

Ex Lib. Ep. Prosperide Rossi

JOSEPHI LAURENTII MARIÆ DE CASAREGIS

J. C. GENUENSIS COLLEGIATI,
Rotæ Florentinæ Auditoris, & pro S. Reg. Celf.
Consilarii Justitiæ,

DISCURSUS LEGALES DE COMMERCIO,

In quibus fusiſſimè tractantur Materia concernentes

Asseruationes,
Naves, Naula, & Naulizationes.
Jactus, Avarias, seu Contributiones,
Prædas, & Prædationes.
Societates, & Decoctiones.

Accommendas, & Implicitas.
Cambia Nundinaria, & Maritima.
Giratas literarum Cambii, & Chirographor.
Et alia ad Universam Mercataram per-
tinentia.

TRACTATUS DE AVARIIS QUINTINI WEYTSSEN
in novam methodum ab Auctore nostro ad faciliorem usum accommodatus: nec non
tractatus ipsius, II CAMBISTA ISTRUITO; CONSULATUS MARIS, cum
ejusdem explanatione. Et Elucubrationes, ac Resolutiones ad Statuta Januæ de
Decretis, ac de Successionibus ab Integato.

QUIBUS OMNIBUS IN HAC SECUNDA EDITIONE
à pluribus præli mendis expurgata, accessere primæ ditissimæ
Additiones, & aliæ plurimæ Additiones, & Adnotationes
eiusdem celeberrimi Auctoris nunc primum editæ.

UNA CUM LOCUPLETISSIMIS INDICIBUS, ET SUMMARIIS
denud correctis, & ampliatis, Argumenta, Materias omnes Discursuum de Commercio
Tractatus de Avariis, Cambista Instruiti, Consulatus Maris, & Elucubrationum, ac
Resolutionum ad Statuta Januæ &c. continensibus.

TOMUS SECUNDUS.

VENETIIS, MDCCXL.

Ex Typographia Balleaniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

26788

15

1000000

1000000

1000000

1000000

1000000

1000000

1000000

1000000

I N D E X ARGUMENTORUM.

DISCURSUS CXXI.

Jamen. Avaria, seu Contributio.

AN Avaria, seu Contributio debeatur, quando ob culpam Navarchi Navis facta est peste suspecta, ita ut nullibi propter hanc suspicionem admitti fuerit. Qua occasione agitur de Avaria, seu Contributione vera, & propria, vulgo *Avaria Grossa* nuncupata, necnon ex quo modo ea distinguatur ab impropria; item discutuntur plures casus, in quibus Avaria precepti debetur, vel non.

DISCURSUS CXXII.

In eadem Causa.

Agitur de pluribus Causis, in quibus Magister Navis tenetur ad restitutionem damnorum sua culpa, aut negligentia Navi, & Mercibus illarum.

Explicatur culpa lata, levis, & levissima, & differentia unius ab altera.

DISCURSUS CXXIII.

Liburni. Venditionis Mercium, seu Pretii.

AN Mercator, qui res, aut merces bona fide ab alio emit, teneatur illas absque sui pretii reductione vero Domino restituere, late hic agitur, ubi plures declarationes, & limitationes pro hujus materis elucidatione afferuntur.

Agitur etiam de rebus, vel aerebus à Piratis emptis, an scilicet ille restituere debeant vero Domino.

DISCURSUS CXXIV.

In eadem Causa.

Mercator, qui emittit bona fide, vel in solutum, vel in pignus recepti ab altero Mercatore res, vel merces ad alios spectantes, an teneatur eas, vel illarum pretium vero Domino restituere hic proponitur, & regulariter affirmative resolvitur; sed plures declarationes, & limitationes ad materiam deducuntur.

Et similiter discutitur an creditori liceat solutionem, vel satisfactionem sui crediti procurare in prejudicium aliorum creditorum à suo debitore, qui non esset solvendo, vel esset Decedens, vel decedens proximus.

DISCURSUS CXXV.

Liburni. Pretiarum, seu Mandati.

Mandatarius, vel Commissarius licet habuerit mandatum à suo Correspondente vendendi merces solum pecunia pretiis, & numeraria, potest eas vendere etiam alio pretio, quando non reperit emptores, qui pretiis pecunia eas emere velint. Quod tamen procedit si mandatarius non porruerit alicui detrimento Negotii, vel mercium prius certiorum facere suum Correspondentem, & respondentem ab eo expectare.

Qua occasione magistraliter traditur in quibus casibus valeat mandati fines excedere, cum etiam in quibus teneatur excedere, imò contra mandatum agere.

Ad validitatem Ratificationis sufficit, quod ratificans excessum mandati, scientiam habuerit de substantiis Contractus, vel Negotii ratificati, licet eam non habuerit circa qualitates accidentales, vel quoad ea, quae non poterant reddere deteriorem conditionem Ratificantis.

Fides omnino prestari debet Libris, literis, & compitis Mandatarum, Commissarii, aut Infinitis, eorumque affectionibus per eos in eisdem Libris, & Literis, & compitis factis circa gestiones, vel administrationem, aut bonum, vel malum succum Negotiorum, vel mercium suorum Correspondentium, nisi per istos contrarium probetur.

AN, & quando credi possit Mandatarium, seu Commissarium allegans impedimentum aliquod, ob quod non potuit exequi Mandatum sui Correspondentis.

Cofarq. de Commere. Tom. II.

DISCURSUS CXXVI.

In eadem Causa.

Facillime agitur cum suis distinctionibus, & declarationibus ad intelligendum plurimum Textum articulus ille admodum difficultis, scilicet Mercator commendans apud suum Correspondentem aliquam personam, vel ei fundens ad contrahendum cum illo, vel ei credendum res, aut pecunias, efficiatur illius fidejussor. Mandatus alicui, ut credat alicui res, & pecunias, tenetur actione Mandati erga mandatarium, eoque magis si scripserit, vel dedit mandatarium huius verbis, *il ruerà sopra di me, aut a mio rischio, aut a mio conto*, & similibus.

DISCURSUS CXXVII.

Prima Affecutionis Cambii Maritimi.

Affecuto, vel Cambium maritimum factum super Navi an intelligatur factum damnum super corpore Navi, vel etiam super mercibus in ea existentibus. Explicatur formula apodixit Genensis affecutionis.

DISCURSUS CXXVIII.

Liburni. Complimenti Societatis.

Societas finita per mortem unius Socii, ad quem pertinet administratio Negotiorum inchoatorum, & ut dicitur *la fratella, ottandine*.

DISCURSUS CXXIX.

Cyclonia Affecutionis.

Affecutor quando teneatur de culpa Navarchi. Affecutio facta super mercibus, an debeatur etiam super pretio ex mercibus redacta.

DISCURSUS CXXX.

Lucana Concurfus Credititum.

Securum Lucale mandans, quod Creditores omnes super bonis Debitoris decodati per res, & libram concurrere debeant, nulla intar eos servata potestate, vel anterioritate Hypothecae, comprehendit Contractus juratos, forentes, & Personas Ecclesiasticas.

Securum quando valeat de bonis suorum subditorum extra territorium potius dispoere.

Judex quando debeat in decisionis attendere Statutum alterius loci, vel Territorii.

DISCURSUS CXXXI.

Jamen. Literarum Cambii Maritimi.

Mandati excessus, quando censetur ratificatus à Mandante.

Et commendans personam aliquam an censetur pro ea fidejungere.

DISCURSUS CXXXII.

Jamen. Traditionis Mercium.

Venditionis Contractus ob non factum adimplementum, vel traditionem mercium tempore praefixo, an valeat rescindi, & negativè resolvitur in nostro casu.

DISCURSUS CXXXIII.

Liburni. Segressi.

Mercator, si suo Correspondenti mandaverit suum pecuniam, quae apud illum remanet, in aliquo negotio collocare, an Correspondens possit illam in suo negotio ponere. Et quomodo, & ex quibus actibus etiam tacitis, vel conjecturalibus deprehendi valeat, quod id à Correspondenti executioni facit demandatum.

DISCURSUS CXXXIV.

Liburni. Affecutionis Navi.

Affecutor an teneatur ad satisfactionem affecutionis, si sequatur solummodo ob mutationem itingit factam à Magistro Navi, illi explicationem tertius in l. qui fideles. C. de Mercat. lib. II.

Explicatur clausula apponi solita in Apoca Affecutionis, *et*.

nis, vulgo di posse navigare innanzi, & in dietro a destra, ed a sinistra.

DISCURSUS CXXXV.

Nullius Compensatio.

An Compensatio inter Mercatores ipso iure indicatur, & an fieri valeat de debito proprio cum alieno creditore, quando Compensationis tempore Mercatores non erant decedendi.

Item quando imminet decedendi vel aliud periculum amissionis crediti, an compensatio a lege ipso iure indicatur, nullo hominis facto concurrente, ante momentum ipsius decedentis, vel periculi imminuentis, quamvis computa debui, & crediti fuerint separatim in libro à Mercatore annotata, quod inter Mercatores dicitur in *canto a parte*, & licet creditum, vel debitum esset in diem.

Ignorantia Juris, quando excuset.

DISCURSUS CXXXVI.

Nullius, Navium Bellicarum, & Mercatorum.

De Iurisdictione Principis in suo Mari, & Portibus; illaque eventerit valeat nec de super Navibus Bellicis vel militibus, aut Piraticis habentibus Literas Patentes alterius extranei Principis; necnon super Navibus Mercantibus Piratarum.

Et demum agitur de Navibus, Nautis, & Vectocibus, qui de iure possident privilegio secretatus, seu Salvi conductus Civilis, & Criminalis.

DISCURSUS CXXXVII.

Liburnen. Dominii super Sarcinis Litarum.

Mercator si de mandato alterius aliquod mercium genus emerit, an illico emptarum mercium Dominium transeat in Mandantem, & quando secus?

Dominium mercium, an transeat in illum, de cuius mandato merces Mulioni, aut Naviculario traditur. Explicatur *Clauula per cento di N. & a disposizione di N.* frequenter adhiberi solita à Mercatoribus.

Mandarius quas personas representet in emendo à se ipso, aut ab aliis merces, à suo Correspondente committens.

DISCURSUS CXXXVIII.

Jamen. Litarum Cambii.

Circuratius an Cedulam Cambii exigere possit per stultas quas de Acceptante mandato facit, & si ita tribuendo sibi prajudicat, adeoq; decedendo postea Acceptante, ei non competat amplius regressus contra Girantem, & alios obligatos.

Mora, in transmittendo proretha quando prajudicat, nec ne.

DISCURSUS CXXXIX.

Romana Nominationis, seu Coveralls pro Persona nominanda.

In Contractu nominationis an licet nominanti nova pacta, & conditiones adijcere.

Collusio quando dicatur sequuta, & ex quibus argui possit, quod nominans sibi tantum acquirere voluerit, non vero persone nominandæ.

Nominatio, quando non sit simplex nominatio, sed potius verus Negotiationis contractus, hoc discitur. Periculum rei venditæ pendente conditione eam redimendi, an pertineat ad Emptorem, vel Venditorem.

DISCURSUS CXL.

Liburnen. Proti.

Explicatur Editum Liburnen super Contractibus firmatis à Procuratoribus, & à Partibus non subscriptis. Mandatum ex consequenti præsumitur, & ex quibus. Remedium, aut actio subsidialis *li si me, & Tizio*, & quædam similia de *in rem verso* quando locum habent.

Ex contractu Procuratoris, qui non exhibuit mandatum, non obliat nec Principis erga alterum contractentem, & sic procedit, quamvis consilium cum Procuratore extorqueretur habet notitiam Mandati.

DISCURSUS CXXII.

Liburnen. Affecuratiois.

Affecuratio, qui juxta Apodixam affecuratiois Libur-

nenfis tenetur emere, & restituere, an teneatur quicquid de litra à redon Nivaro commissum.

DISCURSUS CXLII.

Liburnen. Affecuratiois.

Affecuratiois stipulatio commissa non dicitur, nisi probetur per affecuratum extremis in hoc iudicio necessariis, siuistio nempe, & riscio.

Pro finitio in causa affecuratiois Navis, non sufficit docere de casu Mariis adverso, quando constat, Navem de tempore contractus fuisse infectam, & corruptam; sicuti non sufficit pro riscio ostendere valorem Navis æquipollentem summe affecuratae, quando valor ablatum, & consumptum probetur ab auctoribus affecuratiois.

DISCURSUS CXLIII.

Liburnen. Litarum Cambii.

Litteræ Cambii, quamvis acceptæ sint Adjecto solutionis, seu Procuratoris Remittentis, neque Adjectus, aut alter nominat, aut tamquam Cessionarius Remittentis agere pro solutione dictarum Litarum contra Acceptantem, quando Remittens habet penes se pignus, sibi pro sua cautione datum à solvente, multoque magis si Remittens à Solvente factis satisfactus.

DISCURSUS CXLIV.

Parmensis Societatis, seu Pecuniaria.

Socii alicujus Rationis, an, & quando remaneant obligati ultra forum, quam habent in negotio propter Contractus ab eorum Insitore, vel Administratore initos, & an teneantur notificare Correspondentibus Capitale, aut forum Societatis.

Societas an renovata censetur cum eodem Capitali, quod in ea ab initio implicatum fuerat, si Socii habuerint notitiam consumptionis Capitalis, & tamen permiserint nomen eorum ab Insitore in Negotio expendi, vel si fuerint negligentes in persequendo deperitis temporibus statum Societatis.

Mercator, vel Socius alienus Rationis an, & quando teneatur investigare capitalia, qualitates, & conditiones Insitoris, vel Administratoris alicujus Societatis, & quid si transmissa sint litteræ oblatoris indefinitæ, an excusetur, & quid si dictæ Litteræ scriptæ sint ante stipulationem Societatis.

Litteræ Oblatoris transmissæ Mercatoribus absque subscriptione Societatis ab Administratore, vel eorum Insitore, an obligent prædictos Socios.

Scientia, & patientia in rebus præjudicialibus, an, & quando sit sufficiens ex se sola præjudicium inferre, latè discutitur cum suis limitationibus, & declarationibus.

DISCURSUS CXLV.

Massiliensis Societatis.

Si Socius post dissolutionem Societatis permiserit ejus nomen expendi, & continuari ab aliis Consociis, teneatur etiam ipse pro omnibus negotiis, & Contractibus ab ipsa post solutionem Societatem cum Mercatoribus initis.

Quod procedit etiam in Hereditatis Socii Defuncti, ejus Pupilli, & Minoribus habentibus tamen Tutores, vel Curatores, qui si permiserint impotenter nomen Defuncti à Consociis superfluis expendi, ultra Patrimonium Defuncti, ipsi quoque obligati remaneant contra omnes, qui cum dictis Consociis superfluis contraxerunt.

Socii, si ab initio oblatores circulares litteras Mercatoribus miserunt, finita Societate teneantur per similes litteras Mercatoribus solutionem Societatis denunciare.

DISCURSUS CXLVI.

Nullius Societatis.

Societas per mortem unius ex Sociis dissolvitur, non obstante pacto etiam jurato, inter Socios inito, quod deberet continuari Societas post mortem.

Continuatio Societatis post mortem Socii dicitur nova Societas, etiam si adesse præceptum Socii Defuncti de continuanda Societate, quod procedit tam

si Haeredes praeterito Testatoris obtemperare teneantur, quam si in eorum voluntate esset illud non acceptare; ideoque Hypotheca Creditorem, qui contraxerat cum hac Societate post mortem continuata, non possunt metui eorum. Iuxta Hypothecam ab initio antequam Societas, sed à die moderna, qua post mortem Socii per Haeredes illius capta fuit continuatio Societatis.

Haeres quidem tenetur obtemperare praeterito Testatoris de continuanda Societate, non obligat bona propria, sed ea tantum, quae fuerunt Testatoris; si tamen si non tenetur iustum Testatoris obtemperare, nam tunc si continet Societatem, non tantum bona Testatoris, sed etiam propria illius remanent obligata.

Declaratio, quae fit per haeredes alicujus Socii continuandi Societatem Defuncti, non retrotrahitur ad tempus antiquae Societatis, quia ista declaratio dicitur nova Societas, & hoc procedit non obstante pacto in prima Societate appositum per Socios, quod volentes Haeredibus alicujus Socii Defuncti, debeat continuari Societas.

Dissoluta Societate, illa adhuc durat pro complendis negotiis jam coepta, quod vulgo dicitur continuatio Societatis per *la fidejessie*, sed fieri non possunt amplius nova negotia.

Dicendum à Societate, an, & quando unicuique Socio permittitur sit.

DISCURSUS CXLVII

Florentina Pecuniaria.

Socio, aut participi Socii alicujus Rationis, qualis contra eandem Rationem nobis competat.

Quando Socii unius Rationis, idem sunt alterius Rationis, inter eos admittitur compensatio debiti, & crediti procedentis tam ab una, quam ab altera Ratione, quomvis diversis.

Mutatio Socii alicujus Societatis, an habeat actionem contra Societatem, praecipue quando Socios eandem pecuniam sibi mutuant, Societati traditis.

DISCURSUS CXLVIII

Florentina Cambiorum.

Factam comparandam eorum fidei provisiones ad favorem Creditoris appositam in Contractibus Cambiariis, qui Florentiae sunt, defenditur ab Usuraria praeviente; Qua occasione explicatur per totum Formulam Apodixae Cambialis ad usum Florentinum.

DISCURSUS CXLIX.

Florentina Cambiorum.

Magistratus explicatur novura Cambiorum Florentiae vulgo *Maravellis*, & ab his *colle Riveria*, & in quo vere consistat realitas Cambiorum, ac demonstratur nihil ad realitatem Cambii pertinere literas ius, & reditus vulgo *d'ardata*, & *di ritorno*.

Similiter magistratus ostenditur, an, & quando *Scartafaccia* Feriarum probent realitatem Cambii.

DISCURSUS CL.

Florentina Additionis Rationis.

Administratores, haeres, seu Executor, an abique Librationem Administrationis reddere valeant.

Et an liceat eorum iuramento quod Librorum unificationem.

Occultatio Librorum per Haerodem quando non praesumatur facta.

Inventio quando reddatur nullum ex omissione rei non descriptae.

DISCURSUS CLI.

Florentina, seu Liburni Hypotheca.

Staturum concedentem Fidejussoribus Hypothecam, an comprehendat Corres debendi, Constitutores, vel Inajussoribus principaliter pro altero obligatos, licet debitum, pro quo se obligaverunt, ad alterum spectet.

Acceptans literas Cambii an vere, & proprie sit scribens fidejussor, & an sibi possit privilegio *Statuti Florentini lib. 3. Rub. 35.* fidejussoribus, vel accessorie obligatis Hypothecam concedenda.

Creditor an teneatur etiam contra se omnia jura, & actiones cadere necum fidejussori, vel accessorie obli-

Cafareo, de Commere. Tom. II.

gato, verum etiam Corres debendi, aut cadit alii principaliter, & in solidum obligata.

DISCURSUS CLII.

Romana Literarum Cambii.

Acceptans tenetur irreparabiliter literas cambii à se acceptatas perfolvens Praesentanti, qui tamen Scribentis, aut Remittentis creditor sit, absque eo quod alii Acceptans opposit possit Scribentis exceptio non numeratae pecuniae, aut alia quolibet; quod procedit etiam post Acceptationem secuta fuerit Scribentis decoctio.

Ex brevitate temporis absque aliis conjecturis, & praesumptionibus non deducitur proxima, aut occulta Mercatoris decoctio. Nec decoctus, nec proximus decoctioni dici potest Mercator, quando communiter in Foro habetur pro idoneo. Traditur regula proximam, aut latentem Mercatoris decoctionem cognoscendi.

DISCURSUS CLIII.

Pisana Solvitionis.

Probario solvitionis per Debitorem factae ex quibus habeant, & an sufficiat extrajudicialis Confessio Creditoris facta absente parte.

Quando constat de debito etiam in scriptis, an requiratur quod solutio probetur à Debitore per publicam scripturam, vel Instrumentum, vel Testes debeant esse rogati ad audiendam Confessionem Creditoris extrajudicialiter factis se à Debitore aliquid recepit.

Testis singularis, contrarius, & inhabilis plene probat quando aliunde administratur.

DISCURSUS CLIV.

Florentina Retractus.

Stante Statuto prohibente rem communem immobilem non posse alienari nisi in Consortem, an sufficiat rem fuisse alienatam in Consortem, etiam ex minima parte, ita ut illa retrahat, vel advocat nequeat à Consorte ex majori parte. Declaratur Theoria Baldi in l. 1. n. 4. C. de comm. ferro. *Manarissa*.

Stipulatum Florentinum concedens tractatum vicino, vel Consorti, procedit solum in vero vicino, ac Consorti majores consistit habente.

Præventio quando prælationem tribuat vicino in materia tractatus.

DISCURSUS CLV.

Florentina Pecuniaria.

An unus ex Sociis possit etiam post dissolutionem, vel finem Societatem à Debitore communi non solum portionem suam, sed etiam Portiones Crediti ad alios Socios spectantes exigere, discurratur, & affirmativè solvitur cum suis tamen declarationibus ad materiam.

Et similiter an teneatur omne id quod exegerit à Debitore communi aliis Sociis pro eorum ratione communicare, cum suis potius declarationibus.

Socius exigens pro sua industria creditum Sociale difficultate exactionis non tenetur aliis Sociis totum communicare, sed solum valorem, quem poterat tale Creditum valere.

Creditorum anteriores non advocat à posterioribus Creditum à Debitore alteri cessum, quomvis nondum exactum, quando inter Debitorem cessum, & Creditores posteriores secuta fuit compensatio.

Compensatio secuta non licet amplius Debitum, vel Creditum semel tum aliquo Creditore, vel Debitore compensatum cum aliis Creditis, vel Debitis compensare.

Cessio nominum Debitoris relinquitur concurrenre latione ultra dimidiam, quae tamen excluditur, quando creditum, vel nomen Debitoris cessum sit difficultati exactionis, nam hoc casu nomen cessum minime pretio valet, quam debiti cessi quitas.

DISCURSUS CLVI.

Liburni Literarum Cambii.

An Dator Literarum Cambii in casu, quo veniat proretrahere, adtingi possit à remittente ad ei restituendam eandem pecuniam, quam ipse pro valore ipsarum Literarum numeravit, an vero ad solvendum interesse reditus, proat commodius sit eidem reman-

DISCURSUS CLIV

Florentina Congrua Dotis.

Fideicommissa Transmissalia, Ascendentalia, tam Paterna, quam Materna, vel Avia, an, & quando, & quomodo pro dotibus constituendis reantur, latissime cura suis distinctionibus, limitationibus, & declarationibus discutitur.

Paterus, Mater, alique Ascendentes Matris tenentur tantum ad limites necessitatis, non congruitas dotare nepem, vel alium descendendum, qui necessitas cessat, quando nepis, vel filia invenit viam. Possessor Fideicommissi Ascendentalis tenetur dotare ad limites congruitatis, non necessitatis, quando ultra obligationem Ascendens, qui si viveret, tenetur congrue dotare, concurret etiam propria obligatio dotandi in ipso fideicommissi possidente.

Retractio condemnationis fructuum Dotalem ad initium usque contracti Matrimonii non procedit, quando Dos post secutum Matrimonium suis ex aequitate nocet.

DISCURSUS CLVII

Januæ, Successionis.

Secutum loci bonorum in materia Successionum attendi non debet, sed juxta consuetudinem, quando tam Defunctus, quam Personæ ad Successionem adspirantes non sunt subdite Statuto, sed extraneæ, & reprobatæ D. Palma contrariam suspexit. Statutum nostrum Januæ de success. ab intest. comprehendit bona etiam extra suum Territorium sita, & ita Januæ servandum, secus in alienis Territoriis.

Quæpiura ad intelligentiam Statutorum Januensis de famin. docand. nec non de success. ab intest. & de extrinsec. intellig. probib. ac etiam de jure reddend. declarantur.

DISCURSUS CLIX.

Florentina Redditionis Rationis.

Juramentum in litem non datur contra Administratorem ad effectum liquidandi statum administrationis, quando sine doto Inventarium, & libros non confecti. Status Administrationalis quomodo in hoc casu procedit.

DISCURSUS CLX.

Januæ. Legati Redditi Lucrum.

Legata pia, an, & quando diminutionem patiantur, quando vires hæreditatis non sufficiant ad integram legatorum satisfactionem.

Testator à quo legato censetur adimere voluisse eam ratam, seu portionem, quam postea alteri legavit. Adhuc, seu conditio indebiti quando comparatur, nec ne Legantis pro portione illius rate, que indebiti ab aliquo Legatario exacta fuit.

Negligentia Administratorum, seu Officialium quando nocet eis, quorum bona administrant.

DISCURSUS CLXI

Areteina Gravi.

Procurator, vel Mandatarius, quando constat de praedictis mandato, censetur tenere pro Mandante licet contrahat nomine proprio, & dominium rei emptæ transsit illico in mandantem absque alia traditione, si rei emptæ Procuratori, vel Mandatario tradatur.

Emptio quando facta censetur pro se, vel Procuratore tantum omnino; ubi explicatur distictio per N. latine pro, & altera a conto di N.

In venditione rerum, quæ in numero, pondere, & mensura consistunt, ad transferendum dominium in emptorem, an requiratur enumeratio, numeratio, vel ponderatio, & quando prædicta tam respectu Emptoris, quam Vendoris habeantur pro secutis.

Creditor an propiæ auctoritate rem hypothecam possit occupare.

Creditor anterior an possit advocare pecuniam à posteriore Creditore pro communione Debitoris ipsi solutum, & bona fide consumptam.

DISCURSUS CLXII

Florentina Evictionis.

Peregrinus, subditusque materiam casus hic discutitur.

nempe si per unum fratrem venditis fuerit alius duobus fratribus suis tertius pars bonorum subiectorum perperam vinculo majorum filiarum inter omnes descendentes masculos eorumdem fratrum fratrum, & promissa fuerit per fratrem venditorem per se, si quoque fratres evictio dictæ fuit tertio partem, an evictio omnibus dictis bonis per unum majorem partem masculum descendentem ex dicto fratre venditore, hæredes dicti fratris venditoris teneantur erga hæredes, & descendentes masculos aliorum duorum fratrum emptorum ad evictionem pro dicta tertia parte tantum, vel pro toto, & integro valore omnium dictorum bonorum, & resolvunt dictos hæredes venditoris teneri pro toto, & integro valore bonorum, licet evictionis promissio loquatur de tertia parte bonorum, quia in subiecta materia individue tertius pars juxta geometricam proportionem præferti omnia, & singula dicta bona, sive totum, & integrum eorum valorem.

DISCURSUS CLXIII.

Januæ. Lucris.

Statutum Domicilii Viri, non Uxoris attenditur, quoad lucrum dotale, quævis in domicilio Uxoris dotale instrumentum stipulatum sit, idique postea Vir habitaverit, si non habuit animum domicilium acquiescentis.

Lucro dotali non censetur per Marium renunciandum promissa dotium restitutione cum clausula prout de jure.

Explicatur Statutum Januæ de Casu exheredationis.

Exceptio Locum dotalis an opposi possit per Marium ad factum dicti Statuti adversus instrumentum contra se executioni demandatum.

DISCURSUS CLXIV.

Liburnæ. Revocationis Mandati Libræ Cambii.

Dator Literarum Cambii all'ordine S. P. per la valuta cambiata non potest ob non solutum sibi valorem a receptore eorumdem Literarum, mandatum revocare in prejudicium Gerarum post Literarum in alios factam, attento maxime Capitulo secundo ordinationum Libræ super Cambiis.

Hypotheca incipit non à die recognitionis, sed à die, qua Apocha confecta fuit.

Recognitio Apochæ ad formam, l. Scripturæ C. qui poter. in pign. habetur. fieri potest ad quipollentem modo, per quem amittitur suspicio tollitur.

DISCURSUS CLXV.

Serapianæ. Appellationis.

Latissime agitur de multiplici mixtura petitorum cum possessorio. Primo nempe de illa, quæ de sui natura oritur ex quibusdam judiciis possessoriis. Secundo de ea, quæ à partibus, vel à Judice in sententia sit tunc incidenter, aut consequenter. Tercio de illa, quæ fuit principaliter & deinde de effectibus diversis cuilibet ex prædictis mixturis.

DISCURSUS CLXVI

Florentina Salviani.

Domicilium Patris an transferat ad filium, & ex quibus instrumentis Domicilium Patris fuisse pro filium constitutum.

Testator præsumitur se conformare potius cum Statuto ubi vixit, & testando decessit, quam originis, illiusque dispositio extenditur etiam ad bona extra territorium posita: latissime cum suis distinctionibus, ac declarationibus se enucleatur.

Promittens Dotem sub falso supposito, an, & quando remaneat respectu Viri obligatus ad totam dotem constitutam non obstante quacunque erroneitatis exceptione.

Secutum concedens probationem libris Mercatorum, & hypothecam pro credito resultant ex partibus, intelligitur de libris, & partibus intra Territorium in Statutum descriptis, & non extra. Explicatur Statutum Florentinum lib. 4. sub Rubr. 14.

DISCURSUS CLXVII

Florentina Melioramentorum.

Melioramenta magni valoris, aut quantitas semper red.

reficienda sunt Heredi ultimi conditoris livellarii, non obstante pacto, quod illa in casu finire lineæ, vel generationis designatur ad Dominum directum una cum bonis livellariis.

An, & quando idem procedat, vel non, in casu pro-
prie emphiteutis concessæ pro modico pretio.

DISCURSUS CLXVIII.

Aliquamens. Frustrum.

Frustrum liquidatio, uti difficultas probationis, sit per conjecturas, & presumptiones arbitrio Judicis.

Frustrum Ovarum uno anno solum esse pinguis, altero vero, vel tenuissimum, vel omnino vacuum, ut ali-
qui existunt, contrarium tamen est verum.

Si incertum sit an annus vacuum fuerit fructibus O-
varum, vel pinguis, quid presumendum de jure.

DISCURSUS CLXIX.

Jansen. Inmissio, seu Affectionis.

Contractus motus singulari sub emptione, & vendi-
tione licitus est, nec esse de usuraria pravitate suspectus
quando pensio creditori conveniens, & soluta, corres-
pondet legitimo interesse, & Creditor mercator est,
eique interesse sibi debet ratione lucri cessantis, &
damni emergentis.

Ex contractu usurario, & simulato, adhuc debetur in-
teresse lucri cessantis, & damni emergentis, & tunc
solum fructus imputantur in fortem, quando summa
excessiva, non vero si sine rationabilibus, & legitimi
concurrente principali observantia Contractus, & ac-
quiescentia Debitoris, qui sponte, & utroq; osas
persolvit, & bona fide Creditoris, qui fructus tan-
quam licitos, & legitime percepit, & consumpsit.

Sub nomine Pensionis intelligitur Contractus voluisse
supplere non usuram, & accessiones illegitimas, sed
tantum iustum, & rationabile Interesse.

Simulatio licita est de contractu licito ad contractum
licitum.

DISCURSUS CLXX.

Liburni. Pecuniaria.

Excussio debitoris principalis, & quantum tempore facta
esse debet, ut legitime per Creditorem facta dicatur
ad finem agendi contra subsidiarie obligatum.

Et an creditor creditori deponenti de diligentia per
eum coacta debitorum factus.

Et quando ad hunc effectum dicatur constare præcise
de inopia Debitoris manifestum cum suis distinctio-
nibus, ac declarationibus res emittatur.

DISCURSUS CLXXI.

Jansen. Hypotheca, seu Prælatio.

Mutuas in refectionem, seu conservationem equisibet
rei præstetur in refectione, seu conservata omnibus aliis
creditoribus habentibus anteriorem, sive expressum,
sive tacitum hypothecam: Amplissimè cum suis de-
clarationibus, limitationibus, distinctionibus concla-
sionibus declaratur, ac explicatur. Insinuat ostenditur hoc
privilegium non procedere contra Dogem, seu Do-
nationem propter pupillam, seu lucrum dotale, quan-
do concurrunt temporis posterioritas, & dotis creditum
est anteriore, tantum res pendendum ad ornatum,
ac explanationem textus in §. *hic consuevit* Auth. de
aquat. Dotis.

Argumentum Dotis à Sponsa Sponsæ factæ an, & quan-
do gaudeat privilegio prælationis Dosi concessio ad-
versus viam Creditores.

Mulier in bonis post Matrimonium à Viro, vel alio
per Dote obligata quæsitæ, præstatur quibuscumque
Creditoribus, etiam hypothecam anteriorem habenti-
bus.

Creditor omneque, qui ultra res sibi specialiter obliga-
tas, habet etiam generalem hypothecam in bonis de-
bitoris, non potest agere generali hypotheca, nisi
prius constiterit consequi non posse ex speciei pin-
gore, quod sibi debetur: Amplius conclusio iustis
modis, deinde in quibus casibus non procedat,
hæc illi, ac eleganter ostenditur.

DISCURSUS CLXXII.

*Nullus Concordia Debitoris cum majori parte
Creditorum.*

Latissime agitur an, & quando major pars Credi-
torum in concordia inanis cum Debitore communi,
vel in Inductis ei concessis præjudicare possit minori
parti Creditorum, & an illæ dilationes concessæ De-
bitori transferant ad ejus heredes.

Et an major pars Creditorum post unum, accordium
cum Debitore, possit iterum accordium cum eodem
Debitore inire in præjudicium minoris partis Credi-
torum: Item an Debitor, qui vult venire ad con-
cordiam, teneatur prius ostendere statum patrimonii
sui, vel sufficiat tantum illius Assertio, quod penes
se oia aliud reperitur.

Item plura alia notabilia ad materiam colliguntur, ut
patet ex summario.

DISCURSUS CLXXIII.

Liburni. Assuratio.

Navaribus, seu Magister Navis non potest procurare
assuratioem mercium sua à Mercatoribus tradita-
rum, oia habeat ad id speciale mandatum: nec ta-
lis Assuratio sustinetur in vim clausule *per se*, o
per conto di chi spetta, nisi constet, quod Dominus
Mercium præcedenter mandatum dederit de se as-
surari faciendo, vel quod principes ratiaverint
assuratioem ante finitram, & re integra.

Explicatur latè clausula Assuratiois *per se*, o *per con-
to di chi spetta*.

DISCURSUS CLXXIV.

*Nullus, Interceptio, vel Deprelatio, aut usura
inter Navium in Mari dicuntur.*

Naves extræ an, & quando possint ab aliis Navibus
inimicis depredari, quando reperiuntur in Mari, aut
Petrabus, vel sub Archibus militaribus aliquos Prin-
cipis communis Amici, & an possint ab Offici-
alibus prædicti Principis visitari, & molestari oia suspi-
cionem, quod delerant res prohibitas, & quid in
casu, quo habeant salvam Conductum, vel licere
in Porto receptæ fuerint à Principe ejusdem Potus,
vel ab ejus Officialibus.

DISCURSUS CLXXV.

*Nullus, Jurisdictionis Consulatus Nationis extræ in Ter-
ritorio alieni Principis.*

Jurisdicção, sive contentiosa, sive voluntaria an, &
quomodo in alieno Territorio prorogari possit, &
an, & quando requiratur consensus partium expres-
sus, vel tacitus, & similiter an necessarius sit pro
illis prorogatione consensus Principis alieni terri-
torii, vel sufficiat tacitus.

Jurisdicção prorogata extra Territorium dicatur eadem
Jurisdicção, quam quis habet in proprio Territorio.
Consules extraneo Principum qualem Jurisdictionem
habeant quoad suos nationales in alienis oia Mari-
timis, & an illam habeant à proprio Principe, vel
ab illo Territorio, in quo resident: & quæ Statuta
sua leges servare teneantur in decidendis causis fo-
rum Nationalium: & ab eorum sententias an deus
appellatio ad eorum proprium Principem, vel ad il-
lum loci, in quo resident.

DISCURSUS CLXXVI.

Liburni. seu Jansen. Sacrarum Carta.

Actio redhibitoria compellit emptori contra venditorem,
& contra mandatarium adhuc ad intestatæ, si merces
vendita, vel emptor non sint donatus, quæ qualitas
promissæ in Contractu, quavis in eis non ad-
sit aliqd vitium, seu defectus.

In Peritorum electione, & relatione, quæ requirantur
ad effectum, ut eorum electio, fuerit iusta legitima.

Idemque Mercium ex quibus probetur, & excludatur
Mercatores consentire approbationem negotiorum galium
eorum correptionem, seu mandataris, quando in-
cuerunt, & non reclamaverunt: & quando requi-
ratur nec ne ultra pactum inter alios actus politi-
cos: & quod tempus necessarium sit ad in-
ducendam approbationem ex tali taciturnitate.

Jus quantum mandataris ex taciturnitate mandatariorum,

an tolli possit per subsequentem eorum contradic-
tionem.
Index an, & quando possit, ex notitiis extrajudiciali-
bus judicari.

DISCURSUS CLXXVII.

Præmissæ Pecuniariae, seu Depositi.

Liberatio, seu Quieratio amplissima, ac effusiva ver-
bis per unum ex Transgentibus alteri facta, com-
prehendit etiam debitum procedens ex causa Deposi-
ti sive regularis, sive irregularis, & potest ad quod
debetur actione reali.
An, & quando Tertius, cujus favore factum fuit ab
aliquo Depositum Pecuniarium, vel rerum agere pos-
sit contra Depositarium, & qua actione.
Item depositum Pecuniarium factum favore tertii sit nec
ne quodcumque revocabile ad libitum Deponentis,
& quid in deposito facto pro solvenda Dote.
An, & quando actio acquiritur tertio abenti ex si-
mpulatione, vel pacto aliquo, seu mandato adjecto
ad illum favorem à contrahentibus in eorum con-
tractu.

DISCURSUS CLXXVIII.

Florentina Cessantis.

Cessantio debentur fructus crediti Cambiarii sibi cessi,
quando Cessio facta fuit transitive: plures conjec-
tæ referuntur pro cessione translativa.
Litigiosum vitium quando in Cessione non procedat.
Possessor à Creditore hypothecario conveni, si rem
melioravit, offendendo rei alimentationem liberatur, de-
ductis tamen melioramentis à se factis: Et que me-
lioramenta deduci debeant, & quomodo in hoc ca-
su probentur.
In materia Evictionis attenditur pretium rei juxta tem-
pus sequæ evictionis, non autem celestati contra-
ctus.
An augmentum intrinsicum proveniens ex tractu tem-
poris cedat in Beneficium Creditoris, & non pos-
sessoris.
Melioramenta non compensantur cum fructibus, quan-
do possessor illos percepit jure Domini, secus si ra-
tione tantum bone fidei.

DISCURSUS CLXXIX.

Nullus, Concessus Creditorum.

Contractus quo loci Inter Mercatores abentes ad jar-
vitem contrahentes, dicatur celebratus.
Contractus gestus à Negotiorum gestore, vel à Corre-
spondore excellentis sine mandato, si potest à Men-
tore ratificari, an dicatur gestus in loco ratifica-
tis, vel in loco contractus ab initio gestus laudabile
res enucleatur.
Venditor habita fide de precio cum reservatione domi-
nii, vel specialis hypothecæ an re vendita, donec
pretium fuerit solutum, præsertim creditoris anteq-
uam expressam hypothecam habentibus, etiam pri-
vilegiatis, & ex causa Dotis, sive reservatio domi-
nii, & hypothecæ appositæ sit ex pacto in Instru-
mento, sive appositæ censetur per dispositionem Statuti.
Sensum loci contractus, vel Judici, quando atten-
dendum sit traditur, & probatur Statutum loci con-
tractus attendendum esse, quando agitur de condi-
tionibus apposis in Contractibus Statutum vero loci
Judicii, quando agitur de qualitatibus contingentibus
post contractum ex negligentia, vel mora.
Debitum quando dicitur proximum decedendum, & ex
quibus circumstantiis deducatur pro validitate, & in-
validitate Contractus, &c.

DISCURSUS CLXXX.

Florentina Jurisdictionis.

De supremâ auctoritate, & jurisdictione DD. Supra-
duorum Florentie super omnes administratores rum
Ætatis publici, & privati Serenissimi Magni Ducis
Etrurie, tum aliorum bonorum ad quicumque Ci-
vines, Communitates, Collegia, Monachos, ali-
que loca publica spectantium.

DISCURSUS CLXXXI.

Affiliata Concessus.

Minor, vel filius familias exereens Mercatorum valide
obligatur ex suis contractibus, licet in illis non in-
tervenierint solemnitates Statuti, & licet contractus,
vel obligationes non respiciant Mercatorem.
Præsertim si ille minor, vel filiusfamilias se palam ge-
serit pro patre familias, & in contractu à se gesto
juraverit se esse majorem, & fortius si ex aliquo
contractu obemerit in judicio solutionem contra suos
debitores.
Minor, vel filiusfamilias, an, & quando contrahere
possit societatem abique Statuti solemnitatibus.
An & quando aliqui assumpti in socios publici Appel-
latus à Principibus Appellatoribus, vel conductori-
bus remaneant obligati erga Filium, vel Cameram
Principis.
Socii, vel subconductores admissi à Principali Appel-
latoe seu conductore possunt à Domino in solidum
pro pensionibus conveniri.
Socius administrator tenetur reddere rationem.
Societas, & administratio societatis potest ex conjec-
tis probari, & hic plures enumerantur conjecturæ,
ex quibus illa probatur.
Socii, vel Insuperes inter ipsos tenentur pro rata, &
quoad curas tantum respectu sibi commissis.
Luctum sociale quando compensetur cum legato relicto
per unum Marium, & an, & quando per Maritum
videatur in instrumento dotali eodem lucro reman-
entium, item an talis renunciatio lucris dotalis præ-
judicet creditoribus Mariti.

DISCURSUS CLXXXII.

Londoniæ, seu Libanus, Sequæ.

An securitas auxilium per Principem concessa Merc-
toribus forensibus venientibus ad habitandum in ejus
Dominio, vel aliqua ejus Civitate, tam pro eorum
personis, & familiis quam bonis, & mercibus,
comprehendere valeat illas res, seu merces, que ex
aliena pecunia, vel furtivo abhi subrepta, comparæ
fuerint ab aliquo se conferente ad habitandum in
civitate dicti Principis cum exportatione dictarum
mercium ex re, seu pecunia aliena, vel furtiva ac-
quisitarum.
Qua occasione late discutitur, quando pretium succedat
loco rei alienæ, vel furtivæ, & è contra, ita ut
agi valeat utilis actione rei vindicationis contra
pretium rei alienæ vel furtivæ distractæ, vel rem ex
pecunia aliena, vel furtiva comparatam, sive pretium
illud, sive res comparata existat potest ipsum furtum,
vel non Dominum, sive penes Tertium, & in præ-
judicium etiam Creditorum anteriorum, cum omni-
bus distinctionibus, ampliationibus, limitationibus,
declarationibus per sua principia relatis, nec non
cum conciliatione plurimarum legum, que in hac
materia, tamquam fe contractus, & pugnantis, ad-
duci solent, vel possunt.

DISCURSUS CLXXXIII.

Nullus, Hypothecæ.

An, & quando pretium succedat loco rei hypothecæ,
& per debitorem distractæ, ita ut contra illud age-
re valeas Creditor cum eadem hypothecæ, que sibi
super re obligata competeat.

DISCURSUS CLXXXIV.

Affiliata Pecuniaria.

Mandatarius si omnia gesserit de consensu mandantis per
litteras sibi prædictas, nullatenus dici potest excessisse
fides mandati.
Quantitas si est in obligatione, bona fide in execu-
tione, pro faciliore nempe modo solvendi indica-
ta, debitor in quantitate semper tenetur debitum
solvere, & non in bonis.
Valor frumenti, vini, & hujusmodi quando probetur,
neque attendi debet tempus messis, vel collectionis.

DISCURSUS CLXXXV.

Jænen, Redditionis Rationis.

Mercator filius suis pupillis plures reliquit tutores, alie-
ni tamen ex eis cum negotiis sui complementario ad-

mini-

ministrationem solum decessit cum hoc onere, quod in cambiis creandis, vel pecuniis investendis nihil agere valeret, nisi cum consensu, & intervenia alterius ex Consuetudine, quæritur in hoc casu an de male gestis per dictam Tuncem administrationem, alii Committes, quibus non fuit data administratio, in solidum teneantur, vel solum de consilio prætoris quasdam cambii, & pecuniarum investitiones, & resolvuntur magistratibus plures questiones cum suis distinctionibus in hac materia cadentes.

DISCURSUS CLXXXVI.

In eadem Causa.

An ex solo centesimo temporis cursu cum cessatione solutionis opponi valeat contra debitum centenarium exceptio, & cum ea præsumptio titulos, vel solutionis, satisfactoris, vel remissionis, aut quilibet alius de iudicio, & similitur an ex solo cursu 30. vel 40. annorum cum solutionis cessatione opponi possit debiti præscriptio, resolvitur hac materia cum pluribus casuum distinctionibus, siveque declarationibus.

DISCURSUS CLXXXVII.

Florentina, seu Ferrariorum Figuræ.

Si Mercator alienas merces alteri in pignus dederit, an possit illarum Dominus contra pignoratitium actionem vindicationis agere, ut eas sibi absque aliqua pretii resolutione restituat, vel contra emptorem ad vindicandum pretium adiac in ejus manibus existentia, si fuerint per dictum pignoratitium alienatæ, Materia iterum acta ad majorem exemptionem diff. 124. Idemque videtur an Creditor pignoratitius perferri debeat super rebus, quas per mutuatam pecuniam habuit in pignus à debitor, omnibus aliis creditoribus hypothecariis, & prioribus ob utilitatem publici committitur, ad fundamentum diff. 130. & diff. 133.

Creditor hypothecarius posterior, si est Mercator, præferatur aliis creditoribus anterioribus hypothecariis, qui non sunt Mercatores.

Creditor ex causâ depositi cum hypotheca, licet esset posterior, præferri debet aliis creditoribus anterioribus hypothecariis, ut ratione duplicis juris privilegii, & sic omnes alii Creditores duplici juris privilegio muniti, licet posteriores, præferuntur omnibus aliis creditoribus habentibus tantum privilegium anterioris hypothecæ.

Explicatur Statutum Florentinum in Rub. 10. de Creditibus Cessantium, & fugitivorum lib. 3. & alterum Curie Mercenariorum Rubricæ 21. de Cessantibus, & Fugitivis lib. 3. nec non informatio super eo emanata die 12. Aprilis 1713. 5. Occurrenda.

DISCURSUS CLXXXVIII.

Lucana Societas.

Societas inter plures ab initio per limitum tempore facta, quæ cantabat sub Nomine N. & sociorum non est amplius eadem, sed nova societas, si post aliud tempus fuit prosecuta, seu continuata, quovis sub eodem nomine, & prospera erga creditores creata post tempus prius societatis solum remanere debet obligati, qui eam societatem continuaverunt usque quo fuerit soluta dissoluta, neque ab hac obligatione eximi possunt illi, qui postea etiam ab eadem continuatione societatis absque ulla notificatione publicæ data Mercatoribus præteritis exteris recesserunt. Explicatur Lucasum Statutum Mercenariorum Curie quoad societatis materiam.

DISCURSUS CLXXXIX.

Nihilus Pecuniaria, seu Falsaria Mandata.

Quemadmodum favore publici Commerci, vel Mercaturæ res, seu merces inoproprie detrahunt, nempe per trassam aditans, non emerit Mercator restituit nisi sibi restitio pretio, secus si res essent præcipue fustive nempe per sartum proprium a Domino subtrahente, loto hic magistratibus traditur, quæ sit Furum proprium, & quale inoproprium, & succedive proceditur ad questiones in hac materia magis inter Doctores controversas, & distinguuntur singulæ, etiam per casuum enumerationem. Furti proprii ab inopropriis, simul sciatur in omni casu convinci quando Mercator tenetur, nec ne rei, vel merces alicui ab eo sub-

trahat, vel in pignus receptas, vel alio modo in usum pervenias restituit vero Domino cum restitio, vel sine resolutione pretii.

Materia pro Mercatoribus nihilum, rursusque à Nobis acta ad majorem explicationem diff. 123. 124. & 182.

DISCURSUS CXC.

Nihilus Cessata Acceptationis Mandati.

Mercator, an teneatur mandata, sive ordines ab aliis Mercatoribus exteris, sive suis Correspondentibus libere ad potestatem, & tractandis eorum negotia necipere, & exequi, hæc hæc discutitur cum suis amplificationibus, ac limitationibus. Item lausant agitur de negotiorum Creditoris Cambii, vel ejus Girararii in præsentando, vel exigendo litteras Cambii, vel presentando, ac denunciando infra legitimam tempora scribendi eorum in adimplementum, ac de effectibus talis negligentia, ac aliis quæplurimis hanc materiam concernentibus.

DISCURSUS CXCI.

Florentina Prætoris Exemptionis.

Immunitas debita Patri ob numerum duodecim liberorum à quibus omnibus eam liberis illo motu an ducit in filios, & an extendi valeat ad bona, quæ post patris obitum suis acquisiverunt, ad exemptionem celebris Textus in l. si quis Decretis 14. Cod. de Decretis lib. 10.

Considero cujuslibet Regionis, & Principatus principaliter attendenda in regulanda hujusmodi Immunitate, quænam temporibus Florentine Reipublice viguerit, quænam temporibus Principatus, ubi de limitatione invariabiliter observata restringenti gratum ad sola bona paterna supplicandum filios post mortem Patris. Plura adducuntur de recipiendi iuxta solitum Principis presentem intelligentiam.

Observantia Immunitatis declarat Immunitatis concessionem, & per quod tempus continetur in solimine omnium proprio sui præjudicet. Indebitum in materiam gravissimum & collectarum quando fit per receptum plenæ, & concludenter probandum, quando non.

DISCURSUS CXCI.

Librum Sequitri.

An Mercator, qui fecit punctum suo Negotio, dici debeat decotus, & quando.

Creditor Chyrogapharius, qui prævenit in executione, an sequentibus prioribus debet ceteris omnibus creditoribus Chyrogaphariis.

Declaræ, & tenet hanc materiam in pluribus casibus, de quibus in præfati Decursu.

An Creditor Chyrogapharius, qui prius obtinuit Sententiam condempnationis contra suum debitorem acquirat prælationem ad executionem aliorum Creditorum. Creditor de jure novissimo non potest mitti in possessionem omnium bonorum sui debitoris, sed per retentionem sui crediti, & idem alios in possessionem sibi tantum prodest, & non aliis Creditoribus.

Et nullus Creditore in possessionem acquirit super rebus, in quibus nullus ius, seu reale, nempe hypothecam, vel pignus Prætorium, & propterea super eis præferri debet omnibus aliis creditoribus, cum Chyrogaphariis, tum hypothecariis posterioribus.

DISCURSUS CXCI.

Londoni. Abbarioni Viaggi.

Navis conducta ab aliquo mercatore ad vendendas suas merces in aliquam Portum an, & quando possit alius Portus, seu locus inter navigandum sive ad decurrere, sive finitran existentia navigandi & quando dicatur ius, seu viagium destinatum in attingendo alio Portibus manere.

DISCURSUS CXCI.

Florentina, seu Pisanæ Juris prævenio concessio.

Quando dicitur lex generalis Principis, Et quando illa derogat legibus particularibus, vel privilegiis antedictis.

Quamvis non asseruntur, & examinatur conjectura, ex quibus arguitur in Principe mens derogandi, & potestatem legibus prioribus legibus, seu Privilegiis.

DISCURSUS CXCIV.

*In eadem Causa.**Ideum est quod in precedenti Discursu.*

DISCURSUS CXCVI.

Jamen. Recambii.

Explicatur directis quatuor Recambiorum, & demonstratur quomodo ea effluuntur in Tractus, remittit, & revolutio, & in quo eorum sequatur, vel non, notatio primi Cambii.

Explicatur etiam Retorum, & quomodo illud efficiatur, & in quo diversum fit à Recambio vero.

Demonstratur in quo differat Recambium Recursu ab alio Recambio, & Retorno.

DISCURSUS CXCVII.

In eadem Causa.

Mandatum inter Mercatores quando, & ex quibus conditionibus praestatur. Mercatores an, & quando mandata à suis Correspondentibus accepta valeant per alias tertias personas exequi facere.

Referuntur varia negotiorum gestorum genera, eorumque diversa Naturae, & effectus explicantur.

Mandantes aliquid Negotia aliena geri, utiles Negotiorum Gestorum in jure censentur.

Fideiussio non potest extendi de contractis ad alterum contractum, neque de uno re, vel persona ad aliam; in qua materia quamplicitas notabilis adducitur exemplis.

DISCURSUS CXCVIII.

In eadem Causa.

De Recambio latè hic agitur, & praesertim quomodo illud ex precedenti Tractu, vel Cambio contrahatur, & ex quibus conditionibus inferatur fuisse inter Mercatores contritum.

Mandatum datum ad negotiandum cum certis personis, an & quando extendatur ad contrahendum etiam cum aliis diversis; Et quamplicitas notabilis in materia Mandatorum, vel Ordinum traduntur, & praesertim an illa possint alio modo per mandatarium exequi.

Præmissis, & Magistratibus agitur de alienorum negotiorum Gestorum, vel utili actione negotiorum, materia, quae frequenter Mercatoribus obviat fit, ideoque ad Mercatorem nullissima. Et demum an, & quando Mercatores valeant contrahere, & Cambia cum se ipsis facere in vim duplicationis plurimum personarum.

DISCURSUS CXCIX.

Liburnum. Frustrum, seu Inerisse.

Agitur de Lege, quae viget, & observatur Liburni, quae disponit Emporem Mercium non suum solventem eorum pretium pati debere interesse medietatis unitas anni, quo quolibet centenario, & mense. Et firmatur in Decisione, dictam Legem nec activè, nec passivè comprehendere Mercatores externos, qui non contrahantur Liburni. Probat, debitorem, de quo in casu, non esse Mercatorem Liburni. Dantur signa, & indicia, ex quibus cognoscatur, an Procurator in contrahendo gesserit rem propriam, vel sui principalis. Si quis habet justam credititatem, se nihil aliud debere, licet possit condemnari, non debet esse obnoxius solutioni alicujus interesse. Et probatur in casu dicta iusta credititatem ex pluribus fuisse circumstantias.

DISCURSUS CC.

Curtorem. Frustrum, seu Inerisse ad Rem divisa.

An, & quando Permutanti, vel Dividenti eo evictionem possint in bonis suis per divisionem, aut permutacionem obveniens deinde regressus ad alia bona, quae pervenerunt Compensacionem, vel Convidentem, licet ab illis fuerint in Tertium alienata, sicut non teneatur ille agere contra Creditorem, qui pretium ab emptore dictorum bonorum recepit.

Bona substatuta, & Tertio deliberta in vim sententiae nullae, vel novae iniuste possunt per Dominum à Tertio vindicari, atque eo quasi Dominus teneatur contra pretium de mandato Judicis Creditori solutum agere.

DISCURSUS CCI.

Jamen. Pecunia data ad quendam Debitorem.

Pecunia datur, an sit valida vel Usuraria sit contrahens, qui Genus celebrat, in quo dicitur, seu no-

enatur aliquid pecunia, cum obligatione eam restituendi in tot ratis infra aliquot annos una cum lucro decem pro Centenario, & cum pacto, quod mortuorum subire debeat periculum vite Mutuanti, sicut per mortem Mutuanti extinguatur omne debitum, quod de tempore duor mortis adhuc solvendum superest.

Explicatur Sententia Gentilis de Securitatibus §. Securitates 1. & §. Non possunt fieri.

DISCURSUS CCII.

Atifian, seu Florentina Cambiorum.

Discutitur materia censuratis Cambiorum, praesertim agitur de Naudiarum Libris, vulgo *Scartafaccia di Fiera*.

Mercator an possit obtinere lucrum cessans, quando est exclusus à consecutione Cambiorum, ex quo non gravetur super Cambiis summam, quam ad Cambiandum accepit.

DISCURSUS CCIII.

Florentina revocationis Mandati.

Actus, Contractus, vel iudicium initum, five initus cum Procuratore, quomvis à Domino evocato validum, seu validum est, quoties Judicium, actus, vel contractus gestus sit antequam Procurator foret, se revocatum fuisse.

Quae conclusio procedit etiam in presentatione, vel resignatione beneficii facta à Procuratore Patroni, vel resignantis.

Limita seu declarata hanc materiam iuxta diversos casus, de quibus in praesenti Discursu.

DISCURSUS CCIV.

Florentina Cautiois de Judicio Sisti, & Judicium solvendo.

Fideiussor de Judicio Sisti, & Judicium solvendo datus à Reo, an si in prima Instantia Reus fuerit absolutus, teneatur pro illa summa, in qua idem Reus condemnatus fuerit in secunda Instantia? Reus tamen controversia est in casu quo prima Sententia fuerit appellabilis, & de facto fuerit ab illa appellatum. Sed in casu Decisionis, in quo prima Sententia transiit in Judicium, absolutus decidit pro omnimoda liberatione fideiussoris, licet contra dictam priorem Sententiam impetrata fuerit Revisio, & in gradu Revisionis Reus fuerit condemnatus. Filiumfamilias an, & quando valide obligetur ex fideiussione, non obstante Statuto Florentiae declarante irritas obligationes Filiorum Familiae?

DISCURSUS CCV.

Liburnum. Sequitur super Meritis.

Sequestra Judicialia, vel extrajudicialia facta pro summa ventum debitum excedente, an sine in totum nulla, vel saltem valida pro parte vel debita, & quid si Creditori esset impossibile veram summam exprimere, quia creditum esset illicitum, vel incertum, & in hoc casu quomodo fieri debeat sequestrum?

Sequestrum an teneatur in totum, vel pro rata tantum summa non debet ad damna, expensis, & interestis favore sui Debitoris, seu sequestrantis.

Et quae veniant sub appellatione damnorum, & expensarum in subiecta Materia?

Mercus, vel bona jussa, vel iniuste sequestrata, quae servando servati non possunt, si pereant an id ordinet Dominus sequestrantis, sequestrantis, vel sequestrati?

DISCURSUS CCVI.

In eadem Causa.

Equites D. Stephani possunt Mercatorem exercere, & filium profectum gaudere omnibus Privilegiis propriis Religiosis, & omnibus aliis de Jure Communi Militibus concessis, & an id procedat etiam in Equitibus Hierosolymitanis Religiosis, Militibus, & Nobilibus.

Declaratur, & iustissime exoratur Capitularis Deliberatio Sacrae Militaris Religiosis D. Stephani edita die 9. Aprilis 1693. disponens quod antequam relaxetur excommunicatio Equites dicti Ordinis debeant eidem assignari terminus quindecim dierum ad solvendum, & an Executio obtenta absque pravia dicti termini assignatione valida sit, vel invalida?

Declaratur Statutum Mercantiae Civitatis Florentiae lib. 8. della Effortatione, & conciliatur cum praedicta Capitulari deliberatione.

Adu

Adus gēdis contra Statuti, vel Legis dispositionem quando sit nullus, nec nō?

Pro validitate confirmationis Sequētur quae requirantur?

DISCURSUS CCVII.

Nullius Sequitur.

Creditor an, & quando possit in iure iudicari, seu Instrumenti habentis vim Rei Iudicatis plures expōitiones facere, tam Reales, quā Personales, simulane, vel successivē in bonis, & Personis respectivē sui Debitoris, & ab una Executione possit ad aliam convolare.

Debitor an, & quando teneatur ad omnes expensas dictarum executionum, seu ad expensas unius tantum? Et quid dicendum in terminis Statuti Mercatorie Civitatis Florentiae lib. 3. rubr. 8. delle esecuzioni §. fin.

Plura Sequētur, vel Executiones an possint pro eadem summa replicari super Mercibus, vel rebus etiam in valore summam debentem excedentibus, ad effectum ut Debitor caveat, & ne iudicium reddatur elusivum.

DISCURSUS CCVIII.

Nullius Concordia.

Creditorum, qui gaudet de iure singulari quadam prerogativa, vel privilegio, non teneantur concurrere ad accordium factum à maiore parte Creditorum cum eorum communi Debitori. Alii vero Creditorum simpliciter tantum de iure Privilegiati ad hancdem dicto accordio cogi possunt, quod tamen recipit moderationem, vel declarationem, quae hic traditur.

Creditorum, à iure singulariter Privilegiati, qui non teneantur accordio concurrere, non faciunt numerum, quod sua personae, neque patrem pro suis creditis in calculando numero, & Creditis aliorum Creditorum, qui ad accordium concurrere teneantur.

Creditoris hypothecarii quomodo accordio concurrere debeant.

Creditor, qui simul est debitor communis Debitoris de accordio pacifice, non teneatur accordio concurrere, quia et competit compensatio.

Concordia, seu accordio iudiciali agitur coram Iudice seculari, coram eodem Iudice teneant etiam Civiles Creditorum comparere.

Et pendente hoc iudicio nullus ex Creditoribus potest contra Debitoris particularia Iudicia, vel executiones promovete, quod procedit, licet primum Iudicium esset terminatum, sed pendente appellatione, vel introducta à Creditoribus, vel à Debitori.

Creditor, qui habuit à Debitori aliquam conditionem meliorem, in quo de iure puniatur, & quid dicendum in casu quo debitor calide, vel dolose induxerit suos Creditores ad accordium?

DISCURSUS CCIX.

Decisio in Florentina Fideicommissi de Salandrentis.

Credentes debitoris decodi immittuntur sine in possessionem bonorum Fideicommissi, in quo Decodus succedit, ut durante illius vita valeant eorumdem bonorum fructus percipere ad consumum eorum creditorum.

Decodus non potest hereditatem, vel Fideicommissum, vel alia iura sibi obveniens, seu de iura in praedictum bonorum Creditorum repudiare: Quinimo datur potest Curator Decodo, ut illius nomine tam hereditatem, quā Fideicommissa ipsi Decodo delata adire debeat, & omnes ac qualesque etiam actiones ipsi quomodo libet optineant, tam in iudicio, quā extra iudicium, ac exercere valeat.

Haeres debitoris decodi nullatenus potest iura, vel lucra seu hereditatem ab eodem Decodo non agnitas, sed tantum ad heredem transmissas in praedictum Creditorum renunciare, sed ea, vel eas teneat omnino adire.

Explicatur Statutum Florentinum lib. 3. rubr. 39. circa suspensionem Notarii pro absentibus, & ignorantibus.

Nec non Provisio anni 1477. 29. Maji emanata circa repudiationes hereditatum factas à Debitori fallito.

Item altera reformatio anni 1582. 20. Aprilis circa Debitores fallitos.

Exponitur differentia, quae vertit inter Fallitos, vel Decoditos, ac cessantes.

Agitur quoque de Iurisdictione sex subrogatorum Curiae Mercatoriae quoad bona Fallitorum.

Et quamplura notabilia ad hanc materiam conferentia traduntur.

DISCURSUS CCX.

Libertatis Repudiatio Hereditatis.

Repudiatio sive renuntiatio Hereditatis jam à Debitori facta in praedictum suorum Creditorum nihil valet.

Repudiatio vero Hereditatis non tam ad rem, vel aliter exiuberet iura quā tam ad Debitorem de iure fieri potest, & valet in praedictum etiam suorum Creditorum.

Quae tamen conclusio patitur suas declarationes, & limitationes hic laze traditas.

Præcipue non valet repudiatio Hereditatis non ad rem, sive aliter huiusmodi iura quærenti, quando est simulata, vel coactiva facta.

Et hanc similitudinem, vel collatio ex consequenti comprobatur potest, quatenus plurimum in hoc Discursu ad oppositam rationem Cause recentiorum.

DISCURSUS CCXI.

Libertatis Præda.

Dominium Navis pendente, & Mercium in ea existentium cuius sit, ex quibus probetur.

Merces, quae ad regiones Infidelium adspiciuntur, an possint iuste prædari.

Mercium pertinentium ad Schismaticos Subditos Turcorum, an sit licita dependens illius explicare, ubi restatur, & diluatur doctrina P. Angeli. Ador. Periculi. de Missis. Apoll. tit. 1. §. quæst. 14. n. 7. & P. de Potest. Præ. lib. 1. c. 11. & Admiral. dec. 254. n. 41.

Prædator an sit condemnandus ad restitutionem rerum iuste occupatarum, cum dominis, & interesse à periculo passis, vel solum in quantum ipse prædator (actus est) occupator, docti, & laici dicuntur.

DISCURSUS CCXII.

Libertatis Præda Navis.

Catholicos inter, & Turcos perpetuum bellum inditum censetur unde non solum Turcarum bona licite prædantur, sed, & Christianorum qui illis adherent. Ad hoc Imperio Ottomanico quomodo probetur.

Christiani Catholici subditi Imperio Turcorum, non ex eo tamen quod subditi sint, prædari possunt, & redigi in servitium.

Bona fides, & iusta exigentia, quod Navis prædanda à Turcis pertinet, exponitur, prædationem non tenens, nisi quatenus factum fuerit occupatio.

DISCURSUS CCXIII.

Libertatis Depredationis.

Navis Christiani Græci ritus, contraque Catholici, licet more Turco addita, contraque vultu monia sit, utram nequit à Christianis capi.

Prædator quando dicitur iustus, & quando iniustus quibus de causis excusetur à dolo de delicto, & per consequens à refectione damnorum, & interesse: Quomodo huiusmodi damna probentur, & ad debeantur de iniusta depredationis, sive à die morte litis.

DISCURSUS CCXIV.

Florentina Præda Præda.

Navis Capitanii Catholici, & Catholicorum arma, ancoræ, & alia omnia in Navi existentia possit, & legitime prædari, non possunt, etiam si aliqui ex Turba Nautica Turci, vel subditi Turcarum non essent, & merces ad Turcas pertinerent.

Dominium Navis cui spectet, & quomodo probari possit.

Merces Turcorum, Hebræorum, aliorumque Infidelium an de iure semper prædari possint, & quid dicendum de illis. Græcorum Schismaticorum: ubi datur opera de diversis speciebus Schismatici mirabiles dicitur, reprobus, seu ad verum intelligentiam redditis Authoris. Periculi. de Missis. Apoll. tit. 1. §. 315. n. 7. Cor. de Lac. de Regal. disp. 170. per R. & R. de Nautica in Libertatis. Depredat. 14. Septembris. 1716. habita proxima supra Diss. 113.

Referuntur, & interpretantur iuxta mentem possidentium R. Cell. Cosas III. Felicissimus Recondicionis, & Joannes Garrovi I. Epist. Diei 19. Octobris Anno 1720. directa Ministro Residenti per S. R. C. in Insula Melitensi, & Introductio generalis diei 4. Julii Anno 1723. data ab eodem Ministro Militantibus sub Auspicio Magni Ducis Hæmarie.

Prædator licet Parentibus, & Vexillo Regis Christianissimus Magni Ducis Hæmarie munitus, quam possessionem habeat super suis Militibus, & Piratis: an dare possit iuramentum Fidem, & promissionem securitatis: an Promissiones huiusmodi, & Salvi Conducia à Ministro Imperatorum sine facultate, concessis validis sint, Navique optinentur pro sua affectatione mercium, aliarumque rerum: adeo ut contrascentes effectus illius, violentus, & spoliatus depredator teneatur ad restitutionem rerum omnium Depredatarum, Damnorum, & interesse.

DISCURSUS CCXV.

Jenae, Aftentationis die, 8to Aprilis 1733.

Affiduationis Contractus habet executionem parvam, neque admitti potest contra eam aliquis exceptio, quae reſervari debet ad Juſticiarii Ordinarii iura praeteritum Statutum Genuae. Hujuſmodi Conſuetudo ſervatur, & non procedit in aliquibus caſibus, de quibus in praefati Diſcurſu.

Ex ſola poſſibilitate notitiae caſus finitri in loco ubi ſuit facta Affiduatione arguitur in Affiduatione notitia caſus finitri.

Quomodo regulatur ſempiternum ad arguendam praedictam poſſibilem notitiam, tamen reſpectu iſtorum maritimi, quam ſervetur. Ubi advenit quod notitia finitri prohiberi potest praſumptionibus, conſuetudinibus, vel verſimilitudinibus.

Et haec ad confirmationem praeteritum. *Die 6. & 7.*

DISCURSUS CCXVI.

Libertatis Patrimonialis.

Datio in ſolutum facta per Debitorem de Fundaco, ſeu Taberna rureſum, alicui Creditori cum retrovenditione ejuſdem Fundaci, vel Tabernae ad eundem Creditorem, poſtea immediate eidem Debitori facta, cum reſervatione Domini, ſi dicatur ſimulari, ſeu potius pro vera haberi debeat, quia occasione demonſtratur. Quamvis requiritur concurrere debetur pro ſimulacione inducenda, de quibus modis excluſivitate.

Et ſimiliter, data veritate praedictorum actuum, ſive contractuum inter Creditorem, & Debitorem, agitur an & quando Pactum dictae reſervationis Domini per Creditorem ad ſui favorem appoſitum afficere valeat alios Creditores, qui poſt dictam retrovenditionem cum Domino ſeu Inſtituto ejuſdem Tabernae contraxerunt: vel quando idemmet Reſervationis Domini Pactum, tanquam in fraudem Statutorum Loca contractus appoſitum, pro nullo, & irritum haberi debeat: vel quando non obſtante ratione publici Commerci, & Bonae Fidei inter Mercatores inviolabiliter ſervande, alios Creditores, etiam nova Rationis Fundaculis cum ejuſdem Mercatoris prime rationis create, afficiat.

Hy potheca conventionalis in dicta Retrovenditione pariter conveniunt quid operetur, concurrente Reſervatione Domini, vel ex Statuti prohibitione, vel ex iure Publici Commerci, & Bonae Fidei. An ejus anterioriter praeviſione poſſint Creditores Novae Rationis Fundaculis, vigore Statuti Florentini conſequenter hy pothecam Creditorem reſervatum, Fugitivorum, & Decodorum; ubi in propoſito diſputatur: An Prior Fidei Caſſitas, & Decodi, & ipſe caſſus, & Decodus ad *montem Raii, conf. l. 13. tom. 5. vel ſimplex ſidepoſitio filii donec ex veriori ſententia Dieci conf. 468. per Str. tract. de Decodis part. 4. fol. m. 25. & Rota Florent. in Florent. de Alimariis diei 3. Novembris 1710. Lib. mortu. 50. a car. 328.*

Et demum an Hy potheca conventionalis execrabilis ſit contra Tertium ſupermercibus Fundaci, vel ulterius Tabernae, etiam quando, ſeculo pacto expreſſo ſubrogationis, novae merces deſecto ſubrogantur in Taberna, ſive per Debitorem hy pothecantem, vel ejus haeredes, ſive per eundem Tertium, ſingularem ſiſſecorem effectum.

DISCURSUS CCXVII.

Aſculana Praetoria Validitatis Obligationis.

Contractus Minorum iniſi ſine ſolemnitatibus Statuti Aſculani ſunt nulli, quantumvis facti ſunt pro praſtationis alimentis, vel Dote: ſiſi tamen ageretur de alimentis vel Dote neceſſaria, ſcilicet de alimentis, vel Dote, quae, vel quoniam minor de jure praſtare teneatur. An & quando Contractus Minorum, videlicet Camoni, & ſimilium munus juramento validi ſint, licet non interverti ſolemnitates Statuti: in qua materia examinantur, & explicatur Sententia Aſculana.

Conſocietatis obligatio non habet alendi, & docendi Conſocietatem.

Conſanguinitas ex proximioribus quis dicatur, & qui Proximiorum intervenire poſſint Contractibus Minorum. Cambi tenetur quibus conſocietur, & demonſtrationibus deſumi poſſit, etiam deſinit ſpecies, qui Litera Ius de Reditu, vulgo deſinit *Andata, & Rerum.*

DISCURSUS CCXVIII.

Florentina Cambii.

Cambiorum plateatum, & non ſolum alium materia ſate explicatur, & quomodo conſiſtendi ſine calculi Cambiorum cum limitato intereſſe methodice reſolvitur.

DISCURSUS CCXIX.

Florentina annu legati in Moneta Florentina.

Hy potheca quae competit pro legato, ſi hy potheca quae competit pro debito, ſunt ejusdem naturae, & utraque aliquando partialis, & dividua, ad explicandum Text. in *L. 1. C. eumque, de legat.*

DISCURSUS CCXX.

Eadem ſuper Liquidatione.

De Florenti origine, etymologia, materia, pondere, ſignis, ſpeciebus, & valore. Suppoſita duplicitate Monetae ejusdem nominis, legatum ſolvendum ne ſit in Moneta meliori, aut peiori. Quomodo deſcripta, reſcribatur, aut altera in valore intrinſeco, quomodo regulanda ſit ſolutio ſecundum in Moneta nova diverſa ab antiqua.

DISCURSUS CCXXI.

Eadem ſuper Sententia Curiae Eſtateſſae.

Sententiae latae in Curia Eccleſiaſtica an decedat quod Florenti legati eſſent de Sigillo, aut de largis, & an dictae Sententiae obſtant D. Camui de Gallis.

DISCURSUS CCXXII.

Piſana Tranſſationis.

De validitate, & iſtiſſis tranſſationibus iuxta ſuper Statuto Piſano prohibente conjungi reſolvere alteri conjungi, & an dictum Statutum comprehendat bona extra territorium, pro cuius quaſitionis diſſolutione materia Statutarum habilitatorum, & inhabilitatorum, plene diſcutitur.

DISCURSUS CCXXIII.

Romana Penſionaria.

Veritas, & realitas Cambii ex quibus probetur, & ſimilitudo excludatur. Cedere jura talis qualis, & diſtinguo, & de non tenetur praſtare bona & vera, & multa ejus anteriores.

DISCURSUS CCXXIV.

Aſculana Praetoria Nullitatis Alienationis.

Obligatio mulieris nuptae, & in minoribus conſtituta ſita pro alienatione rerum dotalium eſt nulla, quando eſt facta abſque ſolemnitatibus Statuti Aſculani lib. 1. Rub. 1. & Conſtitutionis Aggidiana: nil relevante, quod aliud Statutum lib. 1. Rub. a. reddit validas alienationes rerum dotalium factas a Marito, & Uxorae communiter, vel a Marito cum conſenſu Uxorae, & contra illas uſo modo poſſit dici de nullitate, ſive de conſtituta factis in quantitate, vel in ſpecie, vel in ſando.

Tollitur incompoſibilitatem dictorum Statutorum, & reſtatuatur ſidepoſitum a Marito praſtati, tanquam variis exceptionibus laboretur.

Probat, quod dicta nullitas alienationis honorum dotalium deduci potest a Muliere etiam vivente Marito abſque Teſtium examine, ſed ſola facti veritate inſpecta.

Praeſentia ſuorum majorum 14. annis, juxta Statutum Aſculanum potest autorizare contractum Patris ad ſe obligandum impotens.

Creditoribus debent prius excutere Debitorem principalem, & poſtea ſidepoſitorem, etiam ſi de obligatione principaliter, & inſolidum, ita diſponatur dicto Statuto Aſculani. 2. Rub. 33.

DISCURSUS CCXXV.

Reſponſum pro Veritate in Florentina ſine Libertate.

Praetoria ſolventis Pretii Mercium, damnarum, & Expenſarum.

Mercatores etiam habentes expedienti merces alienas, vulgo *Spedizantieri*, quod agere tenentur, & in quo conſiſtunt eorum officium. Et quando ex culpa, dolo, aut deſecto etiam Navicularum, multoſi, vel buſimodi pro quibus merces tranſmittuntur erga ſuos correſpondentes teneantur; Et quid in caſu, quod dicti Expedientieri ſive Navicularum ſubſtituerint eorum loco alios perſonas.

Navicularum alterum ſubſtitutum ſine conſenſu Mercatoris Expedientieri an teneatur de facto ſubſtitui, quamvis ſubſtituat juxta conſuetudinem Plateae, & probum, ut perſumatur. Et quid ſi ſubſtitutus de conſenſu ſive tacito ſive expreſſo dicti Mercatoris.

Induſtria Navicularum quando electa dicatur, atque de mercurio caſſidia teneatur. Plura de naufragio, & quando non ex culpa, ſed caſu accideſſe cenſetur.

Navicularius, quando mercurium naufragio ſubſtituerit periculum, damna, & expenſas naufragio reſpondere tenetur. Expenditur, & declaratur lex Conſilium Maris Piſanum anni 1593.

DISCURSUS CCXXVI.

Florentina, ſeu Briſiana, Naufragii.

Habet in praecedenti Diſcurſu.

JOSEPHI LAURENTII MARIAE
DE CASAREGIS
J. C. GENUENSIS COLLEGIATI,
Rotæ Florentinæ Auditoris, & pro S. Reg. Cels.
Consilarii Justitiæ,
DISCURSUS LEGALES
DE COMMERCIO.

ARGUMENTUM.

N Avaria, seu Contributio debeatur, quando ob culpam Navarchi Navis facta est peste suspecta, ita ut nullibi propter hanc suspensionem admittitur. Quia occasione agitur de Avaria, seu Contributione vera, & propria, vulgò Avaria Grossa nuncupata, necnon ex quo modo ea distinguitur ab improbia; item discutuntur plures casus in quibus Avaria proprie debetur, vel non.

SUMMARIUM.

- 1 Avaria Grossa definitio.
- 2 Legi Romanorum loquuntur tantum de Avaria, seu Contributione propter saltem verum, aut Mercium.
- 3 Tamen extensa fuerunt à Doctores ad omne aliud damnum Navi, aut Mercibus causatum. Ibid.
- 4 Avaria non debetur ob damnum ex casu mere fortuito proveniunt, & n. 6. 11. & seq.
- 5 Avaria non debetur si testis utilitas, ob quam damnum voluntarie illatum fuit, & n. 13.
- 6 Neque debetur ob damnum, quod a tempore, fulmine, vel vi Principis Navi passa fuit, & n. 8.
- 7 In materia Avarie servanda sunt iudic. constitutiones Consiliiarii maris, non leges Romanorum, & de ratione.
- 8 Avaria propria, & non improbia debetur.
- 9 Peste suspensa inter casus mere fortuitos adnumeratur.
- 10 Declaratur ordinatio maritima Gallie lib. 3. c. 7. de Avaris art. 2. & art. 7.
- 11 Legi, vel Constitutioni non modo verba consideranda, sed ratio, & effectus.
- 12 Damnum Navi inferri potest, ut ab imminenti morbi damno, & periculo de quo mercibus liberetur.
- 13 Quidvis agitur post datum casum fortuitum non amplius ex Constit. sed ex necessitate agitur.
- 14 Avaria non debetur quando Navarchus iter alterius, vel mercum in deinde perit trahere constans fuit resistendi causa infirmitate Navis.
- 15 Item non debetur ob impositi Navi passas post ea. Casares, de Comm. Tom. II.

seu suorum, & si Mercium conservandam respiciant.

- 10 Promissio conditionalis non adimpleta conditione non sufficit.
- 11 Promissio aliquid solvere promissa intelligitur, quatenus de jure tenetur.
- 12 Promissio irrita quatenus iurata nihil valet.
- 13 Promissio vi extorta est resistenda.

Januæ, Avaria, seu Contributionis.

DISCURSUS CXXI.

UT facilis, dilucidusque primæ questio resolvar, etiamque hujus rei occasione hujusmodi materia magis traheatur, sub initio mihi præmittendum esse video, quid sit Avaria seu Contributio illa vera, & propria, vulgò Grossa nuncupata, & à simplicis, improprieque diversa.

Sciendum est itaque Avariam Grossam esse Contributionem pro portione rerum servatarum reficiendi casu damni voluntario alicuius facti alterius rebus illatis, tu ob imminentis periculo cetera evadentes, quemadmodum totidem fere verbis consuetum est in l. 1. & 2. §. Si consensu in fin. & l. Si Navis in principio, & l. cum Arbor. 3. ff. de l. Rhod. de jactu ibique DD. de maxime Pothus, & Pons. ad suas Pekii commentatur, & v. de Lection. Addit. ad Quintin. Wellisen de Avar. n. 34. 35. impress. post meum Tract. de Comm. Rhod. ad Jus Marium. Hanfatic. tit. II. Nos plene dist. 19. fere per tot. & dist. 45. n. 2. de Comm. Illi autem Juris Romani, Rhodique tenuitatis loquuntur de damno ob jactum rerum, merciumque illato; fortuitam interpretationis causa à Nostris Juris Professoribus plerumque canendi ad quodcumque aliud damnum, quod in similibus casibus, sive terra, sive mari voluntarie datum fuit, ut res alicuius servaretur, Pekius ad l. 1. mon. 1. ff. de l. Rhod. de jactu. Pons. ad eundem Pekium in l. 2. §. Si conservatis lit. A. fol. 106. ff. de l. Rhod. Rhod. ad Jus maris. Hanfatic. tit. II. art. 4. quoniam non est, Adalgard. de jur. Mercat. lib. 3. cap. 4. §. 1. §. 2.

Diximus in allata Avarie definitione damnum, ob quod Contributio facienda est, tale esse debere, ut voluntarie sit illatum, id est aliquo voluntario hominis facto, qui tunc elegit ut res alicuius servaretur; idque consensuissimè scriptum; Nam si damnum aut Navi, aut Mercibus contingeret ex casu tantum fortuito, nullo hominis voluntario facto, consensuque concurrense, nulla tunc Avaria, seu

A
CONCI-

*libi de impensis extrinsecis dinariis, & damno ob commercium
 inter ceterum, cum vectorum militumque tolerantiis, quomodocumque
 ibi esse expelluntur. l. art. 3. ibi, & les depenses ex-
 traordinaires faites. & le dommage souffert pour le bien,
 & Salut Commun des Marchandises, & du Vaisseau
 sans Avaries Greues, & communes, & idem locum
 sui commune loquuntur de Avaria Grolla, quare cum in no-
 stra specie impet in extraneis dinariis, & laturum damnum omo
 eam bene habuerit, ut merces conservaretur, licet est
 a nobis specie demonstratum, aliam a nobis terminis o-
 minio est Galilei descriptio, & potius est apertus alia sub eod.
 tit. art. 7. continet, quia statum est, impensis in diurnis
 minis ministeriorum conductionem factas a Magistro
 Navis, quae fuerit vi Principis in navigatione directas, fe-
 rendas esse ab ipso Magistro, si Navis ibi locata vulgo *la-
 leggio* non ad certam tempus, sed de mente ad mensum, seu
 ad viaggium: si Navis iqua sit mensum, & rationem etiam
 conficiam, nisi speciemus, appropinquo ad speciem nostram
 procedendo videtur, ut in simili tractu, *Marquard de iure
 Mercator. l. 2. cap. 1. m. 30.* Cum revera diurnarum octava
 Navis error, diurnarumque permanentia in Portu Telonij
 nihil omnino aliud fuerint, quam Navis in mari demor-
 ratio vi Principum facta, qui tam a suis licentibus ob suspi-
 cionem peccati depelluntur.*

Minique atera Magistri Nave valet obiectio que in-
ducitur cumdum affertur confilio vultu *Germanienis* in Na-
vi habito cum ministeriis, & veteribus, ex quo patet
ipse Navarum fuisse, per omnes de liberatione casu Hispani-
cas defendendas, & remanigandum fore, ut alibi invenire pos-
set portum, seu locum in quo ad purgationem, vultu *Que-
rentem*, reciperetur, & per consequens quod talis de
liberationem persequens in Navi captam evagatio hoc il-
loc per mare, & domum plurimam permanentem in Portu
Telouensi non mere fatalitas, sed voluntatis, & electionis
quod Navi magistri tribum fu-
it.

Hinc enim obiectio dupliciter respondetur, primo consilium iniunctum operari non debum duxerat, cum nihil adhuc Navi datum esset, qui semper deliberatio aliquid damnum, non noxiam Navi inferri eo semper tendere debet, in Navis, & merces ab imminente, & major damno, suo periculo liberaretur ad portum. *in l. 2. Si serventis in fin. ff. ad l. Rhod. de Jact. & l. 3. col. Targa ponderat. maris. c. 76. Non diffi. 19. fere per totum.* Verum cum consilium capere postquam casus fortuitus, non dampnum venit, ut in specie nota factum est, postquam cum ois suspicione pelius notata esset Navis, & repulsa ab oculis publicis, & neque deperata jam omni ad portum admisionem errare concilia, & in mari degere, aus ad Provinciam infectos pelis Porus a pelleret, ibique confisendum, non est consilium illud niliterum spectandum, immo inquirendum, & incertum, quia consilium capere de eo quod post casum fortuitum fieri deberet necessitate, non est agere per consilium, & electionem, sed consilium in necessitate fingere, & simulari, quemadmodum sapientes adverte. *Targa pond. rat. maris. c. 76. De quaestio supra, & melius l. 2. Qui per se. totum.* quapropter post consilium etiam aliquis finitum non consilium, sed ut care intrare debet dixerimus falsum qui falsus, perdit qui perdit, internum in lingua, *qui falsus falsus, qui perde perdit.* de Cuperum in l. 2. Si consilium falsus, & l. 2. h. l. 7. ff. ad l. Rhod. de Jact. Targa ponderat. maris. c. 76. §. 1. & cap. 76. De quaestio supra, & l. 2. ut. quia hoc obviare non obstante consilio, & per Non diffi. col. 1. num. 60. & 61. & alibi de Commere.

Ut hanc magis confirmemus ponamus Navis malum aliquod, aut armentum, aut aliud infirmumque suum esse de ovantibus necesse rursus, & refectiois causa rursus ad Portum aliquem appellare debuisse, cum eadē loco nulla diceretur Avana ob impellere, & dampna. Quia Navis saluta, tum in divertendo, ac prolongando itinere, tum moram in devio Portu trahendo, cum denique in refectioe Navis, cum hac omnia servitio evenirent ad reman exsuperum I. Navis b. ff. ad l. Rhod. de iact. ubi Navis ad Tyberis attitendens faciendo rupi mali causa fuit iter servitio divertere, & Hypomnemata aliqui (quos Ecclesiam servit. D. Augustinus, quos hodie Roma nuncupat, & in Africa licetioribus ficti) navigare, liquet confidere, donec se possit maris spernere, & *Veni. ad d. l. Rhod. de iact. ubi*. Ad alia supra laudat. *Ex abunde praxeris, ita videlicet edicti si Magister Navis consilium cum Ministris, & velochoribus habuisset fave per necessitate, qui premebatur ab itinere intrinsecus in Portum aliquem divertendo refectioe Navis causa, talique consilio vellet ducere forisqum involuntarium conversum.*

Cafarey, de Comercio, Tom. II.

re, adeoque juris regulas claudas reddent cum damno
Dominorum mercium.

Et quoniam in hoc casu videtur Navarum Navium rationem ad infinitum sine decessu, alio nam dicens, ut cum referret propriis impensis, atque ita à periculo libertatis, quod evitare non possuisset, si ruperit instrumentum veteris delationis Porcum evagasset, adhuc tamen Avastis non debetur, utrim debetur de damno constandum est, quod sponte à Magistro Navis datum fuit, ut cum ad imminere periculo liberte, non vero quod casu meriti fatali Navis accideret, neque de illarum perierit, quas Navarum pro Calum fortunatum ad subeundum adhibuit, ut Navium reddis aptam navigationi, aliquo ratio abducat, cum enim huiusmodi impense ejus conditionis sint, ut spem ad Navis magistrum, ipsorum et proprio munere oblitum ad parandum, cubito demque primum, ad grinde mendam navim in flum mare apto navigationi, non debent Avastis tribui, et si sponte ruperit à magistro Navis fuit, et quare mercedis conservacionem respiciens, quomodum est textu in d. l. Navis 6, docet Pinnus argumentum lib. A. folio 66. et per cum Non dicitur, in add. n. 39. de Comm. Alio enim est damnum, quod casum, ut Navis liberetur ab imminere periculo, aliud vero impense, ad quod quid subire conitur Navarum pro ea præservando à sumis serialibus, evitare non solet, nisi firmius infra dicitur.

Infirmissima vero omnium est obiectio illa, qua contenti Magister Navis sibi debere Avariam, quia illi, ad quem hac res pertinet, pertulerunt se soluturos, quicquid Avariae solvendum esse iudicaverunt; Ex hac promissione inferre, consensisse quoque saltem generaliter, in supradicto casu Avariam debere de eorum mercipae.

Quam enim hec promissio fuerit conditionalis, idest si Avaria de pure deberetur, promissio illa vim suam non habuerit producere potius; Quia nemo si iudicium fuerit d. Avariam non deberi, quare magnum proculdubio creditur; Ita evanesceret promissio illa, si in nunquam interesset, prout iuxta textum in *l. qui Roma 123. & Augustus ff. de verb. obligat.* decidum est in *Ros. Jan. apud Ponce. decis. 89. n. 4. Capon. decis. 362. nu. 14. & in iudicio Angliæ, de Mercator. decis. 98. n. 30. verum tamen certius. C. n. 31. & 32.*

Et in dubio, iudicioribus terminis, cum quis se ab aliquo finemur forecurum promiserit, sub facita conditione promissio illa facta censetur, quatenus ad eum promittens de jure teneatur, vel summa de jure debetur. *Res. exp. Rich. dec. 8. p. m. 2. lib. Cyriac. contr. 313. n. 6. 7. & seq. Amer. refut. al. m. 4. & p. m. Anstet. de Mercator. diff. 31. n. 3. causa plurimas ad ea allatis; & quatenus etiam dici possit tunc promissionem non esse conditionalem, sed absoluteam, nihilominus, cum per errorem aut sub falso supposito, quod Avaria de jure deberetur, facta notetur, ut et in juri dicta constat, & de ceteris in secundo articulo melius apparebit, ubi non solum non debet Magistro Avarum, sed et ipsum mercatoribus duntaxat facere eogendum esse demonstratur, nullatenus curanda est, nulliusque momenti, praesumitur juramento firmata fuisse. *Anstet. de Comm. c. diff. 31. n. 4. 5. & 2. lib. Palm. allegat. 57. n. 3. Non p. m. diff. 119. n. 4. & seq. de Comm. Preterea quoniam vel etiam si cadem promissio, cum illi, ad quos merces pertinebat, sine illa promissione in Teloniorum Portu et manibus Magistri Navis recuperare merces non potuissent, adeoque jure invalida est, aut saltem elidenda, ac reicienda est exceptio, aut actio quod metus Causa 1. 2. & res. res. ff. de eo tut. lib. Caus.**

ARGUMENTUM.

Agitur de pluribus Casibus in quibus Magister Navi tenetur ad refectionem damnorum sua culpa, aut negligentia Navi, & Mercibus illarum. Explicatur culpa lata, levis, & levissima, & differentia unius ab altera.

S U M M A R I U M:

- 1 *Majorem Noxam tenetur ad omnia damna sua*
dolo, vel culpa Adrichia obnoxia.
- 2 *Imo talis casus non nandum praeferre potest.*
- 3 *Majorem Noxam non solum tenetur de dolo, sed*
etiam de lata, levi, & levisima culpa.
- 4 *Culpa committitur tam faciendo, quam non faciendo,*
- 5 *Culpa à neglegentia non imprudenter procedenti*
dolus vero à malo attingit animo.

De Commercio, Discursus CXXII.

1. *Culpa lata dolum non inducit.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
2. *Culpa lata explicatur.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
3. *Culpa levis, & levissima explicatur, & mittit.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
4. *Magister Nautae est culpa reus si damnum per negligentiam aut ignorantiam non vitavit.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
5. *Item si negligentiam aut suam negligentiam, vel imperitiam solvitur non potest.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
6. *Tales admittuntur, & mercatores magister preferunt de sua alia parochia.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
7. *Magister Nautae bona possit infestare, seu suspensum fugere tenetur, sperato etiam casibus nautarum.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
8. *Magister Nautae dicitur culpa si alium ab eo pro necessitate equum ad evadendum naufragium non fecerit remittendum etiam nautis, ac velutibus.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
9. *Item de culpa tenetur, & negligentia nautarum ac velutibus, si illam impedit perire.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
10. *A culpa non excusat per, seu quos vitandis damnum, quod prohibetur evadere debet.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
11. *Culpas ad damna tenetur liti malum non habere animam.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
12. *Magister Nautae tenetur ad damna illata mercatoribus in mutatione itineris.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
13. *Item servaturque qui in periculum, vulgo Caricello de parentia si solvitur expulsi, & n. 24.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
14. *Causae ad hospitium proferendum, & quos ad eundem tenetur si factum ad hoc significandum viatoribus expulsi.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
15. *Ob peccatumque quod praeter evadendum foret, Imperator militum, & excohibe hunc, & n. 26.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
16. *Magister Nautae propter peccatum in Navi potest cum delictis.* *¶ de iur. iur. l. 1.*
17. *Item viatores ob suspitionem peccati possunt vestimenta publicis subducere, merces a rebo inire divertendo.* *¶ de iur. iur. l. 1.*

In eadem precedenti Causa.

DISCURSUS CXXII.

Alteri quæro utrum videlicet Magister Navi iure teneatur ad restitutionem omnium damnorum, quæ in illata sunt, ad quos merces pertinet, propter peccati suspensionem, qui factum est, ne Navi in Hispania Portibus admittitur, respondens in ea sunt opinione, ut credam Magistrum Navi procul dubio teneri ad restitutionem eorumdem damnorum, & præterea ad restitutionem nauorum.

Etiam quemadmodum certissima Juri regula est, quod si aliquid malum, aut adversum Navis, & mercedem accidenti ob ignorantiam, negligentiam, aut aliam culpam Magistri Navi, non modo Avariam ille petere nequeat, sed etiam obligetur ad restituenda damna ob hanc causam allata Dominis Navi, & mercium, ut copiose confirmat Strac. de Naut. Navibus & navigat. part. 3. per tot. Marquard de iure Marit. lib. 3. cap. 4. n. 32. & seg. Fion. ad Pek. in l. 2. b. Si qui ex Prætoribus lib. D. fol. 236. Targ. in ponderat. maritim. cap. 60. in fin. Non tenet diff. 19. n. 31. & 32. q. 101. ad fin. r. diff. 23. per tot. & præsertim a n. 65. usque ad 90. r. diff. 1. de Commer. Neque præsertim petere potest Nauta. Nos plene diff. 23. n. 16. & seg. & ibi in addis. n. 85. & si qui exegerit iure tenetur ad ea restituenda mercatoribus tamquam indubie exacta conditione indubie mercatoribus competente. Et hoc iuris est, quæcumque sit culpa Magistri Navi, quia lata non solum culpa, sed ex levi, & levissima quoque ille tenetur, Targa d. cap. 60. in fin. & Nos cum multis aliis diff. 19. n. 33. & diff. 23. n. 62. & 63. Quare cum in casu nostro Navi suspensa de peste effecta fuerit ob culpam etiam gravem D. Bianchi Parlati, qui a nostris lata dicitur, ille medum ad Nauorum excothorum restitutionem, sed ad restitutionem quoque omnium damnorum mercatoribus allatorum procul dubio tenetur.

Quod Magister Navi gravissima sit culpa efficit, ut Navi in suspensionem pestis incideret, est satis superque comprobatum a quinque testibus ad instantiam mercatorum examinatis, & quorum depositionibus constat Magistrum, cum ad Insulas Stercoris vulgo di Pheres pervenisset, esse monitus fuisse, ne ultra Massiliam ventus iter persequeretur, quia ibi pestem adeo detectam erat, bisque peritura de hac re certiorum factum fuisse,

scilicet penes locum vulgo Beldermi, & rursus apud offia Massiæ, voluisse tamen his neglectis die 30. Iulii Anno 1730. ingredi Portum Massiliensem, & scapha dictam ad locum ubi solent tunc perfecti sedere, rursus ab his monitione ne vellet ad eundem, & cum Civitate usum habendam adire, alius non possit amplius per eos in illius discessu literas patentes de fabrica testantes, quas vocant, mittere ostendi, quia decem jam diebus prohibebatur hismodi literas dare, cum declaratione furti pestem per Civitatem grassari, cum hac ei committeretur, sufficere, & abstinere aliquando a Civitate, imò Navim revertere, & nautis, & velutibus patetis impedimento, quinque diebus de admissione, & ingressu in Civitatem inter eos actum fuit; verum tandem die 5. Augusti Magister Navi intravit in Civitatem, ibique conatus prius quinquaginta onerarium Sociis, quos Janua advehendos Massiliam conduxerat, rebusque fuit alius actus, nullis literis patentes ab Officialibus Sanitatis acceptis, præter quondam Epistolam Officialibus Hispaniarum more solito directam, quæ eis nuntiabatur pestem Massiliæ detectam esse, ut se tueri possent opportunis curiosis postmodum discessit, & Alone versus vulgo Alciante iter arripuit, huc verò cum pervenisset ab Officialibus fuit non tum ab ingressu prohibitus, quam à quæregeneratione, vel ulteriori experientia, huc expurgatione, & quæ servit iterum, ne ultra progrediretur, quia in universa Hispania ora eodem modo erat expulsi.

Cum itaque ex his constet, Magistrum Navi per summam imprudentiam ad proprias res expeditos Massiliam aningere voluisse jam pestem infectam adeoque Navim in eam conditionem adducere ut esset ab omni Portu excludenda, non levem solum culpam, aut levissimam illam commisit sed & latam necessarii est inferendum.

Et ut melius intelligatur Magistrum Navi lata culpæ ream esse, præmonendum est culpam, quæ tum faciendo, quam non faciendo committitur, Card. de Locat. diff. 11. n. 4. Non diff. 25. n. 62. de Commer. esse quidquid sit ab imprudentia provenit, aut à negligentia, aut à fortitudine alijacit, & in hoc differt à dolo, quia dolus ab improbo maloque animo agens prodegit ita docet Parlati. quæ diff. 132. num. 4. 5. 6. Et quemadmodum imprudentia ista, aut negligentia maior, aut minor esse potest per eorum varietate, quæ illam circumstant, ideo Doctores nostri sapienter illam per tres gradus distinxerunt, quorum summum culpæ late tribuerunt, medium levi, infimum levissimæ; quidquid enim majores, aut imprudente, aut negligenter potest excogitari culpam in dolam committunt non potest, ut idem Parlati persequitur d. loc. n. 89. & seg.

Verum quia diversis fari effectus gradus illi culpæ tam solens producere, sunt enim obligationes alie felus late culpæ, alie etiam levi, & nonnullæ demum etiam levissimæ, necesse præstium est declarare quid culpe late nomine, quid levi, quid levissimæ significetur; Culpa lata est epi diligentie omisso, aut veritas est negligentia, aut ignavia est, per quam quis in non intelligit, aut non facit, quæ ab omnibus, aut a majore parte hominum intelligitur, aut sunt, l. lata culpa 22. ff. l. credere dicitur 13. b. Vult. ff. de verb. signif. l. 2. b. Lata ff. si manus solus mod. dicitur, leg. si procuratorem q. 5. Vult. ff. mandati. Parlati d. diff. 122. n. 9. Cyriac. contrav. 166. n. 32. & contr. 338. n. 28. & 37. Strahan. Jur. refut. 89. n. 6. cum seg. & cum innumeris, quos allegat Alciac. Instig. refut. foren. cap. 3. n. 74. tom. 1. de Nos diff. 23. n. 36. & seg. de Commer.

Levis culpa est negligentia eorum quæ ab homine mediocriter diligentem ejusdem conditionis, ac professionis committi non solent, Rubiff. in d. l. lata culpa vers. ad hoc Cyriac. contrav. 358. n. 16. & contrav. 433. n. 16. Parlati d. diff. 132. num. 11. Torr. de Camb. disp. 3. q. 10. n. 44. Strahan. d. refut. 89. n. 11. Pagn. d. cap. 3. n. 75. de nos d. diff. 23.

Levissima culpa est negligentia eorum, quæ diligentissimi duraxat homines negligere ejusdem conditionis, ac professionis, Rubiff. in d. l. lata culpa vers. fissa Cyriac. d. loc. contrav. 358. num. 35. Parlati. d. diff. 132. num. 120. Strahan. d. refut. 89. num. 13. Argos. Barbos. ad cap. unic. de Communi numer. 3. Pagn. d. loc. cap. 3. num. 76.

Cum itaque Magister Navi sit scriptus de peste Massiliæ monitus, & ab Officialibus Sanitatis præsertim de non obsequi

obtinendis literis parentibus illius Portum ingredi, terram petere, atque agere atque conforium cum Civitate vellet, & evidenter pelli periculo, se, namque totam exponere, acquiescit se ad omnem virandam redere, optime *Riminald. Jus. conf. 210. numer. 41. & seq.* quod certe nullus pendens fecisset, & eo minus qui muniam profuturum, cum natura ipsa docuerit declinare mali, dumtaxat, & maxime pelli, adeoque mortis certe pericula, nemo quippe negaverit fuisse illum non modo levis, aut levissimæ culpe reum (quod nobis in presentia fuisset) sed, & late ac huiusmodi.

13 Et vere in proximis terminis, culpe reum esse Magistrum Navis, qui dampnum, aut finistram, quod Navi accidit, cum posset, per impedimentum, aut ignaviam non evitaret, docet *Stracc. de Navis & Navis. part. 3. num. 5. in med. & num. 21. ubi addit*, plusquam ad rem nostram, culpe semper esse reum Magistrum Navis, qui cum navigationem instituit feliciter perficere posset, perficere non potuit ob impedimentum, quod supervenerit à negligentia, aut imprudentia eius precedenti; idemque confirmat *Hroia de commerc. nav. cap. 12. numer. 12. & Nos iust. diff. 23. & in additione de Commercio.*

Neque Magistro adeo culpe reo profunt geminæ illæ replicationes ab eo in medium allatæ: Primum videlicet se in Portum, & Civitatem Massiliæ ingressum fuisse, non modo navis, & vecturibus expresse assensientibus, sed etiam explicita valitudine Civitatis ut tres testes summatim ab eodem Magistro examinati deponunt: Secundum, quod non obstante eius ingressu in Massiliam crediderat se esse post absoletum solium quadragenarium probationem in Hispaniarum portibus admittendum.

Neutra enim in facto, & in iure subsistit. Non prius quis à Dominis mercium quique Testium depositionibus est conclusent probatur contrarium, videlicet Magistrum negligentia de peste monitis voluisse nullo naturam, & vecturum consensu, sed proprio arbitrio ingredi Civitatem privati commodi causa, quod et erat obveniens ex vectura Oryzorum, necnon propriæ familiæ causa vivendi: quod est confirmatum ab authentico testimonio Officialium Sanitatis Massiliæ, ex quo constat usque à die 21. Julii declaratum fuisse publica auctoritate Massiliam peste infectam esse, quare alienum periculis à veritate est, imò impossibile, quod fuerit dicto Magistro Navis sub die 30. Julii affirmatum tunc Massiliam optima salubritate frui, & multo minus illi affirmari potuit sub die quinquæ Augusti, qua fuit dictus Magister ad libere cum Massiliensibus agendum, & e usum cum illis habendum, & similiter improbabile peritum est, quod Nauas ex Vectores eorum assensum præstiterint Magistro ingredi Civitatem, atque ita se se periculo pelli exponere, aut saltem ab omnibus vitandis reddere cum magno eorum damno, nullaque maxime vecturum, quibus nihil Massiliæ agendum erat, utilitate, cum omnes Hispani directi essent, omnibus expeditur eo liberis ab omni suspitione, atque adeo ab omni probatione quadragenaria immunes appellere. Quæ ita se habuisse apertum demonstratur Iudicio Consulari, quod ad Telonensem Portum reveris Magister fuisse, nam in tota literarum narratione per eum facta in d. consulari nulla mentio est illius consensus à Nautis, & Vecturibus præstiti, & notitiae quam habuerit Magister, valendinus Massiliensium; Quinimodò omnia ornauerunt, quæ ante, & post ingressum Massiliam evenierunt; Cum tamen nulla huic narrationi potuerit, aprior, & opportuno occasio esse quam illa consulari, ut Magister sine indemnitate in portum melius consulere posset. Denique consensus ille eo etiam improbabilius est, quod non sit à Scriba Navis in suo Carulario descriptus minime qui a Vectore nullo, sub Domino mercium subscriptus, ut sciendum esse præscribit *Ordinar. Marit. Galliarum lib. 2. art. 3. tit. 3.*

Præterea ex eo ipsi arguitur depositio trium testium adversarium eo quod si vere retatum fuisset Magistrum Massilienses bene valere, falsum esse deberet, quod ab istem testibus affirmatur Magistrum Navis de peste Massiliensium monitum consilium habuisse cum Nautis, & Vecturibus de ingredienda, vel non ingredienda Massilia, cuius Consilii habui nulla alia causa esse potuit, quam suspitio Massiliensium periculosis. Denique personales exceptiones triu testium spectande sunt, quorum alter nauarum agens in Navi, alii & si viatores appellentur,

Casarez. de Commercio. Tom. II.

erant de Familiâ Magistri, & Navis semperbus subleantur.

Cum igitur testes nostri, & plures sint, & aliis probationibus à juvenire, atque forebus administratis, & conjecturis, sunt longius antecedentibus rebus adversarii paucioribus, improbabilia affirmantibus, atque contraria, & notatis exceptionibus personalibus, ut est à *Kar. 14. nostra Florentinis descriptum in Libris. Patoniaris seu mandati 31. Martii 1724. coram me.*

Verum & hoc additio, quod negatur, habitum esse consilium, & Nautas, ac Vectores decreverit ingrediendam esse Massiliam, tamen excusatio Magistri jure non probatur, cum enim omnibus aliis navigationis periculis esse deberet, non cogebatur eorum sententiam, tam imprudentem, atque temerariam sequi, & omnes periculo pelli ac mortis exponere, qui etiam loca infecta pelli non fugit, sed ingreditur amens habetur, aut ad deporationem rediit, aut temerarius, qui Deum tenet jura ea, quæ de hac re disputant *Hieronymus de Rebus obs. 36. num. 9. & seq. part. 1. Nos diff. 117. num. 12. & 13. usque ad 18. ubi probavimus hanc locum habere, & si sola suspitio, aut merus pelli adfuerit, ut in similibus terminis iactas, quoniam Magister Navis tamquam perniciæ aliis habuerit pro necessario ad imminens naufragium evitandum, non cogi cum sequi contrarium Vecturum, aut Mercatorum sententiam, sed ea neglecta, ad iactum faciendum obligari, nisi culpe vellet agui, docent *Korich. ad Jus. Marit. Harfey. tit. 8. art. 1. Quinon. Wirsen. de Avar. 4. 26. & ibi Add. Pelt. ad l. 2. vers. ex locato fol. mibi 192. & ad l. 2. mibi 197. 3. num. 3. & 4. fol. 239. 240. & verobis *Vinnius add. tom. 1. l. 2. lit. A. vers. quod si fidi*, tum in altera l. cum arbor. lit. p. Nos diff. 19. num. 7. & 8. & melius num. 13. quæ culpa à Magistro committitur non solum in ascendendo sententia, & deliberationi per imprudentiam, aut ignorantiam à Vecturibus aut Mercatoribus capte, cui se potius opponere deberat, & contradicere, verum etiam quia Magister de illorum culpa sua negligentia tenetur, cum eam possit impedire optime *Gratian. cap. 678. num. 29. 30. & seq. Crisp. Valderr. part. 2. obs. 67. per tot. Nos diff. 23. num. 81.***

Aliis Magistri replicatio, quod videlicet speraverit fore se ad probationem quadragenariam admittendum in Hispaniarum Portibus, etiam si hoc ejus probetur opinio, nihil prodest, cum proper illam liber non sit à Culpa præcedenter admitta per ingressum in Portum, & Civitatem Massiliensem, & hoc solum efficit, ut minoris culpe reus habeatur, quod putaverit se esse in Hispaniis aliquatenus recipiendum.

Præter quam quod hoc ipsa Magistri Navis opinio etiam gravissima culpa fuit: Culpa enim est sperare, se posse hoc impetrare non modo sine Literis Parentibus de Sanitate eo tempore, quo Massilia, & ipsa Provincia posse infecta est, verum etiam dum litibus habet à Tribunali Sanitatis Massiliæ, quibus Hispaniarum Magistris certiores sunt de peste Massiliæ grafsante egregie *Riminald. Jus. conf. 210. cum pluribus seq.*, cum tam temeraria, atque imprudent opinio in animo majoris hominum partis, multoque minus prudentium, & de navigatione periculis nullo modo ponitur insidere, atque adeo, & levem, & latam culpam contra nequitias est, quæ de talibus culpis superiores enarravimus per eadem *Stracc. de Navis & Navis. part. 3. num. 26. & in terminis Magistri Navis hæc eadem sunt in Add. ad Buratt. dec. 54. num. 20. & apud Nos d. diff. 23. firri per tot. & maxime a num. 34.*

Et quævis hæc Magistri Navis opinio, si probetur, possit ejus dolam excludere, & fraudandi animum, oon tamen apta est cum à damnorum refectione liberare, cum hujus refectionis obligatio non à malo animo damnorum inferentis, sed à fidei negligentia, & imprudentia producatur, prout superiores adnotavimus, ut affirmant *Thibet. tit. D. consil. 6. numer. 37. Scopp. ad Merlin. Pignatelli. cent. 2. cap. 11. numer. 9. & 6. Anselm. de Commercio. diff. 39. num. 18. & 19. & seq. Nos plenè diff. 54. num. 63. 64. 65. & diff. 119. numer. 81. de Commercio.*

Neque hic subsistit Culpa Magistri, sed duo præterea sunt, quibus ad refectionem damnorum Dominis Mercium illarum idem obligatur. Primum in eo est, quod cum in programmate Janus publicè exposto edidisset, se recta via Navigationem ad Oram Hispaniarum, non poterat

inet cum Navigationem Massiliensem stringens, quare
quam permissionem, & contractum ita obligationem
defecturic omne damnum refectis eogitur Mercatoribus
ea diversione illam ut per textum in l. qui Fideles 5.
C. de Naviculariis lib. 1. animadvertitur Stracc. de
Nautic. pars. 3. n. 6. Hevia de Commercio. Naval. cap.
11. n. 7. & cap. 12. n. 8. Lentin. conf. 7. n. 6. & seq.
Thore in compend. det. part. 2. vers. affectuantes Navis
n. 3. Melvill. det. 182. n. 30. Karich. ad Jus Mariæ.
Hagflae. ad art. 15. Rot. de affectu. notab. 52. n. 104.
Nos diff. 13. n. 48. Que conclusio etiam ab aliquibus
ita accipitur, ut Magister Navis divertere nequeat ad
Portus, & loca remota, secus ad vicina, que intra in-
firmitatem navigationem reperiuntur, ut est in nobis dictum
in una Libera, affectuarius Navis, & Nihilominus
quidquid sit de hac controversia in genere à Doctores
agitas, ex cessat in casu nostro, ubi Magister publicè
promittit se rectam iter adsumum, & in Hispaniam recta
via iurum postea alias superius auctoritates; lūque est
hodie eo magis spectandum, quod foleant Magistri Na-
vium cum inter navigationem Portum aliquem licet vicini-
um attingere mediuntur, id in programme vulgo
Cartella de portanza expresse commemorare; quare si
hoc non expressest, videtur prognostic se non diversione
navigandi, quod autem tale programma publice expolitum in-
ducit involuntariam promissionem in Magistro Navis circa
ta, que sunt in illo expressa docet textus uni. anc. in
fin. ff. Fidei. ad verba nautas l. sed et si populus 11. §. Pro-
scriptam ff. de insti. ad. ibique Gloss. & omnes interpre-
tes, & in individuo propter usum, qui in locis mari-
timis inolevis, ita servandum affirmat Targa ponderar.
Mercurio. cap. 16. Notabil. 15. & melius notabil. 34. Et
quemadmodum se obligat ad Hospitium pectandum, ut
locandos equos, qui publicè aliquam tabellam, vel si-
gnum ad hanc significandum exponit, ita Magister Navis
eogitur servare, que hoc programme se facturum ex-
plicit Stracc. de Naut. part. 5. §. Quæ si post per tot.
Greg. Lopez. ad L. L. Hispan. parit. 5. tit. 8. l. 16.
Gloss. de manera. Rot. de Nautic. numer. 30. 31. Mar-
quard. de Jur. mercat. lib. 2. cap. 5. num. 36., egregie
Pekhus ad L. 1. numer. 7. cum seq. ff. de Naut. cap.
& fahad. & ibi Finn. Hevia de Commercio. Naval. cap.
4. num. 6. & hoc procedit in omnibus, qui aliquod of-
ficiam exercent, arguent. lib. 3. §. tametsi ff. de Re-
cept. arbitri.

Neque audienda est Magistri replicatio, quod nullatenus
erat necessaria huiusmodi expellio in programme
per cum expolito, quia Mercatores Januenses sciebant,
vel scire debebant Portum Massiliensem ab ipso necessario
attingendum fore, quam Magistri cuilibet Navis Gal-
læ, ut erat noster, Italia solventes versus Hispanias jux-
ta Gallie ordinationes tenentur Portum aliquem Provin-
cie appellere, ut ibi solitas litteras patentes sui suum,
de facultate navigandi et conferendis consequantur vulgò
de *Patenti delle Spedizioni*, & ideo in casu nostro in-
ferrebat Magistrum non sponne, sed coacte Massiliam
amplius.

Respondetur enim falsam esse, Magistros omnes Na-
vium Gallos Janua, aut aliunde Italie solventes attinge-
re debere ex de causa Provincie Portum aliquem, cum
enim jus illud ad biennium per dictas litteras patentes
concedi solet, non ad singulas navigationes, scire non
poterant Domini mercium, opus fuisse Magistro in co-
tinuere ad Hispanias per dictos patentes obtinendis ali-
quem Portum Provincie inter navigandum petere; ideo-
que debuit Magister in programme exposcere sibi Massi-
liam fore attingendum juxta vulgarem formulam *colla*
Scala di Marçilia, ut acceptum à se pridem in Gallia jux-
ta navigandi deservisse, atque ideo novum sibi esse ibi in-
strandum pateret, cum autem hoc non modo omiserit, sed
contra expulserit se recta via in Hispanias navigantem,
Dominus Mercium causam dedit causandi, Magistro
hanc in Provinciam diversionem non esse necessariam;
Adque iniquum est illos publico programme falli,
ut in huiusmodi tenuis à me firmatum est in una *Par-*
men. Secuturam per tot. Est autem hoc ideo verum, ut
sepeffimus Magistri Navium de facto Italia Hispanias po-
tante nulli in Provinciam diversione.

Secundo, quia admissa hujus diversionis necessitate
pro imperantibus dictis litteris patentes à Magistratu re-
bus manentibus in Provincia incombentibus, certum est cessasse
in Magistro talem obligationem postquam comperit Civi-

terem illam peste infectam esse, omnem enim latet, quod
timor pestis iustissimum causam præbeat legibus non
parendis, quinoniam nulla lex est, que possit, aut ve-
lit in hoc timore subire, ut plene adfirmat *Almaraz*
de Rebus part. 1. observ. 36. Nos diff. 117. numer. 12.
C. 13. usque ad 18. de Commercio, ita ut possit Prefes
Civitatem desistere Imperator militem, excutere locum,
ut Nos, & de Rebus superius alias. & Magister Na-
vis navim ipsam. Targa ponder. *Mariæ. cap. 69. per*
tot. & in similibus terminis licet merces a recto itin-
nere divertendo Publicanis Vexillata subducere dicit
Marquard. de Jur. Mercat. lib. 2. cap. 4. numer. 5.
Quare si D. de Blanchia Navis Magister fuit Massi-
liam ingressus, & contractum cum Massiliensibus ten-
nit, id sponne ab eo factum est, quod magis com-
probat ex eo, quod à Ministris ipsius Sanitatis ejus
Civitatis monitus fuit ne ingrederetur, sed ut iter alio
intenderet, minantibus ulterius se litteras patentes ei
non dantes; hoc autem duntaxat iustum præbeat ex-
cusationem à necessitate attingende Gallie ad dictas pa-
tentes impetrandas.

Denique culpe reus est quicumque fuerit hujus Na-
vis Magister, quia cum postquam exclusus fuerit à Por-
tibus Hispaniæ, Liburni, & Januæ, & monitus Do-
minus Mercium ut Tunum navigaret, ubi procul dubio
Navis, & Metes ad probationem quadragesimam
admissi fuissent, ut evenerat aliis Magistris simili in-
focumio distractis, nobis hoc consilium capere non mo-
do inanis illis mercium Dominus, sed expresse iussum,
& Vexillorum omnia protestantibus, Telonem redire
voluit, ubi incensum, quem quod Massiliæ fecerat, pes-
tis grassabatur, & ubi coactus est subsistere donec Pro-
vincia tota à peste liberaretur.

Neque valet Magistri replicatio, se non possuille Tin-
ctum navigare timentem videlicet ne Navis jam lesa,
artemoneque rupto tantæ Navigationis sufficeret; Non
est enim haculque probatum, neque numquam proba-
bitur Navim eo tempore, quo Tinerum iter ei sus-
debat, adeo lesam fuisse; contrariumque potius ap-
paret, quia ejus deterioratio à diuturna in Telonem
Portu permanentia provenit, in quem ingredi inivis
Ministeris Navis, & Vexillorum voluit, quæ ob hanc
causam tumultum excitaverat.

Quam ob causam coacti etiam fuerunt Domini
mercium, eo Navim aliam mittere ad exonerandas ab
aliæ metes, & in novam invehendas ne periculis ibi
perirent.

ARGUMENTUM.

An Mercator, qui res, aut merces bona fide
ab alio eruit, teneatur illas abique sui pre-
tium refusione vero Domino restituere, late
hic agitur, ubi plures declarationes, & li-
mitationes pro hujus materis elucidatione af-
feruntur.

Agitur etiam de rebus, vel mercibus à Pira-
tis empris, an scilicet illas restitui debeant
vero Domino.

SUMMARIUM.

1. *Empor rei furata non tenetur illum restituere Domino, quando fuit antea bona fide, nisi prius empori per Dominum restitutor prius.*
2. *Sed contrarium firmatur, & assignatur ratio ibidem.*
3. *Quod præcedit, & si empor in publicis munitibus rem furatam emerit num. 3. declaratur numer. 4. & 8.*
4. *Limita quando processu aditum de re furata ven-
denda num. 5.*
5. *Vel aliunde Dominus rei habuerit scientiam rei
sua vendenda, & non contraxerit ibid.*
6. *Item limita quando rei furata non existit pene
emptorem num. 6.*
7. *Que limitatio præcedit etiam in quocumque bona
fidei possessor, pene rei res aliqua amplius
non existit, & num. 7.*
8. *Dominus rei furata non potest agere contra illum
emptor.*

emporem, sed solum aduersus tertium possidere, quum ab empore alienata fuit.

Secus si per tertium possessionem fuerit conuicta, vel confusa, aut commixta. num. 10.

9 Dominus rei furata pessi vtiq; agere contra emporem, licet illam amplius non possideret pro re tantum, in qua ipse, deducta tantum pretio rei soluto, expensis, & lucro ex sua industria sibi comparauit, effectus fuisse locupletior.

10 Item pessi agere tam contra priuam emporem, quam contra quoscuq; alias, si fuit res furata ab eis dicitur conuicta, vel alienata.

11 Et similiter contra eum, in quem titulo lucratiue peruenit, licet illam amplius non possideret, intelligi se falsus esse acquirens ex illa re lucrum, pectior ibidem.

12 Dominus rei furata, in casibus in quibus habet etiam alium contra pretium eiusdem rei, non est super se potior aliis Credituris illius, qui habet diuitem pretium.

13 Empor rei furata non tenetur vero Dominus eam restituere aliquis sui prelii responsio, si adfit Statutum, vel Lex dispositio, quod illa bona fide empta aliter non restituitur.

14 Neque tenetur si eam emerit à Piratis barbara, vel insulsa Natione.

Amplius etiam si illam emerit à Piratis amica, vel Christiana gentis. n. 16.

Intelligi se id falsum fuisse ab empore non animo pro se lucrum faciendo, sed ad commodum Domini, ibid. & n. 31.

Secus si mala fide, vel animo lucrificandi, quo casu tantum expensis repetere poterit numer. 17.

Quomodo repositur hanc malam fidem, vel animum adfuisse in empore, notatur num. 18. & 19.

Et an possit ad illam malam fidem evitandam sola protestatio emporis, quod incenderit rem illam emere ad commodum veri Domini, num. 19. & 20.

20 Sed animo tenetur ad restitutionem rei aliena empta à Piratis si quæ tam emerit, quam ad hoc remanet vero Domino spes eam recuperandi, vel redimendi.

21 Dominus rei furata si cum restitutione prelii illam ab empore bona fide recuperaverit, non pessi deinde pretium à se solutum ab illo repetere.

Librum. Vindicandi Mercium, seu Pretii.

DECISIO AUTHORIS

E T

DISCURSUS CXXIII.

Cum ad favorem Dominionum Greenwood, & Cooper hypothecata fuisset, per D. Davidem Cayrel aliqua Sacchari quantitas ci obventa cum Navi denominata *Caval Marito*, primum ex Portu Gratia, & successively ex Nannetensi Portu proveniente, in qua Sacchari quantitate pro aliqua portione interitus habebat D. David Vais Nunes, qui propterea vigore actionis rei vindicationis à dictis DD. Greenwood, & Cooper modo recuperare contendit supradictam Sacchari portionem sibi tangentem, & introducto desuper Iudicio in Curia Civitatis Liburni prodit Sententia Domini Gubernatoris illius Civitatis dictorum DD. Greenwood, & Cooper absolutoria, quæ tandem post longum, & acerrimam Causæ discussionem fuit à me in gradu appellationis in omnibus, & per omnia confirmata.

Antequam tamen præcisior nostri casus terminos expendamus, præmittendum esse puto aliquas juris regulas, ac conclusiones cum suis declarationibus, & distinctionibus, ad hoc ut facilius evolvantur objectiones, quæ in huius Causæ progressu excitatæ fuerunt, & diluatur omnia illa æquivoca, quæ in aliis similibus Causis nostrorum Doctorum culpa nasci possent, nam ab illis si fallor non fuit usque adhuc funditus, & quantum opus erat examinata hæc materia, alias inter Mercatores frequentissima, & non parum utilis

Casus, de Commercio. Tom. II.

ad evitanda, & componenda res iurgia, & lites, quæ inter ipsos quondam excitantur.

In primis etiam præmittere debito, quod non parum à nostris Doctoribus hæsitatur, an ille qui rem, vel mercem furatam bona fide emit, illam velis Domino restituere teneatur, abique eo quod ab ipso pretendere possit pretium per eum venditionis solum. Nam

multi opinione negantur emporei favorabiles viris ter tuerit ratione publici commercii, ut videtur ex

Mench. de præsump. lib. 3. præsump. 29. numer. 30. Costa de falli. & Jur. ignorantia disticti. 79. num. 6. & seq. contr. 2. Cardin. de Luca de Regal. disc. 129. numer. 4. Basile. decisi. 40. numer. 12. Alii vero affirmant

contra emporem sustinent Sententiam minime passionibus ejus bona fide, & ratione publici commercii, ut per text. in leg. incivilem Cod. de fidei, & l. si mancipium Cod. de rei vindicta. firmant *Farinac. de foris quæst. 177. numer. 44. Marquard. de ver. Mercat. lib. 2. cap. 9. numer. 79. Reynald. de re Criminali. cap. 14. numer. 226. & Gratius de iure belli lib. 2. cap. 10. numer. 11. & seq. & ibi Addentes D. meus Auditor Basile.*

In *Banoviment. Univer. Ecclæ. cap. 54. numer. 38. Anfeld. de Commercio. disc. 28. num. 1.* cum pluribus aliis ab eisdem citatis, quæ affirmativa opinio in factis, quæ proprie dicuntur, in sensu periculis communior, & verior reputatur, nam ratio ipsa ad favorem negativæ opinionis allata, eo fortius militat ad favorem affirmativæ, cum enim facta tam Republicarum præjudicent, publicumque quietem, & tranquillitatem perturbent, publica utilitas exposcit, ut omnia, quæ tendunt ad illa facilitanda, penitus removeantur. Cum igitur ratio publici commercii superata remaneat à publica utilitate, ob quam omnino impedienda sunt facta tam perniciosa Republicæ, maxime illa attendenda venit, quæ quidem prudentissima consideratio priores Legislatores nostros movit, (non obstante ratione publicæ utilitatis à libertate Commerciis resistente, quam tamen habuimus ad absolutam, & indistinctam statuentem, quod rei furatæ Dominus illam ab empore, vel à quocumque alio illius detentore vindicare possit, & talique legationes eandem opinionem committere tenuit major

Doctorum nostrorum Calchius, à quibus nequidem admittitur falsitatis posse certam, ac Mercium furataram venditionem, etiam si factum commissum fuerit in publicis quindis, sed quod istas etiam empore vero Domino libere restituere teneatur, abique eo quod pretium

pretendere possit, *Mench. de præsump. l. 3. præsump. 29. numer. 22. Matij. de reb. quæst. 170. num. 34. latè Farinac. de furt. quæst. 177. numer. 29. cum seq. Pamiol. decisi. 103. adnot. 1. num. 11. Marquard. de iure Mercat. lib. 3. cap. 9. numer. 79. & seq. Pessigian. de emp. consulti. 4. numer. 3. D. Basile. in Banoviment. general. Ecclæ. cap. 54. numer. 14. latissime Reynald. de re crimin. lib. 2. cap. 14. & 19. numer. 17. & numer. 213. cum sequentibus, & idem lateat Cardin. de Luca disc. 58. numer. 2. de Fraud. licet ipse contrarium sentiat ut sui dicit, & repetit eadem disc. numer. 21. poterit fin. & in disc. 115. numer. 7. de Regal. idem facit, licet ibi iterum dicat contrarium sentire.*

Hoc tamen solum procedit inter rei furatæ dominum, & de illius detentorem, at vix inter priuam emporem, qui immediatè mercem à fure acquisivit, & secundum emporem, qui à primo empore illum redemit, res hæc ita se habet, Nam secundus empore, qui meem furatam vero Domino restituere contempsit fuit, contra priuam emporem pro reissione contrarius agere poterit, illumque obligare ad pretium et solum illi refundendum ut docet de more advertente P. Gabriel

Pasquez. quæst. moral. tractat. de restitut. cap. 9. §. 2. dñ. 4. per res. Lysman Tholus. Moral. lib. 3. tractat. 4. cap. 17. §. 3. numer. 25. Sabell. in summ. verb. sumpti. num. 27. vers. & si ille in fin.

Predicta tamen adimplenda esse mihi necessarium videtur varias limitationes à DD. nostris allatas contra præsumptam generalem conclusionem ex d. l. incivilem C. de fidei, & aliis desumptam.

In primis enim supradicta generalis conclusio minime procedit, quando venditionem præstiterit edicta, vel proclamata publica, quibus publicè notificata fuerit rei, aut mercis furatæ alienatio, vel in eam, quæ empore probatur, Dominum supradictæ rei, vel mercis furatæ, illum venditionis scientiam habuisse, *Farinac. de fure. quæst.*

quod. 179. par. 3. num. 44. & 45. *Fornet. de. 218. & 219. Calaneo in Addit. ad decr. 41. num. 75. Pignat. de emp. & vendit. consil. 4. num. 12. 13. & D. Auditor Bonif. Jun. in Addit. ad Bonif. Sen. in Rationem. Gener. Stat. Eccles. cap. 54. n. 31. Raynaud. de re Crimin. tom. 2. cap. 14. §. 19. n. 232. & 238. Idemque procedit, quando qui scieneret rem propriam, vel fidei hypothecam in tertio alienari putaret; Nam si quis actum rei suae, vel fidei aliquo modo hypothecare praedictum rem habebat, amittit, *Morat. consil. 78. per tot. Statut. Jun. resolut. 180. num. 6. 10. & 67. 68. & 71. de optima DD. plena manu allegati a Stopp. ad Adelin. Pignatelli. Contr. 2. cap. 58. num. 23. & per totum, ubi magistratibus haec materia tractatur.**

6. Secundo hanc mittit supradicta conclusio, quando res, vel merx furata amplius apud primum emptorem non reperitur, vel quia ab ipso eadem bona fide, qua ab initio istam emit, in tertio alienata fuisset, aut consumpta, vel quia, si exempli gratia res furata in pecunia, vel fumento, aut similibus consistit, confusa, & admixta fuisset cum alia simili pecunia, vel fumento. *P. Leyman. Theolog. Moral. lib. 3. tract. 4. cap. 17. §. 3. per tot. Gabriel. Pignat. quod. moral. tractat. de resiste. cap. 9. §. 2. dub. 4. Grav. de iur. Belli lib. 2. cap. 10. §. 3. 7. & 8. & ibi Add. Leonard. de iur. quod. 95. n. 50. 51. plenè Anselm. de Comm. diff. 28. numer. 3. 4. 5. Card. de Luca de emp. diff. 13. num. 2. Pignat. de emp. consil. 4. m. 14. & 15. D. Auditor Bonif. Jun. in Addit. ad Bonif. Sen. in Rationem. Gener. Stat. Eccles. cap. 54. num. 30. Iust. Fernand. de pact. nuptial. class. 5. glof. 2. part. 7. num. 1. cum plurib. seq. & generaliter, quod quilibet bonae fidei acceptor, vel possessor, qui bona sua res alienas, vel pecunias confusavit, non teneatur eorum valorem vero Domino, vel ei qui indebitus dedit, aut solvitur restituere nisi factus fuerit copceptor, doctè firmat Leonard. de iur. quod. 95. n. 51. Christ. decr. Belgic. volum. 3. decr. 1. num. 8. optime Lorr. decr. Oranien. Sen. decr. 86. num. 3. Cardin. de Luca de hered. diff. 18. numer. 11. & 12. & Urruel. de resiste. quod. 84. num. 10. Late R. P. Biff. in Decad. ad moral. fcientiam tract. 10. numer. 448. ad 462. ubi etiam explicat casus in quibus quis dicatur, vel non factus copceptor.*

8. Quotiens autem in casu, quo res furata non amplius apud primum emptorem, sed apud tertium reperitur, non procedit ut iam dixi supradicta conclusio, hoc tamen solum intelligitur inter rei furatae dominum, & primum emptorem apud quem res ipsa amplius non existit, non autem inter dominum, & rei furatae possessorem, qui à primo emptore istam redemit; nam Dominus rem suam à tertio apud quem invenitur, vindicare potest, cui tamen Tertio pretium, per eum solummodo restituere debetur à Venditore, ut supra notavi in §. Hic tamen solum procedit, &c.

9. Hoc autem animadvertendum est, quod si primus furatus mercis emptor ultra pretium solutus, & expensis in eadem merce negociandis factis, aliquod lucrum adeptus fuisset, quod de tempore detecti furti adhuc existeret, vel immedie, aut mediate illud in aliam rem sibi aliquo modo utilem permutasset, tunc etiam emptor Domino restituere totum id, in quo ex dicto lucro factus fuerit lucupletior, deducit atque, in dei, pretio, & expensis ut supra factis, & deducto etiam lucro, quod ejus industria, & labore adeptus fuisset in negociandis dicta merce, itaque ut totum lucrum ex ejus sola industria in illa negociandis, processerit, nil penitus restituere Domino tenebitur, ut opinor de more distinguendo firmat supradicti legales, & morales auctores, inter quos Pignat. quod. Moral. de resiste. cap. 9. §. 2. dub. 3. & 4. per tot. Leyman Theolog. Moral. lib. 3. tractat. 4. cap. 17. §. 3. per tot. Pannin. in Addit. ad decr. 103. n. 21. & solus Anselm. de diff. 28. per totum de Comm. Sabell. in vario empirio h. 57. Leonard. de iur. quod. 95. num. 52. 53. 54. & seq. Grijus de iure Belli lib. 2. d. cap. 10. §. 2. & §. 3. & ibi Add.

10. Amplectentes nunc huius secundae limitationis rationem clara apparet ipsam iustitiam, & ratio est, quia sicuti non furata Domino nulla praeterquam rei vindictionis competere debet; Quae est satis, & equum rei praesentationis, ita cum illa apud eum, qui rem à fure bona

fide emit, amplius non existat, Dominus contra dictum emptorem supradicta actione nulli agere non potest, sed illam dirigere debet contra dictam rei possessorem, & casu quo res consumpta, aut confusa fuerit, nulla penitus actio eidem competet. *Card. De Luca de regal. diff. 129. num. 6. & D. Anselm. de Comm. diff. 28. & diff. 93. num. 3. & seq. cum aliis supra citatis.*

Atque non si rei furatae emptor illam dolo consumpserit, vel in tertio alienaverit post habitum furti scientiam, tunc ad pretium restituendum doli actione Domino conveniri poterit. *Barr. in l. Imperator. 72. §. Cum autem num. 2. vers. fidei tenebitor ff. de legatis 2. Card. De Luca de regal. diff. 129. num. 6. & seq. Leonard. de iur. quod. 95. num. 53. & 64. Gail. de Pignorat. observat. 31. num. 6. Anselm. de Comm. diff. 28. num. 4. Item animadvertendum est, quod si quis rem, vel mercem furatam à fure nullo lucrato acquirerit, illamque in tertio alienaverit, actione personali teneatur illius pretium Domino restituere, si apud eum adhuc existat, nec illud consumpserit, aut ab eodem pretio quantumvis consumpto aliquod perpetuo lucrum, id est, ut communiter dicunt, factus fuerit lucupletior. *Narrat. in l. Qui a debitor ff. qui in fraudem Credit. Grav. de iur. Belli lib. 2. cap. 10. §. 8. Anselm. de Comm. diff. 28. n. 11. ob legale axioma, quod nemo cum alterius iustitiam laesepotest debet. Ex hac tamen praesentis restitutionis faciendae ille deducere potest omnes expensas à se factas in negociandis res furatas, & lucrum, quod ex ipsi industria proveniret, ut supra explicavi in §. Hic autem animadvert.**

Hinc est, quod illi doli, aut negotiorum respectu actiones, cum ex regula, quod nemo cum alterius iustitiam laesepotest debet, non exerceantur. *In l. si me, & Titium ff. si certum petatur provenientibus, & Domino rei furatae competentes in casibus non praedictis contra pretium existens adhuc penes eum, qui dictum rem furatam consumpserit, vel in alium alienaverit, cum sint merces personales, nullum ad favorem ipsius Domini super eodem pretio producere possunt posterioris privilegii in praedictum aliorum Creditorum illius, penes quem pretium rei furatae reperitur; ita ut si tam à rei furatae Domino, quam ab aliis illius Creditoribus super dicto pretio rei furatae iudicium contestus intenteretur, qui prioris erant in tempore, praesenti debebant, *Card. De Luca de credit. diff. 26. num. 3. & per tot. Anselm. de Comm. diff. 93. num. 5. cum seq. Salicet. Labrin. credit. consil. 24. num. 20. par. 2. D. Auditor Bonif. Jun. in addit. ad Bonif. Sen. in Rationem. general. cap. 54. num. 37.**

Tertia supradicta conclusio limitatio est etiam, quod aliquod Principis Privilegium, Statutum, aut Lex disponeret, quod qui bona fide rem furatam emerit illam Domino abique pretii restitutione reddere non tenebatur, *Farinac. de furt. quod. 177. num. 33. Cyriac. contr. 176. & 177. per tot. Leonard. de iur. quod. 95. num. 44. & seq. Pignat. de Vendit. diff. consil. 4. numer. 9. Card. De Luca de emp. diff. 13. num. 4. & de iur. diff. 7. num. 3. distul. D. Auditor Bonif. diff. cap. 54. num. 30. Pannin. in diff. addit. ad decr. 103. num. 33.*

Quarto dicta regula limitatur à Piratae barbare, & infidelis Nationis, cum qui bellum publicè, vel tacite sit inditum, emptor sine merces ab eisdem furatus Leonard. de iur. quod. 95. numer. 37. 38. Iust. Gajus. Barr. consil. 97. num. 19. 20. & seq. ac num. 23. Pignat. de emp. consil. 4. num. 12. Grijus. respo. 13. numer. 95. Ruffus. decr. 40. numer. 13. & seq. Card. De Luca de furt. diff. 58. num. 18. Raynaud. quod. Crimin. cap. 54. numer. 234. & 235. & quod ipse in tract. de Comm. diff. 24. num. 1. tom. 1.

Quae limitatio locum sibi vindicat etiam si res furata emptor esset à Piratae amico, & Christiani gentis, dummodo emptor bona fide, & non malo animo pro se lucrificandis, sed ob interveniendum tantum ipsius rei Domino illam recuperaverit, Leonard. de iur. diff. quod. 95. num. 39. 40. 41. & 42. Card. De Luca de regal. diff. 58. n. 19. & de iur. diff. 5. numer. 17. Sabell. in prax. Univers. §. Computare sub n. 11. vers. si cui auctore computo, & non in tract. de Comm. tom. 1. diff. 24. num. 3. §. autem bona fides docet, tenebatur emptor rem à dicta Piratae redemptam Domino restituere abique eo quod pretium per eum solummodo pretendere possit, ut firmat à praedictis DD. & repetere tantum poterit expensas, quas necessario, & probabilius Dominus ipse fecisset ob rem suam à Pirata recuperandam, *Grav. de iur. Belli lib. 2. cap. 10.*

cap. 20. num. 9. & ibidem in *Addit. lib. 2. & Grov. addit. num. 48. & lib. 3. cap. 10. vers. poterit nomen de ibi Grov. add. num. 55. Lenzard. de asur. dist. 948. 95. num. 42. & seq.*

18 En quibus autem hac bona, vel mala emptoris fides disponatur, censet, & absolute firmari minimè potest, cum ex facto potius, quam ex iure questio huc pendat, nam precipue ad rem circumstantias, perlocutionemque qualiter animadverti opus est, & idem iudicis arbitrio penitus committitur illius decedens, ut rectè

19 advertit Lenzard. de asur. d. 948. 95. n. 41. qui etiam firmari minimè sufficere procedens conlensum protestationem, quod ipse à Piratis non furatum, haud ad sui favorem redimere intendit, sed ut Domino tantum utile gerat negotium, nam hac protestatione restituti suffragari tantum poterit pro simplici conjectura ad dignoscendum ejus animum, & hanc opinionem uni veniorem tenere *Adynck. de presump. lib. 5. presump. 29. n. 17.* cum aliis allegatis per *Raynard. oper. crim. lib. 2. cap. 14. §. 19. num. 233.* quoniam nisi alios constatum firmiter congerat, qui erroris sustinuerunt, minimè imputari posse ex conjecturali intentionem, nisi etiam expressa agens propositum concurrat, nam istos legalibus regulis, & conclusionibus repugnaret, à quibus animi interpretationem conjectura etiam probari admittitur.

20 Haec igitur, quod aliqui per *D. Audierem Bregin* in loco supracitato numer. 34. reitū mactem confutantes firmant quod si merces à Piratis, vel Barbare, & Infidelis, vel Christianis, & amice gentis sine spe ulia, vel saltem difficillime recuperationis furate fuerint, tunc tenetur indistinctè Dominus totam earum pretium redimendi refundere, absque eo quod inquiri debeat an iste Domino utile negotium gerendi animum habuerit; sed cum Doctores omnes tam astringentes, quā eorum in hac materia sequentes summa cum attentione perlegimus, inveni distinctionem ut supra à me factam inter fures amicos, vel alienos gentis viciorum esse, & ab omnibus communiter amplexari, ut videtur ex supradictis DD. & ab aliis ab eisgeni relatis.

21 Posses igitur, & pro indubitata admittā supradictā distinctionem in necessitate descendit consequentiam, quod qui à Piratis secutus, & Christianis proci alienam mercem redemit, à Domino pretium periculi remitti non poterit, nisi utile negotium eidem Domino gerendi, remque ipsam ei restituendi intentionem probavit, quoniam Dominus nullam, vel saltem paucam sibi ejusdem mercis recuperandæ habuerit, eo quia minus pretendo

22 re poterit pretium, in casu quo spes aliqua Domino adhuc adfuerit rem suam recuperandi absque ulla pretio, quod procedit tali emptor tali casu utile negotium Domino gerendi intentionem in illis redimenda habuisse probaret, *Narra conf. 436. num. 2. §. 6. Alciat. de presump. reg. 3. presump. 29. n. 4. vers. fallit secundo Cord. De Luca de fund. dist. 38. n. 18. & 19. Sobell. in prax. univers. §. Comprare num. 12. vers. & cit. auct. Joseph. Meil. Add. ad decis. Glazart. 89. num. 8. vers. quando emptor, Spada conf. 149. num. 6. tom. 2. & alii supra citati in §. Qua limitatio.*

23 Quinta denique, & ultima limitatio supradictæ regule à DD. allata est, quando furate mercis pretium à Domino persolutum fuisse ei qui illam bona fide emit, nam tunc minime potest Dominus pretium ab emptore solum periculi ferre, *Farinac. de furt. quest. 177. num. 47. Raynard. observat. Crimi. lib. 2. cap. 14. §. 19. numer. 243. & Passim. in Addit. ad dec. 103. num. 18. Mangi. de evict. quest. 170. num. 42.*

ARGUMENTUM.

Mercator, qui emit bona fide vel in solum, vel in pignus recepit ab altero Mercatore res, vel merces ad alios spectantes, an teneatur eas, vel illarum pretium veris Dominis restituere hic proponitur, & regulariter affirmative resolvitur; sed plures declarationes, & limitationes ad materiam deducuntur.

Et similiter discutitur an creditori liceat solutionem, vel satisfactionem sui crediti procurare in prapudium aliorum creditorum à suo debore, qui non esset solvendo, vel esset Decectus, vel dejectioni proximus.

1 Furum improprium committitur dicere, qui de re sua Cura, vel administratione, aut fidei commissa prater, aut contra Domini intentionem, vel mandatum disponit, & tom. 20. & plura afferunt exempla num. 2.

3 Mercator emit, vel pro suo credito in solum, vel in pignus recipit rem alienam ab altero Mercatore non tenetur tam restituere vero Domino, & num. 6. & 15.

Ample num. 4.
Secus si Mercator à quo emit, vel recipit solutionem, vel pignus rei aliena, esset decedens, vel decessoris proximus num. 5.

6 Creditor procurare satisfactum à debitor, quem decessorem tenet, aut significat, non debet fraudem committere, licet alii Creditibus dominum afficiat, & num. 8. 14.

Ample etiam debitor de tempore solutionis, vel satisfactiois data creditori esset non solvendo num. 9.

Limita primo si fuisset debitor iam decedens, vel decessoris proximus ibid.

Limita secundo si creditor fuisset debitori pecunia à Tertio ad cambium, seu mutuum capere, vel Trallam alicui facere, ut cum ea celsiorum num. 10. 11. 12.

Equis magis procedit limitatio si creditor Tertius fuisset ad decedens cambio, vel mutuum suo debitori num. 13.

Limita tertio si Creditor aliquem extorserim, vel corrumperem fuisset erga suum debitorem, pro consequendo ejus credito, num. 21.

7 Alius gessit ab aliquo ad consulendum sua indemnitati, vel commode non potest utrumque dicti gressus in fraudem Tertii, licet decessum Tertio afferat.

8 Creditor si rem, vel mercem à suo debitor in solum receptam alio vendiderit, vel transvolaverit, pretiumque exegerit, non tenetur pretium Dominis rei restituere, & num. 19.

9 Dominus rei postquam agere etiam adversus eam, qui pretium rei sui habet in manibus titule incursit, vel abique alio titulo, & tom. 17. 18. obstat perperam lapsus.

In eodem procedenti Casu.

DISCURSUS CXXIV.

In precedenti discursu de Furis propriis, seu de Mercatorum qui res vere, & proprie furivas amittunt ad sermonem I. Invidiosum Ced. de furis lra tractavimus. Nunc accedat de re, aut merce cum fraudem, ac dolo à vero domino oblata verba faciamus, & vel de furis improprie, circa quod locum habere prædictam I. Invidiosum, sicut etiam in trullis, anodè sustinet Rainald. de re crim. lib. 2. cap. 14. §. 19. num. 249. cum seq. & hoc furta plerumque locum habent in rebus, vel Mercibus alienis fidei, vel administrationi, aut cura commissis, videlicet in rebus, seu Mercibus Navarchis, vel Vectoibus aut Mandatariis consignatis, ut eas alicubi ferant, vel in mercibus, & rebus à Mercatoribus ad suos correspondentes, procuratores, vel amicos transmissis, aut traditis ut eas vendant, vel in rebus alicui sub economia, administratione, cura, hypotheca, depositione concessis, de quibus rebus, seu mercibus respective Navarchi, Mullo, Vector, Correspondentes, Curatores, Oeconomi, Administratores, Depositarii, Hypothecarii, Mandatarii, vel homines alii præter veri domini intentionem, vel contra illius ordinem, vel mandatum alienaverit, vel quomodolibet disponit; in illis enim improprie furis, vel rebus doctose, ac fraudulentè eorum favore liberalis publici consensu præmittere pro indubitabili regula optet, talium ergo, aut mercium dominorum rei vindicationis actione illarum restitutionem minime prestando posse, nisi prius per eos perfolutus pretium, vel pecunia mutata, vel quopiam aliis datus aut credendum restitutus illi, cui respective vendit, vel hypothecatus, vel in rebus datus, vel pecuniatus merces fuerant, dummodo hic de tempore venditionis, vel in

factum ditionis, vel hypothecis, hinc hiismodi nullam habere scientiam, cum aut merces in eam perueniant ad alios peregrinos, ad domum dictam spectant, ut in precibus terminis edocent, *Idem, conf. 340. n. 3. num. seq. Card. de Luc. de Regal. dist. 115. num. 5. & 6. & signanter num. 7. & dist. 129. num. 4. & seq. Targ. in ponderat. Mart. cap. 74. §. Al contraria se non, fol. 306. Sabell. in Summ. Lit. E. verbo ingressus num. 57. Pijpman. de Emption. & Vendit. consule. 4. num. 147. verbi facit limitari Sord. conf. 328. per ser. & signanter a num. 38. ad num. 44. & plenius hoc in Cambyl. infra. cap. 4. num. 43. & seq. & de Commercio. dist. 76. num. 4. & seq. & dist. 120. num. 2. cum pluribus citatis, qui sustinent, merces a peccatore pigrioras, licet sint alienae, non posse a vero Domino vindicari, quod procedit tantum in mercibus, & non in aliis personis, ut declaravi in d. dist. 120. ubi docuimus, quod si Mercator non alienam suam Creditori in solum dedit, vel vendidit, cum ipso pretium compensando, rei dominum nullam inuentare potest a ditione contra dictum Creditorem, qui bona fide illam emit, & pretium in sui crediti extinctionem retinet, ut in his terminis plenius dixi Sord. d. conf. 328. per tot.*

Assumendo nunc Casum nostrae Decisionis, & examino, Domino Vais Nunes minime competere posse rei vindicationis actionem ab ipso contra dictos Dominos Grenuod, & Cooper intentandam absque ulla hesitatione censuimus; Cum enim non de furto proprio, sed de improprio in praesentem agatur, quia factum proprie commissum minime fuit à Domino Cayrel circa portionem illam, quam habebat Dominus Nunes in Saccharis per dictum Cayrel dictis Dominis Grenuod, & Cooper suis Creditibus hypothecatis, cum facultate etiam libera, illa pro eorum satisfactioe vendendi, prout de facto ab ipso immediate vendita fuit, sed factum improprium quia portio illa Saccharum ad Dominum Nunes spectans apud dictum Cayrel reperiebatur uti administratorem negotii inter ipsos communis, in quo dictus Cayrel pro maiori, pro minori autem portione d. Nunes interesse habebat.

Nec asseri quidem potest, quod Dominus Cooper, & Grenuod cum iudicia dicti Domini Nunes locupletentur ex dictorum Saccharorum reatu, quia absque illa nostra spe illis erat eorum crediti satisfactio nem aliter recipiendi ut firmavi in mox Cambyl. infra. cap. 1. num. 28.

Hinc enim obicitur duplex occurrat responsio; Prima quia quoties Creditor sui crediti solutorem, vel satisfactorem consequitur, minime diu potest cum aliter iudicia locupletari, ut in precibus terminis huius difficultatis respondens Sord. conf. 328. num. 20. & 21. & Ayslad. de Commercio. dist. 45. num. 27. 28. 29. & Non dist. 56. num. 57. tom. 2. de Commercio.

Secunda quod in casu nostro nequaquam verificatur, quod dicti Cooper, &c. eorum creditibus amissioni iussim, nam etiam absque Saccharis eis à D. Cayrel consignatis, pro affectatione dicti crediti alias hypothecas, ac merces ad dictum D. Cayrel spectantes desinebant, quae post dictam Saccharorum consignationem à dictis DD. Cooper &c. dicto D. Cayrel redirent fuerunt, aliisque pecuniarum summas ac merces eidem traderunt, quod minime facient ad dictorum Saccharorum consignationem immo etiam pro affectatione suorum creditorum dictas hypothecas in manibus suis habuissent, ex hoc tamen minime deduci potest, quod satisfactio nem non fuissent consecuti. Nam obligare poterant dictum Cayrel ad creditum solvendum, & satisfactio nem consequi eique, vel in pecunia, vel in aliis meribus, quae apud dictum Cayrel reperiebantur, quibus ipse alios creditores satisfacit, ut ex facto probatur.

Nec ad rem nostram attinet, quod firmavi in mox Cambyl. infra. cap. 1. num. 28. Nam ibi locutus sum de mercibus, vel pecuniis offerantur, & inconsiderate alieni iam notorie decedo, & pro decedo ab omnibus habito rebus ab eo, qui illius decedum ignorabat, quo tunc creditori nulla penitus spes remanebat satisfactio nem consequendi a dicto decedo, qui merces, ita se habet, non agitur de eo, qui non scien minime pro decedo habebat tempore assignationis dictorum Saccharorum, verum sciam illas bona, ac me-

res habere cum apud dictos DD. Cooper pro eorum Creditum Cautione, quam apud ipsum, qui erogare poterat pro satisfactioe debitoris, quod cum dictis Cooper &c. habebat; hanc nequaquam in hoc casu dicti poterat, quod absque dictis Saccharis pro parte ad dictum D. Nunes spectantibus, eorum creditum ad DD. Cooper &c. indubitate amissioni, neque ex hoc fieri illam, quod cum dicto DD. Cooper &c. satisfactio nem sint consecuti super dictis Saccharis ad dictum Nunes spectantibus, cum ejus damno, ac iudicia sint locupletati contra iuris regulam decedum à communi illo dictum juri naturalis innotuit, quod non debet cum aliter iudicia locupletari.

Neque nullam praebet amissionem, quod DD. Cooper &c. valde solliciti fuerint, ut eis à dicto Cayrel dicta Sacchara traderentur, quae paulo post ab ipso vendita, & alienata in tertios fuerint, & illorum pretium in ipsum Libris calculum fuerit in favorem dicti Cayrel, antequam ab emptoribus pretium reciperent, ex quibus, & huiusmodi aliis adhibitis fraudem aliquam in DD. Cooper &c. arguere praetendebat Dominus Nunes, vel quia de proxima decedione dicti Cayrel timentur, vel quod haud ignorent dicta Sacchara pro aliqua portione ad dictum Nunes spectare.

Ex his etiam, & similibus aliis obiectis nullatenus argui potest dolus in eo, qui vere est creditor, & preferri cum apud de Mercatoribus publicis in multa affirmacione habito, & boni nominis, ut fuit Dominus Cooper &c. Nam hi omnes actus sollicitudinem indicantes ab eis arte etiam aliqua, & industria gesti non solum pro satisfactioe obtinenda, verum etiam illa obtenta pro maiori eorum cautione, vel tunc in casu decedionis sui debitoris ab omni molestia, seu hinc per alios creditores contra se fore movenda, uti à creditore in eum tantum finem proprii Creditus satisfactio nem obtinendi servandique dicti, nequaquam dici possunt dolo, ac fraude, & in alterius praesudicium gesti, quatenus de facto tertio damnum afferant, ut in nostris precibus terminis mihi huc obiecto respondens Sord. loco supradicti Conf. 328. n. 8. vix. & dolo huc cap. 4. & m. 34. 35. 36. & 37. quem recitat, & sequitur Gratian. cap. 391. num. 16. & 37. & ibi de Luc. m. 23. & plane Rah. ad Dec. 76. n. 72. & seq. par. 8. rec. ubi quatenus alios affert DD. & Gab. consule. 87. n. 33. Rec. de deced. No. 41. n. 120. & 121. & generaliter loquendo, quando aliquis in sui utilitatem, & commodum operatur, nunquam dolo, aut fraude aliqua in eo praesumi debet, quatenus actus ab ipso gesti in tertii praesudicium redolent, Sord. conf. 300. n. 21. & 22. Menoch. conf. 107. n. 9. Rah. ad Dec. 16. n. 72. par. 8. rec. Mansf. consule. 217. n. 23. & seq. Consil. allegat. 32. n. 33. Gratian. d. cap. 391. n. 26. & ibi de Luca n. 19. & Nus in resolver. 16. nu. 9. & 10. post Adm. ad Statut. Genoa. elegantiissime Salgad. Labyrinth. Cred. par. 4. r. 17. n. 32.

Ultraquamquod citamus dicti DD. Cooper &c. illi quatenus haberent causam mercedis, aut distendi propterea dicti Cayrel decedionem, nihilominus licet poterant tota arte, industria, ac sollicitudine eorum crediti satisfactio nem reperire, tamen enim dubitavit, aut metus dolum in creditore minime vel inducere, sed omnino probanda est in Creditore scientia certa, & industria proxime decedionis illius, à quo satisfactio nem sui Crediti curavit, quod probatio fere impossibilis reputatur, ut opinio de more firmat Sord. in d. conf. 328. n. 40. 41. 42. & 43. & post eum Gratian. cap. 391. n. 25. & ibi de Luc. Addit. nu. 19. Mansf. consule. 179. num. 41. Rec. de deced. Notab. 40. num. 18. Rec. Episc. dist. Solati. cap. 144. n. 22. egregie Tom. dist. resol. Civit. tom. 2. cap. 72. num. 15. 16. 17. & 18. cum aliis à me allegatis in Cambyl. infra. cap. 1. num. 16. & nota Roman. dec. 1. num. 23. & dec. 2. num. 1. post dictam Cambyl. infra. egregie Rec. cor. Adria. Dist. 147. per tot.

Unde asseri etiam potest, quod etiamsi Creditorem solum aliter dolum, sed plenam habere notitiam debitorum suum amplius solvendo non esse (si tamen sunt decedus, vel necesse decedionis proxima esset) & tali scientia non obstante sui crediti satisfactio nem ab eo excipere, nihilominus creditio hinc valdissimis rationibus in iure sustineret absque ulla doli, vel fraudis umbra, quatenus creditores tertios praedict. Tertio autem aspectu de v. Popul. ad 24. ff. qui in frau-

- fructum Creditorum, & ibi gloss. in verb. ut videtur, quoniam eleganter explicat Harman. Pistor. lib. 3. quest. 20. n. 2. & efficient Episcopus. Rec. cap. 124. n. 18. & seq. expresse Tenet. resp. civil. cap. 72. n. 15. 16. & 17. lib. 3. Sord. consil. 328. num. 36. in fine & Nos in Cambis. infra. cap. 1. num. 32. & 33. ubi materiam laici explicari contrarias auctoritates declarando: Quod*
- 10 autem maxime locum habet, quando probatur Creditorum, qui notitiam habebat debitorem suum solvendo non esse, illum fuisse ad pecuniam ab aliis in mutuum, vel ad Cambium accipiendo, vel ad aliquid corresponsali tradendo ut cum in pecunia sic mutata, vel tradita facta ei solveret, nam tunc dolus, & fraud adesset, & ideo conveniri posset creditor ad pecuniam restituendam illi, qui ipsam ejus debitori mutuaverat per text. expressum in l. Servus tuus 300. ff. de dolo male 1. 3. ibi Servus tuus cum tibi deberet nos solvendo offer, in hunc tunc pecuniam mutuum & me accepit & tibi solvi. ubi Labos de dolo male abstinere in se dandum. n. Episcopus. ff. Rec. disp. cap. 144. num. 42. Sammar. contrav. 27. n. 54. cum seqq. lib. 1. & in terminis Creditorum, qui a suo debitore jam non solvendo effectio tractum super alios reportavit. optimè facit De Luca de Cambis disp. 15. num. 16. & melius diff. 33. n. 4. cum valde differat satisfaciendo sui crediti obtinere in mercibus, vel pecuniis, que jam apud debitorem existunt, quamvis creditor hanc ignem ipsum solvendo non esse, & illam exigere in pecuniis, quam debitor sui creditoris arte, & industria motus a tertio in mutuum accepit, ut explicat infra Episcopus. Rec. d. cap. 144. n.
- 11 42. & 33. Quod eo magis procedit, quando Creditor tertius fuisse ad pecuniam mutuandam suo debitori, cum ipse jam cum eum non esse solvendo, non solum est argumentum & fortiori deducto ex dicto textu, verum etiam ex aliis rationibus plena manu concessis in una Liburnen. Penultima, seu Mandati 31. Martii 1714. coram Me.
- Addebatur postremo ad favorem dicti Domini Nupes, quod Dominorum Cooper dicitur Creditum habere adnotat ad pecuniam Saccharorum eis traditorum, & quod adhuc apud eos aliqui dicti pretii quantitas existebat.
- 14 Hoc autem obiectum omisit etiam non paucis facti circumstantiis aliorum indigens requiruntibus, & à variis calculis procedentibus, quibus dicti DD. Cooper dicit penitus se tuebantur, evanescit animadvertendo, quod DD. Cooper &c. post Saccharorum consignationem eis à dicto Cayrel factam se ob obligant ad solvendum Domino de Chiaia Liburnensi dicitur, quod dictus Cayrel cum ipso contraxerat pro pretio saponum: Unde parum talem DD. Cooper &c. immedie esse dicti Cayrel Creditores pro toto Saccharorum valore, dum pro relictis onus in se assumserunt cum consensu, & voluntate dicti Cayrel, Domino de Chiaia quodam Creditore satisfaciendi, quod equidem non licet adque procedenti hypotheca, & Saccharorum consignatione, optimè Boyle. conf. 540. n. 3. cum seqq. & in præcis nostris casus terminis consiliis, Assens. consil. 179. n. 41. & Sed omnis amoveret, & n. 42. & 43. in casu ejusdem sententiam favorabiliter reportavit, ut advertit ipse in fine dicte sue consultationis.
- 15 Animadvertendum est etiam, rei vindicationis actionem Domino Nupes locum competere posse, si dictorum Saccharorum portio ad eum spectans apud dictos DD. Cooper dicitur adhuc existere: Alii quando, ut in casu nostro apud creditorem amplius res aliena non reperitur, sed ab ipso cum consensu sui debitoris jam fuit alienata, & illius pretium in computum sui crediti perceptum, tunc Domino rei nulla actio competere potest adversus Creditorem, qui pretium in sui crediti extinctionem recepit, ut optime docent per text. expressos in l. qui Pas ap. ff. de furtis, & in l. si quis Uxor h. Si Titius, ff. de iudic. Assens. de Commercio. disp. 18. n. 3. & 4. & seq. de text. per tot. & diff. 93. n. 6. 7. & seq. Pignorat. de cap. & vendit. consil. q. n. 14. 15. 16. & 17. qui in terminis debitabilioribus pretii rei proprii furtive, & in terminis alienate loquuntur.
- 16 Et quamvis contrarium ego ipse sustinuerim in diff. 77. de Commercio. n. 17. & 43. necnon alii etiam DD. qui allegari possent, attamen pro clariori hujusmodi explicatione animadvertente oportet, quod aliquando pretium in locum rei venditæ, & consumptæ succede-

re possit, præsertim si pretium ejusdem locutione apud aliquem reperitur: Ut exempli gratia. si quis cum alienam donasset alieni, qui postea illam vendidisset, & pretium apud se retinere, in quo equidem casu Domino rei contra illius pretii posteriorum completi actio rei vindicationis, quia Nemo debet cum alterius iustitia læsari, ut docet materiam distinguendo docent Rat. Romana cor. Cell. dec. 340. n. fin. & cor. Bursat. dec. 874. n. 89. Card. de Lac. disp. 129. n. 6. & Regalib. & Rec. par. 18. rec. dec. 86. n. 5. & in dec. 372. primis confirmatoria, & de. Anfald. d. disp. 18. n. 14. de Commercio. vel abique ullo titulo rei alienæ pretium aliquis detinere, itur ad eum refundendum possit construngi, ut exempli gratia si pretium non adducit ab emptore solum fuisse venditori dicti pretii Creditori, vel ab ipso depositum fuisse, aut apud Venditoris procuratorem reperitur, in his etiam casibus Domino rei furata talis actio contra pretium competere, ut statuit Rat. resp. 25. per tot. lib. 1. Anfald. d. disp. 18. n. 31. de Commercio. De Lac. d. disp. 129. n. 6. & Regalib. de hunc de Credit. disp. 46. n. 6. 7. 8. & seqq. & diff. 35. d. num. 39. sique ad 90. Fontanelli. de pact. nup. class. 5. gloss. 2. par. 7. n. 30. fol. milia 735. tom. 2. Rat. dec. 439. par. 18. tom. 1. rec. de pign. Nos in Cambis. infra. cap. 8. nam. 13. & seq. & diff. 96. n. 56. de Commercio.

Idemque procedit etiam in casu, quo, pretium apud 18 emptorem rei propriæ, vel impropræ furtive reperitur, & emptor Creditor ejusdem venditoris fuisse, nisi tamen inter eos expressa, vel tacita legalis compensatio interveniat, quia in hoc casu pretium rei furtive, de quo compensatio nostra facta fuit, semper ad Venditorem mittitur, & sic ab emptore abique ullo titulo detinetur, ut in similibus terminis firmius in d. cap. 8. n. 15. 16. & 17. & hic est præcis casus de quo scripsi in hoc Tractatu diff. 77. de Commercio, ubi solum agebatur, an sequens Venditoris decoditio posset ab emptore fieri in sui favorem compensatio ad hoc ut minime teneretur in iudicio concursus Creditorem in malis deponere contra pretium, quod commendabatur non fuisse ante decoditionem ab ipso compensatum, circa quam dispositionem melius materiam plures casus distinguendo explicavi in discursu Magistratus à me facto in hoc tertio tomo de Commercio inferendo, quoniam 19 in d. diff. 77. ubi ad opportunitatem Causæ tantum scripsi: Alii quando rerum, merciumque alienarum pretium à Creditore in sui crediti extinctionem jam receptum fuit ut in casu nostro fecerunt DD. Cooper dicit tunc minime potest rei Dominus illam intrinsecus actionem contra Creditorem, qui illud recepit, & apud eum tota oneroso sui crediti est, ut punctualiter advertit Sord. d. consil. 328. numer. 19. & 20. 21. & 45. Card. de Lac. d. disp. 129. nam. 6. in fine de Regalibus, & Anfald. d. disp. 18. & 93. ubi supra, & Nos in diff. 96. num. 57. de Commercio. & alii quamplures Auctores supra relati.

A D D I T I O.

Ad num. 1.

Forta improprie sunt in rebus creditis alioquin falsi, 20 & censuræ, vel cum administratione, vel abique, quas postea ille, cui creditæ fuerant res ad aliquem usum, vel effectum voluit à domino in propriam usum convertere, hæc doctores Caspary in præf. crimin. par. 1. quest. 85. per tot. ubi enumerat omnes personis, quas enunciavi in principio hujus mei Discursus, Raynald. de re crimin. par. n. cap. 14. num. 13. & seq. læsivisse subditi in verb. Furum num. 3. vers. improprie usum ad n. 4. egregie Calat ad præmiss. 11. de vend. & emptio. par. 1. num. 112. cum seqq. optimè Scanzoni. de iur. crim. Cancellar. lib. 1. §. 13. cap. 3. n. 20. cum plurib. seqq. fol. milia 175.

Ad num. 6.

Secus potest esse conclusio de quo sub num. 6. si fuit 21 fuit aliqua transactio, vel consensio à Creditore erga suum debitorem pro consignatione sui crediti, ut est Text. express. in l. Pupilli 34. ff. qui in fraud. reditur. Harman. Pistor. lib. 3. quest. 20. n. 6. & seqq.

ARGUMENTUM.

Mandatarius, vel Commissarius licet habuerit mandatum a suo Corresponsore vendendi merces solum pecunia presenti, & numerata, potest eas vendere etiam dilato pretio, quando non reperit emptores, qui presenti pecunia eas emere velint. Quod tamen procedit si mandatarius non poterit absque deterioramento Negotii, vel mercium prius certiorum facere suum Corresponsorem, & responsionem ab eo expectare.

Qua occasione Magistratraliter traditur in quibus casibus valeat mandati fines excedere, tum etiam in quibus teneatur excedere, imo contra mandatum agere.

Ad validitatem Ratificationis sufficit, quod ratificans excessum mandati, scientiam habuerit de substantialibus Contractibus, vel Negotiis ratificatis, licet eam non habuerit circa qualitates accidentales, vel quoad ea, quae non poterant reddere deteriorem Conditionem Ratificantis.

Fides omnino praestari debet Libris, literis, & computis Mandatarii, Commissarii, aut institutoris, eorumque assertionibus per eos in eisdem Libris, & Literis, & computis factis circa gestionem, vel administrationem, aut bonam, vel malum successum Negotiorum, vel mercium suorum Corresponsorum, nisi per illos contrarium probetur.

An, & quando credi possit Mandatario, seu Commissario alleganti impedimentum aliquod, ob quod non potuit exequi Mandatum sui Corresponsalis.

SUMMARIUM.

- 1 Mandatarius excedens fines mandati teneatur ad restitutionem damni mandati illati.
- 2 Mandatarius vendens merces, seu res mandanti minori pretio, vel habita fide de pretio contra expressum mandatum, teneatur ad damni restitutionem, & non. 20.
- 3 Ratificatio sanat excessum mandati, quia equipatur ipsi mandato.
- 4 Ratificatio non valet, si clara, & specificem scientiam excessus non habuerit ratificans, & non. 5.
- 5 Sufficit tamen scientia substantialium qualitatium, quae Conditionem ratificantis possunt reddere deteriorem non. 7.
- 6 Venditor non teneatur reverti emptorem, nisi de substantialibus qualitatibus, quae illum possunt retrahere ab emptione.
- 7 Ratificatio tribuit ad qualitates etiam ignoratas, quando constat, quod ratificans voluerit illam, utcumque illi sit, ratificare.
- 8 Mandatarius, qui vendit merces sub fide pretii Mercatori habito communiter idoneo, non teneatur ad damni restitutionem, si postea Mercator decusset.
- 9 Acceptus Liberis Scribentis Decolli, vel proximo decollari, non teneatur solvere Liberis acceptatis.
- 10 Testes plures numero preferunt paucioribus.
- 11 Praesentium si sine consensu administrati.
- 12 Testium ingens numerus supplet defectum Juridici examinis, & alium quicumque.
- 13 Et accepta eorum multitudine factum redditur iudicium Notarium.
- 14 Res districta non requirit errorem Judicium.
- 15 Testes aliosque administrati pleni probant, etiam non formate examinati.
- 16 De nullitate examinis dicere nequit, qui eodem modo testis distinguatur, in quibus mandatarius teneatur ut in.
- 17 Mandatarius potest excedere fines mandati, quando excessus tendit ad meliorem mandantis.
- 18 Mandatarius non teneatur mandatum executioni

mandare, quando ob improvisum rerum mutationem casus contingit, in quo executioni mandati esset mandanti damno.

Mandatarius, quando ob impedimentum aliquod non potest mandatum in forma sui praescripta exequi, teneatur de eo monere mandantem, & responsionem expectare. Ibid.

23 Intelligi si negotium moram patitur, aliis potest mandatarius agere, prout praesentia sua videbitur, & non. 34.

24 Legati, Oratores, vel Capitanei dato aliquo impedimento, ob quod non possunt Ordines Principis servare, possunt agere quicquid eis videbitur, dummodo tempus non habeant monendi Principem, & responsionem expectandi.

25 Factum sequens declarat voluntatem praecedentem.

26 Culpa, seu dolus imputari non debet, quando casus nihilominus fuit culpa, & dolus conspiciatur.

27 Damnum, quod potest contingere etiam sine culpa illius, qui damno casum dedit, hanc necesse est culpam.

28 Mandatarius teneatur probare impossibilitatem, vel impedimentum ob quod non potuit exequi mandatum. Declara, ut non. 39. & 30. & 31.

29 Assertionibus Mercatorum falsis in Libris, computis, & aliis circa administrationem rerum, & mercium suorum Corresponsalium standum est.

30 Mandatarius, si in casu ingratum, & non praevise aliquod praesens expediret accipit, nullum ex hoc praesidium ferre debet.

Liburni. Pecuniaria, seu Mandati.

Veneris 31. Martii 1734.

DECISIO AUTHORIS,

ET

DISCURSUS CXXV.

SUPER petitione Liburni promota à DD. Joseph, & Jacobo Duran Barchinensibus una cum D. Petro Houquel Hamburgensi mediantibus ipsorum Procuratoribus, quod nempe venditio Sarcinarum quatuor testium pro conficiendis calcitris laneis, vel piumeis vulgo nuncupaturum *Trallari*, dolorum indistincti quatuor certarum pro tribus quatuor partibus eisdem DD. Duran pertinentium, & pro alia quarta parte dicti D. Houquel, quam fecerunt DD. Franciscus, & Petrus Fornes Liburnenses D. Sabatho Levi cum ditione trium mensium ad solutionem pretii, eadem fuerit contra mandatum praedictorum DD. Duran, & Houquel Principium, ac dominorum dictarum mercium, itaque relatum pretii, quod exigi non poterit à d. D. Levi ex causa ejus decedebat post venditionem praedictam subsequente, ante vero expirationem dicti trium mensium, non possit, neque debeat in eorum damnum cedere, sed dictorum DD. Fornes, qui suorum Principium transgressi sunt mandatum, super hac inquam praesentione favorabilem sententiam reportantur Adversus à D. Gubernatore Liburni, & Causa eorum me postmodum in gradu appellationis repropria, eaque mature discussa in totum revocandum fore primum Sententiam eandem, declarando insuper, quod damnum à decedebat dicti D. Levi proveniens subiri debeat à dictis DD. Principibus, & Dominis mercium secundum eorum respectivam ratam, & per consequens locuisse d. DD. Fornes commutare vulgo *finare* tam in computo currenti DD. Duran, quam Houquel patricias pretiorum in eorum creditum respective ex causa dictae venditionis conscriptas pro eo, quod adhuc erat debitorum ratio Barchinensi dicti D. Levi.

Unicum, & praecipuum fundamentum, cui nitetur praesentio DD. Duran, & sociorum, erant litterae per eos scriptae sub die 2. Januarii 1731. Barchinensi Dominis Fornes Liburnensibus, cum quibus à dictis DD. Duran, & Sociis limitabatur DD. de Fornes non pretium, tum modus illius solutionis, nempe in pecunia presenti, & numerata his praecisis verbis *intendendo* pagando di contracti, & non a fidere: Unde cum DD. de Fornes dictas merces vendiderint D. Levisum ditione trium mensium ad solutionem, atque ideo à mandatum excederint, ipsi jure merito omne damnum ex propria transgressione manifeste subire debent, ut dictum.

difficile probavi *diff.* 119. num. 2. & *seq.* num. 2. & in
notis terminis venditionis factis sub fide futura op-
tionis, & pro minori precio contra mandatum Do-
mini aliter venditionem mercium suarum ordinatos
sic de *Francia de Commercio. Terr.* lib. 1. cap. 4. n. 18.
& 20. *Rat. eorum Ludovici.* *diff.* 23. num. 4. & *coram*
Coclin. *diff.* 200. num. 5. *Rat. de Mandat.* num. 103.
Rota Januaria de Afferat. *dec.* 9. n. 18. & *seqq.* & *dec.*
202. num. 14. & 15. *De Loc. ad Gall. de Procurat.* in
append. ad par. 5. num. 14. *Ludovic. consuef.* tit. de *Pro-
curat. consuef.* 46. ampliat. 31. & *dec.* *Perr.* 33. num. 7.
perf. primo enim fallit, *Gravian. difcept.* cap. 29. num.
43. *Arias de Afsa var. refol.* lib. 1. cap. 30. num. 12.
& *fr.* *Manic. de Tact.* & *Ambig.* lib. 4. tit. 21.

Verum consideravi tale fundamentum per Actores de-
ductum locum sibi non vindicare in causa praesenti, quia
postquam fuerint per dictos DD. de Fornes admoniti
dicti DD. Duran de Venditione penfarum mercium
ab eis factis Mercatori boni nominis, & crediti pe-
nes totum Librum empiriorum cum ditione trimestris
ad solutionem praestitae, ex quo non poterant alios in-
venire, qui dictas merces cum praesenti numerata pec-
cunia emerant, ut constat ex Epistola per dictos DD.
de Fornes scripta sub die 9. Aprilis 1731. eisdem DD.
Duran, & Sociis, ubi, *Con il tempo al Pagamento*
di tre mesi, il tutto salato a buona Cassa da poter-
si vivere con tutta quiete, crediamo, che lor Si-
gnori faranno contenti del nostro operato, e che il
nostro sarà di sua intera soddisfazione, statim rati-
ficaverunt, & approbaverunt dictam venditionem,
cum sequenti eorum littera responsiva diei 11. Maji
quidem Antei, ubi, *per l'effratta, che lor Signori ci*
danno, che rispetto li ordini li deditmo da vendere
alcuni tegi di Afferazio, e che il medesimo con-
firmato il Signor Pietro Hiquel di Ambargo, av-
vamo effettuato la vendita delle Cere a datati 31.
3. il Cotto, lo Telo da materassi a prezzo 3. 5. la
Pezza, e le bande segnate lire 32. il cento ledap-
pie, e de detto sempre a lire 30. il Cotto, con il
tempo di 3. mesi, in che non aviamo, che replica-
re, et. ed ora attendiamo con sua prima il Conto
del detto proceduto di detti tre mesi, e lor Signo-
ri ne pagheranno tre quarti al mio Conto corrente, e con
quanto al detto Signore Hiquel, Quod etiam fuit
in aliis subsequentibus litteris per eisdem DD. Duran
confirmatum. Scante itaque hae ratificatione, & ap-
probatione dictorum DD. Duran, & sociorum qui-
cumque sanatus, & consolidatus fuit excessus, vel trans-
gressio, quam commiserunt DD. de Fornes in ex-
equendo mandato sibi a dictis suis Principibus dato
circa venditionem suarum mercium; imo tantum vim
habet lo jure Mercatoris subsequuta approbatio, vel
ratificatio, quantum habet ab initio illius mandatum,
sicut militas, vel damnus negotiationis non minus ad
Mercatorem spectat, quam illam approbet, quam cum
illam a principio fieri mandavisset, *Manf. consuef.* 187.
num. 30. 31. & *consuef.* 192. numer. 16. 17. & *consuef.*
457. num. 10. 11. *Rat. de Mandat.* num. 89. num. 220.
Rota Januaria de Afferat. *dec.* 76. num. 3. 5. 6. & *dec.*
119. num. 2. *Rota Romana coram Pamph.* *dec.* 182.
num. 5. & *coram Coclin.* *diff.* 1535. num. 9. 10. & *in*
recens. *dec.* 82. numer. 7. pars. 6. & *dec.* 11. num. 17.
pars. 11. & Ego in *diff.* 50. num. 71. & *diff.* 37. num.
4. tom. 1. de Commercio, & in terminis conclusivis ra-
tificationis venditionis *Hermes.* lib. 1. ad B. *Hisp.* l. 48.
gl. 4. tit. 5. fol. 5. numer. 6. num. 2. *fr.* de *Francia de*
Commer. *Terr.* lib. 1. cap. 4. num. 20.

Neque obstat DD. Duran non induisse personam
Emporis a DD. de Fornes non individuatam, ideo-
que non possit eorum ratificationem sibi adeo-
quod praesidium producere, quia ut ratificanti actus rati-
ficatio praesudicet requiritur, quod ille ante ratificati-
onem omnium qualitarum actus ratificandi scientiam
habuerit ad hae tradita per *Gravian.* cap. 752. num. 16.
& *seqq.* *Manf. consuef.* 186. num. 2. & *seqq.* *Rota Ro-*
mana coram Ludovic. *diff.* 311. num. 15. *Rat. Episcop.*
Stetit. *diff.* cap. 123. num. 10. & *Rota coram Carolis.*
dec. 612. num. 37. & *seq.*

Quoniam obsequium tantum procederet si tunc ager-
etur de invalidanda approbatione DD. Duran quoad
Personam DD. Levi empirior, quae illis non innovetur,
verum quia DD. Fornes non intendit de valore ra-

tificationis suarum Principum, nisi in partem, in
quibus eorum mandatum existerent, ideo illis suis
superque est notandum hae Principibus eas qualita-
tes excessum suum tangentes, ut capiat *Episcop.* *Rat.*
d. cap. 123. numer. 11. ubi, *regulari est ad effectum*
in gressu per Ministrum altera mandatum ratificare,
quod debet probari scientia praefata excessus, & in his
terminis loquuntur omnes auctoritates in contrarium
adductae, nam quoad personam empirior nulla aderat
lo eis necessitas illam individui, ut valere posset
ratificatio dictorum suorum Principum, quia circa
illam non habebant mandatum limitatum, sed usque
ab initio illud jam receperat liberum, & absolutum
cuiuslibet vendendi ut in simili casu advertit *Cassale.*
consuef. 87. num. 18. focus vero esset dicendum quan-
do mandatum habuissent DD. Fornes vendendi alicui
determinate personae, & pro determinato precio, in
quibus terminis quomodocumque excessus non fuisse
fuisse quoad modum vendendi, sed etiam quoad va-
luerat personam empirior, consistit in eo, ut utroque
facere debuissent dictos DD. suos Principes.

Ultraquaquequod minus praefato objecto locum ha-
beret etiam DD. Fornes nullum penitus vendendi
mandatum ab initio receperunt, quia Doctores, qui
pro valitudine ratificationis volunt in ratificatione per-
petuae praecedentem scientiam omnium qualitarum actus
ratificandi, non intelligunt loqui, nisi de qualitatibus
substantiis, nam quoad alios qualitates, quae non
respicunt substantiam, sive essentialia actus, vel con-
tractus, neque possunt deteriori valere condicio-
nem ratificationis, nullatenus in ratificatione est neces-
saria earum praecedens scientia, ut illius ratificatio va-
lida sit ut in casu, quo contractum ratificare debet
sed etiam dicta fidei personae alicuius contrahentis,
sed etiam dicta diversis supposita, sicut *Antyde.*
de Commercio. *diff.* 30. num. 24. ubi, *non enim quia su-*
perabundat extrinseca substantiam contractus appro-
bationem, & dammodo prout fidei conditio confirmari non
fuerit fidei deperit, mutatio enim persona validita-
tem, & approbationem contractus non tollit, & con-
tra eam mirabiliter, Rot. Rom. dec. 247. num. 2. 3. & *con-*
tra eam Cor. & Terr. de Camb. *diff.* 2. *quod.* 13. num.
61. *con seqq.* Nec non argumento rectus in l. 1. d. *Do-*
lum malum, & ibi *gl.* *verbi servati*, & *nota* *Pan-*
dectas Florent. *de deperit f.* de *Dole* meliorem inno-
dum probant *Strache de assecut.* *gl.* 7. num. 1. 2.
3. 4. *fr.* de *Francia de Commercio.* *Naval.* lib. 3. cap. 14.
num. 16. *Rat. de assecut.* num. 46. numer. 154. 159.
Dura. *diff.* 265. num. 49. ubi in fortioribus terminis
venditoris, quod omne ipse non teneat certiorare
empitorem nisi de qualitatibus substantiis rerum,
quae illum trahere possint ab emptione, & si
dunt tradita per *Rot. Rom. in Ministri ad Card.* de
Loc. de Credit. *diff.* 30. num. 13. & 14. Cum itaque
in casu nostro admoniti forent dicti DD. Duran de
tota substantia contractus venditionis a DD. Fornes,
solum per illos praeterita persona Levi empirior, cuius
Personae individuation non erat de substantiis con-
tractus, neque de qualitatibus, quae facere possent de
tiori condicione DD. Duran, quippe quia nihil
eis fidei intererat, nisi Levi, vel alius esset emptor
suarum mercium, sed solum interesse debebat, quod
empitor esset vere mercator tante fidei, & crediti, ut
procul a dubio deectionis, quinimo tranquillo mi-
nimo viverent, prout id quoque admodum est notifi-
candum fuit per Litteram scriptam sub die 9. Aprilis a di-
ctis DD. de Fornes, ubi, *il tutto fiducioso Cas-*
sa da poterne vivere con tutta quiete, Ideo ob so-
lam ignorantiam persone Levi empirior nullatenus de
iure possunt dicti DD. Duran, & socii praedictam
suam ratificationem, & approbationem tanquam nullam,
& invalidam impugnaverunt.

Eoque magis id procedit quando ex casu circum-
stantiis apparet ratificanti voluisse omnino actum,
utrumque ille esset, ratificare, quia tunc ratificandi
trahitur etiam ad qualitates ignoratas, ut docet, ac
eiprege notat *Gabriel.* *consuef.* 146. num. 14. *per* *terro-*
bras ubi quem sequitur cum aliis *Adwick.* *consuef.* 561.
num. 27. & 28. & *seq.* ac num. 37. & *seq.* mirabiliter
Paul. de Caste. *consuef.* 216. num. 3. pars. 1. *Rat. in respo-*
ndit. de *Toscan.* cap. 46. numer. 244. prout in
casu nostro ubi est plurius subsequentibus respondi-

vis littera dictorum DD. Duran clare constat esse voluisse commodum facillitatem dictam venditionem, quia nullibi unquam desiderium; & sollicitudinem scienti personarum eripitoris habere. docuerunt, quod est signum manifestum, quod in nihil eorum interesset, ut proprium est mercatorum principaliter interuentum fecerant, & idoneitatem personarum, cum quibus contrahere voluit, neglecta penitus quacunque partiarii personarum afflictione.

Certum igitur cum sit in nostro caso (ut in inferius videbitur) Levi emptorem fuisse de tempore venditionis in Foro Liburnensi tali in estimatione, ut contrahentibus cum eo dubitandi locum non foret de aliquo minus prospero eventu, vel deficientia illius rationis Bancharie, quamvis inopinate praefer omnium expectationem illius decedat post tres circiter menses superueniret, damnum adeo, quod ab eadem decoditione redundauit, nullatenus DD. Fornes imputari debet, sed potius fuisse debens DD. Duran dictarum mercium Domini, ut in terminis punctualibus venditionis aut mercium fidei ad administratore, Procuratore, aut huiusmodi persona mercatorum pro idoneo communi habito de tempore venditionis, & unpossem inopinate ante diem solutionis petiti decedat, afficiunt *Sirach. de Mercat. tit. Mandat. num. 36. Paris. cons. 156. num. 31. Rec. de Mandat. Nov. 61. nu. 41. & 42. & not. 23. nu. 42. & resp. 25. num. 6. & 7. & melius tamen Sirachus Mandat. quod Mandat. desig. 71. numer. 34.*

Adversum praedicta omnis vim non paruum videbatur inferre facti subsecutio facti consideratio, videlicet, quod quamvis DD. Fornes mercium venditionem fecerit Levi de tempore, quo adhuc pro idoneo, & solvete ille commodum repabatur, successiva tamen ranciditio DD. Duran, & sociorum non superuenit, nisi post sequentem, ac detractionem decoditionem praedicti emptoris, quare et defectus consensus talis ranciditio gratifici conari videretur; Etenim si DD. Duran, dum transactur, notitiam habuissent decoditionis dicti Levi, non approbavissent unquam transfectionem, seu mandati executionem per dictos DD. Fornes commissam ad laze tradita per Card. de Luc. disp. 1. per tot. de Societate. Offic. & in similibus omnino terminis litterarum Cambii à mercatore acceptatarum, quando scribens erat proximus decoditioni, vel actualiter decodit de tempore earum acceptationis. Non abunde in tradita materia lingua conscripto quippe titulat ille *Cembilla inferius cap. 3. num. 1. cum seq.*

At huiusmodi obiectio neque in facto, neque in iure habebat quippe subsistentiam; Non in facto quia manifeste resultabat ex fide lex mediatorum Cambii, & triginta quinquae mercatorum Liburnensium dictum Levi emptorem aliquibus etiam diebus post ranciditioem dictorum DD. Duran permansisse in primario ejus creatio, & estimatione penes sonum mercatorum Liburni Forum, & quantumvis adversum huiusmodi fidem altera contraria consensuum mercatorum opponeretur, & amplius subjungeretur primam tanquam extrajudicalem, nullatenus esse attendendus, nullatenus quoad primam oppositioem optine facti responsum, quod minori numero longe major omerus resursum ad favorem DD. Fornes retinendum praevalere debet secundum *Rota Roman. coram Rich. dec. 48. num. 2. & det. 97. num. 19. & det. 378. numer. 4. & det. 621. num. 11. & det. 667. num. 6. 7. Cyriac. contrav. 48. num. 11. & det. 494. numer. 11. pars. 1. rec. Praedicta quia testis DD. Fornes praeferentiam maiorem numerum administrati fuit ex diversis urgentissimis conjuncturis mox infra recensendis *Rota coram Rich. dec. 97. numer. 19. & det. 621. numer. 29. & Cyriac. contrav. 512. numer. 30. Merlin. dec. 714. num. 17. & part. 19. rec. desig. 183. num. 23. & desig. 396. numer. 6.**

Eoque magis non est attendenda depositio testium in contrarium adductorum, quia perferret omnem inverisimilitudinem, etenim licet aliqui ipsorum attestentur per aliquos dies ante diem 11. Maji dictum Levi defecisse ab integra fide estimatione, & credito, tamen constat ex Processu eademmet plura negotia, & contractus cum dicto Levi unquam ad dimissionem quidam mensis Maji fuisse. Quo verò ad DD. Vitalium, & Giavarinum idem annectantur patet constat eisdem

sub die 5. ejusdem mensis Maji non modo vendidisse dicto Levi delia docectem sacchari cum dilacione quadrimensis ad pretii solutionem, verum etiam sub die septima sequenti accepisse ab eodem Levi Cambialem litteram petiarum 176. 8. 4. cuius valor deinde ab eisdem DD. Vitali, & Giavarino solutus fuit sub die 14. ejusdem mensis; Et similiter quoad D. Philippum Guilelmum Heigens alterum contrarium testem, ipsum sub die 12. ejusdem mensis cambium petiarum 300. pro Florentia cum dicto Levi transactisse. Respectu vero D. Amerighi Roter alterius ex contrariis testibus notandum est, quod ipse tanquam minister, & Complicentarius rationis Bancharie D. Anselmi Fajoleat- testificationem fecit ad favorem DD. Duran, contra vero idem D. Anselmus Principalis contrarium omnino deposuit in favorem nempe DD. Fornes, & denique DD. Franciscus Damianus, & Jo. Dominicus Camdelli, qui prius in favorem DD. Duran fidem fecerunt, se postea ab ea retraxerunt, aliamque contrariam ad favorem DD. Fornes subdixissent.

Nec pariter relevat, quod depositio testium à DD. Fornes producta sit informis, utque extrajudicialis.

Primum quia ingens ipsorum numerus supplet defectum examinis iudicii, & alium quolibet, ad fideritatem de quacunque vel quicunque Testibus firmat *Rot. post Zach. quae. Atelic. Legal. desig. 76. num. 17. Cyriac. contrav. 512. numer. 19. usque ad 32. Rota Romana coram Royas desig. 333. numer. 3. 6. & desig. 466. numer. 8. & punctualiter in Florentina multationis executionis 15. Julii 1717. & Cujus sententia, coram D. Audiere Venturini, De Loc. de Judic. desig. 32. num. 38. immo aucta tali multitudinem Testium factum redditur iudicii veluti notitium, *Corn. cons. 333. num. 7. libr. 1. Burfat. cons. 111. numer. 21. libr. 1. Adfard. de probat. consilij. 1083. numer. 10. 11. usque uti res notoria non requirit ordinem iudiciorum, punctualiter Salgad. de Reg. Præst. lib. 1. cap. 2. numer. 107. & part. 3. cap. 14. numer. 49. Salazar. de Jur. Indiar. lib. 2. cap. 87. numer. 89. Pareza de instrum. edit. tit. 6. resolut. 8. num. 41.**

Secundo quia in caso nostro adminicula multae, fortis, & conjecturae diversae concurrunt; Videlicet effectiva negotiationes, & solutiones factae à Levi usque ad medietatem Maji 1711. ut constat ex ejus libris, à fide, & libris publicorum mediatorum, cum quibus adminicula Examen Testium quamvis informis, & extrajudicialis plenam atque perfectam probationem fuit, *Rota coram Coccin. dec. 905. numer. 3. 6. D. Audiere de Comitibus in desig. Senec. 36. num. 20. Rota coram Merlin. desig. 714. numer. 15. 17. 18. Rota Romana desig. 61. numer. 15. & sequ. part. 10. recen. Bancha. collat. 44. numer. 136. ego ipse in discur. 30. numer. 32. de Commercio, & Rota Romana genes D. de Comitibus desig. 123. & 5. numer. 11. perferimus numero tam magno eorumdem testium attento *Rota Romana desig. 494. numer. 4. part. 1. rec.**

Tertio quia cum pars contraria simili testium fide extrajudiciali usui fuerit, non potest ipsa alterius partis attestaciones extrajudiciales pariter impugnare ex regula, *Quod quisque in aliam statuit, ipse jure utitur l. 1. ff. quod quisque jure, & punctualiter Rota coram Rich. desig. 347. numer. 7. & coram Ubaldo. desig. 331. numer. 9. Cardin. de Loc. de Judic. desig. 32. numer. 25.*

Et tandem quia fides praestanda est (usque dum contrarium non probeatur) assertioni DD. Fornes, qui suis litteris certificavit DD. Duran, quod Ratio Bancharia Levi, qui vendiderunt ipsorum merces, adeo integre fruebatur estimatione, & credito penes omnes ut quisque cum ea contrahens quiescere vivere posset, ut inferius ostendim in §. Ultra quod; Tanto magis, quod talis assertio adminiculatur tam ingenti omero testium, negociationis continuata à Levi ad medietatem usque mensis Maji, & fide publicorum mediatorum secundum exploratas regulas juri.

Neque, ut dicti, procedit obiectio in iure, quoniam admisso etiam, quod ranciditio DD. Duran interesset post decoditionem Levi, negari saltem non potest, quod non liceat modo ab eadem ranciditioe argui, qualis fuerit usque ab initio volumus DD. Duran in causa, quod DD. Fornes venditionem mercium numerata pecunia facere non possunt.

Sed ut melius sit intelligi valeat distinguendi sunt quatuor casus; Primum est quando Mercator mandatum exequitur diverso modo cum prejudicio, & damno sui Correspondentis; Secundus casus diversimode mandatum exequens utilitatem potius affert Correspondenti. Tertius quando Mercator mandatum exequi omittit, quia ob impossibilitatem temporum contingentiam, vel raram mutationem, quae si mandatum exequatur, vel periret non poterat, aliquis casus contingit, in quo mandatum exequendo affert mandanti damnum. Quartus quando a Mercatore nullatenus mandatum Correspondentis exequi potest modo, & forma per eum praescripta.

In primo casu indubitabile est, quod Mercator transgressus easdemque tenetur ad restitutionem damni Parisiensi conf. 91. lib. 1. & ego in diff. 119. num. 24. & alibi in erratis de Comm. in secundo autem casu nequa propositio excessum redarguit, dum talis excessus in utilitatem, & locum vertitur sui Correspondentis. Bald. conf. 334. vers. praeter praeparationem. & in fin. lib. 1. & ego in diff. num. 66. In tertio, & quarto casu advertendum est, quod si negotium propter dilacionem temporis non potest periculum, Mercator tenetur prius correspondenti advenire de eo, quod inopinate evenit, vel de impedimento, ex cuius causa nequit mandatum exequi in forma praescripta, aut expedire ulteriusque mandatum Parisiensi conf. 91. num. 14. in eod. lib. 1. Gall. de praescript. lib. 1. cap. 4. n. 32. quem sequitur Remon. consil. 40. num. 13. ego laqueatissime in diff. 119. numer. 63. de Comm. Evidens negotium pax nequit temporis dilacionem sine aliquo evenitu, vel probabili praesidio Correspondenti; tunc potest Mercator agere pro ut sua prudentia videbitur, mirabiliter Bald. conf. 334. num. 1. vers. item res res peritula lib. 1. Card. Tylch. lib. Ad. consil. 40. num. 9. optime Falconer. de off. 33. 4. num. 4. affert ad finem num. 4. ego in diff. 22. num. 31. & seq. diff. 69. num. 13. & seq. diff. 119. numer. 66. de Comm. Gall. de praescripta lib. 1. cap. 4. numer. 29. & 30. ubi addit in Capitulis, & Legatis, Oratoribus, & Commissariis Principum.

Cum simus itaque nos in quatuor casus, quia DD. Fornes cum non inveniantur dicere merces vendere in pecunia numerata, exultanturque de, & praedictor agere vendendo illas cum aliqua temporis dilacione ad illud non Levi tunc temporis optimam fumam, atque custodiam, & in Liburnia, & in ceteris Italiae Castris, ut tunc advenirent, Eo tamen difficultate causa reductur, an nempe bene se geficiat DD. Fornes vendendo dicat merces sub fide, anque quoniam impedimenti desistit DD. Duran, & ipsorum responsiones recipiunt cum deliberationibus eorum negotium tangentes.

Atque hic modo apparet, obviat, vixit in favorem Dominorum Fornes eius rationationis Dominorum Duran, quamvis supervenisset post actum, vel praesentiam decessionem Levi. Nam sicut ex tali subsequenti approbatione bene in iure arguitur, quod etiam in casu, quo mercum vendit in pecunia praesentem non invenitur, voluntas mandatum usque ad initium erat peragendi venditionem fieri, posse sub spe, aut fide fuisse pretii numerationis cuiuslibet personae, quae pro idonea ad solutionem communiter reputatur ex ea iuris conclusionem dicente, quod ex facto sequenti praecedens voluntas declaratur, aut inferitur per text. in l. sed Julian. 9. §. Proinde ff. ad S. C. Macell. & ibi Barroli. Bald. Angel. & Barroli. in l. Cartera 43. §. Sed si parvis ff. de leg. 1. Sord. conf. 374. num. 24. Martini. de Tacit. lib. 6. tit. 23. n. 2. optimo ad propositum Martini. conf. 6. n. 37. lib. 1. & seq. Martini. lib. 1. de praescript. quest. 19. n. 10. & lib. 6. praescript. 35. num. 28. & seq. Martini. de Probat. consil. 95. n. 7. & ad abundantiam ego in diff. 56. n. 27. num. 2. cum ibidem ibi allegatis. Praeterea in nihilum attendi debet defectus, vel culpa DD. Fornes in eo commissa, quod non delectatur notitiam DD. Duran de impedimento iam dicto, neque expectantur eorum praecipuas responsiones; Nam tunc moxto fuisset de tali impedimento, nihilominus fuisset vendendi sub fide de pretio eisdem DD. de Fornes considerandis; Culpa enim vel mora non potest alteri imputari, quod prius agere, fortasse, vel moxto revertere, imputari ab eo, qui idem praesentem fecisset, vel non fecisset, quamvis ab initio fuisset moxto, & in-

venimus optima Sord. conf. 374. num. 29. non sup. Dur. conf. 241. per tot. & sequentem cum 3. Rodolphus. in prax. Judic. part. 1. cap. 13. num. 607. atque in idem est limasse altera iuris conclusio communiter recepta, nempe si damnum, non antiquum obveniat quam sine interveniente defectu, aut culpa, quibus, qui casum damni dedit, tunc defectum, aut culpa nullum in iure praesentem, neque praesentem affert culpa, per vulgat. text. in l. fin. §. 1. ff. ad l. Alibi. Praes. rescript. per rescript. cap. 3. num. 33. Sord. de off. 87. num. 10. Barroli. de off. 33. num. 27. & dec. 64. num. 26. post Alibi. de inconst. Alibi. Enstis. observat. part. 2. observat. 126. num. 16. & ego in diff. 1. num. 81. de Comm.

Opponebatur ulterius per parte DD. de Duran, quod de tali impossibilitate vendendi dicat merces in pecunia praesentem, & nunciatum non consistit nisi per simplicem assertionem dictorum DD. de Fornes assertantem et ipsorum literis scriptis eisdem DD. de Duran, quod unque non sufficit, quia dicit ibi concludenter probari secundum auctoritatem Bar. Joannis. de Affer. car. de off. 174. numer. 23. quam sequimur sim in diff. 119. num. 53. de Comm.

Pro resolutione obijci praemittere necesse est duo impossibilitatem genera dari posse, alterum negativum, constativum alterum; Quando agitur de secundo, constituitur in facto aliquo positivo E. G. non solutione Navis & Portus, praedictorum viarum perit perit baronum, vel hostium incursum, maris procellosi, vel huiusmodi, tunc qui tale impedimentum adhibet in propriam speculationem tenetur illud probare, sicut tenetur expressum in l. commatus 14. ff. de re mil. & in l. non exigimus 2. §. Si non proper. ff. si qui Carionibus, & in his praecipuis terminis loquuntur Bar. Joannis. d. de off. 174. ubi allegat auctoritatem Bar. super praedictis textibus de quo quoque eandem desistunt Joannis. sequens in d. diff. 419. num. 57. Contra vero in casu impossibilitatis negativae, ut in casu praesentem, in quo DD. Fornes assertant non invenisse, qui emerent pecunia illis numerata, sufficit Mercatoris huiusmodi impedimentum advenire, ut punctualiter affirmat Parisiensi de Probat. cap. 45. num. 1. & 2. iuncto num. 23. atque idem mirabiliter confirmat Dur. conf. 430. Alibi. conf. 41. num. 9. cum 3. & ibi. Addentes Sord. de Affer. ad Mandat. num. 39. & tit. de Navis. num. 19. & plenè cum aliis citatis Havia de Comm. Terris. lib. 1. cap. 4. num. 23. Sord. de Comm. 6. 2. gloss. 5. num. 369.

Ultra quod in his materiis secundum praesentem resideret, & considerandis Mercatorum, qui tamen in propriis, quam in aliorum negotiis non solent esse infirmum, Testibus, aut aliis cautionibus, vel probacionibus se muniri ad eorum operationes iustificandas, sed negotiantur eorum solus bona fide, & sinceritate, quoniam praesentem summa sacrinunt, & considerent tandem esse ipsorum assertionibus in literis, libris, aut rationibus emissa, quod ea, quae sibi ipsis acclimant, quae similiter egisse, & procurasse in negotiatione, atque administratione honorum, & mercium suorum Correspondentium; Corn. conf. 319. num. 12. 14. 17. lib. 3. Sord. de Affer. in introduct. ad vendendum lib. num. 73. non sup. Cappe. Lari. consil. 21. num. 17. non eorum Duran. de off. 368. num. 43. Föld. de Societ. cap. 38. num. 17. & seq. Rot. coram Emerit de off. 527. num. 9. de de Leg. de Regal. diff. 115. num. 5. & sub. 9. vers. & hoc etiam, & diff. 189. num. 4. 5. Cyriac. coram. 305. per tot. & coram. 486. num. 38. & coram. 305. num. 44. & seq. & ego in diff. 30. num. 22. de Comm.

Dicendum paulo ante, & emperpetuam magis oportune, quod Mercatoribus, quando non possunt demandare executionis eisdem sine mandatum suorum Correspondentibus informari sine praesentem, necesse est praemittere rescabere, atque expedire eorum responsiones sine periculo certo, vel probabili deteriorationis Negativae, tunc exequi deat mandatum eo modo, quo ipsorum praesentem videtur. Quod si ita est ex hoc etiam, expressum ponitur DD. Fornes vendere dicat merces DD. Duran cum dilacione ad pretii solutionem.

Etiam cum propter emperpetuam Navium Hollandia interea quia fuerat perdidit mercium pretia, tunc quoque etiam ad notitiam DD. de Fornes perveniret, quod alios earundem Navium Hollandia eisdem mercibus onulit perveniret erant Liburnum, ut de facto accidit, negari quippe non potest in talibus circum-

credentibus non bene se possit dicere DD. Fornes vendendo predictas merces sub fide Levi tunc apud Mercatorem omnes opima existimatione, & credito pollenti, aliter si prius vendere voluissent DD. Ductum de impossibilitate vendendi cum pecunia numerata, atque ipsorum responsiones capere periculum
 94. erat de eventu in contrarium, nempe de emissione occasionis, quae in promptu erat propter confusionem Naviarum Hollandiae vendendi ipsorum merces petio magis utilis, vel lucroso, punctualiter, *Bald. dist. 334. numer. 1. super. item ut erat peritura lib. 2. & Card. Ezech. lib. Ad consil. 40. numer. 9.*

ARGUMENTUM.

Latissime agitur cum suis distinctionibus, & declarationibus ad intelligentiam plurimorum Textuum articulus ille admodum difficilis, an nempe Mercator commendans apud suum Correspondentem aliquam personam, vel ei suadens ad contrahendum cum illo, vel ei tradendum res, aut pecunias efficiatur illius fideiussor.

Mandans aliqui, ut credat alteri res, & pecunias, teneatur actione Mandati erga mandatarium, eoque magis si scripserit, vel dedit mandatum huic verbis, *il tute sopra di me, aut a mio rischio, aut a mio conto, & simili-*

SUMMARIUM.

1. Fideiubere dicitur, qui aliquem commendat, ut res, vel pecunia tradatur, vel maneat, & numer. 3.
2. Contrarium firmatur, numer. 10. & seqq.
3. Aliter dicitur, Procurator, vel Commissarius commendans aliquam personam non censetur fideiubere pro Persona commendata, & numer. 4.
5. Mercator non intelligitur fideiubere nisi adit clausula stare dei credere, & nisi recipiatur mercedem pro fideiussione numer. 6.
7. Constatum Contrarius inter mercatores attenditur.
8. Mercatorum Judicio standum est circa verborum vim, & intelligentiam, numer. 14.
9. Commendans, si dicitur per modum simplicis narrationis absque animo se obligandi, non habetur tanquam fideiussor.
10. Suedens, & commendans aliquam personam in nihil obligatur, licet fuisse, vel commendatio respiciat effectum alicuius veri negotii. Amplius etiam si fuisse recipiat sine tali commendatione res suas non fideiussor numer. 11.
12. Commendans si in commendando usus non fuerit doli, non tenetur tanquam fideiussor, facta vero si dolo si resse.
13. Limita tamen si is, qui fuisse recepit sine tali commendatione res suas commendato fideiussor fuerit, numer. 13.
15. Commendans si usus fuerit verbis iniquitatis obligatorum, vel mandatum fideiussor censetur numer. 16. & 20.
16. Prefatum si fuerit dictum super de me, vel a mio rischio, vel a mio conto, vel a mio nome numer. 23.
17. Declaratur varia DD. opinio.
19. Commendans si commendatio sit generalis, & nullum verbum commendationem respiciat, non dicitur fideiussor, facta vero si commendatio certum negotium respiciat.
20. Amplius etiam in casu quo certum negotium non fuerit expresso commendatum, sed tacite numer. 20. 21.
22. Commendans habetur tanquam fideiussor, si persona commendata sit eius Minister, Infamis, vel Agens.

In eadem precedenti Casu.

DISCURSUS CXXVI.

A Gnosceret DD. Defensores Dominorum de Duranis rationum momenta in precedenti deducenda contra se admodum urgere, se se constringere ad alterum Juris fundamentum praetendentes DD. de Fornes et eo quod affirmaverint bonam, & idoneam rationem Bancariam Levi, se se pro ista fideiussorem constituisse, eoque magis quia DD. Duranis dicta Ratio Levi penitus ignota erat, neque DD. Fornes per litteras cum significaverunt, quando notitiam illis dediderunt de dicta venditione, juxta diffuse firmata per Rotam nostram Florentinam, apud D. de Comitibus decis. 21. praeteritum à numer. 6. cum plurib. seqq.

Sed firmiter censis, huiusmodi inspectionem extraneam esse omnimode à casu nostro; Quoniam ipsa procedit quando aliquis Mercator commendat apud suum Correspondentem aliquam tertiam personam, & ipsi suadet, ut ei fidat, ac credat pecunias, vel res, in quibus praestiti terminis loquatur dist. decis. 21. Dom. de Comitibus, & omnes auctoritates ab ipso recedunt.

Verum in casu nostro DD. Fornes non uti Tertii scripserunt DD. Duranis ut gratiam rem facerent alicui Tertii Personae in commendationem ejusdem ipsi suadendo, ut crederent ei quantum pecunias, vel mercium, in quo casu verum dubitari posset, an quis taliter faciens in favorem alicuius personae Tertii intelligat pro ipsa fideiubere, nam adeo vehementer desiderant, quod amici commendatorem summam recipiat, vel rem de qua indiget, utroque videtur intellexisse se pro amico fideiussorem facere utrali pacto facilis ille à suo Correspondenti effectum commendationis obtinere valeat. Sed praedicti DD. Fornes in negotio DD. de Duranis se gerunt ut ipsorum Mandatarii, aut Commissarii, aut Racomandarii, atque ideo cum non intellexerint in venditione mercium dicta Levi rem gratiam ipsi facere, sed tantummodo utile negotium agere pro suis Principibus, quia cum non invenirent, qui merces in numeraria pecunia emerget secundum mandatum expressum, neque expedire Naves haberent, ut eas remitterent Barcinonam ad dictos DD. de Duranis et causa Pellitunc venarum Provinciam, propter quam Commertium cum Hispania erat interclusum, judicantur reddere consensu agere vendendo illas sub fide pretii Levi, qui palam, & publice idoneus, & pro solvendo reputabatur, unde in his facti circumstantiis nequit habere locum, nisi quod in terminis Mandatarii excederet mandatum, vel in terminis ratiocinationis (qui proprie sunt nostri) superius ad abundantiam deduci, atque probari.

Et tertia quomodoque mediocres per quamcumque commendationem, aut per passionem personae, vel negotii, quod agant, vel trahant, nunquam intelligit fideiussorem se fecisse alicui partium, quia ipsi principibus intelligunt aptare, vel impropone propterea amissionem ad favorem utrorumque Contrahentium ad effectum, quod contractus inter eos completus, ut limitando contrarium conclusionem probat cum plurimis auctoritatibus ipsemet D. de Comitibus in d. Florentina dec. 21. numer. 34. 35. & ego in dist. 31. numer. 41. & seq. de Commercio.

Ita si DD. Fornes, qui ut Mandatarii, vel Commissionarii nihil aliud fidei propositum, quam accommodare propositum ministerium ad utilitatem, & lucrum suorum Principum, quibus interstabant in tractatione Negotii ad terminos mandati, atque etiam ultra mandatum, quando ita requirit aut necessitas, aut major congruitas, vel lucrum negotii, ut superius probavi secundum divites casus expositos, dici debet eorum intentionem nullatenus fuisse fideiussoriam pro Levi; cui principibus nec interstabant, nec placere non interdebant, punctualiter *Bald. in cons. 366. nu. 1. vers. & quia ista Guido lib. 5.*

Immo sicuti attenta universali Mercatorum praxi, quando Commissionarius aut Mandatarius voluit se debitorum pro Imperitibus mercium peritiorum suis correspondantibus, solent elare ad exigentem vulgata clausula stare dei credere impuando in debitum Correspondentem duo pro lingua contrarium pro mercede

fuit

hæc fideiussionis *Anfald. de Comm. disp. 98. num. 53. Anfald. consil. 154. numer. 25. & 26. & Rota Inter. post Alagrad. Jun. dec. n. num. 16. & 17. Cum itaque in casu nostro DD. Fornes id non expressent Dominis Duran, neque pariter isti talem fideiussionem cautionem petierint, manifestè ideo refutat DD. Fornes noluisse se facere fideiutores *Anfald. de Comm. disp. 50. numer. 36. & 37. & Rota Inter. Certe dec. 42. numer. 29. cum seq.**

7 Quorum in confirmationem addenda est fides Mercatorum in Processu exhibita in his prædictis nostris terminis autenticiis, quod secundum eorum stylum, vel consuetudinem verba literarum, quæ DD. Fornes scripturus DD. Duran nullam fideiussionem, & obligationem ipsorum Fornes præferant, cui quidem Mercatorum iudicio standum est omnino, quando agitur de vi, & intelligentia verborum, *Ladef. dec. 126. n. 7. Rota Inter. Certe dec. 42. numer. 18. & dec. 169. num. 7. cum seq. par. 10. recent. De Luc. ad Gratian. cap. 908. num. 14. vers. Aplice juris Card. de Luc. de Camb. disp. 30. numer. 5. & ego in multis disp. de Commercio.*

9 Atque id multo magis procedit in casu nostro, in quo clare videtur DD. Fornes non commendare, neque approbare Levi, nisi per modum simplicis narrationis de eis, quod ab ipse gestum fuerat circa merces ad utilitatem, & lucrum Dominorum Duran, quæ commendatio nunquam potest inducere aliquam obligationem in commendante, ut doctè observat *Merrind. controu. iur. lib. 14. cap. 43. num. 5.*

Quando tamen effusam in terminis questionis promittebat Advocatis dicere non esse absolutè verum, quod si qui commendando aliquam personam suadet alteri ad ei credendum res, vel pecunias, evadat fideiussor; Nam in hac materia procedendum est cum distinctione, videlicet.

10 Aut suadens, & commendans servavit terminos simplicis fussionis, & commendationis sine aliis verbis, ex quibus erui possit expressè, vel virtualiter obligatio aliqua, vel promissio, tunc commendans, & suadens nullo modo remanet obligatus, quavis commendatio, vel fassio respiciat effectum alicuius negotii certi, ut per text. expressè in l. allegator 7. §. Final. & l. §. 6. & l. quod venditor 38. ff. de dolo male mutabitur probant *Christen. dec. 111. per tot. volum. 1. Faber. fassio. de mandato §. Tunc tantum num. 5. & 6. Juv. in cap. Fraternitati in fin. de Clericis non resident. Bonadina de Politic. lib. 3. num. 38. lit. D. fol. mibi 171. Pergius, de Jure Fisci lib. 6. tit. 5. numer. 38. in fin. Videmus de Contract. tit. 7. de Fideiuss. num. 14. Adremund. controu. iur. lib. 14. cap. 43. Notitia in Specul. Princip. rubr. 31. §. Quamvis num. 16. 17. & 18. Joseph. Ladef. dec. 133. numer. 4. §. 6. Cephal. conf. 437. a num. 34. usque ad 48. Gutierrez præf. 1. lib. 1. quest. 132. num. 8. & 10. Amaya ad l. 7. num. 5. vers. quomodo procedit Cod. de Decurion. Jo. de Hrota lib. 2. cap. 26. num. 39. & in cur. Philipp. 2. part. §. Navigantes numer. 2. & 16. Admich. conf. 179. per tot. Thbor. in comend. dec. Nicop. part. 1. vers. fideiussorem laudans Stepp. ad Gratian. dec. 69. numer. 13. & seq. prædictum sub numer. 16. & etiam*

11 quavis qui fussiones recepit sine tali commendatione, & fassione non res suas fassit commendato *Christen. d. dec. 111. numer. 16. volum. 1. atque egregie Faber iussu. mandat. §. Tunc tantum num. 5. & 6.*

12 Id tamen procedit quando in suadente, & commendante nullus erat dolus, aliter si fassio, vel commendatio fiat cum malitia, vel dolo, tunc obligatus remanebit fassor, & tenebitur adione doli, ut explicat Textus, & citati Doctores, & similiter obligatus remanebit fassor in casu, quo ipse occasione, vel temeritate commiserit, atque approbaverit personam aliquam, de qua nullum notitiam habuisset, ut per text. in l. Julianus §. 1. vers. non debet ff. de aliam. empt. affirmat Henric. de fideiussor. cap. 8. numer. 25. id intelligas semper, quando qui recipit dolosus, ut temeris commendationes, & fussiones non aliter creditis pecunias suas, vel merces, ut in dubio presumendum est contra dolosum, & culpofum fassorem; Sed si constiterit, quod nemine suadente adhuc commiserit, & creditis res suas, tunc fassor quavis dolofus non remanet obligatus *Christen. d. dec. 111. num. 9. juncto num. 16. vol. 1. & in his terminis in Casareg. de Commercio. Tom. II.*

intelligi sunt omnes Doctores; qui loquuti sunt de casu, quod Persuasio non contraxisset, si commendationes, & persuasiones non recepisset.

Sed si Mercator ultra terminos simplicis persuasionis, & commendationis scripserit verba præfationis, aut virtualiter habentia viam promissionis, vel obligationis non solum secundum propriam, & litteralem eorum sensum, sed etiam secundum leges, & consuetudines Mercatorum, quibus, ut dixi, standum omnino est ex punctualiter affectis à Card. de Luc. disp. 30. num. 4. & 5. de Camb. Felix. de Societ. cap. 29. num. 75. & Parus dec. 16. per tot. lib. 1. Tunc Mercator de propriis tenebitur uni fideiussor illius, qui habito prædicto respectu ad commendationes, & fussiones res suas, vel pecunias aliis creditis per text. expressè in l. si literas C. mandati, & l. fin. C. quod cum eo qui in alien. poss. & l. si vero non remunerandi §. Cum quidam ff. mandati, & l. Lucius 25. ff. de fideiuss. & in his prædictis terminis ex his tantum decisionibus loquitur *Rodellus conf. 47. per tot. inter conf. univers. Germania par. 3. in cujus casu Mercator suis literis non solum persuaserit, sed etiam petierat expressum a suo Corresponsali, ut crederet, quoddam mercium genus eundem personæ, qui insuper dictum Corresponsali scripserat antea credere, & in his quibus terminis tanquam antesignanus Conf. Rodell. sequendo loquuntur Capovius Marquard. Henric. & Rosner. atque in iisdem Card. de Luca de Camb. disp. 30. per tot. & de Credit. disp. 90. & Gomez. var. resol. cap. 13. num. 4. vers. item quare quomodo citat D. de Comitibus in laudata sua decisio. Imo idem Card. de Luca de more prudenter non admovent questionem hanc magis factum, quem Jus respiciet, quoniam pendet ex scrutatione, secundum facti particularis circumstantias, voluntatis commendantis, & suadentis an simplicia approbationis, & commendationis fines excederit.*

Adverandum hic est ad elucidationem materis, & ad æquivalences tollendas, quod aliqui Doctores, qui in contrarium allegari possunt, loquuti sunt inspectis commendationibus, aut particularibus legibus, ut in aliquibus Germaniæ Provinciis notissimis Doctores transmontanis, & in Regno Neapolitano, ut referunt Cephal. conf. 437. num. 26. & Ladef. in d. dec. Lucen. 33. num. 7.

Alii diversimodè deciderunt ob equivocacionem casuum super intelligentia text. in l. cum ostendimus 4. §. Fin. ff. de fideiuss. & l. 1. §. Dives ff. de Magistrat. commendandi, & l. Cuius C. eod. & aliis similibus legibus, quæ loquuntur in casibus particularibus, videlicet Pupilli, Minoris, Fisci, Reipublicæ, & Universitatis, Ecclesiæ, vel aliarum personarum, sive corporum, quæ in jure habent familiæ privilegia, aut denique Magistratum, vel personarum à Principe electarum ad approbandos fideiussores, ut opinor adverteat superius à me citati Doctores in §. Aut suadent.

Et alii denique confundentes terminos unius questionis cum altera, crederunt procedendum esse cum hac distinctione, nempe quod si fassio, vel commendatio facta, præcipue mediatis literis, nullum contrahendum certum, vel negotium respiciat, tunc talis fassio, vel commendatio, utpote generalis nequeat obligare suadentem, aut commendantem unum fideiussorem; Secus vero si persuasio, vel commendatio magis specificè facta sit; Ut nempe moveatur animus alicuius ad inenitum aliquod certum negotium cum aliqua persona, vel ad ei credendum res, vel pecunias.

Verum hæc distinctio vera in jure nullatenus est quando agitur tantum de simplici persuasione, approbatione, vel commendatione, quoniam, ut superius vidimus in §. Aut suadens regulariter non tenetur fassor, aut commendans nisi in casu doli, vel fraudis, vel temeræ Commendationis, quavis alicui suadent ad contrahendum aliquod certum negotium cum persona commendata, vel ad ei credendum res suas, vel pecunias per textus punctuales, & Doctores ibi allegatos; Loquitur siquidem sibi vindictæ talis distinctio quando sumus extra terminos simplicis commendationis, aut persuasionis, videlicet cum per quasdam literas credendales, verè, absolutè aliquid mandatur, committitur, vel requiritur, quia si mandatum, aut requisitio est generalis, vel uti si mandaretur plenam fidem habendam esse tali

B dect.

- determinate persone, vel requirunt, quod eius affectionibus crederetur, vel omnis opera pro eo impendatur, vel faveat, aut auxilium et prestatum quoquoque illius negotio, vel quid simile, in his omnibus casibus perinde licet nequeunt feribendum obligare, mandatum quatenus, & commendationem, vel requisitionem continentem, ratio est, quia attentum generalitate mens scribentis verum non est mandare velle, vel committere, sed potius officiosum interponere commendationem apud eum cui ipse scribit, ut per textum expressum in l. si vero 12. §. Cum eisdem ff. de iur. iudi. ubi, non obligatur mandanti, nisi causa commendandi magis benevis, quam mandandi, nisi causa scripta est docere penes innumeratos allegatos in G. meo, var. resol. tom. 2. cap. 13. de Fideiuss. num. 4. vers. rem quare, & ibi Alden. Jr. de Apell. num. 6. Altomar. de Nullitat. contr. tom. 3. quod 20. num. 167. & quod 31. num. 215. & seq. quod 911. & Dominus de Commissariis d. det. 21. num. 1. & seq.
- 30 Si vero in mandato negotium aliquod speciale, vel certum exprimitur, nempe ut dentur, aut emantentur res, vel pecunie, vel contrahatur tali, & tali pacto, vel quod simile, tunc tenentur scribentes absque dubio adimplere mandati, ut superius probavi in §. Sed si Atrecae, cum rebus, & d. d. quibus adhi possunt alii allegati ab Altomar. Add. ad G. meo, var. resol. lib. 2. cap. 13. de Fideiuss. num. 6. & ab Altomar. de Nullitat. contr. par. 3. quod 30. num. 167.
- 31 Atque id non solum procedit in casu, quo per litteras mandatum, vel commissum expressum fuerit negotium certum, sed etiam quando tacite, vel implicite, ut E. G. si aliquis mandavit suis litteris, vel requisivisset a suo Corresponsali, ut plenam fidem haberet suo Agenti, Instituto, Operario, Ministro Apothecae, vel rationis Bancharie, quia tota talis causa quavis littere videtur generaliter Atrecae tamen qualiter talium personarum intelligi debet per Scribentem, quod ipse à Corresponsali requirit aliquid pertinent ad illud negotium, vel Apothecam quam exerceat, aut exerceat fuit per dictos Ministros ad tenum notabilem in l. quicunque §. h. Sed, & cum fuisse vers. plane si affirmaverit, & ibi gloss. verb. Instituto ff. de iustur. actum. & per auctoritatem eiusdem iura affirmant Bartol. in l. Lucius Titius 25. n. 1. vers. saluti fidei qualitate ff. de Fideiuss. Rec. de lict. Camb. Notab. 43. num. 122. vers. contrarium vero Strach. de affectat. gloss. 11. num. 36. Genua de Script. privar. lib. 3. tit. de Lict. Creditum, num. 10. 11. & seq. & f. q. q. 19. Preterea quoque, var. resol. lib. 3. resol. 18. vers. hoc confuso Corpore. decif. Saxen. det. 126. num. 30. & 37. Mascard. de Probat. centi. 628. num. 4. & centi. 1006. numer. 19. & precipue totum id procedit, quando scribens in suis litteris subiunxerit id
- 32 ita supra de me, vel a mio ripeto, & sperale, aut a mio conto, vel a mio nome, vel quid simile, quia tunc tales clausule obligant Scribentem, etiam si littere creditabilibus, generalibus, & in qualibet alia quavis scripta in terminis simplicis commendationis, vel persuasionis Barr. in d. l. Lucius Titius 25. n. 1. vers. item f. f. de Fideiuss. Genua de Script. privar. lib. 3. de lict. Creditum, n. 15. Rec. de lict. Camb. Notab. 43. n. 122. in fin. Strach. de affectat. gloss. 11. num. 35. & plene alii qui citant Altomar. de Nullitat. contr. par. 3. d. quod 3. num. 210. & 221. & quod 31. n. 908. & Henring. de Fideiuss. cap. 11. num. 104. & 117.
- Et in utraque, &c.

A R G U M E N T U M.

Affectuatio, vel Cambium maritimum factum super Navi aut intelligitur factum tantum super Corpore Navis, vel etiam super mercibus in ea existentibus.

Explicitam formulam apodixis Genuensis affectuationis.

S U M M A R I U M.

- 1 Affectuatio intelligitur facta tantum super Corpore Navis, non autem super mercibus in ea existentibus, contrarium num. 7. & seq.
- 2 Conventio appellatio non continetur contractum, & num. 6.
- 3 Dilectio super significat tam locum, quam subiectum, sive maritimum, & num. 4. §. 19.

- 7 Affectuatio intelligitur facta, non solum super Navi, sed etiam super mercibus.
- 8 Qualitas Affectuationis multum valet pro interpretatione.
- 9 Argumentum à communiter contingentibus multum efficax est in Jure.
- 10 Consuetudo regionis attenditur ad intelligentiam Contractus.
- 11 In materia Affectuationis Mercatorum Iudicio standum est, & num. 12.
- 12 Testes atque administrati plene probant, etiam non firmiter examinati.
- 13 Testibus dependentibus de facto proprio maior fides adhibetur.
- 14 Testium numerus supplet defectum extrajudicialis examinationis.
- 15 Iudex super confirmationem notoria potest se extrajudicialiter informare.
- 16 Amplia etiam per solam famam num. 17.
- 17 Affectuatio intelligitur facta tantum super Corpore Navis, quando verba affectuationis directa sunt in ipsum Navem.
- 18 Indefinita locutio omnia comprehendit, quae sub universali dispositione venire possunt.
- 19 Affectuatio Cambii maritimi est reassurance precedentis affectuationis.
- 20 Affectuatio habet relationem ad Cambium maritimum intelligitur facta iuxta naturam precedentis Cambii maritimi.
- 21 Scientia praesumi debet, quando ignorantia non est verisimilis.
- 22 Ignorantia movet vi, qui neglexerit scire, quod debetur.
- 23 Infirmitas se Apodixis, vel Scriptura sibi prodicit, licet ignoraverit contenta in dicta Scriptura, & ex qua ratione.
- 24 Affectuatio intelligitur facta etiam super mercibus, quando verba affectuationis referri non possunt ad Navem.
- 25 Verba sunt referenda ad id cuius magis conveniunt, & probabilius adaptantur.
- 26 Verba improprie accipienda sunt, ut voluntati Testatoris interpretatur.
- 27 Interpretatio verborum semper sumenda est, quae voluntati contrahentium sit accommodata, licet verba non conveniant.
- 28 Verba semper intelligi debent, ut explicitum voluntatem contrahentium non discent.
- 29 Effatus magis attenditur, & substantia, quam formae verborum.
- 30 Interpretatio quilibet tribuenda est verbis ad evitandum contrarietatem.
- 31 Apoc. oratoria impressa magis attenditur, quam verba per partes superaddita, quam quod illa contenta in formula impressa.

Venta Affectuationis Cambii Maritimi.

D I S C U R S U S C X X V I I.

Dominus A. Mercator Venetus ad Cambium maritimum studidit Patronis NN. Fratribus summam priusam seu illius valorem in Zecchinis 1550. moneta Veneta sub hac stipulationis formula.

Colla presente confissiamo, e dichiaro noi qui sottoscritti NN. tutti Patroni, e Compagni della Tartana, &c. facendo anche per nome di altro nostro fratello assente, ma come fosse presente, ed accettante in vigore dell' nostra fraternita, con cui indivisi assente conveniamo, e tutti concordemente con scambievole offeso negoziame colla Tartana stessa nave, che noi, o più fosse assente di presenza della medesima, di aver ricevuto dal Sign. A. in effettivo comanti pece per capitale a riscatto maritimo sopra la detta Tartana per il presente viaggio, che intraprendiamo colla Benedizione del Cielo, per la con obbligazione di corrispondergli il solito portuale Cambio de' 20. per Cento, per l' andare, e ritorno qui premessando al salvo arrivo della Tartana stessa qui concontrare puntualmente, e senza minima contraddizione al modello Sign. A. la somma suddetta di Capitale, ed il suo Cambio maritimo in ragione come sopra. Dichiarando non aver esso A. veruna partecipazione o obbligo di partecipare verun danno, o pregiudizio, né del Capitale, né del Proia

Capo

teſti di poſſo (che Dio non voglia) che per occaſione di Burſaſe, e ſervizio di Maſti ſi faceſſi di poſſo, e di treſſi avaria, che ſeſſe ſopra la Tartana ſuddetta; Reſponſo di lui Signore A. per poſſo avaria, ed accordato alla conſuetudine degli Affettatori in caſi ſimili fuori di ogni avaria, e ſeſſe interuenire della medefima.

Postmodum dictus D. A. de medio ejus Correfponſorij affectuari fecit à quibdam mercatoribus Geographis ſuper dicto Cambio maritimo, & de illius fructibus cum omnibus pactis jura conſuetam formam apertis affectuatiſſimis in mercatorio Foro Gruenſi viginti.

Et ſucceſſive quod ſequuntur fuerit ſimiliter dicta Tartana, necnon mercium, & rerum in ea conſtituarum, ſuit ab Affectuatoribus contentum ſe pro neutro ſiſtro obligatus eſſet. Nam cum eorum ſecuritati promiſſio reſpectu tantum cambii maritima contracta ſuper rebus, & mercibus in dicta Tartana onerari, nullatenus valis illi extendi ad Cambium maritimum ſuper corpore ejusdem Tartane à dicto Veneto mercatore contractum.

Hæc ſcilicet Affectuatorum contentio nunc occaſionem præbet ut duo diſtendenda veniant; Primum videlicet tale Cambium maritimum fuerit necne à dicto Mercatore Veneto contractum tunc ſuper rebus & mercibus in dicta Tartana oneratis, quam ſuper corpore ejusdem Tartane, aut verò ſuper corpore tantum dictæ Tartane; Secundo an verò dicta ſecuritatiſſima promiſſio ſita per dictos Affectuatores Geographos reſtringatur ad cambii maritimi tantum ſuper rebus, & mercibus oneratis in dicta Tartana, aut omnia, & quælibet cambia ſive ſuper corpore Tartane, ſive ſuper rebus, & mercibus in illa oneratis contracta; amplectatur.

Quoad primam inſpectionem videatur in favorem Affectuatorum reſpondendum quia ex verbis dictæ Cambiiſſimæ ſpeciali à *reſpoſe maritimo ſupra la detta Tartana* apparet clariſſimum maritimum prædictum contractum fuſſe ſuper corpore tantum dictæ Tartane; Quænamodo enim cum ſub appellatione contentis regulariter non comprehenditur contentum, ita ſub appellatione Navis, vel Tartane non poſſunt comprehendere res, & merceres in ea conſtitentes, ut interueniſſet affectuatiſſima facta de Navis quod Affectuator non veniſſet alià de cauſa ſiſtro Navis, & non mercium, vel rerum deſuper conſtitutum.

2. Quod appellatione contentis propriè non comprehenditur contentum ſimiliter *Sententia de affectuatiſſimis & Sponſion. part. 4. num. 72. ſuper in fin. Mercator. de jur. merc. lib. 2. cap. 13. num. 10. cum pluriſq. ſeq. Ju. de Heredia lib. 3. de commercio maritim. cap. 14. num. 6. & Ricci. de affectuatiſſimis. notat. 16. num. 46.*

Contrarium tamen non obſtandis prædictis reſolvendum putamus in cauſa noſtra; Pro cuius comprehensione premittendum mihi eſt quæſitum quod dictum ſupra in vul-

3. gari oratione flare poſſet tam ad ſignificandum eque bene, & proprie locum, quam ſubjectum ſive materiam diſpoſitionis, ut docet Vocabularium Ebraice lingue à Eufiſe nuncupatum vulgo dicta *Criſta verbi*. ſupra in præf. ubi notat talen diſtinctionem ſignificare locum, & ibi in *S. Supraſura & b. Preſare, eſpiare, & ſeq.* denotare etiam materiam, ſeu ſubjectum, adducendo varia exempla, prout hæc duplicem ſignificationem habet etiam, ſi latine eſt dictio ponatur, nulla alia intercedente diſtinctione inter unam, & alteram linguam, niſi quod ſi ponatur in latina oratione, à diverſis caſus nominis, cui adſcribitur dicta dictio, ſtatim cognoscitur, ſi illa locum aut ſubjectum, vel materiam iſam ſignificat, qua tui debet locum ſignificare, poſt ſe accuſativum poſtulat, ſi verò ſubjectum, vel materiam alioquin requirit, & intenditur cum præpoſitione de ut explicite vulgare Calepini verbi *ſaber, & verbi ſuper, & aliter modernus longe exactior, & copioſior D. Facioli dicti verbi ſaber, & verbi ſuper & in *Thyſar. lingua Latina per Cellium ſecundum Varianum edit. tom. 3. verbi ſuper & ibi verbi obſervat pro de, P. Horat. T. uſque, de particula latina et aliter cum additionibus D. Jacob. Thomæ & Ju. Conrad. deſervat. part. 2. cap. 218. num. 2. & num. 8. quando vero dictio prædicta in noſtra vulgari oratione ponitur, in qua non habentur nominum declinationes, per quas diſtingui valeat una ſignificatio ab altera, & nominis præſentem in nominativo, quam in accuſativo cauſa eodem modo declinatur, tunc illa dictio æque bene tam locum, quam ſubjectum, vel materiam apud eſt proprie indicere, ut colligitur ex dicto vocabulario Accenteſe à Furiſio**

Cafare, de Commer. Tom. II.

eo ſuper laudat, & ita docentiores Grammatici noſtra Italia lingue, & melius uſus noſter loquendi omnibus notus.

Conſiguitur in cauſa noſtra ſupplaculo cambi maritimi legatur in vulgari oratione ibi per capitale à *Reſponſum ſupra la Tartana, &c.*

ideo dictio ibi ſupra ſubſecta Tartane aquibene, & proprie poſſet denotare illum, tanquam locum, ſeu continentem, in quo conſtitueret res, & merceres, quarum reſpectu ſuſceptum ſuit per Cambium, necnon tanquam ſubjectum ipſiusmodi cambi maritimi, vel reſpectu maritimi. Quod eo magis procedat, quia DD. Patroni NN. qui acceptum dictas pecunias ad cambium maritimum habebant conſtitutum tam ſuper corpore navis, quam ſuper rebus, mercibus, & pecuniis in ea conſtitutis, unde cum cambium maritimum prædictum ſit æque bene, ac proprie reſtrictum ad reſpectum ſuper corpore Tartane, quam ſuper rebus, & mercibus in ea oneratis, ut moſtvidimus, necnon indiſtinctum, & indefiniſſe per dictos Patrones inſum fuerit cum dicto mercatore Veneto, non debet reſtringi vel ad corpus Tartane, vel ad res, ſeu merces in ea conſtitutas.

Præſertim accedentibus in cauſa noſtra validiſſimis conſecturis, ex quibus ad evidentiam colligitur æquem fuſſe mentem contractuentium, ubi etiam diſtincti verſus poſſet, an ſub continentem comprehendatur contentum, nunc ex ſolis conſecturis comprehensionem ſuadentibus pro comprehensione diſtinctionem, ſicut regulariter ſuadet in contrarium regis quod in dubio ſuo continetur non comprehendatur contentum et imperpetuum expreſſionis, ut expreſſe advertit *Reſ. Roman. coram Caroll. dec. 303. num. 4. & poſt eam Nos in diſt. 63. num. 8. & 12. de Commer. &c.*

Prima, & poſſiſſima conſectura, quæ potius inter gradus probationis recenſendi debet, illa eſt etiam præſentis, quod dictæ Tartane valor eſt longe minor pecuniarum ſumma ad Cambium maritimum dictæ Patronis mentia, quare nomen Tartane extendi omnino debet ad res, & merces etiam in ea oneratas, & contentas, ne contractus hiſtendiſſimi caribit pro ea quantitate pecuniarum valorum Tartane excederet inſolite remaneret pro optimo tantum in *l. cum Tartanum 30. de ibi Barſ. de pigor. & inſum. ſumma terminis uocant. Ader. quod. de jur. mercat. lib. 2. cap. 13. n. 22. verſ. quærit namque Senter. de affectu. part. 4. n. 63. verſ. quid enim ſi mercator, & melius n. 69. in fin. & n. 70. & in ſimilibus terminis quod ex quæſitione præti optimè arguitur qualitas contractus affectuatiſſimi, & menti contractuentium tradunt *Rota Romana coram Landreſ. dec. 126. num. 9. & ſeq. de ibi. Add. & part. 2. v. cent. dec. 28. n. 3. de Nova de Commer. & diſt. 2. in addit. num. 183. & diſt. 68. num. 8. de Commer. & quod verò comprehendatur in contractum late, & eſt *degrege. Ader. de reſcit. & alibi. lib. 4. tit. 9. num. 8. & ſeq. Ader. de præſent. lib. 3. præſent. 73. Suerd. temp. 13. num. 37. de quod ex quæſitione præti arguitur ſuo continentem contentum etiam comprehendendi in puncto. Ader. dicto loco citato num. 71.***

Secunda conſectura elicitur ex qualitate perſonarum eorumdem Patronorum, qui non modo erant Diſtincti dictæ Tartane, ſed cum eadem jugiter navigabant pro eorum proprio interſe, propriis tempore merces huc illuc ferendo, vendendo, interuſque emendo, negotio ſua agere ſolabant, ut conſtat ex eorum conſtitutione emiſſa in eadum apoca cambi maritimi in principio, ubi *non cui indiſtincte affectu conueniunt, & eſt concordantem non ſimiliter affectu negotiatiſſimi dicta Tartana ſola. &c.* Unde quomodo in iſto cauſa Tartane, & merces conſtitutione interuſque, ſeu negotium dictorum Patronorum, intelligi debet, quod dictæ pecuniae ad cambium maritimum iſte matutæ fuerint non ſolum ſuper corpore Tartane, ſed etiam ſuper ſuo negotio, quod unum cum ea agnabit dicti Patroni, ut in ſimilibus terminis arguit *Rota Romana coram Caroll. de dec. 303. num. 6. 7. 9. 10.*

Tertia elicitur ex eo, quod, cum cambium maritimum conueniatur ſuper corpore Navis, vel alterius Navis, non eſt inter mercatores expreſſe *ſuper corpore Navis, &c.* & alterius, cum igitur id expreſſum non fuerit, non intelleximus dictos contractuentis de ſolo corpore navis, ut advertimus *id. dec. 63. n. finaliſſe in cauſa contentum contractum. Anſel. de Commer. diſt. 30. n. 36. & 37. & Reſ. noſtra Florent. in Libran. Pecuniaria. ſe. mand. 31. Martii 1724. coram me.*

Quarta, imo probatio inſuſpectis intelligentis ſuper

maritima super corpore Tartaræ contra intemum, & voluntatem contrahentium ex procedenti parte apodixæ resultantem) Opinione *Rat. cor. Lindovici*, dec. 384. n. 3. *part. 16. recent. dec. 128. n. 14. & dec. 386. num. 6. & coram Rich. dec. 603. num. 4. Rat. cor. Cerv. dec. 456. num. 14. & part. 9. tom. 1. dec. 332. n. 23. & 24. Rat. cor. Orléans, dec. 329. tom. 26. 27. & 32.* Tum quia sub illis verbis *super illis generibus in navi existimibus*, cum ea sint nomina, vel termini transcendentes, vel universales, comprehendendi recte possunt etiam cuncta maxima super corpore Navis contracta, & quatenus propria, & naturalis contrahentium sensus aliter se habere, arguunt cum in casu nostro clare appareat sub istius dictæ apodixæ de promissione securitatis quod omnis in cambia maritima cuilibet generis, vel quatenus ut supra probavimus, debent ea verba lato modo vel improprie etiam im-

- 28 interpretari, ne à procedenti voluntate expressa recedatur *Rat. part. 16. recent. dec. 811. n. 32. & samitis, contrav. 131. n. 43. Cujas*, lib. 43. n. 76. *Cañis*, quæd. *contrav. cap. 87.*
 29 n. 13. *& seq. Cyprian. contrav. 478. n. 28.* & quod semper sustinendi ut ea interpretemur, ut mens contrahentium prius assequenda servetur, licet illi verbi non bene conveniat, notavit *Rat. cor. Dunst. Jur. dec. 882. n. 14. Samitis*, *dilecta contr. 121. n. 44. Manzi. de rat. & ambig. lib. 2. tit. 7. num. 10.* nisi addit quod violentia etiam facienda est verbi & n. 18. Verba enim semper intelligi debent ut ad sensum explicitam, & etiam partium voluntatem non destruantur *Rat. cor. Emrico. Jur. dec. 194. num. 4. & Rat. infra Flor. dec. 89. n. 25. tom. 2. cor. de Comitibus Manzi. consil. 99. n. 3. tom. 9. Rat. part. 6. recent. dec. 63. n. 8.* ubi egregie subditi quod verbi contraria menti contrahentium prius
 30 31 expressæ potius haberi debent per non apodixæ & quod rangis attendatur effectus, & substantiam quam sonus verborum monuit *Rat. cor. Orléans, dec. 16. n. 43. & dec. 44. num. 16.* ubi quod ad evitandam contrarietatem quælibet interpretatio tribuenda est verbi, & Nos in *dile. 57. n. 10. de Commercio.* & egregie *Rat. dec. 232. num. 9. tom. 10. part. 10.*
 32 33 *per.* Præterea per verborum ejusdem objecti resolutione advertendum est, quod formula apodixæ securitatis typis impressa, cui se subscripserunt illi Gentilium Assuratores à veterino usque tempore inventa fuit per securitatem faciendam super rebus, mercibus, & effectibus oneratis, vel onerandis in Navis: Postquam introducto commerciorum maritimarum usu mercatores per illis se affectantes facere volentes eademdem formula securitatis per rebus, & mercibus totum introducere etiam uti coeperunt, nihil aliud eadem antiquæ Apodixæ superaddentes, nisi sub illius initio hæc alia verba *super Cambiis maritimis* relicta in ceteris antiquæ formula prout jacet, qui modus securitatis etiam usque impensuratum à Mercatoribus qui solum pro Cambiis maritimis se affectant desiderant, committere Gentis servavit, quomodo non modo non est curandum, quod nonnulla verba dictæ antiquæ formulæ impressæ non bene conveniant cambiis maritimis, sed proprie tribus, & mercibus oneratis, & onerandis in Navis, sed principaliter, immo sola inspicienda est mens, & intentio asscuratorum clare relictus ea verba *super cambiis maritimis*, &c. non impellit, quæ per consuetudinem in dicta apodixæ impressa dam asscurant cambis maritima per ea, quæ in simili casu advenimus in *dile. 47. per tot. princip. num. 4. 5. 6.* & in punctualibus terminis dictæ Assuræ de Commercio, *dile. 6. n. 18.* & ibi *Rat. Romanus per discursum num. 30. & 31. & Nos dile. 10. in addit. num. 112. de Commercio.* &c.

ARGUMENTUM.

Societate finita per mortem unius Socii, ad quem pertinet administratio Negotiorum inchoatorum, & ut dicatur lo stralicio ostenditur.

SUMMARIUM.

- 1 Societas, quod capto Negotio, per mortem Socii non finitur, & num. 2.
 2 Societas administratur, vel diffinitur ad diffinitam persolvere debet in administratione negotiorum captorum, & ut dicatur lo stralicio.
 3 Admodum non finitur per mortem unius Socii quod negotia inchoata.
 4 Mandatum, re non empta, revocari non potest, & num. 7.
 5 Censura, de Commercio, Tom. II.

- 6 Mandatum diffinitur, vel Administratoris duras etiam post mortem Proprietarii.
 8 Mandatum favore Mandatarii fuit eius confessio, non potest revocari, etiam si res sit integra.
 9 Mandatarius, si post removeri non potest ab Administratione, fuit auctoritate consensu.

Librum Complimenti Societatis.

DISCURSUS CXXVIII.

Cum vigeret à moleto tempore Societas negotiorum inchoatorum, &c. inter Titium, & Sempronium Fratres, evenit, ut morte Sempronii, qui Filios minores reliquit, Societas dissolveretur. Quare Tutores dictorum minorum Titium rogaverunt, ut scilicet dictam Negotiationem de mandato etiam, & participatione suorum Negotiorum minorum, adeoque cum eis incurrerent administrationis, & directio ejusdem, resumpti Titius continuavit negotiationem ad aliquot annos etiam, facta postea diffinita ejusdem, quantum est, ubi jam primæ administrationis negotiorum inchoatorum. Tunc conveniunt, ad ea qui administratorem, & directorem negotiationis fuerat, perferre administrationem reliquarum, nempe, quod dicitur lo stralicio.

Prima quæstio respondendo in sensu veritatis mihi videtur posse affirmare iustissime esse Titii intentionem. Nam etiam remuneratione, quæ mihi proponitur, a Societate finita sit inter Titium, & Nepotem ejusdem, in per eo iure Societatis nova negotia prius non possint, licet tamen non efficiant, ut absolventur non sine, quæ erant constante Societate inchoata, ut plene docent *Felic. de Societ. cap. 32. n. 54. & 55. Symplicius. dec. 91. n. 57. & 58.* Quodque attinet ad hanc effectum per constante habent etiam post remotionem Societatis, *Corn. consil. 139. n. 21. volum. 1. Jus. consil. 321. n. 59.* & paulo post *per. secundo morte Jo. de Hervia de Commercio. Terreri. cap. 3. n. 42. Rota. num. 7. de Administrat. dec. 71. n. 7. & 8. Terr. par. com. 2. tit. 1. l. quæst. 5. fol. 359. n. 25.* Quare qui inchoavit, aut administratorem Societatis constituit, ea dissoluta in administratione eorum negotiorum perseverant, quod à Mercatores dicunt, *Tutores la ragione per lo stralicio in Titium in l. nam. & servit. 22. §. Si vero Titius fuit de Negro. gloss. & l. Futurum 28. §. de administrat. tur. vel Curat. ibique glossa juncto assumptum, quod educitur ex textu in l. Tutor. 11. c. arbit. tur. Terr. par. lib. 3. tit. 1. l. quæst. 5. fol. 359. n. 25.* Est autem ratio quia, ut ibi dicitur in reliquis contractibus, & dependentibus à negotiis jam inchoatis nulla ratio habenda est temporis, quod sine periculi, quam jam Societas est dissoluta, sed temporis quod sine inchoata, perinde ac si constaret ad Societatem adeoque res ita sunt exigende, ut constante Societate se habeant, in puncto *Rota. num. 7. de Administrat. dec. 71. n. 7. ubi expressè firmat administratorem posse, soluta Societate ordinare executiones eas totum, quod ad illam spectat, ibi, „ Et licet possit dici, quod istud mandatum „ (datum scilicet ab administratore) esset factum post Societatem, tamen duras effectus Societatis, donec fuerit extinctum omni, quod pertinet ad Societatem. Hujusdemque tenoris sunt verba *Gratian. cap. 71. n. 4. & cap. 276. n. 4.* Et Januensem illam Decisionem secuti est cum aliis *Hervia de Commercio. Terreri. cap. 3. n. 43.* ibi, „ quomodo fuit finita Societas, fuit tamen duras effectus, donec perierint ad illam terminantur, finianturque.*

Est, & aliud non minus firmum fundamentum ob quod durare debet in administratore, aut inchoato Societatis negotiationis administratio adeo toto tempore, quod dicitur de lo stralicio, vel Societatis finita fuerit, est autem id, quæ in verbat jam expressè, idem juxta præsumptionem legalem, quando res non est amplius integra nunquam cessat mandatum, quousque illis periculis omnino *Mand. de Tacis. & Ambig. lib. 7. tit. 21. n. 4. & seq. Cord. Alibi. de inchoat. in solut. quæst. 12. n. 56. & n. 77. & 78. Alim. de Nullicat. contrach. rubr. 1. quæst. 31. n. 104. Benvenuto. dec. 49. n. 7.* Et eo magis hoc procedit in administratore, seu inchoato negotiationis, aut Societatis, cuius horum mandatum est universale, *Gregor. Lopez. de l. 20. tit. 13. part. 2. gloss. de Los officios in fin. vers. limita etiam Guierrez. Præfili. quæst. lib. 3. quæst. 11. numer. 13. Sess. dec. 389. numer. 6. vers. & in infirmitatibus negotiorum Nos plene dile. 39. numer. 10. 11. 12. & 13. de Commercio.* Et amplius considerando, quod ista mandata, sive particularia sunt ad aliquem actum particularem determinat

gerendum, sua universalia administraverit, seu infirmitatibus negotiorum, aut societatum data fuerit, siue irrevocabili quovisq. ut diximus, res non sit amplius integra, ideo cum negotia cepta sint *T. par. tit. de Procurat. cap. 13. vers. Procurator in extrajudicialibus. Menic. de Tact. lib. 7. tit. 31. n. 4. & seq. Beninend. d. dec. 49. num. 7. Card. Albit. de inconf. quesi. 12. n. 56. & 77. n. 78. Altimar. d. loc. cit. num. 1044.* loque facilius admittitur in mandatis ipsorum Procuratorum, aut administratorum utilitatem communitatis, ut in casu nostro. *T. par. d. tit. de Procurat. cap. 13. vers. Procurator in extrajudicialibus. Menic. de Tact. lib. 7. tit. 31. n. 14. Res eorum Baratt. dec. 64. n. 12. Card. Albit. de inconf. quesi. 12. n. 81. Altimar. d. loc. & in terminis nostris infirmitas, aut administratoris negotiorum Gaster. & seq. in locis adductis Targa iussu Janen. in suis Ponderat. Maritim. cap. 12. n. 33-34. & 35. parit. et. qui ego late disposui d. 1. & 2. de Commert. ubi plenè firmati ministrum removersi non posse sine consensu omnium sociorum, & interitus habentium, adeoque in nostro casu sine suo consensu, & voluntate non possit. Tuius ab administratione removersi.*

ARGUMENTUM.

Affecutor quando teneatur de culpa Navarchi. Affecutio facta super mercibus, an debeatur etiam super pretio ex mercibus redacto.

SUMMARIIUM.

1. *Affecutor non tenetur pro culpa Navarchi, & non. 2. contrarium non. 7. & seq. Declara conclusionem procedere, quando affectuatus in eligendo Navarchum culpam commississet eligendo magistrum imperitum, aut male fidei, & eximialis non. 4. & 6.*
2. *Affecutor mercium non tenetur pro culpa finitri securo in pecunia ex mercibus redacto. Contrarium non. 12.*
3. *Culpa Magistri propositi tribuenda est ipsi affectuato proponenti.*
4. *Affecutor tenetur de culpa Navarchi, quando affectuatus elegisset Navarchum communiter bonum virum reputatum.*
5. *Barattaria non potest probari ex aliis aquivocis.*
6. *Actus quando ad Casum licitem possunt referri, non sunt ad Casum illicitum referendi.*
7. *Actus aquivoci nihil relevans.*
8. *Animus facientis non est attendendus, sed ipsum factum.*
9. *Pecunia in Contractu affectionationis venit sub appellatione mercium, & non. 13.*
10. *Statuta, & leges non procedunt in illis casibus, quibus eorum discessio non potest convenire.*
11. *Statuta non comprehendunt illos casus, in quibus distictis sit eorumdem affectionaria.*

Cydonia Affectionaria.

DISCURSUS CXXIX.

Cum D. Careffius Cydoniam super Navi S. Felice a Stephano Pignatario Gallo gubernata onerasset sup. nomina, & ut dicitur pro cento suo proprio, certam olei summam, aliisque merces ex Navi Magistro lege dicta, ut illas Venetias veheret, ibique venderet, venditorumque pretio alia mercium genera emeret, emptaque Cydoniam reportaret. Corruit idem Careffius medio, ac opera DD. de Soffinis suorum Conterpensionem se affecutoris super dictis Oleis aliisque mercium genere, tam pro ius, & meris Venetiis, quam pro restito capite Navi ab eodem loco Cydoniam pro pet. 2800. quod cum executi esset Soffini, ut apparet ex apocha affectionationis Liberni consensu, Venetias pervenit dictus Magister scilicet, Olea, aliisque merces ibi exoneratas vendidit, pretiumque excepit. Verum nulla mercium, & eorum, que gereret reddenda ratione Careffio, Venetiis discessit, & pro Cydoniam Melisiam perit. Soffinis accepto per nuncio Affecutoribus finitrum intimatum eduxant, Barattarium videlicet a Magistro commissum, & petierim pet. 2800. ipsi affecutoras etiam in casu Barattariae juxta apocha affectionationis removere.

Opponunt Affecutores, se non esse obligatos ad summam affectionatum praestandam, his possunt rationibus. Primo, quia dictus Magister propositus aequilique est in administratione, ut inducitur, vulgo *supra carceris*, dictam mercem ab ipso Careffio, ideoque Affecutores non tenent pro finitro ejus culpa confectore, quae magis de Barattaria ab eodem commissa, ut per pet. DD. a Nobis allegatus d. 1. n. 75. d. 10. d. 11. n. 1. de Commert.

Secundo, quia Barattaria Magistri in Terra, non io Mari conigit, *Magrill. dec. 234. n. 67. Venetis videlicet*, ubi ille tanquam insulari, non tanquam Magistri Navis merces vendidit, pretiumque eregit, cum Navi deinde fugiente, cum qua Melisiam perit.

Tertio, quia Barattaria in pretio, non in mercibus evenit, & cum merces fuerint ab ipsis affectuata, tam pro ius, quam per reditum super dicta Navi, non videtur eorum obligatio ad pretium extendenda, tanquam diversam materiam, diverfisque subiectum in apocha affectionationis non comprehendit juxta auctoritatem *Guerb. obferum 73. n. 13. & 14. & seq. de a Rom. post Albit. de inconf. in Jodis. dec. 37. n. 55. Albit. d. 1. n. 66. de Commert.*

His tamen minime obstantibus constanter opinor Soffinis bonam causam fovere, & jure posse Affecutores ad solutionem summam affectionatum compellere. Et quoniam Causa difficultas in tribus illis objectis consistit, sola ad ea responsioe jura Soffiniorum patentes.

Primo inique ut respondeam, animadvertendum est, conclusionem illam contrarium allegatam, cum demum duxerat locum habere, cum Dominus mercium in eligendo Magistro Navi in administratoris, & infirmitatem ipsorum culpam aliquam commisset, veluti si ab initio elegerit imprudentem negotiorum & imperitum, aut male fidei, & estimationes, quemadmodum Nos plenè explicavimus d. 6. de Commert. omnes enim contractus Dilectores in hac materia loquuntur in terminis *l. cum prope. C. de Natis. fact. ubi disponitur, quod Affecutor ea non teneatur, quoniam finitrum ipsius Affecutori culpa conigitur*; Idque extendunt ad casum, quo finitrum culpa infirmitas evenit, aut administratoris in sui locum, & ab Affecutoris propositis, qui culpa Ministri propositi tribuenda est ipsi Affecutoris proponentis juxta *text. in l. arie. in fin. ff. de rei vindic. l. 1. & Magrill. ff. de exco. pib.*

Verum licet de jure non possit ullatenus proponentis tribui culpa Ministri, nisi cum ille in culpa electione aliquam culpam admiserit, ita extenso illa a Dilectibus facta à casu *l. cum prope. ubi* culpa ipsius Affecutori ad illum culpae Magistri, aut alterius infirmitas locum habet, non potest, nisi cum ab initio Affecutoris venere elegerit, seu propositus hominem imperitum, maleque fidei, quemadmodum licet in aliis terminis demonstravimus Nos d. d. 6. de Commert.

Quare e contra, cum Affecutoris propositus in infirmitatem, vulgo *supra carceris*, pretium hominem, & d. 1. gentem, & communiter bonum virum reputatum; Et inani in Navi innotet culpa infirmitas finitrum mercibus seciderit, aut moram depravatione facta, ab ipso doli aliqui, aut Barattaria commissa fuerit, tunc non poterit Affecutori culpa conungi finitrum, quod quantum ad eum pertinet, acce casualis videtur, & ideo potest apud ius committendi in generalitate omnium finitrum in scriptis ab Affecutoribus assumptum, ut bene probavimus Nos d. d. 6. de Commert.

Ad secundum verò obiectum responsum venum non esse, aut saltem non posse concludentes probati Barattaria Venetis contingit; Quia cum omnes actus Magistri circa merces gestis fieri possint ad directionem, & libram administrationem, quae est mandata eius ad disponendum, vel ad illas vendendas, & in quolibet contrahendum decidendum, pretiumque earum recipiendum, coequi alias merces pro rebus committas, donec igitur in Terra versatus est, non potest dici cum Barattariam commisisse, ut in finitrum terminis probat *Pernagiot. cons. 174. n. 3. & 4. & generaliter ab obsequio illam conclusionem, quod quando alius repositus possunt ad casum licitum, nonquam sunt ad illicitum referendi* *Cyrrar. cons. 454. n. 19. S. bell. verb. alius n. 19. Tum enim quia quovisque alius quovisque, nihil relevans. Nos d. 32. n. 41.*

Verum etiam si in finitrum dictis, ex dolosa finitris mutatione multa annuis deprehendi possit, quem prius in terra Magistri habuerit, quemadmodum, videlicet ejus, quod in Mari deinde deliquit, non est hoc attendendum, quia in jure donec animus, & prava intentio in

mente retineatur, neque executioni mandatur, non re-
ducere considerari, cum positionis sequi possit. Qua-
re solus actus dolosus, unde damnum oritur, specta-
tur in *l. si quis non aliter* 36. ff. de verb. oblig. l. om-
nes 37. ff. de Lucra Titius ff. que in fraud. cred. & in *l.*
non intelligitur ff. Quando autem ff. de iure Fisci com-
muniur affluant DD. de mite De Luca de Regal.
diff. 129. n. 21. 22. 23. & seq. & diff. 120. num. 2. 3.
& de Fendi diff. 1. numer. 20. Perspicill. conf. 399.
n. 14. in fin. Asfeld. de Comm. diff. 36. num. 4. 5. 6.
& 7. & Nos diff. 25. num. 24.

Unde et in Terra Magister ansthem habuerit an-
fagium cum Navi Melitani, prout fecit, & auferen-
di pecuniam, & merces compas pro suo principali,
non potest inde inferri, commississe cum Baratarum
in Terra, sed solum illum ibi esse praemeditatum, quate-
ad effectum, de quo agimus, dumtaxat dici potest com-
missum ab eo esse Baratarum, quam acta discessit,
ausage, mutavique iter. Et ideo non in terra, sed
in Mari à dicto Magistro Baratarum commissum esse
concludendum est.

Quod denum amicus ad tertium obiectum etiam
cum suppositione loquendo, quod Magister Venetis
discedens Melitani iurus, pecuniam, non merces ab-
stulerit Respondo, iuxta verborum, & communem
Doctorem opinionem appellatione mercium in
subiecta materia de qua agimus, etiam pecuniam nu-
meratam comprehendere, ideoque assicuracionem, & si
super mercibus fuerit generaliter celebrata, completi
etiam titulum super pecunia numerata, quae in Navi
fuerit onerata ab eo, qui se securus fecit, ut plen-
ius potest animadverti in meo diff. 1. num. 66. juncto
num. 147. & 168. de Comm.

Neque obstat, quod disponitur per Capitula Offi-
cialium Assicuracionum, in Assicuracionibus facien-
dam esse expressam mentionem pecuniae numeratae,
aliis quod ea non continetur sub generali mercium
appellatione, idque ab multiplici ratione.

Primo, quia in nostra apocha assicuracionis expre-
se conventum est inter Partes, assicuracionem com-
prehendere debere omne genus mercium etiam illarum,
quarum expressa mentio facienda esset specialiter; Et

hoc pacto satis superque servatum est, quod de specia-
li intentione faciendâ dicta capitula constituerunt, egre-
gie Procr. conf. 20. n. 24. lib. 1. Socini. fin. conf. 3. n. 10.
lib. 3. Dec. conf. 341. n. 1. Cor. fin. conf. 170. n. 32. Bar-
bos. de clausul. claus. 53. n. 7. Secundo quia dictorum ca-
pitulorum dispositio nonnisi in iis casibus procedere po-
test, in quibus ab eo, qui se securus facit, merces in
individuo exprimi possunt, quae nempe ab ipso, aut oner-
atae sunt, aut oneranda essent, non vero in iis etiam
casibus, in quibus, quales rationem subeundum sit, quare
merces oneranda sunt à respondentibus eas, qui se fa-
ciunt securari, in remotis locis degentibus, ignoratur,
prout in casu nostro, in quo incertum erat, in quibus
merchibus ergandam Venetis esset pretium mer-
cium ab vendendum, ideoque quod, & quales rati-
onem futurum esset in redip. Navi Venetis Cydoniam
Cum indubitata conclusio sit, Leges, & Statuta num-

quam in iis casibus procedere, quibus eorum dispo-
sitione convenit non pachi, Cypriac. contr. 67. num. 25.
& 27. Sard. dec. 65. n. 9. Rosa Janu. de Aterat.
dec. 168. num. 16. & 19. & in similibus omnimode ter-
minis, quod Statuta casus solum comprehendere po-
tessent, in quibus non solum impossibilibus, sed diffi-
cili etiam eorumdem sit observantia, Masen. consil.
619. num. 18. usque ad fin. mite Rosa Janu. apud
Palin. allegat. 192. num. 21. vers. & quidem à n. 20.
& 23. denique quia ista dictorum Capitulorum pars
Liburni in praesentia non observetur.

ARGUMENTUM.

Statutum Laicale mandans, quod Creditores
omnes super bonis Debitoris decodati peres,
& libram concurrere debeant, nulla, inrer
eos servata potioritate, vel anterioritate Hy-
pothecae, comprehendit Contrahens Juratos,
Forenses, & Personas Ecclesiasticas.

Statutum quando valeat de bonis suorum sub-
ditorum extra territorium possitis disponere.

Casare. de Comm. Tom. II.

Index quando debeat in decodatis attendere
Statutum alterius loci, vel Territorii.

S U M M A R I U M.

- 1 Statutum mandans Creditores concurrere per as,
& libram, non afficit Contrahens Juratos,
Concurram veritas num. 2.
- 2 Lex laicali indubie Juramentum callosa potest
in Statutum determinans Concursum per as, & li-
bram continere publicum utilitatem.
- 3 Statutum dispositum, quod Contrahens, vel ne-
gicia ipsa incipit aliquod tempus à Mercatore
ante illas decoditionem consuetudine simulata,
& in statu praecisa decoditionis emanata, non
habet locum, si probetur saltem Afferen-
tem ex inferentia, post Contrahentem, vel Ne-
gotium, superante voce decoditionis illius provenisse.
- 4 Statutum mandans concursum per as, & libram,
non comprehendit Personas Ecclesiasticas, &
Forenses. Contrahentem veritas n. 7. 9. 12. & 13.
- 5 Statutum licet dirigat verba in personam, ta-
men principiter respicit bonam, si principiter
de bonis, non de personis disponere intenderit.
- 6 Statuta in rem directa comprehendunt Clericos,
& Forenses.
- 7 Clerici Negotiatores subiacent Laicis Lib-
ris circa Mercatorem.
- 8 Clerici tunc potest à Iudice Laico ad concen-
dum dilationem, vel firmandum concordiam
cum Debitore per maiorem partem Creditorem
Laicorum intromitti.
- 9 Statuta ab publicam utilitatem condita com-
prehendunt Clericos.
- 10 Statuentes non possunt exerceat Jurisdiccione in
bona extra territorium possita.
- 11 Statutum non comprehendit Contrahens extra Ter-
ritorium celebratos.
- 12 Statutum intelligi semper disponente de Contra-
hibus subditis intra, non extra Territorium.
- 13 Statutum ligare, & inhabilitare potest subditi-
quod bona extra territorium possita, quando
verba Statuti diriguntur in personas subdi-
tis, sicut si Statutum bona tantum principia-
liter respiciat, & num. 18. & 19.
- 14 Statutes nequeunt sub publica forma verborum in
personam Subditi directam aliam Jurisdiccione
violare, quando dispositio principiter in effectum
respicit bona, & non personam subditi.
- 15 Statutum loquens in personam subditi, vel inpro-
bando, vel cum inhabilitando, valet etiam com-
prehendere bona in alieno Territorio possita, quoniam
illius effectus circa bona subditi perveniret.
- 16 Declara hoc procedere, quando Statutum expre-
sa etiam de bonis extra territorium possitis dis-
ponere, sicut si de eis non disponat; n. 22.
- 17 Sequens non primo injecte in bona Debitoris,
preferri debet omnibus Creditibus, sicut fu-
erint facti, sive subditi.
- 18 Statutum alieni Territorii, ubi bona sita sunt,
prevallere semper debet alteri Statuto subditi.
- 19 Bona mobilia dicuntur de Territorio Debitoris,
nisi per Principem, aut Statutum alterius loci, in
quo illa existunt, effectus fuerint de suo Territorio.
- 20 Statutum unius Civitatis reducat omnes Creditores
ad aequalitatem, non extendit vires suas ad bona
mobilia alibi existentia, itaque immobilia effectus.
- 21 Iudicium universale concursum Creditorem, licet fiat
in loco Debitoris decoditi, tamen Creditores circa
decoditionem non ligantur Statuti loci, in quo sit
iudicium concursum.
- 22 Clerici, vel Forenses iniquitates in alieno foro, ligantur
Statuto illius fori, vel loci circa ordinatiam,
non vero circa decoditionem.
- 23 In loco iudicii ex qualitate personarum circa decoditionem
Iudicatur interdu secundum leges alterius fori,
& Civitatis.
- 24 Hypotheca, vel potioritas, quae competit super rebus
in aliquo loco vigore illius legis, vel consuetudinis,
non amittitur, si res transferatur ad locum, in
quo non gaudet creditor Hypotheca, vel potioritate,
Aditum si serventur rerum suarum aliquo praedictis
parium num. 31.

Et invito Creditore cui comparis dalla hypothe-
ca, vel potioris num. 32.

33 Index circa decisoria Judicis debet secundum
Statutum loci Contrahere.

Declarare procedere in his, quae oriuntur secun-
dum naturam contractus de tempore ipsius con-
tractus, nullo facto extrinseco interveniente,
sicut in his, quae oriuntur post contractum per-
fectum ab negligentibus, & culpam animae ex
contractibus num. 34.

35 In executionis attritu debet Statutum loci in quo
fit executio, & num. 36.

Declarare procedere tantum in ordinariis, non
in decisoriis, num. 37.

36 Statutum quando disponit de rebus tantum in
suo territorio positis, non autem de illis, quae
sunt extra territorium, Index in decidendo
servare debet illius dispositionem circa res &
bona contenta in territorio posita.

Lucina Concursus Creditorum.

DISCURSUS CXXX.

POst decretum in Civitate Lucensi actuale, sive
procuratum D. Josephi Larini decissionem statim
D. Bernardus Gerboni ejus creditoris de summa Flo-
rent. 400. per eum soluta pro valore ejusdem Cam-
bii cum eo in ius pro Feria Bolzani medio aliquorum
suorum Correspondentium curavit quendam Telarium ca-
sum ad dictum suum debitorem spectantem in Civi-
tate Veronae sequenti: Hinc in Lucensi Mercato-
rum Camera exorta contentione inter dictum D. Ger-
bonem, & Syndicos pro creditorum dicti Larini uni-
versitate deputatos, ex quo pro parte Syndicorum pre-
tendebatur dictum D. Gerbonem teneri dictas telas
sequentes Lucam transilicere, easque ad manus di-
ctorum Syndicorum pervenire facere, ut illae una cum
aliis bonis aequaliter inter omnes Creditores pro rata
respectu eorum creditorum distribui deberent, nulla
servata inter eos antecedenzae hypothecae, vel potiori-
tate iuxta dispositionem Capitulum, vel Statutorum
Reipublicae Lucensium, cui tamen dictus Larini decoluit,
quoniam dictus D. Gerbonus ejus creditoris subdit fuit,
verum pro parte ipsius Gerboni in contrarium de-
ducebatur, quod cum ille eo sequentium super dicto
telarum Cado Veronae factum, usque per Judicem
confirmatum omnibus Creditorebus dicti Larini decolui
potior effectus fuerit, dum per Statutum, seu confir-
mationem illius Civitatis ubique Veniarum Status
inviolabiliter observantur antiquae Creditorum Civitatis
sive Fucul. prout sequitur super omnes alios jus
prioritatis in te sequentia latere, nullatenus quippe
teneatur dictas telas in manu dictorum Syndico-
rum tradere ad effectum (ut ex adverso pretenditur)
illas aequaliter distribuendi inter omnes Creditores
ejusdem Larini.

Super hac enim controversia de meo veritate ten-
tu fuit a D. Gerbono requisitus, cui responsio favorabi-
lis per me dato, sui insuper ad scribendum desuper
ab eo ens rogatus: Verum quia videram inter ha-
denda materiam hanc à Doctores non bene diges-
tam, quinimo incondite involuere potestatem, adeo
vixi et opportune hac illam magistraliter, extra
limites etiam praesentis Causae evagando, discurre
proposui, cum distinctione casuum, & declarationibus
desuper necessariis ad tollenda aequivoce, quae alias
in pluribus resolutionibus per Tribunaia capta fuerant.

Quoniam igitur interius per omnes sui partes
examinandum iam mihi proposui: Am sub Statuto man-
dante, quod Creditores omnes super bonis debitoris
decolui per res, & liberam concurrere debeant nulla
inter eos servata potioritate, vel antecedenzae hypo-
thecae, comprehendantur contractus jurati, personae
Ecclesiasticae, & formales, & bona extra territorium
satis Statui existerentia.

1 Et primo quod contractus juratos licet aliis per
Rota Romanam fuerit tenta opinio, quod hujus-
modi contractus jurati non comprehendantur ut ex
decis. 179. parti. 9. r. r. r. 1. utamen communior
est in contrarium, ut recedendo à dicta prima deci-
sione firmavit eadem Rota de anno 1647. in sequen-
ti decisione emissa in eadem causa, impellente post de

Ren. de juramen. decis. 68. per r. de successione in
aliis casibus contingens, ut videtur est penes Rich.
decis. 435. num. 8. 9. & decis. 627. num. 11. de re-
motiori tempore penes Ubald. decis. 466. & dec. 150.
quas refert, & sequitur Cord. De Luc. de Credit.
disc. 10. num. 6. cum seq. & de Dote disc. 143. num.
63. & 64. & D. Anselm. de Commere. disc. 11. num.
28. & 29. Idque possimum ex causis rationibus per
dictas decisiones, & auctores adductis, omisit aliis
incongruentibus, & meo immittit non quadranti-
bus, quarum prima illa est, quia hujusmodi Statutum
non dependit à juramento, neque officio, seu insin-
git albus, vel contractus communior, quantum
debitorem juramentum remanens in eorum firmos, sed
tantum est conditum favore aliorum Creditorum talis
vinculo juramenti non subiacentium, unde propterea
sunt bene firmi, ut juramentum ad hoc officio debi-
torem juramentum, suavitatem quod cum plenam faciat
operationem, & tamen non officio tenent, cui est
albus jurato debitoris praepediret refertur. Secunda
verò ratio quod hujusmodi Statutum non infringit
directè juramentum appositum in contrahendis, sed
per modum indirectum, inducendo praesumptionem
probationem, quod contractus ante initium per Mercato-
rum ante illius decissionem, licet illius juramento
muniri esset dolosi, vel fraudulenti, seu simulati,
quo posito de consequenti juramentum eorum, non
per directam retinendum Statuti, quod ex opposito ju-
ramento, vel ab illis dependit, sed ex ipso delicto,
vel vicio naturali contractus per rationem praesumptio-
nem Statutariam comprobato, & sic de viciosa na-
tura ipsius contractus, non autem ex operatione Le-
gis Laicalis, ut docet, & eleganter tradit in puncto
De Luc. d. decis. 10. num. 7. & numer. 11. & 12. de
Credit. & in consil. legal. observat. 142. per r. &
disc. 85. num. 10. 11. & 15. & de Dote disc. 143. 9.
num. 59. 60. & seq.

Advertendum tamen est, quod hanc ultima ratio
Judicio meo locum tantum habere potest in Statuto
restringente creditus, seu Contractus Creditorum con-
currentium super bonis decolui ad aliquod praecedens
determinatum tempus, intra quod verosimile esse
possit dicta praesumptio fraudis, vel simulationis in
Mercatore pollice decolui, in quibus terminis loqui-
tur Cord. de Luc. locis mox supra laudatis: Sed
verò in Statuto absolute loquentibus de omnibus con-
tractibus, vel creditis à decolui ante creatis ubique
ulla temporis restrictio, qua non videtur transac-
tionem respectum habuisse ad inducendum talem praesumptionem, sed ex alia ratione publicae utilitatis, &
commerci, ut advertit Rota, coram Ubald. decis. 466.
in fin. & decis. 627. num. 5. coram Rich. & decis. 503.
num. 14. 15. parti. 54. r. r. & D. Anselm. de Commere.
disc. 14. num. 44. & Rota Rom. decis. 76. numer. 9.
parti. 15. r. r.

Et in omnem casum, quemodocunque Statutum
loquatur, vel cum talis restrictio temporis, vel sine,
illa non inerat in ista casibus, in quibus per Creditores
probatum in contrarium, quod nempe de tempo-
re eorum contractuum Mercator pollice decolui erat
in plena sua fide, & credito, de quod imò illius de-
colui procederet et subsequenter infertur, vel
temporum calamitatum, ut patet advertit idem De
Luc. in consil. legal. observat. 142. prout fin. & de
Dote disc. 85. num. 15. num. 59. & 60. per Statutum
enim, & per ea, quae laus firmavi in meo Cam-
bii instruit cap. 1. numer. 7. l. & seq. & cap. 5. &
disc. 75. num. 7. l. & seq. de Commere, quia praesump-
tio licet à Statuto, vel lege oritur, credere semper
debet veritati, vel conclusionibus aliis praesumptionibus,
vel alio quocunque modo de jure legitimo in
contrarium probatur, nos laet locis mox supra citatis.

Quo verò ad alterum punctum, non hujusmodi Sta-
tutum comprehendit personas Ecclesiasticas, & for-
males, utpote non subditas illius jurisdictioni, super
quo pro non comprehensione illarum alias firmavit
Rota Roman. in decis. 629. num. 33. & seq. coram Rich.
& decis. 371. num. 4. parti. 15. r. r. & vice versa per
eandem comprehensionem contra eandem Rota decisi-
one tenentur Cord. De Luc. de Credit. disc. 10. num. 7
29. & seq. & decis. 130. n. 9. & in consil. legal. obser.
142. & D. Anselm. de Commere. disc. 11. n. 28. & 29.

Not

Nos pro hujus questionis vera resolutione adverte-
 damus primo duximus, quod hujusmodi Statuta man-
 dataque, quod Creditores nulla admittat inter eos ane-
 ciornitate hypothecae, vel potiusne concurrere debeant
 super bonis, & rebus decedenti per nos, & libram,
 principaliter respiciunt, & afficiunt quidem decedenti
 bona, seu principaliter quoad ea versantur, quia prin-
 cipaliter Statutum internum ea est, ut bona decessen-
 tis per nos, & libram aequaliter, & proportionally ad
 eorum Creditorum distribuatur, & licet aliqua Sen-
 tencia videatur dirigere verba in Creditores, arcuam
 eorum conditionem respiciat principaliter bona de-
 cedenti, ut distribuatur inter Creditores per nos, & li-
 bram, adhuc dicuntur concepta in rem, & non in
 personam optime Redemptio. conf. 91. numer. 35. Re-
 demptio. conf. par. 11. numer. 16. 17. optime, & laudabili-
 Maillard de general. Stat. interpr. concl. 6. numer.
 180. & Jey. Theor. Jur. quæst. 2. num. 7. & quæst.
 4. num. 4. lib. 2. Gratian. conf. 164. numer. 11. &
 12. Mart. Abbot. diff. 33. num. 23. 24. Rot. di-
 vers. diff. 304. par. 1. Garadin. conf. 49. numer. 7.
 Sord. conf. 367. numer. 10. & conf. 343. numer. 8.
 Alagrad. Jur. cons. 100. num. 14. §. 1. lib. 2. & ple-
 nissime Brillen. de jure accresc. capit. 10. quæst. 2. per
 nos. Hond. capit. 10. num. 47. lib. 2. Merlin. dec.
 353. num. 22. & 246. & lute Nos ad Searas. Jura-
 de Searas. ad inoff. in rubric. num. 35. 26. & Jey. fol.
 94. Card. de Luc. diff. 3. numer. 180. de success. &
 Rot. Lacten. in diff. 247. num. 4. & Jey. & dec. 248.
 n. 1. tem. 3. & D. vno Andree de Comitibus dec.
 73. num. 26. & Jey. per nos, & in puncto, quod Sta-
 tutum disponens circa distributionem bonorum decedenti
 inter filios Creditores faciendam respiciat bona, &
 non personas, affirmat Simon. de Prati conf. 92.
 num. 9. juncto conf. 87. numer. 25. & 26. in eadem
 Causa emagato, & in terminis omnino similibus De-
 cian. conf. 81. numer. 58. refer. profertur cum lib. 4.
 Tendus. quæst. Civil. par. 1. cap. 33. num. 1. 4. 3. &
 sup. quem adhuc effectum adaptando hinc simili Sta-
 tuto mandati distributionem bonorum decedenti equali-
 ter inter Creditores refer. & sequitur Rota nra in
 Esharen. Conventus Creditorum 15. Julii 1693. &
 Quid vero dicatur, coram Martino ex lib. Abbot.
 174. 4. car. 616.

Quo postea indubiè sequitur (quidquid in con-
trarium firmaverit *Rota Romana*) indubiè inquam
sequitur iam peritos *Ecclesiastica*, quam forentes
huiusmodi Statuti in rem conceptis ligari, quia illa
non afficiunt Clericorum, vel forentium personarum,
sed praecipuè, & de directo bona temporalia laico-
rum discedunt intra sum Territorium eundemque
& eorum iurisdictionis finibus, ut doctè firmavit
Cyriac. coact. 176. num. 14. 15. 16. & 17. *Allargad.*
Jan. coact. 100. numer. 14. 15. lib. 2. *Gutierrez. praeli.*
quest. 176. num. 4. *Ugnes in Jus. Mart. de Success. par.*
quest. 13. art. 12. numer. 30. cum seq. *Ugnes ad 40.*
Robert. Marauis. dispus. 8. per tot. iustitiam *Adalgard.*
de Stat. interpret. conclus. 6. per tot. *Gratio. lib.* 182. 182. &
183. *Anselm. consil.* 95. per tot. *Oratio. capit.* 164.
numer. 11. & 12. *Honded. consil.* 10. numer. 25. libro 2.
Mart. Medic. decis. 53. num. 24. & 55. iustitiam
Card. de Luc. disp. 1. numer. 7. & 16. per tot. *Reade-*
nald. consil. 69. num. 9. 18. & *consil.* 91. num. 32. & *seq.*
Ugnes in Cod. Fabr. de Success. finis. explicat. 49.
per tot. & *per totum* n. 14. 15. & 16. & *Mart. de Ju-*
rissid. part. 4. *crusat.* 3. *cap.* 4. num. 20. *Gallus coact.*
76. numer. 33. & *seq.* *Antoni. de Denar. res. lib.* 1.
part. 2. *cap.* 10. num. 65. cum *seq.* *Sabot. resol.* 68. nu.
4. cum *seq.* & cum indubius allegatis *Res. Lucen.* *de-*
icet. 147. num. 3. & *seq.* & numer. 14. & 15. cum *seq.*
& num. 25. & 16. per tot. & *des.* 349. numer. 2. &
14. num. 3. *Goh. de Success. Stat. adnotat.* 9. numer.
7. 8. & Nos iustitiam in tractatu nostro vulgari in-
scripto il *Camisio deffinito cap.* 7. numero 1. & 2. &
ad Statut. Janes de Success. ad intellig. in rubric. numer.
35. 26. & 35. & 34. cum *seq.* & alibi, eoque magis
hoc procedit, si ageretur de Clerici negotiationem,
sive Mercaturam exercebunt, quia tunc casu cum sume-
ntis Privilegia exemptionum, non minus subiacent
quoad mercaturam secundum Legibus laicalibus, quam
10 ipsius laici, optime *Gregor. Lopez. ad il. Hilsen. par.*
1. lib. 6. l. 40. numer. 3. *Ugnes. lib. transactum. Res.*

deci. 166. fol. num. 4. Strach. de Adversarior. par. 3. n.
8. p. 7. tit. quando in conf. mercator. creditur. num. fol.
num. 97. Card. de Luca in Confessam. Ecclesiasticam. lib. 2.
1. numer. 37. fol. num. 4. de iure. c. 13. ff. de 24-
et 25. l. 2. num. 9. ex qua ratio obligat. debitorum
Iohannem Ludovicum ad concedendam dilationem, vel
mutuam concordiam cum debeatore per mutuum partem
lascitur creditorum initium duntaxat, in fignis, ad
50. l. fin. q. 1. fol. 602. num. 2. vult. tamen remanere
Maffius. dec. 78. num. 1. Strach. de Mercator. par. 3.
num. 1. et Ruc. de decisi. Mercator. num. 194. Amos.
conf. 18. num. 17. Sanguis. dec. 375. numer. 1. et Jag.
par. 2. Pafchal. de par. potest. par. 2. cap. 9. numerus.
20. et Salgad. de res. prout. par. 4. cap. 14. numer.
193. et 104. et per hoc iuris principia optime procedit
opinio Card. de Luc. et Angelini tenentium, ut
motivum fuisse, huiusmodi Summa reducantur omnes
Creditores ad equalitatem super bonis depositi con-
currentes, comprehendere quoque fortasse, et prius
Ecclesiasticas.

Et alia quae ratione talem opinionem sustineri possent, quia cum huiusmodi Statuta, ut supra dicimus, sunt condita ob publicam utilitatem, & conservandam, ut bene regimur Regimini Reipublicae, adeo quod personas Clericorum saltem in viis rationis directae afficiantur. 14

Artenes, de Donat. reg. lib. 1. par. 2. cap. 10. n. 73. cum seq. Salgad. de reg. protell. par. 2. cap. 1. pralud. 3. numer. 57. cum pluribus seq. & Nos plenius ad Statut. Jacobi de Sacros. ab inter. in rubr. a. numer. 16. n. 6. ad c. 45. §. 13. a. numer. 3. n. 6. ad fin. fol. 339. d. me c. 50. Palm. Nop. inter dec. Lenz. tomo 3. dec. 247. numer. 9. 10. Stopp. in Cod. Fabric. de Sacros. Eclies. explanat. ad per. res. praeceptum numer. 14. 15. & 16. & in puncto talium Statutorum ipsorum Rota Romana alias eandem veritatem agnovit in dec. 466. n. fin. coram Unid. per subsequentes decisiones confirmata. 13

Quo vero quia alia bona habita decedat extra Ter-
ritorium Statuentium sua natura fuerunt, & per hanc
Ecclesiasticis huiusmodi Statuta non ligantur, sed neque
infertur personis ipsi Statuentibus habita, ratio
enim est quia Statuentes nullam possunt exerce-
re jurisdictionem circa bona, quae extra finem territorii su-
ta sunt, ut plurimum etiam exempla adducit Iussitudo
docent Bellon. de iur. accip. par. 3. cap. 10. quod
2. hoc per tot. Mart. de Success. pat. 13. artic. 24. m.
2. nique ad 30. Hinder. conf. 1. m. 1. m. 18. Ruten. sen-
tentia. dec. 333. & decis. 526. per tot. Innoc. de Suc-
cess. Stat. quod 3. per tot. Alphard. de Stat. integ.
consul. 6. n. 123. & 124. & pluribus citatis lib. Nos
ad Stat. Jura de Success. ad iur. in rubr. num. 53.
56. 57. & 59. fol. 100. Et in punctibus terminis,
quod sequitur decoditione alicuius Mercatoris omnia
aliqua bona existentia extra Territorium debent in eo
Creditores distribui puta distributionem ordinam
Statuto loci, in quo eadem bona reperiuntur, & non
secundum alteram ordinam in Statuto decedat firmat
Simon. de Preli. text. 92. numer. 8. & 9. & Decian.
conf. 81. num. 57. & 58. vers. proferam cum ista lib.
4. Quod magis procedit si credita, vel contrahens ha-
bitus sit extra territorium Statuentium ad laet mudi-
ta per Almagr. Sen. conf. 36. per tot. & Rot. con-
Bureat. dec. 27. & 1240. est, quia Statutum intelligit
semper disponere de contrahibus factis intra, & non
extra Territorium sum, ut preter Almagr. & Bu-
riones. mox citatos, in finalibus terminis tradunt Flac.
conf. 545. num. 5. lit. S. & Rot. Florentine in Fi-
rentina Salviati 23. Septembris 1724. coram Dom.
Petrarbo & Estensi accedendo, & Ita.

Neque dici solent quod statimam valde inhabili-
te, vel ligare possit personas subditi etiam quod
bona, extra suum Territorium essentia, quia id lo-
cum habet directum in Statum personaliter tantum
loquente, nempe, quando illud verba facit dispositio
prohibitiva, vel inhabilitativa dirigere in personas
subditi illam inhabilitanda, vel ei prohibendo aliquem
actum, vel contrarium fieri, ita ut bona subditi tan-
quam, quia extra territorium statumque facit, reman-
ent tantum in consequentiam, et accedente ad ac-
tum, qui fuit principaliter talis persone subditi prohi-
bitum, vel confectum ad inhabilitacionem persona-
liter ei factum, fecit vero in talis, quo statimam

principales considerationem, vel respectum habuit ad res, seu bona, five ejus effectus principaliter versatur circa res, vel bona, sive jura materialia verborum sensum violenter in personam Subditi directum, ut doctissimi, & magistratissimi explicant *Mascard.* de general. stat. interpret. conclus. 6. num. 121. vers. non est etiam consideranda. & numer. 132. & seq. usque ad num. 128. *Asterlin.* decis. 353. num. 25. 26. & 27. *Dondel.* consil. 1. num. 16. *Bellen.* de jur. archiep. cap. 10. quest. 2. num. 59. 60. & 61. junctis numer. 71. & 72. lib. 3. & *D. mens de Comitibus* decis. 73. num. 19. & 23. puncto num. 26. *Antoni.* de iure legal. lib. 2. cap. 15. num. 12. usque ad 14. & huc Non in *Commentar.* ad *Statut.* Janua de success. ab intestat. in rubr. numer. 94. 97. & 98. fol. 109. quomobrem cum nos sumus in casu Stanici Lucensis, ejus dispositio, vel effectus principaliter versatur circa res, & bona decodici Creditorem distinguenda, licet loquatur in personam Creditorum, ut supra firmatum fuit, ideo illud ex defectu potestatis, vel jurisdictionis vires suas penetrare non valet ad res sitas in territorio Veronensi, & adeo hoc verum est, quod si Statutum ejus expressè disponent debet extra suum Territorium fieri, adhuc servari non debet tanquam nullum, & invalidum ex defectu potestatis imminuendo manum in mestem alienam, & hec verba dirigerent in personam Subditi, quia nullatenus licitum Stancienis sub palatia, vel alia formula verborum in personam Subditi directorem alienam jurisdictionem violare utendo eorum dispositio principaliter in effectus respiciit, atque afficit bona, & non personam Subditi *Reland.* à *Vallè* consil. 80. num. 29. *peres suum*, & num. 35. lib. 4. *Guzand.* consil. 49. numer. 3. & seq. & latissime articulo per partes discussio, juri, & Doctoresibus lib. inde allegatis, & perpendis, resolutis omnibus objectionibus sumas doctissimas *Bellen.* de iure archiep. cap. 10. quest. 2. num. 55. cum pluribus seq. quæ cum ceteris per tunc allegatis sequuntur sui in meis *Commentar.* ad *Statut.* *Genæ* de success. ab intestat. in rubricam n. 94. 95. & seq. *Antoni.* de loco legal. lib. 2. cap. 15. num. 12. & seq.

Et quatenus etiam placeret minus vera nonnullorum opinio sententiam, quod quodvis Statutum loquatur in personam Subditi, vel ei prohibendo, vel tunc inhabilitando valet etiam comprehendere bona, & res in alieno Territorio sitas, quamvis illius effectus circum res, & bona Subditi versarentur: Advertendum tamen esset quod ex opinio procederet tantum in casu, quo Statutum expressè etiam de bonis extra Territorium suum extensionis disponent, sicut vero in casu, ut in nostro, quo Statutum nullum de rebus, vel bonis Subditi extra suum Territorium sitis mentionem facit, ut eleganter tractant *Guzand.* consil. 49. num. 18. *Reland.* à *Vallè* consil. 80. num. 40. vers. *Secundo responditur* lib. 4. & cum innumeris citatis *Asterlin.* de legitim. lib. 3. tit. 1. quest. 18. num. 103. 104. cum seq. *Rota Romana* coram altero *Asterlin.* dec. 373. n. 18. & inter recitantes *Rot. Later.* à *D. Palm.* *Nep. dyr.* 247. num. 41. *Bellen.* de jur. archiep. cap. 10. quest. 2. num. 34. & 35. lib. 3. & Nos in *Commentar.* ad *Statut.* *Genæ* de success. ab intestat. in rubric. n. 93. cum pluribus aliis per me citatis *Terr. ver. quæ sit in Asterlin.* part. 2. quest. 57. lib. 12. num. 46. tom. 5. fol. 115.

Potestimum cessat obijction ex quo Veronæ, necnon in toto Venetiarum Statu adeo consuetudo, vel Statutum, quod expresse, & specialiter disponit, quod in rebus, vel bonis sequestratis per aliquem Creditorem, quatenus forenses, præstentur omnibus illis live subditi, sive forensis, qui primo sequestratum in bona debitoris iniecit, de quo Statuto fere consuetudine Venetia mutaverunt *Mart.* consil. 79. *Tornili.* consil. 91. *Goh.* consil. 27. num. 2. de *Præf.* consil. 92. in nihilo obstant altero Statuto Lucensi, est sequente in personam Creditorem Subditiorem, & licet ipsam (quod foris est) expresse comprehendat etiam de bonis Subditi extra suum Territorium sitis: Ratiocine est quia cum Statutum aliquod, quamvis loquatur in personam, ac etiam de bonis Subditi extra Territorium sitis expresse disponat, concurre cum altero Statuto alicui Principi, & Territorio de bonis Forensis etiam

expresse contrarium disponente, utendi, seu potestati, aut prævalere semper debet Statutum alicui Territorio ubi bona sita sunt, alteri Statuto Subditi, argumentum *Taras* in l. *Populo* 27. de *reor.* & *curat.* *Tiraquell.* de *Primog.* quest. 46. num. 28. & *Brucianus.* in d. l. *si tamē* 15. ff. de *rebus. iustit.* no. 3. *Gradus.* consil. 49. num. 18. vers. vel & *Secundo Alex.* consil. 128. num. 4. vers. *Item.* & 3. respondens lib. 2. *Reland.* à *Vallè* consil. 80. num. 40. 5. *huc respondit Mascard.* de general. Stat. interpret. consil. 6. n. 137. & per ceteros multum in modum *Bellen.* consil. 41. num. 137. & 138. lib. 2.

Major difficultas insurgit in casu quo fuerint mobilia, vel merces directi sequestrata in quero loco extra Territorium Statuentium existentes, ubi consuetudo, vel Statutum illius loci, ut in Statu Venetiarum, primum sequestratum licet forensium, potiorum reddit in re sequestrata; in qua questione, seu ejus resolvendum esse censeo, quod Statutum illius Civitatis, seu loci tribuens æquale sui Creditorem super bonis decodici non potest extendi ad bona, licet mobilia, existentia in alieno Territorio, ubi viger alterum Statutum, per consuetudinem concedens sequestratum potioritatem super omnes Creditores, quia licet regulariter bona mobilia sequantur personam debitoris, & ideo illa censentur de loco ipsius debitoris, *Bellen.* 25 de *jur. archiep.* cap. 10. quest. 2. n. 145. 146. & 147. & quest. 3. numer. 114. & seq. & Nos ad *Statut.* Jan. de success. ab intestat. in rubric. num. 63. attamen quando per Principem, aut Statutum alterius loci in quo illa existant, super eis expresse dispositum fuit, & sic effectus fuerunt de suo Territorio, habentur sui bona immobilia, ut punctualiter in his terminis sequestrati firmati in *meo Cambiæ Insuperio* cap. 7. per te, quomobrem sequitur, quod Statutum alterius Civitatis tribuens omnes Creditores ad æqualem non potest vires suas ad talia mobilia alibi existentia, tanquam immobilia effecta, porrigere; per eundemque qui punctualiter latuit; & ceteris super non relatis *Quæ verò*, & in puncto *Simon.* de *Præf.* consil. 92. num. 8. & 9. *Junio* consil. 87. num. 25. & 26. emanato in eadem Causa, & *Deisar.* consil. 81. num. 57. & 58. lib. 4.

Neque penitus obstat, quod iudicium universale concursus Creditorum fiat in loco debitoris decodici, ubi viger tale Statutum, quia cum huiusmodi iudicium universale nulla alia ratione fiat, quam ex eo quod unico iudicio cognoscantur, & decidentur jura omnium Creditorum, ideo ex hoc in nihilo debet diminui Creditorum jura, sed ex in decisio remanent integra, & illata, prout illi ante tale iudicium de jure comprehendant, ut ex auctoritate *Salsardi* huiusmodi obijctione respondendo firmavi in *meo Cambiæ Insuperio* cap. 7. num. 13. & 14. locus enim iudicii, vel forum in quo illi veriti nullatenus efficit, quod jura Partium in decisiis cognoscantur, & decidentur secundum illius Statuti, idcirco forensis, vel Clericus quovis iudex in alieno loco, vel foro iudicari debet prout de jure communi; quia talibus Statutis in decisiis non hancur, *Sperelli.* decis. 135. num. 46. *Junio* num. 106. & seq. *Conrad.* ad *Statut.* *Episcopi.* in prelat. num. 37. 38. 39. & 40. & alleg. 72. num. 5. & 6. *Mascard.* de *Statut.* interpret. conclus. 6. num. 195. & seq. *Clarius.* contr. 205. num. 13. *Adolf.* consil. 209. num. 6. *Consuet.* ad *Statut.* *Urb.* in prelat. num. 190. *Thomas.* decis. 6. numer. 23. & *Beller.* in *factis* disquis. clericali. part. 1. tit. de *exempt.* Cleric. ad *Statut.* *Secular.* 5. 3. num. 14. 15. & 16. *Ridolphus.* in *peaz.* part. 1. cap. 7. numer. 88. Neque novum pariter in jure est, quod in loco iudicii sepe sapient circa decisiis iudicandum fit etiam jura leges, & consuetudines alterius Civitatis, vel loci, *Goh.* consil. 27. num. 8. 9. tom. 2. *Mascard.* de *interpret.* *Statut.* consil. 6. num. 196. *Conrad.* alleg. 72. num. 7. & in *terminis*, quod in loco iudicii circa decisiis iudicandum fit jura Legum, vel Statuti alicuius loci, ubi iuribus sunt contractus, loci *Mascard.* de *gener. Statut.* interpret. consil. 7. num. 74. & 75. & n. 80. & 81. loci pluribus citatis *Goh.* d. consil. 27. n. 5. 6. tom. 2.

Mutique cessat, quod *Tolæ* Veronæ sequestrata ad iustitiam D. Garboni de *judicio* Magistratum ex-

portanda, vel expensas jam sint ad Civitatem Lucensem, ubi agitur universale Jussum, & sic cum repellantur in Territorio Lucensi attendi debeat illius Statutum, & non illud Veronense.

- Nam responderetur, quod per istam Telatum transactionem de loco ad alium non amittitur hypotheca, vel potioritas, que jam contracta fuit in priori loco vigore aliquas consecrationes, vel legis particularis in eo vigentes, licet in loco, ad quem res transiit nulla hypotheca, vel potioritas prolixi Creditori competere, vel ab initio competisset, ut summi in *dist. 43. n. 20. & seq. usque ad 27. de Commercio, & in meo Cambiis Infirmis l. 7. n. 11. & seq. & Gab. conf. 27. tom. 2. per tit. Eoque magis in casu nostro, cum quia illa telatum translatio fuit demandata per Magistratum absque ullo prejudicio partium, & praeteritum praeterito potioritatis, que possit de jure competere dicto D. Gerboni ob sequentem per eum factum Veronense super dictis rebus *Adversus, var. rescript. cap. 138. n. 1. & seq. lib. 2. Mart. de Clausul. per. l. Claus. 158. n. 2. Rot. sen. dec. 91. tom. 17. Roman. impress. Kildipin. in prae. cap. 9. num. 149. & 150. per. 2. tum quia dicta translatio cum sit coacta, & involuntaria respectu D. Gerboni Creditoris, qui illud Jus reale potioritatis Veronae acquiritur super omnes Creditores, non esset quod dictae Teles nunciandi debeat de Territorio Lucensi, quinimo semper de Territorio Veronensi censeri debeat, quemadmodum illic adhuc existere, per ea que tradit in terminis *Abbas cap. quid Clerici 9. num. 34. & 35. de for. compet. & per eum Decian. in illi. Crim. lib. 2. cap. 35. numer. 24. Cremen. singul. 81. & Maffard. de Gener. stat. interpret. centul. 6. num. 194.***

- Namque pariter obstat, quod Juxta debet etiam circa deciforia judicare secundum Statutum loci contractus, & sic secundum Statutum Lucense, ut tradunt communiter Doctores penes *Maffard. de gener. Stat. interpret. centul. 7. numer. 74. & alibi laud. doctores Petreus. conf. 89. per tit. lib. 4. Rot. Gen. de test. 100. ex eo quod contrahentes dicuntur contraxisse secundum legem, & consuetudines ejusdem loci, licet id non expresserint in contractu, quia hoc conclusum procedit etiam in his, que oriuntur secundum naturam contractus de tempore ipsius Contractus oculis facto extrinseco occurrente, scilicet in his, que oriuntur post contractum perfectum ob negligentiam factam, vel moram a debitore commissam, quia in his non attenditur locus contractus, sed ille in quo negligentia, vel mora commissa fuit, ut eleganter ex doctrina *Ratuli* communiter accepta, explicat *Rota Rom. eadem Cycen. dec. 133. numer. 4. & seq. Maffard. d. centul. 7. num. 56. & 75. & cum pluribus allegatis firmat Rota Romana part. 17. dec. 125. numer. 11. magistratibus Petreus. conf. 89. lib. 4. Annot. de loco legal. lib. 2. cap. 15. num. 62. & 68. & plenissime in *Flourentia Salviani 21. Septembris 1724. 5. Nec applicabile motivum cum aliis fere. eorum D. meo Petreus in qua causa fuit etiam illius Concludere, ideoque dicta Conclusio non adaptatur casui nostro ubi agitur de iis, que obveniunt post contractum, scilicet ob supervenientem deceditionem, vel negligentiam, aut moram dicti D. Larini debitoris, & in puncto ita firmat *Simon. de Prat. consil. 92. num. 8.****

- Et si adhuc replicaretur, quod cum hac mora, seu negligentia ex deceditione superveniente provenientem commissa fuerit in Civitate Lucensi, attendi debet etiam circa deciforia illius Statutum, vel scilicet ex quo executio distributionis bonorum decedendi ibi facta est, cum in executivis attendi debeat Statutum Locum, ubi fit executio *Maffard. de gener. Stat. interpret. d. centul. 7. num. 78. & 79. Nam quoad primam hujus objectionis partem obvia est permixta occurrit responsio, etenim cum Statutum Lucanum super distributione bonorum inter Creditores succedens non expendat vires suas, ut supra vidimus, ad res extra suum Territorium suas, sed tantum disponit circa res, & bonis, que sunt eius jurisdictioni subiecta, non possit Juxta in decedendo servare illius dispositionem, nisi circa res, & bona intra Territorium Lucense reposita, sicut quoad alia bona, sive mobilia, sive immobilia extra Territorium existentia, de quibus non lo-*

quitur, nec loqui potest dictum Statutum, circa que de jure attendi tantum debet Statutum loci, ubi executio fit; Quod vero ad alterum objectionis membrum, neque est mendicanda responsio, nam statim ea subministrat ut eodem *Maffard. sub num. 80. & 81. ubi declarat praedictum conclusionem idcirco in executivis servari debere Statutum loci, ubi fit executio, procedere tantum in his, que respiciunt ordinem iudicii executivi, nempe ordinariorum, secus in his, que respiciunt merita, seu desistoria Causae, *Consil. ad Statu. Engub. lib. 2. rubric. 3. numer. 23. Quomodo eadem conclusio optime Causa nostro adaptatur, quia cum executio in nostro casu per sequestrum factum super dictis rebus, commissa fuit in Civitate Veronae, ideo secundum illius Statutum praesertim sequestramentum omnibus aliis Creditoribus super se sequestrata indicari debet ut in puncto firmat *Pet. conf. 81. n. 18. tom. 4. & Gab. d. consil. 27. tom. 2.***

ARGUMENTUM.

Mandati excessus, quando censetur satisfactus a Mandante.
Et an commendans personam aliquam censetur pro ea fidejubeat.

SUMMARIUM.

- 1 Mandatum interpretatur ab observantia deinde secuta.
- 2 Computum per debitorem retentum, & postea Creditori absque reclamacione remissum, censetur a Debitore approbatum & n. 3.
- 3 Transmissio mercium diversa qualitate, & diversis Conditionibus ratificata censetur, si non sequatur Mandantis contradictio.
- 4 Maxima attentio Mandatorum consideranda numer. 5.
- 5 Mandatum scilicet excessum sui Mandati, & si non contradicatur, censetur excessum Procuratoris approbati.
- 6 Recipientis Epistolam, & si non contradicatur, censetur tam approbatum.
- 7 Censetur intelligitur in tempus praeteritum, quod in futurum prohibetur, & n. 8.
- 8 Verba intelligenda sunt secundum substantiam materiam licet impropietate debeat.
- 9 Alius, vel eadem similis per unum esse potest, & penes alterum utiliter, & Dominum.
- 10 Mandati excessus imputari aequit a Mandante, postquam illius ratificaverit.
- 11 Ratificatio equiparatur mandato.
- 12 Procurator, seu Mandatarius commendans sui Principali aliquem Mandatorem, non existit pro eo fidejubeat, sed si sit verus persona.
- 13 Commendans, licet sit persona verba, non censetur fidei-here, nisi ad dele facta, & adde expressa promissa.
- 14 Mandatum suscipere, vel recipere liberum est Procuratori, sed suscipere agitur, executum mandare, alias tenetur ad domum, & interesse, &c.

James. Litterarum Cambii Adversus.

DISCURSUS CXXXI.

IN sensu veritate a Procuratoribus DD. de Moralibus Utilitacionibus requisitis, ad in eorum computum, & riscum, vel potius D. Pelosi Januensis impugari debent transmissa inter Cambii Martiani per eorum eorum post maturum, ac solutam facti discutionem contra DD. Petrum respondendum, & ad ipsam dictarum litterarum riscum, ad quoniam remissa fuerant, pertinere, inconvulsis, ac validissime rationibus affirmandum, rursus debet.

Nam quoniam sub primis litteris Anni 1707. & 1708. scriptis a Domino Pelosi ad D. Felicem Moratium valde dubitari connotat, an hoc per litteras Cambii Martiani ad D. Pelosum liquidum ab ejus meritis Rationibus, vulgo *Note Rhetorice*, remissis potest, dum

nam ex eisdem literis, nil aliud argui queat ac deduci quam simplex facultas reliquam pecuniam remittendi, vulgo *quattri*, quod regulariter aut per pecuniam numerariam cum Navi, aut per literas puzi, & veri Cambii, non autem maritimi exequi solet, quod variis, ac diversis in se continet contractus, ut ex *disq. 14. & alibi*, qui sub simplici facultate concessa mandatorio remittendi, nequaquam comprehendi intelliguntur.

Nihilominus cum in nostro casu, & subsecuto deinde literarum commercio, & precipue ex habitis inter partes computorum difficultate clare, & evidenter deprehendatur, quod post receptam dicta remissionis fidei a D. Morasso per literas Cambii Maritimi certificationem, minime D. Pelosus reclamaverit, nec contradixerit, ex hac subsecuta ejus acquiescentia, & silentio, recte concluditur, quod facultas ab eo concessa liquidam sibi pecuniam quantitatem remittendi, per literas etiam Cambii Maritimi, possit exceptioni demandari: cum in jure subsecuta observantia optimum præbeat argumentum voluntatem Mandantis interpretandi, quævis verba mandati naturaliter, & propriè illam nequaquam significare valeret, ut per *Nos in rati. de Comm. disc. 30. num. 29. & 30. & melius disc. 80. num. 22. & seq. & Rota Florentina in Liburnen. Pecuniaria, seu Mandati 31. Martii 1724. §. E qui apparet fol. 8. eorum Act.*

Sed dato etiam, & concessa, quod verba inmandati in nostro casu talem voluntatem Mandantis excluderent, negati tamen nequit, quin silentium, atque acquiescentia D. Pelosi veram præstent rationem ac approbationem includent dictæ remissionis, quævis cum excessu mandati exerceat.

Quod revera deducitur patet, & eurrenti computo a D. Felice Morasso ad eum transmissio, in quo D. Pelosus aliquarum remissionem per literas Cambii Maritimi debitor declaratur, ac inscribitur, & precipue illius, de qua agitur, ex quo cum contra illas numeram aliquod opposuimus, ac reclamari fuerit a D. Peloso, optima, atque efficax dicti computi habetur, ac insurgit approbatio, ut in prædictis terminis *Rota eorum Duran. dec. 416. numer. 6. & eorum Cris. decif. 204. num. 9. & eor. Anald. dec. 8. num. 2. & Pegaz. res. sup. cap. 3. num. 246. & Nos plene in disc. 30. n. 61. & seq. de Comm.*

Quæ propositio quævis aliquam patiatur difficultatem juxta aliquorum DD. opinionem, quando computum retentum fuerit, absque eo quod ulla Creditoris data fuerit responsio, tamen receptissima, ac tutissima esse videtur in nostro casu, ob acceptationem dictarum literarum Cambii Maritimi habitam per D. Pelosum, & ob plures responsivas missas literas ad D. Morassum absque ulla reclamatione: ac dictæ remissionis oppositio ab eo facta, juxta distinctionem a nobis traditam in *disc. 30. num. 32. & 53. de Comm. dec. & in posterioribus terminis, quod approbata, & ratificata sit mercum transmissio, quævis diversæ qualitatibus, & deterioribus sint conditionibus, quando dictarum mercum receptio sequatur, affirmat Sabell. Par. Socitatis num. 40. & id peculiariter ob consuetudinem, ac Mercatorum usum procedit, ut animadvertit Rot. in d. dec. 416. eorum Duran.*

Secundo pariter deducitur, ac habetur ex Epistolis responsivas dicti Dom. Pelosi die 21. Junii 1712. per quam de dicta remissione certior factus, eam immediate recepit, & se idoneo tempore reimbursementem absque ulla oppositioe curaturum fuisse, quæ fieri ab eo debuit in casu, quo non novissimè approbata, cum itaque eam requisierit, sola scientia excessus, & licentia D. Pelosi mandatoris ratificationem illius, ac approbationem inducat *Rota de Martini. Novab. 13. & de Martini. Camb. sup. 40. num. 180. Rota. Gen. dec. 18. num. 5. res. sed dato milites, & decif. 162. numer. 2. & decif. 200. num. 1. & dec. 133. num. 2. Anald. de Comm. disc. 35. num. 17. & disc. 30. numer. 23. & disc. 62. num. 7. & Rot. eor. Prind. dec. 35. num. 13. & in res. decif. 202. num. 24. part. 12. & Nos plene in disc. 30. numer. 67. & 62. & 63. de Comm. Sabell. in Summ. verb. Castella num. 3. quod eo magis procedit, ex eo quod deinceps dictarum literarum acceptationem curavit, et quo clarescit prædicta insurgitque*

probatio, *Nos discursus 30. numer. 64. & alibi supra relati.*

Nec opitularur, quod Dom. Pelosus in eisdem literis volens imposuisset D. Morasso similes remissiones agere per literas Cambii Maritimi indicaret, quod eas exequeretur cum Hypothecis rerum sibi missis militandorum.

Ex hac etiam declaratione, futurum tempus respiciente, non solum nequit aliqua præsumi processione, aut contradicere circa præteritum processum, sed fortius, ac evidenter illius deprehenditur approbatio, ut in similibus terminis *Cyprian. contr. 473. num. 1. & 8. Res. res. 76. num. 43. & 44. tom. 1. Ration. cal. fol. 27. num. 55. & 56. tom. 2. referens insuper Tiraquel. de retract. convention. §. 1. gloss. 2. numer. 48. vers. sicut post tempus, uti quod, quando aliquid in futurum prohibetur, quoad præteritum tempus concessum intelligitur, & Bald. cons. 68. in fin. vers. præterea interim lib. 1. & cons. 407. penes fin. vers. quæ Statutum lib. 3.*

Idem emergit ex subsequentibus literis responsivis conscriptis die prima Augusti, & 3. & 15. Septembris. Anno 1712. ab eodem D. Peloso: ex quibus non solum nil dictæ Remissionis per eum opposuimus fuisse, sed etiam prædictum excessum mandati propria ratiornitate ratificasse deprehenditur, quævis per eandem literarum iterum eandem impositionem remittendi modum D. Morasso injungat, quod ut supra demonstratum est, magis, magisque præcipue remissionis approbationem inducit.

Animadvertentio ulterius digna sunt plures alie dicti D. Pelosi literæ, quibus postissimum omni cura, ac solertia dictarum petiarum 600. reimbursementi a D. Suarez dictarum literarum datore exhibendarum Dom. Morasso commendatur, absque ulla contra eundem propter mandati fines præteritis processationibus remissa, cum qua suis reservatis regressum contra dictum Morassum, quod insolvidum, ac iniquitatem habere inter Mercatores, quibus peculiare, ac proprium est processationibus abundare, quod sibi cum suis prospiciant, & ab omni præjudicio, sese realitate immunes. Et quæ processio datæ intelligi, quod, nequaquam D. Pelosus agnovisset, vel propter approbationem excessus mandati, seu propter ejus præcedentem intentionem, quod mandatum remissionis quoque per literas Cambii Maritimi comprehenderet, hæc D. Morassum aliqua sibi obligatione devinctum.

Ex quævis ex Epistolis verbis die 2. Januarii An. 1713. exaratis, ibi, attendente quello, che vi sarà il rimborsio contaduto Sig. Gio: Suarez, mentre per nostra discursio vi provvederemo il processo, onde non sia a Voi a farvene rimborsare colla spesa dal processo seguita di perze due, videntur, quod cum D. Pelosus foret de processatione sollicitus, hanc sibi amplius imputati, ac in ejus præjudicium cedere debet litteræ Cambii Maritimi riscum, sed potius in damnum D. Morassi, ad quam propterea dictæ reimbursementis cura pertinebat.

Nihilominus cum ex precedentibus literis exclusio præteritum excessus mandati habetur, aut vigore interpretationis ei adhibita a D. Peloso, aut expresse approbationis dicti excessus, quando re vera iste congeritur, & cum primæ cum sequendis literis conciliari semper debeant sensu inter eas idoneo, & comparabili, non possunt dicta verba Epistolæ de die 2. Januarii longe tempore posterioribus præcedentibus approbationis excessus, intelligi in sensu contrario, sed in uno ex duobus sequentibus comparabilibus. Videlicet, quod D. Pelosus intellexerit scribere dicta verba Morasso, tanquam suo Correspondenti, & Mandatario, & per consequens, recte procedit, quod ei significaverit, quod sument processationis scriptura ejus provisione adimpleret id omne, quod pro parte sua tractaret, ut a D. Suarez dictæ Cambialis litteræ datore reimbursementis pecunie satis peti posset, minus itaque, & cura potius erat D. Morassi tanquam sui Correspondenti, & Mandatarii illam a dicto D. Suarez repetendi, & exigendi. Et re vera sicut post approbationem excessus mandati, non potest D. Pelosus Morasso scribere, nisi tanquam suo Correspondenti, aut Mandatario, in eadem verba tali sensu intelligi debent, ut in similibus, & penultimis remissis *Rota Florentina cor.*

der. me post meum Tractatum de Cambiis dec. B. n. 24. de mutis num. 25. aut quod intellexerit scribere dicta verba propter opinionem, quod aliquis excusationem propter dictam litteram reimbursementem contra Suarez ad alium non spectaret nisi ad D. Morassium, qui ab initio litteram Cambii contrae cum dicto D. Suarez, quousvis illius commodum, amicumcommodum sine ulla, & rursus spectaret ad dictum D. Pelosum, tanquam Mandatantem: Et ita se retrahens dictus D. Pelosus in scribendoque exercitum actionis propter litteras predictas reimbursementem, recte convenit, quod ad modo scripsi: Talem tamen scribendi forma hanc excludit, quia commodum, & incommodum, aut melius, aut periculum litterarum imputandum sit ei, ad quem verè spectat: Cum in iure non repugnet, quod ad unam personam tantum spectet actio postulandi reimbursementem, ad alteram vero commodum, & incommodum contractus, ut firmari in similibus terminis plene in dicta dec. B. n. 25. & seq. post tractatum, de Cambiis testatur.

Sed quando etiam dictum litterarum verba sentiantur à contraria parte presentium, consistunt, & inducunt, nequaquam attendi debent, nam cum demonstratum fuerit, quod excessus mandati à dicto D. Peloso precedentibus suis litteris ratificatus fuerit, nihil ei opus est, quod possessoribus suis litteris ejus reimbursementem postea impugnavit, cum id nequaquam ei post excessum approbationem concessum videatur. *Aut. Gen. de Mercat. dec. 33. num. 4. & dec. 76. num. 4. in fin. & Rot. Rom. dec. 362. num. 23. & 24. part. 10. De Lit. ad Gratian. cap. 699. num. fin. & Plerique dicunt.* Et si cum Mandatum non licet, quod à Mandatario ordinis, & mandato principalis gestum fuerit, impugnetur, ita excessum, quem olim ratificatione confirmavit, non potest reprobare: Quia ratificatio, & approbatio excessus de iure equiparantur mandato, & idem operantur, petente ut si in Mandatario, qui fides mandati excuset, mandatum adhibet ad agendum.

In quo mandatum pragmaticum est: plene, *Extra Florentina in Libris. Pecuniaria, seu Mandati 31. Martii 1724. & Ate ad fundamentum, per Ate.* Invalida enim omnino videtur alia dicti Pelosi pragmatia, videlicet, quod Dom. Morassius tanquam iudex teneatur, ut quod pateribus litteris Dom. Pelosi fuisse, quod exercitum non cogere ad solutionem Dom. Suarez datorem dictæ litteræ petiarum 600, ad Cambium Martellianum, sed potius et aliquam temporis dilationem concederet, dum propter nonnullas pecuniarias summas, vel mercium genera ad ejus manus pervenirent, secutus D. Pelosus de solutione esse potest.

Hæc etenim præsumptio sui locum vindicare, quando commendationibus, & consilia provenirent ex terra persona, non vero quando commendatus est Procurator (proxi in casu nostro erat Dom. Morassius) illius cui commendatus. Num sicut ad procuratorem spectat cura, de administratione Negotiorum sui Principis, ita in commendationibus aliud agere intendit, quam officium suum procuratoris accommodare in utilitatem sui Principis, non autem periculum esse, quod in suadendo, & convalidando (proxi erat fedeli precatoris officium) voluerit personam inducere fiduciosam, in factum sequitur in terra persona, cui nequaquam cura incumbit negotiorum alius, cui aliquem commendatus, ut distinguendo sentit Roma nostra Florentina in Libris. Pecuniaria, seu Mandati 31. Martii 1724. & Debita qui est in sequenti, & 5. Ed. in verbo, cor. Ate.

Sed etiam quando versatur in terminis terre persone, ex ejus tamen consilio, & commendationibus, hæc potest aliquo propria obligatio, & fideiussio induci, uti aderit, vel expressa illius promissio in eadem sua commendatione, vel fratri, & debet ejusdem, ut in fornicibus terminis statuit Roma Florentina in Libris. Pecuniaria, seu Mandati. Ad quem de extendendo sistit, ejus ad firmam, ut per varias casuum distinctiones plene hæc materia discutatur.

Hæc porro D. Pelosus epistolarum, quod D. Morassius sit ei obligatus, ut quod negligenter agere contra D. Suarez pro solutione, hanc annuit, ordinabit à D. Peloso ei injunctum, quomodo ei semper dilationes, & mora concessit. Nam hoc procederet quando evi-

denter constaret, quod D. Morassius mandatum recepisset agendi contra dictum Suarez pro solutione. *Aut. Gen. de Mercat. dec. 23. num. 19. 20. Stacci, de Comm. gloss. 2. & 5. num. 273. vob. 2. Responsa Sord. dec. 304. nu. 4. & 5. Rot. de Mandat. mutab. 26. Solus de Procuratoribus part. 1. cap. 5. num. 79. & 80. Sed cum contrarium dependendum ex litteris dicti D. Morassii insensivis, in quibus ipse posuit D. Peloso efficacibus rationibus prudenter fuisse, ut dictum Dom. Suarez debitorem ad solutionem cogere: Quapropter comprehendit negotium, qui ratione potius possit contra Dom. Morassium actione mandati directa ob mandati inobsequium, cum dictum Mandatum nequaquam solvitur, & cura D. Pelosi ejusque consilio, ac susceptionibus acquiescit, ut colligitur ex facio impossibilem ejus litterarum connectionem, &c.*

ARGUMENTUM.

Venditionis Contractus ob non secutum adimplermentum, vel traditionem mercium tempore præfixo, an valeat rescindi: Et negare resolvitur in nostro casu.

SUMMARIUM.

1. Dilectio in circa ad quantum tempus se extendat, & num. 5.
2. Dilectio in circa reipsa ampliationem, & modificationem ex Judicii arbitrio.
3. Dilectio incontinenti ex propria eius natura significat sine intervallo tempus immediatum.
4. Impletum tempus debet regulari secundum prædictum Judicii arbitrium cum ex celebritate, quam præsumit solvendi materia.
5. Interpretatio, qua dicitur ex natura rei solvendi, est iuristica, & necessaria.
6. Contractus Venditionis rescindi nequit nisi defectum, vel adimplermentum consequens in parte pactum dictum.
7. Emptori compellit alius pro rescissione damni ob non adimplermentum factum.
8. Venditionis Contractus ob non adimplermentum rescindi nequit nisi alio pactum, resolutivum in casu non secuto adimplermentum.
9. Pactum resolutivum in casu adimplermentum non facit rescindi, neque Contractum Venditionis, si adimplermentum sequatur in tempore, quo vendens denuo aliquid passus sit emptor.

Janus, Traditionis Adversum.

DISCURSUS CXXXII.

Anno 1725. die 10. Maji Vita Blazii Florentinus cum Janus deperit, Domino Carolo de Francesebis vendidit octo Crocorum sarcinulas seu corbes, quos Litheni habebat, standos intra dies quindocim, aut viginti ante dictum Francesebis ad Paderum dictum ejusdem Civitatis Janus, pro quantitate pretio, pignus idem D. de Francesebis accipere aliquot penes zalarum, vulgo Sargali quoniam in quodam summa inter eos convenit, Blazius illico mandavit Amico Lithenensi, ut earet prompte Janum super, nuptio aliquo dictas Crocorum corbes translatum. Venitque cum nullum exiguum in promptu esse Janum in sum, oratio facta est convalidando de quatuor tantum coribus die 20. ejusdem Maji, & contractum verò quandoque die 3. Junii, Præterea prima quatuor, tempestivitas impeditur, Janum adventum non ante diem 3. Junii, & carteræ die 10. ejusdem mensis.

Ex hoc factis quo fecerunt in sensu, veritate interrogatus, utrum scilicet non facta intra tempus conventionem traditione dictorum Crocorum venditorum, comprehendat sit D. Francesebis ad eos recipiendos, an verò resoluendum sit contractus, & scilicet respondit, adimplendum esse contractum, adeoque cogendum D. Francesebis recipere dictas octo Crocorum corbes, & pro eorum pretio tradere dictas penes, vulgo Sargali, etiam si tradidit dictorum Crocorum facta non fuisset intra dies viginti.

Nam

- Nam tempus viginti dierum conventionem tale cum adhiere illa in circa, super qua dictio est l. Di-
 1. horibus necesse disporat, quousque aut citius, aut
 tardius porrigatur, aliis ad fixam partem, aliis ad
 decimam, aliis ad quartam, aut in plus, aut in mi-
 nus expresso termino extendendum esse opinantibus,
 ipsorum opiniones cum potius simpliciterem, quam
 juris prudentiam sapienter iura Card. de Luc. de Fidei-
 comm. dist. 30. n. 12. ideo de illis nulla est habenda
 ratio, cum & verior, & sanior, & communior
 opinio sit, generali posse dictionem illam in circa ul-
 que ad terminum illum sive breviterem, sive longio-
 rem, quam in subiecta materia, & casus circumstan-
 tias, ob quas contrahentium mens eo melius coniectu-
 ratur, ac spectatur. Iudicia recte arbitrium estimabit,
 Alex. cons. 87. in fin. l. 7. Cyroc. dist. 76. n. 30.
 Rota det. 415. n. 8. & cons. 461. n. 30. part. 13. &
 2. det. 95. n. 14. par. 16. & det. 48. n. 5. & det. 185.
 n. 9. par. 19. Bapst. in causa Permen. Stat. art. 3. n.
 91. in fin. & Add. ad Baratt. det. 722. n. 3. & Rota
 Florent. det. 47. n. 30. cor. de Comitib. & melius pro
 ceteris Card. de Luc. de Fideicommiss. dist. 30. m. 12.
 cum ideo de dictione *subito*, vel *inveniens* dicitur,
 quia est natura sua significet tempus indeterminatum, &
 absque ullo temporis intervallo iuxta Phanor.
 3. de momento temporis i. pro, de solutio. in contralt. mi-
 nor. gloss. 15. §. 1. n. 55. & 56. Barbof. de dist. 155.
 n. 2. 3. & dist. 388. n. 1. Indeterminatus in subiecta ma-
 teria, & casus circumstantias suam accipit regulam,
 & determinationem iuxta Strac. de Commere. §. 2. gloss.
 4. §. 1. n. 7. Barbof. de dist. 155. num. 11. & dist. 388.
 4. §. 1. n. 18. Nardon. de arat. ann. 14. quest. 18. n. 12.
 Palma Nepes. alleg. 382. n. 21. Rot. det. 62. n. 15. &
 16. & det. 156. n. 3. par. 18. tom. 1. ideoque ab arbitrio
 Iudicis Admoch. arbit. cas. §. 1. n. 3. Pat. de reus.
 cap. 36. n. 31. par. 2. Admoch. consil. 10. n. 44. & 45.
 Pannini. decis. 86. adnot. 1. n. 16. & seq. Palm. Nep.
 d. alleg. 382. n. 21. Antonel. de tempore legal. libri 1.
 cap. 4. n. 3. Rot. det. 103. n. 32. par. 15. Et ideo ali-
 quando secundum subiectam materiam potest extendi
 ad multos menses, longumque tempus Gratian. cap.
 378. n. 18. & seq. Admoch. consil. 12. num. 16. & 17.
 5. Nardon. de arat. dist. quest. 18. n. 12. Girba conf.
 grato. 86. n. 18. vers. interdum tres dies Decian. cons.
 3. n. 121. & 326. Pannini. det. 86. adnot. 1. num. 19.
 Palm. Nep. d. alleg. 382. n. 21. Rota d. det. 62. n. 16.
 par. 18. tom. 1.

Unde cum in causa nostro ageretur de venditione
 mercium, que Libano Janum mittende erant, &
 sic cum necessaria esset dilatio, tum pro scribendo
 Libano mandato dictae merci transmittendi, tum etiam
 pro exactis operatione, & navigatione ex Porta
 Libanensis ad Janensem, quod quidem tempus inecur-
 tum erat, operatio enim aut promptior, aut tardior
 pendet à copia, aut defectu navigationis, que finitum
 maris sunt committenda, & incerta, aut longius
 adverso, secundoque mari, ideo in causa nostro contra-
 hentibus eo tempore incurrendum tempus ad hunc ef-
 fectum, configurationi dictarum mercium addiderunt di-
 ctioem in circa, qua comprehendere intendebant seu
 brevius, seu longius tempus, nempe quale, quantum-
 que ab apta inceptae occasione, & contingenti respec-
 tu rerum, incurrerunt easdem pendere debebat,
 atque ita quia casu nostro contingens navigatio,
 adversarumque tempestatum necessario talis, quod ille
 dicto Crocorum facinus, seu eorundem configuri non
 posuerint, nisi aliquot diebus post terminum in con-
 tractu expressum taxatum, non potest speculata videlicet
 in circa, qua talis interpretatio in causa
 6. nostro recipi à subiecta materia, à partibus rescindi con-
 tractus. Atque hanc interpretationem à subiecta ma-
 teria manet, & à casus circumstantia, à Doctoribus
 nostris pro iustitica, & necessaria habetur Atlantic.
 de tacit. tom. 1. lib. 3. tit. 11. §. 4. & tom. 2. lib. 22.
 tit. 15. n. 3. & 19. & iustitiam Cassill. quod. contr.
 lib. 7. cap. 87. n. 1. & 2. cum seq. Rota Florentina in
 Florentina resolutione 31. Julii 1795. §. At veri in fin.
 coram Ato.

Verum nullum quod configuratio dictarum mercium
 suo tempore facta non fuerit, quia dictio in circa com-
 prehendere solum potest quoniam, aut quoniam diu praeter
 terminum expressum viginti dierum; Nihilominus

cum consistat inadimplerentum in mora paucissimu-
 rum aliorum dierum, non est procedendum ad rescin-
 sionem contractus, proinde animadvertit Rot. Rom. apud
 Buratt. det. 110. n. 19. Rot. Episc. cap. 148. n. 12. &
 7. fagel. det. 71. n. 45. n. 51. cor. seq. & n. 85. Nos dist.
 59. n. 30. & 31. & in terminis Rot. Luc. apud Pys-
 ganum de corp. & vendit. consil. 58. n. 9. & 10. &
 seq. & Rot. Rom. det. 381. n. 4. & n. 12. 13. post det.
 de Salvia. Res. consil. 68. n. 33.

Quoniam addendum nulla praeterea esse videtur,
 quod est Blanki videri non posse, aut ob importun-
 tiam, que, ut supra diximus, ex formis tantum ca-
 luitas accidit, aut negligentiam, contractum, idem
 configurationem praedictam tempore praescripto nulla-
 temus implevisse, tamen ad rescissionem contractus agi
 non potest, cum demonstraverit, se promptum facien-
 da configurationi, Dominico Francisco solum compe-
 tere potest defectio damni, quod se passum esse pro-
 8. baret ob inadimplerentum in tempore dictae configura-
 tionis, ut plene probat Rot. Rom. det. 381. post Pas-
 se, de Salvia. & Rot. Lucen. apud D. Pysganum. con-
 sili. 58. n. 26. apud ad 31. Almagr. consil. 45. n. 49.
 50. 51. lib. 2. & Altman. de nullis. contr. rubr. 1. par.
 2. §. 15. n. 71. Nos plene dist. 59. n. 33. cum plurib.
 9. seq. Idque multo magis procedit, cum in contractu
 dicti pactum resolutivum [ut in casu nostro] idem
 quod si non configurationem praescripto tempore non
 fuerit praedicta, venditio resolutiva, aut pendens
 10. Rot. Luc. apud D. Pysganum. d. consil. 58. n. 17. Quod si-
 tate pactum adfuisse, adhuc non nocet, dummodo ob-
 lata esset mercium configurationem tempore, quo nondum
 damnus aliquod fecerat tempore Rot. Romanae d.
 381. n. 4. & 11. & 12. & Rot. Luc. apud D. Pysganum.
 d. consil. 58. n. 18.

ARGUMENTUM.

Mercator, si suo Corresponsali mandaverit suam
 pecuniam, quae apud illum remanet, in
 aliquo negotio collocare aut Corresponsalis
 possit illam in suo negotio ponere. Et quomo-
 do, & ex quibus actibus etiam tacitis, vel
 conjecturalibus deprehendi valeat, quod id à
 Corresponsali executioni fuerit demandatum.

SUMMARIUM.

1. Falli solet.
2. Alius saepe debet interpretari, quod delictum con-
 cludit, & bene sciam insulder.
3. Mercator quando sibi alienam pecuniam propriam,
 intelligitur quod pecunia Domini ad partici-
 pationem suam negotiationis admittitur.
4. Cessio etiam ex sola fallo presumitur, & dictum
 cessio tacita.
5. Mercatorum solimutis emere, & vendere, & à
 se ipsis ad contrarium accipere possunt.
6. Venditor, qui rei, & mercis in genere vendidit,
 proprias, & quas habet, intelligit tantum ven-
 didisse, & n. 7.
7. Socius novus admittitur ab uno ex Sociis alienis
 Rationis, de consensu alienum consocium po-
 test Administrare, & alios consocios societas
 convenire.
8. Et Socius in admittitur habetur tanquam si ab
 ipsis fuisse Socius Rationis.
9. Socius in quocunque rei communis minima parte
 habet suam ratem, & portionem.
10. Socius, vel condonatus rei vel communis partem a-
 liam, tota pars rei alienata in eius assignatio-
 nem cadit, reliqua vero pars spectat ad alie-
 rum Socium.
11. Quod fortis praedictis quando agitur de credito,
 aut quantitate communis, qua de sui natura di-
 visionem patitur.
12. Episcopus scribit sibi praedictis, quomodo illam
 aliena nomina, & pro aliis exaraverit.
13. Sequitur remanet, aut pecunia in antea factum
 caput Domini rei, aut pecunia, quomodo fu-
 erunt, & absentem Iudicium subdit in loco fu-
 bi sequitur.

Liburni. Sequenti.

DECISIO AUTHORIS.

ET

DISCURSUS CXXXIII.

Dominus Joseph Gaudius Januensis Appellatus Tabuchii condixit Venetiis Anno 1707. mense Aprilis ob declarationem et factam à Joanne Antonio Genaro cum participatione pro decem in dispendio vulgo per dicti in 24. Caratti Rationis ejus sub nomine Corsanego, & Granello tantum, alius idem Dominus Gaudius ex eo usque tempore erat Complementarius, & in ipsa dicta condictione, & tanquam dicti Appellatus copiosior Generalis illi Serenis. Reipublice centum milia scuta premarum prout cum futuro dicta condictionis debito compensanda, cum interestre interea quatuor cum dimidio pro centenario.

Deinde cum dicta Rationi eodem anno compertum fuisset D. Silvestrum Grimaldum Januensem de facili ad fructum aliquam pecunie quantiam datorum, illa per litteras manus D. Gaudii sui Complementarii exaratas eundem impulsit, ac fuisse ut in partem dictae condictionis, ac Societas veniret: Quamobrem D. Grimaldus efficacius dictarum litterarum rationibus inductus, propositae annuatim negotiationis usque ad summam 3800. scutorum, dicta Rationi adimplementum iungens, quae variis, ac diversis temporibus ad ratam pecuniarum D. Grimaldi, quae identidem ad illum manus perveniebant, de partem in partem illud executioni demandabat, ut id eis pluribus semper D. Gaudii exarata litteris claret, ac manifestè deprehenditur: Annorandem 1711. per Epistolam dicti D. Complementarii certior factus fuit ab ipsa Ratione dictum Grimaldus de reinvestimento ejus pecuniarum usque ad summam dictorum scutorum 3800. de qua summa scriptura fuit in libris exarata ab ipsa Ratione, ubi descriptus, & habuit fuit D. Grimaldus tanquam creditor, ac possessor praedicti negotii.

Cum vero post aliquantulum temporis dicta Ratio Corsanego, & Granello per directionem deficeret, dictus D. Grimaldus iudicialiter Januae convenire praevaleret existimavit pro dictis scutis 3800. de fructibus decurris, & non solum dictum D. Gaudium, & pro ipso curatorem et ob absentiam à Patria assignatum, quoniam penes illum, tanquam conductorem, & Appallatorem Generale, & principalem, cum semper d. Officiis administrationem gerisset, ingens parva, ac magna pecunie quantitas reperebatur ad dictam Rationem pervenire ob participationem, quam in ea habebat dicta Ratio, & societas, & favorabilem ab illa Rota sententiam esse consecutus, propter cuius participationem aliquibus effectibus dicti D. Gaudii existentibus penes DD. Hugens, & socios sequestrem Liburni inposuit: Ubi rursus ab illo Iudice rationibus dicti D. Grimaldi perperis, iterum condemnatus fuit D. Gaudius ad solvendum cum effectibus praedictis ibi sequestratis dicta scuta 3800. de eorum fructus & in executionem dictae condemnationis idem sequestrem confirmatum fuit. Quae Sententia à me deinceps quoad substantiam in gradu appellationis confirmata fuit diversis tamen juris principis, ac rationibus.

Pro validissimo hujus meae Decisionis fundamento opinatus sum, quod cum dicta Ratio Granello, & Corsanego scripserit D. Grimaldus dictorum scutorum 3800. summam jam fuisse in dicta condictione Appallus ex publica mutatione collocatam, in qua dicta Ratio, tam magnam participationem habebat, intellexerit vendibile, & cessasse tantum ratam dictae participationis ad quantum ascendebat dicta summa, ac quantitas scut. 3800. Quod re vera ex ipso dicta Rationis facto conflat, quoniam cum illa renuieret, & sibi dicti D. Grimaldi pecuniam dictae participationis ergo per eum destinata solvitur, & proprièque cum descriptione ejusdem D. Grimaldi in libris tantum creditis, ac participis dictae negotiationis, & cum subsequenti solutione eadem singulis annis facta quatuor cum dimidio pro centenario tanquam fructus ex ipso Appallu perciperetur, nil aliud ex his inde consequitur, nisi quod talis verè, ac ingenuè ejusdem Rationis mens fuerit, ac intentio, alioquin af-

firmatum esset quod dicta Ratio cum solvatur, ac resolutione, ac solo se gerere, quod fuit, ingenuè quod mercatorum socii obnoxium esset, ac contrarium: quod nequaquam fieri, prout, amplexari potest, quia semper in quolibet alia, proferunt inter Mercatores, ita mens agrum debet interpretari, ut quoad fieri potest, semper dolus excludatur & bona fides illibata, ac integra servetur, ut plene, ac sapienter probat Camial. allegat. 22. n. 2. 4. & n. 25. 27. 27. Crim. sum. 131. n. 47. & seq. & in praesens terminis videlicet, quando Mercator sub alienam pecuniam propriam quod tunc praestari debet, cum voluit pecuniam dictam admittere tanquam sui negotiationis socium, ac participem ad excludendum dolum, & malam fidem, quae ex indebita alienae pecuniae usurpatione quiescit, sicut in Adorabatur, conf. 6. n. 43. Succin. Sen. conf. 87. n. 8. 207. praeterea quod lib. 1. & multum ad rem conferunt, quae habentur apud Salgad. Lohy. Credit. par. 3. cap. 2. n. 87. 88. & seq. de melius n. 255. & 256. & Paulus. differt. 28. numer. 25. vers. sed resistendo.

Neque id arduum, atque absolum videri debet, quoniam si verum est, prout verissimum habetur quod dicitur in Jure cessio implicari, seu tacita, qualis est, quae ex solo facto prehenditur, & conflat, ut dicitur de more animadvertit Galleras, de reventia. cap. 4. n. 34. post sum Oles de Cess. 21. n. 3. n. 15. Palm. allegat. 302. n. 84. vers. namque respondet. & n. 85. ita ad rem nostram negari minime valet, quod ex facto tam clare dicta Rationis Corsanego, & Granello praesens sequitur, quod ipsi voluntas se vera fuerit vendendi, seu cedendi pro dictis scutis 3800. cum in via praecedenti ordinis dicti Grimaldi renuissent, vellocari debebant in dicto negotio, statum ratam propter portionem, quam in eo habebat, quod fortius inter Mercatores procedit, quibus non tam permittitur, quam etiam mox est summius vendendi, vel à se metipsis emendi, & ad Cambium accipiendi nomine suorum Correspondentium de suo vulgo dicitur de farsa conationis in se fess, ut demonstrat in meo diff. 79. n. 18. & diff. 120. n. 54. & 55. Crisp. dec. 521. n. 3. p. 3.

Praeterea animadvertendum est quod si cum solum in genere dicta Ratio percipere solvitur, solum Grimaldus de adimplemento dictorum scutorum 3800. in negotio dictae condictionis, & mutationis abque illa specifica modo, personae, ac alterius circumstantiae expressione, ita ex hoc ejus facto abique dubio praesumitur debet, quod ex pro dicta summa tantum ratam propter participationis cedere voluerit ut Test. in L. domus 74. ff. de legat. 1. Card. de Luc. de legat. diff. 11. n. 3. & 6. & diff. 13. n. 2. & quantum dictum Tenus de Eminenti. De Luca locutione de legat. si nihilominus processit etiam in materia contractuum, & praecipue venditionum, ut animadvertunt Gomez. var. res. sol. tom. 2. cap. 13. de qualis. contract. sub n. 8. & Novus conclusio vers. novum tamen est simile alio vers. & item est in generalibus, quem loquuntur Alimor. de nullis. contract. lib. 1. q. 8. n. 122. Barrio de Success. lib. 9. tit. 8. sub n. 4. Secundo casu vers. quod dicit, idem Succin. Jan. in l. si sit singularis n. 97. ff. de verb. obligat. Alimor. de ratio, & antiquis lib. 3. tit. 16. n. 35. Sord. conf. 319. n. 12.

Cum itaque ex praesentis abunde probatum sit quod D. Grimaldus à Ratione Corsanego, & Granello ad praedictam emissionem admittitur fuisse in participem in dicto Appallu pro summa dictorum scutorum 3800. cum scientia, & patencia dicti D. Gaudii, de qua scientia neque dubitari, quia D. Gaudius non solum erat, ut supra diximus, dictae Rationis Complementarius, sed ipse semper quoad tractatum, & conclusionem dictae negotiationis, & tam etiam quia postea cum D. Grimaldo continuum litterarum, commercium habuit, ideo legitime inferitur, quod D. Grimaldus, antequam tractibus competat adhaerere, intendit praedictum D. Gaudium, tanquam Conductorem principalem, & Administratorem dicti Appallus pro restitutione sui capitalis scutorum 3800. de fructum non solvitorum, quos ille habet penes se cum alia maiori qualia pertinet ad dictam Rationem, ut in terminis docet Fontanelli. dec. 235. n. 2. & 5. T. hof. 4. ff. lib. 3. q. 2. n. 9. 10. Grimaldi. cap. 547. n. 23. & seq. & ibi de Luc. n. 9. quod si vero vers. elegantissimum Grimaldi. Oles de cess. sum.

non est. 3. quod. 5. non. 16. 17. & 18. et ratione, quoniam ipsi adferunt, quia quando quis assumens est in socium alicuius negotiationis ab aliquo socio cum consensu confecti (qui consensu est sola scientia, & scientia educitur) constituitur novus socius admittus, tanquam si à principio primorum sociorum socius fuisset, quapropter ei negari nequit actio conveniendi socium principalem, qui administravit, ut sibi administrationis ratio reddatur cum restitutione sui Capituli, & fructuum *Trumbett. de Societ. cap. 11. n. 42. & 52. Asfeld. de Comm. diss. 80. n. 4. Roci. de Societ. a. n. 36. usque ad 41. Roci. Ep. cap. 100. n. 26. & 27. Altmir. de nullis. contrall. tom. 1. quod. 25. n. 276. & 277. & 291. & optimè Rot. Januæ. de Mercat. decis. 183. n. 5.*

Nec refragatur, quod D. Gaudius jam dictæ Rationis, aut ejus creditoribus perolverit ingentem summam ad communem participationem, quam illa habebat in dicta conductione, & ideo eximendum fuerit pro rata debiti dictorum sociorum 3800. Nam quemadmodum D. Grimaldus participans pro rata dictorum sociorum 3800. in dictæ Rationis participatione habet in quantum minima existentem participationis parte portionem suam pro indiviso, secundum Authoritatem *Palm. Sen. conf. 35. numer. 11. Hermann. ad ll. partit. l. 55. cit. 5. part. 5. glof. 5. num. 7. tom. 2. fol. mihi 259. prime impressionis Mansi conf. 102. num. 27. 28. & 29. & seq. Altmir. de nullis. contrall. tom. 2. quod. 25. num. 176.* ita cum dictæ Rationi dicta summa perfoluta fuerit, aut ejus Creditoribus, extincta remanet pro rata dictæ summe dictorum sociorum 3800. spectantium prædicto D. Grimaldo.

Quandocumque, omisso pro nunc quod sita scientia D. Gaudii quod dicta summa 3800. in portione dictæ Rationis comprehensa spectaret ad D. Grimaldum, non poterat ea per D. Gaudium perfolvi, nisi prædicto D. Grimaldo, quia administrator restituere, aut perolvere nequit nisi ex sociis portionem illam, quæ ad alterum pertinet socium; Respondetur quod obijciat procederet si Dominus Gaudius tantum perfolvisset quod in totum, ut in partem etiam ratam dicti D. Grimaldi abfolvisset sed cum nos veremur in casu, quod penes dictum D. Gaudium adhuc in præsentem reperitur summa longè major, quam dicta summa dictorum sociorum 3800. & fructuum ad D. Grimaldum spectantium, totum igitur id quod antea non à dicta Ratione Corsanego, & Grabello, aut ab ejus Creditoribus possit illius decurtationem exactam esse, computari debet pro sola rata, quæ vere ad dictam Rationem pertinetur, juxta adhibibilem textum æquitatem in l. *Marcellus. 6. Resque ff. ad S. C. Trebell. qui licet loquens in alienatione alicujus rei fideicommissio subjicit facta ab hærede gravato, tamen secundum communem DD. opinionem ampliat etiam, & generaliter procedit in sociis condominiis, & hujusmodi, *Hæred. conf. 58. num. 63. & seq. lib. 1.* ubi in fine dicti consilii per extensum refert decisionem *Rota Romana, Felic. de societ. capit. 28. num. 9. Cabed. decis. 146. num. 3. & omnium hujusmodi Bertsch. var. 109. per tot.**

Præterea cum agatur in nostro casu de quantitate, & multo magis de quantitate in duas partes distincta, in neminem videlicet sociorum 3800. spectantium pro sua rata participationis ad D. Grimaldum & in alteram pro residuo spectante ad dictam Rationem, & cum tales quantitates de sui natura communem aliquam recipere nequeat, affirmari nequit, quod dicta Ratio super rata quantitate Domini Grimaldi haberet aliquam minimam partem, ut docet consideratio *Bellet. de Jure accresci. cap. 3. quod. 8. num. 13. Card. de Loc. de fiduciis. diss. 111. num. 3. For. var. quod. com. 2. Asfeld. p. 1. quod. 25. n. 16. 17. & 18.* Insuper Domini Grimaldi assertores insistunt quod quævis affirmari possit in contrarium quod scita 3800. propriis non fuerit à prædicta Ratione ejus participationis in Appello prædicto, & ita illi hæret socius, & particeps D. Gaudii, nihilominus geminas alias ob causas teneretur isse perolvere dicto D. Grimaldo: Quamvis premissa est quod cum dictus D. Gaudius tanquam dictæ Rationis Complementarius in litteris continuo scriptis D. Grimaldo semper adseruerit illius summam sociorum 3800. fuisse in Negotio dicti

Appellus sollicitam, eamque ad manus conductorum dicti Appellus pervenisse, quoniam erat dictus D. Gaudius Principalis, & Administrator, propterea ex his sibi præjudicium intulerit, nempe quod scdm suam adstruxerit, & in proprio etiam obligacionem erga D. Grimaldum contraxerit ad taxam in l. *Fiduciis. 5. Partit. ff. de Figur. & l. non putaveris. 6. Si qui suam ff. de bonar. possid. contra Tabul. Stopp. ad Adria. Pignat. tom. 2. c. 58. n. 5. & 14. Adria. de Figur. lib. 2. c. 89. n. 10. & seq. in fin. per tot.* Altera vero ratio est quod scdm de proprio teneatur in vim actionis de dolo, eo quod eisdem litteris quæ manu tanquam Complementaria extantes affirmaverit D. Grimaldo reinvestimentum dictorum sociorum esse secutum, cum sibi compertum bene esset id falsum esse; Verum cum hæc gemine rationes aliquid difficultatis paterentur, propter earum discussionem posthabita, facius duæ causæ finem imponere propter rationes primi puncti, tanquam clariores validioresque, & Mercatorum usui magis congruas.

Oppositum tandem fuit à Domini Defensoribus D. Gaudii præfens sequestri judicium ob defectum jurisdictionis visio nullitatis laborare, nam cum dictus D. Gaudius non solum absens, sed etiam focensis esset, neque his Tribunalibus subiectus actione personali à D. Grimaldo, aut ejus hæredibus pro solutione dictorum sociorum 3800. cum valore rerum sequestratarum conveniri minime poterat; Nam bæc objectioni occurrit *Rot. nostra Florent. in Liburn. sequestri 10. Septemb. 1700.* quæ est impressa intra decisiones Lucensis recollectas per *Palmam dec. 349. tom. 4. & ego ipse in Tractatu Cambialis. Instru. cap. ultimum*, ubi pluribus rationibus probatur quod hæc assertio etiam rerum mobiliarum, & venalium sequestro agi possit actione personali contra Debitorem absentem, & non subiectum coram Judice loco, in quo secutum est sequestrum, &c.

ARGUMENTUM.

Affecutorum tenetur ad summam affecutorum, si sequatur sinistram ob mutationem itineris factam à Magistro Navis, ad explicationem textus in l. qui fideles. C. de Mercat. lib. 11. Explicatur clausula apponi solita in Amos Affecutoribus vulgo dicta *poter Navigare amant, e in dietro a destra, ed a sinistra.*

S U M M A R I U M.

- Navis non potest sequestrari iter dixerit, neque ad dexteram, neque ad sinistram, nisi cogente necessitate, & num. 16.
- Mutatio itineris non dicitur facta, quando deflexio fit pro attingendis locis propinquis, sicut si fiat ad loca remota, & num. 3.
- Via recta dicitur non tantum ea, quæ recta quasi Linea sit, sed ea etiam quæ per obliquum, & per ambages, sicut si obliquum itineris fiat nimis laus, atque remoti, n. 5.
- Navis quando dicitur iter mutasse standum est formalis Affecutoris.
- Magister Navis data libera facultate attingendi quemcumque Portum, & Navigandi ad dexteram, & sinistram, intelligitur restricta ad Portus, qui in ipsa Navigatione reperiantur, non autem ad loca devia, & remota, & num. 8. 11. & 13.
- Portus vicini non mutant Navigationem.
- Locus devia dicitur ea, quæ sunt præval à via, & à destinata Navigatione, & num. 2.
- Magister per loca, & itinera devia attingit, dicitur plures Navigationes facere.
- Verba Clausula quævis generalia restricti debent ad verisimilia, præsertim si absurdum pro illa induceretur.
- Verba, quævis universalis, intelligenda sunt juxta rerum Cursum Ordinarium, non vero extraordinarium.
- Navis dicitur mutasse iter, quando attingit Portus remotus.
- Affecutor non tenetur risu facto ob mutationem itineris factam à Magistro Navis.

à recta navigatione, quia pactum illud introductum fuit ob illam unam causam tollendam controversiam, quæ circa hoc frequenter excitabatur, est plene à me priorem ostensum in specie similis clausulae *disc. 47. de Commercio. tom. 1.*

Insuper si verum est, quod verba, & clausula, quamvis generalia, & generalissima restringi debeant ad sola verosimilia, præsertim cum aliquo absurdum aliquod, aut inconveniens, aut inverisimile per illa inducitur *Crævet. conf. 3. numer. 13. & 14. Sord. conf. 237. num. 21. Ofaf. dec. 169. num. 14. & fup. Almagrad. in contr. 82. num. 15. & 18. tom. 2. Barbos. axiom. 212. num. 39. & 45. quodam majus inconveniente, aut res minus verosimilis posset unquam extorgeri, quam quod in sensu adeo generali, & effrenato essent accipienda verba dictæ conventionis, ut consentirent liberam, & amplam potestatem amingendi sive ad dactum, sive ad similitum quæcumque locum, & Portum, quamvis remotum, ac remotissimum, quo fieret, ut Assuratores per multos annos essent obnoxii Maris periculo, cui quilibet inspecta recta navigatione Navis à loco distictus ad locum destinatum pauci hebdomada, sui mensibus absolvenda longe breviori tempore desinerebant. Præterea verba,*

14. *navis universalis, & ampla, sunt semper intelligenda juxta rerum cursum ordinarium, non verò extraordinarium. Dec. consil. 490. numer. 7. & 8. & sequens.*
- Hæc omnia ad casum nostrum modo adaptando, conclusivius non possunt dictam Navem *Perla* caput viagium erat ex Liburno ad oras Græciæ destinatum, velius Nannetensium Portum navigare, nam cum ille Portus à recta via tendente ad oras Græciæ per centum sexaginta miliaria circiter distet, & sic nimum remotus sit, necnon ad eum navigatio admodum periculosa, ut est necotium ob plurima vada, & loca salebrosa, & difficultata, quo ostenduntur, præsertim in ipso Fluminis Ligeris vestibulo, & gemino utendum sit illius regiones *Dutrore*, vulgò *Pilati di terra*, uno nempe ab Insula Calomelo ad Divum Natarium, indeque altero per dictum Flumen usque ad dictum Portum, vel oratorium mercium locum, vulgò *Caricatore*, talis diversio, & navigatio versus dictum Portum pro vera mutatione itinere habetur, juxta auctoritates supra allegatas, & præsertim: *Socin. Sen. conf. 33. num. 8. & 9. lib. 1. Eact. de Affricar. n. 39. & Strach. de navigat. numer. 15.* qui unanimiter assensum, quod si Navis ad extraneos actus cum magno intervallo diversæ est, tunc dicitur mutasse viagium, quo conclusio appropinquat casui nostro accommodatur, quia negari non potest, quod prædicta Navis *Perla* navigando versus Nannetensem Portum adeo remotam, & periculosa, adextraneum actum cum magno intervallo non fuerit diversæ, ob quam mutationem itinere coram non teneatur Assuratores, ut omnes tenent Doctores.

15. His addo, quod attenta notabili, & singulari navigatione Nannetensem facta, quo remota valde est, & obliqua à recta versus Græciæ oram via, & periculi adeo plena, & magna ex parte extra Mare per longum Fluminis intervallum, quod transgredere necesse est, adeoque nonnulli terribiliorum Gubernatoribus tentanda, ut paulo ante dicebamus, procul dubio expressis hujus divertiis commemoatio facta fuisset à contrahentibus in formula assecurationis, que cum facta non fuerit, consequens Portum Nannetensem non esse comprehensum in verbis conventionis, de qua disputatur, cum sint generalia ad textum in *l. item apud Laborem 15. §. At Prætor. ff. de inop. Alii. conf. 27. num. 8. & 9. Arberan. conf. 293. numer. 5. & fup. Cyriac. contrav. 416. numer. 40. & contrav. 414. numer. 26. & in similibus terminis *Eact. de affricar. notab. 22. num. 67. & fup. Almagrad. dec. 3. num. 11. & fup. Almagrad. de nullitat. contrall. rubr. prima conf. 26. num. 49. & Nos disc. pr. num. 117. tom. 1.* Quod magis, quod commemoratio facta est Portus Januensis minus emitti, minusque periculosi.*

- Præterea speculandum est premium assecurationum, quod in casu nostro majus non fuit eo, quod solvitur, quando recte in Liburno navigaret ad Portum Græciæ obliqua Nannetensem amingendo. Est autem hoc verosimilissimum argumentum pro concludenda ab intentione

ne contrahentium hujus Portus comprehensio *Socin. de affricar. pars. 3. num. 34. Nos disc. 1. num. 182. de Commercio.*

Denique mos, & Stylus navigationis est respiciendus, quæ à Magistris Navium significet, si enim mos non est eorum amingendi aliquem Portum, qui procul nimium à via sit, & periculosus, is amingi non potest, nullatenus obliquis generalibus verbis, quibus conventio concepta est, in omnibus enim consuetudo navigationis servanda est, *Atend. lib. 23. cap. 30. num. 14. & de Vicq. ad Weisfen. de Avar. num. 73. Menat. decif. Florent. 1. num. 25. Loccen. de Jure Maris. lib. 2. cap. 5. num. 10. vers. item si Magister Navis optimè Heros de Commercio. Naval. cap. 21. numer. 7. & 8. & cap. 12. numer. 8. cum seq. Videntur etiam *Strach. de Naut. pars. 3. sub m. 4. vers. naviget igitur*, ubi ait, quod navigari debet quod fons est alia navigare ratione temporis, & locorum.*

ARGUMENTUM.

An Compensatio inter Mercatores ipso jure inducatur, & an fieri valeat de debito proprio, cum alieno credito, quando compensatio tempore Mercatorum non erat decodit.

Item quando imminet decoditio, vel aliud periculum amissionis crediti, an compensatio à lege ipso jure inducatur, nullo hominis facto concurrente, ante momentum ipsius decoditionis, vel periculi imminens, quamvis computa debiti, & crediti fuerint separatum in libro à Mercatore annotata, quod inter Mercatores dicitur in *Conti à parte*, & licet credidum, vel debitum esset in diem, Ignorantia Juris, quando excuset.

SUMMARIUM.

- 1 Compensatio proprii debiti cum credito alieno non permittitur.
- 2 Limita inter Mercatores.
- 3 Intelligit ante decoditionem, seu postea.
- 4 Decoditio seu decoditionis proxima nil agere potest in prejudicium suorum Creditorum.
- 5 Decoditio, vel Decoditionis proxima non valet particulari scriptis immutari, seu ut vulgo dicitur *fiornare*, vel aliquid aliud annotare vel scribere in libro.
- 6 Decoditio compensari nequit creditum cum altero credito, quod post suam decoditionem Debitori suo abscissit.
- 7 Declara quando de vera causa, aut vera solitione legitime consistit.
- 8 Compensatio præambula ante imminens casum decoditionis intelligitur ipso jure facta in prejudicium etiam alterum Creditorum quavis hypotheca monitorum.
- 9 Compensatio inducitur ipso jure inter Mercatores dato tunc inde crediti, & debiti contraria.
- 10 Lex inutiliter, & elusit nequaquam censetur disponere.
- 11 Compensatio de jure fieri non potest de credito in diem cum credito puro.
- Contrarium firmatur, quando unus ex Mercatoribus decodit, quia tunc propter decoditionem Creditum in diem fit parum num. 12.
- 12 Contra Debitorem suspensum, & decoditum æqui potest ante diem.
- 14 Mercatorum legibus standum est in materia Mercatorum.
- 15 Compensatio fit de credito puro cum alio per Mercatorem revocato in compo separate vulgò à patre sine semper accessu cetera Debitorem. quando datur casus imminens decoditionis.
- 16 Voluntas prima intelligitur annotata, si res incidit in casum, in quem verosimile sit differentem aliter disponitur.
- 17 Voluntas in mandatis mota censetur mutata *per*

Item Procuratoris. Card. de Luc. de Credit. disc. 46. n. 33. & disc. 47. ibi. 35. & seq. de aliorum ibid. & 84.

18 *Autem, seu voluntas in debitorum expressis non compensandi differt a caso, qua desinit, seu non aditus in ex voluntate compensandi.*

19 *Compensatio fieri nequit ipso iure quando in debitorum expressis voluntas aditus non compensandi, seu si voluntas simpliciter non aditus.*

20 *Potestas ad ignorata, vel incognita non pertinet.*

21 *Sed deest, 191. reijctio.*

22 *Iustitiam suam, & sibi nocere voluisse nemo presumitur.*

23 *Alibi, quae compensatio exceptio non praesumitur compensari, quod contra ipso iure a lege facta fuisse, quia talis exceptio operari non debet contra intentionem agentis.*

24 *Res excipiendo non censetur adducere quod est contra ipsum, & alibi, fecit.*

25 *Ex alio contrarium, vel impugnantis, aliquid ad eius praesentiam inferri nequit.*

26 *Opponentis intentio ad sui suam defendenda, non autem sibi intendi.*

27 *Excipiens non videtur facere quod ex sua exceptio ne inferri valet.*

28 *Qua indulta sunt ad diminuendum ius alterius non possunt iuris augmentum ad illius favorem inducere.*

29 *Qua in alius favorem indulta sunt in eius edium retrogredi non debent.*

30 *Ignorantia iuris praesumitur in Mercatoribus.*

31 *Compensationem inter Mercatores ipso iure non induit, nisi solto hominis concurrente tenore nominis.*

32 *Ignorantia iuris exteras quando apparet propter aliquam causam fuisse ignoratam.*

33 *Amplia prima quando agitur de damno vitando, vel de iure iam quiescente amittendo.*

34 *Amplia secunda quando agitur, de iure inter, Dubitans concesso.*

35 *Licet ignorans petitoris peritiores consulere, quia ipse peritiores errare etiam potuissent.*

36 *Quod procedit etiam si agitur de iure capiendo.*

37 *Compensatio si qua si ipso iure, requirit, quod debitum, & creditum hinc inde sit compensabile, demandando non repugnet in contrarium expressa voluntas illius in cuius favorem lex compensationem operatur.*

38 *Compensatio de consuetudine Mercatorum inducitur, quodvis debitum, & creditum de iure non sit compensabile.*

39 *Compensatio a lege ipso iure inducitur, modo creditum, & debitum sit compensabile, de consuetudine tantum Mercatorum, & non de iure.*

Nullus Compensationis.

DISCURSUS CXXXV.

Quantumvis de iure communi fieri non permititur cum credito aliquo proprii debiti compensatio, *Atque ad. Sen. conf. 39. num. 30. lib. 1. Amat. res. sol. 17. num. 3. De Ponte conf. 95. num. 12. lib. 2. Gratian. discip. forens. cap. 948. num. 1. & seq. & ibi De Luc. additio. num. 7. Salgad. Labyrinth. Credit. par. 3. cap. 6. §. Unic. num. 17. Gutierrez de compensat. lib. 3. cap. 13. num. 29. Berfani dec. 1741. cap. 3. quesi. 14. num. 13. & 14. Gob. confil. 130. n. 7. & lib. 1. & Rota nostra Florentina dec. 10. n. 10. foram D. motu ultuliter de Comitibus, & Rot. Romana in Romana Petenaria quoad petitiem se. 1156. & Matru 1730. §. Minus petente, vtr. Palaciano, & dec. 473. n. 13. & seq. coram Caprera cum alia huius manu per nos allegatis in discip. 10. n. 29. 30. lib. 2. de Commercio.*

Autem inter Mercatores ita publica commerci utilitate, ac necessitate simul suadente de acquirete frui debet styus ad huiusmodi introductum compensationem cum proprio debito creditum, seu pretium aliquod exempli gratia si Petrus Mercator esset Francisci debitor, sique vendidisset merces alienas penes se existentes, & postea Petrus fuit debitor proprium

cum proprio mercium ad alios spectante compensare, & sic mediante dicta compensatione proprium debitorum cum Francisco extinguere, ut latissime in alleg. *de Commercio, & in meo Cambista. Aspruete cap. 3. lib. 32. in fin. Cardin. De Luca de Regal. disc. 118. numer. 5. & 6. numer. 9. & Et hoc etiam cum pluribus latuit.*

Idem tamen procedit de plano quando Mercator in venditione alienarum mercium non expressit nomen Dominorum, ad quos merces spectabatur, nec non compensationem per eum facta fuit merito habili, nempe tempore, quo adhuc in foro mercatorio durabat eius creditum, & bonum nomen, nam post illius decedionem sive proximam, sive actualem aequat commercii amplius non patitur praedictam compensationem inter Mercatores fieri, quod ad potius malam forem faceret, ut apponit, & punctualiter observamus in d. disc. 96. in prae. & in Librum. *indicationis mercium seu pretii §. Idemque procedit supra disc. 724. numer. 78. nec non pariter optimeque declarat Cardin. De Luca de Credit. disc. 109. numer. 15. 16. & 17. & De Regal. disc. 26. numer. 7. lat. Gob. confil. 130. num. 17. 18. 19. & 20. Peri in suo tractat. incutitur. si Nos gentes par. 4. sup. 28. §. Le compensazioni. Rec. de decel. rub. 100. nu. 305. Rot. Gen. de mercat. dec. 8. Roder. conf. 401. n. 45. & seq. Salgad. Labyrinth. Credit. par. 3. cap. 6. §. Unic. numer. 35. & seq. Padu. res. sol. 131. n. 31. & seq. Rot. post. Cent. de consil. dec. 160. num. 11. & seq. Episc. Rec. cap. 147. num. 7. ac ubi per nos allegatis disc. 75. num. 23. de Commercio, & tunc vere est in promptu, quia decedens, vel decedens proximus tamenque civiliter mortuus in praesentium factum Creditorem nil agere valet ad tradens per me plena manu in tractat. de Cambista. Aspruete cap. 7. per per tot. & per hanc aequat rationem nulli declarationi, confesso, vel partia si Mercator post eum decedionem sive proximam, sive actualem in solis hanc fieri, aut fieri potest in alterius favorem, vel dimittit, neque partice scripte immutari, seu ut nullo dicitur *flumare*, vel aliquid aliud adducit, vel fecit, Bald. conf. 433. lib. 1. & quesi. 400. lib. 1. Rot. Gen. dec. 184. Strach. de Mercat. dec. de decel. par. 3. n. 30. Milan. dec. 11. num. 6. lib. 1. & egressu. Amat. res. sol. 37. num. 6. eoque minus compensari creditum cum altero credito, quod post suam decedionem debitori suo obvenisset. Card. De Luca disc. 26. num. 5. vers. bene verum de Regal. & Gob. d. confil. 130. num. 17. quiquid sit cum de vera causa, vel necessitate, aut vera solutione legitime consistit, cum tunc valere obligatio, & vera solutio. Amat. d. res. sol. 37. n. 8. in fin. & Nos in Cambista. Aspruete cap. 1. num. 4. & TL & Rot. 25. 26. & cap. 4. num. 2. & 3.*

Et adeo vera est in iure praedicti inhabilitas, seu impotentia compensandi, quae tam in Mercatoribus post eorum decedionem, quam in aliis post eorum boni status mutationem, unde efficiuntur non solvendo, quod lex ipsi generaliter et acquiret incommode, dum alicui imminet tale dampnum, vel detrimentum, quod ipso iure oblique ullo facto hominis compensationis praebula sive praeventiva, ante accepi minime casum decedionis, vel mutationis status facta intelligatur in praesentium etiam, aliorum Creditorem, quoniam anteriori hypotheca ministerium, ut huius, egressuque docet Gob. d. confil. 130. per tot. & per totum d. num. 19. ubi in fin. & Rot. Romana dec. 183. n. 8. & 9. 10. & dec. 409. par. 9. nec quoniam prius est repetit per Salgad. Labyrinth. Credit. dec. 149. & secunda penes Adrian. de Pignor. dec. 134. Societ. de Commercio. §. 2. gloss. 5. d. num. 424. ad 436. Hadrian. ad Sord. dec. 117. num. 19. affil. com. 21. n. 26. & seq. Card. Anton. De Luca ad Franc. dec. 59. n. 5. & Nos plene disc. 31. num. 13. 14. & num. 20. vers. & licet totum. 2. & disc. 96. num. 9. & 15. num. 2. de Commercio, & dec. 4. n. 12. 13. 14. post meam tractatum Cambista. Aspruete, & Rot. dec. 657. n. 2. & seq. par. 19. res. tot. 2. & in Romana Palaciano, seu reintegrationis §. Adit. 1719. §. Praterquam enim, cor. Coria, & dec. 473. n. 24. coram Caprera, quod praesentia procedit inter Mercatores et quorundam particularium usu, vel stylo favore Commerii introducto semper, & quoadquique dicto hinc inde crediti, & debiti contentis ipso iure compensatio inducitur, ut nonnulli

Rosa post Belgas. Labryrie. Credit. d. decif. 149. num. 6. & alii non citati, & Nos. d. dif. 21. numer. 20. ubi & licet tam. 1. & dif. 76. numer. 9. & 13. cum. 2. de Commercio. & d. decif. 4. num. 12. post meum iudicium. Cambisla Infrascripta alius si debet post decoditionem, vel mutationem status alicuius personae fieri possit huiusmodi compensatio, dici debet fuisse per legem iuvantem interventionem, & introductum remedium precludit preambule, seu preventive compensationis ipso iure, absque nempe aliquo ministerio hominis, quod sane tanquam absurdum non est dicendum, quia lex insuilit, & elusorie nunquam censetur dispoere. *Alib. conf. 20. numer. 11.* & late pluribus aliis citatis Barbos. *asium. 136. numer. 14. 15. & 16. & Rot. Lucen. com. 51. dec. 438. numer. 9.*

Verum quoad hanc compensationem ipso iure à lege indicantem maior difficultas versatur circa casum in quo Mercator, qui postea decedit, fuisse alicuius creditoris parum ex una causa, ex altera vero debitor in diem, cum dissolutione nempe ad solvendum; Nam primo asseritur non videtur in hoc casu locum habere posse dicta compensatio, quia sicuti regulariter ad effectum compensandi exiguntur hanc inde credita pura, & liquida, ita de credito puro cum credito in diem compensatio non est de iure admittibilis, ut per verum expressum in l. in diem 7. cum concordantibus ff. de compensat. tenetur Berfau. de compensat. cap. 3. quæst. 4. Gualterius. eod. tractat. lib. 3. quæst. 2. numer. 21. & seq. Gratian. capit. 224. numer. 25. Masf. consule. 13. numer. 37. & consule. 102. numer. 6. & 148. & consule. 399. numer. 31. Sabell. refut. 96. numer. 27. Urcul. consule. 61. numer. 34. & Rot. decif. 44. numer. 5. & 6. post Aterlin. de Pignor. & optime coram Emer. Jun. decif. 1365. numer. 6. & alii per Me citati d. dif. 75. numer. 25. de Commercio.

Contrarium tamen resolvendum fore posuimus, quia aucti momentum, vel eodem momento quo Mercator decedit, aut repetitur in Immediato Statu decedentis illius creditoris, quumvis in diem efficitur purus creditor, ac si non esset in diem, unde ejus creditum, tunc temporis non minus sit compensabile cum suo debito, quam si fuisse usque à principio purè, & sine illatione contractum, ut in pancto advertunt Sear. de Commercio. 4. 2. glof. 3. numer. 437. & Rodriguez. de censur. credit. part. 2. artic. 1. numer. 56. Suarez. de Pæna in prax. part. 4. lib. 1. cap. 14. numer. 56: ob quam rationem magis communis Doctorum opinio adeo firmatur quod creditor quumvis in diem tam post insinuentem, quem post decoditionem sui debitoris actualiter sequatur possit coacta cura agere, sive in cursu aliorum Creditorum, sive non, etiam ad assequendum proprii crediti solutionem, vel satisfactionem, & deducto tamen ejus temporis interesse, vel cambio, *Rot. de decod. nec. 51. numer. 153. & seq. Rot. Gen. de Mercat. decif. 107. per tot. Card. De Luc. de Credit. dif. 112. numer. 6. Per Januam. in suo tractat. de Negotiatione part. 4. cap. 38. tit. de Compensatione, & Rot. coram Caprera decif. 980. numer. 8. & hanc opinionem est fortius tenenda ob universalem Mercatorum*

hylum, & considerandum desuper videretur, de quo testatur Stacc. de Peri locis supra laudatis, nec non fides per celeberrimos totius fere Italie, & extra mercantibus Fors facta, ac producta in Causa Garbault, & Solventi, in qua emanavit Decisio in calce presentis discussionis inserta, quibus solibus Mercatorum tanquam legi scriptæ, in materia mercantili omnino standum est Bald. conf. 400. numer. 10. lib. 3. Socin. Jun. conf. 27. numer. 22. vol. 2. Rot. Jan. dec. 7. numer. 11. Rot. Roman. coram Greg. dec. 116. numer. 3. coram Duran. dec. 368. numer. 12. & post Barro. decif. 63. numer. 17. & dec. 35. m. 11. & dec. 183. n. 9. part. 9. rec. & late Terr. de post. fuer. succell. lib. 3. cap. 10. numer. 60.

Idem similiter decidendum omnino est in credito per Mercatorem in computo separato recente ut vulgo dicitur in conto à parte ad effectum illud non compensandi cum aliis partibus ad ea debitis, sed in suo vigore sequendi (quod vulgo dicitur vivo, & accesse) ut illud adhuc fructificet, vel cambiorum productivum continuetur, ratio eadem est, quia licet à principio usque ad casum imminens decoditionis sui debitoris appareat huiusmodi creditoris de ejus expectis voluntas non compensandi, statim tamen ac datur, vel

imminet casus decoditionis, vel deteriorationis status sui debitoris, unde efficitur non solvendo, & sic casus irreparabilis damni per dicto creditori prefaturus primam voluntatem fuisse per eum in contrarium mutatum, compensandi nempe suum creditum cum proprio debito ad effectum effugiendi damnum, quod alias non facta huiusmodi compensatione precluderet in consensu aliorum creditorum potiorum, vel anteriorem hypothecam habentium, ut mirum in modum tradunt in his terminis Ater. de prefat. regul. prefat. 16. numer. 5. Ateruch. de prefat. lib. 6. prefat. 37. numer. 35. & seq. Masf. consule. 209. n. 19. & Rot. Romana coram Falcione cit. 16. de fideicom. decif. 68. n. 8. & in simili casu quod mirato statu Procuratoris 16 dicitur statim mutata voluntas in standage, Golin. de Procurat. part. 3. cap. 5. n. 45. & seq. & ibi De Luc. Jun. add. nu. 8. Ateruch. de prefat. lib. 6. prefat. 37. numer. 38. & seq.

Neque obstat Card. de Luca de Credit. dif. 46. numer. 25. & dif. 47. numer. 15. 16. & 17. ubi contrarium videtur firmare, quia ipse aliquum vic. doctissimus, ac omni modo merendissimus fupposit, quod voluntas prima in Creditore non compensandi ante casum imminens sui, & irreparabilis damni mutata non fuerit in contrarium, non advertendo ad predictam juris presumptionem pro voluntatis mutatione dicanem; Quamobrem apud contraria ejusdem Cardinalis de Luca duntaxat procedere potest in casu, quo constaret in Creditore de continuatione primæ voluntatis etiam post sequacum decoditionem, vel mentionem status sui debitoris per novus, & ultiores actus ad illud expressè portendens, ut citimè explicat Sord. dec. 191. numer. 19. n. ibi a praterit responderetur quod etiam in casibus, in quibus compensatio fit ipso iure nulla sit illa oppositio per debitorum non sit debitor irrita; Beneficium enim non conferitur in iudicio. In falsa autem presentis debitor qui nunc allegat compensationem, nunc, nunc autem voluisse compensare, idem non potest contra ejus expressam voluntatem prædicti, ac præsumi indulta compensatio, & in quoque Sear. de Commercio. 4. 2. glof. 3. numer. 433. vers. 1. verum opinionem n. ibi. & de contraria voluntate non constet. Ateruch. conf. 460. n. 6. n. ibi. nam responderetur De hoc loqui quando ipse non magis voluerit compensari, sed tunc illi apponendo, diceretur ipse in casu nostro in quo negat velle aut compensationem, & ibi his quoque terminis loquitur Rot. cor. Danet. Jun. dec. 311. numer. 3. & 4.

Pro majori tamen hujus materie declaratione admodum censendum admodum differe casum in quo adhuc in debitor positum animus, seu voluntas expressa non compensandi à casu quo defuit, seu non adhibuit in eo voluntas compensandi, ut videmus, & nocet etiam Menach. d. conf. 460. n. 6. & Card. De Luca d. dif. 46. & 47. de Credit. Nam in primo casu non potest ipso iure fieri compensatio, quia in iniquum est beneficium hanc nequaquam impartiri ut superius dictum fuit, in secundo vero casu ob solam defecum, seu non assistentiam voluntatis debitoris lex non imputat, quo minus ipso iure compensationem inducere valeat, ut sequitur in casu, quo à debitor ignoratur suum creditum compensandum, & tamen lex in hoc casu licet propriè ignorantiæ, quam habet debitor debiti sui crediti non habet assistentiam voluntatis debitoris non desinit ad illius favorem sui debiti cum dicto ejus crediti compensationem ipso iure inducere lant; & egregie Rot. Romana coram Cerr. decif. 208. numer. 20. apud ad 35. & Confat. decif. Lucen. 11. apud 15. Berfau. de compensat. cap. 2. quæst. 6. nu. 16. & 17. Gualterius. eod. tractat. lib. 1. quæst. 12. nu. 35. & 26. Quod lex non habeat tali casu assistentiam voluntatis debitoris minimè valet; Nam quod ignorat, vel incognita voluntas nullatenus potestur ad latè tradita in terminis compensationis per Nos dif. 32. numer. 15. 16. & 17. de Commercio. Allegrad. conf. 32. numer. 21. & 22. lib. 2. & Rot. post Canham. ad Starag. Uch. dec. 167. numer. 11.

Quapropter nullum putavimus absolutè veram prædictam Sardi resolutionem in ea parte decif. 191. ubi ille firmavit, quod in casu suo non potuisset per legem ipso iure induci compensatio, quia ex subsequenti compensationis exceptione per debitorem proposita

habet constabat in casu suo fuisse antea in eodem defectore expressum, ac positivum voluntatem non compensandi; Nam ubi *Surdus* ex suo tantum mente supposuit quod ex sola subsequenti compensationis exceptione huiusmodi expressa voluntas pro tempore antecedenti citi valeat, quod falsum omnino est, nam in recto, & vero armendi modo nil aliud ex dicta exceptione postea deducta inferri potest nisi quod prius in debitor non addit auctoritas, aut voluntas compensandi, & sic quod defuit assidens ejus voluntas, qui defectore, vel non assidens voluntas non est apta, ut moti supra demonstravimus, impedire, quominus lex compensationem ipso jure inducere valeat; Quamobrem ut locum habeat predicta *Surdi* illatio hoc amplius probari debet, quod nempe debitor, qui opposuit compensationem non ignorabat hanc acquiritivam legis provisionem indolentem ipso jure, & absque facto hominis ad ejus favorem compensationem; At ubi de tali scientia non constat, tunc minime inferri valet ex sola exceptione compensationis postea deducta fuisse antea in tempore in debitor voluntatem expressum non compensandi, quia praesumptio huiusmodi exceptionem fuisse propositam ab ignorantem, quam debitor habebat de predicta acquiritiva legis provisione; Nam si ille scivisset jam antea ad sui favorem ipso jure inducendam fuisse compensationem, non equidem amplius illum opposuisset equam facendam, sed tanquam falsam, id etenim sensibus est manifestum, quia cum principalis intentio debitoris excipientis de compensatione sit ut relevetur a damno, ab amissione nempe sui crediti, non debet interpretari, quod fuerit per eum nimium insulse, ac insipienter opposita compensatio cum scientia dictae acquiritivae juris provisionis, sed cum illius ignorantia ne dicatur voluisse sibi nocere, & solum jactare, & perdere, egregie *Rot. part. 9. rer. decis. 863. num. 8. & pluribus citatis D. mens de Comitibus decis. Florent. 22. n. 17. R. d. decis. 27. num. 6. tum quia ne taliter interpretetur actus seu compensationis exceptio, ut operari debeat contra intentionem agens iuxta juris regulam de qua in *L. lingua ventaliter ff. de leg. 1. §. 1. non omnia, 10. ff. de rebus ad. & l. ibi ita 27. ff. de donat. conf. mortis Castilli quod. contr. cap. 40. n. 10. cum *ff. de R. P. Nid. de reg. jur. in 6. regul. 63. num. 13. & 14. ubi etiam magis precise subdit, quod reus excipientis non censetur adducere quod est contra ipsum, & actori faver, ap. idem collatae altera juris regula, quod si quis venit contradicendo, vel impugmando, non potest ex illo actu aliquid ad ejus praevicium inferri, quia principalis intentio oppositoris humilium est vellet sola praevicium parare, sed jura suam quomodolibet factum, utrumque tueri, vel eo modo, quem proposuit, vel alio sibi de jure melius competeret, ut egregie tradit *Rot. coram Ubaldo. decis. 2. num. 3. lib. 1. & prosequitur P. Nid. ad d. reg. 63. num. 2. cum pluribus seq. tum altera regula, quod qui excipit facere nullatenus videtur in l. non nisi q. de except. & cap. excipientem § 3. de regul. juris in 6. §. cap. *Proventibus de except. Cynice. contr. 35. num. 9. & contr. 175. numer. 15. & laud. P. Nid. in d. cap. excipientem num. 2. & 3. cum pluribus. seq. de regul. jur. in 6. five etiam altera quod ex quo deducta sunt ad diminutionem rei actoris non debent, nec possunt augere juris ad illius favorem inducere, *Cynice. contr. 35. num. 10. & latissime Castilli. quod. contr. cap. 40. num. 15. cum pluribus. seq. lib. 4. five denique altera quod in favorem aliquis introducta sunt in ejus odium revocari non possunt ut in casu simili adducit *Peguer. dec. 74. num. 4. & Castilli. d. cap. 40. num. 14.*******

Eoque magis predicta juris ignorantia praesumenda est in Mercatoribus, qui solent in jure esse idonei, *Cynice. contr. 164. num. 18. Altiograd. conf. 80. num. 13. lib. 1. R. d. Episc. cap. 126. num. 37. & 38. & inducitur quando agitur de materia, seu articulo, legali inter Doctores admodum controverso, prout est hic compensatio, de quo agitur, ubi Doctores quamplurimi contrarium tenebant, quod nempe compensatio etiam inter Mercatores ipso jure nullatenus inducitur, sed ut illa inducatur semper falsum hominis requiri debet, ut videtur et in *R. Gr. de Mercat. decis. 15. num. 19. & decis. 190. num. 20. & 19. An. Calarig. de Comm. Tom. II.**

*desol. contr. 219. num. 7. & seq. Poff. resp. 121. no. 24. Paul. diff. 80. no. 87. Salsed. Labyrinth. Crid. part. 2. cap. 28. num. 28. & seq. R. d. Episc. cap. 147. num. 22. cum aliis relatis per *Berou. de compensat. cap. 1. qu. 6. & per Nos decis. 21. num. 20.**

Neque officere potest quod ignorantia juris non valeat excusare huiusmodi excipientem de compensatione faciendi.

Nam pluribus modis tollitur obiectum, & primo pro responsione advertendum est, quod auctus allegata ignorantia juris neminem excusat, quatenus de iure praesumitur a nemine jus ignorari. Verum ubi talis iuris praesumptio ab altera potentiori suffocatur, & vincitur, ut verè appareat per agentem jus fuisse ignorantum, tunc licet aliqui per ignorantiam juris aliquid egerint, excusati debent, ut magistraliter explicans *Pasferin. incip. ut animarum 2. quæst. 1. art. 17. num. 348. de constit. in 6. R. P. Nid. de reg. jur. in 6. reg. 13. §. 2. no. 40. & 41. & egregie *Rota Romana dec. 661. num. 8. & 9. part. 2. rer. Barbof. axiom. 113. n. 7. & 8. & D. mens Audit. de Comitibus dec. Florent. 22. num. 17.**

Cum itaque in casu nostro adversus praedictam praesumptionem juris, qua regulariter praesumi deberet excipientem de compensatione faciendi scire, quod ipso jure per legem inducitur compensatio, dimittit validius praesumptio ignorantiae, ex quo non praesumitur aliquis adeo fatuus, & insipus ut voluerit iactare suum, ideo dicendum est compensationem esse oppositorem de supradicta acquiritiva legis dispositione ignorantiam habuisse, ut punctualiter subdit *Pasferin. Nidus, & R. Remen. locis citatis.*

Secundo respondetur, quod quicunque agitur de damno viando ut in casu nostro, vel de lucro jam acquisito amittendo semper juris ignorantia excusat *Cynice. contr. 164. n. 30. & contr. 327. n. 88. R. d. Episc. cap. 126. n. 34. & 35. Angel. de Confess. lib. 2. quæst. 20. n. 69. vers. sed verum Stanken. jur. resp. 192. in addit. n. 36. Mantica de taci. & ambig. lib. 8. tit. 25. n. 16. tom. 1. & lib. 16. tit. 12. n. 14. & 15. tom. 2. de miris, ac docti *Altiograd. conf. 94. n. 43. & 43. Altiograd. resp. 3. no. 25. & 26. laud. cum pluribus alius Serris Barden. collat. 43. num. 82. & 83. lib. 2. Altiograd. de nullis. contr. lib. 1. quæst. 9. num. 59.**

Tertio quia predicta juris conclusio non procedit quando agitur de jure inter Doctores nimium controverso *Pasferin. d. cap. ut animarum 2. quæst. 1. art. 17. num. 348. de constit. in 6. R. d. par. 12. rer. decis. 637. num. 6. & 7. Altiograd. conf. 135. n. 37. no. 2. & Rota post Baldus. ad Ramon. dec. 94. num. 3. Borden. d. collat. 43. no. 81. tom. 2. & sic in casu nostro, ubi est contraria opinio inter Doctores supra relata in 6. Eoque magis agitur de materia admodum controversa, qua controversia Doctorum attenta excusatur etiam excipientis de compensatione non consuevit petitoris, quia petitor etiam errare, vel saltem hesitare possit, *Rota per Baldus. d. decis. 49. num. 3. & 4. Borden. d. collat. 43. num. 83. ubi simpliciter subdit, quod ignorantia juris inter Doctores multum controversi excusatur etiam tractaretur de lucro capiendo, quod ergo magis in nostro casu ubi agitur, ut detur de damno viando?**

Modo succedit pro supplemento hujus materiae altera notabilis questio in casu quo nempe Petrus Mercator esset proprio nomine creditor Francisci ex causa Cambi necnon vice versa quidem Francisci debitor pro pretio venditionis mercium ab alio ceteris Mercatoribus spectantium, quorum tamen nomen non fuit per Franciscum in venditione expressum, an scilicet data decoditione Francisci, vel illius impotentia ad solvendum omnibus suis Creditoriis compensatio crediti proprii dicti Petri cum dicto suo debeat preferri etiam ad alios spectantium ipso jure in linea, seu momento ante decoditionem Francisci inducitur.

Hanc enim questio a nemine Doctorum facta fuit, quia tunc omnes supradictas, quam alii qui allegari possunt loquuntur, ut vidimus de compensatione ipso jure inducta inter creditum, & debitum hanc inde propinqua ad dissipandum irreparabile damnum, quod ob non factam compensationem alteri obveniret; Inaequitate eandem questionem nos quoque requirimus in dicto nostro diss. 76. de Commere, nam licet in ea laud. scripturus de questione an inter Mercatores de jure fieri

valent compensatio, de debito proprio cum alieno creditore procedere ex pacto alienationis mercium venditarum, quo loci qui potest acquiescere, et publicum commercium utilitatem, cum etiam ob consuetudinem obque Platearum mercantium vigentem pro affirmare istiusus, damnum tamen per Mercatorem venditum, non fuisse expressum, non coram ad quos spectabant metes, verumtamen ibi questionem agimus ad effectum tantum tuende compensationis iuxta hanc semper usum, quo nempe Mercatores hinc inde per Mercatorum Forum adfuit coram bonum eorum, de ceterum retinebant, sed in casu suo proposito, quo non fuit facta huiusmodi compensatio ante decognitionem, sed post decognitionem Francisci an ea sublimitas iure iure obque ulla factio hominis lege inducitur fuisse per momentum ante decognitionem Francisci pro reparatione damni Petri, quod alias ei refutaret, quod hoc est diversa, et admodum ab altera distat.

Verumtamen istum iuris principium, quibus resoluta fuit prior, de qua actum fuit in *l. infra dist. 76*, praesens quoque absolvens mihi videtur in favorem compensationis.

Eximium quemadmodum in casibus specialibus, vel privilegiis, in quibus ipso iure obque factio, vel hominis ministerio lex inducere potest compensationem, nisi aliud requiritur, ut tunc operatio legis cum effecta sequatur, nisi quod in potentia hinc inde debetur, et eradiantur sit compensabile, neque non recipitur voluntas in contrarium illius, cuius in favorem lex operari debet compensationis, et punctualiter traditur per

- 37 *Card. de Loc. de credit. dist. 46. num. 1. §. et seq. et dist. 47. num. 15. §. et seq. Secus de Comm. §. 2. glof. 5. n. 43. §. et seq. Gait. de credit. cap. 4. quod. 7. num. 358. distat. de compens. cap. 1. quod. 6. num. 15. §. et seq. de loc. Rota Romana dist. 183. num. 12. §. et seq. et de dist. 409. num. 30. §. et seq. par. 5. recent. ita in casu nostro questionis speciemus propositae lex eundem procul compensationis effectum producere debet quod ibi finititer credimus, et debemus Petri in potentia sit compensabile, non quia id quod debet Petrus Franciscum pro pretio mercium ab aliis speculantium de viue sit compensabile, sed quia compensabile in iure consuetudinis universalis Mercatorum effectum fuit, ut loci probaturus dist. 47. §. 76. de Comm. et l. infra in *Librum vindictarum servium* in hoc eodem Tomo III. nunquam finititer repugnat voluntas Petri in contrarium.*

Ultimus in corroboracionem addimus, quod si cum tempore habili ante decognitionem, nempe Francisci, expressit fieri posset in suis libris per dictum Petrum compensatio crediti proprii cum eo quod debet Franciscum in causa pretii alienationis mercium, quia iam iuxta consuetudinem Mercatorum, quod de equitate commercii debetur debitorum Francisci est compensabile cum credito proprio, ad hoc per Nos traditur locis mox supranatis; Ita fieri potest per legem ipso iure, quia lex tantum supplet factum, vel ministerium hominis statim, ac debemus, et credimus sit, vel de iure communi, vel de iure universalis consuetudinis Mercatorum hinc inde compensabile; Et ita fuit de ceterum in *Librum. praefata revindicacionis* 4. *Adm. 1746. a D. Nardi Librari Androsi*, cuius Decisio modo sequitur.

Dispo. D. Auditoris Nardi de qua fit mentio in fine praefatis Discursus.

L I B U R N E N

Præsentis Revindicacionis

Sabbat. 4. Mesi 1746.

SOTTO il giorno del 3. Dicembre 1745: la Ragione di Giuseppe Gerbault, e Compagnia prete dal Signor Carlo Salvetti in forma di Petto tremila in Contano, col patto di darli Lettera nella prefata Fiera di Apparazione a 192. per censo: e dopo nel 27. del suddetto mese, per cessione di Sebastiano Damiani, pubblico Senale, gli vendi due Balle di Seta di Calabria, importanti mese di fionno, Prezzo 718. 6. 5. Me siccome nelle fine di Dicembre venne è mancata per Fallimento la detta Ragione di Giuseppe Gerbault, così non potendo più dare la Lettera per Fiera, il Sig. Sal-

vetri ne' 31. Dicembre soldò a' suoi Libri il Conto di Fiera, e demò debito in Contante a Giuseppe Gerbault di Pezze 3015. 1. 6. impotente, secondo il prezzo allora corrente in Livorno, dell' Fieri d'oro Marchi, comprati dal Sig. Salvetti per Pezze 3000.

Giunto a notizia della Sign. Principessa della Rocella il Fallimento di Giuseppe Gerbault ec. a cui si era nell' antecedente mese di Giugno aver, inviò le suddette, ed altre Balle di Seta, con ordine di ritirarle per conto della medesima, fece feto di 21. Genajo Mandato di Procura nella signori Francesco Damiani, e Compagni, e per mezzo loro convenne giudizialmente il Sign. Salvetti alla restituzione delle Sete vendute, ovvero al pagamento del prezzo, secondo il conto, che Gerbault aveva trasmesso alla Sign. Principessa con Lettera del 24. Dicembre.

Imperochè essendosi state vendute un giorno avanti la morte di Giuseppe Gerbault Priano Comptentario di detta Ragione, e come dicevano i signori Damiani, in tempo, che quella già si era resa insolvente, anzi per tale comunemente creduta, la vendita si doveva ripetere, come se fatta non fosse, e conseguentemente esser stato lecito alla Sign. Principessa valersi dell'azione, chiamata da i Dottori Revindicatorie per ricuperarle, benchè fossero passate in potere del Sign. Salvetti, come decise la Rota di Genova nella dec. 1712 seguita dal Roto respon. 27. numer. 2. *Fal. pr.* quando ora si fosse in effetto al tempo del nostro Giudizio, evesse potuto niente dimeno dirigere l'istessa azione contro il prezzo, per ragione della surrogazione già considerata dal mio Sig. Auditor Calaserna nel *Trattato de Comm. dist. 75. num. 27.* Tanto più, che il Sign. Salvetti ben consapevole, come soggiungevano, del cattivo stato, in cui si trovava la Ragione di Giuseppe Gerbault, non ad altro fine aveva procurato la compra delle Sete, che per coprirsi, se non di tutto, almeno di buona parte del suo Credito, come avverte lo *Scrit. de Comm. §. 2. Glof. 5. num. 445. ed il Sig. Aud. Calaserna nel sopra citato Discorso 75. num. 35.*

Supponga poi la validità della vendita, passavano i Difensori della Signora Principessa ad impugnare con quattro eccezioni, ricavate dalle seguenti circostanze di fatto, la compensazione, che il Sign. Salvetti diceva esser già seguita del prezzo delle Sete col proprio Credito. La prima, che il debito era di quantità, ed il credito di Cambio per Fiera. La seconda; che il Signor Salvetti era Creditore in proprio della Ragione Gerbault, ed all' ingrosso debitrice più tosto alla Signora Principessa del prezzo delle Sete, mentre per conto delle medesima già erano state vendute. La terza, che dovendo Giuseppe Gerbault dar Lettera nella fiera di Fiera di Apparazione, il Credito di detta Lettera, ridotto poi a quantità, non era eligibile prima della fine del mese di Genajo: e di più benchè il Signor Salvetti avesse comprato le Sete a prezzo pronto, non poteva essere altro al pagamento del prezzo, se non si al 21. Genajo, in cui scadeva il termine de' quindici giorni dal giorno della fatta consegna delle Sete, a tenore del Bando concernente i Pagamenti del Cambio, e Mercantia, pubblicato in Livorno l' Anno 1718. La quarta finalmente, che quando il Signor Salvetti contrappose ne' suoi Libri il Credito di Fiera al prezzo delle Sete, già si era scoperto il Fallimento di Giuseppe Gerbault, che vale a dire in tempo, nel quale non era più in sua facoltà di compensare esamando in pregiudizio de' Creditori anteriori di Gerbault, non che della Signora Principessa proprietaria delle Sete di modo tale, che se ciascuna di dette eccezioni era badante a rigettare l' allegata compensazione, e più forte ragione doveva escludersi con tutte assieme, e particolarmente colla terza, e colla quarta, come concludo il lodato Sig. Auditor Calaserna nel memorato disc. 75. per res.

Non ostante però queste, ed altre ragioni da esibite in appello, non stato di finimento doverli allovere il Sign. Salvetti dalla restituzione delle suddette due Balle di Seta, non meno che dal pagamento del loro prezzo: imperochè essendosi velti i Signori Damiani ne' no. suddetti dell' azione revindicatoria, dovevano poi provare, che le Sete fossero

l'attiva della Signora Principessa della Rocella, almeno dal tempo del detto Giudizio, come disse la Rete di Genova *disf. 22. num. 9. & disf. 54. num. 9.* particolarmente, perchè senza la prova del dominio mai potea competere loro l'intenzata azione di reivindicazione *l. in rem alia 23. ff. de reivindicat. ed ivi la gliff. Adfcar. de Probis. concl. 336. num. 4. Atar. in prax. part. 4. dif. 3. m. 47. 48. Atar. conf. 10. num. 8.* la qual prova però se li rese impossibile in riguardo della vendita fatta da Giuseppe Gerbault, mediante la quale il dominio delle Sete restò trasferito nel Signor Salvetti, ed egli stesso debitore a Gerbault Venditore, secondo i Testi chiarissimi nel 4. *Vendita infus. de rev. divis. nella l. quod vendidi, ff. de contrah. Empt. Barhof. in l. si cum Darem §. Fugali, ff. solut. Marini. Atar. di. conf. 10. num. 9. ed in specie la Rot. Rom. dec. 107. n. 13. post Merlin de Pignur.*

Nè per effetto delle vendite le Sete dalla Ragione di Giuseppe Gerbault quattordici giorni avanti si scoprisse il di lei fallimento può mettersi in dubbio la validità della vendita, essendo ormai proposizione ricevutissima, che la sola circostanza del prossimo fallimento non è bastante a render nulla qualunque disposizione, e Comperato fatto dal debitore, mentre non sia accompagnata dalle altre circostanze, e congetturate, ancorchè da i Dottori, e particolarmente dal *Confiliari. ad Stat. Urb. adun. 26. numer. 58. & segg.* colle quali resti provata ad evidenza la frode usata dal fallito con piena partecipazione ancora del Procuratore, o di qualsiasi altro contraente con detto fallito, come richiede il Testo nella *l. Qui autem §. Sciendum, e nella l. aie Prater. §. Quod Prater. ff. qui in fraud. Cred. e ferma il *Morla. de Pignur. lib. 4. q. 135. n. 8. & q. 9. Gob. conf. dec. 89. n. 8. & q. 9. m. 1. Atar. de nullit. contr. rurr. 2. q. 12. n. 392. & segg.* E si come restava a carico de' Signori Damiani la prova della frode in prima, che escludesse la presunzione contraria *l. 1. in finem. ff. qui in fraud. Cred. l. parali. Cod. eodem tit. Adfcar. de Probis. concl. 214. & 8. & 9. non dovevano contestarsi, tanto più che si tratta di vendita fatta pubblicamente, all'uso Mercantile, a prezzo giusto, e per mezzo di Senfale approvato, la quale non si può, nè si deve rescindere per la sola circostanza del prossimo fallimento, come più volte è stato giudicato da questo Tribunale; Ed ultimamente sono di 19. Febbrajo prossimo passato per la validità della vendita fatta fatta nel 29. Dicembre dalla Ragione Gerbault, ec. alla Sig. Giuliano Olivieri, e Fratelli di 24. Spotte di Zibbo.**

Di modo tale, che poco avrebbe giovato alla Sig. Principessa la prova della notizia giunta al Signor Salvetti, dello stato dubbioso, in cui si trovava la Ragione, Gerbault alla morte di Giuseppe, anzichè avendo egli acquistato le Sete con titolo oneroso, in ogni caso dovevano i Signori Damiani provare la frode, e indubitata frode del fallimento di detta Ragione *Sord. conf. 328. num. 37. Orsiani. disp. 391. m. 12. & segg. Rota de Decret. m. 40. m. 117. Rota disp. Jur. cap. 143. n. 11. Atar. conf. 179. n. 41. La Rota di Genova dec. 184. n. 18. vers. 179. & si simulato, non servendo il sospetto, che ne avesse avuto *Sord. di. conf. 328. n. 40. Palma Nip. alleg. 74. n. 58. ed altri riportati dal Confiliari. d. adun. 26. n. 90. & 91.* ma restò sola di mezzo ogni ombra di frode, o collusione col riflettere in primo luogo, che se il Sig. Salvetti avesse creduto prossimo il fallimento di Giuseppe Gerbault, quando comprò le Sete, non avrebbe trascurato di mettersi a coperto di tutto il suo Credito, come poteva fare agevolmente colla compra d'altre Mercanzie, delle quali non ne mancava a Gerbault, vezzim in genere di Sete, come colla dal 3. Inventario giudiciale degli Effetti ritrovati ne Magazzini di detta Ragione fallita, oltre quelle, che dagli Atti di questo fallimento appaiono aver consegnato a vendere fino a tutto il dì 29. Dicembre. Ed in secondo luogo, che nè la malattia, nè la morte di Giuseppe Primo Complementario fece fermare il corso del Negozio alla di lui Ragione, anzi lo continuò, e l'avrebbe proseguito nello stesso Stato, e Nome, sotto la direzione del Secondo Complementario, il quale perciò non mancò di darle l'opportuna notizia agli Amici, e Corrispondenti del Negozio, me-*

diante più, a diverse Lettere scritte loro a nome della medesima Ragione, in occasione della Morte di Giuseppe.

Onde venendo a mancare l'Azione Reivindicatoria, nemmeno si poteva sostenere il Giudizio mosso da Signori Damiani coll'azione nata dal Contratto della vendita delle Sete; Imperochè avendole vendute Gerbault nel suo proprio nome, e senza esprimere il Mandato della Signora Principessa, come colla dal partito del Senfale in Atti prodotto, il Contratto restò calante radicato nell'istesso Gerbault, che l'azione al prezzo contro del Signor Salvetti non si poteva sperimentare dalla Signora Principessa, ancorchè le Sete fossero di sua appartenenza, ma solamente da Giuseppe Gerbault, che ne aveva fatto l'acquisto, e pure da i Deputati alla di lui Ragione fallita, secondo il Testo Literale nella *l. Quomodo C. si cor. par. l. Bartol. nella l. si Pupilli §. Sed si ergo, & l. de decur. ff. de negot. gest. e ne nostri termini precisi forma il *Dec. conf. 7. n. 5. n. 10. Unde alius fuit acq. ff. si illis de Cessionib. & isum fuit nomina Dec. librum Pisonem, quibus creditur, & Atar. de testib. Lucanis nullo modo obligati sunt licet eorum non esset bona, ed il *Geri Epin. conf. 87. m. 19. ibi. Quia quomodo nomina erata fuerint de venditione mercium futurum, cum tunc venditio fatta fuisset per D. Alphonsum eius nomine proprio, & tunc quomodo de rebus propriis, alio quodam fuit D. Alphonso, non autem D. Andrea Damiano mercem, n. 11. Altimar. de nullit. Contrati. Rubr. per par. 2. quali. m. 15. n. 443. Ansd. de Atar. disp. 30. num. 51. La Rota di Genova dec. 10. n. 15. vers. quid Nicolai, e postea il mio Signor *And. Casar. nel disp. 5. n. 38. de Atar. l'istesso Sig. Audite nell'addit. al di. disp. n. 92. e nel disp. 76. num. 2. non offende, che la vendita delle Sete si abbia a dir fatta in vigore dell'antecedente Mandato della Sig. Principessa, per quello, che notai il *Capicio Lenz. conf. 22. n. 25. Rota Jan. dec. 227. n. 8.* poichè essendo l'obbligazione contratta dal Sig. Salvetti assolutamente separata, e distinta da quella, che antecedentemente aveva contratta Giuseppe Gerbault colla Sig. Principessa, come avverte il *Devend sopracitato conf. 7. numer. 5. vers. & si pater, ne segue ancora, che se la Sig. Principessa voleva valersi dell'azione nata dal Contratto della vendita, doveva prima riportare la Cessione delle Ragioni da Gerbault, o da i di lui Deputati, come prescrive il Testo nella *l. Possesse §. Finali. ff. de acqu. vel am. poss. e meglio nella l. Quomodo C. si cor. par. n. nella l. si Marini C. de distict. Pign. la Gliff. nella l. Quod Procurator 268. vers. pater possit. ff. de Procurat. Gine a Sand. de Altum. Conf. cap. 5. num. 9. Dec. conf. 333. num. 3. Ed è anche opinione costante de i Mercanti, i quali la stimano così necessaria, che non volendo, o non potendo più valersi della persona del Mandatario, per la riscossione del prezzo delle Mercanzie vendute di loro conto, si fanno assegnare il Nome del Debitore dall'istesso Mandatario, s'è in istato di poterlo fare, o s'è Fallito, da i Deputati alla di lui Fallimento, come, scelsissimi gli esempi di altri Fallimenti, vedesi essere stato praticato in questo della Ragione di Giuseppe Gerbault, a Compagni dal Signor Filippo Guglielmo Huigens per Paolo, e Giuseppe Mondo di Messina; Dal Signor Gio: Valente Berardi, per Giuseppe Ferro di Napoli, e per Lanzetta Mongiardino di Lissona; Dalli Signori Ramiere Felice Gasperi, e Compagni per Tommaso, e Fratelli Carli de' Amsterdam; Dalli Signori Jacopo Finocchietti, e Figli per Marco Antonio Marzani di Genova; Dalli Signori Heirmani, e Lamperier per Giuseppe Remani d'Hambugo; E fino dagli istessi Sig. Francesco Damiani, e Compagni per Agostino Piccolo di Messina.******

Senza che faccia alcun ostacolo il Testo nella *l. Quod Procurator 68. ff. de Procurat.* secondo il quale pare, che il Padrone non abbia bisogno di cessione, ogni volta che il Procuratore fa Contratti colla Roba dell'istesso Padrone, mentre gli permette agire contro del terzo, colle ragioni acquistate dal Procuratore, ancorchè questi non giurino volente cedere, come da quelle parole *l. ibi. Quod Procurator ex re Domini mandatum refragantur stipulatur invita Procuratore*

Debitum patris parit » da cui prende il suo principio l'altro Tello nella l. *Juliana* §. 5. *Si Procurator* ff. de act. comp. seguiti dal Capella *Thibaut* det. 152. dal *Cancr.* tom. 3. *Per.* cap. 14. n. 204. ed altri appressi l' *Olta de Cess. iur.* tit. 4. *quell.* 9. n. 6. Interocchè se si dovesse ammettere la proposizione appoggiata alla lettura del Tello nella detta l. *Quod Procurator*, non vi sarebbe Contenzio fuor dal Procuratore colla roba, o sopra la roba altrui, in cui il Padrone non appoggiasse le Ragioni contro del Terzo Contrattante, giacchè quel che il Procuratore confide tutto nella roba, o sopra la roba del Padrone. Al che ripugnano la Ragione, ed i Telli penesalissimi di sopra allegati, i quali non danno al Padrone nemmeno l'azione nelle per simiglianti Comitati, senza la Cessione del Procuratore, come nota il *Mauric. de Tacit. lib. 13. tit. 24. n. 14. Cancr.* var. *part. cap. pr. n. 143.* ed egregiamente *Gio. a Sand.* de act. *cess. cap. 5. n. 9. e 13.* converrebbe leggere il Tello suddetto colla negativa, che va restituita dopo la parola *perere*, secondo l'avvertimento del *Cujas*, in *com. ad resp. Papij.* in *explicit. d. l. Quod Procurator*, seguitato dal *Gio. a Sand.* al mentovato cap. 5. n. 14. se non fosse la spiegazione, e che i Dottori danno alla detta l. *Quod Procurator* con adattarla al caso, nel quale il Procuratore contratta la roba altrui *Procurator nominis*, e siggatura totalmente nell'altro caso, in cui il Procuratore non contratta la roba del Padrone, secondo il proprio suo nome, e stipula a favor suo, e così distinguendo firmava il *Abbe. l'Angul.* ed il *Cassan.* nella *de l. l. Quod Procurator ff. de Procur. li. Rarol.* il *Ball.* e con più chiarezza il *Brunowm.* nella d. l. *Juliana* §. 5. *Si Procurator ff. de act. comp.* e l'ammette il *Cyrus. contr. 338. n. 10. Torre de Comb. disp. 2. q. 13. n. 26. & disp. 3. q. 7. n. 8.*

Né oltà tempo, che Giuseppe Gerbault notasse al suo Libro di *Riviera*, e *Mendare* la vendita delle controversie Balle di Seta a fronte della Partita di tutte le Sete consegnategli nel primo Giugno da Padrone Antonio Sapper, o più tosto dal signor D. Placido Piccola d'ordine della Sig. Principessa della Rocella, ed alla medesima poi nel 24. Dicembre le trasferisse il Conto distinto col nome del Compratore; Quasi che in tal forma venisse fuo d'allora a cedersi le ragioni acquistate contro del Sig. Salvetti, come in caso di simile dichiarazione argomenta il *Cyrus. alla contr. 338. n. 13.* seguitato dal *Sig. Aud. Cafarej. de Comm. disp. 5. n. 90.* Poichè se è vero, come non può dubitarsi, che la dichiarazione, o consegna di recapito debba essere presa secondo la mente di chi la fa *Carol. Aus. de Luc. Labrij.* *cess. iur. via 14. feb. m. 9. Tradizio.* dovevano i Signori Damiani far collare altronde, che Gerbault non la vendita al suo Libro, e ne trasferisse il Conto col fine preciso di spogliarsi di tutte le ragioni acquistate, e quelle cedute alla Signora Principessa, come insegnano il *Mauric. de pref. lib. 3. pref. 140. Olta de cess. iur. tit. 4. *quell.* 3. n. 22. De Luc. Labrij.* *cess. iur. via 14. n. 9.* ed in questi termini parla il *Cyrus. alla detta contr. 338. n. 1. & 14.* ad effetto ne restasse risolta la vera causa, per la quale registrò la vendita al suddetto Libro, cioè, per buona regola di Scrittura, e colla trasmissione del Conto far poi collare alla Sig. Principessa al della vendita delle Sete, del prezzo, e delle spese occorse, il ancora del nome del Compratore, che stava a suo rischio, in quella guisa appunto, che fanno quei Mercanti, che servono a commissioni, dopo fatta la vendita delle mercanzie, per conto de' loro Corrispondenti, in che farebbero stato bastante per distruggere la tacita cessione per quel, che nota il *Cassan. contr. tom. 2. cap. 23. n. 31. & 31. Olta de *quell.* 1. n. 21. & 24. *Alfons. conf. 670. n. 3.* Ma restò talta ogni difficoltà dalla Lettera del 24. Dicembre, colla quale Gerbault trasferì il Conto alla Sig. Principessa *ivi* » ed ora ne ha lasciato il Conto, che lo sarà ritenuto » *forse*, ed in *folia di errare passante Scrittura a noi, e dalla dichiarazione fatta in piè del Conto trasferito » il N. R. fore senza 696. 14. 5. da N. R. dell' *quell.* 1. vi abbiamo dato credito » infuso all' *imbarco* » notando queste parole » *passante Scrittura a noi, e vi abbiamo dato Credito* » che dimostrano bensì il pensiero di Gerbault di conservare la figura di Mandatario**

appresso la Signora Principessa fino alla riscossione totale del prezzo, ma insieme di tenersi tuttavia obbligato il Sig. Salvetti al pagamento del prezzo, mentre le fosse stata sua volontà di spogliarsi della detta azione, e quella trasferire nella Signora Principessa, colla trasmissione del Conto della vendita, avrebbe fornito alla medesima, e tal *Passiva* *passare in Debito del Sig. Salvetti*, confutando, come dovevi, ad effetto d'ingiungere la Cessione abdicativa *Attech. l. 3. pref. 140. n. 6. Granis. disp. 90. n. 20. & 21.*

Stabilita dunque dalle premesse la necessità nella Sig. Principessa di farsi cedere da i Deputati Gerbault il nome del Debitore, erano colla vendita della Sete, bastava al Sig. Salvetti, per riportarne l'obbligazione, l'opporre la mancanza di detta Cessione nel presente Giudizio, come in termini disse la *Rota de Genova disp. 150. num. 6. Et primo.* Ma di più vieta da considerare, che quando i Signori Damiani Procuratori della Sig. Principessa l'avessero ottenuta, o da Giuseppe Gerbault, o da i Deputati alla di lui Ragione fallita, farebbe stata affatto inutile, perchè fin dal tempo, che la Signora Principessa fece Mandato di Proceda nella Signori Damiani, ed essi intimarono al Signor Salvetti le di lui pretensioni, n'era già seguita la compensazione, e con essa estinto ancora il debito del prezzo, ugualmente, che il Credito di Fiera, come rispose la *Rota Rom. disp. 107. num. 100. *quell.* *Merito. de Pign. & com. Cess. disp. 1343. m. final. il Signor Aud. Cafarej. de Comm. disp. 75. num. 3. in fine.**

Senza che alla medesima resistenza facesse veruna dell' eccezioni proposte da i Signori Damiani, Non la prima, mentre non è proibita la compensazione della specie colla quantità, sempre, che la specie, in riguardo dell'impotenza del Debitore, venga ridotta a quantità, come appunto nel presente caso, in cui non potendo aver più luogo la dazione della Lettera per la prossima Fiera a causa del Fallimento della Ragione Gerbault, entrò subito il prezzo, che allora erano valutati li frudi d'oro Marchi; Dimodochè la compensazione non venne a farsi colla specie, ma col prezzo, o sia stima della specie medesima, come insegnano il *Cyrus. contr. 441. num. 13. Schaff. *Merito. de comp. par. pr. q. 20. Capitular. det. 21. n. 11. e 12. Marjand. det. 100. n. 3. Berlon. de Comp. cap. 2. *quell.* 31. m. 5. Torr. *Varili. l. Miscell. par. 1. *quell.* 30. tit. 12. n. 36. & 37.***

Non la seconda, perchè se è lecito al Compratore compensare il prezzo della roba comprata con quel che il venditore gli deve per altra causa *l. si ex venditore, C. de comp. Berlon. d. cap. 2. q. 13. n. 8. Guazier. de la *liberta de comp. lib. 5. q. 5. m. 2.* Ciò procede ancora nel caso, che la Mercanzia attenesse ad altri sia venduta dal Mandatario, o Commesso a suo proprio nome, particolarmente quando la questione è tra i Mercanti, come per Senenza di questo Tribunale del 10. Aprile 1717. fu ammessa al Sig. Jacopo De Guignot la compensazione del prezzo di due Balle di Panama, che la Ragione Lochner, e Seta gli aveva venduto quattro giorni avanti il di lui Fallimento d'accontentezza dei Signori Berlon, e Barillon di Londra; E per altra del 19. Febbrajo 1725. fu bnc. fu ammessa al Signor Gentilino Ulivieri, e Fratelli quella del prezzo delle 64. Sporte di Zibbibo, che erano del Signor Marchese Giuseppe Maria Serra di Napoli, le quali Senenze ne i loro rispettivi tempi furono anche confermate da i Signori Consoli di Mare di Pisa, cioè la prima sotto di 13. Agosto 1717. e la seconda sotto di 21. Aprile 1726. poichè non essendo tenuti i Mercanti a ricercare la condizione di chi s'era contrattato, anzi dovendo sempre credere, che il Negoziante appartenga a chi glielo propone, o glielo fa proporre in nome proprio, conviene richieder la ragione, ed il favore del pubblico Commercio, con ogni fondamento equivoquo vien loro permessa la compensazione anche in quei casi, e nel quali per disposizione di ragione comune non si dovrebbe ammettere, come osserva il *Card. de Luc. de Regal. disp. 115. n. 7. & disp. 124. n. 4. Carol. Aus. de Luc. de plural. hom. Leg. cap. 8. n. 7. in fine, ed egregiamente il Sig. Aud. Cafarej. nel disp. 76. n. 5. & 6. de Comm.**

Molto tutto la arena, poichè per quel che appar-

tene

zione al debito del prezzo delle Sete, e il pagamento del quale veniva a cadere il dì 2. Gennaio, e da avvertirsi, che trattandosi di dilazione concessa per benignità della Legge a i Compratori delle Mercanzie contrattate a rimessa pronta, per sempre più comodo del Debitore, come dichiara il Bando del 1718. 6. Che per maggior comodo, né anche in stretto signor di ragione poteva impedire al Signor Salvetti la compensazione col credito di Fiera. *h. in rem militis. f. Finali. ff. de compens. Omine. in §. Rem fidei num. 46. vers. quod instat. Bist. de all. Bist. de compens. cap. 2. quod. 4. num. 17. & cap. 3. quod. 4. num. 10.* come fu giudicato non averla potuta impedire alla detta Signori Giuliano Olivieri, e Fratelli, con tutto che avessero comprato i Zibibbi un giorno avanti il Fallimento della detta Ragione Gerbault.

Per quello, che poi appartiene al detto Credito di Fiera, non vi ha dubbio, che se la Ragione di Giuseppe Gerbault si fosse mantenuta nell'istello stato, il Sig. Salvetti non avrebbe potuto compensarlo col prezzo delle Sete prima della rottura della Fiera d'Apparizione, almeno senza la volontà di Giuseppe Gerbault; Ma non avendo potuto più dare la Lettera per detta Fiera d'Apparizione, il Credito del Signor Salvetti divenne liquido, e puro in quell'istante, che la Ragione di Giuseppe Gerbault venne a mancare di credito, e per operazione della Legge restò anche compensato col prezzo delle Sete, come in un caso assai rimarcabile per gli effetti, che produce il Fallimento del Debitore compensato, disse la *Rota Romana nella Romana Pecuniaria 2. Decembris 1684. §. 14. Decembris 1684. coram Coram.* mentre intanto il fatto in essa rapportato, il Credito di Mario Fanesio Compensato consisteva in prestazione d'opera, per consumazione della quale abolivano ancora gli Anni alla Ragione di Ottavio, a forma del Contratto di Locazione; Ma perché il Fallimento di detta Ragione rese impossibile la futura prestazione dell'opera, la *Rota* ebbe per rescisso il Contratto di Locazione, e che perciò l'opera dovuta si fosse convertita subito in debito di quantità compensabile, con quella, che la Ragione d'Ottavio avanzava da Mario Fanesio per altra causa, ed ammette la compensazione fatta *§. ff. de iure della Leges*, come per modo retroattivo, come il può vedere nella *dec. 1542. §. de. 1669. coram Coram.*

Niente perciò alienando, che se il Signor Salvetti voleva essere imbarcato dalla Ragione Gerbault, della giusta importanza delle scudi Marche promessili in Fiera d'Apparizione, come soggiungevano i Signori Damiani, bisognava che aspettasse il tempo della Serratura, per raggiungerli al prezzo, che fece la detta Fiera. Poiché tale bene, che la Ragione Gerbault fosse tenuta alla reintegrazione de i danni cagionati per l'imadempimento della promessa Lettera, non può seguire poi, che non fosse lecito al Sig. Salvetti recidere il contratto di Cambio per Fiera, e contrarsi, come fece, del prezzo, che era stato fatto delle scudi d'Oro Marchi per la prossima Fiera fino al dì 31. Dicembre; Anzi tutto l'opposto si deve dire a cagione del Fallimento della Ragione Gerbault seguito in detto giorno, che la ref. impotente a reintegrarlo de' suddetti danni, come fermò il *Mente. de Test. lib. 26. tit. 7. num. 3. vers. dicendum est. Larrea allegat. f. f. al. 26. num. 34. Summiar. contr. 163. num. 30. Utrol. conf. 64. in tertia append. num. 36. Rota coram Bich. conf. 500. num. 23. & derif. 541. num. 24. e ne' nostri precetti termini in *recens. dec. 183. num. 24. part. 9.**

Finalmente il cese di nessun valore la quarta eccezione, con avvertire, che l'oggetto procedente, quando per ammettere la compensazione vi bisognasse la volontà, o l'opposizione della parte, secondo la Dottrina del *Barro. nella l. verum. ff. de compens.* e degli altri Dottori riferiti dalla *Rota nella sopracitata dec. 183. numer. 3. part. 9.* Lo che non può dirsi nel caso presente, nel quale la compensazione restò in forza dall'istessa Legge non solamente in vigore della confusione, e fide inventum del Mercante, di che ne fu piena fede il Sig. Audit. Calarg. nel *Trattato de Comm. disp. 9. n. 20. vers. & licet. & de. 76. n. 15. a m. d. dec. 4. n. 12. dopo il Cam. de Infructu.* Ma ancora in riguardo del danno, che ne risultava al Signor Salvetti sempre, e quando si fosse dovuta attendere l'opposizione della parte, come ferma il *Grav. Confut. de derif. 30. num. 14. Gutierrez*

de Compens. lib. 4. quod. 20. num. 32. in Rota Romana nella derif. 183. num. 9. e 10. part. 9. & post Advers. de Pign. derif. 124. numer. 181. ed il Sign. Audit. Calarg. nella derif. 4. num. 12. e 14. di mano po tale, che la contrapposizione, che il Signor Salvetti fece a' suoi Libri ne' 31. Dicembre del Credito di Fiera, al debito del prezzo delle Sete fu un raggaglio di Scrittura, per comprovazione di ciò, che aveva operato la Legge.

In ultimo era stato opposto dal Signori Damiani, che se i deputati Gerbault potevano essere ammessi, non erano tenuti a ceder loro il nome del debitore del prezzo delle Sete *Rota. Roman. derif. 1575. num. 2. Olet. de derif. Jur. tit. 4. quod. 9. numer. 4. in opera caso, trattandosi di cessione necessaria, non avrebbe potuto nuocere alla Signora Principessa l'eccezione della compensazione, che sarebbe stata a Gerbault cedente, come distinguendo la cessione necessaria dalla volontaria verso l'Olet, a fiano gli addetti al medesimo de. *jur. tit. 6. quod. 11. refel. 41. num. 1. f. f. de Infructu de Infructu dell'anno 1723.* ma quando l'oggetto non fosse già risolto colla dimostrazione dell'insufficienza dell'eccezione portata dal Signori Damiani per abbattere la compensazione; In ogni caso vi sarebbe sempre rimbalzo da considerarsi, che qualunque la nostra eccezione si possa dire più tosto volontaria, che necessaria, avuto riguardo al principio del Contratto, che fu volontario *De Loc. in l. ab initio. conf. Jur. tit. 14. numer. 20. Olet. de derif. Jur. tit. 1. quod. 3. num. 37. e 38.* Nulladimeno per questo che appartiene all'effetto della cessione, cioè fu il Debitore tenuto possa difendersi dal Cessionario dall'eccezione della compensazione, non fu la vera causa della dilazione era la volontaria, e la necessaria, come vien positivamente rigettata dal *Brommen. nella l. in rem suam ff. de compens. et in tractat. de derif. all. cap. 6. num. 17. Borsari. de compens. cap. 3. quod. 6. num. 6.* Dimodoché resistendo la proposizione di ragione, secondo la quale la compensazione, che olt. al Cedente, olt. ancora al Cessionario, come si può vedere appresso il *Brommen. de derif. al. 20. n. 7. Olet. de derif. Jur. tit. 6. quod. 11. numer. 42. Contr. van. part. 2. cap. 6. numer. 81. Gutierrez. de compens. lib. 3. quod. 170. num. 13. sicut ad numer. 21. ex lege ancora, che la cessione, che si faceva dal i Deputati Gerbault alla Signora Principessa, o a i Signori Damiani suoi Procuratori, sempre s'intenderebbe fatta della sua causa, e peso, come in termini coincide il *Geri Opia. conf. 85. numer. 12. in fine. n. 101. Cessionaria, quod per D. Alphonsum feres, intelligitur scilicet cum ius causa, & onere, ita quod exceptiones, qua Cedens obligatur, non Cessionario sibi possit. 4. e circa. 4. numer. 1. del *Grav. de except. except. 16. numer. 37. Salazar. Lib. 4. credit. part. 3. cap. 6. §. 1. Unio. numer. 42. Borsari. d. cap. 3. quod. 6. num. 27.****

L'ISTESSA DISPUTA fu fatta nel caso del Sign. Giavarini, e Vitali, che è quello appunto figurato da i Dottori, e particolarmente dallo Scaccia de *Comm. §. 2. §. 2. §. 3. n. 436. e 437. del P. Garzanti alias Casp. de Affili. contr. 28. num. 49. del De Loc. ad derif. de Franch. derif. 53. numer. 3. e nel l. ab initio. conf. Jur. tit. 3. sub numer. 3. per dimostrazione dell'aggravio, che riceverebbe la buona fede del Commercio, ogni volta, che il Cedente, sapendo d'esser stato nel fide al suo Debitore, non potesse poi valersi della compensazione per ripartire al proprio danno; Imperoché avendo a ritirare i Signori Giavarini, e Vitali dalla Ragione di Giuseppe Gerbault fudi 2084. 17. e 4. d'Oro Marchi, che nel dì 8. Agosto 1725. gli avevano dato per Fiera Santi, stimarono di loro convenienza l'andare alla compra di trentacinque casse Zucchieri di Lussona, che fu loro proposta prima della rottura di Fiera Santi, e restò poi fermata nel 24. Ottobre a prezzo, che in tutto importavano Pezzi 3680. e 11. colla dilazione di esser quattro al pagamento; i d'onde i Sig. Giavarini, e Viesi condescendero ad accordare alla Ragione di Giuseppe Gerbault nel dì 31. Ottobre il trasporto di fudi 1423. 9. e 8. d'Oro Marchi in Fiera nova d'Apparizione della Partita di Scodi 4084. 17. e 4. Marchi, stante la sicurezza, che gli somministrava la detta Compra ancora nel 17. Novembre giorno della Confessione, colla suddetta dilazione, mentre il pagamento degli Zucchieri scadeva il dì 15. Marzo, e quello degli scudi*

quod 1433. p. 4. 8. Marchi, come sopra trasportati, Sive alla fine del Gennaio. Ma essendo succeduto nell'ultimo del mese di Dicembre il Fallimento della Ragione Gerbaul, i Signori Sinibaldo Corboli, e Compagni, etc. di Firenze, a i quali anteveniva le suddette Casse di Zuccheri, benché fossero informati del Credito de' Signori Giavarini, e Vitali con Gerbaul, vollero nondimeno convenirsi direttamente, per mezzo del Sig. Dott. Gio: Giuseppe Giuliani loro Procuratore al pagamento dell'intero prezzo in somma di Pezze 3600. 16. e 11. secondo il conto dato dalla Ragione Gerbaul.

Peri abbattere poi la compensazione allegata da' Signori Giavarini, e Vitali fino alla consistente quantità di pezze 2808. 6. e 6. quanto importava il Conto di Fiera fatto nel 28. Dicembre, e contrapposto al prezzo degli Zuccheri, si valevano i Signori Corboli dell'istesse eccezioni portate da i Difensori della Sign. Principessa della Rocella contro del Signor Carlo Salvetti, con aggiungerli però un'altra circostanza di fatto per prova convincente, come dicevano, della mala fede de' Signori Giavarini, e Vitali fin dal tempo della fatta compensazione; E quella era, che ne' 20. Dicembre furono avvistati della perennanza degli Zuccheri dal Sign. Giovanni Compagni Complementario del Signor Sinibaldo Corboli, da cui era stato spedito a Livorno, subito che seppe la morte naturale di Giuseppe Gerbaul, come li raccoglie dalla Lettera del Sign. Compagni, scritta ne' 21. Dicembre al Sig. Sinibaldo Corboli.

Io però sin qui di nessun valore anche questa eccezione al pari dell'altre, sollevate da' Signori Damiani per la Signora Principessa della Rocella, anzi nell'esaminare il tenore della Lettera del Sig. Compagni, che fu prodotta dal Sign. Dottor Giuliani, parveni, che questa venisse a confermare maggiormente tutto ciò, che ho detto di sopra nel dimostrare la sussistenza della compensazione allegata dal Sig. Salvetti; Poiché dalla detta Lettera apparisce in primo luogo, che il Sign. Corboli stando di necessità la Cessione del nome del Debitore per farsi riconoscere Proprietario degli Zuccheri venduti da Gerbaul, alli Signori Giavarini, e Vitali, ed a quello fine principalmente spediti a Livorno il Sign. Compagni, come dal seguente Capitolo, in cui parlando di Francesco Gerbaul Complementario di detta Ragione, così scriveva, *«Durante egli mi mandò da per se stesso la Partita degli Zuccheri, sopra la quale lo interpellai per la ragione del Credito, a quella mi disse, che sarebbe stato presto, ma che se si fosse penetrato in tal passo, quella sarebbe stata il modo di farsi perdere il credito, e la fede.»*

In secondo luogo, che i Signori Giavarini tennero per assoluto, come pure ne dubito fortemente anche il Sig. Compagni di aver essi acquistato l'azione di comprare prima, che il Sig. Sinibaldo Corboli si fosse fatto cedere il nome del debitore, *«ivi in tale stato dunque rimasi proprio d'informarmi con Giavarini, e Vitali per farsi sapere, che la Partita degli Zuccheri comprata da detto Gerbaul era d'intervista di talezza sua Cassa, e che per questo si contentassero di considerare la medesima per Creditrice; Ma quel che torna male si è, che i medesimi avanzano per altra dipendenza da pezze 3000. in circa, sopra di che mi riferissi a dire, che gli porrevo questa notizia, e fu intimazionem, perché gli fornissi di regola separatamente per tutti quei casi, che si fossero potuti dare, ed il Signor Giavarini mi promise, che dopo il proprio interesse avrebbe avuto tutta la mira per il vantaggio, e per l'indennità di codesta sua Cassa.»*

In terzo luogo, che la morte di Giuseppe non aveva fatto cessare di stato alla Ragione Gerbaul, *«ivi Adesso, che tu ne abbia di essere il comode, giacché il Negozio si andrà tirando avanti nel grado di prima, e in la direzione del Signor Francesco Frattolo del Difensore, che da un anno in qua poco, o nulla si attendeva per le sue indisposizioni, ne alcuno di questi Negozianti, che possono anche esser suoi Creditori, ha avuto il minimo pensiero finora di fare alcun passo, ed anche appreso a molti pararsi di vedere, con la Cassa seguita in buon commercio, sebbene alcuni dicono, che possa avere qualche debito a Genova, e de' gli Effetti intagliati in Francia; Ad il Giavarini suddetto me ne ha detto molto bene.»*

In ultimo è da notarsi l'istituzione, che il Signor Sinibaldo Corboli doveva dare al Signor Compagni con Lettera del 19. Dicembre dopo d'essere stato raggiunta della sentenza dimostrata da Francesco Gerbaul nel concedere alla richiesta cessione, come li raccoglie dal seguente capitolo; *«E passando ad accerchiare la sua giustificazione del 19. scorso, egli disse, che in seguito di dei disposti fatti della Trame ho subito ricercato il Cajo, e dettati, che potrei d'impedire come da per se, se ne abbia più in essere, per poter entrare in qualche trattato, ma fra quelle misfazioni io non so ne ho saputo vedere. Gli ho detto ancora, che senza, se ne suoi Misfazioni si ritorna altri generi di facile dissoluzione, che si potessero intendere, e contrattare con riserva di pagamento, e contrapporre in tal caso agli Zuccheri.»* Donde se ne deduce, che intanto il Sig. Sinibaldo Corboli fece cessare il Signor Compagni dalla domanda cessione, in quanto che rivolse il pensiero all'incetta di Trame, ed altre Mercanzie col fine di farsi debito del prezzo nell'atto della Compra, ed in tal forma assicurare il proprio credito.

Da quelle parole poi, *«che si potessero intendere, e contrattare con riserva di pagamento, e contrapporre in tal caso agli Zuccheri,»* si comprende, che anche secondo l'opinione degli Signori Corboli, e Compagni, succedendo il Fallimento della Ragione Gerbaul, *«esso sulla ogni credito in danno li farebbe resto puro, e come gli altri ugualmente solvibile, che compensabile, come pure di questo sentimento sono lo Scat. de Commerce. l. 2. §. 6. §. 5. num. 437. Rota Decret. Mercat. num. 31. num. 154. Suarez de Pax in prax. par. 4. lib. 1. cap. 14. num. 5. e 6. il quale attesta d'aver occorso più Sentenze Rodriguez de concurs. Cred. par. 2. artic. 1. num. 36. e la Rota di Genova decis. 107. in fine, mentre però il credito sia certo, e non dipenda da veruna altra condizione, che da quella della destinazione del prezzo al pagamento, come in termini più forti vuole il Marca de Succ. Leg. par. 4. §. 18. artic. 6. num. 65. l'Avvocato Morroni stesso il Manf. in supplem. de Dec. decis. 100. num. 45.*

Questa però non è opinione particolare de' Signori Corboli, e Compagni, ma è di Mercanti della Piazza di Livorno, confermata loro dalla stile invariata di questo Tribunale, di non fare alcuna differenza tra i Fallimenti da i crediti puri, e quelli in danno, ed insieme alla consuetudine, e sentimento degli altri Mercanti delle più celebri Piazze, cioè di Lione, di Genova, di Venezia, di Napoli, di Milano, di Torino, e di Bologna, il giudizio de' quali tanto più si deve attendere, quanto che ha per oggetto la facilità delle contrattazioni, e l'equità Mercantile, Rata sempre considerata de' Dottori in questa materia, come può vedersi appreso il Berhan de compensat. cap. 1. §. 20. num. 25. §. 3. cap. 3. §. 10. num. 38. il Cardia de Luca de Credit. decis. 46. num. 15. Marzimed. decis. Sen. exam. bo. 2. 40. la Rota Romana nella Bononia. Pecunia 5. Maji 1681. cor. Mattheo, presso il Baldus. ad cons. Rem. decis. 20. n. 3. tom. 2. nella decis. 657. n. 2. par. 19. num. 2. recentior. §. coram Caprar. decis. 473. num. 23. num. 2. alla quale debbi averne ogni riguardo, particolarmente nel caso presente, in cui è certo, che riproducendo la compensazione, i Signori Giavarini, e Vitali restituerebbero troppo deboli nel fido fatto alla Ragione Gerbaul, ecc. decis. fidei Marchi 1435. p. 8. trasportati in Fiera nova a compensazione della già stabilita compra delle trentacinque casse di Zuccheri di Lisbona, che gli rendeva sicuri dell'imborso: mentre farebbero obbligati a pagare alli Signori Sinibaldo Corboli, e Compagni il prezzo degli Zuccheri comprati, ed essi restituerebbero allo scoperto dell'importare di detti fidei Marchi con manifesta violazione della pubblica fede del commercio, la quale merita d'esser conservata illibata, più tosto che violata, come anima dell'istesso commercio, secondo l'avvertimento del De Luc. de pluralit. hom. cap. 7. m. 7. in fin. e del Card. de Luc. de Dot. decis. 166. num. 65. parimente in fine, e ne i nostri precisi termini lo Scat. de Commerce. l. 2. §. 6. §. 5. fatto il num. 437. Carl. Ant. de Luc. in Labryria. decis. par. via 38. num. 5. il Sign. Aud. Casarego in tutto il decis. 96. de Commerce. e nel Camb. Instruz. cap. 5. num. 17.

Onde a me pare, che non appaia alcun' obbligo

la la nozia, o sia imitazione, che il Signor Compagni potesse di fare a i Signori Giavarini, e Vitali prima, che contrapponessero ne i loro libri il credito di Piero al prezzo degli Zucchetti. Poiché ad ogni pagamento avrebbe potuto fare la sua operazione sopra l'avanzo del prezzo, che restava nelle mani di detti Signori Giavarini, e Vitali senza veruna causa, a i quali perciò nulla poteva fare il pagamento alla Ragione Gerbault, o a chiunque avesse ella creduto il credito: ma non già rispetto alla quantità di detto prezzo, corrispondente al Credito di detti Signori Giavarini, etc. imperocché essendo di troppo loro importanza valersi dell'occasione della compensazione, alla quale testava soggetto, per cimerli dallo thesoro, è indubitato, che quando pure il Signor Sigibaldo Corbelli avesse riportato la cessione del nome del Debitore, e di poi fatta l'imimazione nelle consuete forme di ragione, non avrebbe potuto quella mutare la compensazione, che operò la Legge a favore de' Signori Giavarini, etc. storiche la Ragione Gerbault si rese impotente a pagare in Piazza di Apparizione gli scudi 1425. 9. e 8. d'Oro Marchi, come rispondendo all'oggetto ferma il *Caricaval de Judio*, lib. 2. titol. 3. dispot. 27. numer. 7. ed egregiamente l'*Affili*, contravers. 28. nom. 44. & contravers. 42. numer. 25.

Né dovrà ciò parere fisso sempre, che si rifletta non esservi alcuna ripugnanza, né contraddizione, che il Debitore, al quale non è permesso pagare al Creditore dopo l'imimazione, o contrattazione della lite, possa nulladimeno opporre al Cessionario la compensazione *Solad. Latr.* Cred. part. 3. cap. 6. §. *Unit. d. numer. 47.* ad 52. *Olta de off. for. ric. 6. quest. 11. fol. numer. 38.* Ed in oltre, che subito che la Ragione Gerbault diventò creditrice de' Signori Giavarini, e Vitali, mediante la vendita, e consegna degli Zucchetti, l'azione al prezzo da essa acquistata si rese immediatamente compensabile, e ad ogni richiesta, ed interesse de' Signori Giavarini, etc. in riguardo dell'antecedente lor credito, essingibile secondo la dottrina dell'*Angel.* nella *leg. si quis in rem suam. ff. de Prætor. del Bald.* e degli altri Scrittori nella *leg. Eius Cui. de compensat. Affili. della contravers. 28. nom. 38. 39. 40. e 41.* Dimodochè non potendo poi, come in fatti non poteva passare, se non con quell'istimulazione passiva *Tindar. de Compensat. artic. 7. sub motu. 3. Larar. conf. 82. numer. 4. Affili. della contravers. 28. nom. 43. Cierislian. Lenz de Allion. & Neumacher. conf. cap. 33. numer. 6. numer. 9. Brostman. de. conf. ad. cap. 6. num. 3. Teger de Camb. dispot. 2. quest. 10. num. 27. ne segue ancora, che l'ius di compensare acquistato da' Signori Giavarini, etc. non gli poteva esser levato da veruno senza il loro sano consenso. *leg. id. quod nostrum. ff. de reg. jur. e ad nostri termini Cantor. numer. part. 2. cap. 6. numer. 83. vers. quod Jur. Affili. contravers. 41. numer. 11. & contravers. 42. numer. 30. & sequ. Solad. Latr. Cred. part. 3. cap. 6. nu. 32. Berjan. de Comp. cap. 2. quest. 6. numer. 28.**

Per le quali ragioni, oltre quello, che è stato largamente detto a favore de' Signori Giavarini, e Vitali dal Sig. Avvocato Giuseppe Ricci nella sua Stamata Costituzione, sono stato di sentimento, che nel detto caso fosse luogo all'opposta Compensazione.

Et ita, &c. Utique, &c.

ARGUMENTUM.

1. De Jurisdictione Principis in suo Mari, & Portibus; Illaque, extrinseci valeat nec ne super Navibus Bellicis, vel militariibus, aut Piraticis habentibus Literas Patentes alterius extranei principis; Nec non super Navibus Mercantilibus Privatorum.
- Et demum agitur de Navibus, Nautis, & Vexillis, qui de jure gaudent privilegio securitatis, seu Salvi conductus Civis, & Criminalis.

1. *Ad hoc omne quod adiacet Territorio territorii principis Principis est de illius Jurisdictione, non sunt Territorii territorii.*
2. *Et super suo Mari, vel Portibus potest Princeps jurisdictionem suam exercere, quod Criminaliter exercere.*
3. *Neque valet ibi Gabelles, & Reliquæ velopibus merces imponere.*
4. *Nec non Navigantes permittit, aut prohibere, vel quoscunque alias leges Statuta, Etsi contrarium fuerit, Necesse arretrari, & merces confiscare.*
5. *Item potest delinquentes in Navibus in suis Portibus, seu Mari exsecrari punire.*
6. *Item tenetur Magister Navis cap. Principi, vel Judici illius Portus, vel Mari præstare.*
7. *Similiter potest Princeps pro Debitis Civis Navis arretrari, & sequestrari facere ad Infamiam Creditorem, & non.*
8. *Princeps non potest in exercitum, vel bellicam Classem alios Principis existere in suo Territorio, vel Mari, aut Portibus suam jurisdictionem exercere, sed ipsa tota residet præi supremum Ducem, vel alios Officiales della Classe territorii, aut maritimæ.*
9. *Et de ratione ibid.*
10. *Quod procedit etiam in una tantum Navi militari, vel Piratica, cuius Armator amodo habet Literas Patentes sui Principis.*
11. *Et de ratione ibidem & non.*
12. *Quantum fuit insignia, vel Pavilli primi, secundi, & tertii Ordinis, valde de prima, secunda, & tertia Portus, & non.*
13. *Magister Navis Mercantis nullum habet jurisdictionem in Navibus, aut Gentem sui Navis, sed quantum tantum Oeconomicam Possessionem, & disciplinam, & non.*
14. *Latet habet insignia, aut Pavillum alterius Principis.*
15. *Et de Ratione, non.*
16. *Navis Mercantis deferente spolio, vel res ad aliquem Principem, vel Republicam ipsam gaudent de jure Privilegio Salvi Conductus Civis, & Criminalis.*
17. *Nec non quæ annuum, seu arma, seu militem, seu Principem Legatos voluit.*
18. *Item Naves illæ, vel Naves, aut Portus, vel fruges, Pecuæ, Oleum, & similia, & legumina, vel alimentabilia ad aliquem Civitatem, seu Portum transvehunt.*
19. *Reformatione pueri Civitatis, in quibus per fluvium Navibus deferuntur prædicta Villania, Salvi Conductus Civis, & Criminalis expresso non cadunt.*
20. *Statutum, si Salvus Conductus, vel aliquid aliud Privilegium, seu remedium concessit, non censetur aliis Salvos Conductus, vel Privilegia de jure continui competentia derogare.*
21. *Declara deinde Statutum non legatum per veta taxativa, vel alio modo ceteros Salvos Conductus, vel Privilegia de jure competentia effugere se excludit.*

Nautis, Navibus Bellicis, & Mercantibus.
DISCURSUS CXXXV

Etiam præter Jurisdictionem, quæ Princeps in Territorio suo Territorio potest, etiam habet in Mari eodem suo Territorio territorii adjacenti; Nam ipsum illud Mare, quod suo Territorio usque ad certum militaria, non intercepit, ab Jurisdictione alterius vicini Principis, adjacet, non minus repositum suum proprium Territorium; quam tota Terra, in qua ipsa regit, & decernit *Proc. de Franch. dispot. 342. numer. 6. & ibi De Loc. Add. numer. 3. Oglef. 171. numer. 2. 3. & sequ. Sausio. dispot. 419. numer. 18. lib. 3. Brostman. in leg. Classen. univ. End. de Class. lib. 21. Constant. de Brach. Reg. part. 4. numer. 91. Justitia, & egregie Silerum de Jur. Indi. tom. 2. lib. 2. cap. 6. num. 23. & lib. 3. cap. 3. in 722.*

cum pluribus *sequebatur* a *Antony*, de *Donat. Reg. part. 3. cap. 8. per eum*, & *preterea* n. 47. *Gera. de capis. & de iur. cap. 37. num. 34. Idem* locum habet cum in materia Criminali, quam *Civili Antonez*, loco citato *num. 14. & num. 47. cum pluribus ab eo laudatis*.

Idemque in quibus Jurisdictionis potest Princeps Gabellarum, & Vectigalia in Mari suo, suisque Portibus imponere, easque & volentes merces per mare solum exire *Offic. decif. 115. num. 3. Antonez de Donat. Reg. part. 3. cap. 8. num. 16. & num. 54. vers. Idemque Princeps*. *Solorzan. de Jur. Indiar. tom. 1. lib. 3. cap. 3. num. 35. in* iisque navigationes permittere,

vel prohibere, vel alias quasvisque leges statuere, et aditus prescripta valent fuerit, Naves arcellare, & merces confiscare *falsum Solorzan. loc. citat. & n. 70. cum pluribus ab eo laudatis*. Potest insuper omnes,

& quosvis delinquentes in Navibus, vel Navibus quiescentibus in illius Portibus, vel ejus Mari dicto suo

Teritorio adjacenti punire, quinque Capitaneos, seu Magistros Navis, vel ejusdem Navis tales delinquentes eidem Principi, vel ejus Judici presentare: ut per cum jura illius leges ponantur *Gregor. Lopez ad ll. Hispan. partid. 5. tit. 9. l. 2. num. 3. gloss. e ovire de iur. Jur. de Havia in Cor. Philipp. part. 3. §. 4. & de Commercio. Naviar. lib. 3. cap. 4. num. 7. Rota de Navib. not. 8. num. 17. 18. & sequa. Antonez de Donat. Reg. part. 3. cap. 8. num. 47. optime Targa in suis ponderat. maritim. cap. 100. Cavalcan. de Brach. Reg. part. 4. num. 91. & Confolat. maritim. cap. 160.*

& §. 161. Patetque pro debitis civilibus ad instantiam Creditorem potest Naves sequestrari, vel arcellari fuisse argumentum tenens in l. 1. *Cod. de Navib. lib. 12. ubi et eo quod per modum Privilegii excipitur, & criminatur nonnullae Naves ab arcellis, & sequestris Creditorem, suis constat firmari regulam in contrarium, & pandualiter Ant. confolat. 275. num. 9. & 7. 8. Karich. post. v. de iur. maritim. Housart. qu. 27. vers. quod arcellum. Hermosil. ad LL. Hispan. l. 54. gloss. 1. num. 20. vers. & comprobatur per argumentum*.

Quod verò de exercitio, vel bellica Classe, seu militarium navibus agitur, tunc tota jurisdictionis super eam, vel Classis iuxta potes Principem, aut ejus Ducem, quamvis exercitum, vel bellica Classis existat super alieno Territorio, vel Mari, qui ex belli consuetudine ea jurisdictione, quam habet Rex, seu Princeps, aut illorum Dux super exercitum, vel Classem prorogatur, & extenditur de suo ad aliorum Territorium, cum qua absque tali jurisdictione exercitum, vel Classis conservari, & consistere non possit, tum etiam ex aliis rationibus de quibus apud infra-scriptos Doctores; Quamobrem omnes, & quoscunque majores sua, vel territorii, vel maritimae milites, & homines etiam in alieno Territorio delinquentes, Princeps, vel illius Dux qualesque pena, etiam capitali placere valet, vel quoscunque alios jurisdictionis alius erga eos entente, ac si in proprio Territorio manerent, ut apud in modum tradidit Bald. in l. causas populi num. 97. vers. iuxta hoc quodam, & ibi Bartol. num. 46. & Alden. *Cod. de Summ. Trinit. Albuze in l. Profectus in l. f. de offi. Profect. Urb. Item Bartol. in leg. Pupillus. & Territorium, & ibi egregie Add. licet. A. & licet. B. f. de verb. signific. Bald. in l. 3. in addit. vel 2. testis. num. 3. & ibi Albius. num. 2. f. de Offi. procl. post Gregor. Lopez ad ll. Hispan. partid. 3. tit. 4. leg. 7. num. 4. litt. H. gloss. non Indigna, & de Terra. Ju. de Havia de Commercio. Naval. lib. 3. cap. 3. num. 16. & in Cor. Philippic. part. 1. §. 4. num. 25. in fin. Rota de Offi. not. 16. de Offi. Profect. Classi. num. 51. fol. mihi 411. impensis. Naviar. Targa in suis ponderat. maritim. cap. 100. §. de ordine & chi. Staut. de feni. & de iur. gloss. 7. quod. 4. §. de iur. 2. num. 173. vers. l. mihi videtur. Crisp. Feldau. part. 1. obsequio. 19.*

num. 41. & num. 270. Quod etiam locum habet in una tantum Navi bellica, vulgo de Guerra, vel ad Pisaniam sacerdotum cathacra, vulgo Armatorum, dummodo habet speciales litteras Patentes ab aliquo Rege, vel Principe signatas, per quas veniunt, vel Indignas buisidones Navis dicuntur primi ordinis, vulgo de prima sortata, vel filium litteras Patentes a

Ministri de mandato Regis, vel Principis concessas, ob quas Indignas, vulgo dicuntur de secunda sortata, & jura explicationem tradunt a Targa nostro in iure maritimo peritissimo nelle sue Ponderazioni maritime cap. 12. num. 9. 10. Nam quæstionem in una tantum Navi bellica, vel ad usum Piratæ cathacra non minus addit militaria, five milium militum sub Ducis jurisdictioni subiecta, quam militum minus bellicæ Classis sui eodem, vel magno Duci, ita quod non minus ex eodem iure jurisdictione Ducis unus bellica, vel Piratæ Navi extra suam mare prorogatur, ac extenditur ad alienum Portum, seu Mare, quam Jurisdictione Magis Ducis alius bellicæ Classis; nulla enim habenda est differentia inter majorem, & minorem multitudinem gentis militaris, neque in hoc est advertendum, an illa in unum tantum corpus, vel exercitum unita sit, vel in plures acies, seu corpora divisa habeatur, dummodo unumquodque membrum gentis militaris militiaminem, vel universitatem sub jurisdictione alius Ducis retineat, per ea que tradit ultra Doctores max citatos Add. ad Regul. in leg. Pupillus. & Territorium lit. A. f. de verb. signific. & preterea Targa, citato cap. 100. §. de ordine in mod.

Quæ tamen nullatenus procedunt in Navibus mercantibus Privatorum; Nam Capitaneus, seu illorum Magister nullam habent jurisdictionem in gentem illarum Navium, sed quandoque tantum Oeconomiam prestantem, vel disciplinam, que usque ad levem castigationem per corrigenda insolentia, & male morata vita, seu licentia Nautarum, & Vectorum, quemadmodum cum tenet Pater in filios, Magister in Discipulos, Dominus in Servos, vel familiares, ut egregie et pluribus Doctores punctuaverit advenit Stephan. Clairan. Autor Gallien in ejus libro cujus titulus Les Us, & Coustumes de la Mer Sur les Jurements & Observ. §. 12. num. 1. & 2. fol. mihi 41. vers. Nautam gentis impressum (licet suppresso hoc nomine tale opus eviderit) nec non Targa dicto cap. 100. num. 17. & 23. Gregor. Lopez ad ll. Hispan. partid. 7. tit. 8. lib. 9. gloss. Patri filium; & gloss. castigator. lit. E. & quod hac economica potestas, que potes aliquem trahit, non fit aliquid jurisdictionis, sed tantum privata auctoritas, vel potestas, qui ille res suas familiares gubernat, familiarique suam, & domesticos, vel huiusmodi sub disciplina boni ordinis tenet, & moderatur licet, dodeque comprobatur ordinando hanc materiam Gregor. de Regimine Christiane Reipublice vult. in Introduction. Provincial. §. 1. & 2. num. 4. apud in fin. & ibi cum in dictis Magistris, seu Capitaneis Navium mercantium sedat fundamenta jurisdictionis, penitus alienus est de illis prorogatio in Mari, sed Potestas alius Principis extraneis Et revera Authores omnes supra laudati sentes de iustitia, sive exercitum, & bellica Classe, aut Navium militarium se fundare super ordinariis, vel delegatis jurisdictione, quam habent Imperatores, vel Duces etiam de consuetudine Belli in militiam suam Territorium, vel Navium. Crisp. Feld. part. 1. obsequio. 15. num. 41. & specialiter id apud Add. ad Regul. loc. max citat. lit. A. per hanc mirabilem reprobationem expressione, ubi, Quod licet quis non habet Territorium; si tamen habet Piratam in certas Personas, propter illas Personas dicitur habere Territorium, & similiter licet, magis prestat Bald. in l. 3. in addit. vel 2. Littor. num. 3. & ibi & Universitatis non minus habent jurisdictionem, quam fides.

Nihilque est, quod Magister Navium mercantium alius Principis Venitum, vel Indignas gerat cum solis litteris Patentibus Officialium Maris ejusdem Principis; Et etenim Indignas, que, vulgo dicuntur di circa Portum, ut tradit Targa dicto cap. 100. nullam jurisdictionem conferunt in dictum Navium Magistro, sed tantum interveniunt ad significandam, vel Magistram, ac Nautarum nationem, vel dedicationem fore voluntariam, seu naturaliter. Jurisdictionem Principi liti, cujus Indignas gerunt. Targa dicto capite 12. num. 9. & 10. & capite 100. Et adeo id verum est, quod buisidones Magistri reos, vel delinquentes in Navi pena aliqua, etiam levem correctionem, placere non possunt, sed eos

Judici competenti exhibere, & tradere tenentur, ut supra demonstravimus.

- Dixi superius, quod regulariter Naves mercantiles pro debitis civibus fiscoque, vel arrestati possunt ad instantiam Creditorum, hic tamen est advertendum ad non procedere in illis Navibus, quae legali Privilegio securitatis tam Criminalis, quam Civilis possidentur ut sunt ille omnes, quae species, vel res ad Principem, vel Republicam peritiosas transferunt, sive quoniam in exercitum, vel bellicum Claſſem ferendam suscipiunt, sive arma, sive milites, sive Principum aliquem, sive Principis Legatos ad alios Principes vehunt, vel reducant, sive quidvis aliud ad Republicam pertinent, ut per totum in l. nullam vim 1. juxta vulg. Pandect. & lib. 3. juxta Pandect. Filio. Cod. de Navibus, lib. 11. juxta leg. si Publicanus §. 1. & altera leg. Isaurio vigiliantibus §. 3. & res exercitus, §. de Publicanis nec non leg. omnibus militibus §. 3. & leg. a Legatis §. Cod. de vigiliantibus. Item Karich. post §. de maribus. Henricus. quest. 27. vers. a talibus autem optime Braccione. in dist. leg. nullam vim Cod. de Navibus, lib. 11. ac latè, egregiusque Christen. solon. 3. in Codic. lib. 11. dist. 36. numer. 8. 9. 10. & 11. Non enim in Navibus, ac Navibus, qui annonas, fruges, vinum, oleum, frumentum, & legumina, vel alia victualia ad aliquem Civitatem, vel Portum transferunt, ut per text. in leg. fin. §. 3. §. de numer. & honor. & dist. leg. nullam vim Codic. de Navibus, lib. 11. affirmant Potius in d. l. nullam, Karich. d. quest. 27. & Braccione. in d. leg. nullam vim. C. de Navibus, lib. 11.
35. In planibus tamen Civitatibus solent per Principem, aut Statutum hujusmodi Salvo-conductus expressè concessi ad diemittendas omnes difficultates, ut Genue per Statutum de Salvo Conductibus §. Quicunque; In Catalonia ut refert Foucault. dist. 233. per totum, ubi fuit decusum per hujusmodi Salvos Conductus se quidem posse Dominos mercium, neque Navis illas venientes de fuga suspectos jurari; Et in pluribus aliis Civitatibus quae refert Karich. dist. quest. 27. vers. per quos maxima plerique, & in Hispania Juan. de Flovia de Commercio. Naval. cap. 3. num. 24.
36. Solam remanente questione, ubi Statutum non expressè concedit omnes periculosos Salvos Conductus, vel sequitur, quibus de jure possent Naves mercantiles, ac eorum Magistri, vel Naves, aut Vectores, sed aliquos tantum, intelligi ne debeat alios non expressè fuisse per Statutum exclusos; Super qua questione negativè respondendum censui ad tractata per Mascard. de Generali Statutor. interpretat. consil. 12. num. 4. & numer. 21. Cephal. consil. 138. numer. 50. lib. 2. Et per ea quae in controversiis casibus firmari sapienti in dist. 6. in addit. num. 46. lib. 1. Et in puncto quod per Statutum concedens aliquos Salvos Conductus, vel securitatem non intelligatur ceteri omnes denegari, qui de jure competere, affirmant Mascard. de Arbitrar. lib. 2. contrar. 4. cap. 337. num. 3. Torr. ad dist. post. in Criminali. rubr. 3. numer. 1. folio mihi 673.
37. Dummodo tamen Statutum non disponat per verba laxativa, aut simili alio modo expressa quolibet alios Salvos Conductus, vel securitates a jure elargitione excludat, ut innuit Torr. loco mox supra laudato.

ARGUMENTUM.

Mercator si de mandato alterius aliquid mercium genus emerit, an illico emporum mercium Dominium transeat in Mandantem, & quando situs?

Dominium mercium, an transeat in illum de cuius Mandato merces Mulioni, aut Naviculario traditur.

Explicatur Clausula per ratio di N. & a dispositione di N. frequenter adhiberi solite à Mercatoribus.

Mandarius quas personas repraesentet in emendo per se ipsum, aut ab aliis merces illi à suo Correspondenti committat.

SUMMARY.

1. Falli Series.
2. Traditio rei vendita solita Procuratori habetur pendente et si solita fuisset ipsi Principali.
3. Traditio Mercium solita de Committentis mandato, Mulioni, aut Naviculario, censetur solita ipsi Committenti, & num. 18. 19.
4. Mercator in transmittenda suas merces illi qui eas commisit, duplicem personam repraesentat, unam mandantem, alteram Procuratorem in eas emendo, & a ipso recipiendo.
5. Declara ut num. 20.
6. Dominium rei vendita transire nequit, nisi prius rei vendita ponderata, aut mansurata sit.
7. Declaratur, & limitatur n. 6. & 7.
8. Clausula per ratio, & altera à dispositione di N. probant Dominium rei translatum in N. & numer. 9.
9. Limitatur, & declaratur numer. 21. 22. 24. 25. 27. & 28.
10. Dominium transferri nequit, nisi etiam requisita concurrant, videlicet iustus, voluntas Partium, & traditio realis, aut per modum verum, aut filium.
11. Minister, seu Procurator substituens alterum, reprehendit nequit de mala substituti electione, si in substituendo intervenit consensus tacitus, aut expressus interesse habentium.
12. Mandatum suo Correspondenti à Mercatore datum, non praesumitur variatum, nisi clare probetur.
13. Solutio, & traditio verum non praesumit solita ante tempus.
14. Alioquin magis, quando alter ex Contrahentibus, cui solutio, aut traditio rerum fieri debet, ex parte sua non adimplevit id ad quod tenebatur num. 14.
15. Mercatoris solutio tantum, & cum summa diligentia negotia sua peragat.
16. Alius semper referri debet ad causam necessariam, non voluntariam.
17. Observantia voluntatem partium interpretatur.
18. Discretio Mandatorum modis diversimodum voluntatem Mandantis inducit.
19. Mandatum datum à Domino tradendi alteri suas merces, sufficiens non est ad transmittendum eorum Dominium, si Mandatum aliquali traditione non exceptatur.
20. Dominium rerum potest esse penes unum arbitrum, aut commodum, aut inconvenientem, & periculum Committentis stare potest, penes alterum numer. 26.
21. Verbum mto, & nostrum possunt secundum subjectum materiam, administrationem, & non Dominium importare.
22. Mercator quando Committenti voluit merces tradere, solent merces committat emendo ad computum, & risum Committentis, et alteri tradatur, cuius fidem sequuntur.

Libertatem Domini super Sarcinis Lanarum.

DECISIO AUTHQRIS.

ET DISCURSUS CXXXVII.

Recurramus DD. Bernascho Senit, & Suevis Eiburgensibus, quoad nonnullas Lanarum Sarcinas cum Ratione Sejana ab eis negotiatis, conventioni ab illis Creditoribus inter cum dicta ratione accedere, quamvis illi penconarum, & Creditu sua tenent pater, ab Ordinibus Mercantibus requisitis ad cognoscendum alios Creditores renuentes, excedentes, Periculis Magistratus Mercatorum benigneque fuisse hunc Insultum articulum, ex quo totius Causae momentum pendebat, mihi commisit, videlicet: an Lanarum Sarcinae ante dictae Rationis decoditionem, seu Dominium dicti Domini Senit, & Sociorum transierant, adeoque eis competere rei vindicatio, aut actio sua recuperandi à Creditoribus ratione proprietatis, non tantum Capiti.

Post

Post quamvis propolis difficultas, etiam si
ex menti gestis actibus, de preavisa opinio, quod
nequaquam dictarum Lantarum Dominium translatum
fuerit in dictum Dominum Sené, & Socor, qui-
bus tamen fuit ista qualia proprii crediti reservati-
onem, ut voluntatem suam consequerentur, iuxta for-
mam colloquii per dicti Magistratum Ductum con-
firmata.

Quo vero à rationibus, quibus nostra Sententia in-
iunctis, exordiamur, ut clarior casus veritas e-
lucere, fundis definitum, prius quidem in contrarium
per strenuus D. Sené defensoris oppositum fuerit, re-
censere, & adversario argumenta in locum, ac in
medium proferre, quibus per eos secuta Dominii transla-
tio, et abest.

Ex primo patet Dominii translatio confirmaba-
tur ab Adversariis ex mandato diei 27. Martii 1721.
à Nativitate per dictum Rationem Socorum, seu Sa-
batum ejus Complimentarium, Drellio è Civitate
Grosseti in iunctis in favorem dicti Domini Sené,
cujus verba referuntur in Delle Lane, che di mio vi
trovato, vi piacerei a disposizione del Signor Ber-
nardo Sené carissimo al presente Padrone Paolo Laz-
zarini, mentre che dal detto Signor Sené vi ven-
te, et qui sotto apposta la consegna. Sub quo do-
mante mandato expressa dicti Domini Sené habetur ap-
probatio. Et per me vi compiacere carissimo le sud-
dette Lane sopra il Navicello del Padrone Paolo
Lazzarini alla nostra consegna, con mandare Pa-
lone di Carica.

Post receptum huiusmodi Mandatum cum approbatione
dicti D. Sené, fuit Dominus Drellius de operatione
dictarum Sacrorum super Navigio Lazzarini soluti-
tus, illique executioni protinus demandavit, ut ex
Apodicta operationis clarissime deprehenditur.

Ad 29. Martii 1721. in Grosso. R. Magistro Pa-
drone Paolo Lazzarini ha carissimo in questo foglio di
Grosso per conto del Sig. Bernardo Sené Balle 68.
Lane per consegnare a Sabato N. e delle Mische,
e qualità inferiori.

Ex patet sub die dictæ Operationis dictus D. Drellius
sequens litteris Domino Sené respondit.

Dal Padrone Paolo Lazzarini mi è stato il di an-
tecedente consegnato un vostro ordine di dare al me-
desimo le Lane, che avevo di appoggio di Sabato
N. che in occasione di tale ordine vi restano
spezzate 68. Balle di Lane ben condizionate.

Ex hoc igitur patet illi facti serie, ac expositione in-
ferrebat, quod dictarum Lantarum traditio facta fue-
rit Domino Sené per dictum Lazzarinum ejus ad di-
ctas Lanas recipiendis Mandatorem. Nam cum per
dicti Sabati N. Mandatum constaret de ope-
ratione Lantarum tradendum Lazzarino Navarco ad
dispositionem D. Sené, & evidentè à dicto Sené de-
betur approbatio ejusdem operationis in sui comodo-
nem per Lazzarinum faciente, nec debuit contin-
gere de executione talium Mandatorum, operationis
solutes, & traditio Lantarum facta Lazzarino pro
Domino Sené, ut expressè ex apodicta Operationis,
& Epistola monitione, vulgo d. Avviso Domini Drel-
li deprehenditur, & refutata, inficiari neque, quod
traditio Lantarum facta per Drellium Lazzarino Navar-
co ob Mandatum D. Sené, haberi debeat, perinde ac
si ipsi D. Sené facta fuerit, cum traditio facta Procu-
ratori in Jure idem robur, & effectum fortiaur, tan-
quam si ipsi fieret Principalis, ad totum in seq. traditur.

Ultimo, f. di acquir. rer. Domini & l. 1. b. per
Procuratorem cum glossis in verb. acquiritur, & leg.
summatim 42. f. di acquir. vel mittend. possit. Rer.
de Admota. numer. 108. & respon. 19. numer. 1. &
seq. tom. 2. Rer. Grosseti. dist. 13. numer. 12. & in pra-
sentia in dist. 36. numer. 21. & seq. tom. 2. & in pra-
sentia terminas mercium configuratur. Multon, aut
Magistro Navis de Mandato Committentis Gratian.
Cap. 100. numer. 12. 20. & 21. & ibi Carol. Ant. De
Lac. num. 21. vixit & contraria. Card. de Lac. de Emp.
dist. 5. num. 6. & dist. 6. num. 9.

Addatur ulterius ad Inventionibus Domini Sené
in confirmationem facta translationis Domini, quod
idem Dominus Drellius atque sequendo penultima Sabati
dicti D. Sené duplicem personam representabat, &
nam-tanquam Procuratori Sabati, & alteram par-

ter dicti Sené Procuratori: Ut Procuratoris dicti
Sabati, ejus officium erat dicta Lanas tradendi, &
revertendi ad dispositionem Domini Sené: tanquam
verò illi Procurator debebat eas per se ipsum rec-
pere, ut eas emeret, & traderet dicto Lazzarino.
Quare utroque mandato excusio, negari nequit, quod
configuratio, & traditio dictarum Lantarum facta non
fuerit Domini Sené per personam Drellii Procuratori
dicti Sené, ut in similibus terminis, quod Correspon-
sali in translationem alteri proprias meritis de illis
mandato duplici personae vices expleat, venditoris scilicet
in vendendo proprias merces, Procuratori verò
committenti in emendo, & eas per se ipsum recipi-
endo plenè firmavit in dist. 38. in addit. num. 31. &
seq. tom. 2. de Commert.

Nec refutatur, quod dictarum Lantarum non secuta
fuerit ponderatio, quapropter earum Dominium ex di-
cto Sabato N. in dictum Sené mediante persona Drel-
li, aut Lazzarini Navicularii minime transierit. Card.
de Lac. dist. 5. num. 5. de Emp. & vendit. & dist. 13.
n. 4. & 5. de Crediti. Rer. Epist. cap. 134. n. 2. lib. 2.

Primo quia inter Mercatores, juxta eorum usum, &
consuetudinem, haud requiritur expressa, & formalis
mensura, aut ponderatio ad effectum transferendi Do-
minium intercom venditorem, sed sufficit talis quod
implicita mensuratio, aut ponderatio, quae habetur per
novulam, seu computum à Commisario transmissum
ut opinant animadvertit idem Card. de Lac. dist. 5.
num. 6. de emptio. & vendit. & melius dist. 13. ne
numer. 6. usque ad fin. de Cred.

Secundo quia semper verum non est, quod Domi-
nium rerum consistentium in pondere, numero, vel
mensura transierit neque sine precedenti mensuratio-
ne, ponderatione, vel numeratione, quapropter ani-
madvertendum est, quod ex eorum mensuratio, aut po-
nderatio ad perfectionem venditionis necessaria est, qua-
ritas abique illis incerta tenentur venditio, proinde ex
gr. sequeretur in venditione eorum modicum trahit,
aut certum flacionum praedi, quae absolute imperfecta
tenentur, neque in alium transferi Dominium, cum tunc
mensurationem incertum se qui modis praedic, vel sta-
tuta vendita sint. At quando mensuratio, & ponderatio
ad nil aliud requiritur, quam ad declarandum integram
petri quod venditio, quod quovis impiebat, vel si
ipsi sit certum, explicat tamen haberi neque sine tali
mensuratione, vel ponderatione, ut exempli gratia.
Si quis vendidisset rotas Triacum Horrii, vel Vi-
num, cellae vinariae decem aureas pro quolibet m-
thio, & duo aureas pro quolibet casto. Hoc enim
qui cum certum sit, & quo truco, & Vino agatur,
& motum utriusque sit praedictum, cum mensuratio requi-
ratur tunc solum ad integram pretium paribus demon-
strandum abique mensuratione, vel ponderatione trans-
ferri potest rei venditio Dominium in alium, ut perdo-
ctus docet Epist. Rer. dist. soluti. cap. 134. numer. 1.
usque ad fin. 17. tom. 2. De Lac. ad Gratian. cap.
500. numer. 14. vixit, quod venditionem trahit, lase
Altman. de Commert. lib. 1. par. 1. quod 2. f. 1. nu-
mer. 3. & 9. fol. mibi 277.

Com in secundum huiusmodi distinctionem non parte verum
est, eo quod non in genere dictarum Lantarum secuta
fuerit negotio, sed praecisè illa, quae configurat, &
ultimae fuerint, comprehenderetur in Contrachi cum
certo pretium pretio pro singulo Lantarum dictarum La-
narum certiorum firmis; Mensurationis, & pon-
derationis dictas requiritur debere potest translationis Do-
mini in Dominium Sené mediante persona Drellii, ut
Navicularii.

Aliter huiusmodi DD. Informes pro D. Sené,
quod ad compositionem ipsius onerata fuerint dicta Lane,
ut constet ex ipsa Operationis Apodicta. ibi ubi ha-
retur in questo foglio di Grosso per conto del Signor
Bernardo Sené, quod Causula per conto dictarum La-
narum Dominium petes D. Sené demoluit Capor.
dist. 133. num. 3. ubi per conto de N. quid, vere im-
portet, & vide infra in dist. 161. num. 23. & seq.
ubi sunt; & in dist. 44. num. 4. & in addit. num. 60.
& quod talis operatio facta fuerit in executionem man-
dati dicti Sené his verbis exarati, a disposizione del
Signor Sené, ex quo patet bene inferri in eundem
denic Domini secuta fuisse translationem Apodicta de
Adress. dist. 87. num. 36. & seq.

Hic tamen non obliuiscendum, quomodo prima fronte argui pondera, ac momenta aduersariorum argumenta esse videantur, nihilominus omnibus causis circumstantiis mature discussis, ac perpensis firmiter tenet dictam Lanarum Dominium non fuisse in D. Senie translatum, ex Juribus, ac rationibus infra adducendis.

Et primo primum debet in facto qualiter dictæ Lanæ cum alia quantitate longè maiori negotiaz fuerint ad Sabatho, cum D. Senie in permutationem, diversarum Mercium, & pecuniarum, & quod in tali negotiatione per ceteros conuenient fuit, quod dictis Senie statim Sabatho merces in permutationem promissa tradere, ac consignare deberet, quo vero ad pecunias ipse eas teneretur eidem Sabatho persolvere in ultima consignationis acta, quæ imperium suo tempore erat facienda de residuo ordinum Lanarum negotiarum in quantitate, ut diximus, longè maiori illis, de quibus disputari conuenit, & ultimus periculo D. Senie dictæ Lanæ ex Grosseio Librarium transferretur.

Hic ergo præmissis fundamenta omnia aduersariorum, quibus præsentia Domini translatio innotebat, mole sua corrumpit, facilius negotio resistunt.

Primum Aduersariorum argumentum desumptum ex mandato Sabathi Drelio dato onerandi dictas Lanæ ad dispositionem D. Senie super nauicula Lazzerini, & posita ad eodem Drelio executioni demandato, nullius ponderis est, ac momenti: Quoniam licet ad transferendum Dominium tria requirita necessaria de jure requirantur, scilicet titulus scilicet, partium voluntas, & res lrastratio, aut per modum verum, aut scilicet ejusdem rei cum recipere debent *Non in disc. 44. numer. 13. & 18. de Commercio*: ex dicto mandato nequaquam talis voluntas in dicto Sabatho potest inferri, multoque minus ex subsequenti ejusdem mandati executione justificari valet prætextu D. Senie Lanarum traditio mediante persona Nauicularii Lazzerini.

Non inferri voluntas, quia si dicti Sabathus navigationis periculum subire noluisset, quod in dictis Lanis Grosseio Librarium transvehendis, potuisset contingere, sed potius per pactum expressum voluit, quod in succumbere D. Senie, ita etiam in transvehendis dictis Lanis Librarium, fuit de cautionibus sollicitus, ad hoc ut eorum periculum nequaquam ei imputandum foret: idcirco cum suo mandato dicti Drelio dato, ment Sabathi, & voluntas summopmodo fuit approbationem exigendi à D. Senie circa onerationem tantum Lanarum (quas ad ejus commodum, & dampnum, vulgo per *quo contra transmitti à dicto Drelio ipse Sabathus ordinare*) super Navigio Magistri Lazzerini, ac iniquam *11* à D. Senie postea illi culpe defecit, aut negligentia nota infligi, casu quo in itinere risum, vel Baricaria super dictis Lanis contingeret, nam quando in electione personarum, vel Navis, super qua decernit ut mercium oneratio, consensus accedat habendum interesse, tunc omnis negligentia, aut male, & imprudens electio non cessat disputari *Atque de dec. 72. numer. 23. Marin. ad Reuerent. dec. 206. in fin. Et reuera quod hæc facit Sabathi mens, clare, & evidenter ex dicti mandati tenore colligitur, si in genuino, & perfecto verborum sensu intendendum sit* *1. ibi de Lano, de di. m. vi. transire, ut placet a dispositione del. Sig. Senie caritate ad presens Padron Paolo Lazzerini, mentre che dal. d. Sig. Senie vi venga qui fatto approvare tal consegna*. Quæ verba in suo recto, & perfecto significato, nil aliud important, quam simpliciter Mandatum Drelio injunctum onerandi Lanæ super Navi Magistri Lazzerini ad dispositionem, & voluntatem dicti Senie, nempe, si eadem ita videbitur, modò etiam sub eodem Mandato expressa illius habetur approbatio ejusdem onerationis, sed ex dictis verbis hanc dare inferri (propterea tenet dictum Senie) quod interdicti dicti Sabathi fuerit transferendi in se dictarum Lanarum Dominium.

Quod verò id verum consentaneum sit, demonstratur ex Literis Sabathi Drelio paulo ante scriptis, in quibus agendo de simili mandato onerationis Sarcinarum 30. ad computum ejusdem Domini Senie, expresse cum monuit, quod à Magistro Navis Apodizari onerationis illi Lanarum exigere tractandum Librarii prædicto Sabatho, & quod eandem agendi formam per oculos habere teneretur in exsequendis ite-

posteriorum omnibus aliis mandatis, quæ hinc innagebantur pro statum Lanarum residuo, prout ex Epistola colligitur *ibi* *1. ibi*.

Da miei Samol, e Nipoti di Senia vi è stato fatto consegnare certi a mia disposizione Balle 100. circa Lano, oltre quelle tenore del Carro, ac. avendomi a Conto fatto ordine oggi per questi Senia di Balle 30. delle medesime, e ando facendo in appello del resto: Piacervi però fare la di carice per qui a me diretta, per poterle io consegnare a peso a detto Senie, e tui farate per tui se lo avessero fino a nuovo ordine, ed avrete il vostro.

Cum igitur ex præcedenti Epistola expressa, & clara habeatur Sabathi voluntas, quod in mandatis imperium per eum dandis pro oneratione Lanarum ad risum, & computum D. Senie non intendebat ob talem onerationem, & consignationem per eum navigianas fieri demandant, dare, & consignare Lanæ dicto Senie, & per consequens in eum eorum Dominium transferre; Præsumi nequaquam debet, quod ejus voluntas in sequentibus illis mandatis fuerit immutata, nisi manifeste contrarium probetur, ut finivimus in his terminis in *disc. 119. numer. 72. & 73. de Commercio*.

Uterius animadvertendum est, quod si Sabathus de tempore, quo tale mandatum Drelio dedit, non tenebatur tradere Lanæ, non solum quia talis traditio peragenda erat secundum conventiones post multorum mensium lapsum, sed etiam quia ex parte dicti Senie nondum fuerat contractus adimplementum scilicet, nequod ex eo tempore nondum omnes merces Sabatho tradidit, prout tenebatur in vim permutationis, multo antea eas consignare; Quamobrem præsumendum est illam ante tempus traditionis faciende dictarum Lanarum, multoque minus ante adimplementum parvis contrariis eas dicto Senie tradere voluisse *Alexand. consil. 210. numer. 3. vbi dicitur quod illa Littora lib. 7. Angel. consil. 127. in fin. Per. de Lano. cap. 37. numer. 38. & 39. Res. in. vbi dicitur de. 108. numer. 10. nota 1. & 39. De Lano. disc. 159. numer. 72. de Dec. & Quod præcipue procedit inter Mercatores, qui in Negotiationibus caute, atque attente procedere solent Saverio de Asteu. part. 3. numer. 129. quem sequitur Fontanel. dec. 306. num. 19. in fin.*

Atque hinc validior, & fortior emerge conclusio, quia si Sabathus non tenebatur (quando Drelio dedit prædictam onerationem) tradere dicto Senie dictas Lanæ ad effectum transferendi in eum dominium, illarum, præsumi nequit voluisse illi executioni eum prædicto ejus Mandato demandare, sed potius onerationem committere cum approbatione D. Senie, quæ necessaria erat ad omnem futuram disputationem tollendam in casu, ut vidimus, aliquis in contrarium eventus, cum de Jure aliam semper debet ad causam necessariam, nunquam ad voluntariam *16* referri *Non in disc. 21. numer. 16. & disc. 38. numer. 28. de Commercio*.

Validissimum tamen argumentum ad probandam talem fuisse voluntatem Sabathi, potius suspexit obesse *17* vultus, quæ immediate post prædictam Mandatum dicti Sabathi in praxi deducta videtur. Etenim statim ac prædictam Mandatum dicti Drelio receptum, onerata quidem fuerint Lanæ ad commodum, & dampnum, vulgo per *quo contra dicti Senie, quia Lanarum periculum & interesse ad eum verè spectabat, sed cum pacto, quod traderetur dicto Sabatho secundum ejusdem voluntatem in præcedenti epistola expressam, de verbis ad verbum relata. Librarii Porcum affectus Navicularii Lazzerini Lanæ tradidit dicto Sabatho secundum expressam in Apodiza onerationem, quæ cum in suis cellis reposita, nec unquam (quod peculiariter dignum est consideratione) reclamavit contra dictam consignationem D. Senie, nec judicialiter se opposuit aut contra Drelium, aut contra Sabathum, quod agere debuisset D. Senie, si à prædictis injusti bona fides commercii violata fuisset: Cuius autem ponderis, & momenti sit observatio ad voluntatem patrum interpretandam, supervacuum est auctoritatem comprobare, cum id explorari jura sit, & habeatur tamquam opinio ab omnibus Do-*

horibus sine ulla diffidii passim, & communiter recepta.

Additur denique, quod quando Sabathus anno precedenti in Civitate Grossi voluit effective tradere aliquos Lanarum parvas, ad effectum ut io cum eorum Dominium transferretur, dum tunc tempus configurationis iam praeterisset, mandata dedit Domino Drellio in terminis omnino diversis, imperantibus providendis veram Lanarum traditionem, & translationem Domini in dictum Sené, uti apparet ex mandato dicti 9. Augusti 1720. ubi, *tutto le Lane, che vi trovino te da mia assistenza, vi consegnarete consegnarle al Sign. Bernardo Sené, a loro ordine S. P. in una, & più volte, con alcuni avvisi diffiniti di tutto il seguito*, & similiter ex altero Mandato dicti 23. Septembris 1720. ubi *in virtù di questo mio ordine vi plicata consegnare all'ordine S. P. del Sig. Bernardo Sené tutte quelle Lane, che avete di mia assistenza con alcuni diffiniti note.* Quibus additur etiam alterum dicti 11. Octobris ejusdem Anni 1720. ubi *in virtù di questo mio ordine vi plicata consegnare alli Signori Bernardo Sené, &c. a chi vi ordineranno i medesimi tutte le Lane, che vi saranno pervenute a mia disposizione con alcuni diffiniti avvisi.* Quare cum de praesenti videatur, quod Sabathus circa controversias Lanarum Sarcinas, de quibus nondum venerat traditio tempore, attamen etiam non adimplemento, atque inobservantia Domini Sené diversimode se gerent ad praecedentibus mandatis, eo quod non dederit circa Lanarum, de quibus erat dispositio, mandatum directum tradendi eas in Civitate Grossi Domini Sené, sicut aut ad ejus ordinem S. P. sed eas tantum onerandi, ut transferrentur Librum, &

18 tradere Sabatho; Quare in hoc discreto mandatorum modo observato a Sabatho, facile arguitur, quod ejus voluntas quoad mandatum controversias Lanarum respiciens, laud erat eas tradendi D. Sené ad effectum transferenda in ipsum eorum Dominium, ne in similibus terminis rationabatur *Rat. Roman. decis. 228. numer. 21. per. 13. res. & post de Luc. de Testam. in Atonis. decis. 3. num. 8. & Rota infra in Calen. Transactis 1713. coram D. Audet. de Commis. §. Punctis quia de herede in praesentia terminis Arsal. decis. 6. numer. 9. de Abbat. & Rota Roman. apud Paulat. decis. 36. tom. 1. decis. 3. numer. 16.*

Ultima voluntas defectum in dicto Sabatho tradendi Lanarum D. Sené per Navicularium Lazzarinum, defuit etiam actualis traditio, & igitur consignatio, quia praedictae Lanarum oneratae, & consignatae fuerunt a Domino Drellio praedicto Lazzarino, ut transvehicerentur, & traderentur Librum Sabatho eorum Domino, non vero D. Sené, talisque fuit Navicularii obligatio, ut constet ex Apodicta onerationis dicti 20. Martii, & 31. Aprilis 1721. ubi

19 *A. Magnifico Padron Paolo Lazzerini ha varicata in questo Fatto di Grossi per conto del Sig. Bernardo Sené 62. Balle Lane per consegnarle al Sig. Sabatho N.*

A. Padron Andrea Cordelli di Livorno ha varicata sopra il suo Navicello chiamato SS. Pietro, & Andrea Balli & Lane affittate, o ben condizionate per conto del Sign. Bernardo Sené per consegnarle a Sabatho N.

20 *Et quemadmodum Navicularius, seu Mulio nihil aliud facit, quam instrumentum, quo res ad eorum manus perveniunt, quibus ob hoc distigantur possibiles huius est eorum traditio, ita quotiescumque D. Drellius, penes quem reperiebantur Lanarum dicti Sabathi, eas tradit Naviculario, ut eidem Sabatho consignarentur, fingit quod Drellius immediate eas tradit Sabatho medio Navicularii interposito, per ipsum in leg. qui ante 14. §. Confignatio, & leg. & licet 15. §. de confignat. penitus de his generaliter Barrol. in d. Confignat. numer. 1. voss. quarta nota & sequ. cum aliis Reperentibus; Angel. de Perus. conf. 44. numer. 1. circa modum & punctualiter Nos supra cum aliis citatis decis. 44. numer. 15.*

Haec usque enarratio de facili colligitur inapplicabilitatem nostri conclusionem ex adverso allatam, videlicet quod traditio rerum, vel mercium, facta Procuratori, habetur perinde ac si Dominum Principalem fore

ita fuisse, quia, ut vidimus superius, in nostro caso, non solum defuit in dicto Sabatho voluntas tradendi Lanarum, sed ipsius eorum traditio D. Sené, quia ex traditione facta per D. Drellium Naviculario, inferri nequit, quod D. Sené Procuratori facta fuerit, dum Drellius eas tradidit Naviculario ad finem, ut transvehiceretur, & traderentur Sabatho; atque ideo in hoc caso Navicularius haberi debet tanquam simplex instrumentum Drellii, qui tali modo, vel instrumentum eas tradidit, & consignavit D. Sabatho.

Pari neminem ratione cadit alterum fundamentum representationis plurimum personarum, quae consideratur a Doctoribus in Commercio de mandato aliorum Mercatorum merces emente. Quo casu verissimum est, quod qui pro alio emit, officio fungitur Procuratoris tam in emendo, quam in recipiendo res emptae pro Mandante, & ita merces receptae ab eo tanquam Committentis Procuratore, habentur perinde, ac si emptae, & receptae fuissent ab ipso Mandante, sed in nostro casu nequit haec plurimum personarum representatio considerari in Drellio, videlicet Sabathi in tradendo Lanarum, & dicti Sené in illas recipiendo.

Quoniam a Sabatho nequaquam fuit Dominio Drellio tale mandatum, nec tacitum, nec expressum injunctum, videlicet tradendi sibi ipsi representantem personam Domini Sené dictas ejus Lanarum, nec a Domini Sené ordinatum fuit, quod pro se dictae Lanarum recipere, quibus mandatis deficientibus verum, & legitima traditio cum Domini translatione haberi nequit, ut optime observat *Rat. Roman. decis. 6. numer. 8. tom. 1. inoff. Penit. & Non in off. 44. numer. 15.* sed solum mandatum, ut vidimus, restitueretur ad onerationem Lanarum ad dispositionem dicti Sené (hoc est quodcumque ipse voluerit) super Navigio Magistri Lazzerini, & quando talis oneratio fuit eodem mandato a Domini Sené approbata remaneret, quia translatio dictarum Lanarum & Civitate Grossi Librum contingere, & fieri ad ejus ritum debebat, imo, prout a nobis consideratum fuit superius, voluntas expressa Sabathi mandatum erat, quod dictae Lanarum sibi ipsi traderentur, idcirco in Apodicta Onerationis obligatur ipse Navicularius Lazzerinus, quod post ejus incolumem adventum eas traderet dicto Sabatho, ut id fuit plene a Drellio, & a Navicularii executioni demandatum, non obstante, quod D. Sené sub mandato sibi tradito a Sabatho, praeter ejus approbationem, addiderit pro sui arbitrio, indicio dicto Sabatho, quod deberet onerari a Drellio, ut sibi traderentur Librum, quod consulto a Drellio factum fuit, quia Drellii officium erat voluntatem Sabathi sui principalis exequi, non autem illam D. Sené.

Nec refragatur, quod in mandato quod Drellio datum fuerat a Sabatho, apposta fuit clausula a dispositione del Sign. Sené, quia haec clausula non importat translationem Domini ut punctualiter *Rat. Roman. apud nostr. Tractat. de Commercio, decis. 44. numer. 9. & sequentibus, & non 12.* sed solum denotat mandatum cum libera per se in leg. Lucius. §. Creditur §. mandati. Paris. conf. 107. numer. 36. vol. 3. Galin. de Procurat. per. 4. cap. 1. num. 20. Conf. de Confignat. quod. 67. num. 31. & Rota Roman. Scraphin. decis. 541. num. 4. & apud Paulat. decis. 36. tom. 1. decis. 2. numer. 16. & non in decis. 44. num. 10. & 11. & ita eorum datum fuerit a Sabatho tale mandatum cum libera dicto Sené quoad onerationem solum Lanarum, videlicet circa Navicularii approbationem, Onerationis tempus, & quantitates Lanarum onerandarum (quod sane optime hinc perspicuum est, nam cum dictum Sené in viti praedicti patris subire deberet periculum Lanarum, & Civitate Grossi Librum vehendarum) idcirco Sabathus quoad onerationem voluntatis, & dispositioni dicti D. Sené obtemperare, & obsequendum debebat.

Sed tale mandatum cum libera voluntatem extensi potest ad hoc, ut traditio Domini Sené dictarum Lanarum operaretur ad effectum transferendi in ipsum Dominium in praesentia dicti Sabathi, & contra expressum ejus voluntatem superius demonstratam *Cenz. de Confignat. quod. 67. numer. 31. in fin. & Rat. post eam decis. 482. numer. 4.*

Et quamvis responderi posset (quod nequidem admutum) quod Domini Sené cura dicto mandatum

cum libera committere Dretilio possit traditorem Lanarum suo nomine Naviculario faciendam, nihilominus cum tale mandatum nequaquam executum fuerit per Dretilium, eo quod eas oneravit, & tradidit Naviculario ad finem reddendi illas Sabbatho, cui re vera traditae fuerunt, affirmari nequit, quod Lanarum traditio facta fuerit in manibus dicti Senie, ut punctualiter probat Regium Siciliae Tribunalium apud Andiam, *decis. 11. numer. 10. & 11. pars. 1. quoniam sequitur Janen. decis. in nostro tractatu de Commercio. decis. 44. num. 14. & 15.*

- 24 Nec opus est, quod interdum verba *alla vostra disposizione* viti habeant dominium demonstrandi, ut monuit *Ansaldo. decis. 87. num. 26. de Commercio*, nam id procedit quando subiecta materia, cui aptentur, id exigat, & concurrant omnia requisita necessaria ad translationem Domini; in casu autem nostro deficit voluntas Sabbathi, & traditio Lanarum in manibus dicti Senie, quod sunt duo requisita necessaria ad transferendum Dominium, ut punctualiter respondendo huic objectioni observat eundem *Rex. Genes. apud nostram Tractatum de Commercio. decis. 44. numer. 12. & 13. & probat idem Ansaldo. dicta decis. 87. nu. 38. & 39. & ut ad rem nostram observat Gratian. caput. 730. numer. 2. 3. 4. 5. 6. & seq.*

Nec meretur accendi foodamentum ex Apodicta onerationis deductum, ex qua deprehenditur, quod dictae Lanarum oneratae fuerint ad Dretilio per *Conto Dom. Bernardi Senie*: ex qua enim clausula a *Conto* praesumendum est, quod Lanarum Dominium spectet ad dictum D. Senie secundum auctoritates supra in objectione relatas.

- 25 Obiectum enim procederet, quando ex facto contrarium non erueretur, sed sicut in casu nostro ad evidenciam demonstratam est, tam ex dicta onerationis Apodicta, in qua expressè injungitur Naviculario traditio in manibus Sabbathi, quam ex aliis circumstantiis, quod non solum Sabbathum nonquam voluntatem habuerit dictarum Lanarum Dominium transferendi, sed etiam quod nec illarum traditio fuerit facta, idcirco ex clausula per *Conto del Signor Senie* praesumitur nequit in illum Dominii translatio, sed dicendum est, quod apposta sit ad significandum solum interesse, quod in dictarum Lanarum oneratione habebat dictus Senie, & idno periculum quod subire poterat, ut punctualiter in simili causa conciliationis clausula per *Conto animadvertere Senat. Mant. apud Manent. decis. 72. numer. 42. vers. quod littera Cambii numer. 43. atque etiam quia nomen efficit D. Senie, quae esset illi Lanarum, quae ejus periculo onerabantur, quod necessarium erat, ne fraudibus ansa praeretur juxta momentum *Rex. Rom. decis. 571. numer. 15. & 16. pars. 5. rec. & Nos in decis. 4. num. 12. vers. in casu huius de Commercio.**

Et revera sicut novum in Jure non est, quod Dominium, aut titulus remanere possit solum penes unum, & totum commodum, & incommodum, & periculum contractus apud alterum *Gratian. cap. 730. num. 49. & sup. 970. Salgado. Labyrinthi. Crediti. pars. 1. cap. 35. num. 11. & Rex. decis. 57. num. 2. & 3. pars. 14. & Nos in decis. 5. num. 28. & 29. & magis in individuo, quod Dominium rei vendit, & non dum tradit fit apud Venditorem, quavis utilitas, & commodum, & incommodum, aut contractus periculum, aut rei vendit fit emptoria, secundum *stat. in l. servi emptor. ff. de periculo, & commodari venditae Praetor. inst. 33. n. 69. Allegard. Sen. conf. 9. num. 27. 28. 29. & 30. & num. 33. Benden. collect. 49. num. 32. & melius num. 117. 120. & 121. tom. 1. Astarfell. ad Causas. Litter. decis. 196. num. 6. & 7. Santez. de Praetor. par. 1. quod. 31. n. 30. Urrubel. consule. 2. num. 72. & seq. & ibi in prima Append. n. 7. & Nos in decis. 38. num. 14. & 15. & decis. 56. n. 19. ita cum ratione periculi, & interesse spectamus ad D. Senie, poterit reddi D. Dretilius dicere in Apodicta onerationis per *Conto del Sig. Bernardo Senie* in hoc fuisse simplicis interesse, & non Domini, propter subjectionem materiam, hae clausula interpretanda est *Alfovent. d. decis. 72. numer. 43. uni***

- 28 pariter interpretatur clausula a *vostra disposizione* in fensa simplicis administrationis, ut vidimus, & verba *mia, & supra* quavis de sua natura Dominium si-
29 *Cajares. de Commercio. Tom. II.*

gificans, interdum ex causa subiectae materiae solum administrationem importans *Nos in decis. 44. numer. 22. & 23. Rex. cor. Coris. decis. 481. numer. 3. cui conferunt ea, quae congerit Gratian. cap. 730. numer. 2. & seq. & decis. 411. numer. 7. pars. 13. recitat. quibus auctoritatibus insufficiens, enim argumentum deprehenditur, ex quo pretendatur ad D. Senie inferri pro fit Dominium, eoquod Lanarum periculum ipse subiret.*

Pertinet Mercatorum, quando transmittunt aliquod proprium Mercium genus alicui committenti sibi non bene cognito, solent quidem merces onerare ad communem, & periculum Committentis, sed ut alii Corresponsali amico consignentur, ad hoc ut ab eodem merces mandanti postea tradatur, & in acta traditionis, pretium mercium, vel cuius recipiatur: Quare juxta communem Mercatorum consuetudinem Clausula per *contu* possit secundum subiectam materiam, & mandanti onerem, ad periculum, & interesse referri, quod quis habet super mercibus, non vero ad Dominium, quod habere ille nequit, quando requisitam deficit traditionis mercium, &c.

ARGUMENTUM.

Girataris an Cedulam Cambii exigere possit per tractas, quas de Acceptantis mandato facit, & si ita trahendo sibi praesudicet, adeo ut decocto postea Acceptante, ei non competat amplius regressus contra Girantem, & alios obligatos.

Mora in transmittendo processa quando praesudicet nec ne.

SUMMARY.

- 1 Falli expostio.
- 2 Girataris habet regressum contra Girantem, quando de littera girata non solvatur.
- 3 Novatio prima obligatio non inducitur, nisi per expressam Partium voluntatem, aut per aliam omnino incompensabilem.
- 4 Qui de mandato alterius trahit, nequit dici Trahentem, sed Procuratorem illius pro quo trahit.
- 5 Novatio non praesumitur, quando eam inducenti valde esset prejudicialis.
- 6 Novatio non inducitur ex assensu ad maiorem causam, & securitatem gessu.
- 7 Novatio non inducitur ex variatione circa modum solutionis.
- 8 Novatio non deducitur ex assensu ad adimplementum, & exortationem prima obligatiois remanentibus.
- 9 Mora in transmittendo processa praesudicet litteras Praesentati.
- 10 Limita, quando processa fuissent inutilia numero 10.

Janen. Litterarum Cambii.

DISCURSU CXXXVIII.

Thius Ulisipponensis tradidit Cambialem litteram petiam. 1000. ad ordinem Sympronii Romani supra Cajum Veneum ab eo nempe solvendam Janenici; Sympronius cum cessit, seu pignori Lucio Janenici; Lucius scribit Cajo, ut litteram predictam acceptet; Cajus Lucio respondet, quod de valore ejusdem litterae sibi Veneum tractam faciat, quoniam quamprimum illic pet cum adimpletur; Lucius statim tali responso recepto, praedictam tractam supra Cajum exquirat, anqueam illius solutionis emptus habatur, nec non immediate post elapsum solutionis tempus proestitum emissi, eodemque tempore Franciscum, tam de tracta secuta, quam de levato proestito centesimo reddidit; Franciscus Lucio respondendo statim illum interpellat ad sibi transmittendum dictum proestitum, ac Lucius illud transmittere retardat sub fide, assepe, quod Cajus tractam praedictam adimpleverit; Deinde monitus Lucius de non adimplemento dictae tractae, proestitum misit Francisco suum cum suis rivalentia, & interea post paucos dies Cajus Veneus, do-

D coisit.

esse. *Franciscus* recepta epistola *Lucii* cum dictis pro-
testo, penitus sine reclusionem *Rome* perit ad *Sem-
pronio*, cui protestum gratis percipere. *Sempronius*
illam tenet sub colore, quod *Lucius* prius obli-
gationem propter tractum praedictum *Cajo* solutum non
tenere, & quod ad mittendo *Romam* protestum re-
tineat.

Hic igitur fuit serie pertractata, ut exposita *D.
Petri Pauli Vazii* viri in Mercatura Negotio appri-
mate versati, opinioni in favorem *Lucii* per eum fir-
mate adhibeo.

Et re vera dubitari non valet in nostro casu, quod
iure competat *Francisco* tegeretur contra *Sempronium*
priorem garantem, cum iuxta supra *Cajum* redierit
Lucio *Jansenii* protestum, ut firmavi in meo *disq. 55*
num. 3. & 9. rem. 2. de Commercio.

In nihilum refragant, quod exinde remaneret pri-
ma *Semproni* obligatio propter ejus novationem, quae
affertur sequitur, & facta a *Lucio* cum tractu per ip-
sum *Cajo* facta.

Quoniam novatio prima obligationis affirmari ne-
queat, quod committit, nisi per expressum Partium vo-
luntatem habeatur, quod ipse novationem facere,
primaeque obligationi derogare voluerit, aut per ac-
tum omnino contra contrarium, & obnoxium, ut hic
hodie concors *DD.* Sententia ex autoritate textus in
*L. finali C. de Novat. Mart. Aed. exam. 41. num. 1.
2. 3. & seq. ad d. 9. Anfeld. dec. 67. n. 3. & Rot.
vic. dec. 213. sub. 5. part. 19. Cord. de Lat. dist. 67.
num. 2.*

Expressa non tantum horum voluntas in nostro ca-
su, quia imò in contrarium adest, & deprehenditur
expressa voluntas; Quo verò id patet, scilicet cum est,
quod *Lucius* tractum fecit *Cajo* ad computum, &
riscum *Francisci* girantis absque ejus obligationis re-
missione, & relaxatione, nisi in casu sequenti dictae
tractus adimpletione, ut et dicti *Lucii* littera clarissime
revelat sub die 7. Decembris 1630. dicto *Francisco*
Rome scripta, cum qui et inter cetera, significat,
quod in sequenti *Mehomedis* et transmittetur
protestum, ut de illis le vultu possit, pro reimbursemente
pecuniarum suarum a *Sempronio* omnino, quare ex hoc
patet, quod *Lucius* non intellexit, non solum pro
le novare, quia cum ejus epistola sit clare expressit,
praedictum tractum facere ad commodum, & riscum
Francisci, de idem tractus importante non sunt *Lucio*,
sed *Francisco*, nam quando tractus de mandato alteri
ipse dicitur Dominus tractus, pro quo sit ipsa
tractus. *Sammier. cent. 170. n. 1. & 2. & contrav.
181. num. 9. 10. & 11. Anfeld. dist. 5. n. 33. & Nos
in dist. 57. n. 1. de Commercio.*

4. Nec etiam intellexit pro *Francisco*, de in ejus dam-
num, & praedictum novare, quia eodem tempore,
quo *Lucius* *Cajo* tractum fecit, scribit *Francisco* vel-
le protestum elevare, ne aliquid praedicti contin-
gat, & possit illius vigore agere contra *Sempronium*
pro sua reimbursemente, alias, si *Lucius* novare intel-
lexisset in praedictum *Francisci*, obstat hoc loci ex-
pressis illius voluntas, quoniam ostendit in transmittendo
ei protestum ad hunc praesentem effectum, ne ledatur
in reimbursemente, sibi a dicto *Sempronio* debita, cui
expressit *Lucii* voluntas altera non minus evidens,
& clara *Francisci* voluntas adest, qui respondendo *Lucio*
tractus approbat, licet ei insinuat, ut quicquid
ad eo sibi praedictum protestum, ut periculis, trans-
mittatur ad finem agendi contra *Sempronium*.

Præterquamquod novatio nunquam perfumitur,
quando per eam grave praedictum irrogatur, quia
imprudens tanto reparet debere huiusmodi novationis
5. *Auctor*, quod nequaquam est sciendum *Marcus*.
Item. 41. num. 76. & dist. 67. num. 22. & seq. & num. 190. & 30. prope in Causa nostra, in quod-
dam, & *Franciscus* sentire, & sine casu per se ipso
permittere suis respective reimbursementibus contra
eos, qui de iure contrahunt, minime singulis, quod
Lucius tractum non fecit ad sui arripitum, & volun-
tatem, sed de mandato *Cajii* quomorem fecit ei alia
mens, & intentio in hoc non fuit, quam faciliorem
Cajii solutionem reddendi, ad effectum, ut prius
illa haberetur in utilitatem, & beneficium omnium,
etiam in eadem habuerunt, ita affirmari nequit, quod
6. novare voluit, nam quod ad majorem cautelam, &

securitatem sit, novationem nequaquam tollat, *Mart.
Aed. Exam. 41. num. 39. & dec. 67. num. 33. &
plene Salgad. Lalyrius. Credit. part. 3. cap. 11. num.
78. 79. & num. 94. & 95. Urrut. dec. 44. nu-
mer. 14. 15.*

Nec affirmari valet, quod tractum alius, cum sit
incompatibilis, effectum novationis habeat, cum quis
ipse tractus in nihilum primae obligationis substantiam
immittat, sed solum solutionis modum, quae licet sa-
tis fieri debet, plane tamen *Lucio* pro sui pro-
prietate ad *Cajii* requisitionem, & ad finem istam prom-
pente, & ruitus consequendi, quod *Cajus* per me-
um dictae tractus eundem solutionem Venturifacere,
ut affirmat *Mart. Aed. Exam. 41. num. 60. & seq.
dec. 67. n. 44. & 45. Urrut. de Transact. quæst. 73.
num. 11. Gratian. cap. 509. numer. 16. & seq. &
ibi De Lat. n. 3. Mart. Aed. exam. 378. num. 37. Ro-
vic. dec. 213. num. 35. part. 19. & coram Emerico.
dist. 1316. numer. 10. tum quia indubitati Juris est,
quod per quemcumque novum actum, aut obligati-
onem secutam, non inducitur prius obligationis no-
vatio, quocumque constet, quod novus actus ge-
stus sit ad effectum illius adimpletionem, aut execu-
tionem consequendi *Mart. Aed. Exam. 41. num.
64. & Cajo. Lat. dec. 38. num. 41. & 42. Mart.
refol. 57. num. 12. Epist. Rocc. dist. 10. cap. 181.
num. 38. Anfeld. de Commercio. dist. 98. num. 41. Sal-
gad. de Credit. part. 3. cap. 11. numer. 81. Urrut.
de Transact. quæst. 73. num. 10. 11. & 12. Item dec. 41.
num. 14. & 15. Mart. Aed. refol. 57. num. 18.**

Majus, & sanior difficultas considerari debet, si
Lucius requisitus de ceteri ei processu transmissio-
ne exceptioni non demandasset, & ex mora obsequi
Semproni praedictum commiserit, jura per Nos firmata
in dist. 54. de Commercio.

Sed sicut et factum cognoscitur, quod *Lucii* mora
in mittendo protestum *Francisco* *Rome* non fuit Ti-
do *Ullipponensi*, & per consequens neque *Semproni*,
neque *Francisco* praedictis, ut docet, & ex fa-
cilius intelligitur, & considerat Dominus Varcas,
attento longo circuitu, quem explere debuit pro-
testum *Juntas Romanas*, *Roma* ad *Urbem Ullipponensem*,
& pro restu ex urbe *Ullipponensi* ad eam *Ven-*
etiam, qui quidem circuitus tantum temporis di-
lationem sibi expectat, ut *Titus Ullipponensis* eo
non non possit, nisi post Cui deceditionem: Ita quod
libet protesti mora, imò totius ejus defectus in sol-
la haberi debet consideratio *Nos in dist. 54. numer.
38. & num. 42. & num. 48. de Commercio. & supra in
Causa Jansenii cap. 6. utilitate de hac materia agi-
tur, etc.*

ARGUMENTUM.

In contractu nominationis an liceat nominanti
nova pacta, & conditiones adicere.

Colluso quando dicatur sequura, & ex quibus
argui possit, quod nominans sibi tantum ac-
quirere voluerit, non vero personam nomi-
nando.

Nominatio: quando non sit simplex nomina-
tio, sed potius verus Pignorationis contra-
ctus, late discutitur.

Peculium rei vendit pendente conditione tam
redimendi an pertineat ad Emptorem, vel
Venditorem.

S U M M A R I U M.

1. Emptio facta pro persona nominanda, facta no-
minationis, retransmittitur ad diem initia signi-
ficationis.

2. Dominium rei acquiratur nominato ab initio si-
gnificationis Contractus initii pro persona nomi-
nanda.

3. Emptio facta pro persona nominanda, sequen-
tia nominationis, non licet nominanti in contra-
ctu emptorii nova pacta, & conditiones adicere.
Contractus n. 7. & 8.

De iura tamen procedit contrarium quidem,
quod

- quando nominatur non efficit nominacionem ita alteram, & innovatam recipere non. 8.
- 4 Empio facta pro persona nominanda tunc transiit in nominatam cum omnibus honoribus, & oneribus nihil remanente potest nominatam.
- 5 Empio pro persona nominanda, & ipsa nominatio unita est contrahit, & non diversis.
- 6 Contrahit emptio inchoata pro persona nominanda, si nova continet pella, non remanet amplius in terminis pure nominacionis; sed imperat novum Contrahit venditionis.
- 7 Contrahit venditionis dicitur alterari, si variatum sit pretium, non illud dicitur de substantialibus Contrahit.
- 8 Contrahit natura dicitur mutata in alium contrahitum, quando variatur non sequatur in partibus substantialibus; sed sufficit, quod contingat in partibus etiam naturalibus Contrahit.
- 9 Nominatio non habet ad initium actionem emptioem faciendam pro se, & non pro nominato, ex consensu colligitur.
- 10 Et quilibet etiam debitorum consensu sufficit.
- 11 Nominatio vera dici acquirit, si pretium variatur, & nova pella, & conditiones adiciuntur.
- 12 Pella procedens ex mera liberalitate nominati parit effectus diversus a pella proxima, & ex temporaria nominatio.
- 13 Apocha privata facta post nominacionem servatur, utrumque postdata suspicatur habenda est, ut si facta fuisse ipsi tempore nominacionis.
- 14 Apocha dicitur suspensa de postdata, si facta fuerit posteaquam, quando nominatio facta fuit per instrumentum publicum.
- 15 Collatio dicitur facta in nominacione, si sequatur innovatio status nominacionis.
- 16 Contrahit non fuisse factum pro persona nominata regulas ex observantia, & si nominans per longum tempus remissus, & frustas, & pensante excepti.
- 17 Empio dicitur facta pro persona nominata, si confusio, quod ex eius pecunia facta sit pro illa facta.
- 18 Animas, & interestus agentis colligitur ex aliisq; subsistentibus.
- 19 Empio dicitur facta pro nominato si post nominacionem servat nominatus absque ulla causa contrahit nominanti aliquod tempus ad redimendam bona empti etiam cum sui prejudicio.
- 20 Condicio restricta ad certum tempus, post illud iniqui non potest.
- 21 Periculum rei vendita pendens conditione non redimendi non statim ad habentem possessionem redimendi, sed ad eum, qui redemptionem promissit.
- 22 Periculum interitus, seu peremptionis rei sub conditione vendita pertinet ad Venditorem.
- 23 Collatio dicitur facta in contrahit nominacionis, si quis contra naturam contrahit subire debeat periculum rei vendita.
- 24 Nominans in contrahit initio pro persona nominanda, servata nominacione, non semper prestare evidenciam.
- 25 Verbum retractare idem significat, ac reddere, vel restituere.
- 26 Pella conventum, ut pretio restituta res vendita ad Venditorem revertatur, vel ej restitatur, differt a pella retractandis.
- 27 Venditor non amittit suam redimendam, licet efflueret tempus ei datum ad redimendam si contrahit ex consensu appareat Piparatus.
- 28 Super re empti pro persona nominanda, si confusio, quod sit acquisita persona nominanti, proferri debent Creditores ipsius nominantis.
- 29 Empio facta rei possessor si ex propria pecunia dimittit Creditores Venditoris, in illarum juribus succedit sine essione, & pella ad effectum revocandi bona empti.

Romana Nominacionis seu Contrahit pro Persona nominanda.

DISCURSUS CXXXIX.

Titius de Anno 1650, emi a Valerio domum cum apotheca, & sumo fixam Romam in Piazza Navona pro pretio scutorum 3000. pro persona quocumque tempore declaranda etiam transiit Op Anno, & Valerius venditor excepit in diversis paratis, ac pluribus temporibus a Titio emptore fons mille in compungum dictorum scutorum trium mille ordinarique eidem emptori solvere nonnullas paratas Lucio, de Cajo creditores ipsius venditoris, quibus dicta bona hypothecata repentiniter.

Postmodum de Anno 1656, inter Titium declaravit in actis publici Tabellionis se integre dicta bona acquisivisse de compungo, ac de mandato Sempronii, & de illius propriis pecuniis in forma solita, &c. qui deinceps decus Lucio, & Cajo solvit residuum dictarum paratarum, quos Valerius venditor ordinaverat solvi per dictum Titium emptorem, atque in residuum dictorum scutorum trium mille, pecuniam integram proinde supra dictorum honorum.

Deinde tam Sempronius declaravit, quod Titius declarans inivere hinc inde apothecam tempestive sequenti.

1660, a Aprile in Roma.

Effendo vero, quod Titio abbas declarato a favore di me Sempronio l'acquisto d'una Casa con Bottega, e Furno posta in Piazza Navona, come in atti del Notaro N. al quale, et. Quindi è, che per farla scire al detto Titio, dico, a dichiaro, che se fra li termini di anni dieci prossimi avvenire mi faranno pagare, o farsi pagare dal detto Titio, e da persona per lui scelti non mille scutecchi detta moneta, dico, a dichiaro, prometto, o mi obligo di rimborsare detto scibile; come sopra, al detto Titio, o alla Persona, a Persona, che esso dichiaro fatto di questo, etiam passato l'anno, salvo però sempre, che mi farò pagare i suddetti soldi 2000. dichiarando, che se quando detta redimendone, sia detto Titio obligato a pagarmi li miglieramenti nulli, e necessari, che avessi fatto in detta Casa a giudizio di Periti, ed attesa detta facilità, che li faccio delli detti anni dieci, come sopra (s' succedendo, che Dio non voglia) in detta Casa qualsiasi sinistro fortuito in detti anni dieci, come sopra, in tal caso vado a forte, e rifugio di detto Titio, ed esso suo obligato a rimborsarmi, come anche in caso, che detta Casa mi fosse evinta per qualsiasi persona, in tal caso il detto Titio per quella parte sarà obligato a rimborsarmi in tutto, a in parte come sopra, ed in fede si obligano l'uno, a l'altro come sopra, etiam vado obligo d'intercedere ogni miglier forma, et.

In praesens Sempronius, qui ob lapsum jam tempus decem annorum redemptionem praescriptam dictam domum pacifice possidet, a Creditore Titii insolentius gaudet, preterdicens, quod in vim circumstantiarum in praesenti facti narratione expressarum, ac in dictis apocha contractuum solo dicto declarationis nomine simulatae transactio appositae ad effectum evincendi duplicis Gabelle solutionem, supularum realiter fuerit meritis Committas emptiois, & venditionis inter Titium declarantem, & Sempronium declarantem, ut inde inferri valeat, quod, cum Titius sub ipso, ac de propriis pecuniis dictam domum, utique ab initio acquisivisset (quomodo in primo Contrahit affirmavit se illam a Valerio emissio pro Persona declaranda) in eo propterea radicatum fuerit dictae Domus Dominium, ab ipso potest translatum, medio declarationis pendente in personam Sempronii; Quo in casu, si non illud Hypothecae creditorum Titii declarantis, sive venditoris fuisset obnoxium, ita, locum habere posset eorum praesentio a ipsis promota contra Sempronium ejusdem Titii Successorem.

Post serium, maturumque examen per nos habitum super tota praemissa facti specie, illiusque omnibus, ac singulis circumstantiis, cernimus in sensu eorum pure, ac mera veritatis nominacionem Sempronii per Titium factam nullatenus fore puzam, ac simplicem nominacionem, sed novam dictae Domus signa-

rationem Contractum per annos decem duratur, pro
liquido constabit rationibus inferius recensendis.

In cujus assumpti comprobationem premittendum
est, quod in terminis veris, ac simplicis nominatio-
nis contrahens per Personam nominanda nullum alium
characterem induit nisi puri organi, sive medii, aut
auxilioris personae nominandae, ita quod totus Con-
tractus ipsi rationem tribui debeat, habeturque, ac, si
aut initio per eundem stipulatus fuisset, iuxta celebre
conf. Dec. 543. ad verba, *Hormisili*, ad l. 48. glof.
2. numer. 10. & *sepp* plenè *Salgad. Lebr. Credit.*
par. 2. cap. 13. per tot. *Cont. de Censib. quest. 67.*
numer. 15. & *sepp. Hoderi. ad Sord. dec. 226. Pal-
ma Nepes allegat. 221. num. 8. & sepp. De Loc. de
Empion. dist. 29. per tot. & de locat. dist. 26. nu-
mer. 6. cum sepp. & Nos in dist. 5. de Commercio. &
ibi in addis.*

Unde sequitur, quod iuxta ab initio stipulationis
Contractus per Personam nominanda Dominium, & pos-
sessio rei empta statim acquisita fuerit nominato
*Darius d. dec. 543. Rot. Rom. dec. 494. num. 3. par.
13. res. Palma Nepes allegat. 279. num. 2. Salgad.*
*cap. 13. numer. 40. & Rot. par. 19. dec. 163. per
tot. & hinc Borden. in Advers. Juridic. decum. 38. nu-
mer. 1. & sepp. & Rot. post Borden. collect. num. 1. de
res. 97. numer. 2. & 3. & coram Corr. dec. 724. &
Episc. *Rece. dist. 5. par. 154. numer. 3. & 4. Nos*
nominatio in sua nominatione licetum est in minima
eius parte aliquid habere, five immensura circa pa-
cta, conditiones, & gravamina, immoque minor li-
cetur est variare pretium *Decius d. conf. 543. Ludo-
vici. dist. 227. num. 3. Rimendi. Jur. conf. 591. n.
21. & 22. Cauter. variat. part. 1. cap. 11. numer.
68. glof. sublimitas, Niger de London. com. 2. quest.
3. numer. 63. & sepp. & Rot. Rom. par. 19. res. 163.*
*dec. 163. numer. 18. & 21. Cum transiit immo-
di contractus post sequatur nominationem subeade-
m forma, & modo, quo fuit à nominatione stipulatus,
& cum omnibus honoribus, & oneribus, iuxta pro-
positam peram à Doctoribus nostris adductam Dec.
d. conf. 643. Hoderi. ad Sord. dec. 226. & *Rota
Rom. d. dec. 163. numer. 31. par. 19. res. 163. Con-
dum. De Loc. de Empion. dist. 29. numer. 2. & Nos
in d. dist. 5. de Commercio.* In via possitimum huius
viriliter rationis, quod cum agatur de vera, & pura
nominatione, nulla penitus estiam minimis differen-
tia intercedere debeat inter nominationem, & Con-
tractum per nominantem gestum *Salgad. Lebr. Credit.*
par. 2. cap. 13. numer. 29. Nagueri. allegat.
*31. num. 89. & 90. & allegat. 20. numer. 86.***

Unde in omnibus istis casibus, in quibus constabit
de variatione, five alteratione pactorum, aut condi-
tionum, aut periti inter nominationem, & nominationem
huiusmodi nominatio nunquam veram, & simplicem
nominationem sapiet, sed potius iuxta auctorem ve-
lites novae venditionis, aut locationis, aut pignora-
tionis, five cuiuslibet alterius novi contractus, pro-
mo melius facti circumstantiae, ac subiecta materia
pactum faciens, *Rota Generi. de Mercat. dec. 149.*
*numer. 30. 51. & 52. Rota Romana dec. 163. nu-
mer. 201. 21. 22. & 23. par. 19. Card. De Luca
dist. 26. numer. 3. 4. 6. 8. & sequenti de Locat. &
Rece. Episc. dist. 5. Sals. cap. 30. numer. 37.
& Nos in dist. 31. numer. 37. de Commercio.* Et
quavis *Rota Romana in dist. 556. numer. 9. &
sepp. par. 18. res. 163. per Nos relata in dist. nostro
dist. 5. numer. 86. asserta, permittit esse nomi-
nanti ad ejus libitum nova pacta, conditiones, ac
gravamina in nominatione apponere: ex tamen sa-
tenus huiusmodi nominationem solum procedere, &
subsistere in praeposito nominari in casu, quod ipse
non eruat illam ita alteratam, utque innovatam ac-
ceptat: Quapropter nunquam verificabitur talis no-
minationem valere posse in terminis veris, ac simpli-
cis nominationis, prout optime considerat, & expli-
cat alia *Dec. 163. numer. 23. par. 19. res. 163. revo-
catorum dist. 556. par. 18. ac etiam Card.
de Luca, dist. 26. de Locat.* Etque magis quando
praedictum variatum, five alteratum, quod est pars sub-
stantialis venditionis, prout subleptum d. dec. 163. Quan-
vis ad nominationem naturae alioquin contractus in al-
ium contractum non sequatur, quod variatio in par-*

tibus substantiis sequatur, sed sufficit, quod ex
frequenter so partibus naturalibus tamen contractus pos-
sibilem de *Empion. & vendit. par. 2. dist. 14. num. 39.*
40. 41. & 42. & deb. 13.

Uterius premittendum est, quod, cum nominatio
sit materia conjecturalis, ex ipsi tantum conjectura
percepti facillime potest, nominationem habuisse ab in-
itio in animo emptionem facere pro se ipso, & non
pro nominato, *Anchoran. conf. 127. n. 1. & sepp. Men-
rie. de sacis. & ambig. lib. 4. tit. 2. n. 10. Card. De
Loc. de Locat. dist. 26. n. 3. & 5. Palma. Nip. all. 2.*
281. n. 19. & Rot. Rom. dec. 163. n. 2. par. 19. res. 163.
Idem in dist. 31. n. 35. de Commercio. & perfectum in
hac materia nominationis, ubi cum sit plurimum à
Partibus veritas, ac eorum animus ad possibile ocu-
lari solet, ad effectum fraudandi tertios creditores,
ita quolibet conjectura, ac etiam debitorum sufficere,
& satis est, quod fuit tales ad fraudandum Iudici, &
cujus arbitrio ipse terminus dependet, actionem, ac
simulationem à nominatione in praeposito tertiorum
adhibitam, ut dist. 31. & magistraliter cum innu-
meris Doctoribus probat *Fela dist. 31. num. 23. 23.*
& 24. & cum plurib. sepp.

Praemissis igitur praedictis omnibus ad demonstra-
tione modis, quod in causa nostro nominatio per Ti-
tium facta personae Sempronii vigore Instrumenti à pu-
blico Tabellione de Anno 1666. signata, vera, ac
simplici nominatione nunquam fuerit, sed potius no-
vus contractus, solummodo sufficiens animaverit
privatae Scripturae sequae inter dictum Titium, & Se-
mpronium, in qua adest pactum, five promissio Se-
mpronii nominati praecedenti, five relictum Titio no-
minanti intra annos decem dictum Donatum ap-
otheas, de sumo mediante solutione ad eodem Titio ipsi
Sempronio facienda scutorum mille octingentorum,
una cum aliis novis pactis, & conditionibus, ut in-
ferius ostenderet, unde attenta, & variatione pretii,
& additione novorum pactuum, & conditionum, no-
minatio Titii nequit dici vera acminatio, sed aliter con-
tractus pignoratitius cum venditione eorundem bono-
rum pro pretio sumorum 1800. aut infra dictos de-
cem annos eadem summa à Titio fuerit soluta Sep-
prolio.

In nihilum relevante, quod ex eo quia, & privata
apoca facta fuerit de Anno 1666. & sic ex intervallo
post quatuor nemp annos circiter à die praedictae no-
minationis, pactum retrocedens dicta bona, cum pre-
terit diminutione, utpote procedens ex mera liberalitate
Sempronii nominati, patet in Jure effectus diversif-
simos à pactis praeteritis, ac contemporaneis nomi-
nationis, *Card. de Luca de Fend. dist. 69. n. 5. Gratian.*
cap. 586. n. 13. & sepp. Rot. res. Gregor. dec. 492. n. 9.
& par. 10. res. dec. 192. n. 30.

Quoniam huiusmodi oblectio procederet, si conclu-
deretur constare posset, dictam privatam apocham ve-
re fuisse factam de Anno 1666, sed cum ex nullo te-
ste maneat sic, immoque adeo suspicio possidet, dum
ad fraudandos, & decipiendos tertios creditores fac-
ile dubitari possit eandem fuisse factam de ipso tem-
pore sequae nominationis oblique adnotatione diti cum
intentione illam deinceps apponendi, prout melius op-
portunum, ac utilitas possideret: Unde, attenta
huiusmodi possidete suspitione, dicta privata apoca
habenda est contra Titium, & Sempronium ac, si
facta fuisset de ipso tempore nominationis, prout o-
mnibus generalibus conclusionibus in terminis omnino
similibus affirmat *Adal. de Empr. & Fendit. cap. 7.*
*numer. 74. concursibus praecipue in causa no-
stro quo fortissimis conjecturis nos inferimus à nobis
referendis in probationem secundum fundamentum, ex
quibus non solum possidet suspicio norma in mo-
dum arguitur, verum etiam clara eruit probatio fassi-
litate possidet, nec non infimal simulae nominationis.*

Ex conjecturis quoque in causa nostro evidenter re-
sultat praedictum nominationem Titii ad favorem Se-
mpronii non fuisse veram nominationem, sed novum
contractum, & hoc est secundum fundamentum, cui
assumptum nostrum innititur.

Ex prima eruit reflectendo, quod sola, & pura nomi-
natio facta fuit per Instrumentum publicum, Apoca
verò in qua cernitur variatio pretii, nec non additio pluri-

morum pactum, ac conditionem sequens fuit p^{re}sumptum; & separatum inter easdem partes, ex quo resultat argutissima ratio dubitandi non solum de simulatione, ac collatione, sed etiam quod dicta apocha fuerit facta privatum inimici tantum in ea adnotandi

- 17 possidendi ad majorem Partium utilitatem, sive commodum in fraudem, ac perjurium Creditorem nominantis p^{re}sumptum. *Adm. de Empion. & vendit. tit. 7. n. 30. vers. peris praesumptio fol. mili. 220. & n. 74. Tiracell. de retradi. convention. in pref. numer. 22. 13. & 15.*

Secunda oritur a qualitate Titii nominantis, qui inhabilis reperiebatur ad ejus debitas perfolvenda; Cum hoc factis abunde resultet ex eo quia ipse post empionem dictorum bonorum per integrum cursum annorum sex modum non habuit exigendis debita perfolvenda.

- 18 Metipsum accollas in conspectum pretii, & ulterius obtinere curavit dissolutionem decem annorum pro facienda Sempionio solvendi dictorum futurorum 1800. quam solutionem adhibuit adimplere inquit inquit *quis. de Credit. cap. 2. tit. 8. numer. 356. & seq. Card. de Luc. d. dist. 26. numer. 8. vers. & his pro collatione de Locat.*

Tertio deducitur de longo tempore annorum sex decursum a die empionis usque ad diem nominationis Titii Sempionii, intra quod tempus idem Titius dicta possidet, consequitur fructus, seu pensiones exegit *Rat. Rem. d. dec. 163. numer. 8. part. 19. recent. etque magis, quod in Instrumento accommodationis Titius fatur embarcationem suam annuam 1800. in compem pretii finis factum de pecunia Sempionii, unde inver-*

- 20 simile omnino redditur, Sempionium per tantum temporis spatium negligere voluisse le ipsum recognoscere in domum dictorum bonorum cum peticulo amittendi dicta facta 1800. jam ab eo embarcata, ut punctualiter advertunt *Astruc. cour. lib. 21. cap. 3. & 7. Card. de Luc. de Locat. diversio 26. numer. 8. vers. quinto etiam, & Rat. Rem. d. dist. 163. n. 2. part. 19. recent. & Rat. Janu. dec. 24. n. 64. vers. decimo.*

Quarta resultat Titii voluntate, ejusque subsequenti desiderio habendi dicta bona ob procuratum ab eo pacti appositionem, volendi nempe se redimere, eoque sibi a Sempionio retrocedere faciendi, per quod pactum p^{re}ter disposuit, Sempionium nunquam habuisse in animo eadem acquirere, quia post nominationem non adeo proclivis fuisse in simili pacto iteranda, siquae obligando illa Tino retrocedere debere, ex quo patet, quod usque ab initio Titius dicta bona pro se ipso, & non pro Sempionio acquisivit. Etiam ex subsequenti aditus optine agentis animo, atque immo colligitur, *Rat. Episcop. diff. par. 1. Stoll. cap. 96. numer. 23. & pleat Rat. Florentina in Librum. Percuria, seu Advantati 31. Astrucii 1714. t. 1. & qui apponit, coram me, & in postea punctualiter terminis missis *Rat. Gen. dist. 24. n. 39. Cusl. cap. 440. n. 13. & seq. Card. ad consuetud. Astruc. cap. 10. dist. 10. numer. 4.**

Quinta desinitur ex inverisimilitudine, quod scilicet Sempionius nominaret absque illa causa, ac sine aliquo motivo p^{re}ter ejus nominationem supervenio, 21 volentis erga Titium exercere etiam tam grandis liberalitatis in eadem concedendo duorum temporum decem annorum ad redimendam dicta bona cum iustitia seminum ducentum in annum ipsiusmet Sempionii.

Sexta, que potius transit in evidentem probationem sequens simulationis, consistit in ponderando, quod si veram esset dicta bona fuisse a Titio acquisita ad favorem Sempionii, distinquere Sempionium, post quatuor annos ex simplici actu propie liberalitatis independentem a nominatione promittere voluisse in infra decem annos dicta Tino retrocedere pro pretio futurum 2800. si hoc inquit, prout ex adversis p^{re}cedentibus, verum esset, non video quomodo periculum ignis, & ruina, aut quodlibet aliud inferrentur; quod intra dictos annos decem super dictis bonis contingere possidet, per Sempionium pacati possit illud eundem vivere in domum Titii contra omnia acquirit, ac sustinere, quantum cum huiusmodi promissis, si sive pactum sit semper conditionale, utpote dependens a conditione p^{re}statura Titio, qui mediatus pretii restitutione voluisset redimere, lo per taxum in

l. 2. ff. de pact. inter empion. & vendit. docent *Tira-*
quell. de retradi. ligatur. 5. 36. post p^{re}sumptio 3. ad fa-
cto. numer. 11. & 23. Astruc. de reit. & ambig. lib. 4.
lib. 31. numer. 48. & 49. de malicia in 30. numer. 5.
 totum periculum, & riscum, tali conditione p^{re}stentem
 spectare non debet ad habentem potestatem redimen-
 di, sed ad eum, qui retrocedere p^{re}sumit *Adm. de*
conf. 34. per tot. & in terminis venditionis condition-
nalis, quod omne riscum, & periculum consuevit
ruine, & damni pendere conditione, in bonis ven-
 23 *ditis consuevit esse debita venditoris, ut sicut post*
secum in l. usufructu. vers. quod si pendere, & de per-
petual. & commo. rei vendit. Astruc. loc. conf. 9.
numer. 9. & melius conf. 13. n. 1. & seq. lib. 1. Adm.
de Empion. & vendit. tit. 8. numer. 2. vers. terra ex-
ceptio, Possidon. cod. tractat. de lib. 12. numer. 13. 14. 20.
 22 *22. & seq. lib. 2. contr. dist. 6. per conf. 6. per tot.*
 Unde ex huiusmodi infallibilis pacto quod penultimum
 rei vendit, seu retrocedens subendum fuit ab eo,
 qui alias sententia natura contractus eidem non esset
 omnino, jure arguit Dodacem nostri collisionem, 26
 ac fraudem, esse *Adm. de Empion. & vendit. cap. 7.*
numer. 30. 5. Tricelsum praesumptio, & Celer. conf. 29.
numer. 7. 8. & 43. 44. cum seq. lib. 1.

Septima funditur super indefinita evidentiis p^{re}sentatione, quoniam ad sui favorem contra amicum Jui, archidiaconum exigere voluit Sempionius a Titio, quia si subsisteret Sempionium usque ad initium missi dicta bona a Valerio, mediante argente, ac persona Titii nominantis, postquam eundem Sempionium de Anno 1660. per pactum separatum, & independens a sua nominatione, atque ita per actum mora sine liberalitatis promissis Titio dicta bona retrocedere, sicuti Titius in hoc casu nunquam figuram venditoris gessisset, sed solummodo empionis, si intra annos decem dicta bona a Sempionio redimisset, quod casu etiam ob naturam contractus potius Sempionius se obligare debebat favore Titii ad omnem evidenciam, ita cum huiusmodi evidentiis promissis per Sempionium voluit ad sui favorem valde iniqua, ac omniinstruabilis existat, ob ea nihil aliud inferri p^{re}sumit, quin evidens, ac palpabilis inter easdem partes collusio, 27 & simulatio, prout in nostris p^{re}cedentibus testatur *Rat. Rem. part. 18. rec. dec. 556. numer. 2. per Nov. relatu in dist. 5. numer. 8. de Commercio. & Card. de Luc. de Locat. dist. 26. numer. 8. vers. Sexto quia, ubi loquitur in terminis relevationis inducit a nominante promissis ad favorem nequial.*

Denique advertendum est, quod Sempionius in sua p^{re}sentatione non usus fuit verbo retrocedere, sed verbo retrocedere dicta bona Titio, quod verbum cum se composuit a verbo cedere, quod in nostro vulgari idiomate significat dare, ut concedere juxta Vocabularium dicta Crasce in verbo cedere, & P. Mangini Jesuitum in sua Regia Enciclopedia, & a dictione vero, nihil aliud dictum verbum retrocedere in casu nostro significare valet, quam retrocedere, quod in latino idiomate significat reddere, vel restituere *l. 94. ff. de verb. signific. ubique Astruc. Communicat. Celsus. in Exortum Jur. vers. reddere, ubi reddere quod significat retrocedere, & quod accepit restituere.* Quare, cum Sempionius adhibuit verbum retrocedere, sive restituere, quod proprie adpari nequit verbo retrocedere, sed contractui pigoratissimo, presumendum est, attentis p^{re}cedentibus aliis fortissimis conjecturis ultra eas superius recensitas, Titium verò intercessisse hypothecare, atque in pignus tradere Sempionio dicta bona a Valerio empti cum pacto eundem restituendi, si infra decem annos eidem solversit summam futurorum 1800. sibi emutatoribus, & remanendi dicta bona vendita Sempionio, si dicta facta a Tino restituit non fuerit: ut in punctualibus terminis ratiocinatur *Corn. conf. 41. n. 2. vers. postea de doli etia respoly lib. 1. Cognit. in l. 2. n. 30. de Pact. inter empion. & vendit. Astruc. de reit. & ambig. lib. 4. tit. 31. n. 3. vers. 2. post aliam, & melius, et magis distat lib. 8. tit. 20. n. 6. & seq. lib. 30. ubi, quia ex illis verbis datur intelligi venditionem non valere usque transito tempore praefato, & illud verbum restituitur magis etiam arguit monum, quoniam venditionem.* Quinimo item etiam in dictis, quod quavis lapsi jam sint decem Anni Tino pactum ad restitu-

in in Processu exhibitis: igitur ea amplius impugnari nequit, cum Contractus, licet ab initio invalidus etiam ob consensu defectum, mediante subsequenti executione validus, approbatusque per Contrahentes efficiatur. *Marjur. Pler. resolut. cap. 81, num. 14. lib. 1. Allegat. Sen. conf. 1, num. 12. 19. & 20. Rot. coram Pen. in Personis executionis 30. Octob. 1595. que est det. 438. num. 6. lib. 1. Ad majorem infirmitate confirmationem fuit per D. Pierum multorum Mercatorum Libanensium fides exhibita testantium, quod quoad Contractus, precipue venditionum, jam ex parte venditoris perfectum, nunquam de generali illius Emporii consuetudine servare fuerint predicti Edicti constitutiones, & contractus medio Proxenetarum firmis executionibus mandantes, perinde ac si fuerint à Contrahentibus subscripsi.*

Deinde animadvertendum fuit, quod licet dicto Edicto caveatur, ne supra pretium petarum mille fides prestenis adhibetur, quando Contractus à Contrahentibus subscripsi non sit, non autem ob id prohibetur, quin aliunde de validitate Contractus constare possit per probationes iuridicas, ut firmari in meo dicto. 6. n. 18. 19. 45. & 46. de Commercio. Evidens enim & clarissima est ratio, nam hujusmodi leges, seu edicta nunquam abolitionem ipsius Contractus in se continere, sed ipsi Instrumentum solum addunt, eoque precisiore solemnitatibus non fit consecutum, scilicet quocumque aliunde per alias probationes de Jure concludentes Contractus possintur, de illius robore, seu validitate nequaquam contingit dubitari, atque ita unanimes adduntur prater totas exceptiones in *l. cum in Instrum. ff. de sed. Instr. & l. cum per C. de prob. & l. postum 17. C. de test. Nisi, consil. h. op. num. 23. Tiraque. de Rerall. liq. glos. 1. §. 2. num. 2. & seq. Pareza de Instr. edit. lib. 1. tit. 1. r. 7. §. 1. & 2. n. 25. & §. 2. num. 76. & 77. Sard. conf. 144. num. 13. Foucault. de Poll. claus. 1. & n. 5. & claus. 6. glos. 6. §. 3. part. 5. à num. 75. Bertrandi. conf. 25. à n. 5. & 17. Nageral. alleg. 57. n. 28. Olva de test. cit. 2. quest. 3. in fin. & Nos ad Strat. Jun. tit. de Decret. §. 3. n. 20. fol. 52. igitur si in casu nostro hic venditio judiciali ipsius Cittadellii proxeneta testimonio probatur, qui licet de Jure utitur tantum testis fungatur officio glos. in l. haec omnia §. 1. C. de Testamento. Des. conf. 17. n. 4. Allegat. Sen. conf. 50. n. 80. & 88. & conf. 72. n. 10. lib. 1. Formas. de testif. quest. 158. num. 169. Rot. cor. Poreza. det. 372. n. 2. lib. 1. Mans. consil. 129. num. 27. tamen quando admodiculis, vel conjecturis circumdanti est, plenus probationis gradum constituit, ut post multos citatos docet Bertachini. Ver. 4. Rot. post Card. de Luc. det. 38. n. 96. de Testif. in Mansif. precipue omnia ambiguitate remota in causis inter Mercatores vertentibus Reimann. det. 59. num. 13. & 14. Rot. Janen. det. 171. num. 4. 3. & 4. locum ubi minime vindicat predicti Edicti constitutio.*

Quod autem dicti Proxeneta Testimonium conferre admodiculis, & conjecturis plenum probationis gradum constituentibus, facit licet ea Processu, & precipue ex Durio, veligo Sigierae, ponderum Doluane Libanensis, in quo tantum tempore dictum sex Sarcinarum Medina inferuntur, insuper deprehenditur enim ex altero Latio pondera, & mensura Dobane inferuntur, quod debum deinde à Patre dicti Medina emptorie extingendum fuit t. hic insuper accedit judicialis Jacobi Maria Belli Depositione, qui testatur se de mandato dicti D. Cittadellii Proxenetae Domum dicti Medina translatum ad. e. significandum, ut pretium Coriorum à D. Pieri emptorum acceptum mitteret, & à Medina responsum capta, se mitteretur, qui pretium recipere, quod constituerat altera Odoardus Coc, si depositione, quod pariter testatur se Medina octum ponderis Coriorum, de quibus decessatur, tradidisse, etque antea, ac diligenter perquisita Medina responsum perfectum solum ac exactum esse, ac penes se ipsum retinuisse & quamvis predictis Odoardus Coc, si de D. Pieri Ratificatione, non tamen de Jure prohibetur pro suo Principali Testimonio ferre, ut in terminis Juvenum Mercatorum inferentium statuit,

7. Rot. cor. Durio. det. 364. n. 41. & seq. Rot. Jo. C. J. de Commercio. Tom. II.

num. det. 37. n. 10. & det. 30. per tot. De Luc. de Credit. dist. 129. n. 15. & 16. Gravari. cap. 174. n. 10. Paulus. differt. 55. art. 5. n. 39. & 40 eoque magis si nisi amplius non inferuntur Spad. conf. 66. n. 15. lib. 1. Jurato. det. 349. n. 6. Rot. cor. Emeric. det. 263. num. 12. ea adimplenda ratione, quod Mercatorum proprium sit negotia secretis, & occultis peragere, eoque fortius, si in nostro casu tunc conjecturis, & admodiculis fulciantur Reimann. d. det. 59. n. 12. & 14. & part. 18. rot. det. 332. n. 7. & part. 19. det. 185. n. 23. & det. 596. num. 6. plene D. Proximi Pissani Archiepiscopus Praef. insignis Doctrina, ac Sapientia in Pissana Septuaria 19. Julii 1709. apud Roman. Lacerum impresso tom. 3. det. 450. num. 22. & alii ne supra relati.

Eadem etiam facilitas, secunda rejecit exceptio. Nam quamvis constet, quod Coria, de quibus disputatur, Medinae minime trajita fuerint, sed dicto D. Segni, aratum cum mandato de Jure et solis etiam conjecturis deducatur Merlin. Pignatelli. contrap. 78. cent. 1. & ibi Stepp. n. 3. Cypri. Larr. consil. 90. Ludovisi. det. 111. & ibi ead. & det. 275. Marti. Merl. Examen 35. n. 11. De Luc. de Cambis dist. 13. n. 5. & de Consilii dist. 24. n. 5. Merlin. det. 692. n. 22. & alii quoniam relati per Altman. rubr. 1. quest. 30. num. 105. & 106. Insuper et variis factis circumstantiis in nostro casu concurrentibus, Jure optimo conjicere à Medina pro recipiendo Coriis predictis Mandatum dicto Segni fuisse concessum, quamvis Judicis arbitrio remissum sit, recte pendente, an concessum, & praesumptiones concurrentes sufficiant nec ne ad praesumendum mandatum, Alfid. Exam. 35. & ibi add. Verum cum in casu nostro plura, & quidem exuberantibus habeamur tollis nobis dubitandi de predicti concessione mandati locus videtur esse relictus.

Prima conjectura exoritur ex magna familiaritate, ac necessitudine Segni erga Medinaum, cujus operafissimè illi urbanus in propriis negotiis praesentibus, literisque Cambialibus, quo frequenter ab eodem Medina girare, seu indolere faceret, Avale. de Commercio. dist. 25. nu. 20. Card. De Luc. de Camb. dist. 13. numer. 4. & de Regalib. dist. 113. num. 5. & de Consilii dist. 24. numer. 5. Altman. de Nalut. contrall. rubr. 1. q. 30. n. 198.

Secunda, quia eadem die immediatè post quam Coriorum venditio cum Medina perfecta fuit, publicè dicti Segni pro illis accipientes se contulit ad D. Jackson promptuarium, Ideo cum à veritate gloriaretur, quod dictus Segni, qui à promptuario Coriorum abierat, divinare poterit horam, ac momentum fuisse venditionis dicti Medinae, attendendum est dictum Segni, id cum scientia, ac mandato ejusdem Medinae opite Rot. in Mansif. det. 11. numer. 11. ad Card. De Luc. de Dote & cor. Regis det. 380. sub numer. 8. vers. Siquidem Dolorum. Et qui aliquid agit, quod verisimiliter, nisi à Domino fieri poterat, Mandatum habere praesumitur, prout contingit in scripturis, rationibus Principalis exhibent, Add. ad Bursari. det. 294. lib. 8. De Luc. de Fir. dist. 23. numer. 8. eoque magis cum, nisi tale mandatum administraretur, dictus Segni inadmodicis nota iuri deberet, equius publice dicta Coria Medinae ejus familiari, aut D. Pieri futuri auferat. Ad vitandum igitur tam grave, ac nefarium crimen in persona dicti Mercatoris Segni, apud omnes bonos, & involvete fidei habitis, mandatum praesumendum est, Felia. in capit. annulli. §. Sum. & alii numer. 7. vers. Secunde videtur abesse de Regis. Montis de Taxis. libro 7. tit. 6. numer. 3. Marti. Merl. Exam. 35. numer. 106. Stepp. ad Merlin. capit. 88. numer. 3. cent. 2. & optime Rot. cor. Rich. det. 71. numer. 13. 14. & 25. & quod regulariter praesumatur mandatum, quando non est verisimile, quid ab aliquo sine mandato gestum fuisse firmant Masc. card. de Prob. consil. 1172. numer. 4. & 8. Cypri. canes. 503. numer. 52. & Marti. Merl. in addit. ad Exam. 35. in fin. Dumort. Jan. det. 543. numer. 58.

Tertia, quia post factam Coriorum traditionem dicto Segni minime apparet, Medinaem eandem traditionem, à Domino Pieri postulasse, nec de ea

de igitur distinctionis parte veniunt, eo quod Medina in stipulatione emptiois Coriorum nullam aliud preter fenum nomen expresseit, Ideoque ex hoc contractu nulla actio D. Pieri contra dictum Segni oriri potuit.

- 27 Quod etiam procederet quavis probari posset D. Pieri extrajudiciali notitiam habuisse, quod Medina pro Segnio emerit, quia in casu nostro evidenter apparet Dominum Pieri personam notari dicti Medinam in suo contractu cognovisse, nullumque ad personam Segni respectum habuisse, ut constet ex conclusione negotiationis contractus per Cincidellum Provenentem, & ex fideiussione facta tamen pro Medina ab ipso Provenente, & clariore ex libris ejusdem Pieri, & ex aliis Dohane, in quibus Medini nomen nominatur, & descriptum fuit Debitore ut per r. r. r. ex prof. in l. cum qui 13. C. si cert. parat. & gloss. Magister in l. si Pupilli. §. Sed res si. de neg. gest. firmant Sanfelix. post de off. 182. alleg. 1. num. 1. alleg. 2. vers. qui, & Anselm. de Comm. disc. 30. num. 31. & 32.

Contra autem pro parte Medinæ variæ conjecturæ adducebantur ad demonstrandum animum tam dicti Segni, quam D. Pieri fuisse, quod prædictarum fæderationis valor interveniret pro Coriorum solutione.

- 28 Prima etenim conjectura, quæ quidem magni ponderis videbatur, crangebatur ex æquitate, quæ aduvasionem etiam in solidis, & quadrantes, vulgo rursus, inter valores dictarum hærarum Gambianum, & Coriorum pretium intercedebat. *Rot. Roman. decif. 132. num. 24. par. 6. res. & post Zach. de obligat. Cameral. decif. 199. numer. 26. cum multis aliis relatis per Roca. Effe. diff. 144. num. 7. Rot. coram Ludovici. decif. 111. num. 3. & coram Danne. Jun. decif. 543. num. 39. & decif. 786. num. 9. Arceff. decif. 75. numer. 10. Scipp. ad Merlin. Piquartell. contr. 1. cap. 77. num. 40. Merit. Mof. decif. 26. num. 7. Rot. post Merit. de Pignori. decif. 158. numer. 22. & cor. Cello decif. 190. num. 2. Rota Flor. coram D. Audite. de Camis. decif. 91. numer. 20. cum hoc amplius, quod ultima littera prætaxat 244. & 10. quæ cum præcedentibus litteris fæderationis Coriorum identitatem acquirit, data fuit à Segni sub nota, ut ajunt Mercatores Liburoneses l' appone sibi ad eodem Pieri transmissa, non quia illæ aliquæ pæmenter necessitate ad dictam hærarum recipiendam pro remittenda dicta quantitas Venetiæ, sed pro illa Liburni negotianda, ut innotuit cum dicto DD. Hugens erent, cum quibus eam cambiavit, ejusque valores recepit; observando etiam, quod dicta littera ejusdem Segni propria non fuit, sed cum habuit à Raccia Liburonesi, quod equidem demonstrat necessitatem, quæ fuit in dicto Segni illam recipiendi ab eodem Raccia, aliquam sine ratiōne necessitatem à tertia persona prædictarum hærarum Segnius non accepit. Atque hæc necessitas, sicut ad nullam urgentiam referri potest, quia Segnius adstringebatur cum Venetiæ remittere, nec cum Liburni negotiari, ut valorem ipsius in pecunia terraberet, quia ut diximus, à Segni Cambiata fuit cum D. Pieri sine reimbursemente valoris in pecunia, & à D. Pieri fuit cum DD. Hugens Cambiata pro pretio in pecunia soluto, multoque minus prædicta necessitas referri potest ad urgentiam solvendi D. Pieri, quæ expro Coriorum pretio non erat Creditor Segni, sed potius Debitor hærarum parve quantitate in compensationem; Ideoque præsumendum est dictum Segni cum prædicta littera apputata à D. Pieri, quæ aduvasionem dictorum Coriorum pretio expropondebat prædictorum Coriorum computum transgredere voluisse.*

- 29 Addebatur ulterius quod Segnius dictas litteras D. Pieri dare cepit, subito post lapsum mensium solutionis Coriorum præstorum, ut in simili ratiocinatur *Rot. Rom. par. 4. num. 3. dec. 507. num. 5.*

Tota autem hæc conjecturalis ratiocinatio D. Raperti Mazzanti testimonio confirmabatur, cui per D. Pieri dicte hæræ, sibi pro Neapoli à Segno date, gratæ fuerant, non Dominus Mazzanti in suo examine judiciali testatur, quod post iudicium Segni deofficiis, se comitit Dominum D. Pieri cum requirere, ut fuis Corresponsus Neapoli scriberet, quod in casu, quo non fuissent prædictæ litteræ acceptæ, nec solute, eas acceptare, & complere faceret pro bonore tantum suæ tant, ne rediret proestitæ ob pra-

dictam Segni decessione, cui D. Mazzanti requisitioni respondit D. Pieri, quod fuis non intererat, quod litteræ proestitæ redirent, eam si ad solutionem Regni dictarum hærarum adstringeretur, hæræ ei deberent remitti contra Cincidellum, & Medinam; Ex qua quidem responsione arguebatur, quod si pro dictarum hærarum reditu Dominus Pieri fuerat obligatus contra Cincidellum, & Medinam habere, ex hoc daret intelligi dictas litteras à Segnio in dictorum Coriorum computum datas fuisse, pro quorum satisfactione tam Medina, quam Cincidellus tenebantur.

Obstat denique non videbatur ex conjecturis præsumi posse, litteras datas à Segnio D. Pieri cessisse in computum, & emendationem pretii Coriorum, quando Segnius cum D. Pieri non contraxerat, & per consequens ex hujusmodi contractus defectu non tenebatur ad solvendum pretium Dominus Pieri; Nam responderetur quod cum esset pro dictis Coriis Segnius Medinæ Debitore, & Medina Debitore Pieri, iacere quovis tempore Segnius persolvere D. Pieri pretium dictorum Coriorum, tunc propterea debitor solvere, atque exsolvere dicitur, ut animadvertit *Rot. coram Cavalier. decif. 460. num. 2. vers. nihilominus, & in similibus terminis Rota. collat. legal. 49. num. 71. & seg. num. 2. Merlin. decif. 543. num. 1. & post. B. r. r. in addit. ad Art. 24. post. collat. de transact. Bich. decif. 340. num. 6. & Rot. recent. decif. 213. num. 3. par. 10. Thomat. decif. 302. num. 11. & 23. & decif. 211. num. 14.*

In hoc itaque rationum consilio, in quo ad favorem D. Pieri indubitanter Jura regular, & pro Medina præmissa, & quidem efficaces, conjecturæ decertabant, *Laurent. decif. 840. per tot. tom. 3.* præter alias animadvertentes, hanc inde per partes excitatas, quæ magis difficultatem agebant, cum dum anceps fluctuaret, interea mediam viam diegi bonificando Medinæ dimidium pretii hærarum D. Pierio à Segnio datarum, illa tamen excepta, quæ per solutionem non fuis completa, & ex cultura condemnata Medinam ad solvendum D. Pieri residuum prædicti pretii ad statuta per *Barbof. aviam. 145. num. 3. Thesaur. dec. 89. De Abom. de fæ. regard. cap. 101. Gratian. cap. 820. num. 27. Collat. de remed. subdit. remed. 60. num. 14. & 15. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 71. num. 50. & de reind. remod. 3. num. 755. Lencit. decif. 13. numer. 11. Boer. decif. 239. num. 3. Mawne. de ratiocin. comp. 9. numer. 6. & 7. Greg. Val. observat. 23. num. 210. & seg. Merlin. decif. 72. num. 1. Rot. cor. Danne. Sen. decif. 111. Schell. in præf. unipresf. §. Giudici numer. 51. cum aliis relatis per Rot. Lucan. apud Confalder. dec. 23. a. num. 39. quæ percipio loquatur, ut in nostris requirit, in casu, qui Rota valde ambigua videbatur ob concurrentiam multarum præsumptionum contra regulam Juris militancium, & in similibus terminis *Rot. Rom. coram Per. dicit. Lugd. decif. 1206. & 1929. & cor. Danne. Sen. dec. 111. per tot. Greg. Valdeur. observ. 23. num. 210. 211. & 212. ubi asserit, quod hæc forma judicandi, quævis antequam Judicium ratiocinam, tamen cum nos, casusque legitime consensum, nullo modo in dubiorum calum decessione est præsumenda, idemque confirmat Boer. decif. 329. num. 3. & Efectat. de ratiocin. comp. 6. numer. 7. quod eo fortis in casu Mercatorum, quæ per Judicem ex equitate sunt ad solvenda, ac decidenda, ut innotat Dec. in l. cum præstibus C. de inquit. Thesaur. decif. 89. num. 1. decif. præstibus cum qui iudicat ex equitate, & decif. 200. sub num. 4. ubi, & fortis maior in hoc aliquam u consilio dicitur debere Judicem, quæ ex equitate se dicit, mediam viam eligere.**

Et etiam, non quidem sine ratione, grænta hærarum probationum dubitate nota, in fine hujus Sententiae reservavit per modum conditionis resolutionem, angete, vel diminuat D. Pieri quantitatem ipsius favorem iudicatum, quod impelleretur per partes clariis probaretur propriam imputationis fundamurum, ut in similibus terminis id receptum fuit per plura Tribuna, de quibus apud *Almer. decif. 66. per tot. Grammat. decif. 58. numer. 10. & 11. Glar. decif. 60. num. 17. & seg. Gratian. cap. 183. & ibi De Luc. num. 11. Cyriac. contr. 180. num. 45. & seg. & De*

De Lat. ad Franch. decis. 292. sub num. 4. & ad
synthes per Paleros. de transact. quæst. 3. numer. 22.
Camil. Barrell. consil. 77. num. 7.

ARGUMENTUM.

Affecuratio, qui juxta Apodixiam affectuatio-
nis Liburnensis tenetur etiam de Barataria
Navarchi, an teneatur quoque de furto ab eo-
dem Navarco commisso.

SUMMARIUM.

- 1 Furti definitio.
- 2 Barataria definitio.
- 3 Barataria plures casus refertur, & num. 4.
5. 6. 8. & 17.
- 9 Circumstantia fraudis, deceptionis, ac fuge Na-
varchi concurrere solum in Baratariam com-
mutat.
- 10 Fugitivus dicitur, qui in loco immuni latitat,
quomodo in Territorio, vel Civitate non au-
fugit.
- 11 Fugitivus dicitur etiam, qui moratur in loco, in
quo fugitivi commoditatem habet, & n. 12.
- 13 Navarchus merces ad locum exonerationis desti-
natum evadit, non dicitur, si ibidem pro
meritis exonerandis non immoretur, & nu-
mer. 15.
- 14 Officium suum non adimplet, qui illud, quomodo
inceptum, ad finem non perducit.
- 16 Fuga Navarchum Barataria reum constituit.
- 18 Affecuratio tenetur pro refectione damni merci-
bus illatis.

Liburnen. Affectuatio.

DISCURSUS CXLI.

Cum ex Apodixia Liburnensis Affectuatio-
nis, cui tenetur etiam Monachus in principio De-
cisionis Florentini primæ, habeatur, quod Affecuratio
teneatur equidem de Barataria, nunquam vero
de Furto à Navarco commisso: quoniam in præfati
Casu, an Affecuratio teneatur de furto, quod à Na-
varco fuit commissum.

- Ad propolitam igitur difficultatem resolutionem, præ-
sternendum est, quid sit Furtum, & quid Barataria.
- 1 Furtum ergo nihil est, quam rem alienam absque
consensu Domini occulte subripere *Forinac. de Furti
quæst. 166. num. 3. Corrad. decis. 106. num. 15. &
seq.* At quando furtum aliqua fraudulenta machina-
tione, fraude, ac deceptione, fugaque factis com-
mittitur, tunc secundum communem loquendi usum,
hoc furtum Barataria nuncupatur, ut in præfatis ter-
minis *Strach. de Affectu. gloss. 31. num. 1. & 2. voss.
voss. singe* ibi *» rursus singe Stricham, aut Adag.
» firm Navis merces corripisti, seppulisti, averis-
» se, impostum friste, vel collusionem in vices Do-
» mitorum mercium*, idemque testatur *Ursula Joly.*
 - 2 Crimen, lib. 3. tit. 10. num. 104. *» ibi* *» alia de-
» tor Barataria inter Navarchi solita exerceri, &
» veridetur, quæ quando committitur Mathematicis,
» colliditque prævalens ad Cistum tum dolo, & nu-
» mer. 105. *» ibi* *» & Ignatur quando Gubernator**
 - 3 *» Navis cum Nave, aut mercibus affectuati auctori-
» præceditque animo fraudandi* *» itemque affirmat
Baldus. de Affectu. decis. 13. n. 5. & D. Audir.
Augus. ad Bannum. cap. 47. n. 55. lib. 2. & opti-
» me pro omnibus Rot. nostr. Florentina apud Monach.
decis. 1. ubi Magistraliter Affectuatio- nis Apodixiam,
quæ fit in Emporio Liburnensi, discutens, ac per-
pendens ad finem demonstrandi differentiam, ac dif-
ferentiam, quod inter utrumque Casum, videlicet inter
furtum, & Baratariam Navarchi, intercedit, fixam
» præcipue num. 29. quod Navarchi Baratariam com-
mittit, quando merces cum fuga furatur *» ibi* *»
» quæ quidem multipliciter inferat in hoc Forinac. 2
» Præ ex fuga, quia in fuga latet Barataria* *»
» Strach. d. gloss. 31. sub num. 4. dum vult Affecuratio-
» tem tenori de fuga, demonstrando Barataria non fit
» excepta, ex quo datur intelligi, quod Barataria com-
» promittit fugam, quoniam auctoria Barataria, fuga
» etiam constituit exilis* *» & iterum procedendo**

d. Rot. num. 34. opinionem *Strach.* per nos supra
relatam d. voss. rursus singe confirmata videbatur, quod
furtum commissum à Navarco cum fraude, deceptione,
ne, ac calliditate, absque dubio Barataria nuncupa-
tur *» ibi* *» Non in hismodi rebus (Verba prædi-
» citæ Rotæ referuntur) impostura, & collusionibus vo-
» denda Baratariam, idemque mirabiliter Majori tempo-
» rum apparatus repositi num. 44. præcipue antea com-
» muni loquendi Etrurie consuetudine* *» ibi* *» Secunda
» Barataria in Etruria continetur, non solum perma-
» nentem dolosam, sed quomodoque imposturam* (foli-
licet fraudem, deceptionem, & collusionem) & tur-
pem quædam, ex qua & deceptio, qui solum sequitur
est deceptio, quam Accademici Florentini in eorum
Fictularis Baratariam, non aliter latine dixerunt,
quam deceptionem, fraudem, imposturam, prout An-
tiquiores Baratariam pro impostura acceptaverunt ex *Boc-
cat. &c.* concludendo insuper sub num. 46. his præ-
gnantibus verbis *» ibi* *» Sic poriter cum in mor-
» citis transiendis fidem nautarum sequamur, filli, in
» vel cum Piratis convenierint, vel navigationis dolo
» procuraverint, vel (verba autem quæ sequuntur ma-
» jori animadversione digna sunt) quid aliud simile
» contra fidem administris Barataria dixerit, ac resolu-
» tat ex præfatis.*

Ultimus eadem Rota progrediendo ex num. 47. ip-
se ad num. 62. ad ostendendum differentiam, quæ
inter furtum simplex, & furtum qualificatum est ali-
qua circumstantia fraudis, deceptionis, ac fuge Pa-
troni, & aliarum similium, intercedit, inferendo de-
nique, quod quælibet harum qualitarum furtum in
Baratariam commutat, & quod furtum, de quo lo-
quitur Apodixia affectuatio- nis, Liburni fieri consu-
etæ, dici nequeat commissum, nisi quando res ex Na-
vi per Patrouum occulte auferantur absque fraudis,
deceptionis, & collusionis intentione, absque eo
quod fugam arripit, in reliquis fideliter Navarco vi-
ces suas adimplendo, itaque ad destinatum Portum
prosequendo, ibique merces exonerando, eaque do-
mini tradendo.

Devocendo hunc ad præmissarum conclusionem ap-
plicationem, concludendum est in nostro casu, quod
delictum Caroli Simi Navarchi nequeat furtum, sed
Barataria denominari, eo quod merces non solum
occulte, sed etiam tenete, & imprudenter furatus
fuerit, & fraude ultimus, collusionem, ac præmedita-
tione usus fuerit: Tale enim furtum prædictum nos-
ter Navarchus, atque, Sarcinamque aperiendo, com-
missi, & signa Sarcinarum, ac numerum, pondera-
que adulteravit: Insuper dictas Sarcinas, & Arces
rebus deterioris conditionis, nec non etiam lapidi-
bus, & terra replevit: Quodque etiam majori ani-
madversione dignum est, omnem quantitatem Lana-
rum Sarcinarum per eum tradendum est Navi ad
terram misisse finxit, cum re vera præcedente per
eum dictæ Sarcinæ diminutæ fuerint, earumque nu-
meros, ac signa variaverit, ac immutaverit, fraudu-
lenterque afferuit dictas Sarcinas ex & ipsi discre-
ptas, ac refectiones, Lanaque pariter, & cupri lamina
per se ipsa dispersa, ad effectum eas promissæ, &
inordinatæ & Navi exonerandi, & sic furtum finem
tradendoque, & collusionem occultando.

His omnibus insuper accedit, prædictum Navar-
cum semper procul cum sua Navi à Pila, & ut
vulgo dicunt *Adale*, permansisse, etiam expleta pur-
gatione, vulgo, *Quarantena*, nec unquam è Navi
descendisse, ac deinde de repente discessisse, absque ul-
la mercurio, quinimo quæ ratione, quod nihil à fuga
differat, quinimo hoc talem procedendi rationem ha-
bens ut prædictus Navarchus, perinde ac si fugam
atrupisset, quicunque enim in loco immuni latitat,
habetur pro fugitivo, quomodo re vera non aufugerit
è Civitate, vel Territorio *Forinac. de Iudi. &
Tort. quæst. 47. num. 8. Caldari. decis. 67. num. 9.
num. 3. item fugitivi consensus, qui nec redunt, nec
Domino Copiam fieri faciunt, omneque in, qui in
loco morantur, in quo ad sui arbitrium liberantur,
& commodum fugitivi habent *Carrizac. de Debit.
fals. & fals. quæst. 1. numer. 3. & 6. Bald. in l. 1.
num. 14. C. de editu. allium.**

Cum igitur Carolus Navarchus semper cum sua Na-
vi procul à Pila, vulgo *Adale*, permansisset, nec un-
quam

quam in terram descendere animo fingendi, mercedem autem (pro ut evidentem animi animam eorum ostendit) indicari nequit, quin etiam à principio, & scilicet furti fugiens, vel saltem post eiusdem furti, ac fugam immediata postea cum rebus, ac mercibus secum *Sancro. de Affec. par. 3. num. 68. Menat. dila. de. Flor. 1. num. 22.*

- Nec refragant, quod Navarum loco mercium emporationi apto apparet, si note litium emporationem securam, fugam arripuerit, cum iuxta Juris regulam, non dicitur deesse, qui non fecit, affirmari nequeat non potuisse, ac merces ad locum destinationis attulisse, quando pro mercibus exonerandis in eodem loco nequaquam moratus est, contra Meccanum imputationem, qui de dictarum mercium emporatione unice solliciti fuerunt *Jafon. in l. qui ante Kalendas num. 3. ff. de Verb. obligat. Marfil. conf. 122. per tot. Card. Thof. liter. ff. cons. 75. numer. 1. & seq. Cyriac. contr. 167. num. 19. Altera etiam adimplente Juris regula, quod officium suum adimplere non videntur, qui illud, quantum inceptum, plene, ac in totum non expleat, per ea quae firmavimus in dila. 23. num. 29. & seq. & in praesentis terminis, quod merces ad locum per Navarum tradita non cessarent, si eandem exoneratio ibidem non haberetur, firmat *Rapin. conf. 132. num. 5. vers. unde non dicitur Thof. lit. ff. cons. 75. numer. 9. Marfil. d. conf. 122. numer. 1. & seq.**

- Cum ex praemissis igitur, & ad satisfactionem habendam deductis, evidenter de fuga Navarum constet, ejusque sagendi animus claret, & manifestè deprehendatur, quis erit tam injustus, rerum existimator, tam Juris ignarus, ac imperitus, qui non intelligit, ex hac animi fuga qualitate, praedictum Navarum, non simplici furti, sed Baratariae scum consistit, ut superius per veratos DD. demonstratum est, ac praecipue per auctoritatem Rotae nostrae Florentinae petens *Adm. de. 1. num. 22. 29. & 30. quara refert, & sequitur Admof. conf. 431. num. 15. & 16. Rocc. Ep. dila. 97. num. 15. Ursula Juffin. Crim. lib. 3. tit. 20. num. 205.*
- Pec praesentis autem resolutionis Causae illud majori praeter ceteris admodum dignum est, quod quovis modo fraude, ac Navarum deceptione in alium, ac diversum usum ab eo, ad quem fuerant per Dominos destinatae, merces convertuntur, tunc Barataria semper regulariter committatur *Ther. in compend. dila. Neap. par. 2. Verb. Affec. par. 1. mo. Ursula Juffin. Crim. lib. 3. tit. 20. num. 206. Marfil. conf. 431. num. 16. vers. ma ad eas, Rocc. Ep. dila. 97. num. 16.*

Hactenus per nos deducta, illas merces tamen cum Barataria à Navarum sublatae, respiciunt: quo vero ad merces per ipsum traditas, quae deterioris conditionis reperta fuerint, dubitandum non est, quam Affecutores per selectione, ac emendatione damni illi meribus illati teneantur, cum in se quodcumque periculum, casum, & infirmum, tam cultum, & quam casuale susceperit ad tradam per Nos in plurib. dila. de Commercio & per Rot. Florent. quod *Admof. decif. 1. num. 36. 37. & 38.*

ARGUMENTUM.

Affecutionis stipulatio commissi non dicitur, nisi probatis per affecutum extremis in hoc iudicio necessariis, sinistro nempe, & risico Pro sinistro in causa affecutionis Navis, non sufficit docere de causa Maris adverso, quando constat, Navem de tempore contractus fuisse infectam, & corruptam: Sicuti non sufficit pro risico ostendere valorem Navis equipollentem summae affecutae, quando valor abortus, & consumptus probetur ab anterioribus affecutionibus.

SUMMARY.

1. Affecutionis obligatio fit loci, probata sine fra, non ex dubio extremo in hoc iudicio necessario.
2. Sinistro probatur, ex quo Navarum furtivum

- non pervenit ad locum destinationis, & quoniam de praeter voluntas, seu receptatione domum passum illud sit, seu ad locum destinationis, & expulsum fuerit.
3. Sinistram probatur dicitur, tam ex submersione Navis, quam ex devolutione in terram, an qua Navis perierit.
4. Affecutionis, probata adversa causa, non pervenit ad locum casum non probatur sinistro, & dampni passu, nisi plene probetur minus demonstratur.
5. Affecutionis non sufficitur aliquis casus, altero extremo in hoc iudicio necessario.
6. Valeris praesumptio militis pro summa certa in obligatione debet.
7. Affecutionis obligatio facta dicitur loci probato extremo in hoc iudicio necessario.
8. Aliter non probatur una, alioquin.
9. Affecutionis incumbit, autem, dicitur, & concluditur probandi, casum sinistro Navis affecutionis expulsi.
10. Sinistram probata facienda est in eodem loco, vel viciniori per Consulatum cum atestatione Testium, qui casus interfuerint.
11. Omnis alius factus, factus, & necessari, praesertit furtivum, & praesumptionem, dicitur non sequi, seu mali fore.
12. Infirmitatem eorum, sine Consulatu probari possit alio modo, & per testes.
13. Affecutionis Navis non sufficit ad probandum sinistro in praesentibus Affecutionis.
14. Proverum vis inter casus fortuitos enumeratur.
15. Proverum, vel aquarum magnitudine, & tempestate in mari, inter casus fortuitos enumeratur.
16. Extremis probatur modis praesentibus.
17. Adversus, qui alius fore, & non infirmitas, praesentibus, medio tempore consumitur.
18. A tempore praesentis, praesentibus ad praeteritum, & futurum.
19. Ex a praeterito ad praesentis.
20. Maxime in corruptis, per se semper tendentibus ad destinationem formae, & casus per destructionem successivam causa conservativa.
21. Restia vendita, & mortua, intra breve tempus puerorum dicitur post consumptionem, praesentibus, fuisse mortua tempore venditionis.
22. Infirmitatem restis debet causa antiquari originali, certa, & intrinseca flagrantibus, & praesentibus Navis, non casu interitum remi fortuiti.
23. Infirmitatem parvis referendam est causa naturali Navis, quam casu accidentali, & extrinseca videntur.
24. Effluas tribuendas est Principalem causa pueritiae, & materis adveniens.
25. Proverum vis, aquarum, impetus, tempestates, & similia solent frequenter in Mari evenire.
26. Affecutores non tenentur, quod infirmitatem praesentis, vel ex culpa Navarum, vel ex casu intrinseco rei affecutae.
27. Affecutor non tenetur de periculo rei affecutae, quod illud ab culpa Depositi Navis, aut ejus Affecutoris evenit.
28. Affecutor tenetur scilicet de periculo furore, vel habere casum de furore, seu habere casum de praeterito, & a viis rei affecutae de tempore Contractus.
29. Adhibitoria loci est pro restitutione pretii, probata viis lateris rei vendita de tempore contractus, & ante contractum.
30. Alia requisitoria habet locum, non tam in capitalibus moribus, & vitiis, quam in capitalibus aliis rebus, & in quibuslibet capitalibus casibus.
31. Ex sine vitiis furore, sine igne, & vitiis, & vitiis.
32. Affecutionis generalis est consumptio impetio, & ipsam regulam regulariter.
33. Alia vitiis infirmitas est vitiis, vel affecutionis, & de defectu casu finali.
34. Alia vitiis, non dicitur ad periculum ad, quod in casu.

Commerc. difc. 1. num. 36. & numer. 201. & feqq. & ab. Rot. Janu. de Mercatura. decif. 101. num. 1. & 5. Sententia Cardinalis apud Fontenell. dec. 249. num. 11. Rotam notam coram D. meo Aud. Urbani mecum Conquire in eadem causa in Liburnis Cambii Maritimi, & Affecuratiois 6. Septembris 1720. num. 7. & feq. Rot. Romana. coram Atlanticis decif. 297. num. 1. & feqq. coram Danic. Jun. decif. 460. num. 1. & feq. coram Emeric Jun. decif. 424. num. 1. & decif. 515. num. 1. & 30. coram Anfal. decif. 41. num. 2. & 2. apud Baldacc. decif. & res Judic. difc. 79. numer. 1. tit. 1. de affecur. & post tam ad conf. Ramon. num. 2. decif. 23. num. 1. & tam. 4. decif. 21. numer. 1. & in rec. decif. 34. numer. 1. & feq. decif. 152. numer. 1. & decif. 258. num. 1. & feqq. part. 6. & decif. 420. num. 3. part. 16. & decif. 400. num. 4. part. 17.

Etiam si de locali naufragio non docetur, attenta forma obligationis cum generalitate verborum, cum ad hanc effectum probandi fufficit, quod Navigium fecit non pervenire ad locum destinationis, quodque propter ventum, seu tempeftatem, damnum patitur illud fit, seu, quod ad hunc dejectionem, & expulsum fuerit l. 1. C. de naufrag. lib. 11. ubi ubi quando naufragio necis expulsa fuit ad l. 1. l. 1. cum depreffe, & ibi gliffa verbo cum depreffe, ff. ad l. Rod. de jell. prim. De Hæred. de Commercio. naval. cap. 14. num. 25. Scacc. de Commercio. part. 1. quæst. 1. num. 140. Iuncto num. 147. vers. pro fufida Sæura. de affecur. part. 4. n. 43. ubi quoque requiritur solentibus Navis, vel dejectionem in eam, & quæ Navis præterit, Strac. de affecur. gliff. 27. num. 7. Rot. difc. Jur. Sollet. cap. 97. numer. 7. & feqq. D. meus Auditor Cafarez. de Commercio. difc. 1. num. 56. & 57. & num. 119. & difc. 70. a numer. 5. usque ad 9. Maltril. decif. 197. numer. 1. & feqq. Baldacc. decif. & res Judic. tit. de affecur. decif. 10. num. 9. & decif. 11. numer. 3. D. Auditor de Comitibus decif. Florent. 61. num. 29. Rot. coram Danic. Jun. dec. 460. num. 2.

Adnoto, cum probatio dicti casus adversi fit certa, non fit permiffa Affecuratori allegare aliam causam non prosequutam iusticiæ, & damni passi, nisi illa conclusivissima, & plenissima probationibus demonstratur, ad monita per text. in l. 2. C. de naufrag. lib. 11. Strac. de Navib. & Navig. part. 2. n. 6. Girib. difc. 32. num. 19. & 14. & Thour. dec. 93. numer. 5. & feq. de generaliter Pacien. de locat. cap. 29. num. 66.

Adnoto etiam extremum etiam in hoc iudicio pariter necessarium, & de sine quo subsistere non potest affecuratio, Strac. de affecur. gliff. 10. num. 17. in ultima fuffi specie vers. in priorem reman. Sententiam; Rot. Janu. de Mercat. decif. 3. num. 26. decif. 5. numer. 10. coram fin. & feqq. decif. 36. numer. 9. & decif. 102. numer. 4. D. meus Cafarez. de Commercio. difc. 40. num. 3. & 2. & difc. 5. num. 24. & difc. 101. num. 15. & difc. 13. num. 2. & 3. Rot. in rec. decif. 571. num. 1.2. & 3. part. 5. & dec. 47. post numer. 3. part. 7. non defecere affecuratur ab eodem Affecurato, illudque desumebatur à valore epifodii Navis valde majori summis affecuratis.

Et ad majorem probationem afferbantur, primò estimatio Navis iudicio mediatorum in Apodixis securitatum Venetis celebratis, qui in Ducatis viginti mille Venetis illam estimantur, Secundò adducebantur estimationes plurium aliorum Mercatorum in similibus Contractibus deponendum de iustitia præri determinandi à mediatoribus. Tertio afferbantur concessio D. Ferdinandi Longini proprietarii Navis directæ D. Capiraneo Nicolo Barbachiani, vendendi eandem Navem pretio petiarum preficim. militum in Alicane, & in Hispania, cum concurrentibus administratis ad hoc etiam conferat iudicium venditoris.

Quarto allegabatur attestatio Magistri Joannis Jacomacchi, & Bernardi Muii fabricatorum Navium informantium qualitate ejusdem Navis.

Quinto adijungebatur tractatus habitus in Civitate Melitensi cum D. Commandatore Esmenet Zamora in episcopo ejusdem Navis, prout ex Scriptura de die 23. Martii 1719. pro penis sexdecim mille quingentis,

Secundò denique, præcise ab his probationibus, afferbatur, nunquam esse dubitandum de valore pro summis, pro quibus fuit stipulata affecuratio, ratione præsumptionis resultantis pro summa certa in obligatione deducita, juxta opinionem Sæura. de affecur. part. 3. num. 42. & 43. Scart. de Camb. 5. 1. quæst. 1. num. 169. vers. primas cal. Melin. de Jell. & Jur. num. 3. de Contrall. difc. 507. num. 8. D. Cafarez. de Commercio. difc. 1. numer. 101. & 102. & difc. 79. num. 11. 12. & 13. Fontenell. dec. 244. num. 23. Rot. Janu. apud Bellon. dec. 5. num. 11. vers. secundo, & penes Baldacc. dec. & res Judic. decif. 14. num. 11. 12. & 13. D. Auditor Jacob. de Comitibus decif. Florent. 64. num. 29. 30. & 32. Rot. Roman. post Baldacc. ad Ramon. dec. 23. num. 6. & coram Anfal. decif. 41. num. 10. Rot. in rec. dec. 420. num. 17. & 18. part. 16. & decif. 400. num. 12. part. 17. & decif. 58. num. 2. & 5. part. 12. tom. 1.

Sicque verificatis extremis necessariis in hoc iudicio, jactabatur, quod factum esset locum obligationi Affecuratori, ut in terminis similis conventionis, Roma Janu. de Mercatura decif. 5. per tot. & apud Baldacc. dec. & res Judic. tit. 1. de Affecur. dec. 10. num. 9. dec. 15. num. 14. & decif. 13. num. 4. repetit. apud D. meum Joseph Cafarez. de Commercio. difc. 10. D. Auditor Jacobus de Comitibus dec. Florent. 64. numer. 1. & feqq. tom. 1. Card. De Luca de Credit. difc. 206. num. 11. & 12.

Hæc tamen non obstantibus, in contrarium judicavimus, sentientes, Adnotem defecisse in legitima, & conclusiva probatione extremorum necessarium in hoc iudicio, quibus deficientibus, vel alteri eorum, inerat de plano vulgarissima juris regula, quod Adnotem non probante reus absolvitur, l. qui accipitur 4. C. de edict. l. Affor. quod affecur. 4. de Probat. Barbof. Axiom. 10. num. 2. Borden. Collat. Legal. 23. numer. 2. & 3. tom. 1. & collat. 30. allegat. 33. num. 2. & allegat. 72. numer. 34. & 35. Andrelin. contraven. 163. num. 13. Terr. For. lib. 2. Difficiliter. part. 1. dec. 1. n. 2. 2. 12. gliff. 616. Rot. Lucen. recollat. per Palm. Nip. dec. 361. num. 30. tom. 4. Rot. coram Celfo dec. 329. num. 12. & coram Baratt. decif. 248. num. 1. & decif. 380. num. 1. & in rec. decif. 409. numer. 6. part. 1. & decif. 428. num. 3. part. 4. & dec. 441. num. 8. eod. part. 4. tom. 2. & decif. 2. n. 3. par. 14. & dec. 209. num. 37. part. 19. tom. 1. & in puncto affecuratiois, Rot. Genue. coram Baldacc. inter dec. & res Judic. tit. de affecur. dec. 3. num. 3. & in una Genue. affecuratiois die 21. & 27. Februarii 1697. apud D. Cafarez. de Commercio. & Mercatura. difc. 12. num. 14.

Quo enim ad primum requisitum finitum, indubi- tati juris est in hoc iudicio ordinario, quod Affecurato incumbit onus legitimum, & consistenter probandi casum finitum Navigii affecurati evenisse, Tarpe. Ponderat. Meritum. cap. 33. numer. 7. Rot. res. post. 28. num. 13. & 14. lib. 1. & de affecur. notat. 58. lib. 2. Rota Genue. de Mercatura. dec. 3. n. 3. & feqq. eadem Rota Genue. apud Baldacc. tit. de affecur. decif. 2. num. 5.6. & 7. inter dec. & res Judic. tit. 1. de Affecur. decif. 6. num. 2. decif. 7. numer. 14. idem D. Cafarez. difc. 1. num. 36. D. meus Auditor Jacobus de Comitibus decif. Florent. 61. numer. 14. & feqq.

Et quod regulariter probatio facienda fit in eodem loco, vel viciniore per consuetum Consulatum cum attestazione refusum, qui casus interfuerunt, juxta præxi- tam traditam à Bart. in d. l. 2. C. de naufrag. lib. 11. & recentitatem per Epifcop. Rocca difc. 97. num. 2. An- feld. de Commercio. difc. 70. num. 15. D. Auditor de Comitibus decif. Florent. 61. num. 19. D. Cafarez. de Commercio. & Mercatura. difc. 23. num. 12. Rota nostra in dicta Liburnis Cambii Maritimi, & Affecuratiois 6. Septembris 1720. num. 44. coram D. Urbano Rot. Roman. coram Anfal. decif. 41. num. 5. & apud Baldacc. ad Ramon. dec. 21. num. 3. sim. 4. & decif. & res Judic. tit. 1. de Affecur. decif. 6. num. 2. decif. 7. numer. 1. & 4. & decif. 2. num. 2. & num. 2. & dec. 17. num. 12. post Urvel. de translat. decif. 66. num. 1. & in rec. dec. 369. num. 12. part. 19. tom. 1.

Quia tamen forma fuit omiffa in prefenti, licet ipfe Gubernator Navis hoc fecere commodè poffit in Portu Sanctæ Crucis Infulæ Teoriv, cui Navis appellerat, examinando testes, qui præcis super eodem casu deponere valeant, an ex informatio ventu contrarii casus deteriorationis Navis evenisset, ex qua omiffione actus soliti, facili, & necessarij, oritur suspicio, & peremptio, quod periculum damnum Navis non acciderit ex dicta causa, ut observant Conci. allegat. 12. num. 10. Epist. Rec. disp. Jur. 141. numer. 16. item. 2. *Genus de Scriptur. privatis*. lib. 1. quest. 6. num. 30. fol. milii 49. *Adapt. decif. Florent.* 90. in fin. *D. Casarej. de Commere. disp.* 104. numer. 49. 50. & 10. & in rec. decif. 359. numer. 3. part. 6. & decif. 325. numer. 25. in fin. part. 25. & decif. 283. num. 3. part. 16.

Non obstant, quod alio modo, etiam sine confensu, probari possit infernum, & per testes infubfidum, *Antelli. de loc. legal. lib. 2. cap. 6. num. 27. & 18. Franc. Rec. de Nav. & Navib. notab.* 95. numer. 245. *Epist. Rec. disp.* 97. num. 2. *Anfald. de Commere. d. disp.* 70. num. 16. *D. Audr. Casarej. de Commere. disp.* 1. num. 38. & seqq. *Roa. Jurum. apud Baldac. decif.* & res judic. tit. 1. de offic. decif. 6. num. 2. decif. 30. num. 2. & decif. 13. num. 1. *Rota nostra Florentina coram D. Andoræ Jacobo de Comitibus decif. Florent.* 61. num. 20. num. 2. & coram D. Manili Urbano in d. *Lionoren. Cambi Maritimi*, & *Affecuratoriis* 6. Septembris 1720. num. 63. & 66. & *Rota Romana cor. Emeric Jun. decif.* 439. num. 1. coram *Anfald. d. decif.* 41. num. 6. & *post Urred. de translat. d. decif.* 66. numer. 1. & *post Baldac. ad Roman. tom. 4. dec. 21. numer. 2.* & apud eundem *Baldac. decif.* & res judic. tit. 1. de offic. decif. 8. & decif. 15. & in rec. decif. 420. numer. 8. part. 16. & d. decif. 169. numer. 6. part. 19. tom. 1.

Quia ad illud probandum in nostro casu assertus solum assertio, seu depositio Gubernatoris, vel Magistri Navis vulgariter nuncupati al Piloto deponentis, quod Navis, completo cursu Mediterranei in ingressu Oceani propè Promontorium Sancti Vincentii ob Inperventionem venti borealis, impedita fuit usque prosequi prolequi Amstelodamum versus, & coacta fuit iter desistere versus Infulas Canariæ, ibique se accipere ad evitandum Navis iacturam, & præcipue propter dilationem aliquorum membrorum ejusdem Navis, qua mediante per quidam rimulus nuncupatus Falis aqua ingrederetur.

Quicquid enim sit, an sufficiat sola assertio Magistri Navis ad probandum sinistram in præjudiciam Affecuratorum, ut negativè respondet de veniori opinione per l. *quæst. C. de navis. lib. 11. Rot. German. de Affecur. decif.* 3. m. 7. *Rec. de Navib. & nav. notab.* 95. numer. 247. & tit. de affecur. not. 39. num. 201. *Rota Jurum. de Affecur. dec. 3. num. 17. D. meps Audr. de Comitibus decif. Florent.* 61. num. 20. *Rot. in rec. decif.* 369. num. 24. part. 19. tom. 1.

Quatenus etiam de sinistis constare diceretur ob solum dilationem membrorum, & ob ingressumque per rimulus, sive ex instantia Magistri Navis, sive aliunde, hoc tamen non sufficit ad probandum verum informatum necessarium ad hanc effectum, cum frequentissime in Navigationibus hoc evenire solet, ut Navis etiam ex levi accidenti, & sine advertente Mari, in aliqua parte patiatque dilationem, & aquam recipiat per rimulus, quibus tamen faciliè Navis providet solet remediis utazis, quando Navis naturaliter, & in sui officio, & substantia sit perfecta, & robusta.

Et si enim via ventorum inter casus fortiores enuncietur, hoc intelligitur de vento furente, de quo *Virgil. lib. 10. Æneid.*

Quid tempestas Regem, ventisque furoribus.
Ed de vento violente, de quo *Isid. lib. 7. de vocib.* & aquis magis, ex quibus Navis submersio, de iactura naturaliter sequente *Dronic. de Avaria post D. meps Casarej. de Commere. num. 24. fol. 22. in ibi* "non tempestate gravi oborta" *Rot. in rec. d. dec. 369. num. 32. part. 19. tom. 1.*

Ideoque cum hic casus non acciderit, & Navis obsequendo vento, pervenisset proprio assensu ad Portum Sanctæ Crucis, & difficultas consistat in sola causa dilationis membrorum Navis, & interruptionis itineris; An scilicet propter impetum venti contrarij, an verò propter aliam causam præcedentem sinestris, & fragilitatis Navis hoc eveniret, prout præcise debatur ab Affecuratoribus, qui asserebant usque ab initio, & ante inspectionem itineris, corruptam esse Navem, & propterea ineptum Navigationi, visum nobis fuit insillendo super hac inspectione, casum adversum commigisse ex antiqua, & præcedenti Navis infectione.

Conveniebant enim Affecurati, & Affecutores in veritate Navis navigationis antea continud expostione per spem viginti duorum annorum, de quo ulterius constabat legitimis documentis, prout ex summario Affecuratorum num. 26. fol. 28. & num. 63. fol. 14.

Non controvertitur quoque, quod Navis antiquam daret vela venit à Portu Rachis, seu Cadix, à quibus iter sumendum erat, plura Mails, ut tempestas discrimina fuisse cum non exigua ejusdem Navis deterioratione inter dictos Portos Rachis, & Cadixensem, quod etiam probatur *Epistolis Magoni, & Gentilis Ministrorum D. Guærrini scriptis sub die 19. Decembris 1719. & 29. Januarii 1720. eodem D. Guærrini Cessionario, & Creditori propositarij Navis.*

Pactis probatum fuit per attestations juratas titum Peritorum nuncupatorum vulgariter *Calafati* in eodem *Summ. num. 1. fol. 1.* qui iter incipimus iter vocati fuerunt de mandato dictorum Magoni, & Gentilis ad recognoscendum statum Navis, quod illa esset in pluribus partibus tabefacta, corrupta, & disrupa, & in tali statu confecta, ut prolixus esset in habilis, & non apta navigationi, etiam per breve spatium itineris, ut his præcis verbis deposuit Magister Fortunatus Franciscus Hnaya Calafatis Hispanus *« effense, che avendola riconoscita, trovarono, che le cofte della detta Nave mancarono di stappa in differenti luoghi, e che le due traverse fra li due prociati erano saltate fuori, e per la disparitura marce, di maniera che li chiodi non si potevano tenere, che il detto Comparere vedendo la Nave sì maltrattata, dichiarò, che non era in statu di fare il viaggio in Olanda, e che non s'imbarcherebbe per andare a S. Luca distante cinque, o sei leghe da questa Baia, e che la suddetta aveva affittamento se bisognò di esser carenata »* Cujus relatio eorum eodem Consule plenissime fuit juramento confirmata à Magistris Diego de Mendoza, & Josepho de Ryviera pariter Calafatis Hispanis eodem *Summ. num. 2.*

Indem Navi perventa in Portum Sanctæ Crucis, & ibi recognita instantibus D. Capicaneo Taulignan, & D. David de Comiebus per quatuor visitationes solennes de mandato D. Consulis ejusdem loci, adhibitis in omnibus tribus peritis electis ex officio ab eodem Consule, apparuit iidem concorditer referentibus cum eorum putamento, illam esse in pessimo statu, principaliter propter corruptionem ferè in toto fundo, prout in ultima recognitione "ibi *« precise il fondo è quasi tutto marcio, ci hanno tutti dichiarato, essere in un cattivo stato, e non poter navigare, perché il fondo è quasi tutto marcio, e che tante le sue membra hanno accennato, il che gli fa fare una gran quantità di acqua, e trovando, che questo Porto non è capace di porrerla a commodare, e che quando fosse in un Porto di Europa, soffrirebbe più, che la Nave non varrebbe per metterla in statu di Navigazione »* eodem Summario Affecuratorum num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. a fol. 4. usque ad 9.

Unde ex his confilio non tam antea à die inchoati itineris à Portu Rachis, seu Cadix, quam postea de tempore, quo Navis ingressa fuit Portum Sanctæ Crucis, quod illa esset corrupta, & quod haberet ferè totum fundum corruptum, & devastatum, & omnes ferè tabulas, seu membra ne vulgariter dicitur *Adarsis*, exinde sequitur, quod etiam de tempore asserti casus talis esset, ex repula, quod probatæ extremis media præsumunt, *l. scilicet. §. Novus ditor.*

deur. ff. quibus mod. pign. vel hypothec. Barbos. citant. 145. num. 1. Adversus. de probat. sumptu. num. 1. mo. 7. Et sit in terminis Sord. decr. 146. num. 16. 17 ubi quod sthoras, qui aliter fuit, & nunc itel. praesumitur nicho quocumque tempore continuasse. Rot. in rec. decr. 134. num. 4. par. 19. num. 1.

- 18 Et de electa regitur, quod si praesens praesentatur ad praetentum Adversus. de probat. lib. 1. praesump. 24. a. num. 41. Eversard. in Topica Jur. argument. a tempore. id temp. num. 19. & 20. Adversus. Par. resol. lib. 11. cap. 55. num. 9. & 20. Rot. in rec. decr. 160. num. 2. par. 19. num. 2. Et si praesens ad praesens iusta iustitia in L. regibus in fin. C. de regibus. Adversus. consilio. 389. num. 11. num. 5. Possit de monstrat. obfer. 37. num. 9. & seq. Summular. contron. 147. num. 4. num. 2. Rot. in rec. decr. 11. num. 17. par. 10. & decr. 630. par. 18. num. 2.

- 19 Et praesentia in corruptione per se semper tenent ad definitionem formae, & totius per destructionem non succedunt causae contravariante, ad trinitate per Philosophos, & praecipue per Suer. disp. 38. mor. sect. 11. Quidam. in quatuor. 17. artic. 5. Spinal. diffin. 2. sect. 1. Horrad. disp. 1. sect. 8. Subtilis. de oris. & interis. diffin. 2. quatuor. primo de gener. art. 6. quid sit corruptio §. 700.

- 20 Quod in praesentia clarius comprobatur, siante brevitate temporis, quod interesse si die suscepit innotuit ad diem finem, sine ingressu aquarum in Navem, praesens dicitur de Bedia venientia, & sthoras intra breve tempus paucorum dierum post venditionem, quae praesentem, fuisse morbofa tempore venditionis, Rot. decr. 323. num. 12. Adversus. de probat. conclus. 92. Linderus. de leg. Persin. 118. Cabal. cons. 179. Paul. Christin. decr. Belgii. 97. num. 11. Sabell. in Summ. §. Periculum numer. 3. & §. Penultima. num. 39. & in praesentia §. Rot. num. 5.

- 21 Et praesentia, ut patet ex serie tot probationum, origina, & de industria fragrantia Navis, & quae identica inspicuntur ad navigandum, neque docto concludenter de infirmo gravi, et quo per se totam Navis fuisse habuerit, aut substantiater distringit, sed de sola superveniencia, de occurru ventis Borealis, cuius primis afflictiis, esse obtemperando inter defensas, illaque dicitur ventus Insulas Canarias, ad quas fere innotuit pervenit, & cum falaria distansque aliorum intermedium, ex hoc colligitur, quod infirmum non fuit tale, ut providentia humana evitari non poterit, sed, quod solummodo navigatio fuerit procreta ad Navis inhabilitatem, propterque totum damnum referri debet casualitatemque, originis, & de industria fragrantia, & de industria Navis, sicut ventus incertus ventus forenti, li. fin. ff. de iustis. heredi. per. li. venient. & C. de praedictis ff. de per. heredi. li. in fin. lib. ff. fin. regendi. l. emancipatus. ff. de Senator. l. item perire. §. Cui praedictis, ff. de per. heredi. Jov. de fideiuss. in contr. l. minor. gloss. 12. §. 4. n. 47.

- 22 An referendum sit potius causae naturali vici Navis, quam causae accidentali, & entisfence ventorum, ad remum in li. qui dorem. §. Hereditatem in fin. ff. de Capren. prez. Menoch. de praesump. lib. 3. praesump. 29. num. 48. Clarus. cons. 34. num. 6. lib. 1. Top. praes. conclus. lib. 11. conclus. 149. num. 1. Borr. decr. 214. num. 6. Stalham. res. resol. 133. num. 12. Jovis de fideiuss. in contr. minor. gloss. 22. §. 8. n. 37. Tor. Par. Jur. quatuor. lib. 2. quatuor. in nota. §. tit. 6. fol. 62. Rot. in rec. decr. 167. num. 9. par. 14.

- 23 Potissimum, cum vitium interuenient infidelitate, & corruptionis reputandum sit pro causa potiori, & majoris activitatis ex veritate, cui propterque principales effectus est tribuendum, ex moniti per Cyriac. consens. 399. numer. 67. Atruch. de praesump. lib. 3. praesump. 29. num. 49. & Deorum meum Bedia, ad Bauntonem. general. in appendice. l. ad cap. 37. n. 33.

- 24 Quibus praesentia, & coepta fundamentum Adversus, quod sufficiat Adversus, probare casum Maris ad veritatem ex supra auctori in §. Alter qui praesentem in us, quae frequenter est esse solent, ut ventorum vitia, aquarum impetu, profluentia, & similia, ad trinitate per Gualt. observat. 32. numer. 13. & 14. & Thomae. decr. 93. num. 5. & seq.

Nam hoc conclusio procedit, quando de calis, &

sempiternis Maris sufficiat, & certitudinaliter constat, nec in conatibus potest de illa causae potiori, & urgentiori, cui impetiri possit infortium: quocumque est alia causa, vellet ex culpa Nautarum, five ex vitio interuenient rei affectu, & de bene causam de praesentia provenire infirmum, & propter proximam apparet in praesentia, non dicitur, 25 constare de infirmo ad hunc effectum necessarium, & Affluentes non accutur, Ricard. Korki. in Jur. Maritum. Haesita. tit. de affluat. pag. 6. vers. Aff. quia circa fin. ubi ubi sit ex vitio interuenient non Affluat, quia iustas causas forentis ad: n. numerat; Non vero tenetur, si meritis vitio praesentis corrigit, vel culpa Magistri Nautae non bene & recte, & deinde, ut non forent fuerit in Maris quatuor. de Jur. Maritum. lib. 2. cap. 15. sub numer. 38. vers. Alterum vero Jus de Vici. in observat. ad res. de Avaris post res. de. Adversus. Causas de Commercio. num. 24. ad ver. vers. eadem pag. 27. ubi postulat etiam si sthoras propriis & iustis vitio corrupta, & vitia sunt, illa sua Damna perituri; Neque illud dampnum Affluentes facit, & reparare tenentur.

Enituit, quando cum vicio coneditur, etiam culpa Affluat, vel eius Procuratorum, prout in casu nostro, in quo & nequam Navis exierit à Porta Castella, detecta erat inhabilis, & valde periculosa iuxta praesentationem dictorum Peritorum, qui illam corripam in paribus subtilitatibus ministraverant Si enim Navis erat inepta navigationi, non debuit DD. Solventi, & Gaerino, seu eorum Procuratores illam interire exponere, quod si fecerunt, & ob id 27 electa est prolix innotuit, deterioris procreta ab eorum auctore, & culpa, ideo cedente non debet damno Affluatorem ad terram apertam in l. cum praesent 3. C. de nautic. factis, ubi ubi amissum & meritis destruitur, quod non Maris tempus illi destruitur, sed ex praesentia aquarum, & incivili de: n. Meritis auctore accidentis affluat, adhiberi illi n. juris publici ratio non permittit. Odd. cons. 37. num. 17. & seq. Sueton. de affluat. par. 4. numer. 16. & seq. Roco. Sullit. disp. Jur. cap. 98. num. 1. Scaet. de Commercio. §. 1. quatuor. 1. num. 154. de Hivis de Commercio. Naval. cap. 14. num. 24. & 25. de Vici. loco supra relatu. num. 69. Adversus. de Jur. Maritum. lib. 2. cap. 13. sub numer. 36. versum cum in folio Masfrill. decr. 197. num. 11. par. 2. Mota decr. Sicile 3. num. 70. & 11. Christin. decr. 47. n. 5. & 6. Roco. de affluat. auct. 22. num. 67. & de Nautic. notat. 37. num. 137.

Affluatorem enim accutur si causa de principio futuro, vel habente causam de futuro, si non habente causam de praesentia, & de vicio rei affectu de tempore conatibus, Adversus. de Jur. Maritum. lib. 2. cap. 13. numer. 27. optat Masfrill. decr. 184. num. 56. §. 60. par. 3.

Quod generaliter locum habet in contractibus venditionis, in quo, probato vicio latenti vel vendit 29 de tempore contractus, & ante contractum, actio non competit ad pretium, & si illud fuerit totum, locus est redhibitoria, pro restitutione, ut scribitur in l. redhibere. ff. de Reddit. editi. Gome. Par. resolut. par. 2. cap. 2. num. 48. vers. & resolutio dicit Cyriac. consens. 399. num. 58. Amosell. de tempore legal. lib. 2. cap. 15. notat. 1. & lib. 3. cap. 20. num. 2. Capon. consens. 399. num. 3. & seq. & num. 10. & seq. ad per tot. Clarus. consens. 113. num. 5. Zach. quatuor. legal. lib. 1. tit. 3. quatuor. v. num. 2. & 3. de ego ipse in resolut. 49. num. 9. & per tot.

Quorum Doctorum iudicio procedit, non solum 30 in Animalibus morbois, & vinosa, verum etiam in quibusvisque aliis rebus, & in quolibet contractus oneroso, iuxta l. si praedium §. Item observat. C. de Reddit. de ibi Bald. Hoderus ad Sord. decr. 146. num. 4. §. 6. & 7. Gomez. de res. lib. 1. cap. 61. num. 3. & num. 48. Capon. consens. 37. num. 6. 7. & 8. & numer. 16. Carica resolut. 160. num. 3. & 4. & resolut. 185. num. 2. 3. & 4. Gualt. consens. decr. 194. numer. 20. & 21. & seq.

Et siue venditor sciverit, siue ignoraverit vitium, 31 cum non interit, an emptor decipiatur ignorantia, an calliditate venditoris; iuxta l. 1. §. Causa. ff. de Reddit. editi & ibi Capon. n. 15. Sord. decr. 146. num. 9. & con.

*Compl. d. emp. 115. n. 6. Paniel. dec. 33. n. 2. Un-
cod. consil. feref. 57. num. 10. & 11. Cattan. decif. 30.
num. 10. & 11. D. Pignat. de emp. & vendit. consilio
16. n. 6. & ego ipse diti refut. 42. n. 17. tom. 1. Adan-
de conf. excessus prelat. 2. num. 5. Adairill. dec. 187.
num. 10. & decif. 194. num. 22. Adan. consilio. 431.
num. 10. Staut. de Comm. 5. 1. quod. 1. num. 229.
Rot. in res. decif. 362. num. 2. & decif. 373. num. 6.
par. 19. tom. 1.*

17 Quod consentit etiam Nostris hypothecis, cum asse-
curatoris contractus sit contractus emptiois, iussu-
que reguli regulare, ut tradita per Garb. off. 73.
num. 6. vers. alii. Aufald. de Comm. & Mercat.
difi. 12. num. 4. D. Cafarej. de Comm. & Mercat.
difi. 1. num. 90. & dif. 3. num. 1. & dif. 10. n. 42.
& dif. 70. num. 9. Episcop. Roci. difat. Jar. cap. 97.
num. 5. Altimar. de Nollit. Contratt. rubr. 1. par. 2.
quod. 26. num. 9. Fontanel. decif. 243. num. 14. Baldus.
dec. & res iudic. tit. 1. de affecurati. decif. 1. num. 1.
decif. 10. num. 11. & decif. 13. num. 43. & decif. 15.
num. 3.

18 Ideoque iocundus remanet ob violum rei assecurat-
or, prout ceteri contractus, & ob defectum causæ
finalis contrahendi, ratione deducta ex textu in l. ex
emp. 5. Si quis Firginem. ff. de ad. emp. cum quo
Cerna d. refut. 160. num. 5.

19 Seu propter defectum conditionis, sub qua contractus
ineas fuit, quas non purificata, nulla actio oc-
curt dicitur ad petendum id, quod in obligatione fuit
deductum, prout in terminis nostris Rot. Genue de
Mercat. dec. 3. n. 3. & seq. & num. 5. & eadem Rota
Genue apud Baldus. dec. & res iudic. tit. 1. de affe-
curat. dec. 2. num. 5. 6. & 7. ubi quod obligatio asse-
curatoris sit condicionalis, & eadem Rota Genue apud
D. Cafarej. dif. 12. n. 13. & dif. 13. num. 14. 15. &
16. de Hevia de Comm. Naval. cap. 14. numer. 25.
Santoni. de affecurati. par. 3. n. 19. Fontanel. dec. 243.
n. 22. & Rota Romana post Zuffi. de Legitim. Process.
dec. 88. num. 1. & seq. & alibi passim, & in res. dec.
369. num. 1. par. 19. tom. 1.

20 Que conditio purificata non dicitur per deficien-
tiam, & pectum rei assecuratæ ex causa, & vicio
de pectore, & quando assecurator consideretur non
docet de causa advero ex causa certa de futuro per
probationes univoas, & non equivocas, per legem
quod probatio æquivoca non relevat. Barbof.
Azim. 191. n. 3. Sebili. refut. 92. num. 11. & 12.
Gravina. difcept. Forens. 980. n. 14. Rot. cur. Danu. Jun.
dec. 899. n. 4. coram Corill. dec. 235. n. 8. cor. Aftirill.
dec. 382. n. 4. in fin. & coram Rot. dec. 525. n. 3.
& coram Scraphin. dec. 1103. num. 2. coram Duran. dec.
337. num. 38. & in res. dec. 402. num. 31. & dec. 320.
num. 69. par. 14.

21 Et quod sola possibilitas in comparatione fufficit ad
hoc, ut probatio non ducatur fufficiens, Rota. Sebili.
difcept. cap. 111. num. 48. Camil. Aftirill. consil. 43. nu-
mer. 16. Garb. consil. 27. num. 50. Rota cur. Loderiv.
dec. 335. num. 2. Corri. dec. 565. num. 13. in res. dec.
404. num. 9. par. 19. & post Aftirill. obferuat. dec.
77. num. 6. & dec. 131. num. 17.

22 Præsertim quia hic per sententiam dicta D. Confu-
lis fuit declarata Navis innavigabilis, nulla facta men-
tione de infortunio Maris, & nullo præcedente Con-
23 fultu, neque examine testium super casu advero, ac
solum deducta in actis venustate, fragilitate, & cor-
ruptione Navis in partibus fufficientibus, ex quibus
propterea solum modo lata præfentium sententia de-
claratoria innavigabilitatis, & non ex causa adverfitatis
24 Maris, de qua nulla fuit facta mentio, Rot. cur.
Duran. dec. 80. n. 44. in fin. cor. Emuriz Jun. dec. 124.
n. 4. dec. 194. n. 5. & dec. 847. n. 1. & in res. dec. 64. n. 12.
par. 9. & dec. 32. n. 2. par. 13. & dec. 479. num. 49.
par. 10. tom. 2. ubi quod Sententia recipiat interpre-
tationem ab actis.

25 Quæ Sententia, etiam si lata inter Capitanum Na-
vis, & Nauticarum, licet statum quo ad alios, quia
concernit eandem rationem decidendi, & statum Na-
vis, de quo disputatur, Agri. de Confess. lib. 2. quod. 7.
aff. 5. n. 45. Palm. Nep. allegat. 14. n. 27. tom. 1. &
aliquot. 346. n. 38. tom. 4. D. Auditor Jacobus de Com-
mibus dec. Florent. 17. num. 6. & dec. 35. §. 1. num. 24. &
§. 2. num. 37. Rota curam Pessinger dec. 114. num. 14.

peram Nistr. decif. 1. num. 7. & post Zanchi. de obligat.
Comrat. dec. 178. num. 8. & in res. dec. 352. num. 7.
par. 3. & dec. 161. num. 20. par. 9. tom. 8. & dec. 129.
num. 9. par. 39. & in Martini. ad Card. De Luc. dec.
99. num. 7. tom. 16. & in terminis famulis Sententia,
firmavit Aufald. de Comm. & Mercat. dif. 70.
num. 21. D. Cafarej. dif. 1. num. 82. D. Auditor de
Comibus decif. Florent. 64. num. 23. & 24. tom. 1.
Rota curam Ubag. dec. 99. num. 7.

Non obstat, quod aliqua ex testibus, & peritis
non fuerint formiter examinati super predictis, ne-
que eorum attestaciones iudicialiter recognite, nedum
quia in Tribunale DD. Consilium Maræ Civitatis Pi-
sane ad hoc confuetudo, & stylus non recognoscen-
di attestaciones, vel examinandi testes, nisi hæc re-
cognitio expresse petatur, ut ex fide Curialium illius
Civitatis, quibus in hoc defendendum esse, tradunt Ri-
dolphi. praxi par. 1. cap. 2. num. 85. Thomas. dec. 97.
num. 6. & 7. Aftirill. dec. 253. n. 4. Ofsch. dec. 28. n. 17.
Severol. Pet. 5. num. 7. & seq. post Rembold. Consilium
ad Statut. Urb. adnot. 15. numer. 43. & 44. & adnot.
44. art. 3. n. 317. Rot. dec. 484. n. 6. & in Adm. n. 8.
cor. Griger. & decif. 109. n. 5. & cor. Zarat. &
decif. 8. num. 4. post Salgado. Laybrin. Cordis.

Verum etiam quia eorum depositio corroborata est ab
examine testium in Insula Teneris, & concurrunt etiam
alia admiſſoria in processu ducta pro fragilitate, &
inhabitata Navis, et quibus infirmis iunctis fuffi-
cienti probatio clicitur Card. De Luc. de Iudic. dif. 32.
num. 6. Add. ad Griger. dec. 214. fol. 10. B. vers.
tamen Rota curam Corill. decif. 166. numer. 6. in
res. decif. 132. fol. num. 7. vers. quod fides per. & in
addit. ad Card. De Luca dec. 16. n. 16. & 17. tom. 9.

Ac etiam quia iura pariter adversæ non sunt pariter
recognita, unde frustra de iuramento defectu, ac
imperfectione poterat fieri oppositio Rota curam Ca-
prara decif. 662. num. 10.

Atque denique, quia hæc rigorosa probatio in hoc
Iudicio Ordinario potius referenda est Affecurati,
quibus uti Adversus pro solutione summe assecuratæ
incumbit onus plenissimum, & debita adhibita solem-
nitatibus probandi eorum intentionem, ut bene in
terminis nostris ex l. Carbonianum. §. Affum. ff. de
Carbon. Rald. in l. 2. Dico Pio. §. Si superbus. ff. de
re iudic. Roci. de affecurati. notat. 38. num. 193. 199.
& 200. D. Cafarej. de Comm. & Mercat. dif. 12. numer. 1.
& 6. Rota Januæ de Mercat. diti. decif. 1. num. 9.
& apud D. Cafarej. de Comm. & Mercat. dif. 13.
num. 7. & fere per tot.

Secus verò attribuenda est Affecuratori, quibus
ut rei convenis fufficit vincere per non ius Affe-
curati. Cencil. consil. 1. num. 1. & seq. & num. 35. post
trall. de Hered. Ronden. collat. legal. 23. num. 2. & 3.
tom. 1. & collat. 30. n. 2. & 3. tom. 2. Rota in res. decif.
700. n. 6. par. 4. tom. 3. dec. 116. num. 1. par. 7. dec.
113. num. 9. par. 8. & decif. 351. num. 19. par. 10.
dec. 348. num. 5. par. 11. dec. 885. num. 9. par. 18.
tom. 2. & dec. 54. n. 8. par. 19. tom. 1.

Et fufficit obfcurare, debilitare, & reddere dubis
Affecurati probationes, prout ex Can. grave 11. quod. 3.
Rot. Lucen. dec. 165. num. 24. Cencil. d. consil. 1.
num. 55. post trall. de Hered. Ronden. collat. 20. n. 3.
tom. 2. Rota Rom. in res. dec. 664. n. 7. par. 1. & dec.
431. num. 3. in fin. par. 3. & dec. 259. num. 10. par.
21. & dec. 466. num. 18. par. 19. tom. 2. & in ter-
minis nostris Rota Januæ apud Baldus. decif. & res
iudic. tit. de affecurati. decif. 2. num. 6. & 7. & dec. 3.
num. 3. ubi etiam si Affecurator nihil ex ejus parte
probativæ, cum res fufficit vincere ex non iure
Affecurati, & dec. 6. num. 11.

Explicitio verò examine primi extremi necessarii in
hoc Iudicio, & assensum inspectionem secundæ
dictæ rûcum, fufficit fuit in hoc quoque, Affecurati
effectum esse probationem fufficientem, & necessariam ad hunc
effectum, cum deducta attestaciones antea adhibitas
Veteris firmatis Cambis maritimis, ac perito
retracto ex venditione Navis in summa penam 9000.
circiter non iustificetur Navis, qui equipollens pos-
terioribus attestaciones in congruenter deductis,
verum potius ille apparatus ita tenuis, ut neque adeo
sequer primas attestaciones, adeoque non valeat sic
securatio, quæ non sufficiens ultra periculum, quod
curatur

cursum Affecutioni. *Thesaur. quest. fereff. lib. 4. quest. 77. num. 16. Affec. de Comm. d. dist. 70. num. 23. Altinar. de nullitat. contrall. tom. 4. rubr. 1. part. 1. citat. quest. 26. num. 148. Rota Januaria. apud Baldacch. decif. 4. res. iudic. tit. 1. de affecution. decif. 1. n. 31. & dec. 6. n. 9. & 10. quos omnes cum aliis refert D. Auditor Jacobus de Comitibus in d. dec. 61. num. 32. tom. 1. Rota infra apud Alas. confil. 519. n. 9. & in d. Liburnen. Cammū Mariarum. & affecutionis 6. Septembris 1730. num. 65. cor. D. Auditor Urbano. & Rota Rom. in rec. decif. 47. per res. part. 7. & apud Baldacch. ad Ramon. dec. 21. n. 15. & 30. tom. 4.*

- Ratione communiter recepta, quod plures affecutiones specie eodem rīdico fieri non possunt, ne affecutionis speciem rei duplicatum pretium consequatur, ut observat Giord. observat. 83. num. 28. Straz. de affecution. gloss. 3. in fin. & gloss. 29. num. 8. Card. de Luc. de Credit. & Debit. dist. 108. & seq. Rota dist. 97. num. 30. Altinar. de nullit. contrall. tom. 4. rubr. 1. part. 2. quest. 26. num. 148. D. Cefar. de Comm. dist. 11. num. 89. & 90. D. Aud. Jacobus de Comitibus dist. Florent. 61. num. 31. tom. 1. Rota Januaria. de Novit. decif. 55. num. 7. & num. 7. & seq. & apud Baldacch. decif. 4. res. iudic. tit. 1. de affecution. dec. 6. n. 9. & 10. & Rota infra in citata plenissima Liburnen. Cammū Mariarum. & affecutionis 6. Septembris 1730. cor. D. iure Auditor Urbano.

De tenuitate vero valoris Navis assurectae, ac armamentorum ad ejus usum facta constat ex subhabitatione solemni per plures dies, & vices in loco publico ejusdem Navis in Portu Sanctae Crucis auctoritate Consulis dicti loci, ubi fuit subhabita, & deliberata pro solis penis 2587. l. infamibus D. David de Comitibus

49. Nautizatore, & D. Francisco Tassiliani Capiteano Navis, qui valor praesumitur verus, nisi contrarium probetur. *Coler. de praescript. acquirit. part. 3. cap. 9. num. 111. & 115.* ubi ait non posse haberi aequorem rationem affirmativam, quam per subhabitationem, *Gravina. dist. fereff. cap. 545. num. 24. Montic. de cantic. lib. 4. tit. 20. num. 8. Strabian. Jur. refolut. 115. num. 43. & seq. tom. 2. Attav. dist. 31. num. 6. Rota Lucan. decif. 55. num. 14. & 34. tom. 1. recollect. per Palm. Neper. Fels. de subhab. quest. 49. num. 15. & seq. Major. apud Paulat. dist. 50. decif. 3. num. 4. tom. 1. Rota coram Merlino. decif. 695. num. 1. & 2. & dec. 705. num. 2. & 3. & in rec. decif. 648. num. 1. part. 1. & dec. 411. num. 10. part. 2. tom. 1. & dec. 53. n. 2. & seq. & decif. 73. num. 21. part. 17. & dec. 608. n. 6. part. 18. num. 2.*

31. Quae praesumptio in praesenti arguitur, & corroboratur a veritate, & fragilitate ejusdem Navis, quae uti tempore consumpta, juxta illud Ovid. lib. 4. de Ponia. *Tarida consumit ferrum, lapideumque versatiles.*

parvi pretii illa est estimanda, prout de rebus similibus, quae etiam si solidae materie, longo uso atteruntur, senelescent, ac recipiunt valoris diminutionem, ut docent Garb. decif. 64. circa finem Cassib. de usufructu. cap. 17. num. 31. & seq. Cardin. de Luc. de Servit. dist. 54. num. 12.

33. Quod in estimatione valoris in specie est considerandum, cum res estimari debeant cum omnibus suis qualitatibus intrinsicis, & extrinsecis, vitiis, & oneribus l. sequas 16. Cod. de rescind. vendit. Cyriac. contr. 222. num. 69. 70. 71. & sequentibus. & num. 421. num. 1. 2. & sequentibus. Adicular. de Praevitiis part. 1. cap. 18. num. 44. Jorda. de Solaem. in contrall. minor. gloss. 22. & 118. num. 53.

34. Et cum suis superstitibus, & spinellis, ex quibus valor diminuitur ad rāzū, licet res alias considerata plus valeat, ut tradunt Argel. in leg. peria rerum 63. sub n. 1. & in puncto Alex. sub n. 1. ff. ad l. solidum, Cyriac. contr. 160. num. 62. & 63. & d. contr. 222. n. 72. & contr. 421. n. 3. & 4. & seq.

Non attenti defectibus in contrarium ad probandum valorem rei majorem summa ad effectum offendendi rīdum per posteriores Affecutiones.

Quia primum officium sui affectione mediatorum nullus est roboris, quia eorum assertio uti equata a solo, & absoluto arbitrio Guerreiri affecutionis habentes interesse super Navi tanquam Cessionarii, suis Creditoribus Longini proprietarii, submissis, ignorantibus, & non consentientibus Affecutionis, nullam produ-

Casarez. de Comm. Tom. 16.

cere possit effectum ex notissima propositione, quod pretium ex consensu hominum affirmatione probatur, 55 non autem ab affectione singulari, neque a Judio, ac opinione sola venditoris, seu quia Cessionarii ratione proprii interesse legi peria rerum 63. ubi DD. ff. ad leg. solidum Hieronym. de Rofis observat. cap. 75. num. 25. Hermil. ad Grigor. Lopez. ad l. paritior. gloss. 4. & 5. lib. 3. tit. 5. part. 5. num. 21. fol. 480. Post. de subhab. inquest. 49. num. 73. Rota. post condem. decif. 44. num. 13. & coram Bich. decif. 475. n. 31. & cor. Affec. dec. 97. n. 13. & in recent. decif. 196. num. 8. part. 15. & decif. 20. n. 15. part. 18.

Secundum obsequium deductum ad attributionem aliquorum Mercatorum circa justitiam solui pretii periclitandi a mediatoribus nullius est quoque ponderis, dum dicta aestimatio uti generalis, & praesuppositiva justitiae pretii determinandi a medietate, qui ex proximis dictis nullum gradum probationis sequitur, cum dequisit, nullam quoque probationem facere affectionem dictorum Mercatorum per regulam, quod non plus copie credendum sit, quam originali, ad text. in cap. licet ex quodam 17. de Testib. Hincul. conf. 82. num. 58. lib. 1. Calvin. de equit. lib. 1. cap. 30. num. 17. Cancell. alleg. fereff. 84. num. 3. & post crassi. de hered. conf. 3. num. 24. Rota coram Celf. decif. 178. n. 3. & dec. 366. num. 2. & in rec. dec. 103. n. 7. part. 19.

Tertium desumptum a commissione Ferdinandi Longini proprietarii directa Capiteano Nicolao Burchavich vendendi Navem pretio petiarum crescentium militum, pariter nullius est momenti, cum pretium rei proprie determinari non valet a venditore ratione affectionis, 57 & interesse in re propria ex saperis citatis in §. Quia primum.

Quartum desumptum ab aestimatione Magistri Joannis Jacomei, & Bernardi Muti nihil pariter relevat, quia deponunt de pretio corporis Navis de tempore estimationis, & de tempore reparacionis ejusdem Navis occasione praecedentis interitus per Bello Serenissimae Reipublicae Venetae contra Turcas, quae nihil probat, quia a valores de praeterito argui non possunt ut praesens, dicit e contra; Cyriac. contr. 261. num. 12. & num. 63. Amat. Varior. refolut. 61. num. 19. & 20. Gravina. dist. 4. fereff. 766. num. 40. & 42. Montic. de Fictis lib. 4. tit. 20. num. 51. Post. refolut. 17. num. 48. Urcol. confil. fereff. cap. 3. num. 26. Fontan. decif. 382. num. 9. Rota. in rec. dec. 73. num. 7. part. 16. & decif. 656. num. 6. part. 18. tom. 2. & decif. 642. num. 40. cor. 19. tom. 2.

Praesentium in mobilibus, quae in dies variantur, deteriorantur, & consumuntur, *Jovius de Solaem. in contrall. minor. gloss. 22. & 118. num. 60. Pacion. de Locat. cap. 19. num. 149. & sequentibus. & num. 183. & 184. Grigor. Lopez. ad Leges Paritior. gloss. 5. l. 56. tit. 5. part. 5. num. 19. fol. 781. Constantin. ad Stat. Urb. adnot. 46. art. 3. num. 243. & seq. Rota Florent. inter recollect. per Palm. Neper. dec. 328. num. 36. tom. 4. & Rota Rom. apud Baldacch. ad Rām. decif. 23. n. 13. & 14. tom. 2.*

Et multo magis in navigiis continuo expostis infirmitatibus, tempestatibus, ventis, & aquis, ad quem propterea effectum necessaria erat ocularis inspectio de tempore praetito ultimi interitus, de quo agimus, itaut ex inspectione de praeterito rei nunc estimande non potuerint periti judicare, illius qualitatem de praesenti, si secundum tale tempus praesens non non infirmitate, Constant. ad Stat. Urb. adnot. 46. art. 3. n. 243. & seq. Pacion. de locat. & condit. cap. 19. num. 149. & 69. & seq. Rota coram Damas. Sen. dec. 283. num. 60. & post Baldacch. de subhab. dec. 53. n. 5. & 6. ubi quod valor per 61 peritos non potest probari, nisi secundum tempus inspectionis, & dec. 100. n. 2. post 1. vultum conf. Farina. & in rec. decif. 370. n. 6. part. 14. & in terminis aff. 62 emationis mobilium, idem Constantin. ad Stat. Urb. art. 3. n. 244. & ibi Rota. dec. 704. n. 4. cor. Per.

Et non solum infirmitates erant, & divergentes considerande qualitates rei estimandae, sed remanebant Periti deponere de omnibus qualitatibus, & circumstantiis, & praesentem de qualitatibus rei praetium dimittentibus, quae demende sunt a rei valore, *Almagrad. conf. 102. num. 70. tom. 4. Amat. refolut. 61. num. 19. & 30. Constantin. ad Stat. Urb. adnot. 46. art. 3.*

E

art. 2.

proci. 2. numer. 62. *Herrnfeld ad Gregor. Lopen ad*
Proces. Particularium gl'f. 6. l. 36. 78. 5. part. 5. numer.
 86. & ibidem numer. 85. *Res. coram Ludovici*
dec. 355. numer. 15. & coram Paphis dec. 63. numer.
18. & 25. & in p. dec. 139. numer. 6. & 7. part. 26.
& dec. 399. numer. 1. & 20. part. 19. tom. 1. & in
Adversus ad Guald. de Luta dec. 74. numer. 9. tom. 13.
quod alius supra citatus in 4. Quod in affirmacione.

Quoniam pariter de iurisdictione cum D. Comendatario
 re Episcopali Zamora, nihil officio, quia ex solo tra-
 ctatu non effectus proli resiliat probatio. Doctores
 tamen in contrarium allegati loquuntur in casu contra-
 ctus p'p'ia, ex quo regulatiter educitur presumpcio
 pro iustitia p'p'ia, *Almuni. de iurisd. & ambig. lib.*
4. tit. 30. numer. 21. Cyprian. contr. 223. numer. 4. Grat.
discept. forens. cap. 723. numer. 16. Res. in res. dec. 154.
numer. 4. part. 10. dec. 248. 4. & 5. f'p'p' part. 11. dec.
249. numer. 8. part. 16. dec. 174. 12. & 169. part. 17.
& apud Constantian. ad Stratt. Urb. dec. 169. numer. 7.

Insubstantia, quia iuxta D. Comendatario Zamora
 formiter eximimus ad instanciam DD. Salvem, &
 Guercini respondit ad interrogatoria fol. 47. 51. & 58.
 & 193. conclusum fuisse ab eo contrarium propter in-
 fuspicionem veri iurisdictionis quidem Navis, que dep'p'io
 plene probat pro determinatione valore eiusdem Na-
 vis contra dictos DD. Salvem, & Guercinum illum
 insuascens, *Ad. ad Bar. dec. 294. lib. 8. Reg. coram*
Dumaz. Jus. dec. 813. numer. 12. Res. in res. dec. 61.
numer. 4. dec. 132. numer. 20. & dec. 348. numer. 24.
part. 17. & dec. 801. numer. 4. part. 18. numer. 2. & dec.
439. numer. 14. & dec. 479. numer. 19. numer. 2.

Sicque reiectis probationibus in contrarium deduc-
 tis, ut nullum iura forentibus habebitur, quo uti
 per se omnino imperfecte, neque infirmum iungi possunt
 ad faciendum aliquem gradum probationis, iuxta re-
 gulam, de qua *Palm. Nipar alleg. 47. n. 104. tom. 1.*
Benden. calidat. legal. 36. numer. 100. tom. 3. Baldus. ad
Roman. in observat. ad conf. 9. numer. 10. & ad conf. 22.
numer. 7. volum. 1. Jusus de iurisd. in contrall. minor.
gl'f. 4. sub nota 179. Scapp. ad Gratian. dec. 36. numer.
49. ego ipse resol. 13. numer. 28. & resol. 85. numer. 13.
Res. coram Cerra dec. 152. numer. 21. & in Neapolitana
Fabrice. Francis. 22. Junii 1701. coram Alaco impressi.
post notam resol. 10. numer. 20. fol. 60. numer. 1.

Sequitur indubitata consequentia, quod in sua plenitudo
 fit, & virtute remanens probatio ab Assuratore
 fundata in substantiatione, cui pro iustitia veri prelii, &
 valore infirmis fortissima, & vehementissima iura pre-
 sumptio, si non iuris, & de iure, saltem iuris, ut ab-
 soluta *Almuni. de substantiatione. quesi. 38. numer. 18. & 19.*
Alm. de exper. 5. 6. cap. 14. numer. 16. ubi quod sit
presumptio urgentissima. Sylva quesi. 24. numer. 26. ubi
quod sit presumpcio violenta. Paphis. de substantiatione.
in p'p'ia. 49. numer. 16. & f'p'p' 38. & 39. ubi
quod sit presumpcio saltem iuris.

Quocirca adversus huiusmodi presumpcionem adhi-
 ceatur, quod hanc probatio non sit conclusiva, & de-
 claratoria, cum periclitum, quod aliquando saltem res de-
 liberetur viliori pretio, ut nascitur iuxta *Almuni.*
de substantiatione. quesi. 48. sub nota 24. & quesi. 56. numer. 7.
& quesi. 78. numer. 1. Almuni. dec. 247. la 2. part. 3.
Franc. dec. 34. numer. 12. & passim.

Quia etiam hanc probatio desumpta a substantiatione
 non sit necessaria, & indubitata, ut admittit etiam
 69 *Paphis. de substantiatione. in p'p'ia. 49. numer. 7. ex hoc non excludit*
 dicta vehementissima presumpcio refutans a substantia-
 tione, & proinde propositio saltem modo respectu ex-
 clusionis contrarie probationis, hoc est, quod non ta-
 70 lier probetur ex substantiatione iustitia prelii, ut non
 possit probari consequenter, prout fit distinguendo con-
 sistant *Almuni. de probat. comp'f. 933. numer. 3. Alm.*
de exper. dist. 56. cap. 14. numer. 3. Almuni. de sub-
stantiatione. dist. 38. numer. 18. & 19. quesi. 30. numer. 1.
Paphis. de substantiatione. dist. in p'p'ia. 49. numer. 68. 69. 70.
71. & f'p'p' Res. coram Cavalor. dec. 87. numer. 3.

Ceterum semper firma, & inconcussa, perma-
 g'ra conceptio committitur a Doctores accepta, quod
 valor desumptus a substantiatione persisterit verus, ut
 supra probatum auctoritate tot Doctorum, & Tei-
 bunalium.

Ac quod talis presumpcio pro substantiatione sit ma-
 g'ra, & vehementissima, atque tota mag'ra, & tam-

71 *72. ut facit cessare omnem, doli, & fraudis suspi-*
cionem, Fabian. de Mont. de comp. & vendit. quesi.
1. in rub. sub his materiis numer. 16. Piv. dec. 89. numer.
4. lib. 1. Gabr. de comp. & vendit. conclus. 1. numer. 63. Gra-
trian. discept. forens. cap. 7. numer. 10. Alm. de exper.
5. 6. cap. 14. numer. 6. Almuni. dec. 247. numer. 23. part.
3. Paphis. de substantiatione. in p'p'ia. 49. numer. 23. & numer.
41. Res. Locen. recollat. per Palm. Nipar. dec. 55.
numer. 16. tom. 1. Res. Roman. in recent. dec. 68. numer.
1. part. 2.

Imo etiam operatur, ut non possit dari de lesio-
 ne, & de reptione ultra dimidium iusti pretii, ut de mu-
 gis communis timentur *Almuni. dec. 248. la 2. numer.*
1. part. 2. Guidop. quesi. 22. in fin. vers. si res mini-
ris Fabian. de Mont. de Empt. & vendit. quesi. 5. in
rub. substantiatione. numer. 817. in fin. Paphis. de substantiatione.
in p'p'ia. 49. numer. 26. 27. & 28. Stratten. iur. resolut.
115. numer. 49. 49. & f'p'p'.

Nisi per conclusionem probationis docetur de
 iniustitia prelii, & de veritate contrarium, *Almuni.*
de substantiatione. quesi. 38. numer. 18. & 19. Paphis. de substantiatione.
in p'p'ia. 49. 2. 4. Major. apud Paphis. dec. 1. dec. 2.
numer. 44. Res. coram Almuni. dec. 695. numer. 1. & f'p'p'.
& dec. 705. numer. 2. & 3. & in res. dec. 63.
numer. 2. & f'p'p' part. 19.

Fortius in notis facti specie, in qua pro iustitia prelii
 concurrunt tot solemnitates adhibere in substantiatione,
 ex quibus plenitudo convenerit probatio emanans a sub-
 stantiatione, necnon plures visitationes Navis cum Peris-
 tis, qui ante substantiationem diligenter de mandato D.
 Consulis illam inspicuntur, prout in *Summario numer.*
3. 4. 5. 6. & f'p'p'. xlii. iustitia facta non tam Corporis
 Navis, quam armamentorum, & aliorum inframentorum,
Summ. numer. 39. fol. 48. Decretum D. Consulis
pro venditione, & substantiatione in locis solitis,
serratis solitis formis. Summ. numer. 9. fol. 9. substantia-
no, & deliberatio per plures dies premixis solitis edi-
ctis, & foras formis edictis, & solitis Summ. numer.
13. 14. 15. 16. 17. & 18. Sententia ejusdem D. Consulis
convocatis convocatis declaratoria, & approba-
toria dicte substantiationis, & prelii ab ea retracta Sum-
mar. numer. 11. & 12. Denique declaratio Judicialis DD.
David de Constitutis, & Capitanei Francisci Tanguin
interesse habentium super Navi acceptationem premium
retractum adhibere velis reclamacionem, quibus solemnita-
tibus adhibitis nescio esse dubitare de validitate, & ius-
titia prelii retracta a substantiatione, Almuni. de probat.
in verbo estimatio conclus. 695. numer. 1. ubi de substi-
matione per substantiationem in loco publico per plures
dies Alm. d. 5. 6. cap. 14. numer. 6. Grat. discept. for. cap.
7. n. 10. Almuni. dec. 247. la 2. n. 33. part. 3. Paphis.
de substantiatione. in p'p'ia. 49. n. 40. 41. 42. 43. 44. & f'p'p'.
ubi unanimiter concludunt, quod ex substantiatione
facta iudicis auctoritate, & cum jussu Decreto, seu co-
ram iudice, & Magistratibus, ac iudicibus ceteris forma-
licitatibus a iure prescriptis, conclusivissime probetur
iustitia prelii rei substantiat, ac omnis suspicio porge-
re, & omne os occultum propter presumpcionem mi-
litarum pro iudicis Decreto, & Magistratibus auctori-
tate, cum quibus concordat Almuni. de substantiatione.
quesi. 19. numer. 2. & 3. & quesi. 35. numer. 4. & 5. Res.
la in recent. dec. 648. numer. 1. part. 1. & coram Baratt.
dec. 698. numer. 3. coram Almuni. dec. 695. numer. 6.
ubi auctoritate Baratt. in l. si qui ex Paphis. numer. 3.
f. de leq. 2. concludit, quod quatenus aliqua sub-
stantiatur, potest iudex et Officio huiusmodi valo-
rem statueret.

Ex quibus corruit etiam obiectum de summa certa
 in obligatione deducta, quia, cum sit simplex pre-
 sumptio aliunde non roborata, credere debet veniri
 77 novitque in contrarium provenientem ex fortiori, & pa-
 tentem probatione, *Fumell. dec. 65. n. 4. Paphis.*
de substantiatione. in p'p'ia. 49. numer. 70. Paphis. de locat. &
condict. cap. 19. numer. 33.

Et si iustitia dicti prelii persisterit in suis viribus post
 solis p'p'ia 2572. l. retracta a substantiatione, non
 sufficiens pro substantiatione anteriorum asscuratio-
 num in summa petarum 7000. exclusum remanet etiam
 r'gum pro asscuracionibus posterionibus, que sunt
 in controversia, licet undemque ex defectu requi-
 sitorum in hoc iudicio necessarium locum esse ab-
 solutionis DD. Jackson, & aliorum Asscurato-
 rum

rum censuimus, prout in similibus terminis *Ratb. Jam.* coram *Ratb.* inter decr. & res iudicat. simul de affectat. decr. 2. numer. 6. dicta decr. 3. numer. 2. & decr. 6. numer. 11. & apud *D. Cafarej. de Commercio. & Mercat.* dicta dist. 12. num. 14.

ARGUMENTUM.

Litteræ Cambii, quamvis acceptatæ sint Adjecto solutioni, seu Procuratori Remittentis, nequit Adiectus, aut alter nomine aut tanquam Cessionarius Remittentis agere pro solutione dictarum Litterarum contra Acceptantem, quando Remittens habet penes se pignus, sibi pro sua cautione datum à Scribente, multoque magis si semitens à Scribente fuerit satisfactus.

SUMMARIUM.

- 1 Falsi Series.
- 2 Creditor, qui penes se pignus Debitoris retinet, agere nequit contra Debitorem, nisi ei prius pignus offerat.
- 3 Acceptans litteras Cambii, nec nomine proprio, nec nomine alieno Scribentis nullam exceptionem opponere valet.
- 4 Declara, & limita, ut num. 4.
- 5 Exceptio doli mali oritur ab ipsa aliena ab Alio promissa.
- 6 Creditor si morem gerendo sua debitori principali talitate debeat ab ea solutionem consequi in fraudem, vel damnum fideiorem, vel Corroborum debendi, perdit actionem contra fideiorem, aut alios Corroborum debendi, & n. 8.
- 7 Item dicitur, si Creditor rem Debitori, qui sua poterat satisfactionem, restituit ad effectum conveniendi fideiorem, aut alios obligatos.
- 8 Affiliis affiliationem addere omni iure prohibetur.
- 9 Per solutionem factam Creditori ab uno ex Debitorebus, omnes alii pro eodem debito obligati, liberantur.
- 10 Solutio duplex poni non potest.
- 11 Quod procedit, quamvis secunda solutio ab eodem Debitore non petatur, sed ab altero obligato, qui habet regressum contra illum, qui idem debitor solvit, & n. 12.
- 12 Creditor ad quem bona Debitoris pervenerunt, profertur sibi de illis satisfactus, usque dum eorum rationem non reddat.
- 13 Quo profertur magis magis procedit, quando Creditor potest debitoris de solutione consequenda, numer. 14.
- 14 Litteræ Cambii ex generali consuetudine, & per legem particularium Liburni, habent executionem paratam.
- 15 In Iudicio executionis Litterarum Cambii nulla exceptio admitti potest.
- 16 Quod intelligitur quoad exceptiones torbidas, & litigiosas, non vero quoad faciles, & claras numer. 17. & 19.
- 17 Contra Litteras Cambii opponi potest exceptio doli mali.

Liburni. Litterarum Cambii.

DECISIO AUTHORIS.

ET

DISCURSUS CXLIH.

¹ Alonzo Raccè Venetus sub die 6. Novembris septem litteras Cambiales dedit petarum 3345. s. valorem continentes, cambiatas cum D. D. N. N. folvendæ partim ad eorum ordinem S. P. & partim ad ordinem S. P. Dominorum Vitalis, & Giavarini Liburnensium à D. Todoli pariter Liburnensi, cui dictarum Litterarum tractus directus fuerant.

Dictum Don. Todoli prædictas litteras sub diversis diebus acceptavit licet Debitore non esset, sed pro ingenti pecunie summa ejusdem Raccè trahentis Crediti.

Cafarej. de Commercio. Tom. II.

tot, indeque ejus decoditione audita Dominus Todoli tractum litterarum solutionem concessit, idcirco prædictæ litteræ Venetus protulisse videtur.

Ideo Dominus Colmar de Sera primum dictorum Dominorum N. N. veluti Procurator, deinde vero ut ipsorum Cessionarius ratione cessantis ei litteras pendentes fidei à dictis Dominis N. N. ad compensum ejus, pro quo ipse eorum Creditor remanebat, coram Tribunali Liburnensi de dictarum litterarum solutione Dominum Todoli requisivit ut earundem acceptationem ab ipso factam, favorabiliterque à Domino illo Governatore, prævio ejus Auditoris voto, sententiam obtemperaret, quæ in totum in appellationis Iudicio à me fuit revocata, exclusæque Dominus Todoli à solutione dictarum litterarum absolutus.

Verum enim verò cum nostris Iudiciis, primo omnino consensu rationes hoc loci exponende sint, ac respondende, præmittendum est in factis prædictis Dominis N. N. pro eorum cautione, ac pignore effectus aliquos, mercedisque recepisse in casu, quo prædictarum litterarum solutio nequaquam sequeretur, ut luculenter ex Instrumento ab eisdem ficto, & in actis exhibito deprehenditur.

Quæ cum ita se habeant, nequaquam profecto prædictis Domini N. N. penes se pignus remanens, ex quo commodi illis proprii etiam satisfactio portenditur, de jure contra Dominum Todolum pro earundem litterarum tractum agere permittitur, nisi prius à pignoris sequestris fuisset oblatio, qua deficiente prædictis Dominis doli mali exceptio rectè valet opponi, ut habetur text. in *leg. apud Celsum §. Item queritur si unimes §. doli mali exceptio. & in terminis postulat. per Rera. conf. 160. num. 3. & vers. & optime Negusant. de Pignor. part. 7. numer. 1. numer. 10. Merlin. eodem tractat. lib. 4. quest. 105. num. 15. & Nis plene in tractat. Cambii infra cap. 3. quæ quidem exceptio iure contra dictum Dominum de Sera militat, quia aut in pro Procuratore, aut pro Cessionario habetur, personam semper in hoc Iudicio dictorum N. N. representat *Volgar. Juris.**

Nec refragatur, quod post sequentem litterarum acceptationem, nullam exceptionem tamen propriam, quam scribentis nomine valet Traditio opponere, ob antiquissimam consuetudinem Pecunie obligationem, pro qua tractum acceptans, tenetur ad illius solutionem per ea, quæ plenè firmavimus dist. 33. num. 6. & 7. de Commercio. ideoque licet talis exceptio à Raccè contra Dominos N. N. adduci possit, tunc contra ipsorum Procuratores, seu Cessionarios, minime tamen à d. d. Todoli, qui litteras acceptavit, opponi valet.

Verum prædicta conclusio in illis tantum exceptionibus procedit, quæ primam tantum remittentis actionem possunt infringere, ideoque sibi locum in aliis minime vindicant, quæ natura sua simul ferunt tam primam actionem remittentis, quam novam illius, qui pro scribente se obligat, prout est Acceptans, qui se debitorem pro scribente constituit; Cum autem huiusmodi procul dubio qualitas sit doli mali exceptio, quæ ex continua pignoris retentione post dictarum etiam acceptationem litterarum per dictos Dominos N. N. facta exoritur, indicari nequit, quæ in æquæ, ac iustæ fuerit per Dominum Todolum Acceptantem opportuna juxta Theoric. *Ratb. in rubr. Codic. de constitut. pecun. num. 10. vers. item, commendatam d. Rec. Epist. dist. Jur. cap. 22. num. 21.*

Et quæstio quid antiquam naturalis rationi obtemperare magis, ac Institutum in his humanarum rerum contrariis excogitari posset, ac fingi, quam ex dolo fraudisque sua utilitatem, quemque, ac commodum percipere, alteri vero ex ea præjudicium, atque incommodum redandare? Quicumque igitur fraude, ac dolo operando uniat, prout consentit, qui solutionem erigunt, cum penes se ipsos pignus retinent, iuxta Authorit. *Negusant. & Merlin. superius relat. semper doli mali exceptio rejicitur, cum semper hoc ab eadem radice, videlicet ab eadem actione, dolo, & fraudulenter innotata exoritur, Zaeger. de Litig. part. 3. cap. 13. numer. 9. & 10.*

Insuper cum abunde, tum ex conquis extraxit à Libris, quam ex Scripturis privatis, aliisque Instrumentis in actis exhibitis de occultis intelligentia constat, ac tractum, qui inter Dominos N. N. & Raccè

E 1 cum

nam intercedebat, et quo facili negotio comprehenderetur, nullam aliam ditionem D. D. N. N. mentem; ac mirum fuisse, quam Racca iuribus confutere, et quodque removere in prejudicium D. Tordoli Creditum ejusdem Racce in magna pecuniarum quantitate, nam exigentem illi à Dom. Tordolo pecuniam, eadem Racce pignus reddidit, super quo ipsi attentabantur, prout actum est ab eis quoad residuum, quod ex mercibus, & effectibus pignore acceptis, omni eorum credito prius compensato, adhuc in eorum manibus remanserat, juxta computum, ac rationem solidationem inter eos initam, atque in Processu exhibuitur, & cum id à legibus, bonisque moribus prohibeatur per *retr. apertam* in l. 1. §. 1. ff. de dolo malo, & ibi gloss. in *Perh. adhibuitur*, & ad rem nostram punctualiter *Meringus de Fidejussor. cap. 20. §. 15. numer. 19. & 20.* Minime autem, ac rationabile videretur, quod aliquid hac arte inde intentatum à dictis D. D. N. N. per eorum Procuratorem, seu Cessionarium contra D. Tordolum effectum, ac robur suum fortitius: Nam si verissimum in Jure est, quod si quis sui debitoris tantum apud se retinet, quantum ex eo Cichium suum consequi possit, sed ob revocationem illius proprio Debitore factam, dolose, ac fraudulenter solutionem consequi omiserit ad effectum, alterum convertendi pro eodem debito obligatum, Creditum suum amittit, & per consequens, actionem reddendi contra alterum obligatum, ut docet *Asterlin. de Pignor. lib. 5. quest. 57. numer. 9. a me relatus in diss. 220. numer. 22. de Commercio*, verum etiam neque contra ipsum Debitorem; cuius res penes se retinebat, si dolose, sive ob propriam culpam eas amiserit, sive causa fuerit, quod perierint. *Surd. conf. 290. numer. 33. usque ad numer. 34. & Non per text. in leg. debitor. 14. & ibi gloss. in Perh. revertitur*, ibi, nisi opposita doli mali exceptio, & ibi D. D. ff. de Negot. gestis aliique relatus per Nos in diss. 120. numer. 24. & cap. 5. *Prallat. Cambist. Instr. ex præcepta tantum ratione*, & quod frans, seu dolus non optulatur ei, qui illam in alienum prejudicium commisit, sed antequam suo solum prejudicium debet esse, ac damnosa, ut in puncto *Torres. de Fidejussor. cap. 20. §. 15. a me 19. usque ad 221.* Ita pariter ex eadem ratione minime D. D. N. N. male animo meliorando tamen coactionis Racce tunc decedat, poriusque molestias inferre D. Tordolo, qui magis pecunie iustitiam fecerat ob dicti Racce decoctionem, et omne convenire pro literarum acceptationem solutionem, nam assilio assilio adderetur, rudent ultimas, seu favendo auctori, aut reo assilitionis fuit, à quo omnes naturales, civiles, diviniæque leges maxime abhorrent, ex divinis ibi *affili te*, non *affili te* ultra, & in *Levitic. 25. cap. Nolite cum flegere contrahentes vestros*, ex Canonici *cap. penult. de Cleric. Regret. & cap. cum periculo in fin. 7. quest. 1. ex Civitatis leg. cum decessit*, & ibi gloss. *lit. M. de Epist. audient. & plenè Robott. conf. 26. numer. 1. & sequent.*

At non in hoc tantum meæ sententiæ firmam est fundamentum, nam ulterius ex facto constat, (quoad omnem difficultatem) quod D. D. N. N. & c. solidatis deinde inter eos omnibus computis, & dictum Racce, comprehensis etiam pecuniarum literarum Retorinis, pro residuo eorum credito, quod ex dicta computatione solidatione restituitur, multas merces, ac effectus ex illis, quo apud se retinebant, in solutum dicto Racce receperunt, ut apparet ex Instrumentis iuridicis ex ipsis Libris Dominorum N. N. extractis, & ex scriptura transactionis inter eos postea facta, & in Processu exhibita.

Si per talem ipsius solutionem actionem omnes evadit soluta, quod dicti Dominus N. N. contra D. Tordolum comprehensam, prout neque dubitari. Nam quando unus ex pro eodem debito obligatis Creditori solvit, secus in totum creditum extinguitur remanet, ita soli omnes obligati ex quacunque ipsorum obligatione ipsi jure liberantur. *Divius in l. bona fides ff. de reg. jur. l. Baldus. Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 11. numer. 8. & 9. & sequ. Asterlin. de Pignor. lib. 5. in quest. 1. numer. 3. & sequ. Seldus. ad Gratian. diss. 129. numer. 26. cetero Nidus de reg. jur. in 6. *Draco. regul. 83. numer. 8. & numer. 26. & Nos in diss. 22. numer. 14. de Commercio*, hinc sine ulla ratione,*

ac additione D. N. N. five eorum Procurator, aut Cessionarius contra Dominum Theodolum egerunt, & quia pariter nullo modo ferri potest, nullumque bonæ fidei obstat, ac repugnat quod geminata solutio pro eodem debito exigatur leg. bona fides in ibi, bona fides non patitur, ut ibi idem exigatur, ff. de regul. jur. & regul. 83. de regul. jur. in 6. *Castell. conf. 16. numer. 21. & conf. 127. numer. 1. cum 1.* Que legum dispositiones, non modo procedunt in casu, quo his idem ab eodem debitore exigere preterea debetur, sed etiam quando ageretur pro solutione rursus contra alterum pro eodem debito obligatum, aut habentem causam à primo Debitore, qui jam solvisset, vel cui contra primum Debitorem regressum competere, ut monet gloss. in dicta leg. bona fides in fin. & ibi D. D. omnes ff. de regul. jur. & plenè *Nidus diss. regul. 83. numer. 21. in 6. Guillielm. Maynerius in diss. leg. bona fides ff. de reg. jur.* prout in nostro casu contingit. Quoniam D. D. N. N. postquam ab ipso Racce eorum originario debitore de Retorinis dictarum literarum ibi satisfieri curant, agunt nunc contra Dominum Tordolum obligatum pro eodem debito, quique à predicto Racce causam habet, & ipse ad solvendum damnetur, ceteri et regressum contra Raccam competet, idcirco Racce sui idem debitum persolveret contra Jura dispositionem, ut supra ostensum fuit.

Præterea ad id potest, quod quamvis dicta datio in solutum non sufficeret, tamen cum apparet magnam mercium, ac effectuum quantitatem ad Racce spectantem ad manus D. D. N. N. antea pervenisse pignoris, & eorum cautionibus loco nra cum plena vendendi prædictas merces facultate illi clarigata, & ex pretio ex dictis rebus retrahendo sibi satisfaciendi, ideo tali casu præsumendum prædictum D. D. N. N. sibi satisfecisse, saltem usque dum rationem non reddiderit, plenè *Surd. conf. 290. numer. 33. Salgad. Labyrinth. credit. part. 1. cap. 29. & sequentibus, Utrich. conf. 29. numer. 13. cum seqq. Rot. Roman. diss. 102. numer. 6. part. 15. rectius*, que præsumptio peculiariter locum habet, quando creditur debitare poterat, quoniam si debitor solutionem exigeret. *Rot. diss. deriv. 102. numer. 8.* prout in casu nostro quo D. D. N. N. non solum dubitamus, sed de mala etiam conditione Racce pignus notitiam habuerunt.

Parvi denique roboris, ac momenti obiectum diximus, quod contra litteras Cambii nulla exceptio adduci valeat, nam cum ipse privilegio executionis paratus ponatur, non solum de consuetudine generali omnium Plurimarum, sed etiam ex lege particulari Liburni, ut specialiter de ea constat ex Epistola scripta post die 4. Martii 1681. Plurim. de mandato S. R. Celsitudinis à D. Pansicchio à secretis ejusdem S. R. Celsitudinis, latius tenor, *Nel resto le Piste di Cambio in cui se le Piste hanno l'esecuzione parata, ni si posse no in conto alcuno ammettere contraddizioni, ni liti 21. e chi vorrà farli converta, che paghi, e poi repeta, e si faccia sempre quanto le piace* immutabile absque ulla contradictione solvi debent. Quoniam tam hæc generaliter consuetudo, quam dicta lex peculiaris Liburni intelligenda sunt semper præter de Jura, videlicet, quod loquuntur tantum de illis exceptionibus, quæ turbida essent, multatque difficultatem, & indaginem requirerent. At si clare, & faciles apparent, nec magna discussione indigent, tunc iudex etiam in Judicio executionis brevissimum eas administrare debet, ut punctualiter *Racc. de Litter. Camb. numer. 235. 246. 249. 250. 251. & seq. & in terminis punctualibus de exceptione doli mali proposita contra litteras Cambii executioni demandatas Marquard. de Jur. Mercator. lib. 3. cap. 11. numer. 45. Nos in tract. Cambist. Instr. cap. 5. numer. 8. & generaliter in tract. de Commercio. diss. 11. numer. 8. cum aliis ibi relatis quibus addimus Barbagel. post præf. Rir. M. Curia Sicil. fore. 87. numer. 28. & quod talis mens pissima, rectissime nostri M. Ducis semper augustinus, atque invicti Principis fuerit, ex verbis dictæ epistolæ clare colligitur, nam ad eas exceptiones tantum, quæ in se contradictionem, liticque longæ pæst possent, illa se referunt, ut ibi *se possent in aliquid contra ammittere contradictionem, e**

ARGUMENTUM.

Socii alienius Rationis, an, & quando remaneant obligati ultra sortem, quam habent in Negocio propter Contractus ab eorum Institute, vel Administratore initos, & an teneantur notificare Correspondentibus Capitale, aut Sortem Societatis.

Societas an renovata censetur cum eodem Capitali, quod in ea ab initio implicatum fuerat, si Socii habuerint notitiam consumptionis Capitalis, & tamen permiserint nomen eorum ab Institute in Negocio expendi, vel si fuerint negligentes in periclitando Debitis Temporibus Manuum Societatis.

Mercator, vel Socius alterius rationis an, & quando teneatur investigare capitalia, qualitates, & conditiones Institutoris, vel Administratoris alicuius Societatis, & quid si transmissit sine Littera obligatorie indebitae an excusetur, & quid si dixit littere scripse sine ante suppositionem Societatis.

Littere Oblatorie transmissae Mercatoribus abque subscriptione Sociorum ab Administratore, vel eorum Institute an obligent praedictos Socios.

Scientia, & patientia in rebus praedictis, an, & quando sit sufficiens ex se sola praedictam inferre, late discutitur cum suis limitationibus, & declarationibus.

SUMMARIUM.

- 1 Socii teneantur in solidum pro Contractibus ab eorum Administratore positis.
- 2 Declara tamen procedere intra limites eorum Capitalium ab eis in Negocio implicatorum, non autem obligentur in aliis propriis bonis, numer. 2.
- 3 Maxime si in Capitalis Societatis partem sit se ab aliis aliud teneri velle, quem ad simplex eorum Capitale numer. 3.
- 4 Socius quando voluerit se obligare ultra Capitale possum in Societate, deducitur ex falsi consumptionis.
- 5 Verba posita in executivis restringi debent ad limites parvis disposita.
- 6 Societas sicutur consumpsit Capitalibus istos Societatis, & numer. 26.
- 7 Societas intelligitur renovata cum eodem Capitali, quod in ea ab initio possum fuerat.
- 8 Explicitur textus in l. sed est Populus 11. §. Proscriptum ff. de insti. testi.
- 9 Socius, qui permittit consumpsit tota Societatis Capitali, ab Administratore nomen suum publicè expendi, in aliis etiam bonis suis Correspondentibus valide obligatur, & n. 36.
- 10 Contrarium numer. 18. & 19.
- 11 Prima opinio est verior, & communior, numer. 30.
- 12 Bona fides est primum mobile, ac Spiritus intelligens commercii.
- 13 Fautus Commercii a regibus Juri recedendum est, si bona fides commercii laederetur.
- 14 Mercatores solum propria negotia diligentissimi peragere, & n. 52.
- 15 Continuatio nominis societatis jam finita possum praebet causam contrahentibus credendi renovationem ejusdem societatis, & illa credulitas obligat consensu ad observantiam Contractus per Institorem inito, & numer. 57.
- 16 Negligentia unius cum alterius negligentia compensatur.
- 17 Culpae maior quando concurrens in uno, non debet attendi minor culpa alterius.
- 18 Contrahens cum Institore habente à Sociis limitatam facultatem contrahendi non habet sociis obligari, si Institutor in contrahendo excessum suum fecerit, quia Contrahens teneatur Casus, de Comm. Tom. II.

investigare qualitates, & conditiones electorum Institutoris, & Societatis, & n. 22.

Declara hoc non procedere primo quousque contrahens potuit credere diversimode n. 17.

Secundo declaro, quando bona fides commercii violaretur, numer. 32.

Tertio, quando socii post capitalium consumptionem de negligentia in non percurrendo Bilancium debitis temporibus, nomen suum expendi permiserint numer. 25.

Quarto, quando transmissa fuerint litterae obligatorie indefinitae, tunc etiam contrahens, nec capitula societatis, nec conditiones Institutoris investigare tenetur numer. 44.

24 Socius in renovatione societatis non obligatur ultra Capitale, quod fuerat primum in societate possum.

Contrarium numer. 599.

25 In Societatis renovatione intelligitur reprobatur idem capitale, quod fuerat in erectione societatis possum.

26 Societas regulariter non renovatur absque aliquo Capitali.

28 Societas renovata censetur, quando illa finita, nomen societatis expenditur à sociis, & intelligitur renovata cum partibus, & conditionibus in prima apposis.

29 Scientia, & patientia in praedictis non est sufficiens ex se sola aliquid praedictum inferre, praesertim, quando socius habet in sui favorem Joris affectum.

Fallit primo, quando per scientiam, & patientiam impediri poterat actus ab aliis in sui damnum commissus numer. 30.

Fallit secundo, quando in tolerantia argui possit aliqua fraus in praedictum Tertii numer. 31.

Fallit tertio, quando agitur de favore libertatis, ac utilitate publica, n. 32.

33 Frangit, & colligitur quando est possum in socio scientia terminatam societatis, & tamen permittente nomen suum expendi.

34 Mercatura respectu publicum utilitatem, & dicitur quoniam Republica, & Abvdi elementum, & numer. 55.

37 Littera tantum obligatoria, non autem capitula societatis noviter erecta attendi debent à Mercatoribus forensibus.

38 Usus Mercatorum propales Juri communi.

39 Culpae, & negligentiae unius non parit, qui parva Mercatorum system operatur.

40 Consuetudo Mercatorum etiam de Jure Communi attendi debet.

41 Socii qui ab initio indefinitam societatem contraxerunt, teneantur ultra sortem in propriis bonis, quousque deinde societas limitatur ad certum capitale, nisi ab partibus modificavit societatis Correspondentibus certioraverint.

42 Socii obligantur ultra sortem societatis, quousque limitata, si transmissa sine littera obligatoria indefinitam Negocii electionem continentes.

43 Culpae commissio maior est culpa commissio.

44 Limitatio societatis ad certum Capitalis multum nocet progressui negotii Rationis.

46 Partium dissidium magis temperat societatem, & communionem durare.

47 Observantia subiecta declarat qualiter Societatis.

48 Revocatio Societatis, vel eius dissolutio publicè notificari debet, ac contrahentes cum uno ex Sociis, vel Institore decipiantur.

49 Actus celebratus ab initio ab eo, qui non habebat facultatem, significatur, si ei, qui illum a principio egit, superaverit facultas.

50 Littera Oblatoria necessaria à Sociis transmissenda sunt, qui forenses Mercatores alienantur ad contrahendum cum nova societate.

51 Scientia praesumitur, ubi ignorantia non est verificata.

53 Mandatum quando praesumatur processu, & numer. 54. 55. & 56.

58 Praesumptio, seu Socius tenetur pro culpa Institutoris, seu Socii commissa, & n. 62.

Præcipue si culpa commissa sit ab Infinitis circa ef-
fectum suum, & in utilitatem præsentem scien-
tibus, & punitis n. 59. & 60.

61. Infinitis acutius Libris societatis, vel remittente
rationem reddere, præsumuntur capitalia illis
Societatis alibi vigere, aut in mercibus, aut in
pecunia, aut in numeris debitorum.

62. Præsumitur, vel factis tenore pro culpa ab Infinitis,
vel factis commissa non solum ad mensuram
capitalium societatis solvere damnum inde resul-
tans omnibus Creditibus Societatis.

Perum etiam ad mensuram lucrorum, qua præsu-
mantur ob occultationem Librorum, & ob non
redditionem rationum n. 64.

Et quidem in ea quæritur in qua solent præferre
alii Adversarios, similis negotia exercentes in-
mer. 65.

Per saltem ad rationem esse pro singulis centenario
num. 66.

Quod intelligi se ageretur de veteri Negotio, seu
Taberna, factis in nove Negotio, vel Taberna
de recenti aperta num. 67.

Permensio Societatis, seu Pecuniaria.

DISCURSUS CXLIV.

Quæntumvis certum, indubitatumque in Jure sit,
omnes socios aliquos Rationis in solidum reman-
ere obligatos propter contractus ab eorum consorcio
administratore, sive eorum Infinito, aut Complimen-
tario in hoc iuxta communem Doctorum sensum, totæ
quæst. Rot. Roman. eorum Adversis. decis. 606. & decis.
619. Ansaldo. de Comm. decis. 37. numer. 7. & decis.
98. numer. 65. Advers. consens. 35. numer. 11. 45. 46. &
47. & consens. 34. numer. 31. & 193. numer. 19. &
23. Alimur. de nullis. contrall. rubr. 1. part. 2. qn.
35. num. 261. & 307. Terr. Paris. questum. tom. 2.
trallat. 31. de Advers. quest. 1. numer. 4. 5. 6. 7. &
quest. 2. numer. 13. & seq. Martin. de Pign. lib. 2.
quest. 76. per totum. Rot. apud Marin. refut. 207. nu-
mer. 8. lib. 2. & notetur Rot. Romana in Romana Pen-
sionaria 6. Martii 1713. 5. Refutatur, eorum Dm.
Ansaldo. & Nos in decis. 30. numer. 8. de Comm. &
Antares tamen infirmi non valent, proxi multi erroneè
ponunt, socios etiam obligari ultra sortem, quam habent
in societate; Sicut enim alio solidi non valent
et verisimilibus tantum, qualem extra limes Capituli-
um, ita ab ea, tamquam à principio æquivoco, ho-
jusmodi consequentia non potest deduci. Unde magis
communitur à Doctoribus nostris volutus fuit, quod
in societatis particularibus, ac limitatis, videlicet in-
finitis cum sola assignatione quorundam Capitalium,
quævis infolium Socii obligentur ex contractibus eo-
rum Infinitis, aut Complementariis, hoc semper intel-
ligatur intra limites tantum Capitalium ab eis in nego-
tio implicatorum, nunquam tamen in aliis eorum pro-
prietatibus, prout inferendo consilio 352. numer. 4.
2. Antares hujus mentis Antegnam, firmanunt Fon-
tanell. decis. 505. numer. 14. & per totum ad decis.
306. num. 9. cum seq. ac per totum Rot. Jun. decis. 14.
numer. 132. Olyfch. decis. 150. in fin. Thesaur. juris in
addit. ad decis. 136. Partis fidei Donatus. jun. de
off. 402. numer. 18. laudant Rot. Romana decis. 125.
numer. 17. & 18. post Ursul. de translat. ultima edi-
tionis Genovesis. Rot. Romanica. pene Baldus. ad
Roman. tom. 4. decis. 60. Terr. var. quest. tom. 2. tra-
llat. 11. de Advers. quest. 1. num. 8. Card. de Lu-
ca de Credit. decis. 89. numer. 11. Capon. discept. cap.
361. numer. 11. Alimur. de nullis. contrall. rubr. 1.
part. 2. quest. 25. numer. 262. & 268. & 301. Adver-
sis de Pign. lib. 2. quest. 76. per tot. De Luc. ad
Gratian. cap. 279. per tot. Rot. Roman. ad Card. de
Luc. de Credit. in Mantiss. decis. 28. numer. 16. De
Luc. ad Marin. refut. 207. in fin. lib. 2. & plenè Ro-
ta Romana in Romana Pensionaria super referuatis 26.
Junii 1709. & de capitalis soliditatem cum aliis 95. Se-
quent. & 8. Martii 1711. & Advers. & 55. Seq. &
3. Advers. & Pign. quæst. 1714. con. Crispo.

3. Quod quidem eo magis videtur, si in Capituli
soliditas per socios pactum fuisse se ad nil aliud transi-
re, quam ad simplex eorum capitale. Capon. discept.

361. m. 11. cum seq. & Terr. Var. quest. tom. 2. trallat.
11. de Advers. quest. 76. n. 11.

Et quævis prædicta regulariter verissima sunt, ta-
men limitationes, & ipsas verissimas, quæ mox solu-
tam, recipimus. Et primò hujusmodi doctrina non pro-
cederet, si facti circumstantiæ Judicis animum inducerent
ad contrarium credendum, sicuti deest de more
adverit Card. de Luc. de Credit. decis. 87. n. 11.
& alius De Luc. ad Marin. refut. 207. lib. 2. in fin. &
quæ plurimè alii Doctores superius citant.

Quapropter particularissimum Judicis omnes et atten-
te considerare Instrumentum, & capitula societatis pro
vera indaganda mente contrahentium, & præcipue an
Societas iuxta primò, & principaliter fuerit super ali-
quo negotio infinitis, sive in genere à partibus ex-
presso, & subsequens Capitalium in limes sum-
mis assignatio non fuerit facta, nisi pro incipienda,
& executioni demandanda Societate, quo in casu nulli
libi dubium, quod hujusmodi assignatio neque alterare,
neque restringere valeat ipsius negotii naturam prius
indefinitè per socios expressè Nat. consens. 182. num. 2.
& seq. & plenè ad nostrum propositum Decian. refut.
63. numer. 47. & sequentes tom. 4. Curt. Jun. consens.
56. numer. 3. lib. 3. Sord. consens. 243. num. 40. & 41.
Dec. consens. 413. numer. 8. Cæter Varior. Juris. cap.
200. numer. 196. lib. 3. de Franci. decis. 6. numer. 60.
Rot. eorum Cæter. decis. 1021. numer. 48. & eorum
Emilia decis. 1014. numer. 21. & decis. 1042. nu-
mer. 4. Sicuti etiam punctualiter animadvertit Fama-
nell. decis. 104. numer. 25. quæntumvis in ejus facti
specie contractus definit factis, qui nempè ex so-
cietatis Capitalis diversimodè constabat; Neque super
hoc ulterius immoretur, quia, (sicuti adnotavi etiam in
meo discursu 109. numer. 24. & 35. de Comm. &
tom. 2.) expressio capitalium, aut obligatioem, sive
substantiam potius actus, quam illius executionem re-
spiciat, sit materia tantum contractualis.

Secundo prædicta doctrina, minus enim procedit, si
jam consumptis omnibus, de singulis societatis capita-
libus, atque una soluta, ac terminata societate ob per-
emptionem rei (ut ex tenore in leg. verum 64. §. So-
cietas, ubi ubi Societas solvitur ex personis, ex re, &
huius, ex voluntate, ex alio, idque pro hominibus, &
pro rei, sive voluntas, sive alio interitu, distat, &
bi videtur societas §. pro Societate. decis. 86.
num. 2.) Societate administrata, soluta, aut complimen-
tariis negotiis continenter facientibus, ac patien-
tibus aliis consociis, quia per hujusmodi continuatio-
nem intelligitur tacite hujus renovari, ac prote-
tam societatem cum eisdem fidei pactis, ac conditio-
nibus, & sic cum alio oculo limitati capitali, a pri-
mo neco distincti ad tenorem in leg. cum quæritur. §.
Qui imples. §. locat. & in leg. si quis Adversis. §.
Si imples in fin. §. de inst. alim. Rep. de Societ.
Advers. tom. 9. num. 25. & seq. Adversis. consens. 6.
numer. 34. Marin. refut. 207. num. 6. lib. 2. ac quæ-
plurimè alii Doctores ab eis citati, & Rot. Romana
post Marin. decis. refut. 207. numer. 10. Antonell. de
tempor. legal. lib. 2. cap. 47. numer. 36. & Rot. Roman.
Sententia, versum quæ bona. Ansaldo. de Comm. &
discept. 98. numer. 60. 68. & 69. Rot. decis. 153. numer.
24. 25. & 26. part. 10. res. & metis decis. 66. num.
10. & 11. post Torre de pall. fidei. fidei. & pun-
ctualiter in nostris terminis, quod nempè intelligatur
renovata societas cum eodemque capitali, quod in
ea ab initio possum fuerat Rot. decis. 448. numer. 2.
& 3. lib. 4.

Et prædicta non solum procedunt in casu, quo so-
cietas, quævis prius habuisset notitiam, de scientiam de
consumptione, & de deficienti capitalium, nihilominus
parentiam præsumens eorum nomen ab iustitio-
re in negotio semper de continuè expendi, sed ubi
serius procedunt, si ipsi namque negligentissimum
in investigando, ac persequendo debitis temporibus in-
dugant librorum, ac bilanciorem revisione statim so-
cietatis, & negotii.

In quorum comprobationem, consideranda prius est
laudabilis dispositio Textus in leg. sed esse populus 12.
§. Prescriptum, §. de inst. alim. ubi fuitque, pie-
que à Vulgaris summo amare honor fidei, & quæ sem-
per in commercio exuberare debet, & nec in Cambiis
destruatur. cap. 3. num. 24. & 25. huncum fuit, quod, &
quæ-

quatenusvis publicis jam, & ad publicum in aliqua tabella anse fundicem, seu apothecam expositis legibus, pactis, & conditionibus, cum quibus electus fuit negotii infior, subsumimus, si eadem tabella eum cursum temporis, vel ob pluviam, vel ob aliquod aliud infiorum denigrata, & fortius si forte ab aliquo sublati fuerit, ita quod perdidit conditiones & pacta ceteri amplius, & legi non valent, adhuc, inquam, Dominus apothecae ab omnibus contrahibus per infiorum stipulatus obligatus, quatenus contrarius, ac repugnans omnino forene infiorum legibus, ac pactis consideratis jam, ac publicis, & hoc non propter aliam rationem, nisi quia Praepositi occasionem aliquam erroris praebere non debet adveniens, & sic tabellam renovare tenetur, ac si excusare possint allegando fuisse decem in ceteris conditiones perdidit, & pacta non amplius vigeat ob sublationem fallit, aut derogationem ejusdem tabellae.

Ad notam igitur hujusmodi terminalis dispositionis idem, & cum majori iustitia hic concludendum venit, videlicet, quod etiam ab initio per socios inire ipsos in privata capitalis variae conditiones stabiles sint, five pacta limitantia perferant tempus societatis, autem, si per confocium infiorum, aut per alium Complementarium continet, & publico expendit nomen Societatis, sicut Correspondentes iure credere poterant durationem, aut renovationem societatis, aut pactis limitativa fuisse innovata, ita equum non est, ipsos, qui bona fide contraxerunt, fraudari propter confocium negligentiam in expendi publico eorum nomen permittendo post societatis terminationem, quae quidem negligentia longe major est ea, quam in apotheca D. Vulpianus considerat.

12. Et terna bona fides, libertasque commercii, utpote ipsius primum mobile, ac vivificans spiritus adeo venerari debet iuxta *Margard. de Mercat. lib. 2. cap. 11. num. 93.* quem secuti sumus in nostro Cambiella Instru. cap. 1. numer. 1. ut postea attendere minime sint omnes, ac singula Juris regule, quod ea quomodolibet lesi, offuscarique contingeret, prout plene demonstravimus in nostro *trattato de Commercio, disc. 76. ac in nostro Cambiella cap. 5. num. 17.*

Praedictis igitur ita se habentibus, quomodo toleranda erit in sociis hujusmodi negligentia adeo lesiva bonae fidei, ac libertatis commercii?

13. Illa etenim sicuti Correspondentibus apta est iustam causam praebere credendi societatem adhuc vigere, aut saltem eam fuisse renovatam, cum Mercatores semper praesumantur eorum negotia attendi, ac diligentissime peragere *Suavia, de auctor. per. 3. numer. 17.* ita valet eisdem sociis obligata ad observantiam contrahendi omnium per infiorum infiorum etiam post terminationem jam, ac solutam societatem *Rot. Roman. disc. 151. numer. 20. vers. Jure praesentis, & numer. 23. per. 10. rector. Torr. de pact. futur. futeff. lib. 3. cap. 10. num. 58. & in Bononiensi societatis seu cambella Angli 28. Junii 1719. §. Verum praefata con. Circa Rot. de Societ. Mercat. num. 79. numer. 163. & Nos discussi in nostro Cambiella Instru. cap. 5. numer. 24.*

Ac esto etiam, quod sumis negligentia in illis quod Mercatores concurrat, qui cum infiorum, five infiorum societatem contraxerunt, autem, cum haec validi minor fit altera societatem, praeteram si de cetera, ac singulis Mercatores ageretur, ita illa ipsa sociis longe negligentiorum opusculi non valet, & per consequens omne damnum pati debent, ut in puncto est majoris, vel saltem aequalis negligentia concurrat idem designat *Card. de Lot. de Regal. disc. 145. num. 23. Anfeld. de Commercio, disc. 39. num. 14. & seg. Nos in disc. 54. num. 41. de Commercio, & magis discussi in nostro Cambiella Instru. cap. 1. num. 38. & seg. & cap. 2. num. 41. ubi additum Div. in conf. 241. disc. 4. vers. & quia major videtur, qui firmat, quod ubi in uno major culpa concurrat, attendi non debet minor culpa alterius.*

14. Utitur in maiorem praedictorum corroboramentum animadvertendum est, quod contrahentes cum infiorum, cui ab initio per socios limitata facultas tradita fuit in contrahendo, administrandoque eorum negotia, estens de Jure non excusatur, quatenus

ipsis tenetur investigare qualitates, & conditiones electionis infiorum, ac complerentur, ad tradita per Fontanelle, & per Dottorem a me superius citati. §. Attamen resiste, sed, sicuti quocumque agentem habentes iure poterunt credere diversum, redargui nequeunt de negligentia commissa in non piam persequenda qualitate, & conditione illius, cum quo contraxerunt, prout hujusmodi regulam limitando 17 cum magna Doctorem gravata, post *Seminaria. contraven. 243. num. 31. cum sequentibus firmari in meo Cambiella Instru. cap. 1. numer. 37. ita concludendum venit, quando Correspondens cum socio infiorum, aut complementario contraxerunt, ipse praestita occasione ab aliis confociis, ob eorum culpam, vel negligentiam emittendi societatem adhibere datur *Torr. de Pall. fut. futeff. lib. 13. cap. 10. n. 38.**

Unde patet, Doctorem opinionem, (praeterquam Fontanelle, de quo non fecimus erit) committit ad respondentem, sociis ultra eorum capite non obligari, quando ab initio societas induta fuit cum limitatione quorundam capitalium, procedere tamen in casu, quo culpa, ac gravis negligentia sociorum in permittendo eorum nomen semper expendi in negotio absque ulla liberum revisione, ac Bilancium requisitione non intervenit, quae quidem negligentia, utpote penitus insolita, nunquam in Mercatoribus praesumenda.

Respondendum modo est punctuali auctoritati Fontanelle disc. 508. numer. 12. & seg. lib. 2. ubi scribit sustinere praetendit, confocium in casu limitatae societatis, cum certis videlicet, ac limitatis capitalibus infiorum, nunquam ultra eadem erga creditores obligari, quantumvis scierent post ipsorum capitalium consumptionem fuisse nomen expendi permittit.

Et quidem in dicti Auctoris reprobandum, nec non *Rota Romana in Romana Peritoria super repositis 8. Maji 1711. §. Fia. coram Crispo.* quae oblique ullo examine non sequens fuit, animadvertere tantum sufficeret, eundem advertit communioni, atque 20 in grati receptioni opinioni, ac firmata per *Anfeld. de Commercio, disc. disc. 98. numer. 60. 68. & 69. & per alios per me superius citatos in §. Secunda praedicta, vel saltem generales Juri communis regulas ab eo allegatas in Mercatoris materiis minime procedere, quod bona fides, libertasque commercii etiam loquiter vulneraretur, prout pariter superius adduxi, ubi praecipue firmavi legalem illam regulam procedentem a leg. qui cum alio, §. de reg. Jur. quod facili- 21 cet analogice tenetur fuisse conditionem, & qualitatem illius, cum quo contrahit, alia omne damnosa inde resultat ipse solus ob eius incuriam pati debet, eum, inquam, regulam inter Mercatores sibi locum non vindicare, quando in eorum contrahibus magis rigor legis, qualem equitas attendi debet, five quas 22 de bona fidei, candoreque commercii offuscarent quam plurimos allegando Doctores in meo Cambiella Instru. cap. 1. §. 1. numer. 13. usque ad 31. quod etiam proculdubio in casu nostro coningeret; Mercatores enim fraudarentur, ac in damno essent ob negligentiam sociorum, qui Negotii Bilancium debuit temponibus non percutientes eorum nomen post Capitalium preemptionem continue expendi permittit, quare in nostris praefatis terminis huc citatis regule respondendo 23 *Anfeld. de Commercio, disc. disc. 98. numer. 62. usque ad 64. ipse etiam observat, & considerat fraudes, ac absurdum esse, quae in damnum publici commercii orem possent; Nihilominus ad offendendam infiorum rationem Fontanelle, quibus eius opinio innuitur, eam modo hinc singulam perpendere.**

Et illud ad tres tantum reducitur. Quorum prima est, quod quantumvis ob penumiam, ac totam tantum societatem in non contrahendo eorum nomen ab infiorum expendi, renovatio, ac prorogatio societatis jam finis praetenderet, autem illa prorogatio, five renovatio semper intelligi debet cum eisdem pactis, conditionibus, & qualitatibus in primo societatis contractu stabilitis, & sicuti in primo contractu ob pactum, quod omne riscum, & periculum cadere debeat damno societatis, socius obligatus non remaneat ultra eius capitalia in societate existentia, ita neque etiam obligari debet in ejusdem renovatione, si- 24 ve prorogatione.

Sed hoc argumentum, pace tanti viri, ac celestis Jurisconsulti, nullum videtur habere substantiam, etenim, si ipse nihil aliud asserere voluerit, nisi quod in renovatione, siue perrogatione societatis censendum sit teporarium etiam pactum praedictum quod *foliatur omne rursus, ac periculum spectare debeat ad societatem*, hoc ei libenter concedimus, sed opus etiam est, de ab ipso concessi, quod in eadem Societate re-

- novatione intelligatur teporarium novum capitale non impar primo capitali limitatum, ut praedictum firmat Bald. in *conf. 428. num. 2. C. 3. lib. 4. de sic nunquam dici poterit, socium, cuius nomen exprimitur etiam post finem societatem, prout in casu nostro* 26 *propter consumptionem praevae capitalis punctualiter* *Roc. de Societ. not. 27. num. 60. non tenet ultra primum capitale, sed potius in vim ipsius argumenti constituit, eundem tamen obligari ad limites etiam secundum capitalis in renovatione societatis repetiti.*

Sed si contrarium Fommellum dicitur pretenditur, quod scilicet socius in renovatione, siue societatis, perrogatione non intelligitur in ea ponere aliud capitale, sed in ea continuare intendit cum primo tantum capitali jam penitus percepto, hoc male est pluribus rationibus affecturum: Et primo quia impossibile omnino est, societatem renovari posse abique aliquo capitali *Aufsd. de Commert. diff. 87. num. 17. Alimier. de nullis. contr. rubr. 1. quest. 25. num. 47. Antouel. de temp. leg. lib. 2. cap. 47. m. 28. vers. hoc tamen futurum, Ruc. Rem. ter. Affili. diff. 88. n. 2.*

Secundo, quia pactum, quod *totum periculum, et riskum esse debeat societati*, ridiculum profecto esset, utpotè appropinquum in renovatione unius societatis abique capitali inhiere.

Tertio huiusmodi societatis renovatio esset iniusta, et iniqua, quoniam socius lucrari tantum pretendit abique rursus aliquis iactare id nova societate.

Est quoque maiore insubstantia secunda ratio per Fommellum allegata *num. 14. quod scilicet, quantum socius fecit, patenterque ab alio consocio institute, aut complementario, post capitalium peremptionem eius nomen expendi, huiusmodi tamen scientia, ac patientia non sit apud eadem aliquod praedictum inferre, nisi insit in expendendo eius nomen expresse illum velle etiam obligare in aliis suis propositis bonis: Quoniam per hanc rationem supponitur, quod socius, qui post scientiam consumptionem capitalium, & sic post scientiam solute iam societatis, eius nomen ab Institute expendi permisit, nihilominus renovare voluerit societatem cum alio simili capitali, quod quidem falsissimum est: Communiter enim Doctores nostri firmanur, ut spera ostendimus, quod si post finem aliquam societatem illius nomen adhuc expenditur, intelligitur alia renovata societate, & si prima limitata fuit cum certis conditionibus, pactis, & capitalis, censetur & eodem modo similiter renovata secunda, ac per consequens atenta tali tacta renovatione socius ultra primum capitale jam in prima societate consumptum iure in alia sua bonis obligabitur ad mensuram secundum capitalis non minoris primo tacte positi in secunda societate.*

Tertia denique legis ratio à Fommella *num. 15. adducta, à qua, eundem sequendo, movetur etiam Ruc. Romera, et liquidem est, quod in rebus valde* 29 *perjudicialibus scientia, ac patientia non sit et se sola sufficiens aliquod praedictum inferre, & praesentem quando in sciente, ac patiente adest detrimendo in eius semper favorem vigere illud jus, quod sub à lege, aut pacto procedente iure competit.*

Sed ista conclusio, quamvis regulariter vera sit, intelligenda tamen est cum sequentibus limitationibus, & ipse etiam videmus.

Et primo leonem non habet, quando per scientiam, & patientiam impediti poterat actus, ab aliis in sui dominum committis, ita per *leg. si servus 6. Codic. Amand. docens Baril. ad leg. qui Dicit num. 23. §. si serv. Amand. de ibi Baril. num. 159. Cuffan. ad consensu. Burgund. rubr. 3. §. 2. vers. abique consensu, Fachin. lib. 7. cap. 30. vers. fidei iuramentum, Gratian. cap. 68. num. 16. tom. 1. Antouel. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 99. num. 15. Antouel. de post. lib. 2. cap. 4. quest. 2. num. 37. Perpet. de renovat. employ. quest. 16. num. 39. Ruffenat. de feud. cap. 9. concl. 75.*

num. 7. 15. Strichen. Jun. centur. 1. refut. 180. num. 21. Sabell. in Summ. verb. tacitum sub num. 2. & 4.

Secundo, non procedit, quando in tolerantia argui potest aliquis collusio, & frans in praedictum tertium. *Strichen. refut. 180. num. 15. tom. 1. & in addit. num. 27. Gallierat. de renou. lib. 5. cap. 11. num. 50. docet, & plene Stopp. ad Aterlin. Pignatell. cap. 38. num. 8. centur. 2. Andreal. contrav. 349. num. 6.*

Tertio, nec etiam procedit, quando agitur de favore, utilitate, ac libertate publica, *Antouel. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 99. num. 30. Strichen. Jun. in addit. ad refut. 180. num. 15. & §. 1. tom. 1. Alford. de probat. conclus. 417. numer. 20. Stopp. ad Pignatell. cap. 58. num. 17. & §. 1. centur. 2. Gallierat. dicta leg. num. 49. Andreal. contrav. 349. num. 6.*

Et istae omnes, ac singula limitationes ad unguem profecto adaptantur ad propositum nostrum: Adaptat primo, quia certissimum est, socius facilius posse impedire alii consocio Injustum malum usum ejus administrationis, cum etiam hoc proclamata, ac circulari epistola sufficere ad certiorandum Mercatores de terminatione Rationis, ac Societatis.

Similiter applicatur secunda, quia argumentum frandis, ac collusiois socii non ignorans terminatorem Societatis, & nihilominus ejus nomen expendi non contradicendum, videtur satis abunde liquere, hoc etenim ab eo fieri potuit cum intentione, ut semper in suo casu, expectando videlicet prius exitum negotii ad effectum illud acceptandi, aut impugnandi, prout melius illius utilitas, vel damnum iudicabat, ultra collusioem, ac fraudem, quam ad eam eundem propositum considerat *Aufsd. de Mercat. d. diff. 98. numer. 62. vers. reflectendo quod alias.*

Adaptatur denique etiam tertia, quia insubstantissimum est, mercatorum respicere publicum utilitatem ad favorem Reipublicae; certumque pariter est ob violationem bonae fidei impediri libertatem commercii. *Sypmann. de iur. maritim. cap. 4. num. 54. & §. 1. Tolosan. de Republ. lib. 4. cap. 8. numer. 2. §. Fallator qui, Valenzuel. conf. 53. numer. 16. Borden. collect. tom. 3. collect. 19. num. 205. Pignat. ad Stanc. Ferrar. tom. 1. lib. 2. rubr. 14. numer. 1. & §. 1. Hrovia de Commert. retrahit. lib. 1. cap. 1. num. 24. p. 1. fin. Baril. de Reg. Cathol. praesumpt. cap. 8. numer. 18. §. 19. Soliman. de Indiar. Gubern. tom. 2. lib. 3. cap. 1. numer. 60. Aufsd. de Mercat. diff. ult. numer. 1. & §. 3. Quinimo tanta est publicae utilitatis commercium, ut iure municipii quoniam Reipublicae, Mundumque elementum, Lourell. decis. Ferrar. 42. numer. 12. Borden. collect. 19. num. 205. tom. 2. Aufsd. de Mercat. diff. ult. numer. 1. & §. 1. Unde reverente Marquard. de iur. Aterlin. cap. 1. num. 14. Reverendissimus noster Magnus Dux Etruriae Princeps, Politicorum omnium facile Princeps, affirmare consuevit duo Brachia corporis Reipublicae atque esse commercium Terrae, ac Maris.*

Firmato itaque, locis in sciendo, potendoque eorum nomen ab Institute expendi, procul omni dubio remanere obligatus, cessat per consequens alius ius rationis Politicorum, deductis ex regitis quod sciens, ac patienti nullum oritur praedictum, quando eam non iant adhuc sciam Jus sub daturae: Dum socius, ut supra visum fuit, non solum eorum ius non datur, sed Jus totius cuius contrarium refertur à praedicta eorum scientia, ac patientia producit.

Schjunghand tandem est, socium ipsam teneri ultra ejus capitalis in casu, quo aliarum Mercatorum Mercatoribus socium transmissit epistolas obnoxias, ac injurias ad negotium, in quibus nulla mentio facta fuisse capitalium per socium positum, sed tamen firmo indefinito habuit fuisse de erectione negotii, & ratio est, quia tunc Mercator, qui ita injuriis fuerat, non tenebatur aliunde investigare capitalis sociali, neque qualitates, & conditiones societatis: Etenim non tantum de universali Mercatorum stylo, ac consuetudine attendi solammodo debent obnoxias epistolas, quomodoque restant celeberrimus Peri in suo Negotiorum par. 4. cap. 3. delle obbligazioni del Compagno, §. 7. Transmissa la compagnia, ubi dicitur, *altre per indoverli l'obligatione per il tutto, ed in solidum basta, che si spanda pubblicamente il Nome, se mai riveressi contrattarla con loro i parti, se*

« e conditioni, che sona tra essi passate, » pervalde-
re ista pmedito ipsi juri communi, etiam contra-
rium disponere, ad firmata per Nos in nostro Cam-
bista Instrucao cap. 3. num. 27. Nulla enim culpa, aut
negligentia notari possit, qui jura mercatorum sty-
lum operatur Fontanelli dec. 453. n. 20. & seq. Verum

- 39 etiam de jure communi adduc attendenda sunt jura
sensum Rocc. de Societ. num. 153. Rot. Rom. decis. 151.
40 num. 1. 2. & 3. & numer. 10. 17. 18. & 20. cum seq.
« que in fin. que est repetita apud Salgad. Lohyrius.
Cred. decis. 70. & opinio decis. 66. num. 2. & per tot.
post Torr. de pall. fur. succ. & decis. 25. num. 5. &
Proba autem, & num. 6. in Montifi. ad Card. de
Lata de Cred.

Et revera Juramento Doctores nostri faciunt in
sensu, nullam essentiali differentiam, habito respectu
ad actum, inseruere inter unam societatem ab
initio indefinitam, & deinde per socios circa
eius durationem, vel alio quovis modo limitatam, &
ajunt a principio ad certum tempus, vel cum aliis
qualitatibus limitatam, in qua socii clarioris, sive
invitatoris epistolae transmissio, quam illi aliud
indicarent, nisi indefinitam aliquos negotii extensionem
inter eos sequuntur. Quoniam quoad Correspondentiales
socios normam solvendo desumere ab obligationis epi-
stolis, idem profecto est, societatem ab initio fuisse
indefinitam, & eisdem ab initio indefinitam noti-
ficatam, etiam inter socios vero limitata fuisse sive
ad certa capitula sive ad certum tempus, & sicut in
primo casu indefinitae societatis ab initio institutae
deinceps limitatae, socii in solidum tenentur, ultra
capitalis in ea possum, in aliis etiam eorum propriis
bonis, nisi Correspondentes certioraverint de novis pa-
ctis modificatis, ac limitatis societatis novis in-
ter ipsos stipulatis, prout jura punctualiter Ulpiani

- 41 dispositionem in l. sed est populus 21. §. De quapal. cum
fi. de Institor. actum. fuit Rota Romana. in Romana
Pecuniaria super reformatione 26. Januarii 1709. parate Sire-
to. §. Pari irrelevancia. & §. seq. & §. final. & mo-
tus in eadem Romana Pecuniaria super reformatione 26.
Martii 1714. coram Crispi. §. Quod fundamentale mo-
tivum. Ita penitus dicendum est in secundo casu, cui
punctualiter a Doctores applicatur eadem textualis
42 dispositio Ulpiani, prout videtur ex exhortatione Rocc.
de Societ. Mercat. Novat. 73. num. 153. vers. quod li-
mita. & num. 154. Rot. Rom. dicta decis. 151. numer.
10. & 11. « que ad 23. part. 10. verum confirmata
altera decis. 66. per tot. inpr. post Torr. de pall. fur.
succ. & dec. 25. num. 5. & 6. in Montifi. ad
Card. de Lata de Cred.

Quoniam cum locum pati, sed fortiori etiam ra-
tione limitatae societatis venit cum in secundo,
quam in primo casu; In hoc enim socii fuerant tan-
tissimo modo negligentes in non communicando Correspondentes
de novis pactis limitantibus societatem antea indefinitam
contractam, & sic tantum de omissione tenentur, in
secundo autem casu de vero, ac positivo actu com-
missionis retardandi sunt, (que culpa sane major est
culpa omissionis. Dec. conf. 241. n. 4. vers. & quia Ad-
43 per videtur) notificando videlicet per hortatorias, ac
invitatorias epistolas, societatem fuisse indefinitam in-
stantiam, ex quo quomodoque indubitanter oritur Cor-
respondentibus jura causa ista credendi, iam eximiamur
ab onere, quod ceteroquin habuissent, perquirendi so-
cietatis capitula, ut plene adhaeramus in merito Cambista
Instrucao. §. n. 25. & cum aliis Dilectissimis superius ci-
tatis §. de quibus comprehendimus, & §. Prædictis igi-
tur. Immo ipsi male, & contra Mercatorum commu-
nem styllum egissent, si post receptionem hujusmodi obla-
44 toriarum epistolarum, indagare voluissent pacta, &
qualitates societatis; Quoniam, quando ipsi in predi-
ctis epistolis non fuerant commonefacti de societatibus
pactis, intelligere debent, socios hoc voluisse continere
se aliquod jussu, ac rationabile motivum, ac inter
cetera, ne impediatur eorum negotii progressus, cui

- 45 multum nocere solet limitatio societatis ad certa capita-
la, nam Mercatorum ex plurimum non fuit procliver
ad contrahendum cum hujusmodi limitatis societatibus,
sed suspitionem possibiles consumptionis capitalium so-
cietatis, ut opinio ad hunc propositum observari expen-
ditissimus Peri in suo Negotiarum loco superius citato, &
Rot. Rom. de dec. 66. n. 4. post Torr. de pall. fur. succ.

conf. & per nos allegati in dicta 76. n. 3. 4. 7. & illud
Committ. de in meo Cambista decis. 17. n. 31.

Applicando modo ex omni per me usque nunc
curata, indubie censore primum limitationem optimè
adaptari casui, super quo requisitus fui de mea opi-
nione; Ex Instrumentis etenim societatis inde inter
D. Rosati, & DD. Comites Calvi, & Guaschali esse
refutatur, itegendum vromatium sub administratione
D. Rosati fuisse ab ipso indefinitum æternum, & sum-
mas ab ipsis respective posuit pro capitali hujusmodi
negotii, fuisse consecutivè, videlicet pro inchinando,
ac executioni demandando dicto negotio, & non pro
illo tantum, sive limitando, ut videre est ex illis ver-
bis « ibi, » tunc pura, vera, & vera societatis in-
ter eosdem DD. Comites Guaschali, Calvi, & Rosati
contracta, & inita, casus ad effectum limitandi in
una capitali vulgo di Drogheria, & melius ex verbis
quanti capitali, « ibi, » che la suddetta Società de-
ve durare per anni dieci già cominciati il giorno di
aggi 2. November 1747. e da fissarsi, e a chi non po-
sa rumpersi detta Società, ne separare il medesimo ca-
pitale, se non in caso (che al Sign. Aldo non voglia) »
se restasse intatto detto capitale, « che non si potesse più
gare, » e soddisfare di Creditore, » ex quibus tan-
liquido conficit, quod hujusmodi societates, sicut 30.
dicto expresso, pro decennium durare deberet, celebra-
ta, ac salva facultate ab eis recedendi in casu tantum
peremptionis capitalium ob embezzandum debiti, facile
comprehenditur, cum durate debuisset etiam post con-
sumptionem capitalis, nisi expressè soluta fuisset vige-
tissimè prædicta, Ansaldo de Commert. disp. 31. n. 16.
de per consumptionem capitalia non fuisse posita ad fine
eius limitandi, tantumque, sed ad finem cum incho-
46 andi, ac executioni demandandi.

Concurrens penitus in casu nostro obferventia
professionum negotii etiam post capitalium peremptio-
nem, vixit sufficientissimè ad Partium mentem in-
terpretandam, ut omittis etiam de eis generaliter
loquendum, in terminis punctualibus societatis docet
Rot. Rom. dec. 265. numer. 44. & seq. part. 27. rati-
onem. Ansaldo de Commert. disp. 31. num. 15.

Hinc curiam in modum ostendit etiam applicatio
47 rati in l. sed est populus. §. De quo patet, fi. de Insti-
tutor. actum. de quo abundè superius sermionem habuimus,
nam, sicut in casu consumptionis capitalium ob ali-
quam debitorum mortem, expressè Partium distincta re-
quirebatur, quod sequi non poterat, nisi post, in pro-
gressu soluti ejusdem negotii, iam tenebantur socii
etiam notificare Correspondentibus, ad hoc ac impossi-
48 bile cessante negotio cum Institoribus. Rota. Par. res-
sol. lib. 2. cap. 5. de Societ. n. 6. vers. non tamen est,
& ibi Astor. Addidimus Rota. de Societ. notat. 70.
n. 246. & not. 77. n. 159. vers. sic est, & de respon-
17. num. 4. & §. lib. 1. de Mercat. res. 207. num. 5.
num. 2. De Lata de Regal. disp. 115. num. 8.

Quo verò ad secundam limitationem deducam à
negligentia, sive sciencia, ac potestatis sociorum in per-
mittendo post consumptione capitalis eorum nomen ex-
pensi, & ex loqui preteritum, ex quo nihil, non
quantum opus est, facti series innotescit, unde diuis
applicationis illius Domini Advocati relinquitur, qui
in loco præfatus iudicij reponeatur.

Tertio, ac ultimum limitatio præcui omni dubio, ac
difficultate adaptatur. Constat enim in facto de obla-
toris epistolis D. Sebastiani Thome Nozari, quibus
que credituribus, ac ceteris inter confessoribus mandatis
in quibus nulla sit mentio, sive confessio legiti-
ma qualitates socialium Capitaliarum, « in quibus fru-
stra iam præfatus pretendit societatem fuisse ab initio
limitatam contractam.

In nihilo refragante responsione, prædictis epi-
stolis fuisse contentas per dictos mortuos antea etiam
societatis cum Dominis Comites Guaschali, & Calvi,
die nempe decima Septembris anni 1717. Cum
Instrumentum societatis fuerit scriptum die 2. Novem-
bris ejusdem anni.

Respectu enim D. Comitis Guaschali societatem jam
incepta erat eadem die constitutionis dictarum epi-
stolarum oblatoriarum, ut constat ex libro D. Rosati
Institoris, simulque participi dicti negotii in cons-
pectu currenti dicti D. Comitis Guaschali, ubi in quo-
cundam die prima Novembris anni 1717. pro quo
modis

medietate adnotas fuerint libere non solvantes ex
lucris antea in Balanco factis ascendente ad summam
librarum octingentarum, antequam in tertium socium
admitteretur D. Comes Calvi, cuius associatio facta
fuit de immo die sequenti post dictam repartitionem,
& loco fuit verba præfata pariter in dicto compo-
sita scriptis.

Adverbo primo Novembris 1717. lit. 400. per usum ri-
parato ad Balanco in lit. 800. & repartito a metà, præ-
missa inter alii Signor Conte Calvi.

In cuius compositionem reflectendum est, quod in
omnibus epistolis tam oblatoriis, quam in ceteris a
lit. D. Rosati conscriptis duobus mensibus circiter ante
dictum Instrumentum socii secunde Novembris, in
omnibus, inquam, mentio semper fit de Domino Co-
mite Guastalla, tamquam socio dicti Negocii, in mi-
hilum refragante, quod in eodem Instrumento lega-
tur, sociationem initam fuisse inter Rosati, ac DD.
Comites Guastalla, & Calvi, quia per dictum Instru-
mentum non solvitur, quin penes societas fuerit con-
stitutum inter Rosati, & Comitem Guastalla, imma-
no non prospecta aliam rationem dicta de secunda No-
vembris stipulatus huius Instrumentum prædictum, nisi
si ad effectum renovandi societatem, cum tertio socio,
valeret cum D. Comite Calvi.

Sed etiam, quod prædicta oblatoria epistola
scripta fuissent ante stipulationem societatis, nihil-
minus cum eadem stabilita fuerit dicta de secunda
Novembris inter omnes, ac singulos tres socios, ip-
se reputandus fuit, ac si scripta fuissent à dicto Ro-
sati post societatis stipulationem. Etenim ad actum, si-
ve conatus validitatem in iure factus est, quod ei,
qui libum à principio absque facultate egit, antempon-
ta superveniat, ad plenissimam probat per Rotam no-
stram Florentinam penes Urculam de i. n. 6. cum
pluribus seq. Bellon. cons. 17. non. 60. & seq. Men-
zio. de iur. lib. 14. tit. 28. num. 7. de non minus ple-
na, quoniam dicti Salgado, de iur. bull. par. 1. cap. 10.
num. 2. n. 10. & 10.

Denique non obstat, quod prædicta littere oblatorie
transmissæ sunt sine subscriptione D. Comitis Guastal-
la Consilio, idcirco præsumuntur absque eius scientia,
& consensu transmissæ.

Nam socii pro aliquot novæ Rationis directione
solliciti, & necessarii sunt, quod usque ab initio à
sociis, vel ab eorum littere oblatione mittantur
quarum Placatum Mercatoribus, quod allicionitur,
& invitentur cum nova Ratione, ad negotiationes
incumbas, ut testatur Peri in suo Axiomatum. par. 4.
cap. 3. in princip. Ita cum Mercatoribus conceptum
fuerit prædicta littera fuisse semper per D. Rosatum
sine subscriptione D. Comitis Guastalla transmissas.

Jure optimo prædicti Correspondentes erant potius
dictum Rosatum habuisse mandatum ita illas scri-
bendi, vel saltem scriptas fuisse cum scientia D. Co-
mitis Guastalla, qui cum verisimile non sit, quod
ignoverit id, quod pro consuetudine dictæ novæ Ra-
tionis directione per D. Rosatum agere tenebatur,

penitus debet in eo perdidit litterarum scientia,
nam quando ignorantia aliquis rei est inverisimilis,
tunc de jure scientia præsumitur, egregie Fontanell.
dec. 304. n. 19. & 20. Cyn. de iur. 519. n. 36. Sess.
dec. 403. n. 30. cum seq. Leo. dec. 162. n. 9. cum seq.
Rota. resp. 69. num. 6. tom. 2. & Nae plant in d. i. c. 63.
num. 8. & 9. de Commercio, & in penito littere scri-
ptæ ab mo socio tantum Rot. par. 19. resp. dec. 93.
num. 9. ad 12. quod prædictum procedit inter Mercato-
res, qui negotia sua delegaverunt peragunt Fontanell.
d. dec. 304. n. 19. & 20. Sanna. de officio. par.
3. num. 17. & quod mandatum præsumitur, quando
inverisimile sit, quod quis sine mandato consilio ali-
quid fuerit executus Nae. dec. 5. num. 15. post Nae.
Trall. del Camb. lib. 1. tit. 28. Et quando prædictæ littere non
fuissent eam de Mandato Domini Comitis Guastalla
transmissæ per Dominum Rosatum, dicendum nonnullum
esset D. Comitem negligens id, quod diligenter fieri
solet à Mercatoribus in novæ Rationis erectione, vi-
delicet litteras oblatorias transmissas; verum quod Ro-
sati socii dicti D. Comitis, & Insultor dicti Nego-
cii, in scribendo dictas oblatorias litteras illam abso-
que scientia, vel ignorando ipsam Comitis gravis
commisisset delictum, quia tali pacto cum dolo se

versus fuisset erga Mercatores curantes; nec non
eiga ipsosmet D. Comitem Guastalla contravenien-
do pactis sociis, quod cum præsumi usque ne-
queat, affirmari debet Dominum Comitem id exple-
vite per D. Rosatum ejus Insultorem, per en que
firmari in dicta mea dec. 5. num. 14. & ad tradita
in proximis terminis per Ansaldo. disp. 51. num. 17.
& 18. idque forum, cum prædictis Comites nullum
alium litteram oblationem per se scripserit, esse aut
ex illa, que fuerat per Rosatum scripta, sese non
quam subscripserit Nae. dec. 5. num. 16. & 17. quin-
ipso cum tot litteris, Instrumenta, redactiones Ratio-
num, Scripturae, Societatis renovationes, & alia inter
Rosatum, & Dominum Comitem interfuerint, non
tantum ex his præsumi debet in D. Comite sci-
entia litterarum per Rosatum missarum, ut in pen-
to littera scripta ab uno tantum socio, quod in alio-
top præsumitur illius scientia, & scientia tradit Rot.
dec. 93. num. 9. n. 10. ad num. 13. par. 19. resp. dec.
63. num. 9. per Corp. Laur. consule. 105. num. 18.
cum seq. quin etiam fuisse per eum mandatum injun-
ctum D. Rosato, ita ut absque ejus subscriptione
transmittendi, per ea que firmavimus in d. dec. 5. ex
num. 10. cum seq.

Et his idcirco inquam cum Mercatoribus, qui fuisse
per dictas Litteras oblatorias illimitatas per Rosatum
scriptas invitati ad contrahendum cum quovis nova Ra-
tione, vel Negocio credere potuerint fuisse dictas li-
teras aut de mandato, aut cum scientia D. Comitis
missas, hanc eorum credulitatem efficax est ad effectum
habendi sibi prædictam Comitem oblationem, ut testat-
ur Terr. de Pall. futur. success. lib. 3. cap. 10. n. 58.
per l. fin. ff. de secret. lib. 1. & Nae in Trall. del Cam-
bist. Instruit. cap. 5. num. 24. & seq.

At quando etiam D. Rosati dictas Litteras obla-
torias illimitatas absque certi capitalis expressione li-
te mandatum, & scientia dicti D. Comitis scripserit,
nihilominus dictum D. Comitem teneatur erga Mercato-
res pro culpa Domini Rosati ejus Insultoris, & Ad-
ministratores à se propoliti. sed esse Populæ & Pro-
prietatem ff. de iust. aliis. Rot. in l. 1. & Familii ff.
de Publicanis, & cons. 79. n. 3. Giovanni. resp. cons.
43. num. 48. Rot. Gen. de Mercat. dec. 14. num. 16.
& 17. quoniam cum aliis sequitur Bracciani, in l. c. 1. c. 1.
cap. 3. & 4. ff. de iust. aliis. Berlich. dec. 252. n.
1. n. 2. & 3. Felice de Sacca. cap. 51. num. 25. Rot. de 39
Nepitæ num. 32. & seq. 36. & 37. & num. 46. 45.
Adalard. de Mercat. lib. 1. cap. 8. num. 19. 20. 21.
Cyrill. contr. 459. num. 90. plenissime Glor. dec. 88.
per tot. Salgado. Lohy. Credit. par. 1. cap. 9. num. 88.
quod absque dubio procedit quando culpa, & dolo
ab Insultore committitur præcipue dicta Negotium,
cui præpositus fuit, aut si socii præpositus aliquid
utilitatis ex culpa Insultoris perciperent, aut si culpa
commisisset fuerit ab Insultore sciente, & scientia
Proprietate Hermosil. ad l. parit. l. 7. glof. 2. tit. 1. n.
90. 10. & 11. Gratian. dec. 36. num. 19. Ansaldo. disp.
49. num. 3. quæ comitia enim ad præsumendum causam postro,
sunt quia Rosati vere delinquit circa officium suum,
scribendo litteras oblatorias contra pacta sociis, non
quia D. Comitis Guastalla utilitatem percipit ex Ne-
gocio, cum quo sine dictis litteris oblatoriis non con-
transierunt Mercatores forenses, tum quia illæ littere
fuerunt scriptæ cum illius scientia, & scientia, ut su-
perius probatum fuit.

In vim etiam alterius irrefragabilis fundamenti D.
Notarii concepti jure agendi contra DD. Comites Guas-
talla, & Calvi pro solvione ejus erctis, quod habet
cum dicto Rosati. Cum etenim in causa nostra
ob deficientiam socialium librorum, & præcipue li-
bri introitus, & exitus, ab ipso Rosati etiam expo-
rtantur, liquore non possit de istam dictæ societatis,
numisque per consequens utrum Capitalia ejusdem ob
aliquid Infotumum facile perierint, aut in usum
vel in ab ipso parte adhuc existant, siue prodige dila-
tata fuerint, aut arbitrat in alios usus conversâ
dicto Rosati Insultore, supervacanea penitus, ac inu-
tilis est questio, an scilicet socii teneantur ultra co-
rum capitale præstare in societate positum; & Quo-
modo, cum verisimile sit, quod, occultante Insultore
libros, ac renuente rationem reddere suæ administra-
tionis, præsumi non solum debeat Capitalia adhuc
exi-

- 61 anstere, aut in mercibus, aut in pecuniis, aut in nominibus debitorum Cardin. De Loci de Tutor. disp. 6. num. 17. & disp. 17. num. 9. Ros. Gen. de Adver. det. 124. num. 2. & disp. 173. num. 11. velum etiam insistentem usurpare ea, ac furari voluisse Creditorem Cardinal. de Judo. lib. 1. tit. 3. disp. 7. nu. 13. Almon. de Fisher. de ratione. cap. 21. num. 25. Giord. det. 15. num. 10. in fin. Anstet. de Commercio. disp. 37. m. 13. & melius num. 22. necessario providere interendum est, quod, cum socii de jure obligentur eo culpam, & dolum, ac fraudem eorum insistentem per totum, & Doctores mox supra citatos sub num. 58. ideo DD. Comites Guadalla, & Calvi non solum tenentur ad mensuram capitalium adhuc existentium, sive forasum, ac dilapidatorum à dicto eorum insistentem Rosati, solvere omne damnum inde resultans singulis Creditibus Societatis, & negotiis, sed etiam populus 5. De quo palam. & 4. Prescriptum ff. de insti. aliam. & 4. Praetoratus in prin. ff. de insti. aliam. penultimè Ros. Gen. de Mercat. & det. 14. num. 17. vers. & de his insistentibus, venit ad mensuram etiam lucrorum, quae famulatur praesumptione ob non exhibitionem 64 brevis, & ob non redditionem rationis administrationis Negotii, Ros. Gen. det. 173. numer. 11. Ros. resp. 35. num. 6. & seq. num. 1. & de Societ. num. 94. num. 196. Felix. de Societ. cap. 20. num. 12. & cap. 24. num. 33. & cap. 31. m. 66. & quidem in ea quantitate, in qua solent proficere alii Mercatores similia negotia existentes J. de Jure de Commercio. rescript. lib. 1. cap. 3. numer. 16. Vel saltem ad rationem octo 66 pro singulo contrahente Cyriae. contrav. 395. num. 25. & 26. quae tamen parum non est, fundenda per Jodocem in casu quo ageretur de initio aliquis negotiationis, seu Tabernae, ex quo Mercatores, vel socii sub illius initio solent minus lucrari, ut advertit idem Cyriae. d. contrav. 395. num. 19.

ARGUMENTUM.

Si Socius post dissolutionem Societatis permiserit ejus nomen expendi, & continuari ab aliis Confociis, tenetur etiam ipse pro omnibus negotiis, & Contractibus ab illis post solutam societatem cum Mercatoribus initis, Quod procedit etiam in Haereditis Socii Defuncti, etiam Pupillis, & Minoribus habentibus ramen Tutores, vel Curatores, qui si permiserint impostitum nomen Defuncti à Confociis superfluitibus expendi, ultra Patrimonium Defuncti, ipsi quoque obligati remanent erga omnes, qui cum dictis Confociis superfluitibus contraxerunt.

Socii, si ab initio obligatos circulares litteras Mercatoribus misissent, finita societate tenentur per similes litteras Mercatoribus solutionem Societatis denunciare.

SUMMARIUM.

- 1 Socius, si post solutam societatem permiserit nomen suum expendi, sibi praesentat.
- 2 Limita in casu, quo societas soluta fuerit ab lapsu temporis à Sociis ab initio praesentat. Sed hac limitatio tantum procedit, quando in casu nomen expensum fuit, postea allegare aliquam justam causam, propter quam ignorabat nomen suum expendi num. 3.
- 3 Haeres socii Defuncti, si non habet notitiam de expensione Nominis defuncti per Socius superfluitas facta, non obligatur, & num. 10. Sicut vero si Haeres habebat scientiam, quod nomen socii defuncti expenderetur à Confociis, tunc etiam obligatur num. 5. & num. 26. & de Ratione num. 27.
- 4 Quod procedit, licet Haeres esset Pupilli, vel minoris, si habebat Tutorem, vel Curatorem num. 9. & num. 30.
- 5 Sala credulitas Adversariorum, quod nomen aliquis expendat à Sociis de illius consensu, sufficit ad vincendum Adversarios, qui cum Sociis con-

traxerunt, licet per se non adesse Societas, vel esset soluta.

- 7 Sola scientia, & patientia Adversarii in permittendo nomen suum expendi in aliqua negotiatione post societatem dissolutam sibi praesentat.
- 8 Socius, quod ipse aliquod nomen dediderit Adversariis forensibus, quod ea adhuc duraret num. 2.
- 11 Respublica absque commercio militum suffragari nequit, & num. 23.
- 12 Socius, si post solutam societatem permiserit nomen suum expendi in nova Societate, tenetur in eadem cum aliis sociis perseverare. Equo magis si concurrat aliquis alius socius, ex quo tanta illius voluntas habeatur.
- 13 Haeres socii defuncti tenetur notificare dissolutionem Societatis à Sociis ab initio, & Litteras oblationis facere ultimata, & num. 14. Adhucque sufficiens alius privatus, qui servit quibus sociis, ex quibus constaret fuisse ab eis Societatem dissolutam n. 15. & num. 44.
- 14 Neque sufficit notificatio facta uni tantum Adversariis, quia debet fieri omnibus num. 32.
- 15 Nequidem expressa dissolutio Societatis, etiam si indicatur à Sociis sibi invicem intimata num. 34.
- 16 Neque sufficit contentione fidei commissum à Sociis inter eos clam constitutum num. 42.
- 17 Et hoc procedit, tam quoad Adversarios praesentes, quam absentes, circa quos requiritur intimatio in scriptis, vel per Litteras, sicut quoad ipsos Socios num. 34.
- 18 Denuntiatio dissolutae Societatis per mortem Socii debet fieri omnibus Adversariis, etiam moderatis, licet ab initio initia Societatis non fuerint illis transmissa Littera oblationis, & num. 17. & 35.
- 19 Ex parentis extrahitis à Libris Mercatorum, etiamque litteris creditum probatur.
- 20 Causa Mercatorum de Jure sunt summariissimae, & Judicium executionis pro eis tantum sufficit.
- 21 Societas per mortem socii solvitur, neque ad Haeredes transiit, nisi de eorum consensu iterum institatur.
- 22 Presbyteri de Jure Canonico Adversariorum extraneos prohibentur.
- 23 Limita in Presbyteris haereditibus, qui negotium defuncti continuant alioquin ministerio num. 29.
- 24 Adversarii sine solemnitatibus societatem inire non possunt.
- 25 Limita num. 27.
- 26 Societatis renovatio non praesumitur, nec non potest alius huius recenseretur, ex quibus ea excluditur, & num. 24.
- 27 Renovatio prima societatis inducitur, statim ac Socii permiserint post dissolutionem Societatem eorum nomen expendi, vel continuari in negotiis.
- 28 Et procul dubio, quando concurrant aliqui socii alius, hic recensus novam Societatem inducitur num. 31.
- 29 Contractus, vel negotiationes ab uno ex Sociis contra eorum societatem negotii gesta alias Confociis non obligant.
- 30 Mandatum, quod de Jure habent socii ad invicem, intelligitur quoad ea duraverit, quae ad ipsam Societatem pertineant.
- 31 Verba il Negocio sua ratione con il nome di N. con governo, e fiscalità di due recepti a qualsivoglia negotio in litteris oblationis solita apponi per Adversarios incurrent aliquam Societatem, adeo lata sunt, ut nullam negotiationem excludant.
- 32 Generi negotiorum actus expresse, per socium subsequendum additum, non derogatur.
- 33 Et de Ratione ibidem.
- 34 Renovatio negotii praesumitur facta cum omnibus qualitatibus antiquis.
- 35 Socius si ex litteris oblationis contrarium apparere poterit, 42.

Maffius Societatis,

DISCURSUS CXLV.

Vigebat olim Libani quondam Societas, seu Ratio erecta sub nomine, vel nominibus DD. Joannis Soufflini, & Casarii Baisi, qui de anno 1687. ob mortem dicti Domini Joannis Soufflini fuit, eodemque tempore altera per q. Dominum Joannem Baptista Soufflinum fratre, & heredem dicti D. Joannis sub eodem nomine Joannis Soufflini, & sociorum fuit renovata, cui finis impositus fuit anno 1694. & rursum altera sub eodem nomine Joannis Soufflini per dictum D. Jo. Baptista, & Hieronymum Expellii instituta fuit, quae de anno 1697. terminata, illiusque rursus relictum absolutum, vulgo *finalis*, continuavit ad annum usque 1699.

Sub eodem anno 1697. altera pariter creata fuit Societas sub eodem nomine per dictum D. Hieronymum Soufflinum filium ac heredem d. quondam Joannis Baptista, & DD. Aloysium Garganum, nec non Joannem Expellii, quae finem habuit de anno 1699. cui successit altera erecta die prima Januarii anni 1700. sub eodem nomine pariter nomine Jo. Soufflini, & sociorum, per dictum D. Hieronymum Soufflinum, & DD. Joannem, & Joannem Baptista ejus germanos Fratres, nec non Alexandrum Expellii, & Aloysium Garganum, quae terminata anno 1703. sub cuius fine sub nempe die 1. Januarii 1704. iterum altera instituta fuit sub idemque quoque nominibus per dictos DD. Joannem, & Joannem Baptista fratres de Soufflini & Aloysium Garganum, quae duravit usque ad diem 5. Augusti anni 1717. quo tempore per decessum defecit.

Post hujus decessum casum statim insurrexerunt Creditores hujus ultimae decessu Rationis praecedentes dictum D. Hieronymum, ejusque totum Patrimonium sibi fuisse, & esse de jure obligatum.

Super qua praenotione pro veritate consultus ad eorum favorem respondendum fore existimo; Nam perennis eorum rationibus nostra decedendi jus illis oppido assilire compertum deprehendi.

Etiam cum apparet ex praemissis factis dictum Dominum Hieronymum Soufflinum in aliis praecedentibus Societatibus fuisse Socium, & in quolibet eorum expensis nomine Joannis Soufflini & fidei comitem pro nomine, & signo proprio ordinem Societatem per eum respectivè tractantem, tenebatur de tempore ultimae Societatis modo decessu, quae idem nomen semper usque in finem cantare continuavit, denunciare extero Mercatoribus dissolutionem praecedentis, vel praecedentium Societatum, ut ex immoventis, quod per dissolutionem praecedentium Societatum illi non remaneret amplius Socius ultimae Societatis per alios renovatae sub eodem nomine, & adeo extra id omisit patendo semper idem nomen, quo ipse utebatur, ab aliis Sociis expendi, tenetur de proprio, ac si continuasset in ultima Societate erga Mercatores, qui solo hodie ejusdem nominis contraxerunt *Rat. de Societ. not. 9. num. 25. 26. & 27. Rura Joannem. dist. 97. num. 1. & num. 13. in fin. Ansaldo. dist. 98. m. 60. 61. & 62. 63. & 69. Rat. Rura. per. 10. rec. det. 153. num. 2. m. 12. 19. & 20. repetita post Salpaz. det. 30. m. 2. & 3. & m. 18. 19. & 20. & post T. m. de Pelli. fuer. succell. det. 66. m. 10. & 11. & 12. Rura Joannem in Romana Pecunia, seu Transfationis 17. Junii 1701. & An. m. se. et. m. Ansaldo. & 15. Decembris 1702. & Et nihilominus, eorum Societ. & in Romanis pecuniis, seu caupia Angli 28. Junii 1719. & Pecun. & 5. Nov. Argenti, eorum Coris, & Rat. Roman. in Romana Societate 19. Junii 1699. & item quicquid sit non sit. eorum Ghistleria quae est impetita per An. m. in resp. cap. 207. lib. 2. num. 10. 11. & num. 12. praesentem in fin. continetur per aliam designationem in eadem causa edita sub die 2. Martii 1646. eorum eodem Ghistleria, quae vixit & designavit Ansaldo. dist. 98. num. 66. & Nos huc in Perpetua Societate seu Pecunia & de quorum Contrabitionem cum seq. num. 2. & seq. dist. 145. huc praecedenti.*

Hoc relevat, quod ex apoca sociali diei prima Januarii anni 1700. apparet primum quod Societas con-

tracta per dictum D. Hieronymum cum illis consociis durare eam debet per annos tres, & per alios tres annos in casu quo per quatuor menses ante finem primi triennii per aliquem ex sociis non fuerit facta ejusdem Societatis dissolutio ad novitiam faciorum, quomodo etiam in hoc anni 1705. ea dissoluta fuerit per consensum sociorum, & altera sub die prima Januarii 1706. erecta fuerit, in qua dictus D. Hieronymus Soufflinus noluit amplius continuare, ut constat ex dictis novis capitulis dictae Societatis anni 1706. Ideo dictus Hieronymus nullatenus obligatus remanere poterat ex negotiis, & contrahibus initiis ex nova Societate, in qua noluit amplius remanere, nil penitus attento, quod ipse non denunciaverit Mercatoribus dissolutionem praecedentis Societatis, quia cum ista fuerit inita à principio cum limitatione temporis, non tenebatur illius dissolutionem notificare, nam Mercatores cum ex contrahentibus investigare tenebantur ejusdem conditione, & qualitate, cum quibus illi inita fuit, perfectum in casu nostro, ubi nolite faciemus misse Mercatoribus formis littera oblatoz juxta deducta per Capistrum. conf. 204. lib. 1. per v. per Rat. Roman. part. 10. dist. 151. numer. 3. & seq. & num. 12. cum seq. & Marin. in resp. cap. 207. num. 5. lib. 2. lat. Rat. de Societ. numer. 146. cum seq. & num. 151. 152. 153. & lat. Ansaldo. dist. 46. num. 33. cum plurib. seq. & Nos dist. 15. in addit. num. 18. de Commercio.

Obiectum namque procedere posset, in casu, quo ille, cujus nomen etiam expensum fuit post dissolutionem Societatem, scire non posset suum nomen in renovatione alterius Societatis expendi, & se minime norari de illius patientia, aut permissione quod illud expenderetur à nova Societate, ut exempli gratia, in eo qui esset alio, vel in remotas mundi partes se contulisset ut considerat Rat. Joannem. dist. 97. num. 12. vers. non obstat, & magis, si dement, aut factus evasisset, ita ut ei immoventis non possidet consocius Societatis post tempus praefixum, vel aliquo alio modo allegare posset ignorantiam sui nominis ab aliis Sociis novae Rationis expensum, vel si ageretur de aliquo socio lultore, vel complementario, aut administratore alicujus Tabernae, vel negotii contrahit sub suo nomine, & non nomine sociorum, qui focus inditor, & complementarius post dissolutionem Societatem consociatus idem nomen suum expendere, vel ageretur de herede illius, cujus etiam nomen postea expensum fuit ab aliis consociis superfluum, & hactenus nullam haberet scientiam de Societate sui Auctoris defuncti, ut est casus, in quo scripsit Capistrum. dist. conf. 204. vel in herede pupillo, vel minore, non habente Tutorem, vel Curatorem.

Secus in casu nostro, & patientia, quod idem nomen Joannis Soufflini, cujus erat heres, per se iugiter expensum in annis praecedentibus Societatibus, continuaretur impetendum per socios ultimae Societatis renovatae de anno 1706. usque ad annum 1717. Neque de tali scientia, & patientia dicti Hieronymi dubitari valet, cum quia erat potentia apud omnes tales nominis expensum continuatum, tum, quia dictus Dominus Hieronymus quamplurimas epistolas sub eodem nomine à dictis sociis recepit, & ad eos scripsit, & misit notitiam responsionis litteris sub eodem nomine, & erat frater sociorum nova Societatis, nec non in ipsa habebat interesse, ut opinor, & punctualiter considerat Rura Romana in dicta Romana Societate de Rura 19. Junii 1645. eorum Ghistleria post Marin. resp. 207. num. 31. & seq. lib. 2. confirmata ex alia donatione edita in eadem causa sub die 2. Martii 1646. eorum eodem Ghistleria. Socius enim, ut dicebatur, qui post dissolutionem Societatem, vive per lugram tempus in apoca sociali praefixa, si per alium quolibet casum, permitit nomen suum ab aliis palam expendi, & continuari, semper iustitiam remanet erga Mercatores, qui cocontractant cum eo, quia eorum nomen expedit juxta veritatem, & communem Doctorum sententiam supra dictam 65. Etiam, qui secundum duplices sequentes causas diversitatem ex diversis ratione in quolibet eorum malint morantur.

Nam si versaremur in casu, quo ex facti circum-

stant-

atque verè appareat, quod Socius voluerit amplius post praefatum tempus societatis finem in societate manere, & de verò ab eo se subtrahit, tunc si cõscienter permittit suum nomen expensi, tenebitur ob rationem tantum suae culpae, vel negligentiae, ob quam non debet aliquid praefidii inferri mercatoribus, quia cum potuerint credere ex continuatione talis nominis palam expensi aliquid illa contradictione, aut denegatione scire, cuius nomen expendebatur, quod Societas fuerit per eum post finem tempus denovo instituta, non debent sub tali fide, & credulitate adesse fundata, utpote procedente à facto illius, cuius nomen palam expendi passus fuit, defraudari, & iustitiam rerum suarum contra aequitatem publici commercii pati, ut pendam tradant *Rat. Jan. de Mercat. de off. 97. num. 1. & n. fin. vers. facit Per Rot. de societ. not. 9. num. 25. 26. & 27. & 28. num. 163. & omnes relati per Rot. dec. 151. num. 2. & 3. & num. 20. vers. vel praesumitur, & numer. 23. & sub eodem n. 5. Minus valent per. 10. res. & Rot. post Martin. resp. cap. 207. num. 12. vers. & in eadem rationem, & ibi De Luc. add. numer. 3. Card. De Luc. disp. 73. num. 11. de tradit. & De Luc. de plural. homin. cap. 42. num. 3. Anfal. de commercio disp. 98. numer. 68. & 5. Nec ea, vers. tum quo & Rota Romana in Romana pecuniaria, seu transalpinis 17. Junii 1701. & ad non fin. erat & 6. Equae libentis, coram Anfal. de, confirmata die 15. Decembris 1702. & Et nihilominus coram Scoto, & in Romanis pecuniaria seu causa Angli 28. Junii 1719. & Non attenta, coram Corio, & Nos latè in dicta Parmensis Societatis 6. Tertia ratio num. 29. cum plural. seqq. ubi quod sola*

- 7 scientia, & patientia Mercatoris in permittendo nomen suum expendi in aliqua negotiatione eum post dissolutam Societatem ei perijuratum, quo loci etiam refellunt Fontanelli. disp. 104. lib. 2. contrarium teneant, & singulis illius rationibus abundè respondimus, & quod sufficit ad obligatum socium, licet dissoluta fuerit societas, quod ipse aliquod motum dedit Mercatoribus forentibus credendi, quod ea saltem duraret, vel renovata foret, tradit Torr. de post. fore. success. lib. 3. cap. 10. n. 34. & Nos latè in d. Parmensis Societatis 6. Tertia ratio num. 29. cum plural. seqq.
- 8 Et hæc procedunt, etiam quando hæres socii defuncti cum scientia, & patientia permittit expendi illius nomen in societate jam dissoluta, & licet hæres essent minores, vel pupilli, dummodo interveniat scientia, & patientia eorum Tutorum, vel Curatorum, ut punctualiter decisum fuit in dicta Romana Pecuniaria, seu transalpinis 17. Junii 1701. coram Anfal. de, confirmata in altera 15. Decembris 1702. coram Scoto, & egrèssè in Romanis Pecuniaria, seu causa Angli 28. Junii 1719. coram Corio, & ad tradita per De Luc. de alienat. disp. 34. numer. 10. & de Credit. disp. 75. num. 6. & aliter De Luc. ad Martin. resp. cap. 207. num. 2. 3. lib. 2.

- 9 Neque prædictis obstat Cajetan. conf. 104. lib. 2. ubi fuit, quod hæres socii defuncti non teneatur de contractibus gestis post dissolutam societatem, quia ipse loquitur quando hæres ignoravit per defunctum fuisse initam societatem, ut se bene explicat sub num. 3. & alibi, & in his terminis loquuntur alii, vel intelligi debent, si qui allegati possunt Doctores in contrarium firmantes, alios loquentes contra communem Doctorem opinionem, & contra aequitatem, & utilitatem publici commercii, sine qua
- 11 Respublica sustineri nequit ut pondera d. Decio Romano, in d. Romanis Pecuniaria, seu causa Angli 28. Junii 1719. & Final. per Corio.

- In casu verò, quo post dissolutionem societatem, si ve per lapsum temporis praeteri, si ve per aliam causam non apparet in socio expressa voluntas non renovandi societatem, vel se ab ea exstinguendi, tunc si ille permittit nomen suum expendi in nova societate, tunc intelligi debet illam voluisse eam renovare, ac in eadem cum aliis sociis perseverare, eoque magis si actus aliquos eggerit, ex quibus conjecturas
- 13 melius possit hinc sacis illius voluntas, fructum in d. qui Manicipii 5. & 3. & 3. si de insti. aliam latè Martin. resp. lib. 2. cap. 207. num. 6. & ibi Rota Romana, num. 20. & 11. Card. De Luc. disp. 75. num. 7. Anfal. de Commercio. disp. 98. num. fin. lat. Rom. de-

off. 160. num. 42. per. 17. & post Torr. de post. fore. success. dec. 66. numer. 10. & 11. & alii Doctores, & decisiones supra laudatæ in 5. Etiam cum appareat, & Nos latè in Parmensis Societatis.

Fortius hæc omnia quoniam aliquid dubio procedant in casu nostro, ubi usque à principio, ut ex praemissis factò constat, Societas capta fuit, & illimitata absque temporis praescriptione à D. Joanne Souffino absque proprio nomine, quo nomen renovata, & illustrata fuit anno 1687. per Dominum Joannem Baptista Souffinum illius fratrem, & dictum Hieronymum filium dicti Joannis Baptiste sub eodem primo nomine Joannis Souffini cum literis oblatoris generaliter conceptis quovis mercantium Placeatum transmissis, in quibus praesertim nulla aderat temporis limitatio, qua Societas rursus de anno 1694. fuit simpliciter absque ullis literis oblatoris renovata ab eodem DD. Joanne Baptista, & Hieronymo adjuncto D. Jo. Expellio, itaqueque simili modo de anno 1697. per dictum D. Hieronymum adjuncto altero Socii Lodovico Gargiano sub eodem nomine Joannis Souffini.

Quo posito indubitè sequitur, quod patrimonium cum Joannis, tum Joannis Baptiste ejus fratris, cum D. Hieronymi filii ejusdem Joannis Baptiste sunt obligata omnibus Creditöribus, qui contraxerunt cum dictis societatibus; Quoad enim Patrimonium Joannis, ex ea ratione, quia Joannes Baptista ejus frater, & hæres, nec non Dominus Hieronymus ejus nepos, & patris hæres dicti Joannis mediantes personi dicti Joannis Baptiste renovaverunt, & semper continuaverunt Societatem sub eodem nomine Joannis defuncti. Etiam si in casu, quo hæres socii defuncti permittit, ac permittit veterem Speciemque continuari sub eodem nomine defuncti, tunc patrimonium, vel hæreditas defuncti etiam obligata remanet erga Creditores, qui post mortem socii contraxerunt, ut ex autoritatibus supra allegatis firmatum fuit, eo magis in casu nostro, quo ipsius hæres renovaverunt, & continuaverunt sub eodem nomine defuncti Societatem; Quò verò ad patrimonium eorumdem hæredum, qui continuaverunt dictas societates, res est plana, illeque non indiget comprobatione.

Eoque magis id procedit attento, quia usque à principio Societas Joannis Souffini fuit illimitata, & eaque postea renovata post illam mortem per Joannem Baptista, & Hieronymum sub eodem nomine Joannis pariter fuit illimitata, & cum literis oblatoris absque ulla temporis praescriptione omnibus Mercatoribus cujuscumque mercatoris Fori denunciata, quare si in illis societatibus de anno 1700. & 1706. per dictum Hieronymum privatum postea renovata, & nemini tunc Mercatoris notificata tenebantur ipse per literas circulares omnibus Planis Mercantibus percontare, & notificare dissolutionem praecedentium Societatum, & novarum erectionem, ne sub fide illarum constantiam semper sub antiquo nomine Joannis, Mercatores contrahentes decipi valeret, ut advertent de Martin. d. cap. 207. num. 5. in med. Rote. de Societ. nu. 159. in med. De Luc. de plural. homin. cap. 45. num. 3. Rota Romana post Card. De Luc. de credit. in Maxim. dec. 30. num. 15. & latè Nos in dicta Parmensis Societatis, & punctualiter in terminis Societatis licet limitatæ, vel cum aliis novis pactis, & conditionibus renovare per hæres aliquos Socii defuncti sub continuato nomine Socii defuncti firmavit Rota Rom. in Roman. pecuniaria, seu transalpinis 17. Junii 1701. & Equae libentis coram Anfal. de, conclusa in altera decisione illius confirmationis 15. Decembris 1702. & Et nihilominus coram Scoto, & egrèssè, & latius in Romanis pecuniaria seu causa Angli 28. Junii 1719. & Per. & 5. Non attenta, cum 5. seq. quibus in locis per dictas decisiones firmatur nequidem elevare socii quoad Creditores externos alios judiciales, vel protestationes emissas inter illos ad invocandam Civitatem ubi morantur, quia tales actus non possunt esse moti Mercatoribus ex-

teris, potius idem quoque comprobatur Rot. Rom. post Martin. resp. cap. 207. num. 2. lib. 2. & plenè Rot. de off. 251. fere per tot. per. 10. res. & penes Torr. dec. 66. simpliciter fere per tot. & praesentem num. 12. tum seq.

In nihilo refragante, quod moderni Creditores adversus dictum Hieronymum, vel ejus hæreditatem agentes non sint illi Mercatoribus, vel negotiatoribus, seu con-

- responsales, quibus ab initio transmissae fuerunt praedictae litterae oblativae circulares, & deinde ipsae alias litterae circulares super dissolutione praecedentium, & renovatione aliarum limitari, & cum novis pactis iterum transmitti non fuerit. Quamvismodum enim et si moderni Creditores modo agentes de tempore dictarum oblativiarum litterarum non adfuerint, aut negotiationem non exercerent, adhuc de listent antiquis litteris oblativis ubique Platearum mercatillum divulgatum notitiam habuerunt, ex quorum scientia, per traditionem de Mercatoribus in Mercatoribus successiva venientes transmissa fuit, & per consequens societati sub nomine Joannis Soufflini, ac aliis sequentibus sub eodem nomine privatum renovavit per Joannem Baptistam, & Hieronymum de Soufflini crediturum, ita & iis denunciari debuit dissolutio dictarum praecedentium Societatum, & renovatio alterius per dictum Hieronymum successivè effecta de anno 1700. necnon etiam renovavit sub eodemque nomine per alios consocios dicti Hieronymi sub anno 1706. si non per litteras ipsas particulariter directas, saltem per confirmatas alias generales epistolas in Plateas transmissas, seu per editorum affissionem in locis publicis, & Mercatorum Foris, ut contrahentes incerti dissolutionis dictarum Societatum scientiam habere possident; prout punctualiter respondendo tali obiecto advertit Rota Romana in dicta Bononien. pecuniaria, seu cautela Angeli 28. Januarii 1719. §. *Parum refragatur, curam Curio.*

Sequitur decisio Rata Romana titula in praefati Discursu.

Decisio R. P. D. Curii.

BONONIEN.

Pecuniaria, seu cautela Angeli

Lane 28. Januarii 1719.

INTER cetera, quae exercebantur negotia à quondam Petro Maria de Landis, illud exitit nuncupatum *di Candaria*, pectus consistens in recipiendis, transmittendisq; mercibus, quae ab uno ad alterum diriguntur Emporium, & Mercatorum, quod idem Petrus Maria mortuus sub certis conditionibus iure legum reliquit Joanni Mariae, & Hyacintho de Landis quos Patrelibus jam publicis in Civitate Bononiae mercatum exercebant. Hi autem Legatarii illud non minus renovare volentes, quam antiqua eorum negotia continuare, & dilatare cupientes, sub die 7. Octobris anni 1653. consensum litterarum oblativiarum omnibus fere Mercatoribus, & Negociatoribus Platearum Italiae in hunc, qui sequitur modum dederunt; *Negotia nostra continuare cum nomine dei Signori Pietro Mariae, & Cesare Landis, haec omnia illis debito sine cum subsidio di tutti, & mediante la morte di Pietro Maria nostro Capito, & i vivente con nome di Giove Maria, & Giacomo Landi con governo, & fideiute rate di dar riscatto a qualsivoglia onerato negotio, & concedendi voi nel numero dei nostri principali Amici, et pare bene di darone parte, alia potestate ad ogni vostra occorrenza prevalorei dell' opera nostra, che in particolare e di ricevere, & spedire merci con ogni vantaggio, & diligenza possibile, & per le comprae, & vendite, & intermediano per le mutue tasse vostre con la solita provvisione di due per cento, che ne farete nota come vi conveniatte resti tale obbligo reciproco, come farete anco di non credere ad altra mano, che a quella di noi nominati.*

Ad haec usque tempora continuavit expendi nomen mox dictae Rationis *Giovan Mariae, & Gloriano Landi*, cui Corresponsabiles omnes, merces non minus, quam pecunias crederetur, non obstant, quod primi Insuperiores jam pridem decesserint, relicti post se filius, & respectivè nepotibus, nempe Joanne Baptista, Joanne Maria, & Bernardino. Cum autem de anno 1715. dicta Ratio decesseret, illius Creditores egerunt coram A. C. de Gentilibus contra bona dictae Rationis, conque nonnulli illorum mandata pro eorum creditis repopulantes, Joannes Maria, & Bernardino se se opposuerunt illorum executioni, allegantes cautelam Angeli in vius alicui conventionis, in subsecutis inter ipsos ordinari; Sed cum praefatus A. C. de Gentilibus eundem cautelam quondam

omnes Creditores non afficeret decesserunt, hinc legata mihi per Tribunal Signaturae Iustitiae referentis cum clausula *S. P. quoad partem Joannis Baptista, & in reliquis S. Q. E.* ulteriori suspensiva appellationis debuit hodie propolui, an mandata A. C. forent exequenda, seu potius obfiteri cautela Angeli, cui affirmativè quondam partem, & negativè quondam secundum Domini responderant.

Quandoquidem pro eo, quod respicit primam resolutionis partem, parum immorandum erat super qualitate, & quantitate crediti Aduersum, quod ex legitimis documentis, extractions partiarum, & epistolarum sub subscriptione Joannis Mariae, & Hyacinthi Landi comprobatur noscebatur, ut dixit Rota in Bononien. seu Aduersum Pecuniaria 13. Janii 1704. §. *Validitas, curam bon. mem. Adm.* necnon super competentia Iudicii executivi, in quo mandata citata existerent, quia actioni hypochondri locum facit favor publicorum Mercatorum, inter quos summarissimè, & levato velo procedi conveit ad rectum l. 1. *Cod. de Nautic. lib. 11. & late tradunt congeili per Reverendiss. Anselmum de Commere, & Mercat. in diff. general. & sum. 7. ad 12. Rot. Joanne. dec. 9. num. 39.*

Quin obici valuerit, quod dimissis per Joannem Baptistam nonnullis bonis, ipsi Creditores illa administraverint, quodque ad manus Nummulariae Rationis illorum de Melmeris devenerit una *Bolla d'Orfoglio*, de qua teneatur rationem reddere. Quod enim pertinet ad dicta bona, ultra quod ea sunt sub sequestro Creditorum Instrumenciariorum, placuit responsio, quod de illorum pretio habenda erit ratio in configuratione facienda inter omnes dictos Creditores. Respectu verb dictae *Bollae d'Orfoglio*, appaui Dominis de illius pretio tractato ex venditione frequentata in Civitate Lugduni fuisse creditum plenissimè rationem à praefatis de Melmeris, dum de dicto anno 1715. transmissis partibus dictae Ratio de Landis eas approbavit mediante epistola, de qua *Summario Creditorum num. 11. lit. B. & C.* & de facto idem Joannes Baptista in statu Creditorem ab eo efformato defectu dictos de Melmeris Creditores in libris 1592. monet Bononiensis fere conquiscentes dictum creditum *d. Summar. no. 9. lit. B.* quod sane non efficit, quoties ratio de eadem saltem non fuisse credita.

Totum itaque momentum cause in eo versabatur, quod crediti sceler afficeret valuerint Joannem Baptistam, qui etiam Complementarii munus exercebat, adhuc nullo pacto allegabilis essens contra Joannem Mariam, & Bernardinum fratres, qui hoccassumque sustinere conabantur sub eo fundamento, quod nulla inter ipsos, & Joannem Baptistam verificaretur Societas, eo quod illi ex facto dicti Joannis Baptiste teneri valuisse, quia Negotium, seu Ratio sub nomine Joannis Mariae, & Hyacinthi obfiterentur, in per eorum obitum ministerio Iuris expleverit, ut nequaquam ad eas Heredes sine eorum novo consensu transire valuerit ad literales. *Text. in l. nemo potest, & l. adeo ff. pro Socio*, cum aliis late rescriptum in *Romana Pecuniaria*, seu *Reintegratoria* 23. Januarii 1719. a §. *Item tertio*, & seqq. & in ejus confirmatoria §. *Matr. qualem anni §. Hirsfeldi duxen, curam Adm.*

Illorum autem novus consensus ponens in hypothesis desiderabatur, quia quidquid egerit Joannes Baptista, aliam proprio more scribendo epistolam de anno 1696. aliquibus Mercatoribus, significando negotium placuisse fuisse in potestem sub directione ejusdem Joannis Baptista, id nihil interire alibi fensuribus, quorum respectu aequi dictis super asserta renovatione voluntas, & potestas. Potestas quidem, quia aliorum eorum, nempe Bernardinum, erat Sacro Presbyteratus Ordinis insignitas, ideoque negotiationem exercere prohibuit in Sacrorum Canonum censura, de qua *Fagnan. in pag. 1. num. 79. in Cleric. vel Adm. & in cap. servandum, dista. undecim tit. cum aliis per Rotam in Romana Pecuniaria 14. Martii 1712. §. *Consolidata, curam R. P. D. meo Amico Urbis Governatore impressi, post respons. 6. Farinell. lib. 3.* Alter nempe Joannes Maria erat in minori aetate constitutus, qui patiter novam Societatem sine solemnitate inire non poterat ex *firmis per Felix de Sovero, cap. 41. n. 14.**

Manie. de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 12. n. 1. & tit. 13. num. 2. Rota dec. 56. num. 12. post Torr. de pall. furor. success. & comissis. augm. defectus pariformiter delat.

23. inebatur tum ex divisione inter ipsos fratres sequuta de anno 1699. quo expositum ab Cancellaria assignationem exivit pro portione solus Joannis Baptiste; Tum ex Fideiussione comensionali precedente anno 1698. inter ipsos fratres initio; Tum ex declaratione super hoc judicialiter emissa de anno 1701. a Joanne Maria dnm. asserum n. 4. per quos actus excludi dicebatque voluntas continuandi, seu renovandi Societatem, quae cum ipsis non bene compatitur, immo adverteretur, quod praesumi non debet ex generaliter deductis per *Ret. in Romana Thysauraria Marthio super Creditis Marchionis Baldimiri 2. Martii 1717. §. litique. coram R. P. D. mo Crisp.*

Verum postquam omnes Theoriae, sicut in se, & in abstracto verissima, inapplicabiles proinde remaneant praefatae hypothese, in qua dum, ut supra notatum fuit, Negotium, ratio, seu Societas renovata fuit de anno 1652. cum literis oblatiis datis a Joanne Maria, & Hyacintho ad quoscunque feret Italici Mercatoris, idemque nomen continendo expensum fuit etiam post obitum athenorum Joannis Mariae, & Hyacinthi, qui nunquam correspondibus notificavit exitum, in his utique circumstantiis dissolutio Societatis, quae per obitum Socii ita de jure inducitur, ut nunquam transiret ad haereditem, inefficax remaneret, quo minus illi transiret favore eorum Creditorum, qui penitus ignati de Societatis dissolutione, suas pecunias Societati sine ulla temporis constitutione ab initio notificavit,

25. ac sub eodem nomine continuatae creditur ad nota per *Castren. in l. 1. §. Non autem. numer. 3. ff. de iurisd. ed. & ampl. 104. numer. 1. rom. 2. & magis in specie distinguendo dictum fuit in dicta Romana Pecuniaria, seu Reintegratoria 23. Januarii proxima praeteriti, & final. confirmata 5. Martii, & 3. Junii eam. coram Ate. Nulla quippe aequi, bonique, aut iustitiae ratio posuit, quod infirmi Correspondentes generalibus literis invivam, omnique culpa capientes, si bona fide publici commercii eiusdemque, quando omnis culpa imposita debet Haereditibus Sociorum, qui si juris effectus Societatis dissolutionem per obitum Socii operantur, gaudere voluissent, eandem dissolutionem contra omnibus correspondentes per consimiles circulares epistolas denunciare tenebantur, juxta regulam edocentem unanquaque dissolutioem esse comodo, quo fuit epistolatum, ut solide probant *Faber in penultima sua legi ff. de Papillu. §. D. quo palam. vers. nemo inquit ff. de iurisd. ed. Duaren. comment. Juris Civil. edend. tit. cap. 2. in fine. Gomez. var. refol. lib. 2. cap. 5. sub num. 6. Rota. respons. 17. sub numer. 4. & 5. & de Societ. mercat. utrob. 70. num. 146. & sequent. 1. Card. De Luc. de Credit. diff. 75. numer. 9. & diff. 140. numer. 3. optimi Rota in Romana Societate de Rationis apud Torr. de pall. furor. success. decif. 66. num. 9. & 10. in recent. dec. 51. num. 25. parte 18. & dec. 233. num. 8. & seq. parti. 15.**

Quorum igitur voluntatis, quorum potestatis continuanda inspectionem asserere, qui in his terminis inepta proflus reddebatur, quia si haereditas continuare non possunt, aut nolent, aut inde excusabantur negotii, & Societate terminatione denunciatae ex mor deductis; Et de cetero quicquid sit de postea, quo tamen respectu Joannis Mariae, si in eorundem minori defubus, non licet deat in Cancellaria, cuius consensum, sive expressum, sive tacitum in permittenda negotiorum continuatio, fuit ad obligandum illius bona, *Duare. de Societ. lib. 1. cap. 3. parti. 1. num. 39. Rota. post Juv. de contralt. minor. dec. 73. num. 16. in Romana Pecuniaria, seu Transfationis 15. Decembris 1702. §. Ceterum. coram Eminentiissimo*

29. *Scoto*, & quoad Bernardinum Clericum, nec clare militabat contra ipsam asserta prohibitio, dum non agebatur de mercedum omnino voluntario, sed obveniente ex hereditate patris, & ministerio alterius continuatio, ut bene advertit *Card. De Luc. de usur. diff. 42. num. 5. vers. Secundo quia.*

Ceterum est, quod voluntas nullo modo controversa

30. ti possit; Ea enim non tantum efficitur ex permissione, quod idem nomen negotii, seu Rationis semper expensum fuerit, *Rota. de Societ. Mercat. notab. 79. n.*

263. rom. 1. Felix. de Societ. cap. 41. n. 1. & seqq. *Michaler. de Fratrib. parti. 2. cap. 41. n. 5. & seqq. Causa. Larr. dec. 26. n. 26. Rot. dec. 151. n. 40. parti. 10. recent.* Sed clarius ex ipsis circumstantiis divisionis, & dissolutio in objectis relatis. Si enim in divisione sequens anno 1699. capitale Negotii cum omnibus lucris, usque tunc soluti assignatum fuit in portionem Joannis Baptiste, & 2. contra Joannes Maria, ac Bernardinus aequalitatem in reliquis bonis obtinuerunt, id quod importat participationem lucrorum Societatis tam ex parte ipsius Joannis Mariae, dum erat in aetatem annorum 28. quam ex parte Bernardini jam Clerici a virginis cetno annis; Ac praeterea si totum dictum Joannes Maria de anno 1701. Societatem, in Foro Mercatorum didicisse, certis certis, ex his, *posita* quacunque questione potestatis, voluntas continuandi mirabiliter asserit, ut in terminis quibus propolitionis tradunt *Sacra. Sen. quif. 87. num. 10. & seqq. lib. 1. Michaler. de Fratrib. parti. 2. cap. 41. num. 11. & 36. Juv. de contralt. minor. glof. 25. §. 3. num. 108. & seqq. Rota. post eundem dec. 51. num. 1. & seqq. & in terminis secundae expensum *Fili. de Societ. cap. 39. num. 2. Un. etol. consule. fur. cap. 72. n. 2. Carrea. refol. 227. num. 6. Ansaldo. de commerc. & merc. diff. 51. n. 16. Rota. dec. 420. n. 2. cor. Priol. & dec. 233. sub n. 6. parti. 15. recent.**

Hanc continuatio per omnes fratres voluit nequivisse obesse epistola anni 1696. pariter in objecto relata. Tum quia uni tantum Mercatorum conscripserat, & tamen quatenus novationem contineret, debuit omnibus Correspondentibus dirigere, ut in puncto *Ret. in d. dec. 151. n. 21. parti. 10. recent.* Tum etiam quia si ut dictum est de anno 1699. omnes fratres universi Negotium dividerent, & de anno 1701. Joannes Maria Societatem didicisse, nimium fani in terminis implicat, quod eadem Societas per dictam unicam epistolam manserit praecedenter dissoluta.

Non attenta replicatione, quod saltem a dictis annis 1699. & 1701. debeat dicti inter ipsos terminari. Didici enim actus, tamquam secreti, & clandestini post inter ipsos fratres, nullam insistentem praesentem Mercatoribus, etiam ex post expenso nomini anteaque Rationali credentibus, ut patet supra deductis late firmant *De Mar. lib. 2. refol. 207. num. 121. rom. 2. Rota. post Saltat. laty. credit. dec. 30. num. 2. & 18. & in Romana Pecuniaria, seu Transfationis 17. Junii 1701. & At non sic erat, coram Reverendissimo D. mo Ansaldo, & 15. Decembris 1702. §. Et nihilominus, coram Eminentiissimo Cardinali Scoto; Nil relevante, quod dissoluta fuerit judicialiter facta, & in actis reproduca, nam quid sit inter Fratres, quibus tantummodo facta exiit inperpetuum, quantum ad Creditores, & Correspondentes, sive praesentes in Civitate Bononiae, sive absentes, & alibi commorantes, necessaria erat intimatio expressa in scriptis, & respectiva per literas denunciatio, ut possent de omnibus certiores fieri, ut omnia generalibus, praesens *Rota. post Torr. de pall. furor. success. dec. 66. num. 9.**

Parum retragente, quod modernis Actores non essent de iure Negotiatoribus, seu Correspondentibus, quibus ab initio de anno 1653. transmissa fuerunt circulares epistolae oblatoriae, & proinde iustum alias fuisset dissolutione transmittere opus non fuerit. Quomodo enim, & si moderni Actores detempore confessionibus litterarum Numularium non earent, adhuc per eandem literas in Planis divulgatas necesse habuerunt renovare Societatis sui nomine Joannis Mariae, & Hyacinthi de Landis, cui postmodum crediderant, ita & si denuntias debuit dissolutionis notitia, si non per literas ipsi particulariter directas, saltem per consimiles alias generales epistolas in Planis transmittendas, seu per Editorum affectionem in locis publicis, & Mercatorum Foro, prout fieri debere ad hoc, ut cooperatoribus incerti singulis dissolutionis Negotii habere quaeque, monent relati *sub §. Primus in fine, & bene consonant De Mar. d. refol. 207. n. 4. rom. 2. Rota. Janum. dec. 14. num. 21.*

Majorum licet plausum non promerente altero objecto, quod Frater de Landis convicta fortasse super puncto iudiciali allegata dissolutionis Societatis de tempore ex eo, quod hinc oblatoria dicti anni 1653. respiciunt litterarum Negotium *de Conducta, subinde inferendo, quod dum creditacorumum Acto-*

rum originem non habent à mercium transvectione, sed veluti profecticiae ex literis cantibus, respiciunt mercatum cambiaria, idèd supposita etiam continuatione Societatis ad commodum Creditorum cum antiquo Negotio, vel Ratione contrahentium, adhuc pro dictis debitis ex fisco Joannis Baptiste obligari non videntur, eo passim receptam regulam, quod contractus ab uno et Sociis gestus extra sphaeram fiscalis Negotii, alterum Socium non afficit, de quoq. *Archibar. conf.* 332. num. 3. *q. fogg. Peregrin. conf.* 168. n. 10. lib. 5. *Felie. de Societ. cap. 14. numer. 45. Terr. de pall. fons. fisco. lib. 3. cap. 10. n. 41. Thefour. quest. for. 302. n. 1. lib. 4. Decret. de transact. q. 59. num. 33. Rev. Jamou. dec. 54. num. 102. Mortuum enim mandatur, quod Socii habere dicuntur & semper intelliguntur, quoad ea dumtaxat, quae ad ipsam Societatem pertinent, et adducit per *Gratian. differe. 379. n. 4. Monach. decis. Bonon. 51. num. 13. Rev. dec. 402. n. 4. q. per car. coram Duvet. juce. dec. 398. num. 4. q. fogg. part. 4. recens. c. dec. 102. post Saldum. labyrin. Credit. c. in Romana Pecuniaria fogg. referentis 26. Junii 1709. coram Eminentiſſimo Cardinali Socra.**

Etiam enim infelix hoc secundum diffinitionem appo-
sitam Domini, ejusdem infinitutem illius deprehenden-
dus enim illic ita concepit erant: *il negozio et. d.*
et rimerato col nome di Gio: Maria, e Girolamo
Landi con governo, e facultà tale di dar recipio
et a qualsivoglia emenda negozio *impossibile evade-*
bat allegata restrictio ad solius negotium di cedere,
quod non debet comparari cum generalitate verborum,
se protendunt ad quamlibet aliam honestam negotia-
tionis speciem: non minus inspecta importanter
verbi *Negotio*, quod est generale, ut tradit *Stanc. de*
comm. c. 1. q. 101. l. numer. 6. & 7. Hec de comm.
Terrif. lib. 1. cap. 3. num. 3. quam alterius di-
ctionis *qualsivoglia*, quae patet est universalis, omne-
quevis repulsa restrictio: cum, adhibet per *Barb.*
dict. 317. num. 1. & seq. & dist. 320. pariter num. 1.
& seq. cum aliis per Res. totam Orthodox. decr. 265.
super. 26.

39 Specta animadversione, quod renovatio Negocii praesumi debet facta secundum qualitates antiqui Negocii etiam a Petro Maria de Landis legante, quod idcirco erat ad solam Mercium transformationem; Signanter quia eadem quoque littere quatuor assertam generalitatem paulo inferiori restringere valeantur ubi „*ancio potius ad agri cultura occurrence valueri deli*“ „*opera nostra, che in particolare è di ricevere, e spedi*“ „*re merci con ogni vantaggio, e diligenza possibile*“ „*Hac namque postrema verba rancum abest, ut posita censeri valeant ad limandum universalitatem negotiorum, ad quae praecedenter Mercatores exteri invitabantur, ut immo potius eandem generalitatem comprehendere o illius accommodatissime interpretationis, ac si scribentes existant, quod eorum opera praecipue verberaretur in transformatione mercium, sed generaliter porrigebatur ad aliam quancumque honestam negotiationis speciem tam perenturque regula, quod subsequens qualiter expressio speciei, haud atrox per praecedenti generi, sed demonstrativa, et grana maiori declarationis apposita censetur iuxta thesaurum Bartoli in l. quoniam, §. 59 qui fundum, ff. de fund. instrum. Rec. emam Emer. Jan. decif. 1372. mem. 8. et alios ratiocinos in Casarum verisimilium 25. Junii 1702. §. Etiam deo. deo.*

Insuper nec fides allegata quædam renovationis
negotii cum qualibet antiquo, quia illi est semper
40 veritas cedere debet, ut generalibus omnino in
terminis obstricti Felix de Societ. cap. 41, n. 38: *Non
Jumet de Mercet. dec. 71. nam, 3. inappellabilis* tem-
pori in presenti, quo contrarium convincunt non mi-
45 nus licetiam tunc est moru aduversariis, sed religiosi
quoque eorum concitius, direcho, & exercitio; Si
namque superadditum fuit, & per le compræ, & sen-
10 ditæ et remissionis per le mæxæ rissille cum la solæ
provisionis di dæ per centæ, que ne ferret nora centæ
vi in contentatæ rissæ ad oblige reciproco. Si deup-
erem licetæ transmissæ futuræ quampluribus Nego-
tioribus solam Numerariarum exercitibus, & sur-
tus fæ liam tæ contribuentibus dicitæ literas, quæm
15 iant in poli sals quoque negociæ exercitæ exercitæ

prope sicut ex Reis conveniens fuit in supra rē
lito claudendo alii didicisse, in quo professus fuit
didicisse dictum Negum, sive Rarionem Barba-
riam, quis unquam debitorē poterit, quod laudat
praesumptio penitus profigitur, quodque ad oculum
eruatū comprehensio in licetis oblatum plurimum
negotiorum, sine qua & transmissio etiam ad Campores,
& reciproca obligatio certe tunc lucrorum, super-
flua, & inepta remaneret, & pro qua sola suffice-
re subiecta observantia, quae fidelissima dicitur
intepres cupidinis contraxit, ac in eis conseru-
m, ut alius relatū dictam fuit in Remota Fratrum
Ducalium 27. Adarii proximo patris, §. Nro al-
li. coram Ate.

Hinc defendendo ad secundam resolutionis partem, qua rejecta fuit cautela Angelī à Reis convertitis allegata id vix conventionalis fidei commissi ab ipſis per contractum initū de anno 1698. per quē Actores, ceteroque poſteriores Creditores excludere conabantur ad regulam *Text. in l. qui prior. C. qui per. in pign. hab.* hinc ejuſdem reſolutionis ſolidabantur in eis, quæ hæc uſque dicta ſunt; Dato quippe, quod negotio contracto Mercatorum conſuetum dicti debeat ad præjudiciū dictorum Fratrum Recorum conventorum, quibus ſecreſ, & clandestiniſſis diviſionibus, & diſtichis ſuffragari nequeant contra ignaros Creditores, ac bona ſide hæc pecunias negotio, ſeu 43
Rationi credentes exſtimate ſub *Non attema.* ſtatim quoque conſequatur, quod minus juvari poſſit aſſerto conventionali fidei commiſſi, quia illud eandem rationem privare paſſionis reniet, & ideo hand aptum eſt obſte Negotiantibus, qui publica commerciū libertate ſerui, & ante fidei commiſſi conſtitutionem iuſticiæ contraxerunt, ut egregiè ratiocinatur *Faber in pandell. ſua leg. ſi quis Adantiſſi, §. ſi impub. verſ. deſiderat. ſi. de ingit. all. & in puncto fidei commiſſi conventionalis Capſid. conſult. 119. n. 4. & ſeq. Rota eorum Reverendiſſimo Anſaldi decif. 43. num. 20. & eorum Priſi. dec. 485. num. 7. in reſcem. dec. 3. n. 6. & ſeq. & decif. 426. n. 1. & ſeq. part. 13. recem.* Actum alia eſſet de publica militate commerciū, ſine quo Republica ſubſiſtere nequit ad *text. in l. prima, §. de aſſente. all. & leg. ſi quis Adantiſſi, & ſi impub. ſicque Faber verſ. Pupilli §. de ingit. all. ſi ſicciſi peremeretur, ut ſecreſſis hiſce conventionibus Creditores publicæ hæc dicta ad exponendum eorum 44
pecunias ſupplimentetur, ut præter ſua ſuperius congeſſus, ponendæ *Rot. eorum Reſcripta decif. 185. n. 79. & monuit citata decif. Reverendiſſi Anſaldi 43. feb. m. 14. id quod ultra ſuperabundat ad deſtruendum allegati tituli, ſine quo cautela Angelī ſervari non valet, ut paſſim reſpondet *Rota, & ſignanter in Viterbien. Decis. & Cautela Angelī 11. Februarii 1718. 6. Final. eorum R. P. De. men. Herrera.***

Eadem coram Eodem.

QUOAD JOANNEM BAPTISTAM.

June 26, June 1719.

R. Eseribente jurata facti feriem in altera mea hujus diei Decisione recensitam, Tribunali Signatore iustitiae adversus decreta sub A. C. edicta relaxationis mandatorum ad instantiam Creditorem Rationis jam eantibus sub nomine Joannis Maritz, & Hyacinthi de Landis, necnon moderationis Causae Angelii & Fratris de Landis ree convenis allegatae, in devotivo tantum quoad portionem Joannis Baptiste, oportuit contemporaneo Dominorum sententiam exquirere sub alio opportuno dubio, an consilium de re iudicata, seu potius illarum Causae Angelii, cui affirmativa quoad primam partem, & negativa quoad secundam respondere non habuerunt.

Omnia namque rationem momenta, quae penitus Dominos infuissent iustitiam praecedens iudicium contra Joannem Mariam, et Bernardinum Fratres de Landis, ut in dicta contemporanea Decisione, fortius magis magisque perurgens contra Joannem Baptistam, qui indubitanter administrationem socialis negotii gessit, ejusque normam expressit, ac proprium debuit occasione diffinitionis bonorum aperte falsum fuisse. Ut proinde aliquo non concommittat laesioni motivo, quod locum facere posuisset restitutioni in integrum.

regum, metiòd consistere dicentur de re iudicata, ut
sepius dixit Rota, & signanter decif. 81. num. 1. &
sepius coram Reverendissimo Aposolico, & in Romana
Spolia 3. Junii 1718. Quandoquidem coram Ase.

A R G U M E N T U M.

Societas per mortem unius ex Sociis dissolvitur, non obstante pacto, etiam iurato, inter Socios inito, quod deberet continuari societas post mortem.

Continuatio societatis post mortem Socii dicitur nova Societas, etiam si adesset preceptum Socii defuncti de continuanda societate, quod procedit, tam si Hæres præcepto Testatoris obtemperare teneretur, quam si in eorum voluntate esset illud non acceptare; Ideoque Hypotheca Creditorum, qui contraxerunt cum hac societate post mortem continuata, non possunt metiri eorum Jus Hypothecæ ab initio antiquæ societatis, sed à die modernæ, qua post mortem Socii per Hæreses illiuscepta sunt continuatio Societatis.

Hæres quando tenetur obtemperare præcepto Testatoris de continuanda Societate non obligatur bona propria, sed ea tantum, quæ fuerunt Testatoris; Secus si non tenetur Iustum Testatoris observare, nam tunc si continuet societatem, non tantum bona Testatoris, sed etiam propria illius remanent obligata.

Declaratio, quæ fit per Hæreses alicuius Socii continuandi societatem Defuncti, non retrahitur ad tempus antiquæ societatis, quia ista declaratio dicitur nova Societas, & hoc procedit, non obstante pacto in prima societate appposito per socios, quod voluntibus Hæredibus alicuius Socii Defuncti, debeat continuari Societas.

Dissoluta societate illa adhuc durat pro complendis Negotiis jam ceptis, quæ vulgo dicitur continuatio societatis per lo straleio, sed fieri non possunt amplius nova negotia.

Diccedere à Societate, an, & quando unicuique Socii permittitur sit.

S U M M A R I U M.

1 Societas morte unius ex Sociis dissolvitur, nec transito ad Hæreses.

Non obstante pacto etiam iurato, quod transito debeat ad Hæreses num. 2. 3. 33. & 50.

4 Societas vero si conventum sit, quod societas per mortem alicuius ex Sociis durare debeat, quoad alios Socios superfluit, & num. 49.

5 Societas per Testatoris præceptum ab Hæredibus continuanda, non dicitur eadem societas, sed nova, & num. 38. 34. & 46.

Quod procedit tam si Hæreses non teneatur præceptum Testatoris observare num. 9.

Quam si deberent illud acceptare num. 10.

Vel si Hæres fuisset minor, vel Pupillus, & de ratione num. 11. & 12.

6 Ideoque pro contrahendis per Hæreses litis, non citatur antiqua, sed nova societas agendum est.

7 Actio, & Jus agendi, & Hypotheca incipit à die renovationis societatis, & non ab initio primæ societatis, & num. 29. & 47.

8 Hæres potest renovare præceptum Testatoris de continuanda societate, quando est in sui favorem.

9 Iustus, seu mandatum Testatoris de continuanda societate censetur à Testatore collatum etiam aliis Sociis superfluis.

10 Hæres quando non tenetur adimplere præceptum Testatoris de continuanda societate, si continuet societatem, non tantum bona Testatoris, sed etiam propria obligat.

11 Societas si tenetur observare præceptum Testatoris, nam tunc non bona Hæresis, sed Testatoris tantum remanent obligata num. 14. & num. 19.

Casares, de Comm. Tom. II.

Quod tamen procedit si adveniat hereditatem cum Beneficio Legis, & Inventarii, & se declaratorem continuato societatem in non tantum præcepti Testatoris num. 16.

17 Ex quibus causis societas dissolvitur.

18 Societas recedens ante tempus, vel sine iusta causa, à societate, alias Societas à se liberat, non tamen ipse ab aliis Confociis remanens liberatus, & tenetur subire omne damnum, quod post societatem ab eis illegitime dissolutam superveniat.

Quod tamen procedit si damnum superveniat ex novis Negotiis, focus vero si illud præcesserit, à Negotiis jam ceptis ante dissolutionem illegitime societatem num. 19.

20 Societas ex quibus causis legitime possit à societate dissolvi, & num. 21. & 22. & 23.

21 Creditor si agere velit contra Debitorem sui Debitoris prius observare debet Creditum Debitoris sui Debitoris esse clarum.

22 Debitum, & Creditum per contrapositionem particularum ceteringitur, quæ non sunt Passivæ, & num. 27.

23 Decisiones iuxta Rota supponenda sunt, & num. 32.

24 Restrictio facultatis Complementarii non præjudicat Corresponsalibus cum eo contrahentibus, & ignorantibus restrictionem, sed talis restrictio attenditur inter Complementarium, & Socios.

25 Hypotheca peribata conditione retrahitur ad tempus apposite Conditionis.

Declaratio si conditio esset casualis, focus si voluntaria, & peribata num. 35.

26 Societas non dissolvitur per mortem Socii, sed durat quousque dimissio Creditoribus fieri possit Capitalium, & lucrum dimissio.

Intellige quoad negotia cepta, seu ut vulgo dicitur Straleio, focus pro novis num. 37.

27 Societas quomodo post mortem Socii durare duret, quando ipse Socius defunctus mandaverit per Hæreses suas continuari.

28 Nova Societas, & non continuatio primæ Societatis arguitur ex nova forma, & scriptura falsa à Sociis, & num. 51.

Item ex nova Complementarii, & aliis num. 38.

29 Dissoluta Societate Capitalia ipso iure dividuntur in Socios, & Creditores particulares equaliter Socii statim acquirunt super peribatis dimissio iuxta hypothecam, non amplius resolvable, licet ipsi Socii cum eisdem Capitalibus novam Societatem inirent, & num. 40. 41. & 53.

30 Negotium alicuius Mensæ nummularis, seu Tabernæ, tanquam Corpus universale, non immutatur, neque dissolvitur per mutationem personarum, & ideo ad Hæreses etiam transito.

Intellige vel ubi agitur de Societate publicorum Vestigialium num. 42.

Vel circa negotia jam cepta, seu præterita, quorum commodum, & incommodum Hæreses effugere nequeant num. 43.

Vel quando quis alium Socium admittit, vel subrogat in locum alterius Socii num. 44.

Vel tandem procedit ad favorem corresponsalium Forensium ignorantium personam mutationem, vel mortem socii ab non advertentem eis dissolutionem Societatis, vel negotii ab mortem alicuius Socii, vel mutationem personæ num. 45.

31 Societas quomodo diffinit à negotio nummulari.

32 Creditores unius negotii, vel Societatis separantur à Creditibus alterius negotii, vel Societatis, & unusquisque satisfieri debet in illo negotio cum prelacione aliis Creditibus alterius negotii, etiam anterioribus.

33 Pecunia soluta non Creditori sub cautione de restituendo anterioribus, ac posterioribus habetur ac si extaret.

34 Compensatio crediti, & debiti ad silentium cursum asportum legis ministerio legit inducitur.

35 Cum aliquid prohibetur, omnia prohibentur, quæ sequuntur ex illo.

Nullius Societatis.

DISCURSUS CXLVI.

- 1 Pro concepto apud Doctores omnes habetur, quod Societas non est ad heredes transitoria, sed morte enim omnes et pluribus sociis finitur, ut per text. in l. alliance, §. morte, ff. pro socio, §. solvitur, Instit. de Societate, alioque contextus firmam Riminali, Jan. conf. 52, num. 114. Gratian. cap. 832. numer. 1. & 2. & seq. & ibi de Luc. Add. Glorh. ad confus. Mellan. cap. 3. gloss. 3. num. 3. Eftorhar. de racione, cap. 6. num. 39. Cypre. Larr. decif. 189. num. 10. & 17. & ibi Manfell. Add. num. 3. & seq. Olen. de test. Jur. & alliance, tit. 3. quest. 5. num. 5. Francisc. Belm. consule. 27. num. 1. & Rot. Roman. decif. 36. num. 1. & seq. post Torr. de post. futur. success. Felis. de Societ. cap. 32. n. 1. Manric. de test. & ambig. lib. 6. tit. 29. num. 12. Adairill. decif. 135. an. 26. Merin. resol. cap. 207. num. 2. & 3. lib. 2. & ibi in fin. rom. num. 9. & De Luca Addens. & lat. per crucet. Torre de post. futur. success. lib. 3. cap. 10. numer. 1. & seq. & in var. Jur. quest. tom. 2. tit. 11. de Meritarum. quest. 5. n. 9. fol. mihi 358. licet inter Socios adit pactum, ut adherentes transirent, quin tale pactum est de jure invalidum, Cypre. Larr. d. decif. 189. num. 18. & ibi Manfell. add. numer. 6. & lat. Torr. de post. futur. success. lib. 3. cap. 10. numer. 41. & seq. & d. quest. 5. numer. 35. & 26. quoniam esset juramentum mutuum, Torr. d. cap. 10. num. 17. & seq. & d. quest. 5. num. 36. Manfell. ad Cypre. Larr. decif. 189. num. 7. Secus vero si pactum diceret, quod secum morte aliequus Socii illi dare debet, quod alio Socios superfluit Trember. de Societ. cap. 6. numer. 16. Torr. de post. futur. success. d. cap. 10. n. 12. vers. fol. Felis. de Societ. cap. 32. n. 16.
- 2 Ex quo jure principio eum sequitur, quod si Testator mandavit Societatem per heredes suos continuari, adhuc per acceptationem hereditatis non diceretur continuata prima Societas Testatoris, sed nova per heredes instituta, Rot. de Societ. nec. 92. numer. 192. & 193. lat. Felis. de Societ. cap. 32. numer. 32. cum plurib. seqq. Manric. de test. & ambig. lib. 6. tit. 24. numer. 29. & 30. Cypre. Larr. decif. 189. num. 17. & seq. & ibi Manfell. Add. num. 18. & 19. Francisc. Palma consule. 27. num. 3. & Gratian. cap. 832. num. 16. & Torr. de trans. cap. 98. num. 3. vers. fol. plen. Torr. de post. futur. success. lib. 3. cap. 10. num. 13. & 14. & in var. Jur. quest. tom. 2. tit. 11. de Meritarum. quest. 5. num. 38. fol. mihi 359. & pluribus citatis. Altimar. de milit. transact. rubr. 1. pars. 2. quest. 25. n. 604.
- 3 Itaque ubi contractus in bona, live negotia capta per heredes post mortem Socii defuncti non videntur antiqui sed novae Societatis ab heredibus in viam precepti Testatoris contractus agendum fit Gratian. cap. 832. numer. 16. & cap. 982. num. 52. Rot. part. 17. decif. 169. num. 43. Manfell. ad Cypre. Larr. decif. 189. num. 18. & seq. & ab ipso tantum renovatio die Hypotheca summa initium Manfell. loc. citat. n. 19. & plene Rot. Rom. in Rom. pecuniaria 23. Januarii 1719. eorum Curio, & in illius confirmatoria 5. April. 1719. eorum Curio cor. eodem.
- 4 Et quamquam predicta procedere tantum videantur in casu, quo iustus Testatoris de continuanda Societate per heredes factus fuisset in favorem tantum heredium, ut in dubio praesumitur, Nam sicut tali casu heredes possunt et renouantur Gregor. Lopez ad l. Hijo. parit. 3. tit. 10. l. p. gloss. per la muerte vers. ferozima limitat. Dec. conf. 441. n. 3. & conf. 442. n. 25. & 26. Felis. de Societ. cap. 32. n. 38. Jo. de Heredia de commercio Terron. lib. 1. cap. 3. n. 3. Riminali. Jan. conf. 636. n. 6. Rot. cor. Curio dec. 755. n. 4. & 5. Michalar. de fratribus cap. 43. n. 31. Ita continuata societas per eos capta, tanquam proveniens à libera eorum voluntate, & assensu, qui cum acceptate non poterant, verè dici non valet continuatio Societatis, sed illius renovatio, ut apertè tradit Felis. de Societ. cap. 32. n. 38. & ad lat. situm per Rot. Rom. in Rom. pecuniaria 23. Januarii 1719. eorum Curio, & in illius confirmatoria 5. April. 1719. eorum Curio & Rot. part. 17. decif. 169. n. 32. & Sed. d. l. n. 42. & 43.

Nihilominus eadem procedit in casu, quo heredes tenerentur acceptare, & executioni demandare preceptum Testatoris de continuanda Societate, ut in casu, quo tale preceptum non fuisset in heredium favorem, sed in favorem sui fideicommissi, vel Confectionem, vel alterius tertiae personae à Testatore scriptum, ut in casu, quo Testator filios suos praeteritum Pupillos, vel minores instituit, ex quo illi tenebantur semper de jure obtemperare preceptis Patris defuncti, & ratio est, quia sicut ad continuationem antiquae Societatis, novae exigunt aliorum sociorum superfluitus consensus, ita impossibile est, quod à Testatore fieri possit, quod Societas antiqua post mortem suam continuaretur cum Sociis, ut optantè notari possit Felis. de Societate cap. 32. num. 37.

Verum si post mortem Testatoris fuerit per Socios superfluitus continuata antiqua Societas, & per heredes adita fuerit illius hereditas, tunc sine dubio dici debet renovata fuisse Societatem, quia heredes cum ipso addito aditionis iustum Testatoris de continuanda Societate, cui contravenire non possunt, dicuntur acceptasse, & de consensum pro renovatione societatis illius Socii praestitisse, & id similiter procedit non aditis hereditate, vel illegitimè, aut nullius adita, nam qui sciri iustus, seu mandatum Testatoris de continuanda Societate censetur à Testatore collatum etiam illi socii superfluitus post ejus mortem, ita idem Socii continuando post mortem Socii defuncti antiquam Societatem tanquam illius mandataris cum se ipsi dictam Societatem renovasse censentur, ut mirè tradit Socini. Sen. conf. 72. n. 12. & 13. lib. 3. Alex. conf. 215. num. 4. & 5. lib. 6. Michalar. de fratribus part. 2. cap. 15. num. 46. Tum qui per aditionem hereditatis postea quocunque tempore supervenientem consensus heredium pro renovatione antiquae societatis intelligitur praestitus ab iurio usque motus Testatoris, ex quo aditio hereditatis semper renovaturus ad tempus mortis Testatoris.

Quare attento his rationibus antiqua societas per socios superfluitus accedente tali Testatore, iusta semper dici debet, & rectè per viam renovationis continuata, ac etiam in casu quo heredes Testatoris essent Pupilli, vel minores licet incapaces ad praestandum consensum pro renovatione societatis, quia Socii superfluitus continuantes societatem ex mandato suo iuncto à Testatore de illa continuanda post illius mortem, nullo inhiere consensu Pupillorum, vel minorum, neque illorum Tutorum, aut Curatorum, & cum fuisse consensus, quem ipsi Socii tantum mandatarii post mortem à Testatore relicti ipsi Pupilli, vel minoribus, praestant, ut expresse fuit Alex. d. conf. 215. num. 5. lib. 6. & ita in puncto firmatur Decian. respons. 22. num. 12. & seq. lib. 3. Riminali. Jan. conf. 636. num. 45. & 6. Dec. conf. 441. num. 3. & 4. & 5. & conf. 442. num. 25. & 26. Michalar. part. 2. cap. 40. num. 45. Noal. de transmiss. cap. 58. num. 3. & Torr. de post. futur. success. lib. 3. cap. 10. num. 13. & 14. & repetitio Felicio contrarium tenente idem firmavit, licet quodammodo involuntè, aut non adro bene explicata materia, Rot. Rom. part. 17. recent. decif. 569. num. 31. & 32. decif. 212. num. 1. 2. & 3. usque ad num. 8. & decif. 303. num. 6. 7. & 8. part. 9. decif. 284. num. 26. & part. 12. decif. 91. num. 38. & 39. & in Romana pecuniaria, res transmissas 17. Jan. 1701. 6. Perquam eorum Senio confirmata ex altera decif. edita in ead. causa cor. eod. & in Romana pecuniaria 23. Januarii 1719. 5. Obiecto namque cor. Curio.

Nocanda tamen est possibilia differentia quae versatur inter casum, quo heredes non tenentur observare preceptum Testatoris de continuanda Societate, & alterum quo tenentur adimplere; Primo enim casu si heredes continent Societatem pro debitis, & contrahibus ab eis initiis, non remanent obligati bona in quibus fuit per Testatorem institutum fideicommissum, sed tantum bona propria ipsorum heredium, vel Testatoris, quae in heredes libera transiunt, & de ideo omnia lucra, & damna negotii ad ipsos heredes pertinet, Rot. Rom. dec. 169. n. 31. usque in fin. part. 17. rec. In secundo vero casu heredes non obligant bona propria, sed tantum Testatoris, & etiam bona ab eo per fideicommissum relicta Rot. eorum Emerit. Sen. decif. 23. & decif. 24. per tot. & part. 13. rec. dec. 330. & part. 18. decif. 212. & decif. 303. & cor. Curio decif. 755. & propterea tali casu omnia lucra, vel damna à negotio, vel societate provenientia praestant ad hereditatem Testatoris.

Testatoris, eamque augere, vel diminui, *Res. Rom. dec. 67. num. 3. & seq. post Torr. de post. futur. success. & cor. Cerr. dec. 735. num. 1. & par. 13. recent. dec. 330. num. 1. & 2. & par. 18. dec. 312. & dec. 303. per tot.*

- 16 Quod tamen intelligendum est, dummodo heredes adiverint hereditatem cum beneficio Legis, & Inventarii, & se declaraverint continuare Societatem in vim tantum precepti Testatoris, focus verò si ultra qualitates hereditarias, proprias suas personas etiam aditione, vel simpliciter hereditatem Testatoris adiverint, quia tunc tenerentur etiam de proprio erga Creditores Societatis pro debitis, & contrahiis per eos initis post mortem Testatoris *Res. Rom. cor. Emeris Sen. dec. 37. num. 4. & dec. 34. num. 3. & seq. & par. 13. res. dec. 320. n. 12. & seq. & cor. Cerr. dec. 735. num. 8. & par. 18. dec. 312. num. 9. & 10. & dec. 303. num. 9. & 10. Mayfr. ad Cypri. Extr. dec. 189. num. 20. & 21. & ad latè tradit per Michalor. de Fratribus par. 2. cap. 15. num. 40. cum seq.*

- 17 Quamplura alia circa dissolutionem Societatis tam ex causa mortis, quam ex aliis causis adit possunt, verum quia hac materia frequenter à DD. acta est, etiam animam meam illa transcribere, & ideo me remitto inter alios ad *Felice. de sociat. cap. 32. 33. & 34. Trombetti. extr. trall. cap. 6. Res. extr. trall. not. 90. cum seq. Jr. de Societate de commerc. lib. 1. cap. 3. per tot. haititudo Michalor. de fratribus par. 2. cap. 38. 39. & 40.*

Hoc unum tanquam magis opportunum advertere censeo, quod nempe si focus illegitimus, vel ante tempus à Sociis conventum absque aliqua iusta causa, societatem dissolvit, vel ab eis recedit, alios Socios à se liberat, non tamen ipse ab aliis confociis

- 18 remanet liberatus, ideoque omne damnum, quod post Societatem ab eo illegitimè dissolutam supervenerit, ipse solus in odium, & poenam suæ transgressionis subire debet, & non alii Socii, licet lucrum eis inter omnes commune *Astle. de contrah. diss. 414. num. 25. & plenè Res. Rom. dec. 133. num. 4. par. 13. res. & dec. 372. num. 7. par. 15. Michalor. de fratrib. par. 2. cap. 37. num. 17. & 18.*

- 19 Declar. tamen id procedere, quando damnum obvenit ex novis contrahiis, seu negotiis, focus verò si illud processerit à negotiis jam ceptis ante illegitimam Socii dissolutionem, vel à causa eam precedente *Res. Roman. par. 19. recent. dec. 95. numer. 10. & 20.*

- 20 Præter legitime causæ dantur in Jure, per quas potest Socius à societate recedere, de quibus agunt *Felice. de Societ. cap. 33. & 34. Jr. de Societate lib. 1. cap. 3. à num. 34. cum seq. Michalor. de fratrib. par. 2. cap. 37. per tot. Res. de societat. not. 90. num. 182. & seq. Trombetti. de sociat. cap. 6. & alii de materia*

- 21 agentes, ad quos pariter me remitto. Unum tamen magis specialia animadversione dignum subijcio, videlicet cum in aliqua societate, vel negotio adit iactura, absque eo quod illa spes lucri superet, quinimo ita res redacta sit ad statum, quo major imminet iactura, *Michalor. de fratrib. par. 2. cap. 37. num. 20. & melius cap. 43. n. 29. & 30. & per ea quæ tradit Felice. de sociat. cap. 35. num. 31. & Trombetti. eodem trall. cap. 6. num. 59. ubi firmant, si res ad statum sterilitatis redderetur, societates dissolvi potest Paulus. differt. 97. num. 219. ubi dicit, quod Tutoris, vel Curatoris teneretur deferre negotia Testatoris, quando videns in illa adesse iacturam, sicut Testator mandaverit illa post mortem suam continuari debere.*

Sequitur decisio S. Rota Romana pluries citata in præfati meo Discursu.

R. P. D. C O R S I O.

R O M A N A
Pecuniaria, seu Reintegratio.

Luna 33. Januarii 1719.

Satisfactionem crediti, quod vigore Rei Judicæ Rotalis canonizari observatur contra Rationem Ban-Cesary. de Comm. Tom. II.

estiam olim, & de anno 1621. eadem sub nominibus Benedicthi Candulphi, & Caroli de Rubis sub Accoramentis Ducis Baldinotti ex causa fortis Cambiorum creatorum ex pecuniis, quas Marchio Baldinottius de anno 1603. uni Complementarii dicte Bancarie à semetipso ad Cambium receperat, ut latius videtur in *Res. Rom. Cambium diti 15. Maii, & 3. Julii 1709. per. ben. mem. Ales. Reportare* fatagens item Marchio Baldinottius, qui bona, & capitalia prefate nominatæ bancæ facile hac usque reperiatur, eodem actionem venit, ne sub obtu, quod Dux Baldinottius potaverit contra legem in electione Bancarie perlicitum de non extrahenda ex capis sociali aliqua capitalia portione, peteret ex Juribus Bancarie. suæ Debitricis ejus reintegrationem adversus eundem Ducem, ejusque Patrimoniam, prout de facto ab A.C. obtinuit pro summa l. 17065. Quo circa ad reclamationem Ducis, ejusque Creditorum delegatus per signatam Justitie appellationis commisionem cum clausula de appellacione: dubium in hodierna studium propositum. An, & à quo tempore, & in qua summa competat re-integratio Mensæ Nummaria Bancaria, de qua agitur, itane sit relaxanda mandatum, quod negum sive in amodo sit resolutum.

Et quidem pluribus decidendi ratio visa est fundamentis. Primo enim in futuribus penitus desistere videbatur Baldinottius, qui ad effectum agendi contra Debitricem suæ Debitricæ, clarissimè præ ceteris docere obstitueretur de credito Bancarie contra Ducem Baldinottum ad *res. in l. 2. C. quando Fidei. vel Prioratus cum aliis late adductis in Romana Pecuniaria 16. Decembris 1713. & Terrium eorum Eminentiſſimo Card. Sesto, & 22. Junii 1714. & 8. Et quampis eorum R. P. D. res. Falcone, & 8. Aprilis 1715. & Et merito cor. R. P. D. not. Crisp. & in Romana Dotis 9. Decembris 1715. & 1. Frastra demum eorum Eminentiſſimo Sesto: Et tamen licet illud iudicare contendat ex quo contra capitalia societatis prefatus Dux emiserat: & capsa sociali ingreſſus pecuniarum summas, & signaverat de anno 1678. scut. 10865. & de annis 1694. & 1699. duas alias paritatis estrarat scut. 13. mil. alteram scut. 5. mil. nihilominus in his nequaquam Ducem Baldinottum peccasse contra legem societatis, quæ ita explicata fuerat, Che durante il Negozio nessuno degli Interessi possa levar porzione alcuna del Capitale, ma ciò debba esser fatto finchè sia fatto il Negozio, & dandosi però facoltà al detto Signor Card. Rossi di poterli valere ogni anno di-frutti 300. moneta in cento degli Utrili, per se ne faranno, & non essendo veni debba in fine della Regione benificare quel tanto, che per tal conto restasse debitorio, & se gli anni nullatenus corraano anche gli altri Interessi, prender qualche rata degli usi fatti, possono farne le, & d'accordo tutti tre prendere di tali usi per anni uguali aperte convinceretur, dum loquendo de prima partita scut. 10865. hæc antiquam excorporata fuit intus Capitalis, sed imo etiam summam Duc Baldinottius, ut tertia, & privata persona sub mundanibus usibus ad Cambium à dicta Bancaria recepit, ut inter Patres non controversetur.*

Quomodo namque igitur ex his ubi non verificabilem sperant Legis, seu prædicti Capitalis societatis, nulla Bancarie competere poterat reintegratio adversus Ducem, ita, & credicum ejusdem universalibus verificari nequit ratione contracti Cambi, quia istud una cum fructibus decussis contrapositionem legitime in Libris Bancarie aliis paritibus in credulum Ducis descriptis, per quam fuit contrapositionem penitus extinguitur remanet, & juxta Doctrinam *Ambr. in l. 1. ff. de solut. cum qua poterantem Societ. Sen. dec. 65. sub numer. 3. vol. 4. Astruc. conf. 122. numer. 45. Censal. dec. Lucraf. 11. num. 18. Res. eorum Censal. dec. 165. num. 1. & dec. 372. num. 27. par. 17. recent. non obstante responsione, quod id factum censeri debeat ad persequationem Sociorum, & ut dicitur, per via di Partite passature, quoniam dum ex fide Scripturalis habetur, quod pro hac rata diminuta remanet credulum Ducis, quoad capitalia, id unum penitus excludit obiectum, & verum probat extinctionem, ut præter motu delicta tradit *Card. De Luc. de Regal. dñe, 115. num. 14.**

Sermonem autem dirigendo ad duas illas partes ab eodem Duce de anno 1694. de 1695. contradas, hæc multominus excoorporatæ dicti valit contra legem Societatis, ad effectum solum, ut credendum Bancarie consistere valeant, dum exi receptæ fuissent à Baldinuccio. In casu de *funi Capitali*, ad nullum adhuc, & alia quædam partes similiter in hanc causam receptæ notantur ab aliis Confociis; Unde in necessariam consequentiam promittat, quod vel nullatenus peccatum fuerit contra capitula socialia, quæ constituta, quæ vel tunc temporis adessent iustis, ut Summaria Marchionis Pidanis num. 9. extrahit hæc promissum verbum adscripta substantiatur ex causa utilium; quæ ex lege Socialis conventionis suppetit transcribere, ita promissa leguntur; Vel saltem dum omnes Socii suas positiones receperunt, inefficax emanaret pactum in Capitulis socialibus oppositum ad hoc, ut nomine Bancarie, quæ hodie ab aliis confociis representatur, conveniri non valeat. Dux pro repositione promittitur, ad quam alias pari iure teneretur omnes Socii, quæ idcirco de communi consensu à pacto predicto recedere valuerunt, ut prædictum omnis responsum fuit in *delle Romane Cameriere inter hæc Partes*, edita 15. *May*. 1703. §. *Pariter ver. hoc mem. Adato*.

Overfubatur secundo actioni per Baldinuccium propositæ, quod quatenus creditum aliquod Bancarie contra Ducem veritatem, valuisse, quæ ipse hoc iure Bancarie ut non valeret, ex se peritissimam facili circumstantia, quod (ut supra innuebat) originarius, ad directum ejus creditum derivat à Causa à se un complementum Bancarie cum semperio contrahit de anno 1696. cum autem in datione in ipsius complementi expensis prohibito, seu condicio apposita fuerit, ne per quemcumque Contractum obligata posset personam, & bona Ducis Baldinucci; Facta etiam expressio illorum Regis Neapolis, quæ ab ipsam societate procedente excoorporata obligeant, neas et dubitare quod Baldinuccius per acceptationem complementi eidem condicio, seu prohibitioni se subiecit, ita ut per ejus creditum persequi non valeat effectus præcedente ad datum complementum excoorporatæ, quibus omnino congruenter acceptata prohibito, quam servandum fore à Baldinuccio de statu Nummularia non ignato, quæ fuerant ipsi concessæ terminos transire non poterat lausillud probat *decis. inter hæc Partes edita in d. Rom. Cameriere* 15. *May* 1703. cor. bon. mem. *Adato*, quæ hæc à Sententia postmodum promulgata appellatur fuerit, de stylo tamen supponenda venit, ut passim in similibus Causis respondit *Rot. cor. Duxerit. Jun. decis.* 124. num. 2. cor. *Richio dec.* 52. num. 3. & alius conglutit in *decis.* 77. numer. 66. eorum R. P. D. *mo Drav.*

In nullo officient, quod Baldinuccius in præfenti non ageret directe, & iure proprio contra Ducem, ejusque patrimonium, sed iustus Retrosus Bancarie ejus Dehericia, cui mox illius exceptio opponi non valeret. Quandoquidem cum idem Baldinuccius bene novit ipsas lustras facultates ex directas, ne ab ipso alii effectus obligari possent, quam actu existent in Mens Nummularia, ut bene indicat exceptio Retrosus Neapolis, quæ à Bancaria derivabant, simulque perspicue sciverit extradiationem partitorem, de quibus agitur longe antecessum in casum Capitalium, & unum, per quem pecunie extrahere effectus fuerant de patrimonio Ducis. Unque in his circumstantiis recipiendo tanquam complementarius Bancarie debet, non inquit capitalium jam præcedente à Bancaria excoorporatorum, sed contemplatione duntaxat eorum, quæ actu in mens Nummularia existent de tempora accepti complementi, ut distinguendo casum, ut actum fuit cum Correspondentibus hæc omnia ignoraverat, sed aditus *Rot. in d. Rom. Cameriere* §. *Pariter non oblit ver. hoc mem. Adato*. Ex proinde pro creditu suo contrahit nequaquam ipse exaudiri possit, allegando, quod ad sui perpetuum excoorporatione, sive appropriatio fieri non poterat, ne illius inane consequatur, quod hoc dicitur instanter credenda omnia regulum *Text. in l. fidei oportet* §. *si mater*, §. *de Tutoris* *curat. d. de Tutoris* *curat. d. de Tutoris*

Et tercio dentem inque valde obfistebat quod ubi tamen creditum Bancarie non deficeret, neque incertitibus actionibus contra personam, & bona Ducis concurreret ex tunc animadversis, causam aditus Creditorem Ducis modo comparationem in tuto posuisset anterioribus temporibus, quam pro eorum credita oblietant adversus Baldinuccium, qui nemum ceteris posterior effectus inspecto contractus cambi anni 1696. stipulato, sed quatenus etiam vel possuisset iustus Bancarie utique defuerit non valuerit (ut sibi blandiebatur) antea tamen ab anno 1671. quo Bancaria crediti emittit, sed ab anno duntaxat 1682. quo per obitum alterius ex sociis, nempe Caroli de Rubis, dissoluta prima Societas, secunda inter ejus hæredes, & Baldinuccium renovata exiit. Cum enim absolutissimum in iure sit, quod per obitum socii exiit, & terminetur societas, quodque si inter defuncti hæredes, crederetur superfluis conquiretur, eadem adhuc nova reparatur, ut in terminis prima propositionis sunt *Tauris expost* in §. *Solvitur Infit. de fidei. l. Socium* 61. l. *Aditus*, §. morte, §. *pro Socio. Michale. de fratibus part. 2. cap. 40. in principio. Rot. in Interam. Cameriere* 16. *May* 1710. §. *Tatius controversa*, eorum R. P. D. *mo Falcantio*, & in terminis secunda est *text. in l. adeo* 60. §. *pro Socio. Franc. Rec. de societat. ad 92. num. 188. §. seqq. Martia. de test. lib. 1. tit. 24. num. 29. Capon. disp. 36. na. 16. §. seq. om. 5. Torr. de pati. fuit. succed. lib. 3. cap. 10. num. 11. Cord. de Loc. de Regal. disp. 90. num. 6. Rot. coram Cels. decis. 345. num. 5. §. seqq.*

Inde manifestè deducitur, quod Baldinuccius, quæ secunda credita societatis nequaquam uliam rinitum ab antiqua, cum qua non contrahit, mutare valet, sed duntaxat agere, & ius duntaxat de ius renovacionis ejusdem, ut in puncto docent *Gran. disp. 212. numer. 16. §. disp. 852. num. 16. §. 17. Adafred. obfer. ad Capi. Letr. decis.* 189. num. 18. *Rot. decis.* 129. num. 41. §. *seq. part. 17. rot. §. post Rodriguez de concursu Credit. decis.* 33. §. num. 3. §. *seqq.*

Quin adversus hæc elementaria juris principia, quibus expressè quoque formulabatur specificum pactum in Infinitum societatis oppositum, ut *id est* *Chie in caso, che venisse a morte prima del soldato tempo alcuno di esse Parti, in tal caso s'intende. & si per ipse solo fatto, & diversa quella Compagnia frazta alcuna dichiarazione. Insurgere jure in subsequebantur verbi mo cum capituli, ita si per se esset Errore del Defunto, & gli altri lo s'averati diversi non si stabiliva diversamente in dichiarazione espressamente in scritto fatto in presenti Capitoli, & con altra Strutura* Inde arguendo, quod sententia spontanea voluntate hæredum Caroli, continuata dicti debent eadem societate, quæ certo certus ex iure dispositione ita terminatur, ut hæredes defuncti cogi nequeant ad continuandum, nulla autem iure dispositio prohibet, quod ipsius hæredibus voluntas continuari non possit: Sentesque hæredum defuncti declaratione hypotheca ad communem Creditorem successore contrahentem, utque ab initio eadem societatis deficiatur, quia eventum conditione, quod faceret hæredes defuncti declararent, & tulerant eorum declaratio ad tempus appeter condicione ad *text. in l. pueri*, §. *qui pueri*, in *pign. habent. Rot. cor. Capaler. decis.* 342. num. 1.

Et vel maxime, ubi per continuatione ejusdem societatis urgentis prædicta necessitas, quæ in casu probati concedebatur in eo, quod licet tunc temporis in Bancaria existent ingenua nomina Debitorum, erat adhuc non erant tunc alieno subjecta, quod impedimento ejus videbatur omnino de dissolutioni societas, quæ etiam post mortem Socii durare debet, doctè dimissis *Cassanderibus negotiis*, fieri possit Capitalium, atque lucrorum divisio ad *text. in l. heredi Socii* §. *pro Socio. Gran. disp. 276. num. 41. Rota decis.* 269. num. 16. §. *seqq. part. 16. §. dec. 212. num. 4. part. 18. rot.*

Obiecto namque præventivè satisfactum fuit sub §. *Et serio*, iterumque clarum respondetur, quod certo certum jura hæc denegant facultatem hæredibus Socii prædefuncti continuandi societatem per ejus obitum dissolutam, sed momentum resistit, ad hæc eadem facultas ex parte hæredum ita se teneat, ut compli

ut omnimodam importet continuationem antiquæ, seu potius renovationem modernæ Societatis, & in hoc themate quidquid sit in terminis precepti de continuanda Societate inserti à Socio moriente hæreditibus, qui eo casu, hand dicuntur directè, & ex personâ propria facere Societatem, sed tanquam repræsentantes personam defuncti, ut sub hac diffinitione perbellè procedant DD. conghedi decisi. 112. n. 3. & 4. & dec. 303. n. 6. & seq. par. 18. rum. 1. ror. In reliquis utriusque casibus certum videtur, quod facultas ad hæreditibus etiam in vin pacti initio Societatis appositæ, quibuscumque verbis explicata importare semper dicitur novam Societatem, ob eam vivissimam rationem, quod quemadmodum pactum quodcumque super continuatione Societatis inter Socios initum, licet superfluis Sociis adesse valeat, infirmum adhuc improbum, & inefficax reputatur respectu hæredum Socii prædefuncti, ut in specie videretur sustinere Bald. conf. 448. num. 1. & 2. lib. 4. Martin. de test. lib. 6. tit. 26. num. 12. Torre de pact. furor. foref. lib. 3. cap. 10. num. 13. Gravel. decisi. Dotal. 8. num. 16. Rot. cur. Celsi. d. decisi. 345. num. 3. & seq. & in ejus continuatione apud Torr. decisi. 36. num. 2.

Ita & dum explicatio hujusmodi facultatis voluntaria omnino consideratur quoad hæredes, quorum nullum factum, aut declaratio requiritur ad effectum inducendi rationem, seu dissolutionem Societatis, quæ per mortem Socii non obstante quolibet pacto operante dissolvitur, petere conclusi debet, quod eadem facultas, quatenus exprimitur importet novam consensum hæredum, à quo eorum obligatio inefficax deducitur, & per consequens substantiam novam, diversamque Societatem; ut preter dictas sub §. Et verò domini bene proficiuntur Rot. d. decisi. 169. num. 41. & seq. par. 17. recent.

Neque enim alio pacto sustineri potest quod confensus ad hæreditibus postmodum præstatur ad initium primæ Societatis reverteretur. Renotatio quippe tunc dicitur admittitur quæ agitur de obligatione sub conditione casus, à quo donec ea persisteret, nunquam expirat, sed suspensa manere placet, prout loquuntur auctoritates in objecto allegatæ. Secus autem ubi primæ obligatio ministerio juris ex post extincta remanet, & simul agitur de conditione potestativa, ac dependente, ut in casu à nobis, & voluntario consensu hæredum, qui operativus duntaxat dicitur ex nunc, & à momento, quo præstatur, non autem apud esse valet ad operandum signanter in tertii præjudicium revivificationem Societatis non suspensæ, sed penitus extinctæ, prout explicando vider. in l. Pater. ff. qui pater. in pign. habent. tradit Negusen. de pign. modor. 2. quæst. parit. num. 9. & 10. vers. fortitudine, simpliciter, & communiter distinguunt De Peri. conf. 134. num. 6. & seq. lib. 3. Merlin. de pign. & hypothec. lib. 4. tit. 2. quæst. 32. num. 3. & seq. Conf. de rerruall. cap. 8. eas. 30. num. 6. par. 400. & cas. 19. num. 18. par. 410. Pacion. de locat. cap. 14. §. 2. num. 9. & 10. Card. De Luc. de test. discurs. 79. num. 4. Rot. curam Dnec. Jun. decisi. 169. num. 4. & 5. & decisi. 447. num. 6. & 7. & decisi. 715. num. 9. & 10. par. 18. rum. 3. recent.

Quid verò ad convincendum extinctionem primæ, & renovationem secundæ Societatis ulteriori quævis argumenta? secundo de cetero, nondum litera pacti inter Socios inita præsto est, et quippe tantum non loquens de continuatione, sed diversum statubmentum, novamque requirere scripturam, ubi « Si statubla diversamque cum diversitate opposuimus in « Juris Jurisli presenti capituli, & cum alia Scriptura « te a parit » vix non est, ut ex sensu juris debeat in renovationem, quam de se clarè indicat; ut dicit Rot. decisi. 233. num. 2. & seq. par. 15. recent. Sed anno ex hac, aliusque rationibus in puncto hujus Societatis pro renovatione alias respondui ostium Tribunal in Summa hereditatis 17. Junii 1695. v. Jule riam, cor. clar. num. Card. Thaurin. & 11. Martii 1697. v. Præfati & seq. coram Eminenti. Prius, & 18. Junii 1700. à §. Nre revertere, coram eodem.

Quæ tamen deinceps supplicande veniant, ut locum fortasse non fuere responsioni postremæ paritas coequet, erunt ex quadam necessitate continuandi « Casares, de Commerci. Tom. II.

negotiorum, sibi Bancarium; Et tamen ista necessitas, vel omnino deficit, ex quo de tempore obitus Caroli credita Bancarie longè superabuit ejus debitum, vel quatenus ex causa exactionis Creditorum concurreret aliqua necessitas continuandi per Aralio, hujusmodi continuatio, pro qua tempus esse mentium in capitalis præstipitum fuerat, verificari potest duntaxat; quoad negotia cepta, quæ non activè, quam passivè transeunt in hæredes Socii prædefuncti, dum eorum initium, non attenditur, quo tempore actus consumitur, sed infirmitate tantum, quo tempore fuerit inchoatus, iuxta sensum auctoritatum in objecto allegatarum & inter has partes firmior Rot. in Rom. Thesauraria Marchisuper Ordini March. Baldonelli 8. Martii 1717. v. Tamorelli, cor. R. P. D. meo Crispi. Specus autem pro novis negotiis influantibus, quibus max adfecta ratio non congruit, ut in specie hujus Societatis respondit Rota in d. Roman. hereditatis 18. Martii 1697. §. Non relevante, coram Eminenti. Card. Prius. Quocirca cum Socii de anno 1684 unum ex Consociis dimissit, novam Complementarium deposuerunt, ac per successorem suum quinquid ceteris annorum nova fuerint inita negotia, novæque cambja activæ, & passivæ contractæ, in prout sanè videntur in his terminis allegare continuationem per Aralio, sed imo, eliditissimè renovatio Societatis elidit ex consensu per Riverrandis. Arsalid. de Commerci. & Arsalid. disc. 51. num. 7.

Magis non refragant, quod supposita extinctione primæ Societatis, adhuc dum secundæ renovata esset cum istem capitalibus, ratione hujusmodi transfusionis rectè Baldonelli pro credito Actio secundo tempore acquisitis contra Bancarium expectari possit iuxta fidei dicitur, & agere pro reintegratione. Proter quod enim obiectum procederet respectu duntaxat primæ afferre extradiotionem suam. 1064. non autem respectu aliarum, quæ fecerant fuerat post dissolutionem primæ Societatis, nihilominus undique constat, quia assumptam renovationis Societate cum istem capitalibus delictæ videtur, nondum ex aperta fidei circumstantia, quod scilicet Minerva de Rubens hæres ex parte Caroli Socii prædefuncti suum capitali detrahit, sed ex Juris quoque dispositione, quæ velut sub Ministerio inducens dissolutionem Societatis per obitum Socii ab eo momento prævia compensatione caputaneque debui, pensavit intellectum quemdam divisionem capitalium, & utiunt inter Socios, ut per ror. in l. ea qua. C. famul. Ercif. probant Craver. conf. 159. num. 8. lib. 1. Magus. disc. Lucrati. 3. num. 35. Rot. decisi. 280. num. 5. & 6. coram Rembold. per quem tunc super portione intellectum divisa queritur iuxta, & hypotheca Creditoribus indifferendum loci, ut ad eorum præjudicium considerari amplius nequit identitas Capitalium, neque ulla posterior obligatio sit retrotrahibilis, sed ad omnes effectus semper nova exequitur societas, juxta optimam ror. in l. si quisquis. §. Si Servus, ff. pro Socio. Admici. de ror. lib. 6. tit. 16. num. 12. Cypre. Lucrati. decisi. 189. num. 18. & in specie fuit dictum in d. Roman. hereditatis 5. Non relevante, coram Eminenti. Prius.

Aque hinc iterum non arguit, quod Societas sit quid distinctum & mensa numeralis, quæ regitur tanquam corpus universale, & per mutationem personarum non immutatur, sed imò hæredes sibi succedunt tanquam participes commodi, & incommodi ad ror. in d. verum 74. §. in herediis, ff. pro Socio, & promissum tradunt Card. De Luc. de credit. decisi. 75. num. 7. Rot. coram Rici. decisi. 164. num. 8. decisi. 15. num. 9. par. 19. recent. Constitutio quippe procedere utique valet, ut ubi agitur de societate publicorum redigendum, quod de qua speciali natura est transitoria ad hæredes, juxta fidei innata per Admici. de ror. lib. 6. tit. 16. §. 2. num. 8. & plurib. seq.

Aut si de societate privatorum agatur, ubi vel res sit de negotiis capitalis, quorum respectu hæredes sibi commodum, vel incommodum effugere nequeunt, prout signanter est ror. in l. Perum, ff. pro Socio, & loquuntur decisi. 269. num. 27. par. 18. recent. ubi quis in locum unius Socii voluntarie recedat socius, vel decessum ubi res esset cum Creditore amito

fidem habentes de nomine Bancariz et ob non denun-
tiationem mortem Praepositi, seu ejus dissolutionem,
45 quod sane causa expenderit idem nomen Bancariz ob-
jicere non valet extinctionem ejusdem, ut est casus
des. 151. num. 24. par. 10. recent. Ceterum precipue
ab his circumstantiis locum habere nequitur prout
in praesenti hypothese agitur de negotio noviter in-
staurato, & quidem cum Baldinuccio plenissime in-
formato de obitu Caroli de Rubis, & de novis con-
tractibus inter Socios, & heredes gestis, in quibus
veritatis sustineri nequaquam potest identitas Banca-
riz, sed sicut nova dicitur contracta Societas, nova
etiam dici debet Bancaria, praesertim quia que-
ritio non est de nominis expenso, sed de sola prae-
judicio expendendi, sed agitur de praedictio tertii,
quam posterior sustinet obligatio aqua esse nequit sub-
jicere periculo vacationis pecuniarum ex superius si-
milis.

Et ita ex motivo deficientie Crediti intertributa-
ris actionis, & possessionis, hypotheca censuatur
DD. sub acerrimo Partium contradicitione, &c.

R. P. D. C. Q. A. I. O.

R O M A N A

Pecuniaria, seu Reintegrationis.

Parergo 5. Adm. 1717.

R Elinas ad Sacrum Auditorium controversia super
reintegratione Bancariz olim nomine Candul-
phi, & de Rubis caruanti, inter Marchionem Bal-
dinuccium aditorem Creditorem ejusdem Bancariz, &
Ducem Baldinuccionem, live ejus Creditores, favore ip-
sius Marchionis primo contra A. C. definita, dubium
propositi sub die 24. Januarii proximo peracti, An
40 & si quae forma competere reintegrationi ejusdem
nominis Bancariz, de qua agitur, ita sit
relaxanda mandatum & de negativum in omni-
bus habuit responsum, ut fundamentis in succellere
edita decisione denotat. Hanc autem resolutionem
Paribus iterum hodierna die auditis, DD. perstiterun-
do in decisis literarum approbaverunt.

Ex tribus autem fundamentis pro exclusione pri-
vae reintegrationis Bancariz in eadem decisione ex-
pressis, ratione scilicet defectus crediti Bancariz con-
tra Ducem Baldinuccionem, actionis in Marchione Bal-
dinuccio eo ejus limitata facultate in acceptatione
complementi eadem dati, & demum posterioritatis ip-
sius crediti, postremum hoc magis committit DD.
arbitrio pro confirmatione capite resolutionis; Cum
equum creditum gambi foret. 8000. ac aliud quoddam
Baldinuccioni, eorum non habuerit nisi de anno
1694. & de postquam Societas prius inita de anno

44 1671. per obitum unius ex Sociis, nempe Caroli de
Rubis, fuerat penitus dissoluta, l. aliene, §. Mor-
tu, ff. pro Socio, Folio, de Societ. cap. 32. num. 1.
& seq. Gratius dist. 852. num. 3. Denotat. Auren.
de Moris, quod ibi. l. v. cap. 207. num. 2. & 3. Re-
sult. Torr. de pact. fur. success. dist. 56. numer. 1.
& seq. cum alio in decisione, quo revidetur §. Ex
v. in planum consequens descendebat, quod idem
Baldinuccioni, qui secunde creditus Societati, obliga-
47 re non valet Ducem Baldinuccionem, live ejus antecur-
sor-Creditores ad reintegrationem prius, à qua jus
non moveat, ut privilegium Gratius dist. dist. 852.
num. 16. & 17. de paritalibus audientibus pro-
bas prius debitas §. sub manifeste.

Et haec est videretur ratio, quia dissoluta
fuit Societas, illico perocesse inter Socios sine ulla
eorum pollicitatione induci dicitur potiusmodum di-
visio, quolibetque portio se intellectibiles ejusdem
48 finis incende, de suspensa remanet, hypotheca Creditum
eum ejusdem Socii jura tempore, scilicet, & eorum
posterioritatem, ad quorum iudicio praedictum queli-
bet subiecta renovatio Societatis inefficax remanet,
quia hypotheca scilicet acquisita sine consensu acqui-
situm autem non potest ex notis principiis, de qua
Bartol. de Solvum. interdict. infest. 3. cap. 5.
num. 23. & alibi passim.

Hypotheca autem rationem enormem simul ducunt
ad nullitatem, quod nequaquam processu possit

cum supposito per defensores Baldinuccioni infirmum,
quod in praesenti non fit facienda distinctio prima,
& secunde Societatis, ex quo heredes Caroli Socii
defuncti, & si de jure dissolutionem Societatis alle-
gare valuerint, adhuc illam non alligant, si So-
cietati stare magis proficuum putaverint, inde diu
debeat, quod non fuerit inita nova Societas, sed qui-
dem antiqua continuata, Praesertim, quia status Ban-
cariz de tempore obitus Socii, hoc ipsum exigere vi-
49 detur. Si namque per obitum Socii, ita lege opo-
rante, expirat Societas, ut heredes Socii praedicti-
fili, neque ex particulari pacto in primordio totius
Societatis appposito ad ejus continuationem addin-
gantur ex clara dispositione text. in l. nemo potest,
& l. si frater §. Idem respondit il primo, ibique
gloss. in verb. idem, ff. pro Socio, idque procedit ex
50 iuribus pactum fuit in iuramento, firmatum, ut re-
probando singularem opinionem Fabri §. Solvitur
infest. de societ. tradum. Aym. v. 875. num. 2. ad
fin. Card. conf. 20. num. 67. Joseph Loder. consil.
53. vers. Sed hoc fallentia, cum aliis adductis in de-
cisione, quo revidetur §. Obiit namque, jam clari
patet, quod cum illis hereditibus Socii praedicti
Societas perita nequit, nisi eorum accedente novo
consensu, qui dum aequi praestari, ac non praestari
valet, non impedit interitum legis operatione, quoad
dissolutionem prius ejusque consequens effectus, opo-
rante esse non valet nisi à die, quo praestari con-
tingat, & per consequens novum novum societatem
constituit, ut latè protulit eadem prima decisio §.
des. & seq. & signatur §. Qua sunt, ubi obviat
iur. assertum necessitatem erit et statu Bancariz, quo
unusque aditus valet pro perfectione negotiorum ex-
positum, scilicet autem pro novis, ut hic insinuat.

Et in specie hic omnibus occurrente pro renova-
51 tione hujusmodi Societatis refertur Res. in Romana ho-
reditatis 17. Junii 1695. §. Jussu etiam, coram clari-
ssim. Card. Taurisio, & 11. Adm. 1697. §. Pro-
missa, & seq. coram Eminen. Priolo, & 18. Janu-
arii 1700. §. Nec retrahit, coram eodem, quo quid-
dem decisio neminem de stylo respondere sinit, ut
52 frequenter respondit Res. dist. 315. num. 6. par. 16.
res. & in Romana Cambii 7. Aprilis 1710. §. Sup-
plicans, eam Reverendiss. Aldrovandis, sed vixit
optimus rationibus iuribus, ac per sollicitum tam
explicationem, & superentem rem judicium plenarie
satisfactionem demandat, non sinit, ut locus esse pos-
sit eorum expensae revisioni, ne aliis his jamecunctis
restituatur, quod novum cum specialis compositione
restitutionis in integrum facti valet, ut dicit Res. in
Romana fiduciarii de Palazzo 18. Aprilis 1704.
§. Nec quidem, coram bon. viris. Aymo.

Majoris penitus momenti non erat, quod societas
53 reputetur quod distinctum à negotio sociali, seu num-
mularia, quo notum juris est, censum in universi-
tate nominum Creditorem, ad Debitorem, ad tradi-
tam per Rortel. in l. Cum Pater, §. Mensa num. 9.
ibique Casanova. num. 2. ff. de legat. 2. Reverendiss.
Ansaldi de commo. & mercat. dist. 98. num. 79.
in fin. Unde inferrebat, quod dissoluta licet per ob-
itum Caroli Societate, solum non manifeste socia-
le negotium, cuius effectus, & capitulis in renova-
tam societatem transierit, & prout si negotium
continuarit, siquidem Marchio Baldinuccioni pecunia cre-
didi, super bonis, ac capitalibus ejusdem Negotii,
preferentes sit quilibetque etiam anterioribus Ducis
Baldinuccioni in differentibus Creditibus, qui ipsi, &
non nummularia creditur, per ea, que iuxta text.
in l. Procurator, §. Si pater, ff. de tribus. ad-
ministrat. Res. de deced. Aldrovandis. num. 8. num. 25.
Martin. de pign. lib. 4. tit. 1. quest. 41. ex num. 25.
& seq. Card. De Luti. de credit. dist. 11. num. 8.
Res. coram Eminen. Jun. dist. 663. n. 9. & in Romana
Pannaria 17. Junii 1713. §. Sive in testa, coram
R. P. D. mox Alma Urbis Governoratore.

Jam enim in decisione, quo revidetur, casum à
casu distinguendo pervenire videmur, quod
continuatio societas negotii iuxta distinctionem in ob-
jecto propositam pro duplici tantum effectu consid-
rari valet in societatibus privatorum, vel scilicet ad hoc,
ut heredes defuncti Socii compariantur remaneant conti-
modi, & incommoti quoad negotia jam capta; Vel

ubi agitur cum certo Creditore de Societatis dissolutione penitus ignaro, qui postulat si Bancarius sub eodem nomine condigne exsolvit, qui bonique ratio non potest, ut decreta remaneant iuxta terminos antea in illa allegatorum, huiusque explicitum in dicta decisione, & final. Ceterum prædictum ab his circumstantiis, de his, prout hic, res sit non minime cum credidit de Societatis dissolutione optime informatum, quum pro negotiis de novo institutis; inopem remanet, quod dissoluta legitime societate, & jure inde secuta intellectuali saltem dissolutione portum inter Socios, sociale negotium in abstracto considerandum perseveret adhuc in secundum Societatem transfusum, exemplumque ab hypothecis, quas creatores etiam indifferenter ab ipso momento dissolutione Societatis acquirere valuerunt, ut ad rem ponderaret *Adrian. de pign. lib. 1. cap. 13. per tot. de signatur. num. 4. Rot. decif. 97. numeri 2. & 3. post Cent. de credit. & in Romana, seu Diplo. mat. indultaria 28. Junii 1706. §. Nihil, coram bon. mem. Caffarella*, quibusvis sequens Sociorum factum in continuatione, seu renouatione societatis obesse acquirere, ut ponderaret iuxta superius §. *Hypothecis*.

Nec pro destruenda efficacia hypothecæ quævis Creditum indifferenter Dacis Baldinotti super effectibus prima Societatis jure recurrere ad observantiam inde erutam, quod ipse permittit jura, & effectus Bancarie assignari illis Creditibus, quæcumque contraxerunt post obitum Caroli. Vel enim, ut bene considerantur patet, huiusmodi allegata permittit ad ignorantiam Creditorum initio convocati concessit hæc omnia non bene attentum, eorumque officiantia ad finem trahi valuerit, potius quam recipi in linea observantia pro impediendo jure effectus, quoad acquisitionem hypothecæ, à dissolutione Societatis resultantem, ut non probatum extitit. Vel desuper in casu nullum prædictorum patere apud veritatem permittit, pro ipso quod omnes consignationes pecuniarum retractatum factis noscuntur sub obligatione, & cautione refundendi prioribus, & posterioribus, per quam pecunie consignatæ pro evitando quocunque præjudicio Creditorum, existeret adhuc dicuntur penes Bancum iudicis, ut regula de qua *Cass. conf. 385. numer. 1. lib. 1. Rot. de Luc. de credit. diff. 532. numeri 5. Fontanelli. de pall. inspr. gloss. 8. par. 6. num. 42. Rot. coram Adrian. decif. 514. numer. 4. cum aliis in Romano Status Zagoroli 27. Aprilis 1705. §. Quod autem, coram bon. mem. Aduo.*

Consolidatis itaque ex hoc absolventi motivo postulatoria crediti presentia in decem, non ideo tamen aliqui ex Doctoribus neglexerunt reliqua fundamenta in prima decisione deducta, putantes adhuc quod nec verificasset credendum Bancarius contra Ducem Baldinottum, nec jure subsistat actio à Baldinotto interdicta pro reintegratione. Dum enim reintegratio Bancaria exposcebatur contra Ducem Baldinottum conditum in linea Debitoris ob eam legem in capitulis fiscalibus appositam, de non extrahendo capitalia, cui contraveniunt affectuarius, ex quo prædictus Dux de anno 1678. extraxerat à capla sociali scut. 10865. & de annis 1694. & 1695. alteram summam simul constantem scut. 17. mil. abunde jure constare videbatur, quod nulla ex afferitis exactionibus facta dici poterat contra formam dictæ legis fiscalis, eo ipso quod prima facta noscitur à Duce non tanquam Confocio, sed virtuti tercia persona ad eam recipiendæ, & alie processerunt ex causa utilium, quorum excoorporatio cum nulla conventionali lege verita reperiretur, aliquæ etiam socii similes portiones receperunt, fundare multo minus poterat allegatam controversionem, cui similis actio Baldinotti pro reintegratione, ut ponderatum fuit in precedenti decisione à §. *Et quidem tam feg.*

Responsione non attenta, quod respectu primæ exactionis scutorum 10865. etiam quod facta dici debet à Duce tanquam tercia persona pecunia ad eam recipiendæ, effectus tamen rediret in idem, quia prædictus Dux debitor remaneret erga Bancarium pro cambio, quod nequaquam excluditur dici valere juxta sensum decisionis, que revivens per contrapositionem

partiarum factam de anno 1686. cum partibus utilium, eo ipso quod neque tunc ulla tanquam illiquiditas erant compensabilia, & quod magis est Dux Baldinottus etiam post affectum contrapositionem cambiorum decursum Debitor incipiens legere usque ad annum 1693. unde urgebatur, quod contrapositione de anno 1686. facta fuisse duntaxat pro scriptura commode, & ut dicitur *per tota di partibus passare* nec ideo importet veram compensationem, & debitorum contumeliam. Respectu vero aliarum extractionum pecuniarum à capla sociali non verificatur, quod alii Socii similes fecerint excoorporationes in causam utilium, quando & ipsi pro aliquibus pecuniis excoorporatis debitores sub cambio constituti apparent.

Præter quod etiam ad primam obiecti partem respondendi valuerit, quod debitor cambii (quatenus adhuc viget) non fundaret actionem interdictam pro reintegratione ratione contraventionis legi sociali. Nihilominus ostendunt videbatur, quod verò debitor cambi manifeste existendum per dictam contrapositionem factam de anno 1686. juxta ejus constantem efficaciam, de qua sub §. *prime decisione, quoadmodum, & respectu hinc in Adversariis pecuniarum 10. Adversariis currenti anni, §. finali, coram Ad.*, cui obesse non poterat, nec in factis circumstantiis, quod etiam ex post inspectis Dux debitor incipiens reperiretur in libro pro fructibus dicti cambii, dum de hac erronea calculatione constet ex ipsius libris, in quibus dictæ partem contrarietate leguntur sub verbis. *Per hunc*. Nec altera factis ponderatur, quod veram compensationem cum debito elato, & liquido cambii impeditur detrahit illiquiditas partiarum contrapositionum pro utilibus. Vel enim hæc asserta illiquiditas cessabat, ex quo dicta contrapositione facta fuit, ædum scientibus Sociis, sed quidem tempore opportuno, quo proximè fuerunt liquidata utilia spectantia ad Minervam de Rubens, ex cujus rata facile restituitur valuit utilium portio ad alios spectans. Vel etiam constiterit, quod in pignoræ affectu utilia, solvibilitatis, quoad quantitates, apta non fuisset suspensio compensationis, que in casu ad sustinendum cursum usurarum folio ministeria legis soluta extitisset, ut optine ad veritatem *Carol. de Luc. de credit. diff. 46. n. 21. Quod. det. Lucif. 11. numer. 58. & 59. Rot. post Adrian. de pign. dec. 74. numer. 3. & sequens, & coram Emtrix Jun. dec. 540. numer. 3. & seq. & in Avenionem. contrav. 6. Junii 1707. §. Reversata, & §. Non aliter, ubi quod compensatio inducit etiam ad præjudicium Creditum Americorum coram Eminente Cardinali Priolo.*

Ad secundam vero obiecti partem urgebat semper, quod sociali lege utilium extraccio non interdiceretur, & tamen quod alii quoque Socii similes utilium portiones receperint, inopabile evadere, & quo exactionibus indubitanter ab eisdem factis, non alie leguntur contrapositiones partium, quam promissæ pro capitali, & utilibus, cui iudicio cause referende sunt. Quod si aliquis ex Sociis, nempe Tarapaguet pro summa scut. 3600. se debitorum constituit sub cambio limitato, id evenisset dicendum est, quia tractatum fuerit, quod ad eum tanta utilium portio non spectaverit.

Et denique idem DD. avertunt, æque subsistere aliqd fundamentum, quod Marchio Baldinottus pro suo credito cambii sc. 8000. velut cum se ipso contraxit de tempore, quo erat complementarius, agere nequeat contra bona Neapolis, & alia Dacis Baldinotti, ob similitudinem facultates eadem bona non obligandi in dicto complementario dapur, & respectu acceptatas, ut innuit precedens decisio à §. *Observatur*. Parum attento, quod idem Baldinottus in presenti non agit contra bona Neapolis, aut contra bona propria Dacis, sed contra Bancarium, & istius nomine contra eundem Ducem. Si nemque ille exutus admittatur, jam patet quod ipse indistinctè consequitur omne id, à quo directè consequendo per pactum expressum à semperis cum Duce stipulatum, acriter debet, quod non est permittendum, ad regulam *veri. in cap. i. de Procurat. & cap. cum quid de regul. jur. in feno.*

ARGUMENTUM.

Socio, aut participi Socii aliquid Rationis, quibus eandem Rationem alicuius adio computat.

Quando Socii unius Rationis, idem sunt alicuius Rationis, inter eos admittitur compensatio debiti, & crediti procedentis tam ab una, quam ab altera Ratione, quamvis diversis.

Mutans Socio alicuius Societatis, an habeat adionem contra Societatem, præcipue quando Socius eandem pecuniam sibi mutuam, Societati tradidit.

SUMMARIVM.

1. *Facti expellit.*
2. *Socius, aut participi Socii alicuius Societatis non habet adionem contra Societatem.*
3. *Sed solum agere potest alicuius, qui computat Socio principali aduersus alius Rationis Societatis, Q. num. 11.*
4. *Et in hoc casu potest Compensatio contra talem Socium, & participem eorum negotii, omnes illas exceptiones obijcere, quas contra ipsam eorum Compensatio habetur.*
5. *Ratio offertur num. 5.*
6. *Quando quis alicuius nomine agit, plus juris habere non potest, quam habent ille, cuius personam representat.*
7. *Socii unius Rationis quando eadem persona sunt alterius Societatis, inter dictas duas Societates, aut Socius utriusque Rationis admitti debet compensatio.*
8. *Debitum, quod unus ex Sociis habet nomine proprio cum Ratione finitæ Societatis, compensatur tunc cum credito Societatis.*
9. *Creditoribus alicuius Societatis non habent adionem contra personam positam in Societate ab aliquo novo Socio aduinita Societati.*
10. *Socius finitæ Societatis, nil aliud præterendere potest, quam id, quod liquidator rationibus cum Sociis mediante Compensatione, & computorum exceptionibus, superest Q. num. 10.*
11. *Compensatio ipso iure inter Adversarios inducitur, Compensatio ipso iure fit, quando periculum adisti creditum amittendi, num. 13.*
12. *Talique Compensatio locum habet etiam in iudicio inter Creditores anteriores.*
13. *Mutans Socio alicuius Rationis aliquam pecuniam quantitatem, non habet adionem contra Societatem, quamvis Socius eandem pecuniam dederit Societati.*
14. *Mutans participem in Libris Mercatorum solennitatem importat.*
15. *Altit de in reth versu non competit Mutanti alicuius Rationis Socio, quando pariter describita est in Libris in Creditum Socii, sed non mutans.*
16. *Non prædicitur altit locum habet, quando qui pecuniam recepit, nullum lucrum ex ea percipit, Amplius num. 15.*

Florentina Penaria.

DECISIO AUTHORIS,

ET

DISCURSUS CXLVII.

1. **G**emma Librari ecclesie Rurum Societatem, quam una sub die 13. Junii 1698. sub nomine Raphaelis Vernaccei, & Andree Apollonii Davanzati, in qua pro maiori parte Corporum participabant D. Marchio Bartholomæus Corsini, & frater, & de D. Joannes Baptista Ottolandi, quamvis in illa eorum nomen minime expenderetur: Altera vero de anno 1709. Kalendis Januariis sub nomine eorundem Vernaccei, & Davanzati, atque Domitii Petri Sancti, in qua pariter prædictus D. Marchio Corsini, & Ottolandi participabant, iniuncta quilibet eorum

obligatione exponendi intra annum mensum spatium actionem respicienti Capitalia, iuxta ratas inter eos convenerat. Verum cum D. Vernaccei Consensum Societatis atque non potest, summam pecuniarum 3000. quam importabat sua sua Capitalia ab eo in dicta Societate prestanda, à D. Francisco Perio requirere. Cum vero D. Perio prædictus petitis si remittere cunctasset, inter eos dictus D. Vernaccei in libris Socialibus prædictam summam pecuniarum 3000. inscribere fecit ad sua rata credendum, & ad debitum in suo computo exterrum.

Compositus igitur tali modo Scriptura D. Perio aliquam partem dicto Vernaccei remisit, atque ita usque ad complendam promissam pecuniarum summam profectus est, quantum maiori parte suam computum cunctis exterrum, illarumque residuum penes se retinuit, & successit in tales apud Societatem eam annuatim appositione declaravit super prædictis penis 3000. sua capitalia participem dictam D. Perio pro summa pecuniarum 3000. aliquam vero penas 2000. de ab eo in mensum remitte in ipso proprium computum cum interesse trium cum dimidio pro 100. ad effectum complendi integram suam Corporum ratam in prædicta Societate.

Fecit tandem, non expleta secunda Ratione Vernaccei, & Davanzati, & Petri Sancti propter didictum factum post triennium à Participantibus, ac per Scripturam continuatam, inferunt dictus D. Perio, qui prædictos DD. Davanzatum, & Petrum Sanctum convocat, ut ab eis dictarum sibi pecuniarum 3000. summam persolveretur, aliisque de perceptis fructibus ratio redderetur, & faventibus à D. Audite Boesio Sententiam concessam est, quæ deinde per DD. tres Auditores secundarum appellationum fuit revocata, hac possitum ex Causa, quod D. Perio, neque creditur, neque Socius erat Societatis, sed solum Socius dicti Vernaccei unius et Socii ejusdem Societatis.

Verum prædicti tres D. Iudices in ipsa eorum Sententia prædictos Davanzatum, & Petrum Sanctum tanquam dictæ Societatis Administratores, & Commentarios condemnantur ad reddendum omnium Capitalium Societatis Rationem D. Perio intra annum mensum spatium pro omni ejus interesse, ut Rationis sua liquidato, quicquid dicti Perio de Jure computaret, traderetur.

In dicta autem Sententia executionem cunctis tam primæ, quam secundæ Societatis revisit Libris, computum est ex Bilancio ex eis compositis residuum constat, quod ex corporibus dictæ secundæ Societatis Davanzati, Vernaccei, & Petri Sancti superest, constituta in uno tantum credito pecuniarum 1813. 4. 6. quod ipsa secunda Ratio habebat adversus primam Rationem, super quæ summa D. Perio insitit, ut secundæ Societatis participes cogerebant sibi ratam persolvere, quæ ad illius pro dictis penis 3000. per Vernacceum pro sua Capitalium portione in secunda Societate impleta, pertinet.

Verum cum prædictus Vernaccei ingens summa ratione Cambiorum, aliarumque rerum debitor primæ Societatis remanserit, ac tanquam primæ Rationis Socius repetitur pro rata suorum Capitalium prædicti pecuniarum 1813. 4. 6. debito contribuere erga novam Societatem, cuius pariter socius erat, præter alterum debitum, quod habet in computo currenti in secunda, seu nova Societate, idque prædicti D. Socii, ac participes secundæ, seu novæ Rationis, qui primo pariter Societatis socii erant, vel participes, nullam portionem super prædictis penis 1813. 4. 6. nec minori quantitate prædicti D. Perio computare ipsati sunt, testatur super residuo corporum, quod post omnes debiti, & crediti Vernaccei, tunc in ventu, quam in nova Societate supputatas rationes, ac post eam hinc inde debiti, & crediti factam compensationem, ad dictum Vernacceum adhuc pertinere apparere.

Commissa proinde hujus Causæ Decisione Dominis Cosim de Sera, & Simbaldo Corbali Nobilibus hujus Civitatis viris, atque in eis, quæ ad Mercatorem spectant, appropinquat veritas, aliisque pariter illis addito, quod ea, tantum quæ ad Jura articulos pertinentia ex utraque parte enitenti possent: Unanimis nobis erit opinio dictos Socios, vel participes prædictæ Societatis à penis per D. Perio ab solvendis.

Q20

1. Quoniam cum in eadem nostro evidenter colligitur. Denominum Penitus obditi peras 5000. politas Vernacis pro duorum Capitalium rata, neque Socium, neque credentem secunde Rationis fuisse, quia exempla non contraxerat, sed deprehenderat fuisse in parte, videlicet pro penitus 2000. Socium dñi Vernacis unius ex Sociis dicti secunde Rationis; in altera vero parte, pro alii nempe penitus 2000. credentem ejusdem Vernacis ratione similis pariter ei maneat, ut per Sententiam Dominorum trium Judicum secundarium appellacionem declaratum fuit: Et hoc sane consequitur nullum sui illi discepte, nullamque actionem contra dictam secundam Societatem, ac consequenter contra Socios Vernacis competere ad penitus in l. qui admittitur cum seq. ff. pro Socio. Rec. dec. 205. part. 1. recent. & Rota Florentina in Florentina gratiosa Societatis 30. Augusti 1709. q. Atque ex his, coram Farsetio, Ansaldo, de Commercio, disc. 80. numer. 3. & 3. Martin. resp. 230. numer. 5. & seq. lib. 1. Cypri. Laur. consilii. 95. numer. 9. & seq. Olibon. decif. 40. numer. 46. & decif. 94. numer. 18. Rocca. Episcopus cap. 100. numer. 1. & seq. & Rot. cor. Reinhold. dec. 280. numer. 1. sed solum adversus dictam Vernaciam, aut eam tantum actionem, quae ipsi Vernacis adversus alios suos Socios penitus secunde Rationis esse competens per sententiam in l. ex contrariis 22. ff. pro Socio Rota Florentina in dicta Florentina Societatis 30. Augusti 1709. cor. Farsetio Rot. Romana coram Sanfligmo Alexandro Olibon. decif. 94. & discif. 205. part. 1. recent.

2. Cum ergo D. Peri iniret contra secundam Rationem, seu illius Socios agere debeat et persona Vernacis, idcirco omnibus illis exceptionibus subjicitur, quae contra praedictam Vernaciam nullam, punctuatur Rot. Rom. cor. Olibon. decif. 94. numer. 20. cap. seq. & Rot. part. 1. recent. dicta dec. 205. numer. 4. Olibon. de Cif. lib. 4. quæst. 4. numer. 15. & resp. 6. q. 11. numer. 2. & seq. & Rot. nostra Florentina in dicta Florentina gratiosa Societatis 30. Augusti 1709. cor. Dom. Audis. Farsetio 12. Lib. Mot. 138. & i. 687. & Et quoniam. Ea adspiciuntur ratione, quia qui alieno nomine agit, nupem plus juris habere possit, quam habet ille, cuius persona per eum representatur Gratian. discept. 70. numer. 15. Rot. dec. 205. numer. 4. part. 1. recent. & coram Bichio decif. 111. numer. 28. Rocca. Episcopus cap. 100. numer. 9. & Quintino, Gutierrez de compensat. lib. 3. quæst. 17. numer. 21. & non placet in discif. 5. numer. 60. usque ad 63. de Commercio.

3. Et quoniam secundum Vernaciam, si ipse penitus 5000. repetere vellet, compensatio summam, quarum tam in prima, quam in secunda Ratione debitor est, à D. Socio, ac Participibus possit opponi, sic eadem compensatio, omnique alia exceptio atque potestas adversus D. Perium opponi.

4. Idque etiam procedit, quampis credendum Sociorum, ac participum secunde Rationis sit adversus Vernaciam, tamenque unum ex Sociis primæ, non autem secundæ Societatis, his gratiam ob Causas, seu quia in casu dicto debitor Vernacis, iniquum Socii primæ Rationis, commodum totius secundæ Rationis, ac utilitatem respicit, in qua idem Vernacis Socius est, cum absonum penitus ac irritabile videatur, quod ille rangum Socius secundæ Rationis à Sociis primæ Societatis penitus exigit, ut Sociis secundæ persolvat, qui idem primæ fuit, cum per viam compensacionis de facili quilibet Sociorum debitor, & creditor, quod respective inter primum, & secundum intercedit Societatem, valeat in se extinguere, ut docet docet Borsen, de Compensat. cap. 3. quæst. 9. numer. 5. & melius numer. 21. & 22. Gutierrez. eodem tract. lib. 3. quæst. 3. numer. 47. Altman. de Nullitate Contract. rubr. 2. part. 2. quæst. 25. numer. 152. & Rot. 163. vers. Versa quærit, seu quia finita, & dissoluta Societas debitor, pro quo unus ex Sociis proprio nomine tenetur, cum sui Socii creditio, semper est compensandum, Borsen, de Compensat. cap. 3. quæst. 9. numer. 7. Cifal. dec. Luc. 11. n. 79. Gutierrez, de Compensat. lib. 1. quæst. 30. numer. 48. Altman. de Nullitate Contract. rubr. 2. part. 2. quæst. 25. numer. 147. & 159.

5. Nil penitus effragante quod à DD. pro Perio ip-

summatim obijciuntur, videlicet, quod cum dicta Vernacis penitus 5000. pro suo Corporum rata dicta secundæ Societatem contraxerit ille suppediavit, rariis etiam collatum sit, quod illa finis, & dissoluta, super residuo, quod persoluit Creditoribus Socialibus, super illi Vernacis. Dominus Perius cum alio creditori Vernacis persolverat, nam cum dictum penitus 5000. Capitale finita secunda Societate ad suam principium redire debet, considerandum est tanquam propria pecunia Peri, super qua profectum nulli actio Creditoribus Vernacis competat, per dicta per Casterf. consil. 345. numer. 2. vers. profectum ergo lib. 2. Rot. Romana. dec. 91. numer. 12. & seq. part. 19. & coram Reinhold. dec. 320. numer. 2. cum aliis per me relatis discif. 28. numer. 4. & 19. de Commercio.

Pro convenienti hujus obijcti resolutione animadverendum est, quod dicta Vernacis, tanquam Socius secundæ Rationis nullum gratum sui Capitalis, etiam finis Societate, nisi post dissolutionem Consocii rationem, consequi valeat Rot. d. dec. 205. part. 1. rec. Ansaldo, de Commercio discif. 37. numer. 2. de discif. 98. numer. 27. & hinc Adria. de Pignori. lib. 4. tit. 5. quæst. 195. Rot. dec. 594. numer. 4. vers. pan. 33. Rot. dec. 58. numer. 3. & dec. 595. numer. 2. & dec. 673. numer. 12. Giord. dec. 15. numer. 3. Dom. mersi de Comitibus decif. Flor. 10. numer. 25. & 28. Idcirco si nihil post computorum, ac rationem executionem, Vernacis superest, obijctum penitus nullius sane robore est, ac momentum.

Tota igitur difficultas ex computorum directione dependet, ut potius uno modo, quam altero in favorem Sociorum residuum, vel balancium respondeat, & precipue in casu nostro, in quo agitur, an in inveniendis rationibus, omnia etiam currentia computa inter eodem Socios transita consideranda sint; Nam difficultas de facili solvitur, animadvertendo; Quod in supputandis rationibus, minime totæ Sociæ computa computorum generis prohibetur computari, quando Societas est dissoluta, an quando rationem supputando semper eorumdem Sociorum inter se respicit, ac utilitatem, & quod hinc compensatio, aut quilibet alia exceptio, quæ Socio obstat, si ipse contra suum Socium Consocium ageret, eodem modo obstat Socii creditori, cum ipse creditur contra consocium Rationis agere non possit, nisi ex Persona Socii, ut superior ostensum fuit, & punctualiter Rot. cor. Seraphin. dec. 1214. vers. & hoc aliam, & cor. Ottobon. dec. 94. numer. 20. 21. & hinc Rot. nostra Florentina in d. Florentina gratiosa Societate coram Farsetio. Quintino eo ipso, quod fuit finis Societatis, creditum, quod Vernacis habere poterat, ipse fuit finis fuit hominis cum debito, pro quo postea primum, & secundæ rationis Socii necebat, compensatum fuit, Non modo, qui inter Mercatores in favorem Commercio compensatio ipso Jure inducitur Nos in discif. 21. numer. 20. vers. & licet & discif. 76. numer. 9. & 13. de Commercio. Sed etiam, quia alii Socii, ac participes subjacebant periculo ne amplius proprii crediti satisfactorem à Vernacis consequerentur Gutierrez de Compensat. lib. 4. quæst. 22. numer. 52. Rot. post Salgad. dec. 149. numer. 8. & seq. Gub. consil. 130. p. 14. & Nos in discif. 67. numer. 14. de Commercio, qui compensatio in praedictum etiam antequam creditum procedat. Nos plane in d. discif. 31. numer. 13. & numer. 20. & Et licet versal. major tamen contraria.

Omne dubium ulterius removetur in facto observando, quod penitus 5000. à Perio subministrare, cessare in extinctionem computi currentis dicti Vernacis, videlicet debiti Cambiarii cum Societate contrahit, non vero in implicationem Corporum in Societate, propter quodquid si finita Societate superest, ad illam tempus, non ad Perium pertinebat, ut in lisdem terminis animadvertunt Borsen. dec. 514. n. 5. & sequenti Gratian. cap. 964. numer. 6. & sequenti rot. per Roccam Episcopus. cap. 100. numer. 11. & 12.

Et quarevis opponeretur, quod cum Vernacis in libris Socialibus penitus 5000. pro suo Corporum rata ad sui Creditum conscriptis, aliquam similem quantitatem in computo currenti ad sui debitorum deferre liceret,

ficere, quod postea cum patet gloriose, à Paris supponitur extinguitur tunc, nihil aliud sibi fuerit, quam fictio, five solum scriptura simplex directio, quanto vera postea 3000 postea Vernacia à D. Peri eruditè implicatur fuerit per Vernaciam in Societate, ut tamen parum opinantur, cum hac fictio, seu Scriptura directio vera solutionis viam habeat, prout ac si Vernacia predicta pecunia 3000, in Societate implicaretur, easdemque mutuo, aut ad Cambium à Societate receptis, ut punctualiter probat Senec. de Comm. 9. 2. gloss. 5. num. 55. Card. de Luca de Regal. disc. 115. num. 14. Rne. Gemon. de Mercat. de off. 2. num. 3. & opinio Barati. dec. 314. numer. 6. vrf. & fortius adnotata Rot. cap. 100. num. 13. & per ea que tradunt Bald. conf. 190. lib. 2. Ansfeld. de Comm. discurs. 2. num. 36. & dec. 68. in addit. numer. 48.

16 Neque denum prodest pecunia 3000. non solum Vernaciam à Domino Peri remissa fuisse ad effectum profectum eas in Speciebus implicandis parum in computum illius participationis, parum vero in computum ipsius D. Peri, verum etiam eas fuisse reuera in Societate positas, & sociis utilitatem ipsius Rationis versus; Quapropter videtur erga Dominum Peri solum per actionem de eo rem compensandam Rationem teneri.

17 Primum quia verum non est illas fuisse in Societate coactas, quia cum ipse debitor curaret de Vernaciam mandatum fuit, ut optime ad rem nostram rationaretur Rota Episcopi cap. 100. numero 11. & 12.

Secundo, quia quando obligatio, aut contractus deficiat, prout in casu nostro, dum pecunia 3000. ad Societatem nullatenus perveniret propter aliquem contractum inter ipsam, & Perium celebratum, tunc cum sit actio, quæ sine contractu, & ex sola lege acquiritur conceditur, ut ea de re rem verso aut negotiorum gestorum, vel ex lege si me, & Titium si fecerim pariter, aut alia similia, locum non habet, quando qui pecuniam, seu res alienas accepit, non fuit solutus locupletior cum alienis iustitia Card. de Luca de Credit. disc. 72. num. 7. & disc. 73. num. 4. & de Dote disc. 156. num. 5. Ansfeld. de Comm. discurs. 42. & num. 9. usque ad num. 19. & disc. 45. num. 26. usque in fin. Nisi in disc. 36. num. 36. & 37. plenè Rota nostra in Liburnis. pretii 30. Martii 1723. remanet Act.

Si igitur in casu nostro alii Socii, ac participes Vernaciam non fuerint ex pecunia Peri locupletiores effecti, vel quia illa pro maiori parte ob infeliciem Societatem eorum perierit, pro altera parte infelicitas, aut servare debeat nisi cum altera pecunia aliorum Societatum pro dimittenda, ac satisfaciendis Creditibus communibus primæ Rationis, vel denique quia, tanquam effecta propria dictæ secundæ Rationis, subiecta remaneret compensationi faciendæ cum altera quantitate pecuniarum, de qua Vernacia adeo debitor erga alios Socios, & participes, tam primæ, quam secundæ Rationis; Idcirco D. Peri nulla contra secundam Rationem, aut Socios ejusdem, actione acquisitiva competere valet. Prout in punctualibus terminis obijcit faciliatim Ansfeld. disc. 45. n. 26. in fin. Rot. rem. Samis. Alex. VIII. dec. 94. num. 18. & 19. & fte. Rota. Ep. & cap. 100. num. 8. & Rota nostra in d. Florentina præsentia Societatis curam suscepit.

ARGUMENTUM.

Factum computandi etiam solitas Provisiones ad fervorem Creditoris appetitum in Contractibus Cambiariis, qui Florentie sunt, defenditur ab Usuraria pravitate: Qua occasione explicatur per totum Formulæ Apodixæ Cambialis ad usum Florentinum.

SUMMARIUM.

- 1 Intelligentia Scripturarum Cambialium magis dependet à consuetudine Platearum, in quibus excutitur, quam ab Jure.
- 2 Cambiarum species distinguuntur.

3 Debitor si non adimplet transiendi unius, quod in se assumpti, tenetur ad Cambia, solum ratione loci cessantis, & damni emergentis, & non 30.

4 Nisi tenetur prestare provisiones, focus flos transiendi intransit per Creditorem, & non 15. & non 31. & 33.

5 Creditor in Cambio limitat major interesse cessat non potest, quam se illi per debitorum contrarium.

6 Passum, quod in calculandis Cambiis ex Nondis prodest solutis contrariis debitorum Provisiones, validum est, & rationabile, & non 15. seqq.

7 Creditor Cambii potest pretendere totum illud Cambium, quod producit ex Nondis.

8 Certe licet, seu interest, aut Cambiatio fieri potest in Cambio, quando Creditor debitoris transiit totum id, quod per transiit Cambium Nondis responderet. Insuper Ansfeld. disc. 65. num. 37. & 38. & explicat Card. de Luca. disc. 17. num. 2. de Camb. num. 20. vrf. in punctis pos.

9 Contractus, & Passi dicuntur inter se Correlativi, quando sunt in eodem Scriptura. Et quando unum immediatè alterum sequitur, & sunt inter se connexa n. 10.

Et quando pars utilis solidi acquirit à parte prejudiciali num. 11.

10 Cambium cum limitato interesse non dicitur Usurarium, si ad se Correlativum licet remissa solva per contrarium.

11 Absolutum ob interminationem alterius Passi, aut Contractus contrahitur, modo sit iustus, & actualis, non redditur Usurarium.

12 Contractus quando equaliter, & licet, & damnum afferre potest Contrahentibus, semper dicitur iustus, & rationabilis.

13 Bona fides non patitur, ut hic pro eodem debitorum videretur, & non 31.

14 Verba, Scriptura, & Littera Mercatorum intelligi debent, prout ab ipsis intelligitur.

15 In omnibus altibus attendi debet substantia Voluntatis, non autem Cortex, & figura verborum.

16 Provisiones de Jure solent ad Creditorem, nisi passum fuisset in contrarium.

17 Cambium erroris ab initio taxari acquirit.

18 In Cambio reali nullum dari potest lacrum verum, quia Creditor potest esse in damno, & debitor in lucro.

19 Explicatur Bulla Fili F.

20 Convenio de certa futuro lucro, vel interesse valet, dummodo equalis sit contrahentium periculum, & non 24.

21 Constatum facit Contractum licitum, quod esset illicitum.

22 Cum in verbis nulla est ambiguitas, non debet admitti voluntaria questio.

23 Bulla Fili F. observari debet in materia Cambialis.

24 Cambium limitatum aut differt à currenti.

25 Qui potest plus, potest etiam quod est minus.

26 Contrahentes non prohibentur sibi donare, & firmare passum, quod alias de se esset intransit.

27 Passum in Cambiis limitatis, si si currentia cambii impertinet minus, adhuc Creditori debetur summa contraria, est Usurarium.

28 Et tanquam non attingat substantiam Contractus vitatur, & non vitatur, & reducitur ad porum Cambium Nondis.

29 Passum, quod creditor lucratur Provisiones, non obstat evocare Cambiandi impeto Debitori, non sustinetur.

30 Expressum, quod non reperitur, habetur pro consulto omisso.

31 Ad Judicem pertinet decidere an & quando passum appetitum per Contrahentes intelligendum veniat, & de Jure sustineatur.

32 Indebitum solum per Debitorum Creditori computatur in Sortem.

33 Creditor, cui in aliquo excessu fuerint prestata Camb.

Cambia à suo Debitore, non tenetur persolvere ultra quam Cambiorum quantitatem, in Seriem impurare, ne minutatim patitur sua Seriem extinguiam contrariam n. 43.

43. *Debitor non potest impurare Casum, in quem cessatur solviturus ad illa folia.*

43. *Interesse solatur indebitis ipso Jure impatur in Seriem, vel est restitutio.*

44. *Creditor exigens, et consumens bona fide fraudis exceptionem non tenetur ad eandem restitutionem.*

Conversum non fecit.

45. *Bona fides non excusat à restitutione Cambiorum illegitime perceptorum.*

46. *Identitas rationis, obiecti, et modi, non debet admitti diversa Juri dispositio.*

47. *Regula, ut modis calculandi Cambia limitata per Peritus Calculatore, Jure arduum.*

Florentina Cambiorum.

DECISIO AUTHORITY.

ET

DISCURSUS CXLVIII.

Consumatodis per lo più in questa Città di Firenze le Scritture Cambiali col peso al Debitore di Cambiare, o di mandare in Fiera la forma datagli à Cambio, e col Cambio limitato con quelle precise parole.

Con condizione, che l'interesse non ecceda più di 5. per cento a capo d'anno compreso la Provvisione di Fiera, e di qui al folio di un terzo per 100. per ogni luogo, e facendo meno del sopraddetto interesse sia a pro del Debitore, e facendo da vantaggio dell'5. per 100. a capo d'anno, sarà accettato; non si debba pagare.

Fu altre volte sopra tal formula di constatare fortemente disputato nella Causa degli Eredi del q. Sig. Cosimo Vecchiali, e Signor Maria Rosselli, se il Creditore possa, o no godere le Provvisioni in aumento del cambio fino all'5. per 100. nel caso, che le Fiere avessero prodotto meno dell'5. per 100. e finalmente fu giudicato per l'opinione negativa, come si sceglie dalla Sentenza di questo Magistrato della Mercanzia fatta à Relazione della Signori Auditori Vieri, e Nobili, da cui furono impleti dui fuoristi motivi di questo loro sentenzioso, come si vede dalla loro decisione in *Florent. Cambiorum* 16. Martii 1708. §. *Quo vero non fecit.*

Avrà questa decisione turbato, ed allargato le coscienze di molti Creditori, e particolarmente di coloro, che già avevano rimborso l'interesse, o il cambio ragguagliato col aumento di dette Provvisioni, e si vergiate molte Liri, e maggiori ancora erano per muoversi in danno non poco del commercio, e della quiete tutto perigliosa tra i Cittadini.

In quello mentre fui eletto per Arbitro, e Arbitratore di alcune differenze verticosi tra il Sig. Marchese Ottavio Guadagni, ed il Signor Cancelliere Spagnoli, fra le quali essendo stata promossa questa medesima disputa, ebbi occasione, anzi necessità di esaminare esattamente la suddetta decisione, ma, non derogando punto all'alta stima, chei debbo avere, e che meritano quei celebri, e riguardevoli Signori Auditori non meno per la dottrina, che per la loro integrità, siccome non mi è parsa al mio solito intendere la buone ragioni fondate, così ho dovuto nell'accennata Causa compromettermi dalla suddetta decisione recedere, e diversamente giudicare.

È perché la vera risoluzione di questo punto dipende più dalla vera intelligenza di quelle Scritture Cambiali, quali generalmente si sogliono in tal forma praticare, che dall'articolo legale, alle quali difficilmente si può giungere senza qualche nozione più particolare della Fiera, e di simili Negozi, come avvisò il Card. de Luc. in un suo discorso nell'anno 33. de Camb. perciò fa di bisogno dichiarare primariamente qual contratto, o contratti face intendano in esse Scritture le Parole.

Sappiati per tanto, che per tal formula di contr-

tare il Cambio, che in dette Scritture si legge, altro non intende chi dà al danaro a Cambio ad un altro, che di prestarglielo, acciò se ne vaglia a' suoi bisogni, e fin qui non è Cambio, ma la semplice, e passiva mutua. Ma perché il Mutuante non tirare quel danaro sotto mano quel suo danaro, però il Mutuatario per timore, e indennità del Mutuante gli dà mandato, e facoltà di pigliare da altri, e anche da se medesimo l'equivalente somma, e quella negoziare, e rigirare sopra i Cambi per le Fiere, o Piazze, finché il Mutuante venga rimborso del suo credito, secondo il prodotto dal traffico del danaro sopra le Fiere, o Piazze, o pure lo stesso debitore (come nel caso nostro) e tal'effetto alcune in se il peso di tal negozio, *Rot. Rom. penes Spad. conf. 267. num. 24. tem. 2.* e quando poi ciò venga, o dal Mutuante, o Mutuatario veramente eleguto, sarà un vero contratto di Cambio, o vera negoziazione su Cambi, perché o nell'una, o nell'altra maniera si rigira, e si rifacca veramente sopra i Cambi l'equivalente somma, così magistralmente il Card. de Luc. nel disc. 27. §. *La maniera obliqua colli sequenti de Camb. a cui ha ecco l'altro De Luc. nel tratt. de plurali bonis. cap. 91. num. 2.* e noi nel disc. 27. num. 11. de Commercio se non farei nessuna quella negoziazione dal Mutuatario, quando ne ha preso sopra di se il peso, all'ora, benché in vero non vi ha intervenuto alcun contratto di Cambio, sarà egli tenuto all'adempimento di quello, che hanno prodotto le Fiere, o Piazze, verso del Mutuante non come Cambi, ma come danaro, e altro essente, conforme ho fermato nei miei disc. 27. §. 28. de Commercio, e se l'obbligo di Cambiare sarà stato assunto dal Mutuante, e non fatto da lui adempito, in tal caso resta la questione, se sia dovuto almeno l'interesse del danaro, o l'altro essente in luogo del Cambi, la quale è stata da me trattata pienamente in vari discorsi del mio trattato de Commercio, a cui mi rimetto per non dilungarmi intorno a ciò, che non fa a proposito della presente controversia.

Avvertasi inoltre, che se le Scritture di questo Cambio non contengono altro che il suddetto mutuo, ed il patto di cambiare l'equivalente somma per le Fiere, o Piazze, il Debitore dovrebbe pagare tutto al Cambio cortese delle Fiere, o Piazze, cioè innanzi che quelle avessero prodotto con di più le Provvisioni, quando però il peso di Cambiare fosse stato imposto al Creditore, altrimenti se il peso sarà stato incaricato al Debitore, allora quella sarà del tutto libero dal pagamento delle suddette Provvisioni Card. de Luca de Camb. disc. 27. num. 2. §. *disc. 27. num. 3. e 4. §. disc. 27. §. 1. in materia obliqua fin. l'altro De Luca de plurali bonis. cap. 91. num. 2. per se in fin. e come pienamente ha scemato la nostra Santa Fiorentina de illa Florentina Cambiorum 16. Martii 1708. §. *Quo vero ad Provvisionem, et servitram Audiamus Fieri, et in Florentina Cambiorum 1. Martii 1710. §. final. cor. ord.**

Ma se nelle Scritture di Cambio vi è il patto limitato a favore del Debitore, cioè che l'interesse non ecceda più di 5. per 100. a capo d'anno, all'ora non può indolentemente il Creditore, demandare più di detti 5. per 100. benché le Fiere avessero prodotto da vantaggio Card. de Luc. de Camb. disc. 6. num. 3. §. *disc. 27. num. 2. §. seq. Martii, compend. de Camb. cap. 28. §. Finalmente per. 2. Noi nel disc. 26. in fin. E perché la Bolla di San Pio V. sopra i Cambi espressamente dispone, che non si possa da principio fermare sulle Fiere un certo interesse, perciò dopo tal punto per maggior cautela si vuole aggiungere, che quando avere le Fiere di 5. per 100. fin sopra del Debitore, o Mutuatario, si è.*

Prenteso ancora, toccando ora al nostro speciale punto, che si colsuma in Firenze da me intertenuto riportato sul principio di questo mio decisivo discorso, per il pagamento la sua sostanza: altro non importa se non che un conteggiare, o ragguagliare il prodotto dalle Fiere, o Piazze, li debbano comprendere, e calcolare le dette Provvisioni di un terzo per cento, demandando se le Fiere senza le Provvisioni avessero prodotto il Cambio meno di cinque per cento, si debba sommare il Cambio fino all'5. per 100. alla

rata di quelle Provvizionii, che vi vorrà per arrivare fino a' dieci cinque per cento come per modo di esempio, se le Fiere avranno prodotto 4. e mezza, pervento il dovrà aggiungere alli detti 4. e mezzo un'altro mezzo per 100. per far arrivare il dono alla 5. per 100. e così si dovrà fare, se avessero prodotto meno, aggiungendo sempre quello, che mancherà alli 5. per 100. purchè non si trapassi mai l'importare delle Provvizionii, il quale è stato posto dalli Contrattanti per limitare a tale aumento.

Ora questo patto è stato da me stimato per valido, giusto, e ragionevole, e non usurario, ed ecco ne le prove inconcussibili.

Egli è certo, e certissimo, che il Creditore dando a Cambio il suo danaro può giustamente pretendere tutto quel Cambio, che producono le Fiere senza stringersi a un Cambio minore di quello, che faranno le Fiere, come ammette la suddetta decisione in *Florumina Cambiaria* 18. *Martii* 1701. 5. *Qua vobis ad provisiones*, & *sol. coram D. Auditore Papi*, e nell'altra *Florumina Cambiaria* 21. *Martii* 1710. *veram radem*, e perciò facendo le Fiere senza le Provvizionii sei, o sette, e più per 100. farebbe certamente obbligato il Debitore a pagarle, mentre dunque il Creditore si induce a riflettere al Debitore tutto quel più, che sopra le cinque farebbero le Fiere, può giustamente in corrispettività di quella remissione, la quale è senza dubbio apprezzabile, partire da principio qualche ricompensa verisimile, e congrua, come puntualmente ferma il dottissimo *Lezard de usur. quest. 90. numer. 41.* qualunque sceltissimo flagellatore delle usure, & *Rat. veram Ciceron* dec. 70. num. 3. e 4. in simili termini *Rat. veram. Aditior. decis. 188. num. 6. & decis. 201. num. 1. & veram Ulpian. dec. 118. nota. 10. Card. de Luc. de usur. dist. 2. n. 5. & dist. 3. numer. 4. noi decis. 14. numer. 12. vers. veram quia de Commercio.*

Che la remissione suddetta del più, che sopra le 5. per cento produrrebbero le Fiere, sia corrispettiva al patto dell'aumento suddetto a' limiti delle Provvizionii, non fosse può nel caso nostro dubitare, non solo perchè i detti punti sono nella medesima Scritta *Utriusq. de transact. quest. 97. num. 26.* ma perchè uno seguito immediatamente all'altro, a sono tra di loro connessi, ed uno *Attagrad. conf. 44. num. 25. lib. 2. de usur. dec. 341. per. 4. & dec. 144. num. 3. e 4. per. 19. & Rat. inter reat. a D. Palm. Nep. dec. 143. num. 39.* e molto più, perchè siccome il patto della remissione del soprappiù è pregiudiziale al Creditore, così l'altro dell'aumento a lui utile deve ripartirsi corrispettivo alla detta remissione, cioè, che il Creditore abbia in tanto riflettuto il più sopra de' 5. per cento, in quanto gli è stato accordato dal Debitore per ricompensa in detto aumento, *Utriusq. de transact. quest. 97. num. 21. & Rat. Lucin. inter reat. a Palm. Nep. dec. 143. num. 60. tom. 2.*

Ma senza dubbio nel caso nostro, perchè prendendosi l'aumento suddetto come corrispettivo alla detta remissione del Creditore, il nostro contratto è giusto, e validissimo, altrimenti sarebbe senza tale corrispettività usurario, come si dice nella *Rat. Rom. dec. 354. num. 6. & dec. 356. numer. 3. in fin. par. 2. verum. & dec. Aditior. dec. 186. num. 1. 2. e 3.*

Anche dunque tal corrispettività di parti, di leggersi si compende non esser vero, che si faccia patire al Debitore, oltre il vero Cambio prodotto dalle Fiere, le Provvizionii, che non debbano in modo alcuno pagare, anzi esser verissimo tutto l'opposto, cioè, che il Debitore le viene a guadagnare; Ma perchè il Creditore gli rimette il più sopra le cinque per 100. perciò egli del risparmio medesimo delle Provvizionii, che fa nell'assumere il carico di Cambiare, se ne serve per ricompensare la remissione suddetta.

Il più singolare per meglio spiegarci, che il Debitore si fosse obbligato di pagare al Creditore tutto il Cambio contratte delle Fiere, e dopo qualche tempo per altra stima privata si fosse tra loro convenuto, che il Creditore non dovesse dimandare al Debitore più di 5. per 100. benchè le Fiere producessero di vantaggio, e che il Debitore per ricompensa di tal riflusso, presentasse avere al Creditore, che facendo le Fiere meno della 5. gli avrebbe pagato quella rata, e

che mancherà al compimento delle cinque, perchè tal rata non ecceda mai l'importare delle Provvizionii, che egli risparmia, dimanderà se per arrivare alli 5. per 100. vi volesse maggior rata di due, e due terzi per cento, che sono l'importare delle solite Provvizionii, questa maggior rata non sia dovuta; E siccome in questo caso non si può trovare alcuna ingiustizia, o usura nel contratto, perchè la rata incerta promessa dal Debitore fino al compimento della 5. per cento a' limiti delle Provvizionii, essendo corrispettiva alla remissione di tutta quella maggior somma pure incerta, che sopra le cinque produrre possono le Fiere, il contratto resta ne' termini di una reciproca uguaglianza, e compensazione tra le Parti, anzi in maggior favore del Debitore, come ho mostrato; e dimostrerò meglio in appresso, così lo stesso dir si dee quando il stesso patto reciproco si trovano fatti da principio nella medesima Scritta di Cambio, perchè nel contratto stesso senza incorrere nell'usura si possono benissimo de Jure mescolare incidentalmente da principio altri patti, o contratti etruschi, che vegliono le Parti, perchè li patti, o contratti etruschi aggiunti, sono giusti, ed uguali, dimanderà non sono più gravosi al Debitore, come pienamente, e dottamente al solito ferma con moltissimi Donati Teologi, Legisti, e Decisori di i Tribunali il *Card. de Luc. de usur. dist. 4. num. 3.*

La Giustizia, ed uguaglianza di questo patto, o contratto non pare, che il Debitore la possa in modo alcuno controversare, non solo perchè quando il contratto si trova in grado di poter ugualmente apporvi danno, e lucro a ciascuna delle Parti, è sempre ragionevole, uguale, e giusto, come per il Testo nella *1. Fidei commissio C. de transact. secunda il Card. de Luc. de Camb. dist. 1. num. 27. Anselm. dist. 65. numer. 33. de Commercio.* ed altri da loro citati; Ma ancora perchè l'utilità di tal patto esulera più tosto dalla parte del Debitore, mentre facendo per lo più, come dimostra l'esperienza, che Fiere produrre più, che meno di cinque per cento, deono anche le Provvizionii, così è assai più facile con tal patto al Debitore il guadagnare, che il perdere.

La migliore riprova però della validità, e giustizia di questi reciproci patti, fanno di darla a vedere col riportare qua ora il fondamento della decisione contraria de' Signori Anselmi Vieri, e Nobili accennata da principio, così quali furono da loro creduti infetti di usura li suddetti patti, e nello stesso tempo dimostrarne la loro insussistenza, o falsi supposti, cui si appoggiano.

Tutte le ragioni adunque di detta Decisione contraria in questo solo discorso consistono, cioè, che quando il Debitore ha sopra di se pigliato il peso di Cambiare, non è tenuto in caso d'inadempimento ad altro che alli danni, ed interessi verso del suo Creditore, li quali non sono altro, che l'importanza de' Cambi, o sia il vero prodotto delle Fiere, e così non può il Creditore pretendere le Provvizionii, che non sono prodotte dal lucro del Cambio, ma dovute solo per mercede a chi ha il peso di Cambiare, e rigirare il danaro per la Fiere, o Piazze, onde se nel caso nostro il debitore aveva il peso di cambiare, o abbia da far cambiare, o non sopra le Fiere, non dee in modo alcuno partire le Provvizionii, perchè in tal modo non dovendo ad alcuno, che abbia per lui Cambiato, le viene a risparmiare, *Card. de Luc. de Camb. dist. 10. num. 8. & dist. 17. num. 3. e 4.*

E per dare maggior forza a questo argomento si aggiunge dalla detta decisione, che se il Debitore fosse tenuto a pagare le Provvizionii al Creditore, potrebbe darsi l'affiduo di pagarle due volte, perchè nel caso, ch'egli facesse rigirare il danaro da un terzo, sarebbe tenuto di pagare a quello le Provvizionii, e la medesima anche al Creditore in vigore del patto suddetto, quale affido non debbasi giammai tollerare per la *1. bona fides ff. de regul. jur.*

Tutto questo ragionamento, benchè contenga in se cose, che ne' suoi termini sono verissime, nulla però si valuta al caso nostro, poichè tutto vien fatto sopra più falsi supposti, ed in vero, che così discorre, suppone, che il Creditore nel nostro caso pretendesse di riscuotere le Provvizionii, come Cambi, o Interesse del

Cambio,

Cambio, o lazi prodotti dalle Fiere, il che non è vero, perchè, come abbiamo sopra dimostrato, non solo non intende egli riscuotere dette Provisioni come Cambio, ma nemmeno come Provisioni; ma come ricompensa della remissione da lui fatta al Debitore del più, che sopra il 5. per cento potrebbe tendere le Fiere, il che è una cosa differenzissima dal Cambio, o Interesse prodotto dalle Fiere, perchè nasce da un diverso patto, o contratto delle Parti; e le due Mercadanti la detta ricompensa viene nominata nelle Scritture Cambiali impropriamente con nome di Provisioni, ciò deriva, perchè essa resta stabilita, e si fatta dentro i limiti delle Provisioni, che risparmia il Debitore in aver preso sopra di se il carico di Cambiare, dimostrandoci le Provisioni non sono state nominate, se non affine di regolare, e restringere la detta ricompensa, acciò non possa mai forasfarsi l'importanza delle dette Provisioni risparmiata dal Debitore, oltrechè non è cosa nuova, né insolita, che da Mercadanti per non saper ben distinguere la proprietà del termine, si parli, o si scriva impropriamente, come di fatto si vede nell'altre parti di queste medesime Scritture Cambiali, dove ora si dice *dare*, e *accondare* a Cambio quando veramente è tenuto colla facoltà di prendere a Cambio l'equivalente somma, e rigiarla sopra le Fiere, ed ora si nomina Interesse quello, che veramente è Cambio, non vi, che *interesse non receda*, ecc. e molti altri esempi si possono addurre, i quali sono pretesi a chi ha qualche pratica dello stile de' Mercadanti, e perciò a questo effetto ho più volte avvertito ne' miei discorsi de' *Commercii*, che le parole delle Lettere e Scritture de' Mercadanti non si debbono intendere come propriamente dovrebbero intendersi, ma secondo l'inefficienza, o senso, col quale le intendono i Mercadanti, e prima di me l'hanno più, e più volte avvertito il *Card. de Luca de Camb. disc. 30. num. 5.* e la *Rotta Romana coram Ludov. del. 126. num. 7.* e *coram Cero del. 42. num. 18.* e *coram Berati. del. 419. num. 6. 7. & part. 10. rec. del. 169. num. 7. tom. 109.* e *De Luca ad Graecum. cap. 500. num. 14. vers. apertis foris*, anzi di proposizione di più generalmente anomala di Dottori, che qualunque si sia parlino, o scrivano ne contristino impropriamente, o da Mercadanti, o da qualunque altro genere di Persone, sempre debbi attendere la verità in mente de' Contrattanti, a la sostanza de' loro contratti, e non la corteccia delle parole, e vocaboli *Americ. de rebus. & oblig. lib. 2. tit. 7. con altri riferiti dal Card. de Luca. disc. 24. num. 3. de Camb.*

Con ciò viene anche a risponderli all'obstato all'ordine del doppio pagamento delle Provisioni, perchè nel caso figurato di sopra, che il Debitore facesse cambiare per mezzo di terze persone, non è vero, ch'egli verrebbe a pagare doppiamente le Provisioni, e a così che cambia, ed al Creditore, mentre, come si è detto, rispetto al Creditore non gli pagherebbono dal Debitore come Provisioni, ma come ricompensa della detta remissione del maggior Cambio.

E per chiarezza maggiore di quanto ho ora ho detto, supponghiamo, che si parli di una Scrittta di Cambio non limitato, ma corrente col peso di Cambiare dato al Creditore, e si fusse fra lui, e il Debitore espressamente patuito, che le Provisioni fossero tutte del Creditore, come di ragione debbono essere, quando non vi fosse un patto contrario *Rot. Roman. inter regales. ad ornati. Card. de Luca. de usur. dec. 15. & Rot. Florentina in Florentina Compensum 37. Martii 1710. §. Fin. coram D. Andrieo Vieri in lib. Aferit. tom. 139. a. 205.* e che dica l'Interesse, o Cambio il Creditore avesse rimesso al Debitore quel di più, che sopra il 5. per 100. produrrebbero le Fiere, e per lo contrario il Debitore per ricompensa di tal remissione nel caso, che le Fiere facessero meno di 5. per 100. avesse promesso di pagare al Creditore del proprio quel meno, che avessero fatto le Fiere dentro i limiti però dell'importare delle dette Provisioni, a non più, dimostrandoci se per arrivare alli 5. per cento vi volesse più di quello importassero le Provisioni, non sia il Debitore tenuto a suppliedo; In questo caso dunque non si può mai dire, che il Debitore paghi doppie Provisioni, perchè le prime Provisioni, che sono vere Provisioni, le paga al Creditore, per-

chè egli ha avuto il carico di Cambiare, ed il suppliedo fino al 5. per 100. che paga, limito dell'importare delle Provisioni, non è Provisione, ma ricompensa della remissione del maggior Cambio, che sopra il 5. fusse dalle Fiere prodotto, anzi nel caso figurato per dimostrare l'affordio, non si può dire, che il Debitore paghi doppie Provisioni, mentre le Provisioni, che egli paga al Creditore, non sono Provisioni, ma una ricompensa della detta remissione da lui fatta dal Debitore.

Né puoto più a quanto sopra ho detto sfatare l'asserzione dell'*Ausfeld. de Comm. disc. 65. del num. 33. fore al 38.* ove in questi medesimi termini di Cambio limitato col carico al Debitore di Cambiare, e col patto insieme di doverli nel calcolare i Cambi contragiste a favore del Creditore anche le solite Provisioni, pare che egli assolutamente concluda al num. 36. 37. 38. che delle dette Provisioni non se ne debba tener ragione alcuna a però del Creditore, non ostante il suddetto patto. Poichè questo Autore per altro da me sommentare vennero per il suo gran sapere, siccome ha ciò affermato per equivoco da lui manifestamente preso sopra la Dottrina del *Domini. Card. de Luca disc. 19. num. 2. 3. & 4. de Camb. con non derti delli di lui asserzioni, fu posto alcuno.*

Ed in vero il *Card. de Luca*, nel luogo suddetto non parla del nostro caso, in cui è stato convenuto di doverli comprendere nel calcolare i Cambi le solite Provisioni, ma parla del semplice caso, ove fu limitato il Cambio alli 7. per cento, così facilmente in tal caso ha fermato, che avendo le Fiere prodotto meno delli 7. per 100. non può pretendere il Creditore li 7. per 100. ma solo quello, che veramente hanno prodotto le Fiere, né perchè sia stato da lui donato al Debitore quello, che sopra il 7. per 100. farebbero le Fiere, può pretendere il Creditore, che facendo meno la Fiere del 7. venga suppliedo di proprio dal Debitore sino alli 7. per 100. poichè come dice benissimo il *Card. de Luca*, essendo tal patto stato posto solamente a fine di limitare l'eccesso del Cambio a favor del Debitore, perchè non sia mai tenuto a pagare più di 7. per 100. quando le Fiere facessero di vantaggio non si può pretendere tal patto al caso, che le Fiere facessero meno, nel qual caso non il essendo alcun patto li debbono calcolare li Cambi, *prout de Jure*, cioè, secondo quello, che veramente hanno esse prodotto, senza tampoco contare le Provisioni, le quali non sono in vero un lucro prodotto dalle Fiere, ma spese dovute a chi ha il carico di girare il conto sopra le Fiere, e in questi termini il *Card. de Luca* sono stato ancor io d'accordo con esso lui, come si può scorgere dall'istesso *Disc. ad. num. 21. de Comm. e lo sposo tuttavia, e lo farò per sempre.*

Ma quando siamo nel caso, che non solo è stato limitato dalle parti il Cambio, ma di più vi è l'altro patto da loro espresso, che in ragionare li Cambi si debbono comprendere le solite Provisioni, per il qual patto, siccome ha chiaramente voluto il Creditore, facendo meno le Fiere del Cambio limitato, di concedervi le dette Provisioni per poter arrivare fino al Cambio limitato, così non può in tal caso contrariar l'applicazione della dottrina del suddetto *Card. de Luca* che parla, come ho detto, del caso semplice, cioè, ove manca quell'altro patto, e così ritenendo nel caso nostro solamente la difficoltà tal patto comprensivo delle Provisioni si accetta, non, questa a mio credere esula del tutto sciolta, coll'interpretazione da me sopra addotta, colla quale per salvare tal patto, comunemente praticato, dell'illusione, come li dice, quando è possibile il farlo, ho dimostrata la verità, e vera, e verisimile inefficienza; che hanno avuto coloro, che sono stati autori di tali Scritture Cambiali, e di tal mio sentimento sarebbe stato certamente anche il *Card. de Luca*, se avesse dovuto scrivere nel presente nostro caso, poichè se egli in un caso assai più dubitabile, dove il Creditore aveva convenuto un Cambio limitato, con quello patto assoluto, cioè, che facendo le Fiere più del Cambio limitato, tutto il danno sia del Creditore, e facendo meno, tutto il danno sia del Debitore, si è avanzato fino a dire nel *disc. 14. num. 30. vers. dicendum quod de Camb.*, in 171. *Quod non esset genus et in Casum in sustinenda* da lui-

da huiusmodi contraveniens validitate? quia cum locum
tam fide quam cambii intercessionem importare pos-
sit, prohibemus non videtur contraveniens super huius-
modi intercessionem libere concedendum, per quem utriusque
equaliter potest si habere ad communem, & ad dam-
num, dum Cambia possunt importare multo plura, unde
propterea debetur, ita reportari communem compensan-
dam cum danno, quantum importare minus, quan-
tumque post alii verum istud ille fudendo Auctore credi-
tal fondamento non periculofo nel caso suo, po-
chè con tal patto così assoluto, e libero il Creditore
verrebbe ad assicurarsi per sempre un lucro certoten-
ta mai correre il rischio di perdere nella Sorte
principale contro l'espresse disposizione della Bolla di San
Pio V. ivi [sono le di lui stesse parole] *Item istud
fundamentum mihi videbatur periculosum, quoniam ita
dicit sub sola verborum figura irroborare Cambium si-
tem, atque dare in creditore pecuniario lucrum semper
certum alijsque periculo damni, & diminutionis Sortis
principalis*; Molto più dunque, anzi senza alcun dub-
bio, o rischio avrebbe il detto Card. de Luc. solte-
nuta la validità del nostro patto nel caso nostro, ove
soltamente il patto di doverci calcolare le Provvisioni
non importa, come abbiamo visto, che unaricompen-
sazione limitata corrispettiva, e verisimile a quel di
più, che rilascia il Creditore al Debitore, senza che il
Creditore sia assicurato di un lucro certo, e sia esente
dal pericolo della diminuzione della Sorte, come si di-
mostrerà in appresso.

Rimane qui ora solamente a scingersi una di-
scolta, che può farsi per la Bolla di San Pio V. cioè,
se siccome per essa Bolla vien disposto, che non si
possa da principio tassare il Cambio certo, conforme
ancora alla mente della medesima ci avvisano li Dottori
pianamente allegati dal *Pescov. Rocc.* al cap. 96. num. 4.
e dall' *Altum.* ad *Revot. Rocc.* 103. numer. 1. così
non pare, che possa sostenersi il patto del detto sup-
plemento fino alli 5, per 100, dentro i limiti di quan-
to possono importare le Provvisioni ristaminate al De-
bitore, perchè tal aumento sarebbe sempre un lucro
certo. *Maxxi. Compens. de Cambiis* cap. 28. §. *Final-
mente* *Ansald. de Comm.* diff. 63. numer. 32. punto
num. 37. & seg.

Quello dubbio, o difficoltà proviene altresì dalla
mala intelligenza della detta Bolla, e poca pratica della
materia; Poiché in quanto alla Bolla per ben in-
tendere la santa mente di quel Sommo Pontefice, bi-
sogna sapere, che il girare il danaro sopra i Cambi
per le Fiere, o Piazze, è una negoziazione, nella
quale il Creditore non solo non può guadagnare, ma
scapitare ancora nello stesso Capitale, che fa girare,
come dottamente spiega il Card. de Luc. de Camb. diff.
cap. 3. §. 10. & diff. 14. numer. 4. & diff. 10.
num. 10. *verum istud Torr. de Camb. diff. 2. q. 24.
num. 33. & seg.* e noi nel diff. 26. numer. 25. de
Comm., perciò il Santo Pontefice per ovviare alle
frodi con particolare sua Bolla proibì, che non si pos-
se ne' Cambi partire da principio un tal lucro cer-
to, e modico; sì il Creditore avesse sempre quel lucro
partito senza timore, o pericolo alcuno di scapitare
nel Capitale, come spargendo in tal senso la fudde-
re Bolla continuamente insegnano il *De Luca de Camb.*
nel luogo poco fa citato, ed il *Pescov. Rocc.* al detto ca-
pit. 96. num. 4. con gli altri da lui allegati; Ma nel
caso nostro, ove si lascia, che tutto il Cambio dipen-
da dalla buona, o mala evenienza della negoziazione
del danaro per le Fiere, o Piazze, diminuirà il
Creditore foggia anche a tutta quella diminuzio-
ne, o danno di Capitale, che producano le Fiere,
o Piazze, e che soltanto il supplemento fino alli 5,
per 100, dentro i limiti delle Provvisioni è partito;
in quanto il Debitore vuole, oltre la natura della ne-
goziazione de' Cambi, un patto effroscio a suo favo-
re; cioè che il Creditore gli rimetta quel più, che so-
pra li 5, per 100, producano le Fiere, e che que-
sto vicendevole, e corrispettivo patto di remissione, e
supplemento come giusto, anzi vantaggio, come
ho dimostrato sopra, al Debitore, può benissimo in-
ferirsi nel contratto di Cambio, nel caso nostro, di-
cendosi non parte assoluto, come, che possi in modo alcu-
no aver luogo la suddetta proibizione della Bolla, né
li Dottori, che sopra di essa hanno parlato.

Ed in vero, se il patto del lucro certo, che si fa
in guisa di transazione solamente sopra l'interesse, o
fiumi, o utili possibi di qualche capitale, fondo, o
negozio, lasciata però la sorte al pericolo di tutto
quello scapito, o danno, che per natura del negozio
le può succedere, egli è un patto giusto, e giustissi-
mo, purché il lucro partito da principio sia propor-
zionato, o verisimile a quello, che può rendere il
negozio, o fondo, o il capitale impiegato, secondo la
comune sentenza abbracciata della Rota Romana de-
cif. 186. num. 6. coram *Asulin.* *Leonard.* de *usur.* quass.
90. num. 41. Card. de Luc. de *usur.* diff. 3. num. 4. *Re-
va* decif. 118. num. 10. coram *Urbid.* & coram *Cecin.*
dec. 70. num. 2. & 3. *Stacc.* de Comm. §. 1. quass. 7.
part. 2. ampliat. 8. numer. 79. & 241. *Epifopas Rocc.*
cap. 96. num. 1. a. & 3. *Cyprian.* contrav. 368. num. 19.
& 24. *Ansald.* de Comm. diff. 67. num. 18. & 29.
Card. de Luc. de Societat. eff. diff. 11. num. 5. *ver-
fif.* primo caso, & diff. 12. num. 9. & in *Summa*
num. 5. e noi nel medesimo *tratt.* diff. 44. numer. 9.
e puntualmente nei Cambi, come nel caso nostro Ta-
buria. *Oper. Almag.* lib. 9. *tratt.* 3. cap. 5. §. 7. numer.
12. 13. & 14. *Stacc.* de Comm. §. 1. quass. 7. part.
2. ampliat. 8. num. 241. *verfif.* & in *recessionis Cambi-
um* *Ret. per Farinas.* *verfif.* tom. 2. dec. 331. num. 17.
& Card. de Luc. de Camb. diff. 16. num. 10. *verfif.*
dicendum est, come non lo sarà il patto, di cui tradi-
ciamo, il quale similmente si fa sopra il possibile lu-
cro maggiore, che sopra il cinque per cento possono
rendere le Fiere con lasciare correre alla sorte tutto
quel rischio, o pericolo, che per natura del negozio
Cambio, le può avvenire; Anzi a maggior ragione
questo nostro patto debbesi giudicare più giusto,
che l'altro, perchè il nostro non meno contiene un lu-
cro certo da principio, ma un lucro incerto, che di-
pende da quel meno di 5, per cento, che possono fare
le Fiere, diminuirà quel meno può essere un
quarto, o un terzo, o mezzo per cento, e di radi-
cino può arrivare a un per 100. secondo che ci di-
mostra la lunga esperienza, eziando, s'el nostri più
infelici di i passati, pericchio resta nondisturbato, an-
zi vantaggioso al Debitore, mentre è assai più fa-
cile, che si dia il caso, che le Fiere producano più,
che meno di 5, per cento.

Finalmente il aggiuga, che quando non bastasse-
ro ragioni sode a mettere in tale chiarezza la
Giustizia del nostro patto, lo che si nega, basterebbe
troppo a mettere in dubbio se egli sia, o non sia
sicché concordandosi con tal dubbiazza lo stile, ed
osservanza universale qui in Firenze del suddetto pat-
to, non si può mai giudicare, che esso sia usurario,
come pienamente con molti, e provvisori Autori
citati, comprova la *Rota Fiorentina* dec. 49. la 2. nu-
mer. 7. & seg. & numer. 20. dopo il Baldus. ad *Rom.*
Concil. alleg. 1. num. 35. & alleg. 2. num. 35. *Cens.*
de *Censib.* quass. 11. num. 5. & seg. *Laurea* alleg. 23.
num. 6. *Gibalin.* de *usur.* lib. 1. art. 2. *Leonard.* *cod.*
tratt. quass. 29. num. 9. & *Ret. Rom.* dec. 313. numer.
31. 32. & seg. dopo il *Salgad. labyr.* *Credit.* in *Rom.*
Cambiorum 16. Januarii 1699. §. 3. *Sed insuper coram*
Muro.

*Sequitur Decifio coram D. Auditore Hi-
spanico de Fieri a nobis in premisso
diffinita impetrata.*

FLORENTINA CAMBIORUM

Sabbati 16. Martii 1708.

Heredes quondam Domini Cosmatis de Vergellia,
ad quem quondam recognitionem bonae fidei die 6.
Anguli 1681. factam per Dominum Jacobum de Chi-
villatilis spectabat residuum Cambii faciorum 170. de
quo in apoca diei 29. Januarii 1663. egerunt in Tri-
bunali Mercatorum contra D. Mailiam de Rossellia
et Donatarios universalem Domini Galdonis de Bal-
duinensis originarii Debitores; sed Mathias sub fun-
damento, quod liquidatio Cambiorum ad rationem
conventum quinque pro censurario fieri deberet non
in fine Anni, sed pro singula feris abique compen-
satione unius cum alia, & quod ultimus ex calculo

relevar.

refecande venient provisiones solita dari scripturalibus, five Mercatoribus, capite præcedente, quod ex solutionibus indoluitur factis, & excedentibus legitimum modum usurarum, five cambiorum, adeo cunctas remanentis fore, ut ipse potius Creditor, quam debitor evadere. Quia de Re commissa nobis ad referendum causa super modo conficienda liquidationem prædictam, unanimes retulimus illam faciendam esse ad rationem quinque pro centenario in fine Anni, & provisionis à calculo esse referendam; nec non quicquid fuerit superius altera legitimum modum, & reddendum ferierum singulorum Annuorum simul sumptuum esse ipso fore imputandum in feriem.

Ratio resolutionis, quoad primum caput hinc in eo quod literatur in apoca obligationis conventum legitur, quod licet cambi, ricambi, provvisori, e fesse, non possint passare a capo d'anno scendi cinque per cento, si cum calculo ex conventionem partium fieri debet a capo d'anno, frustra queritur, an fieri debeat in singulis, five pro singulis feriis festis computatione uniti cum alia, vulgata h. ille ann illo, & cum in verbis, ff. de legat. 3.

Qui profecto tenuioris cæteri non potest apponere dilationis solutionis, sed calculationi, cum requiritur huiusmodi intelligentia prædicta verba de sua natura importantia calculationem, æque ipsius calculationis modum, non possint passare a capo d'anno scendi cinque per cento.

Nec relevanti assertionis plurium Mercatorum asserendum calculum fieri aliter non posse, quam pro singulis feriis absque dicta computatione, alias prohiberet Debitor extinguere ad libitum suum debitum in quacunque feria contra facies à S. Pio V. in sua celebri Constitutione 118. §. 2. que observatur in materia cambiorum ad finem per Rotam in dec. 519. n. 10. & segg. & dec. 557. num. 3. & segg. coram Rich. & dec. 298. num. 10. & 11. coram Fried. & in recent. dec. 304. num. 3. par. 4. & decif. 136. num. 3. & segg. par. 14.

Quoniam ea, que dicuntur de observandis unaquaque feria de per se, procedere possunt, quando agitur de reponendo sub cambio Capitale simul cum lucro feris præcedenti, five de recambio, ne alias debitor opprimitur contra iustitiam maiori debito, quam pat fit, ponendo scilicet sub recambio quantitatem maiorem, quam feria præcedens reddiderit, vel quando actualiter, & in effectu Debitor præcegerit in feria extinguere suum debitum, nam & eo casu gravari non debet ad rationem quinque pro centenario, si illa feria tantum lucrum Creditori non auferat; Secus verò est, quando agitur, ut in presentia de debitoris negligentiæ extinguere debeatur per plures ferias, & annos, æque Creditor agat contra illum pro cambiis, hoc enim casu feris singulorum Annuorum simul computari debent ad effectum conficiendi calculum, & videri an cambia, & recambia ascendente ad rationem conventum scutorum quinque pro singulo centenario, & anno, ex ea quidem viva ratione, quod tunc præfata conventio de calculatione incunda in fine anni, producere valet suum effectum absque latione iustitiae, & siue Creditor præcise ab eodem pacto potest exire à debito ad rationem Cambii currentis, in quo utique omnes feris capitaliter anni in simul computantur, & ponitur ad ejus creditum quicquid admissum fuerit in unaquaque feria excrevit, quod multoties maiorem quantitatem importare solet, quia cambia limitata, ita & idem Creditor potest pacifici cum suo debitor de cambio limitato ad rationem scutorum quinque pro centenario, & Anno, sed habita ratione ad omnes ferias italicum coacturatas in singulis annis, cum cambium limitatum continuatur fore ordinario, five currenti, ad annum usque per Cardin. de Luc. de Camb. dist. 6. num. 13. dist. 16. num. 9. & 10. & dist. 17. numer. 2. Ansaldo de Commercio & mercat. dist. 65. num. 38. de novissima feregula; quod plus, qui potest, possit etiam, quod est minus, de qua in l. non debet, ff. de regul. jur. an 19. ibidem, multo magis. C. de Sacrosanct. Sacris. & apud Anselm. Barf. tract. ver. actum. 180. num. 3.

Quia ex hoc modo calculandi in fine anni prohibetur Debitor in quacunque feria extinguere suum debitum, nulli semper id ei liberum remaneat factis

computis de cambiis utque tunc decursis intra tamen junctis, & proportionem summe conventus scutorum quinque, si forte feria, vel feris tantum, vel plus ultra Crediti produxerint. Aut si cambia ad minorem quantitatem ascendente, in se admissum summa, quam natura negotiationis in illa, vel illis feriis eadem Crediti detulerit, ita ut effectus sit, ut si debitor velit extinguere, non capiat Creditor plusquam ad proportionem scutorum quinque conventuam, si cambia, & recambia ad tantum ascendente, vel excreverint, capiat verò minus, si minus feria, vel feris utque tunc decursis simul produxerint, non considerato eventum remanentium feriarum eisdem anni.

Quo verò ad provisiones, quod scilicet illas poni non debeat in calculo ad effectum complendi, & legitimandi solutionis cambiorum usque ad integram summam conventum scutorum quinque pro centenario, moti sumus, quis agitur de debito, qui suscepit mandatum ad cambiandum, quique propter non cambiandum in executionem suscepit obligationem ad nil aliud tueri, quam ad pura damna, & interesse favore sui Creditore ad tract. in l. si quis alius 27. §. qui suscipit, ff. mandati, & observat Casp. confil. 88. num. 4. & 5. Card. de Luca de Camb. dist. 7. num. 11. dist. 8. num. 5. & dist. 10. num. 2. & 3. Ansaldo de Commercio & mercat. dist. 65. num. 75. & 76. Casareg. pacietur de Commercio. dist. 27. num. 4. & segg. bon. mem. D. Aud. Confil. Farf. in celebra Fiorentina Cambiorum, seu decif. 314. num. 45. inter recoll. per Palm. Nept. Rot. decif. 4. num. 4. & 6. & dec. 7. num. 2. & decif. 10. num. 5. & segg. post Salgad. Laybr. Credit. in Romana Cambii 16. Junii 1697. §. Attemen, coram Ansaldo. inter recoll. per eundem Palm. decif. 300. & in Romana Cambiorum 25. Januarii 1706. §. Siquidem cor. eod.

At inter damna, & interesse consideratur, dumtaxat importantia cambiorum, quas percipit Creditor, si debitor cambialiter, & in quibus prospecta idem Debitor damnum intulit Creditori non cambiando, non autem provisiones prædictæ, quas non exfolvit, neque tenebant resolvere Creditor, sed ipsæ debitor, si mandatum suscepit impievisset, & in quibus nullo modo Creditor prædictus damnum remanens, si rui peribit Card. de Luc. de Camb. dist. 17. numer. 3. & 4. Ansaldo de Commercio & mercat. dist. 65. numer. 36. & solemniter definitur Rot. in Romana Cambii 5. Maii 1694. §. Cum enim, & dist. segg. & 16. Maii 1695. §. Siquidem, & §. Siquidem, & 28. Junii 1700. §. Primo, & segg. coram Aldine.

Ex prædictis, si debitor in nostro caso teneatur ad provisiones, sequenter considerandum absurdum, quod nunciat si effectivè cambiasset, bis easdem provisiones pati cogatur, una scilicet vice respectu Mercatorum, vel scripturalium, quorum opera usus fuisset, & altera respectu Creditore, qui illos lucra intendere, quod non est admittendum, cum nemo circa idem duplici onere gravari debeat, quemadmodum per rem. in l. bona fides 58. de regul. jur. observat in proposito Rot. in laudata Romana Cambii 28. Junii 1700. §. Tertio, cor. Aldine.

Muimè refragane, quod hoc procedat præcise à pacto in contrarium, sed postea pacto, prout hic, illud omnino servari debeat, cum videatur incum in quandam coercitativitatem, & compensationem, quodammodo lueri cessantis ipsi Creditori, qui potuisset convenire de cambio ordinario, five currenti, & non limitato, & insuper pecunias per se ipsum cambiare, & non mediante persona Debitoris, & sic uti opera benevoli mercatoris sine provisionibus, quas deinde consequi ab eodem debitor prohibuit non fuisset, ad notationem per Card. de Luc. de camb. dist. 10. numer. 8. & dist. 17. item q. Rot. dec. 45. numer. 3. par. 4. item 2. & dec. 181. num. 17. par. 15. recent. & in omnino casum, quando etiam esset pactum super te injusta, adhuc venire observandum, cum non prohibetur contrahentes sibi donare, & firmare pacto, quod alius de se esse injustum ad req. in l. Jorie senatus 8. §. Si promissor, ff. de pact. & in l. si quis fundum 10. in princip. ff. locat. & tradita per Capon. de pact. quæstio 18. num. 24. Patet de locat. & tradit. cap. 49. numer. 31.

Siquidem cum Creditor se voluerit omnino liberare

ab onere cambii regulari, & iustificandi transmissionem (paciorem ad mandata, eorumque credum, vel requisita ejusdem cambii, & illud absolute supra dorsum Debitoris imposuerit, alienum est ab omni iustitia, & equitate, ut lucrum facere debeat provisionum sine ullo suo incommodo in damnum pauperis Debitoris, qui si cambiales in executionem suscepit mandata totum onus, & incommodum sustulisset, stante vero hac enormi injuria pactum predictum in hac materia admodum suspecta usurum habetur pro apposto ad effectum luendi semper certam, ac de-
 35 terminatam summam, & plerumque in suis calculis negotiorum cambiaria produxerit, quod est usurarium ex affirmatis per Card. de Luc. de camb. disp. 16. num. 9. & 20. & disp. 24. num. 8. & 9. Spirrell. decis. 90. num. 21. & per Rot. dec. 118. num. 8. & segg. cor. Ubal. Ac propterea reputari debet pro nullo, & non apposto, ac tamen non attingens substantiam contractus vitiosus, & non vitius, vel reduci ad purum interelle etiminationum, ut in terminis famulis conventionis, Ansaldo, de Commercio, & mercat. discurs. 65. num. 31. & num. 36. & segg. Rot. in Romana cambii 16. Maii 1695. §. Equidem, cor. Adeline, ac melius, & laudis in eadem 28. Junii 1700. §. si quidem cum plurib. segg. coram eadem, & in fortioribus pacti notum explicari, & absolvi, quod Creditor lucrari deberet provisionem, non obstante onere cambiandi super imposto Debitori, folementi decimatum fuit per DD. quatuor Judices delegatos in causa
 37 Piffatis, & Liberatis sub die 27. Januarii 1694. ut ex Senectia data in Processu Domestorum de Roscellis fol. 33. & 34.

In nibilo idcirco suffragantibus premissis possibilibus emporio loci favore Creditoris, tam, & quo pacifici poterat de cambio currenti, quum ex eo, quod valuerit per se ipsum cambiale subitita opera, benevoli Mercatoris, & sic lucrum facere provisionum, quia in hac materia suspecta usurum, non tractatur de iustitiam pactis de se à lege iustitiam diffinitionibus, attenditur pnt, ac pntis quod factum fuerit, non quod poterit fieri, quodque non reputat verbis expressum habetur pro consulto omisso, ut prosequitur Rota in dila Romana Cambii 28. Junii 1700. §. Quoniam, & segg. coram Adeline.

Neque pariter relevat, quod Partes possint deducere in pactum etiam id, quod iustitiam legibus non responderet, quia ceteris omisissis hoc locum non obtinent in hujusmodi pactis adjectis in materia suspecta usurum, quae potius, nec sub illorum velamine palliatur voluntas consequendi lucrum ex pura pecunia, sive ultra id, quod iusta negotio cambiarii produxerit, habentur pro vitiosis, & non appostis ex latè supra detectis, & allegatis.

Anque hinc non fuit curandum de aminatione quorundam mercatorum unanimitate deponunt pondere in calculo predicto damnum, & interesse, etiam provisionem, quoniam quicquid de iusto servant, certum est, quod illorum aminationes in eo, quod concernit iustitiam eademque dictarum provisionum, non attenduntur, sed id iudicium pertinet decidere, ac, & quomodo pactum intelligendum veniat, & satisfaciat de iure, sicuti praecebat Rota dec. 520. n. 10. cor. Blich. & dec. 52. n. 1. & segg. par. 7. cor. Cambii 16. Maii 1695. §. Prout cor. Adeline, confirmata 28. Junii 1700. cor. ead.

Consistit ex predictis, quod officinarum Calculi fieri debet habita ratione omnium forum in fine anni ac dempsit ad eodem calculo provisionibus, de plano consequenter, quod quicquid ex causa dictarum provisionum solum fuit pro complenda quantitate annua sctorum quinquae pro centenario, adquam aliquando legitima negotio cambiarii non pervenit, sit, tamenque omnino indubitan, imputandum in fore, usque ipso iure de tempore in tempus illam exonerare iure cessare. Ulpiani responsum in l. §. non forem 28. ubi glof. & commentar. scribentes in §. de iudic. indubitan.

Quia etiam valeat censura periti tenus, tum rationem bonae fidei ipsius Creditoris fundat in eo quod Debitor, qui fides se onus cambiandi assumpsit, namque ignorans Creditori cambii cessativa, calcol-

verit, ac si non sit equum, quod idem Cardipos, qui undequaque veritatis fuit in omnimoda bonis, fide credens sibi solum iuxta legitimam cambiarii feriorum, cogatur deinde minorationem pati extinctionem sortis, ejusque executionem ipso iure mediante imputatione superfolui ultra iustam, ac legitimam quantiam cambiarii, ad tradita in dila Florentina
 41 cambiarii 18. Junii 1688. §. Di modo, & segg. coram ead. mem. de Marinis impress. per Baldach. ult. Roman. dec. 49. par. 2. & per Rot. dec. 151. numer. 5. & segg. par. 17. recent. Tum ratione capuldam solidationis Cambiorum firmato residuo peracta summa sctorum 150. quae praevidetur snia usque, & de Anno 1695. quatenus non videatur debitor admittendus ad impugnandam causam, in quam cessavit solutiones, qui modum usque tunc practicarum tam serio, ac maturo consilio approbavit
 42 per text. in cap. quod fuit 21. de regul. par. in 6. & notata per Augustin. Barbof. axiom. 169. numer. 16. Rot. dec. 386. num. 7. dec. 10. recent.

Quod enim attinet ad bonam fidem Creditoris Authoris DD. Adhuc (ultra quod ex confusa romanet ex quo potius credere cambii, quae sibi forebantur, ascendere ad tantam summam, saltem unius provisionibus ad tenorem pacti de quo supra) in hac specie ubi tractatur de retardando, seu impediendo cursu usurum, neque illa, & neque ignorantia Creditoris opulanti valet, cum lex ipsa operetur, & favoreat Debitoris, ut statim ac quod inquit, & illegitimatum solum est in ipsam sortem impetere, usque illam exonerat, vel superfoluium sit in magna, vel in modica quantitate Meriti de pignori lib. 3. quest. 6. numer. 15. Capyt. Lar. dec. 35. numer. 40. bon. mem. Dom. Auditor. Fartur in allegato voto edito in Florentina Cambiarum seu dec. 314. numer. 12. inter recollit. per Palm. Neque, ubi receditur à firmatis in eadem causa coram bon. mem. Audite de Marinis, huiusque executioni demandatur, ut ibi in calce, Rot. dec. 400. numer. 33. & 34. par. 9. & dec. 281. numer. 2. & per tot. par. 16. & dec. 63. a numer. 1. ad 13. par. 18. recent. ubi pariter receditur ab intermedia decisione 151. par. 17. desuper in objecto relata, & in d. Romana Cambii 28. Junii 1700. §. fin. cor. Adeline.

Abique eo quod officiat excessum, de quo agitur, originem non ducere à Contractu illicito, & usurarii pravitate infecto, sed à contractu Cambii, quod est licitum & in foro approbatum, & sic periteneat potius ad injussum, quam ad usum, ac propterea cum ignorantia Creditoris versetur circa factum ipsum, nam scilicet serie singulorum annorum ad tantum luci confunderent, & non circa jus, sive formam Contractus, eadem ignorantia, & bona fides jurate debeat Creditorem, cumque liberare ab imputatione ipso iure iuxta distinctionem traditam à Card. de Luca de Camb. dec. 17. numer. 4. discurs. 23. numer. 12. discurs. 28. numer. 15. 16. & 17.
 44 & discurs. 31. numer. 24. & sequenti ubi scriptis in eadem causa, in qua prodia supra laudata dec. 63. par. 18. recent. & contra illam exclamatur.

Etenim cum, ut dicebamus, predictus excessus indubitanter sit quod ultra sortem, & latitudinem Negotiorum Cambiarum, licet intra limites pacti initii inter Partes, ideoque remanens proflus fuit ullo titulo & extra Naturam praefixae Negotiationis, interat proinde ipso iure eadem excessus quantitas solvitur imputato in sortem ad evitandum cursum usurum absque ulla distinctione, quemadmodum pacifice obiecto respondendo folide firmavit idem bon. mem. Dominus Auditor Fartur in dila dec. 314. apud Palm. numer. 39. cum pluribus sequentiis rejecto inter alias Cardinales De Luca, de quo supra, Rota dila dec. 63. par. 18. recent. quae, quicquid dixerat idem Cardinalis De Luca, fuit pluries confirmata, & approbata, ut videre est apud Ansaldo de Commercio, & Mercat. discurs. 65. num. 29. & apud eadem Rotam dec. 391. & dec. 921. arabique numer. 1. cor. Emerit Jun. & in Romana Cambii 5. Maii 1694. §. fin. cor. Adeline.

Respectu vero predictae solidationis, ultra quod ea solum debet praecedere ex illis verbis apoc de eodem Anno 1695. consistit in illis Effende che 16 Signori

Signori Bernardini, Guaris, e Fratelli, ed Eredi
 del quondam Signor Cosimo Pergolli restino Credi-
 tory fino al prefato giorno in vigore della scritta
 del dì 29. Genn. 1865. e mediante il pagamento
 fatto questo giorno della somma, e quantità della
 scudi 150. che tanto potui sopprimere residuum
 cambi io dicta quantitate, quam concludam facta
 hinc inde computa dari, & recepti cum solidatione,
 & solidatione, de qua supra. Porro licet ex deductis
 non attenditur positum de lucrando provisionibus, si-
 ve de illis compensandis pro complementis summe con-
 ventae in limitatione Cambiorum, sed ut quicquid
 super solutum fuerit ultra redamur seriarum, nullate-
 nus juvante prefato pacto, si imputandum in for-
 tem, ita idem dicendum omnino est de solidatione
 praedicta, quatenus fuerit intercessisset, & bonifica-
 set Creditori passum, quam legitima Cambiorum
 circulatorum eidem deferre possunt, vigente eadem ra-
 tione pro imputatione illius plus ad sex, in li. illud
 quiescam 32. ff. ad leg. Aquil.

Discorso di alcuni Sign. Calcolatori, e Fieristi sopra
 il vero modo di calcolare il Cambio delle Fiere
 limitatamente convenuto dalle Parti, secondo la
 formula della Scritta Cambiaria di Firenze:

S'Incontra qualche diversità d'opinioni, anche
 nel modo di calcolare li Cambi limitati, cioè se
 l'utile si deve considerare separatamente, e distinto in se
 in ciascuna Fiera, senza, che una abbia concessione
 con l'altra, conservando poi in capo all'Anno i
 frutti di detta quattro Fiere trasi soggetti rispetti-
 vamente in ciascuna di esse, e così distaccati an-
 ti poi tutti insieme non prima, che alla fine dell'An-
 no; O pure se l'utile di ciascuna di dette quat-
 tro Fiere annuali debba ricambiarsi di Fiera in Fie-
 ra, dimodoché l'utile della prima faglia ricambio per
 la seconda, & sic de singulis fino alla quarta inclu-
 sive, il che produce qualche notabile aumento, che
 nelle somme riguardevoli porta non piccola dif-
 ferenza.

E siccome in termini propri del Cambio deve ne-
 cessariamente concedersi, che altro non può conseguir-
 si se non quell'avanzo, che nasce dall'andata al ri-
 ritorno per ogni Fiera, qual di più con voce equivo-
 ca, e generica se gli dà nome d'Interesse, così la
 parola limitazione di esso fatta lo grazia del Debi-
 tore non toglie la natura al Contratto, che pur sem-
 pre rimane nell'esser suo di Cambio per Fiera, perchè
 altrimenti si risolverebbe in un semplice mutuo ioca-
 pace di fratto; E perchè ne' casi, che calcolare si de-
 va a tutto Cambio per Fiera senza limitazione veruna
 se gli dà come si deve il ricambio di Fiera in Fiera,
 così pare non cada niente probabili ragioni di dubi-
 tazione, che in simil guisa debbasi regolare anche il Cam-
 bio limitato, cui è in tutto simile al corrente nella
 causa, o da quello il limitato sol negli effetti discus-
 siasi per quanto piglia unicamente l'istruone impor-
 tare dall'intero corso alla limitazione, in virtù del-
 la quale il Creditore condona, e rimane l'eccesso su-
 perfluo alla tassa convenuta, quando potrebbe legiti-
 mamente conseguire tutto l'intero Cambio prodotto in
 quattro Fiere, cioè a capo dell'Anno; confermando
 tale opinione del suddetto secondo modo di calcolare
 col ricambio di Fiera in Fiera gli appresso due fon-
 damenti.

Primo, perchè tal ricambio è patuito literalmen-
 te nelle Scritture cambiali, ove dice "fra Cambi, e Ri-
 cambi, et.", il che dovrebbe attendersi anche in vigo-
 re del patto.

Secondo, perchè tale deve essere la forma di fare i
 Calcoli, nè si può praticare diversamente anche ne' ca-
 si di cui si tratta, benché il Cambio sia limitato per le-
 gitimare la percezione del frutto.

E quanto al primo ad effetto, che tal patto sia ope-
 rativo, è necessario dare al medesimo quella stessa es-
 plicazione, che se gli conviene, quale senza dubbio è
 quella, che deva di Fiera in Fiera ricambiarsi, e per-
 ciò è bella posta è stato convenuto fra le Parti prima
 il Cambio, e poi con termine retroattivo la parola ri-
 cambio, e vale a dire, che il Cambio di ciascuna

Calculus de Commert. Tom. II.

Fiera debba nell'altra ricambiarsi, altrimenti sareb-
 bano del tutto superfluo l'aver aggiunto alla parola
 Cambio l'altro del ricambio, che immediatamente
 succede; Poichè per fermarsi il puro Cambio d'ogni
 Fiera basterebbe dire solamente "che i Cambi di qua-
 tro Fiere non eccedano il cinque per cento a capo d'Anno"
 Me perchè hanno inteso, e così voluto le
 Parti, che l'istesso Carubio d'ogni Fiera faccia Ri-
 cambio per l'altra, perciò hanno saputo spiegare es-
 ser dovuto al Creditore non solo il Cambio di cia-
 scheduna Fiera, ma expandi il Ricambio di esso,
 avendolo literalmente spiegato ove dicono "fra Cam-
 bi, e Ricambi non ecceda cinque per cento a capo d'Anno".

E perchè da' contrarij Opinionisti moderni si sente
 la forza di tale obbiezione, con stracchiata sfoggiozza
 s'ingegnano scannarsi con dare sfogo a quella paro-
 la ricambio, quasi che deva intendersi di dover ricam-
 biare per l'anno nuovo l'interesse prodotto dalle qua-
 tro Fiere dell'Anno antecedente.

Ma e quell'obbiezione poca replica basta, poichè
 manca d'ogni sostegno, benchè minino ne' suoi
 principj.

Si perchè detto termine ricambio è posto per parte
 convenzionale in quel luogo, che si tratta del modo
 di convenire delle tassa limitata del Cambio anco d'
 un solo Anno, e per questo in comporre detta tassa
 annuale collegando due convenzioni distinte, che una
 del cambio, e l'altra del ricambio da osservarsi e l'
 una, e l'altra dentro al termine di un Anno, e
 però chiaramente si dice "che fra Cambi (cioè la
 prima convenzione del cambio) e ricambi (idei ri-
 cambi dell'istesso cambio della Fiera antecedente, ecco
 la seconda convenzione del ricambio) non eccedano
 cinque per cento a capo d'Anno" (ecco la prescri-
 zione del tempo circoscritta) e ristretta dentro al ge-
 nio di un anno solo.)

Si ancora, perchè il ricambio dell'interesse dell'
 Anno soffro, che si risi per l'anno nuovo, non
 potevano le Parti aver avuto in mente di patuirlo co-
 me cosa superflua, e che non nasce dal patto, nè in
 vigore di esso acquerirebbe sussistenza veruna, che in
 tal caso si renderebbe frutto convenzionale sotto pre-
 testo di cambio, che non può ristrutturare: E per meglio
 spiegarli in tal materia, per se stessa confusa, si dice
 che quando non è cambio per Fiera, ma puro intere-
 ste convenzionale non si regge il ricambio per l'Anno
 nuovo neppure in vigore di patto, e se è Cambio,
 anche senza patto, si sostiene il Ricambio di sua na-
 tura, e la ragione è chiara, perchè nel Cambio, co-
 me è nel caso di cui si tratta; ciò che si dice interesse,
 non frutto, è per nostro modo d'intendere, ma la veri-
 tà è, che dipende unicamente da quell'engagement ri-
 portato dal ritorno, che fa il conto di ciascuna
 Fiera con qualche accrescimento di più all'andata,
 quale accrescimento immediatamente anch'esso si so-
 stanzia in capitale, e come tale ricambiandosi, nuo-
 vamente ristrua.

E finchè vero, come è verissimo, l'esposto di sopra
 comprova e maraviglia anche il secondo fondamento,
 che facendosi diversamente si prescinderebbe dalla fo-
 rma solita giusta, e consueta che praticar si deve nel re-
 golamento de' Cambi, il di cui accrescimento come
 parte integrale del capitale impinguiato, per così dire,
 per causa del maggior prezzo della moneta, si rende
 indivisibile, e perciò anco inseparabile dal capitale,
 perchè tutto è capitale, e per tal motivo unicamente si
 regge l'interesse della moneta per se stessa sterile, ed
 incapace di frutto.

E quando dir si volesse nel caso de' Cambi limitati,
 che non si dovesse tenere l'istessa regola del Cambio
 corrente per Fiera, ma di un'altra sorte di Cambio
 nuovamente inventato, che però si chiamerebbe Cam-
 bio Invenzionale cioè, che al capitale, che andò in fiera se
 gli dovesse l'accrescimento non con la regola del Cam-
 bio per Fiera, che sarebbe con il ricambio di Fiera
 in Fiera, ma per ragione dell'interesse patuito, e
 questo per causa della dilazione del tempo dal gior-
 no, che il Creditore lo diede, al giorno, che il De-
 bitore lo rende, per la ritardazione, e godimento nel
 corso di detti tempi intermedj della moneta, cello-

G

edice

rebbe in tal guisa con il titolo legittimo del Cambio, il beneficio tanto del frutto, poschè questo nuovo modo sarebbe sotto titolo palliato di cambio date un frutto per il prezzo dell'uso d'una cosa inutilissima com'è la moneta, che è appunto ora costituita l'usura, seguitando il precetto Evangelico: *Altram dare nihil inde sperantes*, ne potrebbero in tal guisa percipere il frutto, ed è per tanto restituito si dovrebbe ogni volta, che i Contrattanti si fossero eletti a principio un titolo lucrativo per ragione di Cambio, e poi ritenuto non dovessero come ritenuto deve l'istessa natura del Cambio per Fiera, e tale per esser si deve l'intenzione delle Parti per escluder ogni sospetto d'usura anche nel Cambio, che si dice limitato, qual limitazione è operativa solamente quanto al prodotto, mediante il partito, che le Partide ne' suoi casi alla ragione convenuta, ma non già quanto all'origine produttiva, che sempre gli pertiene le qualità inalterabili di Cambio per Fiera, che si dice corrente: E perciò tanto l'uso quanto l'altro, cioè a dire, tanto il Cambio, che si chiama corrente, quanto il Cambio limitato, devono calcolarsi rispetto al modo ugualmente, perchè ambedue sono ugualmente cambi per Fiera, perchè amendue quanti all'origine ritengono con un'istessa essenza un'indistinta natura, e solo nell'effetto, maggiore se è tutto cambio corrente, minore se è doppio cambio è limitato, unicamente diversi.

Offsequensimo

Alessandro Ricciardi Cale. e Fierat.

- Io Gio: Battista Schiatti, concorro pienamente nel sentimento del suddetto Signor Alessandro Ricciardi, in comprobazione del quale, aggiungo, che nell'anno 1697. salvo, etc. in una Causa da me sostenuta per gli Eredi del Signor Gio: Battista Landini contro gli Eredi del Signor Filippo Peri, essendosi sentita favorevole della Signori Sedi di Mercanzia a relazione della Signori Auditori Antonio Alabellieri, ed Uffice Adaffetti, con la quale dichiararono doversi attendere, ed osservare in casi simili il ricambio di Fiera in Fiera, come viene espresso di sopra, ed in fede, mano propria.*
- Io Gerv. Artz. Calcolatore, e Fieratino, pienamente concorro nel sentimento del Signor Alessandro Ricciardi, per le ragioni da esso andate, che lo credo incontrovertibili, ed in fede, mano propria.*
- Io Claudio Larni sotto Ragioniere nel Magistrato de' Popoli, sono dell'istesso sentimento del Signor Alessandro Ricciardi, non tanto per le ragioni espresse come da esso addotte, quanto anche per l'uso da me praticato nell'istessa forma in tutte le Relazioni per le cause in simili materie, che mi vengono commesse dal Tribunale, ed in fede, mano propria.*
- Io Gio: Battista Pini concorro nel parere, che per i Conti cambiari ad interesse limitato di un tanto per cento a ragione di anno, dovendogli mandare per la Fiera d'Italia per riconoscere se detta Fiera abbiano reso, e rendano tale limitato interesse, dovendosi considerare i Cambi, e Ricambi in circolazione delle quattro Fiere, che compongono l'anno, e il dedotto dal rigore, ed effetto, che fanno tale conto per esse Fiere, come gli spetti, che si danno per l'andata, e ritorno, e come in prova chiaramente si può rispondere, ed in fede, mano propria.*
- Io Gio: Luigi Landini Calcolatore, e Fieratino, concorro pienamente nel sentimento del Signor Alessandro Ricciardi, ed in fede, mano propria.*
- Io Adriano Alf. Calcolatore, concorro nel suddetto parere del Signor Alessandro Ricciardi, ed in fede, mano propria.*
- Io Teodoro del qu. Avon Camillo del Riccio Calcolatore, concorro nel suddetto parere del Signor Ricciardi, ed in fede, mano propria.*
- Io Nicola del qu. Andrea Bandini Calcolatore, concorro nel suddetto parere del Signor Alessandro Ricciardi, il quale con le false ragioni, giustificava pienamente l'uso, che aggrava ed anche da me praticato, ed accordato da altri Periti Calcolatori in una quantità di contratti fatti ne' casi diversi, ed in fede, mano propria.*

Io P. Mariotto Bellini Calcolatore, concorro nel parere del sopradetti Periti, ed in fede, mano propria.

Io Gio: Angelo del qu. Andrea Bandini sono del suddetto parere in quella guisa appunto, che ha così chiaramente dimostrato il Signor Alessandro Ricciardi, ed in fede, mano propria.

Io Agostino Rappi concorro nel suddetto parere del Signor Alessandro Ricciardi, ed in fede, mano propria.

ARGUMENTUM.

Magistraliter explicatur natura Cambiorum Florentie vulgo *Marorelli*, & alibi colla *Ricorsa*, & in quo verè consistat realitas Cambiorum, ac demonstratur nihil ad realitatem Cambii pertinere Literas suas, & reditus vulgo d'andata, & di ritorno.

Similiter magistratraliter ostenditur, an, & quando *Scortafaccia* Feriarum probent realitatem Cambii.

Realitas Cambii potest etiam probari per Conjecturas, & quæ sint, lausimè referuntur.

S U M M A R I U M.

- 1 Realitas *scortafaccia* Cambii in eo consistit, quod Cambium verè solum fit pro alia loco distantem forent intentione, quod ibi sequatur *scortafaccia*.
- 2 Recambium legitime celebratur cum intervenit veritas, & realis existens prioris Cambii, & realiter novum Cambium contrahitur.
- 3 Litera sua, & reditus, sive spacia vulgo dell'andata, & di ritorno non sunt de substantia Cambii, sed de perfectione, & executione illius: & facilius illius probatione.
- 4 Cambium, seu recambium potest absque Litera per alia quacunque medio eveniri.
- 5 Cambii realitas probari debet per literas missas, & responsas vulgo dell'andata, & di ritorno.
- 6 Contrarium veritas, cum iustificari possit per alia, quælibet documenta, & conjecturas, numer. 6. 3. 9. 10. & 31.
- 7 Referuntur Conjecturæ per realitatem Cambii iustificanda numer. 11. 17. 18. 20. 23. 24. & sequenti.
- 8 Constatum Pii P. de Cambiis non dantur Cambia tamquam *ficta illa*, in quibus littera absolute non consistunt, sed illa in quibus littera non consistunt, & pecunia recipitur cum lucro in loco, ubi data fuit.
- 9 Liberulus, vulgo *scortafaccia*, probat realitatem Cambii, quando fuit confectus, ac missus ad venditorem a Compensibus, & in eo continentur Negoria, & Cambia ad alias personas spectantia, & in mandatis inter alias Mercatorum, seu Compensum tractantia, & Cambia, & numer. 12. & 38.
- 10 Liber, vulgo *scortafaccia*, non probat realitatem Cambiorum per Creditorem cum se ipso celebratum, quæ vocatur vulgo *Marorelli* seu *colle* Ricorsa.
- 11 Et de ratione ibidem numer. 14. & 39.
- 12 Contrarium, quando hoc Cambia remanent aliunde comprobata numer. 15. 20. 21. 22. & 40.
- 13 Falsitas non presumitur, quando nulla adeo parva Causa, vel utilitas in eam committitur & numer. 19.
- 14 Item exciditur ex inverisimilitudine, quod plures personæ in illam conspirare valuerint numer. 18. & 25.
- 15 Cambii realitas iustificatur ex Computis transmissis ad venditorem, si recipiunt non contraxerint. Item ex pariteram multiplicitate attentæ præfationis illarum diffinitione de *scortafaccia* ferias cum anno, & octavo.

ratione temporum, & subordinata annotatione
num. 24.

Item ex solvendi aliorum Debitorum num. 26.

23 *Serapora meriti habet presumptio veritatis, cum nemo presumatur immemor salutis aeternae.*

27 *Ex fructibus prius deduci debent expensae factae pro istis fructibus consequendis.*

Item expensae pro cultura, & Custodia, seu conservatione litterarum fructuum factae, numer. 28.

Item expensae litae factae pro defensione bonorum numer. 29.

32 *Testis contra inducentem plene probat.*

33 *Testis contra destrictum dare interrogatoria plene probat.*

34 *Repetitio Testium dari solet expensae petentis, si consenserit in terminis fieri per Iudicem assignato exhibere interrogatoria.*

Contrarium veritas, quando intervenit longa, ac geminata contraria repetere valentis numer. 35.

36 *Ad solvendum Depositionem Testium depensionem de tempore cum dilatione in causa immittitur aliquid de tempore.*

37 *In Literis Cambii an sufficiat, quod nomina Debitorum exprimitur in eis in Cella.*

41 *Nolitae non debet induci, quando a lego non fuit induita.*

42 *Alia presumitur gestus cum omnibus solemnitatibus, donec contrarium probetur ab eo, qui illum impugnat.*

43 *Maxime quando res est de solemnitatibus extrinsecis, & sumis in extrinsecis.*

44 *Presumptio implentis, & diligens pro aliis temporibus locum habet, quando decessor pro parte temporis implerentur fecerit fuisse.*

45 *Lex ubi aperte non diffinit in praeteritum, non censetur habere auctoritatem, sed tantum determinare Casus futuros & num. 46.*

47 *Quia cambium quando impugnetur fuit Debitum, si ipse non cambium, tenetur ad damna, & interesse Creditori, non tamen tenetur praestare provisiones, quas idem Creditor passus non fuit.*

Secus si quis cambium injunctum fuit Creditori, nam tunc Creditor tenetur provisiones conveniri, quovis intervenit Mercatorem benevolam, qui illas ei, vel in totum, vel in partem remisit num. 48. & 50.

48 *Quia cambium resistit de pure pene Creditorum, quando aliud in contrarium non apparet.*

Florentina Cambiorum.

Vulgo Martorelli, seu colla Ricorsa

DECISIO AUTHORIS,

E T

DISCURSUS CXLIX.

DUdum coram Nobis agitata Causa inter DD. Summarios, & Gascones, & Thom. Philippum Eschuius filii haeredem quond. D. Joannis Philippi Boscoli mediane Persona D. Alberte quos Martia, & haeredes immediate quondam ejusdem Boscoli occasione cuiusdam Cambii in forte unciarum 215. 27. 4. monetae Panormitanae, de quo idem D. Boscoli de anno 1652. 7. Aprilis se constituit debitorum erga Rationem Bancariam olim cantantem Panormi sub nomine dictorum DD. de Samianis, & Gasconis, per Nos denique declarata fuit eadem Ratio Bancaria Creditum nedium de dicto capituli uciarum 215. 27. 4. verum etiam de omnibus cambiis, & recambis à dicta die 7. Aprilis anni 1652. decursis, usque ad annum 1672. quo tempore dicta Ratio defecit, mandantes insuper in computo dictorum Cambiorum per Peritos calculatores utendo contraponi suos respectus temporibus nitiidum fructuum retrahendum, quos DD. Samianis, & Gasconis percepserant à quibuslibet bonis ad dictum Boscolum spectantibus. *Casareg. de Comm. Tom. II.*

bus, debita tamen ex dicto fructuum retrahenda tantum, quantum imponebant expensae factae à dictis DD. Summaris, & Gasconis occasione cuiusdam istis per RR. Moniales S. Mariani Arcendi, & S. Jacobi Via Gubellinae, & per eosdem Creditores in defendendis dictis bonis ab eis administratis acriter felicique mira sustentae.

Etenim, quoad primam nostrae resolutionis partem, quemadmodum ea unice dependet ab ea inspectione, an scilicet in casu nostro satis constaret de realitate Cambiorum per DD. Defensores D. Eschuius oppido controversa. Nos itaque primum in quo verè consistat haec cambiorum realitas ostendere necessarium ducimus, & successivè ex quibus probationibus illa in casu nostro abundè existeret, demonstrabimus.

Præmissis itaque ad Cambiorum veram essentiam, seu realitatem inducendam nil aliud aequi, nisi quod cambium verè & realiter factum fuerit pro alio distant loco, & cum sincera intentione, ut loquatur solutio in illa Feria, vel Placet distant, pro qua cambium contractum fuit, & sine dubio talis realitas apparet, si in loco distant, pro quo initum fuit Cambium, de factis sequuta fuerit solutio, ut egregie tradit Concivis, nec non ex Nobili Collegio Doctorum, & Iudicum Janae olim Collega meus doctissimus Raphael de Torr. in celebri tractatu, de Camb. 1. diffini. 1. quæst. 11. numer. 15. & Scacc. de Comm. §. 1. quæst. 7. part. 3. limit. 5. numer. 6. & 4. 6. gloss. 1. nam. 76. *Gaius de erudi. cap. 3. tit. 7. quæst. 6. nam. 223.* & similiter in recambis tunc veritas, & realitas intervenisse dicunt, cum mediante solutione in mundum, vel Placet saltem virtuali, quo fit per directionem sequens à Procuratore Creditoris plures personas ad id explendum necessarias representantes, in illius satisfactione ad mundum fieri transmissio exaratum, verè, & realiter debentur primi cambii extinctum fuit, ac aliud renovatum, & sic deinceps de Feria in Feriam, vel de Placet in Placet unde huiusmodi gyrus, seu circulus pecuniarum debitorum continetur fuit cum vera extinctione semper procedens cambii, & integra alterius renovatio, ut tunc hanc materiam agendo tradit dictus Torra de Cambii diffini. 3. quæst. 1. per totam & quæst. 3. numer. 5. & 6. cum pluribus sequentibus & quæst. 7. nam. 16. & 17. & quæst. 8. nam. 36. & Nos in diff. 26. nam. 7. & 8. de Comm. cum pluribus ibi citatis, & ut clarum constet à praxi late exposita per Joannem Dominum Ferri nel suo Negozianti part. 2. cap. 11. per tot.

Hinc itum palam fit, quod licet cambii, nec non licet ius, & reditum, vulgo dell' *ardata*, & *ri-forma*, live spacia non sunt de essentia cambii, neque ad substantiam Cambiorum, & recambiorum in aliquo pertinet, sed sunt tantum modis, cum quibus perficiunt, live executioni demandatur Cambium, & recambium, vel illud majori facilitate potestatis, ut optime docent Novari. in manual. confess. cap. 17. de usur. circa cambium nam. 289. & in cap. *Naviganti da usur* num. 27. *Duard. de Camb. §. 1. quæst. 33. num. 8. & seq. & numer. 23. & seq. Scacc. de Comm. §. 1. quæst. 5. numer. 10. & 13. & quæst. 7. part. 3. limit. 5. nam. 6. & 4. 6. gloss. 1. nam. 76. vers. *ius nec licet*, Torra de Camb. diffini. 1. quæst. 11. numer. 14. 15. 16. & quæst. 17. in princip. & diffini. 3. quæst. 1. numer. 5. 6. & quæst. 7. nam. 23. in addit. ad dec. 33. post illas reatit. de Camb. lit. A. Saderin. *respons. 20. nam. 32. §. Primo loco vers. nec Licet Cambii, De Pop. de Ar. Literar. Camb. cap. 5. in prim. Castan. decis. 4. nam. 12. & 14. Card. De Luca de Camb. diffini. 7. liq. Correll. Dissquisit. Jurid. fol. 251. numer. 16. usque ad nam. 52. & fol. 254. numer. 9. cum plurib. *seqq. & fol. 258. nam. 4. cum plurib. seqq. liq. 1. & plene Nos supra diff. 59. nam. 10. 11. & seqq. de ad hoc verum est, ut in arbitrio Cambiste omnino possum fieri cambium, vel recambium, aut per litteras, aut per alia quaecunque modis sibi melius bene visa exequi facere, ut firmavi cum authoritatibus desuper congeitis in dila. diff. 59. nam. 27.***

Et quævis haec verissima sint, & in conspectu apud omnes, qui materiam hanc Cambiorum bene intelligunt, amaran fuit olim inter Doctores non modica controversia, an Licet Cambii, aut licet ius, & re-

de rebus, seu specie in Cambiis sine necessitate ad iustificandum eos probandum hanc realitatem Cambiorum, & recambiorum, quam quæstio majus forecurum habuit à Beata Sancti Pii V. in hac materia potestatem ad exhibendas litteras, seu tollendas litteras, quæ sub specie Cambii à Mercatoribus committuntur, per quam Bullam videtur pro iustificanda hac Cambiorum, & recambiorum veritate, seu realitate requiri dictas litteras, sicutem ipsius vulgo dicto rivoio ut videre est ex *Rot. Florent. dec. 478. num. 3. penes Palm. Nip. tom. 3. & Card. De Luc. de Camb. disp. 3. & disp. 6. & disp. 12. n. 2. & alibi, Rot. Rom. penes eundem Card. De Luc. de Cred. dec. 1. 2. & 3. Tur. de Camb. disp. 1. quæst. 11. num. 14. cum seq. de plura Scat. de Comm. disp. 6. 1. quæst. 3. par. 2. limit. 5. per tot. & alibi *Rot. Episc. cap. 95. n. 1. & seq. Anas. resol. 37. num. 18. & seq.**

Verum in fractione, vel sepius iterata discussione huius materie tandem apud modernos fere omnes Doctores melius de ea instructio prevaleuit opinio, utpote in iure vetiore, & veris innata principia, quod ille modus probandi transmutationem, ne circulationem pecunie per litteras, quamvis frequentiori Sacrae Rotæ Romanæ placito alias cognoscitur apparatus, non sit de forma substantiali, & per consequens non excludat, nec Creditori admittat positionem, ut in ceteris materiis, huiusmodi probationem faciendi aliis acquiescentibus documentis, vel conjecturis, quibus iudex certus, aut persuasus redeat de sinceritate, & reali Cambii, & recambii effectuatione in mundanis, seu Placitis, ut pluries servavit *Rota Florentina*, & præsertim in *Florentina Cambiorum* 21. Martii 1710. coram D. Audite de Vitis, & latius in altera *Florentina Cambiorum* 14. Januarii 1712. coram D. Audite de Vitis, quæ est inter dec. *Lucen. dec. 478. num. 4. tom. 3. cum pluribus ad faciem illi citatis.*

7. Neque verum est, quod ex verbis dictæ Constitutionis Sancti Pii V. colligunt, quod damentur tantum sicca illa Cambia, in quibus non fuerunt confectæ litteræ, sed ex tantum duntaxat constat, si plera defectum litterarum reprobat per Creditorem pecuniam cum interesse in eodem loco ubi fuit ab eo Debitori soluta, ut docet, & late respondendo dictæ Bullæ advenit *Turr. de Camb. disp. 1. quæst. 11. num. 15. usque ad num. 16. Duar. de Camb. 5. 1. quæst. 28. & aggregat. quæst. 33. & quæst. 35. num. 25. & seq. & quæst. 37. sed etiam admittit, quod ex verbis dictæ Constitutionis Pluræ huiusmodi probationem per litteras fieri debet, atque non ita iudice secundum materiam verborum sonum arguenda est mens illius Summi Pontificis, nam sicuti ea fuit obvianda fraudibus, na fuit specie Cambii mutuumcumulatis celebratur, ideo litteras utpote modum, quomodo rationem tunc creditur ad probandum Cambii realitatem, in Cambiis requiritur, in omnes alii casus, ubi de talis realitate, licet nullis confectis litteris, per acquiescentes probationes satis constanter, & sic eadem mens, & summi Pontificis habuerunt, per illius constitutionem exclusi censeri non debent, ut in similibus terminis alterius Bullæ eiusdem Summi Pontificis quoad census contra cum pluribus authoritatibus firmant *Episc. Rot. disp. 1. Select. cap. 126. numer. 52. cum seq. & punctum in nostra constitutione super Cambiis Tur. de Camb. disp. 1. quæst. 11. num. 15. Scat. de Comm. 5. 1. quæst. 7. limit. 5. num. 6. & 5. 6. disp. 1. n. 76. vers. duo nunc litteræ, & Card. de Luca de Camb. disp. 2. num. 9. & disp. 6. & 7. & alibi passim, & loquor Nos in disp. 59. numer. 12. 13. & 14. & generaliter in quacunque alia sanctione, Bulla, seu lege**

8. Ita fieri debet, ut, atque non ita iudice secundum materiam verborum sonum arguenda est mens illius Summi Pontificis, nam sicuti ea fuit obvianda fraudibus, na fuit specie Cambii mutuumcumulatis celebratur, ideo litteras utpote modum, quomodo rationem tunc creditur ad probandum Cambii realitatem, in Cambiis requiritur, in omnes alii casus, ubi de talis realitate, licet nullis confectis litteris, per acquiescentes probationes satis constanter, & sic eadem mens, & summi Pontificis habuerunt, per illius constitutionem exclusi censeri non debent, ut in similibus terminis alterius Bullæ eiusdem Summi Pontificis quoad census contra cum pluribus authoritatibus firmant *Episc. Rot. disp. 1. Select. cap. 126. numer. 52. cum seq. & punctum in nostra constitutione super Cambiis Tur. de Camb. disp. 1. quæst. 11. num. 15. Scat. de Comm. 5. 1. quæst. 7. limit. 5. num. 6. & 5. 6. disp. 1. n. 76. vers. duo nunc litteræ, & Card. de Luca de Camb. disp. 2. num. 9. & disp. 6. & 7. & alibi passim, & loquor Nos in disp. 59. numer. 12. 13. & 14. & generaliter in quacunque alia sanctione, Bulla, seu lege*

9. Ita fieri debet, ut, atque non ita iudice secundum materiam verborum sonum arguenda est mens illius Summi Pontificis, nam sicuti ea fuit obvianda fraudibus, na fuit specie Cambii mutuumcumulatis celebratur, ideo litteras utpote modum, quomodo rationem tunc creditur ad probandum Cambii realitatem, in Cambiis requiritur, in omnes alii casus, ubi de talis realitate, licet nullis confectis litteris, per acquiescentes probationes satis constanter, & sic eadem mens, & summi Pontificis habuerunt, per illius constitutionem exclusi censeri non debent, ut in similibus terminis alterius Bullæ eiusdem Summi Pontificis quoad census contra cum pluribus authoritatibus firmant *Episc. Rot. disp. 1. Select. cap. 126. numer. 52. cum seq. & punctum in nostra constitutione super Cambiis Tur. de Camb. disp. 1. quæst. 11. num. 15. Scat. de Comm. 5. 1. quæst. 7. limit. 5. num. 6. & 5. 6. disp. 1. n. 76. vers. duo nunc litteræ, & Card. de Luca de Camb. disp. 2. num. 9. & disp. 6. & 7. & alibi passim, & loquor Nos in disp. 59. numer. 12. 13. & 14. & generaliter in quacunque alia sanctione, Bulla, seu lege*

10. Ita fieri debet, ut, atque non ita iudice secundum materiam verborum sonum arguenda est mens illius Summi Pontificis, nam sicuti ea fuit obvianda fraudibus, na fuit specie Cambii mutuumcumulatis celebratur, ideo litteras utpote modum, quomodo rationem tunc creditur ad probandum Cambii realitatem, in Cambiis requiritur, in omnes alii casus, ubi de talis realitate, licet nullis confectis litteris, per acquiescentes probationes satis constanter, & sic eadem mens, & summi Pontificis habuerunt, per illius constitutionem exclusi censeri non debent, ut in similibus terminis alterius Bullæ eiusdem Summi Pontificis quoad census contra cum pluribus authoritatibus firmant *Episc. Rot. disp. 1. Select. cap. 126. numer. 52. cum seq. & punctum in nostra constitutione super Cambiis Tur. de Camb. disp. 1. quæst. 11. num. 15. Scat. de Comm. 5. 1. quæst. 7. limit. 5. num. 6. & 5. 6. disp. 1. n. 76. vers. duo nunc litteræ, & Card. de Luca de Camb. disp. 2. num. 9. & disp. 6. & 7. & alibi passim, & loquor Nos in disp. 59. numer. 12. 13. & 14. & generaliter in quacunque alia sanctione, Bulla, seu lege*

Cambiorum, coram D. Audite de Vitis impress. inter dec. Lucen. dec. 478. num. 4. tom. 3. ex quibus animus iudicis iuxta illius prudentis iudicium quoad veritatem, & eadem Cambiorum circulationem ceteris remaneat, rectè propterea in causa prædicta licet nullis fuerint productæ per dictos DD. Seminarios, & Guascones litteræ sine ius, live redimus, de realitate, ac veritate circulationis Cambiorum de Feria in Feriam per nos factæ usque ad annum 1671. ex sequentibus circumstantiis, & conjunctis arbitrio nostro admodum iustificatis constare diducimus.

Primo enim, cum in causa nostro producti fuerint libri, vulgo per mercatores *scartafacci* appellati Rationis Bancharum dictorum DD. de Seminariis, & Guasconis continant singulorum Feriarum cursu amplectentes totum tempus, quod à die creationis prædicti Cambii intercessit usque ad decem anni 1671. usque admodum nonnulla continentes notis Debetoris, & distinctam quantantem illius debiti in singulis Feriis exacti, simulque ex illius quomodocumque ceteris regenerati, cumque etiam de accessu, seu transmutatione horum librorum ad mundanas, eorumque reditus non ambigunt, utique illi vice litterarum, tam ius, quam reditus funguntur, earumque officium obtinent ad plene iustificandum realitatem Cambiorum, quomodocumque in puncto firmant *Turr. de Camb. disp. 2. quæst. 17. numer. 34. Anald. de Comm. disp. 1. 2. quæst. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

11. In subilo refringente quod huiusmodi *scartafacci* concludere soleant, quando in illis continetur negotia, quæ cum aliis Bancharum in mundanis acta fuerint, nam sicuti quod ex quilibet Feriarum Bancharum in fine mundanarum ex negotiis contrahis in suis *scartafacci* tenent extrahere Bilancium, illudque tradere in acta, & apud acta Cancellarie Magistratus Feriarum deponere ad hunc locum, & effectum, ut per Consules, & Consiliarios ex his omnibus Bancharum Bilancium infimali collata unum potius universale Bilancium per Feriam effectum, ex quo cognoscitur valeat, na Bilancia singulorum Bancharum recte procedunt, & utique non invenitur illud Bilancium, Feria non completur ut ex cap. 13. ordinationum Ferie una cum additione facta sub anno 1609, 22. Octobris per Serenissimum Republicanum Januensem impress. post *Turr. de Camb. ita per necessarium consequentiam dicta *scartafacci*, quoad dicta negotia acta ad invicem Bancharum, plenam fidem faciant, quia ex correspondentiæ per dictum Bilancium universale comprobata indicabitur veritas eorum, que in mundanis inter omnes Bancharum, tam quoad tractas, remissas, quam Cambia, recambia, aliasque negotiationes contingunt, alias si talis veritas non apparet, non possit fieri dictum universale Bilancium, sine quo Feria completi, & clausi non possunt, ut super dicto cap. 13. & additione discurrentio, last advertentibus *Turr. de Camb. disp. 2. quæst. 1. num. 18. & quæst. 17. num. 35. 34. 35. & post cum *Rot. dec. 481. num. 1. 2. & 3. & dec. 501. tom. 11. coram Bich.***

Secus vero quando in dictis *scartafacci* continentur, ut in causa nostro, illa negotia, seu cambia, vulgo nuncupato *Florentina Mercatoris*, & alibi *colle riva* de quibus non solet, neque necesse est in mundanis dari Bilancium à Bancharum, nam quomodocumque hæc generis Cambiorum compleverint quæ uno tantum Bancharo ex facultate tractata à Debitore Creditore cambiantur etiam in se ipso, nempe per *Tractas*, & *Remissas* etiam, vel qui Procurator in mundanis decet, quæ respective mediante triplici ordine personarum acceptando, sicut solvendo ipse se extinguat scilicet Cambium, & in aliis negotiis tam remissis decimis ad locum, unde ordinata sunt *Tractas*, & quomodocumque etiam illæ simultanea

Tractat, & Remissio uni, & eidem Banchario facit inter se aequales esse debent: ita non est necessarium de illis in iudiciis tradi Bilancium Cancellario Magistratus Feriarum, prout in aliis negotiis ad invicem explicatis, tractatis, & completis inter omnes Feriarum Bancharios requiritur, ut mox supra diximus, iuxta dictum cap. 13. regularum Feriar, ob necessitatem formandi Bilancium universale totius Feriar, per quod cognoscitur valeat, an negotia omnia in iudiciis conclusa ad invicem ab omnibus Banchariis exequantur, & singulis singulis recte respondeant, ut egregie explicat *Turr. de Camb. disp. 3. quest. 30. num. 14*, secus verò, inquam, quando in scartafaciis hoc Cambiorum computo, vulgo *Martorelli* continentur, de quibus non fuit datum Bilancium, & sic comprobata non fuerint et aliis numerariorum Bilancibus, neque ex dicto Bilancio universalis totius Feriar, sed semper, & quodcumque etiam extra numerandas de facili in dictis scartafaciis supponi, ac effingi potuerunt, profecto non videtur hanc scartafacia quoad dicta computa, seu Cambia probationem tractatit sufficientem posse constituisse *Turr. de Camb. loc. citat. & Rot. Fiorentina in dicta Fiorentina Cambiorum, coram D. Auditoribus Boschi. impress. inter dec. Lucen. rom. 5. dec. 478. num. 6. & 7.*

Quandoquidem in casu nostro huiusmodi obiectio procederet, si dicta circulatio Cambiorum, & recambiorum in dictis scartafaciis tantum Rationis nummularie DD. de Saminiatis, & Gualconis describeret aliunde non remaneret comprobata, verum quia ad illius justificationem quampiam concurrunt conjecturarum argumenta opposita efficacia ad suadendum Iudici illius veritatem, in cuius arbitrio penus repositum

est probationis pondus, ut punctualiter monet *Rot. Fiorentina in dicta Fiorentina Cambiorum coram D. Audit. de Feris & Nihilominus* ideo nos penitus de iis, que in obiectis plures incultata fuerunt, nullam rationem habuimus.

Primo enim loco advertendum est, quod cum dicta scartafacia dicat Rationis DD. de Saminiatis, & Gualconis fuerint singulis Feriis à die creati Cambii, usque ad annum 1671. verè transmissa ad numerandas, ex quo continent alia computa tractata, & conclusa in iudiciis cum aliis Banchariis, fide eorum Procuratoribus ibi existentibus, quo posito prolixius incredibile sit, quod eodem tempore in usum scartafaciis, que transmissa ad numerandas fuerint per computa aliorum Mercatorum, omisit dicta Ratio Bancharia de Saminiatis, & Sociorum transmittere ad eadem numerandas dictam computum D. Boscoli, quia, cum ex tali omissione transmissio dicti computi eidem Rationi nihil utilitatis resultaret, quinimo maximi præjudicii, nihilque maioris laboris, & impendii in illo transmittendo illa sentiret, unico præsumendum est, quod illud quod dicti Domini Boscoli, quod in singulis scartafaciis singularum Feriarum scriptum legitur, verè ad singulas Ferias fuerit transmissum, aliis præsumi debet falsitas absque ulla interveniente causa, aut motivo, & ubi cum de facili evitari, vel obviare ex obtineri possint per DD. Saminianos, & Gualcones illud idem, quod ab eis cupiebatur, & ubi denum illa redundasset in præjudicium eam committentium, quod, utpote à recte ratione tam alienum, non est dicendum, neque cogitandum, iuxta latè tradita ad propositum nostrum per *Admoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 20. num. 47. 48. & 49. & conf. 331. num. 7. Farinac. de simulat. & falsit. quest. 193. num. 203. per rot. & 204. & conf. 164. num. 15. lib. 2. Cravet. conf. 75. num. 14. Roland. conf. 38. num. 39. lib. 1. Berzato. conf. 8. n. 4. lib. 1. Port. anal. conf. 95. n. 14. Rot. Roman. cor. Falconer. rio. de falsit. & simulat. dec. 6. num. 11. tom. 1. & Rot. ad Card. De Luc. de Testam. dec. 1. num. 1. & in proximis terminis Rot. coram Atrien. dec. 636. num. 7. & coram Carthagen. dec. 19. num. 71.*

Secunda, & admodum efficax elicitur conjectura ex libris dictæ Rationis legaliter tenitis, nempe ex libro dictæ Rationis videt nuncupari *Quaderno de Cambi*, in quo de die in diem reputantur omnia dictæ Rationis negotia, & in specie hoc incipit computum Cambii D. Boscoli continuatum de Fera in Feriam usque ad annum 1671. cum omnibus suis respectivè

Cafarg. de Commert. Tom. II.

recambiis in singulis Feriis annotatis, nec non ex altero libro vulgo *maestro*, ubi similiter tale computum de Fera in Feriam per viam circulationis recambiorum cum suis Tractis, & Remissis ad numerandas, continuatum apparet, quam conjecturam ex huiusmodi libris Creditis deducam ad effectum adimiculandi Cambiorum veritatem, vel realitatem optine approbat *Card. De Luc. de Camb. disp. 6. num. 8. & disp. 13. num. 5. alter De Luc. de Mercat. num. 92. num. 5. in fin. Rot. cor. Priol. dec. 296. num. 22. & par. 14. recent. dec. 126. nu. 19. vers. cum ex libro, & egregie & coram Crisp. dec. 121. nu. 4. & 13. num. 1. ab-lique eo quod obiectum ingerat nonnullæ autoritates allegabiles in contrarium, quia iste tamen procedant ubi non concurrunt, propterea hic, aliis circumstantiis, vel præsumptionibus veritatem, seu realitatem Cambii suadentes, ut ingenuè fuisse *Rot. Episc. cap. 93. n. 5. & 12. Rot. dec. 392. n. 7. par. 16. rec. & Rot. dec. 126. n. 19. par. 14. Card. De Luc. de camb. disp. 6. n. 8. & disp. 15. num. 4. & alii supra citati num. 6.**

Tertia definitur et ea maxima inverisimilitudine, quod nempe tot persone possibiles nobiles, & notorie, ac probare fidei dictam Rationem componentes, nec non tot illius diversi de tempore in tempore renovati Ministri, qui in libris ejusdem Rationis scripserunt tam in dictis scartafaciis, tum in libro vulgo *Quaderno Cambiorum*, nisi in libro magistrali, vulgo *maestro* ad huiusmodi falsitatem nodum semel, sed de pluries, & pluries, & per tot annorum decursum committendum concurrerit, egregie *Strabon. Jus. resol. 34. num. 19. 20. 21. & 22. & Resol. 79. nu. 6. 7. 8. 9. & seg. & ibi Admoch. conf. 569. n. 20. 22. & num. 23. Rot. conf. 102. n. 27. Sord. conf. 132. num. 21. 22. ad 25. Ansaldo. disp. 65. num. 16. & disp. 27. numer. 2. Farinac. de falsit. & simulat. quest. 193. num. 216. & seg. & conf. 164. num. 13. lib. 2. & in puncto realitatis cambiorum *Rot. coram Royas dec. 439. num. 4. quod loquē magis quoad ministros in-ter verisimile est censendum, quia: nullum in parando talia crimine utilitatem pro se consequuntur. Farinac. de falsit. & simulat. quest. 193. numer. 204. Rot. conf. 102. num. 25. & 26. Admoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 20. num. 48. Admoch. conf. 569. num. 22. ut Doctores max. supracitati §. Primo cum loc.**

Quarta validissima, imò per se solam concludens probatio, emergit à stylo mercatorum Florentia, qui non solum in cambis, que girant cum se ipsis, spacia, neque literas nullas scribere ad numerandas, sed etiam eundem litterarum loco in suis scartafaciis, antequam ea ad eorum Procuratorem numerandas mittantur, descalcare nomina debuerunt, & quantitates debui, ut illorum computa, ut testatur *Rota nostra Fiorentina in dict. dec. 478. numer. 23. inter dec. Lucen. recollit. à D. Palm. nepot. tom. 5. unde dicendum sequitur, quod quemadmodum quoad literas nullas, vel spacia, licet illæ, vel illa quodcumque de facili supponi, ut effingi possint à Creditis, vel cambianis cum se ipsis, nisi invalide apud omnia Tribunalia ad effectum de sperandi ingenue mercatorum praxi, & bonæ Commerciis fidei, quod de illa ratio habenda sit tanquam de sufficienti probationis genere ad justificandum realitatem cambiorum, & recambiorum, ut tradit *Rot. coram Priol. dec. 296. num. 20. 23. & seg. & Rot. coram par. 124. dec. 126. num. 17. 18. & seg. egregie Cardin. De Luc. de camb. disp. 2. num. 18. & 20. & disp. 20. num. 9. & Rota nostra Fiorentina inter recollit. à Palm. nepot. dec. 478. n. 12. tom. 5. Ansaldo. de commert. disp. 65. num. 13. & 14. ita quoque per Nos, ut huiusmodi mercatorum Florentie stylo iudicium accomodemus, de illis computis debuerunt ad eis descriptis in scartafaciis, antequam mittantur ad numerandas, utpote loco litterarum nullarum subrogatis, postinsum ex aliis libris corroboratis, eodem ratio haberi debet, licet talis descriptio computorum subiacent alterationi, vel antea suspitioni, vel quodcumque etiam post numerandas à Creditibus in dictis scartafaciis effingi, vel supponi possint: ut videtur insinuari *d. dec. 478. num. 11. & 12.* & melius ipse rationis discursus convincit, & interminis, quod pari omnino passu ambulare debet, tam, id quod de jure disponitur, quam quod ad illius similitudinem, vel requiritionem per consuetudinem Flo-**

rentie introductum est, firmas *Magon. decis. Floren.* 35. num. 9. & 10.

Quinta demum, quae omnes praedictas conjecturas fortissimum convulsit, deducitur ex morte omnium tam Principalium, quam Ministrorum dictae Rationis de Saminiensis, & Guasconis *Strabam. Jan. locis supra rel.* num. 18., quia per mortem scribentis, vel sociorum maxima eorum Rationum Libri fides augetur, praecipue in casu nostro, ubi mori omnium etiam Ministrorum frequentia fuit; nam summum inverisimile, iudicium impium foret esse affirmi debet, quod omnes immemores veritatis aeternae usque illa declaratione falsitatis a se in libris commissis in tertia praedictorum decedere voluissent ad laqueumque tradere per *Genuum de*

- 33 *Scriptur. privar. lib. 4. de libr. ration. numer. 16. cum plurib. seqq. fol. mibi 188. Christin. decis. 143. numer. 9. cum seq. libr. 1. Sattin. Sen. consule. 187. numer. 16. vers. non parum libr. 2. Cravette. conf. 273. num. 6. & 7. Magon. decis. Florent. 95. num. 6. Mansi. consilii. 40. numer. 20. Rot. decis. 325. numer. 3. & 5. part. 10. & part. 17. decis. 314. num. 6. 7. & 8. & coram Barati. dec. 330. numer. 4. 3. & dec. 653. numer. 4. & part. 17. rec. dec. 132. num. 17. & part. 18. dec. 538. numer. 22. 12. 15. & decis. 587. num. 24. & 25. & in puncto Cambiorum Rot. cor. Regas. decis. 439. num. 4.*

Sexta conjectura defusior est multiplicitate aliorum similium Cambiorum, vulgo *Amerulli* in omnibus, & singulis Feriis per dictam Rationem de Saminiensis, & Guasconis continuatorum, amentia praesertim punctuata eorum distinctione in singulas Feras cum annotatione temporum, ac subordinata continuatione tum in dictis festis, tum in aliis eorum Libris Rationis exarata, quae sequidem multiplicitas eo magis illorum realitatem comprobatur, cum non sit verisimile, quod eadem *Ratio Bancaria*, illiusque ministri per continuatas vires in falsitatibus perseverare voluissent *Socin. Sen. conf. 187. num. 16. & in puncto*

- 34 *Rot. coram Bich. dec. 557. num. 20. & dec. 565. num. 11. Card. De Luc. de Camb. disp. 6. num. 8. vers. secundo registra. & Rot. Rom. dec. 126. num. 20. part. 14. recit. nec non impudenter & exponere periculo, quod de facili posset per aliquem ex suis Ministris illius falsitas detegi, vel per aliquem ex suis debitoribus in*
25 *aliqua Fera in falsitate deprehendi Rec. conf. 102. numer. 27. Sardo. conf. 132. num. 20. in fin. & num. 21. 22. 23. 24. & 25. Rot. post Merlin. de Pignor. dec. 17. num. 10. & in terminis ferè punctualibus Mansi. conf. 569. num. 22. & 23.*

Quae conjectura in immensum augetur ex eo, quod, quamplures alii debitoris in dictis festis simili modo descripti ex causa Cambiorum, vulgo *Mariorelli*, prout descriptus fuit dictus D. Boscoli, solvuntur dicta Cambia absque ulla eorum contraditione, ut in

- 26 *puncto hanc conjecturam considerat Card. De Luc. de Camb. disp. 6. num. 8. vers. secundo registra in medio, & Rot. cor. Bich. decis. 565. numer. 21. & Nos supra disp. 3. num. 12. vers. item probatur.*

Quo vero ad alteram nostrae sententiae partem, quae declaratum fuit initium retractatum fructuum exactorum a dictis DD. de Saminiensis, & Guasconis ex bonis dicti D. Boscoli debitoris pro concurrenti quantitate compensatum fuisse cum expensis ab eis factis in defendendo dicta bona a molestia, & licet contra eadem bona promota a RR. Monialibus Sancti Martini, & S. Jacobi, & ideo per Peritos Calculatores in Calculo dicti Cambii ineundo ad computum dicti Cambii contraponitur tantum deberi residuum dicti tractus fructuum, quod ex dicta compensatione, ut supra admittit, superest, moti furoris ad ita iudicandum tum ex regula, quod ex fructibus semper prius

- 37 *deducti debent expensae factae pro consequendo dictis fructibus. Gall. de fructib. disp. 2. art. 7. num. 5. & num. 20. et 21. Merlin. de pignori. libr. 3. quest. 45. num. 27. Berjon. de compensat. cap. 2. quest. 19. num. 7. tum quia expensae pro cultura, sive gratia fructuum, vel pro conservatione, seu custodia bonorum compensantur cum fructibus, vel in fructibus imputantur, ut traditur Berjon. de compensat. cap. 2. quest. 6. num. 48. & latius cap. 2. quest. 19. num. 2. cum plurib. seqq. Guazipia. de compensat. lib. 1. quest. 6. num. 90. Tremacque. de compensat. lib. 3. num. 24. vers. secundo in lib. 3. Gall. de fructib. disp. 2. art. 7. num. 27. & 28. & in puncto*

expensarum licitis factarum pro defensione bonorum *Lorea decis. Granet. 88. num. 11. Gatz. de expens. cop. 29. 14. num. 27. Cyriac. contr. 61. n. 32. Pacien. de locat. cap. 34. §. 1. num. 22. 26. & 28. & §. 3. num. 81. vers. & multis magis Gall. de fructib. disp. 2. art. 7. numer. 28.*

Hae men Decisio fuit revocata in gradat Appellationis per DD. Auditores Calderonum, & Urbanum, dissentiente tamen Domino Auditore Piccinini; Sed deinde fuit in omnibus confirmata per alios Tres Iudices, nempe per Dominum Auditorem Finetti, & DD. Advocatos, Rotam, & Giojan sub die 28. Martii 1733.

Sequitur decisio Etsa Florentina coram
D. Auditore Hieronymo Vieri.

FLORENTINA CAMBIORUM

Sabbati 21. Martii 1710.

Dominus Comes Rodolphus de Bardi nescio, & sub die 3. Novembris 1665. dedit ad cambium Claustrum D. Senatori Laurocio de Corfinis summum, & quantitate scutorum bisennum, quae decede ob restitutionem eidem Comiti factam scutorum centum de anno 1667. & aliorum scutorum quinquaginta de anno sequenti, itre in solo residuo scutorum 50. Vix fundit de anno 1703. praefato Domino Comite, Venerabili Societas S. Nicolai Barenfis de Terra Verni, egi contra dictum D. Senatorem in Tribunali Mercantiae pro dicto residuo foris una cum cambio nescio ab initio proportionaliter decursis, quae causa advocata per Supremum Magistratum, Nobisque ad referendum commissa, unanimis consensum, cambio esse legitima ab anno 1675. usque ad annum 1700. in quibus properata una cum praedicto residuo Capitalis praefatum Dominum Senatorem condemnantem, reservatis Juribus dictae Ven. Societatis pro aliis Cambiis annorum antecedentium, & pro augmento, quod eidem restabat in cambiis dictorum annorum 25. sicuti & pro aliis in petitione contentis.

Quod enim atinet ad sortem residuale in scotis quinquaginta, nulla fuit inter Partes altercatio, cum ea resisteret ex dicta Apoca Cambiaria diei 3. Novembris 1665. in summa scutorum bisennum, de qua *Proc. Altrici fol. 2. iunctis in illius diminutionem praefatis solutionibus scutorum centum, & scutorum quinquaginta, sicuti nec pro parte Venerabilis Societatis praetendebatur cambio ab anno 1700. impotestum agnoscentis ingenuè sibi obstat Legem diei 31. Augusti 1693. nec mole ideo excrescentium usurarum pauperes debitorum opprimebantur, moderatam imposuit cambiis currentibus, & neque cohibuit creditorum avaritiam intra limites septennii, prout latius in eadem Legge.*

Tota difficultas residuae circa legitimam aliorum cambiorum, de qua tamen per totum diuturnum tempus annorum 25. ab anno scilicet 1675. nescio ad annum 1700. fuisse constare visum fuit.

Licet enim ad probandum aethalem transmissionem pecuniarum ad nondum regulariter exhiberi solent saltem litterae, quas nuncupant resiliis, quae cum sunt responsive, & supponant litteras missivas, ut vult dicitur *dell' andata*, apud correspondentes sufficientem probationem circulationis cambiorum constituunt iuxta receptum opinionem, de qua *Cardius. De Luca de camb. disp. 6. numer. 4. & §. 3. disp. 15. numer. 3. Anselm. de commerc. & mercat. discors. 65. numer. 6. Caloz. parier de commerc. discors. 26. numer. 4. Rot. decis. 304. num. 2. part. 4. rem. 1. recit.*

Nihilominus non est adeo abbreviata manus iudicum, ut si illis constituit per aliud genus probationum aequè bonè, ac per litteras de reali transmissione pecuniarum ad nondum pro realitate cambiorum iudicare non debeant, probationes namque non sunt affixe certo modo, nec certis formulis, sed tenuissae sunt religioni, & arbitrio Iudicantium, quae omnibus in fatera Iustitia diligenter appendis discernere debent, an adit illa praeposanda, quae in suis respective calibus Partium intentionem disponentium voluntatem, vel aliquod factum concludat,

ad tra-

ad tradita per Paul. de Caffr. in l. Lucius Titius num. 4. ff. de his, qui morantur infamia; & in l. admonendi num. 99. ff. de iure iurati, Dec. consil. 219. versus finem lib. 1. Rot. dec. 14. no. 10. inter impressi. ad Card. De Luc. super consilii. leg. & variis. in Manif. & de consil. 16. num. 5. & de consil. 254. num. 18. inter recollecti. per Palm. Nep. & in specie cambiorum dictum fuit in Florentina Cambiorum 2. Januarii 1645. & Nuntamen, & fogg. cor. Meriano libr. Acti. 113. a 199. Galt. de erod. cap. 2. tit. 7. quæst. 6. num. 2235. Scat. de commerc. §. 1. quæst. 7. par. 9. limit. 5. num. 6. Torr. de censu. diffus. 2. qu. 11. num. 15.

Quapropter cum in scriptis literis reditus pateretur exceptionem, quod fuissent per Procuratores in nominis in alio subsciptis, sicuti deponit Petrus Paulus Varese super obno, qui utitur per dictam Vener. Societatem inducitur, contra illam plenè probat, ut pluribus cumulatim Rot. decif. 11. numer. 9. coram R. P. D. Ansaldo.

Domini non habuerunt concludentem probationem actualis transmissionis pecuniarum ad nundinas haurire in hoc casu ex libere illi, quos mercatores nuncupant *Scarsafacci*, illi etenim ab anno 1673. usque ad annum 1700. fuerunt transmissi ad singulas ferias, ad personas, quas pro tempore DD. de Bonguglielmis de Florentia in suos Procuratores elegerant, absque in quod unquam in hac diligencia cessatum fuerit, & ante missionem fuerant in illis inscripta nomina singulorum debito eorum cum suis distinctis quantitatibus, & si aliquando id non pariebatur angustia temporis, fuerunt transmissi una cum ipsa literis, seu spaciis, sicuti resultat ex depositione fidei Testium, quorum unus in specie, nimirum D. Sebastianus Casini, qui, ut admittitur idem D. Senator, per plures annos versatus fuit in Banco DD. de Bonguglielmis, & signanter cum anno 1692. usque ad annum 1700. scripsit in præfatis libere nomina debitorum, constanter asserit, se per spatium viginti quinque annorum vidisse in illis continui inscriptionum nomen, de quo præcisè agitur, scilicet dicti Domini Senatoris Laurentii de Corsinis sub cifra L. C. que usque usque ad evidentiam ostendunt, quod continui fuerit transmissum computum ejusdem Domini Senatoris de Corsinis ad nundinas, ad Procuratores in illis constitutos per dictos DD. de Bonguglielmis pro complenda legitima circulatione cambiorum, & quod adimpletis adimplendis exinde fuerit remissum ad Crivatem Florentiæ ob non sequam extinctionem, sive solutionem dicti D. Senatoris, quod idem solet experiri per literas missivas, & responsivas, sive, ut vulgo dicitur, *dell' andata*, & *del ritorno*, seu impliciter per literas reditus tantum, sufficientes, ut supra, pro concludenti probatione legitimatis cambiorum. His autem Testibus, quoniam examinatis duxerant super articulis dictæ Societatis in contumaciam præfati Domini Senatoris interrogantia dare decreta, plena fides adhiberi debet, teste Bald. in cap. per rias num. 7. de testibus, Farinat. de testib. quæst. 63. numer. 73. Ferretill. ad Barar. dec. 100. num. 12. & 29. Rot. cor. Ludovisi. dec. 351. num. 46. & 47.

Non curato, quod idem D. Senator ex post receptione eorumdem Testium insisteret, quoniam enim ex regulariter indulgi solet propriis expensis potentius, si omiserit in termino sibi per iudicem assignato exhibere interrogatoria, quoniam modum advertit *Ridolphin. in præj. iudiciaria part. 1. cap. tit. n. 102. Capot. pariter in præj. com. 1. par. 2. cap. l. n. 104.*

Quando tamen intervenit hæc, ad geminata consummatione repetere volentes, prout hæc, ubi D. Senator non solum non dedit interrogatoria folio termino sibi assignato, verum etiam, nec ullum fecit instantiam repetendi in alio termino dictum duodecim ei dato à Supremo Magistratu sub die 2. Septembris 1710. sub comminatione publicationis examinis pro utraque Parte, immo nominis post compam difficultatem ejusdem examinis coram Nobis, & post plures menses, nempe sub die 23. Januarii sequentis, ita enim suppositum tempore legitimi impedimenti Procuratoria ejusdem Domini Senatoris, longa illius affertur consummatione, juxta acquirunt alteri Partem, & non admittitur amplius talis repetitio, quæ ad evitandam tantum expeditam reparatur in his circumstantiis adveniens, sicuti plurius relatæ

diffinguit *Confian. ad Stat. Urb. adven. 9. num. 62.*

Nulatenus relevante, quod nimium criticando dicta præfatorum Testium, illi inculcentur, vel de non præfata depositione circa tempus, quo videtur scribere scarsafaccia, & quæ transmittitur, nec individuum terminum à quo, nec terminum ad quem, vel quod deponant inverisimilia, & respectu contraria, ut D. Cæsar Ruota tertius Testis, qui examinator de anno 1710. postquam super tertio, & quinto testibus fuerat de vidisse scarsafaccia D. Hyalioris de Bonguglielmis, eorumque scripturam in quadraginta annis citra, seu per spatium quadraginta annorum, descendit ad D. Dominicum ejus filium, & super 20. deponit se vidisse scribere ab eo scarsafaccia à triginta annis citra, quod implicat, cum de eodem tempore duo finire non possent scarsafaccia super idem negotiis; Et primus Testis D. Antonius Cosci deponit de punctu scripturam dictorum liberatorum ante transmissionem ad nundinas, quam D. Sinibaldi Corbolus dicit, quod aliquando transmittantur scarsafaccia una cum spaciis; que non possunt in illis propter angustiam temporis inscribi, quæ videtur inter se contraria.

Quoniam quod amittit ad individuationem temporis, seu termini à quo, & termini ad quem, illa satis superque resultat visa fuit pro dicto tempore annorum viginti quinque ab anno scilicet 1673. ad annum 1700. pro quo cumbia diximus esse legitima, quia tam primum, quam quintus Testis deponit de hoc, & majori tempore, & secundus Testis, nempe D. Sebastianus Casini, qui scripsit in scarsafaccia ut supra nique ad annum 1700. præcisè individuat super scripturam visa, vel facta nominis D. Senatoris Laurentii Corsini per annos viginti quinque, jancis etiam mandatis Procura transmissi ad nundinas per dictos de Bonguglielmis ad effectum complendi circulationem cambiorum.

Quo verò ad alias exceptiones inverisimilitudinis, & impossibilitatis, & contrarietatis, incipiendo ab hac ultima, quæ dicitur intercedere inter primum, & tertium Testem, potius visa fuit quædam minus diligens distinctio respectu dicti primi Testis, cum in substantia ambo concordent, quod cum scarsafaccia transmittentur computum D. Senatoris.

Cessat autem omnis inverisimilitudo, & impossibilitas quoad depositionem D. Cæsaris Ruota, cum ille deponat de tempore cum dictione in circa, qua stant ad salvandum depositionem Testium immittitur aliquid de tempore per ea, quæ habet *Augelli. Barbos. trall. var. dist. 154. numer. 2. §. 4. & §. 5. & numer. 8. Rot. decif. 24. numer. 3. coram Rich. decif. 722. numer. 7. coram Barar. ibique decif. & decif. 52. num. 4. inter recollecti. ad Card. De Luc. de jurejur. in Manif.*

Minus officii, quod nomen D. Senatoris in libere expellitur non fuisse, quia cum fortasse pro majore honestate fuerit appositum sub cifra L. C. de reliquo indevidente *Laurentius Corsini* sufficienter illud inscriptum, & transmissum dici debet, & sicuti non impeditur Dominus Senator recognoscere suum debitum, ac illud pro libito in feris extinguere, ita nihil detrahatur hic modus legitimis Cambiorum, quicquid dicendum esset in casu, quo omnia nomina constent, & in folle alioque non peculiari signo sufficienter transmissa sicuti perbebat *Rota dec. 1701. num. 12. & dec. 2202. num. 4. cor. Caccia. & his relatis in illa celebrati Florent. Cambiorum, coram D. bon. mem. Audit. Farsetto, seu decif. 314. num. 27. inter recollecti. per Palm. Nep.*

Pariter non refragatur, quod hujusmodi scarsafaccia concludere solent, quando in illis continetur negotia, quæ cum aliis in nundinis tractantur, quoniam respectu debiti, & crediti habent relationem ad alia scarsafaccia, & bilancia aliorum Bancheitarum, quibus si non correspondere, fieri non possunt generale bilancium, sine quo nundine non decurrit completa *Ansaldo. de commerc. & merc. dist. gener. num. 163. Rot. decif. 481. num. 1. & §. 3. & dec. 301. num. 11. cor. Rich. secus verò quando continetur hujusmodi curpia, quæ nuncupant *Mastrerelli*, de quibus necesse non est dare bilancium, neque comprobantur et aliorum Mercatorum bilancias, cum quoniam non tradatur, sed*

egimini creditor locatarum provisiones convititas, sicut non integre omnes passus fuerit, quia forte reperiet benevolens Mercatorem, qui illas in totum, vel in partem eidem Creditori semierit, neque debitori aliquid damnum exinde occur, cum ille uti provisiones solvere debeat, vel Mercatori, vel creditori, sicut in puncto Card. de Luc. de Camb. dist. 8. num. 4. & dist. 10. num. 8. & dist. 17. num. 4. Rot. in Romana Camb. 5. Maji 1694. & Parum coram Adolescenti, maxime quia inter Mercatores hujusmodi condonationes fieri consueverunt remunerandi causa, quia in similibus continguntur alter alteri idem, vel simile praestitari solet, ut propterea eadem magis integre deinde repeteri valeat à suis debitoribus, ad tradita per Rotam dist. 45. nu. 3. & sequentibus part. 4. tom. 2. & decif. 121. num. 17. part. 13. recent.

ARGUMENTUM.

Administrator, heres, seu Executor an absque Libris rationem Administrationis reddere valeant;

Et an fletur eorum Juramento quoad Librorum amissionem.

Oculario Librorum per Heredem quando non praesumatur.

Inventarium quando reddatur nullum ex Ommissione rei non descriptae.

SUMMARY.

- 1 Tutor, Curator, & Administrator potest Rationem reddere sine Libris, & aliunde, quando sine ejus culpa Libri deperdit sunt.
- 2 Administrator non admittitur ad Jurandum super Librorum amissionem, sed debet eam concuenter probare, quando constet de precedenti Librorum existentia.
- 3 Quod procedit etiam in eius Herede n. 4.
- 4 Contrarium verum n. 5. & seq.
- 5 Libri Administrationis praesumatur fuisse in hereditate, & ad heredes pervenisse.
- 6 Amisso Libri probatur juramento ejus, qui alias eadem tenetur, concurrentibus Conjecturis.
- 7 Communis Opinio Dilectorum, non est ea, qua est omni jure deserta.
- 8 Sed qua magis Rationibus fundatur, quam majori Dilectorum numero, num. 9.
- 9 Consuetudo judicandi non inducitur ex erroneis Sententiis, vel Decisionibus.
- 10 Index debet illam opinionem sequi, quam Dilectores bene formaverunt.
- 11 Litis contestatio non inducit ex sola Libelli oblatione, sed requiritur, ut illi etiam ventiletur.
- 12 Praesumptio, quod Libri Administrationis apud Heredes reperiantur, est praesumptio juris, qua per aliam praesumptionem contrariam eliditur.
- 13 Heres non praesumitur velle oculare Libros, quando ex illorum occultatione multum Commendat, ac militas ei reddendas, & n. 27.
- 14 Praecipue concurrentibus Conjecturis, que recensentur n. 26. & 28.
- 15 Dolus excusatur ex qualitate persona Nobilit.
- 16 Inventarium probat nil aliud fuisse in hereditate repositum, nisi quod fuit in eo descriptum, & nam. 31.
- 17 Libri Administrationis comprehenduntur sub generali Descriptione Scripturarum falsa in Inventaria.
- 18 Nobilitas Inventarii non causatur ab descriptione Scripturarum in genere falsam.
- 19 Praecipue si Administratores sibi reservaverint imposterum omnes Scripturas singillatim recensere, tunc enim suspicantibus illorum declaratione retrotrahitur ad tempus Inventarii n. 17.
- 20 Inventarium dicitur nullum, si mobilia descripta fuerint absque expressione valoris, & qualitate, ob Suspensionem, ut una res pro alia subreatur.
- 21 Contrarium verum ex generali consuetudine, num. 19.

20 Omisso alicujus Rei in Inventario non nocet, nisi evidenter probetur fuisse dolatum.

Praecipue si concurrant signa Dolus excusandus, num. 21.

Quoniam non sufficit pro validitate Inventarii quodlibet Causa, vel Creditus, quod aliqua res non debeat fuisse, num. 22.

23 Inventarium non redditur nullum ex omissione rerum, quae breviter consensu debent.

Item nec ex omissione rei modici Valoris n. 25.

24 Omisso alicujus rei non vitiat Inventarium, nisi constet de praecedenti rei existentia.

25 Dolus, vel culpa Testatoris adscribi nequit, si Executor ab initio elegit, qui ab omnibus bona fidei reputabatur, vel postea aliquid fraudis, vel Doli per eos committatur, sed potius adscribi debet Casui fortuito.

30 Refutatio in integrum competis Causa Pia infirmata adversus omnium Solemnem Inventarium hereditarium.

Florentino Redditionis Rationis.

DECISIO AUTHORITY.

ET

DISCURSUS CL.

Iusta praevidentissimum Supremi Senatus placitum super praedictis articulis prius decidendo Nobis commissis: An per heredem, sive pro eum per DD. Executores quondam D. Neri Philippi de Claro absque Libris Administrationis, quae circa hereditatem, vel bona quae Dom. Capitanei Antonii de Generosis ex eodem Dom. de Claro tanquam illius post mortem Executoris relictis, gesta sunt, ratio recte valeat, affirmative respondendum esse duximus.

Quandoquidem per indubitatum habuimus in iure, quod ubi libri administrationis, vel quia non fuerint confecti, vel fuerint amissi circa culpam, vel dolum Tutoris, Curatoris, vel hujusmodi Administratoris, vel eorum hereditum, exhiberi amplius non valeant, unice cum etiam absque Libris reddende rationis subsidarius locus denegari minime debet, ut committere tradunt Rationes dist. 165. num. 15. part. 11. recent. Urscil. consil. 55. numer. 10. & ibi in 3. append. numer. 1. & 10. 11. & 12. Rota coram Emerico dist. 151. numer. 3. Ansaldo de Commercio. dist. 37. numer. 44. & dist. 32. num. 28. Eminent. De Luc. de Tutor. dist. 6. & dist. 17. Rota. Episc. cap. 147. num. 26. Rot. Rom. dist. 77. num. 4. 5. part. 4. tom. 2. & decif. 648. num. 9. part. 13. rec. & cor. Corr. dist. 534. num. 9.

Nequaquam refragante, quod ex facto apparent in casu nostro administrationis libros fuisse per dictum quondam Dominum de Claro confectos, ex quo inde emergat juris praesumptio, quod actum praedicti Libri extiterint, ac conservati fuerint usque ad mortem dicti Domini de Claro, nisi de eorum deperditione, vel alio hujusmodi facto casu per veras, & conclusentes probationes, & non per juramentum eos exhibere debentes in contrarium modo doceatur, ut late trahunt Rationes in praes. part. 1. cap. 4. numer. 37. & 51. Patelli. exp. cit. 62. in addit. numer. 3. & seq. ab Eccles. observat. 50. numer. 2. Add. ad Rationes. dist. 278. numer. 13. Duvet. Jun. dist. 585. numer. 7. Berachin. vol. 8. n. 7. Rota. coram Scraphin. dist. 1224. n. 2. Borden. calat. 42. num. 66. & 74. lib. 1. & Rot. Rom. in rec. dist. 115. num. 6. part. 17. & plenissime D. Audis. Luci inter meos dist. de Commercio. dist. 102. num. 14. & 15. Verum etiam quod illi remanent in ejus hereditate, & ad manus hereditum pervenerint Valent. consil. 21. n. 76. & seq. Add. ad Greg. dist. 199. numer. 6. Patelli. dist. praes. ad exp. 62. numer. 9. Rota. coram Caccia. dist. 901. num. 2. & sequentibus, & D. Audis. Luci inter meos dist. de Commercio. dist. 102. numer. 17. Quamobrem sequitur, quod optinet administrationis heredes ad eandem Librorum exhibitionem, qua Defunctus obstringebatur, omnino teneantur, misculaeque praestata conjunctimque juramenti fe ab eorum productione exhibere valeant. Atonch. de praesumpt. lib. 1. praesumpt. 77. numer. 3. & seq. & melius lib. 6. praesumpt. 61. numer. 10. & seq. & consil. 354. per totum Exord. de ration. cap. 10. n. 6. Capri.

Cypri. Litter. decif. 113. numer. 3. & seq. Rot. curiam Cavalier. decif. 345. & penes D. Audit. Calderon. refol. 96. num. 25. & seq. Affald. de Commercio. dif. 66. num. 8. Cypri. penes Affald. conf. 492. numer. 1. Bernabini. vol. 8. num. 8. Rot. decif. 387. numer. 2. & seq. part. 11. & decif. 115. num. 3. part. 17. & decif. 103. num. 2. & seq. part. 18. & decif. 197. num. 18. part. 12. Add. ad Pamphili. decif. 328. numer. 1. cum aliis citatis d. nifi. difcurf. 102. n. 17.

5 Nam primum responfum fuit, quod hanc opinio contra heredes non videtur in jure posse fuffineri, quia contra eam flant aperti gemini Textus, nempe in *leg. alio Cod. de in lit. jura. & l. fin. §. Paulus respondit, ff. de fidejuff. & nominatorib. & hered. tutor. & curat. de quibus nulla per Doctores, ac Decisiones in contrarium adductas mentio facta fuit, ut appropius recte advertit Andreal. in contrav. 35. d. numer. 14. usque ad fin. ubi propterea moribus pluribus etiam citatis contrarium fuffulcit Sententiam, quam pariter fequuntur, *Cyriac. contrav. 344. num. 79. Rot. curiam Ludovif. decif. 199. num. 2. & curiam Adilini. decif. 51. numer. 2. & decif. 344. num. 6. & 7. & cor. Benincasa decif. 49. num. 10. & cor. Scraphini. decif. 692. n. 10. Ab Encl. offero. 51. num. 10. & per tot. Mosf. confult. 470. numer. 30. & conf. 471. num. 12. & 19. Panimelli. decif. 163. num. 38. tom. 3. Card. de Luc. de Judic. dif. 38. num. 29. De Luc. ad Gratian. cap. 71. num. 10. vers. e contra, & num. 17. ac plenè discussio articulo *Rota nifi. Florent. in Florentia Confirmat. Tertia Lib. Act. 105. a 397. quam refert & fequitur D. Audit. de Comit. in decif. 51. num. 13. & denique per ceteris laudis in Florent. Exhibiti. Libror. super jura. in lit. 17. Februar. 1719. curiam D. Audit. Bellasio ex numer. 44. cum pluribus fequentibus usque ad numer. 56. quo loci, alia ponderationes factas super Statuto nostro Florentino, quod videtur ad favorem heredum disponere, confutatis ab hac opinione, utpote in hac nostra Curia per plures res judicatas canonizata, ac praedictis punctualibus Textibus innixa, nullatenus esse recedendum, licet prior contra heredes videatur majori auctoritatem, vel Decifionum aliorum Tribunalium emisso fulticia. Nam ubi error juris, vel facti manifestè appareat, frustra quaeritur de majori numero Decifionum, vel Doctorem, qui erroneam fequuti fuerint opinionem, quandoquidem eis, licet essent innueneri, nullibi permiffum est fibi fegere, vel inducere communem opinionem, quae effe omni jure definita, ut notat***

6 *Dici in cap. si dubius de appell. pando ante numer. 62. vers. & quia communi, eoque longe minus contra expellat jura, seu legis dispositionem, & traditur per Rot. decif. 214. numer. 6. part. 16. rector. & Rot. Lucen. inter revocill. d. D. Palm. Nip. tom. 1. decif. 5.*

7 numer. 15. ubi quod ex erroneis decisionibus, vel sententiis otiosi numquam potest aliquid confectum judicandi in futurum, idemque per ceteris melius comprobis *Emmynissimus* cum pro dignitate, quam in scientia legum Cardin. de Luc. de Judic. dif. 35. num. 84. & 85. ubi docet, quod Doctores non sunt numerandi numeratione arithmetica, sed ponderandi, ac videndi, si aberrant à jura nostri principii, quia non licet unquam Professoribus legum ab illis deviare, & ridiculum penitus est, si iudex ceca fide opinionem fequeretur, non confiderando, si illam Doctores bene sic maverint, & ante eam *Cyriac. contrav. 17. numer. 7. & contrav. 118. numer. 50. ac Rot. decif. 17. num. 3. & 9. part. 7. rector. quae accessit à communi, quam non invenit rationibus innuam; Etiam communis opinio illa dicitur, quae melioribus rationibus fundatur, quam quae super majori Doctorem calculo fundamenta collocavit *Clarius. contrav. 106. numer. 51. Quare pro universali documento scriptum reliquit Sever. morum magister in cap. 1. de ver. beat. quod nihil magis praestandum est, quam ne peccatum rita fequatur antecessorum praeceptum, persequentur non quae erudum, sed quae iura, &c. nec ad rationem, sed ad similitudinem viciniam, alijque primis exemplis, cum his, quae desuper hanc coegit doctrinam De Velato. de judic. perfol. rubr. 14. am. 1. n. 31. 32. & seq.**

8 Et quoniam exadverso diceretur, quod opinio Andreoli fe fundans super dicto gemino Textu, videatur procedente quando his non fuerit connectata cum delicto, & sic extra applicari non posse casui nostro, ubi

in vita Domini de Claro fuit contra eam potestatis petitionis libellus, ex qua dumtaxat petitione vigore Statuti Florentini liti contestatio inducitur; Attamen de facili coarctat obiectum, advertendo in fado, quod post potestatem Libelli nil aliud ab Actore in vita Domini de Claro actum fuit, inde ex liti contestatio, quae in viti Statuti Florentini oria fuisse et sola Libelli presentatione contra Dominum de Claro, viti contestationis numquam habuit, vel flarem amiffus, ac Actor post petitionem ultra non fuerit progressus, ut

10 ac interpretationem d. Statuti Florentini optime, ac punctualiter notat *Afin. in prax. §. 17. capit. 1. vers. praecedens conclusio numer. 3. vers. praeterea, & Fontanelli. decif. 274. numer. 7. 8. 9. & 16. Tiragalli. de verall. lignag. §. 15. gloss. 2. sub numer. 9. vers. & idem cum per.*

Secundo loco repondebatur, quod praedicta Doctorum opinio administratoris haereditis contraria, locum habet dumtaxat in casibus, in quibus nulla urgeat praesumptio in contrarium ad favorem ipsorum heredum, licet vero si aliquis pro eis militaret praesumptio, vel legalis, vel ex conjunctis in contingencia casus concurrentibus elicita, ratio quippe in eo, quod quemadmodum opinio hereditis contraria, super sola jura praesumptione fundatur, ita per aliam oppositam jura praesumptionem ea tollitur, vel saltem ita denum vices amittit, ut ab jurando se liberos non habere, heres non amplius repelli valeat, prout punctualiter colligitur ex ipsomet *Menchio* (altero ex Antesignanis contrarius opinionis) de praesumpt. lib. 6. 11

12 *praesump. 61. num. 5. vers. hic casus, & melius num. 15. vers. praeterea, & secundo respondetur, & plenius ex Cyriac. d. contrav. 344. num. 79. & seq. ac Rot. nifi. Florent. in d. Florent. Exhibiti. Libror. cor. D. Audit. Bellasio num. 56.*

Quae sane limitatio optime adhaeretur casui nostro, ubi ad favorem DD. Executorum militat alicuius praesumptio, vel saltem sui superabundant conjecturalia argumenta praedictae contrariae jura praesumptionis excludit, per quae de hac librorum non existeret penes Dominos Executores certe foveretur intellectus.

Primo enim advertendum est in fado, quod hic non agitur de haereditibus, contra quos, uti interesse habentes in haereditate, urgeat praesumptio occultationis librorum, in quibus fatis terminis loquuntur omnes auctoritates pro praesumptio eorum existenda penes haereditas adducta, sed de executoribus, quorum favore aliter de jure praesumendum; Nam proffus inverifimile videtur, quod abique alio eorum commodo, ac utilitate veint ad alterius favorem, dolum, vel fraudem committere, ac de mammona iniquitatis animae Testatoris haereditas iniuste fuffragari, & revellere per Rot. cor. Merita. dec. 757. num. 3. 6. & cor. Royas decif. 54. num. 2. & decif. 81. num. 3. & Nos

13 *decif. 6. num. 5. de Commercio, ac punctualiter Dom. Audit. de Comit. decif. 51. numer. 36. jussu numer. 60. & Cyriac. contrav. 344. numer. 92. & 93. addita ultrius qualitate personali DD. Executorum, inter quos adeo Rev. Dom. Petrus Socii Sacerdos, & Prior Ecclesiae Patochialis S. Luciae hujus Civitatis, qui pro optemis moribus, ac probate vite integritate ad animarum curam metuit promoveri, in qua semper sumus cum laude fe gressi.*

Inspecta igitur hujusmodi dignissima Executorum personali qualitate, eo minus praesumi debet, eum cum propriis conscientiae delictum librum praedictum occultare, vel subtrahere voluisse, ut punctualiter docent *Rota ad De Luca de Testam. decif. 20. la 2. numer. 21. & decif. 21. num. 3. Baldus. ad Remon. offero. 35. num. 36. & Dom. Audit. de Comit. decif. Florent. 51. n. 57. & in similibus terminis Rot. Florent. in d. Florent. Exhibiti. Libror. cor. D. Audit. Bellasio num. 9.*

Minimeque officere visum fuit interesse, quod dicebatur habere dictus Rever. Prior Socii in dicta hereditate eo legatum usufructus ejus vita durante relicti de quodam Pradiolo ab hac Civitate paulum distans, quia viti Patrimonij Defuncti perquam longe exuberaret credendum exadverso peritum, unde, quavis esset ad ejus solutionem haereditas condemnata, nullo periculo dictum legatum amittendi dictus Rever. Prior subiaceret.

Acce

Accedente his omnibus Inventario Testatori per dictos DD. Executores statim eadem die post mortem Testatoris confectio, ex quo constat, nullum mentionem factam fuisse de libris, sed de foliis, ac scripturis tantum, quas impossibilem scilicet, ac distincte describere fidei reservatum dicti Domini Executores; Equivocum fuit Inventarium (quidvis sit inter hæredem, & creditoris, vel legatarios) respectu tamen Tutorum, vel Executorum ad effectum reddendæ rationis abunde probat, nil aliud fuisse in hereditate repositum, nisi quod fuit in eo descriptum, ad

- 14 hæc tradita per D. Aud. de comitib. in *Fisana Immis.* 10. Julii 1714. & in terminis docent *Rot. decis.* 165. numer. 15. & 16. part. 11. & *post* *Manz.* de varietat. *decis.* 9. numer. 17. Adden. ad *Pamph.* *decis.* 97. num. 12. *Urcol. confutat. capit.* 35. in 3. append. numer. 4. præsertim atenta bona fama, & probitate Tutorum *Rota d. decis.* 165. num. 17. part. 11. *recens.*

Neglecta penitus contraria animadversione, quod autentica descriptio scripturarum in genere, defectuum dilucidari debeat prædictam Inventariis, vel ad minus, cum sub appellatione scripturarum in genere etiam libri comprehendi valeant, cessare non videntur juris præsumptio, quod inter dictas scripturas in genere annotatas in Inventario, adferant libri administrationis, prout ratiocinantur *Rot. post* *Card. De Luc. de Testam. dec.* 45. num. 6. & 9.

Etenim quoad primam obiecti partem dicebatur, verum non esse, quod ob descriptionem scripturarum in genere factam, aliqua nullitas Inventario de jure caderet, in puncto *Rot. Rom. decis.* 256. numer. 8. part. 19. cor. *Cucin. decis.* 131. num. 3. & *cor. Cagret. decis.* 224. numer. 11. *Andreal. contrav.* 38. numer. 10. & *d. decis.* 45. num. 9. *post* *Card. De Luc. de Testam. Quo* verò ad alteram (omisso, an scripturarum appellatione comprehendi possint libri) placuit pro illius resolutionis suis convincent observatio, quod in casu nostro fidei reservatur DD. Executores singillatim describere omnes scripturas, quas in genere in Inventario adnotantur, cujus reservationis vigore possunt ipsi quandoquunque declarare etiam extrajudicialiter, quales fuerint dictæ scripturæ, vel an nec libri inter eas aderant, & talis declarationis actus retrotrahitur ad tempus Inventarii, & habetur ac si à principio qualitas omnium, & singularum scripturarum specificata

- 17 fuerit *Manz. confut.* 209. num. 39. *Rot. post* *Card. De Luc. de Testam. dec.* 51. num. 12. & latius D. Aud. de *Comit. decis.* *Florentin.* 51. n. 68. 69. 70. Cum itaque in casu nostro Adm. Rev. Prior etiam ex executoribus declaraverit nullum in hereditate reperisse Administrationis librum, pro consequens dicendum est in vim retroactionis dictæ declarationis ad tempus Inventarii, quod inter scripturas in eodem Inventario in genere adnotatas, nullatenus fuisse Libros Administrationis.

Neque pariter obesse valet hujus Inventarii altera præstata ex adverso invaliditas, cum ex eo quod fuerint Tabule pæne absque Artificis expressione descriptæ, ac cetera inobvia absque pariter expressione valoris, & qualitatibus ad tollendam suspensionem, quod una res pro alia subrogari posset *Baldac. rit.* 4. de *Dor. dec.* 28. num. 2. 6. & *seq. Rot. Rom. dec.* 214. num. 4. & *seq. cor. Emerix Jun. & post* *Card. De Luc. in Manz. de Testam. dec.* 8. num. 2. & *seq. & in Romana Peronaria Martii* 1701. 5. *Quod autem cum seq. cor. Afato*, cum etiam quia omnia fuit quedam parva quantitas vini existens in dotis Villa de Casavecchia.

- Quoniam visum fuit injunctum obiectum minus procedere nec in jure, nec ex generali consuetudine per eas, quæ late in hac materia ad faterentem usque innuuntur auctoritatibus, ac decisionibus ejusdem Rote 19 Romanæ, aliorumque Tribunalium congestis D. *meis* *Aud. de Comit. dec.* *Florent.* 51. num. 52. cum *plurib. seq. ac* num. 70. Quo verò ad vini omissionem longe memoris ponderis illud reputatum fuit, cum nemini lateat, quod omisso alicuius rei in Inventario nullatenus nocet, nisi per conclusionem ad probationes doceatur eam fuisse dolosam *Rot. Rom. ad Card. De Luc. de Testam. in Manz. decis.* 6. numer. 9. & *seq. & plenius* D. *Aud. de Comit. d. dec.* 51. num. 55.

cum *plurib. seq.* quod neutiquam probari valet in casu nostro, ubi concurrunt potius ac fere omnia signa manifesta dolus evidentiæ, quæ referuntur in suo per D. *Aud. de Comit. d. dec.* 51. num. 56. & *plur. seq.* ad quem effectum sufficere, inquit, etiam quælibet causa, vel credulitas, ob quam opinari posuerunt

dicti Domini Executores non esse dicti vini quantitatem in Inventario describendam, ut lætè prosequitur D. *Aud. de Comitib. d. decis.* 51. num. 44. & 45. ac

seq. ac numer. 64. & c. esse potuit, quod fecerit ex vini quantitas reposita, ut dicitur, in Villa de Casavecchia, ubi filii, & heredes Testatoris moram traherant, erat destinata ad proprium coram, & Familie

usum, ita credere posuerunt, eam tamquam brevi tempore consumendam in usus prædictos, nullatenus fore, & esse in Inventario apponendam, ut in simili omissione aliquorum vestimentorum, & suppellectilium, quia eorum pretium fuit conversum in expensis

funerum, de quibus non fuit dactum dectum in Inventario *Andreal. contr.* 38. num. 8. *verf. qui quidem.* Ultraquamquod non fuit exadverso probata in casu nostro existentia dicti vini, ut requiratur ad arguendum prædictam omissionem *Rot. decis.* 6. num. 14. in *Adm.*

decis. ad *Card. De Luc. de Testam.* in omnino denique casum agitur de re modici valoris, cujus omisso nunquam præjudicat *Rota Roman. ad Card. De Luc. de Fideicom. decis.* 91. numer. 14. *Andreal. contrav.* 38. numer. 3. *versu. & in rebus, & Rot. ad Card. De Luc. de Testamentis decis.* 31. numer. 4. & *decis.* 91. numer. 14. de *Fideicom. ibi de parvis mobili-*

libris *verf.*

Quibus adsuppletur spontanea exhibitio ejusdem Scripturæ, vel Apodictæ facta per dictos DD. Executores, ex qua contra eos emittit probatio confessionis prædicti libri Administrationis; Etenim cum ipsi producerent dictam scripturam, ex qua convinceretur de confessione, & præterea existentia dicti libri, signum evidens, quod non haberetur intentionem illius occultandi, prout arguit *Cyprian. d. contr.*

344. numer. 89.

In nihilo refragante, quod dictæ Scripturæ, vel Apodictæ exhibitio non fuerit spontanea, quinimodo coacta saltem causativè pro solatione composi dictæ Administrationis.

Quia pro resolutione hujus obiecti observatum fuit in facto, nullatenus verum esse, quod DD. Executores pro reddenda ratione administrationis bonorum dicti Capitanei de Generosis, & solatione hujusmodi composi, haberent necessarium producendi dictam Apodictam, qua constaret quoddam Creditum cambiarum ad favorem dicti Domini de Claro adversus d. Capitaneum de Generosis, nec non in calce ejusdem Apodictæ gemina consensio prædicti Capitanei circa duas pecuniarum summas solutas ad compurum prædicti ejus crediti. Nam etiam prædicta

Apodicta in nihilo atenta, adhuc hereditas dicti D. de Claro remansisset creditrix dictæ ingentis quantitatibus; Imo magis, & magisque ratio congruebat, eandem Apodictam occultari, quatenusquidem etiam circa illam redditionis rationis calculo reformato hereditas dicti Domini Capitanei de Claro minus fuit 120.

electer creditrix apparebat, quam ex calculo redditionis rationis per DD. Executores in actis exhibitio, ubi computate fuerunt partem in dicta Apodicta continens; Propterea pro sola dictæ summa fuit 120.

in qua poterat augeri creditum dictæ hereditatis de Claro, nunquam intererat, dictam Apodictam producere, ex qua constingit possent dicti DD. Executores ad exhibitionem librorum Administrationis, per

quos (si verum esset quod supponebatur exadverso) hereditas dicti Domini de Claro in creditrix locum debita ingentis quantitatibus remansisset.

Arguitur eo magis conjecturatum argumentum, ne dum ex eo, quod dicti Domini Executores promptis, ac paratis sese exhibuerunt ad reddendam rationem cum probatoribus, & scriptis acquiescentibus in jure rationi reddende cum libro administrationis, unde si verum id eide, veluti ex eo satis convinceretur, quod nullatenus habebatur causam occultandi liberos, ita credendum interim est ex tali eorum promptitudine, & oblatione, quod liberos exhibuissent, si eos

haberent, quia si existeret huic eorum oblationi, vel subterfugio non responderet, idemque D. D. Adversus refutabat effectus, nam dicti DD. Executores non minus damnationis ad interesse subijcerent in casu, quo absque libris administrationis non possent cum probantibus in iure equipollentibus rationem reddere, quam in casu, quo liberos penes eos existentes producere recusassent, ideo non est verisimile, quod dicti D. D. Executores vulnerent liberos occultare, ac simul effectus aliunde equipollenti modo rationem reddere, quo certe fit, ut occultatio libri eis profutura non fuisset, ut per similia ratiocinantur in terminis nostris Cyriac. contrav. 544. n. 85. 86. 87. et 88.

- 37 Verum etiam ex alia validissima ponderatione, quod si DD. Executores quamplura argenta, ac pecunias notabilis valoris, & quantitas, quae facillime, nullo cunctio, subtrahi poterant, in inventario fideliter describere non omiserunt, eo minus unique dictos administrationis liberos sub oculis totius familiae, & amicorum continuò exstantes, & sic difficultoris occultationis, noluerunt abscondere, praeterquam quia de tempore dicti inventarii statim eadem die post mortem Testatoris confecti ad eorum notitiam accesserunt non poterat quid in libris contineretur, vel an creditor, aut debitor ex eis Testator appareret. Quinimodò veluti ipse in Testamento adeo pio se assensit esse creditorem ingentis quantitas pro computo dictae Administrationis, ita sub eius fide, & pietate ducti dicti Executores talem censere debebant. Unde inverisimile est, quod sub tali credulitate viventes, dum Inventarium conficiant, omiserint dictos liberos in eo adnotare, si verè ad eorum manus pervenissent, quia in talibus circumstantiis, nedum tempore temporis adest causa aliqua eos occultandi, sed imò adeo urgent motum eos inventariis, ad laet tracta per
- 38 Cyriac. dicta contrav. 544. numer. 85. et numer. 90. et 91.

Pro tertia demum responsione, quae praeter ceteris notum captivavit intellectum, deducitur fuit, quod licet praesumi deberet, praedictos liberos à dictis D. D. Executoribus fuisse subtrahendos, incongruum profectus, ac ab omni ratione alienum videretur si ob eorum factum illicitum denegari deberet hereditas, siue pia animae Testatoris hereditas relinqueretur, via, seu modis respondendo, rationem etiam absque libris à lege premissis, ubi de aliena eorum subtrahitione, vel deperditione absque culpa, aut dolo quic, qui rationem reddere tenetur, ut supra ostensum fuit, clare constaret.

Quod in casu nostro pia anima Testatoris haeret innotuit nullum dolum, vel culpam habere in praedicta librorum subtrahitione, palam est, pariterque adscripta non deberet dolo, vel culpe delinquenti, si Executores, praeterquam in mortis articulo, elegerint, qui probare, & integre fidei ab omnibus reparabantur, & adhuc in praesens, Deo dante, in eadem estimacione habuerunt, sed casui fortuito tantum, ex iis quae in hisce terminis late deducimus in dist. 36. praecipuè à n. 24. usque in fin. tom. 1. de Commercio. & Rot. n. 9. ff. de Florent. penes nosse. trail. dist. 115. n. 3. 4. et 5. et numer. 15.

- In omnem denique casum pro offensa quacunque amaritudine, ex abundantius allegabatur competere causam se pie innotuit penitus in integrum restitutionem adversus omniun solenne inventarium hereditarium, eoque fortuitum, cum descaut in casu nostro tantum solenniter, quia per D. D. Executores illud iam conditum fuit in forma tutelaris De Luc. de hered. discurs. 17. numer. 11. et dist. 20. numer. 13. quo inventario solenniter repetito procul omni dubio statim evanida tenditur praesumptio existentis praedictorum librorum penes heredem ob aliam praesumptionem iuris contrariam quae ex eodem inventario oritur, quod nempe alia bona, res, vel scripturae ad heredem non pervenerunt, nisi dictum Inventario descripta Absque de praesump. lib. 6. praesump. 61. numer. 6. Rot. penes Cardin. de Luc. dist. 20. in 2. numer. 24. de testament. cum ceteris supra laudatis in §. Secunda loca.
- 39

ARGUMENTUM.

Statutum concedens Fideiussoribus Hypothecam, an comprehendat Correo debendi, constitutores, vel huiusmodi principaliter pro altero obligatos, licet debitorum, pro quo se obligaverunt, ad alterum spectet.

Acceptans Litteras Cambii an verè, & propiè sit scribens fideiussor, & an sui possit privilegio Statuti Florentini lib. 2. Rub. 33. fideiussoribus, vel accessione obligatus hypothecam concedentis.

Creditor an teneatur etiam contra se omnia iura, & actiones cedere nedum fideiussori, vel accessorie obligato, verum etiam correo debendi, aut cuilibet alii principaliter, & in solidum obligato.

SUMMARIUM.

- 1 Fideiussor propriè dicitur, qui alterius obligationi accedit.
- 2 Statutum concedens hypothecam fideiussoribus, non comprehendit Correo debendi, vel alius principaliter obligatos, licet debitorum, pro quo se obligaverunt, spectet ad alterum.
- 3 Correo debendi, Constitutores, & huiusmodi principaliter pro altero obligati, non sunt propriè & veri Fideiussores.
- 4 Acceptans Litteras Cambii non dicitur propriè fideiussor, sed principaliter, & nemine propriè in vim propriae obligationis de constituta pecunia obligatus, & n. 6.
- 5 Acceptans Litteras Cambii impropriè dicitur fideiussor, cum sit pariter constitutor.
- 6 Constitutor in pluribus etiam essentialibus differt à fideiussore & num. seqq.
- 7 Exceptio non numerata pecunia non datur contra Litteras Cambii & n. 18.
- 8 Stylus, & observantia mercatorum in Cambiis facit ius.
- 9 Constitutor, & fideiussor in iure parificantur & numer. 21.
- 10 Contrarium verum n. 13. & 14. ubi Authoritates in contrarium declarantur.
- 11 Extensio in equiparatione ut fiat, debet esse equiparatio universalis.
- 12 Creditor, nedum fideiussori, vel accessorie obligato, verum etiam Correo, aut cuilibet alii principaliter obligato, qui pro altero, ad quem verè spectat negotium, solvens, tenetur etiam contra se omnia iura, & alios cedere, quando cessat ex necessitate, & non ex equitate fa.
- 13 Fallit Constitutio, si creditor cedens apud se retinet bona debitoris, namque non tenetur cedere contra se ipsum, si bona debitoris sint apud ipsum debitorum, vel alium n. 16.
- 14 Inter Creditores habentes parum tantum aut Hypothecam, praefertendus est, qui in possessione reperitur.
- 15 Acceptans Litteras Cambii non potest evitare eorum solennitatem, opponendo exceptionem inadimplentis, & quod verè debitorum ad eum non spectat, & quod Litterarum valor non fuerit persolatus.

Florentina, seu Liborum Hypotheca.

DECISIO AUTHORIS.

ET

DISCURSUS CL.

Pensionem petitarum ducentum, quam Serenissimo D. Duci Massie pro cusum agrum compausi conduditione iamdudum DD. Vires singulis annis respondebant: Dominus Colonus del Sera in computum ingenuis pecuniarum summae, & quae ejusdem D. Ducis ex plurimis mutui causis creditor erat, & usque ad illius integram extinctionem retinebantur per Senentium D. Commissarium Pisarum obijciat assignari.

Post hac cum idem D. de Sera in manibus pariter haberet in modum cautionis, vel assignamenti dicti ejus crediti quantum literarum Cambialem petiarum 5500. scriptam sub die 9. Novembris 1716. à predicto Dom. Duce, nec non sub eadem die à Domino Antonio Suardo, à quo solvenda erat (vulgo inter Mercatores *Tratta in sol*) acceptam, aliud iudicium coram nobis per Iudice Quarariorum S. Spiritus, & Sanctæ Crucis instituit adversus prædictum Dominum Suardum pro restituenda duntaxat summe in prædicta littera concessæ, quod deductis solationibus ad illius consumum jam factis, ex calculo inter Partes in eundem apparuit; fuit primum in hoc novo iudicio acriter disceptatum super liquidatione interesse, quia tandem per nostram sententiam, ab altera D. D. iudicio appellacionis confirmata in favorem dicti Dom. de Sera, penitus absoluta, iterum coram nostro Tribunali comparuit dictus Dominus de Sera instans, quod per nos approbaretur quidam calculus per eum exhibitus, & super reliquis ex eo resultantibus dictus Dominus Suardus condemnaretur. Verum quia pro ipsius parte adversus pensionem hanc gemine proposuit fuerunt exceptiones; Prima nempe, quod eisdem Domino Suardo in Crediore nedium chirographo dicti Ducis ex causa dictæ Tractæ per eum adimpletæ, verum etiam hypothecæ in vim huius Statuti Florentini, lib. 2. rubr. 33. concedentis fideiussoribus, vel accessorie obligatis privilegium hypothecæ usque à de susceptis fideiussoribus, vel accessorie obligationis prædicta assignatio anoue pensionis petiarum ducuntur à dicto Domino de Sera liberè studeant; si minus exceptio altera actionem cedentium ad eam ipsam Tractæ solvere, ut cum eorum cessioe desolumentum hypothecæ à posteriori publico instrumento iusto inter eundem Dom. Ducem, & Dominum Cosmum de Sera, sub die prima Septembris 1716. (in quo prævia computorum solidatione inter eos facta totum creditum dicti Domini de Sera cedat) fuit ad summam ducentarum 1441. 12. 6. ac novatione cumulativa in dictam instrumentariam obligationem hypothecæ, aliisque clausulis munitione communitum) valet dictus Dominus Suardus egressum suum habere contra bona dicti Dom. Ducis ejus Principales, & præsertim contra dictam annuam pensionem saltem pro rata in censurâ ipsius D. de Sera adhuc pro remanenti summa æqualis creditis.

Idcirco quoad primam exceptionem multum contigisse disceptari, in dictum D. Suardum pro acceptatione dictæ Tractæ fuit hinc Cambialis personam fideiussoris, vel accessorie obligati induci, ut ei competere possit privilegium hypothecæ fideiussoribus vel accessorie obligatis à D. Statuto elargitum.

Post maturam demum huius articuli discussionem per nos resolutum fuit, dictum Dominum Suardum verè, & proprie dici non posse fideiussorem, neque accessorie obligatum, adeoque prædicta hypothecæ statuta cum nullatenus sua debere. Etenim Statutum illud loquens de fideiussoribus, vel accessorie obligatis comprehendere non valet, nisi veros, & proprios fideiussores, vel accessorie obligatos, quorum appellacione quemadmodum veniunt duntaxat, qui ita accedunt ahenæ obligationi, ut ab eis exigatur in defectu principalis debitoris non solventis, excepto prius excusio, ut per textum expressum in *Arbitr. præstare* cum tota via materia *Cod. de fideiussor.* opinio declarat *Caball. in suo decis. consil. 161. numer. 70. Mantici. de tacit. & ambiguis. tom. 2. lib. 16. tit. 1. numer. 1. & sequentibus Adam. de fideiussor. capite 9.* Ita comprehendimus nunquam possunt in dicto Statuto Correi debendi, vel huiusmodi principaliter, & insolidum obligati, licet debitorum, vel negotiorum, pro quo se obligaverunt ad alterum speciem, ut in puncto huius Statuti nostri Florentini re fodiatis ex sua principis, ac resolutione obiectorum discussa magistraliter firmavit tanquam Iudex *Caball. in dict. suo decis. consil. 161. per totum*, ubi amplius refert ita Florentine in aliis causis bis iudicatum fuisse & *Caballum sequitur Terr. ad Stat. Pap. in Civilib. rubr. 44. numer. 24. Girolfin. ad Statut. Florentin. lib. 2. rubr. 33. vers. ad dictum Statutum; & Rot. Florentin. in Capisone. Salvatini 9. Martii 1679. & Mantici cum sequentibus seriem Palm. per quas quidem litteras decisionem ita fuit inducitur in hoc*

Tribunali iudicandi consuetudo, ut ab ea recipi amplius non valet; & generaliter, quod Correi debendi, Constitutores, vel huiusmodi principaliter pro altero obligati non sint verè, & proprie fideiussores, vel accessorie obligati, quia non alienæ obligationi accedunt, sed alienam propriam faciunt. *Rot. conf. 45. numer. 49. lib. 1. iuxta quod fuit iudicatum per Senatorem Momis Ferrar. Narr. decis. 261. numer. 3. lib. 2. Rot. Roman. coram Ludov. decis. 564. numer. 23. Felsolin. ad Sord. decis. 208. numer. 25. opinio Azo. de privac. crediti. regul. 9. ampliat. prim. numer. 52. & sequentibus Iustini me Fontanell. decis. 472. & 473. per totas, & Rot. Roman. part. 11. recent. decis. 77. numer. 9. & 10.* Cum itaque Dominus Suardus ob acceptationem dictæ litteræ Cambialis verè, & proprie dici non valeat fideiussor, vel accessorie obligatus, sed principaliter, de nomine proprio in vim propriæ obligationis de constituta pecunia, ut pluribus citatis firmari in *meo decis. 53. per totum præsertim numer. 6. de Commercio.* quibus ad modum mirum in modum loquentem *Marquard. de iur. mercator. lib. 3. cap. 21. numer. 49. per totum.* ideo sub d. Statuto Florentino eum oportet non contentum, privilegio hypothecæ ab eo concessio minime fuisse posse concludendum penitus est.

Et quamvis nonnulli ex Doctoribus per me allegati in dict. *discurs. 53.* & qui pariter allegari possunt in contrarium, acceptantes huiusmodi litteras, seu Tractas ex modo eorum loquendi pro fideiussoribus habuisse videantur, tamen eos improprie, & tam modo loquutos fuisse propter aliquos juris effectus, in quibus Constitutores, sive acceptatores litterarum Cambialis dissimiles non sunt fideiussoribus, appositè advertunt *Rot. Episcop. dispensat. fideiuss. cap. 92. numer. 11. Caldas Perrey. de emptio. & vendit. cap. 32. numer. 6. vers. Ex quibus, Mant. de fideiussor. cap. 9. numer. 3. & 12. 16. & Adam. de tacit. rom. 2. lib. 16. tit. 1. numer. 40. & tit. 6. numer. 5.* nam aliis se opponunt veriori, & committunt hodie receptæ opinioni tenenti eos non esse verè fideiussores, sed Constitutores, ut præter per me plene manu allegatos in *d. meo decis. 53. affirmant Du Roy de Arte Liter. Camb. cap. 8. numer. 1. Franck. instit. iur. Cambial. lib. 1. sect. 3. numer. 1. & 17. Jean Phoussen les Loix, & les coutumes du Change cap. 10. numer. 26. & sequentibus, Marquard. de iur. Mercat. lib. 3. cap. 11. numer. 49. per totum. Armetzan. decis. 66. numer. 11. & sequentibus; quos equalem in pluribus etiam essentibus didicisse, vel distinguere à fideiussoribus plene docent *Episcop. Rot. capite 92. numer. 1. usque ad 12. Mant. de fideiussor. cap. 4. numer. 4. & sequentibus, Schloffer. lib. 2. tit. 1. quest. 9. quest. 4. per totum, citatis ab Olen de Cess. tit. 5. quest. 4. numer. 20. in fin. Herzig. de fideiussor. capite 27. numer. 84. cum sequentibus part. 1. Terr. de Camb. disp. 2. quest. 16. à numer. 56. usque ad 74. Alderij. de symbolis. contrall. tit. 4. cap. 8. numer. 12. ite Caldas Perrey. de emptio. & vendit. cap. 32. numer. 3. & seq. Mant. de tacit. & ambig. lib. 16. tit. 1. numer. 4. & inter cetera, quia principaliter in vim propriæ obligationis de constituta pecunia remanent obligati erga nos, quibus se debitorum constituerunt per Doctores supra citatos; quod procul omni dubio procedit in acceptationibus litterarum Cambialis, quia ob præcipuum fidem, quam homines habere solent in Campiorum promissione, de stylo & consuetudine universalis Mercatorum introductum est, quod ab huiusmodi Constitutoribus, per litterarum necnon Cambialium acceptationem effectus, nulla penitus exceptio opponi possit, quamvis de iure communi aliquam ad instar fideiussorum illis competere probaretur, ut conveniunt tradunt *Episcop. Rot. fideiuss. disp. cap. 92. fere per totum. Armetzan. decis. 66. numer. 18. Terr. de Camb. disp. 2. quest. 16. à numer. 56. ad 74. Marquard. de iur. mercat. lib. 3. cap. 11. numer. 49. Du Roy de Arte Literar. Camb. capite 8. numer. 1. Franck. instit. iur. Cambial. lib. 1. sect. 3. numer. 1. & 17. Jean Phoussen. ex Hollandiæ. in Gallican traditus les loix, & les coutumes du Change cap. 10. numer. 26. & sequentibus, Savary le paraisit. Negocians lib. 3. cap. 6. & 9. hinc Nos cum aliis allegatis in *disc. 53. numer. 7. vers. Nos multi de Commercio.* Stylus enim & consuetudo universalis Mercatorum sicuti jam, ut omisit generalibus speciem per me traditis in *meo tractatu de Commercio* & ita***

de in *Commissa Testibus*, in puncto Cambiorum, cum aliis citatis affirmat *Roc. de litteris camb. notab. 64. mones. 175. 176. & 177.*

- Et quavis per hanc universalem Mercatorum consuetudinem diversis penitus efficientem huiusmodi Consuetudines à fideiussoribus, vel accessoriis obligatis omnia evulsi in casu nostro dispositio, nihilominus adhuc recentis terminis iura communis in multis merchan-
 10 Consuetudines, quae more potius scholastico ad acumen ingenium, quam ad practica veritatis indagacionem per Dominum Advocatum D. Suardi replicabatur, quod nempe illa communis DD. opinio denegans acceptatorem litterarum Cambialis esse fideiussorem, ex eodem iuris principio, quo suum fatigat intentionem probare, expugnatur, & contrarij Quoniam admissio illius principio, vel fundamenti, scilicet quod huiusmodi acceptor sit Confutator, ex eodem ipso statim percipitur illum esse fideiussorem, quia in iure
 11 Confutator, & fideiussor pariterantur per textum expressum, & manifestum in *Leg. fin. Cod. de consensu pecun.* ex quo argumento participationi à dicto textu deducto legem novam pariterantur Hispanie dispositionem, non posse per creditorem ex intervallo cessacionem fieri fideiussori, qui simpliciter solva, locum etiam habere in Confutatoribus arbitratum fuit *Felician. de conf. lib. 3. cap. 3. num. 7. quia, ut ille subdit, non est novum in iure, legem novam disponentem quoad unum ex acquirentis locum habere in altero per textum ibi ab eo allegatos.*

- Quasquidem argumentum illud à participatione procedit, si participatio inter fideiussores, & Confutatores de iure facta fuerit generaliter, & per modum regule, secus verò si facta fuerit secundum quid, scilicet ob aliquem tantum effectum, nam in casu isto factum omnino esset, quod dispositio per novam legem emanata quoad unum ex acquirentis, ad alterum extendatur, ut docet distinguunt *Crot. in leg. si consensu numer. 2. ff. sol. matrim. Dist. de regul. iuris regul. 439. vers. Tertio fallit. Mascard. de general. stat. interpret. concl. 4. numer. 200. Everard. in loc. argument. legal. loco à ratione legis numer. 52. Eugen. conf. 49. num. 39. lib. 1. Roland. à Valle conf. 27. numer. 27. lib. 1. & cum pluribus citatis. Barbos. exim. 14. numer. 4. Cum igitur participatio in d. leg. fin. non appareat universaliter, & per modum regule, nova dispositio statim Florentini conceditur privilegium hypothecae fideiussoribus, vel accessoriis obligatis ampliari non valet ad confutatores, praesentem in acceptatoribus litterarum Casu, qui in pluribus essentialiter differant à fideiussoribus, ut videmus supra.*

- Quod autem dicta l. final. universaliter, & per modum regule Confutatores fideiussoribus non equiparet, sed quoad unum tantum effectum, de facili ab ejus lectura desumitur; Nam ibi textus extendit dispositionis beneficium, alias concessum ex Divi Hadriani Epistola pluribus fideiussoribus, ad plures Confutatores, quare in hoc tantum Confutatoris dici debet fideiussoribus equiparantur.

- Alii verò tenent in *Auth. de duobus velis promiss. inter novell. transmiss. 99. alias collat. 7. tit. 9. in princip. & in Auth. de fideiuss. & mandat. 4. Quod invenit in hoc qui ad hoc item ab Informantibus pro Domino Suardo allegabatur, nobis pariter visum sunt eorum intentionem nullatenus comprobare, quoadquidem (omisso quod dicta novella 99. multum mentem facit de Confutatoribus) cum illa facultas extendat beneficium divisionis, aliis pluribus fideiussoribus eligendum, ad duos, vel plures res promittentes, eodem potius quoad istam multas responsis species data dicta leg. finalis *Cod. de consensu pecun.* Alter verò textus in *Auth. de fideiussor. 4. Quod autem in fin. ibi facit ad rem, quia solum agit de beneficio concessio debitoris dandi in solvendum ejus bona creatori suo, quando non possit debitor solvere in pecunia, nec non de modo à creditore servando in recipienda satisfactioe sui crediti in bonis debitoris, à quo tamen beneficio, & modo excludit Argentarios, et eos quos disponit servari debere rigorem aliarum legum. Et quatenus unquam dici possit quod exceptio hanc Argentariarum referri etiam deberet ad praecedentes paragraphos dictae *Auth.* ubi loquitur de beneficio exequutionis concessio fideiussoribus, mandatoribus, & aliis**

accessoriis obligatis, ita ut Argentarii (qui erant quidam mensarii, seu nummularii auctoritate publica creati, & ideo fidem apud omnes ad instar publici Tabellionis habentes) tamquam persone exceptae ab aliis mandatoribus, & fideiussoribus in regula inclusis, cessare deberent episcopi naturae, & indolis, cuius sunt fideiussores, & alii accessorii obligati, cum exceptio debeat esse de regula ex vulgari iuribus, adhuc non perciperetur, neque percipi valet, quid ad rem nostram facere possit dicta *Authent. dispositio*, quia admissio etiam quod Argentarii tamquam excepti debeat esse de natura aliorum, qui sum in regula, nil aliud in recto modo arguendi inferri potest, nisi quod praedictus textus loquatur de Argentariis, qui accessorie se obligassent ad aliquos favorem, nempe in modum fideiussoris, vel mandatoris, & huiusmodi, prout de facto sic exprimit ibi glossa in eadem *Authent. verbo moderno*, non verò de illis Argentariis, ut falsis ex adverso supponitur, qui se in forma constituti obligassent, & ideo optime advertit *Roc. Episcop. d. cap. 92. n. 11. in fin. ex praedicto textu, & glossa non posse contrarium probari.*

Ex his quavis suis colligunt, quantum aberravit *Felicianus* in contrarium supra laudatus, utrum non omnino allegare *Oleum de conf. tit. 5. quest. 6. n. 10. in fin.* ubi adversus opinionem dicti Feliciani stare dicitur Schifordeterum laud agentem de materia.

Deveniendi modo ad alium materiam cedendum aliorum per dictum D. Suardum propositum, tam pariter utpote insubstantem rejicimus.

Etenim licet verior, & receptior sit in iure opinio, quod creditor modum fideiussoris vel accessorii obligato, verum tamen Correo, aut cuiuslibet alii principaliter, & insolidum obligato, qui pro altero, ad quem verò spectat negotium, solvens, teneatur etiam contra se omnia iura, & actiones cedere, quando cessio ex necessitate, & non ex voluntate facienda est *De Franch. decis. 260. & ibi Adhuc antiqui, & moderni, Olea de conf. tit. 5. quest. 2. Iurisper. Scherrius de iur. offenda. part. 2. cap. 2. per totum, Merlin. de pignori. lib. 4. quest. 70. Arias de Meja var. lib. 1. cap. 23. Capell. Laur. decis. 33. & ibi Giffius, & Mansfeld. Addit. Rot. Roman. vtrum Merlin. decis. 512. Card. de Luc. de credit. diff. 9.*

Tamen si bona debitoris reperirentur penes creditorem habentem alia iura antea hypothecaria, aut equalia illis, quae per eum cedenda sunt fideiussori, vel Correo solvens, tunc in sui praedictum, seu contra bona per se posita, vel loco pignoris detenta, creditor confessionem facere non tenetur, ut per totum in l. 2. *Cod. de fideiuss. contrarium commensur opinionem sine limitat. vel declarat. Socini. Senior conf. 206. num. 7. vers. Superius, & alius casus lib. 1. cui communiter adherent in hac parte, secus in aliis De Franch. dill. decis. 208. numer. 7. vers. Et novissim. Stat. de Comm. c. 2. gloss. 5. num. 89. vers. Verum, & hoc extenso Romana Imprescriptio ubi post extensam obligationem creditores ad cedendum etiam iura contra se, ita immediate subdit. *Perus & hoc extenso non modica indagari explicatione. Nam Nigofani. d. monbr. 2. part. 3. sub numer. 31. & 32. quest. 4. officio adaptare Deuti Confutator, & Additio ad illud Confutator, & Vincent. De Franch. decis. 260. num. 1. & seq. videntur in ea resideat differentia, ut extenso procedat, quando bona debitoris sunt quod ipsum debitor vel alium, sed si sint quod Creditorem cedentem. Card. de Luc. de credit. diff. 7. num. 11. cujus verba transcripsit Alter de Luc. in *facile, conf. quest. 27. numer. 4. & 5. Olea de conf. tit. 5. quest. 2. num. 6. vers. Quod procedere.* Et vera ratio est, quae deducitur ex dicto textu in l. 2. ex quo maior pars praedictorum Doctorum non eundem tradit, quod creditur non teneat quoad bona à se posita, vel pro pignore detenta, sed equalia facere fideiussorem, vel Corream solventem; non quidem altera ex suo proprio Marte assignata à Cardine. de Luc. loco citato, ubi dicit, quod creditor non tenetur in tali casu actionem contra se cedere, non quia tunc cesset obligatio tendendi, sed quia praesupposita etiam cessante illa operativa non remanet quoad bona per eum posita ratione potioritatis, quae, daturus tunc casus, competit reo, & possessori, quae ratio quippe Card. de Luc. non est absolute vera, quia iuxta**

veriorum, ac receptiorum Doctorum Sententiam Reus, & possessor in parare causae procedentes ab eodem fonte, vel origine nullam habet potestatem erga alios Creditores, vel Consoles, vel Coheredes, & huiusmodi, sed tenetur in bonis etiam à se possessis illorum contentum pati, locus si paritas conditionis, vel gradus ex diversis causis ostendat, ut late firmavi in meo disc. 120. num. 1. & seq. de Commere.

Cum itaque in casu nostro Dominus de Sera ultra solutionem ad computum dicte lunae Cambii sui iam factam, & alteram faciendam à dicto Domino Suardo pro omnimoda illius extinctione, adhuc pro residuo remaneat creditor cum Hypotheca in notabili summa dicti Domini Ducis, simulque possideat iura dicte annuae pensionis, non tenetur contra se quoad dicta iura annuae pensionis actiones hypothecarias credere d. Dom. Suardo, ideoque exceptionem credendum per eum proponendam iure magis rejiciendam fore arbitrari sumus.

Præterea vero ponderanda fuit, quod antea consuevit, & stylo universali Mercatorum, cujus supra meminimus, nulla penitus valeat per acceptorem litteræ Cambii oppositæ exceptio, licet efficit realis, & in iure potissima, ut exceptio non numeratæ pecunie, seu valoris litteræ cambii non solui, aut non adimplementi, & huiusmodi, ut late firmavi in disc. 53. numer. 7. 8. 9. de Commercio, & in Cambiis illustratis cap. 3. numer. 78. & alibi cum pluribus auctoritatibus ibi citatis, & aliis adductis supra in §. Et quomodo vers. quia ob præsumptum, quibus etiam addi possunt de Marin. ad Reverter. decif. 431. numer. 3. Marquard. de iur. mercat. lib. 3. cap. 11. numer. 49. per text. & sic eo minus exceptio credendum, quæ in iure est minoris ponderis.

ARGUMENTUM.

Acceptans tenetur irreparabiliter Litteras à se acceptatas perfolvere Procuratori, qui tamen Scribens, aut Remittens creditor sit, absque eo quod ab Acceptante opponi possit Scribenti exceptio non numeratæ pecunie, aut alia quolibet: Quod procedit etiam si post Acceptationem secum fuerit scribentis decollatio.

Ex brevitate temporis absque aliis conjecturis, & præsumptionibus non deducitur proxima, aut occulta Mercatoris decollatio, qui decollatus, nec proximus decollatio dici potest, quando communiter in Foro habetur pro idoneo. Traditur regula proximam, aut latentem Mercatoris decollationem cognoscendi.

SUMMARIA.

1. Littera Cambii acceptata habens executionem paratam, & num. 31.
Neque hoc executio retardari potest exceptionibus aliorum indagum requiritibus n. 32.
2. Acceptans Litteras Cambii tenetur eas subito perfolvere Procuratori absque aliqua turbida exceptione, & n. 30.
3. Quod tamen procedit quando Presens est Creditor Scribens, aut Remittens n. 28. 29.
4. Acceptans præsumitur accepisse Litteras sub certa conditione, si scribens erat idem solutio. Mandatum datum a scribente, cessat, & intelligitur revocatum, si sequatur scribentis decollatio, & num. 3.
5. Acceptans non tenetur Litteras perfolvere, si de tempore acceptationis, aut antea secuta fuerit scribentis decollatio, & n. 31.
6. Contrarium vero procedit, quando Scribentis decollatio sequatur post litterarum acceptationem, num. 7. & 34.
7. Affertur ratio num. 2. & seq.
8. Acceptans fit solvitur Scribenti, quando hic non est Creditor Acceptantis.
9. Fideiussor non liberatur, quomodo sequatur metu naturalis, aut Civili Debitoris principalis.
10. Acceptans non tenetur Litteras perfolvere, quando

de tempore sua acceptationis scribens in proximo statu decollationis reperitur.

11. Decollatio ab Allegante concluditur perinde est.

12. Decollatio longas preparationes habere solet.

13. Mercator dicitur in statu proxima, aut latente decollationis solum in casu, quo ceperit in Foro extinctionem amittere, quomodo jamdum idem solutio non efficit.

14. Decollatio proxima non deducitur ex sola tempore brevitate, & n. 17. & seq. & n. 38.

15. Sed requiritur etiam cancellatio, & falsi circumstantie num. 16.

16. Scribens, aut Mercator non dicitur in statu proxima decollationis, quando epi. Tralle ab alio Mercatoribus acceptatur & numer. 20. & numer. 36. & 37.

17. Et si publice, & palem negotietur 35.

18. Et si ex mercis ab aliis Mercatoribus credatur, numer. 39.

19. Non in his casibus non dicitur extinctionem amisisse num. 31.

20. Mercator non dicitur proxima decollationis, quando in Foro reperitur ab aliquo suo Correspondenti & n. 23. 38. 39. & 40.

21. Decollatio proxima probari debet alibiis percursum tempus, in quo talis decollatio deservatur.

22. Acceptans tenetur Litteras perfolvere, quando casus novus, & imprevistus deducit causam decollationis scribentis.

23. Perito elicto ab Iudice pro sui animi infirmitate, & ejus relationi fides adhibenda est.

24. Præcipue quando relatio falsa est audientibus paribus, & ipsa non contradicuntur n. 27.

25. Acceptans opponere non potest Procuratori litterarum, quod litterarum pretium perfolvum non fuerit scribenti a remittente, nec alia qualibet exceptio per Acceptantem obijci valet.

26. Declara tamen hoc procedit, quando Presens fuerit vices Tertiis, videlicet quando est Creditor, aut habuit litteras ex causa, que titulo acceptæ d. num. 29. & num. 30.

Regata Litterarum Cambii.

Lunæ 4. Aprilis 1718.

Coram R. P. D.

ROVAULT DE GAMACHES.

E T

DISCURSUS CLII.

Litteræ Cambiales ducatorum 845. à Joanne Antonio Mazzolino Mercatore Veneto die 17. Julii Anno 1713. scriptæ Carolo Josepho Blanchino Urbis Mercatori cum ordine illas solvendi Ignatio de Candidis pariter in Urbe Negotiatori, pro totidem cambiatis cum Laurentio Grifono alio Veneto Mercatore, acceptatæ fuerant à dicto Blanchino die 3. Mensis sequentis Augusti. Postmodum verò cedente die solutionis per lapsum temporis, quem Mercatores vocant a se venire, cum eandem valorem ille solvere detrectaverit (sub obtentu decollationis Mazzolini scribentis), coactus perinde fuit Ignatius in Iudicium vocare præsum Blanchinonem, contra quem mandatum exequitum vid. Audi. C. de Creditibus relaxari obtinuit, ut promissam solutionem dictorum ducatorum 845. impleret, quod inspecta illius validitate, & iustitia exequendum esse hodie Domini respondetur.

Iustitia namque dicti mandati, quæ sola impugnabatur, evidens, & aperta redditur ex eo, quod Blanchinus acceptandis huiusmodi litterarum, ratione publici commercii paratam habentes executionem Recl. conf. 304. numer. 4. lib. 5. Gravian. discip. forens. cap. 369. numer. 23. Scaec. de Commere. & camb. §. 7. gloss. 5. numer. 4. Rot. coram Mercatoribus, decif. 562. num. 2. coram Emerix Jun. decif. 664. numer. 1. periode est, ac si per solemnem stipulationem se se obligasset. Ideoque posthabitis exceptionibus quibuscunque altiorum indagum requiritibus, ad illarum solutionem compellendus est, L. quo enim primo, ibique gloss. & Rot. forens. rat. habet. Riga in L. admodum numer. 128. ff. de iur. Egi. Paris. conf. 47. num. 15. lib. 1. Tur. de

in Camb. diff. 2. quæst. 16. numer. 19. Rot. post Zaneb. de obligat. Generali. decif. 7. num. 2. coram San. m. m. Alexand. VIII. decif. 118. num. 6. & in recent. decif. 345. num. 1. part. 3.

3 Nec obesse potest decotio Mazzoleni Scribenis, propter quatenus resoluta dicebatur Blanchini obligatio, necum ex defectu consensu, quin acceptatione dictorum litterarum ab illo expressum non perfumitur, nisi sub ea tacita conditione, quatenus nempe Mazzolenus esset specus revelationis idoneus, qualem iusta ignorantia deceperat credidit Franc. Roci. respons. 20. numer. 14. lib. 1. Genua de script. privat. lib. 3. numer. 78. tit. de liter. camb. Cassil. contr. jur. lib. 4. cap. 39. num. 11. Gait. de credit. tit. 3. cap. 7. num. 2395. Rot. in recent. decif. 219. num. 1. part. 15. Verum etiam ex defectu mandati de solvendo in literis Cambii contenti Merlin. Fignaselli. contr. forens. contr. 2. cap. 11. numer. 11. Rot. decif. 18. numer. 7. ad organ. Card. de Luc. de asser. illud quippe per Mandatum, seu Scribenis decotioem, ipso iure sublatum censetur Carleval. de iudic. lib. 1. tit. 3. disputat. 6. numer. 37. Rot. diff. per Solvelli. 94. num. 24. tom. 1. Samoliat. contr. 27. & contrav. 169. tit. oblique num. 11.

4 Etiam decotio Mazzoleni, qui literas scriptas, effecere quidem potuisset, quod Blanchini adstringendum non esset ad solvendum perficiendum ob deficientiam eius consensu, & mandati, si illa prior in tempore fuisset acceptatione ab ipso facta, quibus terminis procedunt auctoritates in objectione allegata, & probata etiam Card. de Luc. diff. 35. numer. 4. de Cambii Rot. coram Corrin. decif. 3336. numer. 2. & seqq. At cum eandem litterarum acceptatio legatur facta die 3. Mensis Augusti; Mazzolenus vero non nisi die 8. ejusdem Mensis decessit, aliter plane dicendum est, eo quod obligatio Acceptantis iam perfecta, & legitime contracta, dissolvi nequit ex functione decotioem Scribenis principis debitoris, juxta doctrinam Salicet. in L. final. ff. ad Consulu. Macedon., quam communiter sequuntur Roci. respons. 12. num. 5. respons. 17. numer. 1. lib. 1. Caput. Litter. consular. 43. numer. 10. & seq. Senec. de commerc. & camb. §. 1. gloss. 5. quæst. 11. numer. 329. Amat. resolut. 47. numer. 20. & seqq. Card. de Luc. de camb. diff. 20. numer. 2. & diff. 25. numer. 6. Reverendiss. D. meus Ansheld. Decanus de Comm. & Altercat. diff. 3. numer. 4. & diff. 4. num. 3. Franck. decif. 393. per rat. Rota coram Emeria Jun. decif. 663. numer. 3.

5 Et jure, meritoque, tum quia illa reputatur casus fortuitus fupervenit natura eadem damno acceptantis Carleval. de iudic. lib. 1. tit. 3. disputat. 6. numer. 35. de Merin. resolut. 258. per tot. lib. 1. Tum etiam quia quocumque Acceptans litteras Cambii, ut in present. evenit, non repetitur debitor Scribenis, illi per acceptationem evadit illius Fideiussor, juxta Gloss. in authent. de fideiussor. §. final. verb. Argentariusum; Vincent. de Franck. dista decif. 303. numer. 3. Rot. in recent. decif. 219. num. 5. part. 15. Fideiussor autem ab obligatione sua solvendi non remanet morte, sive naturali, sive civili principali decedente, qualis in jure existimatur decedat Auth. progreus Cod. de fideiussor. Anna conf. 82. numer. 6. Gait. de credit. cap. 2. tit. 3. num. 2424. & num. 2431. Rot. respons. 4. num. 21. Reverendiss. Ansheld. de commerc. & merc. diff. 3. num. 4. Urcel. decif. 14. numer. 1. Rot. post diff. 21. Pandat. decif. 2. num. 2.

6 Minusque officio, quod pro evitanda solutione litterarum Cambii, non semper necessaria sit formalis decotio Scribenis, quæ præstat illarum acceptationem, sed sufficit decotio etiam latens secum ferens mutationem status persone jam imminuentis, & proximam decotioem postmodum decessit Cassil. contrav. jur. lib. 4. cap. 59. numer. 36. & 37. Rot. coram Dimezz. Jun. dec. 940. num. 3. & 4. in recent. dec. 345. num. 5. part. 3. dec. 219. num. 11. part. 15. & in Benenien. litterarum Cambii 26. Junii 1693. §. Si quidem; coram Malvel.

7 Nam cum decotioem, ab Allegante ceteroquin concludenter probante Strace. de Decot. part. 2. numer. 184. Rota coram Coccin. decif. 2041. numer. 4. coram Dimezz. decif. 8. num. 8. in se longas habere solent præparaciones Adenald. conf. 109. num. 9. lib. 2.

8 Rot. Jarnen. decif. 148. num. 4. in fine, hinc non alia licet decotio, & deterioratio Datoris litterarum admittitur ad effectum liberandi Acceptantem ab obligatione re integra suscepta, nisi illa, quæ eadem Datori omnem ademerit fidem in Foro aliorum Mercatorum, & formalis decotioem acquiescit, ne alias sub isto prætextu indatur publica negotiatio, & commercium, ut observans Card. de Luc. de Camb. diff. 25. numer. 8. Reverendiss. D. meus Ansheld. d. diff. 3. numer. 5. vers. diximus in felle, & seq. Gratian. dispertat. Forens. caput. 931. numer. 19. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. art. 1. num. 29. & 30. Rot. coram Coccin. decif. 41. numer. 4.

9 Talem autem, tantamque fuisse decotioem status Mazzoleni, tempore, quo Blanchinus illius litteras Cambiales acceptavit, frustra desumi consuebat, quæ brevitate temporis quatuor, vel quinque dierum, quæ inter acceptationem, & dictam formalem illius decotioem intercessit, quia breve tempus decotioem proximum, tamen junctis aliis facti circumstantiis argumentum esse possit decotioem Scribenis prius latens, ex traditis per Rot. decif. 219. num. 1. & seqq. part. 15. recentior. & in diffinitione casu, de undecim nempe diebus Roci. respons. legal. metab. 37. num. 11. & seqq. post rem. 2. de quindem diebus idem Roci. respons. 10. num. 18. tom. 2. de mensis Card. de Luc. de Regal. diff. 115. numer. 11. & de duobus mensibus Tandat. resolut. civil. 73. num. 4. Illam tamen in casu de quo agitur, minime præstet; Rei enim hæc non ex tempore duxit, sed ut dictum est, ex communi affirmatione, quam Mercator in Foro retinet, utendi præcipue est, quæ tantum abest, quod latens hanc, & inevitabilem decotioem Mazzoleni evincat, ut potius illam penitus excludat; idæque namque 12. ejusdem mensis Julii Anni 1715. alia littere cambiales Mazzoleni in quantitate futorum 1302. acceptatæ fuerunt a Joanne Antonio Matosio Mercatore Janensis; Idemque tunc temporis pro idoneo, & integro fidei Notario ab ipso reputatus ex animadversu per Roci. in L. f. ventri. §. in bonis. ff. de priv. credit. Sord. conf. 528. numer. 38. lib. 4. Strace. in tract. de mercat. tit. de decot. part. 2. in princip. Gratian. dispertat. forens. cap. 591. num. 19. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. num. 29. & 30.

10 Præterea Franciscus Patre & Crivete Bergomi, ubi Negotium Secid exercebat, die 29. & 31. diebus Mensis Julii Anni 1715. ingenuum pecuniarum summam Venetis misit eidem Mazzolenio filio solvendum per litteras occupatas a villa; Et denique Benardinus Millesius æque solus in eodem Foro negotiator, die quoque ultima dicti mensis Julii, & de fructu ansequum hic in Urbe à Blanchino acceptaretur controversæ litteræ Mazzoleni, immo dedit ipsi Mazzolenio scuta bimille, & sexcenta monetæ Venetæ, & nihilominus quoties illius nomen, & facultates incommuni affirmatione re vera collabefcente incipesset, tum adeo labefacta sustinet, ut ope nulla ejus decotio evitari possit, dubio procul neque Franciscus Patre, & multo minus Millesius adeo considerabiles summas eidem credidissent, per ea quæ tradunt Strace. in tractat. de Camb. §. 2. gloss. 5. num. 408. vers. aut decotio, Rot. cor. Dimezz. Jun. decif. 940. num. 4.

11 Ut etiam nullo numero habentis sunt secretæ communicationes, & sermones facti a dicto Mazzolenio, & ab ejus Patre cum Millesio, & Laurentio Reza, quibus apparuerunt trepidationes decotioem illius Mazzoleni non longe post secute. Quoniam si ex illis idem Mazzolenus exclusus non fuit ex publico Foro, & Cetero Mercatorum, imò verò ab ipso Millesio, & ab aliis communiter pro idoneo habebatur, ut ostendunt recentia facta verbis poenitentia, non est profecto cur jure decotio, aut proximæ decotioem emendanda foret, ut tradit Card. de Luc. de Camb. diff. 25. num. 8. ex validæ ratione, quia Mercator non semper retinere eandem uniformem statum, ita ut si aliqua illi accidit, ex quibus per alios melius informatos conjici, aut suspicari queat futura decotio, vice autem versa in generalis opinione bonum nomen retinere, in hoc consistit, ratio publici commercii non patitur, quod idem dicantur civitate stornui, ut postquam Card. de Luc. de Camb. tit. diff. 25. num. 8. & sequitur Reverendiss. D. meus Ansheld. Decanus diff. 4. num. 19. & seqq.

supp. de commerc. & mercat. Rot. ad unan. Cordin. de Luca de Camb. discurs. 18. numer. 13. & decis. 19. numer. 9.

24. Que cum ita sint, vis illis fieri non potest à Blanchino in duplihi instrumentum protestationis contra litteras Cambii Mazzoleni, aut in Epistolis ab eo scriptis quibuscumque Urbis Hebreis: Primum enim dictis instrumentis, utpote factum Venetiis ante patefactum illius decoctionem, certe non officiat *Reverendiss. D. meus Ansaldo de Commere. & Mercat. discurs. 82. numer. 30.* Aliud vero ad rem non pertinet, cum celebrantur fidei Mediolani adversus litteras Mazzoleni Patrie, diversam rationem bancariam, & in diverso loco exercendis, de cujus pariter imminenti decoctione cum loquuntur nonnulli ex testibus adductis, confundi ille nequit cum Mazzoleni fidei, de quo *fistemo, ad Text. in L. Papinianus ff. de minor. Epistola* denum dicti Mazzoleni solum probant illius decoctionem referendam non esse ad prædictam aliquam causam, ex qua illa inevitabiliter sequuta fuerit, sed casui proptus inopinato tribuendam ex eo, quod Personæ, quibus illa consideratur, & quarum possidit fretus, gravibus de se subsecutus usus, ipsius spem, fidemque seleserant, ut in eisdem epistolis conquisitur: Quando verò casus novus, non prævisus, im-
25. mediocrem casum præbuit decoctioni, tunc ea non antica, solutio litterarum Cambii ab Acceptante promissa, dubio procul implenda est, ut advertit *Cord. de Luca de Camb. disc. 25. numer. 11.*

- Itaque omnia, etiam per se spectata, remississima sint, & pro publici commercii utilitate omniā servanda, potiori jure procedunt in prædicti, qui Ignavius erat in quantitate eorum 1340, 87, liquidus creditus
26. Grisoni, cum quo controversæ litteræ Mazzoleni cambiate fuerunt, ut resultat Petrius negotiator ab A. C. de Gentilibus pro sui animi instructione, & veritate alleganda elocans, cui proinde deferendum esse monet *Rot. respons. legat. tit. de litter. Camb. notab. 64. n. 166. Rot. eorum Coccia, decis. 2103. numer. 4. eorum Emeriz. Jun. decis. 39. numer. 1. & decis. 474. numer. 6.* Maxime quia adversus illius relationem
27. auditus pluries Partibus, editam, reclamatum non fuit, *Rota eorum Aderici, decis. 42. numer. 3. & eorum Benincasa decis. 362. numer. 7.*
28. Quomodo si dictus Ignavius considerati nequeat tanquam simplex negotiorum gestor, titulo dumtaxat ministeriali, vel lucrativo, executionem dictarum litterarum Cambii doctorum 845, perfecturus in gratiam Mazzoleni scribens, ut Grisoni Cambiantis pecunias, sed rem propriam, & tuto verè oneroso agere dicatur, petendo à Blanchino acceptare solutionem valoris earundem litterarum, hæc in hypothesi ista, ab illo denegari nequit *Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. numer. 2583. Cord. de Luca de Credito, discurs. 163. numer. 2. & 7. de Camb. in supplement. part. 2. discurs. 33. numer. 2. & 3. Reverendiss. D. meus Ansaldo, discurs. 5. numer. 26. de Commere. & Mercat.*

- Parvique refert Mazzolenum ex mandato Savini alterius Campofiori scriptis præstare litteras Cambii, ut nempe statuti temporibus obtineret relaxationem solutionis per ipsam faciendam litterarum ei dictarum ab eodem Savino: Unde inferrebat contra formam mandati deigere siaden nequiverit Blanchino dictas litteras solvendas Ignatio, ex quo nondum cessaret dies solutionis litterarum Savini, illamque Mazzolenus non impleverat, nec deinde unquam implevit. Quippe
29. neutra ex his exceptionibus Blanchius se tueri potest, quia de illis nulli memio fit in dictis litteris: Atque etiam quia respectu Ignatii, utpote terti, & favoreis causam onerosam, nullus esset momenti potest absolutam eandem litterarum acceptationem, juxta notatam per *Bald. in L. frustra numer. 2. Cod. de agn. numer. pecun. Tur. de Camb. discurs. 2. quest. 16. numer. 13. Reverend. decis. 431. in fine duque Aderici, numer. 3. Rot. post Consilium ad Statut. Urb. decis. 58. numer. 7.*

Sequitur Decisio præcedentis confirmatoria.

Die 17. Junii 1730.

CORAM EODEM.

C. Onofrio Carolo Josepho Blanchino, aliisque suis Confortibus nova Audientis, adversus decisionem dicti 4. Aprilis 1718: à me editam, qua firmatum fuit, litteras Cambiales doctorum 845, à Joanne Antonio Mazzoleno Mercatore Veneto die 27. Julii Anni 1715, scriptas dicto Blanchino, cum ordine illas solvendi Ignatio de Candidis hic in Urbe, pro totidem cambiantibus cum Laurencio Grifono, solvendas esse ab eodem Blanchino, ex quo ab eo, die 3. Mensis sequentis Augusti acceptæ fuerunt, prout hac de causa R. P. D. de Gentilibus A. C. Locumtenens mandatum executionis contra eundem relaxaverat in releta quantitate doctorum 845. Postmodum Causa hæc, licet semel, atque iterum sine resolutione proposita fuerit, hodie tamen, vocatit ad suffragium præstantium quorundam, & facto ex Dominis post consensum Turanum, responsum habui pro jam dictis.

Iterum enim animadvertendum fuit, Blanchinum per acceptationem dictarum litterarum Mazzoleni paratam executionem habentem, obligatum efficere remanuisse ad illarum solutionem implendam *Salieri, in L. filius familias la 2. ff. ad Senat. consult. Macedon. Bart. in L. qui cum primo ibique gloss. ff. rem ratam habens. Ripa in l. admodum numer. 138. ff. de Jur. Fidei. Paris. consil. 47. numer. 15. lib. 1. Scac. de Commere. & Camb. 3. 2. gloss. 9. numer. 7. Carluval. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 6. num. 35. Ansaldo, de Commere. & Mercat. discurs. 4. numer. 3. Rot. eorum Emeriz. Jun. dec. 663. numer. 1. contra quippe illas acceptatas habent executionem paratam *Bald. consil. 354. numer. 4. lib. 5. Tur. de Camb. discurs. 2. quest. 16. numer. 16. Gratian. discurs. Forens. cap. 569. numer. 23. minime retardandum, exceptionibus requirentibus alioquin indagantem Bart. in l. si Titius vers. & ff. lex de consil. person. Cord. de Luca de Camb. disc. 22. numer. 2. Rot. eorum San. Mena. Alex. VIII. dec. 118. numer. 6.**

Abique eo quod ipse Blanchinus se tueri possit exceptione latens, & præparatæ decoctionis Mazzoleni trahentis dictas litteras, quatuor potest illarum acceptationem sequi: Nam, ut sub hoc obtentu retardari possit solutio litterarum Cambii jam acceptatarum, decoctio subsequuta, referenda omnino est ad prædictam aliquam Causam: ex qua tandem inevitabiliter processerit *Ansaldo, de Commere. & Mercat. disc. 4. numer. 17. Cord. de Luca de Camb. disc. 25. n. 8.* Alioquin enim, si immediate causæ tribui queat, puta alicui casui inopinato supervenienti, cui Negotiatori per se expulso esse advertum *Gratian. discurs. Forens. cap. 391. numer. 21. Mayf. consil. 497. numer. 1. & Non enim, publicum commercium penitus turbaretur ut proloquatur Cord. de Luca disc. cit. numer. 11.* Quod autem immediatam causam dederit decoctioni Mazzoleni casus inopinatus, colligitur ex eo, quod ille, ad ultimam penè usque horam, communi omnium opinionione, integre fidei, & idoneus habitus fuit, dum semper, ut amplè testatur plures Mercatores Veneti, in Foro veritatem cum pluribus publicè, & palam contraxit: Iste quidem, ut Bernardinus Milesius pariter negotiator Venetus, die ultima Mensis Julii, & singulorum sanquam hic in Urbe à Blanchino acceptarentur litteræ, de quibus agitur, ipsi à Mazzoleno directæ, eidem minus deit doctoribus bis mille, & sexcentis monetis Venetæ, & nonnulli die 8. Augusti 1715, quo Foro cessit, desit in eo versari: Pro decocto enim, seu proximo decocto reputari nequit ille, qui non laurat, sed palam negotiando in Foro comparat *Gentian. discurs. forens. cap. 391. numer. 18. & 19. Consilium ad Statut. Urb. ann. 16. artic. 1. numer. 30. & 30. Rota James. decis. 168. per tot.*

Certius verò, quia in externis quoque operibus dicti Mazzoleni nomen, & fama vivebat: Joannes namque Antonius Mazzonus Mercator Januensis acceptavit die 12. Julii ejusdem anni 1715, alias cambiales litteras dicti Mazzoleni scilicet 1304, quo fit, ut

- pro idoneo Mercatore habereur ad tradita per Ripam in l. si veniat. §. de bonis muni. 7. de princip. credit. Sord. confil. 528. num. 38. lib. 4. Stract. in tract. de Comm. tit. de debeat. part. 2. de princip. Gratian. 57 discip. cap. 591. num. 19. cum verisimile non sit, quod, si Mazzoleni nomem, & fides dimissi jamce- pissent, dictus Mercator eas literas acceptasset Card. de Luc. de Camb. disp. 25. numer. 9. ut etiam Fran- ciscus pariter à Civitate Bergensi die 23. & 24. dicti Mensis Julii ingentem pecuniam summatim Venticiis misit, eodem Mazzoleni Filio solventem, & tamen si illam pèrdi deochothum previdisset, nulloque padu- lio à decoctione liberare possentis, dubio procul, hinc informatio propriis pecuniis exponere pratermi- ssisset, ut considerat decisio, quæ revidetur, §. Pre- terea.
58. Frustra verò pro presentibus, & instanti decoctione sustendens, immendebat brevitas temporis quareve- runt, quæ intercessio inter acceptationem litterarum cam- bialium, & formalem decoctionem. Etiam quia fac- tis decoctio, & ex qua causa processerit, non est tem- poris brevitas iustificandum est, sed potius ex com- muni estimatione, & quam dicitur in Foro reineri Masf. conf. 496. numer. 23. in princip. Card. de Luc. de Camb. decisio. m. 7. minus enim communis esti- mationis omnium, & fidei Mazzoleni inclusi valet ex fecerit conatibus Patris cum aliis super timore decoctionis existeret Mazzoleni. Quoniam nullum ali- quodverum mercus in ipso, quod ex illis Maz- zolenis relictis non fuit à parit Mercatorum Carali- de Luc. de Camb. tit. disp. 25. num. 8. Idemque dicen- dum est de duabus processationibus altorum literarum ipsius Mazzoleni, Cum hac in re pro decoctione in- videnda, antequam non debeat quid falsitatis ponere per aliquos melius informatos de statu Mazzoleni, quando exteri omnes eam adeoque reputabam; Non censuris velis amittere, & quod una ex dictis processationibus eventus post passum iam dicti Maz- zoleni decoctionem, ut dictum fuit in allegata prete- rita Decisione §. ut etiam, & seq. 10 quia preterea fir- mat §. fletur omnia Cunctis titulo oneroso, pe- tere solutionem valores dictarum literarum Cambiali- um; Ideoque Blanchinus nec tam ad eam omnino com- pellendus est Galb. de tradit. cap. 2. tit. 7. num. 232. Card. de Luc. de credit. disp. 163. sub n. 2. & m. 7. & de camb. disp. 33. num. 2. & §. Anselm. disp. 2. n. 38. & disp. 3. num. 16.

ARGUMENTUM.

Probatio solutionis per Debitorem facta ex quibus habeatur, & an sufficiat extrajudicialis Confessio Creditoris facta absente parte. Quando constat de debito creato in scriptis, an requiratur quod solutio probetur à Debitore per publicam scripturam, ve Instrumentum, vel Testes debeant esse rogati ad audiendam Confessionem Creditoris extrajudicialiter fa- cientes se à Debitore aliquid recepisse. Testis singularis, Contrarius, & inhabilis ple- ne probat, quando aliunde adminiculatur.

S U M M A R I U M.

- 1 Confessio extrajudicialis, licet facta absente parte, plenum probationis gradum constituit, si re- dat ad liberandum debitorem.
- 2 Singularitas testium adminiculativa etiam admi- nitur in Confessione extrajudiciali.
- 3 Testes singulares, si sint adminiculati, admi- nitur ad probandum, & non.
- 4 Possessio habita prestatur ex titulo preambulo.
- 5 Testis, quomodo de Creditore deponat, & ta- men fuerit alterius testis adminiculo absente aliqno deponentis, habetur ac si esset cum dicto Teste conjunctus.
- 6 Testis licet de Creditore deponat, efficacissimum tamen semper adminiculum præbet.
- 7 Contrarius Testium, quando versatur circa ac-

- cidentalibus, non admittit fidem substantialem cum de- positum.
- 9 Paupertas non detrahit fidem Testis, quando alias sit persona honesta vice.
 - 10 Testis semper præstatur honesta vice, nisi in con- trarium probetur.
 - 11 Testis defensus suppletur ex numero majori Testium & ex adminiculis concurrentibus.
 - 12 Unicus Testis plene probat, quando est aliunde ad- miniculatus.
 - 13 Confessio extrajudicialis facta absente parte non attenditur, quando constet de debita infor- matione, nam tunc ad probandum solutionem re- quiruntur æquivalentes scriptura Creditoris, vel Testis ad audiendam Confessionem rogati.
 - Contrarium verum num. 14. & seq.
 - 15 Confessio solutiois licet per Testes non rogatos præ- stat, valida est, si adminiculis fulcitur.
 - Nisi passum sit per contrahentes, quod in debiti cancellationem, seu solutionem conficiatur pu- blica scriptura vel Instrumentum n. 16.
 - 17 Inverisimilitudo non attenditur, concurrentibus in contrarium coincidentibus probationibus.
 - 18 Falsitas Instrumenti non arguit falsitatem con- trahentis.

Pars Solutionis.

DECISIO AUTHORIS.

ET

DISCURSUS CLIII.

Super unico punto nobis ex benignissimo Sui Re- gis Celsitudinis Rescripto ad decidendum commis- so, an nempè placeat, & legitime constet ex Testium depositionibus primo loco productis per D. Equitem Procerem Franciscum Pellicium de quibusdam quæstio- nibus solutionibus, quas ipse in compositionem ejus majoris de- biti ex Cambiis contractis quondam Dom. Lucae Blan- conum creati sui facile præcedebat; Non demum post rem ad trutinem expentam affirmative in favo- rem dicti Dom. Prioris pronuntiandum fore existimus.

Moti ad ista iudicandum, quæ per depositiones D. Domini Doctoris Classi, & Perri Antonii Masi le- gisime examinatorum, atque inter se contentum de loco, & tempore facti superius constat de confes- sione dictarum solutionem per Dom. Julium Bianconum fecerit, ac hæc demum dicto quondam Lucae coram iisdem Testibus emanata, quæ licet sit confessio extra- judicialis, absente Parte facta, tamen cum ea non tendat ad obligandum, sed ad liberandum debitorem, sive ad pacificandum veritatem solutionum jam fa- ctarum, plenum probationis gradum in utroque ca- su etiam de jure civili constituit, ut pleribus citatis latissime firmant Paul. Rub. in suis resol. prædite, cap. 23. à numer. 114. ad 118. Argel. de Confess. lib. 1. quest. 8. limit. 5. & limit. 8. numer. 1. & seq. ac num. 20.

Eoque magis attenta altera depositione Dom. Josii Maris Morronis attestantis pariter de simili confes- sione alio tempore facta per dictum D. Julium Blan- conum, qui Testis, licet singularis, tamen non mi- norem probationem facit, quam si esset contentus de loco, & tempore cum aliis doctus Testibus, nam illius singularitas non versatur super onere facto, vel acta non reventibili, sed super confessione solutionis semper multiplicabili quocunque tempore per credi- torem, & sic de singularitate cumulativa, & non ob- stativa, ut punctualiter tradunt infiniti relati per Argel. de Confess. lib. 1. quest. 8. limit. 1. numer. 16. Rota decis. 87. numer. 4. part. 6. recentior. & eam Emeric. decis. 1010. numer. 3. & decis. 1061. numer. 6. & in Reversaten. Salviani 4. Decembris 1713. §. Ruber. etiam coram Crispo, & Rota coram Ubaldo decis. 118. numer. 7. part. 1. Sin mi- nus negari non possit, quod dicta singularitas alie- rius Testis cumulativa non sit forte, & validissimum adminiculum ad corroborandam aliorum Testium de- positionem Rot. Roman. dista decis. 87. numer. 3. part. 6.

part. 6. & decis. 35. numer. 6. 7. & 8. & decis. 197. numer. 10. 11. & 12. part. 7. recent. & coram Emritz d. dec. 1076. numer. 3. & 1061. n. 6. & in d. Ravennaten. Salviani 4. Decemb. loco citato.

Addo insuper per alio convincentissimo adumbrato, quoniam fuisse in probationis genere isomorpho factio ejusdem D. Julii Bianconi creditoris, qui ultionem, & ex proprio more usque de anno 1710. super dictis creditis cambiariis quandam transactionem, seu compositionem suis valde prejudicalem, & damnosam ab eo suscripsit omnibus, & mandavit dicto D. Equiti Priori Pofchio, a quo fuit pariter acceptata, ex hoc enim magis conveniens, & elucet veritas dictae confessionis; Nam non ex alio motivo dicta ultionem transactionem oblatio adeo prejudicialis non videretur fuisse facta, nisi quia vere agnovit dictus D. Julius ex occultis, vel recordis operis in aliquo Libro, seu Scrittafacto D. Luca Testatoris ejus Featris dictas paritatis fuisse jam solutas, ut patet de tali motivo habito per dictum D. Bianconem in oblatione praedictae compositionis, seu transactionis deponere dicti tres Testes, & primo idem Canus ad interrog. 7. ubi sola fuit de, che nel mio Studio il Sig. Giulio Bianconi alla mia presenza, ed alla presenza di mio Padre, e di Piero Antonio Masi disse, e confessò, che lui aveva passato la Scritta di transazione con il Signor Prior Francesco Pofchio, perchè aveva riconosciuto che tutti i pagamenti contenuti nella Scritta del 1703. (inter quas solutiones erant adnotatae etiam summae, de quibus modo solutio contenditur) erano quelli veri, e fatti fatti dal Signor Prior Pofchio; detto Sig. Bianconi disse ancora, che i detti pagamenti gli aveva ricevuti dal figlio, e scartafasci lasciati da Luca Bianconi suo Fratello, idemque melius repetit ad interrog. 8. & 11. & latius super capitulo 1. ubi, «ffer la verità, come fino l'anno 1710. Giulio Bianconi si serviva di Procuratore della sua, nome del Dottore Gino Ciani mio Padre nelle Liti, che esso aveva coll' Illustrissimo Signor Prior Francesco Pofchio, e scartafasci nella Scritta di detto mio Padre il distretto della Capitulazione, e della transazione seguita fra detti Colitiganti, et. e dopo firmata il detto Giulio Bianconi disse a mio Padre alla mia presenza, che il pagamento sopraffatto nella Scritta del 1703. erano veramente tutti veri, e fatti dal detto Signor Prior, come in essa vengono enunciat, e disse detto Giulio superio di certe da diverse notizie, e ricordi lasciati dal suo già Luca suo fratello, et. & ibi «e per abbreviarlo tutte le dette aveva proposto al detto Signor Prior la detta transazione, il tutto il medesimo Giulio Bianconi disse in quel tempo nel mio Studio, e di mio Padre alla mia presenza, o alla presenza ancora di Piero Antonio Masi, che venne in mio Studio, assieme con il detto Sig. Bianconi.

Idemque proptus in substantia deponit Petrus Antonius Masi alter Testis concessus super interrog. 7. 8. & 9. & super Capitulo, nec non similiter Dom. Julius Maria Morrona testis singularis super alia commissis confessione alio tempore per Dom. Bianconem facta ad interrog. 5. ubi, «che mi trovai un giorno dell'anno 1719. in circa nello Studio del Signor Dottor Lorenzo Barretti Procuratore in quel tempo del detto Bianconi, e mio ancora, dove era il detto Giulio Bianconi fuit, che detto Bianconi disse al Signor Dottor Lorenzo Barretti, ed alla mia presenza, che aveva proposto la transazione della Cappella al detto Signor Prior Pofchio, che aveva riconosciuto, che i pagamenti, et. erano tutti veri, e fatti dal predetto Signor Prior Pofchio, & idem super Capitulo.

Pro altero etiam admodum non mediocri momenti considerandum depositio Dom. Equitis Bayulivi Angeli Amerighi Roncioni, qui attestat, quod dictus D. Luca Bianconi ei confessus fuit habuisse quandam Margaritarum lineam appretiatam pro suis ducentum quadraginta in compunam ejus crediti, & hac summa est una de illis modo conseroveris, & quamvis postea sub inferiori parte fuit exsumis et quadam animi sui scrupulositate subita, e mi pare, che mi disse in pagamento per detta summa, antequam nihil illi relevat, quia fuisse, quod dictus Lucas confessus fuisse recepit dictam lineam Margaritarum pro dicto pretio; nam sicuti videtur similes praestantibus magni

creditum Cambiarii, de jure praesumitur, quod ille dictam lineam Margaritarum recepit in compunam dicti ejus crediti ad lae tradita per Rot. Roman. decis. 19. numer. 2. part. 15. recent. Salgad. Labyrinth. credit. libr. 3. cap. 2. a numer. 87. usque ad 93. & Rot. post Pofchio de maculata decis. 473. numer. 6. & Novae Commert. decis. 31. numer. 7. & alibi; Antea praestant altera attestatio Petri Antonii Masi super interrog. 8. 12. 13. & super Capitulo, quibus locis ipse pro certo deponit, quod dictus Lucas Bianconi ei fassus fuit habuisse dictam lineam Margaritarum in solutionem pro pretio scutorum 240. ad compunam dicti ejus Crediti, ex hac enim depositione suppletur altera D. Roncioni, licet de creditibus tamen deponere super hac circumstantia ita, & taliter, quod praesumi debet, ac si esset super dicta circumstantia concessus cum dicto Masi, ut perbelle firmat Franc. Palm. conf. 82. numer. 16. 17. praecipue cum dicta circumstantia non percutiat substantiam actus receptionis dictae lineae Margaritarum, sed tantum qualitates, non semper cum recepit Dom. Bianconem in solutionem, & non solverit ipse pretium dicto Equiti Pofchio; Ultra quam quod Testes licet etiam de creditibus deponant, tamen efficacissimum semper praestet administrum Ludovici, decis. 427. numer. 5. Et quatenus etiam omnes testes praedicti exceptione singularitatis laborarent, quod negatur, antequam concurrentibus praedicti administrum plene probarent Rot. coram Amerli. decis. 176. numer. 6. & Rot. per. 6. decis. 87. n. 3. Angeli. d. e. 7. lib. 2. numer. 37.

Neque in nihilo obstat visus aliqua praesentia varietas, seu contrarietas interdictis praedictis, quoniam cum ea optime conciliantur in facta per Informantes pro D. Priore Pofchio, ut ex facti sumario, verum etiam quia talis varietas, vel contrarietas cum veritate circa accidentalibus tantum, nihil admodum fidei eorum in substantia depositionis supereminet, & ideo nullatenus de jure attendenda Rot. coram Ludovici. decis. 331. numer. 29. & decis. 558. numer. 8. & 9. 10. & decis. 248. numer. 13. & decis. 347. numer. 9. & 10. & coram Emritz. jun. decis. 1010. numer. 4. & decis. 1061. numer. 6. 7. & in d. Ravennaten. 4. Decemb. 1713. coram Crispo.

Minimeque pariter obstat ingenti alia exceptio personalis, quae dabatur contra dictum Masianum et causa summe ejus paupertatis, quia omisso, quod illa in facto conclusio non erat probata, ea non detrahatur fidem Velli, quando alias sit persona honesta vire, Rot. Rom. dec. 101. numer. 5. & melius, ac latius d. 9. decis. 175. numer. 14. & per. par. 12. rec. & semper Testis praesumitur honestus vel probatus vire, si de mala illius vita, & conditione conclusio non confiter, et prosequitur eadem Rot. d. decis. 101. numer. 6. 7. 10. part. 12.

Ceterum haec exceptio, vel quicunque alius defectus nihil pariter relevat, quia suppletur ex numero majori Testium, & administrum supra recensitis contentibus in casu nostro, ut advertit d. dec. 175. n. 19. parte 12. & plenissime Rot. nostrae Florentinae in Libanus. penultimae, seu mandati 31. Martii 1724. 5. Primieramente, & 5. in secundo luogo, comente & Rot. post Zach. quest. medic. Legal. decis. 76. numer. 17.

Et quatenus etiam in casu nostro non adesset nisi unusquisque Testis omni exceptione major, tamen administrum ex aliis Testibus licet aliquam exceptionem patiens, vel ex aliis administrum, ac praesumptionibus supra ponderatis, plene probatur, quod in omni materia procedente firmavit Rot. coram Ludovici. decis. 247. numer. 6. 7. & Rot. per. Palm. Nep. dec. 450. n. 22. item 5.

Abique eo quod hujusmodi propositionem veritati obstat minime valet distinctio per Informantes pro D. Biancono allata, & neminem per eos significata, quod nimirum confessio extrajudicialis absente Parte facta non meretur de jure attendi, quando constat, prout in casu nostro, de debito creato in scriptis, quo casu ad probandum solutionem, vel requiritur equivalent scriptura creditoris, vel Testis ad audientiam dictam confessionem rogati, ut per tenent in auctor. regali Cod. de testibus desumpta ex auctor. de testib. 5. Et licet tradunt de sententibus, & Mascard.

de probat. confect. 372. numer. 23. Ferriat. de testib. quod. 42. numer. 147. Angel. de Confess. lib. 2. quod. Testib. 2. numer. 29.

Quandoquidem, quicquid sit, an dicta conclusio etiam in abstracto sumpta amplius in praxi servare, ut si legat eam in re criminali. Censet. verbo confessor. lib. 12. n. 14. in fin. illa non procedit in casu nostro, cum quia nostra conclusio, licet per Testes non rogata probata, validissima est facta admodum, et declaratur idem ex adverso relatus. Angel. de Confess. lib. 2. n. 17. cum pluribus ab eo citatis, tum quia dicta conclusio intelligenda est, quando in scriptis ita fuit celebrata contra minus, vel Causam, ut non solum de creatione debiti per talem scriptum appareat, verum etiam solutio de pacto, seu contraventione, quod in debiti cancellatione, seu solutione confirmatur publica scriptura, vel publicum instrumentum, alias ad hunc effectum, de quo agitur, dici non potest constare in scriptis de debito, ut opinio in puncto declarat. Affili. dec. 103. n. 4. & late cum pluribus citatis idem Angel. de Confess. quod. lib. limit. 8. n. 10. b. Si videmus obviat, ideo cum de huiusmodi pacto non constet in nostris speciebus, illa non est casui nostro applicabilis.

Denique, non obstant nonnullae inverisimilitudines ex adverso deducit contra predictas solutiones, & preferunt, quod apparet etiam ex quadam apocrypha anni 1703. subscripta a dicto q. D. Luca Biancono, quae fuit alias tanquam de falsitate suspecta a Iudice rejecta.

Nam quoad inverisimilitudines altera facit, aliter respondentes datus in facto per DD. Informantes pro dicto D. Equite Posche, replicatur fuit eis nullatenus esse attendendas concurrentibus in contrarium tot validioribus, imo conclusionibus probationibus per testes super veritate dictarum solommum superimposita per dictum D. Equitem Poschem, ut supra deprobatum fuit, per quas suffocatur, & in pulverem reducitur predictae sique sunt contrarie invicem similitudines, ut punctualiter considerat Rot. Rem. coram Ludovici. dec. 247. n. 1. 2. 3. & seq. & Rot. cor. Caprera dec. 212. n. 20. lib. 2. Quo vero ad apocrypha anni 1703. ponderatum fuit nihil omnino referre, quod ipsa tanquam suspecta pro falsa haberi debeant ac debeat (cujus inveniuntur tamen coram nobis fuisse canon) cum in ea continentur, nempe solutiones predictae, modo aliunde probatae fuerint, ut videmus per alias indubitatas probationes, nam facili vire potest, quod continens sit falsum, contentum vero verissimum, & reale, ut in facto probatur licet in aliquota scriptura falsa concessit, sed postea per Testes comprobati, adversa Roland. affili. conf. 43. n. 14. & 15. lib. 3. nec non etiam in consimilibus omnino terminis late tradit. Nostr. conf. 609. nu. 22. cum plurib. seqq. & Non ad Stat. Jure de Decret. a Senat. impetr. §. 3. verb. huius omnia. num. 20. fol. 53.

ARGUMENTUM.

Stante Statuto prohibente rem communem immobiliem posse alienari nisi in Consortem, an sufficiat rem fuisse alienatam in Consortem, etiam ex minima parte, ita ut illa retrahi, vel avocari nequeat a Consorte ex majori parte. Declaratur Theorica Baldi in l. 1. r. num. 4. C. de com. for. Mennaffi.

Statutum Florentinum concedens retrahum vicino, vel Consorti, procedit solum in vero vicino, ac Consorti majores confines habente.

Præventio quando pradiationem tribuat vicino in materia retrahus.

S U M M A R I U M.

1. J. & R. retrahus competit vicino, vel Consorti habenti majorem, ac digniores confines, & non aliter.

2. Quando procedit etiam Statutum concedens retrahum

alteri Jure Retractus confertur, per vicino num. 2. & 16.

3. Lex una, seu Statutum declarat aliud.

4. Alienatio rei communis facta in minima parte Consortem impugnat nequit a Consortibus majorem partem habentibus, & n. 6.

5. Declara tamen hoc procedere, quando Statutum simpliciter prohibet alienationem fieri non posse extra Consortem, & Secus vero si Statutum precoriarum disponat, quod ante alienationem requiratur vicinus, vel Consortis, tunc retrahum concedatur, tunc appellations confertur, vel vicini quibus, qui pro majori parte coheredes numer. 7.

6. Afferitur ratio differentiae inter unum, & alterum Casum num. 8.

7. Prohibitis simpliciter alienandi extra familiam non impeditur, quoniam alienandi fieri, valent etiam in remotione de familia.

8. Secus vero si extra prohibitionem appareat de ratione aliquem contrarium perferendum, tunc solum admittuntur fidei ceteri de familia secundum ordinem primogenituræ num. 10.

9. Statutum Florentinum concedens retrahum vicino, ac Consorti intelligitur de vicino, ac Consorti per majorem, ac latiores confines.

10. Communis opinio non dicitur illa, quæ summi Jure delicta, licet eam sequi fuerint incommuni delicta.

11. Confessio indicandi non inducit in Sententia, & decisionibus errorum.

12. Index scire debet illam opinionem, quam Dilectus ex his promoverit.

13. Communis opinio illa dicitur, quæ melioribus rationibus fundatur, quam majori numero Dilectorum.

14. Alienatio rei communis fieri potest in minima parte, Consortem, quando illi Confesit est per participationem Domini, & n. 16.

15. Hoc tamen non procedit in terminis Statuti retrahum concedentis vicino, obviat tamen coheredem num. 17.

16. Consorte etiam in minima parte potest retrahum.

17. Ratio dispositionis principaliter attendi debet, & sub ipsa omnes Casus ipsi adprobabiles intelliguntur comprehendere.

18. Vinculum gradus Materni est irregulare in causa Statuti vocantis ad Successorem Fratres, vel Agnatos.

19. Retractus de Jure non datur ratione consensualem propriam.

20. In Acquisitio idem Judicium servandum est.

21. Statutum affirmativum quando disponit, quod retrahus competat vicino, vel Consorti, seu per præferendum est, quæ ex majori parte Consortis, vel vicinis apparet.

22. Præventio pradiationem tribuit vicino in materia retrahus, si Jure concurrentium fuerit pars, non vero quando qui prævenit est de Jure superior, ac majores confines habet, tunc eam præventio nihil operatur & n. num. 27.

23. Creditori consensu nulla præventio, ac significatio optulatur pro præjudicium Consortis, seu vicini ad retrahum primo loco vocati.

Florentina Retractus.

D I S C U R S U S CLIV.

IN Causa Retractus condamnatus domus per DD. de Scaletis adversus D. Abbatem de Nero incommuni, DD. meos Auditoribus de Comitibus, & de Viciis, & mihi ad eam decidendam commissa, per DD. unanimiter resolutum fuit dictis DD. de Scaletis per retrahendum dictam domum, a dicto Domino Abbate non emptam, competere. Verum quia non fuit super dicta Causa extenta decisio, sequiturque a pluribus Coratibus de hujus nostre resolutionis ratione pluribus per alios DD. Auditores antea judicata contraria requiritur fin, ideo solidissima fundamens, ex quibus modo censuerunt DD. aliter judicare non Curare in præfatis. Discursus palam facere proposui.

Quoniam

Quemadmodum enim in concursu majoris Confortis, sup. vicini, rursus agitur de retractu intentato post venditionem rei immobilis factam gloriis minus vicini, vel conforti, ille semper praesertendus est, adeo minus vicinus, vel conforti in concursu vicinioris, vel majoris confortis tanquam extraneus intelligi debet per Statutum exclusivum ista, cum in casu nostro Dominum DD. de Sclaris locum majorem, ac lauiorem maronem ex pluribus istius lateris coherentem cum dono retractanda habere constaret, quoniam alterum dominum D. Abbatis de Naro, ipsam DD. de Sclaris ius ad dictam domum à dicto Abbate de Naro retractandam suis competentibus et competitis, & consequere, ut concorditer firmant Gratian. cap. 326. num. 2. cap. 346. 1. n. 4. & cap. 745. num. 19. & cap. 874. n. 20. Confessio ad Stat. Urb. adnot. 24. nu. 206. & 377. & seq. Castald. consil. 267. n. 1. & seq. Corradin. de Jur. Prelat. q. 14. n. 25. & seq. Ep. Rec. disp. 161. n. 1. & 2. & disp. 162. n. 1. & Cahall. consil. 137. n. 3. lib. 1. Sabot. ref. 68. num. 12. & seq. Cynoch. discept. 29. n. 18. & 24. Zanol. ad Stat. Favent. lib. 6. rubr. 15. numer. 45. Baldus. tit. de Prelat. dec. 6. num. 26. & in Calasina Retrall. 28. Januarii 1718. n. 2. & seq. cor. D. Aud. Calderoni Perer. dec. 24. n. 4. & 15. vers. *de contra*, & optime Rot. Janen. in Jan. Retrall. 28. Januarii 1704. 5. Ultraquam quod cor. Nocio.

Quae sanè iura concessio locum sibi etiam vindicat ad terminos nostri Status Florentini concordentis simpliciter ius Retrallus conforti, aut vicini, & ratio est, quia cum Statutum passivam interpretationem recipiat à iure, intelligi debet, ut in concursu semper praesertatur illi, qui majorem introitus coherentem habet Rot. nostr. lib. maiorem. 25. à 359. 5. Et primo, 5. Et idem, & lib. 106. à 215. & recentius Lib. 321. à 247. 5. Attamen cor. bon. mem. Farfeto Jun. & superius in Calasina Retrallus 28. Januarii 1718. cor. D. Aud. Calderoni n. 5. cum seq. quod ipsum prius confirmavit Rot. penes Alonaz. dec. Flor. 24. n. 30. & seq. tamque hoc thesauri concursus retractu sequenti sunt Constant. ad Stat. Urb. adnot. 24. n. 204. Randerf. var. cap. 21. n. 5. & seq. eoquere lato Adelfi, ad consens. Nigrel. par. 13. q. 6. n. 13. Nec non in longe durioribus terminis retractus coactivi ad censum Urbis concessi per legem Ducalem, vulgo del comode edita de anno 1550. eodem Rota cor. Accorfi dec. 79. per tot. quae quidem lex, licet non disponat in nostro casu pennis, attamen ex infectivè ad interpretationem dicti Status iura regulari, quod una lex, seu Statutum aliud debeat Adelfi, de general. flavit. interpret. consil. 2. num. 116. Grat. cap. 336. num. 10. tom. 3. & in similibus omnino terminis Card. de Luc. de Testam. disp. 32. numer. 17.

Farius in casu praesenti ex duplici utraque solidissima ponderatione; Altera quia dictis DD. de Sclaris adimplatur multiplex pariter communio in qualibet domus parte nobiliori, magisque principali, scilicet in toto prospectu, & conignatione utriusque domus à summo ad imum colligae, eadem maronem structura, quae inde prosequitur in amibus saluiss, atque mansionibus magis decentibus per totum tractum introitum iuncto quoque atrio, seu curte DD. de Sclaris, ubi adfuit plura officia, nec non arcus incepti, & secundum artem peritiam perficiendi in domo retractenda. Tot igitur, & magis qualicunque confines indubitanter suppediant praetentionem exclusivè ad alium confortem et unica tantum parte laterali, & cum domus longe minus decenti, cuius maxime pars interivit per usum Remissae, vel ad decretem habitationis usum, 4. minus apta Rot. nostra penes Venturini. decif. 3. numer. 3. & seq. & apud Alonaz. dec. 24. num. 28. & seq. & lib. motu. 71. à 284. & lib. 121. & 249. 5. attamen, cor. bon. mem. Aud. Farfeto Jun. Sabot. ref. 68. n. 21. & seq. Constant. ad Stat. Urb. adnot. 24. n. 203. & seq. Card. de Luc. de servit. disp. 74. n. 18. disp. 96. ex n. 10. Epist. Rec. disp. 362. n. 13. & disp. 162. n. 29. & seq.

Necque praedictis adferri videntur iura theoreticam Rald. in l. 1. num. 4. C. de comm. sero. manumiss. firmatis alienationem rei communis factam in solutis pacis confortem, penumquam posse impugnari ab aliis confortibus, de Comm. Tom. II.

fortibus majorem partem habentibus, quae sunt Theoriae nedum recepta videtur ut ex Bruniell. cons. 76. n. 2. & plenè cons. 72. & cons. 79. fere per tot. Dec. respons. 15. numer. 17. & seq. lib. 4. Fenzan. ad Stat. Urb. cap. 110. Venturini. decif. 3. num. 38. & numer. 41. 5. Alonaz. & Rota Bona. divers. decif. 1139. numer. 3. & seq. Farinell. resp. 108. numer. 1. & 4. Rota. Milan. cap. 162. numer. 34. & seq. Rot. coram Pen. decif. 1114. numer. 2. Constant. ad Stat. Urb. adnot. 24. num. 192. Verum etiam ad speciem Sueti nostri fuit ab eodem Baldus, aliisque Doctoribus adaptata ut ex Decian. d. respons. 15. numer. 11. lib. 4. Tiragueti. de retract. 5. 11. gloss. 6. numer. 11. Ger. Spin. in addit. ad dist. Stat. in vers. quod si principalis cum seq. nec non pluries ex Rota nostrae decisionibus, ut ex lib. motu. 29. à 13. & lib. 33. à 116. & lib. 61. à 264. & lib. 68. à 73. & lib. 76. à 93. lib. 96. à 13. lib. 116. à 611. & apud Venturini. decif. 3. numer. 37. cum seq.

Etenim placuit DD. ex magis inter omnes solida responsione, quod dicta Baldi Theoria locum sibi videtur duntaxat in Statutis prohibentibus simpliciter alienationem immobilium fieri non posse extra confortem. Cum itaque Statutum Florentinum non se continet in his simpliciter terminis prohibitis alienationis extra confortes, sed utique expressè disponit, quod ante alienationem introitus, & requiratur conforti, aut vicinus, rursus retractum absolute concedendo, quod casu sub simplici, & indefinita appellatione confortis vel vicini censè intelligitur à Suetu secundum iuris ordinem invitari; qui pro maiori parte, vel ex pluribus lateribus coherentem, exclusis aliis in eorum concursu pro minori parte adherentibus, ut magistratibus Rot. nostra penes Venturini. decif. 3. numer. 38. & 41. & coram Farfeto Jun. in Florentina Retrallus 30. Aprilis 1700. Francif. Palm. consil. 20. per tot. alique piena manu supra cumulati, & in hoc erunt etiam concordat pro D. Abbate de Naro scribentes. Et ratio differentiae, quae inter unum, & alterum casum versatur, ex eo oritur, quod in primo prohibetur alienationis rei extra confortes, vel vicinos Statutem intendere extraneos excludere, & sic respectu eorum tantum juri communi derogare; sed non respectu confortum, vel vicinorum, circa quos non intelligitur alienare volenti vulnerata libera facultas, quae de jure jpi competit alienandi, in quem de dictis confortibus, vel vicinis jpi placuit, ubi itaque alienatio sequuta fuerit in aliquem ex confortibus vel vicinis, licet ex minori parte, hujusmodi Statuto satisfactum plenè videtur, ut bene notant Auberan. cons. 371. numer. 1. Rot. coram Pen. decif. 1114. numer. 2. & 1157. numer. 1. & Fenzan. ad Statut. Urb. cap. 110. numer. 42. quod sequitur Constant. ad Statut. Urb. adnot. 24. numer. 192. Socus autem in secundo casu, quia cum Statutum non sit in simplici prohibitione, sed utique progressiva disponendo, quod conforti, vel vicinus requiratur, & invenerit ad acquirendum, tunc illa subsecutens expressa vocatio confortum, vel vicinorum debet intelligi secundum ordinem juri, ut nuncup qui ex maiori parte est conforti, vel vicinus praesertatur, ut per antecessores supra recentius assensum fuit, & in penultimo Statuti nostro Florentino similis hinc comprobatur Franc. Palm. consil. 20. fere per tot. quem sequitur Rota Janen. in Janen. Retrallus 28. Januarii & 9. Februarii 5. utraque quod coram Nocio, & exemplo quoque prohibitionis alienandi extra familiam, quae si simpliciter concepta fuit non impedit quin alienatio fieri valeat etiam in remotiore de familia per Venturini in l. unum ex familia, & leg. per 5. fratres f. de leg. 2. At si ultra prohibitionem aliquo modo apparet vel expresse, vel tacite de vocalione, fere sinecommisso ad favorem familiae, vel alienus generis personarum, subitas remanet facultas transgrediendi amplius bona in remotiores, sed totum admittendi sunt caveri de familia secundum ordinem promissionis de jure ante vocati, Peregrin. de Fideic. artic. 14. numer. 7. vers. ad fens. Fofar. de subfist. quest. 380. num. 18. questio 716. numer. 5. Belen. Jan. cons. 1. numer. 39. & sequenti de Luca de Fideicommiss. disp. 35. numer. 11. Rota nostra penes Urcol. decif. 22. ex numer. 30. & post Terron. de majora.

maiorat. decif. 20. num. 48. & feq. Rota decif. 429. num. 18. & feq. & num. 23. part. 13. & dec. 435. n. 2. verfi. non obliant par. 14. res. fine poinde fequitur alienum & calu noftro cuque penitus inapplicabilem efle prefatum Baldi, ac conuenit illius fectum Theoricum.

- Ex quo optime quoque colligitur quantum aberraverit Doctores illi, ac Rote noftre decifiones in objecto relata, quae fupponunt cum Baldi, quod Statutum Florentinum, vel aliud forte huic fimile negativè eorum difponat, imò huiusmodi filium Baldi fupponit extra fute ineficacem illius theoricum agnommodari poffe eadem, vel aliis fimili Statuto annuamur, utique pariter quoad noftrem Florentinum de huiusmodi manifefto errore, ac fupposito infulfentia convincunt, melius ad fentum huius Statuti Florentini advenientes, Rota decif. 20. refol. cap. 23. n. 5. & feq. Adelf. ad confect. Nep. par. 12. q. 6. n. 13. Adelf. conf. 90. ex n. 38. De Loti ad Gratian. cap. 742. n. 12. verfi. vicinitas, & eadem Rot. noftre in lib. motu. 25. & 259. fub die 17. Augufti 1564. & lib. 98. & 279. & lib. 21. & 247. in Florent. retrahit 30. Aprilis 1700. cor. Farfetta Jur. quæ decifiones omnes, & doctores tunc ore affirmarunt, quod Statutum Florentinum non paffit alienari poffe rem immobilis in remotionem, vel minus contentum in, concurfu vicinioris, vel magis ex pluribus lateribus confitis, fed illæ admitti debent exclusio penitus remotionis, vel minoris ex parte condone.
- 12 Ubi enim talis error juris vel facti apparet, prout in calu noftro, fruflra quiritur de majore numero decifionum, vel Doctorem qui erroneam fequitur fuerunt opinionem, nam illi, licet effus innumeri, non poffunt illi fingere, five communem opinionem inducere, quæ effit omni jure definita, ut noftre Dec. in cap. 5. dubia de appellat. paulo ante n. 62. verfi. & quia communis, vel contra expectant jura, vel legis aut Statuti difpofitionem ex traditi per Gab. confult. 89. num. 9. Rot. dec. 214. n. 6. par. 16. res. & Rot. Luc. inter retrah. & Dem. Palm. Nep. tom. 1. dec. 51. num. 15. ubi quod ex erroneis decifionibus, vel fententiis criti non poffit aliqua confectio iudicandi in futurum. Idemque melius comprobatur Eminentiffimus, iam pæo dignitate, quam in fcientia legali Card. de Luca de Judo. difp. 33. n. 84. & 85. ubi docet, quod Doctores non funt numerandi enumeratione arithmetica, fed ponderandi, & videndi fi aberrant à jure noftri principis, quia non licet unquam Profefforibus legum ab illis deviare, & ridiculum effit illud opinionem fequeretur non confiderando fi illam Doctores bene finaverint, & ante cum Cyric. contrav. 17. numer. 17. & contr. 118. n. 30. & Rot. dec. 17. n. 4. & 9. par. 7. res. quæ rectit à communi eorum opinione, quæ non invenit rationibus iustitiam, quia communis opinio illa dicitur, quæ fuper melioribus rationibus fundatur, quæ fuper majori numero Doctorem fundamenta collocavit Charlus, contrav. 106. num. 51. Quare pro univerfali documento fcriptum reliquit Seneca novum Magiftr. in cap. 1. de vit. beat. quod nihil magis præfandum cit quam oportet riru fequitur antecedentium gregem, pergeat non quia eundem cit, fed quia iur. dec. nec ad rationem, fed ad fundationem vivit, & aliisque petitis exemplis.
- 16 Monique inter caeteros obliat Benelli. in conf. 76. 78. 79. fcribens in calu Statuti Janen. ad opportunitatem calu pro fuis Clientibus, nam contra eum fuit decifion & pluries in aliis fimilibus calis, quæ Genonæ in curia congreffu, n. in Genon. Retrahit 30. Julii 1696. cor. Serapio 5. finali inter decifiones Baldi fub titulo de prelacione dec. 6. n. 36. & in Genon. Retrahit die 15. & 22. Julii 1700. coram Gaflio inter dec. Baldi. fub rad. cit. & dec. 23. in princip. de melius in Janen. Retrahit 28. Jan. & 9. Februarii 1704. & altera quæ quod cor. Nrcis, & pro toto tempore nunc advectionis in Parisi nuncquid vidi, vel audivi amplius de hoc articulo difponit, fed pacifice contra calu. Benelli. altera opinio femp. a celfis, itaque modo Genue* natus propendens effit eorum opinionem trahere.
- Alia fimpli responsione prefatum Baldi Theoricum decifione custodiendum Informantes pro DD. Scir.

latus; Altera nemp quod ex applicabili tunc fit ad calu Statuti difpofitionem de vero, & proprio Conforter, qui fcilicet obtineat in re domini partem cum aliis communem, eamque, ut dicitur, quæritativam, fce integrale totius, itau influat in omnes, & fingulas portiones fce glebas, puta tertiam, quartam vel millefimam, pæu vere tota hinc alie limites fe coninet inter Baldi, & communiter alie autoritates, quæ in eadem fpecie Statuti Baldum referunt, autiquantur, & fignantes Titus. de retrahit. fignatur. 6. 11. glof. 6. numer. 11. & feq. Ventur. dec. 3. na. 379. Admar. d. dec. 24. n. 11. Gratian. cap. 326. n. 4. & cap. 842. n. 44. & cap. 874. n. 19. & 22. Card. Corradin. de prelac. q. 14. n. 27. Dec. refponf. 15. n. 17. lib. 4. Fattinell. refp. 6. n. 3. lib. 1. Rot. cor. Pen. dec. 1114. & dec. 1159. & par. 4. res. dec. 17. n. 12. & conitum melius hinc Baldi tunc aperit Rota noftre pro parte D. Abbatis de Nemo allegata in lib. motu. 116. & 821. 5. quæ ad effellum, & 5. Pariter, & Clarus in 5. nam omif. n. ubi 1, per hæc verba Baldi autem in d. l. 1. n. 4. Cod. de comm. fce. manu. miff. in calu autoritate omnes alie Doctores fce fundant, loquitur in illo qui habet minorem partem in eadem re, in qua alia majorem habet, quæ tamen minor pars infit in fingulas partes totius rei, itau in quilibet gleba fce latera partem fuam habent, quare Doctores Baldi delirant ampliffime ad illius mentem referendi font, quæ optime declarat Adelin. de contrahit. difp. 371. n. 7. Quinimo hoc idem colligitur ex glosatione ejufdem Baldi fubimiffis facta in d. l. dudum n. 7. C. de contrahit. emp. ubi proprium dictum explicando testatur, quod intelligit, conites per participationem domini, & id facit ad Statutum Florentinum, quæ caveat, quod non liceat alienare domos extra conforterium, illud idem compofit Gratian. d. cap. 326. n. 2. & decido finat. Rot. noftre lib. motu. 17. & 260. lib. 95. & 253. lib. 96. & 12. verfi. nam etiam lib. 109. n. 1. die 17. Julii 1691. & Ger. Spin. in not. ad d. Stat. rubr. 109. conf. conforter.

Vicini calu noftre cum fit valde diverfus, quia non verfacur in confortio, fce participatione domus retrahendæ, fed in fimili communiione minor lateralis fejoagentis domum venditam ab altera, per quam communiione maronem vicinæ lateralis, cum mto communi nullum habet in tota domo confortium, cum de illius dominio non participet in aliqua portione quæritativa, utque cum tota communi, idcirco hinc Baldi delirant loquentem de vero tantum confortio per participationem domini in ipfam re venditæ nullatenus contrarie terminis flantur retrahit concessi vicinis ab iuri intermedii, vel etiam folari coherentiam tradiderunt Rota coram Adelin. decif. 386. numer. 33. & fequenti confortata in decif. 612. numer. 5. & feq. Add. ad Rote. decif. 520. num. 14. Ventur. decif. Fier. 3. numer. 11. & 12. Rot. noftre lib. motu. 71. & 264. 5. poftremo, & lib. motu. 96. & 13. 5. minus obliat verfi. quia refpondeatur, & lib. 116. d. 612. 5. 2. & melius 5. quæ verfi. ad effellum, & lib. 122. & 323. quæ refpondeo. fequentur Urcal. decif. Flor. 18. numer. 37. q. 43. quibus omnibus addendi Cardin. de Lota de fce. difpof. 70. numer. 23. Zan. ad Stat. Faventia lib. 6. rubr. 11. num. 28.

Altera verò quod pendit Baldi Theoricæ non videtur decidere calu conatuf inter plures socios, seu confortes ex inæquibilibus portionibus ad retrahit venientes, fed tantum fimpliter firmare videtur, quod conforti etiam in minima parte poffit raturare, quia minimum trahit ad fe manentem, quod unque verificari poffit non requiritur alio ex majori parte conforter.

Utraque tamen poftrema refponfio non levea DD. pæu videtur difficultatem, idcirco fuper eis omiffo ulteriori examine nihil fuit per DD. conclufum. Nam quoad primam dubitatur, quod licet Baldi loqueretur io calu veri, & proprii conforti per domini participationem, nihilominus illius dogma dæto argumeto pæo identitate rationis procedere poffet etiam in calu impropii conforti per communiione tantum maronem lateralem adherentem domo retrahendæ. In jure etenim fufficit quod eodem modo difpofitionis in uno calu confiderata convertere valeat

aliis ab eo materialiter diverso, cum principaliter attendatur ratio, tunc sub eadem ratione omnes casus ipsi adaptabiles intelligantur comprehendi *Cravert. conf. 183. numer. 3. vbi. alibi foris, & Fufar. de subf. quod. 678. numer. 7. Redempt. conf. 36. numer. 35. & 56. Rota coram Buratt. decis. 253. d. numer. 4. ad numer. 9. Mart. de success. leg. pars. 3. quod. 4. artic. 3. numer. 33. & 34. Mascard. de interpret. stat. conf. 4. numer. 204. & sequenti conf. 5. numer. 27. & 28. Cane. var. cap. 2. numer. 13. 14. & 15. part. 1. Altiagrad. sen. conf. 98. numer. 58. & 59. de lute in dicta Calcestrada tractatus 26. Januarii 1718. numer. 34. 35. 36. coram Dom. Andree Calderone. Etenim si Statuto disponemus, quod res immobilis extra veros consores non alienetur, verum esset, quod consores et minima etiam parte retrahere valeat, quia non minus ipse, quam alter consores ex maxima parte comprehensus dicitur sub dispositione Statuti, ita quoque eadem ratio militare videtur in alio Statuto disponente ne illa alienetur extra vicinos laterales, quia non minus vicinus ex minima parte continetur sub dispositione huiusmodi Statuti, quam alter vicinus lateralis ex maxima parte, ut omnes Doctores in hoc sunt concedentes, sola remanente questione, an in concursu plurium consores, vel vicinorum preferri debeat ex maiori parte consores, aut vicinus alteri minus consores, aut vicino, cuius solutio, ut vidimus, dependet à conceptione verborum, cum qua loquutus fuit Statutus, an nempe per verba prohibitoria tantum, vel per verba affirmativa, siue dispositiva ad favorem vicini.*

22 Et licet in casu proprii consorcii alia considerabilia possit esse ratio, quod nempe propter condominii participationem influentem in totam rem, & in singulas partes, vel globas eiusdem rei locum habeat regula, quod minima pars maximam trahat, tamen id effect penitus irrelevans, sicut est imperpetuum, vel irrelevans vinculum gradus materni in casu Statuti vocantis ad successionem fratres, vel agnatos, ut magisterly in *Favent. successiois 3. Julii 1708. coram R. P. Dom. Alderandino, & Rota Florentina in Florentina successiois 5. ardua, & seq. coram Domino Mariano.*

Nam aut vis huius retractus consistit in sola qualitate consores, itaque præcisa quacunque dispositione Statuti, ob solam participationem influentem in totam rem, retractus locum habere debet in vim prædictæ regulæ, quod minima pars maximam trahat, & tunc hæc specialis ratio militans in consorte vero, & proprio non habet locum in Consorte improprio per coheredentem socium suorum; Aut vero vis sit in Statuto huiusmodi retractum concedente, prout in eodumtaxat fieri debet, quod de iure non datur retractus ratione consorcii, cum proprii, ad hæc traditaque ad societatem per *Episcop. Rev. diffini. fidei. cap. 160. num. 1. 2. 3. 4. & Consuetudin. ad Urb. Statut. adnot. 24. num. 1. & seq. & na. 188. & tunc siue Statutum loquatur de Consores propriis, siue impropriis, nulla exceptio videtur assignabilis ratio differentie, cum in uno quom in alio casu aliud dici debeat, cum in utroque Barzarus retractus ius tribuat, vel eundem operative effectum, ut qui minimam etiam partem, siue in Condominio, siue in coherentia habens maximam trahere valeat. Forsus quia in casu nostro per Statutum Florentinum Consores proprii equiparantur improprio, scilicet tunc prælatione inter eos in concursu, qui sine equiparatione attenta eadem præfata in ceteris iniret ratio, idemque idemque iudicium inter observandum est, Plene per *D. Severat. penes tom. ... dec. fidei. ad Card. de Luc. in resp. 2. edit. in celebris causa de Ritafiliis numer. 222. coram seq. Garb. ad Conferend. Messan. cap. 12. Gloss. 3. num. 12 & 13.**

23 Utia quam quod sensus omnium Doctorum, qui tradiderunt Theorem Baldi procedere in casu Consores veri, & proprii, secus in vicino, non fuit admittendum, quod illa procedat in casu Statuti affirmati-
ve loquens, sed concedens retractum Consores, & statim tali Statuto adfinit plures et inæquali parte Consores, sed eorum finis tantum fuit declinandi illius doctrinam, ut non ferretur casum plurium vicinorum

rum ex inæquali parte concurrentium ad retrahendum rem venditam, super quo ipsi vel scripturam, vel deducunt, quod utique negari non potest, ne viri adeo celebres, & docti de manifesto iuris errore convincantur, cum certum in iure sit, quod ubi Statutum affirmative loquatur in concursu semper præferendum sit, qui ex maiori parte consores appareat, ut tradit *Add. ad eundem Baldi; in d. l. 1. C. de comm. for. mam. l. l. C. in verbo item nota casum, & Rot. infra præf. Venturini. dec. 3. num. 38. & seq. & cor. Favento in Florent. retractus 30. Aprilis 1700. in lib. mor. 123. d. 247. Episcop. Rev. cap. 162. num. 1.*

Quoad alteram responsionem considerant DD. quod Baldus expresse significat casum in terminis, in quibus adfinit plures consores, & postquam firmavit posse rem alienari in eum pariter qui habet minimam partem, respondet objectioni illi falsa de consorte maiorem partem habente, & amplius pro singulari didicimus tenendam moneri; Quare videtur Baldus loqui etiam in concursu maiore consorcii, alias obiectum nimis saperet infirmatum, & quique doctrina pro summo nonnulli tradita, falsa, ne sit ridicula redderetur, cum extra concursum maiore consorcii rationabiliter dubitari non poterat, quod res alienari non possit etiam in maiorem consortem, quod de tunc vero, & legalis scientia Magistro acutissimo dicere nunquam sit permittendum. Idcirco Doctores omnes supra laudati intellexerunt, & quidem recte, Baldus loquutus fuisse in casu concursus plurimorum ex inæquali parte consores, licet male applicaverint eius doctrinam procedentem in casu Statuti negativo, vel prohibitive tantum disponentis ad alia Statuta affirmative invitantes consores, vel vicinos ad retractum.

Hic ita habentibus insinuaretur apparet præventionis refugium, ad quod recurrerant DD. informantes pro dicto Domino Abbate de Nero, tunc ex præcedenti promissione de vendendo, nam pariter ex emptionis potest et falsa, ex qua dicebant eum non esse simplicem integrum.

Etenim omnia nonnullis aliis, quæ ad elidendum huiusmodi obiectum præventionis, non in facto, nam in iure deducuntur pro parte DD. de Scaletis, obvia semper recurrunt, & quidem indubitabilis responsio, quod præoccupantis, siue præventionis conditio vel in petitione, vel in promissione rei vendende, vel etiam in ipsa emptione, ita denum attendibilis sit, ubi cetera iura, vel privilegia concurrentium sunt paria, ut fecit esse, quando, ut in præfati D. Abbate de Nero consores in iure tantum præveniret dictos DD. de Scaletis meliores consores, cum ob condominium in parte dictæ domus retrahenda, quam ob maiorem suorum, & et pluribus lateribus coherentem, quam habent cum eadem domo, ut late probat *Gratian. cap. 745. num. 19. & seq. Cypriac. dispic. 29. num. 25. Zasl. ad Stat. Favent. libr. 6. rubr. 11. numer. 27. Emin. Corradin. de iure prælationis quod. 14. num. 21. Rot. decis. 473. numer. 15. part. 1. divers. Rot. Florent. præf. Venturini decis. 3. num. 47. vbi quæritur est, circa fin. & lib. moris 35. d. 259. 5. Nogue videtur, ibi, quia præventio, & præoccupatio tunc videtur vindicare, quando Pariter repugnant in eodem gradu, qui semel advenit ab uno, vel dictis lateribus, sed quando coheret de dispositione, prout in terminis casus propolus locum habere non potest & in dicta Florentina Retrahitis 30. Aprilis 1700. cor. Favento vbi quod verò & Consuetudin. ad Urb. Statut. adnot. 24. num. 394. & 383. & per eundem latius & seq. Rot. diffini. 161. n. 11. & seq. & disp. 162. num. 29. & seq. & Rot. Jen. in d. Jansen. Retrahitis 28. Jan. 1704. coram Nove in fin. in fin. in fin. super fundo censu competens Creditus consuetudo, cuius favore nulla præventio, ut præfatus opinatur in præjudicium Consores, sui vicini ad retractum Statutarium primo loco vocati, tradiderunt *Cano. de conf. quod. 66. num. 9. Gratian. cap. 866. n. 2. & 3. Cord. Corradin. de prælat. quod. 16. num. 37. & seq. Sabell. resp. 68. num. 26. Consuetudin. ad Urb. Statut. adnot. 24. num. 2. 8. Rot. infra lib. moris 96. d. 334. & super de causa Terra Solis Retrahitis 16. Decembris 1710. cor. Di. And. Benigno in lib. moris 122. & 123.**

ARGUMENTUM.

An unus ex Sociis possit etiam post dissolutam vel finitam Societatem à Debitore communi non solum portionem suam, sed etiam portiones Crediti ad alios Socios spectantes exigere, discutitur, & affirmativè resolvitur cum his tamen declarationibus ad materiam.

Et similiter an teneatur omne id quod exegerit à debitore communi aliis Sociis pro eorum ratis communicare cum suis pariter declarationibus.

Socius exigens præ sua Industria Creditum Sociale difficillimè exactionis non teneatur aliis Sociis totum communicare, sed solum valorem, quem poterat tale Creditum valere.

Creditorum anteriores non avocant à posterioribus Creditum à Debitore alteri cessum, quamvis nondum exactum, quando inter debitorem cessum & Creditores posteriores facta fuit compensatio.

Compensatio facta non licet amplius debitum, vel Creditum semel cum aliquo Creditore, vel Debitore compensatum cum aliis Creditis vel debitis compensare.

Cessio nominum Debitoris rescinditur concurrente lesione ultra dimidiam, quæ tamen excluditur, quando Creditum, vel nomen Debitoris cessum sit difficultis exactionis, nam hoc casu nomen cessum minori pretio valet, quam sit debiti quantitas.

SUMMARIUM.

1 Socius potest exigere à Debitore Societatis non solum portionem suam, sed etiam portiones alterum Sociorum.

2 Quod procedit etiam dissoluta, vel finita Societas. & num. 4.

Et de ratione num. 3.

3 Reprehensæ contrariæ opinio num. 6.

4 Limita si intercesserit inter Socios pactum contrarium, vel aliqui ex Sociis contraxerint.

5 Socius quicquid exigit à Debitore Societatis tenetur aliis Sociis pro eorum ratis communicare, & num. 9. & de Ratione num. 10.

6 Reprehensæ contrariæ opinio.

7 Socius exigens præ sua Industria Creditum Sociale difficillimè exactionis non tenetur aliis Sociis totum communicare, sed solum valorem, quem poterat tale Creditum valere, & numer. 11. & 12.

8 Vel saltem si debitor pro tali exactione aliquod premium num. 15.

9 Empor rei furata non tenetur in revenditionem ejusdem rei restituere lucrum, quod præ sua Industria fecit, sed tantum ipsum illius pretium.

10 Socii non obiciuntur altera capitalia ad eis in Societate posita.

11 Compensatio admissa non valet, nisi admissum debitum, & creditum inter easdem personas recipere videretur.

12 Socius non potest proprium debitum cum credito Sociali compensare.

13 Fallit tamen si sua compensatio dissoluta Societate.

14 Creditorum anteriores avocant à posterioribus nomina debitorum alteri commissa, & n. 23.

15 Fallit si inter Debitorem, & Creditores posteriores facta fuerit compensatio non. seq.

16 Compensatio sine ipsis tunc inter Auctorem, autem ut prædictum Creditorem anteriorem hypothecam habentem.

17 Precipui si Creditor esset sub periculo mittendi proprium creditum num. 32.

18 Creditores Chirographarii non possunt aliam personam mitti contra alium Creditorem, in eam transire bona communis debitoris pro dicto bono accipiendi.

19 Avocari pecunia datur in acquirenti, & non de Titulo quando illa remanet cum eadem annis penes alterum sine causa.

20 Nomen Debitoris cessum avocari potest à Creditore anterioribus, quando non datum fuit in futurum, sed cessum est titulo pignoris tantum, aut simpliciter cessio, nempe pro servando.

21 Creditor hypothecarius super nomine Debitoris cessi præferendus est aliis Creditorebus Chirographariis, & Hypothecariis posterioribus.

22 Hypotheca fœvæ Creditus inducit ad solum definitum bonum factum à Debitore ad eius fœvæ.

23 Pecunia soluta Procuratori Creditore posteriori, si non sit consumpta, avocari potest à primo Creditore.

24 Solutio facta Creditori, postquam ab eo intentatus est Judicii universalis concursus, est nulla, nec Debitor liberatur.

25 Fallit, & voluntas hominis cessare facit legis dispositionem.

26 Precipui quando factum sui hominis dispositio est contraria legis dispositioni n. 32.

27 Compensationi præcedenter facta non potest à partibus aliquod præjudicium inferri.

28 Debitum semel cum aliquo Creditore, vel soluto bono minis, vel ipso jure compensatum, non est amplius cum aliis Creditis compensabile.

29 Debitum cessum non potest regulariter compensari credito, quæ sit superveniens post concessum illius debiti à suo Creditore in alterum factum.

30 Prefertur quando concurrat lesio ultra cessum facta à Cessionario Debitori cesso n. 36.

31 Debitores decelli non possunt propria debita cum suis creditis compensare in præjudicium alterum Creditorem, sed tantum debent in Judicio concurrere.

32 Cessio nominum Debitoris rescindi potest ratione lesionis ultra dimidiam.

33 Nomen debitoris incerte, vel difficultis exactionis multo minus eo quod remanere valet, & vendi, & emi potest.

34 Aliquis non potest singulares intermixtum possessum contra totum singularem succedere, vel Possessorem, in totum dominium rei transferre.

35 Alia, quæ datur ex h. c. de rescind. vendit. non compit adversus tertium rei venditæ possessorem.

36 Venditorem non compit prelatio super rei venditæ, quando habuit fidem de prioris.

37 Precipui si bona fide rei transire in tertium illam personam ex titolo contrario n. 43.

Vicentis Peculiaris.

DISCURSUS CLV.

Uatur mihi propositis dubiis in sensu veritatis respondendo, quod primum indubitatè censuro D. Antonium utrum ex Sociis Rationis olim cantantibus sub nomine Pauli militibus quidem utrius ad respondendum in arca communis dicte Rationis totam, & integram summam Florentinum 50000. pro illam exactam à Camera ejusdem Rationis debitoribus, sed pretium domtaxat, quod valere poterat dictum Creditum Florentinum 50000. de tempore, quo terminata fuit Societas.

Nam licet admissio, quod de jure rite & rectè valeat Sociis à debitoribus socialibus pariter percipi debitas, necesse pro sua portione, sed etiam pro portione ad alios socios spectantes integre exigere, ut fecimus Cyprius, conf. 430. lib. 1. Bar. conf. 95. numer. 1. & seq. Panis. de locat. cap. 36. a. 80. Corson. decis. 11. num. 6. de Loc. de plurali. bon. cap. 49. num. 3. & seq. Concer. ver. resol. lib. 3. cap. 6. a. 204. Ludov. del. Loc. 25. num. 13. & 14. Ansel. de Comm. distr. 98. numer. 3. Heron. de Comm. lib. 12. cap. 3. numer. 35. Rot. decis. 120. numer. 1. part. 13. vñ. & etiam diffinitio Societatis secundum veterem sententiam, cum quia mandatum a

mercatorum inter socios de Jure prescriptum datur
quod negotia capta quousque exactum fuerit omne
id, quod ad Societatem pertinet. *Ret. Gen. decis. 71.*
num. 7. *Capp. Letr. consil. 73.* num. 10. *De Luc.*
de pluralit. homin. d. cap. 49. num. 4. *vers. Melius*
dit. Giord. ad exequendum. Adfas. cap. 1. gloss. 6.
3. num. 27. cum quia socii socius tenentur quicquid à
Debitore communi exegerit alius Socius communicare
iuxta eorum ratam Capitalium, ut mos prohibetur,
quia necesse foret, quod valent integrum, & totum
credendum exigere, alius nequidem posset suam portio-
nem confici, quia impossibile est quod Socius con-
sequatur suam portionem, nisi totum, & integrum
credendum exigat, & sic propter istam consuetudinem
tenentur DD. quod valent Socius etiam dissoluta Socie-
tate totum credendum à communi Debitore exigere, ut
videtur et penes *Cassius. cons. 430.* num. 2. *vers.*
item caritatem, & numer. 3. vers. Tertio sequenter
lib. 1. Pacien. de locat. cap. 36. num. 83. & *seq.*
De Luc. d. cap. 49. num. 4. & *seq. Carac. de locat.*
tit. de re communi num. 46. Carac. decis. 2. num.
12. *vers. id. eadem, & vers. fin. Unde Jo. Giord. ad*
consil. Melius. cap. 1. gloss. 6. numer. 27. in fine
5. nulli addit inter socios pactum in contrarium, vel so-
cios contradicere, & vel intinuerit debitori communi
ne solvat portionem suam alteri socio ad integram
crediti executionem agenti, ut tradunt *Burr. cons. 45.*
lib. 1. Ansaldo. dicto diss. 98. num. 7. & 8. *de com-*
6. *merc. quicquid dixerit Maqon. decis. 105.* num. 3.
& *seq. Felis. de Societ. cap. 30. numer. 34. & 55.*
Ret. de Societ. num. 67. & n. 140. & 141. Cogl. de
Jur. & fall. ignorat. Censor. 1. diffinit. 33. num. 12.
7. *Ansaldo. d. diss. 98.* num. 6. qui auctorant, quod
solum durante Societate socius possit exigere totum
credendum à debitoribus, socius vero est dissoluta. Nec
7. non pariter admisso, quod debet socius quicquid à
debitore exegerit alius Socius pro eorum rata commu-
nicare, ut per totum expressum in l. verum 64. §.
Si cum creder. ff. pro socio, & in l. si quis putans. §.
Sic autem. ff. de Comm. divid. aliqui contra-
dictum *Cassius. d. cons. 430.* sub num. 2. & 3. *lib. 1.*
Rodriguez. de contr. Credit. part. 2. artic. 3. num.
20. *Carac. de locat. part. 3. tit. de re communi*
num. 46. & 47. & decis. 109. num. 31. *Pacien.*
de locat. cap. 36. num. 83. *Francis. decis. 635.*
num. 4. & 5. & post num. 6. §. praedicti non obstan-
tibus, ibique De Luca Add. num. 2. Rot. in recent.
decis. 321. num. 1. & *sed per tot. part. 12. recent.*
Adfas. consil. 302. num. 24. & *ver. Celf. des. 210.*
num. 7. Carac. De Luc. de Credit. diss. 147. num. 2.
8. Nullatenus attenta distinctione tradita per *Felis. diss.*
cap. 30. num. 34. *Carac. d. des. 109.* num. 31. *Rot.*
de Societ. d. numer. 194. & 195. qui id voluerunt
procedere, quando debitor communis, à quo socius
exegit intra suam portionem, non est solvendo, se-
9. cus quando est solvendo, ex quo alter socius valeat
posse modo suam portionem exigere, quia talis dis-
tinctio non est vera, & jure merito relictur per
Cassius. cons. 430. numer. suavis *lib. 1. Pacien. de*
locat. d. cap. 36. num. 84. & *De Luc. de pluralit.*
10. *homin. cap. 49.* num. 6. non solum per text. in l. si
quis putans. §. Si cum autem. ff. de Comm. divid. & alios
concessus adductos per *Cassius.* verum etiam ob ra-
tionem, quia mandatum inter Socios ad invicem de
jure prescriptum datur quousque omnia, & integra
Credita Socialia exorta sint, ut dicta supra per au-
thoritates loci laudatas.

Attamen in casu nostro cum exactio dicte nota-
bilis summa admodum difficilis esset, & per maxi-
mam tantum dicti Antonii industria, necnon benevo-
lentia ministrorum cum summo ejus labore, opera,
& impendio sibi comparata, sequuta foret, non te-
neretur dictus Antonius cum integre conficiis ad co-
mum commodum in executionem communem debi-
torum refundere, sed illius tantum partem, quam
valere posset dictum creditum Florentinum 30000.
ab tempore dissolutione Societatis, ut punctualiter sta-
11. dunt pluribus autoritatibus conceptis *Olta de cess.*
lib. 6. quæst. 20. num. 15. & praeterea *vers. & quous-*
que. Statut. de commerc. §. 1. quæst. 7. part. 2. am-
pliat. 39. num. 82. *vers. intelligi hanc restrictionem,*

& in similibus terminis, quod Socius exactum loci
ab eo sibi partem per suam industriam & labore, nec
non suo pecunio in asportandis mercibus aliquæ pec-
uniae, seu scientia Confociorum ad loca longinqua,
seu inhospita non teneatur communicare alius Sociis.
Joan. de Heredia de commerc. Terrore. lib. 2. cap. 3.
num. 19. Rot. de Societ. Adfas. num. 63. num. 131.
& 132. & similiter in dubitabili casu, quod opus
14. tenentur tempore rei furata restituisse lucrum, quod
per suam industriam fecit in reversione quidem rei,
sed tantum justum illius valorem, firmam, supra *diss.*
123. numer. 9. Aut saltem dicto Antonio pro dicta
15. ejus industria, labore, & opera aliqua congrua recom-
pensatione, vel premium arbitrio Judicis taxandum om-
nino debetur, ut advertimus in nostro *diss. 120.*
num. 16. & 17. de commerc. in quibus comprobatio-
nem modo adductam auctoritatem Adfas. ad Capp.
Letr. decis. 60. num. 30.

Pro resolutione modo secundis dubiis premittendum
est, quod Paulus, sub cujus tamen nomine causatur
Societas, tenetur in solidum erga omnes Creditores
Societatis etiam altera capitale per eum in societate
positum, Antonius vero, & Joannes alii confocii non
tenentur non expendentes, licet teneantur potius in soli-
dum erga eundem Creditores, non tamen tenentur
altera Capitalia ab eis in societate posita, ut inque-
ritur magistrali *cons. 332. Andrieu. tradunt commu-*
niter Pannetier. decis. 505. num. 14. & per tot. &
decis. 506. num. 9. cum *seq. & per tot. Rot. Gen. de*
mercet. decis. 14. num. 132. *Offic. decis. 150.* in *fin.*
Thysse. Jan. in addit. ad decis. 236. Paris. lib. 1. De-
mot. Jan. decis. 402. num. 18. *Rota Romanen. pro Bat-*
duc. ad Ration. sum. 4. decis. 62. Tur. vers. quæst.
sum. 2. trall. 11. de mercet. quæst. 1. numer. 8. Card.
De Luca diss. 87. num. 11. *de credit. Capon. diss. 361.*
num. 11. Merita. de pignori. lib. 2. quæst. 76. per
tot. De Luc. ad Gratian. cap. 379. per tot.

Quo posito, & conficio aliquo dubio, quod quædam
medum Antonius sui Socius non potest remanere
debitus Tanti Creditores dicte Societatis hic summa
Florentinæ 30000. vigore cessionis sibi factæ à Merio,
nisi pro ea portione adeo Antonio tangente super
dictis Florentinæ 30000. unico capitis in dicta Socie-
tate superfluit, ita Tuius compensatio non poterat to-
tam dictum ejus creditum Florentinum 30000. quid
tantum Cessionarius habebat contra Societatem cum
Antonio Creditore in proprio ex aliis causis dicti Ti-
tuli, sed pro ea tantum rata, quæ ad Antonium ubi
Socium spectare poterat super dicta summa Florentinæ
30000. quantum compensatio admitti non valuit nisi
ad constantem debitum, & crediti inter talem perfo-
ras recipere veritatem. *Bertram. de compens. cap. 1.*
quæst. 1. num. 10.

Dux tamem casus id occurrunt objectiones, prima
est quod cum Titius sui Cessionarius Merio sit cre-
ditor Societatis praedictæ, & è contra Antonius in
proprio nomine creditor ejusdem Titii, nequidem locum
esse videtur dicte compensationi pro rata dicte sum-
mae Florentinae 30. mille ad Antonium sui socium
spectante, qui regulariter non potest proprium debi-
tum cum credito sociali compensare, ut alibi in toto
tractatu de commercio firmavi.

Altera, quia cum dictum creditum Florentinum
30. mille, quod habet dictus Titius contra Societa-
tem proveniat ex dicta cessione sibi à Merio facta,
qui postea decessit, adhuc insolventis reperitur, potest
19. illud advocari à Creditore dicti Merii, & inter eos
juxta sententiam graduatorum in iudicio concessis
comatam distribui fecero *Card. de Luc. de cred. diss.*
10. sup. 16. & 17. in Cambisla Instru. cap. 4. n. 30.
Neutraq; tamen ex dictis difficultatibus locum ha-
bet in praesenti casu, non unque prima, quoniam
tempore, quo Titius debitor proprium, quod cum
Antonio habebat, compensare speravit cum credito,
20. quod ille habebat contra Antonium sui socium, So-
cietas erat jam dissoluta *Cassius. decis. Luc. 11.* num.
79. *Bertram. de compens. cap. 3. quæst. 9. num. 7. Gut-*
ierrez. de compens. lib. 2. quæst. 30. numer. 48. cum
alii per Me causis in *decis. 4. n. 7. post meum tractat.*
de Cambisla Instru.

Minusque relevat secunda, quoniam pro indubitato
quantum, quod inter Meretores sit ipsoque compen-

fatío etiam in prædictum Creditorum anteriorum hypothecam habentem factam ac inter eos debitam, de creditum recipere datur, ut ex *Rat. Roman. diff.* 183. num. 3. 4. part. 9. rer. *Raldare. ad Roman. conf.* 36. num. 22. Et Not. plenè *diff.* 21. num. 20. *affirmo fin. de Commercio. & diff.* 4. num. 12. post *trall. no. fin. de Camilla Infrascripto*, & sic cum debuit, quod Titius proprio nomine habebat contra Antonium, fuerit ante decedentem Meruii etiam ipso jure compensatum cum rata dicti crediti sociali Florentinum 30. mille ad dictum Antonium uti unam ex Sociis spectante, non potest amplius locum habere in caso nostro obiecta avocatio dicti crediti, quam præstebant facere creditores Meruii, quia compensatio, & exadio, quoad effectum etiam excludendi avocationem crediti à debitoro alteri cessi à pari procedunt, ut declarant iidemque Doctores in contrarium mox supra citati.

Et abique dubio prædicta compensatio ipso jure in prædictum etiam Creditorum anteriorum habentium hypothecam à lege inducitur, cum Creditor alias romanet sub periculo amittendi propriam credentiam, prout in caso nostro, ubi Titius abique illa compensatio amittit creditum suis cessum à Meruii, ex quo istius creditoris potuisset à dicto Titio illud avocare, ut particulariter advertunt *Rat. diff.* 183. num. 8. 9. 10. part. 9. rer. *Caspar. Affili. contr. jur. cap. 28. numer. 49. cum seq. Baldac. ad Roman. conf.* 36. num. 22. & *seq. Gab. consulti.* 130. numer. 14. 15. Et Not. *diff.* 21. num. 30. in fin. de commercio. & *diff.* 4. num. 13. post *merum trallat. de Camilla Infrascripto*.

Admissa itaque compensatio quoad dictam portionem tantum dictorum Florentinum 30. mille inter dictum Antonium, & Titium, cense id per consequens, quod facta dicta compensatio ex dicta summa Florentinum 30. mille supererit per dictum Antonium restitui debet concursui Creditorum Meruii, quibus de jure competit evocatio dicti nominis societatis ab eodem Meruii eorum debitorum nullius dicto Antonio cessi, & nondum exadio, super quo residuo dictorum Florentinum 30. mille nemmet Titius uti creditor Meruii etiam concurrere poterit, ut tradunt *Card. de Luca de credit. diff.* 10. num. 36. *Salgad. Labyrinth. credit. part. 1. cap. 10. n. 42. & 47.* Et tamen cum supposito, quod inter Creditores Meruii assint Creditores anteriores hypothecarii dicto Titio. Verum si omnes Creditores dicti Meruii essent chirographarii, & in omnia tantum actione personali, in hoc casu procedendum foret cum hac distinctione, ut nomen societatis à Meruii Titio cessum datum fuit in solutum, & tunc avocatio talis nominis nullatenus competere Creditibus Meruii, quia Creditores Chirographarii non possunt actionem personalem movere contra alium Creditorem, in cujus dominium transiverunt bona, vel jura, aut nomina communis debitoris pro avocandis dictis bonis, vel nominibus alteri Creditori in solutum datus ad prædictam tradita per Nos in *diff.* 56. numer. 47. 48. de commercio, & per *Oléum de cess. jur. tit. 6. quæst. 8. num. 39.* idcirco Titius vigore dicti cessus nominis societatis sui à Meruii in solutum facti agere possit contra heredes Pauli, & Joannis, olim sociorum Rationis canonicis sub nomine Pauli, vel contra eorum bona, & præsertim contra remanentia ejusdem Rationis bona, inter que assint portiones ad dictos Paulum, & Joannem spectantes super dicta summa Florentinum 30. mille exacta per dictum Antonium alterum focum à dicta Camera Imperialis, contra quem, uti eas modo indebit sine aliqua causa retinendum datur actio saltem equitativa ex *L. si me, & Titium. ff. si certum petatur, ut firmat Rota Jan. diff.* 171. per tot. & *Asfeld. diff.* 3. num. 32. de commercio, & Not. *diff.* 25. num. 2. de commercio, & in postulo nostri casus *Drr. conf.* 355. num. 3.

In casu vero, quo dictum nomen non fuisset à Titio Meruii cessum ex titulo vere donationis in solutum, sed pignoris tantum causa, aut simplicis cessi, sociis, nempe pro solvendo, cogi tunc possit Titius ad illud restituendum pro dictis duabus portionibus spectantibus in dictis Paulum, & Joannem concursui Creditorum Meruii decedi, ut illis distribuat jura societatis gradumque inter eos sortendum *Salgad. Labyrinth. credit. part. 1. cap. 10. per tot. in*

quo tamen concursus Judicio ipse Titius; attenta illius hypotheca, vel pignore super dicta nomine preferendus esset omnibus aliis Creditibus chirographariis, vel habentibus posteriorem hypothecam, ut declarat idem *Salgad. loco mox citato num. 47. & seq.* Ubi etiam docet, quod ob solam destinationem bonorum factam à debitoro ad favorem creditoris inducitur hypotheca, quare Creditores, quibus definita fuerunt bona à debitoro pro illorum satisfactioe tanquam hypothecariis fore, & esse preferendos aliis non hypothecariis, vel posterioribus in hypotheca, statuimus Nos *diff.* 44. num. 32. de Commercio.

Insuper advertendum est, quod quoadmodum cessio Florentinum 30. mille per Merum Titio facta plus valet credito, quod habebat Titius contra eundem Merum, in Titius in eo suprapari nullam aliam inducere poterat personam, quam simpliciter procuratoris Meruii ad exigendam, quatenus non potest modo iste illud supra plus amplius exigere, quia notum per normam naturalem Meruii exinde sequitur eundem fore illum mandatum, verum etiam quod pendendum universalis *Judicii concursus* inter Creditores ejusdem Meruii omnia illius bona, jura, & credita corpori bonorum, eademque concursui fuerunt creditorum restitui debent *Salgad. Labyrinth. credit. cap. 11. per tot. & Nos in Camilla Infrascripto cap. 8. numer. 14.* adeo ut si Antonius, aut heredes Pauli, vel Joannis post sententiam dicti *Judicii Universalis* concursus solverent dicto Titio, se subicerent periculo iterum solvendi de proprio Creditibus dicti Meruii, quia prima solutio, quam facta fuisset Titio, non esset de jure valida ad latè tractata per Nos in *Camilla Infrascripto cap. 3. num. 22.*

Quoad tertium questum. Respondendo, quod quavis Antonius pro Florentia decem mille isti debuit à Meruii vigore obligationis ab ipso accollatæ pro Papillis hereditibus Martini, potuisset prius allegare compensationem jam factam ipso jure à Lege cum ea rata Florentinum 30. mille, de qua ipse Antonius erat debitor Meruii uti Cessionarii immediati. Sciant autem rationes supra adductas in secundo questio circa alteram legalem compensationem, quam opponere possit Titius adversus Antonium. Nihilominus cum ex facto appareat, quod Antonius voluerit semper habere, & recognoscere pro suis debitoribus principalibus ipsum Marinum, nec non ejus filios papillos, & heredes post introductum etiam, & processum *Judicium concursus* Creditorum dicti Meruii, canoque id incompatibile sit, cum compensatione, nam alias ea admitta, utpote solutioque viam habente, omnis obligatio, & debitum, tum in Martino, tum in ejus hereditibus cessasset, ideo non potest modo Antonius ad ejus favorem allegare legalem compensationem Florentinum 10. mille ob ejus factum seu contrariam voluntatem impeditam. Factum enim, & voluntas hominis cessare facit Legis dispositionem, *L. si Marius. C. de precursu Barthol. artem.* 110. & in summa compensationis *Surd. diff.* 191. num. 17. de *Loc. de credit. diff.* 48. & 47. Et Nos supra latè in *diff.* 135. num. 17. 18. & *seq.* quod ob hoc dubio procedi quando factum, seu hominis dispositio est contraria Legis dispositioni, ut latè pluribus citatis doctissime tradit *Sprelli. diff.* 117. num. 42. & 43. Et in nostris punctualibus terminis compensationis *Surd. & de Luca* locis mox supracitatis, eoque minus potest Antonius uti debitor à Meruii Titio Cessus compensare credita contra ipsum Merum acquisita pendente *Judicio concursus* introducti à Creditibus ejusdem Meruii, tum quia Antonius non valet aliquid præjudicium inferre præcedenti compensationi jam ipso jure sequente inter Titium, & Titium Antonium, antequam ille acquisivisset credita contra Merum *Rat. Roman. eorum Oblatus. diff.* 55. num. 13. ex eo, quod debitum fmet cum aliquo Creditore vel facto hominis vel ipso jure compensationem non est amplius cum aliis creditis compensabile, *Berfian. de compensat. cap. 1. quæst. 16. num. 10. 11. & cap. 2. quæst. 2. num. 24. & cap. 3. quæst. 3. num. 17.* tum quia debitor cessus non potest regulariter compensare credita, quæ ex superveniente post cessum illam debet à suo creditore in alteram fidem *Berfian. de compensat. cap. 3. quæst. 6. num. 31. præsertim*

facit quando concurrat aliquod requisitum, L. 3. C. de Novat. ut omni iuramento cessio facta à cessionario debitorum cessat. *Casus de Affili. cour. jur. cap. 26. num. 35. 36.* prout in casu nostro, ubi concessus

- 76 Iudicium iam inhiucum à Creditore Mevii, in quo comparat eum Antonius, longe validius est, quam simplex cessio iuramentum; tum denique quia quemadmodum post deceditionem debitoris, et eoque magis post formatum concursus Iudicium inter illius creditores amplius locum habere non valet aliqua compensatio, ita Antonius pro novis creditis postea acquisitis, vel quae acquirere adhuc possit, ad Iudicium concursus una cum aliis creditoribus dicti Mevii venire debet; in quo ipsi tantum dabitur gradus ille, qui dari deberet illis, à quibus dicta nova crediti acquisita, & si gradus dicti Antonii per Iudicium assignandus fuerit aliis Creditoribus Mevii possessor, usque ille interea tanquam debitor Mevii anterioribus creditoribus ejusdem Mevii id, quod Mevio debet, solvere teneatur, & pro suis creditis novis ab aliis acquisitis insolentibus remanere, quatenus alia bona Mevii non superessent pro illorum satisfactione, prout late demonstravi *disq. 73. sup. 23. 24. de commerc.*

- Modo ad quartum quaestio responsum deveniendo, licet videtur prima facie dicendum, quod cum Sejanus pro nomine cesso Florentinum 30, mille receperit à Mevio solum Florentin 14, mille, & sic cum fuerit latus ultra dimidium pretii, agere valeat contra Mevium ad rescissionem, vigore L. 3. C. de rescind. vend., quae pariter procedit in cessioibus, seu venditionibus nominum debitorum, ut firmat *Olus de Cess. tit. 8. quæst. 1. num. 23.* Verum, quia creditum, seu nomen debitoris cessum, vel in solum datum, ut plurimum minori pretio valet, quam sit debiti quantitas, quae cedat attentis incommodo, expensis, & periculo, vel saltem difficultate executionis, juxta quas, vel alias circumstantias in Iudicio arbitrio possunt esse valorem dare, seu cagare pretium omnium cessi, vel in solum datum, quod secundum iuramentum, aut minoris difficultatem, vel periculum executionis modo ad certum, modo ad dimidium, vel quartam summam cessit, & ad minorem etiam quantitatem pro Iudicio reduci potest, plene *Negrol. alleg. 37. num. 68. offus ad 76. C. de Cancell. var. resp. part. 1. cap. 13. numer. 75. 76. Guzman de collib. quæst. 35. num. 3. Gluck. dec. 117. numer. 3. Dian. part. 1. tract. 8. resp. 80. per tot. Cynac. cover. 249. numer. 21. 22. C. de cur. 170. numer. 16. Salgad. Alaprin. Credit. part. 1. cap. 13. §. 2. num. 35. cum seq. Olus de Cess. tit. 8. quæst. 10. num. 3. cum seq. ubi ad materiam plures declarationes, vel distinctiones adducit.*

- Ideo in casu nostro, ubi professus pro maxima difficultate, & impendio, quod requirebatur in exigendo nomen cessum, quantitas cessi minus tercia parte valebat, dici minime potest, quod Sejanus ultra dimidium fuerit latus ad effectum rescindendi cessum ad terminos dicti L. 2.
- 40 Præterea, quemadmodum actiones merè personales nullatenus intentari possunt contra tertium singularem successorem, vel possessorem, in cuius nominem res transierunt *Nos disq. 66. numer. 47. C. 48.* alique Doctores supra citati §. *M. l. comen.* & in puncto actionis competens pro rescissione contractus in vim dicti L. 2. C. de rescind. vendit. firmat *Cancer var. resp. part. 1. cap. 13. num. 31.* Ideo in casu nostro non potest agi contra dictum Titium pro rescissione dictæ cessiois, per quam in qua dominium dictum nomen debitoris transiit, quoniam hæc rescissio actio proveniit potius adversus Mevium immediatam cessionarium Sejanum.
- Multoque minus dicto Sejano pro Florent. 3000, residuo pretii nominis ab eo venditi, ac cessi competeret potest aliqua pretio, seu potioribus super eodem nomine ad exclusionem aliorum creditorum Mevii, quia cum Sejanus fidem habere de pretio dicti nominis ab eo venditi, & sic transiit ejus dominium in dictum Mevium Cessionarium, nulla Sejanus competeret potest pretio, seu potioribus super dicto nomine, quæ alias tanquam in re sua de jure illi competeret potest, *Nos supra disq. 56. num. 331.*

C. seq. de in meo traditum Cambis Instru. cap. 3. num. 48. C. 49. quod eo magis procedit in hoc casu, ubi dominium dicti nominis in tertium aliam personam, nempe de Mevio in Titium ex dicto dicto donationis in solum transiit, quo casu, licet dici possit, quod Sejanus erga Mevium non habuerit fidem de pretio dicti nominis, nihilominus eidem Sejano adversus Titium secundum Cessionarium, qui ex titulo oneroso idem nomen à Mevio bona fide acquisivit, nullum super eo competit jus, vel actio, ad late tradita per me in *Cambis Instru. cap. 4. numer. 41. 42. C. 41.*

ARGUMENTUM.

An Dator Literarum in casu, quo veniant protestare, adstringi possit à remittente ad ei restituendam eadem pecuniam, quam ipse pro valore ipsarum literarum numeravit, an vero ad solvendum interesse reditus, prout commodius sit eidem remittenti.

SUMMARIUM.

- 1 Remittens non potest pretendere in casu protestationis, aut inadimplenti Literarum restitutionem ejusdem pecunie, sed solum interesse reditus.
- 2 Emptor solvere cogitur pretium convenum, etiam si tempore contractus pretium rei vendita imminutum fuerit. Edicto Principis, quod non datur ad mutuum contrabentem peremptoria.

Libertus. Literarum Cambis.

DISCURSUS CLVI.

PAUCI ab hinc annis Inter DD. Morganti, & Giavarinum Mercatores Liburnenses nova profan, & obstinata Litis fuit excitata, ut apparet ex *Actis disq. 59. 60. 61. de commerc. tom. 1.* (in qua causa ego Morganti partes euebat) Primo alteri solvere volente de more interesse reditus literarum ab ipso datarum, quæ aut non implet, aut protestationes pisse fuerant, Giavarino contra iussu meo repetitione ejusdem pecunie, quam Libertus numeraverat pro valore dictarum literarum, nam ob magnam monete immutationem, quæ tunc temporis in Gallias facta fuerat, commodius erat Giavarino suam pecuniam restituere, quam interesse reditus sibi solvi.

Post longum inter Partes disceptationem Iudicium demum fuit à DD. Consilibus Palæ Civitatis favore D. Morganti, etque Sententia Florentin confirmata fuit à Iudicibus, ad quos euebat, aut appellationis, aut revisionis jure sui devoluta.

Jura, quibus huiusmodi Decisio nititur hic repetere non est necessarium, cum sint à me extensa sint in aliis discursibus suis; illud denotat dubium attingam, quod ultimo loco fuit excitatum, an cambium contractum validum esse, aut saltem restituendum ad rationem immutæ monete, cum jure de tempore, quo literæ in contractum deducæ sunt, moneta jam esset quidem immutata, sine ratione scientia Partium.

Quod dubium, & ipsum favore Domini Morganti fuit resolutum, cambium videlicet, & literas validas existisse maxime ob rationes, quas attuli in dicto *disq. 61. de commerc.* Ad quæ confirmantur modo addite libet decisionem fieri in puncto Regi Senatui Græventis apud Lariano *disq. 11. numer. 59.* quam recte, & sequitur de *Lar. ad Gratian. discip. cap. 260. num. 4.* ubi cum disputatum esset, an emptor solvere preterea ab ipso convenum cogendus esset, etiam si tempore contractus, Edicto Regis nondum summo Patribus innocente, jam esset pretium rei vendite immutatum, fuit unanimi consensu à Sapientissimo Senatu affirmativè resolutum, propterea quod edictum à Patribus esse ignorantum.

A R G U M E N T U M.

Fideicommissa Transversalia, Ascendentia, tam Paterna, quam Materna, vel Avita, an, & quando, & quomodo pro Dotibus constitutis teneantur, latissime cum suis distinctionibus, limitationibus, & declarationibus discutitur.

Pater, Mater, alique Ascendentes Materni teneantur tantum ad limites necessitatis, non congruitatis dotare nepotem, vel aliam descendentem, quæ necessitas cessat, quando nepes, vel filia invenit virum.

Possessor Fideicommissi Ascendentis, teneatur dotare ad limites congruitatis, non necessitatis, quando ultra obligationem Ascendentis, qui si viveret, teneatur congruè dotare, concurrat etiam propria obligatio dotandi in ipso fideicommissi possessore.

Retractio condemnatio fructuum Dotium ad initium usque contracti Matrimonii non procedit, quando Dos post secutum Matrimonium fuit ex æquitate aucta.

S U M M A R I U M.

- 1 Simplex tractatus Dotis constituenda obligatio- nem, & alienum non parit.
- 2 Extraneus non fit in Scriptura ad personam, de qua Scriptura non loquitur.
- 3 Confessio adversus testamentum superfluitatem inducit probationem.
- 4 Ad firmandum Dotis congruitatem tempus detra- hendum attendi debet.
- 5 Filia ab initio contractu dotata non potest auxilium Patris facultatibus supplementum petere.
- 6 Dos filia tradita non diminuitur si Patris facultates postea diminuantur.
- 7 Fideicommissa transversalia non possunt pro Do- tibus alienari.
- Nec ex verum fructibus potest Dos constitui, quando sunt consumpti num. 8.
- Et quando istifrutibus habendi essent in confi- deratione, debet prius haberi ratio ad neces- sariam dotantis substantiationem num. 9.
- 10 Mater, & alii ascendentes materni non tenen- tur dotare filiam vel aliam descendentem iam nuptam.
- Et de ratione num. 11. & 12.
- 11 Privilegium Auct. res. que an habeat locum fa- vore mulieris iam nuptæ, & num. 14.
- 12 Fideicommissa ascendentia non teneantur pro con- stitutione Dotis Feminarum alterius columnelli.
- Lentia si possessor fideicommissi ascendens est obligatus ad dotandum num. 16.
- 13 Patruus, & similes tenentur dotare nepotem, vel aliam descendentem non congruè, sed ad limi- tes tantum necessitatis.
- Contrarium num. 24. Intellige ut num. 26. & 27.
- 14 Qua necessitas cessat post secutas nuptas aspietas, & num. 28.
- Præcipue si illius viri aliquæ Dos, & licet te- nent, sufficiat consumpta num. 19.
- 15 Resistantur comparie autoritates tenentes pa- trum non ad limites acceptatis, sed con- gruè teneri ad dotandum æquum, & numer. 21. 29. & 30.
- 16 Causa Dotis, & Alimentorum æquiperatur.
- 17 Pro necessaria viâ substantiatione panis, & aqua sufficit.
- 18 Patruus non tenetur dotare ad limites solius ne- cessitatis, sed congruitatis, quando est heres Avæ, vel alterius Ascendentis dotantis, qui si vivens, tenetur congruè dotare, & nu- mer. 25.
- Declara. procedere, quando obligatio dotandi Ad- scendentis pateritur cum alia simili obligatione descendens possessoris ejusdem fideicommissi nu- mer. 26. & 27.
- 19 Dos constituenda interdum ex æquitate auctetur.
- 20 Usura dotales non debentur pro Doe postea ex

æquitate aucta, & de ratione ibid. & 28. mer. 38.

21 Retractio fundatur in æquitate.

22 Æquitate duo circa idem, & eandem personam sequuntur iniquitatem.

23 Retractio ad effectum condemnationis fructuum Dotis, quando inducitur necesse, & num. 36. & num. 37.

Florentina Congrua Dotis.

DECISIO AUCTORIS.

Veneris 13. Augusti 1723.

E T

D I S C U R S U S C L V I I.

A dversus D. Senatorem Franciscum Gondi upo- tē quondam Domini Bernardi ejus Patris heredem beneficium ante Dominicum Officialium rebus Pupillorum, Viduarumque gerendis præpositum subfistit a D. Comite Paulo Maria de Racellis una cum Domina Comitissa Maria Catharina ejus Uxo- re, prædictique quondam D. Bernardi Filii, judica- ri certamine, indidit, ut ille medium ad integrum Dotis residuum, 10 vin afferta ejusdem laterale, vulgò *Agustate* in Ducatus 8000. montis Venetæ, aliis- que locis bisimile montis Florentinæ in tot præsta- tionibus annuorum futurorum ducentum promittit, ve- rum etiam ad valorem modici inolebris præta hujus Civitatis morem debiti, sinuosis ad congruum ejus- dem dotis supplementum prædictis Comitibus solven- dum damnetur; Præfatus DD. Officialium Pupillo- rum, & Viduarum Tribunal super gemina eorum peti- tione nobis de jure responsuri causam commisit. Quamobrem post accuratam illius discussionem omnes intuscul fuimus in sensu absolviendi a priori peti- tione dictum Dominum Senatorem Franciscum, res- pecta verò congrua Dotis taxatione subalternæ pen- sate, insequentes sapientem ejus filie solutam, ad supplementum aliorum futurorum bisimile.

Latius quoad primum nostrum Sententiæ caput mul- tiplex fuit absolviendi ratio; prima nempe, quia ma- jorata literula speciose perlestebrat scripturæ omni- nò inoffensam, pluresque patetebat defectus, & signan- ter diversitatis paginæ, & atramenti inter illius par- tem interorem, & exteriorem cum aliis late pondera- tius ab informantibus pro D. Senatore; Altera quia non redolebat veram Dotis promissionem, sed sim- plicem tractatum seu obligationem Dotis constituendam, quæ obligationem, & actionem non parit, ad tradi- ta 10 puncto per *Maillard. de probation. censul. 568. num. 3. & 4.* Tertia denique, quia in omnem causam non loquebatur de persona præfati Domini de Ra- cellis, unde merito non obijebatur vulgare Dic- tum, scriptura de te non loquitur, de quo *Mart. Atrid. ex amin. 24. am. 12.*

Immo id expresse excluditur ex pluribus facti circumstantiis de quibus in protellu, & signanter ex episto- la sub die 13. Novembris 1698. scripta a dicto D. Bernardo Gondi præfati D. Paulo, ex qua resultat Dominum Paulum obfuisse quoad interesse Dotis, ut vulgo dicitur *Carta bianca*, ubi, & addita ta- it amabile tractare de qui aut anno gaderio allora dell' offerta fattami d' avere certa buarca nella data offerta, quale ora per allora accetto. Signum evidens, quod antea scilicet sub die 18. Septembris 1697. quo exacta apparet dicta literula, conventa non fuerat Dos in certa summa, & quod propterea de alia per- sona scriptura loquebatur.

Similiter ex alia epistola præfati D. Pauli sub die 10. Aprilis 1699. directæ dicto D. Bernardo, in qua fatetur isetelle Dotis remissionem fuisse arbitrio suæ Re- gis Celsitudinis, ubi, & Et giacche ancora comanda te dica intanto al particolare della Detentione della Signora sua Figliuola, io non saprei come scarsiarsi di dall' impiego del Screenshot Gran Doti, nel quale è compresa la medesima. Si enim taxatio Dotis remis- sa erat arbitrio suæ Regis Celsitudinis, perneceffe dic- eendum

veritatem sententiam, quam sequitur à Pont. conf. 45. num. 6. lib. 3. *Adm. conf. 208. num. 1. & fess. & conf. 235. lib. 10. Baldus. in obs. ad Ramon. conf. primo num. 92. Pergrin. de fideicommiss. art. 42. num. 55. de Luc. de dote disc. 44. num. 13. & disc. 145. numer. 20. Rot. coram Adelin. disc. 193. num. 3. & 4. Prud. disc. 359. num. 25. & de Rem. Caus. 25. Aprilis 1701. §. Prout, coram Alar. & cui pluribus in contrarium reprobatu adhibitis Rota Nostra, vram D. mee Audire de Comitibus disc. Florent. 52. num. 14. & fess.*

Quin urgeat replicatio, conclusionem procedere id transverbalibus, ultra Patruum, qui ex propria persona dotare non tenentur, sedens autem in Patruo, ut in casu nostro, qui sicuti et propria persona, propterea Bona tenentur nepoti dotare, saltem ex quadam naturali non scripta equitate, ita tenetur ex Bonis fideicommissi ascendentalis in eum pervenit, pcut limitando regulam, firmat eadem d. 52. num. 17. coram D. mee Audire de Comitibus, ubi concedentes.

Siquidem obligatio Patru, aliarumque similium personarum ex ipso motivo pietatis, & non scripte equitatis ad dotandum obligaturum, longe differt ab obligatione filiarum, que tenentur ex premissis, ac expressa legis dispositione; Primum enim solum tenentur congruè nubere, alia vero congruè nubere, & congruè dotare, sed que regulariter Matrimonium non contrahuntur sine dote, ideoque etiam illa, que solum nubere tenentur, omni habent dotandi, non principaliter, sed accessorie ad illud nubendi, & sic non quantitas expolit solum Familiae, Regionis Confensu, & Dotantis facultate, sed quatenus exigat necessitas collocandi mulierem in Matrimonium cum viro digno, seu equalis conditionis, unde posuit conclusio, quod Patruum, & similes tenentur ad solas limes necessitatis, *Adhuc. de Fratribus part. 3. cap. 3. numer. 24. & cap. 32. in fin. Adm. conf. 234. num. 24. Novar. disc. 11. & numer. 3. Anstadi. in adm. ad disc. 94. sub nota 43. Pers. omittendum tamen Rot. disc. 581. num. 2. part. 1. recent. repert. coram Cavalier. disc. 398. & disc. 249. num. 1. part. 1. & p. p. Constantin. ad Statut. Urb. disc. 132. num. 2. & fess. & in Matrif. ad De Lucam tom. 16. disc. 13. numer. 13. Rota Nostra lib. morio. ap. à 317. §. Denegamus prope fin. & in Florentina Dots de Antioris 15. Adm. 1714. §. Etenim, coram Bellaria.*

Hoc posito inferatur, quod si Domina Catharina jam congruè nupta repentur cum viro Nobili, & equalis conditionis, dato etiam, quod nullam consequuta fuisset Dotem, unico agere nequit pro ea consequenda adversus Patruum, quia post nuptias jam patet eessere necessitatem, ut in puncto firmat Fontanel. de pall. nuptial. claus. 5. Gloss. 3. in fin. *Michalor. de Fratrib. part. 3. disc. cap. 35. numer. 1. Rota Romana in Romanis. Rotum 15. Adm. 1697. coram Pio penes Bortachin. vot. 55. numer. 17. & in ejus confirmatoria impressa post De Luc. in Matrif. lib. 16. disc. 19. numer. 12. Rot. Nostra dello lib. morio. ap. fol. 317. §. Denegamus in fin. & per consequens multo minus agere valet postquam aliquis, licet tenuit, Dos fuit viro constituta Rot. coram Mazzanet. d. disc. 319. numer. 15. & 16.*

Minime relesignabitis authoritatibus per Defensores Domine Catharine in contrarium allegatis, nam in casu disc. 30. num. 9. & fess. part. 7. recent. que loquuntur in terminis Dots, Patruus condemnatus fuit ad prestandum nepoti Dotem pro Matrimonio spirituali juxta solitum Monasterii, sed illa non erat Dos congrua, habito respectu ad solum Familiae, Dotantis facultate, & Regionis consuetudinem, sed erat Dos merè necessaria, quia cum minori non poterat in Monasterium in tali Monasterio recipi, & sic paret Patruum ibi dote ad limes necessitatis, non autem congruissimam.

Alio vero omnes loquuntur in terminis alimentorum, & licet probare videantur, Patruum teneri nepotes alere non ad merum vires necessitatem, sed juxta honestam congruitatem, tamen vel non sunt applicabiles terminis Dots, cum in pluribus alimentis

ut sint ipsa Dots favorabiliora Rota eadem *Anstadi. disc. 2. num. 20. in recent. disc. 378. numer. 13. par. 18. & alibi passim.*

Vel supposita, etiam in hoc equiparatione omnimoda alimentorum cum casu Dots, ut voluit Rota dello disc. 30. num. 19. & fess. part. 7. recent. ac alia in contrarium allegant, potius retorquentur, nam sicuti alimenta ordinantur ad vires sustentationem, ita Dos ordinatur ad nuptias, & sicuti alimenta pectus debent non pro necessaria tantum vitæ sustentatione, quo casu sufficeret panis, & aqua juxta dictum Petri de Billaperiea in *Auribus. praxi. ca. num. 5. Cod. unde Vir. & Uxor reatum à Rob. de testam. resolut. 25. m. 35. Terr. var. Jur. quesi. lib. 2. tit. 7. quesi. 7. numer. 27. pag. 117. Rot. disc. 148. num. 17. Rot. coram Celsi. disc. 125. sub num. 4. sed pro sustentatione congrua ita Dos pectus debet non pro mera necessitate nuptiarum, quo casu sufficeret, mulierem etiam nobilissimam Viro nuptius tradere, sed pro nuptiis congruis, scilicet cum viro paria conditionis, & sic potest tam in alimentis, quam in Dote congruenter semper stare accessorie, vel consequutive, aut tanquam medium necessarium ad obtinendum respectu suum sustentationis vires, & nuptiarum, ad quam, ex subsidiaria obligatione Patruum, vel hujusmodi personarum à lege ordinatur, non vero tanquam principaliter debitam pro ut alius, qui tenentur congruè dotare, & congruè nubere, & ideo in casu quo quis tenetur ad congruam alimentorum provisionem ex misericordia tantum, vel acquirit eam, vel dote iradere ex quo tenetur tantum congruè nubere, non potest ad id compelli, quatenus alendis alimenta alimendi haberet, vel congruè nubenda virum dignum, & equalis conditionis sine dote inveniret, in altero vero casu ubi quis tenetur aequè principaliter congruè dotare, & congruè nubere, non liberatur ab onere congruè dotandi, licet nubenda virum dignum, & equalis conditionis sine dote, vel parva dote inveniret, & ex hac differentia inter unum, & alterum casum intercedere claritas percipitur illa conclusio per Doctores, ut supra tradita, quod Patruus, vel hujusmodi persone ad limes tantum necessitatis dotare tenentur, ex qua nihil aliud datum fieri intelligi, quam quod Patruus non tenetur dotare nepotem, nisi in quantum exigat necessitas illam collocandi in Matrimonium cum aliquo viro paria conditionis, ita si cum paria, aut incongrua, vel etiam nulla dote talem virum, cum quo eam nubere posset, Patruus vel ipsa nepos inveniret, ad nihil aliud solvendum nomine dote vel congruè dote illa à nepote conveniri posset; Et licet contingere possit, quod Patruus tenetur congruam dotem tradere nepoti, quia alius Vir dignus inveniri non valet, id tamen non destruit, sed magis confirmat regulam nostram, quod Patruus tenetur tantum ad limes necessitatis, nam obligatio in tali casu congruè dotandi nepotem, ut collocet in matrimonium cum viro paria conditionis, non procedit ex quo ipse tenetur principaliter congruè dotare nepotem, sed accessorie, ex quo necessitas ita exigat pro ea dignè nubenda, quod aliter sequi non potest, & proinde adversumque quoque est, quod si aliquis addit DD., vel Decisiones contrarium firmantes, quod scilicet Patruus, vel hujusmodi persone tenentur congruè dotare nepotem, vel loquuntur, vel intelligi debent in his terminis, ubi nempe necessitas ita exigeret.*

Nec sufficere videbatur replicatio, quod pendula procedere possent, quatenus ageretur de Patruo dotante ex propriis bonis, sicut verò ex illis provisionibus ab Avo Dorande, qui fuit vivens congruè dotate teneretur, non autem ad limes solius necessitatis, ita eodem modo tenetur haeres, in quem illius bona pervenerunt, cum tali casu non videatur dotare sui Patruus, sed uni haeres, & possessor honorum Aui, in quem omni dotandi, tanquam reale pertaxavit ex sententia *Castili. corr. Jur. lib. 2. cap. 66. num. 62. de Luc. de dote disc. 143. num. 51. Rot. d. 30. per tot. part. 7. recent. & pluribus consensu D. Audier de Comitibus disc. Florent. 52. num. 12. & in terminis, quod nepos agere valeat contra Patruum in viro dicta *Auribus. res que pto ejus congrua**

- gra dotazione super bonis ab Avo procedentibus, & ab ipso possessis sitis *Rot. decif. 30. num. 12. & seq. parti. 7. communiter recepta, ut videtur est per Card. de Luc. de Dote dif. 38. num. 11. vers. respicitur vera ex dif. 145. numer. 33. vers. verius autem, & Dominus Auditor de Commissis dif. Florent. 52. numer. 17. cum aliis Decisionibus ab eo citatis.*
- 26 Quoniam obiectum procedit eorum in casu quo obligatio dotandi ascendens, & Initiatoris fideicommissi univere cum alia simili obligatione descendens possessoris ejusdem fideicommissi, contra quem pro dotacione agitur, nempe si tam ex parte ascendens Initiatoris fideicommissi, quam ex parte possessoris eadem concurreret obligatio dotandi summam pro sua congrua dotacione agentem, ut ex Curio, & alii firmavit *Rota Neftra die 20. Martii 1567. ex lib. motu. 29. fol. 317. §. Denegavimus tamen, & docit de more advertit Card. de Luca de Dote dif. 38. num. 11. vers. que veris, & dif. 145. numer. 33. vers. fortius autem, ex quo sane principio*
- 27 fuit communiter recepta hac distinctio, quod si bona fideicommissi ascendentes possiderent ad descendens, qui teneatur portio summam dotare, tunc inque termini dispositionis *Auben. res que* verò ubi hujusmodi bona possiderent ab alio descendente, qui non teneatur ex propria persona, seu obligatione dotare talem summam, quia ad effectum ut habeat locum dispositio dicte *Aub.* non sufficit, quod fideicommissum sit ascendens, & femina agens de dotacione subditi sit descendens ab Initiatore fideicommissi, sed simul exigunt, quod ille descendens a fideicommissante, adversus quem summam agere intendit pro eius congrua dotacione, sit possessor ejusdem fideicommissi, & sit ex illis, quibus ex propria persona, vel obligatione onus dotandi dictam summam legaliter incumbat, ex traditis per *Card. de Luc. de Dote dif. 38. tenet per tot. & dif. 145. a numer. 30. cum seq. de Institutio D. meus Aud. de Commissis. dif. Florent. 52. a numer. 1. & tenet per tot. sum. 1. Cum itaque Nos venissemus in casu quo Patrum non tenebant dictam D. Catharinam ejus nepem dotare, quia ipsa virum dignum,*
- 28 seu paris conditionis jam invenerat, qui subere poterat, & nuptis, ideoque dicte Catharine beneficium dictæ *Aub. res que* contra Patrum nullatenus competere valet, ut punctualiter in terminis Patris firmavit *Rota Neftra die 20. Martii 1567. ex lib. motu. 29. a 317. §. Denegavimus tamen.*
- 29 Nihil refragante auctoritate *Rot. Rom. d. decif. 30. parti. 7. tenet* in contrarium pro punctuali allegata, quia in casu dicte decisionis Patrum ex Causa necessitatis tenebant dotare nepem, nam illa nullum invenit Monasterium, neque invenire poterat, in quo spiritalis nuptias absque necessaria Dote contrahere valeret,
- 30 Minusque proinde obstat *Card. de Luca in locis* partiter supra ex adverso laudatis, quia cum ipse loquatur dumtaxat ad terminos dicte *decif. 30.* nusquam intelligi possit in casu quo Patrum nullam haberet obligationem erga nepem, fed in casu quo ad limites necessitatis ex propria obligatione, seu persona de jure tenebantur nepem dotare, & ita intelligendi sunt omnes, qui in contrarium foret allegari possent.
- Hæc licet inspecto stricto Juris rigore fuisse viderentur omnimodum, & piamiam absolutiorem ejusdem D. Senatoris à penio Dots supplemento; Tamen DD. sequentes ponunt viam acquiescent, & speculata conditione, ac nobilitate Familie dicte Domine Catharine, nec non dicti D. Pauli ejus Viri, & circumstantia, quod ageretur de unica filia, quodque de tempore mortis Domini Bernardi Patris remansisset in ejus hereditate bona ascendens ad valorem scutorum 36000 circiter, ex quibus tamen satisfaciendi erant plures Creditores, & ultimus spectato arbitrio correctis nobis premissis à dicto D. Senatore de agenda dicta Dote scutorum mille in aliquam moderata, ac discretam quantitate, censuerunt locum esse augmento dicte Dots in fociis his mille exemplo non dissimili acquiescent quoniam in finitimo circumstantiis sequuta est *Rot. decif. 195. per tot. parti. 2. tenet.*
- Qua fuisse Dots taxationes ex sola ratione, & motivo acquiescent habuerunt DD. pro insubilitate non debere sursum dotales super dictis fociis his mille ante tempus morte filius, tum quia condemnatio ad fructus usque ab initio fieri non possidet, nisi remanens retrotrahitioe nostræ declarationis fuisse super quantitate congrua Dots ad tempus Matrimonii, prout advertit *Card. De Luca de Dote dif. 115. num. 6. & seq. & discursus 117. num. 7. cum seq.* que retrotrahitio cum fungitur in acquirenti *Cast. de retror. cap. 1. num. 1. vers. causa vero, & cap. 4. per tot. Calvini de acquir. cap. 219. numer. 3.* locum sibi vindicare nequit in concursu alterius acquirentis, que in iniquitatem degeneraret, *ad extra in l. 1. C. de dos. promissi. Garc. de expens. cap. 23. num. 9. vers. igitur circa modum.* *Mort. Alacid. decif. 99. num. 23. & late Rota nostra in Florentina fideicommissi de Peruzzi 13. Septembris 1720. §. Partiterque ubi esset, eadem Me.* tum quia cum postea declaratio non venisset annuam circa liquidationem quantitatis Dots usque ab initio contracti matrimonii, in genere saltem debet, nempe Dots quoad obligationem certæ, & incertæ, quoad quantitatem, quo sane casu procederet termini retrotrahitio ad effectum condemnationis fructuum ab initio usque contracti matrimonii, ut laudat docet *Card. de Luc. de Dote d. dif. 115. & 117.* immo meritis mox laudatis, sed quoque versatur circa ipsam Dots substantiam, dum illa tamquam profutua à vero Dominorum arbitrio, quibus omisso juris rigore in hac casu contingencia quondam potius preferentialiter acquiescent sequi placuit, fortis quia hoc ipsum Dominorum arbitrium regularum, servaturque ita fuit ob prædictas particulares circumstantias, de quibus supra mentio facta fuit, longe postmatrimonium contractum supervenit, ideo in prædicti incursi potius terminis contrarii non retrotrahitiois, prout punctualiter firmatum fuit per *Rot. Rom. d. decif. 413. num. 21. cum seq. parti. 14. tenet* & bene faciunt tradita ad hunc propositum per *Card. De Luca de Dote dif. 117. num. 7. & numer. 9. §. Quid autem, & discursus 128. num. 11. & melius per Rot. Rom. decif. 357. in fine parti. 13. tenet.* & in ejus confirmatoria *diei 3. Martii 1662. in fin.* quibus in locis *Rota* ob non leve dubium, quod versatur circa substantiam ipsius obligationis absolvit debitorem Dots, seu luctu dantis à fructibus decessit, ut etiam advertit idem *De Luca d. dif. 128. numer. 11.* licet ipse non approbet decisiones quoad tempus decursum à tempore post productionem ejusdem Arbitrii, ex quo videbatur post talem productionem omne questionis dubium cessaturum fuisse, & denique ipsam *Rota Romana in d. decif. 195. parti. 2. tenet*, quia in similibus facti circumstantiis ex sola acquirenti mora fuit ad augendum Dorem, ut constat ex principio dicte decisionis „ubi „DD. ex equitate arbitrari fecerunt Dorem esse augmentum, & „ita „conjuratur non esse quidem a prædicto arbitrio recedendum ex causis tunc consideratis, „condemnationem quoad sursum dotales super tali augmento omnimodo prætermittit, vel denegavit.

A R G U M E N T U M.

Statutum loci bonorum in materia Successionum attendi non debet, sed jus commune, quando tam Defunctus, quam Personæ ad successionem aspirantes non sunt subditi Statui, sed extranei, & reprobatum D. Palmarum contrarium firmans.

Statutum nostrum Januæ de Success. ad hæres. comprehendit bona etiam extra suum Territorium sita, & ita Januæ servandum, si casus in alienis Territoriis.

Quamplura ad intelligentiam Statutorum Januensium de summa dotand. necnon de success. ab intest. & de extraneis. intelligi prohibet, et etiam de jure ipsden. declarantur.

S U M M A R I U M.

1 Statutum loci bonorum in materia successionis attendi non debet, sed jus commune „cum Defunctus, & Personæ ad successionem aspirantes

ter non fuit sollicita tali Statuto, sed extra-
ter, & num. 10.

2 Refertur contraria opinio, & reprobat, n. 10.

3 Bulla Summarum Pontificum in temporalibus extra
Statum Ecclesie si non sit leges, tamen
tamquam magistralis auctoritas attenduntur.
Declaratur nov. 11. 12. & 14.

4 Statutum Janense mandat successorem regulari
iuxta formam Statutum de successu, ab intest. in
bonis etiam extra Territorium sitis, & num.
5. & 19. eam seq. & num. 24. Sed non est
in alienis Territoriis Principum servandum
num. 25.

6 Dilectio penitus, & verba in tota hereditate, vel
omnia bona nullam limitationem admittunt,
& comprehendunt bona Defuncti absque Ter-
ritorium sita, & num. 8.

De differentia inter dictum verbum hereditas,
& verba tota hereditas, vel omnia bona nu-
mer. 16. & num. 30. & seq.

7 Hereditas aquae Defuncti in plures hereditates
nomini improprie divisi potest, & num. 9.

13 Jus civile ubi in temporalibus deficit, ad Can-
onicum est recurrendum, & viceversa.

Declaratur ibidem.

15 Examinatur, & declaratur Statuta Janae de
femin. dotand. necnon de successu, ab intest. &
& num. 16. & num. 31. & 34.

17 Testator si instituit heredem, qui vocat Statu-
tum Patrie suae de successu, ab intest. tunc ser-
vare debet Statutum Defuncti, & non loci
bonorum, sicut si Testator nullo facto testa-
mento mortuus fuerit.

Janen. Successionis.

DISCURSUS CLVIII.

Frequenter in Januensi Civitate, ubi major pars
bonorum Civium ut plurimum in locis moniis
extra Dominium Januense consistit, contingit dispu-
tari, an in bonis extra territorium situentium fieri
observari debeat Statutum Januensis defuncti, vel lo-
ci bonorum, aut juxta communem Super qua questione
aliis fixavi neutrum attendendum fore Statutum,
non illud defuncti ex defectu potestatis, neque alio-
rum loci bonorum ex defectu voluntatis, quia non
debet praesumi, quod Statutis loci bonorum com-
providere voluerit familiis omnino extraneis, ut videre
est ex meo commentariis ad Stat. Janae de successu, ab
intest. in rubr. num. 62. ubi plures Rota Romanae
decisiones desuper laudavi.

Verum antea preteritis in causa vertente inter D.
Gherardum Spionium, & D. Aureliam Viduam qu.
D. Philippo Spium coram Alma Rota Januensi, ut
ex actis Juxta Stephanum Steneri Nuntii, idem casus
fuit articulus, & sub die 5. Julii 1698. prodie
Sententia ad favorem dicti D. Gherardi, in qua re-
solutum fuit Statutum Januae, nempe defuncti, ob-
servandum esse.

Rationes enim, ex quibus ad ita judicandum mo-
di fuerunt DD. sunt infrascriptae.

1. Et primo, quia assumuntur illi, veriorum saltem
in iure esse alicum contrarium Doctorum opinionem
indistincte tenentem, quod sive agatur de personis
omnino extraneis, sive non, semper successio regu-
lari debet juxta Statutum loci, in quo bona reperit-
tur, ut latè firmat nunc in specie resutuo Palm. inter
decisiones Lacespes ab eo recit. tom. 3. dec. 247.
quem videtur sequi Terr. varietum quest. tom. 3. in
fidei. part. 2. tit. 12. quest. 17. num. 29. tom. 3.
fol. mibi 114. & Rot. Florent. pariter inter casum
Lacespes ab eodem Palm. recit. dec. 248. & 249.

2. Praefertur autentica Bulla Innocentii XI. registrata
pater Card. De Luc. in tract. de Statu. successu.
quae licet restricta sit ad Statum Ecclesiasticum, ta-
men, si non vi legis, saltem tamquam magistralis
auctoritas intervere debet ad hoc, ut praevaleat
debeat hanc opinio alieni, quamquam ante dictam Bul-
lam Innocentianam contraria opinio fuisset commu-
nior ad testata per Card. De Luc. de feud. dist. 5.
num. 17. & ibi in supplem. numer. 21. & in pua-

cho hujus Innocentianae in tract. de successu. Stat. 5. 7.
num. 8. & D. Palm. & Terr. loci citati.

Secundo, quia nulla adeit lex in corpore juris Ro-
mani super hoc aliquid positive determinans, sed
diversitas opinionum inducit fuit à conceptu diversi-
modo formato et proprio Doctorum Marci, unde etiam
adapto regis docens in materiis temporalibus,
ubi lex civilis non providet, recurrendum esse ad Jus
Canonicum, & viceversa, ubi Jus Canonicum non
providet, ad Jus Civile cap. 1. de novi oper. nuelar.

3. Tertio, quia sequendo contrarium opinionem fun-
damentum in supposito defectu potestatis statuum test-
pactu bonorum sitorum in alienis Territoriis de di-
recto lederetur auctoritas, quatuor ubi competere sa-
tisfieri Sereniss. Respublica nostra Jan. etiam adbo-
na suorum subditorum iura extra dominium, ut col-
ligitur expressè ex cap. de famin. dotand. in privi.
ubi praesens enusit filias feminas à jure succedendi,
quando adfuerint fratres, in bonis in quacunque mun-
di parte existentibus.

4. Quarto, quia Statutum Janen. de successu, ab intest. 5
mandavit intestato decedenti succedi in tota sua her-
editate, excludendo penitus omnes alios in ordine
successionis ut legitur ibi in principio, juxta hanc om-
nia vera casibus, ex quo disponendi modo clare ha-
beatur Statutum voluisse amplecti omnia bona defun-
cti, ubicunque ea essent, cum ob verba illa in
tota hereditate, quae tamquam universalis, omnia ter-
ritoria comprehendunt, & nihil excludunt, non etiam
6. ob dictum penitus, quod nullam limitationem
admittit, idemque importat, ac indistincte, & in to-
tum Statutum, dec. 447. num. 4. Rot. dec. 309. num.
4. part. 13. rub. & plenè Barbos. dist. 249. numer. 4.
& 5. & dist. 249. num. 1. & 3.

Neque dicatur illa verba in tota hereditate, dictio-
nemque penitus esse restringenda ad bona existentia in-
tra Territorium Statuti, autem distinctione, quod
bona per diversitatem Territorii separata, ut plures
hereditates, & tamquam diversa patrimonium confide-
rari debeant.

Quia omnino, quod hereditas improprie, & solum
per fictionem dividitur in plures hereditates, in bene
adverto Rubeus, in l. mibi aliud 24. vers. aliquando,
ff. de verbor. signif. & optimè ad propositum arguit
Salycet. in l. cunctis populi num. 14. C. de Summ.
Trans. cum aliis rursus à Sordani. vers. 337. num. 18.

Respondetur universalitatem dictorum verborum in
tota hereditate, nec etiam significationem dictio-
nis penitus nullatenus posse restringi ad sola bona existentia
inter fines Territorii situentium, cum id expressè re-
pugnet Statuto de extraneis, intestat. probib. cap. 16.
lib. 1. ubi verba absque ulla restrictione, ac interpre-
tatione debent accipi in pura materiali significatione
Certum autem est non posse verè ac propriè dici to-
tam hereditatem defuncti illa bona, quae habet Janu-
9. e, quando alia bona possideret Romae, nec etiam
excluderetur penitus ab hereditate, quae non valens
succedere in bonis Januae sitis, admitteretur tamen
ad bona Romae existentia, ut in puncto hujus Sta-
tuti admittit Rota Romana in una Januae successu. Pen-
nensis 6. Aprilis 1685. coram Marchio superi. hanc
quidem.

Verum paucis ad hinc dictis eodem eorum Me-
tu arbitratore in alia causa eodem responso dubio,
examinanda esse duas praedictas fundamenta.

Et quoad primum, praesidendo loquendo à Statuto
nostro Januensi, non potui quippe meum captivare
intellectum ad sequendum alicum contrarium opi-
nionem, quam improbo fere fuso saregit firmat D.
Palm. loco supra citato, unde cum magis mihi vide-
batur residere debere in eadem sententia per me firmata
in dictis commentariis ad Stat. Jan. de successu,
ab intestato cum rec. dec. Rot. Rom. quibus addo dec.
245. part. 8. & eorum Cels. dec. 409. num. 7. & dec.
412. num. 11. & 12. part. 16. & dec. 284. num. 4.
part. 17. & dec. 753. num. 6. 7. & 8. part. 18. tom. 2.
& addend. ad Pamph. dec. 554. num. 13. Caron. resp.
116. num. 6. latè Bellon. de jur. accresc. cap. 10. quest.
3. n. 127. & seq. Benelli. cons. 58. n. 25. & latissimè
Goh. de Successu. obs. 3. num. 8. & ubi longissi-
mam Doctorum litaniam intexui & innumeras deci-
siones omnium fere Catholice Europae Tribunalium
reli-

11 sentit, neque argumentum à Bulla Innocentiana deductum procedere censui, quia illa, tamquam emanata contra contrarium opinionem à Doctoribus, & tunc Tribunali decisionibus firmata, dici debet correctoria potius juris communis, quam doctrinalis ad punctualiter monita per *Rot. Rom. decis. 396. nu. 29. eorum Danet. Jun.*

12 Quod verò in cap. 2. de *Nov. Oper. nanciar.* providens, quod in temporalibus in defectu juris civilis recurrendum sit ad Jus Canonicum, & viceversa deserviente Jure Canonico ad Jus civile, respondebam quod illud capitulum trahi non debet ad leges, vel canonicas, vel civiles, quae post Jus commune canonicum existent in decretalibus Gregorii IX. Bonifacii VIII. Clementinis Confusionibus, Extravag. Joann. XXIII. & communibus, vel Jus commune civile existent in Digestis, Novellis, Constitutionibus, Institutionibus, & libris 12. Codicis ab aliquo Imperatore, seu Papa sancte supervenientes, & per consequens non ad illam legem Innocentianam tunc omnino ignotam nostro Imperatori Justiniano, ad ponderata in terminis per *Cardin. de Lac. diss. 1. numer. 11. vers. & quomodo. & mon. 17. quo loci declarat ipse dictum cap. 1. de Nov. Oper. nanciar.*

13 Ultraquodque predicta Innocentiana, & similes à Papa editae ut Principi temporali Status Ecclesiastici, non sunt recipiendae pro Jure Canonico, sed per legem municipalem, seu communem tantum pro toto Statu Ecclesiastico, ut ceterae aliae leges Regum, & Principum, nam illud verum Jus Canonicum dicitur, quod conditum fuit à Papis, & commune postea factum fuit toto Orbis, Ecclesiaeque universali, sicuti verò illud dicitur Jus civile, quod est commune pro tota Obe, & non ceterae leges à Principibus, seu Regibus editae pro regimine eorum Statuum ex traditis per *Cardin. de Lac. de iudic. diss. 35. numer. 24. vers. alterum est. & numer. 26. & in relationibus Curia Rom. diss. 2. numer. 12. & adeo hoc verum est, ut huiusmodi particulares leges Papae ut Principis temporali, aliorumque Regum, & Principum in deficientia juris civilis communis recipiantur tamen vel doctrinae, vel auctoritates, non autem vi legis obligatoriae, ut pluries insinuat *Cardin. de Lac. in lectis, supradictis in vers. tota enim, & alibi*, quod quidem in nostro casu fieri non posse dicebam ex motivo, quod non deficiat Jus commune (in quo etiam comprehenderentur omnes ampliationes, declarationes Doctorum super legibus juris civilis ex rationibus eorum interpretationum, ad firmata per *Me in tractat. de success. ab intestat. §. 11. vers. nam forma numer. 3. fol. 197.)* super hoc articulo expressè disponens.*

14 Contra alia duo fundamenta deducta ex Statutis *De feminis, datand. & de success. ab intestat.* nonnullis in contrarium urgere videbamus considerationes.

Nempe, quod Statutum *Jannen. de success. ab intestat.* semper interpretari debet non exorbitans, neque continens irrationabilitatem, quinimodo ad hoc evitandum debent restringi verba, vel impropriari non obstante Statuto nostro de *Extrinfec. intellect. probat.* contrarium regulariter mandante per ea, quae deduxi in meo tractat. de *success. ab intestat. §. 11. num. 25. 26. & alibi pluries*, ex quo resultat, quod ea verba *sunt hereditas*, quae alias ut universalis importarent de sui natura omnia bona defuncti ubique sita, rationabiliter, & de Jure restringi debent ad bona intra dominium statuentium sita, de quibus solum disponere possunt statuentes, ut in simili Statuto, quod nunc per verba omnia bona restringuntur ad bona tantum intra territorium statuentium sita docuit *Giurb. ad consuetud. Adelfan. cap. 1. verb. bona omnia gloss. 2. num. 120. cum innumeris iuxta morem allegatis Bellan. de jur. accret. cap. 10. num. 95.*

Neque officere videbatur *Rot. in dicta Jannen. success. 6. Aprilis 1685.* ut punctualiter objecta, quia in casu dictae decisionis fuit ad hereditatem emanavit ab ipso Testatore, licet ipse vocavisset venientes non intestato secundum formam Statuti *Jannen. de success. ab intestat.* qui casus est longe diversus ab eo, in quo agitur de Statuti vocatione ad hereditatem, ut in primo casu omnia bona ubique sita, etiam extra territorium statuentium comprehendantur in vo-

catione, quia dispositionis effectus provenit à sola Testatoris voluntate, in cuius potestate sunt bona, de quibus disponit, sicut in secundo casu, quia vocatio provenit à Statuto, quod nullum Juri in illis bonis habet, & super quibus nihil statumem ponit iuxta hanc tradita per *Giurb. ad consuetud. Adelfan. d. cap. 1. gloss. 2. num. 120. ibique in vers. prior casu, & numer. 126. Bellan. conf. 74. numer. 121. & 127. & Rota supra objecta in Jannen. success. 1685. eorum Adarbo vers. haudquidquam, & fcs.*

In nihilo obstant aliter Statuto de *feminis, datand.* ubi expressè leguntur exclusae filiae à Jure succedendi in bonis medum *Jannen*, sed in quacunque mundi parte existentibus, quando adfuerit frater dictarum filiarum, quia haec dispositio predicti Statuti de *feminis, datand.* procedere debet, praeteritum quando est correctoria-juris communis, duxitque in eo casu specialis, de quo loquitur Statutum praedictum, ad tradita punctualiter per *D. Palm. Jun. alleg. 89. numer. 16. & per me d. tract. de success. ab intestat. §. 15. vers. praeterendum primo num. 2. fol. 302. & in §. 13. vers. sed omnia num. 35.*

Quinimò ex ista dispositione expressè loquente in eo casu tantum de bonis extra territorium sitis, rectè arguatur, quod non intellexerunt statuentes in ceteris aliis casibus successiones, de quibus in Statuto; noluisse bona extra suum territorium sita comprehendere, nam sicuti in casu Statuti de *feminis, datand.* statuentes specialem expressionem fecerunt de bonis extra territorium sitis, ita pariter eam fecerunt in alio Statuto de *success. ab intestat.* si voluissent ea comprehendere, & in similibus terminis Statuti ratiocinatur *Palm. Jun. in dicta alleg. 89. num. 16. & ibique tradita à me in refut. 10. num. 16. post meum tract. de success.*

Verum reflectendo ad veritatem, predicta in contrarium ponderata credidam, non posse rectè applicari nostro Statuto de *success. ab intestat.* ex quo statuentes etiam bona extra territorium sita comprehendere voluisse clare constat, ad hoc enim probandum nullatenus insisterem super eo simpliciter, quod Statutum disponit per verbum universale, & intellectuale, scilicet in Jure intellectualem consistens, nempe si inviraret ad hereditatem, & non ad bona defuncti, quod casu secundum unam opinionem Statutum extenditur ad omnia bona defuncti ubique terrarum sita, ut patet *Franc. de Ransonibus conf. 34. sub titul. de testament. inter consil. Calderin. Alex. conf. 16. num. 1. Circa, med. volum. 1. & conf. 44. numer. 4. vol. 5. & conf. 141. numer. 18. & seq. volum. 7. Brun. de Statut. artic. 2. numer. 129. Compes. in tractat. quod sunt. Adelfan. quest. 69. in fin. numer. 216. & Giurb. Stat. in simili tractat. quest. 4. num. 39. & 37. Purpurat. conf. 320. numer. 13. & seq. usque ad fin. & post eos Bellan. conf. 74. numer. 126. & sequent. quia semper mihi visa fuit altera opinio negativa verior, de qua per *Brillou. de Jur. accret. quest. 2. cap. 10. n. 95.* ex eo quod universalis sermo ad ea trahi non potest, in quibus deest potentia, ut in bonis extra territorium sitis *Giurb. ad consuetud. Adelfan. d. cap. 1. gloss. 2. numer. 120.* ut ceteri omnes hanc opinionem juventes, sed super alio quoque verbo universali rata ad iunctio alteri verbo *hereditas*, cuius respectu mihi, & quidem rectè, persuasum fuisse mentem statuentium comprehendendi etiam bona extra territorium sita, ut aliquod operetur dicta dictio universalis, & hunc intellectum super Statuto *Jannen.* etiam admittit *Rota Romana in dicta Jannen. success. 1685. eorum Adarbo vers. haudquidquam*, licet in casu suo alia, & quidem notabiliter rigebat ratio decidendi, de qua super in responsione per nos data ad dictam decisionem sub §. *Neque officere.**

Et haec statuentium voluntas magis declaratur ex citato Statuto de *feminis, datand.* in cuius casu sicuti apparet statuentes scripturam nullam habuisse comprehendendi bona extra territorium sita, ita dici debet in ceteris casibus successiones, de quibus in Statuto de *success. ab intestat.* hunc eandem scripturam non habuisse statuentes, & sic Statutum de *feminis, datand.* adducitur per modum declarationis Statuti de *success. ab intestat.* & non ad effectum extendendi casum ad casum, ut ex adverso obijciuntur, sed ad effectum excludendi usque ex altero, hanc enim argumenti speciem rectè approbant

probatum Doctores, de quibus fuit in meo trall. de success. ab inter. §. 13. vers. & parat. defuncti n. 21. & numer. 32. Quod ad consuetud. Athesen. capite 3. gloss. 74. num. 3.

- 31 Hoc ideo non obstat respondendum ponderationem in contrarium factam super differentia loquutione, de qua in predictis duobus Statutis, quod nempe in uno expressit se declaraverit flammes pro comprehensione bonorum extra territorium statum, fecit in alio, quia satis est, quod flammes sub vocabulo *bona hereditaria* diversimode explicaverit intentionem suam ad tradita in puncto ejusdem obedi, reprobatio D. Palma, *Nor in d. trall. de success. ab inter. §. 15. vers. preferantur primo n. 17. quibus addo Dec. consil. 11. n. 18.*

- 32 His igitur pensatis iudicari Statutum Janen. omnia bona ubique suis comprehendere voluisse, & in terminis hujus Statuti Janen. post hac scripta reperti ita consilium D. Joan. Torr. var. quod. part. 2. quod. 57. tit. 12. n. 40. cum seq. num. 3. fol. milii 113.

- 33 Dubium tamen remanet, an flammes nostri poterat eas disponere quoad bona in alienis Territoriis sita, circa quam quaestionem, si causa successione agitur deberet in Curia Janensi ubi per alios Statutum nostrum de *carriofes intellectus prohib. sub h. nullus Magistratus juncio alteri statuto de jur. reddend. prohibuit est super facultate, aut potestate flammium quaestionem promovere, neque opponi posse, ea omnino cessare, si vero in locis alieni Principis, in quibus bona sita sunt, tale statum non attenditur ex defectu potestatis flammium, ex lat. traditis, per me scripta in *Lacena concursus*, &c.*

ARGUMENTUM.

Juramentum in litem non datur contra Administratorem ad effectum liquidandi statum Administrationis, quando sine dolo Inventarium, & libros non conficit. Status Administrationis quomodo in hoc casu probeatur.

SUMMARIUM.

- 1 Juramentum in litem non datur contra Administratorem, qui non conficit librum, & inventarium nisi probeatur illius dolo.
- 2 Neque tale juramentum deferri potest ei, qui non est informatus de statu rerum, super quibus illud est deferendum.
- 3 Juramentum in litem, antequam detur, debet prius aliquoties iudici consistere de quantitate verisimili, super qua est iudicandum.
- 4 Status negotiorum, vel Administrationis liquidator per Peritum de consensu partium electum.
- 5 Credito in genere firmato, quoad ejus quantitatem, standum est relationi Periti.
- 6 Liquidatio lucrum iudicis arbitrio veniunt, cum sit res diffinita probationis, & in ea leviores probationes, & conjectura sufficiens.

Floramina Redditionis Rationis.

DECISIO AUTHORIS,

E T

DISCURSUS CLIX.

Non acquiescente Domino Doctore Antonio Francisco de Francosini Sententia procedente iuxta voto plurimum Dominorum Auditorum, fuit ab Illustris Magistratus Supremo adversus eas nova in integro rescripto per eum obtenta, nobisque desuper rescriptis commissa.

In hoc enim novo rescripto in integrum iudicio ad id restricta fuit difficultas sive inspectio, in qua nempe summa debitor declarari debet erga dictum Dominum Doctorem Antonium Franciscum D. Bartholomeum ejus frater, qui post obitum Domini Jo. Mariae eorum communis Patris abique iura inventarii, & lucrum confectione omnia capitalia negotiorum in ejus hereditate remansit administrare.

Ex quovis in tali casu est impossibilitas reddendae rationis ex facto, & culpa dicti Domini Bartholomei

qui administratoris procedente dicebatur intrare liquidationem condemnationem ad interesse liquidandi per juramentum in litem dicti Domini Doctores Antonii Francisci; verum reflectentes DD. nec non parte metipse, quod hujusmodi juramentum non poterat dicto Dominio Antonio Francisco recte deferri, vel quia nullus considerari valeret dolo in dicto Bartholomeo fratre administratore bonorum communium cum altero fratre, vel quia nullam ipse haberet certam scientiam de quantitate capitalium, & lucrum, seu vero statu dictorum negotiorum, ut in punctualibus terminis firmat *Rat. Roman. coram Paphil. decif. 193. per tot.* vel quia dicto juramento semper procedere debeat ratio iudicis, per quam declaratur usque in quam summam illud deferendum sit, ne sub effrenato arbitrio jurantis remaneret determinare estimationem, seu quantitatem proprii lucretis *Ausfeld. de Comm. discif. 773. numer. 25. Fantanelli. decif. 300. num. 6. cum seq. Rat. Roman. decif. 339. item 11. part. 13. recent. cum aliis plene deductis per Rotam nostram in Florentina exhibitis librum super juramento in litem 17. Februarii 1719. coram D. Audite Bellino, & denique quia ponderatum fuit liquidationem dicti interesse rescribere posse ex procedentibus Bilancif negotiorum, & libris confectis per Patrem defunctum, nec non aliis compitis, scripturis, notitiis, ac instructionibus cor. aliquo calculatore producendis, ideo DD. de consensu, & requisitione partium ad electionem Periti calculatoris utrinque confidens per eorum animi instructione processerant, ut rimatis omnibus libris, bilancis, compitis, & scripturis, sumptisque opportunis informationibus, tam ad ipsos partibus, cum ab aliis, & praesertim à Mercatoribus similibus negotiis tractantibus, nec non ceteris omnibus, qui pro manere suo melius adimplendo videbuntur opportuna, investigatis, auditisque etiam partibus cum eorum respectivè peritis calculatores rescriber dictis DD. iudicibus usque in quam summam valeat, aut verosimiliter saltem calculari valens status dictorum negotiorum, & sic debitor declarari dictum D. Bartholomeum eorum Administratorem.*

Absoluta denique post biennii intercessionem his omnibus summa cum diligentia improboque fere labore per expertissimum Dominum Joann. Baptistam Schiattum Calculatorem electum, DD. iuxta illius instructiones, tum medio plurium calculatorum, tum relationum, & informationum, tam occurrentium, quam in scriptis eisdem communicatorum, auditoque desuper eis altero Dominorum Iudice collega Domino Bartholomeo Castagni expertissimo in hac materia proficere, & ad hunc finem in eo iudicem addito, statum dictorum negotiorum mandavere firmandum fore, & esse in ea summa, quae ex calculo per DD. ordinato in sententia rescribitur. Quod autem standum sit Perito calculatori de consensu partium electo pro liquidatione status alicuius rei, administrationis, & negotiorum pluries firmavit *Rat. Roman. decif. 526. item 1. part. 4. recent. & part. 7. decif. 46. num. 7. & part. 12. tom. 2. decif. 570. numer. 9. & 10. & coram Caff. decif. 356. numer. 3. & seq. & coram Emerit. Jon. decif. 780. numer. 1. & passim, & in puncto ceteris omnibus, quod firmato credio in genere (propterea in causa nostra, ubi creditum Domini Antonii Francisci rescribitur ex capitalibus negotiorum post mortem Patris per dictum Dominum Bartholomeum fratrem administratis) quoad crediti liquidationem standum fuit relationi Periti de communis partium consensu electi, censum fuit per Rotam Romanam in Romana pecuniaria de Danti 13. Martii 1617. coram Sacro, quem sequuta fuit altera decif. 706. numer. 5. coram Ubald. & Rat. decif. 526. n. 1. part. 4. recent.*

Eoque magis id procedi, quia DD. maturè per eos perpendis dictis instructionibus ac relationibus Periti calculatoris, satis viderunt non posse ultra dictam summam ex calculo demandato in eorum sententia rescribendum, quinimodò ad minorem predictorum negotiorum statum ascendere, & sic abinde de ejus liquidatione in eadem summa consistere eidem visum fuit, quod utique in iure fuisse, nam fuit iudicis arbitrio liquidationis materia reposita est, nec non ex conjecturis, & congruentis tantum Iudex quoad eam determinandam moveri potest, cum ea sit diffinitio probationis, ut firmavit *Rat. decif. 54. numer. 4. & seq. part. 1. recent.*

MAZ.

Maximè quia in caso nostro impleret partes per eorum privatum chirographum pro bono pacis inter eos tam necessitudine sanguinis conjunctis observandæ arbitratè decidendi, vulgo per *stallo*, e *fraldr*, Dominis amplam auctoritatem, omni etiam remissa forma, fuerunt elargite.

ARGUMENTUM.

Legata pia, an, & quando diminutionem patiantur, quando vires hereditatis non sufficiunt ad integram legationem solutionem.

Testator a quo legato censetur adimere voluisse eam ratam, vel portionem, quam postea alteri legavit.

Actio, seu conditio indebiti quando comparatur, nec ne Legatariis pro repetitione illius ratæ, quæ indebitè ab aliquo Legatario exacta fuit.

Negligentia Administratorum, seu Officialium quando noccat eis, quorum bona administrant.

SUMMARIUM.

- 1 Si aliqua species, vel fundus fuerit per Testatorem pluribus legatus, si postea aliqua quædam species fuerit alteri relicta, censetur d. quæta à prioribus legataris adempta.
- Amplius procedit etiam de summa pecuniarum prius alii legata aliquam illam ratam Testator alteri legaverit num. 2.
- Pecunia si legata esset pecunia, vel quantitas de certo loco num. 3.
- Legatarii quævis vires hereditatis non sufficiunt ad integram legationem solutionem concurrere debent pro rata ad diminutionem.
- Item si fuerit ab eis per Testatorem dimissa per ademptionem aliquam portionis species legata, numer. 5.
- Memus procedit in legatis piis num. 6. Contrarium num. 7.
- Declarata tamen, ut num. 10.
- Legata pia in generali diminutione, vel ademptione non veniunt, & num. 16.
- Legata pia non participant diminutionem simul cum prebendis si vires hereditatis non sufficiunt.
- Secus si legata omnia sunt pia, nam tunc omnia pro rata diminutionem participant, licet adesset legata magis pia num. 10.
- Legatum saltem Republicæ in exonerationem, & senonem Populorum dicitur pius.
- Legatum pius relictum ad arbitrium Executorum magis attribui debet pietati Executorum, in quorum arbitrium illud reponitur, quam pietati Testatoris.
- Legatum relictum dicitur ad arbitrium Heredum, si Testator usus sit verbis si eis videtur, & illis non arbitrantibus, tamenque cessante condictione legatum evanescit, & n. 13.
- Amplius etiam legatum conditionale saltem sit favore pie Cause, vel Ecclesiæ n. 14. & 15.
- Determinatio unius respectibus plura determinabilia pariformiter esse determinare debet.
- Relatio ad proxima, vel remota semper sit juxta rationem, vel ad normam verisimilis mentis Testatoris, & n. 25.
- In claris non est opus Conjecturis.
- Verba relativa referuntur ad eam partem, in qua Testator usum verbum usus fuit.
- Relatio non sit ad proxima, sed ad remota, quando verba dispositionis ipsi, & non illi conveniunt.
- Testator dicitur ad eam summam respectum habuisse, quando ab eo universaliter tamquam unicum corpus nominata fuit.
- Diffinitio Et connotationem, & relationem cum precedenti Oratione significat, quando Oratio sequitur, sub cuius initio illa posita fuit, esse de per se impermissa, seuas vero si esse perfecta, & relicta à suo particulari verbo, & n. 24.

Cassat. de Committ. Tom. II.

36 Legatarius si integram legationem fuerit consecutus ultra vires parimonii, tenetur ceteris legataris restituere pro rata quicquid indebitè per eum exallum fuit.

Contrarium num. 28.

37 Legatarius potest repetere solummodo per heredem alius legataris, quando hereditas non est solvenda pro omnibus.

38 Negligentia Officialium, seu administratorum non valet iuris pauperum, vel capisales alterius pie Cause promovere.

Imò modernis Officialibus competens Rescriptio in integram adversus negligentiam primorum Administratorum num. 39.

39 Negligentia Antecessoris non nocet illi, qui venit ex propria persona tamquam à Testatore vocatus.

Janus. Legati Redditi Locorum.

DISCURSUS CLX.

Sub Columna locorum centum à q. Nobili Viro Eliano Spinoia q. Careoi Janus inscribitur in Cartulario B. Illustrissimi Domus Sancti Georgii, illius Filii, & heredes in executionem testamenti paterni conditi de anno 1472 die 16. Julii sequentem dispositionem describi fecerunt i. videlicet.

Dominicus, & Georgius Spinoia filii, & heredes dicti q. Eliani volentes declarare obligationem superscriptorum locorum centum, de quibus sit mentio in testamento dicti q. M. Eliani, de quo infra dicitur, dicam, & declarant, quod dicta loca cum eorum proveniunt, cum locis de ipsorum proveniunt emendis, ac preventibus locorum de proveniunt emendorum multipliciter donec, & quo usque perveniant ad tantum summam locorum, quæ omni anno respondeant summam librarum quadraginta mille, & si non inveniantur tot loca ad emendum, quæ darent tantum proveniunt, emanant in Civitate Janus, & intra Civitatem tot Donos, quod eorum pensiones, & locorum proveniunt ascendunt ad dictam summam librarum 40. mille, qua summa completa tunc quique Prioris Monasteriorum N. N. cum majore nate herede, & descendente dicti q. Eliani possint, si eis videbitur (quod remittit in onere conscientie eorum) dare libras triginta mille dictorum proveniunt Gubernatoribus Republicæ, quatenus velint liberare Patrum ab avariis, & perennitibus eorum, quæ donatio fiat cum hac cautela, quod pro eo anno, quo ipse liber triginta mille donabatur, non liceat parimentum, neque gravamen imponere Civibus: reliquis vero libris 10000. annuatim dispensari faciant in maritandis Puellis, in Pauperibus, tam Religiosis, quam Secularibus, ut eorum conscientias videbitur, & de prædictis voces quatuor, quando omnes non concordant, possint disponere, sicut melius videbitur, examinatis prius, & discussis ad ballotas, seu calculos albos, & nigros inter se quantum approbare volent: sed non liceat dare pro donibus singulis Puellis cum maritabitur ultra libras quinque usque in centum secundum gradum, & conditionem Puellæ.

Et quod ille, qui erit major ætate eo anno singulo, quo cum dictis Prioribus dictam officium exercebit, habeat pro sua mercede libras mille dictorum proveniunt, quando erunt ad numerum librarum 40. mille, ut dictum est, cum tamen præfatis quinque Prioribus videatur idoneus, & quod dictum Officium diligenter exerceat, qui si diligeret non exerceat, cuncti ab ipsa utilitate, quæ tradatur alteri in tempore, seu ætate succedenti, qui ordo in succedentibus perpetuo observetur.

A veterino usque tempore, quo fuit completum multiplicandi prædictum, restatque ad statum respondendi annuatim libras 40000. ad usque in præfatis Domini Executoribus singulis annis à dicta Columna, seu Ministriis eorumdem monium, vel locorum S. Georgii libras 10000. exegerunt, quarum novem mille pro maritandis Puellis, & Pauperum subventionem jura piæ Testamenti mentem per eos distribuit fuisse, & mille soluta fuerunt majori pars pro tempore ex linea masculina ejusdem Testatoris pro eius mercede ab eodem Testatore relicta, alie vero triginta mille relictum dictarum librarum 40000. semper

1 2 3 per

per Serenissimum Rempublicam tracta fuerunt, & in publicam utilitatem conversæ.

Super præmissis Testatoris dispositione, ac subsequenti Executorum facto, infra scripta dubia impresentiarum excitata fuerunt.

Primo nempe, si legatum annuum librarum mille relictum majori natu ex decedentia masculina Testatoris pro illius mercede deduci debeat à legato librarum triginta millium Republice Jansenii relicto, vel à legato decem millium Puellæ, & Pauperibus distribuendum, vel denique ab utroque pro rata.

Secundo, an posset, quod prædictum legatum librarum mille deducendum fuisset vel à solo legato librarum 30000. vel saltem ab utroque pro rata, valent moderni Domini Executores, seu dispensatores actionem proponere pro repetitione totius illius rare, quæ hæcenus indebita soluta, vel exacta sunt à Serenissima Republica ad finem, & effectum illam quoque erogandi in maritionem Puellarum, & Pauperum subventionem ad inuentum Testatoris.

Tertiò, an ex longa negligentia antecedentium Executorum, qui hæcenus solum libras novem mille in dabat pias Causas erogantes, aliquod præjudicium illi irrogare poterint.

Super quibus dubitationibus Nos pro veritate consulti, prout infra respondendum fore putavimus.

Quoad primum itaque dubium dicimus legatum librarum mille pro mercede majori natu relictum singulis annis deducendum esse à summa librarum 40000. absque illa diminutione legati librarum 10000. reliqui Pauperibus, & Puellæ mandandi, carumque propter deductionem cedere debere in damnum, seu diminutionem tantum alterius legati Republicæ relicti.

Et quavis adversus hanc nostram resolutionem duo in jure regulariter admittenda demerere videatur, primum nempe, quod si Testator perus aliquam speciem, vel fundum pluribus legaverit, & deinde aliquam quontum, seu partem ejusdem speciei vel fundi in favorem alterius dispositionis, intelligatur hanc partem, vel quontum, quam posita alteri legavit, adesse à prioribus legataris, eamque in ultimum transiisse, ut ex pluribus testimoniis dispositionibus concludimus *Atlantic. de consensu, olim. volum. lib. 12. tit. 2. numer. 27. & 28. Cephal. cons. 67. n. 1. & 2. De Loc. de Legat. dist. 53. numer. 6. vers. pro herede autem Camerac. de legat. lib. 4. cap. 1. cons. 2. quæst. 12. numer. 1. & seq. fol. 476. & cons. 3. quæst. 1. numer. 9. fol. 477. Bellon. de jur. accresc. cap. 3. numer. 4. quæst. 3. num. 4. & seq. quod procedit etiam si de summa pecuniarum prius alius legata aliquam illius partem, vel quontum alteri legaverit Testator, ut textus est in *Leg. cum certum 9. in fin. ff. de admind. legat. cum alius quos citat, & sequitur Camerac. loc. citat. quæst. 13. num. 1. & Bellon. de jur. accresc. dist. cap. 3. quæst. 3. num. 6. Prolaps. de privileg. miscrah. person. part. 2. quæst. 8. numer. 287. eoque magis immo indubitat, si tunc legata pecunia, vel quantitas de certo loco, quia sicuti in hoc casu non amplius tamquam genus, sed species talis pecunia in jure reputari non debet, ideo tale legatum quantitas non distinguere à legato fundi, vel alterius speciei, ut doctæ, ac egregie firmant *Caucer variat. lib. 3. cap. 20. de legat. numer. 268. & seq. Bellon. de jur. accresc. cap. 3. quæst. 3. num. 4. 3. puncto numer. 6. & 7.***

Alterum quoque, quod vires Patrimonii Testatoris, vel rerum legatarum non suppetente ad integram solutionem Legatarum, tunc omnes Legatarii pro rata concurrere debeant ad diminutionem proveniente vel ex insufficientia Patrimonii, vel rei pluribus legatæ, ita ut singulis legatarii pro rata minor solvi debent, *Salgad. Leybrum. credit. part. 2. cap. 4. n. 2. Etsibar. post tract. de ratiocin. comp. 10. n. 2. & seq. Peregrin. de fiduciarum. art. 4. num. 60. Gomez. de legat. cap. 12. numer. 36. & ibi Add. Ayon. Celdas de nominat. cap. 1. lib. 2. quæst. 10. num. 40. de Loc. ad Franch. dec. 126. n. 1. Revit. dec. 87. n. 2. 3. & ibi Alimmar. add. Maff. consil. 137. num. 13. & seq. latè Castill. quod. contr. lib. 4. cap. 31. n. 20. cum seq. de idem procedere in casu quo per indempnitatem, & translationem aliquos possident, seu partem rei prius alius legatæ sequa fuerit legatarum circumscriptio, per textum expressum in *Leg. 2. §. 1. ff. de rudi. ind. ibique textibones, docet Cui**

fill. quod. contr. lib. 4. c. 51. n. 20. §. Quare pro hac parte, & pariter in legatis pias Etsibar. d. loc. n. 2. Gomez. var. tom. 1. cap. 12. n. 24. Castill. loc. cit. num. 27. versus fin. & pluribus citatis D. Ansaldo. dec. 66. n. 19. quod si sit in legato Milliarum, vel alio simili, aut ubi vigente circumstantie, ex quibus contraria voluntas Testatoris colligi possit.

Attamen in casu nostro conarietur est concludendum, quia cum legatum librarum 10000. sit factum expressè in subventionem Pauperum, & in collocazionem Puellarum, & sic cum piam illud sit, non intelligitur diminutionem ex ademptione dictarum librarum 10000. ex summa lib. 40000. postea facta per Testatorem, ut per textum singularem in l. *Liberis quæ. testam. §. Post. ff. de alim. cit. leg. firmant punctuiter Atlantic. de consensu. ult. volum. lib. 12. tit. 2. numer. 24. cum seq. Cancr. var. lib. 3. cap. 20. numer. 354. Tirac. de privi. pie caus. privi. 19. Leoncil. de privileg. pauper. part. 2. privileg. 213. verb. legatum 12. numer. 4. latè Ansaldo. de caus. pias lib. 1. cap. 13. numer. 33. 34. & 35. cum aliis seq. latissimè de Angel. post tractat. de impens. donat. in quod. de legat. pias numer. 193. cum plurib. sequentib. De Loc. ad Franch. dec. 612. numer. 17. Larr. dec. 61. numer. 43. nque in fin. & latissimè Rah. resol. pract. cap. 66. numer. 208. 209. & seq. Capper. Larr. consil. 71. numer. 35. & pluribus sequentibus Rota coram Cui. videri. dec. 41. num. 6. & coram Luchet. dec. 236. numer. 12. Cancr. variat. resol. lib. 3. cap. 20. numer. 354.*

Nec obicem ingerit, quod Doctores prædicti loquantur in legato pio in concursu non pio, ubi propheta, de quo casu non videtur profectò dubitari posse, quia iuxta opinionem magis veram, & communiter receptam etiam in casu, quo non est sufficiens Testatoris patrimonium ad solutionem omnium legatarum, legata tantum propheta in contributionem veniunt, & pro rata diminutionem patiuntur, secus vero legata pia, ut testatur cum innuente laudat Rah. resol. pract. cap. 66. numer. 196. cum seq. Leoncil. de privileg. pauper. part. 2. privileg. 213. Novar. de privileg. miser. person. privileg. 22. Prolaps. eodem tractat. part. 2. quæst. 8. numer. 282. 289. & seq. de Loc. ad Franch. dec. 296. numer. 4. & ad Gratian. cap. 646. numer. 7. Alimmar. ad Revit. dec. 87. optimè Ansaldo. de caus. pias lib. 1. cap. 12. numer. 34. & seq. latissimè de Angel. post tractat. de impens. donat. in quod. de legat. pias numer. 128. & magis latè doctissimus Rev. P. De Riva Jesuina in quadam iura allegatione impedita penes De Loc. ad Franch. dec. 612. d. numer. 12. §. de hoc articulo, nque ad numer. 20. & infamius relat. Mansfield. add. ad Capper. Larr. dec. 12. numer. 5. 6. & seq. Rota Romana dec. 186. numer. 13. part. 12. recit. & coram D. Ansaldo. dec. 66. numer. 20. ideoque eorum opinio non possit procedere in casu nostro, ubi dictum legatum pio concurret cum altero legato facto Republicæ in conationem, & levamen populorum, quod legatum pariter dicatur pium, iuxta firmata per Tiracquel. de privileg. pia caus. in prefat. num. 31. 32. & 33. Alimmar. de presump. lib. 4. presump. 115. num. 22. 23. & 24. Diana resol. moral. moral. part. 7. tract. 6. resol. 30. vers. decimo versio, & Dian. Coordin. tom. 6. tractat. 8. resol. 38. & Barbos. de jur. Eccl. univers. lib. 3. cap. 27. numer. 21. vers. late sumpt vocabulo. Ansaldo. de caus. pias lib. 1. cap. 2. numer. 35. & in punctualibus terminis, quod quando legata omnia sunt pia, debeant omnis pro rata diminutionem pati, licet adesse magis pia, tradunt Valer. de differ. variisque for. verbe legatum, differ. 3. numer. 2. Diana resol. moral. part. 3. tractat. 5. resol. 60. & Dian. Coord. part. 6. tractat. 9. resol. 35. Ansaldo. de caus. pias lib. 1. cap. 12. numer. 40. P. Napper. Jesuina quæst. singul. disp. 2. de missi Capill. & legat. quæst. 25. §. 3. numer. 3. excepto tantum legato Milliarum, ut videre est penes Ansaldo. lib. 2. cap. 6. d. num. 10. cum plurib. sequentib. & alia penes De Loc. ad Franch. dec. 612. numer. 15. & Ansaldo. dec. 66. numer. 20. per speciales rationes in eo consideratas à d. Authoribus, & prefertent à P. in hoc discrepat. Eccl. tom. 3. discrepat. 69. numer. 6. & 7. cum seq.

Quandoquidem hujusmodi obsequium procedere possit, si legatum Republicae factum esset ab initio certum, & purum, verum quia in casu nostro legatum illud pendebat omnino à duplici conditione, ab arbitrio nempe executorum non puro, sed conditionali, ut apparet ex illis verbis conditionaliter prolatis, uti in *Si eis videbitur (quod remitto in auct. conscientia rum) dare libras 10000. dalarum proventuum Gu- bernatoris Republicae.* & à voluntate eorundem Gubernatorum, quatenus velint liberare Patriciam ab avaritiis, & perniciis eorum, ideo ante eorundem conditionum adimplementum legatum nullam habebat substantiam, neque ideo dici poterat pium, neque prophatum, quo posito non est verisimile, neque presumendum, quod in ademptione librar. 1000. simpliciter facta voluerit Testator diminuire legatum pium, certum, & purum relictum pauperibus, & puellis maritandis in concursu alienius legati incerti, preferentia dependentis ab alieno arbitrio, & voluntate, quod imò de facili evincere poterit ab defectu alicujus ex dictis conditionibus; quemadmodum enim ratio possitens cur legata pia non debeant pro rata in concursu prophatorum ad diminutionem contribuere, ea est, quia ex verisimili voluntate Testatoris prelatum debet, quod ipse magis adimpletionem habuerit ad propriam militarem Animam suam, earumque magis dilectis, quam personas extraneas, earumque utilitatem, ita ex eadem ratione concludendum in casu presenti, quia per dictum legatum pium pauperibus, & Puellis relictum tantum certum, & purum, certum, & indubitatum utilitatem, vel suffragium anime suae comparabat, fecit verò ex legato conditionali Republicae factum, quia tunc suffragium anime suae dependebat omnimodo ab aliena voluntate, ultraquamquod meritum hujus legati, quatenus purificatum fuisset per conditionis adimplementum, magis ambigui tunc deberet pietatis executionem, in quorum arbitrium illud reponeretur, quam pietatis Testatoris, ut in simili ratiocinatur *Amosae de casu pui lib. 2. cap. 6. n. 12.*

12. Quod autem dictum legatum Republicae factum per supradicta verba conditionalia, si eis videbitur, non sit collatum in arbitrium purum, & absolutum executorum, quo casu illis non volentibus, vel non valentibus arbitriari, recurri possit ad arbitrium boni viri, live ad Iudicem uti bonum virum, ut ille loco executorum arbitretur, sed in arbitrium conditionale, quo casu illis non arbitrantibus, tamenquam efflante conditione legatum penitus evanescit, in puncto firmant magistratus *Barroli. in leg. si sit, ff. de legat. 1. §. in l. 1. numer. 9. ff. de legat. 2. aliaque scribentes Barro de success. lib. 2. tit. 3. de institut. numer. 3. precipue sub vers. eorum autem est, & sequ. juncto num. 4. praedictum sub vers. si conditionale sit, & penes finem, vers. item hic, ubi etiam loquuntur de legato ad meram conscientiam alicujus commissio. Pergrin. de fideicommissis. art. 33. num. 65. juncto numer. 69. Rota Romana coram Cavalieri. decis. 374. num. 2. Graff. de Success. 4. Legatum, quod. 46. numer. 8. 9. & 10. Camerel. de legat. & fideicommissis. lib. 8. quod. 4. numer. 8. & sequ. fol. 575.*

13. Quod procedit etiam si legatum conditionale factum fuerit in causa causam, vel in favorem Ecclesiae, *Ursaya discipul. Eccles. tom. 1. part. 2. discipul. 31. numer. 73. Menrie. de questuris. ultim. volum. lib. 11. tit. 16. numer. 6. vers. Anni nec. Revic. decis. 57. numer. 4. & 5. juncto numer. 6. Camerel. de legat. lib. 8. quod. 23. numer. 8. & 9. fol. 618. laissine Rodolph. allegat. 75. fecit per totum, praeterea numer. 11. vers. Testator eum, & numer. 12. eoque magis id procederet, si fuisset tale legatum commissum non in arbitrium, sed in meram voluntatem tertii, vel executorum, quandoquidem licet illud tamenquam pium iusta veriorum, & communionem Doctorem sententiam validum esset, tamen non erit ei locus, nisi volente tertio, vel executoribus, quia ad eorum rectam voluntatem commissum fuit, ut tradunt laud. *Trentacini. lib. 1. variae. tit. de pia caus. resolut. 1. Rob. praesit. resolut. de testament. & ultim. voluntat. cap. 30. numer. 51. cum seq. Cardin. de Luc. disc. 45. numer. 9. & discipul. 80. numer. 3. & Secundo in idem de testament. Pergrin. de fideicommissis. art. 33. numer. 66. Dian. resolut. moral. part. 7. tractat. 6. resolut. 20. Dian. Corad. tom. 6. tractat. 8. resolut. 28. & resolut. 29. & eadem in casu nostro non evanuit legatum, quatenus (ut nobis in facto supponitur) ab utroque tamen minori, tum majori Republicae Jamacensis consilio de illorum sapientia, & plenissima potestate in hac parte dispositioni Testatoris nostri derogantibus praedictum arbitrium loco executorum usque adhuc explicatum fuit, adimplendo ulterius singulis annis per aequipollens demandum favore Patris, vel Civium onerum allevationem juxta piam Testatoris mentem.**

14. Præterea ad conjecturandum, quod voluerit Testator pium legatum librar. 1000. talem diminutionem pati, ad evidentiam usque crevit argumentum, si consideremus, quod quemadmodum in casu, quo legatum conditionale librarum 10000. ex defectu conditionis caducum remansisset, non esset upore omnino inverisimile presumendum, quod Testator voluerit diminui legatum pium librarum 10000. in damnum animae suae, ne scilicet singuli suffragium diminueretur, alteri verò estraneis pinguior hereditas acquireretur, ad tradita per *Altomer. ad Revic. dec. 87. & De Luc. ad Franch. decis. 236. num. 4. & ad decis. 612. numer. 13. 14. & 15. Oliva de test. tit. 4. quod. 3. num. 20. Lorrea decis. 61. numer. 44. & 45. Ansaldo. decis. 66. num. 20. ita quoque presumendum est in casu presenti, quo idem legatum librarum 10000. propter adimplementum conditionum effectum suum habuit, nam sicuti uterque casus ab unica determinatione, unica nempe ademptione librar. mille facta à tota summa librar. 40000. prius inter legatarios distributa, & sub unica oratione eussente determinatur, eodem modo determinari debet ex nonnulla juris regula, quod unica determinatio respiciens plura determinabilia pariformiter determinari debet, desumpta ex celebri textu in l. jam hoc jure 4. §. Sed si alter pubes, ff. de vulgar. substit. cum aliis contextibus, & Doctoribus relictis per *Vila diserte. 6. numer. 33. & laud. Foyler. de substit. quod. 257. num. 12. & 13. & omnium plenissima Capell. quid. contr. cap. 97. num. 1. & seq. tom. 3. & perbellè, & doctissime Crisp. Valdear. observat. 41. num. 40. cum plurib. seq. part. 2.**

15. Nil penitus advertant praedictis famigerata regula, quod relatio fieri debeat ad proximiora, & sic quod librar. mille, quae mandavit Testator de dictis fratribus, seu locorum proventibus solvi majori nam ejus Familiae, extrahende sint à dictis libris decem mille destinatis in subventionem Pauperum, & Puellarum, de quibus mentionem fecit Testator in proxima praecedenti dispositione, & non à libris 10000. remotionibus à dispositione dicti legati librarum 1000. precipue quia hoc legatum immediatè connectitur, acunitur mediante particula & cum antecessori oratione, sub qua alteram piam legatum librarum 10000. in favorem Pauperum, & Puellarum ordinatum fuit.

Quandoquidem objecta juri regula locum obtinere minime valet in casu nostro, ubi ex pluribus argumentis, & conjecturis supra recensitis apparet diversum fuisse Testatoris voluntatem; relatio enim ad proxima, vel remota semper fit pro ratione, vel ad notam verisimilium mentis Testatoris *Sard. corad. 200. numer. 26. & consule. 431. numer. 64. Rot. Rom. part. 3. recentior. decis. 218. numer. 4. & 5. & part. 9. decis. 469. numer. 26. Altograd. consule. 48. numer. 29. & consule. 87. numer. 39. lib. 1. Palm. Nep. allegat. 392. numer. 3. & egresso Rota Flaminia penes decis. Lucen. collect. à D. Palm. Nep. tom. 3. decis. 219. numer. 19.*

Præterea ex hoc fortiori consideratione objecto resolvitur, ex eo nempe, quod regula in contrarium allata locum obtinet in casu tantum, quo relatio aequivoce, aut dubia flaret in oratione, secus omnino in casu quo indicio fuisset terminus ad quem relatio fieri deberet, quia in clari non est recurrendum ad regulas juris interpretationes, ex vulgaribus juris deductionibus ex l. ille aut ille ff. de leg. 2. & Rot. part. 19. decis. 439. numer. 6. & decis. 453. numer. 7. & decis. 457. numer. 4. & 499. numer. 20.

In specie autem nostra evidenter constat Testatorem voluisse relationem facere ad omnes redditus, vel proventus locorum S. Georgii, nempe ad totam, & integram summam librarum 40000. univet saltem sumptum,

- at clare colligitur ex illis verbis „ habent pro sua mer-
cedis libras mille dillorum provenientum quando erunt
ad numerum librarum quadraginta mille, ut dillum
est. Quapropter non possunt dicte libras mille referri
ad libras decem mille partem dictarum librarum 40000.
punctualiter considerata Rota Florentina inter de-
cif. hoc. Locum. recellit. a Palm. Nepos. tom. 3. de-
cif. 219. numer. 20. & Rot. Rom. decif. 667. num. 6.
coram Alerico. & alia per eam allegata, & facit tra-
ditio per Spad. decif. 21. numer. 14. lib. 1. & conf.
254. numer. 4. lib. 1. & quod non debeat fieri re-
latio ad pectus, sed ad remotiora, cum verba dispo-
sitionis istius, & non illa convenient, opemè Bairell.
de alim. valent. decif. 22. numer. 27. Spad. conf. 21.
numer. 71. lib. 1. & conf. 336. num. 4. lib. 2. & conf.
237. numer. 12. & Rot. Roman. decif. 346. numer. 8.
part. 19. recent. & Baldaco. tit. 3. de legatis, decif.
23. num. 26.

- Quod autem in casu nostro Testator relationem fe-
gerit ad omnes provenientum librarum 40000. ambigi quip-
pe non potest, quia non simpliciter mentionem fecit
de provenientibus, sed cum verbis relativis denotantibus
totum summam provenientum nempe libras 40000. „ lib. 1.
„ dillum presentium, quando erunt ad numerum
librarum 40000. „ tunc enim dicitur ad totam summam
relictum habuisse Testator quando ab eo universaliter
tamquam unicum corpus pecuniata sunt, ut pre-
belle de more advenit Bairell. de jur. accresc. cap. 3.
quest. 8. numer. 13. Terr. var. quest. tom. 2. in Af-
fili. part. 1. quest. 23. tituli. 12. numer. 18. fol. mihi
349. Cardus. de Loc. de fideicommiss. decif. 111. nu-
mer. 3. in fin.

- Anque ex his oritur etiam responsio ad alteram ob-
jectionem patrem eluctam a dictione, & nedium quia
ipsa attendi nullatenus debet, quando oratio per eam
contexta tam ex verisimili mente Testatoris, quam per
expresse verba relationem habet ad terminos remotiores,
de non ad ea quae in precedenti proxima oratione
posita sunt, ut nos demonstravimus, verum etiam
quia dicta dictio, vel huiusmodi tunc operari valent
connexitate, relationem, & dependentiam cum pre-
cedenti proxima oratione, quando oratio, vel perio-
dis frequens, sub cuius initio illa posita sunt, effect
de per imperfecta, vel ex parte verbi, vel ex parte sup-
positi, vel appositivi, fecit autem dum periodos, vel
oratio, prout in casu nostro est de per se ex omni parte
perfecta, & recta a suo particulari, & dispositivo
verbo, ut magistraliter tradit Barro. decif. 57. per tot.
Perregin. de fideicommiss. artic. 16. n. 12. & Rota Ro-
mana decif. 537. num. 8. part. 19. recent. & Rota Flo-
rent. coram de Comitibus decif. 98. numer. 82. & in

- punctualibus terminis dictionis, et. Rocc. Episcop.
cap. 43. num. 23. & seq. Rota decif. 453. numer. 14.
part. 19. & pluribus citatis Rota Florent. cor. D.
de Comitibus decif. 98. num. 82. & 83. Rota part. 19.
var. quest. tit. 2. de fidei. & fideicommiss. decif. 9.
num. 3. & ipse Terr. tit. 4. de legatis quest. 1. n. 14.
15. & indubitate in presenti casu, ubi verisimilis mens
Testatoris omnino suadet relationem fieri ad totam
summam librarum 40000. praeterim ex maiori pre-
sumptione, quam praesumit iste habuisse, erga Ani-
mam suam, ut latè supra demonstravimus. Episcop.
Rota. dilla capite 42. numer. 25. 26. & de Comitibus
dilla decif. Florentin. 98. numer. 82. & Rota Roma-
na dilla decif. 537. num. 9. part. 19. recent. & Terr.
locis citatis.

- Quo vero ad secundum dubium, an competat di-
ctis Executoribus alio repetendis dictas annuas libras
mille huc usque decursas, & plus debito singulis an-
nis a Ministris Serenissime Reipublicae exactas, pro re-
integratione dotium puellarum, & elemosynae Pau-
perum in omnimodum mentis Testatoris adimplemen-
tum, Censio affirmativè respondendum, cum utique
certum sit iure sit, quod si quis aliquis legatarias, qui
pro una ad annuam legatam contribuere, vel totam
diminutionem pati tenebatur, integram legatam
exegerit, actione conditionis indebiti adstricti ille va-
leat ab aliis Collegiatis ad ipsas restituendum pro ra-
tione quicquid indebitum per eum exactum fuit, Perregin.
de fideicommiss. artic. 4. numer. 62. Gomez. de Legat.
cap. 12. numer. 21. & ibi Admense Salgad. Lohyrin.
Credit. part. 2. cap. 4. numer. 3. Caffill. quid. contr.

- lib. 4. cap. 57. numer. 31. & cum aliis citatis Bairell.
Jun. refel. 106. in Addit. numer. 104. & seq. lib. 2.
quod procedit etiamsi huiusmodi actio conditionis in-
debiti per heredem, vel executores dictis collegiatis
cessa non fuerit Bruneman. in L. 2. ff. de candid. 27
debu. Gratian. discip. forens. cap. 646. numer. 13. &
de Lac. Jun. num. 9. in fin. & idem de Lac. in Lohyr.
Cess. jur. Via. 139. numer. 3. Caff. Lohr. decif. 12.
num. 3. & latè reprobatu Ovis contrarium tenente fir-
mat pluribus citatis Bairell. Jun. refel. 106. in
Addit. num. 104. cum pluribus seq.

- Ad tertium, & ultimum denique dubium negativè
respondetur, capim indubitanter in iure est, quod
negligentia, vel ignorantia administratorum Officia-
lium, five executorum non valet iuribus pauperum,
puellarum, vel cuiuslibet alterius pie Causae in aliquo
prejudicare, ut optimè firmat in puncto Rota Romana
decif. 70. num. 11. & 12. part. 16. recent. Rob. Add.
ad decif. 24. part. 3. recent. numer. 38. De Lac. de
danti. num. 3. vers. atque, & discif. 13. numer. 8.
vers. sed etiam quinimò Gomez. de Ered. cap. 586.
numer. 4. Episcopus Rocc. decif. felicit. cap. 149. nu-
mer. 31. nec dum quia pauperes, & puellae incerte ex
caritativo subsidio Testatoris subveniunt, vel ipsam
Deusculi Anima, pro cuius salute principaliter talis pia
Causa fuit instituta, non valuerunt, neque valent agere,
ut notant praedicti Doctores. Verum etiam quia
cum dicti Pauperes, Puellaeque veniant ex proprio iure,
tamquam ex pia Testatoris dispositione vocatae, nihil
commune habent cum fidei antecessorum, & ideo ip-
sorum fidem nihil illis prejudicium producere valet Rota
Rom. coram Caprara decif. 651. num. 16. De Lac. de
servit. discif. 34. no. 3. Farin. de Jurapatram. part. 2.
cap. 2. & 2. cap. 7. num. 7. 8. Episcopus Rocc. discif. art.
jur. felicit. cap. 149. num. 47. & in omnem casum ad-
versus quodcumque prejudicium, quod ex ignorantia,
aut dicta negligentia antecessorum administratorum,
vel executorum hinc pie Pauperum, Puellarumque cau-
sae irogatum fuisse demonstrant, semper modernis
executoribus nomine ipsam pie causae competere in
integram restitutionem, ut tradunt Rota coram Rich. decif.
33. numer. 31. & coram Caprara decif. 667. num. 4.
& post Pasichelli. de diffinit. decif. 51. numer. 25. 30.
& decif. 52. numer. 17. & latè pluribus citatis Con-
stantin. ad Statut. Urb. tom. 3. addit. q. art. 1. n. 72.
73. & seq. Rocc. Episc. cap. 149. n. 80.

ARGUMENTUM.

Procurator, vel Mandatarius, quando constet
de precedenti mandato, censetur emere pro
Mandante, licet contrahat nomine proprio,
& Dominium rei emptae transit illico in man-
dantem absque alia traditione, si res emptae
Procuratori, vel Mandatario tradatur.

Emprio quando facta censetur pro fe, vel
Procuratorio tantum nomine; ubi explicatur
dictio per N. latine pro, & altera a cento
di N.

In venditione rerum, quae in numero, pon-
dere, & mensura consistunt, ad transferen-
dam Dominium in Emptorem, an requira-
tur mensuratio, numeratio, vel ponderatio,
& quando praedicta tantum respectu Emptoris,
quam Venditoris habeantur pro fecitis.

Creditor an propria auctoritate rem hypothe-
caram possit occupare.

Creditor anterior an possit vocare pecuniam a
posteriore Creditore per communem Debito-
rem ipsi solutam, & bona fide consumptam.

S U M M A R I U M.

- 1 Restitutio in integram denegari nequit Concurrentibus nullitate, & impia Sententia.
 - 2 Sententia ratione inerrandi dicitur nulla.
 - 3 Litterae missivae, & responsio inter Alericorum probant mandatum.
- Nec non etiam alius acceptationem, & executionem numer. 4.

- Et non obtinent publici Instrumenti Spem, seu rei iudicata, n. 5.
- 6 Procurator confistor contrahere nomine mandatis, etiam si id non explicet, quando confistor de precedenti mandato.
- Amplius, etiam si Contrahens esset gessus nomine proprio n. 7.
- Et statim Dominus acquirit, de cuius ordine, & mandato rursus, n. 8. & 9. & n. 14.
- Quomodo emptio nomine aliorum facta sit de pecunia propria Procuratoris n. 10.
- 11 Annona frumentaria Civitatis communis publicam utilitatem.
- Et habet executionem paratam n. 13.
- Et fruatur privilegio fiscalibus n. 14.
- Que multa magis procedunt, si Annona non sitit Afercimenium, quomodo etiam frumentum, modo id exequatur, quo penaria Civitatis consuevit n. 15.
- 12 Dominum in beneficium Civitatis, Fidei, Hostie, vel Principis etiam aliquam traditionem transferret.
- 16 Principi dicitur Republice Mandata, & Patre Subditorum, & subsidiario obligatur tempore indigentia illas populus de frumento, alijque villalibus etiam de propriis.
- 17 Populi satura nihil latius est, ubique sibiis illis iuribus, ac fiscalibus.
- 18 Transferta frumentum, aliaque species annuatim ad Civitatem sunt excepti a Gabellis, nec possunt molari per debitum, etiam Cameralibus, sine ut personis, sine in rebus tam in accessu, quam in recessu.
- 19 Diffio per latini pro non semper importat contemplationem personae, etiam intra alius geritur.
- Contrarium veritas non, seqq.
- Diffio pro casum finalem dicitur n. 20.
- Et indicat alium emptum frisse factum nomine illius, pro quo contrahitur n. 21.
- 22 Verba per conto di N. important, ut ipse N. dicatur Dominus, & principalis, & omne commoda & incommoda contrahens ad eum spectet.
- 23 Aliter subsequens precedencia declarat.
- 24 Mandatum queritur alio adversus Mandatarium pro rei empti restitutione, quo presumitur emissae virtute precedentis mandati.
- 25 Emptio quando non est facta expresse nomine Mandantis ad transferendum Dominum requiritur, quod fiat consignatio Peritoris approbato, vel Procaccio, Abiliati, vel Notariorum.
- 26 In emptione rerum, que consistunt in manerio, ponderis, & mensura, non transferuntur Dominium in emptorem, nisi sequatur numeratio, & ponderatio, & periculum interea est Venditoris.
- Adversaria, & traditio dicitur servata, & habetur pro facta, quando emptoris mora intercedit in recipiendo rei emptae n. 29.
- Memque prout in adum Venditoris, si per rem fuisse, quomodo mensuratio, & traditio sequitur nam. 31.
- 27 Pretium dicitur certum in venditione, si relaxatum sit ad illud, quod certis in publico Foro, vel loco emissae declarationis.
- 28 Consignatio Frumenti procedere debet antequam ad aliquam emptam veniat.
- 29 Venditor ad hoc, ut confirmetur in mora tradendi rei venditae, etiam unica fuisse interpellatio.
- 30 Debitum non dicitur in mora, si post interpellationem elapsus sit tempus trium, aut decem dierum.
- 31 Traditio supplet defectum mensurationis in emptione non facta.
- 32 Patientia habet vim traditionis possessionis, quando possessor ex parte sua adimpleret contrahendum.
- 33 Presumitur quod est, semper presumi debet.
- 34 Ex Scientia, & non contradiditibus Aliter confensus presumitur.
- 37 Dominum rerum supponitur transferri in eum, qui obtinet licentiam expendendi, seu transfundendi rei emptae.
- 38 Confessio minoris emanata ad propagandam veritatem probat sine solemnitatibus.
- Confessio, de Commere, Tom. II.

- 39 Creditor non potest proprio auctoritate rem hypothecam accipere.
- 40 Possessio huiusmodi casu non potest proprio auctoritate, quod tamen intelligitur, si possessio per vim capiat.
- Fallit conclusio, quando constet spoliatum nullum jus habere, vel quando invadens crediderit se possidere, nam ista credulitas etiam op exceptionis opposita, illam excusat n. 41.
- 42 In furto duo copulatives committere debent, delicti scilicet, & animus lucrificandi.
- 43 Furtum non committitur, qui rem auferit, cogitans Dominum id esse permittentem.
- 44 Auxilium ferens portanti rem furatam dicitur esse proprium excusatur, & tenetur duntaxat in subsidium excessu huius principalis furis n. 45.
- 46 Creditor anterior etiam in pecunia preferri debet adversus posteriorem Creditorem, cui aliquid traditum, & solutum fuit ad communem debitorem.
- Contrarium veritas, & posterius Creditor cum bona fide receperit, & consensu n. 47. & h. n. 49.
- 48 Creditor anterior quando est fundi hypothecarius, & privilegatus veluti Fiskus, potest auferre pecuniam a posteriori creditore etiam bona fide consumptam.
- Item quando Creditor posterior confusus fuisse proprium Creditorem ex causa lucrativa n. 50.
- Necnon quando tempore solutionis per fuit omnino Creditorem diligencia, & tamen fuit posterior gratificatus n. 51.
- Vel dumtaxat quando Creditor posterior per fraudem, & dolum suum Creditorem receperit n. 52.
- 53 Frumentum ultra triennium durare non presumitur.

Datijsa Rota Florentina in Aretina Grani.

Veneris 6. Julii 1736.

COR. AUDIT. MANILIO URBANI.

E T

DISCURSUS CLXI.

Cum D. Eques Alexander Cinnus della Fiotaja fideiussor in cambio scutorum quatuorcentum in forte, creato anno 1704. a Joanne Baptista Fucci favore quond. Dom. Bartholomei Subdiani, exacter fuerit illud solvere anno 1719. Dom. Annonio Tucciarelli, in quem non verum, & legitimum administratorem Alexandri ipsius Uxoris, ac filius, & heredes quond. Joannis Francisci Lappoli Cessionarii perfratris Domini Bartholomei creditoris perveniret, tibi debitum revelationem manifesti exoptans super bonis, seu hereditate dicti qu. Joannis Baptiste Fucci principalis debitoris, illarumque debitis peragravit, ac proinde decedat repertis in concursu Creditorum effectum ad D. Alexandro Fucci filio, & herede beneficiario ejusdem Joannis Baptiste, iudicium instruxit mense Julii 1731. cor. Supremo Senatu hujus inclite Civitatis contra Dominum Antonium Franciscum Mini, mi assertum spoliatorem, qui occupatorem quantitatis summo, & segetum existentis Angliarum in proprijs hereditis dicti Joannis Baptiste tempore suae mortis secute die 24. Septembris 1708. ut idem Dominus Mini, vel actione in factum ad interese, vel conditione furtiva, vel de vi bonorum raptorum cogatur ad reportandum frumentum, & sequens ablatus, velut ad hereditatem dicti Joannis Baptiste spectaret, velut ad deponendum illarum pretium, successive distributionem iuxta dispositionem ejusdem Magistratus, qui die 11. Januarii anni 1731. Senatusque petitioni consensum protulit contra dictum Dominum Mini, videlicet illum condemnando ad reportandum in Oppidum Angliarum, infra terminum diem triginta, totum frumentum ab eo, propterea auctoritate ablatum, quod circumscribitur anno 1708. tempore mortis Joani Baptiste Fucci in proprijs hereditis ejusdem Oppidi, sive ad deponendum pretium penes Camerarium Vener. Hospiculis S. Marie Novae hujus Civitatis ad dispositionem ejusdem Magistratus, & ad electionem illud consignandi postea cui de jure, una cum omnibus dominis, & expensis liquidandis, ut laicis ex d. Sententia in Proc. fol. 78.

Agnoscent praefatus Dominus Mini se à dicta Sen-

nam. 3. part. 12. nec non illius acceptationem, & en-
4 quationem; *Adanf. d. consil. 11. sub num. 9. vers. an-
de sequitur, Rota dec. 355. num. 3. part. 10. & d. de-
157. num. 2. part. 12. verum tamen vin obtinent in-
strumentum publici, sententia, seu rei iudicare Rota,
5 respens. 12. n. 2. lib. 2. *Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. n.*
2372. *Gratian. discept. fur. cap. 900. n. 2. ibique Carol.*
Anton. De Luca num. 1. Anald. de Commert. disc. 61.
num. 2. *Rota Jansen. decif. 142. per par. Boer. dec. 333.*
num. 8.*

Contingit autem ex precedentiis, & subsequen-
tibus de speciali mandato emendi instrumentum pro
Antonno, illiusque susceptione, & executione previo con-
sensu, & approbatione dicti D. Antonii Felici Ca-
tani per effectivum frumentum emptorem, etiam inera
latitudinem dictorum fementum 2700, ut ex calculo,
de quo in Processu fol. 38. hestitandum non erat, quia
Joannes Baptista Fucci in huiusmodi emptione se fe-
6 cerit Procuratorem Antonno, etiam non expectato man-
dato, nec nomine mandandi Angeli & Bartol. *Idem*
*quia in aliena 6. 4. Si si qui putabat se de acquir. bo-
red. Bard. consil. 19. num. 18. 24. & n. 30. ubi bene di-*
stinguunt inter mandatum speciale, & mandatum genera-
le ad negocia *Altman. de nullis contr. rubr. 1. quesi.*
10. rom. 3. n. 46. ubi patet la bene distinguat. & n. 63.
& 64. & tom. 5. n. 31. sub n. 490. & fortius, Roderic. de
ann. reddit. lib. 3. qu. 71. n. 80. cum seqq. ubi etiam di-
stinguunt Antonno, de tunc & ambig. lib. 7. tit. 18. sub n.
6. 5. Sed diversa tum seqq. & num. 20. cum tribus seqq.
& tit. 19. num. 6. Admarch. de praesumpt. lib. 3. pro-
fumpt. 49. num. 1. cum seqq. Hermosill. ad Luper. leg.
49. gloss. 1. n. 6. tit. 5. part. 5. num. 2. Damiana mens
Audis. Casares. de Commert. disc. 43. num. 39. & disc.
56. num. 2. Iuri Nopeler. alleg. 20. artic. 2. causa 1.
num. 33. cum seqq. & cas. 2. per totum & cas. 5. nu. 57.
7 ubi etiam contractus gestus est nomine proprio Gab.
consil. dec. 69. n. 17. & 29. Adanf. consil. 11. num. 14.
22. & 23. Mediana ad decif. 904. Sard. num. 2. idem
Sard. dec. 325. n. 8. Rota in recent. dec. 64. n. 3. & 4.
part. 6. & dec. 157. n. 5. & 6. part. 12.

Et per consequens proprietatem, seu dominium di-
ctorum frumentorum per Focum Procuratorem em-
ptorum transivit illud in dictum Antonno, seu di-
ctum Dominum Antonium Felicem Cauti illius Mi-
nistrum, ut in puncto emptiois, & venditionis Fran-
8 cisci. *Rota. respens. 19. num. 2. & 3. lib. 2. Mascard. de*
probat. consil. 611. n. 10. & 11. Calde. de comp. & vend.
cap. 20. nu. 17. Almaric. de tacit. & ambig. lib. 8. tit.
11. num. 3. Hermosill. ad Luper. 48. gloss. 5. n. 7. & 9.
tit. 5. part. 5. tom. 2. Salgad. Leby. Credit. par. 2. cap.
23. nu. 31. & cap. 24. n. 42. 43. & 51. cum seqq. Ad-
and. ad Gol. de praeclar. part. 5. cap. 1. n. 4. Adanf.
d. consil. 11. n. 14. 22. & 23. Sard. dec. 325. n. 7. &
8. Rota Jansen. dec. 13. n. 17. & Romana coram Friel.
dec. 25. n. 4. repetit. in recent. dec. 157. part. 12.

Indubitanter quando, prout in casu praesenti, ipse-
met Joannes Baptista Fucci, ut iam innuimus declara-
vit, & consensit fuit comparasse frumentum pro dicto
D. Catani, & nomine Antonno, ut in calce dicte
declaratationis, *Proc. d. fol. 30. n. 10. & B. p. in re. vici-*
na 20. et, per effectum de grati comparat per lui a con-
te de Albandancia, et. 3. Etenim licet qui fa-
toris non contraxit proprio nomine, sed alieno, dicitur
emere voluisse ad illius unitatem, ut in puncto Ita-
gueral. d. alleg. 20. art. 2. cap. 6. nu. 49. cum seqq. Ita-
consilio per confessionem ementis, quod frumenta
9 empti fuerunt procuratorio nomine Antonno, non mo-
do coram possessore, sed etiam proprietate, vel domi-
nium per traditionem factam ementi ipso iure ques-
tum fuit ipso Antonno, d. 4. qui in aliena 6. Si si qui
putabat, ff. de acquir. heredit. ibique *Papale de Castro*
num. 3. vers. sed. ff. de iur. iur. quod meo nomine leg. 1. 4.
Per Procuratorem, ff. de acquir. vel amittenda posses-
leg. traditio 20. §. ult. ff. de acquir. rer. dum. Fandul.
conf. 39. n. 26. tom. 2. Paris. consil. 47. num. 16. lib. 1.
Almaric. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 18. n. 2. vers. &
tamen si procurator nomine & nu. 18. vers. Caterum si
disceat, & tit. 19. nu. 3. Roderic. de ann. reddit. lib. 3.
qu. 11. nu. 83. ubi limitat text. in li. ff. de ex. mandato
num. 8. ff. de acquir. rer. dum. Nopeler. d. alleg. 20.
art. 2. cap. 3. num. 42. & 43. ubi conciliat iura enad-
verbo allegata 45. & 46. & cap. 5. n. 58. cum seqq. ubi

etiam si emptio nomine alieno sit facta de pecunia
propria, *Rota. lib. 2. tit. de mandata. nu. 908. & lib. 2.*
respens. 19. n. 1. & num. 7. Cypri. Luv. consil. 21. n.
24. last Pet. differt. 38. num. 14. vers. ut per traditi-
onem, ubi quod dominium abique alia traditione tran-
sfertur in mandatum, si mandarius illius nomine
accepit, & pariter conciliat leges enadverbo allega-
tas, & num. 53. tom. 2. Adanf. d. consil. 17. num.
32. & numer. 23. Carol. Anton. De Luca ad Gratian.
discept. 5000. num. 7. Rot. Jansen. dec. 13. nu. 17. d. tit.
127. num. 8. & dec. 237. n. 2. & penes D. And. de Cid-
saraz. disc. 5. n. 58. de commert. Rota nostra coram Ur-
coal. dec. 1. nu. 22. & Romana coram Durano dec. 16.
n. 1. & cor. Adrlin. dec. 103. num. 4.

Praeterea quia in beneficium Civitatis, vel Reipu-
blice, cuius nomen est frumentum, seu Antonno, quis
ad vitam conferendum nihil convenientius *Arifan.*
lib. 6. politic. cap. 8. & in qua confirmata est publica
unitas, quae suprema lex dicitur l. 3. in fin. ff. ad l. Ju-
lianum de annonae, Petri. de agnoscit. cap. 7. quesi. 3. lib.
1. n. 17. cum seqq. Paulus. differt. 92. n. 3. necnon ubi
beneficium Fisci, Ecclesiae, vel Principi, dominium
12 etiam abique traditione transferretur, *Bald. consil. 337. n.*
5. lib. 1. Admarch. consil. 263. nu. 16. Gabr. de impet. &
vendit. consil. 2. numer. 166. lib. 3. Noel. de transmiss.
cap. 39. n. 24. Pax Jordan. lucubrat. consil. lib. 14. tit.
11. num. 273. per totum. tom. 3. Lest. de iust. & iure lib.
2. cap. 3. dub. 3. n. 16. vers. 4. Hermosill. ad Luper. gloss.
3. l. 7. tit. 4. par. 5. sub n. 14. vers. & limita pag. 319.
Altman. de nullis contr. rubr. 4. rubr. 1. part. 2.
quesi. 25. numer. 412. in fine numer. 313. & num. 728.
Gratian. discept. fur. cap. 912. n. 11. & 50. Palm. alleg.
24. num. 18. Ricc. collect. decif. collect. 1219. limit. 5.
De French. dec. 23. in fin. vers. item dominium, Spre-
rell. dec. 168. num. 27. & 28. Rota in recent. dec. 673.
num. 4. in fin. part. 2. dec. 81. nu. 7. part. 3. & dec. 310.
num. 1. part. 9.

Unde Antonno frumentationi Civitatis habere ex-
13 quationem paratum dicit *Rota in recent. dec. 39. n. 22.*
part. 12. & gaudere privilegio fiscalibus, contra ea,
quae scripsit Card. De Luca de regalib. disc. 44. & Ep-
ist. Rota discept. sciell. cap. 72. n. 38. & 39. magis
communiatur, ac solide firmant Zual. ad Statut. Fe-
14 *vrem. observat. ad rub. 14. lib. 4. n. 39. cum seqq. ubi re-*
spicit Card. De Luca & Rota locis citatis, Consilium
ad Statut. Urb. admod. 60. art. 3. n. 248. ad 252. ubi
pariter respicit dictos Doctores contrarium sentientes,
quos etiam respicit Rota nostra decif. 50. nu. 13. & 14.
15 *coram Aluphys. D. meo Audicore de Civitatibus, ubi in*
puncto animadvertit, quod Antonno, seu Abundantia
Civitatis, & Status Florentinis tribus fuerant privile-
gia tacite hypochecis antierogata, etiamque privile-
gia fiscalis etiam ex motu proprio Sereniss. Ferdin-
andi Secundi Magni Etruriae Ducis anno 1647. & nu-
mer. 23. & 24.

Erat difficultatem quando prout in casu isto An-
tonno non facit mercimoniis, quatinus emat frumen-
16 tum, illudque Pistoribus distribuit certotaxato pretio,
nam id factum, ut fiat panis Civibus vendendus, & ita
consulatur penurie Civitatis, vel Reipublicae *Altman.*
ad Rota. consil. 72. numer. 4. tom. 2. Adanf. dec. tit. de
gabell. Sbarra. §. 12. quesi. ult. a numer. 72. ad 14.
recent. dec. 277. per totum, ibique de Martini, & in 16
fortioribus terminis videnda Rota nostra d. dec. 50. n.
28. casus Princeps dicitur Martius, & Pater Subditi-
rum, & sic subsidium obligatur dicto territorio indige-
rentia, illud providere de frumento, atqueque victu-
alibus, etiam de proprio, Card. De Luca. de regal. disc.
45. sub num. 4. & n. 8. & disc. 125. num. 9. non pra-
termittit ulterius ardeat alia politica ratione, quod
17 videlicet, nihil levius est fausto populo, nihilque ju-
venio, ac famulo insidiosis, l. 1. C. de framer.
Urb. Constantinopol. lib. 11. Nevar. ad pragmat. regn.
rubr. de admo. collect. 1. n. 4. Mascard. de confect. 99.
lib. num. 1. cum seqq. Consilium ad Stat. Urb. admod. 60.
art. 2. nu. 95. cum seqq. Petri. de apudact. lib. 1. cap.
7. quesi. 3. n. 18. Ursini. cunct. 111. in verbo Antonno n.
47. Paulus. differt. 92. n. 4. adeoque modum filis con-
ciliandi benevolentiam apud plebem exemplo docuit
Augustus, pines Tullio. lib. 1. in princ. sub numer. 3.
ibi n. Admarch. dicitur, populum annona, multo dul-
cedius nil polliceri. 11

18 Ob quas rationes, transformatas frumenta, blada, aliisque speciei annuariarum ad Civitatem non-factu de jure fine exempli ad omni pedagogo, & gabellati, fed etiam non possunt-mobiliter pro debitis annis Cameralibus, sicut in accessu, quam in recessu, sive in personis, sive in rebus, juxta text. in l. 1. *Cap. de Nativitate*. lib. 34. *Zeal. ad Statut. Foveat. ubi dicitur* rubr. 41. lib. 4. *num. 9. cum seq. in l. Confessio. ad Statut. Urb. annis* 60. art. 3. *num. 279. Rationes de collatis*. cap. 70. n. 15. in medio. & *num. 16. Dyall. consil.* 111. *verbo Antonia* num. 45. *tem. 2.*

Non obstat, quod illa dictio per „ ibi comprati per lai „ laique pro, non semper denotet emptionem alieno nomine factam, sed importet aliquando contemplationem persone, adeoque emptio facta sit nomine proprio, ad effectum eadem revocanda ex *Ansaldo de Commert. disp. 30. n. 18. & 33*: quia non confesso quod ille Author in suo primo casu succubuit, ut habetur *num. 2*, quodque ibi dicebatur mandatum fidei-pendii pecunias ad cambium fuisse precedentem consumptum, nec nilatenus fuisse probatum dictas pecunias fuisse receptas post dictum mandatum, & quod in secundo casu Marchionis Pallavicini non fasset constabat de mandato emendi frumentum, imò quod in factis docebatur eo non indiguisse, sed solum consensisse illius transmissioni, circa utrum realem domozii, veritas est, quod ea dictio per Catano, necdum denotet causam finalem, proximum, & immediatum, quod est ali, quod dicitur auctoritates ab *Ansaldo* allegatas, & signatur *Sard. cons. 225. numer. 9. Gratian. dispens. forens. cap. 98. n. 46. & 27. & cap. 924. num. 24. Altiograd. cons. 3. ad n. 13. Rot. cor. Rich. dec. 285. num. 1*, verum etiam recte indicet, utrum emptionis fuisse peractum nomine ipsius Catani, ut in puncto docet *Barr. in l. 1. §. Nunciatus, num. 17. ff. de oper. nro. num. 3*, „ ibi „ sed quid fidei sit, esse facio hoc pro parte respiciente, idem est dicere pro Tizio, & non mine Tizio „ ex *l. fidei commissaria, §. interdum, n. 1. ff. de legat. 3. n. ibi „ Item non, quod dicitur per Tizio, quia tamem est dicere facio pro Tizio, quantum nomine Tizio „ & sequitur *Rota in revent. dec. 154. num. 17. vort. 8*.*

Efficiat, quia Joannes Baptista Fucci non solum
usum fuit et ditione per sui, idest pro Carano, sed
etiam addidit et clarius verba „in causa deli Abbato-
dunae, quod nihil aliud significat, quam adhibere
nomen Antonne; nec aliud importat, quam An-
tona dicatur Domina, & principalis, et omneque commodum,
& incommodum contractus emptiois ad ipsam
pertinet, ut de his verbis pontificaliter tradunt *Ast-
mor. de nullitat. contrall. rubr. 7. quæst. 10. num. 73. tam. 3. Giord. dyser. 105. fol. num. 23. vñ. quia nihil aliud. Flindera contr. 39. erga fnum Medj. d. confut. 31. num. 4. & num. 23. Gob. confute. decij. 69. num. 19. & 20. Seminari. contr. 27. numer. 61. & 61. Alcant. decij. 73. num. 6. Rota cr. Curia. decij. 1901. un. 21. & curam Card. Caprera decij. 153. un. 3. late Peri in sua Negu. par. 3. cap. 2. per ut. regie Terr. de Camb. diff. 2. quæst. 1. num. 51. ubi quod verbum per consuetudinem ab eo qui non habet mandatum sui corresponsoris refertur ad organi petitionem, quibus omnibus iuridicis dictis ordinibus liberalitate sufficere, & emendi fructum pro Antonna. Receptione pecuniaria ad eundem effectum, & emptiois non expletis ante approbationem dicti D. Cameli Antonna Missit, ut late superius ostensum est, facta superque constat dictum Joannem Baptistam Fucci verè, & realiter dictam emptioem, non fecisse nomine proprio, sed nomine ejusdem Antonna, & ad illius omnimodum utilitatem.*

Minus moror, quod est ventus in comprari per lui
in cove del Abbeducato, legamus soluti in fine de
clarationis, fit qua in Proc. fol. 49. non autem in
parte superioris, in qua adducitur tas titulus venditi
onis n. ibi. Gessit autem vendito fmo a quello gien
ti no al Signor domus Felice Caxani Admistro del
n. Abbeducato in quello loco, qua cum ex suffici
entissimis scriptis relatis clare colligitur perperam
interfisse in dicta declaratione verum venditionis
loco emptionis pro eodem Dominus Calaneo, preceden
te istiusdem declarationis iuxta subsecutus manerem a
subsecutibus declarantur. Aliter ad. omnia, per nos

26. libr. 1. & conf. 79. num. 67. lib. 2. Familiar: curr.
94. numer. 3. 4. & 12. *Manf. d. confite.* 11. numer. 5.
Surd. dec. 8. num. 21. Rota post Torr. de successi. in ma-
ior. dec. 2. num. 17. & seq.

Auctoritates vnde etiam verbo allegare super puncto translationis domini non percipiunt casum praesentem, ubi videlicet est praecedens, et de subsequentibus, immo ex ipsarum confessione procuratorum constat, emissiones legum fuisse peractas nomine mandantis, iuxta auctoritates superius adductas. *q. Indubitanter*, sed emittunt foemodum contentumdem Mercatorum, qui quavis emittantur nomine alterius, tamen in emissione non capiunt, sed nomine proprio emittunt, quo casu mandanti quoniam alio adversus mandatarium pro rei empti restitutione, quia praesentem virtute praecedens mandati emittit, quomodo inquit *Parisi. conf. 47. num. 26. & 27. libr. 1. Caput. Larr. consil. 21. num. 19. & 26. Gratian. diff. per. cap. 300. num. 17. De Lrr. ad num. 59. 14. vers. solium est, vnde mandantem, qui immo in hoc secundo casu non expectat emissionis nomine mandantis, sicut, quod ad transferenda dominium requiritur, quod fas consuegno Procuratori approbato, vel Proccaco, Milioni, vel Navicario, eiusque alio potest *Cardini. de Lrr. de emp. diff. 2. n. 6. & 10. & de credit. diff. 23. num. 9. & 10.**

Neque refragare, quod frumentum non fuerit em-
 fuerum, adeoque illius dominum ante emporium
 non transire non poterit in Dominum Catam, seu
 Annonam, cum ea que constituit in numero, po-
 nere, & mensura donec sequatur auctoritas, & me-
 suratio non transiret in dominium Emporior, sed re-
 maneat in dominio Vendoris, cujus integritas est
 periculum juxta Text. in l. 2. & seq. C. de pers. &
 commod. rei vendit. leg. quod fape, §. de his, §. de con-
 trah. empt. Anald. conf. 29. num. 1. & num. 15. cum
 seqq. Natta conf. 265. num. 2. & 3. item, 2. Hermo-
 lall Lopez leg. 24. glof. 1. numer. 1. sicut, §. part. 3. fol.
 318. Per. Barb. in l. si mora 10. numer. 13. §. folen.
 Marcin. vtr. tamen Carol. de Luc. de empt. & diffo.
 1. num. 6. & diffo. 6. num. 7. de regalib. diffo. 118. nu-
 3. & diffo. 124. sub num. 2. & quod fellius, & de cre-
 dit. diffo. 131. num. 4. Anald. confult. 3. d. numer. 9. cum
 seqq. Anald. de committ. in eadem causa diffo. 1. num.
 13. & num. 30. & prius diffo. 7. num. 2. Patien. de lo-
 car. cap. 24. numer. 3. & 25. Altiner. de nullit. con-
 trov. rem. 6. rub. 1. part. 4. quest. 39. num. 80. Cypre.
 Larr. confult. 1. num. 13. De Rosa confult. 68. num.
 2. Gratian. diffo. for. cap. 318. num. 1. cum seqq. ibi-
 que Carol. Anton. de Luc. num. 1. & 2. idem ad cap.
 500. numer. 10. idem Gratian. diffo. March. 191. ibi-
 que Carol. Anton. de Luca, & Scappa per ver. Post.
 refel. 114. numer. 11. & 12. Epife. Rota diffo. fellius.
 cap. 74. sub num. 10. De Lut. ad Franch. diffo. 231. n.
 3. Cypre. diffo. 14. numer. 6. Rota Alaceraven. penes
 Pincel. dec. 10. num. 1. & 2.

Quia ultra quod facta mensuratione, & traditione Procuratoris, qui gestis actum nomine mandatis ibi = comprati per loi in cura dell' Abbondanza = Proc. d. fol. 49. statim enim dicitur facta traditio, & mensuratio, ac dominium translatum in insamarenta abique alia mensuratione, & traditione, juxta superius firmata in §. *Indubitanter*, respondetur etiam, quod cum Joannes Baptista Fucci lege obligaverit totam frumentum quantitates emptas transportate ad D. Antonium Felicem Cantum Annonæ Ministrum = ibi *Dice aucto facto l. obligati remittere faja translati =* grato al prezzo concordato = d. fol. 49. quod pretium erit certum, imposit reatum ad illud tunc currenti in publico foro, vel loco emisse declarationis De *Est. de alien. dictis decif. 7. sub numero. q. vixit forte. Altimar. de nullit. contr. tom. 4. rubr. 1. part. 2. quiff. 17. num. 89. & dictum Ministri partes sua adimpleverit, solvendo dictum Fucci frumentum fuorum 2700. utique Fucciis suis in mora, qui tenebatur dictum frumentum mensurare, & mensuratum tradere dicto Cantui Ministro, ut in foribus mensuris venditoris est Test. in lege ex empto 11. ff. de al. empt. & comprobat. *Posth. dicti. refolte. 114. numer. 15. 19. & 24. cum seqq. Altimar. de nullit. contr. rubr. 1. quaff. 1. foli. 1. numer. 151. tom. 3. Rota contra Cerra decif. 42. num. 16. Rota Geneva. decif. 144 sub numero. 13. vixit.**

- vers. servando respondetur, & num. 14. Ad hoc quod
admodum, quando mora emptoris intercedit recipiendi
29 et, & per eam fiat, quominus mensuratio, & traditio
sequatur, utraque habetur pro facta in odium ipsius,
iuxta Text. in l. si emptor §. in fin. ff. de peric. &
emend. rei vendit. l. habeo §. si de contrahend. emp.
P. Barbof. in l. mora 10. feb. num. 13. vers. praelib. ite-
rius §. solut. Marimont. Card. De Luc. de rejalib. dist.
118. num. 4. & dist. 115. feb. num. 2. & Quod scilicet,
vers. nisi per illum, & num. 7. vers. ubi enim fiat per
emptorem, & num. 31. De Rosa consil. 68. num. 12.
& 22. Alex. de contrah. tit. de emp. & vendit. in
accidental. n. 28. vers. quod limita. Adusf. de consil. 5.
n. 26. & 27. Cypio. dec. 14. n. 18. Rot. in ric. dec. 219. n.
6. & 7. part. 5. ita quando non sitit per Domini Ca-
tani emptorem, mandantem, quominus frumentum
mensuratum reciperet, cum esset tempore paratus ad re-
30 cipiendum, imò glories interpellaverit dictum Fucci ad
illud transmittendum Proc. fol. 63. quando unica interpel-
latus ad hunc effectum sufficere, in puncto Rota
coram Cerre d. decis. 43. num. 1., & ipse noluerit fru-
mentum transmitti in odium ipsius non transmitten-
31 tis haberi debet mensuratio, & traditio pro facta l. si
qui vena 4. & ibi glof. & l. illud 17. ff. de peric. &
emend. rei vendit. ubi n. Sed si per emptorem mora
fuisse, & deinde cum amica in integro esset, moram
non venditor addidit, cum posset se exsolvere, equum
est posteriori moram venditori notare, & l. si
per emptorem 53. §. quod si fundum ff. de alt. emp.
ibi n. deinde per 10 flares, quominus solveret, De
Rosa de consil. 68. feb. num. 22. & 23. Epist. Rocca
dij. scilicet. cap. 74. num. 15. Gomez var. resol. tom. 2.
cap. 2. de emp. num. 39. etia §. 1. vers. secundum limita.
Altomer. de nullis contrah. tom. 6. rubr. 1. part. 4.
quod §. 9. num. 11. Amos. deff. Ferrarior. 65. num. 5.
præcipit cum à de emissa declarationis dicti Fucci ele-
vatum esse tempus plaqsum triginta dierum, non autem
modicum triam, vel decem, intra quos debitor
32 non dicitur in mora L. promissor. 21. §. 1. ff. de consil.
præca. ubi n. sed modicum tempus statueretur off. non
minus decem dierum, ut eximio celebratur, n. Bald.
n. consil. 157. lib. 2. Atrecht. de arbit. lib. 2. cent. 1.
cap. 7. De Rosa de consil. 68. num. 33.

- Quæritur verò novus actus mensurationis, & tradi-
tionis fuisse per hypothesin necessariam, utique etiam
ille dicti deberet explere et transmissum frumento-
rum facta ad dictum D. Catani Ministri Annone
cum consensu, & approbatione Alexandri Fucci fi-
lii, & hæredit præfati Joannis Baptiste, nam quando
viam rei venditæ ad mensuram fuit facta vera, &
33 actualis traditio absque mensuratione, ipsam tradi-
tionem supplet defectum mensuræ Docet in l. traditio-
nibus num. 6. C. de pallio Capali. consil. 645. n. 3. & 5.
tom. 5. Afsold. d. consil. 89. num. 36. & sub numero. 39.
vers. nam prædicta. Paris. consil. 59. feb. num. 30. lib. 1.
vers. offi legumarii §. Martie. de rat. & ambig. lib. 4.
tit. 17. n. 6. Gomez var. tit. de emp. tit. 2. cap. 2. n.
32. vers. si vera, Meauch. de recip. post remedi. 17. nu-
mer. 19. in fin. Hermosill. ad Lopez. l. 24. glof. 1. m.
4. tit. 5. part. 5. fol. 530. Pacum. de lucas. d. cap. 24. nu-
mer. 26. & 27. Altomer. de nullis contr. tom. 6. rubr.
1. part. 4. quod §. 39. num. 80. in fin. Gratian. discip.
for. cap. 318. num. 27. 28. & 30. Carol. Ant. De Luca
ad eam num. 3. Idem Gratian. dec. March. 191. num.
7. De Luca ad eam sub no. 7. & vendit. Epist. Rocca
dij. scilicet. cap. 74. num. 13. tom. 1. Thesaur. dec. 157.
num. 2. in fin. Ursul. ad Afsold. dec. 280. num. 2. vers.
& insuper, De Luca ad Franch. dec. 23. numer. 13. in
fin. Rot. coram Seraph. decis. 264. num. 9.

- De traditione, seu transmissione peracta frumento-
rum repertorum in boreis Angliæ tempore moras di-
cti Joannis Baptiste Fucci ad dictum D. Antonium Felice-
nem Catani ex illius ordine, & de illorum integra ce-
patione sequitur patet ex amplis confessione emissa ab hæ-
reditibus dicti Catani, de qua in Proc. fol. 64., de con-
sensu vetò, & approbatione dicti Alexandri Fucci fi-
lii, & hæredit dicti Joannis Baptiste pariter constat ex
34 acta ab eodem gesto die 26. Septembris 1708. de quo
in Proc. fol. 35. ubi n. de Alessandro di Gio. Bar-
bosa Fucci, in virtute de quæstio mea de ampla auctorità
ad Sign. Anton. Franciscum Alfini, & ibi sedenti tunc
in gli Grassi, & biade, che Gio. Battista mio Padre ha

comprato per servizio dell' Abbondanza, & quelli fac-
ci condurre al Sign. Felice Catani in Alessandria Varchi.
Item, de ampla auctorità n. detto Sign. Alfini nel mo-
do, che sopra, di spedire altri gravi, & biade, che
sono fuori di detto Stato, come in mano alla Ma-
giestà di Santa Chiara, del Borgo San Sepolchero,
in mano ec., & ad altri, che si potesse aver notizia,
che fossero stati incaperati, & comprati da detto Ecu-
el mio Padre, &c., cui hènè concordat giudicio de-
posuio D. Antonii Francisci Mini in ejus examine de-
quæto ad instantiam D. Equitis della Fioraja, fol. 22.
r. in princ. ubi n. E ciò seguiti con consenso, & or-
dine d' Alessandro Fucci figliuolo di di Gio. Battista,
ec. & confert alla fides jurata, & recognoscit Domini
Pasqualis Montanelli tunc temporis Cancellarii, seu A-
charii D. Equitis Porrigiani Vicarii Teret Angliæ te-
stantis, claves hororum, in quibus aderat frumen-
tum, de quo agitur, fuisse recuperatas a D. Antonio
Francisco Mini, & Petro Almini Calabro post adven-
tum dicti Alexandri Fucci ubi n. Fermo lasciate nel
mio Banco, come in dispense le chiavi, &c. fine che
non fosse venuto il figliuolo di detto Fucci, che poi
venuto dopo poco tempo vennero entrambi a ripigliare
le dette chiavi. Proc. fol. 182.

Abique eo quod vltum fuerit aliquis momenti, quo-
quid adversus adeo liberum, & explicatum consensum
oppositum D. Equis della Fioraja, quod videlicet Apoca
dicti consensus sit falsa, & cum antiqua, carens re-
quisitis vulgari Tanti. in l. scriptura C. qui prior, in
pign. hab. præcipit cum dictus Alexander Fucci nunc ef-
ficer minor 18. annorum, & in ejus examine forniter
facto fassus fuisse dictum Apocam fuisse factum post qua-
tuor menses à morte Patris, & sic cum anti-
quata longè post sequatur apostationem frumenti, a-
deoque præjudicare non valet emendationibus dicti Joan-
nis Baptiste Fucci, neque in vrbis recognitionis bonæ
fidei, quia bona fides, & falsitas sunt opposita, nec
possunt simul concurrere.

Etenim omissis eo, & quod dici posset, de retracta-
tione facta post quindecim annis à dicto D. Alexandro
Fucci, quo ad antiquitatem denotata fore declarationis
emisse die 26. Septembris 1708. animadvertendum fuit,
quodassimil compariuntur, quod dictus Alexander non
fuerit, ut ipse supponit, requisitus dicta die 16. Sep-
tembris de consensu pro dicta segetum transmissione,
& quod fuerit requisitus, ac consensum præstiterit die-
bus proximè sequentibus ante dictam transmissio-
nem, saltem ostendens, vel alio medio, licet Dominus Ma-
ni ad meliorem cautelam evaserit, dictum consen-
sum jam præstatum postea rigidi in scriptis, forsitan cum
aliquo errore antiquitate, nam dictus Alexander postu-
lum consensum præstare in substantia denegare non
videt, illucum comprobatur immediatè, vel paulò post
mortem Patris, non solum ejus præsentia in loco An-
glicæ, scientia, & taciturnitas, seu perpetua acqui-
escentia, & obsecrancia successiva post dictam transmi-
sionem, ex quibus videtur ipsammet, pretio jam soluta,
possessionem frumenti tradidisse, ut in divotibus
terminis venditoris firmant Atuschi, de recip. pref. re-
medi. 17. num. 19. in fin. vers. nisi venditor, Gratian.
discip. for. cap. 318. numer. 25. & 30. Idem decis.
March. 191. numer. 7. Abiardi, ad Sord. dec. 64. nu-
mer. 6. Seraphin. decis. 264. num. 12. Milanof. dec. 4.
libr. 2. numer. 92. nam sepp. ubi quod emitti em-
piti sit condicionalis, adhuc res data scienter est,
cui debetur consilialisque, transit in dominium
illius.

Verùm etiam misè coadjuvant tres Epistolæ ab eo-
dem Alexandro conscriptæ dicto Antonio Felici Catani
nempe 30. Septembris, quinta, & sexta Octo-
bris dicti anni 1708. de quibus in Proc. fol. 117. 118.
& 119. In prima enim respondens eidem "ait " circa
la voce del Grano dei Magazzini d' Angliari non
gliene mando per non aver finito di misurarli " ex
quod clarè resulat ipsam perquisivisse, & mensurasse
quantitatem grani emittentem in dictis hæredit ante il-
lus transmissionem, cum satis vtriusque sit mensura-
tionem tunc non adhuc completam ad suam finem
perduisse, cap. quæ vtriusque de præsump. caput.
infimius, & ibi Dicitur de reg. jur. in 6. l. ubi carmen
§. ut ff. de rescript. Castill. quærit. contror. cap. 63.
numer. 1. cum pluribus sepp. tom. 3. Rota ad emas.
Card.

Card. De Luc. super Confess. in Mensura decif. 33. n. 8. decif. 245. num. 22. & 23. par. 7. & decif. 677. n. 21. par. 19. quod magis aperit secunda Epistola exarata, post alios quinque dies, ubi idem repetit sub diversa ratione, nempe: la nota del grano, che di professione si trova ne' Magazzini non gliene mando, e perche credo, che il Signor Almi l'abbia informata in del tutto. Cum autem D. Antonius Franciscus Almi non fuerit pensans mensurationi frumentorum, solvendi penes se consignationem, & neciverit illorum quantitatem, ut ipse factus fuit sub Interrogatorio fol. 23. r., non potuit de alio redire certiorum Dominum Casani, nisi de consensu habito pro requisita transmissioe totius frumenti, ac segetum, quarum pretium satis non erat (ut dicit Alexander prava mensuratione facte novaret) pro adquisitione, vel solidatione summæ scyptorum 2700. receptæ a Patre, ut ex Calculo, & fide Nicolai, de quibus in Proc. d. fol. 38. & 65. fortius, quia in eadem Epistola etiam exoravit Dominum Casani, & ab eo requiritur ordinem directum Domino Almi, ut posset recipere duodecim sextarios frumenti existentes in dictis horreis, comptos ab eum Patre ad effectum summandi absque eo quod in nihilò doleretur, aut conquisitus fuerit de reliquo. ubi si ruerunt ne' Almi, gratiam dediti di grano seme, il quale mio Padre requisita, l'aveva comprato per seminare a casa nostra, però la prego caldamente, che si degni di fare una polizza al Latore di questa di Signor Almi, in acio in possa mandare a rigogliare per seminare, e di cuore la saluto, quod bene demonstrat ipsam agnovisse reliquum frumenti, ac segetum verè, ac realiter pervenisse ad Annonam, adeoque pro illius transmissioe iam consensum præstasse, ut ultra superius relatis in 6. Etiam generaliter convenit, Mascardi. de probat. concl. 417. numer. 10. Atque de præsumpt. lib. 3. graff. 135. numer. 7. Mansi. consil. 643. num. 24. Rot. in res. decif. 388. numer. 8. par. 17. & dec. 274. num. 15. par. 19.

Et tertia demum Epistola de 6. Octobris habentur infrascripta verba, videlicet: Gli do avviso, come per la Die grazia, ho ritrovato altri trentadue studi in tanto grano, il quale se V. S. si contenta, lo vorrei spedire con le mie Bestie, siccome anche quelle segnano di Reverendo Comandante Agente del Tolomei di Firenze, che mi farà molto caro, & infra Del grano del Cardinale Marselli, se gli piace, cerchio di rimettere il denaro presto, & in fine, In oltre poi se gli fosse bisogno dei deboli asini della mia fattoria, mi comandi alla libera, che sempre mi troverò pronto per servirlo. ex quibus patet primo dictum Alexandrum tempore perituri consensum, idem per decem dies ante hanc Epistolam fuisse potius negotiatorem, quam pupillum, unipie interrogatione Apocæ dicti consensu se ostendere sollicitum, & secundo, quod si tam liberet se obtulit servare Domino Casani; quinimodo si adinventum etiam alia quantitate frumenti empti a Patre, non existentem in dictis horreis Angliæ, petiit à præfato Casani benedictionem, seu licentiam pro illius expeditione seu transmissioe ad eundem cum propriis animalibus, ita etiam supponendo dominium dicti grani fuisse translatum in eum, à quo dicta licentia expostularet, & obtineret, ex traditis per Rot. in res. dec. 44. n. 9. par. 18. & in Hierana Sylvarum 30. Martii 1698. §. Conformer, & 25. Febr. 1701. §. Si itaque coram Almi, cum aliis, quos ecessit, & requirit Rota nostra coram Almi. Dominus vero Auditor de Consilia dec. 20. n. 12. quoniam distrahendum erit, ipsum non dedisse consensum pro transmissioe frumenti, ac segetum existentium in horreis Angliæ, quos prius recognovit mediant mensuratione, & de quibus non autè exposcere, nisi sextarios duodecim pro semine.

Hinc parum juvi obijcere, Apocam dicti consensum carentem requisitis dictæ legis servariis, & fuisse falsam, uti consensum cum antea, & tempore minoris ætatis dictæ Alexandri, adeoque cõfessoribus Patris præjudicium aliquod inferre non posse, cum quia cum dicta Apocæ eademque idæ, quod ante dictos creditores comprobavit ipsemet Alexander verbis, & facto post aliquos dies, à quo legitur extitisse, & postea successivè, ut supra ostensum est, & in acta substantia fuit.

rit ab eo liberet admittit, vult esse expresse expresse falsitatis, quatenus etiam dicti posset erroris, ob præsentem antedictam aliquam dicti, tum etiam quia, cum dictus Alexander in eadem Apocā consensum præstitisset fuerit, frumentum, ac segetes existentem in dictis horreis Angliæ fuisse emptas à Joanne Baptista Fucci, ejus Patre ad usumque Annonæ ex istius pecuniis, & sic recognoverit bonam fidem in dicto actu emptionis verè præstentem, ac de per se valido, permittendo ejusdem actus executionem, mediante traditione, seu transmissioe ipsorum frumentorum, rectè valuit in declarationem veritatis dictum consensum præstare, ac confessionem emittere, etiam sine solemnitatibus, quicquid fecus dicendum esset si confessio fuisset tantum obligatoria de presentibus, ut bene distinguendo distinxerit Almagr. cons. 5. n. 7. & seq. lib. 1. Argul. de consil. tom. 1. lib. 2. q. 13. n. 82. & 81. & quæst. 23. n. 14. & seq. Confessum ad Statut. Urb. annor. 44. art. 5. n. 434. Pignat. rubric. 90. n. 23. vers. rursus, Jovius de solemn. in contrall. minor. gloff. 16. §. 7. n. 382. Rot. Lucen. inter collecti per Pam. Nip. dec. 381. numer. 14. & 15. Dominus vero Auditor de Consiliis dec. 182. par. 78. num. 9. in fin. Adde. ad Gregor. dec. 182. n. 11. vers. item consilio, Rota coram Arguell. decif. 61. num. 37. & 38. riget. in recent. dec. 318. n. 33. par. 10. & coram Caprara dec. 158. num. 15.

Taliter igitur comprobato dominio frumentorum, de quibus agitur penes Annonam, nec non in clavis posita illorum transmissioe ad D. Casani illius Ministrum, cum consensu expresse, & tacito Alexandri Fucci filii, & hæredis dicti Joannis Baptiste de Fucci omnia, que pro parte D. Equitis della Fioraja, & latus, & contra Dominum Antonium Franciscum Almi indiffracta fuit super quolibet actione civilis, seu super conditione furtiva, vel de viconorum captorum sive alia quacunque, juxta Text. in l. si quis in tantum 7. sen. final. C. unde vi l. extat 12. §. quod metus caus. l. et, crediderit 7. §. ad l. Julianam de vi privata l. pignori C. de pignori, ult. in §. ita canon, inquit. de vi honor. raptor. ubi insinuat omnes, ac juxta expensa per Opus. rñ. de ult. in princ. 5. Alti. num. 14. Perq. in præf. vicar. par. 20. fol. 3. sub fol. 3. interfect. 13. num. 3. fol. 227. ad D. meum Adm. Bonif. in Bonum. gener. cap. 70. num. 11. & 17.

Pactum enim DD. & jurafamania, quod possessio bonorum capi non possit propria autoritate, intelligi debent in casu, quo possessio rei per vim rapiatur, sive à creditore, sive à Domino, & in his terminis loquitur Text. ex adv. allegat. in §. ita tenet, inquit. de vi honor. raptor. ubi, sed ne dam talia exequantur, invenitur via, per quam raptor impo. ne suam exerceat avaritiam, melius Divulsi. Con. 12. Bononensis pro hac parte præsumit est, ut nemini liceat vi rapere, vel rem movibilem, vel se moventem licet suam eandem rem eximiam, & Almagr. ord. 4. n. 4. in verbo vi rapere ubi hoc est possessioem, etiam quod alias consuetudinem violenter invadere, Oyrat. ibid. numer. 1. & seq. Gaspar Mansi. in inquit. sed. 5. n. 1. 2. & 3. D. meum Auditor Bonif. in Bonum. gener. cap. 70. n. 12. & 17. cum seq. ubi concordantes, & insuper dicta jura, ultra multas limitationes, quas passunt, relatas per Farinac. de furt. q. 175. num. 12. 18. num. 131. & 139. Post. de mandatis. obsequ. 13. num. 6. & per eand. D. Bonif. d. cap. 70. num. 26. cum seq. & cap. 71. n. 2. & 3. non procedunt, quando, prout hic, constat, ipsorum nullum jus habere, vel quando invaditur credebat se possidere, vel possessionem iniquam per Procuratorem, vel alio modo, nam tunc illa credulitas, etiam ope exceptionis opposita illum excusat, lant Farinac. de furt. d. quæst. 175. n. 226. 139. 131. & 132. & prius quæst. 174. num. 141. & 142. prout etiam excusat tacurnitas, & consensu possessoris permittens de se controversia, tamquam de propria ab alio dissoni, dictum D. Auditor Bonif. d. cap. 70. num. 66. & 67. ubi etiam quando exulat dolus.

Dominus autem Almi, ultra morem gestum D. Casani Ministris Annonæ, qui prius demandavit dictam allocationem frumentorum, & postea illorum transmissioem, ut habetur ex depositione Antonii Manuacchi, de quibus in Proc. fol. 64. n. ubi et de diebus al. Sig. Anton Franciscus Almi, che invigilasse, & fol. 101.

« *l'etasse la spedizione de' gravi, e biade essenti in*
 « *Aspineri, &c. videsz fari nihil mali peregris, nam*
 « *receptis clavibus horrentem à Petro Almini Cu-*
 « *stode, illiusque depositis apud Curiam Angliarum, ac post*
 « *Adventum Alexandri Fucci, cum ejus consensu fu-*
 « *cesserit recipere, & relictis dicto Almino, ut fru-*
 « *ctum pervenire faceret ad Annoam, ubique en,*
 « *quod in alio se ingessit, ut ex examine dicti Al-*
 « *mini, Proc. fol. 22. & 23. per tot. juncta depositione*
 « *Cancellarii Angliarum, de qua in Proc. fol. 182. nullum*
 « *violenter, nullam fraudem, nullum dolum adhibuit,*
 « *nullumque factum ex hoc facto reportavit, potiusque*
 « *nece rapinam, neque furtum commisit, nec com-*
 « *mittere potuit, cum ad hunc effectum requirantur*
 « *testes fraudulenta rei alienae, invito Domino, lu-*
 « *cificandi causa, seu necesse sit duo copulativè con-*
 « *currere, dolum scilicet, & animum lucificandi, L.*
 « *1. in fin. ff. de furt. §. furtum, in fine, de oblig. qui*
 « *delit. negamur;* ibique illustrant omnes, *Forinacc.*
 « *de furt. quest. 165. num. 5. & 6. quest. 166. num. 31.*
 « *tum segg. ubi de rapina violentiam introducta quest.*
 « *168. num. 1. & quest. 174. num. 9. Cancell. verb. fur-*
 « *tum resol. 5. num. 2. Zaul. ad Statut. Fovent. observat.*
 « *ad rub. 13. lib. 4. num. 1. tom. 1. Ursula Inful. crim.*
 « *libr. 2. tit. 8. num. 1. cum segg. & num. 210. cum*
 « *duobus segg. Angel. de delict. cap. 57. no. 1. & 3. Dom.*
 « *meus And. Bonfin. in Bannin. gen. cap. 37. num. 78.*
 « *& duobus segg. Dom. meus And. Piccinini in Laca-*
 « *na preterit furti penes eandem cap. 54. append. 4. num.*
 « *2. & num. 15. Nota circa Curiam det. 1220. n. 8. cum*
 « *segg. in recent. det. 122. nu. 8. q. 10. part. 18.*

« *Quominus eidem Domino Misi facis, superque etiam*
 « *ex predictis facti circumstantiis, & conjectura*
 « *habilius credere in transiitione dictorum frumen-*
 « *tum, ac seggum concurrere potuisse voluntatem ejus-*
 « *dem Alexandri Fucci, ut à nemine dura, & exco-*
 « *lutione praesentione, ac conditione futura exemptus rema-*
 « *neret, iusta itate, in h. inter omnes, §. Rellè dillum est,*
 « *ff. de furt. ubi Ulpianus ait, Rellè dillum est, qui po-*
 « *terat, ff. Domini voluntas rem amittere non esse*
 « *furum, quid enim dolo facis, qui potest Dominum*
 « *consequi fuisse, sine furtis id, sine vero putes. In*
 « *exce furti furti est, qui contrahitur, quod inter Du-*
 « *minis sit furti, furti, qui uti vult, 4. qui ex voluntate*
 « *inter, ibique Gloss. & D.D. ff. de furt. §. placuit, ubi*
 « *pariter Gloss. & D.D. comment. in fin. de obligat.*
 « *qua ex delict. nati, illic velatus, Forinacc. de furt. q.*
 « *122. num. 137. & 138. cum segg. Gnom. varior. tom.*
 « *3. cap. 5. in princ. Cyprian. contr. 132. num. 42. Cancell.*
 « *resol. 5. verb. furtum, n. 1. 2. & 3. & ad Statut. En-*
 « *gub. lib. 4. rub. 13. num. 10. & 11. Basilic. delict. 13.*
 « *sub. num. 6. d. de m. And. Bonfin. d. cap. 70. num.*
 « *98. & in fortioribus terminis opin. ferentis illi, qui*
 « *furtum rem alienam (substanti) habemus, quod si opem*
 « *ferens ignoret, illud esse delictum excusatur, & dicta*
 « *actioe furtiva non tenetur, iuxta sententiam clarum in*
 « *l. grande 6. ff. de condit. furt. ubi Ulpianus ait, Pro-*
 « *inde, & si opem, & consilio aliquis furtum saltem su-*
 « *um conditum non tenetur, & si furtum tenetur, ibique*
 « *Gloss. in verb. tenetur, n. ubi, hic non pervenit*
 « *per ad eum, qui opem talis, Bartol. in l. peculium 4.*
 « *§. si opem, ff. de pecul. ubi, item doctus scire, quod furtum*
 « *opem furtum, non tenetur condicione furtiva Bartol. in*
 « *in reperi. lit. A. in verb. auxiliator ad furtum tempor*
 « *ad punitum furti, sed non tenetur condicione furtiva ad rei*
 « *resistendum, nisi ad ipsum res perveniret, Rayn. observ.*
 « *strim. lib. 2. cap. 14. §. 19. num. 181. & segg. ubi quod*
 « *tenetur committat in subsidium excusati bonis princi-*
 « *paliis furtum, Adenich. de arbit. lib. 2. cap. 349. nu.*
 « *16. Forinacc. de furt. quest. 168. part. 2. num. 53. Spe-*
 « *rell. det. 64. num. 17.*

« *Ex praedictis rationibus comprobatis, dominium*
 « *frumentorum ratiocine penes Annoam, seu penes D.*
 « *Catanus illius Ministri, & transiitionem eorundem*
 « *peractam fuisse cum consensu D. Alexandri Fucci,*
 « *juramento absolutus fuit Dominus Misi, & ex eis-*
 « *dem rationibus absolvenda erat etiam Annoa, si-*
 « *ve absolvenda erant haec dicti Catanus illius Mini-*
 « *stri cum representantibus ad causam jam aduisti, im-*
 « *mo absolvendi erant, etiam dicti Catanus, vel An-*
 « *noa non fuisset Dominus frumentorum, sed fuisset*
 « *tantum creditrix Joannis Baptiste Fucci dictorum sey-*

« *torum 2700. attenta damna transiitione enun-*
 « *ciatorum frumentorum in causam transiitionis hujus-*
 « *modi Creditri sequitur cum praefato consensu dicti Ale-*
 « *xandri, quomodo cum hoc anni à die iudicii; Nam*
 « *etiam de rigore juris videtur concedendum avoca-*
 « *tionis beneficium anteriori Creditori, praesentem hypo-*
 « *thecario adversus posteriorum, qui fuisset à communi-*
 « *bitate quicquam arduum, aut solummodo auctorita-*
 « *tibus, & rationibus deductis per Gnom. de credit. cap. 4.*
 « *quest. 11. num. 1296. & segg. & per Rot. Genent. apud*
 « *Carter det. 19. num. 3. olimque nec commercium*
 « *prohibetur, omnia sine tempore in incerto, & ne li-*
 « *bitas implicetur orbis universus, contrarium dictum*
 « *est, ut nempe quicquid solum, cessum, seu datum*
 « *est in solum secundum Creditorem, ante inhibitionem*
 « *judicalem Creditoris anterioris, & ab eo bona sile-*
 « *receptum, & consumptum fuit, prout in praesenti va-*
 « *lidum, firmumque maneat, nec prior Creditori illud*
 « *ullatenus avocare valeat ad celeberrim. decis. Sac. Con-*
 « *greg. apud And. decis. 190. per tot. cum summi-*
 « *simis sequuntur Borch. cons. 4. numer. 43. & segg. & per*
 « *tot. Pacific. de Salern. interdict. in fin. §. cap. 3. nu.*
 « *241. 252. 256. & 258. Merlin. de pign. lib. 4. quest.*
 « *28. num. 13. sub num. 15. & per tot. Fontanell. de pign.*
 « *in pign. class. 5. gloss. 8. par. 6. num. 33. & 34. cum segg.*
 « *fol. mibi 146. & part. 5. num. 22. cum segg. nu. 54. &*
 « *63. num. 2. fol. 152. & 156. & 157. 3. part. 7. a. num.*
 « *58. cum segg. G. d. de credit. cap. 4. quest. 11. n. 1299.*
 « *& 1300. cum duobus segg. n. 1319. cum segg. & 1338.*
 « *pariter cum segg. Pignat. ad Statut. Ferrar. rubr. 133.*
 « *num. 2. §. Declarator, tom. 2. Cella de remedi. subdit.*
 « *remedi. 37. illud. n. 1. Perrugin. de iure Fisci lib. 6.*
 « *tit. 6. n. 8. vers. in hoc perdifficili, Celsus. de equis. lib.*
 « *2. cap. 135. num. 23. & segg. & lib. 3. cap. 281. num.*
 « *7. Maur. de solut. cap. 68. num. 1. Bran. de cess. bonor.*
 « *quest. 25. num. 1. & segg. De Luca de credit. dist. 46.*
 « *num. 6. & n. 52. & dist. 52. n. 3. & 7. plene Anald.*
 « *de commere. dist. 60. num. 32. & annot. ad decis. n. n.*
 « *15. Marfess. varior. resolut. libr. 2. cap. 36. num. 13*
 « *& 8. Gratian. discip. forens. cap. 304. nu. 1. & 2. ubi*
 « *quod De Luca num. 3. & cap. 943. num. 8. vers. quare*
 « *Transacting. var. lib. 1. tit. de iure Fisci resolut. 3.*
 « *num. 18. vers. secunda est opinio, Arias de Alcala lib. 1. cap.*
 « *39. l. aut Andred. contr. 351. per tot. Borden. callisti. 43.*
 « *num. 230. & 231. tom. 2. T. b. f. quest. forens. lib. 2.*
 « *quest. 16. n. 7. 11. & segg. De Marin. resolut. per lib.*
 « *1. cap. 71. n. 2. Cyprian. contror. 676. n. 3. tom. 4. Pign.*
 « *resol. 60. num. 1. & 2. Atay. consil. 104. num. 1. & 3.*
 « *tom. 2. Mart. var. Pign. 43. num. 3. & segg. Rot. Gi-*
 « *nocen. apud Cartar. decis. 19. num. 6. & Romana coram*
 « *Rey. decis. 226. num. 7. in recent. decis. 211. num. 15.*
 « *decis. 95. numer. 9. part. 13. & dist. 134. nu. 13. per*
 « *15. & in Pignat. iura redimendi 17. Decembrii 1790.*
 « *§. Senz. auct. coram no.*

« *Contrariis, quae allegari possent procedentibus, vel*
 « *quando primus creditor hypothecarius esset quoque*
 « *privilegiatus, veluti Fiscus, & dos Perrugin. de iure*
 « *fisci tit. 6. num. 8. vers. et in creditibus, Maur. de*
 « *solut. cap. 68. num. 12. vers. tertius, Fontanell. de pign.*
 « *in pign. class. 5. gloss. 8. par. 7. numer. 63. Alen. labry.*
 « *credit. par. 2. cap. 10. n. 83. Andred. d. contr. 51. num.*
 « *18. & 19. T. b. f. quest. forens. lib. 2. d. quest. 16. sub*
 « *num. 14. cuius privilegio non fruatur alius creditor*
 « *habens tantummodo priorem hypothecam, ut ait Af-*
 « *filid. d. decis. 190. nu. 6. vers. sed in casu, vel proce-*
 « *dentibus, quando creditur postior creditus fuisset*
 « *ipsum creditum ex causa locativa Fontanell. de pign.*
 « *in pign. class. 5. gloss. 8. par. 7. num. 63. Maur. de solut.*
 « *d. cap. 68. num. 12. vers. quartus, Anald. de commere.*
 « *& mercator. dist. 60. n. 60. Andred. contr. 351. n. 29.*
 « *Rot. in rec. decis. 45. nu. 40. par. 10. vel quando tem-*
 « *pore solutiois par fuit omnium creditorum diligencia,*
 « *& tamen fuit posterior gratificatus, Fontanell. de pign.*
 « *in pign. class. 5. gloss. 8. par. 7. num. 30. & 31. Andred.*
 « *d. contror. 351. num. 21. vel denum quando creditor*
 « *posterior per fraudem, & dolum, seu mala fide suum*
 « *credidum receperat Maur. de solut. dist. cap. 68. num.*
 « *22. vers. primus ait, Andred. dist. contr. 351. n. 23.*
 « *& 24. Maur. var. Pign. 43. num. 4. quae omnia à ca-*
 « *sa praesentis sunt penitus repudianda.*

« *Frumentorum autem consumptum erat extra con-*
 « *ditionem, cum quia Annoa ideo illa contulit, ut occurrat*
 « *illius.*

instantaneae Populi simoniae, cum etiam quia à tempore illorum transmissio est ad tempus modi iudicii, iam effluere, ut dictum est, quatuordecim anni, & tamen frumentum in specie regulariter non praestatur durare ultra triennium, ut post gloss. in l. 4. C. si adversus usucap. individualiter ferunt Negligent. de pign. merced. 3. par. 5. sub num. 12. Hermosil. ad Laps gloss. 3. l. 8. tit. 1. par. 5. numer. 8. & num. 11. vers. quia ultra tom. 1. pag. 81. Zanol. ad Statut. Paven. observ. ad rubr. 41. lib. 4. num. 188. tom. 1. Papien. de locat. cap. 37. nu. 69. & 70. Samoniat. contr. 30. num. 38. Circe. discept. 77. num. 24. §. Sid'ratia, Cylic. contrav. 226. numer. 4. tom. 2. Gratian. discept. for. cap. 24. numer. 70. cum seqq. & numer. 70. Guald. decif. 113. sub numer. 3. §. posterius, & numer. 6. vers. cum ne ultra, Surd. decif. 81. num. 1. Modern. ad rem. num. 3. Rot. Guald. decif. 144. numer. 18. & Roman. coram Durano decif. 346. numer. 6. coram Celfo decif. 344. num. 9. & 10. coram Straph. 1252. num. 2. coram Arguill. dec. 38. num. 7. coram Cetina. dec. 1006. n. 4. dec. 1101. num. 1. dec. 1121. num. 4. & dec. 1078. nu. pariter 4. & in recent. dec. 237. num. 8. par. 4. tom. 2. & dec. 107. num. 4. & 5. par. 18.

At quia in limine expeditionis Causae fuerunt ex parte dicti D. Equitis de Fioraja producta nonnullae fides Testium super praeterea transmissioe quantitatibus frumenti, ac fegregat in Mense Augusti 1708. usque ad obitum dicti Joannis Baptiste Fucci exuberantis dictam summam per eundem Fucci receptam ab Annona, nempe dictorum scutorum 3700. Prae. fol. 189. & 190. Et viceversa ex parte dictorum hactenus dicti Catani fuerunt pariter exhibita fides aliorum Testium diametraliter praecedentibus opposita fol. 193. & 194. ideo Domini suspendendo dictam abolitionem, referuntur iura talia qualia in hoc, vel alio iudicio Causarum q. Joannis Baptiste Fucci contra dictos Heredes Catani per consecutione grani, seu venia pretii illius, quod in posterum servandis probaretur transmissum ad eorum Andream fura summam dictarum Annorum dictorum scutorum 3700.

ARGUMENTUM.

Peregrinus, subtilisque materiz casus hic discutitur, nempe si per unum fratrem vendita fuerit alius duobus fratribus suis tertia pars bonorum subiectorum perpetuo vinculo majoratus saluaria inter omnes descendentes masculos eorundem trium fratrum, & promissa fuerit per fratrem venditorem per se, suosque haeredes evictio dictae suae tertiae partis; an evictio omnibus dictis bonis per unum majorem natum masculum descendentem ex dicto Fraire venditore, haeredes dicti Fratris venditoris teneantur erga haeredes, & descendentes masculos aliorum duorum fratrum emptorum ad evictionem pro dicta tertia parte tantum vel pro toto, & integro valore omnium dictorum bonorum, & resolvitur dictos haeredes venditoris tenet per toto, & integro valore bonorum, licet evictionis promissio loquatur de tertia parte bonorum, quia in subiecta materia individua tertia pars iuxta geometricam proportionem praesertit omnia, & singula dicta bona, sive totum, & integrum eorum valorem.

SUMMARIUM.

1. Gravamen reciproci fidei commissi inter Fratres non habetur in consideratione ob mutuum speciem inter se succedente.
2. Subtilis ad generandum quilibet semper praesumitur.
3. Casus remissus non est habendus in consideratione.
4. Evictio dubia non constituitur, quando versumini fieri pendet potius ad unum, quam alterum casum.
5. Effectus volutus à causa contrahentibus, vel disponente in spontanea dispositione, obligatione, vel contractu attendi principaliter debet.

Et de ratione num. 6.

7. In quolibet actu necessaria omnia investigantur concessa, sine quibus alius subsistere non potest.
8. Alius enim meliori modo subsistere debet, sive directus, sive indirectus.
9. Verba contrationis, aut cuiuslibet dispositionis semper trahi debent ad perfectum, & sanum intellectum.
- Et ita intelligi debent, ut aequalis sit contrahentium conditio num. 10.
- Et iuxta eadem, & significacionem, quam patitur subiecta materia num. 11.
12. Interpretatio deducit ex nova rei, vel subiectae materiae, dicitur necessaria.
13. Appellatione partis contratur totam quando dicti non potest, quod magis de una parte videtur intellectum, quam de altera, ut evictur interpretatur.
14. Verbum in una dispositione possum habens diversos respectus, si in eam eorum dispositio non potest verificari, nisi diversimodo, diversimodo intelligi debet, ut effectum suum secundum diversos respectus servetur.
- Et quoniam subiecta materia non patitur, quod eadem modo idem verbum accipitur, diversimodo interpretandum est, ut proportionabiliter subiecta materia accomodetur nu. 15.
16. Fallum subsistere Arbitrariis, vel Partium malum valet pro declaratione Laudi.
17. Uniformis dispositio uniformis effectus serviri debet.

Flaminia Evictionis.

DECLATIO AUTHORTIS, E T DISCURSUS CXLII.

Strictum, vel absque dilagatione ad plurima, quae abunde in praecedenti instantia fuerant deducita, in hac nova Audientia, seu iudicio relictionis in integrum per nos procedentes praesent redacta fuit causa ad eum tantum articulum, quomodo evictionis obligatio per D. Octavianum de Puccis assumpta in favorem DD. ejus fratrum Julii, & Alexandri restricta dici debet ad tertiam partem tenentis vulgo vocatae *Adente de Dei*, quae individua majoratum saluaria post mortem respectivè dictorum Fratrum incipiendo per D. olim Subdiccanum Horatium de Puccis passivam fuisse assignatam cum aliis tertiis partibus aliorum bonorum subiectum à dicto D. Octavio in executionem laudis divulgatae per Clar. D. Alexandrum Vechiorum sub die 14. Julii 1633. prolati dictis duobus aliis suis fratribus sub correlative onere ejusdem annuae, & vitalitiae responsionis scutorum duorum mille quatuorcentum per dictos fratres eidem D. Octavio solvenda, vel potius ad totam, & integram dictam tenentiam extendenda sit, itum dictis Dominis Octavius, vel ejus moderati haeredes nomine de evictione dictae tertiae partis, verum etiam aliarum partium ejusdem tenore teneantur erga descendentes, & haeredes dictorum DD. Julii, ac Alexandri, super quo quidem articulo manna discussione habita ob partium hinc inde acerrimam dilagationem, in eam denique devenimus sententiam, quae D. Horatio Cretosio de Puccis rocam, & integram dictam tenentiam Montis Deorum in viti dictae evictionis obtinere certum, favorabilis est.

Pro clariori motivorum intelligentia, quae nos ad hanc opinionem amplectendum impulerunt, nonnulla sunt praemittenda.

Et primo quod tertia pars omnium bonorum subiectum postquam ad dictum Dominum Octavianum assignata per D. Viduorum Arbitratorem in dicto ejus Laudo divisio dicti alius DD. Fratribus Julio, ac Alexandro componebatur ex diverso bonorum genere, ex bonis nempe liberis, fidei commissariis, nec non ex dicta tota Montis Deorum majoratum saluaria inter descendentes dictorum trium Fratrum de Puccis subiecta.

Secundo, quod dictus D. Arbitrator indistinctum unicam tantum pretium, sive unicam tantam vitalitatem praestationem scutorum 2400. loci pretii favore dicti Octavii constituit pro cessione, vel assignacione perpetuae dictae tertiae partis omnium bonorum subiectum facta dictis DD. Julio, & Alexandro Fratribus de Puccis.

Tertio, quod et hujusmodi unica vitalis responsio-
ne clarè constat, quod dictus D. Arbitrator voluerit
dicta bona stabiliæ quævis diversæ qualitatæ, & na-
ture pro eodem æquali pretio assignare.

Quarto tandem, quod non poterat ab Arbitratore
tertia pars dictorum bonorum diversæ qualitatæ ad uni-
forme pretium reduci, nisi mediante eviccionis obliga-
tione per amplissimas clausulas dicto D. Octavio indi-
cta, quæ professio compositionem bonorum gravatorum
cum liberis operatur, & licet hæc eviccionis obligatio
tanquam restricta ab Arbitratore ad factum Filiorum,
& descendendum D. Octavii videatur apæ tantum
supplere, vel æquivalere gravamini defensivo inter de-
scendentes D. Octavii, focus verò alteri oneri recipro-
ci fideicommissi inter lineas dictorum singulorum DD.
Fratræ de Puccia, cui erant dicta bona pariter sub-
jecta, tamen refectendum est, quod ob eam æqualem
spem, quam habebat utraque ex dictis lineis succeden-
di in dicto reciproco fideicommissio in alterius pre-
defectum, illud vinculum manet, seu reciproci fidei-
commissi non habetur in consideratione, & revetale
gravamen reciprocum cum dependat à mera even-
tualitate prædictæ novæ alteri lineæ, æqua lance
compensatur cum eadem manet inter eas spe succeden-
di ex deductis per Card. De Luc. de fideicommissi. dist.
141. num. 44. & seq. & de denat. dist. 61. num. 5. &
6. & per Ros. Episc. cap. 14. n. 22. & 27. & D. Ar-
bitrator de Comitib. dist. Flor. 53. n. 75. Odd. de restitu-
ti. in integr. part. 1. quest. 4. art. 6. num. 39. per text.
in l. de fideicommissi. C. de Transf. l.

Et propterea cum hujusmodi restrictione tertia pars
bonorum, quæ erant vel fideicommissi reciproci lineæ,
vel majoratus salutaris inter descendentes masculi-
cos majores prædictarum linearum supposita, non
debeatur, ut optimè servatum fuit à dicto Arbitratore,
minori preiudicium.

In nihilo penitus trifragante, quod dictus D. Octavius
de tempore dictæ divisionis non esset adhuc uxoratus,
alio verò Fratre uxorem, & Filios jam suscepissent,
quia cum ille tunc esset floridissimæ ætatis, & ex ca-
teris Fratribus longe junior, & in san. plana, & libera
facultate docendi uxorem, ex qua Filios suscepisse de
jure præsumendum erat, cum quis habilis ad genera-
tionem præsumatur ex Sanchez de Matrimum. lib. 7.
dist. 103. n. 8. Achenbach de præsump. lib. 6. præsump.
50. n. 1. Rot. coram Cæsar. decisi. 1914. n. 1. & per
ceteros docet Zerbini quest. Atrid. leg. lib. 1. tit. 2.
quest. 1. num. 44. & 39. ac Arvid. 2. physic. text. 77.
Ad eo confecti minime poterat deterior conditio,
quam ejus cæteri Fratres jam uxoriati, & prolem ha-
bentes, & quævis contingere poterat, quod filios ex
Uxore ducenda non generasset, nihilominus cum ha-
3 juitudo casus esset adeo remotus, ino remotissimus,
ex quo natura, ut plurimum prona ad generationem,
& propagationem contrarium fuisse, non erat peni-
tus habendus in consideratione, prout eum verè non
habuit dictus D. Arbitrator vir in jure doctissimus,
ut in similibus terminis tradit Detan. cons. 1. n. 292.
Rot. Rem. cor. Caprar. dec. 221. n. 11. & D. And. de
Cæsar. Conjunctis in hac causa dist. 38. n. 34. de Commer.
& in ponti. Rota Rem. post Consultat. ad Statut. ubi
dec. 194. num. 17. de dubiis eventus non consideratur
quando verosimiliter propendit potius adunum, quam
ad alterum Casum, & in similibus terminis casus no-
stri monet Nær. cons. 598. num. 39. 40. & id magis
procedit in casu nostro, quia eventus ita comproba-
vit, nam dictus Dominus Octavius dicta postmodum
Uxore, licet in ætate jam procreta, quamplures Filios,
& Nepotes masculos post se reliquit.

Ex quibus ita premisiis primo inferendum quippe
est, quod quemadmodum dictus D. Octavius iustum
valorem recepit etiam pro tertia parte dictæ Tenue
Montis Decorum à dictis duobus DD. ejus Fratribus
Julio, ac Alexandro, nec minus pro dicta tertia parte
Tenue, quam pro cæteris tertiis partibus aliorum
bonorum uniformem obligationem eviccionis amplif-
simis verbis in se assignavit, idè modo illius Filii,
Nepotes, ac heredes, sive pro una, sive pro altera
tertia parte bonorum ad eviccionem teneatur.

Et licet prædicti heredes D. Octavii opinetur, tali
obligatione non obstante, dictas duas tertiis partes dic-
tæ Tenue Montis Decorum per eos evinci posse, quis

relinquendo alteram tertiis partem penes Filios, ac her-
edes dictorum DD. Julii, & Alexandri satis videatur
impletum fuisse eorum obligationem eviccionis restrictæ
tantum juxta literalem verborum tenorem, ut dice-
batur per eorum Dominos Advocatos, ad casum, quo
evinceretur ea tertia pars dictæ Tenue, quæ ab initio,
sive de tempore dicti Laudi spectabat ad dictum Dominum
Octavium, & ideo non ampliande ad alias duas tertiis
partes, quæ spectabant ad DD. Julium, & Alexandrum.

Sed per DD. hujusmodi discussa intus perfructu-
sæ, licet primo aspectu aliquam veritatis speciem videatur
præferre, penitus insubstantialis, utpote invincibilis la-
borans æquivoco, invenitur fuit; Nam in subiecta ma-
teria majoratus salutaris ponderatum fuit per DD. mul-
tatenus hanc tertiis partem Montis Decorum assigna-
tam à dicto D. Octavio posse, cum effectus ab Arbitra-
tore, & considerandus dedicatori remanere perpetuò
penes successores, & heredes DD. Julii, & Alexan-
dri, nisi eis pariter relicti alius doctus tertiis parti-
bus dictæ Tenue, quæ evincere non præcedit D.
Marchio Horatius Joseph filius, & heres dicti D. Octa-
vii uti major erat inter omnes descendentes dictorum
DD. trium Fratrum de Puccia.

Æquivocum enim desperare defectum in hoc refert,
quod nempe dicta tertia pars Tenue à principio de
tempore dicti Laudi, quo nondum super ea formatus,
vel inceptus erat Majoratus, consistebat in tertia par-
te dictæ Tenue naturaliter, seu materialiter sumpta,
nam alie due tertiis partes ad alios duos Fratres si-
militer spectant, post verò majoratus inceptiorem ead-
em tertia pars in aliam proportionem naturam com-
mutata fuit, & ideo post illud tempus amplius non
consistebat in tertia parte dictæ Tenue naturaliter
sumpta, sed in proportionem geometricè considerata,
resistente ab illa reciproca salutaris successione ad to-
tam, & integram dictam Tenutam Montis Decorum,
ad quam quilibet major erat masculus ex dictis lineis
masculinis dictorum trium DD. Fratrum de Puccia vo-
catus fuit; Quæ sanctæ æmula salutaris successio, licet in
tota, & integra Tenuta, unicuique tamen lineæ
tantum tribuit portionem, quantum importat tertia
pars tantum dictæ Tenue continuè, & perpetuè pro-
gressiva in quilibet lineæ masculina, nempe descendit
de masculo in masculum usque ad ultimum masculum
cujuslibet lineæ masculinæ dictorum Fratrum.

Et ut clarior per exemplum res comprehenderetur, po-
namus, quod dicta Tenuta Montis Decorum valeret fa-
tatoria millia, & sic ab initio quilibet dictorum Fratrum
posideret tertiis partem valentem mille, si D. Octa-
vius postea vendidisset alius DD. Fratri Julio, ac Alex-
andro suam portionem, in hoc casu Julius, & Alexan-
der omni jure, ultra duas eorum portiones ad eos pro-
prio nomine spectantes, remittere possent etiam tertiis
partem à D. Octavio Fratre emptam, & sic totam, &
integram Tenutam valentem fons tria millia, eodem
modo, vel idem effectus sequi debet in progressu Ma-
joratus, quia illa fons mille, quæ ad D. Octavium
ab initio pro tertia parte dictæ tenue spectabant, æqui-
valent geometricè fons millibus, quæ per tempora
salutaris successione super tota, & integra dicta Te-
nuta consequi possunt omnes descendentes masculi di-
cti D. Octavii, nam alia dua millia per æqualita tem-
pora salutaris successione spectare debent ad alios Fra-
tres, Julium nempe, & Alexandrum; Quamobrem
si dicta tertia pars dictæ Tenue, quæ ab initio spec-
tabat ad dictum D. Octavium, & erat mille fons
rum, debet penes alios Fratres, & ejus descendentes
masculinos perpetuò remanere, ita per consequens alie
due tertiis partes in omnibus casibus, in quibus per
successionem salutaris illæ devolverentur ad descen-
dentes majores ætate D. Octavii, etiam apud eodè
ejus Fratres remanere debent, quia omnes dictæ tres
partes dictæ Tenue computantur tantum temporibus,
seu casibus salutaris successione, qui favore omnium
descendentium majorem ætate dicti D. Octavii dari pos-
sunt, non sunt, neque valent juxta regulam geometricè
proportionis, quam mille fons, quæ in effectus sunt
illa tertia pars dictæ Tenue ab initio possessa à dicto
D. Octavio.

Præterea pro majori explicatione hujus nostre ratio-
cationis, licet omittit aciemurum, vel geome-
triam bene colligit evident sit, signum iterum, quod
dicta

dicta Tenura Montis Deorum non esset saluatio matorum, sed fideicommissio tantum defensivo inser descendentes masculos singule lineæ dictorum trium DD. Præsumptio, ita ut ad unamquamque ex dictis lineis per defensionem fideicommissum mille scuta in dicta Tenura pro tertia parte spectarent, atque suam tertiam portionem valentem scuta mille D. Octavium possent vendidisset dictis DD. Julio, & Alexandro ejus Fratribus, nemo enim in hoc casu dubitare poterat, quin ad dictos DD. Julium, & Alexandrum, & eorum successores, & hæredes omnes dictæ tres partes valentes in totum scuta tria millia, perpetuo pertinere non deberent, duo nempe millia ad eos utpotest per propriam eorum vocationem in fideicommissum defensivo succedentes, altera vero scuta millia uti singulares successores dicti D. Octavii idem utique, quod in eo casu dicitur, & per DD. etiam Advocatos D. Marchionem Moravi Josephi administrantem, in altero majoratum saluatio, ubi versatur, idem dicendum est, quia inter eos nulla assignari potest differentia substantialis, quinimo militat eadem ratio, reflectendo, quod millia scuta perpetuo permanentia in una linea æquivalentibus millibus, quod in casibus tantum successuionum in dicto majoratu saluatio pervenire possint ad descendentes majores ætate ejusdem lineæ, ut supra demonstratum fuit.

Si itaque ex his clare colligatur, quod in effectu DD. Julius, & Alexander, vel eorum hæredes, & successores non consequerentur tertiam partem Montis Deorum eis assignatam à D. Octavio, sed longe minorem, nisi alia duæ tertie partes apud eos perpetuo remanerent, necessario inde sequitur, quod per dictum D. Marchionem Oratium Josephi Fiumi, & hæredem dicti D. Octavii civini illi non valent, tum quia in quacunque dispositione, obligatione, vel contracta attendi principaliter debet effectus volutus à contrahentibus, vel disponente *Surd. conf. 3. num. 19. & 20.* ac pluries citatis *Barbof. axiom. 31. num. 3.* ut ille utique, & non diversus effectus contra eorum voluntatem loquatur. *Card. Tys. lib. C. canonic. 48. nam 1. Scuder. conf. 14. nu. 13. Reiger. in fin. Tofet. Jur. verb. effectus in fin. Ansd. conf. 16. num. 61.* tum quia in quolibet actu necessaria omnia intelliguntur ebnetta, sine quibus actus subsistere non valet *Barbof. axiom. 156. num. 3.* & in proximis terminis *Martae. contr. 30. num. 1.* ubi quod si voluit Testator bona non esse penes Filios, sed forentes, necessario velle quaque videtur revocare, & tollere onem modum, & dispositionem, per quam bona esse possint penes Filios, qui enim vult consequens vult quoque antecedens, quod mirum in modum applicatur casui nostro, ubi si D. Arbitrator voluit dictam tertiam partem Tenuræ non esse penes Filios, & Descendentes D. Octavii, sed perpetuo penes alios successores, & hæredes DD. Julii, & Alexandri videtur revocasse, & abstinuisse omnem modum, & dispositionem Majoratum Saluatio, per quam dicta tertia pars esse posset penes Filios D. Octavii, actus enim omni meliori modo, quopote, sustineri debet, siue directè, siue indirectè ut per *Text. in l. quales ff. de reb. dub. prosequitur Anton. dicta contr. 30. num. 2. vers. Fratratia quidem.*

At verò in strictioribus terminis rem agendo considerari debet, quod cum obligatio evictionis assumpta à D. Octavio pro tertia parte dictæ Tenuræ alias Fratribus per eum assignata duos respiciat casus, & tempora diversa, unum scilicet pro facto proprio ipsius D. Octavii, & alter ejusmodum majoratum saluatio, secundum verò post ingressum dicti majoratus pro facto ejus filiorum, & descendendum majorum ætate, qui vigore ejusdem majoratus in posterum evicerent vellem dictam tertiam partem Tenuræ, idem eadem tertia pars Tenuræ, super qua cadit dicta obligatio evictionis D. Octavii ex dicto duplici causa necessario determinari debet, & quænammodum in faciundo causa respiciente factum Filiorum, & descendendum in majoratu saluatio succedere volentium dicta tertia pars versetur, vel intelligi non valet, nisi accipiat in sensu, & modo dictæ proportionis geometricæ, ut supra probatum fuit, nam alias dicta tertia pars sumpta in sensu in contrarium petendo in effectu reduceretur ad nonnam partem dictæ Tenuræ, ut edocet ars geometrica, & esset longe inæqualis penes

per DD. Julium, & Alexandrum perfoluto, idem per consequens in dicto sensu, vel modo proportionis geometricæ ea accipi debet; Verba enim conventionis, vel cujuslibet dispositionis semper trahi debent ad possibilibus, & sanum intellectum, ut docet *Atlantic. de tacit. lib. 2. tit. 4. num. 25.* cum aliis similibus per eum ad hunc propositum deductis, nec non ita intelligi debent, ut res date æquivalent acceptis, vel magis quam fieri possent; æqualis sit conditio contrahentium *Atlantic. loco citato num. 77. 83. & 83.* & demum juxta modum, vel significationem, quam patet subiecta materia *Atlantic. de tacit. rem. pr. lib. 2. tit. 11. num. 3. & 4.* ubi quod talis interpretatio deducta ex natura rei vel subiectæ materie dicitur necessaria, & tom. 2. lib. 11. tit. 21. num. 3. & num. 15. & super omnes lausit *Capill. qua. contr. lib. 3. cap. 87. numer. 1.* 2. & *Jepp. de in dubitationibus terminis*, quod appellatio partis connotat totum, quando non possumus dicere, quod magis de una parte videtur intellectum, quia de altera, ut evictus inconveniens *Calves. conf. 430. nu. 3. vers. nam appellatio partis lib. 1.*

Neque obstat in casu nostro, quod Dominus Arbitrator de hac tertia parte Tenuræ, & aliorum bonorum per unicam dispositionem, vel orationem utrumque casum, vel tempora complectentem loquens fuerit, quoniam non inconvenit, neque novum est in jure, quod idem verbum, sicut positum in rationem, & unica dispositione, habens diversos respectus, si in uno eorum dispositio non possit effectum sortiri nisi diverso modo, diversimodè intelligi debeat, ut effectum suum secundum diversos respectus fortitur, ut punctum in terminis Landi tradit *Cræter. conf. 967. num. 9. 10. 11.* quem sequitur *Kloch. de contr. cap. 2. num. 123. opinio Crisp. Faldar. observat. 105. num. 36.* & generaliter plura allegando juxta doctè, & eleganter juxta morem *Pala. differt. 6. num. 23. 24. & latius differt. 34. num. 46.* Quoties enim subiecta materia non patitur, quod eodem modo idem verbum accipiat velles, diversimodè illud interpretandum est, ut proportionabiliter subiectæ materie accommodetur, prout prosequitur *Pala. dicta differt. 24. sub num. 24. & Rot. coram Cocq. dec. 1788. num. 31. & seq.*

Ultimus hac eadem D. Arbitratoris, seu potius, ut melius dicam, contrahentium intentio, ex eo quod vel dictum Landum fuit à partibus collata homologata, vel quia ipsemet Arbitrator in premio professus fuit ad omnia in ejus laudo contenta devenisse continui Partium consensu, ultimus inquam hac Arbitratoris, & contrahentium intentio ex pluribus etiam sequentibus facti circumstantiis clare deducitur.

Et primò ponderando, quod principalis eorum finis fuit, quod mediante omnium bonorum divisione inter eos faciunda quilibet discordia, & litis occasio inter eos removeretur, ut ex dicto Landi diei 24. Junii 1633. & melius ex altero postmodum lato sub die 6. Februarii anni 1637. quamobrem prout esset inverisimile, quod voluisset dicti tres fratres dictam tantum tenuram Montis Deorum semper indivisum in eorum filiis, & descendendis tenere, ita ut illi modo duas tertias partes, alia verò tertiam partem illius possiderent juxta contingibilis casus successuionem in dicto majoratu saluatio, quod nihil absurdum.

Secundò ex observantia, seu declaratione ejusdem Arbitratoris, & Partium, nam ille in secundo laudo diversio die 6. Februarii à Partibus etiam homologato, procedendo utin supposito quod dicta tenura in vim primi laudi integrè remanere deberet in lineis, & descendendis DD. Julii, & Alexandri, totum, & integrum illam assignavit D. Alexandro, quodque hæredibus, & successuionibus in perpetuum, quod sane non congruit, imò incompatible esset cum altera interpretatione, & intellectu in contrarium prætenso, & præter alia incongruentia, vel impossibilita possimè considerandum est pactum illud in secundo Landi appositum, quo dicto Domino Alexandro, ejusque hæredibus, & successuionibus libera facultas largitur dictam tenuram quoqueque meiorandam, cum hac amplius conditione illius favore superaddita quod si unquam dicta tenura fuisset evicta, D. Julius, nec non illius hæredes teneantur tali causa, præter

illis damni reintegracionem, ad omnia quoque meliorationes Dom. Alexandro, vel ejus heredes, & successores restituendum, licet ob legem apponantur a majoribus Fundator non essent repugnabilia, & quod majorum nota dignum videretur, illud est, quod medio, & opera summi Dom. Olivarii secundum laudem Ludovici divortium inter DD. Alexandrum, & Julium emanatum fuit. Quamvis autem in parte efficacius, & robur habeant ad declarandum primum laudem, fiscoque laudem, vel potius legibus Arbitratoris, & Parium, laud probat D. Eques Mercati olim de Neronis in ejus decisione, vel motivo in hac causa edito §. *Talis autem proventus cum fr.*

17 Tertio, quod quomodocumque pretium omnium bonorum per D. Octavianum aliis suis fratribus assignatorum fuit uniforme, ut supra in praefatis observatum fuit, ita uniformis effectus quoad omnia legaliter debet, quare et omnia bona libera, et fisco commissa, tota, et integra remanere debent penes DD. Julium, et Alexandrum, et quique heredes, et successores in perpetuum, ita quoque in perpetuum debet apud eos remanere tenentia Monis Ducum. *Admiror, de tacite. Et amicit. lib. 1. tit. 4. num. 84. potissimum quia talis uniformis effectus fuit expresse consideratus a dicto D. Arzobispo in dicto epi laudo 4. Et flentibus firmis, penes finem, ubi ille profuturus fuit uniforme pretium, vel annuum repositionem loco pretii in dicta quatuordecim scutorum 1200. solvendam dicto D. Octavio per eum consultatum fuisse cum supposito, quod bona omnia statim in perpetuum penes dictos DD. Julium, et Alexandrum essent repandenda.*

Quand, & ultimo, quia cum hac eadem nostra interpretatione persequeretur tres sapientissimi Iudices usque de anno 1688. in alia causa ventente olim inter eandem Dom. Marchionem Horatium Joseph de Puccis modo pariter litigantem, & D. Joannem Lusitaniensem, & ejus fratres persequens quondam Dominum Alexandri de Puccis, in ex eorum motivo apparet, de quo etiam meminit dictus D. Eques Mercati in dicto quo citato movovo. §. *Ergat denique, cum seq.* ubi similiter ostendit quantum operativa sit pro decisione etiam praesentis caudae prior dictorum Iudicum decisio, sive in viam interpretationis, sive in viam rei pertinet super illi statu, quo idem jus parit quoad omnes, praesertim cum fuerit dicta veterior Decisio ab eodem D. Marchione Horatio Joseph in ejus favorem obtenta.

Illud enim aduertendum remanet, quod si verum esset, quod D. Arbitrator de tempore ejus Ludi de non habuisset scientiam de hujusmodi majorum familiarum super dicta templa Montis Deorum, quinimo eam credidisset subiectum fideicommissi dividuo, & defunctivo in quatuor linea masculinam dictorum DD. Fratrum Octavii, Julii, & Alexandri pro terra respectiue eorum portione, ut rata fuit decisio, quae reuocatur §. *Perum ultra*, & §. *Cerrum namque*, tunc certum, indubitatumque esset quod ad descendentes, & haeredes D. Julii, & Alexandri tota, & integra dicta templa spectare deberet, prout firmatum fuit supra §. *Præterea*, vel si detecto hujusmodi falso supposito dicti Domini Arbitratoris admitti nunc debet dictus D. Marchio Horatius Joseph tanquam major atque iuxta omnes defolentes masculinos dictorum DD. Fratrum Octavii, Julii, & Alexandri, saltem restituere teneretur D. Octavius, vel ejus haeredes dictis DD. successores, ac haeredibus DD. Julii, & Alexandri totum illud plus emolumentum, ac utilitatem, quod cum tali supposito consequutus fuit.

A R G U M E N T U M.

Statutum Domicilii Viri, non Uxoris attenditur, quoad Lucrum dotale, quamvis in Domicilio Uxoris dotale instrumentum scriptum sit, ibique postea Vir habitaverit, si non habuit animum domicilium acquirendi.
Lucro dotali non censetur per Maritum renuntiarum, promissa dotalium restitutione cum

clausula post de juce.
• *Casarez, de Commerce, Tom. II.*

Explicatur Statusum Januaz de Causa executivis.
Exceptio Lucti dotalis an opponi possit per
Maritum ad formam dicti Statuti adversus
instrumentum contra se executioni deman-
datum.

S U M M A R I U M.

4. *Statutum Domicilii Viri, non Uxoris attendendum est respectu litem dotalis.*

Et illud domicilium tantum, quod habet de legem
per contrarium Asturionem nom. 2.

Quartus pecten maritum habites in loco Theoria. 3.

Adfirmamus, illud tantum attenditur, in quo
sibi miratur.

5 *Animus non acquirendi domicilium de tempore Matrimonii ex quibus colligatur.*

6 Lacro detali non confutur per Maritum renu-
tiationem, nisi conflet evidenter in contrarium
quantum deum restitutionem promiserit.

Et absque dubio cum restitutio promissa fuit cum
clausula potest de hinc non, 7.

Præcipue quando inter contrahentes de bonis de-
talibus refertendis necne, habita fuit diffe-
rentia locuti num. 8.

9 *Causa restitutionis dotum per virum facienda non dicitur evenisse, si Uxor, viro promissar, quia potius tunc dicitur evenisse causa eas lucranda.*

30 *Exceptiones vulgantes in Viferibus Instrumen-
ti, cuius vigore agitur, non censentur reijctæ,
etiam si statum generalibus verbis omnes,
et qualitates exceptiones reijceret.*

11. *Qualitates ubi non conveniunt, neque dispositiones
manipularis locum sibi vindicare debet.*

Et *Myrrourum* non meretur executionem, si conditio in illo apposta purificata non sit.

13) Exceptio lucri dotalis debitorum dotalis ipso jure
extinguitur, adeo ut dos uxoris amplius dici
non possit, neque inter bona Viri referatur.

*Neque rejecta intelligitur à Statuto, quomodo
omnes exceptiones rejectas nam. 14.*

13 *Adarius* detem lacvatur quando Uxor sine libe-
ris ei pcamvitur.

16 *Tenor Instramenti dicitur totum id, quod ex verbis ipsius virtualiter resultat.*

17 Lactum dotalis semper stipulatum censetur, quod si pariter illud expresse non transierint, cum contraveniens restat, contrario pacto censetur valuisse, quod lactum precedat ad formam Statuti.

Jansen, *Lacri Detalis.*
D I S C U R S U S CLXIII.

In hoc Matrimonio de Anno 1716. die 10. Junii inter D. Marchionem Octavianum Pallavicinum Mediolanensem, & D. Theophilum Spinolum Viduam q. Comitis Felicis de Mari Januensem conventum fuit de Dote pro ea qualitate, & quantitate, quae de tempore primi Matrimonii dictae Dominae Theophilae Jan Viduae conflata fuerat cum his istum pactis, ac conditionibus.

Et primo iudicanda D. Theresia fuisse fuzaro Sponte propriam secundum cum omnibus iuribus, actualibus, ac bonis cajsificatione generis assignavit, quod cum omnibus bonis illis existentibus pro fundo dotis haberetur. Traditum tamen facultate praevis Caesaris consensu illud ducatum Matrimonio vendendi, & alienandi cum hac tamen condicione, quod soluto Matrimonio D. Marcella Octaviani ad integram pretii, ac fructu restitutionem omnium exceptione, praeceptis litem, remota teherentia, exceptis tamen necessariis, ac utilibus mementis, ibi per Dom. Marchionem Octavianum solvi, quantum eo casu habenda esset consideranda.

Insuper in computum predictae Dotis dicta Dom.
Theresa tradidit summam scutorum 3000. adhuc pro
edificatione suae primae dotis ab hereditate primi viri
constitutorum.

Nec non etiam capitale scutor. 7000. Neapoli eni-
K stant

stioni cum facultate illud vendendi, ut alienandi ad habendum prædicti Spodii, cum potest tamen restituere. *Idem* Matrimonio dicti capitalis, aut peniti, quod ab eo excluditur etiam.

Similiter alterum capitale scitur, 3000. exigendorum à matre dictæ D. Theresiæ post illius mortem.

Tandemque alia bona allodialia tradidit, quæ per ipsam in altero propria feudis possidebantur, cum pacto pueri, quod in casu mortis eadem bona, aut pretium eorum restitueretur, quod D. Marchioni Octavio alienationis occasione commisit.

Quas inde Dotes D. Marchio Octavio earumdem restitutionis casu adveniente, his præcisè verbis se traditurum promissit, *pro ut de jure, & in omnibus, ut supra continetur, & interim pro quantis exallione, & alienatione, quæ forte sequeretur caritas, & servas fecit super eis bonis præsentibus, & futuris, vel super illis vel illis, prout melius dicit D. Theresia, & eius heredibus placuerit, &c.*

Diffinitio autem hæc à hinc mensibus per mortem dictæ D. Theresiæ Matrimonium, illius heredes ab interdicto pro dicti dotalis instrumenti executione adfectas D. March. Octavium infestiterunt ad formam Statuti Januensis de casu. *Excepit*, pro summa scutorum 3000. per D. March. Octavium in computum dotis ab hereditibus pium Viri dante Matrimonio exactorum.

Restitutio tamen prædictæ summe D. Marchio validissima fretis rationibus adversatur, eoquod ab Jurisdictione Januensem sit exemptus, superque non tunc antea, & de tempore initii Matrimonii, quam etiam postea, Domicilium Mediolanum habuerit, ubi natus est, idcirco prædicta summa 3000. se locatæ arbitratu juxta Statutum Mediolani dispositionem, attenta dictæ D. Theresiæ Unionis sine fidei pænovatione, quodque etiam hæc illius exceptio in iudicio quoque executivo adimen debeat ad formam Statuti Januensis interdictum, in quo cætur, quod nulla alie per Reum in tali iudicio exceptiones opponi possint, quam solutionis, compensationis, satisfactiois, remissionis, & quietantie, modo de illis constat per publicum, aut privatam scripturam Creditoris manu signatam, aut exaratum.

Super hac igitur D. March Octavii præsentione in sensu veritatis confutata, post maturam rerum animadversionem, rationabilem illam, ac Juri consentaneam esse dubio præcise opinor.

Nam cum verè constat prædictum D. Marchionem non solum Mediolani natum fuisse, verum etiam semper ibi Domicilium usque ad Uxoris mortem habuisse, inefficari nequit, quam respectu loci dotalis attendendum sit Statutum tantum illius Civitatis, non Januæ, ubi Instrumentum dotale stipulatum est, intantum Matrimonium, ut unanimis firmant *Allegat. Sen. conf. 28. n. 2. & 2. lib. 2. Magis de confisat. bonor. quest. 31. nu. 39. Caron. resol. 116. num. 1. & 2. de plenè Confisat. ad Statut. Urb. notat. 11. n. 175. Rot. post eam dat. 94. Contid. ad Statut. Engub. part. 2. rub. 46. n. 12. & Rot. Rom. part. 15. rec. der. 98. n. 3. & post Zaccch. de obligat. Camer. decif. 272. num. 1. & seqq.*

Cum ad effectum de quo agitur, sufficiat, quod D. Marchio Octavio de tempore contracti Matrimonii domicilium Mediolani habuerit, quavis postea illud Januæ, aut alterius Civitatis acquisiverit, cum ad rem nostram domicilium tantum de tempore contracti Matrimonii attendatur. *Rot. Rom. post Confisat. ad Statut. Urb. 44. num. 20. & 25. Cyrcob. discip. 48. num. 46. & seqq.*

In nihilum refingamus quod D. Marchio Octavio Matrimonium Januæ Patriæ tunc uxoris contraxerit, & quod à die initii Matrimonii usque ad obitum uxoris cum ea ibidem permanferit; nam licet quoad locum dotale, ut diximus, domicilium tantum viri de tempore Matrimonii, & non uxoris considerandum est, ita minime opus est, quod vir matrimonio facto non in Mediolani, sed Januæ habitaverit, ut punctualiter obijcto iurisdictionem considerat *Rot. post Confisat. ad Statut. Urb. d. der. 94. & Cyrcob. discip. 48. Galles de excep. part. 2. tit. 4. excep. 32. num. 26. & 27. fol. mibi 329. Allegat. de confisat. bonor. quest. 31. num. 40. & in fin.*

Comperit autem, nonnullas inhiere et in sensu veritatis scribentis, quod & ab hereditibus dictæ D. Theresiæ probarent prædictum D. March. Octavium de tempore Matrimonii non tamen Mediolani, verum etiam Januæ domicilium habuisse, vel de eo usque tempore, quo uxorem duxit, animum illic permanens, & novumque Domicilium acquirere habuisse, tunc profecto quoad Dotes restitutionem Statutum Januense, non Mediolanense habere attendendum, nam in contractu duplicis domicilii viri de tempore Matrimonii illud tantum, in quo vir ipse moratur, inspicitur, ut docet eodem idem Cyrcob. & d. decif. 94. & alii superius relati.

At quemadmodum id minime per uxoris heredes probatum est, nec probari potest, quinimo siqui per D. March. Octavium elat, & evidenter in fide demonstraturum est illius Genitorem, quavis Nobilium ab origine Januensem, Patriam reliquisse, scilicet Mediolanum tulisse, illique semper usque ad obitum habuisse; quibus omnibus scilicet ex parte D. March. Octavii addebatur se ibidem ortum fuisse, ac enatum, semperque ibi domicilium, (pro ut in præsentibus) habuisse, adeo ut illic ageretur, non forensis, sed tanquam Civis, & Domiciliarius à Magistratibus publicis illius Civitatis haberetur. E contra tamen aures Januæ cum more dependo nunquam se in alio Januensis nobilitatis recentis permittit (pro ut moris est omnium nobilium & Patriæ nascentium) semperque animum à publicis incedendi muneribus avocavit: Ex quibus omnibus profectò datur intelligi D. March. Octavium nunquam animum domicilium Januæ contrahendi habuisse, eoque minus de tempore contracti Matrimonii, ut plenè in his terminis probat Cyrcob. d. discip. 48. d. num. 50. usque ad 70.

Ita nunc in nostro casu locum fidei vindicet adducta superius Doctorum limitatio in concursu duplicis Domicilii viri de tempore Matrimonii, malum est illud habitacionis tantum considerandum esse.

Minusque validissimè supra recensitis argumentis adversatur promissa Dotorum restrictio, cum ea ad terminos juris sit intelligenda; quibus ita se habentibus, nili evidenter pactum contrarium refutetur, nunquam per virum hujusmodi lacto renuntium censetur, sed illud sibi in casibus à Statuto propriè domicilii concessis reservatæ. *Manic. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 8. n. 15. Dec. conf. 402. sub num. 4. Narr. conf. 103. n. 3. Roland. de iur. dot. quest. 37. numer. 9. & seqq. Rot. Rom. post Urrut. confisat. 70. numer. 32. & post 15. rec. decif. 98. num. 10. & post Zaccch. de obligat. Camer. decif. 272. num. 5. & Confisat. ad Statut. Urb. notat. 33. art. 2. num. 159. & 176.*

Idque foras extra omnem dubitationis aleam in nostro casu procedit, non solum quia expressè dotum restrictionis præst de jure promissa fuit *Rot. Rom. decif. 89. num. 2. & 3. cor. Bach. Allolin. resol. 5. num. 18. Anselm. de Commercio. disc. 31. numer. 3. & 4. & in notis prædicti terminis Affili. decif. 399. num. fin. ibique Adden.*

Tum etiam quia respectu aliorum bonorum, aut capitalium dotalem expressè inter partes de integra, & absque lucro, illorum restitutione conveniunt fuit. Idcirco cum quoad prædictam summam scutorum 3000. nihil causum sit ac expressum, de locis & hac discretivè loquendi modo diversâ contrabentium voluntas deprehenditur quoad illorum restitutionem ad terminos juris peragendam, ut punctualiter in terminis discretivè locutionis habere quoad diversâ boni alicui persone assignata animadvertant *Rot. coram Caprar. decif. 535. numer. 1. & decif. 571. numer. 1. & 5. tom. 2. & coram Emeris Sen. decif. 52. num. 1. & 2. Et tandem quia Docium restrictio stipulata fuit à d. D. Marchione cum conditione, *Præstendo il tempo della restituzione* " quæ nunquam respectu scutorum 3000. purificata fuit, quinimò cum D. Theresia prænotoria vitæ, causum omnino contrarius commisit, videlicet ea minime restituendi, sed lucrandi, ut in prædictis terminis ratiocinatur *Cern. conf. 272. num. 2. lib. 3. & Dec. conf. 402. n. 4. Nyer. conf. 103. num. 8. Manic. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 8. numer. 15. vers. & hoc quidem, & Rot. Rom. decif. 98. num. 12. part. 15. rec.**

Translatum autem conditionum vius agnoscens heredes D. Theresiæ nam evertere consueverunt nec Statuti Januensis de casu. *Excepit*, quo causum repertum, quod

quod in causis executivis (prout ex de qua agitur) nulla alia per recta conventionem adversus Instrumentum contra per executionem demandatam apponi possit exceptio præter eam solutionis, compensationis, falsæ, fractionis, remissionis, aut quantitatæ, de quibus per publicum instrumentum aut publicum scripturam constat: Cum itaque licet dotalis exceptio per D. March. Octavium opposita, nequaquam ejusdem generis habeatur, illa penitus rejici, aut per Judicem debet in ordinario Judicio reservari.

Ad obiecti tamen resolutionem animadvertendum est primo dictum Statutum Januense de illis tamen exceptionibus loqui, quæ necessarii requirunt, quod per rectam conventionem opponatur ad effectum ut illas Juxta admittere teneatur, ut clare deprehenditur ex dicto Statuto §. non possit ubi non possit aliquid opponere, nec aliquam exceptionem facere, nisi &c. non verò de illis, quæ hujusmodi rei oppositionem nequaquam indigent, cujusmodi sunt, quæ ex ipso Statuto, aut Instrumento per Creditorem producta nascuntur, & quæ ipso jure ejus actionem extinguunt, cum illas Juxta magis facere debeat, licetumque sit Reo, cui per viam oppositionis prohibetur est eas allegare, Judicem de iniquitate hac sibi obligatione committere, & ex verbis Jurisperitorum utar, Judicis officium implorare, ut illas tamen habeat quantitas tanto jure expellat, ut mirabiliter docent in similibus Statutis terminis *Andreas. com. 130. n. 24. Scarc. de commerc. 6. 1. quest. 1. num. 356. 357. & 358. Altagrad. sen. conf. 55. num. 6. 7. 8. & 9. tom. 1. Concil. alleg. 21. num. 19. & 20. & melius num. 25. 26. 27. & 28. & ad Stat. Egoib. lib. 2. rubr. 3. n. 3. & 72. Gait. de Credit. cap. 2. tit. 2. numer. 3161. & seq. & cap. 3. tit. 1. num. 1074. & seq. Valenzuel. conf. 48. num. 27. & conf. 88. num. 59. tom. 1. & punctualiter in terminis Statuti nostri de Conf. executa. Palm. alleg. 18. num. 37. & 38. & Nos diff. 70. num. 40. & diff. 105. numer. 34. de Commercio. aliquæ inferius referimus. Quamobrem sicuti in casu nostro exceptio laici provenit (prout nunc videbimus) ab ipso Januensi Statuto, & ab eodem Instrumento per heredes D. Theresie executioni demandato, ita mole sua contrit obiectum adversariorum.*

Quod autem exceptio in casu nostro à prædicto Statuto de caus. executivis oriatur, clare ex sola illius lectione colligitur, ex qua expressè deprehenditur, quod illa tantum instrumenta possint executioni per Creditorem demandari, in quibus adeit tempus res in illis contentas postulanda, ac consequendi ubi non possint intra tempus decreti annorum à die, à quo adversus tempus perveni, seu consequendi quod continetur in illis instrumentis. Cum igitur nos superius demonstravimus sit tempus dicta fœda 3000. consequendi nequaquam advenisse, cum punita non sit conditio, sub qua de illorum restitutione promissum fuit, videlicet sub condicione, Penes de la casa della refugianza, prout de jure, dubitari profectò nequit, quin hæc sit exceptio, quæ ab eodem Statuto promittitur, quæ proprio nomine à nostris Jurisperitis defectus qualitates nuncupatur, à Statuto de Conf. executa in instrumentis executioni demandandis requiritur, quod mediante defectu, instrumentum nullam mereatur executionem *Grass. de exception. except. 2. per tot. & in terminis Statuti Januensis Palm. alleg. 18. num. 2.*

Ob eandem pariter rationem demonstratur, prædictam exceptionem etiam ex illis esse, quæ nascuntur ex viscosibus ejusdem dotalis Instrumenti per heredes D. Theresie contra D. March. Octavium executioni demandati: Nam cum restitutio fœtor, 3000. in prædicto instrumento continetur conditionalis sit, videlicet tam à condicione legalis, quam expressa dependens, cum de illius purificatione non comitet, quantum in contrarium, hujusmodi instrumentum viam executivam Statuti de Conf. executa. non meretur, ut affirmat *Grass. de except. except. 33. num. 1. & per tot. Rot. cor. Buratt. decif. 257. num. 10. Altagrad. Sen. conf. 55. num. 32. lib. 2. & in terminis Statuti Januensis Rota Januensis patesc. Venturini. decif. 89. n. 6. cum seq. Palm. alleg. 18. num. 37. & 38.*

Insuper animadvertendum est, quod exceptio laici dotalis est exceptio, quæ debetur dotale ipso jure

extinguit, adeo ut Dos utoris amplius Creditum dici non valeat, nec inter illius bona, sed viri recensatur *Rot. post Ursul. consil. cap. 10. numer. 32. & 33. & cor. Dimezz. Jun. dec. 992. num. 5. & 6. & expressè Tartaglia de reservat. Statut. art. 1. num. 64. 65. & 66. ideoque nunquam à Statuto rejecta intelligitur, quamvis generaliter omnem exceptionem opponere prohibeat *Altagrad. conf. 37. numer. 7. in fin. & num. 8. Gait. de Credit. cap. 2. tit. 2. numer. 3162. Valenzuel. conf. 48. numer. 27. quod respectu fœdum quotidie servatur, quos maritus in restitutione Dotum Janam restituere potest, qui deducuntur etiam, quando Instrumenta dotalia vigore dicti Statuti de Conf. executa. executioni demandantur.**

Additur ulterius Lucrum Dotale, nil aliud substantialiter esse, quam voluntarium totius Dotis, aut partis remissionem ab Uore Marione tacite, aut expressè concessam in casu, quo illa et sine folio promissionis & hœnti debiti remissio inter exceptiones expressè à dicto Statuto permittis recedere in §. Non possit ubi non remissionem. Ita ob hanc rationem obiectum in contrarium allatum plene dissolvitur.

Nec iterum obici potest, quod Statutum requirit remissionem per publicum Instrumentum, aut publicam scripturam, quoniam cum in publico notario dotali instrumentum de dorum restitutione pactum sit prout de jure: ideoque tacite, aut virtualiter convenitur, quod Maritus ad formam Statuti proprii domicilii dorem lucratur, videlicet in casu, quo et Uxor sine liberis promissionem *Rot. Rom. part. 15. rec. decif. 98. num. 10. & Constant. ad Statut. Urbis alleg. 32. num. 159. & 176. aliquæ supra relati. Ita inhibet concludendum est, quod hujusmodi remissio proveniens ex prædicto pacto, licet per legalem interpretationem tacite, aut virtualiter inducto, aut in eodem publico dotali Instrumento subsistat, verè, & realiter resultat per publicum Instrumentum, aut per publicam scripturam, ut in prædictis terminis juxta anteriorem opinionem docent *Altagrad. conf. 55. numer. 28. 29. 30. lib. 2. Concil. de Judic. tit. 3. disp. 3. numer. 35. & seq. & diff. 5. per tot. Gratian. cap. 832. d. numer. 24. cum seq. & ibi de Luc. & idem de Luc. ad French. decif. 325. Add. ad Rot. Roman. part. 3. tom. 4. recent. decif. 666. d. numer. 154. cum seq. Rot. Lucen. penult. decif. 147. Altagrad. consil. 181. num. 2. 3. ubi plures allegat, & plene, & doctè Vela differt. 28. d. num. 30. usque ad 36. quod adeo verum est, quod in favorem Mariti pactum prædictum lucrandi dorem tacite, & virtualiter in Instrumento subintelligitur, quia à DD., & Tribunalibus decisionibus communiter confirmatur, lucrum dotale non necessarium debetur, sed voluntarium esse, ob hanc potissimum rationem, quia quævisque partes in instrumentum dotale de eo mentionem non fecerunt, intelligi debet, quod eo pacifici voluerint iuxta illius Statuti dispositionem, quæ de jure esset attendenda *Rot. part. 15. recent. decif. 98. numer. 10. Pacifici de Salvia. inspell. 3. cap. 20. numer. 339. & curiam Emerin. Sen. decif. 144. numer. 1. & 2. & latè Constantin. ad Statut. Urb. annot. 33. numer. 159. & 176. quod valde in casu nostro procedit, in quo dorum restitutio expressè promissa est, prout de jure &c.***

ARGUMENTUM.

Dator Literarum Cambii all'ordine S. P. per la soluta cambiata non potest ob non potest sibi Valorem à receptore eandem Literarum, mandatum revocare in prejudicium Giratarii post Giratam Literarum in alios factam, attento maxime Capitulo secundo ordinationum Librai super Cambiis.

Hypotheca incipit non à de recognitionis, sed à die, qua Apocia confecta fuit. Recognitioni Apocia ad formam, L. scripturas. C. qui potest. in pign. habeant. fieri potest alio æquivalenti modo, per quem antizate suspicio tollatur.

S U M M A R I U M.

- 1 Dator Literarum Cambii, an valeat post eorum giratum revocare mandatum de solvendo in prejudicium Giratarum, traditur remissum. Negativa opinio verior iuxta multitudinem Librorum dispositionem num. seqs.
- 2 Contra Creditorem mercatorum praesentatur, quod satisfactioem suam fuisse consequutus, si eam petisset.
- 3 Creditorem negligentia in non exigendo proprium Creditum, non debet tertio, sed ipsi tantum, prejudicium inferre.
- 4 Ignorantia decisionis in contrahentis probata, quilibet contractus initus cum decollo sustinetur.
- 5 Dator Literarum all ordine S. P. se obligat ad illarum solvendum cum respectu recipiens illarum, quam casumque Giratarum.
- 6 Obligatio datoris Literarum all ordine S. P. intelligitur induta hac condicione, quatenus vult Literarum a recipere eorundem Literarum solvatur.
- 7 Condicio favore Giratarum pro adimpleta haberi debet, cum per Datores Literarum sciet, quia minus illa adimpleta fuerit.
- 8 Hypotheca incipit non a dat recognitionis, sed a die, qua apocha confecta fuit, quia recognitionis retrotrahitur ad tempus confecta apocha, modo sequatur ad formam L. de scripturis. C. qui potest, in pign. habetant, vel alio equipollenti modo num. 9.
- 9 Contraria opinio rejicitur, & declaratur numer. 10.
- 10 Solemnitatis Legis scripturas non sunt pro formisubstantiis, sed sufficit antedicta excusari alio equipollenti modo.
- 11 Scriptura recognoscitur sufficienter, si fiat per duos testes subscriptos in calce eisdem scripturae, & subscriptus testes praemissi recognoscantur per testes superfluos.
- 12 Qui imperfeda probatio recognitionis apocha reperitur, suppleri potest per Juramentum Creditoris ad eisdem etiam tollentis antedicta sufficientem.

Libertus, Revocationis Mandati Literarum Cambii.

DISCURSUS CLXIV.

Super ea questione admodum controversa, an datur Literarum Cambii scripturam all ordine S. P. per la valuta Cambiana valeat nec de post eorum giratum in alios faciam revocare in prejudicium Giratarum mandatum de solvendo ob valorem à receptore eorundem Literarum sibi non solum, consilia quicquid in terminis generalibus dixerit Rot. Rem. penes Card. de Lac. de usur. decisi. 18. & decisi. 19. & quicquid contra eam deduxerit in nostro disc. 48. & postmodum pro constitutione opinio omnis ejusdem Rot. Rem. summaverit in addis. ad disc. 48. numer. 36. & in nostro tractatu, li. Cambiis instruitur cap. 3. num. 69. & 70. & cap. 4. num. 5. in quantum comprehensionem addimus, Frank. insin. Cambial. lib. 1. sect. 1. tit. 3. numer. 34. fol. 301. censet in praesenti causa, qua fuit eadem questio Libentius evitata, ob particularem illius Mercatoris Fori ordinationem super cambiis non materia edita, pro negativa respondendum fore.

Capitulum autem, secundum dictarum ordinationum ita se habet.

Que li Cambi per le Piazze devono essere passati, e riscossi rispettivamente subito dopo confalata lettera, e non posse dal Creditore dopo maggiore dilazione di due giorni interire di lavoro dal giorno della consegnata Lettera di Cambio, ed alla fine del secondo giorno al più tardi deve il Creditore incamminarsi prontamente per via efecutoria, ed abbiano tali debiti satisfatti, vno le lettere di Cambio antecede, e se dopo, vno anche sia in suo arbitrio in luogo di incamminarsi per via efec-

tiva di potere alla fine del secondo giorno intimare a di rigirare il debito per le Piazze, o Piazze a farne il rigiro effecuto per quanto gli piacerà fin alla soddisfazione.

Attenta itaque dicta municipalis Liburii dispositio, ne pro bono regimine commercii edica, qua literarum Cambialium Dator addingitur ad petendum intra dies duos à die eorum consignationis solutionem vel satisfactioem eorundem literarum, aut ad intimandum debitori, quod intencio suam debitorum girare super Feriis, vel Placitis, quemadmodum si ille intra dictum terminum à receptore literarum Cambii suam satisfactioem petisset, usque eam consequi fuisset, penus ita praesentandum est contra eandem, & negligentem facere, vel adimplere ea, ad quae de jure teneatur iuxta auctoritatem Cuman. in L. cum res legata 4. Culp. n. 3. §. ff. de legat. 1. Dic. in L. quod n. 50. vers. si vera non constet, & ibi R. p. n. 31. Parparat. n. 21. & alia ff. de reb. Credit. Atrach. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 138. n. 6. cum seq., quem sequitur Sabell. 4. Debitur n. 10. vers. & quod olim Card. de Lac. de credit. disc. 89. sub num. 13. ita, cum in casu nostro omiserit, aut negligentem satisfactioem suam à debitor petere, non potest amplius ille revocare mandatum de solvendo in prejudicium Giratarum, quia illius negligentia commissa contra legem eam obligatam ad petendam suam satisfactioem intra dictum tempus praesentum, non debet Tertio, sed solum tantum praesentum solvere ad tunc tradita per Girat. decisi. 4. num. 3. cum Placit. fol. 6. in proximi terminis R. r. decisi. 72. num. 7. n. 9. n. 10. ad fin. Girat. cap. 127. n. 8. §. & ibi Card. Atrach. de Lac. Addis. n. 10. Eoque magis, quia Giratarum, quando contrahit Giratum quem Girare est omnino in bona fide, vel realitate, quod à receptore literarum intra terminum à lege praesentum solum, vel satisfactum fuerit scilicet illarum valuit, vel saltem, quod ipse scilicet loci solutionis elegit debitorum Receptoris per Fectas, vel Placitas girari facere, ex quo videt, quod intra dictos dies duos per Datores Literarum non fuerit valorem Literarum sui petitiu. Et sicut huc bona fides, vel realitas in dicta Giratio causatur ex factis scribentis, ita eadem scribentis attento favore publici commercii contere debet, & de contra optimis Giratarum, ex sub hac fide contrahentes remanent in damno, per ea quae in his terminis late tradita supra disc. 144. num. 8. n. 10. ad t. & num. 47. & disc. 145. numer. 6. 7. 8. & n. 10. meo Cambiis instruitur cap. 1. num. 27.

Quod indubie procedit in casu nostro, ubi scilicet debet literas all ordine S. P., vigore cuius clausula obligavit ad illarum solutionem, tam respectu recipiens illarum, quam respectu casumque Giratarum. Ceterum in specul. perper. quest. 3. n. 31. R. r. decisi. 17. per tot. & ibi Altim. in princ. & infra numer. 28. 29. Qua propter, quod dicta littere fuerint giratae non potest amplius illarum dator revocari mandatum de solvendo in prejudicium Giratarum, qui earum valorem solvit Giranti.

Nisi refragante replicatione, quod cum obligatio datoris literarum all ordine S. P. intelligi debeat contra-actum induta hac tacita condicione, quatenus valor literarum à receptore eorundem literarum fuerit solutus, ideo illarum Girata fieri non possit, nisi cum hac eadem condicione, quia non adimpleta semper remanet mandatum de solvendo resolvibile etiam in prejudicium ejusdem Giratarum.

Nam respondetur, quod quemadmodum literarum Dator poterat solutionem suam ab illarum receptore consequi, si illam intra dictum terminum huius ad formam legis requisivisset, sibi, & non Giratori attribere debet datum, quod ex sua negligentia, & culpa ei convenerit, quod condicio, seu modus favore Tertii, necne Giranti pro adimpleta haberi debet, cum per Datores literarum soluti, qui minus illa adimpleta fuerit ex vulgari foris.

Necne replicari vult, quod ad formam ordinationis praedictae etiam in arbitrio, & facultate Datores literarum eligendi intra dictum, vel satisfactioem suarum literarum, vel intimandi debitori eorum valoris, quod eas debitor ponit super cambiis, illiusque per Ferias aut Placitas regrotas, quandoquidem etiam si verum esset, quod Dator elegisset viam regrotandi debi-

debitum super Feris, aut Placitis, id magis in favorem Giratarii resultaret, nam per hunc scdm magis confirmatum remaneret mandatum datum à Datore in suis literis solvendum *ad ordine* & P. foillet capisumque Giratarii, & ratio est manifeste, quia statim sc Dator intra biduum eligit tenendi debitum receptoris literarum super cambis intendit, & vult per consequens ejus Tractum omnino compleri, etiam si non fuisset ante diem cadens solutio nisi valor dicte Tractae per Debitorem solutus, alius non posset eligere talem viam tenendi, & gyrandi debitum receptoris literarum super cambis, quia non posset Dator velle ponesse & tenere tale debitum super cambis, nisi intendat complementum, seu solutionem Tractae per eum ordinatæ equifacere abique præcedenti solomone valoris dicte Tractae, ex quo solum citius debitum dicte receptoris quod Dator potius gyrare eligit super cambis, quam sibi per receptorem literarum solvi.

Quo verò ad aliud Censuram hypothecariam resultant ex apocha privata, super quo contenditur, an illius hypothecam incipienda sit à die consecrationis ejusdem apochæ, vel à die illius recognitionis, facilis est hujus questionis solutio, nam hodie juxta communem Dodorum opinionem firmandum est pro indubitato, quod ex incipere debet non à die recognitionis, sed à die, qua dicta apocha confecta fuit, quia recognitio, licet sit longe posterior, in vim legis retrotrahitur ad tempus confectæ apochæ, etiam in præjudicium aliorum Creditorum intermediorum, quorum creditum, & hypothecæ apparet per instrumenta publica, quomodo tamen recognitio dicte apochæ legitime sequatur, vel ad formam *l. scripturas. C. qui prior. in pign. lib. vel alio æquipollenti modo*, per quem emularet anidatæ suspicio, ut tradunt *Salgad. Lebrun. credit. par. 2. cap. 21. n. 29. Gaiz. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1332. Pila differt. 21. n. 34. C. seq. Faria ad Covarr. practic. quæst. cap. 32. num. 20. Martin. de pign. lib. 4. tit. 1. quæst. 15. num. 4. Gratian. differt. cap. 391. De Luc. ad Gratian. decif. 95. num. 2. C. 3. C. ad Gratian. cap. 501. numer. 17. Ger. Spia. conf. 27. num. 5. C. seq. Ab Ecclef. observat. 52. per tot. part. 2. Adversarij. var. resolut. lib. 1. cap. 79. num. 11. C. 12. Rot. Romana in Romana pecuniaria 18. Martij 1715. coram Eminentiss. Falconerio, quæ est inter ejus impetratæ decif. 4. tit. de fid. infram. tom. 1. laic. Ansfeld. de commerc. diff. 82. num. 18. Rota nostra Florentina in Florent. Salviani 18. Junij 1718. coram B. Collegæ meo Audienti Calderano num. 9. 19. C. 30.*

Nisi relevante altera Dodorum opinio, quæ voluit dictam hypothecam incipere debere à die tantum recognitionis, quia pagant contra communem, vel quia illa intelligenda est in casu quo recognitio apochæ facta fuisset per ipsometum Debitorem, vel aliquo modo non æquipollenti alteri expresso per dictam *l. scripturas*, nempe non sufficienti ad tollendam suspensionem anidatæ, ut explicat *Ab Ecclef. d. observ. 51. C. Rota nostra Florent. inter vocat. d. D. Palma nep. decif. 431. numer. 29. 30. C. 50. num. 5. Joannis de contrall. minor. gloss. 23. §. 23. num. 160. juncto num. 163. vers. C. anterioritatem, C. numer. 168. vers. si consuetudo apocham.*

Quod autem in casu nostro recognitio apochæ facta sit tali modo, qui æquipollat alteri per dictam *l. scripturas* expresso, nullatenus dubitari potest, quia constat in facto, quod duo ex tribus testibus in calce dicte apochæ subscripti legitime, seu fœmitem examinati depoluerant eum de veritate tenoris, vel consensuum in dicta apocha, nam etiam dicti, qui leguntur in principio ejusdem apochæ, nec non de siniscalica presentia, & subscriptione tertii Testis promotorij, subscripti sub eadem apocha, qui sanè modus recognitionis satis superque habilis unque de jure, & æquipollens alteri *l. scripturas* reputatur, per Gratian. decif. Martij 94. per tot. & ibi Sequit. Add. num. 34. C. 35. C. Corral. Ant. De Luc. num. 8. Confol. dec. Luc. 43. num. 66. C. 67. Ger. Spia. conf. 27. n. 5. C. 6. Fedius. ad Sord. dec. 72. per tot. Rota Romana cor. Durari. decif. 844. num. 4. Palma nep. allegat. 32. num. 47. Ab Ecclef. observat. 51. num. 8. Joannis de contrall. minor. gloss. 23. §. 23. n. 160. vers. ubi si duo te.

Cajanus de Commere. Tem. II.

Res. Cyrenel. differt. 77. no. 61. Ansfeld. de commerc. diff. 82. num. 21. C. 22. Rota. differt. juris cap. 111. num. 2. & cum pluribus citatis *Pila differt. 21. num. 34. C. seq. C. Rot. Florent. inter vocat. d. D. Palma nep. num. 5. decif. 431. num. 16. C. seq.*

Dei fuit superque dictam recognitionem apochæ in casu nostro fuisse, & esse factam ad effectum omnimodo tollendi anidatæ suspensionem, quia quamvis mihi ex Doctoribus supracitatis sustinetur quod etiam recogitio apochæ facta solum per duos tantum testes abique recognitione tertii Testis promotorij de jure sufficiens, & quod in omnem casum nisi imperfecta, vel semiplena probatio recognitionis apochæ fieri tantum posset, illa suppleri poterit ex juramento ipsius Creditoris, firmius tenetur *Jaf. conf. 129. no. 10. 16. C. 17. C. seq. per tot. lib. 1. C. ibi Add. ad Gratian. differt. cap. 391. num. 9. Adversarij. var. lib. 1. cap. 79. in fin. Rot. coram Sordani. decif. 879. in fin. & penes Farinac. in criminal. dec. 120. in fin. Frontell. ad Arret. dec. 203. num. 10. Rota coram Corral. dec. 1900. p. 2. Adell. observat. 25. num. 47. Rot. Romana coram Ansfeld. in Romana Afflictionis 13. Januarii 1698. quæ est dec. 204. num. 12. vers. itane in omnem casum inter vocat. Luc. d. D. Palma. nep. lib. 3.*

ARGUMENTUM.

Latissime agitur de multiplici mixtura petitori cum possessorio. Primum nempe de illa, quæ de sui natura oritur ex quibusdam iudiciis possessoriis. Secundo de ea quæ à partibus, vel à Judge in sententia sit tantum incidenter, aut consecutivè. Tertiò de illa, quæ sit principaliter, & denique de effectibus diversis cujuslibet ex prædictis mixturis.

SUMMARIUM.

1. In possessoriis iudiciis non datur appellatio saltem quoad effectum suspensivum.
2. Etiam de jure Civilis.
3. Item quando iudicia possessoria habent mixturam petitorij.
4. Prout in causa devolutionis ob cadentem.
5. Prout si cognitum fuerit plene super proprietate.
6. Quas mixturas posse dari in iudiciis possessoriis, nam ex natura, aliteram ex accidenti; qualia sint explicatur.
7. Quando de sui natura iudicia possessoria sunt mixta, semper admittitur appellatio, scilicet quando non sunt de sui natura, scilicet quando non agitur principaliter cognoscere de proprietate, sed consecutivè, & incidenter numer. 9.
8. Et expungitur numer. 10.
9. In iudiciis devolutionis ob cadentem cognoscitur incidenter, seu consecutivè de rebus ad effectum tantummodo possessoriis declarandi.
10. Sententia declarari debet secundum intentionem Agentis, vel libelli.
11. Ea quæ sunt consecutivè, & accessoriis non debent mutare naturam principalis.
12. Explicatur Scacc. qui contrarium videtur asserere.
13. In iudiciis possessoriis mixtura petitorij non inducit ex libello vel probationibus factis, & licet plene concludentibus petitorium.
14. Possessorij si probationes fuerint factæ ad effectum possessoriis, vel ob casum exceptionis à parte obiectæ.
15. Titulus quando adducitur in consequentiam, vel ob effectum obtinendum possessoriis, nunquam fit mixtura, scilicet si principaliter.
16. Quia distictio procedit etiam in sententia.
17. Bistio de sic quid significet.
18. Sententia facta in possessorio non per viam simplicis provisionalis, sed per cadentem, speciem definitivam habentem, facit mixturam petitorij.
19. Contrarium.

- 21 Admissio appellantis non clausula, si de qua-
tuo in iudicio possessoria non reddat appellabi-
lem sententiam ab utroque iudice.
- 22 A Sententia habente mixturam possessionis, ap-
pellari possit: possessorii non possit appellari
sed executionis mandati.

Sententia Appellantis.

DISCURSUS CLXV.

Omnem Sententiam interuentione bonorum emphy-
teuticorum et declarationum conducentium ab illis.
D. Abbate Lomellino appellatum ex aduerso fuit ad
effectum ordinis deuotiendi purificationem, sed etiam
suspensionem iudicium per Reuerendiss. Vicarium Sa-
cerdotium, ex quo excitatum fuit dubium coram Re-
uerendiss. D. nro, an predictae appellationes sit lo-
cum ad effectum suspensiuum.

Saper quo requisitus a dicto D. Abbate adque pro-
cessu per mandatis habito, et quo multum dependit
hujus articuli resolutio per ea, quatinus adnotabatur.

- Ad favorem illius deducuntur primò regulares, &
2 pacificam conclusionem, quod in possessionis iudiciis
non deat appellatio, saltem quoad effectum suspensi-
uum, prout patet obtinuit contrarietatem, & comu-
nitatem Sententiam DD. qui eam indistinctè nega-
verunt, de qua testatur Stanc. de appella. quest. 17. li-
mit. 6. membr. 7. num. 16. 19. & 22. Gratian. dispo-
sit. 74. m. 3. & Farinac. in suo iudiciali. repert. quest. 18.
m. 109. adnotat in suo special. auct. par. 6. & quando
quo appellatur n. 305. fol. mibi 450. Cyrenh. dispo-
sit. 23. num. 52. & ita procedit iuxta communem, & ma-
gis receptam in Rota opinionem, etiam de iure Ca-
nonico, praeterea conclusio Farinac. d. repert. & lo-
co n. 90. Aluoch. de aduersis. remedi. 4. n. 840. Pa-
cific. de Saluion. iurisdic. inq. 4. cap. 2. num. 51.
& 32. Pampul. dec. 331. n. 19. & dispo. 50. num. 5.
& 6. Urral. consil. 30. num. 14. licet contrarium cum
multis ab eo traditis sentent. Aluoch. de nullis. rubr.
5. quest. 2. num. 31. 32. & 33.

Verumtamen agnoscitur ex aduerso iura duces
3 hanc veritatem, replicabant, & quidem bene in suis
terminis, non veritate ann in terminis meri, ac sim-
plici possessionis, sed mixti, seu compo-
siti proprietatis, seu condictionis declarant, & quon-
dabaturum est apud J. CC. dari appellationem, quan-
vis Sententia per separata capita habita fuerit, quap-
pellabile euerit naturam inappellabilem, itaque ap-
pellabile rebus Stanc. de appella. quest. 17. limit. 6.
membr. 9. num. 20. Farinac. d. quest. 18. num. 297.
& 63. Urral. consil. 30. n. 24. Rot. dec. 198. num. 1. &
2. par. 13. reuer. Regnell. de appella. §. 2. cap. 3. &
num. 739. Allegrad. iur. euer. 48. n. 79. lib. 1. Glorh.
dec. 181. per tot. dec. 196. n. 3. & dec. 230. post Pacific.
de Saluion. & latè Stopp. ad dec. Gratian. obfero. 9.
num. 1. a. 2. & 3. & Gratian. dec. 150. n. 1. & dec. 136.
per tot. & in addit. Salsg. de Reg. prelati. cap. 7. na-
4 tur. 43. par. 2. & in terminis deuotionis ob cadu-
tatem Allegrad. consil. 23. n. 1. lib. 1. Gratian. dec. 60.
in addit. n. 4. Felgin. de diuers. quest. emphyteut. q. 2. Fa-
rinac. in d. quest. 18. num. 85. 86. & principè li co-
gnitione fuerit pios super proprietate, idem Farinac.
num. 61. 62. & 87. Felgin. d. quest. 2. num. 2.

Pro responsione ad hac aduersum duas mixtas
species dari in huiusmodi possessionis, unam de sui
natura, ut sunt iudicia, & duo vie, idem, cadu-
rent interdicta, & similitur, alteram ex accedenti, seu
per viciatam partem, vel iudex, cum qua agen-
tes conuenerit in obiecto casus proprietatis, ac
possessionis, vel itus excipiendo, vel reconuocando
adorem super proprietate, aut iudex in sua Senten-
tia iudex compellerit casus, ut docent Farinac. d.
quest. 18. num. 42. 43. & 44. Regnell. de appella.
§. 2. cap. 3. num. 739. Stanc. in eodem tractat. quest.
17. limit. 6. membr. 3. num. 63.

In prima specie interdicta communiter inter-
dicta dari appellabilem, quia plene, ut aequi prin-
cipales de iure tempore cognoscit debet utrumque
possessionis interdictum, de his licet Sententia non
contineat mixturam executionis, sed tunc semper mixtam
iudicium possessionis, ideoque appellabile in utroque

effecto Regnell. de appella. §. 2. cap. 3. num. 739. &
seq. Aluoch. de reuolunt. remedi. 5. num. 125. & 127.
Aluoch. de reuolunt. lib. 2. cap. 175. n. 43. & bene
Stopp. ad dec. Gratian. obfero. 9. num. 7. & 8.

In secunda specie in qua non verè veritas, quia
in iudicio possessionis ob deuotionem, & conducen-
tiam interdictum non adstringitur, neque tenetur iudex
plene, ac principaliter de iure cognoscere, sed inci-
dentem, vel futuram, seu consequentem ad effectum
rationem modo possessionis declarandi, ut colligitur a-
gredi ex Felgin. d. quest. 2. num. 1. & 2. ex dec. 877.
num. 4. par. 4. diuers. relata per extensum a Felgi-
n. d. lib. 2. & Salsg. in prout loco infra citando.
Allegrad. consil. 23. num. 2. Farinac. d. quest. 18. num.
61. 62. 85. 86. & 87. Gratian. in addit. ad dec. 60.
n. 4. & Eminenti. de Luca d. 46. n. 2. de emphyteu-
t. non datur appellatio, nisi arguatur principaliter de pro-
prietate in sententia pronuntiata fuerit, & non per
viam casus, seu incidentem, vel ad effectum declara-
ndi possessionis, ut bene explicat Gratian. consil. 163. num.
58. lib. 2. Pacific. de Saluion. inq. 4. cap. 2. num. 51.
lib. 1. Scap. ad dec. 9. Gratian. n. 10. ubi dicit, quod li-
cet iudex pronuntiet talem nisi legitimam rationem
tamen, illa pronuntiatio non facit mixturam ad effectum
appellandi, quia pronuntiatio super legitimam ratio-
nem facta incidentem a iudice ob exceptionem illegitimi-
tatis a parte opposita, & sic ad solum effectum de-
clarandi possessionis, cuius sensus est Rot. dec. 149. n. 5.
per Priol. Puerini. penes Urral. in consil. 30. num. 35.
36. & 37. lastenti. & bene Salsg. de reg. prior-
illat. vi appella. par. 2. cap. 7. n. 105. 106. 107.
108. & seq. Rot. dec. 837. n. 5. par. 9. reuer. addit. ad
Gregor. XVI. dec. 232. penes Fel. vers. & alio, & in
terminis Sententiae declarantis iurisdictionem, attento
cuditione Rot. dec. 877. num. 4. par. 4. diuers. Card.
De Luca de emphyteu. dispo. 46. num. 2.

Ratio huius conclusionis est, quia Sententia decla-
rati debet secundum intentionem agentis, & secundum
iudicium libellum. Aymon. Craues. quest. 188. n. 3.
& ante in consil. 45. num. 5. & quest. 23. num. 2. unde
consequitur, quod si actum intempestiue principaliter
possessionis, licet iudex per exceptionem cognoscatur
super proprietate, super qua pronuntiatio, intelligitur
debet pronuntiasse secundum mentem agentis, videlicet
ad effectum solui possessionis, & sic incidentem, &
per viam casus, & doctrinam illam videtur satis li-
mitare Ossi. dec. 47. per tot.

Secunda ratio est, quia in, quae sunt consequen-
tiae non debent mutare naturam principalem, ut si
fuerit terminis explicat Salsg. d. tract. par. 2. cap. 5.
num. 413. & 115.

Et hoc aduersum DD. in contrariam allegant, si
principè Stanc. in quest. 17. limit. 6. membr. 9. n. 20.
& Farinac. in repert. iudic. quest. 18. num. 32. 53.
& 87. quia eorum dicta per ea, quod illi non si-
mpliciter procedunt, vel loquuntur quando aequi prin-
cipaliter iudex pronuntiavit, absintque tam super
petitione, quam possessionis, ut videtur etiam ex eodem
Stanc. in loco in contrarium laudato, ubi, nisi pos-
sederem, & deinde.

Neque pariter obstat in contrariam motiua ob-
dictionem, quod ad effectum appellandi sufficit, quod
partes, vel in libello, vel medio probationum, pla-
ne inducantur mixturam penoria et accidentis, non
ita conclusio communiter reprobat, cum certum sit
quod nec libellus, nec probationes, licet plene fuisse,
inducant mixturam ad effectum appellandi, seu per
appellationem suspendendi iudicium a possessione, ut
claret dict. idem Ossi. d. dec. 47. per tot. Stanc. de
appella. quest. 17. limit. 6. membr. 9. num. 6. num. 39.
Gratian. dec. 136. n. 5. Sperelli. dec. 87. num. 8. Stopp.
ad dec. 9. Gratian. obfero. 9. num. 4. & 5. Cyrenh. di-
spo. 23. num. 61.

Principè quando probationes fuisse fuerint ad effectum
possessionis, vel ob casum exceptionis a parte obiectae
ut clare desinitur, ex dicto Ossi. d. dec. 47. Scap.
ad dec. Gratian. obfero. 9. num. 6. & 10. & Dec.
claus. 26. num. 2. communiter appropinquat a Sacra Rota
Tribunalium, ut constat ex Seraphin. dec. 452.
num. 2. & dec. 243. par. 2. diuers. & dec. 229. n. 9.
& 3. post Pacific. de Saluion. iurisdic. par. dec. 270.
num. 5. lib. 1. Cyrenh. dispo. 23. num. 61.

16 Et sic quando titulus adducitur, & probatur in consequentiam, vel ob effectum colorandi, & obediendi possessionem tantum, nunquam fit mixtura, sedus si principaliter *Pacifico de Salvag. interdicti*, inf. 4. cap. 2. num. 13. & *miri Salvag. de res. pro. et. part. 2. cap. 7. numer. 107. 108. 109. 113. 114. & 115. & part. 3. cap. 12. numer. 113. Contard. de moment. possess. limit. 2. §. 9. num. 4. Adan. consil. 223. numer. 13. cum seq. & numer. 18. & 19. Scpp. ad Gratian. decif. 9. minor. 11. Mariu. ad Rovers. decif. 179.*

17 Quæ omnia dicta de probationibus, seu aditione iudicii, quia oriebantur ex identitate rationis non habere locum in Sententia? prout utrumque casum inter se pacificavit *Pontifex. penes Urceol. d. consil. 30. num. 56. 57. & 58. & alii Doctores à me supra allegati in §. Secunda casu.*

Ex his igitur haculque deductis clare concludendum est, quod probationes supposito quod ex se possint inducere maturum, quod negatur, quia solum ea oriuntur à sententia, ut plenè probavi supra, quando deductæ, vel factæ sunt in consequentiam, vel ad effectum possessionis, vel iudex ad effectum declarandi possessionis tantum pronuntiavit super proprietate, nunquam in istis casibus concedenda est appellatio saltem ad effectum suspensivum.

Quod autem in casu nostro in Sententia incidenter Reverendiss. Iudex pronuntiaverit de dominio ad effectum scilicet declarande inantentionis deducitur ex verbis ipsius sententiae, vid. *Allyrisse. Dom. Abbatem manutentionem fore, & esse in possessione dicti Abbatem hanc, dominiumque directum cum utilitate consolidatum fuisse, & esse, & sic declarata caducitate per dictum D. Abbatem ob canones non factos secum factum fuisse* quia domini declaratio hic non fuit facta principaliter, ac de per se, sed in consequentiam caducitatis declarate, & per viam causæ illius, prout monstrat dictio, *& sic*, quæ cum sit illativa, & expostiva, significat, ac declarat, quod præmissa ad aliam finem non fuerint posita, quam ad effectum, qui consequitur à dictione, *& sic per Text. in cap. frequens in princ. vers. & sic de rescript. foliat. in 6. & plenè in similibus terminis facit doctrina Rota. consil. 184. num. 6. vol. 2. Gratian. de distictio. in dictio. 241. numer. 1. & Barbos. in dictio. 383. num. 3. ex hoc consequitur, quod si declaratio consolidationis domini facta à Iudice ad effectum solum declarandi, quod caducitas declaratur à D. Abbate Lomellino habere debeat locum ob canones, non solum, ejus declaratio, vel alia simili facta à Domino directo ad aliud non tendit, nec colligitur, quæ ad simplex possessionem, vel inantentionis possumus, ut in casu nostro non dubitatur, prout mihi supponitur à Domino Inno. Coteladusino, ostio modo dicti poterit prædicta declaratio consolidationis facta principaliter, sed accessorie, & consequentivè, & ad effectum solum possessionis.*

18 Ponderabatur ulterius ex adverso, quod Sententia inantentionis non emanavit per viam decreti, vel simpliciter provisionalis, sed per formalem sententiam, seu cedulam speciem omnino definitivæ habentem, & per verba definitivæ Sententiae, & in istis per consequenter ad inducendum prædictam appellationem ad utramque effectum per gradus ab Urceol. in consil. 30. num. 18.

19 Sed frivola, ac inepta reputantur à Doctoribus hæc oppositio, quia ius non debet inesse in verbis, neque verba mutare debent naturam possessionis, itaque vel per cedulam, seu definitivam, vel per provisionalem, seu decretum fiat Sententia, omni penitus officiat *Pacifico de Salvag. interdicti*, 4. cap. 2. numer. 59. Rot. decif. 24. num. 17. præter Posse. de manutent. cum pluribus ab ea citatis, & eadem in reall. offitro. 106. num. 70. decif. 60. numer. 47. coram Duran. & decif. 84. & 85. per 7. recent. & in terminis terminantibus quando fuit dictum per definitivam Sententiam Rot. dec. 2. numer. 13. 14. 15. 16. 17. cap. Royer. & Pontifex. post consil. 30. Urceol. num. 52. 53. ubi in hoc eundem Urceol. resollit.

20 Ultimo denique non officiat appellatio de facto interposita, & admittitur à Reverendiss. Domino meo, quæ admittitur semper operari præceditur effectum sub

penionis, quia respondentur id possessionem procedente, quando admittitur fuisse facta simpliciter à Iudice, secus cum clausula *fulsit si & quænam*, ut in puncto hæc obiecto occurrat *Pacifico. interdicti*, 4. cap. 2. numer. 36.

Allegabam ulterius ad tollendam processum in nostro casu dubietatem punctualissimam doctrinam *Osaje. in decif. 47. per tot.* ubi quaerens an in possessionem mixto, deducto scilicet cum proprietate, super qua cum probationibus factis prosequuntur potes fuerit, liceat appellari, magistratraliter distinguendo concludit, quod licet appellari propter annexam causam proprietatis ut num. primo respectu tamen possessionis appellationem istam non suspendere illius effectum, sed executioni mandari posse, ita idem Author sub num. 3.

A R G U M E N T U M.

Domicilium Patris an transeat ad filium, & ex quibus inferatur Domicilium Patris fuisse per filium continuatum.

Testator præsumitur se conformare potius cum Statuto, ubi vixit, & testando decessit, quam originis, illiusque dispositio extenditur etiam ad bona extra territorium posita: larissimè cum suis distinctionibus, ac declarationibus res enucleatur.

Promittens Dotem sub falso supposito an, & quando remaneat respectu Viri obligatus ad totam dotem constitutam, non obstantem quacunque erroneitate exceptione.

Statutum concedens probationem libris Mercatorum, & Hypothecam pro credito resultantem ex patris, intelligitur de libris, & patris intra Territorium Statuentium descriptis, & non extra. Explicatur Statutum Florentinum Lib. 4. sub Rubr. 14.

S U M M A R I U M.

- 1 Civilitas, seu Domicilium Patris transiit ad filium. Et acquisitio dicitur pro filio, si Pater in loco Domicilii Fratrum, vel Cognatorum, & Sequitur pro eisdem acquisitio num. 2.
- 2 Ex Domicilio Patris inferitur ad Domicilium filii, concurrentibus conditionibus, de quibus n. seqq.
- 3 Domicilium acquiritur longeva habitatione cum Uxore, & familia in loco domicilii. Item Matrimonium ibidem contractum num. 5. Possessio stabilis num. 6.
- 4 Electio Sepultura, & permanentia usque ad obitum num. 7.
- 5 Testator præsumitur se conformare potius cum Statuto, ubi vixit, & testando decessit, quam originis.

Et de ratione num. 9.

Declaratur Authoritates in contrarium numer. 10. 11. 12. 13. & 19.

Ampla confirmatio procedere etiam quoad bona extra territorium posita num. 14. & de ratione ibidem.

Declaratur contraria opinio 15. 16. 17. & 18.

19 Domicilium quis potest fortiri in pluribus locis, & in uno loco removere originem, & in alio acquirere inoleat.

20 Filia ex dispositione Romani Statuti non possunt conquiri de Dote in quacunque summa eis sit per patrem constituta, licet duo successores loco legitime, & minor sit legitima, nec possunt supplementum petere.

21 Transactio super falso scienter facta non infringitur prætextu erroris, sed valida est, & subsistit.

22 Verba Novati in instrumentis apposa censentur adhibita de voluntate Partium.

23 Causa expressa præsumitur demonstrativa tantum apposa, non taxativa.

24 Expressa Causa falsa de præterito facta à scientia non viciat eius promissionem.

25 Ad irritandam obligationem prætextu erroris, non solum debet error continetur probari, sed etiam, quod ubi contrahentis errorum

K 4 agno-

- agnoscitur, non fuisse contrarius eo modo, quo contraxit.*
- 26 *Legatum à Testatore factum de eo, quod ipse Legatario non debebat, non vincitur, si Testator fecerit se nihil Legatario debere, & contra legatum.* & num. 27.
- 28 *Contrarius cum aliquo tantum persona habili, non potest postea argui illum fuisse talem.*
- 29 *Promissus datum cum fuisse suppositum non remanet obligatus.*
- Declaratur tamen procedere respectu Aflueris, non autem respectu Viri, cui promissus remanens obligatus ad totam Datum constitutum n. 30.*
- Declinantur Auctoritates in contrarium numer. 31. 32. 33.*
- 34 *Statutum concedens probationem libris Mercatorum intelligitur de desertis in Territorio Statuentium, non autem extra, & num. 46.*
- 35 *In his que respiciunt probationem Scriptura attenditur locus, ubi celebrata fuit, adicunque postmodum ea exhibeatur.*
- 36 *Hypotheca non datur, nisi fuerit comperta.*
- 37 *Statutum disponens idem, quod hoc commune, est utile, quia addit novum vinculum, & remedium.*
- 38 *Statutum loci, in quo alius gessit sui, non autem originis contrahentium attenditur, quando agitur de forma probatoria à Statuto indulta, quo periculi alium à principio, & numer. 57.*
- 39 *Statutum concedens Hypothecam pariter in libris Mercatorum exaratis, intelligitur tammodo pariter descripte sint in loco Statuentium, & non extra num. 40. & 41. & seq.*
- 40 *Statutum contraveniens procedens in omnibus suis dispositionibus perferitur, & cum eisdem qualitatibus disposuisse censetur.*
- 43 *Accessorium sequitur naturam sui principalis.*
- 44 *Dispositio generalis, ubi non extenditur, in nec etiam accessoria extendi debet.*
- 45 *Statutum loci contractus attendi debet, quando contrahitur, quantum contrahens habet iura domicilia.*
- 46 *Periculum cortex in Statuto non est attendendum, sed tantum in iustis debet intentio Statuentium.*
- 48 *Discretivus modus loquendi Statuti diversam illius voluntatem demonstrat.*
- 49 *Terra, seu loca commenda, & federata non veniunt sub nomine districtus.*
- 50 *Statuentes non intelligitur sub nomine districtus voluisse totum Dominium comprehendere, si expressè de aliis locis, & terris discretivum posset mentionem faciant.*
- 51 *Ex alia parte Statuti mens, intentio, & usus loquendi Statutum interpretatur.*
- 52 *Statutum loquens cum aliqua qualitate non prodè, nisi verificetur dicta qualitas.*
- 53 *Statutum loci contractus attenditur in his, que oriuntur à principio ex natura contractus; Secus autem in iis, que oriuntur ex post facto, & post contractum, nempe ex mora, & contumacia debitoris, nam tunc attenditur locus, ubi est facta petitio.*
- 54 *Locus Iudicii attendi debet, quando ad effectum probationis, seu Hypothecæ requiritur exemplum ex post Iudicii officio faciendum; Contrarium veritas à quod exemplationis officium referatur ad tempus negotii gessi num. 56.*
- 55 *Hypotheca datur pariter à die quo fuerunt scripta, non autem à die, quo fuerant exemplata.*

Flaminio Salviani.

DECISIO AUTHORIS,

E T

DD. AUDIT. ANTONII GARR. CALDERONI,
ET COSMÆ PEREGRINI REL.

DISCURSUS CLXVI.

Dominus Marchio Joseph Nerius, hoc origine
Florentinus, Romæ condidit suam, cum quo

decessit Testamentum, in quo instruit heredem Marchionem Philippum fratremque adhibita declaratione, *Que si debba essergli alle Signora Cosima Felice Petronilla Paula mia Figliuola fondi 15000, per ciascheduna, e questi sono per loro Dote, e caso che si Menacasse qualcunquede di dette mie Figliuole, dopo aver fatto tutto quello, che conviene per Menacarsi sciendo il suo grado, e tutte quelle, che avanza, vadi all'Eredità, &c. e non posso più tendere altra dette mie Figliuole femine dalla mia Eredità.*

Defuncta, paulò post obitum Patris, Constantia Felice Petronilla altera ex dictis filiabus, orta fuit controversia inter Marchionem Philippum heredem, ut supra, ex una, & Marchionissam Annam Mariam Milliam, Matrem Filie prædefunctæ, tam nomine proprio, quam Dominæ Paulæ alterius filie superstitis, ex altera parte, super successione in bonis prædictæ filie, & respectivè sororis præmortuæ, que controversia fuit primo Sacre Rœe Auditorio delegata, & deinde amicabiliter in viam transactionis composita, in qua pro omni, & totò eo, quod causâ dictæ successionis prætendit possesse dicta Marchionissa Millia, Marchio Philippus persolvere promissis scuta 5700. quo verb ad illa scuta 5700. debita vigore ejusdem successionis Dominæ Mariæ Paulæ Sororis, nullum fuit in transactione istam verbum: imò idem Marchio Philippus protestans fuit, quod per huiusmodi Transactionem non intelligitur approbata successio in bonis filiarum.

Postmodum de anno 1703. Dominus Marchio Philippus, curavit nuptias tradere dictam Dominam Mariam Lauram unicam Nepem Dominio Marchioni Casari Rasponio, cui pro Dote promissis scuta 2500. Adhuc in Roma liberi, & franchi de ogni peso, & tributa, di modo che il Signor Marchese Cesare, & il Signor Filippo di lui Padre, debbano avere interamente la suddetta somma, cioè scudi 15000. Lasciati alla detta Signora Maria Laura Paula dalla B. M. del Signor Marchese Giuseppe suo Padre nel suddetto suo Testamento, ed altri scudi 7500. dovutigli per esser justadati nella metà della Dote consimile di scudi 15000. alla felice memoria della Signora Cosima Felice Petronilla sua Sorella, premorta in età Pupillare, dopo la morte del detto Rialtrissimo Signor Marchese Giuseppe Padre comune; & ultra prædictam summam scutorum 2500. promissis solvere alla scuta 1800. in augmentum Dotis, suoi relaxata à Dominia Marchionissa Anna Maria Millia in Transactione supersadicta.

Mortuo tandem Dominio Marchione Philippo de Anno 1713, non adhuc perfoluto dictis scutis septem mille quingentis, & respectivè mille octingentis, inter creditores prædicti Domini Marchionis, fuit coram Magistratu Supremo disceptatum, quis esset præferendus in immisione pecunie super ejus Bonis di Pinci, tunc temporis possessis, per Dominum Equitem Arrighetti, an scilicet prædicti Dom. Jugales pro summis supersadictis, vel Dom. Jacobus Nerius, Creditor ingenuis summe ejusdem Domini Marchionis Philippi; & in prima instantia, non ex Tribus DD. dissentientes, fuit resolutum, immisionem esse concedendam prædicto Dom. Jacobo Nerio; Verum in gradu Requisitionis in integrum, examinatum iterum articulo, DD. post manuum Cause discussionem, unanimi voto resolverunt, Sententiam fore, & esse revocandam, & immisionem concedendam prædictis jugalibus, non solum qui constabat de eorum credito, sed etiam de eorum præstatione.

Fundamentum resolutionis, quoad primam partem, fuit literalis obligatio, emissa per Dominum Marchionem Philippum in Apocha Matrimoniali, ibi *Quindi è, che l' Rialtrissimo Signor Marchese Filippo Nerio, tanto come Erede del detto Signor Marchese Giuseppe suo Fratello, &c. quanto anche in nome suo proprio divolgamente, e congiuntamente, e nel modo sarti più prefisso al detto Signor Marchese Cesare Rasponio futuro Sposo, promette di pagare al medesimo, ed al Signor Filippo suo Padre per Dote, & a nome di Dote, per la medesima Signora Maria Laura Paula Nerio sua Nipote se sc. 2500. moneta in Roma, liberi, & franchi*

da ogni ppe, e gabbia: di modo che il Sig. Marchese Cigare, ed il Sig. Filippo di lui Padre debbano avere intieramente la suddetta somma.

Et licet verba subsequentia in ibi non fandi 15000. lasciano alla Signora Maria Laura Paula della B. M. del Sig. Marchese Giuseppe suo Padre nel subdetto suo Testamento, ad altri fandi 7500. dovuti gli per aver succeduto nella metà della Dote consistente di fandi 15000. alla felice memoria della Sig. Costanza Felice Peranzola, sua Sorella, per morte in età pupillare dopo la morte del detto Albrigstino Sig. Marchese Giuseppe Padre comune: videntur denotare causam, pro qua fuerunt promissa ista scuta 7500. que cum preterduntur erronea, obligatio inde leuata, tamquam emissa sub falso supposito, non valet ex Authoritatibus in contraria decisione catalogatis: Tamen motum a falsitate causae deductum, visum fuit DD. conuenire: Vel ex quo non subsistat in facto: Vel ex quo non procedat in iure: Vel ex quo in omnem casum non sit allegabile contra Maritum, agendum ad Dorem ibi promissam.

Aggrediendo itaque factum, promittere placet, quod Marchio Petrus Nerii Patre, licet origine Florentinus, Romanus se transferens, obitum usque de anno 1635. delictis inter Cives Romanos, & ibi perpetuatus habuisset, & ut talis fuit ad officium Consecratoris plures assumptus, quod civitas per Patrem quesita transit in filios, ut dicunt Bonell. in l. libertas, §. Patris, ff. ad municip. de incol. Mandell. Alib. conf. 141. num. 3. & conf. 497. n. 8. Jafon. conf. 217. n. 8. lib. 2. Decian. resp. 5. num. 35. lib. 4. Cyriac. contr. 232. num. 4. & contr. 450. num. 21. Andreol. contr. 239. num. 64. Mart. de success. legal. part. 3. quæst. 15. art. 1. num. 10. Rota dec. 459. num. 14. part. 19. tom. 2. De Martin. ad Revert. dec. 297. num. 8. Rota. conf. 62. num. 3. in fin. & ibi Altim. n. 9. lib. 2. Rota Episc. filian. cap. 83. num. 3. ubi concordantes.

Iuno ad ostendendum animum, quod domicilium Romae contrarium esset perpetuum pro sua posteritate, Feudum pro se, & suis descendens acquiri, nec non Capellam, & Sepulchrum in Ecclesia Sancti Iohannis Florentinorum pro eisdem constituisse, ut bene observat Rota. dec. 94. num. 13. & sequenti post Constant. ad Statut. Urb. Gratian. discipulat. 592. numer. 5.

Ex domicilio autem Patris, facillè inferunt ad domicilium filii, in puncto Rot. dec. 172. num. 10. part. 8. concurrentibus principaliter respectu ipsius longeva habitatione cum Uxor, & familia, Rot. post Constant. dec. 94. numer. 2. & dec. 137. num. 5. part. 5. recent. & dec. 172. num. 3. part. 8. Ansaldo. dec. 21. num. 5. Aterlin. dec. 331. num. 3. Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 86. num. 5. Rot. dec. 261. num. 3. part. 13. Sord. conf. 371. num. 47. & seq. lib. 3. Riminald. conf. 299. n. 10. lib. 3. & D. Compad. noster de Commere. disc. 117. num. 3. Martinonio ibi contracto cum nobili Romana, Rot. dec. 137. num. 7. & 9. part. 5. recent. Cyriac. contr. 448. numer. 46. Ansaldo. dec. 21. num. 3. & curam Seraphin. dec. 999. numer. 2. Rota divers. dec. 150. num. 1. & 5. part. 2. Riminald. Jun. conf. 299. numer. 8. & seq. lib. 2. Alagrad. conf. 27. num. 9. lib. 2. possessione flabium, Rot. post Constant. dist. dec. 94. num. 12. Gratian. discipulat. 592. n. 5. Rot. dec. 137. num. 10. part. 5. recent. Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 86. num. 2. Rot. coram Seraphin. dec. 999. numer. 2. & dec. 150. num. 8. part. 2. Paeis Jordan. induratus. lib. 3. tit. 6. numer. 33. fol. 178. vol. 1. Roland. conf. 79. num. 35. vers. & tanto magis lib. 3. & D. Compad. noster d. disc. 117. numer. 3.

Electione Sepulchrae, & permanentie neque ad obitum, quae omnia simul iuncta, ad evidenciam probant, Marchionem Josephum continuare voluisse domicilium à Patre usque de anno 1635. contractum Alagrad. conf. 27. numer. 39. & sequenti lib. 2. Rot. dec. 137. numer. 10. & seq. part. 5. recent. & dec. 172. numer. 4. & 9. part. 8. Gratian. discipulat. 592. numer. 5. Rota post Constant. ad Statut. Urb. dec. 6. numer. 5.

Firmato ex his, quod Marchio Joseph, licet origine Florentinus, fuerit quoad Cives Romanos, effectus non minus ex electione, quam ex domicilio, in-

de sequitur, quod Dorem Filiabus designatus in ius Testamentum Romae condito debeant regulari cum Statuto Romano, & non Florentino, à quo defunctus saltem causae D. de Neris, ex conclusione communiter recepta, quod Testator dicatur se conformasse potius cum Statuto ubi vixit, & testando decessit, quam originis, ut in puncto firmant Constant. ad Statut. Urb. annos. 36. numer. 10. & seq. Rota postum dec. 6. num. 4. & seq. & dec. 7. num. 6. & seq. Rodolphin. alleg. 171. num. 26. Rot. cor. Emerit. Jun. dec. 546. num. 4. & coram Orsibon. dec. 113. num. 5. & post de Lac. de fideicommiss. dec. 71. numer. 23. Saccin. Sen. conf. 79. numer. 13. & seq. & numer. 25. lib. 4.

Et quidem merito, quia voluntas Testatoris interpretari debet à consuetudine, & legibus loci ubi vixit, & ubi ut plurimum conversatus est Bartol. in l. si servus plarium, §. fin. numer. 2. ff. de legat. prim. ubi in quod dicit, unde fuit, non intelligit ubi natus est, sed ubi conversatus est, quem sequitur Saccin. Sen. conf. 247. numer. 5. lib. 2. Sord. dec. 237. numer. 11. Rota dec. 101. numer. 6. & sequenti part. 17. & dec. 447. numer. 13. & sequenti coram Martin. Constant. ad Statut. Urb. dec. 6. numer. 4.

Hinc non obstant auctoritates in contrario motivo cumulate, quia vel loquuntur quando Testamentum suum condidit à Potestate extra locum originis, & in his terminis verè loquuntur Roman. in l. in specialis C. de Testam. num. 9. in fin. ubi Unde habes causam notabilem, quod in interpretanda dicitur Testatoris voluntas, inspicitur consuetudo loci originarii ipsius Testatoris, non autem consuetudo loci, ubi ut forensis testator, & Roman. ita explicat Martin. de consuetud. lib. 6. tit. 8. n. 13.

Vel procedunt ubi non agitur de interpretanda voluntate Testatoris circa successione, sed solummodo circa intelligendum alicuius verbi aequivoçi, ut bene observat Rota post Constant. ad Stat. Urb. dec. 7. numer. 10. & in his terminis est motum de quo lib. Adm. 131. fol. 7. in causa Paeis, ubi disputabatur, de quo sensu intellexerit Testator, an scilicet Romano, vel Florentino: & rectè ibi deciditur de Florentino, quia cum ipse in propriis libris scripturarum composuisset ad monetam scutorum de libris septem, iuxta stylum Florentinum, inde sequebatur, quod in interpretanda ejus voluntate debebat sequi consuetudo ipsius Testatoris.

Vel veniunt recipiende, quando habitatio fuit occasionalis sine animo acquirendi domicilium, prout est Rot. apud De Lac. de restam. dec. 37. que licet num. 15. per quandam enoniamiam dicat, quod in concursu duplici domicilii, veniat praeferrendum illud originis, tamen hoc dicit cum supposito, quod Testator redierit ad domicilium originis, ubi diu vixit, & obit, vel quando in loco domicilii nullum erat Statutum, quia tunc recurrit ad Statutum originis, Saccin. Sen. conf. 79. numer. 25. lib. 3. Sord. dec. 237. num. 11.

Conclusio itaque, quod Testator disponendo, dicatur se conformare voluisse cum Statuto loci facti Testamenti, & non originis, est adeo vera, ut procedat etiam quoad bona extra Territorium sua, non ideo ratione auctoritativa ipsius Statuti, sed in ratione voluntatis Testatoris, quae unica est, ut in individuo dicunt De Lac. de success. disc. 4. num. 16. & disc. 6. num. 6. & de fideic. disc. 73. num. 8. Martin. consulti 676. num. 70. & seq. & consulti 678. num. 13. Amantell. de loc. leg. lib. 2. cap. 9. numer. 239. Rot. cor. Emerit. Jun. dec. 810. num. 2. & seq. cor. Priol. dec. 436. num. 3. Bellan. Jun. conf. 74. num. 127. & seq. Priol. de interpret. ult. vol. interpret. t. dubit. 4. fol. 10. num. 5. in fin. Cassil. contr. lib. 4. cap. 35. n. 16. Terr. par. lib. 3. part. 2. quæst. 37. num. 36. & seq. tit. 12. fol. 114. & de primogen. lib. 2. fol. 200. num. 115. Rodolph. alleg. 171. num. 25.

Non attenta replicatione, quod praedicta procedere valeant, ubi in loco originis non adint Statuta contraria, quia tunc Testator censetur se uniformasse cum Statutis locorum, ubi bona sunt sita, juxta auctoritates in contrario motivo deductas §. Non pariter in fin. quia praedicta conclusio procedit ab intestato, quo casu cum successio deferatur ex lege municipalis, ista non

non possit operari extra Territorium: Aliud autem est, ubi succedunt et Testamentis, & sic ex voluntate Testatoris, interpretata per Statutum, quia tunc licet illud non extendatur extra Territorium, tamen extenditur voluntas Testatoris, quae tamquam unica, & individua semper est eadem, & ubique bona fide fita, semper dominant, ut respondendo ad obiectum firmat *Admof. consilio. 676. num. 67. & seq. Rot. cur. prius. decis. 436. numer. 9. Adde, ad Baratt. decis. 534. num. 16. & seq. Rot. post. Ferr. de primis. lib. 3. dec. 59. numer. 10. cum aliis, de quibus supra in §. Ferris.*

Et haec omnia quoque responsio, quod non sit inconveniens, utam eandemque dispositionem recipere diversam interpretationem ob diversitatis rationem, deductam à contrarietate Statutorum, ubi bona fide fita, quia id procedere potest in compatibilibus, non autem in incompatibilibus, pro ut est voluntas Testatoris in eodem instanti determinanda, quae tamquam individua, non potest scindi, neque esse, & non esse: Nec applicatur decisio ex adverso allata in Causa Peroni, in qua iuxta decisionem, seu Votum h. m. Domini Senatoris Politi, fuit à S. R. C. decisum sub die 15. Febr. 1698. quod in bonis Romae sitis, facimur exclusae faciant numerum, & partem favore masculinorum ad augendam eorum legitimam. Secus vero quo ad bona in Territorio Florentino existentia, quia in illo casu questio non erat de voluntate, quae tamquam individua debet ubique eadem esse, sed de potestate, nam Pater relinquendo certam summam pro legitima Marchionis Silvii, non potest ei praedecedere in maiori quantitate, quae fuit de jure competebat, & ideo ad discernendum, an legitima esset triens, vel semis, dispensabatur auctoritas, an feminas favore masculinorum faceret numerum, & partem, diversimode decisus respectu bonorum in utroque Territorio existentium, iuxta diversitatem Statutorum, & propterea talis Decisio est omnino extranea à casu nostro, ut bene observat *Rot. post. De Luc. de jure. dec. 37. num. 16.*

Insubstantiam porro à DD. habita fuit distinctio inter Statutum interpretativum, & dispositivum, quam facere videtur *Rot. dec. 335. num. 30. & seq. part. 3. Admof. consilio. 677. numer. 19. quia Statutum statim, ac declarat, dicitur disponente, & sicuti in hoc casu ratione voluntatis ubique procedit dispositio, ita eodem modo quando Testator reliquit Dorem Filiae, tamen de legatum provenit ab una, & eadem voluntate Testatoris, quae in eodem instanti non potest esse, & tamquam individua non potest scindi, ut respectu Bonorum Romae existentium Dorem dicitur relicta, utitur, & respectu bonorum suorum in Dominio Florentino, legatum Dori dicitur factum uti extraneae, pro ut scribendo contra *Palm. respondet Annod. apud Admof. consilio. 676. num. 63. & numer. 68. & seq. & ita à Rota Florent. fuit contra Palm. in illa Causa iudicatum, cujus Sententia legitur apud Admof. post. consilio. 678. in fin.**

Aggredientes defensores Domini de Nectis difficultatem Testamentum à dispositione juris, accredebant ad voluntatem Testatoris, se conformandi cum Statuto originis, & non domicilii, tam deservendo.

Primum ex quo Marchio Joseph Nectis disponendo, se nominavit Florentinum: sed haec circumstantia, dicitur opposita ad denotandum originem, non autem ad excludendum novum domicilium, seu Statuta ejusdem, cum quibus de jure perferuntur se voluisse conformare, ut bene in hac sententia firmat *Rot. post. Consilio. ad Stat. Urb. decis. 7. numer. 15. & dec. 94. n. 23. & in racionem. decis. 137. numer. 14. part. 3. & decis. 172. numer. 12. part. 8. Admof. decis. Sicil. 81. numer. 12.*

Secundò foris insistentem, quod si Testator taxavit Dotes in summa fere 15000. cum declaratione, quod si filiae efficerentur Moniales, omne residuum ultra Dorem dari solitum Monasterio, pertinet ad ejus hereditatem, inde sequabatur, quod potius videatur se confirmasse cum Statuto Florentino, quam Romano secundum quod, Dote succedendo loco legitimae, dote transmissa ad heredes ejusdem filiae, non autem relicta ad hereditatem Testatoris: Verum huiusmodi argumentatio non concludit, quia etiam ad terminos

Statuti Romani, potest Pater diversimodè filias Dotes constituere, ut scilicet sit maior in casu Matrimonii carnalis, & minor in casu Monasticionis, nec filiae possunt consequi, sed Dotes constituere in quocumque summa sit, licet succedat loco legitimae, tamen non possunt filiae petere aliquid supplementum, sed debent esse saties, & contentae, ut disponit praedictum Statutum sub *Rob. 141. Consilio. ad Stat. Urb. an. 35. numer. 263. de Luc. ad Stat. Juref. super Bull. Innocent. §. 19. numer. 12.* Unde Testator notando Dorem in casu Monasticionis ad commodum suae hereditariae, disponit idem, quod disponit Statutum Romanum.

Haecenus firmata, excludunt à toto genere errorem, & probant substantiam, & veritatem obligationis factae per Marchionem Philippum: Ceterum, ut plenius numeris refulgat iustitia nostrae Sententiae, dicitur exceptionem praedictam erroneam praesentis casu omnino esse irrelevantem in jure, quod facile credimus ostendi posse ex eo, quod Marchio Philippus ex officio quaestionis, quae in successione Dori relictae D. Petronillae ovis potest, an scilicet succederet loco legitimae, nec ne, quod pendebat ab arbitrio, an esset attendendum Statutum Romanum, vel Florentinum, & nihilominus voluit Dorem in summa fecerunt 22500. constituere, & ad eam nomine proprio feoffigare: Unde emergit, quod non sit allegabilis nullitas sub praesentis erroris, quia si non ignorabat posse se ab obligatione eximere allegando dispositionem Statuti Florentini, & non obstante voluit obligationem suscipere, tali casu, obligatio non per errorem, sed 11 falsam causam, sed potius animo domandi susceperat praesentem, ut sum *Text. in leg. Campani 47. ff. de oper. lib. leg. est. diversis ff. de verb. oblig. leg. indubium. Cod. de condit. indub. leg. Non debium. Cod. de Testam. Admof. de test. lib. 3. tit. 12. numer. 46. Admof. ad Gratian. decis. 137. numer. 3. Tondar. respons. civil. 199. num. 1. part. 2. De Luc. ad Gratian. decis. 324. numer. 4. & seq. Cyriac. contr. 386. numer. 71.*

Scientia vero Marchionis Philippi inhabilitata refulat, quia post morem Marchionis Josephi, obtinuit quod Domina Petronilla ejus filia, & in Dote fecerunt 15000. et à Patre destinata, praetulerunt succedere pro aequali, tam Marchionissa Millina, quam Marchionissa Laura ejus filia, & respectu Soror praedictae, & Marchio Philippus constanter bonae praesentioni se opposuit, quod facere non poterat, nisi in vim Statuti Florentini, cum si alias fuisset attendendum Statutum Romanum, nulla eadem potest contravenire: unde commissa Causa in Rota, Partes conveniunt ad concordium, cum interpositione clare memoriae Emeriti Sacrae Rotae Decani, cum expressa declaratione per D. Marchionem Philippum emissa, quod deveniebat ad Transfectionem, pro conservanda benevolentia cum praedicta Domina Marchionissa Millina, cum de cetero sciret, ejus praesentionem nullatenus subsistere, & de facili adversus eandem posse se defendere, ut clare legitur in Transfectione, ubi 11 *Et quomodo Nectis. Dom. Marchio Philippus Nectis N. quo supra, credas pro exclusione ejuslibet praesentis iuris dille Domina Marchionissa Anna Maria, tam quod praedictum residuum lori, quod ex capitis praesentis praesentis in bonis Filia bonum 101 foret, & hereditatem h. m. Marchionis de facili defendere, nihilominus ad conservandum benevolentiam, per Et cum expressa praesentione, quod per hanc Transfectionem, ut supra factum, praesentis dille Domina Marchionissa, quod praesentis foret, fuit praedictarum filiarum in nobis canonizata conferrentur, &c. Si igitur D. Marchio credidit bonum jus foret pro exclusionem Marchionissae à successione praedictae hereditatis, ad id fuerit praesentis, quod praesentis praedicta per Transfectionem acquirat intelligeret canonizata, hoc sequi non poterat nisi in vim Statuti Florentini: Idem irrelevantes omnino deteguntur responsiones in contrario Moxo datae ad excludendum huiusmodi scientiam à c. 11. ex §. Nique, quasi illae expressiones proveniant ex stylo Notarii, vel ex natura Transfectionis, in qua unaquaeque ex Partibus allegat nequam jus foret, ne dicatur Transfectio inita super se clara, vel in omnem casum*

causam expressiones hujusmodi referri debent ad aliam præsentationem lucri dotalis, non autem successione prædictæ, quia similis animadversio non tollit vim nostri fundamenti, a scilicet desumpti, non ver-

- 11 ba Nomen in Instrumento appositæ, consensu adhibita de voluntate Partium *Sed. conf. 129. numer. 21. & conf. 483. numer. 19. Acta dec. Sicil. 81. numer. 6. Paulat. differt. 70. numer. 37. lib. 2. Andred. contr. 15. numer. 46. lib. 1. Decian. resp. 27. numer. 2. lib. 2. quod vero de natura Transactionis fit, narrare præsentationes recipiatur, est quidem verum, sed hoc ipsum probat, quod Transactiones habuerunt plenam, & individuatam scientiam juris sibi competentium: Et demum quod verba Transactionis, seu expressiones emisse per Marchionem Philippum, veniant referre ad solam præsentationem lucri: est æquivoce manifestum, dum in Transactione aquæ principaliter actum fuit, tam de lucro, quam de successione in bonis sibi prædefinitæ, ut patet legitur:*

Minor relevat, quod Marchio Philippus exprimens causam successione insubstantiatam, dicatur se voluisse coardare ad eandem causam, ita ut de re de eus saltem correat obligatio, nec possit recurri ad aliam causam donationis, alias de jure nunquam præsumendum: siquidem posita scientia in Domino Marchione Philippo eius incompetentem successione, si nihilominus voluit se obligare ad totam Dote in summa Scutorum 22500, notum homine hereditatio Josephi Fratri, sed etiam proprio & particulari, ut denotat illa verba „In nome suo proprio disvolam-“, „te, & consequenter, nel modo che sarà più profi-“, „cio a detto Sig. Marchese Cesare Ruffini futuro Spo-“, „se „ unum de duobus resultat.

- Vel quod causa expressæ sit demonstrativè tantum appositæ, non autem taxativè, ut in individuo firmat *Ros. post Asterlin. de leg. dec. 131. numer. 18. & segg. De Luc. de Dot. dist. 156. numer. 39. versu. verum Rot. Florent. apud Dom. de Cambiis dec. 47. numer. 18. & segg. Granian. disceptat. 264. n. 7. & Constant. ad Stat. Urb. dec. 33. n. 16. & in Asterlin. post De Luc. lib. 16. dec. 6. n. 10.*
- 24 Vel quod expressio capiat falsæ de præterito factæ scientiæ, non videt ejus promissionem, nec titulum donationis excludit per Text. express. in leg. si divor-
25 tiat. ff. de verb. obligat. proet in puncto observat ita Dorelli. ubi lib. 1. n. 5. erga sui rationem assignat
26 „lib. 1. Ad autem hic sensum est a promissore, ut falso
27 „tunc præterita noceret, ex eorumque, quod qui tam
28 „casum advenire daretur voluit, quo ratio à Paulo
29 „reddiderit in l. in summa. 5. Ad quod supra de con-
30 „dit. indeb. sed unde hic animus donandi colligitur?
31 „non tam colligitur aliunde, quam ubi se offendit
32 „Agimus enim de eo, qui tam casum adveniret, præ-
33 „ter quam dare non cuperet, de eo cui liberam fun-
34 „do non dare. Certi autem juris est donari intelligi
35 „quod paula jure cogente conceditur leg. Dorelli supra
36 „de donat. Nec tantum ad eum, qui dat aliquid,
37 „sed etiam ad eum qui promittit, hoc definitio per
38 „leg. 1.

- 25 Vel licet clara in se, adhuc clariora redduntur ex eo, quia ad irritandam obligationem præterito erro-
36 ris: non solum debet error convincere probari, sed etiam quod uti contrarius error agnovisset, non fuisset contrarius, eo modo quo contraxit Cyriac. contrap. 180. numer. 85. & segg. Tondat. resol. civil. cap. 199. numer. 6. Rot. curiam Seraphin. dec. 175. numer. 20.

Sed res vera, quod Marchio Philippus voluerit li-

- 36 beralitatem exercere erga Nepotem, constat ex eo, quod sciens se posse eximi vigore Statuti Florentini ab isto augmento, adhuc ad illud se obligavit, in puncto *Ros. dec. 326. numer. 18. & seg. & numer. 20. & seg. & dec. 332. numer. 20. part. 11. & dec. 2. numer. 19. & seg. part. 8. Item aliud augmentum in summa scuto-
37 riorum 1800. post ejus mortem promisit, nec non varia-
38 ndo obligationem totam hereditariam debitam, cum
39 homine proprio assumptæ, nec non onus Gabelæ si-
40 bi accollavit, quia omnia demonstrant animum exerce-
41 re liberalitatem erga Nepotem, quam ut sibi dila-
42 taretur ad traditis per Gabriel. conf. 132. quæst. 2. nu-
43 mer. 15. lib. 3.*

Prò ut pariter non procedat ea, quæ dicebantur

de affectu de ditione Marchionis Philippi ad arguen-
dam nullitatem obligationis ejusdem, quia prædicta
de ditionis nulla in Actu datus probatio, imò de
tempore promissionis jam Rev. Camera dimittat pos-
sitionem bonorum inceptorum, nec non prædicti
Donum Jacobus Nerius contraxit cum eodem Marchi-
ne Philippo, unde non potest tunc opponere, quod
præcedenter ad contrarium ab eo gestum esset observa-
tum, ut in puncto advertit Gub. conf. 9. n. 65. &
seg. Rot. dec. 85. n. 15. par. 15.

Huc usque deducta ad oculum demonstrant, quod
dilectus error, seu falsitas causæ, à qua dicitur obli-
gationem Marchionis Philippi processisse, non veri-
ficatur in facto, neque etiam habetur in jure: Tan-
dem ut magis, atque magis appareat de insubstanti-
objecti, dicimus quod in omnem causam non esse obli-
gationem contra maritum, agnoscit ad Docem fore con-
futum.

Siquidem licet promittens Dorem cum falso hypo-
thetico, non tamen tenetur obligari, *De Luc. de Dot. dist. 154. numer. 30. vers. comparabilis. Anselm. de Commer-
cio, dist. 25. numer. 18. Tamen consilio prædicti sub-
jecta mulieris, fovens causam lucrativam, non vult
respectu Viri ex causâ onerosâ contrahentis: qui
si fuit allectus à promissore ad contrahendum Mari-
monium cum tali Dote, non debet decipi, cum alias
non contraxisset, & ideo non obstat quatenus ex-
ceptione erroris, remaneat promissor obligatus res-
pectu Viri ad totam Dorem contrariam, pro ut in
individuo firmat *De Luc. de Dot. dist. 154. numer. 74. & metius dist. 156. numer. 39. Lottard. de usor.
quæst. 71. numer. 36. Capet. Lar. dec. 38. numer. 43. &
seg. Fentrell. de pass. clas. 5. gl. 8. par. 3. nu-
mer. 23. Pererin. dec. Parvelli. 43. numer. 2. & seg.
Olea de test. lib. 6. quæst. 11. cum 36. Dom. Ad. de
Casoregi in tract. del Cambiata Instituto cap. 3. nu-
mer. 31. & propterea conclusum cum dilectum illo-
rum, quod in his terminis oritur Rot. dec. 1. numer. 25.
part. 2. n. 10. Vel illa affectus successione est vera, &
etiam emittitur: Act. emanatus, ut Demus Dorem
inducitur ad contrahendum, & non potest Domini-
et Antonio suffragari propter bonum fidei, qui in lo-
in modo contrahentis exolvere debet, cum dial. De
minus Dote non esset contrahendus.**

Nil referent, quod deductum in contrario motivo
fol. 12. ex 5. Denique, quod prædicta procedant quan-
do in promissore fuit processum per viam delegatio-
nis, & quando Debitor delegatus in se suscepit obli-
gationem parè, non autem hic expressio certa cau-
sæ, quæ si deinde erroris decipiat, correat quousq;
delegatio ad tradita per Affili. resol. 37. quæ præ-
dictæ responsiones in utroque supposito valent:

Non subsistit itaque prima pars objecti, quia vis
conclusionis non consistit, in eo quod delegatus nec neq;
sed in eo quod exceptio erroris, & falsæ causæ oppo-
nitur non valet à docente contra Maritum alias non con-
trahendum, cum æquitas, & bona fides non passim
quod ipse decipi debeat, & in his terminis præsum-
dendo etiam à casu delegationis, in puncto solum
Autoritates supradictæ, & quidem merito, quia quæ-
sit in hoc casu non contraxit vera delegatio, immo
concentrat omnes rationes, quibus delegatus non po-
test exceptionem falsæ causæ, erroris, vel ignorantie
opponere.

Militat siquidem ratio text. in leg. si dotarius, §.
Si quis indubium, ff. de cond. conf. dat. quod maritus
bona fide proprium negotium gessit, ut bene explicat
Faber in ration. d. §. Si quis indubium n. lib. 1. Nec
præinde mulieris negotium gessit cum perit Dorem, sed
suum, itaque nihil dolo fecit, propter quod doli excu-
pius regit debet, *consequenter debet, ut quævis
dilectus, ut deciperetur potius si regere præbueretur,
aut ita exoritur, aut omnino indubium, aut minus
dolum habere suggeritur.*

Concurrit & altera, quia differentia inter cessio-
nem, & delegationem in eo consistit, quia in cessione
Debitor cessus potest opponere contra cessionarium de
nullitate obligationis, in quantum sit data nullitate
debiti cessi, non decipitur, sed habet regressum contra
ceden-

causam, non sic in delegacione, quia per obligacionem suscepam a delegato, remanet delegans omnino liberatus, nec Creditor contra illum habet amplius actionem, & ideo si delegatus post obligacionem suscepam posset opponere exceptiones, Creditor deinceps remaneret, neque amplius contra aliquem regressum haberet, quæ ratio admissim in præsentem veritatem quia statim ac quod Marchio Philippus proprio nomine, & tamquam Debitor principalis Dompnificatus, est ad illam delegatus, & si posset exceptionem falsæ causæ allegare, deciperetur Dom. Marchio Raponi, nec haberet regressum contra aliquem obligacionem.

Non procedit quoque secunda pars objecti, quia expressio causæ non fuit per viam conditionis, quasi in se assumptæ omnis solvendi Datum in Causis 33 22500, quatenus ejus nephi fuisset debita successio in bonis Personarum fortis prædestinatus, sed fulgurando per modum demonstrationis, ut latè, & doctè respondendo ad Assili, sumas motum D. Audis. Piscini, ad quod, ne scriptis scripta conficiam, remissivè me habeo.

Verum quia Dominus de Neris etiam cum supposito suo, quod prædicti jugales ejus verè Creditores Marchionis Philippi, præstebat eis præstari, sub nomine, quod ejus creditum esset antea in tempore, & quod tamquam proveniens ex paritilibus Marchionis Philippo Romæ conscripsi, & auctoritate Judicii exemplaris habebat hypothecam in vim Statuti Florentini lib. 4. sub Rubr. 14. ideo inter partes fuit acriter disputatum, an Statutum prædictum præstedere valeat in paritilibus librorum extra Territorium flammurum descriptis, & DD. post maturum articuli examen, acerrimè hinc inde Advocatis informantibus, negativè responderunt, quia Statutum Florentinum circa tria disponit:

Primo, quod singula scriptura librorum factæ, &c. habeantur, & sint publica documenta Quarantigie.

Secundo, quod omnia bona ipsius delictoris intelligantur esse, & sint obligata per ipsos.

Tertio, quod scripturæ prædictæ valeant executioni mandari eamque præceptum Quarantigie continerit, & ad voluntatem Creditores procedant contra hujusmodi debitoris, & heredes eorum in personis, & rebus: unde ad partes examinando prædicti Statuti dispositionem, credendum intelligendum esse de paritilibus librorum in Territorio conscriptis.

Etiam agnoscendo primam partem Statuti, quoniamque disponit, paritibus hujusmodi per Debitorem scriptas repari, ut publica documenta, dicunt respicere probationem magis privilegium ab eodem Statuto concessam, & ideo procedit communis, & ab omnibus recepta conclusio, quod Statutum concessum probationem libris Mercatorum, intelligatur de descriptis in Territorio Statuentium, non autem extra, ut in his terminis rejecto *Cornes in cons. 319. lib. 3. verba sūt. dicuntur Genoa de Script. priv. lib. 4. de lib. Mercat. numer. 23. Strac. de Mercat. tit. quomodo in caus. Mercat. præced. Piv. cum qua. Boh. numer. 9. Alcarad. de probat. consil. 976. numer. 12. & seq. de communis superadditum conclusionem loquuntur Jafon. in l. curia populi numer. 23. in fin. cod. de Summa. Trinit. & fid. Carolus. Dec. in cap. Epistola n. 135. vers. Jafon de probat. Bald. in cap. cum dilectis numer. 35. ff. de fid. instr. Joann. Baptista à S. Severino in leg. Omnes populi numer. 164. ff. de iust. & iur. Seco. de iudic. lib. 2. cap. 11. numer. 339. Anfeld. de Commercio, discurs. gener. numer. 111. Sahell. in Summa. in verbo Statutum numer. 38. vers. dammodo, Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 360. numer. 21. cum 2. Conciol. ad Stat. Eugub. lib. 2. rubr. 74. numer. 2. & seq. Ruffen. de lib. Mercat. cap. 12. numer. 33. Hodiern. ad Sord. dec. 312. n. 4. & dec. 299. numer. 2. Pocius. de probat. cap. 63. numer. 41. vers. cum satis lib. 1. Ludovif. consil. 29. vers. amplius ver.*

Fundatur autem dicta opinio in illa solida ratione, quod in his quæ respiciunt probationem, seu authenticationem scripturæ attenditur locus ubi celebrata fuit, ubi curque postmodum ex exhibente, ut dicitur DD. in l. Curia populi cod. de Summa. Trin. & fid. Carol. Pich. ad Statut. Urb. lib. 1. cap. 251. gloss. 2. numer. 38.

& in specie agendo de nostra questione observat *Genoa de Script. priv. lib. 4. tit. de lib. Mercat. numer. 19. Piv. cum qua. Boh. numer. 30. Strac. de Mercat. tit. quomodo in caus. Mercat. præced. numer. 31. Alcarad. de probat. consil. 976. numer. 20. & seq. Hodiern. ad Sord. dec. 312. n. 4. Seco. de iud. lib. 2. cap. 21. numer. 239. & seq. Anfeld. de Commercio, discurs. gener. numer. 108.*

Neque obstat replicatio, quod tunc Statutum archetur Tertio, ubi agitur deinde libris præstantia contra juris dispositionem ad favorem scribentis, pro ut verè loquuntur auctoritates supra recensitæ; sicut autem ubi agitur de fide danda libris contra scribentem, qui antea dispositione juris, semper debitor convincitur ex ejus falsificatione, & ideo Statutum ubique procedat, quia pro responsione stat inevitabile dilemma, quod

Aut Dominus de Neris uicir beneficio Juris communis, cuius vigore creditur libris contra scribentem, & non habet hypothecam, cum illa, eo tenente, non deat nisi facit conventa. *Andrieu. consil. 91. numer. 6. & seq. Samini. consil. 16. numer. 22. Rota inter nuntios. per Palm. decif. 168. numer. 19. & 225. numer. 3. Aterlin. de pign. lib. 3. tit. 1. quæst. 26. numer. 2.*

Aut insit in beneficio Statuti, & tunc licet istud disponat idem, quod jus commune, adhuc datur conditio ex Statuto *Alcarad. de Stat. consil. 12. numer. 21. & seq. Cyriac. consil. 331. numer. 38. Conciol. ad Stat. Eugub. in prælat. numer. 194. D. Comites de Casarego ad Stat. Jafon. in rubr. de success. ab intest. numer. 82. & in 5. 8. numer. 2. & seq. fol. 186. quia auctoritas, cum non egrediantur jurisdictionem Statuentium, libet requiritur, quod librum descripti in Territorio, iuxta auctoritates supra delatatas, ex ea evidenti ratione, quia quando agitur de forma probationis a Statuto inducta, quæ percutit actum à principio, attenditur Statutum loci, in quo actus gestus fuit, non autem originis contrahentium *Spad. consil. 302. numer. 3. lib. 2. Carval. de iudic. lib. 1. tit. 1. diffus. 2. quæst. 4. n. 272. Conciol. ad Stat. Eugub. in prælat. numer. 162. Alcarad. consil. 420. numer. 1. & seq. Altagrad. consil. 36. numer. 4. lib. 1. Rota decif. 438. numer. 3. part. 6.**

Quod tamen fortius procedit, quia jus commune solummodo perscribit, quod credatur libro contra scribentem (sed Statutum Florentinum aliquid amplius disposuit, ordinando quod talis scriptura habeat vim publici instrumenti cum competentis hypothecæ, ideo procedendo cum sensu paritatis, sicuti quando agitur de fide, concessa libris contra dispositionem juris, requiritur, quod sine scriptis in Territorio, ita eodem modo dicendum est respectu hypothecæ, quæ non minus enorbitat ab iure, quam Statutum de fide danda libris ad favorem scribentis *Socini. Sen. consil. 240. numer. 1. vers. dillum Statutum lib. 2.*

At hæc licet in iure subsistat, ad magis fomentum veritatis suscipiunt, sententia contra Statuentium, et quæ aptè colligitur à dispositis in omnibus Rubricis, quod intelligeretur de libris in eorum jurisdictione descriptis: Nam in rubr. 11. de fid. ad lib. lib. Mercat. disponendo de probatione, ubi *Omnes scribitur fide firma in eo, quod continetur in talis scriptura contra eam, qui se scripsit* non solum præsumitur iuxta formam satis loqui de scriptura, confecta in loco Statuentium ex Auctoritatibus supra recensitis, sed etiam præservando recognitionem erroris, allegata à scribente, quem Statutum magis recognoscit per Consules Mercatorum Calissimali, seu illius Aras, unde esset ille, qui talen scripturam fecisset, probant flammurum intelligitur, de Scriptura, confecta in loco, ut bene observat *Altagrad. consil. 36. numer. 15. & sequenti, lib. 1. Rota decif. 500. numer. 3. part. 2.*

In Rubr. verò 12. disponit, quod credatur libro Mercatoris, compositi per modum debiti, & crediti in respective datus, & receptis, si per Consules seu Aras, & per Consules septem majorem Actum Civitatis prædictæ fuerit pro legali recognoscit: Verum, quod flammurum hoc præscripsit cum supposito, quod hujusmodi liber fuerit in Territorio descriptus, ad evidentiam deducitur ex eodem Statuto *206. Et De-*

11 miras Poteſtas, & Dominus Capitaneus, & Defen-
 12 ſor Arium, & Arſeniam Civitatis Florentia; ſi
 13 quilibet coram proprio Iuramento proprio meſſe ſui re-
 14 giminis, tenentur conſervare Conſules Mercatorum
 15 Calliſtula, & Camerſum aliorum Arium, habere
 16 tes libros, quibus publice creditur ad ſcripſerandum li-
 17 bram de receptis, & dato, & præcipere eis ad pa-
 18 nam &c. & etiam compellere illos cum eſſetis, quod
 19 infra certam diem per ipſos Dominos, vel quon ex
 20 eis ſtatuerent, ipſi debeant parere, & cum eſſetis
 21 compellere omnes habentes libros, & quibus publice
 22 creditur in acceptis, & dato, qui eis ſubſunt, quod
 23 ipſi debeant ſcribere in principio, & Prologo librorum
 24 ipſorum per ſcripſerant, ipſorum, cuius ſocietatis ſit
 25 ille liber, & etiam nomen Capituli ſocietatis, dicen-
 26 do: Iſte eſt talis liber filii, & ſocietatis talis, &
 27 talis ſocietatis, nominando ſocios eius, & ſi diſſi-
 28 mili non fuerint ſcripti, non deſer ſides ipſi li-
 29 bris in favorem, talis Mercatoris, vel Artiſ-
 30 tis &c.

Sequitur denique Rubr. 13. que loquitur de Cam-
 31 pſibus, & Mercatoribus, vel Artiſtibus de aliqua
 32 ſibi, Arium, nec non de exhibitione libri dati, & ac-
 33 cepti, qui iuxta ſolemnitates requiritur in Rubr. ante-
 34 cedenti, debet eſſe retentus, & ſcripſus in loco ſtan-
 35 cionum, & verba ſemper facit de Priore, ſeu Ca-
 36 pitaneo Civitatis Florentia, aut de Conſulibus Ariis,
 37 & de ſequendo libro penes Conſules illius Ariis
 38 de qua ſuiſſe illi, à quo petentur. Ex quibus omnibus
 39 clare deducitur, Statutum ſemper loqui cum præſuppo-
 40 ſito, quod agitur de libro Mercatorum in Civitate
 41 noſtra recens, & conſcriptis, ut ex Rub. & Altrud,
 42 ſupra innotuit.

Nec obſtante argumenta in contrarium deſecta, quod
 43 ſi Statutum ſub Rubr. 13. non comprehendit ſubſi-
 44 ſtos quoad exhibitionem librorum, & mercatorum ex-
 45 ceptis extra Territorium, ſequens abſurdum, quod
 46 Statutum ſub Rubr. 14. obligaret eis heredes ad præ-
 47 ſentandam exhibitionem, non autem ipſum Mercatorem;
 48 quia ſupponitur agere, quod in vin prædicto-
 49 rum Statutorum, Mercatores ſubſtantes, & extra iuri-
 50 ſdictionem negotiantes, non obſervant ad exhiben-
 51 dum, cum verba ſine directa ad Conſules Ariis, ad
 52 Poſcellas, ſeu Capitaneum Civitatis Florentia, ſed
 53 quia moras mercator in loco geſtis negotiationis,
 54 poterat dari caſus, quod reliquiſſet heredes in diſtri-
 55 ctu Florentino habitantes, ideo Statutum præviden-
 56 dum hunc caſum ſub Rubr. 14. tales heredes obligavit
 57 ad exhibendum; ſed quia agitur de libro extra iuri-
 58 ſdictionem retento, & deſcripto, nulla in huiusmodi
 59 ſecuro facta ſunt mentio de hypotheca, ideo potius
 60 argumentum conſequitur: Neque ſubſiſtit abſurdum ex
 61 adverſo conſiderans, quia in tantum Statutum ſub
 62 Rubr. 14. mentionem non facit de Mercatore in re-
 63 motis negotiis, in quantum illum ſupponit mor-
 64 tuum, & licet replicetur, quod poterat contingere
 65 Mercatorem prædictum ad Patriam redire, tamen hunc
 66 caſum habentes non prævidetur, ſicut non prævi-
 67 deretur aliter, quod moriendo in remotis, reliquiſ-
 68 ſet heredes ſubſiſtos in diſtrictu non habitantes, & ideo
 69 huiusmodi caſus non præviſus, remanent ſub diſpo-
 70 ſitione Iuris.

Similiter non concludit alterum argumentum, quod
 71 noſtrum Statutum concedat patris liberum vin pu-
 72 blici Inſtrumenti Quarantagie, ergo comprehendat
 73 patris extra Territorium deſcriptis vigore Statuti ſub
 74 Rubr. 42. n. ibi. n. Et præſentem præſentem, & in-
 75 ſtrumentum, ſeu ſcriptura Quarantagiam continere
 76 abique locum, ac etiam extra iuriſdictionem Cam-
 77 erſum Florentia ſaltem inter Florentinos, ſeu habi-
 78 tantes in Civitate Florentia, diſtricta, vel Camerſu-
 79 lu, ſeu inter Florentinos, ac Foreſem, &c. n.
 80 quia hoc eſt ſupponere, quod eſt in quaſtione, nam
 81 omnino negamus, participat extra Territorium deſcriptis
 82 habere vim publici Inſtrumenti Quarantagie, & ideo
 83 ſua mole ruſt argumentatione præſecta.

Porro autem quod prima pars Statuti loquatur de
 84 probatōne debiti, reſultante ex patris liberum in
 85 Territorio deſcriptis, inde ſequitur quod ſecunda pars
 86 quædam Statuti inductiva hypotheca, tanquam conſe-
 87 quentē appoſita debeat intelligi retento eodem thema-
 88 te, ſcilicet per debito exiſtente ex patris in Terri-

torio deſcriptis Cyriac. contr. 400. num. 65. Creſp. de
 89 Valdeur. obſerv. 22. num. 96. Terr. de Majoris, libro
 90 2. cap. 46. num. 22. Rota dec. 241. numer. 4. & ſeq.
 91 & dec. 144. numer. 6. & ſeq. & dec. 691. numer.
 92 7. & ſeq. part. 18. & dec. 293. n. 6. part. 15. Manſi-
 93 conſult. 109. num. 39. & conſult. 697. numer. 39. Sa-
 94 marit. contr. 143. numer. 14. & contr. 56. numer.
 95 33. & ſeq.

Es quidem merito, quia Statutum in ſua & eadem
 96 oratione ſimul complicata, & dependente principaliter
 97 diſponit, quod patris liberum habeantur, & ſim ſit
 98 publica, & quarantagiam inſtrumenta, & ſecundario
 99 pro carum implemento, & accedenti quod ſint obli-
 100 gata omnia bona Debitoris Unde videtur penitus im-
 101 perceptibile, aliud ſtantes in ea parte, que loqui-
 102 tur de præſentibus ſide patris liberum, & quod ha-
 103 beat inſtrumenta publici inſtrumenta, ſcienter de par-
 104 tibus in Territorio deſcriptis In ea vero parte immo-
 105 dat ſequenti inductiva hypotheca, que accedens
 106 eſt, intellexit generaliter de omnibus patris etiam
 107 extra Territorium conſcriptis Rubr. trad. var. autem.
 108 & num. 4. Rota collat. 44. numer. 42. libro 2. D.
 109 de Camerſ. dec. 189. n. 9. numer. 20. etiam Altrud.
 110 dec. 31. numer. 3. & dec. 330. numer. 32. part. 3.
 111 recentior. & dec. 680. numer. 12. part. 4. ten. 3. Co-
 112 ſtill. contr. 18. n. 5. cap. 169. numer. 1. & ſeq. Val-
 113 leſſel. conf. 180. num. 74. & ſeq. libro 1. alius ſequi-
 114 tur abſurdum, quod patris in Territorio deſcriptis
 115 habentes, vigore Statuti, vim publici Inſtrumenti, non
 116 haberent hypothecam, patris verò extra Territorium
 117 deſcriptis, que ex ſupradictis non ſunt publica Inſtru-
 118 menta, haberent hypothecam.

Si igitur principalis diſpoſitio Inſtrumentum conſiſtit in rei-
 119 bendo ſidem, & tunc publici Inſtrumenti patris
 120 conſcriptis in Territorio, obligatio bonorum De-
 121 bitoris ſurſeſſiva, dicitur accedens, & quia præve-
 122 niens ex præcedenti acquiritione patris cum In-
 123 ſtrumentis publicis, & quarantagiam Unde ſequitur,
 124 quod ſicut principalis diſpoſitio trahi nequit ad patris
 125 extra Territorium deſcriptis, ita trahi non debet
 126 diſpoſitio accedens, & conſequentia, Rubr. autem.
 127 4. numer. 2. Rota dec. 434. numer. 8. part. 18. ten.
 128 & dec. 133. n. 13. part. 14. & dec. 17. n. 4. part. 5.
 129 rer. & cor. Laderſ. dec. 478. num. 3. Sard. conf. 318.
 130 numer. 5. & ſeq. libro 3. Caſtill. contr. libro 3. cap. 1.
 131 168. numer. 12.

Hinc extranea tollitur quaſtio de ſubſido contra-
 132 hente extra Territorium, quod remaneat ſubſectus
 133 legibus ſui Patrie, & quod Statuta Florentina, in pu-
 134 blicum procedant etiam in contradiſtis extra Territo-
 135 rium geſtis, prout in lege Anni 1594. mandante do-
 136 nationes ubiqueque per ſubſidos celebratas ad Gabel-
 137 lum Florentinum regiſtrari, & in Statuto ejuſdem Gabel-
 138 lum, ſed quod Florentini eam ſolvere tunc de
 139 Contradiſtis extra Territorium geſtis, & in Statuto
 140 Communis libro 2. rubr. 42. per quod conceditur via
 141 executiva Inſtrumentis, ſeu ſcriptura quarantagiam, licet
 142 ſtipulata fuiſſet extra iuriſdictionem, & inſeſſe ſu-
 143 per Accomandatis de Anno 1408. ſiſſimone Merc-
 144 tores in quolibet Mundi parte Mercatorem exerce-
 145 tes, & lege 1582. edita contra falſos ubiqueque de-
 146 cedio ſecura fuiſſet, quia quod primum partem, ob-
 147 ſectum nullo modo procedit: Tum quia Marchio Phil-
 148 lippus Neſius licet origine Florentinus, tamen ex do-
 149 minio in Urbe Romana contracto, ſuit quoque Ca-
 150 vis Romanus eſſectus, ut ſupra ſub præbuitur in
 151 principio, & propterea quoad Contractus inſectos in
 152 Urbe, attendi debent leges, & Statuta Urbis, non
 153 autem Civitatis Florentia: ubi enim quis habet plura
 154 domicilia, originis, & habitationis, in ordine ad con-
 155 tractus ſubſectus legibus, & Statuta loci, ubi contra-
 156 hitur, ut in puncto firmat videtur Rubr. dec. 179. n.
 157 18. & ſeq. part. 9. Tum quia non agitur de Statuto,
 158 quod inhabilitat perſonas ad contrahendum abſol-
 159 lutè, vel ſimpliciter, ſed de Statuto, quod diſponit,
 160 & loquitur principaliter de forma præbitoria, & ſide
 161 præſtanda patris liberum, que juxta authoritatem
 162 ſupra cumſitas, debent eſſe deſcriptis in loco ſtan-
 163 cionum, inter quos Statuti de mercat. ſit. quomod. in
 164 cauſ. mercat. proced. numer. 42. Genes de ſcript. priv.
 165 libro 3. de lib. mercat. numer. 22. Anſel. de Com-
 166 merc. diſcuſſ. gener. numer. 121. qui præciſe deſecta-
 167 dunt

dunt ad casum Mercatoris subditi, qui extra Territorium Sotus, & pariter conscripserit; Unde cum Statutum principaliter disponat circa probationem librorum, quorum pariter voluit haberi per Instrumentis publicis, non est attendendum coram verborum, an sint directum in personam vel contrarium, sed inspicitur intentio Statuentium, quod alia non fuit, quam dare libris vim probationis. *Rut. decif. 162. num. 3. part. 2. divers. & decif. 175. numer. 12. & seq. part. 1. & coram Asterlin. decif. 601. numer. 8. & seq. & coram Baratt. decif. 27. numer. 5. & decif. 238. numer. 7. p. 6. Mens. consilij. 420. numer. 1. & seq. De Luc. de Duc. difp. 143 n. 43. Allegrad. conf. 38. numer. 4. & seq. lib. 1.*

Corruit quoque secunda pars objecti, quia in presenti non agitur de questione potestatis, an Statutum possit obligare subditi alibi contrahentem, prout eam in litera obligant Statuta, & exempla in contrarium supra recensita, sed agitur de questione voluntatis, an scilicet voluerit, & ideo potius reorquatur argumentum, deductum à discreta, quod ubi voluit dixit, ubi autem noluit omisit. *Baldac. decif. 32. n. 2. & in recoll. per Palm. decif. 279. numer. 38. & decif. 304. numer. 12. part. 19. Allegrad. conf. 83. numer. 18. lib. 2. Baldac. ad Roman. dec. 4. n. 12. part. 4. Rut. dec. 80. n. 16. part. 79.*

Minoris ponderis visa fuit reflexio, facta super Statuto Mercanzie lib. 2. Rubr. 3. ex eo nempe dicebatur, fuisse demandatum exhibitionem librorum extra jurisdictionem, seu dominium Statuentium etiam descriptorum, ad effectum transpositionis patiarum ex eis faciendi, ut arguatur ex illis verbis, „e che detti Sei peggio, et cospirare tutti, e qualunque Mercanzie, e Artifici della Città, Contado, e Distretto di Firenze, et di qualunque luogo a maestro i loro libri, et. „ Et licet illud Statutum Mercanzie, non loquatur de hypotheca, adhuc ea dicebatur suppleri ex altero Statuto Communis Florentine iurisdictionis hypothecam libris enlargente, quia Statutum Mercanzie generaliter se tenebat ad omnia Statuta dicti Communis, in iis, quae per illud disposita non fuerant.

Siquidem in primis nullatenus subsistit, ut ex adverbio supponitur, quod illa verba „e di qualunque luogo „ tanquam apposita, sive addita post verba „Distretto di Firenze „ significare debeant loca extra dominium Florentinum existentia, et alias remaneant superflua, etenim sub dominio Florentino, & Serenissimi Magni Ducis, existant alicubi Terrae, seu loca commendata, aut feudataria, vel similia, quae sub districtu nomine non veniant, ut ex *Favon. ad Statut. Urb. cap. 197. numer. 75. 76. & 77.* ideo cessante superfluitatis argumento, ad illa tantum extendi debent dicta verba „e di qualunque luogo, & non ad loca florentina, & alienae jurisdictionis subiecta; Ultraquomodo in casu nostro, clarè apparet, quod Statuentes sub districtu nomine, nil aliud comprehendere intellexerint quam Territorium Civitatis Florentinae, ut elicitur ex eodem Statuto Mercanzie sub altera rubrica, 1. lib. 2. della giurisdizione di detta Corte „ubi „Statutano, e ordinano, che detta Corte, e rispettivamente suoi Ufficiali peggio conoscere, e terminare tutte, e qualunque cause, et infra a qualunque Persona, Comune, Collegio, Compagnia, o Università della Città, Contado, o Distretto di Firenze, o di qualunque Città, Terra, Castello, Villa, et luogo sotto al Dominio Fiorentino „ Cum itaque in hac rubrica loquente possidemus per viam regule de jurisdictione Magistratus Mercanzie, Statuentis, possimone „men „Distretto di Firenze, expressè de aliis locis, Terris, Civitatibus, & villis subditiis dominio Florentino discretivam mentionem faciant, signum evidenter est, quod sub priori districtu nomine, totum dominium Florentinum, vel Serenissimi Magni Ducis comprehendere non intellexerint, ut in puncto sacrationis *De Luca de Regal. difp. 72. numer. 10. & de feud. difp. 132. numer. 15. & de benefici. difp. 21. n. 22.* & generaliter, quod ex alia Statuti parte mens, intentio, & usus loquendi Statuentium interpretetur, ut ad huc tradita per *Don. Andrie. de Casibus, ad Statut. Jen. tit. de success. ab intest. §. 22. & in definit. n. 32. & seq. fol. 230. & alibi pluries.*

Secundo loco respondetur, quod Statutum Mercanzie se remittendo ad Statutum Communis Florentinae, secundum illud venit intelligendum, & ideo sic ut Statutum Communis, non concedit hypothecam, nisi pro parvis librorum in Territorio descriptis, non autem extra, ut supra laus fuit probatum; ita dicendum est de Statuto Mercanzie, relativè ad illud dispositum.

In nihilo subsistente, quod agatur de hypotheca à Statuto inducta in bonis existentibus in suo Territorio, & sic cessat defectus jurisdictionis, quia Statutum non concedit absolutè hypothecam pro debito resultantem ex quolibetque parvis librorum, sed solummodo ex illis, quae iuxta ejus dispositionem haberi valeant pro Instrumentis publicis, & ideo adhuc ut procedat secunda Pars Statuti inductiva hypothecae, accessorie apposita requirunt, quod verificetur prima, quod consistit de debito ex parvis librorum probationem privilegiantes habentibus, et in Instrumenta publica. *Rut. dec. 345. numer. 1. vers. Unde. part. 4. divers. & decif. 100. numer. 16. part. 97. lib. 2. recem. Cyriac. contrav. 216. numer. 18. Ador. de success. legal. part. 3. quæst. 1. art. 4. numer. 14.*

Nec est applicabile motum in causa Zanchini, & Siorra 26. Novembris 1602. adeo ex adverbio inculcatum, in quo Rota firmavit dari hypothecam ad formam Statuti sub Rubr. 97. lib. 2. ob mandatum susceptum, vel pecunias exactas extra Territorium; quia pro praedicti Motivi intelligentia venit repetenda distinctio, quod

Aut agitur de iis, quae oriuntur à principio, & ex natura ipsius contractuum, prout sunt foeminarie in eo necessitate, de ejus interpretatione, viribus obligationis, & modo cavendi, & attenditur Statutum loci, ubi Contractus gestus est, non autem illud destinatae solutionis.

Aut agitur de iis, quae oriuntur ex post facto, & post ipsum contractum, nempe ex mora, & contramacia Debitoris, & attenditur locus ubi est facta petitio, iuxta distinctionem, de qua per *Maister. de interpretat. Statut. consilij. 7. numer. 75. & Rut. Roman. part. 15. recem. decif. 175. numer. 11. Carleton. de iudic. difp. 2. quæst. 4. numer. 272. & seq. Barbos. de iudic. in leg. hères abiens. 4. Praxide numer. 70. & sequenti *Manfr. de test. lib. 3. tit. 13. numer. 14. & seq. Rut. dec. 764. numer. 3. part. 4. divers. & in rec. decif. 164. numer. 10. & seq. part. 19. & inter recoll. per De Luc. in *Manfr. de debit. decif. 42. numer. 15. & seq. & decif. 63. numer. 2. & seq. Gratian. difp. 42. n. 41. & seq.***

Hac itaque supposita distinctione, in tantum in supradicto Motivo loci concessa hypotheca ad formam Statuti contra Procuratorem constitutum, vel existentem extra Territorium, in quantum non agatur de probatione contractus, sed de iis, quae oriuntur ex post facto, & post ipsum contractum, ob moram Florentiae commissam in restituendo exactam, quocumque attendendum esse Statutum loci ubi facta est petitio, dicunt auctoritates superaddita: sed in casu nostro quæstio est de parvis librorum ad effectum probationis, an scilicet illae habere valeant vim publici Instrumenti, inspecta ejus origine, ad quem effectum attendi debet Statutum loci, ubi fuerunt scriptae, ut supra probatum fuit.

Neque valet replicatio, quod si ad effectum probationis, seu hypothecae, requirunt exemplatio ex post officio Judicis faciendae, potius reorquatur distinctio, & venit attendendus locus iudicii, quoniam agatur de materia probatoria, iuxta auctoritatem *Rut. de qua in consilij. 117. numer. 10. & seq. lib. 3.* quia ut bene replicabant defensores praedictorum Jugalium de Rasponibus, Jures approbando paritas, seu libram tantquam legaliter tenent, & ordinando ejus exemplationem, ei non concedit ex integro novam probationem, & hypothecam, quam non haberet in ejus origine, sed solum delectat contenta in libro esse vera, & deinde fidem authenticam posse dari, & ideo per huiusmodi paritas datur hypotheca à die, quod fuerint scriptae, non autem à die, quo fuerat exemplata. *Socin. Senes. conf. 340. numer. 3. in 4. colum. versis Terri principaliter lib. 2. Negof. de pignori. part. 5. membr. 2. numer. 49. Gratian. difp. 203. numer. 9. & seq.*

et seq. Sabell. refolat. 66. numer. 12. & pluries dicit
Ret. Flor. Lib. Mot. 47. à car. 304. Lib. Mot. 42. à
car. 163. Lib. Mot. 89. à car. 26. Lib. Mot. 90. à
car. 165. Lib. Mot. 100. à car. 26. Lib. Mot. 107. à
car. 51. Lib. Mot. 108. à car. 264. Lib. Mot. 120. à
car. 124.

Rationes, quoniam fundantur supradicta conclusio, de-
ducuntur per Socin. omnino videndum in diss. conf.
340. n. 3. circa fin. lib. 2. &c.

56 Primo, id est Quia cum dictum Statutum loquatur
referendo se ad primam scripturam debitam, &
tunc incipit hypotheca, & licet ad fidem authenticam
habendam, requiratur, quod scriptura extrahatur Ju-
dicii auctoritate, tamen authenticam referendo se ad
tempus negotii gesti, sicut dicimus in exemplo extra-
cto auctoritate Judicii, nam qui dabitur, quod au-
thenticam instrumentum ex tempore alius gesti; que-
dam enim sunt solemnitates, que debent intervenire
post actum, ut dicit Bartol. & tamen solemnitates a-
lium validando feruntur tempore alius gesti.

Secundo confirmat idem Nam si forte scriptura
trino Teste notata, ante recognitionem parit, &
Testium, dicitur privata, & non faciat plenam fi-
dem secundum Bart. &c. tamen talis scriptura habi-
ta respectu ad tempus concessa scriptura, prevaleat pu-
blici Instrumenti, si postea parit, & Testes recogno-
scent eamque subscriptores, pro ut habetur in dicta lo-
co scripturas; nam authenticitas, & approbatio, non
est aliud nisi declaratio scripturae, quod in ea conti-
neatur veritatem eorum, que continentur in scriptura,
& sic etiam respectu temporis de eo continetur; decla-
ratio autem non inducit aliquid de novo, sed magis
inductum ostendit, & demonstrat, & ideo semper tra-
hitur retro ad tempus.

57 Ubi enim agitur de forma probatoria, que respec-
tatur ab initio, attenditur Statutum loci, ubi ac-
tus geritur, nec contrarium statuit Ratin. in dicta conf.
117. numer. 10. & seq. libr. 3. imò postea distinguen-
do, confirmat nostram propositionem, quia quando a-
gitur de probando contractu, vel actu celebrato extra
locum Judicii, per aliquem modum probandi, ortum
de tempore Contractus, & tunc admittit esse atten-
dendum locum contractus; quando vero agitur de mo-
do probandi, atque ex consuetudine, contracta in loco
Judicii, & tunc dicit attendendum locum Judicii, que
distinctio mirabiliter retonquetur in presenti, in quo
agitur de modo probandi, orto de tempore actus, scilicet
de tempore, quo fuit conscripta parit in libro
debitoris, & exhibito, & exemplum non tendit ad aliud
quam ad ostendendum, quod in dictis libris existitis
parit tenebris, &c. legaliter tentis) Et adeo hoc
verum est, quod si locus non adesset exemplationi par-
titum in libris descripturum, & quia forte Actor pro-
ductionem ipsorum librorum, & non dictam exem-
plationem fieri petisset, nec non Ratin. coram Iudice
Causæ penes Acta illius realiter ultra produxisset; mi-
nusque adesset locus declarationi super eorum legali-
tate, quia inter partes nulla eam desuper esset con-
troverfia, nihilominus qui in tali casu negabit, di-
ctas paritias librorum non habere hypothecam, eam-
que metiendum non esse à die, qua fuerunt in dictis
libris conscriptæ, licet non faciant exemplum, neque
declarationem legalitatis per Iudicem desuper facta ne ali-
ud sequatur abusu, quod plus tribuat copiam,
quam Originali, quemadmodum in exemplo private
Scripturæ hypothecam continentis per Sociniam, ut
supra citatum allato diceretur, si eadem scriptura pro-
ducta fuisset absque illa recognitione, quia pars ad-
versa bonam fidem agnoscendo, non impugnasset
eam non fuisse conscriptam à Debitore, & sub ea
die, que in ea denunciatur, quo casu uique cer-
tam est, quod dicta privata scriptura, licet non reco-
gnita, non caret hypotheca, & quidem metienda
usque à die, qua illa Scriptura fuit per debitorem con-
fessa, & ratio est, quia recognitio in tantum est ne-
cessaria, in quantum aliter Creditor, contra quem il-
la produciatur, non vult eam habere pro recognita in
sui præjudicium, ne scilicet credendum suum posterius
judicetur.

A R G U M E N T U M.

Melioramenta magni valoris, aut quantitas
semper recedenda sunt Heredi ultimo condu-
ctoris livellari, non obstante pacto, quod
illa in casu finitæ lineæ, vel generationis de-
volvatur ad Dominum directum una cum
bonis livellaris.

An, & quando idem procedat, vel non in
casu propriæ emphyteusis concessæ pro modi-
co pretio.

S U M M A R I U M.

- 1 Dominus directus iuxta emphyteusim tenetur reser-
vare emphyteusæ pretium melioramentorum ma-
gni valoris, etiam postea fuisset, quod ultio-
ritas ad Dominum devolveretur: & de rati-
one num. 3.
- 2 Declara procedere in locutione, & emphyteusim
impropria num. 4.
- 3 Contraria opinio refertur numer. 2. Declaratur
numer. 3.
- 4 Donatio non presumitur, licet dispositio esset
emphyteusæ verbis concepta, vel redderetur incolita-
da, & superflua.
- 5 Et debet per verba unita, & indubitata con-
tentionis probari num. 6.
- 6 Pactum devolutionis melioramentorum rei emphy-
teutice cum omnibus melioramentis ad Dominum
directum æquipollens pacto expresso devolutionis
melioramentorum absque ulla reservatione pretii,
& num. 7.
- 7 Declara procedere in vera emphyteusim, non in casu
locationis num. 8.
- 8 Finita emphyteusim ab non solutionem Canonum
ad devolutionem omnia melioramenta, quomodo ma-
gni valoris, ad Dominum directum, remissus
traditur.
- 9 Relatio fieri debet ad actum, quibus bene adap-
tatur, nec facienda est ad omnia, quando as-
signari potest ratio probabili car ad actum, & non
ad aliud trahi debet.
- 10 Præcipue si aliquod exhoritur à Jure, vel aliquod
absurdum resisteret num. 11.
- 11 Casus devolutionis Emphyteusæ ob culpam emphy-
teutæ longe differt à casu devolutionis ob desin-
tum Livore.

Flourentina Melioramentorum.

DECISIO AUTHORIS,

ET

D I S C U R S U S CLXVII.

Super dubio, ad quod postremum causa hæc restrin-
gebatur; An tempore Domus à Domina Margari-
ta Sacchetti Averani una cum ejus filius masculis in
locutionem concessa Dom. Francisco Farli, ejusque in
terciam usque generationem, devolvi debeat post sin-
tam locutionem, cum omnibus melioramentis quan-
tumvis magnæ quantitate, & valoris per eundem con-
ductorem factis, ne quidem eorumdem melioramento-
rum pretio recedendo, negativum placuit nobis tenen-
tiam amplecti, & propriam condemnare Dom. Ni-
colæ Averanum; tam suo, quam nominibus ejus
fratrum pro retentione prædictæ Domus nunc agen-
tem ad illorum pretii solutionem, vel ad præstantiam
pauimentum, et valeat Domina Maria Penelope tam-
quam creditor per suis dotibus ultimi conductoris ejus
viri dictum domum reinere ad effectum pensionis ex-
igendi, casusque [deductis illis, que correspondere pos-
sunt parti melioris] annuatim imponendi in credi-
tum dictorum melioramentorum usque ad integram eor-
um satisfactionem.

Quæ prædicta super intelligentia facti in concessa
Emphyteusis appositum, quod bona Emphyteutica devol-
vantur ad Dominum directum cum omnibus meliora-
mentis,

mentia, quantumvis magne quantitatis, aut valoris, diversis locis Doctores sunt opinionis, altera minimam, quod possit finitum Emphyteuticum omnia melioramenta etiam magni valoris devolvantur quidem ad Dominum directum, sed ille tenetur non obstante huiusmodi pacto pretium melioramentorum Emphyteutæ, vel ejus hæredes refundere *Palaf. de Jur. Emphyteut. §. 25. num. 19. quem sequitur Celdas Perier. de empr. §. vendit. capit. 27. numer. 31.* Altera vero, quod omnia, & quæcumque melioramenta, cujuscunque valoris ea sint, pertineant libere ad Dominum directum absque ulla reductione pretii *Gravian. cap. 934. numer. 13. & ibi de Luc. numer. 6. Cynob. disceptat. 57. numer. 13. Falz. de empr. tit. de var. caduc. quest. 1. num. 28. Rot. Rom. curam Duran. decis. 319. n. 6. Urcul. in addit. ad decis. 58. §. quando ergo post mortem de translat. cum aliis, quos lata manus adducit Epiph. Rec. cap. 65. n. 34. & seqq.*

Verum quia hæc secunda opinio longe majori Doctorum numero sulcata apparet, ideo interstant Informes pro Averano, quod aereus huiusmodi pacto ex illius Instrumento Emphyteutæ resultant, omnia melioramenta etiam magni valoris nulla pretii reductione ad eum revolvit debent.

Atamen reflectentes ad rationem, ex qua pro hac opinione ad favorem Domini directi moventur Doctores, sensimus eorum doctrinam non posse applicari ad casum nostrum vere locationis, sed alteram quippe eorum pro resolutione pretii teneamus.

Karlo enim favorabilis opinionis Dotino directo, in eo demeratur conditio, quod similium huiusmodi pactum habeatur pro parte pretii, nam Dominus directus absque eo nequaquam concessisset pro modico canone ejus bona in Emphyteusim. Verum hæc ratio videtur tantum procedere in casu, quo Emphyteuta utique ab initio contractus melioramenta facere promississet; sicut in casu simplicis pacti, quod melioramenta finita Emphyteuti devolvi debent ad Dominum directum, nam sicut hoc simplicis tunc pacto inveniatur non est adstrictus Emphyteuta facere melioramenta magni valoris, sed est in ejus libero arbitrio meliorandi, & non meliorandi, ideo est imperceptibile, quod ab initio contractus melioramenta dependentia inter arbitrio Emphyteutæ considerari valeant pro parte pretii, ut docet distinguendo etiam *Rot. Lac. div. anteq. dec. 82. vers. fin. §. Negatur enim, & Celdas Perier. in decis. 17. capit. de empr. §. vendit. cap. 17. n. 23.* sed quidquid sit de hac opinione, procul omni dubio illa ratio locum nunquam habere potest in casu locationis, de quo agimus, quia cum Colonus, vel conductor solvere teneatur Domino directo pensionem correspondentem fructibus rei sibi locata, nihil per consequens ex concessione rei in locationem acquirit, pro quo tale pactum adeo sibi grave, pro parte pretii reputandum sit, ideoque in locationis contractu, vel irrationabiliter contra omnes Juris regulas admitti debet per huiusmodi pactum voluisse Conductorem omnia melioramenta, quantumvis magni valoris, donare Domino directo, vel illud diversimode ad mentem Juris rationis, & æquitatis interpretari; quod compositum suum operetur in eo demeratur, quod omnia melioramenta quantumvis magni valoris devolvi quidem debeant ad Dominum directum, itaque conductor eo tollere non valet, secus vero, quoad effectum ea lucrandi absque pretii reductione, & ad hos terminos locationis, vel Emphyteutæ simplicis concessa pro canone fructibus rei, vel paulo minus, correspondente, que æquiparatur vera locationi ad late tradita per *Maas. de solut. cap. 33. num. 82. & 83. & 84. Clarin. contr. 180. num. 35. Adansfeld. Cypre. Lutr. det. 120. numer. 15. Paris. de Locat. capit. 34. §. 3. numer. 7. 8. insinecta, vel quidem certe applicata doctrina Palaf. lib. dist. quest. 25. numer. 19. & sequacium inter quos *Perbion. de usufr. emphy. disp. 3. §. 1. numer. 3. Fraag. tom. 3. disp. 10. §. 4. numer. 6.* plurimum apud omnes meretur, cum ipse innatur indubitable, non rationis, & æquitatis consensu Juris regule, quod omnis possibilibus interpretatio fieri debet, nequis decaus voluisse per donationem iustare suam, que quidem regula pariter procedit, licet dispositio effectus veris simplicissimis concepta, vel dederetur inutilis, & inefficax, & superflua per ea, que late tradit*

Adansfeld. de probat. conclus. 555. num. 11. cum pluribus sequentibus Maas. consulas. n. num. 8. §. 10. periculum cum agitur de nobilibus summa Maas. consulas. 271. numer. 35.

Neque in hoc sensu à nemine videtur impugnatus *Palaf. nati Doctores omnes, qui contrariam opinionem teneant, loquuntur in casu propriæ emphyteutis, ubi pro modico canonem fuerit concessa, quo casu sicut censuerunt tale pactum haberi debere pro parte pretii, ita voluerunt omnia melioramenta ad Dominum directum spectare absque pretii resolutione.*

Quicquid in hoc casu locationis doctrinam Valaf. ei fuit pluries simpliciter *Rot. Rom. in decis. 305. numer. 2. part. 16. & in decis. 251. numer. 10. 11. & seq. part. 17. & decis. 193. numer. 12. & 13. part. 18. recitatur.*

Id nihil refragante, quod pro D. Averano iterum per Informes incubatur, quod nempe factum devolutionis rei Emphyteuticæ cum omnibus melioramentis etiam magni valoris ad Dominum directum æqui possent alteri pacto expresse devolutionis melioramentorum absque ulla reductione pretii ex auctoritate *Nigr. de except. cap. 8. n. 99. vers. considerem tamen.*

Quandoquidem, omisso quod nulla id comprobetur auctoritate, illius opinio certe procedit in casu vere emphyteutis, de quo ipse loquitur, ubi huiusmodi pacta considerari valent pro parte pretii, focus vero id locum habere nunquam potest in casu locationis, ubi per tale pactum nihil aliud induceretur, quam donatio, nunquam presumibilibus, nisi adine verba expressa, ex quibus illa necessarii inferatur, ut supra animadvertimus fuit.

Hinc pariter minus officit, quod nisi pactum predictum importaret devolutionem melioramentorum absque pretii resolutione, remaneret superfluum, quare ad evitandam hæc superfluitatem illud intelligi debet citra ullam obligationem in Domino directo refundendi pretium ex *Gamm. dec. 75. in fin. & Urcul. in addit. ad dec. 58. in fin. post tract. de translat.*

Nam eadem semper recurrit responsio, quod id procedit in vera, & propria emphyteusi, in quibus quippe terminis loquuntur predicti Doctores eo eam rationem, quod tale pactum habetur tamquam pars pretii, sicut in locatione, ubi alias sequeretur inconveniens, nimirum donatio nunquam presumibilibus per hanc legem superfluitatem concludatur, vel argumentum, sed per verba univoca, & indubitata conclusionem probanda per auctoritates superius adductas, & prout in puncto advertit *Rot. Lucens. antiquior de vers. d. dec. 82. vers. fin. §. sed data etiam.*

Quamvis denique nobis vili fuit cessare amariato ex eo, quod in casu nostro pactum devolutionis domus ad Dominum directum cum omnibus melioramentis non percutit nisi casum, quo emphyteuta esset in mora solvendi livella, seu pensionis, ubi *ibi §. Cui se dedit Sig. Faris Livellari cessasset vel pagamento per 40 dies annate, o se vero facessero tanto debito, che im- parsi frudi seffamadas, in tal caso detta Casa ristor- ni nelli suddetti Signori Locatori d' dedit nomi, & e intende ricaduta con tutti emigliamenti, ancorchè occorressi, e ne possono pigliare il possesso di propria au- torità, così piacendo a loro, facciano finita la terza generazione predetta.* Etenim per hoc pactum nil aliud intellexerunt contrahentes, quam evitare illam involuntariis dispositionem, quam agunt Doctores, ne finis emphyteusis per culpam emphyteutæ, nempe eo moram contrahens in solutione canonum, omnia melioramenta, quantumvis magni valoris, devolvantur pariter ad Dominum directum, super qua questione videtur possum innuamur citati penes *Altirmer. de nullat. contratt. part. 2. quest. 12. numer. 122. De Lac. ad Franch. decis. 191. & ad Gratian. cap. 304. Berlich. conclus. part. 2. conclus. 46. numer. 44. & 50.*

Et quamvis in contrarium replicaretur idem pactum extendi, aut repeli debere ad casum etiam extinctionis tertis generationis per sequentia verba *ibi §. 122. siccome finita la terza generazione predetta*, satis sit perque omittis aliis, que dici possunt, nostrum capitulatum intellectum illa tam obvia Juris regule, quod contra repulio, vel relatio fieri non debeat, nisi ad ea tantum, quibus æque bene adaptantur, vel con-

maiores emptionis omnia, seu refectionis vacua, seu tenuis nostri Praedii cunctis semper inanis, quibus omnes aliae Tertae adhaerent, & locorum, tam vicinorum, quam ubique, quod verosimiliter contingere non possit, ideoque non est in iudicandum, nam eventus, qui verosimiliter esse non potest, licet dari possit, iudicatur impossibilis. *Corn. quest. 217. n. 5. lib. 3.*

Insuper insinuabam, quod si vel praeterea alternatio pignus, & tenuis refectionis ab Olivarum natura non procedit, sed ex accidenti, quia haec de sui natura singulis annis frugifera sunt, ut ostendi supra, quomodo iudicandum sit refectionem Olivarum factam anno 1614. tempore fuisse potius, quam uberis redditus, legimus si à natura est fructus per singulos annos edere, & ex accidenti alternare habent Olives, cur non praesumendum potius singulis annis fructus edidisse, quam eos alternasse? Ita unice censere debemus si principia

17 Iustitiae non agnoscamus, quia si naturalia cum accidentalibus concurrant, ea illis prevalere debent. *Taber. loc. comm. libr. 12. cap. 3. axiom. 13. Thes. consil. 16. lit. N. de quod est naturale magis praesumendum, quam quod accidentale. Riger. in Thesaur. Jur. in verbo natura in fructu addit. mon. 5.*

Quibus etiam omnibus, non in casu laxationem, sed in gratiam validioris argumenti, circumscriptis, distinguendo causam ad examen conjecturarum, quae hinc inde elucare videbatur, nihilominus Jura assilire M. Oddo convincebatur.

Conjectura igitur, quae ex nostro deducitur, est omnino accidentalis; quia à facto accidentali defuit, nempe à redditu Olivarum, qui anno 1623. fuit accidentaliter in nostro Praedio secundus, à quo deinde retrograde ceteros connumerando usque ad annum 1614. inclusivè cum alternatione fructuum, & pro ut supra diximus, calculando nempe de biennio in biennium ubique redditus una cum interseptione unius anni vacui, seu fragilioris conjecturæ intenditur refectionem Olivarum factam sub dicto anno 1614. fuisse tenentem, quia hic annus ad normam dictae compositionis sub anno deparvo cadit.

Quod redditus anni 1623. fuerit accidentalis, probatur ex eo, quod prae natura legem erat, quia sub dicto anni generaliter non patiebatur fructus edere, sed anno 1624. ut probaturum fuit ex testibus examinatis, & aliis instrumentis; Natura enim generalis regularit ab eo, quod ut plurimum, & secundum plurimum eodem modo fit. *Galen. 14. Meth. Med. cap. 14. & cap. 24. Class. 7. Arist. 2. physic. com. 77. Zanchius Med. Leg. lib. prim. tit. 2. quest. 1. n. 44. & 59. de quod prae universalem naturæ legem nascitur, non à natura, sed ab accidenti est, Zanch. d. tract. lib. 2. tit. 3. q. 2. n. 10. & q. 3. n. 37. 38.*

Nostri vero conjectura deponit à facto penitus naturali, scilicet ab universalis redditus omnium Olivarum, nempe vicinorum, sed ubique existendum, tota anni 1614. quam anni 1624. cum conjecturam, ut supra docui, communiter pro validissimis approbant Doctores; Unde ex his consequitur, quod cum hic nostra conjectura sit naturalis, altera ex adverso decepta accidentalis, ea tanquam naturalis prevalere debet huic accidentali, ut in puncto. *Franc. Molin. de eis. iur. libr. 3. quest. 85. mon. 55. quem sequitur Barboz. axiom. 155. n. 4. vers. & naturalis conjectura.*

Ultimo tandem deponit apparet omnis difficultas, ex eo, quod æquidum in nostro casu conclus probatum fuisse redditum anni 1623. ex quo prædicta contra-ria deducitur conjectura, fuisse ubertem, & secundum, sed situm cum ad corbula 560. Olivarum abundasse, quæ secundum qualitatem fundi ignorent, si uberi redditui correspondere, uno contrarium liquet à quodam eximo, per quem Prævi longe majoris redditus hunc fundum cesserunt.

ARGUMENTUM.

Contractus mutui simulati sub emptione, & venditione licitus est, nec esse de usuraria pravitare suspectus, quando pensio Creditori convenita, & soluta correspondet legitimo interesse, & Creditor mercator est, cujus in-

teresse solvi debeat ratione lucri cessantis, & damni emergentis.

Ex Contractu usurario, & simulato adhuc debetur interesse lucri cessantis, & damni emergentis, & tunc solum fructus imputantur in sortem, quando sunt excessivi, non vero si sine rationabiles, & legitimi, concurrentes præcipue observantia Contractus, & acquiescentia Debitoris, qui sponte, & ultro usuras persolvit, & bona fide Creditoris, qui fructus tanquam licitos, & legitimos percipit, ac consumit.

Sub nomine Pensionis intelligitur Contrahentes voluisse stipulari non usuras, & accensiones illegitimas, sed tantum justum, & rationabile Interesse.

Simulatio licita est de contractu licito ad contractum licitum.

S U M M A R I U M.

1 In Contractibus pignoratitii fructus imputantur in sortem.

2 Contractus emptionis postea simulatione resolvitur in pignus, vel in mutuum.

Et ex utroque debetur interesse, nam: 3. & 4.

Ex de ratione num. 5.

6 Contractus, quem contrahentes licite percurrit velle fructificare, non debet resolvi in mutuum gratuitum.

7 Mercator non presumitur, quod voluerit exigere sub specie pignus usuras illegitimas, & contra-rietur licitum interesse singulare.

Maxime etiam si certum fuerit in simulationem deducit num. 15. & de ratione ibidem.

8 Inter Conditionem fictam, & mutuum simulatum sub venditione nulla intercedit disparitas.

9 Ratio ubi est eadem ibi eadem ratio disposita esse debet.

10 Supposita simulatione Contractus fructus imputantur in sortem.

Contrarium verius, ubi iusta ratio interesse contrahitur, num. 11.

12 Simulatio licita est de Contractu licito ad Contractum licitum.

13 Mutuum ex pacto solvendi solitum, & placitum interesse, prohibetur non est.

14 Simulatio de Contractu venditionis ad Contractum mutui, cum pacto solvendi pensum iusto, & soluto interesse correspondente, licita est.

15 Simulatio illa non probatur, in quam majorem utilitatem Creditur, nec majorem Debitur sentit.

16 Irregularitas est, quod Mercator, qui postea Mutuum expresse contrahere, antea fuisse in eo interesse convenit, ex quo mutuum non expresse, sed implicite sub alio Contractu venditionis celebraverit, & num. 22.

17 Lucrum, seu interesse consensu nequit à Creditore ex sola numeratione penam, vel dilatione temporis, nisi ratione lucri cessantis, & damni emergentis.

Quod eadem de Jure Civili, sed Divino, & Canonico permittitur, num. 29.

19 Fructus imputantur in sortem, quando pensio stipularum delecta, esset excessiva.

20 Simulatio venditionis adeo dicitur, quando Contrahentes, qui ex mutuo sumunt stipulam licitè habere non possunt, simulante celebrant Contractum venditionis.

21 Ex Contractibus, qui sunt contra legem, nullum Beneficium percipi potest.

22 Contractus damnatus, veluti usurarius, & simulatione delecta, tamen iustum interesse Credituri debetur.

Reiteratur, & declaratur Licetudine de Usuris quæ, 80. num. 28. & num. 30.

24 Deceps non debetur sine mora.

Fallit, si addit pactum solvendi interesse, nu. 25. & de ratione ibid.

26 Pactum aggressum in venditione solvendi pensum, si postea venditio per simulationem in mutuum resol-

*refertur, debet restitui in partem commutatis
monis.*

*Fidelesque tamquam illud solum interesse, quod
contrahens solvendi Mercator patitur, no-*

mer. 27.
31 *Sed nomine personis à Debitore Creditori promissa
venit id, quod verè interesse, præcipue si Cre-*

ditor Mercator sit.

Et de ratione num. 32.

32 *Pensio stipulata soluta, & iusto interesse Regionis
correspondere debet.*

34 *Soliditas computorum cum longa observantia Debi-*
toris facit presumere omnia necessaria pro iustitia

Contractus intervenisse.

35 *Debitur non presumitur solvitur usuras, si illa ve-*

rit non fuisse debita.

36 *Aura induitur si post dictarum usurarum pro-*
positionem Debitur posita in illarum solutione

deficit.

37 *Pena adjecta Contractibus reddit illud de usura*
suspensa, & non sustinetur, nisi quatenus in-

terest.

38 *Interesse in stipulationem sub nomine pena deduc-*
tionem esse censetur.

39 *Contractus semper officio, ut Contractus interpret-*
atur licitus.

40 *Ad excludendas usuras illicitas omnis possibilis si-*
militas presumenda est.

41 *Convictio usurarum in Contractibus illicitis, &*
usurarii non sustinetur, nisi appareat Contra-

hectus usurarum omnino intellexisse accessiones

legitimas, & quod veri interest.

42 *Convictio tacita interesse in omnibus Contractibus*
admittitur.

43 *Conspicue, quando est dubium, an litis sit nec*
ne, excusat à restitutione fructuum bona fide

perceptorum, & consumptorum.

44 *Si dubio pro excludendo usurarum indicandum.*

45 *Debitur usurarum, si esse sententia sponti, &*
altri solvas, non potest illas à Creditore re-

perire.

V O T U M

DD. CAROLI TASSORELLI, ET AUGUSTINI
RICCI JJ. CC. JAVENSUM.

Janens. Inimicis, sine Afficiatis.

E T

DISCURSUS CLXIX.

Venditis de anno 1641. per Alexandrum de Philip-
pino, Petro Antonio Ardissino portione prædicti del
Dongo pro duplis centum triginta tribus, idem Petrus
Antonius dicto Alexandro incontinenti per separam
contractum eandem portione locavit ad annos decem
pro annuis duplis octo, cum facultate illam intra
idem tempus redimendi, reliquam vero portione ejus-
dem prædicti vendidit dicto Ardissino cum alio prædicto
della Columbara de anno 1647. pro duplis 144. quam
familier eidem eodem modo locavit ad annos octo pro
annuis duplis 8. & dimidia cum facultate pariter in-
fra dictum tempus redimendi.

Defuncto tum dicto Alexandro, quem dicto Petro
Antonio, Petrus Baptista, Alexander filius, ejusdem-
que heres, & Petrus Joannes filius, & heres dicti
Petri Antonii facta narratione contentorum in dictis
Instrumentis venditionum, & locationum, deveni-
runt de anno 1664. ad liquidationem computorum,
tam super rebus dictarum pensionum, quam alia-
rum partium currentium super libris dicti Petri An-
tonii, & quorum eandem invenit debitor dictus Pe-
trus Baptista de lib. 3200. conficiendis simul cum
dictis duplis 277. pretio dictarum terrarum summam
lib. 8367. 18. præmissis omnibus per partes prius ve-
ris declaratis, rogavit dictum Petrum Joannem, & re-
spondit vellet per dicta summa suam consequi solutio-
nem super portione dictæ terre del Dongo, & re-
siduum ejusdem terre eidem remittere. Idem Petrus
Joannes dictis precibus annuendo acceptis in solutam
portione prædicta pro pretio à peritis declarato in
lib. 4000. ac etiam quibusdam debitorum nomini-
bus, & una domo pro lib. 3000. cunctis, restan-

Calceus. de Commercio. Tom. II.

tem partem ejusdem terre eidem Petro Baptista re-
misit; solvia tamen prædicta restanti parte circa ali-
quam novationem, juriis priorum dictorum Instru-
mentorum pro residuo dictarum librarum 8367. 18.
quod remansit in summa librarum 3200. quas con-
ventum fuit per dictum Petrum Baptistam solvendas
fieri intra decennium tunc proximum in tota pagis li-
brarum 200. cum interesse interim decurrente ratio-
ne fructuum, & pensionum, ac ratione lucri cesan-
tis, ac damni emergentis ad rationem quætor cum
dimidio pro singulo centenario, & anno, cum facul-
tate eidem Petro Joanni post dictam remissionem non
secuta solutione prædicta, capiendi propria authorita-
te possessionem dictæ remanentis terre dimisit dicto
Petro Baptista, illamque vendere in publica subasta,
& si plus debito fuerit vendita, teneatur dictus Pe-
trus Joannes restituere dicto Petro Baptista, qui in-
terim illum tenere, & possidere constituit nomine, &
vice dicti Ardissini, & ad ipsius Ardissini favorem re-
manere intelligatur dicta pars remanens, in vim dicto-
rum Instrumentorum, & venditionum.

Anno postmodum 1670. 18. Septembris idem Pe-
trus Joannes debitor Virgilio de Philippis eidem in so-
lutum dedit creditum prædictum lib. 3200. cum fru-
ctibus decurris à die 24. Maji tunc proxime præteriti ad-
versus dictum Petrum Baptistam, qui eundem post dictam
in solutum dationem sub 30. Novembris ejusdem anni
facta agnitione debiti prædicti lib. 3200. ex vi insti-
tutionis celebrati dicto anno 1664. & circa aliquam
ejusdem Instrumenti novationem dictum Virgilio dicto
cessionario nomine recognovit in Dominum ejus-
dem terre, cujus solvere promissæ pensiones ad ratio-
nem 3. & 3. quar. pro singulo centenario, & sic li-
brarum 120. quotannis solvendas in pace, & sine
litic, & terminum ad se redimendum duranciam adhuc
tres annos cum dimidio dictus Virgilius sub pactis
pagis, & conditionibus, de quibus in dicto Instrumen-
to anni 1664. protogavit dicto Petro Baptista ad an-
nos 20. incipientibus finita locutione, & pro di-
ctis annis 20. dicta prima locutione finita locavit dicto
Petro Baptista terram prædictam pro annua pen-
sione dictarum lib. 120. ab eodem solvendarum tem-
poris omni exceptione.

Pervenis ex timore donationis habuit à Virgilio de
Philippis junore in M. Sindicum Illustris. Offici Prae-
parum juriis prædictis dicto Virgilio seniori compe-
tentibus, petiit, & obtinuit sub die 17. Septembris 1713.
in vim dictorum Instrumentorum à DD. VV. Illustris.
licentiam de se associari faciendo ad possessionem di-
ctæ terre del Dongo cum præjudicium consensuum
tenis legitime possidentis, & interesse habentis, prout
de facto fuit associatus.

Propositaque adversus dictam immisionem per Ale-
xandrum de Philippis juniorem dicti Petri Baptista ha-
redem, querimonia, fructuoseque desuper super juriis
hinc inde ad acta productis, processis, restrictisque
disputatione causæ super prædicta per dictum Alexan-
dram usuraria pravitare, quæ affectos fore acriter con-
tendebat. præsumptos contractus anni 1641. & 1647.
gestos cum dicto Alexandro seniore ejus Avo, placuit
DD. VV. Illustris. sub die 13. Februarii proxime
præteriti nobis demandare, ut in scriptis, quam pri-
mum referemus, quænam sint earum partes in pro-
videndo.

Nos itaque ut pax est, hujusmodi justitias ceteri
obsequio obtemperantes, omnibus per utraque par-
tem, tam ostentis, quam in scriptis eorum DD. VV.
Illustris. & prius etiam secundum eorum nobis anti-
hac deductis, scilicet perpendis, Christi, ac Beatiſſimus
Virginis nominibus prius ex corde humiliter invocatis,
referimus DD. VV. Illustris. pares, & salva eorum ben-
igna censura) fore, & esse in confirmanda possessione
terre del Dongo, ad quam dictus M. Sindicus fuit as-
sociatus ad effectum illam vendendi in publica subasta,
pretiumque retrahendum pro concurrenti quantitate lib.
3200. una cum fructibus decurris, & non solius ad
dictam rationem lib. 320. juxta declarationem facien-
dam in se compensandis, vel retinendis duces, & quo-
visque fuerit ex fructibus ejusdem satisfactus pro dicta
summa lib. 3200. una cum fructibus prædictis decur-
sis, & non solius ad dictam rationem lib. 120. pa-
riet juxta declarationem faciendam.

Quandocumque inimici subsistere conuenimus excep-
tione pendente usurarius prauis et eo in contrarium
petitam, quod contrahentes outulatos contractus ven-
ditionum, aut locutionum agere voluerint in dictis
testamentis anni 1641, & 1647, sed ex facti cir-
cumstantiis, & coniecturis manifeste apparere, quod
sub illorum imagine vere interier contractus mutui,
& pignorationis, vel octumio apud venditorem, seu
vendit deitorem permanente, proindeque fructus pi-
gnoris ad ipsum, & non ad creditorem spectantes forem
imminuere, neque aliud ex causa mutui, cui nihil
suspens natura accedere potest, ultra sortem peti posse
ex gloss. in l. *Empione*, vers. *accepi*, & ibi Bald. C. *plus ualere*, quod etiam *Leuend. de usur. quest. 10. num. 29. quest. 11. num. 1.* & *primi quest. 7. num. 35.* & *quest. 8. num. 1. Gabriel. quest. 74. num. 3. lib. 1. Menf. quest. 164. num. 16. Riminad. Sen. conf. 451. num. 11. lib. 3. Scat. de reuocant. 51. quest. 7. part. 2. ampl. 10. num. 30. Abb. quest. 76. part. 3. num. 2. Manent. de contr. libell. part. 1. num. 8. Capell. de simul. contr. num. 93. cum aliis in contrarium laudatis.*

Nam adhuc ressumendum articulum etiam in suppo-
sitis praesentis simulationis contractum, quam cetero-
quin acciter impugnabat D. Scribens pro M. Sindico,
haud locum putauimus praesentis imputationi in sortem
de pensionibus ab Ardisono etiam ex aliquo vitio pra-
uitatis usurariae, sed im illius omni iure fore imputan-
das potius in causam interesse, cum lucri cessante, qualem
dumtaxat emergerit in quantitate pensionum conuente-
ntum, pro ut talis interesse passum fuisse à dicto Ardiso-
no non ambigebatur, & probatum exibat.

Etiam posita simulatione, vel contractus resoluitur
in pignus, ut inquit *Salcet. in l. Empione. C. plus ualere*, & *Tiracquel. de retract. conuent. in fin. Abb. conf. 76. num. 2. part. 1. vel resoluitur in mutuum, ut tenet *Leuend. dicta quest. 80.* & promissu admi-
tunt DD., qui ex aduerso laudantur.*

Si resoluitur in pignus, interesse deberi probant
Marin. resolu. 172. numer. 9. lib. 2. Fovansel. decis. 91. num. 29. & *dec. 308. num. 13. & de pall. nupt. decis. 7. gloss. 2. part. 7. numer. 3. quoniam *Leuend. de usur. quest. 98. num. 45. 46. de Luc. de usur. decis. 15. numer. 3.**

Si uero contractus resoluitur in mutuum pariter inter-
esse deberi, lucet fulscent *Scat. de contr. 3. 1. ampl. 8. n. 193.* & *seq. & num. 208. ampl. 30. n. 1. & 31. & quest. 7. part. 3. limit. 7. n. 4. & 15. Grat. conf. 49. n. 8. lib. 2. Gai. de cred. cap. 2. tit. 7. quest. 1. n. 1769. & 1791.* & *seq. Adelfrid. dec. 106. n. 39. de Luc. de camb. decis. 24. n. 10. Palm. dec. 57. n. 26. vers. sed si *Nether. lib. 3. tit. de usur. conf. 20. n. 11. 12. Samminier. contr. 33. 3. & 4.**

Ratio autem efficax ea esse videtur, quia cum Ardiso-
nus emerit dicta bona, & ea successive locauerit eie-
dem venditori pro pensione correspondente legitimo inter-
esse summa exsursum, & cum tanquam Mercator
posset summam pro pensione exactam iuste pro intereste
exigere, si contractus resoluitur in mutuum, vel pignus,
promissio dictae pensionis licet accipi non debet,
ut sit usuraria, sed ut stipulationem liciti interesse in-
cludat. *Scat. de Commercio. ampl. 20. n. 3. 114. Quia*
licet contractus Cambii resolueretur in mutuum, non
esse, quod esset contractus mutui, & mutui explicite,
tamen si mutatur, ultra sortem mutuatam, interditi
aliquid reuoluer, mutuum sumi non debet in ea specie
mutui, in quo accessio est usuraria, sed debet reduci
ad illud mutuum, in quo accessio non est usuraria. & *videtur*
*num. 21. Gai. de Credit. dicta quest. 2. numer. 1789. & ante dicitur *Gravian. dicta quest. 49. numer. 9.**

Imò eadem terminis, suppositisque retentis, quali-
tatis scilicet creditoris, & non excellentis pensionis, re-
pugnat intellectus, quod contractus, quon contrahen-
tes stipulationem pensionem voluerunt, & licet potuerunt
velle fructuosum, resoluitur in mutuum grauium, ut
noctat idem *Scat. diss. ampl. 8. num. 208. ibi n. Quia*
hoc esse, quod quis dicit simulat pecuniam in societate
*esset, tamen, quod noluit eas mutui, quia for-
tasse est contractus iurarius, & mutatio, et con-
tractus grauium, ergo si ille societas resolueretur*
*in mutuum, resoluitur forte sine consensu con-
trahentis, immo contra ipsius mentem.*

Et magis eadem repugnat, quod dictas Ardisonus
publicus Mercator voluerit sub specie pensionem, usur-
as, accensioneque illegitimas, & non licitam, quas
potuit, interesse stipulari. *Surd. conf. 327. numer. 30. vers. & ex qualitate. Manent. de contr. libell. part. 15. num. 67. ibi n. Nihilominus, si contra alius non posset*
iudicari usurarius, quando aperte dicitur pro contenta-
ris promissa fuissent, non supra ample prohibitionis,
quia aliter vir bonus arbitrar non posset in illa con-
ditione, & flacc. contra persona, melioribus hoc mo-
do in iura calis arguenda est.

Nec negocium facere creditur, quod nonnulla ex
iuribus per nos adducta procedentia in terminis Cam-
bii ficti, non applicari pretenduntur ad casum pre-
sentem simulat mutui sub venditione, nam omisso,
quod de uso, & altero contractus promissu loquuntur
Doctores, & in specie *Leuend. quest. 80. in primis. &*
*quest. 72. numer. 39. Scat. de Commercio. 6. 1. ampl. 8. num. 106. Nulla disparitas affertur, imò affert ut-
gere videbatur rationis identitas, nam sicut, licet Cam-
bium fictum vere non sit cambium, sed mutuum, adeo-
que cambium gignere non possit, conceditur, quod sub
cambium stipulatione legitimum interesse deductum
censetur, ita licet simulata venditio non sit venditio,
sed mutuum, & ideo venditionis fructus non pariat,
tamen venit eam concedendum, quod sub pacto fol-
vendi pensiones pactum veri interesse inclinant, ut
ubi una est ratio, eadem iuris militet dispositio. *Bar-
bof. axiom. 197. num. 3.**

Hinc non obstat vlti fuerint iura, quae in contrarium
adducebantur, quod scilicet supposita simulatione
intraret de facto imputatio in sortem ex *Manent. Pa-
rif. & alio sup. in contrarium adductis.*

Nam omisso quod praedicti DD. loquuntur in casu,
in quo usurae prauitas reuerteretur non poterat propter
pensionis in pactum deductae exorbitantiam, nullo mo-
do tangere videretur pondus, de quo disputatur, di-
cunt enim DD. praedicti, quod arguta simulatione quid-
quid soluitur, veniat in sortem imputandum, sed non
aperiant, an idem fit faciendum ubi ratio interesse con-
currit, etenim non valet argumentum, ex contractu
simulato quodquid sumitur, imputatur in sortem, ergo
etiam quando interesse concurrat dicendum *Scat. de*
Commercio. ampl. 20. num. 36.

Unde clara dispositio delinquebat, & authoritates
praedictae inapplicabiles reddebatur, obiectabamus eni-
m simulationem in casu nostro omni iure approba-
tum, nam cum sit licita simulatio de contractu legitimo,
ad contractum licitum reu. sic. C. *plus ualere*, & *Gai. de credit. cap. 2. tit. 7. quest. 2. num. 1773. &*
*seq. Bart. consule. 65. lib. 1. Scat. de Commercio. 3. quest. 7. ampl. 10. n. 29. Farinac. de simul. quest. 163. num. 43. Leuend. de usur. quest. 7. num. 24. impugna-
ri non poterat mutuum sub venditione, & successiva
locutio cum pacto foluendi annuatim duples 7. cum enu-
meratum cum pacto foluendi solutim, & placere inter-
esse sit licitum *Leuend. quest. 79. num. 20. & omni*
*iure cum Canonico, quam Civilis licita sit in mutuo pen-
sione interesse, sicut etiam licita est venditio, prout si-*
cine fieri simulatio praedicta de contractu venditionis ad
*contractum mutui cum pacto foluendi pensionem ius-
to, & folio interesse correspondendum, ut proinde*
necessario attendi debeat, quod vere dictum est, non
*quod simulatio conceptum, ut bene in terminis *Scat. de**
*6. 1. quest. 7. part. 3. limit. 7. num. 4. Gai. ubi su-
pra num. 1774. & seq.**

Et ulterius enim depravata aliqua intentio frangun-
di in Ardisono deprehendi non poterat, cum enim,
ut diximus, in eo concurreret ultra rationem lucri exhor-
bitans in publico Mercatore, eiam ratio damni emergentis,
nihil pravi argui potest in eo, si idem interesse
& non ultra sub nomine pensionis in stipulationem
debat, forte arbitrans magis sibi esse consilium, ut
notat *Gai. ubi supra n. 1793. & proinde cum ex simu-*
latione iniquitas non emerget, siue maiorem voluntatem
Creditor, nec majus damnum Creditor sentiat, dam-
*nari praedicta simulatio non potest, *Gai. ubi supra nu-**
mer. 1779. De Luc. de credit. decis. 77. n. 8. ibi n.
alio deinde est verum nihil referi, si ex aliquo mo-
do Creditari prouidit, Debitari autem in substantia
non praedicti alia causa simulata. & n.

Unde irrationabiles nobis videbantur, quod licet Ardiso-
sonus

sonus potuisset conchabere mutuum expensum con-
venio interesse, quod pascibatur ad sex pro centenario,
& quod idem mutuum, eo quia non expresse, sed im-
plicitè sub alio contractu celebravit, judicari nunc de-
beat in ejus perniciem usurarium ad commodum De-
bitoris, quem ille &c. contrahendo nulla illicita, aut
deterioris passionis adegit, sed humanitas tunc, & extin-
dit magis exceptis moram solvendum, diutius, & mi-
noratibus pagis patiendi interesse, quod pascibatur se-
mpa moderando, loco pecunie visiora acceptum volun-
tario moderando, loco pecunie manifestum facit, & quod no-
bis irrationabile videtur fuisse, iniquum in durioribus
terminis putavit *Stacc. de camb. §. 1. quod. 7. part. 3.*
27 *lumi. 7. n. 4.* ibi *Certi iniquum videtur isto casu,*
ut uterque esset simulatur, & nihilominus unus ex
eis esset in lucro, alter in damno n. iustitia ampl.
20. numer. 5.

Sane, aliis res esset si ex mutuo Creditori damnum
non emergeret, vel in eo cessaret lucrum recondi-
tensivum, quod lucrum cessant appellamus, & lucrum
simplicitè ex sola numeratione pecunie, & dilatione
temporis intenditur, quod est illud quod leges Evan-
gelicæ præcipiunt, mutuum dantes nihil inde sperantes,
et notat *Gait. loco mox citato num. 1805.*

In casibus de contra, in quibus scribitur DD. in con-
trarium lapidat, optimè eundem procedit imputatio in
fortem, quia cum pensio in simulatione deducta es-
set excessiva ad rationem 20. & ultra, ac etiam 30. pro
centenario, & in casu *Manent. Paris. & Calicorum*, ita-
tem simulatione convincatur illicita, nam quia mutuum
cum interesse ad rationem 30. vel alias excessivum,
sit illicitum, ut tenent *Manent. Paris. & Pegar. dec.*
33-jum ibi non poterit simulatio esse de contractu li-
cito, ad contractum illicitum, & consequenter fideat
placitum quod contrahentes, cum ex mutuo summam
habuerant, quia recipere enim intendebant, licet
habere non possent, venditionem simulaverint, ne usura-
ri viderentur, ut egregie explicat *gl. in l. empiria*
28 *ne. C. de plus valere* n. ibi *accepti decem a te mu-
tuo sub usura, & obligati pignori, tu tamen ne di-
sterris usurarios, vel ne posses usuras petere jure co-
muni, sed obstante fidei scriptis in defraudationem contrarium*
empionis, & venditionis intermissi n. & proinde
cum illi contractus essent contra legem, nullum ex
eis percipi poterat beneficium, *l. audiam, C. de leg. sed*
hæc ratio ad nostram thesauri trahi nunquam poterit,
cum Aristoteles tanquam Mercator posset interesse
exigere, de illa quidem, quod poterat exigere absque
ulla depravata intentione, sine excessu fidei simulata
venditione conveniret, ut in *Sord. cons. 337. numer.*
50. & Manent. de contrall. liquis. pass. 15. num. 63.
supra ostendimus.

Et adhuc etiam in terminis prædictis, damnato vo-
lue usurario contractus, & simulatione detecta, Sacrum
Consistorium apud *Magistr. decif. 1166.* condemnare
debitorum ad solvendum interesse ad rationem decem
pro centenario, prout etiam observat *Card. de Luc.*
de camb. dist. 34. num. 10. ubi tamen vocat mutuum do-
23 *nam, & magistralem*, idque etiam per concordiam
præstitum fuisse in casu *Manf. cons. 64.* qui in con-
trarium adducebatur, invenimus.

Nec movet, quod supposita simulatione contractus
venditionis resolvatur in mutuum sine mora, ex quo
interesse non debet præstendebatur, ex *Leard. & quod.*
80. num. 1. & seq.
Nam neque hac secunda oppugnatione collabi visa
fuit conclusio superius habita, liquet, & si *Leo-*
25 *tardi auctoritas Fabr. Stacc. Gait. & Magistr. pactum*
solvendi interesse, quod morte æquivalat, Leard. qn.
74. num. 23. desumi respondebatur ex pacto solvendi
pensionem, quod fuerat dictum juris supra de-
ductis, & ratione, nam si venditio resolvebatur in
mutuum, quia erat simulata, ita quia erat etiam simu-
lata locatio, debebat sub se habere suum proprium pa-
cium reale, & verum, & proinde cum pactum solvendi
pensionem, debebat solvi in pactum contrarium
26 *mutuo, quod contrahatur Stacc. de commerc. §. 1. d.*
ampl. 20. n. 4. non poterat intelligi de solvendo usura-
tas, sed illud justum interesse, quod contrahens, tan-
27 *quam solvens Mercator verè pascibatur. Grat. con-*
sul. 49. n. 9. lib. 2. Alexander. cons. 200. num. 4. lib. 6.

Casus de Commercio, Tom. II.

Molin. de contr. disp. 303. in fin. tit. Stacc. de Com-
m. d. ampl. 20. num. 3.

Sed ulterius visa est inapplicabilis conclusio per *Leo-*
tardi. firmata dist. qn. 80. quæ enim ibi, an ex
contractu usurario, & depravata intentione concurrendi
confectio interesse debeatur, & negativè concludit,
unde in suo casu contractum certè usurarium suppo-
nit, de quo in nostro disputatur, & propterea expli-
cari debet in simulatione illicita, justa causam, quem
figurat *Gl. in dist. leg. Empirion, C. de plus valere,*
&c. Quando scilicet quis faciendo apertam mutuum,
quod sit illicitum timens, ne usurarius videatur, il-
lud facit alio contractu personarum, nosquam tamen
erari potest ad causam, in quo quis moderatum illud
interesse stipulando, quod aperto mutuo posset ex-
29 gere proprie indemnizati consilii, quod nemini Ci-
vili, sed Divino, & Canonico jure permittitur,
Gait. observat. 5. num. 15. lib. 2. Stacc. de Commercio.
§. 1. quod. 7. part. 2. ampl. 8. n. 56. & 40. & omnibus
aliis Leard. quod. 71. num. 4.

Imo clarius ita intelligendum Conclusionem prædi-
ctam *Leard. quod. 80.* dicebamus ex alio loco ejus-
dem *Leard. quod. 72.* meo de ad dictam questionem remittit,
30 nempe *quod. 73. numer. 39.* ibi *In his casibus in*
quibus manifeste apparet intentio, & animus frau-
randi, nihil sub prætextu hujus illicitæ passionis exi-
gi potest, etiam si Creditor probet sua interesse pecu-
nia illa caruisse, quia usura prohibita sunt, nec licet
ear in pactum deducere, cap. quia in omnibus de usur.
nisi ex subtili materia, & qualitate Creditoris, &
alii circumstantiis videantur contrahentes usurarium
nomine intelligere accessiones legitimas, & ad quod
verè interest n. ut in specie *l. Curabit, C. de em-*
ptio, & vendit. l. 2. Cod. de Dot. promiss. & cap. Sa-
labrius de usur. & ex Jo. de Imol. & Alexander. tra-
dit in libro, de eo quod interest. Jacob. Gerald. Anti-
gaven. cap. 6. fol. 139. Unde quando de depravata
contrahentium intentione non constat, sed posuit vi-
deri, sub nomine pensionis, non usuras, sed legitimum
interesse convenisse, sententiam nostram non obsecare
probare videtur idem *Leard.*

Quod autem in nostra facti specie sub nomine pen-
sionis contrahentes intellexerint id, quod verè interest,
31 & non usuras, satis ex dictis probare videbatur, & ul-
terius suadet ex qualitate creditoris, qui erat Mercator
solutus negotiari *Gl. in l. cum de in rem verso verb.*
præfariet in fin. ff. de usur. cum credi non possit, quod
in præjudicium æternæ salutis, voluerit usuras, & so-
lutiones illegitimas, & non id, quod ratione interesse
consequi poterat, stipulari, ut jam sæpe repetimus Sord.
cons. 327. n. 50. & facit Caren. resol. 14. sub n. 12. mo-
ximè quando pensio significat solutio, & jullo interesse
regionis correspondet Grat. disto cons. 49. n. 8. 9. lib.
2. Alex. cons. 200. num. 4. lib. 6.

In hanc etiam rem conducit conventio in primo In-
strumento anni 1641. appositæ restitutione pretii una
cum omnibus damnis, expensis, & interesse passis, &
quovis modo patientis in causa cujusvis litis, & evic-
tionis quomodocunque, & qualitercumque sequenda, & al-
tera pariter conventio interesse appositæ in subsequendi
Instrumento anni 1647. pendente termino ad redimen-
dum, facit longevæ contractuum observantia, & ratio-
nem sæpius calculata, ita ut non solum contractus fue-
rit eodem pacto renovatus anni 1644. sed etiam,
quod plus est, Virgilio de Philippis Cessionario An-
dissoni fuit promissa ejusdem pensionis solutio, red-
dita tamen ad ipsam ad rationem 6. & quædam pro
centenario, ut supra jam erigimus.

Et proinde, ex hac observantia omnia processisse
necessaria ad iustificandum interesse censetur, ut ob-
servat *Rot. decif. 681. num. 4. 5. part. 18. de Luc. de*
usur. dist. 35. num. 18.

Faciunt repetita solutiones, quas negum debitor,
33 sed verum hæres bonam fidem agnoscendo scire,
Rot. decif. 168. num. 2. 9. part. 18. & 337. numer.
part. eadem, Rot. decif. 153. numer. 6. ad 18. part. 4.
rem. 2. ut proinde ex eis etiam mora inducitur cen-
36 *sur l. de in rem verso ff. de usur. Gratian. disp. 930.*
num. 14.

Nec non conducit, quod quævis penam in con-
37 tractibus illis reddat de usura suspectis, tamen sustine-
tur, quatenus interest, *Leard. de usur. qn. 38. n. 13.*

l. 3 qua

quia interesse sub nomine patris in stipulationem deducitur censetur, Bald. in l. cum allegas in prin. C. de usur. Roman. conf. 310. num. 8. p. 16.

- 138 Et tandem omnem tollere amaritudinem visa fuit consuetudo, quam in patribus, tam inter Laicos, quam Ecclesiasticos, Communitates, & Confraternitates, ex infinis propemodum consensibus contractibus in actis M. Syndicus docuit, ut proinde quamvis consuetudo usurarium licitem non efficiat, attamen, si sufficeret, ne contractus esset feneratorius, sub pacto pensionis stipulationis interesse intelligere, sane conducto passitur, ut ita contractus interpretari deberet, quia consuetudo semper efficit, ut contractus interpretetur licitus Card. Azoric. de iacis. lib. 2. tit. 25. n. 24. ibi. Sed his rationibus responderi potest, quod locum habent quando error est contrarium esse usurarium, diversum est quoad adhibere, quia tunc consuetudo videtur posse interpretari, ut sit licitus, non autem feneratorius, & in terminis loquendo de dicitur ibi. Sord. conf. 337. num. 52. Gratian. disp. 14. numer. 14. Cyprian. contrav. 68. numer. 24. Navar. lib. 5. de usur. conf. 20. in fin. egregie Rot. ad conf. Roman. dec. 49. num. 7. & seq. tom. 2.

- Hic equidem quicunque mentem feneratori a nobis contrahentibus excludam, & sub pacto solvendae pensionis verum interesse stipulationis fuit credidimus, & tamen iis, ad salvandam consuetudinem, opus erat, sed sane sufficiebat, quod poterant sub dicto pacto contrahentes de interesse intelligisse, ut ita consuetudinem ad excludendum labem usurarium dici deberet, cum parti advertebat hanc etiam possibilitatem incombere excludere, Rot. dec. 338. numer. 21. part. 15. ibi. Et quia ratione pro usuris licitis necesse est proponere aliquem usum licitum, & requisita Cap. 1. §. 1. §. 2. §. 3. §. 4. §. 5. §. 6. §. 7. §. 8. §. 9. §. 10. §. 11. §. 12. §. 13. §. 14. §. 15. §. 16. §. 17. §. 18. §. 19. §. 20. §. 21. §. 22. §. 23. §. 24. §. 25. §. 26. §. 27. §. 28. §. 29. §. 30. §. 31. §. 32. §. 33. §. 34. §. 35. §. 36. §. 37. §. 38. §. 39. §. 40. §. 41. §. 42. §. 43. §. 44. §. 45. §. 46. §. 47. §. 48. §. 49. §. 50. §. 51. §. 52. §. 53. §. 54. §. 55. §. 56. §. 57. §. 58. §. 59. §. 60. §. 61. §. 62. §. 63. §. 64. §. 65. §. 66. §. 67. §. 68. §. 69. §. 70. §. 71. §. 72. §. 73. §. 74. §. 75. §. 76. §. 77. §. 78. §. 79. §. 80. §. 81. §. 82. §. 83. §. 84. §. 85. §. 86. §. 87. §. 88. §. 89. §. 90. §. 91. §. 92. §. 93. §. 94. §. 95. §. 96. §. 97. §. 98. §. 99. §. 100. §. 101. §. 102. §. 103. §. 104. §. 105. §. 106. §. 107. §. 108. §. 109. §. 110. §. 111. §. 112. §. 113. §. 114. §. 115. §. 116. §. 117. §. 118. §. 119. §. 120. §. 121. §. 122. §. 123. §. 124. §. 125. §. 126. §. 127. §. 128. §. 129. §. 130. §. 131. §. 132. §. 133. §. 134. §. 135. §. 136. §. 137. §. 138. §. 139. §. 140. §. 141. §. 142. §. 143. §. 144. §. 145. §. 146. §. 147. §. 148. §. 149. §. 150. §. 151. §. 152. §. 153. §. 154. §. 155. §. 156. §. 157. §. 158. §. 159. §. 160. §. 161. §. 162. §. 163. §. 164. §. 165. §. 166. §. 167. §. 168. §. 169. §. 170. §. 171. §. 172. §. 173. §. 174. §. 175. §. 176. §. 177. §. 178. §. 179. §. 180. §. 181. §. 182. §. 183. §. 184. §. 185. §. 186. §. 187. §. 188. §. 189. §. 190. §. 191. §. 192. §. 193. §. 194. §. 195. §. 196. §. 197. §. 198. §. 199. §. 200. §. 201. §. 202. §. 203. §. 204. §. 205. §. 206. §. 207. §. 208. §. 209. §. 210. §. 211. §. 212. §. 213. §. 214. §. 215. §. 216. §. 217. §. 218. §. 219. §. 220. §. 221. §. 222. §. 223. §. 224. §. 225. §. 226. §. 227. §. 228. §. 229. §. 230. §. 231. §. 232. §. 233. §. 234. §. 235. §. 236. §. 237. §. 238. §. 239. §. 240. §. 241. §. 242. §. 243. §. 244. §. 245. §. 246. §. 247. §. 248. §. 249. §. 250. §. 251. §. 252. §. 253. §. 254. §. 255. §. 256. §. 257. §. 258. §. 259. §. 260. §. 261. §. 262. §. 263. §. 264. §. 265. §. 266. §. 267. §. 268. §. 269. §. 270. §. 271. §. 272. §. 273. §. 274. §. 275. §. 276. §. 277. §. 278. §. 279. §. 280. §. 281. §. 282. §. 283. §. 284. §. 285. §. 286. §. 287. §. 288. §. 289. §. 290. §. 291. §. 292. §. 293. §. 294. §. 295. §. 296. §. 297. §. 298. §. 299. §. 300. §. 301. §. 302. §. 303. §. 304. §. 305. §. 306. §. 307. §. 308. §. 309. §. 310. §. 311. §. 312. §. 313. §. 314. §. 315. §. 316. §. 317. §. 318. §. 319. §. 320. §. 321. §. 322. §. 323. §. 324. §. 325. §. 326. §. 327. §. 328. §. 329. §. 330. §. 331. §. 332. §. 333. §. 334. §. 335. §. 336. §. 337. §. 338. §. 339. §. 340. §. 341. §. 342. §. 343. §. 344. §. 345. §. 346. §. 347. §. 348. §. 349. §. 350. §. 351. §. 352. §. 353. §. 354. §. 355. §. 356. §. 357. §. 358. §. 359. §. 360. §. 361. §. 362. §. 363. §. 364. §. 365. §. 366. §. 367. §. 368. §. 369. §. 370. §. 371. §. 372. §. 373. §. 374. §. 375. §. 376. §. 377. §. 378. §. 379. §. 380. §. 381. §. 382. §. 383. §. 384. §. 385. §. 386. §. 387. §. 388. §. 389. §. 390. §. 391. §. 392. §. 393. §. 394. §. 395. §. 396. §. 397. §. 398. §. 399. §. 400. §. 401. §. 402. §. 403. §. 404. §. 405. §. 406. §. 407. §. 408. §. 409. §. 410. §. 411. §. 412. §. 413. §. 414. §. 415. §. 416. §. 417. §. 418. §. 419. §. 420. §. 421. §. 422. §. 423. §. 424. §. 425. §. 426. §. 427. §. 428. §. 429. §. 430. §. 431. §. 432. §. 433. §. 434. §. 435. §. 436. §. 437. §. 438. §. 439. §. 440. §. 441. §. 442. §. 443. §. 444. §. 445. §. 446. §. 447. §. 448. §. 449. §. 450. §. 451. §. 452. §. 453. §. 454. §. 455. §. 456. §. 457. §. 458. §. 459. §. 460. §. 461. §. 462. §. 463. §. 464. §. 465. §. 466. §. 467. §. 468. §. 469. §. 470. §. 471. §. 472. §. 473. §. 474. §. 475. §. 476. §. 477. §. 478. §. 479. §. 480. §. 481. §. 482. §. 483. §. 484. §. 485. §. 486. §. 487. §. 488. §. 489. §. 490. §. 491. §. 492. §. 493. §. 494. §. 495. §. 496. §. 497. §. 498. §. 499. §. 500. §. 501. §. 502. §. 503. §. 504. §. 505. §. 506. §. 507. §. 508. §. 509. §. 510. §. 511. §. 512. §. 513. §. 514. §. 515. §. 516. §. 517. §. 518. §. 519. §. 520. §. 521. §. 522. §. 523. §. 524. §. 525. §. 526. §. 527. §. 528. §. 529. §. 530. §. 531. §. 532. §. 533. §. 534. §. 535. §. 536. §. 537. §. 538. §. 539. §. 540. §. 541. §. 542. §. 543. §. 544. §. 545. §. 546. §. 547. §. 548. §. 549. §. 550. §. 551. §. 552. §. 553. §. 554. §. 555. §. 556. §. 557. §. 558. §. 559. §. 560. §. 561. §. 562. §. 563. §. 564. §. 565. §. 566. §. 567. §. 568. §. 569. §. 570. §. 571. §. 572. §. 573. §. 574. §. 575. §. 576. §. 577. §. 578. §. 579. §. 580. §. 581. §. 582. §. 583. §. 584. §. 585. §. 586. §. 587. §. 588. §. 589. §. 590. §. 591. §. 592. §. 593. §. 594. §. 595. §. 596. §. 597. §. 598. §. 599. §. 600. §. 601. §. 602. §. 603. §. 604. §. 605. §. 606. §. 607. §. 608. §. 609. §. 610. §. 611. §. 612. §. 613. §. 614. §. 615. §. 616. §. 617. §. 618. §. 619. §. 620. §. 621. §. 622. §. 623. §. 624. §. 625. §. 626. §. 627. §. 628. §. 629. §. 630. §. 631. §. 632. §. 633. §. 634. §. 635. §. 636. §. 637. §. 638. §. 639. §. 640. §. 641. §. 642. §. 643. §. 644. §. 645. §. 646. §. 647. §. 648. §. 649. §. 650. §. 651. §. 652. §. 653. §. 654. §. 655. §. 656. §. 657. §. 658. §. 659. §. 660. §. 661. §. 662. §. 663. §. 664. §. 665. §. 666. §. 667. §. 668. §. 669. §. 670. §. 671. §. 672. §. 673. §. 674. §. 675. §. 676. §. 677. §. 678. §. 679. §. 680. §. 681. §. 682. §. 683. §. 684. §. 685. §. 686. §. 687. §. 688. §. 689. §. 690. §. 691. §. 692. §. 693. §. 694. §. 695. §. 696. §. 697. §. 698. §. 699. §. 700. §. 701. §. 702. §. 703. §. 704. §. 705. §. 706. §. 707. §. 708. §. 709. §. 710. §. 711. §. 712. §. 713. §. 714. §. 715. §. 716. §. 717. §. 718. §. 719. §. 720. §. 721. §. 722. §. 723. §. 724. §. 725. §. 726. §. 727. §. 728. §. 729. §. 730. §. 731. §. 732. §. 733. §. 734. §. 735. §. 736. §. 737. §. 738. §. 739. §. 740. §. 741. §. 742. §. 743. §. 744. §. 745. §. 746. §. 747. §. 748. §. 749. §. 750. §. 751. §. 752. §. 753. §. 754. §. 755. §. 756. §. 757. §. 758. §. 759. §. 760. §. 761. §. 762. §. 763. §. 764. §. 765. §. 766. §. 767. §. 768. §. 769. §. 770. §. 771. §. 772. §. 773. §. 774. §. 775. §. 776. §. 777. §. 778. §. 779. §. 780. §. 781. §. 782. §. 783. §. 784. §. 785. §. 786. §. 787. §. 788. §. 789. §. 790. §. 791. §. 792. §. 793. §. 794. §. 795. §. 796. §. 797. §. 798. §. 799. §. 800. §. 801. §. 802. §. 803. §. 804. §. 805. §. 806. §. 807. §. 808. §. 809. §. 810. §. 811. §. 812. §. 813. §. 814. §. 815. §. 816. §. 817. §. 818. §. 819. §. 820. §. 821. §. 822. §. 823. §. 824. §. 825. §. 826. §. 827. §. 828. §. 829. §. 830. §. 831. §. 832. §. 833. §. 834. §. 835. §. 836. §. 837. §. 838. §. 839. §. 840. §. 841. §. 842. §. 843. §. 844. §. 845. §. 846. §. 847. §. 848. §. 849. §. 850. §. 851. §. 852. §. 853. §. 854. §. 855. §. 856. §. 857. §. 858. §. 859. §. 860. §. 861. §. 862. §. 863. §. 864. §. 865. §. 866. §. 867. §. 868. §. 869. §. 870. §. 871. §. 872. §. 873. §. 874. §. 875. §. 876. §. 877. §. 878. §. 879. §. 880. §. 881. §. 882. §. 883. §. 884. §. 885. §. 886. §. 887. §. 888. §. 889. §. 890. §. 891. §. 892. §. 893. §. 894. §. 895. §. 896. §. 897. §. 898. §. 899. §. 900. §. 901. §. 902. §. 903. §. 904. §. 905. §. 906. §. 907. §. 908. §. 909. §. 910. §. 911. §. 912. §. 913. §. 914. §. 915. §. 916. §. 917. §. 918. §. 919. §. 920. §. 921. §. 922. §. 923. §. 924. §. 925. §. 926. §. 927. §. 928. §. 929. §. 930. §. 931. §. 932. §. 933. §. 934. §. 935. §. 936. §. 937. §. 938. §. 939. §. 940. §. 941. §. 942. §. 943. §. 944. §. 945. §. 946. §. 947. §. 948. §. 949. §. 950. §. 951. §. 952. §. 953. §. 954. §. 955. §. 956. §. 957. §. 958. §. 959. §. 960. §. 961. §. 962. §. 963. §. 964. §. 965. §. 966. §. 967. §. 968. §. 969. §. 970. §. 971. §. 972. §. 973. §. 974. §. 975. §. 976. §. 977. §. 978. §. 979. §. 980. §. 981. §. 982. §. 983. §. 984. §. 985. §. 986. §. 987. §. 988. §. 989. §. 990. §. 991. §. 992. §. 993. §. 994. §. 995. §. 996. §. 997. §. 998. §. 999. §. 1000.

- Manus enim credidimus subsistere dictam limitationem Leonard. quest. 72. num. 39. procedere in terminis legis coram, & capitulo salubriter; nam ultraquam quod inceptu restringeretur limitatio ad dictas leges, si quibus usura considerari non possent, & etiam praesidendo a quocunque pacto, & contra, interesse permissum, statim infingitur replicatio animadvertendo, quod cum superius numer. 38. dictus Auditor damnet conventionem usurarium in cambis illicitis, societatibus, & locationibus usurariis, aliisque contractibus in fraudem usurarium celebratis, limitando inde conclusionem non. 39. Nisi, ex subiecta materia, qualitate crediti, & aliis circumstantiis appareat contrarium, & asseritur nemius intellexisse accessiones legitimas, & id quod veri interest, clare ostendit, quod limitatio omnes contractus amplectitur, de quibus superius loquimur, ut scilicet sit de regula, absque quod restringatur ad dictas leges, in quarum specie sine ulla creditoris, & circumstantiarum consideratione interesse à jure permissum dicebamus, & jura quae exemplificando, & non restringendo loquuntur huius Andegaven. ibi subdit Leonardus.

- Et quamvis in litteris super dicto intellectu scriptis esse non possit, adhuc si quis fuisset, cessare debebat, ex quo in omnibus contractibus predictam limitationem interesse conventionem à Leonard. admittimus, committitur animi discretionis, ut ex sequenti decide Rot. dec. 131. n. 9. par. 15. vers. Et circumstantiis, & dec. 337. num. 6. par. 18. Cyprian. contrav. 30. numer. 20. Et cum Leonard. concordant. Grat. conf. 49. num. 8. p. lib. 2. allegand. conf. 200. num. 4. lib. 6. de acq. dist. ampl. 260. nu. 3. Adm. de contr. dist. 309. in fin. cum. de leg. dist. 35. in fin.

- Ex his ita tuto res potest videri pro M. Syndico, siq. ultimus permissus imputationem à predictis delictibus, tollere etiam videatur consideratio superius permissa; quod supradictis contrahendi modis, effectus partibus longeva consuetudine, & propterea, auctore dictis consuetudine, an contractus esse usurarium saltem relictum dubium, & quia ideo Antidictum potest credere licitem dictum contrahendum de modis an omnibus exceptionum pariter videretur, & de modis an omnibus, quod congruit in fore, tam lingue de modis saltem potest, & con-

sumptos, De Luc. dist. 12. numer. 33. de usur. ubi. Quamvis consuetudo non excuset, tamen quando est dubium an licita sit nec ne, durum est, quod interest obligatio ad restituendum perceptum, & bona fide contractum, & amantibus rebusque Letz Rot. ad conf. Roman. dec. 49. num. 6. & seq. & per totum lib. 2. ubi declarato contractus illegitimus adhuc negata fuit imputatio in forem.

- Et omnibus superius exaratis, si quis peritum credidimus pernatatos contractus inspectis personis principalem contrahentem, ejusque heredem, quacunque usura libe cetera, absque quod si negotium esset dubium, robur desinere valeat, ex regula, quod in dubio pro excludendo usura esset judicandum Bald. in l. cum allegas in fin. Cod. de usuris Posth. dec. 21. numer. 15. Tiraquel. de retrall. convent. in fin. item. 128. Paulus. dist. 68. num. 8. Rot. dec. 34. numer. 25. par. 25. & dec. 157. n. 9. par. 4. item. 2. Item in fontem DD. VV. Illustissimis ab initio relatum inclinavimus inspecta persona Anticris M. Syndici, nempe Virgini de Philippis, cui Petrus Baptista debitor ceteris, nulla Juris, aut facti ignorantia ductus, sed plene de omnibus concilio sponti, & ultro solvere promissa, proindeque adversus ipsum Alexander Junius Modernus Contrahentes dicti Petri Baptista filius, via aliqua usura exceptione, si quae Paris compendit, ut possit Feb. in Cod. lib. 7. tit. 4. de 1. de oblig. & ali. Cusan. de retrall. quest. 60. nu. 27. Obra de test. per. tit. 6. quest. 21. numer. 36. Leonard. quest. 94. num. 77.

ARGUMENTUM.

Excusio Debitoris principalis, quoniam tempore facta esse debet, ut legitime per Creditorem facta dicatur ad finem agendi contra subsidium obligatum.

Et an creditor creditori deponenti de diligentia per eum contra Debitorem facta.

Et quando ad hunc effectum dicatur constare praesente de inopia debitoris: latissimè cum suis distinctionibus, ac declarationibus res enuncietur.

SUMMARIUM.

- 1 Creditor incumbit onere excusationem factam fuisse ex tempore, quo venit dicti pretendi Creditum à Debitore.
- 2 Quo tempore elapsio non competat nisi per agendi contra alios subsidium obligatum num. 2.
- 3 Pauperis debitoris probari debet de tempore, quo fieri debet excusatio.
- 4 Pauperis debitoris ad effectum agendi contra subsidium obligatum non sufficit ex simpli alio casu facta.
- 5 Nec sufficit probatio Pauperis in genere, sed requiritur in specie, videlicet, quod debitor ad creditum, de quo agitur persolvendum, idoneus non sit num. 7. & de ratione num. 8.
- 6 Nec probatur ex eo, quod debitor petierit dimissionem pro alienda sua familia num. 9.
- 7 Petique si ea postea non obtinuerit num. 17.
- 8 Item non sufficit ex eo, quod quis non vivat ex redditibus, sed de lucris tantum per indigiam ex labore comparatis num. 23.
- 9 Procurator in committendo nullum prejudicium parit Principali.
- 10 Probalio scriptura ad unum finem, non prejudicat producenti, quoad diversum finem, & effectum.
- 11 Pauper dicitur is, qui non habet bona sufficientia pro se, & familia alienda.
- 12 Scito vero quod debiti solutionem, nam si habeant in bonis quantum pro debiti solutione sufficit, tunc non dicitur pauper num. 11. 13. & 19.
- 13 Super exceptione per Judicem in Judicio rejecta non est licitum Parisi se fundere.
- 14 Divina probatur eodem modo, quo probatur Pauperias.
- 15 Testium ingens numerus super defectu exemptionis, omnique alias coram exceptiones.

- 16 *Alimenta negari negari non possunt à Patre.*
- 17 *Perpetratis probatis sufficit, quod demonstrat ad extendendam Afflictionem.*
- 20 *Excusatio conventionalis debet esse omnia formalia, & excludere pignificationem excusationis aliorum bonorum.*
- 21 *Creditori deponenti de diligentiis per eum factis contra debitorem non est Creditorem.*
- 22 *Præcipi si officio Creditoris sit indefinita, & non per totum tempus, quo fieri debebat excusatio.*
mem. 20.
- 24 *Iussa Causa in parte non tollit moram in alia parte.*
- 25 *Protestatio, seu interpellatio moram ad hoc non operatur, requiritur, quod ea fiat ab iudicibus, vel à Procuratore habente ad hoc speciale mandatum, & contra propriam personam debitoris.*
- 26 *Dispositio non liberum, sed cum conditione interfecta non vincit.*
- 27 *Error cum errore compensatur.*
- 28 *Causa iusta, & rationabilis excusatur à qualibet mora productio interesse.*

Liberman, Peculiarities,

DECISIO AUTHORIZ.

Febr. 19. April 1718.

F T

DISCURSUS CLXX

IN novo Judio Reformationis in integrum eorum Nobis ab Illustrissimo Supremo Magistratu ad referendum Delegatis iurum ad trutinum revocata fuisse fundamenta Decisionis editae die 14. Decembris anni 1717. per DD. Auditores Neri Badia, & Bonfini super triplici petitione ab Juidis de Campos adversus Benjamin Zaccum promota.

Quæritur autem ad primum diminutionis valoris intrinseci petiarum, ut vulgo dicitur, *d' Affri d' Algeri* post delictum à Zaccaro contractum fecum, placuit in æquum resolutione capta ad favorem Juditi, Ideoque pro libris confirmatione respondere fuimus potes-
 issemus **penitus** rationibus mod, que in prima
 Decisione plene, ac diffusissime deducita sunt.

Quo verò ad fecundum petitionis Caput, super quo fuerant primi Relatores in Voto, quod Sententia Massariorum lata aique de anno 1699. exequi debet contra Zacutum etiam pro aliis petitis 733. s. 3. dicte monere, quatenus post emissa per dictam Justitiam opportuna diligencia, vel executionem contra Samuelum de Campos in eadem Sententia demandatum non fuerit iste annalis solvendo ceteros.

Censuimus unque recedendum esse a decis, & eorum loco absolvendum fore, & esse in hac parte dictum Zacchum a petitis.

Etiam cum ambigi non possit, quin excusatio hanc, utpote demandata in prima Sententia, in iudicandum tam transacta, vtrum etiam expressè ex adverso acceptata requiratur, ad hoc ut aptentur via agendi contra dictum Zaccarum subsidariè obligatum prout absolute convincit ipsi Decilio, cum revidetur, eorum quique est etiam in Iure, quod eadem excusatio fieri debuit falcem de tempore dicta Sententia, nempe de anno 1699. quo fuit per Magistrum Liburni decretum eam per Authorem dicta Judicii faciendum fuit: Adiori namque incumbit docere excusationem dictam fuisse eo tempore, quo cessit, & venit die agendi, ut patet credendum à Definitor ex traditis per *Res. dec. 136. num. 5. part. 17. Neguvel. allegat. q. 50. numer. 40. Spadici. Thesaur. Pideus. diss. 51. num. 43. & seq. Escher. de subsid. quest. 572. num. 7. vers. varia et. Rd. Jansa in Janura. Reformationis Dotalium dec. 13. & 26. Alia 1713. etiam Martellus Silevici numer. 62. alias eo tempore per negligentiam Creditricis transgressio non competit ei amplius ius agendi adversus alios subsidariè obligatos *Cor. Spin. conf. 39. num. 4 & seq. opinio Buz. apud Amdam. de subsid. part. 2. folium. 10. post §. 23. numer. 4. 30. & 32. cum seq. Buz. des. Romanus. 72. num. 4 & seq. Cyprian. contrav. 110. num. 6. Revid. dec. 43. num. 10. Neguvel. allegat. q. 50. num. 37. & seq. Banden. collat. Ceteris. de Communi. Tom. II.**

20. num. 43. tom. 2. Card. De Inc. de Credit. diff. 94.
num. 6. & diff. 96. num. 3. D. Ansaldo de Cuiusmodi.
diff. 16. num. 21. & diff. 39. num. 26.

Verum DD. Informantes pro Iudich hanc difficultatem superare non valentes ex variis documentis in Processu existentibus offendere satagunt, quod usque de tempore dictae sententiae Mastavatorum, ac impollicorum usque in praesens dictus Samuel reperiebatur in tali pauperatis statu, ut parere sine obligationis impositis esset, ideoque tempore inutilis, impune praedicta excusatio omitti posuisset.

Ad comprobandum eorum assumptum allegabantur primis quaedam Epistolae à Zaccoto conscriptae Algeri anno 1680. q. Isach de Campos, alteram à quibusdam Rabinis ejusdem loci scriptam anno 1696. 20. Augusti Maffanis Liburni, idem fidem trium Mercatorum in dicta Civitate commerciorum, & denique bonos testes imperitum coram Nobis legitime examinatos.

Iuamem tamen diiudicavimus fuisse illoꝝ con-
suetam, quia prædictis singulis documentis ferè perpen-
sit nullum eorum apum invenimus ad publicandum
Aetris intentionem; Nam super Epistola Zacuti nil
genius poterat concludi, quia sicut in folio ap-
pete tam fuisse scripserat per 19. annos aetè dictam
fuerint, ita nihil relevar puerperat probatio, que
ex eadem Epistola etiam commendabatur; Illa namque
percurrere debet tempus anni 1699. quia prædicta ex-
celsi fieri enigerunt. *Annals de presump. lib. 6.
presump. 29. numer. 11. Et seq. Gutierrez de stel. part.
3. cap. 46. num. 18.*

[illegible]

Quintino si rotta per la città Epistola Zasconi amant
legatus, communi omnino apparet, dicitur nunc
Sanclemente tunc temporis fuisse solvendo saltem modo
aliquis diligenter contra cum adhibito, vel in
pecunia parata, vel ad minus in mercibus. ubi «
Cà
dove rimettere con prima scrofine a conto di quello
denaro una bella Passabete di Melfiora, u conu-
tando Nin, che quello se li lascia alla lunga sarà
mai più per finire, faremo che David affriga la
difficoltà, e che V.S. si faccia nella miglior forma
che si possa. »

Quamquam ad Africam intemum deferre valeat illa
Epistola trium Rabbinoꝝ, nedum ex eo, quod nec
quicquam percipit tempus, quia excoꝛso predicta fi-
ci bebez; Verum quia tanquam simplex fides non
meretur de Jure allegari pro prospera justificatione,
ut punctualiter tradit Episcop. Rocc. ad Episcop. Joris-
vik. 2. cap. 10. n. 16. nulla penitus carere indolencia
Procuratoris dicti Zacconi, qui per actum mer-
ceditionem tanquam legitimam, & in forma proban-
tam agnoscere voluit; Nam in contrarietate nullum
præjudicium Domino Procurator parere valeat *G*
Epist. ad Capp. Lutr. dec. 59. m. 21. de iust. amplian-
do Mattheum Altmar. de realitat. tom. 2. Riv. 9. 3.
7. 108. 192.

Altera neglecta pariter ceterarum consideratione,
quod productio dicitur Epistole ab ipso Zaccuto facta
uerit usque de ann. 1696, in alio iudicio, quia cum re
per apparet eum fuisse productum à Zaccuto ad alium
nam, & effectum, non est ideo apta nocere producenti,
ut bene ponderat *Desjoux*, qui revidetur §. *Ultimo quod*.
Refellentes ultimum pro motivo undequaque in-

L. 4. vincu-

vincibili, quod ex dicta Epistola licet aliquas resolu-
tes probatio pauperum in genere, etiam nequaquam
poterat probatio pauperum in specie; Verum quia in
suspecta materia non sufficit liquere de pauperum Sa-
muelis in genere, sed huiusmodi probatio requiritur
in specie, nempe, quod adeo pauper ille esset, ut ad
dissolvendum debuit, de quo agitur ob euentum,
vel insufficienciam honorum priorum reperiretur im-
petros *Ruin. conf. 81. per tot. lib. 15. Gratian. discept.*
ferens. capit. 660. numer. 17. & ibi Carol. Antonius
de Luca Leonid. de privileg. Pauperum part. 2. qua-
sion. 6. numer. 2. Rota Roman. coram Barate. decis.
41. numer. 4. & coram Cerra decis. 323. num. 1. &
seq. & Donato Junior. det. 923. num. 7. latè, optime-
5. & seq. Ratio est enim manifesta, quoniam potest
aliquis censeri pauper habito respectu ad illius condi-
tionem, flauem, vel gradum de adhuc tot bonis potius,
quod sufficerent ad debiti solutionem.

Locoque magis huc procedant in Casu nostro, ubi
pauperum probatio per dictam Epistolam Rabinorum
ad Samuelis obstantia fuit tantum ad finem consequen-
dum alimenta, quae pro se, suaeque Familiae, praetendebat,
adversus Nepotem, ut serè in puncto ratiocinatur
Rot. Roman. aulla decis. 283. num. 20. & seq. part. 20.
revert. Etenim ubi simul poterat, quod Samuel non
haberet tota bona pro se, suaeque alenda Familiae sus-
ficienda, quae vicioria sufficerent ad dissolvendum
debuit pernam 735. de quo agitur. Primo equi-
dem casu ad effectum obtinendi alimenta verè ille pro
paupere censendus erat iuxta annotationem Rabinor-
*um, ut punctualiter tradit *Ruin. diss. conf. 81. num.**
9. lib. 5. Secus in secundo, quia tunc ad effectum,
ut aliquis pauper deserviret, requiritur, quod non ha-
11 beat in bonis quantum pro debiti solutione sufficit,
*optime idem *Ruin. d. conf. 81. num. 6. & Rot. d. det.**
283. num. 5. part. 20. recent.

Hinc etiam addito, quod in primo Iudicio coram
Massibus Liburni adsum, in quo predicta Epistola
exhibita fuit, nulla perfrictio Massibus habita fuit de ea
consideratio; Nam et non obstante adhuc mandave-
runt ipsi in eum frimentum, quae transivit in Iudica-
tum, dictu Hach de Campos andersonike Iudith ex-
cussionem contra dictum Samuellem fieri debere, ex
quo sancti sequitur nequaquam posse dictum Iudith fu-

per predicta Epistola duntaxat, ad exemplum cupisti-
bet exceptionis a Iudice jam tacite rejectae, amplius se
fundare, ut rectè procedat prima Dec. 4. Ultra quo enim.
Nos fortius perfrictis altera contraria Algerinorum
Mercatorum fides usque ad numer. decem in adit per
Zaccutum exhibita, aut quatenus ore anellatum
tam ex propria, quam communis communis reputatio-
ne, et fama, quod dictus Samuel de anno 1699 re-
periebatur in Stam habili ad solvendum usque in sum-
mam petitionum mille, quibus siquidem testibus, licet
nullam illam rationem reddant, plenam fidem adhi-
bendam esse voluit, Cravenz. conf. 401. numer. 46.
Mantis. de ratit. lib. 16. tit. 37. num. 30. & 31. Zet-
schius de Salaris quest. 108. num. 21. Ughel. consil. 2.
num. 16. Addeci. in tractat. Mors amica solut. num.
103. part. 1. qui rectè loquuntur circa probationem
pauperum, attamen bene procedunt, etiam in casu
14 habiles de iure censentur ad probandum pauperem,
deservit quoque ad probandum divitias ad tradita per
Mascard. de probat. consil. 526. num. 13.

Ex quavis contra predictos testes summarie exa-
minatos oportere Informantes pro Iudith nullum
possunt eadem perfrictare factum Procuratoris, qui
sponte eos agnovit pro legitime examinatis, inquit
inam Iudith supra adaptatis ad excludendum finem
alioquin testium predictae Iudith cessare nihilominus
videbatur hac difficultate attentio non ingenti numero
testium, ex quo non solum predicta summarie exami-
natis defectu, sed etiam alii, quibus forte non pote-
rant, suppleri absque dubio docuerunt, *Farinac. de*
Testibus quest. 84. num. final. Cyprian. contr. 312. num.
31. latè sperit. decis. 79. num. 25. cum seq. Rot. toram
Emirio alio. num. 3. ultra alios, quos congerit pri-
ma Decisio 3. Not. addidit.

In omnem casum infesta adeo ingenti Testium co-
pia ex pluribus etiam sequentibus adinquinata conje-

cturis, ab excussione nempe per Massarios Liburni cum
demandata non obstat dicta Epistola Rabinorum illis
conscripta, qui sancti tam minime decebunt, nisi
habita prius aliqua probabili informatione de statu, ac
possibilitate dicti Samuelis, tum fortis ab acceptatio-
ne ejusdem excussione contra se detrecte per eundem
Iach de Campos postmodum expressè facta, addita
contraria illius aequifcentia, qui alias profecto à di-
cta excussione reclamasset, parumque se proxius ex-
hibuisset ad probandum predictum Samuellem inopiam,
si ad extremam publicam, & manifestam, ut modo ex
adverso praetenditur, tunc omnibus appareret, tam de-
nique ex eo, quod nullibi constet dictum Samuellem
obtinuisse alimenta ob sui pauperem praesentiam, quae
alias de iure negari non poterant à Patruo Nepon ad
latè firmata per *Rot. Rom. in decis. 194. per tot. 7. rec.*
*quam sequitur *Atth. ad Castil. de alimen. capit. 55.**
num. 7. & Girib. decis. 5. pariter per totum. Censu-
mus silem elisi posse obiectum pauperum probatio-
*nem per ea quae serè punctualiter tradit *Rota in dicta**
decis. 283. n. 8. & part. 20. recent. cum infinitis aliis
allegatis, vel cum obviariis, quod de iure facti esset
ad excludendum Altoris intentionem Card. de Luca
de fideicom. diss. 35. num. 4.

Ex his etiam emervat remanet alia probatio pa-
uperum dicti Samuelis, quae pariter emittit contende-
bat ex depositione tunc testis pro parte dictae Ju-
dith, nempe quia illa est simplex fides à Procurato-
re duntaxat dicti Zaccuti absque speciali mandato re-
cognita, verum etiam quia dicti testis nullatenus pro-
bam, nisi pauperem in genere, ut clare constat ex
tenore coram examinatis, ubi *ibi & Samuel de Campos*
Exco dopo il contrituro di 20. annis qua è, ed è sem-
pre stato in una grandissima necessità, non è stato in
grado di pagare i suoi debiti ex quo certè nil negi
valet, nisi quod Samuel impotens fuisset ad dissolvend-
um omnia, & quatenusque sua debita, secus debiti
solum senior. 735. de quo agitur Probationem
pauperum in genere, ut supra diximus, non est su-
ficiens nisi illa exigitur in specie, ad effectum omni-
no excludendi in debitorum potentiam solvendi debi-
tum, de quo est controversia per auctoritates supra
laudatas, praesertim *Ruin. diss. conf. 81. lib. 5. fore per*
tot. Gratian. disceptat. 660. & Bonadilla decis. 283.
num. 4. & 5. part. 20. recent. Ex magis, quia pra-
dicta testes nullam validam scientiam rationem reddunt,
*Nam prima per eos allegata, nempe in *Per alium**
diligente, eho abbiamo potuto fare, nihil potius
concludere videtur; Etenim cum illis diligenter ex-
actissimè, & cum formalis discussione fieri debent,
ad hoc ut locus speraret subsidium obligationis, pre-
sentem, ut hoc, quando obligatio subsidaria est ex-
pressè qualificata, & concepta sub condizione diligen-
10 tarum à Creditori prius agendum, ut advertit pri-
*ma Decisio 6. Defendenda non, & latè tradit *Jac-**
cob. Prizart. per Ottav. de pascui. art. 49. num.
315. 316. & seq. numer. 331. & seq. Neque in fac-
to apparere possit iniquitate istam, quae à pra-
dictis testibus gestae fuerunt, improprie constet eas
tales quales fuisse per eos adhibitas, ut significare vi-
*dentur verba predicta in *Per alium diligente, eho**
abbiamo potuto fare, idcirco predictae testium fides ut
potest inefficax, & invalida ratione inima nullatenus
11 est attendibilis, apparet in terminis relationis credito-
rum deponentium de diligentia per eos factis contra
*deponentem fuitat *Rot. Romana coram Barate. det. 312.**
*n. 9. Minusque convincit altera scientia ratio in *ibi**
Ditto Samuel de Campos sfondo sfondo, o vire di
presente lui, e la sua Famiglia per la sua apparen-
mento pia della sua propria industria quia non per-
cunt tempus anni 1699, quo fieri debebat excussio,
& sic tanquam nihil vasa, & indefinita non pro-
bat Saminac. contrav. 44. num. 8. Insuper nihil aliud
re vera conclusio quam quod dictus Samuel non vi-
vebat ex certis honorum redditibus, sed de lucris tan-
tum ob indutrium suum comparatis, itaque cum non

excludat alia bona mobilia, pecunias, res, merces,
nomina debitorum, five ante acquisitionem, five quae quo-
tidie ex eadem indutria sibi acquirunt, siquidem di-
ci possit ex predictis testibus probatum esse pauperem
in specie ad fundandum dictae Altoris intentionem,
ut in puncto advertit *Ruin. d. conf. 81. n. 3. 6.*
et 9.

et 9. lib. 5. *Mancie. de tacit. et ambig. lib. 16. tit. 97. num. 22.*

Super aliis denique duobus testibus superius coram Nobis examinatis nullam fieri posse infirmam invenimus; Nam ipsi deponunt de auditu tantum, nullamque habuisse notitiam de persona dicti Samuelis, nec etiam scientes tempus anni 1699. nullamque aliam assignantes conclusionem scientie rationem.

Quo vero ad aliam Petitionem interesse ex iisdem quoque fundamentis, cum quibus processit priorem Iudicum Decisio confirmandam esse eorum sententiam indubie constamus.

Maxime refragante, quod sub sine propemodum Cause coram Nobis replicatum fuit per Informantes dictos Iudices, quod nempe dictus Iudex de Campos ita post dictam Sententiam Massariorum Librum se paratum obtulisset ad interm recipiendum eam summa penam 735. s. 3. ad quam fuit condemnatus salvo Jure augmenti monete, quod erat in controversia, qua oblatione assensu fieri debebant Zaccarus dictam summam interm exhibere pendente dicta controversia super augmento; Ita ex eo usque tempore dicti debet in mora, cum eam non solverit, juxta punctum Decisum textum in *l. qui solviam* sic. ff. de legat. 2. et ibi Bart. Castrensis, alique scribentes, Gabriel. Comm. consens. de expensis consens. 2. num. 8. Cressy. Valdeur. observat. 47. num. 8. et seq. Concor. var. resolut. part. 2. cap. 6. num. 27. et seq. de huiusmodi Anzil. Amat. cons. 92. num. 5. 6. et num. 23. usque ibi fin. et sic ad interesse per totam temporis decursum usque in presentem usque morosus obligatus remanet.

Obiectum namque restat ex factis, quia predicta oblatio, exteraque hinc inde positiones emittuntur etiam inter Procuratores longe abentibus eorum Principibus; Quomobrem illa fuerint irrelevantes, et inefficaces; Nam ad hoc in requisitis, processu, aut interpellatione more effectum operetur, requiritur, quod ea fiat ab ipso Principi, vel saltem a Procuratore habente ad id speciale mandatum, et contra propriam Personam debitoris, ut docet in puncto *Arne. de process. consensat. 5. num. 4. et 7. et consensat. 61. num. 7. et Rota Romana decis. 96. num. 13. part. 17. recent.* Et de facto si iniquissimum processu oblationis facta fuisset ipsi Zaccaro, ille non minus paratus fuisset dictam summam solvere, sicuti revera paratus omnino fuit illam ad formam sententiae deponere, ut ex deposito Algeri facto liquet constare.

Ceterum advertimus in facto, quod predicta oblatio Procuratoris de Campos non fuit simpliciter facta, sed cum expressa reservatione Jure petendi postea augmentum in sententia Massariorum emissum; Et contra vero Procurator Zaccarus nunquam recusavit dictam summam solutionem, sed tantum processum eam velle solvere ad formam dictae sententiae absque predicta expressa reservatione, cuius quidem solvendi modus fuit omnino rejectus per Procuratorem dicti de Campos, quare non potest in presentem de aliqua mora argui dictus Zaccarus, si fieri per illius adversarium, quominus solutio sequeretur.

Et licet per Informantes dictos Iudices replicatum fuerit, quod confessio predictae reservationis uni intrinsecae nequequam apta erat ad reddendam oblationem conditionalem, et per consequens illa de Jure valeret opponi, ut ad terminos depositi firmum *Gratian. cap. 686. num. 8. et seq. Rota decis. 229. num. 6. et seq. part. 9. recent. et decis. 67. num. 37. et seq. part. 12. et Rota post. Posit. de substat. decis. 187. num. 17.*

Attamen pro responsione ponderatum fuit, quod Procurator Zaccarus non recusavit acceptare dictam conditionem, prout intrinsece inerat, sed tantum expressam prout erat constans ex geminis responsionibus factis oblationi, et protestationibus Procuratoris de Campos, in quibus se paratum semper praeibit ad solutionem dictae summae ad formam dictae sententiae Massariorum; Cum itaque tota Contentio inter Procuratores utriusque Partis in hoc solum vertebatur, quod scilicet unus dictam conditionem expressi desiderabat, alter vero tantum, prout tacite inerat, eam volebat, non videtur minus errasse Procuratorem dicti de Campos non acceptando solutionem sibi oblatam ad formam sententiae, et sic cum ea con-

diote, quae tacite inerat, quatenus Procuratorem Zaccari, recusando ejusdem conditionis expressionem, ideoque error cum errore in compensatus nemini eorum de Jure attribueretur est per totum in *leg. si ambo. ff. de compensat. alijque vulgaris Juribus*, vel saltem scitari non potest, quod erronea, et diutina infirmitas Procuratoris de Campos in exigenda hac conditione expressa prae timore alicujus prejudicii, quod sibi obvenire crederetur in acceptatione solutionis oblatae per Procuratorem Zaccari ad formam sententiae, iustam occasionem non praebuit eidem Procuratori Zaccari similis timore affecto solutionem denegandi sub dicta conditione expressa, eamque tantum offerendi sub tacita, prout intrinsece inerat in ipso actu, quomobrem attentam tam iusta, ac rationabili Causa dictus Zaccarus; 12 qualiter mora productiva interesse mereretur de Jure excusari ex deductis per *Gab. consens. 14. num. 75. et 76. et optimo Sanfelix. decis. 124. sub numeri. 4. vers. Tertio quod lib. 1.*

ARGUMENTUM.

Mutuum in refectionem, seu conservationem cuiuslibet rei praefertur in refectione, seu conservata omnibus aliis Creditonibus habentibus anteriorem, sive expressam, sive tacitam hypothecam: Amplius cum suis declarationibus, limitationibus, distinctionibus Conclusio declarat, ac explicatur. Insuper ostenditur hoc privilegium non procedere contra Dotem, seu Donationem propter nuptias, seu luerum dotale, quando concurrat temporis posterioritas, et dotis credum est antierius latissime res perpenditur ad ornatum, ac explanationem textus in *§. his consueque Auth. de aequali. Dotis.*

Argumentum Dotis a sponso sponse factae an. et quando gaudet privilegio praeferentiae Doti concessio adversus ipsi Creditores.

Mulier in bonis post Matrimonium a Viro, vel alio pro Dote obligata quaesitis praefertur quibuscunque Creditonibus, etiam hypothecam anteriorem habentibus.

Creditor anterior, qui ultra res specialiter sibi obligatas habet etiam generalem hypothecam in bonis debitoris, non potest agere generali hypotheca, nisi prius constituitur consensu qui non possit ex speciali pignore, quod sibi debetur: Amplius conclusio multis modis, deinde in quibus Causis non procedat, latissime, ac eleganter ostenditur.

S U M M A R I U M.

- 1 Mutuum in refectionem, seu conservationem rerum praefertur in re refectione, et conservata Creditonibus habentibus anteriorem, sive expressam, sive tacitam hypothecam, et n. 2. et 3.
- 2 Amplius procedit etiam contra Matrimonium anteriorem hypothecam habentem pro dote n. 4.
- 3 Contra rem variis, quando Dote Creditum est auctum, n. 5. et n. 35.
- 4 Insiste tamem de Credito Dotis resistendo Mulieri, sicut de Dote constituta n. 6.
- 5 Privilegium praeferentiae, quod habet Mulier adversus mutantes in refectionem, seu conservationem rerum, in multis Causis non procedit, de quibus remissum n. 8.
- 6 Mulier in bonis post Matrimonium a Viro, vel alio Dote obligata quaesitis praefertur quibuscunque Creditonibus etiam hypothecam anteriorem habentibus, et n. 10.
- 7 Similia si concurrant dua Dotes in bonis a Mari-
to quaesitis, quia tunc servatur posterioris tempo-
ris consueque Dote n. 11.
- 8 Vel praefertur ex dos, ex cuius pecunia illa bona
acquisita fuerunt n. 12.
- 9 Creditor anterior, qui ultra res specialiter sibi
obligatas habet etiam generalem hypothecam in
bonis debitoris, non potest agere generali hypo-
theca,

- rebus, nisi prius iustitiam consequi non possit ex speciali figura, quod sibi debetur.*
- Amplius Conclusio in multis Casibus, de quibus n. 14. 15. 16. 17. 18.*
- Limitatur deinde in multis Casibus de quibus n. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 30. 31. 32.*
- 39 *Excessioni specialis pignoris exceptio debet opponi ante litem contestationem.*
- 33 *Admittitur exceptio per Creditum posteriori non datur, quando constitit de Creditis anteriori.*
- 34 *Creditor prior in tempore preferatur omnibus aliis Creditoribus posterioribus.*
- 36 *Dotis solutio ex Conventione probatur, & ex quibus habetur, nec no n. 37. & 39.*
- 38 *Probatio plenissima oritur ex tumulatis presumptionibus.*
- 40 *Argumentum Dotis confutatur Uteri per Matrimonium non est proprium Argumentum Dotis, sed parum, & non privilegiata Donatio propter Nuptias.*
- 41 *Argumentum Dotis fructus omnibus privilegiis Dotis exceptis.*
- Et praecipue privilegia praelationis, & pateritatis inter Creditores Mariti n. 49.*
- Declara tamen eundem argumentum ab initio sibi, & pari confutatur, nec confutatur in tempore dissoluti Matrimonii n. 42. 45. & de ratione ibidem.*
- 43 *Argumentum Dotis per Virum Adulteri liberi constitutionem transmittitur per Uterum ad suos heredes, etiam Viri superstitis.*
- 44 *Doti promissa in tempore dissoluti Matrimonii nulla est.*
- 46 *Donatio, qua fit per Matrimonium Uteri, utroque lata pignori, & pro securitate Dotis restituenda, non est amplius in usu.*
- 47 *Donatio, in qua succedit loco luti Uteri superstitis, & alibi Antefatum, vel alibi Argumentum, & alibi Donatio propter nuptias non recipitur, non consideratur tamquam Dotis, sive Argumentum, sed ut lucrum.*
- Nec est privilegium praelationis competit in prejudicium Creditorem patrimonium n. 48.*
- 50 *Donationi propter nuptias, si sit anterior, competit praelatio adversus Creditores, quarum potentia res completa, vel restituta fuit n. 51.*
- Latius extensa in his consequens Auth. de equalitate Dotis deinde dequir, & requiritur no. 52. 53. 54. 55. 56. & 57.*
- 58 *Hypotheca non competit Creditores ex Causa constitutionis, nisi sibi hypothecam reservaverit, & numer. 60.*
- Secus vero procedit in Creditore ex Causa reassignmentis n. 61.*
- Afferitur ratio disparitatis n. 62.*
- 59 *Creditum posteriori, & hypotheca dissolutum non preferatur Credito anteriori hypothecam expressam habenti.*

Janens. Hypotheca, seu Praelationis.

DISCURSUS CLXXI

TRansit inter omnes pacifica conclusio, quod mutans in refectionem, seu conservationem Dñus, Tabernaculi, Banchi, Societatis, Mensae, Patrimonii, vel cujuslibet alterius rei praesentis in re conservata, seu restituta omnibus aliis Creditoribus habentibus anteriorem, sive expressam, sive tacitam Hypothecam per text. in l. interduum, ff. qui pot. in pign. hab. Dotum, resp. 198. numer. 23. & 24. & resp. 109. numer. 23. & seq. Mart. Adul. decif. 19. numer. 19. Pacien. de Locat. caput 41. numer. 8. Gratian. de pignorat. forens. cap. 616. numer. 16. Rocc. resp. 33. numer. 1. lib. 1. Salsad. Labyr. Credit. part. 3. cap. 9. n. 24. 25. 26. & seq. Nugent. alleg. 11. n. 81. cum seq. Card. de Loc. de Credit. disp. 15. m. 3. & seq. de latitud. Confession. ad Stat. Urb. annor. 30. numer. 209. usque ad 280. ubi conclusionem ad quamplurimos Casus amplius. Senfioff. decif. 112. lib. 1. Ubi de refectione Navis, vel Tremitum Rodriguez de Privileg. Credit. part. 1. art. 8. numer. 17. Ubi si quis locavit domum, vel Apothecam non simpliciter ad habitandum, sed ad coenae, vel meretis conservandas, habet in

merchibus, & in rebus praelationem contra alios quoscunque creditores anteriores, & hypothecarios Confessionis. d. annor. 30. numer. 254.

Quam conclusionem licet nonnulli ex nostris Doctoribus voluerint habere etiam locum contra mutantes anteriorem hypothecam habentem pro Dote, ut sunt Cepall. tract. 124. Reid. Novell. de Dote part. 20. numer. 3. Gratian. cap. 616. numer. 4. 5. & 6. Cappa. Litter. consil. 117. numer. 41. & 42. Ludovif. decif. Persi. decif. 45. numer. 3. Adde. ad Baratt. decif. 62. numer. 9. Rocc. resp. 33. numer. 17. & 18. Gale. de Credit. cap. 4. quest. 11. numer. 1982. Ansaldo. de Commercio. disp. 24. numer. 6. & alii collecti per Amas. resp. 3. n. 23. & Card. de Loc. de Dote disp. 166. n. 55. cum seqq.

Nihilominus verius, & communis opinio est non procedere contra anteriorem Dotis Creditum, ut per textum expressum in §. his consequens Auth. de equalitate Dotis firmant Covar. var. resol. lib. 1. cap. 7. numer. 2. vers. prater has est, & ibi Farl. numer. 47. & 48. Acosta de controvers. Creditum reg. 2. ampl. 5. numer. 26. & sequent. Gait. de Credit. cap. 4. quest. 11. numer. 1980. & seq. Pacien. de locat. & consulti. cap. 41. numer. 27. Rodriguez de privileg. Credit. part. 1. artic. 7. numer. 111. & seq. cum immixtis allegatis Confession. ad Statum Urb. annor. 30. n. 234. ubi plures allegat, & n. 320. & idem fatetur De Loc. d. disp. 166. numer. 56. licet aliquid relictum in contrarium, per quod videretur ab ea opinione recedendum.

Id intelligit tamen de Creditu Dotis restituae Matris, secus de Dote constituta, quia privilegium dicti §. his consequens competit tantum pro restitutione Dotis, ut expresse declarat Andree. contr. 164. n. 4. Favanti. de Part. Nupt. trans. 7. gloss. 2. part. 1. numer. 7. 8. De Loc. de Dote disp. 166. n. 27. cum pluribus ibi citatis, qua occasione etiam notari debet, quod idem privilegium concessum Doti restituendae ex d. §. his consequens adversus mutantes in refectionem, & confirmationem Rerum, non potest ampliari adversus alios Creditores habentes in specialibus Casibus plura privilegia potioritatis contra alios quoscunque Creditores anteriores, & hypothecarios, ut notat Gait. de Credit. c. 4. quest. 11. n. 1982. & seq.

Alioquin limitationes in quibus Mulieri non competit d. privilegium videre poteris penes Rodriguez de privileg. Credit. part. 1. art. 1. n. 46. cum seq. Card. de Loc. de Dote d. disp. 166. alioquin Doctores.

Alterum privilegium praelationis datur Mulieri agenti pro Dote, ut occipit in bonis post Matrimonium à Viri, vel alio pro Dote obligato quibus, illa praesentur quibuslibet Creditorebus, etiam in hypothecam anteriorem habentibus, vel quia praesentantur in Casu habili accepta ex pecunia Dotale, ut ad terminos Aff. in rebus Cod. de Jur. Dot. tradunt allegati per Ansaldo. decif. 85. n. 7. de Commercio. & mox inferuntur Doctores, vel ubi non intraret huiusmodi praesumptio, ex privilegio potioritatis, quod ex derivat ex l. si ii qui 28. ff. de Jure fisci, quae licet loquatur de fisco, extensa fuit per Doctores ad Dotem, ob equiparationem eussae Dotalis cum causa fiscali, ut juxta magis communem opinionem, altera rejecta, firmant cum immixtis citatis Andree. contraven. 9. numer. 10. & seqq. hanc fide Rocc. Episc. disp. fidei. lib. 2. cap. 108. numer. 34. cum plurib. seq. Ansaldo. de Commercio. disp. 13. numer. 29. & 30. Confession. ad Statum Urb. annor. 30. numer. 322. & seq. De Ponte conf. 30. numer. 1. & seq. Peregrin. de Jure Fisci lib. 6. tit. 6. numer. 17. Alencar. de rebus lib. 11. tit. 26. numer. 23. Caneer Var. part. 1. cap. 9. numer. 2. Acosta de Privileg. Credit. Reg. 2. ampl. 7. numer. 166. & seq. Eulog. de controvers. Credit. part. 1. art. 2. numer. 6. Pacifici de Salvacion. disp. 3. cap. 2. numer. 497. & seq. Tranchodon. conf. 28. numer. 19. lib. 1. Resp. de Dote cap. 12. numer. 50. Sannominar. contraven. 17. numer. 39. & seq. Confession. ad Statum Urb. annor. 30. numer. 186. & seq. & numer. 322. & seq. Quam Sententiam tenuit quoque Rota Romana, ut in decif. 328. numer. 19. part. 5. retenti. & decif. 7. numer. 5. & seq. part. 12. & decif. 406. numer. 6. 505. numer. 6. part. 13. & decif. 148. numer. 2. part. 15. & decif. 331. numer. 15. & sequentibus & decif. 492. numer. 8. & seq. part. 18. & contraven. decif. 477. numer. 8. & Ninas. decif. 17. numer. 5. & post de Loc. de Dotum. in Matrisia decif. 27. numer. 16. & in Romana Dñus 6. Martij 1664. §. tale coram Albre-

Albergo, & a. Aprilis 1685, & secundo coram R. d. d. 28. April. 1686, & penult. coram R. d. d. ac demum amplius fuit Rota nostra Florentina, & signanter lib. num. 33. fol. 379. lib. 35. fol. 39. lib. 91. fol. 293. lib. 99. fol. 23. lib. 101. fol. 239. lib. 108. fol. 84. & ita decidit fuit à Magistratu Populorum sub die 27. Junii de Voto Auditoris Gherardini in causa Cuius, & Terci, & antea similiter decisit firmaverat Cabel. cap. 17. num. 6. lib. 1.

11. Quæ tamen non procedunt, quando in bonis posita quæritur à Marito concurrant due Dotæ, nam tunc servanda est potioritas temporis cuiusque Dotis, ut tradunt *Nizafon. de Pign. membr. 1. par. 3. numer. 23. Mantici. de tacit. lib. 11. tit. 26. num. 37. Petr. Barbos. in l. 1. par. 6. num. 25. vers. ultim. ff. solut. Matrim. Rodrig. de contrar. Credit. part. 1. art. 2. n. 17. vers. Ruffus Boff. de Dote cap. 18. numer. 90. Gail. de Credit. quest. 11. n. 1672. Cancr. var. refolut. part. 3. cap. 9. num. 34. Merlin. de Pignor. lib. 3. tit. 2. quest. 61. per tot. Carleval. de Judic. lib. 1. tit. 3. disp. 34. num. 17. ubi de ratione Constant. ad Str. Urb. acut. 30. art. 3. num. 325. num. 1. Nisi doceatur, vel verè, aut presumptivè ex pecuniis alienis Dots bona acquiritur fuisse, quæ tunc in contraria dantur dotum super huiusmodi bonis præferri debet Muller, ex cuius pecuniis dotalibus illa acquiritur fuerit, ut per stat. in l. in rebus. Cod. de Jure Dot. & Cuius, ac ex illorum inflant. Det. collat. 7. tit. 5. ad medium docuerunt ibi scribentes, & post eos Mantici. de tacit. tit. 26. num. 42. & dantes seq. Cancr. loc. proximi citat. Gail. de quest. 11. num. 1673. Boff. de Dote d. cap. 18. n. 90. vers. tam si soluto, & Constantin. ad Statut. Urb. annat. 309. art. 3. num. 326.*

- Assumendo modo alteram materiam, quam debui in obsequens casus examinare quoad dispositionem l. 2. Cod. de Pignorib. confitit in prunis certam, indubitantemque regulam ex dicto reus procedente, quod nempe si prior Creditor habet rem, vel res aliquas specialiter obligatas, nec non simul generaliter omnia bona sui debitoris, necque agere in præjudicium posteriori Creditoris Hypothecæ generali hypotheca ad reliqua bona, nisi prius facta excoitione concessit ex speciali pignore consequi non posse, quod sibi debetur, & ita per eumdem textum communiter aptantur *Andreas. contrav. 256. Calvini. de Equit. cap. 30. Theodor. disp. 39. latissime Prat. observat. 29. Farr. ad Covar. lib. 3. var. refol. cap. 18. numer. 1. Card. de Luc. de Credit. disp. 126. & 127. Pacifici. de Salvia. interd. inposit. 3. cap. 3. n. 69. & seq. Salgad. Labrynt. credit. part. 2. cap. 5. n. 4. & seq.*

Quæ conclusio ad plures casus etiam amplius per Doctores.

- Et primo, quod prius excuti debet per Creditorem anteriorem nedam res ipsa specialiter obligata, sed etiam illius tractus, quia ibi veniunt etiam sub speciali hypotheca *Prat. observ. 29. num. 81. Andreas. contrav. 256. num. 7. Rot. Florent. apud Magni decis. 124. numer. 4. de Franch. decis. 334. numer. 12. & Ricc. in addit. ad Franch. decis. 5.*
- Secundo illum procedere etiam contra mulierem agentem pro Dote, ita ut illa etiam teneatur prius excutere specialem hypothecam, ne præjudicium pariat posteriori Creditori, ut magna communiter, quidquid aliqui contrarium dixerint, tradunt *Pacifici. de Salvia. Interd. inposit. 3. cap. 3. n. 75. de Franch. decis. 5. & ibi add. & præfatione de Luc. n. 5. Andreas. contrav. 256. n. 6. Theodor. allegat. 39. num. 8. & 9. Farr. ad Covar. lib. 3. var. refol. cap. 18. n. 11.*
16. Tercio procedere five res specialiter obligata possidentem pro ipsam Creditorem, five per Debitorem, five per extraneum, five tectum *Gattierobonif. 50. num. 11. & 12. Merlin. de Juss. & Jure disp. 336. n. 35. Merlin. de Pignor. lib. 4. quest. 31. n. 11. Farr. ad Covar. lib. 3. var. refol. cap. 18. n. 3.*
17. Quarto amplius, five in Instrumento Crediti generalis hypotheca procedat, & specialis subsiquatur, five de comra. *Pacifici. de Salvia. Interd. inposit. 3. cap. 3. numer. 76. Merlin. de Pignor. lib. 4. quest. 21. numer. 12. & pluribus titatis Farr. ad Covar. lib. 3. var. refol. cap. 18. num. 3.*
18. Quinto procedit concessio, five posterior Creditor habet hypothecam tantum specialem in aliqua re De-

bitoris, five generaliam tantum super omnibus bonis *Malin. de Præmgen. lib. 4. cap. 7. numer. 21. Castil. lib. 4. contr. cap. 26. numer. 26. Merlin. de Pignorib. lib. 4. quest. 21. num. 11. Farr. ad Covar. lib. 3. var. refol. cap. 18. num. 4.*

Plures tamen limitationes patitur prædicta conclusio.

Ex primo dicitur legis æquitas non procedit favore Debitoris, vel ejus hæredum, quia introducta est favore posteriorum Creditorem *Pacifici. de Salvia. Interd. inposit. 3. cap. 3. numer. 83. Merlin. de Pignorib. lib. 4. quest. 21. num. 27. Farr. ad Covar. lib. 3. var. refol. cap. 18. numer. 7.*

Secundo si Creditor anterior hypothecarius esset manius Instrumento Crediti cum clausula apponi solita, 20 quoad specialitas generalitatem non deroget, nam talis casus non intrat dispositio dicitur l. 2. Cod. de Fignacione ut est verior, & communior Doctorum Sententia, quum latè iuvenit *Castil. contrav. lib. 4. cap. 26. numer. 24. Gallus de Fratribus disp. 4. art. 3. n. 107. Pacifici. de Salvia. inposit. 3. cap. 3. numer. 82. Fontanelli. de pact. Nuptial. claus. 4. claus. 18. part. 2. numer. 86. Card. de Luc. de Credit. disp. 126. num. 20. & disp. 127. numer. 6. latè Farr. ad Covar. lib. 3. var. refolut. cap. 18. numer. 14. Aloga de privileg. credit. in præfation. ad res. 3. numer. 38. & sequens bus, & omnium latissime Prat. observat. 29. per totum, de Franch. decis. 5. & ibi Adden. & ibi præfatione de Luc. observat. 5. licet contrarium firmat tentaverit Calvini. de Equit. c. 30. lib. 1. Rodriguez. de Privileg. credit. part. 2. artic. 1. numer. 4. 5. & 6. Andreas. contrav. 256. qui omnes examinavit, & in hac impugnantur à prædictis Doctoribus, & præcipue à dill. Prat. observat. 29. & de Luc. ad Franch. de observat. 5. vel saltem illorum contraria Sententia procedens potest, quando conflaret ex mente contrahentium, quod generalis Hypotheca sitet conditionaliter, vel subsidarie, nempe in defectum specialis hypothecæ, ut advertit *de Luc. ad Franch. dill. observat. 5. numer. 3. & 4.**

Tercio non habere locum dum agitur per Creditorem anteriorem ex generali hypotheca contra tertios possidentes bona, qui non sunt Creditores, & quia prædicta l. 2. sicuti introducta est favore tantum posteriorum Creditorem, ad alios Casus, uti odiosa, ita non debet *Andreas. contrav. 256. numer. 4. Farr. ad Covar. lib. 3. var. refol. cap. 18. numer. 6. Merlin. de Pignor. lib. 4. quest. 21. numer. 25. Fontanelli. de pact. Nuptial. claus. 4. claus. 18. part. 2. numer. 83. Rodriguez. de Privileg. credit. part. 2. artic. 1. numer. 4. & 4. de Luc. de Credit. disp. 126. numer. 20. vers. quomodo ubi ref. sunt Sord. decis. 44. numer. 30. de ibi Hulten. Pæfatio. de Salvia. inposit. 3. cap. 3. numer. 86. & 89. Card. de Luc. ad Franch. observat. 5. numer. 3. & 4. Sed hæc limitatio intelligenda est quoad tertios possidentes ex causa tantum lucrativa, secus si bona obligata possidentur ex aliquo titulo oneroso, ut decident *Correa. de excess. part. 2. quest. 65. numer. 9. Merlin. de Pignorib. dill. loc. n. 26. & lib. 5. quest. 69. numer. 29. Card. de Luc. de Credit. disp. 126. numer. 20. vers. verum ubi essent Sord. decis. 44. Farr. ad Covar. lib. 3. var. refol. cap. 18. n. 6. vers. sed dill. semit Gail. de Fratribus disp. 4. artic. 3. n. 107. Calvini. de Equit. lib. 1. cap. 30. n. 13. Andreas. dill. contrav. 256. n. 3. Gratiani. cap. 38. n. 14. Rota nostra Florentina in Liberrum. Reformationis in integrum 6. Julii 1719. cur. D. Audit. Calderoni n. 19.**

Quarto limitari in Salvia interdictio videtur aliqui, sed contraria opinio, tanquam verior, & communior tenenda est, quam firmiter *Sord. decis. 44. num. 14. Merlin. de Pignor. lib. 4. quest. 21. num. 32. & seq. Pacifici. de Salvia. inposit. 3. cap. 3. numer. 69. & 70. Am. feg. de Luc. ad Franch. decis. 5. n. 6. in fin. Andreas. d. contrav. 256. n. 2. qui misle suspensum Pacificum contrarium concludere, quod non est verum, & si attendi legatur.*

Quanto non procedere in causa, quo res specialiter obligata non esset sufficientes ad solutionem totius Crediti anterioris hypothecæ creditoribus indubitata simant ex verbis epistolæ legis *Rodriguez. de contrar. credit. art. 4. part. 2. n. 28. Pacifici. de Salvia. inposit. 3. cap. 3. numer. 92. & seq. Farr. ad Covar. lib. 3. var. refol. cap. 18. numer. 2.*

Sequitur decisio Rota Romae

I N

ROMANA PECUNIARIA;

SEU CAUTELE ANGELI
SUPER RESERVATIS.

Feneris 3. Junii 1718. coram Herrera.

26. Scito limitari dicta aequitas l. 2. in casu Instrumenti quantantiam, seu Cameralium, ut pluribus citatis tenetur *Parisi. de Salvo. interdict. infest. 3. cap. 3. num. 86. & 87.* Verum limitatio ista mihi non videtur probabilis per eas rationes, quas contra eam adducit *Surd. decis. 44. num. 18. & 19.* quam videtur sequi *Molin. de Pignori. libr. 4. quest. 21. numer. 36. vers. verum Sarda;* & latius *Andres. contr. 256. num. 29.*
27. Septimo eadem aequitas limitari solet in Casibus Mercatorum, vel alius, in quibus proceditur de bono, & aequo, vel sola veritate inspecta, ut innuit *Cardin. de Luc. de Credit. dist. 126. numer. 20. vers. attamen;* & latius *Prax. observ. 29. num. 89.* Verum neque limitatio ista vere procedit, ut tradit *Molin. de Pignori. lib. 4. quest. 21. n. 34.* & reprobat *de Prato sustinet De Luc. ad Franch. decis. 5. n. 7. Andres. d. contr. 256. n. 8. vers. etiam si adit;* & id est summa aequitate, cui innuitur d. dispositio *Legis 2. ad favorem posteritatis Creditum;* absque ulla prejudicio, & damno anteriori, quae requirit ideo magis servanda est in illis Casibus, in quibus proceditur de bono, & aequo, & sola veritate inspecta.

- Octavo limitatur quoties in instrumento adest clausula *Confessus;* cujus virtute creditor possessionem honorum, quae maluerit, persequi, & capere potest *Coff. de remedi. subd. remedi. 11. m. 9. Theaur. decis. 215. Prax. observ. 29. num. 86. 87. Staibum. ref. 71. m. 15.* sed recte hac limitatio refellitur à *Molin. de Pignori. lib. 4. quest. 21. num. 28. 29. 30. & 31. Sarda. decis. 44. num. 12. Andres. contr. 256. num. 10. Carol. Aus. de Luc. ad Franch. observ. 5. n. 6.*

- Infuper ad Materiam advertendum est, quod exceptio 29. hanc excussionis pignoris specialis opponenda est ante litis contestationem, alias non esset attendenda, si postea fieret *Surd. decis. 44. num. 20. & Coff. de remedi. subd. remedi. 11. n. 4. vers. secunda queritur Prax. observ. 29. num. 88.*

- Quid autem dicendum in Casu, quo Creditor anterior habet generalem hypothecam, & posterior idem generalem, quae tamen minus generalis esset, ex quo debitor de tempore secunde obligationis minores res, seu bona possideret, quia post primam hypothecam generaliter constitutam ad favorem primi Creditoris bona alienaverat? absque hesitatione existimo non posse cogi in tali casu creditorem anteriorem ad excutienda bona alienata ex sua generali hypotheca, ad effectum relinquendi alia bona non alienata, & hypotheca favore secundi Creditoris, quia dispositio dictae *Legis 2. C. de Pignori.* procedit tantum in casu, quo anterior Creditor habet hypothecam specialem, & generalem, ut in puncto firmant *Gutierrez. conf. 50. m. 16. Troncatius. var. lib. 3. de Pignori. ref. 5. n. 9. Molin. de Primog. lib. 4. quest. 27. n. 14. & seq. & pluribus aliis citatis Far. ad Covar. lib. 3. var. ref. cap. 18. n. 9.*

30. Voluerunt etiam quoniamlibet ex Doctoribus nostris praedictam aequitatem l. 2. C. de Pignori. ampliare ad casum, in quo aliquis anterior Creditor, altera hypothecam generalem super indifferentibus bonis debitoris, habet obligatus, quo indultum Principis, seu Regium assensum, bona quomque differentia, nempe Primogenituram, seu majorem, aut bona feudalia, sunt talia Creditor teneatur, & cogi valeat suam satisfactionem in dictis bonis differentibus consequi, & sic relinquere Creditorem posteriorem aliis bona libera, seu indifferentia, ut super eis se satisficere valeant. Quae opinio in Regno Neapolitano praevaluit, ut videtur ex penes *Molin. ref. 16. n. 15. & ref. 58. num. 12. lib. 2. & de Luc. ad Franch. decis. 519. n. 1. & 2. & num. 4.* Verum apud omnia alia Tribumalia contraria opinio plausum, & acceptationem obtinuit, ex eo quod talia bona differentia semper intelliguntur tacite obligata in subsidium, in casu nempe, quo non fuissent bona libera, vel allodialia debitoris *De Franch. decis. 519. Nugent. alleg. 4. num. 39. Cyriac. contr. 328. num. 33. huc Cassi. lib. 4. observ. cap. 26. a. numer. 29. Add. ad Molin. de Primog. lib. 4. cap. 7. & omnium, lausimè Salgado. Labyrinth. Credit. part. 2. cap. 3. per tot. Far. ad Covar. lib. 3. var. ref. cap. 18. num. 10. Cardin. de Luc. de Credit. dist. 10. n. 3. & dist. 127. n. 3. & 9. cum pluribus ab illis citatis.*

PRO credito futorum duorum missum à Comité Jacobo de Albert residuante debitorum Petro Gabriellio Fabreanuario, in majori summa jam Creditum ratione sumptuum factorum, & operarum impensarum in constructione Theatri Turris Novae, & Domorum adiacentium additionem Comitem spectantem; Nec non etiam pro fructibus recompensativis inter Partes in certa quantitate conveniis, & in considerabili summa futorum mille quatuorcentum quinquaginta trium decurris; Patres Vener. Collegii SS. Nicolai, & Blasii ad Caesarinos haeredes jam dicti Gabriellii egerunt contra bona hereditaria perfracti Comitibus Jacobo debitoris interierum defuncti, Mandatumque executionis in Tribunali Eminentiissimi Vicarii Urbis pro utraque summa reportarunt, non obstantibus cunctis Angelis per Comitem Antonium, alioque Fratres De Albert dicti Comitibus Jacobi filios allegata ex iuribus Dotalibus Victoris eorum Maritis; Quod Mandatum cum executione distinxit R. P. D. meus Crispius, praevius *Dualius Decisionsibus* eorum eo editis 22. Februarii & 11. Junii anni proxime praeteriti; Ideo dictis fratribus De Albert iterum apud Signaturam Iustitiae reclamantibus, novam Commissionem impetravit Mihi directam cum clausula "Alteri qui ad legitimam" in ejus sequelam, confensu Dubio per Me propositi sub die 4. Aprilis proxime decursi, Domini est inaequum inter se convenirent quoad capitale ipsarum crediti, respectu cujus Causa nova discussio tunc fieri relevans, convenirent tamen quoad fructus, pro quibus ad legitimam executionem praedicti Mandati procedendum non esse responderunt, ut ex *Decisione sub illa die coram Me edita;* Unde nova contentione, quoad dictum capitale, inter Partes hodie instaurata, etiam illius respectu ad dicti Mandati executionem procedendum non esse responsum fuit; Ex ea ratione, quia, allegata per dictos fratres De Albert revisione controversiarum demorantur pro creditis anterioribus usque satis concludenter iustificatis, usque non potius super eisdem bonis decerni exequio jam dicti Mandati pro credito posteriori, ut super, relatus, juxta 33. *voluntatem theoricam Angel. in l. A Divio Pio, §. Si super rebus numer. 3. ff. de re judic. de qua Rodolph. in Prax. part. 1. capitol. 9. numer. 12. & 14. Cardin. De Luca de Judiciali. dist. 40. numer. 19. Rota in molibus, seu Sublata. causa Angelis 16. Februar. 1716. §. Pro admissione coram R. P. D. meo Crispo.*

Creditis autem, super quibus allegata recentio per fratres De Albert fundabatur, sufficienter iustificata fuisse convinebatur publicum Instrumentum dotalre celebratum usque de anno 1663, & praesentens eorum creditum in summi viginti quatuor mille, hoc est quinque mille pro residuo Dotis matris ab hereditate Comitibus Jacobi Patris relinquentis, viginti vero mille pro donatione, sive Augmento dotali à dicto Comité Jacobo in vna Marimonii Victoris uxoris constituto, & ab illius hereditate summi consequendo; Quo sane creditum cum sum longè anteriora credito Patrum, unde originem defunctum à simplicibus privatis apocis annorum 1695, & 1696; Ideo pro eis dicti fratres summi praefertendi, notum quia in tempore prioris, juxta vulgatum regulam *Texas in l. qui generaliter, in l. prior, in l. creditor ff. qui per. in pign. hab. & in caput. qui prior de regul. jur. in 6.* Verum etiam quia posteriores, unde Creditores ratione Iustitiam dotalium Victoris eorum Maritis, pro quibus praestatio eis competere etiam adversus Creditum Altorum, licet proveniens ex causa contructionis, fuit indicationis controversiarum demorantur, ad text. litteralem in *h. ff. de consequenti. Auth. de equali. dot. ff. de h. Unde volumus, ut si quis dotali removeret, aut etiam agrum emisset, non possit talia privilegia multationis opponere* per quera ista tradunt *Beri. in l. interdictum num. 3. ff. de pign.*

in Pignor. hab. Conar. var. resolut. lib. 3. cap. 7. n. 2. cum seq. Cypar. Larr. consolat. 117. num. 40. Amat. resolut. 3. num. 27. Gratian. disceptat. forens. cap. 257. numer. 33. Merlin. Fignatelli. contrav. lib. 1. cap. 26. numer. 3. Gai. de Credit. cap. 4. in Append. numer. 120. Merlin. de Pignor. lib. 3. quæst. 31. Card. de Luc. de Dot. disp. 166. numer. 56. Rota cap. Duran. decif. 227. num. 2. & in recent. decif. 328. num. 22. cum seq. part. 5.

Adversus utrumque istud creditum, inherendo Descriptioibus antedictis Insistant, denuo insurgant Serientes pro Patribus; Et quidem respectu dictorum residualium scilicet quinquaginta millium, non constare allegabant de effectiva illorum numeratione, veluti pro obtinenda restitutione omnino docendam esse inculcabant; Sed series promissu conatu. Quia licet de integrali dicti residui numeratione effectivè non appareat ex certo, & irrefragabili documento; De ea tamen sufficiens constare visum fuit ex validis, & urgentibus conjecturis, quarum medio illius solutionem, ad instar alterius conjugumque debiti, probari adventum Fontanelli, de poll. nuptial. class. 14. gloss. unic. part. 2. numer. 66. Card. de Luca de Dot. disp. 164. num. 1. Rota apud Merlin. de Pignor. decif. 63. n. 1. coram Duran. var. decif. 823. n. 6. & in rec. dec. 86. num. 6. part. 11.

Multiplices verò, & quidem urgentes conjecture dictam numerationem fuisse curare in presentia visæ sunt; Et quidem ultra præcedentem promissionem totam in summa scilicet viginti millium coagigite, non impugnabatur effectiva, & prompta ejusdem dotis numeratio pro rata futurorum quinquaginta millium; Quæ juncta cum successiva alimentaria Usoris, & Familis, aliorumque onerum Matrimonialium sustentatione pro spatium triginta, & ultra annorum, abique eo quod Comes Jacobus maritus de retardata hujusce residui solutione denique consequutus fuerit cum dotis Promissione, Viro ceteroquin spectate fidei, & idonee solutionis, unque integram numerationem convincit; veluti reflectendo ad hæcmet numero circumstantias pro verificatione solutionis incipit dotis conclusum Cypar. var. resolut. lib. 1. cap. 7. numer. 6. Fontanelli. de poll. nuptial. class. 14. gloss. unic. part. 2. numer. 53. Rota coram Pen. decif. 277. sub numer. 2. cum sequentib. coram san. memor. Gregorio XV. decif. 62. sub numer. 7. & dec. 468. numer. 3. cor. Duran. decif. 429. sub numer. 22. cor. Priol. decif. 390. numer. 5. 7. 8. 9. coram Arzilli. decif. 43. numer. 22. coram san. memor. Innoc. X. decif. 105. numer. 7. cum sequentib. coram Cardin. Cero decif. 86. num. 4. & sequentib. in recent. decif. 24. n. 9. part. 2. decif. 160. num. 4. part. 7. decif. 426. num. 6. & sequentibus part. 9. num. 2. & in Romana Salviani 30. Junii 1704. & Peram coram clar. mem. Card. Caprara. Ex cumulatibus quippe præsumptionibus plenissima omnino probatio, ut dictum Bald. cons. 3. nu. 4. lib. 3. Romas. cons. 7. numer. 3. Sacrin. jun. cons. 39. num. 14. lib. 2. Cypar. contrav. for. 291. numer. 21. Rota coram Cardin. decif. 297. num. 2. coram Rich. decif. 30. numer. 33. & coram Card. Cero decif. 86. num. 11. Quodvis effectus ubi unica tantum conjectura, vel plures, sed minus efficaces concurrerent, ut in subjecta

39 materia advertit Rota in rec. decif. 336. numer. 4. in fin. part. 2. & cor. Card. Cero dec. 86. n. 11. Major autem, fereque universa oppositio versabatur circa alterum creditum scilicet viginti millium à Jacobo viro, ut dictum est, Victorie suæ uxori assignatorum in causam Augmenti dotalis, respectu cujusdem Scribenas pro Patribus acriter consendebant nullum dictis Reis conveniri competere poeigratitas privilegium, usque à Jure tribuere ipsi tantum doti, ejusque vero augmento, quale proclutatio considerari non posse aiebat illud, pro quo retentionem allegant fratres de Alibert, quia cum tale Augmentum confirmatum non fuerit per Matrem, sive ejus Consanguineos, sed per ipsam Virum; idè nequaquam reputatur verum, & proprium Augmentum dotis, nec illam pars dicitur, sed quocumque nomine à Patribus fuisse compulsatum, semper resolutum in parum, & non privilegium donationem propter pupillam, ut notari advertebant per Cravero. cons. 880. num. 4. Sord. cons. 164. num. 16. 17. Adm. de tacit. & ambig. lib. 19. tit. 4. nu. 3.

Merlin. de ritu nuptiar. lib. 3. quæst. 34. num. 4. Ceter. varior. resolut. part. 1. cap. 9. tit. de Dot. & donat. propter nups. num. 28. Gratian. disceptat. forens. cap. 213. num. 1. & seq. Michale. de fratrib. part. 1. cap. 29. num. 15. Rota cor. Merlin. decif. 80. n. 4. & in Avenionem. Donationis 24. Aprilis 1682. & Judicis etiam cor. hoc. mem. Urfino.

Nil urgentius, ut ipsi Informantes subnecebant, verbis illis in promissione controversi augmenti adjectis, ibi "La detta Doti sia, & l'averda aumentata ad altri studi venutilla; E in tutto con professo questo augmento dotele debba essere di studi quarantamila;" Quoniam licet donatio, sive Augmentum à Viro ante Matrimonium, vel in ipsi actu Matrimonii ita factum, ut Mulieri plenè acquiritur, & unicam summam, sive unicam ejusdem Mullieris Creditum cum ipsa Doti confluit, & cum ea penitus confundatur, ejusdem dotis naturam assumit, illiusve qualitates, & privilegia fortitur, ex animadversis per Spad. cons. 220. sub numer. 4. vers. quod etiam lib. 2. Torr. de poll. nups. success. lib. 3. cap. 13. sub num. 170. Cardin. de Luc. de Dot. disp. 141. num. 3. Rota in recent. decif. 793. numer. 4. part. 18. coram Card. decif. 146. num. 4. in Romana Doti 3. Julii 1676. sub 5. Nam Dorem coram clar. mem. Card. Taya, & 2. Decembris ejusdem anni sub 4. Summa igitur cor. hoc. mem. Viceremulo, & in Romana Census 3. Decembris 1694. & Tandem coram hoc. mem. Aza; id tamen conclusi non posse aiebat in casu, dum augmentum ab initio non fuerat liberè, & parè confirmatum, itur autem Matrimonio durante, Victoria ipsam tantum Dotem in proprio dominio, & bonis habere diceretur, quamvis ipsa originaria confusio, & augmentum superadditum præstiterant, sed erat spes procul even-tualis, dependens à conditione præmortalitatis ejusdem viri promissum, ibi "In caso, che egli fosse morto;" Quæ spes, ultra ejus eventualitatem, & incertitudinem, juxta etiam favorem mulieris trabebat de tempore, quod ob Matrimonii dissolutionem non intrabat, nec amplius dabatur finis doti, ut totidem verbis conclusi Card. de Luc. de Dot. disp. 27. num. 12. & advertit Rota in Avenionem. donationis 24. Aprilis 1682. & Quod in caso coram hoc. mem. Urfino. ibi "Donatio est collata in tempus dissoluti conjugii, in quo cum reser. Dei, que sunt matrimonio ejus non potest, repugnat, quod donatio tunc dicti possit aug. mentum, & Doti pari, cum non eorum nulla sit parte."

Non satisfaciens, ut ipsi Informantes prosequerentur, responsione, quod à conditio adjecta sollemniter fuerit solutioni, non autem substantia ipsius donationis, quæ ab initio pura, & perfecta fuerat; Quoniam utraque contrarium manifestè præstiterat aiebat Iuram ipsius protestationis, clarius etiam id confirmari subnecebant ex altera conventionione, quæ stabilium fuit "Che in caso, che fosse fatto luogo alla restituzione della suddetta Dote, il medesimo Signor Giacomo sia solennemente tenuto restituire studi dicemila, & vicerse per se gli altri dicemila." Ex qua stipulatione clarum fieri allegabatur, quod Matrimonio per obitum mulieris dissoluto, promissio donationis, sive Augmenti dotalis propter etandam, & resoluta remanebat; Dum condonatus Jacobo viro superfluis fœnis decem millibus, ipse omnino ad restitutionem residualium scilicet viginti decem millium adstringitur. Et tamen certum est, quod ubi promissio dicti Augmenti in se fuisse libera, & non conditionata, jam d. Jacobus non tantum tenebatur ad restitutionem ipsius Dotis, verum etiam ad Augmentum præstationem favore hæredum ipsius Mullieris, ut in his terminis, relatis concordantibus, advertit Cardin. de Luc. de Dot. disp. 141. num. 5.

Præterquamquod ubi etiam dicta conventio respectu temporis solutionis, seu præstationis jam dicti Augmenti; adhuc tamen discutiantur ex hoc solutum non remaneat subdubitan; Nam sicuti nulla est Dote promissa in tempus dissoluti Matrimonii, ad clarum Text. in leg. si Pater in fin. §. de Jur. Dot. n. ibi "Non ita tamen dicendum est in personis mulieris, si moritur sue causa Dorem promissa, quia nisi Matrimonium esse sub servat. Dote nulla est." Ita etiam nullum dici possit Dote Augmentum, quod cum ipsa Dote statim non substantiatur, usque quia collatum in tempus, qui

dos, ejusque similes amplius non datur, ut bene in his terminis advertit *Rosa in dila. Avenionem. donationis* 24. Aprilis 1682. *Quod in casu, etiam bon. memer. Ursini* „ ibi „ *Quod in casu propositio videtur reddi-
tar, ac indubitabile, adveniendo quod excusis, ac
soluto summa donata est collata in tempore dissolutionis
Conjugii.* „

Ex quibus sanè omnibus intrepide idem Scriben-
tes pro Patribus concludebant, his non agi de prole,
& vero Augmentum Dotale, sed de Donatione propter
nuptias: Si non de illa, que antiquitus per virum usori
sebat, revocabatur tamen, utpote loco pignoris,
& pro sola securitate Dotis, ad eodem viro live con-
stante, five folio Matrimonio reseruando: *Jura Text.*

46 *in autentica, de dona. Cod. de dona. propter nups.* que
Donatio cum ipsa venisset jam obsolescit. & ab Antia
profus recessit, ut lucè ponderant *Blondel. cons. 48. nu-
mer. 10. cum seqq. lib. 1. Sanchez de Matrimo. lib. 6.
disp. 1. num. 1. Card. de Luc. de Dot. disp. 163. no. 7.
Rota post Estiam, ad Statut. Urb. decis. 135. b. Quod
etiam, & decis. 245. num. 14. apud Zaccari de Salar. in
rec. decis. 795. num. 2. part. 18. & in *Verulam. Dotis*
9. Janu. 1702. 6. *Propter quomodo ter. clar. mem. Card.
Cottreras* Saltem de donatione illa, que succedens loco
Lucr. Uxorij superflui consilium foli, & doctissimi
etiam utriusque usus frequentis, alibi Antefatum, ali-
bi Lucrum, alibi Augmentum, alibi Donatio propter
nuptias, & alibi Dotarium compellunt, nec tamquam
Doy, five Augmentum, sed uti lucrum consideratur.*

47 ut bene advertit *Cardin. de Luc. de Dot. disp. 165. sub
num. 7. vers. secunda species* Et in prædicti casu de
facto ita consideratum fuisse deducitur ex conventionie
in eisdem Capitulis peculiariter adjecta „ ibi „ *senza
„ para, che detta Signora Spola possa pretendere altro
„ oltre di quanto Dotale, conforma disporre lo Statuto
di Roma* „ pro qua sane donatione nullum prælationis
privilegium competere, maxime in exclusionem Credi-
torum potiorum notatur *Cassal. contravers. jur. lib. 3.
capit. 4. numer. 30. & seqq. Accis. de privileg. credit.*

48 *part. 1. artic. 1. numer. 154. cum sequentibus Mainard.
decis. Thelofan. lib. 3. capit. 20. numer. 3. Adden. ad
Gratian. decis. March. 215. numer. 3. vers. si enim à
muliere, Merlín de Pagnor. lib. 3. tit. 2. quest. 50. nu-
mer. 10. Card. de Luc. de Dot. disp. 165. sub num. 7.
vers. secunda species, & disp. 166. numer. 91. Rota in
rec. decis. 246. numer. 3. part. 2.*

Stentem quavis hæc promoveretur per Informantes
pro Patribus, Domini tamen superflui profus exulsi-
marunt illicum relevantiam examinaflum. Quoniam
aut contravertit donatio censenda erat vetum, & pro-
prium Augmentum Dotale, de illo eadem res omni pro-
pria difficultate vitabat, quia cum idem Augmentum in-
ducat matrem Dotis, & unum idemque fiat cum ipso
aucto, & inter secerum. *3. Cum inter, ff. de pact. do-
tal. leg. etiam Cod. de Jur. Dot. Card. de Luc. de Do-
nar. disp. 10. num. 9. Rota cur. Duran. decis. 159. no. 4.
& coram Caccin. decis. 2158. numer. 47. Ideo disposita*

49 *favore Dotis locum habent etiam quoad ipsum Aug-
mentum, pro quo utroque idem conceditur potioritatis
privilegium, ut generalibus omissis in subiecta materia
literaliter disponit Textus in dila. b. His consequens
Authent. de equalit. Dot. „ ibi „ *Quæritur est igitur
„ si mulier pretendens privilegium super antiquum Do-
„ tam, & Augmentum, in quo etiam hoc servatur pri-
„ vilegium* „ notaturque *Alenach. cons. 93. numer. 12.
lib. 1. Burfas. consil. 120. numer. 4. & seqq. lib. 1. Rami-
nald. Jan. consil. 872. numer. 12. 17. Marcis. de tacit.
lib. 12. tit. 26. numer. 3. Cassal. contravers. Jur. lib. 3. ca-
pit. 4. num. 33. Cyriac. contravers. forens. cap. 551. n. 34.
cum seqq. Gratian. dispert. forens. cap. 498. n. 34. Clari-
on. contravers. lib. 3. cap. 239. num. 6. & seq. Cardin. de
Luc. de Dot. disp. 141. num. 5. Compes. eodem tractat.
part. 1. quest. 61. & quest. 69. Rota in recen. decis. 795.
num. 1. cum seqq. part. 18. decis. 83. numer. 4. & seqq.
part. 19. & in *Romana Pecuniaria* 30. Janu. 1704. b.
Hinc præsertim cor. Reverendiss. D. Molines.**

Aut vero cadent donatio non Augmentum, sed Lu-
crum, five Antefatum, seu Donatio propter nuptias
dictenda erat, & illo passim cala jura Fratrum de A-
libere ab uno nepotibus dignoscantur, quia cum ipsa
pro isto titulo fuit longe anteciores credito Patrum,
ideo eis omnino præferendi sunt, ad literalem dispositio-

nem Textus in *L. affidui. b. Hæc autem Cod. qui
pat. in pign. hab. ab. post prælationem adversus hypo-
thecas aliorum Creditorum licet anteciores Doci elar-
giam, & expresse in immediate sequenti authentica
Quo jure extensum etiam adversus Creditores, quorum
pignoris res empta, vel restituta fuit, subnectitur: „
Hæc autem, quoad Durum tantum sancimus, non „
ad ante nuptias donationem, quam jure temporis ser-
vire disponimus, & habere inter Creditores sui tem-
poris ordinem.*

Literali hujusce Textus sanctioni minime contradi-
centibus dispositis in *b. His consequens Authent. de equali-
t. dotis, &c.* secundum que Patres Actores inheren-
do Decisionibus antecedenis instantie assumabant pro
hujusmodi erediti quavis anteciore nullum dictis Fra-
tribus de Alibet prælationem competere: Quoniam li-
cet lectio dicti Textus, juxta versionem *Halsandri* vulga-
ram per nonnullas forsan magis obvias imprecisiones:
Intentioni Patrum favere dignoscitur, ateneis verbis
illis „ *Et si prior antenuptialis donatio inveniantur* „
Antem dicta versio amenam nullatenus potest, utpo-
te nimis dilans à Græca sua matrice, & originali lo-
dione, ejusque vera, & genuina intelligentia, secun-
dum quam loco dictorum verborum „ *Et si prior an-
tenuptialis donatio inveniantur* „ legendum est „ *si a
prior antenuptialis donatio inveniantur* „ quemad-

modum ultra dictam Græcam originalem lectionem,
quam ita cantate patefaciebant versiones à publicis non
exiguè nominalis Interpretibus Urbis expoliti, legendum
esse monent *Antiquissimus Bergasianus* Index à Pili, o-
culatissimus *Anonius Canisius, Henricus Agellus,
Dionysius Gotschfrides, Carolus Amthal Faber* in
*Basilic. tom. 4. lib. 29. titol. 2. de agnom. dot.
& donat. propter nups. & coramque privileg. capit. 3.
& 4. His consequens. Theophil. Antecessor in b. Erat
olim Justitius. de aliamib. Angel. de Pers. in eodem*

53 *b. His consequens. Auth. de equalit. dot. &c. Joan.
Leontias in Basilic. introit. Jur. Roman. lib. 8.
tit. 3. capitul. 40. Etroreque contrarie Halsandri
versionis improbandum supradictum Faber, & alio-
rum lectionem tamquam vulgarem, in hocque originali
pennas consonam dicunt *Anonius Faber lib. 1. con-
jellor. cap. 11. sub num. 9. „ ibi „ *Appare
evidentius ex eo, quod Justinianus subiecit de lo-
cris nuptialibus, ut in illi nullum prælationis pri-
vilegium habeat mulier adversus Creditores istos, si
si sunt illi anteciores, id enim significat verba il-
la „ SI PRORRA, scilicet privilegia, ANTENUPTIALI
DONATIONE INVENIANTUR, que Halsandri sine
haberi: ET SI TEMPORE PRIOR INVENIANTUR
DONATO. ANTENUPTIALIS „ Merlín***

54 *Pignatelli. contravers. Jur. tom. 1. capitul. 26. numer.
22. „ ibi „ *Alie Textus monent hanc secundum le-
tionem Halsandriam; Longi enim verborum, & re-
cipitur est vulgata lectio, que est Græce originali
de semper si habet „ SUFFICIENT ENIM QUOD
A LUCRIS CADANT, SI PRORRA, scilicet pri-
vilegia de quibus sermo, ANTENUPTIALI DO-
NATIONE INVENIANTUR.**

Et sanè hæc eadem, germanamque dicti Tex-
tus versionem, & intelligentiam, optemè ulterius,
seroq; irrefragabiliter, comprobant remanebat ex
duobus: Primum quia admitti contraria Halsandri in-
telligentia, secundum quam rueribus nulla concedi-
tur prælatio pro donatione propter nuptias, quavis in
tempore anteciores, inevitabilis, & aperta siquereatur
anomia cum antecedenis dispositis in *L. affidui b. si-
mil. &c. in authent. Quo jure* hab. quibus subilicet remanet, quod
inter privilegia Creditores, qui ad rem emendam,
vel restitutam pecuniarummutantur, & mulierem pro
antenuptiali donatione agentem, temporis ordo sit sit-
uandus: Quam proinde contradiotionem maximum
esset abduendum linsingere *Justinianus ad. Legem Condi-
torij*, qui tanta cum solertia, & adeo accurato studio
processit in digestionem juris novi Codici, quam, ut ab
antiquo abrogatis diltingueret *Rogatus Prædictus* mun-
cipavit, ut nulla quavis minima contradiotione innee
universitas illius Constitutionis notanda compertior,
quemadmodum ipse promittitur in *L. 2. b. Contrarium
Cod. de veter. Jur. civilian. „ ibi „ Contrarium au-*

non aliquid in hoc Codice positum nullum sibi litum
vindicare, nec invenietur.

Secundo verò criminis dictæ Hæreticæ re-
fessionis convincitur etiam ex irrefragabili ejusdem respo-
sionis testimonio in *Auribus*, de privilegiis dictæ be-
nificii mulieribus non præfatis, &. quod utque or-
dinum 1. Kalendas Maji anno ejus Imperii XIV. est
dubie pollicetur altero *Auribus* de equalis. Dat. epa-
nato x. Kalendas Decembris anno Imperii xxi. Jul-
ianum in 6. Quæ ipsius referendo Imperator anteceden-
ter disposita de ait *Quia enim delictum privilegium*
Adulteribus solium, non etiam prioribus Credituribus
requestratur, & meliorem ardeant eas habere, &
mei ut tempore superaret, IN DONATIONIBUS
AUTEM PROPTER NUPTIAS, SECUNDUM
TEMPORA. PER QUE ERUNT HYPOTHE-
CASUS HABERE omnibus in præfatis faciemus man-
ifestas per hanc Sacram nostram Legem, &. Hæreticæ
57 *inodi* hanc ipsius Imperatoris testimonium nemo non
facit quanam efficaciam obtineat pro peticenda ver-
ba, de genuina supradictæ Legis intelligentia, et in
terminis simpliciter rubricæ advertunt per *Tent. in l.*
unic. Cod. de rapination. Cito. conf. enim, lib. 12. gloss.
in l. 1. verb. retrahatur, Cod. de licet tentari pro-
ponat, Alexand. consil. 1. numer. 7. lib. 4. v. Curr. ju-
conf. 107. numer. 2. v. Sord. consilii. 162. numer. 12.
Card. de Luc. de Jurjur. Mijæ. 20. numer. 19. Rota
in res. affil. 455. numer. 8. part. 4. & cfr. san. mem.
Alexand. VIII. decil. 369. numer. 17.

98 Jura Fratrum de Alberti validiora infusis eadem
consideratione, quod licet creditur Gabrieli pro-
pria et causa constitutionis, five institutionis Theo-
rici Turris Nonae, & domorum adjacentium, de qui-
bus agitur, attamen cum ideis Gabriellii sibi ex-
presse non caverit de speciali, & explicita reservatione
hypothecae, prout omnino ad potestatem obedi-
entiam litterarum requiritur Test. in l. licet Card. qui pte. in
pign. hui., ibi. ¶ Quod si pignori esse spirituales obli-
gationes rationem contrahunt, & nocuerunt Bartoli. ibi-
dem fol. num. 3. Dider. Talden. in Commentarij. In-
super Card. in q. qui pte. in pign. hui. num. 4. C. Joq.
Flor. de Asten. dicitur, lib. 1. part. 6. art. 3. num.
40. Rerich. consilij. 679. num. 142. cum seqq. Gratian.
discep. fol. sapie. 870. num. 3. C. Joq. Haberkon. de
conscrip. cred. cap. 2. num. 3. & seq. Martin. de
C. hypotit. lib. 3. quaest. 33. numer. 2. cum seq. Card.
De Lac. de Cred. assignat. 15. numer. 2. Consue-
tudo ad Scas. Urb. annor. 30. numer. 239. Alden. ad
Buran. decis. 63. numer. 10. & l. Reti. cor. Unid.
sen. decis. 176. numer. 6. & seqq. & coram Emery
Jux. dec. 33. n. 6. licet tamquam creditum possidemus,
& necesse Christianorum. cognoscere oculos heredes

39 a delictum, prælacionem hanc continere valet cum creditio valde anteriore, expressimque hypothecam habente, ex vulgaris Iuribus, de quibus *Andr. contr.* 304. per tot. *Merlin. Pignorat.* contravenit. *Jur. centur.* 3. cap. 19. per tot. *Doctus Stopp.* in *foliis*. numer. 1. & *freq. Contr. De Luc. de credit. dist.* 31. per tot. *Rota in recent. decr.* 262. numer. 3. cum *freq. & decr.* 275. numer. 9. & 10. par. 11. & in *subiectis terminis* Donationis propter nuptias adversus *Richerch. de privill. mulier.* cap. 2. *foli.* 1. *harr.* 1. numer. 123.

Quia hoc necessarium habuit specialis reformationis hypo-
thecae haberi valde declaratur per Gabrielem appo-
sitam in apocha anni 1695. in qua Jura omnia ipsi de
Jure competentia sibi retransivit super dictis, et edi-
cendi noviter constitutis aliis ad integralem propriam
crediti satisfaciendo. Et firmum ultra quod, talis reformatio
adfecta non legitur in alia posteriori apocha anni
1696, credendum Gabrielem prefertente in fides mille
accedit etiam, quod reformationem hypothecae, quam
talis conventio expressit in se non perficeret, malum
inducere valuit sola praefatio Jurium eidem
Gabrielem competendum de Jure, cum jura illud, spe-
ciali conventionem fecit, talis hypotheca non deest
favore mutuantium potestas ad transdum, vel con-
60 struendum ex Juribus supra hactenus, nec ex dicta con-
ventionem aliqum addidit, fuit ita, quod ipsa Jura dis-
positum fecit et viget ut notum per Card. de
Luci. de juriſdict. diffini. 14. numer. 3. Rota cor. Rojas
decis. 133. num. 6. et coram Jure. mern. Greg. XV. dec.
118. num. 2.

Potioriterque, quam ex dispositione dicti tenet, in leg.
 Niger Cap. qui pui. in p. b. hab. ad hoc favorem delinere
 re non valens, Patres aliosque fructus mutare sa-
 geretur et dispositus in leg. interdict. §. i. cod. tit. Quia
 dispositio archi textu: suffraganeum canonum non refici-
 si, non autem noviter in alieno fondo construere,
 qualis fuit Gebellus eorumdem Patrum Auctor, velu-
 ti connumerat advertunt gloss. in eadem leg. interdictum
 verb. excedens in fine, et in l. licet verb. conventus; Ja-
 sen. in l. Cradit. sup. §. §. i. et cum petas. Amet. re-
 solut. 3. per Joann. Carvalum. de Judic. tit. 2. difinit. 28.
 num. 3. Atq. de privi. credit. regul. 3. ampliat. 3. n. 4.
 Rodriguez de consuet. Cradit. part. 1. art. 7. num. 8. &
 Fezz. Morlin. de pign. lib. 3. quest. 5. Patres de locat. &
 de Loc. de credit. difinit. 15. numer. 3. Patres de locat. &
 de locat. Cap. 41. §. 17. Constitut. ad Statut. Urb. annos.
 30. num. 129. Rota cor. Emirat. sup. difinit. 435. num. 3.
 Quo sane dispositus inter reficendum, & noviter aedifi-
 candum, eius aspernamentum aliquam primam facie involvere
 videatur, adhuc tamen et penitus laquei remanent, ne-
 dum et auctoritate legis sui dispositionis, ut per se, in
 l. praescrip. §. i. quod, & in quibus, in subiecta materia
 potavit Carden. de Locat. de credit. difinit. 156. num. 6. &
 distincte Res. difinit. 70. num. 3. & difinit. 71. num. 3. inter
 collecti, per Constitut. ad Statut. Urb. Verum etiam ex
 eadem ratione, assignata per Camban. de clausul. gen-
 tal. & specialiter obligatio, numer. 29. ubi a. Ramo
 non deest huius specialitatem, cor. Felices conservant &
 11. seu reficimus privilegium competet praetentionis &
 12. non faciemus, reficere autem in foveis publicis, tamen
 interdicti ne ad destructis edificis Civitas deformis,
 per, tamen refici, autem Domini edificiorum ad
 hoc possint compelli, cum tamen compelli possint
 ad nova edificia conservanda & ad text. in leg. praes-
 crip. §. de off. Praef. & leg. singulariter, Constit. ad
 difinit. privet. Quam rationem prius approbaverat
 Barro. in l. in fundo 11. §. de rei vindicac. & post
 hoc notavit etiam Atq. de privileg. credit. regul. 3.
 ampl. 3. num. 5.

Senecianus Scribens pro Patribus illorum effica-
ciam, &queque omni Italia fuisse cognitam, &
dictum Gabrieli eorum Auctoritas non provenire ex clau-
surae reificationis, sed ex causa necessaria respa-
tionis, quoniam etiam principis in potestatem sua ad-
tineant, cum omnibus antea, quae opera, &
summa dicti Gabrieli in meliorem, sive elegantiorē
tamenque formam rebusque fuerint; Obsequium
tamen esse visum fuit ex fide, dom ex quibus inter
Comites Jacobum, & dictum Gabriellum celebrata
de anno 1695, apparet, dictas domos fuisse solo equas,
novaque deliquit ex longior constructas, ibi
seorsim fide publica formae re reddidit. Maistro Pic-
pro Gabrieli di gettare, a rifare le seguiti tre Co-
ferte de intitolati. Promerere di rifare tutte le muraglie
delli fondamenti.

Ex his igitur cum credita Fecimus de Alberti antiqua iustificata dignoscere, illaque cum anteriora, cum etiam potiora apparerent credito Patrum, veluti metè Chirographico, omnique periculis hypochœdo detestæ, ides vix optimo ejusdem Patrum peritiam controuersarum domorum transactionem pro dictis crediti conueniendæ esse, & per consequens ad legitimam executionem mandati favore eorumdem Patrum relaxari procedendum non esse exiulimatur *Dominis*, post secundum causæ propositionem, Partesque in iterato acerrimo contentidicorio auditas, &c.

ARGUMENTUM.

Larissime agitur ah, & quando major pars Creditorum in Concordiis suis, cum Debitore communi, vel in Inducis ei concessis prejudicare possit minori parti Creditorum, & an ista dilaciones concedat Debitori transcat ad eius heredes.

Et an major pars Creditorum post unum ac-
cordium cum Debitore possit iterum alterum
accordium cum eodem Debitore inire in prae-
judicium minoris partis Creditorum: Item an
Debitor, qui vult venire ad concordiam, te-

neatur prius ostendere statum patrimonii sui, vel sufficere tantum illius Assertio, quod penes se nil aliud reperitur.

Item plura alia notabilia ad materiam colliguntur, ut patet ex summario.

S U M M A R I U M.

- 1 Referuntur Auctores de hac materia sui agentes.
- 2 In concedendis iudiciis, vel concordis cum Debitore faciendis omnes Creditores sunt citandi, & simul congregandi.
- 3 Necnon Creditores absentes numer. 3. sui distinguuntur.
- 4 Contrarium servatur de consuetudine universalis, numer. 5.
- 6 Creditores citati pro accordis, vel pro concedendis iudiciis debentur, si non compareant habentur pro praesentibus, & consensibus.
- 7 In numero maiori partis Creditorum, qui se accordis subscraserunt, computantur etiam consensuales Debitores.
- 8 Limita vero quoad Titulum n. 8. & 9.
- 10 Accordum firmatum per maiorem partem Creditorem ut minori prejudicet, debet confirmari per Iudicem.
- 11 Nec operatur, nisi sententia transacta fuerit in iudicium n. 11.
- 12 Vel nisi Sententia fuerit inappellabilis, n. 12.
- 13 Major pars Creditorum potest iterum novam concordiam inter cum eodem Debitore, & ita prejudicare minori parti. Et de ratione n. 14.
- 15 Creditum multum minuitur per longam temporis dilationem.
- 16 Debitur quando teneatur necne ostendere statum sui Patrimonii, si ad concordium devenire velit cum suis Creditibus, & n. 17. 19. 20. & 21.
- 18 Debitori assertio si nil aliud in bonis habere credendum est, nisi in contrarium per Creditores probetur.
- 19 Concordia inita per maiorem partem Creditorem cum Debitore delicti directo, & in toto se posse valida esse, & prejudicare minori parti Creditorem, & de ratione numer. 23. Declara tamen ad numer. 25.
- 20 Nisi recuperari possent bona Debitoris sufficientia ad satisfactionem Creditorem, licet Debitur latitaret, numer. 24.
- 21 Creditor non potest obligari ad standum concordia, a maiori parte Creditorem firmatam, quando ejus creditum contrarium fuit paulo ante illam concordiam.
- 22 Creditor, qui est alterius Creditoris Procurator, si se subscripsit accordis Debitoris, intelligitur se utroque nomine subscripsisse.
- 23 Creditor, qui se subscripsit sub conditione, dummodo ceteri Creditores concordia adhaerant computatur in numero Creditorum consentientium.
- 24 Accordum initum per maiorem partem Creditorem, si non habuit effectum quoad alios Creditores, nequidem tenet pro maiori parte Creditorem, qui se subscripserunt.
- 25 Creditores possunt recedere a concordia, quando Debitur illam non servat.
- 26 Intellige tamen de maiori parte Creditorem, non autem de minori n. 31.
- 27 Accordum factum Debitori non comprehendit debita futura.
- 28 Limita tamen in debitis conditionalibus, & habentibus causam de praerogativa, numer. 33.
- 29 Accordum factum per maiorem partem Creditorem habentem personalem tantum attentionem non prejudicat Creditibus hypothecariis. Limita ad numer. 35.
- 30 Nec Creditibus fidejussoribus habentibus, numer. 36. Limita n. n. 37. & 38. Declara ut n. 39. & 40.
- 41 Quinquaginta dilationes Debitori concessa non transeunt ad illius heredes.
- 42 Major pars Creditorem hypothecariorum, qui convenit cum Debitore, si habeat hypothecam anteriorem prejudicat minori parti Creditorem posteriori hypothecam habentium. Secus vero si ma-

jor pars Creditorem habeat hypothecam posteriorem, & numer. 43.

43 Creditores hypothecarii, licet posteriores, qui habent aliquam praerogativam prioritatis, vel prioritatis, non imitantur stare accordis inito per maiorem partem Creditorem anteriori etiam hypothecam habentium.

44 Factum factum a maiori parte Creditorem non nocet Creditibus privilegiatis.

45 Creditores, qui conveniunt cum Debitore, ut eis solveret quinquaginta pro centenario, si alii Creditores superveniant, possunt advocare a primis Creditibus pro rata quicquid eis solvum fuerit, remanens penes primos Creditores assensu adversus Debitorem, ut eis solvatur id quod eis factis per talem conventionem diminutum, & numer. 47.

48 Creditores Debitorem debent esse omnes aequales pro rata debiti & honorum reportum & n. 49.

49 Creditur ex causa Dotis, vel ex pia causa contrahitur concordium factum per maiorem partem Creditorem.

Distingue tamen conclusionem ut ibid.

Limita in Creditibus ex causa pensionis, Domum, Depositi, rerum consensualem, & mercatorum, numer. 51.

50 Appellatio suspendit omnes executiones, tam in causa creditorum venientium venire ad accordum, & appellantis, quam in causa debitoris appellantis propter denegationem iudiciorum, vel accordi.

Nullius Concordia Debitur cum maiori parte Creditorem.

DISCURSUS CLXXII.

Quomodo plures in hac materia quinquaginta dilationum, seu concordia debitoris cum suis Creditibus, vel maiori eorum parte inita, sive incedunt, tum consensu, tum iudicando exercendo respectu minus Advocati, & Iudicis mihi occasio conquisit; ita ut plures de facili possem desuper discursus continere: Verum quia cum nonnulli casus, & quaestiones super quibus scripsi, aut iudicavi fieri obvis, & reperiuntur penes quampures Auctores de hac materia late agentes, inter quos Scrog. ad Cod. Fabri lib. 1. tit. 5. de fin. 13. n. 5. ad 18. Adolegent. aliorum. 62. per tot. Constant. ad Statut. Urb. annos. 50. per tot. Mart. Berlich. a det. 235. usque ad 244. Uvered. de transact. quest. 85. per tot. & de fin. 7. & de fin. 13. ubi loquitur ad terminos Statuti Florentini Annorum de dñm. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. a numer. 77. cum seq. Seasonal. de visis. Carcerat. lib. 3. §. 1. cap. 1. 2. & 3. & seq. Card. de Luc. de Credit. dist. 152. per tot. Anselm. de commerc. divers. 11. & dist. 14. Fernan. in pñm. Iudic. quest. 93. per tot. Aterlin. de pign. & hypoth. lib. 4. quest. 126. Rot. Lucens. in pñm. rescripti. a Dom. Palma n. 51. dec. 51. tom. 1. Rot. de dec. a numer. 183. ad n. 127. Siraco. eod. tit. part. 6. & 7. Rodrig. de concors. Credit. part. 1. in pñm. per tot. Pacific. de Salv. Inverdit. in pñm. 3. cap. 1. a n. 411. & omnium latissimè Ludovic. Santius a Atelo de Inductis Debitur. per 34. quaestiones. Quapropter in hoc discursu me restringam ad ea, quae mihi notabilia videri sunt, vel non ita obvis, vel saltem magis consensum, aut controversa apud Doctores inventi.

Primo enim de iure communi competens est, quod tam in concedendis iudiciis, quam in remediis debitoris aliqua parte delicti, vel in quilibet alia concordia cum eis incedunt omnes Creditores sunt in unum vocandi, singulique congregandi, alias accordum factum a maiori parte Creditorem minori parti nullatenus valet aliquod praesumptum inferre, ut per rest. in l. fin. C. qui bon. eop. possunt, docene Gratian. c. 232. a numer. 3. & seq. River. de decisor. n. 213. Salzed. La. hyp. Credit. part. 2. cap. 2. numer. 69. cum seq. Aterlin. de pign. lib. 4. quest. 126. numer. 8. Cardin. de Luc. de credit. dist. 152. Anselm. de Commercio. dist. 11. n. 6. & 7. Rodrig. de concors. credit. in pñm. n. 32. laet Seasonal. de Fidei. Carcerat. lib. 3. §. 1. cap. 2. numer. 1. & seq. fol. mibi 411. Berlich. dist. 236. n. 1.

Quo posito gravis causa fuit inter DD. in hoc controverfia, an etiam Creditores adherentes ad hanc effectum

citari, vel moneri debent: nonnulli enim putarum pro valutate hujusmodi concordiam cum debitorum citationem, seu mentionem absentium esse necessariam; alii vero contrarium, ut videre est penes *Berlich. decis. 336. numer. 1. cum sequentibus Salgad. Labyrim. credit. part. 2. cap. 30. numer. 67. cum pluribus sequentibus à Mele de Indol. debit. 6. per tot. Rodriq. de concurs. credit. in prout. numer. 37. & sequentibus Antunes de Donat. reg. num. 3. cap. 42. numer. 89. cum pluribus sequentibus Roci. de decollor. numer. 215. & 216. Farinacc. in reperi. Judic. quæst. 95. numer. 23.*

In hac tamen opinionum varietate hæc tamquam æquior, & communis, & facilius magis congrua frequentia est distindio: Aut major pars Creditorum est præfens, & concordia per eam cum communi Debitore conclusa fuit, & tunc ista causa accordium, vel conventio etiam Creditibus absentibus, & oñ monitis, ita eos afficiat, ut rurs, & redde poterint obligari à Judice ad standum concordiam: Aut verò major Creditorum pars non est præfens, & tunc necessaria est omnino absentium vocatio, quam distindtionem magis communiter sequuntur *Santi, à Mele de indol. debit. quæst. 6. per tot. Antunes de Donat. reg. num. 2. part. 3. cap. 42. n. 90. & seq. ubi refert ita fuisse judicatum per Potentillæ Senatam Farinacc. reperi. Judic. quæst. 95. numer. 23. in fin. Tiraquell. in trakt. rer. inter alias alia limit. 34. Scannardi. de visit. Carcerat. lib. 3. f. 1. cap. 2. num. 8. fol. 412. Berlich. dist. dec. 336. num. 9.*

Hodie vero cessant hæc quæstiones, quia in praxi ferè ubique Mercatiliam platearum non servatis hujusmodi convocatio Creditorum: Solent enim Creditores separatim in folio Accordi à Debitore singula eorum exhibita se subscribere, de qua consuetudine omnino servanda testantur *Roci. de decollor. num. 215. & 216. Ansfeld. de commerc. d. dist. 11. numer. 7. & 8. Salgad. Labyrim. credit. part. 2. cap. 30. numer. 71. Antunes de donat. reg. num. 2. part. 3. cap. 42. numer. 91. in fine Berlich. decis. 336. numer. 5. & 6. Pro illis vero locis, in quibus non prevaluit talis usus, & adhuc servarentur hæc consuetudine, advertere debet, quod si creditores absentes, vel etiam præfentes in loco citati, vel moniti essent ad intervendum, & non comparuerint, neque per se, neque per Procuratorem, tunc haberi debent per præfentes, & consentientes *Fab. in Cod. lib. 1. tit. 9. de finit. 27. numer. 9. Rodriq. de litor. dist. annal. artic. 1. gloss. 3. numer. 55. & sequenti Berlich. decis. 336. sub. numer. 8.**

In hoc numero majoris partis Creditorum non esse computandos consanguineos debitores, qui se subscripserunt illius accordio, voluit *Rodriq. de concurs. Credit. part. 1. in prout. numer. 37. ex quo fuit tales persone suspectæ, sed rectius in contrarium sentit *Starch. de decollor. part. 6. numer. 9. circa fin. Tiraquell. de retrakt. in prout. numer. 44. Farinacc. reperi. Judic. quæst. 95. numer. 14. Molegna. Alvercat. 62. nu. 5. cum pluribus citatis, & per Roci. de decollor. part. 6. numer. 186. et in dubitationibus terminis, quod nempe ipsam Uxor debitoris debeat adhiberi ad firmandum Vici fidei debitoris concordiam, & sic in numero majoris partis Creditorum computari, tenet *Scannardi. de Visit. Carcerat. lib. 3. f. 1. cap. 1. numer. 12. fol. 412. Molegna. Alvercat. 62. numer. 5. in fin. ubi refert dec. Thori in 3. part. dec. vrb. xar. tamen quod Uxorem nulli videatur datum assumptum, ideoque nulli magis arctio opinio Cardinalis De Luca de Credit. dist. 152. numer. 16. contrarium tamen ob rationes per eum adductas, & præcipue ob rationem summa suspitionis, & non liberi assensu, fidei propter nimiam affectionem, sive propter metum reverentialem, qui considerari potest in Uxore, prout vult quod Uxorem intrat illa suspicio, quam ponderant *Gregor. Lopez ad L. f. f. f. part. 3. lib. 6. gloss. a quillo de ver. lib. 6. & Rodriq. loc. cit.****

Notandum tamen est, quod accordium, vel conventio, licet à majori parte Creditorum firmata, ut à minori pars præjudicat, debet prius citata parte dissensiente per Judicem confirmari *Antunes de donat. reg. num. 2. part. 3. cap. 42. numer. 92. Ansfeld. d. Casar. de Comm. Tom. II.*

*dist. 11. numer. 9. Farinacc. reperi. Judic. d. 95. n. 24. Mele de Indol. debit. quæst. 1. numer. 22. Berlich. decis. 336. numer. 10. Gavian. dist. cap. 222. numer. 26. Salgad. Labyrim. Credit. part. 2. cap. fin. numer. 73. & usque quo temeraria Judicia non fuerit in judicatum transacta, accordium non incipit effectum suum ferri *Santi à Mele de Indol. debit. quæst. 27. numer. 20. vrb. in Convention. & numer. 21. intelligi hanc conclus. circa tempus, & modum solutionis conveniunt, ut dicit hic citatus à Mele. Verum quando sententia est inappellabilis statim à die sententiae accordium incipit vire habere *Santi à Mele disto loco num. 20.***

Nunc mihi obviare venit dubium, an post instant aliquam Concordiam per aliquos, vel per omnes Creditores cum debitor, si major pars illius Creditorum pro rationabili causa aliam concordiam, seu accordium iterum cum eodem debitor inire duxerit, valeat minor pars Creditorum adhiberi per majorem partem Creditorum ad subscribendum, seu adhaerendum dicto novo accordio, super quo dubio in consuetudine Casus affirmativè alias respondit, & adhuc in eadem opinione remaneo ob eam rationem, quia facultas, quæ datur ex Jure majori parti Creditorum ad accordium in eundem cum debitor communi, non terminatur in primo actus, sed porrigitur ad omnes, & quæcumque concordias, quas iuxta varietatem temporum, & casus major pars pro communi utilitate facere opportuum duxerit, ut in punctualibus terminis fletur *Berlich. decis. 338. n. 2. & Indol. Santi à Mele de Indol. debit. quæst. 27. num. 12. & 13. licet iste loquatur de nova dilatione quinquenniali per majorem partem Creditorum iterum concessa, & oñ de reliqua parte debiti remissa, quæ eadem est ratio, nam per iteratas dilataciones idem prejudicium oritur minori parti Creditorum, quod ex oritur per aliquam remissionem debiti, quoniam per longam dilatacionem eodem magnam incommodum producit, sed etiam longe diminuitur Creditum, ut per textus expressus in §. *plus fidei de fideiuss. & §. Plus auctum fidei de actio. & leg. si cui 12. §. Admisi in fin. ff. de Poth. significat. & l. fideiuss. ff. de solutio. tradit egregie Senatus Luteranus coram Phab. dec. 7. num. 12. 13. & 14. tom. 12 ubi etiam occurrat quod quædam majora incommoda patitur creditor ex longè recitata solutione, quam ex aliqua remissione debui *Roc. Cor. Err. dec. 36. n. 12. & punctum ad eadem notitum Rara Luter. decis. 51. numer. 9. tom. 1.***

Quæritur etiam per DD. an debitor sit ad concordiam devenire vel cum suis Creditoribus, ostendere prius debeat sui patrimonii statum: in qua quæstione ita distinguendum esse arbitror, ut ipse Debitor, qui majorem partem Creditorum traxit ad concordiam aliquam, intendit minorem partem ad eam adhaerendum obligare, & tunc iustissimo illum teneri patrimonii sui statum palam scire, & in hoc sensu loqui videntur, vel intelligendi sunt allegati per *Berlich. decis. 336. d. numer. 33. nam si ex statu prodito per Debitorem constaret, quod ipse reperiretur in gradu satisfaciendi suis Creditoribus, vel saltem meliorandi eorum conditionem, non teneretur minores partes contradicere stare concordiam à majori Creditorum parte subscripctis quia esset irrationalis *Berlich. decis. 335. numer. 59. Roci. de decollor. numer. 204. & 217. Farinacc. reperi. Judic. quæst. 95. numer. 9. Quod prohibitionem tamen sui Patrimonii statum ex libris, & inventario per ipsam Debitorem exhibito, ac illius assertioni, quod præter bona in inventario vel libris descripta, nihil aliud sibi remaneat quod Creditorum satisfactio, nisi in contrarium per Creditores probetur, ut latè *Berlich. d. dec. 336. n. 48. usque ad 54.***

Aut verò major pars Creditorum, qui videntur suum Debitorem fugitivum, vel insatiam, omniaque bona sua occultantem, & sic de extra spem positos consequendi satisfactioem suorum Creditorum, cum eo concordaverit, instat apud Judicem, ut obligetur minor pars ad standum concordie per eos firmata, & tunc eo casu insipidè sumus, & perperam opponeretur, per minorem partem Creditorum, quod per debitorem, qui latuit, vel ausus cum bonorum suorum occultatione, prius elabatur apud Judicem status sui Patrimonii: quoniam à majore

par Creditorem et tali necessitate ducta ad aliquam concedendam, abique priori bonorum manifestatione obedienda à Debitore devanire eundem Debitore, ne in totum Creditum suum emitteret, non est rationabile, quod hypotesis oppositio per minorem partem impediret majori Creditorem parti confectio alicujus partis suorum Creditum, & ideo in huiusmodi potest minorem partem Creditorem obligari ad firmandum concordiam iniquam per maiorem partem docent opinio *Affiliat. decis. 281. num. 3. vers. secundus casus est, & ibi Adden, & Anselm. de commercio, dist. 11. num. 11. egregia Rocc. de decoll. n. 188. Actus. de decol. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. numer. 83. Farinac. repet. Judic. quæst. 95. numer. 3. vers. secundus est specifi. de Salvia. interdict. in spec. 3. cap. 2. numer. 418. Aterlin. de pignus lib. 4. quæst. 136. numer. 6. Androsi. Santius à Mela de Indus. debet. quæst. 2. numer. 35. & 36. ubi expressè monet, quod si Debitore cessacione bonorum suorum agere intendit, tali casu tenetur ad docendum Creditorem suum Parimonii sui, sicut in casu co-junctione accordii, vel conventionis, aut concessione induratum dependentium à meta voluntate Creditorem, cum sit in libero parium arbitrio, ubi agitur de pactis, aut contractibus, uno potius, vel altero modo inter se convenire, advertendo ulterius, quod in toto iuris civilis corpore non reperitur lex aliqua in contrarium in hac materia dispositio nisi in (sunt) verba dicti Auctoris in diffini quarto, quia in bonorum regimine Inventarium debet facere Debitore omnia bona sua Creditorem indicanda, ac vero in indicium concessio hoc non expressum legem Imperialis, quidam in contrarium attenta lege Cassell. nudentur disponere lex sexta, & septima tit. 9. lib. 5. recopil. Hispaniar.*

Et adeo hoc verum est, ut iuxta veterem, & communiorum DD. opinionem concordia facta per maiorem partem Creditorem cum Debitore, etiam dolus detecto, & alibi cum bonis in tuo deposito, inavida est, ut minor pars obligari valeat ad eam acceptandam, ut ipse firmat *Berlich. dec. 235. numer. 61. & seqq. ante non Parif. conf. 100. lib. 3. Aterlin. de recept. passif. remed. 15. num. 170. Cephal. conf. 51. numer. 30. Brun. de cess. bonor. quæst. 26. numer. 1. Stratech. de decoll. part. 6. numer. 20. Scamard. de iure. Carcer. lib. 3. p. 1. cap. 1. numer. 11. fol. mil. 410. cum pluribus aliis ab his Doctoribus citatis, & ratio est, quia semper concordia per maiorem partem Creditorem facta, rationabilis, & iusta est, quando expedit Creditorem habere aliquam partem, ne totum amissioni, prout et contra invalida est, & irrationabilis, si palam errarent, aut haberi, securitatem possent bona Debitore sufficientia ad satisfaciendum Creditorem, sicut Debitore latisceret, vel suffragisset *Rocc. de decoll. numer. 204. Stratech. de decoll. part. 6. numer. 18. & 21. in fin. Berlich. dec. 235. num. 99.**

Quæ tamen intelligenda sunt, si ageretur res inter maiorem partem Creditorem, & minorem partem, ad eum finem, ut minor pars obligetur ad standum concordie, ne alius Debitore latisceret, vel fugitivus se erraret à satisfactione quantarum per eum promissa, & sic ne in totum Creditores suum creditum amitterent, sicut vero quoad Creditorem, & ipsam Debitorem fugitivum, vel latitantem, & dolose decipit, vel callide, & dolose simulacrum se esse pauperem, vel non habere bona sufficientia ad satisfaciendum Debitorem, quia tali casu concordia, ex parte per dolum erroris, de iure non valet, adeoque Creditores ea non obstante contra suum Debitorem etiam pro parte ei remissa agere, illamque molestare possunt, quia fraudi, vel dolus temeris debet patrocinari, ut in his recentioribus tradunt *Rocc. de decoll. numer. 220. Aterlin. de iure. Aterlin. lib. 2. cap. 8. num. 15. & 16. Rata Jan. decis. 17. numer. 13. Urcel. dec. Flor. 7. num. 19.*

Quando autem debitum contractum fuerit cum aliquo Creditore paulo ante concordiam firmatam à maiori parte Creditorem, tunc talis creditor non potest à responsi hactenus obligari ad standum concordie, ut docet *Berlich. dec. 235. num. 48. & 49.*

Insuper notandum est, quod si aliquis Creditorem,

qui se simpliciter subscripsit accordio debitoris, est alterius Creditoris procurator, intelligitur se utroque nomine subscripsisse, ut firmat *Rocc. de decoll. numer. 225. & seq.*

Scire etiam oportet, quod si Creditore se subscripsit accordio, cum hac condicione, dummodo ceteri eundem accordio adherant, debet computari in numero creditorum consentientium, ita ut sufficere, quod non alii Creditores subscribant, qui cum dicto Creditore, qui cum prædicta condicione se subscripsit, faciant maiorem partem Creditorem *Rocc. de decoll. numer. 199. & 200.*

Advertendum pariter est, quod si accordium, vel dilatio quoquequomodo concessa per maiorem partem Creditorem non potuit habere effectum suum quoad alios Creditores, quia fuerit habuerunt iustam causam dissentiendi, nequeunt tamen per maiorem partem Creditorem, qui se subscripsit *Anten. Aterlin. in hypothesis cas. forens. cap. 61. quem sequitur Anton. de demar. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. numer. 88. Et licet contrarium videatur firmare Urcel. decis. Flor. 25. numer. 14. tamen nullus ex Doctoribus per eum allegatus loquitur per hoc puncto, sed extraneum proferunt tam agit, quare dicti Urcel. operam nullatenus est sequenda.*

Addendum modo est, quod si debitor in aliquo concordium non servabit, tunc Creditores poterant ab ea recedere, illamque non servare *Rocc. de decoll. numer. 218. Farinac. repet. Judic. dist. quæst. 95. num. 29. Idem tamen intelligi debet, cum maior pars Creditorem velit ab ea recedere, sicut, si per aliquos Creditores tantum, ut laud cum pluribus citatis firmat Urcel. de transact. quæst. 85. numer. fin. Et insuper accordium prædictum non potest debitor futura, nempe post accordium iterum à Debitore contracta, comprehendit *Berlich. dist. decis. 235. numer. 50. Anton. de decoll. reg. tom. 2. part. 3. cap. 42. num. 87. Santius à Mela quæst. 20. per tot. Iuxta tamen in debitis futuris habentibus causam de preterito, ac in debitis conditionalibus existentibus de tempore accordii, licet post accordium fuerint illa purificata à Mela loc. cit. n. 10, & 11.**

Altera consequenda est regula, quando agitur de Creditorem hypothecarius, nam tunc accordium, seu conventio, licet facta per maiorem partem Creditorem personalem tantum adionem habentem, nullatenus præjudicat Creditorem hypothecarius, quia nullum ex dicto accordio commodum recipiunt Creditores hypothecarii, cum agere possint virtute hypothecæ ad exclusionem dictæ majoris partis Creditorem contra bona debitoris, vel adversus actiones possessorias, penes quos bona debitoris existunt *Androsi. de consens. Credit. part. 1. in primis. numer. 39. Anselmus de Commercio, discurs. 12. numer. 11. Urcel. de transact. quæst. 85. numer. 15. Corde. de Luce discurs. 152. numer. 19. de credit. nisi adit fluitum in contrarium, quod mandant Creditores per res, & Litteram satisfieri, nulla considerata hypotheca, vel potissime Creditorem Urcel. de transact. dista quæst. 85. per tot. Florentine, ubi tale Statutum addit, super quo pieste scriptis Cassen. conf. 179. lib. 2. & similes Creditores, qui habent satisfactionem, non sufficientem ab accordio, & conventione facta per maiorem partem Creditorem, licet compulsi fuerint per Iudicem ad standum dicto accordio, quia nihilominus possunt per integra satisfactione eorum Crediti agere contra fideiussores, vel etiam bona obligata, ut per textum expressum in l. si procederet 18. §. Lucius. ff. mandati tradant communiter ibi scribentes. & Brunner. in ead. leg. plenè *Berlich. dista decis. 235. numer. 14. Rodrig. de consens. credit. part. 1. in primis. numer. 41. Urcel. de transact. quæst. 85. sub numer. 15. versit. hac eadem Fontanel. decis. 472. numer. 20. Secus tamen dicendum, si Creditores habentes fideiussorem contra compelluntur Iudicio se libere, & auctoritate subscribere accordio, vel tacite eundem consensum suum præstiterint, ut per eundem textum in dist. leg. si procederet, §. Lucius in princip. ff. de mandati. refo-ratum fuit per Roman Romanorum eorum Aterlin. decis. 343. & cor. Lud. dec. 216. & sumant Farinac. in repet. Judic. quæst. 95. n. 27. *Berlich. dec. 235. n. 17. cum***

eum pluribus ab eo citatis, nam tali casu non poterunt dicti Creditores *fideliiores* perdictum amplius molestare, quod procedit etiam in casu, quo huiusmodi Creditores non per Judicem, sed per speciale rescriptum Principis fuerint obligati stare conceditur, eadem *Rat. Rom. cor. Atelin. & Ludovif. loc. supra cit. & Fontanell. dec. 472. numer. 19.*

Advertendum tamen est, quod licet generaliter mos dicitur, non posse minoram partem Creditorum habentium hypothecas, aut pignora, aut *fideliiores* praedjudicari, intelligi debet quoad ipsas hypothecas, & pignora, & *fideliiores* tantum, ita ut Creditores actione hypothecaria, vel pignoratitia, vel *fideliiores* semper agere valeant contra bona, & *fideliiores* obligatos, non vero quoad personam ipsius Debitoris, cum quo initum fuit accordium cum majori parte Creditorum, nam quoad ipsam personam Debitoris ipsi quoque Creditores habentes hypothecas, vel *fideliiores* afficiuntur, & poterant ab eis obligari ad standum accordio *Farinacc. repert. Judic. quest. 95. numer. 13. & Rat. de decell. numer. 204.* Et licet etiam dicitur, quod major pars Creditorum habentium personalem tantum non possit praedjudicare

Creditoribus hypothecariis, vel *fideliiores* habentibus, ita tamen non procedere quoad dilationem, seu quinquennales, aut ultiores indicia concessas per maiorem partem Creditorum debitori *Add. Marti ad Güzarell. decis. 1. numer. 26. ubi de Creditore Dotis qui tenetur etiam concurrere. Affili. decis. 288. in fin. Rodrig. de privileg. credit. part. 1. in primum. numer. 41. circa Adh. De Lac. de Credit. discurs. 152. numer. 19. Farinacc. repert. Judic. quest. 95. numer. 10. & 11. Ansaldo de Commercio, discurs. 11. numer. 12. Uresol. de transfalt. quest. 83. numer. 15. vers. ubi quod fecit a Melo quest. 28. per tot. ubi amplius dicit, quod major pars Creditorum possit in praedjudicium minoris Debitoris maiorem dilationem quinquennales concedere, & hoc item firmatur a *Scannarol. de Visit. Carcer. lib. 3. §. 1. caput. 4. numer. 18. fol. 417. quoad in contrarium firmaverit Berlich. decis. 219. numer. 4. cum seqq. contra magis communem, quam ipse agnovit sub numer. 1.* Verum advertas quod iste quinquennales dilaciones tantum personales, & ideo non transiunt ad heredes, sive simplices, sive beneficiarios debitoris *Rodrig. de concurs. credit. in primum. numer. 17. Franch. decis. 179. per tot. & ita Carol. Ant. De Luca Additionator.**

In causa autem, quae omnes Creditores essent hypothecarii, quod major pars Creditorum minori praedjudicat, nulla amentia hypothecarum temporis antiquitate, indistincta tenet Sacrum Concilium Neapolitanum penes *Affili. decis. 288. cujus opinionem sequitur Rodrig. de concurs. Credit. par. 1. in primum. numer. 40.* Verum reclus in hoc casu tenenda est distinctio: aut major pars Creditorum, quae convenit cum debitoribus habet anteriores hypothecas, & tunc ea praedjudicabit minori parti Creditorum habentium posteriores hypothecas, quia minor pars nullum incommodum ex hoc pacto sentit; Aut habet posteriores hypothecas, & tunc non potest aliis a Creditorebus praedjudicium ingerere, ut contra *Affili. & frequentium indistinctam opinionem, ita distinguendo tradidit Starch. de decell. par. 6. numer. 13. Farinacc. repert. Judic. decis. quest. 95. numer. 12. Card. De Lac. de credit. discurs. 152. numer. 19. Rat. de Decell. numer. 205. Berlich. decis. 237. & decis. 238. quoniam ipse refert in hac ultima decisione sub numer. 6. contrarium fuisse decisum per Scabiosos, nempe Senatores, vel Iudices Lipsenses, ob rationes postulat relatas, quae verò non habent substantiam, ut videtur est penes *Ad. Dabieres. & Carol. Anton. De Luca Adh. ad Franch. decis. 83. numer. 3. usque in fin. ubi probat contra principalem rationem adductam per eodem Scabiosos Lipsenses, necnon penes eundem Berlich. decis. 243. ubi omnes dictas rationes Scabiosorum melius seprobat.**

Et similiter Creditores hypothecarii, licet posteriores in hypotheca, si habent singularem praerogativam de Jure prioritatis, vel posterioritas super alios Creditores hypothecarios, quavis anteriores, non tenentur stare accordio a majori parte Creditorum, vel

hypothecariorum, vel non, firmato, ut late tradit, & probat *Berlich. dec. 243. per totam.*

Verum quoad Creditores personalem tantum privilegiant aliud dicendum est, quod nempe ipsi tenentur stare accordio a majori parte Creditorum inito, in quo etiam remissa fuerit aliqua pars debiti, sed talis conventio, vel accordium non nocetis eorum privilegio, ita ut nihilominus in eo, quod solvi debere convenisset fuisset, omnibus aliis Creditorebus chirographariis semper essent praefertendi *Starch. de decell. par. 6. numer. 16. & seq. latè Berlich. decis. 241. per totam. Rat. de decell. numer. 65. n. 193.*

Nunc mihi specialem super hac materia casum addere remanet. Quidam debitor decedens vigore concordiae remissa sibi a quamplicitibus suis Creditorebus debiti medietate, alteram medietatem, nempe 50. pro singula centenaria, in pecunia numerata intra convenita tempora solvere, cum promissione omnes, & singulos eorum semper conservandi in dicta quantitate, vel summa ad praedictam rationem solvi soluta, data insuper pro observantia hujus promissionis quibusdam *fideliiores*. Deinde comparuerunt novi Creditores aequalis conditionis, & per eos reposito, nil aliud superesse, et quod possit ipsi lassari, simul, & sine adhaerentia dictae concordiae, ac petierunt se adequari cum dictis primis Creditorebus, & solutiones revocari, pecuniasque ab illis, licet jam exactas, addatam advocare: super quo casu quorsum fuit a *Paulo de Castro* an ista novorum Creditorum petitio sit iusta, & responsum fuit illam rite, & recte procelite, competere tamen dictis primis Creditorebus post avocationem pecuniarum, quam ad ratam parti coacti fuerint, ipsi agendi adversus debitorem, vel *fideliiores*, ut suppleant, quod eis fuerit per talem avocationem diminutum, non obstante, quod dicti primi Creditores promiserint dictum Creditorem amplius non molestare, ut videtur est ex dicta *Castren. consil. 179. per totam lib. 2. quae sequitur Uresol. de transfalt. quest. 83. sub n. 15. vers. ubi autem dicti Castanes.*

Quae nos amplius addimus, quod aedam primi Creditores, a quibus pro rata ab aliis novis Creditorebus fuisset advocata pecunia, agere possint contra debitorem, ut suppleat usque ad quinquaginta pro singulo centenario promissa, sed etiam omni Creditores compati, qui eidemmet concordiae consenserunt, ut pariter ipsi usque ad eadem quinquaginta per debitorem suppleantur, & hoc ad servandam aequalitatem inter omnes Creditores, per ea quae tradunt *Rat. de decell. par. 34. numer. 109. & Berlich. decis. 236. numer. 26. Salsad. Labyrinth. Credit. part. 2. caput. 2. numer. 83. Uresol. de transfalt. quest. 85. numer. 15.* Imo plus dicimus, quod si aliquid aliud per primos Creditores pro supplemento ratae pecuniarum ab eis advocata a debitore postea exactum fuerit, ab aliis etiam Creditorebus iterum pro eorum rata advocari poterit ob eandem rationes deductas a *Castren. in dicta consil. 179. & per ea, quae tradit Rat. de decell. par. 35. numer. 106.*

Pro ultimo tandem notandum est, quod Creditor 50 etiam ex causa Doris, vel pia causa ad accordium factum a majori parte Creditorum concurrere debet, ut iusta magis communem opinionem tenet *Rat. de decell. par. 66. numer. 198. & latè Ansaldo de Commercio, discurs. 14. numer. 8. & seq. vido de Lac. ad Gratian. caput. 223. numer. 5. Adelin. de Pignori. lib. 4. quest. 136. num. 14. & 21. Berlich. dec. 242. num. 22. & 23. per quos DD. distinguunt quod Creditor ex causa dotis vel ex alia causa privilegiata teneat concurrere ad accordium tantum indiciarum seu dilationis, secus ad remissionem debiti, & lex in his terminis loquuntur *Rat. & Ansaldo. & dicta supra numer. 40. Scannarol. de Visit. Carcer. fol. milii 412. numer. 10. 11. secus dicendum de Creditorebus ex causa pensionis, Domocorii, Depositi, rerum commestibilium, Mercedis, Vectutis, Spaciorum, & huiusmodi Rat. loc. cit. par. 71. & 72. numer. 208. usque ad 214. Berlich. decis. 235. cum sequenti. aliasque quaestiones vide penes Autores per me recensitos sub num. 1.**

A D D I T I O.

Ad num. 11.

- 32 Appellatio suspendit ne creditores venientes, & appellantes contra debitores executionem proponant. *Santius à Melequoq.* 15. numer. 32. Et idem procedit in casu quo debitor propter denegationem iudiciorum, vel accordi appellavit; nam hoc casu etiam appellatio suspendit ac impedit omnes executiones creditorum contra debitorem qui appellavit. *Santius à Melequoq.* 35. per tot.

A R G U M E N T U M.

Navarchus, seu Magister Navis non potest procurare assicuracionem mercium sibi à Mercatoribus traditarum, nisi habeat ad id speciale mandatum: Nec talis Assicuratio sufficitur in vim clausula per se, o per conto di chi spetta, nisi constet, quod Domini Mercium præcedenter mandatum dederint de se assicurari faciendo, vel quod principales ratificaverint assicuracionem ante sinistram, & re integra.

Explicatur itaq. clausula Assicuracionis per se, o per conto di chi spetta.

S U M M A R I U M.

1. *Risicum, & interese est principale fundamentum Assicuracionis.*
2. *Navarchus, seu Magister Navis habet mandatum generale à suis principalibus, agendi ea, que pertinent ad Administracionem, & conservacionem Navis, & n. 7.*
Non vero quoad ea, que sunt extra sferam sui officii num. 5.
Nec potest procurare assicuracionem mercium super sue Navis impericium num. 3.
3. *Mandatum semper extenditur ad ea, que mandantibus utilis sunt, & ad ea, que tendunt ad conservacionem, & perfectiorem negotii, pro quodatur Mandatum.*
4. *Mandataris, sive, seu Complimentarius habet generale mandatum, quoad ea, que conveniunt sue Administracioni, non vero quoad ea, que sunt extra sferam negotii, cui præcipitur.*
5. *Navarchus debet solviter observare leges, & conditiones, que ei præscribuntur, dum ad Navis gubernacionem stipulatur.*
6. *Socius, seu sive non potest procurare assicuracionem Capitalium societatis, si ita non sit inter Socios conventum.*
7. *Mandatum extenditur ad ea omnia, que de more concedi solent, & ad ea, que communiter aguntur ab illis, qui simile mandatum habent.*
8. *Conferendo, vel usus excluditur per unicum etiam alium contrarium.*
9. *Attestationes, seu fides extrajudiciales attenduntur, quando continent verisimilia.*
10. *Mandatum alleganti incumbit onus illud probandi.*
11. *Mandatum semper restringitur ad alias, quorum intuitu videtur concessum, nec extenditur ad alias extraneas, quomodo verba essent generalia.*
12. *Mercatorum iudicium standum est quoad ea, que ad Mercatorum spectant.*
Declaro præcedere quoad ea tantum quae usum, & conservacionem Mercaturæ respiciunt, non vero quoad ea, que ad Juris deservitionem pertinent, num. 16.
13. *Verba frequentia, quomodo generalia, restringuntur ad ea, quae superius expressa sunt.*
14. *Matris fieri non potest de uno casu ad alterum, quando juris, vel facti discrimin aliquod intercedat.*

15. *Affecurati iudicium semper plerumque præferunt, ut morem gerant requiruntibus.*
16. *Attestatio non attenditur, quando ratio super qua dicta fundatur, detegitur erronea.*
17. *Mandati probatio debet esse clara, & debet per se suffragari.*
18. *Affecuratio facta cum Clausula per se, o per conto di chi spetta, quid operetur.*
Et ad quem effectum fuerit introducta, numer. 23.
19. *Verba in contrariis opposita per contrahentes non debent remanere otiosa, neque superflua, sed debent effectum suum sortiri.*
20. *Affecuratio facta cum clausula per se, o per conto di chi spetta tunc valida est, quando ascenditur quod persona, ad quas spectant merceres affecurate, deducitur mandatum præcedenter ad procurandam mercium assicuracionem.*
Sed si non constet de præcedenti mandato, numer. 26. Et de ratione ibidem.
21. *Alitis nullis acquiritur principalis ex Contractu intro per Procuratorem, seu sive, etiam sine testibus.*
Limita in negotiorum gestore, in cujus contractu non acquiratur alio viro principali, vel persona absenti, nisi mediante testibus, & subsecuta Contractus ratificatione, numer. 29.
22. *Negotiorum gestor dicitur se, qui sine præcedenti mandato pro persona absente stipulatur.*
23. *Affecuratio procurata ab eo, qui non habet ad id speciale mandatum, sufficitur, si principalis eam postea ratificaverit.*
Declaro tamen dampnum ratificationis principalis sufficere ante sinistram, & re integra, numer. 31.
24. *Stipulatio Assicuracionis requiritur pro forma, quod contractus mercium fiat sub nomine Assicurati, & quod iud eo veri dominium mercium spectet, quomodo facta sit Assicuratio cum Clausula generali per conto di chi spetta, & n. 33. & 34.*
Conventions numer. 36.
25. *Affecuracionis Contractus non comprehendit personam, que in eo non fuit, nec nominata, atque expressa.*
26. *Affecuracionis stipulatio, quando concipitur per verba, & per alia à chi spectat, non est necessaria, quod quæritur mercium fiat sub nomine Assicurati.*

Librum. Assicuracionis.

DECISIO D. LAURENTII ANDRÆ
De Salsis, à Secretis DD. Consilium
Matris Placatum.

E T

D I S C U R S U S CLXXIII.

LI Signori Batacchi, & Mucotti Mercandi della Piazza di Livorno per conto loro, o di chi spettasse nel dì 5. Dicembre dell' Anno 1718. col premio da essi dato di due e un quarto per cento si fecero assicurare da Signori Franchi Jackson Inglese anche essi Mercanti in detta Piazza per la somma, & quantitas di Perze 1500. da uno sopra Corpo, ed Arrazzi della Nave nominata S. Michele Capitano Parriso Campbelli, per il viaggio, che detta Nave era per fare da Livorno a Marsilia.

Successivamente in dì 5. Gemajo di detto Anno la Nave fondente intraprese il suo destinato viaggio, & giunse in dì 7. del medesimo mese nell' acque à Venetigia discosta dal terreno circa dieci leghe, fu depredata dal Capitan. Lorente Comandante la Nave Corsale Spagnuola nominata Galera di Spagna Sant' Antonio.

Pervenuta in Livorno la notizia di tal sinistro, detti Signori Batacchi, & Mucotti, per mezzo del Tribunale di quel Signor Governatore l'istitutorio a detti Signori Franchi Jackson richiedendogli a pagargli a suo tempo a ritenere de' Capitoli di sicurtà della Casa di Firenze detta forma sottoscritta, ed in appresso

finito.

stimolati da più atti d' intimaioni, e procelti contro di essi fatti da essi Signori Fratelli Jackson, e dal Decreto proferito da questo Magistrato sotto il dì 6. Febbrajo di detto Anno all' istanza de' medesimi Signori Fratelli Jackson, presentavano in questa Cancelleria la loro principale domanda, colla quale dopo la rappresentazione del fatto conclusivamente domandarono, e fecero istanza, che detti Signori Fratelli Jackson fossero condannati al pagamento della suddetta somma assicurata, ed a giustificazione della loro intenzione producessero l'ordine Originale datoli da detti Capit. Campbell di procurare detta sicurezza toccata da detti Signori Fratelli Jackson, ed il Testimoniale di detto finitro fatto dal medesimo Capitan in Monaco.

Ma insistendo detti Signori Fratelli Jackson in dette intimaioni, e procelti fatti contro detti Signori Batocchi, e Mucotti, s' oppofero a detta domanda, ed all' incontro domandarono, e fecero istanza, che detti Signori Batocchi, e Mucotti, e detto Capitano Campbell, che allora si ritrovava in Livorno dichiarassero prontamente appresso gli atti a chi attenesse detta Nave prima, che fosse depredata, e che producessero in atti i Documenti opportuni, per comprovare le dichiarazioni, che da essi ne venissero fatte.

Onde introdotto così fra dette Parti il Giudizio avanti questo Magistrato, e quivi proseguendosi col ricorso de' Mercanti domandando da detti Signori Batocchi, e Mucotti stante la dichiarazione fatta in Atti da detti Signori Batocchi, e Mucotti sotto il 9. Maggio 1719, che la suddetta Nave prima, che fosse depredata, attenesse al Signor Francesco Linch di Dublino, o ad altri, che potessero essere interessati, e per li quali detto Signor Linch facesse le veci, rusa la disposta si ritenesse nell' Ispezione, se detta sicurezza fosse valida, o no per essere stata fatta per ordine, e conto di detto Capitano Campbell, senza che questi ne avesse commissione, o ordine espresso da detto Signor Linch, o altri proprietari di detta Nave, circa la quale avendo le parti detto, e doendo le loro pretese ragioni, e giustificato in Atti quanto loro poteva occorrere, finalmente tenutosi le solite Sessioni pubbliche, e segrete a pieni Voti di questo Magistrato, e Signori Mercanti di ricorso sotto il 6. Giugno di detto Anno 1719. fu proferita Sentenza definitiva, colla quale detti Signori Fratelli Jackson rimasero assoluti dal pagamento di detta somma assicurata, e venne ordinato tornarsi detta sicurezza, e restituirsi da' medesimi Signori Fratelli Jackson i preni ricevuti a riserva di mezzo per 100. da ritenersi dagli stessi Signori Fratelli Jackson almeno del dispofo de' Capitoli di sicurezza della Ruota di Firenze.

Ed il motivo di così giudicare fu perchè avendo detti Signori Batocchi, e Mucotti colla suddetta dichiarazione confessato in Atti, che detta Nave assicurata, prima di essere stata depredata, attenesse a detto Signor Francesco Linch di Dublino, o ad altri, che potessero essere interessati nella medesima, e per li quali facesse le veci detto Signor Linch, nè essendosi giustificato in Atti, che il predetto Signor Linch, o altri interessati avessero dato ordine, commissione, o facoltà a detto Capitano Campbell di far fare detta assicurazione, parve a questo Magistrato, e Signori Mercanti di ricorso, che detta assicurazione fatta fare da detti Signori Batocchi, e Mucotti per conto, ed ordine del predetto Signor Capitano Campbell fosse fino da principio nulla, ed invalida come fatta per ordine, e conto di persona, che sopra detta Nave assicurata non aveva alcuno interesse, nè correva alcun rischio, che è il primo, e principal estremo, che deve provare conclusivamente l'assicuratore, e senza il quale non può sussistere il Contratto di assicurazione, come fermato *Pelafab. consolat. 64. numer. 3. Thefaur. quafi. Forens. libr. 4. quafi. 77. sub numer. 13. Giamb. observat. 73. Alernad. contron. Jur. libr. 23. capit. 70. num. 45. & sequenti bus Sanera de assecurat. part. 3. sub numer. 10. Stracch. eodem tractat. gloss. 10. sub numer. 27. vers. in primis tamen sententiam. Aymar. de nullitat. contrat. ratic. 1. part. 2. quafi. 26. numer. 66. tom. 1. Domin. Cafarez. de Commercio. Tom. II.*

nei Aud. Cafarez. de Commercio. & Mercat. disp. 4. numer. 1. & 3. & discurs. 13. numer. 2. & 3. Rota Jan. penes eundem ditta discurs. 5. sub numer. 57. Geron. decis. 181. numer. 3. Capilli. decis. 73. numer. 1. Baldur. decis. & res judicat. tit. 1. de assecurat. de 6. numer. 9. & sequenti bus. Rota decis. 571. numer. 1. & sequenti bus tom. 2. part. 5. decis. 47. numer. 1. part. 7. & decis. 373. numer. 37. & seq. tom. 1. part. 19. recurre.

Nè per provare, che detto Capitano Campbell avesse avuto via i Parzionatevoli di detta Nave in facoltà di farla assicurare, si fu creduto sufficiente l'aver detto Signori Batocchi, e Mucotti giustificato, che detto Capitano Campbell avesse avuto da detti Parzionatevoli il governo, ed amministrazione di detta Nave, in vigore della quale presentavano detti Signori Batocchi, e Mucotti, che si dovesse intendere conferita a detto Capitano Campbell anche la facoltà di fare assicurare detta Nave dategli ad amministrare, e Capitaneggiare, come cosa utile a detti Parzionatevoli, e tendente alla conservazione di detta Nave, perchè il Capitano di una Nave subito, che è proposto all' amministrazione, e governo dell' istessa, ha da i Parzionatevoli il mandato a contrarre, ed obbligare detta Nave, ed a fare tutte le cose, che riguardano l' amministrazione, e conservazione della medesima a beneficio de' Parzionatevoli preponenti, secondo si raccoglie dal *Taff. in leg. 1. per tot. ff. de exercit. a. lition. Stracch. de naut. part. 1. numer. 5. & sequenti bus Joan. de Heu. de Commercio. Naval. capit. 4. per tot. Loccen. de Jur. Marit. lib. 3. capit. 8. fecit per tot. Dominus Aud. Cafarez. de Commercio. & Mercat. discurs. 71. & numer. 1. & sequenti bus. N. Targia nel suo Trattato sulle Ponderazioni Marittime capit. 10. numer. 5. & capit. 12. per tot. ed il mandato sempre deve essersi a tutte le cose, che sono utili a' mandanti, e che tendono alla perfezione, e conservazione dell' atto, o negozio per cui è dato il mandato, come attestano esplicito alla prima proposizione *Sammar. contron. 32. numer. 27. tom. 1. Aysid. de Commercio. & Mercat. discurs. 61. numer. 16. & sequenti bus Dominus Aud. Cafarez. eodem tractat. discurs. 36. numer. 15. & sequenti bus. Rota decis. 428. numer. 16. tom. 1. part. 5. recurre. optimè Falconer. decis. 33. numer. 4. cum sequenti tom. 4. E rispetto alla seconda per il text. in leg. nemo ex sociis. ff. pro socio Bald. cons. 120. num. 3. versic. societas autem liber. 1. Alvariz. de tacit. & ambig. libr. 7. tit. 1. numer. 1. Sammar. contron. 33. numer. 61. & sequenti bus tom. 1. Card. de Luca de credit. & debet. discurs. 84. numer. 4. Pacion. de Luca. & eundem. capit. 7. n. 19. & seq.**

Perchè essendosi avuto per certo appresso questo Magistrato, e detti Signori Mercanti di ricorso, che il procurare, o far fare l' assicurazione della Nave sia una cosa estranea, e non pertinente al governo, ed amministrazione della medesima Nave, a cui era preposto il Capitano, a vista di ciò pensavano ogni forza le suddette proposizioni, perchè ammettendo ancora, che detto Capitano preposto al governo, ed amministrazione di una Nave debba intendersi, che abbia il Mandato a poter contrarre, ed obbligare i Preponenti per causa di detta amministrazione, siccome concesso, che detto mandato debba essersi a tutte le cose utili a' Preponenti, e tendenti alla conservazione di detta Nave, non per tutto ne succede, che detto mandato possa, e debba contenere la facoltà di far fare l' assicurazione della medesima Nave, cosa estranea, e non pertinente al governo, ed amministrazione dell' istessa, a cui è preposto detto Capitano, mentre quelli non meno, che ogni altro Inflitore, e complementario proposto all' amministrazione di una società, o negozio, in vigore della sua preposizione ha dalla Legge il mandato a fare tutte le cose, che sono dentro la sfera, e natura dell' amministrazione, e negozio a cui è preposto, ma non l' ha a farne alcune di quelle, che sono estranee, e che non appartengono a detta amministrazione, e negozio, nè cieca quelle può contrarre, nè obbligare i Preponenti, ancorchè tendessero in loro utilità, conforme in termini d' Inflitore, o Complementario sostengono per il *Text. in l. cuiusque 5. §. Non tam amos, & l. sed, & §. ppiul.*

Populi 11. §. de infist. alien. con concordat. Salgad. in Labyrinth. credit. part. 1. capit. 9. numer. 83. Gen. de fregis. priv. lib. 4. tit. de lib. ration. infist. numer. 34. & sequentibus. Adm. consulti. 194. numer. 1. & sequenti. & consulti. 195. numer. 17. & sequenti. Tarr. de pall. fust. fust. lib. 3. capit. 10. n. 40. & 41. Argol. de Comm. & mercat. discurs. 145. numer. 9. & discurs. 46. numer. 13. & seq. Dom. Aud. Cafareg. ed. ital. discurs. 39. numer. 13. 27. & seq. tom. 1. Altman. de nullitat. contrall. rubr. 3. part. 2. quæst. 285. & 300. Giur. discurs. 188. numer. 9. Urceol. decif. Flor. 2. numer. 23. Rot. decif. 55. numer. 2. tom. 1. part. 19. res. & in Mantiff. ad Card. de Luc. super matr. de credit. decif. 26. numer. 4. & 5. Ed in termini di Capitano di Nave per il Text. in dill. leg. 1. & Matydrum Navi. & §. 6. seq. & præcipuè §. Non autem ex omni causa. §. de excois. alien. ubi Petr. Peck. in communi. Targ. ponderat. marit. dill. cap. 10. sub numer. 5. Marquard. de jur. mercator. & commerc. lib. 1. capit. 8. sub numer. 29. & seq. Loccen. de jur. marit. lib. 3. cap. 8. §. 6. Gibellin. de univers. rer. human. negotiat. lib. 2. capit. 1. artic. 10. varf. Non datur vero Dom. Aud. Cafareg. de commerc. & mercat. dill. 71. per §. & sequenter numer. 20. & seq. Joan. de Hro. de commerc. Naval. dill. cap. 4. numer. 19.

E con somma ragione si ebbe per certo che il procurare, e far fare detta assicurazione fosse una cosa estranea, e non appartenente all'amministrazione, e governo di detta Nave, a cui era preposto detto Capitano Campbell; Perchè l'amministrazione, e governo di una Nave a cui venga preposto un Capitano, se nell'atto della sua preposizione non appariva data certa legge, quale allora deve osservarsi invariabilmente, come dice Ulpian. nella detta l. 1. §. 1. §. 1. de excois. all. consiste nel tenere ben provveduta detta Nave di ogni cosa atta, e necessaria alla navigazione, nel collegiarla per i luoghi propri, e con utile de' partizionevoli, nel fare le spese occorrenti per il mantenimento, e rifarcimento di essa, anche con prendere denaro ad interesse, ed obbligare ai datori di detto denaro, e nel fare tutto altro che concerne la navigazione, e conservazione della medesima Nave a più de' Partizionevoli, conforme si deduce dalle anzidette riferite di sopra nel §. *Ne per preparare*; ed oltre a quelle bene s'osserva Schilling. alien. forens. caplan. ad excois. all. pag. mibi 125. Synagm. jur. univ. p. 3. lib. 29. cap. 9. de excois. alien. Gibellin. de univers. rer. human. negotiat. lib. 2. capit. 1. artic. 4. numer. 3. Non già riguarda il fare assicurare l'interesse, che hanno detti partizionevoli in detta Nave, che è una coartazione, che si può fare, e si fa dagl'istessi Partizionevoli fuora senza ministero di detto Capitano, e però fuora della sfera di detta Amministrazione, e governo, a cui il predetto Capitano è preposto, secondo si ha presso l'autorità citata di sopra nel §. Poiché, e più precisamente Anton. Eub. ratiu. lib. 14. in dill. leg. 1. de excois. all. in §. non tam ad mod. Barbos. in collect. Codice in leg. servus tuus 1. sub numer. 5. de infist. & excois. all. Strach. de assurat. gloss. 10. numer. 16. dove dice, che l'infistore, o Complementario può fare assicurare gli effetti della società, se così fosse convenuto fra' Socj, ivi. & in finiente comprehendatur causa iste; il che ben fa comprendere, che la finiente è una cosa estranea dal negozio, a cui l'infistore, o Complementario è preposto. Adargard. de jur. mercator. & commerc. dill. lib. 1. capit. 8. numer. 31. & 46. Roca Jan. decif. 14. numer. 90. & 112.

Senza che causasse alcuna difficoltà la fede di più Capitani Inglese prodotta in atti da detti Signori Baccacchi, e Muccetti, colla quale detti Capitani affermavano, e detti Signori Baccacchi, e Muccetti pretendevano provare, che riservandosi i Capitani Inglese in Paesi forencieri, e distanti dalla loro Patria, e de' Partizionevoli, era loro uso, e costume di fare assicurare le Navi da essi comandate, malistamente nell'apparenza di rottura di Gozia, e d'inconveniente di Corsali, o Nemicci, e di qualsivoglia altro pericolo, a che in conseguenza fosse tale uso, e pratica, il mandato dato a' Capitani di detta Na-

zione per l'amministrazione, e governi delle loro Navi, si dovesse estendere anche al poter fare assicurare dette Navi da essi comandate, per le proposizioni ben certe, che il mandato sempre si presume dato, o si estende a tutte quelle cose, che sono solite concedersi, e che sogliono comunemente praticarsi dagli altri, avvece simul mandato, dalle quali ne loro casi affermavano Strach. de mercator. tit. mandata. numer. 41. Cancr. var. resolut. part. 2. cap. 5. numer. 169. & seq. Franc. Rocc. responf. 25. numer. 8. tom. 1. & de mandata. seu compling. not. 92. in fin. Gallo. de procurat. part. 2. cap. 4. numer. 37. Urceol. de transact. quæst. 14. n. 7. Mantiff. consulti. 187. numer. 11. & seq. Dom. Aud. Cafareg. de commerc. dill. 54. numer. 32. Rot. dec. 461. numer. 11. & 12. part. 14. recent.

Perchè collando a questo Magistrato, ed a detti Signori Mercanti di ricorso dell'uso, e pratica in contrario non meno de' Mercanti, e Capitani Inglese, che d'altre Nazioni per le molte scortie sopra Navi, che sempre in tutti i tempi si sono fatte, e si fanno anche di presente in Livorno, ed in altre Piazze di negozio a commissione de' Partizionevoli, e se pure de' Capitani, con estrema facilità, o ordine a' medesimi ingiunto da detti loro Partizionevoli, pare, che detta fede non dovesse attendersi, né potesse fare alcuna prova per giustificare detto preteso uso, e costume de' Capitani Inglese, mentre l'uso, stile, e condotta sempre restano esclusi, e non provati, quando apparisce dalla pratica, ed uso in contrario, euan d'un solo, ed unico atto, come osservano Bartol. in l. semper in stipulationib. in fin. numer. 12. §. de reguli. jur. Sard. cons. 293. n. 24. Gratian. discurs. forens. cap. 679. numer. 12. Semine. contrav. 14. numer. 81. Fontanelli. decif. 337. numer. 23. Rot. cor. Ludovic. decif. 162. numer. 9. & cor. Orribone. decif. 271. numer. 22. Et inter raccolti per Palm. decif. 51. numer. 18.

Più francamente ancora si congre a non fare alcun capitale di detta fede, perchè si videro all'incontro altre fede d'alti Capitani di Navi Britanniche, e di molti Mercanti dell'istessa Nazione comandati in Livorno, che attestavano direttamente il contrario di quello si conteneva nella suddetta fede, e se bene quelle come pretesate dopo la seconda sessione contro la disposizione della riforma di questo Magistrato, non dovevano considerarsi, che come fedi, ed attestazioni mere stragiuriche insufficienti regolarmente a far prova, tutta volta contenendo cose, e fatti verisimili, e ben cogniti, come sopra, si credè, che potessero, o dovessero reputarsi valevoli a provare, e ad abbattere la pretesa fede contraria, come insegnano Adl. ad Ludovic. decif. 214. numer. 3. Rot. coram Durand. decif. 416. numer. 8. & decif. 175. numer. 2. parte 3. & decif. 583. numer. 10. part. 4. numer. 3. & decif. 267. numer. 5. & 6. part. 5. & decif. 247. n. 4. & 5. part. 10. & decif. 93. numer. 6. part. 18. recent. Baldac. decif. & re judic. decif. 15. numer. 12. & seq. de assurat. Rot. Luc. inter raccolti per Palm. Nep. decif. 95. n. 17. tom. 1. & decif. 161. numer. 9.

Così nè pure si finì, che fosse rimasto giustificato in atti, che detto Capitano Campbell avesse avuto dal Partizionevoli di detta Nave, ordine, e mandato espresso, o almeno tacito sufficiente a compartireli la facoltà di far fare detta assicurazione, poichè essendo a peso di chi allega l'ordine, o mandato, che consista nel fatto di provarlo coincidentemente, conforme insegnano, e fermano Bald. in h. 2. Codic. §. si ex fult. instrument. & in l. 1. in 1. opposit. Cod. de reb. alienis non alienand. Roca. de mandata. seu compling. not. 89. numer. 217. Sard. cons. 28. numer. 81. lib. 1. Gratian. discurs. forens. cap. 677. numer. 34. & 41. & cap. 948. numer. 15. Pogli. resolut. 142. numer. 91. Demin. Aud. Cafareg. de Comm. dill. 30. numer. 21. & 3. Palm. Nep. alleg. 167. numer. 35. & alleg. 185. numer. 9. & alleg. 186. numer. 20. Rot. Rom. cor. Rich. dec. 86. numer. 5. & decif. 130. numer. 4. & in recent. decif. 134. numer. 7. part. 9. tom. 1.

Ben si apprese, che a concludere detto ordine, e mandato di far fare detta assicurazione, non fossero valevoli né i recapiti, né le esenziane, e pretesioni, che vennero prodotte, e rispettivamente dedotte da detti Sign. Baccacchi, e Muccetti.

Non

Non certamente i recapiti consistono unicamente in una semplice Lettera scritta dal suddetto Signor Linch a detto Capitano Campbello sotto di 20. Dicembre 1718. stile vecchio, per le parole, che in essa si leggevano: *Io vi prego di maneggiare il mio interesse, se come se fosse il vostro*. Imperocchè essendo le dette parole horatorie successe a più, e diversi ordini dato precedentemente con detta lettera circa l'amministrazione, e maneggio di detta Nave, si vede, che quelle, secondo il loro senso letterale, e la natura dell'affare, che riguardavano, rendevano solamente ad animare, ed impegnar detto Capitano a bene eseguire il mandato, ed ordini già datici di bene amministrare, e maneggiare detta Nave, come se fosse stato proprio interesse, non già a dare, e conferire al predetto Capitano l'ordine, e facoltà di far fare l'afficurazione della medesima, come cosa estranea da detta amministrazione, e maneggio della Nave, e che però non potevano per quella concludere alcun ordine, o mandato, il quale, oltre alla prova chiara, lucida, e concludente per necesse, che richiedeva, deve sempre restringersi alle cose, ed atti espressi, per i quali appariva principalmente dato, e mai estendersi a cose, ed atti estranei, o diversi, ancorchè le parole consecutive siano larghe, e generali per le note regole di ragione, delle quali *Bero conf. 27. numer. 11. & segg. libr. 3. Sard. conf. 358. numer. 2. libr. 3. Adanf. confutat. 61. numer. 3. libr. 1. Rota vocam Scraphini. decis. 831. numer. 3. Ladovici. decis. Persaf. 117. numer. 15. & sequenti. Posth. decis. Bonnam. dec. 77. numer. 65. & segg. Rot. Rom. dec. 73. n. 14. part. 25. rec.*

Nulla rilevando il parere di molti Mercanti della Piazza di Livorno prodotti in atti da detti Signori Batacci, e Mucosi, col quale detti Mercanti asserivano sul fondamento della pratica Mercantile, che un ordine concepito colle suddette parole s'interepti sempre liberamente dato per qualsivoglia sorte d'interesse, e che perciò il suddetto ordine dato da detto Signor Linch a detto Capitano Campbello dovesse estendersi anche a fare assicurare detta Nave, perchè sebbene comunemente viene ammesso da Dottori, e Tribunali, che nelle controversie, e cause riguardanti il Commercio, e la Mercatura debba farsi al parere, e Giudizio de' Mercanti secondo, che attestano *Ansaldo de Commercio, & Mercat. discurs. 72. num. 25. & segg. & discurs. gener. a numer. 41. & segg. Dominus Auditor Casareg. eodem tractat. discurs. 56. numer. 3. Rota post Salpach. in Labyrint. credit. dec. 11. numer. 27. & eodem Ansaldo. decis. 43. num. 23. farr. impref. Rom. & decis. 52. numer. 11. & 12. part. 7. & decis. 290. num. 12. part. 11. & decis. 58. num. 16. tom. 1. part. 19. rec.*

Ciò però si crede, che dovesse procedere, ed aver luogo quando si trattasse di cose concernenti meramente lo stile, e pratica Mercantile, ne quali termini parlano le sopra citate Dottorine, non già quando si trattasse, come si trattava nel caso nostro, di articoli di ragione, cioè, se il mandato ingiunto a detto Capitano Campbello d'amministrare, e maneggiare detta Nave dovesse restringersi alla pura amministrazione, e maneggio di detta Nave, e non estendersi in vigore delle suddette parole consecutive a comprendere anche la facoltà di farla assicurare, come cosa estranea da detta amministrazione, e maneggio, nel qual caso tengono i Dottori, che non si debbono attendere simili pareri, e giudizi di Mercanti, come proseguendo ben distinguono, e fermano *Ansaldo. diss. discurs. 72. num. 26. & diss. disc. gener. num. 45. & segg. Dom. Auditor. de Casareg. diss. disc. 56. n. 4. & pios disc. 48. num. 17. con infiniti altri riportati ne' luoghi qui sopra accennati.*

Maggiormente poi si stimò di non doverli fare alcun capitale di detto parere, sì perchè s'osservò, che nel distello del fatto, sopra cui si appoggiava detto parere non era stato espresso, che dette parole: *Io vi prego di maneggiare il mio interesse come se fosse il vostro*, non fossero absolute, ed indipendenti, ma consecutive agli ordini precedenti dati a detto Capitano Campbello circa alla semplice Amministrazione di detta Nave, il che si considerò, che potesse portare molte diversità di ragione, dovendosi sempre le

Casareg. de Commercio. Tom. II.

parole subsequenti, e consecutive, ancorchè generali, a restringersi agli atti, e vicioral sopra espressi, secondo osservano ne i loro casi, per il *Tesi. in leg. non est novum. ff. de legib. l. heres meus. §. 1. ff. de legat. 1. Adenoch. conf. 496. numer. 34. Sard. conf. 431. numer. 13. Barbos. acium. 212. numer. 38. Summarior. numer. 20. numer. 24. tom. 1. si ancora, perchè si riconosce, che detti Mercanti nel distello di detto loro parere si erano effusi a fare illazione, siccome detto Capitano Campbello in vigore delle suddette parole aveva legittimamente disposto il noleggio di detta Nave, così avrebbe potuto fondatamente farsi assicurare, la quale non era ammissibile, mentre il noleggio di detta Nave era cosa pertinente all'amministrazione, e maneggio della medesima Nave commesso a detto Capitano, ed all'incirco l'afficurazione dell'istessa era una cosa indipendente, ed estranea da detta amministrazione: e maneggio, come si è di sopra comprovato, non potendosi fare illazione da un atto, o caso all'altro quando vi è diversità di ragione, o di fatti, per il volgare assioma, del quale *Polig. leg. Polignacius. ff. de Atin. l. singulari. §. Sacramentum. ibi. Sed heri dissimilia sunt. ff. de P. O. Lancelotti. de assen. part. 1. cap. 12. limit. 2. num. 3. Sard. conf. 150. num. 34. & conf. 460. num. 55. Gratian. dispense. forens. cap. 316. num. 6. & cap. 324. num. 56. Cant. varior. part. 1. cap. 1. num. 131. Rota decis. 116. numer. 46. & decis. 118. numer. 38. & decis. 255. numer. 20. part. 1. recurren. onde essendo insufficienti le ragioni, ed argomenti con i quali detti Mercanti si erano mossi a fermare detto loro parere, ancora quello veniva a rimanere insufficiente, né doveva farne alcun contro, secondo l'insegnamento del *Adanf. confutat. 234. numer. 6.***

E finalmente, perchè contro detto parere stavano le suddette fedeli di altri Mercanti Britannici, e di Capitani della medesima Nazione, che oltre quanto sopra attestavano, che per qualsivoglia facoltà, ed ordine, ancorchè larghissimo, dato da Parionevoli a Capitani di maneggiare le Navi ad essi dato a comandare, e di disporre come loro piacesse, mai si era inteso, né s'intendeva, che fosse stata conferita a detti Capitani la facoltà di fare assicurare dette Navi, se quella non fosse stata espressamente concessa, quali feci concludere ogni prova, che si fosse potuta desumere da detto parere, e facevano restare verificato ciò che di altri simili pareri dice l'*Ansaldo. de commercio, & mercat. disc. gener. sub num. 45.*

Né anche le circostanze, e prelanzioni; poichè quando ancora si fosse concludentemente giustificato, il che per altro non si era fatto, che il suddetto Capitano Laurete, seguita la depredazione di detta Nave, avesse levato a detto Capitano Campbello tutti i fogli, e l'Infrusione asserita dagli dal predetto Signor Linch proprietario, siccome che detti Signori Fratelli Jackson avessero ritenuta una lettera asserita scritta da detto Signor Linch, ed inviata per mezzo del Signor Gio: Butlet di Londra a detto Capitano Campbello, e contenente un attestato mandatosi ad effetto di sostenere la pretesa validità di detta assicurazione; Non per tanto da detti asseriti fatti, sopra i quali si fondavano dette congetture, e prelanzioni, o farebbe potuto inferire alcuna prova, che concludesse detto mandato, perchè in sostanza da detti Signori Batacci, e Mucosi si pretendeva, che in detta asserita Infrusione vi fosse la commissione, ed ordine al detto Capitano Campbello di maneggiare detta Nave, come se fosse stato suo proprio interesse, e detto attestato con detta lettera asserita interceduta da detti Signori Fratelli Jackson era poi pervenuta a detto Capitano Campbello con altra lettera, ed assieme con quelle era stato, prodotto in atti, né da quelli si ricavarva altro, che una semplice asserzione giurata di Michele Bodkin asserito già proprietario di detta Nave di non avere esso, né altri per lui direttamente, o indirettamente fatto, ordinato, o procurato di fare alcuna sicurtà sopra il corpo, ed estrazzi di detta Nave fuori, che quelle, che aveva fatto, e procurato di fare detto Capitano Campbello in Livorno, e di aver dato al medesimo Capitano nell'atto della partenza dal Porto di Dublino la commissione, ordine, e facoltà, che in detta pretesa Instruzione, e già di sopra si è dimostrato, che simile ordi-

M 4 dine,

dicare, e commissione ingiunto a detto Capitano Campbrell dal suddetto Sign. Liach di noleggiare, e mandare a detta Nave, come suo proprio interesse, non poteva concedere facoltà di far fare l'assicurazione di detta Nave come cosa estranea dall'amministrazione, e maneggio dell'istessa. Onde da' predetti affetti fatti non potevano ricavarsi congruenti, e premissione sufficiente a concludere il suddetto prelo ordine, e il mandato di fare assicurare detta Nave, dovendo in prova del mandato essere chiara, e concludente per necessità, come fermato l'umanità citate di sopra nel §. *Casi ne pure*, ed oltre quello *Urret. de transact. quolib. 13. num. 26. & segg. Poff. decif. Broom. decif. 772. num. 65.*

Riconoscendosi dunque, e fermato, che detto Capitano Campbrell non avesse sufficiente facoltà, emanando a procurare, e far fare detta assicurazione, né in ordine alla sua proposizione all'amministrazione, e governo di detta Nave, né in vigore degli ordini datti dal Partionefoli dell'istessa Nave, a che però detta assicurazione fatta d'ordine, e contro del medesimo Capitano Campbrell fosse fino da principio nulla per difetto di rischio nella persona assicurata, non pare che detta assicurazione fosse rimasta convalidata, o potesse salvarsi da detta nullità per virtù della Clausola per se, e per conto di chi spetta apposta nella scrittura d'assicurazione, in vigore della quale pretendevano detti Signori Biancacci, e Muscati, che per prova del rischio, altro non si richiedeva se non che si giustificasse, che vi fosse l'effetto assicurato, e che chi si è fatto assicurare indichi la persona, o persone, alle quali si faceva detto effetto assicurato per la generalità della parola per se, e per conto di chi spetta, che sono acce a comprendere tutti quelli, che hanno interesse nell'effetto assicurato, come se fossero stati espressamente nominati, conforme sostengono Stracchi, *de assicur. gloss. 10. per tot. Rec. ord. trail. notab. 94. num. 365. & seg. Ansh. de commerc. & mercat. discif. 12. numer. 5. Sabell. in summ. tom. 1. §. 43. verb. assicuratio num. 11. Altimar. de nullit. contratt. rubr. 1. part. 2. quolib. 26. num. 67. Dem. Aud. Casarez. discif. 4. per tot. Thom. in compend. det. par. 3. verb. assicuratio fol. 61. Rot. poff. Urret. de transact. decif. 53. num. 14. & det. 285. num. 5. part. 6. decif. 217. in fin. tom. pr. p. 18. & decif. 369. numer. 41. & segg. tom. 1. part. 19. remittit.*

Imperocchè s'ammetteva da questo Magistrato dei Signori Mercanti di Risorio, che in ordine a detta Clausola per se, e per conto di chi spetta possa sufficientemente giustificarsi il rischio, e rendersi valida l'assicurazione colla prova della precedente esistenza dell'effetto assicurato, e colla indicazione della persona, o persone alle quali veramente detto effetto assicurato atteneva, perchè era ben noto, che tal clausola furiosamente da Mercanti, e messa in uso, ed abbracciata quasi in tutte le Piazze di negozio, affine di togliere l'eccezione del difetto del rischio, che in caso di sinistro, bene spesso si davano dagli Assicuratori quando appariva, che l'effetto assicurato spettasse ad altri fuori, che alla persona, o persone, in favore delle quali curava l'assicurazione, secondo notarono anche i sopraccitati Autori, e specialmente Stracchi, *discif. gloss. 10. fol. num. 6. ad firm. Ansh. diti. discif. 12. numer. 12. Dominus Auditor Casarez. diti. discif. 4. numer. 2. & per tot. ed altresì si rifletteva, che se detta clausola non fosse stata operativa secondo l'intenzione de' Mercanti, che l'avevano introdotta, presto se ne sarebbe perso l'uso, né se ne sarebbe presa la pratica, non essendo soliti i Contrattanti, e massime i Mercanti porre né loro contrattanti parole, che niente operino, a che siano oziose, o superflue, giusta la dottrina del Bald. in rubrica Cod. de contrah. empti. quolib. 9. numer. 9. & in l. 1. §. qui mutua causa, Gratian. discif. forens. cap. 995. numer. 9. Altograd. senior. consil. 100. numer. 39. Masf. consil. 387. numer. 17. Palm. Nep. allegat. 397. numer. 31. Barbes. azim. 222. numer. 11. Rota Jacean. det. 83. num. 6.*

Ma si diceva che proceda, ed abbia luogo quando intanto venga giustificato, che la persona, o persone alle quali veramente appartenessero gli effetti assicurati, precedentemente avesse dato ordine, o mandato

di fare assicurare detti loro effetti, come in taliterisimi patto lo Stracchi sopra citato; *diti. gloss. 10. fol. num. 7. ubi, Et hic subiungitur potest ad declarationem relationum extrinsecarum, o chi attenesse, si ille qui se affecit fecerat fecit mandatum habere à Domino meritis de assicuratione, precaranda, et res admodum clara est, cioè che allora colli del rischio, e che l'assicurazione vaglia, ed ottimamente in Rota decif. 57. fol. num. 3. verb. nec etiam poff. Cabell. Alibi, de incongruit. in iudic. ubi, nec etiam debitorum potest de legitimis personarum, ex ea quia in una et specie legatur per conto di chi spetta, Quasi Dominus non fuit expressa, & sic incerta, aliorum autem se assurant ostendunt esse mandata, seu literis ad assurantem datis ad suos correspondentes et responsibiles poff. expiam mandatum ab his redditis, necnon ex literis legatis, ac mercantili more à mandantibus, & mandataris receptis.*

Non già poi quando non venga provato detto precedente ordine, e mandato, come non era provato nel caso di cui si trattava, né quali termini l'assicurazione fatta sopra effetti legandosi ad altri fuoli che all'assicurato, è nulla per difetto di rischio, non ostante che nel contratto, e scritta di assicurazione vi sia apposta detta clausola, e per conto di chi spetta, conforme già decise questo Magistrato con sua sentenza, confermata in grado di revisione, secondo si vide dal rinvio de' Sign. Giudici delle seconde appellazioni della Città di Firenze inopress. poveri Masf. consil. 319. num. 1. e per tot. tom. 6.

E questo per la diversità delle ragioni, che militano fra l'uno, e l'altro caso, poichè nel caso, in cui colli del precedente ordine, e mandato di quelli, a i quali appartenessero gli effetti assicurati, sta bene, che i medesimi interessati in detti effetti per virtù di detta clausola per se, e per conto di chi spetta, seta a significare detto precedente mandato, indicati, che siano, si debbano avere come se fossero stati espressamente nominati nel contratto, e scritta d'assicurazione, e che fatta detta indicazione sull'altro vi si ricerchi per prova del rischio, e per la validità di detta assicurazione, perchè concordatori il precedente ordine, e mandato, e quello venendo sufficientemente spiegato in vigore di detta clausola, e per conto di chi spetta, la stipulazione, che si faceva dal procuratore, o mandatario sopra gli effetti del collettamento, o mandante stesso, è valida, e per quella se ne acquista l'azione utile al collettamento, o mandante senza necessità, che la chi ceduta, come affermano, e provano per il test. in l. Julianus 23. §. Si procurator, ff. de alien. emp. l. qui procurator 68. ff. de procurat. Masf. consil. 318. numer. 39. Gacian. de civil. quolib. 53. numer. 26. Gallo. de procurat. part. 3. cap. 1. numer. 35. Otta. de cess. for. tit. 4. quolib. 9. numer. 6. ed in termini di assicurazione D. Auditor Casarez. discif. 4. numer. 6. Laddove all'incontro nel caso, nel quale mancò la prova di detto precedente ordine, e mandato, la stipulazione, che si faceva da un terzo per un'assente d'interesse fatta da detto terzo come titolare di negozio utile per detto assente, come avvenne il Giuriconsult. in l. si quis assente 2. ff. de negotiis gestis, l. si remoueretur 6. §. Si pater 2. & leg. qui pariter 18. ff. mandati. Marquard. de iur. Mercat. lib. 1. cap. 1. m. 3. Altimar. de contrall. rubr. 1. section. 3. quolib. 6. numer. 2. tom. 1. Carpene. decif. Saxem. 140. numer. 15. e per quella non se ne acquista l'azione utile a detto assente, se non quando l'ha accettata, e ratificata, e quando glien'è stata fatta la cessione, secondo si ha per il test. in leg. 1. & in. discif. tit. & Cod. negotiis gestis, Rota. conf. 164. numer. 2. & segg. vol. 1. Pinell. filios. observat. lib. 2. cap. 6. numer. 51. Gacian. variis. resolut. tom. 1. cap. 11. fol. num. 18. Martin. de iacis. & ambig. lib. 14. tit. 28. fol. num. 20. Otta. de cess. for. diti. quolib. 9. numer. 33. Sord. decif. 229. numer. 13. & 14. Rot. decif. 476. numer. 12. coram Barrat. onde ne segue, che per la semplice indicazione di quelli, a i quali appartenessero gli effetti assicurati, questi non possono avervi come se da principio fossero stati nominati nel contratto, o scritta di assicurazione, come successe nel primo caso, essendo in questo secondo necessaria l'acce-

zione, e ratificazione per le ragioni delli suddetti Autori adottate.

Né si crede che potesse resistere, che nel caso di cui si trattava, costasse, che i Parionevoli, o Proprietari di detta Nave avessero accettato, o ratificato detta assicurazione, né si potesse dubitare della cessione delle ragioni di detto Cap. Campbell, o di detti Signori Baracchi, e Mucconi, giacchè quelli agivano per detti Parionevoli, o Proprietari, e che però in vigore di detta clausola dovessero sostenersi detta assicurazione almeno come procura, e fatta da detto Capitano Campbell, o da detti Signori Baracchi, e Mucconi in qualità di gestori di negozio utile a medesimi Parionevoli, o Proprietari per la dottrina puntuale dello *Strac.* de *affecur.* dist. 1. *Gloss.* 10. *sub* num. 7. *ibi* « Si verò mandatum non habuit, sed fecit tamquam negotiorum gestor ratio habetur subsecutio acquiritur. »

Poichè essendo detta accettazione, o ratificazione fatta molto tempo dopo seguito il sinistro di detta Nave assicurata, tale accettazione, e ratificazione non poteva suffragare per far passare in detti Proprietari l'azione utile di detta assicurazione stipulata da detti Signori Baracchi, e Mucconi, dovendo l'accettazione, e ratificazione seguire *re integra*, cioè avanti il sinistro in tempo, e stato di cose, nel quale l'atto ratificativo potesse validamente farsi, come per il *text.* in *leg. Bonorum ff. rem ratam habere*, proseguendo dottamente spiega, e ferma in punto lo *Strac.* dist. 1. *Gloss.* 10. *sub* num. 11. *ibi* « Qui & post naufragium, & sic re non integra non potuerit ratam habere » *par.* 15. *Ret. decis.* 385. *sub* num. 3. in *fin.* *par.* 6. *ret. Adelpas. conf.* 34. *& conf.* 99. *Colla de retrahat.* cap. 7. in *fin.* ed in altri termini, e generalmente *Reland.* cap. 4. num. 11. *& seq.* vol. 2. *Rec. resp.* 60. num. 17. tom. 2. *Attrahat.* *conf.* 23. num. 44. vol. 1. *Tirac.* de *retrahat.* *lignas.* §. 1. *Gloss.* 10. num. 87. *Torr. de pall. futura success.* lib. 2. cap. 13. num. 138. *Di. Audis. Casarej.* dist. 37. num. 13. *& seq.* *Ret. dec.* 165. num. 9. *par.* 15. *ret. & in Mantis.* ad *Card. De Lac.* *super consil.* *leg. decis.* 3. num. 31. *Coll. de guerr.* cap. 7. num. 3.

E con le suddette distinzioni, e ragioni ben pare, che si potessero conciliare le tradizioni de' Dottori, e le decisioni de' Tribunali, che apparivano fra di loro contrarie all'attivare, e riferire al caso nel quale vi sia detto precedente ordine, e mandato, o detta ratificazione *re integra*, cioè in tempo abile avanti il sinistro, i Dottori, e decisioni citate di sopra nel §. *Rivinculanti dante*, e nel §. *Ad si dicere afferenti*, e rispettivamente servanti, che in vigore della suddetta clausola *per se, à per conto di chi spetta*, indicati che siano quelli, ai quali appartenessero gli effetti assicurati, si abbiano, come se fossero espressamente nominati nel Contratto, e Scritta di assicurazione, e che sull'altro vi si ricerca, oltre la detta indicazione per prova del rischio, e per la validità della medesima assicurazione, ed all'incontro al caso, che vi manchi detto precedente ordine, e mandato, o detta ratificazione *re integra*, vi devono riferire gli altri Dottori, e Decisioni flanti per il detto fatto del rischio, e per l'invalidità dell'assicurazione quando consti, che gli effetti assicurati spettano ad altri, fuori, che ai nominati nel Contratto, e Scritta di sicurtà, non offende detta clausola, e specialmente *Rec. notab.* 45. num. 148. *& seq.* *Notabili* li 94. num. 364. *Ret. decis.* 371. num. 14. *& seq.* *par.* 5. *decis.* 385. *par.* 6. *decis.* 383. num. 37. *& seq.* tom. 1. *par.* 19. *ret.*

Senza punto curare, oltre le suddette ragioni, l'altre riportate de' Dottori, e decisioni di sopra citate, perchè di riconoscimento del tutto vane, inutili, ed inapplicabili, e certamente insussistenti in jure apparvero le ragioni, che si portano da' suddetti Dottori, e decisioni citate nel predetto Paragrafo *rivinculanti dante*, cioè, che stante detta clausola *per se, à per conto di chi spetta*, sull'altro vi si ricerca per prova del rischio, e per validità dell'assicurazione se non che l'assicurato indichi la persona, o persone, alle quali appartenessero gli effetti assicurati, perchè l'assicurazione possa contrarsi *super re aliena*,

e gli Assicuratori non possano opporre all'assicurato il difetto del dominio, perchè essendo concepita con dette parole generali *per se, à per conto di chi spetta*, debba quella interdizione fatta à favore di tutti quelli, che avessero interesse in detti effetti assicurati, come se fossero stati espressamente nominati nel contratto, o Scritta di sicurtà, imperocchè trattandosi non d'assicurazione *per via di economia*, ma di vera, e propria assicurazione, nella quale vi si ricerca per forma sostanziale l'esistenza dell'interesse, o dominio dell'Assicurato, sempre, e non dagli Assicuratori opposti, che gli effetti siano di loro, e non d'interesse, o dominio dell'Assicurato, secondo, che prendo in punto *Dum. Audit. Casarej.* dist. 1. *diff.* 4. *sub* num. 5. *& sub* num. 10. ad anche non offende, che l'assicurazione sia concepita con dette parole generali *per se, à per conto di chi spetta*, quali benchè generali, devono riferirsi a quelli, che precedentemente abbiano dato ordine, o mandato per detta assicurazione, o che l'abbiano ratificata in tempo, cioè avanti al sinistro, secondo il termine di sopra, altrimenti sempre ne succederebbe, che si dovesse sostenere la sicurtà *sua super re aliena*, e che non si potesse dagli Assicuratori opporre il difetto dell'interesse, o dominio dell'Assicurato, per lo che si crede, che il sopranominato, e mai abbastanza lodato *Sig. Audis. Casarej.* dist. 1. *diff.* 4. *sub* num. 10. in *fin.* il quale si fonda unicamente su questa ultima ragione, parlasse in termini, che vi fosse detto precedente ordine, e mandato, conforme pare, che si raccoglie dal discorso del medesimo dist. num. 10. in *principio* siccome altresì insussistenti, e rispettivamente inapplicabili comparvero le ragioni, che si adducono da i Dottori, e decisioni allegate di sopra nel Paragrafo, *à colla suddetta distinzioni in fine*, per sostenere la proposizione contraria, cioè, che una clausola la suddetta clausola, e parole generali *per se, à per conto di chi spetta*, l'assicurazione non si sostenga per difetto di rischio quando consti, che gli effetti assicurati spettano ad altri, fuori che agli espressamente nominati nel Contratto, e scritta d'assicurazione, perchè la stipulazione dell'assicurazione mai possa comprendere la persona, o persone assenti, che non siano espressamente nominate, in ordine alla disposizione 31 del *Testo in l. si ita stipulatus* 126. §. *Grifoneum in fine* *ibi* « *Persona nungquam nisi expressè sit à ff. de verb. obligat.* » E perchè sia necessaria in ordine allo stile di tutte le Piazze, e per forma di detta stipulazione, che gli effetti assicurati cadano in Testa del nominato espressamente in detto contratto, o Scritta d'assicurazione ad effetto, che non segua l'assurdo d'effenderli l'assicurazione, e rischio da caso à caso, e da persona à persona, poichè essendo l'assicurazione concepita secondo il costume di quasi tutte le Piazze con clausola, e parole generali *per se, à per conto di chi spetta*, e dovendosi quella riferire a quelli, che precedentemente abbiano dato ordine, e mandato per detta assicurazione, o che l'abbiano ratificata in tempo abile avanti al sinistro, come si è fermato di sopra, per niente v'entra la disposizione del detto *testo*, che non ha luogo nelle stipulazioni, e contratti, che si facciano per conto, ordine, e mandato di altri, e del tutto rimane insussistente, che sia di forma di detta stipulazione, e di stile di tutte le Piazze, che gli effetti assicurati cadano in Testa de' nominati espressamente nella Scritta di assicurazione, conforme bene osservò, e comprovò anche il suddetto *Sig. Auditor Casarej* nel detto dist. 4. *sub* num. 11. *vers. Capram in rei veritate, vers. pro respondentibus* num. 12.

ARGUMENTUM.

Naves extere, & quando possint ab aliis Navibus inimicis depraedari, quando repellantur in Mari, aut Portubus, vel sub arcibus militariibus alienis Principis communis Amici; & an possint ab Officialibus predicti Principis visitari, & molestari ob suspicionem, quod defrauent res prohibitas, & quid

quid in casu, quo habeant saluum Conductum, vel libere in Portu recepti fuerint à Principe, ejusdem Portus, vel ab ejus Officialibus.

S U M M A R I U M.

1. *De Mari adiacente Territorio alicujus Principis nemo potest aliquam Jurisdictionem exercere. Limita in Generalibus, Generalissimis, ac Dubiis alicujus classi Maritime, vel exercitus, nec non in Dubiis Navis militaris, & numer. 2.*
2. *Naves extra an in mari alicujus Principis possint ab aliis Navibus inimici deprederi. Distinguitur, ac num. 4. & 11.*
3. *Naves inimicorum de Jure gentium, in quorumque Mari existant, deprederi possunt. Limita ac num. 10. & 12.*
4. *Adars, seu Territorium Principis communis amici si fortiter possit cedere in eo Naviganti, vel existenti. Intelligit, quod ea, que explicantur per Jurisdictionis exercitum, & non ex facultate à Jure gentium concessa num. 7.*
5. *Delinquens si in alienum Territorium fugiat, an ibi securus sit num. 9.*
6. *Naves extra, etiam si sint hostiles, & communium inimicorum, scilicet Turcorum, vel Infidelium, si habeant saluum conductum à Principe, cuius Mare navigant, non possunt capiri, & molestari ab illius Officialibus, etiam si intra centum Milliaria, nec à Navibus alterius Principis, quomvis inimici, deprederi.*
7. *Naves extra dicuntur esse sub protectione illius Principis, cuius mare navigant, quando repertiuntur intra Portus illius, aut in mari, ibi vicino, ut illuc tormenta bellica adigi possint. Et si deprederentur ab Inimici, de Jure resistenda sunt num. 13.*
8. *Naves hostiles usque in portum, & mare alieni Principis persequi, & deprederi possunt, si id fiat defensionis, & persecutionis causa. Declara num. 15. in fin.*
9. *Jus defensionis nullum limitum, seu Terminum agnoscit.*
10. *Naves amica, seu extra aliena Nationis visitari non possunt à Principe, in ejus mare intra centum miliaria repertiuntur, ab suspicionem, quod defensionis sit prohibita, & de ratione num. 17.*
11. *Quod fortius procedit, si Navis in Portu libere ad commercium admissa fuit, & salvo Conductu secuta reddita fuit num. 18.*
12. *Naves dicuntur admitti ad publicum commercium, ac sub fide publicæ præcepti, quando fici auctoritas in Portu repertiuntur.*
13. *Salvus Conductus Navi concessus per Officiales etiam contra legem dispositiones, validus est. Navique capituletur, quomvis Officiales à suo Principe puniri possint.*

Nullius, Interceptionis vel Depredationis, aut visitationis Navium in Mari alieno.

DISCURSUS CLXXIV.

1. *Pro regula communiter in Jure recepta repetitur, quod nemo in Mari adiacente Territorio alicujus Principis possit aliquam Jurisdictionem exercere, ut latè tradidi supra in discursu 136. per Doctores ibi plene manu congestos, quibus addo Cress. Valdaur. par. 1. obs. 25. num. 224. Galea inter defensionem Bald. sub tit. de offic. dec. 4. numer. 16. & 17. & Altim. de null. tom. 1. rubr. 9. quæst. 31. num. 52.*
2. *Usque ad finem, cum aliis per eundem laudatis: exceptis tamen Ducibus, Generalibus, vel Generalissimis alicujus exercitus, vel Classis Maritimæ, vel Ducibus, etiam alicujus navis militaris, nam isti in suis militibus, gentem, & naves libere Jurisdictionem, sive voluntariam, sive contentiosam, sive Civilem, sive Criminalem in alieno territorio, quod*

occupant, tanquam in suo proprio exercere possunt, per rationes, & Doctores, quos pariter cumulaui in dicto meo discursu 136. quibus addendi sunt Bellin. in strat. de re militari cap. 18. num. 12. Soleraz. de Jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 23. numer. 63. egregie Falvius Constaninus in l. amic. num. 80. Cod. de Classific. lib. 11. de hac materia lausissimè agens, Caball. reg. crim. centur. 3. cap. 204. num. 373. & 377. 280. Cress. de Valdaur. observat. 15. part. 1. num. 41. & latius num. 210.

Nunc videndum an naves extrae unius Principis, quæ reperiuntur in mari alicujus Principis, vel Regis communis Amici capi, seu deprederi valeant à Classe, vel navibus alterius Principis dictarum navium inimici.

In hac questione principaliter ita distinguendum est: aut naves istæ reperiuntur in mari Principis communis Amici intra centum miliaria, extra tamen illius portus, & præsidia, vel arcus militares, & loca, in tali distantia, ut illuc tormenta muralia, seu bellica adigi non valeant, ut in isto casu prædictæ naves hostiles navigantes in dicto mari communis amici Principis molestari, & deprederi de Jure possunt ab aliis navibus hostilibus: quia hæc molestia, sive prædatio non sequitur vigore alicujus Jurisdictionis, quam habeant naves alicujus Principis inimici, sed ex Jure tantum gentium, cujus vigore ipsi facultas competit molestandi, & deprederendi naves alterius Principis inimici in quocunque mari existentes De Pyne de Pæsch. Præter. tit. 11. de Triræmibus num. 17. Cress. Valdaur. part. 1. observat. 15. num. 211. & latè nos supra in disc. 24. num. 13. & sequ. cum pluribus aliis Doctores à nobis laudatis.

Neque obicem ingerit, quod territorium, vel mare Principis communis Amici præstat fore securi-
tatem civibus in eo existentibus, vel navigantibus, ut per L. præsentem leg. 3. Cod. de his, qui ad Eccles. confag. notat idem de Ponte diss. tit. 11. de Triræmibus n. 15. quia id intelligi debet quoad ea, quæ per Jurisdictionis exercitum, & non ex facultate à Jure gentium concessa, explicantur, ut distinguit punctualiter Falvius Constan. ut d. l. amic. num. 118. quem sequitur Cress. de Valdaur. diss. observ. 15. num. 212. ideoque regulariter in alieno territorio, sive provincia, qui in propria delictum commisit, securus est quoad accusationem, & molestiam, seu positionem criminis, ut pluribus citatis comprobatur Caroval. de Juri. tit. 1. diss. 2. num. 829. non tamen securus est, quum per Judicem, vel Principem Territorii, vel Provincie alienæ, ad quam reus confugit, interdum ex necessitate, interdum ex officio, vel Urbanitate tantum ad locum commissi delicti remitti non valeat Caroval. diss. loc. num. 800. cum seqq. Et tamen nullo modo fieri posset de Jure talis remissio, si ex solo ingresso in alienum territorium reus cum securitate consequeretur, quæ solum per saluum conductum à Principe alieni Territorii concedi solet.

Hæc tamen non procedit si naves istæ inimicæ alterius nationis, vel Principis, vel naves etiam communium inimicorum, ut sunt Turcorum, vel Infidelium infidelium habentium saluum conductum, & liberum commercium à Principe, cujus mare pavigant, nam tunc nullatenus intra centum miliaria illæ molestari, vel recognosci, aut visitari, etque minus deprederi possunt à Classe, vel navibus alterius Principis, quomvis inimici, quia neque nullum habent Jurisdictionem id agendi, verum etiam quia in hoc casu eis non assistit jus gentium, ut per plures validissimas rationes, quas ad evianandum inanis repetitionis vitium non transcribo, & Doctores allegatos latè, doctissime firmant doctissimus Falvius Constan. in dicta l. unica num. 107. & seq. Cod. de Classific. lib. 11. & Cress. de Valdaur. diss. observat. 15. a numer. 211. usque ad num. 247. & nos supra diss. 24. num. 17. verè in quæst. Galea inter dec. Bald. sub tit. de offic. dec. 4. num. 12. & 15. & 17.

Aut naves inimicæ (& hæc est secunda pars distinctionis principalis) reperiuntur intra portus, vel sub præsidio, vel arcibus maritimis alicujus Principis alieni, aut in mari, ibi vicino, ut scilicet, tormentis muralis maritimæ arcis illuc adigi possint, tunc citra omne dubium dicæ naves hostiles, etque minus

NAVES

- naves communis amici Principis recognoscere, visitari, & deprederi, sub quovis prætextu minime valent, & quia dictæ naves non minus sunt sub custodia, & protectione talis Principis, quam sunt illius subsidii inter Civitatis muros existentes, optimus textus est in l. 3. §. fin. ff. de acquir. rer. domini. ibi: "Quidam autem eorum ceperimus, ut ipsa nostrum esse intelligitur, donec nostra Custodia coarctetur" per quem textum, ac alia similia jura plene, doctore ita concludit *Cressp. de Valsaur. dicta observat. 15. num. 123. & seq. & num. 336. & melius 243. cum seqq.* omnino in hac materia videndas, & si fuerint naves prædictæ depredate, restitui de Jure debent, ut improbat in hoc Fulvio Constantio, rectius laudat defendit *Cressp. de Valsaur. dicta observat. 15. & numer. 237. ad 243.*

- Aliud dicendum foret, si naves unius Principis ab aliqua hostili Classe, vel Piraticis navibus ad certamen provocate, aut oppugnatæ fuissent: nam tunc licet his navibus provocatis, vel oppugnatibus hostiles naves, vel Piraticos aggressores continuè persequi, & in eos excutere usque in mare, & portus alieni Principis, easque deprederi, quia hujusmodi persecutio, & excursio non fit animo vicii, & alieni territorii fines turbandi, sed vim hostis imminuentem, & se propulsandam, juxta autem, ac necessitas defensionis nullum limitem, seu terminum agnoscere, cumque injuria cedere videtur, ut tenent *Besold. de Jur. Territor. cap. 3. num. 4. quem loquitur Latron. de Jure maris, lib. 2. cap. 8. numer. 10. vers. quia, & hostilium, ubi refert, quod Godesmenius anno 1439. Bonifacii Magistri Chaffem usque ad Gothlandiam persecutus fuerant, & naves quasdam ibi intercepterunt, etsi contra protestante Rege Danie illius maris Domino. Nos verò credimus hos Godesmenios excusari tantum posse ab injuria, quæ in persecutione hostilium navium usque ad Gothlandiam aliis diceretur illata Danarum Regi, egregie *Alexand. cons. 24. numer. 28. lib. 2. & ibi Adden. de FF. quem loquitur Thys. liti. C. consilij. 978. numer. 7. & 11. sed nullatenus a restitutione navium, quas ibi in porta non jure intercepterant per ea, quæ tradidi mox supra, & latius in disc. 24. in addit. & in hoc sensu loquitur, & intelligendus est *Besold. in contrarium citatus, si bene legitur.***

- Quo verò ad ceteras naves, tam Principis, in cuius mari intra centum miliaria reperitur, quam aliarum navium aliene Nationis, quæ exteri Principis amicis, non possunt illæ ab istis recognosci, vel visitari, neque molestari ob suspensionem, quod deserant res prohibitas, & ratio est, quia sicut ad convincendum talem delationem rerum prohibitarum, necessaria est inquisitio, investigatio, probatio, & ipsa navis, easque oneris recognoscant, quæ sine jurisdictionis usui expediri non possunt, ita cum nullus actus jurisdictionis fieri possit in alieno mari, sub obtentu dictæ suspensionis, non possunt naves in alieno mari, existentes ab aliis navibus amicis visitari, ut latè, & egregie per plures rationes firmat *Cressp. Valsaur. observat. 15. num. 214. cum pluribus seqq. & Ansaldo de Commer. disc. 9. num. 10. 11. 12. & seqq. & Nos supra disc. 24. num. 16. ubi deploravi de usu maritimo in contrarium, seu abusu, ex quo eisdem jurisdictioni Principis maris, verum etiam jus gentium lesine.*

- Eoque minus quilibet navis, postquam libere in aliquo portu recepta, ac admissa fuit ad commercium, vel salvo conductu redita fuisse secuta, non potest sub aliquo prætextu, vel ob suspensionem rerum prohibitarum ab ea delationem ab ipsorum Principis istius Portus, vel per istius Officiales visitari, & recognosci, & molestari facere, sed illæ servanda est. *Fabius Constant. in d. l. unic. numer. 126. & seq. Cressp. de Valsaur. d. observat. 15. numer. 243. & melius 246. 247. 248. & 249. usque ad 251. ubi etiam refert in casu, quo fuit in Portu Atlanticis per Generalem maris Regis Hispaniarum visitata, & recognita extra navis, nec non inventa habere merces prohibitas, decusum fuisse per Supremum Consilium Aragonie, Rege approbante, illam servari debere dictam navem.*

Caveant igitur Officiales Maris, ne liberum Na-

vibus salvam conductum indulgeant, neque eas libere ad commercium admittant in portu, nec non fiant etiam, quod eo ipso, quo Naves in portu suis anchoris inveniantur, & existunt, suis probata remanet eorum admittit ad liberum commercium, & sub fide publica protegi quamobrem in navium receptione, & admittance, vel in eis concedendo salvam conductum, declarare debent quidquid eis non permittendum duxerint, aliis nulla ex causis poterunt illæ amplius molestari, sed illæ servari debent, licet Officiales maris non possint per aliquam legem Principis, aut Provincie, talem liberum salvam conductum eis elargiri, vel ad liberum commercium in portu admittere, quia etiam illi in hoc deliquissent peccando contra leges, poni possunt à Principe, nihilominus admittit libera in Portu ad Commercium, vel Salvum conductum libere per eos datus, servandus omnino erit, ut optimè firmat *Pagur. disc. 39. per tot. & Cressp. de Valsaur. observat. 15. numer. 243. & 246. & c.*

Cetera ad materiam vide quæ latè diximus supra in discurs. 24. & disc. 116. in hoc Testatur.

A R G U M E N T U M.

Jurisdictione, sive contentiosa, sive voluntaria, an, & quomodo in alieno Territorio prorogari possit, & an, & quando requirantur consensus partium expressus, vel tacitus, & similiter, an necessarius sit pro illius prorogatione consensus Principis alieni territorii, vel sufficiat tacitus.

Jurisdictione prorogata extra Territorium dicitur eadem Jurisdictione, quam quis habet in proprio Territorio.

Consules exterorum Principum qualem Jurisdictionem habeant quoad suos nationales in alienis oris Maritimis, & an illam habeant à proprio Principe, vel ab illo Territorio, in quo resident: & quæ Statuta, seu leges servare teneantur in decidendis Causis suorum nationalium: & ab eorum sententiis an detur appellatio ad eorum proprium Principem, vel ad illum loci, in quo resident.

S U M M A R I U M.

1. *Judex Ordinarius seu delegatus ad universalem Consensum non potest exercere Jurisdictionem contentiosam extra suum Territorium, & numer. 4. omnia et numer. 11.*
Amplius usque voluntariam, ubi aliqua causa cognita requiritur ob præjudicium tertii num. 2.
Sed si nulla Causa cognita regulariter, & agatur tantum de jure interventionis n. 3.
2. *Jurisdictione, sive contentiosa, sive voluntaria Judicis ordinarii, seu delegati ad universalem Consensum prorogatur de consensu Partium extra Territorium, cum consensu Principis, seu Judicis alieni territorii, etiam tacite, & numer. 6. 34.*
3. *Consensus expressus partium requiritur pro prorogatione Jurisdictionis Judicis delegati ad Causas particulares extra suum Territorium.*
Sed si agatur de prorogatione Judicis ordinarii, seu delegati ad universalem Consensum, non nec sufficit tacitus numer. 8. 9. & 10.
4. *Judex potest exercere Jurisdictionem inter suos subditos extra Territorium, quando in alieno Territorio viget talis consensio, & tunc non requiritur neque consensus Judicis territorii, neque Partium.*
5. *Consensum cum si quid fuisse probari debet ab eo, qui cum allegat.*
6. *Consensum in quo differat à prescriptione.*
7. *Ad consuetudinem inducendam minor requisitus existunt, quam ad consuetudinem prescriptionem.*
8. *Ad consuetudinem inducendam plura quoque requisita sunt necessaria, Et ideo difficilis est probatio, ibid.*

16 *Confutatio sententiæ jurisdictionem in alieno territorio non potest intrudari absque scientia, & patientia Principis ejusdem territorii; Et reprobatur contrarium tenentes num. 17.*

Et hoc Scientia Principis debet esse vera, & non presumpta num. 18.

Neque sufficit scientia Officialium, vel Ministerum Principis ibid.

Secus si ageretur de consuetudine immemoriali, quia nulla scientia probari debet in Principe num. 19.

20 *Scientia non presumitur in Principe si agitur de alio, vel exercitio jurisdictionis, falso in aliquo loco sui territorii admodum distanti à sua residentia.*

21 *Pro compendiosa consuetudine requiritur cursus 30. aut 40. annorum.*

22 *Testes dependentes super consuetudine debent esse talis ætatis, ut de dilo tempore 30. aut 40. annorum bene deponeere valeant, deducit eorum ætate pubertatis.*

Et deponeere valeant de pacifica observantia, & uniformi pro toto dilo tempore num. 23.

24 *Unicus alius contrarius, quinque solus numerus sufficit ad impedendum consuetudinis perfectionem.*

25 *Delegatus Principi ad unam causam tantum potest extra territorium de suo partium confisus jurisdictionem delegatum exercere, nec requiritur consensus Judicis alieni Territorii; Declara tamen in num. 26. & 27.*

26 *Principi, seu Judex potest alteri etiam degenti in alieno territorio jurisdictionem suam dare; aut delegare, & de ratione num. 30.*

27 *Rejicitur contraria opinio num. 28.*

Secus si vellet Judicem dare in alieno territorio, & egerre illum ad Judicandum inter subditos invitos num. 31.

28 *Judex ordinarius, siue delegatus Principi in alieno territorio servare debet in Decretis Statuta sui Principis, in Ordinariis vero Statuta loci, in quo Judicat.*

29 *Consules exterrorum Principum non possunt in alienis oris maximè jurisdictionem exercere, nisi accedat consensus Principis illius loci, in quo resident.*

Non tamen requiritur consensus partium, cum possint subditi etiam invitos judicare numer. 33. & de ratione ibid.

30 *Consules si in alieno Territorio jurisdictionem exercent, illum dicuntur habere à Principe, à quo missi sunt, non verò à Principe Territorii, in quo resident.*

Rejicitur contraria opinio num. 36. ac declaratur num. 38. & 40.

31 *Consules intelliguntur destiti à propriis Principibus non solum ad prerogativas nationales in alieno territorio, verum etiam ad decidendas ibi eorum Causas.*

32 *Refertur Jurisdictio, quam habent Consules exteri respectu Genæ, ac in regno Neapolitano.*

33 *Consules Gallie Nationis, quam Jurisdictionem habeant in alienis Territoriis, seu oris maritimis.*

34 *Consules tenentur Judicare Causas eorum Nationalem quoad decisoriam sententiam eorum propria Statuta, & mores.*

Secus in Ordinariis, nam tunc servatur Statutum loci, in quo sit agitur num. 45.

35 *Consules habent Jurisdictionem cumulativam cum aliis Judicibus ordinariis locorum.*

Nisi per Principes permixta, vel prerogata fuerit eorum Jurisdictio privative quoad alios Judices ordinarios num. 47.

Consules ipsi subditi sunt Judicibus ordinariis locorum quidem.

36 *Appellatio à sententia Consulum an deat ad propriam eorum Principem, vel ad illum Territorii, in quo resident.*

Nihilus, Jurisdictionis Consulum Nationis extra id Territorium alieni Principis.

DISCURSUS CLXXV.

UT deveniamus ad facilitatem, qua deest, ad declarationem hujus materie, mihi plures sunt præmittende magis veræ, ac receptæ juris propositiones.

Et primo regulariter Judex Ordinarius inter suos Subditos non potest exercere jurisdictionem contentiosam extra suam Territorium, latè *Scacc. de sentent. & re judic. gloss. 7. quest. 4. spec. 2. num. 42. cum seq. plenè Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 1. quest. 3. numer. 33. Altimar. de nullit. rubr. 9. quest. 31. num. 1. & seq. Scialoja de ser. compet. cap. 2. numer. 61. & seq. & numer. 73. Neque voluntarius, nisi aliqua causæ cognitio requireretur ob præjudicium Tertii, Antonell. dila cap. 1. num. 33. & 35. Altimar. d. quest. 31. numer. 25. & seq. Colarcan. de jur. Indier. tom. 2. lib. 2. cap. 4. num. 86. Secus dicendum si nulla requireretur causæ cognitio, cum ageretur de jure tantum intervenientium Antonell. & Altimar. locis mox citatis Scalarcan. de jur. Indier. tom. 2. lib. 2. cap. 4. numer. 85. & idem omnino dicendum est de Judice delegato ad universitatem Causarum, quia æquiparatur Judici Ordinario, ut particulariter fiant Antonell. de loc. legal. d. cap. 1. num. 71. & Altimar. d. rubr. 9. quest. 31. num. 17.*

Verum tamen est, quod hæc Jurisdictio, siue contentiosa, siue voluntaria Judici Ordinarii, aut Delegati ad Universitatem causarum potest de consensu Partium prorogari de illo loco, vel Territorio, ad locum extra eorum Territorium, etiam alieni Principis, dummodo accedat pariter consensus Judicis alieni Territorii, Scialoja d. loc. numer. 73. & cap. 12. num. 53. & seq. & numer. 65. Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 1. num. 65. & seq. Altimar. de nullit. d. quest. 31. num. 44. Carleval. de judic. disp. 2. quest. 8. sect. 2. num. 1146. vers. exemplum secundum, & vers. qua prerogatione, & num. 1147. & 1161.

Consensus tamen ille Principis, seu Judicis loci in hac prerogatione de loco ad locum, sufficit etiam tacitus, *Scacc. dila. loco num. 165. & 166. quæ sequitur Altimar. dila. quest. 31. num. 44.*

Quo verò ad consensum Partium, licet se involvunt nonnulli Doctores, se dissolvendum est, aut agitur de delegato particulari, nempe de delegato ad Causas particulares, & tunc requiritur expressus Partium consensus, ut per textum expressum in cap. Statutum 11. §. de nulle de rescriptis, in 6. communiter tenent egregie Maran. in præ. judic. per 4. distict. 12. num. 4. in Addit. vers. nec servandum, & parti. 6. vers. & demum servat sententia numer. 75. 76. & 77. Scialoja de ser. competens. cap. 12. num. 65. Scacc. de sentent. & re judic. gloss. 7. quest. 4. spec. 4. & numer. 134. junctis nu. 174. & num. 189. & 190. Carleval. de judic. disp. 2. quest. 8. sect. 2. num. 981. & seq. ac præsertim num. 987. Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 1. quest. 3. nu. 65. & seq. Altimar. de nullit. tom. 1. rubr. 10. num. 7. & num. 80. & quest. 31. num. 44. in fin. & melius num. 46. si verò agatur de Judice ordinario, quo casu nullus est textus in contrarium, prout est in delegato particulari, ut mox supra vidimus, tunc sufficit etiam tacitus Partium consensus, quia regulariter in quacunque prerogatione Jurisdictionis ille tacitus sufficiens est, Maran. in præ. judic. parti. 4. distict. 12. num. 4. in Addit. Stat. de sentent. & re judic. dila. gloss. 7. quest. 4. num. 164. cum seq. Squallens. de provis. Cleric. cap. 2. num. 61. Adrell. lib. 3. distict. 7. cap. 2. numer. 9. Altimar. de nullit. rubr. 9. quest. 10. num. 3. Carleval. de judic. disp. 2. quest. 8. num. 981. & idem dicendum est in delegato ad universitatem Causarum, quia ille æquiparatur Judici Ordinario, & ideo fuit omnino modo prerogatur jurisdictionis, quo prerogatur ordinarius, ut eleganter tradit Carleval. de judic. disp. 2. quest. 8. sect. 2. num. 1146. Altimar. de nullit. tom. 1. rubr. 9. quest. 12. num. 2. & quest. 31. num. 47. Caldere det. Caus. decif. 116. num. 5. lib. 3. Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 1. quest. 3. num. 71. & 72. & si aliquis ex Doctores dixerit, quod etiam in ordinario Judice, vel delegato ad universitatem Causarum requiratur con-

consensum Partium, æquivocavit equidem super textu in *dillo cap. Sparum*, & in *allo de rescriptis*. non adverteudo, quod *ipso* loquatur de delegato particulari, nempe ad particulares causas delegatus, ut bene movet *Carles. d. de iudic. d. dist. 2. quæst. 8. num. 987. & Adarn. in prax. iudic. part. 4. distict. 12. in addit. num. 4. & alii per me citati.*

11. Vtrum predictis non obstantibus, si vigeret in aliquo Territorio alieno consuetudo, quod aliquis Jussus exterius possit exercere Jurisdictionem inter suos subditos, tunc eis servanda est consuetudo, ita ut ab eis consensus etiam Jussus illius Territorii, & consensio Partium, tunc possit talis Jussus Forensis illum exercere, ut movet *Jos. in L. alium. num. 18. limit. 12. ff. de Jurisd. Stator. de sentent. & re iudic. gloss. 7. quæst. 4. spec. 2. numer. 179. Serarv. tit. quomodo in caus. mercat. proced. fit. num. 10. Perier. de Jurisd. ordinat. & deleg. lib. 2. num. 38. Alvar. de nullis. part. 1. rub. 9. quæst. 31. num. 49. latè Flamin. de Robus. caus. 69. numer. 71. & *Jo. lib. 2. Card. De Luc. dist. 20. num. 13. de Jurisd. d. dist. 22. numer. 13. in Missell. ecclæs. Mors. de Jurisd. part. 4. tenor. 1. cap. 64. num. 12. Menoch. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. in princ. Revit. ad pragmat. Regis Ncap. tit. de Jurisd. iudic. non turband. pragmat. 1. num. 10. & 11.**

12. Nec tamen consuetudo cum sit quæ facti non habet locum usque quo conceditur probata non fuerit ab eo, qui in ejus favorem illam allegat *Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 2. num. 7. & conf. 132. numer. 72. & conf. 192. numer. 3. & in tract. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. & Perier. cum consuetudo.*

- De Consuetudine tamen hic verba facio, & non de prescriptione Jurisdictionis, vel ejus exercitio, quia cum de natura prescriptionis non solum sit jus accipiendi, sed illud idem ad alios tollere, ut agendo de differentiis inter Consuetudinem, & prescriptionem vertentes notat *Menoch. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. §. Quod hoc. Cypri. Galea. lib. 2. centur. 2. cap. 2. num. 78. & 79. Add. ad distict. 20. numer. 1. cum sup. part. 3. recitat. & egerit Card. De Luc. de Jurisd. distict. 34. numer. 20. & 29. Cumque in casu nostro solam agatur de jure novo introducto, vel permissio in favorem tertii exercendi Jurisdictionem in alieno territorio, non præsumitur quod Principem, vel ejus Ministros, sui Officiales, vel Judices, ideo terminari prescriptionis Jurisdictionis alieni sunt à re, de qua non in præsent. agimus.*

14. Et quomodo re vera in prescriptione Jurisdictionis, vel jure cum exercendo in alieno territorio, cum sit illa magis odiosa, & exortimim majores exiguntur requisita ad illam inducendam, & probandam, præsertim tunc situm pœnitiva, aut dubius, vel quomodolibet alio modo apud ad custodiendam bonam fidem in prescriptione, quæ in acquisitione hujusmodi Jurisdictionis per consuetudinem, ut videtur est jones *Ausfeld. de Jurisd. part. 2. tit. 4. cap. 4. numer. 9. & 10. Oliva de Fero Ecclæs. lib. 2. quæst. 9. per tot. & Menoch. de Jurisdictione lib. 3. cap. 12. Corrad. de iur. 7. lib. 1. tamen quia plura etiam de jure concurrere debent ad inducendam legitimam consuetudinem, ideo eis inter DD. difficultis etiam probationis reputatur *Menoch. de præf. lib. 2. præsumpt. 2. numer. 8. & in tract. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. §. Perier.**

16. Inter cætera autem requisita ad legitimè iustificandam hanc consuetudinem necessaria, primo, & principatè profunda est scientia Principis cum illius potentia *Cypri. distict. 333. numer. 2. Rot. post De Luc. de Benefic. distict. 16. & in Adarn. de Jurisd. distict. 3. Rot. in recen. distict. 265. part. 17. Cypri. distict. 337. per tot. Menoch. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. §. Requiratur quinto Saizad. de reg. præf. lib. 1. cap. 1. præf. 3. numer. 338. & 339. Revit. ad Pragmat. Regis Ncap. tit. de Jurisd. iudic. non turband. pragmat. 1. numer. 26. Card. De Luc. de Jurisd. distict. 46. num. 3. vers. artem advertebam.*

17. & hæc est communis Sententia, quicquid dixerint alii, & præterit *Oliva. de For. Ecclæs. lib. 2. quæst. 7. num. 19. ut restat in specie Atenech. d. lat. char. cum pluribus authoritatibus ab eo laudatis: Præterea*

18. hæc scientia debet esse vera, & non præsumptæ, mi-

nusque sufficit Scientia Officialium, & Ministrorum ipsius Principis, ut patet communiter traditus *Rot. d. distict. 260. part. 17. & d. distict. post Card. De Luc. Cypri. d. distict. 337. per tot. & in Add. Atenech. de Jurisd. lib. 3. cap. 12. §. Requiratur tertio & seq. Corrad. d. distict. 7. num. 37. lib. 1. nisi tamen ageretur de consuetudine, vel prescriptione immemorialis temporis, quia tali causa onus exigunt probatio hujusmodi Scientie in Principe, ut subit *Corrad. d. distict. 7. num. 48. & seq. & Atenech. d. lat. char. citato, & quæ magis hæc Scientia in Principe probari debet in casu quo prætereretur jus exercendi Jurisdictionem fuisse acquisitum in loco admodum distanti ab Urbe, quod videtur Principi, ut observat *Atenech. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 24. num. 39. & in puncto hoc tract. de Jurisd. lib. 3. cap. 12. §. Requiratur tertio in fin.***

Requiratur ulterius ad complectendam hanc consuetudinem curis saltem 30. aut 40. annorum *Atenech. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. §. Requiratur septimo. & seq. & conf. 447. num. 11. vers. præterea Card. De Luc. de Jurisd. distict. 3. numer. 3. & Jo. de ut talis temporis sit concludens, & relevans probatio, velles super eo indubiti talis status esse datus, ut de eo sit temporis decursu bene deponere valeant, deducta tempe si impetrantur iura, quia nullum de rebus tunc factis memoriam habere possunt *Card. De Luc. d. distict. 7. num. 3. & 6. Insuper deponere debent de pacifica observantia hujusmodi exercitio Jurisdictionis in alieno territorio, de scripto univocam pro socio tempore dictorum 30. aut 40. annorum, quod nempe contra tam gestum, vel dictum, aut actum in docturibus non fuerit, cum unicuique tantum actus contrarius, quantum solus minor ad impediendum consuetudinis perfectionem sufficit *Card. De Luc. d. distict. 3. num. 6. 7. & 8. Menoch. de Jurisd. lib. 3. cap. 11. §. Requiratur quarto. Beldus. tit. 14. numer. 141. lib. 3.***

Major difficultas versatur quoad Delegatum à Principe ad unam causam tantum, in eo scilicet, an Delegatus ad unam causam possit extra Territorium de solo Partium consensu absque altero consensu Jussus Territorii alieni exercere delegatum Jurisdictionem, Aliqui enim putant non esse talem assensum Jussus Territorii alieni necessarium, sed tantum consensum Partium, *Adarn. in prax. iudic. part. 6. verbi & deinde ferre sententia num. 73. Sent. de sentent. & re iudic. gloss. 7. quæst. 4. spec. 2. num. 190. Scialoja de for. compert. cap. 12. num. 55. in fin. & numer. 65. sed rectius improbat *Scot. & Adarn. per eadem rationes, quæ adduntur, tunc in ordinariis, quam in Delegatis ad universitatem Causarum, teneantur *Artolet. d. lat. legal. lib. 2. cap. 4. quæst. 2. num. 43. vers. sed contrarium, & quæst. 3. numer. 70. Alvar. de nullis. rubr. 9. quæst. 31. numer. 46.***

Advertendum est, quod hæc procedunt, in casu, quo data fasset alicui in suo proprio Territorio à Principe Jurisdictio, sive ordinaria, sive delegata, & sic ageretur tantum de prorogatione ejusdem Jurisdictionis de loco Territorii ipsidem Delegatus ad Territorium alieni Principis, sed in casu, quo per Principem data fuisset alicui existenti extra suam Territorium Jurisdictio, alia quæstio est, in qua consulti non merent, quod Princeps nemini degeni in alieno Territorio possit Jurisdictionem concedere, vel delegare, quia Jurisdictio non potest conferri in locum, ubi Princeps nullum habet imperium *Greg. Obrecht. de Jurisd. lib. 4. cap. 4. num. 13. quem refert Scialoja de for. compert. cap. 2. num. 67. & cap. 12. numer. 61. in med.*

Vtrum quod Princeps, sive Jussus de jure valeat alteri eam degeni in alieno, sive extra Territorio Jurisdictionem suam dare, aut delegare, rectius sic putant *Adarn. in prax. iudic. part. 6. verbi & deinde ferre sententia numer. 73. quem sequitur (reprobato dicto Greg. Obrecht) Scialoja de for. compert. d. cap. 2. num. 67. & d. cap. 12. num. 65. Scot. de sentent. & re iudic. gloss. 7. quæst. 4. spec. 2. numer. 190. Artolet. d. lat. legal. lib. 2. cap. 1. num. 43. & d. distict. 69. & 70. & inno est, quia eo ipso, quod Princeps tantum mandat, sui delegat Jurisdictionem*

jurisdictionem alicui extra suum Territorium, non dicitur exercere imperium extra suum Territorium, quia actus concessio jurisdictionis, qui sit alicui Personae, tribuitur potius natura voluntarii contractus, qui sequitur inter Principem concedentem, & Personam recipientem jurisdictionem, nam delegatio, seu emanatio jurisdictionis non fit nisi volenti, secus dicendum si Princeps velit in alieno Territorio judicare, & simul eum invicem cogere ad judicandum inter Partes, aut subditos suos forte commorantes in eodem alieno Territorio, quia tunc diceretur imperium in alieno Territorio exercere, quod minimè ei de Jure permittitur, ut haec omnia docet de mora suo tradit *Juan. Anton. Bellon. de mandatis Jurisdic. cap. 1. quest. 5. num. 3. num. 12. 19. & 20. & cap. 7. quest. 1. numer. 14. 15. cum seq. & cap. 8. quest. 2. num. 126. & seq.*

31. nam recipientem jurisdictionem, nam delegatio, seu emanatio jurisdictionis non fit nisi volenti, secus dicendum si Princeps velit in alieno Territorio judicare, & simul eum invicem cogere ad judicandum inter Partes, aut subditos suos forte commorantes in eodem alieno Territorio, quia tunc diceretur imperium in alieno Territorio exercere, quod minimè ei de Jure permittitur, ut haec omnia docet de mora suo tradit *Juan. Anton. Bellon. de mandatis Jurisdic. cap. 1. quest. 5. num. 3. num. 12. 19. & 20. & cap. 7. quest. 1. numer. 14. 15. cum seq. & cap. 8. quest. 2. num. 126. & seq.*
32. Praeterea ulterius est, quod Juxta five Delegatus, five Ordinarius alicujus Principis, licet cognoscat, & judicet in alieno Territorio inter subditos sui Principis, servare debet in Decisionis Statuta sui Principis, in Ordinatiois vero Statuta Territorii, ubi jurisdictionem exercet *Roland. à l'Esle conf. 48. lib. 3. cap. 2. num. 54. Sperelli. deriv. 83. num. 8. 9. num. 5 & seq.*

33. Ex his ita permixtis inferto primo ad materiam, quam agimus, quod Consules à Principibus alienis in Provincias, seu oras Maritimas alienis Principis missi ad ibi residendum, regendum, prosequendumque subditos suos ibi cunctantes, eorumque res, & negotia, nec non ad cognoscendum, & judicandum eorum Causas, licet possint omne auxilium, & protectionem eis praestare, quia haec non sunt actus jurisdictionis, nullam tamen possunt exercere jurisdictionem, nisi accedat consensus Principis illius loci, in quo ipsi residere debent, ut per analogiam supra allatas *sab. num. 3. firmavimus, & in puncto Consulum Nationis extrae *Admirall. de Admirat. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 155.**

34. Et quoniam ibi dixerunt etiam assensum Patrum requiri, quando Juxta, five Delegatus, five Ordinarius judicat in alieno Territorio, tamen ad procedit, quando agitur de Jure simpliciter dato à Principe necesse suos subditos, nam sicut ipse in tali casu intelligitur datus, ut judicet in suo proprio Territorio, & non extra, nisi ex consensu patrum prorogaretur illius jurisdicchio extra Territorium, adeo si vellet judicare in alieno Territorio, requiritur patrum consensus, ut etiam valet extra Territorium inter eas judicare, & ita est sensus omnium Doctorum agitur de prorogatione hujusmodi Jurisdictionis, secus vero quando per Principem extrinsecum datur expresse Juxta, qui debeat judicare extra Territorium suum, ut illi Consules, nam tunc inviti etiam cogi possunt subditi à suo Principe ad subeundum Judicium cum suis Consulibus, dummodo accedat consensus Principis loci.

35. Neque obstant nonnulli ex Doctoribus, qui tenent, quod illi Consules admissi à Principe Territorii, ubi resident, & de cujus assensu exercent jurisdictionem inter suos Nationales, dicantur habere talem jurisdictionem à Principe loci, & non ab eorum proprio Principe, à quo missi sunt, ut tradit *Admirall. de Admirat. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 155. & ante eum *Assili. ad Consilium Regii in Consilio. cum suis num. 8. Sacer. de sen. & re judic. gloss. 7. quest. 4. spec. 2. num. 168. sed in hoc loquuti sunt impropre, vel erronee, quia Princeps loci per talem ejus Consensum vere non aliud agere intendit nisi tollere Consensum Nationis extrinsecus impediendum exercitum eorum Jurisdictionis, quam habent in potentia, ut eum rescindere valeant ad actum in suo Territorio i Quo impedimento ita per Judicem loci illis subdito actus per consequens seu exercitum Jurisdictionis ostentantur Consilium non potest quidem attribui Jurisdictioni Principis loci, sed eorum proprio Jurisdictioni, quae sit eis per proprium suum Principem extrinsecum concessa, ut sensibus patet, nec non ex his, quae docet, & expresse tradit ad propositum *Carleval. de Judicio disp. 2. quest. 8. sect. 2. numer. 1146. jussus nam. 1144. & seq. Crisp. Faldor. observat. 15. n. 81. & similiter in aliis prorogationibus de loco Judicis***

ad locum alieni Territorii, in quibus neque sequitur consensus Judicis loci, sed etiam litigantium, re vera DD. omnes admittunt, quod hujusmodi Jurisdicchio exercit Judicis prorogata per consensus Judicis loci, & partium extra suum territorium non fit diversa, sed semper eadem Jurisdicchio, quam habet Juxta forensis in suo proprio Territorio, ac ille in suo proprio Territorio judicatur, ut laet *firmas Carleval. de Judic. disp. 2. quest. 8. sect. 1. numer. 973. cum seq. Scialoja de foro comp. cap. 12. num. 57. & alii supra citati Quomodo ad evidenciam patet Jurisdictionem in potentia, quae postea reducitur ad actum, non esse, nisi Jurisdictionem, quam habet à proprio Principe ipse Juxta forensis, & sic consensus Judicis loci, & partium nihil aliud operari, quam tollere eis impedimentum, ut eam possint ad actum reducere.*

Propositum vero *Assili. Admirall. & Sacer. procedere recte potest in tali, quo Consules electi simpliciter fuissent à suo Principe obique ulla Jurisdictione, sed ad auxilium, vel protectionem eorum praestandum suis subditis in loco alieno degentibus, nam si patitur Princeps eis exercere Jurisdictionem, tunc talem Jurisdictionem vera dicuntur habere à Principe loci, & non à Principe extrinsecum, qui illos elegit, per ea, quae ad aliam propositum ponderant *Admirall. Sacer. in cap. singulari 18. sub num. 35. quest. 7. & de for. comp. Sacer. de sen. & re judic. gloss. 7. quest. 4. spec. 2. num. 168.**

Qui tamen casus ad praxim raro hodie est reducibilis, quia de consuetudine universalis Consules illi Nationum, licet simpliciter electi ab eorum Principe, intelligentur semper electi natum ad gubernandum, auxiliandum, & protectionem praestandum suis Subditis in alienis Territoriis, vel oris maritimis degentibus, verum etiam unum Judicem ad eorum causas decidendas, ut observat *Targ. ponderat. morum. cap. 96. per tot. Cuius ad vias M. C. Regii Siciliae cap. 92. num. 7.*

Vel procedere potest in casu, quo Princeps loci impeditur Consensus proprium Jurisdictionem exercere, sed vellet eis suum conferre, cum qua judicare debent causas Personarum suae Nationis, ut serventur *Genua, ubi per Serenissimum Senatum illius Reipublicae conceditur aliquibus Consulibus Nationis extrinsecus facultas per viam delegationis cognoscendi, & decidendi omnes causas inter suos Nationales venturas, & ubi unus ex suis Nationalibus esset rex, tunc haec tamen conditio, quod tunc de Notario, Alvario, & executoribus Januensis, & similiter in Regno Neapoli similis facultas concessa fuit per Regem Federicum, & postea per C. M. etiam privative quoad alios Judices Neapolitanos omnibus Consulibus extrinsecum Nationum, & praesertim Raguseorum, ut videtur est penes *Reverer. decis. 516. per tot. & Franch. decis. 783. per tot. Carleval. de Judic. lib. 1. disp. 2. quest. 8. sect. 2. numer. 694. & ipsiusmet *Admirall. de Admirat. tom. 1. lib. 3. cap. 4. n. 154.***

Quo vero ad Consules Gallicae Nationis hoc unum ad exemplum omnium advertere debet, quod Rex ille invictissimus Ludovicus XIV. gloriosissime recordationis, quoniam extrema cum veneratione, & humilissimo cordis affectu in personis nunc ejus Praeponitae gloriosissime Imperatrici prosequi debeo, neque non nobis, praerogativa sui Civitatis Parisiensis mihi in persona Patris mei elargimus, verum etiam ob insignes Praefecturas, plurimum Civitatum praefectum Atrebat administraciones, aliisque honores eidem collatos, ut ex diplomate S. M. Christi. diei 31. Aprilis 1661. in Regia Parisiensis Parlamenti tabula relato, nec non ex altero Motu proprio ejusdem S. Christi. M. diei 11. Maji praedicti anni, ac alius etiam Literis Parentibus diei 27. Aprilis anni 1662. Quo verbo, inquam, ad Consules Gallicae Nationis Rex ille invictissimus in suo Codice Ludoviciano, cum rebus, *Ordonnance des Lettres XII. ann. 1681. touchant la Merine. tit. 9. de Consul. de la Nation Françoise dans les Pays étrangers article XII. predestinavit, & justissime statuit, quod paxum Jurisdictionis, quod illis Consules in Civitatibus, seu oris maritimis aliorum Principum degentes, nulla illa Jurisdictione eos potiri debere, quam ea, quae secundum*

etiam in locis, in quo resident, eis haberi datur, vel eis, quam iuxta Capitulationes initas per Sacram Majestatem eorum Regis cum Principibus aliorum locorum, ubi resident, gaudere debent.

- Sciendum pariter est, quod huiusmodi Consules 44 teneant cognoscere, & iudicare causas eorum Nationum quoad decideria secundum eorum propria statuta, & mores, ut punctualiter docet Comia ad Rit. M. C. Sicilia cap. 92. nam. 1. *Mosbril. de Afri. sigillat. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 153.* Item in ordinariis, in quibus debent servari statuta, & consuetudines locorum, ubi iudicium, vel his agitur iuxta auctoritates supra citatas sub num. 32.

- Item huiusmodi Consules regulariter habere jurisdictionem communiariam cum aliis iudicibus ordinariis locorum, ut omnibus generaliter loquentibus, punctualiter notant Comia loc. cit. num. 34. & 5. 6. & 7. & 8. *Strach. de Mercat. lib. 2. quoad in casu Mercat. proce. sic num. 7. cum seq. Oliv. de For. Eccl. part. 3. quest. 13. num. 37. vbi sic generaliter notat etiam solummodo ipsosmet Consules Iudeorum Ordinarios locorum subiectos esse, nisi tamen per Principes locorum concessa; vel permissa, aut propterea fuerit iurisdiclio 47 pervenire quoad alios Iudices Ordinarios, ut in casibus, de quibus Reverter. d. apud. 326. per tot. & ibi Aldredes, & Carlew. de Iudic. lib. 1. dist. 2. quest. 6. num. 694.*

- Pro ultimo maxime scire refert an huiusmodi Consules habeant in cognoscendo, & iudicando causas suorum Nationalium jurisdictionem ab eorum proprio Principe, aut a Principe locorum, ubi resident, iuxta ea quae supra notavimus in hoc puncto, quia si habent jurisdictionem ab eorum proprio Principe protergum in Territorio Principis Locorum, ubi resident, tunc appellantur, vel recursus datur ad eorum 49 senectus ad eundem proprium eorum Principem, vel ejus Tribunalia; Secus si habeant talen jurisdictionem a Principe locorum, quia tunc appellantur, vel recursus haberi debet ad Principes locorum, vel eorum Tribunalia ex notis iuribus, &c.

ARGUMENTUM.

Actio redhibitoria competit emptori contra Venditorem, & contra mandatarium actio ad interesse; si merces vendita, vel emptor non sint bonitatis, seu qualitatis promissae in Contractu, quovis in eis non adit aliquid positivum vitium, seu defectus.

In Peritum electione, & relatione, quae requirantur ad effectum, ut eorum electio, seu relatio sit legitima.

Identitas Mercium ex quibus probetur, & excludatur.

Mercatores censentur approbasse Negotium gestum ab eorum Corresponsionibus, seu mandataris, quando tacerunt, & non reclamaverunt; & quando requirent necne ultra taciturnitatem aliquis actus positivus, & quod tempus necessarium sit ad inducendam approbationem ex tali taciturnitate.

Jus quantum Mandataris ex taciturnitate mandatum, an tolli possit per subsequentem eorum contradictionem.

Judex an, & quando possit ex notitiis extrajudicialibus iudicare.

S U M M A R I U M.

- 1 Actio redhibitoria competit emptori contra venditorem, etiam pro rebus mobilibus, seu mercibus vitiosis.

Amplius etiam contra Mercatorem merces minus bonas vendentem, num. 2. & num. 3.

- 4 Actio ad interesse datur contra Mandatarium, si emit merces minus bonas, vel si eas perperam vendit contra mentem mandantis, ut docetur in Mandataris refectis, & n. 5.

- 6 Actio redhibitoria, & actio ad interesse conceditur, si merces non sunt bonitatis; seu superioris, & edoris, seu qualitatibus in contractibus

promissis, quovis in eis non adit aliquid vitium, seu defectus, & num. 7. & 9.

Vel quando rei emptor deservit non vult ad usum voluit per emptorem num. 10.

- 11 Periti debent eligi a Iudice, alias eorum relatio non attenditur.

Non tamen aliqui debent anagradualiter, nec ad unum tantum partis requisitionem, n. 12.

Et debent constare, quod ipsi sint in arte periti num. 13.

Et eligendi sunt de partium consensu, vel ex eorum confidentia num. 14.

- 13 Simplex assertio Notarii non probat.

14 Citatio requiritur in electione Peritorum.

16 Relatio Peritorum falsa ad insinuationem tantum unius partis, altera non citata, non valet.

17 Idemitas interitum ex quibus probetur, & num. 25.

Et ex quibus excludatur ibidem, & num. 22. & num. 26.

- 19 Verba non tanto fino non excludunt positivum mercium bonitatem.

20 Dilectio quicquid verificatur etiam in nos.

21 Vitium, seu defectus preventim ex natura negotii non est attendendus.

22 Identitas in rebus mobilibus, & forma communis non praesumitur, sed pluralitas.

Et quando pluralitas non praesumitur, sed debet ab allegante probari num. 24.

25 Adversum, seu fixum probas mercium identitatem.

Falsitas persona, periti quomodo requirantur scriba signata, esset suspensa num. 26.

27 Requiritur Peritum quando non relevet.

28 Mercatoris consensus approbasse Negotium a suis correspondens gestum, licet expressius sint mandati, quando tacerunt, & non reclamaverunt; modo plura taciturnitatem aliquis actus positivus contrariet.

Et contra istam approbationem non potest allegari error iuris, neque falsitas in contrarium, num. 31. in fin.

29 Adversum transmissio, quovis reperta fuerint deteriori, approbata dicitur per Mercatorem, statim ac ille sine ulla reclamazione eas recipit.

30 Ad approbationem inducendum sufficit taciturnitas duriorum temporis commissa, licet multas alias positivas interveniant.

Quomodo ad agitur de utilitate publica, seu utilitate, proinde in commercio, sola taciturnitas sufficit ad agitur aliquis actus positivus, ac temporis duriorum num. 31.

32 Diversitas praesumitur, quando Ignorantia est inverisimilis.

33 Paria sunt scire, & nolle scire, vel scire de lure.

34 Mercatoris sollicitudo sunt in indagandis eorum Negotiis.

35 Mercator an teneatur subito contradicere Negotio per suum correspondens gestum ad effectum, ut dicatur illud approbasse, vel quomodo tempore expellere debet num. 36.

37 Solentia requiritur in ratificante pro inducenda tacita approbatione ex non facta reclamacione, & intra quod tempus hoc solentia praesumatur.

38 Mercator qui tardi reclamatio contra factum, aut excessum sui mandataris, vel Corresponsoris nihil agit, quia ex praeterea taciturnitate ius illi iam quiescit est, quod per subsequentem contradictionem amplius tolli non potest, & num. 39.

40 De Constataribus Mercatorum exigitur, quod Correspondens chi fecit a Mandante an negotium pro eo gestum accepit ad effectum sua consulendi in eius contradictionibus.

41 Culpa redargui non potest Mandatarium, si factus sit solum publicorum Ministerium.

Et si in Negotio sui Principis operatus sit eodem modo, qui operatus est in Negotio proprio num. 42.

- Et secundum Stritem Mercatorum num. 43.*
- 44 *Mandatarium non tenetur plus agere, quam quod ab aliis Mercatoribus in loco, ubi exequitur mandatum, observatum est.*
- 45 *Mandatum datum à Mercatore interpretatur ad modum ordinarium, & non extraordinarium illud exequendi.*
- Et de ratione num. 31.*
- 46 *Nova Peritorum recognitio non conceditur quando petita est ad protractandum tantum Judicium.*
- 47 *Judex expellere non debet probationem quando credit, quod petita probatio fieri non possit.*
- 48 *Judex ad evitandas lites, & vana circuitus moveri potest etiam ex ceteris, licet extrajudicialibus notitiis.*
- Præcipue quando non totaliter indicatur ex notitia extrajudiciali, sed etiam ex aliquo facto, de quo constat ex processu num. 30.*
- 49 *Quod præcipue procedit in Judiciis superioribus, & Consiliariis Justitiæ Principis.*

Liburnen. seu Javanen. Sarcinarum Carthæ.

DECISIO AUTHORIS,

ET

DISCURSUS CLXXVI.

EX mandato DD. Joannis Mariæ, & Antonii de Roveretis Mercatorum Jannæ. cenam octoginta quinque Carthæ Sarcinæ ab Appaltatoribus hujus Florentini Domini de Anno 1724. die 25. Augusti emittit D. Joannes Philippus Hyggens Liburnen. Mercator, etique ad Gades cum Navi Gallica nuncupata *la Galea Magistri D. Antonii Lauri* ad mare D. Nicolai Remondini illic commorantis, & contrapositionis eorumdem DD. Mandatorum transmissit.

Pariterque sub eodem anno de mense Decembris alias de illorum ordine Sarcina 152. ejusdem Carthæ cum altera Navi Anglicana D. Magistri Josephi Cornifich ad eundem D. Remondinum direxit.

Post anni, plurimoque mensium interpositionem à die qua in Gadrana Dobana per D. Capitanum, seu Magistram dictæ Navis Gallicæ fuit consignata Dom. Remondino prædicta prima partita cenam octoginta quinque Sarcinarum Carthæ, DD. de Roveretis medio eorum Procuratoris adversus D. Hyggens, in Liburnensi Curia Libellum porrexerunt, quo enarrata mala qualitate Carthæ, tam primæ, quam secundæ partitæ, vel immodica illius difformitate à folio pro specimine vulgo *mostra* à dicto Hyggens subtransmisit, juxta quod contractata fuerunt omnes dictæ Carthæ Sarcinæ, petierunt, ut condemnarentur dictus D. Hyggens pro quanto minoris valeant omnes dictæ Sarcinæ Carthæ arentia illius inferiori qualitate. In quo primo Judicio prodit Sententia absolutoria ad favorem dicti D. Hyggens, quæ postmodum in altere appellationis Nobis devoluta per Nos confirmata fuit.

1. Quamvis enim in hac causa plures cumularentur ab Informantibus pro Dominis Adonibus conclusiones, quod nempe pro rebus mobilibus, seu mercibus variis competat etiam emptori contra venditorem actio redhibitoria, vel quanto minoris, *Cepell. int. l. 1. in princ. & numer. 4. §. ff. de edil. edict. Fabian. de Asten. quest. 6. princip. numer. 73. Tremacinge var. lib. 3. de empt. resol. 11. num. 1. Capon. controver. 37. num. 13. 14. Baldac. ad Ramon. observ. 84. num. 35. Hermosill. ad L.L. Hispan. in L. 65. gloss. 1. num. 2. tom. 2. Paulus. differt. 35. art. 1. num. 70. & art. 3. num. 70. Rot. coram Adelin. decif. 180. num. 1. repetita post 2. volum. Farinac. decif. 136. last. Palm. alleg. 3. num. 1. & seq. & in terminis, quod illa deur contra Mercatorem merces minus bonas venditam, Gomez var. lib. 2. cap. 2. sub num. 48. vref. item ff. qui vendit panem, & ibi Add. Vespignan. de empt. & vendit. consil. 6. num. 1. last. Paulus. differt. 35. art. 3. num. 70. Rot. Romana decif. 613. num. 1. decif. vref. num. 1. & 2. & magis in punctualibus terminis contra eum qui vendit merces deteriores*

illis, quas emptori indicaverat, aut vendidit merces in aliquo fisco, vel Capis positas, ponendo in summo facci, vel Capis merces bonas, & in imo malas, aut bonas cum inferioribus permixtas, *Joan. Flovia lib. 1. de commerc. Terref. cap. 12. num. 20. 21. vel actio ad interesse contra mandatarium, qui emittit merces viciosas, aut minus bonas, vel viciose qualitatis contra ordinem, & mentem mandanti, prout est casus nofter, ut dampnum per Mandatarium restituitur, Card. De Luc. de locat. diff. 12. num. 3. Paulus. dicta differt. 35. art. 4. numer. 67. 68. 69. & seq. Anfeld. de commerc. diff. 42. num. 2. Joan. de Flovia lib. 1. cap. 12. num. 18. & seq. prout similiter eadem actio ad interesse mandanti datur contra mandatarium ad vendendum illas merces, si perperam, & contra mandatum idem mandatarium eas vendiderit, vel alienaverit Rot. Javanen. de Mercat. decif. 9. num. 4. 5. 6. & seq.*

Neque, ut locum habeant hujusmodi actiones, requiritur, quod in mercibus venditis addit aliquod vitium, sive aliquis positivus defectus, sed sufficit in qualitate, seu bonitate, aut perfectione in contracta promissa alicujus gradus defectus, *Bald. in L. si pradium num. 12. Cod. de evicti. Fab. de Asten. quest. 6. princip. numer. 57. vref. item redhibetur Paris. consil. 78. num. 10. 11. lib. 3. Ampl. de evicti. quest. 25. num. 13. & quest. 26. numer. 1. Paulus. d. differt. 35. art. 1. num. 48. in fin. & art. 4. num. 166. 167. 168. Palm. allegat. 9. num. 7. quæ qualitas, seu bonitas, aut perfectio juxta respectiva rerum, aut mercium genera, consulerari etiam debet, quoad saporem, odorem, sonum, colorem, novitatem, raritatem, & hujusmodi, ut hinc, doctique tradit *Pegedus. de empt. lib. 3. dñ. 9. & 10. & generaliter, quod sufficiat rem venditam non esse illius prædictæ qualitatis, vel bonitatis, quæ fuit promissa, tradunt Paris. consil. 78. numer. 10. & 11. lib. 3. Cyprus. controver. 35. numer. 61. Palm. d. allegat. 9. m. 7. in fin. quon sequitur Baldac. ad Ramon. d. observ. 84. numer. 32. vel aliquod addit, vel abesse in mercibus venditis contra id, quod emptori venditor affirmaverit *Hermosill. ad L.L. Hispan. tit. 3. part. 5. l. 66. num. 30. vel tandem, quod contra cunctas voluntates res emptæ deservire non valeret ad usum per eam volutum, vel destinatum Rot. Roman. coram Adelin. decif. 180. num. 1. & Hermosill. loco citato.***

Attamen prædicta omnia, tanquam penitus irrelevantia, in nulla habemus consideratione, quoniam non constabat in casu nostro, quod qualitas dictæ Carthæ esset inferior altera qualitate foliorum Carthæ, quæ pro specimine fuerunt per Dom. Hyggens ad DD. de Roveretis transmissa, nisi per quantum duorum Protenetorum Pentium ex pluribus substantiis defectibus nullum, & infirmum; Et primo quia non apparebat de eorum electione à Justice facta, ut est necessarium *Parson. de Locat. cap. 34. §. 5. num. 4. De Luc. ad Gratian. differt. 228. num. 4. R. dolphin. in prax. part. 3. cap. 8. num. 128. Rot. Roman. coram Emerx Jun. dec. 40. num. 10.*

Es licet Notamus, in eodem actu recipienda relationis dictorum Peritorum, asserta, eos fuisse à Justice electos, id tamen nihil relevat, quia cum sola Notarii assertio, vel simplex fides de pure non probet, nullatenus ei est deferendum, ut punctualiter notant *Strahan. resol. 114. num. 8. & Rot. cor. Greger. XP. decif. 177. num. 6. Rot. divers. part. 2. decif. 285. & part. 3. rec. decif. 289. sub numer. 6. & coram Penn. dec. 361. num. 5. & coram Cavalier. dec. 322. num. 3. & dec. 609. num. 4. coram Merlin. dec. 137. num. 3. & coram Barati. dec. 95. in addit. num. 8. Card. De Luc. de Conf. dift. 5. num. 3.*

Secundo quia ne quidem constabat dictos Protenetas esse in arte Pernos *Sper. dec. 178. num. 12. Sabell. in verbo Periti num. 1.*

Tertio quia non facimus electi de Partium consensu, vel ex eorum concordantibus, ut per sectum in L. hereditaria ff. de illud. C. de secund. mpt. firmam Rot. cor. Coccin. dec. 1835. m. 11. & Rot. part. 2. rec. dec. 531. m. 1. & post Paulus. differt. 39. dec. vref. m. 7. & coram Cery dec. 448. num. 3. 4. & coram Emerx Jun. dec. 445. num. 5. Cyprus. controver. 395. num. 22. Fencan. ad Statut. Urb. cap. 197. numer. 28. 29. & 44. cum seq.

Quarto

Quare quia dicti asserti Periti sine citatione dicti
15 D. Huygens, vel legitimæ personæ pro eo disputas,
suerunt ecclesiæ Rudolphi, in *prax. part. 1. cap. 2. n. 138.*
Rot. coram Cero dicti 448. num. 3. q. Cyriac. d. contr.
395. num. 25. & seq. & Rot. coram Emerio Jan. dec.
445. num. 1. & coram Danaster. Jan. dec. 196. m. 1.
& coram Berinola dicti 266. num. 1. Baran. de citat.
quest. 16. in addit. numer. 130. & 142. num. 2. Sperell.
dicti 94. De Loc. ad Gratian. cap. 228. num. 5. Pa-
ciens. de Locat. cap. 24. §. 5. numer. 21. & 74. Adfald.
de commerc. dicti 35. num. 25.

Quintò denique quia subspiciens dictorum Prosemen-
tarum relatio facta fuit ad instantiam tantum D. Re-
16 mondini nunquam cuncta, ac inaudita altera Parte.
Rot. coram Emerio Jan. dec. 40. m. fia. & dec. 1362.
num. 12. & coram Peuringer. dec. 47. m. 5. & coram
Caccin. dec. 1835. num. 12. Sabell. in summ. verbo Pa-
rii num. 3. in fin. Baran. de citat. quest. 16. in addit.
num. 24. num. 2. Sperell. dec. 34. num. 1.

Non constituit alterius, quod plaga illa Carthæ,
cum qua Periti præstidia fecerunt comparationem dictæ
controverse Carthæ, esset de illis diebus quinquelo-
lis à D. Huygens pro specimine transmissis dictis DD.
de Roveretis, neque comparationem sequatam fuisse
cum omnibus Carthæ facinæ ascendendis ad nume-
rum usque 337, sed cum duodecim tantum facinæ in
singula parvas, de quarum parvitate identitatem nequidem
in facto apparebat.

Et quamvis admitterem hanc identitatem mercium,
mobiliur, ac etiam pecuniarum probati posse ex con-
jecturis, & indicis, nempe ex signis, seu Marchis,
iuncta brevitate temporis, et qualitate personarum,
17 Libris Dobanæ, vel aliis iuxta subiectam materiam Ju-
dicia animi captivaneibus, ut firmari in meo dicti.
43. numer. 47. & in addit. numer. 53. & dicti 74. de
Commerc. cui addo Palm. allegat. 13. num. 4. & seq.
& per tot. Caffald. consulti. 95. num. 7. & seq. Rot. coram
Celfi. dicti 340. per tot. Rot. genus Birtath. vot.
98. per tot. repetita post Alibi. de incursione. in Ju-
dic. dicti 63. Cyriac. contrav. 299. numer. 7. 8. opti-
mè Rot. dicti 186. num. 10. parti. 20. recent. & D.
Audis. de Comitibus dicti 75. numer. 26. cum pluribus
his citatis tom. 2. Rot. coram Cero. dicti 17. num. 6.
7. plene Gratian. digest. forens. cap. 897. per tot. Mæ
Straken. refel. 196. numer. 20. cum seq. Rot. dicti 91.
num. 4. & seq. parti. 2. per tot.

Nihilò tamen minus DD. de Roveretis id suffragari
nullatenus poterant sui, nam potius ex circumstantiis
in casu nostro concurrerunt nonnulla orientur indica,
aut conjecturalia argumeta, ob que de harum
facinrarum identitate admodum suspicari valet.

Et primum, quia D. Remondini domi sue, sive
in ejus mercatorio prepositio omnes dictas Carthæ
Sarcinas à publica Regia Dobanæ extraxas per diu-
cunum temporis intervallum in ejus omnimodum pote-
statem, & arbitrium reitavit, cum quo eas aperirent,
carthasque variandi, cumque aliis commiscendi, &
quicquid ei liberis faciendi, aliisque facinras cum his-
dem involvulis eternis signis reficiendi, moram,
edemodumque simul facile habuit.

Secundo, quia neque D. Remondini, neque dicti DD.
de Roveretis, quoad primam Carthæ partem nun-
quam antelitem motam, & quoad secundam per aliquod
non parvum tempus spatium dicto D. Huygens de ma-
la illius qualitate quæstionem deriderunt.

Tertio quia sicut D. Remondinus variis in suis di-
ctis, & deponentibus reperitur, nam in quodam as-
serto capitulo ejus hinc diei 17. Septembris anni 1735.
misit DD. Roveretis suis Principibus scriptis circa se-
cundam partem dictæ Carthæ, illum nimirum male
qualitatem reperiisse. *ibi* *« E mi dispiace, che non lo*
« potrei consegnare a prezzo alcuno per la qualità tanto
« mala ». Postmodum in prima ejus scriptura diei 20.
Aprilis ejusdem anni penes unum ex Adversariis Gadi-
tane Curie mutata omnimodo loquendi phrasi non am-
plius asseruit eam, ut antea, esse nimirum male qua-
litatis, sed paululum ordinariam. *ibi* *« Un poco or-*
« dinaria, e le risine dissigali » nome anche le mar-
« che, e la maggior parte della quadratetti di dentro
« ratti nel mezzo, e molti lani ». In altera vero die
25. Septembris ejusdem anni, circa eandemtem Car-
tham à se inspectam, valde differentem deponit per
Cajares. de Commercio. Tom. II.

hac verba *« E andando a riceverla, ed a consegnarla*
« io la mostro alla detta Curia, si riceveranno due de
« detti Balloni con avaria, ed oltre di queste erano mal-
« te differenzi, e lontani in bontà dalla qualità delle
« mostre » & per eandem fereb verba incensurabili eam-
dem fidem per suam familiarem mediocrem Radam
Oream, à tempestivo proprio tantum matre in Peri-
tum electum, fieri curavit.

Quarto quia ex altera relatione, quamvis nulla, &
informi, ut supra vidimus, doctum Prosemenarum in
Peritis electorum nequidem confusus dictam Cartham
fuisse tam longe inferioris, & diversæ qualitatæ ab
eâ Carthæ plaga pro specimine ejusdem Periti à
Dom. Remondino allata, quinque dicti Periti (de si
iuxta eos de votum Dominum Remondini electi, ut
supponitur, cum fuerint extrajudicialiter ad illam tan-
tam requisitionem à Judice dati, prout aderunt. *Ad-*
seld. de commerc. discurs. 35. numer. 25.) nihil de
mala qualitate dictæ Carthæ alibi fuisse affirmari in
eorum relatione, quod est multum notabile, sed
solum deponant paulum minus cum differre in perfectio-
ne à plaga illa Carthæ, quod fuit pro specimine
eis tradita. *ibi* *« Si fecero chiamare delli tera-*
« vagliatori quali potessero andare a elegare, e disfa-
« re delli Balloni, ed io vero vengo dei Uomini,
« quali, conforme gli fu comandare, ritorno fuori da
« diverse parti, e gli fero al numero di dediti Ballo-
« ni, d'ognuna di dette marche, ognuna de quali fu
« disfiato, e ricevoscino delli suddetti Don Reimono.
« de Geraldino, e Don Gio: Arios risina per risina,
« e mi trovavano, che nessuno era tanto fino, e ne me-
« no della marca ch'era quella della mostra, » & que-
verba *« tanto fino »* certum est, non excludere
poterant bonitatem, sed cum perfectionis gradum, 19
quem habebat altera phlyra Carthæ in specimen al-
lata, ut in puncto tradit Giovanni. consulti. 43.
numer. 61.

Neque in nihilo relevat, quod in eadem relatione
dignatur, quod marcam Carthæ Sarcinarum erat diver-
sum ab altero, quod erat signata speciminis pagina,
cum qua facta fuerat per Peritos comparatio, necnon
amplius per eos additæ, quod aliqua Sarcina Carthæ
erat in angulis damnificata, & commista cum alia
Carthæ magis ordinaria, ita ut nulla Carthæ streps,
vulgo *risina* *« repera fuerit ejusdem qualitatæ »* *ibi* *« E*
« ne meno della marca, ch'era quella della mostra,
« et- e se ne ritrovò anche qualche Ballone, ch'era
« con molta avaria sopra li conti » & *« tutto frammi-*
« schiate con carra più ordinaria, di maniera che non
« si ritrovò risina, di quanti se ne visitavano, e regi-
« stravano, che fosse di una sola qualità. »

Quandocumque, & quæcumque Periti loquun-
tur de aliqua carum Sarcina *« ibi »* *« qualche Ballo-*
« ne » quod verisimili potest fieri in uno Giovanni. 20
consulti. 44. numer. 6.) omnia præstidia per eos rela-
ta nihil omnino influere possunt ad incensionem DD.
de Roveretis, quia circa etiam aliquam culpam, vel
seandem DD. Appalatorum, & indigentiam D. Hoy-
gens parum poterant esse vera, & partim ita re
esse debebant, juxta naturam talis negotii. Quæ enim
poterant esse vera, sunt diversitas marcorum, & dam-
num, seu vulgo *multa avaria* reperiunt in angulis ali-
cuius Sarcinæ. Nam prima nempe diversitas marcorum,
procedere potuit ex diversitate radiciorum dictæ
Carthæ, cum per usumqueque radiciorum construitur
Carthæ cum marco diversis ab altero, ut ita semper
recognoscit valens quales fuerint Carthæ Fabricatores,
& per consequens nihil relevare debet, quod sarcinarum
recognoscitur Carthæ fuerit potius diversi marci ab al-
tera speciminis. Nam bene dari possit, quod duo
quinquefolia pro specimine transmissa dictis Dominis
de Roveretis essent unius Fabricæ, & patet Sarcinæ
illæ recognoscit per Peritos, essent aliarum Fabricarum.
Et tamen tota Carthæ, licet diversiorum marcorum,
fuerit ejusdem bonæ qualitatæ.

Quo vero ad damnum, sive *avariam*, id procede-
re potuit ab itinere maris, prout revera ita est, &
prout ipse DD. Remondinus, & Rada mediator
deponunt, quod nempe aliquæ Sarcinæ per ignem ma-
ris aliquod damnum, seu *avariam* super angulis pas-
sa fuerant, ut videtur ex tenore cursorum attestatio-
num mox infra referenda.

Circa verb. alium defectum, qui revera latere debebat, illa est, quod Cartha commissa erat cum alia magis ordinaria, quoniam de natura talis negotii in singula Cartha tres vel quatuor res apponuntur triu viceu scilicet, unguis quadrans, Cartha infima qualitate, & cinna suam obtinet, & amplius in unaquaque Cartha Sarcina quatuor Carthe modioris, & in angulis, ut plurimum committuntur, vulgo metzetti hant, ut idem sequitur in pluribus aliis mercatorum negotiis, cum iuxta mercatorum consuetudinem, dum venduntur, habere debent aliquam portionem infimae, vel inferioris qualitatis, quare nil mirum, si recepta fuerit per Petros aliqua committio Carthar ordinaria, & aliquantulum etiam super angulis, aut ex alia parte oberte. Talem enim defectum, vel visum, cum ex natura negotii proveniat, nullatenus esse attendendum advertit. *Giragnon. cons. 45. numer. 36. de melius Rot. dec. 219. numer. 2. & seq. par. 3. rub. & cor. Codin. dec. 1884. & Nos dec. 34. num. 3.*

Quanto quia ad effectum iustificandi datum ex causa dictae male qualitatis Carthae, licet afferretur idem Dom. Remondinus in dictis fidei depositionibus fecerunt quinquaginta duos ex dictis Sarcinis Carthae venditae cuiusdam D. Joannis Antonio Morano pro Indis negotiatori ad rationem petiarum 30. Hispanis pro singula sarcina 32. sizarum, quam venditionem postea adstrictum fuisse dissolvere, ex quo dicta Cartha reposita fuit male qualitatis, ut videtur est, tum ex prima illius scriptura, & melius ex altera sub die 25. Septembris anni 1721. producta, ubi. *E avendali agnosciti secondo la detta mostra al prezzo di prezzo di 30. soldi di plata per ogni 32. risine, che contengono un intero Ballone dentro della Dogana di questa Città con. Dall Gioe Antonio Morano, per via di Don Alberto Rada, ex Orena mediatore di Leggia del Commercio dell' Istesja, e andando a riceverli, ed a consegnare le mostre con la detta Cartha, si ritrovavano due di detta Balloni con avaria, ed altri due erano molto differenti, e lontani in lontan dalla qualità della mostra, il che fu anche ritrasmesso nelle altre, per il che la vendita di essi fu annullata, e fu obbligato a rigittarli detta Cartha, per indi venderla al prezzo, che esseri potesse. Contrarium tamen penitus constat ex depositione eiusdem Domini Morani, induci, & examinat ad instantiam eiusdem Domini Remondini sub die 6. Octobris ejusdem anni, quippe qui dictus Morano cum ejus juramento deponi tractatum duxerat habuisse cum dicto mediatore de emenda dictae Carthae, eoque postea noluisse concludere, non ex quo illa positive esset male qualitatis, sed ex quo per quos juvenem comparantem loquentem recognovit nisi illius esse inferioris altera, quae fuit pro specimine indicata, indeque quia non erat de perfectione Carthae Genue constructa vulgo Fiorato di Genova. ubi. *Ed essendo interrogato a tenore della sopposta disse, che essendo giunto a Casa di esso Testimone un mediatore di questo Commercio a proporgli se comprerebbe una partita di Balloni di Cartha, del quale fece portare la mostra, al che lui rispose, che essendo carta Fiorata di Genova, e di buona qualità si farebbe il negozio, e si acquisterebbe, e che ad effetto di riconoscere la medesima un suo ferro intelligente, come tali feci, ed essendosi portato a vedere detta Cartha il suo Giovanni Don Giuseppe dell' Alce, quale essendo ritornato manifestò egli, come il suddetto Mediatore, che avendo riconosciuto li suddetti Balloni di Cartha non concordavano alle risine de Balloni, che furono aperti, e alle mostre, poiché era Carta più infima, e non di Genova, per il che non si offriva il contratto, e l'istesso Signor Niccolò Remondino vedendo la differenza, che vi era tra Carta, e l'altra, come era lo stesso mediatore, e noi, nonci disse non dovessi proseguire ad effettuare il detto Negozio.**

Sexto quia in facto etiam in dubio habetur, quod prima partita Sarcinarum 185. Carthar à Domino Huygens ad Remondinum transmissa, ab illo recepta fuerit de Mense Octobris anni 1724. neque ab eo temporis usque in diem 17. Septembris 1725. quia die illius quidam attestatorum D. Rade Orena mediator missa

DD. de Roveretis, nunquam istos monuit de mala affecta qualitate dictae Carthae. Ex quo facto plura possent sequi nimirum inferius, & primum, quod dictus Remondinus per unius fere anni spatium hactenus ad recognoscendum qualiter Carthae prime partem, posset fecerat quod secundum ab eo post plures menses receperat, eoque magis cum jam vidisset in recognoscendis dictae secundae partem, Cartham esse male qualitatis, & quatenus diceretur etiam dictam primam partem fuisse per eum receptam, eamque pater inventam fuisse male qualitatis, non equidem distulit per fere integrum annum ad recognoscendum dictos DD. de Roveretis ejus Principales de mala illius qualitate, ex hac enim nimis inverisimilitudine cum argui debebat, quod dicta Cartha postea recepta per duos Petros à Judice extrajudicialiter electos, vel non fuisset eadem, vel quod plura illa Cartha pro specimine exhibitae eidem Petro non fuisset ex illis quinque solis, quae fuerant à Dom. Huygens transmissa ad manus Dominorum de Roveretis. Quamobrem ista contraria probatio identitatis Carthae, quae ab aliquo adminiculo, vel conjectura elici ex adverso pretenditur, penitus per dictum nimirum inverisimilitudinem infirmatur, ut optime tradidit Rada coram Curia. dec. 3245. num. 40. 41. Atque rursus. 143. num. 38.

Septimo quia nunquam fuit per procuratorem DD. de Roveretis productum commercium, tam transmissum, quam responsivum litterarum inter eos, & DD. Remondinum habitum, ex quo valent notitia erui hujus negotii veritas, licet plures illud à Nobis requisitus fuerit, per quem remissionem magis argueretur contra DD. Remondinum, & DD. de Roveretis suspicio, quod res aliter se habere ex vulgariis juribus.

Huius igitur causae per Nos in contrarium ponderatis, & praesertim, tam formae temporis longitudine, per quam Dominus Remondinus penitus se sub silentio retinuit dictas Carthas Sarcinas, nec non quibuscumque illius persone, quae ex circumstantiis non super notatis multis suspensa relictis fuit, potius adhaerendum est in casu nostro iura regulari non praesumunt identitatem in rebus mobilibus, praecipui in pecuniis, & mercibus, aliisque rebus forense commercii, quarum multa, ac multa alia similia individua possunt facillime regredi, sed pluralitatem de qua repta apostolice, & singulariter agit plures attestatores in hac materia tradendo Barlet. in tract. de testimo. numer. 30. & Rota post Farin. tom. 2. dec. 7. Melchior. de probat. tom. 2. consil. 1179. Sannitius. cons. 59. num. 1. & Rot. post Paris. de Salvem. l. 1. dec. 127. per tot. & post Alibi. de inofficiis in Iudic. dec. 63. n. 3. 4. de viciis Orat. cap. 899. per tot. (Quicquid sit in casu contrario, in quo nempe si ille qui accepit mercem sibi transmissa ab aliquo Mercatore, negaret esse eadem, quae fuerant ab eo transmissae sub assertionem, quod alia ejusdem fuerint sibi transmissa. Nam licet ille qui negat identitatem, se fundet in duplici transpositione mercium, & sic super pluralitate factorum, quae non praesumunt, videtur, quod talem factorum pluralitatem ille probare teneatur, ut voluit Rota Joann. dec. 7. numer. 14. vers. ad tertium.) Et in primis camino terminis, quod licet Marcum, seu signum sit praesumptio, seu valida conjectura ad probandum identitatem, & dominium in favorem illius, cuius est Marcum, vel signum ex gradina per Strach. tractat. de Adercat. part. 2. num. 80. vers. eo verò.

Nihilominus minus hanc praesumptionem cessat, si persona, penes quam reperitur Sarcina signata, esse suspensa, ut notavit egregie Joann. de Ebris de Commercio. tractat. lib. 1. cap. 7. numer. 17. & inferius Strach. loco citato numer. 82. in fin. Et severa maxime, seu possidimus conjecturae de iudic. à Doctoribus ferè omnibus à me supra laudatis ad comprobandum identitatem rei mobilis, vel mercis, vel pecuniae, aliae non sunt, nisi brevitatis temporis, & qualitas personae integre solae, & nominis, penes quam rei mobilis signata, aut mercata, caelestis, quae penitus exstant à casu nostro.

At non sinitur hic nostrae decisionis fundamenta, nam admittit etiam identitatem sibi pro specimine transmissi, & sarcinarum Carthae, adhuc alia longe validiora

remanent dicenda, ex quibus Nobis videtur hanc causam in tuto possum.

Nam primo, posito etiam, quod duo Periti supradicti fuissent legitime electi, & eorum perita, ac successore relinquitur legittime quoque emanasset, adhuc ex nihil concludere posset, nisi quoad duodecim tantum fuscinas pro singula partita dictæ Carthæ, quia ex eadem relatione constat, quod alia 313. Sarcinæ ex toto numero dictarum Sarcinarum transmissarum à D. Huygens dicto D. Remondino, non facient viginti, neque recognoscit, insuper nequidem, quod ipsarum sarcinas inspectas videtur concludere, tum quia possibile est, quod Plagula illa Carthæ pro specimen dictis Peritis tradita, etiam fuisset et illisfret duobus quinque solus à Domino Huygens dictis DD. de Roveretis pro specimen transmissis, ita fuerit, aut per novam consulationem, aut frequentem contestationem ad maiorem utilitatem pendente, ut facta illius comparatione cum alia Sarcinarum Carthæ, de facili affirmare possetur Peritis, quod Carthæ reperta in Sarcinis non erat tam exilis, quam altera in specimen allata, & similiter, imò facilis daret posset, quod ex dictis duobus quinque solis Carthæ pro Doms Huygens pro specimen Genus transmissis, unum magis exire, à DD. de Roveretis fecerunt, forte transmissum dicto D. Remondino, unde pariter idem affirmare possetur dicti Periti in eorum relatione: Et demum, quod in tanto tempore duratur, quo in libera potestate dicti Remondini remanserunt omnes pædictæ fuscine, selicti fuerint ex alio genere Carthæ, vel etiam ex toto numero eorumdem fuscinarum ascendente ad Sarcinas 337. aliqui vicini Carthæ capi, vulgo quodammodo, qualitate paulo minus bonæ, de in summo cubitoletis fuscine Carthæ sapientissimæ, & de his recte fuerint cum illis involutis signatis, prædicte 313. Sarcinæ Carthæ pro singula partita, quas recognoscit insuper per Perita, quibus

37 possibilibus, vel singulo eorum in contrarium attente, recognoscit Peritorum nihil relevat, & penitus contra dictum de Comitiis. *discr. Florent. 28. num. 37. Natta conf. 37. n. 30. Utriusq. discr. 31. n. 61. Rota coram Cerro discr. 565. n. 13. Et discr. 604. n. 3. Et discr. 738. n. 3. Palen allegat. 352. n. 35. num. 4.*

Neque obstat, quod contra aliquid ex dictis possibilibus, quod dictæ duodecim Sarcinæ Carthæ pro singula partita, fuerint per Peritas ante illarum recognitionem hinc, illinc casualiter selectæ ex toto numero fuscinarum 337. quia id nullatenus constat in facto: Nam in dicta eorum relatione non legitur, quod ipsi Periti videtur, & recognoverint adhuc in eo loco totum numerum dictarum Sarcinarum, quinimod penitus id excluditur et eadem relatione, quia in ea dicitur demumque repertum fuisse multum portionem dictarum Sarcinarum „ ibi „ *si rursus nostra portione „ de fudetti Ballen di Carra „ que multa portio potest etiam verificari in dictis 34. Sarcinis, que fuerint per Peritos recognoscit, neque pariter verum est, quod ipsi ordinauerint extrahi dictas fuscinas, quas casualiter eligebant, sed dicta relatio tantum imperfonaliter loquitur non connotando à qua persona fuerit ordinata extrahit dictarum duodecim fuscinarum „ ibi „ *Si fuerit chiamare delli Transparatori „ quia li passero andare a stare, e disfare delli Ballen „ mi, ed in vito vennero due Uomini, quali, confermo me li fu comandato, ritirare fuori da diverse porte „ e si fu fino al numero di 13. Ballen di egmona „ di detto marche „ Imò ex hoc imperfonali loquendi modo, eoque magis iuncto inordinato, & extrajudiciali via procedendi, ut supra vidimus, magis augetur suspicio, per quam ideo magis debilitatur probatio dictæ Peritis.**

Secundo est etiam, quod omnia per Remondino penitus legitime gesta, & probata fuissent itate de qualitate minus bona minime dubitari posset, adhuc nos ratum fuimus à D. Huygens nequaquam actione mandati teneri erga dict. DD. de Roveretis ad aliquod diuturnum eis rescindendum.

Etiam, quod primam partem 185. Sarcinarum hoc videtur indubitatum, quoniam, item dictus Dominus Remondino, quoniam dicti DD. de Roveretis nunquam concessit fuerint cum dicto Domino Huygens de mala, aut minori bonitate dictæ primæ partem Carthæ transmissæ, unde sequitur, quod illam approbaverint.

Confarg. de Commercio. Tom. II.

Nam facti in iure competenti est, quod si quis, & præcipue Mercator, taceat, & non reclamaverint, intelligitur ex hoc approbasse negotium, quod à suis correspondentiis pro ille gestum fuit, licet excellerent mandataris correspondentes in exequenda commissione rei, vel negotii eis demandati, dummodo aliqui positivi actus ultra incrementum, prout in casu nostro ubi plures, concurrant, lausantur *Rot. part. 1. discr. 811. per Rot. de præfentis numer. 26. & juxta per Nos late cum pluribus authenticis laudatis firmata in discr. 30. a. num. 61. per plures seq. Et alibi, quibus addo Duran. discr. 476. num. 6. Et 30. Straius. per Rot. solut. 180. numer. 22. cum seq. Et ibi Add. tom. 2. & in puncto, quod dicitur per mercatorem approbata, & certificata mercium transmissio, quamvis reperta fuerint deteriores, & diversæ qualitatibus fluxum, ac ille sine ulla contradictione, vel reclamazione eas receperit, Nos supra discr. 331. num. 3. 4. 5.*

Quæ conclusio etiam procedit in casu, quo taceant natus discurrunt temporis conjuncta fuerint, licet nullus alius actus positivus interveniret Africa, Pignaroli, contrav. forensi. cap. 7. numer. 16. Et ibi latius Stepp. Add. numer. 22. 23. usque in fin. Et idem Stepp. ad eundem Alerlin. contrav. 2. cap. 58. num. 16.

Quinimod, cum sola etiam taciturnitas obsequio aliquo actus positivo, ac dinominante temporis sufficeret ad consensum, vel approbationem iudicandam, ubi agitur, vel de militate publica, vel libertate, idem inter mercatores illa fuit suspensio est, quia in materia mercantili actio de militate publica, & libertate commercii, ut plene per nos firmatum fuit supra discr. 744. num. 31. usque ad 36. & rante est efficacia in iure hoc approbatio à lege præsumpta in eo qui tacet, ut contra eam iuris, vel facti error allegari non valeat, laud. *Rot. conf. 349. num. 45. 46. & seq.*

Neque hæc evitare valent sub obscuris, quod D. Remondino, & per consequens DD. de Roveretis nullum ante recognitionem diei 8. Octobris à Peritis factum sciamus habuerint de minori bonitate dictæ Carthæ, cum quia omnium inverisimile est, quod per integrum annum fuerit Dominus Remondino ad recognoscendum qualitate Carthæ dictæ primæ partem, acceptum que hæc inverisimilitudo ex quo in facto habetur, quod secunda partita Carthæ paulo post eas recognoscit à dicto Domino Remondino recognoscita fuit, & de tali recognitione monitiones etiam redditæ dictis Dominis de Roveretis fisco principalibus: Cum itaque talis ignorantia sit penitus inverisimilis, penitus debet sciri in dicto Remondino, ut in his fuit terminis notitia, *Cyprian. contrav. 319. num. 36. & antequam 335. num. 9. Alagrad. conf. 94. numer. 22. ibi 2. Rot. nostra Florent. discr. 417. num. 19. & 31. inter rescriptis à Palen. Nep. tom. 5. & nos pundebantur cum aliis citatis discr. 63. num. 8. 9. tom. 2. de Commercio. & hinc discr. 744. numer. 31. & 32. Et dicam infra 6. Nil penitus, & per consequens etiam in dictis DD. ejus Principalibus, cum pariter inverisimile sit, quod oia fuerint moduli à Domino Remondino illorum mandataris, quinimod id presumendum ex vulgaris iuribus, & alia punctis infra allegandis in 4. Nil penitus. Maxime cum nobiliter commercium literarum in actis exhibere: Tum quia cum talis ignorantia effect erat, supina, & affectata in nihil relevaret DD. Remondino, & de Roveretis, nam paria in iure sunt scire, & nolle scire, vel 33 scire debere, ut laud. & docet tradit Solercon. de Just. lat. tom. 2. lib. 2. cap. 7. A. numer. 43. cum pluribus frequentibus *Rot. conf. 69. num. 6. tom. 2. Leo discr. 142. numer. 9. & pluribus seq. Siff. discr. 403. numer. 30. cum seq. & plene Rota nostra Florent. discr. 417. numer. 26. cum pluribus loquutionibus inter recollectas à D. Palen. discr. tom. 3. & punctum nos à discr. 63. n. 9. & latius in discr. 144. n. 51. magnifice esset crassa, lapina, & affectata in dictis DD. de Roveretis, de quorum principali interesse agebatur, & nunquam contra communes mercatorum mores, qui semper solliciti sunt in indagandis eorum negotiis, ut desimus in discr. 144. n. 580 scire curavissent à D. Remondino qualitatem à Carthæ.**

Insuper ex attestazione dicti DD. Rudæ Otensæ: mediantia diei 25. Septembris 1757. ex adjecto producta constat, quod dictus Dominus Remondino sciamus habuit de qualitate Carthæ dictæ primæ partem, quia in dicta attestazione (sic Deo permittente) dictus Ita.

numeros quinqué solummodo vulgo *quinternari* da *cinque* *sigli*, non tenebatur cum tanto suo gravi extraordinario impendio, incommodo, vel ministeriorum suorum ad revolvendum tam infamem individuum Carthæ numerum, sed sufficere quod aliquando miseris ministris suis, ut assisterent aliquorum sarcinarum Carthæ compositioni, ut dicitur munus suum mansu-
 43 datus rectè adimplevisse, tum quia ipse fecit in tali negotio suorum Principum, prout fecit in negotio proprio ejusdem Carthæ ad oca Gaspatan per eum pariter transmissis *Rota Gen. der.* 180. num. 5. tum quia non est solum inter Mercatores, qui ordines recipiunt de emenda magna quantitate factorum, vel sarcinarum rerum consensum in tam ingenti individuum numero, omnes sarcinas, omniaque individua in sarcinis, vel facis eulentia, sed aliquas tantum revivisse; Mandatarius enim, qui operatur, iuxta stylum mercatorum nunquam potest dici in culpa, *Non supra distich.* 144. numer. 39. & 40. præcipue Liburni, ubi omnes Mercatores, qui hucusque emerunt aliquem ingentem numerum Carthæ ad dictis Appaltatoribus pro ea transmissum in Hispaniam, non consueverunt nisi ad summum aliquam portionem
 44 Carthæ revivisse; Nam mandatarius non tenetur plus, quam quod ab aliis mercatores in loco, ubi exequitur mandatum, observatum est, ut tradit *Strach. de mandat.* numer. 41. *vers. quod enim*, & mirum in modum *Dec. conf.* 430. num. 5. & *seq.*

Et talem interpretari debet fuisse mentem DD. de Roveretis in dando prædicto mandato de emenda dictæ Carthæ, nam mandatum semper interpretandum est iuxta solitam, & in puncto, quod commisionem, seu
 45 mandata data ab aliquo mercatore interpretari debeant ad ordinariam, & non extraordinariam modum illa exequendi adveniret egregie *Dec. dicto conf.* 430. numer. 8. & *seq.* & *Strach. dicto sit. mandat.* numer. 41. *Nutr. conf.* 435. numer. 33. *Ceph.* conf. 451. numer. 24. *Mascard. de falsis. conclus.* 5. numer. 161. quare contra ipsammet eorum mentem, & intentionem modo venire videtur DD. de Roveretis, si prætendunt, quod eorum mandatum de emenda dictæ Carthæ adeo extraordinario modo per D. Huygens adimpleri deberet.

In fine tandem, quoniam in limine propemodum ferenda sententia fuit per Dominum Procuratorem DD. de Roveretis requisita ova Peritorum electio, ut per legimum iura tramitem in Gaditana Cura recognoscio dictæ Carthæ iterum fieret, & sic melius veritas facti per novam inspectionem consistere posset. Nos verò non censuimus hanc instantiam annuendam fore, quia cum non satis constaret in actis de identitate Sarcinarum Carthæ, minusque de identitate factorum pro specimine transmissorum, cum quibus fieri debebat per Peritos comparatio, & quatenus etiam de ea constaret, cum nihilominus certè appareret ex rationibus supra deductis D. Huygens ad refectionem
 46 damni nequaquam obligari ire, & sic cum nihil omnino profutura altera Peritorum recognoscio, etiam quippe dicta nova Peritia tamquam cavillosa ad protrahendum tantum iudicium petita de jure penitus deneganda *Tuch. Lit. P. conclus.* 776. numer. 28. hæc *Fenestrell. decis.* 382. numer. 1. & *seq. Cogit. de poned. subsid. repetit.* 101. numer. 8. *Post. de mandat. observ.* 101. numer. 5. in fin. & *Non distich.* 99. numer. 79. & 80. tom. 2. de Comm. & io factoribus terminis, quando

47 iudex verosimiliter credidit peritum probationem fieri non posse, non est per eum expectanda probatio *Rot. Roman. etiam Certe decis.* 107. numer. 7. Adito quoque, quod per indubitatas literas ipsorum DD. de Roveretis ad nos pervenitas constabat filium maximæ dictæ Carthæ portionem fuisse per dictum D. Remondinum distractam, ex quo modo redditur impossibilis nova Peritorum recognoscio.

Neque obstat, quod dictæ literæ sine extrajudicialibus, & extra procedant, quia iuxta maxime ad evitandum litem, majores expensas, & vaos circuitus, moveri etiam potest ex certis, & indubitatis, licet extrajudicialibus notitiis, & præsertim ex confessionibus eorum se a Partibus factis, ut pluribus citatis firmate *Cervale. decis.* 13. numer. 18. part. 4. *Affili. decis.* 28. numer. 5. & 6. & in add. verb. in decisior *Givb. decis.* 14. numer. 11. & *decis.* 17. numer. 3. in fin. *Alto-*

Cajares. de Commert. Tom. II.

grad. conf. 24. numer. 203. lib. 1. *Tubr. conf.* 10. num. 16. lib. 1. *Alagon. decis.* Lucen. 30. numer. 9. quam opinionem magis communem esse recipiam in iudicibus superioribus, Auditoribus, aut Consiliariis Justitiæ Principis constat ex longa Doctorum Cætera, quos refert *Doctissimus Alvarus. de Falagi. de Jud. persell. rubr.* 14. *anvis.* 3. numer. 3. licet contrarios nonnullis alleget *sub numer.* 8. & oblique dubio quando non totaliter iudicatur ex notitia extrajudiciali, sed etiam de facto, cujus oecina extrajudicialiter habita fuit, aliquo modo constaret ex processu *Rot. Post. de mandat. dec.* 5. numer. 32. prout in casu nostro, ubi jam apparuit ex actis, quod solum aliqua portio sarcinarum reperta fuit per Peritos in Cellario dicto D. Remondini, ut ex eorum relatione diei 6. Octobris 1725. attenta etiam invenissimilimode, quod dicta Carthæ post temporis adeo longi decursum modo amplius existat.

A D D I T I O.

Ad num. 45.

Modus extraordinarius iudicatur de Jure impossibilis. *Barb. actum.* 118. numer. *Almagrad. conf.* 3. ra. 30. *Alimier. de Contrall. tom.* 1. fol. 439. n. 235.

A R G U M E N T U M.

Liberatio, seu Quierario amplissimis, ac effrenatis verbis per unum ex Transigentibus alteri facta, comprehendit etiam debitum procedens ex causa Depositum, sive regularis, sive irregularis, & omne id quod debetur actione Reali. An, & quando Tertius, cujus favore factum fuit ab aliquo Depositum Pecuniarum, vel rerum agere possit contra Depositarium, & qua Actione.

Item Depositum Pecuniarum factum favore Tertii sit nec ne quando cum revocabile ad libitum Deponentis, & quod in Deposito facto pro solvenda Dote.

An, & quando actio acquiratur Tertio absenti ex stipulatione, vel pacto aliquo, seu mandato adjecto ad illius favorem a contrahentibus in eorum contractu.

S U M M A R I U M.

- 1 *Falli Series.*
- 2 *Transfatio verbis generalibus, & amplissimis concepta comprehendit futura, & incognita, & alia non expressa, & extenditur ad quasvis causas, & præsentiones.*
- 3 *Transfatio, seu quietentia facta ex aliqua causa, licet verbis generalibus concepta, restringitur tamen ad terminum ejusdem causa. Declatata, ut num. 6.*
- 4 *Fallit tamen, quando Transfentis non possent ex hac restrictione consequi desideratam terminationem omnium præsentionum inter eas venturam num. 5.*
- 5 *Debitum ex deposito non intelligitur comprehensum in transfatione generali inter partes.*
- 6 *Contrarium veritas fuit generalis, & effrenata verborum conceptione, & amplissime n. 7. & 9.*
- 7 *Declaratur Contraria Autoritas n. 8. 10. & 11.*
- 8 *Actio militi semper Creditori ad consequendum Depositum, licet extrajudicialiter factum ad ejus favorem, & num. 48.*
- 9 *Contrarium veritas num. 50.*
- 10 *Declaratur Contraria Autoritates. numer. 51.*
- 11 *Favore Dotis acquiritur etiam absenti. Declatata, ut num. 17.*
- 12 *Depositum Rei, vel Pecunie factum ex causa Dotis non potest revocari, & num. 30. & de ratione dicto num. 14.*
- 13 *Contrarium veritas num. 18. & 27.*
- 14 *Explicatur, & declaratur contraria Autoritates. numer. 19. 20. 21. 28. 29.*
- 15 *Depositum factum favore absentis potest quandoque a Depositario revocari, & per rationes ibid.*

N. Decla-

Declarantur Contrariae Auctoritates, n. 16.

33 *Dei non est privilegium nisi in Causis à iure exceptis, in ceteris vero auctor iure communi.*

35 *Mandatum datum ab solvendum Datum semper revocabile est, quando res est integra.*

Et an extingatur morte mandantis, vel ab illius herede revocari possit, n. 24. 25. & 26.

37 *Qualitas adiecta verbo verificari debet de tempore verbi.*

39 *Transfusus non recipit declarationem ab Observantia, quando illa est clara, & literalis.*

Observantia indulta per albus solitis à Tutoribus minorum non nocet, sed adscribi debet eorum inscripta, & imprudentia, n. 33.

34 *Alia non competit ei, qui in Instrumento non est nominatus.*

35 *Alteri per alterum inter absentes inuillit stipulatur, si deficiat Notarius acceptatio.*

Quod procedit etiam de Jure Canonico, nisi agatur de persona publica, vel de collatione beneficiorum, n. 51.

Quemvis stipulatio fit Juramento confirmata n. 53.

36 *Stipulatio facta de solvendo tertio non dat tertio actionem contra stipulatorem.*

Alio iudicio acquiritur favore absentis adiecti ex pacto, mandato, & stipulatione alterius.

Declaratio id procedere quando stipulatio cadit super ipsa re absentis, tamen favore concepta, est stipulatio, n. 38.

Vel quando alium fit inter Creditorem, & emptorem pignoris, ut liceat debitori absentis illud redimere, n. 39.

Vel quando super re nostra patiscitur noster procurator, n. 40. & 41.

Vel quando exactiones super re nostra patiscitur ad nostrum favorem, vel ad sui tantum commodum, & utilitatem, modo Cessio hoc casu procedat, n. 42.

Vel si stipulatio concepta favore absentis fiat per stipulantem super re, & penam propria ipsius stipulantis n. 46.

43 *Creditoris pendente, vel Donantis hac conditione, ut emptor solvat Creditorem, de parte communi nullum jus habent in Emptorem, vel Donatarium.*

44 *Primum in particularibus non succedit loco vel, & numer. 45.*

47 *Mandatum datum ad certam Causam, & finem, non debet ad alteram Causam, siveque extendi.*

48 *Mandatarius non potest excedere finem mandati, nec alium obligatorem alterare.*

34 *Statutum dispunctum, quod alteri per alterum stipulari possit, procedit, quando quis voluerit se alteri absentis directe obligare, non vero quando indirecte se obligaverit.*

35 *Statutum non ligat Forenses, neque alios, neque passivi ex defectu potestatis.*

Præsentis Pecuniaria seu Depositi.

Veneris 31. Julii 1725.

DECISIO AUTORIS,

E T

DISCURSUS CLXXVII.

Dominus Andreas, & Fratres de Definis tamquam Donatarii Universales Domini Capitanei Antonii ejus Patris in Iudicio conveniunt D. D. Tutores DD. Terenzii, & Julius Sororum, ac heredes Domini Joannis de Definis earum Patris ad sibi restituentem petitis mille ab octo regalibus eidem Domini Joanni in depositum traditis, nec non alias pecuniis de censibus indebitis per viam compensationis exactis per eundem Dominum Joannem à Francisco Galgano dicti Domini Capitanei Antonii vigore ejusdem Cambialis crediti debitorum, super quibus predicti Actores à Domino Libani Gubernatore favorabiles sententias reportarunt, in quarum executionem, dicti Tutores summa premissa dictis DD. Fratribus de Definis perfolvere constituti fuerunt.

Postmodum Nobis commissa Causa ab Illustrissimo Supremo Magistrum, cum restitutionis in integrum adversus dictas sententias per dictas D. D. Sorores de Definis petitis, cum abierunt prætorum hinc inde inter eandem Partes veritatem, eoque accurato examine discussa, tandem previa restitutione in integrum dictis Sororibus concessa, nec non dictarum Interdictarum revocatione, condemnavimus dictos DD. Fratres de Definis ad restituendum dictis DD. Sororibus, sum dictam summam petiarum mille cum omnibus fructibus, seu interesse desuper decurso, & soluto à dictis Sororibus in summa petiarum 550. quarum alteram petiarum 300. tamquam indebita per eos exactas, nec non ad solvendum eidem DD. Sororibus altam summam petiarum 250. indebita pariter exactam à dicto Domino Andrea pro parte crediti ab hereditate quondam Domini Marchionis de Borro, sive à Pua Domini Libani in viatoris summa debitoris, antea præcedente cessione dicti Crediti per dictos DD. Fratres de Definis facta dictis DD. Sororibus de Definis in iustamentum transactionis inter eos inter.

Etiam quoniam summam Depositi super qua fuit re vera inter Partes testificata difficultas, & unice certatum, ratio nostræ resolutionis an fuit, quia cum verba, tam Landi D. Huygens inter dictas Partes Arbitratoris emanata, quam eorum subsequente transactionis inter eas inter, sint clarissima, universalissima, & acque efficacissima modo concepta, ita ut salva ratione recti ieronimus nullam parè valere restrictionem, ut videtur est primo ex Laudo "ibi " Cum que danti Sigg. Andrea, & Fratelli Defini non possumus malè præsumere vel aliqua facta quassia titula, colore dalle dette Signore Eredi del Signor Giovanni Defini, se dal detto Sign. Capitano Antonio, se da loro rispettivi effetti, & beni, siano rimossi, proprii, & particolari, ma devono rinunciare a tutto in ogni più valida forma, come dovrà meglio esplicarsi nel strumento pubblico da farsi di questo attestamento " Secondo et transactione " ibi " I prefati Signori Andrea, & Fratelli Defini si chiamano, & si confessano interamente contenti, pagati, & soddisfatti dalli detti Signori Eredi per tutto quello, o quanto potessero mai pretendere in qualsivoglia forma, o tempo dalle medesime, come eredi del quondam Signore Giovanni Defini loro Padre, & dalla d'ipoi eredità, & patrimonio, & ragione di negozio, siccome dal patrimonio, effetti, & beni del Sig. Capitano Antonio Defini loro Zio, tanto come Donatarii universali di detto Sig. Capitano Antonio, quanto per qualsivoglia altro titolo, & causa pensata, o impensata, & che si richiedesse specialmentemente, che qui vogliono averci per effetto, & intendendo, o volendo con le pecunie 30. mila parte pagare, & da pagarsi, o con le altre rinunce, & soddisfazioni sopra offerte aver ottenuto, & conseguito tutto quello, & quanto potessero mai dimandare, o pretendere dalle dette Signore Eredi, & loro Eredi, & successori, & de ibi " Dichiarando, che tutto quello, che conseguito per se, & suoi Signori Fratelli averanno, & li viene assegnato nel presente Instrumento, ad la esecuzione del lodo di detto Signore Huygens è l'intero, reale compimento di tutto quanto se li deve, ed a loro si offerta, & che per qualsivoglia causa, azione, & titolo possono pretendere dal patrimonio, eredità, & ragione di detto quond. Sig. Giovanni Defini tanto essi per titolo di successione ab intestato, che in testamento, quanto per titolo, & ragione di società, & per qualsivoglia altra causa, & causa impensata, quanto per qualsivoglia altra ragione, azione, titolo, & Causa al predetto Sig. Capitano Antonio spettante " de ibi " Item li medesimi Signori Fratelli Defini nel medesimo modo, et rimunerano, & rinunciano, cedono, o ceduto alle medesime Sigg. Eredi Defini presenti, et, tutto i e singole azioni, ragioni di qualunque sorte, reali, personali, dirette, utili, miste, & che le competano, a possono compiere sopra tutta il patrimonio, effetti, & beni di qualunque sorte, crediti, azioni, & ragioni presenti, & future del Signore Capitano Antonio Defini loro Zio, tanto in vigore della donatione universale fattagli dal medesimo Signore Capitano Antonio per pubblico Instrumento del dì 29. Dicembre 1696. quanto per qualsivoglia altro titolo, & causa

causa pensata, e impensata spagliandosi in tutto, e per tutto di detta ragione, ed azioni, le quali cose perfino nelle dette Signori Eredi, e loro et. de Denique ibi, e remissione, e rimissione a favore delle medesime Signori Eredi, ogni qualunque azione, ragione, e pretensione di qualsivoglia sorte rimane eccitata, etiam incognita, e che abbia causa di preterito, e di futuro, che li possa mai com- petere sopra tutti gli effetti, e beni del quondam Signor Giovanni, e del Signor Capitano Antonio De- si suoi comuni proprii, e particolari di ciascuna di loro, perchè così et. idem institutum est, quod pro dictis petis mille antea per Dominum Joannem Delium alias debitas ex causis depositi dicto quondam Capitaneo Antonio sui comprehensis in dicta trans- actione, & per eundem transactionem extinctis, non possunt amplius dici Dominus Sorores, sui heredes dicti Dominus Joannis molestari, ut latissime in ter- minis hujus quicquidque universalissima munite ver- bis, & clausula dicti affirmati, immo nequidem ita amplissima loquendi formula concepta latissime fir- mant Sord. decis. 176. per totum, & ibi Holier. nu- mer. 10. & seq. Haudell. conf. 49. per tot. lib. 1. Ur- gent. de transact. quest. 81. numer. 2. cum pluribus so- quentibus, & num. 19. & seq. usque in fin. & consil. 99. num. 18. cum pluribus seqq. & Rot. post Salgad. La- byrin. Credit. decis. 25. num. 11. & decis. 26. nu. 7. & pluribus seqq. & fore per tot.

In nihilo refragante, quod cum in vasa nostra tran- sactio facta est una causa tantum inita, nempe ex causa societatis universalis bonorum, quam dicti Do- mini Frates de Deffis fuisse pretebant inter di- ctum Dominum Joannem, & Dominum Capitaneum, adeo ampliatum, licet effrenata, & amplissima clau- sulatum, & verborum in dicto laudo, & transactione contenta, non valent ad extraneas preteniones, vel res, sui debitas ab ea causa prosum independentes, & sic dictum debentur ex causa Depositi comprehen- dere Almagr. contrav. 82. num. 8. & num. 13. Coge- Gator. contrav. 42. num. 18. decis. Sicil. apud Cord. de Luca de feud. decis. 35. numer. 119. Rot. in decis. 351. num. 5. & seq. pari. 16. Sord. decis. 217. n. 15. Urgent. de transact. dicta quest. 81. num. 22. & seq. Fontanell. decis. 379. n. 380. Rich. dec. 492. num. 36. Rot. Emerix jun. decis. 362. num. 2. Rich. decis. 332. Cyriel. contrav. 128. numer. 89. Vel. diffini. 47. num. 19. Urgent. consil. 99. num. 18. Cabill. contrav. lib. 4. cap. 42. numer. 42. & 43. Valer. de Transact. cit. 5. quest. 2. num. 17. & 18. Rot. decis. 119. nu. 9. & 10. pari. 13. Rot. & post Terr. de Pall. decis. 34. numer. 15. & post Salgad. decis. 25. num. 11. & per tot. & decis. 26. num. 7. & in punctibus terminis, quod debentur ex Deposito nunquam intelligatur comprehensum in generali, vel universalis transactione ini- ta inter Partes firmante Sord. A. decis. 217. per totum quem sequitur Urgent. A. quest. 81. sub nu. 22. vers. so- quatur Sordus Copell. cautel. 221. num. 14. Marc. de- cis. 146. Carere. de deposit. quest. 92.

Quandocumque in facto non subsistit, quod di- ctum laudum, & successive transactio in illas ex- ceptionem inita emanaverit ex causa tantum dictae pre- tensio societatis bonorum, nam in proximo dicti lau- di prius medium narratur ab Arbitratore quod dicti D. Frates sui donatarii universales dicti quondam Cap- itanei pretebant medietatem totius patrimonii quon- dam Joannis Deffis ex causa dictae societatis omnium bonorum, verum etiam, quod dictae Domine So- rores Felix, & heredes quondam Domini Joannis De- ffs obulantes dicto Domino Capitaneo Antonio pro omnibus pretenionibus, quae ei competere possent contra totum ejus patrimonium, & hereditatem di- cti eorum Partis pretis 5000. cum hac etiam condi- tione, quod dicti Frates de Deffis remanere debe- rent eorum omnibus Juribus, & actionibus, quas ha- berent, vel habere possent contra dicta eorum bona, & patrimonium hereditatem, & quemadmodum dicta oblatio petiarum 5000. non fuit à dictis Domine Fratribus acceptata, idè dictae Partes se libera remi- serunt dicta Arbitratore, ut ejus praedicti arbitratu si- nem imponeret omnibus eorum pretenionibus, pa- ceque simul, & quierem inter eos firmis concilia- ret, prout clare colligitur ex toto proximo dicta lau- d. Cifare. de Comm. Tom. II.

di « ibi ». E che li Sign. Reverendo Giuseppe Ada- ria, Andrea, e Filippo Fratelli rispettivamente, e i Figli del Signor Pasquino Deffis di Prato Diletti, e Donatori universali del detto Sig. Capitano An- tonio Deffis, se pretebessero spartire a loro la ma- ta di tutti gli effetti, e di tutto il Patrimonio del- li Signor Giovanni lasciato, come acquisiti, e man- - tenuti nella società di tutti i beni, contraria tra- - diti Fratelli già da molti anni addietro, e fino al presente continuata, et. al che esse (cioè le So- - relle, e Figlie del quondam Signor Joannis Deffis) - condescendendo offerissero per mezzo di persone segre- - te a i predetti Signori Giuseppe Maria, Andrea, e - Filippo Deffis di darle la somma di prezzo 5000. - da otto reali in contanti per tutto quello, che essi - potessero pretendere, e se gli spartisse nel Patrimo- - nio suddetto su modi, e nomi, che sopra, e che su- - cessero rimossi a loro favore di tutto il resto de- - suoi diretti, ragioni, ed azioni sopra di quello, - quale offerta non essendo accettata si ricorresse da - ambe le Parti all'Alta Persona del Signor Giovanni - Antonio Flogene qui parimente negoziante, accio - come soggetto di tutto integrità, e prudenza velle - interporre in tale offere per quiete, e servizio, e - degli uni, e degli altri non abbiasi allo stesso di - potere per tale offere rifiutare quello, che più appa- - ranamente giudicasse accettato nell'alimazione di que- - sta prudenza. Quare cum ex hoc toto proximo di- - cti Laudi appareat dict. Dominum Arbitratorem non - fuisse solum electum super pretenzione dictae socie- - tatis universalis omnium bonorum, sed etiam super - oblatione petiarum 5000. facta à dictis DD. Sorori- - bus de Deffis pro omnibus Juribus, & presentanti- - bus dictis DD. Fratribus Deffis comprehensibus adver- - sus Patrimonium, vel hereditatem quondam Domini - Joannis Deffis: Ideo dici non possit, quod verborum, - tum laudi, nam transactionis effrenata conceptio re- - stringi debeat ad causam tantum praesentis societatis - universalis bonorum, immo cum dictus Arbitrator - vigore dictae liberae facultatis à dictis Partibus ei con- - cessae aequè bene possit arbitrari, vel super preten- - sione tantum dictae societatis universalis taxando ejus - arbitraria aliquam summam, quam pro ea solvere de- - berent dictae DD. Sorores, vel super oblatione pre- - dicta declarando, vel summam oblatam, vel majore - dandum esse dictis DD. Fratribus Deffis pro omni - eo, & toto, quod ipsi preterdunt, & habere possint - ab hereditate dicti quondam Domini Joannis, dicere - debemus, quod ipse Arbitrator id fecerit, quia ex ve- - ra illius laudi verba ita ad evidenciam praedictae vi- - dentur, ut ex tercio Capitulo ejusdem Laudi, post - assignationem pecuniarum, & bonorum factam dictis - DD. Fratribus Deffis, ita demum concludit, « ibi » - « Con che detti Signori Andrea, e Fratelli non - possono mai più pretendere con alcuna sorta qualsiasi - titolo, o colore dalle dette Signore Eredi del Si- - gnor Giovanni Deffis, né del Signor Capitano An- - tonio, né del loro rispettivi effetti, e beni, siano - comuni proprii, e particolari, ma devono rinverire - in ogni più valida forma, come dovran meglio - esplicarsi nell'Instrumento da farsi di questo aggio - raminto. »

Eoque magis quia si Dominus Arbitrator non ju- - dicasset super dicta oblatione, sed super pretenzione - tantum Societatis universalis, nec ipse, nec partes a- - sequi poterant eorum principalem intentum, si nem - scilicet, & terminationem omnium pretenionibus, & - differentiarum inter eas vertentem, ac postmodum - eam firmissimam pacem, & quietem, quae ab eis - tam necessitate linguae conjuncta operabatur, ut in - puncto ponderat Roma post Salgad. Labyrinth. Cre- - dit. decis. 26. numer. 6. & 7. & Urgent. de transac- - tion. quest. 81. numer. 18. 19. & 20. & consilium, - 99. numer. 20. & 23.

Sed esto etiam quod compromissum factum fuisse - à Partibus super pretenzione tantum dictae univer- - salis Societatis, nihilominus dictum depositum petiarum - mille esset comprehensum in dicto compromisso, nec - non sub ea portione pecuniarum, & bonorum, quae - fuit assignata per D. Arbitratorem dictis DD. Fratri- - bus Deffis pro omni eo toto, quod preterdunt pote- - rant adversus bona, & hereditatem dicti quondam

D. Joannis, tam sicuti sub praesentatione universalia Societas inter DD. Fratres Capitanum Anthonium, & Joannem de Delfis veritate comprehendebatur etiam dicta pecunia depositum per dictum D. Capitanum Anthonium in manibus dicti Joannis ejus Fratris, quia data tali universali Societate ipsum quoque depositum peritum totum esse debebat utrique Fratri commune, adeo D. Arbitrator sub dicta assignatione pecuniarum, & bonorum per eum facta pro dicta praesentatione universali Societatis comprehendere etiam intellexit etiam moderatum dictarum pecuniarum mille, quae cadebat sub eadem praesentatione, & sic per necesse sequitur, quod dicti DD. Sorores non possint pro dicto deposito amplius molestari, quia cum solutione pecuniarum, & assignatione bonorum ordinata ab Arbitratore extiterint, live restituerint dictis Dominis Fratribus Delfis medietatem dicti depositi, quae solum potest spectare ad dictos Fratres de Delfis; Nam altera medietas spectabat ad dictas DD. Sorores, uti haeredes dicti quodam D. Joannis, ut mos dignus.

Constituto itaque, quod compromissum, & subsecquens Laudum amplexantur etiam depositum pecuniarum mille, ita dicendum est de transactione in executionem ejusdem Laudi emanata.

Utriusque postulationem observandam est, an verè, & resinter transactio inita fuerit pro aliquo specialem causa, & de re super qua in, vel controversia erat inter Partes. *Cassens. conf. 333. num. 1. in fine lib. 2. & in Librorum. praesent. mercator. 22. Martii 1731. cor. Audier. Primario fol. 3.* aut verò ista causa specialis in transactione expressa non fuerit à Partibus nominata nisi pro occasione tantum earum transactionis, nam in primo casu, haec Partes fuisse fecerint deventer ad aliquam universalem verborum, autem non debet transactio ampliari ad alias res, & differentias omnino extraneas, & in his terminis loquuntur omnes auctoritates in contrarium laudatae, sicut in secundo casu; Ad cognoscendum autem an causa, vel res, aut controversia specialis sit restrictiva, vel occasionaliter tantum applicata, quomodo non potest desuper dari certa regula, quia id totaliter dependet à facti circumstantiis, ideo Judicis arbitrio id omnino remittendum est.

Non itaque relictis in causa praesenti, quod Partes ut pluribus paribus transactionis digressae fuerint ad verba adeo pregnantia, ampla, & effusiva, quae salva ratione recti fermosum restrictionem ullam pati non possunt, quippe induit consensum etiam dictum debitum ex causa dicti depositi inter partes contraversum sub dicta transactione cadere, & ex causa ejusdem transactionis, una cum omnibus aliis praetentionibus, & contraversis inter Partes ventisibus fuisse sopitum, ac extinguitum, ut ponderata eadem amplitudine, effusivitate verborum conceptione, *Bich. decif. 332. num. 1. & seq. & Rot. cor. Falcken. tit. 14. decif. 10. num. 3. & cor. Crisp. decif. 504. num. 4.* quoad multum, imo fortius reperitur in nostro casu, ut ex eorum tenore supra relato, punctualiter tradunt *Urceol. de transact. quest. 81. numer. 18. & seq. & consil. 99. num. 18. & plurib. seqq. & Rot. post Salgad. Labrym. credit. decif. 26. per tot. Sord. decif. 176. per tot. & in Hoder. eoque magis si concurreret, prout in nostro casu, plures repetio ejusdem universalissimae, & effusivae loquendi, & verborum formulae, nec non finis, ac intentio Partium obtinendi inter eas firmam quietem, & pacem, ut notavimus mos supra.*

Hinc etiam oritur responsio ad alios Doctores in obiecto allegatos, qui voluerunt debent in causa depositi nullatenus comprehendere in liberatione, vel quietantia generali, ex quo nunquam intelligantur remissae, aut relictae bonae, contra quae compescit rei vindicatio, per textum in *l. Aurelius & Aluvia, ff. de liberat. legat. & alia contributa, de quibus apud Doctores, nam haec eorum opinio locum minime obtinet in terminis transactionis, & quietantiae factae cum verbis universalissimis, & amplissimis, & pluries repetitis, & adeo unaquaque effusivae, ut salva ratione recti fermosum nullum poterat parare restrictionem, ut explicant necdum nonnulli ipsimet Doctores in statutum adducto, nempe *Capit. dicta cent. 217. num. 16. vers. unde necessarium est, & num. 17. Sord. decif. 217. sub numer. 14.* Verum etiam committitur*

alii Doctores, & in specie *Bero conf. 201. numer. 18. lib. 1. Corn. conf. 29. num. 1. & 2. egregie Hender. conf. 49. numer. 38. & seq. lib. 1. Gratian. discip. forens. cap. 134. num. 35. & 36. Rot. coram Seraphin. decif. 320. n. 4. opinio Aluvius de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 164. num. 12. junctis num. 15. & 16. Thysch. lit. L. consil. 326. num. 38. & 39.*

Ceterum Not non sumus in casu, qui factum fuerit depositum regulare, ex quo alii possit rei vindicatione ad rem, vel pecuniam depositatam adhuc extendere, sed in Deposito irregulari pecuniarum, quarum dominium sicuti transit in Depositarium, ita cessat rei vindicatio, quo casu non procedere terminos dicti textus in *L. Aurelius & Aluvia*, neque per consequens Doctores in contrarium allatos loquentes tantum de Deposito regulari, aut de rebus, aut bonis contra quae datur rei vindicatio, notat *Alex. conf. 179. num. 14. lib. 2. & in 11. puncto depositi irregulari cum aliis textibus, & Doctoribus citatis Didac. de Faria ad Ceteros. var. resol. cap. 14. num. 6. vers. sed hic locus non erit mihi.*

Agnoscentes DD. Informantes pro Dominis Fratribus Delfis ex hoc capite insuperabilem Provinciam assumptis, se se ad aliud fundamentum convolvant, quod nempe cum dictus D. Joannes in eadem transactione expressis in se acrolaverit omnia debita communia inter eum, & D. Anthonium ejus Tertius contra dicta dissolvere, ideoque cum ad dictas DD. Sorores ut haeredes dicti quodam Joannis spectaret solvere dictas pecunias mille, sine dubio dicti DD. Fratres Delfis illas, per eadem tantquam indebitas solvas in causam Dotis D. ... Perino viro D. Simonae Nepis dicti Capitanis Antonii, vis rependi a dictis DD. Sororibus de jure competere.

Quod hujusmodi depositum esset debitum commune probare satagebant ex eo quod cum dictae pecuniae mille fuerint ad D. Capitanum depositae penes dictum D. Joannem ejus Fratrem in causam Dotis D. Simonae ejus nepis, tam de notione, quam depositarius obligari remanebant erga dictum D. Simonam, vel ejus virum ad solutionem dictarum pecuniarum mille, videlicet D. Antonius tantquam promissor dictae Dotis, & D. Joannes, qui recipiendo depositum utraque ea ratione, quae datur Creditori ad consequendum depositum ad ejus favorem, licet extrajudicialiter factum, per textum in *l. Publia, ff. de positi, & ibi Bar. Gratian. discip. 8. num. 17. Sord. conf. 322. numer. 6. Negusant. de pignori. par. 5. prim. membr. 3. par. 2. numer. 29. Merlin. de pignori. lib. 4. quest. 84. num. 128. Oles de res. tit. 4. quest. 9. num. 19. & Rota coram Reincis. decif. 93. num. 2. & 3. Rot. post Cenc. de consil. dec. 475. num. 2. & seqq. & si id procedit in abstracto, potissimum recipiendum in causa Dotis donec, in qua speciale est ut querantur actio etiam absenti, ut per textum in *l. absenti, ff. de donat. firmant De Luca de Dote disc. 15. num. 1. Rot. coram Merlin. decif. 77. numer. 4. & 5. & post Zarb. de obligat. Generali. decif. 166. num. 2. & in punctualibus terminis, quod depositum rei, vel pecuniae factum ex causa Dotis non possit revocari, cum hujusmodi actio statim acquiratur mulieri, vel futuro Sponsio, licet absenti, tradit per textum in *l. 51. et 10. ff. de res. ff. de her. actioni Thysch. lit. L. consil. 213. num. 7. quem sequitur Altimar. de nullit. contract. rubr. 2. rubr. 1. quest. 21. num. 279.***

Verum hujusmodi fundamentum statim corrumpere visum fuit, quia ex simplici deposito voluntario pecuniae penes aliquem factum, ut in casu nostro, nullum jar, vel obcio acquiritur Tertio absenti, cujus favore factum fuit depositum, ut committitur tradunt Doctores; Et ideo pecunia deposita potest a deponente quandoque repeti a depositario, *Negusant. de pignori. par. 5. prim. membr. 3. par. 2. n. 28. Rot. decif. 13. n. 3. vers. primo quia Sord. conf. 150. num. 101. & seq. Merlin. de pignori. lib. 4. quest. 84. n. 121. Rot. post eum decif. 102. num. 10. & in res. decif. 660. n. 1. & seq. par. 2. & dec. 439. num. 5. par. 18. Altimar. de nullit. contract. rubr. 1. quest. 21. num. 279. par. 2. Add. ad Rot. dec. 2. n. 15. Cenc. de consil. quest. 111. num. 63. & Rot. post eum decif. 475. n. 9. 10. & 11. & in punctualibus terminis Rota Romana in Romana pecuniaria, sui reintegrantia depositum 15. Maji 1711. coram Aluvius, & 6. Augusti, eamseq. confirmatoria alterius praecedentis Decisionis in eadem causa emanata impressa in fine hujus discursus.*

Procc-

- 16 Procedentibus auctoritatibus contrariis, vel in Deposito Judiciali, vel etiam extrajudiciali, in quo per acceptationem simultaneam, vel subsequentem Tertii, vel per Notarii stipulationem jus quæritum fuisse Tertio, cuius favore factum fuit depositum, utopinio adducit *Rain Romanus in d. Romanuspercuraria, seu reintegrationis Depositum coram Aldovrande §. Quidquid enim in fin.*

47 Neque collat, quod favore Dotis jus, de actio etiam abfenti acquiratur ante acceptationem, quis Doctores allegari loquuntur de promissione, aut donatio Dotis facta abfenti, quod ex hoc nihil aliud pretendi poffet, nisi, quod ex eodem depofito facta pro solvenda dote dicitur D. Simone inducitur in D. Capiteano Antonio tunc facta promiffio dotis ad favorem D. Simone ejus nepotis, vel probatio praxidem promiffionis ejusdem Dotis, de hoc, quod ipfe ex tali promiffione, heet in abfentia dicitur D. Simone facta, teneatur et dorem dare, fed nunquam ex tali fuppliet, et voluntario depofito facta ad fui commodum pro facillimo modo folvendi dorem, quod eadem D. Simone acquirat aliq[uod] jus, vel actio contra pecuniam depofitam, et depofitarium, ut egregie ponderat dicta Decilio Rota Romana in Romana pecuniaria, *fen reiterationis* ditionis 15. Martii 1711. §. Quiaquid enim coram Alexander.

18 Minusque verum est, quod favore dotis ex deposito
acquiratur pars, siue actio abenti ante illius accepti-
tionem, quia tunc textus in objectis *Li. si ag. §. si res
ff. de deposito*, quam Doctores ad illius terminos loquen-
tes nihil argui de Deposito, sed de rebus donatis fi-
nial, de traditis, vel ipsi Mulieri, ut haberet *in viro*,
vel ejus futuro marito, ut nuptias cum in contrahen-
do, quo casu decidi' textus, et de Doctores, nequidem
ante *consummationem* nuptiarum revocari posse *inusufructu* dona-

19. Non enim expectantem solum adimplementum causæ, propter quam data fuerant res, nempe Matrimonium, vel quia talis contractus sit verè contractus dotis, vel donationis ex causa dotis, & sic nominatus, ut voluit Covar. var. resol. libr. 1. cap. 1. q. 4. num. 16. præsertim penes fin. vers. sed res sit contrahendi, quoniam opinionem eam luc defendit Hoff. de Dote cap. 2. per sed.

20 Vel quando effect innocens, ut latè ostendit Barbof. f. solus. Matrim. in rubr. par. 4. a. n. 37. uñque 44. quia in contractu innocentissimus specialis favore domini non admittitur penitentia, ut contra Ceveri. d. illis num. 16. & num. 17. & Far. ibi add. num. 69. & 70. plenissime statuit per statum in d. l. si ego. & quamplures Doctores allegant idem doctrinam Barbof. loco mox supra citato, quem sequitur Card. De Luc. de dote d. l. c. 157. num. 30.

Effect itaque manifestus error si presunderetur si-
at *gram l. si ege*, vel aliam faventem in casu speciali
causam dotis ampliari ad omnes casus, in quibus de
dote questio esset, & sic in casu nostro ad deposi-
tum factum pro dote, quia ex veriori, magisque re-
cedat sententia habemus, quod dos in iure non effige-

ut fecimus superius docuerat res duas in causam de-
dicta mulieris, contrarium dicendum est, ut videtur et
in *Conuer.* dicto loco citato, ubi plures allegat, et de
ibi *Joan. Uffell. Add. ad idem. 26. verfo. fuisse de iur.*
et *Faria pariter Add. idem. 65. p. Abolui de de iur.*
et *jur. diff. 263. num. 3. Adm. in pragmat. Sicil. pragmat.*
1. *szulz. t. rom. 1. numer. 62. Galin. de contrarium. par.*
3. *cap. 4. num. 35. et in pache, quod in deposito*
pneumate fuit pro dote mulieris terroci pollicet ad
hibuit deponitur, tradit *Cardinal. T. ynfely. Lib. Et*
conclusit 213. numer. 8. per eorum iuris doctores
et *et l. 1. si de posuero, et l. licet, et ubi. ff. de iur.*
dicta *l. si ego & si per. ff. de iur. dicit, alterat id*
esse verum, quod ipam deponebant, fecus quod
illis heredes, nam tertius ille, nec vilius et Docto-
ribus, et vidimus *Tafyl*, neque emilia, qui allegant
tunc dicto *Card. Tafyl* loquuntur de deposito fado
pro dote, sed de alio diverso contractu, non sperante
aliquam responsione *Abolui* et aduerto *Ludro*,
quia ille dicantur allegat *Card. Tafyl*, qui pun-
ctum in deponendo dote fado contrarium determinat.

Sed duo enim, quod ab herede deponentis pro dote pecuniam non potest revocari adfinitur iuxta ful-
lam affectionem *Card. Tsch. ad hoc* ubi nullatenus
prodest dictis *D. Fructus Datis*, quia illi non
transfugerunt cum dictis *D. Sorobus de Defini* ubi
habetur quondam *Dominus Capiteoni Ansonii* deponen-
tis, sed tamenque illius Donatoris universales inter vi-
vos, in quos ab eodem *D. Capiteone* donatae fue-
runt omnia, & quicumque iura sibi contra *D. Jou-
nneum* eius Fratrem competentia ex titulo universalis do-
nationis ecclesie, & translati, & sic etiam per, & ac-
tionem repetendi dictum depositum petuntur male in di-
cto *D. Capiteone Ansonio* quod penes dictum *D. Jou-
nneum* eius Fratrem, ut non sensum patet.

Præterea (& est secunda sententia ad obijciendum) ad-
verendum est in factis, quod in accollendo dictis DD.
Societatis debita communia deferrentur Partes transigen-
tes de illis tantum debitis, & qui a principio eorum
creationis, vel locali, vel communi nomine à dictis
DD. Capicane Antonio, & Joanne Fratribus de De-
litiis contracta fuissent; utæz ex eodem contractu,
& eadem adhuc conveniri possunt, ut aperit
indicantia verba transacionis, ibi: *Desuendo per alios*
de debitis contrariis socialiter, & a nomo communi de
dictis Signori Giovenni, & Capicane Antonio Defti,
de dicto Signor Giovenni Defti in proprio esse in
teramente, & del tutto patenti da dicto Signore Erra-
di de quali si accollano, ed avollano l'ui una parte i
debiti già detti quæ verba alibi dubio percontant
tempus, quo finiti, vel locali, vel communis nomi-
ne à dictis Fratribus de Delitiis fuissent debita contra-
cta, sicut ipsum principium actus contrahendi, nam
qualitas ajecta verbo restringitur ad ipsum actum,
si verificari debet de tempore verbi, ut per texum
in *L. in delictis* §. *Erroneus ff. de nec. action.*
Hodiera. comp. 27. no. 40. Hirsvaldus in L. Hifan.
Colleg. 8. L. tit. 4. par. 3. num. 18. Ret. coram
Coc. decif. 1369. num. 63. & decif. 1131. num. 67. &
coram Emeris Jun. decif. 278. num. 3. & in similibus
omnino terminis ista decifum fuit per *Ritam Nigrosam*
Plurimum Cambii inter DD. de Terrisiani, &
DD. de Zaris. Debitum autem depositi, de quo agi-
tur, non fuit socialiter, neque communis nomine
adhuc contractum à dictis Domino Capicane Antonio,
& Joanne de Delitiis, quandoquidem Dominus in-
itio D. Simone à D. Capicane æque Patre unice
commiffa fuit, & pro ea fuit ex promissione, five ex
implacito conveniri tantum poterat, & e contra, quod
D. Joannem illud debicum non efflet nisi ex poft
separacione, ne per accidens sententia contrarium ex
dicto voluntario deposito, pro quo poterat, in finem
DD. Fratrum de Delitiis dictus D. Joannes unice ad-
huc depositi conveniri.

In nihilo denique relevante observantia, quæ per informantes pro DD. Fratribus Delius deducebatur, non tamen post dictam transfectionem per Turcos dictarum DD. Sororum de Delius verifimiliter informatum depositum dictarum petarum simile fuerit dictis DD. Fratribus de Delius restitutum, quia, cum ex relationibus per Nos supra deductis ad evidentiam aff-

que apparet, quod quatenus, & literaria emissa in transiitione, super qua cadere possit pretenda oblationem Tuorum, acens amplissima, & efficax verborum conceptione fit ante clara, & literalis, ut in dubium etiam dictam pecuniariam depositum complectatur, ideo ab observantia dicta transiitione nullum debet elationem recipere valet, sed consensus Tuorum, & quicquid ab eis gestum fuit, vel collationis, vel eorum incisionis, & imprudentis trahendum est.

Manf. consil. 447. num. 21. Rot. dec. 897. num. 10. part. 4. tom. 3. & dec. 383. num. 9. & 10. part. 19. & quod Palm. dec. 3. num. 15. praesertim in praedictum DD. Sororum absentium Carena resolut. 10a. num. 13. Manf. dicta consil. 447. nu. 31. & Rot. cor. Baroni. dec. 129. num. 7.

DECISIO ROTA ROMANAE

In Romana pecuniaria, seu reintegrationis depositum.

Petitis 15. Maji 1793.

Corum Aldovrando.

DE Voto Sac. Auditorii ad formam Decisionis editae 17. Decembris 1708. coram Reverendissimo Domino meo Molines Decano promissi A. C. Sententiam, in qua Hilarius de Amicis nequam indebitis pulsatus ad instantiam Economae depositi March. Decio Azzolinio pupillo pro reintegratione duorum depositorum ab impensis suis absolutus, & qua, & si infra decemum interposita fuerit appellatio, praesentem tamen fuit per Hilarium illam transiitionem fecisse in rem iudicatam ob defectum legitimi mandati Procure in appellante; Quo circa delegata mihi appellationalis Causa subscrispiti obitum. An sententia lata de Voto Rota sit confirmanda, vel infirmanda, seu potius an eorundem de re iudicata, vel de causis reintegrationis in integrum. Super quo, exquisito ad praescriptum in Commissionem omnium iustitiarum, Domini, praetermissa postrema ejusdem dubii parte, respondendum assumantur. *Sententiam latam de Voto Rota esse confirmandam.*

Validitas quippe in controversiam revocata non fuit, iustitia vero solidae consistit vix est in geminis Fundamentis Decisionis Reverendissimi Decani, quorum primum consistit in omnimoda deficientia actionis adversus Hilarium, & alterum in eo, quod idem Hilarius mandato distributionis pecuniarum depositarum sibi commissio minime contrafecit, legemque depositi in singulis partibus controversiae ascendentibus ad scuta 5758. plene observaverit.

Et quidem firmissimum competentem esse primam defectu actionis: Cuius enim bonae nam. Marchio Pompeus Azzolinus Decii Pupilli Pater, & haeres gravatus erat. nem. Card. Azzolini liberata à noonis, quibus premebantur, debitis, hereditatem Regine Svecorum eadem Cardiosi ex testamento delatam, method recepta per interpositam personam Abbatis Orsoli scuta 20. millia à Monte Pietatis Bononiæ, eidem quod dedit in pignus aliquas gemmas; Et quia Orsolum promiserat gemmas praefatas ascendere ad valorem scutorum 20. mille, illaque infra sex menses redimere, nec non splicam persolvere elemosynam Monti debitam, pro maiori securitate favore Montis fiduissimum, seseque in solidum obligantur tres Equites Bononienses.

Illi autem Fideiussores, qui propriis indemnitati consulere studebant, ante quam pecunia mundo recepta transiitionem ad Urbem, exarantur mandatum Procure in persona Hilarii, cui praescripserunt legem eadem pecuniam erogandi cum consensu March. Pompei in solvendis esse alieno, & legati et indicandi, quibus affecta erat hereditas Regine Svecorum cum cessione iurium favore ipsorum Fideiussorum ad effectum solum iura praedicta experiri contra hereditatem praedictam in omni casum molestia unicuique eorum fortasse inferenda à dicta Sacra Aemilia Petrius ex causa dicta Fideiussoris, & nec alias, aliter, nec alio modo.

Ex quo sancte Mandato Procure per Hilarium acceptato, unde totum defuisset fundamentum alio-

nis à Defensoribus March. Decii Pupilli, in hypodoch etiam, qua Hilarius dici possit formam, legemque sibi in iuribus excessisse, quia exorta fuit actio favore ejusdem Pupilli mediant hereditas Regine Svecorum ad effectum erogandi Hilarium pro paterna reintegratione depositi pecuniarum per eum facti in Sacro Monte Pietatis Urbis, & in Banco Sancti Spiritus ad praedictum effectum dimittendi Creditores, & legatarios Regine; Quandoquidem Fideiussores Bononienses eadem mandatum exarant eorum particulari nomine, & pro eorum duntaxat indemnitate, nulla adiecta expressa stipulatione pro hereditate, vel hereditibus Regine, quamobrem virtute illius quaestita tantum fuit actio directa ipsi Fideiussoribus stipulationibus ad affectum agendi contra mandatarium ad hoc, ut doceat de adimplemento, sed nulla ex eodem mandato compertis actio hereditibus Regine, minimeque illius Creditores absentibus, nemineque pro eis acceptante; Deficiente enim, ut hic, obligatione Generali consulto omnia à Fideiussoribus, qui eorum tantum indemnitati consulere voluerunt, quo casu nec etiam talis obligatio aliis prodire potest, ad tradita per *Grav. disp. 783. a. num. 1. cum plur. seq. Rota post Crac. de Conf. dec. 33. num. 1. & seq. cum aliis in dicta dec. Reverendissimi Domini mei Decani §. 15. Et delictum etiam Notarii acceptatione pro absentibus in pignus terminis iuris, in quibus versamur, aliter per alterum inuoluntate stipulant, & actio non acquiritur ad Text. in L. Stipulatio ista §. Alteri. ff. de verb. obligat. cum aliis concordantibus lute relatis in decisione Reverendissimi Decani. §. Procedentes 8. quibus addit *Montis. de tacti. lib. 14. tit. 15. num. 3. & 4. tit. 27. num. 1. Torre de pall. furor. success. part. 2. cap. 45. numer. 1. & 2. Cypre. Laur. dec. 44. num. 8. & 13.**

Huiusmodique legale principium praecedit etiam in his praedictis terminis, in quibus veniunt praefatas quaestio absentis nimirum in stipulatione adiecta, vendita namque, vel donata hereditate sub expresso pacto, quod emptor, vel donatarius dimittat Creditores Donatorem, seu vendentem, nulla quoniam actio directa, vel utilis praestata Creditores contra emptorem, vel donatarium. *Textus iura liberalis in L. ratio iuris 20. C. de hered. vel all. vend. in L. cum res filio 12. C. de donat. quos optime exornat Decisio Reverendissimi Decani. §. Quoniam 11. & §. seq. egressi Torre. d. cap. 45. numer. 3. & §. seq. Oliva de cess. per. tit. 4. quod. §. num. 36.*

Non obstat, quod multoties in iura scriptum repetitur ex alieno eum mandatum, puto, vel adjectione acquiri actionem favore adiecti, si non directam, saltem utilem per alios Text. in L. si res tuas 8. C. ad exhiben. L. quod Procurator 68. ff. de Procurat. & L. si cum venderis 13. de pignorat. ff. de Redit. conf. 71. numer. 1. Pro recta siquidem istorum iurum conciliatione advertendum Domini istos bene procedere, quando stipulatio eadem super ipsa re absentis, cuius favore concepta est stipulatio, Nam *Textus in Leg. si res tuas 8. loquitur de Tino deponente penes Cajum rem alienam cum pacto, quod eidem Domine reclinatur, decerniturque Domini licet ex acquirat competere actionem utilem Depositi contra Cajum Depositarium.*

Textus in L. si cum venderis agit de pacto inter Creditorem, & emptorem pignorat, ut licet debito absentis pecunia soluta pignus suum redimere, ac statum, ut detur nihil actio debitori redimendi suum pignus, quamvis Contractus inter Creditorem, & emptorem initio non intervenit.

Ac demum in L. quod Procurator agitur de Procuratore stipulante super re Domini, qui ex facto sui Procuratoris actionem utilem acquirit *Oliva de cess. iur. d. quod. §. num. 6. Montis. de tacti. lib. 14. tit. 24. numer. 6. & 7. ex quibus manifestè colligitur non esse absolute veram propositionem in abstracto sumptam, quod favore absentis adiecti acquiritur actio utilis ex pacto alterius, sed cum procedere cum declaratione, vel quando super re nostra paciscitur coher Procurator, tunc enim sive sibi, sive nobis stipulatur, utilis actio nobis acquiritur, bene *Salsed. Labry. Crad. p. 2. cap. 26. num. 46. & 47. vel quando super re nostra paciscitur extraneus, tunc enim si extraneus contrahat ad sui favorem actio utilis nobis acquiritur per via cessionis; Si vero in nostrum favorem paciscatur**

conclus.

conciuntur, & tunc iudici actio acquiritur etiam sine cessante, quemadmodum precibus trans actuat ex-
plicat *Olea d. l. q. 9. num. 2. & seq.*

Hoc postea est evincens, quod huiusmodi decia-
rio, seu hereditario, regulari superius constituta non ap-
plicatur presentis casui, quia Fideiussores Bononienses
non erant Procuratores, nec heredes, nec Credito-
res, & legatarios Regine, manifeste pecunia
retracta ex pigore, super quibus accidit stipulatio
erat proprie eorumdem Creditorum, & Legatario-
rum, vel heredum, sed erat proprie March. Pom-
pei, unde ex adiectione Creditorum, & legatiorum
in eodem mandato nulla potuit illorum Invoce acqui-
ri utilis actio, ad hoc firmata per *Salgad. d. l. cap.
26. a. num. 15. ad plur. seq. Arias de Mesa var. resol.
lib. 3. cap. 50. num. 19. 20. 22. 28. & seq.*

Minime attento, quod genus oppignoris essent
hereditaria Regine Suevorum, quia non inde illo-
rum pretium debet valere hereditarium, sed pecunie ex
44 oppignoratione retracta, & in stipulatione deducta in
liberum, & absolutum dominium March. Pompei op-
pignoris transiunt, ut recepta sententia apud
*Gloss. in L. qui vas. §. Fit. verbo suo fortius, §. de
Furt. De Luc. de delect. d. l. 26. a. num. 6. ad fin.
R. P. D. Mesa Ansaldo de comere. & merces. d. l. 9.
num. 7. in particularibus namque pretium non locu-
45 cet loco rei ad Text. in L. venditor. §. de hered.
vel ali. vendit. L. §. qui Uxor, & Thini. §. de Fur.
Amaz. resol. 4. num. 10. Alerius. dec. 78. num. 2.*

Hinc nihil commune habet cum presentis casus.
*Bart. d. l. 2. cap. 71. num. 1. firmam favore absecus
ex stipulatione alterius acquiritur actionem. utilem, loquutur
enim de stipulatione, sive obligatione solvendi fu-
scepta favore absecus per ipsum stipulantem super te,
46 & pecunia propria ipsius stipulantis, & sic non in-
trum si absecus, nisi talis erat promissio ab ipso do-
minio pretio actionem nancisci, ut explicat *Castrus.
de L. Publica 3. num. 1. ad 3. §. de pigor. & in L.
§. cum vendideris 13. num. 7. §. de pigor. all. quæ
doctrina hic non quadrit, quia pecunia non erat
proprie ipsorum Fideiussorum Bononiensium, deque
ipso, aut Hilario susceperunt in se obligationem fa-
vore Creditorum, & legatiorum, vel heredum
Regine.**

Quæ si procedunt in casu, quo Fideiussores sen-
tiantur mandatum Hilario dimissionem Creditorem,
& legatiorum, quanto fortius procedere debent,
quando illi expressis verbis declaratur, & expli-
cant eorum intentionem fuisse mandatum dare ad so-
lum, & ubique effectum experienti eorum iura con-
tra hereditaria Regine, quatenus coniogeret illos
47 à Monte Bononia mortuus habere et causa Fidei-
fessionis, & non alia, aliter, nec alio modo dec. ex
qua declaratione ad evidenter evincitur mandantes
gerere voluisse dumtaxat proprium, & particularem
genium, non autem ad effectum precipiendi credito-
ribus, vel hereditariis Regine, etiam parandi actionem
utilem contra Procuratorem ab eis ad certam,
& limitatam causam constitutum, quemadmodum ro-
buste probavit deciaio Reverendissimi Decani, §. *Pro-
dilatæ 15. cum duob. seq.*

Minus proficente Hilario pecunia sibi Bononia
transmissa deposita in Banco Sancti Spiritus, &
in Sacro Monte Pietatis Urbis, cum expressa lege di-
mittendi totalem Creditores, & legatarios Regine,
ex quo saltem quæstia dicatur actio eisdem Credito-
ribus, & legatariis, cum speciale sit privilegium ad-
positi, sive iudicialis, sive extrajudicialis tribuendi ad-
48 positus statim actionem utilem sine cessante deponentis
*leg. Publica, L. §. si in apud eum, §. de pigor. Gomez var.
resol. rem. 2. cap. 11. num. 18. versic. Quibus est
casus. Grat. d. l. 9. per. cap. 8. num. 21. Alerius.
de pigor. lib. 4. tit. 2. §. 4. §. 82. num. 128. Ro-
sa post Conc. de Cens. d. l. 475. num. 2. & seq.*

Quidquid enim dicendum foret si depositum Hila-
rio ordinatum, & in iunctum fuisset in dicto manda-
to Procure à Fideiussoribus Bononiensibus, & ip-
si urgentes pro adimplendo; hoc unum est, quod
cum isti depositum multatim requirerint, non pre-
stentur, quod Hilario pecunia deponendo voluerit
in se assumere eam obligationem, quam expressis
de iure non contraxerat erga Creditores, & Legatarios

reos, sed potius cessante depositum scilicet pro sui
accommodare, & facilius adimplendi gratis mandatum
sibi commissum à Fideiussoribus, quorum cum ipse
est nudus minister, & merces cunctarum, non potest
transfondere, & alterare legem, ac obligationem,
quam ipsum mandatum de iure præstebat per Text.
in *leg. diligenter, §. mandata. Ros. d. l. 2. cap. 1. §. 1. §. 2.
150. num. 2. & 3. In. dec. 432. num. 3. & seq.
pari. 3. recent. unde, cum venisset in deposito quon-
49 tarius, ac extrajudicialiter legem, ius non fuit qua-
situm Creditorebus, & legatariis suis acceptatione
*Castr. in L. delegere num. 4. ff. de novat. Sord. conf.
150. num. 101. & seq. Add. ad Rotat. d. l. 4. §. 1. §. 2.
15. cum illis in dec. Reverendissimi Domini mei De-
ciani §. 31. Auctoritates verò in obiecto allegatz lo-
quuntur, vel in deposito iudiciali, vel etiam extraju-
diciali, in quo per acceptationem, vel per Nonnulli
potestatem creditorebus sui quantitas fuerat.**

Præmissis, quæ ad terminos Iuris Civis certa sunt,
nil officio disquisitionis Iuris Canonici, quia neque re-
quiritur Canonica peritus, ut aliter per alterum utiliter
stipuletur, & requiratur, nisi sit persona publicus, vel
50 vel Parochus, vel agatur de collatione beneficiorum,
ut probat Text. in cap. Quoniam 2. de iur. §. 1. §. 2.
*Abbas Panormitanus in Primaria par. 1. Distinct. quod
dicitur Gregorius dividitur num. 25. & in cap. si testis
num. 6. circa medium vers. puto etiam de iure Conventu-
co de fide instrum. laud. Jafon. in L. stipulatio §. 2. §. 3.
Alerius. num. 5. ff. de verb. obligat. Canev var. re-
solut. part. 2. cap. 1. num. 149. & seq. ubi quod est
necessaria cessio iurium Gomez var. resol. rem. 2. cap.
5. num. 1. Gabriel. cum. consil. lib. 3. tit. de verb. obli-
gat. consil. 4. num. 67. de articulo magistrali di-
scussio explicatque iuribus contrariis P. Sanchez de
53 *Martin. lib. 1. d. l. 2. §. 1. §. 2. §. 3. §. 4. §. 5. §. 6. §. 7. §. 8. §. 9. §. 10. §. 11. §. 12. §. 13. §. 14. §. 15. §. 16. §. 17. §. 18. §. 19. §. 20. §. 21. §. 22. §. 23. §. 24. §. 25. §. 26. §. 27. §. 28. §. 29. §. 30. §. 31. §. 32. §. 33. §. 34. §. 35. §. 36. §. 37. §. 38. §. 39. §. 40. §. 41. §. 42. §. 43. §. 44. §. 45. §. 46. §. 47. §. 48. §. 49. §. 50. §. 51. §. 52. §. 53. §. 54. §. 55. §. 56. §. 57. §. 58. §. 59. §. 60. §. 61. §. 62. §. 63. §. 64. §. 65. §. 66. §. 67. §. 68. §. 69. §. 70. §. 71. §. 72. §. 73. §. 74. §. 75. §. 76. §. 77. §. 78. §. 79. §. 80. §. 81. §. 82. §. 83. §. 84. §. 85. §. 86. §. 87. §. 88. §. 89. §. 90. §. 91. §. 92. §. 93. §. 94. §. 95. §. 96. §. 97. §. 98. §. 99. §. 100. §. 101. §. 102. §. 103. §. 104. §. 105. §. 106. §. 107. §. 108. §. 109. §. 110. §. 111. §. 112. §. 113. §. 114. §. 115. §. 116. §. 117. §. 118. §. 119. §. 120. §. 121. §. 122. §. 123. §. 124. §. 125. §. 126. §. 127. §. 128. §. 129. §. 130. §. 131. §. 132. §. 133. §. 134. §. 135. §. 136. §. 137. §. 138. §. 139. §. 140. §. 141. §. 142. §. 143. §. 144. §. 145. §. 146. §. 147. §. 148. §. 149. §. 150. §. 151. §. 152. §. 153. §. 154. §. 155. §. 156. §. 157. §. 158. §. 159. §. 160. §. 161. §. 162. §. 163. §. 164. §. 165. §. 166. §. 167. §. 168. §. 169. §. 170. §. 171. §. 172. §. 173. §. 174. §. 175. §. 176. §. 177. §. 178. §. 179. §. 180. §. 181. §. 182. §. 183. §. 184. §. 185. §. 186. §. 187. §. 188. §. 189. §. 190. §. 191. §. 192. §. 193. §. 194. §. 195. §. 196. §. 197. §. 198. §. 199. §. 200. §. 201. §. 202. §. 203. §. 204. §. 205. §. 206. §. 207. §. 208. §. 209. §. 210. §. 211. §. 212. §. 213. §. 214. §. 215. §. 216. §. 217. §. 218. §. 219. §. 220. §. 221. §. 222. §. 223. §. 224. §. 225. §. 226. §. 227. §. 228. §. 229. §. 230. §. 231. §. 232. §. 233. §. 234. §. 235. §. 236. §. 237. §. 238. §. 239. §. 240. §. 241. §. 242. §. 243. §. 244. §. 245. §. 246. §. 247. §. 248. §. 249. §. 250. §. 251. §. 252. §. 253. §. 254. §. 255. §. 256. §. 257. §. 258. §. 259. §. 260. §. 261. §. 262. §. 263. §. 264. §. 265. §. 266. §. 267. §. 268. §. 269. §. 270. §. 271. §. 272. §. 273. §. 274. §. 275. §. 276. §. 277. §. 278. §. 279. §. 280. §. 281. §. 282. §. 283. §. 284. §. 285. §. 286. §. 287. §. 288. §. 289. §. 290. §. 291. §. 292. §. 293. §. 294. §. 295. §. 296. §. 297. §. 298. §. 299. §. 300. §. 301. §. 302. §. 303. §. 304. §. 305. §. 306. §. 307. §. 308. §. 309. §. 310. §. 311. §. 312. §. 313. §. 314. §. 315. §. 316. §. 317. §. 318. §. 319. §. 320. §. 321. §. 322. §. 323. §. 324. §. 325. §. 326. §. 327. §. 328. §. 329. §. 330. §. 331. §. 332. §. 333. §. 334. §. 335. §. 336. §. 337. §. 338. §. 339. §. 340. §. 341. §. 342. §. 343. §. 344. §. 345. §. 346. §. 347. §. 348. §. 349. §. 350. §. 351. §. 352. §. 353. §. 354. §. 355. §. 356. §. 357. §. 358. §. 359. §. 360. §. 361. §. 362. §. 363. §. 364. §. 365. §. 366. §. 367. §. 368. §. 369. §. 370. §. 371. §. 372. §. 373. §. 374. §. 375. §. 376. §. 377. §. 378. §. 379. §. 380. §. 381. §. 382. §. 383. §. 384. §. 385. §. 386. §. 387. §. 388. §. 389. §. 390. §. 391. §. 392. §. 393. §. 394. §. 395. §. 396. §. 397. §. 398. §. 399. §. 400. §. 401. §. 402. §. 403. §. 404. §. 405. §. 406. §. 407. §. 408. §. 409. §. 410. §. 411. §. 412. §. 413. §. 414. §. 415. §. 416. §. 417. §. 418. §. 419. §. 420. §. 421. §. 422. §. 423. §. 424. §. 425. §. 426. §. 427. §. 428. §. 429. §. 430. §. 431. §. 432. §. 433. §. 434. §. 435. §. 436. §. 437. §. 438. §. 439. §. 440. §. 441. §. 442. §. 443. §. 444. §. 445. §. 446. §. 447. §. 448. §. 449. §. 450. §. 451. §. 452. §. 453. §. 454. §. 455. §. 456. §. 457. §. 458. §. 459. §. 460. §. 461. §. 462. §. 463. §. 464. §. 465. §. 466. §. 467. §. 468. §. 469. §. 470. §. 471. §. 472. §. 473. §. 474. §. 475. §. 476. §. 477. §. 478. §. 479. §. 480. §. 481. §. 482. §. 483. §. 484. §. 485. §. 486. §. 487. §. 488. §. 489. §. 490. §. 491. §. 492. §. 493. §. 494. §. 495. §. 496. §. 497. §. 498. §. 499. §. 500. §. 501. §. 502. §. 503. §. 504. §. 505. §. 506. §. 507. §. 508. §. 509. §. 510. §. 511. §. 512. §. 513. §. 514. §. 515. §. 516. §. 517. §. 518. §. 519. §. 520. §. 521. §. 522. §. 523. §. 524. §. 525. §. 526. §. 527. §. 528. §. 529. §. 530. §. 531. §. 532. §. 533. §. 534. §. 535. §. 536. §. 537. §. 538. §. 539. §. 540. §. 541. §. 542. §. 543. §. 544. §. 545. §. 546. §. 547. §. 548. §. 549. §. 550. §. 551. §. 552. §. 553. §. 554. §. 555. §. 556. §. 557. §. 558. §. 559. §. 560. §. 561. §. 562. §. 563. §. 564. §. 565. §. 566. §. 567. §. 568. §. 569. §. 570. §. 571. §. 572. §. 573. §. 574. §. 575. §. 576. §. 577. §. 578. §. 579. §. 580. §. 581. §. 582. §. 583. §. 584. §. 585. §. 586. §. 587. §. 588. §. 589. §. 590. §. 591. §. 592. §. 593. §. 594. §. 595. §. 596. §. 597. §. 598. §. 599. §. 600. §. 601. §. 602. §. 603. §. 604. §. 605. §. 606. §. 607. §. 608. §. 609. §. 610. §. 611. §. 612. §. 613. §. 614. §. 615. §. 616. §. 617. §. 618. §. 619. §. 620. §. 621. §. 622. §. 623. §. 624. §. 625. §. 626. §. 627. §. 628. §. 629. §. 630. §. 631. §. 632. §. 633. §. 634. §. 635. §. 636. §. 637. §. 638. §. 639. §. 640. §. 641. §. 642. §. 643. §. 644. §. 645. §. 646. §. 647. §. 648. §. 649. §. 650. §. 651. §. 652. §. 653. §. 654. §. 655. §. 656. §. 657. §. 658. §. 659. §. 660. §. 661. §. 662. §. 663. §. 664. §. 665. §. 666. §. 667. §. 668. §. 669. §. 670. §. 671. §. 672. §. 673. §. 674. §. 675. §. 676. §. 677. §. 678. §. 679. §. 680. §. 681. §. 682. §. 683. §. 684. §. 685. §. 686. §. 687. §. 688. §. 689. §. 690. §. 691. §. 692. §. 693. §. 694. §. 695. §. 696. §. 697. §. 698. §. 699. §. 700. §. 701. §. 702. §. 703. §. 704. §. 705. §. 706. §. 707. §. 708. §. 709. §. 710. §. 711. §. 712. §. 713. §. 714. §. 715. §. 716. §. 717. §. 718. §. 719. §. 720. §. 721. §. 722. §. 723. §. 724. §. 725. §. 726. §. 727. §. 728. §. 729. §. 730. §. 731. §. 732. §. 733. §. 734. §. 735. §. 736. §. 737. §. 738. §. 739. §. 740. §. 741. §. 742. §. 743. §. 744. §. 745. §. 746. §. 747. §. 748. §. 749. §. 750. §. 751. §. 752. §. 753. §. 754. §. 755. §. 756. §. 757. §. 758. §. 759. §. 760. §. 761. §. 762. §. 763. §. 764. §. 765. §. 766. §. 767. §. 768. §. 769. §. 770. §. 771. §. 772. §. 773. §. 774. §. 775. §. 776. §. 777. §. 778. §. 779. §. 780. §. 781. §. 782. §. 783. §. 784. §. 785. §. 786. §. 787. §. 788. §. 789. §. 790. §. 791. §. 792. §. 793. §. 794. §. 795. §. 796. §. 797. §. 798. §. 799. §. 800. §. 801. §. 802. §. 803. §. 804. §. 805. §. 806. §. 807. §. 808. §. 809. §. 810. §. 811. §. 812. §. 813. §. 814. §. 815. §. 816. §. 817. §. 818. §. 819. §. 820. §. 821. §. 822. §. 823. §. 824. §. 825. §. 826. §. 827. §. 828. §. 829. §. 830. §. 831. §. 832. §. 833. §. 834. §. 835. §. 836. §. 837. §. 838. §. 839. §. 840. §. 841. §. 842. §. 843. §. 844. §. 845. §. 846. §. 847. §. 848. §. 849. §. 850. §. 851. §. 852. §. 853. §. 854. §. 855. §. 856. §. 857. §. 858. §. 859. §. 860. §. 861. §. 862. §. 863. §. 864. §. 865. §. 866. §. 867. §. 868. §. 869. §. 870. §. 871. §. 872. §. 873. §. 874. §. 875. §. 876. §. 877. §. 878. §. 879. §. 880. §. 881. §. 882. §. 883. §. 884. §. 885. §. 886. §. 887. §. 888. §. 889. §. 890. §. 891. §. 892. §. 893. §. 894. §. 895. §. 896. §. 897. §. 898. §. 899. §. 900. §. 901. §. 902. §. 903. §. 904. §. 905. §. 906. §. 907. §. 908. §. 909. §. 910. §. 911. §. 912. §. 913. §. 914. §. 915. §. 916. §. 917. §. 918. §. 919. §. 920. §. 921. §. 922. §. 923. §. 924. §. 925. §. 926. §. 927. §. 928. §. 929. §. 930. §. 931. §. 932. §. 933. §. 934. §. 935. §. 936. §. 937. §. 938. §. 939. §. 940. §. 941. §. 942. §. 943. §. 944. §. 945. §. 946. §. 947. §. 948. §. 949. §. 950. §. 951. §. 952. §. 953. §. 954. §. 955. §. 956. §. 957. §. 958. §. 959. §. 960. §. 961. §. 962. §. 963. §. 964. §. 965. §. 966. §. 967. §. 968. §. 969. §. 970. §. 971. §. 972. §. 973. §. 974. §. 975. §. 976. §. 977. §. 978. §. 979. §. 980. §. 981. §. 982. §. 983. §. 984. §. 985. §. 986. §. 987. §. 988. §. 989. §. 990. §. 991. §. 992. §. 993. §. 994. §. 995. §. 996. §. 997. §. 998. §. 999. §. 1000. §. 1001. §. 1002. §. 1003. §. 1004. §. 1005. §. 1006. §. 1007. §. 1008. §. 1009. §. 1010. §. 1011. §. 1012. §. 1013. §. 1014. §. 1015. §. 1016. §. 1017. §. 1018. §. 1019. §. 1020. §. 1021. §. 1022. §. 1023. §. 1024. §. 1025. §. 1026. §. 1027. §. 1028. §. 1029. §. 1030. §. 1031. §. 1032. §. 1033. §. 1034. §. 1035. §. 1036. §. 1037. §. 1038. §. 1039. §. 1040. §. 1041. §. 1042. §. 1043. §. 1044. §. 1045. §. 1046. §. 1047. §. 1048. §. 1049. §. 1050. §. 1051. §. 1052. §. 1053. §. 1054. §. 1055. §. 1056. §. 1057. §. 1058. §. 1059. §. 1060. §. 1061. §. 1062. §. 1063. §. 1064. §. 1065. §. 1066. §. 1067. §. 1068. §. 1069. §. 1070. §. 1071. §. 1072. §. 1073. §. 1074. §. 1075. §. 1076. §. 1077. §. 1078. §. 1079. §. 1080. §. 1081. §. 1082. §. 1083. §. 1084. §. 1085. §. 1086. §. 1087. §. 1088. §. 1089. §. 1090. §. 1091. §. 1092. §. 1093. §. 1094. §. 1095. §. 1096. §. 1097. §. 1098. §. 1099. §. 1100. §. 1101. §. 1102. §. 1103. §. 1104. §. 1105. §. 1106. §. 1107. §. 1108. §. 1109. §. 1110. §. 1111. §. 1112. §. 1113. §. 1114. §. 1115. §. 1116. §. 1117. §. 1118. §. 1119. §. 1120. §. 1121. §. 1122. §. 1123. §. 1124. §. 1125. §. 1126. §. 1127. §. 1128. §. 1129. §. 1130. §. 1131. §. 1132. §. 1133. §. 1134. §. 1135. §. 1136. §. 1137. §. 1138. §. 1139. §. 1140. §. 1141. §. 1142. §. 1143. §. 1144. §. 1145. §. 1146. §. 1147. §. 1148. §. 1149. §. 1150. §. 1151. §. 1152. §. 1153. §. 1154. §. 1155. §. 1156. §. 1157. §. 1158. §. 1159. §. 1160. §. 1161. §. 1162. §. 1163. §. 1164. §. 1165. §. 1166. §. 1167. §. 1168. §. 1169. §. 1170. §. 1171. §. 1172. §. 1173. §. 1174. §. 1175. §. 1176. §. 1177. §. 1178. §. 1179. §. 1180. §. 1181. §. 1182. §. 1183. §. 1184. §. 1185. §. 1186. §. 1187. §. 1188. §. 1189. §. 1190. §. 1191. §. 1192. §. 1193. §. 1194. §. 1195. §. 1196. §. 1197. §. 1198. §. 1199. §. 1200. §. 1201. §. 1202. §. 1203. §. 1204. §. 1205. §. 1206. §. 1207. §. 1208. §. 1209. §. 1210. §. 1211. §. 1212. §. 1213. §. 1214. §. 1215. §. 1216. §. 1217. §. 1218. §. 1219. §. 1220. §. 1221. §. 1222. §. 1223. §. 1224. §. 1225. §. 1226. §. 1227. §. 1228. §. 1229. §. 1230. §. 1231. §. 1232. §. 1233. §. 1234. §. 1235. §. 1236. §. 1237. §. 1238. §. 1239. §. 1240. §. 1241. §. 1242. §. 1243. §. 1244. §. 1245. §. 1246. §. 1247. §. 1248. §. 1249. §. 1250. §. 1251. §. 1252. §. 1253. §. 1254. §. 1255. §. 1256. §. 1257. §. 1258. §. 1259. §. 1260. §. 1261. §. 1262. §. 1263. §. 1264. §. 1265. §. 1266. §. 1267. §. 1268. §. 1269. §. 1270. §. 1271. §. 1272. §. 1273. §. 1274. §. 1275. §. 1276. §. 1277. §. 1278. §. 1279. §. 1280. §. 1281. §. 1282. §. 1283. §. 1284. §. 1285. §. 1286. §. 1287. §. 1288. §. 1289. §. 1290. §. 1291. §. 1292. §. 1293. §. 1294. §. 1295. §. 1296. §. 1297. §. 1298. §. 1299. §. 1300. §. 1301. §. 1302. §. 1303. §. 1304. §. 1305. §. 1306. §. 1307. §. 1308. §. 1309. §. 1310. §. 1311. §. 1312. §. 1313. §. 1314. §. 1315. §. 1316. §. 1317. §. 1318. §. 1319. §. 1320. §. 1321. §. 1322. §. 1323. §. 1324. §. 1325. §. 1**

In materia evictionis attenditur pretium rei iuxta tempus secute evictionis, non autem celebrati contractus.

Et Augmentum intrinsicum proveniens ex tractu temporis cedit in Beneficium Creditoris, & non possessoris.

Melioramenta non compensantur cum fructibus, quando possessor illos percepit jure Domini, secus si ratione tantum bonæ fidei.

S U M M A R I U M.

- 1 Cessionarius iustificare debet creditum Cessionis, & docere de Cessione sibi facta, ad effectum succedendi in locum, & juxta Cessionis, & numer. 3. & 4.
- 2 Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem claram, & evidentem, & numer. 19.
- 3 Creditum eodem modo transiit in Cessionarium, quo jure Cessionis prius reperiebatur.
- 6 Cessionario debetur fructus Crediti Cambiarii sibi cessi, & numer. 9. & 12.
Non solum ante Cessionem, verum etiam postea distractus numer. 10.
Sive Cessio facta sit ex causa lucrativa, sive onerosa numer. 11.
- 7 Cessionarius succedit in locum, & universum jure Cessionis.
Eandemque in omnibus, & per omnia representat numer. 8.
- 13 Cessio dicitur facta translativa, quando translativa à Contrahentibus denominatur.
Et quando in instrumentis Cessionis adijunt verba Cede, & transference numer. 14.
Nec non etiam classis Constituentis, Ponens numer. 15.
Et sic mentio fructuum crediti cessi numer. 16.
- 17 Cessionarius dicitur proprie esse promissus Creditori.
- 18 Compensatio ipso jure inducitur ad effectum sustinendi cursum usurarum.
- 19 Creditor, & Debitor sui ipsius nemo esse potest.
Sive agatur in actione personalis, sive hypothecaria numer. 17.
- 21 Tertius possessor solvens Creditori anteriori ad effectum eximendi rem per se possessam à vinculo hypothecæ, cogitur potest creditorem invitum ad cedendum sibi jura: & de ratione numer. 23.
- 22 Creditor non tenetur cedere iura suo debitori.
- 24 Possessor agens ex iuribus sibi cessis à Creditoribus anterioribus contra alias compenses tenetur deducere ratam respectu corporis, seu rei à se possessæ.
- 25 Cessio facta pendente iudicio nulla est, & invalida.
Declarata tamen non procedere, quando Cessio sit ex causa necessaria, secus si ex causa voluntaria, numer. 27. & 28.
Vel si concurrat bona fides cedentis, & cedatur jure certam, & indubitatum, numer. 29. & 30.
Vel si Cessionarius possessor, in locum cedentis, & constitutus procurator in rem suam, numer. 31.
- 26 Alibi, statim ac ex parte Altoris sit litigiosa, non potest alteri cedi.
- 32 Litigiosum vitium procedit tantum respectu Rei, non autem Altoris.
Declaratur contraria opinio n. 33. & 34.
- 35 Possessor à creditore hypothecario conventus si rem melioravit solvendo rei estimationem liberatur, deducit tamen melioramenta à se ipso factis, & numer. 38.
- Quamvis creditor ex dicta estimatione integram creditum suum non consequatur n. 36.
- Secus vero si possessor rem non melioravit, nam tunc totum creditum offerre tenetur n. 37.
- Augmentum intrinsicum pretii, seu valoris extrinsecus proveniens, cedit in beneficium Creditoris, & non tertii possessoris numer. 40.
- Diffingit, inter Creditorem anteriorem, & posteriorem, ut numer. 68.
- Rejicitur contraria opinio numer. 41. & 42.

39 De materia evictionis attenditur pretium iuxta tempus secute evictionis, non autem celebrati contractus, & numer. 43.

44 Emphyteusi est concessio ad meliorandum.

45 Emphyteuta non tenetur facere melioramenta magis valoris, & numer. 46.

47 Melioramenta non spectant ad Dominum directum, sicut centrali, emphyteusi casum non fit, quod ad ipsum pertinere debent.

48 Ex pacto devolutionis melioramentorum ad Dominum directum ex Causam non solum in ferri nequit ad devolutionem melioramentorum juxta Emphyteusi.

49 Melioramenta quando dicantur probata, & numer. 52.

50 Tertius possessor hypothecaria conventionis deducere potest melioramenta necessaria.
Amplius etiam melioramenta velia numer. 52.
Et voluntaria, si ex illis pretioris, & utilior rei reddita sit numer. 56. & 57.

51 Melioramenta necessaria restituenda sunt etiam possessori mala fidei.

53 Proptercedens melioramentis necessariis sufficit tantum probare, quid fuerit impensum.
Secus in melioramentis utilibus, circa quæ attendi debet id, quod est minus inter expensum, & melioratum numer. 54.

Quæ regula procedit etiam in melioramentis urbanis numer. 55.

59 Valoris bonorum variatio contingere potest ex augmento intrinseco causato ex cursu temporis.
Fallit, si consistat de melioramentis factis, nam tunc hoc augmentum referendum est melioramentis, non vere beneficio temporis numer. 60. & 61.
Præcipue si nondum elapsus sit decennium numer. 62. & 63.

64 Melioramenta non compensantur cum fructibus, si possessor illos jure domini percepit, etiam utilibus, & numer. 67.

Secus vero si eos percepit tantum ratione bonæ fidei, nam tunc tenetur illos cum melioramentis compensare numer. 65.
Et de ratione numer. 66.

Florentina Cessiois.

DECISIO AUTHORTIS.

7. Junii 1737.

E T

DISCURSUS CLXXVIII.

Judicio Concursum intentato à Creditoribus D. Equitis Ferdinandi Alexandri de anno 1721. D. Antonius Franciscus Roddi decimo loco graduatum pro credito cambiario, & fructibus, nec non etiam pro expensis in lite factis, ad effectum prædictum creditum consequendi, in Salviano actionem adversus D. Bernardum Blasini emptorem ejusdem domus dicti D. Equitis Alexandri debitoris promovit, & deinde contra D. Hyeronimum Poteri alterum emptorem, ac possiderem quorundam bonorum D. Eleonore Gambaccini Matris prædicti D. Equitis, ac contra pro dicto credito cambiario insolitum obligavit: Verum D. Blasini obiecta pendente iudicio à Domino Roddi dicti crediti cessione mediante solutione scut. 1043. iudicium succursive de anno 1735. nomine creditis adversus D. Poteri alterum possiderem bonorum pro dicto credito cambiario etiam obligatorum prosequutus fuit, obtinuitque eorum D. Governatore Libani declarari prædictum creditum cambiarium transiisse penes se fructifera, tam adversus principales debitores, quam etiam contra bona pro dicto credito hypothecata: quo vero ad dormiunt per D. Blasini Cessionarium possesorem pronuntiatur fuit deveniendum esse per Peritos ad ipsam estimationem, attendendumque esse valorem de tempore presentis, habito respectu ad Statum antiquum prædictæ domus, considerandumque esse etiam per Peritos valoris augmentum ex lapsu temporis causatum, deducit tamen melioramentis factis

dis

his per Dominum Blasinum in dicta domo, nec non etiam serie pretio, quod sequit de anno 1706. fuit per ipsum periculum ad effectum super praedicta domo applicandum.

Verum iudicio non acquiescent D. Poletti, cum novam iudici alicui in hoc Appellationis gradu eorum nobis subire voluerit, manent nos iuxta utriusque partis persequi, ac discussi fuimus in voto senectutis iudicis à quo, impote iustitiae, ac Equitatis consonum in omnibus, & per omnia fuisse, & esse confirmandum.

De extremis in hoc iudicio necessariis abunde constare nobis visum fuit, cum de apud D. Boddi cedentis, quod primum est, ac principale fundamentum Cessionis ad communem notam per DD. in L. si nomen ff. de hered. vel est. vend. cum aliis l. l. C. de Censib. quod 72. sub num. 23. vixit nos etiam Landerf. decif. 579. num. 2. & ibi Adden. n. 4. Rot. decif. 114. n. 74. part. 7. & post Pascale de Salvo, Barilli. decif. 162. num. 6. & 7. nec non etiam de ejus anterioritate, & hypotheca docuerit Dominus Blasinus per l. l. internum Cambiarum, quod facit probationem praestantem Pascale de Salvo, in post. l. cap. 3. num. 4. & post cum Rot. decif. 13. num. 1. Palm. Neg. alleg. ult. n. 2. lib. 3. Andreolus cor. 170. n. 1. Rot. post Adria. de Pignori. decif. 30. num. 1.

Cessionem iurum translativam, quod est alterum necessarium requisitum, praebuerit per instrumentum pariter ipsius Cessionis Rot. post Cere. de Censib. quod 72. sub num. 23. & in hoc autem, & post cum Rot. decif. 255. num. 5.

Quibus duobus extremis concurrentibus insistantur quae, quia Dominus Blasinus fuit, ac legitime in locum, & universum Jus D. Boddi Cedentis successerit ad textum in L. 2. si non solum, ff. de hered. vel est. vendit. Rot. coram Bich. decif. 388. num. 26. & Sard. conf. 933. num. 5. lib. 3. & sic cum praedictum creditum Cambiarum fructuum esset penes Dominum Boddi cedentem, ac per eum cum translativè, non extinctivè cessum fuerit, ejusdem pariter naturae habere debet, eodemque modo translatum in Dominum

Blasinum, qui primus penes ipsum cedentem reprobatur, ut optime animadvertit Rot. decif. 440. num. 9. part. 14. recit. quamobrem quomodocumque ante Cessionem ex praedicto credito fructus D. Boddi creditori debebantur, isti ipsi post translativam Cessionem ad D. Blasinum Cessionarium pertinere debent Palenzani. conf. 134. num. 19. Cum cessionarius in universum Jus, & locum Cedentis succedat Cere. de Censib. dicta quod 67. num. 3. & quod 108. num. 21. & post eundem Rot. decif. 366. num. 4. Sperd. decif. 175. num. 47. Ansel. de Commercio. dist. 40. num. 27. Andreol. contrav. 348. num. 1. Gratian. dispert. forens. cap. 532. num. 38. & cap. 936. num. 21. eundemque in omnibus, & per omnia repraesentent Cere. decif. 770. numer. 1. Cere. de Censib. quod 67. numer. 4. & in terminis Cessionarii Cessus tradit Cere. de Censib. dicta quod 67. numer. 9. & non solum antea Cessionem, sed etiam postea decursos fructus ad Cessionarium pertinere stantur

Rot. par. 14. rec. dec. 440. n. 8. Salgad. Lalyrin. Creditorum part. 1. cap. 26. ff. de iur. iur. num. 10. live Cessio facta sit ex causa illicitiva, sive onerosa Cane. var. iur. lib. 3. cap. 7. de pallis n. 21. 22. 23. 28. Valafsch. conf. 8. num. 6. part. 1. Hermusfil. ad L. l. Hispan. 28. Gloss. 2. num. 36. lib. 3. part. 3. tom. 2. Rodriguez. de annis redditibus lib. 3. quod 7. num. 8. Cere. decif. 518. num. 11. & in puncto, quod Cessionario debeatur fructus campis, sumat Rot. coram Cere. in dicta decif. 518. num. 11.

Translativè vero, non extinctivè fuisse D. Blasinum dictum creditum cessum ex pluribus coniecturis, ac praesumptionibus, quae ex ipso Cessionis instrumento resultant, aperissime deprehenduntur.

Primo quia Cessio de qua agitur, expresse ab ipso constitutivum non extinctivum, sed translativè designatur, ut ex instrumento, ibi „Cede, & dicte ut „translativè nomen non extinguatur ille dero suo cre- „ditu „ igitur dubitandum non est quin ac vere sit translativa, cum de voluntate partium voluntatem cedentis translativè aperta, ac manifeste testetur Bich. decif. 631. num. 13. Rot. Episcopus cap. 131. num. 13. A. mat. refol. 7. numer. 34. lib. 1. Carleval. de iudi. di-

scip. 35. num. 45. tom. 2. Cere. de Censib. quod 382. num. 17.

Secundum ut verbi, quibus ipse Cessio conceditur ibi „Cede, & cede, transferri, & transferri „que, cum verum denotent dominii translationem, translativam magis, quam extinctivam Cessionem importare videntur, Carol. Anton. de Luc. Spicileg. de Cess. Jur. quod 43. num. 2. Merlin. dec. 83. num. 2. Palm. alleg. 307. num. 2. Bich. decif. 631. num. 6. Cere. de Censib. quod 303. sub num. 17.

Quibus opinione altera praesumptio deducitur ex causa fulta Pateri, & Cessionis apposita in Instrumento, quae huiusmodi Cessionis translativè naturam manifeste confirmat, ut de fulta tradit Carol. Anton. de Luc. Spicileg. de Cess. Jur. quod 43. num. 8. Rot. post Salgad. Lalyrin. Creditor. decif. 140. n. 6. Cere. de Censib. quod 303. num. 17. & post eundem Rot. decif. 365. num. 2. de altera vero testatur Rot. Episc. cap. 131. n. 13. Bich. dicta decif. num. 17.

Denique cum de fructibus crediti principalis mentione habita fuerit per contrahentes, ut ex instrumento, „Cede, & cede ut. ille dero suo credito de Capitali, & fructu „translativam huiusmodi cessionem non extinctivam mones Rot. cor. Merlin. dec. 666. num. 1.

Ad impedimentum dicti crediti fructuum translativam in D. Blasinum minime obstat videri, quod cum ipse tanquam Cessionarius D. Boddi creditor effectum esset, tam D. Equitatis Alexandri, quam D. Eleonorae ejus Maritis Palenzani. conf. 31. n. 95. Rot. Janum. de Africa. decif. 104. numer. 11. Fontanelli. decif. 492. num. 2. ex altera vero parte tanquam possessor bonorum cedenti obligatorum debitor esset, sibi nemini tanquam Cessionario in hoc casu ob contrarium crediti, & debiti in eadem persona indacta esse compensari ad effectum silentis cursum usurarum, quae ipso iure inducitur Rot. Episc. cap. 146. num. 7. & 18. Card. de Luc. de Camb. dist. 2. numer. 21. Rot. decif. 409. num. 21. & seq. part. 9. rec. Fontanelli. de iudi. Neg. elaf. 6. Gloss. 2. part. 6. num. 61. idcirco non potuisse Dominum Blasinum à semetipso tanquam debitor fructus exigere, repugnante juris dispositioni, quod nemo possit creditor, & debitor esse sui ipsius L. Uranus L. frater à fratre. ff. de condi. indubi. Spevelli. decif. 177. n. 17. Rot. decif. 167. num. 10. part. 4. De Luc. de pluralit. hominis cap. 101. numer. 7. Rot. decif. 526. numer. 7. part. 18. rec. Olen de Cess. Jur. tit. 4. quod 1. numero 3. live agatur in actione personali, live hypothecaria Rot. decif. 337. 20. num. 9. part. 18. rec.

Nam pro huiusmodi obiecti resolutione animadvertendum fuit deficere etiam ex principalibus requisitis ad inducendum compensationem per silentio cursu usurarum, videlicet debitum ex parte D. Blasinum, quia cum ipse libere dictum domum emerit absque ulla onere satisfaciendi creditoribus anterioribus, offerendo crediti solutionem non dicitur propriam obligationem extinguere, quoniam non habet, sed potius mediante solutione acquirere iura adversus debitorem, & ad hunc effectum posse cogere creditorem etiam invitum ad credendum sibi iura, cum non debitum proprium, sed alienum perferat Scherria. de iure offendi. part. 2. cap. 2. sed. 3. numer. 1. 3. & 7. quod nequequam fieri posset si possessor diceretur proprium debitum perferere cum à Creditore credenda non sunt iura suo debitori Scherria. loc. cit. numer. 9. Tertius enim possessor solvendo creditores anteriores praesumitur vellet tantum emere rem à se possessam à vinculo hypothecae, non autem debitum liberare Olen de Cess. Jur. tit. 3. cap. 4. num. 28. Scherria. loc. cit. num. 3. quare cum in D. Blasinum debitum deficiat, pro ut requiritur ad effectum praesentis compensationis pro impediendo Usurarum cursu, affirmandum est legitimè praedictum creditum Cambiarum penes ipsum transisse fructuum.

Ad hoc tamen teneri D. Blasinum nobis visum fuit, quod nempe agere non possit adversus D. Poletti neminem conveniunt per integra dicta crediti Cambiarum, & fructuum condonacione, sed teneant prius deducere pretium, & valorem Domus à se possessae, prout à Peritis estimatum eo modo, & forma, quae traditur in hac nostra sententia, cum possessor, qui solvit Creditore, & iustus ab eo cessu experitur contra com-

possessores, remaneat dedecere ratiis respectu Corporis à se posselli, et tantissime tradit Scherrius. *De Jure offendi. part. 2. cap. 3. sect. 2. num. 1. & seq. & feri per tot. cum immunitas Dilectibus ab eo relatis, & sic tantum à D. Polenti consensu debet quantum deductio pretio, sua estimatione Domus supererit ad complementum integram summam dicti crediti Cambiarii, & fructuum; neque ad effugandum hanc deductio- nem ponit Dominus Blasius cum dictis juribus sibi cessis finalis à se erincere dictam domum, & pro evisione agere contra bona possella à D. Polenti, quia nobis suppositum fuit; quod jura, quae habebat D. Polenti ad iura dicta bona per eum possella, erant anteriora iuribus dicti Domino Blasii com- petentibus.*

Ad infringendum ulterius prædictam Cessionem ad- debatur ex parte D. Polenti, quod ipsi utpote facta D. Blasii postquam contra eum Salvam judicium per tot. cum immunitas ex parte D. Bodii cedentis, & sic pendente iudicio manifesta nullitas, ac linguis vi- tio laboraret ad text. in *L. lute pendente, & L. fi- nali C. de litigios. Olea de Cess. rit. 3. quæst. 11. num. 3. & num. 17. Præf. discept. 35. n. 8. cum 2. Rot. Rom. ad D. Luc. in *Memoria decij. 18. num. 14. lib. 7. Actio* 36 etiam fuit ac ex parte actoris sit litigiosa, non possit alteri cedi *Perregin. de Jure fisci. lib. 4. tit. 6. de litigios. num. 79.**

Verum nullius momenti, ac roboris injusmodi objectionem esse censuimus, nam visum linguis pro- cedere tantum in Cessionibus voluntariis, non autem necessariis *De Luc. de Cessib. discept. 13. num. 2. Scherrius. de servis veniens. ad Caus. in pelt. 3. numer. 111. par. 2. cap. 2. idcirco cum Cessio relata à D. Blasii pro- veniat ex Causa necessaria, eo quod ipse ad effu- ctum eximendi Domum à vinculo hypothecæ co- actus fuerit acquirere jura D. Bodii creditoris auctori- tatis, dubitari nequit, quia etiam pendente iudicio præ- dicta Cessio de jure fieri poterit, ut in puncto obtes- tant Scherri. & de Luc. loc. citatis animadvertendo ob- terius, quod cum Cessio contingeret ius cæren, & in- dubitatum, prout erat illud Domini Bodii cedentis comp. de illius cedente consistere per publicum instrumen- tum, quod rem clarum facit, & evidenter *Rot. par. 13. dec. 377. n. 9. & dec. 156. n. 6. par. 12. rec. & con- currenz bona fidei Cessionarii mediante solutione, quia Cessionem confectus est, huius fane requisitis concurrerit reputari debet cessum validissimum, quamvis etiam fa- cta sit lute pendente *Pacific. de Salvian. in pelt. 3. cap. 2. num. 906. Olea de Cess. rit. 3. quæst. 11. n. 22. Scherrius. de servis veniens. ad Caus. in pelt. 3. cap. 2. par. 2. n. 118. Multoque magis, quod in nostro casu Dominus Blasii Cessionarius postius fuit in locum Ce- dentis, & consensu procurator in rem suam, nam***

tunc Linguis visum minime contrahi firmavit Scherrius. *de servis veniens. ad Caus. loco super citato numer. 115. cum nulla sequitur personarum variatio, semperque addit personam D. Bodii Cedentis, quæ per D. Blasii Cessionarium representatur, neque coningat fieri iudicii mutari, cum Cessionarius debeat prosequi iudi- cium à cedente factum, et quibus profecto nullum præjudicium inferret reo, contra quem cessio obtem- peravit; Ultra quamquod prædictum visum linguis non videbatur procedere respectu D. Bodii cedentis, & Actoris, cum illud principaliter tantummodo respectu rei procedat, ut declarat *Emmenius in Luc. de Caus. discept. 13. num. 3. quamvis etiam Cessum facta per adactorem eodem visum linguis, affici voluerit Olea de Cess. rit. 3. quæst. 11. cum. ejus opinio locum pos- set sibi vindicare in casu, quo actor maliciose cogit- mandu, quia adversarium alteri cessu, ut explicat *Cen- cer variat. resol. rom. 3. cap. 12. num. 68. Secus vero***

quando nullum ex prædicta Cessione reoproposicionem inferatur, prout hoc loci evenire videtur, cum ex hac Cessione nullum decurrimus Domino Polento reo potenter obvenire videatur.

Deveniendo modo ad alteram sententis partem, quæ mandatur fieri estimatio domus per D. Blasii possellæ jura valorem presentis emporis, habito re- spectu ad Statum illius antiquum, considerato etiam augmento pretii interfecto ex lapsu temporis proveniente, deducto tamen melioramentis factis per D. Blasii videtur panni re potius validissime jure principis confirmari,

Censuimus liquidum, & exploratum est in Jure, quod tantum possellæ, quando rem ipsam propriis sumptibus meliorem, ac pretiosorem reddidit, & à Credito- re hypothecarum conveniatur, poterit beneficio retentionis sui non solum pro melioramentis, sed etiam pro tota re, soluta ejus estimatione, deductis tamen melioramentis *Scherri. de Jure off. part. 1. cap. 2. sect. 3. num. 14. Negasse. de Pignori. par. 5. membr. 4. concl. 11. num. 21. Cuvor. variat. lib. 2. cap. 8. num. 2. & seq. Magor. decif. Flor. 51. per tot. dicens mag- gis communem opinionem Franch. decif. 38. num. 2. referens ita dictum in S. C. & dec. 456. per tot. *Ref. consilio. 27. num. 26. Cravet. consil. 98. num. 16. vers. 2. respondens Mangil. de evict. quæst. 40. numer. 231. Aterlin. de Pignori. lib. 4. tit. 2. quæst. 81. num. 11. quamvis creditor ex dicta ejus estimatione integrum cre- ditum suum non consequatur *Franch. decif. 38. num. 2. & ibi De Luc. add. off. 38. num. 4. Negasse. de Pignori. membr. 4. numer. 21. Cuvor. variat. resol. lib. 2. cap. 8. numer. 2. Cyriac. contrav. 194. Sabul. resolut. 21. num. 27. Contrarium siquidem pro- cedit in casu, quo res per possellorem non fuisse me- liorata, nam tunc totum creditum possellori offerte to- netur *Scherri. de Jure off. part. 1. cap. 2. sect. 3. 37 num. 13. De Luc. ad Franch. decif. 38. num. 1. Secus vero si fuerit meliorata *Guzman. de evict. quæst. 20. n. 8. ubi testatur de communi opinione, & quaplurimi- mos refert, & quæst. 13. n. 73. Arias de Mesa lib. 1. variat. cap. 49. & hanc opinionem à contrariis defen- dit Aterlin. de Pignori. lib. 4. quæst. 81. num. 22.*****

Verum quoad rei evictæ estimationem præcedebat ex parte D. Polenti attendendum esse pretium prius per D. Blasii solummodo pro emptione domus, & sic de tempore celebrati contractus, sed nobis placuit conside- ratum, quod prædictum de tempore presentis, conside- rata tamen domus juxta antiquum ejus Statum, ut punctualiter docet *Garcia de expens. cap. 18. n. 98. Mangil. de evict. quæst. 40. num. 25. 26. Magor. decif. 51. Florent. 51. numer. 4. Cyriac. dilla contrav. 194. Cret. de Cessib. quæst. 98. numer. 81. Scherrius. de Jure offendi. part. 1. cap. 2. sect. 3. numer. 15. Franch. decif. 38. numer. 3. Augentinus vero accu- secum pretii, seu valoris ex tractu temporis proveniens in beneficium Creditoris, & non emporis, seu tertii 40 posselloris cedere debet *Scherri. loc. super cit. Franch. decif. 38. numer. 3. & ibi De Luc. add. off. 38. numer. 3. & sic non esse deducendum per Peritos favore Dom. Blasii posselloris, quin imò si impu- tandum ad effectum, quod minus pro reintegratioe cre- diti Cambiarii sibi cessi consensu valeat à Dom. Polento reo coovenire, quamvis primam estimationem, & pretium valorem esse solvendum, & augmentum pre- tii ex tempore causatum possellori acquiri opinatus fuerit *Gaspar Thysaur. quæst. 71. numer. 3. cum hoc con- tra communem opinionem affirmet, ut plene demon- strat ex plurium Doctorum, ac Decisionum auctori- tate dictum Scherri. de Jure offendi. part. 1. cap. 2. sect. 3. num. 15.***

Et hæc opinio, quod res estimari debeat de tempo- re presentis deductis tamen melioramentis factis per possellorem, ultra juris dispositionem, habet etiam magnum acquiescentem; Consultari enim Creditori, qui habet pretium rei prout hodie valet, & qui nihil aheli de pretio, & relevatur presentis, qui reinet rem, in qua forsitan ei caderet affectio ob meliorationes à se in illa factas, ut evidenter fere verbi prosequitur *Scherrius. de Jure off. part. 1. cap. 2. sect. 3. numer. 15. in fin. Arias de Mesa variat. lib. 1. cap. 49. num. 3. Franch. decif. 38. num. 3. Nec diffinitus.*

Difficultas tamen in nostro casu versari potest in decernendo Statu antiquo dictæ domus, nam cum de anno 1713. à Domino Gregorio Alexandri fuerit dicta domus in emphyteusim D. Blasii concessa, deinde de anno 1717. eodem vendita, dubitari coningit an atten- dendus sit Status de tempore concessæ emphyteusis, vel de tempore secutæ emptionis, & nobis visum fuit, quod pro antiquo Statu dictæ domus confinendum, at- tendendus penultimus sit Status, in quo prædicta Do- mus reperiebatur quando fuit de anno 1713. in emphy- teusim concessa, deducto tamen acria pream, quod nate in emphyteusim, & usque de anno 1706. fuit per D. Blasii perfolium.

Pro cuius resolutionis configuratione sciendum est, quod quamvis emphyteusis sit concessio ad meliorandum *Palatium de iure emphyteusis*, quod. 25. numer. 7. *Calderi Perreia de emphyteusis*, cap. 27. numer. 23. *Garcia de ex- gressu*, cap. 6. numer. 12. emphyteusis tamen non gnetur ad melioramentum, quae sine magni valoris *Pactum de locat. & condit. cap. 34. §. 2. numer. 13.* cum pactum, quod emphyteuta teneatur meliorare intelligatur de in-
 45 *stantaneis parvis* *Pactum de locat. cap. 34. §. 2. numer. 15.* *Marescotti*, *varior. lib. 1. cap. 109. numer. 12.* cum igitur Dominus Blasini de tempore emphyteusis melioramenta fecerit magni valoris in dicta domo, ut constat ex *Processu*, à 36. usque ad 81. nec in contra-
 46 *dicta emphyteusis cautum fuerit per Dominum direc- tum*, quod ad ipsam finem emphyteusis melioramen-
 47 *ta devolvantur*, neque in hoc casu non poterat per dominum directum eorum haberi consideratio ad ef-
 48 *fectum augendi pretium venditionis*, cum predicta melioramenta ad D. Blasini perentorem *Rota dec. 192. numer. 12. part. 12. & dec. 77. numer. 8. part. 17. rec. Ma-
 49 *risch de iure emphyteusis*, quod. 25. numer. 6. *Bonini collat. 35. numer. 25. lib. 1. & apud cum alii innumerabiles*, non teneantur, quod in contracta emphyteusis con-
 48 *venit fieri*, quod melioramenta devolvantur ad domi-
 49 *num directum* ob Canonem non solumum, & sic ob incertam caducitatem, cum et pacto devolutionis me-
 49 *liorationum* ob Canonem non solumum non solumum non possit ad devolutionem melioramentorum finem emphy-
 49 *teusis*, cum primus casus ab altero longo distat *De locat. ad Gratian. cap. 394. Mansueti ad Cypri. L. dec. 120. numer. 1. Rerick. concl. 46. numer. 45. & 50.**

Quo vero ad melioramentorum deductionem facien-
 49 *dam in allocatione dictae domus* res processum illi difficultate carere videtur, nam cum probatum fuerit Secus
 49 *aquius dictae domus ex annuis illius pensionibus*, nec non etiam probatum sit in processu, quid impen-
 49 *sium*, & quid melioratum, trique his concurrentibus videbantur predicta melioramenta iustificari *Rota dec. 12. numer. 16. part. 16. & dec. 500. numer. 11. part. 17. & dec. 307. numer. 8. & dec. 366. numer. 29. utriusque part. 19.*

Hec melioramentorum deductio non solum extendi
 50 *debet ad melioramenta necessaria facta per D. Blasini bonae fidei possessorum* *Marescotti*, *varior. lib. 2. cap. 309. numer. 2.* dum etiam illi omnes fidei possessorie re-
 50 *stituenda sunt* *Guzman. de rebus, quod. 20. numer. 4.* ve-
 50 *rum etiam ad melioramenta utilia*, cum hoc habeant quendam naturalitatem cum expensis necessariis *An- gel. de impens. art. 4. numer. 1. Marescotti. de caput. 109. numer. 2.* hoc sola differentia inter se versante, quod
 50 *tempore ubi agitur pro reperiendis melioramentis neces- sariis non teneatur melioratione probare, quid fuerit per
 50 *cum impensum*, & quid melioratum, sed tantum sub- sistere, quid fuerit impensum *Pactum de locat. cap. 34. §. 4. numer. 19.* Secus in melioramentis utili-
 50 *bus*, circa quae attendit illud, quod est minus in-
 50 *ter impensum*, & debetur Dominis *Anditer Calderi resolut. 65. numer. 31. Arguli. dec. 26. numer. 58. & 59. Rich. dec. 129. numer. 21. Merlin. dec. 546. numer. 1. & seq.* quae omnia locum habent etiam in melioramen-
 50 *ta Urbis* *Pactum de locat. & condit. cap. 34. §. 4. numer. 32. & ego tamen in fine.**

Melioramenta etiam voluntaria deducenda sunt,
 50 *dum per ipsa res meliorata utilior*, & pretiosior reddita est *Angel. de impens. art. 4. nu. 67.* cum hoc ca-
 50 *su naturam melioramentorum utilium assumant* *Angel. de locat. tract. art. 4. numer. 68.* quod Dominus per Do-
 50 *minum Blasini facta utilior*, & pretiosior reddita sit, patet ad evidentiam, nam cum ipsa antequam pre-
 50 *dicta D. Blasini fuisset in emphyteusis concessa*, reddita esset pretium tantum 1700. ut habetur ex iusti-
 50 *ficationibus in Proc.* deducit, tunc autem ascendit ad redditum pretium 3200. ut probatur ex *Proc.* in-
 50 *ficiari nequit*, quin et vera fuerit per Dominum Blasini meliorata, cum melioramentorum probatio reci-
 50 *piat venientiam fomentum ex augmento pensionis*, & an-
 50 *nuorum reddituum* *Angel. de impens. art. 6. numer. 26. Rota dec. 351. numer. 17. part. 17.*

Nec refragatur, quod predictum pensionem aug-
 50 *mentum provenire potuerit*, vel augmento iurisco-
 50 *valoris dictae domus ob lapsum temporis causato* *Rota dec. 545. numer. 8. part. 18.* vel quia D. Blasini illam

pro maioribus annuis pensionibus locaverit, quia cum
 50 *precederet consuetudo impensis per eum factis*, &
 50 *quidem magni valoris in melioranda domo*, ut vi-
 50 *sum fuit ex Proc.* hoc annuorum fructuum incremen-
 50 *turnum fieri debet ad melioramenta ab ipso facta*,
 50 *non ad augmentum iuriscofium bonorum proveniens*
 50 *ex tempore*, cum effectus tribuendus sit magis cause
 50 *naturali*, quam accidentali, & extrinseca, *L. qui Do-
 50 *tem §. hereditatem in fin. C. de rebus, contraven. 34. numer. 6.*
 50 *lib. 1. Rota dec. 167. numer. 9. part. 14.* Causaeque po-
 50 *teriori*, & majori activitatis referendus *Cypri. contr. 354. numer. 67. Admich. de praejumpt. pref. 29. numer. 49.*
 50 *Ultraquaque non possit hoc augmentum valoris*
 50 *statutum praesumi ex lapsu temporis*, cum nondum
 50 *elapsus fuerit decennium*, ex quo redditus doctus
 50 *erat pretium 1700. usque ad tempus quo factus fuit*
 50 *usque ad summam pretium 3200.* Idcirco affirmari ne-
 50 *quis hoc augmentum ex lapsu temporis provenisse*
 50 *Pactum de locat. cap. 34. numer. 153. Rota dec. 114. 61*
 50 *numer. 10. part. 17.* sed hanc temporis modicam re-
 50 *ferendum potissimum illud est melioramentis factis*
 50 *per Dominum Blasini* *Rota dec. 320. numer. 4. 63*
 50 *part. 18.**

Cui melioramentorum deductio tollere non pos-
 50 *test*, quod Dominus Blasini teneatur illa cum fructu-
 50 *bus dictae domus perceptis compensare*, nam cum ip-
 50 *se tantum emptor fructus dictae domus iure Domini*
 50 *perceperit*, non teneatur cum illis melioramenta à se
 50 *ipsa facta compensare* *Guzman. de evict. quod. 20. nu. 50. Arguli. de impens. art. 12. numer. 10. Marescotti. varior. lib. 1. cap. 113. numer. 41. & 52.* & ad ipsa
 50 *traditus per Rot. Florentinam in Florentina Fideicom-
 50 *missi de Peruzzi 13. Septemb. 1720. vers. §. Per-
 50 *terque nihil efficit*, eorum me.**

Contraria liquet opinio, quod fructus percepti à
 50 *possessore compensandi sine cum melioramentis per ip-
 50 *sam factis*, procedit in casu, quo fructus percepti ef-
 50 *fuerit ab eo qui esset solum possessor bonae fidei* absque
 50 *avente illa Domini* *causa Marescotti. loc. super cit. nu-
 50 *mer. 37. Arguli. de impens. art. 12. numer. 12.* quia si
 50 *quis tali casu ex augmento tantum Possessor bonae fidei*
 50 *fructus factos*, ideo teneatur illos compensare cum
 50 *melioramentis*, quae patitur ex sola equitate et iusticia
 50 *debetur*, cum alias de iure rigore celebrare solo, ac
 50 *semel*, & semel admittitur dum requiritur omni ra-
 50 *tioni inordinatio*, ut bene advertit *D. Eua Florentina*
 50 *loc. cit. cor. me.* non autem quando in possessorie ut-
 50 *tilis*, ejus vigore, & non ex equitate possessor facit
 50 *fructus suos*, ut panduntur notant *Negusani de pi-
 50 *gioribus mendo 4. part. 5. numer. 14. & Rota Florent.*
 50 *Guzman. Arguli. loci supra citati &c.****

A D D I T O.

Ad typ. 40.

Nota quod si creditor anterior possideret rem sui
 50 *debitoris tibi datam in solutum*, & alter posterior in-
 50 *serti jure sui vellet*, debet ille non solum offere
 50 *creditori anteriori totum creditum*, verum etiam
 50 *augmentum intersitum rei*, quod ex beneficio tem-
 50 *pore res obtinuit*. De *Locat. ad Franc. dec. 456. nu. 6. Audient. contraven. 70. numer. 9. Coll. de portu. rat. quod. 65. numer. 3. & sequenti. Marescotti. dec. 201. nu. 15. & seq. Castill. dec. 52. in addit. Thesaur. quod. for. lib. 4. quod. 65. numer. 8. Audient. Pignus. contraven. 97. numer. 11. cent. 1. & ibi Stepp. Rota. post alibi de Jacobi. dec. 6. numer. 18. Mar. resol. 219. numer. 1. lib. 1. Tondus. Rissus. Civili. 101. numer. 4. lib. 2. Merlin. de Pignus. quod. 44. numer. 6. lib. 4.*

ARGUMENTUM.

Contractus quo loci inter Mercatores abien-
 50 *tes ad invicem contrahentes*, dicatur cele-
 50 *bratus*.

Contractus gestus à Negotiorum gestore, vel
 50 *à Corresponsore excedente fines mandati*, si
 50 *postea à Mercatore ratificetur*, an dicatur ge-
 50 *stus in loco ratificantis*, vel in loco Con-
 50 *tractus*, ab initio gestis latissime res enucleatur,
 50 *Ven-*

Venditor habita fide de pretio cum reservatione Domini, vel specialis hypothecae in re vendita, donec pretium fuerit solutum, praefertur creditoribus anterioribus expressam hypothecam habentibus, etiam privilegiatis; & ex causa Dotis, sive reservatio Domini, & hypothecae appositae sit ex pacto in Instrumento, sive appositae censetur per dispositionem Statuti.

Statutum loci Contractus, vel Judicii quando attendendum sit, traditur, & probatur Statutum loci Contractus attendendum esse, quando agitur de Conditionibus apposis in Contractu, Statutum vero loci Judicii, quando agitur de qualitatibus contingentibus post Contractum ex negligentia, vel mora.

Debitor quando dicatur proximus decoctioni, & ex quibus circumstantiis deducatur provallidus, & invalidetur Contractus &c.

S U M M A R I U M.

- 1 Contractus, vel negotium inter absentes gestum dicitur in eo loco, in quo ultimus consensus videtur.
- 2 Contractus emptio, & venditio inter absentes quo loco dicatur celebratus, si contrahentes primum in pretio differant, deinde pro minori pretio conveniant, & num. 3. 2. & 9. & 31. & 32.
- 4 Placidio nulla est fides ac contrahentes in pretio differant, & num. 3. & num. 69. & 70.
- 7 Limita ut num. 6.
- 9 In locutione Contractibus in maiori summa semper inest minor.
- 10 Plures Casus effinguntur ad cognoscendum in quo loco celebratus sit Contractus, & quae pariter Contractus celebrati sint, & num. 12. 13. 16. 27. 28.
- 11 Mercator si mandat suo Corresponsori, ut merces pro se emat, & Corresponsor accipiat mandatum, duo Contractus perficiuntur, & quomodo, & quo loco dicantur isti Contractus celebrati, ibid.
- Et quid si mandatarius, vel negotiorum gestor non à tercia persona, sed à se ipso emere numer. 12. & 99.
- Et quid si Mercator mandans non declaraverit literis se velle directe emere à suo Corresponsore, neque expresso dederit mandatum ad emendam num. 13. & seq.
- Et quid si Mercator habens aliquas merces requirat Corresponsorem, ut eas emere, & Corresponsor nolens eas emere, proponat alium emptorem, quales Contractus celebrentur, num. 15.
- 14 Provisions solvantur à Mercatoribus tantum pro mandatis executionis, nec debentur Corresponsoribus quando agunt personam venditoris, & num. 34. & 71.
- 16 Quales Contractus celebrentur quando Mercator pro altero Corresponsore absente sine aliquo mandato, vel mandatum extendendo aliquem Contractum, & Negotium gerit, quod possit ab absente ratificari, & num. 17. 18. & 19.
- 20 Contractus, qui à Mercatore absente ratificatur, non dicitur gestus in loco ratificationis, sed in loco, in quo fuit per gestorem dictus Contractus celebratus, & num. 33.
- Amplius ut num. 25. 26. 27.
- Contraria quomodo recipitur, ac declaratur num. 21. 22. 23. 24.
- 29 Venditor, qui merces suas vendit habita fide de pretio, & absque ulla Domini reservatione, nullatenus habet prelatum in rebus venditis adversus Creditores emptoris, & num. 36. 37. 41.
- Limita nisi in loco Venditoris adeffet Statutum, quod venditor praefertur debet omnibus Creditoribus num. 30. & 42. & seq.
- 35 Venditor in re propria pro pretio praefertur omnibus aliis Creditoribus, etiam anterioribus.
- 38 Venditio per traditionem mericam fallam à Pro-

curatore sub nomine, & signo mandantis personae dicitur.

De translati verum Dominium in emptoris numer. 39.

Etiam fallat non sit vera, & realis mensuratio, quando merces appositae sunt à mandatario in ballis, & Sarcinis, & tradita sunt navata, & venditori num. 40.

41 Constatudines Galliae referunt hypothecam specialem, & positivam favore venditoris super re vendita, etiam si habita fuerit fides de pretio.

43 Constatudines Galliae, utraque Statuta vigent in pluribus Principatibus reservantia Dominium, & specialem hypothecam pro pretio favore venditoris, etiam si habita sit fides de pretio, dicuntur rationabilia, nisi contraria responsi Ulpiani in L. Procuratoris. §. Plane si. de tribut. act.

44 Statuta reservantia Dominium, & specialem hypothecam favore venditoris, donec illi fuerit satisfactum de pretio rei vendita, etiam in Civitate Luccae, & in Statu Avinionensi, Medunensi, & Ferrarisiensi, ac etiam in Civitate Eugubii.

45 Venditor, cui reservatum sit Dominium, vel specialis hypotheca super re vendita, agere potest rei vindicatione adversus quoscumque Creditores pro consecutione pretii ab eis retrahit.

46 Venditor per reservationem Domini praefertur in re vendita quibuscumque Creditoribus, etiam anterioribus.

Item per reservationem specialis hypothecae numer. 47.

Et praefertur etiam in meribus venditis numer. 48.

Nec non praefertur Creditoribus, Dotis privilegiatis, & ex Cassa etiam num. 49.

Et agere potest ratione reservationis Domini, etiam contra Emptorem, verum etiam contra tertium possessorem Emptoris successorem, numer. 50.

Et agere potest extra territorium contra rei venditae num. 51.

52 Hypotheca sequitur rem hypothecam, tamquam legata litem.

53 Argumentum valet à pallio ad Statutum.

54 Reservatio Domini, sive per pactum, sive per Statutum, idem operatur.

55 Statutum idem operatur, quod pactum, imo multo fortius operatur, quam pactum.

56 Locus Contractus attenditur quousque agitur de Conditionibus, & pallii in Contractu incho.

Etiam si Judicium infirmatur extra locum Contractus, & in alio foro num. 57.

58 Contractus indicatur secundum leges loci, in quo fuit celebratus, etiam si ibi agatur in alio loco, & territorio.

59 Locus celebratus contractus attenditur, quando agitur de viribus Contractus, & locus iudicii, quando differtur de modo procedendi in iudicio.

60 Locus Contractus attenditur, quando differtur de Conditionibus contingentibus in ipso contractu, & locus iudicii, quando differtur de conditionibus contingentibus post Contractum ex negligentia, vel mora.

61 Etiam si contrahentes essent Forenses.

62 Forensis ligatur Statuto loci Contractus.

63 Contractus dicitur celebratus in loco, in quo mandatum à mandatario fuit acceptatum, & executioni demandatum.

64 Locus delicti à mandatario commissi attenditur, & non locus, in quo fuit datum mandatum.

65 Locus attenditur in quem per Literas transmissi fuerit consensus.

66 Locus, in quo Procurator expeditus, & consignatus merces venditoris, attenditur, & emptio, & venditio ibi dicitur conclusa.

67 Mandati forma est servanda.

68 Mandati forma non servata nihil alium dicitur.

72. *Empior alione mandati tenetur ad pretium ab eo ordinatum, etiam si Procurator plerumque emisset.*
73. *Utile per inutile in superfluis non vitatur.*
74. *Qui negotium per alio sine mandato gerit, efficitur de Mandataris negotiorum gestor.*
Et in gestione negotii reputatur pro Mandatario num. 75.
76. *Ratificatio retrotrahitur ad diem Contractus, & mandati equiparatur.*
77. *Ratificatio in negotii gestione retrotrahitur, & ratificatio tribus ad se Negotium, tamquam suum.*
Ac etiam in aliis speciebus mandatum requiritur num. 79.
80. *Ratificatio retrotrahitur ad diem alius gestis, ac si illas fuisset gestus & ratificans in loco, & tempore ubi gestus fuit.*
Non retrotrahitur tamen quando alius ab initio est ipse iure nullus, sicut quando solum indiget confirmatione mandantis, sicut ratificans.
81. *Patitius Conf. 47. declarat.*
82. *Ratificatio habetur pro mandato speciali.*
83. *Utriusque de rebus Consequuntur. §. 1. Gloss. 18. num. 66. 67. & 68. expungitur.*
84. *Lambert. de Contract. ad fin. tract. quant. 60. num. 198. & seqq. declarat.*
86. *Rot. in rec. decisi. 62. num. 18. & 19. part. 7. declarat.*
87. *Denotium Aferrium venditorem habita fide de pectis non transierunt in emptorem deestum, sed proximum deestum.*
88. *Deestum quis sit, vel proximus deestum regula tertio in iure non est determinata.*
89. *Deestum, vel proximus deestum dicitur ille, qui passus non fuit deestum casus fortalis, & de tempore contractus probatur inop.*
90. *Deestum proximus an dicatur ille qui fore cessit per alium, vel triduum, seu post quantum, vel sex dies, seu intra decem, vel post quatuordecim dies.*
91. *Deestum proximus quis sit transmissum est iudicio arbitrio.*
Etiam si declaratur deestum iudicialiter post annum num. 92.
93. *Affirmatio canonis nominis Mercatoris in foro civilis arguitur deestum.*
Sicut quando ex statu legibus probatur passus contrarium, & ex aliis publicis circumstantiis, num. 94.
95. *Venditor passus agere rei vindicationis adversus rei venditorem emptorem, quando dominium in emptorem non est translatum.*
Et hypothecaria adversus quoscunque Creditores, etiam antierit, quando est reservata de iuratore, vel hypotheca, etiam speciali, super rei venditorem, num. 96.
97. *Revocatio est concedenda propter iniustitiam.*
Et Sententia est revocanda num. 98.

De illis, Conventus Creditorum.

DISCURSUS CLXXIX.

Antequam ad resolutionem casuum pergrime con-
troversie, que in casus contingencia excitata
fuit, deveniam, primo firmandum est, quo loci inter
Mercatores adstantes ad invicem contrahentes, aut
negotia mandantes dicatur in eis contractus, vel negotium.

1. Pro huius materie declaratione permittenda est regula ab omnibus recepta, quod contractus, vel negotium inter adstantes gestum dicitur eo loci, quo ultimus in contrahendo assensum, sive acceptus, quia tunc tantum unaniter ambo consensus. Exempli gratia, si Mercator Januensis pro literas, aut per nuntium alteri suo Correspondenti Venetis commoranti, vendere offerat aliquas suas merces pro certo quodam pretio, nempe: pro fusca mulle, & Correspondens Venetus emere acceptet, contractus, vel negotium dicitur gestum Venetis, ubi recipimus licet aut maneat, & sic ultimus consensus emptoris uniter cum illo precedenti Venditori, qui fingitur medio literarum, aut nuntii esse Venetis presentis, ibi que venditionem mercium cum Veneto Mercatore.

Casus de Commercio. Tom. II.

concludere magistraliter. Rot. decisi. 395. numer. 2. part. 5. recent. Card. De Luc. de Credit. dist. 51. numer. 6. de alienat. dist. 47. numer. 2. de beneficiis. dist. 93. numer. 8. Pacien. de locat. cap. 16. numer. 38. & seq. Salgad. Labyr. Credit. part. 1. cap. 30. numer. 19. & 20. Antonis de leg. legal. lib. 2. cap. 1. numer. 23. & lat. Dom. Auditor. de Commissis decisi. Florent. 32. num. 53. 56. & 57. tom. 1. & sic mandati contractus dicitur in eis in loco, quo designatur litera nulliva alicuius mercatoris, si alter ad quem designatur, eas recipit, & acceptus mandatum. Aeneas. dist. loci in fin. De Loc. de Jurisdict. dist. 71. numer. 4. Rot. de mandati. numer. 163. Rot. Gen. decisi. 161. num. 4. Magard. de fin. interpret. concl. 7. num. 74. & 73. Dom. Auditor. de Commissis decisi. Florent. 32. num. 51. lib. 1.

Verum si Venetis Mercator non acceptasset conditionem pro mille, sed recipisset pro 1000. tantum scilicet emere paratum esse, & postea Januensis pro dicto minori pretio sibi oblatum venditionem facere acceptasset, tunc contractus venditionis diceretur perfectus Januensis, & non Venetis, quia ambo consensus tunc unaniter Genue, inique per consequens perfectus contractus pospositus venditionis, & emptoris.

In cuius assumpti comprobationem premittimus de 4
bec, quod sicut in Contrahentes in pretio differunt, nullus est venditio, tentas est expressus in l. 18. venditionibus §. ff. de contrahen. vendit. & inscribentes omnes, Aeneas. de talit. & ambig. lib. 4. tit. 4. num. 3. Molin. de iust. & iur. dist. 360. num. 15. Altissimus. de nullis. contract. rubr. 1. part. 2. quest. 15. num. 64. Aferrium decisi. 567. num. 4. §. 6. & 7i in puncto, quod si unus offerret vendere pro centum, & emptor responderet velle emere pro quinquaginta, vel e contra, si emptor exhiberet quinquaginta & venditor vellet vendere pro centum, nulla est venditio, ac si nullus contrahentium consensus intervenisset. Hermus. ad ll. Hippo. tom. 2. l. 20. gloss. 1. num. 6. tit. 3. part. 3. Genue var. resol. lib. 2. cap. 9. num. 4. vers. quod tamen. Molin. de iust. & iur. dist. 340. num. 15. Passolan. de emptio. lib. 1. dist. 5. numer. 7. quod licet esset, si emptor vel interrogando, vel respondendo venditori centum pro pretio exhibuisset, & venditor pro 50. vendere intenderet, tunc tunc venditio in pretio pro quinquaginta. valet, quia minor summa inest in maiori, quando nullum periculum, quinimo utilitatem asseret contrahentibus, ut per eam in l. si decem §. locari, tenent Molin. de iust. & iur. dist. dist. 340. num. 15. vers. si tamen Venditor. Passolan. loc. cit. num. 85. Brumetius. in l. 1. in venditionibus §. ff. de contrah. vendit. in fin. Hermus. ad ll. Hippo. l. 20. gloss. 1. num. 2. & 3. prout in contractibus lucrativis, in quibus semper, & indistincte, lura ex parte Interrogantis maior summa, vel minor promittitur, sive ex parte respondens minor, aut maior summa acceptetur, contractus in minori summa valet, quia in contractibus lucrativis semper 7
in maiori summa inest minor, Genue var. resol. lib. 2. cap. 9. num. 4. & seq.

Quo itaque posito, modo in se ad casum nostrum, quod sicuti primus consensus venditoris Januensis, missus per literas ad emptorem in alio loco commorantem non potuit se unire cum alio emptore Veneti, quia ille dissensit pretio scutorum mille; pro quo Venditor merces suas vendere volebat, in eadem primo consensu non potuit dici facta venditio in loco emptoris, si huius primo consensu venditoris suum non accommodavit, licet ac per literas istum recipit. Quamobrem si emptor postmodum, ac cum in interuenienti referre vellet venditori, quod ipse per literas 800. parvus erit ad emendum, & venditor itaque huiusmodi literis acceptaverit, contractus tunc venditionis perfectus dici debet, quia consensus emptoris interuenienti peritio scutorum 800. unius cum altero novo consensu venditoris illud idem pretium acceptavit, & sicuti talis ratio consensus non fit Venetis, sed Genue, ideo talis venditionis contractus dici debet Genue inter, & perfectus, & non Venetis, per eam quae egregie tradit Sord. conf. 136. numer. 32. cum seq. & det. 70. num. 13. & 14. Angel. conf. 314. n. 4. & 5. Pacien. de locat. cap. 16. num. 46. Hermus. ad ll. Hippo.

Flupan. tom. 2. leg. 8. gloss. 1. numer. 4. cons. idem Surdas. & opine facinus firmata per Arsal. de Commercio. dist. 6. num. 10.

Quæ omnia tamen procedunt quando Mercator hinc inde inter se per litteras, aut quantum tamquam simplices, & principales Partes, vel contrahentes inter se intelligunt aliquod negotium, vel venditionis, & respectu simplicium contrahentium; Alia autem res est cum ipsi non ut simplices, & principales inter se negotia agant, sed unus tanquam simplex Procurator alterius, vel Procurator suus, & contrahens negotium gerere.

- Exemplum primi casus est, quando Mercator alteri suo Correspondenti mandat, ut aliquas merces pro se emat, & easque sibi transmittat, quo casu si Correspondens acceptet mandatum, & in illas executionem ab aliquo tertia Persona merces committat, 10 emat, duo persequitur contractus: Primum mandati inter-mandatum, & mandatarius, & aliter emptio, & respectu venditionis inter eundem mandatarium uti emptorem nomine mandatarii, & venditorum, & ambo persequitur in loco mandatarii: Nam quod mandati contractum ratio est, quia consensus mandatarii in loco, quo mandatarius reperitur, & acceptat mandatum, eoque magis quod alterum venditoris, & respectu emptio, quia mandatarius vere emit illud, in quo & ipse, & venditor existunt, ut pondum tradunt Roci. de mandat. not. 163. Salgado. Labyrinth. creditor. part. 1. cap. 30. numer. 19. & 20. Rot. Jan. de mercat. decis. 161. num. 4. Antonell. de loca legal. lib. 2. cap. 1. num. 233. Card. de Luc. de iurisdic. dist. 71. num. 4. Maffard. de Stat. interpret. concl. 7. num. 72. Marquard. de iure mercat. lib. 2. cap. 10. numer. 37. Non diff. 9. numer. 21. & 22. de Commercio. & D. Auditor de Comitib. decis. Florent. 32. num. 51. & 52. & seqq.

- Si vero Correspondens mandatarius (& hoc est exemplum secundi casus) non a tertia persona, sed a semetipso merces emerit (quod iuxta universalem 12 sententiam hylum, de quo alia diximus permissum est) tunc similiter duo interveniunt contractus, unus mandati inter mandatarium, & mandatarium, & aliter venditionis & respectu emptio inter ipsos mandatarium, ut venditorem ex una parte sumum mercium, & emptorem nomine mandatarii ex altera parte, nempe uti emptorem a se ipso nomine mandatarii, ut punctualiter firmant Gratian. de fup. par. cap. 500. & ibi Carol. Anton. de Luca numer. 11. vers. e contrario, & numer. 13. Card. de Luc. de empt. & vendit. dist. 5. numer. 6. & 7. & 8. & de deb. dist. 23. numer. 9. & seq. Altitude. de nullis. contrah. part. 4. quæst. 39. numer. 120. Rot. coram Officio decis. 116. num. 1. & Non diff. 38. num. 51. & seq. dist. 120. num. 34. & 35. de Commercio. & in modo tractum vulgari de Cambiis ultimum cap. 6. numer. 2. 3. 4. & seqq. post dictum meum tractatum decis. 7. num. 5.

- Nunc pro maiori declaratione hujus materie pone casum, in quo mercator in literis non expresse declaraverit se velle directe emere a suo Correspondente, tanquam principaliter secum contrahente, neque pater expresse debet mandatum ad emendum, sed simpliciter per litteras suas Correspondenti commiserit, seu ordinaverit quod sibi transmittat, aut providerit sive per terram sive per mare de aliquibus mercibus pro pretio currenti in Foro, ut plurimum loquimur adpretatum litteris Dubium forte oriri potest in hoc casu, an Mercator, qui ita merces sibi transmittendos Correspondenti commisit, intellexit contractum emptiois mercium simpliciter sine velle cum suo Correspondente, ut principali Venditore, vel potius si dare mandatum ad emendum interces pro se comparandum.

- 13 Sed ex præli portus mercatorum dubium de medio tollitur, nam per tales simplices commissiones, vel ordines intelligi debet durum fuisse mandatum ad comparandum merces, ut advertit Card. de Luc. dist. 5. numer. 8. de empt. & vend. & dist. 33. numer. 10. de Credit. Carol. Anton. de Luc. ad Gratian. dispens. 500. num. 13. & Non diff. 38. num. 34. & 35. & seqq.

Et adeo verum est, ut per Correspondentes acceptis talibus commissionibus mercium, & exceptioni demandatis, ultra pretium mercium, solet in compendi datu debicum de provisionibus, quod clarum contrahi tales commissiones de provisionibus, seu transportibus mercium simpliciter datus præstare mandatum de illis emendis, quo adimpleto, ut videmus, duo predicti persequitur contractus, alius scilicet non potest obtinere Correspondens dictas provisiones, que solvantur tantum a Mercatoribus pro mandati executione, ut palam est, & dictum alio, si agerent tantum personam venditoris, & non mandatarii, ut apparet in puncto advertit Card. de Luc. de empt. & vendit. dist. 3. num. 8. vers. quod clarum.

Talis vero dubium omnino cessat in casu contrario, nempe si Mercator habens aliquas merces suam Correspondentem, per litteras requirit, ut eas emeret, & Correspondens respondit se emere velle, quia in hoc casu clarum est, quod isti Mercator nullam aliam personam induit, nisi respectu principalium inter se contrahentium, emptiois nempe, & respectu venditoris, Verum si iste Correspondens requiritur 15 a venditore ad emendum, vel ob non indigentiam hujusmodi mercium, ut ob aliam rationem vocaret eas emere, sed propter aliam, loco sui, emptorem, & venditor acceptat, tunc Correspondens, cuius medio venditor merces suas alteri emptori vendit, non aliam gerit personam dicti mandatarii, ut diximus non supra in exemplo primi casus per nos adducti.

Ultimus denique casus est, quando nempe Mercator pro altero Correspondenti suo absente sine aliquo mandato, vel altera mandatum, nisi excedens fieri mandati aliquem contractum, vel negotium gerit cum tertia persona, quod potest ab absente ratificatur, & 16 in isto casu duo præter interveniunt contractus, unus gestiois inter se, uti gestorem Mercatoris absenti, quia quocumque vult absque mandato alienum negotium gerit, negotiorum gestor dicitur ex vulgari iuribus, vel si habens mandatum illud excedit, ut contra facit, & mandatario suum negotiorum tantum gestor efficitur. Aliter in l. fin. num. 5. vers. aut emit nomine C. de negot. gest. & ibi Salicet. fol. 2. vers. sui autem nomine illius gest. Roci. dist. lib. 2. cap. 94. num. 1. per fin. vers. velle advertit. Rot. Janus. de Afferat. dist. 22. n. 18. & ibi Rot. de Commercio. h. 2. gloss. 3. num. 364. & 365. & 367. & respiciunt Mercatorum absenti, qui contractus licet ab initio ante ratificationem non sit, nisi quod contractus h. dist. 2. vers. de obligat. que ex quæstionibus nascuntur, & ibi Olynus. ad Quam Indignitatem, de l. 1. ff. de negot. gest. & ibi scribamus, quod tamen subsequens ratificationem vim de naturam prout similes contractus mandati aliam inter gerentem, & illud pro quo negotium gestum fuit Afferat. 19 223. numer. 4. & seq. Paris. cons. 78. num. 221. & 13. lib. 3. R. Raymond. Not. reg. 70. num. 30. & 31. de regal. jur. in 6. ut ibi in hoc tractatu demonstravimus, & infra dicemus, alter emptiois, & respectu venditionis inter se, uti per dicto Mercatore absente negotium gerentem, & tertium venditorem, qui pater ambo contractus persequitur in loco gestarii, & non Mercatoris emittentis, & alio est, quia sic ratificationis consensus, licet emittant 20 in loco ratificantis, & ibi videatur, se unire cum altero præcedenti gestarii consensu, qui venit a loco gestantis ad locum ratificantis, retrotrahitur ad tempus, & ad locum, in quo fuit per gestorem initus contractus emptiois, vel alius negotium pro absente, & ratio rationis est, quia consensus ratificantis non unius in loco suo ad aliquem actum, seu contractum persequendum, sed acceptandum contractum, vel negotium pro se in loco gestarii sui factum, ac si eodem tempore, & loco, in quo fuit per gestorem negotium gestum, ipsemet ratificans esset presentis, itaque contractus, ut egerit firmus omnium intelligentia Cyo in l. superantem 9. n. 2. vers. fin. ff. de negot. gest. ubi, Sed in quarto genere negotii, scilicet in eo, quod non est ratificatione, tunc oritur per ratificationem, non tamen in ratificatione, sed ex ipsius præcedenti, & de ibi n. quia alio negotiorum gestorum quasi non est, & ratificatione facta erit ex gestore & 20

« Et melius ibi » Dicitur in modo quia est effectus huius
 « quæstionis respondens, quod magis, nam in fine,
 « quod ratione contrahens qui servitur Forum in fine de
 « iudic. l. unum, unde si dicimus, quod alius iuratus
 « et variabiliter dicitur quasi contractum, ubi est
 « variabiliter, si non dicitur quasi contractum ubi est
 « gestus solus, & similiter ibi Barroli. numer. 2. & 3.
 « Bald. numer. 5. usque in fine. & post eos commentator
 « clarus, & prolixus, & mirum in modum Ancharan.
 « cons. 123. num. 4. & seq. Carlew. de iudic. lib. 1. tit. 1.
 « disp. 2. quest. 4. num. 2791 Card. De Lac. de alienat.
 « tit. 47. numer. 9. Jov. de solemn. in contrah. minor.
 « gloss. 32. §. 13. num. 11. c. 2. & 13. Rat. decis. 82.
 « num. 3. 6. & 7. part. 6. rer. & part. 10. rer. dor. 244.
 « num. 11. & part. 13. decis. 433. numer. 11. Ceph.
 « de retrahat. cap. 2. num. 13. & eptegie cap. 10. of
 « fici. 3. & cap. 6. cap. 6. numer. 1. & seq. Netti. cons.
 « 126. num. 6. & cons. 362. num. 10. Gregor. Lopez ad
 « l. Elijan. part. 3. tit. 2. lib. 32. in gloss. ex a quella
 « riera, lit. K. Barbo. de reg. iur. in 6. reg. 10. num.
 « 11. & 12. P. Raymond. Nides de reg. iur. in 6. d. reg.
 « 10. numer. 31. & 32. Rott. resp. 7. numer. 11. lib. 1.
 « Rat. part. 2. divers. dec. 132. num. 23. Thobson.
 « decis. 7. num. 2. luc. Stapp. ad Gratian. decis. 105. nu-
 « mer. 12. & seq. Sord. decis. 70. per ter. præsertim ad
 « num. 18. & ibi Hoderu. num. 3. & omnium iustissi-
 « mus Alimmar. de nullit. iudic. tit. 11. quest. 39. a nu-
 « mer. 59. ad 80. tom. 2.

21 Neque aliquam difficultatem roborant alii Doctores
 tenentes, quod ratificatio non trahatur retro ad
 tempus, & locum contrahens, sed quo tempore, &
 ubi ea sequitur, ubi, eodemque tempore intelligi de-
 bet iocus contrahens, & sic valet ex tunc, non ex
 tunc, ut per ceteris Tiraquell. de retrah. ligna. §. 1.
 gloss. 10. num. 66. 67. & 68. Gratian. cap. 124. num.
 30. 31. & 32. & ibi De Lac. Add. num. 9. Antonel.
 de loc. legal. lib. 2. cap. 15. numer. 63. & seq. Duran.
 decis. 35. num. 10. 11.

Nam eorum opinio procedit in casu, quo insub-
 22 stituta, vel occultis primi actus, vel contractus pos-
 set ratificari provenirent, non in illa Causa dependen-
 ti a sola superveniencia consensu ratificationis, sed ex
 alia causa, rursus autem est, quia contractus initus a
 negotiorum gestore non est nullus, quia lex non im-
 probat contractum factum a negotiorum gestore, quin-
 23 imum illum expresse fieri permittit, & sic cum reman-
 eat iure permittente in statu pendente, donec acce-
 dat consensus, vel reprobatio Domini, pro quo fa-
 ctus fuit, statim ac sequens ratificatio, ille consensus
 primus gestoris, Legem operante, de pendente in abso-
 lutum transiit, & officio absolutio, quia lex fingit
 in primo consensu gestoris adfuisse consensum rati-
 ficantis, in respondendo huic objecto, sive declarando
 contrarios Doctores, advenit iustitiam Ancharan.
 consil. 123. per ter. Rat. decis. 82. part. 6. per ter. P.
 Raymond. Nides. reg. 10. num. 32. de reg. iur. in 6. ubi egre-
 gius Sord. des. 70. numer. 23. & seq. & ibi luc. Ho-
 deru. num. 1. & seq. Stapp. ad Gratian. decis. 105.
 num. 12. 13. & seq. Mans. consil. 439. num. 16. &
 seq. Jov. de Contrah. minor. gloss. 22. §. 23. num. 76.
 Rota Rom. decis. 324. n. 16. part. 11. & in Placitum.
 Salvatini 20. Junii 1718. §. Cuius quidem cor. Crispo.
 & fere per ter. & omnium iustissimus Alimmar. de nullit.
 rer. 11. quest. 39. a num. 37. & 38. usque ad 72. vel

33 procedit in casu, quo hic communis non possit hanc
 solutionem retractionis operari, prout in casu an-
 tiquis actus, vel contractus faciendi ad forum Sta-
 tuorum, ut de contractu motieris, vel minoris fa-
 ciendo servatus statui solemnitatibus, vel de retrac-
 ta ad forum Statui, quia sicut ille statum non intrat
 fictio, imo per statum intelligitur exacta, ideo rati-
 ficatio postea facta non potest retraheri per hanc fi-
 ctionem a lege communi inductam ad tempus, & lo-
 cum primi contractus, ista peribelle se explicat Ti-
 raquell. de retrah. ligna. §. 1. gloss. 10. num. 73. Lam-
 berenz. de contrah. minor. ad fin. tit. 11. quest. 60. nu-
 mer. 128. & seq. Antonel. de loc. legal. lib. 2. cap. 15.
 numer. 63. & seq. Duran. decis. 77. numer. 10. & 11.
 Gratian. cap. 124. numer. 30. 31. & 32. ubi dicit,
 34 quod si mulier ratificaverit contractum in loco ubi
 erat Statum nullas solemnitates exigens a multici-

bus, sed servatur tantum Jus commune, talis ratificatio
 retrahatur non poterit ad locum celebrari contractus,
 ubi requiruntur ex statuto talis loci solemnitates, &
 ita in his terminis loquitur De Lac. Add. ad Gra-
 tian. d. cap. 124. num. 9.

Et hæc sine dubio procedunt in Mercatoribus, qui
 aut habent mandatum, aut non habent, negotia
 suorum contrahentium ferunt apud non expressis
 mandatis, vel nunciis eorum, quorum negotia ge-
 rant, nos dist. 76. num. 5. tom. 2. & in puncto Mer-
 catoris negotiorum gestoris Regei in Thobson.
 Jov. negotiorum gestori in 2. Addit. num. 2. in fin. Mar-
 quard. de Jur. Mercat. lib. 2. cap. 8. num. 4.

Quamobrem sequitur, quod contractus, vel nego-
 tia gesta non sunt in statu pendente, sed habent suam
 validitatem statim, & firmantur in personis gestoris,
 etiam non ratificarentur ab eis, pro quibus vere ge-
 26 sta fuerant, & quatenus ratificatur, tunc solum ve-
 rum commodum, vel incommodum a die ratificatio-
 nis incipit ad ratificandum pertinere, ut firmantur
 in dist. 37. num. 7. 8. 9. & 19. & dist. 5. num. 26. &
 27. & alibi.

Quæ diximus in hoc ultimo casu procedant etiam
 in alio omnino simili, nempe quando mer-
 27 cator negotium pro absentis abique mandato, vel exco-
 muni mandatum, getendo, non in tertia persona, sed
 a semetipso sources emittit, etiam cum nihil om-
 nino differat unus casus ab alio, ex quo idem Mer-
 cator duas personas representat, unam negotiorum
 gestoris, & alteram tanquam tertium Venditoris,
 ut supra vidimus, ideo per eandem rationem adduc-
 tum in hoc ultimo casu, idem dicendum in presenti.

Deveniendo modo ad resolutionem controversie,
 que in facto contigit super casu, quo Mercator per
 28 litteras requisivit alium absentem, ut sibi vende-
 ret aliquos merces pro certo, & perfecto pretio,
 & ille acceptis literis accendo in suis libris dicitur
 in maiori pretio dicto Mercatore committente, ul-
 tra folias Mercatoris provisiones dictas merces trans-
 misit, eodemque tempore per litteras admonendo
 committentem de transmissione, & de maiori pre-
 tio dictarum Mercum, de quo illam constituerat
 debitorem, ex quo pro villiori pretio ab eo obtulit
 non poterat dictas merces vendere. Hi receptis li-
 teris per alterum Mercatorem emptorem tale nego-
 tium fuit per eum approbatum, & ratificatum, per-
 ventis mercibus in loco emptoris, & illis per alios
 suos creditores inspectis, quæsum fuit, an Mer-
 cator illarum venditor, sic ceteris aliis creditoribus
 in dictis mercibus sequentibus præferendus: Dicitur
 enim Venditor se præferri debere super dictis mer-
 29 cibus, quia licet de iure qui vendit habita sub-
 pre-
 tio, & abique reservatione domini nullam ha-
 beat prælationem super rebus venditis, sed in iudicio
 concursus venire debet: cum autem creditoribus, inter
 quos debet fieri creditorum graduatio, iuxta tempus
 anterioritatem, vel æqualitatem servari, si om-
 nes sint Chirographarii, vel ubi statum aliquo Sta-
 tuo creditoribus omnes, sive hypothecarii, sive Chi-
 rographarii tantum copcurrere debent per ea, & li-
 brum, statum cum venditio dictarum mercium se-
 cuta fuerit in loco ipsius venditoris, ubi viget Sta-
 30 tutum, aut consuetudo, quod venditor omnibus aliis
 creditoribus semper præferatur in re vendita, ac si
 expresse sibi Dominium reservasset, vel præsumebat
 hypothecam, & cum debeat in decisione circa ea,
 que ab initio de tempore contractus continentur, Sta-
 tutum servari per ea, que late firmantur supra in
 dist. 43. num. 19. & latius dist. 130. num. 27. cum
 pluribus seq. & dist. 166. numer. 33. & in Cambis
 Instruit cap. 7. num. 13. & 14. quibus addo Tornell.
 cons. 21. per ter. Antonel. de loc. legal. lib. 2. cap. 15.
 quest. 5. num. 68. & seq. Jov. de solemn. contrah. minor.
 gloss. 22. §. 23. num. 15. Rat. decis. 82. num. 3. & 4.
 Antonel. consil. 209. num. 18. & 19. Carlew. decis.
 116. num. 3. & 4. Rat. res. pari. 17. decis. 105.
 num. 2. & seq. ideo cum omnibus creditoribus præ-
 ferri debere super dictis mercibus a se venditis.

Verum alii Creditores respondebant, quod hec ra-
 tiones locum habere non possint in casu presenti,
 quia contractus emptoris non intelligitur initus
 O 2 in

in loco dicti Venditoris, sed in loco emptoris, ubi
 1 servatur jus commune, quia cum consensus emptoris
 de emenda dicti mercibus, pro minori pretio non
 sentit acceptus a venditore, sed immo cum rescrip-
 tis ille pro majori pretio ad eum transiisse mer-
 2 cedes, ideo ille novus consensus venditoris, nullus ad
 locum emptoris in eodem loco emptoris nullus dici
 debet cum altero ejusdem emptoris suam habentis
 venditionem pro majori pretio sibi factam.

Super enim hoc dubio non profecto consensus di-
 3 ctum venditorem bonum fuisse fore, & proprietatem
 omnibus aliis Creditibus super dictis mercibus ab
 eo venditis preferendam esse.

Nam licet primis consensus emptoris non potue-
 4 rit se unire cum consensu venditoris, quia ille dis-
 sentit a minori pretio per emptorem oblato, & sic
 ex hoc capite dici non possit istam contractum res-
 pective emptoris, & venditoris initium, sed pers-
 5 piciat fuisse in loco venditoris, tamen cum ille ven-
 ditur, qui ut simplex venditor nolit ascendere ven-
 ditioni, attento minori pretio sibi per emptorem ob-
 lato, & sic non dederit locum primo contractui, ad
 alios adus potest deveniendi, nempe ad translati-
 6 onem dictarum mercium accedendo in suis libris
 emptorem in majore pretio debitorem, dici necesse
 debet eum induisse aliam novam personam, nempe
 negotiorum gestoris pro dicto emptore, & uti ge-
 7 storem illius a semetipso, uti venditoris, novum em-
 ptoris contractum sub probabilis spe habendi appro-
 bationem, seu ratificationem a dicto emptore, qua
 8 deinde obtenta, fuisse ille novus consensus emptoris,
 nil aliud est, quam ratificatio alterius novi contra-
 ctus emptoris facti a dicto venditore, uti gestore
 emptoris cum semetipso, uti venditore, quae per li-
 9 chonem juris reconstituatur ad tempus, & locum
 contractus, ideo ille novus contractus emptoris di-
 citur factus in loco venditoris, & non emptoris ex
 firmatus supra in §. Quae diximus in casu, de quo
 ibi egimus.

Quod clarius convincitur ex provisionibus, de quibus
 dictus venditor constituit debitorem dictum em-
 ptorem in transmittendo ei merces, nam sine dicta
 10 representatione novae personae gestoris, sive novo
 contractu ab eo uti gestore emptoris cum semetipso
 factu, dictae provisiones non poterant in debitum
 11 emptoris poni, ut docuimus supra. §. Et ad hoc
 verum est. Et ita fuit iudicatum per Rotaem No-
 12 stram Florentinam de anno 1727, coram doctissimo
 Collega meo D. Audite Calderono, ut in illius
 elaborata decisione a me nos infra registrata, quae
 in omnibus hunc praesentem discursum refert, & se-
 quitur.

Liburni, Pisanaria.

Sabbathi die 20. Septembris 1727. Coram Domino
 Audiente Caesareo.

David Cayrel in celebri Emporio Liburni Mercator
 in hac verba Epistolam scripsit, sub die 14.
 Februarii 1721. Dominis Alfruch, & Sociis Mercatoribus
 1 de Civitate Nemusi Regni Galliae ejus cor-
 respondentes.

Nol regis se ut invenit quilibet asserimus di
 2 Draghetto, Calisti di Clisus Jassi, & che voi vaglia-
 re dorme a pece trenta la Cetina per pagare in
 3 adesse proffimo in moneta effusione all prezzo Comune
 di pigliare, quando ve ne fuisse ancora da pagare Pen-
 4 te, purchè vogliate dormire alle condizioni di so-
 5 ra per, resto franco di spisa a Bordeaux per tutto il
 6 proffimo Mese di Aprile, in tal caso se le parrete
 7 mandare, facendone l'indirizzo al Sign. Menoure a
 8 mia disposizione.

Et iterum emori dictae commissionis transmissit
 9 fassente, & transiit a Domino Alfruch dictae merc-
 10 e, & consignare Navem per transportationem ad
 Portum Liburni in quantitate emuncta in Epistola
 11 Dopami Alfruch, superius sub die 2. Junii 1721. re-
 portis legimus.

Non auctore super Latere da rispondere, il che
 12 si manifesta manifestamente la presente scripta per
 13 interposizione la fattura di 100. Balle Calisti alia

Defina, che contengono 246. pece, ascendendo
 con l'imballaggio a pece 876. da otto reali, del-
 14 le quali vi poverà darsi credito, le aviamo spedite
 15 de questa mattina per Tolosa, effente con 14. Bal-
 16 le per nostra conto per mandare a Bordeaux al Si-
 17 gnor Menoure, & di li a Navari al Signor Pie-
 18 tro, & Giovanni Adibet per esser caricate secondo
 19 il vostro ordine sopra la vostra Navo.

De qua expeditione memoratus David Cayrel illam
 in omnibus suis paribus approbavit, & ratificavit,
 20 prout per Epistolam ipsius sub die 20. Junii 1721.
 tenoris sequentis.

Ho ricevuto intse alla volta in questa settimana
 21 na le tre cete vostre del 23. 26. passato, & 2. del
 22 corrente, per l'ultima. sento con piacere, come
 23 avrete spedito per via di Bordeaux alli Signori
 24 Adibet di Nantes, Ballo dieci Calisti fini alla
 25 Defina, per conto dei quali ne ritiro la fattura,
 26 per l'ammontare dei quali vi darò grado di pe-
 27 te 876. da otto reali, per pagare fra sei Mesi,
 28 vendendo pagante le dieci Calisti a ragione di pece 8.
 29 fra, & mezzo la Pece, prezzo molto alto riguar-
 30 do al Cambio. Hoche che il mio limite era assai
 31 meno, ma non impedito, voglio facilitare con la
 32 speranza, che voi ne praticate l'istesso, & che
 33 mi accorderete alla medesima condizione.

Pendens verò dicta commissio, & expeditio,
 & decerta insufficientia, & impotenzia David Cay-
 34 relli in solvendo, non tamen dictas Merces, quam
 carrea debita contracta cum Dominis Orlicus
 35 Nobilioribus Familiis Cavatis Luccae, & cum alia
 pluribus creditoribus, via pervenit dictae Merces
 in Portum Liburni, postea fuerunt sub sequestro
 a Caputano Navis pro Cambii maritimi, & ab aliis
 36 creditoribus ejusdem David Cayrelli pro eorum cre-
 ditibus, & introducto iudicio commisit super ejus bonis
 & super dictis Mercibus, seu eorum pretio,
 coram Domino Governatore Liburni, accitum dis-
 putata Causa inter dictos Creditores ex una, & in-
 37 ter Dominum Alfruch ex altera parte, pretendente
 Dom. Alfruch praesentem, & potentiam super il-
 lis, tanquam propriis, non tam ratione Domini
 38 de decodationem ejusdem Cayrelli paulo post declararam,
 quam ratione speciei hypothecae reservatae per con-
 39 tractuales Galliae Articulo 177. favore Venditoris
 super rebus venditis, donec fuerit de pretio satisfa-
 ctus, Dominum Alfruch succubum, prout etiam a
 causa eadem in secunda Instancia, quam Dominus
 40 Consiliarius Major ex Civitate Pisaurum, & quorundam
 sententia interposita recurrit ad Rotaem Calce-
 41 zudinam Clementissimam Domini No-
 strae, pro revulsione, nobisque delegata cognitione,
 an Revulo esset concedenda cum facilitate etiam co-
 gnoscendi super Iuliana Senatuz Dominorum
 42 Consilium Mariae Civitatis Pisaurum, postea ad tractatum
 rationibus utriusque Partis, nobis sufficienter con-
 43 stitutum fuit de injustitia dictae sententiae, ad effe-
 ctum non solum concedendi petitam revulsione,
 verum etiam ad efficiam istam evocandi, prout ipsam
 revocandam esse censuimus.

Dominus Orlicus, ceterisque creditoribus praecedentes
 trahere in consensum, & contributum Dominum
 Alfruch, & illum, excludere a participatione, & po-
 44 tentia super dictis Mercibus, hoc super eorum pre-
 tio, deducebant, quod fieri vera, & receptissima est
 45 Theoretica desumpta a Bartol. in l. si cum Dotem. §.
 Final. ff. solut. Matrim. quod Venditor in re pro-
 46 pria simpliciter vendita praefertur pro pretio alia
 47 creditoribus, non ratione hypothecae, sed ratione
 Dominus penes venditorem inoponit usquequo pre-
 48 tium fuerit solutum, quam sententiam, mi acquies-
 49 cimus, & communem tenore per Text. in §. Ven-
 dita insti. de rer. divi. §. in l. Perceptoris. §.
 Plani. ff. de cript. aliam. Bartol. in dicta l. si cum
 50 Dotem. 23. §. Final. n. 10. ff. Matrim. solut. & Mer-
 51 lin. de pignori. §. hypothec. lib. 4. tit. 2. quod. 41.
 52 numer. 1. §. 6. Papae. in sua Arrog. lib. 11. tit.
 53 3. de Hypothecis. Almagr. consil. 9. numer. 4.
 54 perit. Unde ex his cum 1. Alen. consil. 10. a nu-
 55 mer. 2. usque ad 8. tom. primo. Cord. De Lata de
 56 credit. & debiti. dist. 27. num. 6. & segg.

- 36 Ita communi placito ampla est in Foro limitatio, quod venditor pro pretio, cuius fidem habuit, nullum habere posterioris privilegium, in ipsius bonis venditis in concursu creditorum Emponeis, ad eorum autem anterioribus vincatur, utque in hoc casu inharrendum sit regule, ut qui prior in tempore, esse debet potius in Jure, *Amat. Var. refel. cap. 3. numer. 40. & 41. Gratian. discipul. forens. § 11. n. 25. & 26. Adria. de pignori. & hypothec. lib. 4. quest. 41. n. 4. Cypri. Larr. dec. 24. n. 16. Farnelli. de pall. nuptial. claus. 7. gloss. 1. part. p. numer. 33. cum segg. Card. De Luca de credit. & debit. disc. 23. n. 2. & disc. 26. na. 10. Constantin. ad Stat. Urb. cap. 128. annor. 30. art. 1. n. 8. tom. 1. & egypte in refel. 30. n. 1. tom. 1. part. 1. Sabell. in Summ. divers. tractat. tom. 4. Lit. P. § 7. n. 4. Adell. observat. Forens. 43. numer. 30. & obsor. 112. na. 13. Cossald. consil. 63. numer. 2. & 3. Ansfeld. de Commert. & Admiration. disc. 36. numer. 3.*

- 37 Idemque procedat in venditore mercium, habita fide de pretio, qui nullum pariet privilegium habet circa merces, etiam emanas, ad reat. Fulgus. in d. l. Procuratoris, §. Plani §. de tribus. aliorum, cuius huc sunt verba "Sed si dedit mercem meam vendendo, dabo, & totas, videlicet, ne iniquum sit in tri. habui me vocari, & si quidem incredulum est alibi, in tribus locum habebit" id est concorsus, cum quo concordat Petrus Barba in l. cum Dione. §. Final. numer. 32. §. f. Alarmon. Gass. de credit. cap. 4. tit. 11. numer. 1811. 1214. 1215. & 1222. Adria. de pignori. & Hypothec. lib. 4. d. quest. 41. numer. 4. Salgad. Leybrum. credit. part. 1. cap. 11. numer. 78. Card. De Luca de empt. & vendit. disc. 3. per tot. & ego ipse dicta refel. 20. numer. 3.

- In quo casu limitatio non tenore affectum habet fidei de pretio, prout ex tenore dictarum epistolularum David Cayrelli sub die 14. Februarii 1721, & ex tenore epistolae DD. Astruch, & Sociorum sub die 2. Junii ejusdem anni, ex quibus apparet, non solum de fide habita de pretio, sed etiam de acceptatione mandati per Dominum Astruch, & de illius executione, cum subsecuta traditione mercium, & locum venditarum, mediante consignatione facta Procuratori dicti David Cayrelli mandante, imo cum consignatione facta Nautae per David Cayrelli sub eius nomine, & signo, quae eundem operatus effectum, ac si consignatio facta esset personae ejusdem Cayrelli committente, iuxta tenus punctuales in l. tradidit. §. Ultimo. §. de acquirend. rer. domin. & in l. 1. §. Per Procuratorem cum glossa ibi in verbo acquirat, & l. commun. 42. §. de acquirend. vel amittend. possid. Rec. de mandat. numer. 108. & refel. 19. numer. 1. & segg. numer. 2. Rot. Jansen. dec. 13. numer. 17. Indignus nobis Dominus Casarez de Commercio. disc. 36. numer. 21. & segg. & post traditionem del Cambista Instruio dec. 8. numer. 2. & in terminis Mercium traditarum Venditori, seu Nautae de mandato committentis Gratian. cap. 500. numer. 22. & 30. & 31. & ibi Carol. Antea. De Luca, & Card. De Luca de empt. disc. 5. numer. 6. & disc. 6. numer. 9. D. Casarez. in tractat. del Cambista Instruio, dicta dec. 8. numer. 3.

- 38 Ad etiam operatur alium effectum translationis veri Domini in eundem emptorem Gratian. discipul. forens. 500. numer. 17. & per tot. Card. De Luca de empt. & vendit. disc. 5. numer. 1. & per tot. & de credit. disc. 23. numer. 9. idem Dione. meas Casarez. in tractat. de Commercio. d. disc. 38. in addit. n. 51. & segg. & in tractat. del Cambista Instruio cap. 3. numer. 48. & 49. & dec. 8. numer. 7. & segg. post eundem tractat.

- 40 Enamque non consistit de vera, & reali mensuratione, & traditione facta Personae ejusdem Cayrelli, cum eo ipso, quo merces apponitur in Ballis, de ponitur in Sarcinis, ac traduntur Nautae, & Venditori cum solitis notulis, & adnotationibus in libris, & cum Apocis operatorum, censetur implicita facta mensuratione, quae sufficit, ut dicatur vera mensuratione necessaria pro translatione domini, prout de hac implicita mensuratione bene Mans. consil. 275. Card. De Luca de empt. & vendit. disc. 5. n. 6. & segg. & de credit. & debit. disc. 23. numer. 20. Dione. Casarez. in Casarez. de Commercio. Tom. II.

tractat. del Cambista Instruio in dec. 8. n. 8. & in tractat. de Commercio. disc. 30. n. 38. & n. 121. Rot. in recent. dec. 340. numer. 8. part. 18. numer. 1.

Ac proinde translatio dominio in David Cayrellum, super cuius Bonis ob eius deceditionem introductum est Judicium Concursus, nulla rano amplius domini hic considerabitur in Domino Astruch venditore, & Commissionario, & sic merces venditae, ut translatio in dominium Cayrelli, hodie subiacent hypothecae creditorum, & procedendum sit cum regula prioritatis in tempore, sed per viam eorumque cum Creditibus Chyrogaphariis, juxta Textum in superiata l. Procuratoris, §. Plani, §. de tribus, aliorum, cum aliis supra relatis in §. Ita communi placito, & in enunciativa mea refel. 20. numer. 4. quibus addi possunt Salgad. in Leybrum. Credit. part. 1. cap. 11. numer. 78. Capis. Larr. disc. 24. numer. 16. Mans. consil. 10. numer. 9. 10. 11. & segg. Dominus meus Casarez in citato doctissimo tractatu de Commercio. in Addit. ad disc. 38. numer. 51. & disc. 38. numer. 53. & in tract. del Cambista Instruio cap. 3. numer. 49.

Quibus tamen non obstantibus in contrarium nos devenimus sententiam favore Domini Astruch, nam resumptis penitus limitatione in contrarium deducta a Domini translatione in David Cayrellum emptorem, visum fuit, rationem decidenti defensi non posse a subjectione Mercium venditarum hypothecae alioquin Creditorum propter obstatum Legum, & consuetudinis Regni Gallorum in dicto Article 177. indemnitate venditorum consensuum cum reservatione domini, seu specialis hypothecae, docet, & quousque pretium rerum venditarum confectum fuerint, etiam si a Venditore habita fuerit fides de pretio, de quibus Legibus, & consuetudinibus tenentia frequentia. Non essent antra, che scissi da te tempo al pagamento, se lo caso si trovava in mano del Debitore sequente ad solvencia di altri Creditori, il Venditore può impedire la Vendita, ed è preferito sopra tali cose agli altri Creditori, & usi recepti in toto Regno, & in Civitate Normanni, testimonium facit egregius vir Consiliarius Regius, & Procurator Generalis in Regno Tholose, cui, tanquam Officiali Regio testimonium facienti de te ad suum Officium spectante, plene fides est adhibenda, ad tradita per Aliagrad. Jun. contr. 32. numer. 4. & 5. Libr. 1. Rot. quod Tur. Var. Jur. quest. part. 2. disc. 3. numer. 19. tit. 12. lib. 1. & coram Benincas. disc. 223. numer. 4. & disc. 292. numer. 15. & coram Oubon. disc. 182. numer. 11. & segg. & coram Ansfeld. disc. 32. numer. 23. & in recent. disc. 54. numer. 26. & disc. 63. numer. 9. & disc. 275. numer. 2. & disc. 292. numer. 2. & disc. 322. numer. 23. & disc. 329. numer. 12. part. 11.

Et de quarum Legum validitate, Jullius, & acquiescent generaliter ad corrigendum aspectum respectu Ulpiani in dicta l. Procuratoris loquente Tholose, quest. forens. lib. 2. quest. 74. numer. 1. versic. verum ego, Card. De Luca de credit. & debit. post tertium partem supplementi obsor. 139. & Ansfeld. de Commercio. & Mercat. disc. 36. numer. 3. 4. & segg. & in specie Pagan. in suis Arrestis lib. 11. tit. 3. de hypothec. ubi pluries pro venditore refert fuisse iudicatum in parlamento Tholoso.

In qua ratione inquisitis fundata sunt alia plura Statuta ejusdem tenoris rationabiliter condita in aliis locis, & Principatibus, prout de Sarmio Licenti Socin. Sen. cons. 176. lib. 5. n. 2. Aliagrad. cons. 9. numer. 40. & segg. lib. primo Magan. disc. Locum 31. numer. 32.

De Statuto Avenionensi Histrum, de Lauris. disc. 96. in princip. Card. De Luca d. obsor. 133. & in tract. de Dote disc. 21. sub numer. 6. & disc. 166. numer. 63.

De Statuto Manzano Alarmon. disc. 36. numer. 4. Thesaur. dicta quest. 74. numer. 1. Versic. & idem Sord. disc. 56. in print. & disc. 139. pariter in princip. Cyriac. contr. 81. in print. & contr. 463. n. 12. & 13. Card. De Luca d. disc. 166. numer. 64. de Dote.

De Statuto Papianensi Cyp. remedi. falsid. 12. numer. 15. & remedi. 124. numer. 40.

Et de Stanuo Ferrarienti *Pigano, ad Statut. Ferrar. lib. 2. rubr. 24. num. 15. Borden, collat. 49. numer. 31. in fin. lib. 1.*

Ac deinceps omisit alios de Stanuo Engubino, *Conciol. ad idem Statut. Engub. lib. 2. Rubr. 53.*

Ita, quod inhærendo rationi, & equitati dictarum Legum vigentium ad favorem Venditoris super re propria, non fit dubitandum de privilegio competente Domino Afrach venditori pro vindicatione Mercurii venditarum, seu pro consecutione pretii ab eis recitatis adversus quoscunque Creditores, etiam privilegiatos, ratione reservationis Domini, seu specialis hypothecæ juxta Censuram dictarum Legum, ut probant *Afagor, decis. Lucen. 31. num. 52. Altograd. Sen. conf. 9. per tot. lib. 1. Gob. apud Borden, collat. 49. numer. 175. 176. cum seqq. volum. 2. Pigano, ad Statut. Ferrar. dicta Rubr. 24. num. 13. lib. 2. Ansaldo de Commercio, diss. 56. num. 13. Conciol. ad Statut. Engub. lib. 2. Rubr. 53. per tot. Card. De Luca de Credit. & debitor. post reveriam partem supplementi in dicta observat. 133. & de Dote diss. 81. numer. 6. & diss. 166. num. 61.*

Prout si ipsemet Afrach Venditor sibi specialiter ex pacto reservasset dominium super re vendita, qua reservatione mediantem in Foro receptum est, nomine discrepante, quod venditor obtinet prioritatem adversus quoscunque Creditores, etiam anteriores, ex traditis per *Caricard. de Judic. tom. 2. diss. 8. sect. 5. num. 67. cum seqq. Merlin. de pignori. & hypothec. lib. 4. quæst. 41. ante numer. 54. vers. Diderimus casus. Adden, ad decis. 666. numer. 113. part. 4. tom. 3. recent. & ego ipse dicta refut. 30. numer. 3. part. 1. tom. 1. Salsgud. in labyrinth. Crediti. part. 1. cap. 11. num. 14. & seqq. *Afagor, decis. Fiorini. num. 7. Gob. apud Borden, collat. 49. numer. 148. & 149. & seqq. tom. 2. Cassold. consil. forens. cap. 93. per tot. Conciol. ad Statut. Urb. adnot. 30. art. 1. numer. 5. 13. & 16. ubi in specie super mobilibus, Card. De Luca de Credit. & debitor. diss. 6. num. 6. & Rot. coram Dameris. Jun. decis. 337. repetita decis. 128. part. 8. & decis. 184. num. 1. part. 13. recent.**

Secuti si sibi reservasset speciem hypothecam, quæ censum operatur effectum ut venditor remaneat prior, & potior, donec pretium fuerit solummodo *Bardi. in d. lego. si cum Dideris 25. & final. num. 32. idem Graciani, discept. forens. 911. numer. 24. & 25. Gait. de Credit. & debitor. d. cap. 4. quæst. 11. numer. 1508. & 48. & 1218. ubi inquit, creditorum mercum virtute specialis hypothecæ præterit anterioribus *Merlin. de pignori. & hypothec. dicta quæst. 41. num. 5. Hodiern. ad Sord. decis. 56. num. 1. Amat. Panormit. resol. 3. numer. 26. & 27. Cest. de privileg. Credit. rez. 2. ampliat. 4. num. 7. & seqq. Conciol. d. auctor. 30. art. 1. num. 6. fol. 489. num. 1. & in citata mea refut. 20. num. 4. & 5. tom. 1.**

Quibus motis bene temperate Juris Civitis rigor, & venditori consilium adversus Creditores quoscunque, etiam privilegiatos, ut etiam in causa Docis *Graciani, discept. forens. 670. numer. 3. Capoi. cunctel. 134. tractatu. num. 1. versu. falsu quando Merlin. de pignori. dicta quæst. 41. numer. 30. Card. De Luca de Dote diss. 166. num. 35. Joseph de Rosa consil. 25. num. 18. versu. nihilominus. Borden, collat. legal. 48. num. 3. volum. 1. Urcol. consil. 5. num. 67. Rot. apud Borden, collat. 49. numer. 154. & 155. tom. 2. Ansaldo de Commercio, & *Merlin. diss. 84. num. 2. Baldacci. dec. 37. numer. 7. Tit. de Dote Amat. Panormit. dicta refut. 3. num. 26. & 27. part. 1. Conciol. ad Statut. Urb. auctor. 30. art. 1. num. 6. in fine. & ego ipse in dicta refut. 20. num. 5. Rot. coram Cavalier. decis. 423. num. 3. & coram Cagnara dec. 615. num. 1.**

Ac in eam consensum est Venditori, ad effectum, ut ei permittitur sit agere, non tam contra emptorem, quam contra Tertium possessorem ejus successorem, ut observant *Merlin. de pignori. lib. 4. dicta quæst. 41. num. 34. & 69. Postel. refut. 152. num. 2. & 3. & seqq. Graciani discept. 529. num. 25. Urcol. diss. consil. 5. numer. 63. & 64. cum aliis ibi citatis.*

Atque etiam, ut valeat agere super rebus obligatis extra territorium *Baldi. in l. unde Populi. Cod. de summa. Trinac. in d. unde postea. ex quo fit est*

certum, non tollitur mutatio loci *Summa de l. post rem Judicatum, ff. de re Judicata. l. Circa Judicium videndum, §. 2. 155. de Port. conf. 34. num. 9. Gait. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 2263. ubi quod hypotheca sequitur rem hypothecam tamquam lepra leprosum.*

Et live per pactum, live per Statutum dicta Juris Communis dispositio correctæ sit, seu moderata, cum à pacto ad Statutum valeat argumentum, & e contra *Barboz. loc. commun. argument. Jur. loc. 103. Graciani discept. 328. num. 38. Pascon. de Locat. cap. 63. num. 73. Malstril. dec. 147. num. 99. Rot. cor. Greg. dec. 204. num. 28.*

Ut in specie casus nostri, quod idem operetur re servatio Domini, live per Statutum, live per pactum expressum provium fit ad favorem Venditoris, optime firmat *Altograd. sen. dicta conf. 9. numer. 44. & 45. lib. 1. tum, quod valde fieri posset per pactum, possit etiam fieri per Statutum, & illud idem, quod operatur pactum, ita ut fortiori operetur Statutum *Ruin. consil. 57. num. 13. Altograd. dicta conf. 9. num. 45. Rot. coram Afagor. decis. 63. num. 2.**

Nihil refragante obiecto aliao pro creditoris, quod Judicium hujus Causæ pro executione Contractus, & pro solutione pretii instantum juris coram Domino Gubernatore Liburni, ubi pendet Judicium concursus Creditorum super bonis David Cayrelli communis debitoris, idcirco non esse attendendas Leges, & consuetudines Regni Tholose, sed Leges, & Statuta Etruriae, aut Jus Commune, à quibus nullum privilegium prælationis, vel prioritatis iniquitatum est venditori, qui habuit fidem de pretio.

Quia hoc non obstant, retrocedam non esse à dispositione particulari dictarum Legum in Civitate Nemausi receptarum Nos arbitrat sumus, & ratione, quod dictum privilegium pro securitate, & cautione venditoris respiciat merita causæ, & defunctus tue originarie ad eodem Contractu celebrato, Nemausi, & sic observande sint Leges loci, in quo initus fuit Contractus, qui contrahentes ad Leges loci Contractus respiciere consenserunt, pro ut ex ratione l. si fundus b. ff. de quæstionibus. communis Doctorum calculo receptum est, & in specie per *Bardi. in d. l. emilibi Populi. numer. 15. & 16. Cod. de summa. Trinac. & Fide Catholice. Torsil. conf. 21. per tot. qui super simili Legge, seu consuetudine Veneta respondit in causa Mantuae agens, & dicitur secundum consuetudinem Venetæ Citer. de pref. exequat. par. 2. cap. 3. numer. 171. & seqq. *Antoni. de loco Legal. lib. 2. cap. 15. quæst. 5. num. 6. & 69. Jov. de succumit. in contrah. minor. §. 25. 23. num. 15. Rot. Janens. de Mortui. dec. 38. num. 3. & 4. versu. & ex maximo Gob. consil. decis. 37. num. 1. & 2. & per tot. tom. 2. ubi patitur Mantuae in Judicio concursus inter Mercatores Borgomense judicavit secundum dictam Legem Venetam *Conciol. ad Stat. Urb. in probat. artic. 2. numer. 113. Dominus meus Calcey. de Commercio. diss. 43. numer. 19. *Altograd. consil. 209. num. 18. & 19. tom. 3. Rot. coram Cestum. decis. 116. num. 3. & 4. & coram Scraphim. decis. 352. num. 2. & in recent. dec. 101. num. 1. & seqq. part. 17.****

Que conclusio locum sibi vindicat, etiam si dictum initium extra locum Contractus, & in alio Foro, *Alexander conf. 58. num. 2. lib. 7. Sord. conf. 485. numer. 3. Antonius. de loco legal. lib. 2. cap. 15. cum 64. *Adam. de iuris. & ambig. lib. 5. tit. 14. in fin. Gob. dicta consil. decis. 27. num. 7. rot. 2. ubi quod non est novum, quod Lis in uno loco agatur, & tamen Contractus secundum Legem alterius Territorii pascitur.**

Communissimum enim est distinguere, quod, ut defunctus de modo procedendi in Judicio, aut de Juribus Contractus, cui roitur, & specialis forma tribuitur est à Statuto, vel à consuetudine, & de primo casu attendendum fit Statutum Locis, in quo Judicium agitur; In secundis vero casu attendendum Statutum Locis, in quo fuit celebratus Contractus, ut distinguendo docent *Decian. conf. 11. numer. 185. & 186. lib. 1. *Altograd. ad Statut. de Stat. interpret. consil. 7. num. 80. apud in fin. *Altograd. consil. 209. num. 18. & 19. tom. 3.***

68 Cui distinctioni adscriptur altera, quod, siue differens de qualitatibus, et conditionibus contingens in ipso Contractu, et tempore Contractus, prout in praesenti, et tunc insipientibus fit locus Contractus, siue de qualitatibus contingensibus post contractum ex negligentia, vel mora, et tunc insipientium fit locus, ubi illa mora contracta est, prout ut ex Bartolo in L. cunctis Populi Cod. de Summ. Trinit. Salyer. ibidem num. 6. et Bald. num. 21. et Hoderus, ad Sord. dec. 312. num. 2. et ubi in Terminis hypothecae exercitibus extra Territorium.

61 Et conclusio procedit, etiam si Contrahentes effren-
forales, *Coler. de proess. exortu. part. 1. cap. 3.*
nam. 171. *et seqq.* ubi dicit, quod contrahens, et
62 iam socius ligatur consuetudini loci contractus,
adeo, ut secundum illam consuetudinem actus vi-
deatur esse declaratus, quem refert, *et sequitur An-*
selm. de loco legel. lib. 2. cap. 13. quod. 5. numer.
68. et 40.

In dubium verò revocari non potest in eam a-
dito, qui consuevit fuerit celebrans, & conclusus
in Civitate Nemausi, quia ex serie facti supra expo-
sita, bene patet, quod David Cayrel Althaus, mo-
ram trahens, direxit ordinem ad Dominum Althaus
communem in dicta Civitate pro transference
Mercium, & quod ordo, seu mandatum fuit acce-
ptatum per Dominum Althaus, uno fuit in dicta
Urbe executioni demandatum cum assignatione
Mercium Nactae ad formam ordinis Cayreli con-
firmatus, ex quo sequitur, quod, cum Nemausi
DD. Althaus, & Socii requirunt Epistolam, & Man-
datum acceptaverint, & merces consignaverint Pro-
curatori Cayreli sub eadem nomine gisfent bene

63
dicitur Civili hoc expresso nomine quidem, bene
dicatur illi celebrare contractus, quia illi conjuncti
sunt confectis mandatis, & mandatarij, &
dicto loco negotium fuit gestum, & venditio
contracta, & executione demandata, ut patet
in terminis mandatorum, & Mandatarii, & loci, in
quo contractus mandatus Amici, de bona sig. l. q.
l. cap. i. numer. 255 in m. S. l. c. de
tradit. l. i. numer. 255 in m. S. l. c. de ac. si
quod Contractus non creditur factus in loco,
qui datur mandatum, sed in loco, quo confectus
contrahentibus coadjuti fuerunt, & Procurator con-
tractus, ac mandati executor fuit, fuisse videtur reman-

64. *plum mandata ad delinquendum, in quo casu attenditur locus, quo mandataria perpetravit delictum*

63 *Rol. Gen. defis.* 161. num. 4. ubi quod in mandato attenditur locus, in quem per litteras transfigitur confensio Card. de Lac. de *jurisdic. transfig.* 71. numer. 4. *Francisc. Rot. de mandat.* num. 163. vol. 2. & Dominus meus Auditor Jacob de Consobis in *defis.* 32. *Florum.* ann. 53. & 57. tom. 1. *Rol. Janu. de Aderis.* *defis.* 164. *Dominus Cafareg. de Commens. difs.* q. num. 31. & 32.

68 Quod in individuo casus nostri locum habet in
venditione Mercium facta à Mercatoribus loci, cui Mer-
ces suntque commissa à suo correspondenti absente,
nam per configurationem earum sub nomine commis-
sionis remanet venditio perfecta, & dicitur imita in
loco mandataris, ut innotet præfata Card. De Luca
de emp. & vendit. diffo. 5. nam. B. ubi in idem ex-
tunc contrarius remanet perfectus, atque dominium
transfertur in emptorem & diffo. 6. in princ.

Non resistit alteri objecto, in quo infestabantur creditores, quod in praesenti hypotheli non agatur de mandato, sed de venditione directe, & immediata conclusa inter contrahentes, quodque sive agatur de mandato ad transfundendum Mercas, sive de directa emptione, & venditione Mercium inter ipsos Mercatenses, nihilominus consistit de unionis consensum in Civitate Neomausi, sed potius in Civitate Liburni, ubi Cayrellus approbavit emptionem petro vocis per Dominum Alfrach.

67 Ea ratione quoad mandatum, quod non facies per
Afruch alium fufceptum, & acceptum in pretio ta-
to a Cayello, dum Merces fuerunt expedit pro-
prio majori, & adeo oibz actum, quia forma manda-
ti non fuit fervata. *La fidelitatem q. mandati, Alantie,*
de ractu. & ambig. lib. 7. tit. 16. Bonac. de Contrach.
diffus. 1. quæst. 4. par. 6. & num. 11. ubi i. nam quod
non fuit curat. vel orator. vel citra formam Mandati

Cafarej, de Comercio, Tom. II.

fi, non valet, nam aliud agere videtur " Onnar. de
contract. tractat. 13. diffut. 43. de mandato fol. 4.
mem. 87. RR. & freq. tom. 1.

Et de eadem multa dicatur in dicta Circonspecta, in
 seu perfecta venditio, & respectu emptio, tunc de
 dicto difensa in premo, quod est de fideiussoria Com-
 tractus emptiois, & venditionis, ut eleganter expli-
 cat Ulpianus in l. in venditionibus §. si de contractis
 emp. & sic fruibentes omnes, *Adm. de tarcis.*
amb. lib. 4. tit. 4. num. 5. & Dom. meus Calagres
 in magnificali diff. 179. num. 4. & 5. de Commens.
 & Rot. coram Alerico. decis. 587. num. 4. §. 6. &
 §. 9. ubi quod deficiente pretio, tamquam de fidei-
 ussoria fulturi non possit Contractus.

Nam hoc quoque obiecto non obstante nos cō-
fitemur, Contractum tam Mandati, quam venditi-
onis Nemanis initum fuisse.

Quo enim ad primum non dubitavimus de mathe-
dosto Caprelli, et de acceptatione Afruch in subfanti-
a ejusdem standati, quia facim, pervenit epistola
miſſiva Caprelli ad Dom. Afruch, merces commiſſa,
in eam natura, et ſubſtantia fuerint condignae
Procuratori Caprelli, ac ad eum expedire, et tranſi-
giſſe et ſuperius narravi, juxta tenorem, et formam
commiſſionis, et fuit adnotatum premium ad debitu-
m in libris D. Afruch, et fuit certioratus Caprellus
medante epistola reſponſiva D. Afruch de tranſiſ-
ſione, et de annotatione pretii ad ejus debitum, quae
omnia convincunt reciprocam contentum, et ac-
ceptionem Domini Afruch, et praefatum cum idem
Afruch in ſuis libris, et compariſis ante expeditionem
ultra premium Mercam dedit debitu-
m provisionibus, quod manifeſte offendit, et probat
non ſolum Mandatum, ſed etiam acceptationem man-
dati, dum hujusmodi provisiones in ſpecie obedi-
re non ſoleant, nec poſſunt à Correſpondentibus, niſi in
premium negotii ſuſcepti, et executioni demandati,
ut docet Card. De Luca de imp. & vendit. diſt. 5.
num. 8. verſ. quod clarum, Dominus meus Caſaleſe
diſt. diſt. 179. numer. 13. & 14. de Commers. &
merc. et

Non assensu dictæ alteratione, & augmento præ-
ter præter, & supra commissiõnem, quia cum serva-
ta foret forma mandati in transmissiõne Mercium com-
missarum in eorum naturali substantia, & in omni-
bus aliis qualitatibus essentialibus ostendens animi-
mum D. Astruch exequendi commissiõnem, non di-
citur defecere consensus Mandatarii, seu acceptatio
Mandati, etiã si supra præcisa præcisiorem aliquid
addiderit, & plurius emerit, quia consilio de accepta-
tione in aliis partibus essentialibus, ita arguendi est
consensus in preno, saltem pro rata taxa in Episto-
la Cayrelli, quia in maiori summa minor comine-
tur, quia ratione competere Mandatario actionem
Mandati, à de suscepti Mandati, etiam plura Man-
datarii emerit, respondent de magis contentis scien-
tia Doctores juxta clarem responsum, Proculi Juris
Consulti translati ad Imperatorem Justinianum in *Inst.* in
§. i. qui exequitur lib. 3. tit. de mandatis 26. de iud.
Gloss. & Richard. sub numer. 3. vers. in concurrentis
vires quantitate, & *Quoniam* ibid. n. 3. ubi optime,
& Angelus de Arreio in princ. ante num. 1. pag. 183.
à tergo, ubi, quod uole per inuicem in separabilibus
non vitium, & Franciscus Baldissinus ibidem in *An-
notat.* pag. 580. Vers. Sed. diversa Schola, in illis
verbis "Cum præposuisset Paulus, si præcium fieri,
quod pluri emendi, quidam negaverunt Mandatarii
se habere actionem, scilicet si perasus esset id, quod
excedit, remittere, subiicit Capas, quod hoc perit
nec. Sed Proculi recte cum existimant ferre ad
preuon Statutum aliorum. Qua sententia ferri debet
ignior est" de Portus eodem tit. de Mandato nu-
mer. a.

Quæ conclusio si procedit in emptione à Mandatario inita cum tertio, eadem ratione locum habere debet in emptione facta à se ipso juxta stylum, & morem Mercatorum, quia nulla datur ratio differentia.

Præter quam quod sublatum de medio mandati, & præsupposito secundum sensum, & mentem eorum dictorum, quod Astruch discesserit à minori primo oblatum, & ex hoc capite vigore mandati, dici non

laval. de Judic. tom. 1. lib. 3. differt. 6. numer. 34. Rot. Florent. apud Masq. diff. consulti. 343. numer. 65. Cardus. De Luca de credit. & debit. diff. 10. numer. 13. & 14. & de Cambiis diff. 25. numer. 10. Palerum. de transact. quæst. 8. sub numer. 20. & seqq. Ansaldo de Commercio. diff. 3. numer. 16. & 17. Dominus Cafarez. dicto diff. 75. numer. 6. & seqq. & in specie de decoctione etiam post Annum, atensis circumstantiis denotantibus fraudem, de solut. Rot. Lucen. diff. 41. num. 4. post Baldum. ad Ramon. tom. 2. & Cardinal. De Luca de Cambiis diff. 25. numer. 9. & 10. & de credit. & debit. diff. 10. numer. 12. 13. & 14. Rota nostrum Florentina apud Palm. diff. Lucen. 143. numer. 45. & seqq. tom. 2. Rota Romana diff. 308. numer. 10. par. 13.

Neque ad cōtēptuendū dictas probationes circa illius statum decoctionis proximum, vel illius latentis decoctionis, visa sunt considerabiles allegata communis affirmatio Nominis Cayrelli in foro, super qua iustificanti innixi auctoritate Rota totam R. P. D. Rosendi de Gamaches, apud Dominum Cafarez. in tractat. del Cambiis infrascripto diff. 1. & diff. 2. quia contrarium desumpsit hinc ex subsequentibus epistolis Domini Astruch celeriter transmissis ab eo post expeditionem Mercurii ad Capiteum Navis, adhuc ite agnoscit, ordine expresso eodem instantio illas non consignandi Cayrello propter despectum, & publicatam ejus deterioratorem, ac etiam apparuit ex tot, tantisque literis eodem tempore procelatis, ac etiam ex immediatis sequestris plurium Creditorem super eisdem Mercuribus, & ex ejus Statu legitime probato, tanta superstitia narrata, quibus infirmi concurrentibus, cornute in fado prateritum affluentionem communem nominis Cayrelli in foro, & periculum probati imminentem, ita latentem illius decoctionem, bene docent Ansaldo de Mercator. diff. 3. numer. 26. 17. & 18. D. Cafarez de Commercio. diff. 75. per tot.

Quibus jactis fundamentis visum fuit ad evidenciam relucere bonum fas DD. Astruch, & Sociorum, siquidem attento non tam ultimo fundamento Contradictus inquit in statu proxime decoctionis, quam altero reservationis domini, & specialis hypothecæ reservationis per consuetudines Galliarum, sequitur indubitata conclusio, Dominum dictarum Mercurium transactum non fuisse in David Cayrellum emptorem, & nunquam fuisse abdicatum à Domino Astruch venditore, aut dictas Merces cum hac obligatione semper transivisse affectas, sique permissum esse Domino Astruch prosequi Merces venditas exantem, seu consequi pretium ex illis retractum, aut remedium rei vindicationis ad tractum in dicta L. Preparatoris. §. Plano, ff. de cribrat. alium, & iusta individualium doctrinam Bald. in leg. cum Dorem 23. §. fin. numer. 2. vers. quid dicemus ff. solut. Matrimon. Actio de privileg. credit. reg. 1. Ampliat. 13. numer. 3. Strabon. Jan. resolut. 149. numer. 26. tom. 2. Masq. consulti. 10. numer. 37. tom. 1. & consulti. 343. numer. 47. tom. 4. Masqil. de civil. quæst. 41. per totam Gratian. disputas. Forensi. 967. numer. 2. & sequentibus Dominus Cafarez. in tractat. del Cambiis infrascripto cap. 3. numer. 42. 43. & sequentibus, & in tractat. de Commercio, differt. 75. numer. 16.

Aux remedio specialis hypothecæ super eis reservata, quo Venditori succurritur adversus quoscumque possitores ex adductis supra in §. Quibus modis, in §. Ita etiam consultam, & §. Alique etiam.

Et sic confilio de Injustitia dictarum scelerum, consensum, revisionem recte fuisse concessam Quid, de resist. quæst. 79. numer. 21. & seqq. Stat. de re Judic. Gloss. 14. quæst. 11. numer. 39. Borden. Consulti. 30. numer. 17. vers. ff. secundo modo, tom. 2. consulti. 129. numer. 34. tom. 2. & consulti. 390. numer. 2. tom. 3. Cyriac. controu. 132. numer. 52. & controu. 183. numer. 52. & 53. Attil. in obsequio ad Cassili. de aliment. cap. 8. numer. 10. Borden. collect. legal. 50. numer. 274. tom. 2. & idem Borden. apud Palm. Nigori. dec. Lucen. 161. numer. 2. tom. 4.

Et sententiam DD. Consulum Maris fuisse rescindendam, de revocandam, ut per Aleroch. de arbitrio. Dec. quæst. 67. 4. numer. 12. cum pluribus seqq. Card. de Luc. de Judic. diff. 3. numer. 24. Attil. de incom. sent. in Judic. quæst. 37. numer. 314. & seqq. Rot. inter.

cent. diff. 32. numer. 30. par. 15. & in Martyn. ad Card. de Luc. de Judic. tit. 15. numer. 3.

ADDITIO.

Ad num. 12.

Item quod dicitur sub num. 12. Aulus Dicitur, habet locum etiam in negotiorum gestione, qui similiter potest à se emere pro abbate. Nov. diff. 76. numer. 18. & in addit. per DD. Ita citatos.

ARGUMENTUM.

De Suprema auctoritate, & Jurisdictione DD. Suprafindacorum Florentie super omnes administratores num. Erarii publici, & privati Serenissimi Magni Ducis Etrurie, tum aliorum bonorum ad quascumque Civitates, Communitates, Collegia, Montes Pios, aliaque loca publica spectantium.

SUMMARIUM.

- 1 Sub appellatione publica pecunia, aut publicæ rei, & interesse, non comprehenduntur usqueque, rei, & bona, quæ sunt de Patrimonio publico, & privato Principii.
- Et ideo non veniunt rei, & bona spectantia ad aliquam Civitatem, & universitatem numer. 2.
- Intelligit in sensu proprio, sicut lato modo, vel improprie numer. 4. & numer. 5.
- Unde lato modo, vel improprie sub appellatione rei, vel pecunie publica comprehenditur etiam id, quod non est privatum numer. 6.
- Item Hospitalia, Gymnasia, Collegia, & huiusmodi numer. 7.
- Nec non Adversus Pii numer. 8.
- Et alia Opera pia, seu legata reliqua Civitati, Universitati, vel populo numer. 9.
- Lex universalis non intelligitur legem particularem procedentem voluisse comprehendere, neque hinc derogare.
- Lex universalis loquens de re, vel pecunie publica comprehendit etiam rei, vel bona spectantia ad aliquam Civitatem, Communitatem, & populum, quando nulla fuit lex pro bona publica, licet hoc bona dicatur improprie publica.
- Maxime quando lex loquitur cum amplissima verborum universalitate numer. 12. & 13.
- Lex, seu Statutum conditum ad evadendum fraudibus, vel ad impediendum delicta intelligitur factum pro publica utilitate.
- Verbum publico vulgari sermone pronunciationis comprehendit rei, & bona improprie publica.
- Verbo vulgari sermone prolata in Statutis, vel Legibus debent intelligi secundum communem, & vulgarem hominum sensum.
- Bona, sive rei omnes, quæ sunt dictas Civitatis, Universitatis, vel populi ad Principem dicuntur spectare ratione supremæ preestimationis, vel administrationis, vel tunc, & numer. 17.
- Nomina possessiva meum, tuum, suum, æquivalent capitis Gentium.
- Gentium, & nomina possessiva meum, tuum, suum significant solum Dominium, vel possessionem.
- Limita tom. 23.
- Verbum Interesse, quid significet.
- Verbum apparere, quid significet.
- Verbum res quid importet.
- Legi, vel Statuto ab observantia quædam recipiunt interpretationem.
- Per alium Jurisdictionis exercitum quod aliquam speciem tantum, intelligitur universalis jurisdictionis exercitum quod omnes species sub Jurisdictione universali continentur.
- Jurisdictione concessa alicui Administrati contra ab-

- verum intelligitur etiam concessa contra officia
subditi; & subalterna Ministri in regula; si
vino vicentem, &c.
- 27 Magistratus suos iudex datur ad tendendum,
vel auxilium prestandum alteri iudici non in-
telligitur datus nisi cumulator, vel subditi-
natus.
- 28 Jurisdiclio quoad aliquos alias prestare potest ad
novos iudices, & quoad alios ad Alterum.
- 29 Jurisdiclio specialis concessa alicui iudici non de-
bet ad alteri universali competens Superiori,
vel Supremo iudici, &c. 31.
- 30 Jurisdiclio licet alicui per Principem concessa veri-
bis amplissima, & extensiva, nunquam in-
telligitur concessa privatus quoad ipsum Prin-
cipem.
- 31 Jurisdiclio compatibiliter stare potest penes unum,
tamenque supremum iudicem, vel Superiorem su-
per omnes, & penes alium tamenque iudicem
ordinarium, & subordinatum.
- 33 Lex condita ad bonum publicum semper derogat
legi antecedenti.
- 34 Jurisdictionem si quis habet pro eo, quod fiat
est, cum etiam habet in eo, quod minus est.

Florentina Jurisdictionis.

Veneris 3. Septembris anni 1738.

DECISIO AUTHORIS.

ET

DISCURSUS CLXXX.

AVendo preteso il Magistrato de i Signori Nove
Conservatori, e per essi li Signori Deputati so-
pra i Monti Pii, e il Signor Provveditore del me-
desimo Magistrato, e in conseguenza Procuratore Ge-
nerale de i Ceppi di Prato, che li Signori Soprafin-
daci non avessero autorità di rivedere le Carte del
Monte Pio di Livorno, e di detti Ceppi di Prato, e
farsi render conto del maneggio, ed amministrazione
di li loro Signori Ufficiali, ed Amministratori; ma che
tale facoltà, o gius spettasse privativamente a' suddet-
ti Signori Deputati, e Signore Provveditore de' Nove,
suoressi dall' Altezza Reale del Serenissimo Gran
Duca concessa quella Causa, e Cause, nelle quali
finalmente dopo un lungo dibattimento, e discussione
delle ragioni portate dalla Signori Avvocati delli sud-
detti Signori Deputati del Monte Pio di Livorno, e
de' suddetti Ceppi di Prato, e dai Signori Ministri di
detti Signori Soprafindaci, fui di sentimento stimato
che li Signori Soprafindaci avessero dalle Leggi
gi. o Bandi fatti da S. A. R. tale facoltà, come d' al-
tre ragioni, che diedi in appresso.

Per procedere con maggior chiarezza fa d' uopo il
premettere le tre Leggi, o Bandi in quelle parti
sopra le quali è stata rispettivamente sostenuta, e
negata dalle Parti l' Autorità de' Signori Soprafin-
daci.

La prima è del dì 16. Novembre 1749. nella qua-
le così fu ordinato, che l' Ufficio de' quali duri, e dai
var debba anni tre prossimi furari dal dì della loro
deputazione, e sia, ed esser l' intenda di doververid-
re le ragioni da tre anni, in quali tutti i Camerlin-
ghi, e Depositari, e altri Uffici, ed Officiali, o Mi-
nistri della Città, e Contado, e Distretto, o che mai
avessero per l' avvenire, e che abbiano maneggio de
denari, e cose pubbliche; con quel che segue circa la
loro autorità.

La seconda è del primo Novembre 1752. la quale
in tal maniera comincia « Perendo al Magistrato, ed
« Eccellenza, Sig. il Signore Duca di Firenze, che
« sia molto bono, e ragionevole, che ognuno rendi
« conto delle amministrazioni sue, massime quelli, che
« hanno avere a maneggio denari, e altre cose pub-
« bliche, o proprie, e particolari di Sua Eccellenza
« Illustrissima per comandare questo tutte Leggi così
« divise, come annue, o straordinarie, che sono assai
« de' Ministri suoi, che hanno avere per gli tempi
« grandissimi maneggi di denari, e di altre cose sue;

E poi così prosegue in altra parte « ivi, e l' que-
« li casi de' Magistri l' intendere debbo essere per i
« no-Sindaci, Soprafindaci, e Ragionieri, cui ordi-
« nari, come Straordinari per Sindacare tutti gli In-
« frascripti suoi Ministri l' ogni loro amministrazione
« e per porre in fatto tutte le loro ragioni con tanta
« autorità quanto ne abbiamo mai avuta qualunque Sin-
« daci, Soprafindaci, ed altri Ragionieri, che a sin-
« ti Uffici siano stati per i tempi deputati, e con que-
« la autorità ancora, che ad essi fu se trovò per leg-
« ge concessa, ed attribuita, ed in sostanza con que-
« la tale, e tanta autorità, quale, e quanta ne avessi
« ste, e riside in sua Signoria Illustrissima, ed Eccellen-
« tissima » e più abbasso « ivi » e che possono spon-
« dere autorità tutti i Camerlinghi, Provveditori, e
« Depositori di qualunque Magistrato, ed uffiziaria,
« ed ogni qualunque altra persona così privata, come il
« pubblica, che abbia maneggio denari, o robe di
« Sua Eccellenza Illustrissima, e si pubbliche, come pri-
« vate.

La Terza finalmente è del dì 16. Febbrajo 1685.
assai più ampia di ogn' altra precedente tanto nella
parte proemiale, quanto nella dispositiva, e prima-
mente nella parte proemiale, così dice « Per volun-
« ta della prefata Altezza Serenissima al prelo, et
« to governo delli suoi felicissimi Stati, e particolar-
« mente all' osservanza di quelle Leggi, che da i suoi
« Serenissimi Predecessori, e dall' Altezza Sua princi-
« pale riguardano, e conservano il pubblico bene, e
« però essendo appello Informata, che contro quello, e
« che da ogni bandi, e Leggi si richiede, e contro il
« l' stesso intore di più ordini, e Provvisori; che
« in vari tempi, e specialmente nel dì primo di No-
« vembre 1752. sono emanate intorno alla Carica,
« autorità, ed obblighi de' Soprafindaci di doveri a
« tempi debili, et. rivedere li Conti, ed Ammini-
« strazioni di tutti quelli, che in qualsivoglia modo,
« e per qualsiasi Causa maneggiano i pubblici intere-
« si, o i propri, a privati dell' azienda, e della Ca-
« sa di S. A. Serenissima, et. volendosi pronunciare
« in materia di tanta importanza provvedere oportu-
« namente, et.

Però (ecco la disposizione) « Per rimuovere
« ogni dubbio, et. l' intenda primamente questa
« al detto Ufficio, e Magistrato de' Soprafindaci ogni,
« e qualunque Persona di qualsivoglia stato, grado,
« e condizione, che in qualsivoglia Magistrato, Ufficio,
« e Luogo pubblico, Arte, Scrittura, Collegio, o Uni-
« versità faccia qualsiasi atto, carica, dignità, e pro-
« curazione di Camerlingo, Ragioniere, Provvedito-
« re, Magazzino, Depositario, Sindaco, Soprafin-
« daci, Deputato, Previtore, Operajo, Guardaroba, o
« Maggior Donna; Sopravvedenti, così tutti quelli
« a predetti, loro Uffici, e Cariche subalterni, e sub-
« ordinati, abbia amministrato, amministrato, o siaper
« amministrare pubblici denari, o robe, e particola-
« ri dell' Altezza Sua Serenissima. »

Per parte del Monte Pio di Livorno, e de' Ceppi
di Prato, e de' Signori Nove, si opponeva, che le
suddette tre Leggi non parlano, se non de' Ministri;
o Persone, che avessero maneggiati, o amministra-
danzi, robe, o interessi pubblici, o privati del Se-
renissimo Gran Duca; questi sono solamente quelli,
che sperano al suo erario, come sono tutti quelli,
che provengono da pubbliche entrate; o da Beni pri-
vati di lui, o sia dal Patrimonio privato dell' A. S.
R. Petrina, de' suoi Fisci lib. 1. tit. 1. numer. 5. o
segg. & l'ud Annate, de' denari. Reg. part. 3. tit. 43.
numer. 1. caus plurib. segg. Altissimi ad Revis. buff. 60.
numer. 1. 2. & seg. lib. 3. segg. ad Absol. tom. 2. p. 16.
de' facili quib. 1. numer. 1. & seg. & numer. 4. p. 16.
onde siccome questi Ministri, Ufficiali, o Persone,
che maneggiano, ed amministrano li denari, o robe,
o interessi de' Monti Pii, o de' Ceppi di Prato non
sperano, de' al pubblico, né privato Patrimonio del-
l' A. S. R. ma solamente all' Università, o Città di
Livorno; e di Prato, in beneficio de' loro abitanti;
così non si possono mai due essere soggetta alla dis-
posizione delle tre premesse Leggi.

Che il denaro, o robe, o altro interesse, che spen-
ta a qualche Comunità, Collegio, o Università, o
Città particolare non sia pubblico, né del Principe,

ma si consideri come privato, l'assermino i Testi espressi nella *L. bona Civitatis* 35. nella *L. cum qui Privileg. 8. in fine ff. de verb. signific. a ivi ibi li Comentarioni.*

Si aggiungeva di più rispetto alli Monti Pii, che queste Leggi qualunque fossero generali, e potessero comprendere li Ministri, ed Uffiziali, o sia Amministratori de' Monti Pii de' Cappi di Prato, e altri simili Luoghi Pii, nulladimeno essendovi rispetto a quell'altra Legge, o costituzione particolare del 1592. colla quale vien data a' Signori Deputati l'autorità di dirigerli, e soprintendere loro, e di rivedere in specie li Monti, Libri, e conti di quelli, che li amministrano, non si può mai dire, che la Legge generale del 1665. abbia voluto comprendere i Ministri ed Amministratori di quelli Luoghi Pii, e così derogare alla Legge precedente del 1592. in virtù della quale essi relavano fotoposti specialmente a detti Signori Deputati *Goh. consolat. 110. numer. 34. Narr. conf. 162. numer. 41. Roland. à Pall. conf. 5. numer. 27. & seg. libr. 4. Allegrad. conf. 1. numer. 79. libr. 2. Capit. contr. lib. 5. capit. 89. numer. 4. 199. Cyriac. contr. 554. numer. 86. & 88. libr. 4. Antunes de donat. reg. libr. 2. cap. 10. numer. 121. Adamic. de tacit. libr. 23. tit. 34. numer. 18. & libr. 24. tit. 4. numer. 2. Bith. dec. 229. numer. 21. Baldard. ad Remon. observat. 10. numer. 38. Gamm. decif. 141. numer. 1. & decif. 302. numer. 8. in fin. Borden. cellat. legal. 34. numer. 126. & segg.*

Ma tutto ciò non ostante ho stimato, che nelle suddette Leggi, e particolarmente in quella del 1665. più ampia dell'altre precedenti vi restino inclusi anch'essi li Amministratori, ed Uffiziali delli detti Monti Pii, e Cappi di Prato.

Primeramente perchè quantunque nello stretto, e rigoroso suo significato le parole *publicum patrimonium*; vel *bona publica*, *publicum interesse* non comprendano, le non ciò, che veramente è del Principe, come tutto ciò che già proviene dall'Entrate pubbliche, o dal suo proprio e particolare Patrimonio, pure non si può negare, che *late modo*, o impropriamente non si comprendano sotto tali parole anche quei beni, o danari, che spettano a qualche Città, Università, Comunità, Collegio, come l'ingegnano moltissimi Testi nella *L. ficut 7. in prin. ff. quod censueq. univers. num. 1. & l. 13. ff. de privileg. credit.* e nella *L. bona Civitatis* 14. & *L. inter publica 17. ff. de verb. signific.* e pienamente li *Rebuffi* nella dist. leg. *Bona Civitatis in prin. & vers. quare oppida, & in verb. abusive, & in l. cum qui Privileg. 16. vers. interdum publicum, & in dist. 1. inter publica, ff. de verb. signific. Agst. ad Molef. de error. par. 2. & 16. de penis quast. 1. numer. 13. Cotel. in Bull. regim. cap. 18. numer. 2. & 3. Berlich. consolat. 57. num. 9. & 11. lib. 5. & decif. 216. numer. 8.*

E per dir breve, tutto ciò, che serve al bene, e beneficio del Popolo, de' Cittadini, della Città, o Università, tutto è pubblico, e si dee avere per pubblico facendo li testi espressi nella *L. ficut 7. ff. quod censueq. univers. num. 1. & l. 13. ff. de privileg. credit. l. 1. ff. de usus. & leg. 2. Cod. de malis. & mathematic. Theolog. de Republic. libr. 1. cap. 1. numer. 13. & sequenti*, anzi tutto ciò che non è privato di alcuna persona particolare, ma commune al Popolo, che sia pubblico l'asserma il *Casimiro*, in *Lexicon. Jur. verb. publicum vers. publicum quod non est privatum.*

Perciò tutti gli Uffiziali, Scuole, ed altri Luoghi di esercitarsi la Gioventù in Arti nobili, & meccaniche, perchè appartengono all'utilità del Popolo, Cittadini, e della Città si dicono pubblici, pienamente il *Talovano* de' *Republic. libr. 2. capit. 9. numer. 11. vers. furave alii.*

Così ancora tutti li Monti Pii, e i loro danari, colla quali si provvede alle necessità, e bisogni de' Cittadini, e de' Poveri dell'Università, e Città sono stimati, e chiamati pubblici, *Klech. de error. libr. 2. capit. 2. numer. 3. & 15. Cotel. de Bull. bon. regim. capit. 22. numer. 22. & 37. Leonard. de usor. quast. 22. numer. 28. & sequenti, Adm. consolat. 180. numer. 16. 4. Bobadill. in Politic. libr. 2. capit. 17. numer. 135. 136.*

E per la medesima ragione tutte le opere pie infi-

nuer, tutti li Legati di denaro, e beni fatti per sollievo, e beneficio de' Poveri, o del Popolo, o Familiare, o Ragazzi, o Vecchi di alcuna università, o Città si dicono pubblici per il testo in *L. ficut 120. & l. Civitatis 125. ff. de Leg. 1. Sord. de aliment. tit. 3. quast. 8. numer. 6. & segg. meglio al tit. 2. privileg. 2. numer. 18. & segg. Leventil. de privileg. Puper. par. 2. privileg. 32. per res. Adamic. de consolat. ultim. volum. libr. 8. tit. 5. numer. 1. & sequenti, Navar. de miserab. person. privileg. 6. numer. 3. 4. Rebuff. in Zag. 1. numer. 2. perus. Jur. Codic. ut nuntius licet libr. 10. Cotel. in Bull. bon. regim. capit. 25. numer. 12. 13.*

Restando da tutto ciò chiaramente provato, che nel largo significato, o impropriamente sotto la parola beni, e danari, o interessi pubblici possono compendersi anche quelli beni, danari, e interessi, che spettano alle Comunità, Città, ed Università, e Collegi, quindi certamente ne segue, che essendo le medesime tre Leggi fatte generalmente per il ben pubblico, e per il provido, e retto governo de' felicissimi Stati de' S. R., come particolarmente si vede dal premio dell'ultima Legge del 1665. *ivi, dovendosi la pref. 14. Altezca Serenissima al provido, e retto governo delli suoi felicissimi Stati, e particolarmente all'eff. 1. senza di quelle Leggi, che da i suoi Serenissimi Principi, e dall'Altezca Sua primisale, e segretaria, o no, o confermano il pubblico bene; si debbono esse intendere anche a quelle amministrazioni de' beni, interessi, e danari che spettano alle Città, Università, Popoli, e simili, quantunque impropriamente, o late modo si possono nominar pubblici, come per il testo nella *L. si quis in gravi 6. Utrum de Senat. Consul. Syllan. ed altri consueti prova mirabilmente il Casimiro. conf. 194. numer. 1. 3. 4. libr. 2. seguitato dal Bobadill. in politic. libr. 2. capit. 17. numer. 135. & 136. (il quale però lo cita nel cap. 23. secondo l'antica impropriezza) allegando ancora in prova di ciò altri simili Testi, egregiamente Alex. conf. 75. numer. 9. vers. fed hac dispositio libr. 3. Ceph. conf. 55. numer. 3. libr. 1. Decian. conf. 8. numer. 6. libr. 2. & conf. 30. numer. 13. 14. 15. Dec. conf. 65. num. 3. Roman. conf. 105. numer. 2. in fin. & numer. 3. & ibi Addentes Montepic. conf. 85. numer. 53. Cotel. ad Statut. Engob. libr. 2. cap. 45. numer. 3. & 4. latè Straz. ad Statut. Urb. avon. 351. numer. 3. cum seq. e bene 11 ché la Legge suddetta non avesse ciò figurato, si dove intendere esser fatta per l'utilità pubblica ogni volta ella provvede per rinovare, o impedire o compiere i debiti, e le fraudi, come insegna il Cotel. del luogo citato Covar. var. resol. libr. 1. cap. 8. n. 62. Adelfard. de Statut. interpret. consolat. 5. na. 31. Noi nel dist. 8. numer. 4. de commerc. Forcan. loco citato. Gailin. de verb. significat. libr. 2. capit. 22. numer. 20.**

E senza dubbio ciò procede quando le Leggi, Bandi, e Statuti parlano con parole amplissime, estensive, accompagnate da dizioni, o clausule universalissime, come si leggono tanto nella Legge del 1552. dove dopo di aver nominato un lungo numero di persone, che ammioistrano sotto varj nomi, finalmente così dice, *et qui possunt fondicare ancora tutti i Camerlinghi, Provviditori, e Deputati di qualunque Magistrato, ed Università, ed ogni, e qualunque persona, sia privata, come pubblica, che abbia meneggiato, et. quanto all'altra Legge susseguente del 1665. « ivi » rivedere li Conti, ed amministrazioni di tutti quelli, che in qualsivoglia modo, e per qualsivoglia Causa meneggiavano, et. » ed ivi » che per rinovare ogni dubbio, ed apparire presto di contraria interpretazione delle passate Leggi, Ordini, e Decreti l'intenda primeramente fotoposta al detto Ufficio, e Magistrato de' Sopraggiudici ogni, e qualunque persona di qualsivoglia stato, grado, condizione, che in qualsivoglia Magistrato, Ufficio, e luogo publico, Arce, Scrivato, e Collegio, ed Università fotopostasse nome, Carica, Dignità, e preminenza di Camerlingo, Ragioniere, Provviditore, Magioniere, Deposario, Sindaco, Sopraggiudice, Depositario, Procuratore, Operario, Guardaroba, Magazziniero, Soprintendente, con tutti quelli a predesti, e loro Uffizii, Cariche, jobolieri, e subordinati abbia amministrato, o amministrato, o sia per amministrato.*

amministrare, ed io», non accennando niente del Maggior, e più detto, fino al Minore, ed infino, benché in qualunque maniera privilegiata, ed oltre tutte dichiarate immuni, ed esenti dal rendimento del Cane, mentre con nuove, e spicciolati Rendimenti dell'A. S. non si affrettano: liberati dal render cane a detti Sopraddetti: Poiché comunemente vogliono i nostri Dottori, che quando le Leggi sono concepite con parole, e dizioni universalmente, e sfornate, allora esse comprendano anche le cose, e casi, che possono venire del fatto, o imperio legislativo di tali parole.

13 *Barbif. dillovi.* 222. & 317. numer. 4. & 329. numer. 3. & 5. c. in p. salsi testimoni di Leggi munite di parole arpie, ed universal, come le molte *Ros. coram Err. decif. 144. numer. 3. & part. 2. recentior. decif. 602. numer. 4. Ret. p. n. Palm. decif. 126. numer. 17. Cyril. contrav. 584. numer. 3. & Ros. coram Pampbil. decif. 720. numer. 3. & p. n. Consilior. decif. 143. numer. 2.*

14 Deponendo di più estendere, che le nostre Leggi so-
 no state clesse nell'istesso volgare, onde se la paro-
 la pubblica secondo il modo volgare di parlare com-
 prende tutto ciò, che non è di privata pertinenza, e co-
 si non solo le cose, che spettano al Principe, ma an-
 che quelle, che appartengono all'Università, e Città,
 ed al Popolo *Foral-1. della Crisita nella parola Pub-
 lica, et Foral-2. Eccelsae, verbi Publicum si deo per-
 tineret in senso volgare, come l'uso commune di par-
 lare richiede, e non nel senso stretto legale, l. libro-
 rum 50. §. Quod autem verbi. Nam, et in fine. §. de lo-
 cat. 3. l. libro 7. vers. nec mirum si de suppl. legat. 1.
 §. de interpretationi §. de legibus Concord. ad Statu-
 Equis. in prelat. numer. 116. cum seq. Stat. consue-
 16. numer. 9. conf. 169. numer. 3. libr. 1. Cyriac.
 contrap. 378. numer. 40. Barbs. axiom. 322. numer.
 17 7. e che quando le Leggi sono in lingua volgare si
 debba intendere il solo significato del volgare, lo in-
 fermano *Adalfard. de gener. Stat. interpret. consue-
 4. numer. 43. e piuttosto Concil. ad Statu. Equis.
 in prelat. numer. 121. et seq. Alacris. de consuet. libr.
 3. tit. 8. numer. 9. Zoni. ad Statu. Forcum. tom. 1.
 rubr. 39. libr. 3. numer. 25. cum seq. e puntualmente
 che il Pubblico, o Republiche si debba intendere an-
 che di tutte l'altre Città, e Università, e non solo
 del Principe, o della vera Republica, e così l'istom-
 to del commune parlar volgare *Calcan. cons. 3. nom-
 18. Rebuff. in l. bona Civitatis 15. vers. quarto si Ci-
 vitas. et in fine.***

Avvevasi inoltre, che le suddette Leggi non si el-
fringono agl'interessi, danari, e cose pubbliche, ma
comprendono ancora espressamente gl'interessi, e cose
proprie, e particolari di S. A. R. onde siccome è vo-
16 to, ed incontestabile, che al Serenissimo Gran Du-
ca appartengono per titolo, e causa di giurisdizione,
o suprema Protezione, Amministrazione, e cura tutte le
cose, e beni spettanti alla Città, Università, e Col-
legi, come ho poco innanzi provato nel mio disc. 9.
17 numero. 60. & *Sec. de Communi*, e che per tal ragione,
e modo può benissimo dirsi, che li beni, ed interessi
della Città, ed Università spettano, e sono di S. A.
R. per il titolo nelle l. 3. §. 6. fin. *ff. de acquir. rer.
domin. Cym.* ed altri limitati nelle l. *hæret. de verb. ob-
lig.* che ex quæsi contrah. *neg. & l. verborum* 181. de
verb. signific. ed ivi pienamente *Rabbi nella leg. Populi*
239. §. *Verborum* 299. *verf. hæc juri amici Federici*
de Sen. cons. 279. per tot. Thys. lit. N. consil. 39. &
consil. 390. numero. 10. & lit. D. consil. 660. numero.
1. & Tur. de Camb. diff. 4. §. quæsi. 5. numer. 8. &
separatim, Mench. consil. 963. numero. 23. &
Mach. consil. 327. numero. 27. così non può negarsi,
che la suddetta legge del 1645, e l'altra ancora pre-
cedente non comprendano liustualmente li danari, beni
ed interessi della Città, ed Università, e per conse-
guenza i loro Amministratori, e Ministri, i per coe-
stanto vero, che essi sono immediatamente eletti dal
Serenissimo Gran Duca.

18 Né si dica, che i genitivi, o li nomi possessivi, *mie, tuo, suo*, equipollenti alli genitivi, come avverte il *Card. Toss. conclus. 39 numer. 9. lit. N. & conclus. 37. num. 14. lit. G.* foglioso regolarmente secondo
19 il proprio *loci* significare importare il dominio, o possesso, poiché si risponde primamente, che quando

la Legge è concepita con parole ampie, strenue, e accompagnate da decisioni universalissime, ed è fatta per comune, e pubblico bene, come le nostre del 1553. e 1665. allora, tali nomi possessivi, o genitivi si debbono intendere anche al caso impopolo, e han significato comprensivo estendo di quelle cose, nelle quali si ha soltanto il giung della giurisdizione, o insomma amministrazione, o protezione, o cura, come si è provato diffusamente sopra intorno alla parola *pubblico*. In secondo luogo si sponde, che le medesime nostre Leggi parino non solo de' beni, o danari, ma anche d'interessi, e cose di S. A. R. quali sono parole, o termini universalissimi, e trascendentali, ed importanti per proprio loro universale significato tutto ciò, che in qualche modo può spettare, ed essere di giur., o interesse di S. A. R. come dei termini *Interessi*, si ha dalla *leg. ant. Cod. de frugum, qui pro suo quod interdicti*, ed ivi li Commentatori, *et Alibi*, tanto sopra la dicit. *in unum* quanto nel di in Dictionario legale *verbo Interests dicitur Farciat in Calopia, verbo Interests*, che in volgare significa *apparere*, il qual verbo *appareare* di sua propria natura è di una amplissima, e lausiva significazione, e dimaricherà sotto di esso verbo si comprendono diverse specie di pertinenze, e così anche tutto ciò, che è di giur., amministrazione, giurisdizione, protezione, e cura *l. verum ubi 181. ff. ad verb. signific. ad interpretationem et Rebus*, ed altri Commentari, e circa il termine *cose* *habetur res* si ha per indicazio da tutti, che esso significa qualunque fatto; giur., azione, bene, ed ogni altra estenza, che in quello Mondo si dà, e si ritrova, come oltre i Filosofi, literalmente prova il testo nelle *l. c. di l. 2. de verb. signific. ed ivi diffusamente il Rebus, e Cuius*, e tutti li gli altri *Commentari*, e in individuali termini quando il genitivo di qualche persona apposto ad un termine universalissimo, o trascendentale, che può significare qualunque sorta di pertinenza, d'interesse, non debba restringere ne' termini, o leggi e quelle cose solamente, delle quali si ha il dominio, o possesso, ma estendersi anche per proprio significato anche ad ogni giur., e cosa che può in qualunque modo spettare alla Persona apposto nel genitivo, mirabilmente il *Mezzola. censil. 167. n. 48. 49. 50. et 51.*

Ma quello che è certo è che, d'ogni altro, specie qualunque
difficoltà, è l'osservanza provata, rigorosamente dalla Si-
gnorci Sopraffinità, come quella hanno dimostratosi una
serie di Atti, e Visite fatte ora in un luogo, e
Città; ora in un'altra, essere stati da loro riviviti Li-
bri; Conti; e le Amministrazioni di diversi Monti
Pia; e di altre Opere Pie erette a beneficio, e sollie-
vo del Popolo, e dell'Università, e Città, come in-
sumati termini di Leggi pienamente l' *Armonia di do-
nat. reg. par. 3. cap. 43. num. 48. §. 491. De Luc. de
Jurisd. diff. 107. num. 9. Capen. dist. 2. con. 3. di-
f. 107. num. 9.*

« E benchè « non resti provata in specie nel caso no-
stro tale osservanza sopra il Modulo Pio di Livorno,
e Ceppi di Prato, nienteindiqui, siccome la Giurisdizione
dei Signori Sopralindici, ed universale sopra tutti
li Ministri, ed Amministratori di darenti, colle, ed
interessi fmentiti, e S. A. R. e per conseguenza anche
sopra li Ministri, ed Amministratocionari tutti i Moni
Pii, e d'ogni altra Opera appartenente a qualche Città,
Università, o luogo pubblico, così la Giurisdizione
loro qualunque sia esseliterata, solamente rispetto
ad alcuni individui di una medesima specie, e
ad alcune specie contenute sotto il medesimo genere
de' Ministri, ed Amministratori, baltà per indurre
virtualmente l'esercizio, e possesso, e l'ordinanza anche
rispetto alla altre individui, o specie, sopra delle
quali non si è cercata virtualmente la giurisdizione
de' Signori Sopralindici, per li ragioni doctissime
analoghe addotte in questi termini dal Card. conf. 323.
numer. 43, con li seguenti; e dopo lui il Pelli, de Me-
pore. eborfere. 73, numer. 140. con li seguenti. il Card.
attribu dopo il Card. De Linc. de Jurisdic. dispote. 1. in
93. Salda. de Supplication. parte. 1. cap. 9. numer. 67.
con seguiti.

Riducetti poi questa causa all'evidenza, se lo confida, che siccome le dette Leggi, e particolarmente quella del 1863. comprendono l'Ufficio de' Signori Nov.

2 e tutti quelli ad esso subordinati, e subordinati, come dal primo §. che rimemorare della Legge chiaramente apparisce: e meglio ancora dalla Lettera scritta dal Signor Senatore Andrea Politi, per ordine di S. A. R. all'Ufficio de' Signori Nove, la quale così dice „*avendo S. A. S. considerate le pretese, ed ebbero fatto il 27. Aprile 1693. gli Antecessori delle Signorie Vostre Illustissime, che il loro Ufficio, e dipendenza da essa non fossero sottoposti a' Signori Sopraffindaci, per la revivente de' i Conti, e che non dovessero detti Sopraffindaci avere la solita partecipazione del 35. per cento degli erari, che ritrovassero, o fessero tanto l'Illustissimo Sig. Senatore Bartolomeo de' Sopraffindaci, e veduto essere la ragione a detti Signori Sopraffindaci in virtù della Legge del 16. Febbrajo 1665. ha comandato, che non essente la commissione fatta dall' A. S. all'Illustissimo Sign. Audit. Fiscale fino fatto il 18. Maggio 1693. che si osservi detta Legge del 1665. e che in ordine a quella possa rivocare i suddetti Conti, ed avere la suddetta partecipazione, se da parte dunque alle Signorie loro Illustissime, per comandamento espresso di S. A. S. perchè essi facciano eseguire, così per conseguenza debbono disimpostopoli a detti Signori Sopraffindaci anche tutti li Ministri, ed Amministratori dell' Opere Pie, e Monti Più insinuare, ed insinuati a beneficio della Città, ed Università, perchè questi sono dipendenti, e sottoposti al detto Ufficio de' Signori Nove, e quando anche la detta Legge, e Lettera non esprimesse, che li dipendenti, e sottoposti all' Ufficio de' Signori Nove fossero sottoposti agli detti Signori Sopraffindaci, nulladimeno ciò si dovrebbe introdurre per la regola legale si pinesco in ventem se, male magis vincam 12, come applicandola a questi ostiosi puntuali termini firma il Foderio, da Sen. conf. 164. numer. 5. in fin. vers. Non obstat, quod Delegatus sequitur dal Card. Thaf. cont. 208. numer. 7. lit. F.*

Che tutte le suddette Opere Pie sieno sottoposte all' Ufficio de' Nove non si può mettere in dubbio, attesa l' ampia autorità concessagli in vigore della di lui situazione, e lo acconsentivano di buona voglia anche le parti.

E che siano almeno dipendenti, o subordinati al detto Ufficio de' Signori Nove Conservatori anche li Signori Deputati dal Serenissimo Gran Duca, nemmeno si può mettere in dubbio, poichè egino furono eletti da S. A. R. per rappresentazione fatale dalli Deputati, che prima dell' anno 1593. si sollevano a leggere da medesimi Signori Nove Conservatori per soprintendere alla Provincia de' Monti Più a loro sottoposti, accio dalla medesima A. S. fosse loro conferito un nuovo, e particolare ordine, o norma per miglior direzione, a regolamento di detti Monti Più, e degli Uffiziali, che gli amministravano, poichè come dice detti rappresentazione la revisione de' conti, che se ne faceva dal detto Ufficio de' Nove, riusciva vana, e senza frutto „*ivi. Perchè la revisione ne, che se ne fa qui al Nove è vanissima, e senza frutto, ec.*” Ma non fu tosta da S. A. R. la dipendenza, che dovevano avere nel resto i medesimi Signori Deputati al detto Ufficio de' Signori Nove, mentre dalla medesima loro insinuazione dell' anno 1593. apparisce chiaramente, che i conti delle amministrazioni da loro revisti, si dovevano poi secondo l' ordinario dare al medesimo Ufficio de' Signori Nove „*ivi. ivi. Sebbene li conti si revolvano per l' ordinario al Magistrato de' Nove*” e tal dipendenza maggiormente si conosce, se li riflette, che l' autorità di castigare, a condannare gli Amministratori, o Ministri de' detti Monti Più, non fu concessa agli detti Deputati, ma fu lasciata come prima all' Ufficio de' Signori Nove, perchè solamente per ordinario secondo la detta rappresentazione, che „*visite da Signori Deputati le trasgressioni de' Ministri, o Amministratori, facessero condannare i trasgressori secondo li Statuti*” „*ivi. E visto, che si abbia trasgressione alli Statuti si fare condannare secondo quelli i trasgressori*” „*Sicchè da detta rappresentazione, e dal Relativo del Serenissimo Gran Duca fino di essa non fu più omai sottoposti conferita le non l' autorità d' invigiare, soprintendere, rividere con maggior diligenza i Libri, Pegni, e Conti detti Amministratori de' Monti Più, a regolarli con maggiore ordine, a solo motivo*

di ajutare l' Ufficio de' Signori Nove, ed agevolare loro la cognizione delle buone, e male amministrazioni de' Ministri, e non già per derogare all' autorità de' Signori Nove, a cui spettava l' approvazione, o disapprovazione de' Conti, e la condotta delle pene contro li trasgressori, come in termini del tutto simili discorre il Federio, da Sen. conf. 163. numer. 5. vers. non obstat, quod delegatus Atenech, lib. 2. presumps. 18. numer. 9. Sord. conf. 56. numer. 30.

Nè implica in alcun modo, che li Signori Deputati non abbiano alcun' embenza, e facoltà, che quelle di sopra espresse, e perciò furono solamente nominati Deputati, e che l' autorità poi, e giurisdizione di approvare, a riprovare li conti delle Amministrazioni, di decidere, e condannare, ed assolvere, sia solamente rimasta ancora, ed allora come prima spettò l' Ufficio de' Signori Nove, poichè de jure la giurisdizione intorno ad alcuni atti può spettare ad un solo, e rispetto ad altri atti può essere di altra potenza, o Magistrato, come ferma la Rota di Roma alla decis. 184. numer. 13. part. 11. recensor. Cardin. De Luca de Jurisdictione, discurs. 1. n. 26.

Di qui nasce la risposta all' obiezione, che si faceva da' Signori Avvocati de' Signori Deputati de' Monti Più, con dire, che la Legge del 1665. qualunque sia generale, non può mai aver inteso di derogare, e pregiudicare alla Legge particolare fatta per li Deputati de' suddetti Monti Più, colla quale viene data ad essi l' autorità speciale contro li Ministri, ed Uffiziali de' detti Monti Più, e così ne meno comprendere, mentre, come poco fa abbiamo visto, quella Legge particolare non costituisce detti Signori Deputati se non a certi atti concernenti un migliore regolamento de' Monti Più, e loro Uffiziali, ma questo non derogava nel resto alla giurisdizione del Magistrato, o sia Ufficio de' Signori Nove, e siccome quello Ufficio è tuttavia sottoposto agli Signori Sopraffindaci con tutti li suoi subordinati dipendenti, o subordinati, come pure si è di sopra mostrato, così tutti i Ministri, ed Uffiziali de' Monti Più, come dipendenti, e subordinati al detto Ufficio de' Nove restano sottoposti alla medesima maniera a detti Signori Sopraffindaci.

Oltre di che si dee riflettere, che non solo l' autorità, e giurisdizione Universale de' Signori Sopraffindaci nasce dalla Legge del 1665. posteriore a quella particolare fatta intorno a' Signori Deputati de' detti Monti Più nell' anno 1593. ma anche da un' altra Legge Universale precedente alla suddetta particolare fatta nell' anno 1552. di cui abbiamo fatto menzione sul principio della Nostra Decisione, onde più tosto si dee dire, che per la nuova erezione de' suddetti Deputati non è stato potuto derogato alla autorità, e giurisdizione del suddetto Ufficio de' Signori Sopraffindaci, e Magistrato di tanta maggior dignità, superiorità, ed autorità de' detti Signori Deputati, come puntualmente per il detto dec. L. 1. Codice de Offici. Praefecti Urbis, ed altre Leggi, ed autorità prova il Cardin. De Luca discurs. 86. numer. 7. 8. de Jurisdictione, ommentando Sord. conf. 56. numer. 19. & seg. è particolarmente al numer. 22. & 30. & 31. de Jurisdictione, part. 4. centur. 2. cap. 247. numer. 6. & segg. Scapell. in prax. Judic. fell. 18. numer. 2. & seg. & fell. 25. numer. 32. Admistr. de Arbitr. lib. 1. quest. 40. Oliva de Foro Ecclesiast. part. 3. quest. 23. numer. 3. colli seguenti Mori, not. 171. numer. 1. & sequenti Adelin. dec. 152. numer. 3. & sequenti & decis. 295. n. 5. Adm. Aledic. dec. 54. numer. 9. 10. Roland. à Valle conf. 80. n. 1. & seg. lib. 2. ed infiniti altri, che si potrebbero allegare.

E che molto meglio si comprova dalla stessa Legge del 1665. da cui si vede chiaramente, che il Serenissimo Gran Duca non ha mai inteso per alcun tempo di derogare alla Legge del 1552. ma di averla sempre per lo passato voluta in suo pieno, e totale vigore „*ivi. Senon derogazione, ed in ogni modo d' ogni, e qualunque altra Legge, Decreto, & Referato, e Altera propria finora fatta in qualsivoglia tempo*”

Anzi d'urò di vantaggio, che essendo principio di verità incontrastabile in jure, che quando il Principe concede ad alcuna Persona una giurisdizione, benchè con parole amplissime, e sfumate, non s' intende mai,

ab

19

10

mai, che tal giurisdizione sia da lui data privatamente rispetto alla sua persona, potendo essere assieme compatibile il concorso dell'una, e l'altra giurisdizione, cioè quella del Principe concedente con l'altra del feudatario, o concessionario, a quello come Supremo Superiore, e Capo, a quello, come inferiore, e subordinato, secondo la comune sentenza di *Pierr. Barbof. in leg. 1. de iur. 4. numer. 109. ff. de iur. dic. e dell'altro Barbof. in cap. dudum 14. numer. 4. de prebend. in 6. Antwerp de donat. Reg. part. 2. cap. 8. numer. 14. §. part. 3. capit. 44. numer. 33. Roland. a Pall. consil. 1. numer. 137. §. Confult. Ro. per totum lib. 2. Grammatic. not. 28. numer. 4. §. sequenti, & conf. crimin. 6. numer. 23. Atell. observat. 34. per tot. così nel nostro caso appunto dicesi dire per la stessa compatibilità dell'una, e l'altra giurisdizione, poichè la giurisdizione, universale concessa a detti Signori Sopraffindaci del Serenissimo Gran Duca in loro qualità come Sopracapri, e uomini Superiori ad ogni altro, anzi per dir meglio, come rappresentanti io tutto, e per tutto la stessa Persona di S. A. R. e con tutta quella supremazia, e sovranità di giurisdizione, ed autorità, che a quella compete sopra di tutti gli altri suoi Ministri, Giudici, Magistrati, come si scorge chiaramente dal tenore della Legge del 1593. « ivi », e con quella autorità ancora, che ad « essi se ne trova per Legge concessa, ed attribuita, ed « in suffragio con quella tale, e tanta autorità quale, « e quanta ne compete, a rispedire in sua Signoria Illustris- « sima, ed Eccellentissima.*

Questa maggiore, o massima autorità, e sovranità di giurisdizione ne' detti Signori Sopraffindaci molto più apparisce dalla Legge del 1665, ove non solo è concesso loro di vedere i Conti di ogni, e qualunque Ministro, Esecutore, o Amministratore, ma di rividerli, quando già fossero stati visti, e falsati dagli altri ordinari superiori Deputati, giudici, o Magistrati con quella riprezzatura di parole, « ivi », Etiam « che per avanti da altro Superiore, Ministro, Sindaco, o altro qualunque Ufficiale li siano stati visti, revisti, e falsati i Conti, perchè non essano quissia transi- « sione, a falsi falsati da qualunque Ministro averne sopra di ciò « autorità, e dominio S. A. S. vuole, che sia tenuta, ed obbligata a rendere di nuovo conto a detti Sopraffindaci, a che in quel caso solamente s'intende bene, e « chiaramente falsata la sua amministrazione, quando a « relazione de' medesimi Sopraffindaci sarà stata dalli A. S. per benigna dispensa approvata, e non altrimenti.

Per lo contrario ai Signori Deputati la giurisdizione ³¹ non, ed autorità concessa loro, risiede io essi come Ufficiali inferiori, e subordinati, e con una autorità ordinaria, e limitata ad una certa specie solamente di direzione, ed incumbenza per il buon regolamento di detti Monti Pii, come si vede dalla loro istituzione del 1593. egregiamente *Attench. de profess. lib. 2. prescript. 18. numer. 28. a tutto lo stesso numer. vers. decimo, & ultimo Grammatic. not. 28. num. 4. & conf. crimin. 6. numer. 23. Roland. a Pall. consil. Ro. numer. 13. lib. 2.*

Ma quando anche nel caso nostro non vi fusse la ³² Legge del 1593. anzitutto alla insubordinazione particolare de' Signori Deputati alli Monti Pii, ma solamente la Legge posteriore del 1665. non averebbe tampoco luogo l'obbiezione suddetta fatta in contrario, perchè presentemente non si tratta di voler comprendere li detti Signori Deputati sotto la suddetta Legge del 1665. ad effetto di pregiudicare, o derogare alla loro autorità concessa loro in vigore della Legge particolare del 1593. sopra i Ministri, e Amministratori de' suddetti Monti Pii, ma solamente di mostrare, che li Signori Sopraffindaci, come Sopracapri, e uomini Superiori eletti da ogni altro, sia le altre loro autorità hanno in vigore della detta Legge Universale del 1665. anche cumulativamente quella stessa autorità, o giurisdizione, che hanno i detti Signori Deputati con quella sola differenza, come si è visto poco fa, che ne' Signori Sopraffindaci ella vi sta come uomini Superiori, e rappresentanti la stessa persona del Principe, e nei suddetti Signori Deputati come inferiori, ordinari, o subordinati, e per conseguenza essendo in questi termini, e secondo questa diversità rispetti, compatibili l'una, e l'altra giurisdizione.

ne, due l'una, e l'altra giurisdizione senza dubbio ammentarsi, a senza contrasto, come ho provato sopra al §. Anzi dire, e dottamente insegna al suo solito il *Card. de Luc. de Jurisd. dift. 21. n. 27. 28. de Luc. de plur. hom. cap. 139. numer. 31.*

E quando anche non si potesse dire, che le suddette Leggi del 1593. e 1665. non fossero tra loro compatibili, si dovrebbe più anco dire, che quella del 1665. averà certamente derogato all'altra del 1593. per effetto quella universale, ed amplissima, e fatta per il bene pubblico, come si è visto da principio, secondo l'autorità del *Card. Attench. dopo il Card. de Luca de Jurisd. dift. 2. quest. 9. numer. 2. §. 3.*

In maggior prova di ciò soggiungasi, che se a i detti Signori Sopraffindaci vien data l'autorità di rivvedere i Conti di qualsivoglia Amministratore, o Militante, benchè siano stati tali Conti visti, e falsati da altri Giudici, o Sindaci, o Deputati ordinari, che è una autorità suprema sopra concessa ai detti Signori Sopraffindaci, non si può dire a buona ragione, che essi non abbiano cumulativamente anche quella inferiore, che è stata data a detti Signori Deputati, perchè a chi ha la giurisdizione, per il più, non se gli può mai negare per il meno, così puntualmente discorre il *Attench. de arbitrar. lib. 1. quest. 40. numer. 2.*

A R G U M E N T U M.

Minor, vel filius familias exercens Mercaturam valide obligatur ex suis contractibus: licet in illis non intervenire solemnitates Statuti, & licet contractus, vel obligationes non respiciant Mercatorem.

Prefertim si ille minor, vel filius familias se palam gesserit pro Parafamilias, & in contractu à se gesto juraverit se esse majorem, & totius si ex aliquo contractu obtineat in iudicio solvitionem contra suos debitores.

Minor, vel filiusfamilias an & quando contrahere possit societatem absque Statuti solemnitatibus.

An, & quando aliqui assumpti in sociis publici Appaltus à Principalibus Appaltatoribus, vel Conductibus remaneant obligati erga Fiscum, vel Cameram Principis.

Socii, vel subconductores admitti à Principali Appaltatore, seu conductore possunt à Domino in solidum pro pensionibus conveniri.

Socius administrator tenetur reddere rationem. Societas, & administratio societatis potest ex conjecturis probari, & hic plures enumerantur conjecturae, ex quibus illa probatur.

Socii, vel inferiores inter ipsos tenentur pro rata, & quoad curas tantum respective sibi commissas.

Lucrum dotale quando compensetur cum legato relicto per uxorem Marito, & an & quando per Maritum videatur in instrumentis dotali eodem lucro renunciatum, item an talis renunciatio lucris dotalis praedjudicet creditoribus Mariti.

S U M M A R I U M.

1 Statutum Aftali expresse permittit filio familias exercenti Mercaturam posse se obligare, & contrahere absque solemnitatibus alias regulariter necessariis.

Idem de iure procedit, licet Statutum non expresse id disponere numer. 3.

2 Mercator dicitur qui emat, & vendit vicium, alium, fruges, & huiusmodi.

3 Minor, vel filiusfamilias exercens Mercaturam potest contrahere, & se obligare ex quacunque

contractu, licet illius obligatio, vel contractus
initio non respiceret Mercatorem, vel exten-
sa Adversaria fallus non sit.

Præcipue si se offerat cum iuramento esse ma-
iorem, vel Patrem familiæ, vel alia se promi-
sore, vel Patrefamilias gesto nomi. 3. 6. & 7.
18. 12. 13. 15.

Et fortius quando contra alios ex suis contracti-
bus agit, & in iudicio obtineat num. 8.

Et sine dubio quando Pater filiofamilias contra
hunc ratum habuit numer. 9.

6 Adversus, vel minoris obligatio licet facta sit ob-
que concessa Præsumitur a Statuto requiritur
votum, quando illa, vel ille se offerat coniu-
ramento non habere proximiores.

14 Causa errari potest cum Cedula Sencarias.

15 Absque non potest fieri solemnitatebus Statuti so-
licitatem contrahere.

Limitantur iudicio indifferens, facere, administran-
te, tam propria, quam aliena negotia, vel ha-
bitio publicæ Appelatus, aut dignitates, & ma-
gistratus numer. 16. & 17.

18 Socii vel subcondutores assumpti a Conduttore,
vel Appellatore Principali publici assensus etia-
m post condictionem iussu Eijus, vel Prin-
cipis remanent pro personis Appelatos obli-
gati erga Eijum, aut Commorem Principis,
licet cum se non contraxerint, & numer. 23.

Quod procedat licet socii fuerint tempore assumpti
ad participationem lucris, & damni Appelatus,
numer. 19. & 22.

Et sine dubio quando Principale Conduttore, vel
Appellatore habuit autem a principio con-
ducendo assensum pro se, & sociis licet ibi
in condicione non nominaverit, numer. 26.
& 27.

Contrarium dicendum in caso privati assensus in
20. 23. & 24. vel inter assus socii assensus,
numer. 21.

19 Socii vel subcondutores alioquin Appelatus, vel
assensus post condictionem assumpti a Principali
conduttore semper in subsidium tenentur pro-
prietariis erga Dominum, quando Principale
Conduttore non sit solvendo.

20 Socii administratores tenentur omnibus interessatis
rationem reddere.

21 Proprietarius potest petere ad administratorem reddi-
tionem rationis, licet iste auct vicat.

22 Societas, & administratio societatis ex quibus a-
liquis, vel Consiliis probatur, & non. 33.
33. 34.

23 Administratores, vel socii quando presumunt sol-
vendi de pecuniis societatis, vel quæ, cupit bona ad-
ministratores sociis administratores, & non de propriis,
& numer. 36. & 37.

Enumerantur consilia, ex quibus presumitur sol-
vendi facta de pecuniis sociis, cupit bona ad-
ministratores sociis administratores, & non de propriis,
& numer. 36. & 37.

24 Socii inter ipsos tenentur solum pro rata ad de-
bita contracta, secus quoad actiones, contrahentes
cum societate.

25 Insolventes, sive socii propius ad diversas causas
societatis non tenentur nisi pro rata, & unius-
quisque pro portione sui demandata a Proprietariis.

26 Societas initia inter plures intelligitur contracta
pro virili.

27 Lætas dato non compensatur cum legato mili-
tis per actum Martis, quando necessaria il-
lus debitor ex Statuto.

28 Sæpius si tract in portu speciem illam non ten-
dere. Ibid.

29 Explicatur Statutum Africatum lib. 1., r-
bris. 4.

30 Adversus qui promissum tenent, & integram ratem
novi respiciunt, videtur lucro dotali reman-
tente.

31 Propter si renuntiaverit omni iuris, legum, &
Statutorum auxilio numer. 44.

32 Lucris dotalis renuntiatio fieri potest à viro in pro-
prium etiam suam credituram.

33 Adversus si pro parte dotali tamen promissori

tempus adejus solvendum non potest prorogare,
vel ad illius ratem lucrum dotali retinere, sed
debet expellere dici solvendi advenum.

34 Martius tenetur pro rata lucris dotalis concurre-
re ad expensas funeris uxoris.

Responsum Incliti Collegii Africani in Cau-
sa Africana Concursus.

ET

DISCURSUS CLXXXI

Plures partem in presenti Causa Concursus Cre-
ditorum disponende sunt, quarum aliquæ in pre-
senti, aliz impediuntur examinabuntur.

Primum itaque partem affluendo dicimus illam
potendam esse ad debitum Emigdio, quia cum ipse
existeret Mercatorem per tempore contracte obligatio-
nis, potius contrahere non obstante defectu solvendi-
tanum à Statuto Africæ requiritur in contractu Fi-
liorumfamilias, cum huiusmodi casus excipiat in co-
dem Statuto, & de aliis Statutis huius similibus tradit
Reverendiss. Amsald. de Commercio, discurs. gener. num.
88. & segg. & numer. 23. Rota in Romanen. Pecun-
naria 16. Adm. 1687. & præsertim cor. Rordinius,
& longè post hæc scripta in lucem editus Pincel.
disc. 26. num. 1. & segg. ubi quod dicitur Mercatu-
ram exercere qui emit, & vendit vinum, oleum,
& fruges, & alia, & numer. 9. ubi quod hoc etia-
m procedit de sine pensando à dispositione Sec-
taria.

Et hoc quævis obligatio mercatorum non respici-
at, & ex causa Mercatoris facta non sit Gratian.
disc. 279. numer. 46. & sequentibus. De Luca de
Alienis, discurs. 34. numer. 3. de Credit. discurs. 73.
numer. 3. & 4. & discurs. 78. numer. 8. Pici ad
Statut. Urb. Glag. 7. numer. 29. & sequenti, Re-
verendiss. Amsald. de Commercio, discurs. general. nu-
mer. 88. & sequentibus, novissimè Dominus Confessus.
Noster ad Statut. Urb. annot. 12. numer. 138.
Rota in recentior. disc. 284. numer. 1. part. 9. &
longè post hæc scripta in lucem editus Pincel. disc.
Adversus 26. numer. 6. seg.

Maximè quia contrahens cum Emigdio Filiom-
familias non solum cum esse talem, & ipse se esse Pa-
triamfamilias intercipere avertit, & iuramento confir-
mavit, & se pro Patrefamilias gerere, quo casu
ne proprius doli sit suffragans, & Ludovicum cum
eo contrahens deceptus remaneat, nullus contractus
ab Emigdio illegatus non est admissibilis, ut in pon-
do bapat Statuti Gratian. disc. 234. numer. 4.
& numer. 18. & 20. disc. 267. numer. 2. & se-
quentibus, Adversus. disc. 78. numer. 3. Paulus. dis-
c. 59. num. 71. & 72.

Et in terminis minoris, vel maioris medio iura-
mento asserens se non habere proximiores Gratian.
disc. 234. numer. 2. & sequentibus, Paulus. disc. 70.
numer. 40. Rota post cum disc. 1. numer. 4. &
sequentibus, & disc. 2. numer. 6. & in La-
retana Datis 27. Aprilis 1695. 4. non oblit. coram
Emilia, Perusina Solviani 3. Martii 1694. Parag.
ceterum coram Molino, & in Romana Censui 4.
Februarii 1687. Parag. emissi enim. coram Caccia.

Maximè cum ex pluribus hæc exclusio remaneat
fuisse, & decipio, sed bona fide, & sincere proleget
fuisse celebratum contractum publicè, & palam cum
particulari circumstantia, quod Filiomfamilias in con-
tractibus ane, & post cum aliis Personis gestis si-
mitem assertionem repetit, & nunquam cum sole-
mnicibus Statuti contractat, in quibus terminis cum
plures Personæ presumuntur non fuisse conspici-
tate ad fraudem committendam, contractus in Sta-
tu validitatis remanere debet Rota post Paulus. disc.
70. dec. 1. num. 3. 6. & 7.

Et fortius quia Emigdio in alia Causa dictum in-
strumentum produxit, eoque usus est, illiusque vigo-
re in iudicio obtinuit, propterea nullatenus ejusdem
proponere non potest veniendo contra factum prop-
rium, & contra instrumentum, à cupis invalidita-
te nullatenus reportavit Gratian. disc. disc. 234. nu-
mer. 21. & sequentibus, ubi respondet opposito
quod.

quod confectio, quae insurgit ex productione instrumenti non trahatur ad ea, quae non probat instrumentum.

- 9 Curius, quia Pater contraxit ex pluribus actibus successivè gestis approbavit, & ratum habuit, quo casu nullitas contractus Filiifamilias non est amplius allegabilis, nisi relevante & actu predicti procedat, vel subsequatur plenè Gratian. *dissep.* 687. numer. 9. & plurib. *sepp.*

- 10 Non obstat, quod Filiifamilias adferunt se esse Patremfamilias, vel publicum Negociatorem non credant *Marent. decis.* 71. Gratian. *dissep.* *Marchia* 234. *Dand. consult.* 2. numer. 12. *Falsch. de Patria Potest.* part. 1. capit. 6. numer. 3. & *sepp.* quia hoc non procedit quando concurrunt supradictae circumstantiae, ut declarat idem Grat. aliaque auctoritates supracitatas.

- 11 Tantoque minus obligatio Emigii infringi potest ex hoc capite, quia illis fuit juramentum vallata, quo casu Secretarius solemniter non subiecitur *Alexand. conf.* 27. numer. 7. *libr. 1. De Loc. de Dor. disp.* 143. numer. 27. *verf.* *dissep.* *Rota* *dissep.* 721. numer. 12. *coram Pen. decis.* 44. numer. 4. *coram Savat. decis.* 1238. numer. 14. *coram Cocchi. decis.* 81. numer. 2. *coram Amat. Danegat.*

- 12 Quod nullus debet etiam Civitatis Afulanae Statuta fieri à Summis Pontificibus in forma specifica confirmata juxta ceterum in ista Nostra Carta decisionem coram Thano, quia confirmatio in forma specifica non extendit. Unde, cum Statuta, quae non faciunt mentionem de juramento ex defectu voluntatis regulata a potestate Secundenium, adhuc juratos non comprehendunt, nihil in hoc operatur confirmatio in forma specifica *Rota coram Cist. decis.* 58. numer. 14. & 15. *Corvin. decis.* 1591. numer. 28. & *sepp.* & *dissep.* 2339. *Danegat. Jun. decis.* 641. numer. 15. *dissep.* 288. numer. 35. & *sepp.* *coram Rich. decis.* 159. numer. 9. part. 16. & *dissep.* 283. numer. 9. part. 17. *reversus. Episcopus. Rota. dispensat. Jur. fupl.* tom. 2. capit. 160. numer. 12.

- 13 Nec turbat, quod Secretum Patrie requirit pro solemnitate substantiali in contractibus juramentum, & sic illud adhiberi debuit pro adimplenda forma Secreti, nec possit praeterire contractum eisdem a Statuti censura, quatenusdem apposito caret fuisse substantia, quippe quia verum non est, quod Secretum nostrum *libr. 1. rubric. 1.* requirit in contractibus Filiifamilias juramentum, sed illud solum exigit in secunda rubrica parte, in qua loquitur de Filiifamilias, & nulla in ea habita mentione juramenti praescribit certam solemnitatem, quibus adhibitis contractum reddit validum à ibi a Contrahentibus rebus obli-
gat firmatus. Unde si in hac parte Statutum nullam mentionem juramenti fecit, illud non comprehendit actum juratum, quia confirmatio in forma specifica efficit, ut Secretum comprehendat adhuc juramentum firmatum, quando de juramento disponit, non vero quando de juramento non loquitur *Amat. Danegat. decis.* 641. numer. 15. *Rich. decis.* 288. numer. 35. & *sepp.* aliaque auctoritates supracitatas.

- Indebit etiam controversitum secunda partis in eo consistens, quod cambiump fuerit certarum ab Emigio sine interveniente pecunie numeratae, quia interveniente pecunie numeratae est quidem necessarius, in impositione Censui, non in cambio, quod creati potest ex credito praecedenti ex Juribus nullius, & *D. Castan. de commerc. disp.* 49. numer. 22. & *sepp.*

- 14 Ex quatenus necessaria esset, illa diceretur intervenisse ex censura bancaria, quae habet vim numerationis pecuniae, ut in fortioribus terminis pro subfinita creatione censui *Guil. de Frutlich. disp.* 4. artic. 3. numer. 38.

- 15 Valida etiam adjudicatio est obligatio ab Emigio ex Causa societatis contracta tempore, quo erat minor aetatis, & consequenter talia partita pendenda est ad ejus debitum, quoniam enim vera sit regula, quod minor societatem contrahere non possit sine solemnitate Secretarii, in specie *Rota in Romana Hereditaria* 28. Junii 1624. 3. mensis, *coram Aloniz. & P. verbi. Fidei commissi* 25. Junii 1683. 5. hoc autem, *coram Albergato.*

Tamen cum agatur de contractu gesto à Persona in-
Castan. de Comm. Tom. II.

dustria, sagax, & quae rerum humanarum experientiam habebat, propitiusque, & aliena negotia gerens, plures officus, & Appallum habebat, dignitates, & Magistratum exercebat, se obligare, & societatem contrahere potuit sine solemnitatibus Statuti, ut firmavit Gratian. *dissep.* 779. numer. 12. & *sepp.* & *post plures*, quos refert *Rota in Viterbi. Confus.* 25. Junii 1683. 3. his accessit, *coram Albergato*, & in *Benedicta. Pecuniaria* 16. Maji 1687. 5. praesertim quia, *coram Randinio.*

Juncta praeterea qualitate Loci, & communis Patriae, quae ingenia, & Juvenes solet producere sagaces, diligentes, industriosos, aptos ad negotia peragenda, & accuratissimos, in quibus sagacitas longè, latiusque statum superat, ut in terminis contractus ge-
stus à Juvene Afulano Gratian. *dissep.* 779. numer. 14. & *sepp.* *Danegat. Jun. decis.* 233. numer. 4. & 7. & generaliter in *reversus. decis.* 244. numer. 4. & 7. part. 6. *De Loc. de Regalib. disp.* 221. numer. 11. *verf.* al-
tera *vero.*

Nec non considerata assertione ejusdem Emigii juramento vallata se esse majorem aetate, quo casu, non frans, & dolus eadem participaret, admittendum non est ad impugnandum ex hoc capite contractum juxta proximè adductas auctoritates.

Respectu tertiae partitae dicimus credentes, qui necesse innuit certae, & determinatae negociationis desiderant, ceteris credentibus esse praefereamus.

Non obstat, quod Camera Afulana non habere obligatum negociationem, & focios per Emigium in Appalta assumptos ea ratione, quia cum Camera Afulana contraxerit cum Emigio nulla habita, nec spicienda, nec fociorum mentione, idcirco non poterit adhesionem contra eos acquirere, cum non habuerit animum eos sibi obligandi, perfectum quia focietas versatur circa participationem lucri, & damni exinde eveniunt, non autem consistit in Jure Appallum, quod unicuique retinet penes Emigium, qui Appallum condidit, non autem potest facere Camera Afulanae ignotis, qui proximè nullam in substantia Appallum habere communionem.

Sed obijciunt in nulla sub parte subdit. Etenim venior, & receptor sententia est, quod in vedigalium condictione assumpti in focios post condictionem, licet cum Fisco non contraxerint, nec in concessione fuerint nominati, nihilominus specialis Fisci privilegio tamen ad solutionem pensionis via exequutus eodem modo, quo teneatur principalis conductor, ut argu-
mento *Text. in L. 1. ff. de loc. public. fructu. Rota in puncto Angel. in diss. L. 1. quem loquuntur Rota in Confus. Rota. tom. 2. tit. de Mercatorum Glas. artic. numer. 25. Gratian. *dissep.* 336. numer. 45. & *sepp.* ibique de Luca numer. 25. ubi recipit *Tortosa. resolut. Civil.* 59. & *dissep.* Girard. de Privilegiis. *quest.* 84. numer. 397. *quest.* 347. numer. 22. & *sepp.* *Averdan. de Execut. mandata.* part. 2. capit. 12. numer. 16. egregie videndus *Carlew. de Judic. tom. 2. libr. 1. tit. 3. disp.* 10. numer. 4. *De Loc. de Locat. disp.* 27. per tot. ubi disputat solum in fociis, qui cum Fisco contraxerunt, teneantur in solidum, vel solum pro rata, pro qua fuerunt in focios admitti.*

Nec dicatur, quod Appallus, & per privativum non fuerit subiectum, & causa productiva societatis, quia ad effectum, ut focios solvuntur obligationi solvendi pensionem, non est necesse, quod societates contraxerit super Jure Appallum, sed sufficit, quod post condictionem alii fuerint admitti in focios, & ad participationem lucri, & damni procedendi ex Appallum in puncto *Carlew. de Judic. tit. 2. libr. 1. tit. 3. disp.* 10. numer. 4. *ibi* *Et dicendum est posse Fiscum contra istos focios conductores suorum rei via executionis ad exigendum, quod debent ex praesent condictione, &c.* & in his pariter terminis loquitur *Angel. in diss. L. 1. aliaque superius adducti.*

Nec obstat auctoritates *Rota disp. Marchesio* part. 1. fol. 773. numer. 4. & *dissep.* 213. *coram Uld. & decis.* 40. numer. 28. & *sepp.* *coram Orthobon.* quia vel loquuntur de admissione in focios super conductibus rei privatae, non autem rei a Fisco conductae, ut est *dissep.* 40. *coram Orthobon.* vel loquuntur inter Conductores Appallum, & admittos in focios, ut est *dissep.* 213. *coram Uld. & apud Marchesio. ubi supra,*

non autem inter socios, & Fiscum, qui gaudet beneficii supereminetio.

Et hoc sufficiens pro objecti resolutione, verum et abundantia supplicat animadverti, quod Appaltus conductus apparet pro societate, ita ut Emigdio accesserit ad offerendum tanquam administratori, & privator societatis, & animo concedendi Appaltum favore societatis vigore conventionis inter eandem Emigdiu, & socios inter.

33 Hinc remanet inapplicabilis auctoritas *De Luc, de Regalis dist. 90, numer. 12, & dist. 91, num. 14*, quia ibi conditio sui Appaltus radicatur in Persona Appaltatoris, socios vero fuisse admittos ad lueri participandem; in hypothese autem totum contrarium dicendum est, quia clare probatur Emigdio accessisse ad offerendum tanquam societatis administratori, & institorem, unde est impossibile, quod privative ad socios Appaltum acquisiverit, cum animus habuerit gerendi negotium societatis, in puncto videnda *Rat. decif. 640, num. 2, cum pluribus, seqq. part. 1, recent.*

34 Nec obstat, quod Camera Afulana contraxerit cum solo Emigdio, cujus fuerit ignota societas, ideoque ad eam forent nulla competat actio contra socios. *Rat. Janen. decif. 14, num. 96, versic. sexto admissi. De Luc, ad Granian. dispert. 178, num. 5, versic. ultimus; Afulana, de Commercio, dist. 46, num. 30, & 31, Rat. decif. 146, num. 6, part. 18.*

35 Sequendum obiectum procederet, si contractus conclusionis iniussu fuisset cum privato abique societatis, nec societatem mentione, quae proinde locatori esset ignota, in quibus terminis loquitur *Rota coram Orsibolus, dist. decif. 40, num. 30, & seqq.* Verum cum agatur de Appaltu conducto a Fisco, socii tenentur,

36 quatenus non fuerint in contractu nominati, & Fisco incogniti, ut in his terminis firmat *Angel. loco superius allegato*, ducto argumento à *L. 1. §. de loc. publis. fragn.* qui loquitur de subconductori Fisco peritius ignoto, pulchre *Cardinal. de Iudic. dist. 12, §. 20, numer. 4, ibi* Et talis fecit tatararius, qui non contrahens cum Fisco, sed solum cum eadem *Berthel. &c.* de in his circumstantiis loquuntur ceteri sapra laudati.

37 Socius quia sufficit ad hunc effectum Emigdiu non habuisse anatum ibi acquisiri, sed societati, cuius etiam destinatus instituit, & administrator, in puncto *Rat. dist. decif. 649, num. 2, & seqq. C. signatim, num. 10, part. 1, recent.*

38 Sed quatenus fuisset necessaria scientia societatis, ea non deficit in contingenti, quae notum est, quod nemocum Camera Afulana non locasset Appaltum Emigdio iam tunc alieno oppresso, nisi scivisset forendem, & nisi responderet ad socios Mercatores primi nominis, unde retroqueretur auctoritates in objecto adductae, ut bene admiitit in his terminis *Rota coram Orsibolus, decif. 40, num. 30, 31.*

39 Et ad omne pejus est cursum, quod Emigdio deo, socii saltem in solidum tenentur ad solutionem annui intercessit. *Corr. de Location. tit. de subloc. quae. 11. De Luc, ad Granian. dispert. 547, num. 9, versic. postea conveniri, cum dist. per Pacium de Luc. dist. 32, numer. 30, & 31, & in punctis Berthel. dist. de Gabriel. part. 2, quae. 13, num. 26, Granian. dispert. 547, num. 24. De Luc, de locat. dist. 37, n. 3.*

40 Alia pariter ponderanda est ad debitum Emigdiu, quia cum ipse fuerit socius, & administrator Rationis Ranciaris Lini tenetur reddere tanquam *Rat. coram Duncat. in Causa Afulana decif. 213, num. primo, & seqq. confirmatam coram Eodem decif. 213, num. 1, & seqq. dist. 230, & decif. 234, num. primo & seqq. & decif. 328, num. 1, & decif. 446, in princip. & post Monac. de Rationis, in Causa Afulana decif. 38, n. 1, & 2, & in alia Causa Afulana decif. 32, num. 1, & seqq. part. 19, & num. 6, & seqq.* ubi quod potest propter reddendum rationis etiam proprietarium vivens usufructuario.

41 Hic autem societas, & administrator probata respondent in duobus Titulis de ea deponentibus, ex participatione negotii, ex instrumentis, & ex confessione Contrahentis, qui licet extrajudiciali plurimum prodest, & ex aliis actibus, & indicis, qui circa ipsam, & nomen societatis inspecti non possunt, ut docet

dando in alia Causa Afulana responsa *Thomae, decif. 182, numer. 1, & seqq. Duncat. in Causa Afulana decif. 213, num. 2, ubi de depositionibus Mahonum, confirmatam decif. 328, num. 1, coram Eodem, & num. 4, & 5, & decif. 333, in princip. post Monac. de Rationis, decif. 28, in alia Causa Afulana num. 3, & seqq.* ubi quod probatur etiam Testibus singularibus, quando sunt adimpleti, uti quando deponunt de diversis actibus, qui omnes concludunt ad, de quo disputatur, & in alia pariter Causa Afulana in *prope. decif. 32, num. 2, part. 19.*

42 Et sufficit, quod administrator merces receperit, illasque petitiu egerit, non curato, quod fuerit depositus pro gubernio scripturarum, non autem ad vendendum, ut hinc objecti precise respondit *Rota coram Duncat. decif. 212, num. 4, confirmata coram Eodem decif. 213, num. 1, & seqq. & decif. 230, & decif. 334, num. 1, & seqq. & decif. 328, num. 1.*

43 Illaque reddito rationis fieri debet deacta solum summa scilicet 1200. Cum alia scita bis mille ab Emigdio posita in societatem non sint propria, sed socialista, quod probatum remanet ex deputatione Emigdi in Administratorem, qui potius de prelo ad societatem spectante, quam de pecuniis propriis solvitis praestitum *Ludovic. consil. 153, versic. saltem, in prope fin. & in alia Causa Afulana Rota coram Duncat. Jun. dec. 328, num. 3.*

44 Potissime quia licet Cambii fuerint confecti, non tamen sub nomine ipsius Emigdi, sed etiam alterius Confecti pro sumis bis mille ab ipso receptis absque specificatione quantitatis mercatorum traditis ab ipso, vel altero ex confectis, quae descriptio sub communis nomine facta non fuisset, & specificatio quantitatis reportata fuisset, si pecuniae non sociales, sed penitus existerent, attenta praeterea qualitate Penitus equalium Emigdi in diversissimi, & diligenter illi. *Manic. de Test. lib. 6, tit. 12, numer. 3, Monac. consil. 12, & consil. 80, numer. 3, Symon. consil. 339, numer. 3, 6, & 8, Rat. coram Duncat. dist. decif. 333, numer. 3, & seqq. confirmata decif. 328, in princip. & numer. 2.*

45 Accedente potissime instantia facta ab aliis sociis, quod pecuniae deponentem doceat inter ipsos fuisset remanente aliquo controversiae à libro societatis provenientes, nec non à confessione extrajudiciali alterius ex confectis, ut plene *Rat. in dist. decif. 223, num. 9, 15, & 16, cor. Duncat. Jun. & num. 17, ubi quod hoc fortis, processu à praedictis circumstantiis annullaretur.*

46 Quoad debitum scilicet mille Ludovicus ad illud tenetur solum pro rata, non in solidum, quia socii inter ipsos solum pro rata, non in solidum tenentur, quatenus tenentur in solidum erga Creditores societatis, *Manic. de Test. lib. 6, tit. 22, num. 9, Granian. dispert. 279, num. 8, & dispert. 267, no. 35, Monac. consil. 410, num. 42, & 54, Duncat. Jun. in Causa Afulana decif. 436, num. 2, Adden. ad Gregor. decif. 302, num. 9, Rota Janen. de Mercat. decif. 46, num. 4, & decif. 79, num. 8.*

47 Nec relevat, quod Ludovicus fuerit Institutor tanquam deputatus ad vendendum, & administrandum, propter quod erga socios praesentes in solidum tenetur, quia, cum ex Mercatulo societatis ex confessione partis, & testibus, & censuarius instrumentorum apparer ipsum fuisse deputatum tantum ad curam, & custodiam Caspae, & Franciscus ad curam scripturae, uniusquisque pro sibi demandata provincia tenetur non in solidum pro fidei detracto ex venditione rerum socialium *Amat. Duncat. dist. decif. 476, in Causa Afulana num. 4, & seqq., ubi n. 7, respondet obiecto emendationis factae societate dissoluta Bullen. dist. decif. Janen. 97, num. 8.*

48 Quoad quantitatem, societatem, quando aliunde non constat, semper censetur contracta pro viis, & sic pro medietate *L. si non fuerint in princip. §. pro Societate, in Causa Afulana dist. decif. 188, numer. 8, & seqq. & num. 14, Rat. in recent. decif. 336, num. 4, part. 3, Manic. de Test. lib. 6, tit. 14, num. 1, Sord. dist. 358, num. 4, & 9.*

49 Succedit alia pariter pro destructione loci dealis ab hereditate, in quo articulo credimus illud non esse determinatum licet tamen Statutus Afulanum lib. 1, rubric. 4, locum

lucrum predictum deferat Marito promerente Usure absque filio, in praesentiam tamen cum Usure testamentum condiderit, & Marito usufructum aliquem bona reliquerit, tale legatum censetur compensatum cum lucro donis et debito à Statuto; Patrum quippe Succurum non remittit arbitrio, & voluntati

- 41 Patrum, non illud debetur, vel non, sed utitur verbis absolutis, & præcepit, ubi in *Tertia pars de ius factis in Maritum, vel eius heredes remaneat*, promittendo cum non sit in voluntate Patrum illud convenire, vel excludere, dicitur debitum necessarium, cum quo intrat legati compensatio, ut distinguendo inter lucrum donis, quando est debitum voluntarium, & quando necessarium. *Utriusq. consil. forens. cap. 36. num. 18. Zand. ad Statut. Favent. rub. 3. rubr. 25. num. 49. Conciol. ad Statut. Eugub. lib. 2. rubr. 46. num. 13. Targui. de reservat. Statut. art. 102. q. numer. 18. & seq. Rub. decif. 79. numer. 22. & seq. part. 13. & decif. 348. part. 14. Constatin. ad Statut. Urb. anver. 33. artic. 2. num. 164. & seq.*

- Non obstat, quod nostrum Statutum augendo lucrum dotale à tertia parte ad medietatem per hac verba disponat, *Remaneat liberis, & absolvi fuit aliqua diminutio, nisi non abstineamus legari per eam filii*, cum qua dispositione tollens obligationem imputandi in casu, in quo lucrum sit maior, & tunc debitor maritus incommo- dam fecit, multo minus obligationem imputandi voluisse censeri, quando lucrum est minus, & debitor minus onus fecit.

Quandoquidem augmentum lucri à tertia parte ad medietatem sit solum in casu, quo exterior filii, & postea defecerint, qui casus sit favorabilior primo, in quo nunquam filii existerint; in secundo enim casu, quo filii post nuptiarum, & existentium defecerint, forsitan statuentes magis favere voluerint Marito, qui majora onera Matrimonii sustinuit mediante educatione, & alimentis filiorum, quod onus cum in primo casu considerari non possit, ex hac rationis diversitate de uno casu ad alium non valet illatio *L. Papinianus Paul. ff. de minor.*

- 43 Et quando etiam non fuisset reliquum alieno compensatum, adhuc non esset debitum, quia Maritus promissum restituere totum, & integrum dotum per quam provisionem censetur lucro sibi concessio renuntiasse *Belmont. dec. 33. n. 12. Zand. ad Stat. Favent. lib. 3. rub. 3. rubr. 25. num. 68. & 69. Conciol. ad Statut. Eugub. dist. rubr. 46. num. 30.*

- 44 Fortius quia Maritus ultimus progressus est, dando Usuro regressum contra bona propria usque ad integrum dotis restitutionem renuncians etiam omni Juris, Legum, & Statutorum auxilio, quo stante in presentia non Statutum de lucro donis ei suffragari non potest *Rub. dec. 174. n. 3. & 3. part. 1. num. 1. ver. Zand. ad Statut. Favent. lib. 3. d. rubr. 25. n. 70. Porporat. consil. 570. n. 1.*

- 45 Nec juvat dicere, quod talis renuntiatio in prejudicium creditorum fieri non poterit, quia talis remissio lucri non potest dici alienatio, & diminutio, seu depauperatio Patrimonii, sed non acquisitio, quae debitoris premissa est, & propter hoc potest ipse in prejudicium creditorum lucrum repudiare *Terr. de Fall. lib. 2. cap. 46. n. 82. & 84. Celf. dec. 306. n. 12. Dec. consil. 260. per ter. Zand. ad Statut. Favent. dist. rub. 25. n. 71. ubi reprobat contrarium tenentes.*

- 46 Ulterius dos in praesentiarum partem in pecunia soluta fuit, & partem promissa certo tempore elapso, & post praesentiarum conditionis solutionis adjecta, quo casu Maritus non potest retinere totum lucrum ex parte dotis soluta, sed illa propositio debet detrahi debet ex parte dotis data expedito diei, vel conditionis adventu respectu partis promissae *Rota post Salpad. in L. hinc. Credit. dec. 12. n. 4. & seq. Zand. ad Statut. Favent. lib. 3. rub. 25. n. 18. & 19. Mans. consil. 102. n. 1. & seq. & ferè per ter. in casus sine registravit decisionem Rote Bononiensis.*

Et juncta cum hac diminutione lucri obligatione ejusdem Mariti concordandi ad expensis funerarum pro rata lucri dotis, ut dispone *Text. in l. in om. 16. & l. Celsus 92. ff. de religio. & jurispr. fuer. Gregor. dec. 573. fol. 9. Zand. ad Statut. Favent. d. rub. 25. n. 73. & par. 13. rub. dec. 79. n. 26. lucrum dotis fere ad nihilum redigitur.*

Nella fuit habita ratio de illis, quae dicebantur circa validitatem Statuti, nam illud habet apertum Statutum

Caesari. de Commert. Tom. II.

Pontificibus in forma specifica confirmatum, solemniter dictum fuit in alia Causa Absoluta coram Thano.

ARGUMENTUM.

An securitas amplissime per Principem concessa Mercatoribus forensibus venientibus ad habitandum in ejus Dominio, vel aliquae ejus Civitate, tam pro eorum personis, & familiis, quam bonis, & mercibus, comprehendere valeat illas res, seu merces, quae ex aliena pecunia, vel furto alibi substracta comparatae fuissent ab aliquo se conferens ad habitandum in civitate dicti Principis cum appropriatione distringit mercium ex se, seu pecunia aliena, vel furiva acquiruntur.

Qua occasione late discutitur an, & quando pretium succedat loco rei alienae, vel furivae, & è contra, ita ut agi valeat uti actione rei vindicatoris contra pretium rei alienae, vel furivae distraxit, vel rem ex pecunia aliena, vel furiva comparatam, sive pretium illud, sive res comparata existat penes ipsum furem, vel non Dominum, sive penes Tertiū, & in prejudicium etiam Creditorum anteriorum, cum omnibus distinctionibus, ampliationibus, limitationibus, declarationibus per sua principia relinquitur, nec non cum conciliatione plurimarum legum, quae in hac materia, tanquam inter se contrariae, & paginantes, adduci solent, vel possunt.

SUMMARYUM.

- 1 *Salvus Conditus, sive securitas concessa per Principem pro mercibus, & bonis alienis non comprehendit merces, & res furivas, vel alienas repositas penes auctoritatem.*
- 2 *Debitori appellations comprehendit non potest id, quod in alione rei vindicatoris, vel quacumque alia actione reali restitui debet, seu vindicari potest.*
- 3 *Furtum committitur quando per falsas Literas Cambii pecunia exigitur.*
- 4 *Pretium non succedit in particularibus loco rei, neque è contra.*

Nec etiam pretium rei furivae succedit loco ipsius rei furivae num. 3.

Quod ut magis procedat si alia res ex pretio rei furivae fuisset comparata, quia nulla in re mediant, seu per circuitum acquisita admittitur subrogatio num. 6.

Limita tamen in casu subsidii, nempe quando res furiva, vel aliena esset percipua, vel praescripta, vel difficultate vindicari posset à possessore, & debitor, seu fur non esset solvendo n. 7. & 9.

Qua limitatio procedit etiam in favorem ejusmodi quae Personae in jure non privilegiatae numer. 10. 16. 17.

Nec non in prejudicium Creditorum anteriorum num. 11.

Reprobatur, & declaratur Sals. Labry. statutor. part. 2. cap. 24. num. 12. 13. & 14.

Reprobatur quoque Card. de Luc. dist. 26. de gradat. & Ansaldo. dist. 28. de commerc. & Rodriquez de concurs. credit. part. 2. art. 4. num. 8. contrarium tenentes num. 15.

Et pariter limitatio praedicta procedit in mediata acquisitione obveniente ex pretio rei furivae, vel aliena distracta per furem, vel non dominum num. 27. 28. 29. 30. 31. & seq.

Declinatori tamen limitatio num. 20.

Explicatur textus in l. qui val. 49. §. fin. ff. de Fur. & l. si ex pecunia C. de rei vindic. & l. Quamvis 3. C. in quibus caus. Pignus, vel hypothec. qui videntur decidere in contrarium num. 26. & 28.

- 18 *Pretium, servata Pupilli, minoris, Ecclesiae, & hujusmodi persona regulariter succedit loco rei, quando res alienata fuerit per illius Tutorum, Curatorem, vel Administratorem, seu si furiva alienata per eorum numer.*

Et in eisdem alienationibus factis per extraneum fabricario pretii locari non debet, nisi in subsidium, prout in eadem Personis non privilegiatis ibidem, & c. cum. 39.

- 31 Pretium rei fortitae, vel alienae quod reperitur penes tertium, ex titulo, vel causa onerosa nonquam subsidium loci rei fortitae, vel alienae, neque in subsidium, & cum. 32, & 34.
- 32 Secus si ex causa locativa cum. 35.
- 33 Dummodo non solum competit alicui rei vindicatio adversus pretium rei sua per alium vendita, sed altera personali alicui negotiorum gestorum.
- 34 Speciales plura an, & quando circa idem possint concurrere, & cum. 33, 34, 35.
- 35 Pretii subrogatio loco realitatis, vel fortitae fieri est casus, vel alius à lege filius, idem non habet locum in Statutis, & dispositionibus hominum. Limitatur primo, quando eadem viget ratio iustitiae filia, quam vera cum. 37.
- Secundo, quando alias oritur aliquid absurdum, vel datur per Statutum cum. 38.
- Tertia, in materia subrogationis cum. 39.
- 40 Pretium rei alienae, vel fortitae si quis retinet, dicitur locupletari cum alterius detrimento.
- 41 Qui locupletatur cum alterius iustitia dolens, & fraudulenter dicitur.
- 42 Locupletari cum alterius iustitia, tam à lege divina, quam naturali vetitum est.
- 43 Pretii subrogationem loco rei fortitae, vel alienae in subsidium lex civilis casum induxit, quatenus ubi exigit naturalis ratio.
- 44 Fingere lex civilis non dicitur, quando derogando alicui per legem legem indolito, redit ad jus primigenium naturae.

London. seu Liburnen. Sequestri.

Jovis 10. Februarii 1728.

DECISIO AUTHORIS,

E T

DISCURSUS CLXXXII.

MOyses Silveira de Mattos Hebraeus sub die 3. Junii 1728. per quandam litteram falsam Cambii eregit à Dominis Knox, & Nesbit Mercatoribus Londinensibus libras sterlingas 541. 1. 4. pro valore ejusdem litterae Cambialis, & postmodum eadem die eam majore parte ejusdem monetae, ompe cum libris 400. sterlingis duci cambialis literae penam 1860. recepit à D. David Martin Mercatore postest Londinensi super Dominio Recentiae Hebraeus committentes Librarius solutiles ad ordinem S. P. Jacobi Treve, à quo ipse nonnulli sibi illas erigi, vel girari fecit, & sub nocte ejusdem diei à Londino aufugit, & se Liburnum conavit, ubi fuit amplexus cum solita amplissima exemptione, & secutivae olim concessa à SARAHAMMO MAGNO DUCE FREDERICO II. Gloriosissime recordationis omnibus Mercatoribus, sive Christianis, sive Hebraeis, sive cujusvisque alterius nationis, vel religionis, qui ad ibi, vel Pisis se habundandum consulunt non tam quod eorum personas, & Familias, utrum etiam, quod eorum res, merces, & bona, ab omnibus, & quibuscunque debitis Civilibus, & Criminalibus aliis per eos coactis.

Fraudem, & falsitatem dictae litterae Cambialis ita traditis interces decem DD. Knox, & Nesbit itaque mandavimus DD. Lambert, & Chaaron sui Consensu Librarii Consociantibus, ut penes dictos DD. Regentes. Tractantes D. David Martin, sub sequestro dictam summam pecuniam 1860. ponerent, prout fecerit executioni fuit, cujus sequenti occasione lue orta inter dictum de Mattos, & DD. Lambert, & Chaaron dictis Nominibus agentes, praetendens altero sequestro nullitatem, & injuriam ob dictum exemptionem, vel securitatem amplissimam privilegium; Concedendum vero ab illis illud ei nullatenus suffragari, fuit dicta controversia, seu litis à Tribunali Liburni ad se per SARAHAMMO MAGNUM DUCEM arrepta, ac DD. Auditoribus Jacobo de Comitibus, & Francisco Antonio Iusiano,

inhibique cum omnimoda facultate, remissione etiam quocunque Judicii formula, & solemnitate, delegata, ut desuper quicquid per jure consulendum fore censiderent, & referrent; Injunctaque nobis insuper celeriter ejusdem Cause expeditione. Nos itaque in horum Supremorum mandatorum obtentionem solliciti, maturaque simul studio ad rei absolutionem incumbentes, auctis pluries partibus, tandem Sua Caesars in Regia retulimus dictum sequestro nre, & agere in dictam summam petitarum 1860. injectum fuisse, adeoque dictas DD. Lambert, & Chaaron dictis Nominibus eam fore, & esse libere relaxandum.

Ad ita referendum Nos moti fuimus quia cum dictum exemptionem, vel securitatem privilegium non comprehendat, nisi res, merces, pecunias, vel alia bona propria affecturam, ut clare constat ex senore ejusdem privilegii in lib. 2. §. 1. remissionem auctori liberi, §. 1. et §. 2. et §. 3. per le presens, beni, e Accertazione vobis de Pisi, e da Pesta e Famiglia seffero flati fuori della Strada di del Dominio nostro, & sic excludat res, & bona furto subtrahat, ideo per dicta summa petitarum 1860. censuimus dictam securitatem privilegium dicto Hebraeo de Mattos minime suffragari posse, ut in punctualibus terminis hujusmodi secutivae, licet amplissimas verbus coeque, firmata Caesars, conf. 203. n. 5. lib. 1. & latissima Pignarelli consulti. canon. consulti. 67. n. 17. cum plurib. seq. tom. 3. Tum quia bonorum, & mercium securitas ex dicto privilegio concessa venientibus ad habitandum in Etruria, quod eorum tantam debita civilia, & criminalia relictis legibus, quorum appellatione illud solum comprehenditur, quod ex propria obligatione, vel contractu, seu quasi per aliquem debetur, locum vero, quod in additione rei vindicantis, vel quacunque alia actione reali restitui debet, vel vindicari possit, ut per totum in L. Aurelius §. 1. de liberat. legat. firmata Handeld. conf. 49. n. 38. lib. 1. Corro. not. resolut. lib. 2. cap. 24. d. n. 1. & §. 2. et ibi plenius. Far. numer. 2. 3. & 4. numer. 5. 6. Alex. conf. 170. num. 6. lib. 2. nec non in fordinibus terminis egregie Surd. decisi. 174. & lib. Fudieri, per tot. Franc. decisi. 714. per tot. & ibi Add. Stapacini. de Salvator. interdict. lib. 1. quesi. 4. & abunde lib. 2. quesi. 23. per tot. & in puncto simili conductus Caffari. conf. 203. num. 5. versus fin. lib. 1.

Quod autem in causa nostro praedicta summa petitarum 1860. sit fictiva, dubitari non potest, quia si fuit per falsam litteram Cambii à dictis DD. Knox, & Nesbit erepta, ut punctum tradit R. Roman. coram Cels. decisi. 340. per totum. Rorer. decisi. 302. numer. 3. Anald. de Commercio, decisi. 39. numer. 30. Sent. de re Criminali. coram. 37. numer. 1. 2. 3. & 16. & contrariis 34. numer. 20. sed Sent. sub numer. 20. videtur tenere quod non sit propeie fictum, sed falsi delictum, pecunia extracta filis literis, quod mihi non videtur verum, per ex quo lue tradit Furiat. de Furt. quesi. 190. part. 1. & part. 2. per tot. & Sabell. in ejus Relatione facta Seren. M. Duci impetita in summ. post verb. Furtum numer. 28. cum sequit.

Ex quavis in contrarium per Dominos Informantes pro Hebraeo de Mattos dicebatur non posse hanc Juris conclusionem in causa nostro procedere, quia non agitur hic de casibus pecunia firma subtrahat, sed de alia pecunia, quod licet ex pectus fictiva compensata sit, obliuimus non potest amplius dicti furti 4. va, sed propria ipsius Furtis, ex ea receptionis Juris conclusione, quod in particularibus Judicis pretium non succedit loco rei, neque sen loco pretii per totum in L. si ex ea Cod. de rei vindic. & ubi contrarium, de quibus apud Adria. Pignarelli consulti. coram. 7. fursi. coram. 2. cap. 67. numer. 19. & ibi Scapp. num. 5. 7. & ad cent. 1. §. 1. §. 2. numer. 3. & Rorer. decisi. cap. 150. num. 6. & nos decisi. 91. num. 31. ac alius agentes de hac materia, in notis punctualibus terminis tenet est expressum in L. qui per 49. §. Fin. §. de furt. Cordus. De Lue. de Credit. decisi. 26. per tot. Anald. decisi. 28. numer. 10. & decisi. 93. numer. 5. 6. de commercio. Scapp. ad Adria. Pignarelli. coram. 1. cap. 92. num. 4.

Et eoque magis cum praesens pecunia litterae quam Cambii non sit immediata, sed mediata,

ACU-

semper per circulum acquisita, quia prima pecunia furtiva commutata fuit in aliam pecuniam, ex qua postea acquisita fuerunt dictae Literae Cambiales à dicto D. David Martin solvibiles in Civitate Libornii, tenens et expressus in l. sed essi lege a. §. ff. de petit. hered. & in l. quomodo. 3. Cod. in quibus causis pignori. & hypothec. Mancus. decis. 33. num. 11. & 12. Gai. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1406. & seq. Hodier. ad Sord. decis. 15. num. 47. & 48. Cens. de Confess. qu. 67. numer. 25. vers. fidei pignori in debitu, & post eum decis. 423. num. 3. 4.

Attamen cum dicta pecunia ab Hebræo de Martos furto subtrahita medio litere falsæ esset jam confusæ, neque pateret ille sit in presentiarum amplius solvendo, & sic cum agatur in nostro casu in subsidium tantum contra dictas pecias 1860. pretium dictarum literarum Cambialium acquisitarum à dicto Hebræo ex dicta pecunia per cum furto subtrahita, ideo prædictæ pecie 1860. productæ à dicta pecunia furtiva in iure haberi debent, ac si ipsa essent illam primam pecuniam, quæ fuit per dictum Hebræum furto subtrahita à dictis Dominis Knox, & Nesbit Mercatoribus Angliæ; Nam lex in casu subsidii semper, & indistinctè admittit subrogationem pretii loco rei, vel pecunie alienæ, aut furto subtrahitæ, & amplius non existens, vel per confusionem confusæ, aut peremptæ, aut diffinitè vindicandæ à tertiis, & viceversa subrogationem rei loco pretii, vel pecunie, & in viro dictæ subrogationis actionem utilem rei vindicationis Domino rei, vel pecunie elargitur, ut sunt textus expressi in l. non Martio ff. de donat. inter vir. & uxor. & l. prima Cod. de distract. pignori. & ibi Gloss. in verb. jubetis l. rei que 55. ff. de iur. dot. l. si in ista ih. ff. de re, quod minus casu l. si cum servum 33. ff. de res. credit. & in veteris Lege glossa, & Doctores Castrenses in cons. 62. & cons. 106. per tot. libr. 1. Gai. de Credit. cap. 4. quæst. 11. numer. 1394. cum seq. & numer. 1527. 1528. 1529. Rot. coram Burati. decis. 874. numer. 12. & seq. & coram Duran. decis. 63. numer. 1. & seq. & decis. 212. numer. 1. & post Cens. de Confess. decis. 421. numer. 14. 15. & part. 11. recens. decis. 351. numer. 13. 14. & sequenti. Gregori. 15. decis. 393. numer. 5. Cardin. de Luc. de Credit. dist. 35. numer. 57. Perier. de emp. cap. 11. numer. 2. Anghel. Barbo. ad l. 1. Cod. reb. alien. non alien. num. 14. 15. & 16. ubi dicit, quod etiam hoc locum obveniret, licet res non esset perempta, si esset difficultas illius peremptio, vel difficultas ex vindicatori possit à tertio possidere, quod idem comprobatur à Perier. loco citato, & Gai. de credit. cap. 4. quæst. 11. nu. 1395. & seq. & Rot. coram Duran. dec. 212. n. 16. Nos dist. 44. in fine in punctualibus nostris terminis Rota Romana cor. Cels. decis. 340. per totam cum aliis decisionibus per eam citatis.

Et licet textus in d. l. rei que 55. ff. iur. dot. non videatur ad hunc propositum allegari posse, quia loquitur de pecunia dotali, & sic de casu privilegiato dotis favore, attamen non subsidii habet consideratio, vel obiectum, nam ad dotis favorem non est à iure introductum, ut res cum pecunia dotali à marito acquisita succedat loco pecunie dotalis, quinimo aliud in iure regulariter determinatur, quod nempe illam non subrogetur, ut constat ex textu expresso in l. ex pecunia, C. de iur. dot. sed pro dotis privilegio hoc tantum specialiter datum fuit, quod nempe non obstantè, quod pecunia pro dote per mulierem viro tradita in dominium viro transiret, propterea res cum illa per viro comparata, non uxori, sed viro acquiratur, tamen in subsidium viro existente, vel effectio non solvendo, lex, speciali favore uxoris, dominii pecunie dotalis, quod fuit in viro translatum, ita usque ab initio relationem inducit, ut pecunia dotalis nunquam confusæ fuisse in viro dominio, qua tali dominii resolutione per legem ipso iure inducitur, res ex pecunia dotali à viro acquisita haberi debet ac si ex pecunia propria uxoris acquisita fuisset, ex quo tantum proinde sequitur, & non ex directo uxoris favore, quod ipsi competat in subsidium uxoris rei vindicationis concessa à d. l. non Martio 55. ac aliis legibus mox supra citatis, quarum virtute in subsidium pretium succedit loco rei alienæ distraxit à non vero Domino in favorem cuiusvisque

Casareg. de Commer. Tom. II.

personæ etiam non privilegia, ut perbellè tradunt Gai. de credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1457. & 1484. & 1504. Merita. Pignorelli. contr. forens. censur. 2. cap. 67. num. 33. & seq. & num. 37. ac numer. 38. & ibi Scopp. Add. Mancus. cons. 104. num. 19. & 20. distictus Barbo. ff. solut. matr. in rubr. par. 3. n. 75. in sol. milli 156. & 76. in fin. & num. 26. Bruneman. in l. ex pecunia in fin. C. de iur. dot. Martin. ad Reverter. dec. 203. num. 3. Rot. Episc. disp. iur. cap. 46. num. 33. vers. licet enim. Adams. special. iur. verb. subsidium numer. 20.

Quæ omnia procedunt etiam in præjudicium Creditorum anteriorum hypothecam habentium, nam data in suis terminis illa subrogatione pretii loco rei, vel rei loco pretii hæ prælationis super omnes, & quousque Creditores statim obtinet, ac tanquam vero Domino rei, vel pretii subrogati, cuius favore in subsidium lex subrogationem inducit, Barbo. ff. solut. matr. in rubr. par. 3. numer. 85. vers. & in his terminis Bruneman. in l. non 55. ff. de donat. inter vir. & uxor. latè Gai. de credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1460. 1476. & seq. Merita. de pignori. lib. 3. quæst. 32. n. 5. 4. 5. & 6. Rot. coram Cels. dec. 340. per tota, & fecit ceteri omnes supra laudati in §. Attamen cum.

Neque obstat Salgad. labyrinth. Credit. part. 2. cap. 24. num. 20. & seq. qui firmare videtur quod in præjudicium Creditorum illa subrogatio admittenda non sit, tum ex autoritate Firmosille, tum ex eo iuris principio, quod acquirit, quæ uni suffragatur, non debet alteri nocere, nam hæc duo Salgad. fundamenta nullam habent substantiam, Etenim quod authoritatem Firmosille illa colluctetur et curanda, quisque nullum adducit juris principium, vel Doctorem ad contraponendum suum assumptum, sed tantum se fundat super exemplo illius, qui rem habita fide de pretio vendit, quod casu certum est venditoris, licet olim fuitis verus Dominus rei venditæ, tamen non quidem super eadem tenet res sua illam habere prælationem in præjudicium Creditorum anteriorum emptoris, quod profecto exemplum nihil ad rem nostram facit; Etenim enim in isto casu venditoris hæc voluit succurrere, quatenus ille in actu venditionis potuit sic consulere cum pacto reservationis dominii, aut pteambulo hypothece, sed in casu nostro lex Domino succurrit cum hac actione utilis rei vindicationis in subsidium, quia ipse nulla est in culpa, aut negligentia alienationis rei suæ per alterum, eo inscio, & invito, factæ. Quo vero ad regulam, quod equitas non debeat Tertio nocere, longè minus applicabilis est, quoniam illa procedit in casu æquivalens non scriptæ, sed in casu nostro, ubi æquitas est expressè scripta per plures leges etiam in præjudicium Creditorum, vel Tertii, ut ex textibus, & Doctrinis supra citatis demonstratur.

Præterea si bene perpendatur Salgad. ex eo colligitur sub n. 62. quod in tantum ipse tenuit dominium pecunie exclusi ab anterioribus Creditoribus super re ex ejus pecunia comparata, in quantum regulariter Dominus non habet nisi actionem personalem iuxta textum in l. si ex pecunia 6. & l. si ne propriis C. de rei vindicta, ut in casu subsidii in quo Dominus acquiescit, & beneficio aliarum legum habet utilem actionem realem, contrarium ipsemet firmat, ut videtur et in præcedentibus num. 13. 14. & seq.

Denique Salgadus in suo themate non agit in recto de hac subsidaria utilis rei vindicationis actione, nam etiam prædictæ ab eo loquendo prætextu in casu suo rem empenus ex pecunia majoratus ad ipsam majoratum spectare, & non ad possessorem majoratus, qui eam emit, & id ex pluribus rationibus per eum eleganter adductis nihil commune habentibus cum hac nostra questione, ut observat etiam Cardin. de Luc. de Credit. dist. 26.

Itaque de medio sublata authoritate, & rationibus Salgad. contrarius per consequens auctoritates Card. de Luc. dist. 26. de credit. Anghel. dist. 28. de Commer. & Rodriguez. de censur. Credit. part. 2. art. 1. n. 8. quod illam partem, ubi se fundant super doctrinam, & rationibus ejusdem Salgad. Qui vero ad l. qui tras 49. §. fin. ff. de fortis, ceteraque juris fundamenta per eos adducta falsa deteguntur ex illis, quæ late per nos infra in decursu hujus discursus decisive deducuntur.

quamvis fuit effect allegare *Rur. Roman. decif. 340. etiam Calf. ubi in eadem causa, fuper qua Cardus. De Luc. ubi advocatus eisdem dictum diff. 26. quoniam incerto sequens fuit Anfald. in d. diff. 28. contrarium per dictam S. Ruram iudicatum fuit.*

Quemadmodum igitur Textus, & Doctores omnes prædicti loquuntur præfere in personis non habentibus in iure aliquod privilegium, ita erronea, & præfusa falſa detegit altera nonnullorum DD. opinio, qui voluerunt hanc privilegii ſubrogationem tantum personis in iure privilegiatis competere, nempe mulieribus, militibus, pupillis, minoribus, ſervis, prodigiis, Eccleſiæ, Fiſco, & huiusmodi, alias dici non poſſet tale remedium prædictis perſonis ſpecialiter à legibus introductum, ſed regulare, quare dicta ſpecialitate in favorem dictarum perſonarum, quam omnes admittunt, magis comprobatur regula in contrarium, quod nempe regulariter nemini præter ſupradictas Perſonas in iure ſpecialiter privilegiatas competere poſſit huiusmodi utilis rei vindictio in ſubſidium contra pretium loco rei alienæ diſtrictæ, vel viceverſa, ut ita videtur ratiocinari, & conſiderare Aſſimar. ad *Retur. conf. 38. num. 8. cum plurib. ſeq. lib. 2. Merlin. Pignatelli. d. contrar. 2. cap. 67. num. 22. & ſeq. uſque ad fin. & ibi Scopp. num. 8. qui tamen inſuper agit materiam in additione ejuſdem Merlin. Pignatelli. ad cap. 92. contrar. 1. Ret. poſt Cenc. decif. 165. num. 10. Card. De Luc. diff. 26. num. 8. de Credit. Anfald. de Commercio. diff. 93. num. 10. Leonard. de uſur. quaſt. 97. num. 13.*

Uque magis patet de inſufficientia dictæ opinionis Doctorum ſe hallucinatum ob argumentum deſumptum à ſpeciali favore à Legibus elargito perſonis mox recentitis, ex quo firmari videtur regula in contrarium, advertendum eſt, quod quemadmodum cui-libet ius denegat hanc utilem actionem rei vindictio-nis contra pretium rei alienæ; & viceverſa, ex quo noliſt regulariter in particularibus pretium ſuccedere loco rei, neque rei loco pretii, ſeu pecuniæ, ita ei placuit illam ſpecialiter elargiri prædictis perſonis majorem miſericordiam, & auxilium ob imbecillitatem, ſexas, vel ingeni, aut pietatem reſpectu meritiſſimæ, quo ſpecialitatis favore attempto poſſunt perſonæ illæ privilegiate ſemper, & abſolute hac utili actione pretium tamquam loco rei, vel rem loco pecuniæ ſuccedentem perſequi, & vindicare, licet illa ſpecialitas à jure introducta in eo tantum conſiſtat, quod ſemper, & inſufficiente favore dictarum perſonarum pretium ſuccedat loco rei, & viceverſa, ſive debitor, aut ille qui rem, aut pecuniam minoris, pupilli, prodigi, militis, Eccleſiæ, & huiusmodi diſtraxit, ſit ſolvendo, vel non ſolvendo, quod locum minime habere poſſet in cæteris aliis perſonis non privilegiatis, quibus reſiſtit prædicta regula in contrarium, à qua ſolum pro eis recedatur in caſum tantum ſubſidia, nempe in caſum tantum, quo ille, qui diſtraxit rem alienam, non eſſet ſolvendo; Quare ex prædictis contrui omnino argumentum contrarium euſſimamur, quod ſi omnibus hac utilis actio rei vindictio-nis de jure competere, nihil eſſet ſpecialis pro dictis perſonis privilegiate, ſed regulare.

Quod adeo verum eſt, ut ipſiſſimi Doctores contrarii, & alii hanc diſtinctionem communiter tradunt, quod nempe ſi ille, qui rem minoris, pupilli, prodigi, militis, Eccleſiæ, & huiusmodi diſtraxerit, eſſet Tutor, vel Curator, aut Adminiſtrator tunc minori, pupillo, prodigio, Eccleſiæ inſufficiente competat hac utilis rei vindictio contra pretium loco rei alienæ, vel viceverſa, ſi vero eſſet extraneus nullum habens offici-um, vel adminiſtrationem circa res, vel perſonam minoris, pupilli, prodigi, ſervis, Eccleſiæ, & huiusmodi, tunc illiſſi competere non poſſet hac utilis actio, ſive alia ſimilis ſpecialis hypothecæ prælativæ quoad omnes alios creditores, licet anteriores hypothecæ alienationis contra pretium rei ſue diſtrictæ, vel alienæ, & è contra, nihil in ſubſidio, nempe in caſu, quo extraneus alienam non eſſet ſolvendo, ut videtur etiam per *Gomez. ad ll. Taur. in lib. 50. num. 36. Guiet. de Credit. cap. 4. quaſt. 11. num. 1521. uſque ad 1530. loci agentem de materia Adri. Pignatelli. contrar. 2. cap. 67. num. 25. cum plurib. ſeq. Aſſimar. ad Retur. conf. 38. num. 8. & ſeq. lib. 2. Larrera dec. 92. per tot.*

Et quia diſtinctione negari poſſet notu vult & quan

mirabiliter noſtrum comprobetur aſſumptum, quod nempe favor huiusmodi perſonarum privilegiantium in eo conſiſtat, quod inſufficiente, & abſolute in eorum gratiam ſpecialiter à jure introducta ſit ſubrogatio ſteti loco rei alienæ, & è contra, in caſu, quo per eorum Tutorem, Curatorem, vel Adminiſtratorem res, vel pecunia ſua fuerit diſtricta, ſive Tutor, Curator, Oeconomus, Adminiſtrator, vel huiusmodi eſſent ſolvendo, ſive non, quod non repeteret conceſſum aliis quolibetque perſonis non privilegiatis, niſi in ſubſidio tantum, juxta textum, & Doctores mox ſupra plene manu allegatos in §. *Attamen cum.* Atque eſſet omnino falſa dicta communis diſtinctio: Nam dato in ſenſu adverſariorum, quod hoc privilegium ſubrogationis in caſum ſubſidia non competat cuicunque perſonæ, ſed tantum Pupilli, Minoribus, Eccleſiæ, Militibus, ſervis, & huiusmodi, illud quippe competere non poſſet ipſis perſonis privilegiatis niſi in ſubſidio, ſive agatur de alienatione rerum facta per eorum Tutorem, Curatorem, Adminiſtratores, ſive per extraneos, quod penitus contrarium eſſet prædictæ communis Doctorum diſtinctioni.

Quoniam ipſiſſimi Doctores contrarii, & præ cæteris Merlin. Pignatelli. d. cap. 67. contrar. 2. prolixius hanc agens materiam convincit ſe denique videns ex punctuali diſpoſitione textus in d. l. *uxor marito 55. ff. de ſepar. inter vir. & uxor.* impreſſe concedente hoc ſubſidiarium remedium utilis rei vindictio-nis perſonis etiam in jure non privilegiatis in caſu, quo alienam non eſſet ſolvendo, & res eſſet ſcripta, vel perempta; libenter ſaceret ſub *num. 39.* illud etiam procedere in omnibus perſonis etiam non privilegiatis, quando tamen res, vel pecunia aliena nunquam antea fuisset in domiſſio alienantis, qua declarationem libenter amplectimur, neque à nemine impugnatur, quia re vera termini huius poſſunt quaſitionis locum tantum habere in caſu, quo res, vel pecunia furto ſubtrahitur, vel aliena diſtricta fuisset à non vero Domino, qui ex eadem pecunia aliena rem comparavit, vel ex re aliena vendita pretium reperiret, & ſimiliter in his terminis procedere teſtis aſſum d. l. *uxor marito*, & alios contentus, doctiſſimus Barboſ. ff. *ſolus. matrim. in rubr. part. 3. numer. 85. verſ. licet non ſolum in pecunia, & num. 86. in ff. *de Credit. cap. 4. quaſt. 11. n. 1476. & 1478. & ſeq. & 1503. & 1527. 1528. & ſeq. Merlin. de pignori. lib. 3. quaſt. 32. num. 18. Brunner. d. l. uxor marito in ſ. ſ. necnon alii Doctores ſupra laudati in §. *Attamen cum.* & 4. ſeq.**

Quapropter hinc oritur, quod contra Tertium, qui acquirit ex cauſa oneroſa, & juſto titulo, nempe venditionis, aut donationis in ſolatum, rem, vel pecuniam alienam, non poſſet hac utili actione agi in ſubſidio, ſi res, vel pecunia aliena per eum acquiſita, eſſet perempta, vel conſumpta, aut conſuſa, licet pecuniam dictum Tertium reperiretur altera res, vel pecunia, quæ ex dicta re, vel pecunia aliena ab eo comparata fuisset, quia leges concedentes vero Domino, vel hoc ſubſidiarium remedium utilis rei vindictio-nis, ut ex l. *uxor marito 55. de donat. inter vir. & uxor.* ac aliis citatis ſupra in §. *Attamen*, vel aliud negotiorum geſtorum uſque in l. i. c. *de diſſolut. pignori.* & ibi gloſſ. verb. *pretium* & verb. *ſubſidia* et. d. ubi adducit alios contrarios *Rur. eorum Borati. decif. 874. num. 8.* procedunt tantum contra eundemque, qui rem alienam diſtraxit, vel contra tertium poſſeſſorem ex cauſa lucrativa, ut mox dicam, penes quem altera res, vel pecuniam rei diſtrictæ reperiretur, quia in eorum tantum odium admiſſa ſunt hæc ſubrogatio, ſecus contra tertium poſſeſſorem ex cauſa oneroſa, utin hoc repro-bato *Gauo*, rectè fuisset Aſſimar. de pignori. libr. 3. quaſt. 32. num. 19. & ſeq. Aſſimar. conſil. 104. numer. 21. & ſeq. Barboſ. ff. *ſolus. matrim. in rubr. part. 3. num. 85. verſ. unde videndum eſt in ſ. *de Credit. diff. 35. num. 48. D. Anfald. de commerci. diff. 28. num. 2. & ſeqq. Rur. eorum Borati. decif. 874. num. 9. & per ea, quæ læt deduximus ſupra in diff. 123. & 124.* Niſi ille tertius poſſeſſor rem alienam, licet ex cauſa oneroſa acquiſitam, dolo deſideret poſſidere, ut notat idem Cardus. De Luc. d. diff. 35. num. 99. 60. 61. & Non diff. 91. num. 41.*

17 Et quod est contra in nullis adio rei vindicationis in subsidium competat etiam contra Tertium possessorum ex causa locativa communiter affirmant, *Gale. de Credit. cap. 4. quæst. 11. nam. 1394. & seq. Negausant. de pignori. part. 2. membr. 4. nam. 58. & part. 9. membr. 1. nam. 48. Rot. coram Buratt. dec. 874. num. 9. Merlin. ad Reverser. dec. 302. numer. 2. genes fin. Card. De Luc. de credit. disc. 33. numer. 57. Merlin. de pignori. lib. 4. quæst. 179. numer. 10. & Nos supra disc. 44. in fin. & disc. 91. numer. 44.*

18 Neque advertitis prædictam utilem actionem rei vindicationis, quam firmavimus cuiusque persone etiam non privilegiate in subsidium competere, obstant resus in *L. qui vas 40. §. Fin. ff. de fere. & L. si ex pecunia Cod. de rei vindic. & illi contextus, qui allegatio possunt, ex quibus expresse denegatur hæc utilis actio, ex quo ita particularibus precium non succedit, vel subrogatur loco rei furivæ, vel alienæ, & c. contra. Nam cum prædictarum legum, ac aliarum dispositio regulariter tantum procedat, nil commode habet eam limitatione nostra ad alios legibus clausa in casu subsidii, nam legissime leges, quicquid pro regula positum fuerit, in certis casibus limitare solent, ut in puncto ad dictos textus in contrarium allegatos respondent Merlin. Piquet. contraven. for. contrav. 2. caput. 67. numer. 40. Rot. coram Buratt. dec. 885. & 3. & 6. part. 10. rot. & dec. 393. num. 5. part. 13. rursus. Merle. de adificand. remedi. 3. numer. 185. in fin. alique Doctores per me citati supra in §. Attamen eam.*

Firmata inque ex versione, & magis contentum DD. opinionem tali interpretatione super dict. *L. qui vas & L. ex pecunia*, & aliis contextibus, earumque inapplicatio ad casum subsidii, corrumpit per consequens auctoritates *Card. de Luc. de Credit. disc. 26. & Anselm. disc. 28. & aliorum*, qui ad excludendam hæc subsidariam subrogationem, & actionem utilem se fundant super dictis textibus generaliter tantum loquentibus extra casum subsidii.

19 In nihilo pariter refragatur altero obiecto, quod nempe in casu nostro non habet locum subrogatio pretii, vel penuriae in dictis lucris cambialis conans loco alterius pecunie furto subactæ, ex quo non agatur de immediata, sed mediata subrogatione per circuitum facta ob auctoritatem supra citatas in contrarium.

Quandocumque iura veniorem, & magis communem Doctorum, ac Tribunalium opinionem semper, & indistincte subrogatio pretii loco rei, & viceversa, sive sit immediata, sive mediata in subsidium est admittenda, ut locum habeat utilis actio rei vindicationis, ut uno ore, & constanter docent *Paris cons. 80. num. 29. lib. 1. Atruch. de adificand. possess. remedi. 3. n. 135. Rot. coram Buratt. dec. 685. & melius in disc. 184. num. 9. 10. & disc. 874. num. 6. 7. & in confirmatoriis in eadem Causa penes Duran. disc. 63. num. 3. 4. 5. & disc. 212. nu. 1. & num. 29. & 30. quas sequitur altera *Rota coram Cels. disc. 340. infra. Rot. post Conc. de Consil. disc. 431. numer. 14. 15. & part. 11. recent. disc. 351. n. 13. & 14. & seq. Hodiern. ad Surd. dec. 97. num. 12. 13. Pacien. de locat. cap. 33. num. 35. 36.**

20 Præterea si ad terminum fundamenta contrariæ opinionis revocamus, reperiuntur se vix insubsistentia. Tria sunt iuris-fundamenta, super quibus se fundat prædicta contraria opinio. Primo super textu in *L. quædam §. C. in quibus casus pignori. vel hypothec. ubi dicitur, quod licet fructus prædii locati sint tacite obligati lo-*

29 catore, tamen non est obligata res, ex fructibus prædictis esse comparata. Secundo super ea receptissima Doctorum limitatione, quod nempe etiam in universalius iudicio, in quibus licet regulariter datur de jure subrogatio pretii loco rei, & c. contra, attamen de jure ea tamen admittitur in pretio, vel re immediate acquisita, sicut in re mediate, & per circuitum comparata, ut nempe si ex pretio rei hereditaria fuerit altera res acquisita, illa non succedit loco rei hereditariae, quia non est immediata acquisita ex re hereditaria, sed ex pretio rei hereditariae per sextum expressum in *L. sed etsi lege 28. §. 1. ff. de peti. heredi.*

30 Tertio, quia plura specialia circa id concurrere non possunt, *Casare. de Comm. Tom. II.*

possunt, ut de his tribus rationibus, videtur etiam penes ipsos auctores supra citatos in contrarium in §. Et quæ magis.

Verum nullum ex dictis fundamentis habet subsistentiam. Primum enim deducitur ex *d. l. 3. Cod. in quib. pign. vel hypothec. loquuntur*, vel debet intelligi regulariter extra casum subsidii, nempe extra casum, quo conductior non esset solvendo, ut punctum fit explicat dictum verbum *Atruch. de adificand. possess. remedi. 3. n. 16. num. 125. in fin. quem sequitur Hodiern. ad Surd. dec. 97. n. 12. & Pacien. de Locat. cap. 33. nu. 36.* quam declarationem textus etiam tenet communiter illa Doctorum opinio, qui sustinet, quod res emptæ ex pretio fructuum rei locatæ in subsidium succedit loco fructuum rei locatæ, & sic illa remaneat hypothecata locatori, proci erant ipsi fructus rei locatæ, ut facile tibi videre pones *Paris. de locat. cap. 33. n. 34. 35. 36. & Hodiern. ad Surd. dec. 97. n. 12.* pro ut patitur eandem interpretationem communiter tradunt Doctores omnes per me citati supra in §. Neque advertitis super aliis similibus legibus hanc subrogationem regulariter in particularibus derogantibus. Quare ex his clare dignoscitur nimium sanctius nulloque jure per *Gaitan. disc. cap. 4. quæst. 11. num. 1490.* reprehensum fuisse *Atruchum* dum ille male suppositis *Atruchum* insistentem in casu subsidii etiam in particularibus precium succedere loco rei, & c. contra, loquentium fuisse contra apertum textum in *d. l. 3. C. in quibus pignori. vel hypothec.*

Ad secundum fundamentum deducitur per Doctores ad *d. l. Sed etsi lege 5. ff. de pet. heredi. finitur* respondendum, quod ejus dispositio procedit tantum regulariter, sicut in casu subsidii, quia tunc rei seu pretium sive sit immediatum, sive mediatum, semper quoad istum effectum, de quo agitur, succedit, vel subrogatur rei furto subactæ, vel aliene distrahæ à non Dominio, ut last, & magistraliter declarandum dictum textum firmavit *Rot. coram Buratt. dec. 774. n. 9. 10. & melius in dec. 874. per tot confirmans dicens per eam Duran. dec. 63. & disc. 212. Rot. post Conc. de Consil. disc. 431. n. 14. & 15. quos sequitur altera disc. 340. num. fin. coram Cels. & Card. De Luc. de Credit. disc. 33. numer. 46. & in his terminis mediatæ subrogationis eandem opinionem tenent Hodiern. ad Surd. dec. 97. n. 12. 97. Pacien. de locat. cap. 33. n. 35. 36. Atruch. de adificand. possess. remedi. 3. qu. 16. n. 120. sicut ad 126.*

Quoad tertium etiam ex regula, quod plura specialia non possunt circa idem concurrere [omisso quod illa regis non est in jure positiva, imò last, & magistraliter eam impugnat per plures textus, ac innumeros Doctores in contrarium citatos doctrinam habiles de represent. lib. 1. cap. 12. num. 37. & 38.] triplici responsione libit de medio tollitur.

Primo quis regula illa non procedit, quando eadem aequitas à lege introducta contra rigorem juris communis non minus intrat in uno, quam in duobus specialibus, ut tradit *Atruch. de præsumpt. lib. 1. §. 47. n. 8.* & sic cum in casu nostro eadem intret aequitas à lege introducta in casu pretii, vel re comparatæ immediatæ, ex re vel pecunia furivæ, vel alienæ, quam in casu mediatæ acquisitionis, ut in puncto notat *dec. 874. n. 6. Rot. Buratt. confirmata* per alias sequentes coram Duran. ideo inapplicabilis est casui nostro regula prædicta.

Secundo pariter non habet locum quando alterum speciale venit in alterius consequentiam, vel subactam, optimè *Barbosi ff. solut. Matrim. leg. 1. part. 3. numer. 46. penes finem Atruch. dicto loco citato n. 9. & 10. & quæst. 43. numer. 2. Valentini. consil. 4. num. 16. Surd. de alim. stir. 9. quæst. 44. numer. 37. 38. Lorr. de ammiss. caput. 10. num. 94. Card. De Luca de fere. disc. 70. numer. 13. prout in casu nostro, quia posuit, quod immediate res, vel pretium acquisitum ex re furivæ, vel alienæ de jure loco istius subrogatur, in consequentiam venit, quod res altera, seu pretium mediatæ, seu cum circulo acquisitionis succedit loco ejusdem rei furivæ, vel alienæ, ut foris in puncto notat *Paris consil. 80. num. 24. vix. prout etiam obiectis. lib. 1.**

31 Tertio denique limitatur quando duo specialia procedunt ex diversis factis, vel personis *Atruch. disc. 340. quæst. 11.*

quod. 42. numer. 7. & quod. 47. numer. 1. lib. 2. de pro-
fump. de off. l. q. conf. 1. numer. 15. Lari. de anverf.
cap. 10. numer. 54. Aylmer. ad Gomet. var. lib. 2. ca-
pit. 2. numer. 39. quod pater limitatio admodum ada-
ptatur casui nostro, quia pater specialis, quod istam
subrogationem proveniunt ex pluribus factis. Nam
periculum immediate productum ex re futura, vel ali-
qua proveniente ex primo facto alienationis, se res ac-
quisita ex illo pater proveniunt ex altero facto nova
acquisitionis, & sic dicendum de successivis aliena-
tionibus, & respectu acquisitionibus.

36 In rubilo refragante, quod ultimo loco opponen-
tur per Informantes pro dicto Hebraro de Marro, quod
tamen cum hec subrogatio pater bona rei aliena, vel
futura non sit, nisi sicut per legem ex aquitate in-
troducitur in casu subsidii ad favorem vero Domini rei
a non vero Domini distracta, vel alienata, & sic
illa actio nulli rei vindicationis non sit nisi in pro-
pria, quia dicitur ex dicto domino restitui ex dicta
dicta subrogatione, cum re vera pretium ex re alie-
na, vel futura estatum, vel res ex pecunia aliena,
aut futura recompensa transierit in dominium furis,
vel non Domini alienanti ad tradita in terminis per
Acel. de privileg. credit. reg. 2. amplius. 8. numer. 23.
de freg. quo itaque posito non possit dicta nulli rei
vindicatio locum habere in casu nostri privilegii, que
testimur per SERENISSIMUM MAGNUM DUCEM conce-
dit, que proprie, & non impropie intelligi debet ex
notis iudicis.

Quodquidem, licet peram regulariter sit, quod in
Statutis, legibus, & Constitutionibus, aut privilegiis
Principis casus sitis, vel impopulationis illis non com-
prehendatur, atamen dicta conclusio plures excep-
tiones patitur, inter quas sunt sequentes.

37 Primo enim id limitatur per Doctores quando ca-
sus viget ratio in casu dicto, quod in casu vero, nec
alia reddi possit rationabilis causa differentie. *Moff.
de general. Statut. interpret. consil. 10. numer. 37.
Salsed. de iur. Credit. part. 1. cap. 32. numer. 37.
de freg.*

Secundo, quando inducitur aliquid irrationabile,
absurdum, vel dolus, aut fraud. *Maffard. de consil. 10.
a. 36. & altera consil. 2. n. 84. & seq. Rot. Rom.
par. 1. divers. decis. 724. numer. 16. in fin.*

38 Tercio, quando sumitur in materia subrogationis per
legem communem inducit *Maffard. loco citato numer.
47. Card. Thos. lib. 1. consil. 211. numer. 37. 39. 60.
Maffard. var. consil. lib. 2. cap. 80. numer. 7. 8. 9. &
seq. & n. 16. & 17. laudat. Billon. de iur. amercend.
cap. 9. n. 12. numer. 16. & seq. & n. 35. & seq. & numer.
39. & seq. Rot. de reg. iur. lib. 3. cap. 1. numer.
10. & 11.*

40 Quorum unaqueque limitatio nostro theoreti opo-
nit adaptatur, nam quoad primam non potest dubi-
tari, quod ratio, propter quam nostrum fœderatus
privilegium voluerit tantum assecutur res, & boni-
tatis, qui venit ad habendum in hoc Dominio, &
sic excludere rem futuram, vel alienam, non sit, ne-
que contra Divinum, & naturale preceptum alienam
rem occupari, & retinere, que ratio penitus eadem
viget in re, & pater subrogatio, quia retinere pre-
tium, vel rem ex pecunia respectu, vel re aliena ac-
quisitionem non est, nisi locupletari cum alienis iustis-
tis, quod eodem modo prohibetur est per idem ius
divinum, & naturale, cum locupletatio cum alienis
iustis in rei substantia nil aliud sit, quam rem alienam
rapere, vel occupare, ex hac deducitur usque ad
limitationem per *Keymond. Nid. de reg. iur. ext. 34.
n. 4. 7. 32. & 34. ubi allegat non solum quatuordecim
nomi. civiles, & canonicos, verum etiam plurimissima
Synchom. Pastorum, & ita in his sicut solent ter-
minis. m. iustitiam. Rot. Rom. decis. 374. n. 6.*

41 Quid vero ad secundam pariter nil dubium, quod si
privilegium locupletari intelligatur nihil dubium, quod si
comprehendatur bene casum subrogationis, inducitur absurdum,
frustrum, & iniquitatem, quia permitteret quicun-
que possit cum alienis iustis, & domino locupletari
contra Preceptum Divinum, & naturale, ut mon-
stratur de iustis de iure, & itaque verum dicitur, qui
cum alienis iustis locupletari intendit periculum per
prestationem in *plani. ff. de pign. h. d. & l. 1. 5. Et
in in pignus. ff. de pign. si quis mancipium 17. §. Pro-*

curat. ff. de iustis. aliam. Nost. conf. 344. n. 12. & seq.
Roth. azim. 139. n. 1. vers. cum aliena iustis, & la-
udat. P. Nid. de reg. iur. reg. 42. n. 4. 5. & 22. &
denique per cetera applicatur tenet, quia nos vere sumus
in materia subrogationis a Lege inducitur.

Præterea advertendum est, quod inspecto iure na-
ture, & veritate facti res comparata ex pecunia fu-
tura, vel aliena, vel pretium ex re aliena restitutum,
non ad eam pertinet debet, qui rem, aut pecuniam
fortissimè distraxerit, quando non est solvendo, sed ad
eam, & deus erat prima res, vel pecunia distracta, pe-
nitentia contra idem naturæ preceptum de alienatione al-
terius iustis locupletari licet iure natura ff. de
reg. iur. l. nam bene dictura §. aliam. ff. de consil. indu-
bit. l. si iura res 12. ff. de ac. quod met. conf. 1. aliam.
ff. de usucap. pro empt. c. pater. C. pater. conf. 62. fort.
per 16. pater. Nid. 2. vers. item non debet tam ex-
tremo usque ad fin. & conf. 108. n. 4. vers. item non de-
bet quod alieno lib. 1. de iust. P. Nid. de reg. iur. reg.
42. n. 4. 5. 32. & 34. & pater advertendum quod
huc subrogatio canonica a lege civili inducitur fuerit,
quatenus præstatum naturæ principium exigit, ne cum
alterius damno aliquis locupletetur, ut clare colligitur
ex tenore in l. si iura res 12. præstatum in fin. ff. de re
quod metus causa, & notatur in puncto C. de pign. &
de empt. & vendit. cap. 12. sub num. 2. vers. non enim
indistincta, & in fin. vers. qui hoc casu, Pater. conf. 80.
numer. 20. lib. 1. & Rot. Roman. canon. Baras. decis.
374. numer. 4. Quare si lex civilis ex æquitate in ca-
su subsidii subrogando respectu pretium, vel rem
loca rei, vel pecuniam alienam illud dominium rei ex
pecunia aliena comparata, vel pretium ex re aliena re-
stituta restituit, utilitatem rei vindicationem concedit
adversus pretium, vel rem ex re, vel pecunia aliena,
sem futura æquidum, licet aliud facit quam ad prima-
rum ius nature referre, & revocare ea que de iure
positivo communis, vel civili introducta sunt, & si-
no inodocendo in tali casu subsidii huiusmodi subroga-
tionem nullatenus impio, sed veritatem, & iustitiam
iuxta nature preceptum denuo optando, quod rei,
vel pretium ex aliena pecunia, vel re respectu com-
paratum remanet illius, ad quem iuxta nature ius
sanctius pertinet, ut in his similibus terminis pater,
docetque tradunt *Allegard. conf. 93. numer. 1. complu-
rib. freg. lib. 1. Acel. consil. 442. numer. 1. cum plurib.
freg. Cyrian. contr. 207. numer. 57. & 58. Episc. Rocc.
cap. 183. numer. 33. & 36. c. pater. Bannier. Commer.
fend. ad cap. naturales de fœd. defunct. quod. 4. numer.
39. & 40.*

ARGUMENTUM.

An & quando pretium succedat loco rei hy-
pothecæ, & per debitorum distracta, si-
ut contra illud agere valeat Creditor cum
eodem hypotheta, que sibi super re obliga-
ta competeat.

SUMMARIIUM.

1. Pretium regulariter in particularibus non succe-
dit loco rei hypothecæ, quia Creditor super
re non valet nam hypothecam exercere, que si-
bi super re competeat.

2. Limita primo, quando res est perempta, vel pro-
scripta, vel difficultat vindicare pater a Ter-
tio possessore, & Debitor non est solvendo.
3. Limita secundo, in casu, qui debitor alienare,
vel esse tantum vel simul cum acquirente rem
obligatam expressis, vel tacite per vim con-
suetudinis, subrogatur pretium loco rei hypo-
thecæ.

4. Ex parte limitationum istam ad casum citatum, qui
sub.

subrogatio loci rei obligat demandatam fuisse per Principem, vel deditur non.

7 Limita tertio, quando pretium non debetur rei pretium, sed tantum interesse.

8 Limita quarto, quando res hypothecata fuisse districha de Iudicio mandata pro satisfaciendis Creditibus, vel aliqua ex argenti causa.

9 Quibus limitis ab aliis datur inanis circumstantia, qui evitari debet.

10 Limita sexto, quibus res, vel merces hypothecatae fuisse potest aliquam sequi, & sequi.

Per nos vendidit, non tunc pretium ab illarum venditione per sequentem restatum loco carpendum verum succedit.

Nullus Hypotheca.

DISCURSUS CLXXXIII.

IN precedenti discursu huius ejusdem de subrogationis materia quoad res alienas à Fidei, vel non Dominio districhas, in nempe, & quando pretium in particularibus succedit loco rei forte, vel alienae, vel e contra. Nunc breviter videndum est, an, & quando pretium succedat loco rei proprie per Dominum hypothecatae, & deinde per eum districhae, vel in alios alienae, & e contra.

1 In qua equidem questione similiter considerandum est pro regula, quod pretium non succedat loco rei hypothecatae, itam Creditio hypothecatarum passivum valeat super illis pretio cum hypothecam, ut sibi prius super re competat, amplius exercere Negocium allegat. 1. num. 59. *Arditi. de pignori. & hypothecis lib. 4. quest. 31. num. 29. & 30. & lib. 4. quest. 179. numer. 8. & 9. Gail. de credit. cap. 4. quest. 11. num. 1378. & seq. & num. 1403. Marten. disp. 74. numer. 9. & 10. Card. de Luc. de credit. disp. 35. numer. 35. Elph. Rec. soluti. disp. cap. 130. num. 9. & 10. & huc Nos disp. 91. numer. 3. & seq.*

Plerum tamen patitur limitationes regula praedicta per Nos modo infra recensendas.

2 Et prima, quando ageretur de casu subditi, nempe in casu quo res hypothecata, quam Debitor alienavit, esset pempta, vel praescripta, vel distichae ut vindicari posset à tertio possessore, & Debitor non repeteretur solvendo, nam tali casu pretium absque dolo ex iuris acquirat loco distichae rei succedat, quare contra illud eandem hypothecam, quae sibi contra rem competat, poterit exerceri, ut expressè determinat Gloss. in l. 1. §. de districh. pignori. in verb. Possessor in fin. cum omnibus approbationem obtinuit, ut videtur ex penes Barroli. Argui. Inf. extrorsum solutent in eadem l. 1. & Gabriel. cons. 37. num. 2. lib. 1. Afferch. de adquisend. possesi. remedi. 3. à nov. 120. nam seqq. Surd. decis. 306. numer. 14. Gail. de credit. cap. 4. quest. 11. numer. 1394. Card. de Luc. num. 1406. Paron. de locat. cap. 33. num. 35. & 36. Holbern. ad Surd. decis. 97. num. 72. & 13. Marten. special. in Jur. verb. subscipium num. 39. & huc Nos disp. 44. in addit. numer. 69. & disp. 91. num. 47. & 48.

3 Quod procedit etiam si pretium non esset penes Debitorem, sed Tertium, dominum ille Tertius illud retinere ex titulo, vel cause locutiva; quia nempe ille Tertius rem hypothecatam ex aliqua causa locutiva acquisivisset, eamque postea alteri vendidisset, & pretium illius receperat; Nam alteri dicendum foret, si ex causa onerosa illud haberet Marten. ad Reverter. dec. 302. Gail. de credit. loc. citat. num. 1394. & seq. Card. de Luc. disp. 35. numer. 37. de Creditio. Marten. de pignori. & hypothecis lib. 4. quest. 179. num. 10. Neysen. eodem tract. part. 2. numer. 4. num. 38. & Nos ad disp. 44. in fin. & huc disp. 91. n. 44. & seq. aliquos Doctores mox supercitat; In qua tamen advertendum est, quod si ille Tertius recinet pretium ex causa onerosa rem hypothecatam dolo distichae possidere, tali casu pretium loco rei hypothecatae per eum fraudulenter, vel dolo in alterum alienare succedet, suumque per consequens hypothecam Creditio contra ipsam pretium, tanquam contra rem ipsam, exercere valebit Card. de Luc. de Credit. d.

disp. 35. num. 59. 60. & 61. Alioque DD. per Nos citati in d. disp. 91. num. 47. & seq.

Secunda limitatio est, quando vel Debitor ipse in conditione rei hypothecatae, vel simplicem emptor, aut alio acquirere rem hypothecatam expresse convenit, quod pretium vel dampnum, vel emolumentum remaneret subrogatum loco rei hypothecatae, five tacite ex conjunctura ad resisteretur, ut necesse si pactum inter eos fuisset, quod pretium rei hypothecatae simpliciter deberet in alios bonis, vel locum montium pro securitate emptoris, vel acquirentis dictam rem hypothecatam in casum conjuncturae evictiois, vel ex aliis facti circumstantiis arbitrio Iudicis ponderandis, quia in talibus casibus procul omni dubio pretium five reinterventum, five reinterventum habebit loco rei hypothecatae, atque hypotheca illa, quae Creditori contra eandem rem competitiva exercibilis erit contra ipsam pretium, ut huc tradit Gail. de Credit. cap. 4. quest. 47. num. 1382. & seq. & 1411. Surd. dec. 308. n. 12. Card. de Luc. de Credit. disp. 35. n. 62. Arditi. de pignori. lib. 4. quest. 31. n. 9. & 10. & 37. & lib. 4. quest. 179. num. 13. Arditi. Pignori. sentent. 2. cap. 67. n. 36. & Nos cum aliis citatis supra in disp. 91. num. 35. & seq. & num. 40.

3 Quae limitatio similiter, imò fortius procedit quando per Decretum Iudicis, Superiorem, aut Principis subrogatum fuerit pretium loco rei alienatae, ut patet cum pluribus allegatis supra in d. disp. 4. & 1. numer. 69. & disp. 91. num. 38.

4 Tertia in casu, quo pretium rei non deberetur ipsam pretium, sed tantum interesse, ipsa interesse de jure, vel de sui natura loco ipsius rei, quae datur, restant, vel praescripta debet Card. de Luc. de Credit. cap. 4. quest. 11. n. 1410. Rot. dec. 393. n. 4. part. 1. rec. Surd. dec. 306. num. 7. & 11. Rot. cor. Cels. dec. 383. num. 9. Arditi. de pignori. & hypothecis lib. 4. quest. 31. num. 41. & lib. 4. quest. 179. num. 14.

5 Quarta, quando res obligata, vel hypothecata vendita aut districha esset, quae mandata Iudici pro satisfaciendis Creditibus, vel pro aliquo alio onere adimplendo, vel ex aliqua urgente causa Card. de Luc. de stud. disp. 58. n. 6. vers. ad hoc tamen, & de credit. disp. 47. n. 11. & disp. 35. num. 63. Castellan. ad Idem lib. annu. 30. artic. 1. numer. 37. Holbern. ad Surd. decis. 306. num. 41.

6 Quinta in omni casu, quo si ageretur contra possessorum rei hypothecatae, Possessor regressum haberet contra pretium depositum, vel jam reinterventum; Nam tunc ratione huius circumstantiis evitanda sententia est huc subrogatio pretii loco rei, contra quod extrinsecus sit eadem hypotheca, quae adversus ipsam rem obligatam competit Card. de Luc. de stud. disp. 90. num. 6. in fin. & de credit. disp. 35. numer. 66. & 67. & Nos supra in disp. 91. num. 45.

7 Sexta denique, quando res non merces debitoris sufficere sequebatur ad satisfactionem aliquis creditoris hypothecarii, & sequebatur eas vendidisset, earumque pretium penes se haberet; Nam pariter in hoc casu pretium loco remanet, & merchiam districham succedit, ideoque exercibilis est contra disticham pretium eandem hypothecam, quae contra ipsam rei, vel merces tantum poterat per disticham Creditorem ex rationibus praedictis per Surd. dec. 306. per nos, quae sequuntur commentum Doctores, & etiam est ratio, quia sequetur non potest res aut merces penes se sequebatur alienare, ideo cum ex earum indubia districhae dicitur in dolo, vel fraude, aut mala fide, & sic dolo desisse eas possidere, vel conservare, pretium indubie loco earum succedit Card. de Luc. de Credit. disp. 35. num. 39. cum aliis citatis mox super citatis §. Et prima. Hec enim positiua limitatio, licet quodammodo coincident cum tertia, tamen pro majori explicatione utitur, de ea distinctum mentionem fecimus.

ARGUMENTUM.

Mandatarius si omnia gessit de consensu mandantis per litteras sub praestito, nullatenus dici potest excessivis fuisse mandati.

Quantitas si est in obligatione, bona verò in executione; pro faciliiori nempe modo solvenda.

vedi indicata, debitor in quantitate semper teneatur debitorum solvere, & non in bonis.

Valor frumenti, vini, & huiusmodi quando probetur, neque attendi debet tempus mensis, vel recollectionis.

S U M M A R I U M.

- 1 Mandataris si mandati facit non excessu, ad nihilum tenetur.
- 2 Pro indebiti repetitione agi debet via ordinaria.
- 3 Dolus non arguitur in eo, qui labore, & palam operatur.
- 4 Conventus non minus ex verbis, quam ex factis colligitur.
- 5 Aliud pro alio solvi non potest quando electus est certis modis solvatur.
- 6 Debitor restituit in quantitate, & non in bonis debitum solvere quando quantitas est in deliquitum, bona vero in executione.
- 7 Valor rerum fixus variatur non bene probatur a precedentibus contrariis, sed ab ultimis.
- 8 Valor frugum, vel cibarium probatur ex fide publici Officialis Aemula.
- 9 Valor frumenti non est attendendus de tempore messis, & non, 11.
- 10 Lese non consideratur in contrahenti, qui haberi potest, tam ad damnum, quam lucrum.
- 11 Contrahens ob defectum consensu ab initio impugnari non potest ab eo, qui postea illum reprehendit, neque per longum tempus reclamavit.

Afulana Perenlaris.

Veneris 6. Martii 1693.

CORAM R. P. D. FRIOLO.

ET

DISCURSUS CLXXXIV.

DE Commanda Sancti Joannis ad Templum vacante per obitum Raymundi de Turre provisus fuit Eques Alphonfus Pocellomineus, qui suam Procuratoriam concessit Franciscum ejus germanum; iste vero consulendo fratris negotiis, varias epistolas scripsit Aloyfio Cataldo, et ut tamquam Nepos Commendatoris predestinatus, et verosimiliter informatus de qualitate Commende certiorum, redderet Franciscum scribentem, & aliquam Personam proponeret, cui committi posset administratio ejusdem Commende, & demum post varias literas hinc inde conscriptas, eidem transmissa fuerunt a Francisco scuta 500. ut illa erogarentur in beneficium, dicte Commende.

Post triennium reversus ab Insula Melite Commendator Augustus in Curia Episcopali pullavit Cataldum ad docendum predictam summam erogasse in beneficium Commende, vel ad restitutionem ad fratrum 500. & non obstante exhibitione per Cataldum facta de Instrumento assensus, & subsistentis, & illius retrocessionis ad commodum Commendatoris, mandatum executionum obtinuit ab A. C. confirmationem, & a signatura Justitie canonizatum cum clausula sine prejudicio ad effectum deponendi Verum obtemperans per Cataldum a Sanctissimo commissione mihi directam cum obligatione de stando omnia decisioni, consuli Dominos meos sub sigillo uniformi rescripto, an constaret de credito, ita ut effe consignandum de postum, & cum in prima propositione habita sub die 23. Januarii preteriti rescriptum fuisset, ut condjuvarent probationes hinc inde, & exhiberetur Epistole scripte per Aloyfium Franciscum; his omnibus atemptis, Domini consensore in hodierna retropositione non constare de Credito.

Cum enim predestinatus Raymundus Predecessor Commendatoris Angulus fecerit nonnullas impræstantias concordat valutas in scuta 500. circiter, ut Conducores melles coheret Bona Commende, & solverent etiam majorem assensum, & ex literis modis emittis apparcat, Aloyfium de consensu Francisci erogasse summas sumptuum scuta 500. in redemptio-

nem earundem Impræstantiarum, dicendum est ipsam non excessisse fines mandati, & per consequens ad nihilum trahi, & obligationem, quam in se suscepit, plenissime adimplevit per Text. in l. si vero §. si mandataris, & l. qui mutuum, §. sumptus, & l. inter casus §. mandati, Jafot. in l. si forte §. de legat. & Rota Janen. dec. 110. num. 1. cum seqq.

Hanc actionem ex tali causa tanquam insubstantem agnovimus etiam scribentes per Commendatorem; licetque in retropositione cause assentes novum genus defensionis, insubstanti loci designari de postum ex defectu consensu, & hoc probare conabantur.

Primo ob diversitatem rerum mutatarum, illi namque semper suspensum fuit hac impræstantias consistere in quantitate scutorum 500. non vero in specie, que steritibus fuis fuisset ad suspendendum pecuniarum transmissionem, cum Franciscum motus fuerat ad illa substanda, quia in fine assensus totidem se receptum speravit.

Et secundo quia neque res mutare ascendunt ad scuta 500. sed vit continuant summam scuta 360. ex quibus excluditur contrahens consensum, cum nullo supponatur velle contrahere in proprium damnum, quando nulla aderat necessitas contrahendi.

Verum, & si hec omnia subsistent, mutatio positionis sufficeret ad descendendam incompetentiam actionis a Commendatore innotante, quia cum Aloyfius non teneatur nisi de proprio facto, etiam solutio scuta 500. fuisset indebita facta, & non doceretur de credito cum Afulariis, nec tantumdem restitueretur Commendatori, pro repetitione soluti agi debuisset via ordinaria, Gratian. decis. Martii 137. num. 14. Rota vran. Celsi decis. 339. numer. 2. & in recent. decis. 395. num. 6. part. 5.

Sed predicta nec etiam in facto subsistent, nam premitendum est, quod Aloyfius bona fide hac omnia gessit, non solum pluries scribendo, & rescribendo Francisco, sed etiam illum rogando, ut se transiret ad Civitatem Afuli, vel aliquem suam familiarem transmitteret, ut posset hac omnia oculatim intrare, illi etiam exhibendo propriam Donationem, summam Commendatoris numer. 4. quod facile convincit ipsum non habuisse animum decipiendi, cum dolus argui non possit in eo, qui voluit argonium suum libere, & palam pertractare Res, & non Baratt. decis. 182. num. 33.

Premitendum est etiam, quod in toto tantarum Epistolarum commercio nil aliud conclusum fuit, quam quod Sorores de Turre perciperent assensum Commende pro scuta 105. pro primo Anno, & pro reliquis quinque ad tantum scutorum 145. & cum istidem pactis, & conditionibus illam subluocarent aucto annuo Assensu in scuta 42. et causa huiusmodi Impræstantiarum, hac tamen conventionem adjecta, quod si Commendator pro dictis Impræstantiis transmitteret Sororibus de Turre iura, duos menses scuta 500. subsistens una cum augmento cedere deberet commodo ipsius Commendatoris, talis enim contractus in nihilo videtur prejudicialis, quia pendebat ex illius arbitrio, vel continuare in primo Assensu, vel exauriendo scuta 500. acquirere una cum augmento omnes actiones, que ex causa subsistens habebant Sorores de Turre, & præcipuo quia Franciscus Procurator Commendatoris de his omnibus certioratus per minutas per expensas transmissas, omnia gesta laudavit, Summario hodierno Aloyfii numer. 8. & 10.

Verum si posset considerari eisdem minoris, utilius credidi, redimendo predictas Impræstantias ingredi in Jura, & actiones Sororum de Turre, & ita sc. 500. pro Impræstantiis soluta investiret ad rationem foveri, octo pro quolibet centenario, cum augmentum subsistens ascendebat ad annua scuta 40. dicendum est Franciscum utilia gessisse, & non potuisse ignorare ea omnia, que ipso opponuntur pro exclamatione consensu, cum illa literaliter videntur in ipsis minoris transmissis, antequam expedire fuissent litteræ Cambii, ut colligunt et summario Commendatoris numer. 15. & 16. Quapropter consensu non minus ex verbis, quam ex facto colligitur ad Textum in l. Paulus, §. rem ratam habere, & cap. dilecti in secundo.

secunda de appollis. Rot. decif. 812. numer. 19. non sequitur part. 1. diverfo. & decif. 291. numer. 12. part. 9. recent.

Hic ita premiffis, deveniendo modo ad objecta, non relevat primum, quia bene fubmoverat ex minuta Inftrumento fubfcriptis per extenfum duo, eodem fummario num. 15. & 16. Hic enim ex confeffione fubconditorum non folum constat de quantitate, fed etiam de qualitate rerum numeratarum, ac de modo illa refinendi, cum fubfcriptis expresse dicitur recepiffe à Sororibus de Turre fcuta 271. 40. in comari, & ita cum emerere tot pecudes, boves, fapum, & paleam, aliasque res ad cultum fpectantes, & ulterius fateantur fibi tradita fuisse 30. rubra frumenti fecondæ fpeciei judicialiter appretii in 40. & bon. 80. pro quolibet rubro in totum attendenda ad fcuta 111. non obftante, quod frumentum effet in fpecie refinendum, quia cum Francisus ex confeffione debitorum emiffa in dicta minuta potuiffet recognoscere quomodo, & quando eadem fcuta 300. erat Commendatorio refinenda, fperare non poterat fe totidem recepturum fuisse in fine affictus, cum ex lege adjecta in Inftrumento conveniffet certus modus folutionis, qui operaret, ut aliud pro alio folvi non poffet ad tradita per Cens. de renfib. quæf. 3. num. 4. quæf. 85. numer. 21. cum feq. Rot. in rec. decif. 42. num. 1. part. 1.

Et hic etiam expenditur fecundum objectum refpicies valorem rerum numeratarum, quævis enim in precedentibus affictibus Imprimantur confiderent in variis fpeciebus; In hoc tamen ultimo contradi ad duarum tantum redactæ fuerunt, nempe ad fcuta 271. & 40. & ad dictum frumentum.

Et quod primum nulla cadere poffet infio in damnum Commendatoris, quia cum Pecudes, Boves, alique fpecies fupra enumeratæ non effent refinendæ, fed tantum reperturæ fpecialiter hypothecæ pro refinendæ dictæ fcutis 271. hæc fuma erit Commendatorio refinenda, cum illa veniat fub obligatione refinutionis, bona vero cadant fub executione, ut fcilicet facilius deus modus folutionis. Ideoque fubfcriptis inquitur Debitoribus quantitas folvere non poffit in fpecie per Text. in l. cum à quo Cod. de folut. Socrie. Sen. conf. 214. poff. num. 1. lib. 2. Ruin. conf. 65. num. 10. lib. 2. Fontanell. de poff. nupcial. clauf. 6. gloff. 3. part. 3. num. 53. & Rot. terum Gregor. decif. 352. numer. 2.

Non minime, quod prædictæ fpecies longe minis estimantur in aliis affictibus modo non æquivalent prædictis fcutis, quia cum fortè tunc poffent effe infertiores conditionis, illarum valor non effe defumendus à precedentibus contradiis, fed ab hoc aliisq. Ferrag. de Jur. Fidei. lib. 6. tit. 4. numer. 8. Rot. in recem. decif. 302. numer. 4. part. 17. eoque magis quia fubconditores in d. Contradi non dixerunt fpecies recepiffe, fed fcuta 271. cum quibus fuiffi illas emiffe; Ideoque etiam non tantum valent, fempet tantum tenentur ad refinutionem fummæ numeratæ ex fuperius allegatis.

Verum hæc fufficerent ad fulinendum contradium, & ad illius iuftitiam comprobandum, quæ fempet eff principalis fundamentum, fed ad fubmovenandum quamcumque difficultatem fuit animadvertendum, quod in dictis fcutis 271. commendatarius etiam novales, hoc eff Adæff. fub illis verbis „ & alie robe per iero fervatione „ quæ valutarunt, & assignantur Affictarius in quolibet principio locationis prout in aliis locationibus comprehendere fuerunt; Unâ etiam effe reddenda ratio non de pecunia, fed de ipfius fpeciebus, constat Affictum plenè fatisfeciffe fco mæneri, dam juxta estimationem precedentium affictuum iuftificatur, Boves, Pecudes, & Paleam una cum novallibus afcendere in totum ad dicta fcuta 271. fummario hodiernæ propofitionis num. 2.

Non minus quoad fecundum fpeciem confiftentem in frumento, concludendum probatur Aloyfius illius valorem non folum ex publica æftimatione officialis ad id deputati deponente de Mense Maji venditum fuiffe pro fcutis 4. & bon. 80. pro quolibet rubro, cujus fides eff plenè decidendum Rot. coram Burnt. decif. 921. num. 7. fed etiam ex Judiciali illius appretiatione facta in Inftrumento affictus, quæ probat illius valorem, & ad tale tempus referendam, cum attendi non debeat va-

lor currente de tempore mæffis, nempe de tempore prioris æftimationis ad firmata per Eftobar. de variatæ. cap. 17. num. 21. cum feq. Rot. cor. Cuccia. decif. 2008. num. 3. & in rec. dec. 343. numer. 2. & decif. 472. numer. 14. part. 9.

Nec dicatur, quod Commendatarius refinendum veniat frumentum, & non pretium, quia Francisus totum hoc jam fcevit; Ideoque cum illius pretium poterit non minus augeri, quam minui, talis incertitudo calculari non debet pro damno certo, & facio non confideratur in contradi, qui haberi poffet tam ad damnum, quam ad lucrum Alex. in leg. de fideicommi. num. 2. Cod. de tranf. Alenach. conf. 156. numer. 37. verf. fecunda tñ ratio Sard. conf. 451. num. 40. & conf. 576. num. 10. tum alii adducti per Cyriac. controverf. foref. quæren. 1. num. 35. & Gratian. cap. 27. num. 23. verf. cum non confideretur, & maxime in cafu prædicti, in quo credendum frumenti erat fructiferum ulque ad rationem 40. & pro quolibet centenario, quo fit, ut ea-julicunque damni poffibilitas excludi remanet, alias finè tali incertitudine fructus apparet ufurarius.

Ad attendendum tamen extitiffentem pretii in dicto frumento, dñi valde exaggerantur, unum fcilicet, quod frumentum fuiffet valutatum in fcut. 9. pro quolibet rubro, alterum quod ad fumum illius valor de mense Decembris 1686. & à mense Julii ufque ad mensem Octobris 1687. tempus celebratis contractibus, fuiffet longe inferior, nempe in fcut. 2. & bon. 23. pro quolibet rubro juxta fides datas. Verum, ultra quod æftimationes non percutiunt tempus in Inftrumento enumeratum, neque deftruitur illas ab Aloyfio exhibitas, primum enim cedare vifum eff ex minuta data in fummario Commendatoris numer. 16. nam rubra 30. ibi valutantur in fcut. 240. & ex notum ad rationem 40. bon. 80. pro quolibet rubro, error vero fortis orti poffit ex menfura, quæ utitur Civis Alfulan. quæ dicitur falva, & hæc eff rubrorum duorum; Quapropter non bene calculatum fuit de falva ad rubrum, fed fi pretium utrius falvæ dividatur, inique correspondet pretio duorum rubrorum. Secundum magis infubfiftens apparet, nam in eodem fummario Commendatoris num. 16. datur æftimatio Officialis, in qua de mense Decembris 1688. de ita eodem anno, quo frumentum appretiarum fuit inter dictas Sorores, & Colonos dicitur „ Che li Signori Scandaligieri hanno fatto lo scandaligie de „ grani venduti in ragione di 50. 2. & 23. il quarto „ fed poffet fubditur il quale quarto è di quattro quarti „ alla mifura Alfulan. ad alla Romana poi fa mezo „ 20 rubbie; „ Ideoque ex hac æftimatione bene arguitur quod pretium integri rubri fuiffi Sc. 4. Dodonem 45. non multum diftans à valore in Inftrumento judicialiter expreffa, neque alius fides fuit attendende, cum fup pofit novæ recollectas, de quo tempore valde minuitur pretium.

Verum iuftificata validitate contradiis minis oblatæ vifum eff alterum objectum, quod nempe Francisus ignovaverit Aloyfium effe maritum unius ex dictis Sororibus, & alterius Cognatum, ac cum illis convivere, quia fi hoc fcevidet, non ita libere fe remiffiffet illius arbitrio, fed illum confiderando tamquam Interfeffum, cuius confultiffet fraterno negotio.

Nam DD. dicuntur hoc minime fpectare ad substantiam contradiis; Aloyfius enim quamcumque maritus, retinebat omnia ritè, & redè agere, propterea, fempet certiorando de omnibus gerendis Francisus, & illius confenfum prius exigendo, nec diverfimode facere poffuit, etiam fuiffet extraneus.

Sed utrius animadvertendum quoque fuit, quod cum faltem cognoviffet Francisus Aloyfium effe maritum Domitille ex Inftrumento retroceffionis, illudque approbaverit Ratim per Epifcopum, neque per biennium poffi nunquam ab eo reclamaverit; Illud minime poffe dicti Causam fufficientem ad inducendum defectum confenfus, ex quo defuncturum ufque à principio invaliditas hujus Contradiis.

Nec dicatur, quod nulla aderat necelfitas ita celeriter concludendi hæc Contradiis noties ab Aloyfio exaggerata; datur enim in fummario Aloyfii num. 16. Epifthola Joſephæ Sæpædois, & Fratris unius ex fubconditoribus requirens finalem refinutionem, etiam vero confiderando tempus, quo fuit innum Inftrumento Affictus, nempe die ultino Octobris, clare patet; An tempus

tempus ferendi esse inminens, vel teneant, & per consequens, an argeret etiam necessitas conclusionis huius modus, nec contra tale factum prevalere possunt fides exhibitus sine pendente, & extrajudicialiter procurant.

Et in Causa his propolis, & utraque Parte semper Informante resolutum fuit, &c.

ARGUMENTUM.

Mercator filijs suis pupillis plures reliquit Tutores, alteri tamen ex eis usum negotii sui Complimentario administrationem solum decrevit, cum hoc onere, quod in cambiis creandis, vel pecuniis investendis nihil agere valeret, nisi cum consilio, & intervenu alterius ex Connuoribus. Queritur in hoc casu an de male gestis per dictum Tutorem administrationem alii Connuores, quibus non fuit data administratio, in solidum teneantur, vel solum de consilio praeiudicio quoad cambia, & pecuniarum investimenta, & resolvuntur magistraliter plures questiones cum suis distinctionibus in hac materia cadentes.

S U M M A R I U M.

- 1 Tutorum plura genera enumerantur.
- 2 Tutores in solidum teneantur erga pupillas pro administratione, & gestis etiam ab altero Connuore, & licet inter ipsos tutela fuisset divisa.
- 3 Tutores non administrantes, si conveniantur ad reddendum rationem, habent plura beneficia hinc veniens indicant.
- 4 Tutor non tenetur de gestis ab altero Connuore quando divisa fuit tutela a Testatore, vel Judice.
- 5 Tutor honorarius quid dicatur.
- 6 Tutores, licet eis non fuerit data administratio, teneantur in morte, gestis, & administrationem, ac rationem Tutoris administrantis inquirere, ut sciant si male ille gerat administrationem suae tutela.
- 7 Tutores dati notitia causa administrationis a Testatore teneantur instruire, & informare alias Tutores administrantes de statu, rebus, & negotiis Testatoris.
- 8 Tutores sive honorarii, sive dati notitia causa, seu quilibet alii administrationem non habentes, non tenentur de gestis, & culpa vel negligentia aliorum Tutorum administrantium, sed si defecerint in eorum respectivo officio, vel munere, & cum. 10.
- 9 Referuntur obligationes, & munera, quae habent de jure Tutoris relictis, vel dati absque administratione.
- 10 Tutores dati ad protectionem tantum pupillarum quoniam dicuntur.
- 11 Et isti Tutores ad nihil teneantur, erga pupillas pro gestis, & administratione aliorum Connuorum, nisi de dolo peccent. Ibid.
- 12 Consultarius, seu consultor relictus Tutoribus, ut cum illius consilio omnia gerant ad nihil tenentur erga pupillas, nisi de dolo addidit, in consilio.
- 13 Amplius ad casum, quo fuerit Consultor etiam simul relictus Connuore, absque tamen administratione numer. 15.
- 14 Limita, si fuisset relictus Connuore cum administratione numer. 16.
- 15 De consilio nemo tenetur nisi esset consilium datum cum dolo.
- 16 Datus in Consultorio debet conclusivissime probari.
- 17 Tutores non requirunt seculi consilium consultoris a Testatore relictis, licet Testator mandaverit nihil fore eo agi posse per Tutores.
- 18 Recus si Consultor esset simul relictus Tutori, tam in officio, quam in administratione n. 18.
- 19 Pro bona, & digni si quis credit, de jure exsolvatur.

- 21 Negligentia, aut culpa imputari non potest illi, qui habuit ipsam causam concedendi aliquam personam idoneam, licet teneatur de ea prius se informare.
- 22 Præcipue si iusta causa credendi orta fuisset ex fide, & dato Parisi contraria n. 22.
- 23 Tutores tenentur de lata, & levi culpa, non autem de levissima.
- 24 Et de ratione. Ibid.

Jamen. Redditionis Rationis.

DISCURSUS CLXXXV.

A Nequam ad difficultatem punctum in hac Causa mihi propositum deveniam, premittenda sunt cum earum declaratione aliqui juris Conclusiones, ex quibus vera dependet illius resolutio.

Advertendum igitur est primo, quod plures dati possunt Tutorum species, alii qui vere in nominibus, nempe, tum in officio, quam in administratione Tutores sunt, alii, qui honorarij appellantur, alii nomine Causa, nempe pro aliorum Connuorum instructione dati, alii vero ad solam protectionem, auxiliumque, tum Pupillis, tum etiam eorum Tutoribus prestandam instituti.

Qui autem in officio, & administratione simul instituti sunt Tutores, omnes in solidum erga Pupillos tenentur pro administratione, vel gestis etiam ab altero Connuore, & licet inter ipsos Tutorem, seu Tutorem Tutorum diviserint, ut per textum expressum in Leg. Trii Tutores 36. ff. de Administrat. & periculis Tutor. tenent omnes isti scribentes, ac de materia agentes Doctores, & praesertim Berfian. de Pupill. cap. 3. quest. 9. & an. 44. usque in fin. penes quem, & alios notantur beneficia, tum ordinis, tum divisionis, tum Cessationis, atque utilitatis actus, quae possunt competere Tutoribus, dum conveniantur ad reddendum rationem cum solutione residui, quod ex redditione rationis apparebit, quorum non est modus notandi inspectio. Verum si a Testatore, vel Judice diversa fuerit Tutela distribuendo unicuique ex Tutoribus officium, quod exerceri per eos debebit, tunc unus Tutor tenebitur tantum de culpa, aut negligentia propria-quod minus sibi demandatum, & non de altera sui Connuoris, ut patet per textum expressum in Leg. a. Cod. de dividenda Tutel. firmat communiter Doctores, & leguntur Gutierrez de tutel. part. 1. cap. 15. numer. 6. Galgancet. cod. reallat. lib. 2. tit. 26. numer. 20. Canez varior. lib. 1. cap. 7. de Tutor. numer. 44. Rot. Roman. pari. 6. recitatus decis. 3. ann. 18. Decian. respons. 85. numer. 1. & seq. tom. 5. Hertman. Pistor. libr. 1. quest. 6. & ibi add. Masfrill. decis. 41. numer. 5. cum seq. Exgr. conf. 19. ann. 1. lib. 1. Magos. decis. Florent. 74. numer. 6. Berfian. de Pupill. cap. 3. quest. 9. numer. 45. Menf. consulti. 470. numer. 16. & consulti. 471. n. 11. & 12.

Tutor vero honorarius juxta opinionem Galgancet. de tutel. lib. 3. quest. 30. numer. 7. & aliorum, qui allegantur a Berfian. de Pupill. cap. 3. quest. 11. numer. 1. ille dicitur, qui datur Pupillo non ut administrationem gerat, sed ut Pupillus ab aliis Connuoribus in honore magis habeatur ob illustrem qualitatem talis Tutoris, usque etiam ob illius reverentiam alii Connuores adhibere gerendum tutelam magis incumbant, sed juxta veterem sententiam ille ita dicitur, quia sine opere administrationis datur a Judice, vel a Testatore, ut summat, & recte Berfian. de Pupill. dicto loco ann. 2. sed quicquid sit de hoc parum utilis quaestio, hoc unum tamen est apud Doctores omnes pacifice firmatum, quod huiusmodi Tutori, cui non fuit data administratio, collata intelligatur cura invigilandi, & perquirendi ad instar Culbodi, vel observatoris, an ne ceteri Tutores administrantes bene, aut male se gerant in administratione Tutelae, ut per Textum apertum in Leg. si plures 3. ff. de administrat. & periculis Tutor. aliumque in Leg. si quis Tutor. ff. de pui. mpt. docent Cardin. Thys. libr. 7. consulti. 444. numer. 4. Berfian. de Pupill. dist. capite 5. quest. 10. numer. 2. 3. 4. & seq. Galgancet. de tutel. lib. 3. tit. 3. numer. 8. ceterisque per eos laudatis.

Qui autem dati sunt ad informandum, instruendumque alios Connuores, quibus fuit gestis, & administratio commissa fuit, de statu, qualitate, & natura ergo

negotiorum, & honorum Pupilli, ex quo notitiam rerum omnium, & rationum Testatoris plene habent, Tutores notitiam causa dati in iure appellantur, ut ex textu in *Leg. quod si forte. §. Si quidem, ff. de solut. Brancan. ad L. 1. circa med. Cod. de administrat. per eor. Gutierrez de Turel. par. 1. caput 17. numer. 2. *Montan. de Tutor. cap. 7. num. 18. C. pyc. Laur. consil. 38. numer. 11. Cardin. de Luc. de Tutor. disp. 5. numer. 7. & Berjan. de Pupill. cap. 3. quod. 16. num. 11. 14.**

- 8 Cui itaque illi Tutores honorari, & dati notitiam causa non sine in omnibus, & circa omnia electi Tutores, sed quoad munera, vel officia particularia, ut mox vidimus, nullatenus de mala gestione, & administratione Contutorum tenentur, nam quando divisa sunt Tutela exercitia per Judicem, aut Testatorem, Tutor non tenetur de culpa, & negligentia sui Contutoris, secus vero si dicti honorarii, vel dati notitiam Causa Tutores in eorum respective munere defecerint, nempe si omiserint influere, notitiam necessarias, & opportunas praeberi Tutoribus, eosque consulere, etque magis si male id fecerint, aut cum illis colluctantur, vel si sapine, & crasse neglexerint in mores, & conversationes Contutorum inquirere, ejusque gesta observare, rationemque sibi in modum saltem extrajudicalem reddi facere, aut cum viderent male eos versari, neglexerint suspectos allegare, & removere facere à Tutela, vel denique hujusmodi ad eorum officia pertinentia agere, quia tunc abique dubio tenerentur, licet in subsidium tamen, etiam de mala administratione suorum Contutorum, ex quo si illi in suo respectivo officio non defecissent, mala illorum administrationis sequora non fuisset, Textus est expellens in *dilla Leg. si plures §. 1. & 2. ff. de administrat. & perit. Tutor. & ibi Commentatores Decian. respos. 83. num. 3. lib. 5. laud. Extrin. cons. 19. m. 55. & fogg. lib. 1. Gutierrez de Turel. cap. 17. numer. 5. cum fogg. Galvanes. eadem tractat. lib. 3. cit. 30. numer. 3. 6. 7. & C. pyc. Laur. consil. 38. numer. 6. 7. & fogg. & numer. 13. 24. & fogg. Cardin. de Luc. de Tutor. disp. 4. numer. 21. & disp. 3. numer. 7. Rota Romana decis. 608. numer. 7. par. 16. retene. Berjan. de Pupill. cap. 3. quod. 10. num. 8. & 13. & 16. & Rota. March. curam Florio pater Altiorem. Infirmat. Canon. lib. 4. cit. 1. differt. 10. §. 1. *Vol. quando, & §. fogg. Christoph. volum. 3. in §. lib. Cod. decis. 164. numer. 1. 2. 3.**

- 11 Ceteri vero Tutores, qui dati sunt principaliter protectionis Causa, puta in casu quo à privata persona ultra Tutores conquiscentur, vel amicos, quibus pro qualitate Patrimonii, & status, seu conditionis Pupillorum Tutela congrue, dati fuissent aliqui Primates, seu Optimates primi ordinis, vel Cardinales, Principes, & hujusmodi Personae in summa dignitate constitutae, quibus viceversa tam attenta adeo magna differentia gradus inter eos, & Pupillos, tum etiam illorum occupatione in publicis negotiis illa nullatenus congruat, unde cum non videretur certe scripsi à Testatore, nisi ad eum principalem finem praestandi eorum supremam favorem, vel protectionem tum Pupillis, tum eorum Tutoribus, nec non ut etiam ipsi Tutoribus, & Ministri major incutatur timor, & stimulus ut bene se gerant, minusque sub umbra aliarum suarum alienis molestiis, & libus Pupilli subaceant, consequenter tum dato positivo dolo, aut nihilum eos teneri, proceditur de more adverteri Cardin. de Luc. de Tutor. disp. 3. numer. 8. *q. quoniam sequitur Altiorem. Infirmat. Canon. lib. 4. cit. 1. differt. 10. numer. 175. vers. officina addub.*

- Saepe etiam solent Testatores Tutoribus, quibus per eos commissa fuit administratio, precipere ne in quibuscumque rebus, vel negotiis gravioribus aliquid agere valeant, nisi cum consensu, & consilio alicujus personae, de cuius industria, & prudentia multum confidunt, quare non erit abs re de his Consulutoribus aliquid etiam ultra opportunitatem praesentis Causae breviter dicere: Circa quoque itaque adveniens est primo, an Consolutor fuerit tantum ad consulendum
- 12 a Testatore, vel iudice datus, aut simul, & semel Tutor etiam relictus: Nam primo casu ad nihil ille tenetur erga Pupillos, nisi de dolo in ejus consilio adhibito, magisterialiter C. pyc. Laur. disp. consil. 38. nu.

16. cum plurib. fogg. quoniam sequitur Berjan. de Pupill. cap. 3. quod. 10. num. 10. 11. & regulariter quod de consilio nemo tenetur, licet non bene res succedissent, quando nullus adfuit in Consulens dolo, habetur ex L. Consilii 48. ff. de reg. Jur. Berjan. de Pupill. disp. quod. 10. num. 12. & ex us, quae tunc per me deduci fuerunt in disp. 126. per tot, qui dolois plerumque nunquam praesumuntur, sed concludenter probari debet, ut pandit notat C. pyc. Laur. disp. cons. 38. num. 21. & 25. Gratian. cap. 125. à num. 10. per plures fogg.

In secundo vero casu ita distinguendum est, ut Consolutor electus etiam in unum ex Tutoribus est abique administrationis officio, & tunc tanquam simplex Tutor abique administratione non potest teneri potest, quam Tutor honorarius, vel notitia causa datus, quia Tutor simpliciter relictus, nempe abique administratione intelligitur datus, vel nisi honorarius, vel notitiam causa, ut supra per nos comprobatur fuit in §. Tutor vero honorarius. Tanquam vero Consolutor ad nihil tenetur nisi de dolo positivo in consilio adhibito, per ea, quae pariter diximus supra in §. Saepe etiam.

Aut vero Consolutor datus fuerit etiam Contutor, tunc in officio, quam in administratione Tutela, tunc sine dubio teneatur, quia cum simul, & semel sit Tutor, non minus ipse teneri potest in solium, quam ceteri Contutores, ut probavimus supra in principio §. Qui autem.

Nam hic quoque debet alia maxima differentia, quae intercedit totum casum, quod à Testatore aliquis datus fuisset Tutoribus simplex Consolutor, ne scilicet sine ejus consilio aliquid gerant, & gerere valeant, & alterum, quo simul, & semel datus fuisset Consolutor, & Contutor tam in officio, quam in administratione, primo enim casu Tutores non tenentur sequi illius Consilium, secus in secundo casu, ut per totum expellitur in L. Titium 48. ff. de administrat. & perit. Tutor. firmant ibi Gloss. & alia Glossa in *Addit. Christoph. Jos. Berol. & ceteri scribentes, & laud. C. pyc. Laur. consil. 38. num. 21. & fogg.*

Quibus ita praemissa accedendo modo ad casum nostrum, ubi Testator post mortem suam Afcanium olim Complimentarium ejus Negotii inter alios Fiduorum suorum Pupillorum Tutorem, & unicuique administratorem Patrimonii, ac hereditatis rebus reliquit, collata est amplius facultate prosequendi ejus negotium, cum hac tamen conditione vel onere, quod in aliquibus sequeis majoris momenti, & praeterea in creandis cambis, & pecuniis investendis nil agere valeat, nisi cum consensu, & intervenia alterutius Contentorum, & ad resolutionem dubii mihi desuper propositi deveniendo, ut nempe pro male gestis ab Afcanio Administratore alii Contutores participes tantum officii, & non administrationis obligati remaneant, profecto existimo eos ad nihil teneri erga Pupillos, nam quod ea, quae ille perperam gessit abique Contutorum consilio, eorum indubitatumque est in nihilo eos teneri, neque pariter quod ea, in quibus eorum consilium intervenisset, quia fuerunt relictii Tutores officii tantum participes, & non administrationis, ad firmata supra in §. de secundo vero casu & §. fogg.

In nihilo refragante, quod saltem uti Contutores in officio participes tenebantur in mores Afcanii inquirere, ejusque gesta, & rationes observare, & cum viderent eum male gerere, removere facere à Tutela, aut saltem ab administratione ex traditis supra in §. Cum itaque: Quandoquidem cum Afcanium iam in vitam Testatoris, quam postea bonis moribus semper afflixerit, nullumque miris vix conversationem egerit, quinimodo prudentia, frugalitas, ac moderatioris continua argumentis ostenderet, itatim committere homo pueris, oisimque consiliis regeretur, nec non in educandis, instruendisque Pupillis labori, & cura non pepererit, & eosque jugiter amore tanquam paternum fuerit prosequutus, atque propriam pecuniam in notabili etiam quaesierat in dissolutionem debitumque Testatoris saepe evagaverit: dicere in talibus circumstantiis non mereretur dicti Contutores redargui de aliqua omissione, & negligentia si gesta dicti Afcanii in lucrum persequuti non fuerant, vel computi, & rationes sibi docere non petierunt, quia nullus homo, licet maxime prudens, potuisset eum pro suspecto habere, vel

de illius gubernio dubitare ad latē tradita per Riminald.
*idem. conf. 210. numer. 8. 9. & 69. Salazar. de iur.
 del. tom. 2. lib. 2. cap. 7. d. numer. 42. usque ad 30.
 Salgad. Labyr. Credit. part. 2. cap. 4. numer. 30. &
 seqq. Rec. de mand. par. 21. numer. 186. & 187. &
 in similibus terminis, quod nulla possit negligentia, &
 culpa notari ille, qui licet teneatur conditionem, &
 qualiter alicuius personae investigare, id facere omi-
 terit, si habuerit iustam, vel probabilem causam cre-
 dendi illam fuisse idoneam, tradunt *Astruch. de praesump-
 ti. lib. 3. praesumpt. 88. numer. 15. & seqq. Cayser.
 Larr. controuers. 32. num. 23. cum seqq. lib. 1. Casar.
 Ferrer. quest. quest. 41. num. 15. versic. & ipse addo
 Carleval. de iudic. tit. 1. disp. 2. quest. 4. num. 244.
 & seqq. & Nos disp. 176. num. 41. & in tractat. de
 Cambiis instruit cap. 1. num. 27. & in punctis casus
 nostri iustissime docet Decian. respons. 85. num. 26. 27.
 & pluribus sequentibus usque ad fin. lib. 5. ubi adducit
 etiam textum notat. in Leg. si tutela 9. ff. de admini-
 strat. & perit. Tutor. & facit etiam similia ad
 excusandum Tutorum negligentiam tradita per Gal-
 zand. de iust. lib. 3. tit. 26. num. 39. pref. an autem
 teneatur & numer. 30. Gratian. cap. 145. numer. 43.
 & cap. 240. numer. 15. & Rot. Roman. coram Pena
 decis. 768. num. 3.**

- Adiit insuper, quod aliqui ex ipsismet Pupillis, qui
 adhuc durante Tutela dictorum Tutorum quoad illos
 Pupillos interiri facti fuerunt maiores, permiserunt per
 patres etiam annos dicto Alesandro integrum administra-
 tionem pacifice prosequi sine aliqua reclamazione, &
 contradicitione, tam quoad proprias personas, quam
 ad alios Fratres suos Pupillos, vel minores, quare ex
 hoc etiam magis creverat in dictis Consonoribus iusta
 causa credendi optimam esse Alesandri administrationem,
 22 nam nulla magis iusta causa credendi dari posset, quin
 ea, quae oritur ex proprio facto ipsius Partis contraria,
 tenet et in Leg. fin. ff. de exercit. alibi. Ferr. de
 pall. furat. success. lib. 3. cap. 10. n. 58. & Nos disp.
 144. n. 17. & 37. de Commercio.
- 23 Et quatenus aliqua negligentia attribui posset dictis Tu-
 toribus, non deberet illa reputari, nisi leuissima, de
 qua Tutores minimè teneantur, cum totum officium
 non est voluntarium, sed necessarium *Perrin. in Leg.
 si Curatore Cod. de integ. res. lib. 1. numer. verb. sine
 Curatore numer. 5. & 6. Canter variis. lib. 1. cap. 7.
 num. 163. Guierrez de Tutel. part. 2. cap. 16. n. 8. &
 de punctis Decian. respons. 85. n. 40. usque ad 46.*

ARGUMENTUM.

An ex solo centenaria temporis cursu cum ces-
 satione solutionis opponi valeat contra debi-
 tum centenariae exceptio, & cum ex praesum-
 ptus titulus, vel solutionis, satisfactiois, vel
 remissionis, aut quilibet alius de mundo; Et
 similiter an ex solo cursu 30. vel 40. anno-
 rum cum solutionis cessatione opponi possit
 debiti praescriptio; resolvitur hac materia cum
 pluribus casuum distinctionibus, suisque decla-
 rationibus.

SUMMARIUM.

- 1 Centenaria exceptio opponi potest contra debitum,
 quod constituitur per Centum annos antea non fuisse
 solutum.
- 2 Nec non contra praesentem annuum censum, vel alias
 annuas praestationes per antiquissimum tempus de-
 cursus non 2.
- 3 Limita, & declara. num. 3. & seqq.
- 4 Praescriptio, vel centenaria, aut immemorabilis
 exceptio, ut locum habeat contra debitum peti-
 tum non sufficit solus cursus 30. vel 40. vel re-
 spectu eorum annuum a die creationis debiti
 cum cessatione solutionis.
- 5 Sed probari debet debitum fuisse petitum, & deno-
 gatum, & derogatum per 30. vel 40. annos,
 vel centum creditoribus se acquiescente n. 10. 11.
- 6 Responsum aliquo decisum Florentina, & nu-
 mer. 8.
- 6 Praescriptio, vel centenaria, vel immemorabilis pro-

bari debet cum omnibus solis regularis per ann.,
 qui illem allegat, & n. 7.

- 9 Praescriptio debiti probata remanet ex solo lapsa
 temporis cum cessatione solutionis, ita ut credito-
 ri incumbat probare solutionem per interruptionem
 praescriptionis.
- Contrarium firmatur num. 10. & seqq.
- 12 Alter, & Rens non debent ad imperia iudicari,
 quare Alter suam probare teneatur Alibi non,
 Rens autem exceptionem suam.
- 13 Negativum non tenetur probare Rens, quando
 simpliciter negat, sedus quando excipit, vel
 replicat.

In eadem Causa.

DISCURSUS CLXXXVII.

Quo vero ad alterum dubium an Alesandri ad evi-
 tandum solutionem annuorum censuum favor. 30.
 per dictos heredes Pupillos petitorum allegare valeat
 centenaria exceptio, quam ipse deducit ex cessatio-
 ne illorum solutionis per lapsum centum annorum, ac
 longioris etiam temporis decursu a die creationis cen-
 sus usque in praesens, cum varias repererim Docto-
 rum opiniones, alias nempe pro centenaria stantes, al-
 teras verb contra eas determinantes, & cum bene vi-
 derim hanc opinionum varietatem processisse ex incon-
 siderata casuum distinctione, ideo per attingenda vera
 huius dubii resolutione, ita distinguendum esse omni-
 no arbitror.

Aut agitur non de annuis praestationibus, sed de ali-
 qua pecuniarum summa mutata, vel ad cambium tra-
 ta, aut legata, aut alio titulo debita, quae post centum
 annorum cursum a Creditore, vel ejus hereditas peti-
 tur, & tunc indubitanter esse posse debitorem se tunc
 centenariae exceptio, allegando scilicet solutionem,
 vel remissionem debiti, vel alium quemcumque melio-
 rem titulum ex vi dictae centenariae praesumptionis, quia
 cum in hoc casu centenaria exceptio, consistens in ne-
 gativa solutionis per centum annos continuata, probata
 remaneat statim ac creditor petat dictam summam si-
 bi debitam ex instrumento, vel apoca per centum an-
 nos antea confecta, dum per talem petitionem ille con-
 fector sibi nunquam per centum annos cum summam
 fuisse solutam, ideo tunc debet quin allegabilis sit in tali
 casu dicta centenaria exceptio, & cum ea omni possi-
 bilis nullius emendationis vel satisfactiois debiti, ut ma-
 gistratus docet Rot. Roman. in Mensis, ad Card. de
 Luca de dec. decis. 2. per totam.

Aut vero agitur de censibus, vel annuis legatis, vel
 quibuscumque aliis similibus praestationibus annuis, &
 tunc iterum distinguendum est, ut praestationes annuae
 petita per Creditorem sunt annuorum censuum, vel alia-
 tra, & tali casu similiter dicendum esse debitorem, ejus-
 que heredes per huiusmodi centenariae exceptioem se tueri,
 ac eximere posse a solutione dictorum annuorum
 censuum, vel praestationum, prout fuit conclusum in
 praecedenti casu, ex eadem ratione ibi adducta, ut
 pariter in puncto advertit Rot. Rom. coram Falconer.
 decis. 13. num. 15. sub tit. de Censibus in Romana
 Causa 17. Junii 1715. 6. Ultramaribus & seq. cor.
 Scavet. Si vero praestationes annuae, vel annui censu
 petiti sunt intra annos centum, prout in casu nostro
 & tunc huiusmodi centenariae exceptio locum esse non
 potest, quia cum centenaria negativa solutionis annuo-
 rum censuum, vel praestationum, ex qua tantum oritur
 hac exceptio, non remaneat ex tali petitione Credi-
 toris probata, ideo impossibile est, quod illa per de-
 bitorem allegari valeat, ut punctum firmant Rota nostra
 Florentina, coram D. meo Auditore de Comitibus de-
 cis. 106. numer. 12. Card. de Luc. de Censibus decis. 20.
 num. 9. & egressit Rot. Roman. coram Falconer. tit. de
 censib. decis. 13. num. 5. vers. ante est, ubi plures aliae
 Decisiones concordantes *Fautel. differt. 20. numer. 9. &
 seqq.* Quamobrem ubi agitur de censibus, aut huiusmo-
 di annuis praestationibus debitis ex aliquo antiquissimo
 instrumento per centum, vel plures annos antea cele-
 brato, mentem causae debet esse creditor in formanda
 petitione annuorum censuum, vel aliarum praestationum
 decursarum, quas ille sibi solvi petendit a debitore; Quoniam
 si petierit Creditor censum, vel praestationes
 per centum annos decursas, tunc statim poterit debitor
 oppo-

apponere dictam censuram exceptionem aliquam eo quod probet censuram negativam solutionis, nam siquis ad eas invocare probata tenetur et tali creditoris petitione, vix judicialis confessionis habente, per nos dirimimus. Et contra veni si censuram, vel annuam praedictam intra centum annos decursas, tunc perierit, quae si volens debitor hujusmodi censuram exceptionem prosequatur, tenetur dictam censuram negativam solutionis tamquam fidei interpositam fundamentum probare, quae negativa aliis probari non potest, nisi probetur, quod alias voluerit Creditor exigere, & debitor solutionem denegaverit, & de supra centum annos se deinde decesserit Creditor acquiescit, ut tradunt, & firmas auctoritates omnes, & Decisiones supra citatas, & plura infra dicenda. §. Unde praescribendo, & §. 69.

Neque obstat si dicatur, quod hujusmodi onus probandi hanc negativam solutionis debitor subire non cogitur, ubi concipitur lapsus centum annorum cum confessione solutionis ex parte debitoris. Nam censura unita tali petitioni solutionis per se solum abique aliis probatione sufficiens est ad probandum extinctionem, vel satisfactionem, aut remissionem debiti, ut dictum fuit in *Admte Sancti Sabini consensu Creditorum* 24. Augusti 1717, §. quibus toram Sebastiani Lomi olim illius loci Commissarii, confirmata 21. Aprilis 1718. §. *Admte Doctores nostri toram Du-Siquere de Cervezani*.

Quandocumque fidei liberetur administratio, quod censura apta fit ad producendum titulos omnes imaginabiles de mundo ad liberandum debitorem, faciatque praesumit omne id, quod necessitas exigit, ita constanter negamus, quod probati illa non debeat, eadem quia contra regulam *Gloss. in L. prima Cod. de Dot. praesumpt.* illi admitterent praesumptionem praesumptionis, scilicet praesumeretur simul et censura praesumpta, veluti etiam quia contra naturalem rationem inliberetur super causam, & effectibus censurae, abique eo quod ostenderetur causa, & principium productivum, quod nulli passio volente Doctorem, sed sive agatur de praescriptione, sive de censura, sive de immemorabili, sive de iure de consuetudine, semper ab allegante voluerunt probari cum omnibus suis requisitis de iure necessariis, ut de praescriptione, quae cum sit facti, probati debeat sunt *secr. utriusque foris in l. Emancipati Cod. de Collat. cap. ex litteris in fine de probationib. Collat.* huius inlyce Roze olim Auditor consulti. 178. num. 1. & *segg. tom. 1. Palenzan. consulti. 178. numer. 50. & 51. libr. 2. Tranchida. consulti. 75. numer. 8. & 9. tom. 1. Borden. consulti. 48. numer. 48. tom. 1. Puer. Barb. de praescript. ad tit. Cod. de praescript. 30. numer. 1. & 2. Mascard. de praescript. consulti. 1213. numer. 1. & *segg. Menetti de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 33. numer. 1. Altiner. de Nullitatib. tom. 7. rubric. 1. part. 5. quest. 43. sub num. 45. 6. praescriptio non praesumitur, ubi ceteri concordantes, & de immemorabili, quae poine est censura, hinc illi equiparetur, quia memoria hominum quoniam annos non extendit, quod non probata non juxta Staiban. tom. 2. resolut. 128. num. 40. & 41. Tranchida. consulti. 43. numer. 40. tom. 2. Baldus. ad Roman. consulti. 24. numer. 61. Mascard. de Probab. consulti. 1213. numer. 5. Jovius de solutionib. in contrariis. minor. tom. 1. gloss. 16. §. 15. numer. 26. Sperelli. decisi. 67. numer. 19. Roza Roman. toram Emerix Juv. decisi. 440. numer. 7.**

Neque adversus praedicta per nos firmata offere possunt auctoritates in praesenti contrarias motiva sparsim allegata, quae nonnullae loquuntur extra terminos nostrae questionis, aliae tantum probant, quod iuxta opinionem Doctorem, hodie communiter exceptam censuram etiam extinguunt, vel satisfaciunt, hinc sit irreperibiles illis foris, vel capitale a Creditore, probari possit per praesumptiones, & conjecturas, quae questio est penitus diversa a praesenti, omniumque praesentium limitationem illam, ut scilicet probatio hujusmodi negativae solutionis, quae alioquin cum alleganti incommensurabili, faciendo non sit in censura a Debitore, minime comprobatur, sed questionem tantum agens in terminis praescriptis, ubi quis tam allegat ad evitandum debitum censum, vel alterius annue praestationis, disputant, quis tenetur probare cessationem, vel solutionem, & quia non solum fit probata ab ipso temporis lapsu, vel allegatio solutionis sit praescriptio interru-

pito, omnis in Creditorem refundenda in *Mar. Antonin. variar. lib. 2. resol. 5. ex num. 14. Cancr. variar. resolut. part. 2. cap. 15. numer. 41. Cons. de Confess. quest. 117. numer. 7.*

Unde praescribendo a censura, estque ritualis, in qua in proposito praedictis nullum privilegium majus habet praescribere, quoniam expendens in actibus, in quibus tam eximiam supra allegati Doctores, eorum opinio, ultra contrarias supra relatas in §. aut vero agitur, ubi signatur adducitur *Card. de Luc. Roza nostra, & Roza Romana*, alios habet contrarios volentes, quod debitor annue praestationis, ut tunc sit praescriptio: negativam solutionis debet probare, ita tradunt *Franciscus Herulan. Personae de proband. negativ. numer. 26. versu. secundo inferius inter gratias. Adm. tom. 4. pag. 14. Collat. contrariis. Jur. lib. 6. de Terrib. cap. 13. numer. 29. tom. 7. Episc. Roza cap. 149. numer. 16. ubi plures, Roza in Romana consensu, & fratrum 12. Aprilis 1714. §. Ita potest versus medium coram Crispo.*

Et rectius quidem fuisse videtur, necdum quia verum non est, quod per solum temporis lapsum non solutio resisteret apta ad praescribendum, cum enim non solum sit non ens, tamquam non factum; non potest revocare possessionem aptam ad praescribendum, sed per ralis naturae, necessarium est, ut debitor fuerit inculpatus, & cum scientia creditoris, negaverit solvere, & hanc est non solum sufficiens ad inducendum praescriptionem *Petrari. consulti. 188. ad 395. ubi quod abique hoc requiritur praescriptio in negativis non inducitur, nec per mille apud Benelli. consulti. 82. numer. 35. hinc Roza flectit. disp. de cap. 149. numer. 18. & segg. ubi plures, Lancelotti. Gall. consulti. 35. numer. 46. & segg. Tranchida. tom. 2. consulti. 44. numer. 31. & segg. Roselli. decisi. 97. n. 7. ubi de lapsu centum annorum.*

Verum etiam, quia contraria argumentatur, quod Creditor allegant solutionem, tamquam sit fundans in interruptione praescriptionis, hanc suam intentionem fundare debeat, non reus praescriptionem, videtur contra aequitatem, tamquam actorem, & reum in necessitate probationis impariter iudicant, ita enim teneretur actor praescribere de iure de replicatione, & reo sufficeret allegare exceptionem praescriptionis, quod recta iudiciorum ratio non patitur, cum tam actor, quam reus a quali graveatur onere probandi, alter actionem, alter exceptionem *Parian. de Probab. lib. 1. cap. 51. numer. 29. Mascard. de Probab. consulti. 1267. numer. 5. & pulchre distinguendo, quod ubi reus simpliciter negat, quod probari non debeat negativam, qui nihil petit, sicut ubi replicat, vel excipit, quia ita negando petit Zaharel. consulti. 140. sub num. 13. versu. ad aliam de negativis. Tuffi. practica. consulti. tit. P. consulti. 769. n. 54.*

Denique advertendum est, quod in casu contrarii motuorum petiti fuerant censuram supra centum annos decursam, & sic cum censura negativae solutionis ibi constaret ex eadem petitione creditoris, & resolutione ad favorem debitoris optime capta fuit, non attentis illis, quae circa necessitatem, sed potius ad pompam exhibitionis motivorum iuxta morem, alioquin detestabiles, deducta fuerunt.

Et iuxta praedictas rationes, & iuris fundamenta ita iudicavi in causa Pupilliana, vel minorum de Gamitis contra Dominum de Chiarenti, ubi pro evitanda solutione annuorum censum a dictis Pupillis intra centum solum annos petitorum, allegabat contra eas hanc censuram exceptam cum cessatione solutionis a die creationis census.

Et hic labori nostro finem imposuimus. Optatum ad sempiternam gloriam, & honorem Divine Omnipotentis Triadis, & Domini Nostri Jesu Christi, ac Sanctissimae Virginis Mariae ejus Maris coelestis, ac felici animae nostrae proficiat, pro qua humiliter, ac ex toto corde cogamus insinuarum misericordiam Domini Dei Nostri, ut nobis cum veni, veneremurque petitorum nostrorum communi mori coveat, ne mea me perdat iniquitas, quae seculi Omnipotentis bonitas fuit; Amen.

ARGUMENTUM.

Si Mercator alienas merces alteri in pignus dederit, an poterit illarum Dominus contra pignoratium actionem vindicationis agere, ut eas sibi absque aliqua pretii refectione restituat, vel contra emptorem ad vindicandum pretium adhuc in eius manibus existens, si fuerit per dictum pignoratium alienata. Materia huius actus ad maiorem explicationem *disc. 124.*

Idemque discutitur an Creditor pignoratarius præferri debeat super rebus, quas pro mutata pecunia habuit in pignus a debitore, omnibus aliis creditoribus hypothecariis anterioribus ob utilitatem publici commercii ad dilapidationem *disc. 120. & disc. 123.*

Creditor hypothecarius posterior, si est Mercator, præferatur aliis creditoribus anterioribus hypothecariis, qui non sint Mercatores.

Creditor ex causa depositi cum hypotheca, licet esset posterior, præferri debet aliis creditoribus anterioribus hypothecariis ex ratione duplicis juris privilegii, & sic omnes alii Creditores duplici juris privilegio muniti, licet posteriores, præferuntur omnibus aliis creditoribus habentibus tantum privilegium anterioris hypothecæ.

Explicatur Statutum Florentinum In Rubr. 10. de Creditoribus Cessantium, & fugitivorum lib. 3. & alterum Curie Mercatorum Rubr. 2. de Cessantibus, & fugitivis lib. 3. nec non reformatio super eo emanata diei 11. Aprilis 1713. §. Quesendo.

SUMMARIUM.

- 1 Dominus rei, per alterum infuso Domino pignorate, tam vindicare potest a Pignoratario absque refectione pretii, & num. 9. & 10.
- 2 Nulla habita ratione publici Commercii numer. 2. & 11.
- 3 Contrarium firmatur inter Mercatores, tum eorum universali stylo actum, tum etiam ad terminos Juris Communiis num. 3. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. & 21. ubi de ratione.
- 4 Stylos, vel consuetudo à Mercatores introducitur pro maiori libertate Commercii est rationabilis, & ideo invariabiliter servanda.
- 5 Stylos Mercatores, quando est iudici Notarius, non indiget probatione.
- 6 De stylo Mercatores potest iudex se extrajudicialiter informare.
- 7 De stylo Dollorum fidem facientibus est defendendum.
- 8 Ratio, sive favor publicæ utilitatis, vel Commercii consideratur in aliquo casu extenditur ad omnes alios casus, in quibus eadem ratio publicæ utilitatis militat.
- 9 Mercator, qui super pignore pecuniam suam mutavit, si non esset preferendus creditoribus hypothecariis, impediretur libertas publici Commercii.
- 10 Dominus Mercatoris non potest illas vindicare sine refectione pretii a Tertio, in quem ex aliquo titulo antea alienata fuerunt per Novationem, aut Adiacentiam, vel aliam, cuius fidei consignata fuerant à Domino.
- 11 Pignoratius rei aliena minus malum est, quam illius venditio.
- 12 Creditor duplici juris privilegio munitus, licet sit posterior, præferatur omnibus aliis creditoribus anterioribus hypothecariis.
- 13 Creditor hypothecarius, si est Mercator, præferatur omnibus aliis Creditoribus anterioribus, & hypothecariis, & ibi de ratione.
- 14 Amplia in Mercatoribus Florentinis, qui habent votum Statuti ex parvis Libri Debitoris hypothecarum num. 23.
- 15 Creditor ex causa depositi, & hypothecam habens

præferatur omnibus aliis Creditoribus anterioribus hypothecariis non Mercatores.

Amplia in Creditore hypothecario aliorum Mercatoris ex causa Cambii, vel mutui quovis possidere num. 25.

Declara num. 26.

Leges Romanorum loquentes de antiquis Argentariis præcedunt etiam in Mercatoribus nostris temporis.

Privilegium datum antiquis à Legibus deponemibus pecuniam penes Argentarios habet etiam locum in depositis factis apud modernos Mercatores.

Explicatur Statuta Florentina in Rubr. 10. de Creditoribus Cessantium, & fugitivorum, & aliud Curie Mercatorum Rubr. 2. de Cessantibus, & fugitivis, & numer. 30. & sequenti ac numer. 38.

Argumentum à lege derogata fieri non valet.

Statutum eandem non potest ab maiestate rationis ad ea quæ sunt diversa, & num. 37.

Argumentum à maiestate rationis non habet locum in derogatis multis minus in correctis, & numer. 36.

Et pariter non procedit in privilegiis num. 34.

Statutum mandans in bonis fidei omnes creditores pares esse debere fundatur super publica utilitate Commercii.

Florentina, seu Ferraria. Pignorum.

Die Merc. 29. Martii 1730.

DECISIO AUTHORTIS,

E T

DISCURSUS CLXXXVII.

D Omini Berzino, & Minori Mercatores Florentini quantum ferri facinum, sibi à Simone de Cavaglieris Hebræo Mercatore Ferrarise commorante pro ea vendenda transmissam, pignori dederunt D. Michaeli Vanni pro securitate cupisdam pecuniarum summe per eundem Vanni eis monitæ, quæ ferici facina fuit postmodum vendita per dictos DD. Berzino, & Minum Domino Chiavistello, iuncto onere solvendi dicto Vanni pignoratario dictam summam per eam eisdem DD. Berzino, & Minuto mutatam, quorum conditione postea secuta, contendit modo Hebræus Cavaglieri utpote dominus dictæ ferici facina pretium illius penes Dominum Chiavistellum emptorem adhuc existens, & loco ferici de iure subrogatum vindicare, per ea, quæ latè diximus in *disc. 182. per totam*, quæ requisitione se opposuit Dominus Vanni pignoratarius, præcedens iam vin pignoris sibi dictum pretium debere.

Iterum prosperet in hac causa fuit coram me scriberè disputatum, an Dominus rei per alterum, eo infuso, pignorate præferri debeat, sive super re ipsa, sive super illius pretio adhuc existente penes rei emptorem, vel ipse pignoratarius, quæ pro securitate pecunie mutatae in pignus illam rem accepit.

Super quo juris articulo fuit similiter per nos resolutum ad favorem D. Vanni pignoratarii, per ea quæ latè firmavimus in *disc. 124. de Comm. non obstantibus* iis denud coram nobis ingenuissime replicatis ad declinanda jura per nos in eodem discursu deducis.

Etiam quamvis admittebam, quod regulariter competit dominus rei pignorate actio rei vindicationis contra pignoratium, ut latè firmatum fuit per Roam nostram Jansenem coram Domino Bellino in eius decisione emanata in causa Grutoris ipsi contra D. Odavium Centurionem, quæ est per nos impressa inter nostros discursus de *Comm. disc. 106. num. 9. & alibi* in nostris discursibus.

Neque, ut addidimus DD. Informantes pro Hebræo, à tali regula recedi posse sub colore publici commercii per tradita à me *disc. 120. & disc. 123. numer. 1. & seq. & in fortioribus terminis Rubr. Roman. proes eundem meum disc. 120. numer. 47. ubi specia ratione publici commercii in conserationem allegata firmavit*, etiam super rebus à debitore alteri creditori pignoratius præferri debere creditores anteriorem hypothecam habentes ad exclusionem pignoratarii, quoniam ille sit fecunditate pignoris pecuniam mutaverit, etiam debitor ipsi pro-

propria, & non aliena pignori dederit, qua decisione auctum multo magis favendum est Domino vindicanti res suas faciem in non veni domino pignorat. 3

Attamen respondendum, hac noluisse procedere inter mercatores, qui de eorum universali stylo, inter confusione contrarium servarunt, & sic cum juri communi iste principum stylos, seu mercatorum mos prevalere debet, ideo cessant omnes juris regulæ, quæ de superiori contrarium allegantur, vel allegari possunt. *Res. post Salgad. Labyrinth. Credit. dec. 149. num. 7. & coram Ludovici. dec. 126. num. 1. 2. & 3. Caroli. diff. quest. Jur. fol. 253. n. 46. Ansaldo. de Comm. diff. ultim. general. n. 41. & seq. cum pluribus ab eo citatis Res. post Torr. de Camb. dec. 34. sub num. 4. 5. Qui quidem stylos cum pluribus etiam ab eo laudatis, & non pluribus in locis nostri tractatus de Comm. & Camb. infrastruere præstent quando stylos est ratioabilis, & introductus pro majore libertate, & bono publici commercii, ut notat *Res. Rom. coram Ludovici. dist. dec. 126. num. 3. & seq. & altera post Torr. de Camb. dec. 34. sub num. 4. vers. Qui quidem stylos, prout prædictum, de quo agitur, & punctum observat Marquard. de Jur. Mercat. lib. 2. cap. 8. num. 86. & cap. 9. num. 14. & comprobant etiam Europæ omnium illarum Reges hanc prælationem pignoratitiam concedentia, nec non Card. de Luc. dist. 22. num. 23. de credit. & melius dist. 7. num. 8. de usur.**

Potest enim de hoc universali mercatorum stylo (exceptis tamen illis civitatibus, vel temporibus, ubi per leges particulares fuisse contrarium dispositum) quod nempe mercator, qui sub pignore rerum, vel mercium alteri aliquam summam pecuniarum mutavit, vel cambio dedit, præferri debeat cuicumque creditori habenti etiam priorem, vel anteriorem hypothecam, cum apud me ob distatam prædictam, quæ de rebus mercantilibus distinetur, competunt etiam, & sic tamquam mihi notoria, de eo nulla indiget probatione. *Rice. de q. securat. num. 68. num. 248. licet ad majorem cautelam à quamplurimis melioribus mercatoribus extrajudiciali informis orem desuper habere non omiserim, quam sufficere iudici ferunt Casell. dec. 50. 3. num. 20. & Res. loco citato num. 249. Ansaldo. de Comm. diff. ultim. general. num. 47.*

Ultra quam quod de hujusmodi more vel stylo fidem facit Barbol. de Bysth. omnium consensum antiquissimum cons. 540. n. 5. & Strach. de decell. in 3. parte. *sepe, five ultima partis sit, qui prior, in bonis decell. lib. numer. 21. De Luc. de credit. dist. 10. num. 20. in fin. & dist. 22. numer. 22. in fin. quem sequitur eadem illius verba referendo alter De Luc. ad Franch. dec. 708. num. 5. usque ad 6. & ad Gratian. cap. 262. num. 3. Scacc. de Comm. & Camb. §. 2. gloss. 5. num. 438. Gait. de Credit. cap. 4. quest. 8. n. 1067. Torr. in suis ponderat. mercator. cap. 74. §. Al contrario se un comprasse, & comprobant etiam Doctores omnes infra citandi, qui ad favorem creditoris pignoratitii contra alios quoscumque anteriorem hypothecam habentes opinionem super rebus, aut mercibus pignoratitias emittunt.*

Et proinde penitus extraneum à casu nostro esse dicebam questionem, quæ præcise à stylo prædicto mercatorum inter Doctores acriter agitur, non nempe ad terminis juris communis, five agitur inter Mercatores, five inter alios, creditor pignoratitius, qui sub securitate pignorum aliquam pecuniam alteri mutavit, privilegium prælationis habet in rebus fidei pigniti datus super omnes creditores etiam hypothecarios anteriores. In qua questione Alii subsistunt de jure hujusmodi prælationem pignoratitiam competere. *Maur. de veter. quest. unic. numer. 24. post distat. de fid. juss. Scacc. de Comm. & Camb. §. 2. gloss. 5. num. 438. Gait. de Credit. cap. 4. quest. 8. num. 1067. Antovell. de tempor. legal. lib. 4. quest. fin. num. 143. Capan. contror. forens. 67. num. 25. Barbol. de Bysth. cons. 540. Card. de Luc. de credit. dist. 22. num. 21. & 22. ducentes auctores isti hujusmodi privilegium, vel ex textu in l. si prior. §. fin. in fraud. creditori. vel ex identitate rationis publici commercii elicia ex textu in l. cum Tabernum §. si de pignori. quæ licet loquatur de districtione mercium, vel rerum manualium, attamen illius ratio extendi posse videtur ad res pignori datus, nam pignoratitio inter alienationis species saltem lato modo cognoscitur, ut punctum ponderat Dyg. d. cons. Casarez. de Comm. Tom. II.*

540. numer. 3. vers. Præterea videtur, & numer. 4. Card. de Luc. d. dist. 22. num. 21. & 22. quem sequitur aliter De Luc. ad Gratian. cap. 262. num. 3. & ad de Franch. dec. 708. n. 5. vers. contrarium in hoc casu. Alii verò & quidem rectius contrarium penitus firmanunt, quod nempe creditores hypothecarii anteriores etiam super pignoratitio pignoratitio creditori posteriori semper debent præferri ob textum expressum in l. si prior. §. fin. ff. qui prior, in pign. lib. & in §. Ab hac autem Auth. de litig. cellar. 8. ut videtur etiam Salgad. Labyrinth. credit. part. 1. cap. 12. num. 1. & seq. & signanter num. 8. Assol. de privileg. credit. in præfat. ad reg. 3. num. 93. & 94. Merlin. de Pignori. lib. 4. quest. 2. numer. 5. 17. & 18. Tendat. de præv. judic. part. 2. cap. 32. num. 47. ad 50. Goss. consil. 84. numer. 12. & seq. laudant Confession. ad Statut. Urb. rom. 1. annor. 30. art. 3. a. n. 374. ad 386. & hanc opinionem ego quoque libenter amplectar, ut ex meo dist. 120. numer. 7. 8. de Comm. per cuius finem per extensum transcripti decisionem Rotæ Romanæ in Romana registrationis. Datis 20. April. 1712. cor. R. P. D. Steato ubi discussa plenissime hoc articulo factum deinde conclusum per illud tribunal ad favorem creditorum anteriorum hypothecariorum contra pignoratitios.

Et revera ad terminos juris communis non subsistunt iura, quibus pro pignoratitio iniecit altera opinio, nam textus in l. si prior. 24. ff. qui in fraudem credit. non probat istius assumptum, qui textus non loquitur de eo creditore posteriori, qui fidei tantum diligens in fidei cavendo de pignore, sed in procuranda effectiva solutione, qui casus nullum distat à nostro, nam res pignori data non est à domino debitoris, neque per pignoris dationem extinguitur illius obligatio, & contra per solutionem extinguuntur substantia ipsius crediti, neque solutione jam sequuta, amplius advocari potest pecunia per anteriorem creditorem hypothecarium posteriori soluta, ut peccatis huic contrario fundamento optimè respondent Tendat. de præv. judic. part. 1. cap. 32. num. 50. Confession. ad Statut. Urb. d. annor. 30. art. 3. numer. 379. & 380. & Res. Rom. penitus dictum meum dist. 120. de Comm. num. 43. & similiter coram secundum fundamentum innotum identitatis rationis publici commercii deductis ab acquire l. cum Tabernum §. de pignori. quia cum illa lex pro libertate commercii privilegium voluerit casum effectivæ districtionis mercium, vel rerum manualium, distat in aliquem tertium, itaut hypotheca super rebus subjectis manuali contraditionis delinatur, ac perimatur statim, ac in alium illi tiendo oneroso alienetur, vel distringatur, nullatenus est trahenda ad alium diversum casum, nempe ad res pignoratitas, quæ tum civiliter, quam naturaliter semper remanent in dominio debitoris, ac ideo nulla est repugnancia, propterea quod committitur debeat super eis hypotheca anteriori creditoris, cui obique violatio publici commercii subsistit de jure etiam ipsa mobilia, & merces, quousque sunt in dominio debitoris hypothecatis, ut punctum huic altero fundamento oppositum similiter respondent Goss. consil. 84. numer. 12. & Res. Roman. in Romana Mensis 27. Novembris 1699. §. Aliter cor. Ansaldo. & in d. Romana Registrationis. Datis 20. Martii 1712. §. Prout similiter cor. D. Steato imp. post meam dist. 120. num. 47. de Comm.

Hinc proinde, cum aliud diversum sit, ut monuimus, hanc questionem agere ad terminos tantum juris ab altero casu, quo illa agitur inter mercatores jura eorum stylos, de plano percipitur authoritas Strach. de decell. in 3. parte. *sepe, five ultima partis sit, qui prior, in bon. decell. lib. numer. 21. qui à doctores diversimodè modo pro una, modo pro altera directè contraria opinionis laudant, nam quemadmodum ibi Strach. duo tradit, primò nempe illam juris regulam, quod prior in tempore est prior in jure procedere etiam creditori posteriori res hypothecata traditur, adhuc enim prior est potior per textum in l. si prior. §. fin. ff. qui prior, in pignori. lib. secundo advertit id durum videri mercatoribus "ibi" quod durum Mercatoribus videtur, & deinde subdit se vidisse aliquando contrarium servari à mercatoribus "ibi" "vidi enim aliquando Mercatorem posteriori creditori, cui res tradita est, potioris facere quidam colore, quod posterior non creditus sit."*

in pecuniarum, nisi pignus sibi pretulerit, in qua quidam prima pars. In qua iura communis regulam finit ut creditorem pignoratitium nullatenus preferri anteriori creditori hypothecario bene citatur ab his, qui ad terminum iuris fulsissent opinionem, favore anteriori creditores hypothecarii contra pignoratitium; quo verò ad alteram partem, ubi infatur predictam iura regulam contra pignoratitium durum videri mercatoribus, de si vidisse ad eis contrarium feruari, bene pariter laudatur ab his Doctores, qui assensum in mercatoribus predictam iura regulam locum non habere, assensu contrarium eorum stylo, quare, non meretur adeo aspersio, & absolute à Confessione loco supra citato numer. 381. & 382. veltant. *Gait. Strac.* Ansell. aliique, ex autoritate *Stracchi* fultiores opinionem favore pignoratitii, etiam creditoris posteriori, ex quo idem *Stracchi* contra pignoratitium expresse sententiam tenent. Quandoquidem cum dicti Auctores (si attente legantur) principio loquantur in terminis mercatorum, & non ad terminos iura communis, idem per meritum ad eorum intentionem laudant in auctoritate *Stracchi* in ea parte, qua ipse nedium producit aliam regulam iuris communis pignoratitio contrarium omnium duram videri mercatoribus, sed etiam videtur ab eis contrarium in piam feruari.

- 13 Ex revera *Gait.* de *Credit.* l. cap. 4. quest. 8. n. 1067. qui citat *Stracchi* de *Mercat.* capitulo de Mercatoribus loquitur „ ibi „ terra aduabitur, nam creditore in pignore si furit Mercator, preferat anteriori creditore in illo pignore, sic equitatis negotiorum suadet „ & simulat *Stracchi* de *Mercat.* & *Camb.* l. 2. gloss. 5. n. 438. in hoc eodem sensu, & praefatis terminis mercatorum *Stracchi* allegat, & in istis pariter Ansell. de *temp. legal.* lib. 4. cap. fin. n. 103. *Stracchi* & *Scaccia* etiam laudemque pro mercatoribus *Capon*, *curios.* 87. numer. 25. laudat *Gaitum*, *Stracchi* & *Stracchi*, licet postea ipse subdit hoc procedere possit etiam in quocumque alio creditore pignus habente in manibus per l. *populus* ff. de *fraud. credit.* quod non est de iure verum, ut supra vidimus, & sic omnes alii super *Stracchi* pro pignoratitio credente opinionem firmamque intelligenda sunt ad terminos ejusdem auctoritatis citati, nempe ad terminos styli, & praefatis mercatorum tantum, quapropter quoniam in nostro disc. 123. d. de *Commer.* licet ibi principaliter discurrendum ad terminos iuris communis sustinuerimus pro creditore anteriori contra pignoratitium posteriorem, attamen aduertimus sub num. 9. alteram opinionem favore pignoratitii posterioris procedere tantum in casibus mercatorum.

- 14 Eoque fortius administratione coercentur sui de *Tendat*, & *Ansell.* alioquin ff. CC. de *officiis*, dum primum in suo tractatu de *praesent. iudic. part.* 1. cap. 31. numer. 49. absolute, vel simpliciter dicit, quod male allegatur *Stracchi* pro opinione favorabili pignoratitio creditoris posteriori, dum ipse ita distinguere tenebatur, aut ille adducitur à Doctore hanc amicum ad terminos iuris agere, utique male allegatur pro opinione favorabili pignoratitio posteriori, nam verè ipse contrarium de iure firmat, aut verè citatur in casibus mercatorum, & de tunc opinio allegatur in favorem pignoratitii adversus creditores anteriores. Alter dum in suo tractatu de *praesent. iudic. part.* 1. cap. 31. numer. 94. assertis quod *Stracchi* loco supra citato reducat quod mercatores contrarium sentientes, quod longe à veritate alienum est, qua *Stracchi* nihil aliud docet, ut vidimus supra, nisi, quod ipse videtur in praefatis mercatoribus pignoratitium credentem, licet posteriorem, ponentem facere, quoniam alia pignoratitium non creditur pecuniam, nisi sibi pignus pretulerit, neque poterat cap. & rectè *Stracchi* mercatores reducere, qua mercatorum styli, dummodò sit rationalis, prout de ratione libertatis commercii introductus, est omnino servandus, quoniam sit contra ius commune, ut supra probatum fuit.

Dubitari tantummodo posset, an iste styli verè inter mercatores reperitur, verum quia nedium *Stracchi* profertur videlicet ita per mercatores utque de suo tempore praefatam, sed etiam nobis hoc idem confirmare videtur Doctores omnes, qui eundem auctorem in hac parte pro casibus mercatorum proponunt; praeterea quod de tali commercio mercatorum nisi fieri fuerint Doctores per nos supra citati in §. *Ultimus*

quod, ne praefatam fuerit eodem more, & stylo addeat etiam fide nostra, in quibus ducimus experientiam, quoniam de mercatura habemus, tum quo contrarietatem aduersionem desuper habuimus.

Et quatenus, inquit, dici posset, quod de isto stylo mercatorum in specie licet non constaret, ad hoc pro contrarium pignoratitio posteriori respondendum foret, dummodo casus inter mercatores ageretur. Et enim cum semper de iure ad favorem mercatorum viget illa generalis aequitas, in qua ratio libertatis publici commercii adaptabilis ad omnes casus, in quibus alibi libertas impeditur, vel substat, ut viro argumentum desumptum ex textu in l. 6. ff. de *Offic. Praefat.* probat communiter *Masius*, de *corrupt.* quest. 3. numer. 8. *Philipp.* *Kugsch.* de *iur. univers.* lib. 5. cap. 22. numer. 77. in fin. *Clere.* *conf.* 37. numer. 360. de *Philipp.* *desere.* *Fisual.* 30. numer. 15. egregie *Rocca Episcop.* *diffinit.* *Salelli.* cap. 75. n. 12. *Ansell.* de *Commer.* *diffinit.* *general.* n. 2. *Zand.* ad *Stracchi*, *Favon.* tom. 2. lib. 2. *Robt.* 1. numer. 9. praeterea plenius notae facimus non in disc. 76. per nos, & praefatis numer. 12. cum seq. de *Commer.* & generaliter quod fides publicae utilitatis consideratur a lege in aliquo casu extendi debeat ad omnes alios casus, in quibus de iure militat idem publice utilitatis favor notat *Alex.* in l. fin. numer. 9. *conf.* *Pico* *zanco.* *Cod. de iur. test.* *Parisi.* *conf.* 69. sic per nos lib. 4. *Cappe.* *larr.* cap. 157. numer. 35. cumque certum sit, quod si mercator sui pignore mutans, vel cambio pecuniam praefatus, non esset positus in rebus pignoratitio cuiusque aliter creditoris anteriori hypothecario impedire, aut turbare mercatoris libertas, ut sensibus patet, & postea ponderat *Resch.* *cuclaf.* *iur. libr.* 4. *ponclaf.* 29. numer. 51. & p. 2. *aurum* *Targ.* *pondat.* *maritim.* cap. 74. *verf.* *Ad contrarium* se non in *ord.* *Marquard.* de *iur. Mercat.* lib. 2. cap. 9. numer. 4. *Parisi.* *conf.* 69. in 7. & seq. lib. 4. ideo docet, & solidissime vera jurisprudentia ducit Doctores, praeter alium, & mercatorum consuetudinem, ob idem etiam rationem generalem libertatis publici commercii, in mercatorum pignoratitio casibus magis stringendum, concludunt, quod mercator qui sui pignore mutavit, vel cambio pecuniam dedit, sit in re pignoratitio de iure positus cuiusque aliter anteriori, & hypothecario creditori *Cardin.* de *Lac.* de *Credit.* disc. 20. numer. 10. & 30. & disc. 22. numer. 18. & aliter de *Lac.* ad *Oravian.* cap. 262. numer. 3. & inclinat ad *Franch.* *diffinit.* 708. n. 5. *Stace.* de *Camb.* & *Commer.* 4. gloss. 5. numer. 438. *Gait.* de *Credit.* cap. 4. quest. 8. numer. 1067. & *Resch.* de *conf.* 340. numer. 3. & 5.

Et similiter ob eam rationem non turbanda libertatis commercii in distributivis terminis, nempe mercatorum, vel magistris natis, vel Vendoris mala fide alienantis, vel distringentis seu disponens de rebus, aut mercibus suis respectu Correspondentis principalis contra illius mentem, seu ordines, quod aliter mercator illarum emptor, seu acquiritor ex aliquo titulo deorsum non teneatur vero domino illius restitueret nisi sibi praefato tali pretio firmat *Cardin.* de *Lac.* de *regul. iur.* 115. numer. 5. & 6. ubi, licet contrarium fuerit decisum in casu suo ob malam fidem emptoris probatam, amplius adverte sub numer. 13. in fin. quod aliquin praedicta conclusio oblique dubio admitteretur à iudicibus & disc. 150. numer. 4. & seq. *Salelli.* in *summ.* verb. *capit.* numer. 57. *Polygon.* de *emp.* & *vendit.* *conf.* 2. n. 12. *verf.* *sauro* limitatur, ubi loquitur etiam in casu de metibus alienis à nobis vero domino venditis *Targ.* in *sum.* *pondat.* *maritim.* cap. 74. & *Ad contrarium* se non ubi plura iudicata referunt, & non disc. 76. numer. 4. cum seq. numer. 2. & laus disc. 72.4. numer. 2. de *Commer.* & in *Cambist.* *Stracchi* cap. 4. numer. 42. 47. & 48. notissime impressum, ubi praeter alias concessis auctoritatibus, quas non adducimus in praesentia ratione.

Quamobrem in istis distributivis terminis habundandi propositio procedit, eo magis locum sibi vindicabit in casu nostro, ubi serica dicti Hebraei Cavaglieri à DD. Berasio, & Minus non totatiter fuerint distracta, sed tamen pignoratitio, minoris enim mali, vel praedicti est rem totatiter in alium transferre, quam solo pignori dare, *Gravian.* cap. 300. numer. 5. & 6. *Adrian.* de *pignoratitio* lib. 1. tit. 1. q. 7. numer. 14. & lib. 2. quest. 11. numer. 31. & quest. 42. numer. 78. & 95. 96.

Aliud nunc addendum superest motum, omnium sollicitum, et quo multo citius credamus mercatorem, qui sub pignoris securitate pecuniam mutuo, vel cambio dedit, super re pignoriata præferri debere quicumque simpliciter creditori hypothecario, etiam anteriori hypothecam habenti.

21. Etiam cum transeat abque dubio inter Doctores, quod inter creditores hypothecarios, si æquari ali- quis, in quo ultra tadum, vel expressam hypothecam, utilitas enim, vel favor publicus concurrat, nempe hypo- thecam habere cum assensu publici favoris, vel uti- litatis, tunc ille utpote duplici privilegio, hypotheca scilicet, & publica utilitate munitur, licet esse po- terit, præferendus erit quicumque creditori simpliciter anteriori hypothecæ privilegio potius, egregie *Argo, de priuileg. credit. in præf. ad reg. 2. num. 6. cum seq. & clarus in ipsius reg. 2. num. 30. & num. 31. §. Adhuc qui duplici Rodr. cod. statut. part. 2. art. 3. num. 121. Peguer. decis. 38. numer. 13. 16. usque in fin. Berlich. iur. conclus. part. 3. conclus. 66. n. 62.*

22. Proinde et hoc inferendum quippe est mercatorum, qui sub pignore pecuniam credidit super re pignoriata ponere esse quocumque alio creditore hypothecario anteriori, nam ille est duplici privilegio munitus, & pignore, & favore publici commercii, & utilitatis ad sui favorem militante. Quod sarem mercatoribus, tum de iure assistit publica utilitas, & favor commercii, nullatenus est ambigendum, ut laudat demonstrat *Anseld. de Comm. dist. ult. & general. num. 4. Cyprian. contr. 176. num. 11. & plenus Nos cum pluribus allegatis in dist. 144. num. 34. §. de Comm. tum etiam ex usu, & consuetudine, ut supra docuimus.*

23. Ex quo etiam aliud notabile, & proficuum sequitur, quod nempe mercator, qui sit alterius creditor ex par- tibus in libro sui debitoris scriptis habentibus ex parti- culari lege, vel Statuto, ut Florentine, hypothecam, præferri debet cunctis alio creditoribus anteriori hypothe- catio non mercatori, quia mercatori, etiam posteriori creditori, ultra hypothecam sibi à Statuto elargitam, assistit amplius favor, vel utilitatis publici commercii.

24. Idemque resolvendum est in casu, quo quis, siue mercator, siue non, deposuerit per viam irregularis depositi penes mercatorem aliquam pecuniarum sum- mam, & pro illa vigore alicuius Statuti, aut Legis Mu- nicipalis deponens hypothecam habent, nam ille upo- te duplici privilegio munitus, videlicet hypotheca, & altero depositi privilegio ratione publicæ utilitatis com- mercii elargito ex *leg. §. si hominem §. Fin. cum l. seq. ff. depositi deponentibus pecuniam apud mercatorem, pa- riter alteri quicumque hypothecario anteriori creditori non mercatori super bonis omnibus depositarii merca- toris præferri debet, verum si ille non deposuisset, sed cambio dedit mercatori aliquam pecuniarum quan- titatem, non videtur ei posse talem potestatem compe- tere adversus alios hypothecarios creditores anteceden- tes, quia dicta *l. §. si hominem §. final. cum leg. sequen- ti non elargitur privilegium prælationis, nisi ei, qui apud mercatorem pecuniam deposuerit, & sic non po- test illi competere ei, qui pecuniam cambio mercato- ri dedit, cum oppide diversum sit deponere, & cam- bio dare.**

25. Contrarium tamen verius esse poto, quia eadem ra- tio publicæ utilitatis commercii sane dimitat, tam in casu depositi, quam in casu pecunie ad cambium date mercatoribus, ut firmant *Bruneau. in d. l. §. si hominem in fin. Berlich. iur. conclus. part. 3. conclus. 64. num. 14. & ceteri per eos laudati*; Utilitas enim publica, quæ confideratur in dicta *l. §. si hominem §. final. juncta leg. sequenti*, ostendit ex eo, quod nunquam necessarius est usus nummulariorum, & argenteorum, ut ex verbis dictæ legis, ubi *si quis propter necessarium argen- tum usum ex utilitate publica*, quæ ratio prole- do omnino procedit in cambis pro summa necessitate, quam habent homines cambiandi pecuniam de uno in alium locum.

- Neque obicem ingerit auctoritas *Rodriguez. de pri- vileg. credit. part. 1. art. 6. num. 216. usque ad 218.* quia ille reliquit inodestum, hanc questionem, imò Docto- res per eum ibi laudati sub *num. 218. pro contraria o- pinione nullatenus que probant assempum, quia nihil aliud dicunt, ut cuius eos legenti patere potest, nisi quod pro literis cambii non datur hypotheca, quod ne-*

Casareg. de Comm. Tom. II.

hil commune habet cum hac nostra questione, nam aliud quippe est querere, an ei, qui cambio dedit pri- vilegium prælationis competat vigore dictæ *leg. §. si ho- minem §. final.* aliud si pro literis cambii sibi à mercato- re traditis habeat illæ hypothecam.

Advertendum tamen est, quod extensio hujus privile- gii per nos admittit ad favorem etiam illius, qui cam- bio dedit mercatori, intelligenda est de cambio directo, nempe de danda mercatori pecunia pro ea habenda in alio loco, scilicet de cambio obliquo, seu pecunia datus ad negociandum super cambiis, etenim pro pecunia da- tis lucri facienda gratia, ut sunt istæ duæ ad negotian- dum super cambiis, vel sub aliquo interesse, aut usu- ris, non competit privilegium dictæ *leg. §. si hominem §. Fin. & leg. seq.* ut per eisdem tenus continui ore fi- rmanant *Bruneau.* super eadem *leg. §. si hominem §. final.* idque ceteri scribentes *Cassil. contraver. lib. 3. cap. 16. per tot. Carleval. de Judic. tit. 3. cap. 16. & de latius disps. 31. Berlich. conclus. part. 3. conclus. 64. nu- mer. 7. 2. & p.*

Minimeque prædictis officere valet, quod dicta *l. §. si hominem, & l. 2. seq.* loquuntur de antiquis argenti- riis, quorum officium tunc temporis publicum erat, 27 quandoquidem, quod in argenteis per legem Romanorum antiquius dispositum, hodie locum habet in mercatoribus, & omnimodis nostrorum temporum nō- mine diluunt, ut docent *Anseld. de Comm. dist. 72. n. 9. Card. de Luc. de Credit. dist. 25. per tot. Marquard. de Jur. Mercat. lib. 3. cap. 10. numer. 16. cum seq. & Nos dist. 102. n. 5. 6. & 7. de Comm. & in puncto hujus privilegii prælationis ex dictis legibus procedentes *Bruneau. in ead. l. §. si hominem §. final. n. 10. penes fi. ff. depositi.* Præterquequod prædictæ leges tam de argenteis publicis, quam de nummulariis privatis pro- mulcæ loquuntur.*

Ad evitandum denique difficultatem, quam ex ratio- nibus huc usque per nos deductis latus sentiebant ipsi- met informantes pro Hebreo Cavaglieri, licet ceterum, ut coram mos est illam dissimulanti, subfisteri sub- debant, quod est de jure, vel de generali mercatorum consuetudine pignoratitium super re pignoriata præferri debet quicumque hypothecario creditori anteriori, at- tamen de jure municipali Florentie contrarium reperit 29 dispositum ex Statuto Communis Rob. 10. de Cre- ditoribus cessantibus, & fugitivis lib. 3. Nam illius vigore omnes creditores decodi, nūm hypothecarii, tum pignoratarii, siue chirographarii paces efficiuntur, & in bonis debitoris decodi per 21, & libram concurrere debent, siue in tribunal venire pro rata censum respo- dēdē suorum creditum, nulli considerata inter eos posterioritate, siue hypotheca, siue pignoris, aut quoli- bet alio privilegio, vel prælatione; quomobrem si Sta- tutum Florentinum denegat creditori pignoratario hanc posterioritatem super rebus pignori in præjudicium alio- rum infectorum conceditorum, multo magis intellexit Statutum denegare pignoratario ius recentioris pignoris in præjudicium Domini, illud jus Domini vindican- tis ab ipso pignoratario, quippe quia ius Domini longe- re potius est iure crediti, & hypothecæ; neque ta- lis statutuū mens ob maioritatem rationis elicta à dicto Statuto ad favorem Domini vindicanti rem suam mala fide per alium pignori danti creditori suo, hodie cessat per alias posteriores municipales Leges Flo- rentie, nempe per Statutum Curie Mercantie Rob. 2. de cessantibus, & fugitivis lib. 3. relatum per totum à *Manf. consue. 11. sub numer. 20. & alteram reformam- tionem dicti 11. Aprilis 1713. §. Occurrunt de qui vigore quorum municipalium legum condicant sui p- gnoratarios creditores, nedum mercatores, sed etiam quocumque alios præferendos fore, & esse culum- que creditori, etiam anteriori hypothecæ potius, nam penitente posterioris leges, cum loquuntur tantum de creditoribus pignoratariis, quibus à debitoribus fuerant pignori date res, sed merces propria, & non alienæ, ideo derogare non valet *Rubrica. to. lib. 3. Statuti Communis Florentie in ea parte, sub qua ex. ma- joritate rationis etiam videtur concessum Domini ius vindicanti res proprias ab altero non Domino mala fide pignoras.**

Nam obicem illud propter nimiam suam subtili- tatem ex semetipso habere, ut ex sequentibus phi- sibus responsionibus apparet.

Q 3

Et

Et primo procedendo etiam sub falso supposito, quod ex Statuto Communis Florentie disponitur, quod pignoratarius non sit in pignore prior, sed debeat rem pignoratam ceteris aliis creditoribus pro rata communicare, deducti valeret, ob maiorem rationis, argumentum, quod teneatur illum vero domino restituere, cum sit potentius rei dominus, quam sitis creditorum, nihilominus cum dicto Statuto Communis, per aliud Statutum curie Mercatorie, et legem posterioriorem anni 1713, super dispositione principalis derogatum fuerit, ut supra notatum fuit, hinc sequitur illationem five argumentum, quod à dicta dispositione principali fieri praesumitur, quodque cessatum, & falsatum fuisse, egressit Joh. Taber. de loc. commun. verb. principale axiom. 1. per tot. & optimè conferunt facit deductus per Salgad. de rebus. Bullar. part. 2. cap. 26. a num. 38. ad num. 45. & Nos plene in Florentina, seu Plana Jurisdictionis privative competentis 31. Augusti 1716. §. Et quemadmodum. & §. Ratio autem cum §. seq. infra impedita.

32. Secundo respondetur, quod aucta maxima diversitate, quæ versatur inter jus creditorum, & jus domini, non potest ob maiorem rationis extendi statum concedens creditoribus jus concurrentis per as, & libram super rebus propriis debitoris decoditi, quæ habent ab eodem debitorum uni ex creditoribus pignoratarius, ad casum domini vindicantis ex iure domini res suas mala fide à debitore suo creditore pignoratarius, ut brevis notat Zaul. ad Statut. Florent. tom. 2. libr. 5. rubr. 25. in addit. num. 18. vers. imo etiam illud. Allegrad. Sen. conf. 29. num. 32. lib. 2. Rot. recent. part. 6. decis. 346. num. 24.

Tertio quia dictum Statutum Communis Florentie efficiendo pares omnes creditores decoditi est contra jus commune, & universale etiam consuetudinem mercatorum, quia reddit hypothecarios pares aliis creditoribus personarum tantum, cum qui tollit jus prioritatis pignoratarii, decidit cum sumis in correctioem, argumentum etiam à maiore rationis nunquam locum habere potest, ut egressit declarat Cephal. conf. 516. n. 85. §. 6. & praesertim a. 88. & cum pluribus citatis Allegrad. d. conf. 29. n. 26. rem. 2. Farinac. in fragment. part. 1. verb. extensio n. 71. & 75. Castill. quod. contraven. lib. 5. cap. 171. num. 16. Mascard. de interpret. statut. conclus. 4. num. 31. §. 33. & num. 54. ubi posuerunt id procedere notat quando fieret extensio de persona ad personam, ut in casu nostro, quo excluderetur Secutum à personis creditorum ad personam domini.

34. Quarto quia similiter huiusmodi argumentum non habet locum in privilegiis Rie. collati. decis. part. 7. collati. 1802. & in preter. var. resol. capit. 17. Barbos. loc. commun. argum. loc. 69. numer. 5. & sic non potest procedere in casu nostro ubi statum insensibile privilegii creditoribus posterioribus, aut inferioribus decoditi, cum potius reddendo posterioribus, vel anterioribus hypothecariis.

35. Quinto, quia ratio propter quam Statutum Communis Florentie mandavit in bonis decoditi pares dividendi debere creditorum omnes, fuit introductum propter publicam utilitatem commercii, ut scilicet omnes creditores, qui cum eo contrahunt, communem forem habeant, neque dari possit, quod aliquis ex eis integrum credendum, aliter verò nihil consequatur, ut monent Rie. decis. 617. numer. 4. & 5. Rot. recent. part. 14. decis. 503. num. 14. & 15. & Nos dicit. 130. num. 4. ratio vero, quæ faveat domino est adeo diversa, ut se opponat publice utilitati commercii, propter quam non permittitur domino vindicare res suas pignoratarias, concurrente bona fide in pignoratario creditore, idem, five aucta diversitate rationis in casu nostro, argumentum à maiore rationis fieri debet, ut docent Rot. Lucen. coram Advocat. decis. 66. numer. 21. Allegrad. conf. 29. num. 27. 28. ap. & 30. Zaul. ad Statut. Florent. tom. 2. lib. 5. rubr. 25. in addit. num. 18. Farinac. in frag. crimin. part. 1. verb. extensio num. 60. five quia in casu nostro ratio, quæ militat favore creditorum, cessat in casu domini rerum pignoratarias, ut ponderat Farinac. in fragment. crimin. part. 1. verb. extensio num. 55. 56. cum seq.

36. Sexto quia Statutum Communis Florentie amittit ad favorem creditorum retorqueretur in odium, si extenditur ad dominum rerum pignoratarias, nam creditore pignoratarius, si teneatur in actione vindictoria restituere domino res pignoratarias, concederet quia

aliis creditoribus in aliis bonis debitoris decoditi, & sic creditores minus consequerentur: itaque ne retrograderetur in odium creditorum quod fuit in eorum favorem introductum, non potest statum loquens de creditoribus ad dominum extendi, quod esset contra mentem statuentium.

ARGUMENTUM.

Societas inter plures ab initio pro limitato tempore inita, quæ cantabatur sub Nomine N. & sociorum non est amplius eadem, sed nova societas, si post illud tempus fuit profectura, seu continuata, quamvis sub eodem nomine: & propterea erga creditores creatos post tempus prime societatis solum remanere debent obligati, qui eam societatem continuaverunt usque quo fuerit palam dissoluta, neque ab hac obligatione eximi possunt illi, qui postea etiam ab eadem continuatione societatis absque ulla notificatione publice data Mercatoribus praesertim exteris recesserunt.

Explicatur Lucanum Statutum Mercatorie Curie quoad societatis materiam.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
- 2 Aliter continuata illa dicitur, quæ in eodem statu, & terminis permanet.
- 3 Aliter nova dicitur non solum ille, qui ex integro fit, sed etiam qui aliquo modo augetur, vel diminuitur, vel renovatur sine ratione loci, vel rei, aut personæ.
- 4 Societas pro limitato tempore contrahenda, si prorogatur, vel tacite per illam continuationem, vel expresse in scriptis pro alio tempore dicitur nova, & diversa, & num. 5.
- 5 Societas prorogata pro alio tempore, licet dici possit eadem societas, & non quoad istos socios nova, tamen quoad Creditores, & Tertios reputari debet pro nova.
- 6 Aliter prorogata pro alio tempore dicitur per fictionem juris idem aliter quoad ipsos contrahentes prorogantes, socii vero quoad Tertios numer. 2. & 9.
- 7 Pro alio prorogata debetur nova tabella quia nova aliter dicitur.
- 8 Pro renovacione, seu prorogacione sine tacita, si expressa alioquin societas eadem requiratur solemnitate, quæ necessaria ad initium pro illa contrahenda intercesserunt.
- 9 Et similiter in renovacione, vel prorogacione conditionis, siue tacita, siue expressa per aliud tempus eadem solemnitates sunt necessariae servanda, quæ ad initium intercesserunt debuerunt.

Et de ratione num. 11.

Declara num. 13.

Lucana Societas.

DISCURSUS CLXXXVIII.

Prudenissime pro bono Mercaturæ regimine quod innumeras societates disponit Lucensis Mercatoria Curie Statutum, quod de quacunque societate illuc contrahenda ad predictam Curiam notitia deferri debet in hac verba Con scriptum si ille in chi cantati, il giorno, che averà avute principio, e il tempo, che averà a durare, et l'Admirato Governatore, ed avere compimento per esse, uno, o più, che si nominano, e tutti i Compagni signati nominati, e non minati, e gli avventi sottoscritti in quella, tanto per cagione di loro Morte, quanto per Vantaggi, che chi avventi s'ero per conto di loro Persona, o se alcuno di Compagni non nominati pi fossero non liberamente, ma sotto titolo, o nome di accomandita, cioè non rispondendo di non poter perdere più della sua Morte, o vero con altra limitazione d'altra somma precisa, dichiarando in tal caso espressamente quanta sia la detta Avfina, o somma, che il detto Compagno intende di poter perdere.

Ala

Ad illud, che al modo predetto non apparisse nella detta Corte dati, e deserviti, in qualunque modo si sieno Compagni, o liberi, o vero per accomandata, o con altre conditioni, o limitazioni nella d. Compagnia, come di sopra, vogliamo, che tutti in un medesimo modo sieno tenuti per li fatti della d. loro Compagnia Infidelium, o ciascuno per il fatto, come di sopra, come Compagni liberi, non offenso, che apparisse alcuni di loro esser veramente entrati nella detta Compagnia sotto nome di accomandata, o sotto conditioni, o con limitazioni, come di sopra, o questo sia acciso la pertinacia loro di non esserli dati in scritto, come di sopra, e per evitare quanto si possa, che nessuno sia fraudato.

Juxta tenorem prefate municipalis dispositionis ad predictam Mercatoriam Curiam delata fuit quedam societas inita Anno 1711. a Q. D. Casare Benassai sub ejus nomine, & sociorum cunctanda, per triennium duratura una cum omnibus sociis, vel accomandantibus, nec non cum omnibus pactis, & conventionibus inter socios, seu accomandantes firmatis.

In fine postmodum triennii alicui ex dictis sociis, vel accomandantibus a dicta societate recesserunt, duo vero, qui fuerunt DD. Carolus Conroni, & Petrus Franciscus Benassai in eadem perseveraverunt, nulla alia notitia de hac eorum continuatione eidem Curia porrecta. In hoc enim tenore statum modo queritur, an pro toto eo tempore, quo in postmodum usque ad Annum 1739. duravit predicta societas dicti D. Casaris Benassai sub ejus proprio nomine, & alio appellativo sociorum, nempe sub nomine di Casare Benassai, o Compagni remanserint ejus Creditores, qui cum ea a fine dicti triennii usque ad Annum 1739. contraxerunt, etiam obligati predicti DD. Carolus Conroni, & Petrus Franciscus Benassai, & proinde eorum hereditarius, bona, ac heredes.

Non pro rei veritate desuper hoc dubio consulti affirmaveris respondendum fore censuimus, nam nimirum movet contra eam utgere visa sunt verba predictae municipalis dispositionis, ex qua adeo strictum quibuscumque sociis, vel accomandantibus, siue expendentibus, siue non, proprium nomen, inquitur fuit omni notificandi eorum societatem, vel accomandantem predictae Curiae cum omnibus qualitatibus, pactis, & conventionibus, ac limitationibus, sub quibus inter socios instituta fuit eorum societas, quare si post primam societatem, que in fine triennii expiravit, altera per dictum Q. Casarem sub eodem fuit proprio nomine, & appellativo sociorum renovata fuit, perseverantibus in ea dictis Dominis Carolo, & Petro Franciscis absque ulteriori notificatione hujus renovationis ad predictam Mercatoriam Curiam delata, dignum utique, & iustum est, ut illius sanctionis, in praesentia omnibus sociis in hoc deservientibus obligationem in solidum, erga quoscunque Creditores in postmodum ab eadem societate creatos ipsi quoque subiacerent.

Nil penitus refragante, quod predictum Curiae Mercatoriae Statutum loqui videatur, vel saltem intelligi debeat disponere voluisse circa societatem, quae ex integro instituitur, secus de continuatione alicuius praecedentis societatis, quae nova dici non potest, & propterea in casu pensatis illius dispositioni sociis sibi vindicare non valet.

Quandocumque hic non agi de vera, & propria continuatione praecedentis societatis plura manifestum est, quia per recessum aliquorum sociorum a prima societate eo lapsus triennii finis, nullatenus dici potest fuisse per Dom. Casarem primam societatem post triennium continuatam, sed alteram omnino novam institutam; vera enim continuatio alicuius actus illa dicitur, quae in eodem statu, & terminis permanens leg. Dicitur, ff. de Offici. Praef. Rubi. in leg. notione 99. §. 1. ff. de verb. signific. ceterisq. Rot. Rom. coram Falconer. sub tit. de Salvo. interdict. decif. 18. numer. 3. §. Admittit periculum, & numer. 4. Quamobrem cum societas predicta non fuisse continuata cum iisdem personis, cum quibus fuit ab initio contracta, sed cum duabus tantum ex eis, nempe cum dictis DD. Conroni, & Benassai, tum-quam dici valet eadem pro successivis temporibus consummata, sed penitus nova: Novum enim dicitur non solum, quod ex integro fit, & antea non erat, verum etiam si aliquo modo sagratur, vel diminuitur, vel aliquo modo innovetur, siue trans-

itione loci, vel rei, aut personarum, optimè Eugen. conf. 72. n. 8. & §. lib. 2. Gabriel. Commun. conf. tit. de dilation. conf. 2. n. 25. & Baldet. ad Conf. Roman. observat. 25. n. 75. & 76. Salgad. Labyrinthi. Credit. part. 2. cap. 17. n. 13. & alii per eos citati.

Ob alteram insuper evidentiā juris rationem societates per dictos DD. Conroni, & Benassai cum d. D. Casare post triennium continuata pro novaeputari debet, quia nempe illa fuerit, primò inter omnes socios contracta pro limitato tempore triennii; Quoties enim societates pro aliquo determinato tempore contrahuntur, licet finito tempore à sociis, vel tacite per solam continuationem, vel expresse in scriptis pro alio ulterius tempore teneretur, aut prorogentur, nova pfectus dicenda est, per ea, quae eleganter tradunt Decian. conf. 72. numer. 15. & 16. lib. 2. Nigarel. allegat. 21. numer. 24. & 25. plenè; & docti Gabriel. Commun. conf. tit. de dilation. conf. 3. per totum, Burfat. conf. 230. numer. 27. lib. 2. Salgad. Labyrinthi. Credit. part. 2. cap. 17. numer. 59. cum pluribus seq. & Rot. Rom. coram Falconer. sub tit. de Salvo. interdict. decif. 18. numer. 3. & in puncto continuationis prioris societatis jam finis, tenus est apertus in §. Item si quis in fine hostis, de Societ. & leg. si quod 59. §. Si servus ff. pro socio, & communiter firmant Felix. de Societ. capit. 41. numer. 37. & 32. Admet. conf. 122. numer. 51. Gratian. dispensat. Forat. cap. 962. numer. 11. & ibi Carol. de Luc. Add. numer. 5. Rimivald. conf. 280. numer. 27. & seq. lib. 3. Cephal. conf. 475. numer. 40. usque ad fin. & praesupponit numer. 67. Burfat. conf. 230. numer. 1. & 2. Michaliter. de fratibus part. 2. cap. 41. numer. 1. cum seq. & cap. 42. bene per tot. & Non licet in disp. 144. numer. 6. & 7. & disp. 145. numer. 12. & disp. 146. numer. 5. & 12. quarum auctoritatem pars maxima loquitur de continuatione societatis per lapsum temporis finitae, ut ex eis facile est videre.

Et quatenus etiam per malam hypothese[m] supponeretur, quod continuatio societatis, de qua agitur, esset eadem societas, ut in casu, quo durante adhuc primo tempore fuisset prorogata, id tamen intelligendum esset, quo ad ipsos tantum socios contrahentes, secus quoad creditores, & Tertius, nec non ipsam quoque Mercatoriam Curiam, exigentem notificationem cujuscunque societatis initae pro majori indemnitate, & securitate eorum, qui cum ea contrahere debebant Gabriel. Commun. conf. tit. de dilation. conf. 2. numer. 24. Admet. decif. 31. numer. 16. Nigarel. allegat. 21. numer. 22. & Rot. Roman. coram Falconer. sub tit. de Salvo. interdict. decif. 18. numer. 7. Nam licet lex permittat, ut per fictionem juris quoad ipsos principales contrahentes, qui actum, vel contractum aliquem ad aliud tempus prorogant, actus, vel contractus prorogatus idem cum primo censatur, ut per tenorem expressum in leg. sed & si manens §. ff. de precar. notant Bald. conf. 436. numer. 1. vers. prout si volumus vel. 1. Socin. Sen. conf. 99. sub numer. 3. vers. quinimo fortis lib. 3. Bur. decif. 284. numer. 2. Tiraque. de retrat. covens. §. 1. gloss. 7. numer. 40. vers. nec interim; Nihilominus ratio aequitatis non patitur, quod hic subitio in praesudicium Tertii, vel in fraudem alicuius Statuti pro bono reipublicae ordinem locum habeat, ut advertunt Gabriel. Admet. Nigarel. & Rot. Rom. mox supranotati.

Quod autem in casu nostro fraudes fieret Lucens[i] Statuto, & Creditoribus praesudicium inferretur, indubitatum est, quia non posset Mercatoria Curia, quae medio palam fieri qualitas prorogationis societatis jam finitae; an nempe prorogatio fuerit tacite, vel expresse facta, & per quanto tempore, quatenusdem dicta posset casus, quod adhuc terminato tempore prorogato, & sic finita societate aliqui ex sociis expendentibus proprium nomen continuarent quidem negotiationem, & tamen alii socii non essent amplius eo lapsum temporis prorogati erga Creditores obligati, & quomodo modum reddet per Doctores ex praemissis inferretur, quod si Statutum pro valde iure actus exigeret gabellam, non posset in fraudem hujus Statuti ipsas per aliud tempus prorogatas idem reputari cum primo, sed penitus novae, ac diversae, ut Decian. conf. 93. numer. 3. & Decian. conf. 72. numer. 15. vers. dicitur quod lib. 2. Admet. decif. 31. numer. 17. Nigarel. allegat. 21. numer. 22. Ita tandem illustrationem Statuti dictae Mercatoriae Curiae Lucens[i] applicando concludere debe-

deberemus, quod respectu illius Statuti exigentia pro bono Commercio de qualibet societate eadem. Cuius tamen omnibus pactis, conditionibus, modis, & qualitatibus noticiam deferri; societates perorogata dicti noticiatus valet eadem societatem cum prima, sed à prima diversâ, & omnino nova, alias fieri potest, ut divinus, fratus legi, & Creditibus prejudicium, quibus consilium Statutemque Lucensium prudentia unice studuit.

- Et adeo hoc verum est, quod protogatio, seu continuatio, five expressa, five tacita prima societatis, per lapsum temporis iam finitæ sit nova societatis, ut constans, & communis Doctorum opinio asserit, quod in renovatione societatis iam per lapsum temporis finitæ eadem solemnitates, quæ fuerant ab initio pro illa ex integro influenda, necessitas, iterari debeant, ut videtur est penes *Menoth. conf. 131. numer. 101. & seq. Manic. de Tact. & Amb. lib. 6. tit. 26. numer. 26. Michale. de Fratribus part. 2. cap. 41. numer. 4. & 10. De Luc. de Alim. diff. 34. numer. 2.* & ceteros qui allegari possunt: Pro ut similiter in protogatione, seu renovatione condictionis per aliud tempus, five expresse, five tacite facta *Ator. Medic. exam. 59. numer. 14. & 22. Rot. Roman. post Poth. de Manic. dec. 269. m. & Rot. de Locat. cap. 64. numer. 24. Caldas Perier. de renovat. emphyteuf. lib. 1. quest. 14. numer. 3. & seq. Id. Alafia ad dec. Carther. observ. 91. numer. 23. & 24. Sperill. dec. 91. numer. 52. tom. 1. Jov. de Salernit. in contr. min. gloss. 16. §. 7. numer. 101. & ratio est, quia*
- 11 reconductio, five renovatio condictionis, quavis etiam in vim continuationis ad iuricem à partibus finis primo tempore tolerata, vere dicitur novus contractus respectu locatioris, & condictionis, ut advenit ipsi meto Doctores, & præsertim *Berol. conf. 116. numer. 17. cum pluribus seq. Caldas Perier. de renovat. emphyteuf. lib. 1. quest. 2. numer. 15. & quest. 3. numer. 1. & seq. & quest. 14. numer. 3. Cardin. de Luc. de Feud. dist. 4. numer. 26. Quæpropter iure merito Rot. Roman. dec. 335. numer. 13. part. 10. rec. reprobatur à Pacien. loc. supra citato numer. 85. & 86. quia illa male suppositis huiusmodi tacitam reconductionem per aliud tempus continuatam non esse novam conductionem, & propter tale falsum suppositum perpetuat allegat *Cathren. Pie. ad Stat. Urb. & Tiraguell. expresse loquentes de actu facto à muliere, vel minore ex necessitate saltem causativa, procedente, seu dependente ab alia præcedente obligatione legitimæ per mulierem, aut minorem contractam, quod penitus adaptari non valet ad casum reconductionis tacite, necesse voluntarie, utpotè procedens à nova libertate, & independendi partium voluntate, & non ex aliquo necessitate præcedenti influente in secundam, &c.**

ARGUMENTUM.

Quemadmodum favore publici Commercio, vel Mercaturæ res, seu merces improprie furтивæ, nec per trusam ablatas, non tenentur Mercator restituere, nisi sibi refuso pretio, secus si res essent proprie sumivæ nempe per sustinuum proprium à Domino subactas: Ideo hic magistratally traditur, quale sit Furum proprium, & quale improprium, & successivè proceditur ad questiones in hac materia magis inter Doctores controversas, & distinguuntur singularem, etiam per casuum enumerationem, Furta propria ab improprie, itaque sciatur in omni casu contingibili quando Mercator teneatur, necne res, vel merces alienas ab eo emptas, vel in pignus receptas, vel alio modo in eum perventas restituere vero Domino cum reductione, vel sine reductione pretii.

Materia pro Mercatoribus utilissima, nuncumque à Nobis acta ad maiorem explicationem *diff. 123. 124. & 132.*

S U M M A R I U M.

1. In furto improprie favore publici Commercio non tenetur Dominus rem furatam alio, vindicare

rem contra emptorem, aut alium citra contrarium eas possidentem, nisi refuso pretio.

Setus in Furta propria numer. 2.

3. Furta propria definita, & illius explicatio.

4. Furta improprie explicatio.

5. De explicacione aliquarum Legum Codicis, & Digestorum indistincte loquentium de Furto.

6. Furum proprium tenentur Falsus Procurator, & sic illa, qui se similes esse personam veri Procuratoris, alienam pecuniam exigit, & numer. 16.

Item ille qui fingit habere mandatum, & non habet, vel illud habet infirmum numer. 7.

Amplius in falso procuratore in rem propriam numer. 18. 19. 20. & 21.

Quod procedit etiam in caso, quo procurator falsus, seu falsus Cessionarius exigit pecuniam non à debitoribus, sed à Procuratore, vel Administratore ipsius Debitoris numer. 26.

Respondetur variis obiectis in hac materia; numer. 2.

Declara numer. 10. & 11.

9. Inuitas nequa dicitur, qui contradicere, verum quæque, qui consensisse non probatur.

12. Contra voluntatem Domini semper presumitur fuisse à Fure vel contrahente.

13. Dominum pecunia soluta à Debitoribus vero Procuratori, in hunc non transgit, sed in Dominum medio Procuratoris, & numer. 14. & 17.

Quod procedit non absolute committitur, quam facit Procurator de pecunia aliena cum propria, numer. 14.

23. Falsus Procurator, vel quilibet alius exigens vigere falsarum scripturarum alienam pecuniam Furum proprium committit.

23. Falsus Numerus pariter exigendo pecuniam alienam proprium Furum committit. Setus si Numerus, vel Familias missus fuisse ab aliquo ad deferendum alteri pecuniam, autem, aut alias res numer. 33. & ibi de ratione.

24. Furum quæque proprium committit Procurator, si ve Falsus & non verus, qui scilicet indebitum exigit, & numer. 25.

27. Falsus Creditor si exigit ex falsa causa indebitum Furum proprium committit, secus si se fuisse esse aliam personam.

Sed contrarium indistincte formatur numer. 28.

Et de rationibus numer. 29.

30. Furta impropria vulgariter Trulla, vel Barutaria appellata quomodoque singillatim hic referuntur numer. 31. & seq.

Et assignatur ratio cur improprie dicantur numer. 32. 33. 34. 35. & 36.

Conciliantur plures Leges Digestorum & Codicis, quæ videntur inter se contrariari numer. 33. & 34.

Nullus Pecuniarius, nec Falsitatis Mandati.

DISCURSUS CLXXXIX.

SUB falso, aut simulato unius Mercatoris ordine, seu mandato ab altero illius debitor, & correspondenti nonnullas merces in solutum quidam recipi, quæ idem falsus Procurator, seu Insuor postmodum alteri tertio Mercatori numerato pretio vendidit: Debitor autem, & Dominus prædictarum mercium eas tanquam furтивæ ab emptore vindicare contendit: In hac casus contingentia quid de jure statueretur quærentibus, & quavis administratur distinctio per Nos superius tradita in *diff. 124* iterumque confirmata in altero *diff. 132*. quod ubi nempe agatur de re improprie furтивæ nullatenus valet ob publici Commercio favorem verum Dominum illam abique pretio refusoque à Tertio vindicare, in quem à fure, vel Insuore timo oneroso alienata fuerit, secus vero ubi ageretur de re proprie furтивæ, atque indebitam admodum fuit, an penitus falsus Procurator, seu Insuor in recipiendis nomine veri Creditoris dictis mercibus in solutum, furum proprium, vel improprium commiserit, super qua res, licet aliquid supra notatum in notis *diff. 123. & 124* ubi præsertim sub ejus principio quamplurima compendiosè imperceptum

furtorum exempla retulimus, ex quibus ad aliorum cognitionem de facili deveniri potest, tamen occasione hujus operumque disputationis, super qua de nostro veritate sensu requisitus sumus, rem hanc pro nostro familiaris studio alius inquirere, & excutere nobis compellimur, & quae passim, & indigeste, vel summatis ab aliis tradita cohibemus in hunc discursum ad publicam nostrorum Professorum utilitatem planius redeamus, ut in casibus idem contingentiis sciamur, ubi vocationis alio a Mercatore contra Tertium pecunias suas, vel merces retinentem absque resolutione pretii capere valeat.

Pro inconscio hujus nostri discursus fundamento praemittere debemus essentiali differentiationem, quae inter furtum proprium, & improprium, vulgo *crassa*, vel *barataria* appellatur, versatur, ita ut ea semel, ac bene intellecta ad rectam causam decisionem procedat.

Proprium enim furtum illud est, & communiter nunc appellatur, cum sub ipsomet initio, quo res per aliquem invito ejus Domino amoveretur, vel auferretur, intervenit dolus ipsius amoventis & hinc proprio furto solum convenit ea desolatio, quam desumptum ex textu in l. 1. ff. de furtis communiter tradunt Doctores, quod omne furtum est dolosa, seu fraudulosa contrahatio rei alienae invito Domino.

Furtum vero improprium, quod vulgo, ut plurimum *crassa* appellatur, illud dicitur cum ab initio contrahationis, seu amotionis rei a Domino non intervenit fraus, vel dolus contrahentis, vel amoventis, sed dolosa contrahatio postea sequitur, videlicet cum ille, qui rem a Domino habuit, in alium usum contra illius voluntatem, vel promissionem, vel fidem ei datam disponit, quare hoc furtum improprium nullatenus convenit potest definitio furti proprii motu recensita, nam in furtum proprio vero intervenit de tempore amotionis contrahatio dolosa rei alienae invito domino, quia statim, ac res contrahitur, seu a Domino amovetur adit in amovente fraus, & dolus, focus in furtum improprio, quia statim, ac res contrahitur non adit dolus, sed ille postpositum contrahitionem supervenit, ideoque in furtum improprio, quando ille qui rem a Domino habuit in alios usus convertit contra voluntatem Domini, non bene, & proprie dicitur rem dolose a Domino fuisse amocum, quia iam contrahatio absque dolo sequuta fuit, sed postea dici debet translatio, seu conversio dolosa rei alienae, sive contrahatio dolosa non per viam amotionis, sed translatio in alios usus contra Domini voluntatem, vel fidem ei datam, & hanc differentiationem essentiali ad effectum distinguendi furtum proprium ab improprio, licet paucioribus verbis, egregie per ceteros docet doctissima *Carpov. in prax. crimin. part. 2. quest. 85. numer. 1. & 2. Hieronym. Calv. super pragmat. 21. de empti & vendit. part. 2. numer. 112. & 113. & 114. Ant. Marth. de furt. cap. 4. n. a. Reynald. observat. crimin. observat. 14. in addit. de furt. n. 13. 14. 15. & plurib. sepp. Scamarel. de vis. furt. contrah. lib. 1. §. 13. c. 3. n. 20. cum plurib. sepp.*

Ex qua praemissa cognitione veri, & proprie furti, quam ab illius definitione Nobis per Paulum J. C. in dicta l. 1. ff. de furtis primitus traximus accepimus, facile est discernere ubi de furtum proprio, & ubi de improprio Romanorum Leges sentiant, quamvis saepe saepe de eo indistinctum fuit utrius de furtis, ac de conditione furtiva, & alibi tum in Digestis, tum in Codice loquatur fuerint. Advertendum est itaque, ut supra docuimus ad casum in quo unaquaque ex dictis Legibus disponit, & ubi constat, quod contrahatio dolosa ab initio, invito Domino sequuta fuerit, tunc dicendum est, quod de furtum proprio lex loquitur, ubi vero apparebit, quod non a principio, sed postea ea dolosa contrahatio intervenit, tunc dicendum est, Legem in eo casu de furtum improprio loqui, & prout melius in progressu hujus discursus rem hanc per exempla declarantes demonstrabimus, & quantumvis Romanorum Leges actione, & poena propria furti, reos de furtum improprio teneri sapientissime disposuerint, id tamen nil refert; Nam pro aliis dubiis, & questionibus decidendis multum prodest scire, & distinguere proprium furtum ab improprio, & praecipuo ad effectum de quo agimus in nostris superioribus discursibus 123. & 124. & in praesens iterum agimus.

Cicero, de Commercio, Tom. II.

Hinc inferendum est primo per elucidatione hujus materiae, quod si aliquis, puta Titius simulando se esse personam Caji, qui est verus Procurator Sempronii Creditoris, pecuniam a Sejo debitore dicti Sempronii debitum exigit, furtum proprium committit, cum usque ab initio Titius dolose contrahat pecuniam alienam invito Domino, ut per textum expressum in l. 1. ff. unde dero 23. §. 6. *Falsus autem procurator ff. de furtis omnibus in hoc conveniunt ibi scribentes, & Hieronym. Calv. ad illam Pragmat. de empti & vendit. part. 2. numer. 115. Ant. Marth. de re crimin. tit. de furt. cap. 1. numer. 6. Farinat. de furt. quest. 162. n. 29. & quest. 179. part. 1. numer. 9. Verniquet. conf. 466. numer. 55.*

Quod procedit etiam in eo, qui se fingens habere mandatum, illud non habet, vel habet insufficiente, ut per textum in l. falsus procurator C. de furt. & d. l. si vendidero §. Falsus autem, & l. falsus creditor §. Falsus Procurator ff. de furt. & l. cum quis 38. §. 2. de solut. & l. si quis accipi 53. §. Apud Labrum ff. de furtis, & l. hoc ratio 3. §. Sed eius debitorum ff. de Donat. inter vir. & uxorem, firmant pariter ibi scribentes, & praesertim Farinat. de furt. dilla quest. 179. part. 1. numer. 1. cum plurib. sepp. & in cons. 178. numer. 35. part. 2. Sabell. in sua Relat. numer. 18. inferat in ejus summa post verbum Furtum, Revertit. de off. 302. numer. 3. Ceter. in Specul. peregr. questum lib. 1. quest. 8. numer. 3.

Et quamvis videatur tam in primo, quam hoc secundo casu non invito debitore, sed spontaneo falsum procuratorem pecuniam ab eo exigere, quia pecunia ab ipsomet debitore falso procuratori, vel creditore falso traditur, verum cum illa voluntaria pecuniae translatione, vel solutio ex errore tantum procedat, quia erroris per debitorem fit, quatenus credit hujusmodi procuratorem, aut creditorem verum esse, & non falsum, ideo dici non potest adfuisse in debitore voluntatem solvendi, cum errantis nullus sit consensus l. nihil consensui 116. §. aliam ff. de reg. jur. quinimo addi potest, quod hujusmodi voluntas solvens non est nisi conditionalis, nempe sub conditione tacita, quod ille non solvitur sit verus Creditor, aut verus Creditoris Procurator, quamobrem semoto in debitore, ob errorem tantum solvente, tali consensu, vel voluntate, cumquod sequatur hujusmodi pecuniam vero fuisse per procuratorem falsum, invito debitore etiam. Invenimus enim, non ille tantum accipiendus est, qui contradicit, verum quoque qui ex animo sciens, praesentis consensu fuisse non probatur l. Filius Familias 8. §. Imperius ff. de procurat. l. Invenimus eum ff. de furtis, Urban. prodiat. & egregie textus in l. qui vult 49. §. Perire ff. de furtis; Galin. de procurat. part. 1. cap. 5. numer. 75. verset. dicitur etiam invito. Inque hinc eadem dubio similiter respondens advertit Jo. Otton. Taber. var. tractat. tom. 2. in vacuam. definit. vacuam. §. sol. mibi 96. impress. Ligiosus §. ad l. falsus Creditor cum 98. Sequemur.

Id tamen locum nullatenus habet, si pateri aliquid solutionis expressit ex alio in facto constiterit, quod debitor voluit in falsum procuratorem pecuniam dominum transferre, ut punctum habetur ex textu in l. falsus creditor 43. §. Falsus procurator verset. quod si ita ff. de furtis, & ibi Gloss. & scribentes, prout in casu, quod debitor, quamvis cognoverit procuratorem falsum esse, vel non habere sufficientes mandatum, et nihilominus solvere voluit, ut tamenem postea suo creditore solvat, vel cum liberare a Creditore faciat, si ve in casu, quo supponendo procuratorem esse verum ei solvere voluit cum eodem simili pacto, quod postea suo Creditore solvere permitat, vel a Creditore cum liberare faciat, vel consentum suum Creditorem reddat, vel alio denique modo, ex quo hujusmodi voluntas clare appareat, ut ostendit per Gloss. in d. l. falsus creditor §. Falsus procurator verset. procurator fiant ff. de furtis, & Farinat. de furt. quest. 170. numer. 31. & ita abique dubio intelligendus est textus in d. l. Falsus procurator in ea parte, quod pro hac limitatione communiter allegant, quamvis ibi Scribae res se multum involverunt, dum ex simpliciter actione procuratoris facile semper prelium debet, quod voluerit debitor pecuniam dominum non in procuratorem, sed medio procuratoris in suum creditorem transferre, ut ex aliis textibus saepe citatis in §. Quod procedit clare.

- aliis concluditur, & quod in praesentibus contra voluntatem Domini quantum ignorantis presumatur rei à Fisco contractas per actum expressum in leg. qui vas 49. §. Potius §. de furtis tradunt Cancell. resolut. Crimin. §. Furtum resolut. 3. num. 6. Wiffridus. conf. 314. numer. 72. part. 7. Sabell. in Relatione impressa peris eius fuisse. post verbum furtum numer. 20. Nec non mirum in modum probatur ex altera Doctorum Communium opinione firmante, quod per solutionem pecunie à debito solutam vero procuratori, pecunia soluta dominium non acquiritur vero procuratori, sed modo procuratori ipsi Creditori, in quem debitor solvendo dominium pecunie transire intelligitur, ut habetur ex leg. si ego 25. ibique Gloss. verb. non acquiritur ff. de Negot. gest. & in leg. si procurator 17. & leg. traditio 20. §. 1. ff. de acquir. rer. domini & probant Argel. in dist. leg. si ego, & Caffrensi in leg. falsus Creditor. 19. per tot. & predictum sub num. 8. vers. Quare casus est Codic. de furtis, & ibi Brunanus, utque egerit, ac punctum Raim. conf. 143. sub num. 2. lib. 3. Hoff. Felix. allegat. 32. num. 15. part. 1. Rat. Rom. post Salicet. Labryon. Credit. dist. 3. num. 7. & eorum Diversi. Jun. dist. 533. num. 15. & 14. Ansaldo de Commercio. dist. 30. numer. 3. nec non in similibus terminis tradunt Mascic. de Fictis. & Anselm. lib. 8. tit. 11. numer. 3. & 9. Rat. Roman. part. 5. vers. dist. 392. num. 3. cum sequitur. Nos denique latè in dist. 43. numer. 39. & 40. dist. 44. numer. 19. 20. 26. 27. 29. & dist. 96. numer. 21. 22. & 29. & ante dist. 3. numer. 38. & dist. 9. numer. 10. dist. aut contraria, & melius in Cambista firmare capit. 8. numer. 13. cum pluribus sequentiis, de quavis contrarietate permittit in conf. 456. num. 8. & 9. ea eo, quod debitor procuratori solvens censetur et intentione solvendum fecisse, ut non eadem pecunia, live eadem species solvas debeat creditore reddi, sed tributum, à qua procurator solvit pecuniam pro alia causa cum suis committere, non est illius dictum pecuniam accedendum, qua loquitur de directo contra predictas respectu dispositiones, & contra contrarium sententiam Doctorum sententiam, et quibus manifestè habetur, quod per solutionem pecunie solutam à debitore vero procuratori sui Creditore, non intelligitur dominium pecunie per solvendum traditum ipsi procuratori, sed illi medio Creditore suo, neque diversa intentio in solvendo deduci potest, ex eo quod solvere procurator pecuniam exactas cum suis committere, ut ponderat idem Permittit, quia licet huiusmodi committit sequatur, nihilominus procurator ex ea committione pecuniam exacte cum propriis suis non acquirit illius dominium, sed dominium pecunie exacte, vel remanens per debitorum solvendum, §. procurator est falsus, vel penes Creditorem, cum per eius procuratorem verum fiat à principio acquiritur, ut egerit tradit Sord. conf. 4. num. 41. & Nec abunde in Cambista firmare cap. 1. num. 13. cum pluribus sequ.
- 16 Cum itaque competum in iure sit, quod solvens pecuniam vero procuratori sui Creditore non habet animum transferendi illius dominium in procuratorem, sed in Dominum Procuratorem, necessarium idem dicendum est, quando per debitorem solvitur pecunia falso procuratori, quem debitor credit esse verum, cum ex parte solvantis idem sit animus tam in solvendo vero, quam falso procuratori, quem credit esse verum, à Quobrem eo minus sustinetur praesent opinio, quam tenet Permittit, in conf. 456. num. 35. & alia antiquiora ad eo laudant, quod in debito presumendum sit, debitorem dato procuratori solvit, voluisse in eum dominium pecunie transferre.
- 17 Ultra itaque quod impossibile est firmari posse in praesentibus hanc questionem, an nempe in dubio censatur dominium pecuniae à debitore in procuratorem translatum, cum debitor alius quamquam sui Creditore procuratorem solvere, nam quatenus aliquid agitur cum uno alioque procuratore, nullatenus huiusmodi debum capi potest, quia tunc contrarium, vel agitur cum procuratore nihil penitus cum eo proprio nomine agere intendit, neque procurator pro se, sed animus quippe tunc contrahentis, vel agens aliquid cum procuratore, tunc ipsi procuratori est, ut omnis alio vel dominium, & possit sequitur mandanti, seu domino procuratore tunc sunt in Leg. 1. §. Per Procuratorem de Leg. Commis. & Dominum ff. de acquir. poss.

& L. si procurator. 17. ff. de acquir. rer. domini. ff. de acquir. poss. 1. §. 1. ff. de acquir. rer. domini. 33. numer. 13. part. 1. Rerit. conf. 29. per totum lib. 3. & ibi Alsemar. Additionem ad Rerit. dist. 7. numer. 49. apud ad fin. lib. 2. Rat. Roman. cum Emerit Jun. dist. 673. num. 2. & Non dist. 21. num. 21. & 22. de Commercio, ac melius, quinque punctualiter id comprobant alii textus, & auctoritates super laudate in §. Et in intelligendis.

Distigimur hinc neque de falso procuratore simpliciter, quod tunc statuendum in falso procuratore in rem suam, vel Cessionario falso, qui à debitore illius, cuius similes se habere mandatum in rem, aut causam propriam, seu cessionem, pecuniam exegerit: Maxima Doctorum pars fuit in opinione super hoc puncto, quod huiusmodi falsus procurator, vel Cessionarius eugendo pecuniam à debitore, proprium furtum non committit, et quo videtur in eum translatum fuisse dominium pecuniae à debitore solvendo, & ita per Gloss. in l. falsus Creditor 44. §. Falsus procurator verb. Procuratoris fuit §. de furtis, et aliam Gloss. in l. Falsus Procurator 19. verb. contrarius Cod. de Furtis interpretans quatuordecim allegat per Farinat. de Furtis dist. quod. 170. numer. 29. in quam opinionem videtur ipse quoque inclinare ut numer. 30.

Verum hanc opinionem Glossa, super qua se fundant omnes in contrarium laudati, & qui laudati possunt, non minus videtur vera. Primum quia sicut indicium est in §. quod si Creditor falsus scierit ceteri furtum sibi non debent ab aliquo, qui creditur esse illius debitorem, furtum proprium committit, ut infra firmabitur: Ita potius dicendum est de procuratore falso in rem propriam, qui in iure in omnibus pro creditore reputatur per totum in l. qui omnia 15. l. si qui in rem 36. l. Procurator 33. ff. de Procurat. l. sed si tantum 14. ff. de post. Goll. de procurat. part. 4. cap. 1. nu. 2. & Not dist. 44. n. 20. de Commercio.

Secundo, quia cum dispositio textus in dist. leg. Quoniam indistincte loquitur de eo, qui quoniam sibi non debitor exigit illi. Quoniam furtum fit, cum quis in indicium manus sibi accipit, idcirco quod bene et adaptatur, & Creditore falso, & falso procuratore in rem suam, nec non Cessionario falso, & similiter textus in l. falsus Creditor §. de furtis non minus adduci potest pro falso Creditore, quam pro falso procuratore in rem suam, quia cum ipse loquitur de eo, qui se simulat esse creditorem, comprehendere etiam videtur falsum procuratorem in rem suam, seu cessionarium, cum huiusmodi procurator vigore falsi mandati in rem suam, vel cessionis simulat se esse Creditorem illius, à quo pecuniam indebitum exigit.

Præterea etiam respectu falsi procuratoris in rem suam multum eadem responsiones, vel rationes superius adductæ in casu simplicis falsi procuratoris, quod nempe ex parte solvantis, live solvas falso simpliciter procuratori, live falso procuratori in rem suam, quem credit esse verum, nullus considerari potest animus transferendi in eum pecuniam Dominum, cum errante aulius sit censendus, tunc qui semper intelligi debet talis solutio fuisse hac conditione pro debitorem facta, quatenus scilicet procurator in rem propriam sit verus, et non falsus.

Quæ omnes difficultates eo minus procedunt in procuratore, live simpliciter, live in rem suam, qui vigore falsitatis literarum, vel scripturarum, seu instrumentorum pecuniam alienam exigit iuxta firmitatem per Rerit. dist. 302. num. 3. Caffrensi. quest. 8. numer. 3. Rat. Roman. dist. 340. ver. Cello. Sabell. in sua Relatione impressa. apud eius fuisse. post verbum furtum ex l. 23. 24. 25. & 26. & præcipue in fin. n. 26. Non dist. 181. num. 3. de Commercio, & cessat penitus in falso Nuntio, quia nemo ex Doctoribus dubitavit, quin ibi eugendo pecuniam, vel rem alienam sub nomine alieno, à quo sumitur, sine ulla se iustitiam fuisse, furtum proprium committat, ut per totum expressum in l. si qui verus 53. §. Apud Labryon ff. de furt. & ibi Argel. & testatur omnia Cynus in leg. falsus procurator in l. Cod. de furt. & ibi Bartol. num. 15. Permittit. conf. 456. num. 77. vers. Et hic casus, Farinat. de Furtis quest. 108. num. 27. & quest. 170. part. 1. num. 3. & conf. 178. num. 11. cum sequ. & num. 15. lib. 2. numer. 5. Calò ad Pratorem. Regis de scriptis, & vnde part. 1. numer. 113. & similes cessant in procuratore falso indebitum exegente, quia cum valet etiam

Solve.

solventis indebitum non potest esse aliter vindicandi dominium pecunie, quam vere non debet, idcirco procuratorem falsum, qui illam exigit, futurum proprium committere probantur in *leg. si vendiderit §. si res sit ff. de furt. l. quoniam 18. ff. de vendit. juris. Vissemp. conf. 314. n. 69. per. 7. Farinac. de Furt. quest. 170. num. 6. tum quia facti dominium abique titulo de iure in alium transferri non possit, ita in procuratorem siue verum, siue falsum, vel quolibet alium dominium pecunie abique iure translatum, sed est error tantum si solus transferri non valet plene Sabell. in sua relatione impressa in summa post. verum factum num. 23. 24. 27. & 28. de Nos diff. 44. numer. 13. de Commert.*

Notandum hic remanet, quod ea, que dicuntur de procuratore falso exigente à debitore pecuniam, locum sui etiam vindicant in procuratore falsi, qui non à debitore, sed à procuratore, vel negotiorum gestoribus debitoris pecuniam recipit Farinac. de Furt. dist. 13. 170. num. 12.

17. Quo vero ad falsum Creditorem non deservit, qui putatur illum exigendo sciret indebitum futurum proprium non committere, quando solvens non erravit in persona Creditoris, credendo nempe falsum esse Solvendum Creditorem suum, sed in causa, credendo se esse debitorem ob aliquam causam, que re ipsa erat, vel quando non fuit aliquis positivus dolo inductus à falso Creditore ad solventem indebitum, ut videtur et per Vermeil. conf. 466. nu. 39. & Farinac. de Furt. d. quest. 170. num. 38. & 40. sed quod indubitanter futurum proprium committit, si se erravit solvens in persona Creditorem, siue in causa, siue dolo fuerit inductus, siue non à Creditore falso, firmandum tunc est ob textu claros, & apertum indubitanter loquentes in l. falsus creditor ff. de furt. l. 1. & l. Quoniam 18. de vendit. juris. & hanc sententiam verentur, ac communiorem inter Doctores esse futurum Farinac. d. quest. 170. num. 39. 40. 41. & conf. 144. num. 22. in mod. & num. 33. lib. 2. Vermeil. conf. 466. num. 41. & id ex duplici ratione, primo quia in dubio erravit, siue in persona Creditorem, siue in causa nullatenus potest esse animus, vel intentio transferendi pecuniarum dominium in eas exigentem, cum erratis nulli sit consensus, ut latè ostendimus supra, ubi de procuratore falso actum fuit, secundo quia abique illo casu nequaquam dominium transferri valet, ut pariter advertimus in §. Quia omnes diffidentes conf. & similiter ceteris, ubi de falso procuratore indebitum exigente sermone habuimus.

In his enim questionibus, & casibus speciosis, qui inter Mercatorem frequenter contingere solent, ut in iure nostri difficulter maximum periclitari placeat jam vidimus futurum verum, de proprio committi, in quo Dominus, est Mercator, futurum incertum, aut pecuniarum vindicatio contra Tercium de iure competere potest, ad latè tradita per Nos in dist. 123. de Commert. Nunc vero pro eadem Mercator traditæ neque opportunum est certum, indebitumque regulam tradere, ex qua fortis incertis cognosci valeant, in quibus Mercator contra Tercium debet agere iniquitatem rei sue vindicare, ut per Nos firmatum fuit in dist. 124. & alibi.

30. Pro regula igitur constituatur tunc futurum improprium committi, quando res, que data, seu credita est alicuius administrationi, vel fidei, Curæ, vel Custodie in alium usum invito Domino per eum convertitur, & improprium quippe dicitur, tum quia non sequitur ab initio amotionis rei à Domino contraditio dolosa, tum quia illa contraditio dolosa, que postea sequitur in casu conversionis rei in alium usum invito Domino, non est vera contraditio, sed dolosa translatio rei in alium usum, que fit amoto rei non à Domino, sed à sermone, qui iam illam non potest se, vel sub administratione, vel fidei, curæ, vel custodia habet, ad differentiam vera contraditionis, que fit immotam per amotionem rei à Domino per eum, que egregie tradit Carpzov. in prac. Crimin. part. 2. quest. 89. num. 1. & 2. Raynald. de Crimin. part. 2. cap. 14. num. 13. & seqq. & plenius Nos sub principio huius questionis cum alio ibi citatis.

31. Est proprius Musio, Victor, Neveclis, Numinis,

summus, quibus traditur, & credite fuerint merces, vel pecunie, aut alie res per illos ad aliquem destinatis, nec non Fideiuciaris, Commodataris, Fidei, Sarcinatos, Institor, Depositarius, Curator, Administrator, & quilibet alius, cuius fidei, vel Curæ tradita res fuit, interpretans, & convertens merces, vel pecunias, vel alias res in alium usum, quam in illum, pro quo fuerint sibi tradite, ac concedens, vel eorum fidei committens, futurum improprium committit, ut notavimus supra in dist. 144. num. 1. & 2. & ratio est quia contraditio dolosa non sequitur à principio amotionis rei à Domino, sed postea, & illa, que postea sequitur non est vera contraditio, sed translatio rei, ut diximus mox supra in alium usum: Que sed omnia facti improprie exempla referuntur à Carpzov. dist. quest. 89. a. num. 3. ubi in fin. eisdem questionibus, de Raynald. loco citato, nec non Sabell. in verb. futurum num. 3. ubi ad m. 2. & Ca. de ad pragmat. Reg. de vendit. & emptio. part. 1. nu. 11. cum seqq. & de Raynald. de Fidei. Curator. lib. 2. §. 12. cap. 3. n. 20. cum plurib. seqq. fol. 177.

Neque illud quod in pluribus Romanorum Legibus huiusmodi personas, quarum fides, curæ, vel custodie res fuerint committitur, vel conceditur, res de facto mutari, & actione furti teneri apparet, quoniam illas res in alium usum convertitur, ut in Nuncio, aut famulo misso ad deferendum aliquid alicui, vel argenteum, & illud interceptante, loquente l. famulus dicitur a. 2. & l. Tibi centum ff. mandati l. si in cui §. de furtis, & l. si qui nuntius §. Juliane ff. ad. nec non in Creditore pignoratitio in alium, vel proprium usum converte pignus l. si pignus, & l. si qui pignori ff. de furtis, nec non in depositario in alium usum depositum committente §. Futurum autem infus. de obligat. que ex delicto nascitur, & similiter in commodatario prius alium delinquentem re commodatam ab ipso d. §. Futurum autem hostis de obligat. que ex delicto nascitur, & si perire §. 1. & l. si in cui, & l. qui in mora ff. de furtis. Item in Follone, Sarcinatore vultu, tenus, que ad prehenda, vel facienda accepti, diversimode utente l. Follis, vel Sarcinatus l. qui vas §. si quis l. §. si perire §. 2. vultu, & §. qui alium ff. de furtis.

Quandoque prædictæ Leges, vel huiusmodi, que allegari possunt, non intelligunt prædictas personas in alium usum convertentes res sibi contraditæ, res facere de iure proprias, sed de facto improprie, & hoc intelligendum fuit, quoniam de furto simpliciter ibi loquuntur, nam delictum furti proprii, quam in primordio iuris Digestorum de furto Paulus §. C. pro regula, ut bene ad illius præsertim additionem, & distinguendum ab altera furti improprie instructum, consensus tradidit, quatenus prædictas furtis, de quibus prædictæ Leges sermone habent, convertere potest, ut latè advertimus supra in §. Pro immeritabili cum seqq. & §. Pro regula igitur ad quos Nos retinimus, &c.

ARGUMENTUM.

Mercator an teneatur mandatis, siue ordines ab aliis Mercatoribus extitis, siue suis Correspondentibus sibi datos ad peragenda, & tractanda eorum negotia acceptare, & exequi, latè hic discutitur, cum suis ampliationibus, ac limitationibus. Item largiturur agitur de negligentia Creditoris Cambii, vel eius Giratoris in presentando, vel exigendo literas Cambii, vel presentando, ac denunciando infra legitimam tempora scribendi eorum inadimplementum, ac de effectibus talis negligentia, ac aliis quamplurimis hanc materiam concernentibus.

SUMMARIUM.

1. Mandatum de iure non recipere tenetur.
2. Mandatarum, ob cuius negligentiam, vel culpam aliquis damnum fuit, tenetur illud compensare.
3. Litera Cambii non sunt de iure iura Cambii.

4. Mer.

4. Mercator flammis fectis, quod fieri solet ab aliis, est in culpa.
5. Mercator non potest recusare mandatum sibi datum ab altero Mercatore exco pro suis negotiis peragendis; & num. 9.
6. Praesertim assensu oblatois litteris transmissis ad exco Mercatorem num. 11.
7. Nauta tenetur recipere Mercis, & Velloris in sola Nautibus pro illis alio vendendis.
8. Maxime si tabellam portum expugnavit pro illis vendendis num. 10.
9. Limita num. 11. & 12.
10. Casus tenetur pariter recipere in eorum Hostibus Peregrinis, & Hospites.
11. Praecipue si expugnavit aliquod sequum ad eos invadendum num. 10.
12. Limita num. 11. & 12.
13. Divitex quicumque sine Tabernariis non potest ab eorum negotiis adventus recipere neque recusare cum eis contrahere super rebus ad eorum artem necessariis.
14. Praesertim si ante Tabernarium aliquid sequum expugnavit num. 10.
15. Limita num. 11. & 12.
16. In materia Commercio non attendatur Juris regula, quando agitur, & bona fides aliud servari Mercatoribus dicitur.
17. Culpa non debet calpo nocere quando nihilominus absque illius culpa casu contrigitur.
18. Mercator non potest dici in proximo stata decedendi de tempore, quo aliquas litteras Cambii solvit.
19. Datur litterarum Cambii pro valuta habita nonquam liberatur, nisi servari littera completa.
20. Amplius licet servari littera acceptata num. 17.
21. Dicitur illi qui litteras Cambii accepit, credit in damnum scribitis, & non illas capis favore acceptata fuerint.
22. Et ratio est, quia dicta littera intelligitur data pro solvendo, & non pro soluto num. 19. & num. 22.
23. Creditur litterarum Cambii, vel illius Giratorius si fuit negligens in praeservandis litteris, vel presentatis non denunciaverit intra debitum tempus scribitis morositate; seu rebellentiam illius, cui pro eis solvenda directis fuerint, nullum praesidium habet contra scribitis.
24. Etiam si postea qui eas solvere debebat, decederit num. 21.
25. Mora Cessionarii, vel Giratorii in exigendo ei non nocet; si debitoris cessu nulla fuit tantum pro solvendo, & non pro soluto.
26. Declara num. 22.
27. Inter moram magnam, & parvam notabilis intercedit differentia, & diversus effectus ab eis producitur.
28. Calposus dicitur, qui non exigit, dum exigere potuit a Debitore cessu, vel girato.
29. Creditur Cambii, vel illius Giratorius non potest se excusare ab omissionis processu, vel denunciationis non nulla scribitis derelictantia acceptantis in non solvendi litteris Cambii sub pretexto, quod scribitis alimide seiorit litteras non fuisse completas.
30. Et de ratione ibid.
31. Datur litteras Cambii Roma pro Hispania tenetur pariter particularum stylum Romanorum Mercatorum decere infra certam tempus de eorum solutione, alias reddere tenetur Creditori Cambii eorum valutam.
32. Quod procedit in litteris Cambii datus pro Hispania certa persona secus in litteris datus alii ordini S. P. num. 27.
33. Iudicium Mercatorum super eorum stylo est a Iudice in decidendo sequendum.
34. Creditur Cambii, vel eius Giratorius tenetur elocare processum, & denunciare scribitis moram, neque inadimplentem litterarum Cambii.
35. Mercator non potest dici proximus decedendi de tempore quo aliquas litteras Cambii solvit, imo proximus debet ex solutis aliquarum litterarum, quod ceteras alias solvit, si creditores gra-

Barum diligentes fuisse in exigendo.

36. Decessus dici non potest Mercator de tempore, quo adhuc vivebat in bona fide, & credis quod Mercatori.

Nullus Recusare acceptantis Mandati.

DISCURSUS CX.

Nonnullis ab hinc annis à quodam Amico meo Mercatore, & Cambilla experitissimo, dum simul de Cambiorum materia domesticè pro nostra potius animi recreatione sermonem habebamus, fuit mihi enarratus sequens, & rarus quidem casus; sed per quo tunc temporis, usque admodum dubio, nihil inter Nos contestatum fuit, sed serio magis examine indigere illam dijudicavimus.

Nonperimè tamen, dum meditabar hunc secundum Totum in licem edere, mihi in mentem venit praedicti Casus enarratio, & ob illius raritatem meo erat voluuptas ad illum accuratè discutendum; meumque postea verum, ingenueque sensum aperendum, ut si forte alter casus similis in praxi occurreret, labor hic, quicumque ille sit, us prodesse posset, quo necesse erat desuper eo iudicandi munus obstringere.

Casus ille ita erat: Titius Mercator Romae commorans pro se, sive pro proprio suo Negocio (vulgarij inter Mercatores per rursus suos) remisit Sempionio alteri Mercatori Lucce degenti peras duo mille tractas Mutuum vigore litterarum Cambii datur a Cajo Taurino, jam ab eodem Moxio acceptas; quam peritiam duarum millium remisit dictus Titius associavit cum suis nunciante littera (vulgariter & aversa nunciata) cum qua mandavit dicto Sempionio, ut illas suo adveniente tempore exigere.

Sub die 11. Augusti pervenit ad dictum Sempionium remissa praedicta, five dicta cambialis littera portatum 3000, cupis solutio cadebat sub die immediatè sequenti, ac cum ipse videret, quod sub Girata ejusdem littera Titius sui Nominis subscriptionem per oblivionem omiserat, illam eadem Tuo retinuit, ut suam nominis subscriptionem ad Calem dicta Girata apponderet, & postea ita firmata deinde sua transmittet, prout revera exsecutus fuit. Verum est de, quod ad dictum Sempionium Giratarum praedicta cambialis littera redit cum dicta subscriptione, de qua praedictus Mutus Tractatus, à quo eadem littera solvenda erat.

Dubium quippe quod diu suspensum incurriturque me tenuit desuper praemissa Facti specie in eo versabatur, an nempe subsequens Mutus decedendo edere debeat in prejudicium Sempionii Lucensis Giratarij usque culposi in reconvertendo litteram Cambii praedictam jam à Mutio Tractario acceptatam, cuiusque etiam dicta solutio tunc imminet.

Mihi enim primo videbatur nulla notari posse negligentia, vel culpa Sempionii, et quo dicta Cedula Cambii subscriptione Girantis carebat, & sic cum nullum haberet vigorem Girata, nullatenus poterat Sempionius illius solutionem à Tractario requirere, quinimo si illam requisivisset, suum effectum non habisset consequens, quia ob invaliditatem huiusmodi Giratae ab eodem Tractario rejectus fuisset.

Et quantumvis à Tuo per monitoriam litteram impunctus fuerit Sempionio ordo, seu mandatum praedictas petas 3000. exigendi à Mutio, utamen cum huiusmodi mandatum ob defectum praedictae subscriptionis non fuerit ab eo acceptatum, nec quidem teneretur iure illud acceptare, quia huiusmodi Procuratorum officium, non unius, nec auctoritate publicum est. 1. Filius familias §. si iuvens ff. de procurat. L. de iuribus 27. Cod. eod. utrobique Gloss. & Commentatores omnes Gail. observat. lib. 1. observat. 43. nu. 2. & seq. Adm. de iur. & ambig. lib. 14. tit. 26. num. 26. Brunner. d. L. Filius Familias & L. iuvens 27. G. de Procurat. plenè Alimor. de nullis. rubr. 11. quest. 31. impossibile utique erat, quin ipse in aliquam negligentiam, vel culpam sibi notiam incurteret, nrm ut nocere valent procuratorum mandati transgressio, necessario requiritur, quod fuerit illud antea acceptatum ex vulgari Juribus.

Verum post dominum, ac fecim considerationem super hoc difficultatis puncto per me adhibita, opt-

nam tandem sua, quod vere culposus disjunctus sit
prædictis Sempronius ob exactionem dictæ Cambi-
ariæ Cedula ab eo non curatum, quapropter quæ-
dam Titio obveniens ob solvendum Muri de
cochoem ille, subite tenetur, nam damnum illud
uniquè non obveniens, si fuisse Sempronius obligatus
in procuranda statim à Muro dictæ Litære Cambii
solutione per textum expressum in *L. cum proponit*
cum ibi notatis per scribentes *C. de Novis, Fami-
Palm. Sen. l. 1. §. 1. num. 26. & seq. Anald. de Com-
merc. disp. 39. num. 23. & Nos supra pluries in hoc
tractatu.*

Nihil penitus refragantius in contrarium ponere
possit. Nam quoad primum obiectum omnis subferti-
onis Titii Giratus, respondetur, quod illa nullum præ-
bere potuit Sempronio iustum excusationis motivum,
ne dictam solutionem à Muro procurare deberet, quia
defectus Giratus æque bene suppletur expressum man-
datum à Titio ei datum per litteram Avvisi ad exi-
gendum summam in dicta Cambiaria cedula conten-
tam, cum tamen valeat mandatum ad exigendum da-
tum in littera Avvisi, vel alia privata scriptura, quæ
omnis valet ipsa Girata, nam Girata facta alicui
impliciter adjecto solutioni (ut in presenti casu erat
Sempronius) nihil aliud est quam simplex mandatum
datum à Girante Giratio ad exigendam summam li-
teræ Cambii, ut pluries adverti in hoc meo Tractatu,
& in altero à *Cambiaria Avvisi*. Neminem enim
latet, quod est in facultate Mercatoris habentis Ce-
dulas Cambiarias ibi solvendas in aliquo loco, eas
transmittendi ad aliquem suum Correspondentem vel
cùm Giratis, vel sine, nulla alia intercedente differen-
tia inter huiusmodi modos, nisi quod ubi oblique Giratis
literæ Cambii transmittuntur, debet ulterius per aliam
separatam scripturam, sive epistolam, sive cedulam, si-
ve publicum Instrumentum, mandatum ad illas exigendas
conferri, ubi verò cum Giratis, ut est de more ordi-
nario Mercatorum, transmittuntur, nullo alio man-
dato indiget Giratus pro exigenda littera Cambii si-
bi Girata, & sic clarè percipitur, quod mandatum da-
tum per modum Giratis non inferri nisi pro faci-
liori tantum modo mandandi exactionem litterarum
Cambii. Et revera quomodocumque ipsæ litteræ Cam-
biæ ad aliquem favorem scripser, in quibus familia re-
spectivè ad exigendum ac solvendum continetur man-
data, non sunt de substantia, neque de potestate ne-
cessitate ut Creditur Cambii pecuniarum Cambiarum exi-
gere valeat, à quo in loco destinatum solvendum
est, sed debitor Cambii per alia media, quam per
constat litteras Cambii Creditori Cambii mandatum
ad exigendum, & corresponditori suo mandatum ad
solvendum summam Cambiarum tradere potest, ut la-
tè monui supra in *disp. 59. num. 10. & disp. 149. nu-
3. 4. & 5.* Iuxta Auctoritates ibi punctualiter allega-
tas, quibus idè posuit, plenissimi *Carvell. disp. 149.*
Juridic. lib. 1. fol. 141. ad 151. num. 16. usque ad 32.
& fol. 254. num. 9. cum pluribus seq. & fol. 258. num.
4. cum pluribus seq. Rot. Roman. coram Crisp. dec. 121.
num. 2. 3. & in Romana Cambii 10. Januarii 1734. §.
Parti coram Rovault. de Gemachis. Ita dicendum est
de litteris Cambii, in quibus continetur, ut supra
demonstravi, eadem duo mandata, uton nempe da-
tum ei, qui solvere debet litteras Cambii, & alterum,
cui facienda est illarum solutio.

Adiungo insuper quod in huiusmodi casuum contin-
gentium, in quibus per oblivionem à Girante fuerunt
Giratus omittæ, solent inordinatim Mercatores præ-
ferre litteras Cambii, necnon solutionem ab eo re-
quirere, super quam Tractum fuerunt, simulque ad ob-
servandam omnimodam difficultatem, qua occurrat ex
parte solvere debitoris, solent amplius ei ostendere pro-
prietatem obligationem conservandi cum indennem ab
omni molestia, & damno, quod ex tali solutione ex
unquam obvenire potest. Quare cum omiserit id fa-
cere Sempronius, quod à Mercatoribus fieri solum
est: nullatenus potest à culpa, vel negligentia excu-
sare, quia Mercator pro culposo semper habetur quan-
do eam diligentiam prætermissit, quam alii Mercato-
res adhibere solent *Rot. Gen. dec. 91. an 3. Anald.*
de Comm. disp. 39. num. 23. & Nos hoc eodem tra-
ctatu. supra disp. 54. num. 33. & 34. cum aliis ibidem
recitat.

Quo vero ad alterum obiectum quod nempe Sem-
pronius nulla inobstantia culpa, & transgressionis
mandati redargui valeat ex eo quod mandatum exi-
gendi petas 2000. sub cum littera Avvisi à Titio da-
tum, non fuit ab eo acceptatum, ubi illud similiter
nullum in iure habere substantiam videmus fuit-
Nam Mercatores exercentes mercaturæ officium non
possunt aliis Mercatoribus operam suam denegare quod
ad ea, quæ inter Mercatores suspiciunt, & ideo
tenentur exterius Mercatorum ad eos recurrendum,
eoque magis forum Correspondentium mercium, res
vel pecunias excipere, mandantque ad eorum negotia
expedienda eis data acceptare, ut clarè ex pluribus ven-
tum dispositionibus arguitur, & primo ex etiam in
*l. quæda §. Camp. vers. Namque Viderem §. furti ad-
versus nautas.* Ubi habetur, quod Nautæ ætem Nauticam
exercentes tenentur illas, & Videres in Navi-
bus recipere ad effectum illas, vel illos velendi ad
Portum, seu locum destinatum, ut per illum Titium
ita communiter tradunt *Rot. de Navis. num. 29. 30. 31.*
Marquard. de Jur. Avvisi. lib. 2. cap. 5. num. 36.
Perk. ad Leg. 1. num. 7. cum seq. §. de Navis. Consuet.
& §. ubi Poth. lit. E. & F. F. de Consuet. var. res. lib. 3. cap. 14. num. 6. §. de Navis. Consuet.
*Naut. cap. 4. num. 6. Strach. de Navis. part. 1. §. Quo-
ri preff. & Nos disp. 122. num. 22. 23. & similes*
quod non possint Caupones hospites, vel Peregrinos
ad eorum Hospitium religiones reculare disponit item
sect. in dicta L. ubi §. Camp. in fin. nec non continen-
tiæ Gregor. Lopez. ad Leg. Hispan. part. 3. tit. 8.
Leg. 26. §. de manu Rot. de Navis. num. 30. 31.
Marquard. de Jur. Avvisi. lib. 2. cap. 5. num. 36. Perk.
& Pium. in locis supra laudatis Far. ad Consuet. var.
res. lib. 3. cap. 14. num. 6. & Nos supra disp. 122.
num. & generaliter quod omnes aliosque artium, &
apothecarum vendem, vel aliis officium publicè exer-
cites non valeant adventores vel ad eos recurrere
pro aliqua re vel negotio ad suum artem, vel officium
pertinente referre, notant Perk. ad Leg. 1. num.
7. in fin. §. de Navis. Consuet. & §. ubi Poth. Dec. in L. im-
mutas 197. nu. 3. §. de res. Jur. Canon. de locat. part. 3.
tit. de libertate ad materiam L. ne cui C. locat. quæst.
2. num. 12. cum seq. in res. Fent. an. 1604. fol. 141.
154. quem sequitur cum aliis Far. ad Consuet. var.
res. lib. 3. cap. 14. num. 6. in fin. Nec non denique
in terminis nostris, quod nempe Procuratores solvi
exerere procuratorum officium, operasque suas lo-
care nequeant ad eos consuegentium procuratores
responere tradunt unanimiter limitando regulam superius
in parte obiectiva per me adductam *Gail. observat. lib.*
11. observat. 43. nu. 2. & seq. Brunner. in L. filius
familias §. 1. sub nu. 3. §. de Procurat. & in L. soluti
vers. idem de aliis C. end. Affigere. observat. 11.
4. observat. 32. num. 4. Altmar. de nullis. Judic. rubr.
21. quæst. 31. num. 239. cum aliis per eum laudatis.
Eoque magis hinc omnia procedunt, & Taberna-
riis, Hospites, Nautæ, & quilibet alius generis aliquod
signum vel tabellam, sive programmata palam, & pu-
blice expeditur, ut alios ad se hancque respectivè ne-
gotia, vel ministeria invitantur, ut per se tenum ex-
pressum in *L. sed est populus 11. §. De quo plane pro-*
feritur & seq. §. de hys. offic. notant Dec. in di-
lla L. Avvisi 197. num. 7. §. de res. Jur. Perk. ad L.
1. num. 7. cum seq. & ibi Pium. lit. E. & F. §. de
Navis. Consuet. Targa portuaria. maritim. cap.
26. not. 15. & not. 34. Huprell. §. Ulm. in fin. de ubi-
quo. ex quæst. de illis not. num. 2. Brunner. ad L.
1. §. de Navis. Consuet. & §. ubi Poth. & Nos laud. supra disp.
122. num. 22. prout sequuntur sui in casu nostro,
ubi Sempronius per circulares oblativas litteras, quibus
ubi solent Mercatores in aperture eorum Negotia
vel Tabernæ, ceteros Mercantes ubique Placita-
rum degentes, & specialiter eundem Titium ad suum
negotandum invitaverat.

Pro declaratione tamen huius materie advertendum
primo est, quod nempe prædictæ obligationes quas
prænominate personas dictæ, respectivè negotia, vel
ministeria exercentes à Nobis supra recitata legem
non habent, in casu, quo ipse ob aliquam iustam,
vel rationabilem causam ab illa obligatione sit ex-
cussare possent *Perk. ad dictam L. 1. nu. 7. cum seq.*
& ibi Pium. Adden. lit. E. & F. §. de Navis. Consuet.
§. 1.

Abul. Paris de Pot. di Syndic. tit. de excois. Advocator. cap. 1. num. 21. & 22. fol. mibi 91. Gregor. Lepa. ad L. Hispan. parit. 5. vbi. S. l. 26. glof. de manura. Hivria de commerc. Naval. cap. 4. num. 6. in fin. ac alii supradicti, penes quos in specie de nonnullis iustis excusationibus causis agitur.

- 13 Secundo patet non procedere, ubi res, vel negotium Mandanti absque ullo periculo damni tantum moram pati valeret, ut ille, cui mandatum expeditur negotium datum fuit, certiorum mandamentum tendere posset de sua lenientia, vel recusatione mandati, simulque mandans post nuncium recusationis mandati receptam indemnitati suae consolare subrogando alterum Mercatorem aequè idoneum ad suas commissiones, seu mandata exequenda, ad egregie tradita per *Paris. conf. 91. sub nu. 14. vers. vel saltem re integra lib. 1. Alex. conf. 41. numer. 7. vers. Vel saltem lib. 3. & per Nos supra disc. 125. num. 22. quæ limitatio potissimum procedit ex communi Mercatorum usua, vel stylo, & quædam laudabiliter introducta, nam alias nimium durum, periculosum, ac periculosum foret Commercio, si Mercatores cogi posset iuvati ad mandata, negotiaque aliena indistinctim suscipienda, quare in hoc præcipue huiusmodi stylus, usque tam rationalibus, servandus est, utcumque sit juri communi contrarius, ut alibi pluries dicti in tractata.*

- Refledendum est insuper pro altera solidissima hujus nostre resolutionis ratione, quod si Mercatores non tenerentur de jure acceptare aliorum exterorum Mercatorum ordines, quamplurima inter Mercatores sequi posset inconveniëntia in maximum publici commercii diuisionem, exempli gratia, si Mercatores Naves suas, vel alienas à se conductas in aliquam præsentem remotam Mundis partem mitterent, vel cum Mercibus consignandis alicui Mercatori illic degenti, ut eas venderet, earumque ex retracta alias compararet, ac si per istum Navibus oneraret per illos ad alium destinationem Portum transvehendus, Mercator autem extrinsecus nolisset huiusmodi mandata suscipere, vel similiter si ab aliquo Mercatore ad alium externum mitterentur literæ Cambii, ut eas acceptare faceret, earumque solutionem procuraret ab eo, super quem tracta fuerunt, sed Mercator externus tale mandatum recusasset, Uique Mercatores talia mandantes sub bona fide, quod per mandatariorum eorum mandata adimplenda forent, huiusmodi usque bona fide, & spe contra æquarent, quæ est anima, vel perliminaria Commericii elementum, ut alias notavi, delicti remaneret cum maximo eorum detrimentum, vel ob expensas, Naula, Vectigalia, aliisque impensis passa tam in itin, mora, ac tedius vacuarent Navium, vel ob decedentem Tractatui postmodum obveniant; Itaque cum indubium, certumque sit in materia, Commericii, quod ubi huiusmodi dari possunt inconveniëntia, per quæ æquatur, seu bona fides à Mercatoribus emittitur, vel turbantur, vel in aliquo balentur publicum commercium, debeant omnes iuris regulæ sistere, & in eorum locum altera contraria recipienda sit determinatio, quæ Mercatorum bonæ fidei, & publici Commericii bono non repugnet, sed faveat, ut egregie tradit *Card. de Luc. de regulis. disc. 113. num. 5. 6. 7. & 8. cum seqq. & disc. 139. num. 4. 5. Aulic. de Commer. disc. 25. num. 37. & Nos supra disc. 76. & disc. 144. num. 10. 11. & in Cambiis Instruendo cap. 5. num. 17.*

- Propterea in casu præsentis tituli opinatur, quod nullatenus possit Sempronius Titius mandatum, de quo agitur, requirere, sed tenebatur illud acceptare, eoquæmagis quia erat Sempronius Titius correspondens.

- 14 Neque obijci valet, quod quamvis Sempronius requireretur à Mario penitus Tracta solutionem, nihilominus non fuisset illam consecutus, & propterea huiusmodi omissionis locum non debet ei vocare ad hæc tracta per *Episc. Rer. disc. Scitib. cap. 129. n. 13. & cap. 151. num. 11. in fin. Ab Ecclis. par. 1. observat. 126. num. 11. in fin. & Nos supra in disc. 1. num. 85. & disc. 67. num. 10. dum Marius jam tunc repeteretur in proximo decorequendi statu, quandoquidem de tempore solutionis dicta Tracta ille penes Literas Patres Mercatores eodem pleno credito, in quo assensu erat, fructuaret, & per plures dies etiam postea consistere, nonnullis Cambii literis aliis Mercato-*

ribus scribis, *Rat. Rom. in Romana fideiuramentum Cambii L. Decembris. 1724. ter. Ratio 5. fin. in calce præfatus impressa, & postum nota Rat. cur. Millini. desol. 147. num. 4. & seqq. Præterea ubi edam dubitari posset an solutio dicta Tracta sequenda fuisset, semper presumendum est, quod si Sempronius illarum solutionem à Mario requireretur, cum obtinuerit; Nam contra microsum, vel culposum, & omittentem agere id, ad quod teneretur, semper in dubio dedicandum est, quod, si ille partes suas adimpleretur, usque operam fecisset, & effectum suum fulcit consecutus fuisset. *Episc. lib. 8. cap. 101. Hermosill. ad L. Hispan. Leg. 9. tit. 2. parit. 5. glof. fin. num. 2. in fin. & num. 3. penes fin. tom. 1. & Nos læt supra in disc. 72. num. 4. 5. 6. tom. 2.**

R. P. D. R A T T O

ROMANA LITTERARUM CAMBII

Veneris 1. Decembris 1724.

LITTERÆ Cambiales diplomari Hispanicarum tercentum, quæ sub die 11. Januarii 1716. Josephus Garcia Ybanes pro solutione directi Alfonso del Cano, & Ocampo ejus debitori in Villa Martini ad P. Ordine S. P. Julii Cesaris Quarantorum, à quo ipse Josephus equivalentem summam hic in Urbe receperat, post plures giratas pvennerunt tandem ad manus Henrici Gibs, & Joannis Poter Mercatorum Ulyssiponiensium, qui postremo loco illas giratas Artan, & Crean Negoziantibus in Villa Martini.

Post discursum silentium annorum quære septem, in quorum decursu nec Julius Cesar Querentem originarius earundem Litterarum Creditor, nec ullus ex Girataris notificaverat Josepho scribenti, quod eadem literæ non fuissent ab Alphonsio completæ, circa finem Aoni 1722. præfati Henricus Gibs, & Joannes Poter penulimè Girataris vocarunt in iudicium eundem Josephum scribentem in Tribunali A. C. pro obtinenda resolutione valore dictarum litterarum, & licet iudici ab A. C. deputato placeat relaxare mandatum exequatium contra Josephum scribentem, & promulgare sententiam adversus exceptiones, nihilominus commissi mihi appellationis causa cum clausula *si quid exequendum* Domini mei sub congruo dubio in hodierna audientia consulti responderunt mandatum A. C. non esse exequendum.

Quamvis enim certa, & indubitata sit regula, ¹⁶ quod dant litteras Cambiales pro valore habita statim efficiat debitor, non idcirco, nisi postquam ipse literæ fuerint omnino completæ, ut firmant *Manf. consil. 19. num. 4. cum seqq. & consil. 532. num. 13. Scarr. de Commer. & Camb. 5. 2. glof. 3. num. 322. & seqq. Gait. de Credit. cap. 2. tit. 7. num. 231. Merlino de Figurib. lib. 4. quæst. 150. num. 54. & seqq. Genu de scriptur. privar. tit. de Liter. Camb. quæst. 3. num. 2. & 3. Gob. consil. det. 27. num. 1. Ruc det. 217. num. 1. & 2. coram Ludovisi. ubi Addem. num. 9. & det. 716. n. 1 par. 3. reuert.*

Eademque regula procedat etiam si sequenda fuerit acceptatio litterarum ab eo, cui directæ sunt, quia adhuc non inducitur liberatio scribenti, nisi sequenda solutione, & inserim acceptans pro solutoque habeat ad tracta per *Manf. consil. 19. num. 4. & 5. & consil. 126. num. 32. Episc. Rer. disc. Jur. cap. 93. num. 21. & seqq. De Marin. var. resolut. lib. 1. resolut. 80. num. 4. Scarr. de Commer. & Camb. 5. 3. glof. 3. num. 322. & seqq. Gait. de Credit. cap. 2. tit. 7. n. 231. Merlino de Nallit. tom. 4. rub. 1. par. 2. quæst. 14. n. 90. Card. Anton. de Luc. ad dec. 303. Franc. num. 7. Gob. consil. det. 27. n. 2. Ruc Florentina apud de Comitibus det. 41. num. 19. Ruc nostra desol. 14. num. 1. cum seqq. Ruc Celso, det. 47. n. 1. & seqq. par. 10. recent. & in Romana, seu Neapolitana Litterarum Cambii 16. Martii 1703. 6. Martii fuerant, versis. & quidem, coram bon. mori. Omeria.*

Indeque sequatur quod si post receptas Litteras Cambiales, illaque à debitore acceptatas, idem debitor ex inopinato casu decoreit, huiusmodi decedio non cedat damno creditoris Litterarum, aut Giratariorum, sed solo damno ipsius scribentis; ut consequenter *Manf. consil. 19. num. 6. & seqq. & consil. 126. num. 33. & seqq. Merlino de Nallit. disc. tom. 4. rub. 1. par. 2. quæst.*

quod. 24. m. 61. *Adrian. de Pignorib. libr. 4. q. 147. num. 61. Gob. consuls. decis. 27. num. 2. & 4. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. m. 150. & seqq. & num. 164. Rota Florentina apud de Comitib. diss. decis. 41. num. 27. Rot. nostrae decis. 426. num. 3. coram Barzani. & decis. 123. num. 3. & 4. part. 16. recens.*

- 19 Ea praestantur iuridica, & fundamentalis adimplentae ratione, quia huiusmodi sunt girare, alimque similes Schedulis, quae à Mercatoribus recipiuntur, nunquam censentur dare, ac typicive recipere pro soluto, sed pro solvendo, in modum, ut si debitor tractum non adimpleat, semper competat regressus adversus tractantem, seu scribentem, ut bene probat *Episcop. Rote. dispar. Jar. capit. 93. numer. 21. Adrian. de Pignorib. libr. 4. quod. 147. num. 58. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. m. 163. num. 166. Rot. Florentina. apud de Comitib. decis. 41. num. 18. Fontanell. decis. 134. numer. 7. in fin.*

- Huiusmodi tamen theorie in suis casibus aequoquiverat, nemquam vise sunt applicabiles praesenti hypothese, Quia cum praesat Gibs, & Porer, iohannem Giratarii sequendo idem Alphonsi del Canto, & Ocampo, qui limpre directi fuerant, non obstante illarum inadimplementum per seipsum acquirere, & morositate, sed reluctantiā debitoris non denunciarum tractant, ob huiusmodi suspitionem, & dolo equiparabilem negligentiam, nullum amplius dirigere possunt actionem contra ipsum tractantem, ad quem effectum omnis est creditores ostendere, debitas fuisse adhibitas diligencias pro consequenda literarum exactione, eisdemque diligencias omisit etiam littere date sint pro solvendo, ad hoc non compesit regressus adversus scribentem, ut egerit admonet *Ans. consuls. 127. numer. 17. lib. 4. seqq. Scato. de Camb. 5. 2. gloss. 5. numer. 214. & seqq. Scato. resol. tituli. quod. 20. numer. 10. Alimier. de Nullit. tom. 4. rubric. 1. §. 2. quod. 24. feb. num. 91. versic. hinc verum Carol. Anton. de Luc. ad decis. 303. French. numer. 7. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. num. 162. Gob. consuls. decis. 27. num. 9. Rota Florentina. apud de Comitib. decis. 41. num. 24. cum seqq. Fontanell. decis. 134. num. 9. & seqq. & numer. 18. Penam. decis. 18. num. 18. de. m. Anfeld. in addit. ad decis. 68. num. 53. Periculum enim nominis debitoris cedit in damnum morosi, & culpam libentis, ut per literales Text. in L. periculum 35. ff. si certum petatur prosequitur Rota Florentina. apud de Comitib. diss. decis. 41. num. 27.*

- 22 Nequiquam relevante, quod quando non constet de requisitis veris, & formalis delegationis, itum litterae Cambii dant, non respective suspensae sint pro solvendo, non autem pro soluto, non renunciant libenter scribentis, quamvis ex parte recipientis, vel Cessionarii aliqua intercedat mora, & negligentia in exigendo ad tradita per *Episcop. Rote. capit. 93. num. 22. Ans. consuls. 126. num. 37. & consuls. 532. num. 14. Carol. Anton. de Luc. ad Gratian. cap. 64. num. 7. Adrian. de Pignorib. libr. 4. tit. 5. quod. 150. numer. 64. Gob. consuls. decis. 27. num. 7. Adden. ad Gregor. decis. 217. num. 9. in fin. Card. de Luc. de Camb. diss. 26. feb. num. 3. versic. namque circa finem Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. art. 3. num. 168. Rota decis. 49. num. 9. post Pacific. de Salubien. & decis. 213. n. 5. & seqq. part. 16. rec.*

- Conclusio namque procedere possit quando ageretur de brevi mora paucorum dierum, & de negligentia quodammodo excusabili, in quibus terminis loquantur auctoritates superius adductae, secus utrum quando mora, & negligentia est nonis longa, & inexcusabilis, itaque potestiam culpam redoleat, prout in praesenti, cum Giratarii non per aliquot dies, vel menses, sed per septem annos compungamque Alphonsum complere debentem litteras controversas nulla facta denunciatione Iosepho scribentem, super eo, quod debitor non adimpleverit litteras, in quibus circumstantiis, cum mora, & negligentia fuerit admodum diuturna eidem scribentem, qui certiorum opportuna admittere potuisset diligencias pro indemnitate consequenda, nullo modo dici valet excusabilis, ut ea non obstante competat regressus adversus scribentem, quemadmodum distinguendo moram, & negligentiam brevem, & excusabilem ab altera nimis longa, & culpa individualiter firmam Gratian. *disposit. juris. capit. 64. numer. 23. Carol. Anton. de Luc. ibidem num. 7. & ad decis. 303.*

French. pariter num. 7. Scato. de Commercio. & Camb. 5. 2. gloss. 5. numer. 335. De Martin. resol. Jur. lib. 1. cap. 80. numer. 6. *Ans. consuls. 126. numer. 38. & 39. Torr. var. Jur. quod. tit. 21. quod. 3. numer. 18. Episcop. Rote. disparat. Jar. capit. 93. feb. numer. 14. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 26. art. 3. numer. 158. Gob. consuls. decis. 27. numer. 8. & 10. Alimier. de Nullit. tom. 4. rubr. 1. part. 2. quod. 24. num. 65. & 67. Adrian. de Pignorib. libr. 4. tit. 5. quod. 150. num. 65. Cardus. de Luc. de Camb. diss. 26. numer. 6. cum seqq. Fontanell. decis. 135. num. 17. n. 21 = Quid quid si magna, & grandis fuit mora, & negligentia praestantibus, vel per multum tempus credider possit praestantem dissoluta exactionem, & superavit debitorum non exonerando illum, qui litteras scripsit. "rat de rebus istis ipsi debitoribus? Exillimo Iudicio in arbitrio hanc eorum, & negligentiam cedere debent se, non damno scribentis, sed sui, pro quo scripta fuerunt litterae, &c." & lib. numer. 18. ubi declarat auctoritates contrarias non loqui quando negligentia, & mora esset longior, & exinde multam damnoa scribentis, qui exactionem decisset suas diligencias, idemque admittit *Rot. dec. 213. num. 3. cum seqq. part. 16. rec. in obiecto allegata.**

Eoque robustius angebatur in casu, de quo res est, vis, & efficacia longe mora, ex culpa negligentiae Creditorem, attendit quod Alphonso debitor inter annos subsequens annos à data controversarum litterarum Cambialium punctualiter complere prout alias similis interas in totum ascendentes ad duplas 3000. ut prout manifestum reddatur, quod inadimplementum litterarum, quas dedit Josephus, non alimad processit, quam ex culpa negligentiae Creditorum, qui unque huiusmodum reportantes prout ceteri reprocurant, quatenus non fuissent negligentes, & socordes? Qui enim exiger potuit, & non exigit ab eo, qui summas multo majores persequi, piculatis acquiri à culpa negligentia, ut inquit *Ulpian. in L. dolus 42. ff. Adm. dat. n. 21 = dolus est, si quis male persequi, quod personal potest, aut si quis non exigerit, quod exigeri non potest, &c. & confirmat probat *Brer. cons. 105. n. 2. sub numer. 28. Rota. cons. 45. feb. num. 5. versic. nec ex eo lib. 5. Cyric. contrav. 103. num. 49. & in puncto Gob. consuls. 27. num. 8.**

Nec momenti videbatur, quod Iosephus scribens in suppositione computorum facta circa finem anni 1716. cum Alphonso debitor ad Urbem perrepto scientiam haberet de non sequere usque nunc implemento litterarum Cambialium? Utraqueque enim cum Alphonso sciverit litteras eo tempore non fuisse complatas, non etiam tamen passere potest eundem Alphonsum, illamque urgere ad implementum, dum Giratarii resignabant in manibus eandem litteras? Adhuc omnis cessabat difficultas ambis, quia scientia non sequere solutionis minime involvit obligationem praestandi perpetuas litterarum solvibilium, cum retardatio solutionis, non eandem evitare potuerit ex convenientia eorum, quibus exactio fuerat commissa, quas quidem convenientia creditorem nullum irrogare poterat praedictum scribentem ab omni culpa immuni, & bona fide sustulit, ut ratiocinatur *Card. de Luc. de Camb. diss. 26. num. 6.*

Multaque minus obesse poterat, vel quod diligentia non fuisset adducenda ex parte Creditorem, sed potius fieri debuisset à scriptore litterarum ex eo, quod ageretur de litteris Cambialibus, quae sunt per Hispaniarum Regnis commorant, quia in eisdem litteris per pactum expresse praescribitur terminus, ut plurimum trium Mensium ad solutionem faciendam, de aliorum duorum mensium ad docendum in Urbe de solutione facta. In quibus circumstantiis cum scribente, qui est certus de persona, cui fieri debet solutio, explicitum suscipiat eam docendi de sequuta solutione, nunquam libera.

Votum namque Cardinalis Condebat locum sibi vindicare potest quoad illud genus litterarum Cambialium, quae dantur in Urbe solvibiles Personae certis in Hispaniarum Regnis commorant, quia in eisdem litteris per pactum expresse praescribitur terminus, ut plurimum trium Mensium ad solutionem faciendam, de aliorum duorum mensium ad docendum in Urbe de solutione facta. In quibus circumstantiis cum scribente, qui est certus de persona, cui fieri debet solutio, explicitum suscipiat eam docendi de sequuta solutione, nunquam libera.

liberari, nisi ostendat vel litteras fuisse completas, vel adhibita diligentia non fuisse adinventum, in loco adjectum, seu corresponsalem, cui solutio erat facienda, ut bene explicat Card. de Luc. d. diff. 21. de Cambiis num. 5. Secus tamen dicendum est quoad aliud, & diversionem generis litterarum Cambialium, quae sunt solvibiles, ut ait ordinar. S. P., ubique ulla expressa obligatione scribentis docendi de sequuta solutione intra certum tempus praefixum, quo casu cum scribens, seu litterarum datus non sit certus de persona, cui faciendum est solutio, nec affirmat dominus docendi de eandem litterarum adimplementum, non ipse, sed Girarius tenentur ad debitas diligencias, sine quibus omnquam competis regressus adversus scribentem, etiam si hietur data, & recepte fuerint pro solvendo, iuxta auctoritates superius cumulatam in §. *Infirmitas tamen*, & iuxta inconsumum Mercatorum solum, de quo debebantur publici Negotiatores Urbis, ut in summ.

- 28 *Jesepus* num. 9. quorum iudicium in hac materia ipsorum solum concedente Sac. Tribunal sequi non designatur, ut alias professum est, & signanter decis. 173. num. 3. coram Priolo, decis. 419. num. 6. coram Baratto decis. 126. num. 1. coram Gregor. decis. 636. ex. 18. coram Alerio. decis. 154. num. 13. part. 7. decis. 123. num. 3. part. 13. decis. 80. num. 4. part. 18. rec. decis. 18. num. 12. & decis. 19. num. 2. inter impressas ad ornatum Card. de Luc. lib. 5. super materia de usu, & Cambiis.

- Supponit vero diligentia confidens in doctis protectibus, quorum primus factus apparebat die 30. Aprilis 1716. alter vero nemis ferocior, videlicet die prima Martii 1721. oculis apparitione relevanz. Quoad enim sit an primus protectus adimpletus forte in forma valida, dum Nociarius nullis testibus adhibitis, solum deponit disiste homini cuidam sibi obviam facto in domo Alphonso, in eum à Villa absente consilium reddiderit se illuc accessisse pro petenda satisfactione litterarum; Hoc unum erat certum, quod tam primus, quam secundus protectus fuerint inannica tenenti, nulla facta eorum denunciazione Josepho scribenti usque ad tempus inchoati iudicii; Quando ad effectum verificanda debitas diligencias Girarii post praesentatas litteras si non potuerunt illas eugere intra terminum usus, qui pro Hispaniarum Regis compendebatur tres menses ab illarum data, debuissent statim certiorare vel scribentem, vel Originarium Credenciam, vel priores Girarios, & litteras protectatas eisdem remittere, ut bene animadvertunt Aduer. cons. 127. numer. 5. 6. & 7. Carol. Anton. de Luc. ad Gratian. cap. 64. n. 7. in fin. & ad decis. 303. Franch. pariet num. 7. in fin. Alerio. de Pignor. lib. 4. tit. 3. gloss. 150. num. 66. Scacci. de Commer. & Camb. §. 2. gloss. 5. numer. 246. vers. prima, ubi, „Primo si ego do tibi Sotus centum cambio, & tu facis litteras Cambii solvendas mihi à Petro, & Petrus interim solvit &c. Ego potero cogere ad solvendum mihi diti Sotus centum, dummodo statim tibi scripserim, cum praefessione, quod non petui illas à Petro exigere, & num. 326. Adde. ad Gregor. decis. 217. numer. 9. in fin. & ad Pamphil. decis. 468. num. 9. Rota decis. 213. num. 8. & sub num. 10. vers. sed & Dominis. part. 16. recent.

- Est de facto si post praesentationem litterarum, & sequentium primum protectum adversus Alphonsum, Girarii certiorare scilicet Josephum scribentem de inadimplimento eademdem, illaque remissam cum praefessione, potuisset utique scribere propriis consiliis insistenti, urgendo debitorem, praesumam deterioris conditionis evaderet pro satisfactione obtempera, & probabiliter satisfactus remansisset statim adimplementum aliarum litterarum majoris summae, quas tota spatium duorum annorum subsequencium idem debitor persolverit. Atque hinc ostenditur attendenda foret exceptio, quantum opponeretur, quod praedicta diligentia non fuisset probante ob iam praesentatum deteriorationem status ejusdem debitoris, quia si ipse cum effecta ex post adimplevit alias litteras Cambiales, vatum est praetendere, quod adimplere non potuisset illas, de quibus est questio, ut in praefatis terminis adverteat Card. Alerio. decis. 27. num. 8. Quando praesentum ex pluribus tribus formis examinatus constat, quod Alphonsum tunc temporis, & per dies subsequentes an-

nos existeret in bono statu, & optima opothione apud homines, ac palam negociabatur, quod satis est ad excludendam praecedentem deteriorationem conditionis ejusdem, ut in proposito firmavit Rota in Romana Litterarum Cambii 17. Junii 1750. §. *Abque eo quid. coram R. P. D. meo de Ganacchi.*

Et ita amica tamquam. Parte Jura sua promovente, altera vero saepius lacerata, congruo tempore expectata, sub diversis praetentibus dilacionem petente, resolutum fuit.

ARGUMENTUM.

Immunitas debita Patri ob numerum duodecim liberorum à quibus oneribus eum liberet. Illo mortuo an duret in filiis, & an extendi valeat ad bona, quae post patris obitum filii acquisiverunt, ad exornationem celeberris Tex. in L. si quis Decurio 24. Cod. de Decurion. lib. 10.

Consuetudo cujuslibet Regionis, & Principatus principaliter attendenda in regulanda hujusmodi Immunitate, quatenus temporibus Florentinae Reipublicae vigerent, quatenus temporibus Principatus, ubi de limitatione invariabiliter observata restringendi gratias ad sola bona paterna supplicantiibus filiis post mortem Patris. Plura adducuntur de rescriptis juxta solum Principis rescribentis intelligendis.

Observantia Immunitum declarat Immunitatis concessionem, & per quod tempus continuantes in solutione onerum proprio juri praesudicent. Indebium in materia gravdium & collectarum quando sit per repetentem plene, & concludenter probandum, quando non.

SUMMARIUM.

- 1 Calibus & orbibus olim non erat sine pena.
- 2 Conjugia quibus praemiss fuerint postea procurata.
- 3 Pater habens duodecim liberos immunitus est ab oneribus tam personalibus, quam patrimonialibus.
- 4 Et ita post plenam diffinitionem decisum in Senatu Mantuano.
- 5 Mater quoad eandem immunitate pro suis bonis non denotatur, & quae sui propria, & patrimonialia possidet, & de ratione.
- 6 Amplia ut hoc privilegium commune sit etiam ipsi defunctibus.
- 7 Quid in Clericis & Presbyteris Gratia, & eorum filii, & uxores remissio.
- 8 Privilegium hoc mortuo patre an transeat ad filios est quibus cavendum.
- 9 Opinio affirmativa assertur, & argumenta eam demonstrant.
- 10 Negativum qui tenentur, & quibus fundamentum.
- 11 Prima praeterea si superioribus mater, & cum ea habent filii.
- 12 Secunda ubi mater mortua sit.
- 13 Amplia ut solum sufficit filius in communione vivere.
- 14 Contra quod communis sit circumstantia apud ad movendum Primum ad gratiam.
- 15 Et opinio negativa probatur verior in puncto juris non fess.
- 16 Et in hac Civitate recepta num. 23.
- 17 Femina ad hanc immunitatem assequendam aspirantur.
- 18 Filii ante mortem non excusant à tutela, vel morte de novo deferenda.
- 19 Utilitas Reipublicae resultans ex protractione litterarum non est sola ratio privilegii.
- 20 Filii emancipati, & qui in potestate non sunt praesent ad extingendum patrimonium.
- 21 Et quae de causa hoc contingat.

31. *Qua sunt vera rationes huius immunitatis, & in ea ducuntur in filios.*
32. *Filii succedunt in auctoritate Patris ubi ipse fuit immunitus.*
33. *In sententiarum consilia ea tenenda, quae Provincia nuperit.*
34. *Privilegium immunitatis in sententia voluntatem transferre ad filios an extendatur ad bona patris mortui per rationem acquiritur.*
35. *Sententia affirmata adducitur, & rejicitur & numer. seqq.*
- Declarantur contrarii sententiae num. 30.*
36. *Explicatur Text. in cap. quis dicit, de privilegiis quod huius casus non applicatur.*
37. *Pater mortuus filius non amittit immunitatem acquisitam, sed non est immunitus quoad impositiones post eorum obitum.*
38. *Filii in hac immunitate non tenentur esse melioris conditionis gentiore sui.*
39. *Abolitionis exemptionis est contra aequalitatem, cum in non immunes extendendum.*
40. *Adelantibus ad hoc si etiam continetur paternam ipsam immunitatem in filios.*
41. *Nova constitutio ipsam Civitatis immunitatem cum Patri, quam filius delegat in bonis postea quosvis.*
42. *Quia patrimonialia alia sunt variabilia, & incerta, alia perpetua, & uniformia.*
43. *Et huius secunda species est nostra Decima, pro qua remanet assilla ipsa bona.*
44. *Pater dandus liberorum non excusat ab his perpetuis auctoribus.*
45. *Et ita in Stato Ecclesiastico constitutum est.*
46. *Contrarii sententiae afferuntur, & de eorum rationibus nam. seqq.*
- Et in hoc felicissimo Dominio gratias conservandae immunitatis ad Decima tentendi solus numer. 38.*
- Prima tamem opinio magis iuxta in bonis post privilegium acquisitis num. 30. & 41.*
47. *Immunitatis huiusmodi privilegio requiritur expressa derogatio.*
48. *Bona transiunt in Clericos, & Ecclesiam cum ore illis impresso.*
49. *Quamvis de iure divino, & humano immunitate procedant.*
50. *Consequendo non solum vera legis interpretes, sed lex ipsa est.*
51. *Et ad eam recurri debet in hac materia immunitatis dandorum liberorum.*
52. *Franciscus Vates fuit Officialis maior Reformationis.*
53. *Reipublica temporibus minus frequenter ipsi Patribus fuit hac immunitas largita, & de ratione num. 8. & seqq.*
54. *Florentia tamen obtinuit se Consilium commendat Angelus Arctinus.*
55. *Qui legum facultatis infans accepit nondum incipit Principata.*
56. *Privilegium humanitatis ob numerum duodecim liberorum tolli nequit nisi publica gravi ratione necessitate, & de ratione.*
57. *Decima imposita fuit ad solvendum debitum per universos civis non contrarium cum Admistris Montis Graticularum.*
58. *Patres non excusantur adhibere, & obligatione praecedente contraria per superiorem Privilegium.*
59. *Qua fuit prima gratia scilicet filii supplicantiibus pro confirmacione exemptionis paternae, & qualis ejus formula.*
60. *Immunitas hoc fuit habita pro personali, & filius de rigore non competere, & nam. seqq.*
61. *Afferuntur monetae exempla delegata confirmationis.*
62. *Confirmatio modo fuit delegata, modo concessa.*
63. *Licet hoc inordinabilem auctoritatem solent Regia munificencia.*
64. *Opinio volens de iuris rigore immunitatem mortui Patris transferre ad filios pro fuit in hac Civitate recepta.*
65. *Principes non ignorant qua sunt iuris, nec in eis deservit.*

66. *Et qua competunt ex iustitia omnibus aequaliter ministrat.*
67. *Et semper Principes de pace referendae credimus.*
68. *Gratia confirmacionem immunitatis paternae, fuit filius semper limitata fuerunt ad bona paternae.*
69. *Privilegia intelligenda, affirmanda, & declaranda sunt ex alia, & consuetudine.*
70. *Afferuntur plura restricta generalia non sine dicta limitatione intellecta, & exempla.*
71. *Observantia prebenda est in casu specifico.*
72. *Limitationis huius probatur auctor Principis restrictis suis.*
73. *Et limitationem voluisse probatur in casu praesenti. Principes ubi sententiam dicit, filios omni contraria istidem.*
74. *Consequendo Principi nota, & qua ipsa usus est, legem ipsam superat.*
75. *Admiratus Supremus apponitur hae requisitionem in exemptione gratiarum fidelis acceptatione descendit.*
76. *Restrictio ad bona paternae exasperat commatralis, & implicata huiusmodi gratias aspectu de Anno 1632.*
77. *Privilegium, quantumvis amplum non referendum ad ea, quae non solent concedi.*
78. *Et posita invenerunt conservandae particularis expressio requiritur ad eius derogationem.*
79. *Referuntur sententiae ad relationem Affirmatum Decimarum firmantur pro bonis a filius post mortem Patris acquisitis immunitatem competere.*
80. *Rejectionis rationem praecedentes cum falso, & erratum supposito.*
81. *Afferuntur resolutionem Adelantis Reformationem Alexandri Villarii afferente de Anno 1645. nonquam gratias fuisse ad bona propria filiorum extensas.*
82. *Sententia non examinante principale fundamentum, vel procedentes cum falso supposito non sunt attendenda.*
83. *Referuntur considerantur in triplici diversitate, & qualis illi sit.*
84. *Patres imponentes ad duodecim liberos susceptos subsistentes aliquod annis sicut ceteri cives, ostendunt quoad illas immunitatem non suffragari.*
85. *Agens ad repetitionem Datis, Gabelis, cellulae, indebitum plene, & considerantur probare debet.*
86. *Intellige si agatur de solvendo voluntaria, & spontanea, non de necessaria, & coacta.*
87. *Qualis dicitur, qua sit rigorosa Publicanis, & de rebus Exaltationibus.*
88. *Secus si absqueulla processione facillime sub iussu Principis pacifice combinata fuerit per meliores Annos.*
89. *Gratia licet generalis tractanda non est ultra solent quatenus contrarium specificis non expugnatur.*
90. *Pater immunitas continuatur in substitutionem omnium per triginta, vel quadraginta annos sibi praedictis in futurum.*
91. *Novitates sunt semper fugiendae, uti Reipublicae praedictae.*
92. *Ubi primum, & ante omnia spectandus est in materia Graticularum, & Cellularum.*

Florentina Praetense Exemptionis.

DISCURSUS CXCI.

Dominus Eques Nicolaus Ridolfi duodecim liberorum patris de Republica meritis ob tot viciorum adjectionem publica obsequii premia solita immunitate donatus a Serenissimo Ferdinando II. Patre, quo defuncto pro confirmatione supplicantiibus filius annuit idem Clementissimus Princeps referendus. *Concedere durante la commione di dora mafio*, in cuius gratia executionem postquam per plures annos possidebant decemum bonorum, quae ultra paternam ipsam acquisiverant, quasi erroneo factum, de privilegio foret indefinitum, & illimitatum, interum advertere ipsam Principem concedendum, penitus iniquumque declarari in totum, & cum patre facti sunt voti cognoscere per relictum. *Concedere durante la commione, & ubi in ista facta natura i bonis proprii del Senatore* u. Gio.

2. *Giz: Francisco, e Fraxelli, non offenso; e quanto al-
la restituzione del pagato agli Ordinari.*

Sed neque hac sorte contenti eorum haereditas, a se-
ntentia obtenta, gratia deducendi in Iudicium parentum
Decimarum solutorum testimonium, frustra in Tribu-
nali Iustitiae contendentur super eo, quod debeatum
fuerat in Clementiae foro absolute Decimarum Offi-
cio, prout concordato vero absolventi similis, se-
quentes in hoc non scriptum, & confusum
huius inclui Domini, ipsaque Partium observa-
tionem; sed ne videamus a primo fuisse alieni, &
silens manibus materiam aggredi, aliqua etiam de Iure
scripto, & communi placuit attingere.

Quod ergo spectat ad Jus Commune tanto, proli-
s defiderio Republicae amplificanda causa flagrant Le-
gumatores, ut celatibus, imò & orbis ipsi suos
olim habuerit penitus *res. Titul. Cod. de infirmis. pen.*

1. *caliber, & oritur, & Decimar. sublar.* quod Iure abro-
gato premisi procurata fore conjugia ad mortalita-
tem nostram perpetua Stirpis successione compen-
sandum privilegium, vacationibus, immunitatibus datus,
de quibus late *Perr. Gregor. Thelofan. in Sinegum. lib.*
9. cap. 6. per *tit. Marth. Sanz. de Regimin. Regu. Pa-*
rent. cap. 4. §. 6. num. 30. ad finem *Agri. de Rer. rom.*
2. §. 7. de *Immunit. quesi. 1. et ex. num. 5. & segg.* inter
que potissimum illud 1. si quis *Deorio 24. Cod. de*
2. *Deurio. lib. 10. §. 5. si quis decurio Patris filio dodecim li-*
berum honoraria numerum quere doteant, „quod
numerus duodecim liberorum maiorem reddit exem-

ptum, siue ille Decurio sit, siue non, siue de perso-
nalibus, siue de patrimonialibus oneribus agatur. *Flo-*
3. *rent. Dica. de Avena quesi. 27. num. 355. Nevor. quesi.*
Potent. quesi. 75. nu. 3. Robin. apud Mans. consulti. 494.
num. 12. Capen. dispici. form. cap. 398. nu. 1. & segg.
Andreal. contrav. 283. num. 1. & 22. Concil. alle-
gat. 58. num. 1. & segg. Tendat. quesi. Civil. part. 1.
cap. 26. num. 1. & segg. Pasch. de Parr. post. part. 4.
cap. 4. num. 9. & segg. ubi Pratus in add. Balmeside
Colletti. quesi. 48. num. 4. & segg. Danc. de Pagn. De-
llor. rom. 2. titul. de Pare exple 13. Filiis cap. 1. in
princip. & num 10. & 11. Rubens de Validis. legal. cap.
63. num. 66. & segg. Buxen. apud Calvini. de Aequi-
tat. lib. 3. cap. 128. num. 193. & segg. & 199. Capi-
blanc. de Offic. Baron. lib. 2. cap. 43. n. 5. Maufon. de
Caus. litigant. ampliat. 39. num. 131. & segg. Klock.
de contri. cap. 13. fol. 3. num. 82. & segg. Gall. de
Frailis. disp. 5. artic. 4. nu. 111. §. nono. Pater Zach.
de Salar. quesi. 6. numer. 1. & segg. Barbat. de divisi-
fruct. part. 1. cap. 8. nu. 63. Colletti. ad Bull. bon. re-
gimin. cap. 50. nu. 67. & segg. Chiffan. ad Consue. ad
Rargand. rubric. 1. §. 4. num. 56. & segg. Agri. de Rer.
rom. 2. §. 7. de Immunitat. quesi. 1. num. 17. 18.
19. & segg. Aisimar. de Nullis. rom. 3. rub. 2. & 3.
quesi. 1. sub numer. 50. §. Si infans, ubi innuere,
Mart. in digess. Novissim. decis. tom. 4. tit. Immunitat.
cap. 7. Gannex. dec. 41. num. 1. ad num. 18. Thefaur.
decis. 267. num. 4. Sauffet. decis. 391. num. 6. & segg.
& ibi in addit. nu. 1. & segg. Reveres. dec. 113. in prin-
cip. de Lac. ad Franch. decis. 259. num. 1. & 2. & ma-
gno certamine discipulatum legitur in una Cafalen.
apud Glob. tom. 1. ubi post ejus relationem factam Se-
renissimo Duci consulti. 68. in qua ex. num. 7. & segg.

4. contendit, numerum filiorum Patrem non eximere
ordinariis, & patrimonialibus, concessa Baroni Crone
immunitate etiam quoad ordinaria, deputataque Pri-
vilegiis jussu suis primo resolutum pro modificatione
non, dissentiente Adriano, cujus relatio ibidem habet
ur *num. 1. & segg.* ejusque opinio postea fuit confir-
mata subsecutibus Antonio Visario, qui privilegia pa-
rimonialia non comprehendere probare satagit *ex nu.*
10. & segg. Jacobo Barberio, qui plenam dispensatio-
nem exaravit *num. 6. & num. 28. & segg.* & ita deci-
sum refert sub *num. 5. §. Hi tamen non obstantibus.*

Eandemque ob causam videtur, quod immunitatem
condigne uteretur mater pro suis bonis non dotabilibus,
& que ipsa uno propria, & patrimonialia possidet,
itaque liberi duobus personis eodem tempore prodesse
possint, cum natura utrumque corpus eadem, ut ma-
ter suis vicibus immortalis, & alterum alterius au-
xilium egerit, & uno ferocis, & alterum corruptu-
5. quorundamque aio *Infusum in l. Lege duodecim 14.*
Cod. de legum. heredit. nec minus liberorum educa-

tionem geritire obediencia sit, à qua totius humane vi-
tae bene instituende pendere momenta, quare scilicet
mulier quicquid liberos habens exemplo maris excusa-
tur à muneribus personalibus suis pro sua conditione
impositis ad litteram *Text. in L. penultima. Cod.*
de hic, qui non. liber. lib. 10. ita pariter à potimo-
nalibus excusanda sit duodecim filius procreans An-
dreas. contrav. 283. num. 10. Capen. dist. dispici. 398.
num. 3. Mans. consulti. 496. num. 9. Concil. ad Statum.
Engob. lib. 1. rub. 63. n. 9. Mart. de Success. legal.
part. 3. quesi. 1. artic. 4. nu. 12. qui ita testatur judica-
rum in Pratorio Neapolis, forefere ad ejus Digess.
Novissim. dist. tom. 4. tit. Immunitat. cap. 10. Danc.
de Rer. dist. cap. 1. §. Sed an in matre, Klock.
de Rer. dist. cap. 13. fol. 3. ex numer. 101. & segg.
Balmeside. de Colletti. quesi. 48. nu. 2. ubi plures Agri.
de Rer. rom. 2. §. 7. de Immunit. quesi. 1. num. 35. &
quesi. 8. per res. Colletti. ad Bull. bon. Regimin. cap. 50.
n. 106. & segg. Gall. de Frail. dispici. 5. artic. 4. num.
113. Thefaur. Jun. in addit. ad decis. 267. lib. E. Kice.
colletti. 1707. Joannes Andreas Niger in sua plena alibi.
apud Franch. post decis. 259. per tit. idem Senatus Ne-
apolis. apud Franch. dist. decis. 259. ex. num. 1. ad 13.
& ibi De Lac. sub numer. 2. versis. eadem Immunitat.
Saufet. decis. 391. numer. 23. & in addit. §. Gaudet
etiam mater.

Quin ab hujus privilegii communione nec ipsi Jo-
6. daci, quamvis infideles accerent, cum illud causam ha-
beat in natura positam, & in humanis actibus nulla sit
implicantia, illos nobissem participare, prout in Regia
Camera Augustae Taurinorum decisum refert
7. *Styl. de Judaic. cap. 36. sub num. 20. & Serenissimo Duci*
Mutinae retinuit Praeses Gobius, cujus relatio habet
consulti. 67. per res. 2. de Clericis vero, & Presbyteris
Gracis, eorum filius, & uxoribus tractat
Agri. de Rer. rom. 2. §. 7. de Immunit. quesi. 10. ex
num. 9.

Quaestio, quae gravis emergit, & hypothesi accommo-
data, ea est, an patre defuncto privilegium transcat
8. ad filios; nonnulli enim putarent dariare animadver-
tentes, „immunitatem hanc potius beneficium dici,
quam privilegium, utpote quod non contra Patria com-
munis tenorem specialiter conceditur, sed secundum
loquem ipsam contrapositione quadam Patrem remune-
rationem ex tot liberis Republicae procreatoris, quae prima
totum publici favoris in ipis liberis viget, atque
in eorum etiam poena, si vel patri magis cruciatur,
9. & affligitur D.D. in *L. quicquid Cod. ad l. Juliam Ma-*
jestatis. ita in eorum quoque fructione magis solatur
post mortem permanenti beneficio, quod ceteroquin
favorabile alias tantis contraheretur, cum regulariter
duodecim liberorum Genitores ad hanc statim perve-
niant senescentes, & quasi censendo breviter nostrae
curiositate, ita post Andream. cons. 488. aliorum An-
signanos ratiocinatur Sord. decis. 123. per res. cum qua
Mancini Senatus decisione transcat Rub. de Valid.
legal. cap. 63. num. 103. Zach. de Salar. quesi. 6. nu.
2. Klock. de Contri. cap. 13. nu. 96. & segg. Colletti.
ad Bull. bon. Regimin. cap. 50. ex. num. 85. & plurib.
segg. Mart. in Digess. Novissim. decis. dist. tom. 4. tit.
Immunitat. cap. 8.

Contra alii sentire patre mortuo immunitatem ex-
tingui; & quidem si Textus expendamus, sicut in *l.*
si quis decurio nullam disponenti rationem offert Im-
perator, indicatur tamen in alia *l. semper §. Deme-*
stratur ff. de Jur. Immunit. ubi loquendo de patre sex-
decim liberorum per Alium Pertinacem referente Cal-
istrato sanctum est „num. 48. irratiabile, ut con-
cedimus filiorum educationi remitti tibi mater „pro-
ptus ut Pater tam oneroso filiorum numero perterre-
ritus, ita recreetur, & allevetur in multorum, & ma-
gnae familiae educatione, atque sustentatione, quae
ratio cessat in filiis, nam multi multis se possunt ar-
bitus immiscere, & absque gravi incommodo sibi vi-
cium quaerere, nec ipsi duci possunt supra Caves alios
de Republica meriti, ad differentiam Paris, qui in-
strumentum fuit, per quod ea augeretur, & immuni-
tas data personae cum persona extinguitur. l. 1. l. sem-
per §. Immunit. ff. de Jur. Immunit. ultra proprios lu-
micem non protrahenda, ne Republica debitis subsi-
diis fraudetur, vel alii pauperes magis onerati em-
melneant, atque ita ob difficultatem quaestiois pleno
refe-

referunt Senatus. Pedemontano nemine discrepante vi-
sa, & examinata Sardis decisione resolutum fuit, uti
refert *Thesaur. filius in addit. ad Jussu-Grav. ad dec.*
267. lib. F. & quest. 90. numer. 7. lib. 1. Sordamque
reprobare ejus Additionem Hodierni. diff. decif. 123.
nam. 1. & seqq. & pro hac opinione numerati possunt
Coff. Sicul. conf. 80. numer. 42. in fin. ubi quod ita ob-
servat Trich. Res. Patr. Andree. contrav. 382. nam. 9.
Alamari. de Conf. Excepcio. ampliat. 30. numer. 77.
versus. qui opinio. Canall. noviter edit. ad Confinit.
Adelardus. ad lib. 4. tit. du. Jur. & Immunit. 12. libe-
perum nam. 26. pag. 247. Pajoli. de Collat. parti. 4. tit.
de Immunitat. Nobil. m. 74. inter tractat. Magn. com.
12. cap. 3. fol. mibi 137. Boff. in prax. tit. de Princip.
nam. 155.

- 11 In hoc tam acris diffidit quidam exceperunt casum
verè notatum dignum quod supervivat mater, & una
femina cum ea habentes filii. *Caus. contrav. 398. nam.*
3. in princip. Novarum. quest. forens. 75. sub numer. 5. &
ita quod in fine. Romagosa. ad Concil. ad Statut. Eugub.
lib. primo rubr. 63. numer. 18. Alamari. de Conf.
Excepcio. ampl. 29. m. 136. Pajoli. de Patr. Poteft.
parti. 4. cap. 4. sub num. 21. ubi ita Neapoli decretum
per Regium Cameram, & alia plura judicata congressus
Danti. de Pajoli. Dilect. diff. com. 2. tit. de Patr. consp.
12. Filiis cap. 2. num. 4. Ager. de arar. com. 2. & 7.
de Immunit. quest. 8. nam. 4. Hodierni. ad Sard. decif.
123. nam. 4. eaque defuncta adfuerunt secundum opi-
nionem procedere, & immunitatem expirare Alamari.
de Nollat. diff. quest. 1. sub numer. 50. & Conceditur
quest. Ager. de arar. d. com. 2. & 7. de Immunit. 9.
2. m. 8. & quest. 8. numer. 8. Romagosa. ad Concil. ad
Stat. Eugub. lib. primo rubr. 63. numer. 18. in fine, &
de Maria. ad Reverer. observat. ad decif. 123. nam. 5. ubi
quod non semel per Regium Cameram ita judicatum,
prout probant Arredi. 34. 389. & 718. quod de Ma-
rius. com. 7.

Quod diversis non placuit, & postea protrac-
tum est, ut sola sufficit communio, qua durante inter fi-
lios familia potius per repræsentationem dicatur con-
tinuare, & adhuc quasi durante prima gravamina, cum
quous alterius onera, & omnes omnia numerose fami-
liae ferre debeant. *Amari. consule. 496. nam. 10. Calvini.*
de Acquisit. lib. 2. cap. 128. nam. 78. & 79. Bustinian.
apud eum nam. 198. Coll. de Fidei. diff. 5. artic.
4. nam. 114. Capitaneus. de Offic. Baroni. prag. 10. nam.
38. lib. 1. Concil. ad Statut. Eugub. lib. 1. rubr. 63.
nam. 5. Alamari. de Nollat. diff. quest. prim. sub num.
50. versus. consultatione off. ubi plures consule. diff. dec.
391. nam. 45.

- Vorum quicquid fieri de hac communicationis circum-
stantia considerandum erit per se acquirat, quæ cum
matrem, cum Principem decet, quasi in unum con-
servata familia reliquie superest, & imago quondam
patris regimini, alias posita divisione censuend super-
vacuum videtur dispare de nobilibus, quæ propter
vacuum inoponitur, ut exclamant *Thesaur. Jun. in*
sapo citat. addit. ad dec. 267. lib. F. in princip. Exami-
nando contraventionem in puncto Juris, & requirendo
communem causam hujus privilegii ad effectum digno-
scendi an verior sit in filiis; quod ea sit educationis,
& ad reparandum gravamen Patri ex torquentium nu-
mero restitutum facit ratio, quod femina opulentior,
quæ nec debet nec pacis membra subire possunt, ut alia
congruens argumenta observat Rubin. apud Amari. con-
sul. 394. nam. 19. & seqq. ac comprobare videtur
alter elegans Text. in l. nuncupat. 2. & Remitte ff. de
excep. Tutor. ubi qui enim antea defecerunt, his
non communicantur.
- 17 Unde potius quod filii antea mortui patri excusa-
tionem non præstent à tutela, vel munera de novo de-
ferendo, impletur *Pact. de excep. Parent. inter Trich.*
Magn. com. 12. fol. mibi 200. sub m. 36. & Tertia con-
clusio, ubi qua ratione consistat privilegium istud non
esse solum Patri quoniam ea quod ipse fuerit utilis
Reipublicæ ex se liberum præstatione, quo argu-
mento, & alius quo frivolis decepti fuerunt citati
per Addition. Alciati. & Casin. & alii omnes, qui
generaliter affirmantur agere indistincte privilegium
Adi. Patri mortui filii, eorum namque communicatio
error manifeste deprehenditur ex prædictis. Sed quoniam
etiam filii emancipati, & qui in potestate non
Confar. de Comm. Tem. II.

sunt, probant ad excusandum Patrem princip. *Trich.*
diff. de Excep. Tutor. ubi ubi plerumque tamen pro-
per liberos, sive in potestate sint, sive emancipati
l. 2. §. in solutis ff. de Excep. Tutor. Balmajus. de
Collect. quest. 48. nam. 24. Calvini. de Acquisit. lib. 2.
cap. 128. nam. 157. Concil. ad Statut. Eugub. lib. pr.
rubr. 63. nam. 9. Alamari. de Nollat. diff. quest. 1. sub
num. 50. & Junius etiam. Cabell. ad Bull. bon. Regi-
mi. cap. 40. sub num. 70. & Amplia scribit. Ager. de
Arar. com. 2. diff. 6. & 7. de Immunitat. quest. 3. m. 4.
quod alia de causa contingere non potest, quam ob tot
filios Reipublicæ datos, quæmadmodum appositæ sunt
super dicto Textu Gaspar. Ager. m. 12. in fin. Hie-
preli. nam. 6. l. obsequio admittere ad consuetudinem
privilegii utriusque causæ concessum, educationis
scilicet, & publicæ favore, censum est primam in fi-
lius cessare, aliam vero Patrem directè respicere, &
ad eum ordinari, per quem publica utilitas proveni-
liberis autem particulariter tantum abest, ut Jura in-
tellecterint prospicere, quod ubi primam patet aver-
immutis, ipsi in ejus oneribus succedunt juxta Tex-
tum expressum in L. cum de Cod. de iur. qui numero li-
berer. lib. 20. ubi ubi ita in hoc numero arariis
gitime filius invenitur, obviando Patri pro sua pa-
tro muneribus applicat patribus, qui filios, vel
filios quosque habuerint, præmissa legibus immunitate
servanda.

Et hæc forte videtur opinio in hac inclyta Civita-
te recepta, cum supplicantiis Filiis pro confirmatio-
ne patrum in informationibus fuit Privilegium persona-
litatis Principi concessa, & ipse pro libito variaverit, 23
modo gratiam concedendo; modo denegando, prout
infra in secundo articulo latè dicemus, & in senten-
tiam confectam ea tenenda, quæ in ea provincia vi-
gnerit, & quam majores curati sunt, sequendo exem-
plum Jurisconsulti in l. Filius 14. ubi ubi sic enim
servari Senatui consuevit, ff. ad l. Corn. de fals. Coh.
consule. 126. nam. 5. & 6. m. 1. Barber. apud eum post
consule. 68. nam. 37. m. 2. Bustinian. apud Calvini. de
acq. lib. 2. cap. 128. nam. 162. Rota inter novissimæ
impres. eam Eminenti. Falconer. com. 3. tit. 19. de Ju-
repatronat. & Capell. dec. 41. m. 5.

At procedendo cum iis, qui voluerunt filios in com-
munionem viventes immunitatem competere, adhuc
DD. Fratibus de Ridolphi hoc non sufficere ad in-
teritum, & uno obstatulo superato aliud aequi gra-
via non defecit, tanquam in necessitate probandi, 24
vilegium extendi ultra bona paterna ad ipsa quæ,
quæ, Patre defuncto, filii acquirunt, pro quibus
bonis propriis factam Decime solutionem contendunt
inhibitum, in quo articulo etiam ad acquisitum per Fra-
tres immunitatem implacuit *Calvini. de acq. lib. 2.*
cap. 128. m. 94. & 95. ubi quod ita Senatus declarav-
it Bustinian. apud eum m. 196. & sub num. 205. & Si-
quidem versus. etiam post mortem.

Audientes enim, quos allegant, firmas Privile-
gium extendi etiam ad hæredes, & postea quæstione
voluntatem *Textum in cap. quia circa, de Privileg. non*
bono applicatum filiis, in quibus indultum eandem
vim, & efficaciam retinere non potest, sicut in Pa-
tre, per cuius mortem cessante origine productiva
conservatur etiam fomentum immunitatis eo flum, &
extensione, in qua et tempore illius obitus, egrege,
& notabiliter Bald. cons. 112. sub num. 4. versus. dicit
pari lib. 2.

Alias fierent filii melioris conditionis Gentore suo,
qui mortis nati, utcumque exemplationem jam radi-
catam, & acquiritam non amittant, non tamen secun-
dum jus commune est immunitas quod ea, quæ post
eorum mortem imponitur, uti ex veriori consue-
tione *Ager. de arar. com. 2. & 7. de Immunitat. quest.*
2. nam. 10. Alamari. de Nollat. m. 8. quest. 1. sub m.
50. & Et de illa intelligenda fuit, & contra filiosum
Patre nova acquiritas à novis oneribus essent liberi
& sic filius esset potentia in casu, quoniam in causa,
forte, & principio, quod absurdum ponderare vider-
tur punctuissime Andree. d. contrav. 383. sub num. 18.
ubi ubi qui tamen filii non potuerunt evitare solutio-
nem antem imponitur post mortem Patri.

Tandem, cum, ut supra vidimus, ex mera æquitate
sit, ut filii persone Patri indulto beneficio potestatur,
generarentur æquitate iterata ampliatione, et etiam pro

num. 72. & 73. *Rusticon. apud Calvini. de Acq. lib. 2. cap. 128. numer. 163. & seqq. & num. 177. & 178. & seqq. Altimar. de militat. tom. 8. rub. 2. & 3. qu. 1. sub numer. 50. & Item eandem immunitatem, Theofaur. Jun. in addit. ad decif. 367. litt. D. Sanfelice. decif. 391. num. 8. Senatus Confess. in relatione edita pro Comm. Ceto impref. post diff. Gob. tom. 2. post confule. 67. num. 7.*

Quoniam ad hunc petendum majorem morem iustificandum in promptu adest peragendi ratio perquirendam causam impossibilitatem, quæ fuit necessitas solvendi debitum pro universis Crer jam contractum cum Montibus Montis Gracianorum in publicam causam, ac pro Reipublice conservatione, & indigentia, hinc ad hujus aris alieni solutione exensari non poterant Patres duodecim filius consili, & ad dissolvendam antecessorem obligationem privilegium superveniens adducere plene Tandem. *resol. civil. port. prim. cap. 26. num. 8. & 9. Gob. confule. 68. num. 21. & seqq. lib. 2. Capon. discipe. 90. num. 37. & discipe. 313. cap. 3. num. 37. & scribentes occasione novæ gabelle imposita post tumultum Neapolitanum de anno 1647. quo tempore gabelle omnes fuerant sublatae. Perron. apud Capon. post confule. 398. num. 20. & difficultatem conatur ex facto erigere scribentes in contrarium Andrieux apud Ager. de eror. tom. 2. §. 7. de humanit. post quest. 9. ex num. 26. Idem Ager. quest. 1. num. 42. & quest. 9. no. 6. in fin. Remague. ad Conciat. lib. 1. rubr. 63. num. 21. Altimar. de militat. diff. quest. 1. sub num. 50. & Sic non jurat. plene De Marin. ad Reversu. obferu. ad decif. 438. per tot.*

Sed iterum reasumendum iustificandi hujusce immunitatis historiam motus Patre quod attinet ad exemptionem continuationem in filios post exactissimum rationem antiquior, quæ se offert gratia, & quæ affectus prima in variis successibus informationibus, 51 enaxavit de anno 1557. ita concepta „ *questia è co- sa straordinaria, nondummo Sua Eccellenza se ne contenga, monrechi faranno infimo solamente, e finché il minore abbia diciotto anni, e non altrimenti* „.

Hoc autem talium concessioem primordium liquidò sua forma patefacit, privilegii durationem in filios quamvis in communione viventes uti irregularem fuisse considerandam, & de rigore non competentem, quod expressè, & literaliter etiam subsequenter temporibus declaratum habemus. Sic de anno 1635. occasione precum Filiorum Senatoris Prunzavallis Scula Principi representatum fuit in informatione „ *questia è cosa straordinaria, come personale ressa per la morte del Padre* „ & non obtinente communicatione, in qua vivere obitarent Supplices, Principes rescriptis „ *Agli Ordini* „. Sicuti de eodem anno gratiam denegaverat in similibus terminis Filiis Rubeni Falconieri per rescriptum „ *Non altre* „ atque ne longa rescriptorum collectione iterum agamus laudabiliter actum; sufficere allegatè deducta de anno 1638. per ejus temporis Auditorem Reformationum Alexandrum Vettori, qui informando preces filiorum Equitis Petri Bonamici Praenit Principi exposuit „ *Sebbene in punto di ragione forse la più vera opinione è, che tal privilegio non dura dopo la morte del Padre, essendo conceduto a lui per l'aggravio, che ha dell'alimentare tanti figli, e pel beneficio fatto del medesimo alla Patria di ricomparsa di tanta fedeltanza, neffone di queste ragioni può applicarsi, perché anno dopo dilai deviamo del medesimo privilegio godere i suoi figliuoli* „ postea varia exempla subreptis modo denegat, modo benigniter indulget exemptionis, itaque diversitas referendi cum posterius etiam vigeret, hincinolevit stylus, & in consuetudinem abiit, ut quocumqueque hi supplices libelli obtinebant, exponeret semper Moidistri, fuisse in concessione variatum, sicut & expositum fuit supplicandis ipsi Filiis Domini Equitis Nicolai Ridolfi an. 1661. Quæ perantiqua præter nec nostris temporibus intermissis fuit, licet hodie invariabiliter sonare solet Regia munificencia in beneficiis suis excoerens quasi juxta verba relata in cap. „ *precedentes i. de Donation. nisi in beneficiis suis creverint, nihil se præstare poter* „.

Sed ex hac interfragabili diversitate ex supra relatis, & alias informationibus Jurisconsultorum virorumque Casarej. de Comm. Tom. II.

confirmatur aperitissimè quod in primo-Articulo dicebamus num. 14. & seqq. opinionem scilicet volentem de 56 juris rigore immunitatem mortuo Patre transire ad filios in communione viventes, hic non fuisse receptam, quæ enim de Jure sunt non igitur Principes, nec in eis decipitur, sicuti agens de Senesifino Magno Etrurie Duce dixi Ego decif. Floren. 69. num. 2. & quæ compuncti ex iustitia, omnibus aequaliter ministrat, & concessit, non magis uni, quam alteri Jura sua enique servando ut primus Iustitia fons Gessoviv, 57 ad Corpato. Jurisprud. foren. part. 3. confil. 28. ad definit. 16. n. 1. Caracal. special. Princip. lib. 4. cap. 20. versis. non iniquis, in fine. Solazum. de Jure Indiar. lib. 4. cap. 9. n. 90. & seqq. & latè deductum fuit per me uti Allessorem Montis Petrali in Florentina Depositionem 26. Novembris 1736. 6. Principis eum. semperque Prin- 59 cipes de Jure referendè credimus L. 2. Cod. de divers. rescript. L. ult. Cod. de Edict. cum aliis per Gualter. in cap. causam n. 6. de rescript. Adhuc. de Ataghrat. lib. 3. cap. 4. num. 43. & 44.

Quoniam itaque superfluous filius Principi placuit assentiri, hos sibi ipse elegit, & prescriptis limitibus nunquam prætergressos, ut immunitas bona paterna non excederet ipsoque Domini de Ridolfis, quamvis inter latè laculsi nec unum contrarium rescriptum, nec 60 gratiam ad exemplum deducibit afferre valere, quæ tamen exempla longissima serie ducta usque à prima gratia anni 1557. supra memorata plurima, & uniformia post restrictionem dabatur ex parte Officii Decimarum, quibus nulum plene concludendum observantia negativa, & ex non iusto, sed affirmativa, & positiva, quod immunitatis concessit filius ita fuerit semper constantissimè absque ulla interruptione concordata, & limitate; observantiam autem hâssimam esse privilegiorum interpretem, etiam licet generalia secundum usum, consuetudinem, & possessionem forte intelligenda, affirmanda, & declaranda docent communiter per notos Textus in cap. cum dilectis de Consuetudine, cap. quod dilectis de Consuetudine, & afficitur. l. §. de interpretatione l. minime §. de legib. Littera allegat. Fiscal. 10. num. 3. alleg. 11. num. 10. & alleg. 58. num. 27. ubi citat Romanam Nostram Florentinam, & allegat. 92. num. 2. Fajard. allegat. Fiscal. 1. num. 270. & allegat. 22. num. 112. & 114. & allegat. 33. numer. 1184. Gobio confule. 18. numer. 36. num. 1. Kluck de Contrah. cap. 19. num. 675. & seqq. & cap. 20. num. 92. & seqq. Bolagrad. de Collet. quest. 48. n. 7. versis. in quo multum, De Luc. de Regalib. diff. 47. numer. 9. & diff. 167. num. 8. & 11. Cabot. ad Bull. bon. Regimin. cap. 42. num. 60. Campell. ad Confir. Ducat. Urbis. decret. 262. n. 31; & ab omnibus commendatæ memoris Audine Fiscalis Amilii Lucini post Girard. de Gabelis decif. 39. num. 9. & 10. latè Rot. Rom. post meam decif. Florent. 33. §. 3. n. 57. & seqq.

Quare Dominis Fratribus de Ridolfis undique deflebat præsidium, cui possent validè inniti, cum procedendo juxta opinionem meritis in hacinacis Civitate receptam nec verum esse ipsi per Commone patrocinari, nec gratia, quam opponebant, ita legabatur exarata, ut prædictam inveteratam, inconcussam, ætatemque rejiceret interpretationem, tanquam ita concepta „ *concedi durante la comunione de i fradritti majestri* „ maxime cum familia peroris rescripta facta per eandem verba „ *Concedi durante la comunione* „ de anno 1656. fratribus de Benis, de anno 1657. Laurentio Antonino, & fratribus de Gob- 63 lia, de anno 1658. Jacobo, & fratribus de Vammecis, aliisque proximis concessioni reportatæ de anno 1661. per Dominos fratres de Ridolfis, de qua discipulabatur, iudè & amplius magique universalem per simplex verbum, *Concedi*, non sine restrictione, & limitatione ad sola bona paterna habere effectum, & siere exequa, quo pacto specificè conclusa remanebat observantia probatio etiam quoad rescriptum ipsum in questione cadens, prout faciendum moment Littera allegat. Fiscal. 92. num. 4. Fajard. allegat. Fiscal. 22. num. 107. & 117. ad 120. & allegat. 32. numer. 78. 79. & 80. Adhuc. confule. 360. numer. 35. & confule. 370. numer. 13. Altimar. de militat. rubric. 13. quest. 1. num. 113. tom. 2. Rot. Florent. decif. 20. numer. 24. totum me.

R. 2. Rot.

18. *Augusti 1719. §. Præterea, coram Domino meo Auditor Pisci.*

Non relevante, quod hoc procedat in indebito voluntario, & spontaneo, non in solutione coacta, & necessaria, qualis ex dicitur, vel quod coactè fit, vel ad quam quis cogi possit ex libè tradita per *Alimer, ex nullis. tom. 3. rubr. 1. quæst. 6. foli. 2. num. 64. Rara Florent. in Florentina repetitione indebiti 4. Septembris 1693. n. 60. & seqq. coram Bellaria.*

Quoniam quicquid fit de rigorosis Publicanis, de duris exactoribus, ad quorum auidiam compescendam proposuit Prætor edictum de Publicanis, & Prædicatoribus, quibus quod solvitur, est, coactè solvitur semper censeri potest, uti profequitur *Card. de Luc. de Regalib. d. dist. 68. nu. 10. in causa nostra ipsimet Fratres de Radolphi decreto Supremi Magistratus exemptionem ad bona paterna limitant spontè acquirere, ejus exemptionem postea petentes coram Officialibus Decimarum, & continentibus in tot reiterationibus solutionibus, 80 quod lapsa enumerari effluerunt anni absque ulla, vel minima protectione, vel reclamazione, que tamen facillima erat sub Clementissimo Principe, & excellentissimo ejus Ministriis, sicut ad comprobandum solvitur spontaneam gravitatem ponderant *Copparelli, resolut. fiscal. 130. ex nu. 8. & seqq. & in puncto nostro Decime Rar. Florent. coram Urcel. decif. 49. nu. 11. 12. & 13.**

Superfluum tamen videtur immorari super requisitis necessitatis ad repetitionem indebiti, cum uniusque ex deductis deficiat tale suppositum, gratulorunque Rescriptum extendi non valeat ad bona per ipsos Fratres acquisita post gentioris mortem ex fundamentis hinc usque rebus, & signatur quia gratia, licet generalis, trahenda non fit ultra solvitur, quoniam contractum speciat non exprimitur, ut probavimus variis censuris auctoritatibus in 2. *ar. n. 69. quibus addo plenè confirmantem Cresp. de Fideiur. part. 2. offert. 86. ex nu. 20. ad finem. Fajard. allegat. Fiscal. 7. n. 10. versis. alia quod Privilegia de Marin. ad Reverter, dec. 36. nu. 6. & 7.*

Quamvis supposita hac voluntaria per seniores annos Decimarum solvitur alia ad evitandum restitutionem adducatur subalternè, & ad abundantiam ex Urcel. dista decif. 49. ex nu. 14. & seqq. ad finem, cui consonant in terminis Patris immunitatis continuantur in sustentatione onerum per triginta, vel quadraginta annos tradita per *Adler. ad Sanfelice. dec. 391. ad n. 7. in fin. ubi, nisi solutio ejus continuata spacia triginta Annorum n. Romagosa. ad Cuncial. ad Statut. Euxubii. lib. 1. rubric. 32. num. 24. ubi, nisi solutio fuerit per legitimam spacia continuata n. per BORDO Taxa. in cap. accedentibus, cap. de Teoria de Privilegiis cum aliis per *Ager. de arar. tom. 1. §. 2. de immunit. finit. fiscal. in quibus insistere non oportet.**

Concludendo igitur cum generalis consuetudo Principis non sine restrictione ad bona paterna obsequi soliti expostionem votis; cum specialis observantia intelligendi pata hunc sensum generalis recepta; cum denique factum ipsum Dominorum de Radolphi suaderent, quod declarare indebita tanto tempore absque ulla conquisitione perfoluta, nil aliud importare poterat, quam novitatem publice rei periculosam, & Principis Erario prejudicantem suppeditando etiam ubi materiam laudandi alius, qui paria recepta

83 obtinuerant, ideo à solito unanimiter recordandum non decimus, & ita restitimus sequentes monitum de quo *Patrii. de Republic. apud Gonzalez. in cap. cum consuetudinis 9. de consuetud. lib. 3. ubi n. Civitatis tunc Stratum diligenter, contentique se nihil moliantur, n. nil agitur quod alienum, novumque sit, sed cum vim ire peragant, quam majores instituerant, quoque altiorum vestigiis acrius sit, novarum enim rerum studium semper Republicam infestare solet. n. & in materia onerum, & collectarum spectandum primo, & ante omnia alia unquam usum per *Tent. de L. missi Operarios n. ubi n. Consequenter servata ratione, uti scribentes Cad. de Exalt. Tribus. lib. 1. l. final. §. Sed & qua n. ubi n. ex lege Civitatis in ius, vel more n. §. de Adm. & honor. tradunt Gagli. lib. 2. offert. 31. numer. 18. & seqq. Episcop. Rec. cap. 85. n. 1. 2. 3. & 4. & num. 16. & 17. Perren. apud Capu. distict. forens. l. 398. in fin. Balmajed.**

Cajarez. de Commer. Tom. II.

de Collect. quæst. 48. nu. 5. in fine Cohell. ad Belli. hinc. Regimin. cap. 50. num. 352. Kiech. de Courrib. cap. 2. num. 96. ubi plura n. cap. 5. nu. 110. & 115. Feci. dec. 255. num. 27. & seqq.

Et ita Utique Patre acriter Infestante, &c.

Jacobus de Comitibus Afflicto, & Relator.

Joseph Maria de Cafareggi Rara Auditor.

Jo. Bonaventura Neri Badia Auditor.

ARGUMENTUM.

An Mercator, qui fecit punctum suo Negotio, dici debeat decoctus, & quando.

Creditor Chyrogapharius, qui prævenit in exequendo, aut sequestrando præserti debet ceteris omnibus creditoribus Chyrogaphariis.

Declara, & limita hanc materiam in pluribus casibus, de quibus in præfati Discursu.

An Creditor Chyrogapharius, qui prius obtinuit Sententiam condemnatoriam contra suum debitorem acquirat prælationem ad exclusionem aliorum Creditorum.

Creditor de jure novissimo non potest mitti in possessionem omnium bonorum sui debitoris, sed pro mensura tantum sui crediti, & ideo illius immisio in possessionem sibi tantum prodest, & non aliis Creditoribus.

Et missus Creditor in possessionem acquirat super rebus, in quibus missus fuit, ius reale, nempe hypothecam, vel pignus Prætorium, & propterea super eis præserti debet omnibus aliis creditoribus, tum Chyrogaphariis, tum hypothecariis posterioribus.

S U M M A R I U M.

1 Sequitur non tribuere Creditori chyrogaphario aliquam prælationem super sequestrato, quando de tempore facti sequestrati debitor jam fecerit negotio suo Punctum redolens spem decantationis. Sensus si Punctum factum fuerit non ob impotentiam solvendi, sed ob earentiam tantam pecunie promptæ. ibid. & num. 2.

Decoctus non dicitur ille, qui fecit negotio suo Punctum ob earentiam promptæ pecunie, sed qui fuit impotens ad satisfaciendum suis Creditoribus.

Inter Creditoribus chyrogaphariis nulla datur prælatio, sed omnes parvi sunt.

Creditor, qui fuit præ ceteris vigilans, aliis præferatur.

Philantia ad hunc effectum non est consideranda in Creditoribus, qui prius creditum in iudicio, vel extra petierit.

Neque in Creditoribus, qui prius Sententiam obtinuerunt. ibid.

Sed in eo, qui prius rem iudicatus executioni mandaverit n. 6. ac n. 26. cum seqq.

Sive in eo, qui vigore instrumenti quarentizari, aut huiusmodi executionem prius tentaverit numer. 7.

Et quandoque in eo, qui prius tantam sententiam obtinuerit num. 10.

Paria in parte sunt executionem fieri in vim rei iudicatus, ac vigore instrumenti habentis pernam executionem.

Creditor, qui prius satisfactionem in bonis debitoris obtinuit, non tenetur aliis Creditoribus pecunias exsolvi vel bona habita in solutum, communicare.

11 Sequitur non videri posse tribuere prælationem Creditori sequestranti.

Et de rationibus n. 12. & seqq.

Contrarius firmatur n. 15. & seqq.

13 Sequitur esse merum iudicii præparatorium, ideoque nullum potest producere præventionis effectum.

14 Sequitur factum ad instantiam unius Creditoris prodest omnibus aliis Creditoribus.

R. 3. 16 Adf.

- 16 *Adhuc omnia Creditoris in possessionem prodest alius, licet non immittit.*
Et de ratione num. 17.
Contrarium num. 19.
- 18 *Creditor de Jure omninoque Anst. non potest mitti in possessionem bonorum debitoris, nisi ad memoriam tantum sui crediti.*
Idcirco hodie talis missio non prodest nisi ipsius Creditoris immittit num. 19.
- 19 *Creditor missus in possessionem bonorum debitoris acquirit in ipsum bonis sui reale, seu hypothecum vel pignus praeiorum.*
Et sic talis Creditor immittus in dictis bonis praefertur aliis Creditoribus cum chyrographariis, cum hypothecariis posterioribus num. 21. 22.
- 20 *Reprobatur contrarium sententia, num. 23.*
- 21 *Creditor ex sequestro nullum acquirit sui reale seu pignus, vel hypothecam in bonis sequestratis.*
Limita in casu contradietis, vel sibi contrarium diffinitum, num. 25.
- 22 *Creditor chyrographarius qui prius executionem petierit, vel sequestravit bona sui debitoris acquirit praedilectionem super aliis chyrographariis, & num. 34.*
Et de rationibus num. 27. 28. 30. 31.
Amplius ut num. 35.
Limita in pluribus casibus de quibus sub num. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 44.
- 23 *Sequestro est una species executionum.*
Ab executione nemo debet iudicium inchoare,
Ratio ubi eadem est eadem debet locum habere iuris diffinitio.
- 24 *Creditori intercepti a suo debitore fugitivo aliqui res sui pecunias, acquirit super eis praedilectionem ad exclusionem aliorum Creditorum, Sicut respectu Creditorum hypothecariarum, num. 32.*
Debetur tamen a Creditoribus hypothecariis aliquod premium alteri Creditori posteriori, qui res, ac pecunias a fugitivo debitore intercepti, num. 33.
Ex quale fit hoc premium. ibid.
Explicatur nullatenus contrarium, & noster diff. 120. num. 33.
- 25 *Creditor unius Negotii vel societatis, licet sequestraverit merces Negotii, non praefertur super meritis sequestratis aliis Creditoribus eiusdem Negotii.*
Declara & limita ut num. 43.

Libertus. Sequestri.

Martii 29. Aprilis 1773.

DECISIO AUTHORIS,

ET

DISCURSUS CXCII.

Agnoscent DD. David, & Bozerman sibi proprium defecere modum faciendi in pecunia suis Creditoribus ab eorum Negotio intersequeverunt, nempe ut vulgo a Mercatoribus dicitur *ferro punto*, non propter insufficientiam eorum Patrimonii, sed ob defectum tantum promissae pecuniae, nec non successu perit extrajudiciali justificatione status eorum Negotii per liberos, ac hinc exhibita lese cum longe maiori parte Creditorum, quoniam cum fere omnibus de annali dilatione ad solvendum, praenotabili ad aliud tempus si opus fuisset, convenissent, ac etiam de distributione pecuniarum, quae incertum de die in diem in Capsum à eorum effectum, vel executionibus debitorum introissent, inter Creditores, ad ratam nempe *indivisi* eorum Crediti facienda.

Dum haec inter DD. David, & Bozerman, nec non suos Creditores agebatur, quoniam in ipso limite concludende praedictae conventionis D. Marchio de Sylva alter ex eorum Creditores pro petitis 1600. mandatis procurrere Calatem misit, ut totidem petita sequestrarentur penes D. Nicolaum Mariam Bottam in maiori summa debitorum ditorum Dominorum David, & Bozerman, prout per D. Correpondentem,

& Procuratorem ejusdem Domini Marchionis de Sylva, post tamen conclusam dictam concordiam evacuatum fuit; cujus sequestri causa ille promittit sibi de jure acquiritum fuisse praedilectionem super dictis petitis 1600. sequestratis ad exclusionem ceterorum Creditorum Chyrographariorum.

Super quo Juris articulo, quamvis haudenus eorum Me ut Judice Appellacionis à sententia D. Gubernatori Liburni inter Partes disputato cum supposito, 1 quod Fundum à dictis DD. David, & Bozerman in Negotio suo factum non intelligitur per speciem de coactionis productum ab insufficientem patrimonii praedilectione omnium suorum Creditorum, ob quam de eorum sublati concordia formandus esset universalis conspectus, quo utique eas non intraret hae quaestio, cum indubitatum sit in Jure, quod praeventio in sequestrando nulla acquiritur praedilectio, ut in terminis advertit *Ansaldi de commercio, diff. 27. num. 16. & Nos diff. 120. num. 6. red. tractat.* Sed ob caritativitatem suorum promissae pecuniae, & sic in terminis quod dicti Debitorum dies non valeret decodi, cum decodis ille in jure non habetur, qui potest solvere, sed qui ob inopiam, vel insufficientiam bonorum non est solvendo, & mole Creditorum cessat, latet, vel fugit, ut egregie declarat *Saracobi de Decretis, part. 1. & 2. articulo sub num. 2. & part. 2. numer. 4. Scavo de commercio, & camb. 9. 2. diff. 5. num. 173. 6. Sed in hac falli specie, Rati de Decretis Mercator. no. 1. mon. 1. 2. & 3. Ansaldi de commercio, diff. 5. num. 18. & diff. 11. num. 16. 17. & Nos in Commissa *sequestro cap. 2. num. 38.* Super quo, inquam, Juris articulo quamvis cum hoc supposito disputat, censui nihilominus nullum fuisse dicto D. Marchioni ex praedicto sequestro praedilectionem acquiritam, non quia sequestum eam regulariter non tribuit, sed quia illud urgente ceteris Creditoribus pro satisfactione suorum Creditorum in subilo praeventio in sequestratione potest suffragari, Utque verò Decisio haec nostra bene fundata competatur, materiam hanc aliquam involvamus à suis veris Juris principis Mihi repetere oportuit, ut iusta appareret.*

Ea quippe, quae communiter traditur Juri conclusioni, quod nempe inter simplices Chyrographarios Creditores nulla detur praedilectio, iuxta uniusquique nulla temporis inter eos habita ratione, pro rata portione ad bona debitoris communis concurrere, admodum debet *L. cum ibi 10. L. 12. §. 2. ff. qui prior, in pignori hab. L. Propraetoris §. Si plures de tribus. alium. Perier. dicit. Lusitan. 16. num. 1. Strach. de decodis part. ultim. num. 10. Berlich. *conclus. praed. part. 1. conclus. 71. numer. 1.* laud. *Rodriguez de consensu, credit. part. 2. artic. 3. num. 2. 3. Ansaldi de commercio, diff. 90. numer. 15. Rat. Roman. in Manus. ad Card. de Luc. de credit. diff. 40. numer. 7.* ac alii penes innumerum, qui allegari possunt, communiter quoque limitatur in Creditore, qui praeter ceteris suis vigilans, nam iste pro sua vigilantia, vel solertia omnibus aliis est praefereendus, ut sunt aperti textus, quos in *diff. 120. num. 13. 14.* allegavi; Hae tamen vigilantia non est consideranda in eo Creditore, qui prius creditum suum in iudicio, vel extra contra debitorem petierit, aut condemnatoriam sententiam obtinuerit, sed in Creditore, qui prius executioni non potuit mandare, vel sententiam condemnationis aliquo modo executioni mandare coepit, ut per textum expressum in *L. in iudicio 61. de rei gloss. de Decodis ff. de rei indic. latic. doctoque docent P. Malin de gloss. & per. diff. 116. num. 41. Ansaldi de praedilect. credit. in praefat. ad regul. 4. num. 27. cum pluri. sequ. usque ad numer. 34. & in praefat. ad regul. 5. num. 2. Rodriguez de consensu, credit. part. 2. artic. 3. num. 10. 11. Perier. *diff. Lusitan. 16. n. 4. §. 4. Sauti. 4. Met. in tractat. de indic. debitor. q. 22. n. 6. & Nos supra in diff. 120. num.* vel in creditore, qui prius vigore instrumenti gita 7 tantigati, vel in forma Camerae, aut iustissimè habita petita executionem, aliquam contra debitorem executionem amoverit, ut punctum notat *Tand. de praevent. part. 1. cap. 32. num. 24.* cum parit 8 sine in jure executionis fieri vigore tpi indicata, vel vigore instrumenti habentis petita executionem, ut egregie observant *Rodriguez de consensu, credit. part. 2. artic. 8. numer. 110. Aterius de pignori lib. 1. q. 2.***

quod. 22. num. 21. & *leg. Berlich. præf. conclus. part. 1. conclus. 68. num. 7. Carpent. de Jurisprud. Forens. part. 1. conclus. 22. definit. 137. per tot. Bruneman. in L. cum apud veteres in fine Cod. de bonis auctor. Jud. possid. Thof. conclus. litt. A. conclus. 22a. num. 7. Et quæ magis ille Creditor ad hunc effectum vigilans totipotent, qui prius solvitorum in bonis debitoris consequens facit, quæpropter illa nollit alio Creditori pecuniam pro credito suo exactas, vel res, aut bona in solutum obtenta communicare tenetur, ut aperit disponere tenetur in L. Qui autem 6. §. Sciendum. L. Ait Prator 10. §. Popilius 34. ff. qui in fraudem Credit. L. si non expenderit 6. §. Si Popilius ff. de bonis auct. Jud. possid. Hermann. Pistor. libr. 3. quæst. 20. numer. primo & *leg. latè Berlich. præf. conclus. part. 1. conclus. 71. numer. 7. cum plurib. seq. Rodriguez. de concuss. credit. part. 2. artic. 3. numer. 10. 11. Perier. diff. decis. 16. num. 7. Aysf. de privileg. credit. in præf. ad regul. 3. num. 3. verè. Prætor circa Adm. de Jussit. & Jur. diff. 536. num. 43. & per tot. & Nos diff. 120. num.**

10 Quamvis mox dixerim nullatenus esse in iuramentum vigilantiam Creditoris, qui prim sententiam obtinentis adversus debitorem ad effectum, ut ille ceteris præfati debeat, vellem, ut intelligas me loquamur fuisse de creditore, qui obtinuit aliquam sententiam condemnationis in genere, & in solidum erga debitorem suum pro eo toto, quod sibi debetur, secus autem dicendum esset de Creditore, qui obtinuit condemnationem sui debitoris non in solidum, sed respectu tantum bonorum, quæ debitor possidet, nempe ad mensuram, & quantumvis bonorum fidei debitoris, ut in actione reali, vel tributaria, sive de peculio, aut huiusmodi, nam ille creditor, utpote magis vigilans in obtinenda auct. alius sententia prædicta, tunc præponendus esset ceteris aliis creditoribus potius comparantibus pro consequenda eorum quoque satisfactione in dictis bonis communis debitoris, ut per totum in L. inter eos 19. & ibi Gloss. in verb. occupantis ff. de re judic. L. si non a multis 14. ff. de Notal. allor. L. si non 21. ff. de petiti. & Aysf. in dicta L. in iudicari 61. per. non prius ff. de re judic. egregie tradidit Perier. diff. decis. 16. num. 21. cum seq. & fere per tot. Sæll. à Adm. de Induc. debitor. quæst. 22. num. 6. 7. & Aysf. de privileg. credit. in præf. ad regul. 4. à num. 27. usque ad 34.

11 Et hæc de plano procedunt; difficultior tamen videtur illa questio, an simplex chirographarius creditor, qui prius sequestrare fecit pecuniam, vel res, aut meteci sui debitoris pro satisfactione sui crediti, utpote magis vigilans omnibus aliis Creditoribus chirographariis in rebus sequestratis præponendus sit; Primo enim inquit videtur negativè respondendum, quia leges omnino concedentes præfationem ei, qui prior fuit in exequendo, loquuntur de executione inventata in vim rei iudicatæ, vel in vim instrumenti guarantee, aut in

forma Camere, vel huiusmodi habentis similiter potestatem executionem, prout res iudicatæ, proptereaque locum vindicare non valet in tali sequestro obtemperando effectum tantum asscurandi creditorem, quia tale sequestrum dici non potest nisi impropria executio, ut punctim notant Tondus. de prævenc. part. 1. cap. 32. num. 24. & 25. Aysf. de Commercio. diff. 11. numer. 13. Ceter. de præf. exco. part. 4. cap. 11. num. 85. Pichard. Jussit. lib. 4. tit. 6. de allor. §. Quando allor. 20. artic. 5. num. 87. tum quia, cum illud sit

12 merum preparatorium litis futuræ super eo, quod posset in Iudicio per sequestrationem deducendum erit, nullum per consequens effectum præventionis producere valet Tondus. de prævenc. loc. citat. Sæll. verbo sequestrum num. 7. verè. quando sequestrum, & in præx. crimina. verè. sequestrum num. 5. Iino quod sequestrum factum ad instantiam unius Creditoris alius quoque prodere voluntat Cappe. Larr. des. 128. no. 43. Tondus. allegat. 88. no. 15. 16. cum aliis allegatis ab Altinate.

13 ad Revis. des. 91. verè. obtemperando.

14 Sed prædictis non obstantibus nullatenus placuit sententia, nam prædicti Doctores omnes (omissis Augustini. Cancr. S. p. d. ex. et al. ab Aysf. diff. 11. num. 23. de Commercio loquentibus in terminis à nostra questione penitus aliena, neque Creditores sequestrantes consequentibus super re sequestrata cum prioribus Cre-

ditoribus hypothecam habentibus; in quorum præfationem certum est non posse ex sequestro acquiri sequestranti aliquam præfationem per totum in L. Creditor ff. qui prior. in pignor. hab. Nam, inquam, prædicti Doctores omnes in contrarium supra laudati pro exclusionem præfationis in sequestrante non ex alio solum dictum comprobant, nisi ex argumento L. cum una 12. ff. de bonis auct. Judic. possid. & *Leg. cum apud veteres 10. C. cod. per quas Leges sancimus loquatur, quod primus Judicis Decretum, quo missus fuit unus ex Creditoribus in possessionem bonorum debitoris, omnibus etiam aliis prodere debeat, licet illi hanc missionem in possessionem non petierint, tum quia præfationem sit, quod Juxta in decretanda hac missione in possessionem bonorum debitoris haberet intentionem prospiciendi non solum Creditori cum petenti, sed aliis etiam non petentibus, ut colligitur ex dicta L. cum una, tum etiam ob legem providentiam, quæ pro æquitate voluit ita disponere, ut omnes Creditores, qui sunt inter eos conditione parati, ut chirographarij, hujus missionis, quamvis ad instantiam alterius creditoris per Iudicem decreta, participes esse debeant, ut clare habetur ex altera L. Cum apud veteres C. de bonis auct. Judic. possid.*

Verum cum hæc omnia fiteri debeant, attento Jure novissimo Novellarum Constitutionum Imperatoris Julianiani, ut patet ex Auth. & qui iuravit Cod. de bonis auct. Judic. possid. desumpso ex collat. 5. Novell. 53. tituli. de exhib. rei §. Si vero fecerit, per quam Novellam non amplius permittitur Judici, vel Pratori unum ex Creditorebus immitti in possessionem omnium bonorum debitoris, sed per mensuram tantum quanta sit ei debita, ut advertunt etiam Gloss. in diff. L. cum una verè. ex Creditoribus in fin. ff. de bonis auct. Judic. possid. ab Bruneman. in L. 1. §. qui prior ex caus. in poss. eorum, & in d. Auth. & qui iuravit. C. de bonis auct. Judic. possid. Christin. diff. Belgit. volum. 4. in Cod. libr. 7. decis. 114. num. 4. Merlino. de pignor. libr. 1. quæst. 21. num. 1. Ideo nullatenus adduci possunt pro decisione præfenti questionis prædictæ Digestorum, & Codicis functiones in d. L. cum una, & L. cum apud veteres, neque illustrationes, ratio enim sive illæ præsumptæ intentionis in Iudice juvenendi, seu consulendi omnibus creditoribus per missionem unius in possessionem omnium bonorum debitoris, sive altera æquitas à Lege considerata pro beneficio omnium Creditorum rectè tunc procedebat, tum una Creditor miscebatur in possessionem penam bonorum debitoris, nam alia quippe visum fuisset non Jure Iudicem processisse, si mitteret unum Creditorem in possessionem omnium bonorum debitoris, non intendisset omnibus Creditoribus præferre, aut saltem æquitate legem definire, quæ rationes hodie, cum immutatum sit Jus antiquum Digestorum, & Codicis per dictum Novellam 53. penitus cessant, quia si hodie non mittitur creditor in possessionem bonorum sui debitoris, nisi pro mensura sui crediti, non potest amplius præsumi in Iudice intentio consulendi etiam aliis creditoribus, neque amplius æquitas id fundere valet, imò nunc verteretur in iniquitatem, quod antiquitus æquum reputatum fuit, & quidem Jure æquissimo, nam creditor, qui missus esset in possessionem bonorum ad mensuram tantum sui crediti, si adhuc limitata missione in possessionem eorum modo gaudere possent omnes alii creditores impellerentur comparere, deberet illi bona ad mensuram tantum sui crediti capta communicare, & sic non obstante ejus vigilantia, & solertia adhibita pro aliquando toto suo credito quid minimum pro eo per contentum habere, cum aliis si fuisset ei permittitur, ut antiquitus de Jure Digestorum, & Codicis in possessionem omnium bonorum sui debitoris immitti tum mobilium, quam immobilium, ac etiam nominum debitorum, ac aliorum quorumcumque bonorum, ut explicat textus in L. 1. C. de Prætorio pignor. vel nullum, vel saltem eo minore iacturam passus fuisset, præcipue attento cumulo fructuum, quos ex bonis omnibus debitoris interim perciperat. Quamobrem omnes illi Doctores advenientes ad hanc Juris veteris immutationem, atque ex novo constitutionem, seu Novellarum Jure à contrario sensu arguentes rationibus sententiam missionem in possessionem bonorum ex

primo decreto modo obtinere ab uno et creditorem ad mensuram tantum quantum sibi debet, et tantum, & non alius creditoribus prodere, ut possit *Glaf. in dicta L. cum apud veteres verbi commoditatis C. de bonis auct. Jud. possid. & ibi egregie Casterf. num. 2. verf. Item procedit*, quem sequitur *Grægor. Lopez ad L. Hipponeniam parit. 5. tit. 15. Leg. 9. gloss. 1. verf. contra Barro. in dicta L. cum unus ff. de bonis auct. Judic. possid. & in L. si & Por. ff. qui potior in pign. hab. Negfanc. de pign. part. 3. membr. 2. num. 10. verf. Tertia reftrigere. Adelin. de pign. libr. 1. quest. 22. num. 16. nec non eleganter Montecent. ad Barro. Boven. rubr. de vocand. in iur. ff. non venient. 4. Ubi autem verb. debitorum quem sequitur *Poff. de sub. haff. in quest. 19. num. 20.**

Et quoniam ex his clare convincatur, quod in presentia, auctore Jure novissimo dicti Authentici dici amplius non valeat, quod immisso unus creditor in possessionem bonorum debitoris pro mensura tantum sui crediti potest etiam alius creditoribus non immisfit, sed et duxerit, qui hujusmodi immisionem obtinuit, & sic hodie ceter argumentum, quod alias potest deduci ex *d. L. Cum unus, & L. cum apud veteres* ad probandum quod sequestrum factum ad instantiam unius creditoris alius eorum prodere debeat; Attamen, ut verum fatear, nequidem ex eodem novissimo Jure Authentici trahi possit alterum argumentum ad probandum nostrum assumptum; quod nempe sequestrum alii non prodest, nisi si pro quo emanatum fuit, & est ratio, quia cum per immisionem in possessionem, quoniam restitutum ad quantitatem sui crediti, acquirat Creditor chirographarius immisfit sui reale, nempe hypothecam, seu pignus prætorium super bonis, in quibus fuit immisfit per *Text. in L. C. de Prætor. Pignor. & ibi scribentes præsertim Bruneman. Negfanc. de pign. part. 3. in princip. verf. Tertium pignus est. Adfonger. observat. centur. 1. observat. 28. Christin. det. Belgic. lib. 4. in Cod. lib. 8. tit. 22. diffinit. 164. num. 3. Amvex. de donat. Reg. part. 3. cap. 38. n. 70. & 51. verf. acquirit tamen Cof. de re integ. diffinit. 15. numer. 2. 3. 13. 14. & latè Adelin. de pign. libr. 1. quest. 11. num. 43. & quest. 27. num. 1. & seq. & num. 10. 11. 12. Rot. Rom. coram Duran. det. 364. num. 6. & num. 8. & num. 34. Gait. de credit. capit. 4. quest. 3. Adolphin. præf. part. 1. cap. 15. num. 79. Ro. Propriet. non est mirum quoniam*

- 20 sequestrum alii non prodest, nisi si pro quo emanatum fuit, & est ratio, quia cum per immisionem in possessionem, quoniam restitutum ad quantitatem sui crediti, acquirat Creditor chirographarius immisfit sui reale, nempe hypothecam, seu pignus prætorium super bonis, in quibus fuit immisfit per *Text. in L. C. de Prætor. Pignor. & ibi scribentes præsertim Bruneman. Negfanc. de pign. part. 3. in princip. verf. Tertium pignus est. Adfonger. observat. centur. 1. observat. 28. Christin. det. Belgic. lib. 4. in Cod. lib. 8. tit. 22. diffinit. 164. num. 3. Amvex. de donat. Reg. part. 3. cap. 38. n. 70. & 51. verf. acquirit tamen Cof. de re integ. diffinit. 15. numer. 2. 3. 13. 14. & latè Adelin. de pign. libr. 1. quest. 11. num. 43. & quest. 27. num. 1. & seq. & num. 10. 11. 12. Rot. Rom. coram Duran. det. 364. num. 6. & num. 8. & num. 34. Gait. de credit. capit. 4. quest. 3. Adolphin. præf. part. 1. cap. 15. num. 79. Ro. Propriet. non est mirum quoniam*

- 21 Creditor immisfit in bonis debitoris ad mensuram tantum sui crediti præstare debeat ceteris alius creditoribus chirographariis, verum etiam aliis, qui post dictam immisionem hypothecam acquirerent ob repugnantiam juris qui prior in tempore potior in Jure, & quæ non minus procedere debet in hac hypotheca, seu pignore prætorio, quam in ceteris aliis hypothecis conventionalibus, ut mirum in modum communiter tradunt *Negfanc. de pign. part. 3. membr. 2. num. 25. Bruneman. in L. cum unus 12. num. 4. ff. de reb. Auct. Judic. possid. Acq. de privileg. credit. in præf. ad regul. 3. numer. 87. 88. & in ipsa regul. 3. ampliat. 37. numer. 87. Gail. observat. libr. 2. observat. 25. num. 3. verf. ne intereff. P. Adelin. de Juss. & Jur. diffinit. 328. numer. 5. Christin. decif. Belgic. volum. 4. in Cod. lib. 8. tit. 22. det. 164. num. 6. 9. 11. Rodriguez. de conceff. Credit. part. 2. art. 1. num. 94. 95. cum pluribus ab eo citatis Duran. decif. 364. m. 11. & in terminis Arrêtis hunc immisionis præfatus similis docet *Berlich. d. 24. per tot. & in præf. consens. part. 1. consens. 69. num. 1. & seq. ad n. 10. verf. Quoniam illi unus Zanger. de conceff. part. 3. cap. 1. num. 268. Caler. de præf. conceff. part. 1. cap. 3. num. 188. cum seq. Adelin. de reat. lib. 11. tit. 22. numer. 23. Pacific. de Salvand. in quest. 3. cap. 3. numer. 407. Carpent. de Jurisprud. Forens. part. 1. Confut. 29. de finit. 1. & de finit. 42. licet non desint aliqui, quin cientes, vel re non examinata tenentes ex immisionem in possessionem bonorum debitoris nullum sui reale acquirat *Poff. de sub. haff. in quest. 19. n. 17. ac alij laudati per Rodriguez. de conceff. credit. part. 1. art. 2. num. 119. qui contrarium potius firmat in part. 2. art. 3. num. 94. & 95.***

- 22 Cum itaque per immisionem in possessionem bonorum acquiratur Creditori sui reale, seu pignus prætorium super bonis, in quibus ille admittitur, & ideo

prælatio quoad alios creditores chirographarios, nullatenus illi procedere potest in eo qui simplex sequestrum injecti in bona suis debitoris, cum sequestratus de Jure nullam hypothecam vel pignus vel aliud Jus reale acquirat in rebus simpliciter sequestratis, ut notatur in puncto *Berlich. in præf. consens. part. 3. consens. 69. num. 11. usque ad 12. & consens. 73. num. 724. Carpent. de Jurisprud. Forens. part. 1. Confut. 29. de finit. 1. numer. 7. & Caler. de præf. conceff. part. 3. cap. 2. num. 67. cum pluribus seq. nisi per flammam, cum consuetudinem alienigenæ Civitatis aliter disposuit fuerit ad tradita per Me in Cambiâ *Africani cap. 7. num. 1. & seq. & per Doctores Ukrainianos loquentes de sequestris, sive Arrestis in suis Provinciis, ubi per eorum statuta, vel consuetudines tribuitur Arrestationibus Jus reale, vel hypotheca ut supra advertimus; Quamobrem nostra questio, an nempe creditor chirographarius, qui sequestravit bona sui debitoris præferat debeat aliis creditoribus pariter chirographariis ab aliis Jure principis est resolvenda, quam à legibus loquentibus super materia immisionis in possessionem bonorum debitoris, adeo diversa, ut videmus, ab altera simplici sequestrationis.**

Quoad Me enim hoc questione utique semper optinuit fuit, quod creditor chirographarius, qui meretur, vel pecuniam sui debitoris sequestravit ceteris omnibus pariter chirographariis creditoribus in eis si præferendum, necnon ex eo quod quemadmodum creditor, qui alios ejusdem conditionis, aut qualitate in exequendo prævenit, eis abique dubio post se habet, seu vigilantia de Jure præsumenda est, prout nam expressus est in *L. in iudicari, & ibi Glaf. & Doctores ac alij supra per me allegati in princip. verf. haec tamen. Ita præferri debet, qui prius sequestrum injecti in debitoris bona ex eadem ratione majoris vigilantie per eum adhibuit in executione, cum sequestrum sit una ex speciebus executionum, ut argum. *Textus in L. univ. Cod. de probab. sequestrat. firmat Tanchredin. in consens. 34. num. 30. 31. Caler. de præf. conceff. part. 1. cap. 2. num. 68. & num. 183. cum seq. Amvex. det. Gen. 68. n. 2. Berlich. in præf. consens. part. 1. consens. 73. numer. 2. Aföld. de Commert. diff. 98. numer. 18. Peck de Jur. fissent. cap. 2. num. 3. & 4. Rodriguez. de conceff. credit. part. 1. art. 6. n. 48. Zael. ad stat. Favent. lib. 3. ar. 4. n. 1.**

Nec quicquam penitus refragare quod tenus in dict. l. in iudicari non ibi *Glaf. & scribentes loquantur de executione capta, vel immisita contra bona debitoris in viam Judicii, vel in viam Instrumenti habentis paratam executionem, per exemptionem Doctorem, ut supra vidimus; Quandoquidem in illis casibus, in quibus, aut per legem, vel statum, vel consuetudinem hac executio per viam sequestris anae sententiam, seu rem Judicatum permittitur, debet similiter quædam vigilantia effectus, qui executioni factæ in viam Judicii à lege conceditur; Extenus enim prohibetur à lege sequestrum, quatenus nulla videatur licita, & aqua executio ante rem Judicatum, & ideo regulariter traditur, quod ab executione nemo debeat incipere, ut per sextum in *L. univ. C. de probab. sequestrat. advertunt Doctores mea supra laudati; Quoniam igitur lex ad hac executionem per viam sequestris incipere Creditori permittit, non video eor tunc non debeat hujusmodi vigilantia in sequestrando ejusdem virtutis existimari, eandemque prælationis producere effectum ac illa per Creditorem adhibita in executione intentata post rem Judicatum; Nam sicut ratio dicitur *L. in iudicari, qui unius fundatur in vigilantia Creditoris in executione tentata contra bona sui Debitoris, militat etiam hoc casu sequestris, in quo similis vigilantia à Creditore adhibetur, 39 quia, ut vidimus, sequestrum non est nisi una ex speciebus executionum, quæ fit in bonis debitoris, ideo eadem dispositio dictæ Legis procedere debet in casu sequestris *L. Alud ff. de L. Aquil. & in similibus terminis Alex. consil. 7. n. 1. 2. lib. 3.****

Quod mirifica comprobatur à textu in *L. in Præf. 10. ff. Si debitorum ff. que in fraudem credit. Ubi licet agatur de casu executionis Creditori permittit eandem ante sententiam, & Judicis mandatum, verum etiam auctoritate propria, & privata contra Debitorem fugitivum, statim non ibi denegatur, sed expressè conceditur prælatio illi Creditori, qui prius à Debitore fugi-*

vo res, vel pecunias intesteperie, super qua resu-
nantes hoc privilegium perlatum ab ea Lege datum
vigilantia dicti Creditoris intersepiens pecunias sui
debitoris fugitivi, ita egregie firmant *Gregor. Lopez. ad*
LL. Hispan. part. 5. tit. 15. leg. 10. gloss. 1. & 3. Hec
de Commercio. Terrer. lib. 2. cap. 27. num. 66. Rota
de decell. not. 33. numer. 102. cum seqq. Petr. ad rit.
Ad. Cor. lib. 2. tit. 187. numer. 10.

- 31 Quam denique sententiam, quod nempe preferendus
sit sequestrans super rebus sequestratis ceteris omnibus
creditoribus ex eodem motivo vigilantie in preventiva
executione sequestris, expressè teneamus, licet re non
addit bene examinata *Decien. resp. 81. num. 58. vers.*
Erge possit & rit. lib. 4. resp. 81. num. 58. Gob. consule.
Erge. nu. 13. lib. 2. Tondet. de praesent. part. 1. cap. 32.
numer. 42. patesc. fin. Hec de Commercio. Terrer. lib. 2.
capit. 27. numer. 66. & Sord. decif. 306. in princip. An-
ald. decif. 11. numer. 17. de Commercio. & Nos supra diff.
120. numer. 13.

- 32 Neque secundum in minimò obstat prædictus noster
diff. 120. numer. 13. ubi firmavimus notum sui
prælationis acquiri Creditori, qui res, aut pecunias sui
Debitoris fugitivi intercepti, quandoquidem ibi loquimur
in casu, quo adient Creditoribus hypothecariis,
& anterioribus, quibus non potest à Creditoris Chy-
rographario per quamcumque preventivam executionem
ab eo factam præjudicium aliquod inferri, & ideo tali
casu rectè diximus, quod Creditor, sive Chyrophar-
garius, sive etiam hypothecarius teneatur pecunias à de-
bitore fugitivo ablatas aliis Creditoribus, & hypotheca-
riis, & anterioribus restituere, dummodo tamen ab his
Creditoribus anterioribus hypothecariis illi solvantur
omnes expensæ factæ pro audientia, & recuperandis
pecuniis, vel rebus à Debitore fugitivo. & ulterius al-
quod premium iudicis arbitrio taxandum pro sua soler-
tia, & labore, & periculo præstare, ut per Authori-
tates in diff. 120. numer. 17. citatas, quibus
nunc addimus *Maxwell. ad Capyc. lerr. decif. 60. nu-*
mer. 20. Rot. Roman. coram Falconer. tom. 4. de Mi-
seellan. & præsertim, decif. 33. numer. 10. ubi ad quan-
tum possit hoc premium taxari, nonatur, & Nos supra
diff. 24. num. 5.

- 34 Secus verò ubi agitur, ut hic, de consensu tan-
tum Creditorum simpliciter Chyrophographariorum, nam
tunc inter eos melior erit conditio preventivus, vel
pizocuppantis, ut appositè advertimus in eodem Nostro
diff. 120. numer. 13. & *Rot. Roman. in Identifi. ad*
Card. de Luc. de Credit. decif. 40. numer. 11. & Bertrio
quædam per Nos ibi laudata sub num. 16. 17.
- 35 Advertendum est in hac materia quod nonnulli ex
Ductoribus existimant, quod diligentia, seu vigilan-
tia minus Creditoris in preventivum executionem non
sufficiat ad eam causandam hanc perlationem, quando
alii Creditores non possint reputari negligentes, ex quo
excedunt, vel iustam habebant causam credendi debito-
rem esse idoneissimum ad solvenda omnia sua debita, ut
sunt *Carot. decif. 109. num. 25. ac alii laudati à Berlich.*
proff. consule. part. 1. consule. 71. num. 13. vers. diffen-
sio. sed contrarium & quidem rectius firmatur latè, &
egregiè Harman. Piffar. lib. 3. quæst. 30. numer. 5. &
Rot. decif. 147. numer. 3. coram Adlin. ob rationes, &
validissima Jura fundamenta per eos adducta, & in
hanc sententiam videtur quoque ampliè ipse Berlich.
loco mo citato.

Hoc tamen Jura prælationis de Jure concessum Credi-
tori Chyrophographario executionem, vel executionem
preventivam in pluribus casibus locum non habet.

- 36 Et primo in casu, quo executio contra Debitorem,
vel exactio sequuta fuit de tempore, quo ille atq;
decessit, vel formatus jam fuit universalis Creditorum
consensus *Accl. de privileg. Credit. in prefat. ad re-*
gal. 5. patesc. fin. Bruneman. in L. Papillus 24. ff. que
in fraud. Credit. Anald. de Commercio. diff. 11. numer.
16. 17. & Sord. per totum. Rot. Roman. coram Pansa
decif. 338. numer. 3. & 7. & decif. 636. num. 2. im-
pressio. Legada. & Nos supra diff. 120. numer. 11. &
diff. 124. num. 5. 6. 7. & 9. quo loci hanc limitationem
plene explicavi.

- 37 Secundo in omni casu, quo ceteri Creditores non
fuerint negligentes, sed fideles, & fœmel infirmiter sa-
tisfactionem, ut per resu expressis in *L. si non expe-*

ditis & Si Papillus ff. de bon. Auth. Jud. possid. &
L. Papillus 24. ff. que in fraud. Credit. egregiè tradunt
Castrer. cons. 447. num. 3. vel cons. 446. iuxta aliam im-
pressionem lib. 1. Bruneman. in diff. & Si Papill. Rodri-
quez de concurs. Credit. part. 2. art. 3. numer. 23. Rot.
Roman. coram Pen. decif. 636. per tot. cum. 1. Legada.
impressio. & coram Adlin. decif. 347. num. 3. & melius
decif. 386. per totum, ubi amplius etiam id potestete in
casu quo Creditor vigilans non habuisset scientiam de
urgencia, vel instantia aliorum Creditorum, tum etiam
in casu, quo Debitor sponte alieri in Creditoribus sol-
vidit; Nam Debitor, cum omnes Creditores instans,
non potest sponte aliorum gratificasse, ut per eundem
scu. in diff. L. Papillus 24. ff. que in fraud. Credit. &
in Leg. si non expediret & Si Papillus & 5. Quod ab
utroque ff. de bon. Auth. Judic. possid. docent Bruneman.
& alii super utroque textu scribentes Rodriguez loc. mox
cit. Carot. diff. decif. 109. num. 27. & 18. & eleganti-
simè Harman. Piffar. lib. 3. quæst. 30. numer. 3. vers.
merito itaque & ibi Adl. quo loci amplius adducunt id pro-
cedere, licet de tempore gratificante solentibus debitor
huisse solvendo, quod etiam approbat Rot. Roman. coram
Adlin. decif. 147. num. 4.

Tertio in casu quo Creditor injus excoctisset à De-
bitore solutionem, nempe si per aliquam vim, aut
concessionem creditori suam ab eo expressit, diff. *L. Pa-*
pillus 24. ff. que in fraud. Credit. & ibi DD. Castrer.
diff. cons. 447. num. 3. Berlich. in pract. consule. part. 1.
consule. 71. num. 16. egregiè Harman. Piffar. diff. quæst.
30. num. 6. Rot. Roman. coram Adlin. diff. decif. 247. in
fin. Quæ tamen limitatio non procedat in Debitore fa-
guivo, non rectè de Jure permittit creditori illum
propria auctoritate sistere, nec non pecunias, aut bona
per vim etiam, ac executionem ab eo abipere, ut per
scutum in Leg. Aut Præter & Si debitorum ff. que in
fraud. Credit. ita declarat Harman. Piffar. diff. 30.
num. 7. Rodriguez de concurs. Credit. part. 2. art. 3. nu-
mer. 19. vers. hanc tamen exceptionem. Berlich. d. con-
sule. 71. num. 17.

Quarto in casu Negotiationis, vel mercaturæ, ut
notant *Gregor. Lopez. ad LL. Hispan. part. 5. tit. 14. L. 11.*
gloss. qua venie num. 4. Je de Hec de Commercio.
Terrer. lib. 2. cap. 27. numer. 59.

Id tamen intellige in aliqua speciali negotiatione,
exempli grat. Tabernæ Serici, aut vini, olei, vel tri-
ctici, & hujusmodi, quia Creditores omnes illius par-
ticularis Negotii vel Tabernæ tamquam universum cor-
pus, seu tamquam socii credendi reputantur, prout
adverunt prædicti Auctores, secus in Negotiatione,
vel mercatura in universum exercita per Mercatorem
abique speciali indictione alicuius Negotii, vel Ta-
berne, nam tunc abique dubio inter Creditores Mer-
catoris, qui universalem negotiationem exercuit, at-
tendi debent communes regulæ prioritatis hypothecæ,
vel prioritatis causæ, aut privilegii à Jure tradite,
& ratio est, quia hujusmodi Creditores contrahentes
cum tali Mercatore universalem mercatumque economæ
sibi obligare intellexerant ab initio & illius personam,
& universum patrimonium, nullatenus expectandum
habuerunt ad illius particulares negotiationes, ut elo-
gantissimè doctore declarat *Castrer. cons. 386. nu-*
mer. 3. lib. 1. & post cum Rot. Roman. coram Adlin.
diff. decif. 186. numer. 56. quæ est decif. 243. part. 4.
divers. Cardin. de Luc. de Credit. diff. 11. per tot.
Alique limitationes pro brevitate prætermittimus videre
poteris penes Harman. d. qu. 30. lib. 3. & Rodriguez de
concurs. Credit. part. 2. art. 3. d. numer. 17. usque ad
23. Carot. decif. 109. Berlich. diff. consule. 71. n. 14.
Aque ad 30.

Ex his habemus magistraliter deductis clarissime con-
stat quam rite, & rectè fuisse per nos resolutum in
occurrenti casu contra Dom. Marchionem de Sylva,
quod nempe nulla fuerit super petiti 3600. sequestris
Et acquiescit prælatio, non quia sequestrum fide de
Jure incapax producendi hunc prælationis effectum, 44
sed ex eo, quod de tempore incepti sequestris actum
jam urgens alia fere omnes Creditores, pro eorum
satisfactione, sed etiam invicem concordiam cum di-
ctis DD. David, & Bonetianis suis debitoribus pro
facilius modo eam obtinenda, ad quam concordiam
pariter subscrībendam fuit ipsi Dom. Marchio per
sententiam constitutus, ut latè ex quamplurime au-
thoritate.

thoritatibus supra probavimus in tertia limitatione §. *Secunde in omni caso*, & tunc in puncto casus nostri firmat *Rot. Roman. decis. 280. per tot. cor. Millin. & decis. 636. num. 2. 3. coram Penna.*
Et ita, &c.

ARGUMENTUM.

Navis conducta ab aliquo mercatore ad vehendas suas mercas in aliquem Portum an, & quando possit alios Portus, seu loca inter navigandum sive ad dexteram, sive sinistram existentia attingere, & quando dicatur iter, seu viaggium destinatum in attingendis aliis Portibus mutasse.

SUMMARIUM.

- 1 *Explicatur textus in l. qui fideles §. Cod. de Nauticis. lib. 11.*
- 2 *Navis conducta pro vehendis mercibus ad aliquem Portum, attingendo alios Portus vel loca à recta navigandi via multum remota, dicitur viaggium destinatum mutasse.*
Secus si attingat alios Portus vel loca non multum remota, neque insolita num. 3.
- 4 *Navis postquam, navigando ad destinatum Portum, attingere alios Portus sibi in navigatione obvia, vel illas, quas solum alia Navis attingere.*
- 3 *Navis conducta pro vehendis mercibus ad aliquem Portum destinatum, si pro aliis Portibus aliorum mercis palam, & publice non contradicente primo Conductore aversaverit, postquam istos Portus attingere pro ibi aliorum mercibus exonerandis.*

Londonien. mutationis viaggii.

DISCURSUS CXCIIL.

- 1 **E**A profectione notabilis questio, quam super dispositione textus in *l. Qui fideles §. Cod. de Nauticis. lib. 11.* agunt Doctores, an Navis conducta ad vehendas mercas ad aliquem Portum, valeat alios Portus, aliaque loca inter navigandum sive ad dexteram, sive ad sinistram occurrentia attingere, vel debeat continuo recta via usque ad destinatum Portum navigare, ita communiter per eos resolvitur, aut Portus, locave, quæ in ipsa navigatione occurrunt sunt admodum à recta navigationis via remota, & in hoc casu non valet ea Navis attingere, alias diceretur iter, seu viaggium destinatum mutasse, si vero Portus locave non sunt multum remota, neque insolita, & tunc ea attingendo minime dici valet iter, seu viaggii desinens mutationem à Navi fuisse commissam, ut latè & perreplegit tradit *de Vitz. ad Weissen de Avaris §. 29. num. 32. verb. de cursu & iuxta impressionem Florentinum post meum tractatum de Commercio. n. 73. & Tarz. in ponderet. maritim. cap. 33. num. 8. & ego quoque ex auctoritate Sacror. Strach. Gaddi, Rota nostra Florentinae nec non Romana, aliisque Doctores firmavi in dist. 139. num. 2. usque ad num. 12. de Commercio. & alibi in prioribus meis discurs. ejusdem tractatus.*
- 2 *Quo potius proinde sequitur, quod Navis predicta Per amor appellata, sive D. Rogeros illius Capitaneus sit, & rectè Diani Portum, vulgo *Driva* pro oneratione aliquarum mercium ibi faciendâ attingere poterit, quia à recta via navigandi non est ille admodum remotus, neque insolitus, imò vicinus & mercatoribus, & Capitaneis usitatus.*
- 4 *Quod indubitate procedit in casu nostro, cum quia ex consuetudine navigandi modo et Liburni ad Brissolium, vel Londonium solent Naves quoscunque Portus in ipsa navigatione sibi obvia non multum à recta navigandi via distantes (ut sunt qui in Oris Hispanis repetuntur, inter quos Dianoi, & Gibraltari Portus) attingere, prout ex communis Capitaneorum seu Navarcorum sive Anglorum, sive Italorum, sive Francorum, tum etiam ex maxima parte mercatorum, & publicorum Proxenatarum Liburni sincero testimonio comprobatum fuit, qui profectione communis usus in hac materia Navigationis omnino servandus est, & punctim firmiter *Gaddius ad leg. incerta §. numer. 115. & sequenti**

f. de Verb. signific. & Strate. de Navigat. part. 3. sub numer. 4. vers. Navigare. igitur, & numer. 15. 16. ac distictè doctore de Vico, ad Weissen de Avar. §. 29. verb. de cursu numer. 32. cum quia palam & publicè facta fuit Liburni per dictum Capitaneum Rogeros oneratio mercium pro illis transferendis ad Portum Gibraltariæ videlicet vel scientibus ipsissimè, qui modo dictum Navis appellum à Diani Portum tamquam illicitum impugnare præsumunt, ex quo vel magis comprobatur prædictus usus attingendi loca non valde à recta via distantia, vel eorumdem tamen consensus, qui licet regulariter non sufficiat, at tamen favore commercii utilitatis publicæ privilegio de jure gaudeatis unique sufficiens est ad pariendum scienti, & tacenti præjudicium, ut per me firmatum fuit in dist. 149. numer. 32. & 33. & rursus in dist. 176. numer. 31. de Commercio. tum denique ex aliis nimium urgentibus rationum momentis, non frustra hic repetendis, id hoc nostro casu specialiter concurrentibus, quæ doctè, solideque de more per Dominum meum Egredium Advocatum Joseph Riccium in suo elaborato fidei responsio per D. Capitaneum Rogeros convergent, quoque in iustissimam penoris iudicari aptissimè convincunt, siquidem è contra firmissimam obtinendi à novis sapientissimis, ac integerrimis Iudicibus iustitiæ suæ complementum in animum ejusdem D. Capitanei injiciunt.

ARGUMENTUM.

Quando dicatur lex generalis Principis, Et quando illa deroget legibus particularibus, vel privilegiis antecedentibus.
Quamplurimè afferuntur, & examinantur conjecturæ, ex quibus arguitur in Principe mens derogandi per posteriorem legem prioribus legibus, seu privilegiis.

SUMMARIUM.

- 1 *Lex, seu statutum conditum de mandato Principis habetur pro lege ab ipso Principe prolata.*
- 2 *Præferri si fuit postea confirmata.*
- 3 *Et magis si talis confirmatio fuit facta in forma specifica, at tamen commissione Principis data aliquibus deputatis, &c. n. 4.*
Secus si fuit facta in forma communi, n. 5.
- 6 *Clausula derogatoria non obstantibus apponi non potest nisi per ipsum Principem, vel de ipsius Principis commissione.*
- 7 *Lex publicata à Principe ordinem arguit eam esse legem ipsius Principis.*
- 8 *Lex universalis dicitur quando fuit condita pro omnibus totius Domini, & cum clausula derogatoria non obstantibus.*
- 9 *Per legem posteriorem, quomodo generalem, & habentem clausulam derogatariam non obstantibus, non intelligitur antecedenti privilegio, vel legi derogatum absque illius mentione derogationis.*
- 10 *Præcipue quando lex præcedens particularis, seu privilegium habet clausulam derogatariam ad futuras leges & dispositiones n. 10.*
Limita tamen quando concurrat conjectura contraria fradentes n. 11.
- 11 *Item limita quando lex generalis posterior esset contraria, seu incompatibilis cum lege præcedenti particulari, vel privilegio, n. 12.*
- 12 *Lex generalis posterior habens clausulam non obstantibus derogat antecedenti legi particulari, seu privilegio, licet habens derogatorem ad futuras leges, quando ex conjecturis constet de Principis mente derogandi.*
- 14 *Quod magis procedit quando clausula derogatoria ad futuras leges apponitur in præcedenti lege particulari, vel privilegio, non refertur ad personam ipsius Principis sed suorum Officialium, & Ministrorum.*
- 15 *Clausula non obstantibus non sufficit ad pariendam derogationem privilegii clausi in corpore legis communi.*
- 16 *Item non operatur derogationem privilegii alteri com.*

concessi quando fuit apposta in aliquo Rescripto facto a Principe ad instantiam, et favorem aliquis persone particularis, vel aliquis Collegii, & Universitatis.

- 17 Jus more consuetudine, vel quod dependet ab alio voluntate non habetur in consideratione.
- 18 Illaque ad illius derogationem non requiritur, quod de eo merito fieri debeat, neque necessaria est illius derogatio, ne illi prejudicium fiat per aliud Principii Rescriptum.
- 19 Lex, seu Statutum conditum de commissione Pape seu Principis, licet dicatur Papale, vel Principis quod potestatem, tamen quod voluntatem attenditur more Deputarum.
- Quod procedit licet talia statuta sua etiam postea a Principe confirmata n. 30.
- Limita in talis, quo de potestate Principis voluntas confertur in deprece confirmationis n. 31.
- 21 Declaratur conclusio postea sub n. 19. & 20.
- 22 Lex condita de commissione Principis ab aliqua Arte, vel Universitate non comprehendit personas, que dicta Arte, vel Universitati subdita non sunt, licet sine subdita ipsi Principi.
- Declaratur hoc conclusio n. 24.
- 23 Commodum, vel damnum, quod in consequentiam non est in iure attendendum.
- 24 Lex, seu dispositio posita in res, contrarias, aut personas subditas disponit, in consequentiam officii etiam non subditi.
- 25 Uno cessante a quo alterum dependet, hoc etiam cessare debet.
- 26 Lex postulat ex quibus conclusionibus arguatur priori Lex derogare, & n. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 41. 42. 46.
- 32 Utilitas major publica prestat minor.
- 40 Per gratiam nemo presumitur impetrasse, quod de iure obtinere potuit.
- 43 Scientia presumitur ubi ignorantia est nimium inoprobabilis.
- 44 Et hoc inoprobabilis ignorantia ex quibus arguatur, & n. 45.
- 47 Obsecratio etiam in aliis mere facultatis locum habet, & interpretationem operatur.
- 48 Et obsecratio interpretatur natura, & qualitas Legis.
- 49 Obsecratio illa attenditur, que est proximior illis, qui interpretari avert.
- 50 Incongruitas in Principe non est premissa premissa intera brevis tempus.
- 51 Lex prius non presumitur Principe voluisse derogare, quam magna sollicitudine, amore, & studio condidit.
- 52 Privilegia concessa personis maxime dilectis, & qualitate derogare Principi non presumuntur.
- 53 Principi sepe aliquas Leges condidit, quas utiles, & sanas credit, que postea in praxi inutiles, & damnosae inveniuntur.
- 54 Lex, que in praxi inutilis, & damnosae reperitur, variari debet, ut sit de medicina.
- 55 Quod alteri in consequentiam acquiritur ab ius, vel beneficium alteri principaliter concessum, non est in consideratione habendum.
- 56 Principis dispositio, & non id quod in consequentiam venit de iure sacrum attenditur.
- 57 Utilitatis, vel commodi cessatio, que in consequentiam venit ab ius principale alteri ablatum, non habetur in consideratione.
- 58 Conscripti maiores numero, & pondere prevalenti minoribus, ita illa nihil omnino attendenda sunt.
- 59 Alias postulat circa iurisdictionem clandestine facti, non sunt attendendi.
- 60 Alias sequens actum, seu intentionem procedentem declarat.
- 61 Alias postulat dicitur, qui sunt absque scientia alterius Partis.
- 62 Scientia redditur inoprobabilis ob locorum distantiam.
- 63 Scientia alias prejudicialis, vel turbativa non presumitur in eo, qui reclamavit statim, ac illius notitia ad eum pervenit.
- 64 Alias postulat, qui causam liti dederunt, non sunt in consideratione habendi.

Florentina, seu Pisana Juris privative concessa.

Veneris 31. Augusti 1726.

DECISIO AUTHORTIS,

E T

DISCURSUS CXCV.

SUB diem 3. Octobris 1722. responsum fuerat Clarissime Prædictæ per primos Judices Assessorum ad favorem Artis Medicorum, & Pharmacopolarum hujus Inclytæ Civitatis, & contra D. Rechenrem Studi, & Collegium Medicorum Pisana, ut ex eorum docto, & feracique voto colligitur, per quod eidem Rechenri, & Collegio Pisano nullum jus, vel facultatem competere examinandis, approbandis, admittendis Chirurgis in Territorio Pisano autem suam exerceat volentes, sed illud ad Artem Medicorum, & Pharmacopolarum Florentie privative, quoad nunc tenet declaratum fuit. Cumque prædictum Pisana Studium, atque Collegium desuper novam obtinisset audientiam, Nobisq; Causam committi, qua per me prius ad meam simul cum DD. Collegii meis revocata, hodie tandem illa reposita DD. fuerunt in decisis iuxta rationes infra expostendas, non obstantibus iis, que tam in prima, quam in hac secunda Instantia fuit oreceus, & sine ipsis scriptis per DD. Informantes pro dicto Collegio, & Studio Pisano plenius, ac serventius in medium deducta fuit.

Quamvis enim ex prædicto Privilegio olim a Serenissimo Magno Duce Cosmo Primo factum Anno 1544. e-largito Studio, & Collegio Pisano huiusmodi jus, & facultatem cumulativam competere incipere non videret, tamen ob posteritatem legem ab eodem Serenissimo Principe postmodum sub Anno 1568. conditam dicto Privilegio derogatum fuisse nullatenus DD. ambagebant.

Unque mihi prosperè, aut facilius via de tali Privilegio derogatione facta per novam Legem anni 1548. consistere cœtingit, ideo mihi primum ejusdem legis naturam, ac indolem exponere opus est.

Proinde advertendum est in facto, quod de Supremo Mandato Serenissimi Dom. Magni Ducis Cosmi Primi per Consules, & Consiliarios Artis, vel Universitatis Medicorum hujus Civitatis de anno 1548. nonnullæ fuerunt condite provisiones pro bono Medicinæ, & Chirurgiæ regimine, que suavitè postmodum per eundem Serenissimum Cosmum Primum etiam confirmate, & approbate sub die 26. Aprilis ejusdem anni, & pro Legibus, aut Statutis dicte Artis inviolabiliter observandas concessæ, ut constat ex illius libro antiquissimo Legum, ac Statutorum in authentica forma producto, & in hunc modum sub rursus finem à Domino Formani Notario publico, & Cancellario dicte Artis subscripto, ibi, Tempore Joannis Laurentii Fumanti de Vicaria Notarii publici, ac Civis Florentini, nec non Cancellarii dicte Artis, & Universitatis ex mandato Illustrissimi Dom. Decis Cosmi Medici Ducis, & Civitatis Florentie, & Senarum optimi Principis, & Domini nostri obsecra fuerunt supradictæ provisiones ut supra in hoc sub die 26. Aprilis 1548. facta, & ordinata prius inter Consules, & postea inter Consules, & Consiliarios dicte Artis ex Commissione ejus Excellentie Illustrissime.

Inter provisiones, seu leges prædictas non infarscripta apparet, qua desuper præfens veniet infarscripta.

Per la presente provvidere, e statuire, e ordinare in aumento, e più osservatione di tale Statuto, ed ordine antico, che mira di qualunque Stato, grado, e conditione si sia antorchè sia deferito, e mactricolato in detta Arte, possa, debba, ed abbia, o presuma in modo alcuno diroveramento, o indirettamente per qualsivoglia causa medicare, a l'Arte, o Adhese della Adhescina fare, o fare operare nella Città, Conrado, Distretto di Firenze, e Dominio di Sua Eccellenza, se prima non sarà convenuto, esaminato, ed approvato per sufficiente, ed idoneo veramente, o giustamente in tal Arte di medicare, o per Fisico, o Chirurgo secondo che sarà eletto, o eleggersi vorrà, o nell'uno, o nell'altro, come idoneo, e sufficiente si trouera per quattro Medici Dottori nell'Arte della Adhescina assai grati.

prædicti, ad operari a quibusdam eligendis, & deputari per
i Signori Consoli della presente Arve allora in officio
essenti sotto pena, et non obstantibus, &c.

- 1 Cum itaque dicta provisio inter ceteras dictæ Arvis
condita fuerit ex mandato, & commissione expressa
Serenissimi Magni Ducis, ibi, *follo & ordinata prius
inter Consules, & postea inter Consules, & Consilia-
rios dictæ Arvis ex Commissione ipsius Excellentissimæ
Austriacæ profectionis illustris minime valuit*, quin ea dicti
vel haberi non debeant pro lege ab ipsissimo D. Magno
Duce prolata, ut tradunt communis voco *Ansaldo de
Commercio*, dist. 19, num. 10. & 11. *Franc. Palm. conf.*
15, numer. 2. & 12. *Seminariar. contrav.* 29, numer. 39.
egregie *Capon. distict.* 308. l. 2. numer. 16. *vers. recte
dicuntur Rot. Roman. divers.* part. 1. dec. 452. numer.
2. & part. 13. *recens. dec.* 54. numer. 11. & *seq.* &
petens *Pacific. de Salviat. dec.* 249. num. 10. & *dec.*
250. per tot. & *dec.* 251. *pariter per tot.* & part.
17. *recens. dec.* 282. num. 8. *Card. De Luca de De-
ste*, dist. 21. num. 8. & *Rota Nostra Florentina in Flo-
rentina Contributionis* 1. Aprilis 1689. *Lit. Mot.* 132.
a cap. 711.

- 2 Eoque magis cum fuerit insuper postea per eum-
dem Serenissimum Principem confirmata, & per lege
una cum ceteris in dicto libro contentis prædictæ Ar-
ti tradita, ibi, *ex mandato Illustrissimi D. Ducis Cos-
mi Medici Ducis, & Civitatis Florentia, & Sena-
rum ipsius Principis, & Domini Nostri obsecra Rot.*
Roman. part. 10. *recens. dec.* 298. num. 15. cum *duob.*
seq. Constantin. ad Stat. Urb. in prelat. num. 57. præ-
teritum quia confirmatio in casu nostro facta fuerit in

- 3 forma specifice attenta præcedenti commissione à Se-
renissimo Magno Duce data Consulis, & Consiliariis
dictæ Arvis de condendis, & ordinandis dictis provisioni-
bus *Marescat. var. lib.* 2. cap. 67. numer. 26. *Rot. Ro-
man. cor. Ludovici. dec.* 297. num. 7. & ibi *Add.* nu-
mer. 13. & in *revers.* part. 6. dec. 115. num. 25. &
cor. Ortolani. dec. 240. num. 7. & part. 19. *dec.* 93.
numer. 17. & *seq.* & *dec.* 282. numer. 24. *Card. De
Luca de Iudic. dist.* 35. num. 63. *vers.* *Adhuc tamen*,
& *latissime Constantin. ad Stat. Urb. in prelat. num.*
48. & *seq. Cancell. ad Stat. Eng. in prelat. num.*
71. egregie in puncto aliquos provisionis relate à Mi-
nistris Nostri Serenissimo Magno Duci, & per eum
approbatæ *Rota Nostra Florentina in dicta Florentina*
4 *Contributionis loco citato*; quicquid sit leges, aut
statuta sunt simpliciter in forma communis per Prin-
cipem confirmata, ut videre est penes *Cancell. ad Sta-
tus. Eng. in prelat. num.* 92. *Pignat. ad Stat. Fer-
var. lib.* 1. rubr. 2. num. 3. tenentes in hoc casu, quod
huiusmodi statuta, vel leges simpliciter, seu in forma
communis per Principem approbata haberi non possint
pro legibus, aut Statutis ipsius Principis.

- 6 Et absque dubio, sum quia utriusque in casu nostro
reperitur in fine dictarum provisionum Clausula degra-
toria *non obstantibus*, quæ apponi non potest nisi
per ipsam Principem, vel de expressa Principis com-
missione *Narr. conf.* 185. numer. 9. tom. 1. *Mart. de
Clasul. part.* 1. *claus.* 76. numer. 6. *Barbof. de clasul.*
claus. 82. num. 2. *Anguissini. conf.* 3. num. 10. *lib.* 1.
Rota. dec. *Beron.* 117. numer. 33. & de Stylo nostre
Civitatis *Sabelli in prax. & Clasula num.* 1. & *6. Re-
versis num.* 1. in fin.

- 7 Tum quia ipsomet Serenissimus Magnus Dux anno
1560. expresse mandavit, ut Lex prædicta anni 1548.
Pilis publicaretur, ibique iuraret, ac in violationibus obse-
rari debet ex quo magis confare Legem ipsius Prin-
cipis esse advenit *Alicat. conf.* 2. numer. 30. *vers.*
& de hac mente *lib.* 9. *Cyriac. contrav.* 210. nu-
mer. 53. & 54. & ad tradita per *Mans. consil.* 310. n.
17. *Rot. Roman. dec.* 452. num. 2. in fin. *vers.* & *passi
observari part.* 1. *divers.* & in *ret.* dec. 438. num. 54.
& *seq.* part. 4. tom. 2. & part. 10. *dec.* 298. num. 17.

- 8 Neque pariter hasitari valet, quia dicta provisio fit
Lex universalis, quia condita fuit pro omnibus, & sin-
gulis Artium Medicinæ, & Chirurgiæ in toto Dominio
Serenissimi Magni Ducis profecti volumibus, ut ex te-
nore illius evidenter appareat, necnon habet clausulam
degratoriam *non obstantibus*, &c. *D. mens Andie.
Bonif. ad Ravennat. General. in supplem. Proem. num.*
13. & in *Florent. Jurisdictionis* 6. Junii 1727. *5. Pro-
dictæ autem in fin. cor. end.*

Quibus itaque præmissis, quantumvis per DD. Infor-
mantem pro Redore, & Collegio Pisano diceretur, quod 9
regulariter per posterorem Legem generalem, & qd ha-
bentem generalem Clausulam degratoriam *non obstan-
tibus*, & huiusmodi, non intelligatur antecedenti Pri-
vilegio, aut Legi particulari derogatum absque expres-
sa illius mentione, & derogatione, ut firmat *Seminariar. contrav.* 192. numer. 29. *Pacem. allegat.* 41. nu-
mer. 26. *Cyriac. contrav.* 334. numer. 88. *Rot. Roman.*
dec. 566. numer. 5. part. 19. *reversis.* tom. 2. & *co-
ram Regis dec.* 140. num. 3. 6. & *Rot. Senen. coram
D. de Comitib. dec.* 116. numer. 18. & *latius Rot. Flo-
rentina cor. end. dec.* 116. numer. 18. cum *seq.* & *co-
ram Urcei. dec.* 37. numer. 25. & *seq.* & *latissime co-
ram D. Bonif. in Florentina Jurisdictionis* 6. Junii
1727. *5. Etiam cum plurib. 46. seq.* & *5. Neglecta re-
plicatione*, & egregie in *Poffertin. Incompetentia & Nec
obstat quod verbi*, & 4. *Ad Tertium* 30. *Maii* 1618.
*coram Diapino Lib. Medic. 98. fol. 353. Reynald. ob-
serv. crimin. cap. 10. suppl. 1. n. 27. Antonet. de Donat.*
reg. lib. 2. cap. 10. *fol. n. 126. vers. ex quo infero*, *lud. Add.*
ad Rot. dec. 90. num. 177. & *seq.* part. 9. *rec.* & *dec.* 384.
num. 1. & *seq.* & num. 15. & *per tot. par. 4. tom. 2. re-
versis.* & *dec.* 524. num. 6. part. 19. *Rondan. collat.* 38.
numer. 296. tom. 2. & *Rot. cor. Ortolani. dec.* 46. nu-
mer. 6. 7. Eoque magis, quando præcedens Lex parti-
cularis, vel Privilegium clausula degratoria ad futas
dispositiones, vel Leges munusculum reperitur, quia
tunc requiritur, quod in Lex generali posteriori, vel
expresse, & individuum meano fiat de anteriori Lex parti-
culari, aut Privilegio, vel continetur ultra gene-
ralem clausulam *non obstantibus* alia amplissime clau-
sula æquipollens expressis mentioni, & derogationi
Legis, vel Privilegii præcedentis, ut substat monu-
la ex authoritatibus mox supra citatis.

Nihilò tamen minus cum in casu nostro concurrant 11
efficacissime conjecture, ex quibus, ut infra videbi-
mus, clarè constat, quod per dictam Legem Univer-
salemi anni 1548. intelletus Magnus Dux derogare
Legi particulari, seu Privilegio Collegii, & Reditoris Pi-
sani, cessat omnino regula prædicta in contrarium ad-
ducta, ut punctum limitat *Capon. distict.* *Fereat.*
distict. 398. l. 2. numer. 11. 12. 13. & *seq.* & *scitè per
tot.* tom. 3. *Card. Albi. post De Luca de Jurisdic. dist.*
dec. 2. *quæst.* 9. num. 2. *Sordi. conf.* 408. num. 14. &
seq. & num. 31. *Adversus de præsumpt. lib.* 6. *presump.*
40. num. 35. *Doctissimus Salazar. de Jur. Ind. tom.* 2.
lib. 3. cap. 1. num. 35. tum pluribus ab eo citatis *Pe-
llof. de Iudic. perfol. rubr.* 9. *annot.* 12. §. 1. num. 9.
& *seq.* & *Rot. Florent. in Florentina Jurisdictionis* 6.
Junii 1727. *5. Etiam quod coram D. Audite Bonif.*
12 *Indemque ex locum non habet ubi Lex generalis
posterior esset absque aliqua interpretativa conciliatione
coneraria, sive incompatibilis cum præcedenti Lex parti-
culari, vel Privilegio (scitè quoque est casus noster,
ut infra pariter suo loco docebitur) quia tunc non mi-
nus in Principe, imò fortius de clara voluntate de-
rogandi apparere dicitur, textus sunt aperti in l. 17. *off.
de legib. & l. præcipimus in fin. Cod. de appellat. l. fin.
C. de iudic. vid. collat. l. Sancimus C. de testam. Du-
nacet. Jan. dec.* 190. numer. 8. *Palaf. de Iudic. per-
fol. rubr.* 9. *annot.* 12. §. 1. num. 8. *Rich. dec.* 554.
numer. 14. & *dec.* 629. numer. 16. & in *reversis.*
part. 4. tom. 2. *dec.* 15. num. 5. *latissime Rota No-
stra Florentina coram Dollifmo Dom. mens Audite
de Comitibus dec.* 116. num. 18. cum plurib. *seq.**

Et quatenus etiam ultra hanc conjecturam mentem 13
Principis requireretur in Lexe universalis expressa men-
tio, & derogatio præcedenti Legi particulari, vel
privilegio, ubi illa, vel illud munusculum reperiretur clau-
sula degratoria ad futas leges, vel dispositiones, ad-
huc clausula generalis *non obstantibus* nostra Lege ge-
nerali posteriori apposta, satis superque est apta Legi
antecedenti particulari, vel Privilegio Collegii, & Re-
ditoris Pisani derogare, quia in Lexe generali latius clau-
sula, quando jam ex conjecturis apparer in Principe de
mente derogandi operari effectum expressit, & indivi-
duum mentioni Legis, vel Privilegii, juxta ve-
riorem, & receptiorem Doctorem opinionem, de qua
uno ore testatur *Castrerj. conf.* 3. num. 3. *lib.* 1. *Fel-
lin. cap. novallii numer.* 5. *vers. folio. de referre. Ro-
man. conf.* 436. numer. 21. *Dec. conf.* 165. numer. 2.

Sard.

Surd. conf. 325. nu. 8. Theodof. Rubi. in fequl. part. 4. clauf. 496. Rot. Roman. part. 9. recent. decif. 300. numer. 7. & feq. & coram Collab. decif. 46. num. 4. & feq. egriffe Capon. difcept. 398. la 2. num. 11. 12. 13. 14. & feq. German. de Indole. 6. de Irrumum num. 91. & feq. Covarr. in Rubi. de reffem. 6. Quartum noftra quæftionis Aftench. de præfump. lib. 6. præfump. 41. numer. 23. & 24. Solerius. de Jur. Ind. tom. 2. libr. 3. cap. 1. num. 25. & 24. Gamcal. ad reg. Cancell. reg. 2. gliff. 36. numer. 31. 32. 33. & feq. Garz. de Benefic. part. 3. cap. 1. num. 567. Rot. Roman. part. 1. recent. decif. 106. num. 5. & decif. 666. num. 3. & coram Card. decif. 1059. num. 38. ad 41. & decif. 1060. nu. 9. 10. & decif. 1591. la 3. num. 10. juncto num. 7. & decif. 1691. num. 91. Rot. part. 4. recent. tom. 3. decif. 630. num. 30. Cabed. decif. Lufitan. decif. 86. num. 2. 3. 4. & decif. 94. numer. 3. part. 2. Card. Albi. poff. Cardin. de Luc. de Jurid. difcept. 2. quæft. 9. num. 2. Rot. coram Burat. decif. 390. num. 5. & in res. decif. 100. num. 16. part. 5. tom. 1. & coram Emerix Jun. decif. 1204. num. 11. & poff. Pelfh. de Monach. decif. 43. num. 3. Duran. decif. 285. numer. 61. Anfald. de Comm. difcept. n. 19. 20. 21. Cyprian. contrap. 236. n. 39. & contr. 599. n. 135. 136. Gratian. difcept. forefif. cap. 415. n. 18. & cap. 742. num. 22. & 23. Spah. conf. 127. numer. 4. tom. 3. Lencill. de Privileg. Pauper. part. 2. Privileg. 157. numer. 3. Aftench. de Comm. ultim. volent. cap. 7. numer. 184. Sabell. in Summ. 6. Claufula num. 36. & Rot. Rom. coram Dunct. Jun. decif. 190. num. 9. tom. 1. ultra alios Doctores allegatos in prima Decifione. quæ revidetur 5. Hæc autem cum 56. feq. ubi etiam assignantur plures rationes hujus conclusionis.

- 14 Quæ fane conclusio quemadmodum in fenfu omnium populi Doctorum procedit etiam in casu, quo clausula derogatoria ad futuras leges in antecedenti lege, vel privilegio inserta referatur ad ipsam Principem, idem nullum pati valet obftructionem, quando eadem clausula derogatoria ad futuras leges non fuit per Principem expresse appofita respectu fuz Personæ, sed respectu aliorum, nempe fuorum Ministrorum, Officialium, Magistratuum aut hujusmodi, aut generaliter nulla facta specialis exceptio Personæ ipsius Principis, prout in casu nostro, ubi ex verbis nostre Clausule manifeste apparet cum fuisse appofita respectu Reclitoris, & eujusmodi alterius, vel faltem in genere, ubi n. *Per n. Reitor. in quoquis alius contra prædicta difponere non fit, nisi de expresse Sereniffimi Domini Ducis licentia, aut eorum, qui fua Excellentia ad hoc potestati nomine designaverit. n. Morfian. var. refolut. lib. 2. cap. 38. numer. 3. & feq. Galli. conf. 130. numer. 52. & 61. Rot. decif. 114. numer. 3. & fequenti part. 6. recent. Pifon. de Juratp. allegat. 43. numer. 3. & num. 17. cum feq. Rot. coram Emerix Jun. decif. 1204. num. 12.*

- 15 Nil refragantibus nonnullis Auctoritatibus in contrarium adductis, neque aliis, quæ allegari poffunt, cum quibus firmare præfendebant non fufficere clausulam *non obstantibus* ad inducendum derogationem prius Privilegii alteri per Principem conceffi: Quoniam aliquæ loquuntur in casu, quo agitur de Privilegio de jure communi competente Universitati, & clausio in corpore ipsius juri communis, ut declarat Gratian. cap. 431. num. 15. *Surd. conf. 315. num. 8. poff. prin. vers. ubi tamen. Mart. de Clauf. dista clauf. 74. numer. 3. Cabed. decif. Lufitan. 26. num. 2. 3. 4. & decif. 94. numer. 1. part. 2. & Rot. recent. decif. 1591. num. 10. & 12. coram Card. Farnell. poff. et alior. de penfion. refponf. 34. num. 5. & alii in prima Decifione hujus caufæ allegati 5. Expresse vero. Aliæ quædam*

- 16 plures non loquuntur in casu Legis univerfalis, sed in terminis aliquæ provisionis, vel refcripti facti ad instantiam, vel favorem aliquæ Personæ, vel Collegii, aut Universitatis tamen, vel ad istos terminos restringi, vel intelligi debent, ut explicant Felix. cap. *nonnulli de refcript. amplius. 2. vers. est verum. & fultentia 1. circa fin. Fagnan. dist. cap. nonnulli a num. 29. cum feq. Aftench. de præfump. libr. 6. præfump. 40. num. 15. & præfump. 41. num. 33. 24. 25. Theodof. Rubi. part. 4. circa clausulas clauf. 496. num. 6. & 13. & num. 21. & fere Doctores omnes fupra citati in 5. Nihil tamen mirum. Nonnullæ verò loquuntur in ca-*

fu confirmationis Senatus, vel legem factæ per Principem in forma communis, ut infra demonftrabitur, & in omnem casum fit aliquæ in fimilibus noftris terminis additæ, vel loquuntur contra communiorem per Nos fupra firmatam, vel faltem non effent casui noftra adaptabiles, quia loquerentur retentis terminis quæftionis cadentis fuper Privilegio habentis derogationem appofitam respectu Principis, qui nihil commune habent cum nostra hypothefi, ubi agitur de derogatoria appofita non respectu Principis, fed aliorum interiorum.

Denique ponderabatur, quod cum hoc jus, vel Privilegium Collegii, & Reclitoris Pifani fit merè eventuale, duri dependet à mera voluntate, & arbitrio eorum qui medendi artem Pifis exercere volunt, ut egrèssè ponderat Salgad. *Lefyrin. Credit. part. 1. cap. 37. n. 32. & numer. 36. ad 41. & Rot. coram Benincafa decif. 314. numer. 10. non requiruntur, quod per Magistru Dacem de dict. Privilegio specialis, neque æquipoles derogatum fieri deberet. Rot. coram Andrea decif. 48. numer. 6. Add. ad Burat. decif. 576. num. 21. & coram Puf. decif. 257. num. 2. & 3. lib. 2. & coram Benincafa decif. 314. num. fin.*

Nec pariter obiceat ingreſſi, quod Lex, five Statutum conditum de commissione Papæ licet quoad potestatem dicatur Lex, vel Statutum Papæ, tamen quod voluntatem attendi debeat mens, fca voluntas conditorum, vel deputatorum, quibus à Papæ, vel Principe Leges, vel Statuta condendi auctoritas largita fuit, quomobrem fit Magiftratus, vel Officiales deputati fint perſonæ laice, præfumentum non eſt, quod ipſi voluerint in Lex, aut Statuto per eos condito comprehendere caufas, vel perſonas Eccleſiaſticas non ſubditas illorum juriſdictioni, juxta opinionem juriſtæ firmatam per *Rota Romanam coram Aftench. decif. 901. num. 3. & latè coram Cerro decif. 542. num. 3. 4. & Rich. decif. 288. & coram Card. decif. 1951. num. 27. & decif. 282. num. 9. part. 17. recent. & plenius decif. 377. numer. 18. cum feq. quam fequitur Pelfh. refol. 128. num. 15. & feq. quod procedit quævis ratio Senatus, vel Leges faſciet poſtmodum in forma ſpecifica à Papæ confirmate. Rot. Epifcop. cap. 160. numer. 11. *Conſtantin. ad Statut. Urb. in prelat. art. 3. num. 166. 167. & 172. Rot. coram Rich. decif. 288. num. 35. & feq. & part. 17. rec. decif. 377. num. 14. 15. Nili tamen lex condita per Magiftratus laicos de 21 commissione Papæ expreſſis verbis, vel æquipoſſentibus (ut fit dictum fuit in Lex poſtea per Papam confirmata, quod ea ſervatur in omnibus Curia) comprehendere caufas, & perſonas Eccleſiaſticas in jure privilegatas, ut adverſus Aftench. dista decif. 901. numer. 3. & Rot. part. 1. diverſi decif. 452. & poſt Farnex. ad Statut. Urb. decif. 69. 6. *Nec vim facit, & cor. Cerro dec. 542. num. 3. ubi quæ plurimæ Decifiones concordantes, & decif. 773. num. 11. & coram Rich. decif. 288. num. 38. & Corrin. decif. 1951. num. 35. 36. & part. 17. rec. decif. 377. num. 20. verſ. expreſſum verò Conſtantin. ad Statut. Urb. in prelat. art. 3. numer. 176. & feq. Card. de Luc. de Dec. dist. 22. num. 10. ex qua conclusio inferre licebant DD. Informantes pro Collegio Pifano, quod licet Lex anni 1548, condita fuerit ab Arte Medicorum Florentie, dici poſſit lex Magni Ducis, tamen quoad mentem, & voluntatem, illa dicatur prædictæ Artis.***

Quandoquidem cum prædictarum omnium Decifionum casus fit penitus diverſus à noſtro, minimè valet contra Nos argere conclusio in eis unanimiter firmam, nam eatenus in fuo casu, quo fuit per Papam laicalibus Perſonis collata facultas condendi legem, firmavit perſonæ Rota Romana, legem conditam per laicas Perſonas non eſſe quoad Papæ voluntatem legem Papalem, ſed legem Laicalem Deputatorum, quæ perſonæ, & caufæ Eccleſiaſticae non erant ſubdite dictis Deputatis Laicis, ſi ſic per Rotaſ opemè inferretur præſumptio deſectus voluntatis noſtri ex parte Papæ, cum voluerint ſi præſumentum eum in commissione fca perſonæ Laicis condendi legem, voluiſſe ſi in commissione comprehendere facultatem condendi legem contra perſonas Eccleſiaſticas dicti Ducis de jure non ſuppoſitas, verum etiam ex parte Deputatorum laicalium, eo quod pariter non eſt verſimile eos voluiſſe comprehendere fuo lege à ſe condita perſonas ſibi regularias non ſubditas: Ultra quæquod ex alia etiam validiſſima ratione

tione mora fuit Rota ad ita decidendum, quia nempe in conferenda licet facultate concedendi legem semper debet intelligi vultuque Papam procedere tantum uni Principem (secundum), vel temporalem, ut videre est ex dictis Decisionibus superius laudatis, per quas eadem rationes amplius etiam tenuit eadem Rota sub legibus contineri à personis laicis de commissione Papae personas Ecclesiasticas non comprehendere, licet eadem leges posita essent ab eodem Papa in forma specifica confirmata, sed in casu nostro cessant penitus dictae rationes, quia praedicta Arti Medicorum Florentinae, cui data fuit à Serenissimo Cosmo Primo facultas concedendi provisiones praedictas, de sui propria, & originaria institutione, ordinaria, & universalis jurisdictionem habebat super omnes personas sociis Status, & Domini Serenissimi Magni Ducis, quae moderati autem tum in Physica, tum in Chirurgia profiteri vellent, & sic etiam super omnes Pisanos, quod nequidem per Informantes Collegii Pisani infirmabatur, dum & ipsi admittantur ius, & facultatem approbandi Chirurgos ex Privilegio Magni Ducis Reftoris ejusdem Collegii compensationem non fuisse quoddam Artem privative, sed cumulative concessam, & propterea cum dicti Pisani esse non poterant tales personae ut veritatem non esset, quod tam Serenissimus Magnus Dux in commendanda dictae Arti Florentinae legum, vel provisionum editione, quam eadem Ars de illis cogitare non possit, locum habere non possit praedictae rationes Rotae Romanae, & sic ita Decisiones à casu nostro sunt penitus extraneae.

- 33 Agnoscetes DD. Informantes pro Collegio Pisano hujus argumenti soliditatem, nihilominus tamen impetentis replicabant, quod licet Pisani profiteri volentes Chirurgiae Artem essent suppositi dictae Arti Medicorum Florentinae, non erat tamen illi subditi Reftor Collegii Pisani, cui elargitum fuit Privilegium conferendi Pisani medendi licentiam, quare provisiones, seu leges per dictam Artem licet condita ex mandato, & commissione Magni Ducis, & ab eodem confirmatae, non poterant comprehendere dictum Rectorem eadem Arti non suppositum, ejusque Privilegium derogare, super quo etiam praedictas Rotae Romanae Decisiones adaptare contendebant, verum etiam desuper allegabant Informantes praedicti uti punctualia Alex. conf. 122. q. 123. lib. 4.

- 34 Sed vana reperta fuit hujusmodi replicatio, quia licet verum sit, quod Reftor Scudii Pisani, & Collegium Pisatum non sit suppositum Arti Florentinae Medicorum, & sic non possit illud comprehendere, neque ligari ex illius sententia universalibus, tamen quoad effectum de quo agitur, efficit in casu nostro, quod omnes Pisani, vel Pisis hiatores volentes Chirurgiam profiteri sint suppositi dictae Arti, itaque sub eius legibus comprehenduntur, & igitur, nam statim data comprehensione omnium Pisatorum sub lege, & provisione dictae Artis Florentinae jubente eos ad subeundum examen coram illius Medicis examinatoribus, & ad obtinendum ab eadem Arte medendi licentiam, licet in consequentiam sequatur, quod non valentibus illis amplius pro examine, & licentia medendi obtinenda Collegium Pisatum, seu illius Rectorem recurrere. Sane debeat privilegium ejusdem Collegii, ac Reftoris Pisani, & quodammodo et derogatum confutari, cum quoad effectum illud proferri inuile reddatur; Id tamen non prociat directo à lege dictae Artis Florentinae, quod nempe Rectorem, & Collegium Pisatum comprehendat, & liget, sed tantum per indirectum, & in consequentiam, quia Ars Florentina omnes volentes Pisis meditari exercere (quosvis, & recte illa comprehendit, & ligat per praeter) obligavit ad subeundum examen coram suis Medicis examinatoribus, medendi-que licentiam ab ea obtinendam, quod quidem praesupponit, vel derogatio cum per indirectum, vel per consequentiam tantum dicto Reftori, & Collegio Pisano onerari, nil penitus est in iure attendendum, ac si illatum non fuisse. Arguatur. conf. 3. nu. 23. lib. 1. Adm. conf. 1172. num. 18. lib. 1. & egregie Sald. de reg. prelat. part. 2. cap. 14. n. 15. q. 102 ad n. 27. Pila differt. 27. n. 48. Barb. axiom. 34. n. 4.

- 35 Nec novum est in iure, quod lex, siue dispositio promissa in personam, seu res, vel contractus, in quos tamquam sibi suppositi dari recte possit, per indirectum, & in consequentiam afficit etiam illos, in

quos nullam jurisdictionem habet, ut optime docent Card. de Luc. de Credit. diff. 16. num. 7. 11. & 12. & in consil. legal. off. 102. per res. & de Dote diff. 85. n. 10. vers. dubitabam tamen, & diff. 143. a numer. 59. 60. cum seqq. & huc non diff. 130. numer. 3. & num. 6. 7. 8. 9. de Comm. Sald. Labr. Credit. part. 1. cap. 37. n. 32. vbi non enim, & num. 36. & seqq.

Quod magis, imò indubitanter procedit in casu nostro, ubi dictum Privilegium concessum de anno 1544. à D. Magno Duce non fuit directè concessum dicto Reftori, & Collegio Pisano, sed Pisani, quia Morus Proprius Serenissimi Magni Ducis verba directè dirigunt in Pisanos Artem medendi exercere volentes, non nempe cogendo, quatenus praedictam Artem profiteri velint, se Pisis examinari, & à Reftore licentiam petere, quamobrem superveniente altera obligatione illis iniuncta, nempe subeundi examen à Medicis Florentinis, & ab hac Arte licentiam petendi, cessare debet Privilegium, & commodum, quod Reftori, & Collegio Pisano dependenter oriebatur ex primo onere dato Pisani in vim dicti Morus Proprii anni 1544. pro ut perbelte ad nostrum propositum considerat Sald. Labr. Credit. part. 1. cap. 37. num. 32. vbi non enim Paeffer, & melius num. 26. & 27. & seq. & latius infra per Nos demonstrabitur in §. Quoad alteram partem, & seq. & in Discursu sequenti, &c. ubi aliud fundamentum Decisionis deducitur.

Deveniendo modo ad conjecturas, ex quibus manifestissime deducebatur vultuque Magnam Ducem priori Legi particulari, vel privilegio Collegii, & Reftoris Pisani per hanc posteriorem Legem anni 1548. derogare.

Pro prima conjectura reftectebatur, quod nova Lex anni 1548. erat universalis per toto Statu, & Dominio Serenissimi Magni Ducis, necnon adhibito medio omnium Consilium, & Consiliariorum Artis Florentinae, & sic cum maxima consideratione condita, quod pro validissima conjectura tradit Capon. diff. 398. l. 2. num. 12.

Secunda elicitur ex publicatione dictae Legis, quam Pius Magnus Dux fieri ordinavit, nam ex publicatione Legis per Principem demandata per aliquo loco manifestè constat, quod ibi cum observari inviolabiliter velit Alex. conf. 2. num. 30. vbi & de hac mente Cyriac. contr. 210. num. 53. & 54.

Tertis, quia Lex praedicta tam ex illius proemio, 30 quam ex narrata ipsius, constat fuit ratione publicae utilitatis consistentis in conservazione subsidiorum omnium, & hominum salute, cujus curam agunt Medici, & Chirurghi, ne scilicet impediti ad medendum assumantur, quod facile contingere poterat non praesumendo examine, & approbatione Artis Florentinae Capitalis rociat Dominii Erasmi efformata ex primariis Professoribus non modo theoreticum, ut plurimum Pisani, sed etiam praxim apprime callentibus, de quo timore infirmitas aliorum Medicorum alibi, quam Florentinae examinatorum per Dominum Magnum Ducem concepta, & in specie circa Pisanos clarè constat ex oraculo ipsiusmet Dominii Magni Ducis, dum perentibus de Anno 1560. aliquibus Medicis Pisis laureatis, & examinatis, ibique Artem professantibus, ut eximerentur à subeundo Artis Florentinae examine iuxta Legem praedictam anni 1548., id fuit per dictum Principem eis denegatum his lepidissimis verbis in eius Rescripto contentis: « Nelli studi passano tal volera li Cosemari all'erro, ed in Firenze vuole Sua Eccellenza, che i Medici siano Medici, & non Ciabattini, non solo per quelli di Pisa, quanto di altreve » Causa autem publicae utilitatis concurrere necessarium non esse in Legi generali specialem derogationem Privilegiorum etiam habentium derogatoriam, tradunt Capon. diff. 398. l. 2. num. 14. ubi reddit rationem, ubi & Et per legem « generaliter tunc dispositio semper habet derogatoriam per « eadem », imò derogationem derogatoria, & rursus ante num. 15. ibi ita « contra derogatio etiam generalis pro bono publico corrigi potest particulari, quod requiratur alias specialem derogationem », & sequitur Gall. conf. 120. numer. 63. Anton. de Dote. Reg. lib. 1. cap. 21. num. 38. 39. & 60. Mench. de Praesump. lib. 6. praesump. 38. numer. 25. Res. divers. dec. 759. n. 1. part. 1. & in recent. dec. 174. num. 7. part. 1. & dec. 50. num. 12. & 13. post Giord. de Gabelli. Res. curam

Buratt.

Arar. dec. 176. in Addis. num. 17. Alibi. post Card. De Luca de Jurisdic. disp. 2. quest. 9. num. 3. & Nos disp. 180. num. 33. de Commercio. ultra alios allegatos in prima Decisione hujus Cause 6. Tum quia,

34. *Et quoniam in contrarium subderetur, quod cum facit pro hac publica utilitate jam factis consensum in dicto Privilegio, vel Legi particulari condita de anno 1544. ex quo ordinatum fuit nullum ex Physicis in Civitate Pisana admitti posse ad medendum, nisi facit prius declaratus in aliquo Medicorum approbato Collegio, nullumque pariter ex Chirurgis, nisi prius examine subito coram duobus Medicis Pisani Collegii, & licentia obtenta à Rektore Studii Pisani, dici non valeat, quod ex causa hujus publicæ utilitatis voluerit Princeps per dictam posteritorem Legem generalem anni 1548. dicto priori privilegio anni 1544. derogare; verum cum dicta posterior Lex generalis per plura efficaciora media pinguius, & securius tui hominum saluti consulat, ut decet in re tam gravi, preteritum quia mandat à proferri volentibus autem medendi ratiocin prius subeundum fore examen coram quatuor Medicis deputatis, qui solent esse ex peritioribus hujus Insule Civitatis Dominantis, & licentiam postea à Magistratu totius Artis Florentinæ obtineri debere, qui pro munere suo totis viribus incumbit, ut ad medendum impetui admittantur, cumque hac securius via profecto pendat ad longè maiorem civitatis publicam, ideo cessat penitus objecti reflexio. Nam quemadmodum prefatum Principem voluisse per Legem posteritorem generalem per utilitatem publicam consensum priori Legi particulari, vel Privilegio nullum continenti publicam utilitatem derogare, eodem modo prefatumdem est valde per Legem posteritorem generalem maiorem publicam utilitatem amplectentem derogare priori maiorem utilitatem publicam habenti, quia maior utilitas semper prevalere debet minori, quinimo & consensum longe maiorem utilitatem minuit non est in consideratione habenda. Caball. conf. dec. 133. num. 17. lib. 2. cum alia citatis in prima Decisione hujus Cause 6. Tum quia, & ut in pagella casus nostri adscribitur *Farrinell. d. resp. 34. n. 6. 7. 8. & 9.**

35. *Quarta defumitur ex facto sequenti anno 1560. quo tempore cum post emissam publicationem dicte Legis anni 1548. quatuor Medici Examinatores deputati ab Arte Florentina resisterent Serenissimo Magistro Duci expensis, & necessarium fore, quod omnes Medici, & Chirurgi extra Florentiam existentes in Dominio Regis Sui Celatitudinis exceptis tantum Medicis actio Pisani legibus, comparere deberent coram Arte Florentina, ejusque Examinatoribus ad subeundum examen, fuerit coram relictio sub die 2. Septembris ejusdem anni statim per Magnam Ducem approbata, ac amplius in illius executionem per capitulum conscriptam sub die 7. ejusdem Mensis ab Arte Florentina ordinatum Dom. Commissario Pisarum, quod omnibus Medicis, & Chirurgis ab existentibus, & medentibus intinam faceret, ut infra 20. dies comparere deberent coram quatuor Examinatoribus Florentia ad subeundum prædictum examen sub pena, &c. Quod per alias plures epistolae successivè urgentius scriptas replicatum fuit eidem D. Commissario, juxta maius in onere publici faciendi Pisis prædictam provisionem, seu ordinem dicte Artis Florentinæ, neque videtur adversus prædicta omnia processum, inquisitionem, & Bannimentum dicte Artis, quoniam pluries iterata, fuisse per aliquem de Medicis, & Chirurgis reclamantem, ex quibus argui admodum potest bene innotuisse, tam Arte Florentina, quam Pisani, mentem Serenissimi Magni Ducis fuisse per dictam Legem anni 1548. derogatum Privilegio aliis concessio Rektori, & Collegio Pisano, aliquam nec Arte Florentina tamen aucta: et non, & talia præcepta, intimationes, & Bannimenta non pot. transgredi, nisi fuisset certa de hujusmodi mentis sui Principis egeret *Cyriac. contr. 416. num. 59. 60. Naque Medici, & Chirurgi Pisi existentes, vel Rektori, & Universitatis Pisana tacta florentem, sed reclamantem per ea, quæ tradit in fideiobis terminis Admoch. de presump. lib. 1. quest. 89. num. 39. Crif. de Judic. part. 1. cap. 103. num. 1. & 2. num. 599. Nos disp. 140. num. 16. & 18. de Commercio.**

36. *Quinta, quia similiter de anno 1578. 2. Decembris scri-*

pta fuit ab eadem Arte altera Epistola Domino Pisanum Commissario, qua ei inungebatur prædictis, ac urgentissimus ordo, ut se informaret, & inquireret an Medici, & Chirurgi Pisi existentes medentem coram licentia, & Patribus dicte Artis ad forum dicte Legis 1548. de reposito, quod illas non haberent, nos addingeret ad præstandam fideiobitionem in suis 200. de se presentandis coram eadem Arte, & salvenda quacunque condemnationis pena.

Sexta validissima elucet ex facto anni 1599. dici 22. Mapi, quo tempore cum super precibus Collegii Pisani requisitis, quod nemo Pisanus corumque Districtu absque licentia D. Rektoris Studii Pisani Artem medendi profiteri posset, Serenissimus D. Magnus Dux ordinasset, quod Ars Florentina Medicorum, & Pharmasoporum diceret quicquid adversus prædictas preces occurreret, eadem Ars in Informatione petens Serenissimo Magistro Duci facta sua responsa. *Quanto à quello, che si propone dal Collegio di Pisa, che restano possa meditare in Pisa senza licenza del Rettore della Studia, ed essamina di due Dottori del Collegio, questa è cosa nuova, e che tende à torre la giurisdizione al Collegio di Firenze, & al quale solamente, e non ad altri secondo gli ordini dell'Arte si spetta dar licenza, & chiunque vuole in pratica esercitare la Medicina nel principato Stato di F. A. S. tanto come Fisico, quanto come Chirurgo, e però non sempre deputati quattro Esaminatori di esse Collegio per approvare quelli, che trovano idonei, e sufficienti, e garantimento vengono a questo nome tutti quelli, che vogliono medicare, & gli stessi Fisici, & Chirurghi Pisani, e se alcuno ha mancato, si medita senza l'approvazione di questo Collegio sia sotto la pena della Legge, e non sarebbe dell'Arte castigato se ne avesse merita, però speriamo, che V. A. S. non vorrà diminuire la giurisdizione, e reputazione di questo Collegio di Firenze, e questo è quanto, ac. Et ha enim responsione adeo conciliante, & animosa facta per Artem eidem Serenissimo Principi, qui potest de sistente omnium responsione se ceterorum credere, innotum ab ipso Collegio Pisano, adeo ex dicta Informatione gravato reclamantem, asserere, & prohibitionem in contrarium recipere, credi, & præsumi debet non auctoritatem, quin ipsi absolute consensere Arts Principi affirmant, & Rektori & Collegio Pisano absolute negabant, petens unum tantum, seu privatim ad Rektorem, & Collegium Pisannum post conditam Legem anni 1548. rescidit, ut perhibet adversus *Cyriac. contr. 416. num. 59. & 60.**

Et revera in augmentum dicte conjecturæ, quavis immediate post hujusmodi Informationem Aris Florentinæ, Collegium Pisannum factum obtinuit à Sua Regia Celitudine extendendi eas provisiones, quas magis profanas, & opportunas existimavit, amamen in conspectu ejusdem Informationis militantes aut in Capitulis, vel provisionibus eidem Collegio post Pisani Medici, Chirurgis, & Pharmasopis conditis, aliquid circa dictam prestantem facultatem Rektoris Studii in concedendis licentia interdici disponere, non obtinuit talia favorabilis opportunitate, quinimo contrarium fuisse dispositum constare ex sequenti Capitulo *ibi: Artem adimittant, Chirurghi, & Chirurgi, & quid per vires de sua Patente vogliono medicare infra un mese dal giorno della pubblicazione di questo ordine, siano obbligati presentare le loro Patenti al Cancelliere dello Studio di Pisa, il quale ne pigli una con pagatori un quilo per Patente, altrimenti restano le Patenti invalide, e cadano nelle mani Rektore del Rettorato Fiorentino à quelli, che meditano senza Patente.* Nam ex hoc Capitulo clare constat necesse impolita per Collegium Pisannum Medici, & Chirurghi Pisi Artem suam profiteri volentibus, Patentes, five licentiam ab Arte Florentina obtinendam, intra mensem Cancellario Studii Pisani exhibendi, & licet non expresse loquatur dictum Capitulum de licentia, seu Patentiibus Arts Florentinæ, tamen de eis clare colligitur loqui, tum ex eo ipso quod Capitulum disposuit, quod presententur intra mensem Cancellario Studii Patentes, & notam de eis. item Cancellarius faciat, quod alias esset superfluum, imo ridiculum, si de Patentiibus Rektoris intelligi deberet, quæ per ipsum Rektorem concedantur, & per ipsos Cancellarios, tenentis penes se pignoralibus, expectantibus, tum quia per idem Capitulum

fun expresse ordinatur, quod non exhibitis d. Paten-
tibus iuxta dictum terminum Medici, & Chirurgi in-
cidant in poenam indictam ab ordinibus Artis Floren-
tinae omnibus iis, qui absque licentia, vel Patentibus
eiusdem Artis Florentinae medendi Artem proficereur,
sum fortius, quia aucta circumstantia validissima
contradictionis fadit per Artem Florentinam contra
idem Collegium, & Rectorem Pisanum, quod non
posset ipse Rector hospitalium licentias concedere, sed
tota auctoritas examinandi, & Patentes concedendi re-
sisteret penes Artem ipsam Florentinam, certi dictum
Collegium Pisanum in d. Capitulo ad solvendam hanc
controversiam, vel praesentiam dictae Artis, expre-
ssis verbis ad sui favorem, & Rectoris Pisani quoad illas
licentias disposuisset. Cum itaque non expelleris ubi
habebat tantam auctoritatem aspicendi, certe argui
debet, quod loqui intellexerit de Patentibus Artis Flo-
rentinae et famigerata regula, quod dispositionis verba
interpretari debent contra dispositionem, quando il-
le ponit ad sui favorem speciem legem, aut disposi-
tionem dicere *L. Petrus ibi de pall. ibique Doctores*
Surd. conf. 27. num. 12. Cypric. contr. 83. num. 9. 10.
Contr. 146. num. 14. & melius contr. 333. num. 16.
Seqq. Clarin. contr. lib. 2. cap. 182. num. 4. & per
Rev. part. 3. recte. tom. 2. decis. 596. num. 4. & per
17. decis. 31. num. 16. Tum denique quia provisiones
nomines facta per d. Collegium Pisanum, inter quas
erat dict. Capitulum, fuerint transmissa d. Collegio
ad Artem Florentinam, ut constat ex Epistola diei 5.
Aprilis 1601. d. Cancellario d. Collegii scripta dictae
Arti, ut ei innotesceret, & ferverentur in ejus
Archivio pro elegendis eorum observantia d. Medici,
& Chirurgi Pisani contra quas provisiones nil fuit
replicatum, nec contrabatum per dictam Artem Flo-
rentinam, nec fasd demonstrant, quod non haberet
Collegium Pisanum intentionem aliquid statuenti
contra ius, & auctoritatem dictae Artis, aliis non videret
verosimile, quod Collegium Pisanum, vel ei re-
querent, vel impedirent dictum transmissum volu-
isset eidem Arti praesentem in dict. Capitulo con-
sentiam, si fuisset directi contra illius jura, & auctori-
tatem, notis viribus d. dicta Arte paulo ante eorum ipso
Magno Duce acerrime propugnatum, neque quod e-
adem Arte voluisset eas servandas in proprio
Archivio recipere sine aliqua contradictione, & reclamacione.

17. Et adeo id verum est, ut pluries in posterum cum
hoc supposito universalia privilegia auctoritatis in con-
cedendis hospitalium Praesentibus, vel Licentias molen-
di utique locorum, scriptis dictae Artis Florentinae ei-
dem Collegio Pisano, illudque reprehendendo, quod ad
eius nomine perveniret d. Collegii aliqua trans-
gressio, contra quas literas nihil nequam contradi-
ctum fuit per Collegium Pisanum, prout praeteritum
de anno 1615. quo tempore super recuris ad dictam
Artem factis d. Marcello Fabio Romano, ex quo fuit
prohibitus d. Collegio Pisano Artem medendi excu-
tere, quia non haberet Patentes, seu licentias Recto-
ris Studii Pisani, licet haberet Patentes dictae Artis
Florentinae, sua statim ab eadem Arte Florentina scrip-
ta dicto Collegio quodam epistola, per quam notum
de hoc facto, & vana illius praesentione magnopere
reprehendatur, verum etiam monstratur idem Col-
legium Pisanum his praefatis verbis: *tu a Com. la*
Patenti, che si spiccano dalla nostra Cancellaria
Archivero senza difficoltà tutto il Dominio di Sua
A. S. eccelsissima d. Sancho, e per giustificazione di
questo sono multi i Adici, e Censeri in custodia Ciu
da Amministrati all' Arte nostra come a Noi serventi,
e dall' Arte medesima ottenenti la Patente, e se pare
vi fosse chi esercitasse senza quella la Fisica, e la Chi-
urgia, farebbe in loro pregiudizio.

38. Et similiter de anno 1661. die 21. Julii fuit per ean-
dem Artem Florentinam scripta altera epistola d. Com-
missario Pisano, per quam ei enixe inungebatur, ut
quod omnibus Medicis, & Chirurgis Pisani sub penis
communis a Statuta Artis Florentinae, Artem meden-
di prohiberet utique per eos exhibita fuissent Paten-
tes, seu Licentiae ab Arte Florentina obtinenti, ad quem
effectum, fuit amplius dicto d. Commissario transmis-
sa quoddam Litterarum, ut illud Pils publicaretur,
neque parerit alius similes litterae scriptae fuisse, ut
constat ex Actis huiusmodi. *Concl...*

Pro legimus, & simul urgentissima conjectura, se-
quens subnectitur notabile factum: De anno nempe
1675. Franciscus Fracassinus, cum fuisset condempnatus
ab Arte Florentina in poenam ab ejus Secretis imposi-
tam, ex quo Chirurgiae Artem professus fuerat absque
Patentibus dictae Artis, ille recuris statim habito ad Se-
renissimum Magnam Ducem, eique in precibus exposi-
tum, quod caso id egerit cum supposito, & bona fide
aucta licentia Rectoris Studii Pisani, rogavit dictum
Dom. Magnam Ducem, ut ei dictam poenam gratiose
remitteret, habendo & paratum esse, tam ad subun-
dum Florentiae examen necessarium, quam ad solvas
Patentes ab hac Arte Florentina recipiendas; Fuitque
juxta solitum praedictae prout Fracassini semel pro
informatione ad dictam Artem Florentinam, qua lo-
formatione desuper sequuta, potest fuit ex mera gratia
dicta poena d. D. Magno Duce et condonata, & in
integrum restitutus ad obtinendas post subitum neces-
sarium examen Patentes ab Arte Florentina, prout re-
vera Fracassinus dictum examen Florentiae subit, &
Patentes d. d. Arte obtinuit; ex hac enim facti con-
grue, & principio ex multa contra dictum Fracassinum
Pisanum Curiam ab Arte Florentina promulgata ob
ejectionem Chirurgiae absque illius Patentibus, et re-
curis per illum factis ad Serenissimum Magnam Du-
cem, gratiaque per eum obtenta, necnon ex Patenti-
bus, seu licentia ab Arte praedicta subinde impetrata,
manifestum redditur, quod tunc temporis iustificiens,
innuans, & insubstante cognita fuerit etiam per Pisanos
licentia medendi per Rectorem concessa, non ex alia as-
signabili ratione, nisi quod fuisse privilegio Rectoris
juxta post sequentem Legem universalem anni 1548. de-
rogantem, dum Fracassinus non impetrasset per gratiam,
quod de iure minores sui incommodo, & dispendio sus-
sistere possuisset, ut sic in istis terminis ratiocinatur
Natta consil. 322. n. 9. in med. & fin. Casanar. conf.
38. n. 33. & Rev. Rom. dec. 239. n. 6. per. 17. rec.

Secundo ex eademem gratia, & relaxatione in integ-
rum per Principem dicto Fracassino concessa indubie
tenet oritur declaratio ejusdem Principis quod derogatio-
nem dicti Privilegii ob Legem anni 1548. ut in puncto
adventum *Rev. Rom. decis. 107. n. 11. 12. 13. & seq.*
& n. 26. & 27. part. 1. rec. Sicut. Sen. conf. 84. in
fin. lib. 3. eoque magis quia Principi praedicta decrevit
post notam Privilegii Studii Pisani d. Fracassino in suis
precibus ei traditam, & post Informationem ab Arte
Florentina desuper sumptam, & sic cum cognitione,
& causae maturae consideratione Decian. conf. 16. num.
85. & 86. lib. 4.

Induper ad augendam in immensum vim iustis rati-
onibus opportune reflectebatur per Dom. Joan. Phi-
lippum de Papirinis egregium huius Curiae Advocatum,
de in hac causa summo cum ingenio de moer scriben-
tem, quod licet de his omnibus plenam scientiam ha-
beret etiam Collegium Pisanum, & tota Pisana Civi-
tas, prout praesentem est ex tot actibus iudicialis,
publicis, & geminis, sequas tam ante, quam post
condemnationem dicti Fracassini, iudicis etiam praede-
cedentibus literis scriptis ab Arte Florentina Domino
Commissario Pisano, & ibique pluribus publicis Edi-
ctis de Mando ejusdem Artis contra Pisanos, ne aude-
rent sine illis Patentibus ullam medendi Artem pro-
tere, ut egeret tradunt in debita brevitate terminis *Abb.*
conf. 38. numer. 4. lib. 2. Marias Ansel. conf. 59. nu-
mer. 11. & Petrus Anton. Ansel. conf. 14. numer. 7.
lib. 4. Cypre. dec. 209. n. 29. & Iustinus Casanar. conf.
50. num. 19. affert ad 25. & num. 33. & 35. & in puncto
Casus ostendit laud. D. Andrieu Bonif. in Florentina
Jurisdictione 6. Junii 1727. 5. Questiones, & Rev. Rom.
eram Caprera dec. 430. numer. 5. & eorum Falceper. 43
rom. 2. cir. 23. decis. 13. num. 9. & cum nimium inver-
simile sit, quod ex hac omnibus notis ad Collegii Pi-
sani notitiam actus perveniret, adeo eorum solentiam
illud habuisse credendum omnino tradunt Cypric. contr.
319. numer. 36. & Sess. decis. 403. num. 30. & Leo de-
cess. 142. numer. 9. num. plur. 194. & Not. diss. 65. nu-
mer. 4. & diss. 176. num. 32. 33. de Commercio pra-
sertim cum ageretur de re adeo notabili, & gravi, &
perjudiciali Collegii, & Studii, & Universitatis Pisa-
nae Privilegii Casanar. diss. 101. conf. 39. numer. 35. &
36. Nihilominus dictum Collegium, & Universitatem
Pisana tacita, & quiesca adversus tot actus sua aucto-
ritate

- prajudiciales semper se continuit, nullamque restrictionem, & recursum ad Principem habuit, neque saltem aliquem protectionis actum emisit, prout punctum considerando tantum indolentium, & secundum rationem *Nova d. conf. 322. num. 9. in medi. & fin. Casuar. d. conf. 30. num. 23. cum plurib. seqq. alioque Doctores supradicti in §. hysper ad augendum, &c.*
- 46 Ultimo tandem, quod penitus omnino tollit amaritudinem, & difficultatem, est observantia, ex qua apparet, quod ex anno 1548. quo proditi dicta Lex Universalis usque ad annum 1619. & sic per centum, & plures annos nullum ex Chirurgis Pisani ad Rectorem Studii Pisani licentiam ad moriendi obtinuerit, imo quod quamplurimum, & plurimum ex eis hoc temporis decursu, & in posterum successivis temporibus de anno in annum eam semper obtinuerit ab Arte Florentina, præsertim de anno 1560. proximior dictæ Legi, ex qua observantia procul dubio interpretari debet, quod id processit ex præambulo titulo, nempe ex supervenientia dictæ Legi anno 1548. oportet derogatoria dicti Privilegii antea concessi Collegio, & Rectori Pisano *De Lus. de Regal. diff. 47. num. 9. de Judic. diff. 35. num. 65. Rec. Episcopi Seldi. diff. cap. 71. n. 36. 37. & 38. & cap. 78. n. 24. & 27. & cap. 187. n. 20. 21. Altiograd. Jan. com. 51. n. 24. Cyran. corr. 141. num. 38. Altiograd. conf. 650. num. 23. & conf. 651. num. 24. 25. 26. & conf. 652. n. 23. Seminar. corr. 188. num. 24. cum seq. Rot. Roman. eorum Barar. dec. 87. num. 27. & seq. & eorum Orlon. dec. 161. num. 21. quam satis interpretari oportet ex observantia eadem recte etiam procedente in actibus mere facultativis firmant pene Populi de Altiograd. hysper 23. numeri. 18. 29. 30. cum seq. & Rot. Roman. in recent. part. 2. decif. 165. per tot. & part. 3. decif. 145. num. 3. & eorum Altiograd. dec. 128. num. 11. & dec. 129. per tot. & in puncto interpretandi qualiter, & naturam Legis, vel simul præambuli & observantia subsequens Pisano de Jur. Patr. allegat. 41. num. 25. 26. ubi plures auctoritates allegat & Rot. eorum Benicafa decif. 98. numer. 4. Nec non in proximioribus nostris terminis, nempe in actibus continuis omisit, seu in non factis, vel non factis diuturnis optine, & ferè in puncto casus nostri mirè tradunt *Rota eorum decif. 389. num. 16. part. 9. tom. 2. & dec. 127. num. 20. part. 12. & dec. 320. num. 25. part. 13. & dec. 124. num. 9. & dec. 258. num. 2. & decif. 613. num. 26. part. 18. & decif. 31. num. 15. part. 19. & quod ea præ ceteris observantia attendenda sit, que incipit à tempore proximioris actus, qui interpretari debet, prout nostra, que incipit post paucissimos annos à die promulgationis dictæ Legis, & per centum, & plures annos continuata, nullatenus atterere remota, firmavit *Rota dec. 674. n. 23. part. 19. & eorum Zarar. dec. 22. num. 7. 10. & Rec. Episcopi cap. 190. n. 30. & in puncto observantia Legis proximioris Rot. eorum Benicafa dec. 82. n. 3.***
- 70 Nil refragante, omittis aliis levissimis, altera coniectura, qua tantum possim in consensum deducere, quod nempe inverisimile omnino sit, quod intra tam breve tempus annorum quatuor à die dicti Privilegii concessi Collegio, & Rectori Pisano ad diem dictæ Legis Universalis decursum, Serenissimus Magnus Dux non sine nota maxime inconstancia, & levitate, quam in prudentissimo illo, & Sapientissimo Principe nefas est cogitare, ut in alio proposito dixit *Rot. Roman. dec. 9. n. 26. part. 19. eadem Privilegio derogare voluerit, præsertim attema summa sollicitudine, & amore, quo vigilantissimus Princeps ille Studium Pisenum à se maxime dilectum restauravit, & egregis legibus, sumptuosissime Privilegia decoravit, per ea, quæ ad hoc propositum ponderant *Spad. conf. 22. lib. 1. & Rot. 108. d. Scarfatum. elucubr. ad Cæcper. tom. 1. decif. 15. num. 11. & ferè in puncto quod Princeps non præsumat voluisse derogare antecessori Privilegio concessi personis à se maxime dilectis, & gravis, & qualificatis tradunt *Gualter. ad Reg. Cancell. 8. gloss. 36. n. 70. ad 73. cum aliis ibi citatis Rot. part. 9. rec. tom. 2. dec. 300. num. 15.***
- 73 Quandoquidem homini sæpe contingit medicinas dari, quæ bonæ, & utiles moribus creduntur, & postea ex experimento malæ, & damnosæ inveniantur, ita plures Leges accidunt per Principes fieri, quæ sanæ, & utiles reputantur, quæ in praxi postmodum inutiles, &

damnosæ apparent, ut monet Imperator in *Aurb. celer. 8. tit. 7. hoc constitutio Novell. 111. in prin. & ibi gloss. Accusati verb. quod medicamentum. Quamobrem videtur non debet adeo insolitum, & inverisimile, quod cognito per Serenissimum Magnum Duem ex experientia malo effecta in hac parte dicti Privilegii Collegio, & Rectori Pisano concessi, illi voluerit derogare, aliamque novam Legem delatari condere, quæ securior pro omnium subsistentia totius Domini sui salutis credita fuerit, prout fit eodem tenore exemplo de medicina, quæ variari debet cum ab effectu malo damnosa cognoscitur, ut elegantissime professorum *Acurusius l. tit. 1. ibi. & sicuti quandoque mala datur medicina, quæ creditur bona, & hoc datur postea apparet, & alia est necessaria tunc medicina, ita & lex quandoque mala, quæ creditur bona, & cum post apparet est necessaria nova Lex, quam doctrinam, citatis etiam aliis *Solanus de Jur. Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 30. num. 3. & num. 65. cum seq. laudando applicat ad finem casum, ubi minori spatio annorum quatuor Sapientissimus ille Hispaniarum Monarcha eadem Legi suæ prius cum maximo studio, & maturitate condidit derogaverat, aliamque propterea congruam ediderat.***

Quod alterum partem conari coniecturalis rationationis elicere ex magna affectione, & sollicitudine, quæ Serenissimus Magnus Dux Celsus Primus Pisani Studium professus fuerat, respondetur, quod ea procedere possit, si principalis Magni Ducis intentio in concedenda dicta ordinatione fuisset decorandi cum dicto Privilegio Pisani Studium, & illius Rectorem, in quo consistebat equivocatio contrarii argumenti, sed directæ, & principalis illius intentio fuit imposterum providendi circa Medicos, & Chirurgos, Attema mendis Pisis exerceant, vel exerceere volentes, ut imperiis à medicis excluderentur, propterea cum dictum Privilegium non fuerit eidem Rectori, & Collegio Pisano, nisi indirecte, & per consequentiam tantum acquisitum, ut infra plinius in secundo fundamento hujus nostre Decisionis demonstrabitur, nullatenus ex dictione, & sollicitudine, quæ Magni Dux Spadium Pisenum in ceteris affectabat, coniecturari valeat animam non habuisse dicto Privilegio derogandi, si revera animam antea non habuit, five principaliter intentionem illud dicto Rectori, & Collegio Pisano concedendi.

Quemadmodum enim quæcumque utilitas, commodum, & beneficium, quod ob aliquam principalem dispositionem in alterum directè collatum, alium indirectè tantum, vel per consequentiam resultat, non est de jure habendum in consideratione, quia dispositum non habuit nisi animam faciendi, quod principaliter disposuit, ut cum pluribus iuribus allegatis laicæ *Rot. Pisa differ. 27. num. 42. & egregie Cæsar. Balor. corr. 71. num. 5. 4. lib. 2. ubi in specie notat privilegium, quod in consequentiam venit, nullatenus attendendum esse, nam de jure in omni acta attendi tantum debet principalis dispositio *Cassil. corr. quæd. cap. 196. per tot. Gualter. ad Reg. Cancell. 8. gloss. 45. & 1. num. 35. Tiraquell. de Retract. l. 1. §. 30. gloss. 1. num. 4. Seldi. diff. 187. num. 64. ita per eandem rationem considerari non debet cessatio ejusdem utilitatis, & commodi proveniens ex subsequenti abolitione, vel derogatione principalis dispositio in alium directè, ex qua alteri indirectè, & per consequentiam illa utilitas, vel commodum, aut beneficium obveniat *Seldi. dec. 189. num. 64. usque ad 74. tom. 2. Altiograd. Sen. conf. 3. n. 23. lib. 2. Altiograd. conf. 1173. n. 18. Egrez. Salgad. de Reg. protell. part. 4. cap. 16. n. 15. usque ad 27.***

At liberaliter daret, quod prædicta conari coniectura, necnon aliqua alia, quæ fuit in contrarium adducta, vani aliquam habere, quid inter tantam coniecturam, & quidem longe validiorem opinionem in favorem Artis Florentine visitantur? Ubi enim res decidenda est per coniecturas, quis non fecit, quod numero majores, & qualitate potentiores pauciores, & leviores ita preponderant, ut ille nulla habeatur in consideratione per totum in *l. Divus ff. de integram restitu. Celsus. conf. 39. num. 60. vers. consilio nostrum D. meus Auditor de Comis. diff. Seneca. 11. num. 35. & dec. 17. num. 37. & dec. 25. num. 45.*

Minimeque visum fuit DD. obire aliquem alium quasi possessionis, tam in examinandis Chirurgis, quam

la concessione licentiae mendiendi a Redibore, et Collegio Pisano, ceptis post eorum, et plures annos, et coram auctore Legi 1548, qui cum tunc esset adhibere fuerit concessis, et aliis in Processu productis, quod quicquidque Confabulis Artis Florentinae innotesceret inobstantibus propriam Legem in Territorio Pisano, prompti erant, etque solliciti, ut procederent adversus inobstantes, utque vel inveni, non obstant approbatione Vice Rediboris Pisani Senilis, compelleretur ad comparendum coram Arte Florentina, ibique novum examen subeundum, et licentiam denique mendiendi ab ea recipiendam: Auctis illi quasi potestatis

- 39 de Jurisdictionibus per Collegium Pisianum allegati utpote clandestini de ignominie Collegio facti, oultimus fuit attendendi, ut fecit in puncto firmant *Narius cons.* 123, num. 18. *Cafan.* cons. 39, num. 60. 3. *Quarto* respondit. *Posth. de Maanen.* obseruat. 71, num. 4. & 5. latissime *D. Auditor* *Bunke* in eius *lib. in Extra.* mutationibus operum impetrat inter eius *Decisions* post *Annot.* ad *der. Cartarii* dec. 6, num. 129. & 56. & *D. Auditor* *Bunke* in *diffa* *Florentina* *Jurisdictionis* in *pro. Decisio* 5. *Fm.* Nam si habuisset *Ar. Florentina* transgressorem scientiam, eodem modo contra eos processisset quous, & tunc processisset contra alios, de quibus scientiam habuerat, arguendo totum in *l. eundem* 16, §. de *rep. ad. Rubei.* actum 12, numer. 2. *Manf. conside.* 148, num. 22. *Menoch. de praesump.* lib. 2, quod. 19, per *tot.* & *praesump.* 10, num. 17. lib. 2, *Ros. decif.* 306, num. 3, part. 2. *rec.* quod autem semper actus praefati debeant clandestini obsequi alia scientia *Ar. Florentine* fiant communiter Doctores, inter quos *Ferrar.* *prae.* *Papini.* libell. pro *turbat.* postq. num. 4. *Bouder.* collat. legal. 39, num. 30. & *seq.* lib. 2. *Petich. de Apudat.* lib. 4, quod. 4, num. 56. *Clarlin.* controu. cap. 105, num. 106. *Ros. Roman.* dec. 36, num. 21. post *Bouder.* collat. & *coram* *Rosari.* decif. 566, in *fin.* & pluribus, nec pluribus *Ros.* post *Posth. de Maanen.* decif. 56, numer. 3. decif. 34, num. 3. decif. 58, num. 4. decif. 802, num. 15. decif. 126, a 2. 3. & decif. 439, num. 8. dec. 402, num. 15. & alibi postq. quae clandestinitas magis probatur ob distantiam Florentiae, ubi reuident *Ar. Florentina*, & *Civitate* *Pisana* *Becci.* de *Apudat.* lib. 4, quod. 30, num. 68. cons. *Proterquam*, & notat *D. Maffi* dicta decif. 6, num. 151, necnon ex prohibitionibus, restrictionibus, Editionibus, compulsionibus, rescriptis saepe emissis, indultis, & summatim a dicta *Arte Florentina* contra *Pisanos*, quous ad eius nominum perveniret eorum in obsequiantia; ut apparet reflectit *D. Auditor* *Bunke* in *diffa* *Florentina* *Jurisdictionis* 5. *Tum* denique, necnon *D. Auditor* *Maffi* in *diffa* dec. 6, num. 153. In nihilo urgendum alii schibus quasi possessionem allegari per dictam Collegium Pisianum, qui causam postea deducunt praesentem controversie *Posth. de Maanen.* obseruat. 17, num. 44. & obseruat. 40, num. 16. *Ros.* post *tot.* dec. 144, num. 5. & decif. 667, num. 19. *Ros. Roman.* *cor. Prioli.* dec. 128, num. 2. & in *revert.* dec. 350, m. 14, part. 29, tom. 2. & *coram* *Anfald.* dec. 91, num. 2. *Beaumef.* decif. 38, num. 10. *Emerici Jun.* decif. 741, num. 4.

ARGUMENTUM.

Idem est quod in precedenti Discursu.

S U M M A R I Z U M.

- 1 Commendat, seu beneficium indicatum, seu acco-
fessionem, vel confessoriam illud dicitur, quod
aliqui oratores promittunt, seu dispositione de-
recti, & principaliter in alterum creare.
- 2 Lex, seu dispositio quatuordecim prioribus habetur
cum iure incompatibilitatis, atque generalis.
- 3 Principali dispositione factata refertur omnis alia,
qua alteri in consequentiam illius assignata fa-
ciunt.
- 4 Causa principali privilegii factata, vel cessante,
cessare etiam omnes alii effectus non ea in con-
sequenter producit.
- 5 Principali destitutio, vel factata uno accessorium,
vel confessorium statim cernit.

- 6 *Pifana Civitas non ligatur Legibus, & Statutis*
Florum Dominantis.
- 7 *Supplet Legi, vel Principi deficiente corrupti*
ritum ipfa Lex, vel Principis Decretum.
- 8 *Claufula ex certa Scientia, &c. non obftantibus,*
&c. non fuit apta ad fupplendam defitionem
voluntatis in Principe, quando apparet in fello
de ignorantia Principis, vel illius felfo fuppo-
ficio.
- 9 *Principe concedendo alicui inferiori Civitati ali-*
quod Privilegium non prefumitur voluiffe derogare
Legibus, & Statutis fua Civitatis Dominantis,
quibus altera inferior Civitas ligabatur.
Ampla ritum fi Principe acquifivit in conceffione
Privilegii claufula ex Afen Proprio, &c. non
obftantibus. Ibid.
- 10 *Principe prefumitur ignorare Statuta, & Leges*
particulares fua Civitatis, licet prefumatur fol-
te tara, & difpenfatio ritie Communis.

De eadem causa.

DECISIO AUTHORE.

E T

DISCURSUS CXCIV.

T Ractatum modo faciendo ad alius aq̃ue foliam, & ad invincibile fundamentum, ex quo non fuerunt DD. ad favorem Artis Florentina: Advertendum primo est, quod commoverunt Privilegium concensum in anno ex Capitulo Monus Proprii anni 1544. conditi per Senescinum Consilium Primum pro restitutorio Pisani Studii, non est Privilegium directū, & principaliter concessum Studio Pisano, vel ejus Rectori, sed quidem prædictis provisio, sive ordinatio occasione dicte restitutionis Studii Pisani in totum directè facta ob salutem hominum circa Philosophos, & Chirugos Artem medendi Pisis proficere volentes, per quam provisionem in potestatem cuicunque Medico mederi posse videbatur, nisi prius esset Doctoratus in aliquo publico, & approbato Collegio, & similiter cuicunque Chirurgo, nisi prius tamen à doctis Medicis Collegii Pisani scilicet, & approbatione ab eis recepte, & licentiam à D. Rectore Studii obtineret, ut clarè constat ex eodem Capitulo * si *honoraria*, & *audacia* quamplurimum, qui *vis impellit* *libris Artem medendi exercere* voluit, *fructum impetierit*, & *saluti hominum* considerat volentes *faciamus*, quod *dirigere* *indulsi* qui non *sic* Doctor in aliquo *Admiracione* approbato Collegio *declarat*, *audiat* aliquo modo, *vel* *vis* *alici* *infirmitatibus* *generis*, aut *aliter* *medetur* *libris*, aut *exterior* *adhibere* *sibi* *penna* *fecerunt* 20. quorum *quarta* *pars* *sic* *accusantur*, *quarta* *Collegii* *Ducalis*, & *quarta* *Rectoris* *exquis* *faciunt*, & *altera* *pars* *Universitatis*: Si *quis* *autem* *aliis* *medandi* *Artem* in *Chirurgia* *voluerit* *exercere* *contingat* *à* *Rectoris* *pro* *tempore* *existente* *licentiam* *petere*, *qui* *cum* *à* *doctis* *Medicis* *Collegii* *judicio* *examinari*, & *si* *ab* *illis* *fuerit* *approbatus*, *Rector* *si* *medandi* *in* *Chirurgia* *licentiam* *concedat*, & *qui* *aliquis* *est*, *ut* *qui* *honorarium*, & *commodum* *sentiant*, *aliquis* *etiam* *cursu* *peraguntur*, *volunt* *ut* *si* *qui* *saltem* *preterea* *licentiam* *Rectoris* *seorsus* *libris* *quaerant*, *Universitatis* *libris* *ter*, *Declinatorii* *prædictis* *ambobus* *libris* *tres*, *Natus* *Universitatis* *pro* *Privilegio* *scilicet* 40., *Bidellii* *scilicet* 20. *pro* *quislibet*. *Declinatorius*, *quid* *approbat* *in* *Chirurgia* *Philicam* *Artem* *non* *exerceat* *sibi* *penna* *prædictis*. Si *quis* *autem* *non* *Declinatorius* *non* *deceat* *dicta* *dicta* *licentia* *in* *Chirurgia* *sibi* *voluerit* *immo-* *derata*, *reus* *in* *diffam* *incurret* *penna*, *quoties* *accusatus* *fuert*, *vel* *ex* *officio* *Rectoris* *fuerit* *inquisi-* *tatus*, & *hoc* *non* *solum* *Pisum* *intus* *habeat*, *verum* *etiam* *in* *tota* *Pisana* *Diocesi*, &c. *

Commodum verò, sive Privilegium Collegii, & Rectoris Pisani, quod in eodem Capitulo continetur, improprie aliquo dum appellatur, non est nisi accessio-
naria, & consecutiva, sive indirectum, eundem quia
brevisius illud apparet ex verbis dicti Capituli indire-
ctum, sive accessione, & consecutivum appositum, verum
etiam, quia essentialiter facti dependenter à provisio-
ne, & obligatione directis in soci Artem medendi Pisis
pro-

Commodum verò, seu Privilegium Collegii, & Re-
ctoris Pifani, quod in eodem Capitulo continetur,
impropiè ulque dum appellatur, non est nisi accessio-
narium, & confectivum, five indirectum, ut dum quia
bottaniet illud apparet ex verbis dicti Capituli videtur,
five accessio, & confectivum apponitur, utrum
etiam, quia essentialiter fiat dependenter à provisione,
& obligatione directæ in eos Artium studendi Pifani
prof-

profiteri volentes, quatenus nempi illi teneantur ex dicta ordinatione examen subire, & licentiam petere a Rectore, ut minorum in modum in his fere terminis tradidit *Salgad. Labyrinth. Credit. part. 1. cap. 37. num. 32. & num. 36. ad qd. Carival. de Judic. tit. 1. diff. 4. num. 1. per tot.*

Advertendum quoque est, quod dicta posterior Lex generalis anni 1548. est contraria, seu incompatibilis cum dicta prima ordinatione anni 1544. nam ista expresse cillibet permittit post examen eorum duobus Medicis Collegii Pisani subire, & licentiam obtinere a Rectore Studii Pisani tam in Civitate Pisana, quam in eius districtu Artem Chirurgiae exercere. Altera vend Lex generalis anni 1548. qua tanquam generalis, & Pius publicata de ordine Magni Ducis hic servari etiam debet, ita disponit, quod nempi nemini Pius liceat tamen medendi Artem exercere, nisi prius examen subierit Florentini coram quatuor Medicis deputatis ab Arte, & licentiam ab eadem Arte obtineat, tamque Pius mederi posse cum sola licentia Rectoris Studii Pisani ut disponit dicta Ordinatione anni 1544. & cum ea mederi non posse sine contraria, vel incompatibilis, ideo indubitarum est, quod dicta Lex generalis anni 1548. in hoc error, & est contraria, vel incompatibilis cum dicta antecessoria Ordinatione anni 1544.

- 3 Et quomodo attenda hac contrarietas posterioris Legis statim de medio sublati fuit principalis dispositio dicta Ordinationis anni 1544. respiciens illos, qui Pius Artem medendi exercere volebant, per textum in *L. 27. ff. de legibus, & perinde arguunt Cyprian. conf. 601. num. 1. & 2. Adversus de praejumpt. libr. 6. praejumpt. 38. Nor. coram Bial. det. 354. num. 14. & det. 639. num. 16. & in recent. par. 4. tom. 2. det. 15. num. 5. Palaf. de Jud. praej. rubr. p. annot. 12. §. 1. num. 8. ita quoque per consequens cessavit omne commodum, vel Privilegium Collegii, & Rectoris Pisani, quod consecravit, & dependenter proveniebat ab eadem principali dispositione respiciente modum erendum ab his, qui volebant Pius & alibi medendi Artem profiteri. L. cum principalis 139. & ibi ferbentes ff. de reg. jur. lausimil. Causa lib. 6. cap. 168. num. 1. usque ad 30. & num. 32. usque ad fin. Barbos. anim. 4. num. 12. Salgad. de Reten. Bull. par. 2. cap. 26. num. 43. 44. & 45. Alb. Mandell. conf. 271. num. 3. 6. Sigurd. conf. 90. n. 16. 18. Thuych. lit. A. cunctis 75. numer. 1. & 2. & cunctis 76. num. 2. & P. Nid. de regal. Jur. regal. 42. num. 1. & seq. Cyprian. contrav. 230. num. 15.*

- 4 Ratio autem praedictorum est, quia cum Causa hujus utilitatis, & juris consecravit Rectori, & Collegio Pisano acquisitis, fuerit principalis illa provisio facta pro illis Artem medendi Pius exerceat volentibus, ideo ex causa sublati cessare debet privilegium tanquam effectus dicte Causae, ut in puncto Privilegii textus est in *Cap. fagiosum 9. de decimis, & notat Archibar. conf. 394. num. 3. Tiraque. in tract. cef. fani. caus. part. 1. numer. 210. & seq. episcopi Salgad. de recent. Bull. part. 2. cap. 26. num. 45.*

- 5 Tum etiam quia eodem modo resolvitur, quo productum fuit accessorium, & consecravit, & sic fit accessorium, & consecravit positum fuit ob principalis creationem, quod destructionem principalis cessare debet accessorium *Salgad. de Reten. Bull. part. 2. cap. 26. num. 43. & 44.*

- Praeterea si verum esset, quod de anno 1544. Pisana Civitas adhuc ligaretur Legibus, & Statutis Florentiae Civitatis Dominantis, prout firmat prima Decisio hujus Causae §. *Hujus dispositioni*, neque dissentiant DD. Informantes pro Collegio Pisano (de quo valde tamen dubitabant DD., quia *Rota Nostra Florentina per resal. d. Dom. d. Palm. Nep. det. 248. sub num. 20. §. Similiter, & §. Quia praedicti*, quam sequitur *D. meus Auditor de Comitibus det. Florent. 16. n. 20.* asserti quod usque de anno 1544. Pisana Civitas à Florentina Republica obtineat privilegium se gubernandi cum propriis suis Legibus, & Statutis, & in eorum defectum iuxta Romanorum Jura) Praeterea, ut dicendum §. si verum esset, quod Pisana Civitas de anno 1544. ligaretur Legibus, & Statutis Florentinis, aliud unque rationis fundamentum ex eo subsisteret in favorem Artis Florentinae, nam sicuti D.M. *Casari. de Comm. Tom. II.*

Dux Columbus Primus in dicta Ordinatione per eum facta de anno 1544. pro bono regimine Artis medendi Pisanae extende tunc processisset cum supposito, quod Pisana Civitas non esset ligata Legibus, & Statutis Florentinis, prout clare efficitur ex proamio ejusdem Ordinationis superius jam relato, in quo supponit Princeps ille nemini nullum Pius eo tempore super Arte, & exercitio medendi bonum regimen constitutum fuisse, dum ipse in concedenda dicta ordinatione ignoravit, & audacie, qua ibi media cunctebatur, in postum frantum imponere, & saluti hominum consilium exparte profuturum, quod profecto non erat necessarium, si non fuissent exempti Pisani à Statutis, & Legibus Florentinis, inter quas aderat lex Artis, & Universitatis Medicorum, & Pharmacopolarum, quae fuisse pro bono regimine Artis medendi exercendae consuevit, in illa Ordinatione anni 1544. nulla permissio, & invalida ex defectu voluntatis in eo Principe dicti deberet. Nam deficiente Principis supposito, corrigit quilibet illam Lex, seu Decretum *de l'art. de Jur. Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 20. num. 52. & 53. Sord. det. 276. num. 1. lausimil. Pella diff. 7. num. 3. & diff. 45. n. 84. & Salgad. Labyrinth. Credit. part. 3. cap. 1. n. 88. & seq.* quia Princeps ille non ignoravit Civitatem Pisanae fuisse subiectam Legibus, & Statutis Artis Florentinae facit superius super bono regimine medicis, & quod tam adeo bene eretendum consuevit, profecto dictam superfluum Ordinationem pro Pisana Civitate non edidit, postsumum in tam grave damnum, & praedictum auctoritatem, Legum, & emolumentorum praedictae Artis Florentinae, quapropter ex defectu voluntatis in Principe debet per inspecta haberi dicta Ordinatione particularia, quod procederet etiam apponitur fuisse clausula *ex certa scientia, &c. non obstantibus* quia apert non fuit ad suppleendum voluntatem Principis quando vere apparuit in facto de Principis ignorantia, quia contrarium supponit *Cap. ex par. 12. de Offic. & praej. Judic. Arde. Mori. de Clauf. par. 9. claus. 77. num. 17. & 20. & 22. optineat Ret. Roman. in Mensis. ad Card. De Luc. de regal. det. 7. num. 20. & 21. cum seq. & eadem Roma penes Martines. de Commis. lib. 1. tit. de Commis. ap. poll. in Caus. praej. par. 1. §. 2. det. 45. num. 4. & 5. fol. mibi 639. & num. 9. fol. 190. Decian. consuep. n. 88. 89. 90. Fagnor. de Rescript. cap. novelli num. 38. & 39. Ret. Roman. par. 4. reg. 2. det. 489. num. 16. & 18. Ret. Rom. coram Cripso det. 102. num. 14. lib. 1. & par. 1. rec. det. 666. num. 7. & par. 2. det. 120. num. 4. & seq. & par. 13. det. 54. num. 35. & 36. Emanuel. Gonzal. cap. cum olim 12. in fin. de Senect. & re Judic. de Nos ad Statut. Gama de Decretis à Senat. imp. fol. 50. n. 7. & seq. & in puncto quod Princeps concedendo Civitati inferiori aliquod privilegium non presumatur voluisse derogare Statutis, & Legibus Urbis seu Dominantis, quibus altera inferior Civitas sibi subdita ligata fuisset, cum Leges, & Statuta praedicta ignoravit, & si in concedendis novis Privilegiis apponitur clausula *ex Adm. Propria, non obstantibus, & ex certa scientia*, firmant egregie *Aldonzo. de praej. libr. 6. praej. 39. & per tot. de post. cum Barbos. claus. 82. n. 17. Fagnor. d. cap. novelli n. 39. de eff. & praej. Judic. de leg. Ret. Rom. coram Cripso det. 102. n. 23. & 24. tom. 1. ubi etiam dicit, quod semper praesumitur Princeps ignorare Statuta, & Leges fide Civitatis, licet praesumatur scire Jura, & dispositiones Jura Communis, nisi in utroque parte contrarium probetur.**

Et ita, Rota utraque Parte accitum informavit, &c.

ARGUMENTUM.

Explicatur diversa genera Recambionum, & demonstratur quomodo ea efformantur in Transitis, remissis, & revalentis, & in quo eorum sequatur, vel non, novatio premi Cambil.

Explicatur etiam Retorum, & quomodo illud efficiatur, & in quo diversum sit a Recambio veto.

Demonstratur in quo differat Recambium Recursu ab aliis Recambis, & Retorum.

1. *Recambium fit quoties non completa Tracta, Creditur illius accipere Cambio a semetipso, vel ab aliis summam æquivalentem tum pretio novi Cambii, & aliis expensis in damnum debitoris, quod Recambium dicitur Retoritur inter Mercatores.*
2. *Quantum requiratur, ut à Creditore tracta fieri possit hoc Recambium, seu Retoritur in damnum Debitoris sum, 2.*
3. *Retoritur licet fit Recambium, attamen in eo nulla sequitur mutatio primi Cambii.*
4. *Aliud est Cambium colla Ricorda, in quo non sequitur mutatio primi Cambii.*
5. *Recambium verum colla Ricorda quod fit explicatur, & in eo sequitur mutatio primi Cambii, & sum. 6. 7. & medius sum. 16. 18.*
6. *Argumenta inveniuntur primi Cambii quod sequitur per verum Recambium colla Ricorda extinguuntur prout obligantur, hypotheca, & fideiussiones primi Cambii, & numer. 11.*
7. *Pro Retributione nova debetur fabella.*
8. *Explicatur verba connotatione de Debito quibus statim Mercatorum per indicandum longum giro, & cursu Recambiorum.*
9. *Recambium Retoritur si est initium cum pacto, quod Creditur per certo tempore recambiare debeat, neque Creditur durante illa tempore adstringere debitorum ad solutionem debiti.*
10. *Cambium nihil aliud est, quam solutio pecunie in sua luce per alibi habenda.*
11. *Verba, & per quanto gli è venuto a mancare inter Mercatores quod significat.*
12. *Retoritur, vel Recambium cum se ipso pro Retoritur facere nemo potest, nisi prævia solita præstatione debitoris intimata de capiendum ad cambium ob inadimplendum Tractum.*
13. *Retoritur est tractus, quam simplex Recambium cum recusa.*
14. *Recambium potius, quam Retoritur fuisse initium ex quibus conspiciuntur arguitur, & numer. 19. 20.*
15. *Ordo seu mandatum datum a Mercatore de solvendo aliam non probat solutionem fuisse sequentem.*

Jamen. Recambii.

DISCURSUS CXCVI.

OLIM Dom. Augustinus de Franchis Mercator Antuerpiensis tractatum de summa Scutorum 2000. anni Marchatum in Nundinis Palsatis in Civitate Piacentie Anni 1598. fecit DD. Gregorio Garbarum, Stephano Justinianum, & Laurentio de Invera Procuratoribus D. Alexandri Justiniani Genuesis, qui ut Instanti sibi à dicto D. Augustino factis obsecraret, mandavit dictas DD. suis Procuratoribus superscriptis tractu implementum, prout apparet à Spacio ejusdem D. Alexandri, tenoris, prout infra.

All' incontro Agostino de Franchi mio Cognato di Anversa ha tratto al mio Procuratore Scuti 2000. in Paolo, Bernardino, Stefano, ed Amalia Benvisi, tutti, con Ferrante Burlanachi, quali faranno con me pagatori con dargliene debito sopra di me, e prevederemo che di Signori Vostri, senza gravarlo di Provisione, che gli farò pagare.

Hinc cum Spacio Alexandri responderunt è Nundinis superscripti DD. Gregorius Stephanus, io huic qui sequitur, modum.

Scuti 7583. 17. vi rimandiamo dei Vostri agostri la lettera alleganda a soldi 68. che con le vostre, e Scuti 9. 7. 11. di Gabella li conto e pari, a quali Vostri abbiamo di Vostre ordine al suddetto prezzo tratto Scuti 2000. per conto di Agostino di Anversa per Scuti li aleranti ha tratto in questa Fiera di vostra Provisione, che abbiamo pagato di vostra ordine, e se non di voi, che pretio sarete convenuti soli pagare, ed imbastare voi la suddetta rimessa.

Die 3. Julii 1599. dictus D. Augustinus Antuerpiensis cum suo Spacio ad eosdem Procuratores dicti Alexandri Genuesis dicto, ordinavit, quod in Nundinis Augusti quinquaginta in Civitate Piacentie celebrandis

tractum Scutorum 2034. 18. 3. anni Marchatum, infidem faciendum in ejus compemum à superscripto Alexandro Genuesis, compleretur, prout infra.

In quella Fiera di Agosto vi farò per mio conto 24 tratto da Alessandro vostro di Genova Scuti 2034. 18. 3. de quali vi piacerà farne promessa, e pagamento, se al tempo, rivalendone poi da lui medesimo, che per il pagamento vi sarà buon ordine, riferendomi a suo luogo il seguito.

Die 27. Julii ejusdem Anni, idem Alexander suo Spacio similiter mandavit superscriptis suis Procuratoribus Nundinarum Augusti 1598. in Civitate Piacentie, quod cum obligatione ejusdem inter proprie Personæ, Retoritur dicti Augustini, nempe dicta Scuta 2034. 18. 3. hoc infrascripto modo solveretur.

In oltre a vostri di qui hanno pagato li Scuti 2000. 24 che a soldi 68. le eraghi di Fiera di Pasqua per conto di Agostino di Anversa di mio ordine, e sopra di me, e per quello se è venuto a mancare per essi o hanno in questa Fiera di Agosto tratto per detto Scuti 2034. 18. 3. che vi piacerà pagarli pure sopra di me, e con danno debito pure sopra di me al detto Agostino, e vi valente qui da me senza gravare egli conto di Provisione, o solo della Gabella del Cambi.

Successive die 7. Augusti ejusdem Anni responderunt superscripti Procuratores Nundinarum Augusti dicto Alexandro Genuesi, eadem demum tenoris adimpleville superscriptum tractum Scutorum 2034. 18. 3. in his precibus terminis.

Dalla suddetta tratta in voi di Scuti 2036. 19. 24. darette debito ad Agostino di Anversa, o fono Scuti 2034. 18. 3. tratti li vostri di colti per suo conto, e nel vostro obbligo, e voi Scuti 2. 0. 9. di Gabella li conto e pari.

Et in conformitatem Spacii superscripti eidem Alexandro infirmis transmissum Literam, aut Codicem Cambii hujus tenoris.

1598. addi 3. Agosto in Piacenza Scuti 2036. 19. 24. per Scuti 2. 0. 9. del presente.

Pagati per questa prima di Cambi a voi, stesso Scuti ducemla trentasei, e soldi 19. a soldi 68. per Scuti in Scuti d'oro in oro d'Italia da soldi 68. ovvero fono alla metà di essi in moneta d'argento, e conforme al Discreto contra Noi, e potete per Agostino di Anversa di vostro ordine, e sopra di voi.

Hæc supposita facti serie, de mixta sententia super hoc dubio requisitus, aut videlicet Tractum Scutorum 2034. 18. 3. facta à Ratione DD. Gregorii, Stephanii, & Laurentii Genueæ ad finem de Feria sub mense Augusti 1598. fuerit verum Recambium, & ad ad effectum, de quo loquitur dictum infra.

Solum veritatem per oculos habens respondi superscriptum Tractum revocata fuisse Recambium præcedentis debiti Cambii Scutorum 2000. concordet inuicem, & convenit inter dictam Rationem seu supra DD. Gregorii, Stephanii, & Laurentii Genuesium ex una, & Alexandrum Justinianum omnino, de quo pro compenso Donato Augustino de Franchis Antuerpiensis, debitoris principalis, cum renovatione fideiussionis ejusdem D. Alexandri, ex altera Parte.

Sed ut majori, qui fieri potest, claritate, atque ordine, in optatum J. C. decet, procedamus, atque ut inde ad evidendum usque assumpti nostri comprobatio resultet, tria Recambiorum genera dari posse præsumimus.

Primum itaque contrahitur, quoties non completa Tracta ab eo, in quem facta sunt, ipsius Creditor accipit Cambio à semetipso, aut ab aliis summam æquivalentem Tractæ non solum cum pretio utriusque novi Cambii, expensæ provisionis, Præsentæ, Gabellarum, & provisionis, atque hoc mediante Recambio literas Cimbales obtinent officio, ut debitum, non in ea summa, in qua ab initio contrahitum fuit, sed cum hujusmodi incremento, redeat ad lacum, inde Tracta emanavit, expensis tamen, & damnis ejus, qui hujusmodi Retoritur ob dictam Tractam in loco destinata solutionis non adimplentur, causam dicit, prout eleganter explicat *De Pay in traitas. lit. Camb. cap. 15. num. 5. & 7. Secus de Commerce. s. 2. g. 4. num. 38. 39. Ric. Genueæ, de Mercat. decif. 143. n. 1. Ric. Rem. post Salgad. dec. 167. n. 2. 3. & dec. 207. num. 9.*

num. 9. *Turr. de Camb. disp. 2. quest. 1. num. 46. quod Recambium, Mercatores Cambiæ, Retoris nomine sans quidem congruè dixerant.*

2. Ceterum solutionis defectus, & debitoris mora de per se minime sufficere reputantur ad hoc, ut liceat Creditori Tracta facere dictum Recambium, expensis, & damno debitoris, quia ulterius requiritur protestatio solita cum intimazione, qua mediante Debitori innotescit, se quamprimum ejus damno, & expensis supradictis accepturus Cambio paritatem æquivalentem illi in ipsum tracta *Ann. refut. 27. num. 10. Scacc. de Commere. §. 1. quest. 7. part. 2. ampl. 8. num. 249. Ret. Roman. post Salgad. dec. 167. nu. 1. & 2. & dec. 207. num. 9. & 13. & part. 1. rec. decis. 52. num. 2. & 3. & coram Rich. dec. 481. num. 12. & coram Dancor. Jan. decis. 962. num. 9. & coram Pezinger. decis. 356. num. 2. & seq. & plenè Ego met. disp. 27. num. 16. & disp. 28. num. 2. 3. de Commere. *Gait. de Creditor. cap. 2. tit. 7. num. 1249. & 1650. & 1661.**

3. In hoc primo Recambii genere non extinguitur, prope nemo non videt, primum Cambium, nec per consequens aliqua prioris debiti novatio conficitur, adeoque debitor primi Cambii maseat adhuc debitor, etiam si creditor milites cambiasse; quia recambium cum aliis personis, præterquam cum illa Debitoris, impossibile processit et dari aliquam novationem, de cuius substantia omnino requiritur ejusdem debitoris interventus, & licet iste tenetur ad solutionem omnium recambiorum à Creditore contractuum cum aliis, præterquam cum debitore, hoc minime ex eo provenit quod idem directè ad illa solvenda tenetur, sed quia indirectè ad ea tenetur, ratione scilicet damni emergentis: Nam fuit in causa rei summam sibi debitam ab aliis Creditore cambii accepit, eamque toties recambiasse *Ret. Roman. post Salgad. d. decis. 16. num. 2. & 3. & decis. 207. numer. 9. & 10. Ret. Gen. decis. 143. in priv. & numer. 1. Scacc. de Commere. §. 1. quest. 4. num. 39. & quest. 7. part. 2. ampliat. 8. num. 255. & 261. per tot.*

4. Secundum Recambii genus conficitur, quoties ipse debitor ad hoc ut Tracta complex, aliud cambium cum alio contrahit, quam cum ipso creditore, & hoc novum Cambium, non simpliciter, & absolute Recambium vulgo nuncupatur, sed recambium, ut dicitur *culla Rierfa*, non alia ratione, quam quia debitor ad alios recurrit, ut eidem de novo Cambio tantum summam, quanta pro extinctione primi sufficit *Turr. de Camb. disp. 2. quest. 20. num. 10. in fin. & disp. 3. quest. 1. num. 4. Car. Mazz. in ejus Compend. de Camb. part. 2. cap. 5.*

5. Tertium denique Recambium, quod proprie nuncupatur Recambium *D. Rierfa*, o *culla Rierfa*, ex eo conficitur, quod debitor omnino solvendi primum Cambium ad ipsum Creditorem recurrit, ad hoc, ut illud sibi remittat, & recambiet eidem debitori pro aliis Nondum novum debitem, quod nascitur ab hac extinctione primi Cambii, quam in semetipso conficit creditore, statim, ac nomine proprii debitoris sibi solvit *Turr. de Camb. disp. 3. quest. 1. numer. 4. cum aliis seq. quest. Scacc. de Commere. §. 1. quest. 4. num. 40. & quest. 5. num. 85. & seq. Anfal. de Commere. disp. 68. num. 17. 18. & disp. 60. num. 2. 3. 9. Car. Mazz. in suprad. compend. de Camb. part. 2. cap. 4. & 5. Ego met. plenè disp. 26. num. 8. & disp. 149. num. 1. & 13. de Commere. ubi videt et per que oegna, aut actus implicatos, juris scilicet creditore sibi solvat, & per consequens novi Cambii inter ipsum Creditorem, ac debitorem renovatio sequatur, tum modo hujusmodi divagatio ad nostrum intentum minime proficiat reputatur.*

6. Notabilissimum tamen pro hujus Cause decisione effectus, qui principaliter ad hujusmodi recambio resultat, est quod nempe supradictum Recambium cum ipso Creditore inquit ad debitoris instantiam, tantò est momenti, ac efficacie, ut debitem primi Cambii extinguat, & aliud novum indicat, non fecit, ac per alios distinctos, & separatos, verò, & rebus primum Cambium, & p. omnia numerata solutionem fuisset Creditore, qui deinde iterum aliam pecunie summam ipsum debitori cambio dedisset *Scacc. & Turr. de Camb. ubi supra, & Sacra Rota coram Rich. dec. 519. num. 23. & decis. 357. numer. 1. Mazz. d. cap. 4. Anfal. de Casere. de Commere. Tom. II.*

*Commere. disp. 58. num. 17. & disp. 69. num. 2. 3. & 4. & seq. & dec. 23. in addit. num. 31. Ret. Roman. decis. 256. num. 6. part. 10. rec. & coram Criff. decis. 121. num. 2. 9. & 10. lib. 2. Card. De Luc. de Camb. disp. 1. num. 14. Sord. conf. 549. num. 35. & seq. Ego met. last disp. 26. num. 7. 8. & disp. 27. num. 11. 12. & disp. 149. num. 2. & melius num. 13. de Commere. Unde attenta hujusmodi novatione extinctiva, quæ prioris Cambii efficitur pro creatione Recambii, ad tracta per supra laudatos DD. quibus signanter addimus *Turr. de Camb. disp. 2. quest. 20. num. 6. & seq. & disp. 3. quest. 2. 3. 4. 5. & 8. Epifop. Rec. cap. 182. nu. 10. & seq. last Sacra Rota in Romana Cambiorum 16. Januarii 1699. coram Moto impref. post meum disp. 49. num. 19. cum seq. agere ad fin. tum. 1. de Commere. in necessarium consequentiam emergit omnium obligationum, hypothecarum, & fidejussorum prioris contractus omnimodò extinctio *Anfal. de Commere. disp. 69. num. 4. 7. 8. & seq. Ret. Roman. coram Coria. dec. 1434. & dec. 1556. per tot. Saminat. contr. 183. num. 45. & seq. plenè in dicta Romana Cambiorum, ubi supra Epifop. Rec. laudato cap. 182. num. 8. & plurib. seq. Quod adeo verum est, ut pro Recambio, tanquam pro contractu novo, & penitus differenti, ac separato à primo Gabelia solvenda sit *Anfal. d. disp. 69. num. 3.****

Hinc facili prioris negotio comprehenditur, quod 10 nomen illud, aut terminus, de continuatione di Debito, quem impropiè Mercatores tribuunt renovacioni Cambiorum, seu Retambii, nihil aliud importat, quam continuationem debiti, quod de Cambio in Cambium, & de Recambio in Recambio identidem à debitore creatur, donec abique ultiori Cambii, seu Recambii renovacione, debitem extinguatur, sed nunquam importare potest dicationem primi Cambii, ac si unquam facta fuisset Recambia, cum, ut supra probavimus, quoties fit Recambium, primum omnino extinguatur, & aliud novum, & diversum cum hac peni extinctione celebratur, ut optimè advertit *Turr. de Camb. disp. 3. quest. 1. num. 5. cum plurib. seq. & num. 10. 11. Card. De Luc. de Camb. disp. 3. num. 14. & disp. 17. 6. Mazz. ubi vers. Ad quando Mazz. in Compend. de Camb. part. 2. cap. 5. & R. Recambio propriè Ret. Roman. decis. 290. numer. 5. & 6. part. 11. rec.*

Hoc Recambium, ut dicitur « *culla Rierfa* » aut 11 io pactum deducitur fuit, aut non. Primo casu, quo scilicet, convenit effect quod Creditor pro certo, ac determinato tempore recambiare deberet, nequit Creditor durante dicto tempore attingere Debitorem ad debiti solutionem, cum ceteroquin à debitoris arbitrio, ac voluntate dependet solvendi statim tempore idem debitem *Peri in suo Negu. part. 1. cap. 17. vers. il fin. 6. Si advertit fol. mibi 68. & Mazz. in suo Compend. de Camb. part. 2. cap. 4. 5. Questia Rierfa cum seq. Sacra Rota coram Emeric. dec. 157. & dec. 154. & decis. 180. & coram Pezinger. decis. 315. & coram Cerr. dec. 706. & dec. 737. Secus autem in secundo casu, quo scilicet ulque ab initio minime convenit foret Recambium, tunc enim debitori, qui non habet, unde solvat debitem cambiarum, necesse est ad Creditorem recurrere, ut illud sibi recambiet, quod ad effectum perducitur statim, ac ab eodem Creditore, cui recursum fuit, sibi remittit debitem primi Cambii solvitur, aliud ex hac solutione primi cum debitore suo creando cambium pro proximis mandatis, vel alia Placita, ut supra demonstratum fuit.*

Hic patet, videntur omnino est pro decisione præsentis dispositionis, an Tracta Secutorum 2034. 18. 3. facta à Ratione Genue DD. Gregorii, Serphani, & Laurentii pro Nandini Augusti, fuerit non solum verum Recambium debiti cambiarum antecedentis Secutorum 2000. debitorum ab Augustino Anserperis cum fidejussione Alexandri Justiniani, sed ulterius Recambium inquit inter Creditorem, nempe supradictam Rationem Genue, & debitorem, qui est dictus D. Augustinus Anserperis.

Quod verò supradicta Tracta verum Recambium extiterit, non notabilissime facti circumstantiæ, quam termini præsentis casus, de quò agitur, omnino fassere videntur.

Sed quia clarius, quò fieri potest in hac materia à no.

his parum intellecta ob eorum non usum, procedamus, ponderandum est in facto, quod attenta Tracta Scurorum 2000, auri Marchatum facta pro Nundinis Palscham in Civitate Augustina de anno 1598, ab Augustino de Francha Anserperis in dictos DD. Gregorium, Stephanum, & Laurentium, & ab illissem completa de ordine etiam Alexandri Justiniani Genue. & supra di se, id est cum ejus obligatione, sine fidejussione, fuerunt alia familia Scuta 2000, ab illissem DD. Gregorio, & Sociis pro eorum rembursemente tracta in suis, sive in eorum Rationem Genue de ordine ejusdem Alexandri, & in computum dicti Augustini Anserperis, prout designavit a Spachio ejusdem Alexandri supra relato in ibi *Al' Invenire Agostino d' Anversa ha tratto al mio Procuratore Scuti 2000.* in Paolo Stefano Antonio Benelli, di quali farete compenti pagarli con dargliene debito sopra di me, & provvederemo qui da Signori Nostri senza gravare di provvisione, che li fare pagare. Et insinuat a Spachio responso dictorum DD. Gregorii, &c. in ibi *Stati 7183. 17. vi rimetteremo da' nostri Nostri lettera alleganda a soldi 68. -- che con le spese, e Scuti 7, 31, di Gabella il conto è pari, a' quali Nostri abbiamo di vostro ordine al suddetto prezzo tratti Scuti 2000. per conto d' Agostino d' Anversa per Stati attrattanti ha tratto in questa Fiera al vostro Procuratore, che abbiamo pagati di vostro ordine, e sopra di Voi, che però farete contento farli pagare, e imbarcare Voi la suddetta rimessa.*

Hinc Tracta Scurorum 2000, quam faciant de ordine Alexandri Genue, inspicit Gregorius, & Socii in suis de Genue, officari minimè potest, quia sic carebimus, dum DD. Gregorius, & Socii solvant in Nundinis Palscham Scuta 2000, de ordine tam Augustini Anserperis debitoris principalis, quam de ordine Alexandri Genue, eandem receperunt in Civitate Genue.

Pro ergatione forent Genue, quibus remissa fuerunt. Cambium enim nihil aliud est in substantia, quam dare pecuniam uno in loco per alibi habenda, prout pluries in hoc Tractatu de Commercio, elegantius autem me prius quamplurimi Auctores docuerunt, qui de hac materia magistraliter agunt, signanter autem Scac. de Commercio, §. 1. quæ. 3. m. 3. §. seq. & per tot. Du Pay de litt. Camb. cap. 1. n. 4. Turri de Camb. disp. 3. quæ. 11. per tot. & alibi passim.

Præter in facto observandum est, quod supradicta Scuta 2000, tracta à dictis DD. Gregorio, & Sociis Nundinarum in suis Genue de ordine Alexandri, & in computum Augustini Anserperis, neque fuerunt ab Augustino, neque ab Alexandro soluta, quinimo s. perit dignificatur, quod Alexander curavit, ut dicti DD. Gregorius, & Socii Genue eadem in se ipsi extinguerent mediante solutione de illis facta, atque tunc tenent pro eorum rembursemente in suis Nundinarum Augusti de ordine dicti Alexandri cum ejus Cambio juxta precium, tunc temporis currente inter Genue, & supradictas Nundinas Augusti Placentie in computum ejusdem Augustini, supra tamen d. Alexandrum, nempe cum ejus obligatione, atque obligatione, ut apparet ab alio Spachio d. Alexandri dictum ab DD. Gregorium, & Sociis dictarum Nundinarum sub die 27. Julii 1598, ut supra laudato in ibi.

In die 27. Julii d. Palschi di quali hanno pagato li Scuti 2000. che a soldi 68. le transse di Fiera di Palschi per conto d' Agostino d' Anversa di mio ordine, e sopra di me, e per questo l' e venuto a mancare per effi v' hanno in questa Fiera d' Agostino tratto per detto Conto Scuti 2000. che vi piacera pagare pure sopra di me con darne debito pure sopra di me al detto Agostino, e vi valerete poi da me senza gravare effi conto di provvisione, e solo della Gabella del Cambio.

Quæ secunda Tracta Scurorum 2034. 18. 3. quam faciunt DD. Gregorius, & Socii Genue in suis Nundinarum in computum Augustini, & de ordine etiam ipsius Alexandri nihil aliud importat, quam novum Cambium, quod idem est, ac dicere verum, ac proprium Recambium tertii generis Imperis Indici, nam Tracta Scurorum 2000, facta pro precedenti Cambio minime fuit in Civitate Genue soluta, & ex-

pie, sed à Gregorio, & Sociis Genue, uti testatur ex verbis dicti Spachii in ibi *I nostri di qui hanno pagato li Scuti 2000. che a soldi 68. le transse di Fiera di Palschi per conto d' Agostino d' Anversa di mio ordine, e sopra di me.* Et quia antea iniquissimi solutione Scurorum 2000, facta ab ipso DD. Genue pro dicto Augustino Anserperis debitoris principaliter obligato, & Alexandro ejus fidejussore, ipsi ipsi, uti Creditores, evaserunt ejus DD. de Genue recedent Creditores pro eorum monere (terminari), qui inter Mercatorem significat rembursementem, aut revulsam, ut sic. Rich. decy. 481. num. 26. §. 28. fuit idem inter ipsos, atque dictum Alexandrum conventum, quod ipsi de dicto eorum monere, nempe novo credito Tractum facerent in suis Nundinarum cum Cambio tunc temporis currente inter Genue, & dictas Nundinas, prout etiam expressè apparet ab eodem Spachio Alexandri in ibi *E per questo gli è venuto a mancare per effi v' hanno in questa Fiera d' Agostino tratto per detto Conto Scuti 2034. 18. 3.*

Et licet verum Recambium cum Recarta tunc est citius, atque efformatur, quoties debitor impeditur complendi in loco designato Tractum sui factum pro satisfactione primi Cambii, eandem solvendum caret ab ipsorum Creditore solummodo concurrendis, uno eodemque tempore juris solutione pluribus actibus, id est, quod Creditore manum dei pecuniam debitoris pro extinguendo primo debito cambio, & quod debitor eandem emitteret, ac reddat Creditore pro satisfactione dicti debiti, & quod Creditore succedente tradit eandem pecuniam supradicto Debitori novo cambio, eandem receperunt in alia Plena, & Nundina, ut aggregat explicat Anselm. de Commercio, disp. 68. numer. 17. & disp. 69. numer. 3. & 9. & prius dictas Scac. Aur. coram Rich. decy. 319. numer. 23. §. decy. 337. numer. 1. & denique Non citius dissolvitur disp. 26. 27. & disp. 149. numer. 2. & 13. ita in necessarium consequentiam emergit, quod pro vero Recambio cum Recarta representanda sit solutio dictorum Scurorum 2000, quam faciendum erat à supradictis Gregorio, & Sociis Genue sibi ipsi Alexander Justinianus pro completione primæ Tractæ factæ in vim precedentis Cambii ex Nundinis Palscham Genue simul cum altera Tracta Scuti 2034. 18. 3. quam dicti DD. Gregorio, & Socii de Genue fieri mandavit idem D. Justinianus pro sequenti Nundina Augusti Placentie solvendum ab ipsorum DD. Gregorio, & Sociis de eisdem Nundinis Placentie pro computo dicti Domini Augustini Anserperis, supra tamen eundem Alexandrum, nempe cum ejus obligatione, & ita idem Alexander de novo debito, quod contraxit cum dictis DD. de Genue pro extinctione primi Cambii, verè in novum Cambium, seu Recambium cum ipso DD. ex Genue ad Nundinas Augusti, pro pretio illius Cambii, quod tunc inter Genue, & dictas Nundinas Augusti currente.

Quia turbet difficultas, quæ in præfatis exstitit possit, quod scilicet cum supradicti Domini Genue ista ipsi solvissent Scuta 2000, cum Recambio pro Nundinis proximè futuris Augusti non contraxerint hoc Recambium cum eodem Alexandro pro eorum rembursemente, sed novum Cambium, & Recambium cum se ipsis, eo sub eorum, ut debitor cum eorum incremento, expensis, & damno Augustini debitoris principalis, & Alexandri ejus fidejussoris ad Nundinas rediret, quod Recambium Genue fuit vero, ac proprio nomine Reverti, tunc demum efformatur, quoties Creditore accipit Cambio à se ipso factum sibi debitum à proprio debitoris, expensis, & damno ejusdem Debitoris, ob Tractum ab eo non completum, ut supra §. secundum, abundè explicavimus.

Quia obijctioni proposita eliminatur concurrendis pluribus nonnullis circumstantiis, ex quibus arguitur, quod dictum Recambium Scurorum 2034. 18. 3. non fuit Retentum, sed verum, & proprium Recambium cum Recarta factum cum consensu omnium Contractantium, id est initium inter supradictos DD. Genue Creditores, & dictum Alexandrum, non solum nomine d. Augustini Anserperis debitoris principalis, sed etiam ejus fidejussorem.

Pro cuius altissimi corroboracione animadvertendum est primo, quod supradicti Domini de Genue non poterant à se ipsis accipere cambio expensis, & damno

damno Augustini, & Alexandri respectivè debitoris, & fidejussoris, cui prævia sollicitatione contra Alexandrum, ut supra probavimus, unde ne dicamus dictos Dominos Genue actum proflus illicum gestisse, ornando præsumendum veni, quod Recambium dictorum Scutorum 2034. 18. 3. fuerit Recambium verum, & proprium cum Recursa tertia specie, de qua supra in §. *Tertium Denique* Ego met. dist. 139. numer. 9. de Commercio, Martii. de Tactis. & Ambig. lib. 5. tit. 1. num. 22.

17. Secundum quod unque ex dicto Spachio Alexandri, statim erui, quod Tracta Scutorum 2034. 18. 3. facta fuit à DD. Genue pro omni, & toto eo quod infirmum deficiebat, i. vii. *Et per quillo l' è venuto a mano, care per off.* Unde necessario concludendum est, quod supradicta Tracta importaret verum Recambium initum cum dicto Alexandro. Quoniam iuxta calculum à Peritis effectum, in dicta Tracta non comprehenditur nisi Scuta 2000. cum solo pretio Cambii tunc temporis currentis inter Genuam, & Nundinas Augusti in Civitate Placentie de anno 1598. E contra vero eorum defecere, & ut dicebat, *manere*, per viam Retorni, majorem summam importaret, quia in Retorno ultia Scuta 2000. & pretium novi Cambii, comprehendenda præterea sunt expensæ protestationis, Protenex, & Provisionis, ut addit: *De Pay de Camb. cap. 15. numer. 5. & 6. præter alias Auctoritates supra allegatas §. Primum inquit.*

Tertio addimus, quod si dictum Recambium factum fuisset per viam Retorni, Alexander minime cum ejus Spachio suis Procuratoribus Nundinarum denunciasset, quod dicta DD. Genue jam solverant Scuta 2000. sed, quod, cum Tractum adimplere ipse neglexerit, debitum ad Nundinas redibat, aut aliis similibus præstibus usui fuisset, quibus regulariter Mercatores utuntur, quando agitur de Retorno.

Quare, cum Alexander eisdem suis Procuratoribus Nundinarum scripsisset, quod ipsi DD. de Genue solverant Scuta 2000. signum evidens est, quod fuit cum dicto Alexandro factum Recambium cum Recursa, tum nomine Augustini, quam proprio, dum similes loquendi formulae proprie convenire nequit, nisi verò Cambio Recursæ, in quo à Creditore solvitur, & extinguitur primum Cambium, atque in ejus locum novum Cambium. *Item Recambium faceret, ut supra vidimus §. Tertium denique supra.* Eoque magis id demonstratur per Spachium Augustini Antwerpæ diei 3. Julii 1598. in quo ipse scribens Procuratori Alexandri in Nundinis Augusti ejusdem Anni, eisdem tamen significat, quod in dictis Nundinis tracta erant in ejus computum à dicto Alexandro Genue Scuta 2034. 18. 3. Marcharum, eisdem ostendendo, ut talem Tractum acceptet, & postea suo adventiente tempore solvat, necnon pro illa revertentem ab eodem Alexandro accipiat absque eo, quod in dicto Spachio ne verbum quidem factum appareret debiti antecedenti, de quo expressè eandem meminisse oportebat, juxta optimum Mercatorum Syllum, si dicta Tracta inita fuisset per viam Retorni, & non Recambium cum Recursa.

18. Quarto, quia proflus inverisimile est, quod Alexander inter Patricios, ac Mercatores Genuenses neminem fecundum procelat permississet dictam Tractam Scutorum 2000. ac de illa Remota fieri non solum eum proprii honoris labe, verum etiam damno Augustini ejus Levius, quæ inverisimilitudo in intentionem crederet eo, quod absque ulla ejus incommodo eisdem solvere posset, dum tum in Nundinis, quæ in Civitate Genue, semper erat Creditor dictorum Dominorum Gregorii, & Sociorum, ac proinde in eorum manibus semper habebat aliquam notabilem pecuniam summam, ut in similibus argumentatur *Abrachi cons. 1203. num. 4. Secus Bar. decis. 100. num. 3. part. 19. & decis. 305. num. 12. part. 15. Altit. refol. 49. n. 13. Borden. collat. 38. n. 46. solam. 2.*

19. Quinto, quia tum à Spachio Nundinarum Augusti dicti Alexandri, quam ab alio responsivo dictorum DD. Gregorii, & Sociorum debeturum Nundinarum, computum fit, quod Scuta 2034. 18. 3. factum tracta in computum Augustini, cum obligatione ipsius Alexandri, unde si revera dicta Tracta Retorno fuisset, minime pro eo compendenda, necessaria erat nova obligatio dicti Alexandri, quæ juxta idem pro Retorno

obligatus erat, sed non pro Recambio tum Recursæ, nisi illius obligatio renovabatur, quæ tamen efficacia fit argumentum à superfluitate deductum plenissime comprobatur *Episc. Rec. cap. 194. numer. 84. & sequenti.*

Sexto denum quia usque à primis Nundinis Paschatis fuit intentio, ac voluntas Alexandri quod fuit in Civitate Genue à dicto Dom. Gregorio, & Sociis debitum Scutorum 2000. impotenter recambiarum deberet, nam in ipso ordine per tum dato suis Procuratoribus, ut solverent Tractum dictorum Scutorum 2000. in eos faciendam ab Augustino Antwerpæ, non addidit, quod à se reverentem idem Dominus Gregorius, & Socii, sed à suis de Genue, neque promittit se eadem soluturum, sed quod eadem ab aliis solvente curabit, ut apparet ab ejus Spachio Nundinarum Paschatis supra relato *ibi* *quali farò contenti pagari, & a provvedere qui da Paffi, che li farò pagare* *¶* Cui Spachio correspondet adamsium id quod scriptum inde Alexander in Spachio Fetiurum proxime summam Augusti, ubi primum denunciavit suis Genue solviffe Scuta 2000. deindeque eisdem ordinavit, quod solverent novam Tractam Scutorum 2034. 18. 3. & quia revera eandem amplius recambiare volebat, sed extinguere de per se, non addidit, ut antea fecerat, quod se reverentem à suis Genue, sed à se ipso *ibi* *Et ve ne valeret qui da me* *¶* & ita executione mandatum fuit ut constet à Spachio responsivo dictorum DD. Gregorii, & Sociorum Nundinarum Augusti, in quo conparatur computum dicti Alexandri cum dicta Recursæ, quod vero ab hujusmodi deductivo modo scribendi Spachia Nundinarum, prodest contrahentium voluntas, citra dubitationis aliam admittit *Ansford. de Commercio. dist. 6. num. 9. & dist. 89. num. 31. Rot. Roman. coram Falconer. de Fidei. commiss. decis. 9. sub num. 15. dec. 35. num. 11. decis. 37. num. 2. 6. Nec obfistere, & de Jurperpet. dec. 21. num. 16. dec. 29. num. 10. de Penfion. dec. 4. sub num. 4. de Dot. dec. 20. num. 8.*

Ea hæcenus dictis ad evidentiæ usque demonstravimus, quod nova Tracta Scutorum 2034. 18. 3. fuit verum Recambium cum Recursa initum inter DD. Gregorium, & Socios Creditores primæ Tractæ, & dictum Alexandrum pro computo dicti Augustini Antwerpæ Debitoris principalis, unde necessario sequitur, quod minime subsistit fidejussio præstita in vim quondam chirographi inito sub die 10. Julii 1598. à DD. Joanne Andree, & Jacobo fratribus de Franchis pro dicta prima Tracta Scutorum 2000. in favorem dicti Alexandri.

Quoniam cum penitus extinguatur propter Recambium primum Debitum Cambiarum, mediante reali solutione primi Cambii, quæ in illa creationis novi Cambii intervenit, coarctantur præterea omnes fidejussiones, hypothecæ, & securitates, quibus illud primum debitum cambiarum fidejussor, ita ut pro hujusmodi debito, nupote jam extincto, Debitoris bona à nexu primarum hypothecarum liberentur, neque fidejussores, qui pro ipso interveniunt, amplius rem in ant obligati, juxta Auctoritates individuales à me supra allegatas §. *Irrevocabilius sumus in fin.*

Transfandum in præsentia esset ad alia fundamenta, quibus demonstrare quoque possem infubstantiam supradictæ Scripturæ diei 10. Julii 1598. à qua elici præstenditur supradicta obligatio fidejussoria DD. Fratrum de Franchis non solum pro supradicta Tracta Scutorum 2000. sed etiam pro aliis Scutis 6000. sive Marcharum, unde illa tantum indicatæ sufficit, eum jam deducta fuerat à pluribus Advocatis in eorum respectivè doctissimis Allegationibus, ne inuiter videat repetere, quod ab ipso non minus Ingentis, quam solide dictum fuit, & præcipue circa Scuta 6000. quia non confilio, quod dictus Alexander eadem solverit, aut solvenda curaverit dicto Augustino Franchi Antwerpensi, per consequens nullum locum habere potuit fidejussio præstita à dictis Fratribus Franchi in favorem ejusdem Alexandri, in nihilum refragante, quod idem Fratres de Franchis in supradicta Scriptura confessi fuerint, quod idem Alexander ordinaverit DD. Sara, & Marino, ut eadem solverent dicto Augustino Antwerpensi, quia hujusmodi confessio potest quidem comprobare ordinem, nunquam verò effectum, & realem solutionem, nisi ad per alios probationes o-

vincatur, ad effectum maxime, ut fideiussores dictum Alexandrum retribuantur tenentur, ut latet per DD. Advocatos Dominorum meorum Principalem ostensum fuit, auctoritatibus ab istis deductis, quibus utpote in nostris ipsissimis terminis addere juvat *Rat. Roman. civ. Rich. decr. q. 1. num. 6. 7.*

A D D I T I O.

Ad num. 8. & 9.

Secus si in creatione novi cambii, seu recambii fuisset apposta clausula preservativa priorum iurium, & fideiussorum, aliis quod novum cambium non intelligatur factum, *Admone decr. 2207. num. 19. tom. 3.*

A R G U M E N T U M.

Mandarum inter Mercatores quando, & ex quibus conjecturis presumatur, Mercatores an, & quando mandata a suis Correspondentibus accepta valeant per alias tertias personas exequi facere.

Referuntur varia negotiorum gestorum genera, eorumque diversae Naturae, & effectus explicantur.

Mandantes alicui Negotia aliena geri, utiles Negotiorum Gestores in jure censentur.

Fideiussio non potest extendi de contractu ad alterum contractum, neque de una re, vel persona ad aliam; In qua materia quamplurima notabilia adducuntur exempla.

S U M M A R I U M.

- 1 Mandatum excedens, vel illud non recte adimpletum, fidei, & amissionis videtur.
- Et ideo in personis qualificatis, & sanguine conjunctis mandatum semper adfuisse presumi debet, ut dicatur eas tale crimen voluisse committere num. 2.
- 3 Mandati qualitas facilius praesumitur, quam ipsum mandatum.
- 4 De mandato ubi in genere constat, ubi praesumi debet mandatarium illud non excessisse, licet de qualitate mandati non appareat, & 4. 5.
- 6 Causa superius sumpta tam iniqua, quam scribendo pro causis, vel officiis penatur.
- 7 Mercatores solent impraeie loqui, & scribere in suis Negotiis, & literis.
- 8 Perba semper in latere, vel impraeie sensu sumenda sunt ad evitandum absurdum, vel incongruum.
- 9 Perba rei non pendet ab affirmativa, vel negativa hominum.
- 10 Mandataria non potest de excessu mandati convinci nisi producat litteras mandantis, ex quibus de vera qualitate mandati constare fiat.
- 11 Mandataria mandatum sibi a suo correspondente datum potest ab alia Tertia persona exequi facere.
- Neque qualiter Tertius potest exequi mandatum, quod fuerit alteri datum. ibid.
- 12 Mandataria potest contrarium facere cum diversa persona ab ea, cum quo sibi mandatum contrahere videtur.
- 13 Mandati excessus opponi non potest, nisi a Mandante.
- 14 Negotiorum gestorum varia datur in jure genera, & eorum differentia, ac effectus notantur, & numer. 15.
- 15 Alio Negotii gestio competit Gestori contra absentem cuius Negotium gerit, licet gestum fuisset in eius damnum si fuit ab absente gestum ratificatum.
- 17 Quod procedit etiam in negotio gestio contra expressum voluntatem absentis.
- 16 Alio Negotii Negotiorum gestorum acquiritur Tertio, qui Tractum alteri fallam pro honore, vel utilitate scribendo acceptat, & servat.
- 19 Mandatum alieni, ut pro altero solvat, reputatur in jure tamquam fideiussio.

20 Fideiussori sponte pro alio absente habetur in jure pro utili negotiorum Gestore, sique propter competit alio utili Negotii gestio contra debitorum, pro quo fideiussio.

21 Probatio nihil conclusiva data sola possibilitate in contrarium.

22 Adversarius de eorum stylo accepto mandatum pro negotio aliquo faciendum solent multoties suis Correspondentibus scribere per nos negotium demandatum perfectum fuisse, licet adhuc illud non fecerim, & num. 23.

24 Fideiussio tanquam obligatio strictissimi juris non potest de uno contrahente, re, aut persona ad alium contrahentem, rem, vel personam extendi.

25 Fideiussio facta pro mercibus tradendis non valet, si illae foris iam tradita.

26 Fideiussio praestita pro debito, quod erat in vim praescriptionis, vel alio modo extinctum, nullius est momenti.

27 Fideiussio praestita pro falso debito, quod fuit pro vero a creditore suppositum nullatenus valet.

In eadem Causa.

E T

DISCURSUS CXCVII.

QUIA vero Creditores quondam Domini Augustini de Franchis Antuerpiensis negare nequebant, quod Retororum Scutorum 2034. 18. 3. verum non sit, & proprium Recambium cum Recura initum inter Dominum Alexandrum Justinianum Gemensem nominis, vel pro compenso dicti Domini Augustini, & DD. Gregoriam, & Socios de Genoa, ut exuberaret a me in antecedenti meo Discursu probatum fuit, ad alterum se convertere consuevit, praetendens nempe, quod dictum Recambium ex mutuo tam arbitrio dicti D. Alexandri initum fuisset, ac sine consensu, mandatoque dicti Augustini, quinimo contra mandatum ejusdem, quamobrem cum dictus Augustinus per deficiendum sui consensus, sine mandati, nunquam pro dicto Recambio obligatus fuerit, novatio ejus debet Scut. 2000. quae praetenditur in vim dicti Recambii, locum habere non potest, & per consequens neque Fideiussorum liberatio.

In comprobationem huiusmodi eorum assumpti productum fuit per dictos Creditores Spachium scriptum sub die tertio Julii 1598. a dicto Augustino Antuerpiensi Dominus Gregorio, Sociisque Nundinarum Procuratoribus Alexandri, in quo Spachio supponit quidem dictus Augustinus dictum Dominum Nundinarum, quod Tractus dictorum Scutorum 2034. 18. 3. pro Retororum primi Cambii faciendum erat ab Alexandro pro suo proprio compenso, vel negotio, non autem a Dominis Gregorio Sociisque de Genoa, ut latet patet ex verbis dicti Spachii, "ibi", *In quella Fiera di Agosto io farò per mia conto tratto da Alessandro vostro di Genova* scudi 2034. 18. 3. ex quo necessarium sequitur quod Augustinus in praecedentibus suis litteris Alexandro suo Levito mandaverat, ut compleret, aut compleri faceret in Nundinis a dicto suo Procuratore suam primam Tractum Scutorum 2000., quam postea per viam Retororum ei recambiare deberet pro futuris Nundinis, alias si Augustinus significasset Alexander, quod dictum Recambium factum fuisset a DD. Gregorio, Sociisque de Genoa, handquaquam scripsisset in Spachio Dominis Gregorio, & Sociis Nundinarum, quod ab Alexandro traheretur pro suo compenso dicta Scuta 2034. 18. 3. sed a dictis Gregorio, & Sociis de Genoa.

Tota autem hae ratiocinatio Dominorum Adversariorum quamvis videatur aliquam boni Juris speciem praeferre, facillime sequentibus responsionibus dissolvitur.

Et primum notandum est, quod cum Dominus Alexander Justinianus non modo inter primos Mercatores, qui tunc Genuae fidei, fama, & aequae divitibus pollebant, verum etiam inter primos Equites adnumerarentur, nec non cum esset Levita dicti Augustini solvere solet Tractum Scutorum 2000. in Nundinis Pakhaus a dictis DD. Gregorio, & Sociis Nundinarum, veluti Tertius, & quae deinde recambiari a

dictis

dictis Dominis de Genoa nomine, vel pro compo-
 7 dicto Augustini, namque id fuisset violare fidem suo
 Correspondenti, & Leviro; Res adeo dissimiles veri,
 rectique Mercatoris nomini, & paulo magis ab Equi-
 8 tis, & Leviti casibus alienis L. 1. in *primis*, ff. de *consti.*
per. Americ. de Tacit. lib. 7. tit. 18. num. 2. Quare
 2 assensu hac tam monstruosa imprimitur necessa-
 riam praesumendum est, quod dictus Dominus Alexan-
 der omnia gesserit secundum mandatum ei datum ab
 Augustino ejus Leviro, & per consequens, quod so-
 luto prius Tractatu, & subsequens illius Recambium,
 de quo agitur, factum fuerit in vim praecedentis man-
 dati dicti D. Augustini, ut innotuit *Americ. de Tacit.*
& Ambig. lib. 7. tit. 3. num. 1. & 7. Rot. coram Sich.
dec. 71. num. 13. & 14. num. 35. & 26. Mascard. de
Probis. concl. 1171. num. 4. & 8. Cyriac. contr. 505.
num. 52. & Nis. diss. 144. numer. 53. & 54. de Com-
merce. & decif. 3. num. 14. post notum Tractatu. del
Cambisio ubi not.

3 Quod multo magis procedit in casu nostro, in quo
 non inficiari, nec inficari potest, quod Alexander
 non habuisset mandatum, ac instructiones praecedentes
 Augustini circa modum se dirigendi in solutione pri-
 vus Tractatu. Igitur cum non dissimilis modo de cuius
 sententia praecedens mandatum, sed solus de illius qualitate,
 scilicet si mandatum Augustini impleretur ad faci-
 litatem nam curandam solutioem Tractatu etiam i Ter-
 minis, quam eam ab iisdem crederetur facienda per se-
 quentes Nunquias, omnino irreprehensibile est, intento
 maxime lapsu longissimi temporis, ut in casu nostro,
 quod, quam Alexander fecisset solvere i Dominis Gre-
 gorio, Sociisque Nunquinarum dictam Tractatu Scuto-
 rum 2000. cumque recambium ab iisdem de Genoa,
 mandatum utique Augustini ad hoc peragenda ille ha-
 beret, quia mandati qualitas facilis, quam ipsum
 mandatum praesumitur, optimis *Ruin. conf. 35. num.*
19. & 20. lib. 1. Cephal. conf. 170. num. 27. & conf.
379. num. 60. & conf. 435. num. 44. Americ. de Tacit.
& Ambig. lib. 7. tit. 12. num. 6. Mascard. concl. 1254.
num. 7. & idem quando de mandato praecedenti in gene-
re non dubitatur, sed solum si Mandataris illud ex-
 4 cessit, semper praesumendum est, quod mandatum
 ampliatum etiam ad illud peragenda, quod per Pro-
 curatorem executioni demandatum fuerit *Rot. coram*
Scriffo. dec. 1124. num. 13. Golin. de Procurat. parti.
1. cap. 3. num. 84. Rot. coram Domet. Jun. dec. 522.
num. 37. & decif. 566. num. 19. & Rot. coram Sicch.
 5 *decif. 71. num. 13. & 14. & generaliter quod ex hoc*
 quando in genere constat de permissione, seu facultate
 praecedente, nunquam praesumendum sit, affirmant
Rot. Roman. cor. Carr. decif. 388. num. 10. Scriffo. de
dec. 1189. num. 2. & Rot. post Salgad. Labrij. Cro-
dit. dec. 77. num. 3. & 6. & in parti. 7. rot. dec. 306.
num. 26. & 27.

Neque a Spachio Augustini de Antuerpia sub die 3.
 Julii 1598. quo ipse scripsit Dominis Gregorio Sociis-
 que Nunquinarum, quod eis Tractatu Scutorum 2054.
 18. 3. sit ab Alexandro, inferri potest quod cum ipso
 Alexandro conveniret esset Recambium pro Retenore
 sui debiti, namque Augustinus cenore reddidit ab Alex-
 andro de Tractatu, quod propter Recambium ei a Domi-
 nis Gregorio Sociisque Nunquinarum fieri mandaverat,
 extenuis ipse Augustinus scripsit in dicto suo Spachio i
 illis Dominis Gregorio, Sociisque Nunquinarum, quod
 Tractatu dictorum Scutorum 2054. 18. 3. pro suo pro-
 prio compoto sit ab Alexandro, quatenus Alexander
 procuravit, atque mandavit Dominis Gregorio, Sociis
 que, quod facerent dictam Tractatu pro compoto ejus-
 dem Augustini, etenim non rito accidit, quod in lo-
 quendo causa pro casuato, seu pro effectu litigatur, ut
 6 monet *Tract. 18. l. hoc iure & Non iure ff. de Domet.*
ubi que Gloss. & Paul. de Cast. alique Commentatores,
idque adeo verum est, ut sepe lapsus in discursu ei
quamprius utatur, quinimo fuit nomine Mercatoris
mixta pro elegancia sermonis illam docuerunt etiam Occa-
siones, & Riccardi. ubi not.

Verum si a Dominis Adversariis obijceretur, talem
 locutionem naturalem non esse, sed impropiam, &
 7 adeo parum consentaneam simplicitati, sinceritati-
 que Mercatorum, respondere posset, locutionem impropiam
 inter Mercatores novam, & usitatam non esse, im-
 mo inter eos id non raro contingit, ut a me observa-

num est *diss. 148. num. 16. & Pass. quod. & num. 15.*
 18. de *Commere. & si est casus, in quo verba debeant*
interpretari in sensu lato, aut improprio, in nostris
indubitanter id locum habere debet, quia illas admi-
endum erat in Alexandro rursussum crimen falsita-
ris, supponendo, quod ipse scripsisset Augustino de
Antuerpia sicut quam verè egeret, quod fieri est om-
nino inverisimile, neque de jure praesumendum, maxi-
me in Alexandro Mercatore inter alios Equites ma-
gni Nomina, ac opulentissimi, nec non Eques pra-
clarissimi Sanguinis, ita ob non admodum in eo
 8 *notam adeo indecoram, verba Spachii dicti Augustini*
fieri debent in sensu improprio, vel ampliori, quam
fieri potest, ut in nostris terminis à me firmatum est in
diss. 133. num. 2. & seq. de Commere.

Præterea quem indubitanter ex facto constet, quod
 Recambium cum Tractatu Scuto- 2054. 18. 3. initium
 non fuit ab Alexandro, sed à Dominis Gregorio Sociis-
 que de Janua cum dicto Augustino per praecedentem,
 & organum Alexandri, ut per Nos in praecedenti dif-
 cursu evidentiissime probatum fuit, parum, aut nihil
 refert, quod Augustinus, vel improprie, vel per erro-
 rem Dominis Gregorio Sociisque Nunquinarum in dicto
 suo Spachio sub die 3. Julii aliter scripsit, nam quod-
 quid ipse scripsit, veritati facti, quae in conseruatione
 habetur, praesidium inferre nequit; veritas enim ab
 9 hominum asseruore, seu negatione, nullo modo pen-
 det, ut in simili casu praedenter animadvertimus *Arsfeld.*
de Commere. diss. 22. num. 16. multoque rarius valet
 dictum Spachium ab Augustino infuso Alexandro fari-
 pium ad comprobandum, quod Alexander excelsis si-
 nes ejus mandati, nisi cum literis missis, & respon-
 sivis pacificis, quod mandatum ipse praecedenter datus ab
 Augustino diversum fuisset, & ita quoque ab Alexan-
 dro acceptatum fuisset, cum è contra in Alexandri fa-
 vorem sit praesumptio, quod ipse praecedenter egerit
 secundum consuetudinem, & mandatum Augustini, ut cu-
 berantur jam supra probatum est, neque alio modo Pro-
 curator indubitanter falsitatisque de crimine convinci po-
 10 test, nisi exhiberetur literis Responsivis, ex quibus
 qualitas mandatorum dignosci possit, ut opiné
 monet *Rot. de dec. 1124. num. 13. coram Scriffo.*

Verum concessio etiam DD. Adversarii, quod Au-
 gustinus de Antuerpia Alexandro Leviro suo mandaf-
 set, quod ipsemet praedictam suam Tractatu Scuto-
 rum 2000. adimpleret, tantum sibi recambium per sequentes Nun-
 quias, potius requirit D. Alexander agere, quod hac
 11 mandata per alios, nempe per DD. Gregorium, &
 Socios Nunquinarum Placemae exceptionali mandatum
 nam mandatum diversè exequi possit, dummodo man-
 datus in substantia eundem effectum ab illo optatum
 consequatur; igitur quoniam in casu nostro ambigi non
 valet, quin Augustinus de Antuerpia nil aliud cupie-
 bat, nisi quod dicta sua Tractatu compleretur, eaque
 sine recambium per sequentes Nunquias, itaque quon-
 12 tibus D. Alexander operans fuit, ut illud idem Augu-
 stinus consequeretur, licet per aliam Personam, adeo
 jure ac merito opponi nequit, quod ipse mandatum
 Augustini excelsis secundum Textum in nostris simi-
 libus terminis expressum in l. Final. 6. Mandatis ff.
 13 *mandati ubique Gloss. cum omni Commentatorum scio-*
la, & ut egregie firmat Rot. coram Carr. decif. 247.
num. 1. 2. 3. & Americ. de Tacit. & Ambig. lib. 7.
tit. 15. a num. 37. usque ad 38. & in nostris terminis
punctualiter Terr. de Camb. diss. 2. quod. 13. num. 61.
num. seq. Parum, aut nihil Mercatoris referentia, a quo
 14 *personae, cum qua ille intendebat contrahere, à fide*
Procuratore mutata fuerit, dummodo solum Genem, de
effectum ipse obtinuerit, ut egregie ratiocinantur cun-
cti Doctores à me allegati in diss. 125. num. 7. de
Commere.

Et quoniam dici potest, quod Alexander fines mun-
 15 dati excelsis, excepto hac solum à Mandante, non
 autem à serio esse obijcienda *Carr. decif. 748. n.*
22. Americ. de Tacit. lib. 7. tit. 15. num. 51. eoque
 minus forendum est, quod in praesenti ab ipso Man-
 datario illa obijciatur, quod contra omnes juris regu-
 las in sua favorem etiam propriam causam allegare
 praetendit.

Præterea cuiuspiam admitteretur, quod Recambium fa-
 ctum ab Alexandro nomine Augustini ob defectum man-
 dati sustineri non posset, nulla penitus DD. Adversarii
 ex hoc

ad hoc initia rediret; cum Contractus iuxta Recambii neque bene defendi possit in vim utilis negotiorum gestionis, quae de jure operatur, veluti si Recambium a Dominis Gregorio, Sociisque de Janua contractum fuisset cum ipso Augustino de Antuerpia.

14. Ut clarius tamen super hoc Articulo procedamus, opus est, quia inter varias Negotiorum gestiones, quae a Doctoribus allegantur, duas praemittam, una quae ab ipso nuncupatur *ipso gestu*, vel *ipso re*, aut *adhuc*, quia verum ab ipso actu, five ab ipso Negotio facto a Gestore statim perficitur quasi contractus, ex quo oritur eodem tempore obligatio, atque actio negotiorum gestorum tam directa, quam respective contraria Gestori, & absentis, pro quo contractus, aut utile negotium gestum fuit, absque eo quod necesse sit expellere, anque habere ab ipso absente consensum, aut ratihabitionem, quia in hac negotiorum gestorum specie lex praesumens, quod absens sine dubio negotio, quod pro eo factum fuit a Gestore, consentisset, sapienter cavet, quod ex Negotio utiliter gesto statim, & simul oriantur obligatio, atque actio reciproca inter Gestorem, ac absentem, cujus nomine negotium gestum fuit, veluti si ab initio absens negotio gesto suum consensum praestasset, & sub hac specie utilis gestio venit tantum illa negotia, quae sunt absentes absque dubio nulla, nempe ex qua aliquod lucrum eis afferat, vel aliquod damnum imminens avertat, vel impediat, ut textus est expressus in §. *Actus infit.* de obligat. quae ex quasi contractibus, & firmitur ibi *Quint. Harpreet. Pinn.* aliisque Institutis. Cui in l. §. *periculum Cod. de Negot. gest. Ref. Fred. in tractat. ord. Judic. per. 1. tit. de Negot. gest. ac plene, & docti P. Omat. de Contract. tom. 2. tractat. 16. disp. 47. numer. 6. in fin. numer. 7. & 9. & numer. 44. & 47. de qd. Cardin. de Luc. de Usur. dist. 5. num. 15.*

15. Altera species negotii gesti vocatur *ratihabitionis*, quia, cum utilitas huiusmodi negotii gesti certa, & indubitata non sit, ideo requiritur in hac specie ratihabio illius, pro quo gestum fuit, ad hoc ut inducatur, & oriantur reciproce inter eos respective obligatio, atque actio, ut elicitur ex Magistrali Glossa in l. §. *Papilli 6. §. Quid ergo inquit in verb. ipso gestu §. de Negot. gest. communiter approbata a nostris Commentatoribus, inter quos Cin. in l. §. *periculum Cod. de Negot. gest.* quam doctrinam latè etiam tradit, & egregie explicat P. Omat. de Contract. tom. 2. tractat. 16. disp. 47. de Negot. gest. sect. 1. num. 5, 6, 7, 8. & in specie a num. 13. usque ad 18. & optimè solv. a. v. 28. num. 33. 34. cum seqq. numer. 40. in fin. & numer. 41. vers. *aliud est alienum, & sect. 3. num. 50.* Immo quod*
16. quae ex negotio gesto in damnum absentis, & postea per eum ratihabita oritur obligatio, & actio negotiorum gestorum Omat. de contract. loc. cit. sect. 2. num. 37. 38. & 39. & numer. 49. usque ad fin. *Brerman. in l. sed an ultra 10. num. 1. §. de Negot. Gest. ibique Angel. per tot. Alex. in l. fin. num. 5. vers. aut emis. C. de Negot. gest. egregie Salter. in dicta l. Final. num. 2. vers. fin. eum Cod. de Negot. gest.* quod etiam procedit in casu quo negotium gestum fuisset contra praedictum ac expressum voluntatem absentis Alex. in l. fin. num. 5. vers. *Aut emis. C. de Negot. gest. ibique Salter. numer. 2. vers. Sin autem nomine illius, & Nos in dist. 125. numer. 3. & dist. 179. num. 22. & 13. de Commote.*

18. Igitur cum in casu nostro indubitatum sit, quod tam Alexander, quam Dominus Gregorius Sociique de Janua negotium indubitanter utile gestissent pro D. Augustino de Antuerpia in solvendo illius Tindamcamque per Nundinas frequentes Recambiando, ne in deductionem decideret, atque sui nominis existimationem fidei quae apud Mercatores ubique toreretur, ut in puncto animadvertunt *Res. Jac. det. 6. num. 7. 8. & det. 19. num. 4. & decis. 23. num. 17. State. de Commote. 2. §. Gloss. 5. num. 364. & 365. Torr. de Camb. disputat. 2. quod. 13. numer. 30. cum seqq. incipit* inquit quoniam Augustinus obligatus remanserat propter dictam Recambium ejus nomine gestum a Dominis Gregorio Sociisque de Janua, ad requisitionem D. Alexanderi, qui etiam cum suo periculo obligationem suam, vel fideiussionem ad illorum favorem pro dicto Augustino interposuit, per solutionem illius Tractat,

& Recambium per sequentes Nundinas ipsi recusarent, idque non alia ratione, nisi quia, cum lex usque ab initio, seu de tempore negotii gesti absentis consensum supplet, contractus, seu quasi contractus statim eodem tempore, quo negotium absens gestus, recipit perfectionem, & sic ex eo quod contractus, ita absens remanet obligatus, ac si suum expressum consensum usque ab initio negotio gesto praestitisset, per textum, auctoritatesque supra citatas.

Hinc pariter defuturum altera validior juris consideratione, propter quam clarius patet infusibilis, ac nullitas fideiussionis a Dominis Fratribus & Franchis praestitae ad favorem Dom. Alexandri Justiniani; Namque ex eo, quod Dominus Alexander noluit solvere Tractam Secutorum 2000. per factos Procuratores Nundinarum, sed curavit, ut illa solveretur pro compositio, & nomine Augustini de Antuerpia a Dominis Gregorio Sociisque, ut constat ex illius ordine in Spancho ipso dato praesente de jure fideiussionem per Textum expressum in l. final. §. *Mandavi §. mandati.* Negari nequit quin Dominus Gregorius Sociique tam de Feria, quam de Janua in illis actibus utilium Gestorum pro Dominis Augustino de Antuerpia officio fungentur, & propter istam nolem Gestiohem non evaderent, ut supra probatum est, principales Creditores dicti Augustini, necnon Alexander fungeretur personam fideiussionis Domini Augustini in favorem dictorum Dominorum Gregorii Sociorumque, propter quam fideiussionem voluntarie assumptam, etiam Alexander respectu ejusdem D. Augustini, in iure habet tamquam nulli negotiorum Gestor, ut probant Gomez. var. lib. 2. cap. 11. n. 15. *Altamir. de Nullit. Contract. tom. 3. quod. 30. num. 643.*

Quibus ita positis, inique necessario, quod cum exinde Dominus Gregorius Sociique in eadem functione Gestorum permanentes, recambissent D. Augustino revalsam, seu Retorum debiti cum renovatione fideiussionis Alexandri, primam debitam dictae Tractae Secut. 2000. fuit extinctum, & simul etiam prima fideiussio Alexandri, & per consequens etiam obligatio dictorum Dominorum Fratrum, qui fuerunt solummodo revaloratores dicti Alexandri per dicta fideiussionem ab eo facta, ut literaliter videre est in eorum Chirographo sub die 10. Julii 1598. immo pro majori claritate additur, quod quemadmodum D. Alexander nunquam fuit pro dicta Tracta Secutorum 2000. Ceditur Augustini, sed solum ejus fideiussor in favorem Dominorum Gregorii, Sociorumque; ita, quoniam evanescit ejus fideiussio facta per dictos Dominos Gregorium, Sociisque, remanet invalida omnis dicta revaloratio, quam DD. Fratres de Franchis dicto Alexandro fideiussori dictorum Dominorum Gregorii, Sociorumque praestiterunt.

Ad removendum hanc difficultatem ex adverso replicabatur, quod DD. Fratres de Franchis in dictorum revalorationis obligatione non potuerunt in animo habere, nisi intentionem relevandi Dominum Alexandrum a nova fideiussione per eum facta ad favorem DD. Gregorii, & Sociorum pro novo Cambio, seu Recambio Secutor. 2000. facto Domino Augustino de Antuerpia, nam idem Domini Fratres de Franchis tempore dictae eorum obligationis contractae sub die 10. Julii 1598. certiores esse debebant de dicto Recambio, quia jam tunc lapsus erat per mensem, & amplius terminus Retorum Nundinarum Praefatis, quo tempore Recambia per sequentes Nundinas Augusti inita esse solent.

Sed hec ratiocinatio ullo modo consistere nequit, nam omnino nititur duobus falsis suppositis, quare falsum ab Adversariis nullatenus probatur.

Etiam quoad primum suppositum, scilicet quod tempore dictae obligationis DD. Fratrum de Franchis jam secutum fuisset Recambium, illi aliud adducitur, nisi quod tunc lapsus erat terminus Retorum; Quod enim ex eo quod Delibitum tempus solvendi Retorum jam decursus esset, inferri valeat, quod fuisset antea sequutum praedictum Recambium, neque in iure, neque in bona dialectica non video. Mihi vero è contra competens est secundum juris regulas, quod probationes constantes esse debeant, & quemadmodum possibile est, quod de tempore, quo DD. Fratres de Franchis in favorem D. Alexandri fidei-

obliga-

obligaverunt, secum non fuisse dictum Recambium, ut probabilius est, dum Dom. Gregorius, Sociique Procuratores D. Alexandri in Nundinis semper habentes apud se magnam pecuniarum quantitatem, cum Alexandri, & sic nullum pro eorum credito semper essent, non fuerint soluti de perficiendo Recambio, five de eo recambiando, nisi quando Alexander

21 visum fuerit, ideo contra haec contraria possibilia, quae videtur verisimilior, probatio ab Adversariis adducta in iure nil relevat per regulam Juris, quod non probat haec esse, quod ab hoc coniungit Aysle l. Non hoc Cod. und. legi, Barhof. axiom. 191. num. 1. 2. & generaliter quod probatio debeat concludere per necessitatem, non per possibile, & quod quando aliter in facto haberi possit, probatio non concludit per necessitatem, regulae sunt adeo obviae, & vulgares, quod Doctorum allegationibus non indiguerit.

Quinimo si praedicti Chiographi obligationis factae per DD. Fratres de Franchis sub die 10. Julii tenor consideretur, potius necessarium dicendum est, quod usque ad talem diem dictum Recambium non adhuc secutum erat, namque in eo literaliter mentio fit de Scut. 1000. tradit ab Augustino in Nundinis Paschatis, & solitis à DD. Gregorio Sociique emendando Alexandri, nec non pariter ad dicta Scuta 1000. relevatio eorumdem Dominorum Fratrum de Franchis restringitur, ut late patet ex ipso Chiographo, ubi: *Convinci il li Sc. Agostino de Franchi sia Debitore di di voi Signore Alessandro Giustiniano di Studi 1000. Marchi, che esse Agostino erasse di Anversa al vostro Procuratore in Fiera passata di Pasqua del presente anno fatta in Firenze, che di vostro ordine furono pagati da Gregorio Garbarino, Stefano, Giovanni, e Lorenzo Anversa, et percio per maggior cautela, e a contemplazione di detto Agostino, Noi Giovanni Anversa, e Giacomo de Franchi di quando dem Signore Stefano si obbligiamo come principali pagatori, assumendoci Noi in solidum, et pagare a voi, et tutto quello, e quanto, che per detta somma restasse Creditore di detto Agostino, et in alius si usque de illo tempore Recambium innum fuisset, nullam equidem verba facta fuissent de prima Tracta dictorum Scutor. 1000. quae iam cum Recambio extincta erat, sed de Recambio, in sensibus patet.*

Neque ex Spachio scripto ab Augustino sub die 3. Julii, cum quo D. Gregorio, Sociique Nundinarum ille nunciabat, quod in sequentibus Nundinis Augusti pro suo computo tracta erant ab Alexandro de Janua Scuta 1034. 18. p. valet inferri, quod scilicet si Augustinus usque de die 3. Julii significaverat Dominis Gregorio, & Sociis Nundinarum Traditam Scutorum 1034. 18. 3. (quae admissum erat Recambium) per necesse ideo dicendum sit, quod ipso longe ante dictam diem 3. Julii ab Alexandro de eadem Tracta continente Recambium corpus factus fuisset, alias D. Augustino non ita Alexander scripsisset, si Recambium tunc temporis non adhuc contractum fuisset, & per consequens eo magis credendum est, quod ante diem 10. Julii, quae fuit facta obligatio relevationis à DD. Fratribus de Franchis à Favorem Alexandri, secutum esset dictum Recambium.

Similiter hoc argumentum parum concludit, nam simul stare potest, quod Alexander certiorum reddiderit Augustinum de Tracta Scutorum 1034. 18. 3. in Nundinis Augusti pro eius computo faciendi, & quod verè Recambium cum Dominis Gregorio, & Sociis non esset adhuc contractum, praecipue antequam Stylo Mercatorum, qui sepe sepius solent suis Correspondentibus supplicare peractum, exequendum Negotium ipsi dimittantur, quamvis adhuc gestum non fuerit, sed tamen modo habent in animo illud exequi *Capp. Larr. consule. 51. num. 8. 9. Rot. Gema decis. 168. num. 6. vers. Nam ex illis, & vers. Admone potius. 1. & num. 7. Theor. in Comm. decis. 184. vers. Mercatores in fin. Anshel. de Mercat. diss. 30. num. 41.*

Si enim id dari possit, praecipue antequam Stylo Mercatorum, non nique, ut dictum est, inferri valet, quod ex nuncio dictae Tractae 1034. 12. 3. dato à D. Augustino ab Alexandro (cujus Nunciatus scripsit exinde Augustinum dictum Spachium dicto D. Gregorio, Sociique de Nundinis), secum ef-

fer sub die 3. die 10. Julii dictum Recambium.

Eoque magis id admittendum est, ut concilietur illud, quod D. Alexander in dicto Chiographo die 10. Julii DD. Fratribus de Franchis supplicavit, cum aliter quod supplicavit Augustinus de Anversa in suis epistolis precorandis. Nam quoniam non minus inverisimile sit, quod Alexander in dicto Chiographo supplicasset Fratribus de Franchis ejus credum esse Scutorum 1000. traditorum in Nundinis Paschatis ab Augustino, si verum erat, quod tunc temporis jam fuisset illud extinctum medio Recambii, quam alius suppositum ab eodem Alexandro factum in suis epistolis dicto Augustino, quod nemo Recambium erat jam secutum, si hoc verum non fuisset, non alio meliori modo huiusmodi inter se repugnantium concorsus conciliari possit, nisi dicendo, quod quando Alexander significavit Augustino Traditam Scutorum 1034. 18. 3. quae erat Recambium factum de dictis Scut. 1000. neminem cum Traditam 1034. 18. 3. significavit, quatenus antequam habebat dictum Recambium in posterum faciendi, sed quod tunc temporis tunc temporis, quo dicta epistola scripta fuit Dom. Augustino effectum mandatum non fuerit ab Alexandro, nisi post dictam Chiographam die 10. Julii, prout ratiocinatur *Rot. Jan. decis. 168. in locis praetereis.*

At postea, non autem concessio, quod Recambium ante diem 10. Julii ad effectum jam esset peractum, quomodo deinde ab Adversariis probatur, alterum supplicatum ab illis factum; videlicet, quod dicti DD. Fratres de Franchis dictum Recambium nullatenus ignorarent, hac autem scientia concludendum probandum est per eandem certissimas juris regulas jam supra relatas. Cum itaque nec una, neque altera suspensio comprobaretur, iterum concluditur, quod tota contraria ratio, cum qua contendebatur demonstratur, quod intentum, atque voluntas Dominorum Fratrum de Franchis fuerit subiacendi pro Recambio, & non pro dicta Scutorum 1000. pecunia contracta.

Ita ab insubstanti Adversariorum interpretatione, praedicto fideiussionis, vel relevationis Chiographo vindicatio, atque ad suam naturalem, & literalem intelligentiam restituitur, nunc videndum supersit, an Domini Fratres de Franchis in eodem Chiographo valde de iure obligati remaneant.

In quo sane Articulo nulla mihi videtur adesse difficultas, quia sicuti Domini Fratres de Franchis in dicto Chiographo promissum suum relevare Alexandrum à fideiussione per eum passit ad favorem Dominorum Gregorii, & Sociorum pro solutione Scutorum 1000. quae tradita eis fuerant ab Augustino de Anversa, ita cum hoc fuerint postea per Recambium extincta, nullum relevatum fuit fideiussio Alexandri, verum etiam obligatio di. DD. de Franchis Relevatorum eandem fideiussionis Alexander, ut ibidem in precedenti discursu demonstravi.

Et quatenus etiam ex adverso probaretur, quod de tempore dicti Chiographi factum fuisset dictum Recambium, tamen relevatio facta à Dominis Fratribus de Franchis pro dictis Scutis 1000. contra sit strictissimi Juris, non potest extendi de contractu ad alium contractum, neque de una causa, re, vel persona ad aliam, & sic nullo modo non valet extendi ad Recambium dictorum Scut. 1000. ut docent *Falcon. conf. 9. per tot. Salicet, Labeus. Credit. part. 1. cap. 9. & num. 26. usque ad fin. & last. Mauv. de Fideiuss. part. 1. lib. 3. cap. 2. per tot. Altimor. de Nullitat. causat. rub. 1. part. 2. in suppl. quest. 30 num. 43. cum seqq. Anshel. de Comm. diss. 21. num. 2. cum aliis ab eo citatis, & in temp. similibus terminis, quod fideiussio praestita pro tradendis mercibus non valet in casu, quo jam traditae fuissent *Mauv. loc. citate n. 45. Salicet. loc. cit. num. 81. Goh. consule. 81. num. 35. & in alijs terminis magna punctualibus fideiussionis factae pro debitis, quod nunc in vim praescriptiois iam repetiturum extinctum *Papa. Nisi. quest. lib. 2. cap. 53. num. 14. Barhof. in l. licet 2. n. 208. & l. cum missum 7. n. 56. Cod. de praescript. & semel in terminis praepositis, quod fideiussio praestita pro falso debito, quod à Creditore fideiussoribus pro vero suppositum fuit, nullus moriens in lit. affirmat *Consule. det. Loc. 38. num. 24. & Anshel. usque ad fin. Capon. discept. 113. num. 27.****

ARGUMENTUM.

De Recambio latè hic agitur, & præsertim quomodo illud ex precedenti Tracta, vel Cambio contrahatur, & ex quibus conjecturis inferatur fuisse inter Mercatores contræctum. Mandatum datum ad negotiandum cum certis personis, an & quando extendatur ad contrahendum etiam cum aliis diversis; Et quamplura notabilia in materia Mandatorum, vel Ordinum traduntur, & præsertim an illa possint alio modo per mandatarium cæqui.

Plenissimè, & Magistratim agitur de alienorum negotiorum Gestoribus, vel utili actione negotiorum gestorum, materia, quæ frequenter Mercatoribus obviat fit, ideoque ad Mercatorem utilissima. Et demum an, & quando Mercatores valeant contrahere, & Cambia cum se ipsis facere in vim duplicationis plurium personarum,

S U M M A R I U M.

1. Mercator mandans solutionem aliena Tracta, vel debiti alieni sopra di se constituit se quogue debitorum vigore della clausola erga eum, cui talem solutionem mandat.

Hæc tamen obligatio mandantis huiusmodi solutionem sopra di se respectu principalis debitoris Tracta semper dicitur accessoria num. 17. & 19.

Attento prædicto Statuto Genoa num. 20. cum duobus sequentibus.

2. Solvens alieni de ordine alterius habet obligatum mandantem etiam, ac principalem debitorum.

3. Cambii, seu Recambii contrahuntur adparium consensu perficitur. Non Cambii littera, quibus Tracta ordinantur, non ad perfectionem, sed executionem tantum interveniunt num. 4. & 5.

6. Contrahens pleni probatur ab altibus id necessaria supponitur, & num. 7. & 8.

9. Recambii contrahens ex quibus conjecturis inferatur, & num. 10. & seq.

12. Novatio inducitur à sola oratione, non ab executione novi contrahitur.

13. Adimplementum per acquiescentem de iure permittitur, quod idem sequitur alteri Parti effectus.

14. Tracta non tribuitur trahenti, sed ei, qui illam ordinavit.

15. Falsum Procuratoris dicitur verè, & propriè Falsum mandantis.

16. Ferè à conto di N. ostendunt rem, vel negotium ad eum spectare.

18. Obligatus aliquis, qui se tanquam principalem, vel subsidiarium, vel expensarium obligavit, respectu debitoris principalis semper dicitur accessoria, & num. 19.

19. Mandatarius maxime nobilis, & consequenter mandantis tanquam presumitur ab eo voluisse mandare.

20. De Mandato quando constitit in genere, presumitur mandataris non excessivè fuisse mandati.

21. Mandati abusus à solo mandante potest allegari.

22. Mandatum extenditur ad quoscunque casus etiam non expressos, in quibus eodem ratio concurrat, vel idem mandanti sequatur effectus.

27. Mandatum ad negotiandum cum certis Personis extenditur etiam ad contrahendum cum aliis diversis, licet non expressis.

Contra num. 28.

Declara num. 29. Et de ratione num. 30.

31. Mandata Mercatorum tacite comprehendunt omnia alia mandata necessaria ad peragendum id, quod iuxta eorum system fieri solet.

32. De stylo Mercatorum Judex se potest informare.

33. Altit negotiorum gestorum datur illi, qui negotia aliunde potest abesse mandare.

34. Altit negotiorum gestorum datur Mercatori, qui abique mandato in compium aliquibus contrahat aliquod cambium.

35. Altit negotiorum gestorum datur illi, qui solvit

litteras Cambii pro alio, cui eorum solutio fuerat ordinata, & num. 40.

36. Altit negotiorum gestorum contra solvendum huiusmodi litteras ordinatur etiam à Statuto Genoa. Et de ratione huiusmodi altitinis quare competat contra ordinamentum num. 38.

37. Altit negotiorum gestorum datur fideiubenti pro principali debitorum, licet si fideiubentem ignoret.

39. Altit negotiorum gestorum competat generi contra eum, cujus negotium altit illud gessit, etiam si Gesser ex mandato Tertii illud utile negotium gesserit.

40. In Negotiorum gestione præ Persona quandoque interveniunt.

41. Negotiorum gestione quare dicatur quasi contrahitur.

42. Negotium, quod utiliter aliquis gerit pro alio cum Tertio, ipso iure ratificatur lex pro eo, in cujus favorem id gestum fuit.

43. Negotium utiliter gestum debet approbari ab eo, pro quo illud gestum fuit.

44. Cambii, & Recambii contrahuntur ex plurium formalium Personarum representatione quare sustineantur.

45. Negotiorum gestione potest cum seipso ad utilitatem absentis contrahere.

46. Negotiorum gestione Procuratoris acquiritur.

47. Mandatum speciale requiritur ad cambium cum seipso.

Limita ut num. 48. & seqq.

49. Cambium, seu Contrahens à creditore, seu Procuratore initum cum seipso valet.

Vel si pretium eurent non excedat. Ibidem.

Vel si initum fuerit pro minori pretio, quam currens, & ita in maiorem utilitatem Domini, seu debitoris num. 50.

51. Mercatorum consuetudo universalis est cambium cum seipso.

52. Mercatorum Stylos in iudicando attendi debet, etiam si forte contrarius dispositioni juris communi.

53. Contrahens, seu Cambium, quod universaliter praticatur, pro iniusto, vel illicito haberi non potest.

Idem eadem Causa.

ET

DISCURSUS CXCVIII.

Siccome la Scrittura contraria ad altro non tende, che à fare apparire, che il Ricambio della Sc. 2034. 18. 3. per la Fiera di Agosto del 1598, non è seguito, se non tra il Sig. Alessand. Giuliano, e il Signor Garbarino, e Compagni di Genova, così per rispondere in primo luogo alla medesima più convenientemente, andò seguendo la traccia dello stesso Sig. Avvocato contrario, con ammettere, che il Ricambio della Sc. 2000. moneta segnata tra l'Alessandro, e il Signor Garbarino, e Compagni di Genova, ma farò anche in questo caso toccare con evidenza, che lo stesso, e simile Ricambio seguito pure tra il Sig. Agostino d'Anversa, ed il detto Alessandro, e in secondo luogo per restringere da ogni parte il Sig. Avvocato contrario dimostrerò a viva forza di ragioni, che il Ricambio fosse convenuto tra li Signori suddetti di Genova, e detto Sig. Alessandro, come mandatario di esso Signore Agostino d'Anversa, o che lo facessero con se stessi li Signori di Genova come Gestori del medesimo Sig. Agostino, di maniera che dovrà dirsi, che in un modo, o nell'altro il Ricambio suddetto fosse fatto col' Agostino, e per conseguenza seguita la novazione del suo primo debito, e il tutto in maggiore comprovazione della mia seconda Scrittura.

Ma perchè detto Sig. Avvocato contrario altro non ha fatto con detta sua Scrittura se non che annebbiare, e render torbida questa mia incontrastabile verità, acciò bella, e limpida, come ella è, agli altrui occhi non apparisca, e con tale artefizio a lui naturale bensì, ma che non manca di forasfarsene non poco i limiti del buon costume, così molto più difficile a chi per ministero professava la prudenza legale; Per tanto non curando punto quegli scoppi, che

non

non potremo incontro venimmi, che da queste invidie, o maligna calazione, si perche' mio stile è (come aler dice di ogni Uomo ben nato, e benofumato) di rispondere colle ragioni, e non co'motaggi, s'acorda il favissimo insegnamento de' due Imperatori nella *1. quibus C. de possidendi*, si ancora, perche' essi non potemo nuocere a quella stima, che per grazia solamente d'Iddio mi fono nel Mondo guadagnata, non tutta la maggior piacevolezza dell'animo mi rivolgo a scemrar quelle torce, e in modo tale, che di leggeri possa comparire agli occhi di tutti la buona guisaglia, che affide alli Signori miei Principali.

Ripigliando per tanto la vera serie di tutto il fatto, che apparisce dalli recapiti prodotti, e in miglior forma da me spiegati per rendere più agevole tutto il presente mio discorso, comincio primariamente a far seltetere, che il Sig. Agostino de' Franchi d' Aversa dovendo far pagare nella Fiera di Pafqua in Piacenza del 1598. Sc. 2000. ero marche a Signori Paolo, Bernardino, Stefano, ed Antonio Bonviti, pregò innanzi con sua lettera il detto Signore Alessandro Giustiniano di Genova suo Cognato di voler ordinare alli suoi Procuratori di detta Fiera, quali erano il Sig. Gregorio Garbarino, Stefano Giustiniani, e Lorenzo Iovrea, che compir dovessero la Tratta di detti Sc. 2000. che era per fare in detta Fiera alli suddetti suoi Procuratori, non solo perche' così li dee supporre Mercatanti, ma perche' espressamente di tal richieda non consta per confessione d'esso Signor Alessandro fatta nella partita di detti Sc. 2000. col suo Cambio, e spese di Gabelia addebitata al detto Signore Agostino nel suo Libro a carte 90. fono degli 11. Agostio 1598. « ivi »

1598. al 11. Agostio.

Agostino de' Franchi del quondam Signore Stefano mio Cognato per Sc. 2036. 19. di Marc. in lui rimessi di Fiera d' Agostio da Gregorio Garbarino, Stefano Giustiniani, e Lorenzo Iovrea loro lettera così in loro a fol. 68. d' oro, e sono veramente Sc. 2000. di Marc. che esse Agostino Tratte d' Aversa in Fiera pagare di Pafqua 1598. in Piacenza, che pagavano sopra di me, e come miei Procuratori, che esse Agostino me li richiese con sua Lettera, &c.

Ed appunto a seconda di tal richieda il Sig. Alessandro ordinò prontamente alli suddetti Signori suoi Procuratori di Fiera di pagare la detta Tratta con danno debito al Sig. Agostino a rischio però, e pericolo, o sia col' obbligo del medesimo Sig. Alessandro, che così importa la clausola sopra di me da lui inserita nel suo ordine, come ho spiegato nel mio disc. 44. num. 63. de Commercio, e nel mio Cambiella struato cap. 3. num. 3. 4. & 5. cum seq. in tutto come consta dallo Spaccio di esso Signor Alessandro de' 26. Aprile 1598. « ivi »

All' incontro Agostino de' Franchi mio Cognato d' Aversa ha tratto al mio Procuratore Sc. 2000. in Paolo Bernardino, Stefano, ed Antonio Bonviti con li con Ferrante Burlamacchi qual farete contenti pagargli con dargliene debito sopra di me, a provvederene qui dal Signor vostro senza gravarlo di provvisione, che li fare pagare.

In conformità di tale Spaccio, ed ordine del Sig. Alessandro effi Signori Garbarino, e Compagni di Fiera pagarono li detti Sc. 2000. a Signori Bonviti, e ne crearono debitore il detto Sig. Agostino, come Tratte con l'obbligo dell' Alessandro non solo per il Mandato dato loro di pagarli, per cui resta de jure obbligato ugualmente col debitore principale il mandante *L. si litteras Cod. mandati Obi. consule. 90. num. 3. Ansaldo de Commercio, disc. 3. numer. 40.* ma perche' ancora nello stesso mandaro esso li stesse, che ne dovessero regino dar detaro all' Agostino sopra di se, e successivamente in coerenza del medesimo Spaccio se ne rivalsero dalli Signori suoi di Genova, con farne Tratta a soldi 68. per scudo per conto di detto Sig. Agostino, e sopra di detto Signore Alessandro, cui fu per ultimo ingiunto il carico di farla pagare, come tutto ciò si ricava dallo Spaccio di detti Signori Garbarino, e Compagni di Fiera responsivo al precedente del Signore Alessandro « ivi »

Studi 7583. 17. vi rimettiamo dal Nostro nella

Lettera alleganda a soldi 68. che colte sopra, e L. 9. n. 7. 11. di Gabelia il Conto a pari, a quali Nostri abbiamo di vostra ordine al suddetto prezzo Tratto Sc. 2000. per conto di Agostino d' Aversa per Sc. 2000. di altrettanto ha Tratto in questa Fiera al vostro Procuratore, che per via farate contenti farli pagare, ed imbarcare voi la suddetta rimessa.

A norma del quale Spaccio il Sig. Alessandro ordinò alli Signori Gregorio, e Compagni di Genova, che pagassero a se medesimi li detti Sc. 2000. tratti dalli Signori suoi di Fiera per ordine suo, e di conto del detto Sig. Agostino, e per il loro rimborso, che ne facessero similmente Tratta col suo Cambio da Genova per Fiera per conto di detto Sig. Agostino, e collo stesso suo obbligo, conforme apparisce dal seguente Spaccio del Signore Alessandro de' 27. Luglio « ivi »

In altre i vostri di qui hanno pagato li Scudi 2000: che a soldi 68. le strade di Fiera di Pafqua per conto di Agostino d' Aversa da mio ordine, e sopra di me, e per quello li è venuto a mancare per essi li boni in questa Fiera d' Agostio tratto per detto conto (cioè per conto d' Agostino d' Aversa d' ordine dell' Alessandro) Scudi 2034. 18. 3. che vi piacerà pagarli pure sopra di me con danno debito pure sopra di me al detto Agostino, e vi valerate qui da me senza gravare esso conto di Provvisione, e solo della Gabelia di Cambi.

Eseguirono appieno li Signori Garbarino, e Compagni di Fiera ciò che loro ordinò il Sig. Alessandro in detto suo Spaccio, pagando a se medesimi li detti Scudi 2034. 18. 3. per rimborso del Signori suoi di Genova, con danno però debito all' Agostino, per di cui conto era stata fatta la Tratta, e con ritenute obbligato sempre il detto Signore Alessandro, e immutabilmente se ne rivalsero con più la spesa della Gabelia da detto Sig. Alessandro, da cui finalmente furono estinti in Genova medesimo il compimento della Tratta di Sc. 2036. 19. fattagli da detto Signor Garbarino, e Compagni di Fiera conteggiati nella rimessa di maggior somma fattagli nello stesso tempo dalli medesimi per il suo avanzo, che egli aveva in mano, dell' quali Sc. 2036. 19. ebbe Sig. Alessandro ne addebitò nel suo Libro il detto Sig. Agostino, come pure chiaramente tutto ciò risulta dall' ultimo Spaccio di detto Sig. Garbarino, e Compagni di Fiera, e dalla loro Cedola di Cambio a quello unita « ivi »

Sc. 2036. 19. vi rimettiamo da voi stesso, &c. della suddetta Tratta in voi di Sc. 2036. 19. ne darate debito al Sig. Agostino de' Franchi d' Aversa, e sono Sc. 2034. 19. 18. 3. tratti li nostri di costi per suo conto, e col vostro obbligo, e con Sc. 2. - 9. di Gabelia il conto è pari.

1598. al 3. Agostio in Piacenza Sc. 2036. 19. a soldi 68. per Scudo.

A 22. del presente pagate per questa prima di Cambio a voi stesso Scudi duemila trentasei, e soldi 19. a soldi 68. per Scudo in Scudi d' oro in oro d' Italia a soldi 68. ovvero fino alla metà di essi in moneta d' argento, conforme al Decreto, e ponete per il Signor Agostino de' Franchi d' Aversa di vostro ordine, e sopra di voi.

Dal premesso fatto si scorge bensì chiaramente tutto il giro, e la circolazione, che fra li Signori Garbarino, e Compagni tanto di Fiera, che di Genova, ed il Sig. Alessandro ha fatto il debito della Sc. 2000. pagati in detta Fiera di Pafqua da essi Signori Garbarino, e Compagni d' ordine del detto Sig. Alessandro, ma rispetto all' Agostino d' Aversa, siccome ci manca, non li fa per quale fatalità, il carteggio seggiaro tra essi Signori Alessandro, ed Agostino, dal quale si potrebbe con pari chiarezza far vedere ciò, che tra loro era stato convenuto per far girare, e dar fine al detto suo debito, così per venisse io cognazione ci debbono procedere per via di argomenti, conghietture, e prestazioni legali affine di rintracciarlo.

E per venire alle streme, e finita più presto, che sia possibile col Sig. Avvocato contrario, voglio di buona voglia ammetterli, conforme desidera, che il Sig. Agostino d' Aversa non avesse dato altro ordine al Sig. Alessandro, che di far pagare in Fiera di Pafqua dalli Signori Garbarino, e Compagni suoi Procuratori la sua Tratta degli Sc. 2000. Marc. e che dopo tal pagamento gli dovesse l' Alessandro ricambiar quello

questo suo debito, ritornare che sarà in Genova, nella Fiera seguente d'Agosto, ammettiamogli ancora, che tanto il Cambio de' suddetti Sc. 2000. che li detti Signori Garbarino, e Compagni di Fieratrasferio Genova per la loro rivalità da' suoi, quanto il succeduto Ricambio de' medesimi da Genova per la Fiera seguente di Agosto sieno solamente passati tra il Sig. Alessandro, e li Signori Garbarino, e Compagni, sì di Fiera, che di Genova senza intervento, consenso, o mandato dell'Agostino d'Auvera, e vediamo ora, se per questo debbano, o no li Signori miei Principali cadere l'armi, e darsi per vinti?

E chi ooo vede, che concesso ancora tutto ciò al Signor Avvocato contrario, nulla in fine viene astringere, e nulla affatto a conchiudere, poichè siccome possono stare insieme, che tra l'Alessandro, come altresì obbligato per la Tratta dell'Agostino, e li Signori Garbarino, e Compagni seguito fosse il suddetto Ricambio, e che per lo stesso debito un altro simile Ricambio fosse convenuto tra li Signori Alessandro; ed Agostino, così la prova del Ricambio convenuto tra li Signori Garbarino, e Compagni, e il Sig. Alessandro non esclude, che non possa essere seguito l'altro tra esso Signore Alessandro, e detto Agostino.

Per farsi però più agevole strada all'argomento, con cui debbo convincere il Signore Avversario due inconciliabili Incongruenze di ragione mi conviene premettere. La prima è, che il Cambio, o Ricambio è un Contratto, che solamente si conclude, e perfeziona col puro, e libero consenso delle Parti *Torr. de Camb. disp. 1. quæst. 6. num. 8. & quæst. 11. num. 14. & 16. & disp. 2. quæst. 1. num. 3. 6. & quæst. 4. n. 23. Strac. de Camb. 6. gloff. 1. num. 76. Cristoforo. Franck. Instit. Cambial. lib. 1. sect. 1. tit. 4. num. 18. Du Roy de Arre lier. Camb. cap. 3. num. 30. e pienamente, ed egregiamente il Caruel. *Disquis. Juridic. ad lib. 5. Novar. Confus. Alend. tit. de Offic. Abbat. & consil. Alcatraz fol. 250. num. 11. cum seq. & num. 16. 17. 18. & per tot. & fol. 254. a n. 6. usque in fin. & fol. 258. a num. 4. cum seq.* La seconda, che le Tratte, e Lettere di Cambio, colle quali si ordinano le Tratte, e il loro adempimento, sono atti, colle quali si dà esecuzione alli Contratti de' Cambi, o Ricambi precedentemente formati, e conclusi, e come puntualmente insegnano il suddetto *Torr. de Camb. disp. 2. quæst. 1. num. 3. 4. 5. 6. & seq. diffusamente il Caruel. nei luoghi sopracitati, e Noi nel disp. 59. num. 30. 11. & disp. 159. num. 3. 4. de Commercio.**

Venendo ora a dimostrare, che il medesimo Ricambio delli Sc. 2000. era stato ancor convenuto tra li Signori Alessandro, ed Agostino mi valerò in primo luogo dello stesso spaccio dell'Agostino sottoscritto il 3. Luglio alli Signori Garbarino, e Compagni di Fiera Procuratori di detto Alessandro, di cui tanto si è servito il Signore Avversario per provare, che l'intenzione dell'Agostino fu di voler contrattare tal Cambio, e Ricambio solamente col' Alessandro suo Cognato; Avvisò il Sig. Agostino per mezzo di detto suo Spazzaro li detti Signori Garbarino, e Compagni, che dal Sig. Alessandro suo Cognato farebbono stati loro tratti Sc. 2014. 18. 3. con ordinato loro, che ne facessero pagamento, e se ne rivalessero dal medesimo Sig. Alessandro; Se dunque scrisse l'Agostino, che l'Alessandro di Genova farà per fare nella prossima Fiera di Agostino la Tratta de' detti Sc. 2014. 18. 3. ch'erano appunto l'importo del Ricambio per detta Fiera delli Sc. 2000. bisogna per conseguenza dire, che l'Alessandro ne aveva prima aggiustato il Ricambio con detto Agostino suo Cognato, il quale, come si è visto, il fa, e li perfeziona col solo, e puro consenso delle Parti; Imperochè non essendo la Tratta altro, che una esecuzione del precedente Ricambio, come pure sopra si è provato, per necessario antecedente presuppongo il Ricambio delli suddetti Sc. 2000. seguito tra esso Alessandro, ed Agostino d'Auvera; Che poi il Contratto si possa provare, e giustificare per mezzo di qualche atto accessorio, o consecutivo, che necessariamente lo presupponga, non se può in guisa dubitare, come per il Tello nella l. 2. *de pignori. Det.* convenientemente fermato ivi la *Gloff. Bald. Barri. Bruneman.* e gli altri Commentatori *Det. consil. 388. num. 20. vers. Et ad hoc bene so-*

et, & melius consil. 482. num. 10. Curtius Jun. consil. 268. num. 3. penes fin. Adolpheus de Probis. consil. 548. num. 1. & 2. Clavin. decis. Belgic. volum. 3. in lib. 3. Cod. tit. de Dotis promiss. det. 132. num. 10. & luit Hoff. de Dot. cap. 9. 174. fino alla fine Sord. de Aliment. lib. 8. Privileg. 22. num. 31. in fin. & num. 32. la maggior parte de' quali decidono, che dalla promessa dell'interesse resta provato il debito principale, come presupposto necessario dell'interesse, sì che è del tutto simile al caso nostro, dove appunto si tratterà di provare dall'utile del Ricambio da Genova per la Fiera di Agostino ascendente a Sc. 4. 18. 3. sopra il primo debito de' Sc. 2000. per necessario presupposto il nuovo Cambio di essi Sc. 2000.

E maggiormente si corroborano questo mio disegno dal ribattere, che il detto Spaccio dell'Agostino supponitivo per certo del detto Ricambio fra lui, e l'Alessandro non possa essere scritto dall'Agostino, se non di consenso, a concetto dello stesso Alessandro, col quale egli necessariamente doveva prima esserne inteso, affine di poter dar gli ordinati Signori Procuratori di Fiera uniformi a quelli dell'Alessandro, acciocchè il negozio, o debito suo di Fiera avesse quel buon fine, che egli desiderava, ed in fatti si vede, che tanto l'Agostino nel suddetto suo Spaccio, quanto l'Alessandro nel suo de' 27. Luglio scrissero del medesimo modo alli Signori Garbarino, e Compagni di Fiera; Scrisse il primo il pretesto importare del Ricambio, la Tratta, che ne farà loro fatta dall'Alessandro, e la rivalità, che egli ne dovevano prendere dal medesimo Sig. Alessandro, il che si conforma in tutto coll'altro Spaccio scritto dall'Alessandro, nè di tale conformità poteva scrivere il detto Agostino, se veramente l'Alessandro non l'avesse di questo ciò prima avvisato, a non se ne fosse con esso lui inteso, come in simile caso raziocina la *Rotta Romana decis. 380. num. 8. & Sigismund coram Rejss.* e noi nella *decis. 5. num. 12. 13.* dopo il nostro Trattato del Cambio firmato.

Prende poi maggior vigore questa prova dal fatto stesso del Signor Alessandro, cioè dal vedere, che egli ordinò alli Signori Garbarino, e Compagni di Genova la Tratta delli detti Sc. 2014. 18. 3. per conto di Agostino, come molterò in appresso, ed essendola fatta poscia da lui essata nel modo, che si vede dalla sopra riferiti Spacci, ne diede debito colla spesa di più della Gabella al detto Agostino, come pure dalla Parola del suo libro si legge, poichè questa medesima Tratta ordinata dall'Alessandro per conto dell'Agostino, e la paruta del Libro, sono Atti, che pazientemente presuppongono il Ricambio delli detti Sc. 2000. per innanzi tra l'Agostino, ed Alessandro per mezzo di Lettere convenute, altrimenti non averebbe potuto l'Alessandro far trarre per conto dell'Agostino li Sc. 2014. e dargliene successivamente debito nel suo Libro colla spesa della Gabella pagata per il nuovo contratto di Cambio per la Fiera di Agostino, poichè l'Agostino senza averlo prima contrattato col' Alessandro non poteva esser debitore del Cambio, che sopra li Sc. 2000. correva da Genova in Fiera, nè meno della Gabella, se non si dicesse, che l'Alessandro abbia voluto commettere un'ultra illecita con gravare indebitamente di un Cambio, e spesa di Gabella l'Agostino, il che non si dee di jure presumere, anzi per escludere un atto così illecito, si dee maggiormente presumere, che fosse in vero precedentemente tra l'Agostino, ed Alessandro seguito il Ricambio delli Sc. 2000. anefa particolarmente tutta la libertà, a facilità, che aveva lo se solamente Alessandro di poter fare per il consenso già prestato dall'Agostino, coforme espressamente li argomenta, come si è visto dal detto Spaccio di esso Agostino de' 3. Luglio, e ce l'ammette ancora il Signore Avvocato contrario, secondo che in termini assai simili raziocina la *Rotta Romana. cor. Crisp. det. 66. num. 11. & 12. num. 1. & decis. 358. num. 7. & cum Ludovici. decis. 478. num. 6. e Noi nel disp. 129. num. 9. ed altri.*

Nè oltia in modo alcuno, che la Tratta delli Sc. 2014. 18. 3. che in esecuzione del Ricambio dovea si fare dal Signore Alessandro, non si vegga da lui elegita.

Primeramente perchè in quanto all'effetto della novazione del primo debito della Sc. 2000. della quale si tratta, poco, e nulla importa, che s'ia data, o no esecuzione al detto Ricambio colla Trattata dell'Alessandro, perchè la novazione nasce subito dalla erezione del nuovo contratto innovativo del primo, e non dalla di lui elezione *Res. Roman. cur. Curia. dec. 329. num. 3. cum sig.* e così la novazione del primo debito di detta Sc. 2000. segue subito, e senza l'Alessandro, ed Agostino per Lettere ne fu covenuto il Ricambio.

Io secondo luogo, perchè siccome l'Agostino dalla Trattata, qualunque indirettamente fatta dall'Alessandro per mezzo della Signori Garbarino, e Compagni di Genova, alli suoi di Fiera veniva a conseguire lo stesso effetto da lui desiderato nel suddetto suo Spazio, cioè, che fosse compra, come fu veramente dalla Signori Garbarino, e Compagni di Fiera colla rivalità del Sig. Alessandro di Genova, poi benissimo questi io elezione del Ricambio precedentemente trattata, e detto Agostino convenuto fare detta Trattata indirettamente alla suddetti Signori Garbarino, e Compagni di Fiera, poichè in Jure niente importa, che l'adempimento ad esecuzione di ciò, a cui ooo è tenuto, sia fatta per un atto equipollente, dal quale l'altra Parte ne conseguiva il medesimo effetto *Everard. in Topic. argum. ab equipollentia Cynat. cons. 331. num. 68. Mans. consulti. 51. num. 56. & Rob. Add. ad dec. 452. num. 86. part. 3. cum. 4. res. aggiugnente il Card. De Luc. de Credit. diff. 24. num. 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.* e così si adattano pure mirabilmente le Autorità alleghe oella mia seconda Scrittura al §. *Ad fin.* promississima al caso nostro.

In terzo luogo si risponde, che la Trattata della Sc. 2034. 18. 3. fu in vero ordinata dall'Alessandro alla Signori Garbarino, e Compagni di Genova, non solo, perchè ciò risulta chiaramente dallo stesso Spazio dell'Alessandro de' 27. Luglio, ma ancora dal fatto medesimo di detti Signori di Genova, li quali non trattero per suo conto, ma per conto di Agostino d'Anveria d'ordine, e sopra detto Alessandro, altrimenti se la Trattata suddetta non fosse stata ordinata dall'Alessandro non dovevano, né potevano reggere per il Ricambio della Sc. 2000. conseruato solamente coll'Alessandro, come vuole il Sig. Avvocato contrario, trarre per conto d'Agostino sopra di esso Alessandro, ma dovevano trarre assolutamente per conto di Alessandro, di cui andavano in senso del medesimo Signore Avversario per detto Ricambio solamente Creditori, e tal verità più manifestamente risulta da che li Signori Garbarino, e Compagni non avevano bisogno, anzi non potevano fare la suddetta Trattata, mentre si trovavano aver in mano dell'avanzo considerabile, dell'Alessandro, col quale potevano soddisfarsi della Sc. 2000., e perciò conveniva che, essi la facessero a seconda della volontà, ed ordini dell'Alessandro, e se ben si considera dove il Signor Alessandro, per operare da permississimo Negoziente, e Cambista, consenirsi nel modo, e che fece, cioè di far trarre dalla Signori Garbarino, e Compagni di Genova per conto di Agostino di suo ordine, e sopra di se, poichè con questa sola Trattata, che faceva fare in Fiera di suo ordine all'Agostino, e pagabile dalla Signori Garbarino, e Compagni di Fiera a se stessi, veniva l'Alessandro ad elinguerne in Fiera il suo Ricambio colla Signori Garbarino, e Compagni di Genova, e a dare insieme esecuzione all'altro Ricambio convenuto coll'Agostino d'Anveria, che gli aveva ordinato di trarre per suo conto in Fiera li suddetti Sc. 2034. 18. 3.

Lacoe siccome la Trattata fatta da uno per ordine di un altro non è di chi la fa, ma veramente di chi l'ordina, come puntualmente fermato il *Seminari. contro. 180. num. 1. & 2. & contro. 181. num. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.* e Noi con molti allegati al *diff. 44. nell'Addizione n. 68. & diff. 57. n. 1. de Commercio.* e nel *Cambista Infratit. cap. 3. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.* così detta Trattata di Sc. 2034. 18. 3. ordinata dal Sig. Alessandro a detti Signori di Genova si dee avere come se fosse stata fatta dal medesimo Alessandro per le Autorità sopra citate, e per la conclusione di ragione, che il fatto del

§. *Fin. Infratit. quod cum ex Res. Gen. dec. 67. n. 2. Res. Roman. decif. 557. num. 3. part. 3. res. & dec. 392. num. 7. part. 3. & dec. 134. n. 6. 7. part. 3. Mans. consulti. 11. num. 20. Clarin. contro. 43. num. 33. & 34. Noi diff. 56. num. 35. de Commercio.*

E finalmente è tanto vero, che la detta Trattata di Sc. 2034. 18. 3. fu di Alessandro, che per tale ancora l'intese li stessi Signori Garbarino, e Compagni, li quali erano informatissimi della mente di esso Signore Alessandro, e della natura del presente Negozio, e pericollissimi nell'Arte de' Cambi, e per Trattata di Alessandro la compiono, altrimenti non li avrebbero potuta pagare, perchè l'ordine dato loro dall'Agostino d'Anveria era di pagare li Sc. 2034. 18. 3. che dall'Alessandro di Genova saranno loro tratti, e perciò anche essi Signori di Fiera non rimettere io appreso al detto Sig. Alessandro li detti Sc. 2034. 18. 3. con più Sc. 2. - a spesa di Gabelia, che in tutto facevano Sc. 2036. 19. in conto del suo avanzo di Fiera con loro Lettera di Cambio unita al suo Spazio gli scrisse le seguenti parole, e pone per il Sig. Agostino de' Franchi d'Anveria di vostro ordine, e sopra di voi, le quali non possono essere più chiare per dimostrare, che tutto il Negozio, e circolazione delle rispettive Tratte, e rimesse segue per occasione della detti Sc. 2000. fu sempre per comuni beni di detto Agostino, ma d'ordine, e coll'obbligo dell'Alessandro.

Tutto il detto fu quel, benchè sia elaborante per mettere in sicuro la causa de' miei Signori Principali, pure per avvalorare vie più il mio discorso, e ridare il Sig. Avvocato contrario ad un grado, che non sapia più a qual parte rivolgersi, quando egli non voglia fuor di ragione divagare: Passo più oltre a dimostrare, che non volendosi ammettere, che il Ricambio della Sc. 2034. 18. 3. fosse doppiamente inguito, cioè uno tra l'Alessandro, e li Signori di Genova, e l'altro tra l'Agostino d'Anveria, e l'Alessandro, ma fosse stato unico, questo fu indubitabilmente fatto tra li Signori di Genova, e l'Alessandro, o come Mandatario dell'Agostino, mediante l'ordine, o mandato da lui dato nelle Lettere, o come suo utile Gestore.

Ed in vero siccome chiaramente consta dallo Spazio de' 3. Luglio di detto Alessandro, essergli stato fatto il Ricambio della Sc. 2034. 18. 3. conforme ho di sopra provato, e che un simile Ricambio fosse fatto dalla Signori di Genova all'Alessandro, essi non volendosi nel caso nostro ammettere che Ricambio li detti Sc. 2034. 18. 3. ma uno solamente, si dee necessariamente confessare, che il Ricambio di essa somma, che si vede fatto all'Agostino, sia quello stesso, che fu fatto dalla Signori di Genova all'Alessandro, e però dovendo essere lo stesso, si dee dire, che l'Alessandro nel farli ricambiare li Sc. 2000. per la Fiera seguente d'Agosto dalla detti Signori di Genova lo facesse io vigore degli ordini dell'Agostino, o almeno come utile Gestore del medesimo, altrimenti sarà necessario ricorrere alli due Ricambi come si diceva, uno tra li Signori di Genova, e l'Alessandro, l'altro tra quello, e l'Agostino d'Anveria seguiti.

E perchè appunto a me non pareva cosa plausibile, anzi aliena dalla stessa pratica Mercantile li doverli ammettere senza necessità la duplicità di tali Ricambi, quando ammettendoli un solo Ricambio venivano tutte le Parti ad ottenere il medesimo effetto, e fine da loro desiderato, perciò nella mia seconda Scrittura adattandomi alla detta pratica Mercantile, e a ciò, che era più verisimile per l'assunto di mostrare non solo, che l'Alessandro non per se, ma per l'Agostino si facesse dalla Signori di Genova ricambiare li Sc. 2000. per la Fiera seguente di Agosto sopra di esso Sig. Alessandro, cioè colla continuazione del suo proprio obbligo verso de' medesimi, ma ancora, che si dovesse preferire in lui il mandato a poterlo fare.

Ed in fatti, che il Ricambio fosse fatto dall'Alessandro non per se, ma per l'Agostino d'Anveria non si può dubitare, perchè dal di lui Spazio de' 27. Luglio si vede, che egli fece trarre dalla Signori Garbarino, e Compagni di Genova li detti Sc.

- Sc. 3014. l. 3. per conto di Agostino con ordinare alli Signori di Fiera di pagarli con darne debito al medesimo Agostino sopra di se, essendo indubitato, che le parole per conto di Agostino dimostrano, che il Ricambio, e la Tratta fatta in elezione del medesimo spettava in proprietà all'Agostino come debitore principale. *Per nel fu Negoziano part. 3. cap. 2. Anversa. dec. 72. num. 6. a Noi diffusamente con moltissimi citati ne' nostri principali termini d'ist. 44. in addit. num. 61. & d'ist. 161. n. 22. e ciò si rende manifesto considerato l'ordine, che dà l'Alessandro alli Signori di Fiera d'insavalare debitore principale il detto Agostino, ed in oltre la clausola sopra di se, la qual clausola dimostra, che l'Alessandro si obbligava relativamente, ed accessoriamente per l'Agostino principale Debitore a favore de' detti Signori di Fiera, come puntualmente asseriamo *Strat. de Comm. l. 3. Gloss. 2. pure seguito dal Gal. de Credit. cap. 2. numer. 2442. Seminar. contrav. 179. num. 6. e da Noi d'ist. 44. in Addit. num. 61.**

Nè qui posso giova l'indagare di qual natura, o forza sia quell'obbligo d'Alessandro, cioè s'egli in virtù di tal clausola si debba dire un mero fideiussore, o mandatore, o efpromissore, o un altro principalmente obbligato, come il debitore principale, poichè questo esame non riguarda le non la persona del Creditore, ma rispetto all'Agostino debitore principale l'Alessandro la figura sempre di persona accessoriamente obbligata, perchè la qualità della più ampia, e più forte obbligazione assunta da chi si obbliga per un altro, non può mutare la qualità, o natura intrinseca consistente nella correlazione della sua obbligazione all'altra obbligazione del debitore principale, dimaniache rispetto a colui, per cui l'altro si obbliga, si debba dire sempre questa sua obbligazione accessoria, o addebitaria, perchè in forma non può mai dirsi, che si obbliga per un altro, non essere obbligato per un altro, e perciò quantunque si tratti di promissore, costituire, mandatore, o efpromissore, o di qualunque altra simile persona obbligata, come il principal debitore, tali persone rispetto a coloro, per i quali si obbligano, si debbono avere come accessoriamente, o addizionalmente obbligate, e seggiamente l'insogna il dotissimo P. Ottav. de Contrail. tom. 2. Tractat. 18. d'ist. 32. num. 7. 8. 9. 10. 11. 12. e che generalmente colui il quale sia per un altro principalmente, ed insolidum obbligato, rispetto al Creditore si abbia come principal debitore, ma rispetto alla persona, per cui si obbliga la sua obbligazione si abbia come accessoria, lo fermò comunemente senza contrasto *Bartol. in l. res f. de amb. res. Capitul. c. 122. num. 1. Cora. conf. 124. num. 1. & seq. l. 1. & conf. 316. n. 2. l. 4. C. de res. conf. 77. j. ab num. 3. Rotundat. in d. l. Res numer. 13. & seq. Gratia. d'ist. cap. 701. numer. 3. & cap. 970. num. 3. Rot. Roman. dec. 47. num. 10. part. 6. De Luc. de Fidei. d'ist. 50. num. 3. & d'ist. 100. num. 3. & d'ist. 101. num. 8. ed altri pienamente citati dal Signor Adoff. alla det. 28. num. 76.*

- Come è pur fuori totalmente di proposito l'allegare la disposizione del nostro Statuto di Genova l. 4. cap. 13. de Societ. §. Fin. ove espressamente ordina, che se alcuno farà qualche Tratta per conto d' altri sopra di se, e s' intende in virtù di tal clausola sopra di se obbligato come il Principale, ed in solidum, e che di più sia talmente obbligato, che non gli sia permesso di potere allegare, ne obviare la nullità dell' obbligazione del debitore principale, o perchè questi fosse minore, o femmina, o altro inabile a contrattare, avendo in ciò voluto detto Statuto fare li Tratti sopra di se, come sono de jure l'efpromissori, li quali, benchè coloro, per i quali si obbligano, fossero collatamente, ed inefficacemente obbligati, rimangono verso de' Creditori validamente obbligati *Bartol. sopra dello Nostro Statuto num. 8. & Torr. de Camb. d'ist. 1. quest. 17. num. 24. giunto il num. 43. Senat. de Comm. & Camb. l. 1. quest. 7. part. 3. l. 1. m. 17. numer. 8. li quali unitamente parlano sopra il medesimo Nostro Statuto Anghel. de Comm. d'ist. 17. num. 30. e con altri largamente citati dal Sig. And. Adoff. alla det. Carac. d'ist. 7. num. 14. & 35. poichè nè il nostro Statuto, nè tutti questi Dot-*

tori negano mai, che l' obbligazione dell' efpromissore, quantunque rispetto al Creditore si debba considerare, come principalissima, e indipendente dall' obbligazione nulla del Principal debitore, non abbia correlazione ad un'altra persona, come Principale, cioè a quella, per la quale egli si è voluto obbligare nel caso anche che fosse nulla la di lui obbligazione, anzi espressamente confessano, che per efpromissore s' intende colui, il quale è obbligato, o si è voluto obbligare per un altro, quantunque inefficacemente de jure obbligato, onde da ciò resta mirabilmente comprovato il mio assunto, che la clausola sopra di se è contrattiva, importando di sua natura una obbligazione fatta da uno per un' altro, sicchè nel nostro caso, se l'Alessandro intere la Tratta per conto d' Agostino sopra di se fece, che l' Agostino fosse il debitore principale, e che egli si obbligava per lui a favore de' suddetti Signori di Fiera principalmente, ed insolidum, e come anche in vigore d' efpromissione.

Se dunque dal premesso discorso chiaramente si vede, che l'Alessandro non contrattò detto Ricambio colli Signori di Genova si obbligava accessoriamente per Agostino, a che l' Agostino rispetto a lui doveva essere il Debitore principale, si dovrà necessariamente confessare, che l'Alessandro dovette contrattare il detto Ricambio colli Signori di Genova, per l' Agostino d' Anversa, e siccome l'Alessandro non poteva farlo senza facilità, o mandato di Agostino, perciò si due presumere, che tal facilità gli fosse stata precedentemente data dall' Agostino nelle sue Lettere, che in oggi non si possono vedere, per non dover ammettere nell'Alessandro tanto qualificato per nascita, e patente stretto d' Agostino, e uno de' principali, ed intergerimi Negozianti, un atto illecito, come di volere obbligato per detto Ricambio l' Agostino senza, ch' egli fosse concorrente col suo consenso, o mandato ad obbligargli, per le Autorità puntualmente addotte nella seconda mia Scrittura §. E primariamente alle quali aggiungo il *Seminar. contrav. 32. num. 91. & contrav. 33. num. 74. 75. 76. e seguitamente la Rota dec. 154. num. 35. 36. 37. 38. part. 8. rec.*

È indubitabilmente ciò procede quando costa in genere, come nel caso nostro, della volontà, e consenso, o ordine di Agostino a farsi ricambiare il debito precedente della Sc. 2000. come chiaramente si vede dal di lui Spacio de' 3. Luglio 1598. nel qual caso, benchè non si possa ora sapere accertatamente, se tal consenso, o ordine di Agostino fosse precisamente di contrattare il detto ricambio col detto Alessandro, o colli Signori Garbarino, e Compagni, pure ogni qualvolta che si vede che fu tal ricambio contrattato dall'Alessandro per conto dell' Agostino sopra di se, bisogna indubitabilmente dire, e presumere, che l' Agostino avesse dato tal facilità, o ordine, o preteito il suo consenso a poterlo fare, come egregiamente discorrono la *Rota Roman. dec. 154. num. 35. 36. 37. par. 8. & dec. 38. num. 14. par. 16. Seminar. contrav. 32. num. 91. 92. a la Rota Fiorentina appresso il medesimo nella contrav. 33. num. 74. 75. e Noi d'ist. 80. num. 20. & seq. de Comm. oltre gli altri da me già allegati nella mia seconda Scrittura §. Il che molto; e la ragione è, perchè l' eccesso, o abuso degli ordini, e volontà del Principale mai non si dee presumere nel Mandatario, come sogliono li stessi Dottori. Oltre, che siccome un tal eccesso, o abuso non si può de jure allegare, se non dallo stesso mandante *Rota Florent. petes Seminar. contrav. 33. num. 122. ed altri da me citati nella seconda mia Scrittura §. E ciò che più, così è del tutto intollerabile, che si veda in oggi opposto non da un Terzo, ma dall' Erede dello stesso mandante defunto, senza ricorro nell' incolpare il suo Autore, e Padre di tale eccesso.**

Sentendoli dalla forza di tali ragioni superato, e convinto il medesimo Sig. Avvocato contrario, altro non ha saputo opporre, se non, che essendo dallo Spazio de' 3. Luglio dell' Agostino d' Anversa la sua efpressa volontà contraria, cioè di voler contrattare il Ricambio colli Alessandro, non possono mai aver luogo le dette presunzioni, ed argomenti congiunturali addotti in contrario.

Ultima sarebbe in vero tal risposta del Sig. Avvocato, se avesse il fatto, che gli assistesse, ed in vero

dal sopradetto Spaccio dell' Agolino altro non si ricava, se non che l' Alessandro dovea nella Fiera di Agolino trarre alli Signori Garbarino, e Compagni li Sc. 2034. 18. 3. per conto di Agolino „ *ivi* „ *vi farà per nostro conto tratto da Alessandro vostro di Genova* Sc. 2034. 18. 3. il che siccome non prova necessariamente, che il Ricambio fosse dall' Agolino contrattato col Sig. Alessandro, e non colli Signori Garbarino, a Compagni di Genova, perciò non si può da detto Spaccio inferire ciò, che si desiderava dal Sig. Avversario.

Che la Tratta della Sc. 2034. 18. 3. che dovea fare l' Alessandro per conto di Agolino non provi concludentemente essere stato il Ricambio contrattato dall' Agolino coll' Alessandro, non se ne può dubitare, se si rifletterà, che la Tratta non è il Ricambio, come suppone il Sig. Avvocato contrario, ma è uno di imodi, colla quali si fa esecuzione al Cambio, o Ricambio già fatto, e perfezionato, e così pobbissimamente insieme, che l' Alessandro col precedente ordine, o consenso dell' Agolino avesse firmato per esso il detto ricambio, e che poi per adempimento, e pagamento del medesimo avesse l' Agolino convenuto coll' Alessandro, che questi facesse per suo conto la Tratta della Sc. 2034. 18. 3. nella Fiera di Agolino alli Signori di Fiera, anzi perchè li Signori di Genova avevano fatto il Ricambio all' Agolino coll' obbligo di Alessandro, per buona regola, e pratica de' bravi, ed intelligenti Cambisti, doveano li Signori di Genova, per ritenersi sempre l' uno, e l' altro obbligati, farla Tratta per conto dell' Agolino, a cui spettava principalmente il debito, e di ordine, e sopra dell' Alessandro, dal quale, come si vede, si poi nella suddetta Fiera estinse colla Rivalità, che fecero detti Signori di Fiera dal medesimo Alessandro.

Ma concesso anche all' Avversario, com' egli vuole, cioè che l' Agolino d' Anversa ordinasse all' Alessandro di Genova, che gli facesse pagare in Fiera da' suoi Procuratori li detti Sc. 2000. e che egli dovesse soddisfare in Genova il loro Ritorno, con crearne un altro Ricambio per la Fiera seguente di Agolino, nella quale egli stesso lo dovesse fare estinguere colla Rivalità da lui medesimo in Genova; lo ridico, e confermo, che in vigore di tal mandato l' Alessandro poteva col suo obbligo far pagare da' Signori Garbarino, e Compagni, come Terzi, per Agolino d' Anversa li detti Scudi 2000. e contrattare il Cambio, o sia il loro ritorno di Fiera in Genova, ed il loro ricambio da Genova per la seguente Fiera di Agolino, poichè siccome il mandato de' iure si estende anche agli altri casi, qualunque non espressi, quando non vi può esser diversità ragione nel Mandante di non volersi, o per li quali egli viene a conseguire lo stesso effetto da lui bramato; come egualmente per il testo espresso nella *L. Fin. 6. mandavit ff. Admansi in legatione l. P. Onas. de Contrah. l. 1. de Off. 13. diff. 44. feli. 4. num. 93. per. Admansi de Tacis. et Ambig. lib. 7. tit. 15. num. 36. 37. 38. Terr. de Camb. diff. 4. quest. 13. num. 61. colli seggiani, de Rota Florentina per. Saminian. contr. 33. num. 151. Card. de Luc. diff. 84. num. 4. 5. de Credit. Così se l' Agolino, che in sostanza non desiderava se non che fosse fatta compiere dall' Alessandro la sua Tratta in Fiera di Pasqua, a che il Ritorno del suo debito in Genova gli fosse ricambiato per la Fiera seguente, a quivi altresì fatto estinguere il Ricambio ritornale il nuovo debito in Genova colla rivalità dal medesimo Alessandro, in modo tale, che l' Agolino non ne rimanesse debitore, che all' Alessandro, così dico, se l' Agolino veniva per l' appunto a conseguire questo identissimo effetto, il quale non era in sostanza altro, se non, che fosse pagata la sua Tratta, a gli fosse ricambiato il debito, in modo tale, che ne dovesse restar alla fine debitorum ad Alessandro suo Cognato, si dee perciò dire, che il mandato di Agolino a suo ciò si estendeva, e per conseguenza l' Alessandro abbia operato col mandato di Agolino, benchè abbia fatto rigirare il suo debito dalli Signori Garbarino, a Compagni di Fiera in Genova, a di Genova in Fiera, e che in similissimi termini di mandato dato a negoziare, e contrattare con certe Persone, si estenda il Mandato anche a negoziare, e contrattare con altre non espresse, quando vi*

Casarej. de Comm. Tom. II.

sia la medesima ragione di farlo colle Persone non espresse dal Mandante, e che il Mandante venga ad ottenere lo stesso suo fine, ed effetto, puntualmente l' afferma la Glossa nella *L. cum servo 69. verb. Jussu de Contrah. sup. Grajan. cap. 950. num. 15. Rot. Roman. cor. Carr. dec. 247. num. 2. Saminian. contr. 32. num. 69. quem sequitur Altirum. de Nullis. Contr. quest. 31. num. 129. Anselm. de Comm. diff. 30. num. 3. giunto il num. 24. Card. de Luc. diff. 84. num. 4. 5. 6. 7. de Credit. sp. diff. 191. num. 21. e 24. Terr. de Camb. diff. 2. quest. 13. num. 61. e Nol. diff. 125. n. 7. de Comm.*

Ne a questa conclusione legale fa ostacolo il Testo nella *L. cum servo 63. ff. de contrab. emptio*, il quale pare, che espressamente dispinga il contrario, e secondo il quale così fermarono la *Rota Romana* per. 19. rec. dec. 535. num. 3. ed altri da Lei citati; Poichè la disposizione di essa Legge ha solamente luogo, quando dalle circostanze del fatto appaia, che il Mandante non era per vendere, o contrattare con altra persona, se non con quella da lui indicata al mandatario, ma nel caso ove di tale precisa volontà del Mandante non constasse, può benissimo il Mandatario contrattare con altre persone egualmente, o più idonee di quella, che è stata dal Mandante segnata al Mandatario, come spiega la Glossa sopra della detta *L. cum servo in verbo Jussu*, *ivi* „ *alii non venduntur, alias exhibere vendere possunt, licet non nominatim dominus* „ la ragione è, perchè in chi vende, o contratta non presumendosi altro animo se non di fare il suo negozio a lui maggior utile, e vantaggio, non gli dee importare, se il suo Mandatario abbia contrattato colla persona da lui nominata, o con altra, che il Mandatario ha stimato meglio per utile del Mandante, e perciò qualunque questi avesse ottenuto al suo Mandatario di vendere, o contrattare con qualche certa persona, sempre si dee intendere tal persona essere stata nominata dal Mandante dimostrativamente, e non tassativamente, come mirabilmente dicono il *Grajan. in Rota Rom. cor. Carr. Anselm.* a gli altri sopra citati, il che particolarmente procede ne' Mercatanti, li quali come ognuno sa, non hanno ne' loro Negoj affezione alle Persone, ma badano principalmente alla loro utilità, a bisogno, e molto più quando sono in fretta, ed angustia di pagare qualche debito in Fiera per sostenere il loro Credito, come era il Sig. Agolino d' Anversa, nel qual caso non è certamente da dubitarsi, ch' egli non intendesse di dare il mandato all' Alessandro estensibile ad ogni altro caso, e modo, perchè egli fosse provvisto del denaro in Fiera, o dall' Alessandro, o da altri, acciò soddisfar potesse al debito, che egli vi avea colli Signori Bonvisi.

In oltre debbo aggiungere, che ne' Mandati, ed ordini dati da' Mercatanti s' intende anche comprese qualunque altro ordine, o mandato a fare ciò, che per loro stile, ed uso è solito farli, benchè non sia stato espresso *Capp. Long. cons. ad. n. 8. 9. sp. diff. 162. num. 6. tom. 3. Rot. Gen. de Mercat. dec. 147. num. 4. Card. de Luc. de Credit. diff. 84. num. 4. e Nol. pienamente al diff. 54. num. 32. diff. 76. num. 16. 17. 18. diff. 173. num. 10. de Comm.* onde se per stile, e pratica de' Mercatanti, particolarmente nelle Fiore (del quale stile, se ne può da se il Giudice informare da Periti, e passionati Cambisti, come ho fatto in una *Favarian. Figuram 29. Martij 1730.* la quale è il mio diff. 187. num. 5. 6. de Comm.) poteva benissimo l' Alessandro far pagare la Tratta dell' Agolino d' Anversa da' Signori Garbarino, e Compagni di Fiera, e farne fare da essi il Ritorno per conto dello stesso Agolino, e il Ricambio successivamente per la Fiera seguente d' Agolino, ed il tutto sempre sopra di se, non si può tampoco negare, che l' Alessandro in tutto ciò, che ha operato per l' Agolino nella Circolazione del suddetto suo debito secondo la pratica de' Mercatanti, o Cambisti, non l' abbia fatto con suo precedente ordine, o mandato, benchè non gli sia stato espresso.

Ma quando mai non si potesse presumere il suddetto Mandato, o che questo dato dall' Agolino non fosse estensibile a quanto per lui ha operato l' Alessandro (il che assolutamente si nega) non si potrebbe però, come avvertiva io nella mia seconda Scrittura, anche

T

in

in questo caso negare, che se l'Alessandro procurò mediante il suo obbligo, o sua Mallevadoria fatta per Agolino, che li Signori Garbarino, e Compagni compissero la li in Traita degli Sc. 1000. oro Marc. a che gli ne facessero il suo Riscatto per Genova, e glielo ricambiasse poi per la Fiera seguente, e che nella medesima Fiera egli stessi compissero la Traita del Ricambio di Agolino sopra esso Alessandro, e che finalmente se ne rivalesse da lui, affinché l'Agolino non ne rimanesse debitore, che all'Alessandro, come il tutto puntualmente essi Signori elegarono, non s'ubieno li stessi Signori Garbarino, e Compagni operato tutto ciò come Gestori di Agolino, poiché colui, il quale fa, ed opera qualche cosa, o negozio, per un altro, o sia per conto di un altro, senza avere l'ordine di farlo, non può egli averlo fatto, se non come Gestore *ex tit. ff. de Cod. de Negu. gest. diff. de oblig. qua ex quasi Contratti, §. Agitur con tutti li loro Commentatori, a meglio di ogni altro, come intenditissimo, e prachissimo della materia del Cambi lo comprava il nostro Terr. de Camb. diff. 2. quest. 1. n. 31. dove puntualmente a nostro proposito avverte, che se un Mercadante, o Cambista dice di fare qualche Cambio, o Negozio per conto di un altro, e non ha alcun'ordine di farlo, allora egli lo fa come Gestore «ivi» (così l'Autor suddetto) *pro computo idest pro Casa, & Negote, & pro se persona de qua agitur, & nullum involvit mandatum peritasse, sed, prout Negotii gestiones pro alio, & adaptatur cum credito quem debuit, licet quandoque habuit adimpletum etiam mandatum, & tunc dicitur geri de ordine, & pro compute, » e lo replica più succintamente nella medesima diff. a. q. 13. num. 23.**

33 Qui risponde il Sig. Avverfario più cose, primieramente, che non potevano li Signori Garbarino, e Compagni ingerirsi in questo Negozio dell'Agolino, e fare da utili Gestori, quando l'Agolino ne aveva data tutta la cura, e sollecitudine all'Alessandro suo Cognato, col quale intendeva di contrattare. In secondo luogo: che non era utile all'Agolino di avere per Creditore li suddetti Signori Garbarino, e Compagni, da quale non poteva sperare quella facilità, e convenienza, che per l'amizizia, e parentela poteva ricevere dal detto Alessandro, a per conseguenza cessando l'utilità del Negozio non possono essi Signori Garbarino, e Compagni considerarsi come utili Gestori. Terzo finalmente, che con li può trovare in Jure, che in virtù di utile Gestione l'agente possa rimaner obbligato ad un Contratto di Cambio, o ricambio senza il suo consenso, quando nella Contrattazione talmente indispensabile il nuovo consenso d' ambe le Parti Contrattanti, che senza di esso non può mai darsi l'effetto ad alcun Contratto.

Replicando con questa moderazione di animo, che mi sono da principio prefissa alle suddette risposte contrarie, benché per la loro debolezza non lo meriterebbero, dico innanzi alla prima: che quantunque l'Agolino avesse appoggiato tutto il suo Negozio della Traita all'Alessandro suo Cognato, potevano benissimo li Signori Garbarino, e Compagni particolarmente a richiesta di esso Sig. Alessandro, come utili Gestori ingerirsi, e farlo nella stessa maniera, ch'era stato ordinato all'Alessandro: proposizione è questa non delle tecondite, ma delle più ovvie, che sieno in Jure, perché nasce dal testo espresso nella li. mandati q. ff. de Negu. gest. ed ivi la chiusa, e Arrumano, e tutti li Commentatori Spad. conf. 197. num. 24. lib. 2. Gobbi. conf. 90. n. 8. ed in termini assai puntuali a questo nostro proposito, cioè nel caso, che uno dia l'ordine di pagare le Lettere, che possa un altro come Gestore pagare. *Stac. de Comm. §. 2. pl. 3. numer. 337. & 364. & 365. & numer. 382. & 383. Terr. de Camb. diff. 2. quest. 1. n. 36. & quest. 12. num. 7. Bordin. ad Statut. Gen. lib. 4. de Compens. §. Quando aliquis, li quali unitamente oltre le autorità di testi, e Dottori, allegano sopra di ciò li Capitoli della nostra Fiera, a la disposizione del nostro Statuto di Genova Ric. de Litt. Camb. noi. 87. numer. 202. con segg. Ansaldo de Comm. diff. 17. num. 33. Jani Altman. ad Reus. Europ. 71. num. 2. & segg. lib. 2. De Jure de Ara. in Camb. cap. 9. n. 11. come anche potè*

35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

l'Alessandro, come utile Gestore far la Mallevadoria per l'Agolino, acciò li Signori Garbarino, e Compagni senza alcuna difficoltà s'inducessero a fare il Negozio desiderato dall'Agolino. *Li. Ex mandato §. 1. ff. Mandati L. Fidejussor pro alio ff. de fidejuss. L. 3. ff. Final. cum L. seg. ff. de negu. gest. Conf. conf. 249. num. 2. lib. 1. Gomez. var. ref. lib. 2. cap. 13. num. 1. Ansaldo de Comm. diff. 17. num. 25. con altri citati nel mio precedente diff. num. 10.*

Da ciò ancora nasce la replica alla fredda risposta del Sig. Avverfario, poiché se de Jure è permesso ad un Terzo fare il Contratto, o Negozio ordinato da uno, ad un altro suo Amico, o Corrispondente, di maniera che al Terzo, che lo fa, la Legge gli compariße l'azione di utile negozio gesto, contro di chi ordinò il Negozio, perchè ella giacchia, che fa così utile a colui, che l'avea desiderato, benché l'avesse ordinato ad un'altro, come fu il villo della ditta li. Mandati q. ff. de negu. gest. e da tutti li di lei Spolatori Spad. conf. 191. num. 24. lib. 2. Gobbi. conf. 90. n. 8. non può mai dirsi, che li Signori Geroneo, a Compagni non debbano ripartirsi come Gestori, a che non abbiano fatto utile negozio all'Agolino, se in vece di Alessandro, hanno operato tutto ciò, che di ordine di Agolino dovea fare l'Alessandro. Ed in vero ciò, che importa, e importa ora al Mercante è, che l'ordine suo sia eseguito, o compiuto la sua Traita, o fatto qualunque altro Negozio da lui desiderato, a perciò quando la Persona, cui egli l'ha ordinato non vuole, o non si risolve di effettuarlo, sempre gli resta una cosa molto utile, e grata, se da un Terzo viene eseguito, come ho dimostrato sopra al §. Replicando, in questo è troppo manifestò nel caso nostro, perchè niun può negare, che li Signori Garbarino, a Compagni non facessero un grand'utile all'Agolino, con pagare la sua Traita, con fargliene poi li Rastamboli, affine di sostenere li suoi decoro, e credito, a dargli comodo di pagare il suo debito. Potrebbe forse procedersi a ritorsione contraria dell'Avverfario se li Signori Garbarino, e Compagni si fossero ingegnati in eseguire gli ordini dell'Agolino quando li avesse voluti eleggere l'Alessandro, ma non avendoli questi voluti eleggere, ma richiedere li detti Signori ad eseguirli in suo vece, con li luogo a dubitare, ch'essi non li abbiano veramente, come Gestori, eseguito.

Ma non occorre, che sopra di ciò tutto mi affrettassi; Poiché li Signori Garbarino, e Compagni per farla in tutto, e per tutto da utili Gestori dell'Agolino tanto nel pagare la sua Traita degli Sc. 1000. quanto nel loro Cambio di Fiera per Genova, a nel ricambio di Genova per Fiera, quantunque fatto per conto di esso Agolino sempre nierniero l'obbligazione dell'Alessandro, dimanierchè essi potessero sempre rivalesse dall'Alessandro, come alla fine fecero, e ciò anche a fine, che l'Agolino non se rimanesse debitore, che all'Alessandro suo Cognato, ch'era il desiderio, come vuole il Signor Avverfario, dell'Alessandro.

Nè possa ora, che li Signori Garbarino, e Compagni s'ingerissero nel Negozio dell'Agolino, per ordine, a ad istanza di Alessandro, perchè l'ordine, e mandato dato da Alessandro a detti Signori di fare quanto e lui aveva ordinato l'Agolino, non impedisse, che li suddetti Signori Garbarino, e Compagni ripetero all'Agolino non siano, nè si debbano avere per veri utili Gestori li. qui possit q. li si mandatum 39 14. Cod. de Negu. gest. & ibi Glasi. Arrumano. ed altri Commentatori li. air Prator 3. §. Ansd. Maro conf. ff. cod. Ordin. de Contratti. tom. 2. traft. 16. diff. 47. feli. 1. num. 23.

Intorno finalmente alla Terza risposta del Sig. Avverfario, bisogna, affine di farne riconoscere la totale insufficienza, ciò in prometta qualche illustrazione di questa materia.

Sappiù dunque, che nell'utile Gestione sposta volte s'intervengono tre persone, cioè una, che è il Gerente, l'altra con cui il Gerente ferma, e conchiude qualche utile Negozio, o Contratto; La terza è quella, per cui il Gerente stabilisce col detto Terzo l'utile contratto, o contratto, come si ha nella li. sine herede caria li. liberto li. si liber homo li. si communis adit. & li. mandati ff. de Negu. gest. e come osservasi benissimo.

P. Onnas. de Contract. tom. 3. trall. 16. diff. 47. fell. 2. num. 49. onde in tal caso il Negozio fermato dal Gerente col Terzo è indubitamente un vero Contratto, perchè tra loro veramente vi concorre il mutuo, e simulaneo consenso, ed abile e produrre il vero Contratto, ma tra il Gerente, e colui, per cui il Gerente fa l'utile negozio, o contratto non v'interviene, nè può intervenire, se non un quasi contratto, perchè il consenso di colui, per cui il Gerente fa il negozio, o contratto a lui utile, non è vero consenso, ma un consenso solamente supplied dalla Legge, come ho spiegato nel mio precedente dif. n. 14. E' però vero, che per mezzo di quello quasi contratto colui, per cui è stato fatto dal Gerente l'utile negozio, o contratto, rimane obbligato a stare allo stesso contratto, come se fosse stato da lui fin da principio fatto, o perchè per disposizione della Legge s'induce in esso ipso iure la ratificazione del Contratto utile fatto dal Gerente col Terzo, secondo il Testo nella l. Pomponius la prima vers. & quomodo modum, quod utiliter gestam, & l. mandati ff. de Negot. gest. e così nella detta l. Pomponius sostengono Barad. Angel. e comunemente gli altri Spolitori, come ancora Jo. Andr. in Adda. ad Spedal. tit. de obligat. & solut. in rubr. vers. sed fuit alia questio. Cui. in l. si petamur num. 2. verso il fin. Cod. de Negot. gest. ed egregiamente il Socin. Sen. cons. 126. num. 2. lib. 4. ed il Schrad. de Contract. tit. 28. num. 44. o perchè colui, per cui dal Gerente è stato fatto l'utile contratto, e negozio sia tenuto de jure a ratificarlo, ed ad accettarlo secondo la Chiavola nella l. Ulpianum 41. §. Parit Naturalis verb. si nec ratam ff. de legat. 3. ed ivi mirabilmente Barad. ad Alberic. legatisti delle Rota Romana dec. 491. num. 4. coram Barad. & dec. 95. num. 3. part. 16. ecc.

Pretesco ciò vengo ora a dimostrare l'insufficienza delle terza risposta del nostro Avversario, con far solamente risentire, che da noi non si pretende, che il Contratto di Cambio, e Ricambio sia da principio legato tra li Signori Garbarino, e Compagni, ed il Sig. Agostino, al quale effetto vi si ricercava certamente il consenso positivo dell'Agostino, ma bensì il preteso, e si pretende con tutta ragione, che qualunque il detto Contratto di Cambio, e Ricambio non si seguiti, se non tra i suddetti Signori Garbarino, ec. come Gerenti dell'Agostino da una parte, e loro medesimi dall'altra, si però esso Contratto di Cambio, o Ricambio divenuto poi proprio dell'Agostino, e perciò sia egli ad esso, e per esso obbligato, come fosse stato da lui fin da principio fermato colli suddetti Signori Garbarino, e Compagni, e ciò, perchè in virtù della Legge si deve intendere essere stato, o averli da lui per ratificato, o perchè de jure sia l'Agostino tenuto a ratificarlo, ed accettarlo, come poco fa si è provato.

Non rimane ora altro a risolvere, che una difficoltà proponesse per ultimo dal Signor Avversario, cioè, che li Sig. Garbarino, e Compagni non potevano con loro stili fare il suddetto Cambio, e Ricambio peral loro rispettivamente moderni, e rivalenza, poichè, secondo l'opinione de' moderni, vi è necessario il Mandato, o espresso, o tacito del Debitore, acciò si possa nella persona del Creditore far la rappresentazione di due persone diverse: cioè di Procuratore del Debitore, e quella dello stesso Creditore, colla quale duplicazione di persone solamente in oggi è sostenuto dalli Dottori il Cambio, o Ricambio, che fanno li Mercanti in se stessi, come si può vedere dall'Ansaldi. de Commercio. diff. 69. num. 6. & diff. 100. num. 22. Card. de Luc. de Camb. diff. 2. Rot. part. 17. diff. 413. num. 17. & 22. & part. 18. rot. dec. 225. De Luc. de Plural. hom. cap. 11. num. 3. & fregg. num. 6. e Noi al diff. 26. num. 2. e 9. e infiniti altri, che si possono allegare.

Questa difficoltà si può risolvere, perchè siccome la medesima rappresentazione, e duplicazione di Persone, non è solamente ammessa dalli Dottori in una persona, che sia Procuratore di un altro, ma in ogni altra Persona, che abbia un altro Ufficio, o Ministero dato dall'Uomo, o dalla Legge per un altro, e per conseguenza anche nella persona, che si assume il ministero di utile Gehore, così può benissimo l'utile Gehore di un'assente contrattare con se stesso, come esercitano

la Glossi. in l. cum ipse, de contrahen. emp. ed ivi Barad. Bald. Salicr. e comunemente tutti gli altri Dottori Rot. & fregg. de Commercio. Tom. II.

verser. dec. 78. per tot. De Luc. de pluralit. homin. cap. 83. per tot. Braveman. in l. si in empion. 34. ff. de Contrahen. emp. con eliri da lui citati Rot. dec. 223. n. 3. per. 10. recitat. anzi debbono in ciò emendar del parli Procuratore, e l'utile Gehore, perchè vengono da 46 Doctori tra loro assomigliati; e con tutta ragione, poichè tutti, e due fanno i negozi del Padrone assente, uno colle facoltà espressamente conferitegli dal Padrone, l'altro colle facoltà, e permissione della Legge, secondo la di lui presunta volontà rot. tit. Diff. & Cod. de negot. gest. ed in panno Cuias. in l. 3. resp. Papin. ad l. marit. 7. lit. E. dell'ultima stampa di Napoli tom. 4. Onnas. de Contract. tom. 3. trall. 16. diff. 47. in princip.

Nè punto rileva, che per cambiare in se stesso non basti, che il Creditore abbia il Mandato in genere di 47 prendere e Cambio, ma sia necessario, che l'abbia espressamente e poter prendere e Cambio da se stesso per le Autorità citate in contrario, alle quali anche s'aggiunge il Pessuto Rota cap. 101. num. 14. & seq. e così molto meno può farlo il Gehore.

Poichè si risponde in più maniere a tale obbiezione, e primieramente si fa ritenere che nel caso nostro essendo stato dato dall'Agostino espressamente all'Alessandro il mandato di Cambiare anche in se stesso, potero benissimo li Signori Garbarino, e Compagni come Gelliosi fare il Cambio, e Ricambio, anche in se stessi, perchè quel Negozio, che viene ordinato dal Padrone e qualche Persona, può eleggersi da un Terzo 48 come utile Gehore per la l. Mandati ff. de Negot. gest. ed ivi la Glossi e gli altri citati sopra al §. Replicando. Presumendo ivi la Legge, che quel Negozio sia sempre utile al Padrone per essere stato da lui ordinato.

La secondo lungo si risponde, che il Mandato espresso nel Procuratore e contrattare con se medesimo è necessario solamente per sostenere un Contratto, o Cambio, che fosse stato fatto da lui con se medesimo a prezzi, e perli più rigorosi di quelli, che si farebbero trovati da Terzi, ma quando il Contratto, o Cambio fatto dal Procuratore con se medesimo si trova con tutta sincerità, buona fede, e retitudine, e alli prezzi comunemente correnti alle Piazze, e seguiti, allora tal Contratto, o Cambio è di jure validissimo, come se fosse stato fatto col Terzo, qualunque il Procuratore non avesse il Mandato espresso e poter con se medesimo contrattare, come per li Testi nella l. cum ipse 3. Cod. de Contrah. empion. l. Papilius 3. 49 Ultim. de Author. Tutor. Card. de Luc. diff. 5. numer. 9. de emp. & vendit. & diff. 84. num. 6. & 7. de Credit. & diff. 28. num. 9. de herede instituit Rot. Roman. dec. 233. num. 3. part. 10. rot. & coram Cocin. dec. 1346. num. 32. Reverter. dec. 78. Barad. Anton. de Luc. ad Galin. de Procurat. part. 1. cap. 5. num. 27. praeteritum vers. rursus, & de plural. homin. cap. 83. n. 4. & num. 6. in fin. Cald. Perrir. de Empion. & vendit. cap. 17. num. 8. e diffusamente Barad. de Claus. claus. 3. sig. 1. num. 6. cum seq. Altimar. de nullitat. Contract. quesi. 31. num. 580. vers. limita si erat palam, & Rota Romana in Romana Demorum super negotio principalis 35. Junii 1732. §. Ultra cer. Lancetta, ed in puntualissimi termini il Terr. nell'Annua. alla dec. 31. lit. A. fino alla fine dopo il suo Trattato de Camb. e le Rota Romana nella dec. 33. num. 7. dopo lo stesso Terr. le quali spiega le precedenti Decisioni 31. & 32. addotte in contrario, ed ivi dottamente il medesimo Terr. nella sua Annua. lit. E. alla detta dec. 33.

E ciò indubitabilmente procede quando il Contratto, o Cambio fatto dal Procuratore con se medesimo, è stato fatto con più vantaggio, ed utilità del Padrone, che se fosse stato fatto col Terzo, come è appunto seguito nel nostro caso, nel quale li Signori Garbarino, e Compagni si sono contentati di non prendere dall'Agostino alcuna provvisione, egregiamente, e puntualmente il Card. De Luc. diff. 13. num. 7. vers. Et in specialibus terminis de Camb. & Terr. in amos. ad dec. 31. lit. A. fino alla fine dopo il suo Trattato de Camb.

Terzo finalmente non procede l'obbiezione, atteso 51 l'uso, e costume universalissimo de' Mercadanti in contrario, li quali sogliono fare in se stessi le contrattazioni per li Cambi, e Ricambi, e particolarmente per li Ricorni,

- periti, et tunc se ne può rendere chi dee giudicare in quella Causa, e d'altri Signori Procuratori di Fiera, e da tutti li Mercadanti, e Cambisti di qualunque Pienza informato, del quale stile pure ne fanno fede il Terr. de Camb. disp. 1. quæst. 25. num. 13. Et in autor. ad dec. 31. lit. A. dopo il detto suo Trattato Rot. Gen. dec. 31. num. 3. vers. et pro majori, Ansaldo. de Commere. disp. ultim. general. nu. 40. Galt. de Credit. cap. 2. tit. 7. numer. 3399. colli sequenti Stace. de Commere. §. 1. quæst. 3. nu. 83. fino alla fine, e colli sequenti De Loc. de plural. lumen. cap. 11. numer. 3. Et seq. e Noi nel disp. 76. num. 28. disp. 120. num. 34. 35. ed altri nel mio disp. 196. numer. 2. fama pure in questa Causa; Quale stile, e costume univiale dee essere dal Giudice come una Legge invariabile tra Mercadanti osservato, quantunque fosse al Gius opposte contrario Rot. Gen. de Mercat. decif. 32. num. 7. Ansaldo. de diff. ultim. general. numer. 40. Et 41. Reg. de liter. Camb. num. 775. e Noi nel disp. 731. num. 9. e meglio nel disp. 190. num. 13. de Commere. Nè può, come universalmente praticato essere mai giudicare pro legibus suo, o illicito; Noi disp. 148. num. 25. con moltissimi. 33 mi invi citati Rot. Rom. penes Salaz. Labyr. Credit. dec. 213. num. 31. Et seq.

ARGUMENTUM.

Agitur de Lege, quæ viget, & observatur Liburni, quæque disponit Emporem Mercium non statim solventem earum pretium pati debere interesse mediatis unius autem pro quolibet centenario, & mense. Et firmatur in Decisione, dictam Legem nec activè, nec passivè comprehendere Mercatores externos qui non commorantur Liburni. Probatur debitorum, de quo in casu, non esse Mercatorem Liburni. Dantur signa, & indicia, ex quibus cognoscatur, an Procurator in contrahendo gesserit rem propriam, vel sui principalis. Si quis habet justam credulitatem, se nihil alteri debere, licet postea condemnatur, non debet esse obnoxius solutioni alicujus interesse. Et probatur in casu dicta justa credulitas ex pluribus facti circumstantiis.

S U M M A R I U M.

- 1 Contractus regulari juxta Leges loci, in quo facti celebrantur, licet forte contrahentes essent forenses.
- 2 Universitas subiecta alicui Principi non potest sine illius consensu condere Leges, aut Statuta.
- 3 Lex à Principe promulgata pro aliqua Universitate, non afficit nisi illas qui sunt de dicta Universitate.
- 4 Universitas est semper eadem, nec mutatur per mutationem Personarum.
- 5 Mercator dicitur ille, qui merces emat, illasque postea vendit, non mutat earum formam.
- 6 Lex non subieci, qui non habet qualitatem à Lege volutis in suis subditis.
- 7 Mercatores solent precipisci, quo illas spes lucri invitat.
- 8 Incolatus in aliquo loco non acquiritur sine delictate animo ibi permanendi.
- 9 Alter debet probare fundamentum sui intentionis.
- 10 Animus permanendi in loco, ubique acquirendi Domitium, sive immolatus deprehenditur ex translatione loci cum Familia.
- 11 Ex acquisitione stabulum.
- 12 Item ex decemalis habitatione.
- 13 Habitatione accidentalis facta in aliquo loco prohi exercendo Adoratorem, non sufficit ad acquirendum Incolatum illius loci.
- 14 Conclusio predicta immutatur in Mercatoribus Liburni, ubi penes omnes sunt Forenses.
- 15 Tamen diffinitio inter Mercatores Forenses, qui Liburniam accedunt animo ibi permanendi, & illas qui circa animum defendendi eorum domicilium, illis aditum capieturi aliquam negotiationem. Primi acquirunt Incolatum, alii non.
- 16 Animus permanendi in loco excluditur in eo, qui non conditum domum permanentem, sed habitaculum, ut vulgo dicitur, à doctore.
- 17 Quæ sunt extra Alia, sunt extra Alendum.
- 18 Tempus prohibendum est in specie, quando vis est in tempore.
- 19 Enunciatio non probat, quando principaliter dubitatur de emanante. Ex simpliciter enunciatio non probatur civiliter.
- 20 Observantia Judicialis valde potest ad effectum interpretandi Leges, & Statuta.
- 21 Quando Lex requirit certam qualitatem in Contrahentibus unice inspicitur, an Contrahentes qualitatem illam habeant.
- 22 Observantia Judicialis non oritur ex sententia contramactibus.
- 23 Sententia publicari debet ex Alia.
- 24 Observantia probari debet in casu specifico.
- 25 Observantia non bene eratur ex sententia, seu Decisionibus, in quibus non fuit discussum id, de quo dubitatur.
- 26 Observantia nisi magis repugnet, quam altum, & sententiarum diffinitum.
- 27 Forenses sicuti non ligantur Statuto Loci, ita non debent ab eodem juriari.
- 28 Lex que non fuit abrogata, nec cancellata, debet omnino observari.
- 29 Leges servari debent, non violari.
- 30 Mercetis reperia in Navi jure, & legitime deprecata sequebatur ad Dominum Navi deprecantem.
- 31 Procurator in dubio presumitur voluisse contrahere pro se ipso, non pro sui Principalis, si contrahendo non declaraverit, sese contrahere nisi alterius Procuratorem.
- 32 Inter Adoratorem totum facit bona fides.
- 33 In Causis Mercatorum proceditur sola facti veritate inspecta, & neglectis juris subtilitatibus.
- 34 Enunciatio reperta in Libro Officialis publica basta, quod res subhastata pervenit ex. gr. ad Titium, non probat rem fore ad Titium pertinere ob rationem, de qua ibi.
- 35 Argumentum ab experientia est validissimum.
- 36 Contrahens cum Procuratore sines illum esse talum, acquirat alitum contra Dominum, non contra Procuratorem: Et vicinaria Domino, non Procuratori acquiratur alio adversus eum, qui sinitur contrahere cum Procuratore.
- 37 Procurator, qui in uno contractu circa unam rem sui Principalis Procuratoris nomen expendit, confert eodem modo voluisse contrahere circa alteram rem eisdem sui Principalis, licet expressum Procuratori ostendat.
- 38 Argumentum a discretis est validissimum.
- 39 Limita demodo ex eadem Scriptura, non ex diversa desumantur.
- 40 Item limitari, si ad sit diversitatis ratio.
- 41 Argumentum a simile est fortissimum quando sumas inter eisdem Personas, & in eisdem circumstantiis.
- 42 Idem juris est de toto ad totum, quoniam de parte ad partem.
- 43 Procurator confert contraxisse pro Domino, non pro se ipso, si in ejus Libro quæstia ex contrahente retulit ad creditum Domini.
- 44 Causationem propriam impareat animi licet.
- 45 Si Procurator vendat rem Domini nomine suo proprio, & sequatur emptoris doctore ante solutum pretium, damnum cedat Procuratori, non Domino.
- 46 Jussu suum nemo presumitur, quareque maximo procedit in Mercatoribus, qui seque est diligentiissimi circa eorum interesse.
- 47 Per similitudinem habetur per ipsa veritate.
- 48 Cessionarii venditio non debet esse actus, quoniam conditio cedentis.
- 49 Statuta, que in aliquo casu mandant à debito solvendas esse fructus etiam non sortiri in mora, valida non sunt.
- 50 Contrarium. num. 50.
- 51 Statutum in forma specificum à Principe confirmatum, debet omnino observari, etiam si ali-

quid

quid emineat, quod sit juri contrarium.

- 52 Principi quod placeat, subditi obsequii contrarium gloriam relinquat.
- 53 Altera alia dicitur irregularis, seu ex re, aliaregularis, seu ex Persona.
- 54 Statutum seu Lex edita per Liburni praeceptis solvi debere fructus à debitorum etiam si non sit in mora, debet intelligi de mora regulari, seu de irregulari, quae semper est necessaria. Contrarium formatur anom. 93. & seqq.
- 55 Altera regularis nuncupat per legitimum interpellationem contrahitur.
- 56 Altera irregularis re ipsa, & sine alio hominis facto contrahitur.
- 57 Fructus seu intercessio nunquam debentur sine debito rei mora.
- 58 Interpellatio illa est praeponenda, quae mediante levi ab impedita solvatur, & jura Juris concordantur.
- 59 Debitor non dicitur fuisse in mora solvendi si iusti credidit, vel credere potuit se nihil debere, & ideo contra eum non potest intrare condemnatio ad fructus, seu intercessio.
- 60 Compensatio aequivalens solutioni.
- 61 Res sufficit debitas reddere probationes Adversis.
- 62 Testi, licet unico, credendum est quando deposit de facto proprio.
- 63 Confessione Partis, praesertim geminata nulla potest haberi melior, & major probatio.
- 64 Contestationes tempore congruis omnia circa defensionem alicujus rei, si non probant defensionem illius rei, saltem probant, conquestem credidisse illam rem debere.
- 65 Maxima solutionis praesumptio oritur ex eo quod debitor esset dives, & solutus penitentialiter solvere alia sua debita.
- 66 Creditas non excusatur quando ea non est rationabilis, sed colorata, & assillata.
- 67 Stylo multum deferri solent inter Mercatores.
- 68 Creditas debitoris dicitur iusta, & rationabilis, si in eadem creditas fortis quandoque essent creditur.
- 69 Solutio non praesumitur per solam Creditoris acquiescentiam etiam longissimam: Maxime si creditum sit frustriferum, ut a. 71.
- 70 Negligens non praesumitur in exigenda id quod sibi debetur.
- 71 Intercessio alterius intercessio à jure non permittitur.
- 72 Mercatores non solent relinquere suas pecunias citius, & inpraesentibus.
- 73 Pro mora excusationis in dubio est judicandum.
- 74 Solutio reddit prius in casum fructuum, quam fortis.
- 75 Solutio debiti antiquioris praesumitur si Creditor in alia recipiendi solutionem creditoretentis, nihil de illo dicit.
- 76 Decertando ex quo sit debitor, liberat debitorem à mora, & ab opere solvendi fructus, siue illa incertitudo versetur in jure, siue in tempore siue etiam in facto.
- 77 Probationum materia pendet ut plurimum ab arbitrio Judicis.
- 78 Solutio non probatur per probationes dubias, & equivocas.
- 80 Debitor credens habere aliud creditum cum suo Creditore compensabile cum suo debito non tenetur ad fructus pro suo debito, etiam si postea deleatur, vel non subsistere suum creditum, vel illud non esse compensabile.
- 81 Debitor interpellatus ut solvat, si iustam habuit litigandi causam, licet condemnatur ad solutionem debiti, non tenetur ad fructus decursus post sibi factam interpellationem.
- 82 Si debitum non sit liquidum, nec facile liquidabile per solam operationem Arithmeticam, non debentur fructus, nec etiam à die non liti, & numer. 83.
- 84 Petens plus debitis non debet consequi nec etiam summam vere debitam.
- 85 Interpellatio pro summa verum debitum excedente, non conficitur debitum in mora, nec etiam pro summa vere debita.

Casorez, de Commercio, Tom. II.

86 Culpa anius non debet alteri nocere.

87 Mendax convictus in respondendo perjurantiam condemnari debet ad damna, & intercessio favore alterius Partis.

88 Culpa cum culpa, & delictum cum delicto compensatur.

89 Qui falsitatem commisit circa Processum Causae, puniatur in emissionem ejusdem Causae.

90 Altera pars contra negantem scienter possumus, est quod administrat altera Pars ad Beneficium Juramenti suppletorii.

91 Juramentum in Litem contestatur ei, qui semper suam intentionem probavit.

92 Supplicio, siue etiam falsitas Scriptura, non sufficit pro arguenda falsitate contrahitur in dicta Scriptura contenti.

93 Intercessio quando petitor in vim alicujus actionis, videlicet, ex contrahentium pacto, tum illud debetur, nulla intercedente mora.

94 Ex statuto quidvis nobis debetur, non minus in vim actionis, quam in vim pacti, debetur.

95 Statutum quidvis disponit quoad contrahitur, appositionem caesetur à partibus in earum contrahitis, eamque per pactum, licet illud contrahentes non expriment.

Liburnae. Fructuum, seu Intercessio.

DECISIO ET DISCURSUS CXCI.

L Accessus in iudicio à D. Friderico Broegh Dominus Capitaneus Potenti pro solutione testifoni pretii quarundam mercium, quas dictus Dominus Fridericus illi vendiderat usque ab anno 1709. non negavit debitum, sed opposuit compensationem cum credito, quod ipse habere praesentebat contra dictum Dominum Fridericum in equivalenti summa ex causa quorundam instrumentorum navalium, quibus, ut ipse aiebat, repleta fuit deficiente quondam Navis, quam dictus Dominus Capitaneus eodem anno emens à dicto Domino Friderico, eique integrum pretium persolverat, antequam sequeretur trahitio ejusdem Navis, quae tempore venditionis non habebat librum commercium, seu ut vulgo dicitur: *era in quarantena*. Cum autem ipse descenderet in probatio affectum dictorum instrumentorum deficientium, tam à Domino Governatore Liburni in prima instantia, quam hodie in gradu recurrit à Magistratu Supremo, me referente, condemnatus fuit dictus Dominus Poletti, solvere partem summae petita à Domino Friderico, facta quadam deductione, de qua in sententia, & rejecta prioris oppositae compensationis exceptione, quae nemquam admittitur, nisi quando creditum, volentis compensare, est aequale clarum, ac illius debitum l. final. Cod. de compensat. Rot. decis. 268. nu. 4. post Zach. de obligat. Cameral. decis. 225. ann. 19. & 20. part. 2. decis. 214. ann. 22. & decis. 179. num. 1. par. 14. decis. 245. num. 2. part. 18. rec. decis. 698. num. 7. cor. Caprar.

Quia verò Dominus Fridericus non contentus consequutione fortis, seu capitalis, instabat etiam pro fructibus super dicta summa decursis ad rationem scutorum sex annorum pro quolibet centenario iuxta particularem Legem, quae viget, & observatur inter Mercatores Liburni, non aequali forte dimittit super hoc puncto in una, atque in altera instantia, in quarum prima illos obtinuit, & hodie in illorum petitione succubuit. Nam praevia prima sententia in hac parte reformatione reuli, Dominum Poletti à fructibus contra eum petitis fore, & esse absolendum.

Sicut autem coram Me, tota fere inter Partes contentio restricta fuit ad dictos fructus (nam causa oppositae compensationis inter ipsos Dominum Poletti agnovit se habere meliores probationibus) ita requiritur fuit de solis rationibus, quae secundum hanc morem resolutionis partem respiciant, & libenti animo mandamur Provinciam assumpti non solum, ut unigue Parti id flagrantiori morem gererem, sed etiam, ut cognita resolutionis iustitia, ipsius Mer-

cariores Liburnensium Emporiorum faneantur, illorum Privilegia nullum omnino ex hac sententia preiudicium detrahere, irritaque esse exclamationes, quas super ideata dictorum privilegiorum vulneratione hunc sequentia exrollebat aliter et defensoribus dicti Domini Friderici.

Mox igitur fuit reformanda priorum sententiam so ex parte, quae respicit fructus, et eo quod licet charta, et peripetua sit Lex, quae praecipit huiusmodi fructuum solutionem, un legatur in dict. Leg. seu in Additione illi facta anno 1483. ubi dicitur *il debitor reffar fupposito al pagamento di un mezzo per cento in il mese fimo altra interpellatione, e cessione*. In mora, per fmo che fia foddofatto il venditore. Eam tamen Legem casu nostro non congruere existimavi, tum quia illam nec emptori obesse, nec venditori prodesse, apcam censui; tum quia supposita etiam utriusque contrahentis subiectionem, nullam repetere possit in Domino Poletii motam, sine qua nunquam fructus, seu interesse debentur de quibus singulis fundamentis separarim agendo, tunc erunt amicum praesentis decisionis, in quorum primo demonstrabimus, Dominum Poletii de tempore emporum mercium, pro quarum pretio convenit, non fuisse subiectum Legi, quae dictos fructus solvi mandat; in secundo probabimus, Dominum Poletii, dictas merces emissas a persona, quae eiusdem Legis beneficio iuvare non poterat. Ad demum in tertio agere de excludendo motum dicti Domini Poletii: sit ergo

ARTICULUS PRIMUS,

In quo ostenditur, Dominum Capitanum Poletii Anno 1709 non fuisse subiectum Legi, cuius vigore non conveniret.

PORRO huiusmodi disputatio, vel non fuisset omnino a defensoribus Domini Poletii promota, vel fuisset a me statim rejecta, si res esset de Legi a Principis, proprio ejus motu emissa, & publicata; simili enim Legi praecognita, sterilem quodammodo effect dabitur, an sub illa comprehenderetur Dominus Poletii: jure quippe eorum habemus, Leges a Principe editas pro regulandis contrahentibus, hanc, & comprehendere omnes illos, ne dum qui ex Nativitate, vel ex Domicilio tali Principi subiectionem sortiti sunt, sed illos etiam, qui intra limites Jurisdictionis contrahunt, licet non subditi, sed Forenses existant. *Barro. in l. i. cavillo Populi. num. 13. & 26. Cod. de sum. Trinici. & Fid. Cerkale. Ceter. de Proceff. exco. par. 1. cap. 3. num. 371. Antwerp. de Leg. legal. lib. 3. cap. 13. quest. 3. num. 88. & 69. Jus. de Salemit. in contrah. minor. Gloss. 22. §. 23. num. 13. Gob. consil. num. 1. & 5. Adanf. consil. 209. num. 18. & 19. Dominus meus Censor. de Commercio. def. 43. numer. 19. Rot. decis. 331. num. 8. verum Seraphin. decis. 118. in 3. cur. Caccin. dec. 101. in 1. & seqq. par. 17. rever. & Rot. nostra in Liburnens. Pecuniaria 20. Septembris 1727. num. 28. cor. Domino meo Calderini.*

Occasionem autem de hoc disputandi praebruit animadversio, quod agebatur de Legi, quae vel solum ab illis Lex dici potest, cum in rei veritate nil aliud sit, quam quorundam coenatio iura, & firmata inter Mercatores Liburni, cui in tantum accessit Supremi Principis approbative auctoritas, in quantum universitatis Mercatorum uni eidem Principi omnino subiecta, defuncta erat facultate condendi Senatus, ut de quacunque Universitate, seu Civitate subdita loquentes, tradunt *Barro. in l. Imperialis. num. 8. ibique Dec. num. 41. ff. de jurisdic. omni. Judic. Barro. consil. 132. num. 20. Alcebrad. consil. 71. num. 3. & m. 45. lib. 3. & per tot. Loff. de iure Universit. par. 3. cap. 13. num. 3. Graff. de theoprop. except. 1. n. 1. & 3. & seq. Alden. ad Corp. ad Stat. Addition. in prelat. in 26. Cancell. allegat. 28. num. 6. Cancellin. ad Statut. Urb. in prelat. art. 1. num. 9. & 10.*

Vel si Legis nomine dictorum Mercatorum conventio appellari velit, negari saltem non potest, quin Principi illi eorum fidei approbative auctoritatis robore adferret, quatenus eidem Legi praecedenter consentirent omnes Mercatores, qui ab illa affici, & ligari debebant, ut palam fit ex Regio Rescripto Anni 1679. ubi dicitur *fiante il consenso di dette Nationi, approvati,*

facciosi, come si propone & ex altero Rescripto quod prodit in approbationem ejusdem additionis dicti Capituli facta Anno 1681. ubi dicitur *fiante il consenso di Mercanti, approvati* & de demum ex tertio simili Rescripto, quod mediant approbata fuit alia additio dictis Capitulis facta Anno 1682. ubi dicitur *fiante il consenso di Mercanti, approvati* & in quibus terminis, si cum in facto eorum est, Mercatores quorum consensus meminerunt singulis mota Rescripta, non alios fuisse nisi eos, qui in dictis respectu temporibus mercatorem in Emporio Liburni exercebant, ut legatur in principio additionis anni 1681. ubi dicitur *alle prezzi di Mercanti di questa Piazza* & pariter in principio tertius additionis anni 1682. ubi dicitur *per maggior be. vestito del traffico nella Piazza di Livorno, e con il consenso di Mercanti della medesima Piazza* & ita est plerumque certum in iure, non nisi Mercatores dicti Emporii affici posse ab eadem Legi. Lex enim, quae a Principe promulgatur non per modum regule, & provisionis generalis, sed solum per viam provisionis, particulariter respicientis aliquam universitatem, sive aliquam determinatam speciem personarum, non alios comprehendit, quam illos, qui in ea sit alta specie personarum, vel de illa universitate, ut ad literam sancitur in l. 2. Cod. de legib. & consil. Princip. ubi dicitur *generalia iura sunt, sed Legi fiant his determinatis negotiis, atque personis, pro quibus fuerint promulgata* & in l. 3. in fin. Cod. eod. tit. ubi dicitur *non de, qui specialiter concessa sunt quibusdam Civitatibus, vel Provinciis, vel Corporibus ad generaliter observandum personaribus* & Barro. in l. 1. in princ. ff. de inst. Princip. ubi dicitur *Principum placita, et habent vim Legis generalis, nisi sint facta ad certas personas, quia haec personas non exceduntur* & Censor. in dicta l. 2. n. 1. & n. 2. in dict. l. 2. in fin. Cod. de legib. & consil. Princip. Ansaldo. consil. 14. num. 28. & 29. & consil. 16. num. 84. Knoch. de contrah. cap. 11. num. 200. & seq. Cress. de Validat. obfer. 1. quest. 1. in 185. & 186. Rot. dec. 177. num. 38. & 53. part. 3. recent. & dec. 312. sui nom. 30. verum Cress.

Inter illos autem, qui Legi, de qua modo agimus, consentire, & quique proinde sub illius dispositione comprehendantur, ultra numerum numerari posse necdum illos, qui Liburni Mercatorum exercebant de tempore publicationis dictorum Capitulorum, atqueque additionum, sed omnes illos etiam, qui eodem anno Mercatorum ibi enterendi, Liburnum successivis possit temporibus applicaverint. Ratio enim consistens est, Statuta condita ab aliqua Universitate, quaeque vim Legis ex superveniente Principis approbatione acquiverint, ultra illos, qui Universitatem componebant tempore illorum publicationis, illos etiam afficere, qui postea in eadem Universitate succedunt, cum Universalitas sit semper eadem, nec mutetur per mutationem personarum l. finis §. final. ff. quod cuiusque Univers. num. l. proponitur 76. circa medium ff. de iudic. Barro. consil. 454. num. 26. Peregrin. consil. 3. num. 18. lib. 3. Laderic. consil. 40. num. 12. Knoch. de contrah. cap. 17. num. 134. Cypri. Golen. contr. 45. in 45. lib. 2. Gob. consil. dec. 9. num. 18. tom. 2.

At nullo modo inter eos adscribi potest Dominus Poletii, qui tempore emporum mercium, de quarum pretio nunc agitur, licet aliquisque Mercator dicti posset, uti ille, qui emendo cuiusvisque generis merces, illasque non mutata eorum forma vendendo, sese applicat ad eam, in eam, quicunque versis, qui autem componere rem, dissimul. 88. Etiam, in fragmentis, crimin. lib. C. numer. 167. Gail. de Crad. cap. 2. tit. 7. quest. 1. num. 1067. Stract. de Commercio. par. 2. quest. 1. num. 13. Censor. ver. rejul. par. 3. cap. 10. num. 23. Sand. decis. 313. num. 1. & seq. Cancell. alleg. 58. num. 3. & ad Statut. Engh. lib. 3. rubr. 1. num. 3. Non tamen in sensu veritatis de eo dici poterat, quod esset Mercator Emporii Liburnensis; Et sic ob adherendum in eo huiusmodi qualitates, nequaquam comprehendi potest sub hac Legi, quae ut vidimus, esse solum apud ea est, quae vi coactiva comprehendit, quia dicta qualitate possibant Barro. in l. 2. §. Quod autem ff. ne quid in sum. pub. Alex. consil. 41. num. 3. lib. 4. Dec. consil. 18. num. 4. Barro. dec. 30. num. 1. Rot. dec. 157. n. 6. cor. Adam. dec. 223. n. 12. ex dec. 364. n. 9. cor. Priel. dec. 9. n. 4. post Card. De Luc. de regalib. Rot. Senen. dec. 18.

decif. 18. num. 13. coram Dom. mo Audit. de Comitib.

Quod autem Dominus Polenti tempore fequente emptionis non effet Mercator Liburni, falfum mihi hinc ex validiffima illa fedi circumftantia, quod ficut ille tunc temporis nondum dimiferat officium Capitanei Navis, quod aliquo tunc in maximum rei fuz familiaris utilitatem exercuerat; ita nullibi domicilium fixum habuit, fed modò huc, modò illuc proficifcens quod illam fpec lucri vocabat, ut de Mercatoribus agens ait *Liviar. de Ufur. quafi. 74. num. 37.* nullus omnium

7 morabatur, quam inceperat negociationis neceffitas exigebat. In quibus circumftantiis quemadmodum non obftantibus negociationibus, quarum plurimas Januæ, Veneris, Neapoli, Lugdani, & mille aliis in locis perfonaliter exercebat, non poterat propriè dici, quòd ille effet de Univerfitate Mercatorum Januæ, Venetiarum, Neapoli, Lugdani; Ita et eadem ratione dici non poterat de Univerfitate Mercatorum Liburni, licet in hoc etiam Emporio non unicuique fed plurimas negociationes interpolaret concluderet; ad hoc enim, ut quis poffit dici de aliquo loco, necesse est, quod ibi faltem acquifiverit incoantiam, pro cuius acquifitione non fufficit accidentaliter in illo loco habitatio, fed omnino requiritur deliberatus animus inibi permanendi *Bald. in l. Civis Cod. de Acq. lib. 10. ubi quodammodo debet effe fixus, & non vagus Aletius in l. Pupillus §. Incula in princip. ff. de verb. fignific. Rolan. conf. 79. num. 57. libr. 3. Rot. dec. 379. num. 11. coram Ludovif. dec. 366. num. 11. coram Adrlan. decif. 312. numer. 18. part. 9. decif. 388. num. 3. part. 13. decif. 388. num. 5. & 6. part. 16. dec. 695. num. 6. per 18. recet. dec. 75. num. 19. cor. Bar. decif. 743. num. 5. & 6. cor. Danneft. Jun.*

Quæ ficut deliberatus animus permanendi Liburni non fuit à Domino Friderico probatus in Domino Polet. 9 13. prout illi, uti Adloci incumbit l. ei qui dicit ff. de probat. l. Adloc. Cod. de iur. iur. Pacian. de Probat. libr. 2. cap. 11. num. 8. Borden. colluf. legal. 39. numer. 2. lib. 1. Rota decif. 446. numer. 8. part. 5. decif. 170. num. 13. part. 6. rec. dec. 193. numer. 24. coram Caprar. cum nulla fuerint deducit ex illis indicis, ex quibus heijusmodi animus foler deprehendi, ut fuit translatio 10 iura cum familia l. 2. Cod. ubi Senar. l. Civis Cod. de Acq. lib. 10. Parif. conf. 12. num. 20. & fup. lib. 3. *Menech. de arbit. lib. 2. cap. 86. num. 23. Rot. dec. 137. num. 6. & 7. part. 5. recet. tom. 1. acquifitio bonorum ftatutum l. Civis 7. Cod. de Acq. lib. 10. Gloff. in l. final. preterit abfentes Cod. de prefcript. long. temp. Gaill. preterit. obfer. lib. 2. cap. 35. num. 8. Rot. dec. 193. num. 5. coram Priol. cum aliis in decif. 50. num. 12. cor. Faltaner. de Juripar. & aliis omiffis decennalis in loco habitatio, de qua Rot. dec. 331. num. 5. cor. Merlin. decif. 104. num. 8. coram Rexas dec. 137. num. 5. part. 5. recet. decif. 21. num. 5. cor. Anfalda. neque ad hunc effectum fufficit docuiffe de pluribus negociationibus ad eodem Domino Polenti Liburni expletis, quia hinc fequenter, inter Mercatores Liburni referendos effe conner, & fingulos illos Capitaneos, & Magiftros Navium, qui quotidie euntes, & redeuntes illam Portum attingunt, vel ibi vendunt, res metecas, quia ibi lucranda caufa emerunt, vel ibi emittunt alias merces fub fpe lucranda ex earum venditione aliis facienda, quo tamen nil obftat ut poffit excogitari, ut tradunt loquendo in fpecie de Mercatoribus Adden. ad Roman. conf. 264. verf. 3. quæro Parif. conf. 34. num. 23. lib. 3. Palafchi. conf. 175. num. 25. Adfidiar. de Probat. conf. 535. num. 23. Manf. conf. 60. num. 11. verf. fecundò principali Adden. ad Baratt. dec. 312. num. 8.*

Quæ conculio licet refpectu Mercatorum Liburni non admittatur ab Anfida ex ea optima ratione, quia 14 ibi penè omnes funt Forenfes, ut in ejus tractatu de Commercio, & Mercat. adf. 10. num. 25. diftinguendum tamen effe inter eos Mercatores, qui Liburnum fe transferant animo ibi permanendi, & quorum refpectu ego etiam admitto, non procedere concludentem, & inter eos Mercatores, qui fine animo ibi permanendi Liburnum accedunt, qualis de tempore contractus erat Dominus Polenti, quorum refpectu concludentem admittit ipfe Anfida ut ff. de expen. lit. cit. eodem n. 15. 15 in n. La detta confideratione porrebbe forfo adattare l'afsi a quella fpecie di Mercatori, che fi trasferifce, de Commercio, Tom. II.

refetto in un luogo per poco tempo, con poco fondo, "forza la loro Famiglia, e fenza ftabilimento di cafa" pag. 104.

Sed quod magis eff, talis animus in illo evidenter excluditur ex eo, quòd tempore contractus Dominus Polenti nullam Negocij Tabernam Liburni habebat, fed immò domo etiam carebat, quam inhabitaret; cum ex Actis conftiteret, illum amicizie caufa, quoties Liburnum petebat, folitum fuiffe excipi à quodam Antonio Bulema, cum quo vivebat, ut valèdudine a doctore, folvere et aliquid menfiale pro domo, & victu. In quibus terminis ambigendum non eff, in quo verificari poffit animus, ut antea, vagandi, quam animam deliberatum ibi permanendi, & bene ponderante Gloff. in l. 1. verb. incolam Cod. de municip. & orig. lib. 10. Aletius. in l. pupillus §. Incula in princip. ff. de verb. fignific. Rot. dec. 379. num. 12. ibique Adden. num. 26. coram Ludovif. & recitatis ead. Rot. decif. 145. num. 31. coram Ortohen. "ibi" Abfque eo, quod domum pernamuram, seu etiam aliquam minimam manfionem contrariam fuis comparaverit, dici nequit, habuiffe animam contrahendi in urbe incolarum.

In nihilum relevante, quòd Dominus Polenti in quodam publico Inftrumeto illorum temporum fuerit à Notario enunciatum, ut publicis Liburni Negociator; ultraquamquòd enim nulla potuit haberi ratio Inftrumeti peccandi, uti in alijs nequaquam produci *Caltran. in l. ait Præter §. Si Juxta verf. & pro hoc ff. de re Judic. Adden. ad Gregor. dec. 224. num. 6. Rot. dec. 404. fub num. 2. part. 1. recet. dec. 306. n. 17. coram Rich. placuit etiam altera folidior refponfio, quod nempe illud percipit tempus per plures menses pofteius emptione mereatur, & tamen quando vis eff in tempore quatuor, de qua eff controverfia, probati debet de tempore penfio l. metrum 17. Cod. de probat. Gratian. 18 difcept. Forenf. cap. 394. n. 21. Rot. dec. 337. num. 43. cor. Duran. dec. 206. n. 7. cor. Ortohen. dec. 405. n. 1. cor. Emeric. Jun. cum aliis in dec. 380. n. 7. part. 15. rec.*

Pretereaque cum agatur de fimplici enunciatione, abfente parte, & ad aliud effectum emiffa in dicto loco Inftrumeto, nulla eundem poffit effe convincens probatio circa qualitates ibi enunciatam, & de qua modo principatim dubitatur Gloff. & DD. in l. quoniam Cod. de contrahen. & commiff. fup. Rot. decif. 372. num. 3. coram Ludovif. dec. 7. num. 12. dec. 205. num. 4. & dec. 243. num. 9. coram Beninatti. cum aliis concordantibus in dec. 31. num. 5. part. 18. recet. & aliis omiffis generalibus ita in pancho fimili enunciativa probat *Rembold. in Adden. ad vot. 2. poff. fua decif. num. 30.* "ibi" "nec fufficit, quod aliquis contrahat, nifi *Defoni fufficiens, & neceffaria probatio incolarum, non probata habitazione decennali in urbe cum animo nunquam recedendi*" & per eadem ferendè verba Rot. dec. 28. n. 3. part. 13. rec. cum aliis antiquioribus plenè relatis per Adden. ad Baratt. dec. 75. num. 20. & 21. & dec. 123. num. 4. cor. Priol.

Quæ cum ita fine, fruflra à Domino Friderico objiciebatur, quòd, cum agatur de contractu factò Liburni, in eadem ad hoc, ut Legibus illius Emporii fubjaceat ex traditis fupra in principio hujus articuli, maxime quia ita alias judicataz fuit, non folàm à Domino Gubernatore Liburni, qui fub die 2. Septembris 1711. condemnavit Dominos de Maris Mercatores Laceret ad folvendum fructus eidem Domino Friderico Broegh pro pretio rerum ab illis Libani emptarum, fed etiam à Magiftratu Supremo, coram quo fub die 1. prodiit Sententia, in qua Nobiliffimus quidam, & Præclariffimus Florentini Patrius, licet nil minus, quam Mercatorem exerceat, quia tamen conveniebatur et contractus Litterarum Cambii Liburni conclusio, condemnatus fuit ad fructus favore Domini Angioi Mercatoris Liburni: ex quibus geminis Sententiis videtur orti obfervantia judicialis, cui folet multum deferri in materia interpretationis Legum, vel Senatorum capie, cum dictis de confuetud. l. ff. de interpretatione Cod. 20 de legib. Rot. dec. 157. num. 9. part. 17. dec. 75. num. 6. & fup. part. 18. rec. dec. 558. num. 22. & decif. 709. num. 4. cor. Caprar.

Quod cum atinet ad primam obiecti partem, illa penitus fubvertitur animadvertendo, quòd id, de quo in obiecto, rectè quidem procedit refpectu Illarum Legum, quæ

per eam regulam generalis indicata fuit rei, vel contractus, vel personis in genere, & in his terminis inquiruntur auctoritates, quas super rebus, aliisque illis finitibus: ut non possit eadem facilitate admitti, respectu illarum Legum, quae indicat solum personarum habentium certam aliquam qualitatem, ut evincit in causa nostra, in quo et super firmis, et non solum apta est comprehendere, qui sunt Mercatores Liburni, in hac enim hypothese non attento quo loco gestus fuerit contractus, solum inspicitur, an contrahentes habeant, vel non habeant qualitatem à Statuto voluntam, & designatam et notata per *Honded. conf. 1.*

18. *lib. 3. Almagr. conf. 29. nu. 13. lib. 2. Spald. conf. 161. num. 12. lib. 1. Cyriac. contr. 216. num. 17. et 18. Borden. collat. legal. 25. num. 3. lib. 2. Sord. dec. 59. num. 1. Rot. decif. 1106. num. 10. coram Per. dec. 186. num. 10. coram Adelin. decif. 223. num. 13. et dec. 354. num. 9. coram Priol. Minusque refragatur praeter in contrariis observantia, de qua in secunda parte suprapositi objecti. Neutra enim et illi Sententia illi evincit apta est huiusmodi observantiam inducere: non quidem illa, quam idem Dominus Federicus obmittit à Domino Governatore Liburni contra Dominos de Nardis Lucenses, quia, ut recognovimus fuit et tenore ipsius Sententiae, illa praedita, non auditur ipsi Nardis, & solum pro eis citatus fuit Carator, illis absensibus, à Iudice assignatus, qui medum causam viriliter non defendit, sed nec ipsas exceptiones generales opposuit: proindeque haec Sententia, uti lata in contumaciam Reorum conventorum, non est apta firmare aliquem statum, ex quo arripi possit observantia Legis interpretativa *L. si idem ff. de iur. iur. Scat. de Iudic. lib. 1. cap. 93. nu. 2. et de Sentent. gloss. 14. quest. 12. num. 47. Quoniam de evincit. quest. 39. num. 18. Ubi de citat. cap. 14. num. 193. Borden. collat. 21. numer. 26. lib. 2. Rota decif. 231. numer. 7. part. 15. recent.**

- Altera vetus Sententia prolata à Magistratu Supremo, non meretur in causa praesentis allegari, quia ibi condemnatio ad fructus non habuit pro fundamento Legem Liburni, sed plures ejusdem debitoria epistolas, quibus medianibus iterato sponderat creditores, sese huiusmodi fructus et solum in premium dilaxationis, quam pro solutione ejus debiti ab illo impetraverat, ut demonstrabant illius Sententiae acta, quae quicquid sunt attendenda pro ejusdem Sententiae justificatione *Rota dec. 843. num. 28. et seq. penes Pyth. de Adamant. dec. 105. num. 11. cor. Gregor. dec. 281. num. 49. et seq. cor. Rich. dec. 7. num. 3. post Card. de Luc. de servit. proptereaque et illa nihil ad rem nostram potest inferri, cum observantia debeatur probatum cum specifico *Rota. conf. 382. num. 4. Rot. dec. 45. nu. 6. cor. Gregor. dec. 610. num. 13. et 14. cor. Rich. dec. 219. num. 5. coram Celfi dec. 169. num. 23. cor. Priol. dec. 58. num. 9. cor. Benincas. decif. 71. num. 24. cor. Anselm. dec. 355. num. 11. part. 11. et dec. 304. num. 12. part. 12. recent.**

- Eoque minis ad effectum desumendi observantiam, fundamentum aliquod constituit potest super dictis duobus Sententiis, tum quia in eorum tenore fuit expressum Articulis, de quo in hac causa, an non premissa Lex obliget eos, qui non sunt Mercatores Liburni, quo casu attendendz non sunt pro effectu observantiae et traditis per *Neguerel. allegat. 1. num. 5. Carraud. de Iudic. lib. 3. distict. 5. num. 2. Salsad. in L. de pign. Credit. part. 3. cap. 1. num. 98. et seq. Rot. dec. 51. num. 11. cor. Felicer. de furtipar. cum qua cum à Dom. Palati fuerint, exhibuit aliae duae Sententiae Magistratus Supremi, una nempe dicit a. 1. Maii 1718. in Causa Bregh, e Calleni, & altera dicit a. 1. Iunii ejusdem anni 1718. in Causa Matruini, e Cecceceli, in quarum prima fructus non fuerunt concessi, sed simpliciter reservata fuit facultas aliis decidentibus circa illorum competentiam, & in altera fuerunt expressè denegati, hinc patet, nullum à Domino Federico allegari posse observantiam, cui nil magis respondet, quam actum, & sententiarum diffinitum, & dissonantia ad tenorem *L. semper 34. ff. de regul. iur. Bartol. in l. 2. n. 2. ff. solut. matrim. Rot. decif. 1572. num. 15. cor. Cocchi. dec. 116. num. 8. cor. Celfi. decif. 55. num. 3. cor. Priol. dec. 40. num. 26. cor. Benincas. dec. 208. num. 47. cor. Caprar. dec. 228. num. 21. part.**

23. dec. 61. num. 11. et decif. 327. num. 27. part. 17. dec. 338. numer. 25. part. 18. recent.

ARTICULUS SECUNDUS.

In quo probatur, Nuncios, de quibus in Causa, vendicasse fuisse à Persona, quae Legis, vel Capitulum Liburni beneficio jureri non possit.

Eadem sane rationes, quibus in precedenti Articulo demonstratum est, Legem, seu Capitulum Liburni eorum vi coactiva non obligare eos, qui non sunt Mercatores Liburni, convincunt etiam Mercatores externos, qui Liburni non resident, eadem Legem, vel Capitulum jurari non posse: Namis enim à jure absolutum esset, huiusmodi Mercatores externos velle sentire commodum et dicta Legem promanant, incommodum autem pati non velle, ut post *Serren. Jun. conf. 128. 27. lib. 4. Capital. conf. 451. numer. 98. ubique ab eo allegatus, ita in puncto arguit Antunes de Donar. Reg. lib. 2. cap. 10. num. 62. et 64.*

At ne umquam de huius rei veritate dubitari possit contingere, illimet providi Mercatores, qui anno 1673. huiusmodi Capituli Serrenisimo Principi confirmanda proposuerunt, expresse protestati fuerunt, sese ad illorum compilationem devenisse ad commodum solius Emparii Liburni, non autem, ut ex illis beneficium aliquod sibi possent promittere Mercatores externi, ut aperte legitur in istum Capitulum §. 10. inibi *Et fone vromi a quist deliberazioni, e propositioni per l'adversario le promissioni a beneficio di quella Dietta, & non per addorsarsi alcuno becca minimo pregiudizio verso i Corrispondenti di fuori, a favore di quali non si intendano in detti obblighi più stretti di quelli, che si li abbiano presentemente*. Quae frase clara, & litterali declaratione, per bati, & fundamentum eorum, quae in hoc secundo Articulo dicturus sum, sine ulterioris probationis necessitate supponendum pro certo, atque invariabili est, Legem praedictam non proferre Mercatores externi; hoc enim fuisse indubitabile verba mox relata, cumque dispositio sub illis verbis contenta nullam in sequentibus additionibus eadem Legi factis, passa fuerit alterationem, seu reformationem, remanet in suo primario robore, & ab eo id debet omnino observari *L. non debemus Cod. de legib. Rota. conf. 69. num. 18. et conf. 80. num. 4. lib. 2. Valenzuel. conf. 122. num. 13. et conf. 141. num. 7. lib. 1. Larron alleg. Sybal. 17. num. 31. lib. 1. Borden. collat. legal. 50. num. 36. lib. 1. et collat. 42. nu. 36. lib. 1. Anselm. conf. 32. num. 28.*

Iuxta hoc fundamentum sicuti duo probanda erant à Domino Palati, ut dispositio contenta in dicto Capitulo X. sibi locum vindicaret in hac causa; Primum quod merces à se ipso emptae, essent de proprietate alicujus Mercatoris externi, secundo quod venditum facta fuerit nomine ejusdem proprietarii; Ita cum in utriusque eorum probatione si satisfecisset, debuerat cessare frui ejusdem Legis effectu, & sic liber esse à solutione petitorum fructuum, quia ad illorum solutionem non poterat in condemnari, quin eodem tempore utilitas ex dicta Legge promanans extenderetur ad commodum venditoris externi, quod fieri non poterat circa manifestam ejusdem Legis violationem omnino prohibitam *L. propositi ff. qui, & quibus. Rota. conf. 99. num. 47. lib. 2. Cravert. conf. 45. num. 2. Strati de appellat. quest. 17. limit. 48. numer. 11. Borden. collat. legal. 15. numer. 78. lib. 2. Rota decif. 413. numer. 14. et 15. part. 12. et decif. 314. num. 9. part. 15. recent.*

Et quidem facile admodum fuit Domino Palati probare, quod merces à se emptae spectarent ad Mercatorem externum. Id enim plinquam satis evidenter dedebatur ex parcia extracta ex publico libro substantiarum Liburni, ubi harum mercium venditio adnotata legitur cum hac expressione *vendita dalla Mercantia della Nave nominata S. Croce, Capitano Gio. vanni Ruger, proden della Nave Grifone*, quomodo cum Navis illa Grifone sine dubio spectaret ad Dominum Hermannum *4. amputen* Mercatorem externum, cujus eam Procurator Dominus Fredericus, consequens est, ad eundem Wannpuzen spectasse tam Navim

viam. *S. Capra depretatam ab ejus Navi il Grifone*, quam merces omnes in ea reperiens ab illis, & deinde traditis per Dominum *Cafarej*, de Commercio, in adiut, ad disc. 24. per tot.

Ita profectio, fides res habet, & nulla circa primum extremum inter Partes aderat controversia, quae tota colata fuit circa aliud extremum, preteritente Domino *Federico*, scilicet vendidit has merces nomine ejus proprio, & viceversa Dominus *Polemi* fuisse, venditionem factam fuisse à Domino *Federico*, tamquam Procuratore proprietarii mercium.

Qua in re favore Domini *Federici* non parum prima facie urgebat, quod ipse praefatas merces vendidas exposuit non expresse omnino Procuratoris, ex quo de plano intrare videatur conclusio, quod in dubio Procurator, qui in contrahendo proprium ejus nomen, non autem nomen Procuratoris expendit, censetur, voluisse pro se ipso, & non pro principali contrahere

per textum in l. i. c. 7. §. final. Cod. quod cum eo, de Luc. ad Glos. de Procurat. part. 5. cap. 1. num. 4. vers. & ratio. *Adm. consil. 496. num. 23. Ad. dicit. com. 39. num. 29. De Luc. ad Gratian. cap. 385. num. 17. & seq. cum aliis apud Dom. meum Cafarej de Commercio. disc. 140. num. 26.* quae conclusio libenter admittenda videbatur in causa nostra, eo quia agitur inter Mercatores, inter quos totum operatur

bona fides ex notis per *Strasch. de Advocat. tit. quomodo proced. sic in caus. Advocat. part. 1. num. 1. & seq.* & proceditur sola facti veritate inspecta, & posthabitis juris subtilitatibus. *Bartol. in l. quintus §. Mandat. Secus. Sen. consil. 207. m. 4. lib. 4. Concil. ad Statut. Expulsi. lib. 5. rubr. 1. num. 6. Anselm. de Commercio. disc. gener. num. 1.*

Nihilominus tamen minis urgentibus mihi visum fuerunt rationes, quae à Domino *Polemi* adducebantur ad effectum suadendi, venditionem fuisse factam à Domino *Federico* nomine Procuratorio. Id enim primum convincebatur ex eo, quod paulo anteaquam Dominus *Polemi* emerit merces, pro quarum pretio factum est hoc Judicium, emerat pariter sub haec publica aliam Navem nuncupatam *S. Jacope*, quae publice haec fuerat exposita cum expresse, quod illa esset « *de arrangemente del Sign. Consule d'Olanda* ». Ex tamen deveniendo postea ad pressa solutionem, & ad Instrumenti confessionem super dicta venditione, vidit Dominus *Polemi*, Navem praedictam pro medietate spectare ad Dominum *Federicum*, qui tam in actu recipiendi solutionem medietatis pretii, quam in actu celebrandi Instrumentum, expresse declaravit, fuisse dictam Navem vendidisse, uti Procuratore, proprietarii representati per Capitaneum ejusdem Navis, ut palam est in dicto Instrumento « *ibi in Federico Bruggi raccomandatorio, e commissio del Sig. Giacomo Hoge Capitano della Nave il Grifone* ».

Ex quo innegabili facto novo non videt, Dominum *Polemi*, licet merces, quas ipse possidet erit, fuisse venditoris exposita, uti antea dicit Dominum *Federicum*, potuisse tamen, immo debuisse rationabiliter dubitare, an te vera ad illum attineret necne; & an ille eas venderet nomine proprio, vel tamquam alterius Procurator, non solum quia hujusmodi cunctantia, uti emissa à Ministris publicis habet ad effectum sciendi, quos res debet mercedis eis debere, non potest veram rei perennitatem per regulam, de qua

*Admich. consil. 260. num. 13. Rot. det. 558. num. 2. cor. Cavalier. decis. 58. num. 7. cor. Duxer. Sen. decis. 75. num. 2. rpr. Vbl. decis. 633. m. 12. cor. Bich. verum etiam, quia iam experientia eum docuerat, hujusmodi cunctantia ad hunc effectum fidendum non esse. Jam enim sequuta erat contractus Navis, quae licet à ministris habet fuisse in publica Tabella descripta, uti antea dicit Dominum Consulem Hollandiae, in actu tamen periclitari, neque assumpti contractum, cognovit Dominus *Polemi*, illam pro medietate spectare ad illum, quia ad Dominum Consulem & medietatem illam, de qua aliquo modo verificabatur, quod ad Dominum Consulem pertineret, fuisse ab hoc venditum nomine altero, & uti alterius Procuratoris, ut legitur in eodem Instrumento, « *ibi in Sig. Tommaso Slicher Consule per li Signori Stati d'Olanda in questa parte, come raccomandatorio del Sig. Daniello Sandesio* ».*

Sicuti quippe Dominus *Polemi* circa Navem à se ipso emptam viderat, & cognoverat eandem, quo illi fuerat descripta in Tabella, ad nihil minus conducere, quàm ad habendam certam notitiam veri venditoris, cui nec potuit, nec debuit notitiam veri venditoris internum deservire ex descriptione, quam de illis fecerant Ministri haec, sumendo argumentum ab experientia, quod in Jure est validissimum capis, quod sit. de etib. in 6. *Rald. consil. 136. sub num. 2. Rinin. consil. 657. num. 8. lib. 6. Sord. consil. 132. n. 23. Barthol. de Loc. communi. loc. 45. Borden. collat. legal. 2. num. 74. lib. 2.*

Si ergo abunde quim ex modo, quo descriptae fuerant dictae merces à Ministris publicis habet, argui, & conici debet, quis verè esset illarum venditor, nil melius ad hunc effectum deservire potest, quàm ipsamet, qui paulo antè praecesserat Navis venditio. Proinde namque ex illius venditione devenerat ad notitiam Domini *Polemi*, Dominum *Federicum* esse Procuratorem Henmanni Wanpout, representanti per Capitaneum Navis, ad quem spectabat eam Navem, quoniam merces, ita credendum est merces praedictae spectantes ad eundem Proprietarium, ad quem Navis spectabat, fuisse venditas vice, & nomine ejusdem, cujus nomine venditas fuerat Navis: quando enim contrahens cum alterius Procuratore, scit illum esse eadem, tunc etiam si fuerit eadem qualitas Procuratoris, censetur, cum illo, uti tali contrahere, & obligationem suam adstringere in gratiam solius consilientis, eadem potius ratione, quia in his circumstantiis solam consilientem, non autem Procuratorem sibi posse habere obligatum, ad tracta per *Bartol. in l. si pupilli §. 1. num. 5. vers. praedicta, & num. 6. vers. ex praedictis §. de negot. gest. dicitur. com. forens. cap. 30. num. 28. Alimur. de null. contract. rubr. 1. quest. 10. num. 45. Dominus Cafarej de Commercio. disc. 3. num. 98.*

Animadverto postea, quod eundem Dominum *Polemi* noverat Dominum *Federicum* esse alterius Procuratorem, sed etiam noverat, illum uti talem sibi posse ante vendidisse Navem, de qua supra: ex quo consequitur, quod sicut ille Procuratoris nomen expendit in venditione ista, quae erat pars depretationis fuisse Navis à *Grifone* uti censendum est, illum non diverso, sed eodem nomine voluisse vendere merces, quae pariter vice ejusdem depretationis adeius principalem spectabant, sicut in harum venditione Procuratoris nomen minime expresse, per ea, quae in vide peritiam terminis bene tradunt *Bartol. in l. Procurator qui pro evulsione in §. §. de Procurat. Rein. consil. 94. num. 7. vers. sic eodem nomine Procuratoris omnia diliguntur §. 1. lib. 2. Admich. com. 39. lib. 4. Alimur. de null. contract. rubr. 1. quest. 10. num. 74.*

Adhuc eo quod quidemque reteret, quod sicut Dominus *Federicus* nomen Procuratoris explicavit in actu vendendi Navem, ita illud etiam explicavit in venditione mercium, & si has etiam, uti Procurator vendere voluisset, iuxta argumentum desumptum à discreta, de quo in l. vicia §. Sen autem Cod. de Caduc. tollen. *Hordet. consil. 1. num. 18. lib. 2. Borden. collat. legal. 9. num. 50. lib. 2.*

Tale enim argumentum, quod in subiecta materia nequaquam argueret, etiam si discreta erueretur ex eodem actu, ut quia in eodem Instrumento, in quo Dominus *Federicus* vendidit Navem uti Procurator, vendidit etiam merces omnia expeditione illius qualitate, quia in his propriis terminis oblatum punctualiter autoritatem, quas nos cumulat in 6. *Animadverto*, & meliori sane ratione merces eorumdem, ex eo quia cum tam Navis, quàm merces fuerint sub haec publica expositae sine ulla expeditione tituli Procuratoris, ita ut si res ibi finem habuissent, ubi habuerant initium, utique venditio cessare posset facta nomine proprio Domini *Federici* juxta autoritatem, de qua supra §. *Qua in re*, & etiam constat, venditionem fuisse factam nomine Procuratoris, quatenus Partis deveniens postea ad confessionem Instrumenti, in hoc Dominus *Federicus* Procuratoris nomen explicavit, fortissima inde emergit ratio coniciendi, quod si confecti deserviret Instrumentum etiam de meribus spectantibus ad eundem, ad quem spectabat Navis, etiam in hoc Dominus *Federicus* etiam nomen Procuratoris expendisset, in quibus terminis vice argumenti à discreta, quod nonquam urget, quando illud etiam praeferatur ex actibus diver.

3. le *macchine dei pezzi cannoni*, a due vele, il che
 si *formavano*, e *travolando soffire*, *figgera* a *fargli*
no l' *abbandono* di *in* *al* *di* *dei* *17*, *Martù* *immedi-*
ta *lo* *quoniam* *habetur* *duo* *divi*, *che* *toccano* *la* *gra-*
ta *sa* *S. Giacomo*, *si* *refla* *quanta* *dignità* *sopra* *la* *di-*
st *ferenza* *dell' Incoronato*, *e* *percio* *non* *ne* *ha* *potuto*
offer *difficile* *?* *e* *mandato* *il* *costo* *di* *ordinà* *?* *qua-*
mo *re* *non* *si* *supponendo* *poter* *fin*, *quàm* *profundè* *con-*
quazioni *à* *D. Polen* *temper* *congruo* *emissè*, *circa*
quas *ad* *gentem* *quàm* *D. Friderici* *confessio*, *quo*
multa *major*, *non* *melior* *dellideri* *posset* *probat* *cap.*
per *tas*, *de* *Probat.* *l. cum* *a* *maestro* *Co. de* *rei* *judi-*
l. generaliter *Co. de* *non* *n. pecun.* *Craver.* *sch.* *175. m.*
2. Rot. dec. 464. num. 2. coram *Pro. dec. 11. num. 3.*
coram *Emittenti.* *Falconer.* *de* *Rob. credit.*

Huiusmodi autem conuersiones relictas, & confessione pariter verificatae, secundum necessitates faciendi, quod ille illis fuerint à D. Polenti emissae, fidei vera credentes, in Navi empti defecere illa instrumenta: deposita enim tali circulatoria, via, & ne vice quidem ceteri proceßi. D. Polenti uoluisse conuerti de se, de equis conuictio sciret, se posse statim convinci, ut in proximis terminis ponderant *Howard. confil.* 90, n. 30, libr. 2. *Carben. ad Defens. Judic. in Syndic. lib. 2. part. 2. num. 10. Ciaplin. contr. Forens. lib. 2. cap. 156. num. 42. Cypic. Latr. confil. 35, num. 22. Reynald. obseru. Crimin. tom. 2. cap. 14, num. 326. & tot. 77, num. 3. & segg. vers. i. ma credo, & sic fidei erga dante conuersioni immediate fuisse i. R. de dec. 188, sub num. 1. vers. i. rem conuersiones, & acclamationes coram Adrelin.*

In comendacis infamum collumit animadversio, quod circa illa tempora, non una haec, sed plures alit' fuisse fuerunt contrahentes inter Dominum Fridericum, & Dominum Poleni per pretio in totum peniarum supra 4000. (non comprehensis pretis 3000. ante soluti per Navi) ut constitit ex apibus parvis productis à Domino Friderico. Cumque majorum illius summae pariter diligenter solverit Dominus Poleni, ita ut remaneret debitor in sola summa peniarum 779. ut ex eisdem parvis; hunc fectus à Domino Poleni effectuatam fuit solutio majoris parvis debiti à se et causa plurimum exceptionum contracti, ita credendum est, illam effectuatam fuisse etiam solutionem hujus exiguae summae, si scire illius debitorum credidit, præcipue cum tunc temporis, ut non controversabatur, esset divitiis affluens. In quibus circumstantiis debitoris divitiis, & soluti punctualiter satisfacere suis creditoribus, de facili auctoritate praesumptio, quod si manus diligens fuit in aliquo debiti solutione, id coningeret, vel quia vere non esset debitor, vel scilicet quia se debitorum non crederet, ex animadversis per *Adriac. de Praesump. lib. 3. praesump. 135. num. 19. Cyriac. contr. 260. num. 8. Gab. consue. 68. num. 13. Dom. meaz Caldera. refol. 75. num. 10. Rot. decif. 325. num. 19. cor. Pampul. decif. 124. num. 2. coram Adriac. dec. 36. num. 3. post Adriac. de Figur. dec. 41. n. 9. & dec. 26. n. 8. par. 11. & dec. 386. num. 8. par. 14. rec. decif. 450. num. 10. coram Crispo.*

Verum prope notans Dominus Polenti, parum finis
profusum fore, docuisse de tali esse circulatori, et
quodam creditu justissimum, et rationabiliter assen-
deret, perque in subjecta materia notavit *Alfian-*
de Commens. et Mercat. lib. 34. numer. 53. Ad hanc
convincendam plura deduxit, quae me statim reddide-
runt, eum habuisse iustissimum causam in credendi.

Ex primo per plerumque bellum examen probavit fyt-
ham, qui universatiter vigeat inter Piratas Zelandos,
relinquendi Ducis, atque officialibus Navis deprada-
triciis aliqua ex instrumentis navalibus reperiis in Navis
depradata, et percipit, ut ajunt testes praedicti.

*La maggior guncia, o la maggior ancora, o una vela o
loro cervice,* nisi forte inter Dominum Navis, et
ipsos Officialium conveniret fieri, de his solvendo ali-
quod faciensam loco delictorum instrumentorum.

Quo filio is virgine juncta etiam altera circumstantia, quod de tempore sequitur contractionis Navis, huc ubi veniens e Regione, cujus suspecta erat filius, detinebatur sub custodia, seu, ut vulgo dicitur, in quarantena, nullique propterea patebat liber ad eam accessus, si Dominus Potenti sequutus sit eorum, qui sibi regulare dicta instrumenta in-

Navi, à se empta defecere, de hac deficientia conquestus fuit cum D. Friderico venditore non sane dixerit, creditumque ab illis conceptum circa dictorum infirmiorum deficiuntur fuisse affectum, & insubstantem, cum ismodi illa esset si non proflus rationalibus, saltem valde circumspectis, uti fundata in fide testium, quibus quicumque etiam tolerantius credidisset, uti deponentibus de re, quam probabilem reddebat, & verosimilem stylus supradictus, cui tantum delicti solent inter Mercatores Corn. conf. 319. n. 6. 12. 13. 3. Gen. de Scrip. Privata. lib. 3. tit. de Lit. Camb. quolib. 6. n. 16. Rot. respond. q. 127. lib. 1. Corp. L. 17. conf. 1. n. 10. 8. Affid. de Commere. diff. 92. n. 41. D. m. dea Caffarey, eodem tractat. diff. 76. numer. 16. Rot. der. 50. num. 33. coram Ninet, dec. 123. n. 2. part. 3. recent.

Libentiusque eidem Domino Paletti parendum est, si in hoc praecocepto credulitate perleverat, postquam Dominus Fredericus auditus illas quatuordecim circiter annorum rerum deficientiam, vice eas relictis, prout plane eas rejecit, si ceres scilicet, etiam omnino ceteris in Navi deflere, que erant in Inventarii descriptis, illas propriis auribus excepit, & eam tenorem proprietario notificavit opo Epistolaram, quarum supra meminimus in 4. In alterum. Sicut enim hinc patet, ipsimet Dominum Fredericum non habuisse prout impossibili dictarum rerum deficientiam, ita excusari debet Dominum Paletti, si perleverat in sua credulitate, in quam incidit idem Dominus Fredericus, & coersa quam nihil sibi opposuisset, ut opum in similibus terminis ponde-

68

Creficque in immemoriis D. Poletti bona fides amovet, quod Dominus Fridericus nedom, ut nos dicebam, benignè except conqueitiones ab illo promœtas, fed post illas ite acceptas, numquam amplius, vel iudicialiter, vel extrajudicialiter illum interpellavit ad folutionem relidui pretii mercatorum, pro quo folummodo promovit preſens Iudicium poſt viginti annos à die conſueti debiti. Quæ ad diſtincta creditoris acquieſcentia, licet à me non fuerit reputata apta, & ſufficiens inducere præſumptionem ſequitur compenſationis, vel ſolutiois, cum ad hunc effectum non fuiffat folia creditoris acquieſcentia interim pro longiſſimum tempus proſtrata Marſice. varior. 69
 diff. lxx. 2. cap. 67. n. 36. Andrieu. contrav. 136. n. 2.
 Cardin. de Luc. de Creſcit. adſol. 20. n. 8. Confilium
 ad Statut. Urb. admo. 46. num. 262. Fauſt. differt.
 36. art. 1. num. 36. & differt. 34. num. 13. Rocci. diſput. Jur. Sellit. cap. 22. num. 40. Camiel. allegat. 8.
 15. Palm. alleg. 69. num. 18. Roc. det. 174. nu-
 mer. 20. poſt Confilium. ad Statut. Urb. det. 38. nu-
 mer. 9. poſt de Luc. de Duct. det. 184. num. 15. cor.
 Creſc. cum alijs quâdam Mœſum meum Andrieu. de Com-
 mit. det. Florent. 106. n. 14. & 15.

Maximi tamen possidit apud Me illa, fol ad efflu-
tum compendii rationaliter excolitissimum Domini
Ponci de uulib. querat. Vides quippe ille crediderim
post habitas debetis circa deficientium instrumentorum,
obstantiis, & nemquam amplius per tanti
temporis laqueum sui eruditio confectum procurasse,
potuit iuste credere, id contigisse, quia re vera cre-
ditor ille veram, & facti superque probatam dicto-
rum instrumentorum deficientium reparatur, cum ex
communi hominum iudicio nemo praefatus addo
negligens in obtinenda satisfactionem ejus, quod fide
debetur ex firmis per Surd. dec. 105. num. 1. & 70
Andr. contrav. 57. n. 12. Card. De Luc. de Dor.
dec. 67. num. 6. & diff. 68. n. 5. Alexander. dec. 85.
sub num. 3. vtriusque contrarium Res. dec. 125. num. 12.
part. 10. dec. 87. num. 7. & 8. part. 11. res. dec. 687.
num. 7. curam Coprat.

Nec placuit repudiare, quam dabant defensores Domini Friderici, quod nempe is ideo tamdiu diffidit, petere suam credidit, quia cum sciret illud esse fraudiferum, scilicet per consequens nihil sibi deperire, et jus suum incole, et saluum futurum fore, per ea, que tradunt *Falm. Sen. conf. 45. n. 17. Andreol. contrav. 136. fol. n. 1.* *Verf. consuetudines*, alique apud eundem *Domini de Cons. decil. Flavenc. 106. n. 19.*

Semper enim recurreret eadem distinctio, de qua supra, quod necesse huc ratio efficit, ut considerari

non valet creditio acquiescentia ad effectum inducendi praesumptionem solvendi, vel extinctionis debiti ultra terminos, in quibus loquuntur auctoritates, de quibus in obiecto. At nullatenus eadem ratio apta est destruiere iustissimam illam creditum, quam debitor praecipue tenebat huiusmodi creditio si licentia ad crediti deficientiam: Primum, quia Dominus Polenti uni Mercatori, valde improbabile tederetur, sub spe exigi illius lucrum, quod Dominus Fredericus sperare poterat, relinquendo in illius manibus hoc residuum pretii, parviter eum voluisse lucrum longè majus, quod possidet terrarum ex eadem pecunia, si illam implicaret in Negotiis mercatoribus; contra id, quod communiter praedicare solent alii Mercatores, qui quotidie vice alii tradendi utuntur pecunias, illas ab illis accipiunt, ut illas implicent in negotiorum maioris lucris, ut edocet quotidiana experientia.

Cum ergo in hypotesi inquiratur non cur re veta Dominus Fredericus dissulserit procurare hoc sui crediti satisfactionem, sed fuit cum Dominus Polenti suum hoc debum intinse eolvere, curandum non est de eo quod ponit esse in mente creditoris, & solum attendi debet id, quod fuit, vel esse potuit in mente, & in animo debitoris. Cuiusque si poterit ex supradictis credere, quod diuturnum silentium creditoris non aliunde oriri, quàm ex eo, quod ille agnovit sui crediti deficientiam, hoc erubescit, ut pro iusta, & rationabili haberi debeat opinio, in qua erat debitor, se nempe nihil omnino ex hac causa debere, & sic ut nulli ab eo debeatur fructus iura auctoritates late sapienter conglutinat in §. *Præbatur* ex his.

Quod si Dominus Polenti avertat illi, quae inter eum, & Dominum Fredericum sequuta fuerunt tempore proximo confectionis Navis, & Mexicum, potius rationabiliter credere, Dominum Fredericum idem acquiescere, & desistere ab ulteriori persequendo residui pretii mercium, qui habuerit per verà, & iustissimam deficientiam instrumentorum Navalium, et quia oriebatur creditum Domini Polenti ejusdem debiti contraponibili; meliori facit posteriori iure potius in eadem rationabili opinione se confirmare in vim eorum, quae successivis postea temporibus evenerunt.

Inter alios conquisitores fœra animadversione dignum est, quod Dominus Fredericus numquam fivè judicialiter, sive extrajudicialiter institui non aliquod consequendo ad computum horum fructuum, nec etiam quando per plurium annorum cursum summa ex dictis fructibus constata ad plura centenaria petitarum ascendit; quod sane non ob aliam causam evenisse credere potuit Dominus Polenti, quàm quia re vera nihil à se ipso debeatur Dominio Frederico, qui uni mercator solertissimus, si se creditorem sortis, & fructuum agnovisset, non est illo modo probabile, nec verosimile, quod vice petendi fructus tunc saltem quando ad summam valde conspicuam pervenirent, voluerit tacere, & contentus eandem summam constatam ex fructibus relinquere auctoribus, & infructuiferam in manu debitoris, prout de facto otiosa erat, & infructuifera, cum à iure non permitteret consequi interfecti alienius interesse, nullo modo *Coel. de Usur. l. si non forem in princip. ff. de condic. indebit. Stat. de Comm. & Camb. §. 7. Gloss. 2. numer. 39. & seq. Leonard. de Usur. quest. 86. per tot. Tranchellin. consilium. 1. num. 32. & seq. Aysfeld. de Comm. & Camb. diff. 67. num. 30. Rot. Joannes. dec. 87. sub num. 8. Rot. Roman. dec. 301. num. 12. & num. 20. part. 5. recitat.*

Quia sola circumstantia defectus per negligentiam creditoris in non petendo creditum, quod sciebat esse infructuiferum, si rangi valet, ut quandoque ex illa inferatur praesumptio sequae solutionis, maxime in casu creditio Mercatoria, & de per consequens non soliti diu tenere suis pecuniis otiosas, ut in puncto ponderanda Paris. conf. 137. num. 14. lib. 4. Simon. de Prat. conf. 153. num. 3. Stat. de Comm. & Camb. §. 1. part. 1. quest. 7. sub num. 82. Rot. dissolut. Jur. Solent. cap. 30. num. 51. & cap. 153. num. 6. Rot. diff. 823. num. 8. coram Meripia. dec. 50. num. 8. coram Rich. dec. 449. cor. Emerit. Jun. multo fortius ponderanda, & valutanda erat in casu nostro ad solum effectum magis, magisque comprobandi iustam, & rationabilem causam, qua movebatur Dominus Polenti ad creden-

dum se non esse debitorem, & sic ad solum consequendum effectum cum liberando à solutione fructuum, qui, ut videmus, non debeatur ab eo, qui non fuit in mora, & deinde ad hoc ut illi non debeatur, sufficit sola dubietas, eodem modo, quo illa exuberat pro exclusione mora, quae namque praesumitur, & in dubio pro illius exclusione est indicandum l. si servum §. Sequitur ff. de verb. oblig. Alex. conf. 23. num. 11. libr. 7. Sord. conf. 97. num. 35. Bando. collat. legal. 50. num. 179. lib. 1. Major. de Probation. consil. 1071. num. 3. Aysfeld. refut. 63. num. 20. & 21. Rot. dec. 142. num. 44. post Aysfeld. de Pignor.

Argumento huic negativum desumptio ex non facto Domini Frederici, accedit aliis positivum ex ejusdem facto promanans. Anno quidem 1725, occasione casualis solutionis tunc temporis ex facta à Domino Polenti, illam expressè tenuit ad consequendum quarundam farciarum Tabaci, quas illi exopto vendiderat, ut legitur in quittance in illis expressè « ibi » 1725. d. 16. Novembre le Redigier Buregh ba ricevuto dal Signor Gasparo Polenti Pezze 185. 12. 6. per Ta-
bacco vendutilli, & consegnatilli a me contenti » & « tamen cum fructibus maturis ex pacto illud pretii mercium venditarum anno 1705. adeo creverissent, ut anno 1725. excederet summam penarum 500. quae non videt, longè utilis fuisse Dom. Frederico ex dicta venditione Tabaci formare aliud creditum aequè fructuiferum, & solutionem predictam retinere in casum dictorum fructuum, prout etiam de iure in dictam causam retinenda erat l. in us. Imperator. & §. April 75 Adversum ff. de solutio. Gratian. discip. forens. cap. 227. numer. 45. in fin. Martineol. diff. 35. numer. 2. D. meo Caspar. de Comm. & Camb. diff. 50. num. 51. Rot. diff. 241. numer. 28. coram Orsolin. diff. 1190. num. 7. coram Emerit. Jun. diff. 349. num. 1. part. 14. diff. 243. numer. 15. part. 12. recitat. diff. 15. numer. 11. coram Eminenti. Falconer. de Confibus.

Si ergo Dominus Fredericus etiam in hac adeo congrua, & proportionata occasione omisit, vel priore suum antiquum creditum, vel illud saltem ad memoriam sui debitoris revocare, & nulla facta de hoc debito antiquiori mentione solutionem acceptam in extinctionem debiti recentioris, debitori amplius non potest, Dominum Polenti iustissimam inde potuisse delatam rationem sese commendandi in ea opinione, & credulitate, qua dictus pœndi putaverat se nullo modo, esse debitorem Domini Frederici, ut ponderando dictam circumstantiam dicti posterioris crediti posterioris sine ulla processatione circa creditum antiquum, in longè fortioribus terminis, & ad effectum longe duriorum tradunt Constant. ad Statut. Urb. ann. 48. art. 2. 75 num. 244. Paulus. differt. legal. 36. art. 1. numer. 15. & 16. Adon. dec. Floren. 2. num. 23. Rot. dec. 253. num. 21. post Zaccb. de Oblig. Camer. diff. 355. numer. 3. cor. Caprar. dec. 671. num. 13. part. 12. recitat. Ex si in habuit iustam causam credendi, se non esse debitorem, sique in hac credulitate confirmatus fuit tam ex facto, quàm ex non facto ejusdem Dom. Frederici, ut discursus habuit finem principio confusum, consequens tandem est, nullas ab eo deberi fructus pro illa summa, quoniam se non debere existimabat, ut pluries supra dictum, & probatum est.

Quia obstat creditum, praesum conclusionem postea quidem procedere, quando dubietas debitoris provenit ex aliquo interdicto juris articulo expectante iudicis declarationem, in quibus terminis velantur fere omnes auctoritates in dicto §. *Præbatur*, & sicut non solum potest procedere, quando dubietas versatur in nudo facto, prout evenit in casu nostro, in quo nota quæstio versabatur circa existentiam, vel deficientiam instrumentorum Navalium: Cum enim inter factum, & non factum non detur medium, debuit Dominus Polenti certo scire, an dicta instrumenta verè necesse deberent, nec poterat super hoc verificari illa rationabilis dubietas, quam considerant praesum auctoritates.

Ultimaquod enim sacrificio liberat debitorem à mora, & sic ab onere solvendi fructus, si illa veritas in iure, si in tempore, si verè etiam in facto, ut probant Arria. conf. 94. nu. 4. Cephal. conf. 407. num. 52. Gob. consilium. dec. 14. num. 78. Sperelli. dec. 40. num. 74.

Objecto solidius respondendo advertendo, illud posse foras procedere, si Dominus Polenti succubisset in causis, eo quia ex parte Domini Frederici probatur evidenter fuisse existentia illorum instrumentorum, de quorum deficiencia in querebatur, tunc enim quia non poterat illa existere, quia illorum existentia esset ei nota, nulla in requisitum habuisset ad fundendum iudicium, sese credidisset contrarium, & nemo iudicium huiusmodi asseclatum, & medicatum credulitatem ad effectum, de quo agitur, approbasset, quia credulitas debet esse probabilis, & rationalis, qualis in hac hypothese non fuerit illa Domini Polenti, utpote qui allegasset, se credere id, cujus contrarium aperte sciebat.

Nullo autem modo meruit attendi perfectum obiectum in casu praesenti, in quo nulla facta à Domino Frederico probatione saltem concludenti circa existentiam dictorum instrumentorum, remansit, & adhuc remanet sub dubio, an illa vere existerent, vel desiderarentur. Et idem in hoc dubio succubuit Dominus Polenti in utroque iudicio, quia et Ador, & probationes ab eo adductae pro convincendo alteram deficienciam, non erant utroqueque pericula, & concludentes. In quibus terminis cum tota questio, quae inter partes agitabatur, versaretur in agnoscendo, an probationes cumulate à Domino Polenti concluderent necne oppositas ab eo deficienciam, potius ille iustus, & rationaliter credere sese esse in probatis, & hac ejus credulitas expectabat decisionem à Iudice, à cuius arbitrio, ut plurimum pendet probationum materia. *Cassan. in l. admodum 31. aum. 39. ff. de re iur. Admest. de arbit. cap. 90. num. 1. & per tot. Clarin. contr. 130. num. 65. Gob. consulat. 35. aum. 18. Cypre. Latr. dec. 1. num. 36. Rot. dec. 14. num. 10. in Mantiss. ad Card. De Luc. in consil. dec. 2. num. 12. cor. Eminenti. Falconer. de Gabell.*

Et licet probationes praedictae congestae, à Domino Polenti tam in prima, quam in secunda instantia, fuerint repaetate irrelevantes, & ob id fuerint in utroque iudicio condemnatae ad solutionem fortis principalis; non potest tamen exinde inferri, quod sine etiam irrelevantes ad effectum fructuum: Namque quippe diversae est ratio fortis, ac fructuum. Quoad sortem, cum clara esset obligatio Domini Polenti, non poterat se ab illius solutione alter liberare, qualem vel probando sequam solutionem, vel probando aliud creditum neque clarum, ita ut intraret compensatio, ad quos effectus non sufficerent probationes dubiae, atque equivoces. *ex l. prima, & l. final. Cod. de compens. Sord. conf. 456. num. 4. & seq. Rot. dec. 337. num. 7. & dec. 352. num. 10. coram Cess. dec. 698. num. 7. cor. Capar. dec. 3. aum. 10. part. 16. recent. dec. 511. num. 8. cor. Emeria Jan. dec. 38. num. 26. in Mantiss. ad Card. De Luc. de Doto dec. 21. num. 6. coram Eminenti. Falconer. de Solvition.*

Illae autem dubiae, atque equivoces probationes, quae non sufficiunt ad probandum creditum, quod compensari praetenditur, exuberant ad effectum obtinendi absolutum ad solutionem fructuum, qui quando, prout hic, non presentant in viam alicujus praeviae conventionis, sed solum in viam Legis, vel Statuti, illorum solutionem demandantes in possum morae à debito contrahe in solvendo, sufficit, rem quoquo modo esse dubiam, ut excludatur mora, & per consequens non debeantur fructus, qui in sequentem moram perantur, ut io puncto debitoris, qui solutionem sui debiti distulera credens habere aliam creditam compensabile. *Hunder. conf. 38. aum. 20. & seq. lib. 2. p. 100. satis esset ad executionem à mora, cum versumiliter credere pateret se non teneri ad solvendum, sed posse debitum tam jure credito compensare, & sic uti retentione pecuniarum exalarum pro jure credito.*

Ex hac ergo solidissima rationibus tam divisim, quam conjunctim consideratis crediti, nullius à Domino Polenti deberi fructus non solum ante motum litis, sed nec etiam à die hinc contestatae, quia cum ex superioribus deductis constet, dictum Dominum Polenti non sine probabili fundamento potuisse credere, se non esse debitorem, iustam proprietatem habuit causam sese opponendi, & hanc sustinendi, ne jura sua relinquere indistincta, ut probant auctoritates super

relatae, quarum pleraque loquuntur de fructibus decessis post Judicialem interpellationem, & praecipue *Gob. conf. dec. 14. aum. 75. Rot. dec. 372. num. 1. & per tot. penes Rot. Rot. noster in Pisana Interfesse 30. Januarii 1730. §. Prima est, coram Ate.*

Quamquam vero ex duobus aliis aequè solidis fundamentis absolvendum censui Dom. Polenti à solutione fructuum decursum pendente lit. Primo quia illius debium non erat liquidum, nec facile liquidabile per solam operationem Arithmeticam, quo casu haberi debuisset pro liquido etiam ad effectum condemnandi ad solutionem fructuum, ut conciliando auctoritates, quae videntur inter se contrariae, dixit *Rot. in dec. 372. num. 9. penes Palm. sed pro sui plenaria liquidatione expectabat sententiam Iudicis, qui declararet, an constaret de deficiencia, si non omnino, saltem aliquorum ex instrumentis falsivis, & praecipue librorum, quorum memnerat ipsemet D. Fredericus in ejus Epistolis, quas ferebat ad proprietarios mercium, idus autem huiusmodi debiti iniquitate, inconculsum est, fructus non deberi, nec etiam à die morte licet *Hunder. conf. 51. num. 24. & num. 33. lib. 1. Theaur. quest. 71. aum. 3. lib. 3. Leonard. de Usur. quest. 84. numer. 1. Gob. consulat. 14. num. 72. Favent. dec. 206. numer. 2. Cypre. Latr. dec. 133. num. 17. & 18. cum aliis in dec. 372. aum. 4. & num. 9. penes Palm.**

Secunde quia, licet Dominus Fredericus certo sciret deficienciam aliquorum instrumentorum Bellicorum, quam in propriis ejus libris adnotaverat, convenit tamen Dominum Polenti pro tota, & integra summa ejus debiti, nihil ei bonificando ratione dictae deficiencie, & solum ei bonificando tenuissimam, atque ideo incongruam summam pecuniarum 30., quando ex positionibus sibi datis à Domino Polenti incipit, sese à Iudice cogi foras posse ad exhibitionem ejus Librorum, ex quibus detegi de facili posset rei veritas, prout illa in hac saltem parte post sequutum dictorum Librorum exhibitionem apparuit. Quamobrem cum hinc constiteret de excessiva petitione à D. Frederico promota, debuisset ille acceri à confiscatione etiam summae vere debite, iuxta penam contra petentes plus debito sancitam in *Lumia Cod. de plus pet. tit. 10. At munit cum eo agendo satis mihi fuit illum acceri à confiscatione fructuum, quos foras obtinere possuisset à die per eum facta interpellationis, cum certi, & indubitati jura sit, interpellationem factam pro summa verum debitum excedente, aptam non esse constituere debitorem in mora, nec etiam pro summa vere debita *Sord. conf. 142. numer. 6. Grr. Spin. conf. 5. aum. 28. & conf. 69. aum. 15. Gratian. discept. forens. cap. 42. aum. 42. Leonard. de Usur. quest. 84. num. 50. Ansd. de Comm. dec. 34. aum. 47. Manf. consulat. 58. aum. 51. Trambredin. consulat. 102. num. 3. & seq. Gob. consulat. 14. aum. 75. Cypre. Latr. dec. 133. aum. 25. Rot. dec. 328. aum. 15. & seq. part. 1. rec. dec. 115. num. 16. & dec. 177. num. 4. coram Cess. dec. 373. numer. 1. & sequens Palm. Rota astra in Libreria, Pecuniaria coram Domino Ruffino Patre Lib. Ate. 142. a 186. & in Pisana Interfesse 30. Januarii 1730. ab Incarn. coram Ate.**

Accedens possimam, quod Dominus Fredericus in ipso iudicii principio, medio ejus iuramento constantem negavit quidam positiones, quas ultro, libenter, debuisset admittere, ut consintentes materiam, cujus veritas ex ejusdem Libris posset apparere, ut praecipue erant illae, quae continebant confectiones circa alterum rerum deficienciam à D. Polenti interpositas postea post sequam Navis empicionem, & postea verificatae ex phucis memoratis epistolis ipsiusmet Dom. Frederici, quas scriptis non poterat ipse ignorare. Cum igitur ob scienter denegatum à Dom. Frederico vitaretur ipse incidere in perjurium, & Dom. Polenti constitutus fuerit in necessitate peccandi iudicium, ut aliunde probaret illam rei veritatem, quam ex ore Dom. Frederici non poterat eruiere, atque, bonique ratio non passus, solvi debere à Dom. Polenti aliquod interesse decursum pendente lit, cum quia nemo debet ex alterius culpa, & delicto pati aliquod damnum vulgata *l. sancimus Cod. de pen. cum similibus* *agud Bender. nullus. legat. 15. aum. 72. lib. 2. tum fortis,*

fortius, quia si dictorum fructuum solutio demandata fuisset, debuisset eodem tempore condemnari D. Fridericum ad illius refundendum loco damnorum, & interesse, ad quod una cum expensis tenetur erga alteram partem

87 qui fuit convinctus de mendacio, & perjurio in respondendo positionibus *Strac. de Juri. lib. 2. cap. 7. n. 761. alique apud Adichaler. de Positum. c. 41. n. 16.*

Nullatenus enim relevante, quod etiam Dominus Polentius non omnino sincerus se ex exhibitis producendo quassum paritatis descriptas ex quodam ejus libro non solum informis, & iuratus, sed etiam valde suspectus, & sic culpe, & delictum unius cum culpa,

88 & delicto alterius compensari possit, ad bene notata per *Strac. de Compensat. cap. 2. quest. 27. per totum hoc etiam addit, quod suspicio, qua infertur dicta probatio erua ex dicto Scarsafacio, infertur etiam debeat in alias probationes ab illo adductas, ex regula,*

89 de qua in *l. fraudem 45. §. Quoties ibique Gloss. in verbo cada §. de Jur. Fisci.*

Cum enim ratione productionis documenti, ut superius, suspecti, eandem iam licet penam Dominus Polentius, qui permittit ab hac circumstantia potuisset fortasse admitti ad beneficium juramenti supplementarii, tamen ob delegatum a Domino Friderico veritatem

90 *Jes. in l. nec quidem 6. Ut decretum num. 17. ff. de test. preconstit. cum aliis apud Adichaler. de positum. capit. 41. sub numer. 16. vers. Contra ipsum juratur in litem;* tamen quia credi poterat, cum semiplene factum probasse fuit intentionem; quo casu juramentum in litem fuit concessi ad *Gloss. in cap. final. verb. probationes. de jurat. Atenech. de arbitri. lib. 2. cap. 190. numer. 2. Rot. decis. 6. num. 11. & decis. 126. num. 12. coram Amicis. decis. 200. num. 10. cor. Emeris Jun. decis. 1. num. 11. coram Eminentiis. Falzner. tit. de Spensal. Non erat ulterius cum eo adeo erudit, & rigide procedendum, ut quia suspecta fidei esset altera ex tot probationibus, quas cumulavit in demonstrationem suae justitiae, & rationabilis credulitatis, suspensus ob id remanere deberet etiam aliae probationes; nam simul stare possunt, quod Scarsafacio, uti convincens, sit suspensum, id verò, quod in dicta*

91 Scarsafacio continetur, sit, si non verum, saltem probabile, ut in longè fortioribus terminis ex *Rolan. conf. 43. numer. 14. & 15. lib. 2. dixit Dom. meus Casares. decis. 113. num. 27. & 18.*

Et ita in accipiendo Partium contradictorio, &c.

Hieronymus Finetti R. A.

Resoluit per Dominum meum Audiatorem Hieronymum Finetti Collegam meum, ac virum doctissimum in hac causa ad favorem Dom. Capisiani Polentis cupes,

92 nisi justissima vis fiat cum ex his, quae in primo juris articulo, tum ex aliis quae in secundo elaboratissime per eum deducta sunt; At respectu tertii articuli, qui erat utique in causa superflua, & propterea ad ornatum potius decisionis, ut moris est, superaddenda, multum dubitabile censeo, quod ibi per etiam, quovisvis ingenio, firmamentum fuit, quinimod contrarium verum mihi in jure videatur, nam licet regulariter, uti debeantur fructus, suo interesse de jure requiratur mora regularis, vel irregularis, proin in decisione Domini mei traditur, tamen quando interesse petitur in viis aliquas actionis, proinde ex contrahentium pacto, tunc illud etiam nulla intercedente mora debetur *Rot. Roman. decis. 118. numer. 6. parti. 1. coram Ubaldo, & ut late per Non comprobatum fuit in decis. 50. numer. 47. cum seq. & decis. 120. num. 28. & seq. cum pluribus auctoritatibus delapsis utrobique concessis, & ideo quoque demonstravimus, quod interesse delatum in vim actionis procedente ex aliquo Partium pacto omnino debetur, licet de jure potior crediti illiquiditatem scire non posuisset, quantum suo Creditori deberet antequam illud liquidatum fuisset *Nec decis. 120. num. 27. 28. & 29.**

Quod dicitur de interesse debito in vim pacti, idem dicendum est de aliquo debito in vim Statuti, vel Legis, ut consuetudinis municipalis, quia quicquid ex

93 Statuto debetur, non minus in vim actionis debetur, quoniam in vim pacti *Surd. de Alim. tit. 3. qn. 6. per tot. Atenech. conf. 8. num. 20. vers. primo quia. Palm. Neg. alleg. 103. num. 15. Rot. rec. parti. 9. decis. 358. num. 13. Rot. conf. 359. num. 30. & decis. 2. num. 48. & 49. post Paulus. differt. 128. tom. 3. adeoque à Pa-*

cto ad Statutum valet argumentum *Urbel. decis. Florent. 18. num. 12. cum paribus ab eo citatis Zand. ad Stat. Patum. tom. 2. lib. 3. rubr. 4. numer. 67. Nos decis. 179. num. 53. de idem operant Statutum, quoniam Pactum *Urbel. d. decis. 18. num. 19. & Nos d. decis. 179. num. 54. quinimod fortius Nos ibid. numer. 55. & Urbel. d. decis. 18. num. 13.**

Addit etiam, quod quicquid per Statutum quodam contractus dispositum, intelligitur ab ipsa Partibus in eorum contractibus, quoniam per Pactum, appositum, licet illud per Contrahentes non fuerit expellum *Adams. de Tactis. lib. 3. tit. 8. num. 4. & seq. & per tot. Rot. Roman. post Zach. de obligat. Camer. dec. 272. num. 4. 5. Mans. consil. 584. numer. 5. & Nos decis. 163. num. 17. de Commere.*

ARQUMENTUM.

An, & quando Permutanti, vel Dividenti ob evictionem passam in bonis sibi per divisionem, aut permutacionem obveniat deus regressus ad alia bona, quae perveniant Conpermutanti, vel Condividenti, licet ab ipsis fuerint in Tertium alienata, itaut non teneatur ille agere contra Creditorum, qui pretium ab emptore dictorum bonorum recepit.

Bona subhastata, & Tertio deliberata in vim sententiae nullae, vel notorie injustae possint per Dominum à Tertio vindicari, abique eo quod Dominus teneatur contra pretium de mandato Judicis Creditori solummodo agere.

SUMMARIUM.

1 Permutanti qui passus fuit evictionem in bonis permutatis datur regressus aliter vindicationis ad bona propria.

Limita in casu quo fuisset bona in Tertium ex titulo oneroso alienata num. 3.

Declara hanc limitationem non procedere in casu alienationis ex titulo nullo, vel invalido n. 6.

2 Dividenti etiam de evictionem passam in bonis sibi per divisionem evenient datur regressus ad alia bona condividenti assignata, & n. 4.

Et de ratione num. 3.

Declara tamen, ut num. 5.

7 Bona subhastata, & Tertio deliberata per Judicem in vim Sententiae nullae, vel notorie injustae possunt per Dominum à Tertio vindicari, licet pretium bonorum de mandato ejusdem Judicis fuerit creditoris solummodo.

8 Sententia injusta lata, & contra jus clarum est nulla.

Necque movetur nomen Sententiae n. 9.

Necque pariter indiget revocatione n. 10.

11 In petitione, seu libello, quando post plenam factam narrationem potius Judex cognoscere qualiter, & quae actiones de jure competant actori, si adfuerint solae clausulae salutaris intelligitur per Actorem deducta omnes actiones sibi competentes, ac si fuissent expressae, & num. 12.

13 Sententia lata contra jus non desinit esse nulla, licet Judex habuerit intentionem recte iudicandi, vel ob ignorantiam nesciverit ex se suppleri in iis, quae de jure suppleri tenentur.

Quod procedit, quomodo à Partibus non fuisset ante Sententiam, sed postea, eorum jura, vel exceptiones deducta num. 14.

Coram Evictionis, seu Regressus ad Bona Divisa.

DECISIO AUTHORE,

ET

DISCURSUS CC.

IN Judicio Concessus formam super Bonis, & hereditate qua Do. Doctoris Jacobi Antonii de Laparelli, inter alios Creditores comparuit etiam Dom. Hieronymus de Laparelli Junior, uti haeres quond. Dom. Equitis Petri Patris sui, petendo, ex Causa evictionis passae per ejus Patrem super bonis, quae in Divisione

sequuntur

sequens inter se, & aliorum duos Fratres et obvenientes, et alios Bonis, pariter in Divisione pro tertia parte obveniens dicto quondam Doctori Marco Antonio Fratri dicti q. Petri Senioris, et in dicto consensu universali positi, pro tertia parte ejusdem evictionis satisfieri, & reintegrari debent.

Emanavit de anno 1707. in dicto Judicio Sententia Graduatoria, in qua dicto Domino Honuphrio Juniori viginti sex annorum tantum locus fuit per Judicem assignatus, & successit fuerunt inter alia dicta hereditas quondam Marci Antonii Bona subhallata ex, quae S. Martini quinquaginta, & deliberata polles D. Equiti Philippo Sermini pro pretio Sutorum 385. solvendo Creditorebus dicti quondam Marci Antonii juxta praedictam Sententiam graduatoriam.

Post mortem dicti D. Honuphrii agnoscens D. Petrus Junior ejus Filius, & haeres notitiam injustitiam dictae Sententiae graduatoriae, Judicium aliud promovere adversus dictum D. Equitem Sermini, in quo petiri se imitari in dictis bonis in eum pervenisse vigore dictae subhallationis, ac deliberationis.

Verum quia dictus D. Petrus in prima Infantia succubuit, ideo appellavit, & fuit per eum in hac secunda appellationis Infantia juxta Leges municipales Ceterorum peticum Consilium Sapientis, in quem de consensu Patrum sui ejus electus.

Devoluta itaque Causa ad maius Judicium cum toto Processu desuper constructo, & Partium Allegationibus, nec non auditis pluries eorum Procuratoribus, demum post maturum examen responsi Judici de Partibus revocandum fore, & esse primam Sententiam, & concedendam fore immisionem in dictis Bonis dicto D. Petro pro reintegracione in bonis evictionis, per eum, et ejus Patrem passis in totam sibi in dicta divisione obveniens.

1. Mortis ex eo quia, sicut permittant, qui passus fuit evictionem in bonis permittant, competeret regressus in vim actionis rei vindicationis ad bona propria in permutatione alteri data, ut uao occurrant per tenus expressis in l. 1. & 4. C. de rev. permittat. Franc. Stephan. dec. 44. Clapet. dec. 49. quafi. vtr. Rot. Roman. coram Falcione. decif. 8. num. 8. de emptio. Rot. Roman. decif. 142. num. 8. parti. 14. Adversus. dec. 34. num. 3. Cyriacus. contrav. 233. num. 14. Allegand. Jun. contrav. 79. num. 2. cum seq. Card. De Luc. de Emptio. diff. 20. num. 2. Mengil. de Evict. quafi. 140. num. 6. Gutman. eod. tractat. quafi. 29. per tot. Rot. Roman. decif. 109. numer. 1. & 2. parti. 13. laud. Gelsat. consil. 109. num. 1. & seq. de pignori. consil. 135.

2. Numer. 4. 5. 6. 7. 8. in casu nostro utique de jure concedi debet dicto D. Petro Juniori usque mediato interdicti q. Dom. Petri Senioris iniquitatis regressus pro tertia parte evictionis praedictae ad dicta bona titulo divisionis assignata ex eodem q. Dom. Petro Seniore dicto Dom. Marco Antonio ejus Fratri. Cum divisionis nihil aliud sit quam permittant l. Communi dividendi q. S. de debitor. ff. commun. divid. l. 1. C. commun. utriusque ind. Barbat. conf. 173. num. 16. lib. 2. Mench. conf. 91. num. 35. Alciatus. de Fratri. parti. 3. cap. 39. n. 4. Gutman. de evict. quafi. 29. sub no. 6. vtr. Quia divisio, Mengil. eod. tractat. quafi. 114. num. 1. vtr. Ratio est, Ratio Romana coram Capet. dec. 288. num. 4.

3. Et in puncto, quod Fratri divisionis secuta evictio in bonis facti in permutatione obveniens, deat regressus ad alia bona in divisione assignata alteri Fratri Barbat. conf. 173. num. 19. lib. 2. & alii Doctores ibi laudati.

Neque obstat, quod ille regressus ad bona propria non datur, quocies illa in Tertium ex titulo oneroso fuerunt alienata, prout in casu nostro, ubi fuerunt in vim subhallationis deliberata, ac vendita dicto D. Equiti Sermini pro pretio praedicti Creditorebus dicti q. Doctoris Marci Antonii solvendo, ut per Texen in l. cum precibus C. de rev. permittat. traditum Cyriacus. contrav. 189. num. 7. & contrav. 300. num. 11. Card. De Luc. de Emptio. diff. 20. numer. 4. cum seq. Caball. conf. 5. lib. 1. & Gelsat. consil. 135. num. 15. & seq.

Nam omnino quod dicta opinio non est in jure pacifica, sed valde controversa, ut videtur ex penes innumeros allegatos ab Alciatore, de Nullitate. contrav. 14. parti. 2. quafi. 16. num. 34. & Quae conclusio, et tamquam procedat quondam alienatio rei permittat facta in Tertium, sequens fuerit ex aliquo titulo valido, sicut

si ex titulo invalido, & nullo, prout in casu nostro ubi dicta bona fuerunt subhallata, & deliberata dicto Dom. Equiti licitatori in vim Sententiae notorie injustae, seu nullae, ut punctualiter tradunt Salgad. de Reg. praecl. lib. 4. cap. 14. num. 39. & num. 51. 52. usque ad 69. De Luc. ad Franch. dec. 120. num. 1. & seq. P. Affili. contrav. 33. num. 12. Giarb. obscurus. 55. num. 15. Adversus. var. lib. 2. cap. 6. num. 5. 8. Rot. post Constantin. ad Statut. Urb. decif. 182. num. 16. & seq. & coram Regis dec. 236. num. 10. & seq. & coram Rembold. decif. 388. per tot. & coram Penning. decif. 386. numer. 10. 11. 12. & decif. 210. numer. 6. & dec. 224. post Posth. de subhall. & Rot. coram Adversus dec. 825. num. 1. & 2. & in Antoniana Spelli 9. Junii 1610. coram Sacrae impressae penes Adversus. de Commis. lib. 2. fol. mibi 235. Mengil. de subhall. quafi. 153. num. 25. 26. 27. Rot. parti. 2. rec. decif. 476. num. 5. 4.

Quod enim dicta Sententia graduatoria fuerit nulla 7 ob notitiam injustitiam, & per consequens etiam subhallatio, & deliberatio dictorum bonorum, ambigi non potest, quia fuit per Judicem denegatus regressus dicto D. Petro Juniori ad dicta bona quondam Doctoris Marci Antonii postea subhallata, & deliberata dicto D. Equiti Sermini pro solvendo illius Creditorebus pretio, ibi competens pro tertia parte reintegracionis evictionis passus & D. Petro Seniore ejus Avus in bonis, quae fuerunt ei assignata in divisione bonorum Paternorum sequuta inter dictum Dom. Equitem Petrum Seniore, & q. D. D. Canonicum Franciscum, & Doctorem Marcum Antonium Fratres, contra speciosissima Jura superioris allegata in §. Adversus, & seq. prout latissime docet Alciator. de nullit. Judic. rubr. 13. quafi. 29. Item per tot. Borden. collat. 6. n. 60. usque ad 73. & collat. 26. n. 75. tom. 1. & collat. 90. n. 249. 270. tom. 2. Rot. Rom. coram Falcione. rub. de Decimis dec. 5. n. 2. Canon. var. lib. 3. cap. 17. n. 49. usque ad 58. D. meus Auditor de Commis. dec. Florent. 97. n. 33. & adeo est nulla, ac invalida Sententia contra sua iura, & sit notoria injustitia laborans, ut nequidem morantur nomen Sententiae, ut profectus Borden. dicta collat. 6. numer. 71. & Dom. meus 10 Auditor de Commis. dicta decif. 97. num. 34., neque pariter, usque non esset in eorum data, illa indiget revocatione Rot. dec. 233. numer. 3. parti. 19. Rot. Roman. coram Falcione. sub rub. de Decimis dec. 5. num. 4. Rot. Roman. coram Adversus dec. 881. num. 5. & coram Cyri. dec. 166. num. 11. & parti. 9. recent. tom. 2. dec. 354. num. 15. & Rot. cor. Ausfeld. decif. 30. n. 3. Scopp. ad Gratian. decif. March. 157. n. 19. & 30.

Nullatenus attenta replicacione, quod dicta Sententia graduatoria minime possit de hujusmodi injustitia notari ob regressum ad alia bona Paterna alius Fratribus in divisione obvenia dicto D. Honuphrio ubi haeredit q. D. Petri Seniori ad Judice denegatur, quia per dictum Honuphrium non fuit talis regressus in suo Libello petitus, sed tantum evictio evictionis, quae ei competeat in vim promissionis de evictione a dictis Fratribus de Laparellis, sive in Instrumento divisionis stipulatur, nec non alia dicta hypothecaria, quam credebatur sibi competere.

Quandocumque verum nullatenus est in facto, quod dictus D. Honuphrius ubi haeres quondam Equitis Petri Paris sui non deduxit in Libello aliam actionem sibi de jure competentem, scilicet rei vindicationis, sive regressus pro tertia parte ad bona obvenia in divisione dicto quondam Marco Antonio Laparelli & Nam antea tota fuit facta ab eo Judici in suo Libello narrata, ex qua cognoscit poterant omnes actiones, quae ei de jure competeant, nec non clausulas in conclusionibus ejusdem Libelli positis "ibi" & circa le ceste sono sopra prout messo, domanda, & su istanza per P. S. Roveren. dist. fursi ogni, & qualunque altra dichiarazione, & condonazione necessaria, ed opportuna, et non fu obliando, et deludendo, et implorando, et c. et non solo, et c. ma in ogni altra miglior modo, et c. dici debet in tali casu, quod fuerit etiam petita per dictum Libellum dicta actio rei vindicationis, sive regressus ad dicta bona, ut communiter firmat Alex. consil. 208. n. 3. q. lib. 7. Rot. Gen. de Adversus. dec. 109. n. 5. Allegand. Jun. contr. 87. n. 12. Barbofi. clasf. 77. n. 3. Parific. de Salvia. inspell. 1. cap. 3. n. 7. & Adversus. contrav. 304. num. 14.

Quamobrem nil penitus refragatur, quod non fuerit expectum petitis in Libello praedictis regeſſus, ſive actio rei vindicatoris, cum Juxta, cui totum narratum fuit factum, ex quo cognosci poterat competere hujusmodi actionis, tenebatur cum hac actione, licet non ſpecialiter propoſita ex ſemetipſo Altoris juſtitia ſupplere, ut in puncto ponderant Alex. conf. 208. num. 3. in fin. lib. 7. & Coſi. de remed. ſuſſid. in preſud. 8. num. 1. Adſenſ. conſult. 370. numer. 17. laud. & egregie Adſenſ. de Praſumpt. lib. 1. quaſt. 51. per tot. Rot. Roman. dec. 807. num. 2. eorum Molines.

Neque injuſta, ſeu nulla ex capite notorie injuſtitie deſoiſſe eſſe Sententia, ex quo Juxta propter imperitiam, vel ignorantiam neſcivit ſupplere in ſua, quae de jure ſupplere tenebatur, quia ſicuti injuſtitia Sententiae non pendebat a mala, ſeu bona intentione, & deſiderio, quod habuit Juxta in judicando, ſed minius ex parte rei, nempe ex parte ipſius tantum Sententiae continens in ſua Jura, indebit, ac injuſta laſum, ut tradunt Doctores omnes ſuperius laudati ſub 4. Quod etiam, ideo etiam Juxta crederet in conſcientia recte, & recte judicare, nihilominus ejus ſententia aliqua contra Jura, vel Leges continens dici debet injuſta, & ſic etiam nulla, ut opinio tradit Nigr. de Except. cap. 12. §. 13. numer. 32.

Et adeo verum eſt, ex eo etiam la caſu longe dubitabili, quo Juxta proferendo Sententiam injuſtam nullam penitus paſſum haberet, ex quo non fuerit ante per Partem deductum ſua ſententia, ob quod injuſtitia poſtea appaſſus, quae prius Judici apparere non poſſet, nihilominus talis ſententia continens in ſe injuſtitiam non deſinit eſſe nulla, & per conſequens nullum mandatum de ſubſtantiis bonis Debitoris, nec non ſubſtantiis, & deliberatio deinceps ſubſequens, licet Juxta nulla notari poſſerit injuſtitiae macula, ex quo non poterat divinare Jura, quod Parti aſſiſtens, prout egregium in modum ſtrictum Rot. eorum Rembuid. dec. 388. num. 1. cum ſeqq. & diverſi part. 4. dec. 115. num. 7.

Ex ita, &c.

ARGUMENTUM.

Plene diſcuritur, an ſit validas, vel Uſurarias ille contractus, qui Genue celebratur, in quo datur, ſeu mutatur alicui pecunia, cum obligatione eam reſtituendi in tot raris inſiſti aliquot annos una cum lucro decem pro Centenario, & cum pacto, quod mutator ſubſeq. debeat periculum virae Mutuatarii, ita ut per mortem Mutuatarii extinguatur omne debitum, quod de tempore illius mortis adhuc ſolvendum ſuperſeſſet.

Explicatur Stanuſſum Genueſe de ſecuritatibus §. Securitates 1. & §. Non poſſunt fieri.

S U M M A R I U M.

1. In contractibus magis attendi debet eorum ſubſtantia, & mens contrahentium, quam verba.
2. In Vitalicio Conſu ſi adſit pactum reſtituendi pecuniam pro ſorte datum, non poſſit reſolvi talis Conſus, niſi in Mutuum.
3. Aliquaſque talis Conſus cum hujusmodi pacto juxta quomodoſque Doctores reputatur Uſurarius n. 5. Sed declaratur eorum Sententia cum diſtinctione hic addita n. 6. & ſeq. & n. 10. & 13.
4. In Actum commiſſarii poſſit etiam Uſuram alter contractus, ſive aſſeracionis, vel aſſumpſionis perſonali an aliquem futurum eventum, vel quilibet alius damnum de jure ſit laicus, & ſuſſid.
5. Ut in Cambio maritimo.
6. In Actus, licet de ſua Natura ſerilis, an plurius cuſus la p. mris, & recte admitti poſſit.
7. Lucrum reſſus, vel damnum emergens a principio in p. ſum. & deſignat in tota quantitate taxatorem prius, ſeu premium perſonali aſſumpſi ab Aſſeracione.
8. Alibi / imp. reſervat eſt ad ſtudium licitum, Caſus. de Comm. Tom. II.

12. In Contractibus aliquando ob imperitiam Notarii, vel Partium aliquid improprie nominatur.

14. Mutuum admixtum cum altero contractus aſſeracionis in foro interno poſſit eſſe licitus, ſed in foro externo ſemper diſiudicari debet Uſurarius.

Contractus firmatur, videlicet, quod etiam in foro externo licitum judicari debet mutuum cum aliis Contractibus mixtum num. 15. & ſeq.

Et quibus in caſibus num. 16. 17. ubi de trino Contractu.

18. Mutuum cum mixtura alterius contractus ſponſionis, vel aſſeracionis validum eſt, & licitum, & num. 19. 20.

Et de ratione ibid.

21. Contractus, ſi ambigi poſſit, quod ſit Uſurarius, non eſt pro Uſurario diſiudicandus, ſi communiter in aliquo Civitate, vel Provincia praſtitetur, & num. 22.

23. Interſeſſe, vel peritiam aſſeracionis exceſſive conventum non reddit Uſurarium Contractum, ſed debet exceſſus a Judice moderari, & n. 24.

25. In contractus aſſeracionis vita hominis pretium, ſive premium datum pro ſingulo centenario non eſt exceſſum.

Et ſimiliter in contractus ſecuritate, ſive ſponſione, vel hujusmodi num. 26. & 27.

28. Pretium, ſeu premium aſſeracionis, vel peritiae ſuſcepti in aliquem futurum eventum ſemper eſt iuſtum, & ſi juxta conſuetudinem loci taxatum ſit a Partibus.

29. Mutuum mixtum cum Contractu ſponſionis non intelligitur prohibendum a Statuto Genueſi de Securitatibus.

Et qua ratione ibid.

Januarius, Pecunia data ad vitam Debitoris.

E T

DISCURSUS CCL

Semperpropterea recepit a Titio libras 1000. quas reſtituere poſſit eidem Titio una cum annuo intereſſe, ſeu Vitalicio ad rationem 10. per ſingulos centenarios, & anno, in hunc tamen ſolutionis modum, videlicet, lib. 334. ſingulo adventiente ſecuritati in computum, tam intereſſe Vitalicio, quam forſit utque ad omnimodum extinctionem totius Debiti, & cum hoc pacto etiam inſer eos firmato, quod quandoquidem Sempronius decederet, illius obligatio, ſeu debitum pro omni reſiduo Capitis, quod de tempore ſua mortis inmuturum adhuc ſuperſeſſet, extinguatur, ita ut Titius nihil amittere debeat, prout ſequitur in puris Conſibus Vitalicio.

Super qua ſacta ſpecie, poſt varias tam Theologorum, tam Juſtiſtarum ſententias inter ſe contrarias, de mea opinione in ſenſu veritatis requiſitus, ad dicendum nempe an iſte Contractus ſit de jure invalidus, vel Uſurarius, aut verò in jure juſtus, & ſubſiſtens.

Reſpondendum mihi equidem viſum fuit pro validitate, & juſtitia hujusmodi Contractus ex rationibus infraſcriptis.

Verum, quia ſententiarum diverſitas, quae miſa tranſmiſa fuit, provenit ex eo, quod non fuit primus per anteriores Doctores Conſultentes bene agnita, ac firmata, ac neceſſarium erat, qualitas, aut natura hujus Contractus, idcirco ut erat, & recte ſuper ejus validitate, aut invaliditate decui valeat, omnia id a Nobis demonſtrandum eſſe, quatenus nempe Contractum, vel Contractus contra Partes agere intellexerint, quavis forte, vel ipſe inſcienter ſe explicaverint, vel Notarius ob ignorantiam, an eventum ſape ſolet, non bene contractum extulerit, cum principaliter ad mentem Contrahentium, & Contractus ſubſtantiam, & non ad verba advenientum ſit, ut oportune admonui ſupra in diſc. 148. n. 18. & 39. & alibi paſſim.

Praemiſſo etenim quod Contractus, de quo agitur, haberi nequeat pro Conſu Vitalicio perſonali, imale ſupſuſtinetur omnes qui deſuper eo conſultaverint, ſed pro vero mutuo, nam quomodoſque repugnat naturae talis Contractus Vitalicio quilibet repetito, ſeu reſtitutio Capitalis, ſeu pecuniae, quae ſolvitur venditori hujus.

hujusmodi Vitalitii Censui ab emptore pro eodem petito, ut firmat tam Theologorum omnium, quam Jurisconsultorum Schola, ita quoties in aliquo contractu, quantumvis a Partibus nominato pro Censu

- 2 Vitalitio, aut annua responsione ad alienum vitium, reperitur pactum, quo imponitur Venditori onus restituendi Tempori pecuniam receptam, talis Contractus non est, nec esse potest, nisi verum mutuum, prout doctè ponderant *Leusd. de Usur. quest. 49. numer. 7. & num. 40.*, quem sequuntur commutator Doctores, & per ceteros *Turr. de Pall. lib. 3. cap. 9. numer. 17.* & laudat tradit modernus, & doctissimus *R. P. Ludovicus Neguer. Jesuita in suis. quest. Singul. diff. 4. quest. 1. numer. 1. a. & seq. usque ad 20. & melius quest. 3. numer. 12. usque ad fin.*

- 3 Et quamvis ob alterum pactum in dicto contractu appositum, quod nempe decedente Sempronio intra tempus praefixum ad restituendum in tot paginis de Trimestri in Trimestre distributis dictum Capitale lib. 2000. cum interesse Vitalitio ad decem per singulo centenario, & anno, statim reuertantur extensa quicumque obligatio dicti Sempronii, & sic annuat Tuius omne residuum, quod superesset de tempore mortis dicti Sempronii, quod alias solvendum erat de successivo trimestri in trimestre, si ipse supervivisset, iniciari non possit, quod praeter mutuum voluerit Partes alterius contractum agere, in quo Titius Mutuatore assumptus in se periculum mortis Sempronii, annuendi scilicet, vel totum Capitale, vel huius residuum, quod adhuc solvendum de tempore mortis Sempronii superesset, nihil tamen minus ad non est efficiens ad reddendum ipsum, vel Usurarium huiusmodi Contractum, quia de iure in Contractu mutui citra ullam labem usurariam concurrete, vel accumulari possunt alii Contractus, seu pacta, dummodo iusta, & licita sint, ut abundè doctore de more probat *Card. de Luc. de Usur. diff. 4. per tot.* & Nos post eum *diff. 148. numer. 13.* & prout similiter sequitur in Cambio Maricimo, ubi praeter mutuum, intervenit Contractus assumptionis quicumque periculi, quod super pecuniis alteri mutuantis ad negotiandum concingere possit ad lucè tradita per Nos supra in *diff. 14. per totum.* & melius *diff. 18. numer. 5. & diff. 62. numer. 22. cum seq. Gratian. cap. 389. numer. 3. 4. 5. & seq. & laudant Ruc. Episcop. diff. Jur. cap. 98. numer. 11. 12. 13. & seq.*

Hic itaque firmatis, nunc videndum superest, an saltem ille Contractus Mutui admittatur alteri pacto, quo se Mutuarius subijce periculo annuendi Sortem in casum mortis Mutuatarum, sit iniustus, illicitus, sive usurarius ob responsionem librarum decem per singulo centenario, quas pro interesse Vitalitio Mutuatarum Mutuarius solvere possit.

- 5 Me enim non latet, quod quamplurimi Doctores tenuerunt, quod si in aliquo contractu constaret, fuisse pro aliqua pecuniarum summa promissam aliquam annuam responsionem, vel censum, cum obligatione insuper debitoque iniuncta restituendi eandem pecuniam illi, a quo eam habuit, talis Contractus esse illicitus, & usurarius, quamvis non sit Censui Vitalitio, sed verum mutuum, quia cum mutuum sit de sui natura sterile, omissum potest, ultra sortem remanere, aliquod a creditore exigi, et punctum tradunt *Leusd. de Usur. quest. 49. numer. 7. & num. 40. Cenci. de Crisib. quest. 10. numer. 7. & 26. Salgado. Ladrone. Credit. part. 1. cap. 20. numer. 12. & seq. Turr. de Pall. Fauter. fereff. lib. 3. cap. 9. numer. 12.*

- 6 Quorum sane Doctrinae me nullatenus obijcio, quoniam rectè procedunt in his terminis, in quibus ipsi loquuntur, vel intelligi debent, nempe in casu pueri, & simplicis mutui, ex quo nulla alia competere possit Mutuantis, nisi alio contra debitorem ad sua tantum restituere faciendum pecuniam mutuantem, vel cum Mutuatore, vel ex ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, vel aliquo periculi in se assumpti a debitore, vel alterius iusti oculi, juxta pericula habet, tunc nemo est, qui inficietur, quam Mutuatore petere possit quicquid ultra summam mutuatam, sibi ex praefixis causis, seu qualibet eorum deberet, ut hauriant doctos doctissimos *P. Ornat. de Contract. tom. 3. tract. 30. de Usur. diff. 107. a sect. 1. usque ad sect. 13.* cum aliis abundè ab eo allegatis, ac aliis infuso D.

qui allegari possunt, quod adeo verum est; ut licet illud in proportionata, ac veridicè summa in pactum a Partibus deducere, prout quoad interesse lucri cessantis, vel damni emergentis late firmam *Asfeld. de Crumm. diff. 67. n. 3. usque ad 17.* cum plorimis ab eo citatis, & Nos *diff. 41. numer. 12. 13. 14. & ibi in Addit. n. 24. 25. & det. D.D. Tassorelli. & de Riccis, quae est supra diff. 169. n. 24. & 25. numer. 3. & quoad periculum annuendi sortem in assumptionem a Mutuatore Nos supra *diff. 14. numer. 12. 13. Hinc profectò dictum usque ad numer. 24. & numer. 47. & melius diff. 18. numer. 5. & diff. 62. numer. 22. cum seq.**

Cum itaque talis conventio, & tatio interesse, vel pretii assumpti periculi sit iusta, & licita, dici amplius non potest, quod contractus, de quo agitur, quamvis sit mutuum mutuum cum altero accusatoribus, sive assumptionis periculi, & non censui Vitalitio, sit usurarius solvi infestus, ex eo quod Mutuans pepergerit sibi solvi a debitore interesse ad rationem decem per singulo centenario, & anno super dicto capitali lib. 2000. parum ob causam lucri cessantis, & parum propter pretium dicti periculi a se assumpti.

Minimeque officere valet, quod in ipso contractu non fuerit expresse dictum a Partibus ea decem per Sortem fuisse promissa per Mutuatarum, tam ex causa lucri cessantis, quam per pretio dicti periculi mortis per Mutuantes in se assumpti, quomodo appareat ex promissa fuisse sub nomine Vitalitii. Quandoquidem id in primis non verificatur in facto, nam praedicta decem non fuerunt a Contrahentibus simpliciter nominata pro vitalitio, sed modo alternativè pro interesse, aut vitalitio, ut *in gl. Interessi, & Vitalitij* & modo *Interessi Vitalitij*, ex quo datur intelligi Contrahentes, non habuisse dicta decem pro vero annuo censu vitalitio, quia non ita modo alternantè, modo interius Vitalium cum interesse illa nominassent, quinimò etiam vocabatur *interius vitalitio*, cum qua ea decem nominantur, facit comprehendere voluisse Partes, quod dicta decem infervere deberet; tum pro interesse lucri cessantis, tum pro annua responsione, seu mercede pro periculo vitæ Mutuatarum, quod Mutuans singulis annis solvere debebat, cuiusdem annui mercedi pro periculo vitæ promissa, nomen quoque Vitalitij rectè tribuit, ac adaptari posse nemo nobis videt.

Secundo autem loco responderetur, quod cum appareat in casu nostro, voluntatem Partium, fuisse non contrahendi tenum Censum Vitalium, quia et cognoscitur restitutor sortis, sed potius mutuum cum pacto, quod Mutuatore praedictum periculum subiret, nempe annuendi sortem 10. casum mortis Mutuatarum, prout contracta, ut vidimus, licet sit pacificè inter Partes, tam interesse lucri cessantis, quam mercedem annuam pro dicta periculo assumptione, necessario dicendum, vel praesumendum est, quod praedicta decem pro singulo centenario, & anno ultra sortem, non nisi ex dictis iustis titulis promissa fuissent, expressè per Nos *diff. 45. numer. 32. & diff. 49. n. 30. & diff. 129. n. 9. & notat rectè in terminis Card. de Luca de Dote diff. 158. n. 31. & de Legat. diff. 4. n. 9. Quamvis Partes, aut Notarii, vel omissum, vel ob imperitiam eadem decem non oporteret in alia contra mutui naturam, ut egeret advenit dicta Decidio D.D. Tassorelli, & Ricci, quae est supra *diff. 169. n. 67. & melius numer. 26. 27. 31. 32. & 40. & post Baldum, ad Roman. dec. 49. la 22a. 16. & in omissis similibus terminis, nempe 10. casu, quo unus mortuaretur alteri quidam pecuniarum summam, cum onere huius per pactum in punctum solvendi ad non censum super summa mutuatam ad rationem sex per singulo centenario, & anno, quod non debet talis contractus, sive annuus Censui promissus haberi pro Censui Vitalitio, licet ita fuerit a Partibus nominatus, sed pro interesse lucri cessantis, quia mens Contrahentium fuit faciendo contractum mutui, & non censui firmavit *P. Neguer. Jesuita in suis Aritetic. quest. Singul. diff. 4. quest. 3. de Mutuo numer. 1. cum seq. & melius numer. 5.* ubi se remittit pro comprobatione ejus assumpti ad ea, quae superius plenius scripta in eod. diff. 4. quest. 1.**

Quibus tamen videtur obviare Textus in *Cap. Naviganti. de Usur.* ubi Gregorius IX. Summus Pontifex dicitur

20. Nostri tamen opinio longe Contractuum reprobatur, quatinus utraque ab omni usuraria pravitate illam deferat, & sanguinem licitum recteque possam admittit, recipiat, & quantum *Leonor. d. quæst. 23. sub eod. num. 34. & eod. num. 36.* in contrarium sententiam inclinare, vel saltem super illius iustitia non parum fluctuare videatur, artemque pœteritis ab aliter, quam committere tenent illi longe majores numero, & adeo gravissimi Auctores, denique sub eodem num. 36. §. *Ceterum* quis non audet ab ea discedere, nisi in casu, quo ex particularibus facti circumstantiis conici possit fuisse tot munere prædium licetandi intentionem.

21. Et quatenus utramque ambigi posset, quod hic nos-
ter Contractus esset illicitus, & usurarius, artem ad tollendum hoc dubium, illamque ab hac criminis
fulpatione purgandum, & ut iustus, ac licitus dis-
tingueretur, sufficit, quod in frequentissimo usu posita
sit, tam Genue, quam in aliis Regnis, & Provin-
ciis, ut testantur prædicti Auctores, nam communis
usus contractus esse ut pro iusto, & licito haberi
debeat, quantum dubitari possit illum de usuram la-
be peccare *Rota Roman. p. 3. d. 1. Labyrinthi. Credit.*
decis. 213. num. 31. & 32. in partem imp. Penet.
& p. 3. d. 1. Labyrinthi. Credit. 49. la 2. numer. 7.
& Rot. Roman. in Romana Cambium 16. Januarii
1699. §. Sed insuper coram Ato, & Card. De Luc.
dis. 1. num. 11. de Usur. & Nos supra dis. 14. nu-
mer. 12. 6. de istis nempe terminis, & dis. 198. nu-
mer. 53. & propterea Cambium Maritimam, in quo
passim continetur hoc mixta contractuum nempe
sum, & assicuratio, ex eo quia frequentissime
in omnibus Maritimis Emporibus celebratur, & con-
tinuo floret, iustum, & licitum reputatur, ut laud-
doctique advertit Episc. Ræt. dis. 1. §. cap. 98.
num. 11. 12. 13. cum seqq. sicut ad huc.

Hoc unum advertendum mihi restaret, quod iuxta
facti circumstantias dari potest, quod prædicta de-
creto per centenario, quæ ut plurimum solent pro-
misi in huiusmodi contractibus tunc pro interesse,
23. tam pro peccato, seu incurrendi suscepti periculi vitæ,
sive excessiva; Verum tamen est, quod ubi daretur
talis excessus, nullo modo contractus nullum esset
illicitus, neque usurarius, sed tantum ille moderari
deberet a Iudice, & ad minoram, & rationabilem
summam reduci, sive excessus sit circa interesse luci
cessant *Rot. cor. Urb. d. 1. dis. 218. num. 9. par. 1.*
& per Nos firmata supra in dis. 26. numer. 18. &
29. & alios, sive circa præsum periculi suscepti a
24. Creditore in casum mortis debitoris, ut firmæ cum
pluribus citatis *Olea de Cess. Jur. lib. 6. quæst. 10.*
numer. 30. quæ sequitur Terr. de Paul. Faur. suc-
cess. lib. 3. cap. 9. num. 40. Gratian. cap. 389. nu-
mer. 17. & 18.

Quo verò ad præsentem casum nostrum si decem
promissa pro singulo centenario sint excessiva occe-
ne, scilicet utique operentur omnes facti circumstantias,
& præsertim quasiterent, ætatem Monachatus, seu ho-
nam, aut malam valetudinem, ut rectius desuper hoc
parcho iudicium proficere valeamus.

Nihil tamen minus loquendo etiam pœteritis a
dictis circumstantiis, quæ, ut verum fæcit, debent
potius inquiri, & considerari in Censibus Vitalitiis,
quæ in contracto, de quo agitur, penitus ab illis
25. diverso, quinimodò similitudo contractus assicurationis
vitæ hominis, super quo quædammodum communiter Do-
ctores sultant, quod indistinctè, nulla nempe æta-
tens differentia inter homines majores, vel minores
ætatibus possint pro singulo centenario ratè, & rectè
decem respectivè promitti, & accipi, ut videre est
pœter *Paul. de Cast. in L. A. Titio 107. sub numer. 3.*
ff. de verb. obligat. Dec. cons. 115. num. 2. Scacc. de
Commerc. §. 1. quæst. 1. numer. 88. vers. Et promissio-
nem invicem Duard. de Com. quæst. 38. num. 10. P.
Anton. a Spiritu Sancto in Director. Confessarius. seu
ad Principia Decalog. tractat. 10. disp. 15. de matro.
& q. 1. sub 3. numer. 388. Rota. respons. 25. num. 5.
& de assuaris. unid. 48. num. 276. & seq. Navarra.
conf. 19. & cons. 25. Usell. conclus. 151. num. 33. &
34. & 35. e. p. 2. de m. l. de m. l. de m. l. de m. l. de m. l.
57. num. 27. Azimor. de m. l. de m. l. de m. l. de m. l.
2. quæst. 26. num. 105. Rota Genue de Admitt. decis.

108. n. 2. ita eadem decem pariter pro centenario in
hoc nostro contractu promissa nullatenus valent il-
lum usurarium reddere.

Quod autem Contractus noster assimilaretur alteri
contractui assicurationis vitæ non potest in dubium
revocti; Nam Contractus assicurationis vitæ tunc
periculosæ, cum inter Partes ita contrahitur, puta, si
Cajus infra annum morietur, Scipio dabitur decem,
& si Cajus non morietur, dabo Scipio centum, & vice-
versa, ut docent Doctores omnes max supra laudati,
& hoc est illud idem, quod in nostro contractu consue-
tius, quia secundum Arithmetice regulam in eo nil aliud
a Partibus in substantia stipulatum fuit, nisi quod Sempro-
nii singulis annis solvere debeat Titio decem pro sin-
gulo centenario usquequo non moriantur, & e contra
Titius amittat centum pro singulis decem, quæ promit-
tit Sempronius solvere Titio pro singulis centena-
riis, in casu, quo Sempronius moriatur; Advertendo
insuper quod longe utilior est Sempronio hic contra-
ctus, quam alter assicuracionis vitæ, de quo loquen-
tur prædicti Auctores, nam Sempronius usque ad in-
itio contractus recipit a Titio tot centenario pro sin-
gulis decem, quæ promittit solvere eodem Titio, &
per consequens in illis decem, quæ pro singulo cen-
tenario solvit Sempronius in fine quolibet anni, com-
prehendit etiam lucrum usum, quod debetur Ti-
tio, e contra verò in dicto contractu assicuracionis vitæ
decem, seu centum respectivè promissa non exiguntur,
nisi periculo eveniat, sub quo promissa fuerit.
Quæ differentia est admodum notabilis, adeo ut si va-
leat, & licitus apud omnes est dictus contractus assu-
racionis, eo magis licitus, & iustus alter docet debet.

Et demum in prædictis nostris terminis, in ca-
27. su nempe quod Titius tradiderit Sempronio centum
cum hac Lege, vel pacto, quod si per annum Sem-
pronius vivet, reddere debeat Titio centum, & de-
cem, si verò ille intra annum obierit, lucrare Sem-
pronius, vel ejus hæredes illa centum, quæ habuit a
Titio, & sic quod decem pro centenario non sine ex-
cessiva, sed magis utilis possit, sultant *Fiduciam. cum*
2. tract. 37. cap. 2. num. 33. Azor. de Usur. lib. 3. tit. 5. de
Usur. cap. 6. quæst. 2. & lib. 1. cap. 21. quæst. 2. Scacc. de
Commerc. §. 1. quæst. 1. numer. 97. vers. Primum Contractus, & num. 98. & P. Stephan.
4. Gregor. lib. 2. de Contract. cap. 75. numer. 6. Bar-
naccini. de Contract. disp. 3. quæst. 3. par. 1. num. 4.
Fass. disp. 16. quæst. 70. Nald. in verb. mutuum nu-
mer. 16. Tabien. in verb. usura 15. num. 11. & Be-
pigna Corrad. quæst. 128. nec non alii ab istis lau-
datis, inter quos addunt plures majorem etiam sum-
mam, quam decem pro centenario, in hoc contractu
admittentes.

Pœterea quod iustum semper reputetur premium al-
28. teoracionis, vel periculi suscepti super aliquo futuro
eveni, quatenus illud ex consuetudine loci, sive ab
hominibus, qui talem contractum inierunt, sæpè sa-
pius convenit fœcit, tradunt *Savenn. de Afficac.*
part. 5. num. 6. Percir. dec. 56. num. 5. Cyriac. con-
trav. 465. numer. 16. cum seqq. Usell. conclus. 151. nu-
mer. 32. & Nos dis. 95. num. 40. cum pluribus ali-
ciis; Ideoque cum Genus in his Contractibus com-
municet decem pro singulo centenario, ut perhibetur,
conveniri soleant, tunc utique premium non potest de
excessivitate argui, sed pro iusto, & licito haberi
debet.

Nec demum dubitari valet de validitate huiusmodi
nostris contractus ob censuram Sæcra Genensii sub
titulo de Sacramentis §. *Nec passim fieri ubi prohibita*
sunt omnia vadmonia, parata, vel assicuraciones,
quæ sponsiones, vel scommissa speciem habent.
Primum, quia Statutum Grævense loquitur de ca-
sa simplicis vadmomii, vel sponsionis, & hoc illius
dispositio nullatenus procedere potest in dicto Contra-
ctu, qui non est simplex vadmomium, seu Pœcium,
sed est contractus mixtus, nempe mixtum cum alto-
29. pacto, vel contractus assicuracionis, siue suscepti
periculi juxta opinionem, quam uti verisimem ample-
xi fuimus; Statutum enim intelligi debet in casu sim-
plici, non autem in casu mixto ex vulgari Juris.

Secundo, quia Statutum Grævense solum fieri ve-
tat assicuraciones, ubi non extat rursus assuaris, si-
cut ubi illud extat, ut ipsam Statutum se explicat in §.

Securitates 1. ubi in *Securitates non possunt fieri pro se, neque pro aliis, nisi exeat riscum, vel in mercibus, vel in Navibus, vel rebus quibuscumque affectuati mediatè, vel immediatè, principaliter, vel indistinctè, & nisi pro quantitate, & valore riscii.*

Quomobrem cum in casu nostro fiat affectuatio, ubi revera exeat riscum, quia fit super pecunia, quam usque ab initio Sempronius habuit a Titio, licet Sempronius, vel ejus heredes liberi evadant a debito, seu restitutione pecunie, ideo non intrat prohibitio dicti Statuti, & propter hanc rationem sine ulla questione admittuntur, & practicantur Genovæ affectuaciones super Cambiis Marinis, ut adnotavimus in *disc. 15. per tot.* & ibi in *Addis. per tot.*

A R G U M E N T U M.

Discutitur materia realitatis Cambiorum, pleneque agitur de Nundinarum Libris, vulgo *Scartafaccio di Fiera*.

Mercator an possit obtinere lucrum cessans, quando est exclusus a consecutione Cambiorum, ex quo non giraverit super Cambiis summam, quam ad Cambiandum recepit.

S U M M A R I U M.

- 1 *Pallum de non opponendo in Regno Sicilia* respollet Guarantigiam.
- 2 *Pallum de stande libris, vel scripturis Creditorum super realitate Cambiorum, est invalidum.* Contrarium num. 32.
- 3 *Creditor in Cambiis representat triplicem personam, unam scilicet creditorem, aliam mandatarium debitoris, & aliam Camisoris.*
- 4 *In Cambiis celebratione de uno Loco ad alium quatuor intervenire debent persona, &que omnes reperiantur in creditore Cambii, cujusque Corresponsali.*
- 5 *In Cambiis materia admittitur reduplicatio personarum, etiam in figuris oppositis.*
- 6 *Bancheris pro Negotiatione in Nundinis nuntiat materia imaginaria, nempe scitis aut marcharum.*
- 7 *In Scartafacciis Fierarum nuntiat a Bancheris omnes Negotiantes.*
- 8 *Solutiones omnes in Fieris sunt virtualiter, seu per dissolutionem Scripturae, aut per consecutionem pariarum, num. 9. & 15.*
- 10 *Spacia dicuntur littera della dell'andata, & del ritorno.*
- 11 *Eadem dicuntur basts, & fundamentum Scartafacci Fierarum.*
- 12 *Scartafaccia quando fungatur vice litterarum dell'andata.*
- 13 *Ex Scartafacciis impellente oculari iustificatur fallum fuisse debiti transmissionem in Nundinis, & num. 20.*
- 14 *Cambiis colla nicotia, quomodo in praxi celebratur, & an sit licitum num. 42.*
- 15 *Transmissio pecuniarum in nundinis probatur ex litteris dell'andata, & del ritorno, & numer. 22. 23.*
- 16 *Littera non requiruntur uti de substantia Cambii, sed ad effectum probationis, quod nempe Cambium fuerit vere, & realiter secutum de Loco ad Locum, & num. 12. & 19.*
- 17 *Prohibitione in materia non una sola scriptura species attenditur.*
- 18 *Litterarum exemplario fieri potest ex Libris, & Scripturis Fierarum, camquam originalibus, & certis.*
- 19 *Littera dell'andata manere solent penes mercatorem, ad quem directa fuerunt in Nundinis.*
- 20 *Cambium fuisse secutum probatur saltem ex litteris reditis, non tamen ad exclusionem principalis probationis, qua potest fieri per Librum nuncupatum lo Scartafaccio, vel per partitas extrallas ad eodem Libro, licet una probatio sufficiat, vel alia, & num. 27. 28. 36.*

Casarez, de Commercio. Tom. II.

- 21 *Item probatur per testes, presumptiones, conjecturas, atque adminicula, juxta veritatem opinionum.*
- 22 *Scartafaccia Mercatorum regulariter non faciunt probationem, sed limitator in Scartafacciis Fierarum, post completas Nundinas, numer. 31. & 38.*
- 23 *Scartafaccia Fierarum reputantur Libri Publici.*
- 24 *Scartafacciis requiritur quatenus dicantur, ad hoc ut dicatur Liber Legalis, & num. 34.*
- 25 *Argumentorum, & Nummulariorum Libris plena fides praestatur.*
- 26 *Leges Fierarum sunt ubique de consuetudine receptae.*
- 27 *Cambia cum falsis non ponantur in bilancio Fierarum, & quare? num. 41.*
- 28 *Fraus a nemine presumitur commissa in damnum sui testis.*
- 29 *Cambia cum se ipsis gesta possunt probari cum Scripturis falsis a se ipsis, camquam personis diversis.*
- 30 *Falsitatis sola suspicio non attenditur, sicut nec sola possibilitas delinquendi.*
- 31 *Alius presumitur gestus eo modo, quo geri debuit.*
- 32 *In Scartafaccia quod est scriptum, presumitur scriptum duratibus Fieris, non eis finitis.*
- 33 *Scriptura existens vera in parte, presumitur vera in totam.*
- 34 *Scriptura, seu littera presumi debet, quod fuerint falsa tempore licito ad exclusionem delictum.*
- 35 *In Mercatoribus Nobilibus excelsa remanet quilibet suspicio fraudis, & falsitatis, & contra eos probatores esse debent lace meridiana clarescentes.*
- 36 *Scriptura Scartafacciis presumitur vera, quando cum ea correspondent partita Librorum Mercatorum.*
- 37 *Littere in albo faciunt dubitare, quod Scartafaccium etiam fuerit missum abique se quod scripta in eo fuerint nomina debitoris.*
- 38 *Pallum, quod pro realitate Cambiorum statat Libris, vel simpliciter Scriptura Creditoris, cum juramento, ubique attenditur, excepta Curia Romana.*
- 39 *Pallum praedictum maxime attenditur in Regno Neapoli, & Sicilia, loco etiam de recessu in Curia Romana, et a num. 55.*
- 40 *Contrallus, quoad originem, ubique interpretari debet, juxta Leges Locis, in quo sunt celebrati.*
- 41 *Pallum de stande Libris, & Scripturis Creditoris attenditur etiam sine juramento.*
- 42 *Mors augeat fidem Libris, etiamque vim habeat juramenti judicialis num. 58.*
- 43 *Interesse lucris cessantis, & damni emergentis, quando agitur de Mercatoribus, & Locus insignibus mercatoribus, debetur abique alia probatione requisitorum Pauli de Castro.*
- 44 *Creditor excelsus a consecutione Cambiorum, iuncta uxam exemptionis, remanet excelsus etiam ab interesse lucris cessantis. Contrarium num. 61. 62. & 64.*
- 45 *Clausula cum refectione damnorum, &c. apposta in Instrumento Cambii operatur, ut non debitis Cambiis, debeatur tamen lucrum cessans.*
- 46 *Fractus pignoris excompensatur cum interesse lucris cessantis, & damni emergentis, quando illud debetur, & num. 68.*
- 47 *In iudicio repetitionis indebiti onus est Altoris excludere omne possibile debitum, atque in Locus, ubi viget commercium, difficilior redditur talis probatio, num. 67.*
- 48 *Pallum de non opponendo in Regno Sicilia importat, quod debitor facias solvere debet, reservatis exceptionibus, etiam gravatissimis sponseria non patentis, ad aliud iudicium, ut in obligationibus in forma Camera, vel Guarantigia.*
- 49 *Pignus per lapsum longissimi temporis presumitur deterioratum, quando ejus valor aequat, vel est inferior debito.*

Messanen. seu Florentina Cambiarum.

DISCURSUS CCII.

Deciso per me edita in causa DD. de Saminiani, & Guasconi, cum Elchini, quæ est Discursus 149. superius impressus, fuit in gradu appellationis per alios duos DD. Collegas meos Rota Auditorum, revocata, diffinitore tamen altero D. Auditore Octavio Vasoli Piccinini; Cujus Decisionem, seu Vocem me infra appropinquavi, ex quo in ea magistratrali, quinimo in modum quodammodo practica instructionis, pro mea opinione, quam ab experientia accepi, in foro nostro admodum necessaria, etia fuit hac materia; Sed postmodum eadem cursum per S. R. Celsitudinem tribus aliis Judicibus, nempe D. Auditori Hieronymo Finetti alteri Collega meo, nec non DD. Advocatis Petro Antonio Gioja, ac Philippo Rota commissis casus, fuit sub die 28. Martii 1735. a secundo loco decisi per nos recessum, & approbata, confirmataque undequaque predicta mea Decisio 149. ut ex actis Philippus Cui Noratii, & Actuarius Canisarius Delegatarum apparuit, itaque suam decem finem habuit causa hæc, in qua Pares acriterimè duque constituerunt.

Sequitur Decisio D. Auditoris

OCTAVII VASOLI PICCININI

Messanen. seu Florentina Cambiarum.

Veneris 9. Septembris 1729.

AVendo io dell' Anno prossimo scorso pubblicato nella materia lingua, le motive ragioni di un mio Voto in Causa Mercantile delegata di Livorno, ritrovatommi sullo struscio, sono venuto a fare il medesimo in quest'altra Mercantile di Messina, più tosto, che di Firenze, flata da S. A. Reale parimente delegata agli Tre Giudici delle seconde Appellazioni, e nella quale, come in dell'altra, sono stato di sentimento contrario alli Signori Collegi. Il Fatto si è questo.

Il Signor Gio: Filippo Boscoli Fiorentino, abitante per occasione di Negozio, sono più di oranta anni, nella Città di Messina, avendo un debito colla ragione cantante in detta Città, co' nomi di Vincenzo Boscoli, ed Anonno Francesco Guasconi, nella somma di once 215. tari 27. e grani 4. roccata di Sicilia, si obbligò per litramento pubblico, di ordine, e consenso degli suddetti, sotto li 2. Settembre 1650. di pagarli prontamente, ed ogni volta, agli Signori Afcanio Samminiani, e Nicolò Guasconi, famosi allora Negozianti di Firenze, e di Venezia; e della suddetta Ragione principali Interessi affenti, stipulante per essi il Notajo; poi, con altro litramento, li erò Procuratori, ed Agenti per la piena amministrazione degli Effetti, e Beni da esso posseduti a comune, nella Città di Firenze, con il detto Vincenzo suo Fratello, quale, per li propri debiti, aveva fatta avanti una simul Procura, consistenti li detti Beni in una Casa posta in Via Pandolfina, ed in due piccioli Poderi, l'uno posto in Mugello, e l'altro in luogo, detto Rimggio.

Non avendo il detto Gio: Filippo prontamente pagato detto debito, con ritrovati sempre in mora, e non essendo li fratti della metà degli suddetti Beni, forse a pena bastanti per conguagliare il frutto dovuto a Mercadanti soliti negoziare, diede in oltre con altro litramento, rogato parimente in Messina nel mese di Aprile 1651. a' medesimi Signori Samminiani, e Guasconi, la facoltà di pigliare altrettanto somma a cambio per qualsiasi Piazza, e Fiere, anche da se stessi, a tutti suoi danni, spese, ed interessi, fino all'intera soddisfazione di Sore, e Cambi, con che non potessero eccedere li Cambi la somma di sei per cento in capo d'anno, e li fratti de' Beni dovessero di tempo in tempo operare compensazione, essendo tutto il primo, quanto quest'ultimo litramento, stati manati della clausola di *Garantigia*, o sia puto esecutivo *de non apponendo*, siccome di ogni altra più profuturove clausola solita porsi ne Contratti, a tenore del Cetero, alcuni altri Formola-

rio del Regno di Sicilia, del quale parlano, negli altri Siciliani, il *Grav. de Except. in Prelud.* num. 247. *infra* num. 254. ad 257. *Ex excepto* 10. num. 47. ad 51. *Ex excepto* 36. num. 11. ed il *Cost. de Densar.* num. 1. *diff. 2. particul. 8.* num. 21. *Adlares. det. Sicil.* 13. num. 71. ad 74. *libr. 2. Aret. refel.* 56. num. 3.

Morto quasi subito dell' Anno 1653. il detto Sig. Gio: Filippo, lasciata dopo di se solamente una figlia, nominata Alberta, e morto anche prima, senza figli, il detto Vincenzio, con essersi, per effetto de' maschi, aperto sopra detta Casa un Fideicommissio a favore delle femmine, spogliati di lì a poco detti Signori Samminiani, e Guasconi del possesso delle medesima, rimasero unicamente in quello degli Poderi spettanti all'eredità libera di dischiodo de' Fratelli, senza poi essere stata mossa dalla detta Sig. Alberta altra presentazione, fuori che giunto l'anno 1671. in cui furono da essa ricorso all' Illustrissimo Magistrato Supremo, dimandando di esser per metà insinuata nel possesso de' detti Poderi, come erede del Padre, assieme colla restituzione de' fratti del giorno della morte, alla qual dimanda essendosi oppositi subito li detti Signori Samminiani, e Guasconi, afferendo quelli ritenere per li loro crediti, non andò il giudizio più avanti, e quantunque, per lo spazio di anni quasi cinquanta, e tutto il corso della vita di detta Sig. Alberta, maritata nel Sig. Andrea Elchini, fosse stato più volte ricominciato, senza, per parte degli suddetti, la stessa opposizione, non restò alcuna volta perseguito.

Dell' anno poi 1722. il Sig. Abate Gio: Filippo Elchini suo figlio, ed insieme erede con gli altri Signori fratelli, avendo avuto in animo di ritirare la medesima lite contro Monsig. Girolamo, ed il Sig. Afcanio Guascone Samminiani, siccome conso il Sig. Abate Niccolò, e fratelli Guasconi, eredi, e Nipoti rispettivamente degli suddetti, vennero unitamente in consenso di supplicare S. A. Reale, acciò si compiacesse delegare ogni sorte di differenza venenti fra essi ai Sign. Auditor Calasepi, per doverle decidere sommariamente, senza strepito, e forma di giudizio, come così fu anche dalla Reale Altezza benignamente accordato.

Intanto per tanto avanti detto Sig. Auduore compendioso Processo, fu nuovamente replicato per parte degli detti Sigg. Samminiani, e Guasconi, voler tirare detti Poderi per li loro crediti, specialmente per li suddetti di once 215. tari 27. grani 4. moneta di Sicilia, rimasti essendo dall'anno 1650. compensati, a forma di ragione, li fratti da essi fratti percetti, con li Cambi, ovvero con il lucro cessante, e danno emergente dovuto alle persone solite negoziare: Così dopo avere detto Sig. Auduore esaminato il tutto, fu di sentimento di canonizzare la pretensione degli Cambi dall'anno 1651. fino all'anno 1671. che giudicò essere stata provata con li Scartacchi specialmente delle Fiere di Novi, da detti Sigg. Esenti, presentati, la trasfusione degli Spacci, o sia del conto del Boscoli in Fiera, assolvendo quanto alla pretensione del Lucro cessante, e danno emergente, ed ordinando formarsi in tal modo il calcolo de' fratti degli Poderi, pubblicato sul punto de' Cambi il Motivo, stato stampato dall'istesso tempo nel terzo Tomo del suo antiche Trattato de Commercio, in ordine *diff. 149.*

Tumochè ragion ci fosse di acquietarsi ad una tal sentenza, ne fu per parte degli detti Sigg. Elchini dimandata subito a S. A. R. la revisione, come offesa stata concessa, restò delegata la Causa, come è detto da principio, agli Tre delle seconde Appellazioni; due però avendo, rispetto a' Cambi, revocata la detta Sentenza, e io solo all'incontro avendola confermata, perfino per l'accennato tempo, non tanto della giusta pretensione de' medesimi, ma infino dall'anno 1650. tempo della fatta ricognizione del debito, della giustizia ancora del Lucro cessante, e danno emergente.

La massima difficoltà, sopra cui lungamente è stato fatto dalle Parti discusso, e che precisamente ha mosso li miei Signori Collegi a revocare detta Sentenza, è stata quella, che li Scartacchi di Fiera non facciano da se soli sufficiente prova del cambiao, non mostrandoli li Spacci, o Lettere, che si dicono di

and-

andata, e ritorno dalla Fiera, ed almeno quelle ultime, secondo viene ricercato dalla Bolla del Santissimo Pontefice Pio V. in ordine la 118. nel Dollario nuovo, riportata dalli *Scacc.* de Camb. §. 9. numer. 32. e dal *Turr. end. real. diff.* 3. quæst. 1. num. 23. a secondo l'opinione, in cui dicitur riflettere la Ruota di Roma, più rigorosa di ogni altro Tribunale, per non doverli nelle materie sospense dell'usura, attendere li Libri, o Scritture del Creditore, e non meno li parti, asserzioni, e fede di conti, che fossero stati fatti fra esso, ed il debitore, come appunto il *Card. De Luc. de Camb. diff.* 6. numer. 4. *vers. nihilominus.* & *diff.* 7. num. 3. l' *Avsald. de Comm. diff.* 66. num. 17. e 18. con infinite Decisioni della suddetta Ruota ivi riferite, fra le quali è celebre la 74. di *Richio, repetit. dec. 69. par. 9. recent.*

Dovendo dunque nella risposta a questo principissimo dubbio consistere tutte le motivie ragioni del mio contrario Voto, averli, senz'altro, posuto ripotermi al primissimo motivo del prefato Sig. Andrea Casareggi, varso, per così dire, dalla nascita in simili Mercantili materie, ma perchè nell'esaminarli la Causa, osservavo attentamente l'Istrumento del Cambio, a tutto il Fatto da principio, mi è parso, che in favore della detti Signori Eredi Samminati, a Gasconci possano militare più altri fondamenti, oltre li stati di già dedotti, così nel fare detta risposta, ho creduto dover discorrere, non tanto degli uni, quanto anche degli altri.

Discorrendo per tanto della suddetta pretesione de' Cambi, a fine di perfettamente intendere la materia, ed il modo, con cui viene a farsi dal creditore, per le facilità attribuiteli dal debitore, il giro del debito per le Fiere, bisogna primamente, e che il Procuratore, che legge, richiami alla memoria le tre diverse persone, che dal detto creditore, nella forma de' Cambi, si rappresentano, non cioè di Mutuante, l'altra di Procuratore, a Mandatario del debitore per pigliare in nome, e danno suo un'egual somma a Cambio in Fiera, e l'altra di Banchiere, o Campfore, terza persona, che effettivamente da la detta somma a Cambio a se medesimo, come Mandatario del debitore, servendosi per far ciò nel luogo della Fiera, del ministro, ed opera di un Mercante Corresponsale *Spad. censil.* 167. num. 3. 4. 9. & 10. lib. 2. ornamente il *Card. De Luc. de Camb. diff.* 2. numer. 2. & *diff.* 24. num. 9. l'altro *De Luc. de Luc. de Plural. cap. 19. n. 1. Altimar. de Nullit. rubr. 1. par. 3. quæst. 24. num. 11. Cypri. Luvr. dec. 106. num. 13. Forster. Sen. in Porto stampato appresso Palm. Nip. dec. 314. num. 26. la Ruota avanti Sacrate appresso lo Spada de' censil. 167. numer. 23. & 24. avanti Asterlino dec. 616. num. 10. dec. 379. num. 2. par. 1. dec. 341. numer. 21. par. 111. & dec. 334. num. 5. & 413. numer. 1. par. 13. a dopo le Collul. del Bandeno dec. 55. num. 7.*

Ancora convien ridurli alla memoria, che, per quanto sia necessario alla celebrazione del Cambio da un luogo all'altro, l'intervento di quattro differenti persone, due, come resta ben chiaro, nel luogo del dato denaro, che li chiama a quo, e due nel luogo della Fiera, che li dice ad quem, quali vengono ad esser Corresponsali dell'altre, secondo il celebre *Censil. di Baldo 348. libr. 1.* allora, quando il creditore piglia il denaro a cambio da se medesimo, come Mandatario del debitore, tutte le dette quattro persone si ritrovano in esso, a nel suo Corresponsale *Ornat. de Contrah. com. 3. diff. 88. num. 140. vers. aliquando. De Luc. de Plural. cap. 10. num. 2. & cap. 21. numer. 3. & cap. 12. num. 10. la Ruota di Genova da Asterl. dec. 1. sub num. 27. la Ruota avanti Dunszet. Sen. dec. 69. num. 3. perveniente il Sig. Casareggi *diff.* 26. numer. 8. de Commere.*

Parimente è nota certa da supposti, che, qualora il creditore, o chi serve ad esso, farà Banchiere, o Mercante, che a' debiti tempi faccia Banco, a Ministro nel luogo della Fiera, accio faccia tutti li Negozi sotto suo nome, e non per quello si dice essere uno stesso Banco, quello di Fiera, a quello di Piazza, ma sono persone, a Banche differenti: così li Signori Samminati, e Gasconci di Firenze li dicono *Casareggi. de Commere. Tom. II.*

li Mercanti creditori, e li Signori Samminati, e Gasconci di Fiera li dicono Mercanti Corresponsali, de quali si dice essere ancora il Libro dello Scartafaccio di Fiera, essendo tali finzioni, a reduplicazioni di persone, quantunque in figure opposte, dalle Leggi permesse, con ritrovarsi in una persona sola materiale, cioè del creditore, tutte quante le persone necessarie alla perfezione del Cambio *Spad. de censil.* 167. num. 10. lib. 1. *Turr. de Camb. diff.* 3. quæst. 1. num. 17. & quæst. 11. num. 23. *Gait. de Credit. cap. 2. tit. 7. numer. 1474. & segg. Carl. Anton. De Luc. de Plural. cap. 10. num. 9. & cap. 12. num. 11. in fin. & num. 14. Posth. dec. Bonon. 78. num. 18. & segg. & numer. 23. la Ruota avanti Sacrate apud Spad. de censil. 167. n. 27. ed avanti Burato dec. 603. num. 9. & 10. usque in fin. repetita dopo il suddetto *Turr. de Camb. diff.* 35. e nelle *recent. dec. 293. num. 19. par. 5. ove, che Niccolò Pallavicino Gentiluomo, e Mercante Genovese rappresentava la persona di Niccolò di Genova, e l'altra di Niccolò di Massa, di Noyi, e Fiera.**

Si deve in oltre fermare altro indubitato supposto, che, quantunque nelle Fiere de' Cambi, dette comunemente di *Refessione*, comechè dalla detta Città sia trasportate in Italia dagli Signori Genovesi, *Peri nel suo Negoziant. par. 1. cap. 22. Scacc. de Camb. §. 2. gloss. 4. num. 7. a delle quali la Sede, nel Secolo trascorso, è stata, or Piacenza, or Massa, or Noyi, ed in questi ultimi tempi Sestri di Levante, e S. Margherita Terre della Liguria, non si faccia negozio d'altro, che di denaro, e d'altra cosa non si usi, che di pagamenti, niente meno dalli Banchieri da tutte le parti ivi concorsi, realmente non si trasmette, o trasporta comune di forza alcuna, servendosi per negoziare in una solamente immaginaria moneta d'oro, chiamata *Scudo di Mosche*, di cui, per ogni Fiera, è regolato il prezzo dal Magistrato di essa, come appresso il *Peri dell. par. 1. cap. 25. il Turr. de Camb. diff.* 2. quæst. 17. num. 32. *vers. Asterlino.* & num. 53. ed il *Card. De Luc. end. realit. diff. general. diff. 37. in fin.**

Quindi anche il Banco di ogni Banchiere alla Fiera concorso, non consiste, che nel menzionato Libro, chiamato lo *Scartafaccio di Fiera*, *Turr. loc. citat. num. 53. & quæst. 18. num. 14. in cui, durante la medesima, strettamente li vegnano tutte le negoziazioni, che alla giornata si vanno facendo, spettanti all'istesso Banchiere, per interesse proprio, o come Procuratore, o per interesse di altri, *Turr. diff. diff. 2. quæst. 20. num. 1. & segg. e dovendosi far pagamenti di denaro, tutto si fa virtualmente, e per mezzo di Scritture, Lettere, e Carte. Maazi nel Compendio de' Cambi cap. 12. pag. 27. il Gioffiniano della Continuazione de' Cambi quæst. 1. num. 4. 5. & quæst. 6. num. 13. *Gait. de Credit. cap. 2. tit. 7. num. 1507. cum segg. il Card. De Luc. nell'Opera del Doctor Volger lib. 5. de Camb. cap. 4. sub num. 5. la Ruota dec. 413. num. 23. par. 13. & dec. 126. numer. 26. par. 14. e trattandosi di contazioni, o sia pagamenti a se stessi, questi li fanno con il contrapporre solamente la partita, a con comodare nel detto Libro dello Scartafaccio la Scrittura, il Gioffiniano dell. quæst. 2. num. 13. *Turr. de Camb. diff.* 2. quæst. 17. num. 4. & segg. & quæst. 20. numer. 3. il *Card. de Luc. dell. numer. 5. l'altro De Luc. de Plural. cap. 12. numer. 9. la Ruota avanti Burio dec. 519. numer. 5. 6. & dec. 565. num. 10.****

Essendo poi il principal discorso sopra lo Scartafaccio, a sopra li Spacci, dovessi finalmente sapere, non esser altro li Spacci, che Lettere, quali si servono dal creditore, o Mercante al suo Corresponsale di Fiera, concernenti l'indirizzo di tutti li suoi negozi, così tutte le Tratte, e rimesse, colla specificazione delle persone degli debitori, e creditori, colla somma del loro debito, a credito, per conseguenza contengono ordini di riscattare, o pagare, a servono in vece della trasposizione formale del denaro in Fiera, *Peri nel suo Negoziant. par. 1. cap. 33. vers. Spacia.* & *vers. Li Spacci.* *Turr. de Camb. diff. 2. quæst. 1. n. 10. Altimar. de Nullit. rubr. 1. par. 3. quæst. 24. n. 149. Forster. Sen. in Port. impress. apud Palm. Nip. dec. 314. nu. 24. & 25. le tipolle poi, che si danno*

* quelli Spacci, o Lempe, sono quelle si dicono del
1911 come.

A rinnoe degli Spacciarivetti, e d'armonie si forovno 'nello Scaffaradio del Corbelleffino di Fiera, tutte le trame, e rimette, e tutti li nomi di debitori, e creditori, effendo però lo Spacci il fondamento, e la base dello Scaffaradio di Fiera Perì dello cap. 33. e primo. *Tutti de Camb. dello. a. quali. i. numer. 10. & quali. 17. numer. 55. vers. Quisquiter*, e quando il Creditore, o chi ad illo serve, farà, come sopra, Bianchiere, o Mercante, che i debitori ermpj, venga Banco in Fiera, e Ministro, quale faccia da corbelleffino, effendo il cofume di mandarli li Scaffaradi fornenti, ed intrarsi de' nomi de' debitori, e creditori, e d'armonie, e d'armonie.

... e di essere in tratten, e si
... in tal caso una folia Scrittura viene a suppli-
... per due, ed il Banchiere, o Mercante viene a rife-
... in tutta gli Spacci, e come ordinamen-
... e oltra, della folia chiamata di stile, il *Signor*
André Bonifazi del dec. 478. num. 5. et 11. appren-
fo Palm. Nep. rifilando così sempre la prova della
trasmissione del debito in Fiera dall'oculare impo-
ne degli Sceriffi californi medefimi, il Card. de Luc.
de Jure. diff. 90. a. 24. la Rotta Nòbra Lib. Ad. 113.
a. cap. 89. q. 1. Et tunc forte, ed avanti V. Audite
Meritum Libr. Attivo. 113. a. cap. 199. §. Non ta-
men necesse est.

Avuti prima tutti quelli supposti in mente, il modo più, con cui si fa ad erediare il giro del debito per le Fiere, viene ad essere di tal forte. Gianno il tempo della Fiera, t'gh s'indrina per se, e non effendo Mercante, per opera d'altri, ad un Banco, e Banchiere Corresponsale, ed amico, come nel caso nostro, al Banco, e Ministro degli Signori Sammartini, e Gasparoni di Fiera; gli trasmette lo Spaccio contenente il conto, e nome del debitore da rigarsi, colli il nome, e conto del Bofolosi di Messina, a carico del qual si fa almeno, che per esso debitore paghi, come per ordinario succede, alla riemessa aggiugne la Tratta. per virtù della quale il Corresponsale rappresentando due diverse persone, nella figura di Procuratore del debitore piglia in Fiera a cambio il denaro, che gli abbisogna, da se medesimo, come Procuratore del creditore, e conceduto finalmente a se medesimo per estinzione del primo cambio, rinfaccia in questo modo un nuovo, quale augumentando dall'interesse, cioè da quello importi l'aggio dell'oro, e delle contante provvisori, torna, e rimore al lungo, donde venne la Tratta, per restar finalmente lvi compiuto, e quando quello poi non succeda per rinascenza del debito, si torna dal creditore a mandare di nuovo il conto in Fiera, e così successivamente, fino a che col proprio denaro restituisca vola dal debitore ridotto Ormai, da *Carrolli, trattati*.
14. *lib. 48. fol. 9. Fierist. Sen. nel Voto stampato aperto il Palm. Nip. an. 314. numer. 31. & segg. Gaur. de Credit. cap. 3. lib. 7. numer. 1185. & segg. & 1447. Leonard. de Usur. cons. 26. il Card. de Luc. de Camb. disp. 3. num. 10. l'altro De Luc. de Plural. cap. 16. num. 6. & 7. Angold. de Commere. disp. 69. num. 65. e ineglio nell'anno. ad an. 25. num. 31. la Rota sopra appello il *Cavaleri disp. 4. num. 43. & segg. & num. 70. & segg. e nella disp. 478. num. 3. appello Palm. Nip. la Rota avanti Dante. Disp. delli. diti. 69. num. 1. nel avanti Ubaldo. diti. 247. numer. 1. per 3. & disp. 126. num. 2. voss. Hinc voss. voss. ad an. 7. parti. 14. il Sig. Conferzi nel suo *Admon diti. diti. 140. num. 1. & 13.***

te nostra appello il Catrone diff. darif. 4. numer. 72.
 ivi. Erroneo quendam Dabivris nomen in Calen-
 dario nomen exigeretur in Nandinis. Et si di-
 citur nello Smetacofia di Fiera, deletur, extrinque-
 de ex adverso ejus debetur, adjecta causa, quod va-
 rem fama debuit travella offi Fiorentina ab te fe-
 vende, id nihil aliud est, quam vera, brevi manu,
 falsa solvere. etc. »

In tutti questi li Scarsesafacci stati prefentati dagli detti Signori Eredi, si è trovato particolarmente scritto, e riportato con altri, il nome, e conto del Boscoli, e similmente si è trovata accomodata, nelle dovute forme, la Scrittura.

Quando poi li doverli prestare a' modelum piena fede, ed eccoci giunti al punto) quella viene ad essere cosa indubitata, e per tornare bene pensata, basta riflettere alla causa, per la quale dalla Bolla di S. Pio V. dalla Riforma di Roma, e da altri, vengono ricercate le Lettere, giungendoci sufficienti anche le sole del rinvenno, per supporre quelle l'altre dell'andata, solite restare appella il Corresponsale, la nostra nostra avanti R. Sig. Audior Veneranda dec. ingessa nel fine del detto Martiro, a d. 149. del Sig. Cefarjosi al numero, 30. e per non ricercarli, come di solitanza del Cambio, ma per l'effetto solamente della prova, la nostra avanti Bistio dec. 557. nov. 12. et 15. et dec. 165. nov. 2.

Ciò è ricercato, così appariva, mediante l'ordine d'ordine del pagamento al Correfpondente in Fiera, non esser per farsi la restituzione del denaro mutuato, assieme con l'interesse, nel luogo medesimo, in cui è stato sborsato, commettendo in tal maniera l'usura, tra bensì nel luogo destinato della Fiera, come dalle parole stesse della Bolla, e come scrivevano l'Onore. de' Contrari. *usultis. 24. diff. 88. numer. 20. Terr. de Camb. diff. 1. par. 11. nom. 13. Gai. de Credit. cap. 2. lib. 5. pag. 6. nom. 2233. Furfist. Sen. appreso il Falt. diff. 42. 314. nom. 2. e perché, mediante questi del ritorno, resti giustificato, che tal Correfpondente sia stato accusato l'ordine, e tratta famuli con essi stesso novato il detto Card. De Luc. de Camb. diff. 13. nom. 4. vers. Quoniam Pior. Id. Rota avvisi Prætor. diff. 99. nom. 1. avanti Bichio diff. 537. numer. 15. e della diff. 108. nom. 3. de. 274. nom. 8. par. 3. de. 326. nom. 33. par. 7. e diff. 14. nom. 18. e 19. par. 12. tutte del Code, che a dirittura riducono all'insipiente dello Scartafaccie di Fiera, come da Protocollo, e Scrittura originale, il Card. De Luc. de Judic. diff. 36. nom. 35. la Rota nella avanti Carneri inc. 24. non dovendo perciò attendersi una specie folla di Scrittura, quando ci sono altre specie, la quali vengono a concludere la medesima prova, si pone la Rota avanti Bichio della diff. 537. numer. 24. e 17. ove dice attendersi la Scrittura anche delle copie degli Scartaf.*

E siccome, che fuifero state in oggi portate le Lettere del nostro Reame in Fiera dal Ministro, farebbono un arcipena prova, avenghene folamente serviva, la Fiera di Sammitati, e Guasfina di Fiera, in punto la Runa avanti Barato drefi 403. num. versf. Non offit, & num. 10. versf. *En qu etiam tuf.* ed avanti Reyas drefi 457. num. 2. così deve fare l'illea, e maggior prova la Scrittura dello Scatariello delle ille persone, per non attribuir più forte alla prova indiana, per mezzo delle Lettere, che alla diretta, e per non detestare più all'etempo, che all'originale, non contenente in follama le Lettere del nostro alto, che una semplice certificazione, ed diviso di offere fua accusata, ed adempita la traza, nella conforma, che fli noiato nello Scatariello, ficcome mostra in una parola fola la Runa avanti Tolomeo drefi 931. in fire libre. 3. pari. 3. versf. ed avanti Adelfino det. 636. num. 3. Perciò vuole il Card. De Luca, che le Lettere passavo sempre estraite da Libei, e Scritture di Fiera, come da Scritture originali, e ovve, e così tanto dal pubblico Libero del Bilancio, come dagli Scatariello di tuffono Bianchetto, de Camb. in Sueno, ann. 7. de Judic. dist. 30. de Camb. 25. e nell'Opera del Doctor Valgara drefi. 30. num. 27. 2. num. 5.

Che se dalla Bolla rella fatta richiesta solennemente
delle

delle Lettere, quello è, perchè servendosi le persone onorate, per trattare affari, del mezzo della Lettera, la prova, insiememente medesima, viene ad essere la più facile, ed ovvia per tutti i Creditori, non potendo, se non il Creditore Mercante, che abbia tenuto Banco, e Ministro in Fiera, avere a sua disposizione il libro dello Scatalfaccio, come libro del Corresponsale, in quel modo non si possono avere, se non da Esso, il Spacci, o Lettere dell'andata, siccome osserva la Ruota avanti Bichio nella detta dec. 565. num. 11.

Dunque le Lettere s'intendono richieste, ad esclusione solamente della prova per Libri, e Scritture del creditore, e per patri, confessioni, e falsi fatti con esso dal debitore, secondo infirma il Card. de Luc. de Camb. dist. 7. num. 3. non già mai ad esclusione della prova principale per il Libro del Mercante Corresponsale, che avrà dato il denaro in Fiera a cambio, ed avrà pagato, dovendo così una prova, rispetto all'altra, in giudizio arrendersi alternativamente, cioè, o Libro, o Lettere, io posto la Ruota nella detta dec. avanti Tolomeo 931. in fine, vers. & hoc, lib. 3. part. 3. divers. che è la più antica decisione, che sopra ciò, fra le stampate, si trovi, e colla quale concordano l'altra avanti Seraphin dec. 948. num. 1. avanti Carillo dec. 882. num. 3. avanti Alerico dec. 836. num. 2. dopo il Zerb. de obligat. Camerac. la 212. num. 2. nelle recent. dec. 45. numer. 1. part. 4. tom. 2. dec. 70. num. 4. part. 6. dec. 53. dopo le collati, di Bordonio num. 3. vers. Praefertim, & dec. 392. num. 7. part. 16.

Essendo da avvertirsi, che sul penso, tante volte, dalla Ruota discusso della sufficienza delle Lettere del risarcimento, sempre in tutte le Decisioni, ne' tempi meno recenti, resta allegata, per dottrina originale, la detta di Tolomeo, specialmente avanti Seraphin appello il Spada vers. 167. num. 26. vers. Quia ratione, lib. 2. avanti Ubaldino dec. 147. num. 2. part. 5. avanti Cocchio dec. 2002. num. 1. avanti Fiorino dopo il Zerb. de obligat. Camerac. dist. 112. numer. 2. avanti Bichio dec. 191. num. 4. e nelle recent. dec. 304. num. 2. in fine part. 4. num. 4. & dec. 171. num. 1. part. 7. siccome per originale resta allegata dal Capp. Luc. dec. 106. num. 33. e così tutte si devono intendere, baster le Lettere del risarcimento, in difetto cioè del Libro, o delle parti di esso.

Ogni qual volta dunque sarà stato provato, che sia andato l'ordine, e debito in Fiera, come resta sempre provato dallo Scatalfaccio, secondo il detto da noi al §. Effende poi, ed in oltre apparirà essere stato il medesimo accertato, e compiuto, mediante la controposizione fatta nel detto Libro delle partite, in nessun modo si ricercano le Lettere del risarcimento, come prova indiretta, e che giova solamente in sussidio, il Card. de Luc. de Camb. dist. 12. num. 2. e nella stessa causa la Ruota avanti Bichio dist. dec. 565. numer. 6. usque ad 10.

Ma che più, se in oggi è conclusione verissima, e da tutti comunemente approvata, che secca cominciare al fine della Bolla, si ammettono prove inferiori a quella per il Libro del Corresponsale, perchè equivalgono alla prova per le Lettere, come sarebbe quella per testimonj, e l'altra per presunzioni, congiunture, ed amminicoli, il Torr. de Camb. dist. disput. 1. quest. 11. num. 15. & in Addit. ad dec. 33. post num. 10. F. quest. Ed è converso. Card. De Luca de Camb. dist. 6. num. 7. & dist. 7. numer. 3. la Ruota avanti Bichio dec. 539. num. 16. & 17. dec. 70. num. 4. part. 6. & dec. 392. num. 7. part. 16. e la Ruota nostra appello il Sig. Casaregi al detto dist. 149. num. 51. ed appello il Palm. Nip. alla detta dec. 478. numer. 4. qual forse di difficoltà dovrà dunque esserci nel caso presente?

E benchè la regola per altro sia, che li Scatalfacci, o Scatalfaccj de' Mercatanti, come Libri, e Scritture informi, non facciano in giudizio piena prova, Ansaldo de Comm. dist. general. num. 135. & 162. la medesima però si limita negli Scatalfacci, o Scatalfaccj di Fiera, dopo esser quella terminata, facendo allora pienissima prova per la realtà del cambiano, e per tutte le forti di negoziazioni in essi descritte, essendone la ragione, perchè non si può più allora variar

la scrittura, nè controscrittore, il Torr. de Camb. disput. 2. quest. 1. num. 19. & segg. & quest. 17. numer. 34. 35. e nelle Addizioni dec. 33. dopo il medesimo, sotto la lettera F. il Card. De Luca de Camb. dist. 17. num. 3. & de Credit. dist. 49. numer. 14. & de Judic. dist. 30. num. 25. ove, che li Scatalfacci di Fiera si reputano libri pubblici, l'Ansaldo loc. cit. numer. 163. la Ruota avanti Bichio dec. 481. num. 1. & segg. & dec. 501. num. 11. dec. 537. sub num. 19. & dec. 365. sub num. 11. dec. 198. num. 1. 2. part. 11. & dec. 53. dopo le collati, di Bordonio num. 3. in fine, & la Ruota nostra dist. Labr. Advoc. 113. a car. 234. & Nec periter videtur obliare, & Lib. Advoc. 113. a car. 199. & Et quomodo, quale è il suddetto Voto dell'Avv. Mazioni, oltre alcuni altri addotti dall'Avv. Cavalcanti in una Relazione fatta al Signor Capitano di Parte li 27. Maggio 1706. 6. Atti la Ruota Fiorentina, il Sig. Avv. Ferra nel citato Motivo, appresso il Signor Casaregi detto dist. 149. num. 314. Dominici aggiungono il num. 40. ed il Signor Avv. Bompiani appello il Palm. dist. dec. 478. num. 5.

E' ben vero, che questo sempre s'intende, purchè li Scatalfacci medesimi si trovino ben corretti, e formati con tutti li requisiti, avendo lo stesso osservato, e fatto osservare trovarsi tali quelli liati presentati dagli Sigg. Samminiani, e Guasconi, perchè sono tutti legati alla forma, che si legano li Libri, tutti sono coperti se non di cuajo, di cartapeccato, tutti cartolati, ed hanno scritto sopra il Nome, Cognome, e Marchedegli Signori Samminiani, e Guasconi di Fiera, in oltre l'Anno, e la Fiera, a cui appartengono, secondo la distribuzione, di quattro per anno, essendo tutti questi li requisiti riguardanti la sua forma materiale, de quali nelle Leggi di Fiera, che sono imprime dopo il Torr. de Camb. al cap. 4. nell'Addizioni, ed appello il Peri nel fine della Parte prima del suo Negozio.

Siccome in essi si trovano descritti dalla parte sinistra tutti li nomi de' Debitori, e dalla destra tutti li nomi de' Creditori, similmente tutte le trans, e rimesse, che tutte le negoziazioni fatte celebrare in Fiera, senza che si conosca, o sappia, essersi commesse falsità alcuna, che sono questi gli altri requisiti riguardanti la scrittura, e de' quali tutti unici assieme disfulamente, la Ruota nostra nel detto Motivo di Advoc. 113. Sed hoc debet intelligi, usque ad §. Qua requiritur.

Dovendosi ricercare, come ne' Banchieri di pubblica Fiera, si ritiene anch'oggi l'uso degli antichi pubblici Banchieri, chiamati col nome d'Argentari, e Numulari, secondo osserva il tante volte citato Torr. de Camb. disput. 2. dist. quest. 17. num. 35. & 44. vers. Qui sumus, & numer. 40. & 52. agli di cui per tutti Libri si prestava, e si presta, anch'oggi un'incisa lettera, come al Libri d'Officiali pubblici Eschobar. de Re facia: cap. 11. per tot. Genua de Strapi. prius. lib. 9. cit. de Lib. Argentar. num. 20. usque ad 36. & de Lib. Campfor. num. 1. cum segg. Anas. refel. 57. num. 4. la Ruota avanti Cocchio dec. 845. numer. 2. 3. & dec. 1034. n. 5. 4. 3. dec. 910. n. 10. part. 2. riv.

E' poi da avvertirsi, che, qualunque ne' casi d'alcune Decisioni possa discostarsi, tanto della Ruota di Roma, quanto della Ruota nostra, oltre il Libro, e fossero anche le Lettere, o altre forti di prove, non è per questo, che non bastino separatamente, il Libro, o le Lettere, essendo state assembleate nelle dette Decisioni le prove di ogni forte, o per soprabbandare, o perchè, secondo la qualità de' casi, avendo una prova bisogno di essere ajutata dall'altra, per ragione cioè di qualche eccezione, o difetto, secondo quello puramente osserva il Card. de Luc. de Camb. dist. 15. num. 3. 4. essendo per altro la detta prova per lo Scatalfaccio, maggiore di quella, anche per mille testimonj, come appreso il Advoc. nel detto Advoc. 113. Ne mirum. E deve leggerli con cautela il Card. De Luca de Camb. al dist. 6. num. 8. vers. Strando, ove dice, che per la realtà del cambiano, facciano amminicolo li Registri, o Scatalfacci, perchè ivi non parla dello Scatalfaccio di Fiera, ma del libro denominato Registro delle Lettere, o Copia Lettere, dovendo intendersi, tanto a tenore delle Decisioni, che allega, quanto anche secondo il fermato da Lui stesso intorno lo Scatalfaccio di Fiera, nel dist. 40. de Credit. & dist. 30. de Judic. sopra allegati.

Nè a fine di finire la fede al detto Libro, vale il dire, che accomodando li Banchieri non mettere alcuno particolare Bilancio, che sono tenuti presentare al Magistrato di Fiera, li cambi con le fedi, in Firenze chiamati *Martorelli*, ed altrove *Cambi morti*, ma solo le negoziazioni vive, in tal modo venga a mancare quella prova, che, per la correlazione, e corrispondenza delle partite, si potrebbe avere dagli Scartafacci degli altri Banchieri, e dal Libro pubblico del general Bilancio di Fiera.

Perchè non dipende la fede dello Scartafaccio di Fiera principalmente da quella tal cosa, ma bensì, come si è sopra mostrato, dall'effil Libro pubblico, ed approvato dalle Leggi di Fiera ricevute per l'universo Mondo, siccome osserva il *Adariani nel detto suo libro de. 48. t. num. 2.* con altri sopra, la quale invariabilmente ugualmente ha luogo rispetto alla Scrittura de' Cambi con le fedi, quanto rispetto a quella con gli altri, siccome in punto osserva la *Ruota nostra nella detta disp. dopo il diff. 149. del Signor Cafaregi num. 40.*

E non è già, che si sia qualche proibizione di mettere nel Bilancio li Cambi con le fedi, ma comechè il Bilancio, che si deve dare per ogni Banchiere, si dà a due effetti, l'uno, perchè si veda, se li sia stibancio per la parte del debito, l'altro perchè si venga a scuoprire, mediante il confronto con li Bilanci degli altri, se alcuno avesse commesso frode, o errore in altriu danno, nascondendo il mancamento *Turr. de Camb. disp. 2. quæst. 1. num. 18. & 24. così nel Cambi con le fedi, trovandosi sempre uguale la tratta, e la rimessa, dimodochè le partite non possono fare stibancio, e ne meno ponendo entrare la ragione della frode, perchè nessun fuote commettere in danno proprio, così non vi è necessità alcuna di mettervi *Turr. diff. qu. 2. num. 18. & quæst. 30. num. 2.* in quel modo appunto, che con si pongono nè meno le tratte, e rimesse da una istessa persona, quando coincidono in un istesso Banchiere, se vengono ad esser di somma uguale, benchè li tratti di negoziazione viva *Turr. diff. quæst. 1. num. 30.* ed in punto, che niente importi, per quello riguarda la realtà, che li Cambi con le fedi non si pongano nel Bilancio, l'asserisce il *Card. De Luc. de Camb. diff. 1. sub num. 18.* e la *Ruota avanti Priolo deci. 296. num. 20. & 21.**

Nè serve il replicare, che mancando la detta comprovazione per li Bilanci, e trattandosi di materia sospetta dell'usura, la prova tutta venga a dipendere solo da confessioni, e scritture dell'istesso Creditore, per la rappresentanza di sua persona nel Ministro Corresponsale, con ridurli io tal modo il pagamento, e la creazione del nuovo cambio, solamente ad un rigore, e finzione, perchè l'istesso li può anche dire rispetto all'altra prova per le Lettere del ritorno, ed io farò, che li Cambi con le fedi, servendo di Corresponsale il proprio Ministro, siano come una specie di arzigogolo, non ha avuto difficoltà dirlo il *Card. de Luc. nell'Opera del Dottor Pignori lib. 5. de Camb. cap. 1. numer. 3.* ma tanto egli, quanto gli altri dicono ancora, esser tal modo di negoziare lecito, e permesso, e che il voler mettere in disputa quell'uso, e questa comunione pratica, non sarebbe altro, che un voler sovvertire l'universo Mondo, piamente il *Gait. de Credit. cap. 3. tit. 7. num. 1393. cum seq. & num. 1461. cum seq. Spad. conf. 467. numer. 13. lib. 2. l'Onas de Contrah. trallat. 24. diff. 88. feli. 9. l'Amat. resol. 27. num. 25. Carol. Anton. de Luc. de Plural. cap. 10. & 11. & cap. 12. num. 10. la Ruota deci. 413. numer. 16. & 17. par. 13. Farjot. Sen. del detto Voto appreso il *Palm. Nep. deci. 314. num. 34.* così nel meno è da porsi in dubbio, che in pregiudizio massimamente del Debitore, che ha dato al Creditore il mandato per pigliare in Fiera a cambio da se stesso, o li debba attendere le confessioni, lettere, e scritture fatte anche da se stesso, come rappresentante diversità persona, non ostante, che si usi di materia sospetta dell'usura *Carol. Anton. de Luc. de Plural. diff. cap. 14. num. 1. usque ad 10. la Ruota avanti Beratte diff. deci. 603. in fine, vers. Et qua omnia cessat, avanti Reyes deci. 437. num. 2. avanti Rubie deci. 481. num. 4. &**

J. e meglio nella deci. 519. num. 4. & 6. e nell'arrest. deci. 126. num. 19. par. 14.

Fatto tutto questo piedicello alle mie motivate ragioni, di nessun poi fondamento viene ad essere la difficoltà stata promossa, che essendo soliti li Banchieri, a fine di supplire alli Spacci, e risparmiare al Corresponsale, ed all'istesso Ministro, la briga di formare sopra li medesimi lo Scartafaccio, di mandarlo in Fiera a scritturare, e ripieno di tutti li nomi de' Debitori, e di tutte le tratte, e rimesse, fingendo sia stato scritto il tutto nel Luogo della Fiera, come si è anche motivo di sopra, ed in quella parte, io cui fanno scriverli li *Adariani*, di mandato chiuso, e cucito, accid nel viaggio non si vengano da tutti li fedi d'altri, così non essendo state effitte le Lettere del ritorno, possa oggi esser occorrenza provare, che lo scritto degli Scartafacci presentati, sia veramente stato fatto avanti di mandargli in Fiera, per la facilità di poter scriverli dopo, e di fingere, che sia fatto il tutto avanti, inducendo per tal cosa la suddetta Decisione della Ruota nostra impedita nel fine del detto diff. 149. del Signor Cafaregi.

Imperciocchè, avanti di darli alcuna risposta, lo dimando, se sia vero verissimo, che gli Signori Samminati, e Guasconi abbiano tenuto, a' debui tempi, Banco, e Ministro in Fiera? Se sia vero, come è verissimo, che li Scartafacci presentati siano Scartafacci di Fiera, mandati, e tornati dalla Fiera? Similmente se sia vero, che li medesimi siano senza difetti, e vizij, visibili, e forniti di tutti li requisiti, tanto in ordine al materiale, quanto alla scrittura?

Dunque, a fine possa aver luogo tale oggetto, bisogna necessariamente siano fatti tutti questi supposti, cioè, che la collazione per l'istrumento pubblico del Ministro, avanti di venire il tempo di ogni Fiera, con qualche spesa, sia stata, per il corso di tanti anni, in sua origine, un atto nugatorio; che la trasmisione degli Scartafacci in Fiera, o non sia stata fatta, o essendo stata fatta, benchè con qualche spesa, sia stata però fatta de' medesimi solamente bianchi, e senza essere stati nè tampoco li fogli cuciti, talmentechè da tutti si potesse questa tal cosa vedere; poichè, se fossero stati, per finzione mandati, cuciti, scrivendosi dopo, non si farebbe da nessuno scritturare o' lunghi perorati (come da tutti oggi occorrenza si vede) dall'ago, e si conoscerebbe con troppa facilità il tutto; e per ultimo, che quando li sarebbe potuto fare di ogni cosa a meno, si sia a posta dal Banchiere voluto, comechè, finita la Fiera, un'andata, accomodando in casa, a modo suo, la Scrittura, e facendo, per una finzione compiuta, uscire anche dopo li fogli.

Preresso tutto quello, la risposta all'istesso oggetto l'ha data prima di me il *Card. de Luca*, quale dice, che oggetti simili non si dicono legali, *de camb. diff. general. 27. §. Questa è la più sicura, e mal fondata ragione*, aggiunga il *§. Antecedente*; poichè costando essere stato, a' debui tempi, tenuto Banco, e Ministro in Fiera, esser punualmente fatti mandati, ognivolta, li Scartafacci, ed essere in oltre li medesimi ben formati, e senza vizij visibili, non si intendono già le sole possibilità, o presunzioni d'andata, o falsità, e però chi pretende siano stati mandati io Fiera bianchi, o che li Banchiere avesse l'uso di scritturare dopo, bisogna, che concludentemente lo provi, nè si può trasfondere tal peso nella persona del Creditore, come in punto il *Card. de Luc.* al luogo citato, e prima nel diff. 3. num. 19. l'*Ansaldi de comm. deci. 63. num. 14. la Ruota avanti Beratte deci. 532. numer. 3. & 5. & 6.* ove che gli sospetti di falsità non visibili, non aggravano in cor alcuna il prodimento, avanti *Martorelli deci. 616. numer. 4. & 5. avanti Priolo deci. 296. num. 20. & seq. nelle recenti deci. 422. num. 15. par. 1. deci. 544. num. 27. par. 4. tom. 3. deci. 26. m. 29. par. 5. & deci. 126. num. 17. par. 14. la Ruota nostra nella deci. 478. appresso *Palm. Nep. numer. 12.* Bisognava inoltre ritenere, trattarsi di Scartafacci, per così dire venisibili per l'ancieità, e che dal giorno, che è stata ultimamente restaurata la lode, avevano cinquecento, sessanta, ed infino settaesimi anni, molto ben conservati, e coperti di tanta polvere, quantà hanno di più che le Medaglie antiche di bronzo; parla questa bene a quello proposito lo *Strabon. Geog. re-**

ful.

fol. 34. numer. 19. & seqq. & refol. 79. numer. 4. & seqq.

Nè a tale oggetto olla solamente la detta general regola, che non si attendono le sole possibilità di delinquere, una olla ancora diverse altre regole, e di più, nel caso presente, vi è la prova contraria.

Olla dunque primariamente la regola, che trattandosi di scrittura, e di atto, che doveva celebrarsi, o avvenire, si per celebrato nel luogo della Fiera, trovandosi oggi essere fatto, si deve presumere fatto nel modo, e forma, e dalla persona, che sarà dovuto *Adversarij*, lib. 3. *prafumpt.* 49. *possi. det. Renon.* 78. num. 34. & *seqq.* la *Rotta avanti Ubaldo* det. 90. num. 3. *decif.* 153. numer. 7. 8. & 9. *par. 4. tom. 2. rec. ove*, a fine moltissimamente d'elcludere l'insuraria praviu, *dec. 254. numer. 8. par. 3. & det. 154. num. 14. & 15. par. 7.* ove molto bene al caso, ed in punto, che quando si trova scritto, o contrafermo nello Scartafaccio di Fiera, s'intenda in dubbio fatto nel tempo, che durava la Fiera, e non già dopo, il *Card. de Luca de Credit.* *diff.* 49. num. 15.

Olla l'altra, che trovandosi li Scartafacci degli Signori Sminiani, e Guasconi, non solamente contenevano de Cambj con le stelli, una iscrizze alcune negoziazioni si fatte fuori nel tempo della Fiera con diversi altri Banchieri, siccome tutti li negozj della Casa di Venezia, e di altri Ricorenzi, con di più la copia originale del Bilancio che si dà al Magistrato di Fiera, così restano verificato per una parte, che la scrittura sia fatta in Fiera, deve presumersi fatta anche inta l'altra *Adversarij*, lib. 3. *prafumpt.* 63. la *Rotta avanti Burato* det. 601. num. 4. la *Rotta nostra nella detta decif.* 478. appresso il *Pal. Nep.* num. 6.

Olla in terzo luogo, che, trovandosi una Lettera, o Spaccio fatto, e dicendosi fatto in un tempo, farebbe di pregiudizio alla persona, che l'ha fatto, o seco porterebbe il delitto, all'incontro fatto in diverso tempo, e l'essere esclusa ognuna di dette cose, in tal caso s'intende già stato fatto nel tempo, che era lecito, come in punto lo *Spad. diff. conf.* 267. num. 14. & 15. lib. 2. il *Gen. de Script. privar.* lib. 3. *tit. de Lit. Camb. quest. 6. in Notabil. poss. diff.* *quest. vers. Litera Cambij si decernat.* il *Card. De Luca de Camb.* *diff.* 34. num. 6. & 10. in fine la *Rotta avanti Puzo* det. 121. num. 4. & *dec. 232. in fin. lib. 3. dopo il Torr. de Camb.* *decif.* 5. numer. 4. e nella detta *dec. 26. num. 23. par. 5. recet.*

S'aggiunge poi, e serve per una quarta contraria regola, trattarsi nel caso presente, di Banco, e Banchieri, non solo per tutta l'Italia, ma per tutta l'Europa famosi, che tenevano aperte più Case di Negozio io Firenze, Venezia, Messina, ed altre Parti, ed erano in oltre per dignità, e nascita Banchieri qualificati, come ambidue Senatori Nobili Fiorentini, postiche, secondo l'opinione de' Dottori, deve stimarsi affatto remoto, in tali persone, qualsiasi sospetto, ed ombra di frode, ed inganno, anzi viene ad essere provato tutto il contrario, come per il *Card. de Luca de Camb.* *diff.* 6. num. 8. *vers. Tertio*, ove parla degli famosi Banchieri Acciajoli, e Martelli di Roma, *Monf. consil. tar.* 269. numer. 20. *Anald. de Commercio, diff.* 65. num. 16. la *Rotta avanti Donat.* *Sen. decif.* 69. num. 3. ove parla del Banco di Antonio Tempi di Firenze 49 *avvoti Cocchi* det. 715. num. 3. *avanti Adorno* *diff.* det. 636. num. 6. *avanti Priolo* *diff.* det. 296. numer. 22. nelle *recet.* *diff.* det. 26. num. 19. & *seqq.* *par. 3.* ove parla degli Nobili Banchieri Fiorentini Scarpellini, e Magazzini di Palermo, e ferma, che per poter diffi, nella data, sospetta una loro Lettera, si volevano prove più chiare della luce del Sole, e conghietture, che fossero della Legge, non essendo bastevoli quelle dell'Uomo *diff.* det. 126. numer. 18. & *seqq.* & 24. *par. 4. e dopo il Confamini.* *ad Stat. Urb.* *refol.* 174. num. 4.

Concorre per ultimo la prova contraria, perchè alla Scrittura degli suddetti Scartafacci corrisponde puntualmente in tutto, coll'ordine de' tempi, la Scrittura del Libro chiamato *Quaderna de Cambj*, e l'altra ancora del Libro chiamato *Adversarij*, degli detti Signori Creditori, trovandosi perciò in essi Libri notato tutto quello, che, operando mercantilmente, deve essere scritto, e notato in corrispondenza delle negoziazioni fat-

te in Fiera, il *Card. de Luca de Camb.* *diff.* 4. num. 8. & *diff.* 15. numer. 6. *vers. Et sic Libri.* la *Rotta avanti Donat.* *Sen. diff.* det. 69. num. 5. dopo il *Confamini.* *ad Stat. Urb.* *diff.* det. 174. num. 9. *diff.* det. 126. numer. 19. *vers. Tam se Libri.* & numer. 20. *par. 14.* ed avanti *Crispo* det. 121. num. 4. & 5. ottimamente la *Rotta nostra nella Florentina Realitatis.* & *Quantiatatis Cambiarum* 19. *Octobris* 1638. *Lit. Adv.* 113. a *car. 254. §. li contrarii.*

Quanto poi alla detta Decisione della Rotta nostra appresso il *Signor Calcegi* *diff.* *diff.* 149. non si è la medesima mai foggiato di dire quello, che le vorrebbe far dire, non avendo mai in alcun modo generalmente affermato, che il Creditore, esibendo lo Scartafaccio di Fiera, sia tenuto provare, che sia stato mandato scritto in Fiera, ma perchè in quel caso faremo produrre le Lettere del ritorno, che si detto, essere state mandate di Fiera dal Ministro sovrane in bianco, per doverli riempire in Firenze, in tale creduto difetto, fu la ragione, che fosse posta in debito anche la fede dello Scartafaccio, massimamente non 51 contenendo il medesimo altro, che delle contazioni, perchè siccome le Lettere del ritorno non formate provano, per un antecedente necessario, che siano intervenute le Lettere d'andata, o gli Spacci, così non mandatisi dalla Fiera, che fossero solciti in bianco, può farsi un argomento contrario, che la Spacci non siano interceduti, e che sia forse stato mandato lo Scartafaccio in Fiera bianco; anefa dunque una tal difficoltà, ed a fine di sopirla, si pigliò il Creditore l'affetto di mostrare, che fosse stato veramente mandato in Fiera lo Scartafaccio scritto, come molto bene li raccoglie dalla detta *Decisione* al num. 31.

Tutto il detto da me finora, trasalicate molti altre cose, dovera intendersi detto in confessione del Motivo del Signor Calcegi, per onore, e riputazione dello Scartafaccio di Fiera, ed anche per erudizione, e gusto degli Signori Banchieri, o Mercanti, non già perchè, a fine di giustificare il mio Voto obbligato tanto, e poi tante ragioni, dovendo sapere, come essendo il libramento, che dà la facilità di pigliare a cambio in Fiera, celebrato, non in Firenze, ma in Messina, per conseguenza, secondo la confidenza del Paese, contiene il patto, che per il cambiato si debba stare al detto solamente, ed alla osservazione giurata degli Signori Creditori, *ivi*, *ad omnia damna, expensis, & interesse cambiarum, & re. cambiarum diff. de Bafilio, & Jovane, & de quibus damis, &c.*, facendosi l'elusione di quelle ultime parole, nella forma seguente, *de quibus damis fieri, & creditarij sui, & simpliciter tam suam rationem ditorum Creditorum*, tanto, secondo quel- 52 lo li raccoglie del formulario simile affatto Genovese del *Adversarij*, stampato in Venezia dell'anno 1619. alla pag. 100. in fine, quanto ancora dal Formulario, o sia Ceterario del Regno di Sicilia, per gli autentici fatti venire da Messina.

Una tal forza dunque di parti, fauci che nella Corte, e Tribunali di Roma, altrove, e per tutto il Mondo, vengono comunemente approvati, ed operano, che per la realtà del cambiao, si debba stare unicamente all'affertioni, Scritture, e Libri del Mercante Creditore, senza bisogno di altre maggiori prove, siccome osservano l'*Amat.* nella *refol.* 27. numer. 30. in fine, ed il *Card. de Luca de Camb.* *diff.* 2. numer. 9. *diff.* 6. num. 4. & *diff.* 15. numer. 5. e nell'*Opera del Doctor Polgare* lib. 5. de *Camb. cap. 3. num. 4.* l'altra *De Luca de Plural.* *cap. 92. num. 5.* venendo, più che in ogni altro Luogo, tali patii abbreviati, ed ammessi nel Tribunale della Città di Genova, e degli due Regni di Napoli, e Sicilia, come dalle due *Decisioni* 53 della *Rotta di Genova de Adversarij*, 78. & 134. num. 7. e rispettivamente numer. 3. dal famoso *confil.* 103. *del Revis.* num. 2. & 6. lib. 2. dall'*Altramar* nella *Addiz.* al detto *confil.* num. 7. e nel *Tratato de Nal. lib. 1. par. 2. quest. 24. numer. 301. & 303.* dal *Tapia* det. 27. numer. 6. *quest. ad 10. & de J. Reg. par. 4. tit. de Camb. num. 33. cum plurib. seqq. Gai. de Credit.* *cap. 2. tit. 7. num. 1832.* & *seqq.* tutti celebri Donati, e Consiglieri del Regno Consiglio di Napoli, il oltre dal suddetto *Amat.* famoso Dottor Siciliano di Palermo alla detta *refol.* 27. num. 26. & 27. 54

fino al fine, ove afferma così esser raro, nella Corte di Palermo, giudicato a favore di Mercante Fiorentino.

Nè vi è già da dubitare, che, se bene quando il patto fosse stato celebrato in Firenze, non verrebbe forse da qualcheuno ammesso, essendo poi stato fatto in Sicilia, non debba restar generalmente da tutti canonizzato, per la ragione, che quando si disputa di cose riguardanti il tempo, e Luogo dell'origine del contratto, deve da per sè essere il medesimo giudicato a misura delle Leggi, sotto cui si trova esser nato, ottimamente il *Roland.* al conf. 100. num. 13. libr. 3. il *Mascard. de General. Statut. interpret. concl.* 7. num. 75. *Adams. de Tacit. lib.* 3. lit. 13. num. 48. *Ansel. de Loc. Legal. lib.* 2. cap. 1. num. 274. §. 175. *Altiograd. conf.* 9. num. 47. lib. 1. e meglio di ogni altro, il *Massa in osservat. ad decis. Genov.* 26. *Charier. num.* 12. §. segg. con altri addotti nella mia *Lithoen. Pecuniaria* 20. *Septembris* 1727. §. 5. *Successivamente*, con il §. seguente.

Ma chechè sia stato, rispetto a' tempi passati, in questi ultimi tempi, anche la Rotta Romana, variando, ha approvato simili patti fatti in Roma da Mercanti, e canonizzata l'opinione del *Rovio*, e degli altri, stati prima rigettati nella celebre *dec.* 74. di *Bicchi*, come molto bene apparisce dalle due Decisioni emanate in *Romana Cambi* 20. *Januarii* 1713. §. 12. *Atti* 1713. *avanti Crispi*, fra le sue *decis.* 121. num. 13. §. 14. & *dec.* 201. *fab numer.* 12. simulta forse la Rotta persuasa della verità di ciò, che il *Card. de Luca* nemico alquanto d'ignor prancati dalla medesima, come nel suo *disf.* 6. de *Camb.* num. 4. in fine, ha lasciato scritto nella detta Opera del *Dottor Polgar. lib.* 5. de *Camb.* al cap. 6. num. 3. cioè essere un gran timore, che si ritrovino al Mondo persone, quali diano il loro denaro a cambio, ove si cammina colle superstizioni de' Giuristi poco pratici del Negozio, accadendo ben spesso, che dopo aver investito l'amico del proprio denaro, uno si trovi ricompensato con dispendiosa lite, facendo una dolorosa perdita del capitale.

E quinunque alla forma del patto, oltre l'affermazione de' Creditori, si debba concorrere al giuramento, non possibile prestarsi nel caso nostro, per esser oggi tutti morti, succedendo doversi un tal patto attendere, senza anche il giuramento, dice l'*Altimar. ad Rovio. dist.* conf. 103. num. 11. & 1. e siccome, al doto di tutti, la morte ha forza d'accrescere la fede a' Librai, in *Rotta avanti Baratto dist.* der. 603. num. 3. & 4. con altri addotti dal *Sig. Cafaregi nel suo Discorso* 149. al num. 33. con la medesima ha forza anche di giudiziario giuramento, il *Abbench. conf.* 27. n. 9. il *Gracian. dispieg. forens.* cap. 710. num. 7. & 8. la *Rotta nostra* appellò il *Magno. dec.* 95. num. 7. ed il *Card. de Luc. de Fidei. dist.* 182. num. 12. *vers. petizione*.

IN tal supposizione poi, che non basterebbe, per l'accennato tempo, dovuti i Cambi, non per questo si renderebbe migliore, ma bensì peggiore la condizione degli Signori Lichini, perchè essendo stato il Boscoli, sino dall'anno 1650. che per l'Incanto pubblico si riconoscebbe debitor dell'once 215. tazi 27. grani 4. sempre in mora di pagare, farebbe in ogni caso dovuto agli Signori Samminiani, e Gasconci l'interesse, in ragion di Lucro cessante, e danno emergente, a smozza della domanda stata fatta negli *Atti*, senza altra prova degli suoi requisiti di *Paolo de Caprio. nella l. 3. ff. de eo quod certo loco*, poichè, quando si tratta di Mercanti sonodi, e di Città, e Luoghi Mercantili, quali in specie si dicono li Regni di Napoli, e Sicilia, e le Città di Genova, e di Firenze, tali requisiti si hanno per notori, e provati, ed si attendono le regole della Corte, e Tribunali di Roma, largamente il *Rovio. conf.* 103. num. 9. lib. 2. il *Costa Siciliano conf.* 11. num. 9. §. segg. *Scacc. de Camb.* §. 1. *quest.* 7. par. 2. *empl.* 8. num. 215. *con segg. Gait. de Credit. cap.* 2. tit. 7. num. 1796. *con plurib. segg. Leonard. de Usur.* *quest.* 74. num. 43. *Giovagnon. conf.* 46. num. 11. §. 34. libr. 1. il *Cardin. de Luc. de Usur. dist.* 12. num. 25. *vers. Et alii*, aggiunto il num. 29. §. *dist.* 37. num. 15. de *Camb.* *dist.* 24. num. 10. *vers. ipsa Adria*:

num. & de *Credit. dist.* 92. num. 20. §. 21. quale in ogni luogo parla di Napoli, e di Sicilia *Altimar. de Nullit. rubr.* 1. par. 2. *quest.* 14. num. 291. *Samminiar. contrav.* 185. num. 28. §. segg. *con.* 2. *Ansaldo. de commere. dist.* 65. num. 77. *Alata dec.* *Sicil.* 42. num. 35. *Mari. Medic. dec. Severi.* 14. num. 29. §. der. 15. n. 18. la *Rotta di Luca* appellò il *Palin. Nept.* num. 1. der. 97. num. 2. *Alfald. ad 16. il Massa Autore Genovese moderno nelle sue dec. di Luca dopo l' Osservat. alle dec. Genov. dal Cartor. dec.* 7. num. 7. §. 8. & 9. & der. 21. num. 9. & 10. la *Rotta nostra* pienamente avanti il *Signor Auditor Calderoni nella Cosmopolitana Pecuniaria* 8. *Atti* 1732. num. 10. *con plurib. segg.*

E benchè, secondo l'opinione di alcuni Dottori, massimamente Teologi, e Scolastici, de' quali appresso lo *Sperello alla der.* 91. num. 90. ed il *Farferti nel 60* sopraccitato Voto, fra le imprese del *Palin. der.* 314. num. 43. *con segg.* escluso il creditore da conseguire i Cambi, si voglia escluso da conseguire anche il Lucro cessante, e danno emergente, a riserva di quando fosse stato dalle Parti contrattanti dichiarato, che il contratto dovesse valere in ogni miglior modo, il *Leonard. de Usur. quest.* 99. e lo *Sperello al detto num.* 90.

Una tale opinione però, posta quanto sopra, può difficilmente in pratica aver luogo, perchè, quando anche il Cambio, come secco, o per una ragione, o per l'altra, si riduca a semplice mutuo, sempre il Mercante, quello non può conseguire per un titolo, deve poter conseguirlo per ogni altro, che se lo compra migliore, nè la facoltà di pigliare il denaro a Cambio in Fiera s'intende data dal Debitore, a fine di ristingere la propria obbligazione, ma bensì di far vantaggio al Creditore, e così cumulativamente, non restrittivamente, come molto bene tutto questo si raccoglie dalla *sentenza* per lo *Scacc. de Camb.* §. 1. *quest.* 7. par. 2. *ampliar.* 8. num. 261. §. par. 3. *limit.* 7. num. 3. *con segg. Gait. de Credit. cap.* 2. tit. 7. num. 2769. §. segg. & num. 1785. *segue* ad 1795. *Leonard. de Usur. quest.* 25. num. 70. & *quest.* 89. num. 41. *Strahan. de Interesse lib.* 2. tit. 7. *quest.* 1. num. 6. & 26. & il *Adria. Observe.* 1. num. 7. *Rovio. dist.* conf. 103. n. 7. libr. 2. il *Costa Siciliano conf.* 48. num. 2. §. segg. & num. 18. *vers. Item*. *Spada conf.* 267. num. 13. *vers. Nec esset emendandum lib.* 2. *Castell. consulti.* 228. num. 7. *Rost. dist.* *jur. cap.* 96. num. 20. *Samminiar. contr.* 183. num. 48. §. 49. §. *contr.* 185. num. 26. *con segg.* num. 2. *Card. de Luc. de Camb.* *dist.* 4. num. 8. *vers. sed etiam quia*, & *dist.* 4. num. 11. *vers. Diversa*. *Ansaldo. de Commis. dist.* 65. num. 77. & 78. *Altimar. de Nullit. rubr.* 1. par. 2. *quest.* 24. num. 279. §. 292. il *Sig. Cafaregi de Commere. dist.* 27. num. 8. la *Rotta di Genova de Mercator. dec.* 37. & 78. *veridico fab* num. 11. & *dist.* 134. num. 3. *vers. Tom etiam quia*. *Tapia dist.* 27. num. 12. & 14. *Cappo. Lorr. der.* 106. num. 29. §. 71. la *Rotta di Luca inter recedenti.* per il *Massa dist.* 57. num. 8. & 9. la *Rotta di Roma der.* 34. num. 13. par. 19. e la *Rotta nostra in una Florentina Cambiarum* 13. *Septembris* 1644. *Lib. Atti.* 117. & 6. 81. riportata integralmente dall'*Auditor Martini* nella Decisione impressa dopo l'*Osservat.* del *Rudace. ad Ramon. tom.* 2. der. 49. la *seconda fab* num. 21.

Nè contro una così gran falange di Dottori, e dentro li sudetti termini, deve essere per niente con lo *Sperello* anello il *Farferti* nell'accennato Voto, emanato contro la suddetta Decisione dell'*Auditor Marina*, perchè, oltre il diffamarsi ivi dal medesimo la menovata Decisione della Rotta nostra del 1644. la verità poi è questa, che tanto Elio al num. 48. §. 49. quanto lo *Sperello al num.* 91. concludono col dire, che nel caso loro non fosse stata fatta domanda alcuna del Lucro cessante, e che, per ottenerlo, era necessario incamminarsi in altro separato giudizio.

Ma che accade ora fra maggiori dispute in altratto; quando la difficoltà resta tola col fatto, avuto cioè riguardo, che, a tenore del Formulario menovato di Sicilia, io questa parte ancora, non dissimile dal Genovese, e secondo quello parimente succede in tutti li Luoghi, ove le obbligazioni, ed Istrumenti si concepiscono colla forma di Camera, o Gastanogia,

contenuti nel contratto suddetto di Cambio sul fine, nelle parti effettive, la clausola, fra l'altre, *«Cum refectioe damnum, interesse, & expensarum litis, extra, &c.»*, secondo la quale, posto, che non siano dovuti li Cambi, si dice fatta dal Debitore l'obbligazione, e promessa di pagare il Lucro cessante, e danno emergente, come bene osservano il *Barbieri*, *conf. 68. num. 5. & segg. Leontard. de Usur. quest. 71. num. 19. Straker. de Interesse lib. 1. quest. 17. numer. 3. & 6. Olysch. dec. Pridem. 129. sub numer. 12. Goh. conf. 33. num. 14. tom. 1. il Sig. Casareggi de Commercio. diff. 28. num. 41. & 42. ove, a' termini del Formulario amico, e nuovo di Genova, siccome a' termini di quello di Sicilia, il *Cost. conf. 86. numer. 7. l'Amat. ref. 27. numer. 7. Mar. ad cap. Regn. Sicil. 189. num. 8. tom. 4. & post capit. 355. ad Pragmat. Reg. Alphonsi super Bull. tom. 5. num. 388. ed ottimamente nella dec. 52. fra le sue numer. 51. & 52. & dec. 84. sub numer. 46. Malfridi. dec. 287. num. 24. & segg. Giorh. dec. 114. num. 6. e così molto ben si verifica, che la facoltà di cambiare li dica esser stata data solamente per maggior comodo de' Creditori, e cumulativamente, non giustamente restrittivamente, come in termini molto simili l'*Ansaldi. diff. 65. num. 74. la Rotta avanti Cervo dec. 706. num. 8. & dec. 737. num. 4. & segg. avanti Emerit Gian. decif. 180. n. 4. & dec. 564. num. 2. & 3.***

Ma qui non si fermano li fondamenti di fatto, perchè in oltre, nell'Istrumento di Cambio, si contiene un'ampia dichiarazione, che non s'intenda fatta, esso mediante, alcuna sorta di novazione, nè pregiudicato in niente agli Signori Samintiani, e Gualconì, quanto alle ragioni rifiutanti, a loro favore, dall'antecedente Istrumento di ricognizione di debito, che vale a dire, essere stata la detta facoltà di cambiare espressamente data in augumento, e solo per maggiormente favorire li Creditori. Sian dunque li Signori Samintiani, e Gualconì ferviti di una tal facoltà, o no, consentendosi nel detto Istrumento di ricognizione, la stessa clausola, *«Cum refectioe damnum, &c.»*, ed a di lei sequela, essendo dal Boscoli stata data a' suddetti l'amministrazione de' Beni per pagarsi de' loro crediti, devono così sempre aver fatti suoi li fruttu de' medesimi, se non con le ragioni del Cambio, con il titolo, e prime ragioni del Lucro cessante, come, eziandio non procedendo alcuna convenzione, o promessa, così in favore del pignoratorio li offerva di ragione, sempre quando sia Mercante, o altra persona, in cui concorra giusto titolo di poter pretendere un tale interesse, li *Afronch. quest. 112. num. 54. & 55. Menzies de Tazic. lib. 1. tit. 8. num. 22. Gait. de Credit. cap. 4. quest. 8. num. 1000. & segg. Leontard. de Usur. quest. 98. num. 45. 46. & 47. Morlin. de Pignor. lib. 5. quest. 46. numer. 40. & 81. de Marin. ref. capit. 172. numer. 4. & segg. libro 2. de Marin. ref. capit. 2. quest. 18. num. 30. & 31. Borden. Collut. 14. num. 14. & 15. tom. 1. il Card. de Luc. de Usur. diff. 9. numer. 5. & 12. Olysch. dec. Pridem. 143. num. 2. Theys. dec. 78. num. 4. la Rotta nostra avanti Arzari. dec. 7. num. 7. & 13. e quella di Roma avanti Drasco. Gian. dec. 42. num. 5.*

Per virtù di tante, e tante ragioni, mi è paruto, che ad evidenza resti giustificata l'una, e l'altra pretensione de' Cambi, e del Lucro cessante, e danno emergente. Ma quando, per modo di falso supposto, potessero le medesime in alcun modo darsi torbide, tanto questa sarebbe cosa bastante, essendo li Signori Samintiani, e Gualconì Re, e non Autori, a fine di rimanere vittoriosi, e che non debba aver luogo l'imputazione de' fruttu in forte, ricercandosi per tal effetto, che l'usura sia chiara, ed incontestabile, nè altro però può dirsi, che sia il presente giudizio, che giudizio di repressione d'indebito, nel quale il peso viene ad essere della Parte Attrice, di provare concludentemente, e di escludere ogni possibile debito, tale essendo la comune dizione della Rotta, e di tutti li Dottori, il *Card. de Luc. de Usur. diff. 12. num. 9. & de Camb. diff. 13. num. 6. diff. 34. num. 7. 8. Ansaldi. de Commercio. diff. 67. num. 15. & 16. il Signor Casareggi. cod. tractat. diff. 26. num. 2. 3. la Rotta suddetta nella dec. 26. numer. 24. & segg. part. 3. dec. 74. num. 29. part. 10. dec. 424. n. 1. & 5. part. 12.*

dec. 338. num. 18. & segg. part. 15. dec. 281. num. 8. 9. part. 16. dec. 518. num. 8. & segg. part. 18. tom. 2. dec. 6. dopo il De Luc. de Usur. num. 10. 11. & decif. 7. num. 18.

E così dunque l'oneano, nel caso presente, che provar si possa l'indebito, che anzi, secondo l'opinione di gravi Dottori, per escluderlo, basta solamente fructu di fruttu stati imbutiti con buona fede nel Lucro già, ne quali fuorise il commercio, e vi sono le occasioni frequenti d'investire, e di far guadagno, il *Card. de Luc. de Usur. diff. 12. numer. 31. vers. Aut verò agitur. Samintian. contr. 32. num. 4. tom. 1. Baldus. ad Ramus. conf. 40. num. 32. tom. 1. Ansaldi. de diff. 67. num. 24. la Rotta di Luca appresso il Palm. tom. 1. dec. 97. num. 20. vers. Que emvia, la Rotta di Roma decif. 391. numer. 47. & segg. part. 17. ove indubitatamente, tramandosi di pagamenti fatti per lo spazio di cinquanta, e più anni, ed infino esser bastevole, che il Creditore abbia avuto dal Debitore la facoltà di pigliare a cambio da se stesso, a fine che non sia tenuto a render conto de' fruttu del pegno, ha lasciato scritto il *Borden. Miscell. Juridic. decum. 29.**

Deve in oltre considerarsi, come essendo stata la presente Causa da S. A. R. delegata, per doverli giudicare sommariamente, senza strepito, forma, e figura di giudizio, e ritrovandosi l'uno, e l'altro Istrumento di ricognizione di debito, e di Cambio, ununo del patto esecutivo de non opporono, quale impone la Giustantigia del contratto, e fraternità con l'obbligazione, che si dice, in forma di Camera, non può già mai chi li trova in tal forma obbligato, aprir bocca, far giudizj preventivi, ed opporre forza alcuna d'eccezioni, nè pure quella dell'usura (salvo il calore stesso la molestia in continenti provava chiarissima) se non avrà prima subito pagato, ed adempito tutto quello, a cui si sarà obbligato, come in punto di detto patto, il *Costa Siciliano conf. 20. numer. 1. & 51. conf. 35. num. 13. & conf. 36. num. 17. & segg. il Orsini de Except. in Prudent. num. 253. & segg. ove regilla le parole del patto antedetto, secondo l'effettione, quale contenenti nel Formulario del Regno *Caraf. Syll. term. Judicial. arbor. 31. num. 169. de Marin. ref. lib. 2. cap. 163. num. 8. Anghin. de Prævent. Infram. cap. 7. quest. 2. num. 8. ove le suddette parole Milanese. dec. 13. num. 71. 72. lib. 2. Meta dec. 20. num. 15. Malfridi. decif. 126. num. 2. Giorh. dec. 60. num. 9. Currel. decif. 7. num. 7. lib. 2. Callisti. dec. 123. num. 5. appose ad 10. lib. 2. ove parlamente le parole del patto, la Rotta avanti Obago decif. 23. numer. 8. & 9. & 11. repetit. dec. 671. part. 18. tom. 1. ove a' termini dell'obbligazione in forma di Giuramentigia, che si pratica in Regno, siccome a' termini dell'obbligazione somigliante in forma di Camera il *Card. de Luc. de Camb. diff. 15. num. 2. & in Summa numer. 35. la Rotta di Bologna appresso l'Urcel. de Transact. quest. 40. num. 40. la Rotta dopo il Zach. de Obligar. Camer. dec. 199. numer. 27. 28. diff. decif. 74. num. 30. part. 10. avanti Duran. dec. 11. num. 24. avanti Coppar. dec. 565. num. 1. ed avanti Royat dec. 457. num. 4. ove, che per dirsi provata l'usura, non serve opporre la falsità degli Spacci, essendo quest'una eccezione di troppo alta indagine.***

Finalmente merita riflessione l'essere passati più di feman'anni dal giorno della ricognizione del debito, e collazione del pegno, fino al giorno della presente ristaurata lite, quando, se fosse stato luogo all'imputazione de' fruttu in forte, sarebbe il credito rimasto estinto cinquanta anni fa! Aggiungasi, che quanto alla metà degli Podet sperante a Vincenzo Boscoli, nessuno mai ha cercato di ricuperarli, di modo che, per detta metà, è seguita, a termini di ragione, la derelizione del pegno, di valore certamente inferiore al debito! Parimente cominciandoli, in tempo di sua vita, dalla Signora Alberta, per l'altra metà sperante al Padre, di valore, se non inferiore, almeno non superiore al debito, più, e diversi giudizj, sentiti dare, ogni volta, dagli Signori Samintiani, e Gualconì risposta di possedere per li loro crediti, essendosi per ultimo acquistata, dovrà dirsi, che anche per la parte sua, sia stato abbandonato il pegno, e seguita così la dazione tacita in solutum de' Beni in favor de'

fudecti Creditori, fecundo la magistrale dec. 2. numer. 3. dopo il Card. de Luc. de Usur.
Et ita ad Dei Omnipotentis laudem, & gloriam.

A R G U M E N T U M.

Actus, Contractus, vel iudicium initium, sive initus cum Procuratore, quamvis à Domino revocato validum, seu validus est, quod iudicium, actus, vel contractus gestus sit anequam Procurator sciverit, se revocatum fuisse.

Quæ conclusio procedit etiam in presentatione, vel resignatione Beneficii facta à Procuratore Patroni, vel resignantis.

Limita seu declara hanc materiam juxta diversos casus, de quibus in præfenti Discursu.

S U M M A R I U M.

- 1 *Falli series.*
- 2 *Actus, vel Contractus Procuratoris, licet revocatus, validus est, quousque gestus sit anequam Procurator sciverit, se revocatum fuisse, & numer. 32.*
- 3 *Resignatio Beneficii facta per Procuratorem revocatum, ante notitiam revocationis mandati, subsistit.*
- 4 *Idem dicitur de presentatione facta a Procuratore revocato.*
- 5 *Limita, & declara num. 19. & 35.*
- 6 *Reprobatur Casus, conf. 57. & conf. 361. f. 362. libr. 1. & declaratur quibus casibus procedat, ut num. 6. & 16. & aliis seqq.*
- 8 *Declaratur Tex. in l. si pater ff. de manum. vindict. & num. 9. & 12.*
- 11 *Declaratur Text. in l. 2. a. §. Si quis donaturus ff. de Donat.*
- 13 *Dammum patitur qui iterum sibi ex contractu, vel quasi radicitus amittit, & numer. sequenti.*
- 15 *Presentationis quid sit, & num. 65.*
- 17 *Patronus quare dicitur, quod non moraliter, sed causative debet presentationem intra tempus à Legge præscriptum.*
- 18 *Reprobatur Lambertinus.*
- 19 *Limita consensum de qua num. 4. si Ordinarius ante institutionem presentationis, sciat, revocatum fuisse Procuratorem, qui presentationem.*
- 20 *Sublimata, ut num. 20. & 21.*
- 22 *Reprobatur auctoritas Ferentilli, & Albini, & num. 54.*
- 24 *Argumentum de renunciatione ad presentationem subsistit.*
- 26 *Reprobatur, ac declaratur cetera auctoritates adductæ contra conclusionem, de qua num. 3. & num. seq.*
- 29 *Processus ab Ordinario vero præfatus processu ab Ordinario putativo.*
- 30 *Amplia etiam ad presentationem, quia presentationis à vero Domino præfatus presentationis à Domino putativo patronatus.*
- 31 *Actus gestus à Procuratore, nomine Domini, dicitur gestus ab ipso Domino.*
- 33 *Card. de Luc. disp. 82. num. 11. de Jurpatron. laudatur.*
- 34 *Presentationis ab Ordinario admissa cum clausula ff. & in quantum, non dicitur pura, sed conditionalis.*
- 35 *Contra num. 36.*
- 37 *Presentationis dicitur valida, etiam si non interveniat admisso Ordinario, dummodo tamen fiat coram eo, vel Curia, ac Notario, & ad ejus notitiam tantum.*
- 38 *Carditis, quæ secundum ius apponi debet, nihil operatur, ac si non esset apposta.*
- 39 *Presentationis habet respectu ad Presentationem, ac Presentationem dicitur perfectæ, & pura quæ ad irrevocabilitatem, etiam si admissa fuisset ab Ordinario, cum conditione intrinseca, vel extrinseca.*

39 *Carditis casualis, & mixta reservativa ad alium contractum etiam in præiudicium Tertiis, cui fuisset interim ius quiescens.*

40 *Presentationis quando dicitur facta re adhuc integra.*

41 *Presentationis facta coram Ordinario, & cum acceptatione presentationis dicitur perfectæ completa, & consummata.*

42 *Actus sequens post alium actum in aliquo suspensæ substantiali incipit, re non integra factus dicitur.*

43 *Institutionis non est de necessariis requisitis pro perficienda presentatione.*

44 *Actus dicitur perfectus, quousque eidem nihil superest à Partibus faciendum.*

45 *Presentationis ritus sequens non admittitur alla variatio, tam in parvis Ecclesiasticis, quam in Laicis.*

46 *Ex sola presentatione, presentationis acquirere dicitur ius ad rem, & num. 54.*

48 *Amplia, etiam si non sequatur furris institutio.*

49 *Reprobatur, ac declaratur auctoritas Rotæ. Ponne desij. 1021. & numer. 50. & 51. & 55.*

51 *Procurator licet postea revocatus non dicitur falsus, donec sciverit revocationem sui mandati.*

52 *Iudicium initum cum falso Procuratore est nullum.*

54 *Socus initum cum vero licet revocato, nisi revocatio intimata fuerit iudici, & Patri, ad hoc enim scientia extrajudicialis non sufficit.*

56 *Reprobatur dec. 452. num. 6. cor. Ludovisi.*

57 *Auctoritati Rota Romana quomodo deferendum.*

58 *Dubus infirmis à patrone presentationis, nemini eorum acquirere ius ad rem.*

59 *Contractus, alius perfectus, ex sola possibilitate variationis, seu revocationis, infirmis nequit.*

60 *Variatio alius illius perfectionem sequitur.*

61 *Ius in re potentius est iure ad rem.*

62 *Patronus post presentationem unius licet possit accumulative variare, si tamen alterum cumulari non præstiterit, non potest dici fuisse alteratum ius ad rem primo presentatione acquisitum.*

63 *Pro validitate resignationis Beneficii facta per Papam requiritur, ex parte resignantis ejus veritas, & formalis consensus.*

64 *Intellege juxta stylum Dataria Romana, secus de jure communi.*

66 *Presentationis non dicitur alius perfectus, donec sequatur furris institutio presentationis.*

67 *Distingue ut num. 67.*

68 *Matrimonium spirituale non contrahitur per presentationem.*

Florentina revocationis Mandati.

ET

D I S C U R S U S CCIII.

SUPER Dubio hodierna die repositum, an ad Capellaniam erectam in Ecclesia Parochiali Sancti Ambrosii hujus Civitatis Florentiæ sub Titulo, & Invocatione Visitationis B. Mariæ Virginis ad Elisabeth de Jurpatronatus Laicorum instituentis sit Reverendus Dominus Joannes Maria de Mazzuoliis, aut Reverendus Dominus Sylvius Franciscus Maria de Mari; Responsum fuit per aios duos DD. Assessores in favorem Rev. Dom. Mari, ex quo prima Presentationis facta de Persona D. Joannis Mariæ de Mazzuoliis fuerit nulla, & invalida, nam de tempore ejus Presentationis factæ per Procuratorem Domini Lazari Guidoni Patroni dictæ Capellaniam, ejus primum mandatum ad illum presentationem erat jam revocatum, ideoque cum attendenda sit altera Presentationis facta à secundo Procuratore de Persona prædicti Reverendi de Mari: Hunc utique, & non alterum in dicto Beneficio instituendum fore DD. meis visum fuit.

In contrariam verò Nos imimus Sententiam, ex eo quia revocatio primi mandati ad presentationem Rev. Dom. de Mazzuoliis, non fuerat ei intimata, neque patitur, de ea Procurator tempore illius presentationis.

sententiam aliquam arbitri habuerat; Quemadmodum enim quicumque actus gestus regulariter à Procuratore, licet revocato, de jure eandem habet substantiam, robore, & validitatem, ac si illius revocatio frequenter non foret, dimmodo ad nuntium Procuratoris revocatio non perveniret ad textus expressos in *Cap. ex parte Decani de receptis. & in l. si mandatum ff. mandati. & in l. inter causas ff. cod. de in l. i. §. Sed ego ff. quod jussu. Bnd. in l. i. n. 6. Cod. de Solidand. Casanat. conf. 9. n. 31. Sanchez de Marim. lib. 2. disp. 11. n. 6. Gomez. var. rem. 2. cap. 4. numer. 3. ibique Aylon. Add. n. 4. De Luc. ad Craian. disp. 128. n. 5. & disp. 227. n. 5. Ror. Romana coram Rich. det. 452. n. 41. & lausitum cum alia laudatis Albit. de Insuperant. in Jodit. quod. 12. numer. 93. & 95. Altimar. de Nollit. in Contrah. tom. 3. quod. 31. n. 1135. & in propriis, & de promissionibus terminis probat Textus in *Clementin. vtr. de reuocata. ubi* Pontifici determinat, quod cessio, seu religiosio Beneficii facta per Procuratorem ante nuntium revocationis Mandati valeat, necnon ex eodem Textu firmant *Peris. de reuocata. lib. 6. cap. 45. numer. 17. 28. 29. 30. Cald. Preser. de Emption. cap. 15. n. 17. Tondat. quod. Benefic. cap. 26. n. 21. cum seq. Albit. de Insuperant. quod. 12. numer. 97. De Luc. de Benefic. disp. 328. n. 6. Ror. Romana det. 130. n. 4. §. 6. par. 6. rec. Altimar. d. quod. 31. n. 1141. ita prima Praesentatio facta de Persona dicti Reverendi Domini de Mazzuolis à Procuratore penitus sui mandati revocatione ignorante valida fuit, & propterea illi, qui sui piam praesentationem, & non Domini de Mari institutione in dicto Beneficio indubie debetur, ut summo praesentatione argumento ob identitatem rationis à praedicto Textu in dicto *Clementin. vtr. de reuocata. penultima* in terminis praesentationis factae à Procuratore ante nuntium revocationis mandati traditur *Cover. prati. quod. cap. 9. sub numer. 8. ibique egregie Phor. n. 54. Caldas Perier. de empi. cap. 55. n. 39. circa fin. De Luc. de Jurisprudent. disp. 62. numer. 13. Ror. Romana. part. 6. rec. det. 130. n. 7. Add. ad Burnit. det. 723. n. 21. Albit. de Insuperant. §. 12. n. 116. Rebuff. de Benefic. Inferior. Vicar. n. 213. & Ror. Nigra in Flaminio Remissis 29. Augusti 1730. §. Sed etiam coram D. Philippo Ror.***

Quemadmodum in nihilo penitus obstat *Castrensis. rurs. 57. lib. 1. iura veterem impressionem, & conf. 361. iura aliam. & conf. 362. iura alteram impressionem lib. 1. quon sequuntur Lamberton. de Jurisprudent. lib. 4. part. 1. quod. 4. artic. 9. & Ludov. det. 452. numer. 6. De Luc. ad Gulin. de Procurat. part. 3. cap. 5. n. 17. Pinier. de Jurisprudent. lib. 5. cap. 6. n. 20. Nam opinio Castrensis non est in jure fundata, quinimo, improprie contraria notitiae Juris regule supra affirmatae, communiter à Doctores superius allegatis reprobata fuit, affirmantibus, quod ea non possit procedere, nisi in casu, quo mandati, vel ejus secundus Procurator pervenisset Procuratorem revocationem in praesentando, in advertent *Add. ad Burnit. det. 723. n. 21. & Albit. de Insuperant. quod. 52. n. 116. & alii supra laudati.**

Urque etiam videmus, quod revera opinio Castrensis erronea sit, eperendum est, an jura per eam adducta ad probandum suam opinionem aliquam habeant in jure substantiam, vel bene casui nostro adaequantur.

Iste enim nobis alio juri fundamentum innuit, nisi Textus in *l. si Parer ff. de Manumiss. vendit. & in l. 2. §. Si quis donator ff. de Donat. ex quibus quemadmodum insit, quod gesta à Procuratore revocata irrita sunt, quoniam sui mandati revocationem ignoraverit, his quoniam concurrentibus, nempe quod Procurator sit constitutus ad actus extrajudiciales, & actus qui gerunt per Procuratorem, sit talis, qui explicari nequeat sine expressa Domini voluntate; Tertio quod revocatio non rehndit in quantum pecuniarium Terri, necipius Procuratoris; Quirò, quod actus non sit de necessitate à Domino faciendus, ita cum putaverit Castrensis eadem questionem requirita in Procuratore ad praesentandum concurrere, concludit, quod praesentatio de eo facta, licet revocationem sui mandati ignoraverit, nullatenus valet.*

Verum decipitur Castrensis piam exilimando,

quod memoratus Textus in *leg. si Parer* loquatur in Filio Procuratore constituto ad servum manumittendum, quod est falsum, quia in eo Textu agitur de simplici Nuncio missio ad hoc peracta, ut servum vice Domini manumitteret; Magnus tamen interest differentiam inter actum, qui per Procuratorem geritur, & actum, qui per Nuntium, vel Episcopum explicatur, in primo casu actus est validus, si Procurator revocationem nesciat, ut probant expressi Textus supra laudati, focus vero in secundo, quia si post nuntientis praesentationem, quoniam Nuncio, vel episcopolo recipienti non intimata actus gestus forent nullam habet validitatem, ut ita communiter distinguendo Textum praedictum cum aliis conciliamus, & explicamus *Gomez. var. tom. 2. cap. 4. numer. 3. ibique Aylon. Addition. numer. 4. Sanchez de Marim. lib. 6. disp. 11. numer. 7. Gutierrez. ad. tractat. cap. 43. numer. 6. 7. Pels ad cap. final. part. 4. de Procurat. in 6. numer. 3. 4. 5. Thofe. lib. 1. P. conclus. 262. n. 31. 32. Gonzalez. ad regul. Correll. §. Gloss. 16. n. 16. 17. & Gloss. 63. n. 41. & seq. Capen. disp. 352. cap. 3. n. 10.*

Nec non in eisdem quoque terminis loquitur aliter Textus in *leg. 2. §. Si quis donator ff. de Donat. ut ibi explicat Gloss. verb. perferret, ac alii communiter scilicet, & optimè Gomez. d. cap. 4. n. 3. vers. Textus non habet.*

In altero similiter fallit Castrensis, quod nempe credidit praesentationem esse etiam actus, qui sine expressa Domini voluntate nequeunt expediri, nam actus, qui absque voluntate Domini non possunt expediri, sunt illi, in quibus transierit aliquo juri in re, nempe possessio, aut dominium aliquis rei, in inferius opportuni loco laudis demonstrabimus; & in his terminis loquitur Textus in *l. 2. §. Si quis donator ff. de Donat. à Castrensi allegatus, ubi* revera agitur de transfrendo actualiter dominium pecuniarium donationis titulo, & similiter aliter Textus ab eodem Castrensi adductus in *d. l. si Parer ff. de Manumiss. vendit. loquitur de manumissione, ex qua servi dominium amittunt, unde* hujusmodi actus non geritur ex Filii, sed ex Patris voluntate, ut eleganter docetur *Pels in d. l. si Parer. in 6. n. 17. & 18. hinc*

quod quando non agitur de transfrendo aliquo jure in re, nempe dominio, & possessione aliquis rei, proat in praesentatione, per quam non transierit, nisi jura ad rem, nempe jura, seu actio ad petendam institutionem, & cum sola institutione juri in re, orante dominium, & possessionem Beneficii, nec a quo gestus per Procuratorem, quoniam revocationem absque illius scientia, de jure validus est, ac si à Procuratore nondum revocato gestus fuisset, proutiam plenius probatur.

Tertium quoque requirimus, quod quando non rebandat revocatio in prejudicium Terri, vel Procuratoris revocatio, actus per Procuratorem revocatum gestus non valet, nullam pariter in jure substantiam habet, cum quia ex rebus à Castrensi laudatis, & in quibus ille se fundit, hoc minime probant, omnib; longe diversa sit decidendi ratio, tum quia male creditur Castrensis, quod illa, cum quo talis Procurator, ex titulo lucrativo contrahit, vel actum lucrativum gestit, datum aliquod per revocationem non sentiat, sed lucrum tantum amittat, & sic quod revocatio non redamdet in prejudicium Terri, quod est falsum, quia, qui lucrum, vel jus lucrativum jam acquiritur, & radicatum ex aliquo contractu, vel quasi contractu amittit, revera datum in suo Patrimonio patitur; ut per *leg. 2. §. Adversus ff. ne quid in loc. pub. leg. non impior §. Final. ubi Gloss. & omnes scribentes ff. de legat. 1. Gloss. singulariter in leg. 1. §. Si quis propter verb. per in integr. restitutionem ff. de jurer. alioque prius. Bertram. Sord. conf. 321. numer. 22. & conf. 440. n. 32. Cyriac. contravers. 199. n. 9. & contrav. 452. n. 58. & 59. Cephal. conf. 318. n. 30. notum. 3. & ideo valet donatio facta per Procuratorem revocatum ante sciendum revocationis mandati, quoniam donatio fit actus, vel contractus lucrativus ex parte Donarii, quod non est alia ratione provenit, nisi quia revocatio mandati esset in quantum donatori, ex quo amittere lucrum, vel jus lucrativum et contractus donationis jam acquiritum, & radicatum.*

- 14 *Conc. Var. libr. 2. capit. 4. num. 3. & ibi Aylen. Additiones. num. 4. Paten. Molin. de Juss. & Jus. diff. 3/52. num. 3. quod enim dicitur de donatione, neque tunc militat in presentatione, quia presentatio non est nisi donatio quodam de arbitrio suo per Patronum Presentatio elargito, ut docet tradit Lamberti. de Jurep. libr. 2. part. 1. quod. 1. art. 3. per tot. fol. milii 474. & Frant. Ador. dec. 479. num. 2. quod omnia iuridice comprobantur in Authentica Rota Romana in Compellente Parochialis 14. Aprilis 1603. etiam Lancellieri, & in Tullen. Capellania 2. Junii 1607. etiam Pirvoro, quas referit, & sequitur Ferrentill. in add. ad dec. 723. num. 27. ac Albit. de Invenim. in indic. quod. 12. num. 116. quibus in locis reprobandum vel declarandum Caltrensis opinio nemine dicant, quod ejus opinio procedere tantum possit, quando secundum Procuratorem, vel Dominum praverit in presentando Procuratorem revocatum, quia in hoc casu vera est ratio Caltrensis, quod per revocationem nemini sit praedictum, neque Procuratori revocato, ut pater, neque possit Presentatio ab illo, cum per mandatum ad presentandum non effectuum, & re integra revocatum per praverit presentationem factam à Domino novae Personae, antequam primus Procurator revocatus alteram presentasset, secus in altero casu, quo Procurator revocatus praverit Dominum in presentando, quia cum tali Personae presentatae fuit sua presentationis iam acquisitum, & in ea radicatum, revocatio si valeret, dampnum utique illi redunderet, quod tolerari in jure non permittitur.*

Deficit quoque quarum requisitum, scilicet quando Dominus nullam habet necessitatem faciendi actum, quia licet Patronus non habeat physicam necessitatem presentandi, habet tamen moralem, seu causativam necessitatem deveniendi ad actum presentationis infra tempus à Lege praescriptum, alias pro ea vice privatur jure, & fructu Patronatus, qui devolvitur ad Ordinationem, ut de simili necessitate causativa optime loquitur Capen. contrav. 8. art. 3. num. 7. Alenrad. Jan. contrav. 67. num. 3. 4. 5. 13. Rodolphin. allegat. 67. numer. 3. & seq. Baldus. ad Ramen. obsequat. 85. num. 66. & seq. Terr. de Majorat. part. 2. quod. 13. num. 14. 15. 16. & num. 20. Rot. post De Luc. de Fideicommiss. diff. 47. num. 9. to. 11. Cum igitur fundus corruat fundamenta Caltrensis, jure ac merito fuit per praedictos Doctores iuriconsultos superius laudatos in §. In Contrarium in fin. communiter reprobatum, & simul cum eo Lamberti, qui non est, nisi simplex Caltrensis opinio relator, ejusque rationum, quas in jure omnino insubstantiales esse probavimus.

Agnoscentes DD. Informantes pro Reverendo Domino de Mari hanc Caltrensis Sententiam sustineri non posse, ad varias limitationes confugerunt, cum quibus saltem regulam super positam effugere de facili credebant.

Et primo dicebatur, quod licet regulariter gesta per Procuratorem revocatum, & revocationis infirmum valida sit, tamen in materia Jurispatronatus sufficit, quod notitia revocationis deveniat ante institutionem ad notitiam Ordinarii ex auctoritate Caltrensis, & conf. 19 362. in fin. vers. Praterea revocato, Lamberti. de Jurispatronat. libr. 2. part. 1. quod. 4. vers. 14. num. 5. fol. 494. quem sequuntur Ferrentill. Addition. ad Baratt. dec. 723. num. 21. in fin. & Albit. de Invenim. diff. 12. num. 117.

Verum hoc Adversariorum assumptum ex Auctoritatibus praedictis minime comprobatur, quia Caltrensis loco citato nisi aliud firmat, nisi quod sufficit revocationem Procuratoris devenire ad notitiam Ordinarii antequam admittat Ordinarium presentatorem factam à Procuratore revocato juxta Textum Clement. unic. de renunciat. ubi habetur, quod renunciatio Beneficii, vel Dignitatis facta à Procuratore revocato non valet, quando de tempore actus renunciationis revocatus Procuratoris jam devenit ad ejus notitiam, vel ad notitiam Superioris à quo recipitur, & admittitur renunciatum, & sic nemo non videt quod nihil commune habet praedicta Auctoritas cum casu nostro, cum de tempore presentationis, & illius admissionis Ordinarius ignorabat revocationem Procuratoris.

Pateret Lamberti nihil ad propositum facit, quia

tenendi opinionem, quod post revocationem Procuratoris presentatio sit nulla, licet non fuerit intimata Procuratori, hoc unum in hac materia subdit, quod nempe si infirmo sequatur fuerit in Persona presentati à Procuratore revocato, ubi obnoxius valebit institutio, quamvis talis presentatio fuerit nulla, utpote facta à Procuratore revocato, & ideo advenit esse necessarium ad hunc effectum, ut impediatur infirmatio, vel, si sequeretur, ut illa non valeat, quod notitia revocationis Procuratoris devenit ante institutionem ad notitiam Ordinarii, sed si Lamberti credidisset hujusmodi presentatorem esse de jure validam, non unque assensuisset esse in tali casu necessarium, quod notitia revocationis deveniret ad Ordinarium ante illius institutionem, sed totum contrarium, nem quod de jure valida est Presentatio facta à Procuratore infirmo revocationis sui Mandati, ac si effect facta à Procuratore nondum revocato, nihil omnino refert, quod postea deveniat ad Ordinarium notitia revocationis, quia Ordinarius tenebitur non obstantem illi notitia Presentatorem, utpote de jure civi, & recte, presentatorem, instituire.

Quo verò ad Auctoritatem Ferrentilli, & Albiti qui eadem illius verba referunt, nullum super eis potest fieri fundamentum, cum quia intelligendi sunt ad mentem Caltrensis, vel Lamberti, quos unice allegant; Etenim postquam ipsi Ferrentill. & Albit. firmaverint contra Caltrensem, & Lamberti, presentatorem factum à Procuratore revocato, infirmo tamen sua revocationis, esse de jure validam, id tamen his duobus casibus ita postea limitat, primo nempe si Patronus, aut illius secundum Procuratorem praverit in presentando Procuratorem revocatum, secundo quando revocatio primi Procuratoris praverit factam ad notitiam Ordinarii Collatoris, quod est necessarium, alias enim si ad Presentatorem primi Procuratoris sequeretur, infirmo esset valida, in hac enim secunda limitatione quomodoque non indicant Ferrentillas, & Albiti illius simplex Relator, tempus, in quo pervenire debeat notitia revocationis ad Ordinarium, vel de tempore admissionis presentatorem, sed ante institutionem, intelligendi sunt in hoc sensu, quo loquitur Caltrensis, & Lamberti, nempe quod, licet de tempore presentatorem, & admissionis non pervenit revocationis notitia ad Procuratorem revocatum, satis sit, quod illa saltem de tempore dicte admissionis, perveniat ad notitiam Ordinarii, ut presentatio firmetur, vel non sequatur infirmatio, & sic juxta adverte, quod hac limitatio in hoc sensu accepta, est consentanea dicte Clementina unic. de renunciat. citatae ad hoc propositum à Caltrensi, qui juxta illius dispositionem satis est, quod de tempore, quo sequitur renunciatum, & respectu illius acceptatio, saltem Superior non ignoret revocationem Procuratoris, sed si post admissionem, seu acceptationem renunciationis talis notitia deveniat ad Superiorem, ante tamen Collationem Beneficii renunciat alicui factam, non dicit eadem Clementina, quod non valet renunciatum, tunc non possit à Superiore in alterum conferri Beneficium, sed contrarium tali casu determinat: Quod enim dicitur in casu renunciationis, dicit debet in casu presentatorem, quia utraque à Doctores, ut supra vidimus, pariterant, & sic, si de tempore, quo Ordinarius admittit presentatorem factum à Procuratore revocato, habet scientiam revocationis, hujusmodi scientia satis est, ut dicatur presentatio invalida, prout invalida, & nulla habetur renunciatum, si vero post admissionem talis presentatorem devenit notitia hac ad Ordinarium, ante tamen institutionem Presentati, erit valida Presentatio, sicuti est valida renunciatum, quamvis postea, ante collationem Beneficii renunciatum Superiore habuerit notitiam revocationis.

Eodem similiter modo respondendum aliis Auctoritatibus in contrarium allegatis, nempe Paris. de resignat. tom. 2. libr. 9. quod. 26. n. 2. & seq. Leter. de re Benefic. lib. 3. quod. 27. per tot. Tondat. 9. Benefic. 26. num. 1. & seq. Card. De Luc. de Benefic. diff. 38. per tot. & hujusmodi, qui agunt resignationis Beneficiorum materiam ad terminos dicte Clement. unic. de renunciat. remittunt, quod ad effectum non valet resignatio, sufficit ad notitiam Superioris, vel Papae, aut illius Officialium pervenisse revocationem Pro-

Procuratoris continui ad resignandum Beneficium, licet non fuerit talis revocatio Procuratoris imminuta, quia ut mex dicitur in responsione data ipsi Clementinae *Unice*, quod eorum dictum, aliquando in suis terminis verissimum, adaptari quidem posset casui nostro, si de tempore, quo Procurator coram Ordinario presentavit Rev. D. de Mazzuolis tunc presentem, eumque acceptantem, Ordinarius d. revocationem non ignorasset; Nemo est contra ea dictis Autoribus auctos fuit asserere,

- 37 re, quod si post sequentem resignationem in manibus Superioris, vel Papae notitia revocationis ad Superiorem, vel Papam perveniret, resignatio non valeat, quinimo constanter in hoc casu determinatur, ex eo quod notitia ad Superiorem, tunc re non amplius integra pervenit, ex quo verissimum ratiocinio in angustiis se positum sentientes Informantes pro Rev. D. de Mari replicabant, quod in materia Jurispatronatus semper dicitur integra, quousque presentatus institutionem suam ab Ordinario consecutus fuerit, quod erat manifestum aequivocum per ea, quae solentur nisi quoad hanc obprobrium dicitur sub §. *Altera qua cum seq.* & melius in §. *Nique valet*.

- Neque praedictis aliud obstat videtur, quod nempe 39 in consensu provisi ab Ordinario putativo, & alterius provisi ab Ordinario vero, debeat praesenti provisi a vero, cum veritas, non obstante l. *Barbarus* prevaleat debet opinioni, vel errori *Lep. alleg. 89. num. 15.* & ibi *Adden. & Rot. cor. Baratt. dec. 479. n. 18.* quo conclusio etiam videtur procedere in hac materia praesentationis, nam si praesentatio facta fuerit a Bonae fidei Possessore tamquam Domino putativo Patronatus, & postea comparat ante institutionem verum Dominum, qui adeoque praesentem, insinuationem est ille, qui fuit a vero Domino praesentatus, ut per textum expeditum in 30 *Cop. Consultativus 19. de Jurapat. firmatus Doctores omnes, & plene Rot. Rom. cor. Anselmi impensis patesc. de Jurapat. lib. 2. Canon. 32. c. 1. & 4. num. 13. cum seq.*

- Quandocumque hic non agitur de duobus praesentibus a diversis Personis, nempe a Patrono, vero, & D. Putativo, sed agitur de duobus Praesentibus ab uno, condeque vero Patrono merito primi, & secundi illius Procuratoris, sola veniente questione, an Praesentatus a Putativo Procuratore veri Patroni, licet postea absque ejus scientia revocato, fuerit bene praesentatus, itaque exclusi debeat alter postmodum praesentatus ab altero Procuratore ejusdem veri Domini, qui questio statim resolvitur ad favorem primi praesentati ex regula iura supra allegata, quod grata a Procuratore revocato ante

- 31 scientiam fuit revocationis, omnino valida sunt, quia Lex provide disposuit, quod ante insinuationem, vel scientiam revocationis mandati habitam a Procuratore revocato nullum habeat effectum, & habeatur Procurator, ac si non esset revocatus, ut egregie ostendit Doctores omnes ad confirmationem praedictae regulae allegati, & idem actus praesentationis ab eo gestus omnino 32 veri Domini dicitur factus ab ipso vero Domino, ut patet omnia *Frascon. de Jurapat. lib. 2. cap. 3. numer. 2. 3. Patet. eod. tract. lib. 2. alleg. 99. num. 8.* & non a Domino putativo; Minusque per eandem rationem allegabile est exemplum praesentati a Possessore Jurispatronatus concurrentis cum Praesentato a vero Domino Patronatus, cum pariter casus iste ita penitus extraneus est ad nostrum, ut incurritur Romani Advocati, 33 qui tale exemplum allegabant post Decisionem contra praesentatum a Procuratore revocato, in hoc iugendi imbecillitate notari a Doctissimo Viro *Corda. De Luc. disc. 82. num. 11. de Jurapat.*

- Altera, quae asseratur limitatio, quod nempe secunda praesentatio de Persona Rev. D. de Mari re integra facta fuerit, cum quia prima praesentatio Rev. D. de Mazzuolis, cum admitta fuerit ab Ordinario cum Clausula *fit & in quantum de jure, &c.* non fuit perfecta, & pura, sed conditionalis *Ludovici. decif. 417. num. 12. Barbos. Clav. 149. n. 6. Rot. decif. 217. m. 4. post Posit. de Manente. Viscon. de Jurapat. part. 2. lib. 9. cap. 1. n. 3.* tum etiam, quia adhuc de eo tempore nondum sequebatur fuit insinuat d. D. de Mazzuolis, nullius ponderis visa fuit.

- Quandocumque nulla ex rationibus supra io contrarium adductis apta est de jure ad inducendum casui nostro hanc limitationem.

Casper. de Commercio, Tom. II.

Etenim quoad primam deductam ex admissione primae Praesentationis, conditionaliter ab Ordinario facta plures occurrunt responsiones.

Et primo respondetur, quod praedicta Clausula, quae fuit per Ordinarium pro cautela apposita fuit admissionis, ad praeservandum nempe jus suum, quod forte ex admissione simplicis, ac absoluta deestur fieri posset, solum apta est ad qualificandum ipsam admissionem, secus praesentationem pure, & simpliciter factam a Patrono, ac acceptatam a Praesentato; Adhuc enim Praesentationis acceptata a praesentato fiat de per se, & de per se validus est absque admissione Ordinarii, nam ad ejus validitatem non requiritur admissio Ordinarii, insinuat enim quod ipse fuit cor. Ordinario, vel ejus Curia, vel Notario, vel etiam ad ejus notitiam tantum *Gara. de Benef. part. 4. cap. 3. num. 12. Rot. part. 15. recent. decif. 176. numer. 14. 15. 16. & part. 18. rem. 2. decif. 665. num. 8. & decif. 739. numer. 2. & cor. Emeris Jan. decif. 30. num. 5. Fagn. de Jurapat. tom. 2. canon. 3. cap. 4. n. 17.* immo praesentatio facta coram Ordinario, vel ad alius notitiam, & acceptata a Praesentato, dicitur adhuc pura, perfecta, ac pleo consummatur, ex quo jam ad rem perferret, & irrevocabili Praesentato acquiritur, ut mox infra late probabatur.

At supposito (& erit secunda responsio) quod dicta Clausula insinuat in Praesentationem, tamen cum ea conditio, quae ex dicta clausula oritur, non est nisi conditio intrinseca, & de praesenti, cum se referat Ordinarius ad ipsum actum praesentationis, prout de jure ipso tempore admissionis est, eum admittendo, si ipse est de jure validus, & admissibilis, eumque non admittendo, si non est admissibilis, & ideo cum talis conditio modum de praesenti, verum etiam intrinseca non suspendat, neque imperfectum actum reddat, adhuc remanet pura, ac perfecta, ac si dicta conditio non fuisset apposita, ut egregie firmant *Roc. respons. 134. num. 11. & Almy. consil. 381. numer. 1. & seq.* & in terminis dict. Clausulae §. 1. & in quantum *Roman. consil. 301. num. 4. verif. nunc vero quoad casum, & numer. 5.* & ibi *Adden. Mandaf. Int. F.* ubi loquitur in collatione Beneficiorum allegando *Dec. in l. Alter legimus num. 12. ff. de regul. Jur.* & in puncto ejusdem Clausulae appositae in admissione praesentationis ab Ordinario sequendo dictum *consil. 301. Roman. firmatus Rot. coram Scraphin. decif. 699. repetita in part. 1. diversif. decif. 687. Vincen. Gratian. consil. 125. num. 6. 7. 8. & seqq.* & generaliter, quod conditio intrinseca, nempe ea, quae est juri, & Legis conformata, vel secundum jus apponi debet, nihil operatur, ac si non esset apposita *Rot. part. 3. rec. decif. 483. num. 3. in fin. & part. 8. decif. 42. n. 11. & 12.*

Tertio denique respondetur, quod si etiam falso supponeremus, quod admissio praesentationis effectus conditionalis non condicione intrinseca, neque de praesenti, sed condicione extrinseca, & merè dependenter a futuro eventu, nec non talis admissio influeret in actum praesentationis, itaque pariter illa hujusmodi condicione afficeretur, attamen inter Contractantes, nempe inter praesentantem, & praesentatum quoad irrevocabilitatem praesentationis discreta perfectus, & completus, ac si effectus porus *Rot. Roman. decif. 67. num. 3. post Passif. de Salvian. Rot. coram Baratt. decif. 581. numer. 12. & coram Merlin. decif. 568. numer. 8.* & egregie per ceteros *Ursoli. consil. 35. numer. 56.* neque interim pendente conditionis purificatione potest uni ex Contractantibus praedictum inferri, nam jus, quod post hujusmodi contractum alteri fuisset acquisitum usque ad verificationem conditionis est immutabile, quia conditio, dummodo non sit postestativa, sed casualis, aut mixta, postea verificata retrotrahitur ad diem contractus io praedictum etiam consequitur 39 Tertii, cui fuisset interim aliquod pars quatuor *Rot. Roman. part. 6. decif. 539. numer. 6. Sabell. regl. 23. numer. 1. Soland. Labyrinth. Credit. part. 2. cap. 21. numer. 4. cum pluribus sequentibus. Antwerp. de Donat. Rot. lib. 1. grad. 2. §. 2. numer. 8.* Cum igitur prima praesentatio acceptata a Praesentato sit certa, & irrevocabili, licet sit conditionalis, nec non conditio legitime admissionis per declarationem Ordinarii verificata retrotrahatur ad tempus illius praesentationis, certo omnino sequitur, quod quaecumque alia subsequens 40

X

presen-

presentatio dici non potest re integra facta, quia ipsa succedit post primam presentationem iam perfectam, & intervocabiliter acquisitam primam Praesentationem.

Neque valet secunda ratio, quod nempe re integra facta fuerit secunda praesentatio Rev. D. de Mari, ex quo de tempore illius praesentationis nondum fuerat R. Dom. de Mazzuoli prius praesentatus ab Ordinario iudicatus, nam ea manifestum aequivocum nitebatur, quia sumebantur actus praesentationis, & actus institutionis pro unico tantum actu individuato, idem ad tollendum aequivocum sufficit distinguere actum praesentationis ab actu Institutionis, quo potius verum erit, quod habito respectu ad actum Institutionis secunda praesentatio facta fuerit re integra, nempe nondum secunda Institutione, secus vero quoad primam praesentationem Rev. D. Mazzuoli.

Quod secunda praesentatio habito respectu ad primam praesentationem dicatur in casu nostro non re integra facta, non est dubitandum, quia cum prima praesentatio Rev. Dom. de Mazzuoli facta fuerit cor. Ordinario praesente, ac acceptante eodem Rever. de Mazzuolis, & sic cum illa fuerit perfecta completa, & consummata, ut firmant egregie Lamberlin. de Juraparr. lib. 2. part. 2. quest. 7. art. 1. in princip. fol. 839. & artic. 2. num. 5. vers. sed ubi perficitur alius fol. 833. Ricc. in prax. Curiae Archiepiscopalis Neapol. decis. 60. numer. 1. 2. part. 4. Letter. de re Benefic. lib. 2. cap. 6. num. 36. vers. Quod est maxime, Piten. de Juraparr. allegat. 61. numer. 13. Garz. de Benefic. part. 4. cap. 1. numer. 21., idem alteram postea subsequutam dici non potest re integra, sed re non integra supervenisse, nam tunc dicitur aliquid fieri re integra habito respectu ad alterum actum, quando ille actus nondum est in aliqua substantiali parte incipiens, secus vero cum aliquid sit post alium actum, qui est in aliqua parte substantiali incipiens, eoque magis si ille sit perfectus, & consummatus, quia tunc re non integra factum dicitur, ut communiter docent Cofl. de re integr. in prax. lib. 2. numer. 2. & seq. Alex. conf. 210. numer. 13. lib. 7. Cyprus. contravers. 214. numer. 40. Galin. de Procurat. part. 3. cap. 4. numer. 1. & seq. Manili. de Tacit. lib. 7. tit. 31. m. 7. & Albit. de Inconsuet. quest. 12. num. 77.

Quae omnia licet per rationem à suis iuris principijs ut supra deductam superadditis, mirifice quoque comprobantur ex punctualibus Auctoritatibus Lamberlin. de Juraparr. lib. 2. part. 2. quest. 7. artic. 2. vers. Et si dicatur fol. 833. ubi ad obiectum quod praesentatio non possit dici actus perfectus, quia res non desinit esse integra, & idem perfecta dici non possit, nisi sequens institutione praesentati, ista doctissima more suo respondit; Aut respiciatur ad provisionem totalem Ecclesiae, vel Capellae, & tunc quoad hunc respectum actus non dicitur perfectus nisi post Institutionem Clerici, vel Sacerdotis praesentati; vel sed respectus habetur ad individuum actum, per quos deveniri debet ad provisionem totalem Ecclesiae, seu Capellae, & quilibet de per se, nempe praesentationem de per se, & institutionem de per se, quibus horum duorum actuum habet suam perfectionem, & sic praesentatio concursuibus requisitis necessaria ad eam perficiendum actus dicitur perfectus etiam non sequens institutionem.

Eoque magis ita procedit in dubiis casibus, qui intereunt inter diversas personas, ut in casu nostro, quia actus praesentationis sequitur inter Patronos praesentantem, & Clericum praesentatum, pro cuius perfectione requiritur id ipsum, quod ad compleendum praesentationem de iure tantum esse necessarium, quo completo nihil aliud inter Praesentantem, & Praesentatum subsistit facendum, ubi enim alius actus nihil superest à Partibus facendum, actus dicitur perfectus ex regula, quam docet Tabor. axiomat. Jur. in verb. Perfectionem. Actus vero Institutionis sequitur inter alias Personas, nempe inter Ordinarium, & Praesentatum, & ille perfectus per ea, quae sunt necessaria ad perficiendum Institutionem Praesentati.

Est propterea attenta haec sola perfectio actus praesentationis, licet sequantur non habere Institutionem, illi per necesse sequi debent effectus, qui ab actu perfecto praesentationis de iure sequi debent, & sic praesentatio sequuta non datur amplius in Patronis Ecclesiasticis ulla variatio, & in Patronis Laicis variatio non pertrahit

ad personam primi Praesentati ex eo, quod tunc res non dicitur amplius integra, ut docet Lamberlin. loco citato, & Rot. Rom. cor. Adeline dec. 85. num. 9. in lib. 1. & cor. Falcoer. tit. de Juraparr. dec. 47. numer. 13. & Piten. de Juraparr. alleg. 100. num. 387. & pariter post solam praesentationem acquiritur Praesentatio ius ad rem Lamberlin. de Juraparr. lib. 2. part. 2. quest. 8. num. 15. Garz. de Benefic. part. 4. cap. 3. n. 8. 9. in Piten. de Juraparr. lib. 3. cap. 7. n. 57. Letter. de re Benefic. lib. 2. quest. 20. num. 33. 35. Corradin. in Prax. Benefic. lib. 4. cap. 6. m. 3. in fin. Rot. dec. 74. numer. 2. 3. & Piten. de Juraparr. alleg. 40. sub n. 48. idque adeo verum, ut si aliqua obtemperaverit à Papa gratia derogatoria super Juraparrationem cum clausula *dammodo non sit alteri ius quiescenti*, gratia locus non erit, si sequens fuerit aliquid praesentationis, quamvis sequens non fuerit illius institutionis, quia ex sola praesentatione ius dicitur acquiritur Praesentato Scraphim. dec. 1218. Girelman. conf. 125. n. 6. sive ad 18. Add. ad Borm. dec. 851. num. 10. Garz. de Benefic. part. 4. cap. 1. numer. 21. Rot. Rom. cor. Falcoer. de Juraparr. dec. 28. numer. 3. 4. plenè Rota de curat. litter. Appellat. part. 1. cap. 3. num. 112. 113. & 114.

Minusque subsistere visa fuit Auctoritas Rota coram Penna dec. 1021. numer. 3. ubi primo firmat ex dec. 110. incip. & quod coram Pat. lib. 3. prima impressio Romana de anno 1612. quae iuxta alteram posteriorem impressionem Romanae de Anno 1620. est dec. 109. numer. 4. vers. Et quod ubi primo, inquam, firmat non esse necessarium institutionem revocationis Procuratori fieri, secundo, quod quatenus ea esset necessaria, fieri esset, quod illa fiat una sequens institutionem per summum in l. licet C. de Procurat. & Betti. in l. 1. num. 10. Cod. de Satisfact. quia ex supradictis auctoritatibus per Pennam adductis neutrum huius Decisionis comprobantur assempsum.

Nam quoad primam partem illius Decisionis, advertendum est, quod si Penna ex d. dec. 110. cor. Pates firmate intellexit, ut ex adverso praesentebatur, quod non requiratur in Procuratore scientia sua revocationis, ne valeat amplius actum gerere, & hoc non dixit, neque dicere somniavit Pates, quia ipse revera non negat quin fiat necessaria in Procuratore scientia suae revocationis ne valeat actum demandatum gerere, sed solum dicit non esse necessarium, quod talis revocatio intimeret Procuratori, eum sufficere, quod per alios quocunque medium scilicet sua revocationis perveniat.

Quo vero ad alteram partem ejusdem Pennae Decisionis; Textus in l. licet Cod. de Procurat. ubi ob allegatus non inquit de vero Procuratore, qui fuit obiectus illius scientia potest revocatus, sed de falso Procuratore ad lites, & idem non erat dictus Textus neque adeo extraneus à casu suo per dictam Decisionem allegabile; Maximam autem inter falsum Procuratorem, & Procuratorem verum, obsequit sua scientia revocatum, intercedit discrimen, nam verum Procurator, licet postea revocatus non potest dici de jure falsus, nisi postquam ipse sciverit revocationem fuisse mandati, ut advenit in puncto Farinus. de Furtis quest. 170. num. 2. Junctio num. 3. Jaf. in ditta l. licet num. 4. Cod. de Procur. Altit. dec. 5114. n. 14. Galin. de Procurat. part. 3. cap. 4. numer. 50. & probant aperti Textus, ac Doctores in principio, per Non ad firmandum nostram regulam huiusmodi. Nec enim ex eo probatur, quia iudicium initium cum falso Procuratore est omnino nullum, ut docent Imperatores in d. l. licet, & firmat ibi Jaf. exteri que scribentes, & contra cum vero Procuratore obsequit illius scientia revocatus est validum, nisi revocatio intimeret iudici, & Partii, itaque nequidem in iudicio sola scientia extrajudiciali sufficit, ut voluerunt Cofl. de remunerat. cap. 28. cap. 8. n. 2. Franch. dec. 450. num. 2. Galin. de Procurat. part. 3. cap. 3. numer. 95. & seq. & numer. 98. Albit. de Inconsuet. quest. 12. n. 87. & 91. vel nisi saltem iuxta alteram opinionem intimeret iudici, ut Partii Altit. de Nullit. in Judio. rub. 11. n. 79. 80. & seq. & de Luc. ad Franch. d. dec. 450. num. 1. & seq.

Eoque minus allegati merebatur per Pennam Betti. in d. l. 1. num. 10. C. de satisfact. quia ibi Betti.

35 totius nihil aliud firmat, nisi quod actus à Procure-
tore Actoris ad litem, qui fuit revocatus, nullatenus
valet, quando notitia sua revocationis jam ad rem
Adversarium, & Judicem pervenerat, quod, vel ni-
hil commune habet cum eo, ad cuius probationem
doctrina Bartoli, per dictam Decisionem Ponae alle-
gatur, vel potius Bartolus à contrario sensu retorquetur
potest, nam quemadmodum in casu nostro de temporaria
Præsentatione facta de Persona R. de Mazzuolis consili
Ordinario notitia revocationis nondum pervenerat ad
Procuretores, neque ad Ordinarium, ita illius Præ-
sentatio valida disposcit debet.

Neque similiter obstat altera dec. 452. num. 6. *curam*
36 *Ladef.* quia siensi ipse non innuitur nisi Authoritati-
bus *C. presb. de 7a conf. 362. & de ulla dec. 1021. curam*
Penna, quas, vel tanquam juris principiis contrarias,
vel super falsis doctrinis collocatas penitus insubstantes
satis superque demonstravimus, ita de illa uti eodem
modo laborante nulla est habenda ratio.

Præterquamquod advertendum eodem est, quod in
causis dictarum Decisionum coram Penna, & Lodo-
vico illa aderant fundamenta, & quidem principalia,
ac solidissima, quæ reuera per Sacram Rotam Romanam
respective in utroque casu rectissime decisum fuit,
quibus itaque potissimum fundamentis de concordantibus
quemadmodum non oportet illam aliam questionem,
an nempe Procurator absque sui scientia revocationem
potuerit valide præsentare, ideo erodendum est, quid,
& quantum desuper hac supervacanea questione à dictis
Decisionibus dictum fuit, fuisse de cerebro tantum (ut
sepe coniungit, & scripsit) hanc impiolem exten-
sionem motem incertum advenit *Card. de Luc.* ex-
tensorem superaddidit ad ornatum, ut dicitur Decisio-
num, sed potius in decretis Sacre Rote Romanæ
Urbe, & Obis Celebratissimi Tribunalis, quamobrem
illa, siue antiqua, siue mediæ, siue moderna semper,
& enixè protestata fuit pro reputatione sui hominis,
& aliorum Tribunalium, & Judicium cautela, quod
fuit Decisionibus nequaquam defector, nisi in iis, su-
per quibus principaliter actum, & decisum fuit, &
potissimum fundamenta constituit, ut scilicet iuxta mo-
dem docti *Cardin. De Luc. de relation. Curia Roman.*
37 *diff. 32. num. 77. cum plurib. seqq.*

Nullius quoque relevantie contemptum fuit alterum
obijctionem, nempe quod cum esset in scutata D. Laz-
zari Patroni vacare presentando cumulatim alium Per-
sonam, dicti nullatenus valet, quod prima presentatio
Rev. Dom. de Mazzuolis fuerit actus completus, ac
perfectus, ex quo potuerit et aliquid ius acquiri,
nam sicuti in casu, quo duo essent simul presentati à
38 Patrono, nemini eorum ius ad rem acquiritur, quia
incertum est quis eorum ab Ordinario instituendus erit,
ut firmat *Rot. calisti. 1661. Garz. de Benefic. part.*
4. cap. 3. num. 13. 14. Pison. de Jur. Ecclesiasticis. di-
scip. 190. numer. 40. & seqq. Pivon. de Jurapatron. lib. 8.
cap. 8. num. 5. ita in presentibus, quia ob possibi-
lem variationem Patroni incerta erat usque ad institu-
tionem institutio dicti Rev. Dom. de Mazzuolis primo
presentati.

Quandoquidem falsissimum in jure est, quod possi-
bilis actus, vel contractus variatio, vel revocatio
reddat illum imperfectum, nam communis Doctorum
opinio contrarium decernit, nempe quod actus, vel
contractus, licet, vel ex Lege, vel ex pacto pos-
sibiliter variari, vel revocari possit, non obstat
59 omnis est perfectus, peritus, consummatus, & absolu-
tus, ac pro tali in jure reputatur, ac si non esset re-
vocabilis, aut variabilis, ut probant infiniti laudati
per *Tiraquell. de retrad. convent. §. 2. Gloss. 1. num.*
1. & no. 74. cum seqq. & sed per uon. Glossam, Gratian.
cap. 326. num. 53. & 54. Decian. conf. 8. num.
80. lib. 1. Paris. consil. 92. num. 22. lib. 3. egregie Ate-
nich. consil. 126. n. 13. verj. Respondetur solum, quod
cum alius sequitur. Card. De Luc. de Servit. diff. 88.
num. 4. & de Ufur. diff. 8. num. 3. Rot. Roman. coram
Celf. dec. 172. num. 9. & 10. plenè, & eleganter Fal-
cener. de Donat. dec. 6. n. 1. & 2. & 3. & Episcop.
Rote. diff. 123. num. 12. & seq. & diff. 136. no. 1.
Rot. coram Rarari. dec. 877. num. 1. Quamvis ipsomet
possibilis variatio in Patrono præsentat, ac suppositi per-
fectionem primæ presentationis, quæ variari potest,
alias implicaret in terminis imperfecti actus, & illius
Cajacæ. de Convent. Tom. II.

variatio, quia si primus actus, idem si prima presentatio
esset nulla, vel imperfecta, per aliam presentationem
postea à Patrono factam dici non posset, quod ille va-
riasset, sed quod notuisset primam perficere pro altera
facienda, ut punctum, doctoreque de more sic advertit
Lambertini. de Jurapatron. lib. 2. part. 2. quæst. 7. art.
2. sub n. 5. verj. sed solum considerari habet, & verj.
seqq. fol. mihi 837. & in terminis similibus revocabili-
tatis Rote. Episcop. diff. 123. num. 12. 13. 15. 16. &
diff. 134. num. 11. Cyric. contron. 339. num. 2.

Potest igitur tali perfectione primæ nostræ Præsen-
tationis Rev. Domini de Mazzuolis, licet esset variabi-
lis cumulatim tantum cum altera possibili presentatio-
ne, permerisse sequitur, quod ex ea fuit eadem Rev.
Dom. de Mazzuolis acquiritur ius (saltem ad rem, prout
in fortioribus, nempe quod per actum, vel contractum
licet sit revocabilis, seu variabilis, perfectè acquiratur
possessio, & Dominium, quod est ius in re utique po-
tentiore, quam ius ad rem, uno ore affirmant Docto-
res omnes noti supra laudati in 6. *Quandoquidem, &*
62 *per ceteros Rot. Roman. coram Falac. tit. de Donat.*
dec. 6. n. 8. & ibi per 8. & nisi qui aliteri potest si-
zando non haberent illamque Authoritatem invene-

Nisi refragantibus Authoritatibus in contrarium ad-
ducitur, loquendum de duobus simul à Patrono præ-
sentatis, qui casus est longe diversus à nostro, ubi
à principio fuit tantum presentatus dictus Rev. Dom.
de Mazzuolis, & sic effivè dictus Dom. de Mari,
cujus presentatio fuit nulla, cum facta fuerit non cu-
mulativè, sed privative.

Nam primo casu ubi initio per presentacionem
de duobus simul factam statim certa reddatur incertum
utrum respectivè institutionis, & sic mirum non est,
quod ob talem incertitudinem non acquiratur pluribus
simul presentatis ius aliquod ad rem: In secundo ve-
ro casu unus tantum ab initio presentatus incerta est hac
incertitudo fuit institutionis, quia non potest reddi cer-
ta, nisi superveniat variatio, quætrebunt cum sit in-
certa hac possibilis variatio (qua data, tunc totum
causaretur, tam in primo, quam in secundo cumu-
lative Presentato incertum eorum institutionis) ideo
notuit Lex quod per illum possibilem motum varia-
tiones impediatur in actibus, & contractibus subje-
ctis variationi, aut revocabilitati omnes iidem est, cum
quos producat actus, vel contractus puri, perfecti,
& absoluti, ut patet reflectere eadem auctoritates,
per Nos supra citare in dicto 6. *Quandoquidem.*

Quare concluditur, quod si Patronus in casu no-
stro actualiter variasset accumulando aliam Personam,
tunc per superveniendum huiusmodi accumulativè præ-
sentationis ius ad rem, quod ab initio erat perfectè acqui-
situm, variatum fuisset, ut sequitur in omnibus actibus
& contractibus purificata conditione resolutionis
Legis, vel hominis, verum quia Patronus prae varia-
tione non fuit usus, nunquam primo nostro Presentato
ius ad rem ab eo jam ab initio acquisitum alteratum
fuit, ut distinguendo usum casum ab altero advertit
Corradini. in grat. lib. 4. cap. 6. num. 1. & 18. Rot. 62
apud Garz. de Benefic. part. 4. cap. 3. num. 14. & seq.
& bene Pison. discip. Ecclesiasticis. 190. no. 10. 27. &
n. 29. tom. 4. Ref. de excus. lit. apud part. 1. cap. 5.
n. 112. Sperell. dec. 180. n. 29. 30. lib. 2.

Instante actus pro Rev. Domino Mari infor-
mantem, quod ad similitudinem resignationis Beneficii
factæ à Procuratore revocato, in eo casu, licet de
tempore supplicationis per Procuratorem revocatum pro-
cederet pro admittenda resignatione, & admittit à Pa-
tri scilicet illius revocationis non fuisset adiecta ad rem,
neque ad Papam, vel ejus Officiales pervenit, tamen
non diceretur perfectè resignatio Beneficii, quinimo fal-
siciat, quod talis notitia ad Officiales Papæ pervenit,
antequam gratia resignationis sit figurata, & à Dataria
expedita, iustificaret inquam, quod ad similitudinem
huius exempli idem dicendum sit in casu præ-
sentationis, quod nempe quævis admittit illa sit ab
Ordinario, tamen nunquam dici debeat perfectè quo-
usque Presentatus per successorem Institutionem Bene-
ficiam ab Ordinario obtinuerit.

Respondendum, quod nullo modo dicta paritas inter
dictos duos casus, utque tunc se adeo longe diversis
procedere valet, nam in casu resignationis ille primus con-
sensus datus à resignante, vel ab ejus Procuratore de
X 2 tem-

tempore supplicationis Papae exhibere, est consensus imperfectus, & informis, & sine operatione, ac effectu, quia iuxta Constitutiones Pontificias, & regulas Cancellariae alter necessarius exigitur formalis, & iuratus consensus resignantis, vel eius Procuratoris in actu, vel lignis signandis, & expressis gratiam resignationis, sine qua nullo formalis consensu perfici non potest resignatio, quare ipsum non videtur, quod prima admissio resignationis facta per Papam de tempore supplicationis perfecta non sit, cum deficit tunc temporis ex parte ipsius resignantis ejus verus, & formalis consensus, qui necessarius iuxta Constitutiones, & regulas Cancellariae Papalis exigitur ad perficiendum actum resignationis, & sic admissio Papae, utpote cadens tunc temporis super actu informi, & carente consensu vero ex parte altera resignantis, inefficax remanere debet, ut punctum adversus Tandar. resol. Benefic. lib. 1. cap. 26. n. 16. cum seq. & praesentium n. 19. & 20. *Leter. de re Benefic. lib. 2. quaest. 16. n. 17. 18. 19. & seq. & n. 27. cum aliis pluribus seq. Graian. cap. 191. n. 7. & seq. & ibi De Luc. Add. & egregie inter Cardin. De Luc. de Benefic. dist. 38. n. 4. & 5. & seq. quorum Doctorum pars maxima adverte, quod aliter dicendum foret de iure communi, si regula, vel stylus Datarie Romanae non esset in contrarium, ut videre est penes *Leter. d. quaest. 16. num. 33. & 34. Tandar. d. quaest. 26. num. 12. Graian. distict. Forens. d. cap. 191. num. 15. & seq. & alios supra citatos.**

In casu verb praesentationis, cum unicus, & simultaneus tantum consensus requiratur tam ex parte Praesentantis, quam ex parte Praefecti acceptantis, igitur statim ac illorum consensus simul uniantur cor, Octidario, minus in praesentando, & alter in acceptando praesentationem, perficitur quoad istas personas actus praesentationis, qui non est nisi contractus donationis, ut supra vidimus, prout in omni contractu id de iure sequitur.

Nisi resignante, quod praesentatus non remaneat per solem praesentationem de Beneficio provusus, sed requiratur per illum plene consequendo subsequens Ordinarii inscriptio, & sic usquequo non fuerit inscriptus praesentatus res non videtur perfecta, sed integra. *Fagn. de Jurispr. par. 2. con. 9. cap. 1. num. 3. & par. 4. con. 2. cap. 7. n. 3. Piron. cod. tract. alleg. 1. n. 12. Laguer. de Fideiuss. par. 1. cap. 11. §. 8. nu. 3.* quia pro fatali responsione sufficit advertere, quod totum negotium provisionis Clerici de aliquo Beneficio de Jurisdictione Laicorum in universum sumptum non perficitur per unum tantum actum, & inter easdem personas, prout resignatio Beneficii, quae perficitur ex renunciatione à Papa, vel Ordinario acceptata, sed inter duobus actibus distinctis, & inter diversas Personas gerendis, uno nempe praesentationis, & altero institutionis, qui duo actus, licet ad perficiendum totum negotium, seu totalem provisionem Clerici de Beneficio de iure Laicalis Patronatus necessarij sint, tamen sunt inter se distincti, & unusquisque de per se, concurrentibus suis respectivae requisitis, recipit suam perfectionem, quo posito absque dubio recurrit semper eadem distinctio infra per Nos tradita, ac punctualibus auctoritatibus comprobata.

Ita, quod nempe si respectus habeatur ad solem actum praesentationis, res dicitur perfecta, & completa, & non integra, itaque quoad personas praesentantis, & praefecti, inter quas ille perficitur producere debet omnes juris effectus, quos de iure parit quilibet actus, seu contractus perfectè gestus, ut probant Doctores longa serie allegati supra in §. Quod secundum, & seq. de §. Et praeparata, si vero habeat respectus ad provisionem Clerici praesentati, & tunc res dicitur integra usquequo Ordinarii non sequatur inscriptio, per quam confertur Praesentato Beneficium, & sic ius in re, nempe Dominium, & Possessio Beneficii, & in hoc sensu loquuntur omnes Doctores in contrarium laudati.

Ad evitandam denique validitatem Praesentationis dist. Rev. de Mazzuoli praesentebant DD. Informantes pro Rev. de Marti causam hanc versari in casu Matrimonij spiritualis, in quo, siquidem in carnali non procedit regula, ut supra firmata, quod actus gestus per Personam tuncrem absque sua scientia revocatum validus sit. *Alibi, de Benefic. in Judic. qu. 12. n. 10.* Verum cum factum sit, quod per praesentationem Matrimonium

spirituale contrahatur, prout docet *Lombardo. de Ju-*

reparum. lib. 2. par. 1. quaest. 2. artic. 9. numer. 5. fol. 410. & lib. 2. par. 2. quaest. 5. artic. 9. per tot. fol. 792. Ideo non potest aditari casus nostro limitatio praedicta per Informantes adducta, Et ita, &c.

ARGUMENTUM.

Fideiussor de Iudicio Sisti & Judicatum solvendo datus à Reo, an si in prima Instantia Reus fuerit absolutus, teneatur per illa summa, in qua idem Reus condemnatus fuit in secunda Instantia? Res valde controversa est in casu quo prima sententia fuerit appellabilis, & de facto fuerit ab illa appellatum. Sed in casu Decisionis, in quo prima Sententia transierat in Judicatum, absolute deciditur per omnimoda liberationem fideiussoris, licet contra d. priorem Sententiam impetrata fuerit Revisio, & in gradu Revisionis Reus fuerit condemnatus.

Filius Familias an, & quando valide obligetur ex fideiussione, non obstante Statuto Florentiae declarante irritas obligationes Filiorum Familias?

SUMMARIUM.

- 1 Fideiussor de Iudicio Sisti, & Judicatum solvendo debet solvere illam quantitatem, in qua fuit condemnatus ille pro quo fideiussit.
- 2 Idcirco procedit, etiam si ab illa Sententia Alter appellaverit contra Caballum resol. crimin. cap. 109. n. 20. & seq. & n. 1.
- 3 A Sententia lata in Curia Alerantia Civitatis Florentiae appellatur ad Alterum ex Iudiciis Quatuordecim eiusdem Civitatis.
- 4 Causa, quae semel ingressa fuit Aulam Prædictis, non potest amplius reperiiri à Iudicibus inferioribus.
- 5 Quod quis semel approbavit, reprobat amplius non potest.
- 6 Fideiussor qui pro securitate Iudicii accessit in prima Instantia in qua fuit absolutus is, pro quo fideiussor, non amplius tenetur si Causa reformatur in grada Revisionis.
- 7 Revisiois petitio ex superstiti executionem Sententiae, curat priorem Revisionis.
- 8 Fideiussor pro dissolutione Iudicii, quo medietate debitor effugit carceratum, durat quoadvis durasti debitor carcerario.
- 9 Sed si res redivivuit, ac debitor carceratus debuisse carcerari, illigo exungitur fideiussoris obligatio.
- 10 Revisiois concessio, vel denegatio à sola Principis gratia dependet.
- 11 Princeps non solet gratias concedere, quae sunt servitio preiudicialis.
- 12 Princeps concedendo Revisionem, non est credibile, quod voluerit praedicare fideiussori non audire, qui iam animam in liberationem suam consequutus.
- 13 Dissensio premissa, statim liberat fideiussor, qui accesserat pro securitate Iudicii.
- 14 Et si Princeps Instantiam reassumit, quae est non fideiussor, nec cogi potest ad iterum fideiussendum illi, qui prius fideiussor.
- 15 Fideiussor datus in prima Instantia, tenetur etiam in grada Appellationis: Limitatur autem in causa de qua infra n. 26.
- 16 Contra, quod immo non tenetur.
- 17 A diversis non fit illarip.
- 18 Applicatio suffragatur executionem Sententiae, & ipsum Sententiam de medio tollit, perinde ac si lata non fuisset.
- 19 Applicatio interrupti debet intra decem dies.
- 20 Et prosequi debet intra biennium.
- 21 Revisio potest peti intra biennium de Jure Communi.
- 22 Instantia Revisionis, postquam fuit petita, est perpetua, nulloque tempore circumscriptur.
- 23 Argumentum à minori ad majus via affirmativa non est à Jure permisso.
- 24 Revisiois Aulica, quae ex quo credit fideiussorem prima Instantia tenui, etiam in grada Appellationis.

tionis, inferri illum teneri etiam in gradu Revisionis.

ab Argumentum ab Appellatione ad Revisionem in subiecta materia procedit solum via negativa, id est, non tenetur in gradu Appellationis, ergo nec etiam in gradu Revisionis.

Argumentum a fortiori est in Jure validissimum.

Debet inquiri contra communem aliorum sensum, attendi non debet.

Maxime si veritas, non in sensu veritatis, sed ad Causa opportunitatem.

Decisiones Rota Romanae, & aliorum Tribunalium, nullam faciunt Auctoritatem circa ea, quae dicunt solum incidenter, & circa Causa necessitatem.

Dilatio in continentem, vel nullam, vel brevissimam pariter intervallum.

Ab uno equiparaturum optimi, & valide inferitur ad aliud.

Causa finalis detegitur ex praemio dispositionis.

Sententia absolutoria Rei, vincit viam executionis, & post illam procedi debet via ordinaria.

Fideiussoris obligatio cessat cessante causa, ob quam fideiussor.

Fideiussor datus in prima Instantia, non tenetur in gradu Appellationis si in fideiussore adfuit certa importuna revulsio ad Judicem prima Instantia.

Haec procedit tam si quis promittat se solvendum id quod iudicabit talis Judex nomine illius expresso, quam si quis promittat se solvendum id quod iudicabit Judex huius, vel illius Curia sine expressio Nominis Iudicis.

Fideiussor potest petere liberationem, postquam dicta sit in obligatione.

Contrarius gestus a Filio familias sine Patris consensu, est nullus iuxta dispositionem Statuti Florentini.

Filii familias publici se gerunt tanquam Patre Familias, non subiecti dispositioni dicti Statuti, & ejus obligatio subijcti etiam sine Patris consensu.

Filii Familias viventes seorsum a Patre, & domum propriae ejus nomine conductores, habent pro Patre Familias.

Item habetur pro Patre Familias, si contrahendo non Patris, sed proprium ejus nomen publice expendat.

Item, si exerceat aliquod officium Publicum, cujus virtute debeat auctoritate contrarius Adversum, & Mulierum.

Filii Familias, qui post mortem Patris tacite per quinquennium cessaverunt ratificare obligationes a se vivente Patre susceptas, nec ideo potest amplius illarum nullitatem opponere.

Intelligit tamen damnum habere scientiam nullitatis sua obligationis.

Scientia nullitatis indolita a jure communi presumitur in Viso Doliore, & Cancellario.

Et fortius in visis sit qualitate presumitur scientia nullitatis indolita a Statuto.

Florentina Cautio de Judio Sylvi, & Judicium solvendo.

DISCURSUS CCIV.

UT scire eimergit Antonium Moeni ab imminenti executione, quam contra ejus Personam parabat D. Carolus Ventura Badii, sub die 13. Maji 1703. exhibuit ad Acta Curiae Mercanicae fideiussorem Dominum J. U. D. Raphaelis Luzzi, qui in hac verba suam obligationem extendit: *L' Eccellentissimo Sign. Dottor Raffaello Luzzi, et volendo riverentissimo obbligarsi, che il Sig. Antonio Moeni di Città di Castello possa evitare ogni, e qualunque esecuzione, che pretendesse potersi fare contro tanto come furefiero, che per qualsivoglia altra ragione, e dipendenza, niuna eccitata, e il Sig. Carlo Ventura Badii per qualunque somma, e quantità di denaro, e prerogative, e aceri il detto Sig. Moeni gode de' Benefizj concessi da questi Statuti, il medesimo Sig. Luzzi promette, e premette, che il detto Sign. Antonio Moeni s'era ferma a ragione nella pre-*

Cassareg. de Commercio, Tom. II.

sente Corte, pagherà il giudicato qualunque somma si sia, e sarà, et altrimenti il detto Sig. Luzzi del proprio promette, e promette osservare, e così si obbliga, e si obbliga, et.

Instrudo postea inter Partes Judicio, prodit in prima instantia sententia, qua declaravit Antonium debitorem in solis scutis 85. eundemque absolvit ab omnibus aliis summis contra eum peritis. Reclamavit ab hac sententia Carolus Ventura Creditor, & contra illam impetravit a S. C. R. Beneficium revisionis, cujus ope cessante cor. novis Judicibus Causa examine, condemnatus fuit Antonius in conspectu, & considerabili summa scutorum 1037.

Institore demum d. Carolo Ventura, pro hujus secundae sententiae executione contra Raphaelem fideiussorem: Ego, qui à Magistratu Conservatorum Legum in executionem Regii rescripti requisitus fui de meo voto, reali, fideiussorem praedictum teneri ad solutionem scutorum 85. de quibus in prima illa sententia, ipsiisque absolvendam esse à majori illa summa, ad quam in praedicto Judicio Revisionis Antonius debitor principalis fuerat condemnatus.

Motivum ita referendi, quod primam partem, sit in eo, quod pro illa summa, ad quam Antonius Moeni condemnatus fuerat in prima instantia, censui venisse casum obligationis atque per Raphaelem fideiussorem, illumque ideo ad dictae summae solutionem omnino teneri. *L. si quatuor §. de verb. oblig. l. fenerator verbi §. si nauti §. de nautic. Favour. Rat. dec. 479. num. 3. post Cenc. de Censib. decif. 593. num. 1. cor. Caspr. decif. 1039. num. 1. cor. Emerit. Jur. dec. 3. num. 1. cor. Falconer. de Fideiuss.*

Et licet ab aliquibus tantum roboris tribuatur appellationi, & recursum à prima sententia, ut fideiussor liberatus remaneat, nequid à sententia ejus, quod iudicatur à secundo iudice, sed etiam à solutione quantitate declaratur per primum Judicem, ut videtur est apud Cabal. *resol. Crim. cap. 109. n. 20. & seq.* verior tamen atque aequior mihi visa fuit opinio aliorum, qui licet fideiussorem absolvant à debito declarati in secundo, vel ulteriori Judicio, illum tamen teneri, omnino volent pro eo, quod in prima instantia fuerit iudicatum, quia de hoc iam commissa est stipulatio, ut in his praedictis terminis de aequiori, & veriori testantur *Strat. de Appell. lib. 3. cap. 2. quæst. 17. limit. 2. num. 79. verbi ergo censet Thessar. dec. 202. n. 18.*

Quo vero ad aliam partem resolutionis respicientis absolutionem fideiussoris à majori illa summa, de qua in secunda sententia, potissima decidentis ratio desumpsit fuit, ex eo quod prima illa sententia, quae Antonium principalem debitorem absolvit à plerisque praetensionibus ab Adore promissis, illico transiit in auctoritatem rei iudicatae, non quia sententiae Curiae Mercanicae sint ex earum natura inappellabiles, cum interdu non liceat ab illa regulariter appellari ad alterum ex Judicibus Quarteriorum huius Civitatis, ut latè statuit *Univ. de off. 26. n. 13. & seq.* & est cuique in Curia versanti notitiam, sed quia cum parces ipse recursum habuissent ad Principem, & ab eo obtinuissent illam particulariter delegari duobus solum ex illis, qui in Curia Mercanica tunc temporis residebant, causa non Aulam Principis fere ingressa, desierat esse ordinaria, & appellabilis, & electa fuerat delegata, & inappellabilis ad tradita per *Pant. de Nullit. ex desist. Jurisdic. n. 66. & seq. V. fr. in prax. lib. 3. cap. 9. m. 12. Magm. decif. Florent. 90. n. 1. Botal. post de Luc. de Fud. art. 1. n. 30.*

Huiusque rei veritatem fari debui ipsemet actor, qui tenebat à d. sententia appellare ad alterum ex Judicibus Quarteriorum, obtinuit quidem ab hoc appellationem admihi praevia declaratione, *Non obijciat neque obijciat exceptionem incompertentia ex desist. Jurisdic. n. 66. At succedere huius Decreti revocationem pati debuit cor. DD. Tribus Rote Auditoribus, qui declaraverunt: Nullam declarare fuisse Jurisdic. huiusmodi. Quia horum Judicio Actor ipse acquievit, & relicta ob id via ordinariae appellationis, recursum habebat ad S. R. C. atque impetraverit extraordinarium Revisionis remedium contra dictam sententiam, non potest nunc in dubium revocare ejusdem sententiae transiitum in rem iudicatum ad regulam Textus in *L. cum re Cod. de transact. Add. ad Greg. dec. 432. n. 22. Rat. dec. 30. n. 3. part. 19. rec.**

Qua orationi facti circumstantia opportune premittitur. Facilius admodum mihi vis fuit causae resolutione contra Adversum. Quicquid enim dubitari posuisset, si prima illa sententia lata à duobus ex Judicibus Curiae Mercantiae, fuisset de sui naturae appellabilis, & ab illa fuisset de facto appellatum (de quo tamen aliqua infra dicendum sum) certum omnino, atque indubitable est, quod cum illa sententia novo fuerit subiecta examini, ope extraordinarii, & gratiosi remedii revisionis, ut mox vidimus, adsequitur, qui pro Adversis sequantur accesserit in prima illa instantia, non amplius tenetur in gradu revisionis, ut articulo ad parres difficultatis, atque examinato egregie determinat *Pereira de reuif. cap. 90. per tot. & praecipuum num. 9. & num. 13.* ubi praemittit, quod Iudicium revisionis non fit ordinari, sed solum extraordinarie superius Iudicio antecedenti, nec veniat in consequentiam instantiae, in qua fuit praestita cautio fideiussoria, tandem concludit

7. *quod absolute debitorum principalium conuenio per illam Sententiam Senatus Supremi, qua transiit in rem Judicatum, quantum postea contra ordinariam remedium revisionis conceditur supplicanti, extendenda non erit fideiussoris praestita obligatio ad nouum instantiam, & penitus diversum Iudicium Revisionis, & consonant idipsum in puncto firmantes Cabal. resolut. crimin. cap. 109. num. 1. & 2. Hering. de fideiuss. cap. 20. §. 20. num. 26. & 27. Almaraz. de Nullis. tom. 1. rubr. 4. quest. 25. num. 17.*

Cujus conclusionis duplex, si fallor, assignari potest validissima ratio. Prima est, quod revisionis petitio non suspendit executionem rei Judicatae Palae. consult. 51. num. 28. Secus. de appellat. lib. 3. cap. 2. quest. 19. remed. 3. num. 27. in print. *Pereira de reuif. cap. 9. num. 27. cap. 37. num. 14. & cap. 40. numer. 13. Antonet. de Donas. Reg. lib. 8. cap. 8. num. 34. & cap. 31. numer. 9. Cabal. resolut. Crimin. cap. 109. num. 4. Cuyas. dec. 27. num. 12. & dec. 202. numer. 8. in fo. unde fit (inferendo ad rem nostram) quod si cui, si Antonius principalis debitor ob non receptum fideiussorem fuisset à creditore in vim Statutum Mercantis carceribus mancipatus, statim post publicationem sententiae absolvitur, contra quam non competebar appellatiois suspensivum remedium, debuisse in ejusdem sententiae executionem sequi debuit liberatio fideiussoris, cuius obligatio non subrogata in locum carcerationis Antonii, potius quidem durare quamdiu duraret illius carceratio ex bene animadvertit per *Oratius. discipul. Forens. cap. 248. num. 25. Conser. ad Statut. Urb. adu. 59. art. 7. num. 343.* sed non potuit sine diutius subsistere, quam subsisteret ejusdem debitoris carceratio, ut ex regula subrogationum, omnibus generalibus in puncto arguit *Pentaria. caus. 36. num. 66. & 67.**

Altera ratio, quae insuperpositam conclusionem animat, & vivificat, in eo sit, quod Revisionis concessio, vel denegatio, licet illi solet precedere aliquas causas cognitivas, nihil tamen minus à sola Principis gratia dependet, ut in puncto notavit *Pereira de Revisionis. cap. 8. numer. 3. & seq. Antonet. de Donas. Reg. lib. 2. cap. 8. num. 31.* Cum verò apud Principes nil unquam fuerit antiquius, quam quod gratiose solum concessiones favore aliquas emittit, non sint aliter tenore prejudiciales 1. a. §. Adversus, & 5. Si quis à Principe ff. in quid in loc. publ. cap. super vo de Officiis. Pagan. in quo. adu. quod num. 32. & seq. de rescriptis. Rot. dec. 2146. num. 4. cor. Curcio. dec. 362. num. 5. cor. Barb. dec. 64. num. 8. cor. Anfeld. dec. 707. num. 14. part. 18. rem. Mirum videri non debet, immo eorum Sanctis, & pie voluntati valde consonantem est, quod indulgendo supplicanti Revisionis remedium, praedjudicare noluit fideiussori non audito, faciendo illum reincidente in obligationem, à qua per sententiam in Iudicium transibat, fuerat iam liberatus, ut in his terminis ratiocinatur *Pereira de reuif. cap. 90. num. 21. & 22. Martine tam verum*

13. *fit Principem revisionem concedentem, Tertio inu. a. cum minimi velle praedjudicium inferre, quoad lib. rationem sibi iam quassam, & sua iustitiam obligatiorem eximendam ex sententia in rem iudicatum transacta.*

Cui propositus simile est 24, quod in hac eadem ma-

teria sequi passim videmus in terminis peremptiois instantiae, quae secum fert liberationem illius, qui fidem suam in gratiam aliquos ex colligimus, & pro securitate alterius interpositum l. cum lito mortuus. ibique gloss. ff. iudic. solv. Scenelle. in prax. judic. quae est post ejus Decisiones fess. 58. num. 16. Secus. de appellat. lib. 3. cap. 2. quest. 15. num. 358. Palae. de Parr. Peres. part. 2. cap. 8. numer. 202. ille enim namque reincidente in obligationem, licet postea Principes peremptoriae instantiae, ut quondam eventus, novum vitium restituit, idque ob supradictum rationem, quia Principes manifeste suae rectitudinem indulgendo, nonquam praesumunt voluntate alteri praedjudicare, ut in hoc praecito casu Palae. de virib. part. peres. part. 1. dist. cap. 8. à num. 203. & plurib. seqq. Almaraz. de Nullis. rubr. 9. quest. 36. num. 10. & 11. Cuncial. ad Statut. Engub. lib. 3. rubr. 20. num. 26. Confessio. ad Statut. Urb. adu. 51. num. 162.

Quae cum ita sit, fideiussori liberationi usque modo firmata, minime adversari credidi opinionem illorum, qui tenent, fideiussorem datum in prima instantia teneri etiam in gradu appellatiois, ut ultra undeviginti Doctores relati per *Cyriac. contrav. 285. num. 12.* tradunt *Secus. de appellat. lib. 3. cap. 2. quest. 17. limit. 2. num. 8. Gratias. discipul. Forens. cap. 348. numer. 24. Cancer. var. rescript. lib. 2. cap. 5. num. 121. & seqq. Card. De Luc. de Credit. disc. 99. numer. 4. Carpan. ad Statut. Aethiopian. cap. 111. num. 84. Confessio. ad Statut. Urb. adu. 59. art. 7. num. 340. & seqq. Palm. alleg. 156. num. 14. & alleg. 157. num. 3. De Franch. dec. 320. per tot. ibique omnes addentes Theban. dec. 202. num. 11. Rot. dec. 557. num. 2. cor. Pet. dec. 84. num. 15. cor. Curcio. dec. 56. numer. 15. cor. Pamphil. dec. 28. numer. 10. in Anstadi. ad Card. De Luc. de Jodic. dec. 282. num. 8. coram Crisp.*

Ultra quam quod enim haec opinio non transit & ne contradicitoribus, cum immò contrarium expresse sentiant novem supra quadraginta Doctores collecti per eundem *Cyriac. dist. contrav. 286. numer. 20.* & numerum quinquagesimum implevit ipse *Cyriac.* qui huc opinioni se subicit: Admissa interim pro veriore prima illa opinio, sunt adeo diversi termini appellatiois à terminis revisionis, ut ab uno ad aliud terminum nequeat inferri l. Papinianus ff. de minor. l. naturalis §. Nihilominus ff. de acquir. poss. Gratias. discipul. Forens. cap. 539. num. 50. Borden. collect. legal. 76. num. 50. lib. 1.

Anque hic omisso, quod differunt in hoc, quod Revisionis petito non suspendit executionem sententiae, ut supra vidimus in §. Cujus revisionis, & est notorium à appellatio autem dictam executionem ne dum suspendit, sed sententiam ipsam de medio tollit, perinde ac si lata non fuisset, ut ait *Bald. in rubr. Cod. de appellat. numer. 2. Fovetavill. discipul. 377. num. 15. Rot. dec. 113. num. 5. & seqq. cor. Aguell. dec. 174. num. 3. & 4. cor. Celf. dec. 31. num. 78. & dec. 63. num. 33. coram Anfeld. Alia magis ad rem nostram stringens differentia in eo consistit, quod appellatio interponi debet intra brevissimum tempus decem diem *Authen. hodie Cod. de appellat. cap. quod del. consultationem 15. de Senect. & re Judic. Rot. dec. 176. num. 2. part. 5. discipul. 178. numer. 1. part. 6. reuif. dec. 99. numer. 2. coram Caprera.* Et pro illius prosecutione solum biennium tempus praescribitur l. 1. §. 2. Cod. de Tempore & reuif. appellat. Rot. dec. 176. num. 19. part. 10. discipul. 104. num. 7. part. 11. discipul. 215. num. 1. part. 18. reuif. dec. 148. numer. 8. coram Caprera. Ad viceversa Revisionis, & longius Statutum est tempus, nempe biennium pro illius petitione, & supplicatione l. unica Cod. de senect. Prefect. Prater. Peres. de reuif. cap. 28. num. 1. Et post portectas supplices pro illa obtinenda, praestita particulibus aliquorum locorum constitutionibus, nullum à iure determinatum est tempus, intra quod ejus instantia finire debeat, ut per tota in *Anstadi. sed et si in Cod. de tempore & reuif. appellat. tradit Palae. consult. 31. numer. 31. Pereira de reuif. cap. 36. num. 6.**

Cognita modo adeo subtilitatis inter Revisionem, & Appellationis differentia, nemo nunquam dixerit, quod ex quo fideiussori obligatio daret in gradu appellatiois habens instantiam brevem, & limitatam, deinceps

durare illa etiam debeat in gradu Revisionis, ejus instantia nullo temporis limite circumferretur: hoc enim effect arguere à minori ad majus via affirmativa, quod nequaquam est à jure permittum ad tractata per *Jafon. in l. qua de legato. num. 5. ff. de legat. 1. Corr. Jun. Conf. 134. num. 4. & Conf. 333. numer. 59. & seq. Sord. de Aliment. tit. 9. quæst. 1. num. 11. Rot. decis. 144. n. 24. par. 11. recent.*

- 25 Patet hinc manifestam æquivocum, in quod incidit *Ansaldo. de Revisione. dist. 91. numer. 13. & dist. 92. numer. 25.* ubi ad effectum firmandi fidejussorem teneri etiam in Judicio Revisionis, id inserti ab appellatione, quod argumentum, ut mox vidimus, est de genere prohibitorium.

- Et licet hoc eodem arguendi genere, ab appellatione, scilicet ad Revisionem transeat *Cabal. resolut. Crimin. capit. 109. numer. 4. & Hering. de fidejussor. capit. 20. n. 30. numer. 28.* quos ego supra sequutus fui in 6. *Qua natabili*; Ipsi tamen id facile ignosci possent, quia cum illi tuerentur opinionem, quod fidejussio non daret in Judicio appellationis, in quo duratio esset certo tempore præfixa, quatenus inde inferretur, quod nec etiam daret in Judicio Revisionis, quod posset perpetuum durationem habere; i unumque uerque argumentum illo, quod dicitur à fratri, quod est validissimum, & in jure passim admitti solemus ad textum in *l. pende. Cod. de testib. hered. Conf. 332. n. 43. lib. 2. Dat. Conf. 1. num. 160. lib. 1. Cravit. Conf. 292. numer. 7. Rot. decis. 165. num. 3. par. 16. recent. decis. 409. num. 7. cor. Emeriz Jan.*

- Sic ut ergo auctoritas *Ansaldo*, que unica contra principale resolutionis fundamentum ab Egregio Adversario defensoribus asserbatur, & non solum sileat ob evidenter irrelevantium argumenti, quo utitur, sed etiam quia ille uti unusus prevaleat non debet communi aliorum Doctorum sensui ad notata per

- 28 *Menf. consult. 81. numer. 53. Palm. alleg. 38. no. 10. Card. de Lac. de testament. dist. 74. numer. 7. & de fideicommissis. dist. 143. numer. 5. Rot. decis. 75. num. 5. coram *Ansaldo*, & fortassis, quia sacrapostolam conclusionem firmavit, non in gratiam veritatis, sed ad opportunitatem causæ, quam uti Advocatus turbavit, ex pluries animadvertit per *Cardus. De Lac. & princip. de alien. dist. 25. numer. 13. de regul. dist. 39. numer. 3. & de judic. dist. 35. numer. 7. Rot. decis. 28. numer. 2. coram *Falcone. tit. de fideicommissis. ad demum* quia si potius obicit, & incidenter dicit, quam quia super id constituitur ius defensionis fundamentum, quod immo et aliis longe fortioribus motivis desumpit, in quibus terminis nedum consentes, sed nec ipsa Supremorum Tribunalium decisiones in iis, que obicit, & incidenter proferunt, 30 aliquam faciant auctoritatem *Palm. allegat. 346. numer. 31. Rot. decis. 496. numer. 30. coram *Dumortet. Sen. decis. 480. num. 31. coram *Bich. decis. 285. numer. 12. & decis. 407. numer. 42. par. 9. recent.*****

- Explosa dicti *Ansaldo* ambiguitate, que sola in contrarium asserbatur, manere tandem debet in causa, fidejussorem de Judicio sili, & Judicatum solvendo, post obtentum à principali debitore absolutorem in prima instantia, non esse amplius obligatum pro Judicatum in gradu revisionis, in auctoritate, ratione, atque exemplo hoc usque probatum fuit. Siquæ hæc veræ sunt sola juris censure inflicta, & ut dicitur in abstracto, veriora sanè, immo verissima efficiuntur in concreto casus nostri, cum ex Statuto Mercatorum, non ex verbis, quibus concepta fuit formula fidejussorum.

- Et quidem ex Statuto Mercantiarum: Illud enim *Lib. 1. Rub. 2. post præmissam dispositionem*, quod in aliquibus casibus à creatore processu possit executionem nedum contra bona, sed etiam contra personam debitoris, præbet debitor debitoris normam se se liberandi à dicta executione, vel mediante actuali deposito summæ penæ, si debitum, pro quo possit, sit liquidum, vel mediante datione fidejussorum, si debitum sit illiquidum. Ac demum concludit, quod si factus per aliquam debitorem depositum ad bonam Statuti, Juxta pronuntiat non constituit de credito, non fuisse locum executioni, atque hæc sententia transeat in auctoritatem rei judicate, illud, & in eorum inter restitui debet depositum, ut

loco citato, ubi *« E pronuntiazioni alcune tali « executioni non si esser potute fare, e non valere, « e fatto qualche altre simili, e equipollenti forme, e parole rinvocando, passata che sarà la Sentenza in cosa giudicata, tal deposito in continenti si restituisca a chi avrà depositato. »*

Posita ergo hæc literalis Statuti dispositione, & posito etiam pro innegabili, quod fidejussio, de qua modo agimus, in ejusdem Statuti executionem sibi interposita, ut aperit convinctum est verbis in siliis proximo appositis, ubi *« atteso il Sig. Avv. « si gada de Beneficij concessi da quelli Statuti: »* Certe hinc descendit illatio, quod sciti, si ab Antonio Moani fuisset factum depositum, hoc est debuisse restitui statim à publicata Sententia primorum Judicum (quia hæc ex supra dictis statim assumptis viris Rei Judicate) ut aperit innuunt ejusdem Statuti verba mox relata, & iterum non inuoluit repetenda, ubi *« passata che sarà la Sentenza in cosa « giudicata, tal deposito in continenti si restituisca »* ubi *« chi avrà depositato »*, que formula in continenti vel nullum omnino, vel saltem brevissimum pariter intervallum *Jafon. in l. final. 6. Alcio Codic. de Judic. Glis. in caput, quia propter, verba mox de citat. *Masard. de Probat. censet 1084. numer. 10. cum alius per *Borden. resolut. legal. 26. numer. 108. & sequenti lib. 2. Ita statim, & in continenti post dictam sententiam solumus ab obligatione remanere debuit fidejussor, quia cum fidejussoris præstatio in casu debiti illiquidis perficeretur à sacro deposito faciendo in casu debiti liquidi, non debet unum ex hisce peractis remedia duntaxat durare, quam altero, juxta argumentum, de quo in *l. fidei. si. manumiss. testam. Gratian. de precat. forens. caput. 298. numer. 70. Terr. var. par. quæst. lib. 2. *Adell. par. 1. tit. 12. decis. 8. numer. 26. Rot. decis. 323. numer. 15. cor. Caprara.*****

Mitice autem comprehendente, & confirmante prædicta et verbis ipsi, quibus concepta legitur fidejussio. In primis enim ex illius proximo evidenter percipitur, idcirco *Dam. Luzari* pro Antonio Moani sedem suam interposuisse, ut ille hoc medio evitaret executionem, quam contra eum parabat præfatus Creditore, ut ibi: *« Che il Signor Antonio Moani « da Città di Castello possa evitare ogni, e qualun « que executione, che pretendesse poterli fare contro « il detto Carlo Ventura Badii »*. Quæ sunt verba, ubi posita in proximo, denotant causam finalem, que *Dam. Luzari* motus fuerat ad fidejussendum *Gratian. dist. 372. forens. caput. 96. numer. 3. *Caren. resolut. 104. numer. 9. Palm. decis. 170. numer. 11. & decis. 372. numer. 16. Rot. decis. 331. numer. 5. coram *Grægor. decis. 25. numer. 9. & seq. coram *Orbello. decis. 107. num. 6. par. 15. decis. 33. num. 20. & decis. 161. num. 4. & par. 19. rec.****

Eaque causâ finali præcongnita, sciti certum est, quod illico post sententia absolutorem transeunt in rem Judicatum, cessavit morus imminens executioni, quia sententia absolutoria Rei adeo vulnerat viam executionis, ut præfatus Creditore, si iterum velit per sua experiri, id solum possit via ordinaria, ad litem tradita per *Com. de Confus. par. 2. caput. 2. quæst. 5. artic. 6. numer. 24. Gratian. dist. 372. forens. caput. 765. numer. 42. *Zerich. ad Galles de oblig. Cameral. quæst. 37. numer. 23. & sequenti, ubi refert plurimas Rotes Romanæ decisiones, quibus addi etiam possunt decis. 433. num. 3. & 4. coram *Dumortet. Jan. & decis. 354. num. 3. & 4. par. 18. recent.** ita neminem concludendum est, quod post ejusdem sententia publicationem ipso jure cessaverit fidejussio ob cessantem motum executionis, qui eidem fidejussori unice causam præbatur et bene animadvertit per *Hering. de fidejussor. caput. 10. num. 58. *Cyprian. contrav. 101. no. 12. *Altman. de N. l. tit. 8. rub. 2. & 3. quæst. 1. sect. 1. num. 338. Sord. decis. 160. num. 1.****

Argumento huic validissimo desumpto ex verbis promissivis fidejussionis, aliud non abilitate accedit, quod oritur ex illius verbis dispositivis, ubi *« promette, e promette, che il detto Sig. Antonio Moani farà « la somma, a ragione nella presente Corte, e pagherà « la giudicata »*. Si ergo ed solum tenetur fidejussio,

is obligatio, ut Anonius „*farà ferme a ragione*“, nella *profece Corte*, qui amplius argueretur eque-
mus ad effectum concludendi fideiussorij obligationem re-
tundè non possit ad Iudicium Revisionis? Quando
etiam veritatem non in extraordinario revisionis iu-
dicio, sed in iudicio ordinario appellationis, adhuc ob-
stare restrictivam ad presentem Curiam „*nella pro-*
fente Corte“ absolutum esset fideiussorem minimè
teneri pro iudicium in gradu appellationis, ut et ceteris
claris, & literalis in *l. cum apud Semproniam* 20. ff.
iudic. solv. ubi „*si fideiussor excursum est, et, quod*
Sempronius Iudex iudicasset, precesserit, à cuius sen-
tentia petitor appellavit, & cum apud competentem ap-
pellationis Iudicem res ageretur defensor condemnat-
us, quosum est, an fideiussor commissa esset? Respon-
dit secundum l. 2, quia precesserunt, non esse iure
commissem, Claudius. Nec in fideiussoribus adijci-
quere in ipso loco sufficienter erit, & in hoc con-
veniente tenet omnes illi, quos fupra recitavi pro opi-
nione in terminis appellationis contraria fideiussori,
& precipit Senat. de appellat. libr. 3. cap. 2. quæst. 17.
hæuit. 2. num. 80. Gratian. dissep. cap. 348. sub nu-
mer. 4. Card. de Loc. de Credit. disp. 99. numer. 4.
Consuetudin. ad Statut. Urb. ann. 59. art. 7. in 344.
Arsiad. de Commert. disp. 91. numer. 11. & 13. Pina-
ud. de Franch. disp. 320. nùm. 4. Thysier, decis.
202. 203. 15.

37 Si quis aliquid dubitaret, expressionem Curie non recipere, quod expressio naminis Iudicis, de qua loquitur in dictis leg. cum *apud*, unde desinunt motum firmata conclusio, melius quam ego respondere possum, huic obiecto punctualiter respondet Ferretell. dec. 238. num. 5. & 6. per hac verba „ Et si dixeris, cum statum habere facilius solentem, & rarior, si loquatur, quando propria membra sunt Iudex nominatus, qui non est casus noster, in quo non nominatur nomine proprio Iudicis, sed nomine officii nominatur Consules „ Et. unde videtur non intrare diffinitionem statuti predicti? Respondetur, cum diffinitionem casuum verbalem feceris esse, quam realium, qua ego non video, quid pariter differre dicere, promitto tibi hic, quod declaraveris per N. & N. Consules Lucie Maris, vel simpliciter per Consules, Et. m.

Antequamque in immensum lucis obliqua exposita rationis elementa et in facili circumstantia, quod Revisionis non fuit ad Adhuc immediate, vel saltem paulo post primam festivitatem imperpetua, sed benignitas S. R. C. Rescriptum istam concedens prodit solum die 23. Aprilis 1793. & sic post viginti annos à die primae istius festivitatis, quae probata fuerat à die 15. Martii 1793. in qua sane hypothetici absurdum valde effect adfuerit, subsecutionem tandem debuisse sui obligationis vinculo remanere; & qua et hoc frequenter etiam necessarii inferendi, quod subsecutio nuntiatum effect ipsi consequendi liberationem ob semper vigentem possibilitatem superante Revisionis, pro qua impetranda, ut supra videmus, nullam à parte praesentium est certum tempus. Idem semper magis, magisque tenenda est opinio contra durationem subsecutionis in Iudicio Revisionis, ne tenendo opinionem contrariam incidat in periculum radeandi periculum istam obligationem, contra elementa ipsius nostri principia, quod adeo abhorret à perpetua subsecutionis obligatione, ut modo illis liberationem indeque, notissimum esse dicemus.

³⁸ obligatorum, ex ea lex. in l. Lucius Titius §6. verfi.
finae. ff. de iudic. tractatus Monachi de arbit. lib. 3.
ceteris. 1. cap. 91. numer. 3. Valde confite. qd.
numer. 2. Merito de diffidit. cap. 25. numer. 32. Dilectus
Admiral de Tard. lib. 16. tit. 12. numer. 26.
Ceteris pariter. verfi. part. 2. dicitur. 1. numer. 88. Fene-
rentis de Fel. Nuptial. cunct. 4. gloff. 18. par. 3.
numer. 13. Rursus diligit. Joh. Scellus. cap. 104. numer. 2. Af-
fidit. diffidit. ap. Joh. numer. 3. conf. verfi. vide de fidei
Litteras diffidit. q. sub numer. 23. verfi. vide si quis. Rursus
diffidit. 370. numer. 1. coram Centenario. Adde. ad Baratt.
diffidit. 370. numer. 10.

Abfolue ex his expeditione rationum comprobationem iustitiam recte principalis resolutionis, pro utroque causae complementum superest satisfaciendum cuiusdam obiecta, quod promovebatur a fidei offitio, qui ad efficienda se sic succedens ensam a folio non alius erigunt habetur, de tunc nota in omni parte decisionis, tota

viribus contemdebatur, obligationem fiduciariam a se suscepisse, fuisse proferas invalidam, nisi defunctam populi ejus Patria consensu, qui omnino, ita mandante Statuto hujus Civitatis lib. 1. rub. 110. & Reformatione edita anno 1471. requiritur in contradietio filiorum familias ex hac traditur per *Ursul. deij. Florent.* 27. num. 11. & *ibid.*

Verum enim verum, cum multi ex adis confiteris, Raphaelis productione, tempore iniuste obligacionis, publice, & palam te te gessisse ut Patrem/familias, jure, meritorio credidi, ejus obligacionem, etiam sine Patris consensu fuisse, & sustineri, ut sumpto argueris, ut texta literalis in l. 3. ff. ad S. C. Maculan. ubi ita legitur "si qui Patrem/familias esse credit non nana simplicitate decipias, nec jura ignorantia, sed qui publice Patrem/familias plerique videbatur, sic ager, sic conseruare, sic mutare fuisse feneratoris, ostendi Senatus Consultum", tradidit Bald. in l. 1. nam. 1. a. 3. & 6. Cod. rel. in Atque, de Praesump. lib. 6. Praesump. 55. nam. 29. Manu. de Tactis. lib. 8. r. 7. numer. 20. & 21. Sigand. Laybrins. credit. part. 2. cap. 9. a. Rot. citati. Bald. nam. 8. cor. Pral. credit. 734. nam. 4. cor. Duverius. Jus. credit. 568. nam. 3. cor. Rich. credit. 672. nam. 1. & credit. 827. nam. 3. & 4. cor. Emeric. Jus. cum aliis lo. dicitur. 9. no. 24. cor. Eminenti. Falcatius de Testament.

Porro circumstantia, quæ Raphaelem in ita positus Paris, quam Filiosolus publicè confitebatur, & pendere, & numero erant considerabiles. Ille enim fœdum à Patre continuo habebat, propriam, & diffinitam habens familiam, semperque in annuali animarum computatione fieri solita à Parochis, tamquam Familie caput deferrebat, etiam quando, ut non rarb eveniebat, ejus Pater Florentiam accendens in eadem Domino una cum Filio comorabatur, ut ex parvis Libris Parochi exhibitis in Proceda. Ex quo non leve oritur argumentum, dictum Filium pro eo, quod respicit eorum suarum administrationem, sui Parentis mensile confiteri, & animaverit per Parochos, de viris. *Patr. postq. part. 4. cap. 10. numer. 21. v. 17. Et à eadem Curia de Lac. de Sordelli & alien. diff. 47. numer. 11. Roca. diffus. Jur. Civili. cap. 136. numer. 19. Zand. ad Statut. Favent. libr. 4. rub. 69. numer. 16.*

Accedit, quod tam adire, quam poffit comprehendi neceffarij proprium ejus nomen fine Parisi interventus impenditur; idque non fecit, aut hic, fed deciev, & amplius conigit, tam in contrahentibus pecunia *Fruc. Reli. a cap. 67.*, quam in emptione rerum omnium *hujusmodi dicto Frac. a cap. 67.* quia deum in emptionem bonorum stabilium dicto *Frac. a cap. 70. 1.* Quapropter nonnulli verum dubium ejus potest, quia dictus Raphael mercedi ab omnibus haberetur pro Patrefamilias, ut expendendo prefatis circumstantiis ponderant *Temp. legal. lib. 2. cap. 76. num. 5. 6. de Alaric. ad Reverter. decij. 354. num. 4. De French. decij. 10. num. 4. Confij. 52. num. 17. Ric. decij. 4. num. 12. coram Duxor. Sen. decij. 167. num. 4. & 3. part. 1. verum *coram Rich. decij. 40. num. 5. fozz. cor. Pezinger. decij. 112. num. 2. part. 8. recent.**

Ac quod omnino profecti, siquid adhuc esse poterat, dubitationem in hac fide circumstantia subleuaret, id perfissimum fuit, quod Raphael tempore huiusmodi obligationis, non solum erat in legali facultate laureatus, sed quod magis est, iusticia fungebatur publico munere Cancellarii Sancti Michaelis in Horto, cuius praesidium Officium, ut est Coriz, & Civitas notoria, continet in ceterisq[ue] mulieris, & mores aetate contractus ab eis merendis: in quibus terminis durum nitum, atque asperum visum fuit, cum, qui à Principe est destinatus ad auctorem contractus auctorizatus, non possit potius fide Patris consensu contractus proprio quis modum celebrare, ut in puncto ad effectum sustentandi contractum fuit famulus, Patris consensu, aliisque solemnitatibus defunctum firmavit. Res. decr. 43. 1766. tom. 7. & part. 16. in unde asseritur effect. quod ille, qui auctorizatus fuit auctorizatus, non possit sine iudice decreti, & aliis solemnitatibus contrahere. Res. decr. 43. tom. 5. part. 18. rec.

Res autem transit in evidenciam ex eo, quod Raphael ab anno 1706, quo vivere desuit eius Pater usque

ad annum 1736. licet pluries in Judio hactenus efficacem habuerit opponendi huiusmodi nullitatem, nunquam tamen revoca illam opposuit, qua attenta vicinali tacuitate, et acquiescentia, propriis auctoribus excipi amplius non poterat predicta fœtiosa exceptio, quia in his terminis etiam solum quinquennale silentium post mortem Patris exuberat, ut obligatio filialitatis, licet fortasse nulli in origine ob defensionem paterni consensu, presumatur ab eodem filio sui iuris effectu ratificata, ad pluries firmata per Rat. dec. 533. num. 6. cor. Alerius, dec. 483. num. 17. part. 18. recent. dec. 157. num. 16. post Constantia. ad Statut. Urb. decis. 481. num. 43. cor. Crispo cum aliis apud Dom. meam de Camis. dec. Florent. 107. num. 36. & non possit propterea ab ipso impugari ad extim apertum in l. fœd. cor. si maior fallat.

Nullitatem relevante, ratiocin hanc ratificationem nullius esse efficacem, nisi ceris coadret, quibuscumque innotuisse defectus, & nullitatem alius, qui praxidat ratificationem, ad notata per Gabriel. eod. 62. num. 27. & seq. lib. 2. Gratia. decis. for. cap. 513. nu. 11. & sup. 824. num. 52. Palm. alleg. 373. num. 23. Rat. dec. 646. num. 17. coram Alerius, dec. 98. num. 6. & sup. part. 11. dec. 300. num. 21. part. 18. recent. ab onere sequendi probandi in Raphael sciencium praxidat nullitatis obligationis (si ea tamen adertat) relevatur in hypotheti Carolus Ventura, ex quo, ut vidimus, dictus Raphael est Doctor utriusque juris, & Cancellarius, & qui talis, seu non possit allegare ignorantiam eorum, que proveniunt a iure communi. Nota decis. 20. num. 3. & decis. 44. num. 9. cor. Barati. dec. 324. num. 9. part. 15. rec. dec. 667. num. 10. cor. Emerit Jun. decis. 6. num. 6. cor. Falconer, de Fœtione. ita circa periculum descendi proprium eius turpitudinem, neque allegare ignorantiam juris municipis, à quo descendit dicta nullitas, ut in puncto animadvertit Rat. decis. 183. numer. 7. & 8. part. 18. recent.

Et ita, &c. Utraque, &c.

Fluorinus Finetti Rat. Aud.

ARGUMENTUM.

Sequestra Judicialia, vel extrajudicialia facta pro summa verum debitorum excedente, an sint in totum nulla, vel saltem valida pro parte verè debita, & quid si Creditori esset impossibile veram summam exprimere, quia creditum esset illiquidum, vel incertum, & in hoc casu quomodo fieri debeat sequestrum? Sequestrans an teneatur in totum, vel pro rata tantum summe non debite ad damna, expensas, & interesse favore fil Debitoris, seu sequestratari.

Et que veniant sub Appellatione damnum, & expensarum in subiecta Materia?

Merces, vel Bona iuste, vel iniuste sequestrata, que servando servari non possunt, si perant an id cedat Damno sequestrantis, sequestratari, vel sequestrari?

S U M M A R I U M.

1 Sequestra judicialia facta pro summa debitorum excedente sunt in totum nulla, & de ratione ibid. Itaque procedit in quocumque mandato Judicis executivo reali num. 2.

Et in Mandato adinventoris num. 3.

Et in Mandato Capere de suspensio per Judicem relaxato num. 3.

4 Argumentum valet à Mandato capere, ad mandatum sequestrari.

6 Sequestrans bene Debitoris pro summa creditum excedente tenetur erga Debitorem ad omnia damna, interesse, & liti expensas, que, & quas passus sit Debitor occasione dicti Sequestrati.

Idem procedit etiam in rebus, vel Mercibus iniuste, vel nulliter sequestratis num. 7.

Sequestra etiam tenentur ad omnia damna, & interesse fil liti exstanti num. 11.

Et tenetur alioquin inquiruntur ad solutionem alterius summe taxanda favore Debitoris arbitrio Judicis num. 15. 16. 17. 18. ubi plura exempla referuntur, & num. 20. ubi quomodo arbitrium Judicis debeat regulari.

Nam Debitor propter sequestra realia iniuste affertur num. 19.

8 Quamvis appellacione venis Deservatoria, tam iniusta, quam extrinseca, Adversum sequestratorem, consistit in Diminutione pretii ex lege temporis proveniente.

Et expensas, interitus, navigationis, ciborum, & reditus Debitoris ad Patrium num. 9.

Et omne id, quod qui non potuit lucrari propter impedimentum sequestrari, & adjectionem illius liti num. 10. & 11.

Limita fil Adversum, vel Adversum bonis commode absque sui presentia per Procuratorem licet agere, & sequestrum subvenire num. 13.

Et id quod non potuit Debitor solvere falsi Crediti verbis, vel servitiis, vel operis probare in ali quo Officio, vel Appellatione num. 14.

15 Inextinguibile tenetur taxari postquam adfixa pro quolibet censurari.

16 Qualibet executio capta in vim mandati pro summa majori debito, & non conformata per subordinationem, vel adjectionem perfitum sustinetur pro summa veri debite.

Propter si fallax fuit in utroque, & rebus dividiatur num. 20.

Et in loco in quo in Judio executio proceditur sola fuit variare ipsam num. 23.

Vel inter personas, ut Adversarios, inter quas de Jure ex bono, & equo proceditur, num. 24.

25 Sequestrans tenetur solum ad Damna, & expensas pro rata tantum summa non debite.

Præter in Dominio Florentino, attento Statuto Adversantia ibid. 2. Rub. 8. nu. 26. 27. 28.

Contraria opinio tertio, & probatur num. 29. 30. 31. 34. 35. 36. 37. 38. 62. Reversatur D.D. contrarium sentientes num. 32.

Declaratur Statutum Adversantia prædictum numer. 33.

39 Debitor, seu sequestratarius non tenetur sequestrum in suis bonis iniuste, vel nulliter saltem removere, neque pro re remota de divergentia facere.

40 Adversus, vel bona iniuste sequestrata perent damno sequestrantis, focus si sequestrum sit iustum, nam tunc id tradit damno Debitoris num. 41.

42 Si res sequestrata, que servando servari non possunt, perant, perent damno sequestrari, & de ratione num. 43.

44 Venditio rerum, seu Mercium sequestratarum facta à sequestre absque Decreto Judicis, & citatione Partium valet, si fallax fuerit bona fide, vel pro pretio, quo committitur mercas, vel res venduntur.

45 Sequestrum, vel alia executio extrajudicialis facta pro majori summa non est in totum nulla, sed invalida pro rata tantum summa non debite, attamen accedit Judicis mandatum, & n. 46.

Contrarium numer. 47.

Conciliatur utraque opinio n. 48.

49 Sequestrum, seu quolibet alia executio facta pro summa debitorum excedente est nulla in totum, quando creditum erat illiquidum, & incertum, & num. 50. ubi de ratione.

Contrarium veritas num. 51.

Reversatur prima opinio num. 54. 55. 56. 57. 58. 59. ubi de ratione.

Sed sequestrum fuit reale, fuit personale fieri debet, ut Debitor caveat de fide juri, vel iudicatum servando num. 52. 53.

60 Detestio Auctoritatis.

61 Confirmatio sequestrari facta per Sententiam Judicis nulla est, & invalida, si sequestrum factum fuit pro summa verum debitorum excedente.

Liburni. Sequens super Mercibus.

DECISIO AUTHORIS,
E T
DISCURSUS CCV.

EX multiplici nullitatum viro sequestra omnia, quæ Liburni à DD. Fratribus de Bonis in Mercis D. Augustini Park Goddard Mercatoris Angli, & Equitis Sancti Stephani incepta fuerit, ac intra paucissimos dies illic ab eo postuodum Judice confirmata per Nos denique uni Judicem à Serenissimo DD. Magno Duce postremo Delegatum in confirmationem alterius Sententia D. Auditoris Hieronymi Finetti prioris Judicis revocatoria, cassata pariter, & revocata fuerunt, nec non successivè damnati illius DD. de Bonis ad emendationem omnium damnorum, quæ dicto D. Equiti Goddard ob causam eorundem sequestrorum impostum obvenirent.

Vetum quia in diocina hujus Cause discussione, plerumque desuper hac materia quæstiones, quamvis sæpius in praxi occurrentes, quam plurimum tamen in iure difficiles, existere fuerunt, idcirco eas in hunc discursum pro Fori instructione ad varia tollenda æquivoca, & inconvenientia, quæ in maximam præcipuè Mercaturæ, & Mercatorum damnorum contingunt, redeimus.

Prima igitur quæstio sit, an sequestra facta pro summa, majore vero debito fiat in totum nulla, vel saltem pro parte vere debita, valida sint, ita ut ad damna, quæ debitori Sequestratorio obveniant, teneatur sequestratus, vel in totum, vel pro rata tantum summe non debite.

Super qua quæstione per communiter, & veriorum Doctorum Sententiam in iure receptum habetur, quod sequestra pro summa majore vero debito sint in totum nulla propter individuatam Decreti Judicis, cum quo mandatur infici sequestra, ut de quocumque Decreto, vel Mandato Judicis executivo reali tradunt Riddolph. in prax. part. 1. cap. 6. num. 20. Marcfut. var. ref. lib. 3. cap. 6. nu. 1. & seq. Ab Eccles. observat. 147. num. 3. Carrer. dec. Juxten. 39. num. 9. Rot. dec. 411. num. 4. part. 5. rec. & dec. 303. numer. 12. part. 14. & dec. 601. num. 5. part. 18. & coram Duce. dec. 388. num. 3. & coram Cerr. dec. 134. num. 2. & 3. & dec. 147. num. 3. coram Emeric Jun. dec. 1333. num. 4. & post Confamini. ad Statut. Urb. dec. 184. num. 1. & post Zacc. de obligat. Cameral. dec. 2. num. 13. & dec. 103. num. 3. Rec. Episc. disp. Jur. cap. 143. num. 32. Urcel. de Transf. quæst. 97. num. 1. & seq. Foffa. de subhast. observat. 12. ex num. 93. Baratti. dec. 255. num. 4. & Rot. coram Molineri. dec. 487. nu. 1. offus. ad 7. Paulus. diffus. 50. art. 1. num. 122. cum seq. Card. De Luc. de Reg. dist. 132. num. 1. & Paulus pendebat, & Rot. post Nigr. de Subhastat. dec. 20. per tot. hoc quoque in mandato adjudicationis relaxato pro majori summa debiti Hodierne. ad Surd. dec. 45. nu. 1. Affin. de Execut. 5. 4. cap. 11. num. 1. Cest. de Razione Rata quæst. 26. num. 1. Baldus. ad Remon. conf. 80. sub numer. 31. Andreol. contr. 160. num. 1. cum seq. Adon. dec. Florent. 109. num. 5. Ab Eccles. observat. 147. num. 1. Gratian. cap. 162. num. 33. cum seq. Rot. dec. 397. num. 1. & 3. part. 18. rec. & coram Rejor. dec. 280. num. 2. & coram Emeric Jun. dec. 1333. num. 4. Rot. coram La. dec. 425. dec. 198. num. 2. & coram Canevar. dec. 84. num. 2. Nec non similiter in mandato Judicem relaxato (à quo indubie ad mandatum sequestris in iure vale argumentum, quia utrumque à pari procedunt Curi. de Sequestr. vers. secunda quæro num. 49. late, & egregie Borghin. Cevalcan. de Offici. Auditor. resilio num. 208. vers. nec off. facienda aliqua distinctio. Rot. coram Baratti. dec. 595. num. 4.) firmant communiter Cacciop. de Debitore suspecto quæst. 6. n. 29. Barz. dec. Bonon. 76. num. 6. Cancor var. ref. part. 3. cap. 17. num. 338. Scammari. de Fidejuss. Cicerat. lib. 3. fo. cap. 2. numer. 23. & fo. & omnium latissime Paulus. diffus. num. 1. diffus. 50. art. 1. num. 122. & seq., Rot. post Baldus. ad Remon. dec. 65. num. 20. cum. 4. Cacciop. ad Statut. Eugub. lib. 3. rubr. 3. num. 82.

& Rot. Remon. dec. 81. num. 3. part. 15. rec. Fontanell. dec. 234. num. 15. Les de Præparat. part. 3. præparat. 28. num. 13. Confamini. ad Statut. Urbis anno. 159. num. 191. 192. & plarib. seqq. num. 1.

Hinc oritur, quod sequestratus teneatur erga suum debitorem ad omnia damna, & interesse, & illis expensas, quæ, & quæ ratione hujusmodi nullæ, vel indebitæ executionis debitor passus est, ne punctualiter tradant Bald. conf. 106. & conf. 249. per tot. lib. 3., Strach. de Mercat. cit. quomodo in Caus. Mercat. præcedat. partit. 3. part. ultim. partit. prior. num. 18. & 19., Ab Eccles. observat. Jurell. 126. num. 17., & observat. 201. num. 5. 6., de Fideia de Commere. Terristr. lib. 2. cap. 30. num. 45. Gob. consil. 104. num. 32. Petr. de Ubal. de fratrib. part. 8. quæst. 29. num. 30. Pignat. var. ref. cap. 16. num. 89. Cancor. var. part. 3. cap. 4. num. 23. & 34. Rodriguez. de Concurs. Credit. part. 1. art. 6. n. 92. & 93. Berlich. consil. part. 1. consil. 73. num. 130. & consil. 73. num. 38. 39. late Pet. de Jur. Siffrid. cap. 13. per tot. Carot. de sequestr. part. 3. quæst. 8. per tot. Confamini. ad Statut. Eugub. lib. 3. rubr. 3. num. 82. Anfeld. de Commere. dist. 36. num. 44. & dist. 37. num. 3. Fontanell. dec. 97. per tot. Thefaur. dec. 65. per tot. & Rot. Remon. post Nigr. de Subhast. dec. 20. per tot. & Reta Noftra in Liburni. seu Florentina Nullitatis Capura 22. Junii 1673. 5. Et prædictis coram Farfeto, quæ conclusio procedit etiam in rebus, vel Mercibus injeñis, vel nulliter pignoratibus Borghin. dec. 23. num. 30. part. 1. De Marfil. de Fidejuss. num. 298. & 299. & Brizian. in reposit. ad dec. Borghin. verò sequestrum solum versus fin.

Quorum damnorum appellazione venit præsertim deterioratio tam intrinseca terræ, vel mercium sequestratarum, quam extrinseca consistens in diminutione pretii, inde ex lapsu temporis secuta in mercibus, vel rebus sequestratis Bald. in dicto conf. 249. lib. 3. & Ubal. de debitor. Fratib. part. 8. quæst. 29. num. 30. Rodriguez. de Concurs. Credit. part. 1. art. 6. num. 92. Berlich. consil. lib. 1. consil. 73. numer. 39. Borghin. dec. 23. numer. 30. part. 1. Hypoll. Marfil. de Fidejuss. num. 298. & 299. Brizian. in Reposit. ad dec. Borghin. in verb. sequestrum solum versus fin. Mar. Mut. dec. Panormi. 92. num. 13. nec non ex penite. iuribus, Navigationibus, & Cibariis non eo tempore, quo debitor extra patriam, vel domum suam moratur, se etiam reditus ad eandem Patriam suam Fontanell. dec. 97. num. 7. & seq. Thefaur. dec. 65. num. 4. & Berlich. autem, & cum pluribus citatis D. Auditor de Comitib. dec. Senen. 27. num. 18. & Gob. consil. 29. n. 2. Rot. Rem. dec. 259. num. 14. vers. ubi habita part. 16. rec.

Dammum quoque dicitur illud, quod quis non potuit cum sua arte lucrari propter impedimentum sequestris, ex quo debuit sequestris isti affluere Gob. consil. 29. num. 34., & cum infinitis iudicis firmis D. Auditor de Comitibus dicta dec. Senen. 27. nu. 15. cum seq. & sic si Mercator, vel qui solitus est negotiari, fuit impeditus per hujusmodi sequestra Mercaturam exercere, vel negotia solita facere, teneatur sequestratus, qui hujusmodi ei impedimentum iniecit, ad omne damnum, vel interesse lucri defunctis Hieronissil. ad li. Hispan. l. 8. cit. 3. part. 5. pler. 9. fol. mihi Hispan. 150. num. 1. Rota. respons. 18. 19. num. 1. Anfeld. de Commere. dist. 66. n. 17. Sateil. 5. Interesse n. 5. 6. & 9. hujusmodi interesse tatarum potest usque ad sex pro linguo centenario Borden. consil. 20. num. 2. 3. & seq. rom. 2.

Quæ conclusio limitatur in casu, quo pignificat Mercator, vel Artifici aliquæ sui personali assistentia, & cura aque commode, vel pari facilitate per Procuratorem licet scire, cumque instruere, & à sequestro liberationem Mercium suarum consequi D. Audi. de Comitibus dicta dec. 27. nu. 19. & 20. & similiter pro damno habetur, si propter sequestra non potuit Debitor suis Creditoribus solvere, vel servitia, ac opera Domino suo in aliquo officio, vel apotheca præbere Ju. Ferr. Maligum. de Jur. Retent. quæst. 341. Rodig. de Concurs. Credit. part. 1. art. 6. num. 92. Berlich. consil. part. 1. consil. 73. num. 131.

Ne dum teneatur qui indebit, vel nulliter sequestrum iniecit in Personam, vel bona Debitoris, ut moriamur, ad omnes expensas, damna, & interesse rediendum

- sciendum debitori, verum quia eo sequestra injuria afficitur Persona illius, cujus bona sequestrantur, ejusque existimatio non parum laeditur, ut tradidit Bald. in l. 1. m. 12. Cod. de probat. sequestrat. Rodriguez de Contr. Credit. par. 1. art. 6. num. 116. Bertr. ad Statut. Gen. lib. 4. cap. 1. §. 4. de autem. Mass. observ. ad Cartor. dec. 53. num. 13. Ideo sequestrata additio quoque iniquitatem tenetur ad satisfactionem alterius summe Judicii arbitrio tamende pro injuria compensatione debitori ob injuriam sequestrum illius, ut firmant Carac. de Sequest. par. 3. quest. 26. Cancr. var. resp. par. 2. cap. 4. Bald. cons. 249. lib. 3. Bertr. ad Statut. Gen. lib. 4. cap. 1. §. 4. de autem. Berlich. cons. lib. 1. consil. 77. num. 38. cum plurib. & pluribus per eum citatis Ab Etcl. observat. 202. num. 5. 6. par. 1. Paul. differt. lib. 1. differt. 50. artic. 1. num. 5. & art. 3. num. 159. Mijang. observ. com. 5. observat. 69. num. 5. 4. ubi refert Calum in quo fuit pro recompensatione injuriam per Calumetiam Imperialis, & Senatus, condemnatus ultra damna, impensas, ac interesse quidam Mercator ad solvendum debitoris fecerunt auctores, famuloque etiam calis referunt Coler. de Process. execut. par. 2. cap. 3. num. 39. & Marquard. de Jur. Advocat. lib. 1. cap. 13. num. 46. Berlich. consil. lib. 1. consil. 77. num. 38. & m. 39. ubi refert condemnationis exemplum in majore summa bona sequestra. In nihilo obstant, quod hoc exempla per dictos Auctores relata reperantur in casibus sequestra personalia, quia secuti illa inveniuntur solo fundamento injuria, quae inferre debetur, ita illa considerari debent in casu sequestra bonorum, vel Mercium inanebunt facti, non similes ob sequestra realia
- debitorum afflictorum injuria, & pro tali injuria eis quoque compenit eadem actio injuriam, quae compenit pro sequestra Personalis, ut firmavimus mox supra per Auctores ibi punctualiter relatas, cum hac tamen differentia, quod sicut in sequestra personalia major ingeri videtur injuria, & molestia debitori, quam in sequestra realia; ita Index sequitur normam regulam arbitrii non debet, omnino tamen paribus, eidem mensura, qua condemnatur illorum, qui personam sequestrare, seu capere fecit, condemnare sequestrationem bona, vel merces debitoris.

Hac de ratione procedere videntur, major autem difficultas insurgit in altero Juri Arbitrio, an scilicet sequestrata teneatur tantum pro rata summa excedentis summam veram debitam.

- Pro tunc affirmativa opinione ita argui potest, nempe quod quomodocumque de aequitate sequestrum, prout alia quolibet executio capta in vim Mandati excessivi pro summa majore debito, & non confirmata, vel per Subhastationem, vel adjudicationem perfectam, in iure pro summa vere debita aequae sustinetur, ut firmant cum innumeris clement. D. Andrieu de Comitibus dec. Senen. 1. num. 8. & Mass. ad Cartor. observ. 39. num. 22. Urcel. de Transact. quest. 97. num. 3. & Rota post Constantin. ad Statut. Urbis dec. 184. m. 6. coque magis, imo absque ulla dubio quando illa vel fides fuit in Mercibus, seu rebus dividiis, seu recipientibus functionem in genere sui secundum Martell. responsum in l. si non forem §. si cessum. ff. de condit. ind. deb. & ut advertitur dictus D. And. de Comitibus dicta dec. Senen. 1. num. 12. & Ab Etcl. observat. Forens. 147. num. 21. & seq. Mass. dicta observat. 39. num. 14. 15. 18. 19. De Luc. de Dote diff. 58. num. 8. & de Judo. diff. 38. num. 24. Rot. Lucen. apud Baldum. ad Roman. decis. 65. num. 20. cum 4. Rot. Roman. in Martell. ad Card. de Luc. de Judo. dec. 15. m. 8. Rot. Roman. post Constantin. dec. 184. num. 7. vel in loco ut Florentiae, in quo per Tribunalis in Judicium precipue
- executiva proceditur sola facti veritate inspecta D. Andrieu de Comitibus dicta dec. Senen. 1. num. 12. Andrieu. contrav. 159. numer. 4. Rota post Poth. de subhast. dec. 86. numer. 10. & post Constantin. ad Statut. Urb. dec. 184. sub m. 10. vel inter Personam, ut Mercatores, inter quos de jure ex bono, & aequo proceditur omnium juris apud, & subalternis, ut in puncto Mercatorum notans Calvin. de equit. lib. 1. cap. 4. num. 6. in fin. Cof. de Porrim. Rota quest. 137. n. 19. Constantin. ad Statut. Urb. annor. 19. numer. 189. & 190. Urcel. de Transact. quest. 47. num. 4. & dec. Florent. 44. num. 11. & 12. ita per consequens non

debentur damna, & imponere nisi pro rata tantum excessus, pro qua veniat sequestrum, & sic non pro summa vera debita, pro qua si non de juris rigore, saltem de aequitate sustinetur sequestrum, vel alia quolibet executio, prout in puncto hic agendum excludit Cof. de Porrim. Rota quest. 137. num. 17. & seq. Calvin. de equit. lib. 1. cap. 4. m. 6. & 7. Andrieu. contr. 159. num. 4.

Quae foris locum habent in Civitate, & Dominio Florentino, quia praedicta aequitas non scripta comprobata fuit per Legem scriptam mediantem dispositione Statuti Mercantiae lib. 2. Rubr. 8. §. 5. se facit, quo convenit executiones factas pro summa majore veri Crediti ad ratam veri Crediti confirmandas fore, & quales excessum revocandas, imo ex hac Statutaria sanctione argui quodammodo potest, quod voluerit Statutus pro rata veri Crediti non tenet Creditorem ad damna, ex quo si mandaverit fuisse hanc aequitatem non scriptam ad effectum convalidandi pro vera summa debitis executionem factam super bonis debitoris videtur per consequens voluisse effectum, qui deinde refultat, quod nempe liber evadat Creditor ab obligatione damnorum, & interesse, in qua esset, si nullius, quae iusta rigorem juris pro excessu contrahitur super tota executione, non fuisset sublara per aequitatem comprobantem, & confirmantem a dicto Statuto.

Addit ulterius, quod si executio facta fuisset pro summa tamen vera debita, nihilominus debitor esset in damno, quod ab ea executione iuste facta refultat, id est licet facta fuisset executio, vel sequestrum pro majore summa, non debet Creditor reficere nisi ex damna, quae passus fuit Creditore pro excessu, nam alia enim passus erat in causa, quod non fuisset executio executivae facta.

Sed omnino contrarium firmandum est, nam, licet per aequitatem introductum fuerit, ut fulmineatur sequestra, aliaque executiones factae pro majore summa, quam sit veritas debitoris, non potest hoc iurisdictioni argui, quod videtur ad damna tantum pro vera executione rebus erga debitorum, quia regulatur quicquid per acquisitionem, sive a Legi, sive a Solis, vel consuetudine introduciatur, semper intelligitur fuisse concessum absque ulla damno alteri Parti, ita ut si altera Pars esset in aliquo damno, illud semper fecit debitor, ut costet de more tractum in vim personarum, & Glafs. in l. 1. ff. de Leg. Solut. Lohyris. Credit. par. 2. cap. 14. numer. 24. 25. 26. Adarguunt. var. resp. lib. 2. cap. 135. num. 8. 9. & 10. De Luc. de Dote diff. 68. m. 4. Rodriguez de Contr. Credit. par. 2. artic. 4. num. 7. 8. Offert. decis. 46. num. 19. vrs. nam licet Rec. Episcop. Seltis. dicta. capit. 149. num. 72. & in puncto, quod hic agitur per quam moderno tempore sustinetur sequestra, vel executiones pro summa vere debita, introducta tamen fuit ad imminuendos circuitus criminatos, & diversas iniustas Libertas, & impensas rescindendas, sicut ad effectum liberandi Creditorem a refectione omnium damnorum, & interesse, quae interim passus fuisset Debitor, egerge auctoris Salsg. Teber. in prax. Judicior. cap. 97. fros per totum omnino legendus, quum sequitur Urcel. consil. 86. num. 18. vrs. Et praedicta, & mirifice De Luc. dicta 58. num. 9. & diff. 62. numer. 4. de Dote, Urcel. de Transact. quest. 97. num. 3. & 4. & in dec. Florent. 44. num. 12. & D. Andrieu de Comitibus dec. Sen. 1. num. 9.

In nihilo refragantibus Authoritatibus Cof. Calvin. Hodiera. Andrieu in contrarium pro punctu debent allari, nam de Cof. nulla habenda ratio, quia nempe ipse ex proprio Marte loquitur, nullum afferendo Legem, vel Authoritatem, nisi Novissimam, qui nunquam somniavit dicere id, ad quod allegat, tui, sed etiam contra manifesta Juris principia, quibus altera commentum Doctorum Sententia intus, & similiter Calvian. & Hodiera. nullatenus sunt attendendi, quia ambo pendunt ab ore Cof. absque ulla, ut cum Juris fundamentis loquentes, & quumvis Calvian. & Hodiera aliquos alios Doctores allegent, nempe tamen ipsorum ausus fuit asserere, quod male, vel occurrent ipsi supponant, neque pariter est habendus in consideratione Andrieu, qui ipse quoque loquitur absque ulla Lege, & authoritate.

Minnique penitus ex praedicta dispositione Statuti Mer-

in Mercantia expressè mandantis forma modernum à quantitate confirmationem executionum pro summavere debita, & eorum revocationem in excessu, elici valet à contrario sensu argumentum, quod vulturiz Statutum liberale sit debitoribus passis, quia quoties Lex à refectione aliquod debitoris movitur ad utendum favorem aliquid disponit, debet intelligi id fecisse absque illo alterius Partis damno, vel prejudicio, ut mox supra vidimus per Anthonitatem allegatis in §. Sed omnino, & in puncto ista hinc Argumentum in contrarium addido, egregie respondet *Ofatib. decis. Padem. 46. numer. 14. vers. ut movet, & numer. 15. & ibi præsertim vers. Nemo licet sit concessum, & Marres. var. resol. lib. 2. cap. 135. numer. 10. Altoprad. sen. conf. 25. numer. 16. lib. 2.*

Nullus quoque momenti reputanda est ex subtili reflexio, quod respectu tate veri crediti eadem damna, que passus fuit debitor in rebus, vel mercibus, super quibus pro majore summa, sequentium, vel alia executione facta fuit, passurus erat etiam in casu, quo tantum pro summa debita facta fuisset executio, & sic cum vere nihil omnino referat quoad ratum veri crediti, quod executio, sive sequentium factum fuerit uno, vel altero modo, non debet quoad damna respectu summe verè debite Creditor diversimode dispo-

34 sed equaliter tam in uno, quam in altero casu à damnis absolvi; quia hæc ratiocinatio locum si- bi vindicare potest, quando per Creditorem concludenter probaretur, quod difficillimum, & sere impos-

35 sibile fuisset, quod in casu omni executionis factæ pro summa vere debita non posuisset debitor hujusmodi damna effugere, verum quia debitor, in illo casu, posuisset omne damnum evitare, vel disjuncti- onem præstare, vel solvendo verum debitum, propter tota illa ratiocinatio penitus conruit, ut in hisce similibus sermone monuit Salysat, in l. Edita 3. numer. 13. vers. *Fui C. de edendi. Scat. de Appel. 90. 21. sub num. 35. §. Ad addenda versus fin. & Rota Roman. part. 17. recent. decis. 82. numer. 2. & sere in puncto ponderant Card. De Luc. de Judic. decis. 36. numer. 24. vers. Tunc si ad se excuset, & Adf. ad Carar. decis. observat. 30. numer. 11. vers. Ex qua pro majori.*

Mentulæ valet replicatio, quod si debitor posuisset, ut pretendebatur in casu nostro, prestare si- depositionem pro tota summa, licet majori vero de- bito, pro qua sequentia facta fuerunt, & sic liberare res, vel merces à Sequentibus, vel saltem diligentias facere iussando apud Judicem, vel sequentes, ut ven- dere, ne deteriora posset, sive intenderet, sive extrinseci speret, sed debet imputare omne dam- num, quod ex sequentibus ei obveniat, si dictam cau- tionem dote omiserit, vel venditionem rerum, seu mercium non procuraverit, nam quoties impossimen- tum ex factis Adversariæ Partis procedit, nemo gene-

37 tur viam recuperare, neque ulias diligentias, quamvis posset pro eo removendo, facere Card. De Luc. de Consil. decis. 27. numer. 6. & de Benefic. decis. 56. numer. 3. Rot. genes Terr. var. quest. tom. 1. tit. 2. decis. 16. n. 18. fol. mili. 483. & Boudon. penes Ottor. de Passulis cap. 40. numer. 305. *Polib. dec. Bonon. 59. numer. 113. 114. & seq. nequidem contra sequentem, vel Judicem,*

38 ut alios procedat Rot. eorum Penna d. decis. 37. numer. 11. & *Polib. d. decis. 59. numer. 115. & in puncto quod non teneatur debitor sequentium in suis bonis injus- tit, vel nullius factum temerare, neque pro eo re- movendo diligentias facere tradunt Rot. eorum Penna d. decis. 37. numer. 11. & *Polib. d. decis. 59. numer. 114. & Papat. var. resolut. cap. 16. numer. 89. §. Dicit aliquod interdict. fol. mili. 1067. lib. 2. quare si merces, vel bona sequentia posset perirent, vel deteriora facta fuerint, omne damnum impenditur injus sequentibus, & sic tenebatur illud integre restituere debitori, cui sequentium factum fuit, ut supra latè probavimus, secus dicen- dum esset si sequentium jusse, & nec injussum fuisset, nam tali casu, si sequentibus res perierint, vel**

41 deteriorata fuerint, non esset id damno sequentibus, sed damno debitoris l. Pignus §. de Pignorat. Affian. Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 131. numer. 106. & 107. & latè *Polib. decis. Bonon. 21. numer. 27. & 28. 29. 30. 31. non solum Verumtamen si ageretur de rebus sequentibus, que servando servari non possunt,*

sive essent cum tempore peritura, vel damnum al- quod, sive deteriorationem passura, tunc si ille perierint, vel deteriora effecta fuerint, id erit dam- no Sequentibus, quia ipse tanquam bonus Administrat- or tenebatur, officio Judicis implorato, vendere ne perirent, vel aliquam deteriorationem paterentur, & pretium servare, vel deponere, ut per Textum in l. si deum 10. ff. de dolo malo, & alios contextus com- munitur tenent *Gail. lib. 1. observat. 148. numer. 3. 4. plenè Cyrlus. contron. 258. numer. 10. cum seq. & numer. 26. & sere per totum Rodriguez de Commis. Cra- dia. part. 1. artic. 6. numer. 175. & seq. Ab Eccles. par. 1. observat. 126. numer. 15. & seq. Terr. ad Statut. Pap. rubr. 7. five stat. 7. in Civilibus numer. 62. & in fin. Hermasill. ad l. Hispaniar. l. R. rub. 3. par. 5. glo. 10. numer. 4. & 6. fol. mili. Hispan. imprese. 311. Ridel- phin. in prax. part. 1. cap. 16. numer. 135. & quamvis dixerim, quod debeant hujusmodi res, vel merces per Sequentem vendi, implorato Judicio officio, ac etiam civis partibus, ut docent *Rovell. in sennio, decis. lib. 2. tit. 37. numer. 174. & 175. & alii mox supra cita- ti, attamen si constaret, quod venditio facta fuerit bona fide, pro pretio nempe, quo committeretur merces, vel res vendebantur, venditio valet, licet absque decreto Judicis, neque citatis Partibus à Seque- nte facta fuerit, ut per Textum expressum in l. 1. §. Licet pater veris. Commasius §. de periculo, & com- mod. rei vendit. Rot. Roman. decis. 219. numer. 18. 19. par. 5. recent. & per ea, que latè tradidi supra decis. 198. numer. 49. ad quem vos remitto.**

Modo videndum remanet an ea omnia, que dicta sunt de Sequentibus, & aliis executionibus factis pro summa majore vero debito procedant in sequentibus, vel alius executionibus extrajudicialibus, nempe in illis, que sunt vigore alicujus pacti executivi inter Par- tes initii sive virtute precarii, vel consensu, & hujusmodi.

In quo Jura Ariceno videntur inter se adversari Doctores, quorum altera opinio fuit, quod seque- ntrum, vel alia executio extrajudicialis facta pro majori summa non sit in totum nulla, sed pro rata 45 debita summa non debet, & pro summa vere debita valida sit, quia cum nullum intercedat in exe- cutione extrajudiciali Judicis iussu, unde cujus in- dividuitate tantum nulla executio in totum reddat, ideo dicta individuitate cessante, nulla in totum esse, 46 non potest extrajudicialis executio, quod procedit etiam accesserit Judicis iussu, quia hoc manda- tum Judicis, cum solum accedit pro urbanitate, & superabundanter, non operatur quin revera executio attribuat passio, vel conventioni Partium, ut phar- dibus citatis firmant *Cancer. var. resolut. part. 3. cap. 17. numer. 341. cum seq. Fioder. ad Surd. decis. 43. na. 10. Merlin. Pignatelli. conr. 2. cap. 69. per totum, & ibi Stopp. Add. numer. 9. 10. Altimar. ad Rovell. ad conf. 40. numer. 25. lib. 2. Altera vero contrarium opinio ducit, ut nempe, executiones, licet extrajudi- 47 ciales, in totum sint nullæ, & hujus sententia sunt *Gratian. dissep. cap. 162. numer. 35. & seq. Baldus. ad Ramen. conf. 80. numer. 32. Rot. Roman. decis. 397. numer. 2. & seq. part. 18. tom. 1. recent. & decis. 426. numer. 7. part. 19. volum. 2. & eorum Merlin. dec. 621. vers. Et cessat. Hering. de Fidejuss. cap. 6. numer. 127. Surd. det. 45. numer. 3. 4. & 11.**

Sed in hoc Authorum conductu de facili ita pos- sunt conciliari eorum diversæ opiniones, quod nempe 48 prima procedat, quando executio extrajudicialis facta fuit, vel in rebus divisis recipientibus fandiorem in genere suo, vel in una re, que commodum pati possit divisionem absque damno debitoris, qui rem dedit in solutum, ut bene colligitur ex celebri Textu hoc materia à Doctore ponderato in l. si non forem 6. si certum §. de causid. indubie. præsertim ex verbis „ibi „ Nemo enim iuratus compellitur ad communionem „ & cum hac conciliatione rectè trans- gressus Doctissimus Merlin. Pignatelli. dicto cap. 69. numer. 15. vers. Et tamen modo & D. Audier. Mes- sa ad Carar. decis. observat. 39. numer. 9. 10. 11. & 12. & nonnulli alii ex supracitatis.

Alteræ, que io hac questione, resolvenda remanet, 49 difficultas, ea est, an nempe sequentium, sive alia exe- cutione facta pro majore summa vero debito de fructu

Juris rigore in totum sit nulla, etiam in casu, quo Creditori impossibile erat, dum sequestrari bona, vel caperari scilicet personam sui praesentis debitoris, exprimere veram summam, vel quia creditum suum erat illiquidum usque dependens à futura discussione partisum, vel computorum solvatione, vel liquidatione aliquis facti, seu interesse, pro quo debitor tenebatur, aut quia creditum esset incertum, ex quo penderet à redditione rationis, sive administrationis, vel societatis.

In qua questione, quovis Senatus Cathalonie penes Fontanell. decif. 235. num. 17. 18. 19. & Cancr. var. part. 2. cap. 10. num. 18. trauit exprimendam
30 fore aliquam summam, ne debitori numerum difficile sit inuenire fideiustorem pro summa incerta, tamen veritas est in contrarium, quia Lex, quæ pro creditis illiquidis, vel incertis, peruenit posse fieri sequestrum, vel in bonis, vel in persona debitoris, per necessarium antecessum supponit, vel disponit, quod fieri debeat sequestrum eo modo, quo Creditor illud facere potest, & quemadmodum pro credito illiquidis, vel incerto impossibile est Creditori exprimere veram summam debiti, ideo Sequestrum, sive personale, sive reale debet rationem fieri, ut debitor caveat de stando juri, vel iudicantem solvendo in ea summa de qua constabit, ipsam post Sententiam esse verè debitorem; quicquid si illa exprimeretur, & esset in majori summa, quam verum debitum, erat in totum nullum sequestrum, vel capta ob individuationem Depressi Judicis; ut patet alios supra suo loco laudatos fernerat opinio Casterreij, conf. 474. sub numer. 1. vers. similiter in alio loquar Baldas usque ad vers. concluditur ergo part. 1. egergie laticque Berge. Cavalcan. de Usufructu. Adulter. relidit. numer. 20. vers. Alias si pro majore summa usque ad 309. Baldus. ad Remon. conf. 11. num. 23. Ro. post eundem Baldus. tom. 3. dec. 17. per. tot. num. 10. & decif. 18. per. tot. & præcipue num. 19. & 20. Fontanell. dec. 235. num. 17. cui in hoc tenit contra Senatum Cathalonie Scannuel. de Usufructu. Cartor. lib. 3. §. 2. cap. 2. num. 27. & seqq. Adoff. ad Coriar. decif. 117. num. 3. 6. 7. Berrachin. var. dec. 129. Sobell. in summa verb. debitor num. 30. vers. Sed quod imo, & quamvis major pars horum Doctorum loquatur de capta, tamen eorum dictum procedit in sequestrum realem bonorum, quia à Personali executione, seu capta, ad executionem realem, sive sequestrum de jure valet argumentum, ut supra probatum fuit, & in puncto ita egergie respondet Berge. Cavalcan. de Usufructu. Adulter. relidit. loco mox citato.

Neque obstat, quod absque expressione aliquis summæ difficultum erit debitori invenire fideiustorem pro liberando se à tali sequestro, quod pro abscondo consideratum fuit à Senatu Cathalonie.

Primo quia tibi imputare debet debitor, qui ex factum proprio, vel ex propria culpa se posuit in ista angustia, quam se suspexit, vel consummationem reddidit Creditori, & sic deest causam sequestrum, per ea, quæ tradunt Craver. conf. 270. numer. 3. Menoch. de arbit. cas. 337. num. 20. Taber. action. jur. verb. impedimen. tam §. 3.

Secundo, quia nullatenus probatur, quod difficultus sit invenire fideiustorem, ut simpliciter caveat tantum de stando juri, & iudicantem solvendo, quam pro summa ex solo arbitrio Creditoris exprimenda, quæ etiam exprimi potest in notabili summa, ut magis difficultate debitor ad inveniendum pro ea fideiustorem.

Tertio, quia Creditor injiciens sequestrum contra suum debitorem in casibus à jure permittis ad effectum, ut caveat, utitur jure suo, propterea non est habendum in consideratione difficultas inveniendi fideiustorem, quæ ob sequestrum ita factum illi obveniat i. si mihi, & tibi ff. de legat. 1. & ibi Doctores laud. Solerzan. de Jur. Quod. tom. 2. lib. 2. cap. 18. numer. 30. & id maxime procedit, quando creditum dependet à futura redditione rationis, nam sicut debitor tunc tenetur ad factum redditionis rationis, ideo de jure pro adimplendo hujus facti potest obligari ad fideiustorem praestandum, ut caveat pro reddenda ratione, ut optime reflectunt Scannuel. Rot. & Adoffa locis mox supra laudatis.

Quarto, quia creditor se exponeret periculo expriman-
39 di, vel majorem summam, quam esset illius creditum,

quod resisteret in damnum debitoris, quia incidere in majorem difficultatem inveniendi fideiustorem, vel minorem summam, & sic non habendi fideiustorem pro tota summa, quæ tibi verè deberetur, quod esset absurdum, & ideo pro eo evitandum veritas, & æquius in jure est, ut sequestrum fiat non pro certa summa, sed ut debitor caveat modo quo supra mox dictum fuit.

Et hic ponitur finis huic articulo, ex cujus difficultate indubitanter fore iudice per Nos recte iudicatum, & quod teneatur DD. Fratres de Benonis ad omnia damna passa à D. Equite Goddard Anglo ob sequestra ab illis facta super illius mercibus apud varios Mercatores Liburni exsistentes pro longe majore summa, quam esset coram Creditum, eoque magis, quia pro eadem excessiva summa fuerat posita dicta sequestra per Sententiam Judicis confirmata, quam sequestrorum confirmationem eodem multitudine viro laborare punctum dixit latè, & egergie Cavalcan. de Usufructu. Adulter. relidit. numer. 209. vers. & in tantum sunt vera, usque ad numer. 12. Salas. Tiberg. de modo proced. in casu, quæ coram Audi. Camer. agunt. lib. 1. cap. 36. numer. 4. 5. Cancr. var. lib. 3. cap. 17. num. 345. vers. Quod adeo ipsum Brizian. in reporter. ad det. Bergian. verb. sequestrum nullum quando, imo majoris detrimenti erat confirmatio, quia post dictam confirmationem Sententiam, quæ ob desolationem appellationis per incuriam Curatoris dicti Dom. Equitis fecerat, non poterat amplius ipse Dom. Eques medio fideiustionis à dictis sequestris suas merces liberare, & quamvis in contrarium replicaretur, quod de æquitate dicta confirmatio pro rata summe iustificaretur, tamen eadem occurreret responso supra data, quod dicta æquitas quodam damnoorum refractionem nihil DD. Fratres de Benonis suffragabatur, At quemadmodum nedum ex dicto capite motus sui ad decidendum in favorem dicti Dom. Equitis, sed ex aliis etiam juris rationibus, ideo in sequenti decisione illas pariter, ut docet pro meis viribus discussas, suspicamus.

ARGUMENTUM.

Equites Divi Stephani possint Mercaturam exercere, & illam prohibendo gaudere omnibus Privilegiis propriæ Religionis, & omnibus aliis de Jure Communi Militaribus concessis, & an id procedat etiam in Equitibus Heroisomytanicæ Religionis, Militaribus, & Nobilibus?

Declaratur, & latissime exornatur Capitularis Deliberatio Sacre Militaris Religionis D. Stephani edita die 19. April. 1693. disponens quod antequam relaxetur executio contra Equites dicti Ordinis debeat eidem assignari terminus quindecim dierum ad solvendum, & an Executio obtenta absque prævia dicti termini assignatione valida sit, vel invalida?

Declaratur Statutum Mercantie Civitatis Florentie lib. 2. Reg. 8. delle Esecuzioni, & conciliatur cum prædicta Capitulari Deliberatione.

Actus gestus contra Statuti, vel Legis dispositionem quando sit nullus, nec ne?

Pro validitate confirmationis Sequestrum quæ requirantur?

S U M M A R I U M.

1 Executio obtenta absque prævia assignatione terminis à Statuto invalida ad solvendum, nulla est, & invalida.

2 Statutum disponens de Executionibus factis ad effectum solvendi, non comprehendit executiones, quæ sunt ad effectum cavendi, vel sistendi bona.

Limita num. 3.

- 4 *Miles Mercatorum mercibus non gaudet Privilegio de Jure Communi Militibus concessio.*
Declarat id procedere in iis Militibus tantum, quibus Mercatura prohibetur num. 5.

- 6 *Equites Divi Stephani possunt Mercatorem exercere absque Nobilitatis tallora.*
Et Negotiationem prohibenda gaudent omnibus Privilegiis à Statutis sue Religionis eidem elargitis num. 8.

- Idem procedit in Equitibus Hierosolymitana Religionis num. 7.*

- Et in omnibus Nobilibus, & Equitibus in extranea Civitate Mercatorem profectibus, quovis Negotio ibi Nobilitati derogaret, numer. 9.*

- 10 *Privilegio cessante renunciarum, quando quis se subiecit alicui Legi, vel Statuto incompatibile cum eodem Privilegio.*
Declarat ut num. 11. & seq.

- 11 *Declaratur, & conciliatur Statutum Mercatorum Civitatis Florentinae lib. 2. Rub. 8. de Electionibus cum Capitalari Deliberatione Sacrae Militaris Religionis Divi Stephani, & numer. 12. 13. 14. & 15.*

- 14 *Statutum, seu Lex postea facta limitationem, vel modificationem continens habetur, ac si esset in primo Statuto id inferum.*

- 16 *Statutum loquens per verba affirmativa, vel definitiva tantum, non autem prohibitiva, non importat nullitatem alius legis contra ordinationem Statuti, sed contraveniens parvi potest.*

- Præcipue si observantia alius sit iniuncta Judici, & non Patri num. 17.*

- 18 *Declaratur prædicta Capitalaris Deliberatio Militaris Religionis Divi Stephani num. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. & 27.*

- 19 *Clausula alimentum ec. Casuaria de stylo Curia Florentina inducit nullitatem alius alio modo legis.*

- 21 *Rescriptum, & Decretum Principis declaratur à preiudicis eidem per supplicantes percellit.*

- 22 *Observantia declaratur à Statuto, seu Rescriptum continens in se clausulam irritantem alius alio modo legis.*

- 24 *Relatum attenditur, & non reversum, & numer. 27.*

- 25 *Alius legis contra Statuti, vel Legis dispositionem quando sit nullus nec ne, & numer. 26.*

- 29 *Terminus non est assignandus Curatori absentis ad certitandum suum Principalem, nisi potatur. Fallit Florentia, & Liburni attentis contraria consuetudine num. 30.*

- 31 *Sententia à Iudice prolata non assignata termino Curatori absentis non valet.*

- 32 *Ad validitatem confirmationis sequitri necessaria est præcedere crediti liquidatio.*

- 33 *Judex non potest procedere ad Executionem contra aliquem nisi prius præcedat liquidatio crediti.*

- 34 *Prodici debent etiam ea omnia, quæ cum proditiis necessariam connexionem, & relationem habent.*

- 35 *Particularum extrallia à Libris Mercatorum facta sine citatione Partis non valet.*

- 36 *Liquidatio Crediti fieri non potest sine Calculo dati, & recepti.*

- 37 *Sententia precipitanti lata contra absentem, & sine assignatione termini ad succedas suas defensionem, nullitatis vitio laborat.*

- 38 *Executio facta contra Debitorem, antequam veniat dies solutionis, nulla est.*

- 39 *Quando cessat de magne quantitate damnorum, & interesse, potest quis condemnari ad præstandum aliquam partem eorum, licet adhuc non sint liquidata.*

- Et ita observatur à Rota Florentina num. 40.*

In eadem Causa.

DISCURSUS CCVI.

EX alio quoque triplici nullitatis capite prædictam Sequelstrarum confirmationem à DD. de Benotis obiectam undique ipsam, & nullam dissolvimus, eosque propterea ad omnia damna, impensas, ac interesse post dictam confirmationem dicto D. Equiti Goddard causata cum majore intrepiditate condemnavimus.

Uno nempe ex insubstantia deliberationis Capitalaris Sacre Religionis S. Stephani emanatae anno 1695. approbatae vigore gratiis Rescripti per Serenissimum Magnam Ducem illi elarati, ex qua demandatum fuit, quod contra Equites dictæ Religionis non valeat ad ullam executionem procedi, nisi prius fuerit per Creditorem obtemperata licentia à D. Audite eisdem Serenissimi Magni Ducis, & assignatum terminus dictis Equitibus dierum 15. ad solvendum, quia DD. de Benotis absque præcedente assignatione dicti termini, tam prædicta sequelstra iniecerunt, quam eorum confirmationem à Dom. Gubernatore Liburni consequi fuerunt, ut in puncto ex defectu assignationis hujusmodi termini pro nullitate executionis egregie firmata. *Barz. decis. Bonon. 76. m. 1. & seq. Rota in dicta Florentina in Liburni. seu Florentina Nullitatis Captura 12. Junii 1673. & Ultrior totam Farsetto, & in Lucana Nullitatis Captura coram D. Boninio, quæ est dec. 347. num. 42. inter recitata. à D. Palm. Nip. & Dom. Meff. ad Correr. decis. 14. num. 23. cum seq.*

In nihilum relevantibus istis, quæ in contrarium subintravit per Defensores DD. de Benotis obiectantur.

Ex primò nullatenus obstat quod dicta Capitalaris deliberatio loquatur tantum de executionibus, quæ sunt ad effectum solvendi, & non ad effectum cavendi, vel utendi bona pro asscuracione tantum crediti, vel pro asscurando Judicium ne elusivum reddatur, vel saltem de eis tantum loqui intelligendo sit, ut bene advertunt Gutierrez de Joram. part. 1. cap. 16. num. 32. *Sabell. refel. 53. num. 15.*

Nam obiectum procederet quoad sequelstra tantum à DD. Benotis facta, secus quod eorum confirmationem obtemperata ad effectum prædictum solvendi, quare post injecta sequelstra, & sic asscuratum Judicium indubitate renebantur dicti DD. de Benotis, antequam executiones Sequelstrarum confirmationem ad effectum solvendi obtinerent, dictum terminum dierum 15. dicto D. Equiti Goddard concedere.

Nulius quippe ponderet est altera obiectio, quod nempe dictus D. Eques Goddard debeat considerari non uti Eques, sed uti Mercator, ideoque non valet gaudere Privilegio dictæ dissolutionis dierum 15. elargito Equitibus S. Stephani ad solvendum ad instar aliorum Militum Mercatorum professionem, qui gaudere non possunt Privilegiis de jure Militibus concessis. *Bald. in l. ult. Cod. in quibus Causis militavit. numer. 1. Cacciaup. de Debitore suspens. quest. princip. 5. num. 15. Caffar. pregr. quest. 35. num. 19. in fin. Corneval de Judic. lib. 1. num. 1. disp. 2. quest. 8. sect. 4. sub num. 471. Tondar. de Præsent. part. 1. cap. 28. nu. 9. Novar. de elect. Fori quest. 36. num. 7. vers. declarata Gratian. cap. 186. num. 24. Zachr. de Sacro. quest. 91. numer. 24. Barboj. ad l. omnes num. 2. Cod. in quibus Causis militavit. Scamocelli de Vistor. Cerecor. lib. 3. §. 4. cap. 6. num. 33. Caffagn. de Princip. deduci. na. quest. 8. fallere. 1.*

Quandoquidem, omnia pro nunc dispositione, an Equites Sancti Stephani equiparari ita possint aliis Militibus, ut juris communis dispositio per istos edita, in illis quoque locum habeat, respondendo obiectum procedere in aliquo negotio, propterea, cum ipsi ob Mercatorum exercitium, Legem obtemperant, omnia Privilegia à Legibus illis concessa, jure ac merito sublati fuerunt per textum in l. ult. Cod. Neguatiarum ne militent. lib. 12. & propter istam rationem sit notandum omnes Doctores in obiecta laudari. Verum cum in casu nostro non sit dictus DD. Equitibus S. Stephani Mercatorum exercitium interdictum, quinimò expresse permissum, dum ex Statutis dictæ Sacre eorum Religionis

gionis sub tit. 19. cap. 1. nullæ aliter artes eis prohibeantur, nisi vires, & corbularie, quæ Nobilitati derogant, inter quas non debet in Italia præferri Florentia, Genua, Venetia negotia committant, quia de particulari consuetudine, vel sanctitate cum Nobilibus, tum Equitibus, Religiosis etiam Hierosolymitanis, sive jactura nobilitatis, vel Equitum Ordinis decore illa permittitur, ut laice tradit cum pluribus allegatis *Ansald. de Mercat. dist. 5. & general. num. 75. apud ad num. 81. quod loci enumerat alias Civitates tum Italianas, tum extra Italiam existentes. in quibus aut Mercatura, vel negotiorum permittitur, ideo per consequens, cessante in Nobilibus Equitibus prohibitione negotiorum, illa non impedit, quominus gradere debeant omnibus Privilegiis, quæ à Statuto, vel Ordine Sæc. Religiosis, vel Magni Magistris dantur, ut, ut proferatur idem *Ansald. loco citato sub num. 79. quod etiam procedat in Nobilibus, & Equitibus extra Patriam suam, in qua Negotia Nobilitati non derogat, Negotiorum prohibitionibus, in Asia nempe eurasia Civitate, vel Provincia quavis in hac eurasia Civitate negotio Nobilitati derogaret, ut punctum adducit *Gutierrez. prati. quest. lib. 2. quest. 13. et num. 54. & præcipue num. 92. & 96. & post eam idem *Ansald. dist. 5. general. numer. 80. & 81.****

Ejusdem patet irrelevantia comperta fuit altera Advertentium oppositum tum majori subtilitate excutita, quod nempe, cum D. Eques Goddard propter assequum Negotiorum exercitum statim se subiecit Statuto hujus Curie Mercantie lib. 2. rubr. 8. *delle esecuzioni*, cuius vigore contra Mercatores etiam abique ulla in certis casibus præcedente assignatione terminari ad solvendum pro eorum contractibus executio, sive realis, sive personalis intenditur, videtur quod ipse pernece Privilegiis dicitur 15. Equibus à dicta Capitulari deliberatione indulto renunciaverit; Nam alias non esset idem Privilegium practicabile cum observantia dicti Status Mercantie, cui sponte Dom. Eques Goddard se subiecit, paratum, vel promissum executionem, & abique ulla assignatione terminari ad solvendum contra Mercatores debitores concedentis et tradit per *Gallesia. de Renunciat. lib. 3. cap. 6. numer. 17. & seq. & Carrar. 1. renunciat. 61 n. 20.*

Nam hujusmodi argumentum renunciationis solum procedere possit, si adesset deus Fides distincta, unum nempe pro dictis Equibus Sancti Stephani, & alterum pro Mercatoribus tantum, que circa modum executionum, tum personarum, tum rerum adversus dictos Eques, & Mercatores respectivè faciendarum diversimode disponentur, quo casu, si aliquis Eques S. Stephani Mercator esset, tunc argui posset, quod ipse se subiecit Statuto Forti Mercatorum, & per consequens inquireretur, quod alteri Equum Foro incompatibiliter circa executionem cum Statuto Mercatorum disponenti renunciaverit; Verum quia dictum Statutum Mercantie rubr. 8. *delle esecuzioni*, non est conditum pro Mercatoribus tantum, sed generaliter, & indistinctum comprehendit, tam Equites S. Stephani Mercatores, quam non Mercatores, tum Nobiles, quam Plebeios, & quascunque personas subditas ubique Erranz, & sic, cum vigore dicti Statuti executio fieri possit contra Eques, sive Mercatores, sive non Mercatores; Privilegium dilationis dicitur 15. à Serenissimo Magno Duce, & Magistro dictæ Religionis, DD. Equibus indultum ad solvendum antequam contra eos ad executionem procedatur, stare non potest nisi eorum respectu, & favore in formam modificationis dicti Status Mercantie sub rubr. *delle esecuzioni* abique etiam ulla termini assignatione executionem permittenti; Immo cum hæc modificatio per dictum Privilegium postea indulta ad favorem dictorum DD. Equum de sui natura sit relativa ad dictum præcedentem rubr. 8. *Statutum Mercantie* comprehendendum regulariter omnes subditos, & licetiam dictos Equites, ut notat *Parisi. conf. 17. num. 19. lib. 1. de perille Carrar. dec. 67. num. 30. 54. apud ad 57. haberi ideo debet idem Privilegium, ac si esset insertum in dicta rubr. 8. per viam favorabilis modificationis, vel limitationis factæ dicto Statuto à Serenissimo Magno Magistro respectu suorum Equum, prout*

mutum in modum advenit fere in parido *Res. curant*

Dist. decif. 2881. num. 9. 70. 71. Ratio autem cur Sei
renissimus Magno Magistro rigorem dicti Status Mercantie pro Equibus prædictæ fidei Religionis remp-
eraverit, nulla alia esse potest, nisi quod voluerit, ut
cum majori honestate, & urbanitate dictæ Religionis
ad hoc honorabili Characteri insignie in executionibus
contra eam agenda tractarentur, quoniam non possent
dictum Mercantie Statutum, ut in sententiis ven-
erimus pondemus Rialphin. in præ. Judic. pari. 1. vobis
14. num. 349. & 350. Scavolar. de Fignis. Curvent.
lib. 3. §. 10. cap. 4. num. 24.

Neque demum in dubio relevante, quod ultimo locum opponitur per Defensores DD. fratrum de Penontis, quod cum dicta deliberatio Capitulari approbata à Serenissimo Magno Magistro non loquatur per verba prohibitiva, sed affirmativa, vel dispositiva tantum, abique expressa annulatione actus, cum subintraret iudicium nullitas executionum, sed actus remet, & solam contraventionem potest poni iuxta receptam distinctionem, que communiter traditur super Statuto, vel Legibus, de qua *Berrel. in L. non dubium sub num. 16. ff. de Legib. Nupta conf. 237. n. 6. Alex. conf. 24. num. 3. lib. 4. Caffrensi. conf. 16. numer. 9. lib. 1. Hondad. conf. 72. numer. 21. libr. 2. Altagrad. Ser. conf. 86. numer. 3. & 13. lib. 2. Palm. Alp. alleg. 363. n. 27. & seq. Gob. conf. 95. num. 35. Salgad. Luyrin. Credit. pari. 1. cap. 5. num. 38. Alex. conf. 184. num. 24. Sanfelix. decif. 390. num. 9. & ibi in Addit. 6. Principe quando cum seq. & Nos decif. 71. num. 28. præcipue quando observantia actus non est à Statuto, vel à Legi injuncta Parisi, aut Casle, sed Judiciali, vel alteri Executioni Belmont. decif. 53. numer. 10. Merlin. decif. Luc. 68. num. 10. Sanfelix. dist. 4. dec. 390. n. 13. Palm. d. alleg. 363. n. 12.*

Quamvis quidem revera ipsellum subfistit in facto, quod dicta Capitulari deliberatio edita die 19. Aprilis 1693. loquatur per verba tantum affirmativa, sed per verba negativa, & prohibitiva, ubi *che prima, che siano essentati in bene; si degui di comandare, che in avvenire non pagino, nè devino essere gravati senza prima aver loro assegnato qualche termine competente ad aver pagato, altrimenti, et. cum deliberationis Capitularis prædictæ Serenissimus Magnus Dux; & Magister gratiosè annuendo rescriptis cum termino dierum 15. assignando dictis Equibus antequam contra eos ad executionem in eorum Bonis procedatur.*

Insuper quod omnem amaritudinem tollit, & hæc veritatem manifestè aperit, est clausula illa eterna *altrimenti, et. que iuxta stylum, & sensum hujus Curie præferebat clausulam irrevocacionis actus sub alio modo facti quod nempe si alter executio fieret in bonis DD. Equum, qualem disponit dicta Capitulari deliberatio, sit nulla, & nullius in mentem.*

Neque aliquem obicem facere videtur, quod Referiptum à Serenissimo Magno Duce, & Magistro dictæ Religionis postea conditum pro confirmatione, & approbatione dictæ deliberationis Capitularis non loquatur per verba negativa, sed affirmativa, neque addit in eo dicta clausula *altrimenti, ubi si assignati un termine di 15. giorni à Cavalieri dopo essere stata concessa la Licenza, & prodotta in Atto. Nam licet intentio Capitularis deliberationis in modum precum porrigendum extensa, abique dubio fieri consequens dicti Privilegii dictæ assignationis dierum 15. cum annulatione executionis, & cura dicta clausula *altrimenti, et. expresse illum irritante, si aliter actum fuisset, ita subseqentes gentiosum Referiptum Serenissimi Magni Magistris intelligi debet ad mentem Capituli Supplicantis, quia Decreta, vel Referipta, interpretari, & declarari omnino debent juxta Partium intentionem, & supplicationem ob quamdam naturalem, & virtualem relationem, quam habet Decretum ad preces, ut per textum expressum in L. 1. Cod. de diversis Referiptis. Nati. conf. 98. numer. 12. Cephal. conf. 77. num. 36. Aretine. conf. 33. num. 14. Ric. cor. Dominici. Jur. dec. 604. n. 7. Olsch. dec. Pedem. 23. n. 64. & egregie in remissionis magis dubitabilibus Carrer. res. 75. num. 1. Alex. conf. 179. n. 1. & 2. Palm. allegat. 302. num. 10. & Nos ad Statut. Græce tit. de Decret. à Senat. imperand. in rubr. n. 15. cum aliis à Nobis ibi relatis.**

Accedente alterius his omnibus diuturna observantia, ex qua constat, quod sæpe sæpius in consueptum plurimum casuum fuerint declarate nullæ, & nullum momenti executiones factæ in Bonis Equitis S. Stephani absque assignatione dicti terminii: Quæ observantia est tam potestate, ut locum non reliquit amplius dubitandi quin dicta deliberatio Capitalitatis, nec non Rescriptum Serenissimi Magni Ducis sub ea emanatum huiusmodi elusum irritantem sub se contineat, ex valguis iuribus.

- In nihilo penitus testagante, quod Epistola circularis imperiosem post plures menses scripta à Ministro dicti Capituli Iudicibus promouificatione, ne observantia dictæ Deliberationis Capitalitatis (à qua Epistola acquiescenti sumptu prædicti DD. Defensores DD. de Benotus) referendo dictam Deliberationem Capitalitatem, loquatur per verba affirmativa „ibi „*Ef- fendei degnato il Serenissimo Gran Duca Nostro Signore, & Gran Maestro della Sacra, ed Risplendente Religione di S. Stefano alle Prece del Capitolo Generale della medesima Religione celebrato questo presente anno in Pisa benignamente riservare, che prima che siano rilasciate le esecuzioni contro i beni de i Signori Cavalieri di detta Religione, & dopo essere stata prodotta in Atti la solita Licenza di poterli convenire, s'asigni loro un termine di 15. giorni ad aver pagati i loro Crediti. Io significo a V.S. la benigna risoluzione dell'Altezza Sua, accio sia eseguita in questo suo Tribunale, &c.* „ quia, cum huiusmodi Epistola Ministri sui tantum relativa Deliberationis Capitalitatis, nullatenus est attendenda, cum solum attendi debeat telatum, & non referenti ex nocissimis Iuribus.

- Ceterum ad emendationem adducitur, quod etiam fopposita, quod dicta Deliberatio Capitalitatis, ac dicta Epistola Circularis loquerentur per verba affirmativa, nequidem haberet locum alia in conetarium Bartoli distinctio; Præmo, quia ad effectum ut actus gestus contra Statuti, vel Legis dispositionem, sit nullus, sufficit, quod Statutum, vel Lex loquatur per prius, ac postremo, quod nempe aliquid aliud fieri mandet non obstante, quod Statutum, vel Lex per verba affirmativa, & non prohibitiva, vel negativa loquatur, ut in casu nostro, ubi tam Deliberatio Capitalitatis, quam ipsa Circularis Epistola illam referenti tali modo disponunt, ut videtur est ex dicta Capitalitatis Deliberatione „ibi „*Sento prima offer loro assegnato un termine di giorni 15. & ex dicta Epistola Circulari „ibi „*che prima, che siano rilasciate le esecuzioni contro i beni de i Signori Cavalieri di detta Religione, & dopo essere stata prodotta in Atti la solita Licenza di poterli convenire, s'asigni loro un termine di giorni 15. „ prout committitur in puncto docent cum pluribus allegatis Ricord. decis. Benot. 76. num. 1. & segg. Gab. consulti. 95. num. 37. Ganavet. conf. 6. numer. 19. 20. Sprell. decis. 40. num. 44. Mart. conf. 9. num. 43. in med. & num. 44. Ric. Nostro coram Urcel. dec. 38. num. 100. Sanfelice. decis. 390. in addit. verb. nisi prius cum sequenti, ac verbo dillus prius, & in terminis Sequenti Riminald. Jan. conf. 804. num. 6. lib. 7.**

- Secundo, quia cum dicta Capitalitatis Deliberatio conetaria sit Scitum Communis Florentie, vel Mercantie, nullum, aut minorem, iuxta respectu suos casus, remanent Debitori ad solvendum assignanti censetur voluta pro sonora, quia idem neglecta per Creditores nulla, ac invalida remanet executio contra DD. Equites facta, ut generaliter in qualibet Legge, vel Statuto, contra, vel patet per Commune, vel cum aliquo illius modificatione, seu limitatione disponente firmant Amas. decis. 66. numer. 16. Masf. consulti. 241. numer. 21. Natta conf. 32. num. 7. Gravet. conf. 112. numer. 10. Masf. conf. 9. numer. 43. & conf. 35. num. 11. Riminald. Jan. conf. 804. numer. 4. & seg. lib. 7. Sanfelice. decis. 390. in addit. verb. quando Statutum, & verb. seg. Rota coram Duran. decis. 18. numer. 17. Gravet. decis. 71. num. 1. Conciol. ad Statut. Ev. gab. in pralib. numer. 1091. licet & egerit Rota Nostro coram Urcel. decis. 38. num. 10. & 11. cum pluribus ob eo citatis.

- Ex his cum patet Responsum, quod alteram partem obijciat, ubi ex adverso dicebatur nullitatem executionis in casu nostro nullatenus induci, ex quo Epistola

Circularis per Ministram scripta Iudicibus non inhæret Parti vel causæ, sed Iudici observantiam dictæ assignationis terminii, tum quia dicta Circularis Epistola tamquam relativa dictæ Capitalitatis Deliberationis non est attendenda, sed ipsa Deliberatio Capitalitatis, quæ expressit tale onus dirigit in actum executionis, & Partem; tum etiam quia nequidem verum est, quod huiusmodi assignatio terminii per dictam Epistolam Circulariter Iudicibus inijungatur, quinimodum in eadem executionem tota dispositio per eandem Epistolam relata in actum executionis directæ est, ut patet ex illius verbis „ibi „*che prima, che siano rilasciate le esecuzioni contro i Beni de i Sign. Cavalieri di detta Religione, s'asigni loro un termine di quindici giorni ad aver pagati i loro Crediti.*

Et quamvis eadem Epistola post enunciata dispositionem dictæ Capitalitatis Deliberationis in hoc dirigit verba in Iudicem, illa tamen nihil ad rem pertinet, quia ea verba, non sunt verba dispositionis, sed Ministri, cum quibus ipse tantum inijungit Iudicibus observantiam ejusdem Capitalitatis Constitutionis, seu Deliberationis, ut ex eadem Epistola clare constat „ibi „*Io significo a V.S. la benigna risoluzione dell'Altezza Sua, accio sia eseguita in questo Tribunale.*

Ultimum denique nullitatis caput, quia iocosa etiam erat prædicta Sequitronum confirmatio, emanabat ex terminorum conculcatione, improboque, nec non informi modo, cum quibus processum fuit in Causa: Nempe quia primum Curatori, qui D. Equiti Goddard, tanquam absenti, & Londini commoranti, fuit constitutus, nullus fuit assignatus terminus ad cerciorandum, & consolendum suum Principalem, ut necessarias informationes, ac Instructiones pro ejus defensione recipere posset; Et quamvis dictus terminus, non fuerit in casu nostro à Curatore petitus, prout illum petebatere supponunt Doctores fore omnes de hoc termino loquentes, quos lata manu congerunt Altamer. dec. Nollit. reh. 11. quæ. 32. nu. 90. cum plurib. segg. & D. Masf. ad Cartar. dec. observat. 84. n. 1. 2. & segg.

Atque quomodocumque ex ioveratario stylo, ad observantia Curie Florentie, & Libani semper foret per Iudicem ex officio suo tantum, dictus terminus Curatori in ipso actu ejus electionis assignari, de quo stylo plenissimum fidem facit Rota Florentina penes recolect. à Domin. Palm. Nep. decis. 349. numer. 14. & 25. vers. sed insuper, ita cum Index contra dictum Iudicem, & consensum illum in casu nostro omiserit, omnia acta, & Sententia cum dicto Curatore inde secuta, remaneat nulla, & nullius momenti, ut in punctis Nollit. adscell. in pralib. Civit. part. 3. in gloss. probandum nu. 63. vers. Et hoc quoque casu.

Secundo quia per DD. de Benotus tollit præcedens facta fuit in Actis legitima liquidatio eorum Crediti, quæ occurrat etiam ad validitatem Confirmationis Sequenti, ut in puncto decidit Rota Nostro Florentina in dec. 349. nu. 26. & 27. & quod generaliter de jure requiritur talis liquidatio atquecum Iudex devenit valeat ad Senentiam, vel Decretum executionis tradens Ansaldo. de Commercio. dist. 38. num. 16. 17. late ad Eccles. observat. 109. per tot. Conciol. ad Statut. Eugub. lib. 2. rubr. 3. num. 36. Giard. dec. 13. per tot. Poth. de Sabbat. inspe. 24. nu. 19. & 20. & 21. & Ric. post eum decis. 36. num. 12. & decis. 150. num. 1. post Atanzil. red. tractat. dec. 49. num. 4.

Nil penitus relevante productione duarum Litterarum diversarum, & longe inter se diffusivis temporibus à D. Equite Goddard scriptarum, quæ ad Actis facta fuit à dictis DD. de Benotus, una cum Partibus extractis ab eorum Libris, ex eo quod nullum ex prædictis Documentis exhibitis probationis gradum constituebat; Altera eorum productio duarum Litterarum facta fuit, omisit omnibus aliis intermediiis Litteris, cum quibus necessariam connexionem, & relationem habebant prædictæ duæ Litteræ tantum productæ, ut bene advertit D. Masf. decis. Lacer. 14. num. 50. & segg. & altera Partiarum, quia extractæ fuerunt à Libris absque citatione Partis, ut in puncto confirmationis Sequenti ponderat dicta Rota Nostro Florentina inter recolectas à D. Palm. Nep. decis. 349. numer. 26. & 27. num. 4. patet quomodo dictæ Partes indigent

discussione, & Peritorum opera pro formando vero calculo dati, & recepti, sine quo non possit fieri legitima liquidatio Crediti *Rot. decif. 275. num. 13. 14. part. 5. recentior. De Lac. de Credit. dift. 114. numer. 6. & Rot. part. 10. recentior. decif. 86. num. 8. & coram Falconer. de Sabbat. decif. 2. numer. 1. 4. 5. 6. & seq. nec non inter dictas Partitas extraneas aliquæ deficiant, quæ poni debebant in Creditum dicti D. Equitis.*

- 37 Tercio quia Sententia dictæ Confirmationis Sequelæ inter brevissimum tempus dictum 15. promota fuit, & sic tamquam percipiantur lata, maxime contra adentem, & in longinqua regione commorantem, cui debebat dari congruum tempus ad effectum, ut posset suas defensiones, ac jura per medium Curatoris deducere, dicta Sententia est nulla *Rot. coram Caprar. decif. 465. num. 19.*

Alterum etiam ad comprobandum nullitatem dictæ Confirmationis Sequelæ per DD. Defensores D. Equitis Goddard allegantur juris fundamentum, quod nempe de tempore ejusdem Confirmationis non adhuc venerat dies solutionis ejus Debiti, quo flante quæcumque executio facta ad effectum solvendi, ut confirmatio Sequelæ, nulla penitus est, prout egregie firmat *Sanfelix. decif. 308. num. 6. 7. 8. & seq. ad decif. 310. num. 4. cum seq. lib. 2.*

Vtium quia punctus ille erat admodum controversus ob varias interpretationem, seu dubium sensum litterarum, ex quibus ille pendebat, nec non vice versa pro firmanda nullitate Sequelæ nudum sufficere, sed abundare ovis visa sunt, quæ licet non plene dedimus, ideo hujus fundamenti etiam peremerimus, ad ea nos atamen remittimus, quæ super hoc prædicto à Doctissimo Collega meo Dom. Auditore Hieronymo Finetti priore iudice in hac Causa lato elegantius Calarno in ejus Decisione exacta facere.

Quo verò ad ultimum nostræ Sententiæ partem, in qua pro tunc condemnavimus dictos DD. Fratres de Benetis ad solvendum dicto D. Equiti Goddard in computum dictorum damnum, expensarum, ac intercessit quantitarum fœtorum trium mille salvo jure majoris summe, quæ post pleniorum illorum liquidationem impofterum faciendam, per Nos declarabitur, non sicc ratione ita arbitrari fasce potuimus? Etenim cum ex toto congerie damnum, ac expensarum à D. Equite Goddard in actis deducta, junctis etiam istis, quæ jam tunc ex Processu resultabant, satis agnovimus, quod eadem damna, expensæ ac intercessit, quævis aliqua re vera non adhuc concludenter liquidata, ac alia majori discussione, & examine digna, non poterant esse minora quantitate dictorum fœtorum trium mille, equum, & justum esse censuimus, quod laterum D. Equis Goddard prædicto fracta tam diuturnæ, ac dispendiosæ Litis ab eo extra Patrim. sustinente frueretur, quod temperamentum, & arbitrium tantum acquirit, & justitiam consonum, in hisce fore terminis capite etiam duxit *Rota Romana in Romana Hereditaria 17. Junii 1695. 6. Etenim cum coram Taurisio modo impressa pæces D. Torr. in Advocata ad tractatum de Pallis futur. successio. sub decif. 27. numer. 1. & in simi casu eadem Rot. coram Cuccia. decif. 200. num. 3. quod etiam à Rota nostra sapienter observatum fuit, ubi agnovit ex majori summa petita aliquam saltem Aditori indubitate deberi, demandando internum illam solvendum fore à Debitore convento in causam declarandam, &c.*

39

40

ARGUMENTUM.

Creditor an, & quando possit in vim Judicati, seu Instrumenti habentis vim Rei Judicæ plures executiones facere, tam Reales, quam Personales, simultaneæ, vel successivæ in bonis, & Persona respectivè sui Debitoris, & ab una Executione possit ad aliam convolare.

Debitor an, & quando teneatur ad omnes expensæ dictarum executionum, seu ad expensæ unius tantum? Et quid dicendum in ter. *Casare. de Commori. Tom. II.*

minis Statuti Mercantiz Civitatis Florentiæ lib. 2. rubric. 8. delle esecuzioni §. fin. Plura Sequeltra, vel Executiones an possint pro eadem summa replicari super Mercibus; vel rebus etiam in valore Summam debitam excedentibus, ad effectum ut Debitore caveat, & ne Judicium reddatur elusorium.

S U M M A R I U M.

- 1 Creditor possit plures executiones Reales, & Personales facere in bonis, & Persona sui Debitoris, & de una executione ad aliam convolare.

Et de ratione num. 2.

Præcipue si bona super quibus facta est prima executio, sint aliis Creditoribus hypothecata, vel invicemata num. 3.

Limita si variandæ executionem damnum notabile resultaret Creditori num. 5.

- 4 Replicatio, vel variatio Executionis non possit fieri simultaneæ, sed successivæ.

6 Debitur non teneatur ad omnes expensæ, quas Creditor fecit in singulis replicationibus, & variationibus executionum, sed ad illas tantum unius executionis.

Diffinitio num. 7. 8.

- 9 Declaretur Statutum Mercantiz Civitatis Florentiæ lib. 2. rubric. 8. delle esecuzioni §. final. disponens, quod Debitur non teneatur, nisi ad expensæ unius executionis ad electionem Creditoris, & num. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.

- 11 Executio Realis, & Personalis non possit fieri ante liquidationem Crediti.

- 16 Statutum intelligi debet, ut minus corrigat Jus Commune, & ut non contrariet absurdum.

Et quod loquatur de alibiis de Jure validis, & permixtis num. 17.

- 18 Plura Sequeltra, vel Executiones, possint pro eadem summa replicari super Mercibus vel rebus, etiam in valore summan debitam excedentibus.

Contraria opinio verior, & probatur num. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26.

Rejiciuntur fundamenta prima opinionis numer. 27. 28. 30. 32.

- 31 Creditor non possit mixti in possessionem omnium bonorum sui Debitoris, sed tot bonorum, quæ non excedant summam sui Crediti.

- 32 Mixta in possessionem ejusdem est natura, talis Sequelstrum.

Et est magis electa, quam Sequelstrum, numer. 23.

- 35 Sequelstrum, & executio non possit fieri super bonis Debitoris, nec alia Causa ab eo prætendi, si ipse paratus sit ad dandam Cautionem, vel Pignus sui Debitoris, & num. 26.

Ampla etiam comparere possint alii Creditores anteriores ad auvandam pignum, vel pignus à Debitore datum num. 30. 31.

- 39 Jura non tunc de incertis, & à mera eventa dependentibus.

Nullus Sequelstrum.

DISCURSUS CCVII.

Communi regulaciter in Jure est, quod pro summa sibi debita possint à Creditore in vim rei judicæ, vel Instrumenti habentis vim rei judicæ in bonis sui Debitoris plures executiones reales fieri, ac ultra Realem Personalem etiam executio in Persona ipsius Debitoris Creditori permittitur, etiam ad sui libitum, de una nempe ad aliam executionem se convertendo, donec ei consultum sit cum plena satisfactione ejus, quod illi debetur, ut late firmant *Constantin. ad Statut. Urbis anverac. 58. per tot. Post. de Substant. in post. 27. s. fere per totam. Adoff. ad Carrer. decif. obferov. 105. per totam. Alibi. de incertis. Judic. quæstion. 14. per tot. & seq.*

quod. 43. num. 1. & seq. Subtil. in verb. executio, §. Et quod de executione.

Necesse sibi consilium esse potest si facta una executio super rebus Debitoris ex eis suam plenam satisfactio- nem sui Crediti consequi non valet. *Cofa de remed. sub- ject. 23. & de portione rata §. 238. per tot. & de re integr. dist. 23. & Rot. per. 10. rec. dec. 343. num. 22. & 25. Confessio, dist. annos. 58. num. 7. cum seq. Mass. dist. obsequio, 105. num. 2. penes quos Doctores satis- factio de hac materia agitur, & ubique dubio hac va- riatio executioni facta super bonis Debitoris ad aliam, de Jure procedit, quando bona, vel res super quibus facta est prima executio, sunt inierata propter oppositionem alterius Creditoris comparantis, vel propter anteriores hypothecae, & onera, quibus affecta sint, vel alias hujusmodi causis. *Mass. ad Carer. de- cif. 105. num. 13. Confessio, ad Statut. Urb. an- no. 58. num. 7.**

Tamen hac replicatio, vel duplicatio pariam ex- ecutionum, nec non eorum vario permixta Creditori simul eodemque tempore fieri non potest, sed successi- ve, quia post factam unam executionem debet Creditor tanto tempore expedire, ut videat si Debitore sui Debiti solvitionem illi offerat, quod si postea appa- reat Debitorem esse continuam, tunc altera execu- tio, vel Realis, vel Personalis replicari potest, & ideo quousque durabit Debitoris continuata, ut explicat *Alex. cons. 130. num. 15. 16. & ibi Ad lib. 4. & post. num. post. de Subst. inest. 27. nu. 24. Alibi. de insolvent. in Jul. q. 14. n. 33. Card. de Luca de Ju- dic. dist. 13. num. 3. & dist. 40. num. 44.*

Advertendum est etiam, quod si notabile damnum sepius variando executionem Debitori refertur, tunc non est ad libitum Creditoris tam effrenata variandi licentia concedenda, ut docet *Confessio. dist. annos. 58. num. 43. Utrius. dec. 38. num. 20.*

Hinc aliud suboritur dubium, an Debitore subire de- beat omnes expensas, quas in singulis variationibus, & replicationibus executionum Creditor fecerit, super quo dubio communiter firmat Doctores quod non tenetur Debitore nisi ad expensam unius executionis tantum, ut *Thefar. q. 7. num. 6. lib. 1. Utrius. deif. florent. 58. num. 16. post. de Subst. inest. 27. n. 3. Censui. ad Stat. Erag. lib. 3. rubr. 13. n. 3. in fin. Mass. ad Carer. dec. 7. num. 64.*

Hac tamen conclusio solum procedit quando prima executio esset per subfalsitatem, & deliberationem, vel adjudicationem jam perfectam, & propter aliquam justam causam, quia nempe plures comparantes alii Creditores, vel supervenientes alterius Terri oppositio, seu bona, vel res, super quibus facta consummata execu- tio, esset quomodolibet impecta; Creditor variat- set dictam primam executionem jam perfectam ad al- iam convolvendo, sicut autem in variationibus, re- plicationibus executionum, quae sunt a Creditore ante subfalsitatem, & deliberationem, vel adjudicationem alicujus Rei, super qua per eam tantum copiam fuit executio, non in istis casu expensas omnes singularem executionum Debitore subire debet, quia licet variatio- nes, & replicationes executionum factae tantum a Creditore, ut dicitur ex primo Doctrina, non tendunt nisi ad eum finem, ut Debitore per variata molestiam inducant ad solvendum suum debitum, ita agetur continuata, in quam post singulas executiones incur- rit in non satisfaciendo Creditori, justum de equum est ut ad omnes expensas qualeslibet executionis com- pe, & non consummate teneatur, ut egregie distinguit *The- far. q. 7. n. 6. lib. 1. & quod ubi intelligendum se referunt eorum Doctores supra mox citati Censui. ad Stat. Erag. lib. 3. rubr. 13. num. 3. in fin.*

Ad terminos autem Statuti hujus Mercatorum lib. 2. rubr. 8. de Exceutione §. fin. quod dicendum sit, mo- do videamus.

Ad quem effectum permittere, est dispositio dicti Statuti. Sequitur enim praedictum in prioribus ejus- dem Statuti Creditori vigore contrariae Scripturarum, & Documentorum, vel contra aliquas certas Personas con- dedit satisfactio, aut liquidationem quam sui Credi- ti facienda essent executionem tantum Personalem, quam Realem, quod contrarium quidem penitus est Juri Communi, ut notari supra in Libris. Sequen- tia vero adducimus, & in puncto hujus Statuti Mer-

cantie eleganter advertit *Scarr. de Sem. & de re ju- dic. dist. 14. q. 10. n. 1. & 2. 3. 4. & 5. & princip. n. 6. cum seq.*

In quibusdam vero casibus permittit etiam Debitori dare cautionem, vel fidejussionem, vel Depositum pro liberando suam Personam, vel rem ab executione desuper a suo Creditore jam facta, & detum sub §. fin. in dispositio.

E quando an Creditore per consequi illos suos credi- tos averit suam aliquam deinde satisfactio non possit fieri un altera, se prima non averit facta con- firmare la precedente, & facere non videtur non so- gita prima la detta confirmazione il Debitore non debba sopportare la spesa, se non di una effecutione ad effecutione mandando, di effe Creditore.

Praemissio itaque tenore dispositionum dicti Statuti Mercatorum, advertendum est quod illud sub dicto §. final. absolute Creditore non prohibet ante eam con- firmationem primae executionis ab eo obtentam, plures alias executiones fieri, quousque eas permittit, quia in Casu quo plures a Creditore factae fuissent execu- tiones disponit, quod Creditore pretendere non va- leat, nisi expensas unius tantum executionis ad illius executionem.

Quam tamen potest, an dispositio dicti §. final. ha- beat intelligendum locum in omnibus casibus, in quibus ad terminos ejusdem Statuti executio Personalis, vel Realis contra Debitorem permittitur? Sed nos super hujusmodi quaestio induci credimus, quod dispositio dicti §. final. locum sibi vindicare tantum possit in illa executionibus, in quibus non permittitur Debitore cau- tionem, vel fidejussionem prestare pro se liberando ab executione contra eum, vel in ejus bonis a Creditore factam, sicut in illis executionibus, in quibus Debitore permittitur cum remissione cautionis, vel fidejussio- nis executionem resolvere; Ratio videtur est, quia sicuti de Jure in casibus, in quibus permittitur est Debitore prestare cautionem pro se liberando ab execu- tionibus, prout ex. gr. in executionibus, quae sunt vel ad effectum sistenti bona Forensium de Judicio res- tatur potest elusorium, vel ex Causa suspensiva fuit Debitore, & occultationis bonorum, & hujusmodi, non possunt fieri plures executiones, sed una tantum ad mensuram Crediti, prout inferius probabimus in sequenti quaestione, ita dispositio dicti §. final. intelli- gi debet ut illa loquatur tantum de executionibus in quibus possunt fieri plures executiones, nempe de illis, in quibus Debitore non potest medio cautionis, vel depositi ab executione se liberare, non quia Sta- tutum intelligi debet, ut minus corrigat Jus Commu- ne, tunc etiam, ut non contineat absurdum, vel in- convenient ex vulgaris Juribus. Absurdum enim con- sideret in causa nostra si dictus §. final. comprehenderet etiam executiones, in quibus a Debitore prestari potest cautio, vel fidejussio, vel fieri depositum pro se eximendo ab executione, nam quomodo Statutum permittens Creditore ante Sententiam liquidandi sui Crediti executionem facere in bonis, vel Per- sona Debitoris resolvablem tamen cum cautione, vel fidejussione a Debitore prestandam, nil aliud agere intenderit, nisi assicurare Creditore executionem sui Crediti impositum per Sententiam liquidandi, ideo si Creditore per unum executionem ad mensuram sui Crediti hanc assicurationem consequitur, ad ulationem- tem sensum traheret Statutum, si intelligeretur quod etiam plures executiones fieri possint in illis casibus, in quibus Statutum sollicitum tantum fuit de sola as- sicuratione Crediti, & non de illius solvitione, id est ad effectum tantum, ut Debitore caveat, non vero ut solvat.

Praeterea cum dictus §. final. dispositio de pluribus executionibus ante confirmationem primae executionis, intelligi debeat, quod loquatur de executionibus, quae de Jure pluries valide replicari possint, igitur si de Jure, praeter primam, aliae subsequentes executiones sint validae, & nullius momenti, in eis casibus, in quibus permittitur est Debitore prestare cautionem pro se liberando ab executione, ut infra demonstrabimus, ideo Statutum praedictum ad illos casus, in quibus cau- tio prestari possit a Debitore, extendi non valet, quia Statutum intelligi debet, quod loquatur de actibus de Jure validis, & permittis, ut egregie docet *Oliver. deif.*

decif. 143. n. 1. & seq. *Sord. conf.* 183. per tot. & dec. 74. num. 5. *Höndel. conf.* 66. num. 94. & seq. lib. 1. *Rota Janens. post. Atans. consil.* 483. & seq. lib. 1. *Torr. var. quæst.* lib. 2. tit. 9. quæst. 3. num. 45. in fin. *Cyriac. contr.* 331. num. 46. 47. *Carrier. det.* 130. numer. 34. *Boudin. collat.* 6. n. 83. tom. 1.

Huc nōque videmus an, & quando possint fieri executiones in vim rei iudicate, vel instrumenti habentis vim rei iudicate, modò vero videndum, an executiones quæ sunt, non ut Debitor solvat, sed ad effectum tantum assecurandi iudicium, vel ad effectum ut Debitor caveat pro summa posita per Sententiam liquidanda, ut in Sequelris Personaribus, vel Realibus, replicari possint pro eadem Summa debita.

In qua questione altera opinio fuit, quod eodem modo pro eadem Summa fieri possunt Sequelrorum executiones in bonis Debitoris et ex ratione, quia per primum Sequelrum licet factum super re, vel pecunia æquivalente, ac etiam superante in valore Summam debitam, non potest dici plene consummum Creditori, cum dari possit casus, quod compareant alii Creditores anteriores, vel posteriores, & pecunia, vel res sequelratis ab illis avocetur, ut firmat *Conver. var. resolut.* per. 2. cap. 4. num. 50. & 51. ubi amplius refert ita fuisse eo patrociniis iudicatum.

Altero vero contrarium omnino fulsum, quod nempe non solum replicari non valeant pro eadem summa plura Sequelra, verum etiam, quod acquiescent possit unum Sequelrum fieri super rebus, vel Meritis in valore summam debitam excedentibus, cuius opinionis fuit doctissimus *Bartolus de Rebus conf.* 162. per tot.

Nos autem post maturam utriusque opinionis rationem censuimus Doctores de Rebus Sententiam tantum in Jure verioriter tenendam fore propter solidissimas rationes per eum adductas, & præcipue ex Juribus infra scriptis.

Ex primo, quia sicut de Jure *Authenticum* non potest amplius Creditor mitteri in possessionem omnium bonorum sui Debitoris, sed totum, vel bonorum tantum, qui non excedant Summam sui Crediti, ut laud firmavimus supra *dist.* 192. n. 18. & 19. ita non potest pro eadem Summa Sequelrum fieri super rebus, vel Meritis majoris pretii, quàm sit Summa debita, nam missio in possessionem ejusdem est indolis, & naturæ, ejus est Sequelrum *Wirsburch. conf.* 50. num. 1. per. 1. & *Nov. dist.* 192. quàmvis si non potest de Jure novissimo imitari Creditor in bonis Debitoris excedentibus Summam debitam, eo minus potest Sequelrum injici, quia est magis odiosa missio in possessionem, quàm Sequelrum *Conver. de Sequelris. par. 4. §. 9. Color. de præ. contr. par. 3. cap. 11. numer. 85. Bb. Rodríguez de Contr. Credit. par. 1. art. 6. num. 54. in medio.*

Secundo quia cum Sequelratis aliæ regulariter prohibita, de Jure tantum, vel Statuto, aut Consuetudine universalis in casibus suspensionis fugæ vel ad effectum solum bona Debitoris forentis permittitur sit, ut per eam Creditori sit exarum, ideo debet illa intelligi esse permessa, quatenus sit eorum, & non alia, ut per plures tenetur ita possumus concludit *Bofius dist. conf.* 162. sub num. 1. *vers. Sequelratis ergo, & per tot.* & idem comprobant *Res. Roman. par. 2. res. decif.* 634. num. 4. & *cur. Rich. decif.* 430. num. 4. 5. *Scamard. de vi. fust. Carceres. lib. 3. §. 8. cap. 3. num. 65. Adm. decif.* 518. 92. num. 5. cum seq. de adeo verum est, ut si Debitor timens Sequelrum, vel executionem aliquam in suis bonis, vel Persona paratus sit ad dandam cautionem suo Creditori, nulla fieri potest contra eum executio, & Sequelrum, ut firmat *Arr. de Bur. & Jan. Andr. citat. ab Anon. de Præo verè inter Respon. diversor. antiquor. respos.* 55. num. 9. *Neuclen. conf.* 52. num. 29.

Quocirca igitur per primum Sequelrum factum à Creditore super rebus, vel Pignori, vel Meritis Debitoris ascendendum ad valorem sui Crediti tantum est Creditori, non potest ille amplius aliud Sequelrum replicare super aliis Debitoris bonis.

Tertio quia Sequelratis, & Causio ad invicem se respiciunt, ideo si in casu quo à Debitore peteretur relaxari Sequelrum mediante pignore, vel deposito Pignus, vel rei importans valorem presentis Crediti,

Calfores. de Comm. Tom. II.

nulla alia exigi potest cautio à Creditore *Jafon. in §. Superius num. 9. Insist. de adionib. Negusant. de Pignorib. par. 8. membr. 3. num. 27. vers. nec habet. Tronaciensis varior. resol. lib. 3. de fidei. resol. 10. num. 23. Faisel. expedit. Civil. 27. in annot. numer. 53. & 54. Thomat. decif.* 175. numer. 11. cum aliis, quos laudat *Paulus. differt.* 50. art. 3. numer. 73. lib. 1. ita non potest pro eadem Summa replicari aliud Sequelrum, vel illud fieri ab initio super rebus, vel Meritis supra Creditum valentibus, ut pontualiter ita ratiocinatur *Hof. dist. conf.* 162. sub num. 1. §. Tertia quia,

Neque urget *Authoritas Conventi* in objecto superius allata, quia ille nullum alium Authorem ad comprobandum suam opinionem adducit, nisi *Jafonem in l. 1. num. 23. ff. si quis Jus dixerit. non obtemper. qui contrarium firmat super 30, ad quod per *Conventum* allegatur, quia licet ipse *Jafon.* prius dicat, quod possint plura remedia executiva, vel executiones à Creditore intentari, postea tamen se excusatione advertit id procedere, quando excusationes sunt ad effectum, ut Debitor solvat, fecus vero in Casu quo non potest fieri executio, vel Sequelrum nisi ad effectum ut Debitor caveat, ut videtur et in *Jafon. loc. citat. vers. dicit etiam singulariter Baldus.**

Eoque minus valet ratio per eundem *Conventum* assignata, quod nempe non potest per primum Sequelrum, licet æquivalent Creditio, esse consummum Creditori, quia possint comparere alii Creditores posteriores, vel anteriores ad avocandum pecuniam, vel res Sequelratis, quandoquidem illa ratio de Jure nullatenus subsistit, quia Jura non consumunt, nec curant de incerto, & possibilibus à merito eveniunt dependentibus *l. si litigantes, §. final. ff. de recept. arbit. l. non potest, 43. & l. non quædamdam 35. ff. de fidei. leg. 1. §. 1. ff. de usur. & in terminalis fore motus ita firmant communiter Doctores, qui tenent quod factio deposito, vel dato à Debitore Creditori suo pignore æquivalenti Summam debitam, non potest præcedi alia cautio, vel fieri Sequelrum, ut mox supra demonstratum fuit, quævis dari possit, quod compareant alii posteriores, vel anteriores Creditores ad avocandum pecuniam depositam; vel plenus à Debitore datum, & similiter ad nostri assumpti comprobationem facit, quod Debitor possidens immobilis æquivalentia debito suo, non potest pro suspecto caprari, neque illius Merces, vel res sequelrari, licet comparet postea alii Creditores; five posteriores, five anteriores ipso consequentia solutione eorum Crediti super dictis immobilibus à Debitore possitis, ut cum immortetis dicitur *Paulus. dist. differt.* 50. art. 1. num. 50.*

Ultimo demum si permittitur esse Creditum licet licentia faciendi plura Sequelra pro eadem Summa suo tempore, quod comparere possint alii Creditores anteriores, sequenter inconveniens, nam Creditori sub hoc obtentu posset sequelrari omnia bona sui Debitoris, quod esset nimis præjudiciale humano Commercio, ut ponderat *Bofius. dist. conf.* 162. num. 1. *vers. tertia quia in fine.*

ARGUMENTUM.

Creditores, qui gaudent de Jure singulari quodam prerogativa, vel privilegio, non tenentur concurrere ad accordum factum à majori parte Creditorem eorum eorum communi debitori. Alii vero Creditores simpliciter tantum de Jure Privilegiati ad standum dicto accordio cogi possunt, quod tamen recipit moderationem, vel declarationem, quæ hic traditur.

Creditores, à Jure singulariter Privilegiati, qui non tenentur accordio concurrentes, non faciunt numerum, quoad suas personas, neque partem pro suis creditis in calculando numero, & Creditis aliorum Creditorem, qui ad accordum concurrere tenentur.

Creditores hypothecarii quomodo accordio concurrere debeant.

Creditor, qui simul est debitor communis Debitoris de accordo paciscentis, non tenetur accordo concurrere, quia ei competit compensatio.

Concordis, seu accordii iudicium si agatur coram Iudice seculari, coram eodem Iudice tenetur etiam Clericus Creditor comparere.

Et pendente hoc iudicio nullus ex Creditoribus potest contra Debitores particularia iudicia, vel executiones promovere, quod procedit, licet primum iudicium esset terminatum, sed pendente appellatio, vel introducta a Creditore, vel a Debitore.

Creditor, qui habuit a Debitore aliquam conditionem meliorem, in quo de iure puniatur, de qua dicendum in eadem quo debitor calidus, vel dolose induxit suos Creditores ad accordium?

S U M M A R I U M.

1. Concordia facta cum Debitore a maiori parte Creditorum non tenetur concurrere illi Creditores qui sunt de iure singulares Privilegiati.

2. Et quales isti singulares.

3. Creditores autem domus, qui sunt in iure non singulares, sed simpliciter tantum privilegiati.

4. Et isti casus possunt ad concordia a maiori parte Creditorum iudicia.

5. Decreta ut sunt.

6. Creditores in iure singulares Privilegiati, qui tenentur tenetur accordo concurrere, non facientes.

7. Numerum quodam sunt privilegiati, neque partem praesentis iudicii subalternando numero, et summa numerum Concordiam, qui tenentur ad accordium concurrere.

8. Et de ratione sum.

9. Creditores hypothecarii quod personam Debitoris tenentur accordi a maiori parte Creditorum subalternando, sicut quod in qua respiciunt bona hypothecaria.

10. Creditores, qui simul, et simul est debitor communis debitoris tenentur concordiam, non tenentur ad tale accordum concurrere, sed pro eam compensationis potest integram suam credentiam exigere.

11. Concordia iudicium si agatur coram Iudice seculari tenetur etiam Clericus Creditor coram eo comparere, quia huiusmodi iudicium est non versale.

12. Et pendente hoc iudicio nullus ex Creditoribus potest particularia iudicia, seu executiones promoveri.

13. Et de ratione sum.

14. Quod procedit etiam in casu, quo esset terminatum primum iudicium, sed pendente appellatio.

15. Si vero talis appellatio interposita sit a Creditore, ex quo sententia primi Iudicii super concordia esset contra eam lata, sive interposita a Debitore, quia sententia sufficit ei contraria.

16. Si debitor alius ex suis creditoribus meliorem conditionem fecerit, alio subalternando concordiam, talis melioratio non valet, sed nihilominus valida erit concordia.

17. Si vero debitor talido, vel doloso Creditores sine industria ad subalternandum accordum induxit, nullum tale accordum reputabitur.

18. Et de ratione sum.

19. Nullus Concordia.

D I S C U R S U S CCVIII.

IN augumentum eorum, qui diximus supra in discursu 172, quod institutum Accordii creditorum cum eorum communi Debitore, infra scriptis addenda sunt notabilia.

1. Et primo notandum est, quod Creditores singulares quidam privilegia, vel privilegio de iure gradiente, nullatenus ad concurrendum accordo a maiori parte Creditorum cum eorum Debitore suo, de iure cogi possunt, ut lato calamo demonstrat Berlich.

discurs. 324. per tot. cum pluribus ab eis citatis, ubi etiam enumerat huiusmodi de iure Privilegiatos, ad quos pro integra habenda eorum ratione Vos remitto.

Alii vero Creditores, qui non singulares privilegia, sed simpliciter tantum de iure sunt privilegia, tempore personae tantum Privilegium habentes, quos pariter regulat idem Berlich, in consil. Jur. part. 1, consil. 70. per tot. licet ad concurrendum accordo a maiori parte Creditorum facto cum remissione etiam aliquos pariter eorum crediti de iure cogi possint, ut lato sumat Berlich, in discurs. 324. per totum, attamen non aptum in totum per tale eorum concurrendum in dictum accordum fidem eorum Privilegium, quia saltem illud operatur, ut in solutione illi praesenti debeant capere alius Creditibus Chirographariis, ut declarat Berlich, discurs. 324. numer. 16. de iniquis Nos supra in dictis discurs. 172. numer. 45.

Accedentes modo ad resolutionem illius quaestio, an de iure communi pro calculanda maiori parte Creditorum vel Creditorum, sive de iure aliquo municipalis, quod exigeret, cum maiorem numerum Creditorum, tum maiorem Crediti quotam, ponenda sint in calculo credita illorum Creditorum, qui ob aliquod Privilegium singulare nullo modo tenentur ad accordum concurrere, Nos sumus censentes, quod huiusmodi Creditores, nec pro eorum Crediti, neque personae, partem, et numerum faciant, ideoque nullatenus ponendi sunt in calculo Creditorum ad effectum augendi Creditorum numerum, vel Creditum, ut videtur sentire Aduersus discurs. 327. part. 3. quem sequitur Brunner, leg. 8. numer. 9. de Possis, & ratio est, quia in accordio Debitore cum suis Creditoribus, illa tantum maior, vel minor pars dici debet, quae respectum habet ad Corpora illorum Creditorum, qui sunt inter se paria conditionis, quia pars debet congruere suo toto cap. quo tenetur 2. de similib. 8. Decian. respons. 22. numer. 10. de mot ad alios Creditores diversae personae naturae, aliud tollit Corpus, vel genus Creditorum consuetudinem, ut sunt illi singulares privilegia de iure gradiente, per quem excepti sunt ab parte concurrendum in huiusmodi accordum.

Quo vero ad Creditores hypothecarios, qui tenentur quoad personam Debitoris ad accordum cum eo a maiori parte Creditorum mittam, fecit quoad ea, quae respiciunt bona eorum favore hypothecata, ut distinguendo trahunt Farinarius, in Roper. Iudic. question. 93. numer. 3. Roci. de Decret. Mercet. numer. 206. & Nos discurs. 172. numer. 39. obsequio quo dubio firmandum est, quod isti casus ea, quae respiciunt tantum Debitoris personam, potest debent in numero Creditorum cum eorum creditis ad augendum tam numerum Creditorum, quam Creditum, nam quod personam solius Debitoris non distinguunt ab aliis Creditoribus Chirographariis, quousvis iuncta illis remaneant para hypothecae ad persequenda bona sui Debitoris, ut advertunt iidem Aduersus, & alii per Nos laudati in dictis discurs. 172. numer. 39. & 40.

In casu autem, quo aliquis Creditor communis Debitoris, cum quo accordum a maiori eorum Creditorum parte inipsum sit, esset similis ejusdem communis Debitoris debitor, non potest eorum ad concurrendum in dictum accordum, sed potest per viam compensationis integram suam Creditum exigere, ut in puncto sumat Berlich, discurs. 325. numer. 44. de optime faciens per Nos late tradita supra in discurs. 172. & alibi.

Insuper advertendum remanet, quod si inter Creditores Communis Debitoris aliqui adesse Clerici, isti pariter comparere debent ante Iudicem secularem, coram quo universale iudicium accordii agitur, & coram eo idem iudicium fieri, & terminari debet. Berlich, discurs. 99. numer. 3. Hadrian. ad Sord. discurs. 26. numer. 4. & 31. Guzman. de Bull. cap. 7. numer. 47. Carac. discurs. 34. Niquand. allegat. 9. numer. 130. & Sanfelix, discurs. 187. numer. 17. & Roci. ad Stat. Urb. anno, 30. numer. 76.

Indem notandum est in hac materia, quod sepe dispositiones locum dedit, quod pendente inductionis vel concordiae iudicio nullus ex Creditoribus possit

Judicia particularia, vel executiones contra Debitorem promovere, sed superfluum est, donec concordat, vel in iudicium judicium terminetur, per rationes adductas per Savil. a *Adle de Inductis* quaff. 18. &c. præsertim, quia cum huiusmodi iudicium sit universale, ut notat *Abdelegat. d. altercat. 62. n. 16.* propterea et in pendente sistere debent omnia alia iudicia particularia, ex traditis per *Salgad. Labyrinth. Credit. par. 1. cap. 3. per tot.*

14 Ex hoc etiam deducitur, quod pendente appellatione à Creditorebus, seu ab eorum parte interposita à Sententia concordat confirmatoria, non possunt Creditores appellantes executiones contra debitorem promovere, quinimo debet eis à Iudice inhiberi, quatenus illis promovissent Savil. a *Adle de Inductis* quaff. 15. per tot. quod procedit etiam in casu, quo appellatio fuisse per Debitorem interposita à Sententia, quæ illi peritis indicia, vel concordiam denegavit Savil. a *Adle dict. tract. quaff. 26. per tot.*

16 Denique admonendum est, quod aliquando evenit, ut debitor decoctus, qui remissionem partis debiti, vel indicia à majori parte Creditorum desiderat, elancillam pacificam cum aliquo Creditore, faciendo illi iustitiam conditionem, ut concordat per eum propositum fuit Creditoribus consentiat, quo casu huiusmodi pactum, tanquam factum in fraudem aliorum Creditorum, nihil valet, cum decoctus secuta declaratione nihil agere possit in præjudicium suorum Creditorum, ut saepe in discursibus præcedentibus firmavimus, Creditor tamen sic pacifens videtur de Jure puniendus dumtaxat in eo, quod aliis Creditoribus eaqueque per totum in l. *que autem 6. k. Stridentem vers. qui vero, & l. pupillis 24. & c.* obnoxioque scribentibus quia in fraud. Credit. & *Cajus. conf. 179. per tot. libr. 2. & c.* eleganter plures alios conatus punctualiter notat *Ber. in Cautel. Juris Parisii. & Caser. ad Stat. libr. 4. cap. 7. de Decoll. & Debit. non solvend. 6. Si vero, & factum tradita per Nos supra in discursu 172. numero 48.*

17 Sed si callide, & per dolam debitor decoctus induxerit Creditores ad secum accordum faciendum, tunc concordia, vel transactio nullius est momenti, & propterea debitor retriatur ad suum integram debitum persolvendum suis Creditoribus, ac si concordia inita non fuisset *Rota Florent. decis. 7. numer. 19. eorum Un. ed.*

Hæc procedunt de Jure Communi tantum, sed per Statuta Genue, & Florentie, ac aliarum Civitatum Mercatorum, sub aliis diversis modis, & penis, tam contra Debitores decoctos, quam Creditores, dispositum reperitur.

A R G U M E N T U M.

Creditores debitoris decocti immittendi sunt in possessionem bonorum Fideicommissi, in quo Decoctus succedi, ut durante illius vita valeant eorundem bonorum fructus percipere ad compungum eorum Creditorum.

Decoctus non potest hereditatem, vel Fideicommissum, vel alia lucra sibi obvenientia, seu delata in præjudicium suorum Creditorum repudiare; Quinimo dari potest Curator Decocto, ut istius nomine tam hereditatem, quam Fideicommissa ipsi Decocto delata adire debeat, & omnes ac quasvisque etiam actiones ipsi quomodolibet competentes, tam in iudicio, quam extra movere, ac exercere valeat.

Hæres debitoris decocti nullatenus potest iura, vel lucra, seu hereditates ab eodem Decocto non agnitas, sed tantum ad heredem transmissas in præjudicium Creditorum renunciare, sed ea, vel eas tenetur omnino adire. Explicatur Statutum Florentinum libr. 2. rubr. 39. circa stipulationem Notarii pro absentibus, & ignorantibus.

Nec non Provius anni 1477. 29. Maji emanata *Cajus. de Commer. Tom. II.*

ita circa repudiationes hereditatum factas à Debitore fallito.

Item altera reformatio anni 1522. 20. Aprilis circa Debitores Fallitos.

Exponitur differentia, quæ vertit inter Fallitos, vel Decoctos, ac cessantes.

Agitur quoque de Jurisdictione seu subrogationum Curie Mercantiz quoad bona Fallitorum.

Et quam plura notabilia ad hæc materias consentanea traduntur.

S U M M A R I U M.

1 Decolli Creditores percipere possunt fructus Fideicommissi ad illam fructibus quoque vixit Decolli.

2 Amplia, etiam fructibus alienandi prohibita ad illa fuerit.

3 Fideicommissa æque ordinantur in contrahendis, ac in Testamentis.

4 Filius alicuius probatur ex inscriptione, & nominatione ejusdem a proprio Patre facta in ejus Testamento.

5 Mater ex heredum confessione probatur.

Et de ratione num. 6.

7 Identitas Bonorum probatur ex eorum expressione à Fideicommissum facta.

8 Fideicommissum probatur ex confessione alicujus non contra eam, verum etiam contra ejus heredes, & successores, & num. 9.

10 Classula Constitui in contractu donationis apposta, proferit Donarius, & eorum descendentes.

Maxime si ad illa fuerit classula ex nunc n. 11.

12 Statuti Florentini dispositio libr. 2. rubr. 39. declaratur.

13 Notarius recte stipulatur pro filiis, & descendentes alicuius.

14 Possit dari potest ex Legis dispositione absque ullo corporali actu.

15 Possit obtemperare in vim Statuti, vel Classula Constitui ad omnes juris effectus quævis intelligitur.

16 Donatario compescit alio in rem scripta pro obtinenda re sibi donata.

17 Curator Persona decolla competunt omnes actiones decolla competentes.

Intelligit, dum agat contra bona subiecta Fideicommissi ad favorem decollæ num. 19.

18 Decollæ potest Fideicommissum rescire in præjudicium Creditorum.

Intelligit de Fideicommissi ante, non autem post decollationem obtemperare.

Et de ratione num. 20. & At. .

22 Curator absentis potest ejus nomine hereditatem quatenus adire, & pro ejus actione, & actiones omnes absentis competentes exercere.

23 Debitor Fisci ex transmissa potest eam ante, quam post condemnationem, eidem in querendis præjudicare.

24 Limita, nisi Fiscus eidem administrationem bonorum interdixerit, quia tunc Fiscus potest expellere Debitorem, quævis in tam, interim obveniret, acceptare.

25 Salgad. cap. 14. per tot. part. 1. Labyr. Creditor. declaratur, & num. 29.

26 Decollæ species enumerantur, & n. 27. & 28.

27 Seracc. part. 3. de Decoll. num. 37. & seq. declaratur.

30 Decollæ ad hoc, ut valide possit lucra sibi obvenientia in creditorum præjudicium rescire, necessaria est expressa repudiatio, quia tacita non sufficit.

31 Limita in illis hereditatibus, in quibus non agitur pro expressa repudiatione habetur.

32 Item se his, quæ ex Statuti Florentini dispositione rub. 39. libr. 2. vel ipso jure ad heredes transmittuntur, & num. 33-37.

De heredes enumerantur, qui de ejusdem Statuti validitate agunt, ibidem.

34 Legatima, & legata ad heredes, revocabiles tamen transmittuntur.

- 35 Repudiatio manifestiorum actibus.
 36 Theſaur. lib. 2. quæſt. 74. reprobat.
 37 Lucra alieni obventura quomodo in ejus patrimonio eſſe dicantur.
 38 Mater aliquis debitoris nequit in Creditorum perniciem repudiare ultra lucra in deſunctum à ſure tranſmiſſa.
 39 Intellige conſuetudinem de qua numer. 30. dummodo vere, & ſincere fiat, non autem fraudulenter.
 40 Conſuetudine enumerantur in probationem repudiationis fraudulenter facta.
 41 Error, & Colluſio arguitur ex inani rerum proſeſione.
 42 Item, ſi Pater ad favorem filiorum repudiet.
 43 Corruptura etiam unica ſufficit ad probandam fraudem in materia de per ſi ſuſcepta.
 45 Accederet maxime cauſa colludendi.
 46 Decretum habet contra ſe omnes præſumptimè doli, fraudis, & malitiæ.
 47 Conſequenter valet, Decretum, ergo fraudulenter.
 48 Debitor, qui in creditorum fraudem repudiet hereditatem, moraliter potest.
 49 Amplia etiam ad Advocatos, & ſua Conſultores,
 50 Provifo anni 1477. examinetur, & a. 32.
 51 Legis diſpoſitio reſtat ejus ſupplicio deficiente.
 52 Debitoris Ceſſationis appellatione qui nam comprehendatur.
 53 Debitor Ceſſationi dicitur etiam latitante.
 54 Reformation anni 1382. expenditur.
 55 Statutum legimus de Ceſſatione non attenditur ad Decretum.
 56 Jurisdiclio ſux ſubrogatur Curia Mercantia quando Decretorum bona perpenditur.
 57 Judicium diſtinctionis cauſam individuum eorum non ſedice perpendam eſt.
 58 Fideiſſimiffi renunciatio ex diſpoſitione ejuſdem iure vocatus inducitur.
 Et ex quibus aliis reſultet numer. ſeq. & 63.
 60 Ejuſdem præ aliquibus bonis expreſſis promiſſa non extenditur quoad alia, pro quibus promiſſa non ſit.
 61 Ejuſdem generaliter promiſſa non extenditur ad eam, quæ ex natura rei proprie potest.
 62 Renunciatio Fideiſſimiffi nunquam proſumitur, quæſit illud poſt mortem renunciatio perſiſtere in ejuſ filio.
 63 Fideiſſimiffarius poſſet potest, & auferre bona, ad mandum in vñ Fideiſſimiffi devoluta.
 64 Etiam obſcure reſponſio præſu, ſupplicia ſcientia Fideiſſimiffi in decore.
 66 Poſſeſſor mala ſidei ad fruſtrum, & expenſarum reſtitutionem tenetur.

D E C I S I O

In Florentina Fideiſſimiffi de Scalanderis.

Die 14. Maij 1678.

E T

D I S C U R S U S CCIX.

Non obſtantiſſis oppoſitionibus DD. Antonij, & Sebaltiani filiorum Nicolai de Scalanderis decociti, cui juſtum confirmandum judicavimus apprehenſionem Poſſeſſionis tertio parus pro indiviſo bonorum ex Fideiſſimiffio q. Bartholomæi de Scalanderis, ad favorem præſati Nicolai, & Joannis Baptiſtæ, ac Hyacinthi de Scalanderis præſati Nicolai decociti factum, ad hoc tantum in durante vita præſati decociti, iidem Creditores fruſtus eorumdem bonorum in futurum Creditorem ſatisfactionem perciperent, juxta tradita à C. A. A. conf. 135. num. 3. in ſin. lib. 1. Saſſon. in Laſpino. lib. 3. cap. 15. num. 2. Non obſtante qualibet etiam ſtriſta alienandi prohibitione Saſſon. ibi num. 3. & ſeq. plane etiam Adm. de Pignori. lib. 2. quæſt. 6. num. 37. Nec non dicta Fideiſſimiffia pro dictis tertio paris memoria cum præſatis Joanne Baptiſta, & Hyacintho eſſe devoluta, ejuſdemque ſingula æqualem

portionem eſſe conſignandam pro noſtris voto deciderimus.

De Fideiſſimiffa namque ſuper dictis bonis à dicto Bartholomæo ad favorem Antonij fratris, ac Sebaltiani ex dicto fratre Nepotum, ac ejusdem Sebaltiani filiorum, & deſcendentium majorum, legitimum, & naturalium in indiſtinctum inducitur, ſatis conſtat ex Inſtrumento Donationis inter vivos ad eodem Bartholomæo ſub die 21. Auguſti 1592. factæ, nec in dubium revocari poſſet quoniam in conſuetudinibus etiam Fideiſſimiffi, vel potius ſubſtitutiones ſine ſimilis, non ſciunt, ac in Teſtamento, ordinari poſſunt ex tanta in L. quæſitæ ubi ſcribunt omnes C. de Donat. quæ ſub mod. Foſar. de Subſtit. quæſt. 14. n. 8. & quæ 308. n. 78. Caſſil. controu. Jur. lib. 3. cap. 18. n. 232. plane Adm. de Sac. Legat. par. 2. q. 3. art. 11. n. 4. & par. 4. q. 3. art. 9. n. 1. & ſeq. Adm. de Legat. lib. 2. tit. 1. q. 19. a. 1. Ræ. apud Siderſch. dec. 820. n. 2. & par. 1. diver. dec. 486. n. 8. ſunt Ræſon. conf. 11. num. 3.

De Deſcendentia quoque, & ſiſtatione legitima præſatorum Nicolai Joannis Baptiſtæ, & Hyacinthi, ac dicti Benedicci, & aliorum fratrum præmorumorum à Sebaltiano Donatario quo ad hunc effectum dubitari non poterat, cum de eſſet conſeſ ex Teſtamento dicti Sebaltiani Patris, qui eos tanquam filios inſtituit, & nominavit Bald. in cap. per ſuam n. 5. ubi Arden. n. 23. & Felin. a. 17. de Probat. Ræ. dec. 347. ſub n. 2. par. 1. rec. & cer. Ludoviſ. dec. 349. n. 3. & ibi Reſerum. num. 8. qui nec à dictis Antonio, & Sebaltiano junioribus in hoc iudicio intervenientibus negabatur.

Mors præter præſati Præſbyteri Benedicci alium d. Bonorum Fideiſſimiffiariorum Poſſeſſorem ſine filio, plane apparet ex conſeſſionibus præſatorum Antonij, & Sebaltiani, qui ejusdem P. Benedicci Heredes Univerſales ſe ſe aſſerunt, & hereditas non viventis, ſed mortui datur h. ubi alius de Probat. quæſt. & h. hereditas ſi. de reg. Jur. cum ſimilibus.

Identitas quoque prædictorum Bonorum à præſatis Antonio, & Sebaltiano poſſeſſorum, & ejuſdem Fideiſſimiffio riſſe ſuppola præbetur ex expreſſione ejuſdem in dicta Donatione à Bartholomæo Donante facta Bald. conf. 89. num. 3. lib. 3. Caput. conf. 326. n. 29. Peraz. de Fideiſſimiffi. art. 44. num. 3. junc. Inſtr. meoſo diſtinctionis inter dictos fratres, in quo præſata bona ſic denominata in portione dicti P. Benedicci obventura, quæ, & Fideiſſimiffio ſine majorum à dicto Bartholomæo inſtituto ſuppola eſſe præſati fratres aſſerunt, ex quibus nedum identitatem, ſed, & Fideiſſimiffi ſubſtantiam non tantum conſeſſe conſentientes Riminaldi. Jur. conf. 23. num. 281. Decan. conf. 76. n. 9. lib. 3. Adm. conf. 1111. a. 3. Ræ. dec. 2. n. 23. & poſt alios reſatos Foſar. de Subſtit. quæſt. 618. n. 11. Sed etiam contra eorum heredes, & ſucceſſores, ut ſe ſe aſſerunt, quod dictum Benedicci, præſati Antonij, & Sebaltiani, probari clarum videbatur L. non intelligitur h. Taciti ubi Gloſ. ſi. de Jur. Fiſc. L. cum à Matre C. de rei vindicta. Ræ. apud Ludoviſ. dec. 172. n. 1. & poſt Farinac. de aleim. volenti. dec. 150. num. 4. 3. & 7.

Quibus intervenientibus ſatis conſtat ad dictum Nicolaum, Joannem Baptiſtam, & Hyacinthum ad præſatum Fideiſſimiffium vocatos bona fuiſſe devoluta, & proinde eodem, & dicti Nicolai nomine ejus Creditores, ſeu eorum deputatos pro tertio cujuſlibet portione in poſſeſſionem fuiſſe innoventes ex Conſuetu Clauſula in dicto Donationis Inſtrumento ad favorem omnium Donatariorum etiam ſpecifica appoſita, quæ nedum ad præſentes, ſed etiam ad eorum Deſcendentes Donatarios in ſecutum ſuis vires extendit, ut reprobat Cuiſ. Pap. dec. 312. laſſive tractu Catell. de Donat. conf. Adm. tract. 1. diſt. 1. Spr. 17. a. n. 52. cujus opinio, quævis videatur periculosa ex his quæ poſt Giuſſonem Span. & alios reſatos firmavit Ræ. poſt obſervationem. Adm. dec. 132. n. 13. & 18. ubi in ſpecie Catellam reprobat, omnis tamen amaritudo removebatur tum ex clauſula ex more dicto Conſuetu adjecta ex Alex. conf. 82. ſub n. 6. verſ. reſormatur lib. 2. Ræ. dec. 45. num. 29. Negatiſ. reſponſ. 387. numer. 1. & ſeq. Thomat. dec. 16. numer. 9. Adm. de Clauſula part. 1. Clauſ. 20. numer. 8. verſ. ſed Ræ. poſt. de Adm. qui ſiſticipationes diſtinguit, & conſuetu

liat *visuatur*, 20. num. 38. *Rut. decif.* 549. num. 2. p. 1. *diversif.* & post eundem *Polib. dec.* 75. num. 1. & 2. *dec.* 150. n. 1. & *segg. dec.* 299. n. 7. & 9. & *dec.* 300. num. 14. & *plur. alias.* &c. Et hæc quidquid ex *Thes. Syllan.* & aliis dicit *Giovagnoli* conf. 34. numer. 14. verior, & receptior videtur opinio tam ex dispositione Statuti Florentini lib. 2. rubr. 39. ex qua

- 18 Donatarius licet ignorans abque ulla ratihabitione ex Notarii, vel alterius stipulatione queritur, non tantum Jus quod irrevocabilitatem actus ex parte Donantis, sed & Dominium, & possessio rerum donatarum, ut clara sunt verba Statuti, & cum indubitatum sit pro filius, & defendentes etiam nesciuntur posse legitime à Notario stipulati ex traditis à *Boer. dec.* 172. num. 5. & *segg. Atrouch. conf.* 1153. num. 12. 13. late *Sord. dec.* 322. n. 3. & *segg. Hymnall. ad leg. Hysp. lib.* 4. par. 5. l. 7. *gloss.* 4. n. 3. *Rut. d. dec.* 75. num. 1. & *dec.* 152. n. 1. & 2. hinc refutatur quod huiusmodi possessio, sicut in natos, sic & in masculinos, pro quibus Notarius expresse stipulatus fuit, purificata conditione eorum vocacionis, & Statuti, & Legis etiam Ministerio, fuerit ipso Jure translata, cum verior, & communis sit opinio veram, & realem possessionem, & sine nullo corporali actu, posse ex Legis dispositione in alterum transferri, ex Bartoli opinione communiter approbata in l. *reporus* num. 2. C. de *Epis. & Cler. Nul. de transmiss. cas.* 39. n. 39. *Garen. de Contin. posses. praeteli.* num. 12. & 25. & *plurib. segg. & art.* 1. in hereditate num. 7. *Anelli. Amat. conf.* 59. n. 15. plene *Hymnall. d. l. 7. Gloss.* 3. n. 9. & novissime *Didac. de Faria in addit. ad Covarr. var. resol. lib. 2. cap. 14. num. 10. & segg.*

Quia stante possessione, tum ex Statuto mediante Notarii stipulatione, tum ex clausula Coniuncti translata, dubium non superat, quin secuti dicta immisio fuisset dicto Nicolao, & fratribus concedenda, prout à Nobis dictis fratribus fuit concessa, sic, & à Creditore dicti Nicolai alius capta, esset eisdem confirmanda, cum talis possessio ad omnes Juri effectus intelligitur quævis l. *mulier.* ubi *Gloss. Bartol. ff. de rei vind. l. item conf.* 41. num. 11. lib. 3. *Petrus. ad Ludovic. dec.* 437. num. 2. & 3. *Tomas. dec.* 15. num. 4. & *dec.* 77. num. 6. & 7. lat. *Polib. de Avar. d. visuror.* 20. num. 14. & *plur. segg. & Affili.* *dec.* 299. n. 25. maxime impletur Judicis officio, quo casu non poterat talis immisio, etiam strenua *Giovagnoli* opinione denegari, ut ex *Atrouch.* & aliis resolvit *Teslaur. dec.* 38. lib. num. 5.

Et tandem omnes umbra removebatur, nam cum dicti Nicolai Antonius, & Sebastianus, ut supra diximus, fuissent heredes universales ultimi Donatarii, etiam nulla in dictis Nicolao, & fratribus translata possessio, ad prædictorum bonorum ab eis occupatorum decemtionem, sive reali secundum nonnullorum, & forte veriorum opinionem, sive personali, seu in rem scripta secundum alios, actione relaxanda eisdem fratribus, erant condemnandi ex tenui in l. *quæritur ubi scribit. C. de Donat. quo sub mod. Peregrin. de Fideicom. art.* 51. num. 16. 17. & 78. *Odd. conf.* 48. num. 38. *Atrouch. conf.* 1153. num. 68. & *segg. Gratian. dispens. fur. cap.* 247. num. 4. & 5. *Fabr. de Error. Pragmat. Decret. q. error. 8. per tot. & error.* 10. n. 10. in fine *gloss. Atrouch. lib. 1. canon. 60. n. 7. & segg. Hymnall. d. Gloss.* 3. 5. & 6.

Quas adducens, & remedia abique dubio præfati Curatores Nicolai decodici exercere poterant, cum eisdem competant omnes actiones decodici competentes tam tempore petitoris, quam non petitoris; cum non solum custodia bonorum causa, sed, & ut Creditorebus satisfiat, constitui à Judicibus subrogati ad instantiam Creditorem fuerint *Gloss. in l. 2. ff. de bono. arbitur. Jud. posses. Bartol. in l. 2. ff. de Curat. bon. dan. Alexand. conf.* 4. nu. 4. & *segg. lib. 2. Brun. de off. bonon. quest.* 18. in princ. num. 12. & 13. *Atrouch. de Arbitr. cas.* 150. num. 71. *Pargil. de Legit. per. cap.* 12. numer. 5. *vers. potest Apud. in ratam. pauper. tit.* 4. num. 83. ubi filius in add. num. 693.

Nec subistere in causa præfati præsumimus, quod cum dictus Nicolai decodici dictum Fideicommissum non agnovisset, quod in præjudicium Creditorem facere potuisset dicebatur ex l. *qui autem in princ. ff. de hic qui in fraud. Credit. l. non fraudantur ff. de Reg. Jur. cum*

Casarez. de Commere. Tom. 11.

*concordant. nec etiam possent dicti Curatores ad favorem Creditorem dictas actiones movere, cum eadem bona Fideicommissaria in bonis decodici non essent, quorum respectu actiones tantum exerceri poterant ex traditis à *Atrouch. conf.* 1220. num. 26. latissime *Salgad. in Labrynt. part. 1. cap.* 14. & num. 2. & per tot. *Franc. decif.* 101. numer. 30. *Olea de Cess. Jur. tit. 2. quest.* 30. & nu. 7. usque ad 35. plene *Torr. de Pall. Fidei. success. lib. 2. cap.* 46. cum multis ab eis citatis.*

Nam supposita pro vera illa conclusione, quod Debitur in Creditorem detrimentum possit jus querendum repudiare, etiam, & Nos in abstracto verissimum putavimus, hæc tamen obiectio, in qua major dictorum Antonii, & Sebastiani nervus consistebat, duabus responsionibus casui præfati congruentibus resolvebatur.

Prima quarum erat, quia veritatem non in simpliciter Debitore, sed in decodici, rupe & latitante, sic iudicibus ad Creditorem instantiam declarato ante dicti Juris donationem, cum statim omnium forum bonorum administratio, inter quæ, & bona fursus computantur ex *Rut. Gen. decif.* 83. numer. 10. fuerat interdicta, & cum quo ad præjudicium Creditorebus non haberet, ut dicunt practici, velle nec nosse, immò pro mortuo civiliter habere *Scraphin. dec.* 794. num. 17. *Franch. dec.* 55. num. 2. & 3. *Martin. lib. 2. controu. 11. num. 13. Rec. de Decif. Notab.* 4. nu. 11. *Stocat. de Comm. 5. 2. gloss.* 5. n. 329. & *segg. ejus* voluntas quoad hunc effectum poterat à filiis datis Curatoribus, vel à Judice explicari, & sic Fideicommissa, legata, & his similia, in quibus acquiescent animus requiritur ab eis decodici nomine acceptari, unde cessabat obiectum de animi acquiescenti defectu, sic ex *Camilli. de Adelic. & aliis* novissime deduxerunt *Gallip. in prax. part. 4. cap. 2. nu. 13. in fine & num. 14. & Rec. de Decif. Notab.* 44. & 45. num. 132. & 136. & *segg. & clariss. Notab.* 85. num. 247.

Nec incongruum videbatur, hunc actum tamen in debitoris voluntate rescriptum, ab ejus Curatoribus potuisse explicari, cum etiam à Curatore bonis absentes dato, posse ejus nomine paternam hereditatem operantem adiri, ejusque Nomine actiones pro quæ adnotante competentes exerceri, tradiderunt *Alexand. conf.* 4. numer. 4. & 12. lib. 2. *Fab. in Cod. lib. 6. tit. 18. diffinit.* 39. tit. 12. *diffinit.* 21. & *Halatan. de Transf. tit. 4. quest.* 5. num. 90.

Sic etiam videmus, quod quamvis ex veriori opinione Filii ex crimine Debitur tam ante condemnationem, quam post nulla inier ipsum, & alium privatum habita distinctione, possit in querendis Filio præjudicare, ut docuerunt *Sanches de Avarim. lib. 6. dypus.* 4. num. 8. *Arias de Avela var. resol. lib. 2. cap.* 45. num. 2. *Giorh. ad consuetud. Atrouch. cap. 5. gloss.* 8. num. 11. *Olea d. quest.* 3. & num. 16. *Salgad. d. cap.* 14. n. 135. & *Torr. d. cap.* 46. & num. 66. in delictis tamen, ubi reo Debitore bonorum administratio interdicitur, hoc facere eidem non licet, sed Fiscus potest querenda acceptare, cum in omni Rei voluntas sit translata, sic *Gratian. dispens. fur. cap.* 132. num. 14. *Quæritur de Confess. crim. 27. n. 21. Gratian. d. gloss.* 2. num. 12. in fine *Peregrin. de Jure Fidei. lib. 5. tit. 1. num. 190. Atrouch. dec.* 49. num. 41. *Helton. de Jur. Accus. cap. 7. quest.* 46. & num. 46. & 60. & *segg.*

Et licet *Salgad. d. cap.* 14. per tot. & in specie à 35. numer. 80. suffineat Debitorem, qui concursum firmavit, quem bonis cedenti acquiparat, posse in ejus Creditorebus præjudicium bona querenda repudiare, quod & in decodici num. 84. ex Stracca ibi allegato procedere dicat, ejus tamen opinio in casu nostro sufficere non potest videtur, cum decodici, de ejus specie agimus (cum tres sint de quibus late *Stracc. de Decif. part. 2. num. 3. & per tot.* satis à bonis cedente, & ab illo qui non est solvendo differat, ut agnovimus etiam *Frank. d. decif.* 55. num. 4. *Adert. un. 48. nu. 5. & 10. Rec. de Decif. Notab.* 3. numer. 7. & *segg. Scit. de Comm. 5. 2. gloss.* 5. num. 446. & satis etiam distat ab illo Debitore, qui secundum Hispanice Constitutiones Creditorem Concursum eorum solutione in Judicio facit, nam ille, quodquid agit, voluntarie ad evitandam ignominiam, & Carceris evadit, ut testatur idem *Salgad. d. trad. part. 1. cap. 1. num. 6. 7. 8. & 5. a. num. 35. & cap. 14. num. 4. At Decodici potest speciei latantem,*

Y 4 fugi.

nem, fraudem, & collusionem inter eos in Creditio-
rum præjudicium suis probat ex Textu in l. pen. ff.
de bon. liber. tradit. Bartol. in l. post. contrarij. num. 3.
ff. de donat. quem sequitur ibid. Roman. in l. q. Ali-
ciat. num. 42. & alij communiter Bald. in l. si quis
postulat. num. 2. Cod. de bon. possit. Narr. conf. 443.
num. 10. Mercur. latit. conf. 226. d. num. 89. & 90.

44. & plurib. seqq. Et in puncto hanc solam conjecturam
sufficere dixit Salsed. dist. cap. 14. num. 230. & seqq.
Et quod unica tantum conjectura in materia suspecta,
ut est præsentis, facit sit ad simulationis, & collusio-
nis probationem inducendam dicit Glossa in cap. audi-
vimus de Collat. decr. Cephal. conf. 759. num. 12. &
seqq. Seraphin. dec. 763. num. 11. Cravett. conf. 987.
num. 17. Almar. dec. flor. 12. num. 15. & ex Al-
mar. & Almar. & alij. Almar. refut. 79. num. 14.
45. Accedente præcipue causa concitendi, & simulandi
quo erat ne Creditores satisfaceret, quo casu ex uni-
ca tantum conjectura, nempe ex sanguinis conjunctio-
ne elici simulationis, & doli probationem concordando
opinionem tradit Mercur. d. conf. 226. num. 93. &
post eum Salsed. d. cap. 14. num. 131. & 132.

- Ex quod materia de qua agitur satis esset suspecta
deprehendebatur, quia agebatur de decotto repudiante,
46. quæ regulariter omnes doli, fraudis, & malitiae
presumptiones contra se habet; Decotti etenim à com-
muniter accidentibus, sicuti sunt faciles ad mentium-
dam in Creditorum damnum, & fraudem solent
collidere, bona torricare, & contrariare, ubi dando,
alteri auferendo, & mille alia mala, & facinora pe-
petrando, ita ut apud omnes passim vulgari, & ap-
probata sit consequentia, & deinde ergo fraudator, sic
47. Bald. conf. 400. num. 1. lib. 5. Stracc. de decot. part.
3. num. 15. lib. 1. & seqq. Rot. Gen. decr. 2. numer.
34. plenè Rot. eod. tract. de decot. notab. 3. & 4. &
& notab. 32. numer. 72. & seqq. & Scac. de com-
merc. dist. 5. a. glossa 5. numer. 329. & 5. 7. glossa 5.
num. 149.

- Quare ex præmissis summa equitate non minus
quam iustitia moti in opinionem Creditores favora-
bilem unanimitè inclinavimus, prout etiam in dubio
facere tenebamur, Judex enim non ita facilis esse de-
bet ad has debitorum repudiationes admittendas, quæ
ut plurimum non nisi maximo admisso dolo fiunt,
& debitorum tales repudiationes facientes, ramenti
in foro fore possint esse tui, in foro tamen conscientie
mortaliter peccant, sic Molin. de Just. & Jur. dist.
43. num. 10. in fine Sanch. de Matrim. dist. cap. 4.
48. sub num. 9. ubi plenè Gravina. differt. for. capit. 271.
num. 26. Oliva de Cess. jur. d. tit. 2. quest. 3. num. 37.
Capp. Larr. decr. 8. num. 12. Præcipue si Creditores
sint ex causa onerosa Arias de Alde. var. dist. cap.
49. a. numer. 27. Quia immo & Advocati, & alij hanc
repudiationem consilientes eodem lethali peccato sunt
intrecti, & ad restitutionem tenerent, ut Sanchez. ca-
pit. 4. num. 9. in fine Currell. de donat. consensu. mar.
tradit. per dist. 2. part. 2. no. 29. in fine Capp. Larr.
dist. dec. 8. num. 14. Oliva dist. quest. 3. sub d. num.
37. Ex quibus ubi minus periculosum omnino expiendi-
da sit opinio Bartol. cons. pr. observ. 16. aliter docen-
ti, quam etiam refellit Got. ad decr. Capp. Larr.
8. a. num. 35. & seqq. quem sequitur novissime Torr.
de pact. fut. succ. lib. 2. cap. 46. num. 90.

- Nec præmissis resolutioni obicem facere poterat Pro-
visio anni 1477: 29. Maji, quia ultra quod ea non
loquitur in luctis ex contractu questis, ut in casu
præsentis, adhuc cum dicta Lex emanaverit ad fraudes,
quæ in similibus repudiationibus in præjudicium Cre-
ditorum ut plurimum evenire solent, evitandas, ulla
ex parte non est ex ea concessa facultas Debitoribus ta-
les hereditates repudiandi, etiam in casibus, in quibus ta-
49. repudiatio non subsisteret, sed duntaxat ex ea dispositum est,
quod in casibus, in quibus de jure communi à Debitoribus
heredi possant hereditatem maternarum, & aliarum ma-
tulinarum, & his similitum repudiationes, illæ etiam à Ces-
satione, prout infra declarabimus, fieri debeant in-
fra tempus ab ea præfixum, & cum solemnitatibus ibi
descriptis, & aliter factæ non sustineantur; cum ergo
supra firmavimus decotto, & fallitos, maxime
fraudis, & simulationis Coepertibus intervenientibus,
has repudiationes licet in Creditorem perniciè facere
non possit, merito, & dictæ Legis Provisio locum

non habet cum cessante Legis suspensio, & dispositum
ab ea cessare necesse sit l. mantigia, ubi glossa C. de 31
serv. fugit. Roman. singul. 495. Decr. consil. 251. nu-
mer. 5. latè Sard. conf. 150. num. 78.

Quoimmo tantum abest, quod dicta Provisio ob-
staculum faciat, cum potius propter hanc Causam, cum
ea loquatur de hereditatibus matulinis, & aliis simi-
libus, quæ regulariter non adeo non transmittuntur,
& tamen vult etiam in his non sufficere indetermi-
natarum Debitoris cessantibus voluntatem, & non agni-
tione, sed necessarium esse repudiationem experiri
cum solemnitatibus ibidem præscriptis secundum ea, 52
quæ supra diximus, & in puncto tradidit Thae. lib.
N. consil. 20. num. 2. & 3.

Nec ex eo, quod has repudiationes cum doli, sole-
mnitatibus etiam à Cessatione prædicta Provisio fieri
posse decernat, hinc inferri liceat, quod etiam deco-
cti, & falliti, maxime fraudulenti, & doli possint
simili modo tales hereditates repudare, siquidem ces-
santibus appellatio lata est, cum hoc ex comprehendat
etiam illi debitorum, qui ab aliquo citati ad Judi-
cis præceptum in comparatione, & solvendo cessant,
& sunt communes ex Statutis hujus Curie Mercanti-
æ, super quibus consultaverunt Angel. conf. 61. &
Roman. conf. 104. & 165. Qui quavis licentiam
30. dicantur, & ob id in bonorum suorum possessionem
missionem patientium vel conemurales l. Falcidiana
l. ind. ff. quib. ex caus. in possit. & in l. cum qui cir-
ca ff. de Privileg. Cred. & etiam ex dictor. Statut. dis-
positione carcerari possunt, non tamen falliti, & de-
cocti in materia nostra proprie sunt, qui à credito-
ribus ad Syndacatum vocati à Judice sic declarati fue-
runt, & propterea eos considerat Reformatio anni 1582.
44. die 20. Aprilis edita, quibus, & gravissimas penas
indigit, quare cum illud nomen cessantem, quo unius
dicta Provisio, possit verificari in aliis debitoribus,
quod & de mente ipsius esse ex proximo loquente de
pato debitorum dignoscitur. l. fin. ff. de heredi. insti. l.
cum hi ubi Bartol. in prior. ff. de translat. non est
35. talis otiosa dispositio extendenda ad eos, qui etiam
verè decocti, & falliti sunt Cap. Odia, & cap. in
pen. de Regal. Jur. in 6. Decr. conf. 563. num. 4.
Cerni. conf. 224. num. 9. & seqq. vol. 2. & Decian.
conf. 15. num. 22. & seqq. vol. 3. & juxta ea quæ
supra late deduximus.

Ex præmissis itaque, cum adeoque apparuerit
iusta peticio Deputatorum, non minus iustitia proba-
tur, & instantia Joannis Baptistæ, & Hyacinthi fra-
trum prædictorum, qui pro eorum portione intrans-
missionem in prædictorum bonorum possessionem peto-
bant, quam eisdem pro indiviso, cum facultate ta-
men bona prædicta cum præfatis Creditibus divi-
dendi concedendum censuimus, ut in nostro voto,
non obstantibus exceptionibus tam Judicis incompe-
tentis, quam remunerationis puncto Fideicommissi,
quam ex divisione allegata refutare prætentabatur,
nec non petite excoquitione ex subspecta hæcivitione,
quam ex personis dicti P. Benedicti D. Antonii,
& Sebastianus petebant, quæ dictis Jo. Baptistæ,
& Hyacinthi non obstat judicariis.

Nam quoad Fori Curie Mercantiæ, & DD. Sex
fubrogatorum incompetentium cum in dubium revoca-
ri non possent eorum jurisdictione in persequendo bona,
& facultates Decotto, & eorum possessionem pro
creditorum satisfactiois apprehendendo, ut clare
disponunt Statuta Curie prædictæ, & cum præfatis de-
putati, seu Curatores ad bonorum possessionem pro
indiviso pro portione, ad Nostram Decotto, &
destante de Mandato præfate Curie accesserint pro di-
cta portione verificanda, necesse etiam erat prædictos
Joannem Baptistam, & Hyacinthum alios Confideicom-
missarios, cum quibus dicta bona erant dividenda,
eorum eodem Judice administrare, nam cum divisionis
Judicium individuum sit, & pro parte fieri non pos-
sit, coram quibus Judice tantum, & non coram pluri-
bus, tractandum est, ad text. in l. prima, de quib.
37. reb. ad vend. l. si quis nuper, & l. fin. ff. de Fam. eriscit.
l. prima, ubi scribitur C. ad tit. Bald. conf. 223.
lib. 3. Capp. conf. 182. lib. 2. Affili. dec. 354.
num. 13. Gravina. dist. for. cap. 641. num. 1. & 2.
Clarit. contrav. 34. num. 46. & Vallis. de pariti-
cap. 7. num. 1. & 2.

Nec obstat posse visa sui doctrina *Antarum conf.* 370. *Dic.* & aliorum ex adverso citata, quia ex ea non probatur DD. Sex Civilis Mercatorum Civitatis Florentiae esse Judices incompetentes contra Tertium bona Decotti in iudicio possidentem, ut supponitur, sed solummodo non posse eundem Tertium non citatum sua possessione privari, quod propositio nostrae conclusioni non refragatur, & acquiescit est.

Secunda quoque exceptio praesentis renuntiationis Fideicommissi ex divisione resultata parum substantiata habebat, quia nra quam quod hanc questio proposita cadit, quando res Fideicommissio supposita inter plures Fideicommissarios dividitur, non quando una res Fideicommissio subiecta, & alteri res libera assignatur, ut in casu nostro, prout etiam posuerat *Rauden. conf.* 29. num. 80., adiacet cum in divisione bonorum communium inter dicti P. Benedictum, Joannem Baptellam, Hyacinthum, Nicolaum, & alios Fratres facta, in dicti P. Benedicti portionem obvenisset dicta bona cum expressione, quod essent dicti Fideicommissio supposita, nec eidem tacite, vel expressis fuisset ulla facultas à Convidentibus alienandi concessa, nec de evizione speciali, etiam in Fideicommissi casu fuisset promissum, ut necesse erat, nullo pacto praesumendum est praedictas dividentes voluisse praedicti Fideicommissio conditionali renuntiare ex *Bartal. in l. qui Roma, §. Duo Fratres, numer. 6. ff. de verb. oblig., & ibi Odd. quest. 6. & 7. Pergrin. de Fideicom. art. 52. num. 24. & seqq. conf. 92. num. 2. lib. 1. conf. 55. num. 8. lib. 4. Fufor. de subdit. quest. 593. num. 4. & 174. Gal. de remon. centen. prima remon. 44. num. 21. & seqq. Sard. quest. 70. numer. 7. & seqq. Rauden. dist. quest. 29. §. 4. num. 70. Et eo fortius cum à Donante fuisset strictissima alienandi prohibitio apposta *Adangul. de Eviz. quest. 114. num. 42. Odd. quest. 49. numer. 19. Cypel. conf. 296. num. 24. Giovagnon. conf. 7. num. 28. in fine lib. 2.**

Et licet in dicta divisione legatur duplex evizionis promissio, una specialis etiam ex causa Fideicommissi; altera vero generalis, non tamen hanc praesentem renuntiationem inducere poterat, cum specialis evizionis promissio solummodo referatur ad eam, quae caderet super bonis Sebastiani, & Catharinae Parentum, ut ipsi dividentes se explicitur, immo tantum abest, quod talis promissio posuisset officere, cum potius argumentum ex eo desumatur pro renuntiationis exclusionem, nam si super bonis Sebastiani, & Catharinae partes tenet voluntas de evizione etiam ex causa Fideicommissi, ergo super bonis donatis à Bartholomaeo contrarius voluisse dicendum est, cum hoc non expresse, ut in simili arguit *Adangul. dist. quest. 134. num. 33. & Fufor. dist. quest. 593. numer. 180.* Generalis vero cum non fuerit facta specialibus verbis etiam Fideicommissi causa pro renuntiatione inducenda, non erat consideranda, cum re-

feratur ad eam evizionem, quae ex facto extrinsecus, non quae ex natura rei bene partibus dividendis cognita procedere posuisset *Adangul. dist. quest. 114. numer. 24. & seqq. Fufor. dist. quest. 593. num. 62. & 176. Odd. in dist. §. Duo Fratres, Tom. 3. Thell. de Fideicom. quest. 6. num. 39. Cyprie. contr. 223. num. 19. 20. & seqq. Rauden. last. dist. quest. 29. num. 70. 72. & 73.*

Praemissa accedebat consideratio, quod dicti P. Benedictus tunc temporis. Sacerdos erat, & nullus filios legimus, & naturalem sperare poterat, quare sicut erat verisimile, quod ipse nonnullis in suam partem accipere dicta bona se gravata, sic & inverisimile est ad Fratres Convidentes, qui filios sperare poterant, nonnullis dicti Fideicommissi conditionali per mortem dicti Presbyteri Benedicti, necessario ad eorum, vel filiorum favorem purificando, renuntiare *Fufor. dist. quest. 693. num. 78.*

Tertia quoque exceptio pro consuetudine saltem in pecunia pro dicta evizione passa consideranda, ut aequalitas inter Fratres servaretur à praesenti Antonio, & Sebastiani, uti P. Benedicti haereditas proposita, quae materia propius ad eam nonnullis accedebat, ipsa quoque nullum obtemperare in genere posse praedictam resolutionem visa fuit, nam licet in partem praesenti P. Benedicti obvenisset omnia bona Fideicommissio gravata, de in portionem alterum Apona libera, ex quo

tamen idem P. Benedictus expressam scieniam, & notitiam dicti Fideicommissi habebat, ac dicta bona cum hac qualitate absque ulla dolo, vel fraude acceptisset, cum Fideicommissio praedicta imposita esse, expressis fuisset in dicta divisione narratum, nam ob eas mortem ad favorem aliorum Fratrum purificata Fideicommissi conditione Jure, & legitime potestatis praesenti ejus Frater superius dicta bona Fideicommissio ad se devoluta petere, & avocare *Gloss. in l. Familia in verbo pro parte, ubi etiam Bartol. Bald. & alii C. Famil. Erig. last. Rec. conf. 24. numer. 34. per tot. Pergrin. conf. 97. num. 1. & seqq. lib. 5. & de Fideicom. art. 52. num. 60. 67. & 68. Adangul. de Eviz. quest. 114. num. 8. & seqq. 7. & 78. Cyprie. contr. 223. num. 22. & 23. & contr. 223. num. 16. 17. & seqq. Fufor. dist. quest. 593. n. 71. & quest. 599. numer. 15. & 22. Rauden. dist. quest. 29. num. 80. Cyprie. ref. 124. quest. 126. ref. 125. num. 4. vers. quod Jaz, & ref. 126. sub num. 3., etiam absque ulla praesenti restitutione, quia quidvis dicat *Odd. dist. quest. 6. num. 101. & 102. verior, & receptior est opinio, quod habita scientia Fideicommissi ex parte accipientis bona gravata, non teneatur alii coheredes, & convidentes ad hanc praesenti restitutionem, ut per Rec. dist. quest. 24. num. 38. & 39. Pergrin. dist. quest. 52. num. 61. & 68. dist. quest. 97. num. 2. & Adangul. Fufor. Cyprie. & Cyprie. locis supracitatis.**

Sed omnis amariudo renovabatur, & fuit ad radicem questionis probebatur ex clausula finali posita in dicta divisionis Instrumento, in qua dictae Partes dividentes expresse declaraverunt pro dictam divisionem nullum factum debere praesentem esse interuentis, Testamentis, Contrahibus, & Scriptoribus publicis, vel privatis in dicta divisione enumeratis, inter quae legitur: renuntiam etiam praedictum Fideicommissum à dicti Bartholomaeo institutum, immo quidvis contrarium esset praedicti, id Partes pro irritis, & infectis haberi voluerunt; ex quibus nendum Fideicommissum praedictum referendum intelligebatur, sed & omnis renuntiationi ipsius exclusio remanebat, ut per *Adangul. dist. quest. 114. num. 43. Rec. dist. quest. 24. num. 33. Adangul. der. Loc. 7. numer. 44. & in puncto Decian. conf. 3. numer. 128. vers. non lib. primo, &c.*

Et sic ex praemissis non solum praesentis Antonium, & Sebastianum condemnavimus ad praesentium bonorum Fideicommissiorum possessionem dicti Creditricibus, & Joanni Baptista, & Fratribus relaxandum, quos & in eam immitte mandavimus, sed, & stance eorum mala fide ad omnium fructum, & expensis eorum restitutionem ex tradit, à *Doller. in l. a. C. de fruct. & lit. expens. &c.*

Et ita, &c.

Cyriacus Farfettus Rota Auditor, & Relator.
Petrus de Angelis Rota Auditor.
Camillos Funesi Rota Auditor.

ARGUMENTUM.

Repudiatio sive renuntiationi Haereditatis jam à Debitore facta in praesentium suorum Creditricum nihil valet.

Repudiatio vero Haereditatis, nondum aditae, vel alterius cujuslibet Juris quarendi à Debitore de Jure fieri potest, & valet in praesentium etiam suorum Creditricum.

Quae tamen conclusio patitur suas declarationes, & limitationes hac late tradidas.

Praecipue non valet repudiatio Haereditatis non aditae, sive alterius hujusmodi Juris quarendi, quando est simulata, vel collusiva facta.

Et haec simulatio, vel collusio ex conjecturis comprobari potest, quarum plura in hoc Discursu ad opportunitatem Cause recitentur.

S U M M A R I U M.

1 Repudiatio, sive renunciatio Hereditatis sem adin salta a Debitore in prejudicium Creditorem non valet, & non. seq.

2 Repudiatio tamem Juris querendi subditio etiam in prejudicium Creditorem, Hypothecariorum, & Fisci, ex Causa puto onerosa, quae laetativa.

Et de ratione num. 4.

3 Quod procedat in foro fori, non autem in foro conscientiae.

4 Et etiam in foro fori illa opinio non ita generaliter intelligenda est.

5 Et maxime ea non procedit hodiernis temporibus, quibus Hereditates cum benivolentia legiti, & Inventarii adiri solent.

6 Et illa nullatenus subditio quando repudiatio est simulata, vel colligata facta.

7 Simulatio, vel colligatio probatur praesumptionibus, & conjecturis.

8 Fortius accedens Causa elidendi.

9 Repudiatio facta in fidei proximo consensum praesumitur simulata.

Et de ratione num. 11.

10 Novo praesumitur iactare suum.

11 Simulatio repudiationis ex verisimilitudine arguitur.

12 Item ex emancipatione filiarum in isto alia repudiationis facta ad eorum favorem.

13 Et ex consuetudine repudiationis.

14 Et ex desilio alterius causae, per quam repudiatio facta fuerit.

15 Simulatio ex unica praesumptione argui potest.

16 Repudiatio candida, & sincera facta non afficit repudiationem in conscientiam, nec si facta fuerit fraudulenter.

17 Adversum ubi Creditores sunt ex causa onerosa.

18 Advocati moraliter peccato, quicquid consensum repudiationem Hereditatis in fraudem Creditorem.

19 Et hoc quare est commendatione digna.

20 Idem in dubio adhibere debet opinio, quae valet in foro conscientiae.

21 Per praesentis animae eligenda est semper ratio.

P A R S D E C I S I O N I S
R O T A E F L O R E N T I N A E.

Libertum. Repudiationis Hereditatis.

Saenae 29. Novembris 1692.

E T

D I S C U R S U S C C X.

Auctor proinde emergit determinandum principalem personam resolutionis caput superius in divisione materis connotatam, an scilicet huiusmodi repudiatio sustentetur in prejudicium Creditorem Francisci repudiantis.

Facillime autem acque indubitata est adhuc resolutio in primo Capite exurgit resolutio in praesenti, quod quia agitur de hereditate per beneficium, de ultra adita in dicto Instrumento Venitionis diei 29. Novembris 1687. ante dictam Repudiationem diei 2. Martii 1687. per quam beneficium iurisdictionis, solutis inappellabilibus articulis iurisdictionis acquisitionis, quoniam excoit D. L. signanter quando repudiatio non impiebat, sed aliquis contemplatione testis facta, de quo apud Tondus. resal. civil. par. 2. cap. 153. & non. primo ad 7. ubi in his terminis alios colligit, plerumque aliam Olen de Cess. Jur. tit. 2. quod. 3. latè a num. 38. ad 45. Salgad. Labrynes. Credit. par. 2. cap. 14. num. 38. & numer. 124. De Luc. ad Gratian. cap. 132. num. 17. Castill. contrav. lib. 3. cap. 112. sub num. 50. Quia, inquam, agitur de hereditate adita, de hoc iure per additionem quosdam, nullatenus tenet, ut valet dicta repudiatio Francisci in prejudicium ejus Creditorem,

de quidem hypothecariorum, aliam etiam essentem repudiationis, seu verius renunciationis fraude, quia hoc casu non est repudiatio, sedque sola ab acquiescendo abstinendo, sed est vera renuncatio, sollicitudine, seu diminutio propterea, quae incorporatur Patrimonii, quae nullatenus tenet in prejudicium Juris, desuper Creditorebus Hypothecariis illam dicti additionis formam quaestio, in praesenti gerenda diffinitio inter renunciationem, & repudiationem, de qua etiam apud Luc. decisi. Granat. 55. num. 15. concludunt ultra apertos text. & h. prima, usque ad h. 6. ff. que in fraudem Credit. & h. prima, & secunda. C. cod. cum aliis commendationibus Tandem. resal. civil. par. 2. dist. cap. 153. num. 1. Salgad. Labrynes. dicti par. 2. cap. 14. num. 1. 2. 3. cum plurib. seqq. numer. 81. & spartum fere per tot. Magis. de Condit. honor. quesi. 36. num. 7. 12. 85. 91. & seqq. Gratian. dist. 132. num. 5. Sanchez de Abarrum. lib. 6. cap. 4. num. 8. Fontanelli. de Rati. Noy. claus. 4. glof. 4. par. 5. num. 77. Carra. resal. 202. num. 8. & 21. Axiar de Mofa resal. lib. 2. cap. 41. num. 12. Andros. contrav. 110. num. 4. & seqq. & per tot. ubi interpretando L. Patrem, & L. Debitorem, ff. que in fraudem Credit. tegetis contractus cum commendatione finit, quod Fideicommissarius non potest atque semper a Testatore praesumitur, relictus substitutus Fideicommissarius, quia non potest propriis Creditorebus praesumere respectu Juris quatuor super quodam Fideicommissi usufructu Civilis de Judic. lib. 2. tit. 3. dist. 25. num. 2. Castill. contrav. lib. 5. cap. 112. num. 10. & 21. De Luc. ad Gratian. cap. 132. num. 16. 17. & cap. 171. & num. 11. ad finem, ubi idem dicitur de Andros. loc. cit. & ad Franc. observ. ad decisi. 101. Bich. decisi. 292. numer. 27. Franc. decisi. 101. num. 4. & ibid. obfero. De Luc. dist. 132. num. 11. & seqq. & num. 28. De Luc. de Credit. dist. 90. numer. 13. & dist. 137. numer. 2. Castill. de Comm. dist. 83. num. 15. & seqq. cum quibus apud ipsos colligit, quibus instituit notandi, quibus non hic repetere Commendationem.

Ac quando per modum dilectus, & sine praesidio adhuc nunquam conclusum placeat praesumere ad hereditatem adita, & repudiationem in terminis hereditatis repudiatio, non quidem post additionem, sed post simplicem delationem, imo placeat ultro praesumere quod opinione etiam quod Jus quoddam repudiari valet in prejudicium Creditorem etiam Hypothecariorum, & Fisci ex Causa puto onerosa, quoniam iurativa, ut contra Andros. consil. 102. per tot. idem de. consil. 98. per tot. aliusque consilios apud Civilis de Judic. lib. 1. tit. 3. dist. 25. numer. 10. 33. & seqq. Argul. de Privileg. Cred. in praesent. ad caput. 1. num. 46. & seqq. Mans. consil. 432. num. 15. & cum suis. 434. num. 15. Andros. contrav. 2. 3. per tot. Rota. resal. 83. num. 3. & 6. lib. 1. alioque plures seqq. firmantes testantes de veteri, & commendatione Franc. dist. decisi. 101. ex num. 9. ad finem. De Luc. ibid. latè ex num. 3. & plures seqq. ubi explicitè repudat predictos, & alios etiam in foro conscientiae ex ratione adducta num. 9. ut alias redarguere consequuntur negativa peccati Lex permissus huiusmodi repudiationem, & ad Gratian. dist. 132. num. 5. Carra. de resal. 202. ex num. 10. ad finem, ubi patet resolutionem contrariam Castill. contrav. num. 5. dist. cap. 112. cap. 43. Axiar de Mofa var. resal. de lib. 1. cap. 61. ex num. 7. ubi num. 27. concludit, quod licet in foro interiori videatur contraria opinio commendationis, in foro vero exteriori aliter nunquam violare text. in L. qui autem 6. ff. que in fraudem Credit. Magis. de Condit. honor. dist. quesi. 36. numer. 10. & seqq. Tondus. resal. civil. par. 2. dist. cap. 153. ex num. 8. per plures seqq. novissimè Roman. consil. 1. observ. in cap. 5. num. 35. & seqq. ubi a car. 118. ubi num. 37. declarat hanc opinionem bene procedere in foro fori, nullatenus vero in foro conscientiae Mans. consil. 24. numer. 30. & seqq. numer. 60. & seqq. ubi alios plures.

Adhuc huiusmodi opinio licet verior, & communior, saltem in foro exteriori nunquam magis consequenter generalitatem Imperialis sanctionis in dictis lib. 6. tit. 12. ubi 10. ff. que in fraudem Credit. h. cum quidem 25. ff. de Jur. Efic. ac in aliis commendationibus, de

de quibus apud prædictos non est habentis adeo laxatis capiendis, ut in apertam maleitiam, fraudis, & collationis paranda divericulum degeneret contra mentem prædictorum Imperialium functionum, & gigneret hostem temporibus, quibus Debitor adeundus hereditas sibi delata potest erant periculum vitare per additionem cum beneficio Legis, & Inventarii non adhuc tempore dictarum functionum represso, ut Magistratui admoneri De Luc. de Credit. dicit. diff. 37. num. 13. & latius in Supplement. part. 2. & diff. 129. fere per totum.

Difpositio enim Legem prædictam radicebat in casu, illibitque corde repudiantis, plenaque ejus sinceritate, quia admissa collativa fictione, restat inapplicabilis dicta dispositio & repudiatio prorsus revocanda tanquam vera fictio, seu collatio ex solo fraudandi, & obsecrandi creditoris objectu machinata, punctualiter Givib. ad consuet. Medanen. cap. 5. gloss. 8. num. 13. Salgad. Labyriar. Cred. par. 2. diff. cap. 14. num. 123. Capilli. contrav. num. 5. diff. cap. 112. lib. num. 50. versic. cogita, & An. Robert. lib. 3. rer. judic. cap. 12. circa princ. Magis. de Confess. ven. dicit. quæst. 36. numer. 13. De Luc. ad Franc. dicit. obsequio. 101. numer. 20. Aterlin. de Legit. lib. 2. lib. 3. quæst. 29. num. 13. Manf. consil. 344. num. 14. Lorr. decif. Granat. 4. ... numer. 9. 10. Serrin. Sen. consil. 65. num. 14. lib. 1. Rota Nostra Lib. Act. 110. a car. 438. lib. 121. a car. ... lib. 129. a car. 268. & alibi pluries.

Collusio autem, seu simulatio ad hunc effectum sufficientissimè probatur presumptionibus, seu conjecturis, ut ultra fere omnes non recentius firmavit pluries Rota Nostra Lib. Act. 27. a car. 135. lib. 29. a car. 249. lib. 106. a car. 265. diff. lib. 129. a car. 268. Monach. prefump. 125. num. 2. lib. 3. Scraphin. decif. 660. num. 3. Manf. decif. 246. num. 4. & 5. & de Tacit. lib. 13. tit. 35. numer. 9. & feggs formis ubi, ut in præfenti, manifeste constat de causis.

sa colludendi, nimirum, ut repudians liberetur, imò verius hereditas repudiata, ab exactionibus creditorem Rota Nostra dicit. Lib. Act. 106. a car. 266. & diff. lib. 129. a car. 168. Manf. de Tacit. dicit. tit. 35. numer. 6. Rota post fraudandam Voluente consil. Farinac. decif. 317. num. 3. Beltramini. ad Ledovici decif. 157. num. 27. cum qua licet mendose citata tranfit Salgad. Labyriar. dicit. part. 2. cap. 14. numer. 131.

Plurimæ in præfenti Hypothecæ concurrunt conjectura, seu presumptiones, manifestas ostendentes collusionem, seu simulationem prætemortuæ repudiationis, seu verius renunciationis.

Prima est conjunctio Sanguinis, scilicet Paternitas Francisci Repudiantis, & Filio Nicolai, & Fratrum eodem contra adstantium cum beneficio Legis, & Inventarii hereditatem Joannis Sineonis a Patre repudiam, ut supra, quæ tam arcta conjunctio inducit præsumptionem simulationis inducit plurimam punctualiter collata Salgad. dicit. cap. 14. num. 130. Granat. dicit. 255. num. 7. Rot. decif. 263. num. 18. part. 11. & decif. 84. numer. 26. part. 18. recent. Rota Nostra dicit. Lib. Act. 129. a car. 268.

Secunda replicatio, quæ Salgado loquitur, ubi repudians remanet in possessione Majoratus, qui Salgado approbat de per se dictum præsumptionem, veluti innotat regale, quod inter conjunctum, veluti præsumitur collatio Decian. consil. 81. numer. 2. lib. 4. Rot. post Zarch. de oblig. cameral. decif. 202. numer. 16. & in notis prædictis terminis Cyriac. dicit. coven. 319. num. 36. & generalis Lorr. dicit. decif. Granat. 35. num. 10.

Secunda est, quia dicta hereditas, ex documentis per Actores apud Acta deducit, & ex tot capitulis Partium, & Summarum, in quas obtinebant Patrem commendatum in prædicta Senatus dicti iudicis a quo, & ex eorum enixa præfenti Linc sustentatione, concluditur admodum iocrosa.) Unde nullus

homo prudens eam repudiaret, cum nemo præsumatur velle iudicare tam. Et multum fortius, quia Franciscus repudians tam de tempore devolutus hereditatem, quam de tempore repudiandus erat ingenti ære alieno gravatus, sicut per plures annos, vel Cæcibus detentus, vel fignatus, ut constat ex actis, &

ex ipsis prædictis, imò, & eodem Instrumento Repudiantis colligitur, quod in tempore ejus Carceratus; In his profecto circumstantiis, quæ citat impellunt præfentem Virum ad acceptandum, etiam quam distinctè, potius quam ad repudiandum, ut se a miseriis eriperet; clata, imò palpabilis verisimilitudo detegit animi, ac intentionis colludendi ad solum finem fraudandi Creditores, ne scilicet possent res hereditarias percipere pro eorum sustentatione 13

Factum. consil. 79. num. 26. lib. 2. Patien. de Probat. cap. 55. numer. 57. lib. primo. Cypri. Galen. contrav. 61. num. 43. lib. 1. Galin. de Procurat. par. 5. cap. 6. num. 21. Lar. decif. Granat. 55. numer. 24. vers. maxime nam ii. & Rot. Nostra dicit. Lib. Act. 129. a car. 268.

Tertia, quia si repudiatis timetur de periculo dictæ hereditatis, ut patet in dicto Instrumento Repudiantis, poterat illam adire cum beneficio Legis, & Inventarii, ut de facto cum tali beneficio statim, & eodem Instrumento, atque contractu cum adherent Filii, scilicet Actores prædicti, quæ permissio beneficiæ additionis unita cum emancipatione dictorum Filiorum de eadem die repudiandis facta per ipsam Patrem repudiantem, claritatem ostendit animi, saltem usufructum tanquam Patris ad ejus vitam debent obvenire, ut bene exagitat De Luc. de Credit. dicit. diff. 129. numer. 13. & melius dicto diff. 129. fere per totum. & in Supplement. part. 2. & facit Lorr. dicit. decif. Granat. 55. numer. 28. & 29.

Quarta quia, ut dictum fuit in secunda, repudiatis adhuc erat solvendo, sed semper modo carceratus, modo iugatus, & ex hoc folo rediit in repudiandis suspectus, tanto magis, quia constat ex actis de alio hinc inter D. Joannem Vincentium Bonfigli creditorem Francisci repudiantem ex una, & Philippum de Joannem Sineonem ex altera, viennes bona, & societatem cessare, ne ille lassaretur, ut latè deponunt ictus superius memorati, & sic constat de illo malo animo, atque consensu similitudinis Operariorum, contra quos tunc inveniunt De Luc. dicit. diff. 129. num. 6. in Supplement. part. 2. Cypriac. contrav. 319. num. 34. Consilio præfentis Sirrac. de Detra. par. 3. num. 15. 16. & 19. Rota de Detra. notab. 22. & 23. num. 101. aliisque loquentibus in terminis decessit.

Quinta tandem, quia nulla alia fuit assignata Causa, quare foret devolutum ad talem repudiationem, quia deficiente, repudiatio præsumitur collativa Cyriac. dicit. contrav. 319. num. 39. ubi alio vult, quod quantum assignaretur, semper perponderet illa fraudandi Creditores, ut ibid. num. 40.

Quibus sic cumulat, live versum in hereditate acta, live in simpliciter delata, remanet plurimum in tuto utriusque Capitis restatio, tanto magis, quia concurrente positissima prædicta simulanda Causa, sufficit in hac acta suspensa materia, etiam unica præsumptio Capital. decif. 759. num. 1. & feggs Scraphin. decif. 763. num. 11. Manf. decif. Flor. 18. num. 15. Amat. resol. 79. num. 14. & concordando contrarius opinionibus consilium Manf. decif. 226. numer. 93., vel saltem sufficiens dux Oriat. dec. 191. num. 3. part. 5. rot. decif. 283. numer. 15. part. 2. decif. 63. numer. 13. part. 18. decif. 546. num. 2. etiam si essent levis Granat. dicit. 255. numer. 4. Aliegrad. consil. 85. numer. 15. Rota dicit. decif. 63. num. 14. part. 4. & decif. 148. num. 3. part. 6. ressumma tandem acquirit non minus, quam iustitia fuisse in hanc remissionem, & facilem, etiam quod ageretur de hereditate simpliciter delata, quia in hoc casu suspensio repudiandus, quicquid fieri, quod sit tum in consuetudine, quando cadente, & sincerè facta repudiatio, in quibus terminis loquitur De Luc. superius citat. ad Franc. obsequio. 101. num. 9., cum alio sequatur, profecto in his factis circumstantiis peccati mortaliter Actus, de Just. & Jur. dign. 454. numer. 10. in fine Sanchez de Matrim. cap. 4. sub num. 9. Granat. dicit. 271. num. 25. & 26. Olen. de leg. Jur. tit. 2. quæst. 3. numer. 35. Cypri. Lat. decif. 8.

- decis. 8. num. 13. Porcus ubi in casu nostro. Cre-
 19 ditoris sunt ex Causa onerosa Actus de Adia var.
 rasil. diss. cap. 41. num. 37. Modestum Ramon observat.
 in cap. 5. numer. 37. nullo a car. 88. conf. num. 1. Et
 20 ultra Advocati, & alii similes regulacionem con-
 sultent eodem confidentie distinguamus videat L.
 decis. Granat. 35. num. 26. in fine Sanchez & Gra-
 ubi supra, Oles diss. quest. 3. sub num. 37. Cutili de
 Dama. trail. prima. disp. 2. par. 2. numer. 23. in fine
 21 Cagge. Laur. diss. decis. 8. num. 74. apud quos puncti
 tenentur ad restitutionem, vel saltem huiusmodi opo-
 nuntur conculch aliis est commendabilis pro confiden-
 tia tutela, ut apud Arias de Adia diss. cap. 41. nu-
 mer. 47. & alios superius relatos; Et in hoc inter-
 prete periculo contrariam opinionem reprobat
 Giscardi, ad Cagge. Laur. diss. decis. 8. num. 35. &
 fess. nonnulli secutus a Torr. de Pals. far. fues.
 lib. 2. cap. 46. numer. 90. Et in debito Iudex semper
 22 debet et adhibere opinionem, quae conficiatur salu-
 bre est, Fontan. decis. 154. num. 38. & fess. parat.
 quia tunc pars: salubris Animae est eligenda cap.
 illud. 5. Licet autem extra, de Cler. excom. cum alio
 Barbo. axiom. 78. num. 3. & 6.
 Et ita, utique, & c.

Artes Cavalarii Bene Audire.

ARGUMENTUM.

Dominium Navis praedat, & Mercium in ea
 existentium cuius sit, & ex quibus probetur.
 Merces, quae ad regiones Infidelium adpor-
 tantur, an possint iuste praedari.
 Mercium penitentium ad Schismaticos Subdi-
 tos Turcarum, an sit licita depraedatio la-
 tissimè explicatur, ubi refutatur, & dilue-
 scitur doctrina P. Angel. Mar. Verrieri de
 Mission. Apost. tit. 15. quest. 214. num. 7. &
 Pont. de Potest. Pror. tit. 11. num. 11. & Ma-
 strilli decis. 254. num. 41.
 Praedator, an sit condemnandus ad restitu-
 tionem rerum iniuste occupatarum, cum da-
 mnis, & interesse à praedato passis, vel so-
 lum in quantum ipse praedator factus est lo-
 cupletior, docet, & late discantur.

SUMMARIUM

Falli species.

- 1 Testium asseritionibus accedentibus depreciantibus,
 & fideibus, etiam extrajudicialibus, & absque
 partis citatione fallis plena fides habenda est.
- 2 Alia pro recuperatione rerum depraedatarum com-
 petit contra violentum spoliatorem cuiusque
 possessori, vel alteri eadem modicum interesse
 habent.
- 3 Dominium ex sola possessione praesumitur in eadem
 violenti rei aliena occupatori.
- 4 Navis cuius culpa, & fallo Navis depraedata
 est, potest molestari à Dominis rerum depre-
 datarum.
- 5 Mercedem petere non possit Navis pro adpor-
 tatione rerum depraedatarum, nisi recupera-
 ti, & restituti Dominis Mercedibus, seu pro-
 pria utilium.
- 6 Navis, cui insistentur merces depraedata, de-
 bet praestare satisfactionem de indemnitatem ser-
 vando depraedantem à molestiis Dominorum Mer-
 cium.
- 7 Testibus pauperibus, vilibus, varie loquentibus,
 commotis, comminatis, habentibus inter-
 esse, & qui praedicantur famulum habuerant,
 nulla fides habenda est.
- 8 Testium defectus, non supplentur ex numero,
 quando omnes aliquam partem extinguntur.
- 9 Navis Dominum acquirit ex Vexillo inarbo-
 rato.
- 10 Secus si non sit inarboratum, sed simpliciter in
 Navis retentum, & rem. 61.

- 11 Alimnes praesens non sunt imitanda, & Suspi-
 ciones non sunt attendende.
- 12 Praesumptio, quod quilibet sit bonus, non militat
 in propositum tertii.
- 13 Bonus ex eo quod quisque praesumatur, non so-
 quitur, quod istius opera bona esse dicantur.
- 14 Fugere agendum, & invadendum Navis armata,
 non acquirit, quod Navis fuerit sit hostis, sed
 fuga praesumitur propter magis arripa, &
 num. 59.
- 15 Fuga alia est voluntaria, alia casaria, & alia
 ignominiosa.
- 16 Fuga casaria omnino tollit suspicionem.
- 17 Fugere à moribus potentiarum, & perfectiorum
 nobis est commendabile.
- 18 Reversio spontanea asseritionem, remouet omnem
 suspicionem, quae ex fuga vixi potest.
- 19 Redemptio à Piratis cuiusque licitum est et
 iuribus modis violentis.
- 20 Princeps dicitur Dominus Terrarum, & Iuris
 dictionis, non rerum subditorum.
- 21 Navigantes debent esse secuti à depraedationibus,
 & Merces liberam cuiusque est, & istas istas ar-
 minis potest inhiberi.
- 22 Textus in l. unica C. de Lib. & inget. cult. lib.
 12. explicatur.
- 23 Meris libertatem derogandam esse nulla Lex
 dicit.
- 24 Conspiciendae regulacione necessarium est, ut in-
 troducatur ab illis, qui sui habent Legis com-
 menda.
- 25 Testis deponens de consuetudine etiam non in-
 terrumitur, tenetur scilicet rationem sua de-
 positionis.
- 26 Conspicienda iniuria, abusus, & corruptela est,
 ideoque per ea attendenda.
- 27 Conspiciendo praedandi omnes Navigantes sine li-
 teris, seu passibus, non excuset depraedationem
 à restitutione rerum ablatarum.
- 28 Consiliarius vana, futilis, & inconcludens, nec
 simul unita aliquam faciem probationem.
- 29 Consilium, & praesumptio ab alia contraria ali-
 detur, & fuit debiliore vincit.
- 30 Possidentibus praesumitur pertineat res possessa.
- 31 Sollere suum pro alia rena velle praesumitur.
- 32 Merces solent committi custodia Praepositi, vulgo
 nuncupati sopracaccio, cum consuetudine li-
 terarum occurrarum.
- 33 Et hoc fieri solum est etiam in Turcarum re-
 gionibus.
- 34 Merces in Navis existentes, quando non adsunt
 literae occurrarum, & alia solita cautela, de qui-
 bus supra, praesumuntur esse Adversarii Navis,
 & aliorum secum Navigationum.
- 35 Pingere in Navibus imagines Diverum est magis
 antiquissimum navigationum.
- 36 Navis, Sancti Christiani nomine nuncupata,
 praesumitur pertinere ad Christianos, non ad
 Turcas, qui abhorrent cultum, & nomen San-
 ctorum Christianorum.
- 37 Expensas, damna, & infirmitates nemo pro al-
 iorum interesse pati velle praesumitur, sed pro
 suo.
- 38 Index divellente rationis, ad veritatem, debet
 librare vix, & efficaciam consiliarum, &
 praesumptionum.
- 39 Causas, & Titulos calumnias excogitationes mil-
 litarum attendere, ibid.
- 40 Pontificum constitutiones in materia spirituali ad
 quoscunque Christianos ubiqueque degentes ex-
 tenduntur.
- 41 Arma, Ferrum, Navez, & alia ad usum belli
 parata prohibentur deferri ad Turcos, &
 Infidelium regionem, quoad ante tempus, &
 omnem locum.
- 42 Arma, & alia Instrumenta Bellica adpor-
 tantur ad Turcas, & Infideles, equiparantur re-
 bellibus, & transgredi, & indicantur predi-
 ctores Reip. Christianae.
- 43 Et possunt spoliari Navis.
- 44 Textus in cap. significavit de Iudiciis, & in Extra.
 multa rod. quid disponat.

- 43 *Vilulalia, merces, & alia subsidia praeferunt usum Belli, non prohibentur tempore pacis deferri ad Turcas, & Infideles, sed solum tempore Belli.*
- 44 *Vilulalia sunt semper prohibita adportari ad Turcas, & Infideles.*
- 45 *Contrarium refutatur Nevat. probatur.*
- 46 *Vilulalia sunt semper prohibita adportari ad Turcas, & Infideles quando adportantur male intentione, & prope finem.*
- 47 *Christiani deferentes Vilulalia, & Adversus ab una lege Principis Infidelis, ad aliam ejusdem Principis Regnum, probabiliter dubitant Principem infidelem in Christianorum perniciem illis nisi vellet, remanens obnoxii Consensu Bulla Canon Domini.*
- 48 *Testis in cap. Quorundam de Judaeis, & aliorum supra explicatarum ratio affertur.*
- 49 *Excommunicati bona occupari non conceduntur.*
- 50 *Ligna pro Domibus aedificandis, non sunt de genere prohibitorum deferri ad Turcas, & Infideles.*
- 51 *Nauta cum Juramento afferenti se deferre Adversus ad aliquem locum esse credendum.*
- 52 *Christiani Orientales non prohibentur habere commercium de Mercibus, & Vilulaliis, & aliis rebus indifferensibus, cum Turcis, etiam tempore Belli.*
- 53 *Falsa, maxime pro delicto arguendo, non presumuntur, sed sunt probanda.*
- 54 *Alium indifferenter intelligere debemus, ut culpam, & delictum excludat.*
- 55 *Testis de auditu auditus solum non movetur.*
- 56 *Intensio Nauta deferendi Adversus ad aliquem locum probari potest circumstantiis, conjecturis, & presumptionibus.*
- 57 *Nauta navigant tempore aliorum, & hyemalis.*
- 58 *Juris Civiles dispositio, non comprehendit subjectionem Imperio Ottoman.*
- 59 *Legis dispositio locum non habet, ubi non verificatur Lex suppositum.*
- 60 *Schismatici Turcarum subditi passim impuni deprederi intelligit, ut num. 68. 70. & 72.*
- 61 *Contrarium reprobatu Verticelli. probatur.*
- 62 *Gravium Schismaticorum bona, quomodo Turcarum subditi, non possunt dirigi directe, sed tantum indirecte.*
- 63 *Et hinc opinio standum esse etiam in foro externo.*
- 64 *Verticelli opinio, de qua supra, declaratur, & num. 70. 72.*
- 65 *Depradatio est prohibita de Jure Communi, & Naturali.*
- 66 *Schismatici materiales haberi debent sanguinem Catholicos.*
- 67 *Distin quocumque est universalis omnes comprehendens.*
- 68 *Episcopo testanti de his, quae pertinent ad ejus munus, plena fides habenda est.*
- 69 *Episcopus duas in una Civitate esse prohibendum est.*
- 70 *Limitatio dictae conclusio, quando in una Civitate adfuit duo nationes differentis ritus.*
- 71 *Catholicos Turcarum subditi, non possunt impune deprederi, etiam si aliquando subministrantur Turcis auxilium.*
- 72 *Catholicorum Turcarum subditiurum depradatio, non cadit in damnatum Turcarum.*
- 73 *Doctrina Pont. de Potest. Proleg. Tit. 11. numer. 11. & Mallus. Decis. 254. numer. 41. declaratur.*
- 74 *Judei passim ipsi deprederi, sicut & Turci.*
- 75 *Occupator violentus rerum alienarum tenetur non solum ad restitutionem rerum occupatarum, sed & ad resarcendum omnia damna.*
- 76 *Causa ipsa ad effectum inducendi bonam fidem debet esse approbata in Jure.*
- 77 *Credulitas ipsa non excusat occupatorem, sed possitorem.*
- 78 *Acquisita rem alienam bona Fide, & Titulo non reprobatu a Jure, non tenetur ad restitutionem, nisi in quantum saluti est locupis.*

- 85 *Bona fides excusari potest, etiam ex causis injustis, & immoribus.*
- 86 *Bona fides non sufficit alium, nec reddit licitam acceptionem, sed ad summum excusat a poena, quibus subiacet fallum illicitum, & reprobatum.*
- 87 *Culpa lata in pecuniarile equiparatur dolo.*
- 88 *Culpa levis, vel saltem levissima est, non invenitur diligentiissima, an aliquid sibi licet.*
- 89 *Culpa levissima conditio ponitur cum refectione damnum.*
- 90 *Juramentum in litem datur spoliato super numero, & estimatione rerum predaatarum.*
- 91 *Pradator debet deferre, seu transmittere res predaatas ad Portum Principis, a quo habet privilegia.*
- 92 *Juramentum in litem datur spoliato super numero, & valore rerum predaatarum in alium depradatum.*
- 93 *Possitorem probare per testes suspectos non convincitur de mendacis negotiorum aliorum positione.*
- 94 *Perita, non creditur, ut ponitur, non sunt negativa simpliciter, sed qualificata.*
- 95 *Negari positionem veram, non ponitur in foro fore.*
- 96 *Et ita servatur in praxi Florentia.*
- 97 *Perjurus quando contraxerit peramentum profecto in aliquo contractu ad terminos L. qui Major ab agendo non repellitur.*

Libertem. Prada.

22. Januarii 1662.

DISCURSUS CCXI.

U^m ad Piraticam contra Infideles exercendam Dom. Capitum. Jo. Maria Cardus, se convertere vellet, a Serenissimo Magno Etruriae Duce Donno Nostro, ut sub ejus angustissimis Vestibus, hoc sibi facere liceret, Diploma benignissime impetravit, eidem tamen Pissimum Princeps Christifidelis inhibuit, ne Christianorum quocumque personas offendere coramve bona, Merces, & Navigia quocumque modo directè, vel indirectè diriperet, quod & iurata promissione, & huiusmodi pœnitibus iuxta Armamentum Capicula Dom. Cardus confirmavit.

Sub his felicissimis auspiciis dictus Cardus Mare Aegaeum pertransiens Anno 1662. Mense Martii prope Thessalonicensem sinum in quandam Navem Pirarum nuncupatam cuiusdam Michaelis Facti Graeci Christiani frumento, hordeo, Tigillis pro ædium constructione, & lignis Circulis pro dolis coercentis onustam, quæ à Civitate Thessalonicensium ad præfatum Iosulam Chin transibat, incidit, in qua, ne dum ipse Michael Navarchos, sed & omnes illi Christiani erant Chienies Ritus Graeci, tamque dictus Cardus invadens sub prætextu, quod res Turcarum essent, depradatus fuit; illisque infelicibus Navigantiibus partim in Iosula Meior, & partim in Iosula Scyros dimissis, Navem, & bona pradata, pro ut eidem libuit, vendidit, & consumpsit.

Post aliquod temporis spatium Liburorum dictus Cardus reversus fuit, ad cuius quoque Portum deinde appulit dictus Michael, qui coram illius gubernatore graviter de vi, ac depradatione à dicto Cardo injuncte sibi aliaque conquisitis, inlinque, ex quo Navis vendita, & bona direpta jam essent consumpta; ad eorumdem valorem sibi restituendum cum damnis, & intercessu hac de Causa passus Dom. Cardum condemnari.

Coactiss Juraliter fuit D. Cardus, & quondam Navem, seu Pincum de Mense Martii anno 1662. prope sinum Thessalonicense frumento, hordeo, tigillis pro ædium constructione, & circulis pro dolis coercentis oneratam, in qua omnes Vedores erant Christiani, diripiit, sed tamen hoc ab ipso actum fuisse, quæ res Turcarum erant, quod variis argumentis sibi innotuisse avertit, sed hanc Michaelen Facti agentem esse illius Navis pradare donum, agnoscere negavit; Denique in causis progressu prætextit, quod si res pradatas Turcarum fuisse non appareret, eorum

erant tamen licitam fuisse depredationem; tum ad infidelium regiones contra Sacrorum Canonum, legumque Christianarum Sanctiones deferrentur, & præcipue cum eorum exportatores Schismatici, & Turcorum subditi essent, quorum bona, ne si hostium essent, prædæ sibi fieri facile contemderat.

Intercepti Proceßu pro identitate personæ dicti Michaelis, præfatus D. Gubernator interlocutus fuit, & quo decreta ad Consules Maris Pisarum dictus Cardus provocavit, quibus ex benigno Rescripto Serenissimi Principis etiam in meritis cum nostro Voto decidenda Causa commissa fuit, qua tandem instructa, & plenissime paribus, ac eorum Advocatis auditis, & eadem cum ipsâ, sed, & inter nos utriusque partis Iuribus diligentissime discussis, & ponderatis, in concordâ Voto fuitis commendandi interlocutoriam D. Gubernatoris, & in meritis dictum Cardum ad Navis, & rerum prædatorum consumptorum valorem restituendum condemnandi, sed in hoc dissensimus, nam Excellentissimi D. Maggus, ejus opinionem sequi visus fuit illiâ. Dico. Auditor Episcopum & arbitram fuit dictum Cardum, ad bonæ fidei possessorem, non teneri nisi ad id, in quo fides ejus locupletior, ego autem indistincte ad verum valorem rerum prædatorum una cum dignorum pastorum restitutione esse condemnandum existimavi.

Nam quoad identitatem, & verificationem personæ dicti Michaelis depredati fuisse visâ fuit justificata ex depositionibus duorum Religiosorum Ordinis Dominicanarum legitime iurificantiâ hunc Michaelis esse alium Dominum Navis, quæ à D. Cardo de Anno 1662. fuit prædata, quibus accedebant aliarum Justificationes ex fidebus extrajudicialibus, & aliis depositionibus, tametsi absque parâ citatione factis eicte, & quibus præsertim plenam esse adhibendum fuit iudicimus l. 3. §. *Inter quos l. & ob eandem. Sireffes ff. de testib.*

Quo verò ad causæ meritis fons fundata visâ fuit innotuit dicti Michaelis ex sua possessione Navis, & rerum depredatarum in ea existentium optine in Proceßu probata, ex qua proprietate eidem actum contra violentum spoliatorem competeat, quæ cunctisque potius fectis, vel alteri etiam modicum interesse habenti pro reus depredatum recuperatione dant l. 2. §. *In alioque ubi iuris ff. de vi bon. rapto. §. fin. inst. eod. tit. l. cum §. Hæc alioque ff. de eo quod met. caus. Refræd. de libel. par. 1. rub. de vi bon. rapto. nam. 2. vers. 5. Jaf. conf. 170. sub num. 2. lib. 2. Ref. de For. num. 44. Sisse dec. 103. n. 1. Farm. de For. quæst. 165. n. 28. quinimo etiam contra violentum realiter occupatorem dominium ex sola possessione præsumi placuit Adalard. de Probac. consil. 540. nam. 30. & 32. Adenoch. lib. 6. pref. 63. nam. 10. & in addit. Ref. de numer. 44. Ferreus. ad Burat. dec. 236. in fin.*

Et cum de spolio violento ageretur, dictum Michaeli ad Iudicium potius admitti existimavimus nequam pro propriâ portione quam in dictis meritis habebat, verum quoque pro portione aliorum, quam ad Insulam Chii in dicta sua Navi deferbat, cum satis sua inserere poterat, tum ex molestia, cui erat subiectus, si a Vectonibus ex ejus Causa, & facto Navem fuisse depredatam, prætenditur ad text. in l. cum qui §. An Pater ff. de furt. l. pr. §. Item Pompeius ff. de Neat. Caus. Rub. & Strac. de Navibus par. 3. numer. 15. 23. & 25. & par. ult. nam. 2. & 3. tum ex mercede, seu Nanto, ex dicta delatione sibi, uti Navis Dominus, & Nautæ autem exercere debito, ad quam mercedem consequendum fuit sibi parata non erat, nisi dictis mercibus, seu eorum pretio recuperatis & Dominis restituis, iusta distinctionem Palaf. consil. 75. na. 11. in mod. Zach. de Salar. quæst. 88. n. 25. vers. verum Conf. de rat. quæst. 5. nam. 4.

Mandavimus tamen per dictum Michaeli cautionem præstari de indemnen conservando dictum Cardum pro molestia, quæ sibi ab aliis Navis pro dicta portione possent inferri, iusta cautelam quam rescribit Bernard. in l. ult. in notab. numer. 13. C. si de mortem. possit.

Et quavis dictus Cardus pro sua depredatione rueret, asserendo, ut diximus, quod Navis, & Merces prædictæ Turcarum essent, multa deduxisset, ea tamen levia factis existimavi.

Nam ultra quod ex Testibus à dicto Cardo productis alii, et pauperes, & viles, alii per præmeditationem ferrentur, & varie loquentes, alii dicto Cardo conjuncti, & ejus Commilitones, & omnes tandem in præda interfecti, & participes, tum ad eos quodam portio etiam ex capitulis Armamentis, perierunt, nullum mercedis præstare ex l. miles ff. de testib. l. 3. eodem tit. l. in omnibus C. eodem nam. Conf. 38. 2. nam. 1. Suer. alleg. 18. sub num. 3. Farin. de appol. contr. test. quæst. 62. nam. 2. & seg. itur nec numerus inobstantem portum supplere possint, etiam si deponeret de eo quod aliter fieri non posset, cum quilibet eorum non unum tantum, sed plures, & incontrovertibiles defectus pateretur, ex Burfat. conf. 320. nam. 18. & conf. 321. nam. 32. Farinat. eod. trakt. quæst. 62. numer. 324. Aderis. dec. 279. na. 4. Ferreus. ad Burat. dec. 143. nam. 38. adhuc si integra fides illis fuisset præstanda, in eo tamen quod ipsi deponunt, nullum Dom. Cardus fundamentum in probando, quod res prædictæ Turcarum essent, sicut nec in aliis ab eo allegatis facere poterat.

Non in eo quod in dicta Navi Turcicum Vessilum fuisset inventum, nam cum non elevatum, nec us dicuntur innotatum, sed us dicuntur testes, in Camera ejusdem Michaelis fuisset repositum, ex eo nulla Domini Turcarum conjectura poterat deduci, cum innotum ex tali signo aliquod Domini argumentum elici posse supponant Doctores, si in Navi elevatum, & erectum, seu eidem potenter appositum esset, tunc enim Navis signata dicitur, & ex signo præsumptive signatur cognoscitur ex text. in l. 2. in princip. ubi, ut quis vela regia suspendere, de in verb. deposedi cum l. seg. C. ut non. privator. conf. & glæ in l. nomen C. ut nomen lib. 1. §. Titulus Auth. de Admin. Priv. Loc. de Pen. in l. abba numer. 2. C. de Privileg. Dom. Augusti lib. 11. Jaf. de conf. 170. nam. 2. in fin. vers. septimo Strac. de Mercac. par. 2. n. 72. Affili. ad Conf. Regis l. pr. rub. 2. n. 75. Averd. de ex. mand. par. pr. cap. pr. nam. 12. vers. arma Fab. in C. lib. 2. tit. 59. diffin. pr. in principio Burat. dec. 132. nam. pr. Non autem si in Navi simpliciter retineatur, cum talis rezeio possit ad diversos effectus secundum casum accidentia fieri, vel pro habendo libero ingressu in aliquem Portum furente semperare, vel alius ex causis, ex quibus non potest inferri illarum Navis esse Dominicam, quocum esse Vessilum, ut casus referunt 10 Strac. de Neat. par. 3. nam. 23. Cabal. conf. crim. 220. numer. 3.

Non in alio quod dictus Michael paulo prius cum Theatonicam lre, à quodam Equite Melitense fuit depredatus, quia non præsertim, ex quo de Equis Melitensis actum illicitum, & injustum fecit, poterat dictus Cardus ejus malum exemplum sequi pravæ enim actiones imitandæ non sunt, nec vana suspiciones attendendæ Cap. Principatus ubi glæ in cap. de quibus diff. 20. cap. præcipue 11. quæst. 3. cap. 4. de transf. Episc. l. pr. §. pen. ff. de interm. ruin. Et cum non constet de causa, ex qua d. Equos ad talem depredationem facieciendam motus fuerit, non est pro illius iustitia innotandum argumentum ab illa Legis præsumptione, quod quilibet bonus iudicari debeat, quia ultra quod talis præsumptio in tertii præjudicium non militat Adenoch. latel. 5. pref. prima n. 19. Fackon. conf. 38. nam. 17. lib. pr. adhuc inferri non poterat, quod opera illius essent bona, & præcipue cum de genere essent prohibitorium, cum & iustitia, quæ circa personas hominum Legis præsumptione vitatur, illarum actus non iustificet, nec ad inferendum facti consequentiam valeat argumentum illud, quilibet præsumitur bonus, ergo & opera illius bona esse dicantur ut per Jacv. Otender. in topic. legal. in lat. & comparat. & Aboliff. Piror. lib. 2. quæst. illustre, 75. nam. 5. & 6.

Pariter nec faga, quæ dictis Michael & Socii ad aspectum Navis armata, ac invasionem ipsius Cardis, eorum Navigio, & Mercibus defectis in Scapha arripuerunt, quoqueq. fustigari eidem Cardo ostendere poterat, cum ex hac nulla possit bona restituta conclusio, quod res prædictæ Turcarum fuerint, cum potius eisdem Grecos metu, & iniuste percussos nominibus derelictis suscipisse credendum sit, & eis quæ ex Bald. de Jaf. tradit. sup. in rub. de dis. int. vir. & suez. §. 34. nam. 6. dum fage triplicem speciem esse

- 15 esse docent, voluntariam nempe, casualiam, in qua Nos fumus, & ignominiosam, & ex casaria omnem suspicionem abesse dicunt, & post eos *Bas. de Plur. violen.* num. 78. *Nat. conf.* 451. num. 12. cum à persecutorum, & potentiorum manibus fugere, satis nobis sit conaturalis, multisque Viris probos, quamvis innocentissimos, & persequendum facie ausuisse legimus, & elegantissima Apologia de fuga conscripta Sanctus Athanasius per exemplum relata in *Nicophor. Hist. Eccles.* lib. 10. cap. 16. & proinde nec fugam praefatis infelicitibus culpae tribuendum esse dicendum omnino videbatur, ex late congestis à *Luc. de Pen.* in l. 14. num. 10. & 11. C. de agris. & cens. lib. 11. *Jaf.* in l. adveniendi num. 469. ff. de iure iur. *Bayard. ad Clar.* 5. fin. quæst. 21. num. 70. & 71. & quatenus etiam de latente fuga aliquod culpæ argumentum posuisset à dicto Cardo desum, hoc tamen ex praefatorum ausingentium spontanea reversione sublatum remaneret *Grammatic.* conf. 42. num. 18. *Rom. Jun. conf.* 88. num. 49. lib. 11.

Quod Dom. Michael à dicto Equite Melitensi, mediante pecunia se redemerit, & quod pariter à manibus dicti Cardis se redimere eodem modo tenuerit ejusdem Cardis intentioni prodesse non poterat, cum Dom. Michael redarguendus non erat si sanguinem suum à Piratis redemerit, vel redimere curavit, hoc quoque licitum sit modis etiam violentis facere l. pr. ubi glaf. ff. de bon. corr. qui ante sent. late *Lac. de Pen.* in l. prohibitum sub num. 10. C. de jure fidei. lib. 10. & in l. si cuius aemer. 11. & 13. C. de agris. & cens. lib. 11.

Prous nec altera quod dictus Michael & Socii Graeci, & Turcarum subditi essent, ullum iustitiam formam tali depredationi afferre poterat, quia ex perennium subjectione termin privatum dominium in Principe argui non potest, cum Testimoniis, & iurisdictionis, non rerum subditorum, Principi Damnum dicatur *Barr.* in l. 1. pr. hanc, ff. de rei vend. *Angl.* in l. bene à Zennone C. de praescript. quadrien. *Socin.* conf. 127. sub num. 3. vers. hoc probatur lib. pr. *Ador.* de finibus cap. 96. num. 9.

Trivola tandem, & levis exstigmata fuit illi, quod dictus Michael sine Episcopi, aut alterius sui Superioris paternibus litteris fuit invenus, & propterea quod licite praedari posuisset, Non enim ullo iure prohibitum legitur sine dictis paternibus navigare, quinimo indubitanter Navigantes à depredationibus securos esse debere, statim *Imperat.* in l. ab his C. de Nauticis. lib. 11. mare omnium cuiuslibet liberum est, & liber usus ipsius nemini inhiberi debet l. nemo ff. de rer. divif. 5. *Nemo test.* cod. tit. *Angl.* conf. 290. sub num. 2. vers. tertium, *Koder. Snar. alleg.* 17. numer. 4. & 7.

Nec ad tem pertinere videtur *text.* in l. amic. C. de lib. & univer. eod. lib. 12. ibi enim non prohibent Imperatores Navigantium litterarum Maris usum, nec ex quo sine publicis documentis navigant, res advectas ad barbaros pertinere praesumunt, ideo ut licite possint diripi, sed duo tantum statum, unum, ne merces illicitae ad Barbaros deferantur, litora, & itinera custodiari jubent, iungendo principum Legis cum Rubrica, ut admonet ibi *Lac. de Pen.* in prim. in verba *consensum*, alterum, quod antiquum Nauticis à Poena solvant, ne à Publicanis concussiones patiantur, manifestum ad quem locum pergere intendant, prout notant *Barr.* & *Lac. de Pen.* ibi *Snar. d. alleg.* 18. n. 4. *Strat.* de Nautic. part. 2. numer. 33. & est consensum, *text.* in cap. significavit, *extr. de iudeis*; Non ergo ex illo textu elici potest, sine praefatis litteris Navigantes praedari fuge posse, tanquam Barbarorum res deferentes, & ideo cum non habentes Litteras, quoniam hoc dicat, Maris libertas nemini est deneganda, ut in similibus terminis dicebat *Snar. d. diff. allegat.* 18. num. 8.

Nec dicto Cardo savor ab eo allegata consuetudo attingendi quotquot ex Navigantium sine dictis litteris inventantur, quia de facto talis abusus servaretur à Piratis, non potest dici legitime introducta consuetudo, nam cum Pirata Legi condende potestatem non habeat, nec etiam consuetudinem introducere possunt, enim de consuetudinis substantiali requiritur sit, ut introducantur ab illis, qui condendis

Legis ius habent, ut à Populo, vel majori parte ipsius ut tradunt *Bald.* in l. 2. C. qui sic longe conv. *Mart.* de *Jurisd.* par. 4. cap. 1. cap. 63. n. 3. *For.* de *Consuetud.* quæst. 7. n. 2. in *Enciclop. Jur.* part. 1. tit. 4. cap. 1. & deficient alia ad inducendum consuetudinem necessaria, de quibus late per *Ab. d. tit. 4. cap. 1. 2. & 3.* nec testes de ea deponentes, sufficientem rationem eorum depositionis reddunt, quod etiam non interrogari fecere debebant *Alex. conf.* 136. n. 10. lib. 1. *Atsford. de Probat.* consil. 424. n. 36. & *seq. Farinet.* de *Testib.* quæst. 70. n. 34. Immo etiam talis consuetudo fuisse probata, & de facto servaretur, cum sit iniqua, & impia, & contra publicis, & potius corruptela, & abusus, & tanto magis abolenda quanto vetustior, attendenda non erat *Rat. dec.* 1. num. 1. de *confut.* in *Nov.* & *dec.* 6. num. 3. eodem tit. Et dictum Cardum à prenis in Piratis statutis poterat forte excusare, non autem sub praetextu, quod res Turcarum essent, à refutatione rerum iniquae Christianis ablatarum *Alex. conf.* 107. num. 22. vol. 2. *Bera conf.* 167. num. 10. vol. 1. *Corne. dec.* 3. num. 11. & infra latius dicemus.

Cum itaque praefata omnes conjecturae à dicto Cardo, pro iustificando, quod res praedae non à dicto Michaeli, sed ad Turcas attinerent, allegatae, per nichil vanae, fuites, & inconcludentes fuissent, ita ut nec simul unius prodesse illatenus eidem posset, et traditis ab *Alex. conf.* 150. num. 26. lib. 5. *Jaf.* in l. 2. num. 58. C. de *pass. inter. capt.* & *vend.* *Atsford.* lib. 3. pref. 30. num. 6. merito, & rejectae fuerunt, & eo magis, cum alie per dicto Michaeli ex abundantia ponderatae cilem adveniant, cum una conjectura live praesumptio ab alia elidatur, & furtive deliborem vincat, & si aequalis potentia sit in vicem conquiscentes, *Pin. dec.* 61. num. 12. *Atsford.* de *Arbitr.* quæst. 76. num. 19. *Ab. Enciclop.* part. 2. tit. 20. cap. 1. num. 1. 2. & *seq.* & cap. 3. num. 16.

Prima quarum erat, quia praedicta Navis, & Merces in ea existentes à dicto Michaeli, & alius Christianis possidebantur, ex quo rerum mobilium possessione facile resultat praesumptio, quod ad ipsos pertineant *Jaf.* d. conf. 170. num. 1. & 2. *Atsford.* lib. 6. pref. 63. num. 10. & per tot. *Schoff.* *Atsford.* dec. 6. numer. 3. *Seraphin.* dec. 670. num. 2.

Secunda, quia cum dictus Michael ex Melitensis Equitis manibus proprio rare suam personam, Navem, & Merces quas Theatronicum veheret redemerit, & etiam à dicto Cardo capto iterum, pro pretio seucentum 1500. redimere praefatae res praedatas quæsiisset, resultat praesumptio; quod res praedictae non Turcarum sed propriae fuissent, cum alias nec de suo solvisset, neque solvere curasset, cum necem suam pro alio salutare velle verisimile sit, nec hoc Les praefatus *Lex de Iudicio ubi omnes D.D. ff. de Cond. Indeb.*

Tertia, quia si praefatae res depredatae Turcarum fuissent, non est credendum Turcas ipsum dominos Christianorum simplicis custodie eas committere voluisse, absque eorum Praeposito, vulgo *Supercaricus* appellato, ut fieri solum est, ut per *Strato.* de *Novis.* numer. 10. in fin. & absque litterarum Onerariarum conscriptione, quæ hoc declararet ex *Barr.* dec. 178. sub n. 34. *Schoff.* *Atsford.* d. d. dec. 6. n. 8. vers. *primum*, l. 10. *Gen. de Script.* priv. in add. de *lit. Oniar.* *Atsford.* consil. 376. num. 16. & *seq.* ut etiam in Turcarum regionibus fieri solum esse, tradit idem *Atsford.* d. dec. 6. d. vers. *primum*. Verum quia nullus infidelis in dicta Navi, & praefatis Michael sine dictis litteris fuit inventus, ut dicunt Testes pro dicto Cardo examinatis, inversimiliter propterea satis est ea alios, quam ad ipsummet Michaeli Navi Magistram, & ad alios fecum Navigantes, qui talibus litteris, & causis opus non habebant, spectare *Pin. d. cap. pr.* num. 43.

Quarta, defensorum ex titulo ipsius Navis, quæ sub Nomine Sancti Nicolai, ut plene in actis constat, erat appellata, & in illius Puppi ejusdem Sancti Imago depicta, secundum Navigantium antiquissimum morem, de quo in *Atsford.* cap. 28. numer. 11. ubi de Navi Alexandrina Catholica scilicet & Pollucis insignibus decorata fuit mentio, & apud *Nicot.* *Eryer.* in *annor.* ad *Virg.* in *diffus.* libro, & *Alex.* ab *Alex.* *Dir.* *Ger.* lib. 4. cap. 2. & lib. 6. cap. 2. multa de his insignibus enarratur; Unde ex hoc, sicut verisimile est eam fuisse Christianorum,

de & inverifimile penitus est ad Turcas pertinuisse, cum non sit credibile illorum Navim sub Samchi Nominis esse signatam, cum Sanctorum omnium Christianorum Nomen & Cultum Turci maxime abhorrant, teste *Gabr. Præval. in Elem. anst. hurs. libr. 11. cap. 3. Mahometes vers. sed à Samchi*.

Quinet, longa lita, quam per duorum annorum spatium in maximis miseriis, & dispendiis dictus Michael cum dicto Carolo subsistit, probabiliter conjecturam præbet, ætymologiam præstatam Navem, & Mercos suas fuisse, cum ad aliorum commodum non est credibile eundem tot expensis, damna, & infelicitates pati voluisse, ex his que tradidit *Bari. in l. idemque in fin. ff. pro Soc. quom. loquitur Arran. conf. 16. n. 5. vers. tertio*.

Que conjectura de presumptionibus, si non validior, ut judicari possint, cum saltem aequales fuissent allegatis à dicto Carolo, ex illis propterea istæ elisæ, & omni veritatis apparentia desinere magis appareat, ex *Alb. conf. 56. n. 7. Hæd. d. rto. cap. 3. n. 16. pen. ut sic estimatæ fuerant, cum in obsequio sacrodotum convenerat sub Lege non comprehensibiles, iustæ, qui Juris auxilium ab Equit. Baron. de divid. & individ. cap. 4. n. 11. appellatur, directione rationis ad veritatem, ex probabilibus argumentis Negotium diffinire debeat, & quanti valeant conjecture existimare, ut monuerunt *Atenach. de pref. lib. 1. qu. 5. m. 8. & 10. & qu. 7. n. 26. Sord. det. 23. n. 17. Bellum. Jun. conf. 20. n. 2. Adriæ. det. 714. num. 29. & seq.**

Collapso hoc fundamento, quod in eo quod Turcarum res ablatae essent dictus Cardus per sua depredatione ruenda jecerat, ad aliam ideam Cardus, ut dicitur, convolvit, præcedendo scilicet predationem licitam fuisse, tum quia res prædictæ ad Barbarorum Terras, nempe ad Chium Insulam, contra Juris Canonici & Civiles dispositionem, deferabant, tum etiam quia dicti Greci, Turcarum subditi, & Schismatici essent, quorum bona, non fecus ac Turcarum jure belli diripi possunt commendare.

Sed hæc pariter parum soliditatem continere visa fuerunt, nam ultra quod ex eo quod in lita extorrit Dom. Cardus solummodo allegavit, se prædicta bona rapuisse, quia ad Turcas pertinebant, alia prædictæ Cause, & tituli ab eo energici, magnam calumniam speciem demonstrabant ex *Paris. conf. 114. num. 18. libr. pr. Obf. det. 101. num. 37. Sord. conf. 28. num. 76. Barbos. in rub. num. 357. & 358. C. de prescript. 30. vel 40. annorum, adhuc per hac oppositione evolvenda, in hac materia delationis rerum ad Infideles à Jure Canonico, quod possitum attendatur, prohibetur, placuit inrer casus & res, à sacris Canonibus ad Barbaros exportari prohibitas, distinguere.*

Supponit igitur prius, quod ratione universalis Jurisdictionis, quam in omnes fideles habet Summus Pontifex, ad quoscunque Christianos ubique degentes, ejus

40 Consuetudines in hac materia extenduntur ex *Novæ. in cap. ita quædam natak. 2. sub n. 12. & 14. & natak. 8. n. 3. de Judeis. Sair. in Thesaur. conf. consens. libr. 3. cap. 11. num. 13. Pirrrelli. de Apost. Miss. tit. 3. g. 83. num. 4. vers. tertio. Consideratæ libuit, quod alia ad Turcarum, & Infidelium regiones deferri sunt prohibita, quoad omne tempus & omnem locum, & hæc sunt Arma, Ferrum, Naves, & alia ad usum belli parata, & in contradictionem, ne dum excommunicationis, sed & servitutis poena inflicta est, ut in dicto cap. ita quædam natak. de Jud. cujus appendices sunt cap. ad liberandum tit. & canon. 7. Bullæ Cane. Dom. quævis in hac fide excommunicatione indicitur, & cum transgressores etiam servi captivitatem efficiantur sicut libertate, sic etiam bovis, notum à Principibus, sed & à privata propria auctoritate, sic tamen Lege permittente, spoliari possunt, tum quia tales fa-*

41 cinorosi, transgressi, & rebellibus æquiparantur, & ut Christianæ Reliq. proditores judicantur, ut per *Bald. & Salic. in l. pr. & 2. C. que res export. non poss. Novæ. in d. Cap. ita quædam natak. pr. sub num. 43. Loc. de Pen. in l. pr. sub numer. 13. vers. item qui vovet C. de his qui se deser. libr. 10. & propterea eorum bona à quocunque, jure diripi possunt l. possim. ff. de Cap. & possim. l. item ei ff. ex quibus Conf. Major. l. transgressi ff. de acquir. rer. dom. Sacros. conf. 94. num. 26. lib. 5. Bof. de Crimine lese Majest. num. 119. & 120. Bonif. de Fori. 5. 10. n. Ciferens. de Commer. Tom. II.*

97. & 98. Tum etiam quia, cum in persona ex hoc crimine possint offendi, eo magis & bona spoliari 43 poterunt l. Justitiam ff. de adul. edit. Saccin. d. num. 26. Bof. tit. supra Farinac. de Par. & exordium d. quest. 103. num. 20.

Alia sunt prohibita quoad omne tempus, sed non quoad omnem locum, ut sunt illa que enumerantur in cap. 44 significavit de Judeis, & in extraneas, multa eodem tit. que Alexandriam, & ad alia loca Soldani terras Egypti tantum deferri prohibentur, & contra hoc deferentes eadem excommunicationis poena, servitutis, & uterius etiam infamie, & alia sunt committunt, ut in dictis capitulis continentur.

Alia sunt denique prohibita quoad omnem locum, sed non quoad omne tempus, & hæc sunt Merces, Vi- 45 ctualia, & alia subdita præter usum belli desinens, que solum tempore pacis, non belli exportari ad Infideles conceduntur, & in transgressores excommunicationis tantum poena est inflicta, & in Cap. quod olim de Judeis, & hæc distinctionem alternat *Novæ. in d. cap. ita quædam natak. 10. num. 30. & ex his Leand. de Consuet. tract. 3. disp. 7. quest. 42. & 43.*

Et quævis Narratio, & alia commendat fide dicti 46 Cap. ita quædam prohibitionem, in illis verbis necessæ submissam, etiam victualia posse contineri, & ex quo Egyptus sub Turcarum Imperio modo reputatur, dispositionem cap. significavit, & extraneas, mul- 47 14 ad omnes Turcarum Imperii regiones extendi, & sic quod semper victualia fide eisdem pariter sunt prohibita, ut in dicto cap. ita quædam natak. 10. num. 4. & seq. & n. 31. in fin. & n. 46. Ejus tamen opinio sic simpliciter intellecta infidelitatis videtur, cum ex ea, allegata & recepta distinctio omnino destruitur, & repugnet communis Doctorum Sententiæ, quod Merces, & Victualia, tempore pacis ad Infideles transferri 47 ri non sint prohibita, ut per *Abb. in dist. cap. quod olim Alex. conf. 130. num. 2. l. 7. Saur. dist. allegat. 18. num. 3. Barr. det. 178. num. 20. Leand. d. quest. 42. & in materia Bullæ Cane. Domini Ghik'in. in fin. conf. in verbo arma vers. pr. Cap. Pal. de Conf. disp. 3. punct. 2. num. 6. & alii ad eo allegat, & eadem Navarii opinio locum habere possit, quando Fideles mala intentione actuali, vel virtuali inimicos adjuvandi, à Christianorum ois ad Infidelium solum se transferrent, quia tunc prohibita tantum tempore belli, & in uno casu, ex prævio sine quocunque tempore, & casu prohibita censetur, ut per eundem *Novæ. 48 ibi num. 23. & 14. & Leand. dist. quest. 42. facit si Christiapi ab uno loco Principis Infidelis ad aliam ejusdem Principis regionem, tales res transferrent, nam tunc si ad Christianos illæ habitantes eas deferant, in nullam incident poenam, cum ad tales ne dum Victualia, & Merces, sed & Arma, & alia veritatem quocunque tempore afferri non sit prohibita, nisi probabiliter possit dubitari, quod Barbari in Christianorum perniciem illis ut possint, quia tunc saltem in Bullæ Caneis remanere innotant, ut in materia ejusdem Bullæ scripserunt *Cap. Pal. d. punct. 8. n. 16. Ator. Jos. Moral. part. pr. lib. 8. cap. 23. quest. 6. & in locutionibus terminis Dauid. ad Bullam Cane. Domini lib. 2. Canon. 7. quest. 6. num. 3. Bonac. de Conf. disp. pr. quest. 8. punct. 3. num. 7. Si vero ad Infideles expone- 49 rent, & tunc nisi gravium damnum Christianis immineret, ut si in ea regione Victualia non nascerent, & Turcæ in illis apiorum contra Christianam Republicam redderent, vel fidelata non in eadem substantia, sed meliora per Christianos efficerent, vel si ex eis Barbari munierent, & validiores redditi Christianos facilius impetire, vel ab eis se defendere possent, ex dictorum Canonum dispositione notam Victualia, quinimmo & arma, & alia quocunque tempore verita, ab uno loco ad alium Infidelium, deferre non prohibentur, & eo magis si Infidelis illorum locorum Principi subditi sint, cum hoc casu dictorum Canonum cesset ratio, quod sunt ne de rebus Christianorum adversus eos mutuari potuerit Saracenum, quorum translati ad alium illorum Imperii locum, non magis eorum forent, quam antea erant, ut sic diffingentio tradidit idem *Novæ. in dicto cap. ita quædam natak. 8. num. 27. & natak. 10. num. 13. & n. 31. & 37. quem, quicquid dicit Dauid. in materia Bullæ aliter sentiens, secuti fuerunt Sæy. in Thesaur. 50****

conf. conf. cap. 21. n. 19. Cap. Pal. d. Pont. n. 6. Gibelin. d. ver. arma. n. 2. ver. Bonaccin. de Conf. diff. 1. 6. n. 2. n. 17. Felice. de Conf. 16. cap. 6. num. 132. ver. de quibus Porren. in Bulla cap. 7. per tot. Lauch. d. disp. 7. quod. 1.

Modo, his accensis, si queramus an dictus Michael, ex quo à Theologis censetur Civem ad Insulam Chri viciniam delere fuerit inventus, ex Canoniarum Sanctionum dispositione potuerit à dicto Cardo pradi, à bonis suis spoliari, & deinde ad eum d. Cap. quod alim depre-dari non potuisse, cum tempore Belli ad Barbarorum solum Viciniam deleret, ex eo non nisi ad summam in excommunicationis penam potuisset incidere, ex qua consecutio non venit de praeuditionis penna, cum excom-municatio bona non sint in eo casu, ut occupant conce-dantur *Cap. cum dictis de Conf. Perag. de Jur. Fidei. lib. 3. tit. 9. n. 21. Scat. de Judei. lib. 2. cap. 2. n. 185. ver. quicquid*, sed revera dictus Michael nec in excom-municacionem incidit, cum ex aliis Summorum Pon-tificum declarationibus Christianis Orientalibus prohibi-tum non sit de uno loco ad alium Turcarum, Vicinia & merces, etiam tempore belli, transire, ut infra dicemus.

Manus et dispositione cap. itaque quendam, cap. signi-ficatio & extraneas. Adita potest deprecari, qua nec ad Aegypti Terras deleretur, ut prohibetur in dicto *Cap. significatio, & extraneas. multa*, nec Azina, Navigia, & limina exportabatur, ut videtur in d. *Cap. ita quendam*, & quavis in ejus Navi aliqua fuerint inven-ta, aramen ut idem Cardus in responsione super 5. Interrog. falsus fuit, erant pro domibus edificandis, quae de genere prohibitorum non sunt, ut tradit *Leym. in Theol. Moral. tract. 2. cap. 21. in fin.*

Si vero *Nemari* conclusionem, ut supra tamen decla-rant, sequi debemus, nec ex ea dictus Michael ex praetorum Canonum dispositione, de suis bonis priva-ri poterat, tum quia cum Viciniam deleret ad prae-dictam Insulam Chri, ubi universae Rites, Latini, & Graeci Catholicorum maxima multitudo inhabitant, à quibus, ut dicitur Testes Religiosi, & alii examini, ad maxi-mam viciniam penetrant, quae laborabant, quotidie amice expectabatur, & ad quos idem Michael delere va-luisse asseruit, in nulla culpa erat, & ei in hoc fultem

33 dum ejus juramento erat credendum *ex gloss. in Clem. fin. de Conf. Bald. in l. cum proposita in fin. C. de Nant. Jan. & in arch. habita C. de fil. per tot. Saur. d. alleg. 18. n. 4. in fin.* Tum etiam quia, quavis ad Turcas ibi ha-bitantes illa portare voluisset, adhuc cum dictis Cardus non prohiberetur, ex eis Turcis in perniciem Fidei sum equivoce, & validiores ad eos aggrediendum fore creden-dos. in dictorum Canonum pennis idem Michael inci-dere non poterat, cum habere intentionem fundatam in libero Commercio, & in sa Mari.

Nec Christiani Orientales, cum Turcis etiam tempo-re Belli commercium habere, nec ad nos Metem & Vi-ciniam, un res indifferenter delere, sunt ut diximus

34 prohibito, etiam in ut scribit *Porren. in d. cap. 7. n. 7. in fin.* periculum esset, quod contra Christianos Turcos di-gnos rebus ut possent, & pro ut sic alios Romae & Scen-torini *Rev. P. Aloysii Reu. Camera Apostolica Audien-tia lib. 12. Aprilis 1637.* iudicatum fuit, & extat super hoc multe Summorum Pontificum Bulla in di-cta Sede, Relata.

Et quavis dictus Cardus asserens tunc temporis Martimum Turcarum Classen in praefata Insula Chri moram traxisse, ad quam dictum Michaelen, praefata viciniam transire voluisse dicebat, aramen hanc fiam asserentem excogitavit tunc, sed non probavit, sic

35 enim, & maxime pro delicto arguendo, non periculum-tur, sed probandum fuit, vulgata *l. merita ff. pro fec. & cum pradi* res, tam pro usu Christianorum, quam Turcarum potuissent infringi, & magis pro illis quam illis, pro ut ex quibusque materiis, quae in parva fumen-tis, horis, & lignorum confectis quantitate, erat ve-rosimile, non erat fundenda illa interpretatio, ut ponit ad Turcas deleretur, quoniam ad Christianos, cum ex adu indifferenter illi inspiciebatur cap. debeat, qui culpam de dictum *culmatus. Aretius. l. 3. q. 12. n. 65. Gra. decept. for. cap. 341. n. 4. Hened. conf. 3. n. 60. lib. 1.*

36 *Idem in Anselm. per. 2. tit. 20. cap. 2. n. 12. & seg.* conjunctio monne probationibus in processu exstentibus, quae dictus Michael ad Christianos praedictae Insa-

la dicta viciniam deleret, & quoniam cum maximo mo- doque desiderio, ut supra diximus.

Nec etiam pro iustificando, quod dicta Classis de di- cto tempore in praefata Insula fuerit (ex eo abundanter ponderatum fuit) obstant Testes à praefato Cardo produ- cti, tum quia omnes patitur exceptiones super con- mementis, tum etiam quia deponent de aditu à Nau- clero per Interpretem, qui pariter ut interpretando re- tulit, aderat ob hominibus Navi praedit, qui pro- pterea nullum probantem gradum constituere poterant ad *Bald. in l. 3. n. 2. C. de divers. refcript. Rec. quod Gregor. 20. dec. 432. sub num. 1.*

Consequenter quoque, quas dictus Cardus allegabat, pro iustificando dicti Michaelis intentionem, ad Turcas d. Classis praedicta viciniam delerend (postquam constaret dictam Classis ibi fuisse, quod omnino falsum est) pro ut post hoc probaretur ex *Ber. d. dec. 178. n. 32. & Saur. d. alleg. 18. sub n. 6.* ultra quod Testibus pro dicto Michaeli examinatis, ab ejus asserione & alia praesum- ptionibus pro ea militatibus supra deductis, destitue- bantur, adhuc levissimum erat, & penitus inconcludens.

Nam illa, quam dicit, ex fuga dicti Michaelis, fa- ta vana redditur ex eo quod in hac materia supra dictum fuit: Non enim culpa illius tribuendum erat, si, cum in manus armatorum Piratarum incidisset, auferri, sed po- tui terrore & metu, qui etiam ex vicissim probatur, ut per *Menach. conf. 410. n. 10. Aretius. dec. 45. n. 21. & eadem iustam Causam fugandi dedit, ex. Ber. de Jur. vulgari. n. 78. ultra quod, ex spontanea dicti Michaelis reversione, omne culpe indicium satis purgatum reman- sit, ut supra diximus.*

Non quod dictus Michael iam infolent fecerit, quia hoc insulatum inter fuisse, quod Michael sciebat, praefata Cardus minime probavit, unde non presumendum erat.

Non quod tempore hyemis prohibito navigare ex *Ber. d. dec. 178. sub n. 32.* quia illa prohibicio de consuetudine non servatur, & quoties viciniam non tam tempore hyem quam hyemali Naves navigare *Rec. in l. quoniam C. de Nant. lib. 11. Cap. de Sero. rasi. prod. cap. 29. n. 3. & Sero. de Nant. per. 3. sub n. 1. & propterea talis conclusio à Boerio allegata satis frigida, & indolens tollitur.*

Que vero, circa Vexilli Turcici delationem, hic à dicto Cardo reprehenditur, satis supra dilata fuit, cum ex simplicis aliquis Venit remotione, in occulto repo- sito, quia sufficiens, nec jurisdictionis, nec domini, nec procedimus conjunctura possit desumi, ut supra pro- baviimus, quibus adu potest *Cappe. dec. 27. n. 47. in fin. Perag. conf. 124. num. 2. ver. Vexilla lib. 3.*

Pariter, nec ex Juris Civili dispositione ulum fa- mentum hae dependenti probare dictus Cardus poterat, nam quavis, ex fere etiam prohibitum fuit ferrem, sal, Viciniam, & alia ad Barbaros Romani Imperii ho- stes delere, ex l. *oener. ff. de publ. & velt. l. 1. cap. 1. qua res expre. l. fin. C. de penit. an. C. de lib. & tri. cast. lib. 12.* cum alius concordantibus, haec tamen po- biberit, ultra quod recipiunt declarationes & limi- tationes, quas supra dispositioni Juris Canonici adap- tavimus, cum eadem vltus ratio, adhuc, compre- hendere non debet, nisi in Romano Imperii finibus ha- bitantes, ut per *Glof. in d. l. 1. verbo quibusque, & Ber. ibi, non autem eos qui Orientem perent Imperia, sub quo Leges Civiles Romanorum non servantur, ut ex Annotata. tradidit. Bald. cap. 265. in princ. lib. 4. & post cum alia etiam referret *Reud. dec. 46. n. 6.* quod & evi- dentissimè dictam Legem sanctissimè comproba- tur, dum ponitur Capitis, & bonorum publicationis Ratione in consideratione, tanquam in proditores, & rebelles, ut per *Bald. & Salic. in d. l. 2.* que non pos- sunt observare nisi subditi Romanis Imperia, non alle- nas qui finibus non expates non sunt, adeoque cum su- positum non vertitur, nec dispositio locum habere po- test, ex *gloss. in l. munipio C. de serv. fign. Dec. conf. 351. in 3. Saur. conf. 150. num. 75.**

Tempus quoque fundantem à dicto Cardo altum, nempe quod cum dictus Michael christianus esset, & Turcarum hostis, potuisset non minus quam ipse Turce, ut publicis & dissoluti Christiani Nominis hostes, iure bel- li in eum depre-dari, ex doctrina panthali *P. Angeli. Mar. Varruch. de Missis. Apollon. lib. 15. q. 214. n. 7. & Per. de Per. Prærog. tit. 1. n. 11. Maltrill. dec. 254. num. 94.* apud Dom. Cardum cessare non poterat.

Nam,

Nam, quicquid sit de hac *Verrielli* opinione an vera sit, prout multum de probabiliter de ea dubitari, immo absolute falsa dici possit, et traditis etiam ab eodem *Audoste d. strall. tit. 5. quæst. 99. numer. 8. & quæst. 101. numer. 14.* ubi *Genoas* Christianos in Ottomanico Imperio degressos cum *Reip.* Hostilia partes non sint, immo *Turcis* ipsi infestissimi hostes, bonis sua expoliari non posse scripsit, quod & auctoravit *Rota apud Merl. dec. 606. sub numer. 3.* ubi firmavit *Græcorum* depredationem, ne dum ex *Apostolicis* Constitutionibus, sed & *Jure communi* esse prohibitum, eo quibus videtur in bello quamvis iusto, innocentes & eorum bona, non directe eos invadendo, sed tantum indirecte diripi posse, ex recepti Theologorum opinione, ut *per Diani. resol. Moral. part. 6. trall. 4. resol. 12. 13. & 14. Min. de Just. & Jure disp. 119. & 121. P. Francis. à Pistoria de Jure Belli num. 34. P. Stephen. à S. Gregor. de res. lib. 2. cap. 17. numer. 23. & 24.* cui opinioni in fœn etiam extemo, qui in testimonio materia non differt ab interno, standum esse docuit *Sanchez. super decal. lib. 2. cap. 23. numer. 40. in fine* & in factis videtur à Christianorum Principibus iustis classibus *Græcorum* Schismaticorum *Turcis* subjeclorum bona, non aliud alteri, nullo pacto violenter diripi, nec prædari.

Vel saltem, an præfata *Verrielli* Sententia locum habeat ad effugiendo tanquam *Bulle* Pii V. censuras, cum beneficio *Læge Pontificis* digni non sint, qui Summum Pontificem Superiorem non recognoscunt, ut indicant fundamenta ad eo pro hac sua opinione allegata, & latius *tit. 14. quæst. 190. sect. 3. mon. 43. & seq.* Non tamen quod dictæ *Bulle* beneficio cessante, permittat debet eis illorum depredatio, quæ de *Jure communi*, ut diximus, & ex *Iustitia* præceptis naturalibus alterum non laedendi, prohibita dicitur *ad Merl. dist. dec. 606. num. 3. & dec. 619. sub num. 1.* Vel, in dicta *Verrielli* doctrina iniquitate debeat de Schismatica formaliter, non autem materialiter, ut sunt communiati omnes *Græci*, & alii *Christiani* Orientales, qui cum in maximis ignorantia tenebris sint involuti, ex malitia peccare non dicuntur, & propterea cum in gratia esse de salvari possint, haberi debent, ut ei essent *Catholici*, ut ex *Div. Augustini* auctoritate relata in *Cap. Dixit Apostolus 24. quæst. 3. tradiderunt Sanch. in sum. lib. 2. cap. 1. numer. 8. Laym. in Theologia Moral. lib. 2. trall. 1. cap. 12. in fin. Verrielli. end. trall. de Missam. App. tit. 9. quæst. 150. numer. 3. & tit. 14. quæst. 186. num. 12. vers. ad quædam.*

Vel saltem, an locum habere possit, ubi concurrat Principia *Christiani* expressa prohibitio amplissimis verbis, de non molestando directe, vel indirecte quocumque *Christianos*, facta, sub qua omnes *Christiani* etiam Schismaticos contineri facile credi possit, ex universitate dictorum quorumvis *Aldem. conf. 224. numer. 7.* cum aliis, adeo ut in casu nostro talis obiectio ex *Verrielli* desumpta omnino resolvatur, cum dictus *Cardus* non probaverit præfatum *Michaelen* esse Schismaticum, illum tantum abest, quod talis sit, cum potius appareat ipsum esse *Catholicum* *Ritus* *Græci*, ut suis literis testatur *Reverendus. Episcopus* *Lutinus* *Chii*, cum cum de his que circa ejus manus sunt, censeatur, plene fides erat adhibenda *Abb. in cap. post Cys. finem sub numer. 4. app. 7. de probat. Bald. in l. si qua C. de Episc. & Cler. Gen. de Strig. priv. lib. 3. de lit. Episc. num. 17. ad fin.*

Et quævis ex processu probatum dictus *Cardus* dicit, dictum *Michaelen* Episcopo *Græco* *Chii* fuisse, non propterea inferri potest, alium esse Schismaticum, quia tamen in una Civitate, duos Episcopos esse de *Jure* fit prohibitum, ex *gloss. in cap. distitimus 24. quæst. 1.* hæc tamen conclusio, ultra alias limitationes, banc patitur, quando scilicet sit una Civitas quæ Nationes differentes *Ritus* essent, uti *Latini*, & *Græci*, nam tunc unus Episc. *Latinus*, & alius *Græcis* ejusdem *Ritus* esse non prohibetur, absque eo quod unitas Ecclesie scindatur, ut docuit idem *Verrielli. d. strall. tit. 9. quæst. 115. num. 10.*

Cum itaque in facto appareat præfatum *Michaelen* esse *Catholicum*, et Sententia etiam ejusdem *Verrielli*, certum est prædari de jure non potuisse, etiam si subitus sit *Turcarum*; Tales enim *Christiani*, uti *Cæsar. de Comm. Tom. II.*

immanissimo tyranno defuncto, non de *Jure* subditi, in nullo dolo, aut culpa sunt, etiam si *Turcis* aliquando auxilia subministrant, nam hoc potius metu, & vi facere præsumunt, quam ex mera voluntate, & nostri hostes passivè tantum dicuntur, & cum in infestissima servitute vivunt, non est eisdem major afflictio addenda, ut & à *Christianis*, qui potius eos liberant reddere debent, eorum bonis spoliari, & præcipue cum ex his rapinis nullum *Turcis* derivemur cum resisteret, sed totum cedat in illorum misericordiam penicem, ut politer ratiocinatur *Ferr. del. de re milit. part. 2. tit. 21. numer. 5. & Fagon. Grat. de Jur. bel. lib. 3. cap. 18. numer. 4. & post Sanch. Lef. Innocent. Duard. de sion, tradidit idem Verrielli. d. quæst. 214. num. 5. & inconcussè supponit Merl. d. dist. 606. num. 1. & dec. 619. num. 1. & per tot. part. 2.*

Nec obstant *Pons. & Madrill. à dicto Cardo* allegati, quia dicta *Jura* locum habere possent in *Infidelibus* *Turcico* Imperio suppositis, uti in *Judeis*, qui non secus, ac alii *Turci* prædari possunt, ut per *Madrill. ibi* et *Seraph. dec. 433. num. 4.* cum tales *Reip. Christi* fiant hostes, immo *Turcice* partes sint, cum vera ejus sint subditi, ut alias in simili casu declarat *Sacr. Congreg. 8. Officij* relata à *Verrielli. d. strall. tit. 5. quæst. 99. num. 11.*

Cum itaque ex præmissis undequaque injunctissima apparet dicta depredatio, merito ad restitutionem totius valoris rerum abstrahitur, & damnorum pastorum erga *D. Michaelen*, præfatum *Cardum* esse condemnandum existimavi, cum quilibet alienarum rerum violentiam fecerit, ne dum ad ipsarum rerum restitutionem, sed & ad omnia damna illata, & que occasione sua invasus passus fuit, restituenda teneatur *capit. fin. de Mir. & damn. dat. l. fin. ff. de injur. l. qui occidit 9. in hoc ff. ad l. Agol. Paris. conf. 109. num. 30. vol. 3. Juf. disto conf. 170. num. 1. S. raphis. dec. 433. num. 1. Pius. de in lit. Jur. 5. 43. num. 2. & seq.*

Non obstant quod, dictum *Cardum* jura credidit, & causa dictum, potenter scilicet res *Turcarum* esse, vel ad *Turcas* deferre dictum prædam fuisse, allegarent; Ideoque uti bonæ fidei possessorem non teneri nisi ad id, in quo locupletior esset factus, tum quia de tali causa non constat, cum ex suspensio, omnia per eum allegata nullum juridicum fundamentum habuisse, demonstraverimus, & jura causa ad hunc effectum sit illa, quæ in *Jure* pro tali sit approbata *Loc. de Pen. in l. qui restitit num. 4. in fin. C. de deserv. lib. 12. & in l. fin. sub numer. 2. C. de Conf. lib. 11. Affili. ad Conf. Rego. lib. 1. rubr. 51. in prin. num. 12.* Tum etiam quia, aliud est, credere posse bona fide alienum occupare, aliud credere, se posse bona fide alienum possidere, ut hic innocens censeri possit, ille vero à pena omnino non sit immunis *l. fin. C. unde vi & gloss. Magn. in l. si quis in sacrum C. end. tit. Aldem. de recuper. rem. 5. num. 59. & 60. & rem. 6. n. 133. in fin. Affili. d. rubr. 51. n. 12.* Tum denique, quia conclusio prædicta, quod bonæ fidei possessor non teneatur nisi in quantum locupletis sit factus, locum habere possit in illo, qui bona fide de titulo à *Jure* non reprobat alienam rem acquireret; uti si quis bona fide rem furivam à fure vel à violento occupatore emiserit *l. si quis ff. de eo quod Act. Casus*, vel si hæres efferet, qui alienam rem in hereditate repertam venderet, vel aliquis sit qui heredem se putans, alienum bona fide possideret, & similibus *l. si a l. 5. C. servat ubi scrib. ff. de per. hered. l. pr. ff. fin. ff. de pign. l. si cum servum ff. si certa per. Usul. de Usur. cap. 5. l. 1. num. 5. Scat. de Comm. 4. 1. quæst. 7. part. 2. ampliat. 19. numer. 82. vers. 1.* Non autem in eo, qui titulo à fure *Nazarali* & *Civili* damnato, peccaminoso & punibili, erroris patens sibi ex aliqua causa etiam jura licet, cum revera licitum non sit rem alienam violenter occupare, ut est casus noster omni *Jure* prohibitus, & reprobat, ut supra diximus, tunc enim jura creditas, & bona fidei, quæ etiam ex injustis, & temerariis causis oriri potest, ut tradunt *Fiend. conf. 100. num. 55. lib. 2. Aldem. de recuper. rem. 13. num. 33.* non iustificat actum, nec acceptationem licitam reddit, sed solum ad summum excusæ à penis, in quas ob ejus factum illatum, & reprobatum incidisset, ut ex *Bart. in l. 2. & si*

*Et si lege 5. Item si res numer. 4. ff. de pec. hered. ma-
dix. Alex. conf. 121, num. 12. lib. 4. Bald. conf. 345. in
fin. libr. 4. late Test. consil. 153. per tot. lib. C. Far-
nat. de pur. temp. quæst. 90, num. 55. Et seq. Et per
tot. Adagon. decif. Flor. 120. numer. 18. 19. Gratian.
cap. 14. numer. 12. Et seq. Bero conf. 1267, numer. 10.
vol. prim. Carac. decif. 111. num. 11. Ulpian. de Ufur.
dill. cap. 5. §. prim. Duard. de Conf. §. 2. quæst. pr.
numer. 42. Et 43. Et §. 3. quæst. 20, numer. 12. Et cum
salu. si non in lita, que in pecuniariis dolo acqui-
sitæ, vel leuissima saltem culpa, in non diligentissi-
me inuestigando an hoc fuit licitum, esse dicatur
Bald. in l. pr. numer. 9. C. si à non compr. ind. Alex.
conf. 87, numer. 2. lib. 3. Aponch. de Rer. remd. 3.
num. 61. Et 62. ad restitutionem dampnum civitatis
interrogat venerit, ut late Navar. conf. 26. de Ufur.
libr. 5. Prop. Fagnon. in cap. Navicanti numer. 81.
de Ufur. Et per Farinac. de Pen. temp. quæst. 87, num.
80. à quo concordantes allegantur.*

Declaravi itaque dictum Cardum ad restitutionem
totius valoris rerum deprædatorum, & damnorum
per dictum Michaelen paliorum, esse condemnandum
iuxta liquidationem per eundem Michaelen per
juramentum in litem faciendam, tam super valore
90 quam super quantitate rerum prædatorum, ex Alex.
conf. 103. numer. 4. libr. pr. Bero. dill. decif. 179. in
fin. Plot. de l. iur. dill. §. 43. numer. 2. Fontan.
decif. 300. num. 2. par. 1. ne dum, tamen dolo ip-
sius Cardis in vendendo præstata res propria subroga-
re, cum illas Liquidum deserte, vel transmittere
debuerit, ut per Sæm. dill. allegat. 18. num. 7. ut
etiam iudicant capitula Armentum, debet etiam & fo-
93 cius in odium ipsius deprædatoris Bart. in l. pr. §. Ser-
vi num. 4. ff. fort. adanf. Nave. Et Bonifac. de Furi.
§. 2. num. 26.

Perjuri quoque exceptio opposita, ex eo quod dic-
tus Michael positiones postea probatas negaverit, ex
qua eundem in perjuri pernam à iudicio esse repel-
lendum prætendebatur, pariter obstat visa non fuisse
93 Tum quia una ex positionibus, ovis fuit probata nisi
per Testes, suspensissimos, ut supra diximus, unde nec
de mendacio convictus dictus Michael dici poterat
Fiam. Chartar. decif. 88. numer. 47, aliter vero hinc
qualitatem negata, non credit, ut ponitur in Gra-
dilep. for. cap. 109. num. 14. Tum etiam quia, per-
94 jura ex positione negata in nullum ponam multari
potest, sed tantum Deum ultorem habet, ut sic ser-
vari in pratica tradit Sæm. de iudiciis lib. 2. cap. 7.
num. 715. Et seq. Et post cum Poff. de Alonar. obvers.
83. num. 38. qui alios referunt, ex quorum auctorita-
te, quicquid dicat Michael. de Poff. cap. 40. in
dolo etiam contra perjuri ponam erat indicandum,
95 et concessus à Sæm. decif. 38. numer. 6. 7. Et se-
quentibus.

Tum denique quia, quicquid sit de illo qui contra-
chui contravenit secundum sermonis l. si quis major C.
96 de transact. in iure causam non repetitur in aliis ca-
sibus perjurum intant hanc ponam pati ut ad agendo
repellatur, ut per Alex. in d. l. si quis major num. 13.
Et Cer. Jan. ibi num. 51. 52. vol. 7. repet. divers. Cons.
et de Juram. decif. quæst. par. 9. quæst. prim. num. 21.
vers. declaratur 5. Farinac. de Falsis, quæst. 160. n. 189.
qui alios allegat, & de communi testatur.

Predictum meum Votum fuit potius & mandato Se-
renissimi Magni Ducis revivum ab Excellentiss. Dom.
Bartholomæo Chælo Lectore Primario Jure Civili
in atq. Universitate Pisarum, & ab eo plenissime
confirmatum rejecta DD. Maggii, & Bononi contra-
ria opinione, &c.

Cosma Farfatus Rota Audit.

ARGUMENTUM.

Catholicos inter, & Turcas perpetuum bellum
inditum censetur unde non solum Turca-
rum bona licite prædantur, sed, & Christia-
norum, qui illis adherent. Adhæsiō Imperio
Otomannico quomodo probetur.
Christiani Catholici subditi Imperio Turcicum,

non ex eo tantum quod subditi sunt, præda-
ri possint, & redigi in servitutem.
Bona fides, & iusta credulitas, quod Navis
prædata ab Turcas perimeret, operatur, præ-
dationem non teneat, nisi quatenus factus fue-
rit locupletior.

SUMMARIUM.

- 1 Christiani inter & Turcas bellum perpetuum indi-
tum est.
- 2 Christiani Turcarum bona licite depredantur. Et
de ratione ibid.
- 3 Bona hostium de jure Gentium acquiri possunt.
- 4 Christianorum quoque bona, Barbaris adhaeren-
tiam, prædari possunt, & ipsi tanquam hostes in
servitum redigi.
- 5 Paxilla & Infamia Navis demerant ejusdem Do-
minum.
- 6 Prædator Navis, vexillo inimicorum infundit,
tenetur tantummodo aliorum merces rescindere.
- 7 Ufus vexillis alienis Principis in vexillo elevatio-
ne consistit.
- 8 Conjectura simplex Dominii deservitur ex retentio-
ne vexilli in Navis, vel in subdito Adagisti
Navis.
- 9 Sæm. quando ex gestatione vexilli inimicorum
non convincatur contraria delicta, sed elevat
servitummodo ab ipsi servitummodo ab injuriis
Turcarum.
- Contrarium num. 10. & 21. præcipi si alia in-
fama non extet in Navis.
- 11 Deservitur simplex habitus pro facto ad effectum
disponendi animam, & adhibendum aliquid.
- 12 Testes qui aliquas passiones exceptionis nihil præ-
bent.
- 14 Testes quando plures sunt, & unanimi de eodem
deponant, sufficiens præstantur, ex assenti-
mento suppletur.
- 15 Testes minus idonei admittuntur, maxime cum
agitur de re, de qua per alios constare non possit.
- 16 Græci Schismatici subditi Imperio Otomannico, e-
dem adherere præsumunt, & ideo licite præ-
dantur, & num. 18.
- 17 Græci Schismatici, vel Hæretici, ex eo solum,
quod tales sunt, & ab Ecclesia excommunicati, præ-
dari nequeunt.
- 19 Græci, Hæretici, alijque Orthodoxi per Con-
stantin. Paul. V. permissum est liberi maris trans-
fratari, ac moveri ad Turcarum litora tunc ferre,
Et, & referre, exceptis paratis ad usum belli.
- 20 Confite. Paul. V. procedit quoad Græcos
Orientales, qui in terra Ecclesia domicilium,
& incolarum habent.

Non autem in iis qui subditi sunt Imperio Otomannico
num. 21.

- 22 Constitutione prædicta prædictis in terminis Bullæ Co-
næ Domini, & quoad prædicta ex ea ma-
nantis, sicut quoad dispositionem per alias Sacras
Constitutiones, & præcipi quoad Jura Regni.
- 23 Constitutione prædicta, neque habet litem quoad Græ-
cos subditi Imperio Turcarum, nisi concurrant
conjectura fœderis Navis & Mercis ad Tur-
cas spectare.
- 24 Navis, qui Villania, & Mercis Christianis in
Oriente degentibus transferant, indigent Testimo-
nialibus ad decedendum opus de eorum Religio-
ne, ac itinere.
- 25 Conservanda Maris specialiter servanda in materia
Navigationis.
- 26 Navis, & arcum bona præsumunt pro Turcis
navigare, quando Navis deservit Testimo-
nialia Christianorum Principum.
- Et ex aliis conjecturis, ut num. 27.
- 28 Adhære omnibus liberum est.
- 29 Græci Christiani subditi Imperio Otomannico
licitum est absque Testimonialibus merces, &
Villania deferre ab uno ad alium Turcarum
litora etiam tempore belli, & ibi.

Et de ratione num. 30.

- 31 Christianis prædictis non est permissum Villania
deferre in loco, in quo alio viger bellum con-
tra

era Christi Fideles; Nec etiam in loca in quo exercitus Turcarum, & auxilium recipere possit, & num. 47.

32 Villulium delatio tempore belli est contra Jus Divinum.

33 Christianis subditi Infidelibus revocantur tempore belli per Bullam Contra Privilegia Apostolicis similibus censura.

34 Navis depredari possit, & ambrosi ratione Status Politici, ut hostes valentiores fiant.

35 Testimonialia requiruntur ad tollendum periculum fraudis, & presumptionis vestita expectationis Mercium, & Villulium ad Infideles.

36 Concessus, & presumptionibus probatur vestita, vel non vestita exportatio Mercium.

37 Navem ad Turcas spectare, & predari posse presumptionibus convincitur, & maxime ex quo alius à Catholicis predata fuit, & num. 39.

38 Exempla non admittenda ad iustificandam, quod ex Lege Divina prohibetur.

39 Exempla infirmum virorum ubi de veritate in contrarium non apparet, summi operantur, etiam in casu dubio.

40 Fuga Navis ad aspectum vexilli Magni Ducis Hetruriae iussu alii probationibus denotat adhaerere Imperio Ottomanico, & num. 44.

41 Piratarum nulla fides est.

42 Contrarium in multis casibus sub Vexillo Magni Ducis Hetruriae num. 43.

43 Navis redempta cum pecunia conductus à Turcis, illis adhaerere praesumitur.

44 De Jure Belli depredationem etiam Innocentes subditi, ut hostium vires attenuentur.

45 Catholicis per vim sub Imperio Turcarum viventes diti sequuntur membra hostilis Reipublicae.

Et tamen amici nostri depredari non possunt, & depredationem ad restitutionem tenentur n. 50.

46 Presumptiones credere debent veritati probatae.

47 Presumptiones non relevat ad probandum Navem Imperio Ottomanico adhaerere, & merces ad Turcas spectare, ubi per publica documenta constat res Christianas esse, & Merces ad usum Christianorum destinatas.

48 Possessor bona fidei non tenetur nisi in quantum fallus est inceptor, & num. 73.

49 Bona fides non potest considerari, ubi ius resistit, & agitur de alio reprobatu à Lege Divina.

50 Depredatio rei eximatae inimicorum Lege Humana, & Divina permittitur.

51 Causa iusta dividenda inter Mercas, & Villulium ad inimicos spectare, bonam fidem depredationis inducit.

52 Predator bona fide militante non tenetur ad novas probationes iusta depredationis, nisi quatenus effectus sit inceptor.

53 Predator rei alicui etiam ex levi culpa tenetur ad pretium rei depredatae restituendam.

Contrarium num. 59.

60 Navis asserentibus res Christianorum esse fides praesumenda est.

Socii consensibus concurrentibus in contrarium numer. 61.

Et maxime in re adeo à Legibus prohibita, proci est inimici infirmis auxiliari, num. 62.

61 Depredationis generalis prohibitio non tantum Christianis Latinis, sed & Graecis, & Armenis continetur.

62 Christiani auxiliantes, & confederati cum Turcis predari possunt, & de ratione ibid.

63 Christianorum confederatorum cum Turcis, & illas auxiliantium depredatio, de Jure Canonum & Gentium, permissa est.

64 Præda Navis servanda, donec de eius iustitia conclusum ducatur, alias predator in dolo esse dicitur, & contra eundem in litem iurari potest.

65 Depredationis, quo fiat in Regione Imperii Ottomanici subditi, ab periculo, quod ex conservacione Mercium oritur, contrarium dicendum est.

66 Bona fides non suffragatur, nisi concurrentes iuste titulo.

Diffingit, ut numer. 69.

Casareg. de Comm. Tem. II.

70 Titulus iustus requiritur quando agitur de arguendis rebus alienis, sed in propriis non amittendis.

71 Titulus iustus non deficit in acquirendis bonis inimicorum.

Et ex illo oritur bona fides num. 72.

72 Depredator infirmis tenetur ad damna, & verum valorem rerum ablatarum; iustus vero ad id tantummodo ex quo factus est inceptor.

Liburnens. Præda Navis.

Die 22. Junii 1668.

E T

DISCURSUS CCXII.

CUM in fine Thessalonice Navis oneraria Michaelis Facci Chienfis Tirrenum Dom. Francisci de Bonavilla Equitis S. Joannis offensus ab eo capta, mille quingentis Regalibus Thessalonice conductis redempta à Nauticis Mercatoribus exitit; Consequi ad oras petitas appulset, novis onusta Mercibus iterum mari commissa fuit, idea subitura periculum, dum adhuc longe à obsequio occurrit Prædatoria Navis Dom. Joannis Mariae de Cardis Militantis sub Patrocinio Serenissimi Magni Ducis Etruriae D. Nostri, qui ut multis instructum testimonialibus titulis demonstrantibus Res Christianorum esse agnovit, sed Ottomanici Imperatoris Vexillo munitum, alioque praesumptionibus indicantibus Res Turcarum esse perspicit, in suam ditionem redegit, illamque, & merces plurimas Majoritatem Mercatoribus vendidit.

At de iniustitia Præda conquirente modo Michaelis Facci easque Rescripto Serenissimi Magni Ducis Nobis commissa, plura acerrimis militibus ad favorem Domini Depredatoris, eo quia ut expeditum est, Turcas nostros esse infidelissimos hostes, cum quibus, & ostiale bellum ardet apud Cretam ut ab hinc annis, & illi perpetuo indichum censent Alex. cons. 130. n. 6. lib. 7. Caball. rescript. crim. Cas. 140. num. 20. & Cas. 220. num. 4. Capp. Larr. consule. 97. num. 23. tom. 2. Pons. de Poteff. Præscript. tit. de Tirren. num. 3. & seq. ubi Thor. in add. num. 1. Gam. decis. 333. numer. 1. sic indubitanter est, non solum eorum bona nos posse depredari, quia tanquam Nobis ablata iure possidemus ad nos iuste redire dicuntur l. possimini ff. de cap. & possim. rrvv. & tanquam bona hostium de Jure gentium acquiri possunt l. naturalis §. fin. ff. de acquir. rer. Domi. l. hostes, & l. si quid in bello C. de cap. & possim. rrvv. l. hanc. ff. de Verb. signific. Regens ad Pons. dist. tit. de Tirren. num. 7. & seq. & det. 21. num. 1. Laner. cons. 84. num. 4. Ceren. rescript. 1. num. 9. Capp. Galen. rescript. ff. 13. numer. pr. & seq. Verum etiam, & bona eorum qui illis adhaerent, eisque auxiliantur, quamquam Christianorum, quod id unum Corpus efficiuntur cum Barbaris, adeo ut, & impudè capi, insum, & in servitutem redigi valeant, ut docent communiter Doctores in cap. Ita 4. quorundam, & cap. ad liberandum, & cap. quod olim de Judeis Bald. in l. 2. num. 76. C. de Serv. & aqua Apud. de Jur. & Off. bell. lib. pr. cap. 5. n. 19. Pons. cons. 93. num. 15. 19. & 20. & de Poteff. Præscript. tit. de Tirren. num. 11. 12. & 13.

Porro Navem, ac merces, vel Turcarum fuisse, vel pro Turcis, & in eorum auxilium navigasse ex pluribus deducebatur.

Et primo, quia Ottomanici Imperatoris Vexillo instructa incedebat, ex quo clarissime designabatur illius esse, cuius ferebat insignia, ut docent Barr. & Lucas de Penna in l. signata C. de Fabric. lib. 11. Bald. in arch. de data C. de Donat. ante cap. Sard. cons. 61. num. 28. & 39. Adalgard. de Probat. cons. 160. num. 1. & cons. 532. num. 4. Affili. decis. 23. num. 3. & 4. Rata Januam decis. 201. num. 2. & 3. Gratian. dist. cap. 100. num. 3. & 6. Sic Jaf. cons. 170. av. 2. lib. 2. ex eo quod Navis incedebat instructa Vexillo splendide (ex utar Verbis antiqui J. C.) Domus Medicorum, illum fuisse Illustrissimi Vini, non inseriare memorie, Petri Medici evidenter probari firmat, & cum relet, ac eruditissime protulerunt Strac. de Mercat. part. 2. numer. 72. sic quoque idem Strac. de Nau.

per part. 3. num. 23. et ex quo, Navis Anconitanæ Magistri inter exigendum insignium Gallorum est usus tempore quo vigebat bellum inter Cæsaricam Majestatem, & Gallorum Regem, ad Prefecti Classis Imperii captam Navem fuisse referre, & tanquam modo merces restituta, cum magno tamem dampno, innocebat Mercatoribus, qui probarent fassæ esse, testatur, ac scribit *Enc. in suis notabilibus de Navi numer. 181. & 182.*

Nec obstat Vexillum patenter erectum, ac in Navi extensum minime reprobatur fuisse, sed tantummodo in Cubiculo Magistri Navis, itam cum ejusdem usus non probetur, qui in alevatione consistit, ut colligitur ex *Capp. dec. 27. in fine Peregrin. conf. 114. no. 9. vers. Proxilla lib. 3. utique nec ex illo probatur Navem, & Merces Turcarum fuisse, cum eo tantum casu aliqua conjectura Domini ex insignis, ac Vexillis possit deduci, si illis Navis uteretur ad h. r. u. q. qui se f. ad l. Corneliam de falsis; Præterquam quod cum Michael Facca Mare Ottomanicam navigaret, illiusque subsidia esset, sui Saptami Principis adhibere insignia in delictum ei obijci non debet, dum necessitas cogente, & ad effectum le vi Turcarum injuriis evadenda id fecerit, non ut sub illius voluntaria Patrocinio militaret. Proinde cum pro sui Vexilli gestatione alia viget Causa, sane ex illa argui non potest præsumptio voluntaria delictio, & dominium Turcarum in Navi, ac Mercibus, ut distinguunt Bald. in rubr. C. de pæne. & com. rei vendit. & post eum Salic. in l. fin. in fine C. eodem. Fuit enim responsum, quod Græci Christiani fœdus Imperatori Ottomanico, non solum non cognatur iniquum cum Vexillo Turcarum, immo nec eo penitus indigent, ut à periculis evitentur, cum Turcæ Christianis subsidii molestias non inferant, quamvis insignis Beasiliæ Virginis, vel aliquis Sancti in eorum navigationibus metamoni caris incus utatur, verum etiam illud nunquam defuerit, ut ea antea omnibus Administris Religionis Sancti Stephani, aliorumque Equium plene edocuum existeret, itare ex hac voluntaria gestatione Ottomanicis Vexilli optime inferatur per receptaculum Juris assonata, vel ad dominium, quod in fœderibus bonis, & Nave Barbaris competeat, vel saltem ad subjectionem, ac dedicationem quon libenti assensu, & sponte Nave profecturam erga Turcas; minime obstat, quod patenter erectum Vexillum visum non fuerit, aliam enim in contrarium procedens, ubi agitur de retentione Vexilli, que possit aque bene le habere ad usum, & non usum; fecit autem in casu nostro, in quo illa Insignia non erant in Navi, & hæc in Naves immixta dici non possunt ad alium effectum, quam extendi, cum in Nave ad alium usum non inferantur; Proinde nulla est in facti specie differentia inter Vexillum Malo alligatum, & Vexillum in Cubiculo Magistri Navis collocatum, non solum quia ratione loci insignis ubi servabatur, non minus quam in Malo demonstrabatur subleccio, & reverentia erga Principem, cuius erant insignia; verum quia hic agitur ad effectum cognoscendi amicum, & adherentiam alijus, quo casu, cum facile intentio perficiat actum, præcedens ac delinquat habentur pro re perfecta, & pro facto, ut optime distinguit *Bar. in l. Divi frances f. de rei jud. Bal. in l. si nundum in fin. C. de jurat. & late explicat Caff. lib. 3. contract. cap. 62. numer. 55. & numer. 81. & 82.**

Nec obstat concludenter probatum non fuisse existentiam Vexilli Ottomanici, cum de illa deponant tanquam modo Nave, & Milites Domini Joannis Marci de Cardin, qui plures passimur delictus, cum ratione eorum viis conditionis, cum suspensum, cum interestre itaque participes in preda, itare merito nullam merentur fidem, jura prædica per *Suarez alleg. 28. num. 1. Responsum enim, nec hujusmodi personarum in Testibus omnibus verificari, nec qualitatem (semel)que emptionem in eis vigere, nec interestre probata, cum prædica milites hujus esse participes, immo cum sex sine Testibus, qui unanimes de Vexillo deponunt, aliorum delictus, si qui delictus, ex aliorum, quicquid bene suspensum, ad *Gloss. in l. 3. §. 1. in verbo numerus f. de insti. & aliorum ratione per *Anton deoff. 126. numer. 2. per. 3. & deoff. 67. numer. 21.***

par. 2. & dec. 250. num. 14. & dec. 34. num. 4. part. 17. rucet, & cum agatur de re gesta in medio Maris, de qua per alios consilare non poterat, quavis minus idonei admittuntur, ex regula cap. veniens de testibus. *Farinac. de Test. quest. 55. num. 37. & quest. 62. no. 30. Rota dec. 125. num. 4. per. 8. & dec. 309. num. 9. per. 10. recept. *Molin. dec. 606. num. 27.**

Secundo, quia Nave omnes erant Græci subditi Turcarum Imperatori, suspensæ fides, neque perfidie, & quemadmodum Genæ & mariis universales schismaticas, Ottomanico Imperio, contra Catholicos Latinas, adherentes, prout testant *Rever. Relat. libr. pr. cap. de Græcis; atque docemur non minus in vigenti bello; ad quod Turcæ à Cærentibus ipsis vocati fuisse, quam ab antiquis historicis, ita Nave prædicti merito Turcæ adherentes diplicari poterant, ad rem. in l. quod si nota §. Qui municipia f. de adult. Edit. *Atraco. de Præsumpt. libr. pr. Præf. 15. numer. 28. & lib. 6. præf. 18. numer. 1. & 7. Coram. de Off. *Arceff. part. 3. r. 3. §. 4. in Angel. in l. si fugitivus C. de Serv. fugit. dicta ad rem notissimam, quod ex quo præsumitur manifeste ad Hostes, quod notum sit ex progenie eo nomine infamata, & *Pernicelli. de Appell. *Arceff. tit. 15. quest. 114. num. 7. & seq. firmat Genæque istos Schismaticos quæ Turcæ subditi sine depreddari Nobis dictum esse, quod quidem non juvante et eo quod Schismatici, vel Hæretici sint, hoc enim quæpietere depreddari fuisseque notum justum, & si quod fœdum à fide, & Ecclesiæ Catholicæ, sed quibus potest, & Dominio summi summi, tanquam rebelles considerari possint, pulsetur illis ab Ecclesiæ bellum indici, ut docet *Sanctus Thomas Secunda Secundæ quest. 10. art. 8. & sequitur *Arceff. de Jur. & Off. *Bell. libr. 1. cap. 2. numer. 30. Sed quia Græci isti subditi Turcæ, Turcis illis adherentes, ac passim angustantur contra Latinos Catholicos, itare unum proinde corpus efficiantur cum Barbaris, ac membra dicantur hostili Republicæ non obstantibus salutibus Baptismi Aquæ, per quam tunc perfidie, & impietatis Character non abluatur, nec impeditur quin depreddari, & in servitutem ducentur nobis permissum sit dechantibus non minus Sacramentis Legibus in cap. multa mentis amaritudinis exorta, de *Judeis aliisque super adductis, quam Juribus Belli.*********

Nec obstat Genæ Hæretici, aliisque Orientalibus licere latere deserte, & deserte quocunque ad eorumdem Turcarum loca, exceptis parvis ad usum belli, aliisque eo quod possint reparabiles, ut vigore litterarum Apostolicarum, pro libertate Competat; editum à Paulo V. Summo Pontifice, declaratum existit per Sententiam Auditoris Camere l. 4. d. Aprilis 1665. firmantem Canonice quinquaginta, & sequitur *Rota Januensis in Januæ. Præd. 28. Februarii 1661. Num. omnino, quod non sine causa in dubium revocata fuit existentia aliarum Sententiarum; dicebat primo, prospere tanquam modo in Græcis, Hæretici, aliisque Orientalibus dominium, & incolatum habentibus in Provinciis, & Regnis Ecclesiæ, ac Principum Christianorum, quos rursus Schismaticos, Hæreticos, vel Judæos, solum Schismati, Hæretici, ac Judæissimum, prædica personarum non facit, sedus autem in Judæis, Schismaticis & Hæreticis subditi Ottomanico Imperio, in quibus iugiter ratio subleccionis, ac quon viventes extra summa Ecclesiæ Catholicæ, considerantur tanquam membra hostili Republicæ, ac illos depreddari possunt, anquam verus Subditi, & publicos hostes vasallos, prout apud auctoritate *Pernicelli. ipsa Decisio Januæ. Præd. in contrarium aliam, & est recepta distinctio, de qua per *Mastrill. *deoff. 256. numer. 41. *Lenox. conf. 46. de Rota conf. 17. libr. prim. *Caff. dec. 107. *Rever. dec. 76. & ita late *Reges de *Morinis, ac liqui in dec. 345. num. 8.*********

Secundo, dicuntur Audites, firmant libertatem Commeris Judæorum, Græcorum, & Islamicum Orientalium, loqui in terminis Bullæ Cæne Domini, & quod præcipua ex Bulla maneat, non vero respecta aliorum Sacrocrum Canonum, ac Juris Belli, ut revocando illam decisionem factam, per *Rota in Januæ. Præd. 28. Februarii 1661. distinxerunt DD. *Judic. Baptista Calligianus, & *Julius Caesar de *Ermeris Judicis Appellationis electi à *Seraphino Senqui, prout*****

videre est in Decisione in illa Causa ultimo emissa in §. *Secundo responderet*. At tertio repetebatur, non ex eo, quod Græci subditur Turcarum Imperatori erant, obnoxios fuisse Prædæ simpliciter non sumantur, sed ex eo quod Subditi, & Græci erant, de hac re ac colligere, concurrentibus Barbarico Vesilio, aliisque presumptionibus, Navem & Mercem ad Turcas spectare, quia ratio prædicta committit Schismaticis, ut dicit *Ferricelli. dista. quæst. 214. num. 7.* ac infida, passim Turcas adherere, & pro eis Navigationem subitis Catholicorum perniciem, prout non minus à teipis, & ab Historicorum exemplis, quam à pluribus attestacionibus productis in Processu edocetur.

- Tertio, quia nullis Catholicæ Fidei Testimonialibus literis, nulloque Nautæ erant documentum muniti, ex quo dignosci posset eorum Religio, ac Virtualia, de Mercis ad ipsos spectare, illaque directæ Christianis Chemicibus, non autem Turcis, nec eorum auxilium; Prout quondam Prædæ Nautarum observat, & confirmat Martinus fieri exigi non dissimili dispositione *Text. de l. unica C. de lictor. & vin. Cofa. iuxta ea que observat Suarez, alleg. 18. n. 3. & 4.* Et notat *Strac. de Mercat. tit. de Nautis part. 2. num. 33.* Ex quorum decisiois, si Dom. de Cardis Navem deperdari non poterat, prout posset atterrimè contendebat de consuetudine Mariæ, quæ specialiter spectanda, & servanda est in materia Navigationis l. *deprædatis ff. ad l. Rind. de Julia §. fin. ubi Glof. Aulic. de Ufu. Novi Bald. in l. observata §. Aulic. ff. de Offic. Procur. Capul. de Servit. Ruffi. prod. rub. de Mari Strac. de Nautic. num. 24. & 15. Ruff. de Nauti. n. 48. n. 123. & 123.* & quam probare licebat quædam testimonibus Equitum Religionis Sancti Joannis, ac Sancti Stephani, ac pluribus casibus ad rem altis, quibus concessione tradita per *Rucc. in suis Notat. de Affor. n. 386.*
- Sane ex illorum carentia, enata urgebat presumptio Navis, & bona pro Turcis, & ex eorum auxilium navigare; Animadvertendo maxime, quod à Porta solvitur Thesalonice Civitatis Maomettiani Sectæ apostolice cultus, Horumque exercitus Ottomanni, ac Virtualia defensus, Mare illud fecerat dubio & incertum, & neque Insulam Chio, ac Centese Regnum ubi ardet immane bellum contra Christi Fideles peritura, itant jure ac merito præsumi poterat, Navem & Virtualia ad Barbaros hostes directæ, præcipuum præsumptum animum, ultra præsumptum dissonantia, enam qualitate loci, & carentia expeditionum, ac Testimonialium, quibus Nautæ more solito munimentis ad docendum æque de eorum Religione, ac de sinere, ut docet *Bare. in l. qui Fideles C. de Nautic. lib. 11. Ripa de Nautic. Temp. cap. 16. num. 50. Cephal. conf. 183. num. 46.*

- Nec obstat Mare omnesque literas esse l. *quodam & l. riparum §. In Mari §. de rer. distic.* Christianisque subditis fœpore Ottomannico lictum Virtualia & mercet, ab uno ad alium Turcarum Portum, etiam tempore Belli, deferre ad *trad. per Sayr. de Conf. lib. 3. cap. 21. n. 19. Bonac. de Conf. distic. 1. quæst. 8. par. 1. n. 17. Castropol. in opere Afr. par. 6. de Conf. Perh. Arma Seracenis num. pr. & alios late, & novissime consensu per *Leand. ad Bull. Com. traff. 3. distic. 7. quæst. 3. per totam, ac dixit Rota in Alerovicana Adversum 28. Junii 1666. curam Cerra, itant cum responfalia, & expeditiones sine tantum ad effectum, ne Barbaris res deleantur, hæque per Christianos subditos à loco Domini Turcarum ad loca similia deferre permittitur illi, usque necessitate huiusmodi literæ Græcis non erant, & ex illarum omissione cessat omnis præsumptio, cessante periculo fraudis *Bursati. conf. 77. num. 8. tom. pr. Felic. alleg. 4. num. 20. part. 1. Vermiglioli. conf. 432. Farinac. Frag. lit. l. numer. 218. Guezenn. ad defen. 29. cap. 2. num. 23. Senechal de Viffr. Carcer. lib. 3. cap. 9. num. 21. Concil. alleg. 95. n. 30. & 96. num. 2.***

Respondetur enim, quod delatari Virtualium, alioquinque similium, quæ Christianis Catholicis subditis Turcarum Imperatori ibique periculo Prædæ fieri permittunt inter loca Terrarum Ottomannicæ subiecta, procedit, ubiqueque loca quo deferuntur, ea non statim quibus actu bellum viget contra Christi Fideles, vel talia, ex quibus exercitus, & Turcarum copie robur, & auxilium recipiunt in perniciem Christianorum, *Casareg. de Commere. Tom. II.*

prout declarat *Puerin. ad Bullam Cane. cap. 7. num. 61. & 62.* ac animadvertit *Nepos. in cap. ita quorundam not. 8. n. 22. de Juris Layr. Thefar. cap. conf. tom. 1. lib. 3. cap. 19. n. 19. & 20.* Proinde cum hisce temporibus Crescente bellum adeat, cui opem & subsidium singulare præstat Chienfis Infinita, in qua ut plurimum Copie Navales Ottomanorum resident, ut notum est, sine, vel dicendum est delationem prædictam omnino prohibitam subiectamque legitime prædæ, cum ostendere probabitur potuerit in subsidium Turcarum contra alios, prout affirmat idem *Puerin. d. c. 7. n. 128.* ubi notat, delationem non tantum esse contra Jus Divinum, quando est ad favorem infidelium in perniciem Reipublicæ Christianæ, sed etiam in his circumstantiis, in quibus certo timetur hostilitas potentie augmentum, in talem perniciem, quo Casu non solum per Bullam Comæ revocatur Privilegia Apostolicis Sanctimonialibus concessa in beneficium Christianorum Infidelibus subditorum, ut animadvertit *Puerin. d. cap. 7. num. 153.* Sed ratione Secus politici licet deperdari, & comburere obnoxios hostium, ne ex illis fiant opulentiores *Cabrera in delin. de mar. in lib. 2. cap. 39. Caren. refol. 1. num. 17.* vel saltem, cum periculum fraudis & vetite exportacionis non cesset, dicendum est quoque non cessare requisitum Testimonialium, ex quibus dignosci posset bonæ fidei, illique destinata, itant ex illorum carentia si adeo fortis juris presumptio vetite exportacionis ad infideles non eliceret, ut ex illa solum permissa sit prædæ, prout elici videtur l. *unica C. de lict. & vin. conf. contendebat Dominus de Cardis, ac exemplis plerumque etonabat, ceterè negari non posset, maximum fraudis indicium fuisse, cum quo ceteræ consensu præsumptiones clarissime construeretur probatio, Navem & Mercem Turcarum fuisse, & pro eis navigasse, cum etiam consensu, & præsumptionibus probetur ad quem locum, & in cuius auxilium res exportaret, ut dicebat *Suarez, allegat. 18. sub num. 6. Borr. det. 178. num. 34.**

Quarto, quia non solum ex nullis Testimonialibus literis, atque expeditionibus, vel publicis, vel privatis innotescit potuerit res Christianorum esse, sed alie aderat comprobantia Inimicorum Infidelium fuisse, dum patentes literæ reperte fuerunt denotantes eandem Navem paulo ante à Dom. Francisco de Bonaville Equite Sancti Joannis capam, ac mille & quingentis regalibus Thesalonice conductis redemptam; ex qua factus urgebat presumptio Navem Inimicorum fuisse, prædæque dignam, dum ab Equite immeritate militie quique non sibi, sed Religioni acquirit, talis paulo ante reperta fuerat ac adjudicata, neque Judicata sub pallio, aut accipere quæstione, sed procal dubio comperce Justitiam, dum Testimonialibus literis peractæ depredationis Nautis ipsis consignata ad instar expeditionum confociata fuit.

Nec obstat exemplum quæcumque non imitanda, ubicumque est interdictum Legæ Divina, quia prohibetur, non furaberi. Respondetur enim minime exceptio uti, ut licitum iudicetur id, quod Decalogi præcepto vetatur, sed illa in factis specie perpendi ad effectum dignoscendi, an Dominus de Cardis iustum causam habuerit iudicandi Navem, & bona Turcarum fuisse; Cumque urgentibus præsumptionibus, delictis ex Vesilio, ex qualitate Personarum, ex defectu expeditionum, ex circumstantiis temporis & loci, aliisque infra dissonantis, & per se satis comprobantibus agi de re notiorum inimicorum; accedant & ea, quæ paulo ante ab Equite Sacre Religionis Hierosolymitanæ circa eandem Navem cognita fore, omniolymitani hærentia dicebant, animadvertendo non solum ea gesta fuisse ab Equite Nobilissimi Militis, ac Religiosi, qui non sibi, sed Religioni acquirit, sed gesta evidentiissimis Genis iustissimæ Prædæ, dum Testimonialibus Literis illam fuisse persequens, itant deus suspicari alia quoque tunc existisse clarissime comprobantia de re Turcarum agi, quæ Nauticus proprio malo eductus fortasse depulsi, & quæ non immerito nobis suggerit omittio Iudicis militie adeo facilis ex propriis expeditionibus Equitis de Bonaville in manibus Nautarum relictis, dum aggrederi Michael Facca ausus sit hoc adeo difficile contra Dominum de Cardis, quod per illius negacionem eludi om-

nina possidet; Ut proinde hujusmodi exemplo accedente, ambigui minime possit iustissimam habuisse causam Dominum de Cardis existimandi Navem, & Mercem Turcarum fuisse, subiectasque legitimæ Prædæ, cum exempla maxime Insignium Virorum, ubi de veritate non apparet in contrarium, summe operentur in casu etiam dubio ad *Caput. conf. 18. lib. 3. Barb. artem. 86. num. 3.*

- 40 Quinto confert & fides, quam statim attripere Nautæ ad notissimum Vexillum Serenissimi Magni Ducis Hæmarie in Scapha ipsa Navi derelicta, quæ quidem juncit aliis probationibus, bene demonstrat illorum adversam conditionem ab eis, à quibus fugerant, minime refragante, quod metui, & timore percussit, se in fugam dederunt, ne in manus Pyrarum inciderent, quorum nulla fides ut notabili exemplo docet *Stracc. de Naut. tit. 3. num. 25. & Bonifac. de Furt. & Furum. num. 64.* Satis enim nota Insignia Serenissimi Principis nostri sunt ubique Terrarum, quæ nullum infestæ poterant concussione timorem, dum omnibus præstant auxilium vadiumque; ut proinde si aufugerint, dicendum sit fecisse impellente conscientia criminis, & ex fuga non leve indicium foretelle ad *Gomez. var. resolut. tom. 3. cap. 13. numer. 10. & ibi Aylon. Farinac. de Indict. quæst. 48. no. 7. & seq. Giamb. conf. 33. n. 19. & num. 35. Covind. resolut. crim. l. num. 10. in verbo Fuga.*

Ac demum accedit; quod cum pecunia pro redemptione Navis tradita Domino Equiti de Bonaville, Thesalonice fuerit ad Caribium Maritimum conducta, ubi omnes Maxumetæ Sædæ cultores inhabitant, vel ex hoc quoque dignoscatur interesse, quod Turci locutorum in Nave combatat, vel saltem ex prima depredatione, urgent fugebaris conjectura, novum nomen vidualium non spectare ad depauperatos Nautas, sed ad Barbaros Infidèles, Thesalonice Civitatem accedentes.

Hæc autem, quamvis urgenda, hujusmodi tamen non judicavimus, quæ eximere possent Dominum Joannem Mariam de Cardis à restitutione pretii receptæ Venditione Navis, ac mercium in quantitate Regalium mille biscentum octuaginta, una cum omni & toto eo, quo ultra prædictam summam, dictum Dominum Joannem Mariam de Cardis ex depredatione prædicta fuisse locupletatum legitime apparuit, iuxta liquidationem faciendam; Cum etenim ex publicis literis testimonialibus Episcopi Chienfis, ex depositione unius Testis Litæni formiter examinati, ex duorum Patrum Ordinis sancti Dominici Florentie pariter, servatis servandis, examinatorum, ultra alias anellationes minime legitime receptas, quæ de conjungi possent, dum opus esset tot aliis ad veritatem erodendam, apparet vere Michaelen Facca bojos Naves Dominum, non solum Christianum, sed Catholicæ Fidei cultorem, virtualis non in subsidium inimicorum, sed Christianis Chienfis fuisse destinatus, hinc emergit recepta ab omnibus conclusio, quod Græci Catholicæ Ecclesiæ addicti, cum Turcarum Tyrannidi non voluntate, sed necessitate subjacent, omni Jure capi prohibentur, eisque permittitur ex Mercimoniis Causa etiam Virtualis aliisque hujusmodi ab uno ad alium Turcarum locum deferre, dummodo ex hoc robur non augatur Barbaris Inimicis in bello contra Christi Fideles, & in eorum perniciem, ut per *Angel. Sylvest. Tabien. Finit. Alibr. Bonac. alitque, firmat Leon. de Consuet. tract. 3. in Bulla Coma disput. 7. q. 2. & 3.* quæ quidem opinio omnino est ampliuscula ex *Decretis Sacre Congregationis S. Officii* auctoritate Apostolica per *Alex. 1. M. specialiter* confirmato.

Nec obstat, prædicta procedere iuxta dispositionem *Bulle in Curia Domini*, non autem de Jure Belli, per quod depredantur etiam innocentes subditi, ut hujusmodi Vires auerantur, & debilitentur *Suarez de Justit. disput. 13. sect. 7. num. 13. & 14. Astola de Jus. & Jur. tract. 2. disput. 121. Carrer. resolut. per. num. 19.* Fuit enim responsum Jus belli vigere etiam contra subditos innocentes, quod illi fuit membra hostilis Republicæ, fecas in Catholicis subditi læpro Ottomanico, qui cum adhuc fuit Patricino Ecclesiæ fuit, & per vim fuit Turanico Imperio vivat, dici nequeunt membra hostilis Republicæ, ut distinguendo probat *Verruc. de Apoll. missi tit. 14. quæst. 214. no.*

2. & tanquam veri nostri Amici, eorum bona ratione hostilitatis capi non possunt, & capta restituenda veniunt ex deductis à *Franc. decisi. 268. Cabal. resolut. per. num. 31.*

Ad præsumptiones autem late superius disnumeratas, ex quibus probari dicebatur Navem, ac Mercem Turcarum esse, vel Schismaticorum Græcorum illis voluntario interveniunt, ac in illorum auxilium navigationum; sui responsum, hodie omnino adempta remanent ex publicis anellationibus ac depositionibus Testium, probantium vere fuisse Christianorum Orthodoxæ Catholicæ Fidei addictorum, Virtualisque Christianis Chienfis emibus destinatus, cum vulgare sit, præsumptiones cedere veritati probate, per *Text. ad l. fin. in princip. ff. quod metus causa l. item de indebitis ff. de probationibus, & late explicat Atruch. de Præsumpt. libr. 1. quæst. 31. per totum*, iuxta quemadmodum disnumeratas præsumptiones iustum causam, ac bonam fidem præbere poterant à principio dictam Navem tunc capiendi, si loci novæ probationes omnem adiecit nunc retinendi ad omnia, quæ ex depredatione prædicta Dominus de Cardis fuerit superlocutus.

Censuimus autem Dominum de Cardis immoventem à restitutione damno, ac pretii per Juramentum in litem liquidandi, sed teneri tantummodo dictum ad pretium receptum una cum omni, & toto eo, quo ultra summam prædictam locupletatum fuisse constabit; Cum etenim præsumptiones late superius disnumeratæ iustam à principio causam præbuerint Domino Joanni Mariæ ea capiendi quantum bona Turcarum, & his adherentium; hinc sequitur, quod illis venditis, ipse uti Possessor bonæ Fidei non teneatur nisi in quantum factus est locupletior ad *Text. supragram in l. erram autem 36. & l. sed & si lege 28. ff. de pretis. hered. & utrobique Bart. ex latius in l. mater tua numer. 6. Cod. de rei vendit. & in l. ex diverso numer. 7. ff. eod. Bal. in l. solutionem numer. 3. ff. de solut. & l. si & rem numer. 1. ff. de pretis. hered. Caffres. in l. sed & si ff. item si rem n. 2. ff. in l. item veniant ff. Appand. n. 6. & 5. Præter hoc n. 2. ff. sed. Covar. in res. peccatum per. 2. ff. 12. Clar. in Pract. Farinac. n. 27. & ibi addent. Farinac. de Furtis q. 177. n. 49. & seq. ac late per exempla distinguit, & explicat Auctor de Jure patris, & belli lib. 2. cap. 10. per res.*

Nec obstat, bonam fidem minime procedere, vel considerari posse, ubi jus resistit, siquidem de actu omnino reprobo à Lege Divina, quæ interdicitur, non forebitur; responderit enim minime nos ubi bona fide, ut fidei quis faciat licitum fieri meri alienum, quod Lege Humana, & Divina prohibetur, sed ut permittatur depredatio rei æstimate inimicorum, quæ Lege Humana, & Divina conceditur; non enim adducimus præsumptiones, ut infurgat bona fides in occupatione rei aliæ simpliciter, quo casu potius esset crassa, & supina credulitas Divina, & humano Jure repugnante; Sed adducimus, ut dignoscatur iusta causa, quam habuit Dom. Joannes Maria de Cardis in existimando Navem, & Virtualis Turcarum fuisse, quarum depredatio iustissima sane erat, Jure Divino & Humano permittente; Proinde rogius nostræ questionis cardo in eo versari nobis videbatur. An præsumptiones, & conjecturæ hujusmodi fuerint, quibus cum temporis facia demonstraretur bona inimicorum fuisse, & quoque tales erant, nemo infestabit Navem julle captam, juliaque exultante depredatione, possitorem Dominum Cardium effectum bonæ fidei, bonaque fide militante non teneri ob novas probationes, quibus fuit dictam rem aliter existere, nisi quatenus effectus est locupletatus, ex iuribus aliatis.

Nec refragatur Dominum Joannem Mariam de Cardis ab omni culpa innocentem minime fuisse depredando Navem, & bona, quæ vere Christianorum erant tanquam bona Turcarum, cum factem diligenter circa ea perquirere possidet, & etiam lovis culpa abesse debeat, ut à vero rei pretio estimatur, qui aliena depredatur; nam quod aliud posset mediis in ipsis, & inter inimicos perquirere nos videmus, resonantibus cuodis, quæ videbantur eis inimicorum esse. Quod si attentionis objiciatur Nautarum assertum Christianorum res esse, ac Christianis Chienfis destinatus, quibus fidem præ-

flan.

Bandum placuit Suarez, d. alleg. 18. numer. 4. in fine, Respondetur, allegata à Suarez, posse procedere alius concurrentibus ut in suo caso, secus ceteris, ut hic, in contrarium militandus, quo caso nullam proferat mercedem sicut Boer. dec. 178. num. 32. Corn. conf. 243. num. 3. & conf. 109. num. 4. lib. 2. Decion. conf. 2. num. 55. lib. 5. maxime in re adeo à Legibus prohibita, prout est inimici infidelissimi auxilium Turquet. de rev. Donat. in verbo donationis largitus n. 89. Morta vult Pison. 39. num. 10.

Nec pariter obstat quod in diplomate Serenissimi Magni Ducis stricte inhibeat Domino Cardine Christianos persequetur, aut eorum bona disiperet, nulla temporis, status, loci, aut gradus habita distinctione, sub qua generali prohibitione, ne dum Christiani Latini, sed & Græci, & Armeni continentur ex universitate, & latitudine verborum ad Barbos dist. 317. Aetlin. dec. 606. numer. 1. Respondetur enim prohibitionem predictam nequaquam comprehendere Christianos illos, qui ratione auxilii, ac considerationis cum Turcis in publicam inimicitiam inciderunt, non solum ex eo, quod per hujusmodi Apostolici Christiani amplius appellari non merentur, verum etiam quia, cum facultate predicta à Principibus concedantur ut in iura à Barbaris inimici purgantur, ut hinc Lucas de Penna in l. unica C. de Cess. lib. 11. de Ponte de Peregr. Prærog. tit. 11. de Trivern. num. 1. inter quos dumerari Christianos adhaerentes Infidelibus certum est per Sacrorum Canonum constitutiones, unique si exciperent hujusmodi Christiani contrarium inferrent, ac eo hostium, & Infidelium auxilium derogaretur Juri Canonum, ac Gentium, à quibus illorum depredatio & captivitas permittitur, dicto capitulo quod olim & cap. multa mentis amertudine cap. de Judæis, &c.

Ad id autem quod dicebatur, quod reservanda erant res ut immedie primo Judici offerrentur insipienter, quo omisso adeo in dolo fuit D. de Cardis ut iurari potuerit contra eum in liem, iuxta doctrinam Bal. in arch. sed amicus C. ut Uxor pro Marito quam sequitur Suarez, d. alleg. 18. num. 7. & 8.

Responditur quod, quousque sit de conclusione predicta, quam ex ipse Bald. indistincte approbat & nullo Jure caverit, certum est minime posse sibi locum vindicare in depredationibus istis, que in remota regionibus scepero Ottomanico subiectis contingunt, quarum servatio impossibilis fore citi, vel saltem evidenter obnoxia periculis, dum necesse fore suam modare Navem periculis, ut alteram vulnere, singulasque infelicer, & male paratas injuriis Barbarorum Iomicorum offerre, prout frequentissimis ab exemplis docetur.

Nec relevat, necesse esse, ut bona fides suffragetur, concurrere quoque justum titulum, prout apparet ex Doctoribus firmantibus Possessorem bonæ fidei non temerè nisi quatenus factus sit locupletior, dum loquuntur in eo qui possidet hereditario titulo bona fide rem alienam in hereditate receptam, vel qui possidet titulo emptionis bona fide rem alicui furto substractam, & sibi venditam ab eo quem exstimator verum Dominum, nam omisso, quod ne quis teneatur nisi in quantum factus est locupletior, pendet omnino à bona fide, non autem à titulo, cum licet requiratur ubi agitur ad effectum aliena acquiritur, licet autem sufficiat, dum agitur ad effectum propria non amittendi Responditur in Casu nostro, nec etiam titulum deliderari, immò ab illo unice oriri bonam fidem, tamquam effectum à Causa procedentem, quod enim ad se iustus titulus in acquirendis bonis inimicorum nemo est qui dubitet, & docent Reges de Ponte de Peregr. Prærog. tit. 11. de Trivern. nu. 17. & seq. Lænar. conf. 24. nu. 4. Caren. resol. 1. num. 10. & ab illo successivè emanat bona fides, per quam depredator potest possidere, & alienare capta bona, prout dum à principio iusta fuerunt Causæ existimantur Navem, & bona Turcarum fuisse, qui ambigit justum quoque adfuisse titulum ea capiendi, atque ut certum est per illum effectum fuisse Possessorem bonæ fidei, sic indubitatum est, quod illis venditis non tenetur, nisi in quantum factus est locupletior: hac intercedente differentia, ut par est, inter justum & injustum depredatorem, ut hac teneatur ad damna, & veram valorem rerum abla-

tarum, ille autem ad id tantummodo, quo locupletior rem factum fuisse apparebit, iuribus alienis.

Ex quibus proprio Marte ammiradveris in predictam ivimus Sententiam, hanc nobis commostrate viam sola iustitia, sequente tamen in penclarissimum comperit veritatis testimonium Illustrissimo Dom. Ambrore Bononio S. C. S. à Consiliis J. C. electissimæ Etaditionis.

Et ita, &c.

Petrus Mathias Maggias Rota Audier.
Bertholomæus Bononius Audier.

ARGUMENTUM.

Navis Christiani Græci ritus, ceteroquin Catholicæ, licet more Turcico edificata, eorumque vexillo munita sit, attamen nequit à Christianis capi.

Prædator quando dicitur iustus, & quando injustus; quibus de eius excusatur à dolo & delicto, & per consequens à refectione damnorum, & interesse. Quomodo hujusmodi damna probentur, & an debeantur à de injuste depredationis, si fide de more litis.

SUMMARIUM.

1. Archiepiscopi dicto plena fides adhibenda est.
2. Confessio, licet emissâ in alio jam iniquato, plene probat contra confitentem.
3. Mercet Christiani Carolici, licet subditi Imperio Ottomanico, depredationi non subjacent, & num. 10.
4. Hujusmodi prohibitio ex pluribus Decretis Sacra Congregationis emanat.
5. Mercium dominium probatur per depositum Patriarchæ Alexandria.
6. Et per Apostolicarum, in qua regulariter continentur species mercium, nomen Mercatorum, & specificatio loci operationis, & de operationis, ut num. 7.
7. Dominus restituenda sunt res ablata.
8. Amplia, etiam si ab hostibus forent recuperata.
9. Consularis Maris dispositio cap. 273. expenditur.
10. Et in materia maximis habet vim Legis.
11. Navis pro nobis, saltem de equitate, præsumitur omnibus Creditivis.
12. Transactio super jure certo & claro, non sustinetur.
13. Et de ratione num. 15.
14. Receptum ex turpi causa, constituit ab argente causam revocatur.
15. Atque quod nomen sit, & quid pro ea intelligatur.
16. Actio solidalis datur contra quolibet ex Partners.
17. Periculum habetur pro Legi, & veritate.
18. Mercium capturarum ab hostibus, quantitas ac existentia, probatur per consuetudines, etiam leves.
19. Fideliter, per eorum possessionem, vel juramentum depredationem passus, num. 21. & 22.
20. Depredator injustus, ultra pretium empiricis mercium, tenetur ad omnia damna, & interesse. Dactura, ut ibid. & num. 24.
21. Damnum emergens, & lucrum cessans, debentur in causa maleficio & doli, a quibus non est immanis injusta depredatio.
22. Etiam ab ipso prohibitionis requisitum Cautela, in l. 3. ff. de eo quod cert. loc.
23. Et de rationibus ibid.
24. Ad inoffensum obligatus tenetur ad fructus ab ipso amittitur.
25. Damnum emergens, & lucrum cessans, præter injustam depredationem, debentur à die depredationis, non à die mora litis.
26. Et de ratione ibid.
27. Liquidatio damnarum depredationem passus quomodo faciendi sit, & num. 30.
28. Prædator iustus non tenetur ad damna, & interesse, sed solum ad id, de quo, ultra pretium rerum

- rum depradarum, si vendita fuerint, falsus est leupetior.
38. Prædator quando exculpandus sit à dolo, & delicto, & num. 33. 43. 44.
39. Navis munita vexillo inimici præsumitur inimica.
40. Vexilla dicuntur signa inversa.
- Et variantur ad opportunitatem num. 36.
41. Græci Christiani subditi Imperio Ottomanico non indigent vexillo Turcarum.
42. Prædator insequens Navem munitam vexillo inimici excusatur, etiam quoad damna & interesse.
43. Secus si fuerit in mala fide, & dolo.
44. Bona fides, ex vexilli gestatione exorta, nec statim subvertitur per contraria documenta, sufficit ad excusandum à damnis, & interesse.
45. Testes, deponentes de præda de qua participatio, minime attendendi sunt.
46. Limita, si deponent de re gesta in medio maris, quia in hoc casu, etiam minus idonei admittuntur.
47. Titulus iustus præsumitur adesse, ubi agitur de acquisitione Bazarum Turcarum.
48. Mercator, non impeditur in alterius commodum navigare, neque petere à Prædatore interesse loci cessant.
49. Fructus non debentur ex credite pecuniario.
50. Limita, si, ultra moram à debito contractum, creditor sit Mercator solutus negociari, & præsumitur evagari in meritorio, ex quo lucrum, saltem verisimile, concludatur.
51. Mercator non potest fructus exigere ex mercimonio, ex quo sperare negotii lucrum certum in potentia proxima.
52. Mora, & præsentium interesse, excluditur in habente iustum causam liquidandi creditum.
53. Amplia, etiam si dictum creditum in parte liquidum sit.
54. Et maxime, in parente majorem summam damnorum plus debere.

Lithurni, Depradationis.

Venetiæ 14. Septembris 1716.

E T

DISCURSUS CCXIII.

CUM Salamon Elifajani Christianus Græci ritus, cateroquin Catholicus Mense Februarii Anni 1711. ab Incarnate. Syriacum Mare sulcans propria Sayca sub nomenclatura Divæ Catharine, more Turcico edificata, ac vasis mercibus onusta, ut eas à Damiatæ Athachiani veritus traderetur, impetropere fato in piratarum Navim Dom. Capitanei Francisci Francefchi, nuncupatum Deiparam Monsis Nigri, insignis S. R. C. condecoratum sub Gubernio Caputanei Anconiti illius fratris existentem incurrit, qui cum fuerit dictam Saycam insequutus, & aggressus cum facili negotio subegit, & postea ad Civitatem Melitæ, inde Lithurnum cum omnibus mercibus, ac Tribus Turcis ibidem reperitis, & in servitutem redactis secum feliciter transtulit.

Novem fere mensibus ab hinc peractis, præfatus Salamon prædam pisse, perquisitis & obtentis Testificationibus comprobantibus se esse Catholicum, appropinquavit Oras Lithurni, ac ibidem emisse exposculando, ab eisdem DD. Franciscis Saycam, Naula, & damna una cum nominali rebus ad ipsum spectantibus, vis illam cum suis instrumentis recegit, mediante transactione solita opera, & interpretatione custodiam Religiosis Laici cultusque Linguam Turcicam, ac erroneè se jactantem Missionarium Apostolicum in partibus Ethiopiarum, & alterius Mercatoris Turcarum in eadem Civitate commorantis, cuius transiitionis vigore majus, ac longius malum foret pertransiens alias res proprias, naula, & quicquid aliud perire posuisset. suis prædatoribus condonavit, ut patet ex instrumentum in actis exhibitum.

Verum obtesta successivè per dictum Elifajani juramenti absolutione, habitoque recursum ad Supremum

Magistratum hujus Civitatis, ad effectum consequendi ab eisdem DD. de Francefchi dictas proprias res, seu merces, Naula, ac damna, & interesse pissa occasione hujus depradationis, non obstante transactione præfata emissa hujus Cause cognoscit Nobis commissa, à quibus post meritum, seu rationum hinc inde allegatarum discussionem, resolutum fuit non laicis dictis Dom. de Francefchi in dicto Instrumento transactionis stipulari condonationem Naulorum, & aliarum rerum in dicta Sayca existentium ad dict. Elifajani illius Magistrum spectantium, & propterea eos condemnari ad solvendum eidem pro Naulis pretia 473. nec non pro dictis rebus propriis alias pretia 160. & in reliquis respectivè absolviimus, reservata facultate declarandi etiam super præfatis excessu expensarum, prout de jure ex rationibus inferius subnectendis.

Consilio namque, quod dictus Elifajani, licet subditi Imperio Ottomanico, sit Christianus Catholicus, ex pluribus documentis, & præsertim ex fide Archiepiscopi Ptolomæidis, qui plenè defendendum venit ex traditis per Gen. de Scipione, privat. lib. 3. de lit. Episc. numer. 27. & seqq. Petraræ. decis. Florent. 44. sub num. 39. & Quia, pluribus Testibus formiter examinatis in respons. ad octavum process. Elifajani pagin. 122. & 126., ac ipsam partem confessionem in transactione emissa, quæ confessio, licet facta in actu jam impugnato, adhuc contra consentientem plenum gradum probationis constituit, ut in specie advertit Ansaldo de Commercio. & Mercator. disc. 9. numer. 23. qui sequitur Utrale. de transactio. quest. 86. per totam Mass. consil. 175. numer. 16. tom. 3. sequitur, quod illius Saycam, nec non res in ea existentes, & ad ipsum spectantes, nullo pacto poterat dictis Capitaneis de Francefchi depradari, ut linealiter habetur ex Concilio Lateranensi in Cap. excommunicationis de rapto, ac in puncto penes Ansaldo de Commercio. & Mercator. d. disc. 9. tom. 3. ubi testatur hanc prohibitionem orti ex pluribus Decretis Sacre Congregationis de Propaganda Fide Cordus. De Luc. de Regal. disc. 100. numer. 11. & seqq. Fagnatelli. consil. Canon. 9. tom. 8. Petraræ. decis. Florentin. 44. numer. 1. & sequentibus R. in re. cent. decis. 497. numer. 1. & seqq. part. 14. cor. Artilin. decis. 608. numer. 3. versic. præsertim, & decis. 892. confirmata in decis. 924. eorum Cero, & in Melitana depradationis 1. Julii 1692. & 6. eorum cl. mem. Cordus. Caprera, & in Melitana Depradationis quoad Demerium 22. Februarii 1711. & Principale numer. 23. relata apud D. meum Casarez. de Commercio. disc. 116. & in Lithurni, Prædationis proximi supra apud eundem disc. 112. & Hoc autem num. 46.

Quod Sayca effect de prægratitate dicti Elifajani, quodque in ea adesse quantitas grani, altissimæ rerum ad ipsum spectantium unanimiter concludunt Consiliiatus Francie in Civitate Cairi, mediis deponitionibus Patriarchæ Alexandrie, & aliorum Testium indolentum, nec non alie deponitiones theorum PP. Missionariorum pro Terra Sancta in eadem Civitate existentium, juxta Apocæ occurrit in ipso limite expeditionis Cause nobis offensa, ex quibus non potuit amplius dubitari, dictas res ad dictum Elifajani Christianum Catholicum pertinere, ut in puncto, quod deponitioni Patriarchæ Alexandrie super perennitæ, & quantitate mercium maxima fides sit adhibenda R. in Melitana depradationis d. disc. 116. & Contrariis numer. 38. sicut similibus anathematibus eadem R. in re. cent. decis. 497. sub numer. 2. part. 14. & in Foro-fermentum. Testamentum 4. Martii 1698. & Nec facti, & 5. Septembris ejusdem Anni 4. Et facti eorum clar. memor. Cordus. Caprera, & quodque apocæ oratione probent dictarum mercium Dominium Coppellet. respl. Fyfiel. 160. Dom. meas Auditor de Casarez. de Commercio. disc. 10. numer. 37. & 64. & d. disc. 23. numer. 4. & 5. Baldac. decis. 13. 16. de Melitana. numer. 39. R. decis. 340. numer. 8. part. 18. confirmata decis. 852. & decis. 794. eadem part. tom. 1. post Cordus. Aliz. de Incognitis, in judic. decis. 57. numer. 6. & seqq. tamquam regulariter continentes species mercium, nomina Mercatorum cum specificatione loci, à quo onerantur, & ad quem oneratio dirigatur, & Melitana Depradationis 22. Februarii 5. Nil relevante in fine.

Polita autem perennitæ, seu dominio dictarum rerum ad Christianum Orthodoxæ Fidei additum, etiam

dem

dem debita omnino erat eorumdem rerum integra re-
 8 lictio, ut communiter fiunt *Card. de Luc. de*
Regalib. diff. 195. num. 12. Anald. de Comm. d.
diff. 9. num. 7. Farnes. de Furt. quæst. 165. num. 2.
Cabal. refolut. crimin. 140. num. 7. Careu. refolut. 1.
num. 31. Pontanus. decif. Florent. 44. num. 3. Franc.
decif. 288. per tot. ubi etiam si bona recuperata sint
 9 *ab hostibus in dicta Liburni. Præde Navis 5. Nec*
obstat num. 50. supra diff. 212. Rota in dicta Atele-
vitana Depredationis quoad heredes Theodori 8. Maji
1711. §. Primo numer. 1. & in eodem quoad Demo-
strum 22. Februarii 1712. §. Principale num. 24. diff.
Diff. 116.

10 Et ratio est, quia Christiani Catholici, licet subditi
 fuerint Imperio Ottomanico, adhuc non dicuntur mem-
 bra Hostilitatis Reipublicæ, nec unum corpus cum ea
 constituunt, quia illi subiacent et necessitate, non ex
 voluntate, prout Schismatici præcipue formales, ca-
 terique Infidelibus adherentes: adeoque Catholicis vi-
 ventibus in durissima, ac tyrannica servitute non est
 addenda afflictio propitiorum bonorum rapinis, que non
 in Turcarum, sed in eorum perniciem redundan-
 tem, ut bene observat *Georg. Bill. de re Albulæ.*
part. 2. tit. 11. num. 5. Parriell. de Appellat. Maj-
fun. tit. 15. quæst. 214. numer. 5. & supponunt omnes
authoritates superiores recte, præcipual diff. Liburni.
Præde Navis 5. Nec obstat prædicta procedere n. 49.

Hinc non refragatur opposita transactio, in qua
 Dom. de Francefchis dempta Sayra obnoxiuntur con-
 ditionationem rerum ad dictum Elifajam spectantium,
 ac etiam Navilorum pro mercium transportatione de-
 bitorum, quia facta, ut supra probatum est, debita
 erat dicto Elifajam integra rerum restitutio, inq-
 uam etiam citra aliquam dubitationem debebatur eisdem
 11 Iuribus distoriam Navilorum, ac clara dispositione
Consulatus Maris caput. 273. versic. se la Nave, e
Navigio, que in materiis maritimis, tamquam uni-
versalis consuetudo habens vim Legis, invariabiliter

12 attendenda est apud omnes Provincias & Nationes
Roti. ref. 20. numer. 5. volum. 1. tit. de Navis. nu-
mer. 123. & segg. & tit. de Affecur. numer. 209.
& segg. Capit. diff. 75. num. 9. & 10. lib. 1. cum
aliis per Dominum meum Andree de Casarogio de
Commere. diff. 19. numer. 3. quibus additur Coppel.
refol. §. final. 159. num. 8. & 9. tom. 2. ubi quod dicti
Consulatus Capitula fuerunt acceptata à Pilatus An-
po 1118. & bene fuisse Zarib. de Salar, quæst. 88.
num. 25. versic. utrum Cass. de ration. rata quæst. 5.
numer. 4. versic. ficuti merces, seu Navium Valas. con-
sult. 73. numer. 11. Raynold. observat. criminal. cap.
12. in fine, ubi quod Navis pro hostis, saltem de

13 equitate præferre omnibus Creditoribus tom. 3. *Roti.*
ref. 74. per totam tom. per. & respons. . . . tom. 2.
ref. de Navibus & Naval. noteb. 72. cum segg. & no-
tat. 90. & 91. numer. 234. cum segg. adeoque dicta
 14 *transactio, & condonatio dictarum rerum, & Nau-*
torum tamquam emanata super Jure certo, claro, &
indubitato non sustinetur l. 1. de Transact. l. Proles,
& leg. causa cognita Codic. eodem. Utroq. de Fran-
sal. quæst. 43. per totam, & numer. 7. ubi quod in
hoc casu dicunt adesse lesionem enormissimam, &
quæst. 94. numer. 25. De Luc. de regalibus diff. 195.
numer. 11. Cyriac. contravenf. 3. numer. 2. contravenf.
237. numer. 5. & contravenf. 350. num. 13. Andreal.
contravenf. 246. numer. 16. & contravenf. 218. num. 1.
& segg. Terr. varior. quæst. tit. 3. part. 16. num. 45.
tom. 1. Paulus. differt. 15. num. 64. & 68. Rot. nostra
cor. Alagon. decif. 87. per tot.

Preterea quia, licet inveniuntur etiam depredationum
 15 volumine expresse liberalitatem erga fuam prædationem,
 licet facile est mense concipere, quod in metu majores
 mali perterritum, & ad redimendum majores venationes
 periculis res spectare in actu transactionis de-
 fluunt, ut in notitia prædictis terminis observat *Manf.*
consultat. 275. §. per numer. 34. & 35. tom. 3. & per
consequens, quicquid ex prædictis causis, ac fortis
suasione interpretetur in dicto actu deest, seu re-
quirit, dicitur ipsam deesse, seu tenuisse, & Domi-
 16 *num Franciscum Augustinum esse, & recipere ex tur-*
pi causa, & condonatio ob tempus causam revoca-
tur l. 4. §. 2. Codic. de condit. ob turp. Caus. ita,

ut nec quid minimum ex tali causa remittere liceat
Castrenf. in l. 1. §. 1. num. 4. idem Utroq. de Tran-
sal. diff. 248. 43. num. 42. & 43. cum sequenti-
ac numer. 50. 52. & 53. Rota nostra coram Alagon.
decif. 85. num. 11. per tot. ubi etiam quod promissio
 non dicitur liberatio.

Rite igitur, ac satis moderatè fuerant condemnati
 Domini de Francefchis ad satisfactionem pretiarum 743.
 pro navibus, & ad alias solitas 160. pro rebus ad ip-
 sum Elifajam spectantibus; quo enim ad Naula cum
 Cimba, seu Sayra esset plene onerata, ut scelerum
 omnes Testes, & effect capacitates Succursum, seu
 ut ajunt salmarum 200., ut haberetur ex Instrumento
 Naukisationis exhibito per Dominos de Francefchis to-
 tam *Præf. fol. 211. deducta ad libras 1710. pro*
 quolibet salma componunt numerum in totum libra-
 rum 340. millia, ex quibus conficiuntur 475. Ardeppæ
 17 ad rationem librarum 800. pro singula Ardeppæ, 17
in §. 2. Calculatis autem dictis Ardeppæ 475. non
ad majorem rationem pretiarum diuagat cum dispendio
Afinis pro Naulo eujuslibet Ardeppæ, ad ejsdem
transferti merces à Damiatia ad Athabach, &
Tripolim, ut præcedit deponunt de Anni 1711., &
1712. apud Testes Elifajam, ejus Præf. fol. 141. 143.
& 164. cum solutum iter per eorum progrediantur ad
millaria Italica 550. ut ex fidebus Ducibus, & Con-
firmat. Tricemum S. C. R. Præf. §. 6. 137. sed ad
mitiorum rationem unius petiæ cum tribus quarum
 ex octo regalibus pro singula Ardeppæ, juxta præ-
 fatum Instruementum Naukisationis cum eisdem Sayra
 à Civitate Drepani ad Civitatem Janus equidem ire
 inierit, clarè refutatur ex calculo arithmetico præfata
 summa pretiarum 743. ad quam dicti de Francefchis 18
 fuerunt condemnati in solidum, cum aliqua soliditas
 detur contra quolibet ex Piratis, ut in puncto fir-
 mant *Manf. consultat. 275. numer. 50. & Nam*
prima Secum 3. Rot. coram Alagon. decif. 606. & de-
cif. 419. per totam.

Quia vero ad alias res ad ipsum depredatum spe-
 ctantes, juxta pariter viam fuit condemnatio in sum-
 ma pretiarum 160. nam comparato pretio currenti,
 quantitas frumenti, & orisæ, vulgo Rife, de quib-
 19 us in dictis justificationibus Elifajam, & Apoca-
 oneratoria, parva pecuniis quantitas deficient pro com-
 plemento dictarum pretiarum 160. eidem viam fuit de-
 bita ex valde moderato, ac venustissimo pretio rerum
 utensilium Cobicali ejusdem Magistri Navis, quod
 verisimile interire pro probatione casus Legis & 19
Manf. consult. 216. num. 56. tom. 2.

Fuerunt tamen DD. de Francefchis absoluti à dam-
 nis, & interesse præteritis ad evincendum Elifajam
 occasione dictæ depredationis, pravia discussione,
 ac dictis Capitaneis Ansonius fuisse passum, vel in-
 justum Depredatorem, à qua relictio ista dependet
 nam contra injustum perdatorem omnia Jura clau-
 mant, quia confusio per delictum in genere, seu de
 substantia depredationis super existentia, pertinentia,
 seu Dominio, ac quantitate mercium in Navi oner-
 atarum, non solum adjuvantur res & imperfec-
 tæ probationes, & firmatis per Rot. in dicta Atele-
 vitana Depredationis quoad heredes Theodori 8.
 Maji 1711. §. De Dominio coram Albulis Deca-
 no, & in eadem quoad Demonstrum 22. Februarii
 1712. dicto diff. 116. numer. 35. & 39. sed etiam
 (nisi alia justificationes conversationis fuissent) licet est
 20 sola eorumdem mercium possessio, ut præcedit
 adreptum *Farnes. de Furt. quæst. 176. numer. 19.*
& sequentibus Manf. diff. consultat. 275. numer. 25.
& per numer. 36. §. Sed obitum tom. 3. Ilmarin.
decif. Florentin. 44. & numer. 12. ad 23. Rot. coram
Cerr. decif. 832. numer. 5. & decif. 924. numer. 5.
& sequentibus in recent. decif. 497. numer. 3. per
14. & in dicta Atelevitana Depredationis Diff. 116.
numer. 36. ac adjuvantur Juramentum Depredationis
passi Cardin. De Luc. de Regalibus diff. 193. num. 5.
Anald. de Comm. d. diff. 9. num. 20. & Manf.
diff. 474. 275. num. 31. tom. 3.

Uterius injustus Depredator tenetur ad omnia 23
 damna, & interesse etiam lites cessantes, obiterque
 ultra

- utra petitiū quo merces fuerant emptæ, ad damna
confestim in augmento venditæ merces in Portu, in
cujus rationem fuissent venditæ merces in Portu, cu-
jus conseruari debebant, & sic non solum in re,
sed etiam in spe, que consistit in privatione, seu
ablatione illius quod depradatum fuisse habuerat, ut
in nobis terminis firmata Cardin. De Luc. de re-
galibus diff. 195. numer. 13. *Asfeld. de Commere-
diff. 9. in fine Penarum. diff. Florentin. 44. num. 6.
Rota in dicta Melitensiana Depradationis diff. 116.
numer. 1. & numer. 24. & in eadem quoad dictum
Demetrium super damnis, & interesse 1. Julii 1715.
§. Damna coram Cardinali Scoto, nec non etiam
ad interesse extrinsecum, seu lucrum cessans consti-
tens in fructibus, qui retracti fuissent ex capitali à
Mercedibus depradationem passis, cum tam dampnum
emergens, quam lucrum cessans debeamus in casu
Maleschii, vel Doli, à quo non est immunitas in ip-
sa depradatio qua sapit delictum, ex collectis per
Lezard. de Usur. quest. 96. numer. 31. & 32. cum
aliis, in specie per *Asfeld. diff. insens. 275. sub nu-
mer. 31. & num. 51. & per Rotam in dicta Melitensiana
Depradationis quoad Demetrium super damnis & in-
teresse vero, cor. Card. Scoto.**
- Abique in quo opponi valeat defectus requisiti-
orum *Cassini* in l. 3. ff. de re, quod certo loco,
iuxta Decisiones *Dichii* 16. & 185. quia iste obstat
potest, quando petitur dampnum, & interesse resti-
tutum ex contractu, & ex simplici mora debitoris,
ut est casus dictarum decisionum, scilicet quando agi-
tur actione ex delicto ob prædam mercium destina-
tarum ad mercionium in aliquo loco, causa ca-
piendi lucri, quo casu lucrum cessans debetur præ-
teritive ab omnibus requisitis, siue quia illa non in-
stant in actione ex delicto *Laurentii. de Attenat.
part. 3. caput. 31. numer. 167. Rota coram Bith. de
diff. 125. numer. 2. & sequentibus, & in recent. de
diff. 431. numer. 17. part. 3. Iure quia ablatio rei de-
stinata ad lucrum capiendum ratione Mercaturæ im-
peditur condemnationem, seu restitutionem illius lucri,
quod percipi possit, si dicta res ablata non foret,
omnino obligati ad investendum in rebus fructu-
sitis, qui præterive ab omnibus requisitis, semper re-
tinetur ad rescindendum fructus ob investimentum non
factum. *Rota coram Prish. diff. 394. numer. 14. &
per eandem fere verba firmavit in dicta Melitensiana
Depradationis quoad Demetrium super damnis, &
interesse, prima Julii 1715. §. Non juvante cor. Car-
din. Scoto.**
- Dictaque damna, & interesse regulariter debentur
à die iniuste depradationis, non à die morte litis,
quia etiam iusta credulitas, quod merces essent Tur-
carum, & ex mala fides, que non inficit primum
actum depradationis in ipsa rei apprehensione, sat
est, quod superveniat in retentione, comperio post-
modum, quod eadem merces essent Catholicorum
*De Luca de Regalibus diff. diff. 195. numer. 17. &
prohibetur. Rota in dicta Melitensiana Depradationis
quoad Demetrium super damnis §. Quæ exuberanter,
& sequentibus, & §. Quandoquidem coram Cardin.
Scoto facta pariter dictorum dampnum liquidatio-
ne, vel iuramento in litem veritatis, vel saltem sup-
pletorio depradationem passis, ut bene observant *Asfeld.
diff. consulas. 275. numer. 51. & 52. cum sequenti-
bus Asfeld. de Commere. diff. diff. 9. numer. 20.
81. & 24. Lezard. de Usur. quest. 74. numer. 17.**
- Vel in conflictu variarum probationum, interpositio
arbitrio regulando à circumstantiis facti, qualitas
loci, temporis, & personarum *Rota coram Cerro
diff. diff. 924. numer. 3. Penarum. diff. diff. Flo-
rentin. 44. numer. 7. & in dicta Melitensiana Depra-
dationis quoad Demetrium super damnis, & inter-
esse 1. Julii 1715. §. Frustrando, & §. Quo de-
dam coram Cardin. Scoto, & in eadem quoad ha-
redes Theodori in §. Quo vero coram eodem, ubi,
tam per damnum emergens, quam per lucrum cessan-
te, sessorum taxata in eorum litem decem dimittunt
pro contritorio, ad mensuram capitalis liquidati, ut
condemnationem ad expensas judiciales, & extra-
judiciales.*
- Adversus autem iustum prædationem, hoc est con-

tra eam, cuius favore intrat bona fides, seu iusta
excusatio à dolo & delicto, saltem in principio, ad ef-
fectum prædium capiendi, si non ad effectum retinen-
di post novas supervenientes prohibitiones, non fit con-
demnatio ad damna & interesse, ut supra probatum
est, sed solum fieri debet ad id, quod depradator ul-
tra petitiū rerum depradatarum, & venditæ fuerit
factus esse locupletior ad res, in l. utram autem 26. l.
sed est, & l. 28. §. Causalis ff. de per. haredis, cum
aliis relatis per Rotam nostram in dicta Liburnen. *Præ-
de Navis supra relatis diff. 212. §. Consequitur numer. 33.
& §. Nec relevar numer. 74.*

Quodque dictum Dorn. Capitaneus de Franchetis ex-
cusandus sit à dolo, & delicto, iustaque habuerit
causam faciendo prædam, de qua agitur, colligitur ex
pluribus circumstantiis, tam ante, quam post illam
concurrentibus, ante, quia Sayca effectum erat mo-
re Turcico, procedebat à Regione Turcis subdita, &
ad aliam eorundem migrabat, nec non ante illas sub-
jugationes elevavit vexillum more Turcarum confectum,
ut deponere res Tellet ad instantiam DD. de Franchetis
examinatis super 13. 15. & 16. cum quibus
videtur concordare primus Tellet examinatus ad in-
stantiam aliorum Mercatorum super hac eadem Sayca su-
per 14. cum sequentibus; Navis enim instructa Vexil-
lo inimici præsumitur illius, quem demittit Vexillum l.
figura C. de Fabric. lib. 11. Bald. in Auth. de da-
ta C. de Donat. ante Niqu. Sord. conf. 61. numer. 28.
& 29. *Jafin. consil. 170. numer. 2. lib. 2. Mascard. de
Probat. consil. 160. numer. 1. & consil. 5032. Strac. de
Abreac. part. 2. numer. 72. & de Nant. part. 3. numer.
23. Gratian. diff. 100. numer. 5. & 6. Affili. diff.
23. numer. 3. & 4. Rev. Janen. diff. 101. numer. 2.
& 3. & in præteritis terminis emittendi à damnis, & in-
teresse prædationem Navis nemini tali vexillo Cardin. de
Luc. de Regal. diff. diff. 195. numer. 13. & 20. Rota
nostra in dicta Liburnen. Præde Navis §. Consequitur
cum sequens.*

Non obstat, quod vexillum sit signum æquivocum, 15
& non certum, ut observat *Asfeld. consil. 275. numer.
19. tom. 3.* quodque illius variatio hodie fiat ad oppor-
tunitatem, vel ad evitandum molestias, vel ad procu-
randum benevolam receptorem, ut ait Rota in d. *Meliten-
siana Depradationis quoad Demetrium diff. diff.
116. numer. 31. Penarum. diff. Florentin. 44. numer. 35.*
quia ultra quod Græci Christiani subditi Imperio Otto-
mannico non indigent Vexillo Turcarum, seu confecto
more Turcico, nec illud unquam deferre solent, ut à
periculis eripiantur, cum Turcæ Christianis subditi
molestias non inferant, quomvis insignia Beausiliani
Virginis, vel alioquin Sancti in eorum navigationibus mer-
cenoniam causa incitis utantur, ut ex pluribus anecdotis
Equitum Sancti Stephani, testatur Rota Nostra
in d. Liburnen. Præde Navis supra diff. 212. §. Nec
obstat vexillum vers. fuit enim responsum; Semper erit
verum dicere, quod dicti vexilli gestatio præbet saltem
bonam fidem, & iustam excusationem à principio, diem
aspicientibus tale vexillum iusta præsumptio occurrit
dictam Navem tamquam inimicam insequendi, subjuga-
ndi, & retinendi, donec contrarium concludentes doce-
ant, ut admittit eadem Rota in d. Melitensiana De-
pradationis quoad Demetrium supra diff. 216. numer.
32. in qua idem fuerunt prædatores condemnati ad dama-
na, & interesse, quia fuerant in mala fide & dolo,
dum in acta depradationis confici plures addidit Te-
stium depositiones, res depradatas esse Demetrii Ca-
tholici, ut in §. Nihil relevar, & §. Prima nempe
cum seq. d. diff. 116. & tamen ea restituit denega-
rum, quæ depositiones in præsentem non concurrunt,
adeoque bona fides ex dicta Vexilli gestatione exorta, 40
nec itatem subtili per contraria documenta, sit etiam
ad effectum excusandi à damnis, & interesse in
puncto Card. De Luc. de Regalib. diff. 195. numer. 13.
& 20. & Rota Nostra in dict. Liburnen. Præde Na-
vis §. Ad præsumptionem numer. 32. & §. Separari
num. 33.

Neque refragant, quod præfati Tellet examinati ad 41
instantiam dictorum DD. de Franchetis non sint at-
tendendi, eo quia illis interserviant, & participant
de præda Penarum diff. diff. Florentin. 44. sub nu-
mer. 33. §. Non primo, quodque contra eos mittunt depo-
sitiones

finones aliorum Testium formiter examinatum ad instantiam alterius Mercatoris Christiani super hac eadem Vestili delatione: quoniam, quoad hoc aliud testium examen, respondetur eos inter se nullatenus concordare, adeoque non posse super eorum depositionibus fieri aliquod fundamentum, quo vern ad eos examinatos ad instantiam dictorum DD. de Francesebus confiteri dicatur, quod nullo modo iustificatur dictos Testes participes de Praxi, neque tunc potest depositionis fuisse actu famulos, seu intervenientes eidem de Francesebus, & tamen quando etiam dicti Testes aliquos defectus patuerunt, adhuc essent attendendi, quis cum agatur de re gesta in medio Maris, de qua per alios confiteri non potest, etiam testes minus idonei, nempe informes, domestici, & interesse recipiantur l. quies C. Naefrag. lib. 11. cap. vltimus de Testibus Farinac. admodum trall. quod. 55. numer. 35. & quod. 62. numer. 30. & de poen. quod. 24. numer. 222. Anfeld. de Commert. diff. 9. numer. 30. Rota. diff. 56. numer. 6. Rot. coram Merlino. diff. 606. num. 27. parum Corr. diff. 865. numer. 3. & 3. & diff. 892. numer. 3. cum seq. coram Eadem, in recent. diff. 246. num. 27. part. 6. diff. 195. num. 4. part. 8. & diff. 309. num. 7. part. 10. Et in dicta Merlino. Depredat. quoad Domerium Diff. 116. num. 28.

Post Sayce subiectionem, ad excusationem Dom. Capitanei de Francesebus, succedit, quod in dicta Sayce aderant tres Turce, & plures mercatores Turcarum, ut est in confesso inter Partes, quod iidem depointerint Saycam speculare pro duabus ex tribus partibus ad Amer Turcum, quemadmodum hoc ab initio veritati inturbatur, ut declaratur etiam in sua depositione Reverendissimus Patriarcha Alexandrinus, qui, licet assensit Elfasinum tunc temporis veris emissit alius duas per ipsas partes illius, adhuc ingenue addidit, quod de hoc in nullam habebat probationem, quam novissime dumtaxat exhibuit, mediante Iustramento empionis, quodque demum in eadem Sayce adinventum fuit quendam cartula, seu Apoca oporterit illa, in qua mercatores in ea investit carattere Turcico, seu Apoca fuerint adnotata, ita ut in Regione infidelibus subiecta & in medio Maris, non poterat Capitanus de Francesebus facilius scire cognatum eorum, quae in illo actu apparebant, nec inquirere veritatem ex dicta Apoca oporterit, quominus exerceat gratia piratarum non tenetur esse peritus iurconsultus, atque cum iuris subtilitatibus se Iudicem constituere, & inquisitoris exactas diligencias adhibere et sic Apoca oporterit, ut in puncto ad effectum excusationis à damnis, & interesse observat De Lusi. de Regalib. diff. diff. 195. numer. 16. proindeque ex his omnibus, precipue simul iunctis, satis dicitur dictum Capitanum de Francesebus bonam fidem ab initio habuit, iuxta ad supervenientes novas iustificationes retinuisse, ex traditis in his terminis per Rotam nostram in dicta Libarera Crado Natis Diff. 212. §. Ad praesumptioes, §. Nec refragator, & §. Nec relevat, ubi quod bona fides in his circumstantiis sufficit absque titulo, qui etiam dicitur iustus adesse, quoties agitur de acquirendis bonis inimicorum, seu Turcarum, quibus à Christianis bellum censetur perpetuo indictum. Latas de Penna in l. unica C. de Crast. lib. 11. Alciati. in l. Hostis §. de verbis. significat. Spad. consil. 8. num. 1. & 2. vers. post lib. 1. de Pont. de Poris. Prerog. tit. 11. de Tirren. numer. 1. Calvin. de Acquisit. cap. 121. num. 32. & 33. Lassar. consil. 84. numer. 4. Cabal. resolut. Crim. resol. 140. & Cal. 233. numer. 4. Carcin. resolut. 1. numer. 10. Anfeld. de Commert. diff. diff. 9. num. 5. & num. 7. Pannyn. diff. diff. Florent. 44. num. 9. & 10.

Excluso ex praedictis solo, ac delicto in Capitanum de Francesebus, penitus cessabat quodlibet pretensum interesse, etiam hinc cessante, cum quia Sayce statim exhibitio documentis necessarias fuit restituta, cuius mediante dictus Elfasinus alia maritima itinera peregre, quo Roter non possit rationes aliquas impediment Navigationis aliquid petere pro eo, quod sua interest, ut firmat Lassar. de Uffor. diff. quod. 74. numer. 38. in fin. cum quia non consistit, parvam

frumentum, & Orize quantitate in Sayce existens, & ad ipsum spectantem, fuisse potius sua tenentem causa mercimonii sciendi, quam erogandi in sui & Nautarum alimoniam, tum etiam quia, neque ex pigro suatum rerum amplius non extantiam, neque ex navis eidem non solutis, debiti sunt aliqui fructus, cum ex Credito pecuniario illi non debeantur 49 l. usura §. de verbis. significat. Gratian. diff. 823. numer. 14. oisi ultra moram Magistra Navis vectorum probet (quae probatio hic deficit) se solutum esse negociare, & pecuniam erogare in mercimonia, quodque iuxta minorem opinionem ejus lucrum sit saltem vel simile, & à communiter accidentibus concludatur Angel. in l. continuas §. Non ita §. de verbis. obligat. qui testatur, hoc ad praxim antedictae Florentiae Altagrad. consil. 21. numer. 58. lib. 1. Lassar. de Uffor. quod. 74. numer. 35. ad 43. ubi de Mercatoris viget in hac eadem Civitate, & in ea Senarum de Commert. §. 1. quod. 7. part. 2. amplius §. numer. 225. Rota consil. 48. numer. 55. Borden. consil. 14. in spec. 2. numer. 41. tom. 1. Sominet. contrav. 144. numer. 14. & 15. & contrav. 185. num. 29. Anfeld. de Commert. diff. 65. numer. 77. Marf. consil. 58. num. 1. & 2. tom. 1. Rot. Janna diff. 139. num. 9. Admirand. diff. Sten. 14. numer. 23. Baldu. in de Dote diff. 18. numer. 29. diff. 111. num. 18. de nes Palm. Nip. vol. 2. & Rota Nostra coram Mag. dec. 103. n. 39. omnia opinione magis rigorosa exigente lucrum certum in potestate proxima situm in Mercatorem experient, de qua idem Sten. de Commert. §. 1. quod. 7. part. 2. amplius. 8. numer. 224. Postquam resolut. 115. numer. 16. & seq. Cyriac. contrav. 326. numer. 35. Borden. consil. 634. numer. 5. Gob. consil. diff. 32. num. 48. lib. 1. Rot. coram Celf. de diff. 277. numer. 6. & 7. & coram Rich. diff. 16. numer. 10. cum seq. repetit. post Martin. de Pignor. diff. 39. num. 7.

Et demum difficultas remanet ut univervum, quis defecit etiam mora, cum enim credum pecuniarum dictarum geram proprietarium, & maiorem esset ante sententiam illiquidum, donec, & quousque illius quantitas ministerio Iudicis liquida fieret, iustam dischabant DD. de Francesebus habere causam litigandam, per quam excluditur mora, & per consequens 50 omne pretensum interesse, quod sine ea colloqui non valet, ad reat. in l. qui Roma §. Egerunt, ubi Rota. Caffron. & alii §. de verbis. significat. h. §. quis solentius 24. §. de Uffor. Bald. in l. acceptum numer. 20. C. de Uffor. Zach. de Salar. quod. 47. numer. 20. ubi quod etiam si aliqui pars 51 liquida esset, propter illiquidum non operatur, ut continuatur in mora, & numer. 20. Lassar. de Uffor. quod. 84. numer. 1. & seq. Strabon. de Interest. lib. 1. quod. 19. numer. 15. & 36. Gob. consil. 14. numer. 75. & seq. lib. 1. Marf. consil. 58. numer. 51. & seq. Gratian. diff. 42. numer. 42. Sard. diff. 179. numer. 13. Sperdi. diff. 40. numer. 62. & seq. Rot. Lucen. coram Adm. diff. 69. numer. 21. coram Corr. diff. 109. numer. 16. & diff. 177. numer. 3. & 4. ubi de plus debito petente, quod maxime congruus speciei nostrae, in qua tunc ingentem summam duorum, quae ei non debebant dictus Elfasini petere, & est piam Decisio in Romana Cambium coram Mer. re inter recopilatas per Palm. Neque. diff. 374. per tot. num. 4.

Et ita utraque, &c.

Ju. Bonaventura Neri Rodia Rota Auditor,
Olivarius Passoli Piccinini Rota Auditor,
Manilius Urbani Rot. Aud. & Relat.

ARGUMENTUM.

Navis Capitanus Catholici, & Catholicorum arma, merces, & alia omnia in Navi existentia iuste, & legitime praedari non possunt, etiam si aliqui ex Turba Nautica Turcae, vel subditi Turcarum essent, & merces ad Turcas pertingerent.

Domini.

Dominium Navis : cui spectet, & quomodo probari possit.

Merces Turcarum, Hebræorum, aliorumque Infidelium an de Jure semper prædari possint, & quid dicendum de illis Græcorum Schismaticorum : ubi data opera de diversis speciebus Schismaticis mirabiliter differitur, reprobatis, seu ad veram intelligentiam redactis Auctoribus. *Verriell. de Missione. Apostol. Titul. 3. quæst. 215. numer. 7. Cardin. de Luc. de Regal. disc. 170. per tot. & Rosa Neftra in Liburnia. Depredat. 14. Septembr. 1716. habita proxime supra Disc. 213.*

Referuntur, & interpretantur juxta mentem piissimam R. C. COSMI III. Felicissimæ Recordationis, & JOANNIS GASTONIS I. Epistol. Diei 15. Octobr. Ann. 1720. directæ Ministro Residenti pto Saa R. C. in Insula Melebitana, & Instructio generalis diei 4. Julii Ann. 1732. data ab eodem Ministro Militantibus sub Auspiciis Magni Ducis Hetruriz.

Prædari litteris Patentibus, & vexillo Regiæ Celsitudinis Magni Ducis Hetruriz munitis, quam potestatem habet super suos Milites, & Piratas : an dare possit inimicis fidem, & promissionem securitatis : an Promissiones hujusmodi, & Salvi Conductus à Ministro Principis, etiam sine facultate, concessi validi sint, Navique opulentur pro sua assecuratione, mercium, aliarumque rerum : adeo ut contrariis effectus illicitus, & violentus, & spoliatus prædator tenetur ad restitutionem rerum omnium Depredatarum, Damnorum, & Interesse.

S U M M A R I U M.

- 1 *Præda Navis non subsistit ex simplici, & non probata assertione prædatoris.*
- 2 *Catholicarum Navis utramque merces, arma, &c. prædari non potest.*
- 3 *Etiamsi subditi Turcarum essent, & aliquæ merces ab Turcis spoliarentur, num. 7.*
- 4 *Consensus Maris dispositio capit. 173. explicatur.*
- 5 *Infractum emptoris Navis certam & indubitatam Dominii præbentem facit.*
- 6 *Validum & confesso prædatoris prævaleat cunctique probantur in contrarium.*
- 7 *Littera Patentis, & ipsa præsumptionem faciunt emptoris, & Domini Navis.*
- 8 *Totius unicus depositus favore prædatoris de jure non probat, si sit indubius dum resistit sub eius potestate, & num. 11.*
- 9 *Transactio facta per vim, & metu prædatoris nullus est robore.*
- 10 *Prædator concludenter probare tenetur Schisma eorum, quod depredatus est.*
- 11 *Merces Græcorum Schismaticorum de jure prædari non possunt.*
- 12 *Et ideo desistam phories Roma, & Florentia.*
- 13 *Et de ratione num. 13.*
- 14 *Schisma aliud formale, & voluntarium, aliud materiale, & casuale.*
- 15 *Ecclesiæ Græcos Schismaticos tolerat, & compariat ut suos in Ovile reclusas : Non autem Turcas & Infideles : & de ratione, ibidem.*
- 16 *Rejectionem de materia Schismatici Auctoritates Verriell. de Missione. Apostol. tit. 3. quæst. 215. numer. 7. Cardin. de Luc. de Regal. Disc. 170. Et Rosa Neftra in Liburnia. Depredat. supra relat. Disc. 213. §. Et ratio est, numer. 10.*
- 17 *Græci Schismatici an sint omnes Hæretici, & in quibus Schisma, & Hæresis distinguantur.*
- 18 *Roma, & merces Græcorum Schismaticorum, si-*

cut Anglorum, & Germanorum, qui Hæretici non sint depredationis non subjacent.

- 19 *Amplius, etsi tales Græci subditi sint Turcis.*
- 20 *Contrarium sentiendum de Benis Hebræorum, & de ratione, ibid. & num. 16.*
- 21 *Expressio Infidelis in Litteris Patentibus R. C. Magni D. Hetruriz Græcos Schismaticos non comprehendit, & de ratione ibid.*
- 22 *Prædator Regiæ Celsitud. Magni Ducis Hetruriz oculo infidelis, sui non habet depredandi Navis, & merces Græcorum, vel sint Catholicæ, vel sint Schismaticæ.*
- 23 *Quia Navis, & merces Amicorum nostrorum reputantur num. 14.*
- 24 *Merces inimicorum de jure legitime depredantur, quomodo à Nervi amici asportantur.*
- 25 *Et sic in praxi, & de consuetudine servatur, numer. 27.*
- 26 *Diligo quævis de sui natura emptoris est.*
- 27 *Religio Jerusalemiana in materia navigationis contra Infideles tamquam magistra, & regulatrix veneratur.*
- 28 *Princeps concedendo aliquibus Commotus, vobis Passaporti, non intelligitur auferre aliis Privilegia diversæ rinde competentia, & de ratione, ibid.*
- 29 *Parificatio ad unum effectum, ad alterum extendi non debet : Maxime obstant manifesta, & palpabili diversitate rationis : aliud enim est negare Græcos, & Commotum, aliud vero depredationis subicere, num. 31.*
- 30 *Verba, quomodo generalia, regulanda, & restringenda sunt ad subilem materiam.*
- 31 *Dispositio adversaria de sui natura repetit terminos dispositionis, cui opponitur.*
- 32 *Causa in Diplomate non expressi tamquam emissi, & indicio remanens sub dispositione Juris.*
- 33 *A voluntate Principis, directæ ad præcedendum, vel nuncum seu Diplomatum, pendet declaratio ipsa, vel ipsius depredationis.*
- 34 *Determinatio respiciens plura determinabilia omnia debet equaliter determinare.*
- 35 *Verba eadem equalia, ac determinata semper retinere debent significationem.*
- 36 *Causa, & Tituli demum extinguitur ad legitimam præda inducendam, reprobatas antecedentibus, taliaque species præferuntur.*
- 37 *Sacrorum Canonum ratio præbentis asportationem vidualium ab Turcas, non applicatur Commercio Græcorum Catholicorum, vel Schismaticorum Orientalium per Regionis subiectas, & de ratione ibid.*
- 38 *Paxillum Turcicum non inchoatam tempore depredationis, prædatoribus suis non suppeditat licitè aliorum bona diripiendi.*
- 39 *Prædator dici nequit vix à portu discessit, dum à portu solvis animo statim redeundi.*
- 40 *Et sic tamquam non discedens reputari debet, maxime discedens nuncum, malitiosè, & in fraudem num. 44.*
- 41 *Presumptio est, in dubio, contra violentum prædantem.*
- 42 *Ex magis in circumstantiis tolli fraudem, & malum prædatoris animum ostendimus.*
- 43 *Possessionem dimississe non dicitur qui rem dote desisse possidere.*
- 44 *Navis prædari nequit loco, & tempore operationis contra fidem datam à Prædatore.*
- 45 *Navigatio per mare Adriaticum permixta in necessariam consequentiam venit permixti usus forum Portuum.*
- 46 *Ex permissione expressa adveniendi aliquem locum, tacita permixta resultat redeundi.*
- 47 *Passum vidualiter, & tacite continet totum id, quod necessaria requiritur ad hoc, ut expresse concertata, effectum fortiorum.*
- 48 *Fides promissa citam hostibus, Persidis, & Hæreticis de Jure Divina, Gentium, & Civili servanda est.*
- 49 *Fideli servanda obligatio in rebus licitis, & honestis*

missis fundatur in justitia, fidelitate, & veritate.

- 31 *Dolo fallere hostem laudabile est, & dolus bonus dicitur, si cum autem ei datum frangere non sit nec injurium, & veritatem, quam ipsum bene agendum ostendit.*
- 32 *Refusatur Coballus Refolus.* Crim. cas. 221. num. 40. & seq.
- 34 *Fides, & secretas per privatum Banitus promissa ad eodem impuniti frangi nequit secundum veterem.*
- 35 *Salvus Conditas ad Principe, vel ad Ministros jurisdictionem habentes Banitus concessus violari nequit.*
- 36 *Salvus Conditas, & Commentas, id est Pallapoeto capessus Navigantis, Navi, & mercibus preda subiectis immuniuiter feruari debet.*
- Etiam si prodatur, & contra dispositionem legum concedatur, validus est. Et vigore istius salvi conditias, prodatur concedenti, & rapine tenetur ad restitutionem depraedatorum, nam. 59.*
- 37 *Prodatur super Navim, & suam militiam Patentibus Literis, & Pexillo aliquos Principum merita differunt, eandem habet potestatem economicam, & jurisdictionalem qualem habet Dux Bellica Classis, vel Militia terrestris.*
- 38 *Dux Bellica Classis inducias concedere potest, non autem pacifici super statu Belli, & de ratione. ibidem.*

Florentina Prapense Prada.

Diei 4. Octobre. 1733.

E T

DISCURSUS CCXIV.

Si è creduto, che la Preda del Saubecchino compoverlo, e del suo Carico non possa sostenerli, perchè avendo il Capicano Corfaro Francesco di Giovanna nella sua Comparsa de' 27. Maggio 1733. avanti al Ministro di V. A. R. in Malta, per giustificare la suddetta Preda, allegate due ragioni con queste formali parole.

« Ad indurci a depredare d'atto Sambuchetto a mo-
 1170 tore non solamente, perchè i Greci del suo Egi-
 poggio, come la maggior parte sono abitanti nell'
 isola di Pamos, e come tali Schiavatici, la Pa-
 1175 tente, e Sandiera, quella quale io credevano, mi
 dà il diritto di legittimamente depredarli; ma an-
 che, perchè le Africane cariche sopra detto Sam-
 buchetto sono appartenenti a Turchi, e come tali
 soggette alla Depredazione, non essendo verisimile,
 che gente di detta isola di Pamos potesse aver di
 1180 proprio il Rigo, Lino, Telorio, Bardani, alcune
 Coffe, e Balliere Coffe, di che era carico il Sam-
 buchetto ».

Niuna di quelle due ragioni è balzante legittimante, e sostenere la Preda né del Sambecchino, né del suo carico, imperocché ergalsiando di costringer la fertilità, cioè, che le Mercanzie appartengono a' Turchi, giacché colta dal depolito di tutti i Testimoni, e che le Mercanzie spettano alle Persone dell'Equipaggio, fralle quali non era alcun Turco, ed all'incontro il Corfaro non ha dedito alcuna prova, da cui risulti la verità della sua asserzione: il che solo basta per dichiarare, che la Preda per quello capo non è sufficiente, come in puerio il *Veniarum, Arsf. Florent.* 44. n. 36. *Mem hoc cum parg. Rar. decis. 480. num. 3. vers. Fuit responsum* *pari. 3. rec.*

In quanto alla prima; il supposto, che le Persone fossero Greci Scismatici, non è in parte vero di fatto, e per quella parte, che potrebbe esser vero, non sussiste, che la Parente, e Bandiera desse al Capitano il diritto di depredare, anzi specialmente le circostanze del caso, di che si tratta.

Non è in parte vero di fatto il detto supposto, perchè dalla confessione del medesimo Corsaro, e dal deposito de' Testimonj, ad istanza sua esaminati a Malta,

fi raccoglie, che Demetrio Licudi Capitano del San-
beccino è Canolico dell'Isola del Xante, e Suddito
della Repubblica di Venezia, come un suo Fratello, e
due Marinari, uno de' quali è di Napoli, e l'altro a-
ciando Francese; onde questi Canolici, non po-
teva, nè doveva predirli il Sambeccchino, e l'Isola fu
armamento, che era di proprietà del Capitano, nè de-
be (pensanti a lui, ed agli altri due del suo Equipa-
gio per il Tello capofin) nel capir. *Entomunicatio-
ni. de Raptis. lviij. Entomunicazioni subdanti-
que Romanas, quo alii Christianis per negotiorum,
vel alii homines causis Notizie vellos capere, aut
rebus suis expellere profectum, e allegati i Conci-
danti la Rotta Nostra in Liborno. Degradarioni 14.
Septemr. 1716. super relata Dijo. 213. §. Confusa
sub nom. 2.*

Anco quando fossero stati fudisti del Turco, ed il 3
Carpi, e l'Equipaggio fosse stato in parte compo-
di Turchi, e di Mercanzie appartenenti a Turchi, co-
me per la prima proposizione son pieni i Motivi della
nostra Rucosa nella famosa *Liburnen. Præda* 22. Junii
1668. *supra* Diff. 212. in cui rispetto a' danti solamen-
te fossero gli Auditori Maggi, e Bologna dal
Voto dell'Auditor Fasella, riportato al Diff. 311.
e più modernamente nella detta *Liburnen. Depredatio*
14. Septembris 1617, specialmente al detto 6.
Conflite avanti l'Auditor Urbani; E per la seconda
proposizione è chiaro il *Conflite* del *Mare* al cap.
473. riferito a quell'effetto dall'Auditor Cafarezi
dopo il primo Tom. de *Commere. Grat. de Jur. Bel-
li, & Pacis* lib. 3. cap. 6. §. 6. n. 6. *nam*. 3. §. 6. de
§. 26. *nam* 26. *ivi* in qua vera res hostium non
sunt; *et si apud hostes reperiantur, captivum non
sunt*; *in rem*, *ut juxta adest dictum*; *et non natu-
rali jure congruit*, *non Jure Romanum introducitur* §. 2.
Galea fralle Collette dal Reale. *decis.* 4. *num.* 10.
tit. 3. de *Astetur. Rot. Roman.* *decis.* 1303. *num.*
16. *avanti* *Adulone*.

La dilatazione del Capitano Cocchio hanno perseguitato, che il Sambuchino fosse non di Licudi, Cataliopo, ma di Cotturinu Sacchetta Greco Sacchettiano; ma tutti i Telfisopj esaminati ad istanza del Corfio intengono concordemente, che otto, o dieci Mela-
vanti alla Depredazione Cotturinu Sacchetta, lo vendesse a Demetrio Licudi, il quale in oltre ha giurato
caro il deposito de' Telfisopj in questa parte, e la
verità della compra, col' esibizione della copia autentica
del pubblico Istrumento celebrato avanti al Cancelliere
del Consolato di Francia in Cipro il dì 27. Ottobre 1732. il qual receipt rinuovo ogni dubbio,
e fa una provanza certa, ed indubitata, il cui pre-
sente Cod. de probat. l. deficiendum Cod. de probat. At-
testat. de probat. vol. 2. c. 68. §. 908. Pat. Jamini.
lib. 14. tit. 20. num. 237. Gratiani, cap. 796. num. 1.
Res. decij. 274. num. 1. port. 9. trinit.

Si aggiunge il fatto del medesimo Corfaro, il quale ha ricorrenza per Capinoro del Sambuchino De-
merio Licari, scrivendogli, ed invitandolo come Ca-
pitano a portarsi a Borsio del suo Vafelino fema fa-
fetto, e facendogli, come a Capinoro, il bighino di
sicurezza, del quale si parlerà in appresso; onde la
pretesione inculcata da Difensori del Corfaro, che 6
Collacchio Sacchetta fosse il vero Capinoro del Sa-
mbuchino, ha contro di se il fatto, e la confessione
del Corfaro, che pretese in qualche sorta di pro-
vanza, in questi termini in *Qua Rom. nulla Me-
chiana Depredationis appressi*. *Aut. Caesaris* d'is-
116. num. 11. e num. 37.

Conferisce il capo al fine di provare, che il Sambecchino sia di proprietà di Demetrio Licudi la Patente di Venezia rinnovata appresso del lui, ed esibita in Malta dal Corfauo, nella quale si enuncia, che il Sambecchino doveva capitanarsi da Demetrio Licudi sotto la Bandiera della Repubblica, e si festene la detta Patente apparire (predita ne' 5. Luglio 1791., e così quindici Mesi avanti, che Demetrio Licudi comprasse il Sambecchino, non essendosi allora portata alcuna Legge, o Marciana Ordinanza, per cui venga disposto, che non possano prendersi le Patenti, avanti si faccia acquisto del Ballimento, abbiano creduto, che la disposizione della Patente conferisca ancor' ella a provare, che

che Demetrio Licudi abbia dipoi fatta la compra del Sambecchino; poichè non potendosi credere, che procurasse, non senza spesa la Patente con animo di non servirsene, e non costando, che egli abbia avuto altro balistimento, o dee presumersi, che abbia dipoi acquistato il controversio, per usar la Patente, che aveva precedentemente spedita, coll'argomento del *Teslo nella leg. pr. §. primo ff. si Usufruct. perat. leg. §. Qui habet ff. de Senect. Rec.* dopo il *De Luc. de Jurisdic. som. 3. decis. 4. n. 2. decis. 8. n. 5.*

A fronte di queste provanze non possono attendersi alcuni indizj in contrario, che i Difensori del Corfaro hanno sollevato dal deposito de' Testimonj, cioè: Che Demetrio Licudi deponga aver comprato il Sambecchino in Agosto, quando dall'Istrumento apparisce comprato in Ottobre; Che egli asserisca, che il prezzo fu di Piastre 5150. e di averlo pagato: e Costantin Sacchetta deponga, che il prezzo fu di 5650. e che ne fu pagata una sola parte; Che Demetrio Licudi fosse Uomo di poco aver, ed all'incontro il Sacchetta Uomo facoltoso, onde fosse molto inverisimile, che il primo avesse comprato, ed il secondo venduto lo Sambecchino.

Poichè sia bene insieme, che la compra seguisse verbalmente, ed in parola in Agosto, e che poi in Cipro se ne celebrasse l'Istrumento in Ottobre, come ne danno ancor riscontro le parole dell'Istrumento medesimo, in cui Sacchetta disse, e dichiarò, « aver venduto, e ceduto, » in quanto alla contrarietà del deposito del Sacchetta a quello del Licudi sendo il primo venditore, depone a proprio vantaggio, che il prezzo fu maggiore, e che non era stato in tutto pagato, e così non è attendibile in verun modo, tanto più che il deposito contrario del Licudi è conforme al tenore dell'Istrumento, da cui apparisce, che il prezzo fu in verità di Piastre 5150. e che fu tutto pagato al venditore.

Della supposta povertà del Licudi, e delle facoltà del Sacchetta depone solennemente un Testimonio, che di ragione non prova, tanto meno, che è indotto dal Corfaro, ed esclamando in tempo, che egli era nelle sue forze, come in termini di più Testimonj Greci deponeva a favore del Predatore il *Penturion. decis. Flor. 44. num. 34. vers. extimus, e la Rotta Romana decis. 19. sub num. 8. §. Nec obstat coram Caprar.* per il fine più giusto di annullare una transazione fatta da' Greci depredati, per il motivo della forza, e del timore *Adolf. consil. 275. num. 33. e 34. e la Nostra Rotta in Lihore Degradationis 14. Septembris 1716. d. dist. 213. §. Præcipue* quia oltre di che lo stesso Testimonio, dal di cui deposito vuol' elidersi la provanza, che Demetrio Licudi comprasse il Sambecchino dal Sacchetta, conferma costantemente questa verità.

In quella parte poi, in cui potesse esser vero il supposto, cioè, che il Carico quasi in tutto spettasse a' Greci Scismatici, non sussiste, che per questo il Corfaro abbia avuto il preteso diritto di depreदार, attese specialmente le circostanze del caso nostro, o si riguardi la disposizione di ragione, o si confideri la Patente, e la Bandiera di V. A. R. per cui pretende il Corfaro di legittimar la Preda delle Mercanzie spettanti a' Greci Scismatici.

La qualità di Scismatico ne' Greci, a' quali spettano le Mercanzie, che dee provarsi conclusivamente dal Corfaro, che l'allega, come in termini la *Rotta Rom. decis. 480. num. 3. par. 3. rec.* si deduce dal Verbale fatto a Malta, in cui per il deposito di alcuni di detti Greci apparisce, che nell'Isola di Parnos, di cui è la più parte dell'Equipaggio, e in Lero, e in Rodi, di dove fuono alcuni altri pochi, i Vescovi sono eletti dal Patriarca di Costantinopoli, il quale è riconosciuto per Superiore nello Spirituale.

Chicchè sia, si debba deffirsi a un tal deposito, come fatto, ad istanza del Corfaro in tempo, che i Testimonj erano nelle sue forze, come lo sono stati finchè non furono messi in libertà in Livorno, per questo ne dice il *Penturion. decis. Florent. 44. num. 34. n. ivi* « *Curatorum dato, non tamen concessio, quod pro- bata dici possit essetia ditionum Græcorum consil. in fin. adhuc tamen in illa fundamentum ad favo- rem diti Capitanei sustinet non posse, quando*

*quidem cum diti Greci per eum capri, & pro- pria libertate privati sub potestate diti Capitanei essent constituti, si quid fecisset, vel dixisset in eorum præjudicium, id dicitur, & facti fuisset præsumendum metu, & per minas in similibus sitis solitas, » con cui concorda la *Rotta di Roma decis. 19. sub num. 8. §. Nec obstat coram Caprar.**

Chicchè sia (dico) della verità di tal deposito, ed ammetto, che perciò fu provato lo Scisma ne' Proprietari delle Mercanzie, non per tanto ne segue, che a i termini di ragione egli potesse depreदार, come fermato puntualmente il *Padre Tassier, de Pœnis Ecclesiasticis part. seconda verb. Scisma §. quarto vers. limita fol. 316. n. ivi* « *limita quod non præterea licitum est Catholicis auferre à Grecis Adversariis bona eorum, etiam Scismaticis esse dicantur, seu de Ecclesia Scismaticorum, quia Ecclesia Catholica eos tolerat, & quia ipsi facientes sapienter laborant ignoranter invidiosè Scisma- tis, » il Cardin. Altitius de incens. in fol. capit. 10. sub numer. 41. » dove colle stesse parole ferma il medesimo, e non citati questi il *Pignatelli, consulas. Canonice. tom. 8. consulas. 99. per totum*, ove riferisce così essere stato dichiarato due volte dalla Sacra Congregazione del Sant'Uffizio, e in questo sentimento risiede l'*Auditor Farsetti nella Libreria. Prada 22. Januarii 1668. supra Discurs. 211. d. 5. Nam quidem si cum tribus sequentibus, il di cui Voto fu approvato dal Donnellino Chesi, a cui il Serenissimo Gran Duca rimette la causa, faotte il contrario sentimento degli Auditori Maggi, e Bologna, e secondo quello fu giudicato, ed eseguito.**

Questa proposizione non s'impugna dall'Auditor Maggi, e Bologna, poichè, come costa dal Voto loro delli 22. Giugno 1668. riportato quivi al *Disc. 212.* ancor essi convennero, che la Preda fosse ingiusta, ed illegittima, ma scissero nell'articolo de' danni, e degli interessi, pretendendo, che le cose dedotte per provare la Giustizia della Preda, benchè non bastassero a quell'effetto, secondo il sentimento concedo di tutti, fossero però sufficienti per indurre nel Corfaro una tal buona fede, per cui dovesse assolverli da' danni, e dagl'interessi, onde si protestavano ancor' essi, che osò lo Scisma, nè la qualità di Soldato del Turco bastò appresso di loro per legittimar la Preda, e per esimersi il Corfaro dall'obbligo di restituire la roba predata; ma l'uno, e l'altro nel complesso di tutte le circostanze unite assieme, lo credettero sufficiente per scusare il Corfaro dalla restituzione de' danni, e dagl'interessi, discorrendo in questo solamente dal parere dell'Auditor Farsetti, come al §. Secondo quia, al §. Secondo dicatur, e più chiaramente al §. *Hæc autem*.

La ragione, per cui li Greci, benchè Scismatici, ed i di loro esseri, e beni non sempre sono soggetti alla Preda, si è, perchè essendo lo Scisma più, e meno delinquoso, e dechabile, secondo le diverse specie del medesimo riferite dal *Riccioli, de Jur. Personar. lib. 8. cap. pr. Coram. de Sacra Inquis. part. 2. de Apostasi, & Scismas. titol. 3. §. 10. & sequentibus, Parinar. de Hæres. titol. 174. §. primo num. 2. cum sequentibus, Verrucelli, de Miss. Jan. Apostol. tit. 14. quæst. 186. per totum*, bene spesso succede, come dee prestarsi nel caso nostro, non essendo stato provato il contrario, che i Greci siano Scismatici materiali, e di fatto, come nati in Luoghi soggetti al Turco, dove i Vescovi sono eletti, e mandati da' Patriarchi Orientali, i quali sono riconosciuti come Superiori nello Spirituale, o per forza, o per ignoranza, non già, che siano Scismatici formali, e molto meno siano infedeli, perchè negli Articoli sostanziali della Nostra Santa Fede concordano con' Catholicis, come in questa ragione si fondano le Autorità sopra allegate, alle quali per la distinzione dello Scisma materiale dal formale, può aggiungersi l'Autorità di Sant' Apostolo *Epistol. 162. riferita nel Capitolo Dist. Apostolus 24. quæst. 3. titol. 2. e seguitata dal Sanchez in summa lib. 2. cap. pr. numer. 8. Leyman lib. 2. tract. 1. cap. 12. in fin. lo stesso Verrucelli, de Miss. Jan. Apostol. tit. 9.*

tit. 9. quæst. 155. numer. 5. & tit. 14. quæst. 186. numer. 12. vers. ad quartam.

Di qui è, che la Chiesa non confidera, regolarmente parlando, i Greci, benché Scismatici, come
15 i Turchi, e gl'Infedeli, ma li tollera, gli accarezza, li commanisce quasi delinquenti involontari, e forzati dalla soggezione, e dal Dominio del Turco, ed in tal modo procura soavemente di ritenerli alla sua Unità. Tommasin. de Privilegiis Nov. Eccles. Dispens. tom. 1. cap. 16. numer. 10. « ivi » Quamquam
« autem alienas prelas videtur posuisse a Pontifice
« Romano Patriarche isti omnes, cetero tamen com-
« flat ab eodem non procul absuisse, & abesse etiam
« non est? & nisi optatissimum hanc concordiam ex-
« cluderet Turci Imperatoris demeritis brevis tam
« coalitum esse, patetque supra hactenus tentatum
« ad aptum exitum pervenire. » Arcud. de Concord.
Eccles. Orient. & Occident. lib. 4. cap. 5. 6. Iste non
« abstant, Card. Albici de Insigni. in Fid. cap. 20.
numer. 7. Petrus ad Confess. Apostol. tom. 3. ad
Confess. Inno. IV. num. 10. 11. & seq.

Nè sono attendibili le autorità, e le ragioni portate
16 in contrario; In quante alle autorità, si fonda-
vano i Difensori del Costoro nel Ferricelli. de Mis-
sion. Apost. tit. 3. quæst. 315. numer. 7. Card. de
Lut. de Regul. disp. 170. per tot. e nella decis. della
nostra Ruota nella Libera. Deprad. 14. Septemb.
1716. hic habita disp. 213. 6. Et ratio est, avanzi l'
Audi. Urbani. Rispono alle ragioni insisteranno prin-
cipalmente in due. Prima, che li Scismatici fossero
in necessità consequens Eretici. Seconda, che quel-
li, de' quali si tratta fossero Sudditi dell'Inimico com-
mune, col quale i Cristiani, e specialmente V. A. R. ha
sempre Guerra, e per l'una, e per l'altra pretendevano,
che li potessero licitamente depre-
dare.

Il Ferricelli, nel luogo allegato parla degli Alba-
nesi, che hanno Guerra attuale co' Turchi, e sup-
pone una Scisma notorio, e manifesto, unico, o
equivalente all'Eresia, ed è contrario a se medesimo
al tit. 3. quæst. 99. numer. 8. & quæst. 161.
numer. 14. come rispondendo lastamente a questa au-
torità, e dichiarandola avverte l'Audi. Farfensi
nella detta Libera. Præd. del §. Nam quidquid
sit cum seq.

Il Card. de Lut. nel detto disp. 170. iustitè nella
qualità di Suddito del Turco, alla quale unica-
mente pretende, che debba averli riguardo per legiti-
mizar la Preda, non azzeso, se li Greco Suddito
del Turco, sia Scismatico, o Cattolico, come da
tutto il suo discorso chiaramente apparisce, special-
mente al numer. 19, ove dice, che non deve con-
siderarsi a quell'effetto la Religione, ma la sogge-
zione, e al num. 23 ove in conseguenza istin-
samente esamina l'articolo, se della qualità Catto-
lica, o Scismatica possa concedere il Giudice Laico;
onde è contrario alle risoluzioni tutte della Ruota di
Roma, e della nostra Ruota, le quali non azzeso
punto, che li Greco predati siano Sudditi del Turco,
hanno avuto solamente riguardo all'esser egliino Cri-
stiani talora Cattolici, e perciò hanno dichiarata il-
lecita la Preda, senza però, che abbiano fermato il
contrario, quando i Greco siano Scismatici, a ri-
serva però dell'Audite Farfensi nella detta Libera.
Depradationis, in cui ha creduto, che lo stesso de-
ba dirsi de' Greci Scismatici, che de' Cattolici.

Potrebbe al più riverser l'opinione del Card. de
Lut. nel caso, in cui fosse isolata, e aperta attual-
mente Guerra fra due Principi, la quale in conse-
guenza venesse inimici all'uno tutti i Sudditi dell'
altro, senza riguardare di qual Religione si fossero,
ma non mai nel caso della Guerra, e inimicitia per-
petua, che per causa, specialmente di Religione, ve-
glia fra i Principi Cristiani, e li Turchi, ed quali
termini oon potendosi prescindere dalla Religione,
che è la causa principale della Guerra, non debbo-
no formosamente a pregiudiz deile apprelaglie, e
delle Prede i Greci Cristiani, benché Sudditi del
Turco, che non vengano sotto nome di Turchi, e
d'Infedeli, e ne' quali non milita la ragione dell'
Offensa, come di chiarando in specie il detto disp.
170. del De Lut. la Ruota di Roma nella Mis-
sion. Farfensi. de Commere. Tom. II,

virana Depradationis a. Februarii 1712. 6. Aditus
avanti Priol. unprella dopo il disp. 116. dell'Audi-
tar Casarzi al numero 33. & 34. « ivi » Et que
in dicta discursu formatur, procedit, quando in-
ter duos Principes apertum bellum indicitur, quo
casu subditiur Persona, & bona eadem alicui
solvare coguntur. At quomodo ad competendum Tur-
carum, & Barbarorum contra Christianos inter-
fones contrahi infinguntur a proditiis Equitibus,
attamen comprehendit minime debent Subditi Gra-
ci quicumque rati: Immo expressè in Decretis
eisdem Religionis in eadem licentia enunciatis ex-
cipiuntur, & preteruntur una cum bonis, & mer-
cibus suis.

La nostra Ruota nella detta Libera. Deprada-
tionis del 14. Settembre 1716. supra disp. 213. 6.
Et ratio est, non elamina l'articolo, se possano
prodari le Mercanzie del Greco Scismatico, perchè
nel suo caso il deprezzato era Greco Cattolico: on-
de distingue il primo dal secondo, e ferma, che que-
sto non è membro della Repubblica Ottomana, benché
Suddito del Turco, con queste formali parole, « Ca-
tholici, licet subditi sint Imperio Ottomanico, ad-
hoc non dicuntur membra bellis Reipublice, nec
suum corpus cum ea constituunt, quia illi sub-
cent ex necessitate, non ex voluntate, prout Schis-
matici, præcipui formales » delle quali li raccoglie,
che la Ruota, anco conobbe bene la distinzione del-
lo Scismatico formale Suddito volontario del Tur-
co, dal materiale, ed involontario.

Come non ci hanno fatta improprie le Autorità
suddette, così non ci hanno persuasi le due ragio-
ni allegate in contrario. Ed in quanto alla prima,
ciochè sia, se l'Eresia possa dare ad un Coacolo di-
ritto di privare gli Eretici de' propri Beni, senza che
la Chiesa gli ammonisca prima, gli processi, e gli
condanni, sopra di che molte cose potrebbero dirsi,
non abbiamo creduto vera affittamente la proposi-
zione, che tutti i Greci Scismatici siano Eretici.
Imperocchè è vero, che tutti gli Eretici sono Scis-
matici, ma non è vero il contrario, che tutti li
Scismatici siano Eretici, perchè l'Eresia, che consi-
ste nel negare gli Articoli della Fede, ed a questa
si oppone, è distinta dallo Scisma, che consiste nel-
la ripugnanza all'unione di tutto il corpo della Chie-
sa, e li oppone principalmente alla Virtù della Ca-
rità, come ben si spiegano il Suarez de Virtutibus
Theol. tit. de Charitat. disp. 12. §. 1. prima, Sanchez
in summa libr. 1. numer. 7. & 8. Arcud. de Concord.
Eccles. Oriental. & Occidental. lib. 4. cap. 3. §. 1. per
tandem, il Carona de Sac. Insigni. par. 2. de Schis-
mat. §. 10. num. 31. Del Beni de Offici. §. Insigni.
par. 2. dubit. 25. §. 1. prima numer. 16. Farinacci.
de Heresi. quæst. 184. §. 1. prima numer. 4. & sub numer. 5.
& num. 14. Ulpia Insigni. Crim. lib. 1. tit. 7. num. 4.
& 12. Pina consulti. Theolog. tom. pr. par. 2. artic.
2. num. 6. & tom. 2. par. 8. quæst. 5. art. pr. num. 6.
Card. Albici de Insigni. in fid. cap. 20. numer. 4.
& seq. ove in specie li riprova il Pagano portato
in contrario, e l'Audi. Farfensi nella detta Libera.
Præd. §. Vel in dicta.

E benché oon possa negarli, che fragli Greci O-
rientali Scismatici vi siano molti infetti anco d'E-
resia, particolarmente quando si tratta di Scisma forma-
le volontario, e perenne, ne' quali termini parlano
le Autorità portate in contrario, serve all'effetto, di
che si tratta, che vi siano molti Scismatici non Eretici,
come sono tutti li Scismatici materiali, affinc-
ché, non provandosi pienamente, che li Greci, de'
quali si tratta, siano non solamente Scismatici, ma
anco Eretici, non si possa sostenere per questo ca-
po la Preda, come in termini di Tedeschi, e d'In-
glesi, fra' quali pure molti sono gli Eretici, a quell'
effetto puntualmente ferma la Ruota de' 480. nu-
mer. 3. vers. quia fuit responsum, & numer. 4.
par. 3. reuoc. e benché parti non in termini di
Greco Scismatico, ma d'Inglese deprezzato per la
stessa ragione, che non tocca la Nazione de' Gre-
ci sia Eretica, deve così argomentarsi a favor
loro, come in punto, così il Ferricelli. de Mis-
sion. Apostol. tit. 14. quæst. 186. fatto il numero 10.
vers. probatur prima, & sub numer. 12. « ivi »
Ad Ad

Ad secundum, & quartum facit Graeci multis hereticis infestis, si non in hoc dicenda Natio Graeca haeretica, sicut nec Gallica, nec Germanica: ita: quia non inveni ex parte, sed aliqui, quomodo in magna numerum hereticos posse seductos, & figere a die lo stesso fino al fine, non conclude, che non avendo mai Chiesà Santa dichiarata Eretica la Nazione Greca, non deve, benchè Scismatici, caricarsi da alcuno di quella nozia, e lo stesso teima il Tommasini, verus, & nova Eccles. disciplin. part. 1. lib. 1. cap. 15. numer. 8. dove dice, che la Chiesa non ha mai polli i Greci in *Albo Haeretico* rum.

De minor peso ei è sembrata l'altra, che i Greci potevano depredarsi, almeno come Sudditi del Turco; poichè, come sopra si è detto in occasione di riprovare, e dichiarare, il Card. De Luc. al dist. 170. la Ruota di Roma, e la Ruota Nostra ha dichiarato nulle le Prede in tanti casi, ne quali si trattava di Greci Sudditi del Turco, il che è tanto vero, che nella detta decis. qno. al num. 4. part. 3. res. si ferma, che per essere i Cristiani Sudditi del Turco, tanto è lontano, che possano depredarsi, che anzi debbono aiutarsi, e comparsi: nè vale l'argomento dedotto da quello fermato i Dottori in termini di Ebrei Sudditi del Turco, al quale precisamente risponde la medesima decis. fatto al detto num. 4., minimamente il Pericelli, de Apostol. Mission. tit. 5. quell. 99. sub num. 8. & 9. dove dopo aver fermato, che i Beni de' Greci Cristiani Sudditi del Turco non possono depredarsi, soggiunge, che il contrario deve dirsi degli Ebrei, che sendo Sudditi del Turco, e non avendo nè Tempio, nè Regno, ed essendo infedeli, si reputano, e si trattano come i Turchi, allegando in ciò i Decreti della Sacra Congregazione: ed in punto soddisfa similmente all'obiettivo, e distingue i Greci Sudditi del Turco, benchè Scismatici dagli Ebrei l'Avvocat Farfieri nella detta Libreria. Prada 22. Januar. 1822. §. Nec obstat.

Poichè, che il Corsaro non abbia avuto diritto di predare i Greci, benchè Scismatici per la disposizione di ragione, nemmeno l'ha potuto avere per la Patente, e per la Bandiera di V. A. R. Non per la Patente, che nel suo contesto antiche fondare la sua intenzione, già oda chiaramente; poichè la pietà di V. A. R. s'ingiunge espressamente, che vada in Corso contro gl'infedeli, sotto nome de' quali non vengono i Greci Scismatici, e gli proibisce con equal chiarezza il dar molestia alle Persone, ed alle robe de' Cristiani, sotto nome de' quali vengono non meno i Cristiani Cattolici Occidentali, che i Greci Scismatici Orientali, come avverte l'Avvocat Farfieri nella detta Libreria. Prada §. Vel saltem "ivi".

Vel saltem an locum habere possit, ubi concurrat Principi Christiani expressa prohibitio amplissima verbis de non molestando directè, vel indirectè quosdamque Christianos fideles, sub qua omnes Christiani, etiam Schismatici committi, facile credi possit.

Molto meno il Corsaro fi è potuto arrogare il Diritto di predare i Greci Scismatici per la Bandiera, la quale non può più valere della Patente: ed in fatti, che non sia stato mai della pia, e terza intenzione dell'A. V., che i Corsari di sua Bandiera, e specialmente il Capitano Francesco di Giovanni, posseduto predare i Bassinieri, o le Mercanzie de' Greci, o siano Cattolici, o siano Scismatici, costa ad evidenza dall'istruzione data al detto Capitano in congiuntura della sua spedizione per il corso dal Ministero, che per V. A. R. risiede in Malta il dì 4. Luglio 1773. nella quale dopo il pretesto concepito con quelle parole, *Servata l'istruzione, e di regola*, al Capitano Francesco di Giovanni, come pure ad ogni altro Capitano Comandante Bassinieri, con Bandiera dell'A. R. del Serenissimo Gran Duca di Toscana, "si soggiongono per via d'ampliazione questo pretesto". Di più se i riferiti Bassinieri armati con Bandiera di S. A. R. s'incomperano in altri Bassinieri, il di cui Capitano, e l'Equipaggio sia de' Greci, benchè Cattolici, se le Mercè apparivano essere di ragion di Turchi, e di Ebrei, nemme-

Due membri ha l'istruzione in questa parte, uno, nel quale si parla de' Bassinieri, il di cui Capitano, e l'Equipaggio sia di Greci, benchè Cattolici, l'altro riguarda le Mercè di Turchi, e degli Ebrei, per le quali ordina non possa giovare la Patente. Nell'uno, e nell'altro pare, che resti chiaramente deciso il caso nostro a favore de' Greci, sicchè nè il Sumichrino, nè le Mercè dovessero, a poterselo depredarsi.

Non il Bassiniero, perchè essendone Capitano Demetrio Licudi Cattolico del Xante, poteva bene il Corsaro in vigor dell'istruzione predare le Mercanzie de' Turchi, e degli Ebrei, se ve ne fossero state, non già mai il Bassiniero, che come dissi dalle Mercanzie predabili, non poteva cader sotto la Preda, tanto meno, che l'istruzione lo considera, come amico, e non predabile, e però tale, che poteva far dubitare, se per esso dovessero essersi data la Preda le Mercanzie, benchè di Nemici, onde per togliere quello dubbio, e chiarirlo ordina provvidamente, che la qualità del Bassiniero amico non salvi le Mercanzie de' Nemici, il che è ancor comune alle regole di ragione *Manf. consil. 475. numer. 29. Card. De Luc. dist. 183. numer. 13. Reges de Maria. ad Reverter. decis. 543. numer. 9. Rot. de Off. tit. de Profect. Claf. §. 2. de preda bonar. numer. 1819. & supp. Rot. dec. 3303. numer. 16. eorum Adules.*

Anzi dovrebbe dirsi lo stesso anco, quando il Capitano fosse stato Costantino Sacchetta Greco Scismatico, perchè in questa parte dell'istruzione si pongono sotto la stessa regola tutti i Bassinieri, e l'equipaggio di Greci, e si esprimono i Greci Cattolici per via di ampliazione, comechè questi sono più Amici della Scismatici, e rinforzano il dubbio, se per essi dovessero riparsi esseri dalla Preda le Mercanzie de' Nemici "ivi" n. R. di cui Capitano, e l'Equipaggio sia di Greci, benchè Cattolici" secondo la natura, e la forza della dizione, *Amiche*, che am-
plia, e non restringe la categoria, de' casi espressi *Barbaf. dist. 112. num. 4. Rot. dec. 1969. numer. 19. eorum Pentinger. dec. 191. numer. 21. cor. Bich. dec. 762. numer. 10. part. 18. tom. 3.*

Neppure le Mercanzie potevano predarsi, perchè l'istruzione del secondo membro di quest'Articolo considera, come ioniche, e soggette alla Preda le Mercanzie de' Turchi, e degli Ebrei, senza far menzione delle Mercanzie de' Greci Cattolici, o Scismatici, quando aveva nel primo membro fatta menzione del Capitano, e dell'Equipaggio Greco, tanto Scismatico, che Cattolico, segno evidente, che facendo l'istruzione, le Mercanzie de' Greci non possono, ed debbono dar Corsari giudicarsi alla pari con quelle de' Turchi, e degli Ebrei ne' casi della
prede, come sopra abbiamo mostrata esser di ragione, e così è di pratica, e di conclusione pretestuali i Bassinieri armati in corso da i Principi Cristiani, secondo d'autorità l'Avvocat Farfieri §. Namquid quid "ivi". Et in facta videmus a Christianorum Principum passis electissimis Graecorum Schismaticorum bona, ni aliud obstat nullo pacto videtur dirigi, "nec praderi" Alla qual pratica si conforma la Regola di Malta, che to materia di Bassinieri armati in corso contro gl'infedeli può dar regola come mostra, secondo ne avverte il Card. De Luc. de Regal. dist. 180. juxta il num. 9. con quelle enfatiche parole "ad hoc inter Christianos ipsa Melitensis videtur impo Ministerii perfectionis infidelium Atropica Sedes, ut major Unioferas, vel Schola."

Nè si può contraria alla disposizione di ragione, al tenore delle Patenti, al contesto dell'istruzione, ed alla pratica di tutti i Principi Christiani la volontà sempre giusta del Pontifici Regno COSIMO III. di glori. mem., il quale si pretende, per una lettera fatta scrivere al suo Residente in Malta nel 15. Ottobre 1720. dichiarasse, che i Capitani armati in corso colla sua Bandiera potessero predare i Greci Cristiani Scismatici, poichè considerata nel suo contesto, e molto più nel suo spirito la detta Lettera, altro non si rievla dalla medesima, che una dichiarazione di non voler favorire, e proteggere con i Passaporti concessi

ad alcuni Maroniti i Turchi, ed i Greci Scismatici, che ne facevano uso contro l'intenzione del Concedente, che era unicamente diretta al vantaggio, ed alla sicurezza de' Maroniti, onde può ben dirsi, che agli Scismatici non abbia voluto il Principe conceder grazia, e favore, ma non già, che abbia voluto togliere alcuna cosa di quello, che avevano di loro natura, e per altri titoli, che nulla hanno di comune colla grazia, e coi Passaporto, sendo di ragione diverso il voler dare, ed il voler togliere, dandosi il mezzo fra l'uno, e l'altro *Tufc. lit. Ad. concil. 171. num. 1. Gravian. cap. 405. sub numer. 33. Sard. dec. 111. num. 6. Pentur. dec. 78. sub no. 17. C. num. 20. dove pone più esempi simili Rot. Rom. dec. 288. num. 7. par. 14. rec.*

A quella intelligenza non ripugnano le due particole della detta Lettera, nelle quali si è fatta la forza dagl'ingegnosi Difensori del Cosaro, cioè, che siano in una parificati i Turchi a' Greci Scismatici, e che nell'altra può circoscrivere le condizioni, e i requisiti, che dovevano avere quelli, a' quali si voleva giovare il Passaporto, si foggiane „ *In tutti gli altri casi, e circostanze contrarie, o non contrarie, ad essi, intende S. A. R., che i Bassimenti, e ti, che saranno predati, e condotti a Malta da Corsari di sua Bandiera, vengano considerati, e dichiarati buona Prea* „ Poiché premesso il Proemio della Lettera, dal quale apparisce il suo, e l'occasione, per cui fu scritta, concepito con queste parole „ *Informato il Serenissimo Gran Duca, che in considerazione d'un suo Passaporto concesso ad alcuni Maroniti, sia stata data la libertà a un Sambet-chino con Rote e Admirari Greci Scismatici, a i quali, e a i Turchi apparteneva la maggior parte del carico del Sambetchino predetto, che con Bandiera Turchesca era stato depredato, e condotto a Malta.* „

Non pare, si possa mettere in dubbio, che la parificazione de' Turchi, e de' Greci Scismatici è fatta fatta all'unico effetto di negare il favore, e l'indennità del Passaporto tanto agli uni, che agli altri, non già all'effetto preteso in contrario di disporre, ed ordinare, che gli uni, e gli altri siano giudicati ugualmente inimici, e come tali, soggetti ugualmente alla forza, ed al diritto passivo di esser predati; onde entra la regola, che la parificazione fatta ad un effetto non dee stendersi all'altro *Der. in cap. Translat. de Confis. Caput. in l. Proter. 199. numer. 7. ff. de reg. jur. Borden. collat. legal. 39. numer. 37., C. 38. rom. 1. Rot. curam Eminenti. Falconieri rip. de Fideicom. dec. 54. numer. 12. C. dec. 55. numer. 3. Rot. Flor. tit. dec. Scit. de Fideicom. dec. 16. num. 61.*

Senza dubbio, flante la parente, e sostanziale diversità di ragione, che malita fa il negare il favore, e la grazia del Passaporto, e il soggettare dispoſtivamente al danno, ed al pregiudizio di esser predati, chi di ragione non vi era soggetto, perchè la grazia del Passaporto si può negare con giustizia, e con onestà, anco a quelli, che non sono inimici, e sono nel numero de' Fedeli, come sono i Greci Scismatici, ma non è giusto, né conforme alla nota pietà del Principe, d'ordine di cui fu scritta, ta la Lettera di soggettarsi alla rapina; onde aveva una diversità di ragione al palpabile, e manifesta, tanto meno la parificazione rispetto all'uno, può aver luogo rispetto all'altro *Roman. conf. 120. sub numer. 3. verſe, dicesi, Tufc. procl. consens. 308. num. 31. Sard. conf. 50. numer. 25. Pio. dec. 257. sub num. 27. Rot. curam Eminenti. Jon. dec. 1237. numer. 7. C. pag. De Luc. de Fideicom. dec. 13. num. 16. C. dec. 21. num. 13.*

L'altra parte della Lettera, in cui si scrive „ *che in tutti gli altri casi, ec. i Bassimenti condotti a Malta siano considerati, e dichiarati buona Prea* „ benchè nella sua materialità sembri generale, deve non ostante restringersi a que' casi, ne quali per evitar la Preda si allegasse la grazia, e la sicurezza del Passaporto, che il Principe ha interſo, che ne' predati casi non suffraghi, talmente che il senso ragionevole si è, che la Preda sia considerata, e dichiarata per legittima in ordine al pre-

Casere. de Commer. Tom. II.

teso Passaporto, ma non in ordine all'altre cause, per le quali ella può esser ingiusta a i termini di ragione.

Si perchè la soggetta materia della Lettera è la legittimità, o l'illegittimità della Preda procedente, o dall'efficacia, o dall'inefficacia del Privilegio, e del Passaporto, come costa dal proemio, e da tutto il suo contesto, onde entra la regola, che le particole, benchè generali, regular si debbono, e restringersi alla soggetta materia *Sard. dec. 2. num. 13. C. dec. 43. num. 16. Rot. curam Eminenti. dec. 121. numer. 11. C. cor. Molin. dec. 710. num. 15.*

Si perchè le parole suddette son poste al contrario, e come i nostri Dottori dicono *Adversarius* all'uso della Preda ingiusta, non per la disposizione di ragione, che ne renda essenti i depredati, ma per l'inefficacia del Passaporto; ed essendo di natura della disposizione avversaria il ripetere i termini della disposizione, alla quale è opposta *Gravian. disp. Foren. cap. 539. num. 25. Adon. consil. 703. numer. 10. Rot. dec. 438. num. 27. par. 4. rom. 2. recent. dec. 527. num. 17. par. 13. in Adon. ad De Luc. de Fideicom. dec. 82. la 2. num. 16. l. Audis. Cons. dec. Florent. 79. numer. 20., ne segue, che come la disposizione precedente ha rapporto alla inefficacia del Passaporto, così la seguente riguarda quella Preda, che possa farsi per quella ragion particolare, rimanendo però gli altri casi sotto le regole di ragione, come onestà, e non espressamente decisi dal Principe *pe. l. commodum ff. de lib. C. populi. Rocc. stello. Jur. disp. cap. 174. num. 19. Rot. dec. 27. numer. 9. par. 11. recent. Rot. cur. Molin. dec. 1168. num. 27. C. coram Eminenti. Falcon. tit. de Jur. Patron. dec. 20. sub num. 9. C. de Missellan. dec. 29. num. 10.**

Del che ne danno un manifesto riscontro le parole apposte immediatamente dopo „ *non avendo mai prefato (cioè S. A.) che i suoi Passaporti debbano proteggere, e favorire, ec.* „ le quali dimostrano, che l'ordine precedente di dichiarar buona Preda, è legato, e dipendente dalla volontà del Principe diretta unicamente a proteggere, o non proteggere col suo Passaporto, dichiarando così il detto, ed il disposto dalla ragione stessa dal medesimo dispoſimento *Adon. consil. 484. num. 9. C. segg. Terr. var. Jur. quest. rom. 1. tit. 2. quest. 15. sub numer. 23. sub 274. Barbos. Axiom. 197. num. 11.*

Si perchè altrimenti ne seguirebbe, che il Principe avesse voluto soggettare alla predà, anco i Bassimenti, e le Menti de' Canolici, che non avessero Passaporto, o lo avessero senza tutte quelle condizioni, e circostanze prescritte nella detta Lettera, con quelle parole „ *In tutti gli altri casi, e circostanze contrarie, o non contrarie a queste, intende S. A. R. ec.* „ se ille dovesse, secondo tutta la loro estensione dispoſtivamente operare, non solamente all'effetto, per cui è stata scritta la Lettera di rimuovere l'abuso, che si faceva de' Passaporti, e toglier loro l'efficacia, ma anco a quello, che si pretende di dichiarar buona, e legittima presa anco di que' Bassimenti, e di quelle Mercanzie, che di ragione non sono predabili: il che non potendosi dire senza offendere la nota pietà della S. A. Paterna, ne segue, che le dette parole, come non possono comprendere a tal'effetto i Canolici, così non comprendano i Greci Scismatici, sendo gli uni, e gli altri di ragione essenti dalla Preda per le note regole, che una determinazione riguardando può determinabili debba ugualmente determinarsi, e che le parole medesime debbano aver sempre una uguale, e determinata significazione, per la prima il Tufc. nella l. tam hoc iura, C. l. Lucius ff. de vulg. C. populi. Barbos. axiom. 69. num. 6. Rot. dec. 522. numer. 7. per la seconda il Tufc. nella leg. foren. plurim. no. 6. fin. ff. de legat. 1. Rot. dec. 9. num. 10. dopo il De Luc. de Regal. C. dec. 69. num. 11. rom. 10. de fideicom. in Adon.

Ma quando mai la volontà del Principe desino, atteso il contesto di detta Lettera fosse in qualche modo dubbia, resterebbe chiarita, ed interpretata dalla volontà del Sovrano vivente esplicita da V. A. R. mediante l'istruzione, che dal suo Ministero rispedisce in Malta si dà a tutti i Capitani armati in Corso con sua Bandiera, per la quale, come si è sopra dimostrato, i Bassimenti de' Greci, e le loro

Aa 2 Mer-

abie, non satisfecit Juramento de reditu, ut
 restit. à Senatu Romano judicatum est lib. 3. cap.
 23. num. 13. n. ivi. Ad reditus ad Hostem non di-
 catur, qui etiam reditu, ut fluxum exurit; reditus
 enim ita intelligi debet, ut in postea Hostium
 iterum sit, contraria interpretatio veteraria Ci-
 ceroni fuisse callida, quae fraudem in se, & per-
 jarium habere. Eadem Gellio fraudulenta callidi-
 tas à Confere ignominia notata, qui tam adhi-
 beret inaccessibiles, & invicti & iovi l' Aud. sub
 numer. 25.

Poco rilevando, che il Capitano confessi di essersi
 trattenuto sull' Ancora due, o tre giorni, onde po-
 42 tesse forte dilancorare, e far vela il dì 29. e così
 stare in alto mare quasi per due giorni prima di si-
 gnare, perchè dovendosi anzi presumere contro il
 Predatore Rot. Romana in d. Adulterantur. Adul.
 appello l' Auditor Casareggi diff. 116. num. 7. e nel-
 la confermatoria num. 25. è più verisimile, che fa-
 cete vela dopo tre giorni, e così il dì primo di
 Maggio, e forse all'imbrunire del giorno verso la fe-
 ra, e clandestinamente; giacchè confessi di essersi al-
 lonzando poi tanto, che perdesse di vista Damiatra,
 ed esser poi ritornato, e rimesso alla Rada, avere il
 giorno dopo mandata la sua Filuga addosso al
 Sambecchino.

43 Tanto più dee presumersi contro il Corsaro, che
 il fatto stesso mostra ad evidenza la frode, e l' sua
 mal' animo; Poichè ben conoscendo il Capitano Li-
 cudi, avendo seco prima tratto, e sapendo bene,
 che egli era entrato nel Bugaglio di Damiatra col Sam-
 becchino per caricarlo, come colla dal tenore della
 Lettera scritta, lo invitò prima a venire a Bordo
 della sua Nave "sona aliena sospetta" e venuto,
 perchè non poteva predarlo nel Bugaglio, in cui sa-
 peva bene esser sicuro, il passò il Biglietto per in-
 durlò ad uscire, ed ancorarsi nella Rada, ed ivi
 compiere il carico; Le quali circostanze tanto più
 rendono chiara la di lui malizia, e la frode, quan-
 to che astutamente tacendo nella sua prima compa-
 ra, suppone di non aver mai conosciuto il Capitano
 Licudi, di non sapere, che Babilamento fosse il suo,
 o amico, o inimico, e scopreolo in istantanea di
 avere spedita la sua Filuga, per riconoscimento. Onde
 in quelle circostanze non può dubitarsi, che la pa-
 renza fosse momentanea, maliziosa, e simulata, sic-
 chè debba riputarsi per non fatta Borden. coll. 16.
 gal. 42. num. 55. vol. 2. Farinac. de Falsi. & si-
 mulac. quest. 162. a. num. 7. come apponno non si ha
 45 per dimetto il possesso rilasciato dolosamente cap. pro
 possidere. de reg. Jur. in 6. Rot. avanti Falconer. sub
 12. de Fideicom. diff. 49. numer. 6. ove i concen-
 danti.

Ma contenti senza pregiudizio del vero, che il
 Corsaro avesse fatta vela, e fosse ritornato ad an-
 corarsi nella Rada di Damiatra a buona fede, non
 per questo avrebbe potuto sorprendere il Sam-
 becchino, e predarlo nella Rada medesima, mentre si-
 va ancor caricandosi, senza mancarsi di fede; Impe-
 rocchè la promessa di lasciarsi compiere il carico,
 senza darli molestia, nè impaccio, a fine non s'inda-
 ga vana, ed elusiva, deve necessariamente contene-
 re anco il patto, e la promessa di l'altario fornir
 carico dalla Rada, ed intraprendere per altrove il
 suo cammino, talmentchè il Corsaro potesse bene
 46 inseguirlo, e predarlo per viaggio, senza mancare
 alla promessa, ma non mai sospenderlo a man-
 fava nel luogo, e nel tempo, in cui stava caricandosi,
 per il Tesso nella leg. si funde §. 1. a. & §. si us-
 fructu per Angel. conf. 290. numer. 6. 7. 8. dove dalla
 47 permissione data di navigar per l' Adriatico deduce
 in necessaria conseguenza la permissione dell' uso di
 quei Porti, Materic. de Tacit. lib. 3. tit. 11. num. 15.
 Poffendor. de Jur. Nat. Gr. & Civ. lib. 3. cap. 6.
 48 §. 2. dove dalla permissione espressa di andare in un
 luogo, ne risulta la tacita di ritornare, e nell' Elem.
 della Giurigrad. lib. 1. diffin. 12. §. 23. dove porta
 49 lo stesso esempio, e ne cumula molti altri simili al
 nostro, dopo aver fermata la regola, che nel patto
 si contiene virtualmente, e tacitamente tutto quel
 che è necessario, perchè la convenzione espressa re-
 stituisca.

Casareggi, de Comm. Tom. II.

Di minor peso si è ritrovata la seconda risposta
 ripugnante a ogni diritto della genti, divino, e ci-
 vile, dovendosi la fede, e la promessa religiosamen-
 te osservare, ancor agli inimici, così Sant' Agostino
 nell' Epistola 205. a Bonifacio, n. ivi. Fides, quando
 promissio, etiam hosti servanda est, contra
 quem bellum geritur. Gr. de Jur. Belli, & Pac.
 lib. 3. cap. 1. §. 18. cap. 19. §. 1. & 2. & 13. n. 13.
 etiam perfidus est servanda fides. & cap. 20. §. 1. Paf-
 fendor. de Jur. natur. & gentium lib. 8. cap. 7. §. 2.
 Alibi. de benefic. in fid. cap. 27. num. 72. & seq.
 n. ivi. Nihilominus veritas Catholica est, & in-
 greditur in Ecclesia observata in rebus licitis, & ho-
 nestis fides hosti servanda. & dove lo prova
 con più passi del Vecchio Testamento, e della Chie-
 sa Santa, che tenne sempre la parola data agli Eret-
 tici, e alli Scismatici, ne Concilii Ecumenici, e
 Provinciali, e di più osserva, che l'obbligo di man-
 tenere la Fede è fondato nella giustizia, nella fedeltà,
 e nella verità Adm. conf. 100. num. 222. Julius
 Perreus, de re Naval. lib. 10. numer. 23. Calv. de
 Equit. lib. 2. cap. 106. numer. 11. & seq. Merlin.
 Pignatelli. sent. pr. cap. 53. numer. 10. Perricelli.
 de App. Missum, quest. 101. numer. 1. & seq. l' Aud. Bonif. ad Basium. Gr. cap.
 33. numer. 53. Ursula hosti. Crimin. tit. 9. nu-
 mer. 138.

Onde non è punto applicabile al caso ciò, che
 comunemente si dice esser gloriosa, e lodevol co-
 sa, non che lecita l'ingannare il Nemico, poichè
 conviene distinguere le insidie, che li si tendono,
 e le astuzie, che seco si praticano per occultare i
 propri disegni, e per indurlo a credere tutto il con-
 trario di quel che s'intende di fare, che sono leciti,
 e secondo le autorità, che sono state portate, e so-
 no possono portarsi in contrario, dall'inganno, che do-
 losamente vuol seco praticarsi con mancarsi di fo-
 de, e non astendersi la promessa, il che offende
 52 come ben distingue. A. Gr. lib. 3. diff. cap. 2. §. 18.
 n. vii. in secundum verum, quod de falsisque diximus
 ad afferentem formam, & quidem talem, qui
 nulli, nisi publicis hosti nunciat, NON AD PRO-
 MITTENTEM REFERENDA, nam ex pro-
 missioni, ut jam modo diximus capimus, per spem
 le, ac verum confertur ei, cui sit promissio, idque
 inter hostes etiam licet habere. & 2. Adde-
 53 gando la parola "afferentem" num. 9. n. ivi. quo
 tantummodo aliquid pronunciat esse, vel non esse,
 non etiam promittit, aut adstringit. & al. nu-
 mer. 10. riferisce il detto di Agostino, & di Plutar-
 co. n. vii. Eadem violare, Deum est contem-
 ptum; ENIM EA, verbis hostem decipere, non solum
 modo est, sed & Gloriam habet, & cum laude
 laudemur. & ottimamente S. Thomas. 2. Secunda
 quest. 40. art. 3. §. Respondendo dicendum Offendit
 54 Donell. lib. 15. comment. jur. civil. cap. 40. in nota
 fol. 401. lib. C. n. ivi. ad hostem circumvenien-
 dum, quem asto, insidias, & stratagemas fallere,
 non postrema laus est, modo sub ea specie fides
 data non fallatur, aut belli iura violentur, fide
 enim rupta nihil indignius. Grotius. & in cap. tra-
 quas numer. 15. n. ivi. licet enim data fallere
 hostem laudabile sit, & ipse datus bonus dicatur; id
 tamen ita admittendum, si fides data non fallatur,
 nec iura violentur. De Pace, & Treque Farinac.
 prax. Criminal. quest. 29. num. 8. in fin.

A questo secondissimo fondamento non osta l'au-
 55 torità del Caval. refel. crimin. cap. 231. num. 40. &
 seq. si perchè anco ne termini, ne quali parla di
 fede, e sicurezza promessa al Bandito dal Privato,
 non può ammettersi, che quello stesso, che ha pro-
 messo in non offenderlo, possa impunemente farlo,
 e così mancarsi di fede, come riprovando il Baro-
 56 to, della più equa, e vera opinione attestano il Ca-
 zendi. in l. ea est natura. numer. 19. & seq. §. de
 Reg. Jur. Farinac. in prax. crimin. quest. 9. sub
 numer. 8. e meglio sotto l' n. 101. dove distingue
 occurrente Campan. refel. crimin. 10. sub num. 1.
 vers. quod si insidias.

Si perchè l'opinione suddetta può forse pro-
 cedere ne suoi termini, cioè quando si tratti di

Aa 3 un

- un Bando affisso dal Privato, che non ha alcun diritto di assicurario, ed esserlo dalla pubblica venduto, alla quale lo ha soggetto il suo diritto, e la sentenza. Nel caso poi, che il Salvcondotto sia conceduto dal Principe, o dal Ministro, che ha giurisdizione, non vi è alcun che dubiti della sua validità, e che sostenga, che possa violarsi la fede, ed ingannarsi, e tutti conseguentemente fermato il contratto *Financie in prat. diss. quæst. 29. num. 6. & segg. Hippolit. de Marit. conf. 32. n. 47. Mercur. conf. 100. n. 220. & segg. Calvin. de Equit. lib. 3. cap. 228. nu. 40. Formiglin. conf. 246. n. 8. Barff. refol. 31. n. 8. Reynold. obfer. crimon. cap. 33. §. 4. fol. n. 37. Card. Albez. de inconstant. in fide cap. 27. n. 82. De Philipp. differt. fiscal. 6. n. 11. e in termini di Salvcondotti, Passaporti, e sicurtate fatte a' Naviganti con Ballanensi, e Mercanzie soggette alle predi *Perricelli. de Missis. Appol. tit. 3. quæst. 101. num. 1. & 2. Rec. de Offic. tit. de Preda §. 2. num. 13. resp. 33. numer. 10. tom. 1. f. Audis. Caseragi de Commere. diss. 174. num. 18. & 19. Galea fratte collette dal Balducci. decif. 4. num. 12. fol. tit. de Assicurac.**

Nè può metterli in controversia, che questo sia il caso nostro, perchè il Corsaro nella Nave armata in Corsio, con Patente, e Bandiera di V. A. R. non può, nè dee considerarsi come Privato, ma rappresenta la persona del Principe, ed è un' Ufficiale di Guerra, e circa l'Armamento della sua Nave ha quella stessa potestà economica, e Giurisdizione, che ha un Generale d'Armata terrestre a' termini del *Teg. nella l. Officium 12. §. de re milit. come in punto ferma l' Auditor Caseragi de Commere. diss. 136. n. 10. & segg. e conferisce il Card. de Luc. de Regal. diss. 170. n. 17.*

Ond'è, che in questa figura poteva bene impegnar la sua fede a favor del Capitano Licudi, e prometterli di lasciarlo fare, e terminare il suo carico nella Rada di Damirta, senza dargli alcuno impaccio, o molestia, fin tanto che ancor' egli stesse ivi ancorato, e non avesse fatta vela per altrove, trattandolo di semplice tirata, anzi di una mera sospensione di ostilità per un certo effeno, e ristretta a un certo luogo, o a un certo tempo, come distinguendo quella sorta di promesse, e di sicurtate dalla pace col Nemico, che spetta a farsi unicamente al Sovrano, avvertito *Perrin. Bell. de remiss. par. 9. tit. unic. n. 4. & fol. n. 6. vers. & ut similit. Gra. de Jur. Bell. lib. 3. cap. 22. n. 8. li Puffendorf. de Jur. Natur. & Gen. lib. 2. cap. 7. §. 2. n. 171. Ut in ista sit, tamen inter cultiores: Gentis uti plura alia, sit, & hoc in favorem fortitudinis bellicæ recipimus est, ut & ista patella valeant, que ad statum belli tollendum non pertinent, sed tantum ad hostilitatem cum aliquo modo ramine exercendam spectant; Quales sunt industria paucorum dierum, aut horarum, Om. item ut certis locis, hominibus, aut rebus plano parceretur, ut certe tempore hostilitatis non exerceatur, " e nel lib. 4. cap. 1. §. 19. e ordinamente, e quasi colle stesse parole nel *Treat. Element. Jurisprud. univers. lib. 1. §. 22. a. vers. introduci tamen.**

E quando anco potesse dubitarsi, se il Corsaro avesse facoltà di concedere, e promettere quella licenza, o avesse ecceduto in questo i termini del suo potere, sarebbe ben punibile dal Principe, colla di cui Bandiera, e Patente era stato armato in Corsio; ma la sua promessa sempre servirebbe per assicurare il Sano beccino, e il suo carico, e per ordinare la restituzione, come in questa termini prolegue l' Auditor Caseragi al detto diss. 174. num. fin. e in termini generali di Salvcondotto conceduto nullatenente da Maresciallo, che non abbia facoltà di concederlo, riferiti moltissimi l' Auditor Cenci nella decif. Fiorent. 42. numer. 1. & num. 33.

Questi sono i fondamenti, su quali abbiamo appoggiata la Relazione fatta a V. A. R., a cui di nuovo ci inchiniamo profondamente, ec.

Uffiziosi Servi, e Sudditi

Giacomo Codi Auditore.
Pier Francesco Mormora,
Audience, e Relatore.

A R G U M E N T U M.

Assuractionis Contractus habet executionem paratam, neque admitti potest contra eam aliqua exceptio, que reservari debet ad Judicium Ordinarium juxta præsertim Statutum Genue; Hujusmodi Conclusio limitatur, & non procedit in aliquibus casibus, de quibus in presenti Discursu.

Ex sola possibilitate notitiae casus finis in loco ubi fuit facta assuractio argui in Assuractio notitia casus finis.

Quomodo regulatur tempus ad arguendam prædictam possibilitatem notitiam, tam respectu itineris maritimi, quam terrestri; Ubi advenitur quod notitia finis probari potest præsumptionibus, conjecturis, vel verisimilitudine.

Et hæc ad confirmationem nostrorum Discursus. 6. & 11.

S U M M A R I U M

1. Assuractionis Contractus habet executionem paratam tam de Jure, quam præsertim Statuti Genue nullam admittit exceptionem in contrarium.
2. Et Assuractor tenetur solvere non obstante quavis lite iusta, vel iniusta interdata.
3. Limita primo quando exceptio non requiritur aliter indiget, & in prompta sunt probationes contrariæ.
4. Limita secundo, quando ex Actis Processus executivi in testimoniis constat de verisimili possibilitate notitiae in Assuractio casus finis longe antea sequens de tempore Assuractionis.
5. Assuractionis Contractus non subsistit quando Assuractor certitudinem habet casus finis de tempore initia assuractionis, vel simpliciter subsistit, aut verisimilitudinem talis notitiae.
6. Et de rationibus ibid.
7. Amplia: sola possibilitas notitiae casus finis sufficit ad invalidandam assuractionem, & non 9.
8. Casus finis, quando evenit in mari longinquo, solus decursus temporis absque alia conjectura non sufficit ad præsumendam in assuractio notitiam casus finis.
9. Statutum inducendum modis probationum præsumptionis notitiae finis, non censetur alias de jure asserere vana.
10. Possibilitas notitiae casus finis, sive per mare, sive per terram probari potest, ultra modum a Statuto indoluit, per solas conjecturas, verisimilitudinem, vel præsumptiones, juxta circumstantias casus, & num. 11. & 12.
11. Assuractionis premium restitui debet ad Assuractorem Assuractori, quando Assuractionis contractus invalidus, & nullus est.

Janu. Assuractionis 22. & 30. Aprilis 1733.

E T

D I S C U R S U S CCXY.

PALSO per Navim nuncupatam Gulielmo & Anna Capitanei Beveridge Angli in ingressu Portus Mionice verè fatali sinistro, Dominus Odavio Maria Rolandelli assuracoris super predicta Navi a D. Dominico Boglia pro pecunia mille quingentis quinquaginta, judicium summarissimum adversus eam instituit ad formam Statuti de caus. error. In quo major difficultas reducta fuit ad examen articuli, an scilicet natura, & qualitas judicii administrare possit exceptionem oppositam per præfactum Dominum Dominum Bogliam, possibilis nempe notitia

in D.

in D. Rolandelli affectuatus casus finitri longè antea sequi de tempore affectuacionis. Unde Domini revo-
cavit huiusmodi prejudiciali articulo ad sedulam
discussione, ac perpendit particularibus præsentis casus
circumstantiis, quæ opportuni loco referendas
nobis referamus, exceptioem juridicam, & atten-
dibilem iudicantes, sub die 21. Aprilis unanimiter
aboluerunt, dictum Dom. Dominicus Bogliam à
petitis per dictum D. Rolandelli, cui propterea man-
daverunt restitui præmissam affectuacionem, de qua in
actis, quod Sententiam &c. si de fecerint trun-
cam in melioratione per D. Rolandelli petita repro-
positam, non debitarunt esse iterum sub die 30. di-
cti mensis confirmandam.

Moti ex eo quod isti grima fronte viderentur reji-
ciendum examen huius exceptionis ad ordinarij, cum
præfatum Statutum & in exactionibus, facta
promissione præstasse, seductione idonea restituendi
quicquid indebit erigi contigisset una cum dampnis,
impensis, & interese, ac pona triginta trium pro
centis, quod præcipit, quod teneatur Magistratus con-
cedere licentiam expediam affectuato, vel habenti
Baliani contra affectuatores nulla admittit exceptione,
1 quod & de jure procedit, ut ex Consuetudine cap. 21.
& 24. notat Rotas de Affectu. notab. 86. numer.
327. & seq. quem laudat Rota nostra penes Baldar-
cium tit. 1. dec. 10. numer. 1. 17. & per tot. adeo ut ve-
neantur affectuatores salvere, non obstante quovis
litigio iure, vel in iure, nec possint amari audiri, ut
monet De Luc. de Credit. dist. 106. numer. 3. & 7.
& dist. 166. vel. 1. ad 3. quem expollet Dom. meus
Cafarez. de Commere. dist. 1. numer. 94. & 95. & pro-
prie de hac eadem exceptione, & Statuto lo-
quentes Stat. de Commere. §. 1. quæst. 1. numer. 156.
& Rota nostra penes Armenian. dec. 31. numer. 5.

Neutrumque animadvertentes Domini prædictam
exceptionem non indigere in hypothesi alia extrinseca
probatione, qua dilacionem, & alioquin inda-
ginem expollet, cum ex ista circumstantia facti cir-
cumstantiis, possibilis notitia in affectuato jam
clare refuleret ex actis, factis duxerunt adherere
reliquis factis, & æquiori opinionis perennitate cog-
noscere dictæ exceptionis, vel quocumque eadem in
promissa sunt probationes, juxta doctrinam Arden-
de iur. 23. cap. 30. numer. 22. ad 37. & Celer. de Pro-
cess. execut. per. 4. cap. 1. numer. 49. vel sine ulla ser-
vata, quoties, prout in casu præfati, ex actis ejus-
demque processibus executivi illico, & incontinenti con-
stat de veritatis possibiliter dictæ notitiae, ut post
Stat. de Commere. §. 1. quæst. 1. numer. 156. Stat. de
Affectu. gloss. 29. numer. 8. præfatus Armenian.
de Nulla. Contrad. rubr. 1. part. 2. quæst. 90. & 91.
Rota de Affectu. notab. 78. numer. 293. ac omnia
latius, & melius Dom. meus Cafarez. dist. 11. de
Commere. numer. 10. & in addit. numer. 12. ubi refert
in simili huius nostri Auditorii decisionem cum Hil-
lario, quæ tunc est impressa penes D. Audierum
Messa ad Carier. dec. 18. numer. 37. & Cap. etiam
num. 2. part. 3.

Firmato igitur quod examen supra relate excep-
tionis ateneat facti circumstantiis, juxta æquiem, &
receptioem opinionem, admissibile sit in hoc judi-
cio cæteroque privilegialissimo, ea Domini vire
fuit legitime, & undequaque justificata tum in iure,
tum in facto.

In iure liquidum contractus affectuacionis, qui so-
let iniri inter Mercantes, cum repenti mera em-
pio, & venditio susceptionis alieni periculi, unico
contrahatur à totali incertitudine, finitri jam frequen-
ti. Quosiam incertitudine ad illa, quæ faciunt licitum
huiusmodi contractum, in quæ incertis & dubius
eventus emittit, & periculi præmium in se incerta
præstatur; & hac de causa non solum nullam habe-
re debet affectuatio, contrarium de tempore affectu-
acionis, sed necesse est ut ab eo exulet omnis sus-
picio, & veritabilis notitia, non obviandum quan-
tum fieri potest imaginationi, ex qua lædi posset can-
dor, & bona fides, quæ sunt anima commercii, ut
eodem fere verbis bene, ac solide firmatur per
Rot. dec. 369. d. numer. 95. ad fin. & dec. 373.
numer. 3. ad 3. part. 19. quo loco propterea magi-
6 stratus ostenditur, quod sola possibilis notitia ex
Cafarez. de Commere. Tit. II.

defectu temporis à finitro sequuto ad tempus inire
affectuacionis sufficiat, ne possit contra affectuatores
relaxari Mandatum pro summa affectuata ex Stat. de
Affectu. gloss. 27. numer. 1. & 2. Armenian.
dec. 395. numer. 5. & 6. quibus addi possint Kar-
rich. de Affectu. vers. quarto, Affectuatio Beron-
chin. ver. 160. numer. 8. cum cæteris quos laudat,
& sequitur D. Cafarez. dist. 6. numer. 1. itaque si
lupum sit tantum tempus, quo humana potentia
notitia pervenire potest, ac præsumatur, ut tenet
Stat. de Commere. §. 1. quæst. 1. numer. 160. vers.
prima ergo, quod & præsumat ut expresse sancitum
fuit per Stat. Genens. libr. 4. cap. 17. §. Securita-
tes, ubi „ securitates facta post casum finitrum „
„ sequutum tali tempore, quod de eo habita prius „
„ fuerit notitia saltem per famam legitime proba-
tam, vel tali tempore, quod notitia verisimiliter „
„ haberi poterit, non valeant, nec teneant, & con-
„ sistent restitui debent. „

At quamvis in his casibus, in quibus casus fini-
7 tris evenit in mari longinquo non videatur suffi-
cere solas decursus temporis delatium à quavis alia
conjectura, quia aliquando per mare brevissimum, ali-
quando longissimum tempore ire periculis, maxime
tempore biennio, ut post De Luc. de Credit. dist.
109. numer. 2. & 5. Valenti. consil. 64. numer. 10. &
30. Rota de Affectu. notab. 78. Rot. dec. 95.
numer. 13. coram Reys recte de moce advertit Dom.
Cafarez. dist. dist. 6. numer. 8. quod & videtur de
mente præfatus Statuti „ ubi „ & si casus sequen-
„ ferenda esset per mare, antequam pervenire posset „
„ in terram firmam, calculator tempus ad rationem „
„ prædictam à loco, in quo primo venerit dicta no-
„ titia, seu novam; „ quod saltem adfuisse in Civi-
tate Maritima, à qua præcedebatur pervenisse, vel per-
venire potuisse, probandum dicebatur ab æquiori in-
formamibus pro Dom. Rolandelli affectuato, &
eisdem Stat. dist. §. 1. quæst. 1. numer. 165.
sancto numer. 168. Dom. Cafarez. dist. 6. numer. 39.
& 51.

Precipit tamen Dom. replicatio, quod Statutum 8
prædictum præscribit quidem per verba affirmativa
dum ex modis, quibus consentatur præsumi notitiam
pervenisse ad aures affectuatorum, sed non idem ex-
cludit alios modos, qui de jure adfuit ad conjectu-
randam dictam præsumptionem, ut egregie notat ex-
p. dictus And. Cafarez. cit. dist. 6. de Commere.
numer. 19. & 20. & in addition. numer. 46. ubi pro-
prie subiungit; quod si doceretur iter fieri potuisse
brevisiori tempore, quam eo, quod computari man-
dat præfatum Statutum Genens, nempe ex aliis forte
personarum adventibus, procedendum à partibus
seu locis circumvicinis Civitatis aut loci, à quo no-
titia finitri venire debebat, eadem probata censeri
oportebit, quia à his possibiliter de jure induci-
tur, ut in terminis Statuti Genens. Stat. cit. §. 1.
quæst. 1. numer. 160. & oppositum quoque Rota
nostra in objecta dec. Armenian. 31. per tot. quod
& clarius suadet ex eo quod non obstante quod
Statutum velit quod iter per terram calculetur ab il-
lo terre firme loco, in quem primo venerit notitia
finitri, tamen si ceterius possit pervenire ad locum
factæ securitatis ab illo alio loco, in quem per-
venit secundo, vel plurius notitia sive novam, idem
sit præstandum, ut prosequitur Stat. cit. §. 1.
quæst. 1. numer. 163. in fin.

In factis autem applicantes Dom. supradictis in re-
fragabiles juris theses, possibilitatem immò verisimili-
tudinem delatæ Genium notitiae ante diem pri-
mum Februarii 1732. quæ Ripariae fuit affectu
notitiae, quod ac meritis delatant et animadvertio-
ne, quod apud acta constabat finitrum sequutum
fuisse die septima Januarii ejusdem anni de die, dum
ingrediebatur navis portum vulgo da Adam, & sic
palam, & publice, & ad notitiam totius Portus, &
Civitatis, miserabile spectaculum videntis, & com-
miserationis, juncta maxime consideratione, quod ab
illo Poru exiit post biduum, scilicet die nona ejus-
dem Januarii, discessit Navis in Cateria ejus-
dem nationis Angliæ Capiteanus Jacobi M'out,
que apparebat appulsa ad Portum, & Utilium
Aa 4 Marti.

Mensuram die 17. dicti mensis qua habuit permittum seu ut vulgo dicitur *prævia* ab Officialibus Sanitatis, qui ad solent, & si non scribant nisi diem & locum effectus, interrogare quod novi fecerit, quæ nova ut Genus in dies videtur per unum ex his ad huc Specialiter deputatis deservant Mercatoribus præcipue de his sollicitis. Unde nil possitius, nec facilius, quod saltem per ordinarios cutores, vel per Penam Patroni Joannis Jacobi de Comitibus, qui pariter probatur discretus scilicet ab illa Urbe die 19. & Genium apud die 28. Januarii posterius literato mihi, & venisse dicta nocturna, quod superabundare visum fuit ad convincendum dictam possibilitatem, & verosimilitudinem, & ad relevandum affectuositatem ad eandem ulterioris probationis, ut sit.

11. maxime *Rota tit. de off. 373. num. 20. & 21. part. 19.* præterea quia illa possibilitas præsumptiva, & verosimilitudinis continetur *Servat. de Affectu. Glaf. 27. num. 5. Rot. eam. Merita. de. 597. per. ut.* ac religioso iudicio arbitrio reliquitur *De Lac. de Credit. diff. 109. num. 5. & seq. Stat. de Comm. 5. l. quæst. 1. num. 159. D. Audit. Casereg. tit. diff. 6. num. 7.* iuncta possitimus animadvertione, tarditatis procuratur affectuositatis sic incepto risico, quare in hisce circumstantiis intrare argumentum de potenti ad actum cum fape laudato *D. Casereg. diff. 8. num. 5. & Ansaldo, de Comm. diff. 12. num. 3. & f. Domini adhibetur.*
13. Quibus omnibus simul ponderatis Dom. incepte iudicari pro insubstantiis affectuositatis, de qua agitur, demandata tamen refutatione præmi semper legitime, quando contractus affectuositatis est insubstantis; ut possit *Rota. de Affectu. notab. 13. 14. & 15. num. 37. sup. seq. firmavit Sacra Rot. dec. 448. numer. 1. part. 18. & expresse sancitur à Statuto de Affectu. tit. 5. Securitates.*

Et ita utraque pars scitissime dimittente decisum fuit,

Joannes Pontorali Audis, Prior & Causa Re-
latur.
Alexander Antaldi Viti Audis,
Antonius Falsani Audis.

ARGUMENTUM.

Datio in solutum facta per Debitorem de Fundaco, seu Taberna mercium alicui Creditori cum retrovenditione ejusdem Fundaci, vel Tabernæ ab eodem Creditore, postea immediate eidem Debitori facta, cum reservatione Domini, an dicatur simulata, seu potius pro vera haberi debeat: qua occasione demonstratur; Quænam requisita concurrere debeant pro simulatione inducenda, & quibus modis excludatur.

Et similiter, data veritate prædictorum actuum, siue contractuum inter Creditorem, & Debitorem, agitur: an & quando Pactum dictæ reservationis Domini per Creditorem ad sui favorem apogium efficere valeat alios Creditores, qui post dictam retrovenditionem cum Domino seu Insistore ejusdem Tabernæ contraxerunt: vel quando idemque reservationis Domini Pactum, tamquam in Reservacionis Domini Pactum, tamquam in fraudem Statutorum Loca contractus appo-
situm, pro nullo, & irritum haberi debeat: vel quando non obstante ratione publici Commercialis, & Bonæ Fidei inter Mercatores inviolabiliter servandæ, alios Creditores, etiam novæ Rationis Fundacalis cum eisdem Mercibus primæ rationis creatæ, assip-
ciat.

Hypotheca conventionalis in dicta Retrovenditione pariter conventa quid operetur, con-
nente Reservacione Domini, vel ex Statuti prohibitione, vel ex cap. Publici Commer-
cii, & Bonæ Fidei; An ejus anterioritati

præjudicare possint Creditores Novæ Ratio-
nis Fundacalis, vigore Statuti Florentini con-
quassantes hypothecas Creditorum cessan-
tium, Fugivorum, & Decoctorum, ubi in
proposito disputatur; An Patet Fili Cessan-
tis, & Decodis, & ipse cessans, & Deco-
ctus ad mentem *Rot. conf. 123. tom. 5.*
vel simplex fideiussor filii dicatur ex veriori
sententia *Decis conf. 368. per. tot. Stroes. de De-
coctis. per. 4. sub num. 25. & Rota Florent. in
Florent. de Admirationibus diei 5. Novembris 1580.
Lib. Metir. 50. a. cor. 328.*

Et demum an Hypotheca conventionalis exer-
cibilis sit contra Tertium super mercibus
Fundaci, vel alterius Tabernæ, etiam quan-
do, secluso pacto explicito subrogationis, novæ
merces de facto subrogentur in Taber-
na, siue per Debitorem hypothecantem, vel
eius hæredes, siue per eundem Tertium;
singularem successorem effectum.

S U M M A R I U M.

1. Falli series.
2. Contractus simulatus, & nullus in intentione
Partium, nec Dominum, nec validum hypo-
thecam in contrahentibus transfert.
Neque fructus debentur num. 7.
3. Simulatio non datur absque proportionabili cau-
sa, vel saltem verisimili, & probabilis in opi-
nione contrahentium.
4. Simi omnino tollitur, quando adeit aliqua proba-
bilis Causa iustitia, & incitativa ad in-
cendendum contractum, & num. 14.
5. Non producit ab occultis capitatione unius ex
contrahentibus, maxime in præjudicium Ter-
tii titulo verborum contrahentium num. 6.
6. Quibus ex solutione fructuum siue interesse ab
ipsum facta, in ipsius etiam intentione ex-
cluditur num. 8.
7. Nec inducitur ex conservatione Possessionis po-
tius Pendituræ, quia Clausula Constituit per
Empire supplet num. 13.
8. Contrahentis nunquam dicti potest ad contractus
cogitare, ex quibus suis Creditis, vel rebus
maiora damna resolvent, sed veri, & reali-
ter contrahere, ut sibi præmeditatum bonum
effectum contractus producat.
9. Consilium, nisi legitime concurrat, nullum ha-
bent pondus contra desistum causam propor-
tionate ad efficiendum contractum simulatum.
10. Et minus valent in eversione causa certa, &
aliorum consiliorum fraudem veritatem
contractus, & num. 12.
11. Contractus in sua unitate, & individuitate ro-
tus & realis, neque infirmus fictitius, & si-
mulatus reputari.
12. Retrovenditio instantanea simulationem inducit
in contractibus clandestinis, non autem in illis,
qui publici, & palam sunt mediantibus In-
strumentis solemnibus, & iuratis.
13. Conventum, & in suis eversionibus ut num. 16.
14. Presumptio quilibet in evidentiis non habet lo-
cum, sicut & consilium in ista fundata.
15. Contractus natura, & qualitas non à præsum-
ptionibus, sed à veritate probata dijudican-
da est.
16. Per Statutum Florentis in Rub. de Decodis, &
alia similia odiosa, correctoria, & exorbitan-
tia, quidquid litteraliter ab illis non prohibe-
tur, censetur permittum.
17. Et de ratione ibid. & num. 46.
18. Possimum ad tollendum præjudicium Tertii nu-
mer. 50.
19. Contractus factus inter Creditorem, & Debitorem
ad eludendum Dispositionem Statuti odiosi, fa-
ctus dicitur in fraudem Legis.
20. Distingue ut ibid. & num. 31.
21. Statuti, vel Legis circumventio in aliquo alio;
vel contractus iniquitabilis est à dolo malo, & à
fraude ex consilio.

33. *Dolorem illa intelligenda sunt adimitte forum, quibus iniuriam.*
34. *Frans ex consilio est alius multisque tendens de permisso ad prohibitionem.*
35. *Frans ut ipsa non annullat alium, vel consensum, procedendum ex causa evansa. & corripit, expressis non prohibitionem à Legi, vel Statuto.*
36. *Empia fulta à Decretis non revocatur ad instantiam forum Creditorum, qui re ipsa fraudem, & praedictum ex tali contraria sententia; nisi super scientiam decellantis habuerit, & realiter, & bona fide integram pretium non solverit.*
37. *In Dole non dicitur qui alium gerit causa juris sui servandi, & ut rebus suis consulat, nisi alius deinceps cedat damno Tertii.*
38. *Alitis rescissoria, vel revocatoria ob fraudem competens non datur illis Creditibus, qui de tempore alius fraudulenti non erant Creditores.*
39. *Nec etiam ratione publici Commerci, & Bona Fidei.*
40. *Sed illis tantum de iure conceditur qui de tempore alius fraudulenti Creditores sunt, & damnum tunc temporis ex fraude ipsi inferunt.*
- Et de rationibus ibid.*
41. *Affructores pro eorum sententia, & regula commercii intraducunt, statum, & vires nove rationis, & facultates Complementarii cum qua, ut quando contrahere volunt, inquirere debent.*
- Et de ratione ibid. & num. 32.*
42. *Affructus attentis notificatione Complementarii, inadmissio nominum Debitorum praesentis Rationis.*
43. *Affructu omisso diligentium, inseparabilis à negligentia positiva, imputabilis est. & nocere debet, non autem alius, & num. 35.*
44. *Necque ex ratio bona fidei praesentis patet, dum sibi non providet cum possit, & eidem obijci potest, Dilige cuius negotia.*
45. *Alliance dividit, & dispersa, ut sunt Domini Reservatio, & hypotheca, altera in illis remanens subsistit altera.*
46. *Hypotheca conventionalis anterior, non evansa per Statutum, praevaleat in ratione hypothecaria etiamque posteriori illata in Bonis Debitoris eodem prima hypothecae subsistit.*
47. *Statutum Florentiae infringens hypothecae Creditum Cessantium, Fugitivorum, & Decolorum essendi non potest in praedictum Tertii habentis hypothecam super Bonis non Cessantibus.*
- Et de ratione ibid.*
48. *Decretis per allegatum concludendum probanda est, vel ex iudicis Sententia, vel fori bonumque cessante, aut Creditum deceptio, ad hoc ut ex his, vel aliis equisitentibus requisitis probata, praevaleat Tertio.*
49. *Fiditio statutoria, & coalla Patria erga filium hereditatem suam non solvendo, non autem subire valeat Patrem panis Cessantium, &c.*
- Et de ratione ibid.*
50. *Etiamsi Pater Filiis precipiat extorcere aliquam rem non. 44.*
51. *Landator Sententia Decii conf. 368. per tot. Surco. de Decolor, part. 4. sub num. 25. & Roc. Fior. decii. diei 5. Novembris 1586. Lib. Motiv. 50. à car. 328. 5. Non enim nobis, & sequen.*
52. *Reficere opinio Ruin. conf. 133. tom. 5. parificans Fidorum cessanti, & fugitivo.*
53. *Dilectio tamquam impropria est, & similitudinaria.*
54. *Statutum Florentiae disponente respectu Debiti, & Obligationis Filii familiae apertae requirit, & subsistit eodem Statuto post Temporis disponente de Cessantibus.*
- Et de ratione ibid.*
55. *Statutum posterius trahens ad se disponentem Statuti anterioris non habet contra delinquentem quando militat eadem ratio, & in quibusdam terminis.*

49. *Non sic ut praedictis Tertio, quomodo eodem, vel maior ratio concurrat.*
- Et de ratione ibid.*
51. *Hypotheca non datur in rebus subrogatis in aliquo Corpore, vel Jure Universalis, nempe Gregis, vel Taberna, quando corpus, aut Jure universale hypothecatum transiit in Tertium singularem Possessorem, per quem subrogatio facta fuit.*
52. *Contrarium firmant alii.*
53. *Quin subrogatio non pendet à qualitate possessoris Gregis, vel Tabernae hypothecatae, non ab intraductione mercium à Possessore facta, vel ab hypothecante, aut eius herede; sed ab ipsamet hypotheca corporis universalis, qua transiit in quolibet Tertium.*
54. *Et per consequens nova merces per Tertium Possessorem intraducta merces sub eadem prima hypotheca; vide tamen infra numer. 58. & sequenti.*
55. *Possitum quando hypothecatur Corpus universale cum pacto explicitae subrogationis.*
56. *Res hypothecata à principio retinet semper idem ens hypothecae, etiamsi transiit in aliquem Tertium.*
57. *Creditores experienti jura sua in Fundatum, & super merces in eo existentes, nequit ei praedictari, neque per novum Contrarium, nec per quodcumque aliud saltem Debitum.*
58. *Hic annotatur decisio secuta in praesenti Causa.*
59. *Subrogatio novorum mercium in locum antiquorum, ut habeat locum, probari debet, saltem per consuetudines, quod nova merces subrogata fuerit cuius pretio antiquorum.*
60. *Hypotheca mercium per debitum apposta super aliqua Taberna datur prius in mercibus subrogatis non solum ab ipso debitore, sed etiam à Tertio, & num. 66.*
- Declarantur Dolores qui videntur in hac materia contrarium dicere, num. 67. & 68.*
61. *Merces subrogata habentur ac si essent eademque antiqua, & num. 62.*
63. *Explicatur Text. in l. cum Tabernam, & ibi Gloss. K. de Pignor. & Hypothec. ac numer. 64. & 65.*

Librenen, Pecuniaria.

ET

DISCURSUS CCXVII.

LE due Ragioni Fondatrici esistenti in Livorno sotto nome de Signori Bernardi Senie, e Compagni, e de Signori Filiberti, e Longhi, la prima Creditoce del fu Gio: Battista Castinelli Padre a tutto Novembre 1707. in Pezze 4242. 11. e la seconda in Pezze 5478. 12. 7. avendo di commun concerto diviso il modo di mettere io sicuro li faddenti loro crediti nel caso della forte temuta, non mai però seguita Decozione del detto loro Debitore, ad effetto, cioè di non soggiacere nell'attesa della contingenza al Contributo à solda, e lire voluto dalli Statuti, e Riformanze Fiorentine à beneficio di tutti li Creditori del Debito, l'ipoteche de quali il medesimo Statuto conquisita, e confonde, alla riserva solo delle Dote, e de i debiti provenienti da Tarda, o Cava, Consularione sopra questa loro previdenza più, à diverse Persone Legali, che avendosi unanimemente consigliati di celebrare col detto loro Debitore li contratti, che ora narremo; Quindi fu, che il giorno 13. d'Aprile 1708. pigliarono per istrumento pubblico, e solenne in solenne dal suddetto Castinelli loro Debitore li di lui Fondachi, per il prezzo stimato, e concordato di Pezze ventimila, in parte delle quali avendo computato li menovari loro crediti, pagarono il residuo fino alla detta inniera somma di Pezze ventimila in Mercanzie, e rispettivamente io Contratti, come colla dall'istrumento sopra di ciò rogato, che li legge munito dalla Clausola del cohituto, ed altre più efficaci trasferire il dominio, e possesso.

Il giorno poi immediatamente seguente 14. Aprile a tenore del convenuto, col suddetto Castinelli, ed in villa di quanto avverso suggerito, e consigliato nel luogo

loro potere li suddetti Sazj, come sopra consultati, retrovendero li suddetti Fondaci al mentovato Castinelli per lo stesso prezzo di Pezze ventimila, quali questi li obbligò pagare assieme colli frutti rimpensivi convenuti fin tanto seguisse l'intero pagamento del suddetto prezzo, e tutto ciò non solo sotto l'ipoteca generale de' suoi beni, ma di più colla cautela speciale della riserva del dominio, fino alla loro totale soddisfazione suggerita, e configgiata per loro sicurezza, ed indennità dalli antecedenti confiscati Legali, ed aggiomevi, che le Merci, quali si comprassero, e si introducessero di nuovo nel Fondaco, s'intendessero per gli effetti suddetti, furogare in luogo dell'erivendute, lo che più ampiamente si spiega nel detto secondo Istrumento pubblico, fra la Parti non controverfo.

E perchè nel primo Istrumento di Dazione in solutum del giorno 13. Aprile ciascuno de' suddetti Signori Senié, Filibert, e Langlois, li liquidano Creditore in Pezze 10064. 17. 5. ed il prezzo dal Fondaco firmano, e ricevono in solutum per Pezze ventimila non conguagliava interamente il detto loro Credito, mancando per la totale soddisfazione d'ognuno di loro Pezze 61. 17. 5. quelle si vedono pagate in contanti ad ambedue li suddetti Creditori, e la parte del pagamento espressamente relative alle dette Pezze 10000. dovute a ciascheduno di loro, in conto nuovo per saldo, per ridarne la giusta somma di Pezze 10000. si trovano distintamente, e specialmente descritte ne' Libri del detto Castinelli Padre, sotto lo stesso giorno 13. Aprile, nel quale seguì il saldo de' Conti, e successivamente la dazione in solutum, del qual saldo de' conti terminato, ed aggiustato in quel giorno; si ha ragione ancora nelle Partite, ammontate, come appare distintamente dalli Conti aggiunti agli Pezze decimila.

In virtù dunque del detto secondo Contratto, il Castinelli Padre, riassunse, e continuò l'amministrazione, e possesso del detto Corpo di Negozio, segnando così fino nel giorno primo di Gennaio 1717. nel qual tempo afficò Gio: Battista Figlio, per un quarto negli utili, creando una nuova Ragione sotto il nome di Castinelli Padre, e Figlio, e perchè prima aveva interamente cessato li Signori Filibert, e Langlois della loro metà del suddetto prezzo in Pezze decimila, come anco del frutti corrispondenti, ma non già così de' Signori Senié, che rimanevano creditori della Pezze decimila, a de' frutti decorati in altre Pezze 6948. 2. 5. Perciò il predetto Castinelli Figlio, aggiunse la propria obbligazione solidale a quella del Padre, senza però innovazione della precedente paterna, ma fatta l'anteriorità, e posteriorità della medesima, obbligandosi al continuato pagamento de' gli interessi alla paterna Ragione di sei per cento, come parimente si accorda in fatto, e passa fra le Parti senza contesti.

Nel tempo di questa seconda Ragione, che durò fino al dì 31. Luglio 1720. si trovano registrati ne' li Libri della medesima molti pagamenti da quella fatti alli Signori Senié, per interessi calcolati sopra diverse quantità, ora di Pezze 17000. ora di Pezze 16000. ed ora di quantità inferiore, secondo le partite a me esibite; dopo li quali tempi, e precisamente il detto dì 13. Luglio avendo Castinelli Padre abbandonato affatto la negoziazione, trasferì nel Figlio con precedente inventario il Fondaco ricevendo da questi per valuta di Pezze 1765. 1. Onde fu creata la terza Ragione sotto il solo nome di Castinelli Figlio, con effetto però precedente le solite Lettere obblatorie, a notificarla dirette alli Corrispondenti, ai quali fu dato, che era terminata con soddisfazione la suddetta Ragione Castinelli Padre, e Figlio, e che si era creata l'altra io nome del solo Figlio, alla quale restava il carico di pagare i debiti dell' antecedente finira; circostanza da tenersi sempre a calcolo unitamente coll'altra; che nei Libri di questa nuova Ragione il giorno medesimo 31. Luglio 1720. in cui cominciò, si trova descrittiva, e notata la seguente Partita in debito de' Signori Senié, 1720. 31. Luglio da Cambi, e in conto per interessi calcolati fino al presente giorno retrocedendo Creditori di Pezze 11750. 15. Pezze 5918. 17. 6. in diminuzione delle quali Pezze 11750.

seguirono di anno in anno varj pagamenti in conto dei frutti, e capitale dimodochè nell'anno 1726. in cui fallì la suddetta nuova Ragione Castinelli Figlio, li mentovati Signori Senié rimanevano Creditori di sole Pezze 7019. 14.

Per conseguire le quali precipitamente, e senza la Legge del contributo ordinato dalli Statuti Fiorentini fra tutti li creditori Ipotecari del Decreto, essendosi fondati già detti Signori Senié nell' mentovati due Contratti delli giorni 13. a 14. Aprile 1708. a nella riserva del Dominio a loro favore patuita dal detto secondo Contratto di retrovendita, hanno patuito Senientia contraria, tanto dal Signor Governatore di Livorno, quanto dal Magistrato Supremo, a telazione dell' tre Signori Giudici sottoscritti nell' elaboratissimo Motivo da loro pubblicato, ed a me assieme col volume dell' altre Scritture esibito. Dalla quale ultima Senientia, chiedendo ora li detti Signori Senié nuova Revisione, o Appellazione, ed avendo considerato, che a questo loro intento io unissi alla dottrissima difesa de' loro Signori Avvocati Fiorentini la mia opera, quantunque inutile, e forse molto meno efficace, ho io realtà creduto dopo un Esame bene accurato di tutto il fatto, e delle circostanze, che l' accompagnano, che possa assistere alla loro istanza una ben ferma, e soda ragione, per dimostrar la quale colla maggior distinzione passasse ho sumato opportuno dividere quella mia Allegazione in tre sezioni capitali, dalle quali, se non erro, dipende in tutto, e per tutto la Causa, a la bona risoluzione della medesima.

Si cerca dunque nella prima, se li mentovati due Contratti delli 13. e 14. Aprile siano stati firmati, e simulati in intentione Partium, talmentechè altro non meritino, che d'ombre vane, ed immagini senza scopo; come appunto hanno creduto, ed in ragione principale di deciderla li tre mentovati Signori Giudici nel detto loro Adveto pag. 12. e 13. 5. Queste cose, et. O pure in opposito debbono credersi per se quasi attines ad Partium intentionem, veri, reali, e sufficienti.

Potrebbe poi, che li detti due Contratti siano stati veri, a reali, perciò che concerne l'intenzione de' Contrattanti, foccede la seconda, se la detta riserva di dominio sia efficace, ed operativa a più del Reservatario, a rispettivamente contro li Creditori, che oggi sono in causa, o pure all' incontro venga irritata dalli detti Statuti Fiorentini, quasi meditata in fraude de' medesimi, lo che quando non potesse tipograficamente sostenersi, sia almeno di valido foccesso alli suddetti Creditori la ragione del pubblico commercio, per non essere stata la detta riserva di Dominio, nè notificata ai Corrispondenti, nè notata ne' Libri della Ragione, dimodochè potesse dirsi molto violata la buona fede di quelli, che hanno fidato alla detta terza Ragione Castinelli Figlio credendosi sicuri col favore dello Statuto, almeno del Contributo in caso di decorente, a senza che fosse a loro disonoreato, nè potessero informarsi dalla ispezione de' Libri, che il detto Corpo di Negozio era per una forma considerabile in dominio di altri, a non del Negoziante, che li offereva di commerciare, e corrispondersi con essi loro.

In terzo luogo finalmente diversero qual beneficio, e profitto possa derivare alli Signori Senié dalla sola Ipoteca convenzionale patuita nella detta retrovendita del dì 14. Aprile 1708.; quando mai la riserva del dominio, o per uno, o per l'altro motivo passasse delle difficoltà, e se l'anteriorità della detta Ipoteca promessa da Castinelli Padre resti conquistata, e distrutta dallo Statuto Fiorentino a beneficio de' Creditori di Castinelli Figlio, o pure possa allargarsi in confronto anco del mentovato Statuto, a rispettivamente ora esercitarsi ed privilegio del tempo, e della detta anteriorità sopra le Merci ritrovate nel Fondaco, quando fallì, e fece punto il suddetto Castinelli Figlio.

Crederei, se non prendo errore, che la prima ispezione debba facilmente risolversi per la verità, e realtà dei Contratti in Partium intentionem, potendo a me, che il tutto esposti in questo principio, e che evidentemente resista alla finzione, a simulazione, e che si pretende voluta dalle medesime Parti; Poichè parlando dell' Signori Senié, Filibert, e Langlois, è cosa

iodu.

indubitata in fatto, come pianamente l'ammonta, e confitta il *Motivo contrario*, che la causa finale motrice, ed unica de' suddetti due Contratti, fu la meditata cautela de' loro Crediti, in virtù della riserva del Dominio, configurata loro da più Persone Legali, ad oggetto di evitare il contributo in caso di fallimento del Castinelli, ed obbligo per intero, cioè, che a loro era dovuto. Ognuno ben vede, che contentandosi li suddetti Signori Senié, ed altri Interessati di Contratti finiti *d'ombre vane, ed immagini senza corpo*. Era impossibile di conseguire il fine, che si erano proposti, perchè in vigore di simili Contratti, che nulla sono, e non hanno entità alcuna, né si trasferisce dominio, né si contrae valida ipoteca da porsi in villa, e confesso di altri Creditori, ai quali efficacemente assista secondo la noissima proposizione, che non entia nulla *fieri qualiterque*, al proposito nostro risultano dal *Baldo nella l. prima num. 4. versio. quodam, Codice Plur. vultus quod agitur, Gratian. de iure. for. cap. 264. num. 45. Rec. filii. Jur. quod. cap. 46. numer. 2. la Rotta avanti Richio dec. 394. num. 17. avanti l'Emmerich. Jur. dec. 7. num. final. avanti l'Emmenisimo Cardinale Falconieri dec. 5. num. 4. fatto il tit. de falsis. & simulat. nella Romana, ovvero Albeyn. For. rati 6. Giugno 1707. & Comperse, avanti la Rot. num. di Adolph. Adalmer. Se per conseguiva dunque il fine voluto dalla Signori Senié, e da quelli a se propollo nel punto, né poco confestivano un simulato, ma li richielevano veri, reali, e sufficienti, in forza de quali potessero li detti Signori Senié, allegare un fermo titolo, ed un efficace ipoteca privilegiata dal detto titolo derivante, pare a me contraddittorio in termini dare per vera la suddetta Causa finale de' Contratti, e perciò stabilita, che quelli in *Partium intentione*, son ombre vane, ed immagini senza corpo, effetto massima elementare, che non li dà simulazione senza causa proporzionata alla medesima, almeno verisimile, e probabile nell'opinione della Parti al commun sentimento del Rot. conf. 65. num. 4. Adardelli. Alben. conf. 97. num. 24. Bardellini. conf. 56. numer. 23. Gratian. de iure. for. cap. 17. numer. 7. Cargy. Latr. conf. 157. numer. 57. Gob. conf. de iure. 67. num. 34. Pothier de Subst. institutio 32. num. 35. la Rotta avanti li Ludovici. nella dec. 195. numer. 10. & 21. e nella dec. 459. numer. 8. & 9. avanti li Coccin. nella dec. 408. num. 2. nelle recent. dec. 629. numer. 7. parti. 18. num. 2. ed avanti l'Emmenisimo Cardinale Falconieri nella dec. 9. numer. 10. fatto il tit. de Prebation.*

Pertanto, se qual in lungo di Causa proporzionata alla simulazione, se abbiamo una ben certa, che è assolutamente con quella incompatibile, anzi all' incontro influisce quasi necessariamente nella verità degli Atti, e Contratti, pare a me inutile ogni ulteriore discorso sopra quello punto della Simulazione, come esibito dall' importanza, e virtù della suddetta Causa preambola, che fa tutto in questa materia per provare nell' suoi rispettivi casi l' indole del Contratto, o falso, o vero, come appunto c' insegnano i Dottori nella l. siat. & Superdumum, ff. quibus modis pig. vel Hyphoth. solvan. il Decio conf. 491. numer. 4. & conf. 648. num. 3. & segg. Roland. conf. 6. numer. 10. libr. 3. Cencio de Censib. quod. 48. num. 32. la Rotta dopo il medesimo nella dec. 553. numer. 6. avanti li Cavalieri nella dec. 450. num. 4. avanti la S. Mem. di Gregorio XV. dec. 195. num. 12.

Si aggiunge a questa evidenza un altro fatto ugualmente dimostrativo, che con pari forza conclude, che giannetti li Signori Senié, Filibert, e Langiois, poterono pensare di far Contratti simulati, ma bensì veri, reali, e sufficienti. Nell' atto della prima dazione in solutum, o sia vendita del Fondaco fatta dal Castinelli, pagarono al medesimo una grossa somma, parte in contanti, parte in Mercanzie per adeguare l'intera valuta del Fondaco stimato in Pesce venetico, e alle quali erano molto inferiori li loro Crediti, che precisamente scompaiono in parte del suddetto pagamento. Se li suddetti Signori avessero diretta la loro intenzione ad uno Contratto finto, e di pura apparenza, e chi non vede, che rispondevano anche quella nuova somma pagata al pericolo del contributo in caso di Detrazione, non dovevano lungamente di ricevere alcun

prejudizio da un Contratto, che era uno nulla, e che come tale essi lo avevano voluto, onde in vicenda di tale il primo loro credito contro il concorso degli altri Creditori, avrebbero accresciuto il loro pericolo, e disagio, cosa assolutamente inverisimile, ed esorbitante, in villa della quale dobbiamo necessariamente concludere, che li predetti Signori Senié, Filibert, e Langiois, giannetti non pensarono a Contratti finiti, dai quali avrebbero risentiti tanti danni, e pregiudizii, ma bensì a Contratti veri, e reali, dai quali solamente dovevano sperare quei vantaggi, che nel meditati si eran proposti, siccome profondamente ragiona la Rotta nella dec. 54. num. 18. parti. 17. delle recent. 11. ivi, *quia immo admissa hac simulatio, magnum, & duplex inde Salerni refutatur prejudicium, dum pradio empto privaretur, pretium quo de propriis sumptibus in illius acquisitionem erogatum amitteret, & idem cum ager de interesse pretii in casu illud foret cum res empti supponitur, contelleria non sufficeret.*

Stabilita quella massima, a mio giudizio incontrovertibile, cioè, che li Signori Senié, ed altri con essi Intro Interessati, altra intenzione non ebbero, che di comprare, e rivendere realmente, veramente, & cum effetto a nulla servibile quando anche si desse luogo a falsificare, che li Castinelli anche avuto in animo di simulare li menovati Contratti, per la ragione assai viva, che dal suo solo intento pendere non dipendeva fare un atto simulato in pregiudizio del Terzo con efficacia reale, e reale, & solus pretio, poiché avendo quelli in animo di fare un Contratto vero, al quale li Castinelli diede il suo pubblico, e solenne consenso in virtù di pubblici, e giurati Argomenti, nulla in contrario s'interverrebbe qualunque di lui occulto pensiero in danno, e pregiudizio dell' altro contraente, secondo l' insegnamento del Toffi, nella l. Julianus, §. Si a pupillo, ff. de alienat. empt. Credit. conf. 439. num. 6. Corno conf. 167. num. 19. vol. 2. Adardelli. conf. 92. num. 41. libr. prima. Nemo conf. 112. num. 8. Alvinall. Jur. conf. 199. numer. 34. Barfar. conf. 137. num. 6. Cyriac. contr. 592. numer. 40. & 41. libr. 4. Borden. collat. legal. §. 2. 88. vol. 2.

Ma in verità, né tampoco può dubitarsi dell' intenzione di Castinelli, quale si prova uniforme a quella de' Signori Senié, ed altri Interessati, cioè di fare Contratti veri, e reali collando la medesima da un fatto succeduto, e che non ammette replica. Pagò il suddetto Castinelli alla Signori Filibert, e Langiois, non solo l'intero Capitale a loro sperante di Pesce dicemila, ma inoltre li frutti intermedi alla ragione convenuta, e corrispondenti alla quantità del medesimo Capitale a loro di tempo in tempo dovuta, e l'interesse pratico colla Signori Senié, che dalla prima, seconda, e terza Ragione Castinelli hanno conseguito li frutti, e porzione del Capitale residuo nel giorno del fallimento di Castinelli fatto nella quantità sopra enunciata. Se li Castinelli avesse predetti li Contratti finiti in intenzione *Partium*, non avrebbe certamente pagato li suddetti frutti alla ragione convenuta, perchè li virtù di un Contratto, che coo è, ed è oltro non si devono fruirli, cioè poteva legittimamente opporsi dallo stesso Castinelli, al quale con tutta franchezza era permesso il dire, che le Parti di consenso unanime nihil agere intellexerant: Barali, nella l. post contratum 15. num. 6. ff. de Donat. Mentis de Tacci. & Ambig. libr. 13. tit. 37. num. primo, & segg. la Rotta avanti li Rich. dec. 49. num. 29. & segg. avanti li Adardelli. conf. 737. num. 4. & segg. nelle recent. dec. 658. numer. 10. & segg. parti. 18. dec. 13. numer. 30. parti. 19. ed avanti li Rich. mem. del Cardinale Caporali nella dec. 480. num. 4. & 5. Avendo dunque pagati ultroneamente li suddetti frutti, ecco una prova incontrovertibile della verità del Contratto in opposizione quare intenzione, e vendendo in suo pregiudizio il pagamento occultato, e adempito, lo che poteva non fare, ed avrebbe certamente non fatto, se avesse avuto valido fondamento la supposta simulazione in *Partium intenzione*, per quello che opportunamente ragiona il Capoli. de Simulac. Contrati, num. 77. il Marefione. variat. lib. 3. cap. 133. num. 13. li Cyriac. nella contr. 78. num. 6. & segg. la Rotta nella dec. 641. num. 8. & 9. parti. 18. delle recent.

In queste circostanze adunque non vi è luogo di parlare di congettura, perchè ove manca la causa proporzionata alla simulazione, e molto più quando, come qui la causa certa del Contratto non ha altra azione che la causa certa del medesimo, non cessa di simulazione, che in qualunque numero concorrenti, siccome sono di non peso, contro il difetto della suddetta Causa proporzionata alla simulazione. *Urbani. consult. 9. num. 30. la Rota avanti la Bon. mem. di Monsig. Anfaldi dec. 74. numer. 9. avanti il Reverendissimo Monsig. Crispi dec. 433. num. 9. avanti l'Eminentissimo Card. Falc. dec. 1. al num. 7. sotto il tit. de Probat. e nella Romana Pecuniaria 29. Januarii 1725. §. 13. & 14. avanti il Reverendissimo Monsig. Rota.* Così molto meno si stimano in prospetto di una Causa certa, che persuade la verità del Contratto, il cui. *Cens. de Censib. quass. 48. num. 32. la Rota dopo il medesimo nella dec. 533. al num. 6. ed avanti Cavalier. dec. 420. num. 4. procedendo ciò con maggior sicurezza, quando fanno armonia alla suddetta Causa influente nella necessaria verità del dispartito Contratto, altre circostanze, e congetture della prima osservanza del medesimo, il rispetto alla Signori Filibert, e Langlois interamente pagati, e del Capitale, e dei fratti, ed in ordine alla Signori Senie, che hanno conseguito buona parte dell'uno, e degli altri. Poichè, se il Contratto è stato reale, ed ha avuto la sua piena esecuzione a favore dei menovati Filibert, e Langlois, come potrà ripartirsi nella sua unità, ed individualità fittizio contro la Signori Senie, ed in qual forma potrà dirsi, che per un tempo, ed una certa porzione di fratti, il medesimo Contratto sia stato vero a beneficio ancora dei Signori Senie, ed ora per il residuo debba ripartirsi ombra vana? Queste cose sono assolutamente impossibili, anse le regole al caso nostro, specialmente approvate dal *Bellon. conf. 46. a num. 9. Alonch. de arbitrat. centur. prima casu 93. num. 19. Contra discept. Forens. casu 94. num. 32. tom. primo Borden. collat. legal. 6. num. 72. & 73. vol. 2. la Rota avanti Perierger dec. 37. numer. 10. nelle recent. dec. 69. num. 4. parti. 17. & dec. 513. numer. 9. parti. 19. tom. 1. Perioche? se militano per la Verità in Partium-antentione, causa preambula, e circostanze si vecchimenti, le altre contrarie, quali, e quante siano minima considerazione possono mericare, perchè attente, e vinte, e dal vigor della Causa, e dalla preponderanza delle suddette congetture, che favoriscono la realtà dell'atto, il *Card. de Luc. nel disc. 24. num. 7. e nel disc. 192. num. 19. de Dote la Rota avanti la Sacra mem. da Gregorio XV. dec. 162. num. 11. nelle recent. dec. 677. num. 4. parti. 2. nella dec. 24. num. 20. e nella dec. 160. n. 17. parti. 7. e nell' Egubina Pecuniaria 3. Julii 1719. §. 2. Ave. avanti Monsig. Corio.***

Il qual discorso acquista ancora maggiore forza col riflettere, che le congetture rilevate nel contrario *Admonitio* sono per loro naturale indole equivocate, ed inefficaci, onde tanto meno possono intarsi a calcolo nel qualificatissimo caso, di cui trattiamo: E risolvendo la prima delle medesime nel possedimento attuale del Fondaco contenovato di Caltinelli non ostentata vendita, e dizione in *solusum* ai Creditori, basterebbe senza fallo il dire, che essendo noi Compratori trasferito il possedimento in vigore della clausola del *conjugatio*, ciò avanza, accrebbe dell'attuale possedimento connotato dal Venditore non debba farsi conto per l'intento della simulazione, il *Civico* nella *controverfia* 68. num. 5. la Rota avanti il Cavalieri nella *decis.* 13. num. 4. avanti il *Perio* nella *dec.* 446. al numer. 10. avanti il *Cerr.* nella *dec.* 93. num. 9. nelle recent. *dec.* 509. num. 18. e 20. parti. 18. e nella *decis.* 509. num. 9. 11. e 12. parti. 19. num. 2. Ma stringe anco di vantaggio la riflessione, che essendosi convenuto fra le Parti di vendere, ed immediatamente rivendere, acciò a favore dei Rivenditori si potesse riservare il dominio, e con questo mezzo porre in sicuro il loro credito. Quindi nasce, che la continuazione del possedimento al Venditore giustamente, anzi necessariamente riferibile alla detta previa intelligenza, col principio però della verità, e realtà de' suddetti Contratti, non la veruna prova per la simulazione esclusa dalla detta Causa, da cui ebbe dipendenza l'acconciata continuazione di possedimento al Venditore,

conforme all'acconciata discessero il *Bartol.* nella *l. post contractum*, numer. 17. §. de Donat. il *Detio* nel *conf.* 308. numer. 8. il *Citato Cipolla de Simulat. contr.* num. 77. il *Farinaccio de Falso. & Simulat.* q. 164. num. 107. & 108. la *Rota di Genova* nella *dec.* 13. al num. 37. *verf.* *quarto non obstat la Rota Romana* avanti il *Cavalier.* nella *citat. decis.* 420. al num. 4.

E con pari facilità si risponde alla seconda congettura dell'istanza Retrocedita, poichè la verità di quella era l'unico mezzo per adempire il fine voluto, e mediato dai Contrattanti: Onde posto anco a parte, che quella riflessione stringe solo nei contratti clandestini, non già in quelli celebrati pubblici, & *polam*, e per Iuramenti solenni, e giurati, come spiega il *Farinaccio*, lodato in opposito de *Simulat.* *quass.* 162. numer. 148. ciò che toglie ogni difficoltà si è, che l' immediate retrocedita fatta al primo Venditore fa ben presumere, quando ciò è presumibile, che egli non volesse realmente vendere, nè l'altro Contrattante veramente comprare, come osserva il *Nizzeuoli. alleg. tom. 10. numer. 14.* e con esso l' altre autorità riferite nel contrario *Admonitio* pag. 81. 6. *Secundariamente*: Ma qui collando per dimostrazioni evidenti, che si è voluto *hinc inde* vendere, e ricomprare, e tutto ciò per atti contemporanei, ed immediati ad effetto, che i Creditori, che comparano, e rivendevano, si potessero riservare il dominio, e porre in virtù di quella riserva la loro crediti in sicuro: Ognun ben vede, che contro l'evidenza non ha luogo la suddetta presunzione, nè tampoco la congettura in essa fondata, secondo la teorica del *Baldo* nella *l. illi, aut illi. §. Cum in Verbis*, §. de legat. 1. il *Adversarij. variar. libr. 1. cap. 13. num. 3. il Ricc. Stell. iur. dispert. cap. 115. num. 37. la Rota avanti il Ricc.* nella *dec.* 50. al num. 11. ed avanti il *Cottin.* nella *dec.* 1831. num. 6. & 7.

La qual risposta mirabilmente anco si adatta all'altra congettura fondata nel difetto della donazione, o sia notificazione alla Corresponsali tanto del primo, quanto del secondo Contratto, poichè da quello argomento negativo potrebbe al più presumivamente inferirsi, che le Parti ebbero intenzione di simulare, e di nulla fare, che avesse fermezza, e solidità. Ma se questa presunzione è fuor del caso, perchè con evidenza si prova, che le Parti vollero fare *Contratti veri*, perchè questi solamente conferiscono al loco-intento, relativamente al quale gli hanno sempre osservati, ed eleggiti, come *reali*, e *solidi*, comprendo ognuno, con somma facilità, che ogni, e qualunque presunzione cade alla verità in contrario dimostrata, in modo, che da quella, non già da un equivoca, e fallace presunzione si ha da prender norma per giudicare l'indole ed importanza del Contratto, il *Sammarini. contraverf.* 127. num. 36. & *controverf.* 175. numer. 111. il *Gratian. nel cap.* 332. num. 15. la *Rota avanti l'Emerita Jun.* nella *dec.* 171. al num. 4. nelle recent. *dec.* 94. num. 38. parti. 4. avanti l'Eminentissimo Card. Falconer. nella *dec.* 15. sotto il num. 8. *tit. de Censib.* ed avanti il Reverendissimo Monsig. Crispi nella *dec.* 433. num. 14.

Credo di aver fermato, e don prove incontrastabili, che i Contratti furono veri, reali, e fermi in *Partium intentione*. Passo ora, secondo il metodo, che da principio divisai, alla seconda inferenza, nella quale si cerca, se la riserva del dominio paruta nella retrovendita a favore dei Signori Senie, Filibert, e Langlois debba esserli irina, inefficace, ed inoperativa, o per la resistenza degli Statuti Fiorentini, o perchè la detta riserva di Dominio non fu mai notificata ai Corresponsali, nè chiaramente registrata nei Libri della Ragione, come può crederli necessario per il motivo della buona fede, e del pubblico commercio, acciò quelli, che dopo hanno fidato il loro al Caltinelli, non restassero ingannati, o defraudati, credendosi sicuri col favore dello Statuto Fiorentino, che per altro non avrebbe luogo contro il Reservatario del dominio, quando quello fosse operativo, ed efficace.

E parlando in primo luogo della resistenza degli Statuti Fiorentini si deve specialmente osservare, che li detti Statuti confondono bensì, e confondono l'ipote-

molte dei Creditori del Debito, e perciò quelli sopra la Beni del medesimo Debito concordano in falso, e a lira, ma non hanno giammai pensato di dare veruna legge al debitore non decise, a molto meno di proibirli quello, o quel Contratto con qualunque suo Creditore, onde trascurando senza fallo di uno Stato odio, contropartito, ed esorbitante, secondo le 19 qualificazioni accordate dall' *Adversario*, na vicia in conseguenza, che permesso deve essersi tutto ciò, che dallo stesso Stato non è letteralmente proibito, tante la regola cristallina, che simili Statuti non possono ricevere veruna estensione di cosa, a cosa, da persona a persona, o da uno a uno, anco col pretesto dell' indennità, a maggioranza di ragione, come è sentenza comune pienamente approvata dall' *Angel.* nel conf. 210. tutto il num. 1. e 4. *Ciss.* nel conf. 45. num. 16. il *Sorcin.* *Jus.* nel conf. 30. numer. 26. il *Peregrin.* conf. 144. num. 7. il *Girocann.* conf. 66. numer. 22. *C. freg.* lib. 1. il *Comital.* allegat. civil. 71. num. 29. 26. e 28. il *Gobio* nella *causale* dist. 84. num. 24. la *beni* num. di *Montes.* *Abfale* nell' *additione* alle *fac. Decis.* dec. 12. num. 37. *Atter.* *Atter.* dec. *Sorcin.* 78. num. 17. la *Rota* nelle *revers.* dec. 337. num. 4. *C. freg.* part. 14. dec. 112. num. 3. e 15. part. 17. e nella dec. 66. num. 5. *C. freg.* part. 19.

Né giova il dire, che avendo voluto lo Stato, che tutti i Creditori del Debito siano uguali, e concordano fra di loro a falso, e a lira ogni Contratto fatto fra il Creditore, e Debitore per eludere la disposizione del medesimo Statuto, si dice fatto in frode della Legge, e perciò deve essersi dalla stessa Legge proibito il *falsum emittente*, e per vicino *comprehensio*, non *antefinitio*, come pare che fermino le autorità sopra questo punto allegate nel *Adversario* pag. 15. e il secondo capo. Poiché in quella materia fuor contrariata colla seguente definizione da tutti per quattro do-po-nesso: *Scirene* concordemente abbracciata. O l'altro, a Contratto espressamente non proibito dallo Statuto Contrario, ed esorbitante si fa colla primaria, a principale intenzione di far frode allo Stato, e di apporci pregiudizio al terzo dal medesimo Statuto favorito, e considerandosi allora in questo tal atto quella specie di dolo, che malizia si appella, e che procede dalla frode *ex consilio*, l'atto, e contratto suddetto per la ragione della frode a malizia si rapta molto, e vizioso, a di non valore; e questi sono i termini ne quali parlano le autorità contrarie, come ben presto s'inspiegherà.

Se poi un *appone*, il detto *setin*, a contrario, è assolutamente intenzione del dolo *ex consilio*, perché il suo principale oggetto non si fa frode alla Legge, né pregiudizio al terzo, ma bensì provvidenza alla propria indennità, e poste in tempo abituale, e per minima circostanza fossero in sicuro il proprio avere per mezzo di un contratto permesso dalle Leggi, a non vietato dallo Statuto, ed in questo caso diemmalmente opposto il detto Contratto fuisse, benché in conseguenza s'insidera nascia dal medesimo pregiudizio al terzo, ed una specie di frode *re ipsa* allo Statuto. Poiché non procedono quelle da malizia, o dalla cattiva, ma da una diversa specie di dolo, che si dice *buono*, cioè da vigilanza, industria, a avvedutezza nel provvedere opportunamente al proprio interesse, ed alla sua indennità, prevale quella ragione principale dell'atto, ed in virtù della medesima l'atto acquista forza, e fermezza, senza punto aver in considerazione il detto pregiudizio secondario, e conseguente di terzo, e la detta frode *re ipsa*, che per insidioso si dice fatta allo Statuto, secondo ciò, che indivisibilmente provano, 21 o distinguono dopo il *Teffi* nella *l. qui autem 6. f. qui in fraudem creditorum*, ivi *Scindam esse Juliam non scribere, equi jure non uti, ut qui debitorum pecuniam accipit, antiquam bona debitoris possiderantur quomodo scire, prudenti.* *C. f.* *solvendo non esse recipere, non tamen hoc Edilium, sibi enim vigilare* *ut* *si* *Decian.* nel conf. 23. numer. 19. lib. 2. il *Sord.* conf. 528. num. 37. il *Tiragalli.* de *restrito* *Lignager.* nella prefazione al num. 98. la *Rota* *avanti* *f. Ubaldo* dec. 89. per *ret.* e dopo il *Companion.* ad *Strat.* *Urb.* dec. 51. num. 17.

E di fatto tutte le contrarie dottrine suppongono dolo cattivo, a malizia *ex consilio* in eo qui alium gerit

in fraudem legis, così il *Teffi.* nella *l. contra Legem ff. de Legibus*, e nella *l. Frae enim ff. de iur.* *utroque* il vale della parola *circumvenit*, ivi *Scindam esse Juliam non scribere, equi jure non uti, ut qui debitorum pecuniam accipit, antiquam bona debitoris possiderantur quomodo scire, prudenti.* *C. f.* *solvendo non esse recipere, non tamen hoc Edilium, sibi enim vigilare* *ut* *si* *Decian.* nel conf. 23. numer. 19. lib. 2. il *Sord.* conf. 528. num. 37. il *Tiragalli.* de *restrito* *Lignager.* nella prefazione al num. 98. la *Rota* *avanti* *f. Ubaldo* dec. 89. per *ret.* e dopo il *Companion.* ad *Strat.* *Urb.* dec. 51. num. 17.

Lo che posto, credo di non aver la replica, che la sola frode *re ipsa* basta per annulare il contratto, perché ciò ha luogo quando la detta frode *re ipsa* non è disgiunta dal dolo malo, e per altro si tratta di uno, che possiede i beni del debitore per titolo meamente incerto, mentre all'incontro se non vi fu dolo cattivo nell'atto o contratto, e quelli non procedono da causa lucrativa, ma bensì onerosa, a corrispettiva la detta frode *re ipsa* separata dal consiglio pravo, e malizioso non è bastante per la nullità del suddetto Contratto non vietato espressamente dalla Legge, o Statuto per quello, che chiamiamo *re* raccoglie dal *Teffi* nella *l. qui autem 6. f. qui in fraudem creditorum*, e nella *l. qui autem 6. f. qui in fraudem creditorum*, secondo la mente del quale fermano comunemente i Dottori, che la somma fatta da uno veramente decto non può revocarsi ad istanza del Creditore, se il Comptatore non era confuso della decurtazione, a sberco con realtà, e buona fede il perazano tutto, che da quello, o simile contratto i detti Creditori passavano frode, e pregiudizio *re ipsa* come può vedersi presso il *Cino* nella *l. si quis post hoc num. 3. nel fine* *Cod. de bon. prefertis.* *Bartol.* nella *l. post contrarium numer. 1. ff. de donat.* *Fab.* e *Gioson.* nel 6. item *si quis in fraudem debitorum de alium.* num. 27. *Gratian.* *discept.* *Forisf.* cap. 391. numer. 11. *Rota* de *decis.* *Atter.* *at.* 27. num. 84. e 85. il *Peguer.* nella *dec.* 271. num. 33.

Se dunque li Signori *Semé*, *Fimbert*, e *Langher* a circostanza fossero d'imminente decurtazione di Capitali, li Padre avessero celebrati le conati, de quali scemano, si potrebbe forse ragionevolmente dubitare della loro validità, ma siccome né il detto Capitali era punto soggetto di decurtazione, né tal risultato si poteva accadere nei tempi succeduti, manca perciò ogni fondamento di dolo, malizia, e circonvenzione principalmente meditata contro lo Statuto, ed in frode del terzo, a solo posto d'altro, che un tempo abituale, e intero *regulatore* per *juris* *sub* *Lo* che si dice croda per ogni ragione permesso, non ostante che dalla detta vigilanza non fraudolenta potesse nella varietà, e vicissitudine delle umane cose risultare qualche danno conseguenza, e secondario agli altri Creditori giusta il dettame degli Autori di sopra allegati, fra i quali più specialmente così assensivano, e conclusano il *Gratian.* *discept.* *Forisf.* cap. 391. num. 24. 25. e 26.

11. *Et ad. i. i. i. maxime quia huiusmodi Scriptura*
 12. *non sibi fallit nisi ex creditum suum servaretur, an-*
 13. *de e illam licet scire ita ut non dicatur in dolo,*
 14. *et causa Juri sui conservantur aliquid agere, & ad*
 15. *rebus sui conservantur, et al. num. 27. i. i. i. Com*
 16. *ipso si solent, industria, & diligentia, & homo*
 17. *habet qui tolerat, quomodo eadem damno terri,*
 18. *quasi principaliter ex quibus ad proprium commo-*
 19. *dum quidvis in consequentem in aliorum prajudi-*
 20. *cium succedat, quod non attenditur. Domin. Ca-*
 21. *sa. de Commere. discurs. 124. num. 6. & 7.*
 22. *101. Nam hi omnes alius felicitatibus indicantes*
 23. *ab eis arte etiam aliqua, & industria ipsi non so-*
 24. *lum pro satisfactibus obtinenda, verum etiam illa*
 25. *obstant pro majori eorum cautione, vel turban in*
 26. *casu decedentis sui debitoris ab omni molestia seu fi-*
 27. *ne per alios creditoris contra se fore metenda, ut*
 28. *ad Creditore in non eorum suum proprii Crediti sa-*
 29. *tisfactionem obtinenda, servandisque directis, pen-*
 30. *tem diti possent dolo, non frange, & in aliorum*
 31. *prajudicium ipsi, quomodo de fidei tertio damnum*
 32. *offerant, & generaliter loquendo quando aliqui in*
 33. *sui utilitatem, & commodum operatur, nunquam*
 34. *dolo, non frangit aliqua in praesentia debet, quan-*
 35. *vis illas ab ipso ipsi in tertii prajudicium ridan-*
 36. *deret.*

Quanto fin' ora abbiamo detto acquista molto mag-
 gior forza, e pone a più fresco questa illazione sopra
 d' ogni dubbio nel ponderare, che oggi sono in
 causa, non già li Creditori di Castinelli Padre pre-
 sistenti nel giorno de' Contratti, essendo certo in fu-
 to, che questi hanno di già e da molto tempo con-
 seguiti il loro avere, ma bensì li Creditori nuovi
 di Castinelli figlio, sopravvenuti molti anni dopo li
 rinnovati Contratti. Onde tutto ciò che potesse mi-
 cheri ad istanza delli detti Creditori presistenti, cioè,
 che ad essi fu fatto frode nel re ipsa vel ex consilio
 secondo la diversità delle circostanze mai potrà appli-
 carsi a' Creditori, che non erano in essere, e che
 nel giorno del Contratto *aque se habebant ad non*
 12. *esse, poichè a simili Creditori incerti, mutamente*
 13. *possibili, eventuali, e futuri non compete veruna*
 14. *azione reitoriosa, o revocatoria per motivo di Fro-*
 15. *de a loro fatta, che solo può competere ne' suoi*
 16. *adattati termini a quei Creditori, che alla eam,*
 17. *ed avevano in conseguenza *ius de presentis quorum,**
 18. *& *radicati,* come litteralmente determina il Testo*
 19. *nella leg. *ut Prator, §. ha demum, si. que in frand.**
 20. *Creditor. i. i. i. ita demum revocatur, quod frau-*
 21. *dandorum Crediturum causa fallum est, fallit si*
 22. *li Creditores, quorum fraudandorum causa facta,*
 23. *fata ipsas vendiderat, eorum si illis dimisit,*
 24. *quorum fraudandorum causa facta, & alios sor-*
 25. *tus est, sive idem simpliciter dimissi priusquam quos*
 26. *fraudare voluit, alios postea fortis est, cessat*
 27. *revocatio, e nella leg. *Si quis, §. eodem.** i. i. i.
 28. *Si quis habere Titium Creditorem, & scires si sol-*
 29. *vende non esse, libertates dederis Testamentis, de-*
 30. *inde dimisso Titio, postea Sempronium Creditorem*
 31. *habere scieris, & eodem Testamento maveris deces-*
 32. *seris, libertatem data, rata debet esse i. i. i. har-*
 33. *etica solvenda non se, quia ut libertates rescindan-*
 34. *non utrumque in eorundem Persona exagimas, & con-*
 35. *silium, & eorum, siquidem, & Creditum, cujus*
 36. *fraudandi consilium initum erat, non fraudatur, ad-*
 37. *versus nam qui fraudatur, consilium initum non erat,*
 38. *libertates itaque rata fore.*

Per dar pien compimento alla seconda ispezzione,
 deve ora esaminarsi se l'azione revocatoria, che ora
 compete alli detti Creditori della nuova Ragione Ca-
 stinelli Figlio per motivo di frode a loro fatta con-
 tro la mente deli Statuti Fiorentini, già si debba al-
 meno in ragione del pubblico commercio, e della
 buona fede, che potrebbe in questo caso molto viola-
 re, se sussistesse la riserva del dominio a favore deli
 Signori Senie, hante che il detto Castinelli Fi-
 glio non notificò a' Corresponsali questo gravissimo
 peccato, che soffriva il Fondo, quando gl' inviò col
 mezzo delle solite Lettere a commerciare colla Ra-
 gione nuova istituita, e creata in suo nome solamen-
 te, da che giustamente credendo li Corresponsali di
 fidare il loro ad un vero Padrone della Ragione, e

di non credere altro pericolo, che quello del Costrit-
 to decretato dalli detti Statuti Fiorentini, farebbo-
 no dazi in uno scoglio molto maggiore del dominio
 riservato ad un Terzo, di cui mancandogli ogni no-
 tizia, e per le suddette Lettere oblatorie, ed anco
 per li Libri della nuova Ragione, ne quali questa pri-
 vilegiata ipoteca non si trova chiaramente registra-
 ta, e notata, ne succedebbero quindi una specie d'in-
 ganno troppo nocivo alli predetti Corresponsali, anzi
 si aprirebbe l'adito di potere eludere la buona fede
 di questi consimili Contratti a loro occultati, e cioè
 contro tutte le regole di giustizia, e di equità.

Quello discorso, che alla sua prima apparenza fa
 molta impressione, quando si voglia porre sotto il do-
 veroso Squintio, e delle nostre regole, ed anco del-
 le circostanze particolari di questo fatto, perde tutta
 la forza, e non ha veruna efficacia, poichè ritenuto
 sempre quel principio, che oggi non sono in causa li
 Creditori della nuova Ragione Castinelli Padre, già
 come dicemmo pienamente soddisfatti, ma solo quel-
 li della terza Castinelli Figlio; Cade in acconcio la
 massima legale stesso tutti inconcussa, che allora so-
 lamente possono li Creditori di di nohità contro li
 Atti, Contratti, e patti minorativi in loro pregiu-
 dicio, o dei beni da principio possi nella Bancaria, 30
 o delle libertà concedute all' Istiutore, quando simili
 Atti, e Contratti ad essi, ed alla loro sicurezza pre-
 giudiciali sono fatti ex intervallo, cioè dopo erata
 la Ragione, e injoviti li Corresponsali di fidare al-
 la medesima, stringendo in questo caso la ragione del-
 la buona fede, e del pubblico Commercio, che in
 niuna forma permette, che senza specifica scienza de'
 Corresponsali si dimanichino le libertà al Complimen-
 tario da principio costituito con mandato libero,
 e si sottragga dalla Ragione parte del Capitale in
 quella originamente immesso, ovvero si faccia altra
 cosa consimile nociva ai Creditori, e da loro in
 scampo abile individualmente non saputa, essendo que-
 sti appunto li termini debbete Testi nella leg. Sed,
 & si populus, §. Caudis, si. de infamia alione,
 così ricevati, e comunemente spiegati dal Caffren-
 nella medesima Legge al numer. Pafch. cons. 199.
 numer. 15. Ancharan. cons. 333. num. 4. Galeati. con-
 trario. Forens. 71. num. 18. la Rota avanti Adversen.
 Crispi dec. 249. num. 4.

Ma non già così determinano le nostre Leggi, quan-
 do si tratta di una nuova Ragione, e de' peccati a quel-
 la intesi nel giorno, che fu creata, poichè la depen-
 denza di questi non sta a carico del Mercante, o Ban-
 chiere che si offende ai Corresponsali, ma bensì de'
 Corresponsali, quali perciò devono indagare le for-
 ze della detta nuova Ragione, e le libertà del Com-
 plementario, né perciò possono col pretesto di non
 essere stati a loro dennoziati li Contratti, che fin dal
 bel principio erano intesi alla detta nuova Ragione,
 pretendere in nullità col motivo del pubblico com-
 mercio, e buona fede, poichè era loro peso di sapere il
 vero stato, ed avere della mentovata nuova Ragione,
 ed essendosi ingannati nel credere di maggior
 forza di quella era in realtà, ciò si ascrive a negli-
 genza de' medesimi, imputabile pertanto ad essi sola-
 mente, e non ad altri, come si deduce dal Testo nel-
 la L. qui cum alio, e nella L. qui contrahit, de regul.
 iur. e fermato distinguendo un caso dall' altro, la buona
 memoria di Adversen. Anselmo nel trat. de Commere. &
 Asteracur. dist. 46. al num. 33. la Rota nella Romana
 Pecuniaria, seu Transfationis 20. Januarii 1712. §.
 Adversen. avanti li detto Monsignore Anselmo, i. i. i.
 Adversen. corrobora omnia officio dubitandi, non cum
 ex parte habeamus, quod quilibet Contrahens sibi
 debet impare, si debet ab inquirendo praestare,
 & condicendum sui debitoris obsequi, & ex officio
 tertium quoque sit, quod postea, & capitalitates ha-
 creta non abist Credituribus ignavis: distipationis ha-
 passim conciliatur, videlicet: quod hoc prima patia-
 met teniamus verificanda quancumque fuerint inita
 post Rationem adparitum, scire autem quoribus pro-
 bit eadem capitalitates consilia extiterint usque ad
 initio crella Rationis, quia tunc praesent obligatio
 suavitatis contrahere, ut teneatur inquirere de statu,
 facultate, & interesse illius, cum qui contrahit ex
 illa, quae perbellis distinguat, &c.

Non mi dilungo a provare, che la Ragione istituita nell'anno 1730. sotto nome di *Casimelli Figlio solamente* fosse veramente nuova, e in piena forma confondibile colle due *Anziosse, Casimelli Padre, e Casimelli Padre, e Figlio*. Poiché ciò non s'impugna, anzi si concorda dal predetto *Atto*. Onde ciò supposto, pare legale la conseguenza, che se i Creditori della prima Ragione *Casimelli Padre*, che a quella fidarono dopo il tempo de i dibattuti Contratti si dolessero dei medesimi, perchè a loro non denunziati, quella tal doglianza sarebbe plausibile per la Ragione sopraccomodata del pubblico Commercio, e della buona fede. Ma siccome i Creditori della detta antica Ragione sono stati, come accennammo, pienamente soddisfatti, e in oggi si disputa con quei Creditori, che dopo l'anno 1730. hanno commerciato coll' antedetta terza Ragione *Casimelli Figlio*, milita contro questa l'accontentata regola, che dovevano curiosamente indagare, quali, e quanti fossero li Beni, che la detta nuova Ragione poteva a loro favore obbligare, e rispettivamente di quale indole fossero li pesi, o interessi, o rifranchi a quella inerenti nel giorno della sua istituzione, lo che se hanno negletto, fidando alla medesima senza la detta precedente diffamata, la colpa in essi si risolve non nel nuovo Mercante, che deve bensì notificare tutto ciò, che in pregiudizio dei Corresponsali avrebbe patuito, e contrattato *ex intervallo* dopo l'Erezione della Bancaria, ma non già li pesi ad essa insorti nel giorno primiero dell' istituzione, che devono dai Corresponsali ricercarsi per loro cautela, e regola del Commercio da introdursi, secondo ciò che accuratamente ne dividano li *Gomez variis. resolut. tom. 3. cap. 5. sotto il numer. 6. Admich. de praesump. libr. 3. praesump. 88. numer. 4. & sequentes. Salgad. Labyrinth. Creditor. part. 2. capit. 9. numer. 120. Atlantic de tact. libr. 6. tit. 22. num. 8. Gratian. decis. Merchia 178. numer. 9. la Rota avanti Monsignor Crispi nella decis. 70. al num. 10. decis. 95. sotto il num. 3. Nihil relevante.*

Qual ragionamento pure invincibile nelle particolari circostanze di questo fatto, anco le quali dovevano li Corresponsali della detta nuova Ragione *Casimelli Figlio* molto dubitare delle forze della medesima, e perciò essere più cauti prima d' impegnarsi colla medesima indagando cioè *quid, & quantum* fosse in quella obbligabile a loro favore, essendo più, che certo, che il detto *Casimelli Figlio* nelle solite Lettere notificatorie non gli uffici, nè un certo Capitale, nè una nuova Bancaria immune dai debiti, e pesi, anzi ben rotondamente loro disse, che restavano al carico di questa Ragione li debiti della padra, a conto dei quali dovevano colla medesima alla scadenza intendetela li Creditori: In vista dunque di una tale modificazione suppositiva di debiti preesistenti insoddati alla detta nuova Ragione ogni diligente Padre di Famiglia prima di fidare il suo, avrebbe voluto sapere, e ben minutamente ricercare di qual natura fossero gli accennati debiti, e cosa rimaneva di Capitale nel Negozio, quelli soddisfatti.

Nè giova il dire, che affidati li Corresponsali nel Contributo ordinario dagli Statuti Fiorentini giustamente crederetto di non correre altro pericolo, che del *solus*, e *lira*, perchè In primo luogo tamen potevano essere li debiti già preesistenti, e che il Contributo diviso fra molti Creditori, e di somme considerabili, sarebbe stato infinitamente pregiudiziale, a chi di nuovo fidava alla medesima Ragione tanto gravata da debiti anteriori. Io secondo poi deve avvertirsi, che li Statuti Fiorentini liberando dalle Leggi del Contributo le Doti, e li Debiti per titolo di Tuela, e Cura, ogni diligente Padre di Famiglia posto in legittimo dubbio dalle dette Lettere oltatorie, che notificavano generalmente debiti preesistenti, senza però specificarne la quantità, e molto meno il titolo, avrebbe voluto, e dovuto accertarsene, al quale effetto se li Signori Creditori, che oggi sono in causa, fossero ricorsi alli Libri, tanto dell' antiche Ragioni *Casimelli Padre, e Casimelli Padre, e Figlio*, quanto della terza *Casimelli Figlio* sarebbero da quelli con ogni facilità venuti in cognizione, che il dì 23. Aprile 1708. soldati ed aggiustati li

conti colla Signori Senè, Filiberti, e Langlois, quasi restaron Creditori di pezze venutimia, avendo ciascuno di loro per pareggio della suddetta quantità ricevuta in contanti pezze 61. 17. 5. che da quelle pezze venutimia si era costituito un Credito frustrifero alla ragione del 6. per toa. che gl'interessi si erano regolarmente pagati, anzi estinto tutto il Capitale delle pezze diciemila spuntate alli Signori Filiberti, e Langlois, e finalmente, che l'altra porzione, ancora dovuta alli Signori Senè si era in qualche parte diminuita. Tutte queste notizie fornistrare affai chiaramente dalli suddetti Libri delle Ragioni *Casimelli*, dovevano obbligare li Creditori di ricercare la qualità, e titolo di questo debito per accertarsi almeno, se proveniva da qualche causa della Scienza privilegiata, lo che se fosse avvenuto non sarebbe stato loro molto difficile di venire in piena cognizione dei contratti stipulati in Livorno per mezzo di pubblici, e solenni istrumenti, quali il medesimo *Casimelli Figlio* sarebbe stato obbligato di indicare quando da' Corresponsali fosse stato richiesto dell' origine d' un debito sì rilevante descritto nei Libri: Periodiche se trasalisse, o negletto dalli Signori Creditori, che oggi sono in Causa, tutte le preaccennate diligenze proprie di un provvido, ed accurato Padre di Famiglia, costituito come dicemmo in legittimo dubbio, e sospeso dalle suddette Lettere oltatorie, vollero sicuramente seguitare la fede della detta terza Ragione, tanto meno possono dolersi di essere stati ingannati, e che in loro riguardò pretendano ora di violare la ragione della buona fede, e pubblico Commercio, poiché secondo le regole il carico d' indagare spettava ad essi, e secondo il fatto, ebbero tacer, e tali omitti per non tradire le dette soliti diligenze, che l' omissione di queste, come inseparabile da una positiva negligenza, deve ad essi solo far pregiudizio perciò, che opportunamente considerano il *Sando conf. 528. numer. 46. 47. e 48. il Confess. de Commercio, decis. 127. dal numer. 21. al numer. 24. non già alli Signori Senè, che in tempo abile fecero un Contratto lecito con Casimelli Padre, la* 33

denunzia del quale non stando *de Jure* a loro petto, nulla può imputarsi, se li Creditori della nuova Ragione *Casimelli Figlio* non ne ebbero quella notizia, che erano tenuti ricercare, e potevano con somma facilità ottenere, come in simili circostanze ben consolidano lo *Spada conf. 215. numer. 2. e 4. libr. 3. Fontanelli. decis. Carbalen. 508. numer. 18. & sequenti, la Rota dopo il Merlin de Pignar nella decis. 98. numer. 32. & sequentes, nelle recensor. decis. 155. numer. 6. & sequentes, e avanti Monsignor Crispi nelle decis. 70. al numer. 10. & decis. 95. sotto il num. 3. Nihil relevante.*

Quando dunque la ragione del pubblico Commercio, e della buona fede potesse esserli uoco a quel caso in cui il nuovo Bancarier nulla deve denunciare ai Corresponsali, ma quelli sono obbligati d' indagare le forze della Ragione, che si istituisc; il dettame della buona Giurisprudenza d' insegnerebbe, che tale estensione avrebbe solamente luogo in quei termini, nei quali ridondando *undequaque* la buona fede rispetto

alli Creditori, questa da nuova contraria circostanza fosse vinta, o perturbata. Ma all' incontro ove, come qui la detta buona fede mai fu, nè può essere intiera, perchè li Corresponsali seppero in generale, che la Ragione era gravata di debiti, lo che doveva renderli cauti, e solleciti di ricercarne la quantità, e qualità, siccome non ha luogo la Ragione, in cui si fonda il favore del pubblico Commercio, così quello si rende estraneo per la fortuna dubbiosa, nella quale furono costituiti li Creditori, che con detta nuova Ragione vollero senza precedente diffamata contrarre, non essendo punto compatibile l' esagerata buona fede col timore, e sospetto, che le dette Lettere oltatorie, ed altre concomitanti circostanze inducessero, e inducero dovessero nell' animo dei Corresponsali, secondo la Regola del Tello nella l. 2. *Cod. de furt.* che con buona ragione alle oltre circostanze viene spiegata, e adornata dal *Crispi. contr. 85. num. 9.*

Si è fin qui provato, e per quanto devo credere con ragioni validissime, che la riserva del dominio parata nel suddetto istrumento di retrocedita, ha

nata, la piena sussistenza, ed efficacia a pro dell' nostri Signori Sené, ma quando mai per impossibile sopra di ciò rimanesse amarezza, o difficoltà, verrebbe sempre in loro soccorso l' Ipoteca convenzionale (ed eccoci già alla terza Ispessione.)

Dà qui unicamente colla riserva del Dominio si trova troncato il detto Istituzione per l' osservanza di tutte le cose in esso convenute, fra le quali sono le principali l' intero pagamento del prezzo, e dei frusti. Ninnò controverrà, che quando anco o per la resistenza della Stanzu Fiorentini, o per la ragione del pubblico Commercio, la suddetta riserva di Dominio fusse iniqua, e non operativa contro li Creditori, che oggi sono in Causa, ninnò di questi difetti farebbe opposibile contro l' antecedente Ispoteca convenzionale, onde essendo quella tanto di sua natura, quanto per gli effetti legali così diversa dalla riserva del Dominio, la nullità, o inefficacia di questa nulla inkuirrebbe contro l' Ispoteca, che anzi fermamente stare dovrebbe, poichè nelle cose divide, e disparte, come sono riserva di Dominio, e Ispoteca semplice, benchè l' una sia inutile, l' altra rimane unita, e sussistente per li Terzi laterali nella *Leg. Sanctionum*, e nella *l. penult. Cod. de donat. l. 1. §. Sed mihi*, ff. de verb. obligat. dei quali a questo proposito fanno menzione il Signorrelli de *Humedici* conf. 113. numer. 3. §. Non obstat, *Benini* conf. 73. numer. 34. *Atzagrad. Jun. conf.* 28. num. 5. de *Astoria. resolut. lib. 2. resolut.* 193. num. 6. *Ciarini. contrav.* 105. num. 127. e 130. e la *Rotta* avanti *Adonfiger. Crispi* nella dec. 333. al num. 16.

Essendo quella Ispoteca contratta da Castinelli Padre molto anteriore in tempo a quelle, colle quali si obbliga Castinelli Figlio a favore dei Signori Creditori oggi comparenti, le attenderò li dovranno le regole di ragione commune, certa cosa farà, che la detta Ispoteca anteriore vincee deve tutte le posteriori, onde tutta la difficoltà si ridurrà al dubbio, se li suddetti Stanzu Fiorentini, che conquiscono tutte le Ispoteche contratte dalla *Debitori* deventi, accid li loro Creditori concorrer possano sopra li beni del medesimo *debiti* a *soldo*, e *lira* siano allegabili contro la suddetta Ispoteca cantante a beneficio della Signori Sené, poichè le per parte di questi si proverà, che la suenotata Ispoteca fra ferma, e valida nell' esse suo naturale, nulla ad essa offendo li predetti Stanzu, perchè quella in oisuna forma comprendono, nè alla medesima hanno data veruna Legge, ne decriverà una conseguenza ben sicura, che la detta Ispoteca anteriore non infransa dallo Stanzu, prevale in ragione ipotecaria a tutte le posteriori sopra li beni del Debitore alla medesima prima Ispoteca soggetti, li *Bulgoin. al conf.* 30. nel principio, *Gailli. prall. observation. lib. 2. offert.* 45. num. 2. & *seq. al Mania consolat.* 343. num. 100. il *Sord. decif.* 44. al numer. 8. la *Rotta* Fiorentina appresso il *Petrarin.* nella dec. 29. sotto il n. 7. a appello l' *Allogisimo Signor Andiar Coni* nella decif. 116. num. 48. la *Rotta Romana* nella decif. 431. al num. 1. della par. 13. delle *recon.* avanti *Casonech.* decif. 323. numer. 2. avanti l' *Emminentissimo Cardinale Falconieri* nella dec. 6. al num. 10. sotto il tit. de *rebus creditis*.

Venendo per tanto alla discussione del precennoto articolo, se l' Ispoteca contratta dell' anno 1708. da Castinelli Padre a favore dei Signori Sené, ed altri intereffati cade, o non cada sotto la censura dei detti Stanzu Fiorentini, pare a me, che la Sentenza negativa sia la più vera in virtù delle parole dei medesimi Stanzu, che parlano unicamente dei Creditori *refrattum*, & *fugitivum*, quali vogliono esser pagati a *soldo*, e *lira*, *cum de bonis delictorum refrattum bonum, nec alteri, &c.* con quello, che segue. Se dunque a noi costerà, che Castinelli Padre, che contrasse dell' anno 1708. tale Ispoteca, nè allora, nè poscia fu mai *refrattum*, *fugitivum*, o *decurto*, ognuno converrà nella massima, che uno Stanzu odioso, coercitivo, e eloribioso, che conquisca le Ispoteche dei Creditori, *refrattum fugitivum*, & *decurto* non deve estendersi agli Sigg. Sené Creditori di Castinelli Padre, che in tian tempo, fu *refrattum*, *fugitivum*, e *decurto*, poichè l' indole del pre-

detto Statuto non è capace di ricevere una sì dura, ed acerba ampliazione in pregiudizio del terzo *l' Atzagrad. Jun. contrav.* 22. numer. 14. tom. 1. *Cyrac. contrav.* 367. numer. 46. *Borden. collat. legal.* 25. numer. 123. *Andreas. contrav.* 32. numer. 13. la *Rotta* nelle *recon.* nella dec. 43. numer. 17. par. 7. e avanti *Adonfiger Crispi* decif. 480. numer. 18. & decif. 305. num. 4. & 5.

Che il detto Castinelli Padre in nien tempo di sua vita sia stato *refrattum*, *fugitivum*, e *decurto*, si dimostra dall' aver egli finita le sue negoziazioni nell' anno 1720. con piena soddisfazione dei Corrispondenti, secondo ciò, che cantano le Lettere obblatorie per la terza Ragione Castinelli Figlio, e senza che mai contro il medesimo siasi convocato Concorso, o pronunziata Sentenza di decurtione, e molto meno, che egli abbia ceduto ai beni, ovvero abbandonato il Fendaco, abbia cercato rifugio in Luogo immune, senza li quali requisiti, o altri equivoconi sono affatto efranei li termini di *refrattum*, e *decurto* per gli effetti pregiudiziali al terzo, per quello, che concedemmo sostengono, e provano lo *Scaria de Commercio.* §. 2. *glor.* 5. num. 496. *Tandar. resolut. civil. capit.* 72. num. 7. tom. 1. *Gub. consolat. dec.* 34. numer. 3. & 4. & 7. « ubi » *hinc fit quod per allegatum decurtio ple-*
« *ne probanda est, cumque aliud fit, quon non esse sol-*
« *uendo, aliud vero esse decurtum, ita quod non ab-*
« *altero valde differat, hinc etiam decurtio non alter-*
« *concludetur probatur, quam ex Iudicio Sententia,*
« *vel fori, honorarique esse, non Crediturum de-*
« *ceptione.* »

Nè giova il dire, che li Stanzu Fiorentini sono la *Rubr. de obligat. filii familias* cointincono il detto Castinelli Padre Fideiussore forso del Figlio indubitabilmente decuto, poichè quando anche nel Patrimonio del detto Castinelli Padre non vi fosse il bastante per soddisfare li Creditori del Figlio, questo proverebbe bensì, che la di lui Eredità *essita* *facta non solvendo* in virtù della detta Fideiussione Statutaria, e coatta, ma quindi non mai diverrebbe, che il detto Castinelli fosse stato *refrattum*, e *decurto*, essendo queste due cose fra se molto diverse, e perciò dipendenti da principi totalmente difformi, secondo ciòche consequentemente si mostrano il *Sord. conf.* 150. num. 94. il *Gracian. discipul. forens. capit.* 516. num. 6. la *Rotta* nelle *recon.* nella decif. 69. num. 38. par. 19. avanti la chiara memoria del Card. *Copara* decif. 141. numer. 5. decif. 154. numer. 35. decif. 669. num. 5. e avanti l' *Emminentissimo Falcon.* nella decif. 17. sotto il num. 8. nel tit. de *rebus creditis*. e nella decif. 38. num. 11. sotto il tit. de *Adiudicant.*

Sopra di che deve cessare ogni dubbio, perchè li medesimi Stanzu Fiorentini, che conquiscono l' Ispoteca dei Creditori *refrattum*, & *fugitivum* escludono da questa Categoria di *refrattum*, e *fugitivum*, li Fideiussori, contro dei quali danno all' Creditori quell' azione, che loro compete de *iure*. Onde se il Padre in forza dello Statuto è semplice Fideiussore del Figlio, non farà mai quel *refrattum*, e *fugitivum*, di cui lo Stanzu parla, come individualmente, e pienamente dimostra il *Decio* nel suo *conf.* 268. per cui. seguito dallo *Straccha de decurtor. par. 4. sub n. 25.* e dalla *Rotta Fiorentina* in *Florentin. de Admirationis* diel 5. Novembrii 1580. *Lib. Aditio.* 50. a car. 328.

Contra la quale opinione di *Decio*, benchè abbia scritto il *Ruin.* nel *conf.* 123. tom. 5. in iudicando però non si deve receder dalla Sentenza del *Decio*, non solo perchè la vediamo approvata dallo *Straccha* Trattatista assai celebre, quando all' incontro *Ruin* rimas singolare, e unico, ma io oltre, perchè posti, come fu si deve, sotto maturo esame li fondamenti dell' uno, e dell' altro, quelli del *Ruin* in realtà vadiamo, e gli opposti del *Decio* si riconoscono molto stabili, e fermi. Dice dunque il *Ruin*, che siccome il Padre obbligato dalla Legge per il Figlio, che fa figura di Debitore principale, così deve dirsi del medesimo Padre collettore dagli Stanzu Fiorentini sotto la rubrica de *obligatione filii familias* ad essere in detto caso « tenuto per il Figlio » *Quemadmodum si Filius esse*
« *ab eo infirmus in illa arte,* » perchè posto anche a parte, che il Padre pro *stia* decurtato *sulla*, e *volente*

valente si dice Fideiussore solamente del Figlio, secondo
 44 le parole del *Testo* nella *L. 1. Cod. de Ductoribus*
libr. 10. Nam in hac parte vice Fideiussoris Pa-
tris accipitur. Ciò che toglie ogni difficoltà si è, che
 la figura di principale Debitore attribuita al Padre
 del *Testo* nella *5. penult. Infinit. quod cum eo*, è solamen-
 45 te impropria, e similitudinaria: *ivi* *tanquam*
principalis, come bene osserva il *Decio* sotto il nu-
 mer. 5. e giustifica l'importanza della dizione *tanquam*
 dicendo comunemente il *Riminald.* nel §. 1. num. 25.
Infinit. per quos Personae nobis acquiruntur, il *Socio.*
Jan. conf. 3. vol. 6. num. 4. Apollis Marfilii sing. 236.
 num. 1. il *Riccio in praxi resolut. 449. num. 4. il Bar-*
bosa tractat. var. diffin. 403. num. 1. la Rota Roma-
 na avanti la *S. Adm. di Gregor. XV. decis. 467. n. 12.*
 e la *Fiorentina* nella detta *det. de Adimoribus §. Quod*
autem extensio. Perlochè uno Statuto coercitivo e
 eforbitante, che parla de i Debitori decotti, non po-
 tessi mai intendersi, che delli Debitori veri, e a propi,
 46 non degli abusivi, e similitudinari, perchè facendosi
 diversamente, ciò farebbe non restringere, ma am-
 piare l'odiosità del medesimo Statuto contro la Re-
 gola, che bene applica a questo caso il *Decio*, e u-
 nanimemente ancora viene stabilita dal *Castren.* nel
conf. 109. al num. 4. lib. 1. dal Parisio nel conf. 54.
num. 33. lib. 2. dal Maschio nella conf. 397. al nu-
mer. 64. la Rota avanti Ottobrun. nella decis. 111.
num. 30. & segg. nelle rec. decis. 323. al numer. 12.
della part. 35. e nell'Infinita Decis. 1. Aprilis 1718. §.
Specta. avanti *Adimoribus Corio.*

Nè oltà ciò che replica il *Ruino* sotto il num. 18.
 distinguendo tra il fatto, e l'obbligazione, cioè, che
 quando al primo il Padre non è veramente, e pro-
 priamente principale, giacchè il negozio si annunzia
 dal Figlio, e con questo il contrate, non già così rispet-
 to all'obbligazione, che rimane principalmente anco
 nel medesimo Padre; poichè quella obbligazione princi-
 pale, non è tale *ex voluntate Patris*, ma per la Leg-
 ge coercitiva dello Statuto, onde come di natura
 difforme dall'altre volontarie, si dirà principale per il
 solo fine voluto dallo Statuto, che riguarda il paga-
 mento del Creditore, non però all'altro utilissimo
 effetto, che quello Fideiussore fors'ora sia quel *effus-*
to, fuggitivo di cui dispone l'altro Statuto *de modo*
& ordine procedendi contra effusos. Come sodamente
 rillente il *Decio* sotto il num. 3. *versic. Ad hoc*
 ove conferma quello suo sentimento con una rifles-
 sione, che non ammette risposta legale, cioè, che lo Sta-
 tuto *contra effusos*, è molto posteriore in tempo all'
 altro *de obligatione filii familiae*; Perlochè è impossibi-
 le, che quando li Statuti obbligano il Padre ad
 47 essere debitore principale per il Figlio, potessero pen-
 sare di soggettarlo allo Statuto de i *Cessanti*, che
 non era in *rerum natura*, e sopravvenne molto tem-
 po dopo, lo che comprova ancora l'*Alciac.* nel *cap.*
eius coingat, de Jure Juran. num. 35. tom. 4. delle
sue opere. E benchè il *Ruino* pretenda di evitare que-
 sta difficoltà dicendo, che il detto Statuto posteriore
 48 *trahit ad se l'antérieur*, si deve però avvertire, che
 una simile attrazione chiamata da i Dottori *effusio-*
ne, passiva può forse aver luogo contro il delinquen-
 te, quando concorre la stessa ragione, secondo i ter-
 mini del *Testo* nella *L. Si quis servo, Cod. de furis*
& Servo corrupti, che attira a se la Legge anteriore,
placuit, e la *L. ne tantum §. de servo corrupto*, per-
 chè come osserva la *Gloss.* nella detta *L. Si quis servo*,
verb. corrupti *¶ Item dice in filio, cum padem sit*
¶ aquitas *¶* Ma dove concorre il pregiudizio del ter-
 49 zo, e si tratta di estensione di Legge coercitiva ed
 eforbitante, questa non si ammette, nè per identici,
 nè per maggioranza di ragione, secondo le regole
 comunemente ricevute, alle quali non contradicono il
Barbol. e l'*Imola* citati dal detto *Ruino*, perchè que-
 sti dicendo generalmente, che qualche volta può darsi
 estensione anco in materia penale, devono intendersi
 ne i casi bene spiegati dal *Farinac.* ne i suoi *framen-*
ti criminari part. 1. lib. 2. et al. numer. 124. 129. e
150. & sequentibus, cioè per evitare l'assurdo, che
 li delitti rimangano impuniti, e la Legge senza ope-
 razione contro il favore della causa pubblica, o per-
 te li tratti di evitare la pena, non già d'incorrerla,
 e molto meno di far pregiudizio al terzo, in vigore
Castren. de Comm. Tom. II.

di una Legge penale, eforbitante, e coercitiva, nel
 che anco concordano quei molti Dottori dal detto *Fa-*
rianac. *ivi allegati.*

Quello però, a mio credere, che in questa inspec-
 zione ancora pone la cosa fuori di ogni dubbio, è pro
 della Sentenza del *Decio* si deduce dal medesimo Sta-
 tuto *contra effusos*, che apertamente esclude dalla sua
 disposizione li fideiussori, benchè volontariamente co-
 stituiti per loro obbligazione *Debitori principali*; Onde
 è imperverabile, che il fideiussore fatto debitore forzoso-
 lo, *Statuto ita imperante*, debba soggiacere a quanto
 si prescrive *contra effusos*, & *fugitivos*, secondo la
 riflessione del *Decio* al num. 4. Locchè si conferma dal
 ponderare, che il detto Statuto parla di quel Debitore,
 che è veramente fuggitivo, ed in frode de i Crediti-
 ori ha trafugata la Roba a lui fidata, circostanze tutte,
 che solo si verificano nel solo Debitore principale,
 non già nel fideiussore, benchè tale collimino, o
 per propria obbligazione, o in virtù dello Statuto,
 e molto meno in Calinelli Padre, al quale per tan-
 to, se le regole, ed il contesto dello Statuto in talu-
 na forma possono applicarsi, molto meno sarà a lui
 riferibile nel pregiudizio del Terzo la disposizione del
 suddetto Statuto odioso, coercitivo, ed eforbitante,
 secondo ciò, che sentenziosamente riassumono il *Concil.*
ad Statut. Eugubii in Pralud. num. 129. la bon. mu-
mur. di Admof. Zauli nelle osservazioni allo Statu-
to di Faenza, rubr. 8. numer. 13. lib. 6. il Corpan-
allo Statuto di Milano nel Pralud. num. 247. & segg.
il Giurba ad consueud. Admof. cap. 1. glof. 1. nu-
mer. 7. la Rota nelle rec. decis. 465. numer. 16.
part. 9. nella decis. 46. num. 7. part. 14. e nella Romana
Consulatus Napolis Fiorentina, il 25. Giugno 1719. §.
Præterquamquid, avanti la *bon. mem. di Admof. Corri-*
 Sa l'ipoteca contratta del 1708. da Calinelli Pa-
 dre, a favore de i Signori Senil, è immune da ogni
 eccezione, e non può dirsi conquisita dallo Statuto
 Fiorentino, perchè il detto Calinelli Padre non è quel
 effusos, o decessor di cui parla lo stesso Statuto, il
 potrebbe fu questi principi francamente concludere, che
 la detta Ipoteca anteriore deve avere la sua piena ef-
 fecuzione contro le ipoteche posteriori de i Signori Cre-
 ditori, che oggi sono in Causa, ma perchè forse ridot-
 to il momento dell' affare a questo punto s'innescerà in
 campo la difficoltà promossa, e non assolutamente ri-
 soluta nel contrario *Admof.* cioè, se questa Ipoteca an-
 teriore non conquisita, come provavano dallo Statuto
 sia esercibile sopra le Merci ritrovate nel Fondaco,
 quando fallì Calinelli Figlio, da cui le dette Merci fu-
 rono introdotte, quasi perciò debbano dirsi precipua-
 mente attente, ed ipotecate alli di lui Creditori, non
 già a quelli di Calinelli Padre, a beneficio de i quali
 potrebbe solo aver luogo la Surrogazione *ex de jure*,
 50 *quod viget patti*, se il Fondaco fosse sempre restato in
 potere di Calinelli Padre, o del di lui Erede, ma non
 così essendo passato in un Terzo singolare possessore,
 benchè per via di Corpo universale per l'opinione del
Card. De Luc. de Credit. dist. 35. n. 15. e 16.

Non farà fuori di proposito brevemente ripetere,
 che li Tribunali Supremi, e specialmente la nostra
 Sacra Rota ha sempre tenuta l'opinione contraria
 51 favorevole alla Surrogazione rispetto al corpo uni-
 versale, benchè passano nel Terzo Possessore, dal qua-
 le si procedeva all'introduzione delle nuove Merci,
 come colla dalle molte *decisions* allegate nel *Admof.*
pagin. 12. §. Et in terminis, et. calen. prima. Ed in
 realtà la Surrogazione stabilita dal *Testo* nella *Leg.*
Cum Tabernaculo 34. §. de pignorat. per nulla dipen-
 de dalla qualità del Possessore del Fondaco ipotecato,
 a molto meno dall'introduzione delle Merci fatta o
 da quelli, o dall'Ipotecante, a suo Erede, ma ben-
 52 sì dalla stessa Ipoteca del detto Corpo universale, che
 siccome passa in qualsivoglia Terzo, secondo il sen-
 timento de i Dottori riferiti nel *Admof.* *pagin. 12. §.*
Oltre di che, e lo fermava egregiamente il Baldo no-
vello nella L. Si cessante, num. 12. §. solut. matrim.
il Martellus, varior. lib. 2. cap. 117. num. 2. il Admof.
lib. de pignorat. libr. 4. tit. primo glof. 45. numer. 51.
la Rota presso il Pacifico de Salicrin, decis. 115.
numer. 5. & 6. & decis. 232. numer. 4. & 5. part.
4. diversarum. Quindi ne nasce, che tutte le parti
 collimanti il detto Corpo, a cui anco le nuove Merci
 54

Nam quoad ipsum Textum huiusmodi argumentum ab eo nullatenus elici potest, quia textus nihil aliud determinat, nisi quod solum sine obligate Creditor ille merces, quae de tempore mortis Debitoris in Taberna inventae fuerint; Quinimo ipsomet textus in contrarium retorquetur, quia si res, vel merces subrogatae in locum antiquarum habuerint ac si essent semper eademdem res, vel merces antiquae, quia subrogatae de iure hunc effectum operatur, ut non supra probavimus & igitur cum haec antiquae merces pignus à Debitore de tempore sine mortis vendit, & alias subrogat, istae subrogatae debent dici, & haberi omnia ac si essent illarum quae à Debitore defuncto relictae fuerint in Taberna.

65 Neque Glossa ibi in verbo obligata contrarium dicere intendit, dum subdit, aliud esse in iis meritis, quae heres post mortem Debitoris intulisset, quia non loquitur de meritis subrogatis ab herede expensis antiquarum à Debitore relictarum in Taberna, quia ipse heres post mortem Debitoris distraxerat, sed de novis omnino meritis per heredem cum suis propriis pecuniis comparatis, & in Taberna illis ad augendam, & diuturnam retinendam cum novis meritis Tabernam, & ita tam Textum, & Glossa praedictam intelligendo magis communiter Doctores affirmant, quod merces subrogatae per heredem Debitoris ex pretio antiquarum eidem pignori obligatae sint, ac si essent subrogatae ab ipso Debitore, ut videtur est in decis. 135. numer. 7. & 136. post Pasifia. de Salvian. quem sequitur altera decis. 359. per totum coram Causaler. & idem admittit Cardin. De Luc. diss. diss. 35. numer. 13. vers. ibique causa opinio, &c. Neque Glossa diversimode intelligi debet, quia alias oppugnetur contra illud firmissimum Iuris principium, ex quo docetur, quod res in locum antiquae subrogatae assumunt naturam, conditiones, & qualitates omnes quas habebat antiqua; & ideo res nova subrogata, per antiquam omnino in iure reputatur.

66 Et quod ita intelligi debeant Pasifia & Merlino de Figurat. & hypothec. lib. 2. tit. 1. quod. 45. numer. 64. & Pasifia. de Salvian. opposit. 3. caput. 2. numer. 168. quos sequitur Faris ad Covarr. regularios. lib. 2. caput. 5. numer. 17. quod merces, quas comparavit heres debitoris, & in Tabernam intulit, non sunt pignori obligatae, intelligi pariter debent, quod loquantur de meritis comparatis ab herede cum propriis suis pecuniis, & non comparatis ex pretio antiquarum mercium, & earum locum subrogatae.

67 Et quod ita intelligi debeant Pasifia & Merlino manifestum est, quia Pasifia, dicto loco citato sub numer. 187. & Merlino eodem pariter loco citato sub numer. 7. & Faris loco pariter citato numer. 8. vers. quod limitatur, cum aliis per eos laudatis, affirmant, quod si heres ex contractu Debitoris defuncti merces alias comparaverit, & in Tabernam intulit, istae pariter sunt pignori obligatae, prout aliae, quae inventae fuerint in Taberna de tempore mortis Debitoris; si igitur merces istae comparatae per heredem ex contractu Debitoris defuncti cadunt sub hypotheca ad favorem Creditoris, cui fuit à Debitore defuncto hypotheca Taberna, licet de tempore mortis Debitoris inventae non fuerint in Taberna, ex quo istae merces sunt ab herede acquisite ex contractu Debitoris defuncti; eo magis idem dicendum est in meritis comparatis ab herede ex pretio antiquarum, quas Debitor vel tempore mortis suae in Taberna reliquit. Nam acquisitio immediata ex ipse re, vel pecunia Debitoris, est potentior, quam acquisitio ex illius contractu, aut actione, vel saltem paria sunt, &c.

que, vel quam minor de iure praestare cerneretur.

An & quando Contractus Minorum, videlicet Cambii, & similium, muniri iuramento validi sint, licet non intervenient solemnitates Statuti, in qua materia examinatur, & explicantur Statuta Afulana.

Confofrinus an obligationem habeat alieni, & dotandi Confofrum.

Confofrineus ex proximioribus quis dicatur, & qui Proximiores intervenire possint Contractibus Minorum.

Cambii realitas quibus conjecturis, & demonstrationibus desumi possit, etiam si desint species, seu Litterae Itus & Reditus, vulgo dell' Andata, e Ritorno.

S U M M A R I U M.

1 Pignus felle à Minore obsequio intervenit duorum Confofrineorum, & infirmitate Contractus nulla est rigore Statuti Afulani.

2 Adipia esse Contractus fuisse iuramento munitas.

Et de ratione ibid.

Etiam si Partes in Contractu renunciantur iuramento, quod fieri nequit fuisse favore publico, numer. 4.

Quamvis Minor se obligaverit via contractus, & cum obligationibus Camerali, numer. 5.

Etiam si alienatio fiat favore Maioris, pro alimentis praestandis, & Dote constituenda, numer. 6. & 9.

Et de rationibus ibid.

Limita quod hoc procedat in obligatione Minoris non necessaria, sed in necessaria, numer. 7.

3 Juramentum in Contractibus operatur, quando Contractus celebratur contra formam, & solemnitatem à Statuto requisitam, non autem quando desit, & metu extorqueatur in contrahendo, & numer. 19.

4 Confofrinus nullam habet obligationem de alimentis praestandis, neque de constituenda Dote Confofrina.

5 Minor quando agit pro damno vitando, & in Reas convenitur, locus casus pariter est, & magis privilegiata illa Maioris.

6 Cambia qui contrahuntur favore Maioris interveniunt duorum Confofrineorum ex proximioribus, sufficienter praescripto Statuti Afulani. Et ex Decreto Iudicis praesumere faciemus omnia rivi, & velli ipsa numer. 16.

7 Confofrineus ex proximioribus inter eos habens cum Minore contractui intervenire non potest.

8 Confofrineus proximis debet allegare probari debet praesidio, & per gradus distans.

9 Et quod adde de tempore, & in loco Contractus, quodque commodum intervenire possit.

10 Confofrineus assertio cum iuramento se proximior non habere alterum existens extenditur.

11 Cambium favore Maioris celebratum ex iusta, & rationabili causa excludens circumventionem, & datum, illius Contractus etiam sine solemnitatibus statutaris validus est.

Quia iuramento vallatus, & aliis rationibus ex numer. 18. 19.

12 Statutum generaliter loquens omnes Contractus comprehendit.

13 Cambii realitas convincitur, ex Litteris suis Speciebus Reditus vulgo dell' Ritorno, quae supponunt Litteras Itus, vulgo dell' Andata.

Nec non ex aliis conjecturis, circumstantiis, & praesumptionibus, ne numer. 25.

14 Cambii excoquis non retardatur per suspensionem Andatae, quae est exceptio extorsiva, & requiritur alterum indicium.

15 Maximi attentio Statuti Afulani lib. 2. rubrica 32. rejiciens inter Alteritates omnes exceptiones.

ARGUMENTUM.

Contractus Minorum initi sine solemnitatibus Statuti Afulani sunt nulli, quamvis facti fuerint pro praestandis alimentis, vel Dote, nisi tamen ageretur de alimentis vel Dote necessaria, scilicet de alimentis, vel Dote, Causaler. de Comm. Tom. II.

14 *Littera Cambræ favore publici Commerciis vim habens publici Instrumenti.*

Affidens Præfens Validitatis Obligationis.

DISCURSUS CCXVII.

Venditio Præfens facta à Leonardo quondam Lini nulla est, quia ipse de tempore Contractus probatur habuisse duos Confanguineos, quorum unus tantum interfuit contractui, & omnis etiam fuit illius in finitio, prout occidit erat vigore Statuti Affidens lib. prima rubric. 1. §. Statutus etiam, & Confanguineus Affidens lib. 3. rubr. 35.

Nec obstat, quod prædictus Contractus fuerit iuratus iuramento, quod illum eripit à solemnitate requisitis à Statuto, quod Contractus iuratos non comprehendit, quia Statutum prædictum iuramentum minoris bona sui alienatione, & gerentis alios certos, & determinatos Contractus in d. versis. Statutus recentior, præsumit dolo, & metu extortum, quo casu iuramentum non operatur. Adversus. Episcopus Verulan. ad Statut. Favent. lib. 7. rubr. 17. numer. 10. Bith. de. decif. 200. numer. 25. & seq. ubi etiam duo adducunt iuramenta, & decif. 229. numer. 1.

Nec obstat sollicitudo in contrarium citata, quia loquitur in terminis pæne patris iuribus dicti Statuti, & rubric. 64. lib. 2., quæ loquitur de diversis contractibus, & diversis solemnitatibus prædictis: quia si celebrati sunt contra formam à Statuto determinatam, nullus quidem declarat, & irritus, sed dolo, & metu extortum non præsumit, quo casu non tollitur efficacia iuramenti validos redditus Contractus cum eo celebratos, istius solemnitates Statutus servare non sinit. Rot. decif. 44. numer. 4. coram Buratt. decif. 338. numer. 3. part. 2. decif. 127. numer. 25. & seq. part. 17. recent. De Lac. de Credit. dist. 146. numer. 3.

Sic ut non obstat, quod in Contractu fuerit iuramentum renuntiatio, quia hæc irradicatione fieri non poterat, cum Statutum emanaverit favore publico, qui per partes renunciari non potest. Caus. varior. resolut. part. 2. cap. 1. nu. 106. & seq. Topia super Jur. Regum. Nicopol. tom. 2. lib. 4. Pragm. prima de S. C. Macedonian. numer. 7. versis. adeo autem, Paschal. de Barr. postulat. part. prima cap. 6. numer. 7. versis. verum hoc videtur, Rot. decif. 155. numer. 4. & 3. coram Alderlin.

Et quod minor se obligaverit via exequutiva, & cum obligatione Camerali pariter tollere non potest nullitatem Contractus, ut tradunt Consil. ad Statut. Engub. lib. 2. rubr. 77. n. 17. Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 416. numer. 58. cum 1.

Atque hoc procedit etiam venditio facta fuerit pro agenda & detanda Vendita Consolida dicti Leonardi, quia solemnitates à Statuto requiritur in contractibus minorum necessarias etiam sunt, quando agitur de prestandis alimentis, & constituenda Dote, cum in hoc casu Dos non reperitur specialiter privilegium, ut firmant Reverendissimi Episcopus Verulanus ad Statut. Favent. lib. 3. rubr. 17. numer. 62. Rota coram Bith. de. decif. 229. numer. 16.

Et quævis multo in hoc contractum tenerent, opposita tametsi auctoritates conciliantur, ut procedant quando obligatio minoris est necessaria, ad quam compelli, & adstringi poterat, sed procedere non possunt in obligatione Minoris cum necessaria, ad quam ipse compelli non poterat. Rot. Dem. nra. Zand. ad Statut. Favent. dist. lib. 3. rubr. 17. numer. 62. Rot. coram Cuccin. decif. 433. numer. 3. & in recent. decif. 293. numer. 4. part. 15.

Nec obstat in casu nostro potest dici causa occulta venditionis, quæ agebatur de agenda, & detanda Vendita Sinece Consolida d. Leonardi, erga quam Confanguineus nullum habet obligationem pro alimentis prestandis, nec pro Dote constituenda, ut probant Interrogat. singul. 97. nu. 189. lib. 3. De Lac. de Dor. dist. 162. n. 63. Calvin. de Legitima. lib. 1. cap. 23. numer. 37. Camer. perier. resolut. part. 1. cap. 16. n. 91.

Multa obstat penes, quod venditio facta fuerit Personæ privilegiate, nempe Mulieri, quia Statutum

Affidens in dict. versis. Statutus loquitur de minore eorumque cum Mulieribus, aliisque similibus Personis privilegiatis Bith. dist. decif. 229. numer. 27. & seq. ubi in puncto.

Tanto magis, quia non probatur Minorem pecunias in propriam utilitatem convertisse, & erogasse, quo casu non ipse ager de damno vitando, potius, & magis privilegiata est causa ipsius, quam Mulieris. Bith. de. decif. 229. numer. 30. & seq. & numer. 36., ubi quod hoc maxime procedit à Minor Reus sit.

Probationes sunt venditionis à Leonardo factam esse nullam, sed quod Cambium favore ipsius ab Innocentio contractum validum iudicandum esse speramus ab Illustrissimo Domino meo, quia cum intervenirent duo Confanguineus, minor etiam Innocentius obesse non potest, cum à Statuto Affidens lib. 2. rubr. prima Minores ad contrahendum habuissent duobus Confanguineis proximioribus intervenientibus, ut in eadem Rubrica legatur, & in rubrica 64. ejusdem Statuti lib. 2. n. 1.

Non obstat, quod adducit Antonius, qui erat Minoris proximior; ipse enim habebat interesse, cum Minore, & propterea contractui intervenire non poterat. Ludovic. dec. 473. numer. 10. ibique Alder. numer. 23. Cuthub. decif. 182. numer. 5. Paschal. de. decif. 219. numer. 23.

Ita non obstat allegare, quod adducit etiam alii Confanguinei proximiores, quia hoc ubi prædict probandum ab allegante, & quidem per gradus distinctionis Mandar. de Probation. consil. 430. numer. 21. & seq. Rot. dec. 389. numer. 1. part. 13. rec.

Et probandum esset etiam, quod Confanguinei proximiores de eo tempore adducit in loco contractus, quodque possent commode intervenire. Casald. consil. 139. n. 11. & in Affidens Peraniaria 16. Junii 1683. b. Non obstat, coram Guaxardo.

Et proximiorum existentia excludit ex iurata sessione Innocentii affirmantis, se illos non habere. Cuccin. dec. 725. numer. 3. & seq. Alder. ad Gregor. dec. 406. numer. 29.

Et ex decreto Iudicis, qui facit præsumere omnia 16 sive, & recte gesta fuisse Rota part. 13. rec. decif. 405. numer. 3.

Maximè quia Cambium fuit celebratum ex iusta, & rationabili Causa, quæ cum excludit circumventionem, & dolum, contractus validus dissolvitur debet etiam si sit solemnissimus. Cuccin. cover. 387. n. 11. & seq. Lamberti. de Contractibus dist. 6. n. 63. & seq. Spad. consil. 271. numer. 2. lib. 2.

Rursus contractus validus est, quia in eo fuit adhibita iuramentum, quod validus contractus etiam sine solemnitatibus Statuti gestum est auctoritatibus supra citatis. b. Non obstat auctoritates.

Nec valet responso, quod Statutum præsumat iuramentum dolo, & metu extortum, quia hoc est verum quod contractus contractos in secunda parte Statuti lib. 2. rubr. 1. §. Statutus etiam, quod de certis, & determinatis contractibus loquitur, non in prima, in qua de iuramento disponitur.

Nec alia responso, quod Statutum non loquitur de 20 contractu Cambii, quia cum generaliter loquitur, omnes contractus comprehendit, & sic etiam Cambium. Alder. consil. 168. numer. 15.

Manus obstat alia nullitas Cambii, quia scilicet à Mercatore deputato non fuerit transmissa Littere ad omnia; contrarius enim probatur ex iuris del. Riforme, quæ supponunt prædictas Litteras del. Andania. Cuccin. dec. 1501. numer. 13. Bith. decif. 519. numer. 15. Reyes dec. 457. numer. 2.

Neque meretur considerationem Responso, quod recognitio istarum Litterarum, tamquam facta sine iustis solvitur suspitione antea, vel quia exceptio 23 hæc, tamquam cunctiosa, & requirit altiorum indagacionem non est apta retardare executionem Litterarum Cambii Affidens de Commercio dist. 65. numer. 15. Rot. coram Reyes dec. 457. numer. 3. & 4.

Maximè attemo Statuto Affidens lib. 2. rubr. 42. demandant inter Mercatores Causas reducti debere de 23 pluri, summarie, siue itepluri, & siue pluri, & siue aliis solemnitatibus, ac potiusd alius vigore omnes exceptiones rejiciuntur.

Vel etiam quia, cum in Littera Cambii, non solum

44. *titula adhiberi, favore Commertii illis tribuit vim publici instrumenti, & sine titulis, quilibet functionibus solemnitatibus plenam probationem faciunt Anstet. de Commert. diff. 65. numer. 14. Gair. de Credi. cap. 2. tit. 8. numer. 3095. & seq. & confert aliud Statutum Aulicum lib. 2. rubr. 55. tribuens vim instrumenti publici cum hypotheca Libris, & Scriptoriis privatis & Mercantibus confectis.*

Mercurator confidit.
Præterea reales Cambii justificantur etiam ex Sca-
tencio à Mercatore misso ad terminis, in quo le-
gitur deserviant Cambium, de quo agitur, a Debi-
toribus aliis negotiis, ex solutione fructuum à Debi-
tore facta per totum tempus, ex descriptione plac-
is in Libris Mercatorum, ex opinione, bona fe-
ma, integritate Mercatorum Civitate Alfali plene in
facto justificata, ex dispositione duorum testium, et
ex aliis circumstantiis læte recensitis in facto ab ac-
curato Cause Patrono, quod sufficit, quia reales Cam-
bii etiam quando non ostenduntur Literæ deli An-
data, et del Riterro ab aliis concluditur, circumstan-
tiis, et demonstrationibus desum, et probari possunt
De Loc. de Camb. disp. 6. numer. 7. et disp. 7. test.
numer. 4. versis. non negabam, et numer. 5. Scias. re-
solut. trasil. §. 1. quæst. 5. numer. 10. et quæst. 7. per-
sonæ. §. numer. 6. et §. 6. §. 1. numer. 76. T. uer. p.
mili etiam. disp. 1. quæst. 11. numer. 14. et §. 102.

Quare, &c.

Joannes Baptista Quarinius Advocat.
et Capituli Collegialis.

ARGUMENTUM.

Cambiorum plasealium, & nondinalium materia lare explicatur; & quomodo conficiendi sint calculi Cambiorum cum limitato interesse, methodicè resolvitur.

S U M M A R I U M.

- 1 Cambium plateale invenient fuit a Flavocentis.
- 2 Nundina Cambiorum introducta fuerunt pro ampliori, & faciliiori usui Cambiorum platealium.
- 3 De origine, natura, ac essentia Cambii obliqui.
- 4 Exponitur duplex methodus conficiendi talatras Cambiorum cum limbo interiore.
- 5 Stylus antiquus deterioribus summas solutas prius ab interiore usque tunc deservit, & impuandi reliquam in sortem, approbatur.
- 6 Legis dispositiones.
- 7 Rationes.
- 8 Declaratione auctoritate.
- 9 Etiamque solutio fallae fuisse pro sorte, & fructibus.
- 10 Et ita servatur in usibus domesticis.
- 11 In fructibus recompensatio.
- 12 In intercessu debito ab moram Debitoris.
- 13 In fructibus pignoris pretarii.
- In venditione pignoris dati pro securitate capituli, ibidem.
- 14 Et in fructibus censuum.
- 15 Nominata fructuum, naturam, & accessum Cambii non conveniunt.
- 16 Definitio Cambii realit, & directi.
- 17 Precaria rei fructus venditur, & permittitur.
- 18 Cambium non producit fructum, quia totum est capituli.
- 19 Prius pecunia in Nundinis, pluribus transiit, augetur, & minuitur.
- 20 Scitis martemur quid sit, & ad quem formam introitus.
- 21 Recambium, quid sit, & quando fiat.
- 22 An hypotheca Cambii extinguatur cum Recambio, licet creditor intercedens vicinus primum creditum ex Cambio.
- 23 Antiqua calculandi methodus comprobatur cum pello ante intro Paris in opusculis cambiaris.
- 24 Item ex usu universali.
- 25 Et cum rebus iudiciali.
- 26 Solutioes an & quando impari sequantur in Calq.eg. de Commers, Tom.II.

fratres immatures, aliquidos, & inextinguibiles.

- 17 Cambium perficitur de Feria in Feriam; & pretium quod imponitur fructi mercatum in qualibet Feria est certum, & liquidum.
- 18 Fallum per quod limitatur interfeſt aſſeſt ad certam ſummam non concernit ſubſtantiam Cambii, ſed imperat remiſſionem, & condonationem majoris quantitatis, qua ex pretio Nundinarum reſolvatur.
- 19 Cambium limitatum non differt in ſubſtantia à Cambio currenti.
- 20 Et gryn per Nundinas fit ad inflar currentis.
- 21 Quando Debitur vult extinguere Cambium intra annum, in calculo habetur ratio ad Feras precedentes, non currenti ſubſequentibus.
- 22 Quando vero aliquis ſolvit ad computum, in calculo intendit in aliis extentionibus, habetur ratio ad quatuor Feras curſiviter anni.
- 23 In fruſtribus recompenſariis attenditur quantitas naturalis omnia ſane legali, aut conventionali.
- 24 Quando conficienda ſunt calculi ad fruſtrum tam in caſu quo expier totum pretium ſolvere velit, quam in caſu quo aliquid ſolvat ad computum.
- 25 Fruſtra naturales licet intelligantur in quolibet menſibus anni, nihilominus dividuntur proportionabiliter per omnes menſibus ejuſdem anni.
- 26 Aliquidam fruſtrum, quo non concernit ſubſtantiam, ſed quantitatem, non impedit, quod ſolutiones non imponantur prius in caſum fruſtrum, & poſtea ſeris.
- 27 Fallum, à capto d'anno non reſpicit ſubſtantiam, ſed ſolum limitat quantitatem.
- 28 Rejicitur obſectum, quod Creditor per antiquum calculandi normam, in fine anni plus lucratur.
- 29 Item aliud obſectum, quod imponit ſolutiones in fruſtra, & non in ſeriem, Debitum in fine anni plus ſolvat.
- 30 Tam in caſu quo ſolutiones ſunt in eadem ſumma, quam fruſtra.
- 31 Quam in caſu quo ſunt in ſumma majori.
- 32 Et tandem in caſu quo ſunt in ſumma minori.
- 33 In eodem anno non poſſet fieri duplicem recompenſam, nec in qualibet die ſolutionis incitari novus annus.
- 34 Interfeſt decurſum ad effectum impuſationis, quale dicitur.
- 35 Antiqua methodus conficiendi calculationes cambiarum comprobatur etiam in ſenſu illam impugnantiam.
- 36 In conficiendis calculis debet obſervari exacta Juſtitia, nec prevalere debet favor Debitori, aut Creditori, ſed tribui unicuique quod ſuum eſt.

Florentina Cambi.

Diei 25. Septembris 1733.

E T

DISCURSUS CCXVIII

Alle glorie della Nazione sempre ingegnosa de i Fiorentini di avere avuto un Galileo, che scoprì nuovi Cieli, un Amerigo Vesputi, che trovò nuove Terre, ed un Accursio, che nell'interpretare le Leggi fu il Principe de i Giureconsulti, si può aggiungere il nuovo contratto del Cambio trovato da i nostri Concittadini della Parte Guelfa per rinviare senza spesa, e pericolo le loro fortune dalla Patria in Lione, ove cacciati dalla parte contraria de i Ghibellini, si erano rifugiati di *Robto Mre de Lion. pag. 249. De Pay delle Lett. di camb. sup. a. num. 4.*

Questo Cambio di Piazze a PIERRE fa di poi ampliato, e ridotto quasi universale col' introduzione delle Piere in detta Città di Lione, poi in Bisagnoe, e nel 1527. in Piacenza *Torr. de Camb. disp. 1. quell. 4. n. 32. De Luc. de Camb. disp. 1. n. 8. cambiandosi non solo dalle Piazze alla Fiera, e dalla Fiera a*

Bb 1 alle

alle Piazze, ma da Fiera a Fiera Torr. de Camb. disp. 1. quesi. 2. num. 15. 21. 22. & quesi. 13. num. 37. & seg. Ragioni. redem. strall. contrav. 5. de Camb. 3. prout. 2. num. 4. con utile inesplicabile del Pubblico, e del Privato. Peri il Negoziente par. 2. cap. 19. vers. ma quanto. Bernard. Deventer. notis. de Camb. vers. tutti i Mercanti. Ragioni. redem. strall. contr. 5. de Camb. 1. Letard. de usur. quesi. 25. num. 5. & 44. La Mercanzia, che colle sue industrie ha introdotto fra le Nazioni ancorchè divise da i Monti, e separate da i Mari un perfetto commercio, cominciando promissivamente quei Beni, de i quali la Natura con alcune di esse è stata avara, e con altre prodiga, rimarrebbe un corpo senza anima, se le mantenesse le Fiere de i Cambi Peri dall. cap. 19. vers. lo accento. vers. il fin. Scacc. de Comm. & Camb. 5. 1. quesi. 6. num. 16. 5. Quinimus, nelle quali negoziandosi il denaro come una mercanzia Torr. de Camb. disp. 1. quesi. 24. num. 30. vers. & id. Letard. de usur. quesi. 25. num. 6. si saldano fra i Negozianti i loro debiti, e crediti con tal facilità, che alle volte con poco contante si pareggiino i conti di un milione. Mea. laborius. delle offitine. cap. 11. 5. Quesi. Peri dall. cap. 19. 5. lo accento. 21. e le sentenze de i Principati, de i Feudi, de i Benefizj Ecclesiastici, delle Commende, e delle Possessioni situate in lontani Paesi si raggiano col uso di detti cambi Torr. de Camb. disp. 1. quesi. 3. num. 7. quali nel 1570. furono pienamente approvati dal Santo Pontefice Pio V. colla sua Bolla fu tam pro usura Pagatori officio, in ordine la 118. in ivi „ cambio „ cum usura quem necessitas „ & publica utilitas induxit „ riportata dal Letard. 4. quesi. 25. num. 43. Torr. de Camb. disp. 3. quesi. 1. prout. num. 23. Scacc. de Comm. & Camb. 5. 9. num. 52.

A similitudine di detti Cambi reali, e diretti, ne fu di poi trovato un altro obliquo, ed indiretto, in cui si occultano tre contrarij, cioè il mutuo, il mandato, ed il cambio: s'oculta il mutuo, perchè il Creditore impresta il denaro al Debitore per le sue indigenze; s'oculta il mandato, perchè non volendo il Creditore tenere ozioso il danaro, il Debitore lo costituisce procuratore a prendere l'equivalente somma da altri, o da se medesimo, e girarla a danno suo per le Fiere, o pure egli stesso promette di farne la circolazione: s'oculta finalmente il Cambio, perchè il Creditore, o il Debitore dovrebbe cambiare; e se il Creditore cambia, lucra i Cambi, e se non cambia, gli perde; all'incontro se il Debitore non cambia, è tenuto a i Cambi, non come Cambi, perchè non ha cambiato, ma come interessi, perchè dovera cambiare. Spad. conf. 167. num. 25. tom. 3. Palm. allegat. 348. num. 10. 11. De Luca de Camb. disp. 4. num. 5. & 6. disp. 5. num. 8. vers. altra. disp. 27. num. 2. vers. la maniera obliqua & disp. 32. num. 7. & in Summ. num. 19. Alifri. Sig. Audis. Cafarej de Comm. disp. 148. num. 1. Rota Bonon. pen. Urceol. de transact. quesi. 40. num. 32. Rota in Romana penitens. 12. Jun. 1615. cor. Sacrat. imprefi. apud Spad. post. dist. censil. num. 24. Rota Florent. pen. Palm. allegat. 400. num. 39. & post. Baldus. ad Ram. de off. 49. num. 17. & in Florentin. Cambiar. 14. Martii 1698. in Causa Mercator. & Cambi libr. 121. a carte 50. 1. num. 8. ancorchè il Creditore si fosse riservata la facoltà di cambiare, ed ancor esso non avesse cambiato Rota in Romana Penitens. 6. Martii 1713. 5. Nique per annotata cor. Alifri. e questo Cambio è approvato come gli antecedenti dalla nostra Santa Chiesa Palm. dist. allegat. 348. num. 10. & 11.

Nel formare i calcoli di questi Cambi obliqui, o e i quali l'interesse si faue per lo più limitare ad un tanto per cento a capo d'anno, si è solito di defalcare i pagamenti degli interessi fino a quel giorno decorso, e poi dal capitale; ma da poco tempo in qua è stato introdotto da alcuni non stile diverso, di tenere il frutto sospeso „ o come a principio dicorano imputare, perchè calcolano il frutto fino al giorno del pagamento, lo pongono a parte, staccano il pagamento dalla sorte, ed alla fine dell'anno uniscono detto frutto sospeso colla sorte non estiosa.

Di queste due maniere di calcolare qual sia la più

fondata, si vive in questa Città con qualche incertezza. Noi in diverse occasioni abbiamo creduto, che la prima sia più conforme alla Giustizia, e a così più volte abbiamo deciso, e specialmente nella presente Causa dipendente da due capitali di fenti 500. l'uno; che il Sign. Donato Ravagli nel 1700. e 1701. accomodò a cambio a quattro per cento all' Signori Giuseppe, e Jacopo Santoni suoi Cognati, ed essendo passati all'altra vita nel 1705. detto Ravagli, i Santoni riceverono in casa la di lui Madre, Moglie, e Figli fornistrando loro i competenti alimenti; onde pretendevano i Santoni, che giorno per giorno si dovessero contraporre detti alimenti al conto de i cambi, ed i Ravagli in fine dell'anno; ma Noi siamo stati di sentimento, che detta contrapposizione si dovesse fare Fiera per Fiera con defalcare l'importo de i detti alimenti ridotti a contanti, prima dagli interessi fino a quel giorno decorso, e poi dal capitale, al che avendo repugnato il Signor Ragioniere del Magistrato de i Pupilli nostro Collega, parendogli più conveniente alla ragione il secondo metodo, ed essendo stati diti alla luce da esso assieme con altri Signori Compositi i fondamenti del suo difenso, si fanno trovar in obbligo di pubblicare quegli della nostra Dilezione dedotti dalla Legge, dalla Ragione, dall'Autorità, dal Patto, e dall'Uso.

Dispone la LEGGE, che il pagamento vada prima in conto degli interessi, e poi del capitale leg. in iur. 5. Imperator. vers. quod generaliter, ff. de solut. l. Titia 48. ff. ad. l. fidejussor. 69. 5. Pro Avul. vers. sed quidquid, ff. de fidejuss. l. in persequi 1. C. de solut.

Lo persuade la RAGIONE, perchè essendo dovuti gl'interessi per la mora del Debitore in restituire il capitale, perciò in odio suo si devono pagar prima della sorte, come crede il Barral. nella l. 1. ff. de solut. num. 9. in fin. o pure, perchè essendo i frutti, e la sorte un credito solo, e non due li si deposita 4. vers. siquidem, C. de posito, nè potendo il Creditore essere alterato a ricever parte del suo credito l. Tutor. 41. 5. Latius, ff. de usur. anzichè i pagamenti spazzati apportano un gravissimo danno li planti 3. vers. quia sap. ff. fam. eris. perciò non può quello, che il Debitore oltre al primo danno di pagarlo in parte, gli apporti l'altro danno d'imputare il pagamento nel capitale, e lasciare in dietro gl'interessi, come donamente il Cin. nella l. 2. num. 2. C. de solut. o pure, perchè essendo gl'interessi accessori alla sorte, non si può lasciare in essere l'accessorio, e distruggere il principale in quella qualità, che non si possono lasciar sospesi in aria i suoi mutuali, se si recide la pianta, che gli ha prodotti, come prosegue il medesimo Cin. in d. l. 1. C. de solut. a legge, che gl'interessi dovuti per officio del Giudice non si possono più dicandare, se si riceve la sorte prima degli, l. centum Capa 9. & l. si post moram 11. ff. de eo quod cur. let. Letard. de usur. quesi. 91. num. 2. & seg. De Luca de Dot. dist. 91. num. 49. & 50.

Avvalorano l'AUTORITÀ il nostro assunto, essendo costante opinione de i Dottori, e de i Tribuna. li, che le somme pagate si defalcino prima da i frutti decorso fino a quel giorno, e poi dal capitale Gal. de fructu. dist. 90. art. 1. num. 23. Maur. de solut. cap. 10. per totum. Grazian. digestat. 224. num. 20. & seg. Alifri. conf. 393. num. 34. tom. 5. Censil. allegat. 8. num. 44. Rota. dist. 229. num. 1. 2. & 3. & decisi 360. num. 9. part. 11. dist. 193. num. 1. part. 14. & decisi 346. num. 4. part. 19. recent. & coram Emeris Jun. dist. 828. num. 2. & post. De Luca de Usur. dist. 30. num. 7. & decisi 31. num. 4. Alifri. Domin. de Com. ad. dist. 29. num. 22. ancorchè il pagamento fatto sia fatto per sorte, e frutti dist. 10. in iur. 5. Apud Marcellum ff. de solut. Causari. in dist. l. 5. 5. Imperator. num. 2. ff. eodem. Pausell. respici. civil. 42. num. 94. & sequentibus Sausel. dist. 123. num. 3. D. de Cornibus dist. decisi. Senon. 23. num. 25. & dist. Florent. 51. num. 19. Rota coram Carli. dist. 130. num. 2. coram Ottobon. decisi. 42. num. 28. & coram Alifri. dist. 855. num. 3. tom. 3. part. 2. perchè si suppone, che la sorte sia stata consumata prima, come cagione produttiva de i frutti, e non.

- e non perchè il pagamento cada prima contro l'ordine della Legge in conto di forte *Ret. post De Lac. de usur. decis. 30. numer. 7. & 8.* a differenza di quando fosse stato pagato espressamente lo causa della forte *Cappes. decis. 21. numer. 3. Sanfil. decis. 183. numer. 6. Ret. decis. 183. numer. 11. & decis. 393. numer. 17. part. 15. decis. 30. numer. 6. part. 17. decis. 342. numer. 5. part. 18. recent. & cor. Pral. decis. 17. numer. 12.*
- 10 E così i pagamenti, che si fanno dal Promissore della Dote al Marito, a cui sono dovute l'usare dotale per i pelli, che sostiene del matrimonio in vigore del C. *Salubriter* 16. *de usur. & impunam* prima nell'usure decorre fino a quel giorno, e poi nel capitale *Rota decis. 229. numer. 1. 2. 3. part. 9. decis. 716. n. 16. part. 18. & decis. 243. n. 24. part. 19. rec.*
- 11 Lo stesso s'osserva ne i frutti ricompensativi dovuti dal Compratore al Venditore in vigore della *l. comab. Cod. de action. empt.*
- Il medesimo si pratica negli interessi dovuti al Creditore per la mora del Debitore. *Leonard. de Usur. decis. 91. numer. 11. Rota decis. 401. numer. 2. & 3. part. 18. in termini d'alimenti prestati dal Debitore al Creditore, come nel caso nostro.*
- Ed i frutti naturali, che percepisce il Creditore dal pegno pretorio, cedono prima in conto del suo credito di frutti, e poi della forte *Caspan. in l. Titia 44. in prin. ff. de solut. Gratian. discept. 224. numer. 31. Loq. de Usur. ad cap. naviganti in fin. Gall. de Fruct. d. Anu. 30. art. 1. numer. 4. & 6.* e lo stesso procede nella vendita, e distribuzione del pegno, ancorchè sia dato per sicurezza del capitale per il Tegli. *effres. nella leg. cum & forte 35. ff. de pign. att.*
- E finalmente tutti i pagamenti, che si fanno al Creditore del Censo si defalcano prima da i frutti fino a quel giorno decorri, e poi dal capitale *Adm. Adm. decis. 75. numer. 23. Palm. decis. 365. numer. 12. Rot. coram Coccin. decis. 1021. numer. 5. & coram Posing. decis. 485. numer. 3. & post De Lac. de usur. decis. 30. numer. 7. & decis. 31. numer. 4. & in recent. decis. 242. numer. 15. part. 9. decis. 360. numer. 9. part. 11. decis. 38. numer. 5. decis. 331. numer. 13. decis. 401. numer. 3. & decis. 710. numer. 16. part. 18. & decis. 346. numer. 4. & 23. part. 19. anzi è mirabile in questa materia di censù, che permettendo la Bolla di S. Pio al Debitore di poterli redimere in due, o in tre volte *Cenc. de Conf. decis. 110. numer. 3. 7. Coccin. decis. 1869. numer. 10. & decis. 2002. numer. 4. Borat. decis. 526. numer. 6.* contro la regola sopra addotta, che il Creditore non può esser forzato a ricevere il pagamento dimidiato *Spad. conf. 107. numer. 13. tom. 3. Gratian. disceptat. 224. numer. 36. Cenc. de Conf. quest. 88. numer. 6. De Lac. de Usur. decis. 39. numer. 2. Adm. Adm. decis. 27. n. 7. & decis. 38. numer. 5. Rota post Patrell. expedit. circuli. decis. 20. numer. 22.* se il Debitore del censo vuole estinguere la metà, o la terza parte non solo deve pagare il frutto decorso sopra quella parte del capitale, che vuole estinguere, ma ancora sopra l'altra parte, che vuol lasciare in essere, perchè non ostante, che il Sommo Pontefice permetta la redenzione parziale del censo in due, o tre volte, non per quello sono due, o tre censù, ma un solo; e perciò non si può redimere in parte senza pagar tutti i frutti, in quella guisa, che non si può recidere la radice, e lasciar per aria i germogli. *De Lac. de conf. decis. 39. numer. 3. vers. sed adde.**
- Queste teoriche, che non incontrano appresso a i
- 15 seguaci della contraria opinione alcuna difficoltà ne i frutti ricompensativi, ne i frutti ritenuti, nelle doi, e ne i censù, mentre anche essi ne formano i calcoli secondo il primo metodo, molto meno doverebbero incontrarceli ne i Cambi, o i quali i nomi di frutti, usure, interessi, ed accessioni sono affatto estranei dalla natura di detto contratto *Rot. Florent. Lib. Adm. 131. a car. 50. l. 5. Novum, che non è altro, che*
- 16 una compra del denaro all'uso col presente, cambiandoci quello con quello *Bald. conf. 348. numer. 6. lib. 1. Pistorius. conf. 10. numer. 90. Gob. conf. 13. numer. 14. lib. 2. Bonifacius. de Camb. cap. 6. vers. ne ante, & vers. preposita. Nager. eodem tract. numer. 9. Cajet. eodem tit. cap. 1. numer. 2. & 3. Filius. de Conf. & Camb. tractat. 35. part. 2. cap. 4. numer. 342. Turri. de Cafares. de Commercio. Tom. II.*

Camb. disp. 1. quest. 9. numer. 23. & seq. & quest. 11. numer. 1. Rot. Florent. Lib. Adm. 103. a car. 124. 5. Comararius, Relatore il dotissimo Scaccia, che cita le Istorie nel trattato de i Cambi §. 1. quest. 4. numer. 18. 21. & seq. & numer. 35. non ostante che il denaro sia frutto propriamente inventato per prezzo delle cose vendibili, 17 perchè considerato come corpo ancor esso si vende, e si permette *Civier. de usur. numism. collat. cap. 7. n. 3. Civier. in leg. 2. §. Minus dotis, ff. si ere. potat. Leonard. de Usur. quest. 25. numer. 8.* e perciò non vi è distinzione di capitale, e frutto, perchè tutto è prezzo, e così tutto è capitale *Starr. de Comm. & Camb. §. 7. glossa 2. numer. 25. & 50. n. 191. n. interesse Cambium semper convertitur in capitale, unde nunquam remanet interesse alterius interesse, sed semper erit interesse capitale. Ansaldo. de Commercio. disp. 69. numer. 16. De Lac. de Camb. decis. 3. numer. 16. decis. 31. n. 18. & de Fideiussione. disp. 191. numer. 9. Turri. de Camb. disp. 1. quest. 24. per tot. & disp. 2. quest. 1. numer. 14. Rot. Florent. cor. Catan. decis. 4. numer. 31. & seq. inter recit. per Palm. decis. 314. numer. 42.* E benchè data l'eguaglianza del valore, interesso tanto dovessse 19 valere il denaro presente, quanto l'assente, e così farli il Cambio alla pari; tuttavia la Giustizia commutativa per le diverse circostanze vi conosce lo *Paraggio*, perchè se vi saranno da rimettere in una Piazza molte somme di censù, e da trarne poche, chi non vede che i Mercanti, che hanno necessità di rimettere a i loro Corrispondenti i prezzi delle Mercanzie da essi ricevute, faranno a gara in comprar le Lettere di quelle poche occasioni, che vi sono per non esporre i loro contanti alle rapine de i Corsari, e degli Assassini, ed in tempo di guerra ancor agli insulti de i Soldati; e perciò il Magistrato di Fiera bilanciando le soldate, ed altre circostanze, e specialmente le inagioni, o rimandi occasionali di trarre, e rimettere, o come dicono, se vi sia larghezza, o strettezza di danaro, che è la principal cagione, che il prezzo s'alti, o abbassi *Starr. de Commercio, & Camb. §. 2. glossa 3. numer. 69. Relator. de Camb. contrall. §. camb. 2. disquisit. 3. §. 1. numer. 4. pag. 267. Per il Negoziente part. 2. cap. 19. §. Dimmi, vers. la cagione, Turri. de Camb. disp. 1. quest. 24. numer. 3. & 4. De Lac. eodem tractat. disp. 3. numer. 10. ne balabice la Giustizia in tanti fondi di marche inventati con sommo acume per render eguale il valore delle monete di diversi Regni, e Principati *Peri disp. part. 2. cap. 19. §. Ho accennato, vers. circa 1. & 5. Anziché, Turri. de Camb. disquisit. 1. quest. 1. Prolegom. numer. 21.* in luogo delle Marche, che erano prezzi di ora effettivi di once otto l'uno che portavano in Fiera gli Alemanni, e gli vendevano come mercanzia *Starr. disp. 5. 2. glossa 3. numer. 30. Turri. disp. quest. 1. numer. 21.* e benchè il Cambio il più delle volte si faccia con utile, e così il capitale s'aumenti a alle volte però si fa con danno, ed il capitale si diminuisce; *Dim. Cafares. de Commercio, disp. 26. numer. 15. Rota decis. 32. numer. 26. part. 5. decis. 518. numer. 7. & decis. 775. numer. 14. part. 18. recent. & coram Posing. decis. 95. numer. 5. & coram Pral. decis. 296. numer. 14. Rot. coram Malin. decis. 77. numer. 2. ram. 1.* e perciò essendo il Cambio tutto capitale senza nullità di frutto, bisogna per occorrenza defalcare il pagamento dalla forte, e così dall'ultima parte di essa, perchè l'aumento vi per assensum, ma il decremento per desensum, e detta ultima parte della forte è quella, che impropriamente si chiama frutto, essendo propriamente utile, perchè il capitale si è aumentato, e farebbe danno, se fosse rimasto diminuito *Turri. de Camb. disquisit. 3. quest. 1. numer. 14. §. Quintimo, Starr. eodem tit. §. 7. glossa 2. numer. 51.* onde per necessità il pagamento ritoglie quello, che assolutamente si chiama frutto, ma propriamente è capitale; e così poco importa, che si defalchi dal principio, dal mezzo, o dal fine, perchè la somma residuale sarà sempre la stessa.*

Quella verità, che è chiara nel Cambio, chiarissima è nel Razambo, poichè se il Debitore oon estingue in Fiera il suo debito, si crea un nuovo Cambio coll'estinzione del primo, e si forma il secondo denaro volgarmente Ricambio, composto del vecchieva parte, dell'aumento, o decremento risultante dal prezzo della Fiera, e delle Provisioni, e così, si

confinava a cambiare, e ricambiare di Fiera in Fiera fino all'effusione *Dani. Auditor Casareg. de Commercio. diff. 26. num. 7. & 8. diff. 149. num. 2. ad solut. de Commercio. diff. 65. num. 63. diff. 68. num. 18. & diff. 49. numer. 6. Regula. de Camb. contratt. 3. camb. 1. diff. 1. §. 11. per tot. Fatt. ind. velli. diff. 2. quod. 20. numer. 6. & 7. diff. 3. quod. 3. numer. 1. 11. & per tot. Scat. de Commercio. & Camb. 1. quod. 4. numer. 32. & 33. & quod. 5. numer. 99. Afferend. de Camb. novit. cap. 3. numer. 15. Zorator. de Uff. quod. 46. per tot. De Luca de Pluralit. Bon. legat. cap. 11. num. 3. & per tot. Bonon. decif. 95. num. 8. & per tot. onde quando mai vi fossero i frutti, che non vi sono, non si potrebbero mai separare dalla sorte, e tenerli per aria sospesi, perchè dovendosi formare il nuovo Cambio coll'effusione del primo, non rimarrebbe quello estinto, se non si pagassero i frutti, la sorte, e le provvidioni, ed il detto effetto senza esser partito si saldano per via di Scrittura, e si crea il secondo Cambio colla totale effusione del primo, e di poi si forma il terzo nell'effusione del secondo, e così si segue fino all'ultimo di modo che il Creditore non può agitare contro il Debitore in vigore de i primi Cambi come novati, a trarsi nei successi, ma solo in vigore dell'ultimo *Taur. de Camb. diff. 1. quod. 23. n. 12. diff. 2. quod. 20. n. 6. & 7. diff. 3. quod. 8. n. 5. e perciò i pagamenti mai vanno in conto degli interessi, che non vi sono, ma sempre in diminuzione del capitale, come puntualmente lo Scat. de Commercio. & Camb. 6. diff. 1. n. 8. & Ratio. n. 10. n. non dicatur solvi interesse de interesse, sed semper solvi capitale. n.**

Anzi ancora, ed acerrima è stata la questione, se i Creditori incerti non possano vincere il Creditore del Cambio, che in vigore della Scrittura ha l'ipoteca anteriore per essere quella rimasta estinta nel primo Cambio trasfatto nel secondo, e poi ne i successi, benché quelli Ricambi siano stati creati in vigore di detta Scrittura, e così con data prima ipoteca; che come dipendente da una condizione postivata di ricambiare non si possa retrotrarre al suo principio in pregiudizio di detti Creditori, che banno fidato le loro sostanze nel tempo di mezzo fra la creazione, e l'estinzione di detto Cambio, come a favore di essi argomenta lo Scat. de Commercio. & Camb. 5. diff. 3. num. 408. cum plur. freq. *Asfeld. de Commercio. diff. 68. numer. 18. & per tot. & diff. 69. per tot. Rea car. Cuccia. dec. 1434. num. 5. & dec. 1576. per tot. ma in questi Tribunali è prevalsa, come più vera, l'opinione contraria, come puntualmente nel Auditor di questa Ruota nella Causa Storazzi 14. Febr. 1651. Lih. Aff. 108. a car. 267. torq. §. Dum autem, dopo aver riferito in oggetto l'autorità dello Scat. rispondono n. quod quidvis sit de veritate opinioni dicti Auditor circa extrinsecam nem hypotheca debiti in mundum soluti, hoc non habebatur pro indubitato in Civitate Florentina, quod licet unumquodque Cambium in singulis mundis fuerit complementum a solutione recipere destrictum, licet debitor ex dictis mundis in eadem debitorum extrinsecam destrictum novum debitorum, autem omnia Cambia, & Recambia, usque ad realem solutionem a proprio Debitore propriis pecuniis faciendae, potius debent dari, & anterioritas illius hypotheca, quae a Debitore super suis bonis impressa fuerit tantum, quod contraria primò debitorum cum fiscalitate illud tenendi super Cambiis, quae propterea retrotrahuntur debet ad tempus primi debiti cum dicta fiscalitate, & hypotheca extrinsecam contrariis n. e nello stesso sentimento è venuta la Ruota di Roma in Catherinet. Penitenti. 13. Maji 1679. & in Roman. Camb. 29. Junii 1680. car. Taia. & decif. 253. num. 7. part. 16. rec.*

Lacchè essendo dette teoriche verissime, bisognerebbe metter natura al Cambio, e distinguere con ragione per frutto quello, che è capitale, separar questo da quello, tener sospeso il frutto per più Fiere, cioè il nuovo Cambio con parte del primo, e l'altra parte lasciare onusta in Fiera, ed in somma fare una circospezione, ovvero nuova contro l'opinione de i Debitori e de i Tribunali, e contro l'uso delle Fiere, nelle quali si fa falsa immissione il Cambio antecedente, e se ne forma il seguente.

Unissimo alla disposizione di ragione è il FATTO

formato fra le Parti nella Scrittura del Cambio, in cui si è fatto quello che segue prima vada di conto di Cambi, Provvizioni, e Spese, e poi a i Capitoli, onde formandosi il Cambio in ogni Fiera colla doppia Provvisione dell'anata, e del ritorno per la tratta, e per la rimessa, perciò i pagamenti non possono impugnarsi contro l'espresa volontà delle Parti con ordine retrogrado, cioè prima del capitale, e poi nelle Spese, Provvizioni, e Cambi.

Concorrer l'USO inventarono, e pacifico fino a questi ultimi tempi di fare i calcoli secondo la prima maniera approvata se non esplicitamente, almeno tacitamente da i tanti Teologi, e Giureconsulti di primo nome, che dopo essersi portati più, e più volte personalmente in Fiera affine di fioccare cogli occhi propri del metodo, che praticavano quei Negozianti in formare i Cambi, e Ricambi, hanno dato alla luce i loro dottissimi Trattati, con i quali hanno fatto vedere al Mondo di essere essi i Maestri, e non aver bisogno di andare a scuola da i Signori Compitisti, che pretendono d'insegnare a tutti come con parole troppo amiose, e pungeni si dichiarano in detto loro discorso n. ivi n. interpretare, che i Signori Legali descrissero all'opinione e costume de i Professori d'Averani per tenere più pacifica il Commercio, e non tanto suggerito alla vanità delle loro opinioni n. di poi n. avvertiti i Signori Legali di un tale errore fecero convegnere con dimostrazione di perizia n. è loro n. così è da sapere da i Signori Legali n. onde se tanti insigni Teologi, e Giureconsulti avessero veduto, che il Mondo fosse in tale errore di far male le calcolazioni, avrebbero corretto un tale abuso, nè permesso, che la Giustizia ricevesse del loro interesse, ed esterno quello pregiudizio; e pure nessuno di essi fa parola, per quanto a Noi è noto, che il frutto si deve separar dalla sorte tenerlo per aria infruttifero, e non ricambiarlo nella prossima Fiera.

Ma quando mai non bastasse la tacita approvazione di tanti Dottori, non manca l'approvazione espresa de i Tribunali, mentre nella Causa de' suoi decimila, che la Signora Anna Maria Buonalmioni Baldacci sotto di 26. Agosto 1690. accomodò a Cambio al Signor Marchese Piero Nelli a quattro per cento a capo d'anno, il Magistrato Supremo sotto di 15. Settembre 1719. a relazione del Sign. Audace Belluzzi, e del Sign. Cancelliere Galeotti dichiarò il Credito n. di detti i pagamenti farsi a dette conti da tempo in poi, e compiersi prima con i frutti decorsi fin al giorno de' detti rispettivi pagamenti, ed ogni avanzo impagarsi in sorte, E NON TENERSI IL FRUTTO SOSPESO FINO ALLA FINE DELL'ANNO n.

Nella Causa de i Sign. Fratelli Dolci, nella quale il Sign. Bartolommeo Dolci loro Zio aveva accomodato a Cambio l'anno 1685. a Lorenza Piselli figliuola trecento a cinque per cento, e nel 1693. il Piselli aveva ceduto a detto Signor Bartolommeo una prefazione di frulli dieci il mese col patto di tenerli in deposito, finchè non fossero giunti alla somma di seculi dugento, ed allora fosse tenuto a contrapporsi al credito del Cambio in sorte fra le Parti una nera controversia, pretendendo li Debitore, che ogni mese li dovesse fare la contrapposizione, ed i Signori Dolci, che li dovesse attendere il patto fatto dal Debitore con detto Sign. Bartolommeo loro Zio per pubblico Istrumento; onde fu dichiarato da i Tribunali Ecclesiastici per tre Senecae conformi, cioè una de i 16. Strimbro 1716. l'altra degli 11. Ottobre 1717., e l'altra de i 20. Luglio 1728. che ogni tre mesi li dovesse fare la contrapposizione; come abbiamo dichiarato Noi doverli fare Fiera per Fiera la contrapposizione di detti alimenti; onde eletti i Calcolatori, uno fece il calcolo secondo la solita prima maniera, l'altro col frutto sospeso; ma il Sign. Auditor Casareg; che fu uno de i Giudici nella terza istanza, riferì questa controversia per via di transazione, con definire quasi in tutto al calcolo de i Sign. Dolci senza il frutto sospeso; e benché l'allegria in contrario ma Lodo di due celebri Negozianti; che non ci fu presenzia, tuttavia non sarebbe stato da Noi atteso, perchè nelle cose, che riguardano l'essenza de i Contratti, o altri articoli di ragione, non si dee disciogliere al Voler de i Mercat.

Mercatanti D. Cafareg. de Comm. diff. 38. num. 8. & diff. 45. num. 17. pienamente la Rotta Fiorent. Lib. Anno. 139. à car. 26. maxime in concorso delle Sentenze del Magistrato Supremo secondo le molte autorità, e Decisioni riportate dall'illustri. Sig. Auditori Conti Desir. Florent. 135. num. 16.

NE per ritornarci di detta opinione ci hanno fatta alcuna impressione gli obietti promossi al contrario, parte di i quali sono riportati nei sopradetti Discorsi.

Non il primo, che essendo stato convenuto nelle proditate due Scritte, che il Cambio non potesse eccedere scudi quinto per cento a capo d'anno, i frutti maturati alla fine dell'anno, o almeno siano illiquidi, giacchè avanti al compimento dell'anno, non si può sapere, se le Fiere abbiano fatto più, o meno dell'interesse pattuito; e quel che è più detti frutti non si possano efiggere avanti alla scadenza dell'anno, e perciò le somme pagate dentro al medesimo anno, non si possono imputare o i frutti immaturi, illiquidi, ed ineligiibili; ma necessariamente nella forte poichè specchio è l'oggetto in apparenza, ma fragile nella sostanza; ateso che il Cambio si perfeziona Fiera, per Fiera, e non al fine dell'anno, e non vi è pezzo più certo, e liquido di quello, che si dà agli scudi di marche in ogni Fiera, come talora dal Magistrato che a quella presiede *Scart. de Comm. 5. l. 1. quest. 7. part. 2. ampl. 10. num. 36. & 5. 6. gloss. 1. num. 82. vers. ratio. 1. vii. item interesse est certum, & liquidum, quia in quolibet foro imputatur pretium pro Cambiis, ut si chiaramente il Terr. solent tradit. diffusi. 1. quest. 24. num. 35. ed il punto de i quattro per 100. a capo d'anno, non riguarda la sostanza del Cambio, ma bensì una diminuzione, e condonazione, che fa il Creditore al Debitore di una parte de i Cambi di Fiera, come documente il *De Luc. de Camb. diff. 6. num. 13. & limitativa, e perciò il Cambio limitato, è l'istesso nella sostanza, che il corrente qualificato da detto pag. Rot. Florent. in causa Perrelli, & Refelli 16. Mar. 1708. Relatore l'illustri. Sig. Auditori Pileri approv. al Sig. Auditor Cafareg. diff. 148. num. 28. è la circoscrizione del Cambio limitato si fa, come se fosse corrente, pienamente quella Rotta in causa Azzurri, & Cambi 14. Mar. 1698. diff. Lib. 121. a car. 50. 1. nella quale fu disposto, se per essere stato trasmeso il conto in Fiera, ad uso di Cambio corrente, e senza desalfare Fiera per Fiera i pagamenti, fosse fatto legittimamente cambiato, e fu deciso per la legittimità, come al num. 26. 12. & per cui talmentechè se conservati i Cambi delle quattro Fiere dell'anno, non eccedono il limite convenuto, il Debitore paga il vero, e proprio Cambio corrente, cioè quello, che hanno prodotto le Fiere; se poi eccedono, l'eccesso come condonato, e rimesso in vigore di detto patto, s'ha come se per via di accettazione fosse stato effettivamente pagato; e così anco nel caso dell'eccesso paga il Cambio corrente, cioè con il costante fino al limite prefisso, ed il di più per via di condonazione, o accettazione. Rot. in dict. causa Azzurri num. 24. vers. vel per accipitorem.**

Né è vero, che quando i pagamenti seguono dentro all'anno, non si possa fare l'appunto per non farli per a quanto possa ascendere il Cambio nelle rimanenti Fiere di detto anno, poichè è da avvertirsi, che se il Debitore vuole elinguerre, li prende il ragguaglio dalle Fiere antecedenti, senza curare delle successive, come puntualmente detto illustri. Sig. Auditori Pileri in detta causa Refelli num. 29. « vii » in « effectus fu quod si debitor vult extinguerre, non capiat Creditorem plerumque ad proportionem fructus 5. con. ventorum, si Cambia, & Retentiva ad tantum accipiant, taliaque summa, capiat vero minus si minus Ferie, vel Ferie ipsae plus decarpe final producerint, non tunc curat contrahentium Ferie ad tantum accipiant, se poi fa il pagamento per farne a calcolo, nel conteggio, che si fa nell'atto dell'elisione, li prende l'appunto di quanto hanno prodotto le Fiere nell'anno, in cui seguì il suddetto pagamento; e perciò essendo gli interessi cambiali marcati, e liquidi, benchè qualificati dal patto della riduzione, la somma pagata

za deve essere prima in conto degli interessi, e più del capitale. Lo stesso procede sì i frutti rimpensativi, ne i quali la quantità naturale prevale alla ristretta legale, ed alla convenzione. *De Luc. de Usur. diff. 26. Mar. R. Rot. Octobris. dir. 2. per tit. Rot. Florent. in causa Strazzi 18. Augusti 1719. Lib. Meriti. 136. a car. 131. & dicitur, & Ex quibus, & Curiam est, & per res. e siccome non si può sapere la precisa quantità de i frutti naturali, se non alla fine dell'anno, così volendo il Debitore elinguerre dentro all'anno, si prende la Tassa convenzionale, e in difetto la legale, giacchè non si può aver la naturale; ma se il Debitore non paga l'intero, oel calcolo, che si forma quando paga in residuo, si prende la quantità certa de i frutti prodotti dall'effetto comparato in quell'anno; in cui è seguito il pagamento, si riducono detti frutti a contanti, si fa il reparto per la rata del tempo, e si desale la somma pagata prima da i frutti fino a quel giorno decorsi, e poi dal capitale; atesochè i frutti naturali, benchè si raccolgono in certi mesi dell'anno, si ripartono proporzionalmente per tutti i mesi, e giorni del medesimo anno. *Barth. de decis. fruct. part. 2. cap. 3. num. 2. & seg. & cap. 6. num. 2. vers. fructus itaque omnes. T. o. vaquel. de Retract. lignag. 5. 15. gloss. 2. numer. 20. & seg. & de Retract. censur. 5. 2. gloss. 4. numer. 5. & seg. & num. 15. Perpetui. de Fideicom. artic. 49. m. 98. Curandis de Prelet. quest. 27. à num. 9.**

Ma quando mai detti Cambi si potessero dire illiquidi, tuttavia l'illiquidità, che non riguarda la sostanza, ma solo la quantità, non impedisce, che la somma pagata non vada in conto di frutti, come colla corrente de i Debitori ferma il Sig. Auditor Cafareg. de Comm. diff. 120. num. 25. & 26. e la Rotta di Lucra fra le Rottelle del Sig. Palm. diff. 111. num. 7. & 8.

Che poi gli interessi cambiali non si possano efiggere dentro all'anno, questo il punto, a capo d'anno, è necessario per la risoluzione di detto oggetto di ponderare, che dette parole non sono apposte propriamente per differire il pagamento, ma solo per limitare la quantità dell'interesse, che secondo le Fiere per lo più è maggiore del limite, che dalle Parti si prescrive « vii » con che l'interesse non ecceda più di detti quattro per 100. a capo d'anno, e lo si ferma espressamente la Rotta in detta causa Perrelli, & Refelli num. 26. « vii » con questa terminazione « tenersi non potest apponere dilationem solutis, sed calculationis, cum respondentibus intelligantur praesidia verba de sui natura importare calculationem, atque usum calculationis modernam » e benchè il Creditore non possa efiggere dentro all'anno gli interessi delle Fiere decorse in detto anno non ostante i pagamenti si devono imputare prima negli interessi decorsi, e poi nel capitale, poichè anco i frutti rimpensativi, e l'usare dotali si convergono in certa somma a capo d'anno, ed i frutti de i Conti di 6. mesi in 6. mesi, nè si possono questi efiggere avanti all'anno, nè quelli avanti al fine dell'anno, e pure se si fanno de i pagamenti dentro all'anno; s'imputano prima o i frutti, e poi nella forte per le ragioni, ed autorità sopra allegate.

Interviene il secondo oggetto, che colla prima maniera di calcolare, il Creditore lucrerebbe più di esser pagato dentro all'anno, che alla fine dell'anno, poichè se il capitale fosse di scudi dugento a cinque per cento, al fine dell'anno lucrerebbe dieci, e se il Debitore in capo à 6. mesi pagasse scudi 105. e così riducesse il capitale a 100. lucrerebbe più, perchè di li a sei mesi li scudi 100. non elivisi frutterebbero scudi 2. 10. — e gli scudi 105. già pagati impiegandoli alla medesima ragione, frutterebbero scudi 2. 12. 6. e così il Creditore al fine dell'anno guadagnerebbe scudi 10. 2. 6. poichè pare a Noi questo argomento un vero sofisma, ateso che la forte elinta, non può dar regola a quella che è rimasta da usare, mentre questa dipende dall'impiego, che ne fu fatto, e quella dall'impiego da farsi; onde se il Creditore non trovasse da impiegare, o trovasse l'impiego a minore interesse, o facesse fin Debitore curativo, o perdesse il capitale, che forte si dovrebbebbe ritorare queste perdite col crescere al primo Debitore l'interesse

partito? e siccome sarebbe una mostruosità il pretendere, così è un paradosso il supporre, che la forte e giusta deva regolare il frutto di quella restata in effluo. Se alla pianta si recide un ramo, questo come separato dal suo tutto, nulla conferisce a i frutti, che si produrranno da i rami non recidi, e se il ramo reciso si planterà in altro terreno farà una pianta nuova senza avere alcuna concessione colla prima. Lo stesso avverrebbe nella Dote, nella Vendita, e nel Censo, ne i quali pagamenti vanno in conto di frutti, e poi della forte, perché se il Creditore trovasse in quel giorno l'impiego della somma, che riceve, certo che in capo all'anno, lucrerebbe più, che se non fosse stato pagato, perché i frutti sono convertiti in un nuovo capitale, il di cui frutto procederebbe dal secondo Contratto, ancorché fosse stato creato con i frutti incassati del primo. *Res. observ. 11. n. 11. § segg. Stat. de inv. lib. 1. qu. 16. n. 8. Marquard. de Mercat. lib. 2. cap. 8. nam. 53. Rot. in Remota Cambiorum 16. Januar. 1699. § In qua, coram Afta apud D. Cafareo, digl. 49. nam. 14. ma nel Cambio cessa questa disputa, perché tutto è capitale, ed i pagamenti non ellungano il debito de i frutti, che non v'è, ma sempre il capitale. *Stat. de Comm. et Camb. digl. 5. § 6. gl. 1. n. 32. § Retia, vers. non de creetur.* con gli altri di sopra allegati.*

Insufficienza è il terzo oggetto, che ad imputare i pagamenti prima nell'interessi, e poi nel capitale, si farebbe pagare al Debitore maggiore interesse di quello, che egli potrebbe se avesse indugiato a pagare al fine dell'anno, mentre se il capitale fosse 1000. a 6. per 100. l'interesse in capo all'anno farebbe 60. e ne i primi sei mesi 30. che uniti al capitale fanno 1030. onde se allo scadere del semestre pagasse 100. rimarrebbero 1010. il frutto de i quali per gli altri sei mesi farebbe 30. 6. e così pagherebbe di più detti soldi 6. d'oro ma a Noi pare essere questo un manifesto equivoco, astio che la regola d'imputare il pagamento prima ne i frutti, e poi nella forte, non produce mai quello errore di far pagare al Debitore più di quello, che egli deve pagare in capo all'anno, tanto nel caso, che la somma pagata sia eguale, che maggiore, o minore del frutto decorso fino al giorno del pagamento, ed eccone la dimostrazione.

CASO PRIMO.

Quando la Somma pagata è uguale al Frutto.

	Paga- menti.	Inter- essi.	Capita- li.
Capitale a 6. per 100.	_____	_____	fc. 1000.
Frutto di mesi 6.	_____	fc. 30.	fc. 30.
_____ fanno	_____	_____	fc. 1030.
paga _____	fc. 30.	_____	fc. 30.
_____ restano	_____	_____	fc. 1000.
Frutto de' 1000. per gli altri mesi 6.	_____	fc. 30.	_____
fanno gli Interessi _____	fc. 60.	_____	_____

Sicché la regola è buona, perché il Debitore con li suoi 30. pagati, e con li suoi 30. che deve pagare non patisce maggiore interesse delle suoi 60. che fruttano gli suoi 1000. in capo all'anno.

CASO II.

Quando la somma pagata è maggiore del Frutto.

	Paga- menti.	Inter- essi.	Capita- li.
Capitale a 6. per 100.	_____	_____	fc. 1000.
Frutto di mesi 6.	_____	fc. 30.	fc. 30.
_____ fanno	_____	_____	fc. 1030.
paga _____	fc. 130.	_____	fc. 130.
_____ restano	_____	_____	fc. 900.
Frutto di 4. sc. 900. per gli altri mesi 6.	_____	fc. 27.	_____
fanno gli Interessi _____	fc. 57.	_____	_____

Dunque la regola non è fallace, perché il frutto in capo all'anno è 60. il Debitore n'ha pagati 30. che uniti a 27. che deve pagare sono 57. e gli altri 3. che mancano sono il frutto del secondo Semestre, che avrebbe pagato sopra li fc. 100. di capitale, se non fossero stati estinti col pagamento delle suoi 130. lo stesso procede in ogni forma, che il Debitore pagasse dalla fc. 30. fino al 1000. onde farebbe una gran disgrazia, che una regola così fedele dovesse fallire quando il Debitore paga minor somma del frutto, cioè dall' uno fino al 30. sopra di cui si fonda la mole del contrario discorso, come nel seguente caso.

CASO III.

Quando la somma pagata è minore del frutto.

	Paga- menti.	Inter- essi.	Capita- li.
Capitale a 6. per 100.	_____	_____	fc. 1000.
Frutto di mesi 6. paga _____	_____	fc. 30.	fc. 20.
_____ restano	_____	_____	fc. 10.
Frutto de' 1000. per gli altri mesi 6.	_____	fc. 30.	_____
fanno gli Interessi _____	fc. 40.	_____	fc. 40.
_____ fanno	_____	_____	fc. 1040.

Sicché la regola è buona, perché li suoi 20. pagati, uniti alla suoi 40. da pagarsi fanno fc. 60. dell'anno scorso.

Né qui alzano la voce i Sign. Computisti, con dire, che secondo il conteggio fatto da essi in detto loro discorso, o sia motivo riportato sopra in oggetto, si devono aggiungere soldi 6. poiché questo appunto è l'errore: mentre in detto conteggio si ricambiano li suoi 10. che avanzano al frutto del primo semestre, che in vigore di detto Ricambio rendono appunto nel secondo semestre detti sol. 6. al che resterà la Giustizia, perché essendo detti sol. 10. parte della fc. 60. risultanti dal Cambio, e Ricambio delle quattro Fiere dell'anno, a ricambiarsi si farebbe nel medesimo anno senza andare in Fiera un duplicato Ricambio, che non avrebbe altro fondamento, che la penna, di chi l'ha calcolato. La nostra Sentenza dice, che s'imputi il pagamento nel frutto e poi nel capitale, e così se il frutto era 30. e la somma pagata 20. restano 10. ma non dice guisa che faccia un nuovo Ricambio di detti 10. dentro al medesimo anno: tutto l'interesse dell'anno in fc. 40. risulta dalle 4. Fiere di detto anno; onde se il Debitore paga una parte del frutto dentro all'anno, non si può ricambiare l'altra parte dentro al medesimo anno, perché farebbe un doppio Ricambio, una vera superfezzione, ed un solenne anacronismo: né pare si può ad ogni pagamento muar capo d'anno, perché il ragguaglio deve farsi colle quattro Fiere dell'anno, e non con una, due, o tre Fiere immediatamente precedenti al pagamento: ciò solo si permette in caso di necessità, quando il Debitore vuole estinguere, perché non si può prevedere il futuro; ma con già quando il Cambio è durato, e che si può avere la certezza di quanto hanno fatto le 4. Fiere nell'anno di detto pagamento, secondo la Decisione in Causa Roselli allegata sopra al §. Nè è vero.

Solo potrebbe ponderarsi, se il frutto decorso fino al tempo del pagamento sia quello maturato nell'antecedente prossima Fiera, o pure anche quello de i giorni spenzati fra detta ultima Fiera, ed il giorno del pagamento; la pratica universale è di calcolarlo anche per detti giorni spenzati a similitudine forse de i frutti naturali, che non si percepiscono, se non in 4. o 5. mesi dell'anno; e pure se il Compratore estingue il suo debito avanti le raccolte, paga il frutto ricompensativo a proporzione del tempo, atteso che il frutto si divide proporzionalmente per tutti i giorni dell'anno, secondo l'autorità sopra allegata al detto §. Nè è vero in fin. Nel Cambio la ragione è più potente, perché se il Debitore non estingue il debito in Fiera dopo l'andata, o nella Piazza dopo il ritorno, subito si fa luogo al mandato di ricambiare per la futura Fiera, e così il capitale sempre

però in moto per girare, e rigiata per le fiere: ma in ciò non cade per ora alcuna controversia, perchè anco i seguaci della contraria opinione, calcolano l'interesse fino al giorno del pagamento, e fin qui il cammino d'accordo; solo, che in vece d'imputare in esso la somma pagata, pongono a parte detto interesse, e disalcano il pagato dalla forte, e qual'è la discordia.

All'evidenza di tante ragioni si aggiunge il sentimento degli stessi Oppositori, mentre negli anni passati essendo inforsa scissura fra essi, ed altri della loro professione, se l'aria si deve considerare separata, e distinta in se in ciascuna Fiera, senza che l'una abbia connessione con l'altra, nasceranno poi in capo all'anno i FRUTTI di detta F. Fiere semati SOSPESI rispettivamente in ciascuna di esse, e così distinti casi unirgli poi tutti insieme alla fine dell'anno, furono di sentimento, che detti frutti non si potessero tener sospesi, e distinti, ma che di Fiera in Fiera si uniforino, e convertissero in capitale, come nel loro discorso appreso al Sig. Audace Casaregi dist. 148. n. 47. e con ragione, perchè in Fiera s'ellingue il Cambio per via di accoppiazione, e si crea per la nuova Fiera il Ricambio, e così si segue di Fiera in Fiera, come fecerono tutti i Dottori sopra allegati, e specialmente lo Scacc. de Comm. & Camb. §. 7. gloss. 2. n. 35. in fin. n. ivi. & in Cambio cum in quolibet fura admittatur solutio, etiam per Scripturam accommodatam. nem. & remouetur Contrahit. restat difficultas, quid si veris dicitur solutio, jam totum est capitale. Turr. aud. tit. disp. 1. quest. 23. numer. 12. & disp. 2. quest. 20. m. 6. & 7. & disp. 3. quest. 8. num. 5. e lo intiniamo i medesimi oppositori in dist. dist. 148. al §. E se si veris n. ivi. l'accrecimento de i Cambi, come parte integrale del capitale impegnato per così dire per tutto del maggior prezzo della moneta, si rende INDIVISIBILE, e perciò anco INSEPARABILE. LE del Capitale, perchè parte di capitale, onde se non si può tenere il frutto sospeso per la necessità di fare il Ricambio, molto meno si potrà tener sospeso per farne la calcolazione, che non è altro, che sommare il cambiale, con defalcatei pagamenti, e volendolo sospendere bisogna distinguere, e separarli dal suo tutto, con scindere, ed annullare il Contratto del Ricambio, e di capitali fransiero, renderlo infruttifero fino alla fine dell'anno, sfornare il pagamento seguito nella Fiera antecedente, dar di fregio alle Scritture, che ne saron fatte per l'estinzione, ed in somma ridurre le cose all'antico Caso.

E benchè a tenere il frutto sospeso, esistesse utile al Debitore, la Giustizia però vi repugna, perchè anco nella dote, ne i centi, e nelle rendite sarebbe più utile al Debitore di pagar la forte, che produce il frutto, e non il frutto, che non fa frutto; ma la Legge dispone il contrario per le ragioni addotte al §. Lo persuade; e siccome abbiamo creduto a favore del Debitore, che nel medesimo anno non si possa fare un duplicato Ricambio; così abbiamo stimato a favore del Creditore, che con tenere il frutto sospeso non gli si possa levare l'interesse per il residuo del medesimo anno, secondo l'avvertimento di S. Tem. in 2. quest. 64. art. 2. riferito dall'Angel. de del. per. 1. cap. 1. num. 11. n. ivi. Statuta Judicium pendens non debet ad decursum, negot ad finem. Laonde resistendo alla calcolazione col frutto sospeso la LEGGE, la RAGIONE, l'AUTORITA', il PATTO, e l'USO, ogni Giustizia richiede, che si continui ad imputare le somme pagate nell'interesse fino a quel giorno decorso, e poi nel capitale.

E così l'una, e l'altra Parte informante, ec.

Francesco Antonio Bonfini
Audit. del Magistrato Supremo.

Francesco Fabiani Cancelliere
di d. Sup. Magistrato, e Relatore.

I Signori Calcolatori, l'Uffizio de i quali è miscalmente riferito alla facoltà aritmetica, e la scienza de i numeri, che tra le matematiche discipline viene annoverata la prima; chiamati perciò Ragionieri, lantamente Rationatores, il qual nome fu da essi creduto più nobile, che quello di Computisti, come attesta Spigell. in lex. jur. civ. vers. ratiocinator; sono spesse volte impiegati in aiuto de i Giudici, e a quali non s'appartiene il fare da Ragionieri, né perdere il tempo in formar numeri, e veri L. 3. & 4. Cod. de distat. lib. 10. Sane, de Regim. Reg. Valen. cap. 13. §. 4. num. 35. Adifer. de honorat. lib. 1. cap. 53. num. 7. Baldus. dec. 100. m. 16. post Confil. Ramon. tom. 4.

Per tal cagione introdotti talvolta a sedere co i Giudici, sono saliti a così alta riputazione nella loro immaginativa, che non contenti della lor forte, hanno preso non solo di fare da Giudici, ma là oltre di biasimare i Legisti, e confutare le loro opinioni, benchè sostenute dalle Sentenze de i Tribunali, e dall'autorità delle Leggi, consecratamente hanno fatto nella Scrittura critica da essi data alle stampe, sull'esempio di colui, che richiesto da Apelle del suo parere intorno alle pannelle della Venere da lui dipinta, si avanzò a dar giudizio anche del volto, e del piede; onde ne uscì quel celebre adagio ne futor ultra crepidam riferito da Plinio lib. 35. capit. 10.

Avendo peranno il Sig. Cancelliere Fabiani nel presente suo illustrissimo Voto, e di singolare erudizione adornato, pienamente abitato i deboli fondamenti della menovata Scrittura, non volentieri confermo quanto giudici nella presente Causa unitamente coa il medesimo, e quanto è stato da lui con elegante penna saggiamente dimostrato, di cui meritamente può dirsi ciò, che della menovata Venere di Apelle si disse quidvis addas, demus.

Francesco Antonio Bonfini
Audit. del Magistrato Supremo.

ARGUMENTUM.

Hypotheca, que competit pro legato, & hypotheca, que competit pro debito sunt ejusdem nature, & utraque aliquando est solidalis, & individua, aliquando partialis, & dividua, ad explicationem Tex. in L. 1. C. commun. delegat.

S U M M A R I U M.

- 1 Pro legato annuo competit hypotheca in bonis Tutoris.
- 2 Bona praesentium possessa ab eo, in cujus creditum descripta sunt in Libris Dotum.
- 3 Hypotheca, que competit pro legato an sit debitoris hypotheca, qua competit pro debito. Et refutatur esse ejusdem Naturae. Numer. 4. & 5.
- 4 Hypotheca dividua durat quousque portiones hereditariae remanent indivisa.
- 5 Secus sequenda divisio, quia tunc hypotheca efficitur solidalis, & individua.
- 6 Divisio de rigore iuris non praesumit hypothecae in ea opinione Rota Flarentina, scilicet quando in qualitate, & quantitate bonorum sunt aequales, juxta aequalem opinionem Rota Romana.
- 7 Tertius possessor potest molestari cum hypotheca solidali pro adimplimento totius legati.

TANAI

*Florentini anni legari in Adoneta
Florentium.*

DISCURSUS CCXIX.

Ardum controversiam Nobis examinandam commisit Supremus hujus inclytæ Civitatis Magistratus super Testamento condito anno 1451. à Nobili Virro Francisco de Nerli, in quo, scripto sibi hæredes universales D. Tanai ejus filio, ad favorem R.R. PP. S. Crucis Ordinis Minorum Conventualium S. Francisci ita disposuit.

Item reliquit, quod infra scripti ejus heredes, & successores quolibet anno, in perpetuum teneantur facere in Ecclesia S. Crucis unum renovale, seu pietarium, in quo, vel qua expendant florenas quinq; quod renovale, seu pietarium fieri jussit quilibet anno in die, qua celebratur festum Sanctæ Catharinæ. Item reliquit, quod die mortis dicti Testatoris dd. ejus heredes faciant dictis Fratribus S. Crucis unum pietarium, in qua expendant Florenas 10. auri, & quod die d. pietarii quilibet eorum dicant unam Missam pro Anima d. Testatoris.

Cum autem hæredes dicti Francisci per longissimum tempus in solutione dictæ annuæ prestationis desecrarent, dd. Patres egerunt uti Salviano cœcum dicto Supremo Magistratu adversus D. Comitum Angelum Galli, tamquam possessorem aliquorum bonorum in hereditate dicti Testatoris remanentium, ad hoc ut ex fructibus, aut ex eorum pretio, mediante subhastatione retrahendo, satisfieri possent de dicto eorum credito juxta liquidationem faciendam, & ad relationem doctissimi ejus D. Auditoris sub die 1. Februarii 1725. voti compos esse viderunt petam immisionem obtinendo; & deinde sub die 30. Aprilis 1726. fuit liquidatum per alteram Sententiam eorum creditum usque ad dict. diem 1. Februarii 1725. in sum. 711. 15. ad rationem literarum 7. pro Florento.

Prædictis Sententiis non acquiescent dictus D. Comes, remedium reclusionis in integrum coram d. Supremo Magistratu intenuit, sed inutiliter, quia quod utramque sententiam fuit reclusionis denegata, licet ergo sententiam liquidationis ex noviter deinceps moderando, & dictum annuum legatum liquidandum esse ad rationem litr. 4. 18. pro quolibet Florento, firmiter crediderim.

Iustitia primæ Sententiæ undequaque emicat ex actis primæ inhærent, quia legatum annuum perpetuum relictum, ut supra, dictis Patribus non controversum, & de eo plene constat ex Testamento dicti D. de Nerli. Quod pro dicto legato competat hypotheca in bonis Testatoris a die ejus mortis pro omnibus prestationibus in posterum decurrentibus, amplius non ambigunt rationibus, & authoritatibus plene deductis per Paulat. differt. 93. per tot. Rot. Flor. Lib. Mot. 137. à ter. 341. Rot. Roman. in Romana Salviani 9. Februarii & 16. Januarii 1688. cor. Eminentijs. Cœcia, & in

Remota Fratrum Census 11. Adul 1714. 5. Infesta, cor. Crispo inter sum. dec. 271. num. 5. Quod D. Comes Galli possideat quendam bona à dicto Testatore proventientia, non impugnatur, & constat ex fide Decimarum, quæ possessionem apud hujusmodi onera sustinentem plene probat, ut centies dictum fuit per Rot. Florent. & signanter coram Magistris. Dom. de Comitibus. dec. 17. num. 4. & 5. dec. 181. num. 13. dec. 96. nu. 20. & decis. 109. num. 9.

Nec obstat, quod hypotheca, quæ competit pro legatis à Testatore relictis, sit debitor hypotheca, quæ competit pro debitis ab eodem Testatore contractis, cum hæc possit excipere contra unum ex hæreditibus pro toto debito per text. in l. 2. C. si unus ex plurib. hered. secus autem illa, quæ solum proportionate hæreditaria potest excipere petent. express. in l. C. coman. de legat. & ibi Gloss. in verb. in omib. & Bartol. num. 10. & Bald. numer. 17. Pacific. de Salvia. infest. 3. cap. 4. num. 280. & seq. De Marin. quotidian. rescript. lib. 1. cap. 163. num. 4. Feb. de error. pragmat. decal. 48. error. 9. nu. 6. De Res. consulti. 61. n. 7. Merlin. de Pignor. lib. 3. tit. 1. q. 14. n. 85. Mart. Ad examina. 23. n. 29. & 30. Rot. fletu. differt. cap. 51. n. 30. & 31. maxime in legato pro Tiraquel. de privileg. pie conf. privileg. 36. & 59. Cyrias. cor. resp. 18. n. 23. Rot. Flor. Lib. Mot. 64. à 575. lib. 80. à 215. lib. 87. n. 432. Rot. Roman. post De Las. de Legat. differt. 17. num. 7. & 8. unde cum prædictis Tanai sex filios haberet, & bona, quæ d. D. Comes Galli possideat ab uno tantum ex eis proveniant; proinde molestari non possit, nisi pro frata parte d. legatis: quia pro hujusmodi objecti resolutione animadvertendum est.

Quod hypotheca, quæ competit pro legalis, non est debitor, nec diversæ qualitatibus illa, quæ competit pro debito, & utraque secundum facti contingentiam aliquando est solidalis, & individua, aliquando partialis & dividua: Si enim unus est debitor, hypotheca pro ejus debito est individua; si plures, dividua: si unus est hæres, hypotheca, pro legato est solidalis, si plures, partialis, secundum quotas hæreditarias; & ratio est, quia quilibet hypotheca intenditur obligationi personali, sine qua à principio introduci non valet, ut colligitur ex d. l. 1. §. In omib. C. coman. de legat. Tiraq. de privileg. pie conf. privileg. 34. vers. quantum autem. Adm. cons. 118. num. 77. tom. 2. Gratian. differt. for. cap. 294. numer. 15. Merlin. de Pignor. lib. 1. tit. 1. quest. 10. numer. 24. Adm. decis. 24. num. 20. Rot. coram Merlin. dec. 533. num. 18. unde quoad hypothecam pro debito, cum Testator sit obligatus in persona ad totum debitum, & sit dominus rerum fuscum in toto, & in parte; propterea hypotheca ab eo imposita ad instar annuæ est tota in toto, & tota in qualibet parte; ideoque apud quemcumque res hypothecata reperitur, pro se pro toto debito molestari per text. in dict. l. 2. C. si unus ex plurib. si verò Testator cum pluribus correis ad debitum sit obligatus, hypotheca restringetur ad ra-

iam debiti ei tangentes, *Asterlin. de Pignor. lib. 3. tit. 1. quest. 14. num. 89. vers. idemque.*

- 5 Hoc idem procedit ut legatis, quia Testator in vita, nullum habet obligationem prestandi legata, cum Testamentum vires assumat à die mortis, et quod sit, quod obligatio ea adimplendi substantiatur in persona eius heredis. Si igitur tunc sit heres, tenetur in solidum, & propterea hypotheca est solidalis, ut punctualiter *Leuard. de Usur. quest. 97. num. 19. & 20.* si verò plures sint heredes, unusquisque representat defunctum pro ea rata, pro qua est heres, adeo ut ultra dictam ratam habeatur pro extraneo *Rote. disp. sect. cap. 51. num. 14. vers. merito, & propterea hypotheca, tamquam posteaque obligationis personalis dicti heredis restricta ad suam quotam, restringitur ad eandem quotam bonorum hereditario, quæ ad eum pervenerunt pro indiviso cum aliis coheredibus, ut docet, & subtiliter explicat *reer. in d. l. 1. C. tamquam de legat. Castren. ibid. num. 1. vers. quod sic de cetera, quem pluribus laudibus extollit Surd. cons. 209. num. 8. & 9. Asterlin. de Pignor. dist. lib. 3. quest. 14. num. 88. Rote. dist. cap. 51. nu. 34. & 35. & hæc hypotheca dividua dicitur, quoscunque portiones hereditarie indivise remanent *Asterlin. de Pignor. lib. 3. de quest. 14. num. 92.***

- Sequitur autem divisio, hypotheca pro legatis potest exerceri contra quolibet ex heredibus in solidum, quia omnes partes cujuslibet rei hypothecatae, tempore quo possidebantur per omnes heredes pro indiviso, obtinuerunt per dictam divisionem, unitæ cum suo toto materiali in unum, vel alterum d. divisionem, & consequenter quolibet res hereditaria, tamquam composita ex singulis partibus hypothecæ vinculo affecta, potest per legatarium pro toto legato molestari *Castren. in d. l. 1. num. 1. vers. & hoc vult, Asterlin. de Pignor. dist. quest. 14. num. 93. Rote. dist. cap. 51. num. 35. Rot. dist. 541. num. 16. part. 5. tam.*
- 6 1. requirunt divisiones non præjudicant hypothecæ creditorum, juxta incommensuram hujus Rote opinionem, quæ in puncto juris est verior, ut docet de more *Alasij. Dam. Audis. Bursi. inter recoll. per Palm. decis. 440. per sen. cui addi possunt alia Motiva ejusdem Rote in Lib. Ast. 105. à car. 351. lib. 210. à car. 79. lib. 118. à car. 396. & lib. 140. à car. 31. & Alasius, licet opinio contraria per Rotam Romanam amplectitur, quando divisiones in qualitate, & quantitate bonorum sunt æquales, summe æquales sitionis, ut in pluribus decisionibus allegatis in *disq. decis. 440. n. 2. & in Bononien. Falsicomm. de Ghisleris seget reprobationis quoad reservata 3. Jani 1715. coram Scv. quibus adjunxit Rot. Lucen. inter recoll. per eundem Palm. dec. 352. num. 4. & 5.**

- Idem processus procedit in tertio possessore rei hereditarie, qui in tantum potest hypothecata pro toto legato conveniri, in quantum singule partes ejusdem rei ab eo possident, & prius à Testatore intellectus divisæ secundum portiones hereditarias, erant affectæ pro adimplemento totidem partium proportionabilium dicti legati; unde cum omnes d. partes ab eo possideantur, proinde contra eum pro toto legato agi poterit, ut declarando *Texam in d. l. 1. C. common. de legat. tradunt Asterlin. de Tacit. & Ambig. lib. 11. tit. 17. n. 7. Ast. de exam. 23. num. 36. De Asterlin. quotidian. contr. lib. 1. cap. 163. m. 4. Cast. de ration. rath. cap. 105. in fin. Rote. dist. disp. 51. num. 32.*

In hypotheca Testator habebat unicum filium, ad quem, ut unicum heredem, onus prestandi integra legata spectabat; Ideoque hypotheca, quæ accessit ejus obligationi, erat solidalis, & indivisa *Leuard. de Usur. dist. quest. 97. num. 19. & 20. & talissemper permansit, licet d. filium sex filios haberet, & propterea, absque ulla hesitatione obiectum rejecimus, & pro confirmatione primæ Sententiæ concedere Votum transmissimus.*

ARGUMENTUM.

De Florenti origine, ethymologia, materia, pondere, signis, speciebus, & valore. Supposita duplicitate Monetæ ejusdem nominis, legatum solvendum ne sit in Moneta meliori,

aut peiori. Monetæ deperdita; reprobata; aut alterata in valore intrinseco. quomodo reglunda sit solutio faciendi in Moneta nova diversa à antiqua.

S U M M A R I U M.

- 1 De Florenti origine, & ethymologia.
- 2 Materia.
- 3 Pondere.
- 4 Signis.
- 5 Speciebus.
- 6 Valore.
- 7 Causa intrinseca valoris Florentinum.
- 8 Opinio Bernardi Davanzati rejicitur.
- 9 Valor extrinsecus monetæ græviseris auctus quomodo caditur monetæ inferioris, cum qua solvi debet valor monetæ græviseris.
- 10 Supposita duplicitate monetæ ejusdem nominis, legatum solvendi pro causa solvendum est in moneta meliori.
- 11 Contrarium, num. 11.
- 12 Consuetudine opinionem, num. 12. 13.
- 14 Testator volens etiam ex consuetudine elicitæ semper preceat.
- 15 Consuetudo Testatoris solvendi in vita, quod perenni voluit in morte, multum attenditur.
- 16 Monetæ ad effectum brevioris & facilius calculationis dividuntur in solidos 20, intellectuales, vocatur „solidi di oro, o di moneta.“
- 17 Solidi Florentinum sunt viginti partes unius Florenti.
- 18 Asterlini Filii & heredes Testatoris debet attendi pro indaganda Partis voluntate, maxime quæ de refulat in ejus damnum.
- 19 Ad effectum minuendi onus Decimarum, quisque cupit minuire valorem bonorum.
- 20 Liber contra Scribentem pleni probat etiam effectus manuali, aut Stratiassigle, num. 21.
- 21 Confessio in parte verificata in eam vera præsumitur.
- 22 Partes existentes in Libris Convencas magnam veritatis fontem recipi ex attestacione Patris Guardiani.
- 23 Florenti auri & de Sigillo sunt Sinonymi, num. 32.
- 24 Testator in usu loquendi præsumitur se confirmasse cum usu Regimini.
- 25 Observantia plurimum confert ad erundum Testatoris voluntatem de qua Monetæ senserit in ejus dubia dispositione.
- 26 Libri Asterlini probant contra ipsam Asterlinum.
- 27 Florenti de Sigillo erant pondere leviores, & minoris valoris, quam Florenti largi.
- 28 Monetæ deperdita, reprobata, aut alterata in valore intrinseco, vel extrinseco, quomodo faciendi sit solutio in Moneta nova.
- 29 Si accidas mutatio valoris Monetæ minuit, cum qua solvitur Monetæ imaginaria, an attendi debeat valor Monetæ inferioris secundum tempus obligacionis, vel solutonis.
- 30 Leges taxantes valorem Monetæ ligant etiam Ecclesiasticis.
- 31 Sententia declarante valorem monetæ antiquæ, deperdita, aut reprobata sunt attendenda.
- 32 Observantia plurimum deferat in solutis obis faciendis in moneta nova, in locum antiquæ.

E A D E M

Super Liquidationem.

DISCURSUS CCXX.

Dicta die 4. Maji.

Absoluto examine super prima Sententia, & transiendo ad alteram liquidacionis, in qua Florenti qualitatem, & valorem distinguere oportet; hocopus, hic labor, paginare enim videntur inter se leges, rationes, authoritates, & res iudicatæ: unde veritatem in oblivione per tot seculorum decursum penitus sepultam perquirentes, Florenti originem, ethymologiam, materiam, pondus, signum, species, & valorem investigare opera pretium duximus.

Flo.

1. Florentinus **ORIGINEM** habuit in Civitate Florentina, quae circa decimum saeculum Monetam argenteam denarium 12. cudere fecit, in qua inscripta propriis insignibus Liliū representantibus ab eadem Florentia, quae re & nomine aliarum Civitatum hos nuncupatur, & de Liliū flore in d. Monetæ impressio, Florenti nomen accepit Joann. Villan. *Chronica. Flor. lib. 5. cap. 10. Vinc. Borghin. dist. tit. de Monet. Florent. d. car. 107. & d. car. 110. Bernard. Davanz. in l. lib. cambior. d. car. 110. Scip. Ammirat. *Hist. Florent. tom. 1. lib. 2. lit. B. d. car. 97. & sicuti* Republica Romana post acquisitionem insignem victoriam ad Metasurum sub Livio Salnatore, & Claudio Nerone adversus Alodubalem, primam auri Monetam anno ab Urbe condita 546. cudere fecit Borghin. *dist. de Monet. Florent. d. car. 213. Lorber. de re. Benefic. lib. 1. cap. 39. num. 178. Gob. de Monet. quest. 1. num. 3. Fentim. ad Statut. Urb. cap. 107. num. 141. ita* Florentina Republica prodigialis hostibus, & egripant ad Montem Alcinum, & magnis conservatis opibus, ita ut ejus potentia in immensum excreverit, de mense Januarii 1323. primam auri Monetam, scilicet Florentinam auctoritate fecit Joann. Villan. *Chronica. Flor. lib. 6. cap. 34. d. car. 52. per. Riccard. Adalaphin. *Hist. Flor. cap. 152. d. car. 131. Scip. Ammirat. *Hist. Flor. tom. 1. lib. 2. lit. B. d. car. 97. Paul. Min. de Nobilit. Florent. d. car. 31. cor. Bernard. Davanz. in l. lib. Monet. d. car. 110. Vincent. Borghin. d. dist. de Monet. Florentia d. car. 129. & d. car. 213. & in crast. armor. Famil. Florent. d. car. 16. Buonfigli. *Hist. Flor. lib. 1. §. Per tante victorie, d. car. 45. Da Cange glossar. ad Straber. med. & infim. familiarit. verb. Florent. Ludovic. Gomez. in regul. Cancell. reg. de valer. expir. quest. 9. d. car. 445. ter. impress. Lugdun. anno 1575. ubi plene Fentim. ad Statut. Urb. cap. 197. num. 153. Gaffar. Theofar. de augmen. monet. part. 1. num. 24. Gob. de Monet. quest. 1. num. 40. Sammeicini. controver. 3. num. 18.*****

2. Florenti **MATERIA**, in qua secundum Bald. in cap. quanto. an. 4. extra. de jur. jur. ejus substantia consistit, fuit aurum purissimum absque ulla aliena intertallorum mixtura, & sic 24. caratorum, & propterea tanquam flos aliarum Monetarum fuit receptus, & quidem tanto plaudis, ut summus Pontifex Joann. XXII. anno 1324. sub anathematis poena sanciverit, neminem praeter Florentinos ejus inventores, Florentium auri cudere posse Gouss. in prefat. ad regul. Cancell. de valer. expir. in impress. benefic. d. car. 434. & dist. quest. 9. d. car. 445. cor. Ammirat. *Hist. Florent. tom. 1. lib. 6. lit. D. d. car. 306. & Republica Florentina* anno 1378. eurafricanum Florentinum aureorum ultra numerum 30. prohibuit ut ex provi. 21. Julii d. anni, & tradit Ammirat. ubi supra tom. 1. lib. 16. lit. A. d. car. 838. verum contrarium refovisse effectus, quia aliae Neapolitanae, & in specie Romani, Germani, Belgae, Batavi, Veneti, & Hungari similes Monetam cudere fecerunt Bernard. Davanz. in l. lib. monet. impress. Pad. d. car. 144. Gomez. d. quest. 9. d. car. 145. cor. Fentim. ad Statut. Urb. dist. cap. 197. num. 153.

3. **PONDUS** Florenti, ut quo secundum Bald. d. cap. quanto. numer. 4. ejus justitia substantiatur, in dicto anno 1323. fuit unius drachmae trium denariorum, quorum octo unciam, & 96. libram auri conficiebant Villan. d. lib. 6. cap. 34. d. car. 31. per. Adalaphin. *dist. cap. 152. d. car. 131. & sic* Florentis erat levior auro nummo Romanorum, quorum flos unciam, & 72. libram auri pendebat Gouss. in l. si flos 25. in verb. aureo; §. de in jura vocat. & in rubr. C. de veter. numismat. post. lib. 11. deinde verò Florenti pondus fuit plus, non minus diminutum, & aliquando ad pristinam statum redactum, ut colligitur ex Bartol. in l. quoscumque 3. C. de suspensib. lib. 10. ubi. *HO-* *DIE* vero auri Florenti, & Florentini, quilibet habet aliam pariem unius, & alio faciunt unum, & 96. libram auri, quod repeti in rubr. de veter. numismat. post. lib. 11. *HODIE* aureus, qui unum, ad pondus Florentinum, 96. faciunt libram auri, quia antiqui erant leviores ponderis, & d. Auditor viuit ab anno quia natiuitas 1313. ad 1355. in quo decessit, secundum Graev. de orig. jur. civit. lib. 1. pag. 83. sed paulo post idem pondus iterum fuit diminutum, ut tradit Ammirat. *Hist. Florent. tom. 1. lib. 10. d. car. 302. lit. A.* ad hunc anno 1347. casum fuisse Florentum

diversi ponderis, & de alicuius *Pondus* fuit attribuit per verum ordinem de Florentini variis censuris §. ca. m. post. & quales de *Moneta*, & comprobatur ex Revisione octis sub die 6. Maji 1423. ad requisitionem DD. Consulum Maris Civitatis Florentinae in Officio Reformat. a car. 17. ubi. *quod* Florenti de auro cudendi, debeant fieri, & tunc ad legem conferantur, sed ad *Ad. JUS PONDUS*, videlicet, quod unilibet Florenti addatur pondus auri, quanta est vera ipsa unius denarii ad auri, ita quod 96. Florenti in unum addatur duo quinta partes auri Florenti, & 100. Florenti talis novissimi ponderis debeant computari pro 106. & duobus certis partibus scilicet veteris, & idem pignetur Ammirat. *dist. tom. 1. lib. 18. d. car. 997. & fu* videtur ille Florenti l' anno 1423. al post de illo de Venetia, & fuchianum Florenti Largo di Gualles, ad auctem Consules Maris residebant in Palacio DD. Priorum.

Duplex **SIGNUM** publicum nempe, & privatum Florenti imprimebatur, publicum, ut testimonium veritatis, & bonitatis Monetæ illius praeferebant secundum *Auditorum Parisiens.* incerti nominis de monet. monet. in erall. divers. quest. 11. num. 46. d. car. 353. erat ab una parte imago S. Joannis Baptista Protectoris nostrae Civitatis, ab altera vero Liliū; privatum vero erat parvulum signum ad libitum Officialium monetarium, ex gr. armorum, spica, &c. derivato vero loco dicti signi arbitrarij, apposuerunt insignis totum Familiae. Tres erant praedicti Officiales scilicet Consul Artis Callistiae, seu Mercatorum, vocatus Doctores Monetæ aures, & Consul Artis Camporum Dominus Monetæ argenteae, tertius vero Officialis Monetæ; & hoc ad exemplum d. Romanæ Reipublicae, quae Tres-Viros monetales ad hunc praefatum effectum elegerat, teste Pomponio in l. 1. §. Confines, §. de origin. jur. qui omnimoda §. littere majuscula signantur A A A F F significantes, quod ipsi praepositi fuerant auro, argenteo, ari, fiande, feriande, ut videre est apud Card. Patin. *Imperator. Romanor. numismat. in numismat. Antiqui pag. 30.*

Plures aderant **SPECIES** Florentium reales, & effectivae, scilicet Florentis de Sigillo, vulgo di **SUGELLO**, Florentis **STRICTUS**, Florentis **LARGUS**, & Florentis de **CAMERA**, ut colligitur ex provisione an. Decembris 1442. in Officio Reformat. d. car. 266. ubi. *fiat* novum sigillum in Civitate Florentia de Florentis nomine **LARGUS** de Florentia ad pondus Florentinum largum, & quod hujusmodi Florenti, volent melius ad rationem Florentinum decem pro centenario, quoniam Florenti correntes de **SIGILLO** veteri communis Florentiae, & de inferius fieri etiam aliud Sigillum de Florentis **STRICTIS**, qui sunt melius Florentis sex, & duobus tertijs pro centenario, & de Florentis de **CAMERA** ad pondus Florentinum de Camera, hujusmodi distinctio inter Monetam strictam, & largam fuit enim Romae recepta respectu stutorum auri, quorum leviores appellabantur stricti, graviores vero, largi, De Luc. de Benefic. dist. 89. num. 18. & clarius de Profum. dist. 35. num. 18. in fia. adfert etiam Florentis intellectus **DE GROSSIS**, ita appellatus, qui solvendus erat in grossis argenteis ab caimio Concilio nostrorum acutissime (ut puto) adveniens, ad evitandum alterationem valoris Florentorum auroreum, & de diversitate pretij cambiorum resoluendum, & ad eorumquod valorem Florentorum largorum, & de Sigillo, ut colligitur videtur ex Profum. 23. Octobris 1471. §. 6. *Octobris* 1502. exemplo stutorum auri marcharum, qui ad eundem effectum adequandi valorem monetarum diversarum Nationum adveniens fuerunt Peri il Negozianti part. 2. cap. 19. §. de accennata, vers. certa, & §. Antiche, Tor. de Camb. dist. 1. quest. 1. prolegum. num. 21. & in nundinis cambiorum solo intellectu eundem, & unica stramentum linea solvuntur, ut tradunt Peri part. 2. cap. 19. §. Antiche, Tor. de Camb. dist. 1. quest. 18. numer. 14. Adfert tandem Florentis **AURIFIN AURIO**, eo quia dicta verba in auro obligant debentur ad solvendum in Florentia auri effectivis Cur. Sen. de monet. m. 25. vers. quia additio, Lorber. de re. benefic. lib. 1. quest. 39. m. 234. Tendat. resolut. civil. lib. 2. cap. 6. numer. 10. & seqq. Gob. de Monet. quest. 6. num. 46. & 61. *Antich.*

de cambio, *diff. 89. num. 4.* verum de Florentis de sigillo per legem DD. della Zecca 30. Maji 1464. & per Provif. 22. Oltobris 1475. in Officio Reformat. à car. 55. 1. pto concubitoribus in futurum incubitis, necnon pro folucionibus faciendis fuit deletus. Ed interdicti „ dopo il prefente mofa, in rufe figne, e levate via „ il Fiorino di fignello, e fuo nome, per ditti nuovi „ contratti, o convencioni in tutto, & per tutto „

6 Florenti PALOR in dicto anno 1523. fuit folodorum 20. Villan. lib. 6. cap. 54. à car. 52. per. Malapica. cap. 152. à car. 131. Dacenza. in Tacit. apud. 2. à car. 55. Ammirat. diff. tom. 2. lib. 3. lit. B. à car. 97. Borghini. *diff. part. 2. tit. de Admon. Flor. à car. 186. & à car. 237. Ruvignag. hiflor. lib. 1. §. Per tante viterie 1. à car. 45. Anno autem 1396. cum foennat Florenti argentei valores duorum folodorum, & propterea appellati groffi, & eniqui parvi, ut ex provif. 13. Maji diff. anni in Officio Reformat. à car. 118. ter. Ammirat. diff. tom. 1. lib. 4. à car. 299. Borghini. ubi haps à car. 188. quia ante d. annum 1352. nulla alia moneta preter argenteum in hac Civitate usque fuit Ammirat. ubi supra lit. B. à car. 97. Ruvignag. *diff. §. Per tante viterie, Gomea ad Regul. Carcell. reg. de valor. exprim. in imparat. benefic. quafi. p. à car. 445. verò, deinde vero Florenti auri valor tempore currens, quia in dicto folodo 29. crevit usque ad folidos 30. ut ex inferiſcriptis auctoritatibus ordinis temporum congeſtis, in quibus habentur anni preſcripti dicti augmenti Villan. hiflor. lib. 7. cap. 30. verſif. e nel prefente, & cap. 87. verſi. in quif. anno, & cap. 110. verſi. negli anni, provif. 13. Maji anni 1396. §. item placuit. In ſeculo 16. crevit à folido 30. usque ad libras 3. 10. Villan. lib. 8. cap. 66. verſi. il Fiorino, & lib. 10. cap. 296. verſi. e valſi; provif. 21. Julii 1378. in Officio Reformat. à car. 5. Ammirat. hiflor. tom. 2. lib. 14. lit. A. à car. 753. In ſeculo 15. crevit à libris 3. 10. usque ad libras ſex Stroz. Flor. lib. 5. rub. 189. de folat. ſord. Camera à car. 190. provif. anno 1432. in dicto Officio Reformat. à car. 47. & 22. Decembris 1442. à car. 266. provif. anni 1448. à car. 10. & 25. Februar. 1469. & 18. Junii 1470. à car. 30. & 22. Oltobris 1471. à car. 55. terz. per quomo fuit deletus Florentis de ſigillo, & declaratum, quod folucionis ſerene in Florentis largis, & provif. 21. Martii 1475. à car. 4. in principio autem ſerili 16. & in poſterum usque ad lib. 9. provif. 6. Oltobris 1501. à car. 27. ex quibus legimus, & auctoritatibus reſultat valor Florentorum, huius ſecundum eorum diverſas ſpecies.**

7 Causa incrementi d. valoris ex foſen fuit, quia inter metalla, quæ de terre viceribus erant, omnium pretioſius eſt aurum, licet n. igne hiqueſcenti, de metallo mundi poſſit, nunquam tamen minuitur, licet ab omni habe expurgetur, & propterea perfectius avallit, ut ex Plin. tradit diff. Auditor Parisien. inveni nominis de monet. monet. quafi. ult. num. 40. §. De non solum, verſi. primo inter, traſſat. diverſ. de monet. eſt adeo ductile, ut in folia, & in filia, quaſi in immenſum exarctantur Aur. la Grand. inſtitut. philoſoph. part. 6. art. 8. de metal. & mineralib. num. p. fulget tamquam Sol, & ad inſar Solis, omnia, quæ ſub Sole ſunt, ad ſe rapit; unde non mirum, ſi homines ipſi ab eo rapiantur, & certatim illud emere conentur; affluencia enim emptorum petrum angat, deſicientia minuit. Peri il Negoziante part. 2. cap. 19. §. E per riſolvere, De Luc. de Camb. num. 27. eundemque proſus eſſectum operatur auri copia, aut penuria, quoniam à ſolidis non erantur equalis quantitas metallorum, ſed minus auri, quoniam argenti, minus argenti, quam auri, & minus met. quam ferri; unde iniquitas extrahentis tam reſpectu, quam inter ſe, equaltem proportionem cum petro ſervare non poſſunt Geſſer Theſaur. de augm. monet. cap. 1. n. 26. verſi. prima ſc. Uterius ſæpe accidit, quod in eadem Provincia deſicit videri de causis modo ſarum, modo argenti, adeo ut eorum pretia nonnihil alterentur, & proſtanti proportionem ſervare non valeant. Aur. Fab. de var. numm. debitor. folat. cap. 1. verſi. ad primam, à car. 742. & à car. 743. Stroz. de Commert. §. 1. quafi. 4. num. 28. verſi. ſu. & quafi. 5. num. 65.

8 Alteram cauſam d. incrementi eſſectus conſtat Bernar-

das Davananti, ex deſcriptionibus monetæ argenteæ, ut in l. ult. monet. à car. 275. verum ipſi opinioni non ita facile ſubſtituunt, quia motus argenteus, de quibus loquimur, perfectus hominis inſervit, & ponderare ſemper futurum, ex colligitur ex leg. 4. Aprilis 1521. p. Martii 1534. 20. Junii 1535. & clarum ex lege 30. Aprilis 1676. per quam ad impedimentum extrahendum monetæ argenteæ fuerunt aliquantulum in pondere diminutæ, & milionibus 1. rubi monetæ de abſorpti, ſi ſimulæ, diverſiſſeſque gradibus abſorpti ſunt vicini per avere il loro diverſiſſeſ valore in riſpetto alla valuta dell' argento, unde vera cauſa fuit, quod ex minori auri copia, & ex minori proportionis affluencia auri pretium excrevit, quod evidentius obſervetur, quia tempore Romani Imperii ſub Conſtantino, propterea argenti ad aurum eſt quatuordecupla, ſc. tanquam 1. ad 14. quia ſolidi aurei 72. reales, & effectivi liberum auri pendebant quatuordecuplo 5. C. de ſuſceptis. lib. 10. Gloſ. in l. ſilſus 25. §. de in ſuſ. vocat. & in rubr. C. de veter. numis. parſi. lib. 11. quinq. ex d. ſolidis liber argenti ad pondus æquivalent per ſent. in l. unie. C. de argenti. pri. quid theſaur. infer. lib. 10. & ibi Barro. Capas Theſaur. de augm. monet. part. 1. num. 18. ubi reprobat Gloſ. in verbo quinq. hodie vero d. proportion. eſt, quaſi ſextodecupla, quia uncia auri valet hor. 105. & libra argenti ad pondus lib. 87. & probatur ex ſtatuto ſicſa anno 1573. S. C. S. à p. cini acupis Microſcopiſm. caſſen. in Arte Camptor. in partiſ. §. cunſi. 4. dera, che la valuta così alta delle ſoride d'oro in tutto le parti del Mondo, è cagionata dalla molta quantità di argenteo, o poca quantità di oro.

Verum, quia Reſpublica Florentina anno 1315. de 9 natus effectivos ſollicita Florentis parvulus credere fecit vulgo piccioli di Moneta vera, in exhibito eſſectus monetariæ, alius Zecca, anno vero 1321. ſecundum Borghini diff. tit. de monet. Florent. à car. 182. pag. 2. & ſecundum d. teſtium monetale 1332. ſuit cuſum quodruplum denarii vulgo quatuor, poſtea huius tripulum vulgo ſoldus, ut in d. Officio Reformat. 1371. propterea valor extrinſicum monetæ pretioſioris argenti debetur Zecca. var. numeral. 60. num. 38. Budd. de monet. cap. 2. num. 33. & 34. Theſaur. de augm. monet. part. 1. num. 98. Barro. det. 616. num. 4. & det. 790. num. 3. aut ſaltem debet aurum folodorum numerus, cum quibus Florentis auri ſolvebantur, ut ſubſtitueret de monet. argenti. Aur. Fab. de var. numm. debitor. folat. cap. 1. verſi. quod vero, prout re vera ad ſervandam æqualem proportionem auctus fuit, ut colligitur ex Barro. in l. Prædus 99. num. 2. §. de ſolventi. ubi ſtatuit, quod Florenti minus antiqui, de quibus componantur ſoldi, & libras, duplo valore excedebat novam monetam, quia noſter Florentis valebat ſolidos 29. monetæ antiquæ, & libras tres monetæ novæ.

Huius igitur perſeognis, quæ clariore reddi poſſent, ſi ingeni vices, & proſecta ætas, cui nulla ſines, permittent, pro reſolutione cauſæ duplex quæſtio examinandæ occurrer.

I. Super QUALITATE Florenti, ſcilicet de quo Florentis ſenſit Teſtator.

II. Super VALORE d. Florenti, & in qua quantitate monetæ contentis fieri debet ſolatio.

Quod primum; quod Teſtator ſenſerit de Florenti LARGO, & non de ſigillo urgebat ad favorem d. Patrum rer. in l. Tria 40. §. Sola, & de aur. & argenteo. legat. in quo ſtatuit fieri iſſit ſignum Dei in Ade Sacra ex libris centum, unde quaſitum fuit, an d. ſignum fieri deberet de auro, argento, vel ære; & quia domus, quæ aderat in templo erant auri, aut argenteæ, Socvola reſpondit, quod fieri deberet de argento, ex quo deſinit Barro. d. num. 1. quod favore Religionis fieri debet interceptum in eo, quod eſt majus, ex qua theoria inferunt Doctores, quod data dupliciter monetæ quaſum nominis, legatum favore pie cauſæ intelligendum ſit de monetæ majori, & meliori Succin. Sen. conſ. 247. num. 6. & 7. lib. 2. Grazian. conſ. 60. num. 15. Gratian. diſtort. 611. m. 75. Gob. de monet. quafi. 4. num. 88. Smet. Alteman. apud Sord. det. 298. num. 4. & ſeq. & ibi Hoderic. num. 7. & apud eundem Gob. d. quafi. 4. num. 121. De Luc. de legat. diff. 42. m. 12. & 21. ſuper quo proceditur qua-

quatuor decemque centis. *Barbosa Jus. dei. num. 4. § 3. de iur. 6. dec. 2. num. 2. § 1. de iur. 186.*

Contra, quod Testator intellexerit de Florentino minori, & sic de Florentino de filio, vulgo DI SUGELLO, pugnat ad favorem d. D. Cornis Galli, Ulpiani responsum in l. *nummis* 73. ff. de legat. 3. ubi *nummis* indistincte legatis hoc receptum est, ut exiguas legatis videatur. *Corn. conf. 344. n. 30. lib. 4. Rem. legat. de monet. § re numer. cap. 90. n. 17. & cap. 25. n. 16. Parisien. de monet. monet. quest. 10. & 11. utrobique n. 15. ubi reprobat Surcin. conf. 247. Tiraquell. d. privileg. 73. per caus. privileg. 25. vers. sed attende, Sarmicus. scellar. interpret. lib. 3. cap. 3. n. 3. & n. 4. in fin. Lel. Bafcal. ap. Manf. conf. 392. n. 26. vers. Audacem, Sord. de alimentis. tit. 8. privileg. 25. n. 1. Tondus. rufat. civil. lib. 2. cap. 13. n. 3. & 9. Massol. de augm. monet. quest. 8. n. 3. & seq. Riv. post Cenc. de censib. dec. 221. n. 1. & cor. Falconer. tit. de solut. dec. 23. n. 3.*

Possit textus secundum unum opinionem, conciliari possent, quod prius in d. l. *Tiria* procedat in legato pio, alter in d. l. *nummis* habet locum in legato prophano secundum distinctionem Barroli in d. l. *Tiria* §. *Sola* num. 1. cum concordantibus; secundum verb aliam opinionem d. textus nulla indigent conciliatione, cum ambo idem statuant, quia argentum à Servola electum est metallum auro inferius, & sic textus in d. l. *Tiria* retorqueretur ut ponderat Der. in l. *semper* in obsequia, num. 6. ff. de reg. iur. Bald. Novell. de dec. part. 6. privileg. 73. per cui. Imol. in l. si ita scripserim, ff. de legat. 1. Tiraquell. de privileg. per caus. privileg. 25. vers. sed attende, & omnium latius Jasi in d. l. 1. si ita scripserim, ubi num. 38. Bartolus, & sequentes de evidenti errore reprehendunt; sed te vera primum jurisprudentie lumen non meretur ita libere de errore redargui, quia textus in d. l. §. *Sola* legi potest *AUREA*, & non *AUREA* secundum Pandectas Florentinas, & ita legatos Cujas. & Gothofred. in d. l. *Tiria*, Barboz. in d. cap. indicante 4. tit. 8. de rebus. Covarruv. in d. l. cap. indicante, numer. 3. & 5. & ita credendum est, Bartolum loquere, qui Pilius fuit lektor, & assessor, prout ex Olivand. in suis rursus, credit Sarmicus. scellar. interpret. lib. 3. cap. 3. n. 3. vers. & ita iterum, & secundum dictam lectionem electum esse metallum pretiosius, & sic non errasset; imo idem Bartolus observat, quod dict. Testator summam expendendam taxavit in libra cecum (quod ali, & forte melius intelligitur de libra in pondere, & non in moneta) & propterea se declarando firmat, quod id quod est majus, sumi debeat respectu qualitat, accipiendo argentum pro aere, quod heredi non prejudicat, non autem respectu quantitatis, quod heredi prejudicaret, ut num. 3. in fin. unde ejus theoria faver potius dict. D. Cornis juxta d. l. *nummis*, in qua agitur de quantitate, quam d. Patribus juxta d. l. *Tiria*, in qua agitur de qualitate.

Pugnabat pariter ad favorem dict. D. Cornis Galli alter textus in cap. ex parte 12. de censib. ubi Pontifex respondit, quod vota facta ab Hispanis Divo Jacobo persolvenda quolibet anno in mensura trinit, solvi deberent in minimis, & non in maxima mensura Tiraquell. d. privileg. 25. vers. & hanc interpretationem, Sarmicus. d. l. cap. 3. num. 4. & licet DD. qui Bartolum sequuntur, conciliant predictos textus, quod prius in d. l. *Tiria* procedat quando commodum legari applicatur Ecclesie, remota vero in d. l. cap. ex parte quando commodum legari, licet Deo, vel Ecclesie relicto, applicetur Ecclesiastico, ut per Barboz. in cap. indicante, tit. 8. de rebus. Cagnol. in d. l. *semper* in obsequia, num. 11. Sord. d. l. de iur. 208. numer. 13. Riv. Florentin. in causa Reris 27. Adm. 1671. §. *Nu. ubi*, Lib. Adm. 117. n. 476. argumet in hypothet. verificanda secunda pars distinctionis, idemque dictum ex quo modum stringat ad favorem dicti D. Cornis, quia Ecclesiastico negotium denique agere, & in dicto, quod minus est, ad remum debitoribus exgere Kirch. var. canon. r. lib. 3. n. 47. Ruman. conf. 123. numer. 1. in fin. Adm. conf. 149. num. 30. maxime, quando agitur, ut in casu nostro, de prejudicio filii dicti Testatoris institui in universa hereditate, cujus favor preva-

let presumptio dilectioni erga causam pluri *Affior*, de incert. & male ablat. privileg. 6. numer. 7. & per cor. Sord. conf. 112. numer. 77. & in tract. de alim. tit. 9. quest. 9. numer. 150. Riv. de testam. capis. 21. num. 110.

Verum quidquid sit de veritate d. opinionum, certum est quod in ambiguis ultimarum dispositionum controversis Testatoris voluntas, tamquam Regine cuncta moderatur, & regit, & ad tam eliciendum docet in nostris terminis Julianus in l. si servus plurium 53. §. Si numerus, ff. de legat. 1. quod prout spectetur consuetudo Testatoris, deinde regionis, nec non charitas, & legatorum dilectio, & ea, quae praecedentes, aut subsequenter scripta repugnant, & consonat textus in d. l. *nummis* ubi *si neque ex consuetudine Patrie familias, neque ex regione, unde a fuerit, neque ex contraria testamenti postea appere* a haec autem omnia, & alia plura concurrunt in casu nostro ad ostendendum nique ad evidendum, quod Testator intellexit de moneta minori, & sic de Florentino de filio, non autem de moneta majore Florentinorum largorum.

Consuetudo Testatoris non tantum elicitur ex usa loquendi, ut voluit Glis. in d. l. si servus plurium, verb. *consuetudo*, sed multo fortius ex usa praestandi in vita annuam praestationem juxta legat. relictam in morte per test. expressi. in l. 22. ff. de alim. & cibor. legat. ubi *ante omnia inspicendum est, quae de factis soluta erat et praestari* ut accidit in casu nostro, in quo D. Franciscus Nelli praebuit in vita id ipsum, quod in funere post ejus mortem praestari voluit, ut ex ejus testamento *quod renouare, seu pietariam dictis Testator afferre ejus ascendentes*, & se ipsum Testatorem fuisse temporibus praeteritis *quod autem in vita solitis facere praestare pietariam in Florentis d. de sigillo, refutat ex denunciatione bonorum ab eo facta eodem anno 1451. DD. Officialibus Decimarum, vulgo portare*, in qua ex calculo confecto in Florentia, & solitis ad aurum *ubi a A ORO* detrahuntur Florenti 5. pro dicto onere; unde cum d. Officialis nunc temporis, & etiam in praesent. conficiant calculos reddituum bonorum ad rationem Florentinorum de sigillo, propterea d. Florenti 5. esse non poterant diversae qualitatis; & verba *A ORO* significant methodum calculandi, dividendo Florentum in 20. partes intellectuales, solidos appellatas: & sicut d. methodus est omnium facilissima, etiam in praesent. apud omnes observatur, dividendo monetam in solidos 20. intellectuales vocatos *solidi d. ore, o di moneta*, ut tradit Sord. de Commercio, & Camb. §. 2. *glosa* 3. num. 16. & 25.

Hae omnia iurifice comprobantur, quia eodem fere tempore, scilicet anno 1445. Respublica Florentina concessit gratiam Communitati Montis Calvoii solvendi pro annua Decima Florentis 12. & solidi 12. AD AURUM ut in Proviv. 13. Aprilis 1445. DD. Officialis Montis Communis, cui Decimae sacrosanctae applicati sunt *Alabris*, D. Cornis. in Florent. Exceptionis 15. Aprilis 1750. art. 2. num. 8. posterunt in debitum eidem Communitati d. Florentis 12. n. 12. A ORO, & pro d. solidi 12. libras 3. 11. monetae currentis, ut ex Lih. M flavi coloris d. anni a cart. 69. ver. ex quo demonstratur, quod Florenti erant de sigillo, & quod solidi 20. AD AURUM Florentum constituebant, quia valor Florenti de sigillo tunc temporis erat lib. 4. 5. ut ex Proviv. 11. Aprilis anni 1448. in Off. Reformat. n. 2. art. 20. unde si solidi 12. ad aurum d. lib. 3. 11., solidi 8. dabunt lib. 3. 14. quibus inter se respective onerantur resultant solidi 20. valoris lib. 4. 5. monetae currentis, consistentes integrum Florentum de sigillo, in solidos 20. ad aurum intellectuales divitum & confirmatur ex Proviv. anni 1422. relata supra in §. *Pondus*, in qua firmatur, quod 96. denarii AD AURUM sunt duae quinq. partes unius Florenti; quoniam cum quilibet moneta dividatur in solidos 20. AD AURUM, & quilibet solidus in 12. denarios, & sic in denarios 240. in totum, ut pothenter Sord. de Commercio, d. l. §. 2. *glosa* 3. num. 16. & 25. denarii 96. AD AURUM sunt duae quinq. partes unius Florenti.

Clarius assumpti veritatis emerge ex denunciatione bonorum factis à D. Tana ejusdem Testatoris filio, & signan-

18 signanter ab illa anni 1498. occasione legis editæ mandantis, Decime onus esse perpetuum, & propterea omnia bona Civium in publicis catastribus allibari; unde dicti Tanai in denunciatione bonorum vulgo portata insinuat, ut sibi detraberentur dd. Floren. 5. ut infra.

Incarichi.

19 A i frati di S. Croce siamo obbligati dare ogni anno Fiorini 5. DI SUGELLO per far la festa di S. Caterina; e d. incarichi lafio Ad. Maddalena Madre fu di Ad. Lodovico de Nelli, come ap. pare al Lib. di dd. Frati G. Ferri n. 31. ed al lib. seg. A a 34. ed al Lib. rigo segnato A a cor. 17.

Unde dd. Officiales Decimarum, viſis denunciationsibus antecedentibus d. Tanai, & habita ſile de obſervantia dicti legiſi d. ſummam detraxerunt, ex quo reſultat maximum veritatis argumentum, quia G. Floren. quos ipſe, & quos Pater ſolvebant dd. PP. eſſent de largis, d. Tanai, qui præclaris virtutibus prædita erat, ſuavitate nota redargui poſſet, quia minorem diminutionem obcinifer, & ſic majorem Decimarum ſolveſſet, contra communem conſuetudinem minueret, & non augendi propriæ patrimonii ad eſſectum ſe liberandi ad onere Decimarum Sord. deſi. 350. num. 5. in ſin. & conſect. Rot. coram. Bich. deſi. 503. num. 3. & in Nepheſia Legati Maſſaria 1. Jul. 1697. 5. Prout. cor. Adm. Rot. Lucen. inter recoſcit. per Palm. deſ. 379. num. 2. Lib.

Certius convincitur ex d. Lib. A a cor. 17. dd. Patrum in quo, anno 1497. debitum conſtituerunt d. Tanai ut infra. A a cor. 17. dd. Patrum deſ. 350. num. 3. & in Nepheſia Legati Maſſaria 1. Jul. 1697. 5. Prout. cor. Adm. Rot. Lucen. inter recoſcit. per Palm. deſ. 379. num. 2. Lib.

Unde cum d. Partia ſit cæcitas ad rationem Florentinorum de ſigillo, & ſe referat ad annos præcedentes, de quibus libri, ut ſupra enunciat, in Partia Decimarum ſunt dependet, & in quibus facta ſuit punctualia ſolatio. P. AGATO per rure 34. Novembre 1496. certum eſt quod talis ſolatio ſit conformis, & ſic in Florentia de ſigillo, & non diſformis ſ. in Florentia largis, quia dd. PP. erant informari de quantitate monete, quam Teſtator in vita, & ejuſ ſilius in morte ſolvebant; unde non ſcripſiſſent Florentinos de ſigillo, ſi ſolatio facta fuiſſet in Florentinorum; liber enim contra ſcribentem plene probat, etiam eſſet Manualis, aut Stracciologio Anſald. de Comm. diſc. groer. num. 158. & ſeq. Rot. Florent. cor. Maſſariſ. Dom. de Comit. deſi. 111. num. 11. 12. & 13. & apud Maſſariſ. Dom. Caſareg. de Comm. diſc. 111. num. 5. & hic agitur de libris Campioni ſumma diligencia ſcripſit, & in Archivio reſpoſitus, & conſervatus, de quibus libri; maxime quia ſine conformes denunciationi bonorum dicti Tanai, quæ ſe referat ad tres libros dictorum Patrum cum indicatione paginarum; unde ſcui verificatur per d. librum A a cor. 17. qui ad hoc exiſtit, ita vera præſumi debet reſpectu duorum antecedenantium; qui ſunt dependet i Gratian. diſc. 505. num. 13. & ſeq. & diſc. 570. num. 36. & ſeq. Gen. de ſcrip. priv. tit. de libris ration. n. num. 44. ad 46. lib. 4. Sord. dec. 199. num. 12. & ſeq. Adm. de Flor. 3. num. 32. & ſeq. Pax Jordan. lib. 14. tit. 20. de ſub. inſtrum. num. 82. Mart. Adm. deſ. 83. num. 1. 2. 3.

Nec obſtat, quod dicta partia ſidem non mereatur, quia ſhæc erat Prout, qui ſcripſit, alter, qui exegit, & ita, qui ſcripſit, imortatæ potuerit quid, & quantum fuerit eracum, & an ſolatio præſentis facta fuerit in ſpecie, ut in pecunia; quoniam inſuſmodi reſ. ſectiones factæ veritas deſtruit, quia Pater Guardianus, tunc temporis inſignis Familiæ de Strazzi, conſtantiuſ aſſeruit in ejuſ inſtellatione, de qua dd. Officiales Decimarum memoriam ſuſcepunt in propriis libris, in margine dictæ partie, ut infra.

19 Avomo frate di detto Teſtamento, e d' OSSER- VANZA di quello di fra Niccolò Strazzi Guar- diano di S. Croce ſorte di 22. Marzo 1497. OGNI ANNO PAGATI FIORINI 5. DI SUGELLO. Unde quid clariuſ in re tam antiqua, in qua ſolæ præſumptiones, & conſectura ad- Caſareg. de Comm. Tom. II.

minuunt leg. conſ. & monumeta, ſ. de probat. Caſtren. conſ. 164. in principi cauſa ed. 1. vol. u. Adſard. de Probat. conſ. 103. num. 12. 13. Aff. diſc. 13. num. 64.

Concurrere conſuetudo Regionis, quia Magiſtrum Supremum ſub die 31. Julii 1570. in cauſa Reſtitutionis Dons Dom. Vagge da Filicaja in ſumma Florentinorum 550. anni declaravit „ per cauſa certiffima, ed. 24 indubitata ſi Fiorini de oro, & ſi Fiorini di Sog. 14 gello nel 1439. in cui furono conſegati dal Mar. 10. ed avanti, e dopo continuamento fino all' anno 1501. eſſere ſtati ſempre una medefima reſa, & u del medefimo corſo, & valore „ quæ conſuetudo eſt maximi ponderis, quia præſentatur Teſtatorum, in uſa loquendi ſe conformaſſe conſuetudini Regionis, ut uſtra 100. in diſc. 1. ſi ſervus plurium, 5. ult. ſ. de leg. 2. ſ. ſunt 100. in l. dominus ſilicio, 5. Teſtamento, ſ. de pecul. legat. & in l. ſi qui vident, ſ. de trizic. vin. Sord. conſ. 247. num. 5. lib. 2. Anthonan. conſ. 163. num. 3. Cor. conſ. 244. num. 14. lib. 2. Adm. præſumpt. 106. num. 4. 5. lib. 4. Rener. Babel. de Monet. & re numer. cap. 20. num. 16. & 17.

Quatenus autem prædicta non ſufficerent, omnia coronat obſervantia, quia dicti Patres ſe de morte Teſtatoris, uſque ad annum 1636. & ſic per annos 26 185. poſuerunt de anno in annum in debitum dicti Tanai, ejuſque hæredum Florentis 5. DI SUGELLO, ut reſpectu primi temporis ſ. a die mortis Teſtatoris, uſque ad annum 1497. probatur ex aucta- tione d. P. Guardiani, & ex d. eorum libro d. anni 1497. „ ibi „ pagato per rure 34. Novembre 1496. „ & clariuſ reſtatret ex libris præcedentibus Officio Decimarum indicatis, ſi deperdiſſi non eſſent; reſpectu vero ſecundi temporis ſ. ab anno 1496. ad 1636. conſtat ex Campionibus adhuc exiſtentibus; nihil enim ſecurui ad indagandam Teſtatoris voluntatem, de qua moneta ſenſerit in ejuſ dubia diſpoſitione, quam obſervantia, quæ eſt tantuſ ponderis, ut etiam ex antiqua ſolæ eliciatur, ſufficiat. Gabriel. de ſol. ſentit. 1. num. 31. Bofcel. inter conſult. Maſſ. conſult. 392. num. 14. Raldus. ad Ramen. conſ. 24. num. 37. & 38. Gob. de Monet. quaſt. 6. num. 87. Anſald. de Comm. diſc. 89. num. 34. Roci. diſc. 170. num. 25. Rot. coram Falconer. tit. de ſol. deſi. 137. num. 14. & in terminis Florentinum Rot. Flor. in Cauſa Marchi, & Praſigri diſc. 7. Martii 1545. Lib. Martio. 50. n. cor. 83: eoque magis ſi ſit continuata per decem annos Joannes de Magis ſ. de ſol. & poſſ. Maſſariſ. part. 2. theſaur. 10. 5. Deſigue, Rot. cor. Falcon. diſc. diſc. 23. num. 14. Fortius per 30. vel 40. annos, qui reputantur ſufficientes contra laicos, & reſpectu contra Eccleſiam ad inducendum, medium conſuetudinem interpretativam, ſed præſcriptum etiam in cauſa, quo Teſtator de alia moneta ſenſerit Penzan. ad Statut. Urb. cap. 197. num. 187. Rener. Babel. de Monet. & re numer. cap. 24. num. 18. & 37. Theſaur. de augm. moer. part. 1. num. 73. & ſeq. Nugerol. allegat. 2. num. 78. & ſeq. Penſurin. conſ. 45. num. 62. & 63. Adm. conſult. 391. num. 27. verſ. ſuit etiam, Bofcel. apud eundem conſult. 391. num. 16. & ſeq. Tranchedin. conſult. 59. num. 13. Klich. vot. Commoral. 20. num. 64. & ſeq. Cenc. de conſult. quaſt. 85. num. 31. & 35. Cyriac. contrav. 880. num. 21. Salgad. Labry. Credit. part. 2. cap. 8. num. 73. Gob. de monet. quaſt. 8. num. 11. De Lot. de regal. diſc. 42. num. 9. & poſſion. diſc. 1. num. 34. Senato Adm. apud Gob. de Monet. quaſt. 8. num. 1. indubitante in hypotheti, in qua concurrat obſervantia, qualiſcentum annorum curſum excedens, quæ induci præſumptionem melioris ſimili de Mundo, & habet vim legis, & pacti inini per publicum inſtrumentum Bander. colluſi. 29. num. 3. & ſeq. Conſtantin. ad Statut. Urb. annos. 62. num. 43. De Lot. de ſub. diſc. 3. & diſc. 33. utrobique num. 18. Roci. diſc. 168. num. 1. & ſeq. Rot. deſi. 302. num. 7. & ſeq. dec. 267. num. 11. & ſeq. deſi. 709. num. 3. & ſeq. part. 18. & deſi. 656. num. 8. part. 19. Rot. Floren. apud Palm. allegat. 327. num. 46. & ſeq. 100. & coram Uſque deſi. 49. num. 1. & ſeq. & coram Maſſariſ. Dom. Audit. de Capit. dec. 69. num. 58. & ſeq. & dec. 109. n. 4. & 5. & in Cauſa Griſini 30. Aprilis 1726. ſuper Cc cent.

conveniens sum. l. 7. *etiam Excellentissimi. Dom. Ad vocat. Rota.*

Nec obstat, quod lib. 1. ex quibus observantia de-
sumitur, nullam probationem consequi contra Min-
isterium, cum PP. eam volentes ei perjudicare non
possint. *Surd. conf. 454. num. 45. & 46. Niquet. ad leg. 2. num. 87. Gratian. de legat. 360. num. 19. & eo. & ibi De Luc. num. 11. vix. quia ad procedit, Rota. det. 430. num. 4. contraria enim opinio, est viciosa, & exceptio Palaei. conf. 10. num. 1. Gen. de script. privar. lib. 5. de Libr. Adm. cap. 1. num. 29. Leiber. de re benefic. lib. 2. qu. 33. num. 36. Rota. cor. Pamph. lib. 8. num. 1. & dec. 126. num. 1. & det. 601. num. 2. quia vigore eorum Constitutionum plures in anno coram Superioribus ratio ordinari datur, & accepti cum exacta omnium particu-
larum dispositione, ut ponderat Palaei. dist. conf. 10. num. 1. Gen. de script. privar. de Libr. Adm. dist. cap. 1. num. 39. Senat. Adm. apud Gab. de Adm. qu. 8. num. 50. & oblique diffinitur, quia li-
beri declarum Patrum nuncupati Campani, sunt anti-
qua, summa diligentia conscripti, & in eorum Archi-
viorum una cum eorum cordatis introitus, & exitus, per
tot seculorum cursus fideliter conservant, quo in casu
medum contra Scribentem, sed ad eius favorem,
plene probant per text. exp. in. cap. cum causam, &
ibi Glis. de probat. Major. de probat. conf. 976. num. 75. Gen. dist. qu. 1. num. 14. De Luca
de iudic. dist. 30. num. 24. Alidris. Domin. de Com-
miss. dec. 118. lib. 38. num. 33. Ret. dec. 234. num. 4. part. 7. per.*

Cum igitur super QUALITATE monetæ habes-
setur consuetudinem Tutoria, auctoritatem filii, &
hereditas, auctoritatem PP. Guardiani, auctoritatem alio-
rum PP. consuetudinem Regionis, & observantiam,
quasi ducenariam, non possit huiusmodi veritas im-
pugnari.

E Nucleus Florentinum legatorum qualitas, &
transfundo ad alteram questionem eorum VA-
LOREM respicientem, certum est, quod Florenti
de Florenti erant pondere leviores. *Sec. de Comm. & Camb. l. 1. qu. 4. num. 46. vix. item variate pondera-
& figuris semper inferioris valoris, quam Floren-
ti largi, ut ex Republice provisionibus supra con-
stat clare resultat; verum quia secundum diversa
tempora edite fuerunt plures sanctiones conquantur
dicti valoris diversitatem, quæ ad cursu cambiorum
alterationem recipiebatur, propterea quamplures lites, &
diffidia emerunt super restitutione dictorum, etan-
tionibus censibus, & annuorum legatorum presta-
tionibus, quarum solutio post intervallum plurimum
annorum à die obligationis faciendi erat; unde Res-
public. Flor. habito maturo consilio sub die 6. Octo-
bris 1501. statuit, quod 100. Florenti largi æquiva-
lerent 119. Florentis de grossis, & 100. de grossis æqui-
pollerent 120. de sigillo, & quod unus de grossis va-
leat lib. 4. 11. 4. de quatuor bianchi; unde Ari-
starchus illius temporis plures regulas tradiderunt re-
ducendi monetam aliam ad eam, & ex ea extra-
hendi unam, vel alteram d. trium Florentinum speciem,
& signantes Franc. Galigai summ. de arithmeti-
c. lib. 3. a. num. 5. ad 12. verum omnes antecellit
Petrus Maria Bonini, qui invenit obsequia alia redu-
ctione, multiplicatione, & subdivisione, quod propor-
tionem diversitatis valoris inter Florentinum largum, &
de sigillo erat semper 7. ad 10. ita ut septem Florenti
largi valerent quantum decem de sigillo, unde in eo
computo secundum dictam legem, & alteram ab eo
citatam, quam reperire non potui, firmavit, quod
Florentinus largus valeat lib. 7. & Florentis de sigillo
lib. 4. 12. ut vo. Mus. Elucidat. arithmet. 5. Na-
14. c. 4. vix. fare, impress. Florentini anno 1517.*

Prædictam Respublice sanctionem confirmavit Se-
reniss. Alexander Medicus princeps Dux Florentie per
Leg. eundem super monetis 3. Martii 1536. h. Va-
lendo rimatore, & 6. Attia. c. avanti, & ampli-
cat etiam Sec. M. D. Cosmus I. seu potius Super-
ior Magistralis cum ejus Decreto admittit Legi pu-
blicæ 10. Jun. 1552. unde viget de Legum lites
antiqua quæstio, quam etiam moderis temporibus
involunt, & jurisdictionis iugum torquentem,

æquans Rota. in addit. ad dec. 47. part. 9. responder.
num. 9. & 10. Comm. resp. 36. num. 1. De Luca
de regal. dist. 158. num. 4. Rota. in Perelle.
am. professionis 25. Junii 1701. 9. Etenim, cor. de la
Tremoli. 30. solliciti avaritiæ debet tempus obligatio-
nis, vel solutionis per regulando valore monete de-
pendere, seu reprobari, vel alibi ab hominem com-
mercio subditi, in qua attendendum esse tempus obli-
gationis solvendo in moneta nova ad estimationem
utque formam Baroli. in leg. Paulus ap. num. 6.
vix. sed si non reparetur, ff. de solut. Gabriel. de so-
lut. conclus. 1. num. 4. T. hof. de augm. monet. part.
1. num. 66. Leiber. de re benefic. lib. 2. qu. 39.
num. 214. & sequenti, Certe. de censib. qu. 85.
num. 12. & 26. Gab. de monet. qu. 4. num. 8.
38. & 39. Benda. in addit. ad Ostr. de post. cap. 45.
num. 11. & sequenti, De Luca. de regal. dist. 158.
num. 4. Grivelli. dec. Delan. 36. num. 6. 7. Cappa.
Lec. dec. 48. num. 6. & 7. Rota. post. Martin. de
Pign. dec. 114. num. 6. & coram Ostr. dec. 64.
num. 8. & in rector. dec. 351. num. 4. quæ. 24.
& in Perelle. am. professionis 13. Junii 1704. cor.
am. Anfeld. & in Romana Crispi 5. Decembris 1708.
coram Falcon. inter lites rit. de solut. dec. 25. num. 2.
et viva ratione, quia moneta, quæ simpliciter non
existit, efficiat imaginariam, incipit augeri, vel
decreverit, & propterea ejus valor non possit con-
siderari, nisi de tempore obligationis formationis. conf.
45. num. 30. vix. quia cum, Adm. consolat. 391.
num. 14. Gab. de Adm. qu. 6. num. 11. Le-
sard. de Uxor. qu. 67. num. 27. & 28. Alidris.
Dom. Audis. Bonif. in suppl. ad Bonini. contr. ca-
pit. 58. num. 36. & 37. Ret. dec. 230. num. 10.
& 36. & dec. 394. num. 10. part. 26. vix. & coram
Falcon. dist. dec. 23. num. 9. unde cum Floren-
tius de Sigillo fuerit per d. Legem anni 1464. &
1471. ab hominum commercio subditi, & propterea
effectus imaginarius, solvi debet, juxta valorem
de tempore obligationis in quantum monete currentis,
prescripta per d. legem anni 1501. ut in terminis Floren-
tinorum Salve. in l. per theographum 17. num. 3.
vix. sed haberi parat C. ff. de test. parat. Bruni. de
monet. part. 6. per tot. Sal. ad consuet. 5. obedi. tit. de
pact. int. emp. & vendit. num. 84. T. hof. Jan. de
augm. monet. part. 2. num. 4. Affili. det. 194. per tot.
Gab. conf. dec. 128. num. 4.

Silicet pariter altera quæstio magis insoluta, si co-
sus necidisset mutationem, valoris monete minuitur, quia
solviatur moneta imaginaria, ut animi deberet
valor monete inferioris secundum tempus obligatio-
nis, vel solutionis, in qua veritas videtur opinio,
quod data mutatione in valore iustitico, scilicet
suspensio ponderis, aut materia, attendi debet tem-
pus obligationis, quia moneta imaginaria constituitur
ex monetis inferioribus, cum quibus fit solutio. Le-
ther. de re benefic. lib. 1. qu. 39. num. 225. & 36.
Gab. de monet. qu. 4. num. 50. unde si dicta mo-
neta minuitur intrinsecum mutationem patitur, pa-
tetur enim moneta pretiorum intellectus, quia di-
minuitur partibus, diminuendo enim totum, & de-
bitur minus solvitur, ut ponderant Conc. de censib.
qu. 85. num. 26. Tondat. qu. civil. cap. 1. num. 2.
& capit. 2. num. 60. & sequenti, Leiber. de re
benefic. lib. 2. qu. 39. num. 210. & 36. Dom. Au-
dis. Bonif. dist. cap. 38. num. 38. & 39. Rota. post
Croc. de censib. dec. 214. num. 4. locus autem, quan-
do moneta minuitur variata esset in valore extrinsecum,
quia tunc attendendus tempus solutionis eo modo quo
attenditur, quando in obligatione est moneta physica,
& non intellectus Baroli. in dist. L. Paulus 99. nu-
mer. 6. vix. secundo modo, ff. de solut. Contrav. de
ret. munim. collat. cap. 7. & 8. Uic. v. 9. Gab. de solut.
conclus. 1. n. 1. Fab. de v. v. m. m. debet. solut. cap. 5.
in princ. Andræ. contr. 319. num. 12. Pignat. ad
Stat. Fernar. lib. 3. rubr. 131. n. 49. Gab. de monet.
qu. 5. num. 2. Senat. Adm. apud eundem dist. 40.
5. num. 40. & 41. etiam cum moneta minuitur non
possent haberi de presentia tot ducti, ut Florenti, quæ
haberi possent de tempore obligationis Curt. Sec. de
Adm. num. 8. vix. quod si Bruni. eodem text. par.
3. num. 6. Adm. conf. 376. num. 14. vix. non ha-
re, & quando non constat de diversitate valoris in-

trinfest infest roborata minuat novam, & antiquam; fas est solvere in moneta currenti ejusdem nominis, que in locum antiquæ subrogata præstatur *Ansaldo de tempore legal. lib. 2. cap. 42. numer. 11. Ansaldo de commercio, diff. 89. num. 23. Gob. de monet. quest. 4. num. 103.* unde cum hujusmodi questionibus Respublica Florentina edito suo processu dixerim ei omnino parendum *Palm. allegat. 146. numer. 8. voss. sed ansem. Mansf. conf. 191. numer. 1. voss. sed cum. Ansaldo de Commercio, diff. 89. numer. 18. De Luc. de regal. diff. 128. num. 5.* ubi de functionibus Respublicæ Jansenius *Barhof. not. decis. 120. num. 33. Rot. in Perrellen. annua præfationis 13. Janu. 1704. §. Et ob id. coram Ansaldo.*

Nec obstat, quod prædictæ leges non ligent personas Ecclesiasticas *Socin. conf. 247. n. 7. lib. 2. De Luc. de regal. diff. 128. num. 8. §. p. & diff. 128. n. 7.* quia contrarium est verum, & receptum; cum enim juri eundem monetam fidei de regalibus, & quidem majorebus *Reforestal. de fud. cap. 5. consuef. 48. num. 1. & ita gloss. lib. 2. Peregrin. de jur. fife. lib. 1. tit. 1. numer. 25. Sicutin. de regal. lib. 2. cap. 7. numer. 22. & seq. Math. & Saxe. de re crim. contr. 44. num. 3. De Luc. de regal. diff. 127. numer. 8. Ansaldo de Commercio, diff. 89. num. 20.* ad solum Principem spectat pretium, & volente monetam imponere *Mastrili. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 145. Sicutin. de regal. diff. cap. 7. num. 32. Sabel. in Summ. verb. moneta. num. 8. Gob. diff. quest. 6. num. 124. Rot. decis. 329. num. 6. part. 19.* illuzque augere, diminueri, & propterea ad nihilum reducere *Ansaldo de commercio, diff. 89. num. 18. Gob. de monet. quest. 3. numer. 17. T. hysaur. de augm. monet. part. 2. num. 13.* & propterea comprehendere quascunque personas, in quibus domilio monetæ expendentis *Fab. in Cod. lib. 8. tit. 30. definit. 30. in fin. Reforest. conf. 82. num. 16. part. 2. Saxe. de Commercio, & Camb. §. 2. gloss. 3. num. 90. & 91.* quia alius esset intervenire Respublicæ regim. ut se declarando potestate *De Luc. in Anselm. Ecclef. diff. 4. n. 29. §. Et quævis, & 4. Aramen.*

Verum hujusmodi quærit cessat in facto, quia auctoritates in objecto aliarum questionem proponunt in causa, quod Principi monetam inferiorem introductæ, aut eadæ mandaverit, quod in hoc dominum nunquam evenit, quia monetæ sunt adeo probæ, ut proprium bonitatem, tanquam merces eruantur, & ad alias Nationes transmittantur, non obstatibus bonitatem hujusmodi extraherent prohibentibus, & dicta lex anni 1501. adequat solum diversum valorem dæ. Florentinum, ad hoc ut debito solvas, & credite usque ad obitum consequatur, quod fidei debetur: unde tanquam justa, & sancta ligat Ecclesiasticos, si non vi coactiva, saltem directiva *Ambrasin. de immunit. Ecclef. cap. 81. num. 27. Salas de legib. disput. 24. f. 8. lib. 2. num. 94. & 104. Perre. de man. cap. part. 2. cap. 33. num. 2. Adolus. de just. tom. 2. tract. 2. disput. 31. num. 15. Dian. resolus. moral. part. 3. tract. 2. resolus. 7. Palm. allegat. 146. num. 9. Barhof. de jur. Ecclef. lib. 1. cap. 59. §. 5. numer. 47. & 48. Ansaldo de Commercio, diff. 89. num. 19. T. hys. prall. consil. lib. 4. consil. 359. n. 1. & 5. Sperel. dec. 13. num. 10.*

Concurrunt Tribunalium sententia, quia Supremus Magistratus die 31. Julii 1570. declaravit, docem d. Vaggie da Filinea ejus viro solutum anno 1439. in Florentia 559. Auri, refutandum esse in tot Florentis de Sigillo justa methodum præscriptam in d. lege anni 1501. & deinde DD. Officiales Montis Communis anno 1647. in causa DD. de Oricellariis, cum quibus per ludum anni 1479. fuit convenum, quod bona dæ. Quarachi locarentur decondemnicis D. Joannis Oricellarii pro Florentia 60. de Sigillo declaravit, quod valor dæ. Florentinum esse deberet in lib. 4. 18. & d. liquidatio fuit confirmata per DD. tres Judices secundum appellationem, quorum relatio fuit à S. C. S. approbata in lib. dæ. d. Offici. anni 1639. f. 4. a. 2. 239. & a. 2. 247. & iterum idem Supremus Magistratus die 4. Julii 1721. ad relationem Illustrissimi D. Auditoris Neri Badia in Causa Presobaldi, & Castellani Bissi taxavit Florentis de Sigillo in lib. 4. 18. unde ex tot sententiis, & aliis, quæ adduci possent, iudicium fuit consensum judicandi, à *Casarez. de Commercio. Tom. II.*

quia recedere non licet *Præf. dec. 91. num. 16. Mart. Adh. etiam. 4. num. 16. Gamm. dec. 297. num. 3. Rot. Florent. Lib. Adm. 90. a. 296. lib. 103. a. 19. lib. 126. a. 45.*

Observantia demum omnis perficit, quia dicti *Præf. a primo tempore usque ad annum 1533. posuerunt in credum in dæ. eorum libris Flor. §. DE SIGILLO, ubique expressione eorum valoris, sed à dicto anno 1533. usque ad annum 1616. eorum valoris expressebant quolibet anno in lib. 4. 18. monetæ currentis, & sic ad formam d. legis anni 1501. unde non solum fuit d. lex acceptata, & præscriptus modus solvendi in futurum unum monetam pro alia *Lib. Reforest. apud Mansf. consuef. 392. num. 14. 15. 16. Jo. Aquil. de monet. thesaur. 10. voss. denique. Cyriac. contr. 120. numer. 7. & contr. 680. num. 12. Gob. de monet. quest. 6. n. 26. 38. & 39.* sed etiam initia tacita transactio super futuro erenti augmenti, vel decrementi dictæ monetæ *Reforest. diff. cap. 392. n. 34.* Cum igitur ad confirmandum VALOREM Florenti de SIGILLO in lib. 4. 18. concurrant Respublicæ placitum, Serenissimorum Principum confirmationes, Tribunalium sententia, & observantia plurimum centenaria, non possit de eo dubitari, & propterea iustitiam causa ex integro decidenda fuisse, nulla, ut ex colloquiis inter Nos habitis colligere potui, exorta fuisse discordia.*

A R G U M E N T U M.

Sententiæ late in curia Ecclesiastica an decident quod Florenti legati essent de Sigillo, aut de largis; & an diceret Sententiæ obstant D. Comiti de Gallis.

S U M M A R I U M.

1. Dux ex DD. fuerunt in voce, quod dictæ Sententiæ decident, quod Testatur sententia de Florenti largis.
2. Contrarium demonstratur num. 2. usque ad 11.
3. Observantia proxima præcedit observantia remotæ.
4. Communis in exhibendo habetur pro consuef.
5. Citatio nec per pallum, nec per legem, nec per Principem tolli potest.
6. Citatio solita sub nomine appellatio hæredum, aut possessorum impetitur, & inserta improbat.
7. Excepção non potest fieri contra hæredes, nisi plene probato quod sint tales.
8. Non obstant Statuta Curia Mercatorum, numer. 17.
9. Sententia non potest concipi sub nomine hæredum, aut possessorum, sed certificata persona hæredis aut possessoris debet hæres, aut possessor nominatum condemnari.
10. Solutio que non sit conformis Sententiæ non potest referri ad extinguentem ipsam Sententiæ.
11. Contra contumaces in exhibendo omnis sumi debet interpretatio, & alterius partis intentio iustificata præsumitur.
12. Sententia lata contra unum ex hæredibus, alteri non nocet.
13. Et lata super statu personæ aut rei, officio etiam non citatur.
14. Fide declarationes num. 26.
15. Et imminet alicui suppositio erroris detecta falsitate suppositi num. 27. & 24.
16. Exceptio non detecta, nec discussa, non censetur rejecta.

E A D E M

Super Sententiæ Curia Ecclesiastica.

D I S C U R S U S C C X X I.

A CRIUS certamen exarbit super interpretatione plurimum Sententiarum in Tribunalibus Ecclesiasticis latarum ad favorem dæ. PP. & signatæ eorum anni

1574. & 1575. quæ causam deduxerunt nostram dissen-
sui cum enim heredes dicti Testatoris in solutione
dicti anni legiti per 30. annos deferreunt Rev. Fa-
brica S. Petri præceptum fecit hereditas, seu posses-
siones bonorum dicti. Dom. Francisci de Nerlis, ut
soluerent de legatis, & sub die 23. Decembris 1574.
favorabilem Sententiam repetivit contra Dominum
Joannem de Accajolis Proponentem, & heredes pro
fecta parte & Tanai per summam Florentinum 150. de
licite septem, quæ Sententia in grada appellatio-
nis sub die 20. Maji 1575. fuit reformata, ut infra
Condemnavimus dictum Dom. Joannem de Accajolis,
qui in causa comparuit, & quovisque alius here-
des, & possessor bonorum olim Francisci de Ner-
lis ad depouendum penes Iudicem aliorum Innocentium
solum, & domicilium Florentia 108. de LIBRIS
1574. pro Florentia lib. 3. tit. 4. pro residuo
FLORENTINUM QUINQUE singulis annis Com-
muni S. Crucis debitorum, vigore legati anni per
penes remissis, seu presentia relicta in testamento
dicti Francisci, & insuper condemnamus dict. Joan-
nem, & alios heredes, vel possessores ad solvendum
singulis annis in præpositum dicti. Communi FLO-
RENTINUM QUINQUE occasione dicti legati in octo
cum adjunctione de libris septem appositum fuisse Flo-
rentia 108. deponendis, quo totum Florentia 3. à Te-
statore relicta, duplex ditionem emittit.

I. An hujusmodi Sententia declinet, quod Floren-
ti de quibus in legato, fuerint de largis, & non de
figillo.

II. An in omnem casum dicta Sententia obstat D.
Comiti de Galis.

Quoad primum præstantissimi, ac doctissimi Colle-
ge fuerunt in Voto, quod dicta Sententia decidat,
quod Florenti, de quibus in testamento, non fuerint
de figillo, eo quia dicti. additio de libris septem appo-
situm fuisse Florentinum 108. repetita creatoris etia-
m Florentis 5. de quibus in legato. Ego autem li-
ce minimus eorum Sententia adherere non potui,
quia omisso generalibus, quod repetitio qualitas non
debet, quando orationes sunt diversæ, & separatae,
Utriusque. consultat. 69. numer. 7. 8. Ludovici. decis. 225.
numer. 9. Rot. decis. 216. per totam partem 18. recent.
Rot. Senen. coram Illustri. Domin. Audis. Inveniri in
Causa Malagrida 1. Junii 1731. & Obiectum, semper
fieri debet ex interpretatio, per quam Sententia red-
datur conformis iustitiae Adm. consultat. 453. numer.
28. tom. 3. Rot. Flor. Lib. Adm. 123. à cap. 312. Rot.
coram Coccin. decis. 2192. tom. 6. & seq. Rich. decis.
345. tom. 16. & 17. dec. 534. numer. 13. decis. 574.
numer. 21. & decis. 583. numer. 9. etiam improprè
verba ejusdem Sententia Rot. coram Rich. diti. decis.
245. numer. 17. & coram Coccin. decis. 1335. numer.
14. & coram Merlin. dec. 611. numer. 9. hoc autem in
hypothesi non accideret, quia deficeret causa variandi
qualitatem, & valorem monetæ, necnon reduendi
summam Florentinum 150. de quibus in prima Sen-
tentia, ad summam Flor. 108. 3. 12. 4. de quibus in
secunda.

Deficeret causa variandi qualitatem monetæ, quia
supra ostensum fuit, quod Florenti à Testatore re-
lictæ, erant de Sigillo. Nec obstat, quod Iudex credere
poterat, quod favore pie causæ Testator intellexerit de
Florenti majoribus, & non de minoribus; quia huc
interpretationi resistit (in supra fuit ostensum) con-
suetudo Testatoris, consuetudo Regionis, confessio D.
Tanai ejus filii in libris Deimarum, confessio P.
Guardiani, confessio omnium PP. in propriis libris,
& observantia quæ duxerunt annorum.

Deficeret causa variandi valorem; quia certum est,
quod Florenti de Sigillo valent lib. 4. r8. largi autem
lib. 7. ut supra probavimus, juxta Reipublicæ placiu-
m, Reverendissimorum Principum sanctiones Tribuna-
lium Sententias, & observantiam dd. PP. per centum,
& plurimum annorum decursum.

Deficeret alterius causa reduendi summam Flor.
150. de quibus in prima Sententia ad summam scu-
torum 108. 3. 12. 4. de quibus in secunda, quia si
omnino Iudex fuisset ejusdem opinionis summa in utra-
que Sententia esset eadem, & non diversæ.

Nec obstat, quod cum deficiant acta dd. Sententia-

rum, supponi possit, quod in secunda instantia exhib-
bitæ fuerint receptæ plurius solutionum redocen-
tium dictam summam Flor. 150. ad 108. 3. 12. 4.
quia responderetur, quod contrarium convincitur ex li-
bris dd. PP. nuncupatis Campiani cum eorum corre-
dis internotis, & eorum summa diligenter conscriptis,
& conservatis, in quibus minime sumunt notæ re-
persionum, & de libris, quæ supponuntur soluti, nul-
la sit mentio. Si enim dictæ solutiones factæ fuissent,
Pater Syndicus, qui inter bonos fidei eligi oportuit,
eas ad internotum possidet; maxime quia dictus Tana-
i lex habuit filios, quorum hereditas in plures de-
scendentes divisa fuit, unde quilibet ex eis minimam
partem dicti legati solvere tenebatur, sed propterea ad
conficiendam summam scilicet 41. 3. 7. 8., quæ
desti secunde Sententia, supponi debent innumeræ
apochæ, & sic occultationi nullo modo subiectæ; de
hi de factis penditis apochæ in secunda instantia ex-
hibuit fuisse, penditis Pater, qui erat in causa,
dd. solutiones describi curasse; & non solum non
descripserunt, sed calculum eorum creduit in præsta-
tis libris, eis non detectis commisit; unde
cum dicti libri in præsentationi scribentium probent
negativam, non possunt supponi aliæ solutiones, præ-
ter ita notatas, nisi probata affirmativa. Illustri. D.
de Comitib. Dec. Flor. 101. numer. 35. Duran. decis.
368. numer. 38. & 39. Ludovici. decis. 139. numer. 5. Ru-
vart. decis. 73. numer. 12. maxima quando proprium cul-
pam involveret, quam ad proprium commonem alle-
gare non licet, juxta doctrinam Jac. de Ru. quam ro-
tetur, & sequitur Bartol. in l. cum molitor 49. numer. 7.
ff. solut. marum. Rot. Flor. Lib. Adm. 89. à cap. 487.
ff. id quod fuit dictum, & lib. 91. à cap. 409. terg.
vers. aliud fundamentum.

E convertio autem ego fui in Voto, quod Iudex
secunde instantie sententia, quod Florenti, de quibus
in Testamento, fuerint de Sigillo solvendi tamen in
Florenti de lib. 7. sequendum celeberrimum Bartol. dislin-
ctionem desumptam ex 120. in leg. si quis stipulatus
fuisset decem in mille 58. ff. de solut. ubi numer. 3.
distinguit Florenti, qui sunt in obligatione ab illis,
qui sunt in solutione, quam communiter sequuntur
Interpretes, & signatur Cassus, in dict. leg. Sub-
consultat. 131. numer. 47. & sequenti 7. Tandem, res-
ponsum. 14. numer. 7. & resolut. 17. numer. 7. plene
Casual. allegat. 7. numer. 6. & 8. & cum hoc in-
terpretatione omnis ad prædictam concordiam educitur;
concordia licet Sententia, quia adjectum de
libris septem appositum fuit Florenti deponendis, non
autem Florenti legitimis; concordant Leges supra re-
censitas delinens Florenti de Sigillo, & mandantes
solutionem fieri in Florenti largis, & salvatur resolu-
tio facta de Florenti 150. de quibus in prima Sen-
tentia, ad Florenti 108. 3. 12. 4. de quibus in se-
cunda, attento diverso valore dd. monetarum.

Nec obstat unica difficultas, quod facta redutio-
ne dd. Florentinum 150. legatorum ad Florenti de Si-
gillo, remaneant Florenti 105. de lib. 7. & non Flo-
renti 108. 3. 12. 4., & propterea necesse sit supponere
recipias noviter ostensæ pro adequatione dd.
summarum; quia pro resolutione objecti animadverten-
dum est, quod debuit DD. de Nerlis tempore
dd. Sententiarum ascendere ad scut. 106. 3. 2. 4.
conficiens ut in libris diti. Purum lib. 745. 3. 4.
quibus si addiderit sint. 14. 10. efficeret ad obtulam
summam scut. 108. 3. 12. 4. ut in dict. secunda Sen-
tentia. Error autem tam modestus lib. 14. 10. evenit
potuit in calculatione crediti dd. PP. aut in con-
servatione summam solvitur in annis præcedentibus,
aut in detractio, & substitutione soluti, quod
frequenter contingit, ut notant omnes, præcipue Bar.
in leg. unic. C. de error. calcul. numer. 1. vers. nota,
Rot. decis. 95. numer. 6. & seq. part. 16. recentior. Et
semper melius erit allegare causam veram, & præse-
sistentem, qualis est diversitas valoris dictæ monetæ,
quam causam fictam solutionum in dd. libris non
apparentium, & eorum summam conficiendam, li-
cet ad obtulam non correspondet; quia absurda sunt
vianda, & non multiplicanda Rot. coram Domet.
Jou. decis. 80. numer. 3. & in recentior. decis. 65. nu-
mer. 190. part. 7. dec. 132. n. 27. part. 16. dec. 152. n. 9.
part.

part. 17. & decis. 306. numer. 10. 11. & part. 19.
Sed quando presumptum tam modici erroris lib. 14.
9 10. in calculacione commissi plebe sapientum nomi-
non satisfecerit, omnis umbra difficultatis triplici ob-
servacione removeatur.

I. Quia secunda Sententia declaravit, quod dd. sen-
ta 108. 3. 12. 4. spectabant pro emptione ad dicta.
Fabricum vigore ejus privilegiorum, de quibus *De*
Lac. de iudic. dist. 100. num. 1. vers. atque sic etis, &
pro alia medietate ad dd. Patres, unde ipsi d. medie-
tatem Fabrici spectantem, necnon solutiones eis fi-
ctas ad computum medietatis ad eos pertinentes, con-
traposuerunt eorum credito calculato ad rationem Flo-
rentinam de Sigillo, & sic fuisse fuerunt, si non ver-
bis, saltem facto, quod est potius verbis *Rota*
post *De Lac. de legat. decis. 19. num. 19. & in Mem-*
phis. decis. 2. num. 11. lib. 13. quod Florenti de lib. 7.
erat in solutione, Florenti autem de Sigillo in obli-
gatione, quia summam Fabrici applicatam, & solu-
ciones in factas detraxerat ad d. eorum credito con-
fisso ad rationem Florentinam de Sigillo, unde que
maior probatio expositorum in re tam antiqua, quam
confessio dd. PP. qui etiam in causa, & dictam Sen-
tentiam fide interpretari fuerunt, & executionis manda-
tum? Observantia enim immediata est omnium in-
terpretationum Regina *Dom. And. Calderon. resoluit.*
91. numer. 32. *Maillard. de interpret. Status. con-*
cluf. 2. numer. 130. & sequentes Farnelli. decis. 85.
num. 1. vol. 1. *Beltram. ad Ludov. decis. 184. numer.*
8. *Copier. resoluit. fiscal. 72. numer. 30. Domin. de Co-*
mit. dec. Sever. 12. num. 10. & propterea laudi, &
Sententia dubia optima interpret *Beniel. conf. 94. nu-*
mer. 17. & seq. & num. 102. Coccin. decis. 1619. num.
8. & dec. 2142. num. 9. *Priel. dec. 337. num. 13. &*
in rec. dec. 459. num. 7. par. 18. etiam contrain-
tellectus videretur de iur. vecior Rot. Flor. inser. re-
colle. per Palm. dec. 328. num. 45. & apud Terr.
ver. tom. 2. miscell. 1. tit. 12. decis. 24. numer. 39. &
car. 674. & cor. Urred. dec. 48. numer. 8. Rot. Romana
in rec. dec. 452. num. 24. & dec. 582. num. 9. & 11.
part. 19. & cor. Caprar. dec. 810. numer. 11. & 12.
Dom. de Comit. decis. 826. 3. num. 61. uno transi-
to in pactum, & translationem Bartol. in l. 1. num. 6. off.
de re iud. Gratian. discip. 775. num. 2. 34. & 37. Bu-
rat. dec. 657. numer. 4. & ibi Farnelli. num. 8. 9. &
10. Cavalier. dec. 118. num. 2. & 3. & in rec. dec. 516.
numer. 1. & dec. 574. num. 2. & 3. part. 3. & decis.
459. num. 3. & 4. part. 18. & propterea & successores
non impugnabunt Bich. dec. 406. numer. 1. & de-
dec. 580. numer. 15. & 16. & in rec. dec. 142. numer. 8.
part. 11.

II. Quia si Iudex qualitates, aut valorem mone-
tæ variasset, predicti Patres descripsissent in posterum
eorum creditum in dicta libris ad rationem Florenti-
nam de lib. 7., sed in dicto anno 1574. & 1575.
cum sequentibus descriptis ad rationem lib. 4. 18.
ergo moneta non fuit variata, nec in qualitate, nec
in valore, quia presumi non potest, quod forent
serpentes in falsificatione propriæ obligationi in præ-
judicium eorum Conventus *Dom. de Comit. dec. Flor.*
24. num. 49.

III. Quia dicti Patres anno 1581. nulla expressa
causa, aut ratione, posuerunt in debitum dd. DD.
de Nerlis Florentes 5. de lib. 7. lib. 35. & per 14.
annos fide continuaverunt, verum solita probavit dictas
paritas emendavit, ut infra.

¶ E deono avere lib. 147. pie. fo gli fanno bu-
ni, perchè di tanti erano stati fatti debitori di
più 14. anni, cioè da 25. Novembre 1580. ai
25. Novembre 1594. perchè erano stati fatti debi-
tori a ragione di Fior. 5. di moneta l' anno, cioè
di lib. 35. l' anno, e gli avevano ad offrire Fiori
ni 5. di SUGGERELLO, che vagliono lire 24. 10.
& per cedere a dovere si fanno creditori di li-
bre 147.

Et quia dd. Patres posuerunt in debitum dd. DD.
de Nerlis pro aliis tribus annis lib. 35. dd. paritas
anno 1597. correxerunt, ut infra.

¶ Redi di Tanai di Francesco de Nerli deono
avere lire 31. 10. di piccioli, e tanti sono per aver-
li fatti debitori di lire 35. l' anno, e deono
andar debitori di lire 24. 10. cioè di Fiorini 5. di
Cassare. de Commercio. Tom. II.

SUGGERELLO ogni anno, che vagliono lire. 4. 18. per
Fiorini 1. lib. 31. 10.

Nihil refragante, quod dd. Patres anno 1636. præ-
cedentes paritas confirmaverint, & respective repro-
baverint, ut infra.

Rede di Tanai di Francesco Nerli deve dare al
nostro Convento lire. 24. 10. ogni anno in perpetuo,
come per obbligo in questo a cor. 72. e dall' anno
1575. in qua lib. 35. come per Sentenza data, come
appare nel libro de i Testamenti seg. C. a cor. 337.
se bene mal fo gli è dato finiti debito, unde importa
dall' anno 1575. fino al presente anno 1636. lib. 640.
& sic continuaverunt, & continuant usque in presens
de anno in annum in lib. 35. quoniam respondetur,
quod huiusmodi paritas confirmat, & non destruit as-
sumptum, quia predicti PP. fuerunt, quod Florenti
quique, de quibus in Testamento, expari valori lib.
24. 10. ad rationem lib. 4. 18. pro Florenti, & quod ipsi
in eorum libris de tali summa debitorum confisuerunt ad
DD. de Nerlis usque ad annum 1636. & licet addant,
quod ab anno 1575. in posterum debebant eos confir-
mare debitorum lib. 35. vigore dictæ Sententia, & ita-
tem obvia est responsio, alia in solutione, & sic & patio-
na post annos 71. à die lue Sententia, & sic & patio-
nem non informat de dicta distinctione, quod alia
erat moneta in obligatione, alia in solutione; quod
Florenti de Sigillo seculis antea fuerat dectus, &
demandata solutio in Florenti largis; & quod eorum
antecessores informati, predictam Sententiam ad ra-
tionem Florentinam de Sigillo executioni mandave-
rant, cum alia seque ponderum, unde non mirum,
si ex simplicis lectione dictæ Sententia decepti reman-
sissent, ab anno vero 1636. in posterum nihil fuit solu-
tum, & propterea nulla adeo observantia, & quate-
nus adesset, semper attendenda esset observantia pro-
xima, quia Patres tunc temporis erant informati, &
sic optimi interpretæ dictæ Sententia, non autem
eorum successores *D. Auditor Calderon. resoluit.* 30. n. 30.
& 31. *D. And. de Comit. dec. Flor. 31. num. 16.*
Rot. post Terr. de pass. decis. 42. numer. 14. & cor.
Burati. decis. 679. num. 73. & 14. & in rec. decis. 51.
num. 15. part. 14. decis. 179. numer. 26. part. 17. &
post De Lac. in Memphi. decis. 34. numer. 45. lib. 15.
Rot. cor. Falconer. cit. de solut. decis. 23. num. 17. &
cum fuerit continuata per longissimum tempus, non
potest per actum subsequenter delictum, sui revocari
Allegro. D. And. de Comit. dec. Flor. 33. n. 1. num.
20. & 5. 2. num. 32. & 33. Rot. cor. Regas decis. 264.
num. 11. & seq. & cor. Ottonen. decis. 26. num. 16. &
15. & in rec. decis. 136. num. 30. part. 19. & post De
Lac. decis. 27. num. 39. lib. 3.

Tandem omnis hæsimodi occasio removeatur animad-
vertendo, quod dd. Patres anno 1651. comparuerunt
coram D. Vicario Generali Florentino adversus DD.
Beneditum, & Arrigum Leonis de Nerlis, & sub
dic 18. Augusti allegant, & ad inspicendum pro-
dunt alia facta anno 1575. inter Rever. Fabri-
cam S. Petri, & heredes, & possessor. bonorum
Francisci de Nerlis, ut in alius Ser. Virgin. Co-
lumb. unde non est verum, quod d. acta sine depen-
dita, & propterea exhibeantur, & ex eis clare appa-
bit, an fuerint offensa nova recepte in libris dd.
PP. non registrata, alia non facta exhibitione præs-
mi debet, quod acta concordent cum eorum libris,
quia communis in exhibendo habetur per confesso *Sard.*
conf. 360. num. 45. Paron. de instrument. edic. cit. 8.
resoluit. 2. numer. 30. & 31. Riminad. Sen. conf. 571.
num. 21. lib. 3.

R Esoluto primo dubio, majori facilitate resolvitur
secundum, an dd. Sententia afficiat D. Comi-
tem Gallii, cum enim DD. Flammetta, & Alexan-
der de Nerlis aboptes d. Testatoris, quarum prima
etas mater D. Comitis Sinibaldi de Otterici, qui an-
no 1623. vendidit auctoribus dicti D. Comitis Gal-
li bona controversa, non fuerint in dicto iudicio
citata, nec audita, propterea dictæ Sententia eis non
afficiunt, quia citatio tanquam concernens naturalem
defensionem, nec per pactum, nec per legem, nec
per Principem tolli potest *Alf. ad det. Charar. ob-*
servat. 95. numer. 8. Baron. de citat. quasi. 15. nu-
mer. 60. & seq. & quasi. 18. numer. 82. & seq. Ubert.
Cc 3 de ci-

de citat. cap. 2. & num. 17. *Rot. Flor. Lib. Act. 121. a car. 354. l. 5. Non obstante, & defectu citationis etiam post male oppositi potest Anst. consulti. 327. num. 12. & 13. rem. 6.*

Nec refert, quod ex praedictis Sententia apparet, factum fuisse praepotum ad solvendum „ heredibus „ *SEU possessoribus bonorum dicti Dom. Francisci de Neris „ & dicti DD. Flammetta „ & Alexandria „* etiam heredes pro festa parte dicti Testatoris, & possessoribus dicta bona, & propter ea dicta Sententia eas afficiant; quia respondetur, quod citatio facta sub nomine appellativo heredum, *ad possessorum*, tamquam vaga, obscura, & incerta omnia iure improbat; & debent, ac si facta non esset. *Acc. de iudic. lib. 4. cap. 32. num. 12. Rot. Flor. Lib. Act. 98. a car. 203. rer. & Lib. Act. 123. a car. 179. maxime, quando talis citatio iniqua fuit per edictum, & non in personam, aut ad domum citandi libere. de citat. dist. cap. 9. num. 224. vers. similiter; quod autem iniqua fuerit per edictum delinquitur ex verbis primae Sententiae „ praepotum alias factum heredi- bus „ *SEU possessoribus bonorum dicti Francisci „* & clarius, quia in dictis Sententia condemnatus fuit D. Joannes de Acciajolis, unus ex dictis hereditibus „ qui „ in causa comparuit „ ad solvendum totam summam; unde si illi comparuissent, aut essent legitime citati, condemnati fuissent in additione personalitatem cum D. Domina de Acciajolis, ad solvendum eorum rathum; utraqueque D. Flammetta erat co-rupta D. Comiti Ottavio Parisio Senenii, unde est admodum inverisimile, quod causam facta „ heredi- bus „ *SEU possessoribus „* esset Senis exequenda, & quod Nuocius perquiret debet in statu Senenii, quis esset heres, seu possessor, & quatenus D. Flammetta errasse in personam, vel ad domum, & sic citationem coarctasset, attamen hoc praetererit, quando attente de filio, & de herede immediato Testatoris, qui fuit, se esse heredem, & ejus bona possidere, qui a non comparendo sua praesudicavit; non autem habet locum in descendendis feminis in tam remoto gradu cum Testatore existentibus, & in minori aetate dependentibus, in quibus talis scientia praefata non potest, ut declarando *Bald. cons. 128. lib. 4. decisum fuit per Rot. Flor. d. Lib. Act. 98. a car. 203. rer. & Quo vero, & Lib. Act. 123. a car. 179.**

Et valide comprobatur animadvertendo, quod in-
16 quinnio non potest fieri contra heredes, nisi plene probato, quod iam tales, etiam legitime citati comparuerunt, & iudicium in se suscepit, nihil opponendo de qualitate hereditaria, ut probato *Bald. in l. 1. col. fin. C. comen. de legat. firmat Alex. cons. 72. col. 4. vol. 3. & in l. si cum decem, & transgrediamur, ff. solut. matrim. Roland. cons. 22. numer. 20. Thes. lib. 5. consil. 478. & 529. per tot. add. ad Sanfel. decif. 365. Gratian. decif. 122. & 138. per tot. Franc. dec. 405. Chari. decif. 32. per tot. Mass. ad unum. observat. 32. numer. 2. & seq. numer. 7. Rot. Flor. Lib. Actio. 87. a car. 259. rer. & Quare, lib. 91. a car. 310. lib. 95. a car. 179. rer. & Aut Smerina, non obstante Statuto Mercatorum *Rot. Flor. Lib. Actio. 108. a car. 125. & plene in Lib. Actio. 110. a car. 478. impress. inter decif. Caran. dec. 3. a num. 1. ad 33. & sign. num. 39. ubi alia plura Movicia referentur; quia in quocunque iudicio tam ordinario, quam exco-
17 quitivo qualitas hereditaria in reo convento iustificari debet. *Vergul. de legat. person. in praed. num. 6. Oliva de offi. iur. cit. 6. quod 9. numer. 7. Paoletti. differt. 28. numer. 79. 80. & 82. Staci. de Commercio. & 7. gloss. 5. numer. 27. & 28. piteo Altiner. de nullitate. sentent. rubr. 17. quod 1. numer. 40. cum pluribus sequenti. Rot. d. Lib. Actio. 98. a car. 203. nec potest qui in continuata harris pronunciari, nisi servata forma scriptae per Reformat. 15. Aprilis 1477. ad Strup. mss. lib. 2. rubric. 29. Rot. Flor. dist. Lib. Actio. 123. a car. 180. & Aliq. abstruunt, & aliter facta legitimatione, & sic censentia persona heredis, non potest concipi Sententia condemnatoris sub nomine
18 appellativo heredum, *PEL possessorum*, sed omnes heredes nominatim, & uniusquisque eorum pro sua ratione condemnari debet. *Rot. Flor. dist. Lib. Actio. 98. a car. 203. & Quo vero, & dist. Lib. 123. a car. 179. sed in hypothetici fuit condemnatus Dom. de Acciajo-****

lis „ qui in causa comparuit „ ad totam summam, „ signum evidens, quod alii heredes non comparuerunt, nec fuerunt legitime citati.

Nec urget, quod heredes de Neris post d. Sententiam aliquas fecerint solutiones dictis Partibus, qui exigere non poterant, nisi vigore dictae Sententiae, quae medietatem legati applicavit d. Fabricii ejus privilegia, & alteram partem reliquit dictis Partibus, & inter eos, qui solverunt, adfuerit Dom. Elisabeth Nerli mater d. Flammettae, & Alexandr. & quod anno 1577. solvit lib. 9. 10. & anno 1579. lib. 4. 3. 4. & propterea praefata debita citata, sui saltem, quod dictam Sententiam exequutioni mandaverit; quoniam respondetur, quod in patris solutionum nunquam fit mentio de Sententia; & sicut dicti heredes erant obligati ad solvendum vigore d. legati, propterea d. solutiones debent referri ad obligationem ex dicto legato proficiscentem; absque adhibito in casu nostro, in quo omnes solutiones non adequant credendum a dictis Partibus calculum ad actionem Florentinorum, de Sigillo, & propterea cum sint conformes legato, & diffiores Sententiae, non possunt referri ad eandem Sententiae exequutionem. *Rot. decif. 307. num. 2. part. 15. recent. & car. Emer. Jun. dec. 327. num. 7.*

Cetera demum ex facto, quolibet difficultas, quia acta ad causum sunt apud eandem Partem ut supra in §. Tandem; unde exhibentur, & ex eis constat, an citatio heredum, *PEL possessorum* fuerit Senis commissa, & an relaxata in personam, aut domum DD. Comitum de Otteris; an qualitas hereditaria fuerit iustificata, & cur faverit condemnatus ad totam summam Dom. de Acciajolis; alia ista non exhibita, contra contrarium in edendo, omnia fuisse debet interpretatio, & alterius partis intentio iustificata
20 praesumitur. *De Leg. de iudic. dist. 28. num. 28. Cyriac. contrarium 556. num. 12. Rot. dec. 83. num. 7. & 10. & decif. 210. numer. 7. & 21. coram Carr. & apud Paul. differt. 81. dec. 2. num. 20. & dec. 126. num. 14. part. 19. rec.*

Confito ex praemissis, quod praedicta Sententia non obstat, sed reoriturus, superius iam examinata Sententia subsecutens latus contra alios DD. de Neris, a quibus causam non habet Dom. de Gallis, quia certum est, quod Senenria lata contra unum ex hereditibus, alteri non obstat. *Acc. de sentent. & re iudic. gloss. 24. quod 12. numer. 30. & 44. Peregrin. de Fideicom. art. 53. numer. 40. in fin. Mass. de falsis. sect. 4. cap. 34. num. 17. Soland. de reg. practi. par. 4. cap. 8. num. 23. Altiner. de nullit. sent. rub. 4. quod 27. num. 2.*

Nec vim facit, quod praedicta Sententia, tanquam late super statu, sufficiat etiam non citatis, jussu text. in l. ingenuum 25. ff. de Status. homin. qui licet loquatur super statu personae, attamen et identitate rationis, ppoedit etiam super statu rei. *Rot. decif. 352. numer. 3. part. 3. decif. 112. numer. 4. part. 8. decif. 108. numer. 2. part. 16. & decif. 31. numer. 8. & 9. part. 19. recent. & coram Paoletti. decif. 114. numer. 14. & in Comen. Capellan. 31. Martii 1702. & Eius cor. de la Tremoulli. & le Favent. Benefic. 2. Julii 1703. 6. In qua, coram Caffari. & in Ardiolani. Prioratus 18. Junii 1703. §. Omnes, cor. Sen. quoniam huiusmodi obediunt nec in facto, nec in iure subsistit.*

Non in facto; cum enim heredes d. D. de Neris in solutione d. anni legati defecerint, ad Partes anno 1611. expostum in eorum libello, quod dictus Testator „ reliquit praesentiam in qua expendatur „ qualibus annis FLORENTI QUINQUE „ & quod „ DD. Latae „ & Latae de Neris defecerint in solutione d. anni legati SCUTORUM QUINQUE „ & praedicta petunt praecipui filii de Neris, quod debeant, „ & quilibet eorum debeat persolvere pro parte summae lib. 582. debitorum, decursum „ & non „ solutarum dictis Partibus ex causa illi legati non „ adimpleri „ Dom. autem Iudex praecipuum confirmavit pro summa in dicta positione, „ & libello contenta; unde et dicta verba SCUTORUM 5. idem PP. fortiter exclamant, quod sic, Sententia decidat, quod Florenti solvi debeant ad rationem lib. 7. pro Florenti; verum, Sententia hoc non decidit, immo

contrarium disponi, quia scuti aurei, & docati argentei tempore Testamento non erant cudi, & propterea fuit evidens equivocus Curialis in extensione libelli: conveniunt autem supposito contrariis Sententia Caffal. contrav. tom. 3. cap. 32. & numer. 3. Salsed. in la-byri. part. 3. cap. 1. & numer. 96. Rot. Flor. inter recollected per Palm. decif. 140. numer. 4. & apud Dom. de Cenis. decif. 71. numer. 17. quod manifeste convincit ex Campionibus dictorum Patrum, in quibus apparet, quod eorum creditum consilium ad rationem Florentinorum de Sigillo, ascendebat de eo tempore ad dictam summam libe. 582. & sic dicti Patres pervenerunt Florentes de Sigillo, & Judex eis concessit Florentes de Sigillo, & clausula per parte, aut referat ad personas dictorum de Neris, quod quilibet suam partem solvere teneretur, aut ad fragmenta alterius libe, quia in dictis Campionibus apparet, creditum esse in libe. 582. 11. 8. & sic Sententia retorquetur indubitante, quia solutiones contraposte fuerunt dicto credito calculato ad rationem Florentinorum de Sigillo, & sic in diminutionem dicti crediti, cui fuerunt contraposte Angeli. de curif. tom. 1. libe. 2. quafi. 67. num. 6. Adm. decif. 15. numer. 36. Rota coram Rich. decif. 306. numer. 31. & decif. 349. num. 10. & decif. 30. num. 7. par. 17. recent.

Sententia vero anni 1612. emanavit in iudicio liquidationis portio d. legati spectantis ad praedictos DD. Lucian. & Leonem, & fuit liquidata in summa libe. 1. 18. 8. cum supposito, quod Testator legasset scuta quinque „ ibi „ de, & super annuatim „ gazo fallo per Dom. Franciscum de Neris SCUTURUM quinque pro pietatis „ unde idem error Curialis commissus in causa principali anni 1611. iterum etiam in Sententia liquidationis anni 1612. & propterea tamquam lata ex falso supposito non affuit Salsed. de reg. protell. part. 4. cap. 7. numer. 88. & sequentibus, & in la-byris. credit. part. 3. cap. 1. numer. 97. Rot. Flor. inter recollected per Palm. decif. 142. num. 7.

Cum eodem erroneo supposito prolata fuit anno 1621. altera Sententia contra Dom. Elisabeth Cini Viduam Dom. Francisci de Accipellis, per quam concessa fuit immisio d. Patribus „ donec, & quousque non fuerint satisfactum de decursis, quam de decursis annis legatus SCUTURUM 5. de quibus apparet in legato Francisci de Neris. „ Ultima tandem Sententia anni 1632. nihil disponit, quia concedit immisionem in bonis DD. Bene-dicti „ & Henrici Leonis de Neris „ secundum portionem hereditatis d. Francisci testatoris in ipso „ pervenit pro summa coram nobis liquidanda „ unde cum exceptio diversae qualitatatis, aut valoris, d. monetar non fuerit proposita, cognita, & discussa, certum est, quod non remansit decisa Salsed. in la-byris. part. 3. cap. 1. numer. 4. Adm. contrav. 26. numer. 18. vers. unde succedit, Rota. diffus. 110. num. 36.

Nec pariter subsistit obiectum in iure, quia tunc Sententia super Bauu affuit non citatis, quando lata fuit cum legitimo contradicere jura primarium habentia, aliis vero non citatis, habentibus jura secundarium, & ab eis dependens tamquam membra sub capite, secus vero coequalia, & sic aequa principale eum citato, quia tunc Sententia non affuit iuxta theoreticam Baid. communiter receptam in dict. l. ingenuum, „ ff. de Stat. homin. „ ibi „ & idem inter pares contrapetitores, sententia contra unum latam, puta contra unum ex fratribus, alteri non nocet; debet ergo litigator esse talis ita, quod alii sint sub eo sicut membra sub capite „ & Baid. l. iudant, & sequuntur Covarruv. prael. quafi. 13. numer. 3. & seq. Adm. contrav. fereff. cap. 32. numer. 23. ad 30. cent. 2. Sup. ad eundem num. 7. ad 12. Adm. Adm. decif. 39. numer. 7. vers. ita ut, Semminiat. contr. 14. num. 156. vers. non obstat, Card. de Luca de Decret. diff. 6. num. 3. & 6. vers. & consequenter, Scherius. de cert. ven. ad rang. part. 2. cap. 3. insell. 1. num. 1. & per tot. P. ar. dec. 124. num. 1. & per tot. decif. 523. num. 17. vers. ino etiam „ Chartar. decif. 32. num. 47. 44. & seq. Rot. post eund. Ramon. tom. 2. decif. 41. numer. 18. & seq. cor. Rich. decif. 550. per tot. cor. Agancord. dec. 109. n. 7. cor. Cerr. dec. 382. Cefpedez. de Commert. Tom. II.

num. 7. 8. 9. & coram Emerix Jan. dec. 126. numer. 6. & 7. & ulterius requiritur, quod causa fuerit vultuiter defensa Far. ad Covarruv. prael. quafi. cap. 13. num. 25. Alim. de nullis. fement. tom. 1. rubr. 4. q. 4. num. 56. & seq. Palm. dec. 467. num. 52. & seq. Rot. cor. Rich. diff. dec. 550. numer. 6. & decif. 475. numer. 37. par. 19. Rot. Flor. post Urted. de translat. quafi. 50. numer. 62. & in Pisan. Separationis bonorum 28. Augusti 1716. 6. Statibus igitur, coram Illustri. Dom. Audit. Urbani: adeo quod ex illis constet de iustitia d. Sententia secundum Adm. ad decif. Chartar. tom. 1. par. 1. obferuat. 45. num. 4.

Cum ergo praedictae sententiae non sufficiant, & aliquae retorquantur, iustitia nodequaque fundat, quod hae liquidatae iuxta valorem Florenti de SIGILLO, & non Florenti LARGI.

Franciscus Fabriti
Supr. Magistr. Cancell.

ARGUMENTUM.

De validitate, & iustitia transactionis initae super Statuto Pisano prohibente coniugi relinquere alteri coniugi & an dictum Statutum comprehendat bona extra territorium, pro cuius quactionis dilucidatione materia Statutarie habilitationis, & inhabilitationis, plene discutitur.

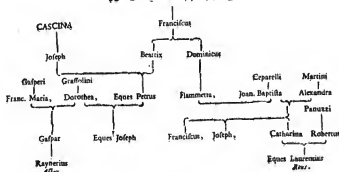
SUMMARIUM.

- 1 Donaciones inter vivos, & uxorem de iure communi non solvantur.
- 2 Nec dispositiones per ultimam voluntatem in praedictum filiarum primi matrimonii, nisi intra viralem, ac si conjux esset unus ex liberis, aut in ea minori quantitate, qua uni ex eis vellet fieri.
- 3 Reversum plura Statuta, & sequenter Mediolani, Papia, Parma, Alexandria, Astina, Regini, Plombini, & Pysarum, prohibentia ne coniuges ultra certam summam alteri coniugi donec, aut relinquunt.
- 4 Praedicta municipales sanctiones edita fuerunt ne coniuges mutuo amore se ad invicem solent, vel decipiant.
- 5 Examinatur ratio illius.
- 6 Et ratio praesumpta fructus.
- 7 Praedicta statuta an sint odiosa.
- 8 Falli series exponitur, & num. 9. & 10.
- 11 Translatio valida, & iusta, est omnino exequenda.
- 12 Pater an possit transigere pro Filio.
- 13 Per alienationis prohibitionem an cessatur Pater prohibere usufructus in bonis adventitius Filii.
- 14 Et in iis an sit legitimus administrator.
- 15 Pater habet usufructum in bonis adventitius Filii etiam si decesserit supposito.
- 16 Prohibito usufructus debet esse expressa, aut tacita ex argumetibus consensibus elicitis.
- 17 Prohibito alienationis regulariter intelligitur de voluntaria, qua ex facto hominis procedit, non de necessaria, qua procedit a lege, ut est usufructus.
- 18 Prohibito usufructus, non cessat prohibita commoditas percipiendi fructus.
- 19 Usufructus est ius reale insum fundi commoditatis est ius personale utendi fructibus pignorem a se se separati.
- 20 Admissa commoditate, Pater est legitimus administrator.
- 21 Prohibita etiam commoditate, Pater est legitimus administrator, quando Filii sunt pupilli, aut minores.
- 22 Pater an possit transigere absque intervenia Filii.
- 23 Translatio fieri non potest super iura clero.
- 24 Statutum Pisenum prohibens coniugi alteri;

- conjugi relinquere, an procedat tam in casu quo conjux decedat cum filiis, quam sine filiis.
- 35 Et an comprehendat bona extra territorium.
- 36 In materia successuum semper attendatur Status loci, ubi bona sunt sita.
- 37 Rikeshalla redacta fuit in potestatem Florentinorum anno 1478. & in defunctum eius Statuti ad Florentiam recurritur.
- 38 Statutum Pisenum non comprehendit bona extra territorium.
- Contrarium, num. 34.
- 39 Inhabilitatio Statutaria simplex, & absoluta extenditur ad bona extra territorium, non per comprehensionem, sed per privationem.
- 40 Secus mixta, aut qualificata.
- 41 Statutum inhabilitans subditum ad testandum, non laedit aliena Statuta nec respectu persona nec respectu bonorum; & num. 32. & 33.
- 42 Prodigus cui interdicta sit administratio, contrahere non potest, nec intra, nec extra territorium.
- 43 Nec etiam testari.
- 44 Testamentum, solum ab inhabilitate ad testandum a Pisano Statuto non valet nec intra, nec extra territorium de bonis hic, aut illic existentibus.
- 45 Explicantur auctoritates in contrarium allatae; & num. 39. usque ad 43.
- 46 Fecisse testari potest in loco Statuti prohibitivi de bonis ibi existentibus.
- 47 Quando inhabilitatio est mixta, aut qualificata, Statutum non pergitur ultra territorium, & num. 52.
- 48 Statutum Pisenum inhabilitat conjugem ad dis-

- ponendum ad favorem alterius coniugis est potius personale, nec directè, nec indirectè dispositum de bonis inhabilitatis.
- 49 Inhabilitatio Statutaria non egreditur limites territorii.
- 50 Ad solvendum transfectionem sufficit dubitas res solvatis ex auctoritate unius excellentis Doctoris.
- 51 Etiam quod prætensio sit parum dubia, dommodo evidens calumnia non interveniat.
- 52 Testamentum nullum ab incapacitate iustitiae, vires assumit à substitutione vulgari.
- 53 Statuta quae prohibent coniugi directè relinquere, prohibent etiam indirectè, si relictum fiat per interpositam personam.
- 54 Dominium, & possessio bonorum assignatorum pro dote Commenda creata in Sancta Religione D. Stephani possident ad illam Religionem, & solum administratio, & fructus ad Commendatarium pertinent.
- 55 Religiosi D. Stephani competent iura Fisci, & privilegia pie causa.
- 56 Nec comprehenditur sub Statuto generaliter loquente.
- 57 Bartholomaeus Chesi laudatur.
- 58 Ad rescindendum transfectionem ex capite infestitia requiritur lesio enormitatis.
- 59 Transfectio ad infestum Peritum à Principe confirmata est irrevocabilis.
- 60 Maxima si sit geminata, cautela, & observata.
- 61 Qui transfectionem impugnat, debet prius restituere quicquid accepit vigore illius transfectionis.
- 62 Transfectio inter per Fideicommissum bona fide, & nulliter, licet etiam succedere in fin decommisso.

A P P I A N I

Pisana Transfectionis.

5. Septembris 1722.

DISCURSUS CCXXII.

Matriculis amor aliquando Conjugum pectora taliter urit, & mentis facultates adeo obumbrat, ut unus quasi in altero conjugis vivens, lacrymis, blanditiis, & talis fassonibus deceptus, ejus libere voluntati obsequendo, omnia bona sua in perjurium liberorum, aut aliorum ab incestu venientium ei donat, aut relinquat; unde Romanorum legibus prohibita sacras donationes inter virum, & uxorem, ut in l. 1. 2. & 3. ff. de donat. inter vir. & ux. nec non dispositiones per ultimam voluntatem in prejudicium filiorum primi matrimonii, nisi inter virilem, ac si conjux esset unus ex liberis, aut in ea minores quantitate, quo uni ex eis relicta fuerit, ut in leg. hac edictis l. 6. Cod. de secund. nupt.

Huiusmodi Romanorum leges Populorum moribus ita suadentibus in pleribus Italiae Civitatibus fuerunt

amplatae, ut refert Jaf. in l. si sit qui 6. ff. de vulg. & pupill. & signanter per Statutum Mediolani, super quo scriptis Dec. conf. 195. lib. 1. & late Carpan. ad idem Statut. rap. 295. per Statutum Papiae, super quo Cephal. conf. 59. & 60. Carr. Sen. conf. 11. Carr. Januor. conf. 6. Nat. conf. 453. Thuf. lib. 5. cont. 388. num. 7. Ferrar. praet. Papien. in form. libel. ad dorem glaf. dedis. & legavit num. 2. Torr. ad id. Statut. rubric. 90. per Statutum Parmae super quo Socini. Sen. conf. 74. lib. 3. Alexand. conf. 34. lib. 7. Burfat. conf. 189. Cephal. conf. 414. lib. 3. per consuetudinem Alexandriae quod Marius non possit legare uxori ultra solidos 20. super quo Alenach. conf. 11. lib. 1. & late Lancill. Gall. acer tract. Magn. tom. 2. impress. Penet. ann. 1584. à car. 484. per Statutum Mutinae, super quo Cephal. conf. 408. lib. 3. per Statutum Rhegii, super quo Roman. conf. 39. Thuf. lib. 5. centes. 385. num. 9. Cott. in suis memorab. verbo Statutum civitatis Rhegii: per Statutum Plombini, super quo Emin. De Leg. de Testam. disc. 32. & pluribus aliis omissis, per Statutum Pisarum rubr. 40. prohibens ne conjux ultra solidos 300. donet, aut relinquat alteri conju-

conjugi, ejusque ascendenti, descendenti, aut transverſali infra tertium gradum, vel alteri, per quem ad ipsam reſervatur, vel reverſi ſit verifiſſime, & ſuper quo emouantur plures *Rota noſtra deciſiones*, & ſuper quo emouantur plures *Rota noſtra deciſiones*, & ſuper teſtamento D. Frederici de Landfranchis 11. Julii 1564. *Lib. Aſen.* 25. a car. 216. ſuper teſtamento D. Jacobi patris de Landfranchis 13. Adriſtil 1564. *lib. li. 35. a car. 507.* ſuper teſtamento D. Andree del Teſta 8. Februar. 1574. *lib. 39. a car. 445.* & in cauſa Bocconati 30. Maſſi 1575. *lib. 40. a car. 183.* & de anno 1599. in celebri cauſa Compagni & Cangiari, in qua pro reſolutione dubiorum ejusdem Rote, Hieronymus Pappoſi addit ſex conſilia, ſc. 67. 68. 69. 70. 71. & 72. & Andreas Fachinus ſua, ſc. 51. & 52. *lib. 1. & 32. lib. 3.* & in cauſa Vinca, Roſſelmini, & Medici die 31. Auguſti 1620. *lib. 101. a car. 347.* & ſuper teſtamento Flaminii Aguiſini 12. Septembris 1641. *lib. 114. a car. 746.* & *lib. 115. a car. 371.* & ſuper teſtamento Dom. Petri Scipii 13. Septembris 1687. *lib. 131. a car. 704.* & tandem ſuper teſtamento D. Odorati Roſſelmini prodiit altera deciſio extenſa ſolida doctrina profunditate, & ſermonis elegancia ab illuſtriſſ. D. And. de Comitib. die 1. Septembris 1714. *inter ſua lib. 16.*

¶ Prædictæ municipales ſanciones duabus rationibus inſinuantur ſecundum *Bartol. in l. vultis Populus l. C. de ſum. Trinit. num. 32.* ubi ſic eſt ſoluitum, „ne mutuo amere ſe ad inuicem *SPOLIANT*, vel *DECIPiant*.”

Contra primam invehit *Baldus, conſ. 119. erga fin. lib. 3.* quia ratio ſpolii ab Ulpiano excogitata in *dil. l. ſi maritus l. ſi de donat. inſ. vir. & uxor.* proprie conuenit donationi inter viuos, per quam donator ſubſtantia ſua ſe ſpoliat, non autem ultimiſſimis voluntatibus effectum ſortiparia poſt mortem, quæ diſpoſitionem bonis omnibus ſpoliat, & propterea per executionem teſtamenti amplius ſpoliari non poſſit; & *Baldus* ſequuntur *Cephel. conſ. 408. num. 95. & conſ. 414. num. 75. lib. 3. Fachinus conſ. 52. num. 12. lib. 1. De Lac. de reſtament. dil. diſc. 32. num. 9.* verum quia dicta verba benignè ut par eſt, intelligi debent, quia conſex conjugum inſtitutione ſua ſe ſpoliat in perſona liberorum, aut aliorum legitimorum hæredum, ut ingreſſus ſentent *ſentent Fachinus dil. conſ. 52. num. 13. lib. 1.* ideoque dictam rationem admiſcent *Saipe, in dil. l. 1. no. 11. Jaf. in l. ſi arripator, numer. 43. ff. de adop. Roman. conſ. 39. num. 1. & 2. Adriaſtil. Alib. conſ. 88. num. 2. Alex. conſ. 41. no. 7. lib. 5. Barbaſ. conſ. alioſum num. 25. lib. 3. Dec. conſ. 195. num. 1. lib. 1. Bran. quod extant maſculi. art. 1. queſt. 4. num. 39. Carr. Sen. & Jun. illi conſ. 11. numer. 11. hic conſ. 6. numer. 10. & 16. verſ. ſecundo, Rivin. conſ. 11. num. 22. Caſtil. conſ. 2. num. 3. Adenoch. conſ. 11. num. 9. verſ. ſecundum, Pappoſi. conſ. 72. num. 17. Lancill. Gall. ad conſult. Alex. preſat. 5. num. 39. Carpan. ad Statut. Aſediol. cap. 295. numer. 147. Ter. ad Statut. Pap. rubr. 90. num. 6.*

Alteri ratio *FEL DECIPiant* impugnatur ab eodem *Eminent. De Lac. de reſtament. dil. diſc. 32. numer. 9. verſ. proſ;* verum ipſe, & non Barroliuſ decipiat, quia *Rota Florentina* tam diſcretis verbis explicat & amplectitur *dil. lib. Aſen. 114. a car. 746. §. Et quidem* ubi „dicimus Piſanum Statutum fuiſſe editum in publicam utilitatem ad excluſionem dolofas circumventiones uxorum calliditate & potentiam ab eorum viris, calore maritale amoris boni titule legati exheredationem, & ſic ad remouendum fraudes, decipiones, & machinationes uxorum viri decipiuntur” & propterea dictam rationem commendat *Socii. conſ. 74. vol. 2. lib. 3. Carr. in rubr. ff. de acquir. poffeſſ. num. 34. Rip. in l. 2. numer. 14. ff. de legat. 3. Noſt. conſ. 483. num. 1. 2. & 20. Adenoch. conſ. 11. num. 2. lib. 1. Pappoſi. conſ. 67. num. 1. 4. 5. & conſ. 72. num. 18. & 20. Fachinus conſ. 52. num. 13. verſ. & tertio, lib. 1. Peſch. de reſtament. conſ. lib. 4. cap. 1. no. 3. 4. & 5. Gall. ad conſult. Alexand. preſat. 3. numer. 45. 46. & 47. Rot. Flor. lib. Aſen. 40. a car. 187. *dil. lib. 114. a 746. & lib. 131. a car. 715. ver. §. Et hæc eadem.**

Am autem dicta ſtatuta favorem, vel odium conſtituant, anceps eſt queſtio. Quod ſint odioſa, eo

quia aduerſum facultatem teſtandi, docet *Baldus in dil. l. 1. num. 88. C. de ſum. Trinitas. & conſ. 119. verſ. reſtat modo, lib. 3.* & cum eo *Ancheranus, conſ. 280. num. 1. & ſeq. Socii. Sen. dil. conſ. 74. num. 4. vol. 3. Alex. conſ. 26. num. 16. lib. 1. & conſ. 41. num. 7. lib. 5. Dec. conſ. 106. num. 4. Ratin. conſ. 174. num. 8. vol. 1. Alib. conſ. 88. num. 20. Burſat. conſ. 189. numer. 60. vol. 8. Cephel. conſ. 414. num. 73. Tarniel. conſ. 67. num. 25. Terr. ad ſtat. Pap. rubr. 90. n. 5. & cum hac opinione tranſire videtur *Rot. dil. lib. Aſen. 101. a car. 347. §. Proſ;* E contra verò quod hujusmodi ſtatuta ſint favorabilia tamquam edita ad evitandas fraudes, quibus conſa illerebunt, & blanditiis alienis conſegis ierentis, aut minis, jurgis, & inſultationibus communis liberos, alioſve legitimos ſucceſſores debita privata ſucceſſione, ſignat *Bart. in dil. l. 1. num. 73. C. de ſum. Trinitas.* & cum ſequuntur *Rip. in l. 2. num. 14. ubi Aliaſi. numer. 3. ff. de legat. 1. Socii. Sen. conſ. 74. num. 3. vol. 3. Aliaſi. conſ. 8. numer. 14. lib. 3. Carr. Jun. conſ. 6. per tot. Cephel. conſ. 59. num. 8. vol. 1. Noſt. conſ. 483. num. 2. Roman. conſ. 39. num. 2. Ceph. conſ. 13. num. 26. Adenoch. conſ. 11. no. 16. lib. 1. Choffen. ad conſult. Burgund. rubr. 4. §. 7. tit. niſi aliter, num. 16. verſ. & quantum ad ſecundum, Thoſt. lib. 8. conſ. 386. num. 4. & 6. Carpan. ad Statut. Aſediol. cap. 295. num. 146. Ratiſſ. D. And. Fetiſſi Lucii Sen. poſt Girard. de Gabel. diſc. 58. num. 6. interſerit enim Republicæ quod ſuprema moelentium elegia à libera eorum voluntate omnino dependant *Lac. Gal. ad conſult. Alexand. preſat. 3. num. 49.* & quod teſtamentum bona in familiis conſerventur *Adenoch. conſ. 104. num. 14. Peſch. de teſtament. conſ. lib. 4. cap. 5. num. 5.* & propterea dicta ſtatuta favorem publicum reſpiciant *Jaf. in l. ſi arripator, ff. de adop. num. 41. Adenoch. dil. conſ. 104. numer. 14. R. Flor. lib. Aſen. 40. a car. 187. lib. 39. a car. 445. ver. & lib. 114. a car. 146. §. Et quidem, & appellatur equa, poſitiva, & ſancta, Ferrar. in preſat. Papien. in ſum. libel. ad actum, gloſ. dedit, & legavit. no. 2. Choffen. in conſult. Burgund. rubr. 4. §. 7. verſ. partem. a. 3. Peſch. de reſtament. conſ. lib. 4. cap. 1. n. 3. Lancill. Gall. ad conſult. Alexand. preſat. 4. n. 9. & licet pauci ſint qui verſutis, & calliditate pro exoroganda conſegis voluntate adhibeant, anamen hi pauci cauſam dederunt ſtatutario edito, quod fraudem præſumit & ſuper fraude diſponit, prohibendo actum fieri, & ſaltum haberi pro inſectio; ut doctè ponderat *Pappoſi. dil. conſ. 67. num. 1. 6. & 7.* ro modo quo condum huius Senatus-conſultum Macedonianum propter Macedonem ſenatorum, qui licet unicuique legi univerſali cauſam dedit *Peſch. de reſtament. conſ. lib. 4. cap. 1. num. 4. Lancill. Gall. ad conſult. Alexand. preſat. 3. num. 37.****

Inter graves controverſias, quæ ſuper dicto Piſano ſtatuto emerſerunt, non inſimam locum tenet ea, quæ exorta ſunt ſuper teſtamento condito anno 1646. à Nobiliſſ. Muliere D. Flaminio Sano Rogolo Appiaſi uxor in ſecundis nuptiis D. Joannis Baptiſte Cepparelli, in quo hæredes univerſales inſtituit ejus filios mafculos mafculos ex ſe, & ex d. Cepparelli, & iſi non exantibus, aut obſque ſiſis decedentibus inſtituit, & reſpective ſubſtituit filios mafculos dicti ejus ſecundi viri oſtos ex primo ejus matrimonio, aut mafculos ex aliis matrimoniis; & in eventum quod dicti ejus privigni hæredes non eſſent, erigi mandavit ſuper omnibus ejus bonis commendand. in Sacra Religione D. Stephani ad eorum favorem; & in caſu quo ea fundari non poſſet, erigi voluit quos Canonici in Eccleſia Primatiale Civitatis Piſarum, quorum Juſtopatronatus adſervum d. privignis, eorumque decedentibus mafculis reſervavit extindis autem lineis mafculinis, & ab eis decedentibus, tam filiorum d. Baptiſte reſervatis, quam filiorum mafculorum d. Joannis Baptiſte ex aliis nuptiis procreatis, & procreandis erigi voluit d. præbendas Canonicales, ut ſupra.

Defuncta d. reſtatrice D. Eques Petrus Caſcina tamquam hæres ab inſtato adeptus filii poſſiſſionem bonorum ſtabiliem in dicta hæreditate remanſerunt cum præcedenti decreto Pretoris Ripeticeſi, in cujus territorio ſunt ſita, verum ſe oppoſuit d. Ceppa-

Cepparelli exhibendo d. testamentum, per quod cessare premebat causam successiones ab intestato non obstante d. Pisano Statuto, neque restrictio ad casum, quo conjux decedat cum filiis, non autem abique filiis, ut in causa nostro, unde instructio processu proinde sententia favorabilis d. Celsina in possessione, reservatis iuribus d. Cepparelli in petitorio, quod ob non profectum appellationem inuocantem ad Romanam Florentinam, transiit fecit in iudicatum.

Penditque controversia amicitia concordia de con-
to filio jurisperiorem primum nominis suum imposuit, in qua conventum fuit quod dict. Joannes Baptista Cepparelli erigeret Commendam in d. Sacra Religione, assignando tot bona d. hereditatis, que ascenderant ad valorem seucentorum sex millium, & de ea inuelli debet per loco d. D. Eques Celsina, & quo omnia bona hereditaria dimittenda essent, reservata sibi pensione super d. Commenda seucentum 136. ejus vira durante, & post ejus obitum succedere deberent filij masculi d. Cepparelli ordine primogeniturae, & post extinctionem eorum linearum filij masculi d. Celsinae, unde oblati precibus Sereniss. Magna Magistro pro fundatione dictae Commendae, d. Celsina bona hereditaria dimisit, & dicto Cepparelli pensionem fecit. 136. per aliquos annos petulavit; verum quia Sereniss. M. Magister offensa precibus non inueniens, ea reiternavit, coram pro dote d. Commendae ex parte dict. Cepparelli sc. 7000. & ex parte d. Celsinae alia sc. 1000. pro augmento dictae Commendae solvenda statim ac ad augmentum ejus defendendum aperiretur successio; unde Sereniss. Magnus Magister transactionem confirmavit, & Commendam acceptavit; sed interim vna functo dicto Celsina, & postea d. Cepparelli, non fuit celebratum instrumentum fundationis d. Commendae; unde d. Sacra Religio, & D. Eques Joseph Maia Celsina filius d. Equitis Petri judicium instituit anno 1675. coram Magistratu Supremo adversus Dom. Catharinum Cepparelli filium d. Joannis Baptista, petentes eam condemnari ad complendum dictam fundationem; verum mortuo d. Equite Joseph obique filiis, D. Galpat Santo Pietro Gasperi d. Commendatum pro se, & suis decedentibus impetravit, sed eo putaret defuncto, D. Raynerius ejus filius causam reassumpsit adversus D. Equitem Laurentium Panuzi filium dict. D. Catharinum, & ad nostram relationem victorie palmam reportavit.

Transactio enim supra recensita, & super qua late calamo scriptis Emones. De Luc. de alienat. diff. 90. non controversiebatur, & in omnem casum justificatur ex constitutione partium emissa in precibus Sereniss. M. Magistro porrectis, & ad d. partibus subscripitis, que publico transactionis instrumentum equiparatur per tract. expref. in l. cum se transigisse 5. C. de transact. unde cum transactione praesumatur

11 **VALIDA, & JUSTA**, omni jure est exequenda, ne controversia jam logica, & extincta iterum suscitetur. Gratian. discept. 665. num. 11. Stat. Jan. refut. 19. num. 6. lib. 1. Urcel. consil. 48. num. 25. & de transact. quest. 69. num. 1. & quest. 70. num. 4. transactio enim habet vim rei iudicatae, & impedit ingreditur novae litis Banden. collat. 7. numer. 3. tom. 1. Urcel. de trans. d. quest. 69. num. 2. Palm. decis. 139. num. 15. & plenit. decis. 170. numer. 2. Rot. coram Caprar. dec. 430. num. 1. & coram Adm. decis. 184. num. 1. decis. 203. num. 1. decis. 274. num. 9. tom. prim. decis. 913. numer. 4. tom. 3. & decis. 1305. num. 3. tom. 3. iuxta fottice est re iudicata, quia difficultas rescindunt Rot. coram Falconer. lib. 24. decis. 9. num. 4. & sic de cens. dec. 7. num. 1.

Nec ad impediendum executionem d. transactionis obstat potius NULLITATES, quod ob defectum cause efficientis, & materialis adversus eam obiectebatur.

12 **Defectus CAUSAE EFFICIENTIS** deducebatur, ex quo poterit non potuit transigere pro filiis, & filii debuissent transactioni intervenire una cum patre.

Quod pater non haberet facultatem transigendi pro filiis iudicabat dispositio testamentaria d. D. Flammennae, in qua heredibus institutis, & substitutionis pro-

hibuit in negotio alienationis, & a longo tempo allegacione di tunc li beni stabili di detta Signora Testa. "erit, volendo, che del tutto si conservino scoti per-
" pecto vincolo di fiduciamissio " per quam alienatio-
" prohibitionem censetur patri prohibitis usufructu-
" bus, Resa consil. 18. num. 5. & seq. Rill. apud Mans.
" consil. 405. num. 4. & consil. 395. numer. 6. &
" seq. Ansaldo, apud eum dict. consil. 474. numer. 8.
" & seq. Pacifici. de Salvo. inspec. 3. cap. 2. numer.
" 798. De Luc. de servit. diff. 63. numer. 1. & seq.
" Rot. Florent. dit. 31. Ansaldo 1691. in celebri causa
" de Serezzis, in qua sequem consulationes edidit Sam-
" miniat. sc. 18. 85. 86. 87. 88. 89. & 114. & duas
" Mans. sc. 475. & 600. post eum. ejusd. Samminiat.
" a var. 735. confirmat. coram Magistris. D. de Comit.
" decis. Flor. 34. usque ad 39. prius autem in bonis
" adventiciis filiorum, in quibus non habet usufructu-
" dum, transigere non potest, cum in illis non sit
" legitimus administrator Bofal. refp. 3. num. 20. apud
" Terr. de Primogenit. par. 2. Cenciol. alleg. 47. numer.
" 13. Adm. in addit. ad Censil. de alien. observat. 44.
" num. 3. Urcel. de Transact. quest. 15. numer. 13. &
" quest. 16. num. 1. & 10. Rot. coram Caprar. decis. 147.
" num. 13. & per consequens dicta transactio iniata à
" solo patre nullitate vitio laborat; quoniam pro ob-
" jecti resolutione animadvertemus, quod patri compe-
" tit usufructus in bonis adventiciis filia etiam fidei-
" comissio suppositis 1. quatenus 4. C. de bon. quae liber.
" Mans. consil. 404. num. 2. Ansaldo. apud eundem con-
" sult. 474. num. 6. Palm. apud Samminiat. contr. 111. nu-
" mer. 3. Giord. ad consensu. Adde. cap. 7. gloss. 2.
" par. 1. num. 9. D. de Comm. dict. decis. Florent. 34.
" num. 2. & licet Testator possit usufructum prohibi-
" bere, prohibitio tamen debet esse expressa per text. in
" auth. taxipitur C. de bon. quae liber. & in novel. 112.
" ne lic. marit. & avia in fin. prim. aut tacita ex
" urgentissimis conjuncturis elicia, quae acquiescenti expre-
" ssae Adans. consil. 404. num. 3. & consil. 407. num. 6. &
" consil. 473. num. 8. & 9. & apud Samminiat. contr. 111.
" num. 13. Palm. apud eundem contr. 112. num.
" 25. Censil. de usufr. cap. 3. num. 37. Paschal. de par.
" potest. par. 1. cap. 3. numer. 38. Adm. de Primogen.
" cap. 19. num. 31. De Luc. de Servit. diff. 60. num. 4.
" & diff. 64. num. 2. vers. est bene verum, R. Flor.
" Lib. Adm. 134. a var. 6. In hypotheca D. Flammennae
" prohibendo alienationem intellectus de ea, quae ex
" facto hominis, non ex facto legis procedit, ut ad-
" mitteri videntur in dicta causa Serezzis, in qua contra-
" rium fuit decusum, quia prohibita fuerat alienatio
" " tunc vulgaritaria, che necessaria " & sic usufructus,
" qui est alienatio necessaria secundum legem Samminiat.
" contr. 114. num. 13. & 14. & latius in Adm. post
" ejus contr. tom. 3. & Et praecipue, & cor. Magistris.
" D. de Comit. decis. Flor. 37. numer. 2. & 3. quod
" iustitiae conprobant, quia substitui non solum pri-
" vignos jam natos, sed etiam nascituros ex aliis na-
" tui, in quibus cum nulla particulari dilectione con-
" siderari possit, solum contemplatione patris invitati
" censetur studium, in l. hac edictal. quest. 2. num. 45.
" vers. in secunda, Censil. contr. lib. 4. cap. 5. num.
" 31. Sord. decis. 322. num. 43. 44. & 48. & dec. 324.
" num. 8. vers. citro respondetur, Rot. apud Balduen.
" tit. 3. decis. 44. num. 32. & seq. Senas. Nic. dec. 90.
" num. 4. post Consil. Roman. vol. 4. & consequenter
" totum commodum spectat ad patrem, juxta theore-
" ma Bartol. communiter receptum in l. sed si plures 10.
" in arrogato, num. 3. ff. de vulg. & pupil. Bald. in
" l. cum quirit, num. 3. C. de bon. quae liber. Sord. dict.
" decis. 322. ex num. 47. Censil. contr. lib. 4. cap. 5.
" num. 32. Bofal. contr. feudat. post diff. 103. De Luc.
" de feud. art. 1. num. 80. Idem De Luc. de credit. diff.
" 80. num. 3.

Verum admisso circa veritatem praesuppositum, quod
patri prohibitis esset usufructus, atamen prohibi-
ta non esset commoditas percipiendi fructus, quae
sub quacunque strictissima, & effrenata alienationis
prohibitione non comprehenditur, ea evidenter ratio-
ne, quia usufructus est jus reale infixum fundo,
& suum patrem constituitur Gar. de expen. cap. 10.
num. 19. Samminiat. apud Mans. consil. 473. numer. 15.
tom. 3. Rot. Florent. in dict. causa Serezzis post Sam-
miniat. 5. Et ratio, & Lib. Adm. 134. a var. 6. sen.
commo.

19. commodatus autem utendi fructibus est ius personale possessoris, ut accipit in marito, qui si in dotem receperit annuos fructus, debet eos solum matrimonio restitueret, & eo constante, habet solum commodatorem ius utendi *De Luc. de servit. dist. 63. num. 3. & de regalib. dist. 36. numer. 3. vers. illam. Merlin. de Reg. 84. n. 3.* & propterea in prohibitione alienationis bonorum testatoris venit usufructus, qui est pars fundi, & non commodatus, que est ius utendi fructibus postquam à solo sunt separati *Garr. de expens. d. cap. 10. num. 46. per tot. Barbat. conf. 133. num. 126. & seq. De Pou. conf. 19. num. 28. lib. 1. Adanf. apud Sammin. contr. 112. numer. 47. Palm. apud eundem contr. 112. numer. 17. & seq. Garr. ad confectus. Merfan. part. 1. cap. 7. glof. 3. num. 25. & seq. Andreu. contrav. 224. numer. 11. in fin. Adelin. de Primogen. lib. 1. cap. 19. num. 33. Merfan. de success. par. 4. quæst. 1. art. 3. num. 75. Durand. de arr. testam. tit. 6. cas. 16. numer. 3. Trematius. var. lib. 1. tit. de pecul. restat. 3. numer. 14. vers. ego. Melanen. de 3. num. 72. cum seq. lib. 2. Franc. de dec. 10. num. 8. vers. praterea, ubique De Luc. num. 5. Peregrin. dist. 102. num. 2. & seq. Rot. Fior. pluribus aliis congeitis apud Palm. dist. 478. num. 25. num. 3. & dist. Lib. Mer. 134. a car. 1. imò idem Statutum acerimus contrarius sententiae propagatoris ingenuè fateretur opinionem Garziz & Molinæ in causa simplicis prohibitionis alienationis esse veram dist. contr. 114. num. 102. locus autem 6 et aliis coniecturis colligatur quod Testator voluerit, quod fructus liberi ad ejus successorem pertineant, et quo remanet exclusa ipsa commodatus, ut decisum fuit per Rot. Florent. in dict. causa Struci post contrav. Sammin. §. Quia dist. limitatio, a car. 742. & eorum D. de Comit. decif. 37. num. 18. & 19. Sammin. dist. contr. 114. d. num. 101. & signanter num. 108. & nihilominus in prima instantia scilicet fuerit vota ut in Lib. Merit. 134. a car. 1. & Rota Romana contrarium sentit in pluribus decisionibus, quas refert, & sequitur Ansaldo in annot. ad dec. 30. in princ. & clausis in annot. ad decif. 73. num. 31. admittit autem commodate certum est, quod pater est legitimus administrator, ut pluribus tenet Holstern in l. hat editio, quæst. 3. num. 6. Rot. nostra Lib. Merit. 134. a car. 1. §. Primum: que omnia maxime procedunt quando usufructus prohibitus fuit ad commodum filii, ut dicitur fiat, & non in odium patris, qui sit adalipator, aut alia ratione suspectus, quia tunc competit ei commodatus cum administratione conjuncta Apont. conf. 19. num. 29. & 30. Cargis. Galus. contr. 42. num. 8. & per tot. lib. 2. Capful. de usufr. cap. 3. d. num. 50. ad 64. ubi explicat Celsus. Garr. ad confectus. Merfan. cap. 7. glof. 3. numer. 4. De Luc. de servit. dist. 64. num. 4. Oles de test. jur. tit. 2. q. 6.*
21. num. 47. vers. administratorem, imò prohibita etiam commodatus, quando filii sunt pupilli, aut minores, ut in causa nostro, pater est eorum legitimus administrator, si non ratione usufructus, aut commodatus, saltem ratione patriæ potestatis Harim. Pijfer. quæst. 11. num. 9. & 13. vers. hinc causa, & propterea potest contrahere, distrahere, transigere, & alienare De Luc. de alienat. dist. 27. num. 12. & per tot. Quod filii transfationi interveniat debuit, deducatur D. Eques Panuzii ad eorum aetate, quia unus ex eis tempore transfationis infancilem, imò pupillarem aetatem excedebat, & propterea ejus consensu requireretur ad tradita per Captræf. in l. neque tutores, numer. 5. C. de procurator. Adelin. restat. 21. numer. 13. Juv. de jolement. glof. 15. §. 8. ex num. 13. Angel. de consens. com. 1. lib. 2. quæst. 14. num. 15. Rot. dec. 105. num. 3. & decif. 401. numer. 58. par. 16. decif. 554. num. 2. & dec. 678. num. 8. par. 18. nec verum officio quod contrarius fensit gravissimum Doctores, & signanter De Luc. de alienat. dist. 33. num. 16. & 17. quem laudat & sequitur Rot. nostra in causa Dei & Rampini 14. Novembrii 1718. §. Perum in fin. prædictis auctoritates loquentur in terminis iuribus, & hic agitur de Patre, qui majorem auctoritatem habet, quam tutor; ideoque siue filius sit infans, siue infans maior, potest pro eo transigere sine iudicis decreto,

quia habet administrationem cum libera potestate, ut late probat Ursell. de transfat. quæst. 15. numer. 1. §. 9. & per tot. maxime si transfatio tendat in utilitatem filii, ex qua resultat bona fides patris transigentis, qui non improbetur, sed iusta interveniente causa transegerit Valerius de transfat. tit. 4. quæst. 4. num. 18. Oles de test. jur. tit. 2. quæst. 6. num. 28. & 29. Ursell. dist. quæst. 15. numer. 16. Rot. post Confess. ad Stat. Urb. decif. 34. num. 9. decif. 56. num. 10. & decif. 57. num. 12. & in prædictis terminis transfationis imitæ super simili Statuto De Luc. de testam. dist. 32. num. 12. usque ad fin. hinc fides autem patris, & utilitas filii est evidens, ut infra. locutur demonstrabitur.

Defectus CAUSÆ MATERIALIS opponebatur, quia transfatio iniusta fuerit super jure claro secum ferenti peremptionem calumnie, ob quam concordia recitandus, & habetur ac si facta non esset Ursell. de Transfat. quæst. 43. num. 26. & seq. Aliegrad. conf. 104. num. 35. & 53. vol. 2. Cyprian. contr. 183. numer. 80. lib. 2. & contr. 237. num. 5. lib. 2. Borden. collat. 7. num. 37. vol. 1. Rot. de Testam. cap. 84. num. 267. & seq. Rot. dec. 202. num. 10. & de 294. num. 12. par. 8. Ius autem clarum ex duobus fundamentis elicitur.

I. Quia Statutum Pisani vindictæ sibi locum in casu quo coniux decedat cum filius iuxta cap. Dec. 540. lib. 2. cui videtur adherere Emon. De Luc. de testam. dist. dist. 32. Nos autem Statuti tenore mature perpenso humus in Voto, quod utrumque casum tam obitus cum filio, quam ubique filia postfomerit completatur iuxta opinionem Socini. Sen. consil. 79. num. 55. vers. sed iam absolute consilio, lib. 4. quem expresse Decio reprobat sequuntur Anton. de conf. 88. numer. 1. & seq. Lancellus. Galb. in commentar. ad confectus. Alexandr. prefat. 3. num. 23. in fin. Pappen. conf. 72. num. 15. Adon. Gravet. in addit. ad dist. conf. decif. 340. ubi asserit quod Decius d. consilium addit ad allicutionem Iudices, & propterea idem De Luc. ingenuè fateretur quod in iudicando habet opinio non recedente dict. dist. 32. num. 9. in fin. pro ut nunquam recedat Rota nostra, & signanter in dicta causa Bocceriani, & Compagnoni 30. Martii 1573. Lib. Merit. 40. a car. 184. tit. 6. Quibus tamen, ubi de pacifica observantia interpretativa d. Statuti, & de in dicta causa Voto, & Rodemini die 31. Augusti 1602. Lib. Merit. 101. a car. 347. §. Et quo ad primam, & in dicta causa Aquilani 12. Septembris 1641. Lib. Merit. 114. a car. 746. & lib. 115. a car. 270.

II. (& quidem totis viribus) Quia prædictum Statutum non comprehendit bona filia extraneorum, cum in materia successione, in quibus agitur de bonis defuncti, semper attendatur Statutum loci, ubi bona sunt sita, iuxta theoricam Jacobi de Ravenna in l. canibus populi 1. C. de sum. Trinici. quam per totum Mundum esse receptam magistratiter ostendit Illustriss. D. de Comit. decif. Fior. 73. per tot. rejecta distinctione an Statutum loquatur in terra, vel in personam Borden. collat. 41. num. 13. volum. 2. Gen. consil. 10. numer. 2. eum. 2. De de Comit. d. decif. 73. num. 26. ex viva ratione, quia Statutum de successione licet de personis loquatur, semper quoad effectum est reale, tamquam principaliter disponens de rebus defuncti, unde, vel alteri ex desigendo, ut docet Merfan. d. decif. 353. numer. 22. & per tot. D. de Comit. d. decif. 73. num. 18. Nemo enim jurisdictionem exercere potest ultra propriam territorium Merfan. de legu. lib. 3. tit. 1. quæst. 18. num. 20. Borden. dist. collat. 41. numer. 75. Merfan. dist. decif. 353. numer. 9. cum eam aliam sententiam fuit privatæ personæ Venturia. consil. 13. numer. 47. Cantius. alleg. 39. num. 33. vers. extra enim Merfan. dist. decif. 353. numer. 10. unde cum bona contravertit sita sunt in territorio Florentino, quia Ripatica usque de anno 1406. tradita fuit in possessionem Florentinorum, & condidit nova Statuta, in quibus appellatur alim comitatus Pisani, & nunc comitatus Florentie; & anno 1594. condidit nova Statuta, in quorum defectum ad Florentiam recurrere præcipitur, ut in Rub. 40. & tradit idem D. de Comit. decif. Fior. 74. num. 6. & 7. attendi non

28 debet in eorum successione Statum Pifanum, prohibetur conjugii alteri conjugii relinqueretur, sed Statum ubi bona sunt sita, & sic Pifanum, ut in terminis similibus Statum firmam Bald. in l. 1. §. arguatur 32. num. 16. *Capit. conf. 414. num. 70. 71. & 74. vol. 3. Add. ad Alexand. conf. 41. l. 1. C. l. 1. §. 2. Nec. conf. 514. num. 18. Pech. de legum. conf. l. 4. cap. 28. num. 5. & per tot. Bellon. de jur. accrefc. cap. 10. quæst. 2. num. 16. & 17. Rot. cur. Criff. dec. 274. num. 15. & 16. & decif. 485. num. 9. & 10. & decif. 513. num. 3. verfi. castrum, & in terminis dicti Statuti Pifani Alexand. conf. 155. num. 4. verfi. & faltem, & ibi add. l. 1. C. l. 1. §. 2. Pappo. conf. 54. num. 33. & 34. Rondenf. refponf. 18. num. 1. & feq. l. 1. R. No. fra in Florentina hereditatis 31. Auguf. 1620. §. Terria difficultas lib. Adat. 101. a 349. c. & verum Aligroff. D. de Com. dec. 16. num. 14. Verum ut huic obijcto plene fufficiat, inhabilitatiois materiam, quæ Jurifconfultorum ingenia fæper excoquo-
fit, aliquantulum delibare oportet pretium duximus.*

Statutaria INHABILITATIO, per quam perfona regulariter habilis, per Statum inhabilis redditur juxta theoriam Baldi in d. l. 1. num. 57. verfi. dicitur ergo C. de Summ. Trinit. alia eft fimplex, & addo-
luta, per quam perfona fubdita prohibetur aliquid facere per viam derogationis potentie, & ut confiftens in præcepto fimpliciter negativo, perfonam prohibent non egrediatur altera verbi eft mixta, aut qualifi-
cata, quando fit Statum ultra prohibitionem, directè, vel indirectè difpofitè de bonis perfone prohibetur; aut quando prohibet adum fieri, & nifi adhibitis quibufdam folementibus, in primo cafu Statum extendi vires extra territorium; fecus autem in fecundo Rota. conf. 160. num. 3. verfi. fecundus eft cafus lib. 4. Gratian. difcept. 886. num. 12. Palm. alleg. 344. num. 13. lib. 4. Alagard. conf. 36. num. 49. & 13. & conf. 93. num. 16. Andreu. contr. 414. num. 10. & feq. Gabriel. human. concl. l. 6. de Stat. concl. 2. num. 1. & 3. Borden. collat. 41. num. 89. vol. 2. Concl. ad Statut. Reg. in prælo. num. 159. Urcel. de tranf. quæst. 63. num. 14. & 15. Manf. confult. 420. num. 3. & 4. De Lac. de d. difp. 143. num. 42. & 43. Taragel. de refervat. Statut. art. 19. a 24. l. 1. ufe ad num. 19. & num. 27. 28. & 29. Rot. cur. Aderlin. dec. 353. repetit. in recent. decif. 177. num. 35. & feq. part. 5. & coram eodem def. 601. repetit. in recent. dec. 238. num. 1. & feq. & num. 8. & 9. part. 6. & coram eod. decif. 828. num. 15. & 16. confirmat. decif. 833. & eorum Rejaf. dec. 157. repetit. pof. Aderlin. de legu. dec. 188. & in recent. decif. 66. num. 24. part. 9. Rot. cur. Penting. dec. 109. num. 8.

31 In hypothefi verfatam in primo cafu, quia forma fubftantialis, & intrinfece testamenti eft voluntas Eftas. de testam. cap. 1. num. 27. & 28. unicè refidens in ejus perfona tanquam animæ principalis potentia. Ant. le Grand. injuff. philofoph. part. 9. art. 3. num. 2. & 3. & propterea fi Statum prohibet conjugii facultatem testandi ad favorem alieno-
rum, hujusmodi inhabilitatio non laedit alicuius Statum, nec refpectu perfone, nec refpectu bonorum.

Non refpectu perfone, quia eft fubdita Principi
32 33 qui tanquam habens potestatem condendi, vel difponendi legem potestatem ponit ut reftingere facultatem testandi Terr. de poff. fur. fuffici. lib. 3. cap. 3. num. 14. unde, & in totum tollere, ad condita per Emu. vif. De Lac. de testam. in fens. num. 7. quia fecundum veteres opiniones non provenit à jure naturalis, vel gentium, fed à benignitate legi pofitive De Lac. eod. trail. difp. 72. num. 12. & de fideicom. difp. 142. num. 28. & 36. aut faltem fi jura causa interveniat, ut plerumque relictis Ader. de fuffici. legal. part. 4. quæst. 9. art. 3. num. 1. maxime fi ea publicam utilitatem concernat, ut de Summo Pifano fecit Adenaf. confult. 104. num. 14. Rot. decif. lib. Adat. 39. a 443. l. 1. l. 40. a 187. & lib. 114. a 146. Ex quibus, epifcopus imperium quoad perfonam fubditam non arduat territorio, quia quocumque vadat, fæper imperium municipia vinculo prohibitive dicti Statuti Terræ. de leg. com. lib. 8.

num. 219. verfi. præterea Bellon. de jur. accrefc. cap. 10. quæst. 2. num. 25. Rot. coram Aderlin. decif. 401. num. 2.

Nec etiam laedit refpectu bonorum, quia Statum potest fubditiu inhabitare quoad jura perfonalia, etiam refpectu bonorum extra territorium existentium. Rota. confult. 2. num. 1. & 3. non per comprehenfionem, fed per privationem. Capr. conf. 21. n. 9. & fit ei inhibere ne eras mercatores aliorum Principatu l. mercatores C. de commerc. & mercatorib. ne habet in fita alieno Antares. de denat. reg. lib. 2. cap. 10. num. 54. & feq. ne contrahat, aut testam. tum conficiat, quod inter jura perfonalia connumeratur Bald. conf. 418. num. 1. volum. 4. Urcel. de tranf. quæst. 63. num. 15. Bellon. de jur. accrefc. cap. 10. quæst. 2. num. 37. Rot. dec. 177. num. 25. & 26. part. 5. recent. unde fi inhabilitatus reftetur contra præceptum Statuti, testamentum eft nullum, ac fiquid non effet, ut in terminis Statuti nostri Aderlin. conf. 89. num. 3. verfi. atetad. Pappo. conf. 67. num. 6. Rot. Flor. in dict. causa Sebizio 72. Septembris 1687. lib. Adat. 132. n. 710. Et propterea fit locus fufficienti ad interdictum, per quam bona defuncti diftribuntur, fecundum leges vigentes in loco ubi fane fita, juxta dictam theoricam Jacob. de Rota. ideoque non vulneratur, fed exequitur difpofitio Statuti alterius territorii.

Cum ergo D. Flammerta origo, & habitatione Pifana, inhabilitata ad testandum, testamentum condiderit contra præceptum Pifani Statuti, in Civitate Pifanum, ubi illud condere erat ei interdictum, ad favorem dictorum Cepparelli Civium Pifanorum, qui ob refiftentiam dicti Statuti acquirere non poterant Soccin. Sen. conf. 79. num. 32. lib. 4. Pappo. conf. 67. num. 6. Rot. Flor. coram Aligroff. D. de Com. dec. 16. num. 50. prædictum testamentum eft nullum etiam refpectu bonorum extra territorium existentium, juxta opinionem Bartoli in dict. l. canclis populi 1. num. 32. C. de Summ. Trinit. quare fequuntur innumeri, & fignanter Salys. in d. l. 1. num. 16. Ludovic. Gomez in repetit. c. ne animamur §. Statuto num. 61. de conf. 2. in 6. inter repetit. canon. tom. 5. fol. 65. Rota. conf. 160. num. 3. verfi. 25. et cafus lib. 4. Roman. conf. 39. num. 3. verfi. hi tamen non obftantibus, Alexander. conf. 41. num. 7. lib. 3. Capr. conf. 22. num. 7. 8. & 9. Riminald. fens. conf. 436. num. 9. lib. 4. Corn. conf. 232. num. 2. lib. 4. Barb. conf. ult. num. 25. lib. 3. Ader. conf. 53. num. 12. verfi. quod vir, & num. 18. Alar. conf. 8. num. 9. lib. 3. nbi ab hac opinione in fura non effe recedendum Rota. conf. 553. num. 10. Rota. conf. 60. num. 20. vol. 2. Gratian. difcept. 886. num. 10. 11. & 12. Tiraguel. de legib. com. lib. 16. gloff. 8. num. 219. verfi. & alibi, & num. 227. & 228. Gabr. com. confult. lib. 6. concluf. 8. num. 2. 3. & 7. Capr. ad Stat. Aderlin. cap. 295. num. 11. 12. & 13. Alagard. conf. 36. num. 4. lib. 1. Manf. confult. 420. num. 3. & 4. Summius. contr. 192. num. 95. lare Lancill. Gall. qui in hac materia omnes alios antecellit (refte De Lac. de testam. difp. 32. num. 7. in fin.) ad confuetud. Ader. præfat. 8. num. 11. & num. 12. ubi, & fit cum Bartolo interpedi tranfeundum Terr. ad Statut. fur. rubr. 90. in civilib. num. 40. Thefaur. quæst. fur. lib. 3. quæst. 4. num. 5. Decian. trail. crimin. lib. 2. cap. 35. num. 35. Lombardus. de contrall. gloff. 2. num. 33. plenè Aderad. de general. Statut. interpretat. concl. 6. art. 120. verfi. vel pote numer. 124. & 128. Chaffan. ad confuetud. Borgand. Rubr. 4. §. 7. tit. nifi aliter num. 16. verfi. quantum ad fecundum. Borden. collat. 41. num. 89. vol. 2. Taragel. de refervat. Statutaria art. 29. num. 25. 16. & 27. ufe ad 30. Rot. de Libentibus. refiftentibus decif. in qua emanant plures decifiones, & fignanter coram Aderlin. decif. 828. num. 15. & 16. & coram Rejaf. decif. 517. repetit. pof. Aderlin. de legu. dec. 188. & in recent. decif. 66. num. 24. part. 9. Rejaf. Penting. dec. 109. num. 8. & pro omnibus alijs fufficiens fons Balfus contrariæ opinionis aucto-
gnus, qui in cafu, quod testamentum condidit fit in loco Statuti prohibitive, Bartoli opinionem fequitur, addita ratione, quia confenfus eft reprobus, ut in d. l. 1. num. 27. & 28. C. de Summ. Trinit. epifcopus doctrinam effe communiter receptam, & con-

ita enim difficile est in foro obtinere, tradit *Bellon. de jur. accresc. cap. 10. quæst. 2. numer. 59. 60. & 62.* & licet Natta *conf. 514. numer. 16. & 17.* quem sequitur quis collega *Roland. conf. 80. numer. 33. libr. 4.* contrarij ostendere quod Bartolus hoc non deat, statim loquitur contra communem, & propter reprobatur à *Lancillot. Gall. diff. prefat. 8. numer. 14.* & à *Malacard. de gen. Stat. interpret. consil. 6. numer. 121. vers. & confideratio.*

Confirmatur prædictis exemplo prodigij, cui à Jodice interdicta fit bonorum administratio, qui contrahere non potest nec intrare, nec extrâ territorium, de bonis tam in territorio, quam extrâ territorium existentibus *Bartol. in l. ex captrans 18. numer. 1. ff. de captr. pænal. Roman. conf. 39. numer. 3. vers. ult. Adorat. conf. 53. numer. 12. Gratian. discipul. 389. numer. 44. Tirraguelli de legib. consue. leg. 16. gloss. 8. numer. 219. vers. similiter.*

Nec constat quod hoc procedat in contrahendis, in quibus inest obligatio personæ, & non in ultimis voluntatibus, in quibus agitur de successione in bonis defuncti; contrarium enim statuit jura nostra, quia prodigus eodem membris viro, quo se spoliat in via, eodem procul spoliat legitimis ejus hæredes in morte; adeoque testari non potest, testis sunt expressi in *l. i. cui 18. ff. de testam. & qui testam. fac. poss. & 6. item prodigius. in diti. quib. non est permittit. ff. de testam. ita Statutum Pisanae ecclesie liberalitate vitium in conjugis, ob cuiusmodi amorem erga alterum conjugem præsumit, & prodigo acquipatur *Novar. de elat. for. Selt. 2. numer. 35. vers. & tandem Virgil. de legib. person. cap. 11. numer. 9. in fin. Altum de nullit. sent. Rub. 11. quæst. 9. numer. 65.* ejusque voluntatem (motibus sine exigentibus) blandiam, & falsis susceptionibus extorant supponit, quia ardenter amans alacritatur, cæcitas, & erga quem amant efficitur amens *Altiner. diff. quæst. 9. numer. 4. Zach. quæst. Medico-legal. lib. 2. tit. 1. quæst. 10. numer. 48.* & propter ejus voluntatem infirmam de testandam deest, unde cum sit voluntas à lege declarata impotens, & ut inquit Baldus, *ff. de consensu reprobatum* non valet testamentum, nec intrâ, nec extrâ territorium de bonis hic, aut illic existentibus, quia unica est persona, & unica voluntas, & sic indivisibilis; unde non potest esse inhabilis ad testandam respectu bonorum territorij, & eodem tempore habiles respectu bonorum extra territorium, & quia declaratio habilitatis ad administrandum, contrahendum, & testandam, & sic an quis sit prodigus, furivus, aut mens impositus spoliat ad Judicem, cui subest persona ratione originis, & domicilij; propter subjectionem interdictio trahitur ad omnia bona interdicti, ut docet in fortioribus terminis habilitationis canonice *Emmanuel. de Loc. de alienat. & contrah. prelib. dist. 19. numer. 9. 10. & 11.**

Nec prædictis obstat facies auctoritates supra allegatæ, quoniam Bald. in *diff. l. si arripatur 22. ff. de adopt. loquitur de testatore origine Rhegensi, Civitate tamen Bononiensis; & cum Bononiæ possit maritus relinquere uxori secundum jura commune, secus autem Rhegi, solvitur quod in bonis Rhegionibus observetur Statutum Rhegi, in Bononiensibus consuetudo Bononiæ; & sublevis de more adducit rationem, quod paria æquatur patri, & sicui quis possit habere duos patres, naturalem, & civitem; ita possit habere duas patrias, originis, & habitationis; & propter cum sit duplex filius, Statutum utriusque patriæ observare tenetur, non secus ac testamentum utriusque patriis in bonis ad eos respectivè spectantibus, ut *numer. 26. & 27.* item procul respondit in *conf. 119. lib. 3. in casu occasione Medicationis, qui domicilium Papæ transiit, & per consequens idem resolvit; ejusque doctrinam sequuntur *Jes. in d. l. si arripatur numer. 42. ad 45. dionand. conf. 16. numer. 3. libr. 2. & conf. 41. numer. 7. vers. nisi talis lib. 3. Cephal. conf. 414. numer. 56. & 58. & ultimo lib. 3. Lancillot. Gall. ad consuet. Alex. prefat. 8. numer. 16. & 17. ubi multas congerit Aduersas de general. Statut. interpret. consil. 6. numer. 133. Gratian. discipul. 431. numer. 11. Rot. Florent. in eadem causa de Crescis lib. Ador. 106. a 421. null. 38. sed in***

hypothesi D. Flammæta *est origines, & domicilij Pisana, & testamentum condidit in Civitate Pisarum ad favorem Civium Pisanoorum, & propter præfatus casus longe distat à doctrina Baldi in diti. l. si arripatur, & in diti. conf. 119. sed bene convenit alteri ejus doctrinæ in diti. l. causus papalis numer. 87. C. de Sum. Trinit. quam communiter acceptam dicit Baldus loco supra citato.*

Cephal. *conf. 414. lib. 3.* fuit requisitus super testamento condito in Terra Roche Blanchæ à Dom. Marchione Rangoni antiqua origine Mantinense, & postea Parmense, qui domicilium Mantuæ transiit, & ibi Capitanem, & quamplura bona acquisiverat, & in codicillis istis prodiciis legatum uxori confirmavit, unde rectè respondit eam doctrinam Baldi in *diff. l. si arripatur*, quod attendi debet Statutum Mantuæ, ut per tot. *conf. & signatur numer. 58. vers. ultimus, & numer. 72. & 77. vers. unde sum Dominus.*

Alexand. *conf. 41. numer. 7. lib. 3.* sequitur opinionem Bartoli, sed in casu suo contrarium resolvit, 40 quia *Statutum nolum sublevis ligare extra territorium* numer. 10. & Ad. subdit quod in Gallia erit dispositio, quia *confusionibus sunt locales, & principaliter loca, & res illic sitas conserunt* quod asserit etiam Tondat, *resol. 33. numer. 4.* unde etiam non possunt ad eos alibi sitas.

Natta *conf. 514. numer. 18.* procedit cum doctrina Bartoli, sed iniquam applicationem, quod in ipsiusmodi Statuta sunt favorabilia, & firmat quod sine ostia, idcirco non extendenda ad bona sita extra territorium: verum non est in jure pacificum, in dicta Statuta edictum, sui favorem committit; certum autem est quod vera ratio, per quam Statutes non possunt disponere de bonis extra territorium, est defectus potestatis; unde simpliciter personam inhabilitando, & nihil de rebus disponendo, non videtur exercere aliquam potestatem super bonis alterius territorij.

Pechi *de testam. consil. lib. 4. cap. 38. numer. 5.* attendit Baldi in casu diverso loquens in *diff. l. si arripatur, & in diti. conf. 119.* sed ipse doctissimus in *diff. l. i. non expedit, nec allegat*; unde cum Baldus loquitur jura diversa casus, & ille indistinctè; merito rejicitur à Lancillot. Gall. ad consuetud. Alexand. prefat. 8. numer. 9. & seq.

Bellon. *de jur. accresc. cap. 10. quæst. 2. numer. 59. 60. & 62.* ingratè faceret opinionem Baldi in *diff. l. causus papalis numer. 87.* esse communiter receptam, & quod in foro contra eam non possit obineri; & licet ei non ardeat, quia nulla sit differentia inter habilitationem, & inhabilitationem; ac tamen pace tanti viri discernere est evidens, ut infra §. E. contra, & per consequens ejus auctoritas non est attendenda.

Decisiones Roter Romane *coram Crisp. emanant super Statuto Viterbi*, quod non continet inhabilitationem simplicem, sed præciue disponit de successione; ut lenius inferat.

Nec pariter obstat aliarum auctoritatum in terminis Pisani Statuti, quippe

Alexand. *conf. 155. numer. 4.* consuluit in casu, quo uxor origine Pisana nupta Venetiis, in eadem Civitate Venetiarum, testamentum condiderat, & bona erant sub dominio Veneto; Unde Alexander sequitur opinionem Baldi in *d. l. causus papalis*, quia testamentum condidit fuerat extra territorium, & pariter extra territorium bona repetebantur.

Randell. *respons. 18. & Papon. conf. 54.* scripturam in casu quo testator transiit in domicilium ad Villas Forcolis, & Montis Castellis, ubi observant jura commune, & ibi testamentum condiderat, & bona sita erant, & propter procedit cum doctrina Baldi in *diff. l. si arripatur.*

Rot. Florent. lib. Ador. 101. a 349. §. *interia* non eget declaratione, quia satis clarè loquitur in *lib. 3. vers. difficultas fuit per Nos resoluta, ut bona extra territorium Pisana non veniant sub probatione dicti Statuti, sed favorabilis, siue adijci, siue personam inhabilitati, cum non perquirat vires suas extra fines Statutum, in casu quo maritus, vel uxor ALIBI DOMICILIUM CONTRAXIT* juxta doctrinam Baldi &c.

Deci.

48. *Deiſio 18. num. 24.* Illuſtriſſi. D. de Comie. producit ſuper teſtamentum condito Piſa à Cive Piſano origine, de habitatione, & ex privilegio etiam ſive Florentino ad favorem uxoris Piſane de bonis Piſis exiſtentibus, unde iuramentum accendi debebat Statutum Piſanum ut num. 11. 12. & per tot.
49. E converſo autem quia Principi non non ſubditi nullum habet imperium *Theſ. quaſ. ſur. lib. 4. quaſ. 4. num. 4.* forendis teſtari poſſet in loco Statuti prohibitive de bonis ibi exiſtentibus *Bartal. in l. civiles populi 2. numer. 26. verſ. & idem dico. C. de ſum. Trinit. & ibi Joſ. num. 26. verſ. eodem modo de ſum. conf. 60. num. 31. vol. 2. Roland. conf. 91. num. 23. lib. 3. Chaffan. ad conſuetud. Burgund. rubr. 4. §. 7. ſic. per teſtamentum uxoris. q. Cance. var. cap. 20. numer. 20. part. 1. Lovell. Gall. ad conſuetud. Alex. preſat. 8. num. 36. & 37. Terſ. ad Statut. Pap. rubr. 90. in civilib. numer. 35. Rot. Flor. libr. Actor. 75. a 148. §. ſecunda Statutum, ea ſemper repetita ratione quod Statutum inhabilitans ſimpliciter, & absolute eſt intere perſonale, & non reale, & per conſequens attendi debet ſuſpectio perſone, & non bonorum, quia bona veniunt accreſciti ad perſonam, non perſona ad bona Chaffan. ubi ſupra numer. 9. & in terminis Statuti Piſani Illuſtriſſi. D. de Comie. deiſi. Flor. 73. num. 19.*
50. In ſecundo verò caſu principali, quando inhabilitatio eſt mixta, quia Statutum directè diſponat de bonis perſone inhabilitate, non poſſet vires extendere ultra territorium, quia poſſeret manum in inferre alienam diſponendo de bonis ſpectantibus ad iuriſdictionem Statuentium, in quorum territorio ita ſunt, ut ſuper Statuto Viterbiſiſ deſerentia ſucceſſionem filiis mafculis in bonis Maria, quam probabatur teſtari ultra decimam partem, & ſic inhabilitatio non ſua absolute, & de per ſe, ſed famulativè in confirmationem dictæ ſucceſſionis, latè Tartagl. de reſer. Statuar. art. 29. numer. 15. ad 18. & numer. 27. ad 30. & licet num. 42. & 54. videatur firmare quod actus teſtandi reſpectu bona; autem animadvertendum quod dictum numer. 42. loquitur de inhabilitacione ſecundum quid, ut in numer. 38. ad 45. & diſt. numer. 54. agi de habilitacione, quæ utraque continet facultatem diſponendi de bonis ad aliena territoria non extendentem, ut ſe deſiderando ſimul numer. 36. ſecus autem in habilitacione absolute conſiſtens in acta intere negativo, ut numer. 15. 16. & 27. eſſe ad 30. & ratio differentie eſt manifeſta, quia teſtando diſponitur de bonis, ſecus autem non teſtando, & ſuper eodem Statuto emanant tres deſiſiones *ceram Criff. ff. 274. tom. 1. & deiſi. 485. & 513. num. 3.* in quibus prima, & ſecunda excipiunt bona extra territorium, quia pro eorum comprehensione requireretur utraque ſubjectio, perſone, & bonorum, ut in pr. num. 15. & in ſe. numer. 9. verum quia hoſumodo fundamētum non ſua tantum viſum ſuit, quia ſubiſt. ita unica ſubjectio, ut magiſtratus in diſt. deiſi. 73. per tot. *ceram diſt. Dom. de Comieſi.* Rota præcedentes deſiſiones confirmavit et verſimili Statuentium voluntate includendo in capite invitativo ſubditos, & non ceteros, & ex defectu poteſtatis comprehendendi Clericos in capite excluſive, ut num. 3. & *ceram, & num. 8. & 9.* Statutum autem Piſanum ad differentiam Viterbiſiſ non deſert ſucceſſionem alicui; unde ſi reliſtum eſt particulare conſolidatur cum hereditate, ſi eſt univerſale deſertur ſubſtituto vulgari, ſi minus, ſi locus ſucceſſionis ab interdicto, ut ponderat Rot. in diſt. cauſa Schep. lib. Actor. 131. n. 710. unde non mirum ſi Statutum Viterbiſiſ non poſſet extendere vires extra territorium, ſecus autem Piſanum.
51. Idem eſt ſi Statutum indirectè diſponeret, ex gr. inhabilitando ſecundogenituram ad ſuccedendum utante primogenito, aut excluſendo ſimilia ad favorem agnatorum, quia ſi vires procederet extra territorium, primogenitus, & agnati vigore legis eorum præſente ſuccederent in bonis alienis Principatus, quod non evenit ſa ſimplici, & absolute inhabilitacione, authoritatibus ſupra relatis in §. ſecunda. Hoc ipſum procederet ſi inhabilitatio eſſet qualificata, ut ſi Statutum inhabilitaret inhabitum ad contrahendum, ſur teſtandum, niſi adhibitis quibundam ſpecificamentis, quæ ſemper ſervande ſunt juxta cœſuram Statuti loci, ubi celebratum eſt inſtrumentum, quia eaſ inducere poſſent ad iuriſdictionem ejus, in cuius dominio actus geritur; ut egregie de more Bartol. in diſt. 1. canibus populi numer. 26. verſ. nam ſolemnitas, quem omnes ſequuntur relati longa ſerie à Borden. collat. legal. 41. num. 3. vol. 2. Ch. rech. diſcept. 33. numer. 23. Moſcardi de general. Statut. interpretat. cunct. 60. num. 22. Altop. cauſ. 36. num. 4. lib. 1. ſeu. de contrat. minor. gloſ. 5. §. 3. num. 24. Bellen. de jur. accreſci. cap. 10. quaſ. 2. numer. 135. & 136. Tartagl. de reſer. Statuar. art. 29. num. 38. & 74. Rub. de reſtament. cap. 26. num. 232. & 233.

E contra verò Statutaria HABILITATIO, perquam 33 perſona inhabilis, à Statutu efficitur habilis juxta theoreticam Baldi in diſt. 1. 1. numer. 57. verſ. dico ergo C. de ſum. Trinit. ut ſi ſpontum ad ſucceſſionem admittitur contra text. in aurb. ex *com. C. de inſeſſ. nupt. §. ſilio familiaſ teſtamenti* factorem concederet contra text. in l. qui in poſſeſſe 6. ff. de reſam. & qui reſam. fac. poſſ. §. patri ſilio emancipato pupillariter ſubſtituitur permiſſetur contra text. in l. quibus 2. in princ. ff. de vulg. & pupillar. non extenditur ultra territorium, quia huiusmodi habilitaciones ſunt leges ſpeciales affirmative tangentes alienam iuriſdictionem quantum vigore ſuccederetur in bonis alienis Principatus, quod non permiſſum, quia unusquique legem dicere debet in proprio, & non in alienis dominis; ad differentiam præcepti ſimpliciter negativi, quod intra cœſuras perſone prohibet reſtranguere, ut bene diſtinguit Borden. collat. 41. num. 84. & 89. & n. 91. 92. & 93. Tartagl. de reſer. Statuar. art. 29. num. 35. vol. 2. aliisque præter ſupra citati.

His ique primogenitis in dubium revocari non poſſet, quod ſuper dicta controverſia fieri poſſet tranſaſſum, cum ad non ſubſtituentem ſufficiat dubitari 54 reſiſtens et auctoritate unius excellentiſſimi Doctores Epife. Roſ. diſpae. 111. num. 66. Sammaritus. contr. 143. num. 71. Rot. deiſi. 13. num. 8. part. 14. *ceram Rich. deiſi. 390. numer. 15. Ceram Corr. deiſi. 675. num. 2. Ceram Octobon. deiſi. 25. num. 13. & 16. & deiſi. 2. num. 11. poſt Paulat. diſſer. 15. & deiſi. 560. num. 3. Ceram Criff. ſed in hypotheſi adſunt pro nullitate teſtamenti etiam reſpectu bonorum extra dictionem Piſanam exiſtentium duo juris luminaria magna Banoſi, & Baldus cum inſument, qui unum magis ample, ut alterum magis ſtrictè loquantur, amboſ tamen caſui noſtro applicabiles, conſentient ſequuntur; ſufficeret pariter quod controverſia eſſet extrajudicialis Poſt. reſolu. 147. num. 12. Cyriac. contr. 3. numer. 3. lib. 1. Gratian. diſcept. 476. num. 3. Adrian. deiſi. 163. numer. 1. hæc autem non ſolum deſiſta erat in iudicio, ſed præmia Sententiæ in poſſeſſione ad favorem dicti Dom. Equitiſ Caſcine, quæ magnos robur et adſcit Sammaritus. contr. 143. numer. 92. Rot. Senec. cor. Blaſiſſiſ. Dom. de Comieſi. deiſi. 45. num. 3. & 4. imò ſufficiſ ſolus timor ſuis. *Parian. allegat. 21. num. 48. & 49. & alleg. 181. numer. 7. Rot. Ceram Gregor. deiſi. 149. num. 2. & ibi Beltramus. num. 5. & 6. & Ceram Barato. d. 280. num. 11. & ibi Ferrenti. lib. A. & Ceram Octobon. diſt. deiſi. 25. num. 13. & ſeq. & deiſi. 198. num. 9. & Ceram Cavalier. deiſi. 407. num. 7. & poſt De Luc. in Manſiſ. dec. 33. 407. num. 7. etiam procederet ex præſentione non iuridica, aut parum dubia, dummodo evidens, & palpabilis, columnia non intervenit Urcal. de tranſlat. quaſ. 43. num. 20. & 33. Rub. conſule. 21. num. 41. Rodolphin. alleg. 115. numer. 18. Rot. Ceram Adrian. deiſi. 799. num. 19. verſ. illudque & in reſer. deiſi. 161. num. 5. part. 9. & deiſi. 112. num. 4. 7. 10. & 11. part. 10. & deiſi. 207. num. 8. part. 15. & deiſi. 341. num. 10. part. 16. & deiſi. 262. num. 15. part. 19. & Ceram Falcione. 17. & deiſi. 7. num. 7. & plene deiſi. 9. num. 16. & 17. & Cer. Melin. deiſi. 1305. num. 7. tom. 5. & Ceram Herre. deiſi. 128. n. 11.**

Nec ad renovandum prædictæ lites timorem obſtat dicta ponderatio quod Dom. Caſcina non poſſet ad ſucceſſionem aſpirare, tam in caſu quo teſtamentum

mentum esse validum, quoniam in causa quo effectum
tum: si enim erat validum, causa cessat facere
cessare causam inesset, d. quondam 39. ff. de acqu.
heredit. l. quondam 90. ff. de reg. iur. l. antequam
8. Cod. de iur. de success. li. vnde esse nullum refut.

36 Quod officiorum facit ad favorem dilectorum Domini-
norum: Capiteoli, vires assumat ad substitutionem
vulgaris ad favorem Commende, aut Coadiutorum
erigendorum *l. si pperetur c. 1. §. si auctoritas §. de lib.
§. posthum.* etiam prima institutio caducum ad inop-
tacionem antilium *Mari. de success. p. 1. quæst. 1. n. 2. c.
30. §. fin. de substit. quæst. 2. n. 2. c. 4. quæst. 51. n. 1.*
et in secundo podit *Sextani. Rel. dec. 131. c. 703. in
prin. c. 1. in Epist. harduic. 1. 1. dec. 1361. q. quib.
pæstetur causa D. Audier. Cevalcanti et per consequens
certa etiam in retroque casu excludit D. Equius
quoniam pro tepensione animarum verum, quod huius-
modi exceptio non competit DD. Capparelli, sed fa-
cite Religiosi vulgariter substituit, quæ transmissio non
non impugnavit, sed ejus executionem inflatur pe-
nitur, de iurementis, quoniam supposita incapacitate de-
Capparelli non cessat *consequenter etiam respectu Religio-**

decrem. det. 33. m. 26. col. 6. conuictum fuit quod ag-
geret de diti Comendaco. cum dote fuisset septem mil-
lium, & de ea inuoluit deberet diti. D. Eques Cafica
cum fola penfione de 128. eius viui durante, & post eius
mortem fuiffet decedente diti. DD. Caprelli vix pri-
mogeniarij, & post quorundam lineam, defcendentes mafcu-
li diti Cafice, cum onere fupplendi dote in 11 lifens
mille; & fic diti Cafice nihil in proprietate relatu-
rum fuit, & ideo inuidius quid modicum, cum qui ellet
feno confectus, penfionem relatiua, breuiter cur duratur
iuxta reat. illi. hereditatem filij, ad filij. Comendati-
ones non fua ellet fuper tota hereditate ad quatuor
infantibus, fed fuper bonis fuerunt Luc. 7000. confor-
tandibus, & per confequentia omne contramodum, & tota
utilitas celfit ad fauorem diti. Caprelli, quibus omnia
bona relata fuiffent, partem reit Comendaco, & feque-
ntia vix hereditario de Luc. de alienat. d. diffo. no. 11.
fufficit enio ad fufficiens tranfitionem modica
condonatio Rec. Prior. det. 137. m. 5. & det. the. 9.
13. & Cur. Caprell. det. 726. n. 28. cum reit relin-
dum et caput iniufticie requiratur legio enormitatis ha-
bitio refpectu ad incertum litoreuonem, ad futurum in-
commodum, & expenfas Valeran. de tranf. alijs. 6. q. 1.
n. 4. Urfell. de mactis. q. 95. m. 11. Bende. collat.
legel. 7. m. 56. 57. & 58. uult. 1. Rec. Prior. Adm. det. 102.
m. 11. d. 4. fortius quando uult fieri de confilio iudicium
Iuftitiorum de Luc. de ufor. diffo. 35. n. 16. Rec. coram
Caprell. det. 790. n. 13. & det. 726. m. 5. ino fufficit
quandoque folus reffellus iuxta Rec. diffo. 111. n. 36. Rec.
poff. Tur. de poff. det. 78. n. 7. & poff. Urfell. det. 23. n. 4.
in p. & Cur. Emerit. det. 1134. n. 6. & Cur. Caprell. det.
726. n. 17. & Cur. Adm. diti. d. 118. n. 10. m. 6.

Cum igitur coelitus de VALENTATE, et JUSTITIA translaſionis, ejusque UTILITATE maxime reſpectu cum impugnationi, nimis abſoum eſſet, & cujus devium illam reſpicere, & ſilium flammæ jam extenſas rursus exilare, contra monition Imperatorum Diſcretionem, & Maximam in ea cauſa ¶ 6. C. de tranſlat. propoſita quia fuit à Partibus executioni mandata, qua dicitur: Eques Ceſarina ſocios bona hereditaria dimittit, D. Joannes Baptiſta Cepparelli cæcepit, & Seraphi. Magnus Magnifier prævia informatione D. ejus Andronio Vettori Commendato acceptavit Rot. curiam Falwiter. cit. de creſc. det. 7. n. 1. & dictam tranſactionem ad iſtoſtatum del. Partium confirmari ¶ ibi. ¶ de diſpo. ſpecifico æque reſponſamente l. Al. P. S. Ad neceſſaria dicta Commenda ¶ 9. confirmare dicta augmenſatione ¶ de iſoleis n. 5. A. confermat augmenſationem factam fructu Parvi, ad accerta ¶ la Commenda, & vult, qd. ſi ſanctio contra occurrat ¶ § ſervatione ¶ quo in caſu el. interdictiſſimis Reu. conſil. 89. n. 3. Penarum. conſ. 1. num. 37. Urcel. de tranſlat. prefat. num. 17. & quod ¶ 6. n. 6. Senae. Aldin. inter recoll. p. Palm. citat. 360. n. vnum. 209. ſuper ad 209. maximè quia et legitima Add. ad Aldin. depri-megneti. Hylan. lib. 4. cap. 9. num. 24. ¶ 37. verſ. ſimila quibus Urcel. de tranſlat. quod. 94. num. 2. obſervata cum ſolutione dictæ penſionis l. 136. in qua cum del. Cepparelli cellaverint, fuerant condemnati ad ann perſolveandum, oreſcit De Luc. de alien. del. 449. 70. n. 2. & quod plus cit. quon ſuccedenti bona dicte hereditatis adhuc poſſident; repogant enim legi, & rationi bono titulo tranſactionis accepta retinere, & codem tenore ann impingere, ipſaque in partibus favorabilibus acceptate, in contrarium veſeſcripte Palerm. de tranſlat. cit. 6. quod. 1. num. 2. ¶ Cyriae. conſ. 441. n. 35. Cayre. Luer. det. 26. num. 89. & quod cum ea ceſſaverint, & obſervent, etiam in potiusq. obſervare jeneretur Rot. cur. Pening. det. 66. n. 7. Rot. Bapiti. det. 644. n. 7. Rot. Rejar. det. 256. n. 6. Coram Gelf. det. 101. num. 6. ¶ coram Celſo. det. 136. num. 7.

cento, 1.16. et 1.16. et 1.17. *Ret.* dec. 55. n. 3. *verf. ar-*
cente, et 8. 16. 17. *verf. dec.* et *propter* non comprehend-
 60 alterius Statuti Palani probat *Asynia*, cap. 20. n. 4. *et* *fig-*
et terminus Florentini *in* *terrali* *de* *cejan*, *verf.* 9. *Rat.*
Flo. *in* *capula* *Brigatier*, et *Ergas* 31. *Octabris* 1886. *et*
super *dict.* Statuto *Vuerbri* *Rat.* *cap.* *Crip.* *dict.* dec. 48. 51
 61 1. 13. et dec. 513. n. 9. *Idem* *de* *confilio* *peritiorum*, *qu-*
rum *unus* *quis* *vis* *Bartholomeus* *Chesi* *indignus* *legum* *inter-*
pre-, et *celeberrimus* *in* *foro* *Advocatus* *dict.* *Hieronym.*
Berg. *in* *impug.* *cap.* *lib.* 2. *cap.* *in* *ad.* 3. *et* *lib.* 19. *n.*
7. *et* *Alleg.* *de* *Com.* *in* *ad.* *cap.* *in* *ad.* *Flo.* *de* *li-*

articulo manus videtur deesse, & quatenus de qua vocatione constaret, Commenda non fuit ecclia super tota hereditate ad mentem dicti testatoris, sed solum super parte bonorum hereditariarum, quorum residuum pro fideicommissio remansit, unde cum transactio inita fuerit bona fide, & negotium pendente, & vniuersum gestum, ligat etiam successores iure proprio ad fideicommissum vocatus D. Pacius. allegat. 21. num. 3. Utresol. de transact. quæst. 44. num. 25. Rot. Bonon. inter vniuers. per Palm. decif. 363. num. 32. Rot. Ferrarien. apud eundem decif. 170. num. 6. Rot. post De Luc. de fideicommiss. dec. 71. num. 13. & in Mantiff. eodem tit. decif. 75. num. 3. & eorum Melin. decif. 595. numer. 3. tom. 2. & decif. 1218. num. 16. tom. 5. & eorum Falconer. tit. 21. decif. 2. numer. 8. & tit. 24. decif. 5. num. 12. & eorum Grif. decif. 587. per tot. plen. Rot. Floren. in causa Marcelli & Rivetelli die 29. Aprilis 1721. num. 53. & seq. eorum Illust. Dom. Audit. Calderoni fortassis si sint heredes transigentium Rot. post De Luc. de fideicommiss. dec. 71. num. 14. & in Mantiff. apud. tit. dec. 75. num. 4. & fideicommissum ab instituto capacitate dependens per valde dubium Rot. eorum Priol. decif. 165. num. 14. & eorum Caprar. decif. 726. num. 17. & 18.

Comparuit tandem in actu expeditionis Reverendiss. Capitulum Ecclesie Præmortalis Pifarum petens erigi prædictos Canonicatus: vestrem ne huiusmodi causa ad Notaria etatem protraheretur, et iura reservamus, & votum nostrum Supremo Magistratui transmissimus.

Joannes Bonaventura Neri Radia Aud.

Petrus Franciscus Mormori Auditor.

Franciscus Fabrinus Supremi Magistr. Cancellarius, & Relator.

ARGUMENTUM.

Veritas, & realitas Cambii ex quibus probatur, & simulatio excluditur. Cedens jura talia qualia, & dummodo, &c. non tenetur præstare bona & vera, & multo minus antiora.

SUMMARIUM.

1. Impletum in prejudicium adimplere debentis, & ab eo causam habentium habetur, & si sequatur fuisse.
2. Cambium præsumitur neque collusivum, & simulatio ubi constat à principio de veritate actionis pecuniarum.
3. Realitas illius probatur ex computis dati, & accepti.
4. Item ex solutione fructuum & ex geminatio confessionibus debitoris & num. 18.
5. Item si non erat antea cognitus casus cujus occasione allegatur postmodum simulatio.
6. Simulatio & Collusio probanda est ab allegante periculum probationis.
7. Causam veram, & reale creati potest ex creati precedenti.
8. Dolus in cedente jura talia qualia ex quibus excludatur.
9. Cedens jura talia qualia dummodo, &c. non tenetur de evulsionem favore cessantis, nec jura cessata facere bona & vera, & de ratione numer. seq.
10. Cedens jura talia qualia dicitur cedere aliam & initium petis.
11. Declaratur contrarii ut procedant in sessione nominis debitoris vel creditoris principaliter facta, aut in venditionis iurum.
12. Cedens jura talia qualia si non tenetur præstare vera multo minus antiora.
13. Creditur Cambii non tenetur esse sollicitus de veritate in extinctionem debitorum, qua debitor cambii promissis exquirere.
14. Declaratur contrarii ut procedant in contrahente cum Ecclesia, vel Pupillo, vel Adversario.
15. Clausula quorum interit nullatenus potest potest illam potest de tempore instrumenti nullum interire habetur.

16. Nec officio non obligatum, nec aliquid promittentem.
17. Contraria auctoritates declaratur procedere in se accellente extingente debitum cum illa clausula quorum interit.
18. Exitus causa.
19. Ex quibus constellatur, & circumstantiis antecedentibus & subsequentibus simulatio & collusio excludatur & num. 25. & 25.
20. Pecunia identitas quomodo probatur.
21. Creditor vendens pignus sui debitoris non tenetur de evulsionem, nisi compromissis vel scilicet pignus vicium vendiderit, & n. 32.
22. Probatur, & integritas contrahentium officiosissima constellatur est pro evulsionem simulationis.
23. Simulatio non admittitur, quando defectus probabilis & verisimilis causa simulandi.
24. Et coniectura, quæ adduci possunt pro inducenda simulatione remanent insignificantes ibid.
25. Cedens jura cum clausula præservativa. Talia tenetur qualia, & dummodo, &c. Non tenetur de evulsionem, nec debet facere bona, & vera jura cessata.
26. Et de ratione numer. 28.
27. Contrarium numer. 29.
28. Distinguitur, ut numer. 30. & 31.
29. Dominium pecunie transire & in primo recipiente, licet ipse utatur contractu cum pecunia alteri solvat.

Romana Pecuniaria,

E T

DISCURSUS CCXXIII.

Reverendissime Pater: Coadiutor Illustrissimus D. Advocatus Jacobus de Comitibus Auditor Cameræ Sacerdotis, Ducis Etruræ, & in Civitate Florentinæ commorans, suum Procuratorem in Urbe D. Franciscum Antonium Crucianum ad effectum exigendi tam fructus locorum Montium, & vacuillium, nec non Cambiorum, & aliorum effectuum ab eo in Urbe possessionem, ut ex mandato Procurator Summ. num. 1. cujus vigore Procurator Constitutus immediate egerit Capitale locorum 26. Mille Religionis vacuillium extinctionum per medium Banci D. Lenti, nec non etiam aliorum Capitalium, & fructuum decursum, in eorum constantiam summam fuit 3245. 62., ut ex computo ab eodem Procuratore subscripto, & Dom. Constituenti transmissio Summ. num. 2.

Cum autem easdem pecunias præsertim à supradictis Capitalibus provenientes D. Advocatus reinvestire desiderasset pariter in Urbe, & pro Investmentis dedisset Ordinem eidem Procuratori ut ex Epistolis unius, & aliorum huiusmodi Ordinem probantibus Summ. n. 3. Idem auctoritas Crucianus Procurator indigena pecunias, obtulit Investmentem pro summa, & quantitate fuit 2350. cum semet ipso, & Seraphino ejus fratre, mediante creatione Cambii, ad effectum erigendi pro majori securitate Creditores in extinctionem totidem debitorum, & factum ita est, nam Illustriss. D. Eques Josephus Episcopus de Grassis, tunc mandatarus supradicti Advocati stipulatus fuit cambium cum prædictis D. Seraphino, & Franciscio Antonio fratribus de Crucianis sub ea lege solvendi pecunias Cambiales Creditores defertis in eodem Instrumento Cambii, & signaverat ratam fuit 820. Dom. Franciscio Carolo sibi ex eorum Creditibus, ut ex Summ. num. 4.

Verum quia integra summa pecuniarum Cambialium extinctionis penes eundem Franciscum Crucianum, oportet ab eo exactam ex antedicta Capitalibus locorum montium vacuillium extraxerunt, propterea in Instrumento Cambii asseruerunt Contrahentes ratam fuit, 1930. solvere, & respectivè recipere in pecunia numerata, summam verbè residualem fuit 820. solvere memorato Carolo vigore Ordinis similis summa dicto S. Monti Pietatis Urbis à D. Equite Grassio subscriptis, Summ. num. 5.

Consequenter huiusmodi Ordo confectus fuit sub fide ipsius Francisci Antonii Cruciani, sive assensu depositus, sive deponere voluisse in eodem S. Monte summam æquivalentem, illamque nasquam deposuisset, & eo, quæ vel consumptæ vel in aliis Causis erogare volebat, propterea Dom. Advocatum conquisitum fuit, & conque-

rebatur

rebus de sufficiencia illius depositi, & respectu reversione dictae summae in fauore dicti D. Caroli, habitans de acquisitione iurium Creditorum antecorum, iuxta pactum contentum in Instrumento Cambii, requiritur saltem solutio, vel eadem dicta summa, vel saltem unius rate ad computum, nec ex Summa. n. sed quia nequeum consequatur, continuas prestat molestias, donec memorata dicta Cruciano ex soluit vendere quantum Deum in Urbe situm, & ex illius pretio exangere supradictum Cambium, pro ut cum effectu Domum vendidit D. Philippo Sivano, & ex illius pretio D. Advocatus de Comitibus obtinuit satisfacionem foris, & fructuum ejusdem Cambii, mediante R. P. D. de Simonibus Procuratore ab eo constituto, qui cessit favore Sivani omnia sua Jura talia, qualia, & damna contra ipsam aliquam retorqueat possent Summa. n.

Sub eo supposito, quod D. Sivanus Emptor passus fuerit immisionem in Sabinio pro dicta rata pretii sc. 820. ad instantiam pronominati dicti Caroli ad effectum ex pensionibus rate D. Doms satisfaciendi de fructibus, & forte ejusdem Cambii per Sententiam R. P. D. A. Cameris suspensam, tamen per appellationem, & delegationem Cause S. Rote instruit novum, & ex integro iudicium cor. Illustrissimo Dom. meo pro liberatione a molestis, & pro effectu liberationis, pro restitutione sc. 820. ad effectum solvendi dicto Caroli, & liberandi Domum a pectunia immisionis, sed erudimus, D. Advocatum de Comitibus reum conveniunt fore absolvendum ab impetitis, pro ut submissis votis deprecamur.

Item cum infamiam D. Sivani fundere pretendit in eo quod Cambium fuerit simulatum pro dicta rata sc. 820. non autem verum, & reale, quippe quia creditor, qui illius Procurator direxit Ordinem S. Montis Petrus Urbis solvendi Francisco Antonio Cruciano sub ea lege relinquenti in eodem S. Monte eandem summam, ad hoc, ut postea vigore ejus Ordinis illam solveret D. Francisco Carlioli in restitutionem foris principalis dicti Cambii, & utique Ordo summa effectum sortiri nequalet, ex quo in S. Monte nullae reperiebantur, nec reperta fuerint pecunie ad creditum D. Advocati Creditum Cambii, adeoque clara fit simulatio, & deceptio D. Sivani; Alii autem peritus compertus hujusmodi fundamentum, quia cum D. Cruciani esset effectus pecuniae etiam majoris quantitate spectantes ad D. Advocatum de Comitibus, & signanter sc. 2600. proventus ex pretio Locorum Monium varabilium extrahorum destinatum ad investendum, & de Ordine ejusdem D. Advocati investendi mediante opera ipsius D. Cruciani ejus Procuratoris ut ex Epistolis tam ipsius D. Advocati, quam Dom. Cruciani Summa. n. ubique vel eadem pecunias deponere tenebantur in S. Monte Petrus, pro ut depositus supponebat idem D. Advoc. & pro eo D. Eques de Graffis, vel depositurus fuisset pro complemento D. Ordinis, quotiescumque ab eodem Cruciano dependebat, qui propterea si neglexit adimplere ex, qui ipsemet adimplere tenebatur, habere ac si adimplevisset ad sui praedictum, & ab eo causam habentium, nec defectum adimplementi allegare valent, Rot. decis. 26. numer. 3. part. 16. recent.

Neque etiam inferri valet infectio dicti Cambii, vel defectus illius realitatis, & veritatis, seu simulationis, tum quia consistit de praesentia pecuniarum Cambium quod ipsum Crucianum contrahentem Cambium, ex incontestabili exactione majoris summae pecuniarum ad creditum Cambii spectantium, quemadmodum etiam refuta suspensio eundem pecuniarum de tempore contracti Cambii penes dict. Crucianum Exactionem, & respectu Cambium contrahentem ad ejus praedictum, ita & quilibet praesentia collatio, aut simulatio vel defectus Cambii Cambium manet substantia, nam consilio de veritate exactionis eundem pecuniarum circa omnem dubietatem, ex hujusmodi certo principio subtilia remanet quilibet macula collusio, vel simulationis Cambii, juxta firmitatem per Rot. in decis. 236. numer. 4. & 6. & decis. 1045. numer. 13. & decis. 1188. numer. 4. coram Emerio & cor. Falsoner. dec. 2. numer. 2. de falsariis, & simulationibus & decis. 85. numer. 15. de dec.

Tum quia veritas effectus illius dicti Cambii, & consequentia pecuniarum, pro quibus Cambium contractum Casareg. de Commert. Tom. II.

fuit a Cruciano superlativè probata remanet, non ex praesumptionibus, sed ex probatione effectiva, veluti ex computo dati, & recepti ab eodem Cruciano subscrip. & transmissio D. Advocati de Comitibus, sub die 21. Novembris 1720. in quo se constituit debitor summae sc. 3245. 62. pro totidem pecuniis spectantibus ad D. Advocatum, & ab eo exactis, & de contrario computari eundem tantum pecuniarum, & inter hujusmodi enim posuit in calculo Cambium ab eo contractum, pro dicta summa sc. 2350. ut in dict. Summa. n. & de ejusdem computi transmissio constat ex Epistola contempnente transmissa eidem D. Advocato Summa. numer.

Et licet praeterea justificationes exhiberent ad probandam realitatem D. Cambii, attamen nec deficiente ulterius quoque probationes defumpe ex pluribus computis subsequenibus, in quibus se constituit debitor fructuum ejusdem Cambii, & pariter constat, ex computis transmissa D. Advocati, una cum suis Epistolis Summa. n. quoties agitur per plures, & reiteratos actus dict. Crucianus se declaravit debitorem verum, & realem D. Cambii, illiusque fructum solvere, & exacta remanet quilibet imaginabilis collusio, quilibetque defectus realitatis, & veritatis illius, cum praesum nequeat se simulare voluisse debitorum, quantum non fuisset, ut observat Cyriac. contr. 121. n. 4. Rot. Lucen. apud Palm. Nep. dec. 57. n. 72. Rot. dec. 236. numer. 13. per. 10. recent. & dec. 748. n. 9. coram Emerio.

Praecipue quia omnes actus praedicti facti fuerant, & antequam Sivanus cogitaret de emenda Domus, quo casu non est ab eo allegabilis aliqua simulatio, neque praesumibilis ex Text. in l. alla simulata C. plar. valere ac in nostris, & de iuribus terminis rescripti Rota in Romana Pecuniaria seu Evictionis 5. Decembris 1729. 5. coram namque cor. Rot. Rota, ubi quod praesumptio militat pro sinceritate, & realitate actus, & hac operatur, ut allegas collusionem, simulationem, aut fraudem perspicui probationibus, cum vincere debeat, jura Text. in l. quartus 18. §. qui dolo ff. de probat. cum quis plena mens relatis in eadem decisione §. Corruptio namque.

Praemissa indubitanter procedunt, quia agitur de Cambio quod quemadmodum creari potest ex credito praesentem, ita & consilio de exactione pecuniarum facta a Cruciano contrahente Cambium ad sui praedictum, praesentia hujusmodi crediti canonice realitatem dicti Cambii ex credito praecedenti creati, ad tractata per Rot. in dec. 829. numer. 14. & 15. cor. Dimezz. Jan. & dec. 192. numer. 14. 5. praeterea & decis. 256. numer. 6. 5. Adm. rebus part. 10. recent. & dec. 121. numer. 10. & 101. numer. 2. tom. 1. cor. Crispo.

Consilio autem de veritate, & realitate dicti Cambii, ne dum remanet exclusa quilibet collusio, seu illius infestatio, ita quoque verificatur cessio iurium, praesentia talium, qualem, quia deficiente dolo in Creditore ejusdem Cambii, vel participationis doli, proinde deficit in nostro casu, in quo quicunque dolo excluditur ex praesentia crediti provenientis ex incontestabili exactione pecuniarum robora etiam ex destinatione ad investendum commissa eidem Cruciano, juxta animadvertit per Rot. in praesentis terminis nostri casus, & etiam durius, dum in hypothesi D. Advocatus tamquam abiens, & in Civitate Florentiae permanent nullam potuit habere partem in contractu dicti Cambii, eo absente contracti, ut in dicta Decisione Romana Pecuniaria, seu Evictionis 5. Tamen autem, cum pluribus sequentibus coram Reverendissimo Rato, nulla professio competet Cessionario adcho regressus, aut evictions, contra credentem, quoniam jura cessae reperitur minus vera ex ratione, quia illa Clausula talia tenet qualis, & damna, importat, quod cedens non teneatur de evictione favore cessionarii, nec jura cessae facere bona, & vera, ut in puncto puncti probat Rot. in dicta decisione Romana Pecuniaria 5. Evictio ex his cor. Ruvendiss. Rato, ubi plures refert punctualissimas auctoritates, & decisiones.

Cedens namque jura talia, qualia dicunt cedere alias, & iustum retis, & duntaxat jura, quae habet, ita ut si nihil habeat, nihil cessae censetur, ne in praesentis terminis prosequitur Rot. in dicta decisione 5. Ratio autem.

Anque idem nullatenus applicentur auctoritates in contrarium allegatae, veluti Text. in l. 6. §. plaris 74. in fine ff. de evictio.

11 *infortuitus*, & *Mancipio de reuolunt. q. 79. n. 7. Roderie*, & alii quonque allegari possent, nam comites loquuntur in casu in quo agitur de cessante omnino Debitore, vel crediti principaliter, aut de venditione iurium, non autem quando D. Adversarius solum recepit satisfactorem sui crediti & Debitore, non autem vendidit, vel cessit omnes Debitores, vel creditoris, utquam Venditor, vel Creditor, sed tantummodo cessit iura talia, qualia, & diuisione dec. quia in his terminis, nec cedens tenetur prefatam veritatem iuramentum, quia restringitur cessio ad illud ius tale, quale habet, ita quod si cedens nihil habuit, nihil cedere censetur, ut egregie *Rot. in dicta Romana Pecuniaria, seu Euilensis in §. Non relevante, & §. seq. usque ad finem*, quae decisio sicuti decidit nostrum casum, ita eam praesenti distinguatur.

Non attenta Epistola D. Advocati scripta dicto Craciano debitori Cambii, in qua suppositum non remanere suum, sed potius deducitur pro rata, quae salvanda erat D. Casoli, de qua in contracto *Sano, n. 4.* quoniam ex hac Epistola patet, & principaliter conuenitur realitas Cambii, solumque creditoris vocari in dubium ejus anterioritatem, quam impugnavit nec D. Adversarius, eo ipso quod eadem Epistola utitur in praesenti iudicio, quam antecedenter in casu nostro nullum militat, praesentia tenetur cedens iura talia, qualia, & diuisione dec. quia si non tenetur praesentia iura veta, & realia, multo minus praesentia tenetur anterioritatem ejus crediti, Quare, &c.

Virgilius de Virgiliis.

ALTERA ALLEGATIO.

12 **R**everendissime Pater, supplicamus per Sententiam ab solutoria D. Advocati Jacobi de Comitibus principalis mei ab ipsa pensionem D. Philippo Sivani de restituendo summam scilicet 820. percipiamus a dicto Francisco Craciano ex pecuniis privationibus ex peno ejus domus venditae dicto Don. Podipio Sivano, non obstantibus contrariis objectionibus usque memoriali deductis, quoniam obiectum, quod adimpleta non sitet promissio erogandi pecunias Cambiales pro rata scilicet 820. in extinctionem crediti D. Casoli, atque ideo vigore clausulae *Quorum interest*, continet in obligatione camerali agere valeat D. Sivanus Adversarius contra D. Advocatum de Comitibus Creditorem Cambii nullum penitus habet subventionem, tum quia onus adimplendi de supradictam promissionem spectabat ad debitorem Cambii, qui dictam promissionem intraverat, & onus erogandi de pecuniis in extinctionem, dicti Cambii, assumpserat, non autem pertinebat ad creditorem, iuxta sententiam per *Rot. in dec. 521. n. 9. & §. seq. ibi. Ad n. 33. per Gregor. & in dec. 462. n. 15. par. 18. et. rem. 2.* quodque sit, quando contrahitur cum Ecclesia, vel Pupillo, aut minore iuxta distinctionem *Rot. in dec. 462. n. 14. & §. 15. par. 18. & latius Alden. in d. dec. 311. sub nom. 33.*

Nec quidquam operari valeat clausula *Quorum interest* contenta in obligatione camerali, quia clausula huiusmodi operatur dualitatem contra obligatos in contractu, non autem contra D. Advocatum de Comitibus Creditorem Cambii, qui nullum obligationem contraxit, sed solummodo a debito Cambii reportavit obligationem cameralem activam, non autem passivam, proindeque cessat fundus quilibet, nisi ille, qui non fuit nominatus, in Instrumento jurati possit clausula, *Quorum interest*, & multo minus favore Sivani, qui de eodem penitus nullum interesse habebat cum longe postea erant domum ad Debitorem Cambii, ut respondit *Rot. in dec. 37. n. 23. per. Duran.* dum quoniam deficit quilibet promissio adimplementum, quolibetque obligato D. Advocati, nequaquam clausula *Quorum interest* comprehendere possit, non obligatur, nec aliquid implementum in 13 Instrumento promittentem, cum obligationem, tamquam stricti iuris, non comprehendens personas non obligatas, nec admittens extensionem de uno ad alium, iuxta summam per *Rot. dec. 773. numer. 40. & 41. par. 19. tunc.*

Nec propterea applicanda contrariae suppositiones, quia loquuntur in terminis, in quibus alter constitutus accollitur in se debitum, utique se obligavit contingente, quo casu citatur favore Creditoris ablatum.

propter accollationem, & obligationem remanente obligatis, vigore clausulae, *Quorum interest*, ex eo ratione, quia illa obligatio principaliter respectiva illius 17 aeditionem, licet ablatum, comque in nostro D. Advocatus Creditur Cambii, nec in se accollitur debitorum; nec se obligaverit aliquid debitorum extinguere, nec quidquam adimplere promissit, sed omnis quodcumque assumptum debitor Cambii, omniaque expressa in Instrumento adimplere promissit, utique cessat quilibet efficacia clausulae, *Quorum interest*, quolibetque actio contra creditum Cambii.

Hanc incontinentem veritatem agnovit D. Adversarius, atque ideo repetit insubstantiam amissionis Cambii pro dicta summa scilicet 820. ex motivo, quod Ordo hanc summam condignam directus fuerit S. Monti Papatui, & ex defectu existentiae in eo pecuniarum adimpleri nequeat, sed huiusmodi refugium substantiam fuit in antecedenti nostra allegatione, in qua probavimus pecunias emendantes existeret penes ipsum Cracianum, qui tamquam exactor iam exerceat majorem summam pecuniarum D. Advocati, illasque retinebat, & pro amplexatione dicti Ordinis, deponere debet in dicto S. Monte, & proinde, si istas non 18 depositum, sed plenas, pluriesque se declaravit debitorem dicti Cambii, illasque hucusque ad mensuram restitit capitalis percipit, imo in enumerationem proprii debiti, descriptis ad creditum suum in compitis D. Advocato transmissis totum capitale ejusdem Cambii, ut concluditur in nostro antecedente *Sano, prohibemus*, nullatenus ex parte D. Sivani excipi valet de non realitate, & veritate dicti Cambii, quoniam constat de praesentia pecuniarum D. Advocati apud ipsum Cracianum debitorem, & de ut subsecquentibus Confessionibus in compitis a Craciano transmissis longe ante contractum venditionis cum D. Sivano stipulatum, adeo ut placeat inter dictum in *Romana Pecuniaria, seu Euilensis, coram Reverendissimo Ratto* in nostra antecedenti allegatione indicari.

Quare, &c.

Virgilius de Virgiliis.

Iuxta praedicta fuit iudicatum ab A. C. G. de Mensis Junii 1735. iuxta Sententiam latam per Acta de Casari, tenoris sequentis.

Christi nomine invocato a Pro Tribunali sedente, &c. in causa, &c. Quae primo, &c. coram nobis veritas fuerant, & venientes instanti inter D. Philippum Sivani Adversum ex una, & Illustrissimum D. Jacobum Seraphinum de Comitibus, eorum conventum paribus ex altera de, & super liberatione a molestis praesentia a dicto Sivani ex causa evictionis posse super domo eidem vendita a quondam Francisco Antonio Craciano debitori quidam Cambii favore praedicti Illustrissimi D. Jacobi Seraphini de Comitibus ex cois peno scilicet dictum Cracianum extinctionem, & loco 19 dictarum molestiarum pro restitutione scilicet 820. ad effectum solvendi D. Francisco Casoli, ad cuius favorem tanquam creditoris dicti Francisci Antonii Craciani in supradicta summa fuit evidens domus rebusque alii &c. dicimus &c. & definitive sententiam, nullum jus, nullamque actionem competisse, & competere praedicto D. Philippo Sivani pro dicta liberatione a molestiis contra supradictum D. de Comitibus petite, & propter eundem D. de Comitibus absolvendum, & liberandum fore, & esse ab impetris, prout illam ab solvimus, & liberamus, & pro adhibito, & liberato haberi volumus, & mandamus perpenamque silentium eidem D. Sivano imponendum fore, & esse, prout imponimus super praenunciis, videlicet videri in expensis condemnationis quarum taxationem &c.

R. P. D. R A T T O

Romana Pecuniaria, seu Euilensis.

Lunx 5. Decembris 1735.

Ioseph Antonius Massolles Anno 1717. per Apocum privatam contractu Cambium scutorum mille in Sorte ad biennium duraturum, favore Bartholomaei Capamini, ad effectum erogandi eandem summam in fructificationem plurimum Annuum, qui supponebatur ejus Creditores, pro restituzione, atque ampliatione ejusdem Palatii emensis in Castro Cynara, & ad ipsum spem.

hancis, vigore universali donatorum reportare à Lambertio Vassino, iura tenentem vixit Apocæ Cambialis apparere, quod in eodem acta creationis Cambii Antonii Pasquici Faber signatus habuit scuta 354. Petrus Pius Permonos Fuber mazarum recepit scuta 559. & quod redoluit scuta 87. fuerunt peritosis Joanni Baptiste Cerboni Vitratio, qui omnes, prævia quietantia summe accepit; amplissimam fecerunt Jurium cessationem favore Capannini.

Elapso biennio prædicti resolutionis Sortis, pro qua urgebat Capanninus, cum prædictis Massajolis non haberet in promptu pecunias necessarias, die 12. Aprilis 1719. impoluit Censum confirmari quantitas scutoeum mille in Sorte, super dicto Palatio Castris Cynthiani, favore Abbatis Petri Palatii, & cum pecuniis exinde retractis usque contentis dimisit Capanninus, qui cessit eidem Petro Palatio Creditori Censu omnino, & singula Jura, etiam annerioritatis, & posterioritatis, sibi tam vigore Apocæ Cambialis, ac Jurium cessationis factæ à prædictis Artificibus, quam alias quomodolibet competentia, cum clausula: *Talia tamen qualia, & demum quæ nec moras in cursum.*

Cum autem successit Antonius Casarelli hæres Abbatis Petri Palatii, post decessum Josephi Antonii Massajoli, & post convocatum Creditorum concursum insisteret coram R. P. D. Tanara Judice ab A. C. deputato, pro satisfactione Censui, & per contrarium Sententiam succubuerit, ex eo quod conceptum fuit pecunias Cambiales tractatis fuisse diversis Personis, quas Massajolis falsi induerat, sub oneroso nomine Artificum, Creditorum pro laboribus factis in Palatio Castris Cynthiani, dum iustificatione remanebat, quod Antonius Pasquici Faber signatus, nunquam intercessit confessioni, & subscriptioni Apocæ Cambialis, quin immo integram satisfactionem sui crediti obstitit, usque, & de anno 1716, quodque Joann. Baptista Cerboni Vitrarius, qui licet scribere neficis, legebat in Apocæ subscriptus, per annum ante confessionem dictæ Apocæ decesserat: Hinc idem Antonius Casarelli, sub motivo, quod Jura cella per Capanninum Abbati Palatii ejus Auctori, essent insubstantia, & undique falsa, & idcirco ei competere Jura aggressus, & actio evictionis adversus Capanninum cedentem, reportavit contra ipsam in Tribunali A. C. mandatum executionis pro restitutione capitalis scutoeum mille, & solutione fructuum loco damnorum, & interesti, una cum Sententia adversus exceptiones.

Verum ad reclamacionem Capannini delegata mihi per Significatum Justitie ultionis Causa cognitione, cum clausula: *De appellatione in hodierna sententia censuræ Dominorum meorum subijci dubium: Adversus de credere, ita ut loca reddiderit.* Et negativum habuit responsum.

Correre namque visum fuit duplex fundamentum, cui niebatur prædictum creditum Casarelli, seu Abbatis Palatii ejus Auctoris, primum scilicet desumptum, ex quo Capanninus, & Massajolis ad decipiendum Abbatem Palatum simulaverint contractum Cambii, secundum vero in eo consistebat, quod Jura cella per Capanninum eidem Abbati Palatio fuerint falsa, & insubstantia, ut propterea Cessationem competere debere regressus, & actio evictionis adversus cedentem. Et quidem pro eo, quod attinet ad primum fundamentum simulationis contractus inter Capanninum, & Massajolum inito, pro exclusione prædictæ simulationis, & fraudis, urgebat validissima Jura prædictum militans pro sinceritate, ac realitate actus, quæ operatur, ut allegans

an collusionem, simulationem, aut fraudem, periculis probationibus, debeat illam evincere, ut per Text. in l. quæritur c. 1. §. *Qui dicit ff. de probat.* & in l. Datum 6. C. de Delo, communiter advertunt *Mass. consur.* 144. n. 15. *Rel. det.* 141. n. 4. cor. *Burati det.* 196. n. 6. & 7. cor. *Cesio det.* 37. n. 12. & 13. cor. *Emerit Jan. det.* 43. n. 10. cor. *clar. num. Card. Capar. in litterarum. Solutio 5. Maji 1719. §. Nec probat cor. bon. num. Falcato.* & in *Romana Trinita Aleris Olevat.* 23. Januarii 1721. §. *Ha quidem cor. R. P. D. meo Curio.*

Tantum autem obstat, quod in prædicta hypothese ex parte Casarelli adducerentur conclusiones probationis collusionis, & simulationis Cambii à Massajolo contracti favore Capannini, ut tandem plures concurrerent circumstantiæ, necnon antedictæ, verum etiam sub-

Casarell. de Comm. Tom. II.

quentes, ex quibus apprimè, comprehensibiliter varietas crediti, & sinceritas actus; constat enim, quod per mentem ante creationem Cambii prædicti, Capanninus investire cupiens pecuniam, quàm in Arca otiosam retinebat, per interpositum personam Domini Farioldi, perquisivit occasionem faciendam emptionem alicujus Possessionis in Territorio Montis Falici, & certioris Possessio post de prompta occasione investendi, responsum dedit, quod res non erat amplius integra, quia pecuniam destinatum pro emptione Scabellum, jam erogaverat in aliud investimentum; Rursus constat, quod idem Capanninus pro complenda integra summa scutoeum mille in contractu Cambii erogata, mutuo accepit à Capannico Bonaventura Verderez scuta 300. quæ profecto circumstantiæ agere fassent, quod contractus non fuit collatus, & simulatus, & quod revera Capanninus acquisivit creditum Cambii, cum propriis pecuniis, ad quas investendas præcedenter animum dicerat, ut in similibus terminis ponderat *Rol. in Placenta Perusina 20. Junii currentis anni 1719. §. Subjungebat cor. Ad.*

Idipsum ostendebant circumstantiæ subsequentes: Postquam enim Capanninus die 12. Maji 1719. dimissus fuerat à Massajolo, cum pecuniis censuabitis Abbatis Palatii, die immediate sequenti, depositi liberè ad proprium creditum eas in Sacro Monte Portus Urbis, ac reportavit sex Cedula in sui favorem confectas, & ascendentes ad eandem identidem summam scutoeum mille per satisfactionem crediti Cambialis receptam, & successivè restituit scuta 300. quæ ipsi mutuo dederat Canonico Verderez. Quid quidem factum, si cuti attenta vicinitate actuum, & correspondencia prædictæ quantitas pecuniarum, satis superque demittit, quod summa per Capanninum in Sacra Aede ad sui liberam dispositionem deposita, erat illarum, quam prædictè perstiterat Massajolis, pro exactionibus Cambii, ut ad probandum identidem pecuniam firmat *Rol. det.* 642. n. 3. & 4. cor. *clar. num. Card. Capar. & in Romana Perusina 20. Januarii 1725. §. 21. cor. Ad.* Ita

excludit prædictam ejusdem Cambii simulationem, & collusionem, quæ subsistente, Capanninus pecuniam collata solutam, brevi manu, restituit Massajolo, non solum de illa, tanquam propria liberè disposisset, prout disposuit; Certum autem est, quod ad exclusionem simulationis ponderari debent, æquationem vim faciunt actus subsequens, ex animo veritas *Rol. in Perusina Mantimentis 21. Januarii 1704. §. Exclusa cum duobus seq. cor. clar. num. Card. Sento, & in Tuden. Parochialis de Berdazio 5. Maji 1706. §. Si quidem coram bon. num. Moliver.*

Ad inducendum verò simulationem, nullius ponderis apparebat unicuique argumentum ex eo petitum, quod supposita demisso Artificum, qui pecunias Cambiales recuperant, facta cessione Jurium posterioris, & anterioritatis favore Capannini, fuerit pronis falsa, & insubstantia, dum confessio, & subscriptioni Apocæ non intertuerant vixi Artifices Creditores Massajoli, sed alia diversæ Personæ, quæ sub collusionis representatione illarum figuræ gerebant: quandoquidem, cum non probetur, quod Capanninus fuerit conficius hujusmodi falsitatis commisit per Massajolum, ad effectum invenientiæ facillim pecunias, quæ supponebat erogandas in distributionem Creditorum petitorum super Palatio Castris Cynthiani, ex eo non resultat simulatio crediti Cambii; fuit enim bene simul, quod Capanninus propter interturbatum fundo pecunias effectus fuerit verus Creditor Cambii, & quod subingressus in Juribus Creditorum dimittendorum, ex dolo facto Massajoli esset falsus, & collusivus, infuso tamen Capannino, uti protinde nullam præstationem integri potuit, quemadmodum in puncto ad excludendum evictionis actionem adversus Creditorem ignorantem dolum, & fraudem confirmatum, probat *Text. in l. Si à Creditore 3. Cod. Credit. restit. Pignus. non debere.* ubi ubi *Si à Creditore Jura Pignoris fœderat obligat Pater tuus comparatur, ostendit Prædicti Jura de manu provisionem adversus Creditorem habere Jura potioris, si vel tam venditor de collusione rei promissis, vel etiam dolo malo, cum scientia, proutque effectus remissionis non esse, cum Patre, qui successi venundavit, nam scitis genus hujusmodi contractus inficere Creditorem simul collusione non adstringit, ita cum, qui fraudem admittit, vel decepti, non est infam.*

Attenta prædictam ejusdem Capannini prohibita,

D d 3 ac in.

ne integrare, luculentius comprobata est Attestationibus 98. Testibusque pignus Viri Religiosi, & universis fidei Clerici Civitatis Montis Falcis, qui suad iocunditatem, & dignum privatis factis, quod ipse fuerit immunitis a participatione ejusdemque fraudis, & doli, sed utriusque simulationis praeberet confessorum pro excludenda simulatione, ad tradita per Rot. dec. 312. num. 18. & 19. decif. 365. num. 3. & decif. 366. num. 9. coram Dorotheo Jun. dec. 529. num. 26. par. 19. num. 2. res. & in Placentina Pecuniaria 20. Junii labente anni 1720. 5. Et in hunc finem iterum Me.

25. Hanc omnino causam colligendo cum Massajolo, ubique ulla propria utilitate simulare voluerit contractum Cambii, ut deciperet Abbatem Palatinum, quando autem delicti probabili, & verisimili causa simulandi, non admihiur simulatione, & quocumque confessor adducitur pro evincenda remanente inefficacia, & nullius momenti, ut adducit Rot. dec. 609. num. 4. coram Martini decif. 196. num. 8. cor. Celf. dec. 93. num. 6. & 7. & dec. 394. num. 23. cor. Cero dec. 180. num. 10. & seq. cor. Fendiger decif. 33. num. 19. cor. Rospicari dec. 317. num. 6. cor. cl. mem. Card. Caprar. dec. 80. num. 26. post Torr. de post. futur. success. decif. 509. num. 8. & 20. par. 18. tom. 2. decif. 529. num. 6. & decif. 660. num. 3. par. 19. tom. 2. recent. in Romana Titula Membris Oliverii 23. Junii 1721. 5. Ita quidem coram R. P. D. mea Curia, in Romana Pecuniaria 29. Januarii 1725. 5. Eversae coram Me, & in ditta Placentina Pecuniaria 20. Junii praesentis anni 5. Simulandi causa, pariter cor. Me.

Eversio ex his primo fundamento constituto in simulatione contractus Cambii, ejusdem irrelevantiae conceptum fuit secundum fundamentum penitus regressus, & revisionis adversus Capanninum subsistens, pro restitutione summae receptae ob defectum subsistens, & falsitatem Jurium per ipsum cessionem. Quoties namque justificatum non remanet, quod Capanninus fuerit aliquo modo participi doli, & fraudis a Massajolo commissi in falso supposito dimissionis Artificum, qui cessionem Jurium eluciorum, & inanem reddidit, licet ipse reportando satisfactionem crediti cambialis a Massajolo suo Debitore, fecisset cessionem Jurium favore Abbati Palatino Auditori Casarelli, adhuc tamen Cessionario nulla competat actio regressus, aut revisionis contra cedentem, quamvis Jura cessa minus vera competant, quia Capanninus cessit Jura, cum clausula preservativa Talia tamen qualia, & dammodo Cr. qui importat, ut sic cedens non

27. teneatur de revisione favore Cessionarii, nec debeat facere bona, & vera Jura, quae casus, ut per Torr. in l. Quid si in venditione 10. ff. de Heredit. vel al. vend. dicit egerit considerant Card. Tassis praticar. sum. Jur. liti. C. concif. 181. n. 7. & 8. Carol. Anton. De Luc. ad Olcam de cess. Jur. spicif. gemin. quafi. 81. n. 3. & 4. De Amas. dec. Ferrarior. 65. n. 18. Medfrilli. dec. 242. n. 2. Rot. dec. 127. n. 6. cor. Celf. dec. 4. n. 21. coram Cero dec. 142. n. 1. ad 6. cor. Oribano. dec. 255. n. 23. par. 12. dec. 509. n. 17. par. 13. dec. 535. num. 14. par. 19. tom. 2. recent. in Antoniana Pecuniaria 2. Junii 1706. 5. Quid vero cor. bon. mem. Omanni in Romana, seu Cassinensi Pecuniaria 1. Junii 1712. 5. Tertio cor. bon. mem. Ansaldo in Romana Pecuniaria, seu Cessante 23. Februarii 1723. 5. Aque tamen cor. bon. mem. Lancetti, & in Interamnia. Adimplenti 20. Februarii 1728. 5. Idque motu cor. R. P. D. meae Calcepinna.

Ratio autem est, quia cedens Jura, cum pignori elusula, Talia, qualia, dicitur facere cessionem Alie, & jactus Ritus & credit Jura qui habet, ita ut si nihil habet, nihil cedat, quomodoquidem in totius primae propositionis firmas Faber in Cud. lib. 4. tit. 29. definit. 13. in append. n. 9. Carol. Anton. De Luc. ad Olcam de cess. Jur. spicif. gemin. diti. quafi. 81. n. 3. Adempti, de Evill. quafi. 75. n. 3. Rot. dec. 127. n. 7. coram Celfa dec. 142. num. 4. cor. Oribano, & dec. 525. n. 14. par. 19. tom. 2. recent. & in proposito locutionis apud advenit Alexand. conf. 93. num. 2. lib. 4. Cyprini contrav. 345. num. 43. Andreoli. contr. 323. n. 9. Medfrilli. dec. 240. num. 8. Rot. dec. 261. n. 2. cor. Boyas dec. 435. num. 9. par. 12. recent. & in Romana Pecuniaria, seu Cassinensi 27. Novembris 1722. 5. Nil propterea cor. bon. mem. Lancetti.

Non relevante, quod etiam cedens Jura Talia, qualia, non teneatur favore Cessionarii ad executionem Jura, praeter tamen debeat Jurium cessionum veritatem de facto, illaque vera quoad subalternum ostendere, ita ut quotiens Jura cessa dignoscantur falsa, & de parte rei non existant, Cessionario semper competat regressus, & alio Evidentis adversus cedentem, ut ex censura Torr. in l. Si plura 74. in fin. ff. de Evill. & in l. si nomen 4. ff. de Heredit. vel al. vend. firmat Mantus. de Titul. libr. 4. tit. 13. num. 3. & 9. Olea de cess. Jur. tit. 7. quafi. 3. n. 3. in fin. Cenc. de Cess. qu. 72. sub num. 23. 5. Prima ess. & 5. Valdeadem. Carol. Anton. De Luc. ad Franc. dec. 427. n. 5. Rot. dec. 579. n. 3. cor. Ludovif. repet. in res. dec. 414. par. 3. dec. 404. n. 4. cor. Duran. dec. 155. n. 12. par. 12. & dec. 187. n. 1. & seq. par. 19. res.

Conclusio namque praedicta, quod transferens Jura in alium, etiam quidem possit ab illorum originariis, nonquam tamen de liberate valeat a praestatione veritatis Jurium cessionum, procedit, vel quando agitur de cessione 30. crediti, aut venditione Jurium, in quibus terminis loquuntur auctoritates in objecto adductae, ne probatiles Text. in l. Si plura 74. in fin. ff. de Evill. "ibi" "Qui nomen quale fuit vendidit Cr. in d. l. si nomen 4. ff. de Heredit. vel al. vendit. ibi" "Si nomen fuit differentiam Cr." Vel quando Jura fuerint cessa simpliciter non autem Talia qualia, ut egerit, distinguendo utriusque cessionis ab illa, declarat Rot. in d. dec. 142. n. 1. cor. seq. cor. Oribano & dec. 535. n. 14. par. 19. tom. 2. res. Ideoque non applicatur praesentis hypothet. in qua Capanninus recipiendo solutionem Crediti a Massajolo suo Debitore non vendidit Abbati Palatino Jura, sed illa solum cessa Talia qualia, & dammodo Cr. in quibus terminis cedens non remanet obligatus ad praestandum veritatem Jurium cessionum, & cessa restringit ad illud Jus tale quale sit, quod habet cedens, in modum, ut quotiens cedens nullum Jus habet, nihil cessum distat, ut probatum fuit supra in 5. Eversae cor. Me.

Nullumque promittit satisfactionem responsio, quod Jura cessa per Capanninum fecerint transiit in Abbatem Palatinum, non gravato, sed oneroso titulo, ac correptivè ad pretium scutoorum mille, quae imbutur Capanninus in actu cessionis eorumdem Jurium, ex quo inferrebat, quod cedens gravatus remanet onere decendi de veritate, ac existentia Jurium cessionum, etiam si quia fuerint Jura Talia qualia. Objectionum namque vim faceret, quotiens contractus esset iustus, inter Palatinum, & Capanninum: Ac propterea cum Palatinus non contraxerit cum Capannino, sed cum Massajolo, à quo acceptus fuit sub praetextu subingressus in Juribus pignoratitiae, & pignoratitiae, poterit quidem actionem dirigere adversus Massajolum excipientem, non autem adversus Capanninum, cussumque doli, & fraudis aspectum, qui reportando satisfactionem Cambii, se habuit meri passivè, nullam promittit evidentiam, nulloque Jure cognoscit solum cessit favore Palatini Jura Talia qualia.

Pretium verò scutoorum mille, quod Palatinus crediderat, non fuit ab eo solum in manibus Capannini, sed Massajoli, ibi "Hanc autem Cr. Censuram impositionem Cr. antedictis D. Massajoli fecit Cr. pro pretio scutoorum mille Cr. quae non manualiter, sed in comari, ac propterea, & numerata pecunia habuit ab eod. D. Abbate Palatino Cr. & de cambie contraxit, & satisfactum vocavit Cr. quatenus Cr. & licet deinde Massajolos cum ejusdem pecuniae dimissionis Capanninum Creditorem Cambii ibi "Eodemque Jura mille Cr. idem D. Massajolos per solvit D. Bartholomaeum Capannini Cr. pro pretio principalem Cambii similis summa Cr." non inde tamen sequitur, quod Palatinus contraxerit cum Capannino, eodemque per solvit dictam summam correptivè ad cessionem Jurium, quia Capanninus recepit solum mille in cessionem crediti cambialis, non quidem à Palatino, sed à Massajolo suo Debitore, in cujus dominium pecuniae transiit fuerat per momentaneum derogationem, non oblationem, quod ille unico contractu solvebat Capannino, ut probant litterales Text. in l. Servus decem 59. ff. soluti marum. l. Si tibi al. ff. Si servus parat 1. Quid id quod 34. 5. Ea l. de donat. ubi "Ea l. donatoris causa Titius pecunia numerata ut fuit Titio Donatori manum datur, non impeditur dominii translatio, ac propterea manum solum Donatori crediderit

et novum dominium in his queritur, & firmant etiam Bart. in l. Quis sit 55. nu. 1. ff. de solut. Cent. de Conf. 4. 50. n. 36. Verum Perum Rot. dec. 458. num. 5. par. 1. recitat, & dec. 57. nu. 11. inter impræfatas post Constant. ad Statut. Urb.

Et ita &c. Utraque &c.

ARGUMENTUM.

Obligatio Mulieris nuptæ, & in minori ætate constitutæ facta pro alienatione rerum dotatium est nulla, quando est facta absque solemnitatibus Statuti Afulani lib. 1. Rub. 1. & Constitutionis Ægidianæ; nil relevante, quod aliud Statutum lib. 1. Rub. 2. reddat validas alienationes rerum dotatium factas à Marito, & Uxore communiter, vel à Marito cum consensu Uxoris, & contra illas nullo modo possit dici de nullitate, siue dos constituta fuerit in quantitate, vel in specie, vel in fundo.

Tollantur incompatibilitates dictorum Statutorum, & reijciuntur fideiussores à Marito præstiti, tamquam variis exceptionibus laborantes. Probat, quod dicta nullitas alienationis bonorum dotatium deduci potest à Muliere etiam vivente Marito absque Testium examine, sed sola facti veritate inspecta.

Pæsentia filiorum majorum 14. annis, juxta Statut. Afulanum potest autorizare contrarium Patris ad se obligandum impotentis.

Creditoribus debet prius excutere Debitorem principalem, & postea fideiussorem, etiam si se obligaverit principaliter, & insolidum, ita disponente dicto Statuto Afc. lib. 2. Rubr. 33.

S U M M A R I U M.

1. Alienatio rerum dotatium facta à Marito, & Uxore communiter, vel à Marito cum consensu Uxoris valida est juxta Stat. Afulanum lib. 1. Rub. 2.

2. Idemque est in num. seqq.

3. Mulier minor non potest se obligare sine solemnitatibus Statuti Afulani lib. 1. Rub. 1. de minoribus loquens.

4. Configuratio Ægidiana locum habet in omnibus contrahibus æssu in Civitatibus, & locis Provinciæ Maritima.

Et venit semper addendo non minando solemnitatibus requisitis à Statutis particularibus num. 5.

5. Statutum indistincte loquens recipere debet interpretationem ab alio Statuto.

Et de ratione num. 5.

6. Filiifamilias non possunt se obligare absque solemnitatibus Statutaris.

Permittitur tamen illis contrahere si sint Mercatores, & se obligare absque consensu Patris n. 15.

7. Statutum Afc. lib. 1. Rub. 2. ad dotis conservationem unici respicit.

Nec solum est concernens obligationem Mariti, sed vult etiam idemque fideiussorem, & pignora. n. 2.

8. Mulier non tenetur agere pro sua dotis restitutione contra bona Mariti sua in extraneis Territoriis.

9. Fideiussorissimum factum à transgressoris super bonis ei donatis, & traditis ab ascendente Mariti, non reputatur ascendente.

10. Mulier pro restitutione, & securitate dotis pecuniar, & bona libera recipere debet, non iussu.

11. Emancipatio facta non servatis solemnitatibus Statuti non prodest.

12. Statutum in locis Statuentium subiectis observari debet tamquam lex.

13. Decretum suspensum per appellationem, non potest executioni demandari.

14. Lex Mercatorum ab Aristotele distinguit, nec unus venit sub nomine alterius.

15. Verba in Statuto sine fructu interpretanda, nec extendi possunt de casu ad casum.

16. Statutum Afuli pro Jure Communi regulari debent, & favorabiliter interpretanda.

Casarej. de Comm. Tom. II.

Contrarium num. 19.

20. Contractus facti contra formam à Statuto Afc. præscriptam dicuntur fraudulentæ.

21. Juramentum non debet esse vinculum iniquitatis.

22. Dotis repetitioni non est locus quando Maritus est vivens.

23. Mulier durante Matrimonio potest suas dotis repetere, quando Maritus non est compos mentis, & dissipat bona.

Et non tenetur probare suam intentionem cum omnibus solemnitatibus, sed solum iuramentis, & si sit fregit Judic. dummodo confites de veritate n. 24.

24. Prædictus de bonis suis dispendere non potest.

25. Mulier vivens viro nequit dispendere absque eius consensu, & si Maritus est incapax debet contrarium gerere cum presentia filiorum ad terminum Stat. Afc.

26. Filiifamilias minor 25. annis non est capax gerendi negotia propria, sine solemnitatibus à Stat. reg. Potest tamen intervenire contrahendi æssu à Marito si sit major annis. 14. num. 28.

27. Absentia arrenditur, & impedit quando est de natura, & sit in locis à Civitate longinquis.

28. Mulieris valida obligatio super tota Dote, verificatur solum intra Dotis meditationem.

29. Creditor debet prius excutere debitorem principalem, fideiussorem, etiam si se obligaverit principaliter, & insolidum, juxta Stat. Afc. lib. 2. Rub. 33. &c.

Afulana Præsentia Nullitatæ Alienationis.

E T

DISCURSUS CCXXIV.

Admirans quippe regulam desumptam à Statuto Afuli lib. 1. rub. 2. quod alienatio rerum dotatium facta à Marito, & Uxore communiter, vel à Marito cum consensu Uxoris valida sit, nec infringi, & impugnari possit, siue dos constitut in quantitate, siue in specie, & in fundo dotali, sed dicimus Statutum hoc nullatenus obesse D. Alexandræ Principis pluribus capitibus, quorum

Primum est, quia Alexandra Uxor de tempore alienationis erat minor, quæ se obligare non poterat, sine solemnitatibus alterius Statuti Afulani lib. 1. rub. 1. de minoribus loquens, & certas solemnitates prescribens, & constitutionis Ægidianæ, quæ locum habet in omnibus contrahibus gellis in Civitatibus, & locis Provinciæ Maritima etiam habentibus Statuta particularia, quando illa non sunt cum confirmacionibus generalibus ejusdem Provinciæ incompatibilibus Rot. post. Constantin. ad Statut. Urb. dec. 145. num. 10.

Nec relevat responso, quod cum Statutum nostrum lib. 1. rub. 2. reddat validas alienationes dotum factas à Marito, & Uxore, vel cum ipsius consensu à solo Marito, istud dicatur incompatible cum alio Statuto Afulano lib. 1. rub. 2. & constitutione Ægidiana dictos contrahus annullantibus. Incompatibiles enim excludunt, quia Statutum in dicta rub. 2. reddit validas alienationes bonorum dotatium indistincte loquitur, & propterea recipere debet interpretationem ab alio Statuto disponente de contrahibus minorum, in quo Mulieres minores, siue nuptæ, siue non, & siue agnæ de bonis dotatibus, siue de aliis dici debent comprehendere, & à constitutione Ægidiana de minoribus loquente; una enim pars Statuti aliam declarat, & constitutio Generalis Provinciæ venit semper addendo non minando solemnitatibus à Statutis particularibus requisitis, ut de prima consilij. Mant. consilij. 245. nu. 13. de secunda Campell. ad consilij. Dicit. Urbis. decil. 23. num. 359. Sura. consilij. 33. num. 10. relator. à Rodolpho. alleg. 92. num. 26. idem Mant. consilij. 4. nu. 15. consilij. 16. num. 37. & consilij. 81. num. 62. & de tertio Zand. ad Statut. foveri. observ. ad rub. 14. tom. 1. pag. 161. num. 3.

Secundum motivum nullitatis vendicionis debeat ex quo Maritus licet de tempore factæ alienationis fideiussor præstiterit pro indemnitate Mulieris, unquam tamen ex dictis fideiussoribus omnia bona habebat obligata fideiussorissimum, & alter erat filiusfamilias, qui non poterat se obligare sine solemnitatibus ab alio Statuto Afulano præscriptis lib. 1. rub. 1. unde cum fideiussoribus non fuerit

idonea, prout sequitur Statutum, nec apud ad servandum idoneum Mulierem pro conservatione sue dotis non dicitur adimpletum dicto Statuto lib. 1. rub. 7. quod ad dotis conservationem amec respectu, & nunquam fideiussor idoneus dicitur quoniam non habet bonam, cum quibus possit succurrere necessitati, pro qua datus fuit *Constitutio ad Statut. Urb. ann. 47. nu. 16. & seq. Tufch. lib. D. consil. 331. per tot. Mau. de fideiussor. par. 2. sect. 2. cap. 3. nu. 37. & 38.*

Nec minus dici potest, quod Matris idonea pignori legitime exverit de dotis restitutione, quia praevidetur habere bona propria, cum quibus Uxor iuxta est pro dotis restitutione, tum quia Statutum non fuit contentum obligatione Mariti, quam habet de jure favore Uxor, si bona dotalia aliena, sed voluit majorem securitatem ei praebere addendo idoneos fideiussores, & pignora. *Idem etiam quia bona Mariti, licet excederet valorem futurorum centum quadraginta mille, tamen sunt subiecta restitutioni plurimum dotium: bona Tolignani, quae ascendant ad septuaginta mille, sunt fideicommissio transversalis subiecta: bona Castellani futurorum viginti mille pluribus libris involuta, & aliis obligationibus, & hypothecis afficta: alia bona della Lama sunt obligata pro debito unius centis, & duorum camliorum futurorum duodecim mille, & alia bona, licet magis valens sunt in Regno Neapolitano posita, & sic extra statum ecclesiasticum, contra quae Maritus non tenetur agere pro sua dotis restitutione. *Rat. dec. 30. nu. 27. dec. 39. nu. 1. & dec. 293. nu. 12. per tot. recent.**

Neque potest eidem Maritus praeferre pretensio Mariti, quod fideicommissum non sit transversale, sed ascendens, quia illud fuit constitutum ad transversale, sed de bonis ei domitis, & praevidetur ab ascendente Marito, quod causa reparetur per ascendentes, quia quidvis sit de hoc cum negari non possit, quod sit litigium. Mulier pro restitutione, & securitate dotis pecuniarum, & bona libera, non litigiosa recipere debet. *Rat. Janu. dec. 176. num. 7. & lib. R. R. R. cap. 1. dec. 73. num. 7. part. 1.*

Minus subsistit alia responsio, quod obligatio filiarum sine solemnitatibus Statutis valida sit, quia ipse de eo tempore erat emancipatus. *Idem etiam C. de emancip. lib. 1. Emancipatio enim ad hunc effectum producit non potest, quia sine facta non servatis solemnitatibus Statutis a Statuto Alesani praescriptis lib. 2. rub. 37. disponente, emancipationem fieri debere cum auctoritate Judicis ordinarii, & previa notificatione per precesiones facienda ad hoc ut si aliquis contradicere voluerit comparere possit praesidio dei sub pena nullitatis actus, quod Statutum observari debet, tanquam lex in locis Statuentium subiectis. *Rat. in l. ex duobus §. fin. sub num. 3. §. de Prig. & Pupillar. Randed. consil. 32. nu. 83. lib. 1. Sord. consil. 8. nu. 14. & consil. 100. nu. 12. Rat. in recept. dec. 674. num. 1. per tot.**

Porro quia habita de hac emancipatione extrajudiciali notitia Ludovicus contradixit, & eidem se opposuit: quae oppositio eo magis emancipationem nullam tenuit vigore praedicti Statuti: Et quamvis ex adverso replicetur, quod consideratio fuerit a Jure reiecta, & decreta tamen reiectionis fuit a Ludovico appellata, & appellatio agnita fuit, quae statim non poterat decretum executioni demandari, cum illud fuerit suspensum per appellationem. *Carrin. in annot. decisio. am. nu. 158. num. 2.*

Pariter non obstat, quod filiafamilias fuerit mercator, cui Statutum Alesanum lib. 1. rub. 1. permittit contradicere, & de obligare sine consensu Patris, quia in hoc loco probatur filiafamilias non fuisse Mercatorem, sed Artificem, cum a juribus non trahuntur privilegia Mercatorum concessa famae mercatorum, & publici commercii, & proinde lex in his, & similibus materiis Mercatorem ab Artifice distinguit, nec unus venit sub nomine alterius. *Alexand. in l. cetera §. Sed & si quib. n. §. de legat. 1. Sord. dec. 313. nu. 2. Stracci. de Advocat. par. 1. n. 5. & 23. praecipuo in Statutis, in quibus verba stricte debent interpretari, nec extendi possunt de casu ad casum, & de persona ad personam, maxime quando non viger eadem ratio, sed potius diversitas ejusdem rationis. *Atanf. consil. 18. nu. 34. Rat. Loven. decisio. palam. dec. 283. nu. 17.**

Nec facit responsio, quod Statuta Alesani fuerint condita de tempore, quod ipsa plenariam libertatem habebat, & se tanquam Republica gubernaret, & per consequens pro jure communis reputari debeant, & favorabiliter interpretanda, juxta monitum Card. de Luc. de Judic. dist. 35. nu. 23. de success. ab intest. dist. 45. nu. 9. quandoquidem in prologo hujus nostri Statuti lib. 1. rub. 2. quod stricte interpretari debet. *Rat. coram Duran. dec. 141. nu. 9. & Statuta Republicae Januensis, & Lucensis, quae sunt Civitates libere stricte pariter interpretari debere. *Atanf. consil. 163. nu. 30.**

Et demum pro validanda alienatione non servata forma a Statuto praescripta, frustra ex adverso recurrit ad juramentum, quod contractus emittit a Jurisdictione Statutorum, quia Statutum nostrum contractus gestos contra formam ab ipso praescriptam declarat fraudolentos, qui contraventionem non possunt per juramentum, quod non debet esse vinculum iniquitatis, & fraudum. *Rat. cor. Crisp. dec. 28. nu. 28.*

Probat nullitate alienationis bonorum dotalium frustra opponitur, quod hanc non possit hodie deduci in praesenti iudicio, quod Maritus adhuc vivit, & eo est locus repetitioni dotium, quandoquidem cum Statutum tales contractus irritet, & annullat, & disponat, consensum haberi pro non praestito, adeoque integrum jure remanet Mulieri in bonis alienatis, quod ante alienationem habebat, adhuc eidem Mulieri competens semper, & quandoquidem exerceri potest, sive factus sit locus repetitioni dotium, sive non, ut late probatur in informatione Domini Conducanti in hoc puncto scriptis. Ceterum ex abundantia, & ut omnino elucidetur et Parti adversae dicimus factam esse locum repetitioni dotium non obstante quod adhuc durat matrimonium, quia cum dotalium fuerit de imbecillitate mentis Mariti dubius ab hinc antea cinitur, & dissipatur patrimonium, & residui bonorum dotalium, quae vendita non sunt, & de damnamentis necessarii a Statuto requisiti, hoc sufficit ad hoc ut Uxor permittitur sit durare matrimonio dotis a viro repetere, & ab eis, in quibus alienata sunt recuperare, ut sancitur in alio Statuto Alesano lib. 1. rub. 8. constans ad Text. in l. ubi ad hoc C. de iur. Dot. *Fanconell. de poss. nupt. tom. 2. class. 7. §. 2. part. 4.*

Nec obstat, quod hoc probatum non remaneat ex fidibus extrajudicialibus a Muliere exhibitis, sed necesse sit, quod testes homines examinentur, & cum intertestatoris Partis, & quod iudicium formale super hoc instituitur, ut fuit in actis oppositum, siquidem ad hoc effectum Mulieri tribuitur facultas omnia iudicantia peragendi sine figura, & strepitu iudicii, & sine non concessa, & amobus juri solemnitatibus. *Idem etiam quod fuit verba Statuti in dicta rub. 8. exhibent Uxorem a potestate libelli formalis, & aliorum solemnitate iudicialium, sufficere iudicium bit terminis constare de veritate, etiam de ea le extrajudicialiter informando, & cum scripturis ab eo receptis, ut dicitur, in materia ex deductis per Gratian. *dispositio. forensi. cap. 206. num. 1. cap. 323. per tot. & cap. 369. numer. 30. Barbof. de Clausul. clausul. 176. per tot. & clausul. 173. per totum.**

Facilis est intricare venditionem aliorum bonorum dotalium factam de tempore prodiguitatis a Marito, prodigum enim de bonis suis disponere non potest restitente iam Statuto Alesano lib. 1. rub. 1. quam juri communis dispositione, de qua in juribus relatis per *Alfimar. de nullis. contrall. rub. 1. part. 4. §. 28. nu. 404. & seq. tom. 6.*

Nec relevat, quod in instrumento intervenierit, & consensum praestiterit etiam Uxor, quia Mulier habens Maritum non potest de bonis suis disponere, nisi cum ipsius consensu, & si Maritum non habet, vel incerta pacem ad interveniendum contractui, illamque autorizandum, contractum gerere eo potest sine praesentia filiorum, ut sancitur in eodem Statuto Alesano lib. 1. rub. 14.

Nec subsistit responsio Partis adversae, quod filii seniores minores viginti quinque annis, quo tempore cum non sint capaces gerendi negotia propria, & celebrandi contractus sine solemnitatibus a Statuto Alesano requisitis lib. 1. rub. 1. multo minus capaces esse possunt pro authorizando contractu gesto a Matre, quandoquidem huic obiecto occurrit praerogativa Statuti Alesani lib. 1. rub. 1. dist. rub. 14. dispositione sufficere ad hunc effectum, quod filii sunt majores 14 annis, & non habent.

habentibus filios majores quatuordecim annis, quod ordinare possint in praesentia filiorum, vel majores pars eorum, & similes Statuta Innocentii testat. *lit. post Constant. ad Stat. Urb. dec. 139. n. 2.*

Minus obstat, quod filii faciant absentem, quia absentia facit per unum diem tantum, & fuit pro eundo ad eorum praedia distantia à Civitate Afuli per duo miliaria quod erat eorum contrahentium, & propter ea expectari debet ipsorum reditus, cum absentia intelligi debeat de ea, quae diu duraturus est, non de illius unius, vel duorum diebus, nec intelligi potest de ea, quae fit pro eundo ad locum propinquum Civitati, sed de illa, quae fit ultra dietam, ut patet in eodem Statuto legitur, ubi *si filii non essent absentes pro una die*, & de jure probant *Bald. conf. 488. num. 1. Gravet. Theor. 25. num. 43. quos refert, & sequitur Constant. ad Stat. Urb. annos. 94. artic. 2. num. 99. rem. 2.*

Nec meretur animadversionem replicatam, quod Mulieri salva remaneret medietas dotis, quo casu ejus obligatio sufflatur: Propositio enim non applicatur casui praesenti, in quo Statutum invalidum contractum mulieris sine certis solemnitatibus gestum, quod proximal nullum est, tam intra, quam ultra medietatem dotis, solumque objectionem exadverso excipitur procederet in obligatione Mulieris valida, super qua verificari potest propositio, quod validitas verificetur solum intra dotis medietatem, non ultra, & in tota dote, ut observat *Redemptio. consil. 40. numer. 16.*

Et demum condemnari non potest nostra Principalis pro fidejussione praestata pro Alexandro, qui susceptor ad Cambium ab Antonio Maria fecta mille, quia ille potius diligere debet actionem contra Alexandrum debitorem principalem, qui cum notorie solvendo sit, ipse prius argui debet, & ab ipso bonis satisfactio consequi, nec fidejussor *Auth. praesent. Cod. de fidejuss. Mar. de fidejuss. part. 2. foli. 6. cap. 3. numer. ubi quatuordecim modis ampliat.*

Haud urgente replicatione Paris, quod eadem Mulier se in instrumento obligaverit nisi principalis, principaliter, & insolidum, quo casu respectu Creditoris, Principalis, & fidejussor habentur pro correis debendi, & contra quemlibet ex eis actio dirigi potest ad liberum creditoris nulla facta excusatione contra bona principalis debitoris: quandoquidem obiecto satisfactio Statutum Afulanum, lib. 2. rubr. 33. disponens, prius excuti debere bona principalis debitoris, & postea fidejussoris, quomvis iste se, nisi principalis principaliter, & de solidum obligaverit, ubi *si aliquis intercesserit pro aliquo, seu fidejussor in causa civilis, & Principalis solvendo factus, quod prius conveniatur, & adfingatur principalis, quam fidejussor, quomvisque ipse se principaliter obligaverit, & promiserit, & suo iure renuncietur, & donec de bonis Principalis reperitur, fidejussor, & ejus bona non graventur.* Quare &c.

Ignatius Quattrocchi Locum Tenens Generalis, & Prior Collegii Civitatis Afuli.

Juxta praedicta fuit iudicatum à Locum Tenente Civitatis Afuli in prima instantia, illiusque Sententia fuit confirmata ab A. C. in gradu appellationis, disdisque Sententia Paris acquieverunt.

ARGUMENTUM.

Mercatores eam habentes expediendi merces alienas, vulgo *Spedizionieri* quid agere teneantur, & in quo consistat eorum officium: Et quando ex culpa, dolo, aut delicto etiam Naucleri, mulionis, vel huiusmodi per quos merces transmittuntur erga suos correspondentes teneantur: Et quid in casu, quod dicti Expeditionarii sive Naucleri substituerint eorum loco alias personas.

Nauclerius alterum substituens sine consensu Mercatoris Expeditionarii aut teneantur de facto substituti, quomvis substituat juxta consuetudinem Plateae, & probum, ac peritum eligat: Et quid si substituat de consensu sive tacito sive expresse dicti Mercatoris.

Industria Navicularii quando electa dicatur, & quae de mercium custodia teneatur. Plura de naufragio, & quando non ex culpa, sed accidit censetur.

Navicularius, quando mercium naufragio submersarum pretium, damna, & expensas Domino refundere teneatur. Expenditur, & declaratur lex Consilium Maris Pisarum anni 1593.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series, & status contraversa.
- 2 Expeditionarii quid agere debeant ad munus proprium integrè explendum, & in quo consistat, & numer. 5.
- 3 Mandatarii industria censetur semper electa à mandante.
- 4 Mandatarius substituens alterum sine consensu mandantis tenetur de culpa, dolo, aut delicto substitui. Sicut si substituat de consensu mandantis seu alterius sui deputati n. 44. & 46.
- 5 Amplia quomvis substituat ex permissione vel necessitate, aut ex mera consuetudine n. 45.
- 6 Mandatum praesumitur datum ad ea quae de more concedi solent, & ad quae necessaria extendi debet juxta naturam negotii.
- 7 Atque etiam extendi debet ad ea quae mandans interrogatus verosimiliter respondisset & n. 54.
- 7 Mandatarius non praesumitur mandati sui excusasse, sed illud diligenter adimplerisse.
- 8 Mandatarius sive sit privatus seu publicus officialis, si ex necessitate sui officii alterum, equè probum, & expertum substituat de illius facto non tenetur & n. 11, 12, 25, 31. & 32.
- 9 Etiam si substitutus in explendo munus sui mandanti male, & negligenter se gesserit n. 30.
- 10 Et de ratione num. 9. & 40.
- 11 Expeditionarii transmittentes merces de simplici ordine alterius Mercatoris, non tenentur de fidei Mercatoris eligenti, sed damno eodem committuntur.
- 12 Navicularius, sive alius quilibet mandatarius cum provisione, vel mercede tenetur de damno quod ex facto proprio, & culpa alteri levissima promeritis suis Mandantis.
- 13 Et maxime de dolo sui substituti n. 15.
- 14 Rationes vide num. 16.
- 15 Culpa, & negligentia redargui non possunt qui secundum consuetudinem, & Mercatorum styli operantur.
- 16 Mandatarius non tenetur plus agere quam quod ab aliis ejusdem professionis in loco ubi exequitur mandatum operari solent.
- 17 Qua communiter sunt de stylo aut consuetudine commercii introducta ab omnibus servari debent & num. 13.
- 18 Mercator non faciendo ea quae sunt de stylo, vel consuetudine dicitur culpatus, ac negligens, & ad omne damnum tenetur.
- 19 Consuetudo quadragenaria dicitur completa, & legitime praescripta, etiam si agatur de consuetudine contra jus.
- 20 Styli, & consuetudo probantur ex altum frequentia per decennium continuata.
- 21 Eligendi males vel minus idoneus tenetur de damnis substitutorum erga Dominum committi, quia dicitur in culpa & n. 27. & 28.
- 22 Refertur intelligentia Text. in leg. nam & servus 22. §. Mandato tuo ff. de negot. gest.
- 23 Explicatur Text. in l. de illo ff. pro socio, & l. nam & servus §. fin. ff. de negot. gest.
- 24 Degenerat aquid alterum pecuniam deponeat ad nihilum tenetur, si substitutus delicto in ea se gerat. Et de ratione ibid.
- 25 Navicularius, Portitor, & similes recipientes mercedem pro mercium transportatione tenentur de custodia, & sic de lata, levi, & culpa levissima.
- 26 Idem ut num. 41.
- 27 Nauclerius est mercis, seu praemium pro labore navigationis, & transmissionis mercium.

Huc itaque occasione requisitus à prenominatione de Urbe, quem inter eos colligentes ad solutionem dicti valoris mercium, ac refectionem damnorum, & expensarum de jure teneri posse per veritatem sententiam, ex infra scripta facti serie, & juris subtilissimi fundamentis à patris per Domini Mercatorum mercium propositis, tam DD. Expeditionarios, quam prefatos de Urbe Navicularios fore absolvendos; quin denique hereditatem, & heredes d. Nicolai, ad antedictam solutionem mercium, & refectionem damnorum, & expensarum favore DD. Proprietariorum neque obligari posse in voisi sui.

1. Mense Decembris 1733. à D. Joanne Taglia Mercatore Brixienfi transmissæ fuerunt Bononiæ DD. Hereditibus quondam Sebastiani de Baisis dux farcinæ Sericeæ, usque casimiri curatorem Librarium DD. Marcæ, & Raguseæ; Hinc DD. Heredes Florentini DD. de Lancilotti & Ambrosii eorum correspondentes ad finem prefatum discesserunt, qui DD. Expeditionarios, ut mandatum dicit, transmittentem consuevit celeritate, ac diligentia expleverit, sub die 3. Januarii d. Anni, Leonis de Urbe Naviculario commissionem vendit Librarium d. Meretti impetrari fuerunt, & D. de Betis juvene eorum negotii pro expeditione mercium ab hac Dobana ad loca destinata deputato commiserunt inscribere epistolam de Conducta pro ut inscriptis, & assignaverit: Eximè quia d. Nauclerus de Urbe discedere ex hac Urbe non potuit ac celeritate, que requirebatur ab deficientium propriarum Navicularum, juxta inveteratum stylium, atque noticiam & apprehensam in arte consuetudinem substituit Franciscum de Nicolais alterum ex Naviculariis hujus Regni Fluminis & Emporis, qui acceptis literis vulgo d. Conducta à D. de Betis, & manifesta à Cuiusdo Dobanæ nec non adimpletis ceteris omnibus que ibi spectabant inter Librarium versus suscepit.

Die sequenti soluta à Pignone navicula d. mercibus, & aliis omnia Pfias pervenit, quo loci exaranteque ad portum varietatum extra Portum Mariæ dicitur: Urbs, ubi Navicularis ab Azui flumine in foveam vulgo d. Navicularii immitti solent, usque ad ipsos Varatorios, & alios Navicularios ibidem abstantibus dictam foveam, tam necessarii aqueis adeo deficientem esse, ut Naviculari in sicum facile incidere possent, prout alias incidisse testabantur, tunc insuper glacie corruptum, iter propter Navicularios per eam facere omnino impediti, necessitate ductus cum duobus aliis Naviculariis, qui unum cum eo iter fecerant consilium cepit viam per Arnum proficisci, ut celeriter Liburnum appelleret, ac viægressus flumen, & mox ingressus, hactenus obrepentes impetu atque, Navicularum proprietas subflevit non valens, vi tempestatis coactus coactus, fracta Naviculari in unda non cum salubri, pueris, epulisque oneribus naufragus perit.

Hic ita in facto se habentibus affluens primario inspectionem respectu ad DD. Expeditionarios de Lancilotti, hi quidem cum de mandatis à correspondantibus habuit punctualem executionem docent, ostendendo quod merces ab eis transmissæ alteri ex consensu Naucleris in arte patris consignaverit, ipsi tradendo consuetas Epistolam de Conducta Mercatori ab ipsis eorum correspondantibus prænuntiis Librarium directas, nec non Manifesta hujus Dobanæ, vulgo d. Balietis, atque alia, quæ ad expeditionis complementum erant necessaria, ad nihil amplius tenuerunt, per ea que docent Baldus, ad Remon. conf. 4. num. 8. de Loc. de Cambis diff. 9. m. 1. Elaph. D. Audit. de Cafareis, de Commercio, diff. 24. numer. 4. Res. Janen. de Ateratis, diff. 9. num. 3. & Res. Rem. conf. Bichio dec. 191. num. 7. & 8.

Hinc perperam obijciuntur solum DD. de Lancilotti adhuc teneri ad solutionem pretii mercium, ac damni, & expensarum refectionem, quia cum eorum persone industria à correspondantibus coactore electa, que semper in mandatis per ipsos mandantes suis preponentibus sibi præfuerunt, veluti tradit idem D. Audit. Cafareis, in dict. tract. de Commercio, diff. 36. numer. 5. post Res. eorum Ludovici, diff. 233. n. 4. adeo non potuerunt absque consensu mandantium Navicularios substituere; aliter erga eos teneantur de omni damno, quod substituti culpa, dolo, aut delicto ipsi preponentibus, Dominis, & correspondantibus, vel mandantibus obvenirent, Text. off. in L. 27. §. 2. ff. Mandati, Stracca de Ateratis, res. Mandat. num. 31. Jovis de Pro de art. Liten. Camb. c. 6. num. 24. D. Audit. Cafareis, diff. tract. diff. 34. num. 31.

com. 2. de decifum fuit per Res. eorum Ludovici, in cit. numer. 1. & per Janen.

Quoniam cum ipse DD. de Lancilotti, juxta noticiam consuetudinem eorum ministerii, quod in mercium expeditione ad loca à correspondantibus destinata unice versatur, quodque per ipsos à nullis condempnis professionibus expletur, neque experiri possit, aut debeat à consequentibus Naviculariorum, Pisculentorum, & hujusmodi partitionum opera nisi debeat; propterea celeriter semper habere in mandatis liberam facultatem eorundem portorum & Naviculariorum indultu ipsi possunt, cum de jure mandatum semper datum præsumatur ad ea, que de more concedi solent, ad que necessarii debet extendi; prout ad ea quoque omnia, que communiter aguntur ab aliis, qui simile mandatum habuerunt, de quibus latè in singulis eorum casibus affirmant Franc. Res. respons. 25. numer. 2. l. 1. & de mandatis, seu compler. notat 92. in fin. Stracca de Mercat. res. Alondæ, num. 41. Golin. de Preerat. part. 2. cap. 4. num. 37. Canev. Var. part. 2. cap. 5. numer. 269. & seq. Mans. consil. 187. n. 11. & seq. Utcol. de transfat. quæst. 14. num. 7. D. Audit. Cafareis, de commercio, diff. 34. n. 32. Res. dec. 461. n. 11. & 12. part. 14. recent. & in dec. D. Laurentii de Salvo Consilium Marii Pizarum d. Serratis impresso, apud num. 2. de Cafareis, d. tract. com. 3. diff. 173. num. 10.

Huc cum nequeat præsumi ipsos excessisse fines Mandati, quin immo solita diligentia illud adimplevisse, utique ad alterum pretii solutionem, atque damnorum & expensarum refectionem obligari non valent, per Text. in l. si vero §. si mihi l. si moram §. Sompus, & l. inter Casus ff. Mandati Jafon. in l. si servus ff. de legibus, Res. Janen. de Mercat. diff. 110. n. 1. & seq. Res. Rem. eorum Frisk. impresso, apud D. Audit. Cafareis, de commercio, diff. 184. num. 1.

Mulæque minus obligari valent quoque ex eo, quia substitutione sive electio Navicularii ab eis facta, pro mercium transmissione ad Portum Liburni, mensis appositæ debet explorare necessitate ministerii, & officii, quod merces, & que causa eis sufficit evadere virum probum, & in via propterea expertum elegisse, ac substituisse, ut si refectionis damno, quod ex substituti culpa, sui delicto posset obvenire, experiret adeo quantum, ut communiter traduntur præ originale doctrinam Loca de Pem. in l. agones m. 10. vers. vel dic melius Res. Cui de præpositi agent. in rebus lib. 12. Paris. de Peto de Sindacat. in verb. substitutus Cap. Ad substitutus num. 2. vers. in qua tam Res. Regem. Confiant. in l. nullus num. 39. Cod. de decurionibus lib. 10. Cantor. Var. part. 2. cap. 2. per tot. Vermigli. consil. 420. n. 6. & seq. Endor. in addit. ad de Marin. cap. 3. resolut. n. 6. & 7. Beron. in specul. viti. cap. 25. num. 81. Mans. consil. 418. numer. 6. & seq. Ansaldo, de commercio, diff. 25. num. 7. & diff. 29. num. 9. D. Audit. de Cafareis, ad tract. diff. 26. m. 25. Res. diff. 99. n. 2.

Quoniam qui virum probum, & expertum in arte aut officio substituit, & eum, qui pro tali communiter reputatur, nulla de culpa, aut negligencia, etiam levi, vel levissima potest reargui, sine quibusdam refectione contra eligentem aut substituentem favore Domini aut alterius Mandantis non quæritur, juxta notabilem Glossam, in cap. ad hoc de off. Archidiaconi. Bald. in l. 2. §. Ex hoc editio sub m. 2. vers. sed si §. ff. de Nact. Causas, & Strab. Naviculari in l. si solentur 39. n. 1. ff. de solut. Lincas de Prens in d. l. Agones num. 10. col. penult. vers. Vel dic melius Res. Paris. consil. 156. n. 21. & seq. lib. 4. Cyphel. consil. 802. n. 31. Bald. consil. 122. n. 1. & per tot. lib. 1. Regem. Confiant. in l. 60. n. 63. & seq. Cod. de decurionibus lib. 10. Vermigli. consil. 420. n. 20. Ansaldo, de commercio, diff. 25. num. 12. & 13. D. Audit. Cafareis, de commercio, diff. 26. num. 27. Pasq. resolut. forens. cap. 3. n. 313. ubi concedit. Resolut. ad de Marin. diff. cap. 3. n. 10. lib. 1.

Quin immo sufficit ad hoc ut substitutus ab omni culpa sit expertus, consequenterque à quacunque damni refectione, quod, substitutum de tempore & electionis possum, & peritum communiter reputatum fuisse offendat, quævis posset ipsius merces moveri, & in negotio sibi demandato dolo aut negligencia de gestis, prout firmant Alenach. de Arbitr. lib. 1. quæst. 62. num. 12. Farinet. in præ. quæst. 24. num. 61. Alonzo, de variis, administr. cap. 19. n. 62. Cafar de Affili. contrav. 45. n. 1. Casper. consil. 161. n. 82. Ansaldo, de commercio, diff. 23.

quodvisano periculo (non obstante qualibet eorum
majori cura, & diligentia) amittendi una quodam-
modo die, vel antequam momento tempore mercedem
omnem, quam pro toto cursu vite in hoc adeo spe-
roso exercitio adequi possint: in quo propterea
thematice communiter receptum est, quod tamenimmo-
do quis tenetur de levi culpa, nunquam tamen de
levissima, prout egregie distinguendo docet post Sa-
liet. in l. in Judio. num. 2. eod. locat. ceteroquinque su-
per. *Mattheus de Pisano. inter conf. Cornei. conf. 242.*
art. num. 1. & num. 4. lib. 1. *Decianus conf. 29. nu-*
mer. 32. & 33. lib. 1. Felix de societ. cap. 31. n. 11.
& seq. & num. 23. & seq. Pacini. de locat. d. cap.
29. num. 47. & seq. & num. 23. & seq. optimè
Ansaldo. de commerc. dist. 39. num. 5. & 6. ubi et
Petisio autem quia nullam pecuniariam mercedem
Critianus in correptionem illius obligacionis non
recipit, folio enim periturus affert stipendio au-
temur servare 300. quod eius predecessores in
officio prestabant, obque satisfactione succumben-
ti de falsificationibus ordinem, Mandatarum, & co-
locatam, in quibus peritissimi etiam deservunt,
compar ageretur de quotidianis periculo amittendi (non
obstante qualibet sollicitudine, & diligentia) in una
die, vel hora mercedem, quam pro tempore vite sua
in hoc adeo spero munera affert periturus, receptum
proinde videmus in his terminis, quod tamenimmo-
do quis tenetur de levi, non autem de levissima culpa.
Ret. post 2. volumens conf. Farinac. det. 208. num. 3.
per. primo, bene quoque Roderic. decis. Pisan. 4.
num. 114. & Alagon. decis. Florent. 111. num. 54. vers.
quoniam & num. 33., ubi regulam limitando ita de-
cidit ubi ubi. Quoniam illud procedit quando quis prin-
cipaliter se obligat ad custodiam rerum publicis, vel
privatis officii, & pro custodia rerum equalem mer-
cedem, sicut si custodia rerum secundaria, & co-
cessio, quod mutatur in l. qui mercedem C. locati,
ubi qui locaverat queras facit ad custodiam alienas
rei adhibendam, & alter amoverat pro ea soluta
mercede, & tunc tenetur de exactissima diligentia,
& sic de culpa levissima, quo casu pro mercedem pro
ta non recipit, non tenetur nisi de levi culpa
ac melius Rota Roman. coram Priolo. decis. 37. nu-
mer. 16. & 17.

Tertium idem fundamentum et animadversione
resultat, quod idem Leo de Urbs, quem volunt post
acceptam commissionem a DD. Expeditionem sub-
stitutisse Navicularium de Nicolai, in hac ipse de-
putatione se profecto gessisset ea diligentia, & cura,
qua si merces deperdit ad ipsum de Urbs alterum
deputatum sui domum permississet, majorem ad-
hibere non possisset, cum virum probum, in aia
peritum, & eum, de cuius fidelitate antea plures alii
Merceses confiderant, elegerit, qua in hypothesi
cum nulla negligentia, & culpa eidem mandatario
solidumque possit imputari, ad nihil ideo tenetur,
prout sententia communiter Gravet. conf. 247. sub nu-
mer. 6. vers. Quia respondet Decius conf. 430. n. 4.
& conf. 473. num. 11. *Stace. de commerc. d. 2. gloss. 5.*
quasi. 16. num. 403. atque post alios novissime con-
clusionem exornavit Alvarez. Pagan. resolut. lib. 1.
cap. 3. num. 513. quibus relatis D. Audis. Casareg.
cod. dist. 36. num. 12. & 13.

Præterquamquod ex hac ipse asserta substitutione ad-
eo prudenter facta ab eodem de Urbs urgentissima
conjectura desumitur vecumilms mentis ipsorum de
Lancillottis mandantium, eorum tempore taciti consen-
sus, & approbationis in electione substituti communi
voto integritate, & idoneitate in munice ei deman-
dato peractis, quo casu Mandatarium carere
omni culpa, quia fecit id, quod probabiliter ipse Man-
datus pergerit, docet Stace. dist. 5. 2. gloss. 5. n. 403.
& ex Piles araque gloss. apud Fagel. decis. per. com.
concludi totidem ferè verbis d. dist. 36. num. 14. *lenda-*
rus D. Casareg. ubi ubi. Ultra quod desumitur ex urgen-
tissima conjectura vecumilms mentis Mandantis, qui
off in nostra specie (magistratus Julius) ejus sollicitu-
curis, & consensu tacitis in electione persona com-
muni opinione idonea, & integra Mandat. conf. 187.
num. 35. tom. 2.

Quartum tandem fundamentum, per ceteris mea
quidem sententia solidissimum, sciam basim continere
Casareg. de Commercio, Tom. II.

saper scientia, & consensu dicti D. de Benis juvenis.
Dohanz præfatorum de Lancillottis, super asserta sub-
stitutione Francisci de Nicolai, ut præclarè com-
probatur in facto attestacionem tunc Cultoris à Supremo
Principe deputati ad Jancum hujus Dohanz, tam as-
sociatorum mercium, tam denique Portuorum, seu Plan-
strariorum, vulgò *Corretas*; in quibus terminis nul-
lum inter Nostrates auctorem ita facili dabunt sepa-
rari, qui antea affirmat, substitutionem, sive de-
putatum teneri de facto, negligentia, culpa, aut de-
licto deputati, sive electi, sed bene ipsum proprietari-
um, aut primum Mandatorem emendari teneri deci-
dunt Garb. conf. 36. num. 30. *Cancer. varior. part.*
2. cap. 8. num. 93. & seq. Guaccia. ad defus. rer.
defus. 33. cap. 2. num. 6. Mand. conf. 418. num. 5.
& seq. ubi de substitutione ex necessitate, vel permis-
sione, etiam ex mera consuetudine proveniente An-
saldo. de commerc. dist. 23. num. 10. & per res. & dist.
29. num. 15. Ret. apud Ludovici det. 233. num. 4.

Ceterum omnes auctores, qui per possibile allegari
possent in hujusmodi puncto, dispartunt articulum 1.
an, & quando proponens tenetur pro facto, aut
culpa substituti in supposito, quod nulla interven-
rit sive tacita, sive expressa permissio, licentia, aut
voluntas Principalis, vel Domini, qua interveniente
omnis difficultas perimitur, & quælibet dispensandi oc-
casio auferitur, ut latè videre est apud Alaf. *Mand.*
Dem. Aud. de Casareg. Pagan. & alia loca jam sepe
in hoc Responso relata, ceterisque innumeris
apud ipsos relegendos.

At frustra penitus hoc loci obijceretur, tum ex parte
Proprietariorum, tum præterius ex parte DD. de
Lancillottis præfatum de Benis eorum juvenem Ban-
cha, signanter deputatum ad periculis expeditionis
Dohanz, ut ipsius faceretur in auxiliorum per eodem
producta in hac Mercatorum curia contra D.
Joannem de Battis sui Procuratorem DD. Herodem
quondam Sebastiani de Bassis Bononiensis, eandem,
inquam, juvenem nullam habere possit facilitatem
permutandi, approbandi, seu transferendi commissio-
nem ab Urbs ad Nicolai, & sic ab uno Navicula-
rio ad alterum, quia forsitan petendæque requirit
in persona ejusdem D. de Benis specialis, immò spe-
cialissimum Mandatum ob præjudicium, quod DD.
ejus Principatus asseruerat, tradendo, seu transfe-
rendo commissionem velendi merces à Nasciero sibi
ipsis magis bene viso ad alterum minus bene visum,
& acceptum; ex regula quod, præcipue in præjudi-
cibus, mandati sine diligenter suis custodiendi, alias
Procurator in ex quo excedit, nullum valet ejus
Principalis præjudicium interire, neque illum obliga-
re, sed ipse tenetur ad *Text. in l. procurator ff. de*
procurat. Golia. cod. trad. part. 5. cap. 3. n. 2. Mand.
conf. 104. num. 33. tom. 2., alique passim.

Veniunt enim vix, præterquamquod regula in ob-
jecto relata plures patitur limitationes, signanterque
eam quod habens generale mandatum ob ejus Prin-
cipalis nulli debum est quod circa ea, que spectant
ad negocia, super quibus Mandatum versatur, nec
non cura dependencia, & annexa Domino, ac Prin-
cipalis præjudicium, eumque respectivè obligat, & l.
non regendum 45. *h. procurator ff. de procurat. Adamic.*
de iur. lib. 7. tit. 23. n. 32. Onas. de contrah. tom.
2. tract. 13. dist. 44. sect. 4. num. 90. & 91. Peron.
de locat. cap. 7. numer. 8. & 20. Mand. conf. 187.
num. 2. & 30. Ret. recent. decis. 234. num. 5.
& 6. part. 2. & decis. 137. numer. 12. post observat.
Adali.

Prout eum quoque obligat quoad ea omnia, sine
quibus commissio effectum fortiori non valet, etiam
cum sine expressa, ad que semper Mandatum exen-
di debet *Laderch. conf. 91. num. 2. Golia. de procurat.*
part. 5. cap. 3. numer. 14. & seq. Pacini. de locat.
cap. 7. num. 19. Contr. discept. conf. 81. num. 23.
Mand. conf. 187. numer. 42. tom. 2. Confess. ad
Stace. Urb. adnot. 19. num. 57. Ret. post Alibi.
de incomp. in Judio. decis. 54. num. 1. & coram Emerio
Jun. decis. 1332. an. eod. Arque ideo dictus juvenis
cum elect abique dubio destinatus pro mercium expen-
satione, & pro ipsa expeditione complenda opus habuit
quætere Nascieram, qui ab eo Navicularium paratum
aucto quod Leo de Urbs propriam Navicularium paratum
Et non

non habebat, alterum actualiter discipulum quæsit, & in eum commissionem transiit; egi ideo quod tenebatur explere, quodque necessarium erit pro expeditione mercium perficenda, quodque tandem ea de causa certo certius in ejus Mandato, & facultate contineri debebat, secundum Auctorem immediatè compellens.

Quod certe superabundat ad intentum omnimodè liberationis dicti Leonis de Urfa, maxime cum illud generale Mandatum pro commissionibus expendis, iussu expeditionis mercium demandandis ex parte DD. de Lancillottis, quod personam prærogatam eorum juvenis ex premissis injuriari non valet, cum nulla dari possit major probatio, quam proprii oculis confectio, et facta vulgus axiomate, de quo latè post *Text. in l. generaliter 15. Cod. de non numer. pecun. Augel. de confessionib. lib. 1. quest. 1. num. 13. & 14. & quest. 7. resp. 10. num. 5. & alibi: ultra quod in omnem eventum, ut nulli suspensum sit, non deest probatio etiam per publica documenta, ex quibus veritas istius generalis mandati certissima undique resolat.*

Præterea ex abundantia pluribus aliis animadversionibus concurrentibus non dubitatur quod gella per nomen Dom. de Betis Navicularum postea in mari submersio, nullum in facto habuit substantiam: quoniam quoad Mandati excessum nullo modo subsistere jam supra demonstratum est, respectu autem ad præjudicium animadverso quod sicut inregrabile est, quod si dicto de Urfa assertam commissionem ab initio datam ipse juvenis continuasset, usque datam homini quidem probo, & in arte Naucieri satis superque perito nullum inde damnum scilicet ejus Principibus affirmatur, pariter enim cum imperitudo Francico de Nicolai, qui cuicumque alio experito Naviculario, animum ex ea eundem de Betis ipsi Principibus suis intulisse præjudicium dicendum est; quia ex jam supra relictis sufficit, hunc juvenem de mala electione ab initio redargui non posse; ceterum etiam ex post factis Naucieris ab eo deputati fregisset fidem, neglegenter se gessisset, ut quodcumque damnum traditus mercibus intulisset, non

51 culpe deputantis imputandum, sed meri casus eventus, atque fortuiti censendi sunt, qui saltem quæque prudentissimum possident, consequenterque cum ab omni etiam levissima culpa penitus excusant, per ea que notantur à *Deris conf. 473. per tot. Gratian. conf. 94. & 95. pariter per tot. Paris. conf. 156. numer. 21.* ubi, quod quando quis, cui committitur pecunia, erat communi fama vir probus, & bonæ fidei; hoc casu si ille, qui sic reputabatur, eas subtrahat, certe talis subtrahitio diceretur casus fortuitus, & id factum esse absque ulla culpa tem committentis; egregè quoque illis adductis animadversis *Emment. de Luc. de tutor. & procurat. disc. 16. n. 12. & de tutor. disc. 68. sub num. 13.* quem sequitur *Dum meus Alex. Cafar. de del. disc. 36. num. 24.*

Secunda sepe offert animadversio, ex quo ipse de Betis absque dubio egi id, quod & ipsi DD. de Lancillottis, & Ambrosii, nec non ipsi DD. Proprietarii audito Leonem de Urfa non posse amplius discedere, intercepisse Librum ferre, de per lespis egissent, alterum nempe experitum Navicularium querendo, ipsique sericas sarcinas trahi faciendo, ut ad destinationem locum sua navicula casum veheret: hoc igitur posito clarum remanet juvenem peractum fines Mandati non excessisse, omnique vacare culpa: non enim dicitur excedere fines Mandati Procurator, qui illud idem egerit, quod verissimè intenu ejus prope utilitatem ab ipomet Domino gestum fuisse *Text. est in l. fin. §. fin. ff. Mandati Cravet. conf. 374. n. 5. Alex. conf. 67. num. 2. lib. 8. Alex. conf. 306. per tot. lib. 2. Bard. Tufsi. lib. 12. cons. 40. num. 39. Martin. de iact. & ambig. lib. 7. tit. 15. n. 25. Caffy. Larr. consil. 108. n. 20. Ansel. disc. 61. n. 16. de commerce. D. Aud. Cafar. de commerce, n. disc. 36. num. 13.*

Rat. Jansen. de Mercat. dec. 64. n. 2. si ergo ex verisimili mente ejus Principibus fines Mandati non excessit D. de Betis, consequenter ex hoc ipsius de Urfa, quem supponitur commissionem eo approbare in Nicolaum transiit, ad nihil tenet.

Quæ quidem consequentia magis fit industriales favore d. de Urfa ex tertia animadversione, que deprehenditur ex altera conclusione; quod unanimiter confirmant post *Glof. in l. de pactis ff. de pactis dicit. Cypri. conf. 99. n. 9. lib. 2. Rauden. conf. 22. n. 111. vers. serie respondetur lib. 1. Caphal. conf. 768. n. 28. Martin. consil. 187. n. 25. Felis. alleg. 1. num. 10. & 11. part. 2. Ansel. de commerce. disc. 61. n. 17. D. Aud. Cafar. et. disc. 36. n. 16. Rat. Jansen. de Mercat. dec. 8. n. 3. dec. 64. n. 2. dec. 174. n. 28.* videlicet quod Mandatum comprehendere debet, & extendi ad eum casum, ad quem si Principales, siue Mandata fuisset interrogatus, verosimiliter extensum esse, & comprehendere respondisset.

Quæ conclusio adeo urget ad intentum, ne potius si D. de Betis audiendo Navicularium deputatum discedere non posse, seu aliter impeditum fuisse adire suscipiendum, alterum aqut peritum statim non subrogasset, possidet ex hoc ipso de culpa redargui, ac de proprio teneri, quia ita quilibet alius diligens, ac prudens negociorum gestor, & accuratus paternitatis perspicuus, per ea, que adducto *Text. in l. qui sub conditione ff. de condit. & demonstr. necesse Rec. de mandat. seu complement. not. ab. 22. ex num. 42. impref. post prim. volum. ejus respons. ubi et Strac. de Mercat. n. 36.* subnectit necessarium esse ad emendandum Procuratorem comprobare quod eo tempore etiam quilibet alius diligens Paternitatis sese ita gessisset, & post eos *Ansel. disc. 61. n. 18.*

Atqui cum in hoc casu etiam ipsi DD. de Lancillottia, quorum munus veritatem circa promptam mercium expeditionem ad loca obsis à correspondentiis demandata, alterum absque dubio Naucierum probum, & peritum statim quæsitum, pariterque ipsorum juvenis id ipsum agere debuisse, ad hoc ut ea, quæ per erat diligentia, proprio munere fungatur: Mandataris enim, quim citius fieri potest, exequi debet quod in mandatis habuit *l. si pecuniam 20. §. si quis ita & C. vers. Nec rursus ff. de lib. lib. l. vige 29. ff. quando dies legat. etiam, l. hoc traditur ff. de condit. & demonstr. Giurb. ad consuet. Medan. cap. 1. §. 6. num. 15. Rat. Jansen. de Mercat. dec. 160. num. 13.*

Quin immo in longè durioribus terminis, etiam si per modum discursus ammitti potest, eundem de Betis subrogando alterum Navicularium, etique interces consignando excessisse fines mandati, autem cum inanis quodammodo palpetur ipsum id persequi, ut diligenter, immo diligenterque proprium munus expleat, adeo ut boni viri arbitrium, ac prudentia contrarium suadere non possunt, ipsi equidem licet, rem utilem agendo, proprie potestatis limites prætergredi, veluti cuicumque Mandatio licet tradit Jansen. in *l. si procurator ead. de procurat. optimè Apone conf. 23. num. 42. lib. 2. ubi per Text. in l. si hominem ff. Mandati, regulam desumit quod Procurator ex causa utilitatis possit agere contra voluntatem Domini, quia non dicitur coacta, sed perit ex hac facere Cypri. Larr. consil. 108. num. 17.* egregè *Ansel. de commerce. loc. cit. num. 42. Cierius conf. 218. numer. 19. Rat. rec. dec. 236. num. 3. par. 4. & dec. 64. num. 6. par. 6.*

Quarta item animadversio depromitur ex eo, quod etiam si per hypothetis, ut dicebamus, Dom. de Betis consensuendo sollicitudine alterius Navicularii prætendi possit appositè manui ea, quæ in facti tate sibi à Principibus suis tradita non contineretur: hoc non obstat ejus Principibus præjudicasset, eundemque consequenter obligasset: ultra quod cum Mandataris, siue Procurator non præsumitur excessisse fines Mandati, nisi concludenter probetur *Seminat. conser. 22. n. 3. tom. 1. Ursini. de transact. quest. 14. num. 4. Rat. Roman. rector. part. 5. tom. 2. dec. 428. num. 1. & 2. part. 7. dec. 106. num. 12. & part. 12. dec. 202. num. 2. Rat. Jansen. dec. 8. num. 5.* cum ceteris in *Dec. Liberti. Mandati* mox alleganda num. 55.

In omnem eventum eam validè obligasset, quia eo

ejus excessum sciemer non contradicere Text. habemus in l. fin. ff. quod cum eo, Roim. conf. 35. sub num. 20. lib. 1. Oldend. conf. 109. num. 7. Mansi. consil. 437. num. 8., cum extens plena manu consilii ad Ansfeld. de commerc. disp. 25. num. 17. disp. 30. num. 23. & disp. 62. num. 7. Sord. decif. 209. numer. 2. vers. ubi consil. Ro. Florent. in Libera. mandati 15. Aprilis 1719. num. 36. & num. 75. coram Alstiffo. Dom. Audis. Calderan. Rot. Roman. coram Prot. decif. 35. numer. 13. & part. 12. recent. decif. 302. num. 24.

Hinc properea ceruissima oritur liberatio dicti de Urdis, quem supponimus de consensu ipsius Iuvenis dictum Franciscum de Nicolais substituisse, etiam si idem Iuvenis, istud approbandum diceretur transgressum esse fines Mandati, quia cum id egerit ejus Principibus scientibus, & saltem tacite approbationibus, eisdem propterea dubio procul obligavit, ac si ipse de pet. fe antedictam deputacionem fecisset, particularis est Text. in l. qui paritur ff. mandati, & Gloss. in cap. cum olim li. prim. verb. prout de offic. delegat. Alex. conf. 80. num. 12. lib. 4. Roim. conf. 35. sub num. 20. lib. 1. Mauric. de tacit. lib. 7. tit. 15. num. 50. Sord. conf. 28. num. 22., ceterique relati per Mansi. consil. 187. num. 45. & consil. 192. num. 8. & 9. Robus. de Validis. legal. cap. 15. num. 54. & 55., optimè Ansfeld. disp. 25. num. 17. & disp. 62. num. 6. Sord. dist. decif. 208. num. 8. Borell. in summa. decif. tom. 1. tit. 66. num. 442. Alstiffo. decif. 100. num. 4. Rot. decif. 157. num. 16. & 17. & decif. 302. num. 24. part. 12. recent.

Nequiquam relevante quod non ostendatur memorata deputacionis scientia, & approbatio DD. Principum dicti de Betris ad effectum ut ex his Mandatum & succediva ratiocinio ejus gestorum legitimario defensi valeat: quoniam pro congrua responsione ab objectum, quoad scientiam videtur sufficere se illam jura presumptionem proferre, ex qua censetur Mandatarium cernorasse Principalem etiam ad effectum condemnandi eandem ad damna & interest, consequenterque ad effectum eximendi eum, qui de consensu illius Procuratoris, aut negotiorum gestoris deputavit, ex doctrina Bartol. in l. 1. §. familia nomen, in fin. ff. de test. action. Rec. de societ. Alstiffo. num. 50. num. 100. Conf. de fals. sciet. & ignorant. in pelli. 43. num. 2. & 3. Cypre. Lestr. consil. 73. num. 17. Gratian. disp. 677. num. 24. & seq. Scapp. ad cond. decif. 11. March. observat. 122. num. 10. & Ansfeld. disp. 25. num. 4. de commerc.

Quod verò peruenit ad iurisdictionem, consequenterque ad ipsorum ejus Principum consensum, ex plecto cumulatim per Ansfeld. varietat. 417. num. 10. de probat. Alstiffo. de prafumpt. lib. 3. prafumpt. 135. num. 7. Mansi. consil. 643. num. 24. Rot. nostra in Arcina Grani coram Alstiffo. Dom. meo Audis. Mandato de Urbani impressa apud Dom. Audis. Cafareg. de commerc. disp. 161. num. 36. Rot. Roman. dec. 388. num. 8. & 9. part. 17. & decif. 274. num. 15. part. 19. recent. deducitur ex eo quod prefati DD. de Lancillottis passim fuerunt manifesti in faciem d. de Nicolais à Castelle Dobanz infirmi, & iuxta Librum verius cum mercibus ab eo prosequi; quin immo amissis ab eodem Nautaeo primis manifestis vulgo Buiette, denique in ejus faciem altera quoque descripti, tum in hac Dobana, tam in illa Pisana, eique consignari, absque equoq. numquam de his omnibus reclamaverunt, seu reclamari fecerint adversus Leonem de Urdis, seu adversus ipsum de Betris eorum Juvenem, nisi quando adveniret infirmitatem submerisum accidere, & sic in casu duntaxat, quando neque ipse de Urdis, neque ipse de Betris poterant ullo modo eorum indemnitati consulere; in quibus terminis eorum est testatur taciturnitatem DD. de Lancillottis, eumstam, & incongruenti non contradicente gestu per dictum eorum Juvenem, quem dicimus commissum transivisse de Urso in Niccolaus, consequenterque ejus gestorum approbationem. Mercatorum enim nonne incongruenti contradicere Negocio per ejus Mandatarium gesto, aliis istud approbasse censetur Rapa in l. Admonendi numer. 128. ff. de sur. 1024 d. Bald. in l. fin. cod. ad Mandat. Rot. in l. 104. cam. ff. rem rat. habere Stracc.

Cafareg. de Commercio, Tom. II.

de affectu. gloss. 11. num. 47. Franc. de princ. confid. 14. numer. 8. & seq. prafertim assensu prafumpta certioracione à d. Juvene ipsis facta, etiam ex lapsu temporis, quod inter darum Nicolais commissum, & ejusque nautagium interceffit, retulimus, Anchoran. quest. 48. num. 5. & seq. part. 1. Carcer. de excusatio ne honor. part. 2. cap. 6. num. 65. vers. Et scientia Alstiffo. de prafumpt. lib. 3. prafumpt. 65. num. 13. & 14. Carcer. varior. part. 1. cap. 22. num. 13. & 14. Franc. loc. cit. num. 11. in fin. Gratian. disp. cap. 699. numer. 39. ibique De Luc. in observat. num. 13. Rot. Florent. coram Dom. Audis. Cafareg. decif. impress. in ejus tract. de commerc. disp. 176. num. 35. & 36. Est enim communis DD. Sententia, quod si quis, statim ac potuisset contradicere, non contradicere, censetur tempore, quo tacuit, neque contradicere, negotium approbasse, atque ex preterita taciturnitate consequitur ita fuisse jus alteri parti questum, ut per sublequentem contradiccionem soliti angustis non valeat. Conf. etiam de re integ. dist. 62. num. 1. Gratian. disp. cap. 524. num. 31. Alstiffo. dist. lib. 3. prafumpt. 15. num. 20. & seq. Franc. eodem loc. num. 14. vers. Et generaliter. &c. aliique apud eos, & penes Rot. Florent. coram prefato. Dom. Audis. de Cafareg. ubi proxime num. 39. ex gratia relegend. & num. 40., ubi quod consensu Mercatorum exigat ut citius citius inter se respective moneant de gestis de Mandato Correspondentis, an negotium pro eo explerum accipiet, ut queat in casu non acceptationis sibi consulere, se citius disp. 131. num. 4. Rot. Roman. decif. 416. num. 7. & 20. coram Duran., qui consensu magis exigit inter juvenem negotii, & principalem, ac tertios contrahentes ne sub prafumptis facultatibus hinc decipiantur.

Ultra quod insuper Leo de Urdis, qui sciebat D. de Betris publicè ab omnibus pro jure Expeditionem Dobanz DD. Expeditionemque reputari, quod in facto (ut antea memoratum est) infirmum non potest, propterea non rebaratur esse sollicitum in perquirenda quidquid ejus facultatis dum interebatur circa Expeditiones dd. de Lancillottis decernentes cum publicè, & patem agree, uti mandatarium predictum ipsius Principium, juxta notata per interpretes in l. deli in fin. cod. de Novat. & per lexem Barr. numer. 8. Gratian. disp. cap. 952. num. 8., ubi alii Ansfeld. etiam dist. 30. num. 1. & seq. & disp. 35. num. 39. Rot. coram Cavalier. decif. 482. num. 3. & coram Ludovif. decif. 58. num. 9. & Beltrun. in addit. lib. 2. & decif. 300. num. 6. part. 12. recent.

Præsertim quia sciebat ipsam Betram pluries alias similes commissiones Nautæis sibi magis bene visis nomine ejus Principium tradidisse, quod tantò magis superabundat ad omnimodum liberationem ipsius Leonis veluti post Text. in l. qui hominem §. si Titium in fin. ff. de solut. & in l. cum Mandat. in fin. ff. de Adm. firmant Carol. Alstiffo. vers. 35. numer. 44. & seq. part. 4., & in fuoribus terminis bene relegend. Ansfeld. de commerc. disp. 25. a. num. 18. ad 27.; ubi alios Auctores addit Salgad. Labyrinth. credit. part. 2. cap. 9. num. 36. & 37. Rot. dec. 566. num. 2. & seq. part. 2. rec. repet. decif. 274. coram Wald., consequenterque istud idem superabundat ad hoc ut ipsius juvenis Principales nempe DD. de Lancillottis tenerent Mercatoribus mercium proprietatis de substitutione, & electione ab eo facta, seu saltem de consensu eisdem prefato: nisi ex peculiaribus motivis initio hujus responsi præmissis sciam DD. de Lancillottis alias excusandi non essent, prout omnino excusandos esse non dubio.

Hinc usque fundamenta, ex quibus indubitanter eximi debere cosui, tam prefatos DD. de Lancillottis, & Ambrosius Expeditionarios, quam Leonem & Vincencium de Urdis Navicularios à requisita solutione mercium deperditurum, ac refectione dumno- rum, & expensarum in medium avari: nunc autem inchoatum opus prosequens inspectionem altissimam, ad saltem miseriam Navicularius in mari submersus, si viveret, ejusque hæredes, & hæredes ejusque mortuus, ad id tenerant: puto nunc equam peticionem Actoris longè validioribus Armis, leraliter valuerat, & extinguere: quoniam non dubito etiam Navicularium hunc ejusque hæreditatem ex infra subnectendis

et 10. Rot. Roman. decif. 57. n. 27. et decif. 64. numer. 26. post Altit. de incensant. in iudic. et fuit plenissime decifum in Rota nostra in celebri Liburni. Pecuniaris, fide Mandati 31. Martii 1724. in causa Fornes, et Duran. Sitta di Barcellona coram Naffr. D. meo Andie. de Cafareg. ubi plura ad prefentem materiam.

Præterea reftecebam ad eundem navicularii hæreditatis defensionem, quod etiam per nodum hypothefis dici potest cum eligendo viam fluminis, si nec commissiois excellefit, adhuc tamen cum quoad eam agatur de damno viando, potest de eo vicinod agitur, tam quoad DD. Expeditionerios, quam

- 82 quoad Nauticos de Urbe, cumque animadvertatur consilium mutandi viam bona fide fufcepisse, putans verofimiliter Mandatum non excedere, profectò ab omni damni refectione excusari debet, ita post Text. in l. Mandati ff. de Mandati Rot. Janen. dec. 8. per tot. et decif. 76. numer. 5. et melius Rot. Florent. coram Naffr. DD. Audier. Calderon. et Piccin. in causa Liburni. Mandati 15. Aprilis 1719. numer. 69. 70. et seq. ubi omnes concordant.
- 83 Mandatarius enim cum bona fide agit ad nil quidquam aliud tenetur, punctuati est Text. in l. idemque in princip. ff. mandati, ubi "nihil enim amplius quam humani fidem proferre eum oportet" Parif. confil. 90. numer. 39. libr. 1. Sciat. de commerc. §. 2. glof. 5. numer. 405. fol. 391. Anfeld. de commerc. difp. 61. numer. 24. Gob. confult. decif. 90. numer. 10. Egli. decif. Bonen. 77. numer. 113. Rot. Roman. coram Ceriali. decif. 158. numer. 2. et 3. et difp. Rot. Florent. loc. cit.

Quis amplius ad eundem finem animadvertendum videtur, quod admissio pro indubitato, fufalem pro valde verifimili quod Nauticus de Nicolais, quoad fe peius ponderaretur elocare viæ faciliorem, et in ipfo Maris periculo omne artis studium adhiberet, ut non folam mentis, veram etiam, et multo magis viam propriam redderet incolumem, idè si omnia pericula, prout pefisse non ambiguit, hec quod refertur debet ad merum informium, cafumque fortuitum, imperforabilis Dei Omnipotentis Iudicio occurrenti, cui quidem humana imbecillitas non valet refiftere, nec providere, ut mox et multis Hering. de fidelijs. cap. 16. numer. 48. in quo themate ponit

- 84 la est difficultas ipfum Navicularium non teneri de damno meribus obvenio, juxta punctualem Text. in l. item quæritur 14. §. si Navicularius ff. de locat. et in l. opus verfi. §. tamen ff. cod. Bar. in l. Et etiam Rot. 3. et Bald. in l. Ex hoc edicto ff. Nave. Capen. et Strab. item Bald. conf. 322. numer. 2. lib. 2. Fornes conf. 86. numer. 39. et 40. centur. 2. Rot. de navib. numer. 158. Sciat. eod. tit. par. 2. numer. 5. Dem. And. Cafareg. de commerc. difp. 19. numer. 20. ubi allegat Strypman. de jur. Maris. cap. 15. de exercit. alt. numer. 332. et seq. fol. 263. et persequitur difp. 36. numer. 24. in fin. tom. 1. et difp. 115. numer. 15.
- 85 tom. 2. Neque hauridum velit ventorum vim, et impetum, et quo semperatis in Mari oriantur merum informium, et cafum fortuitum cenferi, ita post Dom. Audier. Cafareg. in obferuat. ad trail. de Avaris numer. 24. et Rot. Roman. decif. 369. numer. 32. part. 19. recent. tom. 1. Rot. Florent. coram Dom. Audier. Calderon. impreffa difp. 142. numer. 14. 15. apud eund. Dom. Cafareg. de Commer.
- 87 Et generaliter quod nunquam Mandatarius, Procurator, seu quilibet alius Negociorum geftor teneatur de cafu fortuito contingenti fup rebus, meribus, aut pecuniis Domini, vel Mandantis, dum ejus Mandatum exquirat, nil fup fe ipfo omne periculum fufcepit, apertus est Text. in l. a Procuratore cod. Mandati Dec. conf. 7. per tot. Cerd. Tafp. lib. Ad. confilij. 57. per tot. Sciat. de commerc. et camb. §. 2. glof. 5. numer. 400. et seq. et melius §. 3. glof. 1. numer. 1. et seq. Dom. Audier. Cafareg. fup laudat. trail. difp. 56. numer. 15. 16. et 17. Anfeld. eod. trail. difp. 62. numer. 5. Rot. Janen. de merces. difp. 125. numer. 4. et dec. 174. numer. 2.

- 88 Minus eundem obfle vult quædam fanchio legis municipalis Confilium Maris Pifatum ante 1593. diei 27. Julij, cujus contextu omnibus Navicularis univerfaliter prohibetur transporatio mercium a Portu Cafareg. de Commer. tom. II.

Liburni ad dictum Pifatum Civitatem vehendo eas per Mare ad os Fluminis Arni oblique exprefa permiſſione Proprietariorum, aut aliorum, qui eis merces, et facinas confignaverint fub pena trirerium transgrefforibus irroganda ubi 1. Che neſſun Navicellante, che con ſuo Navicello poſſa venire di Livorno per Mare con detto ſuo Navicello, con robra, et Mercancie di qualſivoglia forte ſenza licenſa in ſcriptis del Padrone della robra, et Mercancie, et di quello, che glie ne ha conſignato, quia lo deve avere con ſuo, et con la robra, et Mercancie dato alla pena della galera, et gli ſervi che ne faranno cattura guadagnino la feſtività di rimettere un condannato alla galera, et.

Ex qua diſpoſitione hauriri credimus adverſus Nauticum de Nicolais, tum deſignationem penſam itineris ab eo tenendi pro tranſportatione mercium ab Urbe Piſana ad Portum Liburni, quim alius difciſus præſcriptum non habuiſſe in mandatis, tum dolum ejusdem Nautici, ſeu ſaltem latam culpam ipſius, qui ſcivens Legis prohibitionem teneat negotium, inter ſibi verum ſuſcipiendo; tum denique omiſſionem periculi, vel à mercium proprietariis, vel ab Expeditioneris permiſſionem eundem per Mare; et ſic negligentiã illius in omittenda eorum eritioritate, noticiatione ſcilicet peſſime ſituacionis, et ſtatis, in quo tunc reperebat Foveam vulgò de Navicelli, nec non conſilij, quod propterea ſumere intendebat; ex quibus omnino videtur reddi inappellabiles propoſiciones omnes favore dicti Nautici antea congeſti; conſequenterque ipſum, ſi adhuc in humanis, eſt, nunc verò ejus hæreditatem damnum meribus ejus culpa cauſatum, et expenſas omnes reſolvende reocipi comperitur, cum in hoc caſu fortuitus eventus ipſius naufragium amplius appellari non valeat per litteralem Text. in l. item quæritur 14. §. si Navicularius, et §. si Adagier ff. locat. Sciat. tit. de Nautib. part. 2. numer. 11. Rot. eod. trail. n. eod. Dom. Audier. Cafareg. difp. 19. numer. 19. Confilij. del Mare cap. 61. cap. 99. et cap. 294. et alibi impreſſi. poſt idem ſolumen primùm de commerc.

Quoniam dicta Legis Municipalis cenſura totocalo diſta à noſtra hypotheſi; quippe qua vota duntaxat Navicularis ne à Porta Liburni per Mare iſter faciendo ad os fluminis Arni Piſas proficiantur, conſequenterque diſponit ſolummodo de caſu converſo, non autem de itinere, quod ſeri veli à Navicularis ab Urbe Piſana Liburnum verſus ab ipſo flumine Arni, epaſque ore in aquis Maris egrediendū, quod eſt thema noſtrum, unde inſiſſi deducitur ejus diſpoſitio contra Franciſcum de Nicolais; nam 90 ritium eſt in jure dictum quod id, quod à Legge non diſponitur, nec ab homine præſumitur debet neque dici, vulgata l. diſſentienti cod. de repud. cap. illa ne ſede vacans. Anſel. Barboſ. axiom. 136. numer. 7. Terent. Fanon. apud Naffr. Domin. Audier. Bonſin. append. ad cap. 12. numer. 20. alii alii.

Eo fortius quia nimium facile ſi voluiſſent Legislares comprehendere etiam caſum contrarium, ſcilicet ab Urbe Piſaram incidere per flumen Arni in Mare, et ad Portum Liburni pervenire, prout prohiberent ab hoc Porta navigare per Mare, itaque os dicti Fluminis Arni, ingrediendo, Piſas attingere; nimium iniquum facile eſt ſuiſſe, ſi hoc etiam expreſſime in Legis contextu voluiſſent; cum verò ea- 91 primere id omiſſione, præſumitur conſequenter quod comprehendere noluerint, arguente deducto à diſſerendo loquendi modo, de quo poſt Text. in l. nautic. §. Sin autem etc. cod. de caduc. Tollend. et l. si ſervus §. Præter alij verſi. Nov dicit ff. de acquirend. hereditat. rem habens Adenoch. conf. 1. numer. 178. conf. 140. numer. 4. Tafp. trail. confilij. lib. 1. confilij. 89. numer. 5. Tiragueti. in l. si nequam v. Libris numer. 3. cod. de revocand. donat. Guiter. trail. quæſt. lib. 3. quæſt. 22. numer. 7, ſimilique plures congeſti à Barboſ. loc. cit. numer. 5. et 6. Palm. alleg. 202. numer. 7. alleg. 309. numer. 4. alleg. 311. numer. 28. tom. 4. et in alie- 92 ra impreſſa ponens Naffr. Dom. Audier. Bonſin. ap- pend. 2. ad cap. 24. numer. 9. et idem Dom. Audier. in ſupplet. ad cap. 45. numer. 24. Sard. decif. 88. numer. 4. et dec. 332. numer. 32. Altit. reſponſ. 57. numer. 1.

vis. 32. dic. 4. num. 11. de Affert. p. 2. v. 3. Rot. Florent. in d. Libera, mandari num. 74. Atque in puncto Navicularum docet Stran. de Navib. part. 2. num. 6. de post. cum Ferrand. de. 533. num. 3. tom. 2.

Quapropter ex hac usque deductis indubitum remanet quod damnum mercibus evenire, neque DD. Expeditionarios impediendum, neque enim culpe Navicularum triendum, sed merito casus infortunio esse referendum, consequenter idem Proprietarios damno cedere ex antea luculenter adductis fundamentis me in opinione confirmo.

Sub censura tamen, &c.

Obsequens

Petrus Antonius Branchus Advocatus.

ARGUMENTUM.

Habes in precedenti Discursu.

SUMMARIUM.

- 1 Falli series.
- 2 Expeditionarii Mercedem minus quale sit.
- 3 Sollicitator, sine perno mediator alieni negotii, non potest inducere recessum, seu navigationem contrahit per se ad sui Principali, cum ei nequeat, vel sibi in aliquo prejudicari.
- 4 Apoca secretaria prebit contra eum, cui fuit consignata.
- 5 Navicularius alterum subsistens tenetur de culpa, & negligentia sui subsistendi.
- 6 Culpa nunquam presumitur. Et qui eam allegat probare debet conclusivum, num. 7.
- 7 Amisso de per se inter casus fortuitos dimittitur.
- 9 Culpa in sustinendi meribus non nocet caloso, cum non sit de per se directa, neque ordinata ad casum inde secutum.
- Distingue tamen, n. num. 11.
- Resistantur auctoritates in contrarium, n. 10. & 31.
- Navicularius, velutalis, & similis minus suam viam arripere possunt legitime causa interveniente. Neque temeritatis, & culpa imputari possunt minus suam atqueque, quando non adeo conventio expressa in contrarium, vel Legis expressa dispositio, n. 13. & 14.
- Vel id agens aliorum exemplo num. 22.
- Vel quando tempestas, aut ventorum impetus superveniat navigatione, vel itinere iam suscepto num. 24.
- In Baratis, & Legibus particularibus locum habet argumentum a contrario sensu desumptum, damnum non resistit corollis juris Communis.
- Lex penaliter extendi nequit de casu ad casum. Periculisum attentum diversitate rationis inter unum, & alterum casum, n. 17.
- Lex penaliter non extenditur ad casum non expressum, etiam si rationis identitas, vel major ratio interveniat inter casum expressum, & omisum.
- Judex in consilia opinionum, & peritiorum sequi tenetur illum, que innititur rationibus magis fundatis.
- Lex, vel Statutum interpretari debent secundum asserentem subsistentem.
- Utilitas, vel usus proprius alieno semper preferri debet.
- Culpas dicit acquiri, qui juxta mercatorum stylium, & consuetudinem agatur.
- Naufragium de sui natura presumitur casuale, & fortuitum.
- Adamini quando procedit non ex facto homicidio, sed ex causa naturali, num. 26.
- Tempus praeterit, & explicari probandum est ab Alio, qui in ipso se fundat.
- Tes deponens de re cadente sub suis sensibus, vel de re spectante ad suum officium, & institutum magis credendum est.
- Tesles aliquam exceptionem patientes satis probant ad exclusionem culpa, ubiqueque veritas aliter haberi non possit.
- Adamini quando verisimilitudo deponit, n. 30.

31 Expenditur, & declaratur Test in L. si vchemus 10. §. Si ex conditione ff. ad L. Rhodiam, de num. seqq.

32 Culpa ex quibus consuetudinis, & circumstantiis dicitur posse.

33 Navicularius, & alius quilibet Locator operarum, quorum industria nunquam elidit consuetudinem, subfistari opera sui quatenus agnoscit Legem permissivam.

Præsertim in locis, ubi viget universalis hujusmodi consuetudo, num. 34.

Est talis consuetudo deficiat necessaria requisita publica scientia, & approbationis in contradictorio iudicio, num. 35.

36 Consuetudo alia est interpretativa, alia prescriptiva, & juris Communis derogatoria.

37 Navigatio antiquarum Romanarum impensa magis erat periculosa, quam modernis navibus temporibus.

Et de ratione, ibid.

38 Nova, alteram Navem ex eis duam pro asportandis meribus, absque consensu Domini subsistens, non tenetur de damno, vel submersione Navis, & mercium ex causa fortuita procedente, sed Dominus edis.

Contrarium secundum aliquos, num. 40.

Procedit tamen sine dubio prima opinio, quando, vigore consuetudinis loci, implicitam habes facultatem subsistendi, num. 39.

41 Causa visum infusa, & falsa accusat a dolo, culpa, & delicto, si habeat ipsam, & probabilem credulitatem.

42 Subsistens in officio dicitur habilis, si illius opera alii communiter utantur, illamque idoneam reputent, & integra fidei.

43 Ritas antiquarum 24. navigationis aptissima dicitur.

Et de ratione ibid.

44 Culpa excluditur, quando quis facit id, quod alii factum consueverunt.

45 Explicatur Dilectus clientis sub num. 32.

46 Fideiussor, vel subsistens alterum in negotio, non officio sibi demandato, ratione periculi cui se exponit a debitoris, sine subsistens locum aliquod exigere potest.

47 Affirmatio contrarius suspicionis naturam inducit.

48 Judex absolvens vult ab observatione iudicis, quando probationes Aliis sunt turbide, imitata, & insufficientes.

Florentina, seu Brizien. Naufragii.

Die 18. Septembris 1735.

ET

DISCURSUS CCXXVI.

Non meno celebre, che esemplare è stata la Causa avanti di noi con molto impegno agitata, e successivamente dopo essersi esaurita, come richiedeva la gravità dell'affare decisa a favore de' Signori Lancellotti, e Ambrogi, e di Leo, e Fratelli Orsi: E dovendo adesso esporre i motivi, che c'indussero a così decidere, per intelligenza de' medesimi fa d'uopo premettere brevemente il fatto, che ha dato causa alla disputa, ed è il seguente.

Nel mese di Dicembre 1733. gli Eredi del già Sebastiano Bassi di Bologna spedirono a' Signori Lancellotti, e Ambrogi Negozianti Spedizionieri di questa Piazza due Balle Sete di annenza, e proprietà del Sig. Gio: Taglia di Brescia a fine di farle pervenire in Livorno a' Signori Marza, e Ragagnau a quali erano dirette. I Signori Lancellotti, ec. subito formarono la condotta di dette Balle a Livorno con Leo Orsi Navicellajo, dell'opera del quale erano soliti servirsi nelle loro spedizioni. Ma o fosse che l'Orsi per non avere il carico sufficiente non pensasse di portare alimenti, o intendesse d'approveccarsi del piccolo utile, che i primari Navicellai ricavano dal mandare per altrui Mercanzie al luogo destinato, sostinse in lungo suo Francesco Niccolai pure Navicellajo, a cui consegnò assieme colle due Balle la lettera di condotta cantare in faccia di detto Orsi. Dopo più giorni stante lo smarrimento delle Bollette cadute in Arno, che l'In-

bligò

biagio tornare a Firenze per farle rifare giuochi Nicolai in Pisa, dove trovato il Fosso innavigabile per il diaccio, prese il partito con alcuni altri Navicellaj d'incamminarlesse per bocca d'Arno. Non si sa a mè a' posto chiarire il congegno, e la maniera ch'erano i compagni, se di fermarsi a bocca di Mare, o pure entrarci ella furono di tornare indietro per sottrarsi dall'impero del Vento fresco; Quello che si sa è, che il Nicolai entrato fosse il primo in Mare si trovò in esso così innegato, che non essendo più in suo potere il retrocedere il convenne celeramente cedere all'impero della Tempesta, colla perdita della propria Vita, e di quella di un suo Bandono, del Navicello, e di tutte le Mercanzie in esso caricate.

Per tale accidente fu loro dolo giurato da Signori Eredi Bassi come Procuratori del Signor Gio: Taglia proprietario delle due Balle Seta contra i Signori Lancellotti, ec. perchè rendessero conto delle predette Balle ad essi trasfritte, e dal Signori Lancellotti fu fatta intimitazione a Leo, e Fratelli Orsi per essere liberati dalle molestie, che li venivano inferite per le predette Balle sotto la loro condotta consegnate, e spedite a Livorno. Commessici dunque dal Supremo Magistrato quella Causa triangolare riferimmo dovere essere in tutto, e per tutto assolti i Signori Lancellotti, ec. gli Orsi poi per difetto di sufficiente prova di colpa nel loro solito assolti dall'osservazione dell'intenzato giudizio.

Il fondamento di così giudicare in questo alla prima parte fu, perchè avendo i Signori Lancellotti consegnato le due Balle Seta ad un Navicellajo di tutto credito, come era l'Orsi, avevano con ciò interamente adempito il mandato ricevuto da Signori Bassi di spedirle a Livorno, essendo indubitato che l'incumbenza dello Spedizioniere in questo appunto consistesse di trasferire le Mercanzie a' luoghi destinati per mezzo dei Veturalli, e Navicellaj soliti fare simili condotte, come è a tutti noto, e provano oltre il Teste nella L. cum qui to. §. fin. e la L. argentum ff. commodat. de Malof. 8. num. 62. Paris. conf. 136. numer. 20. libr. 4. Adarin. ad Reuier. dec. 206. num. 3.

E qualunque i Fratelli Orsi pretendessero, che la condotta delle due Balle fosse rimasta con essi sciolta, e direttamente coarctata contra Nicolai per mezzo del Giovane di Banco dei Signori Lancellotti, che suppone, e confessasse alla caricazione, che ne fece il detto Nicolai, e perciò a Signori Lancellotti incombesse il peso di render conto dell'opera del Nicolai.

Nondimeno una tale novazione di noleggio non fu mai giustificata, perchè la prefazione, e connivenza del Giovane di Banco dei Signori Lancellotti nella consegna delle Balle al Nicolai è benissimo compatibile colla condotta convenuta con l'Orsi per ragione dell'uso, e consuetudine introdotta tra i Navicellaj, e di cui si parlerà nella seconda parte del motivo, di fulgore ad altri Navicellaj il trasporto delle Mercanzie a loro fidei, senza che gli Spedizionieri sieno solleciti di tale fulgazione, avendo sempre per debitori di tutte le mercanzie i primi Navicellaj, con i quali essi contrattarono; Onde la consegna delle due Balle potendo essere fatta al Nicolai come a Navicellajo furrogato dall'Orsi, la scienza, e permissione del Giovane bene sciecit di tale uso fra i Navicellaj, non si può in verun modo allegare per argomento di novazione, e recesso dal noleggio stabilito con l'Orsi, come al nostro proposito ottimamente ponderano dopo il Teste nella L. si vorrà 12. ff. mandati, e la l. fin. Cod. quod cum ex qui in aliena potestate est il Vigili. in Atthod. Jur. Civ. lib. 19. t. 13. q. 3. except. 3. Rot. dec. 322. m. 4. par. 1. e dec. 386. n. 4. par. 4. tom. 3. e dec. 341. m. 19. p. 5. e dec. 331. m. 8. e dec. 361. m. 7. p. 16. res.

Senza alcun dubbio le si riflette alle Lettere di Carico, che furono scritte in faccia dell'Orsi, e ad esso consegnate, e non altrimenti al Nicolai, come per altro doveva seguire, le vetamente le due Balle fossero state da esso direttamente noleggiate per quello che insegna la Rot. dec. 297. in princip. §. Nam apud cor. Card. Mantica, e dec. 571. num. 4. e 5. par. 3. tom. 2. e dec. 285. in princip. par. 6. recept. Rot. Janens. dec. 5. num. 11. e il Sig. Aud. Cafarelli de Commer. diff. 70. num. 20.

Passando alla seconda parte della nostra Relazione, nella quale assolvemmo gli Orsi, e Nicolai dall'osservazione del Giudizio, la ragione di così riferire si non vedete provata, come li doveva da Signori Bassi, la colpa nel Nicolai nel trasporto delle due Balle a Livorno, giacchè si conveniva tra ambe le parti, che qualunque il Nicolai fosse stato sostituito dall'Orsi, questi però era sempre tenuto della colpa, e degli effetti del suo sostituto nell'esercizio del suo ministero, come fermato anche lamente, all'inguidi Teste nella l. nam, e serva 22. §. Mandato ius ff. de sign. vel. e la Terza di Barro nella l. v. §. familia ff. de pubic. Rog. lib. 3. respos. notab. de mandato n. 105. Cyriac. tom. 384. num. 27. e 28. Rot. dec. 56. num. 1. Farinac. quest. 24. num. 5. e 51. Rot. Janens. dec. 1702. m. 6. Rot. Rom. dec. 333. n. 4. cor. Ludovis.

Ma siccome trattandosi di colpa, che non si prescrive l'obbligazione del Teste, della l. quod 5. Qui dolo, ibique Glof. ff. de probat. Bald. al cap. 2. in tit. de feud. sine culpa non amittitur, ed è pelo, ed incumbenza di quello, che in essa li fonda il provarla concludentemente, la Rota Romana dec. 3. num. 13. rib. 32. de Salvina, inter. avanti la B. M. del Cardinale Falconieri, così oco ci pare sufficientemente provata colle tre circostanze allegate dal Difensore di Signori Bassi, cioè lo smarrimento delle Bollette, l'aver intrapreso la via del Mare, e non del Fosso sempre sicuro, e finalmente l'effetto inteso il Nicolai temerariamente in Mare o solo, o almeno il primo tratto di quell'isola sua Confera.

Imperciocchè la perdita delle Bollette seguita per il Fiume d'Arno, benchè riguardasse qualche giorno l'arrivo del Nicolai a Pisa, e in conseguenza fosse causa di trovare il Fosso diacciato, nondimeno non li può attribuire più a colpa del Nicolai, che al caso meramente fortuito, come non Sebastiano Medici, de servit. cap. quest. 13. par. 2. num. 15. dove che la perdita per se medesima li numerava fra i casi fortuiti, come quella, a cui possono soggiacere anco gli Uomini diligenti.

Oltredichè in qualunque maniera si voglia considerare faccenda la perdita di dette Bollette, tuttavia non avendo per se stessa alcuna connessione con il caso d'aver trovato il Fosso diacciato, e molto meno con il caso del Naufragio, nè sostanzialmente la forma del Contratto, e i patti in esso contenuti nella custodia delle Bollette, le quali in caso di smarrimento li rifanno dai Ministri della Dogana, senza, che ne rifiutino alcun pregiudizio al Padrone delle mercanzie, come è noto, o se segue, che la perdita delle medesime non sia in alcuna maniera imputabile all'Orsi, e al Nicolai, benchè li volesse supporre qualche colpa, e negligenza nel custodirle per la conclusione, che non suocce mai la colpa, che per se stessa si vede non essere ordinata, nè diretta al caso di poi succeduto, in questi nostri precisi termini abbreviata, per il Teste nella L. qui infusa §. Qui melius ff. locati del Bald. nella L. si certo §. Interdum ff. commodati, e Card. de Loc. de Locat. diff. 7. sub 200. v. verum, e diff. 13. num. 6. Paction. de Locat. cap. 12. num. 111. Rot. dec. 185. num. 16. e 18. cor. Ricch. e dec. 129. num. 16. cor. Falconer. tit. de reb. credit. e post Glof. tractat. ver. dec. 46. num. 1. e 2.

Non ostando l'autorità contraria, e in specie la Rot. dec. 246. par. 5. res. perchè parlano tutte di colpa commessa nella convenzione dei patti espressi nel Contratto, ed in fatti nella precitata dec. 246. intanto il caso dell'incendio s'impugna al colpevole, in quanto che lo Spedizioniere in vece d'indiezzare la mercanzia agli Eredi Talloni a forma del Mandato, le aveva captiosamente inviate a un David Ebreo, nel Magazzino del quale s'erano accidentalmente abbruciate, e così aveva mancato nella forma del Contratto, e in una parte sostanziale del medesimo, ne quali termini è comune l'opinione de' Dottori, che una tale colpa sempre si dice ordinata al caso, come ottimamente distinguendo fermato il Serde conf. 12. num. 66. e seg. Rain. conf. 65. num. 11. Cyriac. contr. 61. m. 25. 26. con molti altri allegati dal Sig. Auditor Cafarelli de Commer. diff. 23. num. 46. e segg. a quali si possono aggiungere Rubras de cap. quest. 11. numer. 2. Sabelli. int. ejus allegat. tom. 2. cap. 9. num. 115. 116.

che

che è il Voto decisivo nella Causa del celebre Furore comen-ò nell'Ufficio della Magona.

Imputabile parimente non pare a colpa del Nicolai l'aver intrapreso la via del Mare, perchè ogni volta che il Follo destinato al sicuro trasporto delle mercanzie a Livorno era diarcato, e in conseguenza innavigabile, come dopo molti contratti è stato in fatto pubblicizzato con il Testimonio esaminati poco, e concordia anco il registro della Dogana di Livorno. Secondo il quale appariva, che per due giorni nuovo Navicello era giunto al Porto per il Follo, ebbe il Nicolai giusto motivo di prendere la strada del Mare benchè meno sicura, secondo la *Dottrina del Salicr. nella L. 3. in fin. Cod. de Nautico fenne, Bald. conf. 395. in princ. lib. 2. Berachin. in repertor. de Gabell. par. 9. quod. 14. in princ. Sord. conf. 12. numer. 29. Strac. de Naut. par. 3. num. 6. & seqq. Zach. de Salar. quod. 18. numer. 14. Ror. det. 178. num. 32. vers. nisi postea Causa Rot. cor. Prist. det. 37. numer. 2. Comm. det. Lufu. 174. per tot.*

Fuor di dubbio non essendo stata prescritta nè all'Orli, nè al Nicolai la strada per consili a Livorno, perchè in questi termini non concorrendo l'esplicita convenzione d'averli alla strada più sicura, e trovandosi questa impedita non si regata temerario, nel colpo quello, che intraprende la via meno sicura, come best riflette la *Rot. dopo il Zach. de Salar. det. 73. num. 14. e parlando del nostro Follo, che da Pisa conduce a Livorno il Raudonf. conf. 21. n. a. lib. 2.*

Non appagando la replica, che se mancava la convenzione dell'Uomo circa il tenere più una strada, che un'altra non mancava però l'esplicita disposizione d'una Legge de' Signori Consoli di Mare di Pisa del 27. Luglio 1593. che proibisce a Navicelli il trasporto delle mercanzie per Mare senza l'esplicito consenso dei Proprietari delle medesime.

Si perchè dispendono la Legge, *Che nessuno Navicellare, che non sia Navicello possa venire da Livorno per il Follo, ardisca in modo alcuno venire da Livorno per Mare non detto suo Navicello con robbe, e mercanzie di qualunque sorta senza licenza in scrittura del Padrone delle robbe, o mercante, o di quello, che gli ne ha consegnate, e quale deve avere con se.*

15. *Seto* eccettuati il caso, che il Follo sia impedito, mentre ingiunge la sua proibizione a Navicelli, che possono andare per il Follo, questo argomento dedotto dal senso contrario senza dubbio milita anco nei Sacri, e Leggi particolari, quando non ne risulta la restrizione dell'uso comune *Everard. Topie. Jur. loco a illustrar. sensu no. 1. Barbos. Lac. contrav. arg. 27. n. 1. Rot. cor. Daras. det. 445. n. 55. Rot. nostra cor. Aliphris. D. de Comit. det. 107. n. 16. e fu detto nella Plurima, Letti datus avaris di Mr.*

Si ancora perchè la Legge espressamente parla del trasporto delle mercanzie per Mare, o sia per Bocca d'Arno da Livorno a Pisa, ma non già da Pisa a Livorno, e restandosi di Legge penale non è lecito estenderla da caso a caso *La differenzia Cod. de repud. cap. 114. No Str. l'acave Barbos. axiom. 136. numer. 7. il Sig. Auditor Bonfisi Concludite in Causa nell'appendice al cap. 21. dei Bandi generali numer. 20. deve molti concordanti.*

Anche massime la diversità di ragione tra l'uno, e l'altro caso fonda nel maggiore pericolo, che si corre nell'imboccatura del Fiume venendo da Livorno a Pisa, di quello, che si corre venendo da Pisa a Livorno, conforme con molte buone ragioni attestano i più periti Navicelli, poco, e tante questa diversità

17. di ragione, molto meno poterli estendere la Legge da un caso all'altro affermano *il Hender. conf. 1. numer. 26. libr. 1. Palm. Nep. alleg. 344. numer. 35. Barbos. axiom. 136. num. 9. & axom. 177. num. 12. il Signor Auditor Bonfisi in Suppl. prevendi. ad Barmum. numer. 12. la Rota da Siena avanti all'Aliphrisimo Sig. Auditor Comi det. 23. num. 5.*

Vero è, che secondo l'attestato del Comito delle Galere Riati, e d'altri Periti periti a car. 122. de' Signori Bassi, si giudica maggiore il pericolo di chiudersi dal Fiume in Mare, che dal Mare in Arno; ma stabiliscono, che posta ancora l'identità, e maggioranza di ragione tra il caso espresso, e l'omesso, la Legge penale ad ogni modo non si potrebbe ampliare a casi

non espressi, come insegnano *il Perinell. conf. 400. in 2. Adelin. de primis. lib. 3. cap. 5. num. 20. Coriol. in prelati. ad Stat. Eugub. num. 131. Rainold. obsequ. crim. cap. 14. num. 245. & 264. Aliphris. f. cor. det. 20. n. 33. lib. 2. Cacherev. det. 127. num. 3. & 21. Rot. Lencof. apud Palm. det. 327. num. 6. & 7.*

Il giudizio di detti Periti è fondato sopra una circostanza particolare del vento, che s'usa tornare indietro, quando per causa di esso si rende difficile l'imboccatura il Fiume, qual beneficio di potere retrocedere non toglie al Navicello, che entra dall'Arno in Mare a causa delle correnti impetuose, che dovrebbero superare, dove che all'opposto i Navicelli periti per la parte dell'Orli assolutamente anellano, che l'ingresso dal Mare in Arno è più pericoloso, e ne rendono una ragione, che oltre all'efficace universale per tutte l'opere, è contingente, appoggia molto l'intelletto, ed è, che che entra in Mare, v'entra a seconda dell'acqua, all'opposto poi, chi dal Mare entra nel Fiume v'entra a dispetto della corrente, che nella Foce è molto violenta, e in conseguenza ha in ogni tempo un'ostacolo di più da superare, nel quale confuso d'opinioni, e di perizie senza dubbio si dovevano appoggiare a quella appoggiata a ragioni, che più persuasero l'animo nostro, *Pirelli. in L. 2. par. 3. num. 4. & seqq. Codi. de refid. Paul. Pacin. de locat. cap. 34. §. 3. num. 93. Rot. cor. Rembadi. di. c. 113. num. 2.*

Tanto più, che la restrizione della opposta Legge al caso solamente espresso è in tutto, e per tutto superiore all'osservanza pubblica, e notoria dei Navicelli, i quali continuamente senza richiamo del Governo: nè dei Particolari navigano a Livorno per Bocca d'Arno, come risulta dai pubblici registri della Dogana di Livorno; il che per altro non è stato provato, che facciano quando vengono da Livorno a Pisa; segno manifestò, che la Legge non li proibisce di tenere la strada di Mare per il trasporto delle mercanzie a Livorno, come già ne proibisce nel trasportare a Pisa, come ne nostri termini argomentando il *Card. de Luc. de dec. disp. 132. numer. 7. Confess. ad Stat. Urb. anco. 44. art. 6. num. 570. Palm. det. Lac. 161. num. 5. Rot. cor. Ubaldo, det. 14. num. 8. & in res. det. 179. num. 31. parti. 9.*

Si replicava dai Difensori de' Signori Bassi, che il Nicolai doveva più tosto trattenersi in Pisa, e assicurare il tempo doli, che tentare la strada pericolosa di Bocca d'Arno; ma la replica non pare ragionevole. Primo perchè essendo incerto quanto fosse per durare il rigore del freddo, che impediva la Navigazione per il Follo, non era giusto, nè doveroso, che il Nicolai, e qualunque altro Navicello dovesse necessariamente trattenersi in Pisa, e anticipatamente consumare il guadagno, e mercede delle sue fatiche per il solo nella *L. praes. Cod. de servit. & aqua Card. de Luc. de servit. disp. 39. num. 9. & de regularis. disp. 37. n. 18.*

Secondo. Perchè il Nicolai non fu solo a prendere simile risoluzione, essendo stato giustificato, che partì per Bocca d'Arno alline con un Regoli, e Cristofano Nannucci pure Navicelli, l'esplicito di quali come il Nicolai dalla incerta d'imprudenza, e temerario secondo l'autorità dell'Aliphrisimo *109. num. 1. lib. 1. Cravetti. cor. 151. num. 16. Cyriac. contr. 168. & contr. 459. in ambecud. al n. 18. Gub. conf. det. 13. num. 34.*

Terzo. Finalmente perchè ciò che fosse nel caso, che la Navigazione per Bocca d'Arno fosse ormai, o di rado praticata, certamente nel caso opposto, che ella è tutto il giorno, e da ogni sorte di Navicelli frequentata, come si legge nei registri sopra menovati, repugnava troppo al senso di ragione, e d'equità far colpevole il Nicolai, se con il motivo ben giustodito Follo diacciato l'aveva intrapresa, quando ancora senza questo impedimento gli altri Navicelli sono folli di spontaneamente, e spontaneamente eleggerla, *Affenda lib. 23. cap. 50. num. 14. Almar. det. Flor. l. n. 25. Loccen. de Jur. Aliphris. lib. 2. cap. 5. num. 10. vers. 5. in fin. Aliphris. Novis. Hevia de Comm. Nav. cap. 11. num. 7. & 8. & cap. 11. num. 8.*

Mancante pure di giustificazioni fu l'altra pretesa colpa dell'ingresso del Nicolai in Mare in tempo, che già sovrastava il Tramontano, che causò il Naufragio.

gio. Imperocchè qualunque non si controversasse tra le parti, che il Nicolai perdesse assieme con il Navicello per il gagliardo Tramontana, che lo mandò a traverso, nondimeno per parte de' Signori Bassi non fu mai provato, che il vento precedesse l'ingresso del Nicolai in Mare, nel qual caso solamente sarebbe stato temerario il di lui contegno, ma non già quando il Vento fosse sopraggiunto, mentre che il Ballimento navigava per Mare per il tello nella *L. item querit. 14. §. Si Nauticarius ff. locati Rote, de Navib. n. 158. Strac. cod. tit. part. 2. num. 1. et §. Andriore Cafarej. nell'osservazioni al trattato de Avar. numer. 24. la nostra Rota appellò il prefato Signor Audir. diff. 142. numer. 14. & 15. de Commert.*

23 E trattendosi di Naufragio, che di sua natura si presuma casuale *Petruj resol. fer. cap. 3. num. 2. e 3.* con molti concordanti; massimamente quando procede per la forza de' Venti; e così per causa naturale, e non per dolo, e fatto dell'Uomo, come ben distingue il *Salices. nella L. que fortassis Cod. de pignorat. altim. Atacard. de probat. concl. 271. n. 10. Michaler. de fratib. part. 2. cap. 46. num. 15. la Ruota di Roma dec. 369. num. 32. part. 19. rec. è indubitato, che se i Signori Bassi pretendevano il Naufragio non altrimenti casuale, ma colposo, dovevano concludentemente giustificare la pretesenza del Vento all'ingresso in Mare, giacchè da questa circostanza dipendeva la verificazione della colpa, per la nota regola, che qualora l'intenzione dell'Amore si fonda nel tempo, quello deve essere pienamente provato per li *resol. nella L. cum adsum Cod. de Negot. 258. L. cum se C. de probat. Manf. consil. 342. num. 16. & seg. Bonduell. collat. legal. 5. num. 61. Atacard. de probat. concl. 238. num. 1. Rot. dec. 326. num. 2. part. 4. tom. 3. & dec. 122. num. 9. part. 12. reuoc.**

Alla mancanza della prova necessaria per escludere la possibilità in contrario, e in conseguenza la presunta buona condotta del Nicolai s'aggiunge il deposito d'Agostino della Nave, e Cristofano Nannucci Testimoni indotti da i Fratelli Orli *puc. de i medesimi Orli a car. 69. c. 165. e i quali hanno affermato, che il Tramontana sopraggiunse dopo, che il Nicolai s'era inoltrato in Mare; e comecchè uno di detti Testimoni, cioè il Nannucci era compagno di Viaggio di detto Nicolai, così deponevole di cosa caduta sotto il suo senso merita d'essere creduto *Felin. in cap. in nostrum 2. de testit. Rot. apud Papi. de Avar. dec. 158. num. 7. & coram Adamzand. dec. 553. num. 12. & cor. Falconer. de Missicell. dec. 74. num. 2.**

Né ci parvero degne di considerazione le eccezioni rilevare e contro la persona, e contro il loco deposito, perchè trattendosi d'un fatto di difficile prova, comecchè seguiva in luogo dove non erano presenti altri, che il Navicello, e il Rigoli, e il loro deposito rimanendo fomentato dalla pretesenza di ragione, che ammette per casuale, e fornito il Naufragio, anco i Testimoni soggetti ad eccezioni vengono a fare prova sufficiente per esclusione della colpa, come concordemente fermarono i *Antonelli, de testib. lib. 2. cap. 6. num. 27. & 28. Atacard. de probat. concl. 272. num. 15. Bernacchin. Pat. dec. 160. nu. 2. Heroncelli. ad Leges lib. 3. tit. 2. part. 5. §. 3. num. 11. Petruj resol. fer. cap. 3. num. 68. Baldacc. dec. & rer. indicat. tit. 1. dec. 7. num. 3. & 4. Rot. post Albi. de incensante. dec. 57. num. 12. & 13. & dec. 64. num. 2. & seg.*

Ed in verità volere supporre, che il Vento già cessasse quando il Nicolai toccava in Mare converrebbe anco ammettere, che il detto Nicolai unitamente con il suo Bardotto avesse voluto esporre a una manifesta perdita non solo le mercanzie, le quali forse poteva non curare, ma il Navicello, e la propria Vita, che ogni Uomo, che non sia privo di ragione procura di conservare, il che essendo troppo inverisimile vengono a prendere un maggiore risalto nel caso nostro, e la disposizione di ragione, e i detti di i Testimoni, che l'escludono *Sard. consil. 490. numer. 45. Farinac. de testib. quest. 65. n. 141. Tiraguel. ad L. si unquam verbo donazione largitis num. 100. & seg. Cod. de error. donat. Sard. dec. 231. numer. 17. Rot. coram Ludovici. dec. 245. numer. 9. & dec. 273. num. 4. & 5. & cor. Cerra dec. 123. n. 16. riconosciuta per tanto da Signori Bassi la mancanza della prova necessaria, per concludere la colpa nel Nicolai, e*

in conseguenza l'obbligazione del risarcimento nell'Orli, ricorsero ad un altro fondamento, per il quale pretesero, che l'istesso Leo Orli fosse in colpa, perchè contro i parti del Noleggio si fosse fatto lecito di sostituire in luogo suo altro Navicellajo, e perciò la sostituzione si dovesse intendere fatta in tutto, e per tutto a suo rischio, in tal maniera, che ammettendo ancora per fornito il Naufragio del Nicolai, nondimeno l'Orli sostituito dovesse a quello soccombere, allegando la conclusione sopra menovata al §. *Non sponde le Astoria, et.* che il caso fortuito precedeva dalla colpa s'imponeva quello, che ha concesso la colpa, come oltre l'autorità ivi allegata ferma in quelli precisi termini il Giuriconsulto Labone nella *L. si videbatur, §. Si ea condicione ff. ad L. Rhodiam, perchè ivi si condannò il Capitano di Nave con cui era stato fatto il Noleggio al risarcimento del valore delle merci perite, perchè in vece di caricarle sulla propria Nave, come doveva, l'aveva caricata sopra un'altra Nave peggiore contro il volere del Padrone delle Mercanzie.*

E applicavano il predetto tello in tutte le sue circostanze al caso nostro, perchè dicevano del dissenso del Padrone, o del suo Procuratore non potersi dubitare, perchè i Signori Lancellotti avevano fatto il Noleggio coll'Orli, e in conseguenza avevano eletto il suo Navicello, e non quello del Nicolai. Che poi il Ballimento del Nicolai fosse peggiore lo deducevano dal deposito dei Testimoni, che asserivano essere detto Navicello Bardotto, cioè minore della solita grandezza, e misura degli altri Navicelli, siccome dallo scarico equipaggio, mentre veniva guidato dal Nicolai Giovanni di 24. anni in circa, e da un Bardotto in età d'anni 16. e così da persona di poca esperienza nella Navigazione, e oltre al detto canonizzavano la conclusione coll'autorità del *Doctore in Comment. ad Pandect. ad L. Rhod. de jactu cap. 4. §. Nec possumus i Targa Pandera, Maritum cap. 26. §. 11. num. 19. Par. resol. consil. 47. num. 38. & seg. lib. 1. Rota consil. 105. num. 15. & num. 42. Scott. de Camb. §. 2. §. 3. n. 371. & seg. Aut. dec. Sicil. 3. num. 6. Pagell. method. iur. Civili. Univ. lib. 19. tit. de locat. cap. 3. consil. 10. vers. quarta nisi cum locatur, Lerua alleg. 33. num. 18. Kurich. ad iur. maritim. Hantest. tit. 3. art. 19. n. 6. Stymay. de iur. maritim. & Nav. part. 4. cap. 10. num. 214. & seg. Peck. ad L. Finali. §. Si ea condicione pres. sed quid ff. in Navim equi bonum ff. ad L. Rhod. de jactu.*

Questo nuovo assunto con molta forza sostenuto dal dotto non meno, che eloquente Avvocato de' Signori Bassi, benchè alla prima sua comparita si facesse non piccola inaspettazione, nondimeno esaminato poi attentamente non si creò applicabile al caso presente: imperocchè per quello riguarda la facoltà in genere di sostituire si considerò, che il viaggio da Firenze a Livorno essendo per le stesse facili, sicuro, come quello, che ordinariamente si fa per Arno, e per il Foscio, il quale di rado si stava impedito o per il diluvio, o per i bassi fondi, come è a tutti ben noto, non si poteva credere dal Padrone delle mercanzie eletta l'industria, e la perizia del Navicellajo, con cui aveva convenuto della condotta, io tal guisa, che egli non potesse sostituire un'altro in luogo suo per la nota regola, che nell'opera, dove non si ricerca eccellenza d'ingegno, o una particolare perizia del professore, ma piuttosto fatica materiale, e meccanica, non s'intende mai eletta l'industria, e abilità della persona, a cui perciò è tacitamente permesso valersi dell'opera altrui, come concordemente ammettono al *resol. nella Leg. amic. §. Non alit. vers. si vero talis Cod. de caduc. tollit. Bart. in L. probatorius Cod. de erogation. milit. annu. lib. 10. Rota consil. 3. num. 14. lib. 3. Cyriac. consil. 115. num. 4. Albi. resol. 22. num. 2. & seg. Gratian. discept. 644. num. 24. & seg. Spertelli dec. 106. num. 26. & 27. Rot. cor. Adriani. dec. 395. n. 7. & seg. Samuini. consil. 185. num. 12.*

Più chiaramente ancora essere di tal natura l'opera del Navicellajo per questa sorte di viaggi, lo dimostra la consuetudine per confessione degli stessi Mercanti, e Spedizionieri di questa Piazza introdotta tra i Navicellajo di sostituire altri di loro professione in luogo loro pro. de' Signori Bassi a car. e giustificata altresì dal depo-

depoſto dell' Navicelli medefimi proc. dell' Orſi a car. 2. trattandoli di dichiarare, e interpretare non ſi può mettere in dubbio, che la confeſſione ſia nella ſoſtanza Giuſtiffimamente uno de' più ſaldi, ed efficaci argomenti, come coll' autorità del teſto litterale nella Leg. ſi de interpretatione 22. e nella L. non Imperator 38. ſi de Legib. ſenſa il Croſo de Faldano abſolut. 1. n. 112. & pluriſ. ſeqq. de Lac. de Indu. diſt. 21. num. 7. Zach. de Salar. quaſt. 69. num. 9.

Nè ella, che queſta confeſſione ſia mancante dei requiſiti della pubblica ſcienza, e appropinquazione in contraddittorio giudicio, perchè aſſerito, che la ſcienza d' un tale atto nei meriti è innegabile non ſolo perchè eſſi ne fanno una pubblica ſtatuffazione, ma ancora perchè dando eſſi le condotte di ſuſta, o almeno della maggior parte delle mercanzie ai primari Navicellaj, che, come eſſi pure ammettono, ſi rilaſciano a cinque, o ſei al più, ſanno in confeſſione ſuſſimamente, che non potevano eſſi portare che i loro propri Navicelli incapaci di tante caricazioni, e di così frequenti viaggi, li conveniva caricare ſopra Baſtimienti altri, il che baſta per ſopporgere in eſſi la ſcienza di quello uſo, e confeſſione. Rot. cor. Cero deſ. 132. num. 2. & cor. Rota deſ. 20. numer. 12. & in Manſi, ad de Lac. de Benef. deſ. 4. num. 18. b. m. And. Bellin. apud Terr. Aſſiſſian. lib. 2. par. 3. deſ. 30. tit. 12. num. 6.

Procederebbe l' obbietto ſe ſi trattate di confeſſione preſcrittiva, e derogatoria dell' jus communis, ma non già nei termini di confeſſione allegata a ſolo fine di dichiarare di qual natura ſiano le opere, e le condotte dei noſtri Navicelli, eſſendo coſtante propoſizione, che la confeſſione di tal fatta, e confeſſione mentre chiamata interpretativa, che non ha biſogno del conſocio di queſi requiſiti per altro ſuccedere nella confeſſione preſcrittiva, e così in punto diſtintamente diſtinguendo il Conventus. per. reſol. lib. 2. cap. 29. n. 8. §. 10. Quier. canon. q. lib. 2. cap. 20. m. 65. Rot. deſ. 35. num. 8. & 9. par. 32. rot. & cor. Capon. deſ. 326. num. 13. & 14.

Il detto ſin qui detto per la ſiſtemazione del teſto nella L. ſi vendenda §. ſi ea vendenda, nel qual trattandoli di viaggio di Mare, che ſempre, e molto più al tempo degli antichi Romani ricevea perſonifica per la minore esperienza, che eſſi avevano nella Nautica, come egregiamente ſi deduce dal Teſto nella leg. 3. in fin. Cod. de Naufrag. lib. 23. Gloſſ. in l. qui perierit §. 3. Qui ven ſit. §. non Navigatum ſi de rei vindicte, era molto ragionevole il credere, che il Padrone delle mercanzie aveſſe eletto la perizia, e l'induſtria di quel Marinaio, con cui aveva contrattato il tranſporto delle medefime, e perciò, non conſiderandoli nè pure alcuna ſiſtema d' uſo, e confeſſione in contrario, ſenſa una ſpeciale permiſſione non ſoſſe lecito ſurrogare altro Baſtimiento per l' autorità riportate oſi §. Antecedenti.

Proſeguendo nondimeno il diſcorſo ſi riſtetteva, che ſe non oſtante non avere il Marinaio ſecondo il precitato Teſto, facoltà nè eſplicita, nè implicita di ſoſtituire, ad ogni modo per qualche giuſta cauſa ſuſtituendo un' altro Baſtimiento egualmente buono, caſto alla Navigazione, a riſerva del caſo in cui vi ſia un eſpreſſo diſenſo del Padrone delle merci, la ſoſtituzione ſi ha per bene fatta, e il caſo fornito del Naufragio non s' imputa al ſoſtituente, come prova l' iſteſſo §. Si ea conditione indotto a contrario ſenſu „ ibi „ Si ea conditione Navium contractiſſi, ut ea merces tua perirentur, eaſque merces Nauta nulla neceſſitate conſtitui in Navium deteriorum, (cum id ſciſet ſe fieri nulla) tranſiſſit, & merces tua cum ea Navis perirent, in qua neceſſitate veſtra ſunt, habes ex conditio „ cum priore nauta alioquin „ e fermato individualmente de Hære de Commere. Novel. cap. 12. num. 25. „ ibi „ Secus eſt ſi in aliam aſui bonam Navem ea immiſiſſi, niſi contra voluntatem dominorum id faciat „ Kunich. ad Jus Maritim. Henſenſ. tit. 3. art. 19. num. 6. „ ibi „ Non ſi taceat vel confeſſione mercatore id fiat, vel etiam in Navem meliorem tranſferatur.

Con maggiore ragione l' Orſi, che già aveva per la ſubſtanzialità, e per la confeſſione implicita e facoltà di ſoſtituire, avendo ſoſtituito il Niccolai, e luo Navicello non meno idoneo al viaggio, di cui ſi trat-

tava, ſenſa alcuna eſpreſſa contradittione de' Signori Lancelotti, doveva eſſere eſente da ogni colpa, e obbligazione di riſarcimento per il Naufragio ſeguito. Rot. deſ. 277. num. 13. par. 19. rot. & deſ. 18. num. 12. coram Felicer. ſit. de ſolus. ſit. in Manſi, ad de Lac. deſ. 1. num. 4. lib. 3.

Che poi nel caſo noſtro i Signori Lancelotti non avellerò eſpreſſamente diſſenſo alla ſoſtituzione non ſi conſiderava, ſe la parte, ſolo ſi prendeva de' Signori Baſſi, che il Noleggio terminò coll' Orſi, ſolo ſi queſta mania un eſpreſſo diſenſo per la ſoſtituzione d' altro Navicello, ma che che ſia dell' opinione del Feck, al deſo §. Si ea vendenda de eſſi allegato, a cui oſa la proprietà della Lettura, e l' aſſenſo dell' Hære, e del Kunich. ſopra citati, certamente ella non ſi può in verun conto ammettere nella preſente ſpecie, nella quale per la ſcienza del viaggio, e per la confeſſione di mandare per altri le mercanzie, l' Orſi mai avrebbe potuto ſopporre nè Signori Lancelotti il diſſenſo alla ſoſtituzione, ſe non l' avellerò eſpreſſamente doſto in patto, e in confeſſione non ſi farebbero mai verificate le parole del Teſto „ Cum id ſciſet ſe fieri nulla „ perchè anzi dall' opre ſimilmente i Signori Lancelotti ſerata con eſſo la condotta delle due Baſte poteva con tutta fondamento immaginarſi, che la condotta doveteſſe ſeguire nella ſteſſa forma, che ſi praticava dagli altri primari Navicellaj, e da lui medefimo nell' altre occaſioni, così in più deboli termini il Cyriac. conf. 624. num. 19. & 21. & cor. 693. num. 13. Oſſi. deſ. 71. numer. 17. Felio. de Societ. cap. 22. n. 1. Rot. Janen. deſ. 36. n. 6.

Riſtretta dunque la difficoltà all' idoneità del ſubſtituto ſummo perſonali, che ella ſufficientemente concerneſſe nei Niccolai, avendo l' Orſi giuſtificato proc. de' Signori Baſſi a car. 217. che di ſuec anni cominciò ad eſercitarſi nel comere, e che alla venuta del Sereniffimo Infante D. Carlo in queſti Stati già godeva ſopra al ſe il Navicello da Firenze a Livorno, ſemplicemente ogni volta, che al Niccolai coll' iſteſſo Navicello, che poi ſuppe negli ſcopi della Capogna aveva per lo ſpazio di due anni dato ſaggio di ſua abilità nel navigare con vendere bene conto di ſe, e delle mercanzie a lui fidate, non ſi poteva mettere in dubbio la di lui ſufficienza, nè in confeſſione ſi poteva erodargli l' Orſi per avere caricato le due Baſte di ſua ſopra al di lui Navicello, reſtatandoſi ſempre tale quello nel ſuo miſterio, che tale vien comunemente giudicato, e della di cui opre giuſtamente, oeralmente ſi fervono ſenza richiamo, e diſtinzione alcuna in contrario, come con queſte, e ſimili eſpreſſioni parlano il Giurb. conf. 36. num. 19. Felicer. de deſ. & par. quaſt. 24. num. 61. Manſi. conf. 568. n. 7. Adſtrill. deſ. 276. num. 11. il Sig. Andior Caſareg. de Commere. diſt. 36. num. 10. & diſt. 115. numer. 8. Rot. cor. Seraph. panes Farinac. loto cit. num. 64. & cor. Ludov. deſ. 233. num. 5.

E venendo al particolare l' età di 24. anni non ſi poteva dire diſadatta, perchè anzi queſta giudicandoli molto vigorofa era apponni quale ſi richiedeva in una profeſſione, nella quale la ſanza molto prevale all' ingegno, e abilità d' intelletto. L. idem juris 8. §. Adulnecum quæſq. q. ad L. Aquil. Norbon. de ſtat. de anno 25. quaſt. 1. num. 25. & ſeqq.

L' avere poi avuto così ſe un ſolo Bardotto d' età d' anni 16. è quell' equipaggio, che comunemente hanno i Navicelli quando vanno a ſeconda dell' acqua, e che non rinforzavano altrimenti nel prendere la ſtrada di Mare, dove la vela è quella, che di il moſo al Baſtimiento ſecondo l' ammeſto dato dall' Orſi nel di lui proc. a car. 249. e in confeſſione nè anco per queſto capo il Navicello del Niccolai ſi poteva dire inferiore al Navicello dell' Orſi L. ſignus verſ. & alii ſolent C. de pignus. Ancheran. conf. 328. num. 20. Cravetti. conf. 8. num. 22. Felio. de Societ. cap. 21. numer. 3. & ſeq. Arias de Meſ. var. reſol. par. 1. cap. 45. n. 2. verſ. & idem Anſuld. de comm. diſt. 24. num. 4. Rot. Janen. apud Bellin. deſ. 14. num. 68. & deſ. 56. numer. 7. Rot. Rom. poſt Zach. de Salar. deſ. 72. n. 13.

Per queſte ragioni adunque in queſta forma, che non ſi applica il teſto nella L. ſu. §. Si ea conditione ſi. ad L. Rhed. de ſalla, non ſ' adattano nè pure l' autorità allegate per la parte de' Signori Baſſi, come queſte,

quelle, che tutte si fondano nel precitato titolo, a mo-
re di esse altro non fanno; che semplicemente ripor-
tarne le parole, come il *Targa*, *Pigella*, *Larrea*,
Kunich.

Il *Sotto conf.* 105. non parla di Naufragio, ma di
presto furto, il quale sempre si presume, che segua
con qualche colpa del detrubato, per il tello nella *L.*
con dolo; §. *Dammus ff. pro Socio. Aduch. lib. 5. pref.*
3. num. 128. & *freq. Adag. dec. Flor.* 123. num. 10.
e perciò imputando una tale presunzione di colpa con-
tro il sostituto, veniva quella con ragione a risolversi
nel sostituto; tanto più che al num. 32. & *seq.* il
prefato consule nega, che seguisse il furto, e che que-
sto fosse un pretesto allegato da chi doveva rendere
conto della robba fidati.

Il *Adm. decif.* 3. num. 6. tratta della materia d' af-
sicurazione, a ferma, che l'assicurazione fatta sopra
una certa determinata Nave, non si estende ad un'altra
diversa.

Lo *Scaccia* poi, e il *Pariso* in tanto imputano il
danno del Naufragio, e della pirateria al mandatario,
in quanto, che non era stato osservato il mandato,
che commetteva la caricazione sopra una certa Nave,
e alla quale il mandante per fini particolari confida-
va, oltre poi alla contravvenzione ad altri patti, e co-
dici contenuti nell'istesso mandato.

Finalmente il Consolato del Mare al cap. 89. di-
ponendo con quelle parole *„ Imperò se il detto Padrone
„ de della Nave, o Naviglio le noleggiò, o metterà
„ in altra Nave, o Naviglio senza licenza, e volontà
„ de detti Mercanti (si la detta robba si perderà del
„ tutto, o in parte, o piglierà alcuno consumamento, o
„ alcun danno, il detto Padrone di Nave, o di Navi-
„ glie è tenuto del tutto a restituire. „* Non parla di
Naufragio della Nave, ma della semplice perdita di
tutte, o di parte delle Mercanzie, o della loro dete-
riorazione, a in conseguenza di danno proveniente da
colpa, a mala custodia del sostituto: In oltre suppone
il difetto del proprietario delle mercanzie per la sur-
rogazione d'altra Nave, li che giustamente procede
ne' viaggi, e caricazioni di Mare, dove per il maggio-
re pericolo v'è bisogno di maggiore esperienza, e pec-
ciò si può credere eletta la persona del Marinaro, e il
suo Rattimento esclusivamente ad ogni altro, come so-
pra si è dimostrato: il quale difetto nel caso nostro
manca per la consuetudine già introdotta di sostituire,
e per la molto differente qualità della Navigazione
metto più facile nella sua elezione.

Per ultimo non si parve, che suffragasse il piccolo
emolumento, che i primari Navicellaj lucrano sopra
i noli delle mercanzie, che fanno trasportare per i lo-
ro sostituti; perchè siccome non ostante l'uso di sosti-
tuire, i Navicellaj sostituenti sono sempre tenuti del-
le mancanze commesse dai Navicellaj loro subordinati,
come s'è sopra fermato, quale obbligazione essere
apprensibile affermano per il *stat. nella Leg. 5. ff. de
nav. fan. Bald. in L. navigia num. 2. Cod. ad Pelle-
jan. Seco. de Comm. §. 3. Gloss. 3. num. 7. Fol. mi-
hi 614. Levardi de Usur. dist. 23. numer. 36. & *freq.*
Rac. cor. Ludov. dec. 141. num. 4. & *dec.* 139. num.
3. part. 1. rec. così a riflesso d'essa si rende lecita, e
oietta la partecipazione d'una piccola parte del Nolo;
E che veramente a contemplazione del rischio, che co-
stono i principali Navicellaj per le colpe del loro so-
stituti lucrano la detta partecipazione, e non già per
i casi meramente fortuiti, lo dimostra evidentemente
la considerazione che quella partecipazione, e sopra i
Noli dovuti per il mero trasporto delle Merci, e non
già per l'assicurazione delle medesime, e sarebbe mol-
to ingiusto, che il Padrone delle Mercanzie si trovas-
se assicurato da tutti i casi fortuiti con il semplice pa-
gamento dei Noli, e dove il caso fortuito sarebbe sta-
to a danno del Signor Taglia, se le due Balle folle-
ro state caricate sul Navicello dell' Orsi, all' opposto
poi dovesse essere a danno dell' Orsi per essere stato
semplicemente caricato sul Navicello del Niccolai *Giari.*
obseru. 73. num. 4. vers. *alii*, & *unius*, & *Altiman.*
de nullit. contr. rubr. 1. part. 2. quist. 35. num. 9. *Rer.*
dec. 375. n. 6. part. 19. rec. *Ansaldo, de comm. dist.*
12. num. 4. *Rec. dist.* 97. num. 3.*

Sicché cessando la colpa nell' Orsi per la fatta so-
stituzione, e non essendo stata giustificata per le cose
sin qui dedotte, alcuna temerità, e mancanza nella
condotta del Niccolai abbiamo creduto essere, secondo
i dettami della buona Giustizia assolvere l'uno, a l'
altro dall'osservazione del presente Giudizio, e infie-
me dare luogo a' Signori Bassi di supplire le Prove,
che potessero sopraggiungerli per concludere la loro
intenzione, conforme in Cause gravi, nelle quali l'
Autore adduce prove torbide, e insufficienti, praticate
il Senato di Piemonte attella *Ab. Estef. obseru. for. ob-*
serv. 44. n. 12. & 13. con molti altri concordanti.

Francesco Antonio Bonfai Audiere.
Gio: Francesco Quaracci Relatore,
Michele Vanni Martano.

INDEX GENERALIS RERUM NOTABILIUM,

Quae continentur in toto Opere de COMMERCIO

A D. JOANNE FRANCISCO BRANDI

JURE CONSULTO FLORENTINO

In hac Editione Veneta denuò correctus, & amplius.

A

ABSENS.

Abienti adjecto, ex pacto, mandato, & stipulatione alterius, an acquiratur actio utilis. Disc. 177. num. 37. Vide in verbo *Adiis*.

Inter Abientes Contractus, vel negotium gestum dicitur in eo loco, in quo ultimus consensus per literas unitur. Disc. 179. num. 1.

Inter absentes contractus emptionis, & venditionis, quo loco dicatur celebratus, si contrahentes primum in precio dissentiant, deinde pro minori pretio conveniant. ibid. num. 3.

Ex latè de hac materia, dicto Disc. 179. scè per tot. & vid. *Contrallus*.

Absentia attenditur, & impedit, quando est diu duratura, & fit in locis à Civitate longinquis. Disc. 224. num. 29.

ACCEPTANS LITERAS CAMBII.

Vide. *Littera Cambii*.

Acceptans Litteras Cambii non dicitur propriè fidejussor, sed principàter, & nomine proprio in vim propriæ obligationis de constituta pecunia obligatus. Disc. 151. num. 4. & 6.

Acceptans Litteras Cambii improprie dicitur fidejussor, cum se potius constitutor. Disc. 151. n. 5.

Acceptans Litteras Cambii non potest evitare eorum solutionem, opponendo exceptionem inadimplementi, & quod verè debuit ad eum non spectet, & quod litterarum valor non fuerit periculus. Disc. 151. num. 18.

Acceptans Litteras Cambii teneretur eas subito persolvere presentanti, absque aliqua exceptione. Disc. 151. num. 2. & 30.

Quod tamen procedit, quando presentans est Creditor scribens, aut remittens. num. 28. & 29. ibid.

Acceptans presumitur acceptasse Litteras sub tacita conditione, si scribens erit idoneus solutioni, num. 3. ibid.

Acceptans non teneretur Litteras persolvere, si de tempore acceptationis, aut antea focuta fuerit scribens Decolatio. Disc. 151. num. 6. & 33.

Coneratum verò, quando scribens decolatio sequatur post litterarum acceptationem. num. 7. & 34. ibidem.

Afferuntur rationes. num. 8. & seq. ibid.

Acceptans fit fidejussor scribens, quando hic non est Creditor acceptantis. Disc. 151. num. 9.

Acceptans non teneretur literas persolvere, quando tempore acceptationis scribens in proximo statu decolationis reperiretur. Disc. 151. num. 11.

Acceptans teneretur literas persolvere, quando casus novus, & improvisus dedit causam decolationi scribens. num. 25. ibid.

Acceptans opponere non potest Presentatori litterarum, quod illarum pretium persolutum non fuerit scribens à remittente, nec alia quolibet exceptio per Acceptantem obijci valet. Disc. 151. n. 29.

Declaratur tamen hoc procedere quando Presentator gerit vices Tertii, videlicet quando est Creditor. *Capitulum de Comm. Tom. II.*

tor, aut habule literas ex causa, aut titolo oneroso. num. 29. & 39. ibid.

Acceptans literas scribens decolati, vel proximè decolati non teneretur solvere literas acceptatas. Disc. 125. num. 11.

Decolatio illius qui Litteras Cambii acceptavit, colla in damnum scribens, & non illius cuius favore acceptata fuerunt. Disc. 190. num. 18.

Et ratio est, quia dicta literae intelliguntur dari pro solvendo, & non pro soluto. num. 19. & 22. ibidem.

ACCEPTATIO.

Acceptatio Litterarum Cambii. Vide *Litterarum Cambii Acceptatio*.

Unus, & idem actus pro parte acceptari, & pro parte reprobari non potest. Disc. 78. num. 20.

Acceptans actum censetur etiam acceptasse conditionem illi adiectam. ibid. num. 21.

Per presentacionem, & acceptacionem etiam Litterarum Cambii, vel ordinis de solvendo, non liberatur mandans, seu scribens, quia censetur ille, cui presentanda sunt literae, vel buisimodi ordo datus pro solvendo, & non pro soluto. Disc. 78. num. 22.

Acceptatio quoad donationem. Vide *Donatio*.

Acceptatio contractus lucrativi praesumitur ex sola scientia. Disc. 82. num. 56.

Et elici potest ex conjecturis, praesertim ex sanguinis conjunctione. ibid. num. 57.

Quinto ea semper praesumitur. ibid. num. 58.

Acceptare literas praesumitur eas recipiens, & non reclamans, & videtur etiam cum scribente consualiter. Disc. 102. num. 54.

Ex acceptatione legati quando, & quomodo obligetur legatarius ad omnia etiam excedentia utilitatem legati. Vide *Legatum*.

Filius acceptando legatum restituit à Patre pro sua legitima, non videtur acceptasse unum legatum adsum. Disc. 112. num. 6.

ACCESSORIUM.

Accessorium sequitur naturam sui Principalis. Disc. 186. num. 43.

ACCESSUS.

Accessus quando ex oculari inspectione nihil percipi potest, uti innotat debet denegari. Disc. 99. n. 83.

Licet factus à principio concessus, si ei fuerit renunciatum à parte. ibid. num. 84.

ACCOMMENDA, sive ACCOMMANDITA.

Quid sit explicatur. Disc. 29. num. 4. 8. 18.

Accommoda, & Implacita, quomodo inter se differant. ibid. num. 7.

Quare denominetur talis. dicto Disc. n. 9.

Accommoda societas qualis sit. Disc. 29. num. 19.

Mortis Accommodantis non extinguuntur. ibid. n. 20.

Etiam si res esset omnino integra. n. 16. & 17.

Participes in Accommodata non obligantur ultra Capitalia per eos exposita. num. 25. ibid.

Littera ut. num. 27. ibid.

Accommodantes obligant in solidum erga omnes
secum cocontractantes, num. 26. *ibid.*

Limita ut num. 28. *ibid.*

In dubio semper presumitur initam fuisse Accommodatam, & non societatem, num. 29. *ibid.*

Præcipue si conventum fuisset quod Capitalia stare debeant in Cessionem Accommodantium. *ibid.* num. 30.

Ac etiam si Accommodantes nominati semper fuissent Participes, num. 31. *ibid.*

Aut facultatem habuissent suas participationes cedendi alicui, num. 32. *ibid.*

Neque obstat, si in aliqua parte scripturæ Accommodantæ appareat initam fuisse societatem per viam Accommodandi, num. 33. *ibid.*

Et de ratione, num. 34. *ibid.*

Neque etiam obstat Pactum, per quod prohibetur facere Accommodatæ negotiari pro se in particulari, five proprio negotio, & non in communi facere, num. 35. *ibid.*

Et de ratione, num. 36. *ibid.*

Mittiturque obstat reservatio facultatis in Accommodantibus reassumendi complementum, & pretendi redditionem rationis, num. 37. *ibid.*

Et de ratione, *ibid.*

Accommodantes possunt admini tam ad negotium jam contractum, quàm ad negotia in futurum contrahenda, num. 38. *ibid.*

Et de ratione, *ibid.*

Facta divisione Capitalium, & lucrorum inter Accommodantes, scientibus, & patientibus creditibus, si isti postea non satisfiant ab Accommodantibus, petes quem remanentem alia Capitalia Accommodantæ per eorum solutione, nulla eis actio competere poterit contra Accommodantes. *ibid.* num. 39.

ACCORDIUM. Vide CONCORDIA. ACQUIRENS. ACQUISITIO.

Acquirens bona in notabili quantitate, aut creditum augere brevi tempore aliquem potuisse, inverisimile est. *ibid.* num. 35.

Acquirens rem alienam bona fide, & Titulo non reprobato à Jure, non tenetur ad restitutionem, nisi in quantum factus est locuplet. *ibid.* num. 34.

ACTA.

Que sunt extra Acta sunt extra mundum. *ibid.* num. 19.

Ex Acti sententia debet justificari, num. 23. *ibid.*

ACTIO.

Actio, vel nudus titulus penes unum remanere potest, & perire alterum utilitas contractus, & Dominium. *ibid.* num. 29. & *ibid.* num. 21.

Ex Contractu Procuratoris Domino acquiritur contra alterum cocontractantem. *ibid.* num. 58.

Declaratur, si cocontractans cum Procuratore solvet cum esse talem. *ibid.*

Actionem habens cogi potest ad agendum ab eo ad quem spectat commodum contractus, vel ad cedendum actionem. *ibid.* num. 73.

Nulla acquiritur Domino per Procuratorem nisi ei cedatur. *ibid.* num. 4.

Limitatur in contrahente per nuntium, vel per epistolam, num. 5.

Item quando Procurator conerasit super re Domini, quia tunc utilis actio ei acquiritur, n. 6.

Declarat istam limitationem, quando contractus exit expenso mandato, num. 9. *ibid.*

Utilis non trahit vitium directæ, & viceversa. *ibid.* num. 7.

Declaratur num. 18. *ibid.*

Actioni utili multoties obstat exceptio, que non obstat directæ, & vice versa. *ibid.* num. 8.

Si alicui non competat, potest ille agere contra eam habentem, ut ipse ad commodum suum agat. *ibid.* num. 25.

Competit Mercatori, ad quem spectant merces, licet actio ad alium, videlicet contra Tertium, ad quem pervenissent. *ibid.* num. 2.

Ex sola numeratione pecunie oritur numeraria. *ibid.* num. 37.

Et idem procedit in quocunque contractu, qui se pertinet. *ibid.*

Actionis nuntius electio ignorantia non nocet. *ibid.* num. 51.

Et electione Actionis non liberantur debitorum, sed solutio, num. 50. *ibid.*

Actio continuatur pecunie ex nudo pacto oritur. *ibid.* num. 40.

Indebit non competit nisi probetur solum nulla ratione fuisse debitum. *ibid.* num. 53.

Declaratur quando solum fuit voluntarie, & non coacte. num. 59. & 84.

Negotiorum gestorum competit illi, qui alienis negotiis utiliter gessit. *ibid.* num. 38. & 64.

Et datur adversus gerentem solum pro rata gestorum. *ibid.* num. 53.

Actio negotiorum gestorum datur, cum quis aliena negotia utiliter gessit, aut quando gessit proprium negotium cum altero commune. *ibid.* num. 85. & 87.

Declaratur, ut num. 88.

Quando predicta utilitas adesse dicitur. n. 86. *ib.*

In vim hujus actionis ad quid teneatur alii socii pro negotio utiliter gesto erga gerentem. n. 89. *ibid.*

Intellige, ut num. 90. *ibid.*

Actio negotiorum gestorum non datur, cum quis gerit negotium alienum invito Domino. n. 91. *ib.*

Contrarium de acquitate, num. 92.

Sed contra hanc acquitatem firmatur. n. 93. *ib.*

Actiones, & jura Decreti transiunt ipso jure in Creditores. *ibid.* num. 13.

Actiones merè personales moveri non possunt contra Tertium creditorem singularem successorem, vel possessorem Bonorum, & junium sui Debitoris. *ibid.* num. 48. & *ibid.* num. 40.

Actio, & obligatio inter Mercatores etiam ex his contractibus, aut passionibus oritur, que alias de jure non solent obligationes producere. *ibid.* num. 76.

Rei vel pignori potius, quàm actioni semper est incumbendum. *ibid.* num. 27.

Actionem habens ad rem, ipsam rem habere videtur. *ibid.* num. 5.

Quod Actione consequi possimus, in bonis nostris dicitur adesse. *ibid.* num. 7.

Actionem habens contra alium ad repetendam summam quam solvit, non videtur solvere. *ibid.* num. 6.

Actionis, & obligationis naturam non suspenditur per conditionem, que est omnino existura. *ibid.* num. 19.

De Additionum cessione. Vide Cessione.

Actio personalis à reali, in quo differat quoad vim iusque. Vide *Legislatio*.

Actionem non habere, & per exceptionem posse infirmari idem est. *ibid.* num. 10.

Actio pro reddenda administrationis ratione, tum competit contra administratorem, quam contra eius heredes. *ibid.* num. 75.

Actione cæteriura non tenetur dominus navis, nisi ratione eorum, qui vehuntur, & in navi recipiuntur, non vero pro delictis extra navem commissis. *ibid.* num. 13.

Actio persecutoria ipsam navem competit pro damno in navi illato. *ibid.* num. 28.

Contrarium veritas. *ibid.* num. 29.

Ad fumenum actio persecutoria competit, si navis spectaret ad illum qui delictum commisit, & patens eum reperiretur. *ibid.* num. 31.

Secus è contra. *ibid.*

Actio hypothecaria non oritur sine personalis. *ibid.* num. 32.

Actio vindicationis rei. Vide *Vindicatio*.

Actio subsidaria. Vide *me, & Titium*, & alia similia de iure vero, quando locum siti vindicet, nec ne. *ibid.* num. 23. & 24.

Actio contrahenti acquiritur, & non illi, qui non intervenit contractui, quamvis omnes interde contractus ad hunc pertineat. num. 25. *ibid.*

Actio nulla certa dicitur ad petendum id quod in obligatione fuit deductum, ob defectum conditionis, sub qua contractus iniungitur. *ibid.* num. 142.

Actio Restitutoria. Vide *Restitutio*.

Actio de in rem verso non competit inveniendi aliquid Rationis Socio, quando Partia descripta est in libro in Cedium loci, sed non inveniendi. Dific. 147. num. 27.

Nec petendi aliquid locum habet, quando, qui pecuniam recepit nullum titulum ex ea percepit, num. 18. ibid.

Amplius num. 19. ibid.

Actio quae datur ex L. 2. Cod. de Recond. vend. non competit adversus Tertium rei venditoris possessorem. Dific. 155. num. 47.

Actio utilis acquiritur principali ex contractu incho per Procuratorem, seu Inchoatorem etiam sine cessione. Dific. 173. num. 27.

Limites in negotiorum gestione ex cuius contractu non acquiritur actio utilis principali, vel personae absentis, nisi mediante cessione, & subleu-entis contractu ratificatione. num. 29. ibid.

Actio ad interesse. Vide *Admandatarius, Redhibitoria.*

Actio utilis competit Creditori ad consequendum depositum, licet extrajudicialiter factum ad ejus favorem. Dific. 177. num. 12. & 48.

Contrarium verum. ibid. num. 50.

Declaratur contrarie Authoritates. ibid. n. 51.

Favore Donis acquiritur etiam absentis. ibid. num. 13. Declara. ut num. 17.

Actio non competit ei, qui in Instrumento non est nominatus. ibidem num. 34.

Actio utilis acquiritur favore absentis adjecti ex pacto, mandato, & stipulatione alterius. ib. n. 37.

Declaratur id procedere, quando stipulatio cadit super ipsa re absentis, cuius favore concepta est stipulatio. num. 38. ibid.

Vel quando actum fit inter creditorem, & emptorem pignoris, nec licet debitori absentis illud redimere. ibid. num. 39.

Vel quando super re nostra pacificatur noster Procurator. num. 40. & 41. ibid.

Vel quando extraneus super re nostra pacificatur ad nostrum favorem, vel ad sui tantum commodum, & militante, modo cessio hoc casu procedat. ibid. num. 42.

Vel si stipulatio concepta favore absentis fiat per stipulantem super re, & pecunia propria ipsius stipulantis. ibid. num. 46.

Actio statim ac ex parte actoris fit litigiosa, non potest alteri cedi. Dific. 178. num. 26.

Litigiosi vinum procedit tantum respectu Rei, non autem Actoris. ibid. num. 32.

Declaratur contrarie opinio. ibid. n. 33. & 34.

Actio Negotii gesti competit Gestori contra absentem, cuius negotium gessit, licet gestum fuisset in ejus damnum, si fuit ab absentis potest ratificatum. Dific. 179. num. 16.

Quod procedit etiam in negotio gesto contra expressam voluntatem absentis. ibid. num. 17.

Actio utilis Negotiorum gestorum acquiritur Tertio qui tractat alieni factum pro honore, vel utilitate servientis acceptat, & solvit. Dific. 197. n. 18.

Actio negotiorum gestorum datur illi, qui negotia alicujus gerit absque mandato. Dific. 198. n. 33.

Actio eadem datur Mercatori, qui absque mandato id negotium alicujus contrahit aliquod Cambium, ibid. n. 34.

Datur illi, qui solvit literas Cambii pro alio, cui negotium solvendo fuerat ordinatum. num. 35. & 48. ibid.

Actio negotiorum gestorum contra solventem hujusmodi literas ordinatur etiam à Statuto Genue. Dific. 198. num. 36.

Et de ratione hujusmodi actionis, quare competit contra ordinantem. num. 38. ibid.

Datur solvens pro principali debitori, licet is A. dejectionem ignoret. Dific. 198. num. 37.

Et competit generali contra eum, cuius negotium utiliter gessit, etiam si Gestor ex mandato Ter- tii illud utile negotium gesserit. num. 39. ibid.

Actio pro recuperatione rerum deceptarum competit contra violentum spoliatum cuiusque possessori, vel alteri eius modicum interesse habenti. Dific. 211. num. 2.

Actiones prave non sunt imitandae, & suspensiones vane non sunt attendende. Dific. 212. n. 11.

Gafarg. de Commere. Tom. II.

Actio solidalis datur contra quemlibet ex Partibus. Dific. 213. num. 18.

Actio reclusoria, vel revocatoria ob fraudem competentem non datur illis creditoribus, qui de tempore actus fraudulentum non erant creditores. Dific. 216. num. 28.

Nec etiam ratione publici commercii, & Bonae Fidei. ibid. num. 29.

Sed illis tantum de Jure conceditur, qui de tempore actus fraudolenti Creditores sunt, & datum tunc temporis est fraude ipsius inferitur. n. 30. 28.

Et de rationibus ibid.

Actiones dividuae, & disparatae, ut sunt Domini reformatio, & hypothea, altera intuali remanente subsistit altera. Dific. 216. num. 37.

ACTOR.

Actor, vel reus an sit affecturus provocatus in Judicio ordinario. Vide in Verbo *Judicium.*

Actore non probante intra terminum à Statuto assignatum ad probandum, reus est definitivè absolvendus, nec sunt reservanda jura in alio iudicio. Dific. 12. num. 14. & Dific. 142. n. 8.

Actor probare non potest per presumptiones, quae sunt principale illius fundamentum. Dific. 14. n. 17.

Actor conveniens reum, uti solvensorem, non potest victoriam obtinere ex alio instrumentum, vago- re cuius uti principalis remaneret obligatus. Dific. 87. num. 17.

Ab Actore allegari non potest circumductio citatio- nis, maxime si ipse praeferend per circumductio- nem litem non amplius pendere. Dific. 100. n. 3.

Actore dominio probato, & possessione penes reum, est locus rei vindicationis. Dific. 106. num. 6.

Actoris creditum quando est purum, illius debetum conditionale, non submovetur ex regula *Dole pri- tit.* ibid. num. 22.

Quae inducuntur sunt ad diminuendum jus actoris, non possunt juris argumentum ad illius favorem indu- cere. Dific. 133. num. 28.

Actor, & Reus non debent ad impari iudicari, quate Actor suam probare tenetur actionem, Reus autem exceptionem suam. Dific. 186. num. 12.

Negativam non tenetur probare Reus, quando simpliciter negat, secus quando excipit, vel repli- cat. ibid. num. 13.

Actor debet probare fundamentum suae intentionis. Dific. 199. num. 9.

In petitione, seu libello quando post plenam facti narrationem ponit Juxta cognoscere, quales, & quot Actiones de Jure competant Actori, si ad- sunt solutae clausulae futurales, intelliguntur per A- ctorem deductae omnes actiones sibi competentes, ac si fuissent expresse. Dific. 200. n. 11. & 12.

Actoris onus est in iudicio repetitionis indebiti ex- cludere omne possibile debitum, atque in Locis, ubi viget commercium diffiditior reddatur talis pro- batio. Dific. 202. num. 66. & 67.

ACTUS

Conferat factus in actum virtutis facultatis, seu Mandati. Dific. 3. num. 14.

Et in executionem precedentis contractus, & obligationis. Dific. 21. num. 15.

Factus per executionem alicujus contractus, vel debi- ti, etiam non cogente Iudice dicitur coacti fa- ctus. Dific. 12. num. 9.

Et sic quando ad eum faciendum cogi poterat Debitore, vel Pars, num. 10.

Actu impugnato nemo potest se juvare. Dific. 16. n. 3.

Actum quis approbare potest, quem ad sui volun- tatem aliquis fecit, & reprobare, quod in deterio- rem ejus conditionem fuit. dicto Dific. num. 7.

Presumptum factus potius ex causa necessaria, quam voluntaria, & ad illam debet referri. Dific. 21. n. 16. & Dific. 137. num. 16.

Licet non permittitur fieri potest, quando periculum est in mora. Dific. 22. num. 35. & 37.

Actus pluralitas, sive repetitio praesumit non debet. Dific. 30. num. 4.

Tribuitur agenti, & non consentienti, aux consula- ti. Dific. 30. num. 16.

- Actus** gemitibus arguit moxorem animi deliberationem. *ibid.* num. 26.
- Actus** gestus Officii solus causa, vel amicitia non inducit mandatum, vel obligationem, dicto *Difc.* num. 40. 42. 43. & 58.
- Actus** aquiratui nihil relevans. *Difc.* 30. num. 41. & *Difc.* 128. num. 10.
- Actus** ratificatio. Vide in verb. *Ratificatio*.
- Gestus** immediatè post contractum, in ipso contractu ineffe dicitur. *Difc.* 31. num. 5.
- Falsus** praesumitur ex titulo, vel causa praesumibila. *Difc.* 31. num. 7.
- Falsus** sub una conditione extenditur etiam ad alium casum ex tacita voluntate patrum contemplatum. *Difc.* 44. num. 53.
- Actus** accipiendus est in sensu favorabili ipsi Agenti. *Difc.* 40. num. 29.
- Praesumitur** quando actus interpretatio tenderet ad exclusionem actus illiciti, num. 30. *ibid.*
- Actum** faciens, qui uno casu permittitur est, altero prohibetur, praesumitur in permisso facere. *Difc.* 45. num. 32.
- Sufficit** actum fieri, licet actus de jure esset nullus, ubi dispositio loquitur per verba solum factum denotantia. *Difc.* 5. num. 91. & *Difc.* 8. num. 6. & 14.
- Actus** non potest sustineri ex alia potestate, qua quis non fuit usus. *Difc.* 35. num. 46.
- Actus** Mercatorum. Vide *Mercatorum contractus*.
- Actus**, quando est dubius vel equivocus, potest semper interpretari licet alteri parti fuerit jus acquisitionis. *Difc.* 78. num. 23.
- Actus** interpretari debet, ut ad casum magis necessarium trahatur. *ibid.* *ibidem*.
- In acta** aquivoco non censetur mercatorem voluisse alium à consuetudine obligatione liberare. *ibid.* n. 16.
- Actum**, qui simpliciter facere potest, ei quoque illum qualiterque, ac diminutive permittitur. *Difc.* 76. num. 11.
- Actus** praeter voluntatem agentis factus, sive per vim, aut metum revententialem, nullam ei parit praejudicium. *Difc.* 71. num. 9.
- Unus**, & idem actus non potest pro parte approbari, pro parte reprobari. *Difc.* 78. num. 20.
- Actum** acceptum censetur etiam acceptasse conditionem si adnexum. *ibid.* num. 21.
- Actus** Procuratoris, sive administratoris, quando ille est summe probatus, & nobilitatis praesumitur gestus saltem ex mandato tacito, sive cum certificatione, & praecedenti placito principalis. *Difc.* 80. num. 12.
- Quod eo magis procedit, si de corpore, & familia sui principis erit administrator. *ib.* n. 19.
- Et ratio est, quia in personis qualificatis, nunquam praesumitur debet exercitui mandari. *ibid.* n. 20.
- Actus** qui omnes particulariter tangit, fieri debet ab omnibus, quorum interest, & non sufficit consensus majoris partis. *Difc.* 81. num. 1. 3. 5. & 6.
- Et hoc procedit, licet aliqui essent absentes. *ibid.* num. 4.
- Secus si ad eos uti cooverfos, & non tui singulos, nempe tamquam membra alicujus collegii, vel universitatis negotium spectaret. *ibid.* num. 2.
- Actum** valere sicut conditio à partibus in contractu apposta, quae salvat rationem legis prohibitive. *Difc.* 89. num. 23.
- Per actum** acquisitionem, per actum translativum in alium, & per actum possessivum inducitur actio hereditaria, quae si sola animo. *Difc.* 91. n. 15. & 17.
- Actus** interveniens non praesumitur quando non versatur circa solennitates, sed circa actus substantiam. *Difc.* 94. num. 16.
- Solennitas** decreti, vel consensu, non versatur circa substantiam actus. *ibid.* num. 17.
- Quando** apparet aliquem principalem egisse ad sui commodum, nunquam praesumitur in eo frui, quamvis actus resultet in damnum terti. *Difc.* 97. num. 10.
- Ad hoc** ut dicatur aliquis necessario agere, sufficit quod de jure ad id agendum compelli possit. *ibid.* num. 13.
- Actus**, qui ex ducti jure fieri potest, ex eo dicitur gestus, per quod sustinetur. *Difc.* 98. num. 3.

Semper enim dicitur electa via, quae ad agendum conducit. *ibid.* num. 4.

Servenda est interpretatio, ut actus firmus teneatur, ac nullitatem excludat. *ibid.* num. 5.

Actus gestus ex post interpretatur juxta observantiam antecedentem. *Difc.* 99. num. 32.

Etiamsi à proprietate verborum recederetur, *ib.* num. 33.

Et illorum intellectus esset minus verum. *ib.* n. 34.

Qui actum facit uti heres, dicitur hereditatem adulesse. *Difc.* 101. num. 33.

Qui facit actum, qui cetera jura, & nomen heredis fieri non potest, non dicitur verus, sed praesumptus heres. *ibid.* num. 36.

Actus simulatus est corpus sine anima. *Difc.* 104. num. 18.

Actus dicuntur inter se correspondivi, si incontinenti, vel paulo post fieret unus ad alium. *Difc.* 105. num. 4. & 6.

Actus ad unum finem non debet operari contrarium effectum. *Difc.* 106. num. 18.

Nec egredi voluntatem, & intentionem agentium. *ibid.* num. 19.

Etiamsi sit favorabilis. *ibid.* num. 21.

Actus regulari ab intentione, & voluntate. *ibidem* num. 20.

Actus scientia non inferitur à citatione transmissa ad videndum illum fieri. *Difc.* 107. num. 43.

Praeter agentium intentionem operari non debent, nec in contrarium, inducitur ad unum effectum. *Difc.* 110. num. 16.

Quando Actus sunt diversi, diversitas temporis non attenditur. *Difc.* 116. num. 13.

Actus qui venit in consequentiam est expressus. *Difc.* 117. num. 8.

Actus, seu obligatio non praesumitur, quando ex errore, vel falsa credulitate processit. *ibid.* num. 44.

De primo actus, & non de secundo semper intelligitur loqui dispositionem. *Difc.* 116. num. 12.

Mandatum semper referri debet ad primum actum, & non ad secundum. *ibid.* num. 13.

Ad primum actum, vel tempus referri non debet dispositio, vel mandatum, si res petenda de sui natura non patitur ad primum actum, vel tempus proximum, sed ad secundum, & tempus magis remotum referri. *ibid.* num. 75.

Actus. Vide *Omnia*.

Actus celebratus ab initio ab eo qui non habebat facultatem sustinere, si ei qui illum à principio egit, superveniat facultas. *Difc.* 144. num. 49.

In omnibus actibus attendi debet substantia voluntatis, non autem cortex, & figura verborum. *Difc.* 148. num. 18.

Actus praesumunt gestus cum omnibus solemnitatibus, donec contrarium probetur ab eo, qui illum impugnat. *Difc.* 149. num. 42.

Maximè quando res est de solemnitatibus extrinsecis, & sumas in extrajudicialibus. *ib.* n. 43.

Quidquid agitur post datum casum fortuitum non amplius ex Consilio, sed ex necessitate agitur. *Difc.* 151. num. 19.

Actus gestus ab aliquo ad consulendum sine iudiciali, vel commisso non potest unquam cum gestu in fraudem Tertii, licet damnum Tertio allatur. *Difc.* 154. num. 7.

Actus quando ad iudicium, vel causam licitam potest fieri referri, non sunt ad causam illicitam referendi. *Difc.* 159. num. 9. & *Difc.* 201. n. 11.

Actus semper debet interpretari, ut culpam & delictum excludat, & bonam fidem includat. *Difc.* 133. num. 2. & *Difc.* 211. num. 56.

Actus subiacens declarat praecedentia. *Difc.* 161. n. 23. & *Difc.* 194. num. 60.

In quibus actus necessaria omnia intelligantur concessa, sine quibus actus subsistere non possit. *Difc.* 162. num. 7.

Actus omni meliori modo sustineri debet sive directè, sive indirectè. *ibid.* num. 8.

Actus continuatio illa dicitur, quae in eodem statu, & terminis permanet. *Difc.* 188. num. 2.

Actus novus dicitur non solum ille, qui ex integro fit, sed etiam qui aliquo modo augitur, vel diminuitur.

minuit, vel innovatur sine ratione loci, vel rei, aut persone. *ibid.* num. 3.
 Actus procegitur per alio tempore, dicitur per fictionem juris idem actus quoad ipsos contrahentes prorogantes, secus vero quoad Tercios. *Disc.* 182. num. 7. 8. & 9.
 Pro actu prorogato debetur nova Gabelia, quia novus actus dicitur. *ibid.* num. 9.
 Actus possessorii circa jurisdictionem clandestine facti, non sunt attendendi. *Disc.* 194. num. 39.
 Actus clandestini dicuntur, qui sunt absque scientia alterius partis. num. 61. *ibid.*
 Scientia actus prejudicialis, vel turbativi non prefertur in eo, qui reclamavit suam, ac illius notitia ad eum pervenit. *ibid.* num. 63.
 Actus possessorii, qui causam sui dederunt, non sunt in consideratione habendi. num. 64. *ibid.*
 Actus pensantur gestus eo modo quo geri debuit. *Disc.* 202. num. 45.
 Actus, vel Contractus Procuratoris, licet revocati, validus est, quoties gestus sit antequam Procurator secesserit, licet revocatum fuisse. *Disc.* 203. n. 2. & 32.
 Actus gestus à Procuratore, nomine Domini dicitur gestus ab ipso Domino, num. 32. *ibid.*
 Actus sequens post alium actum in aliquo sui parte substantiali inceperit, se non integra factus dicitur. *Disc.* 203. num. 42.
 Actus dicitur perfectus, quoties eidem nihil superest à partibus faciendum. num. 44. *ibid.*
 Variatio actus illius perfectionem supponit. n. 60. *ibid.*
 Actus gestus contra stanti, vel legis dispositionem, quando sit nullus, nec est. *Disc.* 206. n. 15. & 26.

ADJECTUS SOLUTIONI.

Adjectus solutioni non minus dicitur ille, qui in ipso contractu nominatus fuit, quam alius post contractum nominandus à Creditore. *Disc.* 48. n. 12.
 Et dicitur etiam ille, qui presentia debitoris chirographum, in quo promissa fuit solutio, a *chi presentia illo presente fuit.* *ibid.* num. 12.
 In literis cambii dicitur ille, cui solvi mandatur preceptionem literarum. *ibid.* num. 14.
 Nil circa debitum agere potest, nisi recipiendo solutionem. *Disc.* 33. num. 2. & 36.
 Amplius licet debitor promississet solvere simpliciter. *ibid.* num. 3. to. & 12.
 Acquisitio actionem contra debitorem, quando debitor de mandato Creditoris promittit adjecto solvere. *ibid.* num. 5. 8. & 28.
 Secus si non promittit solvere, *ibid.* num. 6. to. & 39.

Fallit, si adjectus esset creditor. *ib.* n. 7. & 14.
 Adjectus solutioni Literarum cambii, si non est creditor non potest agere contra acceptantem, licet illa acceptatio importet promissionem de solvendo. dicto *Disc.* 33. n. 12. & 60.

Et requiratur simpliciter mandatario. *ib.* n. 13.
 Secus, si adjectus esset creditor, & tunc habet utilem actionem, num. 14. *ibid.*
 Mandatum, quod datur primo adjecto de solvendo alteri, facit illum secundum adjectum. *Disc.* 33. num. 15.

Et si adjectus esset creditor, tale mandatum nullo modo revocari potest, *ibid.* num. 16.
 Mandatum datum de solvendo adjecto revocari potest. dicto *Disc.* 33. num. 22.

Et quando procedat, num. 28. 29. 30. 31. & n. 40. cum pluribus seq. *ibid.*
 Revocatur rante per mortem mandantis. *ibid.* num. 23. & 24.

Secus, si adjectus fuit positus in stipulatione inter debitorem, & creditorem, num. 25. *ibid.*
 Idem si mandatarius solvere promittit creditori. *ibid.* num. 26.

Reprobatur hæc Doctrina n. 27. *ibid.*
 Adjectus acceptus à solvere debente obligationem passivam solvendi, solum censetur mandatum de recipienda solutione acceptasse. *Disc.* 33. num. 27.

Adjecto post litteram contractum per Creditorem cum debitore non potest amplius solvi. *ibid.* n. 31.
 Et cum aliis limitationibus remissive. *ib.* n. 63.

Cum adjecto contrahens alio mandante, non dicitur.

Casareg. de Commert. Tom. II.

ut scilicet negotium cum ipso adjecto, sed cum mandante. *Disc.* 44. n. 35. & *Disc.* 48. n. 5.

Adjectus solutioni potest agere in vim taciti mandati resultantis ex apocha, quamvis non constaret, de illius traditione facta à Creditore, *Disc.* 33. n. 57.
 Et hoc etiam procedit in literis Cambii, sive apochis transmissis alicui pro exigenda aliqua summa, quia videtur electus à Scrivente procurator ad exigendum. *ibid.* num. 58.

Adjectus solutioni non potest agere, neque ullam actionem acquirere. *Disc.* 36. num. 62.

Neque potest acceptantem literas sui obligare, vel alium. *ibid.* num. 63.

Adjectus tantum solutioni, vel configurationi mercium, quando, & quomodo possit agere pro solutione, vel configuratione mercium. *ib.* n. 65.

ADIMPLEMENTUM.

Adimplementum impossibilitas non prodest ad agendum pro lucro; licet sit apta ad excusandum à pena inobservantem. *Disc.* 20. num. 5.

Adimplere impeditur ex facto Principis, liberatur, neque tenetur ad interesse. *Disc.* 22. num. 14.

Adimplementum pro parte sua probare debet locator agens contra conductorem ad observantiam contractus. *Disc.* 23. num. 1.

Imo contra eum obstat exceptio non adimplementi. *ibid.* num. 2.

Adimplementum licet non duret effectus, dicitur fuisse effectus ejus obligationi, qui semel implevit. *Disc.* 23. num. 28.

Secus in Actibus, vel obligationibus, que tractum habent successivum, quia tunc non sufficit semel adimplevisse, nisi duret effectus. *ib.* n. 29.

Exemplificatur hæc conclusio in locatione, numer. 30. *ibid.*

Adimplementum pro parte sua non sufficit, implevisse defectus in minimo. *Disc.* 23. num. 31.

Adimplementum per acquiescentiam de jure permittitur est, dummodo idem acquiescat alteri parti effectus. *Disc.* 198. n. 13.

ADITIO HEREDITATIS.

Hereditatem aditio cum beneficio Legis, & Inventarii, facta à muliere absque solemnitatibus statuitur, valere. *Disc.* 82. num. 61.

Quin imo non competit mulieri, vel minori tutatio in integrum adversus hereditatem aditam absque ulla solemnitate si hereditas est opulenta, vel lucrativa. num. 81.

Hereditatis aditio ex possessione bonorum desinendi arguitur. *ibid.* num. 72.

Que magis procedat ubi constaret in possessione bonorum de praxibus voluntate adeundi hereditatem defuncti. *ibid.* num. 78.

Aditio hereditatis probatur etiam potest ex illis actibus, qui verisimiliter, & presumptivè illam indicant. *ibid.* num. 79.

Aditio hereditatis retrotrahitur ad tempus mortis Testatoris. *ibid.* num. 23.

Aditio hereditatis probatur ex possessione bonorum defuncti, cum perceptione fructuum, & ex alienatione bonorum hereditariorum. *ibid.* n. 11. & 12.

Ex solutione debitorum defuncti. *ibid.*

Ex declaratione expressa heredum in instrumento. *ibid.* num. 13.

Ex sola enunciativa notitia, hærede presente. *ibid.* num. 14.

Aditio hereditatis fit solo animo, & inducitur per actum acquisitionem, per actum translativum in alium, per actum possessivum. *ibid.* n. 15.

Animus declaratur verbis, & factis & per conjecturas, & presumptiones. *Disc.* 91. num. 16.

Aditio hereditatis patrimonium defuncti fit hereditas. *Disc.* 101. num. 7. & 30.

Hereditatem dicitur aditisse, qui facit actum sui heredis. *ibid.* num. 23.

Ad favorem filii semper censetur adita hereditas lucrosa. *ibid.* num. 24.

Adite hereditatem opulentam potest mulier non obstante Secundo Genesim, sine propinquorum consensu. *ibid.* num. 26.

Et id procedat in pupillo, qui sine tutoris au-

shortare potest opulentiam hereditatem adire, ibid. num. 27.

Non jure scire aliquem esse heredem, nisi probetur hereditatem adivisse. ibid. num. 29.
Hereditatem mariti filii debent expectare apprehendendo, quia non sunt sub ejus potestate. ibid. n. 22.
Vel se pro heredibus gerere. ibid.

ADMINISTRATIO, ADMINISTRATOR.

Non potest praeferre expensas factas pro libris moris adversus verum creditorem. Disc. 22. n. 32.
33. & vide *Tuer*.

Administrator dici non potest qui administrationi alienius assistit, & curam pro altero administrandi habuit. Disc. 30. num. 41.

Et de ratione. ibid.

Per administratorem gesta, & à principio ordinata in utilitatem domini, de jure valida sunt, licet per accidentis sortita non faciant speratum effectum. Disc. 80. num. 2.

Quilibet Procurator, seu administrator, licet non habeat sufficientem mandatum, iure valet pro domino quousque contractus edidit noster, & proficuos. ibid. num. 3.

Et hoc magis procedit in Administratoribus legalibus, quia de jure habent administrationem cum libera. ibid. num. 4.

Administratores cum libera habent facultatem alienandi, contrahendi, ac permutandi, & hujusmodi. Disc. 80. num. 5.

Et similiter omnia facere possunt, quae principalis agere possit, licet speciale mandatum exigere. ibid. num. 7.

Vel ea, quae bonus ac prudens vir ageret ad constituendum negotium suis. ibid. num. 8.

Vide plura in verbo *Procurator*.

Redditio rationis administrationis nisi mediante exhibitione librorum administrationis fieri nequit. Disc. 102. num. 37.

Et sine illorum exhibitione dicitur imperfectè reddita. ibid. num. 38.

Administratori non potest remitti obligatio constituendi libros. ibid. num. 39.

Quod procedit tam in administratore publico, quam privato. ibid. num. 40.

Vide distinctionem inter generalem, & particularem. ibid. num. 49.

Limita quia administrator, Tutor, Curator potest rationem reddere sine Libris, & aliunde, quando sine ejus culpa libri perdit sunt. Disc. 150. n. 1.
Vide *Liber Negociorum*.

Administrator non admittitur ad jurandum super librorum exhibitione, sed defectum librorum per concludentes probationes docere debet, & amissionem encitendenter probare, quando constat de praecedenti librorum existentia. Disc. 102. num. 43. & Disc. 150. num. 2.

Quod procedit etiam in ejus herede. disc. Disc. 150. num. 4.

Contraeum veritas. ibid. num. 5. & seqq.
Actio pro reddenda administrationis ratione, tam competit contra administratorem, quam contra ejus heredes. Disc. 102. num. 75.

Quando patrimonium Patris sit hypothecarum filio ratione administrationis ejus honorum. Vide plenè verb. *Patris*, & verb. *Redditio rationis*.

Creditor, & administrator si potius ex pecuniis, vel bonis debitum sit solvente, & ex pecuniis, amissionem credendum, nisi tamen bona, vel pecunia ex aliqua iusta causa custodierit. Disc. 102. n. 24.

Administrator episcopi societatem. Vide *Societas*, *Inter Socii*.

Administrator, vel socius quando praefertur solvibile de pecuniis societatis, vel ejus, cujus bona administravit, & non propriis. Disc. 181. num. 35.

Enumerantur praesumptionis conjecturae. ibidem num. 36. & 37.

ADMINISTRATOR PUBLICUS.

Administratores publici, seu Magistratus dicuntur habere administrationem cum libera. Disc. 90. n. 76.
Ideoque adus cum his personis gestus non mi-

nus est validus, quam gestus cum Tutoribus alicujus Pupilli. ibid. num. 77.

Tabulae personae alicuius, petuntur, & transigere possunt. ibid. num. 78.

Administratores Communitatis, omnia facere valent quae principales ipsi facere possunt. ibid. num. 79.

Ex omnia, quae vir prudens facere potest in rebus suis. ibid. num. 80.

ADVOCATUS.

Advocatus mortaliter peccat, quociens consulit repudiationem hereditatis in fraudem Creditorem. Disc. 110. num. 20.

Et hoc opinio est commendatione digna. num. 21. ibidem.

AQUITAS.

Aequitas cerebrina non est aequitas, sed iniqua voluntas. Disc. 56. num. 1.

Aequitas ad normam juris semper regulari debet. Disc. 56. num. 2.

Aequitas legis, *à me*, & *Tilius*, *f. Si Certum petatur* quando procedat, & quando non. ibidem num. 55. 56. 57.

Aequitas inter Mercatores, etiam non scripta in specie, sequenda est in iudicando. Disc. 76. num. 12.

Aequitas, licet scripta à jure fuerit in aliquo caso tantum, trahi potest ad alium similem. ibid. n. 13.

Aequitas in causa mercatoriae est à jure scripta in genere, nempe per viam reguli, ideoque ea trahi potest ad alios casus. ibid. num. 14.

Aequitas, quae alteri suffragatur, non debet alteri nocere. Disc. 83. num. 11.

Judicis est iniqua arbitria ad aequitatem reducere. Disc. 114. num. 5.

Aequitas locum sibi vindicat in casibus, in quibus vel nullo modo, vel solum jure dispositum, fecit ubi clarum jure scriptum est in contrarium. Disc. 120. num. 45.

Aequitas major semper minori praefertur. ibid. n. 46.

Heredes istos, qui tenebantur ex aequitate tantum, vel officio Judicis ad alimenta, non possunt in solidum conveniri. Disc. 83. num. 6.

ERARIUM.

Erarium particulare Principis licet veniat sub nomine Fisci, nihilominus in Judicio Concursum nullo prelationis privilegio gaudet. Disc. 103. n. 36.
Et quando secus procedat. ibid. num. 37.

Sed debet cum aliis creditoribus concurrere. ibidem. num. 38.

AFFICTUS.

Vide *Socii*.

AFFLICTIO.

Afflictionem addere afflictio omni jure prohibetur. Disc. 143. num. 9.

AGENS.

Ex facto alterius, ejus factum praestare debet. Disc. 5. num. 6.

Ex obligatione conditionali conditionis evennum docere gravatur, alias nulla actio competit. Disc. 12. num. 13.

Quando quis alieno nomine agit plures juri habere non potest, quam habet ille, cujus personam representat. Disc. 147. om. 5.

Agens ad repetitionem Dati, Gabellae, collectae, &c. Vide *Indebitum*.

ALIENATIO.

Alienationem factam fuisse in fraudem parvae executionis dicitur, quando post expeditum mandatum, & bona sub hasta posita, alienatio facta fuerit. Disc. 97. num. 6.

Secus si post sententiam, vel primum decretum alienatio facta fuerit. ibid. num. 7.

Alienatio facta per instrumentum garantiarum, dummodo interveniat ex utraque parte intentio fraudandi, censetur facta in fraudem parvae executionis. ibid. num. 8.

Alienatio non dicitur facta in fraudem parvae executionis.

cutionis, quando facta sit in testamento habentem causam ante mortem iudicium. ib. n. 9. & 11. Bonorum communalium sine solennitatibus alienatio fieri nequit. Dife. 99. num. 39.

Præcipue si solennitates velint sine per Scutum, vel Leges particulares. ibid. num. 40.

Limita si facta sint per Gubernatorem Civitatis, vel Provincie. ibid. num. 41.

Bonorum communalium alienationem Princeps facere non potest. ibid. num. 55.

Magistratus Superius alienare possunt. d. Dife. 99. n. 73.

Prohibitis alienare feudis sine Regis assensu potest illum impetrare à Proregibus, vel Gubernatoribus. ibid. num. 55.

Alienatio rei communis facta in minime partis consensum impugnari nequit à Confortibus maiorem partem habentibus. Dife. 154. num. 5. & 6.

Declaratur tamen hoc procedere, quando Scutorum simpliciter prohibet alienationem fieri non posse extra confortes; sed vero si Statutum ulterius disponat, quod ante alienationem requiratur vicinas, vel Confortes, eique retractum concedatur, tunc appellatio confortis, vel vicini venit qui proximojori parte coheret. ibid. num. 7.

Affectus tanto disparitatis inter unum, & alterum casum. ibid. num. 8.

Prohibito simplex alienandi extra familiam non impedit, quin alienatio fieri valeat etiam in remotionem de familia. dicto Dife. 154. num. 9.

Secus verò si ultra prohibitionem appareat de vocatione aditus generis personarum, tunc etiam admittitur sunt ceteri de familia secundum ordinem proximioritatis. ibid. num. 10.

Alienatio rei communis fieri potest in omni parte, ubi confertur, quando ille confertur est per participationem Domantis. ibid. num. 19. & 18.

Hoc tamen non procedit in terminis Statuti retractus concedendi vicinis ob murorum coheretentiam. ibid. num. 19. & 18.

Per alienationis prohibitionem non tenentur statui prohibitis usufructus in bonis adventitius filii. Dife. 123. num. 3.

Prohibito alienationis regulariter intelligitur de voluntariis, quæ ex facto hominis procedunt non de necessitate, quæ procedunt à lege, ut est usufructus. Dife. 223. num. 17.

Alienatio rerum dotalium facta à Marito, & uxore communiter, vel à marito cum consensu uxoris valida est juxta statutum Afulan. Lib. 2. Rub. 2. Dife. 234. n. 5.

Intellige tamen per num. 2. ibid.

ALIENUM.

De alienis nemo præsumitur magis sollicitus, quam de propriis. Dife. 116. num. 15.

ALIMENTA.

Ad alimenta à dote non valet argumentum, & viceversa. Dife. 83. num. 47.

Alimenta quando debita sine ex contractu, ea peti possunt, quamvis præterita, & alendus habuisset alimende vivere. ibid. num. 51.

Alimentis debitis de Jure naturali renunciare nemo potest. ibid. num. 52.

Secus si debeantur ex mere contractu. ib. n. 53.

Alimentorum supplementum semper peti potest, quando taxativè non fuerint alimenta assignata. ib. n. 55.

Alimenta, licet promissa sine in certa quantitate, possunt iuxta necessitate, vel familia alendi, in majori summa peti. Dife. 83. num. 67.

Alimenta debentur jure actionis, si vigore Testamenti, vel ultimæ voluntatis debeantur. ibid. n. 75.

Alimenta etiam præterita peti possunt si vigore Statuti debeantur. ibid. num. 80.

Plures hæredes debitoris ex contractu aliquo, vel stipulatione causa alimentorum non possunt indolidum conveniri, sed solum pro portionibus hereditatis. Dife. 83. num. 7.

Contrarium. ibid. num. 3. & seqq.

Obligatio alimentorum, quæ tenetur defunctus ex jure sanguinis, vel equitate tantum, quando tamen, vel non ad hæredes. dicto Dife. 83. n. 14.

Casareg. de Commere. Tom. II.

Obligatio alimentorum est individua de sui natura. ibid. num. 5.

Nulla hypotheca competit pro alimentis, sed admodum personalis. ibid. num. 24.

Unus plurius hæredum cogi potest à Judice ad solvendam annuatim summam pro alimentis alicui legatam, alia vero coheredes contrahere debebunt pro portionibus erga dictum hæredem. ibid. n. 15.

Pater non tenetur præstare alimenta filio alias sufficienter proviso. Dife. 103. num. 45.

Alimenta nepoti negari non possunt à Patre. Dife. 170. num. 16.

ALLEGARE.

Melius est nihil allegare, quam exceptionem, vel actionem nullam. Dife. 102. num. 21.

Quia nunc præsumitur nullum meliorem ritum competere. ibid. num. 22.

Allegant librorum denudationem non potest dicere illos postea offendit. ibid. num. 63.

Et talem affirmativam ille tenetur probare, non altera pars negativam. ibidem num. 64.

Allegare non potest præsumptam solutionem, qui negat debitum. ibid. num. 62.

ALTERNATIVUM.

Alternativum sufficit alternam partem esse veram. Dife. 101. num. 17.

AMISSIO.

Amissio de per se inter causas fortuitas dionumeratur. Dife. 226. num. 8.

ANCHORAGGIUM.

Anchoragium, quare solvatur à navibus in portu. Dife. 10. num. 108.

Quando navis non tenetur solvere anchoragium, seu velgag. Dife. 10. num. 109.

Declaratur num. 110. ibid.

An navis, quæ venit ad portum, ut vulgo dicitur à *risfregato*, tenetur solvere juxta anchoragium. Dife. 10. num. 111.

Differtur, ut ibi.

ANIMUS.

Facientis non est attendenda, sed ipsum factum. Dife. 23. num. 24. & Dife. 129. num. 17.

Declaratur verbis, & factis, tacitis, & expressis, & per conjecturas, & præsumptiones. Dife. 91. n. 16.

Vide *Voluntas*, *Domicilium*.

Animus, & intentio agentis colligitur ex actibus subsequenteribus. Dife. 139. num. 21.

Animus permanendi in loco, ubique acquirendi Domicilium, sive Incolatum deprehenditur ex translatione laici cum familia. Dife. 199. num. 10.

Ex acquisitione habitum. num. 11.

Item ex decennali habitatione. num. 12. ibid.

Animus permanendi in loco excluditur in eo, qui non conduxit domum permanentem, sed habitare, ut vulgo dicitur, à *dezzina*. num. 16. ibid.

ANNONA.

Vide *Frumentum*.

Annona frumentaria Civitatis continet publicam utilitatem. Dife. 161. num. 11.

Et habet executionem paratam. ibid. num. 13.

Et fruatur privilegio fiscalibus. ibid. num. 14.

Que multo magis procedunt si Annona non faciat Mercumonium, quamvis erat frumentum, modo id exequatur, quo penitus Civitatis consulari. ibid. num. 15.

ANNUA.

In annuis legatis semper inest conditio, si tempus veniet. Dife. 82. num. 29.

Sicut etiam in censibus. ibid. num. 30.

Nec non in annuis alimentis. ibid. num. 31.

In annuis prestationibus conditionalibus, tot requiruntur præsumptiones, quot sunt anni, quin tot sunt actiones, quot sunt termini solutionis. ibid. num. 32.

Unus plurius hæredum cogi potest à Judice ad sol-

solvendam annuam prestationem pro alimentis alicui legatum, alii vero coheredes contribuere debeant pro portionibus erga dictum heredem. Dile. 83. num. 15.

ANTERIORITAS.

Anterioritas cum hypotheca pro primo cambio contracta non potest suffragari Creditori pro secundo ab eo factis in prejudicium intermediis creditorum. Dile. 26. num. 23.

Assignantur rationes, num. 23. 24. 25. ibid.

Contrarium sumitur, & impugnatur D. Auzald. num. 26. & seqq. ibid.

ANTIDATA.

Vide Apocha.

APOCHA.

Apocha oneratus probat merces spectare ad affectu-
rum. Dile. 1. num. 10.

Affecutionis quantitas rursus probat, ibid. n. 47.
33. & 111.

Affecutionis facta cum eis falia generalibus, & excep-
tione facta de Betataria includit omnes casus incipitatos, & culposos ex parte navarchi. ibid. n. 56.

Oneratio probat existentiam quantitatis, & quali-
tatis rursus, prout in ea descripta fuerint merces.
dicto Dile. n. 111. & Dile. 10. n. 19. 23. & 33.

Et si ex Apocha constare non possit, eligi pos-
sunt periti ad estimationem rerum percipiendarum
arbitrandum. Dile. 1. num. 112.

Item probat potest ex asulo, ibid. n. 113.

Apocha affectuacionis, vel oneratoria probat existen-
tiam rursus, & navis identitatem. Dile. 10. num.
16. & 35.

Etiā sine aliis administrulis, quando agitur in-
ter solos contrahentes. ibidem num. 24.

Secus inter terrios. ibid. & num. 34.

Et ita in cambiis maritimis. dicto Dile. 10. n. 17.

Præcipue si fuit Apocha oneratoria subscripta a
scribano navis, num. 18. & 20. ibid.

Et subscriptio Navarchi non est necessaria. ibid.
num. 22.

Accedente perfectum bona fide tam Navarchi,
quā scribæ. num. 23. ibid.

Oneratoria sufficit quod sit subscripta tantum à scri-
bano Navis, & non à Navarcho. Dile. 10. nu-
mer. 18. 20. & 22.

Apocha oneratoria, licet probens factum oneratio-
nem, & metrum quantitatem, & qualitatem,
non probat dominium rei. dicto Dile. 10. n. 32.

Contrarium. ibid. num. 35. 37. & 64. & Dile.
44. num. 24. & Dile. 113. num. 6. & 7.

Præsertim in navi dependia, dicto Dile. 10. ibid.

Apocha oneratoria, si scripta Mercatorum præ-
sentatur confecta tempora non suspecto, ne ar-
guatur de fallo. Dile. 10. num. 51.

Apocha oneratoria verba illa, *dice effere*, in fine
posita quid importent, num. 55. & 56. ibid.

Apocha oneratoria ad aliquem transmissa docet
merces ad illum verè spectare. Dile. 35. num. 4.

Quibus omnino fides est adhibenda. ibid. n. 5.

Tanto magis, quando prædictæ apochæ fuerint
approbatæ ab illo, cui merces fuerunt consignatæ,
num. 6. ibid.

Apocha receptionis probat exactiōnem. Dile. 30. nu-
mer. 37. & 56.

Apocha magis attenditur quoad verba per partes so-
peraddita, quam quoad illa contenta in formula
impressa. Dile. 10. num. 112. & Dile. 127. n. 33.

Et magis attenditur verus Dominus, quam per-
fecta in eadem apocha nominata. dicto Dile. 10.
num. 113.

Ex apocha oneratoria subscripta à scriba navis pro-
batur mercium affectuacio. ibid. num. 114.

Subscripta ab aliquo, solumque Signo Crucis apposto
per Patronum scribendi ignitur non probat, nisi
aliis conjecturis comprobetur, num. 115. ibid.

Magister navis, post datas literas oneratorias, potest
alias conficere, in quibus eadem merces in alio
loco, & alteri personæ consignari se obliget. ibid.
num. 116.

Neque priores, cui merces consignati, etiam sunt,

uliam actionem habet contra Capitaneum. Dile.
eod. num. 117.

Limita num. 118. & 119.

Apocha oneratoria subscripta à Patrono, si scripta
cum conditione, *dice effere*, non probat conclu-
denter onerationem. Dile. 10. num. 124.

Contrarium signatur ibid. num. 125.

Apocha oneratoria legitime recognita probat. Dile.
70. num. 20.

Et ex ipsa refutari credendum. Dile. 103. num. 32.

Quod si continetur obligatioem Bonorum præ-
stetur credito hypothecario illi posteriori. ib. n. 33.

Apocha cambiatis ex Statuto Florentino habet ete-
cutionem paratam. Dile. 110. num. 1.

Apocha. Vide *Nominaria*.

Solemnitates L. *Scripturae* non sunt pro forma sub-
stantiali, sed sufficit anxietatem excludi alio xqui-
potenti modo. Dile. 164. num. 9.

Scripturae recognicio sufficiens est, si fiat per duos
Testes subscriptos in calce eisdem scripturae, &
subscriptio Testis promotori recognoscatur per tes-
tes superfluit. ibid. num. 11.

Ubi imperfecta probatio recognitionis apochæ
reperitur, suppleri potest per juramentum Credito-
ris ad effectum etiam tollendi anxietate suspicio-
nem. Dile. eod. num. 12.

Apocha oneratoria probat contra eum, cui fuit con-
signata. Dile. 126. num. 4.

APPALTAOR.

Novus Appaltator veteri appaltatori congruum ter-
minum pro refectione mercium debet concedere.
Dile. 114. num. 1.

Merces iuventutis remanens, potius ex commercii
deterioratione eventus periculum est, quā
ut verus appaltator novum supplantaret. ibidem
num. 13.

APPALTUS.

Appellus presumuntur concessi iuxta solitum. Dile.
114. num. 8.

An, & quando aliqui assumpti in socios, vel sub-
conductores publici Appallus à principalibus Appal-
tatoribus remaneant obligati. Vide in verbo *Socii*.

APPELLATIO.

Appellatio interposita in manibus Notarii duntaxat
absque presentia Iudicis a quo est nulla. Dile. 82.
num. 33.

Limita in causa, in quo non possit haberi co-
pia Iudicis à quo. ibid. num. 34.

Declaratio limitationis, idem si appellans se non
posuerit in agnitione ultimæ diei terminis ad appel-
landum. ibid. num. 35.

Vel obtinere poterit prorogationem termini,
num. 38. ibid.

Appellari potest sensim à singulis Iudicibus unius
Magistratus. ibid. num. 39.

Appellatio. Vide *Judicium*.

Appellatio à sententia Consilium aliene Nationis ad
quem datur. Vide *Consules*.

Appellatione publice pecunie, aut publice rei, &
interesse, non comprehenduntur nisi pecunia, res
& bona, quæ sunt de Patrimonio publico, & pri-
vato Principis. Dile. 180. num. 1.

Et ideo non veniunt res, & bona spectantia ad
aliquam Civitatem, & universitatem. ibid. n. 2.

Intellige in sensu proprio, secus lato modo,
vel improprie. ibidem num. 4. & 5.

Unde lato modo, vel improprie sub appellatio-
ne rei, vel pecunie publice, comprehenditur omne
id, quod non est privatum. ibid. n. 6.

Item Hospitalia, Gymnasia, Collegia, & huius-
modi, necnon Mentes Pii. ibid. num. 7. & 8.

Et alia opera pia, seu legata Civitati, Univer-
sitati, vel Populo relicta. ibid. num. 9.

Appellatio suspendit omnes executiones, tam in causa
creditoris sententis venire ad accordum, & ap-
pellantis, quā in causa debitoris appellantis propter
demonstrationem induciarum, vel accordi. Dile.
172. num. 52.

Appellatio suspendit executionem sententiarum, & ipsam
in-

sententiam de medio tollit, perinde ac si lata non fuisset. Dife. 104. num. 19.
 Interponi debet intra decem dies, & prosequi intra biennium. num. 20. & 21. *ibid.*
 Rejicitur *Anfeld*, qui ex quo creditur fideiussorem primæ Infantie teneri etiam in gradu Appellationis, infert illud teneri etiam in gradu Revisionis. Dife. 104. num. 25.
 Argumentum ab Appellatione ad Revisionem in subiecta materia procedit solum via negativa, idest non tenetur in gradu Appellationis, ergo nec etiam in gradu Revisionis. *ibid.* num. 26.

APPROBATIO.

Approbare videtur scripturas, qui eas exhibet. Dife. 30. num. 59. & 65.
 Et vide *Ratificationis*.

Ad approbationem inducendum sufficit taciturnitas diuturnitati temporis coniuncta, licet nullus actus positivus interveniat. Dife. 176. num. 30.
 Quin imo ubi agitur de utilitate publica, seu libertate, prout in commercio, sola taciturnitas sufficit absque aliquo actu positivo, ac temporis diuturnitate. *ibid.* num. 31.

ARBITRIUM.

Arbitria iniqua ad æquitatem reducere iudicis est. Dife. 114. num. 5.

ARCHIEPISCOPUS.

Archiepiscopi dicto plena fides adhibenda est. Dife. 213. num. 1.

ARDEPPA.

Ardeppa quod nomen sit, & quid pro ea intelligatur. Dife. 213. num. 17.

ARGENTARII. Vide MERCATOR.

Argentarium, & Nummulariorum Liberis plena fides præstatur. Dife. 202. num. 35.

ARGUMENTUM.

Argumentum à contrario sensu sententiarum, Doctorum, & Decretorum, quavis Rota Romanæ, non admittitur. Dife. 10. n. 20. & Dife. 98. n. 16.
 Argumentum non valet à Dote ad alimenta. Dife. 82. num. 47.

Non bene arguitur à minori facultate uni attributa ad derogationem maioris, vel generalis alteri concessa. Dife. 99. num. 29.

A legatis ad Donationem valet argumentum. Dife. 109. num. 12.

In mandato valet argumentum à majoritate rationis. Dife. 129. num. 54.

Argumentum à contrario non valet, nisi fiat sensu directo. *ibid.* num. 72.

Argumentum à communiter contingebus multum efficax est in iure. Dife. 127. num. 9.

Argumentum valet à pacto ad Statutum. Dife. 179. num. 53.

Argumentum à lege derogatoria fieri non valet. Dife. 187. num. 31.

Argumentum à majoritate rationis non habet locum in diversis, multo minus in correctoriis. *ibidem*, num. 33. & 36.

Et pariter non procedit in privilegiis. *ibid.* n. 34.
 Argumentum ab experientia est validissimum. Dife. 199. num. 35.

A Discretiva, pariter est validissimum. *eod.* Dife. 199. num. 38.

Limita dummodo ex eadem scriptura, non ex diversis desumatur, num. 39.

Item limita, si addit diversitas ratio. n. 40. *ib.*

Argumentum à solito est fortissimum, quando sumus inter easdem Personas, & in eisdem circumstantiis. *ibid.* num. 41.

Idem Juris est de Toto ad totum, quam de parte ad partem. num. 42. *ibid.*

Argumentum de renunciatione ad presentationem subest in Beneficialibus. Dife. 203. num. 24.

Argumentum à minori ad majus via affirmativa non est à Jure permittum. Dife. 204. num. 24.

Argumentum ab Appellatione ad Revisionem in Fideiussore procedit solum via negativa, idest non tenetur in gradu Appellationis, ergo nec etiam in gradu Revisionis. *ibid.* num. 26.

Argumentum à fortiori est in Jure validissimum. *ibid.* num. 27.

Argumentum valet à mandato capitule ad mandatum sequestri. Dife. 205. num. 4.

A R M A.

Arma, Ferrum, naves, & alia ad usum belli parata prohibentur deferri ad Turcarum, & Infidelium regiones, quoad omne tempus, & omnem locum. Dife. 212. num. 41.

Et asportantes æquiparantur rebeblis, & transfigis, & judicantur proditores Reipublice Christiane, num. 42.

Et possunt spoliari Bonis. num. 43. *ibid.*

ARTIFEX.

Artifex quicumque five Tabernarius non possunt ab eorum negotio adventores rejicere, neque recusare eum eis conerchere super rebis ad eorum arem spectantibus. Dife. 190. num. 8.

Præterea si ante Tabernam aliquid signum expulsiuor. num. 10.

Limita num. 11. & 12. *ibid.*

ASSECURATIO.

Apoche Asscurationis præciat inharandum est. Dife. 1. num. 1. & 107.

Asscuration est bonæ fidei contra opinionem *Aderenda*. *ibid.* num. 2. & 3.

In ea attenditur solum æquitas, n. 4. *ibid.*

Explicatur à stylo, consuetudine, ac iudicio Mercatorum, *ibid.* num. 5. & 7. & Dife. 127. num. 11. & 12.

Contra prædicta est *Lacen, & Marmar*, penes quos habet distinctionem super diversis modis asscurationum, *eod.* num. 7.

Est contractus emptionis periculi alieni, five sequitur finitum in totum, five in partem. Dife. 1. num. 1. & Dife. 70. num. 9.

Substantiatur in tribus personis, scilicet Asscuretor, Asscureto, ac Navarcho. Dife. 10. num. 45.

Rescinditur propter lesionem enormissimam, sicut ceteri contractus. Dife. 1. n. 6.

Illos periculum quando incipit. *ibid.* n. 8. 9.

Ad hoc ut valeat, quid probandum sit. n. 10.

Ut valeat, probari debet merces onerata fuisse nomine asscureti, aut per apodicturam onerata, vel per Dobane expeditionem, n. 10. & 11. *ibid.*

Non valet, si tempore Asscurationis casus finitler jam fuisset sequutus. *ibid.* num. 13.

Contrarium firmatur num. 14.

Intelligi si de tempore fuisse asscurationis nulla aderat suspicio casus finitler, dicto Dife. 1. num. 15.

Præterea stante dispositione Statuti Januensis. num. 16. *ibid.*

Neque valet si facta fuit de mercibus ad portum jam pervenitis, & à periculo liberatis. Dife. 1. num. 17.

In hoc differt à sponsonne, quod illa absolutè non valet post casum finitler sequutum, secus asscuration, quando casus finitler non erat ad notationem contrahentium, num. 24. *ibid.*

Quando casus finitler non est omnino certus, sed aliquantulum dubius, non illa valet. Dife. 1. n. 12.

Sapientia ab uno sciente, & altero ignorante casum finitler jam sequutum, respectu tantum ignorantis valet. num. 23. *ibid.*

Mandatum de asscurendis mercibus sub aliqua conditione, & quæstione, si non est adimpletum etiam in qualitatibus, tenetur mandataris etiam de casu finitler. Dife. 1. num. 26.

Non valet, si navis est diversa ab ea, de qua in contractu Asscurationis. *ibid.* num. 27.

Veluti si fuit asscureta *Fregata*, & *Barca*, aut hujusmodi. num. 28. *ibid.*

Ad probationem casus finitler, & ricti valet postum de stando simplici scripturæ Navarchi, & contractus Asscurationis. Dife. 1. num. 46.

Per

Per Apocam Affecutionis risti quantitas probatur, dicto Dile. 1. n. 47. 55. & 111.

Factum, quod Affecutus non teneatur ostendere hoc, vel illud quod alias probare teneatur, sed ejus stetur iuramento, de jure est validum, ibid. n. 48.

Si navis à portu discessit ad illum redierit, iterque reassumere non poterit, tamen Affecutionis ad ratam iuramentis, & periculi ceduntur. num. 50. ibid.

Item si navis navigare non poterit, pretium Affecutionis non debetur, & si fuerit solutum restitui debet. num. 51. ibid.

Limita, ut num. 52.

Causa finitèr sequatur ob merces onerari, & transmissi prohibitas non est imputandum Navatcho id ignoranti. Dile. 1. num. 54.

Et Affecutores teneantur, licet id obveniat culpa Navarchi. num. 55. ibid.

Causa finitèr licet inopinatè, & culposè ex parte Navarchi non intelligitur exceptus in Affecutione, periculis concurrentibus clausulis, & exceptione tantum facta de barataria. num. 56. ibid.

Affecutorio substat tamen pro ea summa quam valent merces. Dile. 1. n. 63.

Facta pro itinere talis navis, intelligitur de primo tantum. num. 70. ibid.

Mutatio itineris, autem differt à mutatione viaggii. dicto Dile. 1. num. 72. 127. & seq. & n. 132.

Affecutio facta de omni periculo, excepto jacta, nautica rerum jactum comprehendit. n. 88. ibid.

Plures Affecutiones fieri non possunt super eodem risico, & assignatur ratio. Dile. 1. n. 89. & Dile. 142. num. 48.

Declara sua limita, ut num. 91. 92. 93. & vide num. 175. 176. & 177. Dile. 1.

Affecutio si est facta tantum super parte mercium, Affecutores teneantur ad contributionem tantum pro rata. Dile. 1. num. 94.

Facta super mercibus probante cum sociis tenet quoad omnes. ibid. num. 97.

Idem si merces erant omnino alienae, & hoc constabat cocontractantibus. num. 98.

Procedit hoc etiam si merces alienae cedebant periculo affecuti. dicto Dile. 1. num. 99.

Valet, licet merces non sint Affecuti, dummodo tamen illarum periculum Affecuti esse possit. ibid. num. 100.

Secus si promissa sit certa summa. ibid. n. 102.

Apocha oneratoria probat existentiam quantitatis, & qualitatis risti, pro ut in ea descripta fuerint merces. Dile. 1. num. 111.

Et si ex apocha constare non posset, eligi possunt Periti ad estimationem rerum peremptarum arbitrandum. num. 112. ibid.

Item probatur ex nautico. num. 113.

Alia. Vide in verbo *Risicum*.

Affecutio facta post nominem expressam, vel praesumptam causam finitèr in Affecutus non valet. Dile. 1. num. 114.

Affecutio, quando est facta pro certo tempore, licet navis resideret in Portum, novumque viaggiu infra idem tempus inierit, in quo naufragavit, Affecutores teneantur. ibid. num. 127.

Secus, si pro certo viaggio facta fuit. n. 128. Navis digressa ad plures Regiones, seu loca non mutat viaggiu, sed dicitur una ac eadem navigatio. num. 139. ibid.

Eo magis si convenum fuit, *che il Padrone possa passare, e tornare quelle parti a lui ben velle*. num. 130. ibid.

Apocae Affecutionis verba de *per navigare a destra, e a sinistra*, &c. exponuntur, ut tantum dixerit possit iter, quantum intersit faciliori navigationi, non autem ut in eorum diveratur ab itinere destinato. Dile. 1. num. 131.

Secus si affecutio facta fuit secundum nostram formulam janseniem. ibid. n. 132. & n. 179.

Affecutio facta super uno Vascello non valet, si oneratio fiat super altero, dicto Dile. 1. num. 133.

Dumtaxat mercium periculum rescindendum est per Affecutores secundum pretium Civitatis, ad quam suam navem transcedam promissum fuit, ib. n. 134.

Secus, si simpliciter facta fuit affecutio, nam tunc proceditur cum diffinitione de qua hic. Dile. 1. num. 135.

Si verò de mercibus quae navigant facta fuit venditio mercatoribus loci, ad quem destinatae fuerunt attenditur pretium illius loci. n. 136. ibid.

Affecutio facta in casu naufragii non habet locum, si navis oon sit portus demerita. Dile. 1. n. 140.

Explicatur. num. 142.

Ea, quae pro omnibus mercibus, & rebz peribant, non censetur praestita pro rebz prohibitis. num. 143. ibid.

Facta pro certa quantitate unius generis mercium, ex quo alia quantitas superest, & addit inter merces ejusdem generis differentia in pretio, tunc est Affecutoris electio usque ad solutionem. Dile. 1. num. 144.

Censetur facta pro mercibus tantum, quae Affecutus de tempore contractus habet in navi. num. 145. ibid.

In Affecutione facta ad favorem alicujus Terti, & cum clausula *qualibet*, ad quem spectent, comprehenditur etiam persona ipsiusmet stipulantis. Dile. cod. num. 146.

Facta pro casibus fortuitis intelligitur pro solis, secus insolitis. Dile. 1. num. 149.

Et hoc procedit, licet dictum fuerit pro solis, ac insolitis, *cogitatis*, & incogitatis, ibid.

Limita, si fuit stipulata verbis generalibus. numer. 150.

Facta in eventum boni, vel mali nuntii, vulgo *a buona, e cattiva nuova*, explicatur. Dile. 1. num. 152. & 183.

Non valet, si facta sit postquam omnino inverisimile sit, quod nullum haberetur nuntium de navi. ibid. num. 153.

Limita si in hoc casu expresse facta fuit. num. 154. ibid.

An Affecutioni sit locus navi in porta feliciter perventa, & ejus merces ob peris suspensionem comburantur, quia contra banum emittentur. Dile. 1. num. 158.

Affecutionis stipulatio dicitur commissi statim à sequo Navis naufragio. Dile. 1. num. 1.

Quando est facta pro certo tempore, probatio casus finitèr debet fieri de tempore periculi, & non in genere. Dile. cod. num. 8. & 14.

In Judiciis Affecutionum solet Curia Genensis relaxare mandata Affecuti cum clausula *resista tamen prius implicita Affecutoribus cum traditione scripturarum arbitrio Ad. Rota*. Dile. 3. num. 7.

Risicum, seu interese est principale fundamentum Affecutionis. Dile. 4. n. 1. & 5. & Dile. 173. n. 1.

Formula affecuti *per se, e per conto di chi spetta* quid operetur, & ad quem effectum fuerit introdunda. Dile. 4. num. 2. & 7. & Dile. 173. numer. 22. & 23.

Et quid operetur in mercibus communibus cum sociis, & quid in mercibus alienis affecuti. dicto Dile. 4. num. 10. 11. & seq.

Opiniones inter se repugnantes circa praedictam formulam, referuntur. num. 3. ibid.

Occasio hujus formalis, nonnulli Decis. Rotæ Romanæ declarant, nonnulli reprobantur. dicto Dile. 4. num. 12. 13. & seq.

Item examinator, declarator, & cedaguator alij Doctores. Dile. cod. num. 4. 5. 6. 7. 8. & 9.

Affecutio facta cum clausula *excluso grato, & avaria* utrum omne genus Avariz, & jactus excipiat. Dile. 47. per tot.

Facta *per conto di chi spetta*, non indiget nominatione stipulantis. Dile. 5. num. 2.

Secus, si facta sit pro persona nominanda. ibid. num. 3.

Facta *pro se, & persona nominanda*, nominatione facta persona nominata accumulatur ipsi contractui. num. 26. & 27. ibid.

Perfusa nominata, vel ipse stipulans et non nominata tenetur de risico docere. Dile. 5. num. 24.

Alia plura de affecutionibus factis pro persona nominanda, aut pro se, & persona nominanda. Vide in verbis *Contractus*.

Affecuraciones fieri vetat Statutum Genuense, nisi expressio nominis personae, quae se affecuratur facit. Dile. 5. num. 25. & 36.

Facta spiritibus rifico tam nominata, quam persona per ipsum quodcumque exclamanda, operatur, ut contractus in sola persona stipulatoria ratibatur, sit licet commodum, vel melius ad alium spectet. dicto Dile. 5. num. 27. & 88.

Contrahens tenetur credere additionem ei pro quo facta est stipulatio affecuracionis. n. 28. ibid.

Securitates non valent nisi pro quantitate seu valore rei cui mandat Statutum Genuense. n. 36. ibid.

Et isti Statuto attentio ratificari potest affecuratio quibus Domini. num. 57.

Explicatur formula nostra affecuracionis Genuensis. num. 73. ibid.

Notitia casus finitri presumitur ex sola possibilibus ejusdem. Dile. 6. num. 1.

Limita in Affecuratore facta in evenum boni, vel mali nunci. num. 2.

Item limita in Procuratore affecurati. n. 5. ib.

Notitia dubia casus finitri sufficit ad destruendum intentionem affecurati circa non existentiam ejusdem notitiae. num. 6. ibid.

Pro praesumenda notitia casus finitri comparatio rineris, praerum maritimi, remittitur arbitrio iudicis. n. 7. & 8. ibid.

Notitia casus finitri an adde, nec ne, in dubio pro Affecuratore iudicandum est. num. 9.

Contrarium. num. 10. ibid.

Pro iocine solim tervelli computatio taxata censetur à Consiliiu Barcinonensi. Dile. 6. n. 12.

Et ideo non debet trahi illius dispositio ad computationem interitis maritimi. ibid. num. 13.

Et in hoc etiam casu intelligi debet Statutum Genuense de securis. §. Securitates solita num. 17. & 30. ibid.

Notitia casus finitri ex quibus conjecturis, vel praesumptionibus probari possit. Dile. 6. n. 15. 16.

Et ex probatur etiam ex fama. ibid. n. 32.

Et quomodo hoc fama probetur. n. 33. ibid.

Notitia casus finitri quomodo censetur habita in Civitate. num. 38. ibid.

In computatione duorum miliarium pro singula hora tractata à Consilio comprehenduntur etiam horae nocturnae. Dile. 6. num. 24.

Et ita in Statuto Genuensi intelligi debet. ibid. num. 25. 26. 27. & 29. ubi assignantur rationes.

Affecuraciones non valent, quando Affecuratus fingi habere merces in Navi, quas revera non habet. Dile. 7. num. 4.

Sponsiones contractus est diversae à Affecurazione, nam ille valet etiam sine aliqua occasione, vel rifico. num. 5. ibid.

Et post sequum casum finitrum invalidus est. num. 6.

Et tota summa affecuracionis in contractu sponsionis debetur, licet in parte tantum merces perierint. dicto Dile. 7. num. 7.

Idem si affecuratio facta esset pro summa excedente valorem mercium. ibid.

Rata mercium recuperanturum ad creditum affecuratori non semper ponenda est, quomodoque sit contractus. num. 8. ibid.

Sponsionis, & Affecuracionis contractus, quando dicantur inici. num. 9. 10. ibid.

Affecuratio presumitur casu modo, quo fieri debuit. dicto Dile. 7. num. 12.

Expenditur Statutum Genuense de securis. §. Securitates, num. 14. ibid.

Statutum loquens de affecuracione trahi non debet ad sponsiones. ibid. n. 15.

Notitia finitri non presumitur in eo, qui nullam intercedit habet in affecuracione. Dile. 8. n. 1.

Secus per Statutum Januense de securis. ibid. num. 3. 7. 8. 9. & 10.

Verisimilis scientia casus finitri resistens à possibilitate ejusdem scientiae, proximi an debeat in Procuratore affecurati ad intelligendum Statutum Januense de securis. §. Securitates solita. Dile. 8. per spec.

Scientia casus finitri in Procuratore affecurati an, & quando praesudat Domino ignoranti, vel notitia

supervenienti Domino post datum mandatum de affecurandis mercibus, & à procuratore ignorante sequuntur, praesudat Domino affecurato. Dile. 9. per tot.

Navi ad Portum destinatum non appellente dicitur sequi casus finitri, & affecutores tenentur. Dile. 10. num. 5.

Posteriori attentio Statuti excludente solum casum baratariae. num. 6. ibid.

Affecuraciones pretium redargui potest de injustitia. Dile. 47. num. 10.

Notatur differentia inter Affecuracionem de mercibus, & eam factam in certa summa super mercibus. Dile. 10. num. 62.

Quantitas affecurata super mercibus, non praesumitur excedere valorem mercium nisi ab Affecuratore probetur. num. 63. ibid.

Declaratione, seu nominatione interfectionem facta per affecuratum transiit in eos o'ne jus contractus dummodo ab eis sit acceptata. dicto Dile. 10. num. 66. & 71.

Et in casu non factae declarationis interfectionis necesse habet onus probandi interesse, five specificationem rifico. num. 67. ibid.

Facta pro se, & assensum, & a chi fuita, non valet, nisi in persona tantum expressa in ipsi affecuracione. n. 68. ibid. & Dile. 171. n. 35.

Interea, vel tempore personae, vel quorum non tenet. dicto Dile. 10. n. 69. & 70. ibid.

Quantitas, vel qualitas rifico, seu damni passii probari possit per juramentum affecurati, quando in genere constat de damno passio. dicto Dile. 10. n. 78.

Affecuraciones contractus factus pro persona nominanda, ante factam nominationem remanet pones nominationem. ibid. num. 93.

Quomodo ille remanet usque ad diem ratificationis facienda per personam nominatam. n. 94.

Vel usque ad terminationem lina, si emittis pro persona nominanda promittit pretium. n. 95.

Et huc procedunt in affecuracione facta ab affecurato pro se, & personis exclamandis. num. 96. ibid.

Statutum concedens facultatem, pro ut Genua, de Casis arum, probandi finitrum etiam minus legitime, intelligi debet, quando haberi non potest magis legitima, ac concludens probatio. Dile. 11. num. 1. 2. & 3.

In Iudicio executivo, licet prohibetur probatio scientiae casus finitri per testes, tamen si ea acta ipsius processus appareret affecuratum positum habuisse casus finitri, deneganda ei esset executio executio. ibid. num. 10. & 12.

In Contractu Affecuracionis valet mercium debet probari ab Affecurato. Dile. 13. num. 11.

Juramentum praestitum ad probandum finitrum in Iudicio Summario vigore pacti, non probat in ordinario. num. 10. ibid.

Das sunt affecuraciones species super cambio maritimo. Dile. 14. num. 15.

Ad validitatem affecuraciones super cambio maritimo non est necessaria probatio occasionis, & iniustitiae. ibid. num. 14.

Contrarium firmatur. n. 15. & 18. ibid.

Facta super cambio maritimo existente in eo pacto, uno per piena, non valet licet pactum valet. Dile. eod. num. 21.

Secus, si pactum perdidit ab affecuratoribus non ignoratur. num. 22.

Et itante dispositione Statuti Genuen, an praedictum pactum sit validum. num. 23. ibid.

Facta Genua super sponsione alibi contracta, ubi non est prohibita sponsio, an valet attentio Statuto Genuen. de securis. Dile. 15. per tot.

Cambii maritimi nulli aliud est, quam reassecuratio. Dile. 15. n. 2. & Dile. 127. n. 21.

Quale officium ad validitatem affecuraciones requirunt à Statuto Genuen de securis. §. securitates non possint fieri. n. 24. & 5. eod. Dile. 15.

Exemptio declarationis non factae de casu finitro ad terminos Statuti Genuen. de securis. §. Casus finitri, an & quando admittatur in Iudicio executivo. Dile. 17. num. 9.

Super eadem *summa* possunt duplicari assecutiones, dummodo secunda assecutione alios finitimos comprehendat, quos non continet prima. Dile. 1. num. 176.

Assecutio fieri potest pro certo ac determinato tempore habito respectu ad tempus, quo navis juxta naturalem cursum ad portum destinatum pervenire, vel ad alium, à quo discessit, redire valeat. Dile. eod. num. 178.

Ac etiam fieri potest pro determinato tempore distributo in singulos menses cum pactis, de quibus num. 179. ibid.

Pro assecutione facta a *buona*, & *cattiva* *navis*, majus solvitur premium. Dile. 1. num. 183.

Et in dubio, presumitur quod assecutio facta fuerit a *buona*, & *cattiva* *navis* in casu, quo major quantitas pretii soluta fuisset. n. 184. ibid.

Error in expresse loci, seu portus qualiter vixit assecutionem. num. 185. ibid.

Pactum in assecutionibus appositum, quod non debeat audiri Assecutor in iudicio, nisi prius soluto integro pretio assecutionis, servandum est. Dile. 1. num. 188.

An & quando contractus assecutionis respiciat res tantum oneratas, vel solum navis adventum incolumem. ibid. num. 189.

Assecutio facta a *buona*, & *cattiva* *navis* valet. Dile. 6. num. 40.

Et assecutus in hac assecutione potest se purgare medio juramenti à fuspensione quod ipse pro certa media sciverit finitimum navis. n. 41. ibid.

Quod si constaret certo scivisse, assecutio praedicta non valet. eod. Dile. num. 42.

In Calculatione duorum miliarium pro singula hora quid teneatur assecutus probare. num. 44.

Testes deponentes de fama tenentur exprimere personas, à quibus ap. que deponunt, audiverunt, tenuerunt. ibid. num. 48.

Assecutionis contractus non potest extendi de uno risico ad alium, nempe de uno res ad aliam. Dile. 62. num. 36.

In Cambio mutuo comprehenduntur contractus assecutionis, sed iste assecutionis contractus differt, quoad aliquam accidentalem, ab aliis assecutionibus factis extra Cambium maritimum. Dile. 64. num. 1. & 2.

Confisatio pecunie facta à Principe ob fraudem committam contra edicta publica non excludit pecuniam, nunquam comprehendit potest sub deputatione Piratarum. ibid. num. 7.

Et hoc procedit etiam si confisatio praedicta esset injusta. ibid. num. 8.

Navigans navi cum toto onere, capitaneus maritimus non solum amicit fortem, sed etiam premium, seu consensum assecutionis comprehendit in cambio. Dile. 65. num. 6.

Et assignatur ratio, ibid.

Assecutio procurata ab uno ex sociis super mercibus communibus, valet tantum portione socii, qui assecutus eas fecit. Dile. 66. num. 11.

Viaggiu destinatio ab uno ad alium terminum est ad favorem, tam assecutus quam assecutoris. Dile. 67. num. 21.

Itus, & reditus navis pro duobus viaggiis considerantur. ibid. num. 24.

Praeterum quando conventum fuit quod in casu finitimi contingens in ieu navis assecutores teneantur ad restitutionem pretii accepti etiam pro reditu navis. ibid. num. 27.

Contrarium. ibid. num. 28. & 29.

Explicatur in quibus terminis procedat opinio Doctorum. ibid. num. 30.

Assecutio non regulari viaggiu navis. ibid. n. 31. Itus, & reditus navis potest esse unum viaggiu; sed assecutio facta pro ieu, & reditu possunt esse duae, nempe una pro ieu, altera pro reditu, & etiam plures. ibid. num. 32.

Si navi in via aliquid occurreret quo impediretur iter suum prosequi, assecutores pro e parte finitimi, quae periculi non poterat, teneantur premium, seu consensum assecuto tradere, seu restituere. ibid. num. 33.

Assecutio si fuit facta super navi copulata nationis ad hoc, ut assecutores teneantur, constare debet, quod dicta navis toto tempore sui viaggiu gesserit insignia, aut vexilla cum parentibus dictae nationis. Dile. 68. num. 1.

Assecutio si fuit facta super navi *reilla*, & *paraventa* per Capitaneum N. Jansen. vel quomvis alium, Assecutores non tenentur si Capitaneus non reperitur Jansenis, ibid. num. 5. & 6.

Et hoc procedit, non obstante dicta clausula, vel per quomvis alium. ibid. num. 7.

Mens assecutoris, & assecutori arguitur ex premium, seu consensu soluto ab assecutis. ibid. num. 8.

Pet assecutionem factam super navi gubernata, seu ut vulgo dicitur, Capitaneus per Capitaneum N. Gallum, conserentes intelligunt de navi navigante sub insignibus ac parentibus Gallicis, non de hujusmodi qualitate in sola Capitanei persona existente. ibid. num. 9. & 10.

Assecutio trahit originem à pecunia trajectoria, illiusque periculi fuspensione de qua in L. 1. §. 1. & tit. rit. ff. de nav. fan. Dile. 70. num. 1.

Et illa est maxime proficua pro publicis negotiis, & commerciis. ibid. num. 2.

Assecutionis obligationi fit locus probato finitimo, uno ex duobus extremis necessariis in hoc iudicio. Dile. 142. num. 1.

Sinitum probatur ex quo navigium feliciter non pervenit ad locum destinatum, & quando propter ventum, seu tempestatem damnum passum illud sit, seu ad litus ejectionem, & expulsum fuerit. ibid. num. 2.

Sinitum probatur dicitur, tam ex submersione navis, quam ex dejectione in terram, ex qua navis perierit. ibid. num. 3.

Assecutio non sustinetur absque risico, altero extremo in hoc iudicio necessario. Dile. 142. n. 3.

Sinitu probato faciendum est in eodem loco, vel viciniori peti consilium cum statione Testium, qui casu interfuerunt. ibid. num. 10.

Infortunium etiam sine consensu probati potest alio modo, & per testes. ibid. num. 12.

Astertio magistri navis non sufficit ad probandum sinitum in perijudicium Assecutorum. ib. n. 13.

Assecutionis contractus, est contractus emptiois, & eisdem regulis regulatur. Dile. 142. num. 32. & Dile. 226. num. 47.

Actio contra assecutores tenentes inefficax ob vitium rei assecutae, & ob defectum cause finalis. ibid. num. 33.

Assecutio non sustinetur ultra periculum quod cursum assecutus. Dile. 142. num. 47.

Assecutioni in iudicio abolitoria assecutorum locus est, non probatis requisitis in hoc iudicio necessariis, videlicet sinitu, & risico. ibid. n. 78.

Assecutio intelligitur facta tantum super corpore navis, non autem super mercibus in ea existentibus. Dile. 127. num. 1.

Assecutio intelligitur facta non solum super navi, sed etiam super mercibus. ibid. num. 7.

Qualitas assecutantis multum valet pro interpretando assecutione. ibid. num. 8.

Assecutio intelligitur facta tantum super corpore navis, quando verba assecutionis directa sunt in ipsam navem. Dile. 127. num. 18.

Assecutio intelligitur facta etiam super mercibus, quando verba assecutionis referri non possunt ad navem. ibid. num. 26.

Assecutionis premium denotat quae loca, seu Portus ptingere debeat flagellet navis. Dile. 134. num. 20.

Assecutio facta cum clausula *per se*, & *per conto di chi spetta*, tunc valida est, quando ostenditur, quod persona, ad quas spectant merces assecutae, dederint mandatum praecedens ad procurandam mercium assecutionem. Dile. 173. n. 25.

Secus si non constet de praecedenti mandato. ibid. n. 26. & de ratione.

Assecutio procurata ab eo, qui non habebat ad id speciale mandatum, sustinetur, si Principalis eam postea ratificaverit. num. 30. ibid.

Declarat tamen, dammodo ratificatione principalis sequatur ante finitum, & de integra. *ibid.* n. 31. Supplario Affectationis requiritur pro forma, quod oneratio mercium fiat sub nomine Affectuati, & quod ad eum vere dominium mercium spectet, quomodo facta sit Affectatio cum clausula generali per contra d. *ibi spectat.* *Difc.* 173. *num.* 32. 33. & 34.

Contrarium. *num.* 36. *ibid.*

Affectationis stipulatio quando concipitur per verba, & per alia a *chi spectat* non est necessaria, quod oneratio mercium fiat sub nomine affectuati. *dicto num.* 36. *ibid.*

Affectatio habens relationem ad Cambium maritimum intelligitur facta juxta naturam precedentis Cambii maritimi. *Difc.* 129. *num.* 32.

Inerere vel premium affectationis excessivum conventioni non reddit usurarium contractum, sed debet excessus a Jure moderari. *Difc.* 202. n. 23. & 24.

In contractu affectationis vitæ hominis premium, sive premium decem pro sanguine censuario non est excessivum. *num.* 23.

Et similiter in contractu scommisse, sive sponsionis, vel hujusmodi. *num.* 26. & 27. *ibid.*

Pretium, seu premium affectationis, vel periculi suscepti in aliquem suum eventum semper est iustum, si juxta consuetudinem loci taxatum fuit a Partibus. *num.* 28. *ibid.*

Et vide in verb. *Contrarius Affectum.*

Affectationis Contrarius habens executionem paratam tam de Jure, quam Præscripto Statuti Genuæ nullam admittit exceptionem in contrarium. *Difc.* 215. *num.* 1.

Et affectator tenetur solvere non obstante quavis lre jura, vel injusta introducta. n. 1. *ibid.* Limita primo, quando exceptiones non requirunt alicuius indagium, & in promptum sunt probationes earamdem. *ibid.* *num.* 3.

Limita secundo, quando ex Actis Processus executivi in contrarium constat de verisimili possibilitate notitiae in affectore casus finitri longè antè sequi de tempore Affectationis. *ibid.* n. 4.

Affectationis Contractus non sustinetur, quando Affectoratus certitudinem habet casus finitri de tempore inire affectationis, vel simplicem suspicionem, ac verisimilitudinem talis notitiae. *Difc.* 215. *num.* 5.

Et de rationibus. *ibid.*

Amplia: Sola possibilitas notitiae casus finitri sufficit ad invalidandam affectationem. *num.* 6. & 9. *ibid.*

Et Vide *Casus finitri.*

Affectationis premium restitui debet ab Affectore Affectuati, quando Affectationis contractus invalidus, & nullus est. *Difc.* 215. *num.* 13.

ASSECURATOR

Tenetur ad restitutionem illius, quod accepit cum damnis, & interesse, si sciverit navim appulisse, & merces in tuto esse. *Difc.* 1. *num.* 19. & 20.

Secus, si via extraordinaria id sciret. *dicto Difc.* 1. *num.* 21. & 22.

Contrarium. *num.* 23.

Quid tenetur probare. *num.* 25. *ibid.*

Debet ei dari notitia de qualitate navigii. *Difc.* 1. *num.* 30.

Et hæc notitia quomodo intelligatur habita. *num.* 31.

Non tenetur, si merces ad aliud vasellum aportata fuerint. *num.* 34. *ibid.*

Secus, si utraq; navis perierit. *num.* 35.

Tenetur ad riscum, licet merces fuerint salvæ, sed non fuerint ad locum destinatum transportata. *Difc.* 1. *num.* 49. & 103.

Tenetur, si merces affectate ob huiusmodi Principis transvicta prohibe ex culpa etiam navarchi interceptæ fuerint. *ibid.* *num.* 55. & 165.

Insciens in se generaliter omne damnum, & periculum tenetur in totum ad premium Affectationis, licet merces tantum deteriorata fuerint. *num.* 57.

Sed debet affectatus renunciare Implicite, vulgo *aff. inerta.* *dicto Difc.* 1. n. 58. & 167.

Secus, quando ex pacto habetur facultatem sumptibus Affectatorum reliquias mercium recuperandi. *num.* 59. *ibid.*

Et in hoc casu, id quod recipit Affectatus ex mercibus affectatis, excompensare debet expensis affectationis. *num.* 60.

Affectator tenetur solvere affectationem, si inter certum tempus notitia cuvis ex pacto contrahentium habita non fuerit. *Difc.* 1. *num.* 61.

Et talis notitia tunc probata dicitur si doctum fuerit eam non extitisse in loco, ad quem merces erant vehende. *num.* 62.

Ac etiam probetur per alias conjecturas. *num.* 63. *ibid.*

Refarcire solum tenetur damnum incursum pro parte rerum affectatarum. *ibid.* *num.* 64.

Affectator mercium tantum, non tenetur pro casu finitri sequo in pecunia ex mercibus retracta. *Difc.* 1. *num.* 66. & *Difc.* 129. *num.* 3.

Contrarium. *Difc.* 1. *num.* 168. & *dicto Difc.* 129. *num.* 12.

Reaffectator ad idem tenetur ad quod obligatus erat primus affectator. *ibid.* *num.* 67.

Inire mutatio, vel inireis tempore, per Capitelem navis, affectatores non tenentur. *Difc.* 1. n. 68. Et *Difc.* 67. *num.* 1.

Et hoc procedit, licet ex viaggi mutatione minueretur iter navigationis. *dicto Difc.* 67. *num.* 4. 17. & 18.

Secus, si ex aliqua rationali causa id procedat. *num.* 69. *Difc.* 1.

Vel quando est facta affectatio cum verbis generalibus, & cum exceptione tantum barataria. *num.* 71. *ibid.*

Pro culpa aut dolo Navarchi non tenetur. *Difc.* 1. *num.* 73. & *Difc.* 129. *num.* 1. & 2.

Præsertim si interveniat culpa, vel dolo Insultoris. *num.* 74. & 171. *Difc.* 1.

Et hoc declarat manifeste. *ibid.* *num.* 75. 76. 166. 172. & 173.

Contrarium. *dicto Difc.* 129. *num.* 7. & seq. Declarat conclusionem procedere quando Affectatus in eligendo navarchum culpam commississet, eligendo magistrum imperium, aut male fides, & estimationis. *Difc.* 129. *num.* 4. & 6.

Culpa seu dolo imputari non debet quando non fuit ordinatus ad casum, ita ut sine eo casus contingeret, & nolatus teneretur affectatus. *Difc.* 1. *num.* 83. 84. & 86.

Exceptiones affectatorum, si aliquid dubii habeant, admitti non debent. *num.* 94.

Et redargitur in hoc Syllabus Romanus, & Neapolitanus, & laudatur Genovesis. *num.* 95. *ibid.*

Affectatores omnes conservare debent ad ratam, si incertum sit an perierint merces ab uno potius, quam ab altero affectatore affectate. *Difc.* 1. *num.* 104.

Non tenetur ad casum affectator, si merces onerande in uno loco, in alio contraria fuerint. *num.* 105. *ibid.*

Et assignatur ratio. *num.* 106. 107. & 108.

Illius commodum merces salve credere debet. n. 109. Declaratur. *num.* 110. *ibid.*

Affectatores non tenentur, quando navis capta fuit in odium affectati. *Difc.* 1. *num.* 115.

Amplia, etiam si adesset in contractu clausula generalis. *num.* 116.

Navis licet injustè capta ab amicis tenetur Affectatores, præcipue ob pactum *tam ab amicis, quam inimicis* apponi consuetum. *num.* 118.

Si damnum in parte mercium contingit, an affectatores tenentur ad totam summam, pro ut si in omnibus casus contingeret. *num.* 119. *ibid.*

Cambii maritimi affectator tenetur ne dum ad pecuniam traditam, sed etiam ad lucra Cambii. *dicto Difc.* 1. *num.* 123.

Ac etiam de casu fuge munitarii, licet navis restituta salva. *num.* 124. *ibid.*

Affectatores tenentur pro barataria, quando ea comprehendit fuit in affectatione. *num.* 125.

Navis in portum ingressa situm affectatores liberatur. *num.* 126. *ibid.*

Secus,

- Secus, si ad exonerationem ulque facta fuit af-
feturatio. *ibid.*
- Quale pretium refectus debeant affecutores, an lo-
ci, ad quem destinata fuerint merces percipiat,
vel loci, a quo processerunt. *Difc. 1. num. 134. & seq.*
- Si verò de mercibus, quae navigant, facta fuit
venditio mercatoribus loci, ad quem destinatae fue-
runt, attenditur pretium illius loci. *n. 136. ibid.*
- Affecutores tenentur de *Avaria, getta, & agnomo-
tis*. *ibid. num. 141.*
- Premium five contentum adhuc in totum deberetur
affecutori nō affecurato, licet iste nullum haberet
riscum in navi, vel illud in parte. *Difc. 1. n. 148.*
- Si in parte reperiantur res affecurate, liberatur affe-
curator in eo, quod repositum fuit, & merces re-
pertas debet affecutus recipere. *dicto Difc. 1. n. 158.
64. & 157.*
- Limita, si reperiantur post solutionem, quatinus
datur electio affecurato, utrum suam rem velit,
vel non. *ibid. num. 151.*
- Affecutores dicuntur potius emptores periculi, quam
mercium. *Difc. 3. num. 1.*
- Et sic tenentur ad solam emendationem dam-
ni mercium; & non ad totam summam affecura-
tam. *Difc. 3. num. 3. 18. 19. & 30. & Difc. 141.
num. 18.*
- Limita in casu, quo facta fuit generalis affec-
ratio pro omni risico, & damno, & huiusmodi.
dicto Difc. 3. num. 4.
- Vel quando adest consuetudo, aut Statutum,
prout Genue. de *securis*, concedens facultatem
Affecutis petendi totam summam affecuratam.
num. 6. ibid.
- Affecutores liberantur solvendo Affecurato ante no-
ticiam nominationis. *Difc. 5. num. 44.*
- Rata mercium recuperatam ad creditum Affecura-
torum, super ponda est, quomodocumque sit
contractus. *Difc. 7. num. 8.*
- Affecutori adherenti affecurationem fuisse factam pro
summa excedente valore riscu, incumbit onus
probandi. *Difc. 7. num. 11.*
- Affecutores tenentur de sinistro sequuto ex culpa
navarchi. *Difc. 10. num. 8. 11. & 107.*
- Limita, quando Navarchus est Dominus, vel
particeps mercium, vel est deputatus ad affecura-
to. *ibid. & num. 14. & Difc. 66. num. 2.*
- Assignatur ratio limitationis. *dicto Difc. 61. num.
2. & 6.*
- Sed haec limitatio non est semper vera, ideò di-
stingue casus. *ut num. 8. & seq. ibid.*
- Respectu affecutari non dicitur Tertius. *Difc. 10.
num. 39. 43. 44. & 45.*
- Vel dicitur Fideiussor, five relevaror indemni-
tatis. *num. 40. & 41. ibid.*
- Vel emptor periculi alieni. *num. 42.*
- Affecutori repenti indebitè exactum ab affecura-
to in iudicio executivo, incumbit onus negativè pro-
bandi riscum non habuisse affecuratam. *Difc. 10.
num. 103.*
- Sed haec opinio reprobat. *ibid.*
- In iudicio ordinario praeventivè intentato ab Affe-
curatore, vel post, vel ante executionem obtentam
ab affecurato, tenetur idem affecutus probare igi-
timit finitrum, riscum, ac cetera fundamenta
sue intentionis. *Difc. 12. num. 1. & 11. & 12. &
num. 33.*
- Et hoc procedit in omnibus aliis casibus, in
quibus reservata sunt iura in iudicio Ordinario.
num. 2. & 3.
- Item in iudicio appellationis à sententia obtenta in
prima instantia iudici executivi. *ibid. num. 3.*
- In iudicio Ordinario exhibere debet acta iudicii ex-
ecutivi ad effectum ostendendi probationum imper-
fectionem. *dicto Difc. 12. num. 4. & 7.*
- Sponte solvens potest nihilominus intentare iudicium
ordinarium. *num. 8. ibid.*
- Affecutores tenentur ad affecurationem, licet na-
via redempta, ac recuperata fuerit ab hostibus, &
ad portum destinatum pervenerit, quia dici potest
pactum fuisse finitum. *Difc. 17. num. 1.*
- Contrarium. *num. 2.*

- Et haec contraria opinio fortius procedit hante
Secundo Genue. de *securis*. & *Casus finitum*. *n. 3.
& 4. ibid.*
- Casus finitum si erat reparabilis, sed ob culpam Na-
varchi non fuit reparata navis, ac idco perit, af-
fecutores adhuc tenentur. *Difc. 17. num. 7.*
- Secus si ex dolo navarchi hoc proveniret. *nu-
mer. 8. ibid.*
- Subscriptio secundi affecutantis non refertur ad prin-
cipalem dispositionem apocae affecutionis, sed
ad subscriptionem qualitatam à primo Affecura-
tore factam. *Difc. 1. num. 158.*
- In Affecutoribus Mercatorum observatur potius ve-
ritas, quam apices iuris. *num. 169. ibid.*
- An Affecutor, qui affecutavit Zaffranos, teneatur
in casu, quo isti ex eorum navata accenduntur.
num. 186. ibid.
- Affecutor ultra damni emendationem tenetur ad
omne id, quod pro salvandis mercibus impendit
fuit à Navarcho, vel quolibet alio. *Difc. 3. n. 19.*
- Er condemnari potest ad evitandum inanem cir-
cuitum pro dictis impensis ad instantiam sanctorum
Navarchi, non citatis Dominis mercium. *n. 20.*
- Sub damni emendatione ad affecutoribus facienda
quid veniat. *num. 21. ibid.*
- Si ab Affecutoribus, aut ex personis suspectis fuerit
mahiole procurata fama, vel novum, non est
attendenda. *Difc. 6. num. 11.*
- Affecutor in iudicio Ordinario pro indebiti soluti
repetitione debet fidem facere de solutione summae
affecurate post iudicium executivum vigore licen-
tie expedite. *Difc. 12. num. 26.*
- Affecutores directè condemnantur etiam possunt ad
contributionem damni mercium affecuratam ad
evitandum inanem circuitum. *Difc. 46. num. 67.*
- Merces affecurate in casu iactus, & naufragii amif-
se, quomodo estimari debeant pro eorum valore
ab affecutoribus exigendo. *num. 78. ibid.*
- Affecutor non tenetur de casu pecunie confectae
ob verum illius extrahendum. *Difc. 64. num. 11.*
- Affecutor censetur suscepisse periculum tantum for-
tune, non culpe. *ibid. num. 12.*
- Limita quando Affecutor obligatur etiam etiam
five ex contractu, five ex consuetudine regionis
pro casu basantiae, aut culpe. *num. 13. ibid.*
- Dummodo tamen basantia, & culpa non pro-
cedat ab ipso affecurato, vel illius Intitore, seu
Administratore, seu à Tertio. *ibid.*
- Affecutores non tenentur de sinistro secuto ex culpa
Intitoris, vulgo *spacuratis* perpositi ab Affe-
curato. *Difc. 66. num. 4.*
- Affecutores non solent habere considerationem, cu-
jus nomine Affecutionis fiunt, sed navi, viaggio,
& innenti. *Difc. 70. num. 17.*
- Nec possunt opponere, quod res vel merces af-
fecurate non sint affecutae, nec questionem do-
mini restitute. *ibid. num. 18.*
- Affecutor tenetur de culpa navarchi, quando af-
fecutus elegit Navarchum communiter bonum vi-
rum reparatum. *Difc. 129. num. 7.*
- Affecutor non tenetur pro sinistro sequuto ob ma-
tationem itineris factam à Magistro Navis. *Difc.
134. num. 18.*
- Affecutoribus probato adverso casu non permittitur
aliquae aliam causam non prosequi litetis, &
damni passi, nisi plectis demonstretur probationi-
bus. *Difc. 142. num. 4.*
- Affecutorum obligacioni factus dicitur locus pro-
batu extremis in hoc iudicio necessariis. *num. 7.
ibid.*
- Affecutores non tenentur quoties infortunium pra-
cesserit vel ex culpa avaritum, vel ex vicio incip-
secro rei affecurate. *Difc. 142. num. 26.*
- Affecutor non tenetur de periculo rei affecurate,
quoties illud ob culpam Domini Navis, vel ipsius
Intitoris evenit. *ibid. num. 27.*
- Affecutor tenetur solum de periculo futuro, vel
habentem causam de futuro, secus habentem causam
de praesentio, & à vizio rei affecurate de tempo-
re Contractus. *ibid. num. 28.*
- Pretium, seu primum periculum assumpti ab Affe-
curatore à principio in pactum deduci potest, & in
certa

certa quantitate tamen, sicuti Lucrum cessans, & damnum emergens. Dile. 101. num. 8.

ASSECURATUS.

Non tenetur ex pacto ostendere apodixas, sed statim ejus assertioni, ac juramento. Dile. 1. n. 12. & 48. Habere debet octavam partem periculi. *ibid.* n. 12.

Contrarium. num. 33.

Probare prius debet casum finitum, & valorem rei assecurate. Dile. 1. num. 36. & 101.

Et hoc non procedit in Cambio maritimo. *ibid.* Dile. 1. num. 37. & Dile. 13. num. 11.

Ad eum spectat onus liquidandi valorem rei assecurate. Dile. 1. num. 101.

Secus, si promissa sit certa summa. num. 102. *ibid.*

Si non solverit assecurationis premium, non gaudet assecurationis beneficio. Dile. 1. num. 138.

Contrarium de stylo servatur. num. 139. *ibid.*

Debet renunciare implicite, vulgo *all' incerta*. Dile. 1. num. 58. & Dile. 3. num. 4. 5. & 22.

Secus, si ab initio conventum fuit, quod merces in casu finitum spectaret ad assecutores. *ibid.* Dile. 3. num. 8.

Item secus, ut in verbo *Assecutor*.

Renunciatio implicite tacita est necessaria, quatenus intersit assecutoribus pro faciliore rerum assecurationum exactione. Dile. 3. num. 9. & 10.

Renunciatio *all' incerta* assecutori non tenetur, quando ante, vel post ex pacto habuissent liberam facultatem assecutorum impensis iterum recuperandi. *ibid.* num. 11. 13. & 25.

Implicita debet per assecuratum dimitti, vel renunciari mediante cessione tantum mercium deterioratarum. Dile. 70. num. 10.

Ex quidem cum traditione scripturarum, ex quibus constet risicum assecurati. *ibid.* & num. 35.

Non est tamen necessaria hujusmodi cessio, si ve renunciano implicite, quando navis, & res assecurate simul in totum perierint. *ibid.* num. 11. & 50.

Distingue verò, ut num. 34.

Assecuratus non solum tenetur renunciare implicitam, sed actionem quoque, quæ sibi competere possit contra quolibet alium obligatum. *ibid.* Dile. 70. num. 38.

Assecutus excomptare debet omne id, quod ab eis pro mercibus recuperatum fuit. Dile. 3. n. 12.

Assecutus quicquid egit circa merces post casum finitum esse censetur in vim mandati, seu finitum ab assecutoribus attribui. *ibid.* num. 14.

Si post casum finitum de mercibus disponit, repellitur à petitione summe assecurate. *ibid.* num. 15. & 16.

Non tamen impeditur ad petendum emendationem damni ipsarum mercium. num. 17. *ibid.*

Jurare non tenetur assecurationem non esse sibi duplicatam. Dile. 4. num. 14.

Assecutus, qui in Judicio executivo exegit affirmationem ad alium spectantem, conveniri potest in Judicio ordinario ab assecutore, pro restitutione indebitæ exacti. Dile. 5. n. 64. & Dile. 12. n. 17.

Declaratur hoc procedere, quando assecutus stipulatus fuit securitatem *pro se, & aliis nomine*, vel *pro spectantibus circa aliam*, juxta formulam Foci Gemenis. *ibid.* Dile. 5. num. 67.

Præteritum hoc procedit, si assecutus in Judicio executivo exegerit proprio nomine. n. 68. *ibid.*

Et amplius traditur cautela pro evitando omni dubio. num. 69. *ibid.*

Debet probare onerationem mercium, & risicum. Dile. 7. num. 1.

Secus in Cambio maritimo. num. 2. *ibid.*

Non tenetur probare se habuisse interesse de tempore assecurationis factæ, quia sufficit illud supervenisse. Dile. 7. num. 16.

Intellige si superveniat interesse super mercibus jam oneratis, secus in eis superadditis, nisi aliter sit conventum. num. 17. *ibid.*

In assecutis regulariter fraus non præsumitur. Dile. 16. num. 59.

Assecutus non simpliciter super mercibus, sed pro

certa quantitate super mercibus, non tenetur liquidare tantum valorem. *ibid.* Dile. 10. num. 61.

Ex productione apochæ onerosior facta per assecuratum remanens declaratur interessat, pro quibus assecutus contraxit. num. 65. *ibid.*

Pactum, quod circa risicum, damnum, valorem, quantitatem, & qualitatem mercium credatur assecurati juramento de jure esse validum. Dile. 10. num. 72.

Et hoc habet locum tam in Judicio executivo, quam in ordinario. n. 80. 82. 85. & 86. *ibid.*

Quin imò eo juramento præfinito in executivo, non debet cessare in Judicio ordinario. num. 85. & 87. *ibid.*

Sed solum reproduci. *ibid.* num. 91.

Assecutus provocatur in Judicio ordinario est tamen quoad ordinem, & finem Judicii, sed est Actus quoad effectum obligationis faciendæ. Dile. 12. n. 11.

Non solum debet probare risicum, & ejus valorem, & finitum, sed etiam omnes condiciones appositæ in contractibus assecurationis verificatas fuisse. Dile. 13. per tot.

Probare debet casus nationis literis patentes, aut insignia habere navis assecurate, si in assecurationis apochâ hoc condicio ab assecutore requiritur fuit. num. 10. & 13. *ibid.*

Et non sufficit tali casu probare navem gestavisse insignia ejusdem nationis. *ibid.* Dile. 13. numer. 15. & 24.

Assecutus si ex aliquo impedimento non potuit merces suas onerare, contractus assecurationis non valet, & pretium assecurationis repeti potest per assecuratum. Dile. 1. n. 181. & Dile. 62. n. 1.

Assecutus non tenetur ad renunciationem implicitam, quando navis cum mercibus in totum perit. Dile. 3. num. 23.

Et proceditur cum distinctione. *ibid.* Dile. 12. 24.

Assecutus declaratur commodum, & incommodum contractus spectare ad alium, ad nihil amplius tenetur. Dile. 5. num. 95.

An valeat pactum de stando circa risicum, damnum, & interesse simpliciter dicto assecurati cum juramento. Dile. 10. num. 126.

Sufficiens illius validitas. num. 127. *ibid.*

Et tunc solum non est validum, cum assecutus efficitur non solvendo. num. 128. *ibid.*

Assecutus licet omittat onerare merces, tenetur ad solutionem consensu ex præmiis assecurationis erga assecuratorem. Dile. 62. num. 3.

Limita in casu, quo ex aliquo iusto impedimento eas onerare non potuerit. *ibid.* num. 4.

Assecutus si in vim pacti juraverit se habuisse risicum, spectat ad assecuratorem probare contrarium per rationes adductas. Dile. 70. num. 22. & 23.

Absentia incursio onus legitimum, & concludentem probandi casum finitum navigii assecurati eventuale. Dile. 142. num. 9.

Assecutus tamquam actoribus incumbit onus probandi eorum intentionem plenissimè, & debitis solemnitatibus. num. 43. *ibid.*

ASSERTIO. *Fide MERCATOR.*

Assertioibus Testium accidentibus depositionibus, & scitis, etiam extrajudicialibus, & abque partis citatione factis plena fides habenda est. Dile. 211. num. 1.

Assertio Filii, & hæredis Testatoris debet attendi pro indaganda Patris voluntate, maxime quando testatur in ejus damnum. Dile. 220. num. 18.

ASSUMPTIO PERSONÆ.

Fidejussor, qui se obligavit per assumptionem personæ remanet obligatus in quacunque instantia. Dile. 106. num. 17.

ATTESTATIO. *Fide FIDES.*

Attestatio non attenditur, quando ratio, super qua ipsi fundatur, deestur erronea. Dile. 173. n. 20.

A V A R I A.

Avaria nomen est usitatum apud omnes gentes. Dile. 45. num. 1.

Avicia

Avaria definitio. ibid. num. 1. & 3.
Avaria materies, de qua agitur in *L. Rhodia* pro jactu tantum, extenta fuit per Doctores ex identitate rationis ad omne aliud damnum casuum navi, seu mercibus. Dific. 45. num. 33.
 Dividitur in propriam, & impropriam. eod. Dific. num. 13.
 Impropria est illa, quae ex stylo in certis casibus in quantum potius grauius remunerationis speciem Magistro navis fovit per Dominos mercium. Dific. 45. num. 14.
 Scaturum *Genense de fœderis*, & *Securares* loquuntur de avaria impropria. num. 15. ibid.
 Propria dividitur in communem, & grossam. ibid. num. 16.
 Communis avaria definitio. n. 17. ibid.
 Sed si per aliquod Statutum navis contribuere deberet ad impensas, de quibus hic, tunc Avaria non esset amplius communis, sed grossa. Dific. 45. num. 39.
 Plura adducuntur exempla Avaria communis, dicto Dific. 45. num. 18.
 Pro communi Avaria tenentur solum merces contribuere, non vero ovia. ibid. num. 19.
 Limita, quando plus solito impendi contingeret. num. 20. ibid.
 Avaria communis diversimodè secundum stylos Regum prædicatur. Dific. 45. num. 21.
 Et de jure communi non debetur. num. 22. & num. 40. ibid.
 Avaria grossa definitio. Dific. 19. n. 5. Dific. 45. n. 25. & Dific. 121. num. 1.
 Avaria grossa semper committitur, ubi datum vel promissum sit, ut navis cum mercibus rediret. Dific. 46. num. 24.
 Ad avariam grossam Mercatores non tenentur nisi jactus mercium, vel armamentorum navis fiat de voluntate mercatorum in navi existentium. Dific. 19. num. 2. & 6.
 Limita in casu, quod temerè reculerent consensum præstare ad jactum. dicto Dific. 19. num. 8. & 9.
 Vel quando periculum esset instantaneum, vel periculum in mora. num. 14. ibid.
 Expenditur, & declaratur *Text. in L. 2. §. Si conservatis ff. ad L. Rhodium de jactu*. Dific. 19. num. 4. 11. 12. & 13.
 Magister navis fungitur vicibus Mercatorum absentium. eod. Dific. num. 7.
 Sed tenetur periculum navis eis denunciare, si adsent, licet jactum reculerent. ibid. n. 8. & 9.
 Secus, si adsent periculum instantaneum, aut in mora. num. 14. ibid.
 Inter Magistrum navis, & alium conductorem hæc notatur differentia, ut ille tenetur denunciare periculum navis, secus ille. dicto Dific. 19. num. 11.
 Avaria onere non debet prægravari Mercatores, quando navis damnum passâ huius ob tempestatem, vel vim ventorum. Dific. 19. num. 16.
 Et attenditur solum causa immediata hujus damni, & non mediata, sive remota. ibid. num. 17.
 Et solum tenetur ad contributionem, quando detrimentum factum fuit cum voluntate, & ex causa immediata, se directè ad removendum omne navis periculum. num. 18. ibid.
 Limita in casu, quo causâ hæc immediata fuerit consequtiva, ac dependens ab altero damno jam causato à tempestate navis, vel vi ventorum. num. 21. ibid.
 Sed hæc limitatio non est vera, & impugnatur. num. 22. ibid.
 Omnes res, & merces veniunt in Avaria licet leves sint, aut levissime. Dific. 45. num. 4.
 Item mancipia, animalia, pecunia, aurum, gemmæ, margaritæ, ac insupermodi, ibid. nec non vestimenta. num. 5.
 Primo. Limita in vestibus, quæ ordinario corporis cultui inferiuntur. dicto Dific. 45. num. 7.
 Secundo. In personis liberis, quæ non veniunt in contributione. num. 6. ibid.
 Tercio. In Cibariis, seu culinariis generis alimentis. ibid.

Navis etiam in contributione ponitur, de manda communis. Dific. 45. num. 8. & 37.
 Sed diversimodè à jure communi in navi, & navis observatur de jure Consularis. ibid. num. 10. 11. & 38.
 Et explicatur Sanctum Germani de *Jactu* & *Omnia jactu*. num. 12. ibid.
 Nulla debetur, si ob tempestatem Maris deterior facta sit navis, vel aliqua armamenta perdidit. Dific. 46. num. 1.
 Vel quando è navi ob incitium, vel ob eandem maris tempestatem aliquid delabatur, aut effluit, vel immedit, aut corrumpitur in navi. ibid. num. 2.
 Debetur, quando pro salum navis Capiteus eam in locis perforavit, ut aquæ per debitum casum in sentinam defluerent, ex quo sequitur fuisse aliquod damnum in mercibus. Dific. 46. num. 1.
 Item quando Magister navis rudemem erexit, & anchora jactarem fecit ad effectum insequendi classem, in cuius societate inter agere debebat. n. 9. ibid. & num. 68.
 Navis si jactum fecit, aut aliquid cecidit, vel datum aliquod fulsit, eo quia majori pondere, quam debet onerata fuit, vel quia merces mixte collocatæ fuerunt, ad nullam avariam tenentur Mercatores. Dific. 46. num. 10. & 69.
 Merces etiam in Navi deteriorate contribuere debent pro presenti estimatione pro damno jactum. Dific. eod. num. 11. & 15.
 Distingue, & declara, ut num. 70. & 71. ibid.
 Pro damno rerum in navi deterioratarum nihil contribuendum est. Dific. 46. num. 12.
 Declara hoc procedere, quando casu fortuito deterioratæ fuerunt, secus si ex causa jactus. num. 13. ibid.
 Assignatur ratio. num. 14.
 Et reprobat *Lecren*. dicto Dific. 46. num. 16.
 Explicatur *Textus in L. Navis* & *§. Cum autem jactus*. num. 17. ibid.
 Pro damno etiam scaphæ dejectæ, sive relictæ an contributio faciendâ sit. Dific. 46. num. 18.
 Limita, seu declara. num. 19. ibid.
 Pro damno, sive rapto factò à Pirata, vel prædonibus Avaria fieri non debet. Dific. 46. num. 20.
 Secus, si Magister eos inducit, ut certis mercibus contenti sint, ac aliis mercibus abstinant. Dific. eod. num. 21. & 72.
 Pro pretio redemptionis navis à manibus Piratæ, sive hostis, omnes contribuere debent. Dific. 46. n. 22.
 Idem pro quacunque liberatione à manibus Principis, vel Præsidis eam conficere volentis. num. 13. & 73. ibid.
 Si Magister navem redemerit promissa pecunie summa, pro qua interim captivi remaneant, ac omnibus pro illius liberatione contribuendum est. Dific. 46. num. 25.
 Pro damno, aut rapto factò à prædonibus in bonis alicujus vectoris, alii nihil contribuere tenentur, licet verisimile sit, quod si ab uno rapto non fuisset, alii simile sustinuerint damnum. Dific. eod. num. 26.
 Si Pirata pro redemptione Navis contentus esset de certa pecunie summa, habito respectu ad id, quod prior è Navi subripit, pro hoc etiam contributio faciendâ est. num. 27. ibid.
 Omne id, quod amittitur pro effugendis inimicis, per Avariam reficere debet. ibid. num. 28.
 Pro mercibus in scapham exoneratis ad levandum Navem, & postea cum scapha perditâ, aut in ea corruptis, seu deterioratis, competit Avaria. Dific. 46. num. 29. & 74.
 Et magis hoc procedit, quando exoneratio facta fuit non invito Mercatores debito tempore, & in scapham idoneam. num. 30. ibid. & num. 74.
 Sed scapha damnum factum non debet. num. 31. ibid.
 Magister si maluerit servare merces, quam medio jactus Navem arena implicavit, pro hoc Navis damno contribuendum erit. Dific. 46. num. 32.
 Si aliquis jactus factus sit, & nihilominus navis perierit, & plures merces ex naufragio servare fuerint,

rius, Domini servatarum mercium tenentur ad contributionem erga eos, qui per jactum suas amiserunt. Dific. 46. num. 33.

Et assignatur ratio. num. 34. & 73.

Ampla, etiam inter jactum, & naufragium Navis, temporis, & loci diversitas plurimum intercedit. Ibid. num. 35.

Secus dicendum in casibus contrariis, si nempe scapha cum mercibus servata fuisset, vel res jactae recuperatae fuissent, & nihil ex naufragio Navis recuperari posset, Domini mercium recuperatae ex jactu ad nihil tenentur erga alios, qui ex naufragio merces amiserunt. dicto Dific. 46. numer. 36.

Si verò scapha, & Navis simul perierint, & aliquae merces ex naufragio Navis recuperentur, pro damno illarum, quae in scapha perierunt, nihil contrahi debet. num. 37. ibid.

Dammum amissionum, seu jacturam mercium in solidum fieri non debet, sed dominus earum suam quoque damni portionem sustinere tenetur. Dific. 46. num. 38.

Declaratur. num. 39.

Mercator si Navim conduxit, & eam plene oneravit cum conditione, ne aliz in Navi merces à Magistro recuperentur, & tamen ipse contraxerit pacto, alias farcias onerando, quas postea ob tempestatem projicere necesse fuit, Mercator qui totam Navim conduxit, tenetur contribuere pro damno illarum mercium jacturam, & contra patrum oneraturum. Dific. 46. num. 40.

Sed mercator habet contra magistrum actionem pro refectione damni sibi dati. ibidem num. 41. & 76.

Hoc intelligit, vel quando Navis non erat capax majoris oneris, aut licet capax, Mercator protulerit non plus, quam onere suo Navim repleti. num. 42. ibid.

Dammum, quod palae fuerint Navis, & merces in conflictu habito cum inimicis, per Avariam refectioni non debet excusari impensis, medicinalibus, & premis. Dific. 46. num. 43.

Si quis tamen Navem suam in corpore laesus fuit, non tantum facit, sed etiam providetur de victu in tota eius vita, & hoc per Avariam. num. 44. ibid.

Si in porta, ubi adsunt plures naves, una ex ipsis comburatur, & ab aliis navibus propinquior navi incensa delumatur, omnes reliquae naves coarctatae debent pro damno navis destructae. dicto Dific. 46. num. 45. & 77.

Res jactae, five amissae quomodocumque contributione estimari debent. Dific. 46. num. 46. 47. & 48.

Et quoad incolumem, & salvam. num. 79. ibid.

Declaratur, & distinguitur. num. 80. & 81. ibid.

Et quomodo id procedat de jure civili. num. 82. ibid.

Pecunia in contributione estimari debet secundum bonitatem intrinsecam, & non secundum valorem impositionum. num. 83. ibid.

Et quomodo etiam estimari debeant litta, & fascinae vestrorum clausae, ubi erant repositi nummi, aurum, & argentum, & res pretiosae, non tamen ad notitiam Magistri Navis. dicto Dific. 46. num. 49. & 70.

Referuntur formulae faciendi calculum estimationis rerum pro Avaria. ibid. num. 51.

Quicquid inventum, & recuperatum fuit ex mercibus jactis, five amissis post contributionem factam, illud amplius non restituitur vero Domino, sed vendi debet, & pretium repartiri inter omnes contribuentes. num. 52. ibid.

Adnotatur plures loci, in quibus agitur de hac materia Avariae. num. 53. ibid.

Avaria non debetur pro eo, quod tenetur Capitaneus facere ex proprio meroe, licet ex eo navis salva evadat. Dific. 19. num. 35.

Avariam non debet decidere *S. Consilium Neapol.* pro refectione rudimentum facta de ordine Capitanei ad evitandum periculum navi imminens. Dific. eod. num. 40.

Contrarium firmatur. num. 41. ibid.

Casareg. de Commere. Tom. II.

Scilicet damnum venit in communem contributionem, quoties navis pro evitanda hostibus aliquem portum adit. ibid. num. 42.

Et similiter, si ob aliquod imminens periculum fugam arripens, anchoram relinqueret. n. 43. ib.

Actio ad petendam contributionem est in rem scripta, unde si res salvata postea pereat, earum Domini liberationem consequuntur. Dific. 45. n. 54.

Limita. ut num. 35. ibid.

In Contributionem veniunt vecibilia navium excedentia notabiliter taxam ipsi concessi solitam ex consuetudine, quia tali causa pro mercatoribus reputantur, num. 36. ibid.

Alia notabilia ad hanc materiam. Vide in additionibus *disparis* 46.

Si navis alias merces in alia statione pro complendo suo onere oneraverit, in casu jactus secundarum, primae merces contribuere debent, damnum navis clerus viam ordinariam servaverit, aliter teneatur naviculus de toto damno. Dific. 46. num. 56.

Si vi fluctuum aliquae merces durante jactu in mare ceciderint, earum damnum in contributionem venit, ac si jactae fuissent. num. 57. ibid.

Expensae factae pro reficienda navi deteriori facta ab ictu fulminis, aut adventu tempestatis, non veniunt in contributionem. Dific. 46. num. 54.

Limita, quando ob stationem mali cedi debent ruderes, aut alia armamenta majoris periculi vitandi causa. num. 55. ibid.

Expensae factae à Capitaneo dum permanens in aliquo portu pro evitanda hostibus, aut piratis, refici debent ad modum communis avariae etiam à Dominis mercium. num. 58. ibid.

Ita verò, quae à navi frumento onusta ob publicam causam detenta factae fuerint tempore sui arcti, non debent à mercatoribus retri. num. 59. ibid.

Dammum mercium unius tantum mercatoris inimicis manifestatarum, ut alioquin merces salvarentur, retri debet ab aliis mercatoribus, quorum merces non manifestatae fuerint. Dific. 46. n. 62.

Contributio propter jactum non fit, nisi postquam navis pervenerit ad portum destinatum, per rationes, de quibus num. 64. ibid.

Sequitur primo jactu, si quis merces suas exopaverit, contribuere non debet pro alio jactu postea sequuto. num. 65. ibid.

Locus faciendi avariae est portus ille, ad quem navigatio dirigitur. num. 66. ibid.

Affecutores directè condemnari etiam possunt ad contributionem damni mercium affecutorum ad evitandum inancum circumum. num. 67. ibid.

De exceptione jactus, & avariae *exclusio geris & avariae* agitur. Dific. 47. fere per totum.

Ista exceptio non extenditur ad navia à Capitaneo amissa ob non configurationem mercium projectarum; & ideo affecutores tenentur eidem solvere dicta navia, & de ratione. ibid. num. 12.

Avariae, & jactus casus censentur exclusi quando per Cambistam fuerint suscepta tria tantum onera, nempe ignis, maris, & Piratarum. Dific. 65. numer. 13.

Limita in casu jactus irregularis, & avariae procedentis ab jactu irregulari. ibid. num. 4.

Pro regulanda avaria examini debent merces projectae in mari juxta qualitatem scribit navis de tempore earum configurationis in navi. Dific. 72. num. 1.

Leges Romanorum loquuntur tantum de Avaria, seu Contributione propter jactum rerum, aut mercium. Dific. rat. num. 2.

Tamen extensae fuerunt à DD. ad omne aliud damnum navi, aut mercibus causarum. ibid.

Avaria non debetur ob damnum ex casu meris fortuito proveniunt. num. 3. 6. 11. & seqq. ibid.

Nec debetur, si cesset utilitas, ob quam damnum voluntariè illatum fuit. num. 4. & 13. ibid.

Neque debetur ob aurum, quod à tempestate, fulmine, vel vi Principis navis passa fuit. num. 7. & 8. ibid.

Neque debetur quando Navarchus iter divertere, vel moram in devio Porcu trahere concussit fuit reficiendi causa insignitum navis. num. 18. ibid.

Item non debent ob impensas navi factas post Casum finitum, & si mercium conservacionem respiciant. num. 19. ibid.
In materia Avarie servandæ sunt hodie Constitutiones Consularis Maris, non Leges Romanorum, & de ratione. Disc. 121. num. 9.
Avaria propria, & non impropria debetur. n. 10. ib.
Declaratur ordinatio maritima Gallie lib. 2. n. 7. de Avarie art. 2. & 7. num. 14. ibid.

AUCTORITATES.

Auctoritati Rector Romanæ quomodo deferendum. Disc. 103. num. 57.

AVOCATIO.

Vide Pecunie debitor.

B

BANCHERII

Pro negotiorum in Mundanis utuntur moneta imaginaria, nempe scuti luri Marcharum. Disc. 102. num. 6.
A Bancheris notantur omnes Negotiationes in Scartafaciis Feriarum. num. 7. ibid.

BANNIMENTUM.

Bannimentorum ignitus præfinitur Navarchus extorsus. Disc. 10. num. 9.

BARATTARIA.

Barattaria quid sit. Disc. 1. num. 77. Disc. 10. n. 7. & Disc. 141. num. 2.
Barattaria ex conjecturis probari potest. Disc. 1. n. 79. & num. 174.

Sed conclusivissimè est probanda. n. 80. Disc. eod. Et circa eam scilicet navis crederetur. n. 81. ibid.
Sententia absolutoria Capitanei à barattaria facit statum quoad omnes. Disc. 1. num. 82.

An sit barattaria fuga Patroci. Disc. 1. num. 78.
Barattariæ inter casus adnumeratur casus Navarchi cum Gabelariis, ut merces incident in conspectum. Disc. 1. num. 120.

Secus si factum fiat à Navarcho ex indolentia, pro evitanda vestigialium solvione. n. 121. ibid.
Barattaria non est, si merces confiscata fuerint ob causam non solutam Navarcho. Disc. 10. n. 10. 12. & 13.
Vide *Causa*, & *Affirmatio*.

Barattaria tunc committitur, quando trussator nulum jus habebat in re diversimodè disposita, & illius dolus præmeditatus, fuit præordinatus ad causam cum intentione convertendi in proprios usus rem alienam. Disc. 73. num. 1.

Barattariæ plures casus referuntur. Disc. 141. num. 3. 4. 5. 6. 8. & 17.

Circumstantia fraudis, deceptionis, ac fuge navarchi concurrente, factum in banerarium committitur. Disc. 141. num. 9.

Fuga navarchum Barattariæ reum constituit. ibid. num. 16.

Barattaria non potest probari ex adibus æquivocis. Disc. 129. num. 8.

BESTIA VENDITA.

Vide *Venditio*.

BILANCIA.

Bilancia mundinarum quando legitimam cambiorum probationem consequantur. Disc. 28. num. 21.
Bilancium sine libris non probat rationem perfectè redditam. Disc. 102. num. 44.

Secus quando procedat. ibid. num. 48.
Bilancium non probat nisi sit extractum à penito, vel à persona legitimè deputata. ibid. num. 45.

Et nisi contineat omnes paritas debiti, & crediti cum suis causis. num. 46. ibid.
Bilanci approbatio resultat ex taciturnitate. ib. n. 50.
Bilanci retentio non probat redditum fuisse rationem, etiam si non fuerit contra illud reclamatum. disc. 102. num. 53.

Maximè si sit factum ad alium effectum. ibid. num. 55.
Bilancium acroneum revidentur: est in unica paritatis. ibid. num. 20.

BONA.

Capta in communi periculo omnibus communicari debent. Disc. 20. num. 7.

Bona in notabili quantitate acquirere, aut credendum argere brevi tempore aliquem potuisse, inverisimile est. Disc. 35. num. 36.

Bona capta in bello, an omnibus communicari debeant. Disc. 20. num. 7.

Hodium personæ, & bona possunt ubique capi, etiam in aliena iurisdictione, & Mari alieno Principi subiecta. Disc. 14. num. 11.

Distinguat hanc opinionem, ut num. 13. 14. 15. 16. & 17. ibid.

Bona paraphernalia quomodo differant ab extradotalibus. Disc. 92. num. 1.

Reprobatur *Mesa* asserens nullam esse saltem realem differentiam inter dicta Bona. ibid. n. 1.

Etiā quoad fructus bona paraphernalia distinguuntur ab extradotalibus. ibid. num. 3.

Bonorum Paraphernaliarum fructus differunt à fructibus extradotalium. ibid. num. 5.

Bonorum paraphernalium fructus maritus facit suos, quando eos de voluntate uxoris in usus illius, seu familie consumpsit. ibid. num. 7.

Etiā si non in usus necessarios, sed ad honorem & dignitatem commoverit. ibid. num. 8.

Secus si ad utilitatem sui tantum maritus eos consumpsit. ibid. num. 9.

Quia tunc teneretur illius restituere in quantum ipse vit factus esset locupletior. ibid. num. 10.

In dicto præsumitur vit fuisse factus locupletior ad taxam fructuum perceptorum. ibid. num. 11.

Contrarium firmatur. ibid. num. 12.

Distinctio facta de fructibus naturalibus, ac industrialibus non rectè procedit. dicto Disc. 93. num. 13.

Et sic illa de fructibus parvi momenti, vel magis momenti. ibid. num. 14.

Præsumitur virum consumpsisse fructus bonorum paraphernalium in usus promiscuos familie, vel domus. ibid. num. 15.

Et omni probandi contrarium spectat ad mulierem, quia dicto lædum mariti in hoc standum est. num. 16. & 17. ibid.

Nisi contrarium appareat per conjecturas. ibid. num. 18.

Bonorum extradotalium fructus sunt quoque viri patiente, & tacente uxore. Disc. 93. num. 19.

Quia sunt tunc per patientiam uxoris bona paraphernalia. ibid. num. 20.

In dicto ad favorem viri pronuntiandum est. ibid. num. 21.

Bona communalia sine solemnitatibus alienari nequeunt. Disc. 95. num. 39.

Præcipuè si solemnitates volitæ sine per Scutum, vel leges particulares. ibid. num. 40.

Limita si factæ sint per Governatorem Civitatis, vel Provincie. ibid. num. 41.

Bona communalia Princeps alienare non potest. ibid. num. 55.

Neque perpetuo locare, neque in emphyteusim concedere. ibid. num. 56.

Limita quando adest talis consecratio, vel est communicata usui. ibid. num. 59. & 63.

Ampla limitationem, ut num. 64.

Bonorum maternorum usufructus post mortem uxoris remanet penes patrem, si in ejus potestate illa adsint. Disc. 101. num. 5.

Bona fideicommissi. Vide *Fideicommissum*.

Bona Emphyteusica. Vide *Emphyteusis*.

Bonorum restitutioni subiectorum fructus eximantur bona allodialia, & non cadunt sub illa prohibitione durante vita debitoris. Disc. 103. num. 71.

Sub usufructu minimum bonorum, an ea comprehenduntur, quæ sunt fideicommissi subiecta. Disc. 103. num. 1. usque ad 5.

Bona.

Bona. Vide *Astutia*.

Bona mobilia dicuntur de territorii debitoris, nisi per Principem, aut Statutum alieni loci, in quo illa existunt, effecta fuerint de suo territorio. *Disc.* 130. num. 25.

Bona, five res omnes, quæ sunt alienis Civitatibus, Universitatibus, vel Populi ad Principem dicuntur spectare ratione supremæ protectionis, vel administrationis, vel curæ. *Disc.* 180. num. 17. & 18.

Bona transeunt in Clericos, & Ecclesiam cum onere illis impresso. *Disc.* 191. num. 39.

Quamvis de jure Divino, & humano immunitate gaudeant. *ibid.* num. 40.

Bona substatuta, & Tertio deliberata per Judicem in vim sententiæ nullæ, vel injustæ possunt per Donum à dicto Tertio vindicari, licet pretium bonorum de mandato ejusdem Judicis fuerit credituribus solum. *Disc.* 200. num. 7.

An, & quando permant, vel dividendi ob evidenciam passam in bonis sibi per divisionem, aut permutationem obveniens deat regressus ad alia bona quæ permant, & condicionaliter pervenerunt, & quomodo, vide late *Disc.* 200. ferè per tot. & verb. *Ultima*.

Bona, vel metes injustè sequestrata pereunt damno sequestrantis, secus si sequestrum sit justum, oam tunc id cõsui damni debitoris. *Disc.* 205. num. 40. & 41.

Bonorum identitas probatur ex eorum expressione à Fateicomminente facta. *Disc.* 209. num. 7.

Bona excommunicatis, occupanti non conceduntur. *Disc.* 211. num. 51.

Bona hostium de jure Gentium acquiri possunt. *Disc.* 212. num. 3.

Bona Christianorum, Barbaris atheniensium, prædari, & ipsi tamquam hostes in servitutem redigi. n. 4. ib. In acquirendis bonis inimicorum non deficit titulus justus. *Disc.* 212. num. 70.

Et ex illis oritur bona fides. *ibid.* num. 72.

Bona Græcorum Schismaticorum. Vide *Asterisc.*
Bona præsumuntur possessa ab eo in cujus eroditum desinunt in Libris Decimarum. *Disc.* 219. n. 2.

BONA FIDES.

Vide *Commercium*.

Bona Fides non patitur, ut bis per eodem debiti solvantur. *Disc.* 148. num. 16.

Bona Fides non excusat à restitutione Cambiorum illegitimè perceptorum. *Disc.* 148. num. 55.

Acquirens rem alienam bona fide, & Titulo non reprobatò à jure, non tenetur ad restitutionem, nisi in quantum factus est locuplex. *Disc.* 211. num. 84.

Bona Fides exoriri potest, etiam ex causis injustis, & remunerari. *ibid.* num. 85.

Bona Fides non justificat actum, nec reddit licitam acceptionem, sed ad summum excusat à penis, quibus subiacet factum illicitum, & reprobatum. *ibid.* num. 86.

Bona fides non potest considerari, ubi jus resistit, & agitur de actu reprobatò à Lege Divina. *Disc.* 212. num. 54.

Bona fides non suffragatur, nisi concurrente juri titulo. *Disc.* 212. num. 68.

Diffingue. ut num. 69.

Bona fides, ex vexillio gestatione exorta, nec statim subdara per contraria documenta, sufficit ad excusandum à damnis, & interdictis. *Disc.* 213. num. 40.

BONÆ FIDEI POSSESSOR.

Bonæ fidei possessor non tenetur restituere fructus perceptos. *Disc.* 28. num. 61.

Bonæ fidei possessor. Vide *possejor bona fidei*.

BONUS.

Vide *Presumptio*.

BULLA.

Bulle Summosum Pontificum in temporalibus extra Statum Ecclesiæ, si non ut leges, tamen tamquam magistratiles auctoritates attenduntur. *Disc.* 158. n. 3. Declarantur. n. 11. 12. & 14. *ibid.*

Cajet. de Comm. Tom. II.

C

COELIBATUS.

COELibatus, & orbatus olim non erat sine pena. *Disc.* 191. num. 1.

CALCULUS.

Duplex methodus conficiendi Calculos Cambiorum exponitur. *Disc.* 28. num. 4.

Syllos antiquis detrahendi summas solutas prius ab interest. usque tunc decursu, & impendendi reliquum in fortem, approbatur Legis dispositione, Ratione, & Doctorum auctoritate. *Disc.* eod. num. 5. 6. 7. & 8.

Amplia etiam solutio facta fuisset pro forte, & fructibus. *ibid.* num. 9.

Es ita servatur in usuris decalibus, in fructibus recompenlativis, in interesse debito ob moram debitoris, in fructibus pignoris praxitoris, in venditione pignoris dati pro securitate capitalis, & in fructibus censuum. *ibidem* num. 10. 11. 12. 13. & 14.

Antiqua calculandi methodus comprobatur cum patto inito inter Partes in apochis cambiariis. *Disc.* 218. num. 23.

Item ex uso universalis, & cum rebus judicatis. *ibid.* num. 24. & 25.

Debitor quando vult extinguere Cambium inera annum, in calculo habetur ratio ad Ferias præcedentes, non curatis subsecquentibus. *Disc.* 218. n. 31.

Quantum verò aliquid solvit ad computum calculo incedendo in actu extensionis, habetur ratio ad quatuor Ferias equidistantes anni. *ibid.* num. 32.

Quomodo conficiendus sit calculus fructuum recompenlativorum, tam in casu quo emptor totum prenum solvere velit, quam in casu quo aliquid solvar ad computum. *Disc.* 218. num. 34.

Rejicitur obiectum, quod Creditor per antiquum calculandi normam, in fine anni plus lucretur. *Disc.* eod. num. 38.

Item aliud obiectum, quod impuranda solutio in fructus, & non in fortem, Debitor in fine anni plus solvat. *ibid.* num. 39.

Tam in casu quo solutiones sint in eadem summa, quam fructus, quam in casu quo sint in summa majori, & in casu quo sint in summa minori. *ibid.* num. 40. 41. & 42.

Antiqua methodus conficiendi calculaciones Cambiorum comprobatur etiam in sensu illius impugnantium. *Disc.* 218. num. 45.

In calculis conficiendis debet observari exacta justitia, nec prevalere debet favor Debitoris, aut Creditoris, sed tribui unicuique quod suum est. *ibid.* num. 46.

CAMBIATARIUS MARITIMUS.

Cambiatorius maritimus non tenetur restituere Cambistæ pecuniam conversam in alios usus, si navis naufragium passa fuerit. *Disc.* 16. num. 2.

Constatium. num. 4. & seq.

Et alia. Vide in verb. *Cambista*, & verb. *Cambium maritimum*.

Cambiatorius maritimus tenetur ex natura contractus cambii pro infelicio exitu negotii, five sinistro securo in meritis ex culpa & facto proprio, vel illius influentia. *Disc.* 62. num. 39.

Cambiatorius maritimus adhuc tenetur ad cambium licet navis passa fuerit in navigatione grave damnum, vel deteriorationem, destructa tamen portione damni ad cambium deteriorior spectante. *Disc.* 65. num. 1.

En magis hoc procedit in casu quo fuerint suscepta per Cambistam, ut plurimum contingit, tria tantum pericula nempe maris, ignis, & Piratarum. *ibid.* num. 2.

CAMBISTA MARITIMUS.

Cambista maritimus, vel emanans in utrum Navis fiat cæteris aliis credentibus antehabenda potior. *Disc.* 18. num. 1.

Cambista maritimus probare tenetur pecuniam fuisse mutuatam in usum Navis, & in illius necessariam utilitatem cessisse. Dife. 18. num. 6.

Et ad hoc probandum sufficiunt presumptiones, & conjecturae. ibid. num. 8.

Et pro pluri mutatio extra necessitatem potioritatis privilegio arduatur. num. 7. ibid.

Cambista maritimi pecunia navis praesumitur instructa, & expedita, si de tempore contractus cambii navis indigebat. Dife. 18. n. 9. 10. 11. 12. 13. & 20.

Inser Cambistas maritimos de consuetudine Amstelredami novissimi praesentur peccatis, licet habeant parvam causam. Dife. 18. num. 14. & 23.

Secus, de jure communi. ibid.

Cambista maritimi nullam habent necessitatem probandi eorum pecuniam cessisse in usum necessarium navis, quando Capitaneus habet mandatum accipiendi pecuniam ad hoc cambium. Dife. 18. num. 15. & 24.

Declatur. num. 18. ibid.

Et hoc procedit etiam in mandato tacito, vel praesumpto ex potestate Participum Navis. dicto Dife. 18. num. 16. & 24.

Cambista maritimus solet assumere in se tria tantum pericula, nempe maris, ignis, & Piratarum. Dife. 62. num. 2.

Cambista maritimus, qui in se suscepit pericula supradicta non tenetur de causa interceptae pecuniae ob fraudem commissa contra publica edicta. Dife. 64. num. 3.

Cambista maritimus valeat in se suscepisse periculum condensationis pecuniae, quando Cambium maritimum contractum fuit non solum super mercibus, sed etiam super pecuniis. num. 9. ibid.

Contrarium, ibid. num. 10.

Quando per Cambistam fuerint suspecta tria tantum pericula, nempe maris, ignis, & Piratarum, censetur exclusi casus jactus, & avariae. Dife. 65. num. 3.

Cambista maritimus disposens, vel alienans merces sub datas ad cambium maritimum, nullam committit bancarum. Dife. 73. num. 6.

Et vide in verbo *Cambium maritimum*.

C A M B I U M.

De origine, natura, ac essentia Cambii obliqui. Dife. 218. num. 3.

Definitio Cambii rectis, & directis. ibid. num. 16.

Cambium nihil aliud est, quam solutio pecuniae in uno loco pro alibi habenda. Dife. 196. num. 13.

Cambiorum realitas probari debet, quando per debitorem excipitur de impotentiis cambiis in extinctionem creati. Dife. 26. num. 2.

Secus, si ad repetitionem eorum agatur. ibid. num. 3.

Cambii litterae, vulgo del *risorno*, sufficere ad docendam realitatem Cambii absque exhibitione litterarum *del andata*, ibid. n. 4. & 5. & Dife. 217. n. 21.

Nec non alia conjecturae, circumstantiae & praesumptiones. eod. Dife. 217. num. 25.

Cambium verum, & reale creari potest ex creditis antecedentibus absque numeratione pecuniae. Dife. 26. num. 6. & Dife. 223. num. 7.

Cambiorum continuatio, sive cambium eum recurra quando dicatur illicitum, & prohibitum, & quando secus. num. 7. ibid.

Cambium calla *ricorfa* quale sit, & quando contrahatur, & an licitum sit. ibid. num. 8. & 9. & Dife. 202. num. 14. & 21.

Et introductum fuit ad favorem Campforii debitoris. eod. Dife. 26. num. 10.

Cambii litterae redeuntis potestatem refutant in maximam verendum, & detrimentum Mercatorum. Dife. 26. num. 11.

Cambis in quibus casibus sint licita, & illicita. Dife. eod. num. 12.

Cambium non redduntur illicita ex probabili scientia Creditoris, quod debitor conjugare debebat cambium ex propria inabilitate. ibid. num. 13.

In Cambiis debitoris idoneitas non consideratur, sed illa correspondens litteras impleretur. Dife. 26. n. 14. & Dife. 27. num. 12.

Cambii natura est, ut nullam detur, seu constetur lucrum ab initio certum, immo illud subijcitur etiam periculo diminutionis foris. Dife. 26. num. 15.

Cambia ab initio taxari possunt super incerto summo evento, modo concurrant requirita realitatis cambiorum. num. 16. 17. ibid.

In Cambiis taxatio interesse oportet excessiva, licet illicita sit, non tamen vitiat contractus, sed ex cessus reducit ad iustitiam. eod. num. 17. ibid.

Cambia cum pacto certi interesse, si minus reddant lucro taxato, intelliguntur pro quantitate currenti in mundanis. Dife. 26. num. fin.

Cambia dicuntur simulata, & generatitia, si non appareat transmissio capitalium ad mundanas. Dife. 27. n. 2.

Cambiandi ovis quando debitor in se assumptis, & non adimplet tenetur ad cambium solum ratione lucri cessantis, & damni emergentis. ibid. num. 3. Dife. 148. num. 3. & 30. & Dife. 149. num. 47.

Cambiorum lucra regulariter debent jasta eorum communem giratum. Dife. 27. num. 6.

Cambii debitor assumptio in se onere cambiandi tenetur ad interesse. Dife. 27. num. 5.

Ampla, etiam Creditor hanc facultatem cambiandi sibi reservaverit. num. 7. ibid.

Et hoc procedit etiam in casu, quo fuit per debitorem data facultas creditori capessendi ad cambium. dicto Dife. 27. num. 8.

Licet hoc non faciat creditor, tenetur debitor ad cambium solum, ut lucrum cessans. ibid.

Secus, si peccerent uti cambis. num. 9. ibid.

Dicitur sicum, & illicitum, quando Campfor sic recipiens non esse veru cambiaturum, sed in alios usus converteretur. Dife. 27. num. 10.

Declatur. num. 13. & 14. ibid.

Cambiorum species distinguuntur, & quale sit directum, quale obliquum. Dife. 27. num. 11.

Et quando contractus cambii dicatur simulatus, ibid.

Ad Cambium pecuniam ex iusta causa sine Decreto Judicis pro Pupilo accipere possunt Tutores. Dife. 27. num. 15.

Cambia, seu *ricorbia* provenientia ex interesse multiplicato cambiorum propter moram solutionis sunt illicita, & ficta. Dife. 28. num. 2.

Ad cambis obligari non potest debitor nisi creditoribus sua sit facultas cambiandi, & cum effectu accipiantur pecuniae, & realiter transmittantur ad mundanas, & quod subceptio ad cambium potest non officere debitori. Dife. eod. num. 3. & 23.

Cambiare potest cum se ipso Creditor mandato dato à debitor creditori eandem pecuniam debitum cambio accipienda à quavis persona. Dife. 28. num. 4.

Declara procedere quando concurrat debitoritatis, vel expressa voluntas. num. 5. ibid.

Alias sub etatula, *quavis persona*, non intelligitur comprehensa creditoris persona, ita ut si semetipso non possit cambio accipere. num. 6. ibid.

Stylus Mercatorum cambiandi à semetipso quando data est solum facultas cambio accipienda à quavis persona, reprobat. num. 7. ibid.

Dicitur sicum, quando summa non est realiter transmissa ad mundanas. Dife. 28. num. 9.

Vel quando Campfor non habet in loco solutionis cambiorum correspondens habentem proprias, vel alienas pecunias, quibus saltem virtualis solutio fieri possit. num. 10. ibid.

Vel pecunias, aut nomina, seu effectus, ipsiusmet Campforis. num. 11. ibid.

Cambia dicuntur ficta sine transmissione, ac reditu litterarum. Dife. 28. num. 12.

Neque pars potest probationem litterarum remittere, quia esset aperte viam fraudibus. n. 13. ibid.

In Cambis ultra transmissio litterarum requiritur etiam acceptio earundem. Dife. 28. n. 14. & 32.

Quam transmissioem sole litterae reditus probant. num. 15. ibid.

Cambiorum realitas ut probetur, requiruntur etiam scarractia feriarum. Balancium privatum ipsius Baucheris, & generale Consulti Feriae. Dife. 28. n. 16.

Ad probandam Cambiorum realitatem admittuntur etiam probationes administrativae, & quales sufficiant in defectu

defectu facierum, ac literarum. *ibid.* num. 17. & Dile. 17. num. 15.

Pro cambiolorum justificatione simplex allegatio amissionis literarum cambii de per se attendi non debet. Dile. 18. num. 18.

Ad cambii realitatem iustificandum sine facie, seu literis cambiolorum, libri, aut littere Mercatorum non attenduntur. num. 19. *ibid.*

Pro justificatione realis Cambii non est attendendum pactum standi libris, & confessionibus, vel iuramento Campfiori. Dile. 18. num. 20. 30. 31. & 32.

Præcipue contra tertios possessores. n. 33. & 35. *ib.*

Cambiolorum legitimam probationem quando constituunt cartalaccia, seu bilancia nundinarum. Dile. 18. num. 21.

Cambiolorum valor probatur etiam per litem, seu attestaciones Notarii, aut Cancellarii Magistratus Cambiolorum. num. 22. *ibid.*

Facultas sumendi ad cambium absque alia notificatione, seu intimatione non intelligitur de secunda faciendi potestatem ad cambium receptas. Dile. 18. num. 24. & 29.

Secus, si dicta intimationis esset per debitorem remissa, vel processisset, seu facultas data esset Creditori cambiandi quoque eam se ipso. *ibid.* n. 25. 26. 27. & 28.

Cambia debentur Campfiori, licet ipse natus non fuerit facultate cambiandi a debitore sibi tradita. Dile. 18. num. 36.

Contrarium. n. 37. 38. 40. 41. 46. & 47. *ibid.*

Ubi reprobat *Scarr.* Declaratur *Capp. Laur. & Rota. Genuen. de Mercat.*

Secus, quando ultra facultatem datam Creditori cambiandi fuit promissum interesse. dicto n. 41. *ib.*

Cambiandi modus in *falsis* reprobat, dicto n. 37. *ib.*

Cambium aliquando debetur ratione lucri cessantis, & damni emergentis, ut in casu quo debitor habuit mandatum cambiandi, & non cambiavit. Dile. 18. num. 45.

Secus, si a debitore creditori facultas cambiandi data esset, & creditor non cambiavit. num. 46. & 47. *ibid.*

Bona fides excusat creditorem ab imputatione soluti pro cambii in extinctionem foris. Dile. 18. n. 48.

Contrarium, si pactum cambiandi observatum non fuit a creditore, vel cambium non esset de jure debita. num. 49. *ibid.*

Manuum si non restituerat convento tempore naturam veri cambii assumit, dummodo contrahentes progressi fuerint in casu non facta restitutionis ad facultatem Cambiandi, & Recambiandi. Dile. 18. num. 50.

Neque verbum *mutuo* alterat naturam cambii, ita ut ex ratione lucri cessantis, vel damni emergentis interesse debeat absque requisitis cambii. dicto num. 47. & 51. *ibid.*

Verba *per la valuta avuta*, apposta in literis Cambii veram solutionem pecunie probant. Dile. 43. num. 1.

Duo literarum Cambii remanet obligatus, usque dum litera fuerint compleræ. dicto Dile. 43. num. 4.

Et est debitor conditionatus, quoties scilicet non fuerint illæ adimpleræ. num. 5.

Et declarantur Doctores contrarii. num. 6. *ibid.*

Cambii creditor quando recipit partem pecunie debite ab eo, qui literas acceptavit, & fidem cum eo habuere de residuo, novationem dicitur intervenire, & liberationem scribentis. Dile. 44. n. 1.

Contrarium. num. 2.

Declaratur. num. 3. *ibid.*

Scribens, seu trahens non apponens in literis, *puta: te a tante*, sed recipias pro supplemento providens, non uti creditor transisse videtur. Dile. 44. num. 4.

Scribens non remanet literarum suarum interveniente negligentia, five mora creditoris Cambii, nisi inagis fuerit, & longior. num. 5. *ibid.*

Contrarium. num. 58.

Mora, & negligentia creditoris Cambii excluditur, quando creditor creditur ex aliqua causa se ad exigendum tali tempore non tenuit. Dile. 44. num. 6.

Cambium, seu verba, *pagate all'ordine*, in literis *Cafereq. de Commert. Tom. II.*

cambii apposta non faciunt, quod cambium contrahatur sic cum eo, cui postea ordinata sit solutio. num. 34. *ibid.*

Si Cambii Litera redolent proteclare, & non solute, competit nam Receptorum literarum, quam ejus Giratoris regreditur contra Scribentem. Dile. 48. n. 1.

Exceptio non numeratæ pecunie, vel inadimplenti competit Scribenti, medium contra receptorem literarum cambii, sed etiam ejus Giratorem. *ibid.* num. 2.

Explicatur essentia clausule, *all'ordine* S. P. a Scribentibus in literis cambii, ut plurimum appositæ. *ibid.* num. 4. 6. & 10.

Exceptio non numeratæ pecunie non competit Scribenti, si literæ cambii scriptæ fuerint, *per valuta avuta*, aut *cartaci*. Dile. 48. num. 7.

Et idem per *la valuta*, absque alio adjuncto. *ib.*

Ex clausula Literarum Cambii dicentibus, *per la valuta intesa*, aut *per la valuta cambiata*, arguitur eorum valorem non fuisse solutum. Dile. 48. n. 12.

Cambium contrahitur principaliter inter datorem, & receptorem literarum, & alter, cui solvi mandatur, est adjunctus solutioni. num. 14. *ibid.*

Girare verba, *e per me pagare*, in literis cambii importat mandatum, aut cessionem in gratiam tantum Giratori. Dile. 48. num. 15. & 26.

Secus in Literis cambii scriptis, *all'ordine* S. P. quia tunc ea verba, *girare*, voluntur in nominationem persone adjecti. num. 16. *ibid.*

Mandatum de solvendo in literis Cambii datum, est irrevocabile. Dile. 48. num. 18.

Declaratur. num. 21. *ibid.*

Girator Literarum cambii ex causa onerosa non obstant exceptiones, quæ obstant giranti. Dile. 48. num. 19.

Declaratur. num. 22. & 23. *ibid.*

Verba, *e per noi*, in literarum Cambii girata interpretantur vice, & nomine Girantis. Dile. 48. n. 24.

Vide *Littera Cambii*.

Anterioritas cum hypotheca pro primo cambio contrahenda non potest suffragari creditori pro recentibus ab eo factis in prejudicium intermedii Creditoris. Dile. 26. num. 22.

Assignantur rationes. num. 23. 24. & 25. *ibid.*

Contrarium firmatur. num. 26. & seq. *ibid.*

Mandatum datum ad cambiandum mortuo creditore, vel debitore non expirat. Dile. 26. num. 33.

Limita in mandato ad cambiandum eam & *ipso*. num. 34. *ibid.*

Mandatum ad cambiandum simul, & eodem tempore dari potest creditori, & debitori pro eadem summa respectivè debiti, & crediti. Dile. 26. n. 37.

Declaratur. ut num. 36. & 38. *ibid.*

Quando data est debitori facultas cambiandi, creditor non potest summam sibi debitam girare super Cambium. num. 37. *ibid.*

Creditor non potest nisi precedente facultate, aut presentatione in casum morte accipere ad cambium, & recambium eandem pecuniam sibi debitam. Dile. 27. num. 16.

An utrena facultate, five mandato dato per debitorem creditori capiendi ad cambium, creditor absque illa intimatione, vel notificatione valeat super cambii pecuniam sibi debitam girare. Et in hoc contrarius afferuntur opiniones *Rota Romana*. Dile. 27. num. 17.

Sed conciliantur distinguendo plures casus. ut num. 18. 19. 20. 21. & 22. *ibid.*

Pactum, quod creditor girare valeat super cambii absque illa intimatione, vel presentatione debitoris facienda, quomodo intelligatur, & quando procedat. Dile. 27. num. 23.

Et tale pactum appositum in primo termino extendi non potest ad terminum prorogatum. n. 24. *ibid.*

Ex pacto, quod creditor possit cambiare etiam post mortem debitoris absque onere denunciandi eorum heredibus, inferri non potest alia similis genunciacio in casu, quo superviverent ipsi debitorum. Dile. 27. num. 25.

Per questionem dicte denunciacionis, & per negligentiam creditoris in non girando pecuniam super literis debetur tantum interesse simplex, vulgo *di un Tirme*. num. 26. *ibid.*

In Cambii materia admittitur redemptio personarum, etiam in figuris oppositis. num. 5. *ibid.*

Littere non requiruntur uti de substantia Cambii, sed ad effectum probationis, quod nempe Cambium fuerit verum, & realiter securum de loco ad locum. *Diff. 302. num. 17. 28. & 29.*

Cambium fuisse securum probatur saltem ex literis reditus, non tamen ad exclusionem principalis probationis, quae potest fieri per liberum nuncupationem *in fieri* factio, vel per partitas extractas ab eodem libro, ita ut una probatio sufficiat vel alia. num. 26. 28. & 36. *ibid.*

Item probatur per testes, praesumptiones, conjecturas, atque admittitur iuxta venientem opinionem. num. 29. *ibid.*

Cambia cum se ipsi non possunt in bilancio ferri, & quare? *Diff. 302. num. 39. & 41.*

Cambia cum se ipsi gesta possunt probari cum scripturis factis à se ipsis, tamquam personis diversis. num. 43. *ibid.*

Creditor exclusus à consecratione Cambiorum, iuxta usum opinionem, remanet exclusus etiam ab interesse loci cessantis. *Diff. 302. num. 60.*

Contrarium. num. 61. 62. & 64.

Clausula cum *restituere damnum*, &c. apposta in Instrumento Cambii operatur, ut non debeat cambiis, sed restitui tantum lucrum cessans. n. 63. *ibid.*

Cambia quae contrahuntur favore Minoris intervenit duorum consanguineorum ex proximioribus, si fuerint praescripti Statuti Aulani. *Diff. 317. n. 11.*

Ex eo Decreto Judicis praesumere faciente omnia rite & recte gesta, *ibid. num. 16.*

Cambium favore Minoris celebratum ex iusta, & rationabili causa excludens conventionem, & doctum, illius contractus etiam sine solemnitatibus Statutis validus est. *Diff. 317. num. 17.*

Quia juramento vallatur, & aliis rationibus, ut num. 18. & 19. *ibid.*

Cambii executio non retardatur per suspicionem Antidote, quae est exceptio extinctiva, & requirit alterum indaginem. *Diff. 317. num. 22.*

Maximali aetate Statuti Aulani *lib. 2. rubr. 22.* rejiciunt inter Mercatores omnes exceptiones. *ibid. num. 23.*

Cambium plateale inventum fuit à Florentinis. *Diff. 318. num. 1.*

Nundinae Cambiorum introductae fuerunt pro ampliori, & faciliiori usu Cambiorum pluresium. *ibid. n. 2.*

Exponitur duplex methodus constituendi calculos Cambiorum cum liquato interesse. num. 4. *ibid.*

Et vide in verb. *Stylus*.

Nomina fructuum, usurarum, & accessionum Cambio non conveniunt. *Diff. 318. num. 15.*

Cambium non producit fructum, quia totum est capitale. *ibid. num. 18.*

An hypotheca Cambii extinguatur cum Recambio, ita ut creditor intermedius vincat primum Creditorem ex Cambio. *Diff. 318. num. 22.*

Antiqua calculandi methodus comprobatur cum pacto iniro inter Partes in Apochis Cambiariis. eod. *Diff. num. 23.*

Item ex usu universalis, & com rebus iudicatis. *ibid. num. 24. & 25.*

Cambium perficitur de Festis in Feriam; & pretium quod imponitur fuit Marcarum in quolibet feria est certum, & liquidum. *Diff. 318. num. 27.*

Pactum per quod limitatur interesse usque ad certam summam non censetur substantiam Cambii, sed importat remissionem, & condonationem majoris quantitatis, quae ex pretio nundinarum resultaret. *Diff. eod. num. 28.*

Cambium limitatum non differt in substantia à cambio currendi. *Diff. 318. num. 32.*

Ergitur per nundinas sic ad inftar currentium. *ibid. n. 30.*

Debitor volens extinguere cambium intra annum, in calculo habetur ratio ad ferias praecedentes, non curatis subsequentibus. *Diff. eod. num. 31.*

Quando verb aliquid solvit ad computum, in calculo inueniuntur actus extinctionis, habetur ratio ad quatuor ferias subsequentes anni. *ibid. n. 32.*

Et vide in verb. *Calculus*.

In eodem anno non potest fieri duplicatum recambi. *Diff. de Comm. Tom. II.*

Item, nec in quolibet die solutionis inchouari novus annus. *Diff. 318. num. 43.*

Cambium praesentis nequis collativum, & simulacrum ubi confusum à principio de veritate exactioris pecuniarum. *Diff. 323. num. 2.*

Realitas cambii probatur ex computis dati, & accepti. *Diff. 323. num. 3.*

Item ex solutione fructuum, & ex geminatis confessionibus dati, & accepti. n. 4. & 18.

Item si non erat antea cogitabilis casus, cujus occasione allegatur postmodum simulatio. *ibid. n. 5.*

Creditor Cambii non tenetur esse sollicitus de veritate in extinctionem debitorum, quae debitor cambi promittit extinguere. *Diff. 323. num. 13.*

Declaratur contrarium ut procedant in contra-hente cum Ecclesia, vel Pupillo, vel minore. *ibid. n. 14.*

CAMBII MARITIMUM.

In Cambio Maritimo non probatur iteratio pecuniae, sed sufficit sola ejus tendio. *Diff. 1. n. 37. & Diff. 7. num. 2.*

Cambii maritimi affecutor tenetur nedum ad pecuniam traditam, sed etiam ad lucra Cambii. *Diff. 1. num. 123.*

Ac etiam de esu sagra mutuarii, licet navis redierit seiva. *ibid. num. 124.*

Quando dicitur usurarium. *Diff. 7. num. 3.*

Probat ut ipso Instrumento, seu apocha cambii maritimi. *Diff. 10. num. 17.*

In jure est admissum. *Diff. 14. num. 1. & num. 23.*

Cambii maritimi essentia quid sit. *Diff. 14. n. 2. 3. 4. 5. 7. 11. 26. ac 28. & Diff. 18. n. 5. & 6.*

Explicatur formula Gentis Cambii Maritimi. *Diff. 14. num. 12. 28. & 29.*

Super Cambio Maritimo duae sunt Affecutionis species. num. 13. *ibid.*

Ad validitatem affecutionis super cambio maritimo non est necessaria probatio operationis iustissimae. num. 14. *ibid.*

Contractum firmatur. num. 15. & 18. *ibid.*

Pactum *ante per pieno* appositum in cambio maritimo quid importet. *Diff. 14. num. 20.*

Affecutio facta super cambio maritimo existente in eo pacto, *ante per pieno*, non valet, licet pactum valeat. num. 21. *ibid.*

Secus si pactum praedictum ab affecutoribus non ignoratur. *diff. Diff. 14. num. 22.*

Exstante dispositione Statuti Genensis, an praedictum pactum sit validum. num. 23. *ibid.*

Cambii maritimi affecutor, nihil aliud est, quam reassecutor. *Diff. 15. num. 2.*

Cambii maritimi lucra an debeantur, si receptor pecuniae ad cambium maritimum eam in alios usus convertit, quam in mercium operationem. *Diff. 16. num. 1. & 8.*

Limita ut num. 9. *ibid.*

Cambii maritimi Girarum regressum habet contra Girantem, si debitor cambii maritimi effectus fuerit non solvendo. *Diff. 55. num. 2.*

Girata cessante committens cambium maritimum, importat venditionem nominis. *ibid. n. 5. 7. & 10.*

Cambium maritimum continet in se triennium contractum, & qualeslibet sint, explicatur *Diff. 62. n. 1. & 31. cum seqq.*

Recipiens pecuniam ad cambium maritimum, licet omittat operare merces, tenetur ad restitutionem focus eam omnibus lucris, & pretio. *ibid. n. 3.*

Item procedit in affecutorio. *ibid.*

Mutans pecuniam ad cambium maritimum non tenetur de facto & culpa Patroni Navis. *ibid. n. 4.*

Declaratur, ut in num. 8.

Navarchus si receperit ad cambium maritimum longe majorem summam, quam fuerit ratiocum, praesumitur in dolo per nomenfragio avari securo. *Diff. 62. n. 7.*

Excusatur, si de nocte à piscatorum lumine deceptus inciderit in vada. *ibid. num. 9.*

Recipiens pecuniam ad cambium maritimum, si eam non implicaverit super navi, aut mercibus, etiam dato casu finitri, vel naufragio tenebatur ad restitutionem sortis. *ibid. num. 10.*

Affignatur ratio. num. 11. *ibid.*

Recipiens pecuniam ad cambium maritimum tenetur

probare lubuisse situm in navi ad effectum se
extendi ad restitutionem fortis. eod. Dife. 62. num.
23. & 24.

Si non constaret quantum summam ex pluribus sibi datis
ad cambium maritimum navarchus implicaverit su-
per navi, aut mercibus, dato caso naufragi, omnes
creditores cambiorum sentire debent damnum.
num. 15. & 17. ibid.

Inter creditores pro cambii maritimi non datur prela-
tio, sed omnes pro rata eorum creditis concurre-
re debent super bonis debitoris. ibid. num. 18.

Declarata si omnes crediores essent pro eodem
viaggio. num. 19. ibid.

Secus, si ex diversis viaggiis, quia tunc ultimi
pro ultimo viaggio preferri debent. ibid. num. 20.

Deposita aliqua mercium portione ad plures Domi-
nos spectantium, quae in simul commixtae, aut
confusa fuerint, amissionis damnum debet ab omni-
bus Dominis sentiri. Dife. 62. num. 16.

Pactum *voto per pieno* interponitur contrattuale cambio
maritimo, super quo interponitur, in nihilo altera-
tur illius natura. ibid. num. 27.

Explicatur natura, & qualitas huius pacti *voto*
per pieno. num. 29. ibid.

Impugnatur *Rat. Roman. & Ansaldo de Com-
merc. & Adversat.* in materia huius pacti *voto* per
pieno. ibid. num. 30. 31. 32. & 33.

Cambium maritimum stipulatum super implicatione
facienda per Capitaneum, non coelest contractum
super corpore navis, sed super rebus, & mercibus.
Dife. 62. num. 34.

Præteritum tamen pacto *voto per pieno*. ibid. n. 35.

Fideiussio facta pro Cambio maritimo non extendit-
ur ad casum restitutionis fortis ob omissionem
operationem mercium, quia de casu ad casum illa ex-
tendi non potest. Dife. 62. num. 37.

Contractum. ibid. num. 38.

Declaratur tamen aliqui casus, in quibus fidei-
jussor non tenetur. ibid. num. 48. & 49.

Eadejussor cambii maritimi tenetur etiam pro casu
pro quo debitor principalis non adimpleverit ex
parte sua cambium maritimum, nempe non one-
rando merces. ibid. num. 43. & 44.

Recipiens pecuniam ad cambium maritimum super
mercibus tenetur ad restitutionem fortis cum omni-
bus cambis, licet nullas merces in navi onera-
verit. Dife. 63. num. 1.

Mensio navis facta in occasione cambii maritimi potest
referri, tam ad cambium maritimum factum su-
per corpore navis, quam ad cambium maritimum
super mercibus onerandis in navi. Dife. 63. n. 11.

In cambio maritimo comprehenduntur contractus affe-
cuationis, sed iste affectuationis contractus differt,
quoad aliqua accidentalia ab aliis affectuationi-
bus factis extra cambium maritimum. Dife. 64.
num. 1.

Si Cambista maritimus assumpserit in se generaliter
& indistincte omnem adversum casum, & sinis-
trum, tunc de omni damno, & sinistro tenetur.
Dife. 65. num. 5.

Navi naufragata cum toto suo onere cambista maritimus
non solum amittit fortis, sed etiam premium,
sen consentem affectuationis comprehendit in Cam-
bio. ibid. num. 6.

Et assignatur ratio. num. 7. ibid.

Cambium maritimum an & quando navis Magister
contrahere possit? laud. Dife. 71.

Explicatur contractus Cambii maritimi. Difeur. 73.
num. 1.

Pecunie seu merces datae ad cambium maritimum
transfere verè in dominium Cambiatorii. ibid.
num. 3.

In Cambio maritimo committitur potest circa usum
alter contractus, sive affectuationis, vel assumptionis
periculi ad aliquem futurum eventum, vel qui-
libet alius, dummodo de jure sit licitus, & ju-
stus. Dife. 701. num. 4.

CAPITANEUS.

Capitaneus Navis. Vide Magister Navis.

Capitaneus Navis obsequens Mercatoribus sustinet co-
rum vias, & potest agere in casu occurrenti, & non

previsto quod agere poterant ipsi mercatores. Dife.
69. num. 14.

Dux Navis unanimiter electus ab omnibus officiali-
bus presumitur recte, & integre fidei, & ido-
neitatis. Dife. 115. num. 5.

Maximè si de hoc constet etiam testium depo-
sitione. ibid. num. 12.

Revocatio Ducis alicujus navis non est ita facilis, quan-
do in remotissimo mari reperitur. ibid. n. 11.

Affertationis Capitanei navis multum est defendendum
super rebus ad navem spectantibus. Dife. 116. n. 37.

CARTULARIA S. GEORGII.

Nullum dant Creditores privilegium hypothecæ.
Dife. 28. num. 64.

CASTRENSIS.

Castrensis requiritur probare non est necessarium in
Civitatibus Mercantibus. Dife. 41. num. 15.

Præteritum Genus. num. 17. ibid.

Et hoc procedit in personis utriusque sexus, &
cujuscunque conditionis. dicto Dife. 41. num. 28.

CASUS.

Casus, quem culpa præcedit, si nihilominus conti-
gisset, culpa transgressoris non attendatur. Dife. 1.
num. 83. & seq. & Dife. 67. num. 10.

Casus, de quo fecti debet specialis mentio, non com-
prehenditur sub verbis generalibus. Dife. 1. n. 117.

Casus, seu damnum presumitur evenisse ex facto,
seu culpa immediata ad illam procedenti. Dife. 19.
num. 25.

Casum culpa præcedens non obligat culpofum, nisi
quando est præordinata ad casum. Dife. 23. n. 45.

Secus in focium contra focium, quia indistinctè
obligatur. Dife. eod. num. 53.

Ad casum quis obligatur quando facit contra conve-
nta, licet ejus culpa non sit præordinata ad casum.
Dife. 23. num. 46.

Imo tali casu semper culpa dicitur ordinata ad
casum. num. 48. ibid.

Ad casum præordinata semper dicitur culpa, quan-
do si non præcessisset culpa, casus non evenisset.
Dife. 23. num. 52.

Necesse tamen non est, quod culpa sit ordina-
ta præcisè ad casum, sed sufficit quando secundum
possibilitatem actus dicitur ordinata. n. 54. & 55. ib.

Ad casum dicitur culpa ordinata, quando quis non
fecit quod diligens Pater familias fecisset. Dife. 23.
num. 56.

Si Cambista maritimus assumpserit in se generaliter,
& indistinctè omnem adversum casum, & sinis-
trum, tunc de omni damno, & adverso tenetur.
Dife. 65. num. 5.

Casus sinister qui uno tempore accidit, alio tempo-
re evitatur. Dife. 67. num. 20.

In Casu inopinato mandatararius si aliquid prudens
expectans suspexit, non debet sentire præjudicium.
Dife. 69. num. 13.

Casus sinister possunt dari in toto, vel in parte, nem-
pe cum peremptione totius rei, aut in parte tan-
tum ipsius. Dife. 70. num. 5.

Casus superveniens conditori operatum, ob quem
locator prestare non potest operas, non impedit
quominus idem locator petere possit integrum sa-
larium. Dife. 77. num. 1.

Ubi vide alias explicationes istius casus.

Casus censetur cogitatus, si credibile est casum co-
gitari potuisse. ibid. num. 9.

Pro casu sortuito campo, & subalacis casum tenetur.
Dife. 115. num. 15.

Ventorum vis inter casus sortuitos enumeratur. Dife.
142. num. 14.

Ventorum, vel aquarum magnitudines, & tempesta-
tes in Mari inter casus sortuitos enumerantur. n. 15. ib.

Ventorum vis, aquarum impetus, tempestates, & si-
milis solent frequenter in Mari evenire. n. 25. ib.

Casus sortuitus. Vide Infortunium & Pessus.

Casus remotos non est habendus in consideratione.
Dife. 162. num. 3.

Casus in Diplomate non expressi tamquam omitti, & in-
decisi remanent sub dispositione Juris. Dife. 114. n. 34.

C A.

CASUS FORTUITUS.

Est accidens, quod per diligentiam, curamve mentis humane non potest evitari, nec praevideri. Dife. 23. num. 38. & Dife. 225. num. 84. & 85. Non dicitur talis, quando à diligentissimo praevideri potuit. Dife. eod. num. 35. Infinitus non venit sub appellatione casuum fortuitorum. Dife. 1. num. 149.

Et hoc procedit, licet dictum sit pro foliis, ac infinitis, cogitatis, ac incogitatis. *Ibid.*

Limita, ut num. 150.

Casum fortuitum probare debet, qui in eo se fundat. Dife. 23. num. 9.

De Casu fortuito Capitaneus navis non tenetur. Dife. 23. num. 25.

Nisi aliter convenit fuerit. num. 26. *Ibid.*

Casus fortuitus non recusat, quando cum præcessit culpa. Dife. 23. num. 43. & num. 51.

Et præsumi debet, quod casus non evenisset, si culpa non præcessisset. num. 44. *Ibid.*

Casus si nihilominus contingit culpa non attenditur. Dife. 1. num. 83. & seq.

Casus fortuitus mandatum non obest. Dife. 225. num. 51. & 52. ubi exempla.

CASUS SINISTER.

Quid sit. Dife. 17. num. 3.

Est talis non est, si providentia humana est reparabilis, ad intellectum Sæculi Genem. *De Securit. & Casu sinistro*, num. 4. & 5. *Ibid.*

Si erat reparabilis, sed ob culpam Navarchi non fuit reparatus, ac ideo navis perit, affeetores ad hoc tenentur. Dife. 17. num. 7.

Secus, si ex dolo Navarchi hoc proveniret. num. 8. *Ibid.*

De Casu sinistro exceptio declarationis non facta ad terminos Sæculi Genem. *De securitate & Casu sinistro*, an, & quando admittatur in iudicio executivo. Dife. 17. num. 9.

Sequitur ob merces onerari, & transvahi prohibitas, non est impugnandum Navarcho id ignoranti. Dife. 1. num. 54. & 165.

Licet inopinusus, & culposus ex parte Navarchi non intelligitur exceptus in asecuratione, præsertim concurrentibus elusibus generalibus, & exceptione tantum facta de Barataria. num. 56. *Ibid.*

Probat per conjecturas. Dife. 1. num. 155.

Et probatio debet fieri intra annum in loco vicini, ad quem accessit perit. num. 160.

Et eo modo probat fieri quo sub n. 161. *Ibid.*

Probat debet de tempore præciso, & non in genere. Dife. 2. num. 8.

Casus sinistri notitia. Vide *Notitia*.

Probat per Testes deponentes de publica voce, & fama, ac de auditu à Navarcho. Dife. 10. n. 2.

Et per Testes examinatos in loco sinistri etiam sine citatione Partis. num. 3. & num. 105. *Ibid.*

Et admittantur ad probandum sinistram possibiles probationes, & leviores. num. 4. *Ibid.*

Dicitur sequitur non appellente navi ad Portum destinationis, & affeetores tenentur. Dife. 10. n. 5.

Præcipue attentis Statuto excludente solum casum barataria. num. 6. *Ibid.*

Per Statutum Genem. in iudicio executivo etiam minus legitime probati potest. Dife. 11. n. 1.

Declara. num. 3.

Casum sinistrum dici potest passum fuisse navim receptam, vel recuperatam ab hostibus, quæ ad portum destinationis pervenit, ut Affeetores remaneant. Dife. 17. num. 1.

Contrarium. num. 2.

Et hæc contraria opinio forensis procedit flante Statuto Genem. *De securitate & Casu sinistro*. dicto Dife. 17. num. 3.

Sub casu sinistro in asecuratione comprehenso venit etiam conficario, renavivæ. Dife. 10. num. 106.

Casus sinister, quando evenit in mari longinquo, solus decursus temporis absque alia conjectura non sufficit ad præsumendum in Affeetore notitiam casus sinistri. Dife. 215. num. 9.

Statutum inducendum modos probationum præsum-

pionis notitia sinistri, non creditur alios de jure auferre voluisse. *Ibid.* num. 8.

Possibilitas notitiam casus sinistri, five per mare, five per terram probari potest, ultra modum à Statuto indultus, per solas conjecturas, verosimilitudinem, vel præsumptiones, juxta circumstantias casus. num. 10. 11. & 12. *Ibid.*

Et vide *Affectatio*.

CATHOLICUS.

Tamquam Catholicus haberi debent Schismatici materiales. Dife. 211. num. 71.

Catholici Turcarum subditi, non possunt imponi prædari, etiam aliquando subministrantur Turcis auxilium. Dife. eod. num. 77.

Catholicorum Turcarum subditi prædario, non cadit in damnum Turcarum. *Ibid.* num. 78.

Et in proposito declaratur Doctrina *Port. de Pæss. Præp. Tit. 11. num. 11. & Masfrid. Decis. 354. num. 41. Ibid.* num. 79.

Catholici per vim sub Imperio Turcarum viventes dici nequeunt membra hostis Reipublicæ. Dife. 212. num. 49.

Et tamquam amici nostri prædarii non possunt, & prædatorum ad restitutionem tenentur. num. 50. *Ibid.*

Catholicorum Navis eorumque merces, arma, &c. prædari nequeunt. Dife. 214. num. 2.

Eiusdem subditi Turcarum esse, & abique merces ad Turcas spectant. *Ibid.* num. 3.

CAUPONES.

Caupones, & Stabularii pro casu fortuito non tenentur. Dife. 115. num. 15.

Caupones tenentur ad præstandum hospitium Peregrinis, & equos locandam, &c. si signum adhuc significandum visitoris exposuerint. Dife. 128. num. 23. & Dife. 190. num. 7. & 10.

Limita. eod. Dife. 190. num. 11. & 12.

CAUSA.

Causa iusta ligandi an exeat à mora. Vide in verb. *Mora*.

In Causis executivis, si probata fuerint ea quæ in illis admitti non debebant, debent à iudice attendi. Dife. 11. n. 10. & 11.

Proxima, & immediata Causa debet attendi, non mediata, ac remota. Dife. 19. num. 36.

Limita si causa mediata, vel remota necessario influeret ad causam proximam. n. 37. *Ibid.*

Explicatio omnium velorum, vulgo *foras di vole*, non est causa necessario influens ad relaxationem farium, conquisitionis navis, &c. n. 38. *Ibid.*

Indicator modus dignoscendi, an causa mediata necessario influat in causam immediatam. n. 39. *Ibid.*

Causa finali contractus defectus deficiente currit contractus licet nominatus. Dife. 59. num. 24.

Declara primo id procedere quando Causa finalis esset extrinseca contractui nominato, secus si causa finalis esset intrinseca, five ex natura contractus. num. 25. *Ibid.*

Declara secundo, quando contractus nominatus esset mixtus cum aliquo innominato. *Ibid.* n. 27.

Tercio, quando causa finalis non posset amplius adimpleri, secus si posset. *Ibid.* num. 28.

Quarto, quando illa causa finalis non esset principalis, sed alia addita principaliter in eodem contractu. *Ibid.* num. 31.

Causa finalis contractus Cambii, & per substantias ejusdem, est pecunia cambiata solvenda per datorem litterarum in alio loco. Dife. 59. n. 26.

Causa finalis deiecit ex promissio dispositionis. Dife. 204. num. 33.

Ex defectu Causæ finalis, quando resolvatur contractus. Vide *Contractus*.

Causa onerosa, & causa lucrativa, quas differentias pariant quoad solutionem collectarum in fructuariis. Dife. 92. num. 4. usque ad 7.

Causa. Vide *Promissio*.

Causa expressa præsumitur demonstrativè tantum appositæ, non tassivè. Dife. 166. num. 33.

Causæ naturalis, vel intrinseca, & non accidentalis, vel

vel extrinsece est casus referendus. Disc. 143. numer. 22. & seqq. & Disc. 168. numer. 11. & 12.
 Causa principalis privilegii subacta, vel cessante, cessant etiam omnes alii effectus ab ea in consequentiam producti. Disc. 195. numer. 4.
 Causa sepe lapsus tam loquendo, quam scribendo pro causato, vel effectu ponitur. Disc. 197. n. 6.
 Qui falsitatem commisit circa Processum cause puniatur in amissione ejusdem cause. Disc. 199. n. 89.
 Causa, quae semel ingressa fuit Aulam Principis, non potest amplius cognosci à Judicibus inferioribus. Disc. 104. numer. 5.
 Fidejussor qui pro securitate Judicii accessit in prima Infantia, in qua fuit absolutus is, pro quo fidejussit, non amplius tenetur si Causa reassumatur in gradu Revisionis. numer. 7. ibid.
 Causa iusta ad effectum inducendi bonam fidem debet esse approbata in Jure. Disc. 311. numer. 82.
 Causa iusta dispendiandi merces, & Vicissitudo ad inimicos spectante, bonam fidem depredationis inducit. Disc. 312. numer. 56.
 Receptionem ex turpi causa, conditione ob turpem causam revocatur. Disc. 313. numer. 16.
 Causae, & Tituli denovo excogitari ad legitimatam praedae inducendam, reprobatas antecedentibus, casumque speciem praeservant. Disc. 314. numer. 39.
 Causa etiam iniusta, & falsa, excusat à dolo, culpa, & delicto, si habetur iustam & probabilem credulitatem. Disc. 326. numer. 41.

C E D E N S.

Cedentis persona cum cessionario reputatur una, & eadem persona. Disc. 3. numer. 32.
 Cedens literas Cambii postquam intervenerit unum ex requisitis L. 3. C. de Arbitr. nullo modo potest agere. Disc. 44. numer. 39.
 Limita, si ageret ad utilitatem Girarii, seu Cessionarii, ut ei nempe solvatur. numer. 40. ibid.
 Et ratio est, quia girata, siue cessio sit pro solvendo, & non pro soluto. ibid. numer. 41.
 Limita secundo, si de consensu cedentis vel infirmi cum ipso ageret. numer. 42. ibid.
 Et Vide in Verbo Cessio.

Cedentis conditio non debet esse inferior conditione cessionarii. Disc. 199. numer. 48.

C E N S U S.

Census super obligatione personali constitui non potest. Disc. 80. numer. 28.
 Censuum fundus semper praesumitur capax ad solutionem annui census super eo venditi. ibid. numer. 30.
 Quod procedit etiam, quando constitutus fuerit census super duobus praediis & postmodum super uno tantum fuisse ille de partium consensu restrictus. ibid. numer. 32.
 Census non extinguatur, si fundus census per injuriam, & negligentiam illius impositoris infructuosus licet in totum reddiderit. numer. 38. ibid.
 Census Vitalitius in Sententia aliquorum non est licitus. Disc. 96. numer. 1.
 Sed verior est contraria sententia, esse licitum, & validum. ibid. numer. 3.
 Et ratio afferitur. ibid. numer. 4. & 5.
 Potissimum si sit reservatum ad vitam venditoris. ibid. numer. 6.
 Quidquid sit de reservato ad vitam emptoris. ibid. numer. 7.
 An sit validus constitutus sine fundo fructifero, negativa sententia afferitur. dicto Disc. 96. numer. 8.
 Sed contraria hodie verior est recepta. ib. n. 9.
 Et ratio allegatur. ibid. numer. 10.
 Census Vitalitius est quidam contractus inaequissimus sub alicuius fortunae. Disc. 96. numer. 11.
 Et si prohibitus sit ut census à Bulla Sancti Pii V. non prohibetur uti sponsonis genus. ib. n. 12.
 Revera non est contractus census, sed quaedam commutatio periculi. ibid. numer. 13.
 Et sustinetur siue constitutus sit ante Bullam D. Pii V. numer. 15. ibidem.
 Sive post dictam Bullam. ibid. numer. 16.
 Nec comprehenditur sub dispositione dictae Bullae, praesertim probata frequentia horum censuum in loco. ibid. numer. 17.

Non est validus, constitutus cum pacto redimibilitatis in favorem emptoris. dicto Disc. 96. numer. 27.
 Secus si pactum sit appositum ad favorem venditoris. ibid. numer. 28. & 29.
 Et de ratione. ibid. numer. 30. & 31.
 Et non pro eodem pretio, sed pro minori Judiciali arbitrio. ibid. numer. 32.
 Et quando pactum appositum est de consensu tam emptoris, quam venditoris. ibid. numer. 33.
 Datur ratio. ibid. numer. 34.
 Regulariter est irrepetibilis ex parte emptoris ignavis venditoris. ibid. numer. 35.
 Rarissime restituitur. ibid. numer. 36.
 Restituitur ad libitum venditoris. ibid. n. 37.
 Non vincitur per anticipatam solutionem annuatim factam à venditore. ibid. numer. 43.
 Est excelsivus, vel levisus ad pretii modicitatem, vel superfluitatem. eod. Disc. 96. numer. 46.
 Ex posteriori eventu, ex sola aetate, & annua pensionatione non potest levisus, & excelsivus estimari. ibid. numer. 47.
 Neque talis probari potest ex computatione desumpta ex L. Hereditatem ff. ad L. Falcid. ibid. numer. 48. & 49.
 Sed ex Consuetudine loci, quae ad iustum pretium estimandum est servanda. ibid. numer. 50.
 Et ex aetate, & complexionis ejus ad cuius vitam census reservatur, & ex bona, vel mala valetudine, ex ubertate seu penuria pecuniarum, ex qualitate loci, temporis, & personarum, & ex aliis circumstantiis considerandis. ibid. numer. 51.
 Excelsivus non judicatur Census reservatus ad rationem decem pro centenario in anno. Disc. 96. n. 52.
 Ad novem. ibid. numer. 53.
 Ad majorem summam. ibid. numer. 54.
 Ad rationem 12. ibid. numer. 55. 56. & 58.
 Ad rationem 14. ibid. numer. 57. 58.
 Ad rationem 13. ibid. numer. 59.
 Ad rationem 12. etiam in vita doteum. ibid. numer. 60.
 Fructus, qui percipiuntur ex censu vitalitio, revera non sunt fructus, sed portio distributa exactio fortis sub incerto eventu. Disc. 96. numer. 14.
 Census metè personalis, diversus est à censu vitalitio. ibid. numer. 27.
 Solutio praedationis censuum in censu vitalitio sponte facta non vincit contractum census. ibidem numer. 44.
 Lex vigens in Hispania, ut premium censuum vitalitiorum sit septem pro uno pensionis solvenda nulli, la habita distinctione aetatum, à gravissimis DD. est approbata. ibid. numer. 61.
 Premium census vitalitii proportionaliter esse debet dimidio plus censu perpetuo. ibid. numer. 62.
 Census vitalitii iustitia, vel iniustitia judicatur ab aetate, vita cum valetudine, & aliis circumstantiis considerandis de tempore contractus, & pro illius iustitia praesumitur, nisi aliter probetur. ibid. numer. 64.
 Census quoad Creditorem est irrepetibilis. Disc. 103. numer. 8.
 Secus provocante debitore. ibid. numer. 9.
 Ut accidit in Judicio concursus. ibid. numer. 10.
 Ab Instrumento Census, creditum, & hypotheca refulsat. ibid. numer. 41.
 Census non dicitur distinctus etiam ad effectum fructus patiendi, non adimpletis pactis inter partes conventis. Disc. 103. numer. 47.
 Census non valet si pretium in illius venditione simulatè, vel per apparentiam tantum intervenerit. Disc. 103. numer. 3. & 10.
 Census creati non possent ex pecunia ante debita per venditorem. ibid. numer. 5.
 Census emptus ex pecuniis depositatis, sed non liberis ad favorem debitoris, non valet de jure. ibid. n. 9.
 Census venditio valida est, licet pecunia adhibita pro creando censu ad ipsum emptorem, vel alium de illius mandato revertatur. Disc. 103. numer. 11.
 Secus si pecunia neque per momentum temporis facta fuerit venditoris census. ibid. numer. 12.
 Census constitui non potest ex fructibus, pensionibus, & interesse decursis. ibid. numer. 13.

Census creati potest enim cedula bancaria. Dife. 181. num. 14.
In vitalicio censu si adest pactum restituendum pecuniam pro sorte datum, non potest rescindi talis census, nisi in mutuo. Dife. 201. num. 2.
Ideoque talis Census cum huiusmodi pacto iuxta quamplures Doctores reputatur usurarius. n. 5.
Sed declaratur eorum sententia cum distinctione ibi adducta. num. 6. & seq. & num. 10. & 13. ibidem.

CENTENARIA.

Centenaria, vel prescriptio, vel immemorabilis probatur debet cum omnibus suis requisitis per eum, qui illam allegat. Dife. 186. num. 6. & 7.

CESSIO.

Cessionem actionis tenetur contrahens facere ei, pro quo facta fuit stipulatio. Dife. 5. num. 28. & 89.
Ad cedendum actionem, vel ad agendum, cogi potest ille, qui habet actionem ab eo, ad quem spectat commodum contractus. Dife. 5. num. 73.
Cedere debet procurator actionem Domino, pro quo contraxit. Dife. 9. num. 4.

Limitatur in contrahente, per nuncium, vel per Epistolam. num. 5.

Item quando procurator contraxit super re Domini, quia tunc utilis actio ei acquiritur. n. 6. ib.
Declarat istam limitationem, quando contraxit expresse mandato. num. 9. ibid.

Cedere actionem tenetur contrahens alieno nomine ei pro quo contrahit, licet utilitas contractus ad eum spectet. Dife. 37. num. 7.

Limitatur. num. 8.
Actiones intelliguntur cedere statim ac aliquis declarat negotium à se gestum ad alium pertinere. Dife. 5. num. 90.

Cessio facta cum amplissimis clausulis, præferuntur cum clausula potest &c. tollit etiam omne exercitium actionis cedenti. Dife. 44. num. 66.

Cedens, an & quando possit agere post nomen cessum, remittit. num. 67. ibid.

Cedens aliquam summam pro solvendo potest revocare mandatum, & exigere summam, secus hoc procedit in dote litterarum Cambii. Dife. 54. n. 26.

In Cessionibus mandatum pro solvendo datum, plurimum differt à mandato de solvendo in literis Cambii. ibid. num. 25.

Cessio, seu girata facta mediante pretio continet principaliter contractum venditionis. Dife. 56. n. 28.

Cessio in incorporalibus facta loco traditionis. ibid. num. 31.

Cessio aliquando sequitur virtutem legis absque facto hominis. ibid. num. 32.

Prout in casu venditionis nominis, aut iurium incorporalium. ibid. num. 33.

Cessio intelligitur tacite facta ei, cui traduntur scripturæ, vel instrumenta crediti. ibid. num. 34.

Cessio iurium, & traditio instrumentorum non est necessaria, quando cessionarius efficit iurium exercitium iurium sine errorum. Dife. 70. num. 13.

Contrarium, quando aliquo modo potest esse utilis. num. 34. & 35. ibid.

Cessio iurium, quando fit traditio scripturarum, etiam sequi debet. ibid. num. 35.

Eo magis quando agitur de scripturis privatis. ibid. num. 36.

Quicquid fit de scripturis publicis, quo casu sufficere videtur exam indicio. ibid. num. 37.

Cedens amplius agere non valet contra debitorem cessum, facta cessione in alium; quando cilio fuit exarata generalissimis, & amplissimis verbis, & quando cessit actiones tam directas, quam utiles, nihil in se retinendo, & de ratione. Dife. 91. numer. 48.
Etiam debet se ignorare, ac etiam non concurrant requisita L. 3. C. de reuor. ibid. num. 70. 71. 72.

Debitor post denunciationem non potest solvere cedenti. ibid. num. 74.

De nomine cessio, & de eius exigibilitate. Vide Debitur, Nomen Debituræ, & Exigibilitas.

Cessio etiam ex solo facto præsumitur, & dicitur cessio tacita. Dife. 133. num. 4.

Dicitur facta assignativa, quando translativa à non-tribuentibus denominatur. Dife. 198. num. 13.

Et quando in futurum Cessionis adiutur veteri, cede, & transferre. ibid. num. 14.

Nec non etiam clausulis Constituenti, Patenti. ibid. num. 15.

Et fit mentio fructuum crediti cessi. ibid. n. 16.

Facta pendente iudicio nulla est, & invalida. ibid. numer. 25.

Declarat tamen non procedere, quando cessio fiat ex causa necessaria, secus si ex causa voluntaria. ibid. num. 27. & 28.

Vel si concurrat bona fides cedentis, & cedatur ius certum, & indubitatum, ibid. n. 29. & 30.

Vel si cessionarius possit sit in locum cedentis, & constituit Procurator in rem suam. ibid. num. 31.

Creditor solutionem recipient, vel à credito debendi, vel fideiussore, vel Tertio Possessore, an teneatur eis cedere iura, & qualis, ac iuxta contra se ipsum. Vide Creditur.

Debitur cessus, an possit contra cessionarium opponere creditum sui post collisionem obveniam contra cedentem. Vide Debitur.

Cedens iura talia qualia, dummodo &c. non tenetur de evizione sive cessionarius, nec jura talia facere bona, & vera, & de ratione. Dife. 223. num. 9. & seq.

Cedens jura talia qualia, dicitur cedere aliam, & pactum recti. Dife. eod. num. 10.

Declarante contrariis ut procedant in cessione nominis debitoris, vel crediti potest politer facta, aut in venditione iurium. ibid. num. 11.

Cedens jura talia, qualia, si non tenetur prestare vera, multo minus antea. Dife. 223. num. 12.

Cedens jura cum clausula præservativa. Talia tam qualia, & dummodo, &c. non tenetur de evizione, nec debet facere bona, & vera jura cessi. Dife. 223. num. 27.

Et de ratione. num. 28.

Contrarium. num. 29.

Distigue, ut num. 30. & 31. ibid.

Dotes in cedente jura talia qualia &c. ex quibus excludatur. Dife. 223. num. 27.

CESSIONARIUS.

Cessionarius obstat eadem exceptio, quo obstat cedenti. Dife. 9. num. 10.

Negligentia imputatur cessionario, qui non exegit, etiam nullus terminus ei prefixus fuerit ad agendum. Dife. 47. num. 20.

Per Cessionem iurium Cessionarius in omnibus representat cedentem, & una ac eadem persona reputatur. Dife. 54. num. 14.

Cessionarius denunciatur tenetur cedenti, si non potuerit cessionem prosequi. ibid. num. 55.

Cessionarius succedit in locum, & universum ius cedentis, & etiam in hypothecam cedentis competentem. Dife. 70. num. 12. & Dife. 178. n. 7. 8.

Cessionarius habet conditionem indebiti, si debitor cessum post denunciationem sibi factam à cessionario solvitur cedenti. Dife. 97. num. 73.

Cessionarius prior in tempore præferri debet secundo si habeat actiones utiles, etiam si secundus habeat directas, ac etiam habet pro se sententiam, dummodo illa non sit excocta. ibid. num. 76.

Et primus Cessionarius potest agere penultimam posteriori solutam. ibid. num. 77. 78.

Cessionarius agere valet cum suis prioribus iuribus, quando jura in solutum cessu sunt integra, & non sunt penitus libera, ac sunt effecta difficultatis exactionis, & quando illa fuerint cessu suo condigne sentis solutioris. ibid. num. 79.

Et quando cessu fuerint ad majorem cautelam & securitatem cessionarius. ibid. num. 80.

Cessionarius representat personam cedentis. Dife. 103. num. 21.

Et in iudicio concurrentes obtinet illius locum, & illius antevocantem. num. 23. ibid.

Cessionarius iustificare debet creditum cedentis, & do-

docere de cessione sibi facta ad effectum succeden-
di in locum, & sua cedentis. Dile. 178. n. 1. 3. & 4.
In Cessionarium transit creditus eodem modo, quo
penes cedentem prius reperiebatur. ibid. num. 5.
Cessionario debetur fructus crediti Cambiarii sibi
cessi. ibid. num. 6. 9. & 12.
Non solum antea cessionem, verum etiam po-
stea decurrit. num. 10. ibidem.
Sive cessio facta sit ex causa lucrativa, sive on-
erosa. ibid. num. 11.
Dicitur propriè ipse primus creditor. ibid. num. 17.
Fartum proprium committit Falsus Cessionarius qui
se simulans esse personam veri Cessionarii alienam
pecuniam erigit. Dile. 189. num. 18. & seqq.
Quod procedit etiam in casu, quo falsus cession-
arius exigeret pecuniam non à debitore, sed à
Procuratore, vel administratore ipsius debitoris.
ibid. num. 16.
Cessionarii conditio non debet esse melior, quam
conditio cedentis. Dile. 199. num. 48.

CHRISTIANI.

Christiani deferentes victualia, & merces ab uno lo-
co Principis Infidelis, ad aliam ejusdem Principis
Regionem, probabiliter dominantes Principem infide-
lem in Christianorum perniciem illis vellet,
remaneant obnoxii Censuris Bellæ Censæ Domini.
Dile. 211. num. 49.
Christiani Orientales non prohibentur habere com-
mercium de mercibus, & victualibus, & aliis re-
bus indifferenteribus, cum Turcis, etiam tempore
Bellæ. ibid. num. 54.
Christianos inter, & Turcas bellum perpetuum in-
dictum est. Dile. 212. num. 1.
Christiani Turcarum bona licetè depredantur. ibid.
num. 2.
Et de ratione. ibid.
Christianorum bona Barbaris adherentium, prædari
possunt, & ipsi tanquam hostes in servitutem re-
digi. Dile. 212. num. 4.
Græcis Christianis subditi Imperio Ottomanico licitum
est abique Testimonialibus mercem, & victua-
lia deferre ab uno ad alium Turcarum locum, etiam
tempore Bellæ. Dile. 222. num. 29. & 46.
Et de ratione. num. 30.
Christianis prædictis non est permittendum victualia de-
ferre in loco, in quo actus viget Bellum contra
Christi Fideles; nec etiam in loco in quo exerci-
tus Turcarum, robur, & auxilium recipere possit.
ibid. num. 31. & 47.
Christianis subditi Infidelibus revocantur tempore
belli per Bellam Censæ Privilegia Apostolica fun-
dationibus concessa. Dile. 212. num. 33.
Præsumptiones non relevant ad probandum nuntias
Imperio Ottomanico adherere, & merces ad Tur-
cas spectare, ubi per publica documenta constat
eos Christianos esse, & Merces ad usum Christia-
norum destinatas. Dile. 212. num. 52.
Depredationis generalis prohibitio non tantum Chris-
tianos Latinos, sed & Græcos, & Armenos con-
tinet. Dile. 212. num. 63.
Christiani auxiliares, & confederati cum Turcis præ-
dari possunt. num. 64. ibid.
Et de ratione. ibid.
Christianorum confederatorum cum Turcis, & illis
auxiliantium depredatio, de Jure Canonum, &
Gentium permittit est. ibid. num. 65.
Christiani Catholici merces, licet subditi Imperio Ot-
tomanico, depredationi non subjacent. Dile. 213.
num. 3. & 10.
Hujusmodi prohibitio ex pluribus Decretis Sa-
cre Congregationis emanat. ibid. num. 4.

CIRCUMDUCTIO CITATIONIS.

Circumductio Citationis allegari potest à Reo, &
non ab Actore, maxime si Actor preteriret per
hujusmodi Circumductionem licem non amplius
pendere. Dile. 200. num. 3.

CITATIO.

Citationis defectus per comparationem ejus qui citari
debetur, suppletur. Dile. 70. num. 28. & 31.

Amplia hoc procedere licet comparatio fuerit fa-
cta ad alium effectum, nempe ad effectum ex-
cipiendi contra citationem. ibid. num. 29.

Citationis solemnitas per acquiescentem impleri potest.
ibid. num. 30.

Quando pars præstat impedimentum ne citetur, ci-
tatio eo ipso habetur per executam. ibid. num. 32.
Decretum Principis, vel ejus Governoris est vali-
dum absque citatione, si ab altero ministro ha-
buerint informationem. Dile. 99. n. 42. & 43.

Maximè, si Princeps processerit extrajudicialiter.
ibid. num. 44.

Citatio non requiritur in concessione gratuita à Prin-
cipe facta. ibid. num. 45.

Etiamsi esset in præjudicium tertiis, si talis præ-
judicii scientiam habuerit. ibid. num. 47.

Citationis Circumductio allegari potest tantum à Reo
& non ab Actore, maxime si Actor preteriret
per hujusmodi circumductionem licem non am-
plius pendere. Dile. 200. num. 3.

Citatio non recte probatur per simplicem enunciat-
ionem Notarii, vel Judicis execratoris. Dile. 207.
num. 2.

A Citationem ad videndum fieri actum transmissa non
inferitur scientia ejusdem actus. ibid. num. 3.

An sola Citatio, vel litis contestatio sufficiat si ad
interrompendum prescriptionem, & inducendum
malam fidem. Vide Dile. 110. per tot.

Sine Citationem Parisi, extrajudiciali facta Parisiarum à
Libris Mercatorum non valet. Dile. 206. num. 35.

Citatio nec per pactum, nec per legem, nec per
Principem tolli potest. Dile. 211. num. 14.

Citatio facta sub nomine appellativo hereditum, aut
possessorum, tanquam vaga, & incerta improba-
tur. ibid. num. 15.

CIVILITAS CIVIS.

Privilegia Civitatis amittit, si habitationem, & onera
sustineret Civis deserat. Dile. 117. n. 1. & 45.

Civitas acquiritur per habitationem n. 1. anporum
continuum, cum onerum Civitatis suppositione.
ibid. num. 2.

A Civitate discedere nemo potest absque licentia
Principis, ob pectus Casam. ibid. num. 16.

Contrarium. ibid. num. 17.

Imo suprema etiam inhibitione superioris. ibidem.
num. 18.

Transgressor legis simpliciter prohibitiva recessus à
Civitate incidit in penam sanctionis immunitatis.
dicto Dile. 117. num. 19.

Principis patientia habetur pro licentia, & permis-
sione. ibid. num. 20.

Et ista ex longo temporis cursu præsumitur.
ibid. num. 21.

Sub Civis appellatione in Statutis propriè comprehen-
ditur tam Civis originarius, quam ex privilegio.
ibid. num. 22.

Et iste gaudet omnibus privilegiis concessis ci-
vibus originariis. ibid. num. 24.

Declaratur lex municipalis Janne anni 1539. circa
civium immunitatem. ibid. num. 25.

Civitas, seu domicilium confertum cum onere ha-
bitandi censetur per viam modo, & non amittit
non habilitando, nisi previa interpretatione.
ibid. num. 37.

Revertitur lex anni 1650. Janus circa amissionem pri-
vilegii immunitatis. Dile. 117. num. 42.

Hereditas faciens tenet omnia jura, & privilegia
personalia defuncti, & sic etiam illud Civilitatis.
ibid. num. 40.

Et sic tenet omnia immunitatis in Civibus.
ibid. num. 41.

Civitas non probatur ex simplici enunciativa. Dif-
cult. 199. num. 19.

CIVITAS.

Pisina Civitas non ligatur Legibus, & Statutis Flo-
rentinis Dominantis. Dile. 195. num. 6.

CLAUSULA.

Clausula salvis exceptis in sententia interlocutoria
appellata assumit vim rei judicatae, quando per de-
fuit.

finiebam fuit iudicio finis impositus. Dicitur. 9. num. 40.

Clausula dice effere appositae à Scribano subsistente in fine *Apocrite* Operacione refertur ad consignationem, & non ad ipsam scribentem. Dicitur. 10. n. 5.

Et quid importat dicta clausula. n. 56. ibid.

Clausula vnde per primo appositae in Cambio maritimo quid importet, & quale pactum continet. Dicitur. 14. num. 20. 21. & Dicitur. 62. num. 27. & 29.

Et an valeat sante Statuto nostro Genuesi de securis. dicto Dicitur. 14. num. 23.

Clausula sub pena dupli importat obligationem, & promissionem interesse. Dicitur. 18. num. 42.

Secus omnino Genue, cum interesse comprehendatur solum sub *Clausula cum refensione* ex stylo Curie, iusta formulacium *Picci*. num. 43. ib.

Clausula cum refensione quid importet iuxta styllum Genuesem. Dicitur. 18. num. 43. & Dicitur. 41. n. 12.

Clausula dedecus in libello appositae praefertur libellanti facultatem utendi remedio sibi magis proficuo. ibid. num. 36.

Clausula ad valorem venditoris non importat dilationem aliquam ad solvendum. Dicitur. 38. n. 16.

Et contra venditorem nihil operatur. num. 17. ibidem.

Et non praefertur à mora incurfa per debitorem ob lapsum diei interpellationis. num. 18. ibid.

Secus, si dies, vel locus solutionis erat declarandus per pactum ab ipso Creditore, vel Iudice, vel nulla dies erat appositae pro interpellatione. num. 20. ibid.

Aur erat appositae cum clausula *quando fuerit interpellatus debitor*. vel similibus. num. 22. ibid.

Non potest vigore dictae clausulae ad omnem valorem debitor statim in mora poni. dicto Dicitur. 38. num. 21. & Dicitur. 40. num. 6.

Clausula citra innovationem operatur, ut creditore agete possit evicta re ex primis iuribus. Dicitur. 42. num. 7.

Et hoc procedit in omnibus aliis contractibus innovatis, quibus propter incompatibilitatem nihil innovat dicta praefationis clausula, quocumque secundum contractus non potest effectum fortiri. ibid. num. 8.

Et praedicta clausula posita in secundo contractum cum primo incompatible, operatur tacite conditionem, quod locus non sit primo, si secundum effectum non habuerit. num. 9. ibid.

Et per istam conditionem creditor ad primitiva jura semper redire potest. num. 10. ibid.

Limitantur praedicta, quando novatio esset penitus extinctiva primi contractus, medio scilicet verbi solutionis in pecunia. num. 11. ibid.

Et procedunt praedicta etiam in prejudicium si defuissent. num. 12. ibid.

Clausula ex parte gressu, & *avaris* in affectatione quid importet, hanc Dicitur. 47. per tot.

Clausula de maniera che, laquei ita ut, nedum declarat, sed etiam ampliat ad casus prius non comprehensos dispositionem precedentem. Dicitur. 77. num. 8.

Judex potest cum clausula *pro ut* aliqua tantum definire. Dicitur. 78. num. 24.

Explicatur quid significet hanc clausula *pro ut*, ibid. num. 25.

Clausula pro omni, & *eo toto*, quod à legante praedeceditur potest legataris, cum qua legatum restitutum fuerit, operatur exclusionem compensationis legum cum debito voluntario defuncti. Dicitur. 84. num. 18.

Clausula pro se, & *hereditas* appositae in venditione Feudi, seu rei feudalis, quid operetur. Vide *Feudum*.

Et **Clausula ad habendum** & *quidquid* & *ita* appositae pater in venditione Feudi, quid operetur. Vide *Feudum*.

Clausula in Instrumentis tamquam accessorie regulariter secundum formam contractus. Dicitur. 98. n. 11.

Quae superabundant, non viciant, neque obesse possunt. ibid. num. 12.

Clausulae de stylo notariorum appositae non censentur de voluntate partium volute. ibidem num. 13.

Judex delegatus non potest revocare sententias in ju-

dicatum transactas mediante rescripto delegacionis cum clausula, *stanti forme le cose giudicate, caso che se ne fossero*. Dicitur. 103. num. 31.

Clausula Constitui. Vide *Constitutum*.

Alia vide in verbo *Verba*.

Clausulae verba quavis generalia restringi debent ad veritatem, praesertim si absurdum per illam induceretur. Dicitur. 134. num. 14.

Clausula per com, & *altera a dispositione di N* probant Dominium rei transactum in N. Dicitur. 137. num. 8. & 9.

Limitatur, & declaratur. numer. 21. 22. 24. 25. 27. & 28. ibid.

Clausula derogatoria non obstantibus in Rescriptis, legibus, & similibus apponi non potest nisi per ipsam Principem, vel de ipsius Principis commissione. Dicitur. 194. num. 6.

Clausula non obstantibus non sufficit ad pariendam derogationem privilegii clausi in corpore juris communis. num. 15. ibid.

Item non operatur derogationem privilegii alteri concessi, quando fuit appositae in aliquo Rescripto facto à Principe ad instantiam, & favorem aliquas persone particularis, vel aliquas Collegii, & Universitatis. ibid. num. 16.

Clausulae ex certa scientia & *Et non obstantibus* & *non sunt apud ad suppleendum defectum voluntatis in Principe*, quando apparet in facto de ignorantia Principis, vel illius falso supposito. Dicitur. 195. num. 8.

Clausula cum refensione damorum & *ita*, appositae in Instrumento Cambii operatur, ut non deitis cambialis, debeat tamen locum cessans. Dicitur. 202. num. 63.

Clausula altrimenti & *Cetera* de stylo Curie Florentinae inducit nullitatem actus alio modo gesti. Dicitur. 206. num. 19.

Clausula Constitui in contractu donacionis appositae, prodest donariis, & eorum defendendis. Dicitur. 209. num. 10.

Maximè si adjecta fuerit clausula *ex nunc*. numer. 11. ibid.

Clausula quorum interest, nullatenus juvare potest illum, qui de tempore Instrumenti nullum interesse habebat. Dicitur. 223. num. 15.

Nec afficere non obligatur, nec aliquid promittentem. num. 16.

Contrariae auctoritates declarantur, procedenda in se accollantur extinguere debitum cum dicta clausula quorum interest. ibid. num. 17.

CLERICUS. Vide FORENSIS.

Clerici possunt se submittere Statutis Laicorum, & secundum eorum formam se obligare, & sic ad formam Statuti de Consecrationibus debent. Dicitur. 98. num. 14.

Clerici negotiatores subjacent laicalibus legibus circa mercatorem. Dicitur. 120. num. 10.

Clericus cogi potest à Iudice Laico ad concedendum dilationem, vel firmandum concordium cum debitor per majorem partem Creditorum huiusmodi iuram. ibid. num. 11.

Clerici, & Presbyteri Graeci, atque eorum filii & uxores, an gaudent immunitate ob numerum duodecim liberorum, & ad quae omnia extenditur immunitas remittitur. Dicitur. 191. num. 7.

In Clericos, & Ecclesiasticos Bona transiunt cum onere illis impresso. Dicitur. 191. num. 39.

Quamvis de Jure Divino, & humano immunitate gaudeant. ibid. num. 40.

COACERVATIO.

Coacervatio summorum, seu partiarum fieri debet, quando ille periturus ex eadem causa. Dicitur. 82. n. 1.

Si verò ex diversis, tunc si materia esset favorabilis, coacervatio fieri debet. ibid. num. 2.

Secus in materia odiosa. ibid. num. 3.

Ad effectum admetendi appellationem sit coacervatio plurium summorum, quia appellatio est materia favorabilis. ibid. num. 4.

Pro Coacervatione, vel separatione summorum rerum, vel personarum inducenda regulariter attenditur

dicit, an favor ita exigit, secus in odio. *ibid.* numer. 5.

Actor quando agit ad plures summas procedentes ex diversis causis, & actionibus, non debet admitti conservatio dictarum summam, ut admittatur appellatio, quae alias non datur pro singulis summis. *ibid.* numer. 6.

De ratione. numer. 7.

Secus si dicta summa in una causam commissa fuerit ab Actore in suo libello. *ibid.* numer. 8.

Et quomodo fieri debeat ad hunc effectum commisso. *ibid.* numer. 9. 10. 11.

Quando vero Actor egerit ad plures summas, seu perfoliationes annuas, vel res ab unica causa, sive actione procedentes, tunc conservatio illarum semper est ingratissima. *ibid.* numer. 12.

Secus si dicta summa separari per Capita distincta in libello deducatur. *ibid.* numer. 13.

Et de ratione. numer. 14. *ibid.*

COLLECTÆ.

Collectæ, seu Tasse non sunt onera merè realia, neque merè personalia, sed mixta, quia imponuntur personis pro rebus ad mensuram patrimonii cuiuscumque. *Dis. 92. numer. 1.*

Collectæ alie ordinariæ, alie extraordinariæ. *ib. n. 2.* Collectæ extraordinariæ quas sint. *ibid.* numer. 3. Usufructuarius, vel quilibet alius percipit fructuum ad collectionem collectarum extraordinariorum tenetur. *ibid.* numer. 4.

Intellige de Usufructuario, vel huiusmodi causa lucrativa percipiente fructus. *ibid.* numer. 5.

Secus de eo, qui percipit fructus ex causa onerosa, ad quem spectat tantum solutio collectarum ordinariarum merè realium, non verò extraordinariarum, quarum solutio spectare debet ad dominum, vel proprietarium. *ibid.* numer. 6. & seqq. & numer. 11. ubi de ratione.

Dos respectu viri dicitur causa onerosa, & ideo fructus dotis ex titulo oneroso percipiuntur à viro. *ibid.* numer. 7.

Vit tamquam usufructuarius bonorum dotalium ex titulo oneroso, non tenetur solvere collectas extraordinarias, sed solutio spectat ad uxorem. *ibid.* numer. 8.

Lima, seu declaratio. *ibid.* numer. 9. & 10.

Agens ad repetitionem Collectarum, Datis, Gabelle &c. *Vide Indebitum.*

Ufus primo, & ante omnia spectandus est in materia Gravaminum & Collectarum. *Dis. 191. numer. 84.*

COLLUSIO. Vide NOMINATIO.

Collusio, & fraud arguitur ex inani sermone profusione. *Dis. 309. numer. 43.*

Item si patet ad favorem filiorum repudiet. *numer. 43. ibid.*

COMMEATUS.

Princeps concedendo aliquibus Commearas, vulgo *Pagapari*, non intelligitur auferre aliis privilegia diverso titulo competens. *Dis. 314. numer. 39.*

Et de ratione. *ibid.*

Aliud enim est negare Gratiam, & commeatum, aliud verò disposere de deprecationsi subijcere. *numer. 31. ibid.*

Commeatus, & salvas Conductus concessus Navi- ganibus, Navi, & mercibus prædæ subijctis in- violabiliter servari debet. *Dis. 214. numer. 36.*

Etiamsi à prædatore, & contra dispositionem legitime concedatur, validus est; Et vigore ipsius salvi conductus, prædator concedens, & rapiens tenetur ad restitutionem prædatorum. *ib. n. 39.*

COMMENDANS. Vide FIDEJUSSIO.

COMMERCIIUM.

Bona fides est primum mobile, ac spiritus vivificans commercii. *Dis. 144. numer. 10.*

Favore Commercijs à regulis Juris recedendum est, si bona fides commercij laederetur, & æquitas aliud servari mercatoribus dicat. *numer. 11. ibid.* & *Dis. 190. numer. 13.*

Repubblica abique commercij utilitate sustineri nequit. *Dis. 145. numer. 11. & 43.*

Favor, sive ratio Commercijs vel publicæ utilitatis, considerans in aliquo casu extenditur ad omnes alios casus, in quibus eadem ratio publicæ utilitatis militat. *Dis. 187. numer. 16.*

Commercio Græcorum Catholicorum, vel Schismaticorum Orientalium per Regiones Turcis subiectas non applicatur Sacrorum Canonum ratio prohibens apositionem virtualium ad Turcas. *Dis. 314. numer. 39.*

Et de ratione. *ibid.*

COMMODUM.

Commodum qui vult sentire, incommodum etiam oati debet ex eodem contractu. *Dis. 5. numer. 33.* Commodum, vel damnum quod in consequentiam venit, non est injure attendendum. *Dis. 194. n. 35.* Similiter non est in consideratione habendum quod alteri in consequentiam acquiritur ob jura, vel beneficium alicui principaliter concessum. *cod. Dis. 194. numer. 35.*

Et sic, utilitatis vel commodi cessatio, quæ in consequentiam venit ob jura principale alteri abolitum non habetur in consideratione. *ibid.* numer. 37.

Commodum, seu beneficium indirectum, sed accessorium, vel consequentium illud dicitur, quod alicui oritur ex provisione, seu dispositione, seu dispositione directâ, & principaliter in alterum collata. *Dis. 195. numer. 1.*

COMPENSATIO.

Compensatio inter debitorem, & creditorem nunquam inducitur in præjudicium creditorum creditoris. *Dis. 11. numer. 12. & 18.*

Contrarium. *numer. 13. & 19.*

Conciliatur prædictæ opiniones. *numer. 20. & per tot. ibid.*

Fit ipso jure, & abique facto hominis, quando præjudicium debitori imminet. *Dis. 11. numer. 14.*

Compensatio non potest fieri in præjudicium aliorum creditorum, quando detator est decedens. *Dis. 11. numer. 21.*

Compensationem propriam crediti non potest debitor hereditarius opponere adversus heredem agentem contra eum ex credito hereditario, vel viceversa. *Dis. 31. numer. 21.*

Explicatur DD. contrarii. *ibid.*

Hæc autem Compensatio admittitur, quando constat hereditatem esse sufficientem. *ib. n. 32.*

Item quando Creditor agit contra heredem licet beneficiarium, pro credito proprio, vel hereditario. *numer. 23. ibid.*

Compensationis exceptio transit, tam contra singulares, quam universales successores. *Dis. 31. n. 14.*

Opponi non potest contra cessionarium à debitore de deus obligante ad solvendum Cessionario. *n. 15.*

Secus, nulla subiectione obligatione. *numer. 16. ibid.*

Ampla, licet ante cessionem non fuerit opposita cedenti compensationi. *numer. 27.*

Reprobatur DD. contrarii. *ibid.*

Contra cessionarium à debitore cessio opponi potest etiam in credito, quod sibi ex persona propria debetur. *Dis. 31. numer. 29.*

Item in debitoribus, cui jura aliterius sibi cessant, *numer. 30. ibid.*

Secus, in debitoribus delegatis, cui nulla competit contra delegatarium compensatio. *numer. 31. ibid.*

Compensationis renunciatio inducit in creditore consuetudinem se debitorem suo Debitori. *Dis. 32. n. 1.*

Contrarium. *numer. 3. 5. & 34.*

Declaratio id procedit in obligationibus juratis, vel in forma camere. *dis. Dis. 32. n. 4. & 35.*

Vel in obligatione aliqua forma specialis facta. *numer. 6. ibid.*

Contra has declarationes contrarium firmatur. *dis. Dis. 32. numer. 7. & 38.*

Limitatur conclusio principalis, quando compensatio est liquida. *numer. 11. ibid.*

Ampla, & declarata, ut *numer. 40. 41. & 42.*

Item quando proceditur sola facta veritate inspecta. *numer. 13. ibid.*

Et quando debetur se obligare ignorando creditum compensandum. num. 13. *ibid.*
 Compensationis renunciatio, an inducatur ex falsatione termini ad solvendum. *Diff.* 32. num. 17.
 Renunciatio compensationis fieri debet verbis expressis. *Diff.* 32. num. 36.
 Renunciatio retentionis non extenditur ad compensationem, & e contra. num. 37. *ibid.*
 Principes de equitate non obstant compensationis renunciatione solent mandari iudicibus ad instantiam partis, ut illam adjuvant. num. 39. *ibid.*
 Compensatio in fine per modum contrapositionis paritarum, & quando, & quomodo. *Diff.* 33. num. 32. & seq.
 Compensare, & non remittere quis censetur cum eo, quod sibi debetur, licet alias censetur remissum, si aliquid compensandum non esset. *Diff.* 38. num. 25.
 Compensationis renunciare censetur debitor, qui sine compensatione creditoris suo solvit. num. 48. *ibid.*
 Debitores decocti non possunt propria debita cum suis creditis compensare in praedictum aliorum creditum. *Diff.* 73. num. 23. & 24.
 Compensationis intelligitur renunciatio ex dilatione solvendi concessa per creditorem debitoris suo, quia alias debitorum cum creditore suo proprium creditum compensasset abique praedicta dilatione. num. 26. *ibid.*
 Compensatio non intrat neque de jure fieri potest de credito in diem cum credito puro. *cod.* *Diff.* 75. num. 27. & *Diff.* 133. num. 11.
 Compensatio dari non potest inter diversas personas vel separata negotia, neque debet proprii, cum credito societatis. *ibid.* num. 30.
 Vide Limitationes. *Diff.* 76. num. 23.
 Et hoc procedit, licet facta fuerit compensatio de communi consensu. *Diff.* 75. num. 31.
 Mercator potest cum alio debita, & credita hinc inde inter se vigore compensare, licet credita ad aliquem eorum correspondant spectarent. *Diff.* 76. num. 1.
 Et assignantur rationes. *ibid.* num. 4. & seqq.
 Compensatio inter mercatores admittitur in his etiam casibus, in quibus regulariter attentus juris rigore non procedit. *ibid.* num. 9. & 15.
 Et similiter plura exorbitantia a jure permittuntur Mercatoribus ratione publici Commercial, *cod.* num. 9. in fin.
 In terribis cambiorum compensationes inter Procuratores recurrentium admittuntur. *ibid.* num. 19.
 Legatum non debet compensari cum debito necessario defuncti, nisi pro rata debiti, quae ad defunctum licet insolubile, cum alia obligata realiter spectabat, secus pro aliis portionibus ad alios coheredes spectantibus. *Diff.* 84. num. 11.
 Secus si contrarium appareret ex conjecturis. *ibid.* num. 12.
 Enumerantur aliquae conjecturae ad praesumentum compensationem legati cum debito, nempe quando summa legata correspondet debito. *ibid.* num. 13.
 Et hoc videtur procedere in casu etiam quo summa legata esset major. *ibid.* num. 14.
 Distingue. *ibid.* num. 15.
 Compensatio legati cum debito defuncti excluditur, si legatus ignorabat debitum. num. 16. *ibid.*
 Declara id procedere in debito voluntario, quando legatum fuit cum clausula pro omni, & co toto, quod a legatore praetendere posset. *ib.* n. 18.
 Compensatio. *Pide* Socius, Decoctor, Debitor.
 Compensatio crediti, & debiti ad solvendum cursum usurarum solo ministerio legis inducitur. *Diff.* 146. num. 58. & *Diff.* 178. num. 18.
 Compensatio ipso jure fit quando periculum adest creditum amittendi. *Diff.* 147. num. 13.
 Talisque compensatio locum habet etiam in praedictum creditorum anteriorum. *Diff.* 147. n. 14.
 Compensatio propria debet cum credito alieno non permittitur. *Diff.* 133. num. 1.
 Limita inter mercatores. num. 2. *ibid.*
 Intellige ante decoctionem, secus postea. num. 3. *ibid.*

Compensatio praestanda ante imminens casum decoctionis intelligitur ipso jure facta in praedictum etiam aliorum creditorum, quamvis hypotheca emittatur. *Diff.* 135. num. 8.
 Compensatio inducitur ipso jure inter Mercatores dato hinc inde crediti, & debiti concursu. *Diff.* 135. num. 9. *Diff.* 147. n. 11. & *Diff.* 155. n. 21.
 Compensatio fieri potest de credito in diem cum credito puro, quando unus ex mercatoribus decoctus, quia tunc propter decoctionem creditum in diem fit purum. *cod.* *Diff.* 135. num. 12.
 Compensatio fit de credito puro cum alio per mercatorem retento in computo separato, vulgo *a parte*, sive semper assensu contra debitorem, quando datur casus imminens decoctionis. n. 15. *ib.*
 Animus, sive voluntas in debitorum expressa non compensandi differt a casu, quod debet, seu non aditur in eo voluntas compensandi. num. 18. *ibid.*
 Compensatio fieri nequit ipso jure, quando in debitorum expressa voluntas adest non compensandi, secus si voluntas simpliciter non addit. num. 19. *ib.*
 Actus, sive compensationis exceptio non praedicta compensationi, quae antea ipso jure a lege facta fuisset, quia talis exceptio operari non debet contra intentionem agentis. num. 23. *ibid.*
 Compensationem inter Mercatores ipso jure non induci, nisi factio hominum concurrente, tenent nonnulli. *Diff.* 135. num. 21.
 Compensatio quae fit ipso jure, requirit, quod debitum, & creditum hinc inde sit compensabile, dummodo non repugnet in contrarium expressa voluntas illius, in cuius favorem lex compensationem operatur. *Diff.* 135. num. 37.
 Compensatio de consuetudine Mercatorum inducitur quamvis debitum, & creditum de jure non sit compensabile. num. 38. *ibid.*
 Compensatio a lege ipso jure inducitur, modo creditum, & debitum sit compensabile de consuetudine tantum mercatorum, & non de jure. num. 39. *ibid.*
 Compensatio admitti non valet, nisi ad mensuram debiti, & crediti inter eadem personas reciprocè vertentis. *Diff.* 155. num. 12.
 Compensatio fit ipso jure inter Mercatores etiam in praedictum creditorum anteriorum hypothecaria habentium. num. 21. *ibid.*
 Praecipue si creditor esset sub periculo amittendi proprium creditum. num. 22. *ibid.*
 Compensationi praecedenter secus non potest a Partibus aliquid praedictum inferri. *Diff.* 155. n. 33.
 Debitum semel cum aliquo creditore, vel facto hominis, vel ipso jure compensationem, non est amplius cum aliis creditis compensabile. num. 34. *ib.*
 Compensatio aequivalet solutioni. *Diff.* 159. n. 160.

COMPLIMENTARIUS.

Socii remanent obligati in solidum ob administrationem, & negotiorum gestionem complementarii, etiam si hic esset tacite institutus solentibus, & patientibus sociis, aut palam continuaverit negotium post mortem alicujus ex sociis. *Diff.* 39. n. 24.
 Idem dicendum est de alia quacunque persona expendente nomen in negotiis alicujus mercatoris, cum illius patientia & permissione. n. 25. *ib.*
 Item hereditas mercatoris defuncti remanet obligata si complementarius, aut alia quavis persona de illius mandato continuaverit negotiationem sub nomine dicti defuncti. num. 26. *ibid.*
 Principales non obligantur a complementario in rebus ad negotiationem non spectantibus. n. 27. *ib.*
 De eorum mandato tantum complementarius potest recipere pecunias ad cambium. n. 28. *ib.*
 Plura de complementario, & limitate remissive. num. 29. *ibid.*
 Si quis asserit esse aliquem complementarium certi negotii, vel nonnisi proprium expensum, concluditur id probare teneatur. *Diff.* 78. num. 1.
 Complementarius, vel socius, non valet obligare societatem, sive rationem inspicitur, an nomen proprium, vel rationis, vel societatis expenditur. *ibidem* num. 3.
 Pro Complementario Negotii aliquis habetur si alterius

nus nomen expensis sciente, & patiente eo, cuius nomen expensum fuit. *ibid.* num. 4.
 Declara in rebus tantum, vel negotiis cum scientia, & patientia illius, cuius nomen expensum fuit, factis in aliis. *ibid.* num. 5.
 Socius, vel infitor, vel complementarius non expellitur aliquo ex dictis nominibus, confertur contrahere nomine proprio. *ibid.* num. 8. & 9.
 Praefertur quando inter eos aliquid vinculum amicitiae intercedit. *ibid.* n. 10.
 Socius, vel infitor, vel complementarius non potest nomine rationis cum se ipso contrahere. *ibid.* n. 15. & 16.
 Restrictio facultatis complementarii non praedat corresponsalibus cum eo contrahentibus, & ignorantibus restrictionem, sed talis restrictio attenditur inter complementarium, & socios. *Disc.* 146. num. 27.
 Et vide *Socius, Infitor.*

COMPUTUM.

Ex compendi retentione, in quo non continetur nisi calculandi, & recepti, argui non valet illius approbatio. *Disc.* 50. num. 3.
 Praefertur si nullus fuerit subsequens actus in executionem illius. *num.* 4. *ibid.*
 Solutiones factae ad computum, vulgo a *cours* agnitionem debiti absolute non inducunt. n. 5. *ibid.*
 Etiam si agatur de solvendo conficio de qualitate, & quantitate sui debiti. *ibid.*
 Computum probat in praedictum illud scribentis, vel mittentis. *Disc.* 50. num. 34.
 Secus, si scriptum fuerit pro privata tantum memoria scribentis, & non fuerit adhuc transmissum. num. 35. *ibid.*
 Et quomodo cognoscatur computum factum fuisse animo deliberato, aut pro memoria tantum, remissivè. num. 36. *ibid.*
 Computus approbatus, vel solidatus post discussionem omnium partiarum factum, executioni mandari potest. *Disc.* 118. num. 1.
 Amplia etiam partiæ discutisse, & liquidare non fuerit. *ibid.* num. 3.
 Si pars computo contradixerit, quoad aliquas partitas tantum, quoad alias illud approbasse censetur. *ibid.* num. 2.
 Quoad hylum computorum, verborum, & Literarum mercatorum, ipsorum iudicium attenditur, non autem in articulis iuris. *Disc.* 119. num. 54.
 Computum per debitorem retentum, & postea creditori absque reclamatione remissum censetur à debitore approbatum. *Disc.* 131. num. 2.

CONCESSIO. CONCESSUM.

Concessum intelligitur in tempus praeteritum, quod in futurum prohibetur. *Disc.* 131. num. 8. & 9.

CONCORDIA.

Concordia inita per maiorem partem creditorum cum debitore dolose decolito, & in tuto se posse valida est, & praedat minori parti creditorum. *Disc.* 179. num. 22. & de ratione num. 23.
 Declara ut num. 25. *ibid.*
 Nisi recuperari possint bona debitoris sufficientia ad satisfactionem creditorum, licet debitor latitaret. num. 24. *ibid.*
 Referuntur Auctores de hac materia late agemus. *Disc.* 179. num. 1.
 Clerici non possunt cogi à Iudice laico stare concordia. *Vid.* in verb. *Clericus*, & infra.
 In concedendis induci, vel concordia cum debitore faciendis omnes creditores sunt citandi, & si non congregandi. *Disc.* 179. num. 1.
 Nec non creditores abentes. num. 3. *ibid.*
 Contrarium servatur de consuetudine universalis. num. 5. *ibid.*
 Creditores citati pro accordis, vel pro concedendis induci debitori si non comparant, habentur pro praesentibus, & contentis. num. 6. *ibid.*
 In numero majoris partis creditorum, qui se accordis subscripserunt, computantur etiam consanguinei debitoris. num. 7. *ibid.*
 Limita vero quoad uxorem. n. 8. & 9.

Accordium firmanum per maiorem partem creditorum, ut minori praedat, debet confirmari per Iudicem. *Disc.* 179. num. 10.
 Nec operatur nisi sententia transacta fuerit in iudicium. num. 11. *ibid.*
 Vel nisi sententia fuerit inappellabilis. n. 12. *ibid.*
 Major pars creditorum potest iterum novam concordiam initare cum eodem debitore, & ita praedat minori parti. num. 13. *ibid.* & de ratione num. 14.
 Debitor quando tenetur nec ne ostendere statum sui Patrimonii, si ad concordiam devenire velit cum suis creditoribus. n. 16. 17. 19. 20. & 21. *ibid.*
 Debitori asserenti se nil aliud in Bonis habere credendum est, nisi in contentum per creditores probetur. num. 18. *ibid.*
 Creditor non potest obligari ad standum concordiae à majori parte creditorum firmatae, quando eius creditum contractum fuit paulo ante dictam concordiam. num. 16. *ibid.*
 Creditor, qui est alterius creditoris Procurator, si se subscripsit accordis debitoris, intelligitur se utroque nomine subscripsisse. *ibid.* num. 27.
 Creditor, qui se subscripsit sub conditione, dummodo ceteri creditores concordiae adhaerant, computatur in numero creditorum consentientium. *Disc.* 179. num. 28.
 Accordum initum per maiorem partem creditorum si non habuit effectum quoad alios creditores, ne quidem tenet pro maiori parte creditorum, qui se subscripserunt. num. 29. *ibid.*
 Creditores possunt recedere à concordia quando debitor illam non servet. *Disc.* 179. num. 30.
 Intellige tamen de maiori parte creditorum, non autem de minori. num. 31. *ibid.*
 Accordum factum debitori non comprehendit debita futura. num. 32. *ibid.*
 Limita tamen in debitis conditionalibus, & habentibus causam de praeterito. num. 33. *ibid.*
 Accordum factum per maiorem partem creditorum habentium personalem tantum actionem non praedat creditoribus hypothecariis. num. 34. *ibid.*
 Limita ut num. 35. *ibid.*
 Nec creditoribus fideiussoribus habentibus. n. 36. *ibid.*
 Limita ut num. 37. & 38. *ibid.*
 Declara ut num. 39. & 40. *ibid.*
 Quinquennales dilaciones debitori concessae non transeunt ad illius heredes. num. 41. *ibid.*
 Major pars creditorum hypothecariorum, quae convenit cum debitore, si habeat hypothecam anteriores, praedat minori parti creditorum posteriores hypothecas habentium; secus vero si maior pars creditorum habeat hypothecas posteriores. num. 42. & 43. *ibid.*
 Creditores hypothecarii licet posteriores, qui habent aliquam praerogativam prioritatis, vel prioritatis, non tenentur stare accordis inito per maiorem partem creditorum anteriores etiam hypothecas habentium. num. 44. *ibid.*
 Pactum factum à maiori parte creditorum non nocet creditoribus privilegiis. num. 45. *ibid.*
 Creditores qui conveniunt cum decolito, ut eis solveret 50. pro 100. si alii creditores superveniant, possunt advocare à primis creditoribus pro rata quicquid eis solutum fuerit, retinente prius primos creditores actione adversus debitorem, ut eis solvant id quod eis fuerit per talem avocationem diminutum. *Disc.* 179. num. 46. & 47.
 Creditor ex causa litis, vel ex pia causa tenetur concurrere ad accordum factum per maiorem partem creditorum. *Disc.* 179. num. 50.
 Distingue tamen conditionem, ut *ibid.*
 Limita in creditoribus ex causa pensionis domorum, Depositis, aerum consensibus, & mercendis. num. 51. *ibid.*
 Concessio facta cum debitore à maiori parte Creditorum, non tenetur concurrere illi Creditores, qui sunt de iure singulariter Privilegiati. *Disc.* 179. num. 1.
 Et quales isti dicantur. num. 2. *ibid.*
 Creditores alii dicuntur, qui sunt in iure non singulariter, sed suspiciter tantum privilegiati. *Disc.* 179. n. 3. *Et*

Et ibi cogi possunt ad standum concordia à maiori parte Creditorum inter. num. 4.

Declarat. ibid. in num. 5.

Creditorum in iure singulariter privilegiati, qui non tenentur accordo concurrere, non sciunt numerum quoad suas personas, neque partem pro suis erediis in calculando numero, & summa aliorum Creditorum, qui tenentur ad accordum concurrere. Dife. 108. num. 6.

Et de ratione. num. 7. ibid.

Creditorum hypothecati quoad personam debitoris tenentur accordi à maiori parte Creditorum scilicet concurrere, secus quoad ea quae respiciunt bona hypothecata. Dife. 108. num. 8.

Creditor, qui simul, & semel est debitor communis debitoris facientis concordium, non tenetur ad tale accordum concurrere, sed per viam compensationis potest integrum suum creditum exigere. ib. num. 9.

Concordia Iudicium si agitur coram Iudice seculari, tenetur etiam Clericus Creditor coram eo comparere, quia huiusmodi Iudicium est universale. Dife. 108. num. 10.

Et praesente hoc Iudicio nullus ex Creditoribus potest particularia Iudicia, seu executiones contra debitorem movere. num. 11.

Et de ratione. num. 12. & 13. ibidem.

Quod procedit etiam in casu, quo esset terminatum primum Iudicium, sed pendente appellatio, num. 14.

Sive talia appellatio interposita sit à Creditoribus, ex quo sententia primi Iudicis super concordia esset contra eos lata, sive interposita à debitore, quia sententia fuit et contraria. ibid. n. 15. Si debitor alius ex suis Creditoribus meliorem conditionem fecerit, ut se subsciberet concordia, talis melioratio non valet, sed nihilominus valida erit concordia. Dife. 108. num. 16.

Si vero debitor caside, vel dolose Creditores suos induxerit ad subseribendum accordum, nullus momenti tale accordum reputatur. n. 17. ib.

CONCURSUS.

In Concursu Creditorum decedenti dominus praefertur suo competiti actio rei vindicatorum. Dife. 75. n. 16.

Et quatenus res essent à decedente alienatae competit hac actio contra pretium loco dictarum rerum in bono casu succedens. ibid. num. 15. & 17.

In Concursu Creditorum hypothecariorum anteriores in tempore sunt praefertendi. Dife. 103. n. 7. & 68. Casus est repetibilis in Iudicio concursus etiam quoad creditorem, quia tunc censetur provocare ipse debitor. ibid. num. 8. n. 18.

Expense factae in Iudicio concursus habent tacitam hypothecam, & sunt ceteris praefertenda. ib. n. 14.

Sicut etiam expense pro recuperatione bonorum debitoris. ibid. num. 15.

Vide *Expressa*.

Publica Instrumenta in Iudicio concursus faciam rem claram, & indubitam. ibid. num. 16.

Cessionarius in Iudicio concursus obtinet locum, & antecisionem cedentis. ibid. num. 32.

Dominus directus comparens in Iudicio concursus pro canonibus decedens, & non solutus, & in ipsa re emphyteutica omnibus aliis creditoribus praefertur. ibidem num. 25. & 35.

Et quia ratione. ibid. num. 36.

Creditor in diem, vel sub conditione dicitur verus creditor ad effectum agendi, secus exigendi. ib. n. 18.

Et ad effectum comparendi in Iudicio concursus. ibid. num. 29.

Et adveniente die, vel conditione obtinendi suam satisfactionem. ibid. num. 30.

Arrium particularis Principis in Iudicio concursus. Vide *Arrium*.

Creditor diversis habens credita, & sub diverso tempore creata contra eundem creditorem potest diversas personas representare, & diversimode etiam graduari in Iudicio concursus. ibid. num. 48. & 49.

Depositarius cogi potest ad conferendam rem depositum in Iudicio concursus. ibid. num. 50.

Super re inuenta in praedio Urbano ad habitandum condita, locator de iure contentum nullum habet

Cogit. de Comm. Tom. II.

in concursu preditorum prelationem. Dife. 103. num. 52.

Secus si agatur de herede, vel Apotheca pro custodia, & conservatione metum. ibid. num. 53.

Sicuti in Civitate Luccensi stante flumine. ibid. num. 60.

Haeres tenetur ultra vires hereditariae creditoribus concursus. ibid. numer. 54.

Creditorum hypotheca, & privilegia destituti in Iudicio concursus, veniunt in contribucum, & per as, & libram. ibid. num. 69.

Super bonis fideicommissi non habet locum concursus, nec super illis potest demandari satisfactio, licet in patrimonio debitoris rependantur. ib. n. 70.

Fructus tamen illorum possunt creditoribus assignari. ibid. num. 71.

Super bonis emphyteuticis transactis ad quoscumque haeres, & fiscores habet locum concursus, & satisfactio possunt, & alienari. ib. n. 72.

Neque pro tali alienatione cadunt in commissum, nec habet locum caducitas, seu devolutio. ib. Creditores in Iudicio concursus dimissi debent satisfactionem praestare de restituendo prioribus, & posterioribus, ac contribucum cum aequalibus. ibidem num. 74.

CONDUCTIO.

Conditio indebiti non datur contra eum qui contraxit alieno nomine. Dife. 5. num. 65.

Conditio ob nupem causam revocatur ex turpi causa receptum. Dife. 213. num. 16.

CONDITIO.

Conditio quae respicit executionem, non impedit retroactionem ad effectum etiam intendi hypothecam ab initio contractus. Dife. 26. num. 27.

Et contractus per hanc conditionem respicientem tantum executionem quoad alios juris effectus pro puro habetur. num. 28. ibid.

Conditio praesentiva non retrotrahitur ad initium contractus. num. 29. ibid.

Limita si partes sic expresse voluerint. n. 30. ib.

Conditiones causales, vel mixtae retrotrahuntur ad initium contractus, non solum in prejudicium creditoris intermedii, sed etiam illius, qui medio tempore acquisivit ex illo oneroso bona debitoris. Dife. 104. num. 32. & Dife. 203. num. 39.

Praesentiva non retrotrahitur. Dife. 5. num. 42.

Conditionis adimplementum docere debet Adoragens ex obligatione conditionalis. Dife. 12. num. 13. & Dife. 13. num. 13. & 14.

Habetur pro adimpleta, quando per alterum stetit, quo minus ea adimpleatur. Dife. 20. num. 6.

Habetur pro adimpleta, quando non fiat per adimplere debentem. Dife. 21. num. 3.

Conditio, vel pactum, quod tacite inest ex natura rei, vel in vim legis, dicitur pactum, seu conditio intrinseca, & coherens contractui. Dife. 56. num. 43.

Conditio, quae intrinsece inest in contractu, licet sit expressa à partibus nihil operatur. Dife. 59. numer. 21.

Conditio semper inest in annis legatis, sicut in censibus, & annuis alimentis. Dife. 82. num. 29. 30. & 31.

Conditio, quae est certo carere, non suspendit naturam actionis, & obligationis. Dife. 89. n. 19.

Secus si conditio incerta sit. ibid. num. 27.

Conditio apposta à Partibus in contractu, quae salva ratione legis prohibitive, valet facti actum. ibid. num. 23.

Creditor sub conditione, vel in diem dicitur verus creditor ad effectum agendi, secus exigendi. Dife. 103. num. 28.

Et ad effectum comparendi, in Iudicio concursus, & obtinendi suum locum. ibid. num. 29.

Et adveniente die, vel conditione obtinendi suam satisfactionem. ibid. num. 30.

Conditio restricta ad certum tempus, post illud impleri non potest. Dife. 239. num. 23.

Datum sub una conditione, ademptum censetur illa non purificata, vel non adimpleta. Dife. 117. n. 48.

C

Con-

Conditio, quæ secundum jus apponi debet, nihil operatur, ac si non esset appositæ. Dific. 103. n. 37.

CONDUCTIO.

Vide *Locatio*.

In renovatione, vel prorogatione conditionis, siue tacita, siue expressa per alium tempus eadem solemnitates sunt necessariae iterandæ, quæ ab initio intervenire debebant. Dific. 188. num. 11.

Et de ratione. num. 12.

Declarata. num. 13. *ibid.*

CONDUCTOR

Excusatur, si Domino periculum non denunciaverit in casu, quo innoxia futura esset deminutio. Dific. 19. num. 10.

Secus, in magistro Navis. num. 11. *ibid.*

Conductor Navis potest repetere Navis pro rata temporis, quo ea non interfuit. Dific. 22. num. 21. Potest repetere mercedem, quando ex casu fortuito ejus usus impeditur. num. 22. *ibid.*

Conductor navis potest cum alio sublocare pro eodem tamen Viaggio. Dific. eod. num. 61.

Locata navi doctus præferitur primus conductor. num. 62. *ibid.*

Limita in casu, quo secundus conductor jam onerasset navem, vel ei tradita fuisset possessio ejusdem. *ibid.*

Conductor equi, vel auli, qui ex utroque ultra quam sit conventum, vel quando eos datus per loca insolita, dicitur in culpa. Dific. 23. num. 57.

Idem in Vestibulis, & Nautis, si res venditas imponitur equis, vel navibus non bene instruitis. *ibid.* num. 58.

Item si promissio tempore iter non facerent, & illud differrent. num. 59. *ibid.*

Non tenetur de culpa levissima. *ibid.* num. 60.

Limita in Nautis, Navibus, & Caspionibus. num. 61. *ibid.*

De conductore alicujus Appellus, ejusque sociis, vel subconductibus. Vide in verb. *Socii*.

Navis conductæ pro vehendis mercibus ab aliquem Portum destinatum, si pro aliis Portibus aliorum merces palam, & publice non contradicente primo Conductore oneraverit, potest sibi Portus attingere pro illis aliorum mercibus exonerandis. Dific. 193. num. 5.

CONFESSIO

Facta ad novum finem non præjudicat contenti quoad alium. Dific. 23. num. 4. & Dific. 40. num. 13.

Secus, quando percutit factum, & statum rei. dicto Dific. 23. num. 5.

Confessio partis nullam admittit in jura contradictionem. Dific. 23. num. 3.

Confessio minoris, licet alteri non præjudicet, interviert tamen pro probatione administrativa. Dific. 31. numer. 2.

Confessio simplex debiti non præjudicat eis, quibus contrahere prohibetur est. Dific. 33. num. 34.

Amplius, licet postea monita fuerit Decreto Judicis, Juramento, & Strati solemnitatibus. num. 35. *ibid.*

Sive tacita, siue expressa in materia usurarum non admittitur ad probandum interpellationem, etiam accedente juramento. Dific. 40. num. 12.

Consensus in descriptione pro extimo faciendi se esse debitorem alicujus, non potest ex illa convelli. *ibid.* num. 14.

Facta à debitoribus ad favorem creditoris, consensus solum facta ob- evitandas molestias creditoris. *ibid.* num. 15.

Ex confessione debitoris in materia usuraria non iustificatur interesse. Dific. 40. num. 12. & Dific. 49. numer. 3.

Confessio accipienda est in sensu favorabili ipsi contenti. Dific. 49. num. 39.

Præsumitur dolosa, si falsa detegatur. Dific. 80. n. 34.

Confessiones, & enunciative dictæ (scilicet non posite). Dific. 82. num. 4.

Confessionaria instrumenta de jure habent executionem paratam, tamquam res iudicata. Dific. 98. n. 2. Pro confessionariis instrumentis Aduarii valent con-

cedere licentiam, tam de jure communi, quam statutorio. *ibid.* num. 6.

Confessio voluntaria Procuratoris non nocet Domino, nisi mandatum habuerit à Principali, vel præcedente Judicis præcepto illam emiserit. Dific. 101. n. 31.

Confessio Dotis. Vide *Dot.* ubi plenius.

Confessio debitoris circa interesse præsumitur iuramentaria, & per attentum ac fraudem exacta à creditore. Dific. 103. num. 14.

Confessio. Vide *Tegit*.

Confessio extrajudicialis licet facta absente Parte, plenum probationis gradum conferat, si tendat ad liberandum debitorem. Dific. 153. num. 1.

Confessio extrajudicialis facta absente Parte non attenditur quando constat de debito in scriptis, nam tunc ad probandum solutionem requiritur æquivalens scriptura debitoris, vel testes ad audiendam confessionem rogati. num. 13. *ibid.*

Contrarium verum. num. 14. & seq. *ibid.*

Confessio solutionis licet per testes non rogatos probata, valida est si administratus fulciatur. n. 15. *ibid.*

Nisi postum sit per contrahentes, quod in debitis cancellatione, seu solutione confirmatur publica scriptura, vel instrumentum. num. 16. *ibid.*

Confessio adversus contentum, superlativam inducit probationem. Dific. 157. num. 3.

Confessio minoris emanata ad propagandam veritatem probat sine solemnitatibus. Dific. 161. num. 38.

Confessionem propriam impugnare nemini licet. Dific. 199. num. 44.

Confessione Patris, præferitur gemiora multa potest haberi melior, & major probatio. num. 63. *ibid.*

Confessio, licet emissa in actu jam impugnato, plenè probat coorta confessionem. Dific. 213. num. 2.

Confessio, & factum Prædictorum prævalet cuicumque probationi in contrarium. Dific. 214. num. 6.

Confessio in parte verificata in totum vera præsumitur. Dific. 220. num. 22.

CONFISCATIO.

Confiscatio pecunie facta à Principe, vel ab ejus Ministris ob fraudem commissam contra edita publica pro extractione pecunie emanata, nonquam comprehendit potest sub depredatione Piratarum. Dific. 64. num. 7.

Et hoc procedit licet confiscatio prædicta efficitur injusta. *ibid.* num. 8.

Affecutor non tenetur de casu pecunie confiscatæ ob veritatem illius extractionem. *ibid.* num. 11.

CONJECTURÆ.

Conjecturæ debiliores à fortioribus vincuntur, & excluduntur. Dific. 104. n. 36. & Dific. 211. n. 30.

Conjecturas supputationis Dotis. Vide *Simulatio*.

Involuptaria reputatur conjectura solutionis Dotis, quæ habetur ex consuetudine, quod matrimonio sine dote non contrahuntur. Dific. 104. num. 64.

Pro ut illa deducta ab alimentis uxoræ præstituta. *ibid.* num. 65.

Conjectura solutionis Dotis desumpta ab juramento est levissima. *ibid.* num. 67.

Cognito qualiteram conjecturarum remittitur arbitrio Judicis. *ibid.* num. 70.

Judex secundum validiores conjecturas in materia conjecturarum iudicare debet. *ibid.* num. 69.

Deposito alicujus Sacerdotis, licet minus sollemniter habita, interviert pro conjectura veritatis dotis. *ibid.* num. 68.

Conjecturæ quæ trahi possunt ad diversos sensus, nihil relevant. Dific. 117. num. 57.

In clavis non est opus conjecturis. Dific. 160. n. 19.

In re dubia ad conjecturas est recurrendum. Dific. 168. num. 13.

Conjectura naturalis prævalet debet accidentalis. numer. 17. *ibid.*

Conjecturæ majores numero, & pondere prævalet minoribus, ita ut illa nihil omnino attendende sint. Dific. 194. num. 58.

Conjecturæ in probationem repudiationis Luctri, vel hereditatis fraudolenter factæ, enumerantur. Dific. 209. num. 41.

Conjecturæ etiam unice sufficit ad probandum fraudem in materia de per se suspensa. num. 44. *ibid.*

Accedente maxime causa colludendi. *ibid.* n. 45.
Conjecturae vanae, fuitiles, & inconcludentes, nec si-
mul unum aliquam faciunt probationem. *Difcur.*
211. num. 29.

Conjectura simplex Domini delumit ex extentione
vestilli in Navi, vel in cubiculo Magistri Na-
vis. *Difc.* 212. num. 2.

Secus, quando ex gestatione vestilli inimicorum
non convincitur voluntaria delictio, sed elevetur
tantummodo ad se eximendum ab Injuris Turca-
rum. num. 9.

Contrarium. numer. 10. & 11. *ibid.* praefertim
si alia insignia non extant in navi.

Conjecturis, & praesumptionibus probatur vetus,
vel non vetita exportatio mercium. *Difcur.* 212.
num. 36.

Conjectura, est infirmis conserant, nullum habent
pondus contra defectum causae proportionare ad
efficiendum contrarium similitudinis. *Difc.* 216. n. 9.

Er minus valent in conspectu causae certae, &
altiarum conjecturarum fundamentum veritatem con-
tractus. *ibid.* num. 10. & 12.

CONJUGIUM.

Conjuga quibus praemissis fuerint procurata post
abrogationem legum calharis, & Orbitalis. *Difc.*
191. num. 2.

CONQUESTIO.

Conquestiones tempore congruo emittit circa defi-
cientiam alicujus rei, saltem probant, consequen-
tem credidisse illam rem deficere. *Difc.* 199. n. 64.

CONSANGUINEUS.

Consanguineus ex proximioribus interesse habent cum
minore contractus intervenire non potest. *Difcur.*
217. num. 12.

Consanguineus assertio cum iuramento se proximiores
non habere aliorum existantiam includit. *ibid.* n. 15.

Consanguinitas proximitas ab allegante probari de-
bet precise, & per gradus distinctos. *Difcur.* 217.
num. 13.

Ex quod addit de tempore, & in loco Con-
tractus, quodque commodè invenire possint. *ibid.*
num. 14.

CONSENSUS.

Consensientes propinqui ad formam Statuti dicuntur
tantummodo consensientes adhi, qui principaliter con-
fiscant, non vero praesuppositi, vel enunciato. *Difc.*
101. num. 35.

Sine consensu propinquorum adire potest mulier ha-
redicarem optentiam non obstante Statuto Genes-
is. *ibid.* num. 26.

Assensus Domini directi non extenditur ad personam,
de cujus pecunia res Feudalis acquisita fuit, sed
ad eam personam tantum refertur, favore cujus
consensus praestitus fuit. *Difc.* 105. num. 44.

Ex scientia, & non contradictione adus consensus
praestatur. *Difc.* 161. num. 36.

Consensus non minus ex verbis, quàm ex facto col-
ligitur. *Difc.* 184. num. 4.

CONSERVA.

Conserva navigationis facta inter Naves. Vide in
verb. Navi.

Conserve definitio. *Difc.* 20. num. 16.

Societates quae sunt in arte piratica, etiam inter
Principes sunt ejusdem generis Conserve? n. 17. *ib.*

Praedae, five damnum communicari debet inter am-
nes, & singulas naves de conserva. n. 18. *ibid.*

Et hoc procedit, licet ex aliquo casu fortuito
una navis de conserva navigare non poterit, vel
opem praestare in actu pugnae. num. 19. *ibid.*

Plura de materia conserve remissive. n. 20. *ib.*

CONSILIUM.

Nemo tenetur de consilio, nisi consiliarius dei con-
silius cum dolo. *Difc.* 185. numer. 13.

Et Dolo in Consiliario conclusivissimè pro-
bari debet. numer. 14. *ibid.*

Consobrinus nullam habet obligationem de alimentis
praestandis, neque de constituenda dote Consobri-
nae. *Difcur.* 117. num. 3.

CONSTITUTIO PECUNIAE ACTIO

Oritur ex nudo pacto. *Difc.* 40. num. 1. & 8.

In consuetudine dantur Debitori à jure decem dies,
ne creditor intra illos contra eum agat. *Difc.* 40.
num. 3.

Et hoc particulare est in consuetudine, secus in
aliis obligationibus. num. 4. *ibid.*

CONSTITUTIO. Vide LEX.

Constitutiones Pontificum in materia spiritali ad
quoscunque Christianos ubiqueque degentes ex-
tendantur. *Difc.* 211. num. 40.

Constitutio Pauli P. in quibus terminis loquatur, an
procedat in terminis *Bulla Cane Domini*, de quibus
personis loquatur, & ad quem finem prola-
ta. Vide *Difc.* 212. & signanter num. 19. 20. 21.
22. 23. & 24.

Constitutio Afdiana locum habet in omnibus con-
tractibus gellis in Civitatibus, & hinc Provinciae
Marchiae. *Difc.* 224. num. 3.

Er venit semper addendo, non minuendo so-
lemnitates requisitis à Statuto particularibus.
ibid. num. 5.

CONSTITUTUM

Adversus possessionem innixam clausula consensui ad-
mitti debent omnes exceptiones, quae competunt
contra principalem contractum. *Difc.* 105. n. 28.

Constitutarius non potest uti beneficio consensui, si
lis pendet super nullitate contractus. *ibid.* n. 29.

Constitutum nihil operatur si contractus est nullus,
neque per tale consensuum possessio transferretur.
ibid. num. 30.

Constitutarius post mortem Constituentis amittit pos-
sessionem saltem naturalem. *ibid.* num. 31.

Licet adhuc durare possit civilis non obstante
obitu Constituentis. *ibid.* num. 36.

Declarata si Constituentis scies per modicum
tempus diciam possessionem ab haeredibus, vel aliis
fuisse apprehensam, five ignorant per decem annos
recuperare neglexerit. *ibid.* num. 37.

Constitutum adire, & passivè transit ad haeredes.
ibid. num. 38.

Intellige quoad civilem tantum possessionem.
ibid.

Clausula consensui transfert realem possessionem in
Constitutarium. *Difc.* 120. num. 38.

CONSUETUDO.

Consuetudo alia est interpretativa, alia praescriptiva,
& Juris Communis derogatoria. *Difc.* 226. n. 36.

Consuetudine, & stylo commercii, quod est com-
muniter introductum ab omnibus debet observa-
ri. *Difc.* 24. num. 37. & *Difc.* 225. num. 19. & 23.

Consuetudo est inter mercatores eorum negotia, &
correspondentes nemini praedare, ac omni sectio-
ri vis agere. *Difc.* 18. num. 14.

Consuetudo contraria à lege reprobanda, etiam de
consuetudine futura intelligitur. *Difc.* 50. num. 5.

Maximè durante ratione abolenda consuetudi-
nis. *ibid.* num. 6.

Contrarium sententiam tenere videtur *Pater Ras-
sar*. *ibid.* num. 7.

Tamen ipse contrarium concludit, dum effect
contra bonos mores consuetudinem non posse con-
sistit. *ibid.* num. 8.

Consuetudo facit licentem, quod antea erat illicitum,
Difc. 99. num. 25.

Consuetudo servatur circa auctoritatem Gubernatio-
rum Provinciarum. *ibid.* num. 27.

Et tanta est vis talis consuetudinis, ut etiam
specialia, & ipsi Principi reservata ipsius Gubernato-
ribus demandata praesumantur. *ibid.* num. 22.

Consuetudo. Vide *Contrahat*.

Stylus & consuetudo probatur ex attestatione Curia-
lium. *Difc.* 142. num. 40.

Consuetudo mercatorum etiam de jure communis attendi debet. *Disc.* 144. num. 40.
 Consuetudo iudicandi non inducit ex erroneis Sententiis, & Decisionibus. *Disc.* 150. num. 7. & *Disc.* 154. num. 13.
 Consuetudo semper efficit ut contractus interpretetur licitus. *Disc.* 169. num. 39.
 Consuetudo, quando est dubia an licita sit nec ne, excusat à restitutione fructuum bona fide perceptorum, & consumptorum. *Disc.* 169. num. 43.
 Consuetudo, vel usus excluditur per unicum etiam actum contrarium. *Disc.* 173. num. 11.
 Consuetudo cum sit quid facti, probari debet ab eo, qui eam allegat. *Disc.* 75. num. 12.
 Consuetudo in quo differat à prescriptione, num. 13. *ibid.*
 Ad consuetudinem inducendam minora requiruntur, quam ad complendam prescriptionem. num. 14. *ibid.*
 Ad consuetudinem inducendam plura quoque requisita sunt necessaria, & ideo difficilis est probationis. num. 15. *ibid.*
 Consuetudo exercendi jurisdictionem. *Vide Jurisdictio.*
 Pro complenda consuetudine requiritur curios 30. vel 40. annorum. *Disc.* 175. num. 21.
 Testes deponentes super consuetudine debent esse talis ætatis, ut de dicto tempore 30. aut 40. annorum, bene deponere valeant, deducta eorum ætate pubertatis. num. 22. *ibid.*
 Et deponere valeant de pacifica observantia, & uniformi pro toto dicto tempore. num. 23. *ibid.*
 Unicus actus contrarius, quinimo solus rumor sufficit ad impediendam consuetudinis perfectionem. num. 24. *ibid.*
 De Consuetudine mercatorum. *Vide Mercator.*
 Consuetudo navigationis servanda est. *Disc.* 174. num. 21.
 Consuetudines Gallie referunt hypothecam speciem, & prioritatem favore venditoris super re vendita, etiam si habita fuerit fides de pretio. *Disc.* 179. num. 41.
 Consuetudines Gallie, ceteraque Statuta vigentia in pluribus Principatibus referantur Dominium, & speciem hypothecam pro pretio favore venditoris, etiam si habita sit fides de pretio, dicuntur rationabiles, uti correctione respondit, *Ubi in L. Preteritarius §. Plane ff. de tribus. all.* numer. 43. *ibidem.*
 Statum huiusmodi extant in Civitate Lucæ, & in Sæpe Avenionensi, Mantuano, Ferrarienti, ac etiam in Civitate Enebati. num. 44. *ibid.*
 Consuetudo, vel stylus à Mercatoribus introductus pro majori libertate commercii est rationalis, & ideo invariabiliter servandus. *Disc.* 187. num. 4.
 Consuetudo non solum vera legis interpret, sed lex ipsa est. *Disc.* 191. num. 42.
 Et ad eam confugiendum pro minori resolutione in materiis plurimis difficultatibus obnoxii. *ib.* num. 43.
 Consuetudo Principi nota, & qua ipse usus est legem ipsam superat. *Disc.* 191. num. 66.
 Consuetudinis requisitum accessorium est, ut introducat ab illis, qui jus habent Legis condende. *Disc.* 211. num. 35.
 Testis de consuetudine deponens etiam non interrogatus, tenetur reddere rationem suæ depositionis. *ibid.* num. 26.
 Consuetudo injusta, abusiva, & corruptela est, ideoque non est attendenda. *Disc.* 211. num. 37.
 Consuetudo prædandi omnes Navigantes sine licetis seu parentibus, non excusat depraedantem à restitutione rerum ablatarum. num. 28. *ibid.*
 Consuetudo Maris specialiter servanda in materia Navigationis. *Disc.* 212. num. 25.
 Consuetudo Testatoris solvendi in vita, quod perpetuari voluit in morte, multum attenditur. *Disc.* 220. num. 15.
 Consuetudo quadraginta dicitur completa, & legitime præscripta, etiam si agatur de consuetudine comera jura. *Disc.* 225. num. 21.
 Stylus, & consuetudo probatur ex actu frequenter per decemum continuata. *ibid.* num. 22.

Consuetudo Mercatorum universalis est præsumptæ se invicem monere de negotiis gestis medio Ministrorum, vel correspondentium, ut in causa non acceptacione, nontusque sibi consilere valeat. *Disc.* 225. num. 67.

CONSULATUS.

Consulatus Barchinæ nullibi allegari potest pro lege, & Observantia. *Disc.* 4. num. 15. & *Disc.* 6. num. 14.
 Et reprobanntur plures Rotæ Romanæ Decisiones contrarium affirmantes. dicto *Disc.* 4. num. 16. & 17.
 Consulatus Maris ubique locorum attendi debet. *Disc.* 19. num. 3.
 Si non est factus in loco naufragii, vel illi propinquiori, nullam ad favorem Capitanei fidem parit. *Disc.* 23. num. 12.
 Secus ad favorem mercatoris. *ibid.* num. 13.
 Consulatus Maris dispensat. *cap.* 273. expenditur. *Disc.* 213. num. 11. & *Disc.* 214. num. 4.
 Et in materiis maritimis habet vim legis. numer. 12. *ibid.*

CONSULES.

Consules exterozum Principum non possunt in alienis oris maritimis jurisdictionem exercere, nisi accedat consensus Principis illius loci, in quo resident. *Disc.* 175. num. 33.
 Non tamen requiritur consensus portuum, cum possint subditi etiam inivros judicare. num. 35. *ibid.* & de ratione. *ibid.*
 Consules si in alieno territorio jurisdictionem exercent, illam dicuntur habere à Principe à quo missi sunt, non vero à Principe Territorii, in quo resident. num. 37. *ibid.*
 Rejicitur constantia opinio. num. 36. ac declaratur. num. 38. & 40. *ibid.*
 Consules intelliguntur electi à propriis Principibus non solum ad protegendos nationales in alieno territorio, verum etiam ad decidendas ibi eorum causas. num. 39. *ibid.*
 Refertur Jurisdictio, quam habent Consules exteri residentes Genæ, ac in Regno Neapolitano. numer. 42. *ibid.*
 Consules Gallicæ Nationis, quam Jurisdictionem habeant in alienis territoriis, seu oris maritimis. num. 43. *ibid.*
 Consules tenentur judicare causas eorum nationalium quoad decuria, secundum propria eorum statuta, & mores. num. 44. *ibid.*
 Secus in ordinariis, nam tunc servant Statutum loci, in quo his agitur. num. 45. *ibid.*
 Consules habent Jurisdictionem cumulatam cum aliis Judicibus ordinariis locorum. *ibid.* num. 46.
 Nisi per Principes permitta, vel prorogata fuerit eorum Jurisdictione privative quoad alios Judices ordinarios. num. 47. *ibid.*
 Consules ipsi sunt subiecti Judicibus ordinariis locorum. *ibid.*
 Appellatio à Sententiis Consulum an detur ad proprium eorum Principem, vel ad illum Territorii in quo resident. num. 48. *ibid.*

CONSULENTES.

Consulentium fides suspecta est, quia secundum opportunitatem Cause scribunt. *Disc.* 10. num. 32.
 Præcipue si non docetur de decisione in causa emissa. *ibid.* num. 33.

CONTINENS.

Continentis appellatio non continetur continentium. *Disc.* 127. num. 2. & 6.

CONTRACTUS.

Pro persona nominanda validus est. *Disc.* 5. n. 5.
 Et illa persona nominanda elici potest ex conjunctis. num. 4. *ibid.*
 Ab initio dicitur radicatus in persona nominata. numer. 6. & 7. *ibid.*
 Et de effectibus nominationis prædictæ personæ. dicto *Disc.* 5. num. 8. usque ad num. 24.
 Con-

Contra nominari agi potest vigore primi Instru-
menti, petende ac si in eodem fuisset expressus.
Difc. 5. num. 9.

Post nominationem factam actus tribuitur nomina-
to, non nominanti. num. 10. ibid.

Nominatione sequitur per quidam emptori transit
de nominante in nominatum, & cum eo conso-
lidatur. num. 11. & 12. ibid.

In nominatum ne dum transit dominium, sed etiam
posseffio rei, quae erat penes nominatorem.
ibid. num. 13.

Facta nominatione acquisitio retrotrahitur ad tem-
pus contractus. Difc. 5. numer. 15. & 16.

Et emptor liberatur a pretii solutione. n. 16. ib.
Emptoris cum pacto nominandi dicitur amicus, &
unica tantum Gabella debetur. Difc. 5. num. 17.
& 18.

Emptor censum pro persona nominanda cum refe-
ratione nominantis, nominatione sequens expi-
re jus servaturum. ibid. numer. 19.

Nominatio ante litius ratificationem nullum jus qua-
ritur. Difc. 5. num. 39. Difc. 10. num. 94. & Difc.
12. num. 18.

Ante notitiam nominationis solvens contrahenti libe-
ratur ab obligatione. Difc. 5. num. 44.

Sententia lata ante acceptationem nominationis noc-
et nominato. Difc. 5. num. 46.

Factus nomine excludens non valet, quando Sta-
tutum exigit expressione nominis. Difc. 5. n. 71.

Nominatione sequitur creditores nominantis nullum
jus habent super re in contractum deducta. Difc.
5. num. 20.

Per nominationem resolutio dominio resolvitur etiam
hypotheca favore debitoris. ibid. num. 21.

Secus, nulla nominatione facta, quia praesenti-
tur contrahentem pro persona nominanda ab in-
itio sibi acquirere voluisse. num. 22. & 23. ibid.

Nominatione sequitur nominans egreditur de scena, &
fit retroactio ad diem contractus. Difc. 5. n. 34.

Concretum, quando persona nominanda non est
adjecta in ratificatione contractus, sed solum
in spectatione risici. ibidem num. 35.

Et non fit retroactio, quando conditio nomi-
nandi est potestativa contrahenti. ibid. num. 41.

Neque habet locum, quando adest terti prae-
judicium, & res non est amplius integra. n. 41. ib.

Et in hoc casu nominatione sequitur, id quod
medio tempore contingit, ad nominantem spectat.
num. 43. ibid.

Factus nomine excludendo, declaratione intra annum
non sequitur, relictis in persona contrahentis. Difc.
cur. 31. num. 2. & 34.

Exclariatio personae a contrahente nomine excluden-
do, induci potest a conjectura. Difc. 31. n. 3. & seq.

Emptoris factus nomine excludendo, coartatur factus
pro eo, qui rem emptam cepit possidere. Difc.
31. num. 6.

Affecrationis actus pro se, & persona nominanda,
nominatione facta, persona omissa accumula-
tur ipsi contractui, sed persona nominata, vel
ipse stipulans ea non nominata, tenetur docere de
risico. Difc. 5. num. 25.

Affecrationis actus spectantur risici tam nominato,
quam peritose per ipsum quandocumque excluden-
do, operatur, ut contractus in sola persona stipu-
laris radicatus sit, licet commodum, vel utili-
tas ad alium spectet. ibid. num. 27.

Alia. Vide in verb. *Affecratio*.
Contrahens tenetur cedere actionem ei, pro quo fa-
cta est stipulatio. ibid. num. 28.

Contractus utilitatis, & commodum penes unum re-
manere potest, & penes alterum titulus, vel actio.
Difc. 5. num. 29.

Et unus potest esse modus Minoriter respectu com-
modi, secus respectu tui, aut actionis. ibidem
num. 38.

Contractus commodi, qui uti vult, debet etiam ex
eodem incommodum pati. Difc. 5. num. 33.

Ex contractu Procuratoria actio Domino acquiritur
contra alterum contrahentem. Difc. 5. num. 38.

Declaratur, si contrahens cum Procuratore sci-
verit eum esse talem. ibid.

Cafarg. de Comm. Tit. II.

Contracta dolofo vena dicitur dolum committere,
licet eum non fecerit. Difc. 9. num. 3.

Contractus locus, & tempus, & non mandati at-
tenditur. Difc. 9. numer. 31. & 22.

Non infirmatur a notitia supervenienti, licet si ea
adfuisset a principio ille non valuisset. num. 33.
ibidem.

Contractus substantialia in omni et contrahentibus
arbitrium remitti non possunt. Difc. 10. num. 73.

Declaratur. num. 74. ibid.

Sed augmentum pretii remitti potest. numer.
75. ibid.

Contractus trinus repetitur. Difc. 14. num. 3.

Affecrationis contractus pro persona nominanda om-
ne jus ante factam nominationem remanet penes
nominantem. Difc. 10. num. 93.

Quo imo illud remanet usque ad diem ratifi-
cationis faciente per Personam nominantem. nu-
mer. 94. ibid.

Vel usque ad terminationem litis, si emens pro
persona nominanda promittit pretium. n. 95. ibid.

Et haec procedunt in affecratione facta ab af-
fecrato, pro se, & personis excludendis. n. 96. ib.

In contractu pacta, & conditiones apponit, ut il-
lus pars observanda sunt. Difc. 12. num. 2.

Limitatur in casu, quo mutatur status ad ter-
minos contractus. Difc. eod. num. 14.

Contractus non praescriptio contrahenti alieno nomi-
ne, tanto minus in fama. Difc. 22. num. 30.

Contractus insolventiam praesumere facit nedum cul-
pam, sed etiam dolum. Difc. 23. num. 6.

Et idem in magistro navis. num. 7. ibid.

Expressum in contractu dicitur, quod per conjectu-
ras apparet. Difc. 31. num. 4.

Actus gestus immediatus post contractum, in ipso con-
tractu ineffe dicuntur. ibid. num. 5.

Contractus nihil de novo addit, neque illius substan-
tiam movet exclariatio Personae nominantis. Difc.
31. num. 17.

In contrahentium voluntatem pacta, sine conditiones
ut pars penes coactum non possunt. Difc. 34. n. 2.

Declaratur num. 4. ibid.

Non valet ut vno folio procedente ex illius na-
tura. Difc. 34. num. 3.

Pacta accidentaliter possunt conferri in arbitrium ter-
ti, & contrahentium. ibid. num. 4.

Contractus innominatus resolvitur, ubi non est con-
sensus pretium, & agitur praescriptis verbis se-
quuta traditione. Difc. 34. num. 15.

Contractus emptoris non potest sublineri ut inno-
minatus contra mentem contrahentium, sed in
totum resolvitur. Difc. 34. num. 26.

Et tali casu venditor agere debet ad declaratio-
nem pretii taxandi per iudicem, si res empti non
esset amplius integra. ibid. num. 27.

Gestus cum Tutore bona fide, licet ille solemnitas ad-
huc non adimpleverit, validus est. Difc. 15. n. 31.

Factus nomine mulieris sine solemnitatibus valet,
dummodo posita in ratificatione mulieris interven-
iant solemnitates Statutarie. Difc. 37. num. 1. &
plur. seqq.

Contractus resolutio omnia illius accidentaliter, & con-
sequenter resolvuntur. Difc. 38. num. 10. & seqq.

Factus ab uno ex sociis, licet absque consensu
nominatione, omnes obligat consocios. Difc. 39.
num. 2.

Inius sub una conditione extenditur etiam ad alium
casum ex tacita voluntate parium. Difc. 44. n. 57.

Contractus conditio, sive qualitas non mutatur ra-
tione perionam. Difc. 48. num. fin.

Contrahendi aliqua consideratio reddit licitum con-
tractum, quavis de illius validitate possit etiam
in foro conscientiae dubitari. Difc. 49. num. 18. &
Difc. 148. num. 35.

An, & quando quis presumatur contraxisse non
suo, sed procuratorio tantum nomine. Difc. 5. n. 93.

In contractibus regulariter toleranda est inaequalitas
in praesentium illius, cuius causa, culpa, vel do-
lo illa processit. Difc. 18. num. 10.

Ex conjecturis potest probari contractum non fuisse
factum pro persona nominanda, licet contrarium
appareret videri possit. Difc. 31. num. 35.

Et de his coniecturis remittit. num. 36. *ibid.*
Quid juris in *cafa*, quo apparet contractum non
fuisse factum pro persona nominanda, & tamen
contrahens aliquam personam nominasset. *Difc.*
31. num. 37.

Contractus nominatus non potest resolvi, neque re-
vocari, licet deficiat causa finalis. *Difc.* 36. n. 42.
Intellige, ut explicatur, de causis finalis intrin-
seca, sicut in *cafa* causae finalis extrinsecae. *ib. n. 43.*
In contractibus nominatis, nunquam agi potest ad-
ditione revocationis. *ibidem* num. 46.

Contractus, mandatum aut alii actus mercatorum sunt
nulli si gestii fuerint in *cafa* eorum occultis deco-
ctionis, vel in proxima *cafa* decoquendi. *Difc.*
57. num. 11.

In contractibus nominatis regulariter agi non potest
pro eorum rescissione, sed ad damna, vel ad in-
teresse. *Difc.* 39. num. 5.

Contractus cambiarius recipit suam perfectionem à li-
tera, & litterarum acceptatione. *ibid.* num. 6.

Contractus. *ibid.* num. 10. & 11.
Contractus simpliciter perfici potest, uno modo quoad
substantiam, altero quoad executionem, & una
perfectio est longe diversa ab alia, & diversis in
iudicio parit effectus. *Difc.* 39. num. 16. & 18.

Contractus Cambii habet hanc tacitam conditionem,
ut tempore si litterae dant non fuerint complete, te-
neatur scribens ad restitutionem valore iam rece-
pit, & amplius ad interesse. *ibid.* num. 20.

Causa finalis contractus cambii est pecunia cambiaria
servanda in alio loco, cum sit pars substantialis
ejusdem contractus. *Difc.* 39. num. 26.

Contractus Cambii. Vide *Littera Cambii*.

Contractus nominatus rescindi potest, quando ejus
implementum ex parte unius redactum fuit ad im-
possibilitatem. *Difc.* 39. num. 32. & *Difc.* 60. n. 2.

Sed haec conclusio declaratur cum responsione
ad omnes auctoritates contrarias. *dicto Difc.* 39.
num. 33. 36. 38. 39. 40. 41. *utq.* ad 48.

In Contractibus nominatis quandoque agi potest ad
restitutionem pretii. *Difc.* 39. num. 49. & *Difc.*
60. num. 15. & 22.

Declara, non ad restitutionem pretii uti pretii,
sed ut interesse. *dicto Difc.* 39. num. 50. & 54. &
Difc. 60. num. 4.

Ex qualem differentiatione, & quales effectus di-
versos pariat in jure Adm. ad restitutionem pre-
tium uti pretii, & pretii uti interesse. *eod.* *Difc.* 39.
num. 51. & 52. & *Difc.* 60. num. 16. 17. & seq.
& num. 23. & seq.

Contractus Cambii est innominatus secundum nam
opinione. *Difc.* 60. num. 2.

Jura veriorum tamen est nominatus. *ibidem*
num. 3.

Contractus rescindi non potest per defectum causae
finalis, quae inest ex natura rei intrinseca in con-
tractibus, sicut si causa finalis esset extrinseca.
ibid. num. 6.

Contractus innominatus per defectum causae finalis
non rescinditur, quando est mixtus cum aliquo
innominato. *ibid.* num. 7.

Inaequalitas contractus, quando provenit ex culpa,
& factio aliquis ex contrahentibus tolerari debet
in illis damnum. *Difc.* 61. num. 12.

Verba interpretanda sunt in sensu magis verisimili,
& contrahentium intentioni magis conformi, non
cursum sensu materiali eorum verborum. *Difc.* 63.
num. 12.

Contractus quando ob incertitudinem eventuum reducitur
extra terminos, in quibus fuit celebratus, re-
scindi potest. *Difc.* 69. num. 7.

Contractus, seu obligatio est variabilis secundum na-
turam rei variabilis, super qua illa obligatio con-
tracta fuit, & sic variata resolvitur obligatio. *ib. n. 8.*

Ex hoc procedit etiam res variata si in parte
tantum. *ibid.* num. 9.

Pro contractus validitate consensus simulaneus dici-
tur adesse, in *cafa* cum quo durare unius con-
sensu supervenit alter ex intervallo. *Difc.* 77. n. 3.

In Contractibus respectibus, ac donationibus inero-
tis, seu mixtis, licet interveniat pro donatario ab-
sente stipulatio mortis, contractus sive donatio est

revocabilis per autem, qui contraxit, vel donavit
usque ad acceptationem. *Difc.* 82. num. 40.

Vide plura in verb. *Donatio*.

Contractus mulieris, quamvis utilis, non adhiberi
juris solemnitatibus est nullus. *Difc.* 82. num. 59.

Sed, si contractus esset evidenter utilis. *ib. n. 66.*

Et eo magis in contractibus ex parte mulieris non
obligatorius. *ibid.* num. 62. & 68.

Contractus semper est interpretandus prout de jure
fieri debet. *ibid.* num. 64. & 65.

In Contractu apposita conditio quae solvat rationem
legis prohibitive, valet factum. *Difc.* 89. n. 23.

In Contractu minoris licet ex Scanco requiratur
consensus penultimae sufficit tamen consensus re-
mota. *Difc.* 94. num. 1.

Contractus ratificatio ex lapsu temporis persumitur.
ibid. num. 18. & 19.

Contrahentium pactum operatur tanquam lex. *Difc.*
98. num. 15.

Contractus mulierum. Vide *Mulierum contractus*.

Minores, vel mulieres mercatores exercentes, pos-
sunt contrahere sine solemnitatibus Statuti. *Difc.*
100. num. 15.

Contrarium. *ibid.* num. 16.

Simulatio omnes contractus infirmat. *Difc.* 104. n. 17.

Scante simulatione, & consensus deficientia in con-
tractu juramentum non valetur. *Difc.* 104. nu-
mer. 19. & Vide *Simulatio*.

In Contractibus non attenditur id quod ex parte
unius fuit cognatum, sed quod utraque pars con-
trahendo cognovit. *Difc.* 119. num. 68.

Contractus. Vide *Scelus, Emptio, Venditio, Nomi-
natio, Pactum, Decretum*.

Contractus natura dicitur mutata in alium con-
tractum, quamvis variatio non sequatur in partibus
substantiis, sed sufficit, quod contingat in par-
tibus etiam materialiis contractus. *Difc.* 139. n. 11.

Contractus invalidus ab initio sufficitur per execu-
tionem ei à partibus datur. *Difc.* 140. n. 1.

Contractus in scriptura, seu Instrumento invalido
contentus probari potest per alias probationes de
jure concludentes. *ibid.* num. 2. & 3.

Ex contractu Procuratoris, qui non exhibuit manda-
tum, non obligatur principalis, sed solus Procura-
tor. *Difc.* 140. num. 26.

Et id procedit etiam in *cafa*, quo contrahent
cum Procuratore licet extrajudicialiter mandatum
Principalis. n. 27. *ibid.* Et vide in verb. *Procurator*.

Contractus quando acquiritur, & hactenus, & dam-
num afferre potest contrahentibus, semper dicitur
justus, & rationabilis. *Difc.* 148. num. 14.

Consuetudo contractus inter mercatores attenditur.
Difc. 126. num. 7.

Consuetudo regionis attenditur ad intelligentiam con-
tractus. *Difc.* 127. num. 10.

Statutum loci contractus attendi debet, quamvis con-
trahens habeat plura Domicilia. *Difc.* 166. n. 45.

Statutum loci contractus attenditur in his, quae ori-
nantur à principio ex natura contractus, sicut
autem in his, quae oriuntur ex post facto, & post
contractum, nempe ex mora, & consummatione de-
bitoris, nam tunc attenditur locus, ubi est fada
petitio. num. 53. *ibid.*

In contractibus ignorantia fructus imputatur in
fontem. *Difc.* 169. num. 1.

Contractus, quem contrahentes licet potuerunt vel-
le fructu, non debet resolvi in mutuum gra-
tuitum. *Difc.* *eod.* num. 6.

Ex contractibus qui sunt contra legem nullum be-
neficium percipi potest. num. 21. *ibid.*

Contractus quando interesse. Vide *Interesse*.

Solidatio computorum cum longa observantia debi-
toris facit presumere omnia necessaria per justitia
contractus intervenisse. *Difc.* 169. num. 34.

Contractus, vel negotium inter abentes gestum di-
citur in eo loco, in quo ultimus consensus uni-
tur. *Difc.* 179. num. 1.

In contractibus iterativis in majori summa semper
inest error. num. 7. *ibid.*

Contractus ad cognoscendum in quo loco celebratus
sit, plures casus effinguntur, & quot pariter con-

tractus celebrati sint. *ibid.* num. 10. 12. 13. 16. 27. & 28.

Quo loco dicantur celebrati illi contractus videlicet si mercator mandet suo correspondenti, ut merces pro se emat, & correspondens acceptet mandatum, quoque contractus perficiantur. *ibid.* num. 11. & ut supra.

Vide in verb. *Mandatum*.

Contractus quales celebrantur, quando mercator pro altero correspondere abente sine aliquo mandato, vel mandato excedendo aliquem contractum, & negotium gerit, quod postea ab abente ratificatur. *Difc.* 179. num. 16. 17. 18. & 19.

Contractus, qui à Mercatore abente ratificatur, non dicitur gestus in loco ratificantis, sed in loco in quo fuit per gestorem dictus contractus celebratus. *ibid.* num. 30. & 31.

Amplius, ut num. 25. 26. & 27. *ibid.*

Contraria opinio rejicitur, ac declaratur. *ibid.* num. 21. 22. 23. & 24.

Locus attenditur quoties agitur de conditionibus, & pactis in contractu infiris. *ibid.* num. 56.

Etiamsi iudicium influatur extra locum contractus, & in alieno foro. *ibid.* num. 57.

Contractus iudicatur secundum leges loci in quo fuit celebratus, etiamsi liti agatur in alio loco, & territorio. *ibid.* num. 58.

Contractus celebrati locus attenditur, quando agitur de verbis contractus: & de locus iudicii, quando differitur de modo procedendi in iudicio. *ib.* n. 59.

Locus attenditur, quando differitur de conditionibus contingentibus in ipso contractu: & locus iudicii, quando differitur de conditionibus contingentibus post contractum ex negligentia, vel mora. *ibid.* num. 60.

Etiamsi contrahentes essent Forenses. *ib.* n. 61. Contractus dicitur celebratus in loco, in quo mandatum à mandante fuit acceptatum, & executioni demandatum. *ibid.* num. 63.

Status Loci Contractus Fornis ligatur. *ib.* n. 62. Contractus ob defectum consensu ab initio impugnari non potest ab eo, qui postea illum approbavit, neque per longum tempus reclamavit. *Difc.* 184. num. 12.

Contractus plene probatur ab actibus id necessariis apponentibus. *Difc.* 198. num. 6. 7. & 8.

Contractus lue cambium à Creditore, seu Procuratore initum cum se ipso valet. *Difc.* 198. n. 49. Vel si precium currens non excedat. *ibid.*

Vel si initum fuerit pro minori pretio quam currens, & ita in maiorem utilitatem Domini, seu debitoris. num. 50.

Contractus, seu Cambium quod universaliter praestatur, pro iniusto vel illicito haberi non potest. num. 53. *ibid.*

Contractus regularur juxta Leges Loci, in quo fuit celebratus, licet forte contrahentes essent forenses. *Difc.* 199. num. 1.

In contractibus magis attendi debet eorum substantia, & mens contrahentium, quam verba. *Difc.* 201. num. 1.

In mutuo committeri potest circa usuram alter contractus, sive affectationis, vel assumptionis periculi in aliquem futurum eventum, vel quilibet alius, dummodo de jure sit licitus, & iustus. num. 3. *ibid.*

Mutuum admixtum cum altero contractu affectationis in foro interno potest esse licitus, sed in foro externo semper iudicari debet usurarius. *Difc.* 201. num. 14.

Contrarium firmatur, videlicet, quod etiam in foro externo licitum iudicari debet mutuum cum aliis contractibus mixtum. num. 15. & seqq.

Et quibus in casibus. num. 16. & 17. *ibid.* ubi de trino Contractu.

Mixtum cum mixtura alterius contractus sponsonis, vel affectationis validum est & licitum, num. 18. 19. & 20. *ibid.*

Et de ratione. *ibid.*

Mutuum mixtum cum contractu sponsonis non intelligitur prohiberi à Statuto Genensi de securitatis. num. 29. *ibid.*

Cafarr. de Contract. T. III.

Et qua ratione. *ibid.*

In Contractibus aliquando ob imperitiam Notarii, vel Parum aliquid improprie nominatur. *Difc.* 201. num. 12.

Contractus, si ambigi potest, quod sit Usurarius, non est pro Usurario iudicandus, si communiter in aliqua Civitate vel Provincia praedictetur. num. 21. & 22. *ibid.*

Inerte, vel pecuniam affectationis excessive conveniunt non reddit Usurarium contractum, sed debet excessus à iudice moderari. num. 23. & 24. *ibid.*

In contractu affectationis vias hominis pretium, sive premium decem pro singulo censuario non est excessivum. num. 25.

Et similiter in contractu scommis, sive sponsonis, vel huiusmodi. num. 26. & 27. *ibid.*

Et vide *Affectatio*.

Contractus quoad originem, ubique interpretari debet, juxta Leges loci, in quo fuit celebratus. *Difc.* 202. num. 34.

Contractus Procuratoris, licet revocati, validi est, quoties gestus sit ante quam Procurator fuisset, se revocatum fuisse. *Difc.* 203. num. 2. & 3.

Contractus, alias periculosus, ex sola positivitate variationis, seu revocationis, infici nequit. num. 59. *ibid.*

Affectationis contractus habens exceptionem paratam tam de jure, quam Praescriptio Statuti. Genus nullam admittit exceptionem in contrarium. *Difc.* 215. num. 1.

Et Affectator tenetur solvere non obstante quavis lre iusta, vel iniusta introducta. *ibid.* num. 2.

Et vide *Affectatio*.

Contractus simulatus, & nullus in intentione Parum, nec Denarium, nec validum hypothecam in contrahentibus transfert. *Difc.* 216. num. 2.

Neque fructus debentur. *ibid.* num. 7.

Contractus in sua unitate, & indivisibilitate verus, & realis, nequit infirmari solutus, & simulatus reparari. *Difc.* eod. num. 11.

Contractus natura, & qualitas, non à praesumptionibus, sed à veritate probata iudicanda est. *ibid.* num. 18.

Contractus factus inter Creditorem, & debitorem ad eludendam dispositionem Statuti odiosi, factus dicitur in fraudem legis. *Difc.* 216. num. 20.

Distingue, ut *ibid.* & num. 21.

Juramentum in Contractibus operatur, quando contractus celebratur contra formam, & solemnitatem à Statuto requisitam, non autem quando dolose, & metu extorqueatur in contrahendo. *Difc.* 217. num. 3. & 19.

Contractus facti contra formam à Statuto Afcili praescriptam, dicuntur fraudulentum. *Difc.* 224. n. 20.

CONTRADICENS, CONTRADICTIO.

Vide *Oppositi*.

Ex actu contradicentis, vel impugnantis aliquid ad ejus praescriptum inferri nequit. *Difc.* 135. n. 35.

CONTRAHENS.

Vide *CONTRACTUS. LEX.*

Contrahens tenetur cedere actionem ei, pro quo facta est stipulatio. *Difc.* 31. num. 28.

In contrahentium voluntatem pacta, seu conditiones uti pars pteu conferri non possunt. *Difc.* 34. n. 2.

Declaratur. num. 4.

Contrahens alieno nomine tenetur cedere actionem, pro quo contrahit, licet utilitas contractus ad eum spectet. *Difc.* 37. num. 7.

Limitatur. num. 8.

Contrahens alieno nomine tali pacto videtur contraxisse, ut si Tertius eum non habebit copiam, contractus remaneat ipsius generis. *Difc.* 37. num. 9. & num. 19.

Amplius, immutatur, & explicatur. n. 10. *ib.* Limitatur etiam in Notariis stipulante pro alio. *ibid.* num. 11.

Contrahentium mens arguitur ex subsequenti facto, vel observantia partium. *Difc.* 38. num. 27.

Contrahens cum adjecto alio mandante, non dicitur fecisse.

- eife negotium cum ipso adjecto, sed cum mandante. Dile. 44. num. 35.
- Contrahens in moneta imaginaria non tenetur habuisse respectum ad valores monetæ specificæ, que exierat de tempore iniiti contractus cambi, vel alterius contractus. Dile. 61. num. 3.
- Contrahens in moneta imaginaria non potest unquam conquiri de infirmitate, quia debitor æque subiecit damno diminutionis, quam lucro augendi monetæ. ibid. num. 4.
- Vide *Societas. Donatio.*
- Contrahentes non prohibetur sibi donare, & firmare pacto, quod alius de se esset injustum. Dilect. 148. num. 34.
- Contrahens cum aliquo tamquam persona habui non potest postea negare illum fuisse talem. Dile. 166. num. 28.
- In Contrahentibus, quando lex requirit certam qualiter, unice inspicitur, an contrahentes qualiter illum habeant. Dile. 199. num. 31.
- Contrahens cum Procuratore sciens illum effectalem, acquirit actionem contra Dominum, non contra Procuratorem; & viceversa Domino non Procuratori acquiritur actio adversus eum, qui scienter contraxit cum Procuratore. Dile. 199. n. 36.
- Contrahens nunquam dici potest ad contractus cogitare, ex quibus suis creditis, vel rebus maiora damna resultent, sed vere, & realiter contrahere, ut sibi promittatur bonum effectum contractus producat. Dile. 216. num. 3.
- Contrahens cum aliquo, qui sui mandatarius alterius publice, & palam agere solet, quiddam ipsius facultatis perquirere non tenetur, ut mandantem ex facto sui mandatarii obliget. Dile. 225. num. 68.
- Præstiterit si contrahat negotium, quod cum alio precepte nomine mandantis gesserit. ibid. n. 69.
- CONTRAPOSITIO PARTITARUM.**
- Contrapositio Partitarum in Libris metrarum scripta in modum solutionis extinguit debita antiquiora. Dile. 35. n. 17. & 37. & latius sub n. 52. 53. 54. ubi declaratur, & distinguitur materia.
- Contrapositio Partitarum in Libris mercatorum habet vim solutionis. Dile. 14. num. 37.
- Secus, si contrapositio Partitarum est facta à mercatore in suis libris ad regulandum girum cambiorum. num. 38. ibid.
- Debitum, & Creditum per contrapositionem Partitarum extinguuntur, quæ non sint *Pagadera*. Dile. 146. num. 34. & 37.
- CONTRIBUTIO.**
- Vide *Avaria.*
- CONTUMAX.**
- Contumax in exhibendo habetur pro confesso. Dile. 221. num. 13.
- Contra contumaciam in exhibendo omnis sumi debet interpretatio, & alterius partis intentio iustificata præsumitur. Dile. 221. num. 20.
- COPIA.**
- Copie plus non est credendum, quam Originali. Dile. 142. num. 36.
- CORRELATIVUM.**
- In Correlativo quicquid conceditur uni, alteri etiam in casu contrario censetur concessum. Dilect. 86. numer. 21.
- Relatum in referente cum omnibus suis partibus. Dile. 98. num. 42.
- Etiam in referente aliter sic expressum. ibid. num. 40.
- CORRESPECTIVITAS.**
- Quando adus non censentur correspectivi, licet continentur unico instrumentum. Dile. 82. numer. 40. & seq.
- Adus dicuntur inter se correspectivi, si in contentis, vel paulo post fuerit unus ad alium. Dilect. 103. num. 4.

CORREUS. CONSTITUTOR. CONSTITUENS.

Vide *Fideiussor.*

CREDITOR. Fidei SOLUTIO.

- Hypothecarius, uti legalis cessionarius potest exerce-
re omnes actiones utiles, sed eodem modo, & causa proit debitori suo competeant. Dilect. 3. numer. 62.
- Amplia etiam post credita ipsius agentis or-
re fuisse exceptiones contra debitorem. numer. 63. ibid.
- Creditoribus alienis societas, vel Rationis, five Na-
vis præteriti debent ceteris aliis Creditoribus ante-
rioribus, tam de Jure communi, quam Statuti no-
stri Genueusis de sociis. §. *Creditoribus huiusmodi*.
Dile. 18. num. 3.
- Different exigentium literarum cambi non præjudi-
cat eorum Datori, si camparius decessit. Dile. 21. num. 11. & Dile. 190. num. 20. & 21.
- Ex periculum nominis debitoris credit in dam-
num monetæ, & culpam habentis. ibid.
- Non præsumitur recepte debitum, quod alteri ce-
dit. Dile. 32. num. 33.
- Non debet statim venire cum sacco patatus ad exi-
gendum, licet debitor statim obligetur. Dile. 40. numer. 3.
- Amplia etiam Creditor stipulatus sit cum pa-
tato ad sui liberam pecuniam. num. 6. ibid.
- Imo statim debent per Judicem decerni dies, ne
Actor contra eum agat. num. 7. ibid.
- Evidet ne agere possit ex primis iurisbus quando
damnum in solutum accepit cum solita proestella-
tionis clausula circa immovendum. Dile. 42. n. 7.
- Et vide in verbis *Jura*, & in verbis *Novatio*.
- Creditor vel debitor ante reddita rationem acmo
dici potest. Dile. 44. num. 28.
- Nunquam censetur renunciare, vel recedere à juri-
bus suis, si soluto, aut satisfactio ei destinata per
debitorem, ac etiam à creditore acceptata, effe-
ctum non habuerit. num. 54. ibid.
- Creditor hypothecarius, & anterior præterit poste-
riori. Dile. 44. n. 53. & Dile. 103. num. 61.
- Creditor potest exerce- & proponere omnes action-
es utiles, & exceptiones competentes suo debito-
ri contra alium creditorem. Dile. 3. num. 94.
- Creditor non potest nisi præcedente facultate, aut
protestatione in casum morte, accipere ad cam-
bium, & tecambium eandem pecuniam sibi debi-
tam. Dile. 37. num. 16.
- An attenda facultate, five mandam dato per debito-
rem creditori capiendi ad cambium creditor abs-
que ulla intimatione, vel notificatione valeat su-
per cambis pecuniam sibi debitam girare. ibidem
numer. 17.
- Et in hoc contrarie afferuntur opiniones Ro-
mæ Romanæ, quæ conciliantur distinguendo plu-
res casus. num. 18. 19. 20. 21. & 22. ibid.
- Creditor literarum cambi. Vide *Litterarum Cambii
creditor.*
- Creditor Cambii est præcise obligatus nunciare debi-
tori suo acceptationem literarum, vel earum so-
lutionem fuisse sequentem. Dile. 54. num. 53.
- Et hæc nunciatio est diversa obligatio ab eleva-
tione Protesti. ibid. num. 54.
- Creditor præcedens præsumitur extingui, quando
quis postmodum suo debitori se constituit debito-
rem ex aliqua summa. ibid. num. 61.
- Creditor habens in manibus communis debitoris alii-
qua bona, nuper illi præterit ceteris aliis credi-
toribus in pari conditione. Dile. 56. num. 26.
- Omnes creditores cambiorum maturiorum sentire
debent damnum, si non constaret quantum sum-
mam ex pluribus sibi datis ad cambium maximum
Navarchus implicaverit super navi, aut mercibus
dato casu naufragii. Dile. 62. num. 15. & 17.
- Inter Creditores pro cambis maritimus non datur
prælatio, sed omnes pro rata eorum crediti con-
currere debent super bonis debitoris. ibid. n. 18.
- Declarat si omnes creditores essent pro eodem
viaggio. ibid. num. 19.
- Secus si ex diversis viaggiis, quia tunc ultimi,
pro ultimo viaggio præferri debent. ibid. num. 20.
- Cre-

Credicum à mercatoribus possumus *in conto del tempi* non est putum, sed in diem. Dife. 75. num. 28.

Creditor alieno nomine non potest debetum proprium, quod habet erga firmam creditorem compensare cum dicto credito, quod habet alieno nomine. *ibid.* num. 29.

Creditor agere potest tam contra ejus debitorem, quam ex iuribus debitoris contra debitorem debitoris. Dife. 91. num. 18. & 19.

Etiam sine cessione. *ibid.* num. 30.

Et potest agere actione utilis personali pro nomine debitoris obligato. *ibid.* num. 24.

Et actione hypothecaria utilis. *ibid.* num. 25. & seq.

Et personali in rem scriptam. *ibid.* num. 26.

Creditor defuncti praefertur creditoribus hereditis, licet anteriores hypothecariis privilegiatis. Dife. 103. num. 1.

Quantum per additionem hereditatis effectum sit unicum patrimonium. *ibid.* num. 2.

Nihilominus faciens est divisio patrimoniorum. *ibid.* num. 3.

Creditor expensarum ultime infirmitatis sunt aliis omnibus praefertendi, etiam hypothecariis anterioribus. *ibid.* num. 4.

Sicuti etiam expensae funeralium. *ibid.* num. 5.

Defunctorum enim corpora insculpta retinere non debent. *ibid.* num. 6.

In concursu creditorum hypothecariorum anteriores in tempore sunt praefertendi. *ibid.* num. 7. & 68.

Creditor meliorationem praefertur in re pignora a aliis creditibus licet anterioribus. *ibid.* n. 11.

Creditor qui sententiam obtinuit extra iudicium concursus, pendente illi executionem habere nequit, sed pro illius executione graduandus est in suo loco. *ibid.* num. 12. 34. & 68.

Vide *Expensae*.

Credicum, & hypotheca resultat ab Instrumento censu. Dife. 103. num. 20. & 41.

Creditor in diem, vel sub conditione dicitur verus creditor, ad effectum agendi, secus exigendi. *ibid.* num. 21.

Et ad effectum comparandi in iudicio concursus, & obtinendi suum locum. *ibid.* num. 29.

Et adveniente die, vel conditione obtinendi suam satisfactionem. *ibid.* num. 30.

Ex Apocha recognita resultat creditum. *ibid.* n. 32.

Creditor habentes hypothecam expressam vel tacitam, Fisco in tempore posteriori praefertur. *ibid.* num. 40.

Creditor diversa habens creditis ex diverso tempore creati potest plures personas representare contra eundem debitorem. Dife. 103. num. 48.

Et diversimodè etiam graduari debet in iudicio concursus. *ibid.* num. 49.

Creditor hypothecarij. Vide *Hypotheca*.

Creditor hypotheca, & privilegiis aequaliter debitori veniunt in iudicio concursus in contrahendum, & per se, & libram. *ibid.* num. 69.

Acto creditum putum, quando debitum est conditionale, non submovetur ex regula *dalo perli*, &c. Dife. 106. num. 22.

Et ex qua ratione. *ibid.* num. 23.

Creditor hypothecarij fideiussorij pignoris. Vide *Fideiussor*, & *Pignus*.

Etiam in hereditas beneficiaris creditoribus habet locum imaginaria solutio. Dife. 108. num. 18.

Secus si in eorum damnum redundaret. *ibid.* num. 19.

Creditor inviles non tenetur minutatim recipere firmam creditum. *ibid.* num. 20.

Inter creditores habentes partem piuram, & hypothecam praefertendus est qui in possessione reperitur. Dife. 120. num. 1. & Dife. 151. num. 17.

Pignoratitia ceteris aliis creditibus paris tamen aut hypothecam praefertur. dicto Dife. 120. num. 2.

Limitationes. Vide *Pignus*.

Creditor, licet praevenerit executioni agenda, vel sequatur faciendo bona communis debitoris, nullum acquirit praerogativam in prejudicium credito- rum anteriorum. *ibid.* num. 11. & 12. & Dife. 129. num. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. & 44.

Limita quando omnes creditores sunt Chirographarii, eod. Dife. 120. n. 13. & Dife. 192. n. 26. 27. 29. 30. 31. 34. & 35.

Aux sunt paria tamen, & hypothecae. eod. Dife. 120. num. 14.

Creditor, qui ab auctoriante debitore bona subripit, vel ea occultata recuperavit, praefertur debet super illis omnibus aliis creditoribus licet anterioribus. Dife. 120. num. 15. & Dife. 192. num. 30.

Secus respectu Creditum hypothecariorum. Dife. 192. num. 32. ubi explicatur. *idem* Dife. 120. Contrarium. Dife. 120. num. 16.

Declara. eod. Dife. 120. num. 17. & Dife. 192. num. 33.

Creditor an praefertur super pecunia deposita ad ejus favorem à tercio pro liberando debitore ad instantiam dicti creditoris carcerari. Dife. 120. num. 18. & 19.

Creditor per negligentiam agendi contra debitorem principalem non amittit jus agendi contra fideiussorem, vel tertium Possessorem. *ibid.* num. 20.

Limita si negligentia esset conjuncta cum dolo. *ibid.* num. 27.

Et similiter quando creditor fuisset interpellatus à fideiussore ad agendum contra debitorem. *ibid.* num. 22.

Creditor, vel administrator si potest ex pecunia, vel bonis debitoris penes se existentibus sibi solvere, & ea posteriori, amittit creditum, nisi tamen bona, vel pecuniam ex aliqua iusta causa custodierit. *ibid.* num. 24.

Creditor prior in tempore super re communis debitoris est prior in iure, & posterioribus praefertur. *ibid.* num. 39.

Ex confessione creditoris clare resultat, quod res sua sibi data in pignus, & non in solutum. *ibid.* num. 51.

Creditor. Vide *Pecunia*, *Societas*, *Empio*, *Commodum*, *Concordia*.

Creditor, qui penes se pignus debitoris retinet, agere nequit contra debitorem, nisi ei pignus prius offerat. Dife. 143. num. 3.

Creditor si motem gerendo suo debitori principaliter calide devitat ab eo solutionem consequi in fraudem, vel damnum fideiussorum, vel correorum debendi, perdit actionem contra fideiussorem, aut alios correos debendi. num. 4. & 8. *ibid.*

Idem dicitur si creditor tam debitori, quam sibi poterat satisfacere, retineat ad effectum conveniendi fideiussorem, aut alios obligatos. num. 7. *ibid.*

Creditor ad quem bona debitoris pervenerunt, praesumitur sibi de illis satisfecisse, usque dum eorum rationem reddat. Dife. 143. num. 13.

Quae praesumptio multo magis procedit, quando creditor potuit dubitare de solutione consequenda. num. 14. *ibid.*

Creditor, si agere velit contra debitorem sui debitoris, prius ostendere debet creditum debitoris sui debitoris esse clarum. Dife. 146. num. 23.

Creditor unus negotii, vel societatis separatim à creditoribus alterius negotii, vel societatis, & unusquisque satisfieri debet in illo negotio cum prae- latione aliis Creditoribus alterius negotii, etiam anterioribus. Dife. 146. num. 24.

Creditor exigens, & consumens bona fide fructus ex- cellivorum, non tenetur ad eorum restitutionem. Dife. 148. num. 44.

Contrarium. *ibid.*

Creditor nedium fideiussor, ac accessorius obligator, verum etiam correo, aut cuiuslibet alio principaliter obligator, qui pro altero, ad quem verè spectat negotium, solvens, tenetur etiam contra se omnia iura, & actiones cedere, quando cessio ex necessitate, & non ex aequitate fit. Dife. 151. n. 15.

Fallit conclusio, si creditor credens apud se retinere bona debitoris, nam tunc non tenetur contra se ipsam cedere, secus si bona debitoris sint apud ipsum debitorem, vel alium. num. 16. *ibid.*

Creditor procurans satisfactionem à debitore, quem *deuocatum* timet, aut suspicatur, non dicitur *fraudem* committere, licet alii creditoribus damnum afferat. Dife. 124. num. 6. 8. & 14.

Amplia, etiam si debitor de tempore solutionis, vel satisfactio datur creditori et non solvendo. num. 9. ibid.

Limita primo, si fuisset debitor iam decedens, vel decedenti possumus, eod. num. ibid.

Limita secundo, si creditor fuisset debitori penam et Tertius ad cambium, seu mutuum capere, vel tradam alicui facere, ut cum ea ei foret. Dile. 124. num. 10. et 11.

Eoque magis procedit limitatio, si creditor retio fuisset ad dandum cambium, vel mutuum suo debitori. num. 12. ibid.

Limita tertio si creditor aliquam extorsionem, vel concussionem fecisset erga suum debitorem, pro consequendo ejus credito. num. 11. ibid.

Creditor si rem, vel merces a suo debitore in solutum receptam alius venderit, vel transulerit, pretiumque egerit, non tenetur pretium domino rei restituere. Dile. 124. num. 15. 19.

Creditorum anteriores advocare possunt a posterioribus nomina debitorum adhuc inextincta. Dile. 135. num. 19. & 23.

Falsi si inter debitorem, & creditores posteriores sequuta fuerit compensatio. num. 20. ibid.

Creditorum Chirographarii non possunt actionem personalem movere contra alium creditorem, in quo transierunt bona communis debitoris pro dictis bonis advocandis. num. 24. ibid.

Creditor hypothecarius super nomine debitoris cessi preferendus est alius creditoribus Chirographariis, & hypothecariis posterioribus. Dile. 135. num. 27.

Creditor non potest propria auctoritate rem hypothecam capere. Dile. 161. num. 39.

Creditor anterior etiam in pecunia preferri debet adversus posteriorem creditori cui aliquid traditum, & solutum fuerit a communis debitore. Dile. 161. num. 46.

Contrarium veritas, si posterior creditor eam bona fide receperit, & consumpserit. num. 47. & 49. ibid.

Creditor anterior quomodo est similis hypothecarius, & privilegatus, veluti Fiscus, potest advocare pecuniam a posteriore creditore bona fide consumptam. Dile. 161. num. 48.

Item quando Creditor posterior consecutus fuisset proprium creditum ex causa lucrativa. num. 50. ibid.

Nec non quando tempore solutionis par fuit omnibus creditoribus diligentia, & tamen fuit posterior gratificatus. num. 51. ibid.

Vel demum quando creditor posterior per fraudem, & dolum suum creditum receperit. num. 52. ibid.

Contra creditorem morosum praesumitur, quod satisfactio suam fuisset consequutus si eam petisset. Dile. 164. num. 2.

Creditoreis negligentia in non exigendo proprium creditum, non debet tertio, sed ipsi tantum, praedictum inferre. num. 3. ibid.

Creditor quoad executionem. Vide *Exagis*.

Creditor quoad hypothecam. Vide *Hypotheca*.

Creditor antea, qui ultra res specialiter sibi obligatas habet etiam generalem hypothecam in bonis debitoris, non potest agere generali hypotheca, nisi prius confiteri consensu non posse et specialiter pignori, quod sibi debetur. Dile. 171. num. 13.

Limitatur conclusio in multis casibus, de quibus num. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. ibid.

Amplius conclusio in multis casibus, de quibus eod. num. 14. 15. 16. 17. 18. ibid.

Creditor prior in tempore praefertur omnibus aliis creditoribus posterioribus. num. 34. ibid.

Creditor quoad concordias inviduas cum debitore, vel ei concedendas inducias.

Atque, an & quando teneatur stare acordio per maiorem partem creditorum firmato. Vide *Concordia*, & Dile. 172. & Dile. 208. per tot.

Creditorum decedentium debent esse omnes aequales pro rata debiti, & bonorum repertorum. Dile. 172. num. 48. & 49.

Creditorum causa Dotis, vel ex pia causa tenentur concurrere ad socium factum per maiorem partem creditorum. Dile. 172. num. 50.

Distingue tamen conclusionem ut ibid.

Limita in Creditoribus et causa pensionis Domorum, Depositi, etiam comestibilium, & mercedis. num. 51.

Creditorum venditoris, vel donantis hac conditione, ut emptor solvat creditoribus, de Jure communi nullus Jus habet in emptorem, vel donatarium. Dile. 177. num. 43.

Creditor, & Debitor sui ipsius nemo esse potest. Dile. 178. num. 19.

Sive agatur in actione personali, sive hypothecaria. ibid. num. 20.

Creditori anteriori tertius possessor solvens ad effectum eximendi rem per se possellam a vinculo hypothecae, cogere potest creditorem invitum cedendum sibi jura. ibid. num. 21.

Et de ratione. num. 23.

Creditor non tenetur cedere jura suo debitori. ibid. num. 22.

Creditor duplici juris privilegio manitus licet sit posterior, praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus hypothecariis. Dile. 187. num. 31.

Creditor hypothecarius, si est Mercator, praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus, & hypothecariis. Dile. 187. num. 32.

Et de ratione. ibid.

Amplia in Mercatore Florentino, qui habet vigorem Statuti ex Patis libris debitoris hypothecam. num. 23. ibid.

Creditor ex causa depositi, & hypothecam habens praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus hypothecariis non Mercatoribus. ibid. num. 24.

Amplia in creditore hypothecario alicuius Mercatoris ex causa cambii, vel mutui quoniam posterior. num. 25. ibid.

Declara num. 26. ibid.

Falsus Creditor, si exigit ex falsi Causa indebitum, solum proprium committit, secus si se solum esse aliam personam. Dile. 189. num. 27.

Sed contrarium indistincte sumitur. num. 28.

Et de rationibus. num. 29. ibid.

Creditor Cambii, vel ejus Giratarius non potest se exculare ab omissione Protesti, vel denunciations non factae scribendi de retardantia acceptantis in non solvendis literis Cambii sub protestu, quod scribens aliunde sciverit literas non fuisse completas. Dile. 190. num. 25.

Et de ratione. ibid. & num. 29.

Creditor chirographarius an, & quando acquirat praedilectionem super re sequestrata. Vide in verbo *Sequestrum*.

Inter Creditores chirographarios non datur praedilectio, sed omnes pares sunt. Dile. 192. num. 3.

Creditor, qui fuit per ceteros vigilans, alius praefertur. ibid. num. 4.

Vigilantia ad hunc effectum non est consideranda in Creditore, qui prius creditum in iudicio, vel extra petierit; Neque in Creditore, qui prius Sententiam obtinuerit. num. 5.

Sed in eo, qui prius rem iudicatum executioni mandaverit. num. 6. et 26. cum seq. ibid.

Sive in eo, qui vigore Instrumenti garantigian, aut huiusmodi executionem prius coarctaverit. ibid. num. 7.

Et quandoque in eo, qui prius tantum sententiam obtinuit. ibid. num. 10.

Creditor, qui prius satisfactionem in bonis debitoris obtinuit, non tenetur aliis Creditoribus pecunias easdem, vel bona habita in solutum, communicare. Dile. 192. num. 9.

Misio minus Creditoris in possessionem prodest aliis, licet non immissis. Dile. eod. num. 16.

Et de ratione num. 17.

Contrarium. num. 19. ibid.

Creditor de Jure novissimo Authentice non potest mitti in possessionem bonorum debitoris, nisi ad mensuram tantum sui crediti. Dile. 192. num. 18.

Idemque hodie talis misio non prodest, nisi ipsimet creditori immissio. num. 19. ibid.

Creditor missus in possessionem bonorum debitoris acquirit in iisdem bonis jus reale, seu hypothecam, vel pignus praeiorum. *ibid.* num. 10.

Et sic illa Creditor mittitur in dictis bonis praefertur aliis creditoribus tum chirographariis, tum hypothecariis posterioribus. n. 11. & 12. *ibid.*

Reprobantur contrarium tenentes. num. 13.

Creditor ex sequestro nullum acquirit jus reale seu pignus, vel hypothecam in bonis sequestratis. *Disc.* 192. num. 24.

Limita in casu consuetudinali, vel Statuti contrarium disponentis. num. 25. *ibid.*

Creditor unius negotii, vel societatis licet sequestraverit merces negotii, non praefertur super mercibus sequestratis aliis Creditoribus ejusdem negotii. *Disc.* 192. num. 27.

Declarata, & limita, ut num. 43. *ibid.*

Creditor in Cambiis representat triplicem personam, unam scilicet creditorem, aliam mandatarii debitoris, & aliam campforis. *Disc.* 202. num. 3.

Creditor exclusus à consuetudine Cambiorum juxta unam opinionem, remanet exclusus etiam ab interesse lucra cessantis. num. 60.

Contrarium. num. 61. 62. & 64. *ibid.*

Creditor tenetur emendare damnum quod provenit mercibus quas penes se tenet causa pignoris. *Disc.* 205. num. 7.

Creditus liquidandi fieri non potest sine calculo dati, & recepti. *Disc.* 206. num. 36.

Creditor potest plures executiones reales, & personales facere in bonis, & Persona sui Debitoris, & de una executione ad aliam convolare. *Disc.* 207. num. 1.

Et de ratione. num. 2.

Præcipue si bona super quibus facta est prima executio, sint alius Creditoribus hypothecata, vel iuncta. num. 3. *ibid.*

Limita, si variando executionem damnum notabile resisteret Creditori. *ibid.* num. 5.

Et vide in verb. *Executio, Sequestrum.*

Creditor non potest mitti in possessionem omnium bonorum sui Debitoris, sed tot bonorum, quae non excedant summam sui Creditus. *Disc.* 207. num. 21.

Sequestrum, & executio non potest fieri super bonis Debitoris, nec alia causis ab eo praeiudici, si ipse paratus sit ad dandum cautionem, vel Pignus suo Creditori. *ibid.* num. 25 & 26.

Ampla, etiam comparere possunt alii Creditores anteriores ad advocandam pecuniam, vel pignus à Debitore datum. num. 30. & 31. *ibid.*

Creditorum decodi percipere possunt fructus Fideicommissi ad illum spectantis, quousque vixit Decodus. *Disc.* 209. num. 1.

Ampla, etiam strictissima alienandi prohibitio ascripta fuerit. num. 2. *ibid.*

Decodus an possit in executionem perneciem lucra sibi obvenientia reculare. *Vide Decodum.*

Creditori expetienti iura sua in Fundatum, & super merces in eo existentes, nequit se per iudicare, neque per novum contractum, neque per quodcumque aliud factum debitoris. *Disc.* 216. num. 57.

Creditor Cambii non tenetur esse sollicitus de versione in extinctionem debitorum, quae debitor cambii praesens extinguere. *Disc.* 217. num. 13.

Declarant contrarii, ut procedant in contraheute cum Ecclesia, vel Pupillo, vel Minore. *ibid.* num. 14.

Creditor vendens pignus sui debitoris non tenetur de evizione, nisi eam promiserit, vel sciens pignus viciosum vendiderit. *Disc.* 223. n. 24. & 32.

Creditor debet prius cavere debitorem principalem, non fideiussorem, etiam si se obligaverit uti principali, & insolidum, juxta Statut. Aulicum. *Lib. 2. Tit. 33. &c.* *Disc.* 224. num. 31.

CREDITUM.

Vide CONTRAPOSITIO.

Creditum probatur ex Peritiis extrahitis à liberis metacuratum, eorumque iuris. *Disc.* 145. num. 18.

Creditum in genere firmum, quod ejus quantitatem standum est relationi Periti. *Disc.* 159. num. 3.

Mandati executio pro credito posteriori non datur, quando constat de credito anteriori. *Disc.* 171. num. 33.

Creditum posterius, & hypotheca deficiente non praefertur credito anteriori hypothecam expressam habenti. *Disc.* 171. num. 50.

Creditum multum moritur per longam temporis dilationem. *Disc.* 172. num. 15.

CREDULITAS.

Credulus non excusatur, quando ea non est rationalis, sed colorata, & affectata. *Disc.* 199. numer. 66.

Credulus debitoris dicitur iusta, & rationalis, si in eadem credulitate fuerit quandoque ipsemet creditor. *ibid.* num. 66.

Credulus iustus, non excusatur occupatorem, sed possessorum. *Disc.* 211. num. 83.

CULPA, CULPOSUS.

Vide Magister Navis.

Culpa seu delus imputari non debet, quando non sit ordinatus ad casum, ita ut sine eo casus contingeret, & nihilominus tenerentur asscuratores. *Disc.* 1. num. 83. 84. & 86.

Præcedens casum non obligat culposum, nisi quando est praedictata, & disposita ad casum sequentem. *Disc.* 23. num. 47.

Limita praedictas propositiones in socio contra socium, quia indistincte tenentur, & obligatur. *dicto* *Disc.* 1. num. 85. & *Disc.* 23. num. 53.

Et quando aliquis contra conventionem facit, etiam absque praedictatione culpe ad casum, obligatur. *dicto* *Disc.* 23. num. 46.

In Culpa nemo est solvens ad, quod si factum non fuerit idem evenitus facturus erat. *Disc.* 2. num. 87.

Culpa Magistri Navis dampnum datur, ab eo reparari debet, licet non sit culpa ordinata ad casum. *Disc.* 19. num. 23. & 24.

Culpa, seu delus praestitur ob inobservantiam contractus. *Disc.* 23. num. 6.

Et sic in eo Magister Navis. num. 7. *ibid.*

Culpa casum excludivum probare tenetur Magister Navis ad excusandum se à culpa. num. 8. *ibid.*

Culpa lata est non adhibere vulgarem diligentiam. *Disc.* 23. num. 39. & *Disc.* 121. num. 7.

Levis est deviare ab ea diligentia quam adhibent ejusdem conditionis, & professionis homines. *Disc.* 23. num. 40. & *Disc.* 121. num. 8.

Exemplificatur haec in Magistro Navis. *dicto* *Disc.* 23. num. 41. & *Disc.* 122. num. 10. 11.

Quando praestitit casum fortuitum, ille non excusatur. *Disc.* 23. num. 43. & 51.

Et praestari debet quando casus non evenisset, si culpa non praestitisset. num. 44. *ibid.*

In omittendo non obligatur. *Disc.* 23. num. 47.

Culpa facientis aliquid contra pacta semper dicitur ordinata ad casum. *ibid.* num. 48.

Dicitur semper praestitit ad casum, quando si non praestitisset culpa, casus non evenisset. *Disc.* 23. num. 52. & 58.

Non est tamen necessè, quod culpa sit praestitit ordinata ad casum, sed sufficit, quod secundum possibilitatem actus dicitur ordinata. *ibid.* num. 54. 55. & 59.

Dicitur ad casum ordinata, quando quis non facit quod diligens, vel diligentissimus Pater Familias fecisset. *ibid.* num. 56.

In culpa est conductor equi, vel muli, qui eis utitur ultra quam sit conventum, vel quando eos ducit per loca inhospita. *Disc.* 23. num. 57.

Idem in Vehiculariorum, ac Navis, si res vehendas imponant equis, vel navibus non bene instructis, ac provisus. *ibid.* num. 58.

Item si promisso tempore iter non facerent, & illud differrent. num. 59. *ibid.*

De culpa levissima nemo tenetur in contractu locationis. *Disc.* 23. num. 60.

Liquita in Navis, Navibus, Seabulariis, & Cauponibus. num. 61. *ibid.*

Item in culpa, quae consistit in omittendo. numer. 62. *ibid.*

De culpa etiam sua, levi, & levissima tenentur Magister Navis. num. 63. *ibid.*
 De culpa levissima non tenetur lothor, sed de dolo, lara, & levi culpa, quia est contractus gratia utrinque celebratus. Dific. 36. num. 21.
 Et ita Mandatarius, ac Depositarius. *ibid.*
 Secus in casu, quo recipitur mercedem pro custodia. dicto Dific. 36. num. 22.
 In Culpa non est qui elegit periculum, aut subitum. *ibid.* num. 23.
 Tanto magis, quando electio facta fuit ex causa necessaria. num. 25. *ibid.*
 Ab omni culpa excusatur, qui agit in casu necessitatis. Dific. 36. num. 27. 28. & 39.
 Si infirmum exierit habuerit negotium, sive per sistum sequatur in meribus ex culpa, & facto proprio, vel illius infirmis, vel administrantis, cambiarius maritimus tenetur ex natura contractus cambi. Dific. 62. num. 39.
 Non culpa, sed solum fortune periculum videtur in se suscepisse auctor. Dific. 64. num. 22.
 Limita quando auctorator obligatur etiam effect, sive ex contractu, sive ex consuetudine regionis pro casu barataria, & culpa. *ibid.* num. 23.
 Dummodo tamen barataria, & culpa proveniat ab ipso auctoratore, vel illius infirmis, seu administratore, seu a tertio. *ibid.* num. 24.
 Culpa infirmis. Vide *Infirmitas culpa*.
 De culpa, vide plura in verbis, *Auctoratio, Camhium Maritimum, & Fideiussor*.
 Culpa mutationis viaggii non est attendenda si casus finitior adhuc evenisset eo non mutato. Dific. 67. num. 20. & 21. ubi sic verificari favore depositarii dicitur.
 Contra culpam in dubio, an casus finitior secutus, vel non fuerit securus, semper interpretandum est. Dific. 72. num. 3.
 Culpa in principio non est presumenda. Dific. 99. num. 20.
 Dominus tenetur pro culpa in eligendo homines minus idoneos. Dific. 115. num. 2.
 Secus si a principio elegerit viros probos, qui postea mores mutaverint. *ibid.* num. 3.
 Culpa committitur tam faciundo, quam non faciundo. Dific. 122. num. 4.
 Culpa a negligentis, aut imprudentis provenit, dolo vero a malo agentis animo. num. 5. *ibid.*
 Culpa lara dolum inducit. num. 6. *ibid.*
 Culpa levissima explicatur. num. 9. *ibid.*
 A culpa non excusat spes, seu opinio evitandi damnum, quod probabiliter evenire debebat. Dific. 122. num. 16.
 Culpofus ad damnum tenetur, licet malum animum non habuerit. num. 20. *ibid.*
 Culpa, seu dolo imputari non debet quando casus nihilominus sine culpa, & dolo contigit. Dific. 125. num. 26. & Dific. 190. num. 14.
 Culpa major quando concurrat in uno non debet attendi minor culpa alterius. Dific. 144. num. 15.
 Culpa, & negligentia notari non potest, qui iuxta mercatorum styllum operatur. num. 39. *ibid.* & Dific. 223. num. 17. & Dific. 226. num. 23.
 Culpa commissio, major est culpa omissionis. Dific. 144. num. 43.
 Culpofus dicitur, qui non exigit, dum exigere potuit a Debitore cessu, vel giro. Dific. 190. num. 24.
 Culpa unius non debet alteri nocere. Dific. 199. num. 86.
 Culpa cum culpa, & delictum cum delicto compensatur. num. 86. *ibid.*
 Culpa lara in pecuniaribus aequiparatur dolo. Dific. 211. num. 87.
 Culpa levis, vel saltem levissima est, non investiganda diligentissimè, an aliquis sibi liceat. num. 88. *ibid.*
 Culpa levissima civiliter penitur cum refectione damnum. *ibid.* num. 89.
 Culpam qui allegat conclusivissimè probare tenetur. Dific. 225. num. 99. & Dific. 226. num. 6. & 7.
 Culpa in custodiendis meribus non nocet culpofus, cum non sit de per se directus, neque ordinata ad causam inde secuturam. Dific. 226. num. 9.

Distingue tamen. de num. 21.
 Refelluntur auctoritates in contrarium. n. 10. & 31. *ibid.*
 Culpa ex quibus conjecturis, & circumstantiis deduci possit. Dific. 226. num. 32.
 Culpa excluditur, quando quis facit, quod alii facere confueverunt. Dific. eod. num. 44.
 Explicatur Doctores citati sub num. 32. *ibid.* num. 45.

CURATOR.

Vide *Administratorem*.
 Principe dare potest curatores avaris, sicut & prodigi. Dific. 99. num. 73.
 Terminus non est assignandus Curatori absentis ad certiorandum suam Principalem, nisi petatur. Dific. 206. num. 29.
 Falle Florentie, & Liburni astricta consuetudine. num. 30. *ibid.*
 Curatori absentis termino non assignato Sententia a iudice prolata non valet. *ibid.* num. 31.
 Curatori Personae decodæ competat omnes actiones decodæ competentes. Dific. 209. num. 17.
 Intellige, dum agat contra bona subiecta Fidei commissio ad favorem decodæ. num. 19. *ibid.*
 Curator absentis potest ejus nomine hereditatem opulentam adire, & pro ejus ademptione, actiones omnes absentis competentes exercere. Dific. 202. n. 22.

D

DAMNUM. Vide NAVIS.

NON videtur sentire, qui sua culpa illud sentit. Dific. 16. num. 5.
 Presumitur evenisse ex facto, seu culpa immediatè ad illud precedentem. Dific. 19. num. 25.
 Qui sua culpa dedit, illud emendare debet. Dific. 13. num. 14.
 Datum a navi, vel navigantibus in rebus Piscatorum, ab eis resciri debet, non vero extimationem piscium. *ibid.* num. 20.
 Ad illud tenetur, qui actionibus contravenit, licet circa propositum damnum inferendi damnum supervenit. *ibid.* num. 23.
 Damnum est amissio lucri. Dific. 23. num. 64.
 Sub damni emendatione sciendi ab auctoratoribus quid veniat. Dific. 3. num. 21.
 Quomodo extimandum sit damnum proveniens meribus ex culpa Magistri. Dific. 13. num. 84.
 Dominus mercium debet eas recipere, & petere illarum damnum a Magistro Navis. n. 89. *ibid.*
 Distingue tamen, ut ibi.
 Possibile damnum, aut remedium, sive lucrum in Jure non attenditur. Dific. 38. num. 57. & Dific. 99. num. 52.
 Damnum navis, ut vulgo dicitur, *avaria* dum licet suum agebat, cedat Domino illius. Dific. 46. n. 64.
 Secus, si consilio in navi pons habito Capitaneus eam in limis impelleret fecisset pro salvandis meribus, & navigantibus. num. 61. *ibid.*
 Damnum jactus sequitur ob navem onctam ultra debiti ponderis mensuram emendari debet a Magistro navis, nisi illi fiat consensus excusationis, vel Mercatorum. Dific. 47. num. 16.
 Damnum, quod quis ex sua creditur, aut negligentia sentit, sibi & non alteri debet imputare. Dific. 51. num. 23.
 Eo magis, quando absque tali negligentia non erat certe alteri damnum obvenire. *ibid.* n. 24.
 In damnum proprium nemo presumitur voluisse facere solutionem, quando eam poterat evitare, aut alio modo se premunire. Dific. 54. num. 60.
 De omni damno, & adverso tenetur Cambiarius Maritimus, qui assumptus in se generaliter omnem adversum casum, & finitorem. Dific. 65. num. 6.
 Damnum, seu periculum si sit valde remotum, vel dependeat a futuro incerto eventu, nullatenus est in Jure considerabile. Dific. 80. num. 36. & 39.
 Pro relevatione damnum est non expressum tamen agere potest Fideiussor. Dific. 103. num. 63.

Inter

Inter socios damnorum uni commune est dividendum.

Difc. 103. num. 66.

Et alter teneatur relevare alterum pro sua rata damni paffi. *ibid.*

Pro damno in navi illaro cõmpetit actio perſecutoria ipſam navim. Difc. 113. num. 28.

Contrarium verius, exemplo illius, qui alienis xmis damnorum intatit, contra que nulla datur actio, ſed contra delinquentem. *ibid.* num. 29.

Et ad ſuſceptionem dictæ actio competet, ſi navis ſpectaret ad illum, qui delictum committit, & pecunes cum reperitur. *ibid.* num. 31.

Secus e contra.

Mandataris, quando agitur ſolum de damno vitando, excuſatur à damno, ſi bona fide credidit non excedere mandatum. Difc. 119. n. 76. & 80.

Secus ſi ageretur de damno mandantis, vel tertii. *ibid.*

Damnorum ſemper emendari debet à mandatario, vel huiusmodi, qui illud deſit, licet animum, vel rectam intentionem habuerit in gerendo aliena negotia. Difc. 34. num. 64. & Difc. 119. num. 81. & 83.

Damnorum, quod poſſet contingere etiam ſine culpa illius, qui damno cauſam dedit, non nocet culpa. Difc. 125. num. 27.

Damnorum emergent, & lucrum ceſſans à principio in pactum deduci poſſet, & in certa quantitate taxari. Difc. 207. num. 8.

Item preſtiti, ſeu premium periculi aſſumpe ab Aſſecuratore. *ibid.*

Damnorum patitur qui lucrum ſibi ex contracta, vel quaſi radicium amittit. Difc. 203. n. 13. & ſeq.

Damnorum appellacione venit Detentor, tam intrinſeca, quam extrinſeca Mercium ſequeſtratarum, conſiſtens in diminutione pretii ex lapſu temporis proveniente. Difc. 205. num. 8.

Et expenſe itineris, navigationis, ciborum, & redditus Debitores ad Patrium. num. 9.

Et omne id, quod quis non poſſit lucrari propter impedimentum ſequeſtri, & aſſiſtentiam illius litis. num. 10. & 11.

Et id quod non poſſit Debitor ſolvere ſuis Creditibus, vel ſervitiis, vel operas preſtare in aliquo Officio, vel Apotheca. num. 14.

Limita ſi Mercator, vel Artiſex poſſit commodè abſque ſua preſentia per Procuratorem litem agere, & ſequeſtram liberare. num. 13. *ibid.*

Sequeſtratus teneatur ſolum ad Damna, & expenſas pro rata tantum ſummæ non debite. Difc. 205. num. 25.

Præcipue in Dominio Florentino aſſento Statuto Mercantiarum *Lib. 2. Rub. 8. n. 26. 27. & 28.*

Contraria opinio verior, & probatur. num. 29. 30. 31. 34. 35. 36. 37. 38. & 62.

Reſponſum Doctores contrarium tenentes. numer. 31. *ibid.*

Damna, expenſas, & inſelicitates nemo pro aliorum intereſſe pati velle præſumitur, ſed pro ſuo. Difc. 211. num. 38.

Damnorum emergent, & lucrum ceſſans, debentur in caſu maleficiæ, & doli, à quibus non eſt immunitas iniqua depredationis. Difc. 213. num. 25.

Etiam abſque probatione requiſitorum *Caſtrenſis l. 3. ff. de eo quod cert. lex. num. 26.*

Et de rationibus. *ibid.*

Damnorum emergent, & lucrum ceſſans, propter injuſtam depredationem, debetur à die depredationis, non à die motus litis. Difc. 213. num. 28.

Et de ratione. *ibid.*

DATIO IN SOLUTUM

Facta non pro ſoluto, ſed pro ſolvendo non importat ſanſuſtentionem. Difc. 35. num. 39.

Quando ſuit nulla reviviscunt primæva jura. Difc. 42. num. 31.

Et hoc procedit in quocunque alio contracta. *ibid.*

Datione in ſolutum facta per unum ex Correis debendi omnis obligatio aliorum correorum ſolvitur. Difc. 42. num. 14.

Declara, ſi evicta non ſuit datio in ſolutum,

alias tam contra ipſum, qui in ſolutum dederit; quam contra omnes alios correos, vel ſubſiſtores reviviscunt primæva jura. *ibid.* n. 15. & 18.

Datio in ſolutum, licet facta ſine Judicis authoritate, dicitur neceſſaria alienatio, quia ſit pro complemento alienius contractus. Difc. 97. num. 12.

DATIUM.

Agens ad repetitionem Danti. Vide *Indebitum.*

DATOR LITERARUM CAMBII.

Vide *Littera Cambii.*

DEBITOR.

Vide *Nomen debitoris. Solutio. Conſpectus. Mora. Concordia.*

Debitor, ſi debitum ſolvit etiam non cogente Iudice, dicitur eadeſſe ſolvere. Difc. 46. num. 9. 10.

Negans debitum, licet naturale tantum, propriam ſummam, & nomen ledit. Difc. 12. num. 29.

Debitor à creditore ſuo hypothecatus, opponere poſſet contra ſuum creditorem retentionem nominis proprii, ſi à Creditore ſui Creditores jura acquiſivit. Difc. 31. num. 32.

Si elegit Depoſitarium pecunie debite ad ſui liberationem de quo omnes diligenter veroliſimè conſideretur, valet depoſitum, & periculum ſocietatis. Difc. 36. n. 9. & 12, & Difc. 225. n. 39. & de ratione. *ibid.*

Et diligens dicitur eſſe ſi eum elegit, qui idoneus, ac integre fidei reporebatur. *cod.* Difc. 36. num. 10.

Solvens Creditori cenſetur renunſſaſſe juri compenſandi in eo, cujus remanebat Creditor ſui Creditoris. Difc. 38. num. 48. & 62.

In mora ſtatim poni non poſſet, licet promiſſet ſolvere ad omnem voluncratem Creditoris. Difc. 38. num. 48. & Difc. 40. num. 3. 6.

Aſſignari imo debet per iudicem 10. dies, ne actor contra eum agat. Difc. 40. num. 7.

A Creditore inductus ad conſeſſionem debiti, videtur id ſolum feciſſe ad evitandas motellas Creditoris. *ibid.* num. 15.

Ante redditam rationem nemo creditur, vel debitor dici poſſet. Difc. 44. num. 28.

Liberatur ſolutione, & non electione. *ibid.* num. 50.

Debitor Cambii, qui aſſumpſit. otus in ſe cambiandi, licet non cambiaverit, teneatur ad cambium, & hoc procedit, licet Creditor eandem facultatem cambiandi ſibi reſervaverit. Difc. 27. num. 6. & 7.

Debitoris plures hæredes ex contracta aliquo, vel ſtipulatione pro cauſa alimentorum, non poſſunt in ſolidum conveniri, ſed ſolum pro portionibus hæreditariis. Difc. 83. num. 1.

Contrarium, num. 3. & ſeq.

Debitoris conſeſſio circa intereſſe præſumitur involuntaria, & per metum, & fraudem extracta à creditore. Difc. 109. num. 14.

Debitor excuſatur ab intereſſe hoc juſtam cauſam li-gigandi. Difc. 120. num. 27.

Limita in intereſſe debito ex conventionem, vel ſtipulare. *ibid.* num. 29. & 30.

Secundo limita quando illiquiditas procedit ex facto, aut malicia debitoris. *ibid.* num. 31.

Tertio limita quando ante eſſet debitor in mora conſtituit. *ibid.* num. 33.

Contra debitorum ſuſpectum, & decoctum agi poſſet ante diem. Difc. 135. num. 13.

Nomen debitoris ceſſum vocari poſſet à creditore anterioribus, quando non datum ſuit in ſolutum, ſed ceſſum ex titulo pignoris tantum, aut ſimplici ceſſionis, nempe pro ſolvendo. Difc. 155. num. 26.

Debitor ceſſus non poſſet regulatè compenſare credita, que ei ſuperaverunt poſt ceſſionem illius debiti à ſuo creditore in alterum factam. n. 35. *ibid.*

Præſertim quando concurrunt intimatio ceſſionis facta à ceſſionario debitori ceſſo. num. 36. *ibid.*

Debitor decocti non poſſunt propria debita cum ſuis creditis compenſare in præjudicium aliorum creditorum, ſed venire debent in iudicio conſectus. num. 37. *ibid.*

Ceſſio

- Cessio nominum debitorum rescindi potest ratione legis ultra dimissam. num. 18. *ibid.*
- Nomen debitoris incerta, vel difficultas conditionis multo minus eo quod communiter valet, credit, & cui potest. num. 39. *ibid.*
- Debitor non dicitur in mora si post interpellationem elapsum sit tempus trium, aut decem dierum. *Disc. 161. num. 32.*
- Debitor quoad concordiam sibi per creditores concessam. *Vide Concordiam.*
- Debitor tenetur in quantitate, & non in bonis debium solvere, quando quantitas est in obligatione, bona vero in executione. *Disc. 184. num. 6.*
- Statuta, quae in aliquo casu mandant à Debitore solvendo esse fructus, etiam si non fuerit in mora valida non sunt. *Disc. 199. num. 49.*
- Contrarium. num. 50. *ibid.*
- Statutum, seu Lex edita pro Libro percipiens solvi debere fructus à debitore etiam si non sit in mora, debet intelligi de mora regulari, secus de irregulari, quae semper est necessaria. *Disc. 199. num. 54.*
- Contrarium firmatur, num. 93. & seqq.
- Debitor non dicitur fuisse in mora solvendi si iussu creditur, vel credere possit se nihil debere, & ideo contra eum non potest intrare condemnatio ad fructus, seu interesse. *cod. Disc. 199. num. 59.*
- Debitor credens habere aliud creditum cum suo creditore compensabile cum suo debito, non tenetur ad fructus pro suo debito, etiam si postea delectur, vel non subsistere suum creditum, vel illud non esse compensabile. *Disc. cod. num. 80.*
- Debitor interpellatus non solvat, si iussu habuit litigandi causam, licet condemnatus ad solutionem debiti, non tenetur ad fructus decurios post sibi factam interpellationem. num. 81. *ibid.*
- Debitor propter sequestra rebus iniuria afficitur. *Disc. 205. num. 19.*
- Debitor seu sequestrarius non tenetur sequestrum in suis bonis iniussu, vel nullo factum removere, neque pro eo removendo diligenter facere. *Disc. 205. num. 39.*
- Debitor non tenetur ad omnes expensas, quas creditor fecit in singulis replicationibus, & variationibus executionum, sed ad illas tantum unius executionis. *Disc. 207. num. 6.*
- Distingue. num. 7. & 8. *ibid.*
- Et vide, *Sequestrum, Exactor.*
- Debitor Fisci ex crimine potest tam ante, quam post condemnationem eadem in querenda praesudicare. *Disc. 209. num. 23.*
- Limita, nisi Fiscus eadem administrationem bonorum interdixit, quia tunc Fiscus potest ex persona Debitoris, quicquid in eum, interim obvenit, acceptare. num. 24. *ibid.*
- Debitor, qui in Creditorem fraudem repodit batellatam, mortificet peccat. *Disc. 209. num. 48.*
- Ampla etiam ad Advocatos, & ita complentes. num. 49. *ibid.*
- Debitor cessans appellatione quinam comprehendatur. *Disc. 209. num. 52.*
- Debitor cessans dicitur etiam laicis. *ibid. num. 53.*

DEBITUM.

Vide, *Contrapostis, Compensatio.*

Apparet per Capitularia Sancti Georgii habet hypothecam. *Disc. 218. num. 64.*

Contrarium firmatur. num. 65.

Remissum, sive solum probatur concurrentibus Requisitis *L. Procula de Probat.* *Disc. 50. num. 24.*

Aut per alias conjecturas equipollentes. n. 25.

Enumeratur, & declarantur Requisita *L. Procula de Probat.* *ibid. num. 26. 27. 28. & 29.*

Et alia. *Vide in verbo Remissio debiti, & in verbo Solutio.*

Declaratio circa substantiam debiti non variat illius viam, & naturam. *Disc. 33. num. 19.*

Debitum quavis necessarium non debet compensari, quando incommodum disti debiti necessarii vera ad alium corrum spectat. *Disc. 84. num. 1.*

Si mandaverit Testator, ut solvantur debita sua, tantum de propriis debitis, non de iis, quae *de iustitia*

ratio nominis debet, censetur locum fuisse. *ibid. num. 2.*

Cum debito necessario defuncti legatum compensatur. *ibid. num. 3.*

Limita in casu, quo debitum necessarium defuncti ad alium spectaret. *ibid. num. 4.*

Debitum defuncti quando compensetur cum legato sicuti creditori, declarationes, & limitationes. *Vide in verbo Compensatio.*

Debitum negans non potest allegare praesumptum solutionem. *Disc. 102. num. 62.*

Quando creditum actoris est purum, & debitum conditionale, non intrat regula *Dolo petit.* *Disc. 106. num. 22.*

Debitum ex deposito, an intelligatur comprehenditur in transference generali iura inter partes. *Disc. 177. num. 4. & 7. Vide Transfatio.*

Debiti appellatione comprehendendi non potest id, quod in actione rei vindicationis, vel quacunque actione reali refutari debet, seu vindicari potest. *Disc. 182. num. 2.*

Si debitum non sit liquidum, nec facile liquidabile per solam operationem arithmetica, non debetur fructus, nec etiam à die morte litis. *Disc. 199. num. 82. & 83.*

Petens plus debita non debet consequi nec etiam summam verè debitam. num. 84. *ibid.*

DECIMA.

Decima est octus reale, & peremptum, pro qua remanente affecta ipsa bona subdistinguitur. *Disc. 191. num. 33.*

Et qua de causa imposita fuerit Florentinis. *ibid. num. 49.*

Ad effectum minuendi onus Decimarum, quisque curat minuire valorem bonorum. *Disc. 220. num. 19.*

DECISIONES.

Decisiones iuxta stylum Rotae supponenda sunt. *Disc. 196. num. 26. & 32.*

Decisiones Rotae Romanae, & aliorum Tribunalium, nullam faciunt Audientiam, circa ea, quae dicuntur solum incidentes, & curi causae necessariae. *Disc. 204. num. 30.*

DECLARATIO.

Circa substantiam debiti non variat illius viam, & naturam. *Disc. 33. num. 19.*

Declarans contractum ad alium spectare non potest amplius agere, licet reservaverit sibi ius agendi. *Disc. 5. num. 75.*

DECOCTIO, DECOCTUS.

Petitionum decoctionis incumbit socio, quando adsum illa verba. *Si starems del credere.* *Disc. 39. num. 8.*

Decocti actiones, & iura ipso iure transiunt in creditores. *Disc. 53. num. 13.*

Mercatores sunt semper in proximo statu decoquendi. *Disc. 54. num. 28.*

Post decoctionem omnia iura, & actiones transiunt in creditores in viam legalis cessionis. *Disc. 56. num. 47.*

Omnes actus mercatorum in occultis eorum decoctione gestis, nulli sunt, sicut etiam in proximo statu decoquendi. *Disc. 57. num. 11.*

Decoctus, vel decoctionis proximus nullum actum, vel contractum facere potest. *Disc. 75. n. 1. & 3.*

Decoctus, & proximus decoctioni in nihilo distinguuntur. *ibid. num. 2.*

Distingue tamen, ut sub num. 1. *ibid.*

Decoctus neque alieno nomine negotium, neque contractum inire potest, quia censetur ei revocatum omne, & quodcumque mandatum. *ibid. num. 4.*

Et hoc procedit in proximo decoctioni. *ibid.*

Decoctio proxima quando aliquis habeatur, & varie de hoc opinionibus referuntur. *ibid. num. 6.*

Id tamen terminatur arbitrio Iudicis. *ibid. n. 6.*

Proximus decoctioni, sive occulte decocto probatur, quando constat ex illis libris non fuisse in statu solvendi suis creditoribus. *ibid. num. 10.*

Præfentis concurrentibus coniecturis, de quibus. *ibid.* num. 10. 21.
 Ut aliquis pro decocto habeatur, non requiritur aliqua iudicialis declaratio. *ibid.* num. 12.
 Sed fufficit iuramentum, vel alia huiusmodi signa, & argumenta. *Diff.* 75. num. 13.
 Proximus decoctioni foret aliqui creditorum gratificare in fraudem aliorum, solutionem ei faciendam, antequam detegatur decocto. *ibid.* num. 15.
 Explicatur Statutum Florentinum in §. *E per la diffusione*, quo loci supponitur valere emptiores, ac permutatores, aut alia huiusmodi à decocto facti antea sine fraude. *ibid.* num. 18.
 Decoctus aut prædictis decoctioni præsumitur dolose agere, saltem quoad effectum civilem. *ibidem* num. 19.
 Decocti debitores non possunt propria debita cum suis creditoribus compensare in præiudicium aliorum creditorum, sed venire debent in iudicio concursus. *ibid.* num. 23.
 Opinio contraria reprobat. *ibid.* num. 24.
 Quomodo intelligendum sit Statutum disponens, quod aliquis pro decocto habeatur. *Diff.* 75. num. 7. 9. & 14.
 Decoctus creditoris impedit præscriptionis progressum. *Diff.* 102. num. 26.
 Contra decoctum currunt omnia. *Diff.* 100. n. 30.
 Vide. *Acceptas literas Cambii. Vide Atercatum.*
 Mandatum datum à scribente cessat, & intelligitur revocatum si sequatur scribens decoctio. *Diff.* 133. num. 4. & 5.
 Decocto ab allegatis considerentur probanda est, vel ex iudicis sententia, vel fori bonitatemque cessante, nulli creditorum deceptio, ad hoc ut ex his, vel aliis aequipollentibus requiratur probata, prædictum Tertio. *Diff.* 133. numer. 12. & *Diff.* 216. num. 40.
 Decoctio longa præparatio habere solet. *Diff.* 133. num. 13.
 Decoctio proxima non deducitur ex sola temporis brevitate. *Diff.* 133. num. 15. 17. & seq. & num. 38.
 Sed requiritur etiam coniectura, & facti circumstantie. num. 16. *ibid.*
 Decoctio proxima probari debet actibus percurientibus tempus, in quo talis decoctio desideratur. num. 24. *ibid.*
 Decoctus, seu decoctioni proximus nil agere potest in præiudicium suorum creditorum. *Diff.* 133. num. 4.
 Decoctus, seu decoctioni proximus non valet Partem scripse immorare, seu ut vulgo dicitur *florare*, aut aliquid aduocare, vel scribere in libris. num. 5. *ibid.*
 Decoctus compensare nequit creditum cum altero credito, quod post suam decoctionem debitori suo obvenisset. num. 6. *ibid.*
 Declara quando de vera causa, & solutione vera legitime constet. num. 7. *ibid.*
 Ignorantia decoctionis in contracte probata quilibet actus initus cum decocto habetur. *Diff.* 164. num. 4.
 In Decoctum emptorem, vel proximum decoctioni dominum mercium venditorem habere fide de preno non transferit. *Diff.* 179. num. 87.
 Decoctus quis sit, vel proximus decoctioni regula certa in iure non est determinata. *ibid.* num. 88.
 Decoctus, vel proximus decoctioni dicitur ille, qui passus non fuit detrimentum casus formati, & de tempore contractus probatur inops. *ibid.* num. 89.
 Decoctioni proximus an dicitur ille, qui fovo cessit per biduum, vel eriduum, seu post quatuor, vel sex dies, seu intra decem, vel post quindecim dies. *ibid.* num. 90.
 Quid sit, remissum est arbitrio iudicis. *ibid.* n. 91.
 Etiam declarare decoctus iudicialiter post annum. *ibid.* num. 92.
 Decoctionis argumenta in foro excludit mercatoris communis nominis estimatio. *ibid.* num. 93. & *Diff.* 190. num. 31.
 Secus quando ex statu legitime probato constat

contrarium, & ex aliis publicis circumstantiis. *Diff.* 179. num. 94.
 Decoctus non dicitur ille, qui fecit negotio suo Punctum ob carentiam promptæ pecunie, sed qui fuit impotens ad satisfaciendum suis creditoribus. *Diff.* 193. num. 2.
 Decoctus creditores percipere possunt fructus Fideicommissi ad illum spectantes, quousque vixit decoctus. *Diff.* 209. num. 1.
 Amplia, etiam si strictissima alienandi prohibitio adjecta fuerit. *ibid.* num. 2.
 Curatori Personæ decoctæ competere omnes actiones decocto competentes. *Diff.* 209. num. 17.
 Intellige dum agat contra bona subiecta Fideicommissi ad favorem decocti. *ibid.* num. 19.
 Decoctus potest Fideicommissum revocare in præiudicium Creditorum. *Diff.* 209. num. 18.
 Intellige de Fideicommissio ante, non autem post decoctionem obtento. *ibid.*
 Et de ratione. num. 20. & 21. *ibid.*
 Decoctorum species enumerantur. *Diff.* 209. num. 26. 27. & 28.
Strate. part. 3. de Deccto. num. 37. & seqq. declaratur. num. 29. *ibid.*
 Decoctus ad hoc, ut valide possit lucra sua obveniens in creditorum præiudicium revocare, necessaria est expressa repudiatio, quia tacita non sufficit. *Diff.* 209. num. 30.
 Limita in illis hereditatibus in quibus non agnoscitur, pro expressa repudiacione habetur. num. 31.
 Item in his, quæ ex Statuto Florentini dispositione *sub. 39. lib. 2.* vel ipsa iure ad heredes transmittuntur. num. 32. 33. & 37. *ibid.*
 Enumerantur Decoctores, qui de ejusdem Statuti validitate agunt. *ibid.*
 Decoctus habet contra se omnes præsumptiones, doli, fraudis, & malicie. *Diff.* 209. num. 46.
 Consequentia valet, Decoctor, ergo fraudator. *ibid.* num. 47.
 Statutum loquens de Cessantibus, non extenditur ad Decoctum. *Diff.* 209. num. 55.
 Jurisdicchio ses Subrogatorum Cuna hincantur quas decoctorum bona perpenditur. *ibid.* num. 56.
 Emptio facta à Decocto non revocatur ad instantiam suorum Creditorum, qui te ipsa fraudem, & præiudicium ex tali contractu sentimus; nisi emptor scientiam decoctionis habuerit, & malitiae, & bona fide integrum pretium non solverit. *Diff.* 216. num. 26.

DECRETUM.

 Decretum suspensum per appellationem, non potest executioni demandari. *Diff.* 224. num. 14.

DEFENSIO.

 Defensio propria unicuique licet. *Diff.* 106. num. 34.
 Defensionis ius nullum limitum, seu terminum agnoscit. *Diff.* 174. num. 15.

DEFUNCTUS.

 Defunctorum creditores præferuntur creditoribus heredum licet anterioribus, & hypothecariis, & privilegiatis. *Diff.* 103. num. 1.
 Quævis per hereditatem additionem unicum effectum sit Patrimonium. *ibid.* num. 2.
 Nihilominus facienda est separatio patrimoniorum. *ibid.* num. 3.
 Creditores expensarum ultimæ infirmitatis sunt omnibus aliis præferendi, etiam hypothecariis, & anterioribus. *ibid.* num. 4.
 Sicut etiam expensæ funeralium. *ibid.* num. 5.
 Defunctorum enim corpora inopata manere non debent. *ibid.* num. 6.
 Hereditas jactans retinet omnia privilegia personalia defuncti, & licet enim illud civilitatis. *Diff.* 117. n. 40.

DELEGATIO.

 Quæ sunt delegationis, & subdelegationis requiæta. *Diff.* 79. num. 18.
 Subdelegatio facta de mandato creditoris, & acceptata ab eo, qui solvi debet, inter Mercatorem habet vim vere solutionis. *ibid.* num. 17.

De-

Delegatio inter mercatores fieri potest simpliciter, & modo pacto. *ibid.* num. 19.
 Delegatio indoli non potest sine animo mandantis, neque sine animo mandatum recipientis. *ibidem* num. 23.
 Delegatio rescriptum est subreptitium, si non fuit narrata Principi huius pendencia. *Disc.* 100. num. 2.
 Delegatus Juxta redire non potest sententiam in iudicium transactam mediante rescripto delegatio cum clausula *hanc forme te esse iudicatum, casu, che ve se fessero*. *Disc.* 103. num. 33.
 Delegatus potest procedere in causa etiam non exhibitis literis, vel rescripto Delegationis, si partes id non opposuerint. *Disc.* 103. num. 2.
 Juxta delegatus Jus dicere non potest inter personas non contentas in rescripto delegationis. *Disc.* 106. num. 12.
 Rescripta delegatoria sunt stricti Juris. *ibid.* num. 13.

DELEGATUS PRINCIPIS.

Vide *Jurisdic. Juxta*.

DELICTUM.

In delictis initium semper inficitur. *Disc.* 114. num. 11.
 Dominus tenetur pro delicto famuli. *Disc.* 115. n. 1.
 Delictum in officio commissum ab electo ad dictum officium, eligendi adscribi nequit, si huius delictum in electione se gesserit. *ibid.* num. 9. & 10.
 Nec opus est probare idoneitatem, & integritatem praecise in exercitio dicti officii. *ibid.* n. 8.
 Praesertim si non deliquerit circa peritiam officii. *ibid.* num. 9.
 Contra delinquentem alienis armis, non contra ipsam arma datur actio peremptoria. *Disc.* 115. n. 29.
 Pro damno in navi commisso. Vide *Dammum Navis*.
 Delictum eam delictis, & culpa eam culpa compensatur. *Disc.* 119. num. 88.

DELINQUENS.

Delinquent si in asseum territorium fugiat, an ibi securus sit. *Disc.* 174. num. 8. & 9.

DEPERDITIO.

Depeditio liberorum magis momenti difficultas praesentatur. *Disc.* 109. num. 25.
 Depeditio liberum aliam non potest praetendere illos postea ostendisse. *ibid.* num. 63.
 Et talem affirmativam ille tenetur probare, non altera pars negativam. *ibid.* num. 64.

DEPOSITARIUS. DEPOSITUM.

Depositum Pecuniae debet factum à debitore ad sui liberationem petas eum, de quo omnes diligentes verosimiliter confidissent, validum est, & periculum foret creditoris. *Disc.* 36. num. 9. & 12.
 Et diligens debet esse qui eum elegit, qui idoneus, ac integra fidei reputatur. *ibid.* num. 10.
 Depositarius tenetur de levissima culpa eo casu, quo mercedem pro custodia recepit. *Disc.* 36. num. 22.
 Et eligendo substituitur idoneum in nulla culpa. *ibid.* num. 31.
 Tanto magis, quando electio facta fuit ex causa necessaria. *ibid.* num. 35.
 Depositarius liberatur, si res deposita periat ex causa fortuito per se deponentem. *Disc.* 67. num. 11.
 Depositarius cogi potest ad conferendam rem depositum in iudicio censuram. *Disc.* 103. num. 30.
 Deponens auctoritate iudicis recte solvitur de iure. *ibid.* num. 51.
 Depositum non liberum, sed cum conditione intrinseca non vitatur. *Disc.* 170. num. 26.
 Ad depositum consequendum an competat Creditori, actio utilis, licet extrajudicialiter factum ad reas favorem. *Disc.* 179. num. 12. & 48. Vide *Allo*.
 Depositum rei, vel pecuniae factum ex causa dotis, non potest revocari. *ibid.* num. 14. & 30. & de ratione, dicto num. 14.
 Concrarium verius. *ibid.* num. 18. & 27.
 Explicatur, & declaratur concretum auctoritates. *ibid.* num. 19. 20. 21. 28. & 29.

Depositum factum favore obtemperat potest quoscumque à deponente recuperari. Et de ratione. *ibid.* num. 15.
 Declaratur contrarie Auctoritates. *ibid.* n. 16.
 Depositum apud alterum pecuniam deponens ad nihilum tenetur, si substitutus dolose in ea se gerat. *Disc.* 235. num. 30.
 Et de ratione. *ibid.*

DEPRADATIO. Vide NAUTA.

Depradatio navis non probat depredationem liberum in ea existentium. *Disc.* 102. num. 19.
 Maxime si exceptio depredationis fuerit in iudicio allegata, & non intentata. *ibid.* num. 20.
 Et alias fuerit producti, & alias aditus concluditur in contrarium. *ibid.*
 Nulli subsequens depredatio probatur. *ibid.* n. 29.
 Depradari nequeant naves Christianorum, eorumque merces sub vexillo Sacrae Religionis Haecolymitane. *Disc.* 116. num. 1. & 23.
 Alias depredantes tenentur ad restitutionem, vel solutionem pretii, & ad damna, & interesse. *ibid.* num. 2. & 24.
 Et ad reponendum praedatum in eo flagit in quo fuisset non sequata depredatione. *ibidem* numer. 3.
 Depradatio mercurii ex testibus inasformis domesticis, & interessatis bene probatur. *ibid.* numer. 5. & 28.
 Nec non per indicia, & conjecturas. *ibidem* num. 29.
 Maxime si aliqui sint ex depradantibus. *ibid.* num. 11. & 40.
 Contra violentum depradatorem admittuntur etiam testes aliquam patientes exceptionem. *ibid.* n. 7.
 In navi depradata si existant merces Turcarum, & Christianorum, prius tantum depradari possunt. *ibid.* num. 17.
 In dolo praesumitur navem depredatam fuisse primam in aggrediendo navem depradam. *ibidem* num. 18.
 Depradatio Navis non potest sustineri ex solo capite resistentiae, quam fecit navis depradata, dummodo ista non fuerit prima in aggrediendo. *Disc.* 116. num. 19. & 33.
 Depradata navi Turcica, quae prius Christianam aggressa fuerit, merces Christianorum in Turcica existentes sunt depradandae. *ibid.* num. 20.
 Secus si navis Christiana navem Turcicam prius aggressa fuerit. *ibid.*
 Depradationis iniustitia periculum, ex quo depradator aliquid resisteret, vel cum aliquo de depradatis transigeret. *ibid.* num. 22. & 41.
 Depradatio mercurii, & navis videtur iusta, si navis variavit vexillum, & facit resistentiam. *Disc.* 116. num. 26.
 Depradata navi merces ad Christianos spectantes sunt relaxandae. *ibid.* num. 32.
 Depradatio est prohibita de Jure communi, & naturali. *Disc.* 211. num. 69.
 Et ista generalis prohibitio non tantum Christianos Latinos, sed & Graecos, & Armenos continet. *Disc.* 212. num. 63.
 Actio pro recuperatione rerum depradarum competit contra violentum spoliatorem cuicumque possessori, vel alteri etiam modicum interesse habenti. *Disc.* 211. num. 2.
 A Depradationibus Navigantes secuti esse debent. *ibid.* num. 21.
 Consuetudo praedandi omnes Navigantes sine literis, seu patentibus non excusat depradantem à restitutione rerum abstarum. *Disc.* 211. num. 28.
 Indei possunt iuste depradari sicut & Turci. *Disc.* 211. num. 20.
 Et vide in verb. *Schismaticus, Catholicus, & in verb. Grati Schismatici*.
 Juramentum in libris datur spoliati super numero, & valore rerum praedatarum in odium depradatoris. *Disc.* 211. num. 92.
 Er vide *Juramentum*.
 Christiani Turcarum bona licite depradantur. *Disc.* 212. num. 2.

Et de ratione. *ibid.*

Naves depredati possunt, & comburi ratione status politici, ne hostes opulentes fiant. *Difc. 212. num. 34.*

De Jure Belli depredati etiam Innocenti subditi, ut hostium vires atterantur. *ibid. num. 48.*

Catholici per vim sub Imperio Turcarum viventes, tamquam amici nostri depredati non possunt, & depredatorem ad restitutionem tenentur. *Difc. 212. num. 50.*

Depradatio rei existimare inimicorum lege hominum & Divina permittitur. *ibid. 55. ibid.*

Et Vide *Prædator, Principi.*

Depradationis bonam finem inducit causa iusta judicandi Merces, & Victualia ad Inimicos spectare. *Difc. 212. num. 56.*

Christianorum confederatorum cum Turcis, & illos auxiliantium depradatio, de Jure Canonum, & Gentium permilla est. *Difc. 212. num. 65.*

Depradator injustus tenetur ad damna, &c. & rem valorem rerum ablatarum; Justus vero ad id tantummodo ex quo factus est locupletior. *Difc. 212. num. 74. & Difc. 213. num. 23.*

Declaratur *ibid. & num. 24.*

Depradatio injusta non est immunitas à dolo, vel maleficio, & ideo debetur damnum emergens, & incurre cessante de qua depradatione, non à die mortis litæ. *Difc. eod. num. 25. 26. & 28.*

Et de rationibus. *ibid.*

Præsumptio est; in dubio, contra violentum depradatorem. *Difc. 214. num. 41.*

Et magis in circumstantia facti fraudem, & malum prædatoris animi offendens. *ibid. num. 43.*

DESTINATIO

Rei, vel pecunie paræ hypothecam. *Difc. 44. num. 52.*

Et hoc procedit etiam per literas aut nuncium, res licet demonstrata, vel destinata. *ibid.*

Destinata traditio, nempe res consignata alicui pro ea tradenda alicui non sufficit ad transferendum dominium. *Difc. 44. num. 14. & 15.*

Neque sufficit promissa tradendi, nisi sequatur realis traditio, aut per modum verum, aut fictum. *ibid. num. 18.*

Destinatio simplex habetur per factum ad effectum dirigendum animi, & adactionem alicujus. *Difc. 212. num. 12.*

DETERMINATIO.

Determinatio nititur respiciens plura determinabilia, ea pacifimenter determinare debet. *Difc. 160. n. 17. & Difc. 214. num. 36.*

DICTION. VIDE VERBUM.

Dictio *prohi* vel *per eo* hæc causative, & causam finalem indicat, ex quo tota dispositio regulatur. *Difc. 82. num. 66.*

Dictio *Governo*, & *Ministerio* indicat administrationem fuisse concessam. *Difc. 80. num. 13. & 14.*

Dictio universalis restringitur secundum subjectam materiam. *Difc. 70. num. 8.*

Dictio *usque* includit non solum totum tractum maris, ac interior, quod reperitur intra limites termini à quo, & ad quem, sed excludit etiam ulteriorem progressum. *Difc. 67. num. 22.*

Dictio *sem* aliquando stat pro conjunctiva, & declarativa. *Difc. 101. num. 18.*

Dictio *alii* aliquando involvit dissimilia, vel saltem sufficit aliquam similitudinem præferre, licet non in omnibus. *Difc. 117. num. 16. & 39.*

Dictio *penitus*, & verba in *re hereditaria*, vel *omnia bona* nullam limitationem admittunt, & comprehendunt bona defuncti obsequi utrarum sita. *Difc. 158. num. 6. & 8.*

De differentia inter dictum verbum *hereditas*, & verba *totæ hereditatis*, vel *omnia bona*. n. 16. 20. & seq. *ibid.*

Dictio *Et* connexiorem, & relationem cum præcedenti oratione significat, quando oratio sequens, sub cujus initio illa posita fuit, esset de per se impropria. *de Comm. Tom. II.*

perfecta, focus vero si esset perfecta, & recta à suo particulari verbo. *Difc. 160. num. 23. 24.*

Dictio *per latine pro* non semper importat contempationem personæ, cujus intaitu actus geritur. *Difc. 161. num. 19.*

Contrarium verum. *num. seq. ibid.*

Dictio *pro* causam finalem denotat. *num. 20. ibid.*

Et indicat actum emptionis fuisse factum nomine illius, pro quo contrahitur. *num. 21. ibid.*

Dictio *Et sic* quid significat. *Difc. 165. num. 12.*

Dictio *quasi* verificatur etiam in uno. *Difc. 176. num. 20.*

Dictio *super* significat tam locum, quam subiectum, sive materiam. *Difc. 127. num. 3. 4. 5. & 19.*

Dictio *in circa* ad quantum tempus extendatur. *Difc. 132. num. 1. & 5.*

Et recipit ampliationem, & moderationem ex

Judicio arbitrio. *num. 2. ibid.*

Dictio *invenimus* ex propria ejus natura significat tempus immediatum sine intervallo. *n. 3. ibid.*

Vel nullum, aut brevissimum patitur interval-

lum. *Difc. 204. num. 31.*

Dictio *quæcumque* est universalis omnes comprehendens. *Difc. 211. num. 73.*

Dictio *quævis* de sui natura ampliativa est. *Difc. 214. num. 25.*

Dictio *tanquam* impropria est, & similitudinaria. *Difc. 216. num. 45.*

DIES

Interpellat, & debitorum ponit in mora, licet in contractu aut clausula, & ad omnem voluntatem Creditoris. *Difc. 38. num. 18.*

Secus, si dies, vel locus solutionis esset declarandus per pactum ab ipso creditore vel iudice, aut nulla dies erat apposta pro interpellatione. *num. 20. ibid.*

Aut erat apposta cum clausula, quando foret interpellatus debitor, vel hujusmodi. *n. 22. ibid.*

Legalis, sicut dies ab homine constitutus ad solvendum, in mora constituit. *Difc. 40. num. 8. & 10. & Difc. 41. num. 4.*

Ampla etiam dies non sit certa, sed certissima per arbitrium Judicis. *num. 14. ibid.*

Incerta etiam interpellat. *Difc. 41. num. 3. & 6.*

Et eo magis, quando dies incerta addita est post tempus certum. *ibid. num. 7.*

Assignatur ratio. *num. 10.*

Et procedunt prædicta in qualibet die legali. *num. 4. ibid.*

Idem in die tacita, sive implicita ex natura rei promissæ. *num. 5. ibid.*

Declarantur hæc conclusiones. n. 6. & 11. *ibid.*

Incerta, quando certe est extima, pro certa habetur. *Difc. 41. num. 10. & 22.*

Et non interpellat debitorum, quando non faccedit in viam debitoris, nec est ad sciendum illius heredis. *Difc. 41. num. 11. & 23.*

Dies legalis seu tacita, quæ incit ex natura rei, statim ponit in mora, sicuti dies expressa. *Difc. 54. num. 3.*

Creditor in diem, vel sub conditione dicitur verus creditor ad effectum agendi, focus exigendi. *Difc. 103. num. 28.*

Et ad effectum compensandi in iudicio obcur-

fus, & obtinendi suum locum. *ibid. num. 29.*

Et adveniente die vel conditione obtinendi suam satisfactionem. *ibid. num. 30.*

DILATIO

Temporis incerti concessa emptori ad solvendum non exculat eum ab obligatione solvendi interim fructus recompensativos. *Difc. 38. num. 32.*

Dilatio post mortem ad perendam redditionem rationis contra heredes non obstat pienti, nisi sit dolosa. *Difc. 102. num. 28.*

DILIGENTIA, DILIGENS.

Diligentia ubi non potest proficere, negligentia non potest imputari. *Difc. 22. num. 34.*

Diligens dicitur esse qui elegit eum qui idoneus reputabatur, ac integre fuit. *Difc. 36. num. 10.*

Et

Et vide in verb. *Mandataris*.

- Diligentia major exigitur, ubi majus est periculum, ut in materia commercii. *Disc.* 54. num. 35.
 Diligentia quando profuturæ non sunt impune possunt omitti. *ibid.* num. 49.
 Sed speculæ ad omnitemper probare, quod profuturæ non erant. *ibid.* num. 50.
 Diligentia, & cautela nunquam nocent. *Disc.* 119. num. 25.
 Diligentia possibiles teneri facere mandataris, licet ex parte non profuturæ ob arduum negotii. *Disc.* *cod.* num. 26.

DIPLOMA.

- Causa in Diploma non expressit, tamquam omitti, & indecisi remanent sub dispositione Juris. *Disc.* 214. num. 34.
 A voluntate Principis directæ ad prosequendum vel non cum suis Diplomateibus, pendet declaratio iustæ, vel injustæ depredationis. num. 35. *ibid.*

DISPOSITIO.

- Dispositio, sive contractus inicus sub una conditione extenditur etiam ad alium casum ex tacita voluntate partium contemplationem. *Disc.* 44. num. 33.
 Dispositio aliqua facta ad tollendas dubietates non est extendenda ad casus claros, & manifestos. *Disc.* 47. num. 7.
 Cogitatum saltem in genere præsumitur, quod casus sub generali, & indefinita dispositione. *Disc.* 77. num. 10.
 Dispositio si confertur ad aliquem certum casum considerationem ad disponentem respectu certi effectus, tunc licet casus ille non eveniat, sed alius per quem idem sequeretur effectus, dispositio nihilominus trahitur ad illum alium casum non expresse. *ib.* n. 13.
 Et hoc procedit tam in contractibus, quam in ultimis voluntatibus. *ibid.* num. 14.
 Nec non etiam in dispositionibus conditionalibus, & conditionibus voluntariis. num. 15. *ibid.*
 Et sic trahitur etiam dispositio de casu voluntate ad casum impotentem. *ibid.* num. 16.
 In dispositione hominis minima quæque sillaba sine ministerio apposta celsi non debet. *Disc.* 88. num. 17.
 Dispositio semper præsumitur loqui de primo actu, & non de secundo. *Disc.* 119. num. 12.
 Si de mense, aut tempore dictum fuerit, intelligitur semper de vicino. *ibid.* num. 14.
 Ad primum actum, vel tempus magis proximum referri non debet dispositio, vel mandatum, si res gerenda de sui natura ad primum actum, vel scriptum proximum, referri non potest. *ibid.* num. 75.
 Dispositio. Vide *Qualitas*.

- Factum, & voluntas hominis cessare facit legis dispositionem. *Disc.* 155. num. 31.
 Principæ quando factum, seu hominis dispositio est contra legem dispositionem. num. 32. *ibid.*
 Ratio dispositiones principaliter attendi debet, & sub ipsa omnes casus ipsi adscribiles intelliguntur comprehendi. *Disc.* 154. num. 21.
 Uniformis dispositio uniformes effectus sortiri debet. *Disc.* 162. num. 17.
 Dispositio generalis ubi non extenditur, ita nec etiam accessoria extendi debet. *Disc.* 166. num. 44.
 Principalis dispositio, & non id quod in consequentiam venit de jure tantum attenditur. *Disc.* 194. num. 36.
 Dispositio, seu lex quæcumque posterior habens cum prima incompatibilitatem, derogat priori. *Discurs.* 195. num. 2.
 Principali dispositione sublata cessant omnia alia, quæ alteri in consequentiam illius acquisita fuerunt. num. 3. *ibid.*
 Dispositio adversaria de sui natura tepet terminos dispositioni, cui opponitur. *Disc.* 214. num. 33.

DISTRICTUS.

- Terra, seu loca commendata, & sedes non veniunt sub nomine districtus. *Disc.* 166. num. 49.
 Statuentes non intelliguntur sub nomine districtus

voluisse totum dominium comprehendere, si expressè de aliis locis, & terris discretivam potestatem minime faciant. num. 50. *ibid.*

DIVISIO.

- Dividendi ob eversionem passim in bonis sibi per divisionem clevis datur regressus ad alia bona condicendi assignata. *Disc.* 200. num. 2.

Et de ratione. num. 3.

Declarata tamen. ut num. 5. *ibid.*

- Divisionis Judicium tamquam individuum coram uno Iudice peragendum est. *Disc.* 209. num. 37.

- Divisiones de rigore juris non præjudicant hypothecis juxta opinionem Rotæ Florentinæ, secus quando in qualitate, & quantitate bonorum sunt æquales, juxta æqualem opinionem Rotæ Romanæ. *Disc.* 219. num. 8.

DIVITIÆ.

- Divitiæ probantur eodem modo, quo probatur paupertas. *Disc.* 170. num. 14.

DOCTORES.

- Doctores juris articulum non discutimus non est deferendum. *Disc.* 28. num. 91.
 Qui magis in individuo casum ponit, dummodo non habet contradictorem pro lege habendus est. *Discurs.* 35. num. 28.
 Doctores propter suos irrationabiles Judicium, ac subtilitates inter alios Scientiarum Professores tamquam Hebræi reprobantur. *Disc.* 38. num. 41.
 Doctores ignari perniciosiores sunt Reipublicæ, quam docti iniqui. *Disc.* 38. num. 2.
Anselm. de Commercio, & Rot. Roman. loquentes de pacto voto per pie ne explicantur, & impugnatur. *Disc.* 62. num. 29. 30. 31. 32. 33.
Obdu. in cons. 31. Lib. 1. & Girib. Observat. 79. explicantur. *Disc.* 66. num. 5.
Romanus declarat, & impugnatur. *Disc.* 67. n. 8.
Armenianus *decis.* 12. & illius fundamenta impugnatur. *Disc.* 86. num. 19. 20. & 23.
Begius, & Card. De Lac. reprobantur. *Discurs.* 88. num. 5.
 Redarguent *Begius*. *ibid.* num. 19.
 Reprobandus *Hermeng. & Begi. de Det.* *Disc.* 89. num. 5.
 Quanta sit auctoritas Glossæ, quæ omnes Doctores antecessi, sibi ostendunt. *ibid.* num. 2.
Card. de Lac. impugnatur. *Disc.* 90. per tot.
 Doctores, qui de doctrina fideiissione tractaverunt, enumerantur. *ibid.* num. 10.
Joannes Stephani Vieri author Formulæ Januensis laudatur. *ibid.* num. 14.
Alfonsi auctoritas *consul.* 387. reprobatur. *Disc.* 96. num. 24.
 Doctoribus parum deferendum est non vili decisione super eorum consiliis. *ibid.* num. 25.
Seraphinus decis. 230. & 234. declaratur. *Disc.* 102. num. 78. & 79.
Pastorius decis. 77. n. 88. explicatur. *Disc.* 119. n. 82.
 Doctoribus hæc facientibus ab illo deferendum est. *Disc.* 127. num. 7.
Casiren. cons. 37. & *cons.* 361. *sec.* 362. *lib. 1.* reprobatur, & declaratur quibus casibus procedit. *Disc.* 203. num. 5. 6. & 16. & aliis seqq.
Lamberianus, reprobatur. *ibid.* num. 18.
Ferrutius, & Albius auctoritas reprobatur. num. 22. & seqq. *ibid.*
Card. De Lac. Disc. 82. num. 11. *de Jur. Patronat.* laudatur. *ibid.* num. 33.
Anselmus, qui ex quo credit fideiussorem primæ instantie teneri etiam in gradu Appelationis, insertum teneri etiam in gradu Revisionis, rejicitur. *Disc.* 204. num. 25.
 Doctor loquens contra communem aliorum sensum, attendi non debet. *Disc.* 204. num. 28.
 Maxime si scribat, non in sensu veritatis, sed ad causæ opportunitatem. num. 29. *ibid.*
Salgad. cap. 14. per tot. part. 1. Lohr. Creditor. declaratur. *Disc.* 209. num. 29. & 30.
Sracc. part. 3. de Decret. num. 37. & seq. declaratur, *cod.* num. 29. *ibid.*

Thesaur. lib. 3. *quæst.* 74. repetebatur. *Discurs.* 209. num. 36.
Pervicillii opinio declaratur. *Difc.* 211. num. 68. 70. & 72.
Pont. de Poteft. Prærog. Tit. 11. num. 11. & *Adaffrill.* *Difc.* 254. num. 41. declaratur. *Difc.* 211. num. 79.
 Rejiciuntur in materia Schismatis Auctoritates *Pervicilli* de *Adiffon. Appell.* tit. 5. *quæst.* 215. n. 7. *Card. de Luc. de Regal.* *Difc.* 170. & *Rot. no-stra in Librum. Depredat.* fupra relas. *Difc.* 213. 5. Et ratio qst. num. 10. *Difc.* 214. num. 16.
Caball. Refolus. Crimin. cof. 221. num. 40. & *feqq.* refutatur. *Difc.* 214. num. 53.
 Doctorum dicta intelligenda font ad limites Jurium, quibus lauantur. *Difc.* 216. num. 23.
 Laudatur fententia *Decilconf.* 268. per tot. *Stracc. de Deciflor.* part. 4. *fol.* num. 25. & *Rot. Floran. de cif.* diu 5. *Novembis* 1580. lib. *Aftio.* 50. a *corr.* 328. 5. *Non enim nobis*, & *fequen.* *Difc.* 216. num. 42.
 Rejicitur opinio *Boin. conf.* 123. tom. 5. *parifians* Fi-
 deijurorum cellanti, & fugitivo. *Difc.* 216. n. 43.

DOLUS.

Vide *Franz. Sabbathario. Celso.*

Dolus injurari non debet, quando non fuit ordinatus ad cafum, ita ut fine eo cafus contigiffet. *Difc.* 1. num. 83. 84. & 86.

Limita in focio, qui injulianqñe tenetur. num. 85. *ibid.*

Navarchi adhibitis in non folvenda Gabella non facit incidere merces in commiffum. *Difc.* 1. n. 122.

Dolo utens contra dictum dolum committere, licet cum non fecerit. *Difc.* 9. num. 13.

In dubio non efl præfumentus. *Difc.* 6. num. 11.

Mandataris efl in dolo, fi in cafu improvifo habens tempus expedandi rñponfionem à mandante, adhuc tamen excoqueretur mandatum. *Difc.* 119. num. 63.

Dolus arguitur in mandatorio, fi cum pomefit non adimplere mandat. *ibid.* num. 65.

Dolus dicitur efl in mandatorio quando excedit, vel omittit adimplere mandatum. *ibid.* num. 77.

In mendace præfumentur dolus, fi mendaciam tendit ad fui favorem. *ibid.* num. 78.

Dolus excluditur ex qualitate perfonæ nobilit. *Difc.* 150. num. 13.

Dolo vel culpe Testatoris adfcribi nequit fi executores ab initio elegit, qui ab omnibus bonæ fidei reputabatur, fi poffet aliquid fraudis, vel doli per eos committere, fed poffus adfcribi debet cafu fortuito. *Difc.* 150. num. 29.

Dolus non arguitur in eo, qui liberè, & palam operatur. *Difc.* 184. num. 3.

Quifque tenetur de confilio dato cum dolo. *Difc.* 185. num. 13.

Dolus in confilio debet convincentiffimè probari. num. 14. *ibid.*

Dolo fallere hoflem laudabile efl, & dolus bonus dicitur fidem suam ei datam frangere non minus iullitiam, & veritatem, quam ipfium hoflem offendit. *Difc.* 217. num. 52.

In dolo non dicitur qui actum gerit causa Juris fui fervandi, & ut rebus fuas confulat, efl actus deinceps cedat damno Terri. *Difc.* 216. num. 27.

Dolus in cedente jura talia qualia, ex quibus excludatur. *Difc.* 223. num. 3.

DOMICILIUM.

Domicilium ex quibus conjecluris probatur. *Discurs.* 117. num. 3. 4. & 14.

Et ex quibus probatur defectio, num. 46.

Et à quibus pendet mutatio. num. 47. & 52. *ibid.*

Domicilium originarium efl immutabile. *ibid.* num. 5.

Declatur, & limitatur. *ibid.* num. 6.

Duo domicilia, five etiam plura haberi poffunt. *ibid.* num. 7.

Domicilium notè amittitur per difceffum à civitate ex causa aliqua rationabili. *ibid.* num. 9.

Cafarez. de Commere. Tom. II.

Præcipue ob tinorem poffit, licet fallum. *ibid.* num. 11. & 12. & de ratione.

Et amplius in plurimis aliis cafibus. *ibid.* num. 13. & 17.

Domicilium Paris efl diverfum à domicilio filii. *ibid.* num. 10.

Pro domicilio in dubio judicandum efl. *ibid.* n. 15. & 60.

Qui tenetur pro acquirendo domicilio habitare cum familie, illud non acquirit fi cum parte familie habitat. *ibid.* num. 30.

Declatur, & limitatur. *ibid.* n. 32. & feqq.

Familias abfens ab Urbe pro negotiis domini habetur pro prefente. *ibid.* num. 31.

Habitatio, quæ vigore legis efl neceffaria ad acquirendum domicilium non requiritur ad illius retentionem. *ibid.* num. 35.

Habitans pro majore anni parte in civitate cenfetur pro integro anno in ea habitaffe. *ibid.* n. 36.

Civilitas, five domicilium conceffum cum onere habitandi, cenfetur per viam modi, & non amittitur non habitando, nili per via interpellatione. *ibid.* num. 37.

Habitatio à lege in Civitate requiritur, non efl ita præcipue obfervanda, quod non poffit aliquando extra Urbem habitare. *ibid.* num. 38.

Mutatio domicilii principaliter pendet ab animo. *Difc.* 117. num. 47.

Et animus deferendi primum domicilium conflat debet, ut dici poffit domicilium mutatum. num. 52. *ibid.*

Domicilium non præfumentur mutatum, fi adeft iuffa causa recedendi à loco habitacionis. *Difc.* 117. n. 49.

Et quæ fine iuffe caufe mutationis. n. 50. & 51. *ib.*

Domicilium Paris non pendet ab habitacione filii, qui potius fequitur Domicilium Paris. *Difc.* 117. num. 56.

Domicilium. Vide *Des.*

In Concursu duplicis domicilii viri de tempore Matrimonii, illud tantum attenditur, in quo vir moratur. *Difc.* 163. num. 4.

Animus non acquirendi domicilium de tempore Matrimonii, ex quibus colligitur. num. 5. *ibid.*

Domicilium, five Civilitas Paris tranfit ad filios. *Difc.* 166. num. 1.

Et acquifitum dicitur pro filiis fi pater in loco domicilii frudum, vel Cappellam, five feptuagium pro eisdem acquifiverit. num. 2. *ibid.*

Ex domicilio Paris inferitur ad domicilium filii concurrentibus conjecluris, de quibus num. 3. & feqq. *ibid.*

Domicilium acquiritur longeva habitacione cum Uxore, & familia in loco domicilii. num. 4. *ibid.*

Item ex matrimonio ibidem contrahito. n. 5. *ib.*

Poffeffione ftabilium. num. 6. *ibid.*

Electio feputure, & permanentia ufque ad obitum. num. 7. *ibid.*

Domicilium quæ poffit fortiri in pluribus locis, & in uno tenere originem, & in alio acquire incolumem. *Difc.* 166. num. 19.

Et vide in verb. *Habitatio*, & *Intellatus*.

DOMINIUM

Vide *Prodictio*, & *Penditur*.

Rei, five mercium præfumentur efl illius, cujus nomine facta fuit earum oneratio. *Difc.* 4. num. 12. & *Difc.* 25. num. 5.

Mercium oneratarum non probatur ab Apocha oneratoria, licet ipfa probet factum onerationis, & qualiter, ac quantitatem mercium. *Difc.* 10. n. 33.

Contrarium. num. 35. 37. & 64.

Præfertim in navi deperdita. *ibid.* & *Difc.* 213. num. 5. 6. & 7.

Quando efl difficultas probationis conjeclatur ac indicia fufficiunt. *Difc.* 10. num. 36.

Probatur ex fignis, & mercibus. *ibid.* num. 38.

Et probatur allegatione ipfius Domini mercium, fi nulla adeft fufpicio fraudis. *ibid.* n. 57. & 60.

Non acquiritur ei cujus opera res, quæ alias periculis erat, falva fuit. *Difc.* 16. n. 6.

Dominiun rei reftricare non poffit, nec ullam opponere exceptionem, quando quis bono fide

tem habuit ab agente. *Discurs.* 25. num. 7. 8. 9. & 12.

Reservatio Domini ratiâ intelligitur in contractu venditionis. *Disc.* 38. num. 5.

Domini non transferuntur, nisi interveniant post stationem effectivam rei, solutio integri pretii, vel fides habita de isto. *Disc.* 38. num. 6. & 29.

Neque sufficit solutio parvi pretii, sed ad ultimam summam pretii prius solvi debet. num. 30. *ibid.*

Rei sibi venditæ non acquirit emptor ad ratam pretii soluti. *Disc.* 38. num. 7.

Utile in emptorem non transferuntur per Investituram factam à Domino directo, nisi per eum solutum fuerit pretium, quia illa regulariter secundum formam contractus. *ibid.* num. 13.

Solutæ pecunie resolutio, vel non adimpleto contractu ex parte alterius contrahentis ratiâ ad dominum, & in ea ceteris aliis perferatur. *Disc.* 43. num. 45. & 47.

Pecunie in sacculis consignatæ cum marca non transferuntur in Navarchum, aut alium cui consignatio facta fuit. *Disc.* 44. num. 7.

Et hoc procedit etiam pecunie numeratione non facta, vel pro scienda quantitate, vel pro navis exigendis. num. 8. *ibid.*

Domini transferri nequit nisi tria requisita concurrant, videlicet titulus, volentes partium, & traditio realis, aut per modum verum, aut fictam. *Disc.* 44. num. 14. 15. & 18. & *Disc.* 137. num. 10.

Domini mutatio probari debet. *Disc.* 44. n. 23.

Domini rei probatur vel præsumitur ex epocha operationis. *ibid.* num. 24.

Et ex verbis in Apocha appositis per conto, e *rijice del sale*. *ibid.* num. 25.

Rei dominium habere nequeunt qui tantum Procuratores, aut administratores sunt. *ibid.* num. 26.

Domini non arguitur ex solo periculo. *Disc.* 56. num. 19.

Domini, & possessio per Procuratorem acquiruntur. *ibid.* num. 21.

Et hoc procedit licet Procurator non expresse mandatum. *ibid.* num. 23.

Si verò constaret, quod voluerit contrahere nomine proprio, dominium, & possessio acquirunt ipsi Procuratori. *ibid.* num. 24.

Sed potest conveniri à mandante ut restituat rem acquisitam. *ibid.* num. 25.

Domini in corporalibus non transferuntur, nisi cum traditione, in incorporalibus verò medio cessionis, quæ fiat loco traditionis. *Disc.* 56. num. 31.

Domini, & possessionem rei esse penes heredem probatur, si ea descripta sit in inventario hereditatis. *Disc.* 106. num. 1.

Domini probatur per testes testes, & optimam reddentes dicti rationem. *ibid.* num. 2.

Domini alicujus rei probatur ex signo, vel stigmate appposito in illa rei. *ibid.* num. 3.

Legitima possessio alicujus rei sufficienter probata, probat etiam ejusdem rei Domini. *ibid.* n. 4.

Inventarium, descriptio, & signa probant rei dominium. *ibid.* num. 5.

Domini mercium est conclusivissime probandum in iudicio, seu rei vindicatione. *Disc.* 116. n. 25.

Domini rei acquiruntur nominato ab initio stipulationis contractus initii pro persona nominanda. *Disc.* 139. num. 2.

Domini rerum potest esse penes unum, utilitas, aut commodum, aut incommodum, & periculum contractus stare potest penes alterum. *Disc.* 137. num. 16. & 27.

Domini in beneficium Civitatis, Filii, Ecclesie, vel Principis etiam absque traditione transferuntur. *Disc.* 161. num. 12.

Domini rerum supponitur translatum in eum qui obtinet licentiam expendendi, seu transmittendi res emptas. *cod.* *Disc.* num. 37.

Domini reservatio, sive per pactum, sive per Statutum, idem operatur. *Disc.* 179. num. 54.

Domini mercium venditorum habita fide de pretio non transferuntur in emptorem decedentem, seu postmortem decedentem. num. 87. *ibid.*

Domini pecunie solute à Debitore vero Procuratori, in hunc non transferuntur, sed in Domini majore Procuratori. *Disc.* 189. n. 13. 14. & 17.

Quod procedit non obstante commissione, quam facit Procurator de pecunia aliena cum propria. *ibid.* num. 14.

Domini ex sola possessione perferuntur in odium violenti rei alienæ occupantis. *Disc.* 211. num. 3.

Domini Navis arguitur ex vestigio inarboratio. *Disc.* 211. num. 9.

Secus si non sit inarboratum, sed simpliciter in navi retentum. num. 10. & 61. *ibid.*

Et vide in verb. *Cajethera*.

Vexilla & insignia Navis denotant ejusdem Domini. *Disc.* 212. num. 5.

Instrumentum emptoris Navis certum, & industariam Domini probationem facit. *Discurs.* 214. num. 5.

Litteræ Parentis, & ipsæ probationem faciunt emptoris, & Domini Navis. *ibid.* num. 7.

Domini, & possessio bonorum assignatorum prode Commendæ creditæ in Sacra Religione Divi Stephani spectant ad dictam Religionem, sed solum administrant, & fructus ad Commendatarium pertinent. *Disc.* 222. num. 58.

Et vide in verbo *Religio*.

Domini pecunie transiit, & in primo recipiente, licet ipse unico contractu cum pecunia alteri solvat. *Disc.* 223. num. 33.

DOMINUS. Vide PROCURATOR.

Domino non acquiritur actio per Procuratorem, nisi ea cedatur. *Disc.* 9. num. 4.

Limita in contrahente per nancium, vel per Epistolam. *ibid.* num. 5.

Item quando Procurator contraxit super re Domini, quia tunc utilis actio ei acquiritur. *ibid.* num. 6.

Declarat limitationem, quando contraxit expresse mandato. num. 9. *ibid.*

Domino nocet scientia Procuratoris eo nomine emittit. *Disc.* 9. num. 11.

Præteritum quando consideratur scientia Procuratoris, non ut simpliciter Domini nocet, sed ut aliquod commodum ab ea consequi velit Dominus. num. 12. & 16. *ibid.*

Domino non præjudicat scientia Procuratoris. *Disc.* 101. num. 34.

Et de ratione. *ibid.* num. 35.

Domini scientia sibi præjudicat, licet ejus Procurator in contractibus eam non habuerit. *Discurs.* 9. num. 19.

Et sufficit prædictam scientiam adfuisse in Domino de tempore contractus, licet de tempore scripti mandati eam non habuisset. num. 20. *ibid.*

Declaratur. num. 24.

Domini approbare potest quod ad sui commodum, & reprobare quod in deteriorem ejus conditionem gestum fuit. *Disc.* 16. num. 7. & num. 11.

Domini in concursu creditorum decedenti præferuntur, imo ei competet actio rei vindicatoria. *Disc.* 75. num. 16.

Et quatenus res essent à decedente alienæ competet hæc actio contra pretium succedens, hoc casu, loco rei. *ibid.* num. 17. & 25.

Distigue tamen, & limita hanc conclusionem, ut num. 32. *ibid.*

Domino non nocet confessio voluntaria Procuratoris, nisi mandatum habuerit à principali, vel precedente iudicis præcepto illam emittenti. *Disc.* 101. num. 31.

Domini directus super re propria nullam hypothecam acquirit, etiam si utile dominium sit penes alium. *Disc.* 103. num. 23.

Limita super fundo emphiteutico pro canone non soluto. *ibid.* num. 24. & 25.

Et quoad pensionem sibi reservatam super fructibus. *ibid.* num. 27.

Domini directus comparens in iudicio concursus pro canonibus decedens, & non solvens, in ipsa re emphiteutica omnibus aliis creditoribus præferuntur. *ibid.* num. 25. & 33.

Donatus directus habet praedationem in emptione rei emphyteutica. ibid. num. 73.
 Assensus Domini directi non extenditur ad personam, de cuius pecunia res feudalis acquisita fuit, sed ad eam personam tantum refertur, favore cuius assensus praestitus fuit. Dific. 107. num. 44.
 Dominus tenetur pro delicto famuli. Dific. 113. num. 1.

Item pro excessibus. ibid.
 Et pro culpa in eligendo homines minus idoneos. ibid. num. 2.

Secus vero si a principio elegerit viros probos, qui postea mores mutaverint. ibid. num. 3.
 Dominus navis. Vide *Navis Dominus*.

Dominus rei potest agere etiam adversus eum qui pretium rei suae habet in manibus titulo lucrativo, vel absque ullo titulo. Dific. 124. n. 16. 17. & 18. ubi vocatur casus peregrinus.

Dominus rei, per alterum infuso Domino pignoratice, eam vindicare potest a Pignoratario absque pretio. Dific. 187. num. 1. 9. & 10.

Nulla habita ratio publici Commercii. ibid. num. 2. & 11.

Contrarium firmatur inter Mercatores, nam eorum universali stylo attento, num etiam ad terminos Iuris Communitatis. ibid. n. 3. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. & 21. ubi de ratione.

Dominus Mercium non potest illas vindicare sine refectione pretii a Tercio, in quem ex aliquo titulo oneroso alienare fuerunt per Navarum, aut Mutationem, aut aliam cuius fidei consignata fuerunt a Domino. Dific. 187. num. 19.

In furto improprio favore publici Commercii non datur Domino rerum furarum actio vindicationis contra emptorem, aut alium titulo oneroso eas possidentem, nisi resolo pretio. Dific. 189. num. 1.

Secus in furto proprio. num. 2. ibid.
 In Donum medio Procuratoris transit dominium pecuniae forte a debitore vero Procuratori. Dific. 189. num. 13. 14. & 17.

Et hoc procedit non obstante commissione, quam facit Procurator de pecunia aliena cum propria. ibid. num. 14.

Dominus rerum depraedatarum possunt molestari Navam cuius culpa, & factio navis depraedata est. Dific. 211. num. 4.

Dominio restituende sunt res ablatae. Dific. 213. n. 8.
 Amplia, etiam ab hostibus fuissent recuperatae. ibid. num. 9.

DONATIO.

Donatio, aut remissio facta a Procuratore aliquo recepto, vel obtento non est gratuita, sed inter contractus onerosos, & respectivos numeratur. Dific. 80. num. 11.

In Donationibus onerosis, seu mixtis, licet interveniat pro donatario abente stipulatio Notarii, contractus, sive donatio est irrevocabilis per eum, qui contraxit, vel donavit obsequio aduocationem alterius partis. Dific. 82. num. 40.

Quae acceptatio fieri debet cum debitis solemnitatibus Secus, si donatio facta fuerit mulieri, vel minori. ibid. num. 41.

Et necesse est quod illa sequatur in vita donantis, alias post illius mortem non valet. ibid. n. 42.
 Contra opinionem de qua supra numer. 40. referunt Doctores nonnulli qui tenebant iuxta considerationem universalem, non esse revocabilem donationem onerosam, vel alium contractum correlative. ibid. num. 43.

Donatio, licet consistat in se onus, retinet semper naturam contractus lucrativi, dummodo tamen onus nunquam valeat emolumentum superare, ita ut possibile non sit quod donatarius remaneat in domino. ibid. num. 44.

Et in huiusmodi donationibus non est necessaria acceptatio donatarii ad effectum illam reddendi irrevocabilem, licet necessaria sit ad acquisitionem. ibid. num. 45.

Et sic post mortem sequi potest dicta acceptatio, seu ratificatio. ibid. num. 46.
Casus de Comm. Tom. 11.

Donatio propter nuptias recessit ab aula. Dific. 106. num. 7. & vide *De*.

Donatio inter conjuges, si conferatur in tempus mortis, valet. Dific. 89. num. 15.

Donatio inter conjuges eget inscriptione, si exsuperet quingentos solidos, alia in toto non valet. Dific. 104. num. 7.

Ex morte donantis confirmatur haec donatio, non confitio de illius contraria voluntate. ib. n. 8.

Et eo Casu in vim legati, non donationis constitueretur. ibid. num. 9.

Ius vero tertius laterum acquisitum tolli non potest. ibid. num. 10.

Ratio est, quia non agitur de Dote, sed de donatione. ibid. num. 11.

Donatio si incipiat a promissione, donator tenetur de evizione, sicut si illa incipiat a traditione. Dific. 109. num. 1.

Donatio dicitur a traditione incipere, cum res traditur eo tempore, quo illa donatur. ibid. num. 2.

Necque per verba effert, tradit efficitur donatio incipiens a traditione, nisi addit rei praesentia. ibid. num. 13.

Donatio licet incipiat a traditione si ea facta fuerit dependens ab onere, vel casu, licet donator sit heredes (ut similiter modo contractus cum donatore. ibid. n. 6).

Donator in quocunque casu tenetur de evizione, si sciat bona esse aliena, vel aliter obligata. ib. n. 7.
 Praeterea favore pia causa. ibid. num. 8.

Nomen debitoris si est donatum, donator non tenetur de illius inexistentialitate. ibid. num. 9.

Res intelligitur donata, pro ut erat penes donatorem. ibid. num. 10.

Et similiter ius tantum donatum, quod donator habebat in re donata. ibid. num. 11. & 12.

Et sic, si res erat in parte alienata, censetur donata tantum illa pars, quam habebat donator. ibid. num. 13.

Si fuerit facta donatio de Capitalibus montium, non tenetur donator de illorum inexistentialitate, vel fructuum diminutione. ibid. num. 14.

Si nomina debitorum donata non sunt, donator ad nihil tenetur. ibid. num. 16.

Secus si scilicet donatum fuerit nomen, quod nihil deberet. ibid. num. 17.

A Legatis ad donationem valet argumentum. ibid. num. 18.

Demonstratio falsa si respicit substantiam legat, vel donationis vitia legatum, vel donationem. ibid. num. 19.

Nomen donatum, si non est verum, non tenetur donator ad quantitatem, quam assensit sibi deberi a debitore donato, quia quantitas tunc demonstrativa. Dific. 109. num. 20.

In Legatis, & Donationibus, quando quantitas stat demonstrativa. Vide ibid. num. 22. & seqq.

Si donata fuerit aliqua quantitas, vel res quae non sufficiat ad adimplenda omnia ordinata per Testatorem, tunc haeres supplere debet. ibid. num. 25.

Intellige si demandata fuerint a Testatore opera certa, non interita. ibid. num. 26.

Quidquid donator exegit a nomine donato tenetur restituere cum fructibus donatario, praesentis si pactum de hoc interfuerit. Ibidem numer. 27. & 28.

Donatio non praesumitur licet dispositio esset amplissima verbis concepta, vel redderet invalida, & superflua. Dific. 167. num. 5.

Et debet per verba univoca, & indubitata comprehensionis probari. num. 8. ibid.

Causula constituit in contractibus donationis appositae praesentis donatarii, & eorum descendens. Dific. 209. num. 10.

Maxime si adfecta fuerit clausula ex nunc. numer. 11. ibid.

Donatario competit actio in rem scripta pro obtinenda re sibi donata. ibid. num. 16.

Donationes inter viros & uxores de jure communis non sustentantur. Dific. 223. num. 2.

Nec dispositiones per viros aut voluntatem in

præjudicium filiorum primi matrimonii, nisi intra vires, ac si conjux esset natus ex liberis, aut in ea minor quatuordecim, quæ uni ex eis relicta fuerit, ibid. num. 2.

Referuntur plura Senatus, & signatur Mediolanæ, Papiæ, Patavinae, Alexandriæ, Maritima, Rhegiæ, Plumbini, & Pisaurina prohibentia, ne conjuges ultra certam summam alteri conjugi donent, aut reamquant, num. 3.

Examinantur rationes dictorum Senatorum spoliæ, & præsumptæ fraudis, num. 4. 5. & 6. ibid.

D O S.

Ad Dotum nuptus restitutionem obligatur Pater ex solo consensu præstito filio, quando non modo consensit, sed se quoque obligare teneret, scilicet autem quando nec consentire, nec se obligare compelli possit per theoriam *Barbosi*, Dilect. 87. n. 1. 10. & 14.

Dos præstita debet ad partem pervenisse, quando filius est juri subiectus, adeoque per solam consensum obligatus tunc Pater censeri debet, ibidem num. 6.

De Dote, quando Pater Mariti pro ea se obligat, eamque restituere debet, & quomodo, limitationes, & declarationes. Vide in verbo *Pater*.

Pro dote restituenda fidejussores, nemini constanter Matrimonio, sed ante illud prohibentur esse dare. Dilect. 89. num. 1. 3. 9. & 13.

Assignantur rationes, cur omni tempore fidejussores doci dari prohibeantur, ibid. num. 4.

Eadem ratio diffidit, per quam prohiberi sunt hujusmodi fidejussores, militat, tam ante Matrimonium, quam eo, constanter, ibid. num. 6.

Pro dote affecutione pignora à Marito constitui possunt, ibid.

Fidejussores doci non possunt liberationem petere, nisi causa restitutionis pervenerit, ibid. num. 11.

Coartata opinio verior est, ibid. num. 12.

Fidejussores pro dote præstiti possunt à Marito, quando conferuntur in tempus Matrimonii solui, ibid. num. 13.

Contrarium, num. 16. & seq. ibid.

Comprobatur hoc ex duratione inter Cojuges, quæ si constaret in tempore mortis valet, nam paria sunt, aliud facere tempore licito, & in tempore licito ad conferre, ibid. num. 15.

Lusit hanc regulam, ibid. num. 17. & 23.

Pro dote restituenda orque nitro offerre fidejussorem Maritus potest, Dilect. 89. num. 24.

Pro dote restituta fidejussores, neque uti principales sese obligare possunt, nec ipsi Pater pro Filio, ibid. num. 15.

Item nec Pater Uxoris, nec quilibet alius potest hypothecam pro dote engere à viro, ibid. num. 31.

Eiam adesse prædictum dandi fidejussiones, ibid. num. 32.

Nec valet obligatio fidejussoria, licet facta fuerit cum juramento, ibid. num. 33.

Questionem de doci fidejussione antiquam esse dicit *Card. de Luc.* Dilect. 90. num. 1.

Impugnatur dicta Sententia in casu quo etiam fidejussor obligaretur, ut coactus, vel cum juramento, ibid. om. 2.

Fundamentum Sententiæ *Card. de Luc.* nempe *Leges Cad. de Fidejussore* in desertum abesse, impugnatur, ibid. num. 3. 4. & seq.

Lexio ad favorem notitæ Sententiæ, ibid. numer. 11.

Quando vir vergit ad inopiam, vel est suspectus de mala administratione, fidejussores doci exigi possunt, ibid. num. 13.

Doctores qui hanc materiam tractaverunt, enumerantur, ibid. num. 10.

Dos respectu viri dicitur causa onerosa, & sic fructus doci ex titulo oneroso percipiuntur à viro, Dilect. 92. num. 7.

Vir tamquam fructuarius bonorum dotalium ex causa onerosa non tenetur solvere collectas exactionarias, sed solutio spectat ad uxorem, ib. n. 8.

Lusit, seu declaravit, ut ibid. num. 9. & 10.

Dotem statim teneretur restituere vir post mortem uxoris, si ea constisset in hypothecis, & intra annum, si in pecuniis numerata, Dilect. 101. n. 3.

Nec intra annum contra eum agi potest, ut eo transacto dos solvatur, ibid. num. 4.

Post mortem Mariti juxta compellitur filia ad consequendum dotem, si in medio addit Pater reamque eas pro usufructu, ibid. num. 9.

Dotem retinendo Pater post mortem uxoris non potest fingere sua solvenda, tamquam creditori nomine filiorum, ad hoc ut dici possit, adhuc ex instrumento dotali filijs competens, ibid. num. 15.

Dos constanter Matrimonio constata non est vera dos, Dilect. 104. num. 1.

Dos constata à viro constanter Matrimonio nullum constituit probationis genus in prejudicium viri ejusque heredum, ibid. num. 2.

Et solvitur in nudam promissionem, quæ nihil relevat, ibid. num. 3.

Dos promissa, seu constata nulli doci privilegio gaudet, ibid. num. 4.

Dos constata habetur pro donatione inter conjuges prohibita, ibid. num. 5.

Scaturum loquens de lucro doci non habet locum in dote promissa, ibid. num. 6.

Dos constata assumit naturam donationis, quæ licet valeret, adhuc si excederet autem 500. egeret infirmationem, alias in toto non valeret, ibid. num. 7.

Et morte donantis confirmaretur prædicta donatio, non constito de illius contraria voluntate, ibid. num. 8.

Et eo casu in vim legati, non autem donationis fulsisset, ibid. num. 9.

Jus verbis tertius interim acquiritur non potest tolli, ibid. num. 10.

Ratio est, quia non agitur de dote, sed de donatione, ibid. num. 11.

Exceptio doci constatae, non conficit de illius solutione, impedit etiam executionem instrumenti quarantigiani, ibid. num. 12.

Disputatur inter Doctores, an doci confessio emissa fuerit spe futuræ enumerationis, vel in fraudem legis, vel foris, vel pompa gratis, ibid. num. 13.

Confessio doci emissa constanter Matrimonio cultum probationis genus constituit, & pro simulata apud omnes Doctores habetur, etiam respectu consensu, ibid. num. 14. & 15.

Nisi de illius solutione, ac veritate doceatur, eod. num. 15.

Confessio doci ob simulationem caret essentia veritatis, ibid. num. 20.

Quando confessio doci est simulata, nulla ratio habet de exceptione non numeratae doci intra tempus hypochondria, num. 22.

Renunciatio exceptionis non numeratae doci non potest obviare exceptionem præsumptionis donationis, quia ista est perpetua, Dilect. 104. num. 23.

Præscriptum quando renunciatio exceptionis non numeratae doci facta fuerit in eodem instrumentum coactionis, ibid. num. 24.

Dos constata ad instar aliorum contractuum simulationem non firmatur juramento, ibid. num. 26.

Dos constata concipitur tamquam donatio facta in fraudem legis prohibitive donationes inter conjuges, Dilect. 104. num. 27.

Confessio doci, live emissa fuerit animo donandi, sive ostentationis causa, eundem effectum quoad simulationem habet, ibid. num. 27.

Confessio viri de dote facta Socero, Fratri, Matri, vel extraneæ personæ confertur facta sub spe futuræ enumerationis, ibid. num. 28.

Contrarium, ibid. num. 31.

Exceptio doci non numeratae elapso decennio non admittitur, ibid. num. 29.

Maximè quando credita ceperunt post decennium à die confessionis, ibid. num. 30.

Confessio doci facta à Marito, Socero, vel Socro censetur facta in fraudem legis, ac si facta fuisset ipsi mulieri, ibid. num. 31.

Confessio doci facta à viro constanter Matrimonio cum præcedenti promissione, præsumitur facta sub spe futuræ

furtae numerationis, vel praesumeretur continere veritatem solutionis, si confluxerint alia conjecturae. *ibid.* num. 32.

Promissio dotis, quando non praecedat Matrimonium, non potest intervenire ad validandam confessionem viro constante Matrimonio pro conjectura. *ibid.* num. 33.

Præcipue quando promissio inest in ipso instrumento confessionis. *ibid.* num. 34.

Et ista promissio debet apparere per Scripturam, in qua non possit haberi suspicio antedatæ. *ibid.* num. 35.

Dotis solutio confessio facta coram Notario Gabelis valet, si censetur factam fuisse praesente Socero, si eus absente. *Disc.* 104. num. 55.

Dotis simulatio. Vide *Simulatio*.

Inversimilitudo solutionis dotis. Vide *Simulatio*.

Dotis confessatæ veritas deducitur ex consimilibus dotium solutionibus à Socero factis pro aliis filiabus. *Disc.* 104. num. 61.

A dotis constitutione non debet argui solutio. *ibid.* num. 62.

Confessio Mariti habuisse dotem in contrarium nil magis operatur, quam simplex confessio. *ibid.* num. 66.

Conjectura solutionis dotis desumpta à juramento est levissimi momenti. num. 67. *ibid.*

Simplex tractatus dotis constituende obligationem, & actionem non parit. *Disc.* 157. num. 1.

Ad firmandum dotis congruentem tempus detractionis attendi debet. num. 4. *ibid.*

Filia ab initio congruè dotata non potest evicta Patris facultatibus supplementum petere. num. 5. *ibid.*

Dos filiae tradita non diminuitur, si Patris facultates potestas diminuantur. num. 6. *ibid.*

Fideicommissa transversalia non possunt pro dotibus alienari. num. 7. *ibid.*

Nec ex eorum fructibus potest Dos constituui quando sunt consumpti. num. 8. *ibid.*

Ex quoque illi fructus habendi essent in consideratione, debet prius haberi ratio ad necessarium dotantis subventionem. num. 9. *ibid.*

Mater, & alii ascendentes materiam non tenentur dotare Filiam, vel aliam descendentem jam supraam. num. 10. *ibid.*

Et de ratione. num. 11. & 13. *ibid.*

Privilegium *Archiepiscopi* non habet locum favore mulieris jam nuptae. num. 13. & 14. *ibid.*

Fideicommissa ascendentalia non tenentur pro constitutione dotis alterius columnati. num. 15. *ibid.*

Limita si possessor fideicommissi ascendentalis est obligatus ad dotandum. num. 16. *ibid.*

Parvus & similis tenetur dotare nepotem vel aliam descendentem non congruè, sed ad limites necessitatis. *Disc.* 157. num. 17.

Contrarium, num. 24. intellige tamen ut n. 26. & 27. *ibid.*

Quae necessitas cessat post secutas nepotis nuptias. num. 18. & 28. *ibid.*

Præcipue si filius viro aliqua dos licet tenuis fuisset constituta. num. 19. *ibid.*

Reversetur contrariae Auctoritates tenentes Parvum ad limites necessitatis, sed congruè teneri ad dotandum nepotem. num. 30. 31. 29. & 30. *ibid.*

Causa dotis, & alienationum aequiparantur. num. 22. *ibid.*

Parvus non tenetur dotare ad limites solius necessitatis, sed cogitantis, quando est haeres Avi, vel alterius ascendens dotantis, qui si viveret, teneretur congruè dotare. num. 24. & 25. *ibid.*

Declarat procedere, quando obligatio dotandi ascendenti auferitur cum alia simili obligatione descendens possessoris ejusdem fideicommissi. num. 26. & 27. *ibid.*

Dos constituta, interdum ex equitate augetur. num. 31. *ibid.*

Usus dotales non debentur pro dote postea antea ex acquireta. num. 32. *ibid.*

Et de ratione. *ibid.* num. 38.

Retraçtatio ad effectum condemnationis fructuum dotis quando inducitur nec ne. num. 35. 36. & 37. *ibid.*

Cajetanus de Commere. Tom. II.

Statutum Domicilii viri, non uxoria attendendum est respectu loci dotalis, & illud Domicilium tantum, quod habet de tempore contracti Matrimonii. *Disc.* 163. num. 1. & 2.

Quamvis postea Maritus habiter in loco mortis. num. 3. *ibid.*

Lucro dotali non censetur per Maritum renunciaturum, nisi constet evidentes in contrarium, quamvis dotium promissit relictionem. num. 6. *ibid.*

Et absque dubio cum relictum promissa fuerit cum clausula *pro ut de jure*. num. 7. *ibid.*

Præcipue, quando inter contrahentes de bonis dotalibus nec ne, habita fuit discretiva locutio. num. 8. *ibid.*

Causa relictionis dotium per virum faciendæ non dicitur evenisse, si uxor viro praenotatur, quia potius tunc dicitur evenisse casus eas lucrandi. num. 9. *ibid.*

Exceptio lucri dotalis debitum locale ipso jure extinguitur, adeo ut dos uxoris amplius dici non possit, neque inter bona viri creascitur. n. 13. *ibid.*

Neque rejecta intelligitur à Statuto quamvis omnes exceptiones rejiceret. num. 14. *ibid.*

Maritus dotem lucratur, quando uxor sine liberis ei praenotatur. *Disc.* 163. num. 15.

Lucrum locale semper stipulatum censetur quodvis partes illud expressè non renuntiaverint, cum conditiones cessante contrario pacto censentur voluntate, quod lucrum procedat ad formam Statuti. num. 17. *ibid.*

Filiae dispositione Romani Statuti non possunt conquiri de dote in quacunque summa sit per Patrem constituta, licet dos succedat loco legitimæ, & minor sit legitima, nec possunt petere supplementum. *Disc.* 166. num. 20.

Promittens dotem cum falso supposito non remanet obligatus. *Disc.* 166. num. 29.

Declarat tamen procedere respectu mulieris, non autem respectu viri, cui promissus remanet obligatus ad totam dotem constitutam. num. 30.

Declarantur Auctoritates in contrarium. num. 31. 32. & 33. *ibid.*

Dotis solutio ex conjecturis probatur, & ex quibus habeatur nec ne. *Disc.* 171. num. 36. 37. & 39.

Et vide in verb. *Solutio*.

Augmentum dotis constitutum uxori per Maritum, non est proprium augmentum dotis, sed pura, & non privilegiata donatio propter nuptias. *Disc.* 171. num. 40.

Augmentum dotis fruatur omnibus privilegiis dote concessis. num. 41. *ibid.*

Et præcipue privilegio prelationis, & prioritatis inter Creditores Mariti. num. 42. *ibid.*

Declarat tamen dicendum augmentum ab initio liberè, & pure constituitur, nec constituitur in tempus dissoluti Matrimonii. num. 42. & 45. *ibid.*

Et de ratione. *ibid.*

Augmentum dotis per virum mulieri liberè constitutum transmittitur per uxorem ad suos heredes etiam viro superstiti. num. 43. *ibid.*

Dos promissa in tempus dissoluti Matrimonii nulla est. num. 44. *ibid.*

Donatio, quæ fiebat per Maritum uxori oportet loco pignoris, & pro securitate dotis restituendæ non est amplius in usu. num. 46. *ibid.*

Donatio, in qua succedit loco lucri viri uxoris superstitis, & alibi Antefactum, alibi Augmentum, & alibi Donatio propter nuptias nuncupatur, non constituitur tamquam dos, sive augmentum, sed uti lucrum. num. 47. *ibid.*

Nec ei privilegium prelationis competit in præjudicium creditorum posteriorum. num. 48. *ibid.*

Donationi propter nuptias, si sit anterior, competit prælatio etiam adversus creditores, quorum pecunia res emptæ, vel restituta fuit. num. 51. *ibid.*

Lexio *Text.* in §. *his consequens Archiepiscopi de equali*. *Dotis* erronee detegitur, ac rejicitur. *Disc.* 171. num. 52. 53. 54. 55. 56. & 57.

Dotis favore acquiritur etiam alieni depositum extrajudicialiter factum. *Disc.* 177. num. 19.

d 4 De

Declara. ut num. 17.
 Dotis causa depositum rei, vel pecunie factum, an possit revocari. *ibid.* num. 14. & 30.
 Et vide in verb. *Depositum*.
 Dos non est privilegiata, nisi in casibus à jure expressis, in ceteris vero videtur jure communi. *ibid.* num. 22.
 Ad dotem solvendam mandatum datum semper revocabile est, quando res est integra. *ibid.* num. 13.
 Et vide in verb. *Mandatum*.
 Dotis repetitioni non est locus, quando Maritus est vivens. *Disc.* 124. num. 22.

DUBIUM.

In dubio media via est eligenda. *Disc.* 46. num. 48.

DUX. *Vide* PRINCEPS.

Dux Bellice Classis indicium concedere potest, non autem pacis super Statu Belli. *Disc.* 214. n. 38.
 Et de ratione. *ibid.*

E

ECCLESIA.

Ecclēsia Græcos Schismaticos tolerat, & compellitur ut suaviter ad Orile reducat; Non autem Turcas, & Infideles. *Disc.* 214. num. 15.
 Et de ratione. *ibid.*

EDITIO.

Ad Editionem Librorum, vel instrumentorum nemo cogi potest. *Disc.* 102. num. 1.

Secus si justa causa concurrat, quæ qualis sit, Judicis arbitrio remittitur. *ibid.* num. 2.
 Justa causa reputatur, quando aliunde adhuc justitiam sine petitioni probare non potest. *ibid.* n. 3.
 Duo duntaxat sunt per adorem probanda, existentia scilicet, & interesse. *ibid.* num. 4.
 Mercator ex triplici ratione cogi potest ad edendos libros. *Disc.* 104. num. 5.

Et de equitate etiam libros particulares pro ejus memoria retentos. *ibid.* num. 6. & 87.
 Quod procedit tam si Mercatorum Magistralibus sine approbati, quam non. *ibid.* num. 7. 8. & 9.
 Limita tamen ubi statutum est in contrarium. *ibid.* num. 10.

Existentia librorum non est probanda, quando probatur illorum confusio. *ibid.* num. 12.

Deperditio librorum probat confessionem. *ibid.* numer. 13.

Mercator presumitur libros confecisse, & illos conservasse. *ibid.* num. 14.

Probata præcedens existentia librorum præsumitur etiam subsequens, nisi reus probaverit deperditionem fortuitam. *ibid.* num. 15.

Nec admittitur alius juramentum, quoquevis agatur de persona nobili. *ibid.* num. 16.

Quod procedit etiam contra hæredes. *ibid.* numer. 17.

Declantur auctoritates contrarie. *ibid.* n. 18.
 Deperditio navis non probat deperditionem librorum in ea existentium. *ibid.* num. 19.

Maximè si exceptio deperditionis fiat in alio judicio allegata, & non alterius. *ibid.* num. 20.

Et alias fuerint producti, & alie adjecte conjeclantur in contrarium. *ibid.* num. 21.

Nisi subsequens deperditio probetur. *ibid.* numer. 22.

Ab existentia libri subsequens, præsumitur existentia librorum præcedentium. *ibid.* num. 24.

Interesse ad effectum exhibitionis sufficit quod probetur per possibile. *ibid.* num. 25.

Relatio rationis fieri nequit, nisi mediante exhibitione librorum administrationis. *Disc.* 102. n. 37.

Et sine illorum exhibitione dicitur imperfectè reddita. *ibid.* num. 38.

Administratori non potest remitti obligatio conficiendi libros. *ibid.* num. 39.

Quod procedit tam in administratore publico, quam in privato. *ibid.* num. 40.

Vide distinctionem inter generalem, & particularem. *ibid.* num. 49.

Etiam sine liberis ratio reddi potest. *ibid.* n. 41.
 Administrator defectum librorum administrationis per concludentes probationes docere debet. *ibid.* num. 43.

Lacet ratio fuerit reddita per edicta librorum, ali-quando non est deneganda. *ibid.* num. 76.

Maximè inter Mercatores. *ibid.* num. 77.

Ad quem effectum sine edictis libri in quibus sufficiat, quod apparet de aliquo potest interesse. *ibid.* num. 82.

Etiam si non doceat de interesse, & sit finita societas, & ratio sit semel reddita. *ibid.* num. 83.
 Socius contra socium non potest præscribere. *ibid.* num. 84.

Nec exceptio præscriptionis defendere se ab exhibitione librorum solummodo. *ibid.* num. 85.

Nec ei creditur, si velit probare illorum amissionem. *ibid.* num. 86.

Sicut Argentarius argentaria libros edere non tenebatur. *ibid.* num. 88.

Limita. ut num. 90. *ibid.*

Ita nec Mercator Mercatori libros edendos. *ibid.* num. 89.

Serotinus librorum, aut jurium solummodo editio non libera, maximam suspicionem perfrumtionem facit. *Disc.* 104. num. 50. & 51.

EFFECTUS.

Effectus adimplementi licet non ducit dicitur satisfecisse ejus obligationi, qui semel implevit. *Disc.* 23. num. 28.

Secus in actibus, vel obligationibus quæ tractum habent successivum, quia tunc non sufficit semel adimplevisse, nisi ducit effectus. *ibid.* numer. 29.

Exemplificatur hæc conclusio in locatione. *ibid.* num. 30.

Effectus cessante causa non cessat, quando fuerit jam consummatus. *Disc.* 43. num. 15.

Effectus tribuendus est principaliter causæ potentiori, & majoris activitatis. *Disc.* 142. num. 24.

Effectus magis ascenditur, & substantia, quam sonus verborum. *Disc.* 127. num. 31.

Effectus volutus à contrahentibus, vel disponente in quascunque dispositione, obligatione, vel contractu attendi principaliter debet. *Disc.* 162. num. 3.

Et de ratione. num. 6. *ibid.*

ELECTIO.

Electio facta alterius impulsu vitiosa. *Disc.* 81. numer. 29.

Electus semel ad officium removeri sine aliqua causa non potest. *Disc.* 81. num. 8.

Perfectum si fuit confirmatum à superiore. *ib.* n. 10.

Et de ratione. *ibid.* num. 11.

Interpellatio, vel monitio præcedere debet, ut aliquis electus propter inobservantiam in penam privationis incurrere valeat. *Disc.* 81. num. 14.

Et hoc procedit in quocunque casu, quo quis per legem, aut Statutum in penam incurreret. *ibid.* num. 15.

Domini tenentur pro culpa in eligendo homines minus idoneos. *Disc.* 125. num. 2.

Secus si à principio viros probos elegerit, qui postea mores mutaverint. *ibid.* num. 3.

Dux Navis unanimiter electus ab omnibus Officibus Navis præsumitur rectus, & integre fidei. *ibid.* num. 5.

Sicut, & idoneitatis. *ibid.*

Maximè si hoc, quæsit etiam ex testimonio depositione. *ibid.* num. 6.

Nec à Domino removeri debet, *ibid.* num. 12.

Delictum in officio commissum ab electo ad dictum officium, eligenti adscribitur, si hic diligenter in electione se prebent. *ibid.* num. 7. & 10.

Nec opus est probare integritatem, & idoneitatem præter in exercitio dicti officii. *ibid.* num. 8.

Perfectum si non deliquit, circa petitionem officii. *ibid.* num. 9.

Eligens malos, vel minus idoneos tenetur de damnis sub-

substantiarum erga Dominum commissis, quia dicitur in culpa. Dific. 125. num. 24. 27. & 28.

ELEVATIO CANNELLÆ.

Vide. *Exercitio, Tertius.*

EMANCIPATIO.

Emancipatio facta non servatis solemnitatibus Statuti non prodest. Dific. 124. num. 12.

EMPHYTEUSIS.

In Bonis emphyteuticis transitoris ad quoscunque heredes, & successores habet locum concursus, & subactari possunt, & alienari. Dific. 103. n. 72.

Neque pro tali alienatione cadunt in commissum, nec habet locum easusitas, seu devolutio, ibidem.

Dominus directus habet pretensionem in emptione rei emphyteuticæ. ibid. num. 77.

Dominus directus finis emphyteusis tenetur refundere emphyteute pretium melioramentorum magni valoris, etiam si pactum fuisse, quod melioramenta ad Dominum devolverentur. Dific. 137. num. 1.

Ex de ratione. num. 7. ibid.

Declarat procedere in locacione, & emphyteusi improprie. num. 4. ibid.

Contraria opinio refertur. num. 2. ac declaratur, num. 3. ibid.

Pactum devolutionis melioramentorum rei emphyteuticæ cum omnibus melioramentis ad dominum directum æquipolet pacto expresse devolutionis melioramentorum abque ulla resellione pretii. num. 6. & 7. ibid.

Declarat procedere in vera emphyteusi, non in casu locacionis. num. 8. ibid.

Finis emphyteusis ob non solutionem canonum, an devolvatur omnia melioramenta, quavis magni valoris, ad dominum directum, transivisse traditur. Dific. 167. num. 9.

Causa devolutionis emphyteusis ob culpam emphyteutæ longe differt à causa devolutionis ob defectum Litæ. Dific. 167. num. 12.

Emphyteusis est concessio ad meliorandum. Dific. 178. num. 44.

Emphyteusis non tenetur facere melioramenta magni valoris. ibid. num. 45. & 46.

Melioramenta non spectant ad Dominum directum, si in contractu emphyteusis cautum non sit, quod ad ipsam pertineat debeat. ibid. num. 47.

Ex pacto devolutionis melioramentorum ad Dominum directum ob canonem non solum inferri nequit ad devolutionem melioramentorum finis emphyteusis. ibid. num. 48.

Melioramentis quando dicantur probata. ibid. num. 49. & 50.

EMPTIO.

Facta pro persona nominanda confertur pro eo, qui desit ante mandatum ad emendum. Dific. 5. n. 74.

Contracta nomine exarando confertur facta pro eo qui rem emptam capere possidet. Dific. 31. n. 6.

Semper intelligitur pro pretio iusto declarando ad arbitrium boni viri, vel Iudicis. Dific. 34. num. 19.

Alia. Vide in verb. *Venditio*.

Non potest sublineri, uti contractus innominatus contra mentem cooperantium, sed in totum resolvitur. Dific. 34. num. 26.

Emptio facta pro persona nominanda, facta nominatione retrahitur ad diem initii stipulationis. Dific. 139. num. 1.

Facta pro persona nominanda, secuta nominatione non licet nominanti in contractu emptiois nova pacta, & conditiones adijcere. num. 3. ibid.

Contrarium. num. 7. & 9. ibid.

Declarat tamen procedere contrariam opinionem quando nominatus non requirit nominationem ita alteratam, & innovatam recipere. num. 8. ibid.

Facta pro persona nominanda, nota transit in nominatum cum omnibus honoribus, & oneribus nihil remanente penes nominantem. Discut. 139. num. 4.

Emptio pro persona nominanda, & ipsa nominari

potest est contractus, & non diversus. num. 5. ibidem.

Contractus emptiois initus pro persona nominanda, si nova continet pacta non remanet amplius in terminis putæ nominationis, sed importat novum contractum venditionis. num. 6. ibid.

Nominans an habeat ab initio animum emptioem faciendi pro se, & non pro nominato ex conjunctis colligitur. Dific. 139. num. 12.

Ex qualibet etiam debiliore conjectura sufficiat. num. 13. ibid.

Emptio dicitur facta pro persona nominata si constet, quod ex ejus pecuniis facta fuerit pretii solutio. Discut. 139. num. 20.

Dicitur facta pro nominante si post nominationem secutam nominatus abque ulla causa concedat nominanti aliquid tempus ad redimenda bona emptæ etiam cum sui præjudicio. ibid. num. 22.

Super re emptæ pro persona nominanda, si constet quod sit acquisita personæ nominanti, præfieri debent Creditores ipsius nominantis. Dific. 139. n. 31.

Emptio quando non est facta expresse nomine mandantis, ad transferendum dominium requiritur quod fiat consignatio Portorii approbato, vel Procaccio, Muloni, vel Naviculario. Dific. 161. num. 25.

In emptione rerum, quæ consistunt in numero, pondere, & mensura non transierit dominium in emptorem nisi sequatur numeratio, & ponderatio & periculum interita est venditoris. ibid. n. 28.

Mensuratio, & traditio dicitur secuta, & habetur pro facta quando Emptoris mora intercedat in recipiendo res emptas. num. 29. ibid.

Idemque procedit in odium venditoris, si per eum sitis, quo minus mensuratio, & traditio fiat, quatur. num. 31. ibid.

Traditio supplet defectum mensurationis in emptione non secuta. Dific. 161. num. 33.

Emptio quoad simulationem. Vide *Simulatio*.

Emptio, & venditio eo loco dicitur conclusa, in quo Procurator expedit, & consignavit merces venditori. Dific. 179. num. 66.

Emptio facta à Decedo non revocatur ad instantiam suorum Creditorum, qui re ipsa fraudem, & præjudicium ex tali contractu sentiant; nisi emptor scientiam decedonis habuerit, & realiter & bona fide integrum pretium non solverit. Discut. 216. num. 26.

EMPTOR.

Potest rem emptam, & adhuc non evictam, abque defensione vero Domino tradere, & pretium à venditore recuperare. Dific. 21. num. 31.

Emptor, licet solvere partem pretii, non acquirit dominium prædii sibi venditi ad ratam pretii soluti. Dific. 38. num. 7.

Et tenetur restituere eodem fructus, quos recepit ex fundo vendito, si pretium non solverit. ibid. num. 12.

Non acquirit dominium utile rei venditæ eccedente etiam investigata Domini directi, nisi per eum solutum fuerit pretium. Dific. 38. num. 13.

Ad emptorem periculum rei venditæ spectat ex natura contractus. ibid. num. 14.

Emptor quod habeat rem venditam sine pretio ex solo cumulo fructuum ejusdem rei venditæ ab ipso venditore percipientium est proventus inconventionis. Dific. 38. num. 40.

Tenetur ad fructus recompenfativos, ne actualiter fruatur re, & pretio, ibid. num. 41.

Secus, si vere non possit emptor ex re fructus percipere. ibid. num. 45.

Et ita procedit ex parte venditoris si pretio sui vere non possit. ibid. num. 46.

Non habet actionem petendi fructus recompenfativos, nisi pretii solverit totum pretium. num. 47. ibid.

Emptor tenetur prius solvere pretium, sed si emptor non confidat de venditore, & venditor de emptore, & ipse hoc casu quomodo procedendum sit. Dific. 38. num. 60.

Emptor agendo pro evictione, non potest petere nisi valorem rei estimatæ de tempore evictionis sequente. Dific. 60. num. 19. 25. 28. & 29.

Emptor, re evicta non potest agere pro refectione contractus, nisi dolus, aut mala fides debitoris intercederit, non exprimendo onus rei venditæ. *ibid.* num. 26. & 30.

Secus, si onus à venditore ignorabatur, quia tunc non potest pro refectione agi. *ibid.* num. 27. Etenim pro persona nominanda sibi liberè rem acquirat, & ante nominationem nemini jus dicitur acquisitum. *Difc.* 105. num. 43.

Res emptæ de pecunia terti non est terti, sed emptoris, neque est tatio obligata. *ibid.* num. 41. & 42.

Emptori competit actio pro refectione damni ob non adimplementum secus. *Difc.* 132. num. 2.

Emptor, five rei possessor, si ex propria pecunia dimittat creditores venditoris, in illorum jurebus succedit sine cessante, & pacto ad effectum restituendi bona emptæ. *Difc.* 139. num. 32.

Emptori inpossumus onus bonorum, quando venditorem comprehendat, vel solat immunitatem à lege, vel Statum concessam. *Difc.* 117. num. 58.

Solvere cogitur pretium conventum, etiam si tempore contractus pretium rei venditæ immensum fuerit edicto Principis, quod nunc ad notitiam contrahentium pervenerit. *Difc.* 156. num. 1.

Confignatio præcedere debet antequam ad aliquod emptor teneatur. *Difc.* 161. num. 28.

Emptor rei furatæ. *Vide Furtum.*

Mandans rem emi pro determinato pretio teneatur pro illo ad hunc mandati, etiam si Procurator plures emisit. *Difc.* 179. num. 72.

ENUNCIATIVA.

Enunciatiæ dictæ, & confessiones scindæ non possunt. *Difc.* 94. num. 4.

Enunciatiæ Notarii de solemnitatibus, & actibus extrinsecis ipsi contractui faciunt fidem. *ibid.* num. 6. & seq.

Fortius inter easdem personas contrahentium, vel eorum hæredes. *ibid.* num. 8.

Et ubi actus enunciatiæ esset necessarius ad validitatem actus, quod principaliter geritur. *ibid.* num. 9.

Enunciatiæ in Instrumentis præsumuntur vera, & inlemiter gesta, ac de voluntate partium. *ib.* n. 10.

Præcipue contra partem patientem inferi verba enunciatiæ, *ibid.* num. 11.

Enunciatio, vel præsuppositio non videtur consentire propinquæ ad formam Statuti consentientes, tantummodo actus, qui principaliter geritur. *Difc.* 101. num. 25.

Enunciatio simplex Notarii, vel Judicis executionis non recte probat citationem. *Difc.* 107. num. 2.

Enunciatiæ non probat, quando principaliter dubitatur de enunciatio. *Difc.* 109. num. 19.

Enunciatiæ reperta in Libris Officialis publicæ habet, quod res substatuta pertineret e. gr. ad Titium, non probat rem vere ad Titium pertinere. num. 34. *ibid.*

Et de ratione. *ibid.*

EPISCOPUS.

Episcopo testanti de iis, quæ pertinent ad ejus munus, plena fides habenda est. *Difc.* 211. n. 74.

Episcopus duos in una Civitate esse prohibitum est. *eod.* *Difc.* 211. num. 75.

Limita, quando in una Civitate adsint duas nationes differentis ritus. *ibid.* num. 76.

EPISTOLA.

Vide in verb. *Littera.*

Epistolam recipiens, & ei non contradicens censetur eam approbare. *Difc.* 131. num. 7.

Epistola scriptor sibi præjudicat quævis illam alio nomine, & pro aliis exaraverit. *Difc.* 133. num. 13.

ÆQUIPARATUM.

Æquiparatum idem est iudicium. *Difc.* 28. num. 27. & *Difc.* 154. num. 24.

Ab uno æquiparatum optime, & valde inferitur ad aliud. *Difc.* 204. num. 32.

ÆQUITAS.

Pec oculis semper haberi debet à Judice. *Difc.* 32. num. 2.

Etiam si contraria opinio magis aequa non esset communis, ac verior. *ibid.* num. 9.

Contra æquitatem lex ipsa aliquid statuisse erubescit. *eod.* *Difc.* 32. num. 10.

Æquitas ubi intrat, sententia ipsi legi inducitur. *eod.* num. 10.

Æquitates duo circa idem, & eandem personam sapienter iniquitatem. *Difc.* 157. num. 34.

Æquitas non debet Tertio nocere. *Difc.* 182. n. 12. Limita. *ibid.* in fin.

EQUITES.

Equites Divi Scipiani possunt Mercatorem exercere absque nobilitatis jactura. *Difc.* 226. num. 6.

Et negotiationem profitendo gaudent omnibus Privilegiis à Statutis sive Religiosis eisdem largitis. num. 8. *ibid.*

Idem procedit in Equitibus Hierosolymicæ Religionis. num. 7. *ibid.*

Et in omnibus Nobilibus, & Equitibus in extraneas Civitates Mercatorum profitentibus, quævis negotio ibi Nobilitati derogaret. num. 9. *ibid.*

ERROR. Vide OBLIGATIO.

Error nominis alicujus navis non attenditur, cum ex alius conjecturis constet de navis identitate. *Difc.* 1. num. 159.

Error in expeditione loci, seu portus, qualiter videtur assecutionem. *ibid.* num. 185.

In nomine, confuso de substantia non officit dispositioni, seu obligationi. *Difc.* 35. num. 25.

Error excusat errantem, quando agitur de evitando proprio damno, secus si ageretur de damno alterius. *Difc.* 54. num. 65. & 66.

Error potius, & non consensus præsumi debet, si contra conventionem aliquam per unam ex partibus agatur. *Difc.* 74. num. 5.

Præsertim in sui præjudicium. *ibid.* num. 6.

Error probatur statim ac actus diversus esse deberet ab eo, qui gestus fuit. *Difc.* 74. n. 7. 8.

Errores in magnis viris permittit Deus, ut semper humilitate nutriatur virtus. *Difc.* 79. num. 1.

Scripturæ originali recurritur est, quando error in copia reperitur. *Difc.* 96. num. 39.

Error potius in copia, quam in originali præsumendus est. num. 40. *ibid.*

Bilancium erroneum revidendum est etiam in unius parcia. *Difc.* 102. num. 80.

Actus, seu obligatio non præjudicat, quando ex errore, aut falsa credulitate processit. *Difc.* 117. num. 44.

Error probatur statim ac de veritate in contrarium apparet in facto. *Difc.* 119. num. 42.

Error etiam in proprio facto admittitur. *ib.* n. 43.

Erroneum ubi est, aut falsum suppositum, quilibet actus, vel dispositio errat. *ibid.* num. 44.

Et inefficacies, ac nullas reddit obligationes. *ibid.* num. 45.

Error cum errore compensatur. *Difc.* 170. num. 27.

ÆSTIMATIO.

Rei preterempti quomodo fieri possit. *Vide in verb. Rei.*

Æstimatio fieri debet cum numeris suis qualitatibus intrinsicis, & extrinsecis, virtus, & meritis. *Difc.* 142. num. 53.

Æstimacionem rei, Possessor à creditore hypothecario conventus solvendo, non liberetur. *Difc.* 178. n. 38.

Vide in verb. *Possessor.*

ÆTAS.

Ætas annorum 24. navigationi aptissima dicitur. *Difc.* 226. num. 43.

Et de ratione. *ibid.*

EVENTUS.

Eventus dubius non consideratur quando verosimilis

res pendet potius ad unum quam alterum casum.

Difc. 162. num. 4.

Eventus, qui non similiter dari non potest, censetur impossibilis. Difc. 162. num. 10.

EVICTIO.

Re evicta in solutum data non reviviscunt Creditori primaria jura. Difc. 43. num. 1. & num. 17.

Contra num. 2.

Præferunt in subsidium, quando nempe creditor consilii aliter non potest solutionem. num. 3. ibidem.

Item pro rebus datis in solutum pro doct. ubi sine dubio jura semper reviviscunt. Difc. 43. n. 18.

Et contra tertium possessorem agi non potest ex primævis juriis, nisi exculsis bonis principalis debitoris. ibid. num. 4.

Et reviviscunt primaria jura, quando dacio in solutum fuit nulla. ibid. num. 5.

Et hoc procedit in quocumque alio contractu. ibid. num. 6.

Evicta re Creditor agere potest ex primævis juriis, quando dationem in solutum accepit cum solita protectionis clausula circa innovationem &c. Difc. 43. numer. 7. & 19.

Et hoc procedit in omnibus aliis contractibus innovatis, quibus propter incomparabilitatem nihil juvat dicta protectionis clausula, quocumque secundo contractus non potest effectum fortis. ibid. num. 8. & 20.

Et prædicta clausula apposita in secundo contractu cum primo incompatibilis operatur tacitam conditionem, quod locus non sit primo, si secundus effectum non habuerit. ibid. num. 9.

Ac per illam conditionem creator ad primaria jura semper redire potest. ibid. num. 10.

Limitantur prædicta, quando Novatio effectus extinguit prius contractus, medio scilicet vere solutionis in pecunia. ibid. num. 11.

Et procedunt prædicta etiam in præjudicium si defuorum. ibid. num. 12.

Evicta re in solutum data optur nova actio ex empto contra debitorem. Difc. 43. num. 13.

Evicta dacione in solutum facta per usum ex correis reviviscunt primaria jura ad favorem Capituli contra omnes Correis debentes, & eorum fidejussores. ibid. num. 15. & 16.

De evictione tenere donator, si donatio incipiat a promissione. Difc. 109. num. 1.

Secus si a traditione. ibid.

Declarationes, & limitationes. Vide in verb. Donatio.

In evictionis materia attenditur prædictum juxta tempus forme evictionis, non solum celebrati contractus. Difc. 178. num. 30. & 43.

Permutanti, qui passus fuit evictionem in bonis permutatis datur regressus actione vindicationis ad bona propria. Difc. 200. num. 1.

Limita in casu, quo fuissent bona in Tertium ex titulo oneroso alienata. num. 5.

Declata hanc limitationem non procedere in casu alienationis ex titulo nullo, vel invalido. num. 6. ibid.

Dividenti etiam ob evictionem passam in bonis sibi per divisionem obveniens datur regressus ad alia bona dividendi assignata. Difc. 200. num. 2. & 4.

Et de ratione. num. 3.

Declata tamen, ut num. 5. ibid.

Evictio per aliquibus bonis expressè promissa, non extenditur quoad alia, pro quibus promissa non fit. Difc. 209. num. 60.

Evictio generaliter promissa, non extenditur ad eam, quæ ex natura rei promittitur potest. num. 61. ib.

EXACTIO.

Exactorem Literarum Cambii Creditor different non præjudicat eorum datore, si Camparius deoqueret. Difc. 31. num. 11.

Et periculum nominis debitoris cedat in damnum morosi, & culpam habentis. ibid.

EXAMEN.

Vide Nullitas.

EXCEPTIO.

Exceptiones affectuorum, si aliquid dubii habens, admitti non debent. Difc. 1. num. 94.

Et in hoc transgreditur Syllus Romanus, & Nodolentus, & laudatur Geremus. ibid. num. 95.

Exceptio rei judicate obstat concurrentibus requisitis Textus in *L. Cum queritur ff. de exceptio rei judic.* Difc. 5. num. 30.

Exceptio quæ obstat cedenti, eadem obstat Cessionario. Difc. 9. num. 10.

Exceptiones liquide, ac incommensurabile probande non censentur prohibere à Summo mandante nullam exceptionem deduci posse. Difc. 11. num. 2.

Præcipue hoc procedit, quando exceptiones tendunt ad docendum dolum, seu fraudem agens. ibid. num. 3. & 6.

Et eo magis quando deducitur in vim alterius Statuti. ibid. num. 7.

Tamen hoc limita in Statuto reservante jus patribus in iudicio ordinario. ibid. num. 8.

Exceptio aliqua si sit prohibita in iudicio executivo, tamen si ex actis appareret admittenda est ad extinctionem juris Agens. Difc. 11. num. 10.

Exceptio declarationis non facit de casu finito ad terminos Statuti Geremus de Securis. §. *Casus si noster*, an, & quando admittatur in iudicio executivo. Difc. 17. num. 9.

Exceptio non adimplemendi. Vide in verb. *Adimplemendi*.

Exceptionem nullam potest opponere, qui rem bona fide habuit ab Agente. Difc. 25. num. 8. 9.

Exceptiones examinate, & discussæ, rejiciuntur in non iudicio, in altero amplius opposui non possunt. Difc. 28. num. 66. 96. 100. & 101. Et Difc. 179. num. 12.

Præcipue si tenderent ad rescissionem illius, quod fuit jam declaratum. ibid. num. 63.

Secus, si non fuerit plene discussa. ibid. num. 83. 85. & 89.

Exceptionum sola oppositio in actis deducta non sufficit ad inducendum rei judicate exceptionem, nisi plene fuerit super eis cognitum, & promissum. Difc. 28. num. 68. & 69.

Vel à Jure rejece fuerint. ibid. num. 97.

Et quando rejece deducitur ex eo, quod Jure de illa mentionem non fecerit, presumitur facta non quia insubstantia, sed quia non probata. ibid. num. 98.

Exceptiones alicuius indiginis retardare non debent Sententiam in iudicio executivo vel Salviani. Difc. 28. num. 70. 71. 83. 89.

Sive sint juris, aut facti exceptiones. ibidem num. 72.

Secus ille qui incontinenti cum sola documentorum inspectione, & librorum apertura decidi possunt. ibid. num. 73.

Exceptiones alicuius indiginis remittuntur ad iudicium ordinariu, seu peritorem. Difc. 28. n. 74.

Quæ dicantur. num. 75. ibid.

Et quæ non sint. Difc. 105. num. 31.

Et hoc iudicium arbitrio remittitur. ibid. n. 93.

Exceptio usurarum non admittitur in iudicio Salviani, si non oritur ex veteri instrumentum. Difc. 28. num. 76.

Exceptio, quæ respicit nullitatem contractus non admittitur in Salviani iudicio, nisi nullitas ex instrumentum patens sit. ibid. num. 77.

Exceptio rei judicate allegari non potest, quando fuerunt jura reservata. Difc. 28. num. 80.

Exceptionem cum rejecit Jure, tunc tunc debet, quod arbitratus fuerit eam requirere alicuius indiginem. ibid. num. 92.

Exceptio rei judicate non potest opponi super eo, quod non fuit actum, nec cognitum. n. 94. ibid.

Exceptio rei judicate non obstat, nisi concurrant identitas rei, personarum, & causæ, sive actionis. Difc. 28. num. 102. & 103.

Et in dubio facienda est interpretatio pro exclusionem exceptionis rei judicate. ibid. num. 106.

Exceptio compensationis transit tam contra singularem, quam universalem successionem. Difc. 31. n. 24.

Exco-

Exceptio, five oppositio refutans à narratione facti, vel alio modo, attendenda est. Dicit. 32. num. 24. & 25.

Licet non sit formaliter facta. ibid. num. 26.

Exceptio si fiat opposita in actis, & iudex super ea cognovit, censetur per eam tacite super ea iudicatum. Dicit. 38. num. 49.

Exceptio excussionis. Vide *Excussio*.
Exceptio non numeratæ pecuniæ, vel inadimplem-
ti competit scribenti Literas Cambii, nedum con-
tra receptorem literarum, sed etiam ejus Girata-
rium. Dicit. 48. num. 2.

Socius, si Literas scripserit fuerunt per la velata
avata; aut censetur. ibid. num. 7.

Et hoc procedit in omnibus aliis Chirographis,
vel Scriptis Mercatorum. ibid. num. 8. & 37.

Non habet locum hæc exceptio in Confessio-
nibus de recepto se referentibus ad causam de præ-
terito. ibid. num. 9. & 38.

Exceptiones quæ obstant Giram non obstant Girata-
rio literarum Cambii ex causa onerosa. Dicit. 48.
num. 19.

Declara. num. 22. & 23.

Exceptionem non numeratæ pecuniæ non potest op-
ponere scribens literas Cambii contra eum, cui
fuerunt giratæ. Dicit. 48. num. 28.

Et de ratione. ibidem.

Contrarium, sub num. 29. & 30. ibid.

Et vide. *Litteras Cambii*.

Exceptio excussionis locum non habet inter Merca-
tores. Dicit. 68. num. 14.

Præsertim in causa receptæ mercedis à Mercato-
ribus. ibid. num. 15.

Eo magis si debitoris causam forent absentes,
& in longinquis partibus commorantes. ibid. 16.

Exceptio cedende, vel renuncianti implicite affec-
tationis, veluti exceptio non adimplemæ, vel
rei non traditæ, nunquam censetur rejecta per
Statutum generaliter prohibens quamlibet exceptio-
nem. Dicit. 70. num. 39.

Exceptio licet sit prohibita opponi per Statutum,
per implorationem officii Iudicis admitti potest.
ibid. num. 40.

Exceptio ad diffidendum iudicium dicitur cavillosa,
& ideo non est admittenda. Dicit. 99. num. 81.

Per exceptionem potest inferri, & actionem non
habere paria sunt. Dicit. 101. num. 10.

Exceptionem, & serulum nullum allegare peius est,
quam nihil allegare. Dicit. 102. num. 2.

Quia tunc præsumitur, nullum meliorem titu-
lum competere. ibid. num. 23.

Exceptio prescriptionis in Iudicio redditionis rati-
onis non attenditur in Tribunali, ubi agitur sola
facti veritate inspecta. ibid. num. 29.

Exceptio dotis confessæ, non confitio de illius so-
lutione, impedit etiam exceptionem instrumenti
guarantigati. Dicit. 104. num. 12.

Quando confessio dotis est simulata, nulla ratio ha-
beri debet de exceptione dotis non numeratæ in-
tra tempus opponenda. ibid. num. 22.

Renunciatio exceptioni non numeratæ dotis non
potest obstat exceptioni præsumptionis donationis,
quia ista est perpetua. ibid. num. 23.

Exceptio dotis non numeratæ, elapso decennio, non
admittitur. Dicit. 104. num. 29.

Maxime quando credita corripitur post decen-
nium à die confessionis. ibid. num. 30.

Adversus possessionem innoxiam clausula constituti ad-
mitti debent omnes exceptiones, quæ competunt
contra principalem contractum. Dicit. 105. n. 28.

Exceptio si sit turbida per replicationem, ita ut tur-
biditas sit in replicatione, & non in exceptione,
tunc exceptio est admittibilis, etiam in Iudicio
non patente exceptiones auctoris indagatis. ibid.
num. 32.

Exceptio juris agentis exclusiva est admittibilis in
quocumque Iudicio, etiam formario, quia dicitur
inconveniens probabilis. ibid. num. 33.

Et similiter exceptio procedens ex viceribus a-
ctionis innoxia. ibid. num. 34.

Exceptio regule *dato petis*, quod *faciam* et *refristeris*,
tam habet locum, si agatur de ipsa re restituenda,

da, five de illius restitutione. Dicitur. 106. num. 7.

Sive de illa restituenda illi, à qua petitur, five
alteri, cui restituenda est ab eadem, qui eam pe-
tit. ibid. num. 26. num. 27. num. 28.

Et quando non procedit. num. seqq.
Creditum auctoris parum, quantum debuit est con-
ditionale, non subvenitur ex regula *dato petis*,
ibidem num. 29.

Et ex qua ratione. ibid. num. 23.
Imo etiam circumscripta conditione *faciam*,
quod de tempore obligationis clare non liquet,
quod petens sit obligatus ad restituendum. ibid.
num. 24.

Exceptio doti mali oritur ab ipsa actione ab auctore
promota. Dicit. 143. num. 9.

Exceptiones restitutorum ex viceribus Instrumenti, cu-
jus vigore agitur, non censentur rejectæ, etiam si
Statutum generalibus verbis omnes, & quascum-
que exceptiones rejiceret. Dicit. 163. num. 10.

Super exceptione per Iudicem in Iudicio rejecta non
est licitum pari se fundare. Dicit. 170. num. 12.

Exceptio contrarie opponi potest contra debitum,
quod constaret per censum annos antea non fuisse
solum. Dicit. 186. num. 1.

Non minus contra pretensum annuos censum,
vel alias annuas prestazioniones decursum per antiquis-
simum tempus. num. 2.

Limita, & declara. num. 3. & seqq. ibid.

Exceptio prescriptionis, vel centensuræ, aut inme-
morabilis, ut locum habeat contra debitum peti-
tum, non sufficit solus cursus 30. vel 40. vel res-
pectivè centum annorum à die creationis debiti
cum cessatione solutionum. Dicitur. 186. num. 4.

Sed probari debet debitum fuisse petitum, & de-
negatum, & denegationi per 30. vel 40. annos,
vel 100. creditorem se acquisivisse. ibid. n. 10. & 11.

Refertur aliquæ Decisiones Florentinæ. nu-
mer. 5. & 8. ibidem.

Exceptio non desucta, nec discussa, non censetur
rejecta. Dicit. 211. num. 25.

Exceptio firmat regulam in contrarium in casibus
non exceptis. Dicit. 225. num. 97.

EXCIPIENS.

Excipiens creditorem satisfactum esse de iudicio ejus
credito non agit ad repetitionem indebiti. Dicit.
28. num. 54.

Et ita excipiens, quod ostendit solvere impetu-
tur in extinctionem socii. ibid. num. 57.

Excipiens non videtur fateri quod ex sua exceptio-
ne inferri valet. Dicit. 135. num. 27.

EXCOMMUNICATUS.

Excommunicatus bona occupari non conceduntur.
Dicit. 211. num. 51.

EXCUSATIO.

Excusatur, qui proprio pudori patet. Dicitur. 22.
num. 28.

EXCUSIO

Vide. *Creditor. Excussio*.

Principalis debitoris procedere debet antequam Cre-
ditor agat contra tertium possessorem ex primariis
iuribus. Dicit. 42. num. 4.

Principalis debitoris pramitteri debet antequam Credi-
tor agere possit contra Tertium. Dicit. 44. n. 43.

Et hoc procedit etiam in Fidei creditori. ibid.
num. 44.

Excussionis exceptio non admittitur in Salviano.
Dicit. eod. num. 45.

Excussio est necessaria, quando tertius possidet no-
mine proprio, secus si nomine debitoris. dict. Dis-
curs. numer. 48.

Creditori incumbit docere excussionem factam fuisse
eo tempore, quo venit dies petendi creditum à
debitore. Dicit. 170. num. 1.

Quo tempore elapso non competit ei ius agen-
di contra alios subsidarie obligatos. num. 2. ibid.

Paupers debitoris probari debet de tempore, quo
fieri debet excussio. ibid. num. 3.

Paupers debitoris, ad effectum agendi contra sub-
sidia-

de iure obligatos, non iustitiam ex simplici aliquo fide. num. 4. ibid.

Nec sufficit probatio paupertatis in genere, sed requiritur in specie, videlicet, quod debitor ad creditum, de quo agitur, persolvendum idoneus non sit. num. 7. ibid.

Et de ratione. num. 8.

Nec probatur ex eo, quod debitor petierit alimentum pro alenda sua familia. num. 9. ibid.

Præcipue si ea postea non obtingerit. num. 17. ibidem.

Item non iustificatur ex eo, quod quis non vivat ex redditibus, sed de lucris tantum per industriam, ac laborem comparatis. num. 23. ibid.

Excussio conventionalis debet esse omnino formalis, & excludere possibilitatem existentie aliorum bonorum. Diff. 170. numer. 20.

Creditori deponenti de diligentia per eum facta contra debitorem non est credendum. ibid. num. 21.

Præcipue si assertio creditoris sit indefinita, & non percipiat tempus, quo fieri debebat excussio. num. 22. ibid.

Excussio specialis pignoris exceptio debet opponi ante litem contestationem. Diff. 171. num. 29.

EXECUTIO.

Executionem quando tertius impedire possit creditoribus. Diff. 86. per totum. Vide *Tertius*.

Executionis iudex tantum siue metus, aut misus executor Sententiæ ab altero iudice prolatæ, non potest cognoscere nisi de exceptionibus, quæ respiciunt ipsam executionem, secus de illis quæ tendunt ad vulnerandam Sententiæ. Diff. 86. numer. 7.

Et sic metè executor cognoscere potest, an executio facta fuerit super bonis aliorum, quam debitoris. ibid. num. 8.

Sed alias exceptiones eorum se deducunt, & sententiam tangentes, & causam principalem, debet cum processu instructio remittere ad cognitionem, & decisionem iudicis, qui tulit Sententiam. ibid. num. 9.

Executores meti, siue mixti, quinam sint. ibidem num. 10.

Tertius veniens ad impedierendæ executionem omnia iura, & exceptiones secundum Statutum Januense de elevatione *Cavella* non cognoscuntur, neque desinuntur ab Executoribus, sed à iudice principali, qui tulit Sententiam. ibid. num. 11.

Alienationem factam fuisse in fraudem paratæ executionis dicitur, quando post expeditum mandatum de bona sub hac posita fuerint, alienatio facta fuerit. Diff. 97. num. 6.

Secus si post Sententiam, vel primum Decretum alienatio facta fuerit. ibid. num. 7.

Alienatio facta per instrumentum garantiarum, dummodo interveniat ex utraque parte intentio fraudandi, censetur facta in fraudem paratæ executionis. ibid. num. 8.

Alienatio non dicitur facta in fraudem paratæ executionis, quando facta fuit in creditorem habentem causam ante motum iudicium. ibid. num. 10. & 11.

Instrumenta confessionaria habent executionem paratam, tamquam res iudicata. Diff. 98. num. 2.

Explicante verba Statuti Januensis de Causis executivis, à die quo advenit tempus perendi, vel conficiendi. Diff. 101. num. 16. & 19.

Notetur differentia inter præscriptionem quinquennale Statuti de *confessione debitoris*, & decennale Statuti de Causis executivis. ibid. num. 20. Exceptio dotis consistit, non confitio de illius solutione, impedit etiam executionem instrumenti garantiarum. Diff. 104. num. 12.

Quando confessio dotis est simulata, nullus iuris haberi debet de exceptione non numeratæ dotis. ibid. num. 22.

Instrumenta publica post decennium executioni amplius demandari nequeunt ex Statuto Genuesi. Diff. 110. numer. 1.

Secus vero si sit interruptio decennium mediantē citatione, & litem contestatione. ibid. n. 2.

Licit fuerit precepta instantia primi iudicii.

ibid. num. 3.

Dummodo non fuerit precepta ex negligentia actoris. ibid. num. 4.

Distinguitur tamen interruptio, quæ fuit facta ex hac citatione, ab alia secunda ex liti contestatione. ibid. num. 5.

Rejiciatur ex communiori Sententiæ dicta distinctio. Diff. 102. num. 6. & 8.

Sententiæ in eo, quod est liquidum exequi potest, licet ea alius liquidandus, vel declarandus per iudicem illa variari possit. Diff. 112. n. 4. 5. & 6.

In executionis attendi debet Statutum loci in quo sit executio. Diff. 130. num. 35. & 38.

Declara procedere tantum in ordinariis, non in decisoriis. num. 37. ibid.

Paria in Jure sunt executionem fieri in vim rei iudicæ, ac vigore Instrumenti habentis paratam executionem. Diff. 192. num. 8.

Ab Executione nemini debet iudicium inchoare. Diff. 192. numer. 28.

Sequitur cum una species executionum. ib. n. 27.

Quælibet executio capta in vim mandati per summam majore debito, & non confirmata per summationem, vel adjudicationem perfectam sustinetur pro summa vere debita. Diff. 203. num. 21. 45. & 46.

Præcipue si facta fuit in mercibus, & rebus dividiis. numer. 22.

Et in loco in quo in iudiciis executivis proceditur sola facti veritate inspecta. num. 23.

Vel inter personas, non Mercatores, inter quas de Jure ex bono, & equo proceditur. num. 24. ibidem.

Contrarium, de quo in principali conclusione. num. 47. ibid.

Conciliatur utraque opinio. ibid. num. 48.

Et vide in verb. *Sequestrum*.

Executio obiecta absque parva assignatione termini à Secreto indulti ad solvendum, nulla est, & invalida. Diff. 206. num. 1.

Statutum disposens de Executionibus factis ad effectum solvendi, non comprehendit executiones, quæ sunt ad effectum cavendi, vel sistendi bona. num. 2. ibid.

Liquita. num. 3. ibid.

Iudex non potest procedere ad executionem contra aliquem, nisi prius præcedat litem iudicio Crediti. Diff. 206. num. 33.

Prodici debent etiam ea omnia, quæ cum productis necessarium connexionem, & relationem habent. num. 34. ibid.

Executio facta contra debitorem, antequam veniat dies solutionis, nulla est. Diff. 206. num. 38.

Replicatio, vel variatio executionis non potest fieri simultaneè, sed successivè. Diff. 207. num. 4.

Statutum Mercatorie Civitatis Florentie *Lib. 2. Rubric. 8. delle esecuzioni* §. Final. disponens quod debitor non teneatur nisi ad expensas unius executionis ad electionem Creditoris, declaratur. Diff. 207. num. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. & 17.

Executio Realis, & Personalis non potest fieri ante liquidationem Crediti. Diff. 207. num. 11.

Et vide *Sequestrum*.

Executio non potest fieri contra heredes, nisi prius probato quod sint tales. Diff. 221. num. 26.

Non obstant Statuto Curie Mercatorum. numer. 17. ibid.

EXEMPLATIO PARTIÆ.

Locus iudicii attendi debet quando ad effectum probationis, seu hypothecæ requiritur exemplatio ex parte iudicis officio facienda. Diff. 166. num. 34.

Contrarium veritas, quod exemplationis effectus referatur ad tempus negotii gestii. ibid. num. 36.

EXEMPLUM.

Exempla, siue transcripta facta, licet non servatis servandis, faciunt alius admodum intervenientibus præsumptionem, aut fidem. Diff. 30. num. 37.

Exempla non admittuntur ad iustificandum quod ex Lege Divina prohibetur. Diff. 212. num. 38.

Exem.

Exempla indignum virosum ubi de veritate in contrarium non apparet, summe operantur, etiam in casu dubio. *ibid.* num. 40.

EXEMPTIO.

Multiplicatio exemptionum est contra equitatem, cum in non immunes onera redundent. *Discut.* 191. num. 19.

EXERCITOR.

Exercitores obligantur pro pecunia ad cambium data in usum navis, & Creditor non tenetur iustificare versioem pecunie in illam causam. *Disc.* 18. num. 21.

Exercitores hodie obligantur ex sola confessione Capitanii, etiam si pecuniam cambiassem in alium usum Capitanii converterit. *num.* 22. *ibid.*

Exercitores, five proponentes obligati sunt pro pecunia ad cambium data magistro Navis in usum ejusdem navis, neque Creditores onus habent iustificandi dictam pecuniam in usus utilitatem conversam fuisse. *Disc.* 171. num. 1.

Et hoc procedit licet magister dictam pecuniam in alios usus converterit. *ibid.* num. 2.

Intellige praedicta, quando magister non habet limitatam institutionem suae praepositionis, sed si fuit ille praepositus cum facultate limitata. *ibid.* numer. 3. 4. 22. & 23.

De hac tamen facultatis limitatione debet constare in ipso instrumento praepositionis, & non per diversas, & separatas scripturas. *ibid.* num. 8. ubi assignatur ratio.

Exercitores non tenentur pro pecunia mutua magistro navis in loco, ubi navis non poterat tesci, & minimeque emi instrumenta, five aerea, quibus navis indigebat. *ibid.* num. 15. & 33.

Affione exercitoria non tenetur Dominus navis, nisi ratione eorum quae velantur & in navi recipiuntur, non vero pro delictis extra navem commissis. *Disc.* 115. num. 13.

Dominus navis ut de delicto officialis tenetur, necesse est ut sit etiam exercitor. *ibidem* num. 16. & 19.

Exercitor, non Dominus per delicto officialis tenetur. *ibid.* num. 18.

EXHIBITIO.

Exhibitiones factae in iudicio executivo, five summario debent iterum produci in ordinario. *Disc.* 13. num. 2. & 16.

Exhibens iura, vel Instrumenta, omnia in eis contenta approbasse censetur. *Disc.* 13. numer. 21. & *Disc.* 30. num. 59. & 65.

Socus, si per compulsum, aut cum clausula factus fuerit producta. *ead.* *Disc.* 13. num. 22.

EXIGIBILE.

Exigibile de fido fuisse praesumitur de tempore cessionis nomen cessum, nisi contrarium probetur. *Disc.* 95. num. 1.

Conterarium. *ibid.* num. 2.

Cessionarius non tenetur agere contra debitorem cessum, si non est credicum cessum in totum exigibile, sed in parte tantum. *ibid.* num. 3.

Afferuntur variae opiniones super promissione exigibilitatis, an solitior utique quo illa durare valeat. *Disc.* 95. num. 4.

Exigibilitas nominis cessi praesumitur eandem promissa de tempore cessionis, dummodo non ulius verba perperitatis. *ibid.* num. 5.

Limita in annuare redditibus, quia illa extenditur ad quatuor annos. *ibid.*

Limita secundo, si cessionarius non fuisset negligens, nam tunc pro futuris etiam temporibus teneretur. *ibid.* num. 6.

EXPEDITIONERII.

Expeditionerii manus quale sit. *Disc.* 226. num. 2.

Expeditionerii quid agere debeant ad munus proprium integre explendum, & in quo consistat. *Disc.* 225. num. 2. & 3.

Expeditionerii transmittens merces de simplici oc-

dine alterius Mercatoris, non tenetur de sinistro Mercibus obvenio, sed damnum credit committens. *ibid.* num. 132.

EXPENSE.

Expense factae pro reficiendo navi deteriori facta ab istu fulminis, aut adversa tempestate non veniunt in contritorum. *Disc.* 46. num. 54.

Limita, quando ob fractionem multo credi debent rodentes, aut alia armamenta majoris periculi vitandi causa. *ibid.* num. 55.

Expense factae a Capitano diu permanentes in aliquo Portu pro evanidis hostibus, aut Piratis resciri debent ad modum communis avariae, etiam a Dominis mercium. *num.* 58. *ibid.*

Ille vero qui a navi frangendo onusta ob publicam causam detentam factae fuerint tempore sui arresti, non debent a mercatoribus resciri. *num.* 59. *ib.*

Expense litis debent in vim actionis, aut promissionis solvi debent a reo non obstante iusta causa litigandi. *Disc.* 50. num. 42.

Intellige de debitis in vim promissionis voluntariae, secus si promissio facta fuerit iubente lege, vel Statuto. *num.* 46. *ibid.*

Et ab huiusmodi expensis numquam intelligitur reus absolutus a Iudice. *num.* 43. *ibid.*

Dummodo non fuerint ab actore petite. *num.* 44. *ibidem.*

Valer argumentum ab expensis ad interesse. *num.* 45. *ibid.*

Expense litis primae instantiae nequeunt cumulari per reum condemnatum ad impinguandam summam, ut ea reddatur appellatilis. *Disc.* 82. num. 19.

Creditorum expensarum ultimarum infirmitatis sunt omnibus aliis preferendi, etiam hypothecariorum, & anterioribus. *Discut.* 103. num. 4.

Sicut etiam expense funeralium. *ibid.* num. 5. Defunctorum enim corpora impensata remanere non debent. *ibid.* num. 6.

Expense factae in iudicio concursus habent tacitam hypothecam, & sunt ceteris preferendae. *ib.* num. 14.

Sicut etiam expense pro reparatione bonorum debitoris. *ibid.* num. 15.

Expense. *Vide Fidei.*

Expensas, damna, & infelicitates nemo pro aliorum interesse pari velle praesumitur, sed pro suo. *Disc.* 211. num. 38.

EXPRESSIO. EXPRESSUM.

Expressum dicitur, quod per coniecturas apparet. *Disc.* 31. num. 4.

Expressum ejus quod tacite inest, nihil operatur. *Discut.* 62. num. 26.

Expressum, quod non repetitur habetur per consuetudinem omisso. *Disc.* 148. num. 38.

EXTENSIO.

Extensio in equiparatis ut fiat, debet esse equiparatio universalis. *Disc.* 151. num. 23.

Extensio non fit in scriptura ad personam de qua scriptura non loquitur. *Disc.* 157. num. 2.

EXTRADOTALIA. Vide Bene.

EXTREMUM.

Extremis probatis media praesumuntur. *Discut.* 142. num. 16.

F

FACTUM.

Factum ejus prestare debet, qui ex illius facto agit. *Disc.* 23. num. 24. & 97.

Factum, & observantia magis declarat quam verba. *Disc.* 38. num. 26.

Et secundum factum, non observantiam talem fuisse mentem contrahentium praesumitur. *num.* 27. *ibidem.*

Ubi sola verba dispositionis requirant factum, sufficit

Actum fieri, licet actus de jure esset nullus.

Difc. 3. num. 91. & Difc. 8. num. 6. & 14.

Factum sequens declarat voluntatem praecedentem.

Difc. 125. num. 25.

Factum Procuratoris dicitur vere, & proprie factum mandantis.

Difc. 198. num. 15.

Facta, maxime pro delicto arguendo, non praesumuntur, sed fuisse probanda.

Difc. 211. num. 55.

Factum, & Confessio praesumuntur praevaleat eorumque probationi in contrarium.

Difc. 214. num. 6.

FALSITAS

Non debet praesumi, quando alteratio, seu mutatio characteris, est visibilis.

Difc. 10. num. 99.

Praecipue quando nulla adeit causa eam commutandi.

ibid. num. 100.

Falsitas, five alteratio Characteris, non magis uni, quam alteri parti attribui potest, quando processus est in posse Notarii.

ibid. num. 101.

Ad exclusionem falsitatis interpretatio semper facienda est.

Difc. 10. num. 98.

Falsitas non praesumitur, quando nulla adeit potuit causa, vel utilis in ea committendo.

Difc. 149. num. 16. & 19.

Item excluditur ex inverisimilitudine, quod plures persone in illam conspirare voluerint.

num. 18. & 25. ibid.

Falsitas Instrumenti scripturae &c. non arguit falsitatem contractus in dicta scriptura contenti.

Difc. 173. num. 18. & Difc. 199. num. 92.

Qui falsitatem commisit circa processum Cause puniuntur in amissione ejusdem causae.

cod. Difc. 199. num. 89.

Falsitatis sola suspicio non attenditur, sicut nec sola possibilitas delinquendi.

Difc. 202. num. 44.

Et in metuentibus nobilibus exclusa remanet quaelibet suspicio falsitatis, & fraudis.

ibid. n. 49.

FALSUM.

Falsum & erroneum suppositum facit ut quilibet actus vel dispositio effectus.

Difc. 119. num. 44.

Et inefficaces, & nullas reddit obligationes.

ibid. num. 45.

Actus sine obligatio non praesumitur, quando ex errore, aut falsa credulitate processit.

Difc. 217. num. 44.

FAMA.

Fama casus sinistra distinguitur à Novo.

Difc. 4. num. 35.

Et fama vel novum sinistra quale esse debeat.

ibid. num. 39.

Fama, vel novum si incepit ex personis suspectis, aut ab affectu malitiae fuerit procurata, non est attendenda.

Difc. 4. num. 31.

FAMILIARIS.

Familiaris absens ab urbe pro negotiis Domini sui habetur pro praesente.

Difc. 117. num. 31.

Ex quibus personis familia continuatur.

ibid. n. 33.

FAMULUS.

Pro famuli delicto Dominus tenetur.

Difc. 115. n. 1.

Et pro ejus excessibus.

ibid.

FAVOR.

Qui in alicujus favore inducitur, sunt, in ejus odium retorqueri non debent.

Difc. 119. num. 50. & Difc. 135. num. 29.

Favor, five ratio publice utilitatis vel commercii considerantur in aliquo casu, extenditur ad omnes alios casus, in quibus eadem ratio publice utilitatis militat.

Difc. 187. num. 16.

FERIA. Vide SCARTAFACIUM.

In Feriis cambiorum compensationes inter Procuratores recurrentium admittuntur.

Difc. 76. n. 19.

In compensationibus triennalia praescriptione Salvandae deducitur tempus minoris aetatis, & feriarum omnium.

Difc. 107. num. 6.

Feriarum Leges sunt ubique de consuetudine receptae.

Difc. 202. num. 37.

In Balancio Feriarum non ponuntur Cambia cum se ipsis, & quare.

num. 39. & 41. ibid.

Feris durantibus scriptum praesumitur quod est in Scartafacio scriptum, non eis finis.

num. 46. ibid.

Solutiones in Feriis quomodo fiant. Vide Solutio.

FERRUM.

Ferrum, Naves, Arma, & alia ad usum belli parata prohibentur deferri ad Turcarum, & Infidelium Regiones, quoad omne tempus, & omnem locum.

Difc. 211. num. 41.

FEUDUM.

Pretium rei feudalis remanet hereditarium, & in libero Patrimonio Feudatarii, & ejus hereditum.

Difc. 91. num. 52. 55.

Nec ad alia agere possunt successores in feudo.

ibid. num. 54.

Res acquisita ex pretio feodi transit ad heredes Feudatarii.

ibid. num. 53.

Feudum ubi est emptorium possunt successores in feudo compelli à creditoribus defuncti ad actionem personalem ad vendendum, ut de pretio satisfiant creditoribus, & feudum emptum est feudum impropium.

ibid. num. 60.

Feudum reputatur alienabile, & transmissum ad extraneos ex consuetudine, & in Statu Germani.

ibid. num. 58.

Et quando est emptum, & pluries fuit in extraneos alienatum.

ibid. num. 59.

Et quando in venditione fuit evincitum francum, & liberum, & fuit venditum cum clausula pro se, & heredibus, & cum clausula ad habendum, &c. & quidvis.

ibid. num. 61.

Etiam si istae clausulae non legantur in investituris.

ibid. num. 62.

Et quando venditor & obligatus manentere feudum cum dictis qualitatibus.

ibid. num. 63.

Et quando à domino dictum fuit approbata alienatio cum dictis clausulis, & conditionibus.

ibid. num. 64. 65. & 66.

Feuda alienare prohibuit sine Regio imperatoris assensu possunt illum impetrare à Proregibus, vel Gubernatoribus.

Difc. 99. num. 30.

Feudorum investiturae concedere possunt Proreges.

ibid. num. 10.

Assensus domini directi non extenditur ad personas, de quarum pecunia res feudales acquisita fuit, sed ad eam personam tantum referitur, favore cujus assensus praestitus fuit.

Difc. 105. num. 44.

FICTIO.

Fingere lex civilis non dicitur, quando derogando alicui per ipsam legem inducitur, reddit ad jus prius natum.

Difc. 183. num. 44.

Causa fictus à jure non habet locum in statuta, & dispositionibus hominum.

ibid. num. 36.

Limita quando eadem ratio viget, tam in casu ficto, quam vero.

ibid. num. 37.

Limita secundo quando oritur aliquid absurdum, vel dolus.

num. 38. ibid.

Limita tertio in materia subrogationis.

ibid. num. 39.

FIDEICOMMISSUM.

Cum prohibitionem alienandi à proponente institutum non impedit alienationem pro solutione debitorum, imò intelligitur inducitur in eo, quod soluto ere alieno superfluit.

Difc. 35. num. 35.

Super bonis fideicommissi non habet locum concursus, nec super illis potest demandari subalternario, licet in patrimonio debitoris reperiantur.

Difc. 103. num. 70.

Fructus tamen illorum possunt creditoribus assignari.

ibid. num. 71.

Bona fideicommissi subiecta an veniant sub usufructu omnium bonorum.

Difc. 113. n. 1. usque ad 3.

Fideicommissum. Vide *Dei*.

Gravamen reciproci fideicommissi inter fratres non habetur in consideratione ob mutuum speciem inter eos succedendi.

Difc. 162. num. 1.

Fideicommissa aequè ordinantur in contractibus, ac in Testamentis.

Difc. 209. num. 3.

Fidei-

Fideicommissum probatur ex confessione alicujus, ne-
dum contra eum, verum etiam contra ejus heredes,
& successores. *Ibid.* num. 6. & 9.
Fideicommissi renunciantur ex devoluzione ejusdem inter
vocatos inducitur. *Disc.* 209. num. 32.
Et ea quibus alius refutetur. *Ibidem* numer. 39.
& 63.
Renunciatio Fideicommissi nunquam prefinitur
quoties illud post mortem renunciantis purificatur
in ejus filios. *Disc.* 209. num. 62.
Fideicommissarius potest petere, & advocare bona, ad
eamdem in viis Fideicommissi devoluta. *Ibidem*
numer. 63.
Etiam absque revoluzione pretii, supposita scientia
Fideicommissi in detrimere. num. 64. *Ibid.*

FIDEIUSSIO

Nihil aliud est quam suscepio in se aliena obliga-
tionis. *Disc.* 35. num. 20.
Est strictissimi juris, & non durat, neque extendit
de uno contractu ad alium contractum, de
re ad rem, de persona ad personam, de tempore
ad tempus. *Ibid.* num. 24. & *Disc.* 197. num. 24.
Fideiussoria obligatio inducitur ex verbis *quello felle*
di valersi, all' incasso vi offro il mio obbligo. *Disc.*
ent. 25. num. 21.
Fideiussio facta pro cambio maximo non extendit
ad casum restitutionis fortis ob omissionem
mercurii, quia de casu ad casum illa ex-
tendi non potest. *Disc.* 62. num. 37.
Contractum, num. 38.
Declaratur tamen aliqui casus, in quibus fi-
deiussores non tenentur. *Ibid.* num. 48. & 49.
Fideiussio regulariter, vel accessoria induit namram
principalis obligationis. *Disc.* 63. num. 5.
Et in dubio interpretari debet eidem conformis.
Ibid. num. 6.
Præteritis predicta procedunt, quando fideiussio
facta sit inconscienti, & cum aliquibus ver-
bis relativi ad precedentem obligationem. *ib.* n. 7.
Obligatio fideiussoria de dote restituenda oritur tem-
pore initii contractus, licet confiteretur alius exco-
rit in tempore soluti Matrimonii. *Disc.* 29. n. 18.
Fideiussoria obligatio sine stipulatione constitui non
potest. *Ibid.* num. 26.
Neque valet, licet facta fuerit cum jramento.
Ibid. num. 33.
Questionem de dotum fideiussione antiquitatem esse
dicit *Card. De Luc.* *Disc.* 90. num. 1.
Impugnatur dicta sententia in casu, quo etiam
fideiussor obligaretur, uti correus, vel cum jura-
mento. *Ibid.* num. 2.
Fundamentum Sententiae *Card. De Luc.* nempe
leges Cui de fideiussore in desertionem abusive
impugnatur. *Ibid.* num. 3. 4. & seqq.
Fideiussio, Fideiubere. Vide *Alterator, Mandatarius.*
Fideiubere dicitur qui aliquem commendat, ut res,
vel pecunia alteri tradatur, vel mutuetur. *Disc.*
126. numer. 1. & 2.
Contractum firmatur, num. 10. & seqq. *Ibid.*
Mediator, Procurator, vel Commissarius commen-
dans aliquam personam non censetur fideiubere
pro persona commendata. num. 3. & 4. *Ibid.*
Commendans si id faciat per modum simplicis nar-
rationis absque animo le obligandi non habetur
tamquam fideiussor, num. 9. *Ibid.*
Sendens, & Commendans aliquam personam in ni-
hilo obligatur, licet suasio, vel commendatio res-
piciat effectum aliquos certi negotii. n. 10. *Ibid.*
Ampla etiamvis susceptione recipiens sine tali com-
mendatione res suas non subdit. num. 11. *Ibid.*
Commendans, si in commendando non fuerit usus
dolo, non tenetur tamquam fideiussor, secus ve-
ro si dolo se gesserit. num. 13. *Ibid.*
Limita tamen si is qui susceptionem recepit, sine
tali commendatione res suas commendato subdiderit,
num. 13. *Ibid.*
Commendans si usus fuerit verbis importanteribus ob-
ligationem, vel mandatum fideiussisse censetur.
num. 15. 16. & 20. *Ibid.*
Præteritis si fuerit dictum *sepra di me*, vel *a mio*
risce, vel *a mio conte*, vel *a mio nome*. n. 22. *ib.*

Commendans, si commendatio sit generalis, & au-
lum certum committentem respiciat, non dicitur
fideiussisse, sedus vero si commendatio certum ne-
gotium respiciat. *Disc.* 126. num. 19.
Ampla etiam in casu quo certum Negotium
non fuerit expresse commendatum, sed tacite, nu-
mer. 20. & 21. *Ibid.*
Commendans habetur tamquam fideiussor si persona
commendata sit ejus Minister, Intus, vel Agens,
num. 22. *Ibid.*
Commendans licet sit persona tertia non censetur fi-
deiubere, nisi id dolo fecerit, & ad se expresse pro-
missio. *Disc.* 191. num. 15.
Fideiussio facta pro meritis studendi non valet, si
ille fuerit jam traditus. *Disc.* 197. num. 25.
Fideiussio praestita pro debito, quod erat in vim præ-
scriptionis, vel alio modo extinctum, nullus est
momenti. *Ibid.* num. 26.
Præstata pro falso debito, quod fuit pro vero à cre-
ditore suppositum nullatenus valet. *Ibid.* num. 27.
Fideiussio pro accusatione Judicii, quo mediante
debitor esset incarcerationem, durat quamdiu du-
rasset debitoris incarcerationis. *Disc.* 204. num. 4.
Sed si res eo deveniat, ut debitor incarcerationis
debuisset incarcerationi, illico extinguitur fideiussoris
obligatio, num. 10. *Ibid.*
Fideiussio statuaris, & coacta Patris erga filium ha-
reditatem facit non solvendo, non autem subji-
ce valet Patrem penitus cessantem &c. *Disc.* 216.
num. 41.
Et de ratione, *Ibid.*
Etiam Patet Fidei præcipiat exercere aliquam
Artem. *Ibid.* num. 44.
Insoluitur Sententia *Dei* hoc. num. 42.
Et rejicitur opinio *Idem conf.* 231. tom. 5. par-
tiscans Fideiussorem cessantem, & fugitivo. *Ibidem*
num. 43.

FIDEIUSSOR

Potest Creditori satisfacere, & sui principalis bona
vendere. *Disc.* 22. num. 39.
Fideiussoris obligatio transit tam activè, quam pas-
sivè. *Disc.* 33. num. 22.
Fideiussorum obligatio reviviscit debitam. *Disc.* 42.
à num. 22. usque in fin.
Fideiussor tenetur non solum pro quo principalis de-
bitor obligatus fuit, sed etiam pro omnibus cau-
sis, & casibus non expressis, qui provenire pos-
sunt ex natura contractus. *Disc.* 62. numer. 40.
& 46.
Et pariter pro omnibus accessoriis annexis, &
dependentibus ab eodem contractu. *Ibid.* num. 41.
Ac etiam pro causa resolutionis contractus ex
culpa principalis debitoris provenientis. *ib.* n. 42.
Fideiussor cambi maritimi tenetur etiam pro casu
quo debitor principalis non adimpleverit ex parte
sua cambium maritimum, nempe non onerando
merces. *Disc.* 62. num. 43. & 44.
Fideiussor tenetur ad omne damnum & interesse pro-
pter inobservantiam contractus à debitore princi-
palis, commissam, prout tenetur ipse principalis.
Ibid. num. 45.
Declaratur quoad hoc *Dei* 15. in *Manif.*
ad *Card. De Luc. de Credit.* *Ibid.* num. 47.
Fideiussor non tenetur pro causa, seu casu diverso
ac tamen à contractu, pro quo fideiussit. *Ibid.*
numer. 50.
Fideiussor obligatus intelligitur pro eadem causa, si-
ve contractu gesto à debitore principali. *Disc.* 63.
numer. 2.
Et hoc procedit etiam in casu, quo fideiussori
expresse non fuerit causa, propter quam fideiussit.
Ibidem numer. 3.
Nam intelligitur fideiussisse pro causa antecedentis
obligationis. *Ibid.* num. 4. & 10.
Fideiussores pro dote restituenda, nedum constante
matrimonio, sed ante illud prohibitum est dare.
Disc. 29. num. 1. 3. 9. & 13.
Assignatur ratio: quia omni tempore fideiuss-
ores dote dari prohibentur. *Ibid.* num. 4.
Fideiussores fruuntur debitoris facultatibus boni, vel
doli sitis in obligatione, possunt cum molestare,
ut ab obligatione liberentur. *Ibid.* num. 7.

testium, & testentem, quod ipsum hostem esse
fidei, Dif. 114. num. 72. *Idem* ad huc
Fidei, & securitatis per privatum hominem promissa ab
eodem impio tangi sequi sequendum videtur.
num. 74. ibid.

F. I. D. U. C. I. A. R. I. U. S.
Fiduciari declarato plenum probationem facit in
eum, quod dependit, dummodo tunc iuramento de-
ponat. Dif. 37. num. 68. & 69.

Explicatur Text. in *L. Therapoeus ff. de Dep.*
prohib. num. 70. ibid.

Et hic Textus adhibetur omnibus aliis dispo-
sitionibus, de contrahendis. ibid. num. 71.
Fiduciari iurata declaratio non sufficit, nisi iuris em-
ptio iurata conijuncta. Dif. 37. num. 72.

Hic autem non militat in contrarium. num.
73. ibidem.

F. I. L. I. U. S.

Filius Patris mortuus, & non tunc facit obligare per
dote natus. Dif. 88. num. 2. *Idem* ad huc
Constitutum videtur, sed prima opinio est com-
munis. ibid. num. 3. *Idem* ad huc.

Hec tamen procedit in filio familias, secus in
emancipato. ibid. num. 4. *Idem* ad huc.

Refellitur *Barboza* contrarium asserens in filio
emancipato quando mortuus est non potest sine
Patris obligatione. ibid. num. 5. & 6. *Idem* ad huc.

Nam filius emancipatus potest pluribus modis,
præter Patris obligationem, causam condere do-
tem. ibid. num. 7. *Idem* ad huc.

Eoque magis pro filio emancipato se obligare Patre
non tenetur, quando filius gratiam daturum jam con-
traxit. ibid. num. 8. *Idem* ad huc.

De Patris obligatione quando datus filius. Vide *Pa-
tr.*

Quod filio familias obnoxius est melioris operis di-
citur pecuniam adveniens. Dif. 88. num. 2.

Filii liberalitatem sunt quoniam Parentes, quorum vita
licet ad interitum propere, augere prope diem
patrimonium peregrinatur. ibid. num. 3. *Idem* ad huc.

Comparatur tamen casus eisdem juvenis am-
ici sui, qui ob averiam Patris à misericordia requie-
bat. ibid. num. 4. *Idem* ad huc.

Filius, licet sit perfectus traditus domui suæ ejus
Patris, non tenetur obligari, licet suum con-
sensum perhibuerit idcirco solvendi. ibid. num. 5. *Idem* ad huc.

Filius nulla compellit actio consequendi dotes post
mortem Matris. & in medio assistit tenetur
casu pro usufructu. Dif. 101. num. 2. *Idem* ad huc.

Pater post mortem uxoris recedendo dorem non po-
test fingere sibi solvendi tanquam medietati nomen
suum ad hoc, ut exinde dote possit usque ad do-
tali instrumento proveniens solvatur. ibid. num. 3. *Idem* ad huc.

Filii debent expectare hereditatem Matris apprehende-
re, vel se pro hereditate gerere, quia non sunt
sub ejus potestate. Dif. 102. num. 3. *Idem* ad huc.

Ad favorem filii semper præsumitur, adita hereditas
iure sua. ibid. num. 4. *Idem* ad huc.

Quando filius habeat pro se hypothecam patrimonium
Patris ratione administrationis ipsius suorum, suorum.
Vide *Pater*, & *Redditus rationis*.

Filius, vel tutor asserens se vel emancipatum, vel
perfectum perhibentem, vel majorem, in contra-
hendo valide obligatur absque solennitatibus Sta-
tuti. Dif. 103. num. 1. & 2. *Idem* ad huc.

Contrarium quando statum loquimur prohibi-
tivum, annullando alterius contractus mulieris in-
ter absque solennitatibus, ut est Statutum Gene-
ve. ibid. num. 3. *Idem* ad huc.

Repetitur nonnulli contra sententiam. ibid.
num. 4. *Idem* ad huc.

Filius minor, vel minor si contrahendo asserat se
emancipatum, vel emancipatum, licet non possit
agere hereditatem. Statum ad effectum annullandi
obligationem, habet tamen remedium solennitatis
supra scriptæ. ibid. num. 5. *Idem* ad huc.

Filius emancipatus legatum pro sua legatione restituit
à Patre non tenetur acceptum cum legato an-
nullandi. Dif. 104. num. 6. *Idem* ad huc.

Filius minor ante Patrem, & cum non excuset à tu-
toribus, vel tutore de novo deferendo. Dif. 105.

num. 17. *Idem* ad huc.

Fili emancipari, & qui in potestate non sunt, pro-
hibetur ad emancipationem pariter. num. 18. ibid.

Et de qua causa hoc contingit. num. 20.

Quæ sunt circa rationem ex qua Patre Familias
immanitatem à quibusdam overibus obnoxius est
numerus 12. Liberatorum, & an ea darent in fi-
liis. cod. Dif. 97. num. 21. *Idem* ad huc.

Filiis standum in oneribus Patris, ubi ipse sit im-
munis. num. 22. ibid.

Privilegium immunitatis in familia videtur trans-
fere ad filios, an extendatur ad filios Patre mor-
tuo per eisdem acquisita. ibid. num. 23. *Idem* ad huc.

Fili in hac immunitate nequeunt esse meliores condi-
tionis gentium suo. ibid. n. 24. *Idem* ad huc.

Et vide in verbis *Patris*.

Constitutio, quæ à Filio familias sine patris consen-
su, est nullus juxta dispositionem Secundi Floren-
tini. Dif. 104. num. 30.

Filius familias potest se gerere tanquam Pater Fa-
milias, non subjacet dispositioni dicti Statuti, &
ejus obligatio solvendi etiam sine Patris consensu.
num. 40. ibid.

Filius familias vivens factus à Patre, & dominum
proprium ejus nuntius condonante, habetur pro Pa-
tre Familias. Dif. 104. num. 41.

Item habetur pro Patre familias, si contrahen-
do non Patri, sed proprium ejus nomen publice
assumit. num. 42. *Idem* ad huc.

Item, si emerget aliquod officium publicum,
cujus virtutem debet ambulare constitutus mino-
rum, & mulierum. num. 43. ibid.

Filius familias, qui post mortem Patris tenetur per
quædamque debent tamen esse obligati à
se vivente Patre suscipere, nec ideo potest an-
nullari illam obligationem. Dif. 104. num. 44.

Longe tamen, & impotens haberi scientiam
nullius sui obligationis. num. 45. ibid.

Patris aliquid potest per institutionem, & non
actionem ejusdem à proprio Patre facta in ejus te-
stamento. Dif. 104. num. 46. *Idem* ad huc.

Filius familias non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 47.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 48.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 49.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 50.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 51.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 52.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 53.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 54.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 55.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 56.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 57.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 58.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 59.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 60.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 61.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 62.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 63.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 64.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 65.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 66.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 67.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 68.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 69.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 104. num. 70.

FLORENTINUS.

De Florentini origine, &ymologia. Materia, pondus,
significatio, & valor. Dif. 105.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 1.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 2.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 3.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 4.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 5.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 6.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 7.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 8.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 9.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 10.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 11.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 12.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 13.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 14.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 15.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 16.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 17.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 18.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 19.

Item, si quis non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti, non potest se obligare absque solen-
nitatibus Statuti. Dif. 105. num. 20.

Debitore *Fideli* ex crimine potest tunc ante, quam post condemnationem, eidem in quatuordecim prejudicare. Dife. 289. num. 23.

Limita, nisi *Fiscus* eidem administrationem bonorum interdixerit, quia tunc *Fiscus* potest ex persona Debetoris, quodlibet in eum interitus obvenit, acceptare. *ibid.* num. 24.

F O E M I N A.

Famulus opulenter Parti ad immunitatem assequendum onerum personalium, & patrimonialium ob numerum duodecim liberorum. *Dilect.* 191. numer. 16.

F O R E N S I S.

Forenses, vel Clerici iurantes in alieno foro ligantur Statuta illius fori, vel loci circa ordinantur, non verò circa decessoris. *Dilect.* 130. n. 28. Forensis ligatur Statuto loci contractus. *Dilect.* 179. num. 62.

Et vide in verb. *Contractus*.

Forensis sicuti non ligatur Statuto Locum, ita non debent ab eodem iurari. *Dilect.* 199. num. 27. Forensis testari potest in loco Statuti prohibitivi de bonis ibi existentibus. *Dilect.* 222. num. 49.

F O R T U N A.

Fortunæ tantum, non etiam culpe periculum videtur in se suscepisse auctorator. *Dilect.* 64. n. 12.

Limita quando auctorator obligatus esset etiam sine ex contractu, sive ex consuetudine Regionis pro casu barbariarum, & culpe. *ibid.* n. 13.

Dummodo tamen barbaritas, & culpa non procedat ab ipso auctoratore, vel illius inhiore, seu administratione, sed à tertio. *ibid.* num. 14.

F R A U S. Fide DOLUS.

In auctoratus regulariter non presumitur. *Dilect.* 10. num. 39.

Licet in aliquo actu *Fraus* desit, intelligitur tamen comprehensus sub lege prohibente illum fieri ad tollendas fraudes. *Dilect.* 8. num. 5. & 12.

Fraus non presumitur, & ab allegante probanda est. *Dilect.* 114. num. 11.

Sub pretextu fraudis committenda, nemo est privatus sine exercitio. *ibid.* num. 14.

Fraus, & collusio quomodo esse possit in facio sciente terminatione societatis, & tamen permittente nomen suum expendi. *Dilect.* 144. num. 33.

Fraus à nemine presumitur commissa in damnum sui ipsius. *Dilect.* 202. num. 40.

In Mercatoribus nobilibus exclusa remanet nimis suspicio fraudis, & falsitatis, & probationes contra eos esse debent luce meridiana clariore. num. 49. *ibidem*.

Fraus, & Collusio arguitur ex inani terrore profusione. *Dilect.* 209. num. 41.

Item, si Pater ad favorem filiorum repudiet. num. 43. *ibid.*

Conjectura etiam unica sufficit ad probandum fraudem in materia de per se suspecta. *Dilect.* 209. num. 44.

Accidente maxime causa colludendi. num. 45. *ibidem*.

Fraus ex consilio est actus malitiosus tendens de per se ad prohibendum. *Dilect.* 216. num. 24.

Fraus re ipsa non annullat actum, vel contractum procedentem ex causa onerosa, & correctiva, expressè non prohibuit à Legge, vel Statuto. *ibid.* num. 25.

Et vide in verb. *Actio*.

F R U C T U S.

Vide *Debit.* *Solutio*.

Fructus perceptus non tenetur heredes restituere, quando bona fide possident. *Dilect.* 28. num. 61.

Bona fide consensit, licet ex simpliciter mutuo, nullo ex requisitis Caltrensis interveniente reperi non debent, quando sumus in civitate mercatorum. *ibid.* num. 62.

Secus, a die mori iudicii, vel interpellationis. num. 63. *ibid.*

Caesarz. de Commers. Tom. II.

Sequuntur dominum. *Dilect.* 38. num. 3.

Fructus rei venditæ spectant ad venditorem, si non fuit solutum pretium, & emptor ad fructus recompenfativos tenetur. *ibid.* n. 4.

Remanent semper venditori, licet in emptorem dominium rei venditæ transierit diei post. *Dilect.* 38. num. 8.

Fructus eisdem, quos recepit, emptor tenetur restituere venditori, si pretium non solverit. *ibidem* num. 12.

Recompenfativi debentur ab emptore, licet venditor habuerit fidem de pretio per tempus incertum. *Dilect.* 38. num. 31.

Nam dilatio incipit tempore concessa emptori ad solvendum cum non extiterit ab onere solvendi interitus fructus recompenfativos. *ibid.* num. 32.

Recompenfativi non debentur tam rigorose ad ratam rei venditæ ab emptore, quando rei nulli subiacet periculo peremptoris, sed moderate exiguntur. *Dilect.* 38. num. 33.

Et debentur ad ratam fructuum, quos fundus generavit, & hoc procedit etiam in fundo Emphyteutico vendito. num. 34. *ibid.*

Quia periculum caducitatis tamquam leve, ac remotum non habetur quoad hunc effectum in consideratione. *ibid.* num. 35.

Fructus annos facit suos venditor, si non est in mora tradendi rem. *Dilect.* 38. num. 36. & 37.

Fructus annos facit suos possessor bonæ fidei, licet in contractu cessiva inaequalitas requireretur. *ibid.* num. 38.

Fructus excoellè exacti non debent imputari in forem, sed impositum solum moderandi. *ibidem* num. 39.

Declara, ut num. 61.

Ad fructus recompenfativos tenetur venditor erga emptorem ad ratam pretii soluti. *Dilect.* 38. numer. 43.

Recompenfativi ab Emptore debentur ne actualiter fruatur rei, & pretio cum venditoris iactura. *ibid.* num. 44.

Secus, si verè non possit Emptor ex re vendita fructus percipere. num. 45. *ibid.*

Et ita procedit ex parte venditoris, si pretio sui verè non possit. *ibid.* num. 46.

Fructus recompenfativos petendi actionem non habet Emptor nisi prius solverit totum pretium. *Dilect.* 38. num. 47.

Fructuum impositio in causam foretis namquam dari potest pen credito ab eo diverso, pro quo soluti fuerunt fructus. *Dilect.* 30. num. 10.

Fructus an possint in novam forem, & capitale redigi, latissime vide in verb. *Interessi*.

Quilibet fructuum percipitor tenetur ad solutionem collectatum extraordinariam. *Dilect.* 92. numer. 4.

Intellige de usufructuario ex causa lucrativa percipiente fructus. *ibid.* num. 5.

Secus de eo, qui percipit fructus ex causa onerosa, ad quem spectat tantum solutio collectatum ordinariam, vel verè realem, non verò extraordinariam, quarum solutio spectare debet ad dominum, seu proprietarium. *ibidem* num. 6. & seq. & num. 11.

Ubi de ratione.

Fructus bonorum paraphernalium, in quo differant à fructibus bonorum extrajudicialium, vide plenissime in *Dilect.* 93.

De his fructibus. Vide *Bona*.

Nulla est differentia inter legitimam, & aliam portionem ex Statuto debitam respectu fructuum, à quo die debeantur. *Dilect.* 104. num. 13.

Fructus bonorum cessione subjectionum existimantur bona allodialia, & non cadunt sub illa prohibitione, durante vita debitoris. *ibid.* num. 71.

Fructus bonorum fideicommissi assignari possunt creditoribus in iudicio concursus. *ibid.* num. 72.

Ex fructibus, & interesse decurro censui censui non possit. *Dilect.* 105. num. 15.

Item nec ex pensionibus. *ibid.*

Fructus hereditatis. Vide *Heres*.

Solutiones factæ à debitore cadunt prius in causam

fructuum, & interesse, licet interesse non esset liquidum quoad quantitatem. *Disc.* 120. num. 25, & *Disc.* 218. num. 5. & seqq.

Secus si fuisset illiquidum quoad substantiam, ibidem.

Et vide in verbo *Calculus*.
Fructus. Vide *Conventus Similares*.

Ex Fructibus prius debitis debent expensae factae pro ipsi fructibus consequendis. *Disc.* 149. num. 27.

Item expensae pro cultura & custodia, seu conservatione dictorum fructuum factae, ibidem numer. 28.

Item expensae litis factae pro defensione bonorum, num. 29. ibid.

Liquidum fructuum uti difficultas probationis fit etiam per conjecturas, & presumptiones. *Disc.* 168. num. 1.

Ex remissione arbitrio Iudicis habita consideratione fundi, & ceterarum circumstantiarum, numer. 2. ibid.

Imo sufficit sola conjectura antecedentis, vel subsequens rectius, num. 3. ibid.

Sicuti taxatur valor fructuum, ita etiam hi taxantur a valore, num. 4. ibid.

Fructus olivarum uno anno solet esse pinguis, altero vero, vel penitus vacuus, vel saltem tenuissimus, num. 5. & 6. ibid.

Adeo ut biennium pro unico anno computetur, ibid. & num. 14. ibid.

Limina tamen hoc procedere ex accidenti inopia temporis, vel incuria coloni. *Disc.* 168. num. 7. & 11.

Expensae imputantur in sortem quando pensio in stipulationem desuperata esset excessiva. *Disc.* 169. num. 19.

Fructus quodam testimonio. Vide *Conversio*.

Fructus crediti Cambiarii an debeantur cessionario, cui creditus cessus fuit. *Disc.* 178. num. 6. 9. & 12.

Et vide in verbo *Cessionarius*.

Fructus seu interesse nunquam debentur sine delicti mora. *Disc.* 199. num. 37.

Si debitum non sit liquidum, nec facile liquidabile per solam operationem Arbitrarium, non debentur fructus, nec etiam a die motae litis. ibidem num. 81. & 83.

Fructus pignoris excompensantur cum interesse lucri cessantis, & damni emergentis, quando illud debetur. *Disc.* 302. num. 65. & 68.

In Fructibus recompensativis summa solvendi prius detrahantur ab interesse decurso, & reliquum in sortem imputetur. *Disc.* 218. n. 11.

Ita in fructibus pignoris pignoris, num. 130.

Et ita in fructibus censuum. ibid. num. 14.

Nomina fructuum usurarum, & accensionum cambii non convenient. *Disc.* 218. num. 15.

Solutiones an & quando imputari nequeant in fructus immaturos, illiquidos, & inexigibiles. *Disc.* 218. num. 26.

In fructibus recompensativis attenditur quantitas naturalis omnia taxa legali, aux conventionali. *Disc.* 218. num. 33.

Dictorum fructuum calculus quomodo faciendus sit tam in casu, quo cupitur totum premium solvere velit, quam in casu quo aliquid solvat ad compositionem, num. 34. ibid.

Fructus naturales licet colligantur in quibusdam mensibus anni, nihilominus dividuntur proportionabiliter pro omnibus mensibus ejusdem anni. *Disc.* 218. num. 35.

Illiquiditas fructuum, quae non concernit substantiam, sed quantitatem, non impedit, quod solutiones non imputentur prius in causam fructuum, & postea sortis. *Disc.* eod. num. 36.

FRUMENTUM. Vide **ANNO.**

Transportantes frumentum, aliasque species annonariae ad Civitatem sunt exempti à Gabelis, nec possunt molestari pro debita etiam carterialibus, sive in personis, sive in rebus tam in accessu, quam in recessu. *Disc.* 161. num. 18.

Frumentum ultra triennium durare non praesumitur, ibid. num. 33.

FUGA. Vide **BARATTARIA.**

Fuga, alia est voluntaria, alia causata & alia ignominiosa. *Disc.* 211. num. 15.

Fuga causaria omnem tollit suspensionem. ibidem num. 16.

Fugere aspectum, & invasionem Navis armatae non arguit, quod navis fugiens sit hostis, sed fuga praesumitur propter metum atrepas. *Disc.* 211. num. 14. & 39.

Fugere à moribus potentiorum, & persecutorum nobis est commensuratum. eod. *Disc.* n. 17.

Reverso spontanea adfugientium, remover omniem suspensionem, quae ex fuga orti possuisset. num. 18. ibid.

Fuga navis ad aspectum Vexilli Magni Ducis Hetruriae juredictis aliis probationibus denotata adhesionem Imperio Ottomanico. *Disc.* 212. numer. 43. & 44.

FUGITIVUS.

Fugitivus dicitur qui in loco immens habitet, quamvis à territorio, vel civitate non aufugit. *Disc.* 141. num. 10.

Fugitivus etiam dicitur qui moratur in loco, in quo fugiendi commoditatem habet. numer. 11. & 12. ibidem.

FUNDUS.

Emphyteusis minori pretio venditur, & in hoc aspiditur *Hylos Regionis*. *Disc.* 38. num. 42.

FURTUM, RES FURATA.

Furti definitio. *Disc.* 141. num. 1.

Furti proprii definitio, & illius explicatio. *Disc.* 189. num. 3.

Furti improprie explicatio. ibid. nota. 4.

Emptor rei furtivae non tenetur illam domino restituere quando fuit empta bona fide, nisi prius emptori per Dominum restitutus premium. *Disc.* 123. num. 1.

Sed contractum firmatur, & assignatur ratio, num. 2. ibid.

Quod procedit, est emptor in publicis nominibus furatam emerit, num. 3.

Declata, num. 4. & 8. ibid.

Limina quando praeficit ostium de re furata vendenda, num. 9. ibid.

Vel aliunde Dominus rei habuerit scientiam rei suae vendendae, & non contraxerit. ibid.

Item limina quando res furata non exiit per emptorem, num. 6. ibid.

Quae limitatio procedit in quocumque bono fidei possessore, praeter quem res aliena amplius non exiit. num. 7. ibid.

Dominus rei furatae non potest agere contra illum emptorem, sed solum adversus tertium possessorem, in quem ab emptore alienata fuit, secus si per tertium possessorem furtis consumpra, vel confusa, aut commixta. *Disc.* 123. n. 8. & 10.

Dominus rei furatae potest etiam agere contra emptorem, licet illum amplius non possideret pro eo tantum, in quo ille deduxit tamen, pretio furti soluto, expensis, & lucro ex sua industria sua comparato, effectus fuisset locupletior. num. 9. ibid.

Item potest agere etiam contra primum emptorem, quam contra quocumque alios, si fuit rei furata ab eis dolo consumpra vel alienata. num. 11. ibid.

Et similiter contra eum in quem iundo locupletior pervenit, licet illum amplius non possideret. num. 12. ibid.

Intellige si factus esset acquirens ex illa re locupletior. eod. num. 12. ibid.

Dominus rei furatae in casibus, in quibus habet actionem contra pretium ejusdem rei, non est super eo potior alius Creditorem illius, qui habet dictum pretium. *Disc.* 123. num. 13.

Empor rei furatae non tenetur vero Domino eam restituere absque sui periti restitutione, si addit Srautum, vel Lex disponens, quod illa bona fide empta aliter non restituatur. num. 14. ibid.

Neque tenetur si eam emerit ad Piratis barbarae vel infidelis Nationis. num. 15. *ibid.*

Amplius, etiam si illam emerit ad Piratis amicis, vel Christianis gentis. num. 16. *ibid.*

Intellige si id factum fuerit ab emptore non animo pro se lucri faciendo, sed ad commodum Domini. num. 21. *ibid.*

Secus si mala fide, vel animo lucri faciendo, quo casu tantum expensas repetere poterit. num. 17. *ibid.*

Et quomodo cognoscatur hanc malam fidem, vel animum adfuisse in emptore. num. 18. & 19. *ibidem.*

Et an sufficiat ad illam malam fidem evitandam sola protestatio emptoris, quod intenderit rem illam emere ad commodum veri Domini. num. 19. & 20. *ibid.*

Sed omnino tenetur ad restitutionem rei alienae emptor ad Piratis, si quis eam emerit, cum adhuc remanebat spes vero Domino eam recuperandi, vel restituendi. num. 25. *ibid.*

Domini rei furtivae si cum restitutione pretii illam ab emptore bonae fidei recuperaverit, non potest deinde pretium a se solum ab illo repetere. Dilect. 123. num. 23.

Furtum improprium committere dicitur qui de re suae cura, vel administratione, aut fidei commissa, prae, aut contra Domini intentionem, vel mandatum disposuerit, & plura afferuntur exempla. Dilect. 114. num. 1. & 2. & 30.

Emptor rei furtivae non tenetur in revenditione ejusdem rei restituere lucrum, quod pra sua industria fecit, sed tantum pretium illius pretium. Dilect. 155. num. 14.

In furto duo copulativè concurrere debent, dolus scilicet, & animus lucri faciendo. Dilect. 161. num. 42.

Furtum non committitur, qui rem auferit, cogitans dominum id esse permittitur. num. 43. *ibid.*

Auxilium ferens portanti rem furtivam, & dicendi esse propriam excusatur, & tenetur dimittitur in subsidium repositis bonis principalis furis. num. 44. & 45. *ibid.*

Furtum committitur, quando per falsas literas cambi pecunia exigitur. Dilect. 182. num. 3.

Furtivae rei pretium an succedat loco ipsius rei furtivae *ibid.* num. 5.

Aliqua quampulcherrima usque ad num. 39. & de vi de Pretium.

In furto improprio favore publici Commercii non datur Domino rerum furtivarum actio vindictoria contra emptorem, aut alium titulo oneroso eas possidentem, nisi refuso pretio. Dilect. 189. num. 1.

Secus in furto proprio. num. 2. *ibid.*

Explicatur abque Leges Codicis, & Digestorum indistinctè loquentium de Furtis. *ibid.* n. 3.

Furtum proprium committit falsus Procurator, & sic ille, qui se simulans esse personam veri Procuratoris, alienam pecuniam exigit. Dilect. 189. num. 6. & 16.

Item ille qui fingit habere mandatum, & non habet, vel illud habet insufficiens. *ibid.* num. 7.

Amplius in falso procuratore in rem propriam. num. 18. 19. 20. & 21. *ibid.*

Quod procedit etiam in casu, quo procurator falsus, seu falsus effractionis exigeret pecuniam non à debitoribus, sed à Procuratore, vel administratore ipsius debitoris. *ibid.* num. 18.

Respondetur variis objectionibus in hac materia. eod. Dilect. 189. num. 8.

Declaratur. num. 10. & 11. *ibid.*

Contra voluntatem Domini semper praesumitur falsitas à Fure res contractata. num. 12. *ibid.*

Falsus Procurator, vel quilibet alius exigens vigore falsarum scripturarum alienam pecuniam furtum proprium committit. Dilect. 189. num. 22.

Falsus Nuntius pariter exigendo pecuniam alienam proprium Furtum committit. num. 23. *ibid.*

Secus si Nuntius, vel Famulus istius fuisset ab aliquo ad deferendum alteri, pecuniam, aurum, aut alias etc. num. 33. *ibid.*

De Fure, de Commere. Tom. II.

Et de ratione. *ibid.*

Furtum proprium committit Procurator, sive falsus, sive verus, qui scienter indebitum exigit. Dilect. 189. num. 24. & 25.

Falsus Creditor si exigit ex falsa causa indebitum, Furtum proprium committit, secus si se finxit esse aliam personam. Dilect. 189. num. 27.

Sed contrarium indistinctè firmatur. num. 28.

Et de rationibus. num. 29. *ibid.*

Furta impropria, vulgariter *Truffa*, vel *Barattaria*, appellata, plurima referuntur. Dilect. 189. num. 30.

Et de legibus. num. 31. & 32.

Et assignatur ratio cur impropria dicantur. *ibid.* num. 32. 33. 34. 35. & 36.

Conciliantur plures Leges Digestorum, & Codicis, quae videntur inter se contrariare. num. 33. & 34. *ibid.*

G

GABELLA.

Si ex dolo Navarchi non fuit soluta merces non incidunt in comensum. Dilect. 1. num. 122.

Gabellae Notarius. Vide *Notarius*.

Quando solutio gabellae inducit solutionem dotis, & quando non. Dilect. 104. num. 56.

Solutio gabellae non est conjectura solutionis dotis, quando debet illa solvi ex lege imponente penam amissionis dotis. *ibid.* num. 57.

Nova Gabella debetur pro Acti prorogato, quia novus actus dicitur. Dilect. 188. num. 9.

Agens ad repetitionem Gabellae. Vide *Indebitum*.

GEMINATIO

Actus vel consensus agitur majorem animi deliberationem. Dilect. 30. n. 26.

GENERATIO.

Habitis ad generandum quilibet semper praesumitur. Dilect. 162. num. 2.

GENUS.

Generi per speciem derogatur. Dilect. 113. num. 6.

Secus quando species super eodem jure potest concurrere cum genere, *ibid.* num. 7.

GIRATA, GIRANS

Literarum Cambii cessationem, vel mandatum semper importat. Dilect. 44. num. 37. 38. & num. 64.

Girans Literas Cambii, postquam intervenit unum ex requisitis L. 3. *Cod. de Novat.* nullo modo potest agere. *ibid.* num. 39.

Limita primo si ageret ad utilitatem Giratarum, aut ei nempe solvatur. *ibid.* num. 40. & 65.

Et ratio est, quia girata sunt pro solvendo, & non pro soluto. *ibid.* num. 41. & 68.

Limita secundo, si de consensu giratarum, vel infimul cum ipso ageret. *ibid.* num. 42.

In Literis Cambii factis cum verbis, *per me pagare*, importat mandatum, & esse cessationem in gratiam tantum Giratarum. Dilect. 48. n. 15. & 26.

Secus in Literis Cambii scriptis, *affordere* S. P. quia tunc verba Giratae referuntur in nominationem personae adjectae. Dilect. eod. num. 16.

Girans vice, & nomine exponitur verba, *per me*. Dilect. 48. num. 26.

Girata Literarum Cambii quid importet, referuntur variae Doctorum opiniones. Dilect. 51. n. 1.

Girata literarum quando sit nulla praesentente causa obligationis in girante, sed pro pretio habito, scilicet *per valuta avuta*, & similibus, ultra cessationem continet etiam implicitum contractum cambi, vel venditionem inter Girantem, & Giratarum. *ibid.* num. 2. & 3.

Girata quando sit *per la valuta cambiata*, aut *commissa* in noi, vel *contra*, vel *contra* in noi, non continet implicitè ultra cessationem, contractum cambi inter girantem, & giratarum. *ibid.* num. 11.

Verba *per la valuta cambiata* important fidem habendam fuisse de pretio, & limitet verba *commissa* in noi, vel *contra*, aut *contra* in noi. *ibid.* n. 12.

c 3 Girata

Girata literarum cambii quando fit per la valuta in-
tela quoniam contradius consuevit ultra cessio-
nem. *Ibid.* num. 13.

Quam exceptionem opponere permittatur girati-
is in tali casu. *Ibid.* n. 13. & 14.

Girata quando fit pro solutione aliquis debiti preceden-
tis consuevit tantum cessationem pro solvendo,
non pro folio. *Difc.* 51. num. 15.

Sed casus iste est parum contingibilis in praxi
inter mercatores, & quare. *ibidem* numer. 15.
& 16.

Girata facta per la valuta avuta, sed virtualiter habens
dissolutionem aliquis debiti precedentis, an
inducat novationem primi contractus, *ibidem* nu-
mer. 17.

Si fit facta non accessorie ad aliquem contra-
ctum, vel obligationem, sed pro compoto tantum
girantis, tunc non importat, nisi simplex manda-
tum. *Ibid.* num. 18.

Girata quando fit pro indolutione literarum, quid
importet jura varias Doctorum opiniones. *ibid.*
num. 19.

Sed importare expromissionem favore Giratarum
verius est. *ibid.* num. 20.

Girata, vel indolutione literarum cambii aliquando
nullam inducit obligationem in Girante. *ibidem*
num. 21.

Assignatur alius notabilis casus, in quo licet Gira-
ta, seu indolutione fuerit simulata facta à Girante,
sine animo fit obligandi, nihilominus Girantis
regressum habet contra Girantem. *ibidem* n. 22.

Dammum, quod quis ex sua credulitate, vel
negligentia sentit, sibi, & non alteri debet im-
putare. *ibid.* num. 23.

Girata quando fit accessorie ad aliquem contractum,
aliquando importat mandatum, aliquando cessio-
nem, pro ut hic demonstratur distinguendo casus,
Difc. 51. num. 25.

Sed una litera cambii possunt fieri plures girate
diverse omnino nature. *ibid.* num. 26.

Girata ex parte Girantis est revocabilis, *Difc.* 52,
num. 1.

Limina nisi intervernerit unum ex requisitis L.
3. Cod. de Novat. *ibid.* num. 2.

Girata in quibus casibus possit esse irrevocabilis ex
parte Girantis. *ibid.* num. 3. & 5.

Girata in quibus casibus sit revocabilis ex parte Gi-
rantis. *ibid.* num. 6.

Numquam est revocabilis, quando fuerint ac-
cepte litera cambii. *ibid.* num. 9.

In quibus casibus sit revocabilis ex parte Gira-
tarum. *ibid.* num. 10.

Limina, & declarata, ut n. 11. & 12.

Girata sub literis Cambii importat mandatum de fol-
vendo, sive cessationem nominis debitoris in utili-
tatem cedentis, & ideo Girataris, illis non ad-
impletis habet regressum contra girantem, *Difc.*
55. num. 1.

Hec conclusio locum habet etiam in qualibet
girata facta sub alijs cedulis, vel chirographis,
ibid. num. 4.

Girata cedula continentis cambium maritimum im-
portat venditionem nominis, *ibidem* numer. 5,
7, & 10.

Girata licet importet venditionem nominis debitoris,
nihilominus antea pacta promissione de illius
exigibilitate, Girataris habet regressum contra Gi-
rantem, *ibid.* num. 7.

Girata literarum Cambii per la valuta avuta, im-
portat ultra cessationem venditionem nominis de-
bitoris. *ibid.* num. 8.

Girata, sive cessio facta mediane precio coninet
principaliter contractum venditionis, *Difc.* 56,
num. 28.

Girator, & dator literarum cambii non liberatur,
nisi postquam fuerint litera complete, *Difc.* 58,
num. 2.

Et ideo Girataris regressum habet illis non
completi, tam coorta earum dationem, quam contra
earum Giratoem, Et id nullo fortius habet
locum in literis conscribitis aliorum S. P. *ibid.*
num. 3. & 7.

Assignatur ratio predictarum propositionum:
ibid. num. 3. & 4.

Girare seu litera cambii intelligitur semper factum
cum hac tacita conditione, quatenus adimplete
fuerint. *ibid.* num. 5.

Impugnatur hæc conclusio, *ibid.* num. 6.

Tertius Giratam solvens facit processu, vel hono-
re illius, habet sine dubio regressum contra Gi-
rantem. *Difc.* 58. num. 8.

In dubio non præsumitur Jori regressum contra
Girantem fuisse renunciatum. *ibid.* num. 15.

GIRATARIUS,

Vide. *Littera Cambii.*

Giratio Literarum Cambii ex causa onerosa non
obstat exceptiones, quæ obstant Giranti. *Difc.*
48. num. 19.

Declaratur num. 21. & 23. *ibid.*

Girataris literis non adimpletis regressum habet tam
coorta Girantem, quam contra Datorum litera-
rum. *Difc.* 51. num. 8. & *Difc.* 128. num. 2.

Assignatur vera ratio à nemine Doctorum pon-
derata. *cod. Difc.* 51. num. 9.

Impugnatur *Rec. resp.* 6. num. 1. & cum eo
Ansal. de Commercio. *ibid.* à n. 4. usque ad n. 10.

Quo tempore Girataris debeat elevare Processum,
tam non acceptationis, quam non solutionis,
Difc. 54. num. 18.

Girataris cambii maritimi regressum habet contra
Girantem, si debuit cambii maritimi effectus fac-
tir non solvendo. *Difc.* 55. num. 2.

Ultimus Girataris literis non adimpletis habet re-
gressum, tam contra datorem, quam contra opo-
nes precedentes Giratarum. *Difc.* 58. num. 7.

GRADUS.

Vinculum gradus marium est irrelevant in casu Sta-
tus vocantis ad successorem fratres, vel Agna-
tos. *Difc.* 154. num. 22.

GRATIA.

Gratia licet generalis trahenda non est ultra solutorem;
quosque constatarum specifice non exprimitur; *Difc.*
191. num. 81.

Per Gratiam nemo præsumitur impetrare, quod de
jure obtinere possit, *Difc.* 194. num. 40.

GRÆCI SCHISMATICI.

Græcorum Schismaticorum bona, quovis Turcarum
subditorum, non possunt diripi dirigi, sed tantum
indiscedit. *Difc.* 211. num. 66.

Et hujus opinionis standum est etiam in foro ex-
terno. *ibid.* num. 67.

Græci Schismatici subditi Imperio Ottomanico, e-
dem adhaerere præsumuntur, & ideo licet per-
ducent. *Difc.* 212. num. 16. & 18.

Græci Schismatici, vel Hæretici, ex eo solum quod
tales sint, & ab Ecclesia defecerint, prædari ne-
queunt. *ibid.* num. 19.

Græcis, Hebræis aliisque Orientalibus per *Consilium*,
Pauli P. permissum est liberè mariâ transigere, ac
merces ad Turcarum loca tunc ferre, & referre,
exceptis paratis ad usum belli. *Difc.* 212. num. 17.

Consilium *Pauli P.* procedit quoad Græcos sive
que Orientales, qui in Terris Ecclesiæ domici-
lium, & incolatum habent, num. 20.

Non autem in eis qui subditi sunt Imperio Otto-
mannico. num. 21. *ibid.*

Consuetudo prædicta procedit in terminis *Bulle* *Cane-
Domini*, & quoad prædicta ex ea manan-
tia, secus quoad dispositum per alias Sacras Con-
stitutiones, & præcipue quoad jura Belli. *ibidem*
num. 22.

Configutio prædicta, neque habet locum quoad
Græcos subditos Imperio Turcarum, nisi concu-
rante conjectura suadentes Navim, & Merces ad
Turcas spectare. num. 23. *ibid.*

Græcis Christianis subditi Imperio Ottomanico li-
cium est absque Testimonialibus merces & victua-
lia deferre ab uno ad alium Turcarum locum etiam
tempore belli. *Difc.* 212. n. 25. & 46.

Et de ratione. num. 30.

Christianis predictis non est permittit victualia deferre in loco, in quo actu viget bellum contra Christi Fideles; nec etiam in loco, in quo exercitus Turcarum, robur, & auxilium recipere possit. *ibid.* num. 31. & 47.

Græci Christiani subditi Imperio Ottomanico non indigent vessillo Turcarum. *Difc.* 113. num. 37.

Eccelesia Græcos Schismaticos tolerat, & compatiuntur ut suavius ad Ovile reducat, non autem Turcas, & Infideles. *Difc.* 114. num. 15.

Et de ratione, *ibid.*

Græci Schismatici an sint omnes Hæretici, & in quibus Schisma, & Hæresis distinguantur. *ibid.* num. 17.

Bona, & Merces Græcorum Schismaticorum, sicut Anglorum, & Germanorum, qui hæretici non sint depredationi non subiacent. *Difc.* 114. num. 18.

Amplia, etiam tales Græci subditi sint Turcis. *ibid.* num. 19.

Contrarium sentiendum de Bonis Hæreticorum, & de ratione. *ibid.* num. 20. & 26.

Et vide in verb. *Commercium.*

GUBERNATOR PROVINCE.

Moderni Gubernatores Provinciarum assimilantur antiquis Præfides Provinciarum. *Difc.* 99. n. 1.

Qui post Imperatorem primum locum obtinebant in Provincia. *ibid.* num. 2.

Istæ, & Præfecto Prætorio assimilantur Proreges Neapolis. *ibid.* num. 3.

Et ipsæ Reges representant, num. 4.

Gubernatores Status Senarum representant ipsum Magnum Ducem. *ibid.* num. 5.

Gubernatores representant vicem Principis in omnibus, exceptis iis, quæ per ipsum vetita fuerant. *ibid.* num. 8.

Etiamsi nullum habeant privilegium. *ibid.* n. 9. Gubernatores non presumunt transgressos esse sine mandatis, & instructionis Principis. *Difc.* 99. num. 11.

Et nisi obtineat prius illius beneplacito non presumunt aliquid egisse. *ibid.* num. 12. 15. & 37.

Et illud presumunt obtinere saltem in instructionibus secretis. *ibid.* num. 36.

Maximè si Gubernator sit Principis consanguineus. *ibid.* num. 13.

In personis qualificatis, Cardinalibus, & Principibus mandati transgressio nunquam presumitur. *ibid.* num. 14.

Et talis excessus ab ipso supremo Principe est recognoscendus, non a personis privatis. *ibidem* num. 16.

Principes sibi imputant si eorum Gubernatores eorum instructiones non servaverunt. *ibid.* num. 17.

Gubernatores si reficiunt sub nomine Principum, eos verè representant. *ibid.* num. 18.

Illorum concessiones sunt observandæ, præcipuè si tendant in utilitatem publicam. *ibid.* num. 19.

Gubernatores presumuntur habere eandem Gubernatorum anteriorum auctoritatem, nisi aliter appareat. *Difc.* 99. num. 23.

Et tanta est via talis consuetudinis, ut etiam specialia, & ipsi Principi personalia ipsi demandata presumantur. *ibid.* num. 22. & 38.

Gubernatoris electio facta presumitur iuxta solitum. *ibid.* num. 26.

Prohibitis alienare feuda sine regio impetrato assensu potest illam impetrare etiam a Proregibus, vel Gubernatoribus. *ibid.* num. 30.

H

HABILITAS.

Habilitas, & existentia proximioris propinqui, qui adhiberi debebat, probati debet ab eo qui tam allegat. *Difc.* 94. num. 3.

HABITATIO.

Quæ habitatio requiritur ad acquirendam civilitatem. *Difc.* 117. num. 2.

Cap. 24. de Commert. Tom. II.

Vide. *Civili.*

Habitatio accidentaliter facta in aliquo loco pro ibi exercendo Mercaturam, non sufficit ad acquirendum Incolarum illius loci. *Difc.* 199. num. 13.

Limita in Mercatoribus Liburni, ubi pene omnes sunt Forenses. num. 14.

Diffingue tamen inter Mercatores Forenses, qui Liburnum accedunt animo ibi permanenti, & illos qui circa annum deferendi eorum Domitiam, illuc accedunt explere aliquam Negotiationem. Primi acquirunt Incolarum, alii non. num. 15. *ibid.*

H E B R A E I.

Bona Hæreticorum, an & quando prædari possint. *Difc.* 114. num. 34. 35. & 36.

HEREDITAS.

Hæreditatis additio. Vide *Adiis hæreditatis*; Hæreditas adita non dicitur amplius hæreditas, sed patrimonium adveniens. *Difc.* 108. num. 6.

Ideoque fructus hæreditarius percepti, sunt percipientis. *ibid.* num. 7. & 8.

Inventarium facit censere hæreditatem tamquam jacturam. *ibid.* num. 15.

Et hæredem quid distinctum ab hæreditate. *ibid.* num. 16.

Opinio reputatur tamquam creditor extraneus. *ibid.* num. 17.

Hæreditas jactura retinet omnia jura, & privilegia personalia defuncti, & sic etiam illud Civilitatis. *Difc.* 117. num. 40. & 59.

Et sic retinet omnia jura immunitatis concessa Civibus. *ibid.* num. 41.

Hæreditas unius defuncti in plures hæreditates non nisi imprope dividi potest. *Difc.* 158. n. 7. & 9.

H E R E S.

Hæres qui bona fide possidet, fructus perceptos non tenetur restituere. *Difc.* 18. num. 61.

Presumitur habere libros, scripturas, ac epistolas defuncti. *Difc.* 30. num. 44.

Limita, & declarata. ut numer. 45. 47. 48. & 50. *ibid.*

In hærede presumitur ignorantia. *Difc.* 33. num. 18. Hæredes debitoris. Vide *Debitoris hæredes*.

Hæres Conductoris tenetur integram metredem præstare locatori operarum, licet per motum conductoris locum non potuerit præstare operas suas, nec non contractus locationis dici valeat personalis, non transitorius ad hæredes. *Difc.* 77. n. 7.

Hæredes tenentur in solidum pro obligationibus defuncti naturam indivisum habentibus. *Difc.* 83. num. 3. & 10.

Et ratio est, quia mutatio personarum non mutatur natura individue obligationis. *ibid.*

Hæres illius qui tenebatur ex acquirentis tantum, vel officio Judicis ad alimenta non possunt in solidum conveniri. *Difc.* 83. num. 6.

Contrarium. *ibid.* num. 7. & seq.

Unus plurium hæredum cogi potest a Jure ad solvendum annuum summam pro alimentis alicui legatum, alii vero coheredes contribuere debebant pro portionibus erga dictum hæredem. *Difc.* 84. num. 15.

Et ratio procedit, quando ab initio fuerunt promissa alimenta. *ibid.* num. 16.

Limita quando alter coheres five obligatus non esset solvendo. *ibid.* num. 17.

Limita secundo in alimentis præteritis. *ibidem* num. 18.

Hæres tenetur servare factum defuncti, ejusque obligationes adimplere activè, & passivè, & solvere ejus debita. *Difc.* 91. num. 7. & 8.

Sive sit primus hæres, sive secundus, & ulterioris gradus. *ibid.* num. 9.

Et tenetur actione personalit ex quasi contractu cum creditoribus defuncti. *ibidem* num. 23. & 28.

Qui se simpliciter obligavit, non censetur obligatus nomine hæreditario, sed proprio. *Difc.* 98. num. 21.

Hæres qui simpliciter se denuo obligat, intelligitur velle facere proprio nomine aliam obligationem; aliterum à prima facta in additione hereditatis nomine hereditario. *ibid.* num. 32.

Obligatio simpliciter facta ab hærede non perdit beneficium Inventarii, quando processit ex necessitate, scilicet in executionem alicujus Lædi. *ibid.* num. 33.

Declaratur id procedere, quando compromissum fuit ab hærede in viam legis, vel Judicis, scilicet si libere, & non coacte. *ibid.* n. 24.

In Regno secundum ejus consuetudines hæres, licet se simpliciter obliget, nunquam tenetur remanere beneficium Inventarii, nisi specialiter id fecerit, secus de jure communi. *Diff. 98.* num. 25.

Qui facit actum, qui citra jus, & nomen heredia fieri non potest, non dicitur vetus hæres, sed presumptus. *Diff. 101.* num. 36.

Creditoribus defuncti præstentur creditores hereditatis, licet anteriores, hypothecarius, & privilegialis. *Diff. 103.* num. 1.

Quamvis per aditionem hereditatis unicum effectum sit patrimonium. *ibid.* num. 2.

Nihilominus faciendus est divisio patrimoniorum. *ibid.* num. 3.

Hæres simplex tenetur alia vires hereditarias creditoribus concussus. *Diff. 103.* num. 34.

Hæres non potest revocare mandatum à defuncto alicui datum, quando illud est ad favorem tertii. *Diff. 105.* num. 1.

Hereditarium inventarium. *Vide Inventarium.*

Hæres cum beneficio inventarii non facit fructus suos, sed de illis tenetur rationem reddere. *Diff. 108.* n. 1. & seqq.

Idemque tenetur tanquam custos rerum hereditarium. *ibid.* num. 4.

Constatum tamen sententiam alii defendunt. *ibid.* num. 5.

Hereditas adita non dicitur amplius hereditas, sed patrimonium adveniens. *ibid.* num. 6.

Idemque fructus hereditatis percepti sunt percipientis. *ibid.* num. 7. 8.

Hereditas bona non veniunt in generali obligatione Testamenti. *ibid.* num. 8.

Distigue tamen. ut num. 9.

Ad hoc ut hæres beneficiarius faciat ratione bonæ fidei fructus suos non suscepit simpliciter prolatio à creditoribus facta, sed necessaria est interpellatio. *ibid.* num. 10.

Hæres facit fructus suos postquam crediderit illum non urgetur pro solutone. *ibid.* num. 11.

Hæres beneficiarius non tenetur impingere fructus perceptos in credendum dotum matris, immoque conjugis. *ibid.* num. 12.

Hæres beneficiarius tenetur solvere creditoribus primo venientibus. *ibid.* num. 13.

Secus quando sit adesse antiquiores, & postiores, tunc enim gradationem solvere debet. *ibid.* num. 14.

Inventarium fuit censere hereditarium tanquam jam centum. *ibid.* num. 15.

Est hereditas quid distinctum ab hereditate. *ibid.* num. 16.

Etiā in hereditibus beneficiarius extraneus habet locum imaginariam solutionem. *Diff. 108.* n. 12.

Secus tamen, si in ejus damnum resultaret. *ibid.* num. 19.

Hæres de incognititate nominis legatū non tenetur. *Diff. 109.* num. 15.

Si nomina debitorum legata non sunt vera, hæres ad nihil tenetur. *ibid.* num. 16.

Secus si scilicet legatum fuisset nomen, quod nihil deberet. *ibid.* num. 17.

Hæres gravari non potest in omnibus propriis bonis. *Diff. 112.* num. 4.

Hæres. *Vide Secus, Sacristas, Liber, Administratores.*

Hæres alicujus debitoria nequit in creditorum permittenti repudiare illa iura in defunctum à jure transmissa. *Diff. 209.* num. 39.

Intellige dummodo vere, & sincere fiat repudiatio, non autem fraudulenter. num. 40. *ibid.*

HYPOTHECA.

Hypothecatur sunt tacite merces pro vectura, aut navis, etiam cum privilegio prelationis adveniens anteriores Creditores. *Diff. 22.* num. 12.

Et hoc procedit in Advocato, & Procuratore pro re ab eo defensa. num. 13. *ibid.*

Hypotheca bonorum apponitur in contracta non comprehendit interesse ex Officio Judicis debitum, sed tantum conventionum, ex jure nempe actionis derivans. *Diff. 28.* num. 44.

Hypothecam habet pecunia girata per Cartularia Sandi Georgii. *Diff. 28.* n. 64.

Contrarium firmatur. num. 65.

Hypotheca afficitur etiam pecunia. *Diff. 43.* num. 7.

Hypothecatur tacite privilegium competit Fiscus pro contrahentibus, vel quasi contrahentibus. *Diff. 43.* num. 8. & 9.

Et pro omni debito Fiscali. num. 10.

Hypothecatur tacite privilegium competit Principi pro omnibus creditis tam ex causa onerosa quam lucrativa, exceptis his, quæ ex delicto proficiuntur. *Diff. 43.* num. 12.

Amplius, etiam Principes contrahentes super re ad mercimonium pertinentem. *ibid.* num. 13.

Et hæc hypotheca habet etiam effectum summæ extra Principis Territorium. num. 15. 14. & 16. *ibid.*

Sed et Principi non competit, quando contrahitur extra suum Territorium. *ibid.*

Hypothecatur causa productiva cessante, non cessat ipsa hypotheca jam producta. *Diff. 43.* num. 16.

Hypothecatur tacite privilegium est reale, ideo cessabile, & transmissibile. *Diff. 43.* n. 23. & 24.

Idemque procedit in privilegio tacite hypothecæ à Jure Fisci concessio. *ibid.* num. 25.

Tacita inducitur à lege, vel Statutis, in tacito etiam consensu patris ratificatur, quia præsumitur secundum leges contrahere voluisse. *Diff. 43.* num. 27.

Et talis hypotheca statuitur ex dicto tacito contrahentium consensu ab eorum bona extra Territorium fluventium sita extenditur. num. 28. *ibid.*

Hypothecatur remissio, quando est conditionalis non habet locum, si conditio non fuerit per Debitorem adimpleta. *Diff. 43.* num. 29.

Hypotheca uno loco contracta per dispositionem Statuti durat ubique, etiam in Territorio aliorum Principum. *Diff. 43.* num. 33.

Et de ratione. *ibid.*

Durat super pecunia, quamvis distracta, dummodo non sit consumpta, & appareat de identitate. *Diff. 44.* num. 29.

Secus, si pecunia esset consumpta, numer. 30. *ibid.*

Durat super mercibus venalibus etiam distractis. *Diff. 44.* num. 31.

Secus, si essent merces expolitæ in aliqua Taberna. num. 32. *ibid.*

Non exstinguitur, licet res hypothecatur in qualitatibus, ac forma mutaretur fuerint, & non in substantia, & natura. *Diff. 44.* num. 33.

Etiā specialis resultat, quando fuit demonstrata, vel destinata res, unde satisfaciendum fit Creditori. *Diff. 44.* num. 32.

Et hoc procedit, etiam si per litteras, aut nunciū res fuerit demonstrata, vel destinata. *ibid.*

Non durat super pretio rei, quando pretium non succedit loco rei. *Diff. 44.* num. 35.

Et dantur remissive plures limitationes. n. 37. *ibid.*

Hypotheca est de sui natura individua. *Diff. 83.* num. 20.

Declaratur, quando illa incipit in una persona, secus vero quando ab initio accedit obligationi plurium personarum. *ibid.* num. 21.

Et hoc procedit etiam in omnibus actionibus de sui natura indivisibilibus. *ibid.* num. 22.

Hypotheca accedere potest, tam actioni, quam officio Judicis. *Diff. 83.* num. 9.

Nulla hypotheca competit pro alimentis, sed actionum personalis. *Diff. 83.* num. 14.

Tertius Possessor creditor simpliciter solvens, non expresso quo nomine, censetur solvisse ad liberandam rem

rem hypothecam ab eo possident, simulque tacite emisse non debent. Dife. 83. n. 1.

Nec non tali casu à dicto creditore cedi etiam ex intervallo possunt jura dicto tertio possessori. ibid. n. 2.

Ex post dictam solutionem à possessore factam jura directa penes creditorem remanent penitus inefficacia. ibid. numer. 3.

In concursu creditorum hypothecariorum, qui anterior est tempore praesentis est. Dife. 103. num. 7. & 68.

Expensa facta in Judicio concursus habent tacitam hypothecam, & sunt ceteris preferendae, sicuti etiam expensae pro reparatione bonorum debitoris. ibid. n. 15.

Ex vide in verb. *Expense*.

Hypotheca, & creditum testatur ab Instrumento censu. Difeur. 103. numer. 30. & 41.

Dominus directus nullam acquirit hypothecam super ea propria, etiam si utile dominium sit penes alium. ibid. num. 7. & 68.

Limita super fundo emphyteutico pro canone non soluto. ibid. num. 35.

Ex quoad pensionem sibi reservatam super fructibus. ibid. num. 27.

Si apocha recognita continet obligationem bodierum praefertur credito hypothecario illi posteriori. ibid. num. 33.

Creditoribus habentes hypothecam expressam, vel tacitam Fisco in tempore posteriores praesentuntur. ibid. num. 40.

Partimonium Patris quando sit hypothecarum filio. Vide *Pater*, & *Redditus rationis*, & *Administratio*.

Hypotheca oclur à sententia à die tantum executionis, & capere bonorum possessionis. Dife. 103. num. 56.

Ex sententia de jure nulla oritur hypotheca. ibid. num. 57.

Creditoribus hypothecarii praefertur debeat creditoribus hypotheca destituta. ibidem num. 58.

Ex Statuto *Lucerii* cap. 110. lib. 1. favore creditoris à die Sententiae oritur hypotheca super bonis debitoris. ibid. num. 59.

Hypothecarius creditor fidejussoris pignoris. Vide *Fidejussor*, & *Pignus*.

Actio hypothecaria non oclur sine personali. Dife. 115. num. 32.

Hypotheca tam super mercibus, quam super rebus, aut mobilibus manualibus, aut venalibus per alienationem in reman bona fide factam dicitur, ac perit. Dife. 120. num. 27.

Secus si merces, aut mobilia non fuerint distracta, sed tantum hypothecata, aut data pro pignore in manibus aliquos creditoris. ibid. num. 28.

Mons Portus pro pecunia mutuo data super pignoribus ex speciali privilegio praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus cum hypotheca. ibidem num. 29.

Mulier remittere nequit suam hypothecam dotalem super bonis viri, absque solemnitatibus Statuti. ibid. num. 52.

Hypotheca. Vide *Creditor*.

Hypotheca purificata conditione retrotrahitur ad tempus apochae conditionis. Difeur. 146. num. 30.

Declaratio conditionis effectus casualis, secus si voluntaria, & potestativa. num. 35. ibid.

Hypotheca, vel potioritas, quae competit super rebus in aliquo loco vigore illius legis, vel consuetudinis non amittitur, si res transferatur ad locum in quo non gaudet creditore hypotheca, vel potioritate. Dife. 130. num. 30.

Maximè si translatio rerum fiat aliqua praedictio. ibid. num. 31. ibid.

Etiamviro creditore, cui competit dicta hypotheca, vel potioritas. num. 32. ibid.

Hypotheca favore Creditoris inducitur etiam solam destinationem bonorum factam à debitoribus ad ejus favorem. Dife. 155. numer. 28.

Hypotheca incipit non à die recognitionis, sed à die, quo apocha concessa fuit, quia recognitionis traditio ad tempus concessa apochae, modo sequa-

tur ad formam *L. Scripturas*. Cod. qui pactor. in pign. habent. vel alio aequipollenti modo. Dife. 164. num. 8. & 9.

Contraria opinio rejicitur, & declaratur. num. 10. ibid.

Hypotheca non datur nisi fuerit conventa. Dife. 166. num. 36.

Hypotheca per Statutum data Mercatorum partis incipit à die quo fuerint scriptae, non autem à die quo fuerint exemplatae. num. 55. ibid. & vide *Partita*.

Hypotheca an competat mutui in refectionem seu conservationem rei. Vide *Adunant*.

Hypotheca non competit Creditori ex causa contrahitionis, nisi sibi hypothecam reservaverit. Dife. 171. num. 38. 60.

Secus vero procedit in creditore ex causa reedificationis. num. 62. ibid.

Affertur ratio dispensationis. num. 61. ibid.

Ab Hypothecario creditore possessor conventus, si rem melioravit; solvendo rei estimationem liberatur, deductis tamen melioramentis à se ipsa factis. Dife. 178. num. 35. & 38.

Hypothecaria conventus tertius possessor, an melioramenta necessaria deducere possit. ibid. num. 5.

Cetera vide in verb. *Possessor*.

Hypotheca sequitur rem hypothecam, tamquam lepra leprosum. Dife. 179. numer. 52.

Hypothecata rei loco in particularibus pretium regulariter non succedit, quare Creditor super eo non valet eam hypothecam exercere, quia sibi super re competeat. Dife. 183. num. 2.

Limita primo, quando res esset perempta, vel praescripta, vel difficiliter vindicari posset à tertio possessore, & debitor non esset solvendo. ibidem num. 2.

Ampla limitationem ad casum, quo pretium reperiretur penes tertium ex causa lucrativa. ibid. num. 3.

Secus si tertius retineret pretium ex causa onerosa. ibid.

Declaratio, nisi rem hypothecam dolo destitisset possideret, quia tunc nihil referret, quod ille haberet rem hypothecam et causa onerosa. ibid. num. 4.

Limita secundo in casu, quo debitor alienans, vel ipse tantum, vel simul cum acquirente rem obligatam expellit, vel tacite per vim consensu ratum subrogaverit pretium loco rei hypothecatae. ibid. num. 5.

Extende limitationem istam ad casum etiam quo subrogatio loco rei obligatae demandata fuisset per praecipuum, vel superiorem. ibid. num. 6.

Limita tertio, quando pretium non deberetur vel pretium, sed tantum interest. ibid. num. 7.

Limita quarto, quando res hypothecata fuisset distincta de Judicio mandato pro satisfaciendis creditoribus, vel ex aliqua urgente causa. ibidem num. 8.

Quinto limita, ubi alias daretur inanis circuitus, qui evitari debet. ibidem num. 9.

Limita sexto quando res, vel merces hypothecata fuissent penes aliquem sequestratae, & sequenter res vendidisset, nam tunc pretium ab illarum venditione per sequestrum retentum loco easumdem rerum succedit. ibid. num. 10.

De Hypotheca concessa à Statuto Libris Mercatorum. Vide *Libri*, *Statutum*.

Hypothecarius creditor, si est Mercator praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus, & hypothecatis. Dife. 187. num. 22.

Et de ratione. ibid.

Ampla in Mercatore Florentino, qui habet vigore Statuti ex partis Libri debitoris hypothecam. num. 23. ibidem.

Creditor ex Causa depositi, & hypothecam habens praefertur omnibus aliis creditoribus anterioribus hypothecatis non mercatoribus. Dife. 187. num. 24.

Ampla in creditore hypothecario alicujus mercatoris ex causa cambii, vel mutui, quamvis posterioriore. num. 25. ibid.

Declaratio. num. 26. ibid.

Creditor ex fequeftro nullam acquirit jus reale, seu pignus, vel hypothecam in bonis fequeftatis. Dife. 192. num. 24.

Limita in cafu confuetudinis, vel Statuti contrarium difponentis, ibid. num. 25.

Hypotheca conventionalis anterior non everfa per Statutum, praevaleat in ratione hypothecaria cuiusque pofteriori illatae in Bonis Debitoris, eadem prima hypotheca fubjeftis. Dife. 216. n. 38.

Hypotheca non durat in rebus fubrogatis in aliquo Corpore, vel Jure univerfali, nempe Gregis, vel Tabernae, quando corpus, aut jus univerfale hypothecatum, tranfit in Tertium fingulare Poftefforem, per quem fubrogatio facta fuit. Dife. 216. num. 51.

Contrarium firmant alii. n. 52. ibid.

Quia fubrogatio non pender à qualitate poftefforis Gregis, vel Tabernae hypothecatae, non ab introductione mercium à Pofteffore factis, vel ab hypothecante, aut jure heredis; fed ab ipfame hypotheca corporis univerfalis, quae tranfit in quemlibet Tertium. ibid. num. 53.

Et per confequens novae merces per Tertium Poftefforem introduftae cadunt fub eadem prima hypotheca. num. 54. 58. & feqq. ibid.

Poffiffimum quando hypothecatur Corpus univerfale cum pacto expreffio fubrogationis. ibid. num. 55.

Hypotheca mercium per debitorem appofita fuper aliqua Taberna durat etiam in mercibus fubrogatis non folum ab ipfo debitore, fed etiam à Tertio. Dife. 216. num. 60. & 64.

Declaramus Doctores, qui videntur in hac materia contrarium dicere. num. 67. & 68. ibid.

Res hypothecata à principio retinet femper idem onus hypothecae, etiamfi tranfeat in aliquem Tertium. Dife. 216. num. 56.

An Hypotheca Cambii contingatur cum recambio, ita ut creditor intermedius, vincat primum creditorem ex cambio. Dife. 218. num. 32.

Pro Legatu annuo competit hypotheca in bonis Testatoris. Dife. 219. n. 1.

Hypotheca, quae competit pro legato, an fit debitor hypothecae, quae competit pro debito. Dife. eod. num. 3.

Ex refolvitur effe ejufdem naturae. ibidem num. 4. & 5.

Hypotheca dividua durat quoque portiones hereditatis remanens indivifa. Dife. 219. num. 6.

Secus fequitur divifione, quia tunc hypotheca efficitur folida, & indivifa. ibid. num. 7.

Et vide in verb. *Divifio*. & *Poffeffio*.

HOMINES

Præfumuntur ipfo jure probi, ac integre fidei. Dife. 36. num. 17.

Vide alia in verb. *Perfone*.

H O S T I S.

Fide etiam Præfix.

Hostium perfonae & bona poffunt ubique capi, etiam in aliena jurifdictione, & mari alieno Principi fubjefto. Dife. 24. num. 11.

Et in hac materia ponderatur Jacob Galta quod Baldus. *lit. de affecr. deif. q. 10.* ibid. num. 12.

Diftingue hanc opinionem. num. 13. 14. 15. 16. & 17. ibid.

Regulariter res, vel merces invehit in naves hoftiles præfumuntur effe hoftium, donec contrarium probetur, aliter præditi non poffunt. Dife. 24. num. 18.

Limita tamen ut hic.

Hostium bona de Jure Gentium acquifi poffunt. Dife. 212. num. 3.

Chriftianorum quoque bona Barbaris adhaerentium, præditi poffunt, & ipfi tanquam hoftes in fervitutem redigi. n. 4. ibidem.

Ne Hoftes opulentiores fiant Naves deprædari poffunt, & comburi ratione Status Politici. Dife. 212. num. 34.

Ut Hostium vires atterantur de Jure Belli etiam innocentes fubditi dependantur. num. 48. ibid.

I

J A C T A R E.

Jactare fuum pro alio, & fibi nocere voluiffe nemo præfumitur. Dife. 135. numer. 22. Dife. 199. numero 46. Dife. 210. numero 12. & Dife. 211. num. 32.

J A C T U R A.

Jactura alterius locupletari dicitur, qui retinet pretium rei alienae, vel furivae. Dife. 182. num. 40.

Jactura alterius qui locupletatur, dolofus, & fraudolentus dicitur. ibid. num. 41.

Jactura alterius locupletari, tam à lege Divina, quam naturali vetitum effe. ibid. num. 42.

J A C T U S

Mercium fieri debet de voluntate Mercatorum innavi exiftentium. Dife. 19. num. 2. & 6.

Limita in cafo, quo temere reculare confenfum præftite ad jactum, numer. 8. & 9. ibid.

Vel quando periculum effe inflantaneum, vel periculum in mora. ibid. num. 14.

Magifter navis denunciare debet mercatoribus in ea exiftentibus periculum navis, licet jactum reculerent. Dife. 19. num. 8. & 9.

Secus, fi addeff periculum inflantaneum, aut in mora. ibid. num. 14.

Jactum, aut damnum quod ex eorum negligentia fequeretur, magiftri navis emendare tenentur. Dife. 45. num. 24.

Ante jactum faciendum explorare debet magifter voluntatem voftorum. Dife. 45. num. 26.

Declaratur, & limitatur, ut in Dife. 19. num. 27.

Jactus duo funt genera; unum regulare, & alterum irregulare. Dife. 45. numer. 28.

Et quid obfervari debeat cum in uno, quam in altero. num. 29. & 30. ibid.

In dubio eapuf generis jactus dicendus fit. n. 31. ibid.

Jactus effe tantum caufa mediata annulifionis, & non confignationis mercium, quae in jure non attenditur. Dife. 47. numer. 13.

Et attenditur folum caufa immediata, quae effe non confignatio mercium, ob quam annula faeunt nauia. num. 14. ibid.

Et illa caufa non comprehenditur fub verbis, ac exceptione jactus, & avariae. num. 15. ibid.

De hac exceptione jactus, & avariae agitur in hoc Dife. fere per tot.

Jactus, & avariae cafus continentur exclufi, quando per Cambillam fuerunt fufcepta tria tantum pericula maris, ignis, & Piratarum. Dife. 63. numero 3.

Limita in cafo jactus irregularis, & avariae precedentis ab jactu regulari. ibid. num. 4.

I D E N T I T A S

Pecuniae ex quibus præfumitur. Dife. 43. num. 44. & 55. & Dife. 223. num. 22.

Et vide in verb. *Pecunia*.

Ex quibus conjecturis identitas partiarum in libris inducatur, & quando non. Dife. 43. num. 56. & 57.

Identitas mobilium quomodo probetur. num. 58.

Remiffive ibid.

Identitas mercium transfufarum probatur literis refponfivis, & computis mercatorum. Dife. 74. n. 1. Et vide *Merceres*.

Identitas in rebus mobilibus, & formae communis non præfumitur, fed pluralitas. Dife. 176. numero 23.

Et quando pluralitas non præfumatur, fed debeat ab allegare probari. ibid. num. 24.

Identitas bonorum probatur ex eorum expreffione à Fideicommittente facta. Dife. 209. num. 7.

I G N O R A N T I A.

Præfumitur in herede, vel alieno nomine agente; Dife. 32. num. 18.

Ignor-

Ignoranti non nocet unius adipsius electio., Dife. 49. num. 51.

Et electionis actionis non liberatur debitor, sed solutione. num. 50. *ibid.*

Ignorantia quando non est verifimilis, scientia prefumi debet. Dife. 63. cum. 2.

Ignorantia nihil prodest, immo nocet ei qui negligit inquirere, & scire, quod debebat, Dife. 63. num. 9. & Dife. 157. n. 34.

Ignorans legem, vel secretum personale in penam incidere non potest, Difeur. 81. num. 16.

Adducuntur nonnullæ conjecturæ ad presumendam ignorantiam decreti penalis in contrarietate, *ibid.* cum. 17.

Ignoranti non currit prescriptio, Dife. 107. num. 7.

Ignorantia juris presumitur pro mercator. Dife. 135. num. 30.

Ignorantia juris excusat quando apparet propter aliquam causam fuisse jus ignoratum, Dife. 135. num. 32.

Ampla primo, quando agitur de damno vitando, vel de lucro jam quaesito amittendo. num. 33. *ibid.*

Ampla secundo, quando agitur de jure inter DD. controversio. num. 34. *ibid.*

Luce ignorans potuerit peritioris consilium, quia ipsi peritiores errare etiam potuissent, *ibid.* num. 35.

Quod procedit, etiam agitur de lucro capiendo. *ibid.* num. 37.

ILLATIO.

Illatio fieri non potest de uno casu ad alterum, quando juris vel facti discrimen aliquod intercedit, Dife. 173. num. 18.

A diversis non fit, Dife. 204. num. 18.

IMAGIO.

Imagines Divorum pingere in navibus mos est navigantium antiquissimus, Difeur. 211. num. 36.

IMMUNITAS.

Immunitas quando retinetur à Cive non habitando, Vide plenissime in verb. *Civis*.

Immunitas, qua defunctus gaudet, residet etiam penes hæredem suum, Dife. 117. n. 41.

Referitur Lex Januensis anni 1650. circa amissionem privilegii immunitatis in Civibus. *ibid.* num. 42.

Immunitas debita Patri ob numerum duodecim liberorum à quibus oneribus cum liberet, & præsertim Florentie, Patre mortuo an duret in Filiis & in quibus Bonis, Dife. 191. per tot.

IMPEDIMENTUM

Principis liberat ab omni adimplemento, ac interesse. Dife. 22. num. 14.

Impedimentum legitimum est carceratio, Dife. 81. num. 27.

Legitime impedito non currit tempus, præcipue ad effectum evadendi penam privationis officii. *ibid.* num. 22.

Et eo magis si impedimentum provenit à tertio desiderante privationem officii in elccho, ut illud consequi valeat tertius. *ibid.* num. 23.

Ampla etiam hujusmodi impedimentum à dicto tertio proveniens non est de jure legitimum, cum capax ad excusandum impedimentum, *ibid.* num. 24.

Si minime electus est legitime impeditus ad exercendam vim suam, debet in ejus locum alius subrogari usquequo ille impedimentum fuerit solutus. Dife. 81. num. 30. 31.

Allegari impedimentum, an & quando illud probare debeat. Vide *Admirationem*.

IMPLEMMENTUM.

Presumptio implemmenti, & diligentie pro aliis temporibus, locum habet quando docetur pro parte temporis implemmentum secutum fuisse, Dife. 149. num. 44.

Implemmentum tempus debet regulari secundum prædents

Judicis arbitrium cum ea celeritate quam passim subiecta materia, Dife. 132. num. 4.

Implemmentum in præjudicium adimplere debentis, & ab eo causam habentium, habetur, ac si sequutum fuisset, Dife. 251. num. 1.

IMPLICITATE

Quid sit expliciter, Dife. 29. num. 6. & 18.

Quare decommittitur talis. *ibid.* n. 9.

Implicitæ, & Accommodatæ, quomodo inter se differant. Dife. 29. num. 7.

Morte implicitatis non extinguitur, *ibid.* num. 10. & 16.

Etiam res esset omnino integra, *ibidem* dicitur, num. 16. & 17.

Implicitæ renunciare tenetur asscuratus, Dife. 3. num. 4. & 5.

Secus, si ab initio conventum fuit, quod merces in casu sinistri spectaret ad Asscuratores, *ibid.* cum. 8.

Implicitæ renunciatio cautius est necessaria, quatenus intervenit Asscuratoribus pro faciliiori rerum asscuratarum extinctione. Dife. 3. num. 9. & 10.

Implicitæ renunciare Asscurati non tenentur, quando ante, vel post ex pacto habuissent facultatem Asscuratorum impensis merces recuperandi. *ibid.* num. 11.

IMPOSSIBILITAS

Adimplemmentum non prodest ad agendum pro lucro, licet apta ad excusandum à penâ inobservantem. Dife. 20. num. 3.

IMPUTATIO.

Ab imputandis cambiis solviti in extinctionem fortis Creditorem bona fides excusat, Dife. 28. num. 48.

Contra, si postum cambiandi observatum non fuerit à Creditore, vel Cambia non essent de jure debita, *ibid.* num. 49.

Imputatio fructuum in causam fortis nunquam dari potest pro credito ad eo diverso, pro quo soluti fuerunt fructus, Dife. 50. num. 10.

INCERTITUDO.

An quis sit debitor, librorat debitorem à mora, & ab onere solvendi fructus, siue illa incertitudo versetur in jure, siue in tempore, siue etiam in facto, Dife. 199. num. 77.

INCOLATUS.

Incolatus in aliquo loco non acquiritur sine deliberato animo ibi permanendi, Dife. 199. num. 8.

Animus permanendi in loco, usque acquirendi Domitium, siue incolatus deprehenditur ex translocatione laris cum Familia, num. 10.

Ex acquisitione stabulii, num. 11.

Item ex decennali habitatione, num. 12. *ibid.*

Et vide in verb. *Habitatio*.

INCONSTANTIA.

Inconstantia in Principe non est presumenda, præsertim intra breve tempus, Dife. 194. num. 50.

INDEBITUM.

Indebiti conditio non datur contra eum qui contraxit alieno nomine, Difeur. 5. num. 65.

Indebiti actio non competit, nisi probetur solum nulla ratione fuisse debitum, Dife. 28. num. 55.

Declarat, quando solutum fuit voluntarie, & non coactè, num. 59. & 84. *ibid.*

Ad indebiti repetitionem non agit, qui excipit Creditorem satisfactum esse de indebito ejus credito, Dife. 28. n. 54.

Et ita excipiens quod usura solute impotentur in extinctionem fortis, *ibid.* num. 57.

Indebiti solum per Debitorem Creditori imputatur in fortem, Dife. 148. n. 40.

Pro indebiti repetitione agi debet via ordinaria, Dife. 184. num. 2.

Agens ad repetitionem Danii, Gabellæ, Collectæ, indebitum plene, & conclusivè probare debet, Dife. 191. n. 77.

Intellige si agatur de solutione voluntaria, & spontanea, non de necessaria, & coacta. n. 78. Coacta dicitur, quæ sit rigorosis Publicanis, & duris Exactioribus. n. 79.

Secus, si abique ulla præstatione facilissima sub iuramento Principis, pacifice continuata fuerit per multos annos. num. 80. ibid.

In Iudicio repetitionis indebiti onus est Actoris excludere omne possibile dubium, atque in Locis ubi viget commercium difficilior redditur talis probatio. Dile. 202. num. 66. & 67.

INDEMNITAS.

Indemnitas. Vide *Liberatis a Molestiis*.

INDUCIÆ.

Inducie. Vide *Concordia*.

INFIDELES.

Infidelibus etiam commune est Privilegium Immunitatis ab oneribus tam personalibus, quam patrimonialibus ob numerum duodecim liberorum. Dile. 191. n. 6.

An victualia, merces, & alia subsidia, arma, navis, ferrum, & alia, &c. sint prohibita, ad Infideles deferri, quæ sint prohibita, & semper distinctiones, & limitationes vide. Dile. 211. ferre per tot.

Infidelis expressio in Literis Patentibus R. C. Magni D. Hieronimi Gracis Schismaticos non comprehendit. Dile. 214. numer. 21. Et de ratione. ibid.

INFORTUNIUM.

Infortunium referri debet causæ antiquiori, originali, certæ, & insinfectæ fragilitatis, & vetustatis navis, non causæ incertæ ventis succumbit. Dile. 142. num. 22.

Infortunium potius referendum est causæ naturalis, quam causæ accidentali, & insinfectæ ventorum. num. 23. ibid.

INSIGNIA NAVIS, Vide VEXILLUM.

INSTANTIA.

Instantia perempta statim liberatur fideiussor, qui accesserat pro fecunditate Iudicii. Dile. 204. num. 14. Et vide in verb. *Fideiussor*.

Instantia Revisionis, postquam fuit petita est perpetua, nulloque tempore circumvenitur. Dile. 204. num. 23.

Rejicitur *Ansaid*, qui ex quo credit fideiussorem primæ Instantiæ teneri etiam in gradu Appellationis, inferri illum teneri etiam in gradu Revisionis. num. 25. ibid.

INSTITOR.

Vide. *Præponens, Societas, Socius*.

Qualis dicatur. Dile. 29. num. 5. Institoris mandatum durat etiam post mortem Præponentis. ibid. num. 11.

Et hoc procedit in quocunque mandato universalis. num. 12. ibid.

Ampia etiam res esset omnino integra. ibid. num. 23.

Contra hanc ampliationem. num. 24. ibid. Limitatur. num. 25.

Institoris mandatum morte non extinguitur etiam *Quæstionibus Populi*, seu minoribus hæreticis, quia hoc casu iustitie status cessare non facit mandatum Præponentis defuncti. Dile. 35. num. 27. 29. & 30.

Institor in se communi tacite ab uno ex sociis indicari non potest. Dile. 35. n. 32.

Secus simplex institoria de negotio ad unam personam præponentem spectante, quia tunc nulla est res differentia inter institoris tacitam, & expressam. ibid. num. 33.

Videatur tacite præpositus à Mercatore, si iste pariter nomen præponens in domo sua, vel taberna inferre. Dile. 35. n. 33.

Institoris mandatum à Præponente datum ad nego-

tiandum totaliter expirat post mortem Præponentis ob mutationem status obtingentem in Præposito, seu instituto. Dile. 35. num. 15.

Secus, si institutio, seu mandatum in literis oblatioris esset à Præponente universaliter datum. num. 19. ibid.

Ex facto Institoris Præponentes tenentur. Vide in verb. *Mandatum Institoris, vel Præponentis*.

Institoris, vulgo *syndacarius*, præpositus ab affectuato culpa, si finitum sequatur, affectuatores non tenentur. Dile. 66. numer. 4.

Institor. Vide *latere*. Dile. 71.

Institor, Socius, aut Complimentarius non expresso aliquo ex dictis nominibus, censetur contrahere nomine proprio. Dile. 78. num. 8. & 9.

Præsertim quando inter eos aliquod vinculum amicitie, vel Parentele intercedat. ibid. num. 10. Fortius quando ab Institore, vel Socio non fuit descriptum negotium gestum in societas societatis, vel rationis, cui institor fuit ipse præpositus. ibid. num. 11. & 12.

Neque pariter in libro nominato *Copia Lettere* scriptæ à socio, vel institore pro tractatu negotii. ibid. num. 13.

Socius, Institor, vel Complimentarius non potest nomine rationis eum & ipso contrahere. ibid. num. 15. & 16.

Institor occultante libros societatis, vel remittente rationem reddere, persumitur capitalia dictæ societatis adhuc vigere, aut in meritis, aut in pecunia, aut in nominibus deservire. Dile. 144. numer. 61.

Institor Minister removeri non potest ab administratione sine omnium consensu. Dile. 128. num. 9.

Institor, Mandatarius, seu complimentarius habet generale mandatum quoad ea quæ conveniunt sociæ administrationi, non vero quoad ea, quæ sunt extra sferam negotia, cui præponitur. Dile. 173. num. 4.

Institor, seu socius non potest procurare affectionem capitalium societatis, si ita non sit inter socios conventum. numer. 9. ibid.

Institores, sive socii præpositi ad diversas curas societatis non tenentur nisi pro rata, & undivise, quæ pro provincia sibi demandata à præponentibus. Dile. 181. num. 39.

INSTITUENS

Non censetur post mortem suam voluisse continuare negotiationem, quando de bonis suis universum instituit fideicommissum, & adini alii filiis minoribus, seu pupillis. Dile. 35. num. 16.

INSTITUTIO.

Institutio non est de necessariis requisitis pro perficienda præsentatione. Dile. 203. num. 43.

Et vide in verb. *Præsentatio*.

INSTRUMENTUM.

Instrumentaria probationes dicuntur præsumptiones, & conjecturæ resolutivæ ex instrumentis. Dile. 31. num. 18.

Ex censentur admittæ à Statuto exigente solum probationes per instrumenta publica. num. 19. & 20. ibid.

Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem claram, & evidentem. Dile. 98. num. 2. & Dile. 178. num. 2. & 3.

Per Instrumentum quarantagium facta alienatio, dummodo interveniat ex utraque parte intentio fraudandæ, censetur facta in fraudem patris executionis. Dile. 97. num. 8.

Instrumenta confessionaria de jure habent executionem paratam, tamquam res iudicata. Dile. 98. num. 2. Tam de jure communi, quam de jure Statutario actualiter valent concedere licentiam per instrumentis confessionariis. ibid. num. 6.

Novatur differentia inter Instrumenta confessionaria, & quarantagium. ibid. num. 8.

Publica Instrumenta in Iudicio confectus faciunt rem claram, & indubitam. Dile. 103. numer. 16.

Ab in-

Ab instrumento census creditum, & hypotheca re-
sultat. *ibid.* num. 20. & 41.
Ex Statuto Jannensi instrumenta publica post decen-
nium amplius demandari non possunt executioni.
Difc. 110. num. 1.

Secus tamen, si sit interruptum decennium me-
diante citatione, & liti conciliatione. *ibidem*
num. 2.

Lites fecit precepta instantia primi iudicii.
ibid. num. 31.

Dummodo non fuerit precepta ex negligentia
actus. *ibid.* num. 4.

Distinguitur tamen interruptio, quae secuta sit
ex liti citatione, ab alia secuta ex liti contestatio-
ne. *ibid.* num. 5.

Repetitur ex communi sententia ista distinctio.
ibid. num. 6, 7, & 8.

Instrumentum. Vide *Exceptio, Notarius*.

Non meretur executionem si conditio in illo appo-
sita perfructa non sit. Difc. 163. num. 12.

Tenor instrumenti dicitur tenor id quod ex verbis
ipsius virtualiter resultat. num. 16. *ibid.*

In instrumento qui non est nominatus et non com-
perit actio. Difc. 177. n. 34.

Alieni per alterum inter abentes iudicari stipulantur,
si deficiat Notarii acceptatio. *ibid.* num. 35.

Quod procedit etiam de Jure Canonico, nisi
agatur de petitione publica, vel de collatione bene-
ficiorum. *ibid.* num. 33.

Quamvis stipulatio sit juramento confirmata.
num. 33. *ibid.*

Instrumentum emptionis Navis ceram, & indoli-
tatem Domini probationem facit. Difc. 214. n. 5.

INTENTIO. Vide ANIMUS.

INTERESSE.

Taxatio quando est exorbitans non vincit contractum,
sed reducitur ad justitiam. Difc. 26. nu-
mer. 19.

Interesse spatium, licet exorbitans, non reddit inno-
tum illicitum, sed exactio. *ibid.* num. 20.

Ex officio Iudicis debetur non cadit sub hypotheca
bonorum applicata in contractum, & si solum inter-
esse convenitur, ex jure nempe actionis derivata.
Difc. 28. num. 46.

Interesse solum indebit ipso jure imponitur in ex-
tinctionem fortis, vel est restituendum. Difc. 28.
num. 52. & Difc. 248. num. 43.

Interesse solutio, licet voluntaria, praesumit debet
coacte facta debitoris, ne vexaretur ad restitu-
tionem fortis. Difc. 28. num. 60.

Solummodo ac bona sine consumptum, licet ex simpli-
ci mutuo nullo ex requisitis Caltrans intervenien-
te, repeti non debet, quando sumus in Civitate
Mercantili. Difc. 28. num. 62.

Secus a die moti iudicii, vel interpellationis.
num. 63. *ibid.*

Habetur pro certo, quando ex consuetudine Regio-
nis in certa quantitate solet semper liquidari. Difc.
34. num. 46.

Interesse solvendi pactum habetur loco morae. Difc.
41. num. 13. Difc. 169. num. 25. & Difc. 199.
num. 23.

Et de ratione, dicto Difc. 41. numer. 14. &
Difc. 169. num. 24.

Pro interesse justificatione non est necessarium pro-
bare requisita Caltrans in Civitatibus Mercanti-
libus. Difc. 41. num. 15. & Difc. 202. num. 59.

Praesentia Genovae. cod. Difc. 41. numer. 17. &
Florentiae num. 15.

Ex hoc procedit in personis utriusque sexus, &
cujusque conditionis. Difc. 41. num. 18.

Rehgi non potest in novam sortem. Difc. 49.
num. 1.

Nec fructus census, aut lucra cambiaria. *ibid.*
Contractus firmatur. numer. 2. & 3. & melius
num. 12. & 14.

Et in fructibus census. dicto Difc. 49. num.
6. & 34.

Et in fructibus cambiaria. num. 8. *ibidem*.

Et initio est, quia fingitur primo interesse, sed

fructus, non cambia soluta fuisse, & deinde da-
tam pecuniam ad cambium. dicto Difc. 49. num.
9. & 15. ubi assignatur alia ratio, & num. 16.
& Difc. 218. num. 12.

Præsumitur debitorum rusticum, & pauperem con-
diti conversum suis in novam capitale ex pae-
cto percedere in contractu initio. dicto Difc.
49. num. 3.

Et similiter casus voluntas praesumitur in sol-
vente usuras. num. 33. *ibid.*

Coculantur, & declarantur omnes Doctores prop-
ria opinione adduci. numer. 10. & explicant.
Text. in L. fin. C. de Uxor.

Limita tamen secundam opinionem in casu quo
interesse conversum suis in novam capitale ex pae-
cto percedere in contractu initio. dicto Difc.
49. num. 12.

Vel ex conversio facit accessorie, & argumen-
tative. *ibidem*.

Interesse conversum in novam sortem fructiferam, ac-
cedit in sublevandis debitoris. Difc. 49. num. 13.

Et unque praesentatur exceptio censu, quia ex
forma Bullae ex fructibus antiquis inihi non potest.
Difc. 49. n. 6. & 17.

Mercatores de stylo possunt petere interesse per sum-
ma, de qua remanent creditoris superius con-
pensatum. Difc. 41. num. 26.

Et de ratione, num. 27. & 32. *ibid.*

Interesse alterius interesse a jure non permittitur.
Difc. 199. num. 72.

Interesse alterius interesse semper debetur, quando
agitur de interesse damni emergentis. Difc. 49.
num. 31.

Ad hoc tamen ut debeatur dictum interesse damni
emergentis incurret creditor per veras probationes,
& non praesumptis justificare, quod si poenita
sibi soluta fuisse, cum illa necessario sum debi-
tum extingueret, contra *Alon. Card. De Lusi &
Borden*, num. 32. *ibid.*

Interesse, licet non sit a principio taxatum, habetur
pro certo, quia de facili verificari potest ex con-
suetudine loci. Difc. 39. num. 49.

Interesse licet a principio taxatum, debet per pro-
bationes in posterum faciendas semper justificari.
num. 50. *ibid.*

Interesse ex confessione, seu declaratione, vel ali-
quo alio actu voluntario debitoris non potest red-
di licitum. Difc. 40. numer. 12. & Difc. 49. num.
3. & 4.

Interesse nihil aliud est, quam iusta resectio totius
damni sine causa, vel laci impediti. Difc. 59.
num. 31.

Interesse est diversum a re, nam aliquando illud nul-
lus esse potest ipsa re, quae confingatur, vel admi-
nistrari debet. *ibid.* n. 53.

Interesse ad effectum exhibitionis sufficit, quod pro-
beatur per possibile. Difc. 102. num. 27.

Interesse illicitum non potest in sortem converti.
Difc. 105. num. 12.

Confessio debitoris circa interesse praesumitur inno-
centaria, & per metum, & fraudem extorci a
Creditore. *ibid.* num. 14.

Ex interesse decurso, & ex fructibus census consti-
tutum non potest. *ibid.* num. 15.

Interesse non debetur a die, quia creditor potest se
pignora, vel bona debitoris habere, cum quibus
potest sibi solvere. Difc. 120. num. 23.

Interesse non debetur, quousque creditum non sit
liquidatum, vel consolidatum computa. *ibid.*
num. 24.

Interesse usurae, ut cambia contracta, vel dispu-
tata currunt etiam contra decedum. *ibidem* nu-
mer. 30.

Solutiones factae a debitoribus cadunt prius in causam
fructuum, vel interesse, licet interesse non sit
liquidum quousque quousque. Difc. 220. num. 28.
& Difc. 199. num. 73.

Secus, si sit illicite quousque soluturum.
cod. Difc. 220. & num. 27.

Ad interesse tenetur interpellatione ad reddendam re-
sponsionem, si sit morosus. *ibid.* num. 31.

Interesse. Vide *Adversus*.

Conventio de certo futuro lucro, vel interesse va-
let.

let, *diuimpio* *equale* sit *contrahentium* periculum. *Difc.* 148. num. 23. & 24.
Interitus, seu *lucrum* consequi *nequit* à *creditoris* ex sola *numeratione* *penurie*, vel *distatione* *temporis*, nisi *ratione* *lucris* *cessantibus*, & *damnum* *emertentibus*. *Difc.* 169. num. 18.

Quod *non* *dum* de *jure* *Civili*, sed *Divino*, & *Canonico* *penetur*, num. 29. *ibid.*
 Et *contractus* *damnum*, vel *utarium* *justum* *interesse* *Creditori* *debet* *poteri*, & *quando*, numero 27. *ibid.*

Reficitur, ac *declatur* *Leotardus de Uxor*, *quæ* 80. num. 28. & 30. *ibid.*

Interitus in *disputationem* *sub* *nomine* *penæ* *deductum* *esse* *confer*. *Difc.* 169. numer. 38.

Conventio *tacita* *interitus* in *omnibus* *contractibus* *admititur*. *ibid.* num. 42.

Fructus, seu *interesse* *numquam* *debetur* *sine* *debito* *ris* *mora*. *Difc.* 199. n. 17.

Limita, quando *interesse* *petitur* in *vin* *aliquos* *aditionis*, videlicet, ex *contrahentium* *pacto*, tunc *illud* *debetur* *nulla* *interceptio* *mora*. *ibid.* numero 23.

Interitus, vel *pretium* *adcuratioris* *excessive* *conventum* *non* *reddi* *utarium* *contractum*, sed *debet* *excessus* à *Judicis* *moderari*. *Difc.* 201. num. 23. & 24.

Interitus *lucris* *cessantibus* *poteri* *usque* *ad* *sex* *pro* *quodlibet* *centenario*. *Difc.* 205. num. 12.

Interitus *decursum* *ad* *effectum* *impensationis*, *qualis* *dicitur*, *Difc.* 218. num. 44.

INTERPELLATIO

Ad *effectum* *consequendi* in *mora* *debitorem* *non* *requiritur* *pro* *forma*, *quod* *sit* *personalis*, sed *sufficit* *qualicumque*, ex *qua* *debitor* *certain* *habuerit* *scientiam* *de* *voluntate* *Creditoris*. *Difc.* 50. num. 6. & 37. contra *Arizonam* num. 38. *ibid.*

Et *crimini* *per* *persecutionem*, & *veitimiditatem* *illa* *prohibetur*, n. 38. *ibid.*

Hinc *si* *facta* *fuert* *Procuratori*, *Intitori*, ac *administratori* *sufficit*. *difc.* 50. num. 7.

Interpellatio, vel *monitio* *precedere* *debet*, ut *aliquis* *electus* *propter* *inobedientiam* in *pænam* *privatationis* *incurrere* *valeat*. *Difc.* 81. num. 14.

Et *hoc* *procedit* in *quocumque* *casu*, *quo* *quis* *per* *Legem*, aut *Statutum* in *pænam* *privatationis* *incurreret*. *ibid.* n. 15.

Interpellatio *creditorum* *necessaria* *est* *ad* *hoc*, ut *hæres* *beneficiarius* *non* *ficiat* *fructus* *suos* *fructus* *hereditatis*. *Difc.* 108. num. 10.

Interpellatio. *Vide* *de* *de*.

Interpellatio *pro* *summa* *verum* *debitum* *excedente*, *non* *constituit* *debitorem* in *mora*, nec *etiam* *pro* *summa* *verè* *debita*. *Difc.* 199. num. 25.

INTERPRETATIO.

Interpretatio *delicta* *ex* *natura* *rei*, vel *subiecta* *mat*. *veris* *dicitur* *necessaria*. *Difc.* 132. num. 6. & *Difc.* 162. num. 12.

Interpretatio *verborum*. *Vide* *verba*.

Interpretatio *illa* *est* *preponenda*, *qua* *mediante* *lex* *ad* *injuria* *salvatur*, & *Jura* *Juribus* *concordantur*. *Difc.* 199. num. 38.

INTERRUPTIO.

Interruptio *prescriptionis* *sola* *distatione*, & *litis* *conclusionatione* *non* *procedit*, si *perempta* *fuert* *instantia*, *quia* *possessor* *per* *solum* *citationem*, vel *litis* *conclusionationem* *non* *potest* *esse* *certain*, *quod* *rei* *per* *eum* *possessum* *sit* *absens*, adeoque *locum* *non* *habet* *maia* *fides*. *Difc.* 110. num. 9.

Contraria *tamen* *opinio* *verior* *est*. *ibidem* *numero* 10.

Interruptio *prescriptionis* *habet* *locum* *etiam* *non* *curantem* *maia* *fide*. *ibid.* num. 11.

Reprehendit *Arizonam*. *ibid.* num. 12.

Interruptio *prescriptionis* *evanescit* *per* *desistentiam* *agendi*. *ibid.* num. 24.

Contractus *varius* *est*, si *desistentia* *post* *citationem*, & *litis* *conclusionationem* *fuerit* *voluntaria*. *ibid.* num. 13.

Et *talis* *voluntas* *excluditur* *ex* *quo* *novum* *facit* *inceptum* *Judicium*, *ibid.* num. 17.

INVECTA.

Super *re* *investita* in *prædium* *Urbanum* *ad* *habundum* *conductum*, *locator* *de* *jure* *commun* *nullum* *habet* in *Judicio* *concursum* *petitionem*, *Difc.* 103. num. 32.

Secus, si *agatur* *de* *hærent*, vel *apotheca* *pro* *custodia*, & *conservatione* *mercium*, *ibidem* *numero* 53.

Sicut in *Civitat* *Lucensis* *flante* *Statuto*, *ibid.* & *num.* 60.

INVENTARIUM.

Descriptio in *Inventario* *hereditario* *probat* *dominium*, & *possessionem* *rei* *descriptæ* *penes* *heredem*, *Difc.* 106. n. 1.

Inventarium *fieri* *conferre* *hereditatem* *tamquam* *jacentem*. *Difc.* 108. num. 15.

Et *heredem*, *quid* *distinctum* *ab* *hereditate*. *ibid.* num. 16.

Quam *immo* *reputant* *tamquam* *creditor* *extraneus*. *ibid.* num. 17.

Inventarium *probat* *nil* *aliud* *fuisse* in *hereditate* *reperitum*, nisi *quod* *fuit* in *eo* *descriptum*. *Difc.* 150. n. 14. & 31.

Nullius *Inventarii* *non* *causatur* *ex* *descriptionem* *scripturarum* in *genere* *factum*. *Difc.* 170. numer. 16.

Præcipio si *Administratores* *sibi* *reservant* *imposterum* *omnes* *scripturas* *singillatim* *recensere*, tunc *enim* *supervenient* *istorum* *declaratio* *retrotrahitur* *ad* *tempus* *Inventarii*. num. 17. *ibid.*

Inventarium *dicitur* *nullum*, si *mobilia* *descripta* *fuerint* *absque* *expressione* *valoris*, & *qualitatis*, ob *suspicionem*, ne *una* *res* *pro* *alia* *subrogeat*. num. 18. *ibid.*

Contrarium *veritas* *ex* *generali* *consuetudine*. num. 19. *ibid.*

Omissio *aliquis* *rei* in *Inventario* *non* *nocet*, nisi *evidenter* *proberetur* *fuisse* *delictam*. numero 20. *ibid.*

Præcipio si *concurrent* *signa* *dolum* *excludenda*. num. 21. *ibid.*

Quin *immo* *sufficit* *pro* *validitate* *Inventarii* *quælibet* *causa*, vel *credulitas*, *quod* *aliqua* *rei* *non* *debuisse* *describi*. num. 22. *ibid.*

Inventarium *non* *redditur* *nullum* *ex* *omissione* *reum*, *quæ* *veritas* *consumi* *debet*. numer. 23. *ibid.*

Item *nec* *ex* *omissione* *rei* *modici* *valoris*. numer. 25. *ibid.*

Omissio *aliquis* *rei* *non* *viciat* *Inventarium*, nisi *constet* *de* *precedenti* *rei* *existencia*. *Difc.* 150. num. 24.

Refutatio in *integrum* *competit* *Pie* *Causa* *infinitæ* *adversus* *omnium* *solemnem* *Inventarium*. num. 30. *ibid.*

INVERISIMILITUDO.

Inverisimilitudo *non* *attenditur* *concurrentibus* in *contrarium* *concludentissimis* *probationibus*. *Difc.* 153. num. 17.

INVESTIMENTUM.

Ad *investimentum* *obligatus* *tenetur* *ad* *fructus* *ob* *ejus* *amissionem*. *Difc.* 213. numer. 27.

INVESTITURA.

Domini *directi* *non* *transfert* *dominium* *utile* in *emphiteutem*, nisi *per* *eum* *solum* *faciat* *pretium*, *quia* *regulari* *debet* *secundum* *formam* *contractus*. *Difc.* 38. num. 13.

INVITUS.

Invitus *notum* *dicitur*, *qui* *contradicit*, *verum* *quoque*, *qui* *consensisse* *non* *probat*. *Difc.* 189. num. 9.

ITER. Vide VIAGGIUM.

Itinere *numero* *vel* *itineris* *tempore* *per* *Capitaneum* *Na.*

Navis Affectionatos non tenetur. Dicitur 1. n. 70.

Secus si sit aliqua rationabilis causa id proferat. Dicitur 1. n. 70.

Vel quando est facta affectu cum veris generalibus & cum exceptione latens horumque. Dicitur 1. n. 71.

Iuxta Navis intelligitur de primo tantum. Dicitur 1. n. 70.

Mutatio itineris, malum dicitur a mutatione viagii. Dicitur 1. n. 71. 2. 72. 2. 73. & 2. n. 74.

Non intelligitur mutatio, si Navis digna est ad plures Regiones, sed loca. sed dicitur una ad eandem navigationem. Dicitur 1. n. 74.

Eo magis si contrarium fuit, est si Redire possit perire, & tunc quille pars a sui bonis. Dicitur 1. n. 74.

Itineris praeteritum mutatio, non praeteritum notitia talis finis temporis actum iudicis. Dicitur 1. n. 74. & 2. n. 75.

Itineris terrestris comparatio, tantum solum, confertur a Consulari. Dicitur 1. n. 75.

Et ideo non debet ipsi solum dispotio ad comparationem superius maxime. Dicitur 1. n. 75.

Et in hoc casu finis intelligitur debet sumptus Govenis de Serris, & Serris. Dicitur 1. n. 75.

De mutatione itineris plura. Dicitur 1. n. 75.

Itineris mutatio non dicitur secuta, quando defectio de pro attingenda locis propinquis, sed si sit ad locum remota. Dicitur 1. n. 75.

Itineris mutatio. Vnde Navis. Dicitur 1. n. 75.

J U D E X

Judex possit iudicare deprecari. Dicitur 1. n. 75.

J U D E X

Recipit exceptiones oppositas super eis iudicare videtur. Dicitur 1. n. 75.

Et quando respectu daturus est in, quod iudex de illa exceptione non fecit, & praesentat facta uno qua infubdenda, sed non non probata. Dicitur 1. n. 75.

Com excepit exceptionem, alio debet quod praesentat fuerit non requere aliorum indagare. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

Judex potest se informare in Camera de stylo etiam Mercatorum. Dicitur 1. n. 75.

de non capite, neque infirmum ad amovendum. sed a iudice principalis, qui tunc latet. Dicitur 1. n. 75.

Judex legem potest ex sola aliqua causa non tenetur. & interdictum legem. Dicitur 1. n. 75.

Etiam nulla ex causis non tenetur. Dicitur 1. n. 75.

Judex delegatus tenetur non spectat sententia in iudicando translatas, sed non respectu allegatum cum translatas, sed non respectu allegatum. Dicitur 1. n. 75.

Judex arbitrio supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Judex secundum arbitrium supportus. Dicitur 1. n. 75.

Stylis attestatorum quando est iudicii ordinarius non indiget probatione. *Discr.* 187. num. 5.
 Iudicium Mercatorum super eorum stylo est à iudice in decidendo sequendum. *Discr.* 190. num. 29.
de Discr. 199. num. 51.
 Probationum materia pendet ut plurimum ab Athetico Iudicio. *Discr.* 199. num. 78.
 Iudicis mandatum quodcumque executivum reale facit pro familia debent extendere et in totum nullum. *Discr.* 205. per per tot. & signatur numer. 2.
 Sententia à Iudice prolata non assignari veritas. Cuiusmodi assensum non valet. *Discr.* 206. num. 31.
 Iudex non potest procedere ad executionem contra aliquem nisi prius prestat liquidario crediti. num. 33. *ibid.*
 Producti debent etiam in omnia, que cum productis necessitatem communicationem, & relationem habent. num. 34. *ibid.*
 Iudex in dubio adhibere debet opinionem, que valet in foro contentioso. *Discr.* 210. num. 22.
 Iudex discretionem rationis, ad veritatem debet libere vim, & efficaciam conjecturarum, & presumptions. *Discr.* 211. numer. 39.
 Causas, & titulos cautionibus exceptas non tenentur attendere. *ibid.*
 Iudex in conflictu opinionum, & peritiam sequi tenetur illam, que innititur rationibus magis suadentibus. *Discr.* 216. num. 29.
 Iudex absolvere valet ab observatione Iudicis, quando probationum Actoris sunt turbide, intricate, & insufficientes. *Discr.* eod. num. 48.

JUDICIUM.

Vide. *Judex. Sententia.*
 In Iudicio non est Judicandum ad Imperia. *Discr.* 3. num. 48.
 In Iudicio ordinario convenit potest pro restitutione inobtemperanti exactioni, qui prius in Iudicio executivo egerit executionem ad alium spectantem. *Discr.* 3. num. 64.
 Declaratur hoc procedere, quando affectuarius aliquis fuit sequentem pro se, & alio nomine, vel pro se spectante rite ad alium, iuxta formam nostri Fori Generalis. num. 67. *ibid.*
 Præsertim hoc procedit si affectuarius in Iudicio executivo egerit proprio nomine. num. 68. *ibid.*
 Et traditur ad tollendum omne dubium cautela. num. 69. *ibid.*
 In Iudicio executivo probationes solæ, non valent in ordinario. *Discr.* 10. num. 23.
 Limita. ut num. 24. & 92.
 In Iudicio ordinario preventive intercessio ab affectuatore, vel ante, vel post executionem obtineant ab affectuatore, teneatur idem affectuarius probare legitime finem, ratiocin, ac omnia fundamenta sue intentionis. *Discr.* 12. num. 1. 6. 17. & 12.
 Et hoc procedit in omnibus aliis casibus, in quibus reservata sunt iura in Iudicio ordinario. *ibid.* num. 205.
 Item in Iudicio appellationis à Sententia obtenta in prima instantia Iudicii executivi. *ibid.* *Discr.* 22. num. 3.
 In Iudicio ordinario Affectuarius exhibere debet acta Iudicii executivi ad effectum ostendendi probationem imperfectionem. *Discr.* 12. num. 4. & 5.
 Iudicium ordinarium intercessionem ab affectuatore, licet sponte non solvere. *ibid.* num. 2.
 In Iudicio ordinario affectuarius si fuerit provocatus debet rursus quas ostendere, & arguere Iudicem, sed est Actor, quoad probationes faciendas. *Discr.* 13. num. 11.
 In Iudicio ordinario pro restitutione inobtemperanti conveniri potest ab affectuatore affectuarius, qui in Iudicio executivo egerit executionem rite ad alium spectantem. *Discr.* 12. num. 17.
 Iudicium fundamentum constituit in Actu, & probatione. *Discr.* 17. num. 6.
 In Iudicio executivo ut admittatur exceptio declarationis non facta de causa finitio ut terminis Statuti. *Comm. de Jurep. & Causa finitio.* *Discr.* 17. n. 9.
 In Iudicio ordinario agi potest etiam post executionem

actum, & confessionem mandati relicti in Iudicio executivo. *Discr.* 28. num. 104.
 In Iudicio Juri, quod studium non fuit, potest ab Actore, licet Reo non obtineat quicumque sententia semper promovere. *Discr.* 28. num. 105.
 In Iudicio ordinario preventive intercessio ab affectuatore ad instar *L. defensori. C. de Jurep. & Alim.* affectuarius debet probare etiam omnia, que possunt esse de sui intentione. *Discr.* 12. n. 19.
 Secus, si ostendat Iudicem ab eis preveniente ad instar *L. si ostendat f. de Fideiussoribus, & L. Auctor f. de Curat. de liber. legat. & L. Silius pater f. de Jure Jurandi.* *ibid.* num. 20.
 Idem dic. si preveniat ab affectuatoribus post actum, ac terminatum Iudicium executivum. num. 21. *ibid.*
 Limita, si in Iudicio executivo fuisset plene cognitum tam super exceptionibus affectuatoris, quam super iuribus affectuati. num. 22. *ibid.*
 Nec affectuarius tenetur producere processum executivum. num. 23. *ibid.*
 Et de ratione. numer. 24. & 25.
 Affectuarius in Iudicio ordinario pro indebiti soluti repetitione debet fidem facere de solutione summa affectuati post Iudicium executivum vigore licentia repetendi. *Discr.* 12. num. 16.
 Et non pacto affectuator tenetur exhibere processum executivum, & de ratione, num. 27. *ibid.*
 Et videntur causæ per auctorem. numer. 28. *ibid.*
 Solutio si fuisset soluta voluntarie ab affectuatore, si ne sit licentia, vel Iudicio executivo intermissio per affectuatorem, tunc affectuator invenit in Iudicio ordinario probare indebitum. n. 29. *ibid.*
 Declara. num. 30. *ibid.*
 Amplia. num. 31. *ibid.*
 Limita. num. 32. *ibid.*
 Iudicium executivum transiit quod si a tercio compario ad impediendum executionem, non est summariarum, sed plenarum iuxta Statuti Genue. *Discr.* 26. num. 17. & 14.
 Iudicium penitentie adhibet possessionem. *Discr.* 26. num. 30.
 Iudicium nunquam debet reddi pluriflorum. *ibid.* numer. 31.
 Pro Iudicii validitate semper est pronunciandum. *Discr.* 26. num. 35.
 Iudicium Concursus. Vide *Concursus.*
 Iudicium Salviani. Vide *Salviani.*
 Iudicium universale concursus Creditorum licet fiat in loco debitoris decedit, tamen Creditores circa decedentem non ligantur Statuti illius loci, in quo sit Iudicium concursus. *Discr.* 130. num. 27.
 In Iudicio ex qualitate personarum circa decedentem Iudicium interdictum secundum leges alterius Fori, de Civitate. num. 29. *ibid.*
 In possessorio Iudicio non datur appellatio factum quoad effectum suspensivum. *Discr.* 165. num. 1.
 Etiam de Jure Canonico, num. 2. *ibid.*
 Secus, quando Iudicia possessoria habent mixturam penitorii. num. 3. *ibid.*
 Pro ut in casu devolutionis ob nullitatem. num. 4. *ibid.*
 Principales si cognitum fuerit plene super proprietate. num. 5. *ibid.*
 Quas mixturas posse dari in Iudicio possessorio, unam ex natura, alteram ex accidenti, qualiter explicatur. *Discr.* 165. num. 6.
 Quando de sui natura Iudicia possessoria sunt mixta semper admittitur appellatio, secus quando non sunt de sui natura, scilicet quando non reque principaliter cognoscitur de proprietate, sed consecutive, & incidenter. *Discr.* 165. numer. 7. & 9.
 Et exemplificatur. num. 10. *ibid.*
 In Iudicio devolutionis ob caducitatem cognoscitur incidenter, seu consecutive de titulo ad effectum tantummodo possessorii declarandi. numer. 8. *ibid.*
 In Iudicio possessorio mixtura penitorii non indugitur ex finitio, vel probationibus factis, & licet plene conclusum penitorium. num. 14. *ibid.*

Præteritum si probationes fuerint factæ ad effectum possessionis, vel ob causam exceptionis à parte obijctæ. num. 15. ibid.

Admissio appellacionis cum clausula, si & quatenus in iudicio possessionis non reddat appellabilem sententiam ad utrumque effectum. Discurs. 163. numer. 31.

Titulus quando adducitur in consequentiam, vel ob effectum obtinendi possessionem, nunquam fit maxima, sed fit principaliter. Disc. 163. num. 16.

Que distinctio procedit etiam in sententia. numer. 17. ibid.

Judicium interum cum falso Procuratore est nullum. Discurs. 203. num. 33.

Secus initium cum vero licet revocato, nisi revocatio intimata fuerit iudici, & Parisi, ad hoc enim scientia extrajudicialis non sufficit. num. 34.

Reprobatur Decis. 342. num. 6. car. Ludovis. num. 56. ibid.

Fideiussor de iudicio sibi, & iudicatum solvendo datus à Reo ad quid teneatur, & quando liberetur. Similiter Fideiussor pro assicuracione iudicii, quando dicitur, & alia ad hanc materiam spectantia. Vide plene Disc. 204. fere per tot.

Judicium divisionis tamquam individuum coram uno iudice peragendum est. Disc. 209. num. 37.

JURAMENTUM. Vide LEX.

Juramentum tollit presumptionem doli à Senatu inductam. Disc. 6. num. 4.

Juramentum solum assicurari in remitti possit probationis, valoris mercium, & earum quantitatis. Vide Paulum, Afferens.

Ad Juramentum parati remitti possunt probationes. Disc. 10. num. 77.

Juramentum accurari probari potest quantitas, sive qualitas rei, sive damni passi, quando in genere constat de damno passo. Disc. 10. num. 78.

Et ita quantitas cuicumque alterius crediti. num. 79. ibidem.

Juramentum est individuum. Disc. 10. num. 86.

Et illud semel præbitum non est reiterandum. num. 87.

Præstari debet intra terminum probationum. numer. 88. ibidem.

Contrarium. eum. 89.

Et hæc contraria opinio fortius procedit quando testimonium fuit aliquod ad juramentum Paris cum clausula absque alia fide, seu probatione. num. 90. ibid.

Quo casu neque citacio partis adversariæ est necessaria. num. 99. ibid.

Contra Juramentum probationes contrarie admitti possunt. Disc. 10. num. 104.

Juramentum præbitum vigore pacti ad probandum finitum in iudicio summario, non probat in ordinario. Disc. 13. num. 20.

Juramentum rei ad probandum fortuitam rei depericionem non admittitur, etiam si agatur de persona nobili. Disc. 102. num. 16.

Quod procedit etiam contra heredes. ib. n. 17.

Declaratur auctoritates contrariæ. ibid. n. 18.

Juramentum non validatur sine simulatione, & consensu deficientia in contractu. Discurs. 104. num. 19.

Ad supplendam probationem restitutum datur juramentum suppletorium. Disc. 116. num. 10. & 42.

Juramentum in litem non datur contra Administratorem, qui non censetur liberum, & inventarium, nisi probetur illius dolum. Disc. 139. num. 1.

Neque tale Juramentum deferri potest ei, qui non est informatus de statu rerum, super quibus illud est deferendum. num. 2. ibid.

Juramentum in litem antequam detur debet prius aliquoties iudici consilare de quantitate verosimili super qua est jurandum. Disc. eod. num. 3.

Ad beneficium Juramenti suppletorii admittitur altera Pars, contra negantem sciemer possessiones. Discurs. 199. num. 90.

Juramentum in litem conceditur ei, qui semipleme suam insententiam probavit. num. 91. ibid.

Juramentum in litem datur spontaneo, super numero, Cæsar. de Comm. Tom. II.

& extirpatione rerum prædiarum. Discurs. 211. num. 90.

Fertur in adum de prædiorum. num. 92. ibid.

Perjurium quando contravenit Juramento præbitum in aliquo contractu ad terminos legis si quis Major, ab agendo non repellitur. Disc. 211. numer. 96.

Juramentum in Contractibus operatur, quando contractus celebrantur contra formam, & solemnitatem à Senatu requisitam, non autem quando dolo, & metu extorqueatur in contrahendo. Disc. 217. num. 3. & 19.

Juramentum non debet esse vinculum iniquitatis. Disc. 224. num. 41.

JURISDICTION. Vide JUDEX.

In mare adjacentes territorio alicujus Principis nemo potest aliquam Jurisdictionem exercere. Disc. 174. numer. 1.

Limita in Generalibus, Generalissimis, & Ducibus alicujus classis maritimæ, vel exercitus, nec non in ducibus navis militaris. ibid. num. 2.

Jurisdicção, sive commensura, sive voluntaria iudicis ordinariæ, seu delegatæ ad universitatem casuum prorogatur de consensu Partium extra territorium cum consensu Principis, seu iudicis alicuius territorii etiam tacito. Disc. 175. num. 5. 6. & 34.

Consensus expressus partium requiritur pro prorogatione Jurisdictionis iudicis delegatæ ad causas particulares extra suum territorium. num. 7. ibid.

Secus si agatur de prorogatione iudicis ordinariæ, seu delegatæ ad universitatem casuum, nam tunc sufficit tacitus. numer. 8. 9. & 10. ibid.

Consuetudo exercendi Jurisdictionem in alio territorio non potest introduci absque scientia, & patientia Principis ejusdem territorii. Disc. 175. n. 16.

Reprobatur contrarium tenentes. ibid. num. 17.

Et hæc scientia Principis debet esse vera, & non presumpsa. num. 18. ibid.

Neque sufficit scientia Officialium, vel Ministeriorum Principis. ibid.

Secus si ageretur de consuetudine immemorable, quia nulla scientia probari debet in Principe. numer. 19. ibid.

Scientia non presumitur in Principe si agatur de actu vel exercicio Jurisdictionis facto in aliquo loco sui territorii admodum distant à sua residentia. ibid. num. 20.

Delegatus Principis ad unam causam tantum potest extra territorium de solo partium consensu Jurisdictionem delegatam exercere, nec requiritur consensus iudicis alicuius territorii. Discurs. 175. n. 25.

Declaratur tamen. et. num. 26. & 27.

Principes, sive Judex potest alteri etiam delegari in alieno territorio Jurisdictionem suam dare, aut delegare. num. 29. ibid.

Et de ratione. ibid. num. 30.

Requiritur contraria opinio. ibid.

Secus si veller Judicem dare in alieno territorio, & cogere illum ad iudicandum inter subditos. num. 31. ibid.

Jurisdicção Consulum exterarum Nationum. Vide Consules.

Jurisdictionis per actum exercitum, quoad aliquam speciem tantum, intelligitur universalis jurisdictionis essentia quoad omnes species sub jurisdictione universalis contentas. Disc. 180. num. 25.

Jurisdicção concessa alicui Magistratus contra alterum intelligitur etiam concessa contra istius subditos, & subalternos ministrum, ex regula: si vincio vincientem re, &c. ibid. num. 26.

Quoad aliquos actus spectare potest ad unum Judicem, & quoad alios ad alterum. ibid. n. 28.

Jurisdicção specialis concessa alicui iudici, non derogat alteri universalis competenti superiori, vel superio iudici. ibid. num. 29. & 31.

Jurisdicção hæc alicui per Principem concessa verbis amplissimis, & effusivis, namquam intelligitur concessa privative quoad ipsum Principem. ib. n. 30.

Compatibiliter hæc potest penes unum tantum Supremum Judicem, vel superiorem super omnes, & penes alium tantum Judicem ordinarium, & subordinatum. ibid. num. 32.

Jurisdictionem si quis habet pro eo quod plus est, eam

eam etiam habet in eo, quod minus est. *Dicurs.* 180. num. 34.
Jurisdiclio sex librorum Curie Mercatorum Civitatis Florentie penditur. *Dic.* 109. num. 56.

J U S.

Quod in *Judicio* deductum non fuit, potest *Adhuc*, live *Reus* non obtinere quancunque sententia tempore promovet. *Dic.* 118. num. 105.

Jura primæva evicta re insolentem data non reviviscunt *Creditori*. *Dic.* 42. numer. 1.

Contrarium. num. 2.

Præsertim in subsidium, quando nempe *Creditor* consequi solutionem aliter non potest. num. 3. *ibidem*.

Et contra tertium possessorum agi non potest ex primævis *juribus*, nisi excussis bonis principalis debitoris. num. 4. *ibid.*

Jura primæva reviviscunt, quando datio in solutam fuit nulla. *Dic.* 42. num. 5.

Et hoc procedit in quocunque alio contractu. *ibid.*

Ex primævis *juribus* agere potest *Creditor*, quando dationem insolentem accepit cum soluta protestatione circa innovationem. *Dicurs.* 42. num. 7.

Et hoc procedit in omnibus aliis contractibus innovatis, quibus propter incompatibilitatem nihil prodesse dicitur protestatio, quouscumque secundus contractus non possit effectu fortis, vel adimpleri. num. 8. *ibid.*

Et semper ad primæva *Jura* redire potest *Creditor*, si secundus contractus effectum non habuerit. num. 10. *ibid.*

Limita. num. 11. & 12. *ibid.*

Jura primæva reviviscunt ad favorem creditoris contra omnes contra debendi, & eorum fidejussores, quando datio in solutam facta per unum ex ceteris ceteris fuit evicta. *Dic.* 42. num. 13. & 16.

Jura, & privilegia personalia à Personis regulariter nequeunt divelli. *Dic.* 42. num. 20.

Limita nisi transierint in contractum. num. 21. *ibidem*.

Jura realia à persona privilegia separari possunt, nec cessant ipsa Persona consistere. *Dic.* 42. n. 22.

Jus superveniens de præterito in causa appellationis etiam deduci potest, non obstante Statuto prohibente probationes fieri non posse in causa appellationis. *Dicurs.* 82. num. 72.

Et sic *Jus* superveniens ex ratificatione subsecuta, tanquam *Jus* superveniens de præterito, potest deduci in causa appellationis. *ibid.* num. 73.

Quando vero *Jus* superveniens de præterito non possit convalescere *Judicium*. *ibid.* num. 74.

Nemo plus *Juris* in alium transire potest, quam ipse habeat. *Dic.* 91. num. 67.

Juri proprio quilibet renunciare potest. *Dicurs.* 96. numer. 34.

Juris proprii renunciatio non presumitur, nisi concludente probetur. *Dic.* 102. num. 56.

Jus reale transferunt sententiæ à die tantum executionis, & capite bonorum possessionis. *Dic.* 103. numer. 56.

Juris articuli, sicut dicantur certi, non tamen hoc procedit, quando consistant in *Jure* dubio. *Dic.* 106. num. 25. & 26.

Et quando *Jus* dicatur dubium remittitur arbitrio *Judicis*. *ibid.* num. 27.

Jus civile ubi in temporalibus deficit, ad canonicum est recurrendum, & viceversa. *Dic.* 158. n. 12.

Declaratur. *ibid.*

Jus offendi. *Vide* *Offendi Jus*.

Jus redimendi. *Vide* *Redimere*.

Jus congrui. *Vide* *Reverentia*.

Jus defensionis. *Vide* *Defensio*.

Jura ignorantia. *Vide* *Ignorantia*.

Jus mere eventuale, vel quod dependet ab aliena voluntate non habetur in consuetudine. *Dicurs.* 194. num. 17.

Ideoque ad illius derogationem non requiritur, quod de eo mentio fieri debeat, necque necessaria est illius derogatio, ut illi præjudicium fiat per aliud Principis Rescriptum. num. 18. *ibid.*

Et de ratione. num. 27. *ibid.*

De *Jure* quod quis obtinere potest, non præsumitur impetrare per *Gratiam*. *Dic.* 194. num. 48.

Jus in re potens est *Jure* ad rem. *Dic.* 103. n. 61. *Jura* non curant de incertis, & à merito eventus dependentibus. *Dic.* 107. num. 29.

Jura Civilis dispositio, non comprehendit subiectos Imperio Occumano. *Dic.* 111. num. 62.

De *Jure* Gentium Bona hostium acquiri possunt. *Dic.* 112. num. 3.

Est contra *Jus* Divinum delictio Vicualium tempore Belli. *ibid.* num. 12.

De *Jure* Belli depredantur etiam innocentes subditi, ut hostium vires iterantur. *Dic.* eod. num. 48.

De *Jure* Canonum, & Gentium permissa est depredatio Christianorum confederatorum cum Tancis, & illos auxiliantibus. *Dic.* 112. num. 63.

L

LESIO. *Vide* SUBHASTATIO.

Lesio ultra dimidium non habet locum nisi in casu quo emeretur pro decem, quod valet 20. *Dic.* 79. num. 9.

Sed in permutacionibus, & vendicionibus hinc inde plurimum metrum non debet restitui contractus ex lesione ultra dimidium reposita in una re tantum. *ibid.* num. 10. & 12.

Dummodo in aliis rebus, vel partibus contractus tanta utilitas inveniantur, quæ compensent, aut saltem excoletate valeat lesionem ultra dimidium expartam in una re tantum, vel in una parte tantum contractus. *ibid.* num. 13.

Lesio non consistit in contractu, qui haberi potest, tam ad datum, quam ad locum. *Dic.* 184. num. 10.

LAUDUM.

Factum subsequens Arbitrationis, vel partium metrum valet pro declaratione *Laudis*. *Dic.* 162. n. 16.

LAUS.

Laudatur Sacra Religio Hierosolymitana. *Dic.* 116. numer. 27.

Joannes Stephanus Viceri auctor fororulari Januensis laudatur. *Dic.* 90. num. 14.

LEGATARIUS. LEGATUM.

Legatum scriptum à Notario, vel à alio in testamento non valet, sicut scriptor sit integra fides. *Dic.* 8. num. 13.

In annuis legatis semper inest condicio, sicut in censibus, & annuis alimentis, nempe si tempus venit. *Dic.* 82. num. 29. 30. 31.

Legatum compensatur cum debito necessario defuncti. *Dic.* 84. num. 3.

Limita in casu quo debitum necessarium defuncti ad alium vere spectaret. *ibid.* num. 4.

Si defunctus cum altero, vel pro altero obligatus creditori legaverit id, quod debetur, hoc legatum credit in utilitatem coram debendi, vel alterius, ad quem vere spectat debitum. *ibid.* num. 8.

Et hoc procedit tam in casu, quo defuncto pro altero obligato competat exceptio excussionis, quam in casu, quo ea non competat. *ibid.* num. 9.

Nemo pro altero, vel contemplatione alterius, sed favore tantum legatarius legare præsumitur. *Dic.* 84. num. 10.

Legatum non debet compensari cum debito necessario defuncti, nisi pro rata debiti, quæ ad defunctum, licet insolitum cum aliis obligatum restitui spectabat, secus pro aliis portionibus ad alios creditores spectantibus. *ibid.* num. 11.

Secus si contrarium appareret ex conjecturis. *ibid.* num. 12.

Legatum quando, & quomodo, & quibus casibus compensetur cum debitis defuncti. *Vide* *Compensatio*, & *Dic.* 84.

Hæres non tenetur de inexigibilitate nominis legatarii. *Dic.* 109. num. 13.

Si nomina debitorum legata non sunt vera, heres ad nihil tenetur. *ibid.* num. 16.
 Secus, si sciretur legatum fuisse nomen, quod nihil deberet. *ibid.* num. 17.
 A Legatus ad donationem valet argumentum. *ibid.* num. 18.
 Demonstratio falsa, si respicit substantiam Legati, vitiat legatum. *ibid.* num. 19.
 In Legato ad pias causas verba taxativa non debent resolvi in demonstrativa contra mentem Testatoris. *Difc.* 109. num. 21.
 In Legatis, anr donationibus, quando quantitas fit demonstrativa. *ibid.* num. 22. 23. 24.
 Si legata fuerit aliqua quantitas, vel res, quæ non sufficiat ad implenda onera per testatorem ordinata, tunc leges supplere debet. *ibid.* num. 25.
 Intellige, si demandata fuerint à Testatore opera certa, sicut si in certa. *ibid.* num. 26.
 Onus legatario imponitur intelligitur respectu viribus legati. *Difc.* 112. num. 8.
 Et debet restringi, & regulari secundum emolumentum legati. *ibid.* num. 2.
 Quia legatarius non potest gravari ultra vires legati. *ibid.* num. 3.
 Legatarius licet acceptaverit legatum cum onere sibi relicto, non tenetur ultra vires legati. *ibidem* num. 5.
 Legatarius acceptans legatum cum onere sibi relicto tenetur etiam ad implementum oneris. *ibid.* num. 7.
 Declara, quando onus est appositum per viam conditionis. *ibid.* num. 8.
 Secus si per viam modi. *ibidem* num. 9.
 Legatarius acceptans legatum cum onere nunquam tenetur ad onus extra vires legati, si onus est intrinsecum, neque quando onus est adimplendum ex re ipsa legata. *ibid.* num. 10.
 Si vero onus est extrinsecum, nempe adimplendum extra rem legatam, legatarius non tenetur extra vires legati. *ibid.* num. 11.
 Limita si legatarius gravatus fuerit aliquam speciem propriam alteri dandi, quia tunc licet species propria excedat emolumentum, ad eam dandam tenetur. *ibid.* num. 12. & 20.
 Idem procedit, si acceptaverit legatarius speciem sibi relictam, cum onere alteri solvendi aliquam summam, nam ad eam summam, licet sit maior species legata, tenetur. *ibid.* num. 13.
 Limita in onere ab initio incerto. *ibid.* n. 14.
 Pro ut in legato pro eo toto, quod factio peperc possit legatarius, & alia similibus incertis, de quibus. *ibid.* num. 15. 16.
 Limita tertio favore libertatis. *ibid.* num. 17.
 Limita quarto in legato aliquis iuris universalis. *ibid.* num. 21.
 De usufructu legati. Vide *Usufructus*.
 Si aliqua species, vel fundus fuerit per testatorem pluribus legatus, si postea aliqua quota ejusdem speciei fuerit alteri relicta, crescent dicta quota à prioribus legatariis adempta. *Difc.* 160. num. 1.
 Amplius procedere etiam de summa pecuniarum prius aliis legata, aliquam illius ratam testator alteri legaverit. *num.* 2. *ibidem*.
 Præcipue si legata esset pecunia, vel quantitas de certo loco. *num.* 3. *ibid.*
 Legatarius quoties vires hereditatis non sufficiunt ad integram legationem solutionem, concurrere debent pro rata ad diminutionem. *num.* 4. *ibid.*
 Item si fuerit ab eis per testatorem diminuta per ademptionem aliquis portionis species legata. *num.* 5. *ibidem*.
 Idemque procedit in legatis pias. *num.* 6. *ibid.*
 Contrarium. *num.* 7.
 Declara tamen, ut *num.* 10. *ibidem*.
 Legata pia in generali diminutione, vel ademptione non veniunt. *Difc.* 160. num. 7. & 16.
 Legata pia non patiuntur diminutionem simul cum profanis, si vires hereditatis non sufficiunt. *num.* 8. *ibidem*.
 Secus si legata omnia sunt pia, nam tunc omnia pro rata diminutionem patiuntur, licet adesse legata magis pia. *num.* 10. *ibidem*.
Casarez de Commerce, Tom. II.

Legatum factum Reipublicæ in erectionem, & levamen Populorum dicitur pium. *num.* 9. *ibid.*
 Legatum pium relictum ad arbitrium executorum magis acribus debet piam executionem, in quorum arbitrium illud reponitur, quam piam Testatoris. *num.* 11. *ibid.*
 Legatum relictum dicitur ad arbitrium hereditatis, si Testator plus sit verus si eis videatur, & illis non arbitrariis, tanquam cessante conditione, legatum evanescit. *Difc.* 160. num. 12. & 13.
 Amplius etiam legatum conditionale factum à favore pias causæ, vel Ecclesiæ. *num.* 14. & 15. *ibidem*.
 Legatarius si integrum legatum fuerit consecutus ultra vires patrimonii tenetur ceteris legatariis restituere pro rata quicquid indebit per eum exatum fuit. *Difc.* 160. num. 26.
 Contrarium. *num.* 28. *ibid.*
 Legatarius potest petere solutionem per heredem aliis legatariis, quando hereditas non est solvendo pro omnibus. *num.* 27. *ibidem*.
 Legatum à Testatore factum de eo, quod ipse legatario non debebat, non videtur si testator seiverit se nihil Legatario debere, & tamen legavit. *Difc.* 166. num. 26. & 27.
 Legimus, & legata ad heredes, revocabiles tamen, transmittantur. *Difc.* 209. num. 34.
 Pro Legato annuo competit hypotheca in bonis Testatoris. *Difc.* 219. num. 2.
 Hypotheca, quæ competit pro legato, an sit debitor hypotheca, quæ competit pro debito. *Difc.* 219. num. 3.
 Et resolvitur esse ejusdem nature. *ibidem* num. 4. & 5.
 Legatum favore pias causæ solvendum est in moneta meliori, supposita duplitate moneta ejusdem nominis. *Difc.* 220. num. 10.
 Contrarium. *num.* 11.
 Conciliantur opiniones. *num.* 12. & 13. *ibid.*

LEGATUS.

Legati, & Commissarii Principis, Oratores, vel Capitanei dicitur aliquo impedimento, ob quod non possunt ordines Principis servare, possunt agere quicquid eis videbitur, dummodo tempus non habeant morandi Principem, & responsum expectandi. *Difc.* 69. num. 13. *verf.* *idem* *Difc.* 123. num. 24.

LEX, ET LEGES.

Et vide Statutum.

Idem loquente per verba sola factum demonstratio sufficit actum fieri, licet actus de jure esset nullus. *Difc.* 5. n. 97. & *Difc.* 8. n. 6. & 14.
 Lex prohibens fieri aliquem actum ad tollendas fraudes, etiam si actus ille prohibitus sit sine fraude, nullus est, & dicitur fraudulentus. *Difc.* 28. n. 5. & 12.
 Lex emanata ad tollendas dationes non est extendenda ad casus claros, & manifestos. *Difc.* 27. n. 7.
 Leges aliarum Civitatum inferiuntur pro interpretatione sententiæ alterius Civitatis. *Difc.* 6. num. 20.
 Presumuntur notæ, adeunt nec iudex, nec Partes allegare de eis valeant ignorare. *Difc.* 28. n. 79.
 Limita in legibus exaravantiis non inferis in volumine Statutorum. *ibid.*
 Legis Præcula de probat. Explicatur. Vide in verb. *Remissa debiti*.
 Dispositio testis in L. 2. C. de Nefragiis procedit tamen in casu particulari, nempe favore Fisci. *Difc.* 1. num. 161.
 Contrarium firmatur. *num.* 162.
 Limita. *num.* 163. *ibid.*
 Lex, seu Statutum in aliquo contra jus dispensans, non censetur alteri derogasse, ad quod etiam de jure quis tenebatur. *Difc.* 54. n. 58. & seq.
 Lex, seu Statutum difformans per verba prohibitiva, vel negativa formam inducit, quia non servata, actus est ipso jure nullus. *Difc.* 71. num. 28.
 Secus si per verba tantum affirmativa, vel dispositive. *ibid.*
 Ubi agitur de observantia interpretativa casus in individuo decidit requiritur. *ibid.* num. 31.

Si vero de interpretatione novi juris inductiva, solum duo casus in contradicção decisi erantur. *Ibid.* num. 32.

Qui contra prohibitionem Legis, vel Statuti mercare, dicitur adesse in dolo. *Disc.* 80. num. 73.

Legem, vel Decretum penale ignorant, in penam incidere non possunt. *Disc.* 81. num. 16.

Lex, seu Statutum iubens aliquid fieri, non obligat eos, qui illud facere non valent. *Ibid.* num. 17.

Legis, aut Statuti dispensatio ut inter, omnes illius qualitates verificari debeat. *Ibid.* num. 18.

Lex non est impositiva verbi. *Disc.* 72. num. 22.

Lex vigens in Hispania, ut pretium censuum vitalitium sit suprema pro uno personis habende nulli habita ratione annuum, à gravissimis Doctoribus est approbata. *Disc.* 80. num. 67.

Explicatur *L. in tempus ff. de hereditat. insti. c. L. in faga C. de plagis.* *Disc.* 79. num. 20. & 21.

Leges ab inutilibus circumstantiis abstrahunt. *Disc.* 98. num. 18.

Per legem, vel edictum Principis acquiritur ius quod in Lege, vel Edicto continetur. *Disc.* 99. num. 30.

Leges posteriores à precedentibus declarationem recipiunt. *Disc.* 114. num. 7.

Transgressor legis prohibitive recessus à Civitate incidunt in penam infamiae immunitatis. *Disc.* 117. num. 19.

Lex obligans civem ad habitationem intelligitur ab ea semper exclusi rationabili causa recessus. *Ibid.* num. 27. & 39.

Observantia est interpretativa legis concedentis immunitatem. *Ibid.* num. 28.

Lex ubi aperte non disponit in pœteritum, non censetur habere effectus retro, sed tantum determinare casus futuros. *Disc.* 149. num. 47. & 48.

Lex una, seu Statutum declarat aliud. *Disc.* 151. num. 3.

Legis, vel Constitutionis non modo verba consideranda sunt, sed ratio, & effectus. *Disc.* 121. num. 5.

Lex laicalis inadecue iuramentum tollere potest. *Disc.* 170. num. 3.

Lex inuolunt, & auctoritate nunquam censetur disponere. *Disc.* 175. num. 10.

Lex Scripturarum Cod. qui pœnitent in pignus, habent. *Vide Apoc.*

Lex universalis non intelligitur legem particularem precedentem comprehendere voluisse, neque huic derogare. *Disc.* 180. num. 3.

Loquens de re, vel pecunia publica comprehendit etiam res, vel bona spectantes ad aliquam Civitatem, Communitatem, Populumque, quando lex facta fuit pro bono publico, licet hac bona dicantur improprie publica. *Ibid.* num. 10.

Maxime quando lex loquitur cum amplissima verborum universitate. *Ibid.* num. 12. & 13.

Lex, seu Statutum conditum ad observandum frandibon, vel ad impedienda delicta, intelligitur factum pro publica utilitate. *Ibid.* num. 11.

Leges, vel Statuta ab observantia optimam recipiunt interpretationem. *Ibid.* num. 24. & *Disc.* 186. num. 20.

Lex condita ob bonum publicum, semper derogat legi antecedenti. *Disc.* 180. num. 35.

Lex Civili fingere non dicitur, quando derogando alicui per ipsam legem inducto, rē ad ius primævum naturæ. *Disc.* 183. num. 44.

Leges Romanorum loquentes de antiquis Argentariis procedant etiam in Mercatoribus nostri temporis. *Disc.* 187. num. 27.

Privilegium datum antiquius à lege deponentibus pecuniam penes Argentarios, habet etiam locum in deposito facto apud modernos Mercatores. *Ibid.* num. 28.

Alique Leges Codicis & Digestorum indistincte loquentes de Fortis explicantur. *Disc.* 189. num. 5.

Conciuntur plures alie, que videntur inter se contrariare. *Ibid.* num. 35. 34.

Lex, seu Statutum conditum de Mandato Principis habetur pro lege ab ipso Principe prolata. *Disc.* 194. num. 1.

Prædictum si fuit postea confirmatum. num. 2.

Eo magis si talis confirmatio fuerit facta in forma specifica, arrepta commissione Principis duas diligenter deponant. num. 3. & 4. *Ibid.*

Sectus si fuit facta in forma communi. *Ibid.* num. 5.

Legis publicatio à Principe ordinata arguit eam esse legem ipsius Principis. *Disc.* 194. num. 7.

Lex universalis dicitur, quando fuit condita pro communibus totius domini, & cum clausula derogatoria non obstantibus. *Disc.* 194. num. 8.

Per legem posteriorem, quævis generalis, & habentem prædictam clausulam, non intelligitur antecedeni privilegio, vel legi derogantem absque illius mentione derogationis. *Ibid.* num. 9.

Præcipue quando lex præcedens particularis, seu privilegium habet clausulas derogatorias ad futuras leges, & dispositiones. num. 10.

Limita tamen quando concurrunt conjecturæ contrariarum studentes. num. 11.

Item limita quando lex generalis posterior effectus contraria, seu incompatibilis cum lege precedenti particulari, vel privilegio. num. 12. *Ibid.*

Lex generalis posterior habens clausulam non obstantibus derogat antecedeni legi particulari, seu privilegio, licet habenti derogantem ad futuras leges, quando ex conjectura constat de Principis mente derogandi. *Disc.* 194. num. 13.

Quod magis procedit, quando clausula derogatoria ad futuras leges apponitur in precedenti lege particulari, vel privilegio, non refertur ad personam huius Principis, sed solum Officialium, & Ministerium. *Ibid.* num. 14.

Lex, seu Statutum conditum de commissione Papæ, seu Principis, licet dicatur Papale, vel Principis, non potestatem, tamen quousque voluntatem attenditur mens Dependentium. *Disc.* 194. num. 19.

Quod procedit licet talia Statuta sint etiam postea à Principe confirmata. num. 20.

Limita in casu, quo de eorumque Principis voluntate constat in decreto confirmationis. num. 21. *Ibid.*

Declaratur principalis conclusio. *Ibid.* num. 22.

Lex condita de commissione Principis ab aliqua arte, vel universitate non comprehendit personas, que dicuntur arti, vel universitati subdite non sunt, licet sint subdite ipsi Principi. *Disc.* 194. num. 23.

Declaratur hæc conclusio. num. 24. *Ibid.*

Lex, seu dispositio prolata in res, contractus, aut personas subditas disponit, in consequentiam efficit etiam non subditas. *Disc.* 194. num. 26.

Quia uno cessante à quo alterum dependet, hoc etiam cessare debet. num. 27.

Lex posterior, ex quibus conjecturis arguitur priori legi derogare. *Disc.* 194. num. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 41. 42. & 46.

Legis natura, & qualitas interpretatur ex observantia. num. 48. *Ibid.*

Legi priori non præsumitur Princeps voluisse derogare, quam magna sollicitudine, amore, & studio condidit. *Disc.* 194. num. 51.

Lex, que in peccati iuribus, & damno reperitur, variari debet, ut sit de medicina. num. 54. *Ibid.*

Lex, seu dispositio quæcumque posterior habens cum prima incompatibilitatem, derogat priori. *Disc.* 195. num. 2.

Suppletio Legis, vel Principis deficiente, committit etiam ipsa lex, vel Principis Decretum. num. 7. *Ibid.* & *Disc.* 209. num. 31.

Lex à Principe promulgata pro aliqua Universitate, non afficit nisi illos qui sunt de dicta Universitate. *Disc.* 199. num. 3.

Lex non subest si, qui non habet qualitates à lege volitas in sua subditu. num. 6. *Ibid.*

Lex quando requirit certam qualitatem in contrahentibus, unce inspicitur un contrahentem qualitatem illam habere. *Disc.* 199. num. 21.

Lex, que non fuit abrogata, nec cancellata, debet omnino observari. num. 28.

Leges servari debent, non violari. num. 39. *Ibid.*

Statutum seu Lex edita pro Libro præcipiens solvi debere fructus à debitor etiam non sit in mora,

metra, debet intelligi de metra regulari, seu de irregulari, quo semper est necessaria. Dicitur 199. n. 54.
 Cogitationum firmata, num. 93. de legq. ibid.
 Legem feriantur sunt ubique de consuetudine recepta. Dicitur 103. num. 37.
 Lex nulla die maius liberum denegandum est. Dicitur 112. num. 24.
 Lex dispensat locum non habet, ubi non verificatur legis suppositum. Dicitur 111. num. 62.
 Lex, vel statutum circumvenitur in aliquo actu, vel contractu, in seipsum est a dolo maius, & a fraude ex confilio. Dicitur 116. num. 42.
 Leges exantem valorem Monetae legunt etiam Ecclesiasticos. Dicitur 120. num. 81.
 Lex Mercatorem ab Africa distinguit, non potest venire sub nomine alieno. Dicitur 124. num. 146.
 Expensio, & declaratio lex municipalis Capitulum Maius Placitum Anni 1593. Dicitur 125. num. 88. & 96.
 Quod lex non disponit nec ab homine petendum debet, aut dici. Dicitur 126. num. 92.
 Omnis in lege, quod facile exprimitur potest consilio persequendum considerari. Ibid. num. 91.
 Lex correctoria, & emendatoria extendit neque de causa ad causam, quoniam nulla sit assignabilis diversitas ratio, & agatur de causa quoniam consimili. Dicitur 129. num. 92.
 Fortius si lex sit exortiva simul, & penalit, ibid. num. 93.
 Lex non odiosa, neque exorbitans non extenditur de causa ad causam rationis diversitate accedente. Dicitur 125. num. 94.
 Immo sufficit quod de una causa ad aliam non aequo potest ratio mitteri. Ibid. num. 95.
 Quod sit lege permissiva, bene de legitime scilicet dicitur. Dicitur 125. num. 92.
 In Statuto, & Legibus particularibus locum habet argumentum à contrario sensu desumptum, dummodo non refutetur correctioque corruptum. Dicitur 126. num. 15.
 Lex penalis extendit neque de causa ad causam. Dicitur eod. num. 16.
 Permissum attentat diversitas rationis inter unum, & alterum causam. Ibid. num. 17.
 Lex penalis non extenditur ad causam non expressam, etiam rationis identitatem, vel majoris ratio interveniens inter causam expressam, & consimile. Dicitur 126. num. 18.

LEGITIMA.

Nulla est differentia inter legitimam, & aduocatum portionem ex Statuto debitam respectu iustitiam à quo die debetur. Dicitur 103. num. 13.
 Filius accipiendo legatum pro sua legitima creditur à Patre, non censetur accipere omni dicto legato adiectum. Dicitur 112. num. 6.
 Legitima, & legata ad haereditatem, revocantur tamen, transmittuntur. Dicitur 109. num. 34.

LIBERATIO A MOLESTIIS.

Promissio indemnitas, seu liberatio à molestiis penitus dicitur, prohibet molestias ex dampnis passis etiam per solam condemnationem. Dicitur 91. num. 2. & 3.

Ex causis per solam litteram morantur, & solam demonstrationem, quando liberatio à molestiis, & indemnitas amplius promissa fuit. Ibid. n. 3. & 4.
 Ideoque ex sola demonstratione, & promissione indemnitas sub forma obligationis camerata, eodem num. 5. & 6.

Et ob lapsum temporis obligationi adiecta. Ibid. num. 6.

Debitur cogi potest ad relevandum fideiorem. Dicitur 103. num. 63.

Socius tenetur relevare alterum socium pro tota dampni passi. Ibid. num. 67.

LIBER. LIBRI.

Vide. Administratores.

Libri Scrivani Navis, & illius Manifestum plenam fidem facit. Dicitur 10. num. 37. 30. & 130. de Dicitur 13. num. 27.

Coferat. de Commert. Tom. II.

Adis. Vide in vend. Scripta. Ibid. n. 10.
 Libri Defuncti praesentantur esse penes heredes. Dicitur 30. num. 44.

Limita, & declarata; ut supra. 47. 47. 48. 49. 50. 51.

Capituli, vulgo ad numerum parati, sufficiunt etiam obsequium Dominum. Dicitur 39. num. 7.

Mercator veniens tantum exhibere libens in se parat, aut pagella, ubi adest contraveniens. Dicitur 30. num. 79.

Mercator propter urgentem causam potest reculare exhibitionem librorum in Adis, & eos tantum exhibere Iudici in actibus. Dicitur 30. num. 79.

Libri recepti ad alium non probant, nisi exhibitis aliis rebus. Ibid. n. 81. ibid.

Propositor fieri debet legiti sui Instructio, seu administratio. Ibid. n. 82. ibid.

Et debetores in eis descriptis censetur veni, numer. 83. ibid.

Mercatores de consuetudine adnotare tantum suos debitorum in libris rationum. Ibid. n. 84. ibid.

Libri Mercatorum, vel parati in eis scripti ab alio presumuntur scripti, vel scripti de eorum mandato. Dicitur 33. num. 55.

Insuper testantur in libris exemplum; & etiam carborum, & recambiorum in eis adnotata non probant realitatem crediti. Dicitur 40. num. 20.

Libri Mercatorum sufficiunt pro iustificatione sollicitudinis. Dicitur 39. num. 54.

Libri scripti in loco ubi per statum plene probant ubique locorum probatorem faciant. Dicitur 43. num. 54.

Libri parati vulgo manifesti, plena Libris adhibenda. Ibid. n. 55. ibid.

Mercator tenetur, & propositus Libris adnotare paritas aliquam à correspondente acceptas. Dicitur 102. num. 58.

De Librorum exhibitione, vide plenius Editio.

Librorum depositum in alio, non potest probare de re ipsa ex post. Ibid. n. 59.

Libri non probant, quatenus in eis cognita sunt alia quatenus alio apponitur. Dicitur 39. num. 51.

Libri apothecae proventus solent in eis, quatenus ad apothecam, & mercatorum, non vero docent. Ibid. num. 59.

In Libris Debitum probatur exceptio, & qualitas meritorum, & ad quem eis promittuntur. Dicitur 16. num. 12. & 35.

Libri, vulgo scripturae. Vide Consuetud. Spons. f. 10.

Libri administratores praesentantur tunc in hereditate, & ad haereditatem pervenisse. Dicitur 150. n. 7.

Amplius Libri probant iuramentum ejus, qui ab eis de re ipsa concurrunt in conspectu. Dicitur 150. num. 5.

Presumptio quod libri administrationis apud heredes reperiantur, est praesumptio Juris, quae per aliam praesumptionem contrariam ruitur. Dicitur 150. num. 11.

Heres praesumitur velle occultare libros, quando ex istius occasione nullum emendatum, ac sollicitas ei reuadit. Dicitur 150. n. 12. deap.

Presumptio contraria istius consuetudinis, quae recedens, num. 16. & 18. ibid.

Libri administrationis comprehendantur sub generali designatione scripturarum in inventariis factis. Dicitur 150. num. 15.

Socium concedens probationem Libris Mercatorum intelligitur de scriptis in inventariis Statutorum, non aliter. Ibid. Dicitur 166. num. 48. & 49.

Statum concedens hypothecae parati in Libris Mercatorum exarati procedit, dampnum parati descripte sunt in loco Statutorum, & non aliter. Ibid. num. 40. 41. & 194. ibid.

Et vide Hypothecae, & Parati.

De Instructio, vel socio occultantem libros Rationis, vel negotii. Vide Auctor. Societas.

Libri Argentariorum, & numulariorum plena fides praestatur. Dicitur 102. num. 35.

Padum de dando Libris pro reatu Caribae. Vide Padum.

A Libris Mercatorum extractio parati in Acta sine cautione Partis non valet. Dicitur 106. num. 5.

Liber contra thesaurum plane probat, etiam si esset manus, aut *proscriptio*. Dile. 220. num. 20. & 21.
 Peritis excessus in Liber Conventus originis veritatis fomentum recipit ex auctoritate Patris Quodam, ibid. num. 23.
 Libri Monasterii probant contra ipsum Monasterium, aut. 27. ibidem.

LICENTIA.

Licentia exequi non potest contra obligatum hereditario nomine. Dile. 98. num. 20.
 Magistrum Sapientiarum Syndicorum Genus exspectat solum cognicio iustitiae licentiae, sive aditum, non autem iustitiae, aut iustitiae, ibid. num. 20.
 Licentia quando periculum habet: ibid. Dile. 117. num. 20. 21. & 22.

LIGNA.

Ligna per Dominum vendicandis, non sunt de herede prohibitorum detestari ad Tutas, de Indulgent. Dile. 215. num. 32.

LIQUIDATIO. *VEL* FRUCTUS. LUCRUM.
 Liquidatio Crediti fieri non potest sine Calculo dati, de recipi. Dile. 206. num. 36.
 Liquidatio damnum deprehensionem passu quocumque faciendi sit. Dile. 213. num. 29. & 30.

LITERAE.

Debita esse debent, & non intulerunt scripta, & cum istis prolati, ut probent contra scribentem ad favorem alius ad quem fuerunt transmissi. Dile. 30. num. 23.

Mercatorum exemplum in Registro probationem faciunt. Dile. 30. num. 40.
 Mente licet rationem, & de eis non contradicuntur emittunt ut approbati, & omnia gesta & scribent. Dile. 30. num. 63. & 64.

Litterarum formam, seu Pacta renovant circa nominum correspondentiam, non possunt infringere primariam obligationem in dictis litteris contractam. Dile. 33. num. 26.

Litterae responsivae, & responsae mercatorum probant litentiam mercium transmissarum. Dile. 74. num. 2.

Litterae Mercatorum rectore ipsos, & ab eis casus habentes plene probant. Dile. 78. num. 2.
 Litterarum rectore non importat appositionem si, cu in eo contenti. Dile. 102. num. 33.

Litterae responsivae, & non rectorem illas acceptare debent, & non scribentur continere. ibidem. num. 34.

Litterae Mercatorum plane probant contra contractus de mandato. Dile. 119. num. 1.

Nihilque refert, quod illa scripta sua per modum rogationis, exhortationis, vel desiderii. ibid. num. 2.

Litterae plene probant contra Mercatorum substantiam, ibid. num. 19.

Litterae Mercatorum subsequentes dubie declarantur, per antecedentes elatas. ibid. num. 20.

Epistola Mercatorum, si aliqua verba sunt dubia, intelligi debent prout verisimiliter autem scribentur. Dile. 119. num. 17.

Et interpretari debent in sensu magis profecto mandanti, vel scribenti. ibid. num. 18.

Et transmitti in sensu contractu, & subdantur preferentiae. ibid. num. 29. 34. & 35.

Epistola responsiva non debet intelligi contra respondentem, sed in sensu ei magis utili. ibid. num. 30. & 37.

Et adversus illum, qui se contra respondentem, fundere praesumit. ibid. num. 31. & 35.

Epistola verba dubia, & equivoca declarant possunt & scribentibus. ibid. num. 36.

Mercator fundare se non potest in epistola, quae de tempore actus, seu mandati erexit, nonnulla ad eum pervenerat. Dile. 119. num. 48.

Rationes enim non habet lucrum, ubi non habet locum actus confutandus. ibid. num. 49.

In Mercatorum Epistola et diversivo modo sententia diversa non arguitur. ibid. num. 51.
 In Epistola Mercatorum, mandatum eorum attenditur, non vero in articulo iuris. Dile. 219. num. 51.

LITERAE CAMBII.

Fide Cambium, Societas, & verba in specie. Litterarum cambii tractationem diffinit non praesumit etiam dicitur, & Cambium qui solent eas debent, interire deberent. Dile. 21. num. 11.

Et periculum nominis debitoris esse in damnum morosi, & culpam habentis. ibid.

Litterae vulgo del *ritorno* sufficientes ad docendam solentem cambii, aliisque exhibitione litterarum delatandae. Dile. 26. n. 4. & 5. de Dile. 28. n. 15.

Litterae cambii redemptas proventus resolute in maiorem veterandiam, & detrimendum mercatorum, Dile. 26. num. 12. & alia vide in verbis *Cambium*.

Litterarum cambii solutionis adiectus, si non est creditur non potest agere contra acceptantem, licet illa acceptatio importeret praesumptionem de solvendo. Dile. 33. num. 12.

Et acceptantem huiusmodi adiectus simpliciter mandavit. ibid. num. 13.

Secus si adiectus esset creditur, & quis tunc habet iuramentum aditionem. num. 14. ibid.

Acceptata litterae cambii teneantur esse solvere post mortem scribentis. Dile. 33. num. 32.

Declaratur. num. 36.

Litterarum cambii acceptatio importeret novam obligationem solvendi ei, qui litteras praesentat. Dile. 33. num. 36. 37. & 65.

Qua scilicet in actu acceptationis mandatum extinguitur. num. 38. ibid.

In Litteris Cambii verba per la *valuta* ante important veram solutionem pecuniae. Dile. 43. num. 1.

Litterarum cambii debet remanere obligatio usquequaque fieri fuerit completa. Dile. 43. num. 1. 4. & 50. & Dile. 190. num. 16.

Et est debitor conditionalis, quantum scilicet non fuerit illa adimpleta. ibidem. num. 5.

Contractum. num. 51.

Et declaratur Doctores contracti. ibid. num. 6. & 52.

Scribens non apponens in litteris cambii clausulam *per la valuta*, sed recipiens per supplementum providens, non uti erantur maxime dicitur. Dile. 44. num. 4.

Verba *pagare all'ordine S. P.* apponita in litteris cambii non operantur, quod cambium contractum sit cum eo, cui postea dictum fuit solvendi. ibidem. num. 34.

Litterae Cambii contractibus prestatas, & non solutis competunt, non recipiunt litterarum, quamvis Girarum regressus contra scribentem. Dile. 48. n. 1.

Explicatur essentia clausulae *all'ordine S. P.* & scribentis in Litteris cambii, ut plurimum apponit. Dile. 48. num. 4. 6. 10.

Litterae Cambii, si fuerint scriptae per la *valuta*, aut per la *valuta* domini exceptio non numeratae pecuniae non competit scribenti. Dile. 48. num. 7.

In verbis litterarum cambii per la *valuta* interea, aut per la *valuta* cambiana agitur non fuisse eorum valorem perfolutum. Dile. 48. num. 13. & 39.

Girata Litterarum cambii, & per unum pagare importat mandatum, vel cessantem in giratum tantum Girarum. Dile. 48. num. 25. & 26.

Secus in Litteris cambii scriptis *all'ordine S. P.* quia tunc resolvitur in nominationem personae adiectae. Dile. 48. num. 16.

Litterae cambii, sive mandatum in eis datum de solvendo est irrevocabile. Dile. 48. num. 18.

Declaratur. num. 21.

Giratorio Litterarum cambii ex causa onerata non obstat exceptiones, quae obstant Giratio. Dile. 48. num. 19.

Declaratur. num. 22. & 23.

Litterae invoice in causa mercatoris etiam sunt acceptatae. Dile. 30. num. 98.

Scribens Litteras cambii non potest opponere exceptionem non numeratae pecuniae contra eum, cui fuerint giratae, & de ratione. Dile. 48. n. 28.

Co-

Co-

Co-

Co-

Co-

Co-

Co-

Co-

Co-

Co-

Co-

Co-

Contrarium, *lib. num. 29. & 30. ibid.*
 Offendunt differentia, quæ veniunt inter giratam
ſchedula, vulgo dicte *pagherb*, & *Giratum Literarum Cambii*, *num. 32. & 33. ibid.*
 Literarum Cambii tractio non confideratur ad effe-
 ctum transferendi dominium pecunie cambiaræ,
 ſed quando pecunia ipſa cambiata eſt ſoluta. *num. 33. ibidem.*
 Assignatur vera ratio, per quam ſcribens literas cam-
 bii *all'ordine S. P.* teneatur erga Giratarium abſ-
 que exceptione non numeratæ pecunie, neque
 quilibet alia. *num. 36. ibidem.*
 Literarum cambii girata. Vide *Girata*.
 Literarum cambii indoffatio. Vide *Girata quando fit
 pro indoffatione Literarum Cambii*.
 Literæ Cambii ſemper intelliguntur datæ pro ſolven-
 do, & non pro ſoluto. *Diff. 51. num. 8.*
 Sub una Litera cambii poſſunt fieri plures giratæ.
ibid. num. 26.
 Literæ cambiales non ſunt de ſubſtantiâ cambii. *Diff.
 cor. 52. num. 4. Et Diff. 190. num. 3.*
 Literarum cambii acceptio non importat rati mo-
 tum acceptationem mandati. *Diff. 53. num. 1.*
 Reprobatur prædicta opinio. *ibid. num. 2.*
 Referuntur diverſe Doctorem opiniones. *ibid.
 num. 3. & 5.*
 Defenditur verior opinio, quod acceptatio Li-
 terarum cambii final cum acceptatione mandati
 indicat obligationem conſtitutæ pecunie in acce-
 pte. *ibid. num. 6.*
 Literæ cambii acceptas non poſſunt evitare illarum
 ſolutionem exiſpendo quod vere debitum ad eam
 non ſpectat. *ibid. num. 7.*
 Neque opponere exceptionem, vel ſuo, vel o-
 ræne tractanti, quod non fuerit ſolutus valor,
 ſeu pretium literarum. *ibid. num. 8.*
 Minuſque exceptionem inadimplementi ex pat-
 te remittentis. *ibid. num. 9.*
 Reprobatur opinio Doctorem teneantem, quod
 acceptans literas cambii ſubſcriptoris perſonam in-
 duat. *ibid. num. 10.*
 Literæ cambii acceptas non poſſunt amplius ſolvere
 remittentem, ſed præſente præſentatori illarum. *ibid.
 num. 11.*
 Literarum acceptatio in quibus terminis habeat vim
 ſolutionis, & pro ipſamet ſolutione repetatur, *ib.
 num. 12.*
 Literarum acceptatione mandatum ſolvendi fit ir-
 revocabile. Vide *Mandatum ſolvendi litterarum ac-
 ceptationem*.
 Literæ cambii recipiens tenetur eas præſentare tra-
 ctario, ut deliberet an eas acceptare velit. *Diff. 54.
 num. 1.*
 Et hoc tenetur facere ſtatim ac potuerit, aliis
 dicere in mora. *ibid. num. 2. & 3. ubi etiam
 impugnatur du Pay de Arte Literarum Cambii.*
 Præcipue ſi trahens aliquid mercedis nomine do-
 derit, ut ceteris præſentatio Literarum fieret.
ibid. num. 6.
 Vel ſi remittens, ſeu remiſſarius fuerit interpel-
 latus à trahente ad faciendam ſtatim præſentatio-
 nem. *ibidem num. 7.*
 Literarum cambii remiſſarius præſentare perſonam
 remittentis. *Diff. 54. num. 5.*
 Literæ cambii recipiens tenetur elevare proceſſum,
 tam non acceptationis, quam non ſolutionis, alias
 tenebitur de omni domino. *ibid. num. 10.*
 Literæ cambii non acceptas non ſunt remittende
 ad datorem earum una cum proceſſu, ſed ad re-
 mittentem, & assignatur ratio. *Diff. 54. num.
 12. 13. 14.*
 In Foro Romano non adeſt conſuetudo elevandi
 proceſſa, ſed ſolum certiorandi per literas cambii
 datorem litterarum de non ſecuta acceptatione.
ibid. num. 11.
 Pendente termino ad ſolvendum literas cambii cre-
 ditor earum poſſet petere à debitore ſubſcriptionem
 de literis debito tempore ſibi ſolvenda. *ibidem
 num. 13. & 43.*
 Quo tempore debeant elevari proceſſa, tam non ac-
 ceptionis, quam non ſolutionis. *ibid. num. 15.
 & 26. cum ſeqq.*

Literarum cambii datores ſcribere ſolent alias literas
 aviſi ſuis correſpondentibus, & iſti ſimiles literas
 dantur ſuper exitu negotii. *num. 17. ibid.*
 Literarum cambii credito, vel quas correſpondentiſ,
 ſi ſuit in parva mora in elevando proceſſo excu-
 ſatur, ſecus ſi in magna. *Diff. 54. num. 19.*
 Impugnatur hæc diſtinction, & indiſtinctè tene-
 tur etiam parvam moram præjudicare moroſo in
 hac materia. *ibid. num. 21. & ſeq.*
 Et reſoluitur deſcriptio Parlamenti Paſſienſis rela-
 ta per *D. Du Pay de arte liter. Cambii. ibidem
 num. 22.*
 Quæ parva, aut magna mora fuiſſe dicatur in cre-
 ditore literarum cambii. *ibid. num. 20.*
 Literarum cambii creditores tenentur tacite obliga-
 ti ad curandum ſtatim ſolutionem literarum cam-
 bii. *ibid. num. 30.*
 Literæ cambii recipiens poſſet pendente termino ad
 eas ſolvendas agere contra ſcribentem, ut ſibi in-
 terem ſubſcriptionem præſtet de ſolvendo luctas.
ibid. num. 43.
 Et ſi eam non præſtet poterit ſcribens conſtrigi
 ſtatim ad ſolutionem valoris literarum. *ibidem
 num. 44.*
 Literarum cambii creditores eſt prædicti obligatus nun-
 ciare debitori ſuo acceptationem literarum, vel earum
 ſolutionem non fuiſſe ſecutam. *ibid. num. 53.*
 Et hæc nunciatio eſt diverſa obligationi ab obli-
 gatione proceſſi. *ibid. num. 54.*
 Cambium ad quam contractus ſpeciem reducat.
Diff. 56. num. 8.
 Literarum cauſa tracta quando eſt facta correſpe-
 ctive ad remiſſam, tunc licet tractarius accepta-
 verit literas cambii, poſſet recuſare ſolutionem,
 ſi remiſſa non fuerit adimpleta. *ibid. num. 57.*
 Declaratur, quando prædicta conclusio procedat
 & quando non. *ibid. num. 71. & ſeq.*
 Acceptans literas cambii præſentatas ab aliquo, qui
 eſt creditor mandantis, vel ſcribentis literas, re-
 necet eas ſolvere, ſicet per datorem literarum re-
 vocatum ſine mandatum de ſolvendo, quia tale
 mandatum eſt irrevocabile. *ibid. num. 60. & 66.*
 Et hoc procedit non ſolum in præſentatore,
 qui eſt creditor literarum, ſed in præſentatore, ad
 quem ſpectaret commodum, & incommodum re-
 miſſæ. *ibid. num. 67. & 68.*
 Secus, ſi literæ acceptatæ præſentatæ fuerint ab
 eo, qui erat tantum adjectus ſolutioni. *ibidem
 num. 61. & 64.*
 Et assignantur rationes. *ibid. num. 62. & 63.*
 Literæ cambii acceptans non remanet obligatus, ſi
 ante acceptationem dator literarum decederit. *ibid.
 num. 58.*
 Literarum cambii tracta de ordine, & compoſito ſer-
 ri, non obligat tractantem erga tractarium literas
 ſimpliciter acceptantem. *Diff. 57. num. 1.*
 Secus ſi literæ acceptatæ fuerint cum clauſula
 S. P. vel alio modo huic ſimili, aut æquipollenti.
ibid. num. 2.
 Literarum cambii acceptatio ſemel ſimpliciter facta
 non poſſet per acceptantem in poſterum modifica-
 ri cum clauſula S. P. vel aliis ſubſequenti conditione,
 ſeu proſtulatione. *ibid. num. 3.*
 Si literæ à principio acceptatæ fuerint, cum clauſula
 S. P. acceptans tibi non præjudicat, quavis
 poſſet ſcripſerit tertio, de cujus ordine, & compo-
 ſito ab ſum mercatore factus fuit, ſe prædictam
 tractam adimplendum compoſito ejuſdem tertii. *ib.
 num. 4.*
 Literarum cambii dator pro valore habita, & illarum
 Girator non liberatur, niſi poſtquam ſup-
 rior Litera completa. *Diff. 58. num. 2. & Diff.
 190. num. 16.*
 Amplia, licet fuerint literæ acceptatæ. *ibidem
 num. 17.*
 Literæ cambii, ſeu Giratæ intelliguntur ſemper factæ
 cum hac tacita conditione, quatenus adimpleta
 fuerint. *Diff. 58. num. 3.*
 Impugnatur hæc conclusio. *ibid. num. 6.*
 Referuntur varie opiniones ſuper natura, &
 quidditate contractus cambii. *Diff. 59. num. 1.
 & ſeqq.*

Et firmare magis vera. *ibid.* num. 2.
 Literarum cambii acceptio dat perfectionem contra-
 ctus cambii. *ibid.* num. 6.
 Contrarium. *ibid.* num. 10. & 11.
 Literarum acceptio non est novus contractus, sed
 pars primi contractus inser remissionem, & auto-
 rem initii. *ibid.* num. 9.
 Declaratur hac propositio. *ibid.* num. 17.
 Literarum acceptio est pars substantialis contractus
 cambii. *ibid.* num. 7. & 8.
 Contrarium. *ibid.* num. 9.
 Litera cambii non sunt pars substantialis cambii. *ib.*
 num. 10. & 19.
 Sed ejus executionem damtaxat respiciunt. *ib.*
 Absque literis potest alia modis etiam contra-
 ctus cambii. *ibid.* num. 12.
 Litera cambii sunt necessaria ad justificandum reali-
 tatem cambii. *ibid.* num. 13.
 Contrarium. *ibid.* num. 13.
 Literarum cambii remittens, redemptoribus proferatis
 literis sibi datis à scribente, potest agere ad restitu-
 tionem pretii, seu valute non solvitur dicto scri-
 benti. *Disc.* 59. num. 55.
 Intelligit tamen ad restitutionem pretii sui inter-
 esse, & non sui pretii. *ibid.*
 Et similiter videtur per remittentem agi posse ad
 restitutionem contractus cambii, & sic ad restitu-
 tionem valute actione de *casum*, & *ex causa data*, &
non secuta. *ibid.* num. 56.
 Contrarium firmatur respondendo omnibus au-
 thoritatibus contrariis. *ibid.* num. 57.
 Literarum cambii datur, videtur se à principio obli-
 gare sub certa conditione erga remittentem testi-
 ficandi pecuniam, seu valutam receptam, si literæ
 non fuerint adimplete. *Disc.* 60. num. 1.
 Literas cambii remittens, sive contrahens in mone-
 ta imaginaria, non censetur habuisse respectum ad
 valorem monete specifice, quæ curret de tem-
 pore initii contractus cambii, sive alterius con-
 tractus. *Disc.* 61. num. 3.
 Apocba Cambiaria ex Statuto Florentino habet exe-
 cutionem paratam. *Disc.* 117. num. 1.
 Cambiorum justitia fundatur super periculo trajectio-
 nis pecunie, cum incursumque lucri, vel damni.
ibid. num. 2.
 Cambiorum realitas justificatur ex transmissione spec-
 ietatum, vel literarum *dell' andata*, & *del ritorno*. *ib.* n. 3.
 Vel acquiescentibus documentis, aut conjec-
 turis. *ibid.* num. 4.
 Ex per iterum nominatur *Scursu facis*, si de
 ejus missione ad nudinas, & de exitu constet,
ibid. num. 5. & 12.
 Principale si fuit satisfactio prædictum scri-
 ptum, & nullum ab altero emplace. *ibidem* au-
 tem. 6.
 Et continent non solum negotia, & cambia a-
 lienis, sed etiam propria, & habent relationem ad
 computa, & bilancium aliorum nominatiorum,
 ita ut una cum eo eorumque fuerit generale bi-
 lancium feriarum. *ibid.* num. 7. & 8.
 Cambia valida sunt, licet cambiarum, & recambia-
 rum fuerint in feriis, cum nomine debitoris scripto
 in cifra. *ibid.* num. 13.
 Et quamvis nomen debitoris fuerit in satisfac-
 tione scriptum non in loco nudinarum, sed ante
 illorum missionem ad nudinas. *ibid.* num. 14.
 Vel etiam deficiat in dictis satisfactiois subscrip-
 tio Cancellarii, vel Consulis feriarum. *ibid.* n. 15.
 Præterea si aliunde constet de illorum trans-
 missione ad nudinas. *ibid.* num. 16.
 Acceptio literas cambii, nec nomine proprio, nec
 nomine alieno scribentis nullam exceptionem op-
 ponere valet. *Disc.* 143. num. 3.
 Declaratur, & limita, ut num. 4. *ibid.*
 Litera Cambii ex generali consuetudine, & per le-
 gem particularem Librai habent executionem pa-
 ratam. *Disc.* 143. num. 15.
 In Judicio executivo Literarum Cambii nulla excep-
 tio admitti potest. *ibid.* num. 16.
 Quod intelligitur quoad exceptiones turbidas,
 & hrigiosas, non vero quas faciles, & claras.
 num. 17. & 19. *ibidem*.

Contra Literas Cambii opponi potest exceptio doli
 mali. *Disc.* 143. num. 17.
 In Literis Cambii an sufficiat, quod nomina debito-
 rum exprimentur in eis in cifra. *Disc.* 149. n. 37.
 Exceptio non numeratæ pecunie non datur contra
 Literas Cambii. *Disc.* 151. numer. 8. & 18.
 Litera cambii acceptatæ habent executionem paratam.
Disc. 152. num. 1. & 31.
 Neque hac exceptio retardari potest exceptioni-
 bus aliorum indagentium requisitis. numer. 32.
ibidem.
 Datur Literarum cambii an valeat post earum gira-
 tam revocare mandatum de solvendo in perjudi-
 cium Girataxi. *Disc.* 164. num. 1.
 Negativa opinio veteri juxta municipale Li-
 brai dispositionem. *ibid.*
 Datur Literarum *all' ordine* S. P. se obligat ad illu-
 rum solutionem, tam respectu receptoris illarum,
 quam cujuscumque Girataxi. *num.* 5. *ibid.*
 Obligatio daturis Literarum *all' Ordine* S. P. intel-
 ligitur indura hac conditione, quatenus valor Li-
 terarum à receptore earundem literarum solvantur.
 num. 6. *ibid.*
 Condicio favore girataxi pro adimpleta haberi debet
 cum per dantem literarum fuerit quin minus ista
 adimpleta fuerit. *Disc.* 164. num. 7.
 Decodius illius qui literas Cambii acceptavit, credi
 in dantem scribentis, & non illius cuius favore
 acceptatæ fuerunt. *Disc.* 190. num. 18.
 Et ratio est, quia dictæ literæ intelliguntur da-
 tæ pro solvendo, & non pro soluto. *num.* 19. &
 22. *ibid.*
 Literarum cambii Creditor, vel illius Giratarius, si
 fuit negligens in prefatandis literis, vel prefat-
 entis non denunciavit intra debitum tempus scri-
 benti morosum, quæ reluctans illius, cui pro
 eis solvendas directæ fuerunt, nullum tegerum
 habet contra scribentem. *Disc.* 190. num. 20.
 Etiam si potest, qui eas solvere debebat, deco-
 rat. *num.* 21. *ibid.*
 Item non potest se excusare ab omissione proteri,
 vel denunciacionis non factæ scribenti de reluctan-
 tis acceptantis in non solvendas literas cambii sub
 pretexto, quod scribens aliunde sciverit literas non
 fuisse completas. *num.* 22. *ibid.*
 Et de ratione. *ibid.* & *num.* 29.
 Literas cambii dant Romæ pro Hispania tenetur ju-
 ra particularem stylum, Romanorum Mercatorum
 docere infra certum tempus de earum solutione,
 alias reddere tenetur Creditori Cambii earum va-
 lutam. *Disc.* 190. num. 26.
 Quod procedit in Literis cambii datis pro His-
 pania certe personæ, secus in literis datis *all' or-
 dine* S. P. *ibid.* num. 27.
 Et vide. *Advocatus*.
 Transmissio pecuniarum in nudinis probatur ex li-
 teris *dell' andata*, & *del ritorno*. *Disc.* 202. nu-
 mer. 16. 22. & 23.
 Literæ non requiruntur uti de substantia Cambii,
 sed ad effectum probationis, quod nempe Cam-
 bium fuerit vere, & realiter secutum de loco ad
 locum. *Disc.* 202. num. 17. 28. & 19.
 Literarum exemplario fieri potest ex libris, & scrip-
 turis feriarum, tanquam originibus, & certis.
 num. 24.
 Literæ *dell' andata* manere solent pecuniæ mercatorum
 ad quem directæ fuerunt in nudinis. numer. 25.
ibidem.
 Literæ in alio faciant dubitare, quod scartafaccium
 etiam fuerit minus abique eo quod scripta in eo
 fuerint nomina debitorum. *Disc.* 202. num. 31.
 Literæ cambii favore publici Commerciū viam habent
 publici Instruendi. *Disc.* 217. num. 24.

L I T E R Æ M I S S I V Æ.

Ex Literis responsivis præcedentium tenor detegitur.
Disc. 30. num. 22. & 28.
 Litera responsiva interpretatur à prima litera missi-
 va. *Disc.* 38. num. 20.
 Item in sensu magis vult respondenti. *ibid.* &
Disc. 119. num. 30. & 37.

Imo contra illum, qui se fundare vult super littera responsiva. Dile. 36. num. 17.
 Littera responsiva, si est dubia, debet intelligi in sensu minus prejudiciali sententi. ibid. num. 19.
 Imo habetur ad effectum evadendi majoris prejudicii ac si scripta non fuisset. ibid. num. 20.
 Vel saltem est in facultate respondentis eam interpretandi. ibid. num. 21.
 Et id procedit, etiam si littera fuerit acceptata à correspondenti. ibid. num. 22.
 Litteræ Missivæ, & responsivæ inter Mercatores probant mandatum. Dile. 161. num. 3.
 Nec non etiam illius acceptationem, & executionem. num. 4. ibid.
 Et vim obtinent publici Instrumenti, sententiæ, seu rei judicatis. ibid. num. 5.
 Et vide in verb. *Epistola*, & in verb. *Littera*.

LITERÆ OBLATORIÆ.

Innovationes, ac mutationes, vel nova pacta facta à Mercatoribus contra formam litterarum obligatoriarum, & non deducta ad notitiam correspondentium, non infringunt primariam obligationem in dictis litteris contractam. Dile. 35. num. 16.
 Litteræ obligatorie Mercatorum tantum, non autem capitula societatis attendi debent inter Mercatores. Dile. 144. num. 37.
 Et sunt necessario à locis transmittende, ut Mercatores forenses alliciantur cum nova societate. num. 50. ibid.
 Dissolutio societatis, & illius renovatio debet fieri per litteras obligatorias. Dile. 145. num. 13. 16. 17. & 18.
 Vide plenius de his litteris in verb. *Societas*.

LITERÆ ONERARIÆ.

Vide in verb. *Apocha oneraria*.

LITERÆ PATENTES.

Litteræ Patentes presumptionem faciunt emptiois, & domus Navis. Dile. 214. num. 7.
 In Litteris Patentibus R. C. Magni Ducis Hetruriz *Infidelis* expressio Græcorum Schismaticorum non comprehendit. Dile. 214. num. 21.
 Et de exatione. ibid.

LITES

Non debent in infinitum multiplicari. Dile. 12. num. 16.
 Lites dicunt pendere per citationem jam executam. Dile. 100. num. 1.
 Si Lites pendentes Principi narrata non sint, rescripiunt delegationis est subreptionem. ibid. num. 2.
 Circumductio Citationis allegari potest tantum à reo, & non ab Actore, maxime si actor pretendat per hujusmodi circumductionem, licet non amplius pendere. ibid. num. 3.

LITIGIOSUM.

Vitium Litigiosum committitur solum, quando actum sit in actione reali, focus personali. Dile. 97. n. 1.
 Si res effecta fuerit litigiosa, tunc agi poterit contra acquirentem, quemadmodum fieri poterat contra primum reum. ibid. num. 3.
 Nulla requiritur scientia ex parte acquirentis de lites pendente ad effectum inducendi vitium litigiosum. ibid. num. 4.
 Vitium litigiosum committitur, etiam quando actum fuit in actione personali ratione certæ rei, ut ex vendito, deposito, censu, legato, & aliis. Dile. 97. num. 5.
 Litigiosus actio, fluit ac ex parte Actoris talis sit, an possit alteri cedi. Dile. 178. num. 26.
 Vide in verb. *Altit*.

LITIS CONTESTATIO.

Litis contestatio, aut citatio per se an inducat interruptionem prescriptionis, & malam fidem. Vide plenius. Dile. 110. per tot.
 Litis jam contestatæ renunciatio, & super ea transigens, licet fuerit victor, præsumitur malam fidem fore. Dile. 116. num. 14.

Litis contestatio non inducitur ut sola illi oblatione, sed requiritur, ut lites etiam ventiletur. Dile. 150. num. 20.

LOCATIO. LOCATOR.

In Locatione pactum appositum, quod finito tempore locationis sit in arbitrio conductoris continuare, vel non in locatione, valet. Dile. 10. num. 76.
 Locator agens contra Conductorem ad obstruendum contractus debet per sui parte implementum probare. Dile. 23. num. 1.
 Imo contra eum obstat exceptio non adimplementi. ibid. num. 2.
 Locator operarum non tenetur nisi de dolo, lata, & levi culpa, non autem de levissima, quia est contractus græci uicinos celebratus. Dile. 36. num. 21. & Dile. 225. num. 26. & 27.
 Secus, si recepit mercedem pro custodia, & diligentia. eod. Dile. 36. num. 22.
 Sed eligendo personam, sive sufficientem idoneam in nulla culpa est. ibid. num. 23.
 Tanto magis, quando electio facta fuit ex causa necessaria. ibid. num. 25.
 Locationis, aut venditionis, aut alius hujusmodi contractus, si in parte rescissus remanet, in totum rescinditur debet. Dile. 69. num. 3.
 Conductus alioo liberatur à toto contractu, quando in aliqua parte non potest amplius uti re conductæ. ibid. num. 4. & 6.
 Quod dicitur de conductore, procedit in locatore, & ab uno ad alterum valet argumentum. ibid. num. 5.
 Locator operarum, si operas præstare non potest ob causam supervenientem in persona conductoris, nihilominus salarium integrum petere potest. Dile. 77. num. 1.
 Locationis contractus solo consensu perficitur, adeo quomodocumque ille appareat, etiam sine aliqua scriptura attendendus est. ibid. num. 2.
 Ob morem conductoris operarum, dicitur casus conigisse in persona conductoris, & adeo salarium semper tali casu debetur integrum conductori operarum. ibid. num. 4.
 Secus, si casus conigisset in persona locatoris, vel in rebus conductis. ibid. num. 6.
 Hæres conductoris tenetur integram mercedem præstare locatori operarum, licet per morem Testatoris locator non potuerit operas suas præstare, nec non contractus locationis dici valere personalem, & non transitoriam ad hæredes. ibid. num. 7.
 Saper te invecta in pædium Urbanum ad habitandum conductum Locator de Jure communi nullum habet in judicio concursus prælationem. Dile. 103. num. 52.
 Secus, si agatur de heredo, vel apotheca pro custodia, & conservatione mercium. ibid. n. 53.
 Sicuti in Civitate Lucenâ stante Scaturo. ibid. num. 53. & 60.

LOCUPLETATIO. Vide JACTURA.

LOCUS. LOCA.

Locus, & tempus contractus, & non mandari attenditur. Dile. 9. num. 21. 22.
 Loca devia dicuntur ea, que sunt proci à via, & à destina navigatione. Dile. 134. num. 8. & 10.
 In loco, in quo nullus consensus interit, contractus, vel negotium inter absentes gestum dicitur. Dile. 179. num. 1.
 Vide cetera multa in verb. *Contrahit*.
 Locus delicti à mandatario commissi attenditur, & non locus, in quo fuit datum mandatum. Dile. 179. num. 64.
 Locus, in quo procurator stipendit, & consignavit merces venditori, attenditur, & emptio, & venditio ibi dicitur conclusa. ibid. num. 46.

LOCUTIO.

Infinita locutio omnis comprehendit que sub universali dispositione venire possunt. Dile. 137. num. 20.

LUCRUM. *Id est* INTERESSE.

Amisio lucri est damnum. Dife. 23. num. 64.
 Lucrum, vel dampnum remotionem, vel poffibile, per-
 rum, aut nihil in iure confideratur. Dife. 38. nu-
 mer. 57. & Dife. 99. num. 58.
 Lucrorum liquidatio Iudicis arbitrio remittitur cum
 fit res difficulta probationis, & in ea leuiores pro-
 bationes, & coniecturae fufficiant. Dife. 159. nu-
 mer. 6.
 Lucrum Dotale. Vide *Dur. Merito*.
 Lucrum dotale non compenfatur cum legato relicto
 per uxorem Marito, quando neceffario illud de-
 betur ex Statuto. Dife. 181. num. 41.
 Secus fi erat in potestate partium illud non con-
 venire. *ibid.*
 Et explicatur Statutum Afculanum Lib. 1. Rub.
 4. de lucro dotali. Dife. 181. num. 42.
 Lucri dotalis renunciatio fieri potest in praedictum
 creditorum. *ibid.* num. 45.
 Lucrum cessans, vel dampnum emergens à principio
 in pactum delicti potest, & in certa quantitate
 taxari. Dife. 201. num. 8.
 Interelle lucri cessantis, & damni emergentis, quan-
 do agitur de Mercatoribus, & locis insignibus
 mercantibus, debetur absque alia probatione re-
 quisitorum, *Pauli de Castro*. Dife. 202. num. 59.
 Lucra alicui obveniant quomodo in ejus patrimonio
 esse dicantur. Dife. 209. num. 38.
 Haeres alicuius debitoris neque in Creditorum per-
 niciem repodice alia lucra in defunctum à jure
 transmissa. Dife. 209. num. 39.
 Dammodo vere, & sincere fiat repoditio, non
 autem fraudolenter. num. 40. *ibid.*

M

MAGISTER NAVIS.

Circa incolumitatem, aut naufragium navis, vel
 mercium fides ei adhibetur. Dife. 1. num. 45.
 Quando exterius est, praesentem ignorantiam habuit
 de bannimento. Dife. 10. num. 9.
 Praepositus ab aliquibus Dominis navis, alia scienti-
 bus, ac patientibus, ab omnibus eum eadem fa-
 cultate praepositus dicitur. Dife. 18. num. 17.
 Fungitur vicibus mercatorum absentium à navi. Di-
 feur. 19. num. 7.
 Sed tenetur periculum navis eis denunciare, si
 aedescit, licet jactum recusarent. *ibid.* n. 8. & 9.
 Secus, si aedescit periculum instantaneum, aut pe-
 riculum in mora. *ibid.* num. 14.
 Tenetur ad omnia damna, ejus dolo, vel culpa mer-
 citibus obvenia. Dife. 19. num. 19. Dife. 46. num. 3.
 & 5. & Dife. 133. num. 1.
 Iam tali casu nec auxilium praestendere potest.
ead. Dife. 133. num. 2.
 Secus, si dampnum obvenierit ex casu fortuito.
 dicto Dife. 19. num. 20.
 Tenetur de damno, licet culpa non sit ordinata ad
 calum. Dife. 19. num. 23. & 4.
 Item bene, & apteque navim instruere, alias de
 negligentia tenetur. *ibid.* num. 32. & 34.
 De negligentia quoque tenetur, quando in tem-
 pore portus damno occurrere, & non solum de
 levi, sed etiam de levissima tenetur armenta mer-
 cede, seu navio quod accipit. *ibid.* num. 33.
 Non potest ante exactionem Navulorum compelli per
 mercatorem in libris Dohane ad ei intendendas
 merces vedtas. Dife. 31. num. 2.
 Praesumitur culpofus ob inobservantiam contractus.
 Dife. 33. num. 7.
 Et ad excusandum se à culpa tenetur probare
 casum exclusivum culpe, *ibid.* num. 8.
 Custodie debet diligenter merces, easque configare
 bene conditionatas, alias non solum tenetur ad
 refectionem damnorum, sed etiam nullum com-
 pensare mercedem. Dife. 33. num. 16.
 Debet rationem reddere de arca, seu fardello ap-
 erto, quod clausum erat configatum. *ibid.* n. 17.
 & 26.

Et circa quantitatem, & qualitatem mercium
 dicti fardelli aperti fieri debet iuramento Domi-
 norum. *ibid.*
 Sed debet prius constare quod arca fuerit figil-
 lata, & postea diffignata. *ibid.* num. 18.
 Quin imo est neceffarium quod probetur jam
 fuisse figillatam, & quod de fardello diffignati non
 posset. *ibid.* num. 19.
 Si ob mala armamenta navis perit, amissum mer-
 citium dampnum emendare tenetur. Dife. 23. num.
 22. & 58.
 Non tenetur de casu fortuito. *ibid.* num. 23.
 Nisi alicui conventum fuerit. *ibid.* num. 26.
 Considerare debet, quod sibi verosimiliter occurrere
 possit, neque alicui periculo se exponere. Dife. 23.
 num. 36. 37.
 Providere tenetur omnes impensas faciendo pro usu
 navis. *ibid.* num. 42.
 Est in lata culpa, si non adhibet vulgarem diligen-
 tiam. Dife. 23. num. 39.
 Et est in levi culpa, si deviat ab ea diligentia,
 quam adhibet alii. *ibid.* num. 42. 41.
 Item est in culpa, si res vehendas imponit in
 navi non bene instructa. *ibid.* num. 58.
 Et similiter si promisso tempore iter non ago-
 ret, illudque differret. *ibid.* num. 59.
 Non solum tenetur de dolo, sed etiam de lata, le-
 vi, & levissima culpa. Dife. 23. num. 60. & 63.
 & Dife. 132. num. 3.
 Tenetur in locis particulatibus exploratorem, seu du-
 ctorem, vulgo *Pilote di terra* secum conducere.
 Dife. 45. num. 23.
 Alias omne dampnum, vel jactum, qui ex illius
 negligentia fequeretur, emendare tenetur. Dife. 45.
 num. 24. & Dife. 46. num. 3. & 5.
 Ante jactum faciendum explorare debet voluntatem
 vedtorum. Dife. 45. num. 24.
 Declaratur, ac limitatur hac conclusio. Dife.
 19. num. 27.
 Scire debet omne dampnum, quod ob ejus culpam,
 aut negligentiam obvenit mercibus in navi onera-
 tis. Dife. 46. num. 3. & 5.
 Et tali casu merces corruptae estimati debent
 quanti in loco destinato vendi possident. num. 6.
ibid.
 Praestare debet navim bene instructam, pictatam, &
 disparatam, nec non involacra nautica ad separa-
 tionem rerum, siue mercium nudacurum. Dife.
 46. num. 4.
 Si non est in dolo, neque in culpa, ad nihil tenetur.
 num. 7. *ibid.*
 Si navim plus oneraverit, quam ea pati poterat,
 dampnum mercatori obvenient facere debet. Dife.
 46. num. 41. 42.
 Magister navis, seu Capitaneus pro avaria sibi debita
 super mercibus affecuratis agere potest non solum
 contra Dominos mercium, sed etiam contra
 Affecuratos. Dife. 1. num. 187.
 Regulariter navarchus tenetur ad emendationem dam-
 ni sua culpa, dolo, & ignorantia mercibus obven-
 ti. Dife. 23. num. 65.
 Videlicet ob non praestitam navim bene picta-
 tam, disparatam, ac integram. Dife. 33. num. 66.
 Vel si imperitos nautas, aut minus adhibeo-
 rit. num. 67. *ibid.*
 Vel perito Ductore, vulgo *Pilote di terra* non
 facris usos. *ibid.* num. 68.
 Vel extra navim pernoverit. num. 69.
 Aut si plus iusto navim oneraverit. num. 70.
 Aut si per loca notorie non rurs navigaverit.
 num. 71. *ibid.*
 Item si vexillis illicitis, vel falsis nulla neces-
 sitate urgente usus fuerit. Dife. 23. num. 72.
 Item si merces damnificatae fuerint à muribus
 ob non delatos seles super navem. num. 73. *ibid.*
 Item si ob suas inimicitias, vel nautarum,
 dampnum aliquod patitur Dominus mercium. nu-
 mer. 74.
 Item non resistendo Piratis cum posuisset. nu-
 mer. 75.
 Aut si romium plenius velis navigando in fyr-
 tes, vel vada, vulgo *secre* incident. num. 76.
 Pa.

Mandatum habens scientia non contrahitur tunc de
receptis mandatis. Dile. 22. num. 60. & 61.
Mandatum presumitur certissimum a Mandatario ob
scriptum tempore. ibid. num. 67.

MANDATARIUS. Vide PROCURATOR.

Tenetur de causa solutio erga mandantem non ad-
impleto mandato, etiam in quolibet. Dile. 3.
num. 36.

Mandarius tenetur aliquid pro persona nominanda
consentire quod pro mandato. Dile. 7. n. 74.
Potest ordinare aliter implendum committere, quem
appropinquat Dominus. Dile. 30. num. 54.

Et tunc casu non tenetur substituere reddere ca-
sionem mandatis, sed Dominus. ibid. num. 55.
Mandarius adfectus acquiritur. Vide in verbis. Ad
filiam.

Mandarius cum provisione tenetur de omni dam-
no, quod ex illius factis, & culpa etiam testifi-
ca obvenit ejus mandanti. Dile. 36. num. 7.
& 81.

Mandarius tenetur de omni negligentia, & de cri-
mi. & de dolo forem substitueretur. Dile. eodem
num. 4.

Industria Mandarius tenetur semper electis, sed
alium substitui non potest. ibid. n. 5. & Dile.
224. num. 3.

Si elegit personam idoneam ad deferendum argen-
tum vel aliud negotium peragendum, mandatis
de non substitui derogatur. cat. Dile.
36. num. 6.

Tenetur erga suam principalem de dolo, aut culpa
suorum substitutorum, vel agentium, dum de ma-
te administrationis redargui possit. Dile. 36. n. 7.
Secus si electa esset persona innoxia. ibid. ibid.
Ampia, licet persona electa esset pauper. ibid.
num. 8.

Nam et eo quod persona pauperis fuit, de vi-
lis non debent dici non idoneis. Dile. eod. n. 9.
Mandarius dicitur diligens, si elegit cum qtu idone-
us, ac integre fidei habebatur. Dile. 36. n. 10.
Et siue probetur in substitui, siue electis ipso
jure praesumatur. ibid. num. 17.

Ac sufficit solum cum adesse de tempore elec-
tionis facta non citato tenetur contrario. ibid.
num. 20. & 24.

Mandarius excusetur a culpa, seu dolo, quando
de rebus mandantis disposuit non secum, sed de
suis. Dile. 36. num. 3.

Si elegit substitutum idoneum, iuxta ordinem man-
dantis facere tunc dicitur. ibid. n. 14. ibid.
Et tunc nulla est culpa. Dile. eod. num. 23.

Tanto magis quando electio facta fuit ex cau-
sa necessitatis. ibid. num. 24.

Mandarius caret omni culpa, quando fecit id, quod
verosimiliter ipse mandans fecisset. Dile. 36. num.
25. & 29.

Et pariter si fecit id, quod alii prudentes Man-
dantes fecissent. ibid. num. 32.

Vel praedictum se fecit circa aliena negotia. ibid.
num. 30. & 31.

Mandarius gerens negotium ad iustitiam mandan-
tis non potest esse Procurator in rem propriam.

Dile. 44. num. 19.

Mandarius in rem propriam in consilio sine po-
testate. num. 21. ibid.

Et unitas, siue damnosa negotii ad eum spe-
ctat. num. 22. ibid.

Mandatus si statim ac poverit, non agit, dicitur
in mora. Dile. 55. num. 5.

Mandatus mora stans, omne damnum quod man-
danti sequitur, per illum emendari debet. Dile. 54.
num. 8. 45. & 46.

Mandarius, si non potest explere mandatum, te-
netur id nunciare mandanti, ut si velit aliter
opera utatur. Dile. 54. num. 31.

Mandarius non tenetur de casu fortuito contingen-
te sapere rebus, mercibus, & pecuniis mandatis.
Dile. 56. num. 17. & 18.

Et de ratione. num. 37. ibid.

Mandatus agere potest actione contraria mandati
contra mandantem pro omnibus impensis factis,

damno, & interest. passio in exequendo mandato.
ibid. num. 36.

Similiter si mandatus non providet in tem-
pore sui correspondenti pecuniam pro executione
mandati. ibid. num. 37.

Mandatus, si merces cambi accepit, non re-
manet obligatus, si tunc accepit mandatum,
siue ante iuramentum dederit. Dile. 56. num. 38.

Mandatus, si in casu inopinato, & non previsto
aliquid expedit accepit, nullum ex hoc perju-
dicium sentit debet. Dile. 49. num. 127.

Et sic Legatus, & Commissarius Principis. ibid.

Mandatus, seu correspondens, qui accipit ad cam-
bium pecuniam, ut navis ejus principis onera-
retur, ne solvens vasa per piam, ab omni damno
liberatus esse debet, si tunc predicta gesserit absque
mandato. ibid. num. 17.

Mandarius quando contrahit non expresso man-
dato, nullatenus debet compelli contra tenetur,
cum quo mandatus contrahit. Dile. 76. nu-
mer. 2.

Sed ubi ergo potest judicialiter ad cedendum
mandanti condempni. ibid. n. 3.

Mandarius nihil potest addere, vel diminuire man-
datis. Dile. 119. num. 5.

Ad mandatum spectat contrahendi iustus sus-
pendium, per quod non potest adimplere man-
datum. ibid. num. 90. & 97. ubi de distinctione
inter impedimentum positivum, & negativum.

Mandatus scribens mandanti se alibi acturum circa
eius negotia, absque prius antea facta volun-
tate, nihil potest deliberare sine acceptum re-
sponsum. ibid. num. 21.

Mandatus potest exequi mandatum, licet illud ob-
stet ab initio accepit, dummodo de tempore
receptionis ei non constaret de mutatione volun-
tatis mandantis. ibid. num. 23.

Mandatus, si non adimplet mandatum prius accep-
tum, tenetur de damno, & interesse erga man-
dantem. ibid. num. 24.

Diligentia possibiles tenetur mandatus facere, li-
cet vasa prius non profectum ab actualem ne-
gotia. ibid. num. 26.

Mandatus significat si non habere mandatum trans-
mittendi, si scriptis, & prius expediat ulteriores
ordines correspondens. ibid. num. 40.

Mercator, seu mandarius tenetur observare id quod
scripsit se habendum circa ordines ipsius correspon-
dens. ibid. num. 42.

Mercator mandarius non potest se fundare in epis-
tola, quae de tempore actus, seu mandati execu-
tioni nondum ad eum pervenerat. ibid. num. 48.

Mercator, siue Mandarius datus culpa improvisi,
vel non excogitatio, potest exequi mandatum eo
modo, quo illud exequetur prudens Pater Fam-
lias. Dile. 119. num. 55.

Declarat, si non habet tempus adimplendi man-
datum, & responsum expectandi. ibidem nu-
mer. 64.

Secus si tempus habebat responsum expectandi,
illas dicerent in dolo, si illud non exspectaret.
ibid. num. 61.

Mercator, seu mandarius non dicitur excessisse man-
datum, si transmisit merces in aliquo virtutis, quan-
do merces, ut plurimum tale virtutem habere solent.
Dile. 119. num. 58. & 59.

Mandatus, qui non fuit pretium timicatum a man-
dante, potest emere pro omni pretio fide bene vi-
so, dummodo non excedat pretium commune.
ibid. num. 62.

Mandarius, seu mercator si non potest exequi man-
datum eo modo, quo fuit sibi datum, debet id
prius notificare mandanti, antequam alio modo
illud exequatur. ibid. num. 63.

Declarat ut num. 64.

Mandarius potest excedere fines mandati in ma-
jorem mandantis utilitatem. Dile. 119. n. 66. &
Dile. 224. num. 57.

Et quomodo id probetur. eod. Dile. 119. n. 67.

Mandarius, si bona fide credit non excedere man-
datum, excusari debet a damno. Dile. 119. nu-
mer. 76.

Declaro, quando agitur tantum de evictando proprio damno, secus quando agitur de damno mandantis, vel tertiis. *ibid.* num. 80. & seq. & Dific. 224. num. 82. & 83.

Mandatarius semper debet transdere damnum, sicut animam & rectam intentionem habentem in gerendo aliena negotia. *ibid.* num. 81.

Adio ad interesse damni contra mandatarium si emit merces minus bonas, vel si eas perperam vendit contra mentem mandantis, ut damnum si Mandatarius reficitur. Dific. 176. num. 4. & 5.

Mandatarius culpa reargui non potest si sit securus fidem publicorum ministrorum. *Dific.* 176. num. 41.

Et si in negotio sui Principalis operatus sit eodem modo, quo operatus est in negotio proprio. num. 42. *ibid.*

Et secundum stylen mercatorum. num. 43. *ibid.* Mandatarius non tamen plus agere, quoniam quod aliis mercatoribus in loco, ubi exequitur mandatum, observatum est. Dific. 176. numer. 44. & Dific. 224. num. 18.

Nec tenetur extraordinario modo, vel cura mandatum exequi. *cod.* Dific. 176. num. 45. *ibid.*

Mandatarius excedens fines mandati tenens ad refectionem damni mandanti litari. Dific. 125. n. 1.

Mandatarius vendens merces, seu res mandanti minori pretio, vel habita fide de pretio contra expressum mandatum, tenetur ad damni refectionem. num. 2. & 30. *ibid.*

Mandatarius, qui vendit merces sub fide pretii mercatori habito communiter idem, non tenetur ad damni refectionem si postea mercator decurrit. num. 10. *ibid.*

Potes casus distinguuntur, in quibus mandatarius tenetur, nec ne. num. 19. *ibid.*

Mandatarius potest excedere fines mandati, quando excessus tendit ad utilitatem mandantis. num. 21. *ibid.*

Mandatarius non tenetur mandatum executioni mandare, quando ob improvisam rerum mutationem casus contingit, in quo executio mandati esset damnofa mandanti. num. 22. *ibid.*

Mandatarius quando ob impedimentum aliquod non potest mandatum in forma sibi prescripta exequi, tenetur de eo monere mandantem, & responsum expectare. *cod.* num. 22. *ibid.*

Intellige si pegerium mentem potuerit, alias potest mandatarium agere proinde prudentia sua videbitur. num. 23. & 34. *ibid.*

Mandatarius tenetur probare impossibilitatem, vel impedimentum ob quod non potuit exequi mandatum. Dific. 125. num. 28.

Declaro ut num. 29. 30. 31. *ibid.*

Mandatarius si in casu inopinato, & non parvito aliquid prudens expediens accipit, nullum ex hoc prejudicium sentit debet. Dific. 225. num. 30.

Mandatarius, seu Procurator commendatus suo Principali aliquem Mercatorem non censetur pro eo fidejubeat, secus si sit tertia persona. Dific. 131. num. 14.

A Mandatario commissi delicti locus attenditur, & non locus in quo fuit datum mandatum. Dific. 179. num. 64.

Mandatarius si mandati fines non excessit, ad nihil tenetur. Dific. 184. num. 1.

Mandatarius, ob cuius negligentiam, vel culpam aliquis damnum sensit, tenetur illud emendare. *Dific.* 190. num. 2.

De Mandato ubi in genere constitit, ibi presumi debet mandatum illud non excessisse, licet de qualitate mandati non appareat. Dific. 197. n. 4. & 5. & Dific. 198. num. 24.

Mandatarius non potest de excessu mandati convinci, nisi producatur littera mandantis, ex quibus de vera qualitate mandati constare fiat. Dific. 197. num. 10.

Mandatum mandatum sibi à suo correspondenti datum potest ab alia Tertia persona exequi facere. *ibid.* num. 11.

Ideoque quilibet Tertius potest exequi mandatum, quod fecit alteri datum. *ibid.*

Mandatarium potest contrahere facere cum diversis persona ab ea cum qua sibi mandans contrahere ordinavit. Dific. 197. num. 12.

Mandatarius maxime nobilis, & confanguineus mandantis, nonquam presumitur alius voluisse mandatum. Dific. 198. num. 23.

Mandatarius, subditus alterum sine consensu mandantis tenetur de culpa, dolo, aut delicto subscitum. Dific. 225. num. 2.

Secus si subditus de consensu mandantis, vel alterius sui deponat. *ibid.* num. 42. & 46.

Ampla quavis subtilitas ex permissione vel necessitate, aut ex mora confutatur. *ibid.* numer. 45.

Mandatarius non perficitur mandati si non exessisse, sed illud diligenter adimplevisse. Dific. 225. num. 7.

Mandatarius, si va privatus five publicus officialis, si ex necessitate sui officii alterum, aque probum, & experum subditum de illis facto non tenetur. Dific. 225. num. 8. 12. 25. 31. & 32.

Etiam subditus in exiendo minore sui demandato male, & negligenter se gessit. num. 10. *ibid.*

Et de ratione. num. 9. & 90.

Mandatarius ratione publici, vel privati officii si obligatur principaliter ad custodiam, & pro se mercedem aequalitatem accipiens, tenetur etiam de levissima culpa. Dific. 225. num. 41.

Secus si custodia venit secundario, & accessorie, tunc enim de levi tantum tenetur. *ibid.*

Mandatarius in re aliena & gerens, sicut in re propria quilibet diligentissimus, non dicitur negligens, neque culpatus. Dific. 225. num. 42.

Mandatarius eligens subditum communis opinionione idoneum, & integre fidei, iuxta mentem mandantis dicitur subscitum. *ibid.* num. 43.

Mandatarius non agens in tempore id quod alius diligens negotiatorum gesserit ut sibi commissum peregerit, culpatus est, & ad damna tenetur. Dific. 225. num. 55.

Secus si ostendat se gessisse ad instar diligens Patris familias. *ibid.*

Mandatarius, qui cuius fidei potest, debet mandatum exequi. *ibid.* num. 56.

Mandatarius presumitur Principalem cautionasse de rebus à se gestis, ut Principalem ad damna, & interesse obliget. Dific. 225. num. 62.

Mandatarius presumitur intelligit habere in mandato, omne id quod executioni demandavit. *Dific.* 225. num. 75.

Et contraxisse iuxta mentem sui Principalis, nisi contrarium conclusivissime probetur. *ibid.* num. 76.

Mandatarius, vel Commissarius licet mandatum habeat vendendi merces solum pecunia percipiendi, & summatas, non invento emptore potest eas vendere dilato pretio, & si tempore dilationis decocho emptoris sequatur, damno credit commensurus. Dific. 225. num. 81.

Et de ratione. *ibid.*

MANDATUM

Datum de assicurandis, vel *insurances* mercibus sub aliquo conditione, vel qualitate, si non est adimpletum, etiam in qualitatibus, tenetur mandatarius de casu sinistro. Dific. 1. num. 26.

Mandati tempus, seu locus non attenditur, sed contrahens. Dific. 9. num. 21. & 22.

Mandatum, quod inest in cambio, & contrahitur navigationis, utpote necessarium, & in rem propriam creditore, non potest revocari. Dific. 1. num. 17.

Mandatum suspiciens ad aliquid agendum tenetur illud adimplere, alias tenetur ad interesse. Dific. 25. num. 4.

Quando non est gratium sonat in alium contrarium. Dific. 29. num. 8. 16. 17. & 22.

Mandatum Infortioris, vel Administrativa durat annu post mortem componens. Dific. 29. num. 12. & Dific. 128. num. 6.

Et hoc procedit in quocunque mandato universalis. *cod.* Dific. 29. num. 22.

Am-

- Amplius existens esse cuncta integra. *ibid.* num. 13.
- Contra hanc ampliationem. num. 14. & 23.
- Limesseus. num. 15.
- Mandatum probat debet ab allegante. *Difc.* 30. num. 2. & 8. & *Difc.* 179. num. 13.
- In mandatis manio voluntatis eodem tempore non est presumenda. *Difc.* 30. num. 6.
- Præcipue, quando mandata sunt concessa duabus personis in solidum. *ibid.* num. 7. & 23.
- Mandatum sub conditione datum sub contraria censetur ademptum. *Difc.* 30. num. 9.
- Inducitur, vel excluditur secundum verisimilem mentem mandantis. *Difc.* 30. num. 12.
- Mandatum vendendi continet sub se aliud recipienti pretium. *Difc.* 30. num. 14.
- Io mandato anteceditur continetur subsequens. *ibid.* num. 15.
- Mandatum eodem tempore data diversis personis censetur debere conformari. *Difc.* 30. num. 13.
- Primum mandatum per secundum vocatur revocatum. *Difc.* 30. num. 27.
- Mandatum magis arguitur, & interpretatur et observantia subiecta. *Difc.* 30. num. 29. *Difc.* 80. num. 2. & *Difc.* 131. num. 1.
- Ac etiam ex verisimili; aut inverisimili. *ead.* *Difc.* 30. num. 30.
- Licet intellectus eliciens ab observantia effect de iure minus verus. *Difc.* 80. num. 26.
- Mandatum meri fuit est æque præstabile per unum, ne per alium. *Difc.* 30. num. 33.
- Secus: mandatum, in quo electa sunt industria personæ. *ibid.*
- Et quomodo unum potius, quam aliud censetur datum. *ibid.* num. 36.
- Adus gasti solum officii, vel amicitia causa mandatum non inducitur. *Difc.* 30. num. 42. 43. 44. & 58.
- Mandatum etiam daturum post mortem revocatur, quando hæredes sunt minores. *Difc.* 31. num. 33.
- Speciale requiritur pro iuribus cedendis. *Difc.* 33. num. 4.
- De solvendo morte mandataris intelligitur revocatum. *ibid.* num. 11.
- Manifestum, quod datur primo adjecto de solvendo alteri, facit hunc secundum adjectum. *Difc.* 33. num. 15.
- Et si adjectus est creditor, tale mandatum nullo modo revocari potest. *ibid.* num. 16.
- Ad exigendum non debet probari per testes, sed per scripturas. *ibid.* num. 18.
- Mandatum dependens ab executione alterius mandati requirit prius verificationem illius, à quo dependet, ut possit executi. *Difc.* 33. num. 20. & *Difc.* 119. num. 73.
- Mandatum est indivisibile, prædictum, & cum omnibus suis qualitatibus observari debet. *num.* 21. *ibid.*
- Datum de solvendo alteri revocari potest, & quando hoc habeat locum. *Difc.* 33. num. 22. & 28. 29. 30. 31. & 40. cum pluribus seqq. & n. 62.
- Mandatum de solvendo per mortem mandantis censetur tacite revocatum. *ibid.* num. 29. & 34.
- Secus si adjectus possit fuisse in stipulatione iuncta inter debitorem, & creditorem. *ibid.* num. 25.
- Idem si mandataris solvere promiserit creditori. *ibid.* num. 26.
- Reprobatur hæc doctrina. num. 27. *ibid.*
- Adjectus acceptus à solvere sibi debente obligationem passivam solvendi censetur solum mandatum de recipienda pecunia acceptasse. *Difc.* 33. num. 25.
- Mandatum ad faciendum, quod mandans facere tenetur, non expirat morte mandantis. *Difc.* 33. num. 26. & 60.
- Et sic mandatum de solvendo creditori. *ibid.* num. 34. 40. 41. & seqq.
- Mandatum tendens ad favorem tertii morte non extinguitur. *Difc.* 33. num. 35.
- Necessarium, vel de solvendo creditori, morte mandantis non expirat. *Difc.* 33. num. 39.
- Contrarium. num. 41. 42. 43. & 45.
- Hæc tamen procedunt in mandato præcise necessarii, secus in mandato occultatus causative. *ibid.* num. 44. 45.
- Mandatum collatum post mortem ad favorem tertii non potest revocari ab hærede. *Difc.* 33. num. 46. 47. & *Difc.* 103. num. 1.
- Mandatum post mortem relicta pupillis, seu minoribus hæreditibus extinguitur. *Difc.* 33. num. 28.
- Declaro quando aliter per mandatum prævium non fuerit. *ibid.* num. 9. & 40.
- Et quando res est integra, secus: re non integra. *ibid.* num. 10. 11. & 47.
- Mandatum post mortem collatum, etiam re non integra expirat, quando nullus adeat hæres mandantis defuncti. *Difc.* 33. num. 12.
- Et assignatur ratio. *ibid.* num. 13.
- Ad negotiandum penitus expirat post mortem præponentis ob mutationem status obtingentem in præposito, seu instructo. *Difc.* 33. num. 15.
- Secus, si præpositio, seu mandatum io literis oblatoris esset à præponente universaliter datum. *ibid.* num. 16.
- Mandatum infirmis morte non extinguitur etiam existensibus Pupillis, seu minoribus hæreditibus, quia hoc casu mutatio status cessare non facit mandatum præponentis defuncti. *Difc.* 33. num. 27. 29. & 30. & *Difc.* 118. num. 6.
- Mandatum debet extendi ad rem causam, in quo si mandans fuisset interrogatus, idem verosimiliter respondisset. *Difc.* 36. num. 16. & *Difc.* 235. n. 54.
- Simpliciter datum extenditur ad omnia coeones, antecedentia, & dependentia ad causam principalem perficiendam. *Difc.* 39. num. 3. *Difc.* 119. num. 74. & *Difc.* 215. num. 6.
- Io rem propriam revocari non potest, imò tribuit facultatem exigendi, & satisfaciendi creditoribus. *Difc.* 39. num. 9.
- Mandatum de solvendo continet respectu mandantis principalem obligationem, & respectu mandataris accessoriam, & fideiussoriam. *Difc.* 43. num. 3.
- Mandatum, ex solutione vocabilis, nuncupato nomine alterius, presumitur præcise. *Difc.* 43. num. 37.
- Mandatum habens ad contrahendum, si simpliciter contraxit, mandantis nomine contrahit. *Difc.* 43. num. 39.
- Et omnis actus, & utilitas contractus sequitur, præcipue si contractus non convalescebat mandatum. *ibid.* num. 40.
- Mandatum sive expresse, sive tacite idem operatur. *Difc.* 43. num. 41.
- Mandatum in rem propriam constituitur ex verbis *a vestra voglia, e a vostra disposizione.* *Difc.* 44. num. 9.
- Secus, si mandatum principaliter factum fuit favore mandantis. *ibid.* num. 10.
- Et id cognoscitur, quando periculum rei demandate spectat ad mandantem. *ibid.*
- Imo in hoc casu periclitata verba revolvunt in mandatum cum libera. *ibid.* num. 11.
- Mandatum, quod omni est in rem propriam, statim per subsequens decedentem revocatur censetur. *Difc.* 44. num. 16.
- Mandatum de solvendo in Literis Cambii datum est irrevocabile. *Difc.* 48. num. 18. & *Difc.* 54. num. 24.
- Declaratur. *ead.* *Difc.* 48. num. 21.
- Mandatum de solvendo, donec fuerit acceptatum à mandatario, est revocabile. *Difc.* 48. num. 25.
- Mandatum datum ad cambiandum mortuo creditore, vel debitore non expirat. *Difc.* 48. num. 33.
- Limita io mandato ad cambiandum cum se ipso. num. 34. *ibid.*
- Mandatum ad cambiandum finium, & eodem tempore dari potest creditori, & debitori pro eadem summa respectivè debiti, & crediti. *Difc.* 48. num. 35.
- Declaro. num. 36. & num. 38. *ibid.*
- Quando data est debitori facultas cambiandi, creditor non potest suam sibi debitam girare super cambiis. num. 37. *ibid.*

Quando mandata sunt directa, & non respectiva inter se, potest unus adimpleri sine alio, aut divitum. Dilect. 33. num. 61.

Mandatum necessarium datum alicui de solvendo est revocabile, solutione non adhuc facta. Dilect. 33. num. 66.

Limita tamen ut ibi.

Si mandata decedit cum herede, tunc processus prosequi potest cum Procuratore. Dilect. 33. numer. 42.

Secus, si decedit sine herede. num. 43. ibid.

Sed contra hanc secundam opinionem asserunt Doctores recentiores contrarium. num. 44. ibid.

Auctor tamen remanet in opinione firmata sub num. 43. Dilect. 33. num. 45.

Actus factus cum mandato invalido non subsistit ex alio valido. ibid. num. 47.

Limita hanc conclusionem. num. 48. & 49.

Et ex illo mandato valido saltem arguitur actum fuisse factum de voluntate Domini. num. 50. ibid.

Mandatum probatur etiam per solas conjecturas. numer. 51. ibid. & Dilect. 140. num. 10.

Mandatum de solvendo, quando est conjunctum cum cessione nullum, non est revocabile. Dilect. 33. num. 6.

Quomodo sequatur huc conjunctio mandati cum cessione nullum. ibid. num. 7.

Mandatum solvendi literarum acceptatione fit irrevocabile, etiam si acceptatio fuerit facta praesentis litterarum, qui erat simplex adjunctus solutioni. Dilect. 33. num. 15.

Reprobatur haec opinio, & subsistit contra-ria magis vera, & communis. ibid. num. 16.

Limita in acceptatione literarum facta adjuncto in rem propriam, vel habente interesse super cessione, tunc mandatum non potest amplius revocari a remittente. ibid. num. 17.

Et assignatur ratio. ibid. num. 18.

Plurimum differunt inter se mandata de solvendo in literis cambi, & aliud datum in cessionibus pro solvendo. Dilect. 34. num. 25. 26. & 27.

Mandatum semper recipit interpretationem à stylo mercatorum. Dilect. 34. num. 33.

Mandatum deside dicitur qui per literas aliquid faciendum demandat. Dilect. 36. num. 6.

Mandatum dicitur ille ordo datus à Mercatore alteri de emendo aliquo mercium genere. ibid. numer. 7.

Et similiter ordo datus circa revaluationem pro pretio exorbitans. ibid. num. 9.

Item ordo datus ad exigendum, & remittendum summam exactam. ibid. num. 10.

Mandatum de solvendo suo Creditori est semper revocabile. Dilect. 36. num. 59.

Mandata, Contractus, vel alii actus mercatorum sunt nulli, si gesti fuerint in statu eorum occultis decoctionis, vel in proximo statu decoquendi. Dilect. 37. num. 11.

Mandatum extendi potest ad similia, vel verisimilia. Dilect. 36. num. 17.

Pec excludit mandati solum dubium operatur. Dilect. 38. num. 6.

Mandatum extendi debet ad diversa ab expressis, si aliqua verba alias flarent superflua. Dilect. 38. num. 5.

Mandatum debet semper eodem modo intelligi, ne detur absurdum, quod auctoritas mandati modo admittitur, modo denegatur ad libitum mandantes in praedictum totum qui bona fide contraxerunt. ibid. num. 16.

Mercatorum mandata eorum literis plene probantur. Dilect. 119. num. 1.

Mandatum inter mercatores quibuscumque verbis contrahitur, dummodo de voluntate appareat. ibid. num. 3.

Mandata sunt, & qualitates omnes, siue extrinsecae, siue intrinsecae, necessariae, aut voluntariae sunt diligenter servandae. ibid. num. 4.

Mandatum etiam circa tempus debet precise observari. ibid. num. 6. 7. & 8.

Mandatum retracts debet semper ad primum actum, & non ad secundum. Dilect. 119. num. 13.

Mandatum statim ac potest, exequi debet à mandantano. ibid. num. 15.

In mandato collato ad liberum arbitrium mandatarii nunquam tollit quaelibet excessus mandans. ibid. num. 17.

Mandatum pro ceteri transmissione mercium datum, non dicitur ab uno Mercatore celeriter tractatum, si fuerint ante dies aliquot ab aliis mercatoribus merces transmissae. ibid. num. 18.

In mandato habet locum argumentum à majoritate rationis. Dilect. 119. num. 51.

Ad primum actum, vel tempus magis proximum refertur quoniam debet mandatum, si res gerenda de sui natura non patitur, ad primum actum, vel tempus proximum, sed ad secundum, vel tempus magis remotum refertur. Dilect. 119. num. 79.

Referuntur quampilque concludere per mandatum inducendum. Dilect. 140. num. 11. 12. & 13. usque ad num. 22.

Mandatum quando presumatur praestitisse. Dilect. 144. num. 33. 34. 35. & 36.

Mandatum non finitur per mortem unius socii quoad negotia incepta. Dilect. 146. num. 4.

Mandatum te non integra revocari non potest. Dilect. eod. num. 5. & 7.

Mandatum favore mandatarii sine eius consensu revocari non potest, etiam si res sit integra. ibid. num. 8.

Mandati excessus impugnavit neque à mandante postquam illum ratificaverit. Dilect. 151. numer. 12.

Mandatum suscipere, vel recusare liberum est procuratori, sed suspensum cognitur executioni mandati, alias tenetur ad damna, & interesse. num. 16. ibid.

Mandatum suo corresponsori à mercatore datum non presumitur variatum, nisi clare probetur. Dilect. 137. num. 18.

Dilectus mandatorum modus diversam voluntatem mandantis inquit. Dilect. 137. num. 18.

Mandatum datum à Domino tradendi merces sufficiens non est ad transferendum eorum dominium, si mandatum actum traditione non exequatur. Dilect. 137. num. 23.

Mandatum quale habeat Magister navis. Vide Magister navis.

Mandatum semper extenditur ad ea, quae mandantibus utilia sunt, & ad ea quae tendunt ad conservationem, & perfectionem negotii, pro quo datur mandatum. Dilect. 173. num. 3.

Mandatum extenditur ad ea omnia, quae de more consuetudinis sunt, & ad ea quae communiter aguntur ab illis, qui simile mandatum habent. numer. 10. ibid.

Mandatum semper restringitur ad actus quorum intuitu concessum videntur, nec extenditur ad actus extraneos, quamvis verba essent generalia. Dilect. 173. num. 14.

Mandati probatio debet esse clara, & debet per se concludere. ibid. num. 21.

Mandatum datum à mercatore interpretatur ad modum ordinatum, & non extraordinarium illud exequendi. Dilect. 176. num. 45.

Et de catione. num. 51.

Mandatum datum ad solvendum datum semper revocabile est, quando res est integra. Dilect. 177. num. 23.

Et an extinguatur morte Mandantis, vel ab illius herede revocari possit. ibidem num. 24. 25. & 26.

Datum ad certam causam, & finem non debet ad alteram causam finemque extendi. ibidem numero 47.

Fines mandati non possunt egredi, nec illius obligationem alterari. ibid. num. 49.

Mandatum si mittit Mercator suo Corresponsori, ut merces pro se emat, & corresponsor accipiet mandatum, duo contractus perficiuntur, & quomodo, & quo loco dicantur illi contractus celebrari. Dilect. 179. numer. 11. 12. 13. 16. 27. & 28.

Et quid si mandatorum, vel negotiationem gestor non

non à tenia persona, sed à se ipso emeret. n. 12, & 99.

Ex quid si mercator mandans, non declaravit literis, & velle directè emere à suo correspondente, neque expresse dederit mandatum ad emendam. ibid. num. 13. & seqq.

Ex quid si mercator habens aliquas merces requirit correspondentem, ut eas emat, & correspondens, volens eas emere, proponat alium emptorem, quales tunc contractus celebrantur. ibidem num. 13.

Pro mandati executione tantum provisiones solvantur à mercatoribus, nec debentur correspondentibus, quando agitur personam venditoris. ibidem num. 14. 34. & 71.

Sine mandato, vel mandato excedendo, quando mercator pro altero correspondente absente, aliquem contrahit, & negotium gerit, quod postea ab absente ratificatur, quales tunc contractus celebrantur. ibid. num. 16. 17. 18. & 19. Vide *Contrahitur*.

Mandatum eo loco, in quo à mandatorio fuit acceptatum, & executioni demandatum, dicitur contrahit celebrantur. ibid. num. 63.

Mandati forma est servanda. ibid. num. 67.

Non servata nihil adim dicitur. ibid. n. 68.

Mandati actione emptor tenetur ad pretium ab eo ordinatum, etiam si Procurator plures emisit. ibidem num. 72.

Sine mandato, qui negotium pro alio gerit, efficitur de mandatorio negotiorum gestor. ibid. n. 74.

Mandati acquiescentia ratificatio, quae retrahitur ad diem contractus. ibid. num. 76.

Mandatum. Vide *Scelus*, *Denotio*, *Ratificatio*.

Mandatum de jure nemo acceptare tenetur. Discursus. 190. num. 1.

Mandatum, seu cedit datus à mercatore de solvendo alicui, non probat solutionem fuisse sequutam. Discursus. 196. num. 21.

Mandatum excedens, vel illud non recte adimplens, fides à antiquum violat. Discursus. 197. num. 1.

Ex ideo in personis alicuius, & sanguine conjunctis mandatum semper adhibere praeferunt debet, ne dicatur eas tale crimen voluisse committere. num. 2. ibid.

Mandati quatuor facilius praestantur, quatuor ipsum mandatum. ibid. num. 3.

De mandato ubi de genere constat, ibi praestari debet mandatarium sicut non excessisse, licet de qualitate mandati non appareat. num. 4. & 5. ibid. & Discursus. 198. num. 24.

Mandati excessus opponi non potest, nisi à mandante. Discursus. 197. num. 13.

Mandati abusus à solo mandante potest allegari. Discursus. 198. num. 25.

Mandatum extenditur ad quoscunque casus etiam non expressos, in quibus eadem ratio coneratur, vel idem mandati sequatur effectus. ibidem num. 26.

Mandatum ad negotiandum cum certis personis extenditur etiam ad contrahendum cum aliis diversis etiam non expressis. Discursus. 198. num. 27.

Contra. num. 28.

Declaratio. num. 29.

Et de ratione. num. 30. ibid.

Mandata Mercatorum tacite comprehendunt omnia alia munera necessaria ad peregrinandum id, quod iuxta eorum stylum fieri solet. ibid. num. 31.

Mandatum speciale requiritur ad cambiandum cum se ipso. Discursus. 198. num. 47.

Limita. ut num. 48. & seqq. ibid.

Mandatum adjudicatoris factum pro summa debiti excedente est nullum in totum. Discursus. 205. num. 3.

Idem in mandato. Captura de suspecto per Judicem relaxato. num. 5.

Idem in quocunque alio mandato Judicis executivo reali. ibid. num. 2.

A mandato Capturae ad mandatum sequestri valet Argumentum. Discursus. 205. num. 4.

Mandatum non censetur limitatum, nisi de limitatione appareat. Discursus. 225. num. 74.

Vide *Signum*, & *Merces*.

MARE.

Vide *Jurisdiclio*, *Navis*.

Mare, seu territorium Principis communis Amici societatem praestat culibet in eo naviganti, vel exitenti. Discursus. 174. num. 6.

Intellige quoad ea, quae explicantur per jurisdictionis exercitium, & non ex facultate à jure gentium concessa. num. 7. ibid.

Mare omne, quod adjacet territorio terrestri alienius Principis est de illius jurisdictione, prout suum territorium terrestre. Discursus. 136. num. 1.

Mare liberum cuiuscunque est, & usus ipsius nemini potest inhiberi. Discursus. 211. num. 22. & Discursus. 212. num. 28.

Maris libertatem denegandam esse nulla lex dicit. ibid. num. 24.

Conferendo Maris specialiter servanda in materia navigationis. Discursus. 212. num. 25.

MARITUS.

Maritus, vel ejus heredes constituuntur in mora tradendi dotes post mortem mariti per promissionem factam de restituendis dotibus adveniente casu restitutionis. Discursus. 41. num. 8. & 21.

Maritus, qui promissit totam, & integram dotes uxori restituere, videtur loco dotali renunssisse. Discursus. 181. num. 43.

Præcipue si renunssaverit omni juri, legum, & Statutorum auxilio. ibid. num. 44.

Ex hoc fieri etiam potest in penuscularum creditorum. ibid. num. 45.

Maritus si pro parte dotes concedit promissori tempus, ad ejus solutionem non potest pro ea parte, vel ad illius ratam lucrum dotali retinere, sed debet expectare diem solutionis advenitum. ibidem num. 46.

Maritus tenetur pro rata lucri dotalis concurrere ad expensis funebis uxoris. ibid. num. 47.

MATER.

Post mortem matris nulla competat filius actio consequendi dotes, si in medio adde Patrem retineat eas pro usufructu. Discursus. 101. num. 9.

Matris bona. Vide *Donatio*.

Matris hereditatem filii debent expresse apprehendere, vel se pro hereditibus genere, quia non sunt sub ejus potestate. ibid. num. 22.

Vide plura in verbo *Pater*.

Mater gaudet immunitate ab oneribus tam personarum, quam patrimonialibus, ob procreationem duodecim filiorum, pro suis bonis non dotalibus, & quæ ut propria, & patrimonialia possidet. Discursus. 191. num. 5.

Et de ratione. ibid.

MATRIMONIUM.

Matrimonium solvitur per mortem uxoris. Discursus. 101. num. 2.

Matrimonio soluto Maritus tenetur statim restituere dorem, si in bonis rusticis consistit, vel statim intra annum, nisi pecunia numerata. ibid. n. 3.

Constante matrimonio quando dos repeti, obligare possit, vide *Dos*, & an valeat donatio, si defunctio sit, aut ejus confessio. Vide *Dos*, *Donatio*, *Defunctio*.

Matrimonium spirituale non contrahitur per praesentationem. Discursus. 203. num. 68.

MEDIATOR.

Solicitor, sive purus mediator alieni negotii non potest inducere recessum, seu novationem contractus gesti à suo Principali, cum ei nequeat, vel sibi in aliquo prejudicare. Discursus. 226. num. 3.

MEDIUM, Fide EXTREMUM.

MELIORAMENTA.

Melioramentum creditur praestitum in re meliorata aliis creditoribus, licet antenoribus. Discursus. 105. n. 11.

Me-

Melioramentis hereditaria refectura sunt etiam post
fidei male facti. *Diff. 178. num. 51.*
Bona melioramentis hereditariis repositis fufficit cau-
tum probare; quod fuerit impenfum. *Ibid. nu-
mer. 53.*

Secus in melioramentis utilibus; circa que at-
tendi debet id, quod est minus inter expensum,
& melioramentum. *Ibid. num. 54.*

Que regula procedit etiam in melioramentis
urbanis. *Ibid. num. 55.*

Valores bonorum vario contingere possunt et ac-
cidentio intrinseco causato ex cursu temporis. *Ibid.
num. 59.*

Falsu si constat de melioramentis factis; tunc
tunc hoc augmentum referendum est melioramen-
tis, non vero beneficio stuporis. *Ibid. n. 60. & 61.*

Præcipue si notandum elapsum sit decennium.
Ibid. num. 62. & 63.

Melioramentis non compensantur cum fructibus; si
possessor illos iure dominii, licet utilis, perceperit.
Ibid. num. 64. & 65.

Secus vero, si eos perceperit tantum ratione
bonæ fidei, nam tunc tenetur illos cum meliora-
mentis compensare. *Ibid. num. 65.*

Et de ratione. *Ibid. num. 66.*

De melioramentis ac emphyteuta factis. Vide
Emphyteuta.

MENDAX.

In mendace semper præsumitur dolus; si menda-
cium tendit ad illius favorem. *Diff. 119. nu-
mer. 78.*

Mendax convictus in respondendo positionibus con-
demnari debet ad damna; & interesse favore al-
terius Partis. *Diff. 199. num. 87.*

MENS.

Loquens deducit ex solito stylo loquendi; *Diff.
130. num. 25.*

Arguitur ex præcedentibus; ac subsequenter.
Ibid. num. 28.

MERCATOR.

In Causis Mercatorum summariè, sola facti verba-
re inspecta; & de non per apices juris proceditur;
sed Iudicium Mercatorum assidue. *Diff. 10. num.
31. & Diff. 199. num. 33.*

Et absque juris apicibus, ac subtilitatibus. *Ibid.
Diff. 10. num. 105.*

Et in materiis mercantilibus attenditur iurista-
rum usus. *Diff. eod. num. 58.*

Mercatorum fidei maxime deferendum est. *Diff. 13.
num. 34.*

Mercator accipiens merces alteri consignandas nequæ
opponere eas non spectare ad eum; cui sunt desti-
nate. *Diff. 27. num. 7.*

Nec possit ex ulla differentia eas trahere. *Ibid.
num. 8.*

Ampla generaliter in quolibet contractu; vel
ubiqueque quæ causam habet ab agente. *Ibid. nu-
mer. 9. & 12.*

Iudicio mercatorum leges ignorantium causæ non
sunt decidende. *Diff. 38. num. 8.*

Et ideo eorum Iudicium non intrinsecus in arti-
culis juris; & in exquirenda natura contractus.
Diff. 48. num. 17.

Mercator non tenetur voluisse post mortem suam
continuare negotiationem; quando de bonis
suis universis instituit fideicommissum; & ad-
dit alii filii maiores, seu pupilli. *Diff. 37. nu-
mer. 16.*

Mercatores innovantes pacta contra formam litera-
rum obligatoriarum, contra fiduciam corresponden-
tium, non possunt infringere primævam obligatio-
nem in dictis literis contractam. *Diff. 35. num. 26.*
In re communi tacite intelligitur inquirere duo pos-
se. *Ibid. num. 31.*

Secus si ageretur de simpliciter infortioria circa in-
teritum ad unum personarum penconerent spectans;
quia tunc nulla esset differentia inter infortioriam ta-
citam; & expressam. *Ibid. num. 34.*

Mercator patiendus nuntius in domo sua; vel Taberna
Caf. arg. de Commert. Tom. II.

tionem propriam inferre; videtur infortioriam
tacite præpositam. *Diff. 35. num. 33.*

Mercator; si fideicommissum cum prohibitione in-
novandi instituit; illud infirmum videtur in eo, quod
solum esse aliqum superfluum. *Ibid. num. 35.*

Nec tale fideicommissum impedit alienationem
pro solutione debitorum. *Ibid.*

Bona; aut mercatorum credita in notabili quantitate
augeri; vel acquiri debet tempore potiusse invari-
miserit. *Diff. 35. num. 36.*

Mercator de stylo non solum apponere nomen sui cor-
respondentis mandatis. *Diff. 5. num. 92.*

Et de ratione. *Ibid.*

Merces transiunt in Dominium aut committuntur
statim ac mercator; cui sunt datus verbo est trans-
mictendi; earum factus compositus; & eis tradi-
dit omne; emoloni; vel alio portiori ob eas tra-
dendas committitur. *Diff. 38. num. 51.*

Mercator transmittens merces de ordine sui concessio-
nibus induit personam venditoris; & etiam procu-
ratoris eisdem correspondentis. *num. 52. ibid.*

Et merces prædictæ transmissæ sunt deocho-
ne eas committuntur condensatione de illius patri-
monio; licet adhuc non essent ad eum perven-
te. *num. 53. ibid.*

Et nulla est consideranda æquitas ad favorem
transmissionis. *num. 54. ibid.*

Hoc tamen procedit; si per transmissionem ha-
bita fuerit fidei de perito; aut committitur de
tempore mercatorum transmissionem erat jam decedens;
vel proxime decedens. *num. 55. ibid.*

Mercatores sine serper in proximo statu decedendi.
Diff. 54. num. 28.

A mercatorum stylo mandatis semper recipit im-
pretationem. *Ibid. eod. num. 32.*

Mercator non tenetur eis; que ex contractibus
suis debent; dicere negligens & ad omne damnum
tenetur. *Diff. 59. num. 14. & Diff. 215. num. 26.*

Inter mercatores; qui solent per totum mandatis
mercedem recipere; non facilius evenire possit
periculum; applicatur caput illius; qui illud non
prevenit. *Diff. 54. num. 36. 37.*

Mercatores consulendi solus testatur pro satisfecit
significatione verborum; aut cognitione termino-
rum mercatorum. *Diff. 36. num. 10.*

Secus pro satisfecit articulis juris. *Ibid. num.
4. & Diff. 109. num. 54.*

Mercatores solent contrahere; & negotiorum res ex-
ceptione personarum; pro quibus contrahunt.
Diff. 58. num. 12.

Mercator transmittens merces de ordine alterius mer-
catoris non tenetur de periculo; vel sinistro seu-
to in merces; sed illud spectat ad committentem.
Ibid. num. 18.

Idem procedit in eo; qui dedit ordinem pro re-
media pecunie sue fidei faciendi. *Ibid. num. 17.*

Mercatorum contractus; mandata; & affectus sunt
sali; si gesti fuerint in statu totum occulte de-
ceptionis; vel in proximo statu decedendi. *Diff.
37. num. 21.*

Inter mercatores usus est eorum negotia; & sua
correspondentibus neutri partiens; ac omni summi-
vis agere. *Diff. 38. num. 14.*

An mercatorum fidei legaliter tenet sufficere pro fu-
sificienda realitate nummi. *Diff. 38. num. 15.*

Mercatorum stulos; iudicium; vel opinio non est
curanda; licet agatur de re ad mercatorem spe-
ctante. *Diff. 67. num. 34. & seq.*

Et assignatur ratio. *Ibid.*

Inter mercatores locum non habet exceptio exco-
sionis. *Diff. 68. num. 14.*

Præsertim in causa receptæ mercidis. *Ibid. nu-
mer. 15.*

Et magis si detestor causam forent absentes;
& in longinquis partibus contrahentes. *Ibid. n. 16.*

Si mercator accepit ordinem a suo correspondenti con-
trandi ejus merces super quadam navi; & non
obstant tali mandato eas oneravit super alia; eo
quia hanc designavit a dicto correspondenti; non
enim tunc parata ad suscipiendum omnes declarari
excessum; non tenetur de causa; & dampno
postulanda merces securo. *Diff. 65. num. 18.*

g Merc.

Mercatorum inter responsiones, sunt contractus probandi veritatem mercium transactarum. *Dis. 76. num. 1.*
 Et quomodo ea constituantur, ibid. *Dis. 76. num. 2. & 3.*
 Mercator potest cum alio datus, & contra hunc inde inter se vigentia compellere, licet credita ad aliquem, contra responsionem, ibid. *Dis. 76. num. 3.*
 Et sufficienter rationes, ibid. *num. 4. & seq.*
 Mercatorum non solum tam propria, quam aliena negotia propagat, sed ea secum, & indistincte agere sub nomine proprio. *Dis. 76. num. 5.*
 Nemini licet mercatorum secretum, vel aliena gerere, ibid. *num. 6.*
 Mercatores interdum videntur divites, licet severa sine pauperibus, ibid. *num. 7.*
 Mercatores, ut plurimum, sola credita, & reputatione manuteneant, ibid. *num. 8.*
 Inter mercatores ad se, & obsequium, etiam ex his negotiis, contractibus, & pactationibus, ex quibus regulariter, accipit, juxta rigorem non solum erit, ibid. *num. 10.*
 Sola obligatio naturalis inter mercatores interducitur, ibid. *num. 11.*
 Compensatio inter mercatores admittitur in liquidam casibus, in quibus regulariter accipit juxta rigorem non procedit, ibid. *num. 9.*
 Et similiter in plura exorbitantia à jure permittuntur, ratione publicae utilitatis, ibid. *num. 9. in fin.*
 Mercatorum stylus, & confectio per se debet juri communi. *Dis. 76. num. 16. Dis. 109. num. 38. & Dis. 199. num. 65.*
 In mercatore plurimum personarum representatio habetur ad effectum subducendi contrarium cum se ipso tantum gestum, quod aliis de jure non permittitur, *Dis. 76. num. 18.*
 Mulieres, vel minores mercatorum precesse non possunt contrahere sine sollicitudinibus Sacerdotum. *Dis. 100. num. 15.*
 Cupressaria, ibid. *num. 16.*
 Mercator ex triplici causa erga potest ad plures liberos. *Dis. 102. num. 5.*
 Et de equitate cum libris, particularem penconum memoria recipit, ibid. *num. 6. & 87.*
 Quod procedit, etiam si mercator ad Magistratus sint approbatus, quia non, ibid. *num. 7. & 9.*
 Limita tamen ubi est Statutum in contrarium, ibid. *num. 10.*
 Qualitas mercatoris ex quibus appellatus dicatur, ibid. *num. 12.*
 Mercator perimitur liberos confectos, & emancipatos, ibid. *num. 14.*
 Mercator tenetur adnotare in propriis libris partem relictam à contractantibus remota, ibid. *num. 18.*
 Inter mercatores precipue, licet ratio fuerit reddenda, editio librorum non est de neganda, ibid. *num. 77.*
 Sicut Argentarius Argentarii libros edere non tenetur, ibid. *num. 88.*
 Limita ut num. 90.
 Ita nec mercator mercatorum libris rationem, ibid. *num. 89.*
 Quando negotio inter mercatores est secretum, non potest unus alterum cogere ad reddendam rationem, ibid. *num. 91.*
 Limita tamen hoc procedit inter facies, qui promissive administrantur, vel quando rem committitur equaliter administrantur, ibid. *num. 92.*
 Mercatorum epistola. *Vide Litteras.*
 Mercator circa mandatum. *Vide Mandatum.*
 Mercator non potest se fundare in epistola, quae de tempore actus, sive mandati ab eo executi, nondum ad eum pervenerat, *Dis. 119. num. 48.*
 Mercator habens mandatum ad mandatum navem potest cum quatuordecim cum suis passis vasa perferre, & alia conferre, licet de his nihil sit dictum in mandato, ibid. *num. 54.*
 Mercator non potest consequi de mercibus transmissis, quando sunt bonae, & mercatoris, licet non sit peritior, ibid. *num. 60.*

Mercator, seu mandataris, dato casu impotens. *Vide Mandataris, mandatum.*
 Mercator ex stylo universalis potest naves facere, sicut etiam libris mercibus agere, de vicariis suis pro suis correspondentiis erere, quod inter mercatores dicitur fieri de contractantibus se se. *Dis. 110. num. 24.*
 Dummodo tamen id sequatur bona fide, & pro pecunia suorum, quod ab aliis inveniri potest, ibid. *num. 35.*
 Mercator. *Vide Caput, confectio.*
 Mercatorum solus propria negotia cum de dignissime peragere. *Dis. 137. num. 13. & Dis. 144. num. 12. & 55.*
 Mercator quoad universum. *Vide Sacer.*
 Mercatorum causa de jure sunt summatissima, & solentur tractantur pro eis innotari possunt, *Dis. 145. num. 19.*
 Verba, Scripturae, Litterae Mercatorum licet ingi debent per se ipso intelligantur. *Dis. 148. n. 17.*
 Mercator dicitur in statu promissus, aut locutione decollationis solum in eis, ubi reperit in foro exclamationem suam, quoniam jamjam idoneus solent non esse. *Dis. 152. num. 14.*
 Mercator, aut scilicet non dicitur in foro potest decollationis, quando summatissima ab aliis Mercatoribus acceptantur, num. 18. 20. 26. & 27. ibid.
 Et si publice, & palam negotietur, num. 35. ibid.
 Et si ei Mercator ab aliis recipiuntur emolumenta, num. 19. ibid.
 Nam in his casibus non dicitur exclamationem antisse, num. 21. ibid.
 Mercator non dicitur promissus decollationis, quando in foro solum separatur ab aliis Mercatoribus, num. 22. 23. 38. 39. & 40. ibid.
 Multo minus dei potest decollari. *Dis. 150. num. 30.*
 Mercator emens, vel pro suo errore in solutum, vel in pigra, recipit, non alienum ab altero Mercatore, non tenetur cum reliquis recondere. *Dis. 154. num. 3. 6. & 11. & Dis. 187. num. 3. 12. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. & 28.*
 Amplius *Dis. 154. num. 4.*
 Secus si Mercator, à quo erit, vel recipit solutorem, vel pigra ut aliis esset decollis, vel decollis promissus, num. 5. ibid.
 Mercatorum administratio facta in Litteris, compo- sita, & aliis circa administratorem mercatorum, & penam summatissima contrahuntur standum est, *Dis. 155. num. 32.*
 Mercatorum non intelliguntur fidejussores nisi ad se etiam sola stare del credere, & nisi recipiant impedimentum per fidejussione. *Dis. 156. num. 5. & 6.*
 Mercatorum iudicium standum est cum verbis, visis, & intelligentia, ibid. *num. 8. & 19.*
 Mercator quando libi alienum pecuniam recipiat, intelligitur quod pecunie dominum ad participationem suae negotiationis admittit, *Dis. 157. num. 3.*
 Mercatorum summatissima vendere, & eripere, & à se ipso ad cambium accipere possunt, ibid. *num. 5.*
 Mercatorum legibus standum est in materia mercatorum. *Dis. 157. num. 14.*
 Mercator in transmittendo suis mercibus libi, qui eas commisit, duplicem personam representat, unam venditori, alteram procuratorem in eas emendo, & à se ipso recipiendo. *Dis. 157. num. 4.*
 Declara ut num. 20. ibid.
 Mercatorum quando committitur nolunt mercem credere, solum merces committuntur onerata ad contrarium, & tunc committuntur, ut aliter standum, cuius aliam sequuntur. *Dis. 157. num. 30.*
 Mercator licet pignori eripere sub specie pensionum utitur, cum poterit eas tantumquam legem interesse stipulari. *Dis. 159. num. 7.*
 Maxime etiam si certum iocunde in stipulationem deduxit, num. 15. ibid.
 Et de ratione, ibid.
 Mercator quoad munus. *Vide Admum.*

Mercatorum Judicio bandum est, quoad ea, quae ad securitatem spectant. Dife. 173. num. 13.

Declarata procedere quoad ea tantum, quae ulum, & consuetudinem mercatorum respiciunt, non videtur quoad ea, quae ad Juris decisionem pertinent. num. 16. ibid.

Mercatores Judicium suum plerumque conferunt, ut morem gerant requiruntibus. num. 19. ibid.

Mercatores censentur approbare negotium à suis correspondens gestum, licet excuserint fides mandati, quando tacuerunt, & non reclamaverunt, modo ultra taciturnitatem aliquis assertus possit concurrere. Dife. 176. num. 23. & Dife. 225. num. 64. & 66.

Et contra illam approbationem non potest allegari error juris, neque facti in contrarium. eod. Dife. 176. num. 31. in fin.

Mercatores solliciti sunt in indagandis eorum negotiis. num. 34. ibid.

Mercator an teneatur subito contradicere negotio per suum correspondens gesto ad effectum ne dicatur illud approbato, vel quomodo tempore expectare debeat. num. 35. & 36. ibid.

Mercator qui tarde reclamatur contra factum, aut excessum sui mandatarii, vel correspondens nihil agit, quis ex praeterita taciturnitate jus illi jam quiescentem est, quod per subsequenter contradictionem amplius tolli nequit. Dife. 176. num. 38. & 39.

De consuetudine mercatorum exigente, quod correspondens cito faciat à mandante an negotium pro eo gestum acceptet, ad effectum sibi consulendi in casu contradictionis. num. 40. ibid.

Mercator si mandat suo Correspondenti, ut merces pro se emit, & Correspondens acceptet mandatum, duo contractus periciuntur, & quoniam, & quon loco dicatur illi contractus celebrati. Dife. 179. num. 11.

Et quid si mandatarius, vel negotiorum gestor non à certa persona, sed à se ipso emerit. num. 22. & 99. ibid.

Et quid si mercator mandans non declaraverit libere se velle directè emere à suo Correspondente, neque expresse dederit mandatum ad emendum. num. 13. & seq.

Et quid si mercator habens aliquas merces requirit Correspondentem, ut eas emeret, & Correspondens nolens eas emere, proponat alium emptorem, quales contractus celebrantur. num. 15. ibid.

Mercator dicitur qui emit, & vendit vinum, oleum, fruges, & hujusmodi. Dife. 181. num. 2.

De mercatore disponente de mercibus sibi à suo correspondente transmissis contra illius ordines, & modum.

Vide Furtum.

A mercatoribus stylus, vel consuetudo introducta pro majori libertate commercii est rationabilis, & ideo invariabiliter servanda. Dife. 187. numer. 4.

Stylus mercatorum, quando est Judicii notorius, non indiget probatione. ibid. num. 5.

De stylo mercatorum potest Juxta se extrajudicialiter informare. Dife. 187. num. 6. & Dife. 198. n. 32.

Mercator, qui super pigore pecuniam suam mutavit, si non esset praefrendens creditoribus hypothecariis, impeditur libertas publici commercii. Dife. 187. num. 17.

Et alia vide in verb. Creditor.

Leges Romanorum loquentes de antiquis argentariis procedunt etiam in mercatoribus ocellis temporis. Dife. 187. num. 37.

Privilegium datum antiquis à Lege deponendis pecuniam penes Argentarios, habet etiam locum in deposito factum apud modernos mercatores. ibid. num. 28.

Mercator si omittit facere, quod fieri solet ab aliis, est in culpa. Dife. 190. num. 4. & Dife. 225. n. 20.

Mercator non potest recusare mandatum sibi datum ab altero mercatore extero pro suis negotiis peragendis. eod. Dife. 190. num. 5. & 9.

Praefertim actente oblationis litteris transmissis ad externos mercatores. ibid. num. 21.

Calarey, de Commerce, Tom. II.

Mercatoribus quando aequalis, & bona fides aliud servari debet in materia commercii, juris regule non attenduntur. Dife. 190. num. 13.

Mercator non potest dici in praesentia statu decipiendi de tempore, quo aliquas litteras Cambii solvit. ibid. num. 15. & 29.

Imo praefertim debet ex solutione aliquarum tractatum, quod ceteras alias solvet, si creditores tractatum diligenter fuisse in exigendo. ibid.

Juxta particularem stylum Romanorum Mercatorum, datus litteras cambii Roma pro Hispania tenetur docere infra certum tempus de eorum solutione, alias reddere tenetur Creditori Cambii eorum valutam. Dife. 190. num. 26.

Quod procedit in litteris cambii datis pro Hispania certae personae, sicut in litteris datis, aliis ordine S. P. num. 27. ibid.

Judicium mercatorum super eorum stylo est à Jure in decidendo sequendum. num. 28. ibid.

Mercatores solent impetrari loqui, de scribere in suis negotiis, & litteris. Dife. 197. num. 7.

Mercatores de eorum stylo, accepto mandato pro negotio aliquo faciendo, solent introitus suis correspondens scribere per eos negotium demandatum perfectum fuisse, licet adhuc illud non fecerint. Dife. eod. num. 22. & 23.

Mercator mandans solutionem alicuius Tractae, vel debiti alicui supra se constituit se quoque debitorem vigore debite clausulae erga eum, cui talem solutionem mandat. Dife. 198. num. 1.

Hac tamen obligatio mandantis hujusmodi solutionem supra se respectu principalis debitoris Tractae semper dicitur accessoria. num. 17. & 19. ibid.

Attento principalis Statuto Genae, numer. 26. & seq.

Mercatorum consuetudo universalis est cambiare cum se ipsis. Dife. 198. num. 51.

Mercatorum stylus in iudicando attendi debet, etiam si foret contrarius dispositioni juris communis. numer. 52. ibid.

Mercator dicitur ille, qui merces emit, illasque postea vendit, non mutata earum forma. Dife. 199. num. 5.

Mercatores solent proficisci, quod illos spes lucri invitat. ibid. num. 7.

Mercatores Libani pene omnes sunt Forenses. num. 14. ibid.

Iner Mercatorum totum facit bona fides. Dife. 199. num. 32.

Mercatores solent esse diligentissimi circa eorum interesse. ibid. num. 46.

Non solent relinquere suas pecunias ociosas, & infructiferas. num. 72. ibid.

In Mercatoribus nobilibus exclusa remanet quilibet suspicio fraudis, & falsitatis, & contra eos probationes esse debet loci meratissima clariores. Dife. 202. num. 49.

Mercator non impeditur in alterius commodum navigare, nequit perire à Praedatore interesse lucri cessantis. Dife. 213. num. 46.

Mercator non potest styllum exigere à mercimonio, ex quo sperare nequit lucrum certum in potentia proxima. ibid. num. 49.

Mercatores pro eorum cautione, & regula Commercii introducendi, Statum, & vires novae rationis, & facultates Complementarii, cum qua, & quomodo contrahere volunt, inquirere debent. Dife. 216. num. 31.

Et de ratione, ibid. & num. 32.

Maximè attenta notificatione Complementarii, indolentia nominum debitorum praesentis rationis. ibid. num. 33.

Mercatori omisso diligenter, inseparabilis à negligentia positiva, imputabilis est, & necesse debet, non autem alius. Dife. 216. num. 34. & 35.

Neque si ratione bonae fidei prodesta possit, dum sui non providet cum possit, & eadem obijci potest digne cautius negotiari. ibid. numer. 36.

MERCATURA.

Vide. *Præcipui. Adles. Equites.*
Mercatura respicit publicam militarem, & dicitur
quintum Reipublicæ, & Mundi elementum. Dife.
144. num. 34. & 35.

MERCES.

Non incidunt in communem, quando dictas so-
lutionis Gabrielæ potestit ex solo Navarchi. Dife.
1. num. 122.

Mercium affecuratum quantitas, & qualitas,
quomodo probetur. Vide *Asium, & Apca
averaria.*

Merces corrupta ob incuriam magistri navis exi-
mari debent quanti in loco delinquo vendi possunt.
Dife. 46. num. 6.

Merces pro vectura, & nautis hypothecæ sunt
tacite, etiam cum privilegio pælationis adver-
sus anteriores creditores. Difeur. 22. numer. 13.
& 43.

Mercium quantitas, & qualitas probetur iuramento
dominorum, si sint aperta arca, seu fardellum,
quod prius fuerat consignatum clausam, & sigil-
latum. Difeur. 29. num. 17. & 18.

Debet tamen prius probari ita fuisse sigillatum
Arcam, quod de facili dissigillari non posset.
dicto Dife. num. 9.

Magister navis, post datas literas oneratorias, po-
test alias conscribere, in quibus eadem merces in
alio loco, & alteri personæ consignare se obli-
get. Dife. 10. num. 116.

Neque prius, cum merces consignari debebat,
ullam actionem habet contra Capitaneum. ibid.
num. 119.

Limita ut num. 118. & 119.

Ex signis, vel marchis impositis in Ballis Fannorum,
sive mercium, arguitur eas spectare ad illum, cujus
signum esse probatur. Dife. 10. num. 121.

Et ex impositione alterius marchi super merchi-
bus arguitur eas fuisse traditas mercatori, cujus
est novum marchum. ibid. num. 122.

Si merces, aut frumentum ab infelo censuratum fuit
de voluntate dominorum in navi, navarchus po-
test restituere uni ex eis suam portionem, & de-
quora postea missione navis erga ceteros condomi-
nios ad nihil tenebitur, nisi fuerit in culpa.
Dife. 33. num. 90.

Et similiter nulla actio condominis competit
predicto casu contra eum, qui portionem suam
prius recepit. ibid.

Idem procedit, si frumentum in navi per do-
minos fuerit separatim impositum, & deinde mis-
tum per navarchum. num. 91. ibid.

Declara, & limita. num. 92. & 93. ibid.
Ad quid teneatur navarchus pro consensione seu mis-
sione frumenti, & huiusmodi sequuta in navi,
num. 94. ibid.

Distingue ut ibi.
Post consensionem framenti, aut pecunie mercato-
rum in navem sequebantur, si pars illius petisset,
non potest navarchus uni portionem suam in to-
tum restituere, sed cuique ex Dominis pro rata.
Difeur. 23. num. 95.

Merces affecurata in casu iactus, & naufragii amif-
sa quomodo estimari debent pro earum valore
ad affecuratos exigendo. Dife. 46. num. 78.

Dependit aliqua mercium portio ex plures Do-
minos spectantem, que simul committitur, aut
coalesce fuerant, amissionis damnum debet ad
omnes Dominos sentiri. Dife. 62. num. 16.

Mercium appellatione venit pecunia. Difeur. 70. nu-
mer. 14.

Mercium venditum deterioratum, seu commis-
sionem, si præstetur fuisse secutum post vendi-
tionem, id concludentissime probari debet per
venditorem. Difeur. 74. num. 4.

Merces projecta in mare debent estimari pro regula-
daria avaria juxta qualitatem demonstratam scribis
navis de tempore earum consignationis in navi.
Dife. 73. num. 1.

Assignantur rationes, ibid. num. 2. & 3.
Mercium, vel rei qualitas probatur ex soliquo

napit, aut pretii dictarum mercium manifestum
scribis navis. Dife. 72. num. 2.

Pro mercibus venditis, vel peremptis habentibus
aliquid vitium occultum competit actio redhibi-
toria, vel quanti minoris. Difeur. 79. nu-
mer. 8.

Secus, si vitium erat visibile. ibid. num. 3.

Limita in feminis, rusticis, & huiusmodi,
quod propter eorum ignorantiam, semper actio
redhibitoria, vel quanti minoris ei competit, licet
vitium fuerit visibile. ibid. num. 4.

Durummodo tamen non adhiberit medium pe-
ritorum in recognitione mercium, vel eorum,
quando fuerit eis venditæ. ibid. num. 5.

Merces si venduntur iniquitatem magis valent. Dife.
79. num. 14. & vide *Prenium.*

Merces venditur pretium in contrariis minus valent.
ibid. num. 15.

Datur prelatio in concursu locatarii heredi, vel
apothecæ pro custodia, & conservatione me-
cium, super ingressu in horreum, vel apothec-
am. Dife. 103. num. 52.

Sicut evenit in Civitate Lacedæ. ibid. num.
53. & 60.

Merces inventitas remanisse, potius ex commercii
deterioratione evenisse præsumendum est, quam
ut verus appalator novum supplantaret. Dife.
114. num. 13.

Merces Christianorum sub vestigio Hierosolymitanæ
Religionis depradari non possunt. Dife. 116. nu-
mer. 23.

Dependantium pona. Vide in verb. *Depredatio.*
Quomodo probetur *depredatio.* Vide *ibid.*

Mercium operatio, & qualitates, & ad quem illæ
pertinent, probatur ex libris Dohanz. Dife.
116. num. 12.

Mercium dominium concludentissime est probandum
in iudicio, vel actione rei vindicationis. Dife-
102. num. 35.

Merces præsumitur pertinere ad eum, sub cuius no-
mine, aut signo sunt ostentæ. ibid.

Mandatum non dicitur ostendere mandatum, si
transmisit merces in aliquo vicario, quando so-
litarium tale visum habere solet. Dife. 119.
num. 58. & seqq.

Mercium identitas ex quibus probetur. Dife. 176.
num. 17. & 25.

Ex quibus excludatur, ibid. num. 22. & 26.

Falsis si persona penes quam reperitur lateat
signata esse suspecta. num. 26. ibid.

Mercium transmissio, quomodo reperitur fuerit de-
teriorior, approbata censetur per mercatorem sta-
tum ac ille sine ulla reclamacione eas recepit.
Dife. 176. num. 29.

Maxime attendenda mercatorum consuetudine.
Dife. 131. num. 4. & 5.

Vide. *Redhibitoria. Apprehatio.*

Merces reperte in navi iuste, & legitime prædara,
spectant ad Dominum navis depredantis. Dife.
192. num. 30.

Mercibus iniuste, vel nullius pignoris damnatum,
proveniens ex deterioracione, devastacione, vel
corruptione, creditur, qui eas habuit penes se, re-
solvitur emendare. Dife. 205. num. 8.

Deterioracio tam intrinsicæ, quam extrinsecæ me-
cium sequelætarum, consistentes in diminutione
pretii ex lapsu tempore proveniencie, venit appella-
tione damnorum. num. 8. ibid.

Merces, vel bona iniuste sequestrata per eum damno
sequestrantis, secus si sequestrum sit iustum, nam
tunc id cedat damno debitoris. Dife. 205. num.
40. & 41.

Venditio rerum, vel mercium sequestratarum facta
a sequestrante aliquo Decreto Iudicis, & citatione
partium valet, si facta fuerit bona fide, vel pro
pretio, quo committitur merces, vel rei vendi-
bantur. ibid. num. 44.

Merces solent committi custodiæ Præpositi, vulgo
nuncupati *supracarici*, cum conscriptione litera-
rum oneratoriarum. Dife. 211. num. 32.

Et hoc fieri solum est etiam in Tarcorum re-
gionibus. num. 34. ibid.

Merces in navi existentes, quando non adfunt linee onerariae, & alia solute caute, de quibus supra, presumuntur esse Magistri navis, & aliorum tecum navigantium. Dific. 211. num. 35.

Testimonialia requiruntur ad tollendum periculum fraudis, & presumptionis venae expositionis mercium, & vicissim ad Infideles. Dific. 212. num. 35.

Veritas, vel non venia exportatio mercium probatur presumptionibus, & conjecturis. ibid. num. 36.

Et vide in verb. *Nauta*. *Prodator*.

Merces Christiani Catholici, licet subditi Imperio Otomannico depredationi non subjacent. Dific. 213. num. 3. & 10.

Hujusmodi prohibitio ex pluribus Decretis Sacrae Congregationis emanat. ibid. num. 4.

Mercium Dominium probatur per depositionem Patriarchae Alexandriae. eod. Dific. num. 5.

Et per apocam onerariam, in qua regulariter continentur species mercium, nomina mercatorum, & specificatio loci operationis, & deonerationis. numer. 6. & 7. ibid.

Mercium capturarum ab hostibus quantitas, ac existentia, probatur per conjecturas, etiam leves. Dific. 213. num. 20.

Videlicet per earum possessionem, vel juramentum depredationem passi. num. 21. & 22. ibid.

Merces Graecorum Schismaticorum de jure praeiari non possunt. Dific. 214. num. 12.

Et ita decisum pluries Romae, & Florentiae. ibid.

Et de ratione. num. 13. ibid.

Bona, & mercis Graecorum Schismaticorum, sicut Anglorum, & Germanorum, qui Haeretici non sunt, depredationi non subjacent. Dific. 214. num. 18.

Amplius etiam tales Graeci subditi fini Turciae. num. 19.

Contrarium sentiendum de Bonis Hebraeorum, & de ratione. ibid. num. 20. & 26.

Merces inimicorum de jure legitime depredantur, quamvis à navi amicae deportentur. Dific. 214. num. 23.

Et sic in praxi, & de consuetudine servatur. ibid. num. 27.

Merces subrogatae habentur, ac si essent eademque antiquae. Dific. 216. num. 61. & 62.

Et vide in verb. *Hypotheca*.

MERCES. Vide PRÆMIUM.

M I L I T E S.

Miles Mercenarius exercens non gaudet Privilegiis de jure communi militibus concessis. Dific. 206. num. 4.

Declarat id procedere in illis militibus tantum, quibus mercatura prohibetur.

Capitularis deliberatio Militaris Religionis D. Stephani, declarat. Dific. 206. numer. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. & 27.

MILLIARIA

Tam itineris terrestriis, quam maritimi pro praestanda notitia casus finitimi, quomodo componi debeant. Vide *Aer*, & vide *Notitia casus finitimi*.

MINISTER.

Vide *Infirmitas*, & *Administratio*.

Minister ecclesiae antequam removeatur propter aliquam causam, ea probari debet. Dific. 81. num. 22.

Neque potest removeri pro eligendo magis idoneo. ibid. num. 13.

Semel approbatus reprobatus amplius non potest. ibid. num. 9.

Circa delictum ministrorum navis servatur usus loci, ubi electis facta fuit. Dific. 115. num. 14.

Ministrorum navis delictum. Vide *Delictum & Electio*.

Confary. de Commer. Tom. II.

M I N O R.

Minores mercenarius exercens possunt contrahere absque solemnitatibus Status. Dific. 100. numer. 15.

Contrarium. ibid. num. 16.

Nequeunt tamen societatem inire sine solemnitatibus. Dific. 145. num. 22.

Limita hanc conclusionem. num. 27. ibid.

Fortius nequeunt societatem contrahere sine solemnitatibus Status. Dific. 181. num. 15.

Limita pariter hanc conclusionem. num. 16. & 17. ibid.

Filius, vel minor afferens se, vel emancipatum, vel majorem, vel publicum negotiatorem, in contrahendo valide obligatur absque solemnitatibus Status. Dific. 101. num. 18. & seqq.

Conterarium quando Statutum loquitur prohibitive, annullando alterius contractus mulieris initos absque solemnitatibus, ut est Genuense. ibid. num. 20.

Reprobantur nonnulli contra tenentes. ibid. num. 21.

Filius, vel minor si in cocontrahendo afferat, se esse emancipatum, vel majorem, licet non possit gaudere beneficio Status ad effectum annullandi suam obligationem, habet tamen remedium restitutionis in integrum. ibid. num. 27.

Minor, vel Filius familias exercens mercenarium potest contrahere, & se obligare ex quocunque contractu, licet illius obligatio, vel contractus initus non respiciat mercenarium, vel ea causa mercenarius factus non sit. Dific. 181. num. 4.

Precipue si se afferat cum juramento esse Majorem, vel Patrem familias, vel alias se gerere pro majore, vel Patre familias. ibid. num. 5. & 7. 11. 12. & 13.

Fortius quando contra alios ex suis contractibus agit, & in judicio obtinet. ibid. num. 8.

Et sine dubio quando Pater suus familias contractum ratum habuit. ibid. num. 9.

Minoris, vel Mulieris obligatio licet facta sit absque consensu proximiorum à Statuto requisita, valet quando illa, vel illa se afferat cum juramento non habere proximiores. Dific. 181. num. 6.

Minor quando agit pro damno vitando, & ut Reus conveniatur, ipsius causa prior est, & magis privilegiata illa mulieris. Dific. 217. numer. 10.

Et vide *Cambium*. *Venditio*.

M I N U S.

Minus non competit in majori quando mutatur species. Dific. 67. num. 17.

M O B I L I A.

Mobilia in dies variantur, deteriorantur, & consumuntur. Dific. 142. num. 59.

Mobilia extimari debent secundum tempus pretensum. ibid. num. 62.

M O N E T A.

Moneta immutata in bonitate intrinseca, illius damnum debitor sentire nonnet, si illius damnum consistebat in aliqua reali specie monetæ, secus si in moneta imaginaria. Dific. 61. num. 1. & 2.

Assignatur ratio. ibid.

Remittens, seu cocontrahens in moneta imaginaria, non censetur habuisse respectum ad valorem monetæ specificæ, quæ curret de tempore initi contractus cambii, siue alterius contractus. Dific. 61. num. 3.

Cocontrahens in moneta imaginaria non potest unquam conquiri de iniquitate contractus, quia debitor atque subiacet damno diminutionis, ac lucro augmenti monetæ. ibid. num. 4.

Scuta folle in Gallia sunt moneta imaginaria. ibid. n. 5.

Augmentum extrinsecum monetæ non est pars debita, sed mere lucrum ex parte creditoris, & ideo nunquam illud debetur, nisi post moram commissam à debitore. ibid. num. 6.

Monetæ mutatio edita commodo, vel incommodo debitoris. Dific. 60. num. 26.

Valor extrinsecus monete pretiosioris augeat, quando ceditur moneta inferior, cum qua solvi debet valor monete pretiosioris. Dile. 220. num. 9.
Monete ad effectum brevis, & facilius calculi dividuntur in solidos 20. intellectuales, vocatos *solidi diari*, & de *moneta*. Dile. 220. num. 16.
Moneta deperita, reperta, aut alterata in valore intrinseco, vel extrinseco, quomodo scienda sit solutio in moneta nova. Dile. 220. num. 29. & vide in verb. *Solutio*.

MONITORIUM.

Apud opponemem monitoris praefertur existentia rei controversae. Dile. 103. num. 26.

MORA. Vide DEBITOR.

Alia dicitur irregularis, seu ex re, alia regularis, seu ex persona. Dile. 199. num. 33.
Mora regularis non nisi per legitimam interpellationem contrahitur. num. 35.
Irregularis re ipsa, & sine ullo hominis facto contrahitur. num. 36. ibid.
Mora non permittitur, ex qua praedictum praesertetur. Dile. 22. num. 36. 37.
A mora incurta per debitorem ob lapsum diei non praeservatur clausula *ad omnes voluntatem creditoris*. Dile. 38. num. 18.

Secus, si dies, vel locus solutionis erat declarandus per pactum ab ipso Creditore, vel Iudice, aut nulla dies erat apposta per interpellationem. ibid. num. 20.

Aur eras apposta nam clausula quando fuerit interpellatus debitor, vel huiusmodi. ibid. num. 22.
In mora per clausulam *ad omnes voluntatem* non potest sursum debitor poni. Dile. 38. num. 12. & Dile. 40. num. 6.

Imo assignari ei debent per Iudicem decem dies ad solvendum. Dile. 40. numer. 7.

Numquam committitur sine diei, aut hominis interpellatione. Dile. 40. num. 2.

Conditio potest per lapsum temporis a lege limitari. Dile. 40. num. 8. 10. & 12.

Contrarium. num. 9.

Ampla, etiam si dies non sit certa, sed certifiabilis per arbitrium Iudicis. ibid. num. 11.

Probat non potest in materia usurarum per confessionem expressam, vel tacitam parvum. Dile. 40. numer. 12.

Contrahitur etiam per interpellationem diei incerta. Dile. 41. numer. 3. & 6.

Et eo magis quando dies incerta addita est post tempus certum. ibid. num. 7.

Assignatur ratio. ibid. num. 10. & 22.

Et praedicta procedunt in quolibet die legali. ibid. num. 4.

Idem constituitur in die tacita, siue implicita ex natura rei promissae, sicut per lapsum diei expresse. ibid. num. 5. & Dile. 34. num. 3.

Declaratur hanc conclusio. eod. Dile. 41. num. 6. & 11.

Pactum solvendi interesse stat loco morae. Dile. 41. num. 13. & 24.

Assignatur ratio. ibid. num. 14.

Ad effectum constituendi debitorum in mora interpellatio non requiritur pro forma, quod sit personale, sed sufficit qualicumque, ex qua debitor habet certam scientiam de voluntate creditoris. Dile. 30. num. 6.

Hinc si facta fuerit Procuratoris, Institoris, ac Administratoris sufficiat. ibid. num. 7.

Iusta causa ligandi a mora excusat. Dile. 30. numer. 8.

Contrarium. num. 9. & 40. ibid.

Limita quando ageretur de interesse debito in vim actionis, seu conventionis. num. 41. & n. 47. ubi assignatur ratio.

Et hoc procedit tam in interesse ab initio tatum, quam non tatum. num. 48. ibid.

Obligatio ad aliquod faciendum siue praefinitione temporis tenetur ad facere statim ac potest, aliis dicitur in mora, & sic tenetur ad interesse. Dile. 41. num. 19.

Mandataris, nec non mandans, quando non adimplent ex sui parte, dicitur in mora. Dile. 41. num. 28.

Debitor constituitur in mora per interpellationem non solum extrajudicalem, sed etiam quomodocumque sequentem. num. 29. ibid.

Licet probatur per presumptiones, & verisimilitudines. num. 30. ibid.

Quomodo apparet aliquo modo, quod debitor scire potuit creditorem voluntatem esse, ne sibi solutio sui crediti differatur. num. 31. ibid.

Praedicta fortius habent locum si debitor jam solverit aliquas summas pro interesse, quia praesupponitur fuisse interpellatum. num. 33. ibid.

Limita. num. 34. ibid.

Mora statim committitur ex eo quod quis habuerit facultatem agendi, & non egit. Dile. 34. num. 4.

Mora mandataris. Vide *Mandataris mora*.

Mora parva creditoris literarum cambio, vel eius correspondens in elevando proestito excusat, secus magna. Dile. 34. num. 19.

Impugnatur hanc distinctio, & indistincte tenetur etiam parvam moram praedictam morae in hac materia. ibid. num. 21. & seqq.

Ex relictis decisio Parliamenti Parisiensis relata per D. de Fay de arte literarum cambi. ibid. num. 22.

Que parva, aut magna mora fuisse dicatur in creditore literarum cambi. Dile. 34. num. 20.

Mora an fuerit modica, vel magna secundum subjectam materiam remittitur arbitrio Iudicis. ibid. num. 23.

Mora, vel negligentia semper obligat morosum, vel negligentem ad emendationem damni alteri illati. Dile. 34. num. 45.

Mora irregularis non distinguitur a regulari per interpellationem, vel lapsum diei, itant cause omnes quae excusant ab incutenda mora regulari, excusant etiam ab incutenda mora irregulari. Dile. 220. num. 28.

Morosus in tradenda se tenetur ad estimationem rei, si illa perisset. Dile. 72. num. 4.

Contra morosum, seu calpsum dubium eventus interpretari debet. ibid. num. 5.

Ita ut per eum concludatur, & praeside probari debet, quod etiam culpa non adesse, casus contingit. ibid. num. 6.

Interpellatus ad reddendum rationem si fuit morosus, tenetur ad interesse. Dile. 120. numer. 32.

Non dicitur in mora debitor, si post interpellationem elapsum fuerit tempus paucorum dierum. Dile. 161. num. 32.

Iusta causa in parte, non tollit moram in alia parte. Dile. 170. num. 24.

Protestatio, seu interpellatio moram ad hoc ut operetur, requiritur, quod ea fiat ab ipso principali, vel a procuratore habente ad id speciale mandatum, & contra propriam personam debitoris. num. 25. ibid.

Causa iusta, & rationabilis excusat a qualibet mora productiva interesse. num. 28. ibid.

Mora in transmittendo proestito praedictat literas praesentanti. Dile. 138. num. 9.

Limita, quando proestito fuisse insellia. numer. 10. ibid.

Mora Cessionarii, vel Girarii in exigendo ei non nocet, si debitoris cessio facta fuit tantum pro solvendo, & non pro soluto. Dile. 190. numer. 22.

Declaratur. num. 23. ibid.

Qua inter moram magnam, & parvam notabilis intercedit differentia, & diversus effectus ab eis producitur. ibid.

Pro mora exclusionem in dubio est iudicandum. Dile. 199. num. 74.

Incertitudo an quis sit debitor, liberat debitorem a mora, & ab onere solvendi fructus, siue illa incertitudo versetur in iure, siue in tempore, siue etiam in facto. ibid. num. 77.

Mora, & praesentium interesse excluditur in habentem iustam causam liquidandi creditum. Dile. 213. n. 10.

Am.

Amplius etiam aditum credendum in parte liqui-
dum de non. 51. et de non. 52. et de non. 53.
Et maxime in parte majorem summam
demonstrum plus debito. num. 30. ibid.

MORBUS.

Morbus qui alia die, & tunc igitur, postestur
eodem tempore, comminasse. Difur. 292. nu-
mer. 17.

MORS.

In homine praesumptum intercessisse, quod post tem-
pus congruum nullum impetum de eo habuim
fuisse. Difur. 292. num. 8. et de non. 52.

Mors exco soluitur Maximilianum. Difur. 101.
num. 2. et de non. 52.

Moris morte secuta nulla competi dicitur actio as-
sequendi dices, si in medio sita. Pater retinens
eas pro usufructu. Difur. 101. num. 9. et de non. 52.

In moris amico nemo praesumptum immo praesumptum solus
aeterna. Difur. 115. num. 31. et de non. 52.

Mors auger fidem libris, etiamque vim habet iura-
menti judicialis. Difur. 202. num. 570. et de non. 52.

Mors ex haereditum confessione probatur. Difur. 202.
num. 1. et de non. 52.

Et de ratione. num. 4. et de non. 52.

MULIER.

Solus Matrimonio non potest amplius, assensu ex
privilegio dote petere, sed interesse ex causa in-
teritatis, vel dotali emergente. Difur. 41. n. 1.

Et hoc ducendo probata per eam dicitur so-
luta. Causa. 1. ibid. num. 2. et de non. 52.

Mulier bona ecclesiastica. Vide Jura.

Mulieris contractus, quatuor uelle, non utilitas
ex Sacerdoti solemnizatus est, nullus. Difur. 82. nu-
mer. 10.

Secus si contractus sit evidens quia. ibid. num. 60. et Difur. 100. num. 3. et de non. 52.

Et de ratione in contrarium patet. Causa. 1. ibid. Difur. 82. num. 61. et de non. 52.

Contra primam limitationem. ibid. Difur. 100.
num. 4. et de non. 52.

Et de ratione. ibid. num. 6. et de non. 52.

Hereditas aditum cum beneficis legi, & inventa-
rii, facta a muliere abique solemnizatus Sacer-
doti. Difur. 82. num. 62. et de non. 52.

Mulier secundo matrimonio contractu approbato omnia
contenta in tabulis nuptialibus. Difur. 82. num. 63. et Difur. 89. numerus 19.

Mulieris contractus, vel ejusdem rationis sine so-
lemnizatus Sacerdoti nullus est. Difur. 100. num. 4.

Licit factus fuerit in matrimonio, vel ultima
voluntate. ibid. num. 5.

Praesertim accedente stipulatione Notarii in co-
dem testamento inserta. ibid. num. 6.

Mulieris contractus non presumitur fuisse ei nullus
si tamen celebratus abique solemnizatus Sacer-
doti. ibid. num. 12.

Mulieres, vel minores mercatorem exercentes pos-
sunt contrahere abique solemnizatus Sacer-
doti. Difur. 100. num. 15. et de non. 52.

Contrarium ibid. num. 16. et de non. 52.

Mulier non obtinet Sacerdoti potestatem sine pro-
prietate contractus aditum hereditatem epulen-
tam. Difur. 101. num. 16.

Mulieris contractus initus sine solemnizatus Sacer-
doti, licet fuerit juratus non valet. Difur. 205. nu-
mer. 16.

Mulier a iudice habilis restituta ad contrahendum
cum consilio aliquo, non potest contrahere
nisi accedente dicto consilio. ibid. num. 17.

Mulier praesumitur inducitur a viro ad consensuen-
dum, vel relinquendum propter notum reveren-
tiam, praesertim si remanens indotata. ibid. nu-
mer. 24. et de non. 52.

Vel remanens manifestissima. ibid. n. 26.

Mulier neque remittere suam hypothecam dotalen
super bonis viro abique solemnizatus Sacer-
doti. Difur. 100. num. 31. et de non. 52.

Mulier. Vide Jura.

Casares de Commercio. Tom. 16.

Privilegium praedictum, quod habet mulier adven-
tantes in refectionem, seu conservacionem re-
rum, in talibus casibus non procedit, de quibus
veniens. Difur. 191. num. 9.

Mulier in bonis post matrimonium a viro, vel suo
prodotore obligata quatenus praesertim, quatenus
quatenus obligata etiam hypothecam antea celebra-
ta. ibid. num. 9. et de non. 52.

Limita si concurrant duo Dotes in bonis ma-
trimonii, quia tunc servatur praedictum privile-
gium. ibid. num. 10. et de non. 52.

Vel praesertim ea dos, ex cujus pecunia sit la-
ta. ibid. num. 11. et de non. 52.

Mulier minor aq parca de obligata sine solemniza-
tibus Sacerdoti. ibid. n. 12. et de non. 52.

Mulier non tenetur agere pro sua dosi refectione
genera bona Mariti sua ex extraneo Territorio. Difur. 214. num. 9.

Mulier pro refectione, & securitate doctis pecunia,
de qua illam recipere debet, non fingitur. ibid.
num. 11.

Mulier dicens matrimonio potest sine dote adven-
tate, quando Maritus non est compos mentis, &
dilectus boni. Difur. 214. num. 12.

Et non tenetur probare suam intentionem cum
testibus solemnizatus, sed solum iuramentis,
& sine strepsu iudicii, quando casus de veri-
tate. ibid. num. 13.

Mulier virum viro aq disponere abique con-
sensu, & si statim est in pace debet con-
trahere genere cum praesentia Sacerdoti, ad testibus
Sacerdoti. ibid. n. 14. et de non. 52.

Mulieris valida obligatio super tota dote, verificatur
solum intra Dotei medietatem. ibid. num. 15.

ibid. num. 16. et de non. 52.

MUTATIO.

Pecunia non potest mutari in qualitate, &
conditione contractus. Difur. 48. num. 27.

Mutatio dicitur quae fit. Lat. Difur. 49. num. 1.

Et vide ibi. Novis.

ibid. num. 2. et de non. 52.

MUTUANS. Ad MULIER.

Mutuantem in usury navis sine ceteris talis Credito-
ris anterioribus potest. Difur. 18. num. 1.

Idem procedit in qualibet alia de mutuantis pe-
cunia conservata, vel reposita. ibid. num. 2.

Sed probare debet pecuniam versam fuisse in
usum navis, & in usum necessarium utilitatem
essisse. ibid. num. 3.

Et ad hoc probandum sufficiens praesumptio est,
& conjectura. ibid. num. 4.

Pro pleni mutuo extra necessitatem praedictam pri-
vilegium soluitur. Difur. 18. num. 7.

Alia vide in verb. *Commissio mutuantis*.

Mutuantis aliqui aliquam summam de usury, vel vo-
luntate aliquo rati habet hanc pro dicta sum-
ma obligatum. Difur. 48. num. 20. et de non. 52.

Declassatur. num. 24. et de non. 52.

Mutuantis semper inter mercatores pro vendenda mercibus
per Maria delenda, nulli alius generis in ani-
mo, potest sub certo pretio eas assignare, nec
usuram committi. Difur. 48. num. 27.

Mutuantis in refectionem, seu conservacionem re-
rum, praesertim in re relictis, & conservata Cre-
ditoribus anterioribus habentibus anteriorem sine
expressum, sine casum hypothecam. Difur. 171.
num. 1. & 3.

Amplius procedere etiam contra mulierem anteriorem
hypothecam habentem pro dote. num. 4. ibid.

Contrarium venit, quando Dote creditum est an-
terius. num. 5. & 31. ibid.

Intellige tamen de Credito doctis refectionem amplius,
sine de Dote constituta. num. 6. ibid.

MUTUUM.

Vide Contractus, Cautio, Simulatio.

Mutuum, quod apparet per cartularia Sancti Georgii
non habet hypothecam. Difur. 18. num. 64.

Mutuum cum pacto solvendi soluta, & plane in-
teresse, probatur non esse. Difur. 169. num. 13.

Inestimabile est quod mercator, qui potest tantum experiri contrahere, amittat iustitiam in eo interdictum conventionem, eo quod mutuum non expatit, sed implicite sub alio contractu venditionis celebraverit. num. 17. & 22. ibid.

Mutuum ex inscriptione alienius pacti aut contractus causatit modo fit iustus, & regularis, non dicitur usurarium. Disc. 148. num. 13. & Disc. 201. super per tot.

In mutuo, licet de sui natura sit illi, ex pluribus causis lucrum sua, & recte admitti potest. Disc. 201. num. 7.

Mutuum mixtum cum contractu spondionis non intelligitur prohibitum à Sancto Genesii de fornicationibus, num. 39. ibid.

Et quæ ratione ibid.

Et vide in verbo *Assuratus*.

N

NATURA, NATURALE, NATURALIA.

Naturalis ratio facit, ut quis pro alio velit, quod pro se iudicare valet. Disc. 174. n. 10. Naturalia prevalere debent accidentalibus. Disc. 208. num. 11.

Et magis presumitur, quod naturale, quam quod accidentale est. num. 13. ibid.

A natura quod generatur, regulatur ab eo, quod ut plurimum eodem modo fit. num. 13. ibid.

Et quod secus procedit, non à natura, sed ab accidenti evenire dicitur, num. 16. ibid.

NAVARCHUS.

Vide *Admiral*, *Navis*.

Navarchus si recepit ad cambium matrimonium longe maiorem summam, quam fuerit cunctum, presumitur in dolo pro naufragio navis lapsus. Disc. 62. num. 7.

Si Navarchus de nocte à piscatore lumine deceptus incidit in vada, quid iuris sit, vide ibid. num. 9. Si non constaret quantum summam ex pluribus sibi eluxit ad cambium matrimonium navarchus implicaretur super navi, & mercibus, dato casu naufragii, omnes creditores cambiorum solum debent damnum, ibid. num. 15. & 17.

Pietra ad hanc rem, vide in verbo *Cambium matrimonium* ibi recipere ad *Cambium*.

Sinaltro scito ex culpa navarchi, quando iste est participes super mercibus assessoris, assessoris pro eo non tenetur. Disc. 66. num. 1.

Assignatur ratio, ibid. num. 2. 6.

Sed hanc conclusionem non est super vasa, idem distinguendi sunt casus, ut numer. 8. & seq. ibid.

Navarchus merces ad locum conventionis destinatus transgisse non dicitur, si ibidem pro mercibus exoneranda non immeretur. Disc. 141. num. 13. & num. 15.

Navarchus debet scilicet observare leges, & conditiones, quas ei prescribuntur, dum ad navis gubernam eligitur. Disc. 173. num. 6.

NAULERUS.

Naulerus, seu alius quilibet Mandatarius, vel negotiorum pester, si in casu incognito, & non prævisis aliquod prudens expolitione accepit nullum ex hoc periculum, est damnatus sine debet. Disc. 225. num. 70.

Ampla prima, etiam in potius circumstantia sine mandato agant. num. 71.

Ampla secundo, & in fortioribus terminis, si contra mandatum. ibid. num. 72.

Naulerus tenetur certiorare dominum mercium, si ve ejus mandatarium sine quam debet interitus mercationem. Disc. 225. num. 73.

Limita in casu ostentat Dominorum mercium. num. 77. ibid.

Et quando in contingencia casus ipsos Dominos expolitione. ibid. num. 78.

Naulerus tenetur dampnum restituere, cui causam dedidit. Disc. 225. num. 79.

Limita si dampnum sequatur ex casu fortuito pester quoniam expolitionem, & humanam potestatem diligenter, ibid. num. 80.

Naulerus non tenetur de damno mercibus ostensa, non ex culpa, sed casu fortuito. Disc. 225. num. 81.

Ampla, & in quibus incognitis, est periculum ipso fortuito. ibid. num. 82.

NAUFRAGIUM.

Quomodo, & quando, & quo loco probari debeat. Disc. 2. num. 38. & ibi per num. 100. & 161. 162. 163. 164. & 166.

Et ad ibid. probandum pro testibus sufficienter Navis, ibid. num. 70.

Etiamsi pars non fuerit citata, adhuc testes admittuntur ibid. probare, ibid. num. 70.

Item probatur per publicum vocem, & famam. ibid. num. 71.

Et per amicum navis aut amicum amicum. ibid. num. 72. & Disc. 2. num. 3. 4. & 5.

Nec non ex eo quod aliqui Assessoris solverint periculum. Disc. 2. num. 43.

Item probatur per Confessionem, aut probationes si confiteri in loco viciniori naufragio per personas ab infornio superius. Disc. 3. num. 3.

Et circumstantia, siue conjunctura, aut ex testimonio Capitanei navis, vel Procuratorum de publica voce, & fama amissionem. Disc. 2. num. 3. 5. & 13.

Et nuncio navis amplius non audit, & in ipsamodi. ibid. num. 3. 4. 5. 6. & 7.

Item ex sola applicatione aliquis Capitanei, vel nuncio de vilo restituerit illud locum fuisse. Disc. 2. num. 13.

Item probatur et ex quod aliqui Assessoris rati sunt assessorum solvere. ibid.

Probari debet de tempore periculi, & non in genere. Disc. 2. num. 8.

Naufragium dicitur perit, donec navis navigare non possit, in tempore si fuerit ex tempestate maris sollicita vela, & remes directus. Disc. 2. num. 143.

Naufragii plura vide in verbo *Causa finis*.

In Casu naufragii omnes creditores cambiorum sentire debent dampnum, si non constaret quantum summam ex pluribus sibi datus ad cambium matrimonium navarchus implicaretur super navi, & mercibus. Disc. 62. num. 13. & 17.

Naufragia novi cum tota onere caribis matrimonium non solum amittit forem, sed etiam primum, sua contrarium assessoris competentia in cambio. Disc. 65. num. 6.

Et assignatur ratio. ibid. num. 7.

Naufragium mercium quod ex culpa navis sociis non dicitur casus fortuitus. Disc. 225. num. 89.

Naufragium de sui natura presumitur casuale, & fortuitum. Disc. 226. num. 35.

Maxime quando procedit non ex facto hominis, sed ex causa naturali. ibid. num. 36.

NAVICULARIUS.

Navicularius, five alius quilibet mandatarius cum provisione, vel mercede tenetur de dampno, quod ex facto proprio, & culpa enim levissima provenit mercibus sui mandatarii. Disc. 225. n. 14.

Et maxime de dolo sui subditus, num. 15. & Disc. 226. num. 5.

Rationes. Vid. cod. Disc. 225. num. 16.

Navicularius, Pignus & similes, recipientes mercedem pro mercium transportatione, tenentur de custodia, & sic de lata, levi, & culpa levissima. Disc. 225. num. 33.

Intellige ut num. 41.

Navicularius alium eligens æque probum ac primum, etiam à culpa levissima est exemptus. Disc. 225. num. 38.

Navicularius, vidualis, & similes minus tamen viam arripere possunt, legitima causa interveniente. Disc. 226. num. 12.

Neque temeritatis, & culpa impuniti possunt viam minus tamen arripuisse, quando non adest

conventio expressa in contrarium, vel legis expressa dispositio. *Ibid.* num. 13. & 14.
Vel id agunt aliorum exemplo. *Ibid.* num. 22.
¶ Vel quando tempestas, aut ventorum impetus superveniat navigationi, vel sitient non suscipit. *Ibid.* num. 14.

Nauticarius, & alius quilibet Locator operarum, quorum industria nauticam cladem evincit, sublinari opera ubi valent ex sacris Legum perscriptis. *Disc.* 226. num. 13.

Perfectio in locis ubi viget universalis injunctio confutata. *Ibid.* num. 34.

Esti talis confutatio deficiat: necessitas acquiescens publicis scientiis, & approbationis in contrarium daturus iudicio. *Ibid.* num. 35. *Ibid.* num. 36.

NAVIGANS, NAVIGATIO.

Vide *Perus, Navis*.

Navigatio fieri debet pro ut solent alii navigare ratione temporis, & locorum. *Disc.* 132. num. 22.
Navigantes debent esse secuti & depredationibus. *Disc.* 211. num. 21.

Consuetudo predandi omnes navigantes sine ictu, si potentibus, non excusat depredantes a restitutione rerum ablatarum. *Ibid.* num. 28.

In Materia Navigationis, consuetudo maris specialiter servanda est. *Disc.* 212. num. 35.

Navigatio per Mare Adriaticum permessa, in necessarium consequentiam venit permisso usus sacrorum Porcum. *Disc.* 214. num. 47.

Navigatio antiquorum Romanorum tempore magis erat periculosa, quam modernis audentia temptaretur. *Disc.* 216. num. 37.
Et de ratione, *Ibid.* num. 38.

N. A. V. I. S.

Nomen navis, vel generale, convenit omnibus Vessellis. *Disc.* 1. num. 29.

Digressio navis ad portus regiosque, seu loca non mutat viarum, sed dicitur res & eadem navigatio. *Disc.* 1. num. 29.

Est magis si conveniam fuit, ubi ille *Padentis* posse passere, & tuncare quatuor parvi a sui boni. *Disc.* 2. num. 130.

Idemque navis probatur per ipsum apertam onerariarum. *Disc.* 10. num. 16. & 35.

Sitibant navem, Vide *Servitus*.
Redempta, vel recuperata ex hostibus, quae ad Portum destinatae pervenerint, dici possunt passim fuisse finitum, ut alioquin timentur. *Disc.* 17. num. 2.

Concortium. num. 2.

¶ Et hae contractus agitur foris procedit fante dispositione Scanni Genus de securi. & *Cafus* finit. num. 9. & 4.

Creditor navis. Vide in verb. *Creditor*.

Præsumitur instructa, ac expedita pecuniis Cambiis mercium, si de tempore contracti cambii navis indiguit. *Disc.* 12. num. 9. 10. 11. 12. 13. & 20.

In navis usum pecunia data. Vide *Cambium maritimum*.

Societas, five *Confessio* inter duas naves simul navigantes de jure inihi possit. *Disc.* 20. n. 1.

Et Dominus navium deinceps loci navigationis. num. 2. *Ibid.*

Auque inter huiusmodi socios locum aut damnum in navigatione occursum communicari debet. num. 3. *Ibid.*

Quod procedit, licet aliquis ex causa, seu causa fortuito una navis de *Confessio* navigare non poterit. num. 4. *Ibid.* & num. 29.

Navis omnes contribuentur aut emendationem damni illi alicui navigio per aliam navim propter, ac ipsa navibus a naufragio liberandis. *Disc.* 30. num. 12.

Et quomodo scienda sit hae contributio. *Ibid.* num. 13. 14. 15.

Conductor navis potest repetere navis pro rata temporis, quo ea non interivit. *Disc.* 32. num. 21.

Navis, vel navigantes, si damnum causant in rei-

bus Piscarum, tenentur ad illius restitutionem, non vero *Piscum*. *Disc.* 23. num. 20.
Promittens navim in genere providere cibariis, his deficientibus alia providere tenetur. *Disc.* 23. num. 32.

Navis per Piratas capta, & vendita recuperari ab emptore per Dominum non potest, nisi resilio pretio tunc omnibus navis. *Disc.* 24. num. 1.

¶ Et hoc procedit in Piratis eorum generis, sicut in Piratis ejusdem generis. num. 1. *Ibid.*

Si vero emptor ex animo navem redemerit, vel eam vero Domino restituerit, tunc sine 1. *Piscalis* ejusdem, five eorum generis ematur, emptor potest tamen repetere potest. *Ibid.* num. 3.

Et omnes interdicti super onere conferre debent. num. 4. *Ibid.*

Insuper emptor prout parum obtinere potest aliquod pretium. *Ibid.* num. 5.

Vesim si navis fuit redempta, sed recuperari in Piratis, recuperantes nullo modo tenentur ad illius restitutionem. num. 6. *Ibid.*

Intellige, quando fuit navis intra praefata territorium, & non infensa, vel quando sponte sua fuit a Capitaneis meo detentio. *Ibid.* num. 7. & 9.

Et navis quando dicitur inter praefata territoria. *Disc.* 24. num. 9.

Navis onerata non gaudet privilegio jure Possessionis, sicut Navis, ac Tractor bellicae. *Disc.* 24. num. 10.

Naufragia navis, five naufragium navis. Vide *Naufragium*.

Dammum navis, ut vulgo dicitur, armare damnum non agitur, sed Domino illius. *Disc.* 46. num. 60.

Secus si consilio in navi prius habito, Capitaneus eam in locus impellere fecerit pro salvandis mercibus, & navigantibus num. 61. *Ibid.*

Dammum justis sequi ex navis onerata, ultra dictis ponderis mentarum emendari debet a Magistro navis, nisi illi fuit consensu exercitorum, vel mercatorum. *Disc.* 47. n. 16.

Navis mentio facta occasione casus maritimi perit, nam ad cambium maritimum factum in corpore navis, quam ad cambium maritimum factum in mercibus onerandis in navi. *Disc.* 61. num. 11.

Navis una & vestrum pro duobus viagiis considerantur. *Disc.* 62. num. 26.

Navis depredatione non probat depredationem factam in ea contentur. *Disc.* 102. num. 19.

Maxime si exceptio depredationis fuerit in alio iudicio allegata, & non accepta. *Ibid.* num. 20.

Et aliae fuerint productae, & alie adhibe conjunctae in contrarium. *Ibid.*

Dux navis. Vide *Capitaneus*.

Navis Dominus debet subdubio, jura dispositionem exp. 1. *Armen.* de non inferendo molestias Christianis. *Disc.* 115. num. 20.

Sed hoc procedit nisi fuerit etiam exercitor. *Ibid.* num. 21.

Tales subjectiones in desertionem abducunt. *Ibid.*

Navis socias tenetur pro delicto confocli. *Ibid.* num. 22.

Dominus navis non tenetur exercitoria actione, nisi ratione eorum que vehantur, & in navi recipiuntur, non vero pro delictis extra navem commissis. *Disc.* 115. num. 13.

Carra delictum ministrorum navis servare uti debet, ubi electio facta fuit. *Ibid.* num. 14.

Dominus navis ut tenetur de delicto officialis, necesse est, ut sit etiam exercitor. *Ibid.* num. 15.

Navis potest locari, & per quemcumque contractum alteri coeundi. *Disc.* 115. num. 17.

Quando navis unus est Dominus, ceteri locantes operas suas considerantur ut summi. *Ibid.* num. 14.

Dominus, & socius navis tenetur ex contractu, non ex delicto, vel maleficio. *Ibid.* num. 26.

Maxime si exercitor propositus electus fuerit integre fidei, & probitatis. *Ibid.* num. 27.

Pro

Profectus in navi illam compensatio ad hoc perferenda ipsam navem. *Diff. 113. num. 25.*
 Conseruarius verum. *ibid. n. 29. de 30.*
 Et ad summum illa ad hoc competens, si navis spectaret ad illum, qui delictum commisit, & pater suum reperitur. *ibid. num. 31.*
 Secta & capta. *ibid.*
 Navis Christianorum sub Venio Sacra Religione. *Microlophus depredati nequeant. Diff. 116. num. 23.*
 Depredatio navis, quando probetur, & puniatur. *Vide Depredatio.*
 In navi depredata si existant mercatores Turcarum, & Christianorum, prima eorum depredati possunt. *Diff. 116. n. 17.*
 In dubio praeferri debet, navis depredatricem fuisse priorem in aggrediendo navem depredatam. *ibid. num. 18.*
 Navis. *Vide Atque navis. Principis.*
 Navis extra an in mari situm Principis possint ab aliis navibus iniuriis deprederi. *Diff. 174. num. 3.*
 Distingue, ut num. 4. & 17. *ibid.*
 Navis immunitas de jure gentium in quocunque mari existat deprederi possunt. *Diff. 174. num. 5.*
 Limita, ut num. 10. & 11. *ibid.*
 Navis extra, essent sine hostibus, & communione inimicorum, solent Turcarum, vel Indiarum, si habent saltem conductum a Principe, cuius mare est navigare, non possunt visari, & molestari ab illius Officialibus, etiam intra eorum militaria, nec a navibus illius Principis quovis iniuriis deprederi. *num. 10. ibid.*
 Navis extra dicuntur esse sub protectione ipsius Principis, cuius mare navigare, quando reperitur intra Portum illius, aut in mari a vicino, ut illuc incrementa bellica adigi possint. *num. 12. ibid.*
 Et si deprederentur ab inimicis, de jure restituenda sunt. *num. 13. ibid.*
 Navis hostiles usque in portum, & mare alieni Principis persequi, & deprederi possunt, si illi sit delinquentis, & periculosa causa. *num. 14. ibid.*
 Declara. *num. 15. in fin. ibid.*
 Navis amica, seu extra alienae nationis visitari non possunt a Principe, in cuius Mare inter eam militaria reperitur, ob suspicionem, quod defensas se prohibeat. *num. 16. ibid.*
 Et de ratione. *num. 17. ibid.*
 Quod fortius procedit si navis in portu libere ad commercium admittitur, & salvoconductu secuta redita sit. *n. 18. ibid.*
 Navis dicuntur admitti ad publicum commercium, ac sub fide publica protegi, quando sint anchorati in portu reperitur. *num. 19. ibid.*
 Salvos conductus navi concessus per Officiales etiam contra legum dispositiones, validus est, navique capitulari, quoniam Officialis a suo Principe puniri possunt. *num. 20. ibid.*
 Damnum navi inferri potest, et cum immensum majori damno, & periculo, ea cum mercibus liberatur. *Diff. 121. num. 16.*
 Navis non potest suscipi inter divertere neque ad divertere, neque ad finitram nisi cogente necessitate. *Diff. 134. num. 1. & 16.*
 Navis quando dicatur ipse annuere, fraudem est formulis assecurationis. *Diff. 134. n. 4.*
 Navis dicitur mutasse iter, quando angustet Portum remotus. *Diff. 134. num. 17.*
 Navis quae dicatur primi, secundi, & tertii ordinis, vulgo de prima, secunda, & tertia portata. *Diff. 136. num. 13. & 16.*
 Navis mercantiles deferentes species, vel res ad aliquem Principem, vel Republicam spectantes gaudent de jure privilegio salvi conductus civilis, & criminalis. *Diff. 136. num. 18.*
 Nec non quia Annorum, sive Arma, sive Milites, sive Principum Legatos vehunt. *num. 19. ibid.*
 Item navis illae, vel mares, aut vectores, qui

trages, vicos, etiam, frumentum, ac legumina, vel alia victualia ad aliquem Civitatem, seu Portum transvehunt. *num. 20. ibid.*
 Navis conducta pro vehendis mercibus ad aliquem Portum, navigando alios Portus, vel loca a recta via navigandi multum remota, dicuntur viagrum definitionem mutasse. *Diff. 135. num. 2.*
 Sicut si acciderit alios Portus, vel loca non multum remota, neque infortia. *num. 3.*
 Navis potest, navigando ad destinationem Portum, attingere alios Portus, sibi in navigatione obvia, vel illos quos voluit aliter naves attingere. *ibid. num. 4.*
 Navis conducta pro vehendis mercibus ad aliquem Portum destinationem, si per alios Portus alium mare palam, & publice non contradicere primo Conductus contrarius, potest ibi Portus attingere pro ibi aliorum mercibus contrahendis. *num. 5. ibid.*
 Navis domumque legitur et venio inaberrato. *Diff. 172. num. 9. & Diff. 172. num. 5. & 8.*
 Secus si non sit inaberrato, sed implicet in mari remanens. *ibid. num. 10. & 11.*
 Fugae aspectus, & invasionem navis armatae, non arguit quod naves fugas et hostes, sed fuga praesumitur propter aspectum armatae. *Diff. 171. num. 14. & 15.*
 In navibus pingere imagines Divorum est mos antiquissimus navigationum. *Diff. 172. n. 56.*
 Navis, sancti Christiani nomine auspiciis, perferuntur periculis ad Christianos, non ad Turcos, qui abominantur eorum, & abominantur Sanctissimum Christianorum. *ibid. num. 57.*
 Navis, secum arma, & alia ad usum belli parata prohibentur deferri ad Turcarum, & Infidelium regiones, quoad omne tempus, & omnem locum. *Diff. 171. num. 12.*
 Et ad portantes praedicta, equiparantur rebellibus, & transgressis, & judicantur prodeorum Religio Christiana. *num. 13. ibid.*
 Et possunt spoliari bene. *ibid. num. 13.*
 Navis, si eorum bene praesumitur pro Turcis navigare quando naves deficiunt Technonistae Christianorum Principum. *Diff. 172. num. 58.*
 Ex aliis coniecturis, ut num. 57. *ibid.*
 Navis deprederi possunt, & comburi ratione Status Politici, ac hostes equitantes flagit. *Diff. 172. num. 59.*
 Navem in Turcas spectare, & praeferri posse presumptionibus convincitur, & manifeste ex quo alias a Catholicis praeda fuerit. *num. 37. de 38. ibid.*
 Fuga navis ad aliquem Portum Magni Ducis Hecorum iunctis aliis presumptionibus denotat adhaerent Imperio Ottomanico. *Diff. 172. num. 41. & 44.*
 Navis intercepta cum pecuniis conductis a Turcis, illis adhuc persequuntur. *ibid. n. 43.*
 Prada navis vendenda, donec de ejus possione concluderetur decessat, alias praeferat in dolo esse dictum, & contra eundem in litem jurari potest. *Diff. 172. num. 66.*
 Depredationes quae fiat in Regione Imperio Ottomanico subiecta, ob periculum, quod ex conservatione mercium occurrat, contrarium dicendum est. *ibid. num. 67.*
 Navis monita reuilo inimici, praesumitur inimica. *Diff. 173. num. 34.*
 Prada navis non sustinetur ex simplici, & non probata allegatione deprederis. *Diff. 174. num. 1.*
 Catholicorum navis eorumque merces, arma, & praeferat nequeant. *ibid. num. 2.*
 Etiam subiecti Turcarum essent, & aliquae merces ad Turcas spectarent. *num. 3. ibid.*
 Navis praeferat nequit loco, & tempore operationis contra fidem datam a Prædatore. *Diff. 174. num. 46.*

N A U L A.

Naulum est merces seu premium pro labore navigationis, & transmissionis merciam. *Diff. 225. num. 34.*

Ance Naulorum solutionem non potest magister navis compelli per mercatores in libris Dolane ad et interfectas merces vestas. Discurs. 27. numer. 2.

Navis conductor potest repetere nautia pro rata tempore, quo ea non interfuit. Disc. 22. num. 27. Naulorum eadlio quando fieri debet per navarchum pro mercibus arctis, an ante, vel post consignatas merces, et quae retinere possit pro nautis sibi debitis, uti tacite hypothecatas. Disc. 22.

Nautia integra an debeatur, licet navis amissa, vel impediata fuerit, & alia ad materiam Naulorum. ibidem.

Magistro navis nautia non debetur, quando convento tempore de mo ad alium locum merces non transierit, & non prae sit hanc conditionem. Discurs. 23.

Nullum nautium debetur Capitaneo amissa navi, & mercibus absque culpa conductoris. Discurs. 22. num. 44.

Nec pro mercibus amissis, navi etiam ad Portum inchoatum redente. ibidem. num. 45.

Nautium debetur pro mercibus ad Portum conductis, quamvis viciatis. Disc. 22. num. 46.

Limita ut ista, & numer. 47. 48. 49. & 50. ibidem.

An nautia debeatur in casu, quo Navis per aliquod finitima sine culpa Navarchi, merces in totum non vicerit. Disc. 22. num. 51.

In hoc casu debetur pro rata itineris. num. 52. ibid.

Declarata. num. 53. ibid.

Limita. num. 54. ibid.

Integrum nautium debetur, si navis propter periculum inimicorum merces in aliquo Portu exonerata debetur. Disc. 22. num. 55.

Et integrum etiam debetur, si culpa Nautiariorum Navarchus destinatum iter non impleverit, num. 56. ibid.

Similiter debetur Nautium integrum, si quis navem conductam Statuto tempore non oneret. num. 57. ibid.

Idem procedit, si correspondens conductoris onus non praestet. num. 58.

Limita num. 59. & 60. ibid.

Locata navi sine expressione certi nautii, quale nautium debeat. Disc. 22. num. 63.

Nautium non debetur Navarcho pro damno mercibus ejus dolo vel culpa obvento, immo illud emendare debet. Disc. 23. num. 85.

Integrum nautium tamen ei debetur, si merces ob casum fortuitum viae fuerint sine ejus culpa. num. 86. ibid.

Et potest mercator, si ei non intererit, loco nautii merces Navarcho relinquere, numer. 87. ibidem.

Nautia non debetur nisi ad ratam itineris, quando navis non potuit ex aliquo impedimento locum destinatum petere. Disc. 69. num. 1.

Nautiariorum contractus est proprie contractus locationis, & conductionis. ibid. num. 2.

Habens mandatum ad nautizandum navim potest eam nautizare, cum solius potest vote per piam, & ita se conseruere, licet de his nihil fuerit dictum in mandato. Disc. 119. num. 36.

N A U T A.

Nautarum testimonium est suspensum, percipere quando sunt complices ejusdem culpa commissa à Capitaneo. Disc. 19. num. 25.

Nautae possunt testificari etiam ad favorem magistris navis. Disc. 19. num. 28.

Declarata primo, quando alii, vel Mercatores, vel vectores non habentes interese non adstant in navi. ibid. num. 29.

Secundo, in casu quo facti veritas aliunde haberi non possit, nisi ab ipsis nautis. ibidem. num. 30.

Nautae tenentur de levissima culpa. Discurs. 23. num. 61.

Et vide alia in verb. *Magister Navis*.

Nautae tenentur recipere Merces, & vectores in suis

navibus pro illis aliis vehendis. Discurs. 190. num. 6.

Maxime si tabellam palam exposuerint pro illis invitandas. num. 10. ibid.

Limita. num. 11. & 12. ibid.

Nauta, cujus culpa, & facto Navis depraedata est, potest molestari à Dominis rerum depraedatarum. Disc. 211. num. 4.

Nauta mercedem petere nequit pro adportatione rerum depraedatarum, nisi recuperatis, & restituis Dominis Mercibus, seu pretio illarum. num. 5.

Nauta, cui restituantur merces depraedatae, debet praestare cautionem de indemnitatem servando depraedatam à molestis Dominorum mercium. ibid. num. 6.

Nautae cum juramento asserunt se deferre merces ad aliquem locum est credendum. Discurs. 212. num. 53.

Intentio ejusdem deferendi merces ad aliquem locum probari potest circumstantiis, conjecturis, & praesumptionibus. ibid. num. 58.

Nautae navigant tempore aetate, & hyemali. num. 60. ibid.

Nautae, qui victualia, & merces Christianis in Oriente degentibus transferunt, indigenti Testimonialibus ad docendum aequae de potum Religione, ac itinere. Disc. 212. num. 24.

Quando Nautis deficiunt Testimonialia Christianorum Principum, Naves, & eorum bona presumuntur pro Turcis navigare. ibid. num. 26.

Praesumptiones non relevant ad probandum nautas Imperio Ottomanico adhaerere, & merces ad Turcas spectare, ubi per publica documenta constat eos Christianos esse, & Merces ad usum Christianorum destinatas. Disc. 212. num. 52.

Nautis asserentibus res Christianorum esse fides praestanda est. Disc. eod. num. 60.

Secus conjecturis concurrentibus in contrarium; num. 61.

Et maxime in re adeo à Legibus prohibita, pro ut est inimicus insensibilis auxiliari. num. 62. ibid.

Nautae pro nollu, saltem de aequitate, praestantur omnibus creditoribus. Disc. 213. num. 13.

Nauta, alteram Navim aequae bonam pro adportandis mercibus absque consensu Domini substrictus, non tenetur de damno, vel submergenda Navis, & mercium ex casu fortuito procedente, sed Dominum cedat. Disc. 216. n. 38.

Contrarium secundum aliquos, num. 40.

Procedit tamen sine dubio prima opinio, quando, vigore consuetudinis loci, implicitam habet facultatem substrictuendi. num. 39. ibid.

NECESSITAS

Facit scilicet, quod aliis illicitum fuisset. Disc. 36. num. 26.

In casu necessitatis non exigitur consensus, ubi aliis omnino requireretur. ibid. n. 27.

In necessitate dicitur, qui in postremo vitae spiritali agere debet. Disc. 36. num. 28.

NEGATIVA.

Negativam non tenetur probare Reus quando simpliciter negat, secus quando excipit, vel replicat. Disc. 186. num. 13.

NEGLIGENTIA. NEGLIGENTIA.

Non potest impugari, ubi diligentia non potest proficere. Disc. 22. num. 34.

Negligentia imputatur Cessionario, qui non exigit, etiam si nullus terminus ei praestitus fuerit ad agendum. Disc. 41. n. 20.

Ob negligentiam, vel moram Creditoris Cambii in exigendo non remanet liberata scriptor litterarum, nisi magna fuerit, & longior. Discurs. 44. num. 5.

Contrarium. num. 58. ibid.

Mora, aut negligentia excluditur, quando creditor credit ex aliqua causa se ad exigendum tali tempore non teneri. Disc. 44. num. 6.

Dammum, quod quisque sentit ex negligentia, & creda-

credulitate, *sibi*, & non alteri imputare debet. *Disc.* 51. num. 35.
 Eo magis, quando absque tali negligentia non erat certe damnum alteri obvenitum, *ibidem* num. 34.
 Negligentia unius cum alterius negligentia compensatur. *Disc.* 54. num. 41. & *Disc.* 144. num. 14.
 Negligentia, vel mora semper obligat morosum, aut negligentem ad emendationem damni alteri illati. *Disc.* 54. num. 45.
 Negligentia unius, in his, quae de jure, vel consuetudine faciendae erant, nunquam debet alteri nocere. *ibid.* num. 63. & seq.
 Ex hoc procedit, licet negligens, vel culposus malum animus non habuerit. *ibid.* num. 64.
 Negligentia Officialium, seu administratorum non valet iuribus pauperum, vel capitaliter alicuius pie causae prajudicare. *Disc.* 160. num. 18.
 Imo modernis Officialibus compertum restitui in integrum adversus negligentiam pauperum administratorum, num. 39. *ibid.*
 Negligentia antecessoris non nocet illi, qui venit ex propria persona, tanquam a Testatore vocatus, *Disc.* 160. num. 30.
 Negligentia, aut culpa imputari non potest illi, qui habuit iustam causam credendi aliquem personam idoneam, licet tenebatur de eo prius se informare, *Disc.* 185. num. 21.
 Praecipue si iusta causa credendi ocre fuisset ex facto, & dato partis contrariae. num. 22. *ibid.*
 De jure enim excusatur si quis viro bono, & digno credit. *Disc.* 185. num. 30.
 Negligens nemo praesumitur in exigendo id quod sibi debetur. *Disc.* 199. num. 70.

NEGOTIATOR.

Publicus negotiator potest recipere pignus, illud non restituatur, non numerato illius valore. *Disc.* 116. num. 7.

NEGOTORIUM GESTOR, ET NEGOTORIUM GESTIO.

Excusatur a levisima culpa quando prudenter se gessit circa negotia terti. *Disc.* 36. num. 30. & 31.
 Negotorium gestor tenetur de neglectis. *Disc.* 30. num. 94.
 Item si succubuit in causa. *ibid.* num. 95.
 Et de ratione. *ibid.*
 Etiam compellitur fuerit de facto ad solvendum, *disc.* num. 95. *ibid.*
 Damnum obveniens Domino ob culpam gestoris non compensatur cum lucro per eum ipsi Domino quaesitum, sed totum ab eo solvi debet. *Disc.* 30. num. 96.
 Secus, si illud absque ejus culpa obveniret. num. 97. *ibid.*
 Alia vide in verb. *Alia*.
 Negotorium gestor dicitur is, qui sine praecedenti mandato pro persona absenti stipulatur. *Disc.* 173. num. 28.
 Negotorium gestor de mandato efficitur, qui negotium pro alio sine mandato gerit. *Disc.* 179. num. 74.
 Et in gestione negotii separatur pro mandato. *ibid.* num. 75.
 In negotii gestione an ratificatio retrahatur, & ratificans trahatur ad se negotium, tanquam suum. num. 77. *ibid.*
 Et vide *Ratificatio*.
 Negotorium gestorum varia dantur in jure genera, & eorum differentiae, ac effectus notantur. *Disc.* 197. num. 14. & 15.
 In negotiorum gestione tres Personae quandoque interveniunt. *Disc.* 198. num. 40.
 Negotorium gestio quae dicitur quasi contractus, num. 41. *ibid.*
 Negotorium gestor potest cum se ipso ad utilitatem absentis contrahere. *Disc.* 198. num. 45.
 Negotorium gestor Procuratoris equiparatur. num. 46. *ibidem*.

Vide. *Societas. Finium*.
 Generi negotiorum antea expresso per speciem subsequentem additum non derogatur. *Disc.* 145. num. 39.
 Et de ratione. *ibid.*
 Negotium alicujus mentis nummularia seu tabernae tanquam corpus universale non immutatur, neque dissolvitur per mutationem personarum, & ideo ad haereditatem etiam transit. *Disc.* 146. n. 41.
 Intellige, vel ubi agitur de societate publica vestigialium, num. 42. *ibid.*
 Vel circa negotia jam contracta, seu praeterita, quorum commodum, & incommodum haereditas effugere nequeunt. num. 43.
 Vel quando quis alium socium admittit, vel subrogat in locum alterius socii. num. 44. *ibid.*
 Vel tandem procedit ad favorem correspondentium forensium ignorantium personae mutationem, vel mortem socii ob non denunciatam ei dissolutionem societatis, vel negotii ob mortem alicujus socii, vel mutationem personae. num. 45. *ibid.*
 Status negotiorum, vel administrationis liquidatur per peritum de consensu partium electum. *Disc.* 159. num. 4.
 Negotium, quod utiliter aliquis gerit pro alio cum Tertio, ipse jure transigit per se, in cuius favorem id gestum fuit. *Disc.* 198. n. 42.
 Negotium utiliter gestum debet approbari ab eo, pro quo illud gestum fuit. num. 43. *ibid.*

NOMEN.

Nudum nomen potest esse pignus unum, & nullas, vel dominium rei penes alterum. *Disc.* 25. num. 3.
 Si quis patitur nomen proprium in domo, vel taberna ab aliqua infectio, videtur cum infestore tacite praeposuisse. *Disc.* 35. num. 33.
 Datum in solemne non pro soluto, sed pro solvendo, non importat satisfactionem. *Disc.* 45. num. 39.
 Nominis simulatio. Vide in verb. *Simulatio*.

NOMEN DEBITORIS.

Periculum nominis ad eum spectat, cujus culpa, aut negligentia nomen deterioratum fuit. *Disc.* 54. num. 62.
 Nominis venditor, quando promissum de exigibilitate, tenetur ad restitutionem pretii antea huiusmodi pacto. *Disc.* 55. num. 6.
 Nominis debitoris emptor non habet regressum contra venditorem, licet nomen venditum esset inexistibile, nisi promissa fuerit illius exigibilitas per venditorem. *Disc.* 55. num. 10.
 Nomen debitoris esse censetur tacite tertius possessor, qui creditor simpliciter solvit, non expresso quo nomine. *Disc.* 85. num. 11.
 Nominis debitoris venditor etiam post factam cessionem emptori potest agere contra nomen venditum, nisi intervenierit unum ex dictis requisitis in *L. 3. C. de novat.* *ibid.* num. 4.
 Limita in venditione nominis ministerio legis procedente, ut in casu tertii possessoris solvendi debitorum ad liberandam rem hypothecam, quam possidet. *ibid.* num. 5. & 6.
 Nomen cessum de tempore cessionis praesumitur fuisse inexistibile de factis, nisi contrarium probetur. *Disc.* 95. num. 1.
 Contra. *ibid.* num. 2.
 Cessionarius non tenetur agere contra debitorem cessum, si non est credicum cessum in totum exigibile, sed in parte tantum. *ibid.* n. 3.
 Afferuntur variae opiniones super promissione exigibilitatis nominis cessi, an scilicet usquequo ille durare valeat. *ibid.* num. 4.
 Exigibilitas nominis cessi praesumitur tantum promissa de tempore cessionis, dummodo non addita verba perpetuitatis. *ibid.* num. 5.
 Limita in annuis redditionibus, quia illa extenduntur ad quatuor annos. *ibid.*
 Limita secundo, si cessionarius non fuisset negligentis,

plens, nam tunc pro futuris etiam temporibus tenebatur. *ibid.* n. 6.
 Nomen debitoris si est donatum, donator non tenetur de illius inexigibilitate. *ibid.* n. 9.
 Hæres non tenetur de inexigibilitate nominis legalis. *ibid.* num. 15.
 Si nomina debitorum legata, vel donata non sunt vera, hæres, vel donator ad nihil tenetur. *ibid.* num. 16.
 Secus, si scienter legatum, vel donatum fuisset nomen, quod nihil deberet. *ibid.* n. 17.
 Nomen legatum, vel donatum si non est verum, non tenetur donator, vel hæres ad quantitatem, quam asseruit donator sibi deberi à debitore donato, vel legato, quia quantitas stat demonstrative. *ibid.* num. 20.
 Quidquid exegerit à debitore donator tenetur restituere donatario cum fructibus. *ibid.* n. 27.
 Præteritis accedens pactio. *ibid.* n. 28.
 An advocari possit à Creditorebus anterioribus, quando est simpliciter cessum, vel quando est in solutum datum.
Vide Creditores, & Debitores.

NOMINATIO. NOMINANS.

Nominatio Personæ. *Vide Contractus pro persona nominanda, & vide Emptio, & in verb. Affecuratio.*
 Effectus nominationalis referuntur *ibid.* & Disc. 5. à num. 8. usque ad 24.
 Nominatio personæ debet fieri regulariter intra annum à die contractus. Disc. 5. n. 76.
 Declat ut num. 77. 78. 79. *ibidem.*
 Et ex quibus arguatur tacita, & virtualis nominatio. num. 80. *ibidem.*
 Contrahens pro persona nominanda non tenetur notificare ei, cum quo contraxit, nominationem per eum postea factam. num. 82. *ibid.*
 Et dicta nominatio fieri debet vivente eo, qui contraxit. Et facta ab hæreditibus nominans debentis, dicitur novus contractus. *ibid.* num. 84.
 Item acceptatio ejusdem nominationis sequi debet, saltem tacite in vita nominantis ad effectum, de quo. num. 83. *ibidem.*
 Ad quem finem fiant isti contractus pro persona nominanda. Disc. 5. num. 84.
 Omnes fructus percepti facti nominatione debeantur nominato. num. 85. *ibidem.*
 Nominans non potest in nominatione imponere aliud onus nominato sine ejus consensu. num. 86. *ibid.*
 Ex conjecturis prebati probati contractum non fuisse factum pro persona nominanda, licet contrarium apparetur videri posset. Discurs. 31. num. 35.
 Et de his conjecturis remissive. num. 36. *ibid.*
 Quid juris in casu, quo apparet contractum non fuisse factum pro persona nominanda, & tamen contrahens aliquam personam nominasset. num. 37. *ibid.*
 Nominatio vera dici nequit si pretium varietur, & nova pacta, & conditiones adjuvantur. Discurs. 139. num. 14.
 Pactum procedens ex mera liberalitate nominati parit effectus diversos à pactis proxima, & contemporaneis nominationis. num. 15. *ibid.*
 Apocha privata facta post nominationem secutam, a tenta postulare suspensionem, habenda est, ac si facta fuisset ipso tempore nominationis. Discurs. 139. num. 16.
 Apocha dicitur suspecta de postdata si facta fuerit peritiam, quando nominatio facta fuerit per instrumentum publicum. num. 17. *ibid.*
 Collusio dicitur secuta in nominatione, si sequatur status nominatio in nominantibus. Discurs. 139. num. 18.
 Contractum non fuisse factum pro persona nominata resultat ex observantia, & si nominans per longum tempus non possidet, & fructus, & pensiones exegit. num. 19. *ibid.*
 Collusio dicitur secuta in contractu nominationis, si quis contra naturam contractus subire debeat periculum rei venditæ. Disc. 139. num. 26.

Nominans in contractu inito pro persona nominanda, secus nominatione non tenetur præstare evictionem. num. 27. *ibid.*

NOSTRUM

Dicitur etiam id, quod ratione administrationis nobis comparis, ideo per illud verbum non inferatur dominium. Disc. 44. num. 22.

NOTARIUS.

Notarii nullam habent auctoritatem, recipiendi confessiones. Disc. 98. num. 7.
 Declaratur. *ibid.* num. 8.
 Notarii recipiunt debita confessiones, & omnia acta iudicii auctoritate non propria. *ibid.* num. 9. & 10.
 Notarius potest relaxare licentiam in Actis si non constet de adimplimento, & solutione, etiam si auctoritas eam relaxandi concessa fuerit notario sub conditione. Disc. 98. num. 17.
 Simulatio dotis arguitur à confessione facta à viro coram Notario Gabella, & modo, & tempore, & loco infolio. Disc. 104. num. 37.
 Notario Gabella, seu officiali creditur solum in eis, que pertinent ad illius officium. Disc. 104. num. 33.
 Simplex notarii fides nullam facit fidem. *ibidem* num. 54.
 Confessio Dotis facta à marito coram notario Gabelle valet, dommodo constet factum fuisse præsentem loco, secus absente. *ibid.* num. 55.
 Notarii, seu Judices simplex enunciatum non recte probat citationem. Discurs. 107. n. 2.
 Notarii verba in Instrumento apostica, censentur adhibita de voluntate partium. Discurs. 166. numer. 22.
 Simplex assertio notarii non probat. Discurs. 176. num. 12.
 Notarius recte stipulatur pro filijs, & descendentibus alicujus. Discurs. 209. num. 13.
 NOTITIA
 Casus finitri præsumitur ex sola possibilitate ejusdem. Discurs. 6. num. 1.
 Limites in affectatione facta in evenum boni, vel mali nuncii, vulgo à bona, & cattiva nuova. *ibid.* num. 2.
 Item similia in Procuratore Affectati. *ibidem* num. 5.
 Notitia dubia casus finitri sufficit ad destruendum intentionem affectuati, circa non existentiam ejusdem notitæ. Disc. 6. n. 6.
 Pro notitia casus finitri, an adsit, nec ne, in dubio pro affectatore judicandum est. Discurs. 6. num. 9.
 Contrarium num. 10.
 Notitia casus finitri ex quibus conjecturis, vel præsumptionibus probari possit. Discurs. 6. numer. 15. & 16.
 Probatur etiam per famam. *ibid.* num. 32.
 Et hæc fama, quomodo de jure probetur. *ibidem* num. 33.
 Notitia casus finitri non præsumitur in eo, qui nullum interese habet in affectatione. Disc. 8. num. 1.
 Secus per Statutum Januense servit. *ibid.* num. 2. & 7. 8. 9. & 10.
 Notitia verisimilis casus finitri resultans à possibilitate ejusdem scientie, præsumi an debeat in Procuratore affectuati ad intelligentiam Secreti Generalis de Secretis. §. Secretitates factæ. Disc. 8. per tot.
 Notitia casus finitri in Procuratore Affectuati an, & quando præjudicet Domino ignorantæ, vel notitia superveniens Domino post datum mandatum de affectandis mercibus, & à Procuratore ignorantæ eorum præjudicet Domino affectato. Disc. 9. per tot.
 Notitia casus finitri in iudicio executivo licet prohibeatur probari per testes, verum si ex actis ea appareat, deneganda est securitati executio. Disc. 11. num. 10.

NOTORIUM.

Vide Res Notoria. Index.

NOVATIO

Quid sit. Dile. 31. num. 7.
Inducitur propter novum Domini mercium ordinem, novamque obligationem cum prima incompatibilem. Dile. 31. num. 4. & 5.
Vim habet solutionis. Dile. 31. num. 6.
Et per novationem absolute censetur extincta prima obligatio. ibid. num. 7.
Inter mercatores per quemlibet contractum facillime inducitur. Dile. 31. num. 8.
Inducta ratione incompatibilitatis non tollitur per contrariam protestationem. Dile. 31. num. 10.
Ad novationem alicujus obligationis cuiusque expressa obligatio, vel etiam incompatibilitas. Dile. 35. num. 23.
Non inducitur per secundum contractum. Dile. 41. num. 6. & 19.
Neque inducitur in datione in solutum, si sine clausula circa innovationem. Cfr. Discurs. eodem num. 7. & 19.
Et hoc procedit in omnibus aliis contractibus innovatis, quibus propter incompatibilitatem nihil jure praedicta clausula protestativa, quousque secundum contractum non possit effectum sortiri, vel adimpleri. ibid. num. 8. & 10.
Nam ea clausula posita in secundo contractu cum primo incompatibili operatur tamen conditionem, quod locus non sit primo, si secundus effectum non habuerit. ibid. num. 9.
Et per hanc conditionem creditur ad primam jura semper redire possit. ibid. num. 10.
Limitatur praedicta, quando novatio esset panis extinctiva primi contractus, medio scilicet vere solutionis in pecunia. ibid. num. 11.
Sicuti in bonis receptis in solutum per creditorem medio licitationis, si licitator fuerit ipse creditor. Dile. 42. num. 21.
Et procedunt haec in praesidium etiam fidojussorum. ibid. num. 12. & 22.
Novationem dicitur intervenire, & liberationem scribens literarum cambi, quando creditor cambi recepit partem pecuniae debita ab eo, qui literas acceptaverat, & idem cum eo habuit de residuo. Dile. 44. num. 1.
Contrarium. num. 2.
Declaratur. num. 3.
Inducitur eo ipso quo extinguuntur priores titulus debiti, & novus includitur. Dile. 49. num. 19.
Praeterea quando secundus titulus, aut contractus est diversae naturae, vel qualitatis cum primo. ibid. num. 21.
Et ratio est, quia ex sessione legis tantum inducitur prima extinctio, quae deservit postea pro fundo, aut capitali novi contractus. ibid.
Ad hunc tamen effectum videtur necessaria numeratio pecuniae in actu novationis, vel saltem illius praesentis obligatio, aut ea solutioni parata. eod. num. 21. & seq. ibid.
Contrarium tamen verius est, cum solum fido legi hoc idem operetur ob potentiam solvendi in debitore existentem. ibid. num. 22. 24. 26. & 27.
Novatio prius obligationis non inducitur, nisi per expressam partem voluntatem, aut per actum omnino incompatibilem. Dile. 138. num. 3.
Novatio non praesumitur quando ea inducitur valde esset praesudicialis. ibid. num. 5.
Novatio non inducitur ex actibus ad majorem cautelam, & securitatem gestis. num. 6. ibid.
Novatio non inducitur ex variatione circa modum solutionis. num. 7. ibid.
Novatio non inducitur ex actibus ad adimplementum, & executionem primae obligationis tendentibus. num. 8. ibid.
Et vide in verb. *Obbligatio*.
Novatio inducitur à sola creatione, non ab executione novi contractus. Dile. 198. num. 12.

NOVUM.

Novum casus finitri distinguere à fama. Dile. 6. num. 35.
Et quale debeat esse novum, & qualis fama. ibid. num. 36.

NULLITAS.

Vide *Inventarium*.
Nullitas non debet induci, quando à lege non fuit indulta. Dile. 148. num. 41.
De nullitate examinis dicitur nequit qui eodem modo testes examinavit. Dile. 125. n. 12.

NUMERATIO.

Ex sola pecuniae numeratione oritur actio numerandi. Dile. 37. num. 12.
Et hoc procedit in quocumque contractu, qui re perficitur. ibid.
Pecuniae numeratio per legem demandata interesse in contractibus, quos non exigit de forma, aut casu finali, semper demonstrare, & non casualiter adjecta praesumitur. Discurs. 48. num. 24.
Numeratio pecuniae per legem suppletur, imò et dicitur parata solutioni, quoties debitor habet facultatem, & potentiam solvendi. Discurs. 49. num. 27.
Et hoc procedit non obstante confessione Creditoris, qui assensu debitorum non habuisse facultatem solvendi pecunias. ibid. num. 28.
Et ratio est, quia confessio impotentiae restringi debet ad impotentiam tantum moralem, & non naturalem, seu physicam. ibid.

NUMMULARII.

Nummulariorum, & Argentuariorum Libris plena fides praestatur. Dile. 202. num. 35.

NUNDINAE.

Nundinae Cambiorum introductae fuerunt pro ampliori, & faciliiori usu Cambiorum placetium. Dile. 218. num. 3.
Et vide in verb. *Cambium*.

NUNTIIUS.

Falsus nuntius exigendo pecuniam alienam furum proprium committit. Dile. 189. n. 33.
Secus si nuntius, vel famulus missus fuisset ab aliquo ad defendendum alteri pecuniam, aurum, aut alias res. ibid. num. 33.
Et de ratione. ibid.

OBLIGATIO.

Obligatio conditio non mensura personae mutatione. Dile. 5. num. 61.
Obligatio impersonalis concepta reducitur ad certam personam, cui ex subiecta materia attribuitur actus. Dile. 30. num. 10. & 73.
Obligationis verba interpretari debent per exclusionem propter obligationis. Dile. 10. num. 11.
Obligatio non inducitur ex actu gesto tantum officio, vel amicitiae causa. Discurs. 30. num. 49. 42. 43. & 52.
Obligatio penalis non contrahitur ex consensu iniquis, sed procedit ex lege publica contra subditos tantum. Dile. 43. ibid. 29.
Obligatio quando reducitur ad minorem, non dicitur variata, neque innovata. Dile. 67. num. 9.
Declara quando minoratio, seu diminutio verfaretur circa partem substantialem obligationis. ibid. num. 15. & 17.
Obligatio prima dicitur variata, & innovata, quando mutata fuit in aliqua parte substantialis, fexus in accidentibus. Dile. 67. num. 14.
Obligatio est variabilis secundum naturam rei variabilis, super qua illa obligatio contracta fuit, & sic variata resolvitur obligatio. Dile. 69. n. 8.
Et hoc procedit, licet variata sit in parte tantum. ibid. num. 9.

Obl-

Obligatio respiciat unum tempus parati non potest ad aliud. *ibid.* num. 12.

Inter mercatores obligatio, & actio contra etiam ex his contradiet, aut pactonibus, quae aule de jure non solent obligationes producere. *Difc.* 76. num. 10.

Sola obligatio naturalis inter repetitores attenditur. *ibid.* num. 11.

Obligaciones non sunt cogit se correctivae, quando ille sunt diversae naturae, easqueque separatae habent, licet in eodem instrumentum interveniunt. *Difc.* 82. num. 48. & 49.

Vel quando habent suam causam specialem, & expressam. *ibid.* num. 50.

In obligationibus personalibus defuncti heredes non tenentur, nisi pro portionibus hereditariis. *Difc.* 83. num. 1.

Pro omnibus obligationibus defuncti novam individui habentibus heredes tenentur, in solidum. *ibid.* num. 10.

Et ratio est, quia mortuaria personarum non moritur natura individui obligationis. *ibid.*

Obligatio alimentorum, quae tenetur defunctus per jure sanguinis, vel requiritur matrem, quando existat, vel non ad heredes. *Difc.* 83. n. 14.

Obligatio de sui natura individua, mortuaria personarum mutari non potest. *ibid.* num. 4.

Obligatio alimentorum est individua de sui natura. *Difc.* 83. num. 1.

Sicut promissio defensionis bonorum. *ibid.* n. 5.

Obligatio hypothecaria. *Vide Fidejussio.*

Obligatio Paris, seu reliqua, *vide Fidejussio.*

Obligatio, & actionis positivae non suspenditur per conditionem, quae certo casu est. *Difc.* 89. num. 19.

Secus, si conditio incerta est. *ibid.* num. 24.

Qui se simpliciter obligat, non censetur obligari nomine proprio. *Difc.* 92. n. 21.

Haec, qui simpliciter se debitor obligat, intelligitur velle facere aliam obligationem diversam à prima facta in additionem hereditatis nomine hereditario. *ibid.* num. 22.

Obligatio simpliciter facta ab herede non potest beneficium Inventarii, quando processit ex necessitate, solent in executionem aliquas laudi. *ibid.* num. 33.

Declaratur id procedere, quando compromissum fuit ab herede in vim legis, vel iudicii, sicut si libere, & non coacte. *ibid.* num. 34.

In Regno secundum ejus consuetudines, heres licet se simpliciter obliget, tamenque censetur concessisse beneficium Inventarii, nisi specialiter ad fecerit, secus de jure communi. *ibid.* num. 35.

In generali obligatione Testatoris non veniunt boni heredes. *Difc.* 102. num. 8.

Diffingit tamen ut num. 9.

Obligatio non praesumitur, quando ex errore, vel falsa credulitate processit. *Difc.* 119. num. 44.

Ut obligationes inefficaces sint nullae, facit falsitas, & erroneum suppositum. *Difc.* 119. num. 45.

Ad irritandam obligationem praestatu errant, non solum debet error concludenter probari, sed etiam quod ubi contractus errantem agnovisset non fore contractum eo modo, quo contractus. *Difc.* 164. num. 15.

Obligatio maioris, vel minoris licet facta sit absque consensu proximiorum à Statuto requiritur, valet, quando illa, vel ille se affert cum juramento non habere penitiores. *Difc.* 181. num. 6.

Obligatio alicuius, qui se cumque principalem, vel fidejussorem, vel expensorem obligavit, respectu devotioris principalis dicitur accessoria. *Difc.* 198. num. 18. & 19.

Vide, Subscriptio.

OCCUPATOR.

Ocupator violentus rerum alicuius nocere non solum ad restitutionem rerum occupatarum, sed & ad satisfaciendum omnia damna. *Difc.* 211. num. 21.

ODIUM.

In aliquo heredi non dicitur, qui in favorem sui introducta. *Difc.* 196. num. 30.

OFFERENDI JUS.

Jus offerendi, oppositum potest in Iudicio Salvatoris contra possessorem. *Difc.* 109. n. 9.

Magis declinet ad eum. *Difc.* 36. num. 24.

Et secundum eum, talem fuisse actum contractum persequitur. *ibid.* num. 27.

Observantia, sive consuetudo, licet licita etiam contractum mutet ex iudicio in sensum contrarium, quantum de libris, vel aliter, validior potest esse in fore consuetudine. *ibid.* num. 49. num. 18.

Observantia interpretatur mandatum. *Difc.* 102. num. 10.

Licet inullectus eicitus ab observantia de jure sit minus verus. *ibid.* num. 26.

Euxque à verborum proprietate remota debent, observantia in re dubia, sive in facto, sive in jure, maxime est attendenda. *ibid.* num. 23. n. 25.

Quoties observantia est varia, aliter Statum attendendus. *Difc.* 99. n. 24.

Observantia tollit eorum interpretationem. *ibid.* num. 31.

Adus gellos ex post interpretatur juxta observantiam antecedentem. *ibid.* num. 32.

Etiam à proprietate, verborum interpretatur. *ibid.* num. 33.

Ex illorum intellectus est minus verus. *ibid.* num. 34.

Observantia favores nulla evincitur professio, sed sufficit eis aliquando fuisse observantiam. *ibid.* num. 35.

Observantia est interpretatio legis, attendens immunitates. *Difc.* 129. num. 26.

Observantia voluntatem patrum interpretatur. *Difc.* 137. num. 17.

Ab observantia transactio non caput declarationem, quando illa est elata de iuribus. *Difc.* 137. num. 32.

Inducta per actus factos à Tutoribus rationem non nocet, sed adhiberi debet eorum iudicio, & imprudentia. *ibid.* num. 33.

Observantia probanda est in casu speciatim. *Difc.* 199. num. 63. & *Difc.* 199. num. 14.

Observantia etiam in actibus non iuramentis locum habet, & interpretationem operatur. *Difc.* 194. num. 47.

Ex observantia interpretatur statuta, de quibus in 31. *ibid.* num. 48.

Observantia illa attenditur, quae expressius dicitur, quam interpretari debet. *ibid.* num. 49.

Observantia Judiciali valde prestat ad effectum interpretandi leges, & Statuta. *Difc.* 199. num. 30.

Observantia Judicialis non valet ex favoreis commutabilibus. *ibid.* num. 31.

Observantia non bene evincit ex iuramentis, sed Declarationibus, in quibus non fuit discussio id de quo disputatur. *ibid.* num. 32.

Observantia est magis repugnans, quam adpugnans, & sententiarum difformitas. *num.* 36. *ibid.*

Observantia declarat an Statutum, seu rescriptum coarctent in se clausulam intentionem, alios alio modo possit. *Difc.* 206. num. 30.

Observantia plurimum coarctat ad evincendum Testamenti voluntatem, de qua actentia fuit in eis dubia dispositio. *Difc.* 220. num. 26.

Et eadem plurimum desinit in testimonio facientis in novis, in locum antiquae. *ibid.* num. 33.

Observantia propria praevaleat observantia canonica. *Difc.* 211. num. 12.

OCCUPATOR.

Ocupator violentus rerum alicuius nocere non solum ad restitutionem rerum occupatarum, sed & ad satisfaciendum omnia damna. *Difc.* 211. num. 21.

ODIUM.

In aliquo heredi non dicitur, qui in favorem sui introducta. *Difc.* 196. num. 30.

OFFERENDI JUS.

Jus offerendi, oppositum potest in Iudicio Salvatoris contra possessorem. *Difc.* 109. n. 9.

ODIUM.

In aliquo heredi non dicitur, qui in favorem sui introducta. *Difc.* 196. num. 30.

OFFERENDI JUS.

Jus offerendi, oppositum potest in Iudicio Salvatoris contra possessorem. *Difc.* 109. n. 9.

ODIUM.

In aliquo heredi non dicitur, qui in favorem sui introducta. *Difc.* 196. num. 30.

OFFERENDI JUS.

Jus offerendi, oppositum potest in Iudicio Salvatoris contra possessorem. *Difc.* 109. n. 9.

Jus offerendi datur per originem, vel quadragesimam annis, ibid. num. 10.

Ex potest in quocunque parte iudicii opponi, non etiam post locum sententiarum, num. 11.

Vel post res conformes, ibid. n. 12.

Jus offerendi non datur contra possidentem bona communia debitoris jure tantum pignoris, vel hypothecae, ibid. num. 14.

Jus offerendi deducti potest excipiendi, licet agenda completa fuisset presumptio Statutaria, ibidem num. 15.

Jus offerendi datur de jure agendo per viginti annos, & est perpetuum excipiendi, num. 17. ibid.

OFFICIALIS.

Vide *Adiuvator, Elektor, Navis exercitior, & Sub-*

OFFICIUM.

Officium praesentium concessum a Principe cum eadem antecessoribus autoritate, nisi contrarium probetur, Disc. 99. num. 13.

Officium habentem ex causa onerosa Principis non potest ab officio removeri, vel si facultas restringere, sive si ex causa lucrative, ibid. n. 17.

Officio suo nemo privandus est sub praetextu fraudis committendi, Disc. 114. n. 14.

Desistum in officio committum ab electo ad dictum officium, eligenti adscribi nequit, si hic diligenter in electione se gerit, ibid. num. 7. & 10.

Nec omnes est probare integritatem, & idoneitatem praesentis in exercitio dicti officii, ibid. n. 8.

Posteriori, si non deliquit circa peritiam officii, ibid. num. 9.

Officium suum non adimplere, qui illud, quamvis incipit, ad finem non perducit, Discurs. 141. num. 14.

OMISSIO. Vide GUILA.

Omissio actus solis facit, & necessari praesentis suspensionem, & praesentem non sequi, seu maius jure, Disc. 143. num. 11.

ONERATIO.

Mercum frequenter fieri solet sub nomine aliorum personarum, quam Affectionis, ad quem & si ve-

re spectent, Disc. 9. num. 12.

Vide alia in verb. *Agere oneratio, Adiuvator, Nervis, Nervis.*

ONUS. Vide DECIMA.

Ex exceptione legati, quando, & quomodo obligatur legatarius ad onera ordinaria, etiam ultra vi-

cas legati, Vide *Legatum.*

Ad onera imposita, quando usufructuarius tenetur, etiam ex usufructu excedat, Disc. 113. num. 12.

Vide in verb. *Usufructus.*

Onus impositum emptori bonorum quando venditorem comprehendat, vel totius immutabilitatem a lege, vel Statuto concessum, Disc. 119. num. 38.

Onera Patrimonialis quid sint, & in quibus speciebus distinguantur, Vide *late*, Disc. 191. & signan-

ter num. 32. de *seq.*

OPINIO.

Opinio communis Doctorum non est ea, quae est omni jure definita, Disc. 150. num. 6.

Sed quae magis rationibus fundatur, quam majores Doctorum numero, num. 9. ibid. & Disc. 154. num. 15.

Communis opinio non dicitur illa, quae est omni jure definita, licet eam fecerit innumeri Do-

ctores, Disc. 154. num. 12.

OPPONENS, OPPOSITIO.

Sive exceptio veritatis a narratione facta, vel alio modo, attendenda est, Discurs. 33. n. 24. & 25.

Licet non sit formaliter facta, ibid. n. 26.

Opponentis intentio est jure suum defendendi, non autem sui nocendi, Disc. 135. num. 26.

Vide in verb. *Reverentia.*

ORDINARIUS.

Proventus ab Ordinario vero, prefectus proventus ab Ordinario pseudo, Disc. 103. num. 29.

Et vide in verb. *Presentatio.*

ORDO. Vide MANDATUM.

P

PACTUM.

Vide *Nominatio, Praesentio, Societas, Cambium, Emphyteusis.*

Pactum, quod non tenetur Affectionis offendere Apodictas, sed sicut ejus iuramento, & af-

fectioni valer, Discurs. 1. num. 12. & 48.

Pactum de stando simpliciter super navarchi, & contractus Affectionis circa probationem casus iudicii, & tunc est validum, Disc. 1. num. 46.

Pactum quod affectus non tenetur offendere hoc, vel illud, quod alias probare teneretur, sed ejus sicut iuramento, de jure validum est, Discurs. 1. num. 48.

Pactum, quod Affector tenetur ad solvendum affectionem, si intra certum tempus notitia Navis non haberetur, de jure validum est, Disc. 1. num. 51. & Disc. 2. num. 1.

Et talis notitia tunc probata dicitur, si doctum fuerit Navis non emisse in loco, ad quem merces exire vendit, Discurs. 1. num. 62.

Item hae notitia probatur per alias conjecturas, ibid. num. 63.

Pactum, quod de pilco, damno, valore, quantitate, & qualitate mercium creditur iuramento affectus, est de jure validum, Disc. 10. num. 72. & 137.

Et hoc habet locum tam in executivo, quam in ordinario, ibid. n. 85. 82. 85. & seq.

Quinto eo iuramento praesentis in executivo non debet reiperari in iudicio ordinario, num. 85. & 87. ibid.

Sed solum reproduci, num. 91. ibid.

Pactum in locutione appositum, quod sicut tempore locutionis, sic in arbitrio conductoris continetur, vel non in locutione valet, Discurs. 10. num. 76.

Pactum voto per pium appositum in Cambio Martimo, quid imponat, Disc. 14. num. 20. 21. & num. 34.

Et an valeat hanc Statuta Genovae, de *Securis*, ibid. num. 33.

Pacta apposta in contractu, ut illius pars observanda sunt, Disc. 11. n. 2. & 40.

Limitatur in causa, quo monetur status, & terminatur contractus, num. 3. & 41.

Declaratur, ut num. 42. ibid.

Pacta non observantur ad id, quod insunt stipulationis, tenetur, Disc. 23. num. 10.

Pactis contraveniens tenetur ad damnum, licet contra propositum damnum supervenerit, Discurs. 23. num. 23.

Pactum aliquid ultra iuris dispositionem debet operari, ibid. num. 23.

Pactum standi libris, & confessionibus, vel iuramento Camporis pro justificatione realitatis cambium non est attendendum, Disc. 28. num. 20. 30. 31. 32.

Praecipue contra tertios, num. 33. & 35. ibid.

Pacta, seu condiciones, uti pars pecti non valent in voluntatem contraleptum positi, Disc. 34. num. 2.

Declaratur, num. 4.

Pacta accidentaliter possunt conferri in arbitrium tertii, & contrabentium, Disc. 34. num. 4.

Pacta verba con li parti, e condizioni, che si aggraveranno d'accordo non tediunt imperfectam venditionem, ibid. num. 5. & 6.

Et tali causa, de quibus pactis inestitit contrabentes, num. 7. ibid.

Padia substantialis uti pars contractus non valent conferri in arbitrium contrahentium. ibidem. num. 9.

Padium solvendi interesse habetur pro mora. Diff. 41. num. 12. & 24.

Assignatus ratio. nota. 14.

Padium *ex parte gressu*, & *ex parte* apponitur per afsecutores in successione, necum aune genus, vel quodam facies tantum jactis, & ex parte comprehendit. Diff. 47. per 100.

An valeat padium de fundo circa ritum, dumtaxat, interesse, &c. simplici dicto cum jaramento affectum. Diff. 10. num. 126.

Sufficienter illius validitas. ibid. num. 127.

Et tunc soluta non est validum, cum affectus eas efficitur non solvendo. ibid. n. 128.

Padium *note per pium* regulariter non praestat spationem. Diff. 13. num. 6.

Padium, quod creditur piam valeat super cambiis abique omni inscriptione, vel possessione debitoris facienda quomodo investigatur, & quantum prestat. Diff. 27. num. 23.

Et tale padium apponitur in primo termino extendi non potest ad terminum prorogatum. numer. 24. ibid.

Ex padio, quod creditur possit cambium etiam post mortem debitoris abique onere denunciandi potius hereditas, inferri non potest nisi similis renunciatio in casu, quo supervenerint ipsi debitoris. Diff. 27. num. 25.

Per nullitatem dictae denunciationis, & per negligentiam creditores in non gerendo periculum super lotis, debent annuere interesse simplex, seu currente vulgo di *un Tirore*. num. 26. ibid.

Padium, seu conditio, que tantum inter se auctore rei, vel in vim legis, dicitur padium, seu conditio incipiens, & coherens contractui. Diff. 56. num. 43.

Padia instantia, vel ex natura actus, fieri sine expressis appodis à Partibus in contractis, in solido alterius denuntiam contractus. Diff. 59. numer. 22.

Padium *note per pium* utipote nuptiale cambium maximum super quo interponitur, in nullo atque illius naturam. Diff. 62. num. 27.

Explicitur natura, vel qualitas padii *note per pium*. ibid. num. 28.

Impugnatur *Nota Romana*, & *Ardeus de Commercio* loquentes de hoc padio *note per pium*. num. 39. & seqq.

Habere mandatum ad nullitatem nuptii potest cum nullitate cum soluto padio *note per pium*, & *soluto cambio*, licet de his nulli dictum fuerit in mandato. Diff. 119. num. 36.

Padium, & contractus dicuntur inter se correspondere, quando sunt in eodem scriptis. Diff. 149. num. 9.

Et quando unum immediate alterum laqueatur, & sine inter se connexa. num. 10. ibid.

Et quando pars unius fundi neque à parte principalis. num. 11. ibid.

Ad iudicem pertinet decidere an & quomodo padium apponitur per contrahentes intelligendum veniat, & de jure sustineatur. Diff. 148. numer. 39.

Padium rebus in venditione. Vide *Venditio*.

Si quis vendendo, vel donando cum emptore, vel donatario padium inferri, quod suis creditoribus aliquam summam solvat, nullum jus ex tali padio Creditoribus acquiritur potest. Diff. 177. numer. 47.

Padium de non apponendo in Regno Sicilia, equipollens *Guarantigo*. Diff. 202. num. 1.

Et importat, quod debitor statim solvere debuit, relictas exceptionibus, etiam praeviasit usuraria non patens, ad aliud iudicium, ut in obligationibus in forma Camere, vel Guarantigie. num. 69. ibid.

Padium de fundo Libris, vel scriptis credituram super realitate Cambiorum, est invalidum. Diff. 202. num. 2.

Correlatio, num. 59.

Cafare, de Commercio, Tom. II.

Idem Padium quod dicitur Libris, vel simpliciter assignare Creditoribus, cum jaramento ubique attenditur, excepta Curia Romana. ibid.

Maxime attenditur in Regno Neapolis, & Sicilia, utro etiam de retenti in Curia Romana. num. 53. & 55.

Atque etiam sine jaramento attenditur. num. 56. ibid.

Padium viginti, & tacite conquisitum totum in quod necessarius requiritur ad hoc, ut experiri conveniat, effectum fortissimum. Diff. 21. num. 49.

Padium per quod limitari interesse ubique ad totam summam non concessit substantiam cambii, sed imperat remissionem, & condonationem magis quantitati, quam ex pretio nondatum vel solvitur. Diff. 218. num. 28.

Padium a *note* d' *note* non respicit substantiam, sed solum limitat quantitatem. Diff. 218. numer. 37.

PARTICIPATIO.

Participatio ad unum effectum, ad alterum extendi non debet. Diff. 114. num. 30.

P.A.R.S.

Partes appellationis bonum continent, quando dicta non potest quod magis de una parte valeatur intelligi, quam de altera, ut crederetur inconveniens. Diff. 162. num. 13.

Idem pars est de toto ad totum, quam de parte ad partem. Diff. 199. num. 41.

Pars testis eligenda est pro salute animae. Diff. 210. num. 25.

PARTICEPS.

Socii, & Particeps differunt inter se. Diff. 35. numer. 30.

Particeps non tenetur nisi ad totum capitulum, pro quo participat in negotio. num. 31. ibid.

Nec potest agere contra debitoris societatem, nisi conveniat à constitutores eadem. num. 32. ibid.

Quomodo cognoscitur, in qua societate sit in socium, five participem societatis, seu alter alios contrahat, & an per illam contrahentem contrahat innovat prius societatem, remittit. numer. 33. ibid.

PARTITE.

Vide *Summa*, *Hypothesis*.

Participatio contrapositionis in Libris Mercatorum scripi per in modum *Aluonon* exigunt debita antiquiora. Diff. 37. n. 17. & 37.

Participatio contrapositionis in Libris mercatorum habet viam solutionis. Diff. 35. num. 37.

Secus si cartam contrapositionis sit huius mercatorum in suis libris ad regulandum solum solum cambiorum. ibid. num. 12.

Partita scripi in Libris mercatorum ad creditum aliquos, qui tamen solvendo erant in annuatis in vim recipi, five liberantur deinde à debitoribus si soluta non solvantur, nec inducit satisfactio nem, quia praesumitur eam partem fuisse contrapositionem pro solvendo, & non pro solum. Diff. 37. ante num. 39.

Partita seu creditum habentis diversa causa non confunduntur, sicut in solido compungo continuatur. Diff. 50. num. 1.

Amplia, etiam si una partita habere relationem quoad quatuor ad aliam. num. 2. ibid.

Partita scripi ab alio in libro, scripta praesumuntur de mandato Domini Libri. Vide in verb. *Libri*.

In partibus exemplaris à libris mercatorum habentibus per Statuta prohibitionem, & hypothecon, talis probatio, & hypothecon mittitur à die scripte partite, non à die illius exemplationis ordinatur. Vide *Exemplatio*, & *Libri*.

Partita identica. Vide *Meritis*.

Partiarum extractio à Libris Mercatorum facta sine citatione partis non valet. Diff. 206. num. 37.

Partita

Datus confens in libris conventus, magnum veritas
in fomentum recipit ex anteaque Paris, Gas-
diani. Diff. 220. num. 23.

P A T E R

Non potest pro impubere contrahere, nisi in epi-
scopo. Diff. 20. n. 17.

Pater obligatur ad restitutionem dotum filii ex suo
confensu, quando non modo consentiens, sed et
quoque obligare tenetur. Secus autem quando
non consentit, nec se obligare exempli possit
iuxta theoricam *Baroli*. Diffus. 87. part. 1. n. 10.
& 14.

Pater licet alias non teneatur restituere, nec se
obligare pro filio, aliquando Reipublice favore ex
sola confensu obligatur. Ibid. num. 2.

Hoc insuper in filio patris postulat *Abbas*,
secus in emancipato. Ibid. num. 3.

Pater non obligatur ex confensu patris filio em-
ancipato ad suscipiendam dotem, *Abbas* num. 4.
& 5.

Pater tenetur se, bonoque suo obligare pro dote ma-
ritus. Ibid. num. 8.

Contrarium refertur, sed prima opinio est con-
veniens. Ibid. num. 9.

Hoc tamen procedit in his familiis, fructus in
emancipato. Ibid. num. 10.

Refertur *Baroli* contrarium assertum in filio
emancipato, quando maritus invenit non sol-
set sine. Paris obligatus, *Abbas* num. 11.
& 14.

Nam emancipatus potest pluribus modis pater
Patris obligationem, causam tollere dotem, *Abbas*
num. 12.

Eoque magis pro filio emancipato se obligare
pater non tenetur, quando filius postmatrimonium
jam contraxit. Ibid. num. 13.

Pater si dotem, quam recipit, filio postquam
emancipatus fuerit, vel locum habuerit, ar-
bitratur, ab obligatione dotis restituendi liberatur,
neque per mulierem contrahi potest, licet filius
effectus fuerit non solvendo. Ibid. num. 14.

Secus, si dotem filio dedit, postquam dispo-
sitio de marit filius administratione. Ibid. num. 15.

Ad Patrem dotis receptis pertinet, licet Pater,
et filius semel confensi sint ex *Abbas*, durando
eo tempore filius esset in potestate Patris.
Diff. 88. num. 1.

Et ideo ad solvendum dotis Pater tenetur. Ibid.
num. 2.

Et hoc praesertim, citius videtur, si filius alius
fuerit. Ibid. num. 3.

In doto praefinita Patrem administrasse, do-
mam. Ibid. num. 7.

Pater compellitur ad restituendum matrimonium,
ideoque ad ipsum locum accipere dotem, Nam
que administrare. Ibid. num. 13.

Parentibus filii liberales sunt, illi enim, qui eor-
um vita properat ad interitum, agere propudum
patrimonium percipiunt. Ibid. num. 14.

Pater per filium praesentem adhibuit in accipiente
dotis solvere filio obligatur quam principaliter. Ibid.
num. 19.

Pater, si solum confensum praestiterit matrimonio,
& non traditionem dotis ipsi filio facta, pro dote
obligatur non esse. Ibid. num. 20.

Pater Pater tenetur usufructus bonorum mater-
norum post mortem matris, si in patria potestate
filii adfuit. Diff. 107. num. 5.

Pater tenetur post mortem uxoris dotem conferre
filii heredescent nomine filiorum adfuisse. Ibid.
num. 6.

Declaratur, ac limitatur. Ibid. num. 11. 12. 13.
Pater post mortem uxoris retinendo dotem non po-
test rogare sibi solvere tamquam creditum nomi-
ne filiorum, ad hoc ut etiam filii filii possit ad-
eo doti instrumento filius competere. Diffus.
101. num. 17.

Postmortem Patris non est hypothecatum filio in
eius potestate existenti pro additione rationis bo-
norum ipsius filii. Diff. 103. num. 41.

Quod procedit tantum in administratione dotis,
secus in doto, & fructu dotis non tenetur
adherentium filii. Ibid. num. 43.

Secus tamen in aliis bonis, in quibus Pater
non habet usufructum. Ibid. n. 44.

Et quando filius illum administrationem adha-
ret. Ibid. n. 45.

Pater non tenetur praestare aliquid filio usufructu-
ret alio proinde. Ibid. num. 47.

Pater habens duodecim liberos immens est ad obli-
gationem persequendam, quam postmortalitatem
Diffus. 103. n. 2.

Et ita post filium discessionem decem in Sa-
natu Mariano. Ibid. n. 4.

Mater quidem adem immutare pro filiis bonis
non dotibus, de quibus uti propria, & particu-
laribus possideri de de ratione. ut 3. Ibid.

Ampla, ut hoc privilegium commune sit etiam
sibi infidelibus. num. 6. Ibid.

Quid in Clericis, & Presbyteris Generis, &
vorum filia de mortis remissione. Ibid. n. 7.

Mortuo Pater ut privilegium hoc praestet ad filios
ad quoslibet tenetur. Diffus. 103. num. 8.

Opinio affirmativa asseritur, & argumenta cum
dependentiis, num. 9. Ibidem.

Negativam qui censuerit, & quibus fundamen-
tis. num. 10.

Prima procedit si supervenit maritus, & cum ea
habent filii. num. 11. Ibid.

Secundo, ubi maritus mortuus sit. num. 12.

Amplius, in filio usufructu filio in possessione
venerit. num. 13. Ibid.

Contra, quod contrarium sit circumstantiis aptis
ad succedendum Principem ad gradum. num. 14.

Et opinio negativa probatur verior in puncto
facto. num. 15. & seq.

Et in Civitate Florentina recipit. num. 15.
Ibidem.

Formae ad hanc immunitatem subsequenda opti-
mantur. Diff. 104. num. 16.

Filius instituit auctorem suum iuratum & rursus, vel
maior de novo deferendo. Ibid. num. 17.

Filius autem emancipatus, & qui in potestate non
fuit proinde ad succedendum patrem. num. 19.

Et qui de causis hoc coningit. num. 20.

Quae sunt verae rationes huius immunitatis, &
in eis darent in filio. num. 21. Ibid.

Uniusque enim Reipublice testium ex possessione
liberorum filius est sola ratio privilegii. mod.
Diff. 101. n. 12.

Privilegium immunitatis per sancta potentum tran-
sit ad filios, ut exheredat ad bona Patris mor-
tuo per sollem acquisitionem. Diffus. 101. num. 24.

Sententia affirmans adducitur, & refutatur.
num. 25. & seq.

Declinatur contrarium tenetur. num. 30.
Ibidem.

Explicatur Textus de sup. quia citius de Privi-
legiis, quod hinc casus non applicetur. Ibidem
num. 36.

Pater mortuus filius non ante immunitatem acqui-
situm, sed non est immunitas quoad imposita post
eorum obitum. Diff. 101. num. 27.

Filius nequeat in hac immunitate esse meliori con-
ditionis Gentis. Ibid. num. 28.

Mediolani adit Senatum continuans paternam ipsam
immunitatem in filio. num. 30. Ibid.

Novae constitutiones ejusdem Civitatis immunitatem
cum Patre, quam filius deprecat in bonis potest
quiescere. num. 31. Ibid.

Pater duodecim liberos non excusatur a perpetua
& uniformibus oneribus. Diff. 101. num. 34.

Et ita in Senatu Ecclesiastico constitutum est.
Ibid. num. 35.

Contrarium sentientes asserunt. num. 36.

Et de eorum rationibus. num. 37. Ibid.

In Senatu, & Dominio Florentino parva consuetu-
dine iniquitas a Decanis concedi solet, quam-
vis onus perpetuum, & uniforme sit. num. 38.
Ibidem.

Prima tamen opinio magis urget in bonis post
privilegium acquisitis. num. 39. & 40. Ibidem.

Ad confirmationem recurri debet in hac materia immunitatis duodecim liberorum. num. 43. ibidem.

Temporibus Florentinae Reipublice minus frequenter ipsi Patribus fuit hac immunitas elargita. Dilect. 191. num. 45.

Et de ratione. num. 2. & seqq. ibid.

Florentini tamen obtinuerunt se Consulatorem commemorare Angelus Arretinus, qui legum facultatis insignia accepit, nondum incipiente Principatu. num. 44. & 47. ibid.

Pater non excluditur a debito, & obligatione praecedente contrada per superveniens Privilegium. Dilect. 191. num. 50.

Quae fuerit prima Gratia facta filiis supplicatibus pro confirmatione exemptionis paterna, & qualis ejus formula. num. 51. ibid.

Immunitas fuit habita pro personali, & filius de rigore non competens. num. 52. & seqq. ibidem.

Afferuntur nonnulla exempla denegatae confirmationis. num. 53.

Confirmatio modo fuit denegata, modo concessa. num. 54.

Licet hodie invariabiliter annuere solet Regia Magni Ducis Medicensis. num. 55. ibid.

Opinio solens de patri rigore immunitatem mortuo Patre transire ad filios non fuit in Civitate Florentina recepta. Dilect. 191. num. 56.

Gratiae confirmationum immunitatis paterna factae filius, semper limitatae fuerunt ad bona paterna. ibid. num. 60.

Afferuntur plura scriptura generalis non sine dilata limitatione intellecta, & exequuta. ibidem num. 62.

Supremus Magistratus Civitatis Florentiae apponens restrictionem ad bona paterna in executione gratiarum filialis exequatur ostenditur, ibidem num. 67.

Refutatio ad bona paterna evasere contrarium, & simplicitas huiusmodi gratiae atque de anno 1633. num. 68. ibid.

Referuntur Sententiae, ad relationem Allessandri Tribunalis Decimarum Florentiae, firmantes pro bonis a filiis post mortem Patris acquisitis immunitatem competere, eod. Dilect. 191. num. 71.

Repetuntur tamquam procedentes cum falso, & citrone supposito. num. 72. ibid.

Afferuntur testimonium Alexandri Victorii, Andineis Tribunalis Reformationum in Civitate Florentiae, afferentis de anno 1645. nunquam gratias fuisse ad bona propria filiorum extendas, ibid. num. 73.

Pater immotus ob duodecim liberos susceptos sustentantes aliquod onus, sicut ceteri cives, ostendunt quoad illud immunitatem non suffragare. Dilect. 191. num. 76.

Pater immotus concilians in sustentatione onerum per viginti, vel quadraginta annos sibi praesens in futurum. Dilect. 191. num. 82.

Novitates sunt semper fugienda, uti Reipublicae praesudicialia. ibid. num. 83.

Ufus primo, & ante omnia spectandus est in materia Gravationis, & Collectarum. num. 84. ibidem.

Pater an possit transigere pro filiis. Dilect. 191. num. 12.

Etiamsi abque filii interventu. ibid. num. 22.

An Patri censetur prohibitus usufructus in bonis adveniens filii per prohibitionem alienationis. Dilect. 191. num. 13.

Et in his an sit legitimus administrator. ibidem num. 14.

Pater habet usufructum in bonis adveniens filii etiam si alienationis supposita. Dilect. 191. num. 15.

Admissa in Patre sola commoditate, est legitimus administrator. Dilect. 191. num. 20.

Qua etiam prohibita, Pater est legitimus administrator, quando filius fuit pupillus, aut impubes. num. 21. ibid.

Cassare, de Commert. Tom. II.

PATIENTIA. Vide SCIENTIA.

Patientia habet vim traditionis possessionis quando possidens ex parte sua adimplevit contractum. Dilect. 171. num. 34.

PATRONUS.

Patronus quare dicitur, quod non moraliter, sed causative debeat praesentare iura tempus a Lege praescriptum. Dilect. 103. num. 17.

Daubus infimus a Patrono praesentatus, nemini eorum acquirere ius ad rem. num. 18.

Patronus post praesentationem unius licet possit accumulative variare, si tamen alterum cumulative non praesentaverit, non possit dici fuisse alterum ius ad rem primo praesentato acquiritum. num. 62. ibid.

PAUPER. PAUPERTAS.

Pauper praesumitur etiam, qui debitum non solvit, & retinet pecuniam sub usura. Dilect. 88. num. 9. & 10.

Pauper quis praesumitur, nisi probetur dives. ibid. num. 11.

Pauper etiam dicitur is, qui non potest factum adimplere. Dilect. 88. num. 12.

Paupertas debitorum. Vide Emptio.

Pauper dicitur is, qui non habet bona sufficientia pro se, & familia alienda. Dilect. 170. numero 18.

Socius vero quoad debiti solutionem, nam si habeat in bonis quantum pro debiti solutione sufficit, tunc non dicitur pauper. ibid. num. 11. 13. & 19.

Paupertatis probatio sufficit quod obumbratur ad excludendam Actioem inemptionis. numero 18. ibidem.

PECUNIA.

Pecunia venit sub appellatione mercium. Dilect. 12. num. 66. & 167. & Dilect. 70. num. 14.

Signanter in contractu Assurancionis. Dilect. 129. num. 12. & 13.

Pecunia girata per Carnieria S. Georgii habet hypothecam. Dilect. 28. num. 64.

Contrarium. num. 65.

Cadit etiam sub hypotheca. Dilect. 43. num. 7.

Per subrogationem eadem censetur. Dilect. 43. numero 42.

Mutua non venit sub hypotheca. ibid. num. 43.

Et hoc procedit in mutuo, non in Cambio. num. 44. & 48. ibid.

Pecuniae sententia ex quibus praesumatur & probetur. Dilect. 43. num. 44. & 57. & Dilect. 221. n. 23.

Pecuniae solutio dominiis resoluta, vel non adimpleto contractu ex parte alterius contrahentis redit ad Dominum, & in ea ceteris aliis praesentatur. ibid. num. 45. & 47.

Pecuniae dominiis in faccatis consignare cum nota non transit in Navarchum aut alium, cui consignatio facta fuit. Dilect. 44. num. 7.

Et hoc procedit etiam pecuniae numeratione facta, vel pro secunda quantitate, vel pro nunciis exigenda. ibid. num. 8.

Quamvis distracta, dummodo non sit consumpta, & appareat de identitate retinet hypothecam. Dilect. 44. num. 39.

Et vide in verb. Hypotheca.

Pecuniae numeratio per leges demandata in contractibus, quoties non exigunt de forma, aut causa finali, semper demonstrative, & non taxative adiecta praesumitur. Dilect. 49. num. 24.

Pecuniae numeratio per legem suppletur, immo ea dicitur solutio parata, quoties debitor habet facultatem, & potentiam solvendi. Dilect. 49. num. 25.

Et hoc procedit non obstante confessione Creditoris, qui assertus deberent non habuisse facultatem solvendi pecuniam. ibid. num. 28.

Et ratio est, quia haec confessio impotencie restraints debet ad impotenciam tantum moralem, seu physicam. ibid.

Pecunie valor propter promptam decisionem illam iudicandus in obligationibus consideratur etiam in iudicanda iustitia census vitalitatis. *Disq.* 76, num. 63.

Pecunia non conferre tradita, si tradatur, ut cessatur. *Disq.* 705, num. 7.

Pecunia soluta qui creditori sub cautione de restituendo anterioribus, ac posterioribus, habetur ac si extaret. *Disq.* 146, num. 36.

Procuratio pecunie datur ex equitate *L. si me & Titium* quando illa remanet cum damno uolui penes alterum sine causa. *Disq.* 133, n. 25.

Pecunia soluta Procuratori creditoris posterioria, si non sit condempna, avocari potest à primo creditore. *naup.* 29, *ibid.*

Pecunie publicæ, aut rei, & interesse appellatione, an comprehendatur pecunia, rei, & bona, quæ sunt iustitiam de Pactum publico, & privato Principis. *Disq.* 140, num. 1.

Vide *Appellatio.*

Pecunia uni species venditur, & permittitur. *Disq.* 218, num. 17.

Pecuniam in Mundanis, pluribus causis angust, & minuitur. *ibid.* num. 19.

PENSIO.

Si annuine pensionis à Debitore Creditori promissæ venit ad quod vere interest, præcipue si creditor metator sit. *Disq.* 169, num. 31.

Et de ratione. *num.* 32. *ibid.*

Pensio stipulata soluta, & iusto interesse regionis correspondere debet. *num.* 33. *ibid.*

PERICULUM

Quando est in mora non sunt quærenda consilia, sed capienda. *Disq.* 19, num. 15.

Periculum amittendi res suas dicitur iustus timor. *Disq.* 20, num. 5.

Et liberat ab eo, ad quod quis faciendum tenetur. *num.* 6. *ibid.*

Periculum quando est in mora actus fieri potest, licet alius non esset permissus. *Disq.* 22, num. 35. & 37.

Periculum rei venditæ spectat ad emptorem ex natura contractus. *Disq.* 38, num. 14.

Periculum caducitatis tenet Emphyteuticus non habetur in consideratione, quæ possunt haberi alia commoda. *Disq.* 38, num. 35. & 39.

Ubi maior est periculum ut in materia commercii, maior exigitur diligencia. *Disq.* 39, num. 35.

Et ubi facile evanescere potest periculum adscribitur culpa ejus, qui illud non prævenit. *ibidem* num. 36.

Præcipue inter mercatores, qui solent pro rebus manucipiis mercedem recipere. *ibid.* num. 37.

Periculum mortis spectat ad eum, cujus culpa, & negligencia nomen dicitur factum fuit. *ibid.* num. 63.

Periculum solent non argui dominum. *Disq.* 58, num. 19.

Periculum omne in se ultimum promittens *flare dei credere.* *Disq.* 68, num. 13. & 15.

Periculum fortune, non etiam culpe videtur in se suscepisse affectorem. *Disq.* 64, num. 12.

Liatus quando assessorum esset etiam obligatus, five ex contractu, five ex consuetudine regionis pro casu barbarie, & culpe. *ibid.* n. 13.

Dummodo tamen barbarie, aut culpa non procedat ab ipso assessorio, sed à tertio. *ibid.* n. 14.

Periculum majus damni potest in breviore latere, quam longiore. *Disq.* 67, num. 28.

Periculum navigationis, seu viaggi non incitior à breviori, vel longiori itinere, sed à qualitate viaggi, seu navigationis faciente. *ibid.* n. 29.

Periculum, seu damnum, si est valde remotum, vel dependet à futuro incerto eventu, nullatenus est in jure considerabile. *Disq.* 60, num. 56.

PERITI.

Periti non possunt iudicare super qualitate rei de præsentia, si secundum tale tempus præsentis rem non inspicimus. *Disq.* 142, num. 60.

Periti sententiarum deponere de qualitate rei præsentis diminutionem. *num.* 61. *ibid.*

Perito electo à Iudice pro sui animi instructione, & ejus relationi fides adhibenda est. *Disq.* 379, num. 26.

Præcipue quando relatio facta est audientibus partibus, & postea non contradicentibus. *ibid.* num. 27.

Periti debent eligi à Iudice, alias eorum relatio non ascendit. *Disq.* 376, num. 21.

Non tamen eligi debent extrajudicialiter, nec ad vias tantum partis acquiescentem. *num.* 18. *ibidem.*

Es debet constare quod ipse sit in arte periti. *num.* 25. *ibid.*

Es exigent sunt de partium consensu, vel ex eorum consentibus. *num.* 14. *ibid.*

Es requiritur citatio in eorum electione. *numero* 15, *ibid.*

Relatio Peritorum facta ad infantiam ipsorum unius partis, altera non citata non valet. *n.* 16. *ibid.*

Recognitio Peritorum, quando non relevet. *Disq.* 376, num. 28.

Nova Peritorum recognitio non ascendit, quando perita est ad probandam tantum iudicium. *num.* 46. *ibid.*

PERJURUS.

Quando conservare iuramentum præstitum in aliquo contractu ad terminum *L. si quis major* ab agendo repellitur. *Disq.* 211, num. 56.

PERMITTERE.

Ex permissione expressa adsumi aliquem locum, iuxta permissionem restat rescindi. *Disq.* 214, num. 48.

PERMUTATIO.

Permutationis contractus, vel venditionis plurimum, ratione individuius casus non potest in parte, sed in totum. *Disq.* 79, num. 8. & 12.

Lesio ultra dimidium regulariter non habet locum, nisi in casu, quo emeretur damnum, quod valeat viginti. *ibid.* num. 9.

In permutationibus tamen, & venditionibus hinc inde plurimum numerum non debet rescindi contractus ex lesione ultra dimidium reperta in una re tantum. *ibid.* num. 10. & 15.

Dummodo in aliis rebus, vel partibus contractus tanta utilitas inveniantur, quæ compenset aut saltem excludere valeat lesionem ultra dimidium repertam in una re tantum contractibus. *ibidem* num. 13.

Permutanti qui passus fuit evulsionem in bonis permutatis datur regressus actione vindicationis ad bona propria. *Disq.* 200, num. 1.

Limita in casu quo fuissent bona in servitio iusto oneroso alienata. *num.* 5.

Declarata hanc limitationem non procedere in casu alienationis ex titulo nullo, vel invalido. *num.* 6. *ibid.*

PERSONA

Logentis in favorabilibus includitur in sermone, secus in odiosis. *Disq.* 2, num. 149.

Persona nominanda, ad cuius favorem contracta sunt stipulatio, declarari potest ex consensu. *Disq.* 4, num. 4.

Persona contemplata magis attentione, quam iustitiam nominis in contractu. *Disq.* 5, num. 4.

Pro persona nominanda assessorio, vel contractus. Vide *Contractus. Assessorio.*

Persona cedens etiam cessatorem, & nominantem cum nominato, emittit esse una, & eundem personam. *Disq.* 3, num. 31.

Personarum coactione non vincitur consensu obligationis. *Disq.* 3, num. 42. & *Disq.* 48, numero 27.

Personarum personarum ipso iure proba, & inverte pater, & mater. *Disq.* 56, num. 17.

Et officii eorum idoneitatem adesse tempore electionis facile non casu evenit contrario. *Ibid.* num. 20. & 24.
 Et hoc procedit, licet persone esse pauperes. *Ibid.* 26. num. 8.
 Nam ex eo quod persone pauperes sunt, & viles non debent dici non idonee. n. 12. *Ibid.*
 Et persone dicuntur idonee, & integre fidei, quando pro talibus communiter reputantur. *Ibid.* 26. num. 10.
 Persona dignitas qualis sit, deducitur ex nominis, & tituli representatione. *Ibid.* 29. num. 7.
 In personis qualificatis, Cardinalibus, & Principibus, mandata exequi non presumuntur. *Ibid.* num. 14.
 Et talis excessus ab ipso Supremo Principe est recognoscendus, non a persona privata. *Ibid.* num. 16.
 Personalis prohibitio non egreditur personas publicas. *Ibid.* num. 28.
 Personae assumptione. *Vide Assumptio personae.*

PERSUADENS. PERSUASIO.

Creditor persuadens suo debitori, qui non est solvendo pecuniam ad cambium, vel mutuo capere a tertio pro consequenda solvitione a dicto suo debitore, dicitur in dolo, & retinebitur pecunia mutuantis, vel cambio datum sibi a deo. *Ibid.* 124. num. 10. 11. 12.
 Equum magis id procedit, si creditor ipsam pecuniam ad mutuantem pecuniam suam deventi fuisse. *Ibid.* num. 23.
 Cetera. *Vide in verbo Falsitas, & Contumacia.*

PESTIS.

Pestis timor & alius similia iudus, mutare facit ius domicilium. *Ibid.* 117. num. 42. 50. & 51.
 Pestis suspicio inter casus inter terrores adnumeratur. *Ibid.* 121. num. 12.
 Quod pestis timorem potest Principi Civitatem decedere, Imperatori militum, & Ecclesiis locorum. *Ibid.* 122. num. 25. & 26.
 Viatores ob suspitionem pestis possunt vicinias publicanas subducere, mercatores a recta itinere divertendo. *Ibid.* num. 28.

PETITIO.

In petitione, seu iunctio, quando post plenum facti narrationem potius iudex cognoscere qualis, & quae actiones de iure competant Actori, si adhuc solus clausula solutur intelligatur de Actoris deducta omnes actiones sibi competentes, ac si fuissent expressae. *Ibid.* 200. num. 11. & 12.

PIGNUS.

Publicus negotiator potest recipere pignus illud non restituens non numerato illius valore. *Ibid.* 106. num. 7.
 Pignus recipiens sub fiducia pecuniae credita praestare creditori, etiam anteriori in re oppugnatam. *Ibid.* num. 8.
 Recipiens pignori cum alienum, tenetur illam vero Domino restituere, etiam non restituo pretio. *Ibid.* 106. num. 9. & *Ibid.* 187. num. 1. & 10.
 Nulla habita ratione publici commercii. *Ibid.* num. 2. & 11.
 Contractum inter mercatores. *Ibid.* num. 3. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. & 21. ubi de ratione.
 Limita principalem Conclusionem in Urbe favore Hebraeorum. *Ibid.* 106. num. 10.
 Contra pignoratorem rem alienam competere contraria actio pignoratitia. *Ibid.* num. 14.
 Pignoris fideiussor potest convenire principalem, ut rem pignoratam tradat creditori, vel ut cum liberet a fideiussione. *Ibid.* 106. num. 28.
 Et hanc actionem potest etiam exercere creditor hypothecarius fideiussoris. *Ibid.* num. 29.
Casarex. de Commercio. Tom. II.

Secus tamen procedit, si dicta actio directa non competat fideiussori, tunc nec etiam actio quis competit creditori hypothecario. *Ibid.* n. 30.
 Pignoratarius ceteris aliis creditoribus parus simul, & hypotheca praefertur. *Ibid.* 110. num. 2.
 Limita quando credita aliorum creditorum proveniunt ab eodem origine, vel causis, nam tunc creditor possidet, seu pignoratarius venit in concursu cum aliis. *Ibid.* num. 3.
 Declara limitationem hanc locum non habere, nisi excusso prius principali debitor per alios creditores non possidentem. *Ibid.* num. 4.
 Nec quando pecunia est exacta. *Ibid.* num. 5.
 Declara etiam quod capitale, nam quotiescumque semper praestetur, qui est creditor pro praestitis in concursu alienis creditoribus pro subsecquentibus annis. *Ibid.* num. 5.
 Limita secundo in casu universalis concursus. *Ibid.* num. 6.
 Pignoratarius super pignore praefertur omnibus aliis creditoribus. *Ibid.* num. 7. & 40.
 Contractum firmare, num. 8. & 41. & sequens respicitur omnibus contractibus.
 Declara, ut num. 31. & 10.

Pignoratarius potest conveniri ab anteriore creditore ad exhibendum pignus, ut illud substatueret pro sui ipsius satisfactione, & potest pignoratarii pro secundo. *Ibid.* num. 26.

Si vero pignus non excederet creditum anterioris, poterit habere omnia actione ad exhibendum, & substatuere illud addeatur a pignoratario, & immediate applicari anteriori creditore. *Ibid.* num. 37.

Mercator, qui super pignore pecuniam suam immanavit, si non esset praefertendus creditoribus hypothecariis, imprecaretur libertati publici commercii. *Ibid.* 187. num. 17.

Pignoratius rei alienae minus iustum est, quam illius venditio. *Ibid.* num. 24.
 Nullum pignus in bonis sequestratis acquirit creditor ex sequestrato. *Ibid.* 192. num. 24.

Limita in casu consequentium, vel statim contrarium dispositionis. *Ibid.* 25. *Ibid.*

Fructus pignoris excompensantur cum interest loci vastitatis, & damni emergentis, quando illud debetur. *Ibid.* 202. num. 65. & 66.

Pignus per lapsum longissimi temporis praesumitur derelictum, quando eius valor aequat, vel est inferior debito. *Ibid.* num. 20. *Ibid.*

Dammum proveniens meritis ipsius, vel nullius pignoratarii Creditor emendari tenetur. *Ibid.* 205. num. 3.

PIRATA. PIRATA NAVIS.

Nullus privatus, sive hominis Principis exercere potest piraticam artem. *Ibid.* 26. num. 25.

Pirata proprie ille dicitur, qui sine potestibus alicujus Principis se privata, normam auctoritatis per mare discipulis depredandi causa. *Ibid.* 64. num. 4.

Improprie pirata dicitur, qui sub potestibus, seu vexillis alicujus Principis mare infestat. *Ibid.* num. 5.

Sub Piratarum damnis ventum, etiam qui sunt a Piratis improprie. *Ibid.* num. 6.

A Piratis se retinere cuiusque licitum est suavis modis violentis. *Ibid.* 212. num. 19.

Piratarum nulla fides. *Ibid.* 212. num. 21.
 Contractum in militibus sub vexillo Magni Ducis Henrici. *Ibid.* num. 43.

PLURALITAS

Actum, sive repitio pensum non debet. *Ibid.* 30. num. 4.
 Pluralitas. *Vide Identitas.*

P L U S.

Plus qui potest, potest etiam quod est minus. *Ibid.* 142. num. 29.

P O E N A.

Poenalis obligatio non constituitur per confessionem delinquentis, sed procedit ex lege publica contra fideles tantum. Dile. 43. num. 59.
A poena excusari debet, qui intra breve tempus adimpleret id, quod poena erat adimplendum. Dile. 41. num. 12.

Et ad hunc effectum pro brevi tempore habetur, quatuor, quinque, aut decem dies, item dies, 19.

Poenam legem, vel Deceitum ignorant in poenam incidere non possunt. Dile. 51. num. 16.
Poena. Vide *Uffor. Interrog.*

Qui falsitatem committit circa Processum Cause, puniatur in amissione ipsius Cause. Dile. 199. num. 89.

Altera poena contra negantem scientem Positionem, est quod admittatur altera pars ad beneficiam iuramenti supplicandi. num. 90. ibid.

P O P U L U S.

Populo sacro nihil latius est, habique sedulosius illo sepania, ac sancio. Dile. 161. num. 37.

P O R T U S.

Portus vicini non iussit navigationem. Dile. 134. num. 9.

Vide *Napoli, Atagister Nauti.*

P O S I T I O N E S.

Negans scienter Positionem ponitur in additionem alterius Paris ad beneficium iuramenti supplicandi. Dile. 199. num. 90.

Positiones probatae per testes suspectos non convincunt de mendaciam negantem dictas positiones. Dile. 111. num. 93.

Verba non creditur ad ponitur, non sunt negativa simpliciter, sed qualificata. num. 94. ibid.

Negans positionem veram non puniatur in foro fo. Dile. 111. num. 93.

Et ita servatur in praesi Florentiae. ibid.

P O S S E S S I O.

Habere praesumitur ex titulo praeambulo. Dile. 31. num. 7. & Dile. 153. num. 4.

Possessionem capere impeditur usque à principio haberi pro possessor. Dile. 88. num. 16.

Possessio clandestina facta ad elidendum ius verbi est nulla, nulloque de iure prodest. Dile. 84. num. 18.

Ex possessione bonorum defuncti probatur aditio hereditatis cum percipiente fructuum, & ex alienatione bonorum hereditarium. Dile. 81. num. 10. & 11.

Adversus possessionem innixam clausula constituta admitti debent omnes exceptiones, quae competunt contra principalem contractum. Dile. 103. num. 38.

Vide plenius in verb. *Constitutio.*

Possessio metralis recuperari non potest abique civi. ibid. num. 39.

Possessio non acquiritur ei, pro quo accepta fuit, nisi praeteritis mandatum, vel subsecuta fuerit iustificatio. ibid. num. 40.

Possessio rei acquiritur per aliquem non transferitur in eum, pro quo res empti fuit, ibidem ibid. 45.

Possessio civilis consistit in animo iuratum, & ideo ius animo volens tradere, & volens acquirere, non transigunt. ibid. num. 46.

Possessio, & dominium rei est proes hereditas, si ea res descripta sit in inventario. Dile. 106. num. 1.

Legitima possessio alicuius rei sufficiens iustificata, probat eundem rei dominium. ibid. num. 2.

Procurator dominio adituri, & possessione pemet reum est locus rei vindicationis. Dile. 106. num. 6.

Iner Creditores adentes parum tutum, & hypothecam praesentibus est, qui in possessione reversionis. Dile. 120. num. 1.

Possessio. Vide *Pactum.*

Possessio bonorum capere non potest propria auctori-

tate, quod tamen intelligitur, si possessio per vim capitur. Dile. 161. num. 40.

Falsa conclusio, quando constat possitum multum ius habere, vel quando invadens credatur de possidere, nam ista conclusio etiam ope exceptionis opposita illam recusat. numero 41. ibidem.

Creditor mittit in possessionem. Vide *Creditor.*

Possessio dari potest ex Legi dispositione alique alio corporali actu. Dile. 109. num. 14.

Possessio obtinet in viis domus, vel clausulae Cap. finis ad omnes iura effectus quibus intelligitur. ibid. num. 15.

Possessionem dimisit non dicitur, qui rem solo deit possideret. Dile. 114. num. 43.

P O S S E S S O R.

Bona fidei non tenetur fructus perceptos restituere. Dile. 81. num. 6.

Et vide in verb. *Fructus.*

Bona fidei facti omnes fructus suos, licet in contraria etiam iniquitate restitueret. Dile. 38. num. 38.

Possessor rei sine titulo non potest immolationem agentis et Salviano impedire. Dile. 44. num. 47.

Possessor tertius solvere creditori antea ad effectum emendi rem per se possessionem & venditio hypothecae, cogere potest creditorem totum ad credendum sibi iura. Dile. 168. num. 21.

Et de ratione, num. 23.

Agens ex iustitia sibi oritur à credentibus anterioribus contra alios compositores tenetur deprecari ratam respectu Corporis, seu rei à se possessae. ibid. num. 24.

Possessor à creditore hypothecario conventus si rem melioravit solvendo rei estimationem liberatur, deductis tamen melioramentis à se ipso factis. ibid. num. 35. & 36.

Quamvis creditur ex dicta estimatione integram credidit summi ibi possessoris. ibidem num. 36.

Secus vero si possessor rem non melioravit, nam tunc totum creditum offerre tenetur. ibidem num. 37.

Augmentum immensum pretii, sed valoris ex dicta temporis provenientem credit in beneficium Creditoris, & non inter possessores. ibid. num. 40.

Distingue inter Creditorem anteriorem, & posterorem, ut num. 68.

Repetitur contraria opinio. ibid. num. 41. & 42. Tertius possessor hypothecarius conventus deducit potest melioramenta necessaria. ibid. num. 39.

Altera etiam melioramenta non sunt. ibid. num. 39. Et voluntaria, si ex illis promissor, & melior res reddita sit. ibid. num. 36. & 37.

Possessori male facti melioramenta necessaria sunt restituenda. Dile. 178. num. 51.

Possessor si fructus iure domini etiam cillis percipere, an cum illis melioramentis compensetur. ibid. num. 64. & 67.

Et vide in verb. *Adinventura.*

Possessor male facti ad fructum, & expensas restitutionem tenetur. Dile. 109. num. 66.

Possidendum perimendum perire non potest. Dile. 111. num. 31.

Possessor bone fidei non tenetur, nisi in quantum soluit et inceptor. Dile. 113. num. 33. & 73.

P O S S E S S O R I U M.

Vide, *Judicium, Sententia.*

P R E D A T O R, P R E D A.

Vide etiam *Abusus.*

Præda, sive damnum committitur debet inter omnes, & singula res de conserva. Dile. 50. num. 19.

Amicorum navis prædatis non possunt ob res insalutem in illis reventes. Dile. 24. num. 191.

Contrarium num. 20. ibid.

Concedatur prædicta opinio, num. 21. ibid. Antequam merces prædatis possit, si navis inimica, in qua merces sunt, totum opus, ac industria

aggressa fuerit alteram inimicam. Discut. 24. num. 25.
 Regulariter bona eorum, qui auxilium prestant inimici, vel confederati cum eis sunt, preda possunt. ibid. num. 27.
 Depredationes, & Rapinae personarum, & bonorum subditorum Principis inimici ab altero Principe inimico concessi, ac permissi possunt. ibid. num. 24.
 Navis, quamvis amica, denegans visitari, & recognoscere, praeberi possit ei factam resistendum. Disc. 24. num. 26.
 Ad hoc ut maris licite depraedentur non sufficit, quod in origine fuerint inimicorum, sed requiritur quod tales etiam fuerint de tempore praedationis. num. 27. ibid.
 Navis defensa merces mercatorum degentibus in Territorio Principis amici, & si in origine inimici, praeberi non potest. ibid. num. 28.
 Contrarium. ibid. num. 29.
 Merces inimicorum onerata in navi unica hypothecata Capiteano, vel alio Creditori, non possunt depraedari. Disc. 24. num. 30.
 Bona inimicorum decepta in navi amica, seu inimica ad ius inimicum vi impetata impulsa, praeberi possunt. num. 31. ibid.
 Praedae captae per unam et navis navigantibus in confecta debent communicari alteri navi, quae ex casu fortuito non potuit iter suum proseguere. Disc. 24. num. 32.
 An navis capta ab hostibus, vel infidelibus & postea per nostros redempta restituatur debeat veris Dominis, remissive. num. 33. ibid.
 Bona Hebraeorum an, & quando praeberi possint. num. 34. 35. & 36. ibid.
 Plura de praedia navium, & mercium remissive. num. 37. ibid.
 Hostium personae, & bona possunt ubique capi, etiam in aliena iurisdictione, & mari alieno Principis subiecto. Disc. 24. num. 31.
 Dissolve hanc opinionem, ut num. 13. 14. 15. 16. & 17. ibid.
 Praedae. Vide *Depredatio*.
 Praedator debet desistere, seu transmutare res praedatas ad portum Principis, a quo habet privilegia. Disc. 212. num. 91.
 Christianorum bona, Barbaris adherentium praedari possunt, & ipsi tanquam hostes in servitatem redigi. Disc. 212. num. 4. 54. & 65.
 Praedator Navis, vexillo inimicorum instructus, tenetur tantummodo aliorum merces restituere. Disc. eod. num. 6.
 Et vide in verbo *Gravi*.
 Praedator bona fide militans non tenetur ad novas praedationes post depraedationem, nisi quantitas effectus sit locupletior. Disc. 212. num. 57.
 Praedator rei alienae etiam ex levi culpa tenetur ad penum rei depraedatae restituendum. num. 58.
 Contrarium. num. 59. ibid.
 Praeda navis servanda, donec de ejus iusticia concludenter doceatur, alias praedator in dolo esse dicitur, & contra eundem in licem jurari potest. Disc. 212. num. 66.
 Depredationes quae fiat in Regione Imperio Ottomanico subiecta, ob periculum, quod ex conservatione mercium, oriatur, contrarium dicendum est. num. 67. ibid.
 Praedator iustus non tenetur ad damna, & interesse, sed solum ad id, de quo, ultra pretium rerum depraedatarum, si vendit fuerint, factus est locupletior. Disc. 212. num. 31.
 Praedator quando excusandus sit a dolo, & defecto. Disc. 212. num. 31. 33. 43. & 44.
 Praedator insequens navem manuum vexillo inimici excusatur, etiam quoad damna, & interesse. Disc. 212. num. 38.
 Secus si fuerint in mala fide, & dolo. n. 39. ibid.
 Praeda navis non sustinetur ex simpliciter, & non probata assertione depraedatoris. Disc. 214. n. 1.
 Factum, & confessio praedatoris praevaleat cuicumque probatur in contrarium. ibid. num. 6.
 Et vide *Testis*.
Casareg. de Commert. Tom. II.

Praedator concludenter probare tenetur schisma eorum, quos depraedatus est. Disc. 214. n. 10.
 Praedator, Regis Castellaniae Magni Ducis Henrici vexillo instructus, jus non habet depraedandi naves, & merces Græcorum, vel sine Catholici, vel sine Schismatici. Disc. 214. num. 23.
 Quia naves, & merces amicorum nostrorum reputantur. ibid. num. 24.
 Praedator dici nequit vere à Portu discessisse, dum à Portu solvit animum statim redeundi. Disc. 214. num. 41.
 Et licet tantquam non discordans reparari debet, maxime discordans momentaneus, multoties, & in fraudem. ibidem num. 44.
 Contra fidem datam à Praedatore, navis praeberi nequit loco, & tempore onerationis. ibid. n. 46.
 Praedator super navem, & suam militiam Potentibus Literis, & vexillo aliquos Principis Mariae discorsens, eandem habet potestatem economicam, & jurisdictionalem, qualem habet Dux Belliæ Classis, vel Militia terrestri. Disc. 214. num. 57.
 Et vide. *Salvus Censuras*.

PRÆDIUM.

Emphyteuticum in loco presso venditur, & in hoc illius Regionis ascenditur. Disc. 38. n. 42.

PRÆJUDICIUM.

Leve ac remouum non habetur in consideratione. Disc. 38. num. 34. 35.

PRÆLATIO.

Vide *Campus. Creditor. Hypotheca. Fignus. Pessio. Annuit. Aditor. D. 1.*
 Inter Creditores pro cambii marionis non datur prelatio, sed omnes pro rata eorum crediti concurrere debent super bonis debitoris. Disc. 62. num. 18.
 Declara si omnes creditores essent pro eodem viaggio. ibid. num. 19.
 Secus, si ex diversis viaggiis, quia tunc ultimi pro ultimo viaggio praferri debent. ibidem num. 20.
 Prelationem nullam habet venditor, qui merces suas vendit habita fide de pretio, & absque illa domini reservatione in rebus venditis adversus Creditorem emptoris. Discut. 179. num. 39. 36. 37. & 41.
 Cetera. Vide in verbo *Penditor*.

PREMIUM.

Premium sive confectum adhuc in terram deberetur assessoris ab assessorato, licet iste nullum haberet titulum in navi, vel alia in parte. Disc. 1. num. 148. & 180.
 Premium debetur ei, qui rem alienam sua industria salvat. Disc. 120. num. 17.
 Premium seu pretium periculi assumpti ab Assessoratore à principio in pactum deduci potest, & in certa quantitate taxari. Disc. 301. num. 8.
 Interesse, vel pretium assessorationis exessive conventum non reddit usurarium Contractum, sed debet excessus à Judice moderari. n. 13. & 46. ibid.
 In contractu assessorationis vitæ hominis premium, sive premium decem pro singulo cemenario non est exessivum. num. 15.
 Et similiter in Contractu committis, sive sponsionis, vel hujusmodi. num. 26. & 27. ibid.
 Premium, seu premium assessorationis, vel periculi suscepti in aliquem futurum eventum semper est iustum, si juxta consuetudinem loci taxatum fuit à Partibus. num. 28. ibid.
 Merces, ac premium laborem sequitur, cum eo proportionari debet, & soli datur laboranti. Disc. 225. num. 33.

PRÆPONENS. Vide INSTITUTOR.

Præponens tenetur in solidum pro facto Institutoris. Disc. 20. num. 8.
 Et tenentur etiam ultra capitale commune ab omnibus in societate positum. num. 9. ibid.
 h 4 Secus,

Socius, si alius pactum expresse in contrarium. ibid. num. 10.

Vel de participatione agitur. num. 11. ibid. Non censetur propensio voluisse post mortem suam continuare negotiationem, quando de bonis suis universum instituit fideicommissum, & aditum sui sui minoris, seu pupilli. Dile. 37. n. 16. Propensio mandatorum morte non extinguitur, etiam praesentibus pupillis, seu minoribus haereditariis, quia hoc casu successio statim cessare non facit mandatum propensionis defuncti. Dile. 37. num. 27. 29. & 30.

Et vide in verb. *Adendum*.

Propensio, seu socius tenetur pro culpa infirmitatis, seu à socio commissa. Dile. 144. num. 58. & 61.

Præcipue si culpa commissa sit ab infirmo circa officium suum, & in ultimam propensionis sententiam, & patientiam, num. 59. & 60. ibid.

Propensio vel socius tenetur pro culpa ab infirmo, vel socio commissa non solum ad mensuram capitalium fœderatis solvere damnum inde restitutum omnibus Creditibus societatis, num. 63. ibid.

Verum etiam ad mensuram lucrorum, quæ praesumuntur ob occultationem liberorum, & ob reductionem rationum. num. 64. ibid.

Et quidem in ea quantitate, in qua solent proficere alii mercatores similia negotia exercere. num. 65. ibid.

Vel sicut ad rationem odoris pro singula censuario. num. 66. ibid.

Quod intellige si ageretur de veteri negotio, seu Taberna, seu in nova negotio, vel Taberna de secunda specie. num. 67. ibid.

PRÆPOSITUS NAVI.

De magistro navis praeposito ab executoribus, seu Domestico ejusdem, & qualis sit ejus auctoritas, & facultas, & alia plura, vide late Dile. 79.

PRESBYTER.

Presbyteri de jure Canonico mercatum exercere prohibentur. Dile. 445. num. 21.

Limita in Presbyteris haereticis, qui negotio defuncti continuam, alterius ministerio, ibid. num. 29.

PRÆSCRIPTIO.

Vide *Constitutio*. Vide *Exceptio*.

Notatur differentia inter prescriptionem quoque-nalem Statuti Januensis, de consuetudine debitum, & aliam deponalem ejusdem Statuti de *Consuetudine*. Dile. 101. num. 20.

Prescriptionis exceptio in iudicio restitutionis non attenditur in Tribunali, ubi agitur sola facti veritate inspecta. Dile. 102. num. 29.

Prescriptio non habet locum, stante mala fide, ibid. num. 30.

Tam contra prescriptionem, quam contra ejus barrem. ibid. num. 31.

Declaratur contraria auctoritates, ibid. n. 31. Sui debiti, vel sue obligationis confusio non potest prescribere, nec per centum, nec per mille annos, ibid. num. 33.

Doctores duas auctoritates, non incipit prescriptio, ibid. num. 34.

Florentinæ ad prescribendum requiruntur 36. anni, ibid. num. 35.

Decretio creditoris impedit prescriptionis progressum. ibid. num. 36.

Socius contra socium non potest prescribere. Dile. 82. num. 84.

Nec exceptionem prescriptionis se defendere ab editione librorum societatis, ibid. num. 87.

Salviani prescriptio incipit à die, quo creditori fidei rem hypothecam alienatam esse in certum, Dile. 107. num. 1.

Non prescribitur Salvianum, nisi poenitentia annorum spatio. ibid. num. 4.

In prescriptione computanda deducitur tempus minoris ætatis, nec non scilicet omnes, ibidem. videri. 7. & 6.

Prescriptio non currit ignorantia. ibid. num. 7. Salviani prescriptio allegari non potest à detentore jure pignoris, & hypothecæ, sed à vero Possessore. ibid. num. 8.

Executioni Instrumentum publicorum, quando praescribitur ex Statuto Januensis de *Causis executionis*. Dile. 110. per tot.

Prescriptionis interruptio. Vide *Interruptio*.

Prescriptio debiti probata remanet ex solo lapsu temporis cum cessatione solutionis, ita ut creditori incumbat probare solutionem pro interruptione solutionis. Dile. 186. num. 9.

Contrarium, num. 10. & seqq. ibid.

PRÆSENTATIO

Quid sit. Dile. 203. num. 15. & 65.

Præsentatio facta à Procuratore revocatur, ante notationem revocationis mandati subsistit. Dile. 203. num. 4.

Limita, & declaratur num. 19. & 25. videlicet si Ordinarius ante institutionem praesentis, seu revocationem fuisse Procuratorem, qui praesentavit. Reprobatur *Castren. cons. 57. & cons. 361.*

Item 362. lib. 1. & declaratur quibus in casibus procedat, num. 3. 6. 16. & aliis seqq. ibid.

Declaratur Text. in L. si Patre ff. de manum vendit. num. 8. 9. & 12.

Declaratur Text. in L. 2. §. si quis donatus. f. de Donat. num. 11. ibid.

Sublimita. ut num. 20. & 21.

Reprobatur auctoritas *Ferrucii, & Albitii*, num. 22. & seqq. ibid.

Patronus quare dicitur, quod non moraliter, sed causative debeat praesentare intra tempus à lege praescriptum. Dile. 203. num. 17.

Reprobatur *Lamberchini*, num. 18. ibid.

Argumentum de renunciatione ad praesentationem subsistit, num. 24. ibid.

Provisus ab Ordinario vero, praesentur provisor ab Ordinario permissivo. Dile. 203. num. 19.

Amplia etiam ad praesentationem, quia praesentatus à vero Domino praesentur praesentato à Domino putativo Patronatus. num. 30.

Card. de Luc. Dile. 82. num. 11. de Jure Patron. laudatur, num. 33.

Præsentatio ab Ordinario admittitur cum Clausula si, & in quantum, non dicitur pura, sed conditionalis. num. 34.

Contra, num. 36. ibid.

Præsentatio dicitur valide, etiam si non interveniat admittit Ordinarius, dummodo tamen sit coram eo, vel Curia, ac Notario, & ad ipsas notandum tantum. Dile. 203. num. 35.

Præsentatio habito respectu ad Praesentantem, ac Praesentatum dicitur perfecta, & pura quoad irrevocabilitatem, etiam si admittit fuisse ab Ordinario, cum conditione sacramentali, vel extrinseca, num. 38.

Præsentatio quando dicitur facta ac adhuc integra. num. 40.

Præsentatio facta coram Ordinario, & cum acceptatione praesentis dicitur perfecta completa, & consummata. num. 41. ibid.

Pro perficienda Praesentatione Institutio non est de requisitis necessariis. Dile. 203. num. 43.

Praesentatione rite sequuta non admittitur ulla variatio, tam in Patronis Ecclesiasticis, quam in Laicis, num. 45.

Ex sola praesentatione, praesentans acquirere dicitur jus ad rem. num. 46. & seqq.

Amplia, etiam si non sequatur fuerit institutio. num. 48.

Reprobatur, ac declinatur auctoritates *Esca cor. Ferni dely. 2032. numer. 49. 50. 51. & 53. ibidem*.

Quibus in simul à patrono praesentatus, nemini coram acquiratur jus ad rem. Dile. 203. n. 58.

Patronus post praesentationem unius licet possit accumulative variare, si tamen alterum cum aliis non praesentaverit non potest dici fuisse alterum jus ad rem primo praesentato acquisitum. num. 62. ibidem.

Præsentatio non dicitur actus perfectus, donec legata fuerit institutio præsentati. num. 66. ibid.
 Distingue. ut num. 67. ibid.
 Per præsentationem matrimonium spirituale non contrahitur. num. 68. ibid.

P R Æ S U M P T I O.

Præsumptio legis aut Statuti non est iuris, & de jure, sed admittit probationem in contrarium. Dile. 6. num. 3.
 Non relevat Actorem ab onere probandi, qui sunt principale illius fundamentum. Dile. 14. num. 17. & 30.
 Præsumptiones, & conjecturae resoluuntur ex instrumentis dicuntur probationes instrumentariae. Dile. 31. num. 18. & 38.
 Et censentur admitti à Statuto exigente solum probationes per instrumenta publica. Dile. eod. num. 19. & 30.
 Præsumptionibus solum non probatur, quando fieri debet sub certa forma. Dile. 102. num. 71.
 Quod expresse aliquo modo fieri non potest, multo minus præsumitur eo modo fieri potest. ibid. num. 70.
 Præsumptio simulationis in deo confessata est iuris, & de jure. Dile. 104. num. 16.
 Inter præsumptiones, verisimilitudo, vel inverisimilitudo obtinet principatum. ibid. num. 21.
 Præsumptio vehementer oritur contra eum, qui non utitur probationibus, quas de facili habere potest. ibid. num. 49.
 Serotina iurium exhibitio plurimum suspicionis habet. ibid. num. 50.
 Liber libere non exhibens maximam suspicionis præsumptionem inducit. ibid. num. 51.
 Neque præsumitur magis sollicitus de rebus alienis, quam de propriis. Dile. 116. num. 15.
 Præsumptio aliunde non roboratur crediti veritati notorie in contrarium. Dile. 142. num. 77.
 Præsumptio, quod quilibet sit bonus, non militat in præjudicium reus. Dile. 211. num. 12.
 Bonus ex eo quod quisque præsumatur, non sequitur, quod ipsius opera, bona esse dicantur. ibid. num. 13.
 Præsumptiones cedere debent veritati probatae. Dile. 212. num. 51.
 Præsumptio quilibet in evidentibus non habet locum, sicut & conjectura in ipsa fundata. Dile. 216. num. 17.

P R E T I U M.

Vide. *Pendite, Faleo.*

Pretium Civitatis, ad quam salvam omnium tradendum premissum fuit pro damno ab assecutoribus reficiendo, ascenditur. Dile. 1. n. 134.
 Secus, si simpliciter facta fuisset assecratio, nam tunc proceditur cum distinctione, de qua hic. num. 135. ibid.
 Pretium loci, ad quem destinatae fuerunt merces, attenditur, si de mercibus, que navigant, facta fuit venditio mercatoribus illius loci. ibidem, num. 136.
 Pretium loci ad quem, attenditur in casu, quo ageretur ex jactu. 137. ibid.
 In unum ex consuetudinibus arbitrium remitti potest. Dile. 10. num. 75.
 Non potest consueti in arbitrium emitti, secus de equitate canonica. Dile. 34. num. 10.
 Que tamen solum locum habent in terris Ecclesiarum. num. 11. 12. 13. ibid.
 Contrarium, quod possint dicta pacta, & pretium consueti, probatur. numer. 14. 15. & 16. ibidem.
 Quando collatum est in arbitrium boni viri, vel peritorum, valida est venditio. Dile. 34. n. 18.
 Per relationem certificabile habetur pro certo. Dile. 34. num. 21.
 Et reprobatum *Gravian. & Masq.* contrarium tenentes, num. 22. ibid.
 Ubi non est consuetum resolvitur contractus incontinenti, & agitur per scripta verba sequuta traditione. Dile. 34. num. 25.

Rei emptæ declarandum attenditur de tempore declarationis faciendæ, non venditionis. ibid. n. 37.
 Certum censeri debet, quando ex communi usu certificari potest. ibid. num. 45.
 Non facit loco rei, & ideo non durat super eo hypotheca. Dile. 44. num. 56.
 Et dantur remissive plures limitationes. dicto Dile. 44. num. 57. & num. 69. ubi explicantur.
 Fides de pretio quando censetur habita, remissive. Dile. 38. num. 56.
 Pro mercedibus, que minutim venduntur, majus pretium constitui potest, quam in venditione magnæ quantitatæ. Dile. 79. num. 24.
 Pretia rerum, vel mercium, quando venduntur parata, & prompte pecunia, minorari solent. ibidem, num. 16.
 Pretium rei venditæ præsumitur ad vicum pervenisse, licet vis, & uxor simul, & senex se receptis faciant. Dile. 88. num. 4.
 Pretium in particularibus non succedit loco rei, & Contrarium tamen ex conventionione partium. Dile. 90. num. 33. & 35.
 Et quomodo de huiusmodi conventionione, & subrogatione patet. ibid. num. 36. & seq.
 Et de ea constat, sive tacite, sive expresse. ibid. num. 39. & 40.
 Item succedit in casu male fidei. ibid. n. 41.
 Et in casu casus lucrativæ, in quo emptor, ac possessor commendat remittere rem venditam, & non solvere pretium, nec aliter sit consilium venditori. ibid. num. 44.
 Et ad evitandum circumventum. ibid. num. 45.
 Et succedit ex conventionione etiam in feudali. ibid. num. 51.
 Pretium in casu male fidei, etiam si exactum, & consumptum, subjacet restitutioni, & potest agi pro eo contra tertium actione personali. ibidem, num. 54.
 Pretium subrogatum loco rei venditæ vindicari potest actione reali, & nisi hypothecaria in subsidium adversus tertium, & adversus heredem. ibidem num. 48.
 Pretium rei feudalis remanet hereditarium, & in libero patrimonio feudarii, & ejus heredum. ibid. num. 52. & 53.
 Nec ad illud agere possunt successores in feudo. ibid. num. 54.
 Pretium probatur ex communi hominum estimatione, & non ab affectione singulari, neque à iudicio, & opinione sola venditoris, seu interesse habentis. Dile. 142. num. 53.
 Pretium rei propriæ determinari non valet à venditore ratione affectionis, & interesse in se propria. Dile. 141. num. 57. & 55.
 Pretium rei concluditur non defumitur ex subhabitatione. Dile. 142. num. 68.
 Contrarium, & contrarie opiniones conciliantur. num. 69. ibid.
 Pretium ex subhabitatione desumptum admittit probationem in contrarium. num. 70. ibid.
 Pretium in particularibus non succedit loco rei, neque est contra. Dile. 177. numer. 44. & 45. & Dile. 182. num. 4.
 Nec etiam pretium rei furivæ succedit loco ipsius rei furivæ. Dile. 182. num. 5.
 Quod eo magis procedit si alia res ex pretio rei furivæ fuisset computata, quia nulla in re mediata, seu per circumum acquisita admittitur subrogatio. ibid. num. 6.
 Limita tamen in casu subsidii, nempe quando res furiva, vel aliena esset percipita, vel præscripta, vel difficultur vindicari posset à possessore, & debeat, seu fur non esset solvendo. ibidem num. 7. & 9.
 Que limitatio procedit etiam in favorem cuiuscumque personæ in jure non privilegiatur. ibid. num. 10. 16. & 17.
 Nec non in præjudicium creditorum anterieum. ibid. num. 11.
 Reprehenditur, & declaratur *Salgado.* ibidem num. 11. 12. 13. 14.

Aliique

- Alique Doctores. num. 15.
Et pariter limitatio predicta procedit in modis acquisitione obveniente ex pretio rei furtivae, vel alienae distractae per futeum, vel non doctum. ibid. num. 37. 38. 39. 30. 31. & seq.
Declaratur eadem limitatio, ibid. num. 30.
Explicatur status, qui videtur decideri in contrarium. ibid. num. 36. & 38.
Perquam favore populi, minoris, Ecclesiae, & huiusmodi personae regulariter succedit loco rei, quando res alienata fuerit per illum Tutorum, Curatorem, vel Administratorem; Secus si fuerit alienata per extraneum. Dific. 182. num. 18.
Et in casu alienationis factae per extraneum subrogatio pretii loco rei non datur, nisi in subsidium, prout in casibus personarum non privilegiatarum. ibid. num. 19.
Pretium rei furtivae, vel alienae, quod reperitur pagis tertium ex titulo, vel causa onerosa, nunquam succedit loco rei furtivae, vel alienae, neque in subsidium, ibid. num. 21. 22. & 24.
Secus si ex causa lucrativa, ibid. num. 25.
Adversus pretium rei per alium venditum competit domino rei non factum vindictio, sed altera personalis actio negotiorum gestorum, ibid. n. 33.
Pretium subrogationem loco rei alienae, vel furtivae, sicut est casus, vel actus à lege factus, ideo non habet locum in Statutis, & dispositionibus hominum, Dific. 182. num. 36.
Lamitur primo, quando viget eadem ratio in casu facti, quam vero, ibid. num. 37.
Secundo, quando alias oritur aliquid absurdum, vel contra per Statutum, ibid. n. 38.
Tertio, in materia subrogationis, ibidem numero 39.
Pretium rei alienae, vel furtivae si quis retinet, dicitur locupletari cum aliena iactura. ibid. n. 40.
Pretium subrogationem loco rei furtivae, vel alienae in subsidium lex civilis eternum induit, quatenus ita exigit naturalis ratio. ibid. num. 43.
Pretium regulariter in particularibus non succedit loco rei hypothecatae, Dific. 183. num. 1.
Vide. *Hypotheca*.
Pretium alicuiusmodi. Vide *Præmissa*.
Pretium pecuniae in Nundinis pluribus causis augetur, & minuitur. Dific. 218. num. 19.

P R I M U S.

- De primo actu semper intelligitur dispositionem loqui. Dific. 119. num. 12.
Et ubi telerendum mandatum. ibid. n. 13.
Si de mensi, aut tempore dictum fuerit, intelligitur de viciniori, ibid. num. 14.
Primum dicitur, vel qui veniat, vel qui antea omnes praecessit, vel qui simul cum aliis, à nullo tamen proceditur. ibid. num. 16.
Ad primum actum, vel tempus magis proximam referri non debet dispositio, vel mandatum, si res gerenda de sui natura non patitur ad primum actum, vel tempus magis proximam, sed ad secundum, vel tempus magis remotum, ibidem num. 25.

P R I N C E P S.

- Principis impedimentum liberat ab omni adimplimento, ac interesse. Dific. 22. num. 14.
Princeps ultra jurisdictionem habet etiam in subditis ecclesiasticam potestatem. Dific. 13. n. 3.
Imperans non tenetur narrare Principi ioprecibus, quod est tantum eventuale, aut valde remotum. Dific. 38. num. 38.
Principi tamen hypothecae privilegium pro omnibus creditis tam ex causa onerosa, quam lucrativa competit, exceptis his quae ex debito proficiuntur. Dific. 43. num. 11.
Amplia, etiam Principes contraheret super ea ad executionem pertinentem. num. 12. ibid.
Et haec hypotheca habet etiam effectum suum contra Principes Territorum. ibid. num. 13. 14. & 26.
Sed ea non competit, quando ille contraxit contra suum territorium. ibid.

Principis auctoritas in jurisdictionalibus intra limites sui territorii clauditur. Dific. 43. num. 17.

Distingue, ut num. 31.

Secus in iis quae jurisdictionem morum non sapiunt, sed sunt juris privati, ut emancipatio, datio tutelae, interdictio bonorum. cod. Dific. 43. num. 17. & 18.

Princeps, & filius in alium, neminem privilegium reale, sed etiam personale transferre possunt. ibidem num. 26.

Contrahens uni privatus nullum habet privilegium. Dific. 43. num. 30.

Declaratur iure hac conclusio. num. 32. ibid.
Princeps Supremus solus cognoscere debet causas causas factum à persona qualificata, puta Principe, Cardinale: non autem cognoscit debet accessus à privatis personis. Dific. 99. num. 16.

Nunquam enim praesumitur tales personas qualificatas transgressas esse mandatum. ibid. n. 14.

Princeps sibi imponere si eorum Gubernatores non servaverunt eorum Instructiones, ibid. num. 17.

In Principe culpa non est praesumpta, ibidem numero 20.

Officium habentem ex causa onerosa Princeps non potest ab officio removere, ibid. num. 27.

Principis, vel Gubernatores decretum est validum absque citatione, si ab aliquo Ministro habuerint informationem. ibid. num. 42. & 43.

Maxime si Princeps procedat extrajudicialiter, ibid. num. 44. & 45.

Citatio non requiritur in concessione gratiae alteri facta, Dific. 99. num. 46.

Etiam si esset in prejudicium ipsius, si talis praedicti scientiam habuerit. ibid. num. 47.

Ad Principem spectat ea principere, quae ad rectum vivendi rationem, & ad Republicae conservationem pertinent. ibid. num. 59.

Ideoque eandem habet in subditos, & in Republicam potestatem, quam providas Pater familias in pueris domo, ibid. num. 60.

Princeps ad publicam Civitatem, & Subditorum utilitatem, naturalia etiam de Jura Gentium declarare, limitare, & derogare potest. ibid. n. 61.

Et tertium quoque se sua, sique jura privata. num. 62.

Princeps potest prospicere, ne Subditi, aut Cives rebus suis male utantur. ibid. num. 63.

Et cogere partes ad componendum, vel ad transigendum. ibid. num. 66.

Et idem potest Juxta praefectum inter personas illustres. num. 67.

Vel ad negotiandum, vel contrahendum aliquo limitato modo. ibid. num. 68.

Vel ad iudicium Patris familias subditi stipulari. ibid. num. 69.

Princeps intuitu publicae utilitatis potest precipere id, quod singulis subditi esset praedictale. ibidem num. 70.

Ad Principem spectat administratio, & curatio bonorum dare iis, qui rebus suis interesse non possunt. Dific. 99. num. 72.

Et dare Curatores avaris, sicut & prodigis, num. 71.

Et deputare personas ad tuenda jura communitarum. ibid. num. 74.

Et tales personae, sive Magistratus habere dicuntur administrationem cum libera, ibid. n. 76.

Et Republicae, Civitatis, municipiorum, operum, universitatum, vicarum, & huiusmodi. ib. n. 75.

Tales personae possunt alienare, permutare, & transigere. ibid. num. 78.

Ideoque actus cum his personis gestus est validus non minus, quam gestus cum Tutoribus alicuius Pupilli. num. 77. ibid.

Princeps est Supremus Curator, sive Tutor publici, & commans boni, ibid. num. 81.

Principis particulare Avarum. Vide *Avarum*.

Primum concessionis sunt semper interceptandae, ne tertius indebitum damnum patiarur. Dific. 114. n. 4.

Absque licentia Principis nemo discedere potest ab Urbe, etiam ob peccatum causam. Dific. 117. num. 16.

Contrarium. num. 17.

Inter ipsas etiam inhibitiones superioris. n. 12. in
 Principis potestate habet pro licentia, & permis-
 sione. ibid. num. 30.
 Et ista ex longo tempore curis praesumitur.
 num. 21. ibid.
 Princeps quoad jurisdictionem. Vide *Jurisdic.*
 Quod ad Principem spectat, sive sit de Patrimonio
 suo publico, sive privato publicum dicitur. Dicitur
 180. num. 1. & vide *Patrimon.*
 Ad Principem dicitur spectare bona Civitatis, vel
 Universitatis ratione supremæ protectionis, seu
 administrationis, vel cure. Dicitur 180. num. 17. 18.
 Princeps dicitur Reipublicæ Maritimi, & Patris sub-
 altorum, & subsidium obligare, ut tempore neces-
 sitatis illos providere de frumento, aliisque vi-
 cissitudibus etiam de proprio. Dicitur 61. n. 16.
 Princeps super suo Mari, vel Portibus possit iurisdic-
 tionem, tam civilem, quam criminalem exer-
 cere. Dicitur 136. num. 3.
 Locoque valet ibi Gabellæ, & vedigialia venen-
 tibus mercibus imponere. ibid. num. 3.
 Nec non navigationes permittit, nec prohibet,
 vel qualescunque alias leges statuat, & si
 contra fuerint factæ, naves arceantur, & mercis
 confiscantur. num. 14. ibid.
 Item possit delinquentes in navigiis suis Por-
 tibus, seu Mari, existentibus punire. n. 3. ibid.
 Ideo Magister navis tenetur eos Principi, vel
 iudici illius Portus, vel Maris, presentare. nu-
 mero 6. ibidem.
 Princeps possit pro debito civili naves arceantur, &
 sequestrari facere ad instantiam creditorum. Dicitur
 136. num. 7. ibid.
 Princeps non possit in exercitum, vel bellicam usen-
 tem, alios Principes existens in suo Territorio,
 vel Mari, aut Portibus suam jurisdictionem exer-
 cere, sed ista omnia subest potestati Supremi Ducis
 eorum, vel alios Officiales dicte classis interstare,
 aut martimæ. num. 9. ibid.
 Quod procedit etiam in una tantum navi mi-
 linari, vel praticæ, vulgo *obmatere*, dummodo
 habeat licentia Patentes illi Principi. Dicitur 136.
 num. 10.
 Princeps non ignorat, que sunt iura, nec in eis
 decipitur. Dicitur 191. num. 57.
 Et que compungit ex iustitia omnibus equali-
 ter ministrat. num. 58.
 Et semper Principes de jure retributio credun-
 tur. num. 39. ibid.
 Princeps ubi sustentari dicitur, aliter omnino contro-
 versus. num. 65. ibid.
 Considerato Principi tota, & que ipse ad eum in
 gem ipsam spectat. ibid. num. 66.
 In Principe inordinatus non est praesumenda, præ-
 fertim intra breve tempus. Dicitur 194. num. 30.
 Princeps sepe aliquas leges condit, quas tales, &
 sanctas credit, que postea in praxi inactiles, &
 damnosa inveniantur. num. 33. ibid.
 Et vide in verbo *Lex, & Legi.*
 Supposito Principe, vel Legis deficiente corrumpit et-
 iam ipsa lex, vel Principis decretum. Dicitur 193.
 num. 7.
 Princeps concedendo alicui inferiori Civitati aliquod
 Privilegium non praesumitur velle derogare Le-
 gibus, & Statutis sui Civitatis Dominantis, qui-
 bus altera inferior Civitas habebatur. Dicitur 193.
 num. 9.
 Amplia etiam Princeps apponit in conces-
 sione privilegii clausulas ex *more proprio*, &c. &
 non obstantibus &c. ibid.
 Princeps praesumitur ignorare Statuta, & Leges pec-
 cunales sui Civitatis, licet praesumatur scire ju-
 ra, & dispositiones iuris communis. n. 10. ibid.
 Statutum in forma speciei à Principe confirmatum,
 debet omnino observari, etiam si aliquid continet,
 quod si juri contrarium. Dicitur 199. num. 51.
 Principi quod placuit, subdit obsequii tantum glo-
 riam relinquere. num. 52. ibid.
 Concessio, vel derogatio revisionis à sola Principis
 gratia dependet. Dicitur 204. num. 11.
 Princeps non solet gratias concedere, que sint re-
 tro prejudiciales. num. 130.

Princeps concedendo revisionem, non est constitutus,
 quod voluerit prejudicare subditis non vultis,
 qui sunt omnimodum liberationem suam conse-
 quuntur. num. 19. ibid.
 Princeps si instantiam resoluere, apud se novo so-
 lutione, nec cogi potest ad iterum subjectionem
 alie, qui potius sublegetur. num. 29. ibid.
 Rescriptum, & Decretum Principis declarantur à
 Precibus eorum per supplicantes portendit. Dicitur
 206. num. 21.
 Princeps dicitur Dominum Territorii, & jurisdictionis,
 non rerum subditorum. Dicitur 211. n. 20.
 Princeps concedendo aliquibus Commensibus, vulgo
Passagium, non intelligitur auferre aliis privilegia
 quæ diversis aliis commensibus, &c. de ratione.
 Dicitur 214. num. 29.

PRINCIPALE.

Et que sunt consequitive, & accessorie non debent
 mutare naturam principalis. Dicitur 169. num. 12.
 Principis destructo, vel sublati omnia accessoria,
 vel consequitiva sunt coarsa. Dicitur 197. n. 3.

PRIVILEGIUM.

Fide LEX. PRINCIPES.

Privilegium personali regulariter à persona divitiæ ne-
 quitur. Dicitur 49. num. 201.
 Limita nisi transierit in contractum. n. 21. ibid.
 Privilegia, ac jura rebus à persona privilegiata so-
 rantur possunt, nec cessant ipsa persona cessante.
 ibid. num. 22.
 Privilegia non excedunt personam, quibus sunt con-
 cessa. Dicitur 106. num. 11.
 Privilegium Civitatis. Vide *Civitas*.
 Privilegium, seu specialis dispositio non est neces-
 saria, quando dispositio jura stat in contrarium.
 Dicitur 120. num. 57.
 Privilegium datur iniquis, à lege deponentes
 pecuniam, prout Argentesis debet existimari in
 deposito facte apud modicos mercatores. Dicitur
 127. num. 33.
 Privilegium immunitatis à Decimis, vel aliis oneribus
 sive personalibus sive Patrimonialibus, quando
 Patris eorum, & an novum sit, de usen-
 ribus. Dicitur 191. per totum.
 Privilegia intelligenda, etiam ubi, & declaranda sunt
 ex usu, & consuetudine. Dicitur 204. n. 21.
 Privilegium, quantumvis amplius non est refusen-
 dum ad ea, quoniam sibi concessa. ibid. n. 69.
 Et postea invecstra consuetudine, pertinet ad
 exceptio, quoniam in Rescriptis Principum ad
 ipsi derogationem. num. 70. ibid.
 Privilegio concessio personis maxime directis, & quibus
 debetur derogare Principes non praesumunt. Dicitur
 194. num. 32.

PROBATIO.

Probationes remitti possunt ad iuramentum perit.
 Dicitur 10. num. 77.
 Probati possunt per iuramentum affirmati quatuor,
 seu quatuor iudici, seu damni possunt, quando in
 genere constat de damno posito. ibid. num. 90.
 Et ita quatuor eorumque creditur. num. 92.
 Ibidem.
 Probationes factæ in iudicio excecivo non probant
 in ordinario. Dicitur 10. num. 83. & Dicitur 13.
 num. 7. 16. & 19.
 Secus, si in executivo fuissent legitime factæ.
 num. 84. & 90. ibid. Dicitur 10.
 Probationes contra iuramentum admitti possunt.
 Dicitur 10. num. 104.
 Probationes plene, ac legitime factæ in iudicio ex-
 ceutivo prout in ordinario. Dicitur 10. num. 5.
 Probationes, sive exhibitiones factæ in iudicio sum-
 mario, relictari debent in iudicio ordinario. Dicitur
 13. num. 2. & 16.
 Probare non debet actor per praesumptiones, qui
 sunt illius fundamentum. Dicitur 14. num. 17.
 Proba-

Probatum imperfectum suppletur per adiuncta. *Difc.* 30. num. 34.
 Probationes probantes à statu possunt in corroboramentum, seu declarationem instrumentorum, seu sensum solum premittantur additi. *Difc.* 32. num. 18. & 19.
 Probationes declarationis, si corroborativa possunt etiam fieri terminis Statutorum ad probandum etiam. *Difc.* 31. num. 11.
 Probationes fieri per testes quamvis probatores sit à statu, adhuc fieri possunt per testes, & instrumentum. *Difc.* 31. num. 17.
 Declaratur. *num.* 16.
 Probationes instrumentaria dicuntur illa per testimonium, & inspecturam, quæ refutatur ex instrumentum. *Difc.* 31. num. 18.
 Et sententia admittit à statu exigente solum probationes per instrumenta publica, *vident* numer. 19. 20.
 Probatio, quando habet contrariam possibilitatem, nihil concludit. *Difc.* 32. num. 21. & *Difc.* 199. num. 31.
 Probatio naufragii, & casus similes fieri debet intra annum in loco visibili, ad quem accedi poterit. *Difc.* 1. num. 160.
 Et talis probatio sufficit, licet Testes fuerint examinati coram Iudice incompetente, & pars non citata. *Difc.* 2. num. 161.
 Limita tamen proit ibi.
 Probationes circa res, quæ de novo emergunt, possunt fieri etiam transactis terminis ad probandum, vel producendum à Statuto assignatis. *Difc.* 82. num. 70. & 71.
 Probatio existentiæ herorum, aut eorum deperditionis quomodo fiat, & quibus casibus necessaria sit, & plurima de hoc vide. *Difc.* 105. & in verb. *Edicte*.
 Scriptura ad effectum probandi certam voluntatem plus non probat, quam quod de necessitate inferatur. *ibid.* num. 57.
 Non tenet probationibus, quas habere possit, maximam contra se presumptionem simulationis, & simulum habet. *Difc.* 104. num. 59.
 Depredatio quomodo probetur. *Vide Depredatio*.
 Contrario, & qualitas mercium quomodo probetur. *Difc.* 118. num. 12. & seq. *Vide Alveus*.
 Probationis substantia non consistit in tempore. *Difc.* 116. num. 13.
 Nec attenditur diversitas temporis, quando actus sine diversis. *ibid.*
 In materia diffinitiva probationis standum est probationibus licet imperfectis, si tamen ad iudicium correspondent. *ibid.* num. 39.
 Actus non probatur res absolviunt. *Difc.* 142. num. 8.
 Probatio equivoca nihil valet. *Difc.* 142. num. 39.
 Probatio ut non dicatur sufficiens, sufficit sola possibilis in contrarium. *ibid.* num. 36.
 Probatio sufficiens elicitur ex multis administris infinitis fontibus. *Difc.* 142. num. 41.
 Probationes imperfectæungi non possunt ad faciendum aliquem gradum probationis. *Difc.* 142. n. 66.
 Probatio quomodo Statutorum. *Vide Scriptura*.
 Probatio plenissima videtur ex cumulatâ presumptionibus. *Difc.* 191. num. 30.
 Actus suam tenent probare actionem, Reus autem suam exceptionem ne iudicetur ad impari. *Difc.* 180. num. 16.
 Reus non tenet negare probare, quando simpliciter negat, secus quando excipit, vel replicat. *ibid.* num. 19.
 Probationum materia pendet ut plurimum ab arbitrio iudicis. *Difc.* 199. num. 78.
 Probationum in materia non una sola scriptura species attenditur. *Difc.* 202. num. 21.
 Probatio nulla major duri potest propria confutatio. *Difc.* 223. num. 30.

PRONITAS

In substantia, ac effectus per mandatum, ipso jure pronuntiat. *Difc.* 302. num. 17.

Probatio, & interpres contrahentium efficacissima conclusio est pro excludenda simulatione. *Difc.* 221. num. 23.

PROCURATOR.

Vide Administrator, Mandatarius, Mandatum.

Es Procuratoris contractus acquiritur actio Domino contra alterum contrahentem. *Difc.* 5. num. 58.
 Declaratur, si contrahens cum Procuratore fuerit esse talem. *ibid.* & *Difc.* 199. n. 36.
 Et viceversa, contrahens cum Procuratore sciens illum esse talem, acquirit actionem contra Dominum, non contra Procuratorem. *ibid.* *Difc.* 199. num. 36.
 Per Procuratorem nulla actio acquiritur Domino, nisi sit cedat. *Difc.* 9. num. 4.
 Limita in contrahente per nuncium, vel per Epistolam. *num.* 5. *ibid.*
 Item quando Procurator contrahit super re Domini, quia tunc utilis actio ei acquiritur. n. 6.
 Declaratur illam intentionem, quando contrahit expresse mandatum. *ibid.* num. 9.
 Procuratoris nomen pro Domino scientia nocet ipsi Domino. *Difc.* 9. num. 12.
 Praesertim quando consideratur scientia Procuratoris, non ut simpliciter Domino nocet, sed ut aliquod commodum ab eis consequi velle Dominus. *ibid.* num. 12. & 16.
 Procurator licet in contrahendo scientiam non habuerit, Domini tamen scientia sibi perjudicat. *Difc.* 9. num. 19.
 Et sufficit predictam scientiam adhibere in Domino ut semper contrahat, quamvis de tempore scripti mandatum non habuerit. *ibid.* num. 20.
 Declaratur. num. 14. *ibid.*
 Procurator cum mandato ad aliquid agendum docere debet de illius executione, alias tenetur ad interdictum. *Difc.* 17. num. 4.
 Procurator ad votum, seu cum libera non potest certum principalem terminare, neque cuiuslibet exceptionis renuntiare. *Difc.* 32. num. 27.
 Reliquis post morem, dicitur Procurator heredes, & non defuncti. *Difc.* 33. num. 1.
 Contrarius. num. 2.
 Procurator defuncti non est ciuitatis adfententiam. *Difc.* 33. num. 5.
 Quando non fiat citatus, sed solum Principalis, processus est nullus. *Difc.* 33. num. 6.
 Limita in causa absentis, vel impedimenti Procuratoris. num. 7. *ibid.*
 Reliquis post morem, tunc, & recte dicitur Procurator defuncti, & heredes. *Difc.* 33. num. 14.
 Procuratoris industria tenetur semper cedere, idemque aliam ille sustinere non potest. *Difc.* 36. num. 3. & vide alia in verb. *Mandatarius*.
 In rem suam constituitur ex verbis, & vestra vultis, ed. a vestra dispositione. *Difc.* 44. num. 9.
 Secus si mandatum principaliter factum fuerit favore mandantis. *ibid.* num. 10.
 Et id cognoscitur quando periculum rei domandate spectat ad mandantem. *ibid.*
 Item in hoc casu predicta verba resolvuntur in mandatum cum libera. *ibid.* num. 11.
 In rem propriam in omnibus forte pro Domino habetur. *Difc.* 44. num. 28.
 Et utilis, siue damnum negotii ad eum spectat. num. 21. *ibid.*
 Procurator non experimentum mandatum censent solvibile sibi suam adstringere erga secum contrahentem. *Difc.* 5. num. 22.
 Procurator ad exigendum non potest reficere questionem super exactis. *Difc.* 23. num. 10.
 Procurator tunc dicitur, qui mandata aliena implerit, siue ordines. *Difc.* 36. num. 3.
 Solum Procuratoris figuram facit, trahens de ordine, & computo alterius. *ibid.* num. 11.
 Procurator pro alio contrahens non expresse mandatum, non consideratur nisi procurator, & sic tenetur nomine proprio. *ibid.* num. 14.
 Sed respectu mandantis verus Procurator dicitur. *ibid.* num. 14.

Per

- Per Procuratorem acquirere Dominium, & poffef-
fo. Diff. 56. num. 21.
Et hoc procedit, licet non exprefſerit manda-
tum. ibid. num. 23.
Si vero conſtaret, quod voluerit contrahere
nomine proprio, dominium, & poſſeſſio acqui-
ritur ipſi Procuratori. ibid. num. 24.
Sed poceſt conveniri à mandante, ut reſtituat
rem acquiram. ibid. num. 25.
Arguitur Procuratorem voſſe contrahere nomine
mandantis ex ſubſequenti rei empta traditione
ſacta mandanti. ibid. num. 27.
Procurator non poceſt à contrahente reſtituere, vel il-
lam revocare, in perſeſſionem mandantis. Diff.
56. num. 38. & 40.
Nifi concurrat voluntas mandantis. Ibidem
num. 42.
Et ratio eſt, quia per actum à mandantario ſe-
mel conſummatum ceſſat in eo omnis facultas.
ibid. num. 39.
Remiſſio, ſeu donatio à Procuratore facta aliquo
obſtante, vel recepto, non eſt gratuita, ſed inter
contractus oneroſos, & correfpicienter enu-
meratur. Diff. 80. num. 1.
Quilibet Procurator, ſeu adminiſtrator, licet non
habeat ſufficientem mandatum, anſe valet pro Do-
mino quocumque contractus, etiam utiles, &
proſueos. ibid. num. 3.
▲ Procuratore liberato gratis ſibi minime poceſt.
Diff. 80. num. 29.
Ad ſuſtinentium actum geſtum à Procuratore
ſufficit, quod mandatum aliquam pari valeat in-
terpretationem ad favorem actus geſti licet ver-
borum ſonus ac rigor non ita præſentent. ibid.
num. 17.
Procurator propriarius eſt uſufructuarius. Diff. 101.
num. 2.
Proſpectiva conſeſſio voluntaria non nocet Domi-
no, niſi mandatum habeat à principali, vel
præcedente iudicio præcepto illam emiſerit. ibid.
num. 31.
Procurator ſcientia non præiudicat Domino. ibid.
num. 34.
Scientia vero Procuratoris eſt ſcientia præſum-
pta Domini. ibid. num. 35.
Procurator poceſt etiam ſocietate pro ſuo princi-
pali, quod ex eo reſultat aliqua utilitas. Diff.
80. num. 9.
Procurator ſi contrahit cum perſona, que de tem-
pore contractus erat idonea, licet poſtmodum con-
ditionem ſuam ipſa deterioraſſet, ad nihil ipſe te-
netur erga Dominum. ibid. num. 30.
Utilitas ſolum attenditur de tempore contra-
ctus, licet poſtea contrarius ſubſequaret effectus.
ibid. num. 11. & 27.
Quod procedit etiam in contractu habente tra-
ditionem ſucceſſivum. ibid. num. 12.
Procurator, ſeu adminiſtrator actus, quando il-
le eſt forme probatus, & nobilitatus, præſu-
mitur geſtus ſaltem ex mandato tacito, ſive cum
certioratione, & præcedenti placito ſui Principa-
lis. ibid. num. 19.
Et ratio eſt, quia in perſonis qualificatis nomi-
quam præſum debet ſuffragium mandati. ibid. n. 20.
Procurator obligatur remanere proprio nomine ſi
contrahit cum expreſſo mandato. Diſcut. 140.
num. 26.
Quod procedit etiam in caſu, quo alter con-
trahens extrajudicialiter ſciſſet alium eſſe Pro-
curatorem. ibid. num. 27.
Procurator conſeſſet contrahere nomine mandantis
etiam ſi non expreſſet, quando conſtat de præ-
cedenti mandato. Diff. 161. num. 6.
Amplic etiam contractus illic geſtus nomine
proprio. num. 7. ibid.
Et ſtatim domino acquirit, de coſus ordine,
& mandato. eum. n. 9. & 24. ibid.
Quamvis emptio nomine alieno facta ſit de
pecunia propria Procuratoris, eum. 30. ibid.
Procurator, in committendo nullum præiudicium par-
it Principali. Diff. 170. num. 3.
Procurator, ſeu Miniſter ſufficientes alterum, repre-
- ſentandi nequit de male ſufficienti electione, ſi in ſub-
ſtituendo interveit conſentus tacitus, aut expreſ-
ſus interſeſſe habentium. Diff. 137. num. 11.
Procurator etiam plaris ceſſet, tamen emptor
mandati ſchone tenetur ad pretium ab eo ordi-
natum. Diff. 179. num. 72.
In Procuratorem non tranſit dominium pecunie ſolu-
tæ à debitore, ſed in dominium medio Procura-
toris. Diff. 189. num. 23. 14. & 17.
Procedit hoc, non obſtante commiſſione, quam
ſicit Procurator de pecunia aliena cum propria.
ibid. num. 14.
Procurator, ſive verus, ſive falſus, etiam in rem
propriam quando, & quale factum committat
alienam pecuniam exigendo. Vide laſe Diff. 189.
ſore per tot.
Procuratoris factum ſcitur vere, & proprie factum
mandantis, ſeu principalis. Diff. 198. num. 15.
Procurator in dubio præſumitur voſſe contrahere
pro ſe ipſo, non pro ſuo Principali, ſi contra-
hendo non declaraverit, ſeſe contrahere ſui alie-
næ Procuratorem. Diff. 199. num. 31.
Procurator, qui in opo contractu circa unam rem
ſui principalis Procuratoris nomen expendit, cen-
ſetur eodem modo voſſe contrahere circa aliam
rem equalem ſui Principalis, licet expreſſio-
nem Procuratoris omiſerit. num. 37. ibid.
Procurator cenſetur contrahiſſe pro Domino, non
pro ſe ipſo, ſi in eis libris quibus ex contra-
ctu ſemulit ad credendum Domini. Diff. 199. nu-
mero 43.
Si Procurator vendit rem Domini nomine ejus pro-
prio, & ſequente emptoris decodio anſe ſolvi-
tum pretium, damnum eorum Procurator non
Domini. num. 45. ibid.
Actus, vel Contrahit Procuratoris, licet revoca-
ti, valens eſt, quocirca geſtus ſi antequam Re-
curator ſciſſet, ſe revocatum fuiſſet. Diff. 203.
num. 2.
Actus geſtus à Procuratore, nomine Domini, dicitur
geſtus ab ipſo Domino. num. 32. ibid.
Procurator licet poſtea revocatus non dicitur falſus,
donec ſciſſet revocationem ſui mandati. Diff.
203. num. 32.
Judicium internum cum falſo Procuratore eſt nullum.
num. 53.
Secus interim cum vero licet revocato, niſi re-
vocato intimata fuerit iudici, & pari juſſe hoc
etiam ſcientia extrajudiciali non ſufficiat. n. 54.
Reprobatur Endorſ. deſcript. 432. num. 6. ibid.
num. 56. ibid.
Procurator excedendo ſuum mandatum, præſertim in
perſeſſionibus, in eo quod excedit, mandatum
non obligat. Diff. 215. num. 47.
Limita primo in mandatario generali, circa de-
pendentia, & annexa, & ſuperius, que ſpectant
ad negotia de quibus in mandato. ibid. n. 48.
Limita ſecundo obligari mandantem in ſi om-
nibus, ſine quibus commiſſio non ſortitur effe-
ctum, quamvis hæc in mandato expreſſa non
forent. ibid. num. 49.
Procurator non diſpoſit mandati ſines credere, ſi
aget id quod proprio ambieſſe-motus ipſe princi-
palis ageret. Diff. 225. num. 59.
Procurator agere poceſt contra voluntatem Domini
propter ejus utilitatem. Diff. eod. num. 58.
Et de ratione. ibid.
Nec præſumitur ſines poceſſatis exiſſe-niſi
probetur. ibid. num. 59.
- PRODIGUS.
Prodigus, cui interdicta ſit adminiſtratio, contra-
here non poceſt, nec intra, nec extra testato-
rium. Diff. 222. num. 33.
Nec etiam teſtari. num. 36. ibid.
Prodigus de bonis ſuis diſponere non poceſt. Diff.
224. num. 25.
- PRODUCTIO, & PRODUCENS.
Productio. Vide Scriptura.
Producens (ſciſſet, vel Inſtrumenta, omnia in eis con-
tenta opprobriale cenſent. Diff. 23. num. 64. 7.
Secus,

Secus, si per compulsum, aut cum clausula saluari fuisse producta. *ibid.* num. 22.
 Producenti Scripturas, quas approbasse censetur. *Difc.* 30. num. 39. & 43.
 Productio reſta fieri poſſet extra terminum, ſi verba ſacta ſint in termino. *Difc.* 31. num. 12.
 Conſentium. *ibid.* 33.

PROHIBENS, & PROHIBITUS.

Prohibentis melior aſt conditio in re communi.
Difc. 31. num. 4. & 7.
 Prohibetur capere poſſeſſionem habetur uſque à principio pro poſſeſſore. *Difc.* 36. num. 26.
 Prohibitiō perſonalis non egredietur perſonas prohibitas. *Difc.* 39. num. 38.
 Prohibiti alienare ſeudā niſi Regio impetrato aſſenſu, poſſunt illam impetrare à Præſepibus, & Episcopis. *ibid.* num. 39.

PROHIBITIO, PROHIBITUM.

Vide *Alimenta. Uſufructus.*
 Cum aliquid prohibetur, omnia prohibentur, quæ ex illo ſequuntur. *Difc.* 36. num. 38.

PROMISSIO

Quando eſt facta in gratia providendi Nevin citarius, illa deſignatibus alia providere tenetur. *Difc.* 29. num. 32.
 Promittens aliquid, tenetur illud adimplere, licet dubiet poſſe in proſuturum ſit. *Difc.* 31. num. 49.

Secus ſi appareat, quod nihil proſuturum fuerit. *ibid.* num. 50.

Promiſſio ſimplex inter mercatores habet vim ſtipulationis. *Difc.* 35. num. 37.

Promiſſio de faciendo, directā eſt ab ipſo facto. *Difc.* 44. num. 17.

Expreſſio cauſæ ſalis de præſentis facta à ſciente, non vitiat ejus promiſſionem. *Difc.* 166. num. 24.

Promiſſio conditionalis non adimpleta conditione evanescit. *Difc.* 121. num. 20.

Promiſſio erroris, quamvis jurata, nihil valet. *ibid.* num. 22. *ibid.*

Promiſſio vi cauta eſt reſcindenda. *ibid.* 23. *ibid.*
 Promittens aliquid ſolvere, promiſſiſſe intelligitur, quatenus de jure tenetur. *Difc.* 121. num. 21.

Promiſſa fides etiam Hoſtibus, Perſidis, & Hæreticis de jure Divino, Gentium, & Civili ſervanda eſt. *Difc.* 219. num. 30.

PROPINQUUS.

Propinqui ad formam ſtatuti conſentientes dicuntur conſentire tanquammodo adhi, qui principaliter conſtituit, non vero præſuppoſito, vel renunciat. *Difc.* 101. num. 24.

Sine Propequorum conſenſu adire poſſet mulier hæreditatem upulentam, non obſtante Statuto Generali. *ibid.* num. 26.

Et ita procedit in Pupillo, qui ſine tutoris auctoritate poſſet opulentiam hæreditariam adire. *ibid.* num. 27.

PROPRIETARIUS.

Proprietarius poſſet petere ab ulufructuario reſtitutionem rationis, licet ille adhuc vivat. *Difc.* 181. num. 30.

PROPRIMUM.

De alienis nemo perſumitur magis ſollicitus, quam de propriis. *Difc.* 116. num. 13.

PROREX.

Prorex Neapolis aſſenſum acquiſit Præſidibus Provinciae, & Præſidio Prætorio. *Difc.* 99. num. 3.

Prorex ipſomet Reges reſpondent. *ibid.* num. 4.

Prorex poſſum involutionem ſeudorum concedere, & pro illorum alienatione aſſenſum præſtare. *ibid.* num. 20.

Etiā prohibitis alienare ipſa ſeudā. *ibid.* num. 30.

PROTESTA. Vide MORA.

Proſtitum alienari conſuetudo non adhi in foro

Romano, ſed ſolum certiorandi per litteras aſſenſu dætorum litterarum de non ſequuta acceptatione, vel ſolutione. *Difc.* 54. num. 11.

Proſtitum elevandum eſt à recipiente, tam de non acceptatione, quam de non ſolutione, alias recipiens tenetur de omni damno. *Difc.* 54. num. 10.

Proſtitum. Vide plura ſub verbo *Littera Cambii.*
 Proceſſi omiſſio non nocet, quando tractatus non eſt creditus tractatus, & de ratione. *ibid.* n. 38.

Declatur. *ibid.* num. 39.

Proceſſi omiſſio non nocet, quando tractatus vel dætor litterarum cambii ſunt certiorandi per litteras aſſenſu de non acceptatione, vel de non ſolutione. *ibid.* num. 40.

Declatur. *ibid.* num. 43. & ſeqq.

Proceſſa elevare non tenetur recipient licet, quando qui eas ſolvere debet eſt mortuus, vel decedens. *ibid.* num. 42. & 49.

Circa modum, & tempus elevandi proceſſa litterarum cambii, Statuta obſervanda ſunt. *ibid.* num. 52.

PROTESTATIO. Vide MORA.

Proteſtationis omiſſio erga aliquem ſummæ auctoritatis non præjudicat. *Difc.* 74. num. 10.

Proteſtatio ſemel emiſſa repetita cenſetur in adhibitis frequentibus, licet expreſſa amplius non fuerit. *ibid.* num. 11.

Proteſtatio contraria facta, quando dicitur, & quando tollit meritum à facto. *Difc.* 117. num. 43.

PROVISIO.

Proviſus ab Ordinario vero præſertit proviſi ab ordinario purativo. *Difc.* 203. num. 29.

PROXENETA. Vide FIDES.

PUBLICUM.

Appellatione publicæ pecuniæ, aut publicæ rei, vel intereſtis non comprehenduntur niſi pecuniæ, res, & bona, que ſunt de Patrimonio publico, & privato Principis. *Difc.* 181. num. 1.

Et ideo non veniunt res, & bona ſpectantia ad aliquam Civitatem, & univerſitatem. *ibid.* num. 2.

Intellige in ſenſu proprio, ſecus improprie. *ibid.* num. 4. 5.

Et ſic improprie, vel lato modo, ſub appellatione rei, vel pecuniæ publicæ comprehenditur omne id, quod non eſt Privatorem. *ibid.* n. 6.

Item Gymnaſia, Hoſpitales, Collegia, & hoſpitales modi, nec non Mones Pii. *ibid.* num. 7. 8.

Et alia Opera pia, ſeu legata Civitatis ſeu populo reſta. *ibid.* num. 9.

Publicæ vulgari ſermone provinciarum comprehenditur res, & bona impropria publica. *ibid.* num. 14.

Pro publica utilitate facta intelligitur ea lex, ſeu Statutum, que ad obviandum fraudibus, ſeu ad impedienda delicta ſunt condita. *ibid.* num. 11.

Ob publicum bonum lex condita, ſemper derogat legi antecedenti. *ibid.* num. 35.

PUDOR.

Pudori proprio parcens excuſatur. *Difc.* 12. n. 18.

Q

QUALITAS.

Concepti non poſſet ſubſectio. *Difc.* 30. num. 20.

Qualitates ubi non conveniunt, neque diſpoſitio municipalis locum ſibi vindicare debet. *Difc.* 163. num. 11.

Qualitas adjecta verbo, veriſicari debet de temporis verbis. *Difc.* 177. num. 34.

QUANTITAS.

Quantitas quando ſit demonſtrative in legibus, & donationibus. *Difc.* 109. num. 22. 23. 24.

Quantitas, ac eſſentialia mercium capiarum ab hoſtibus probatur per conjeſſuras, etiam levis. *Difc.* 113. num. 20.

Videlicet, per eorum possessionem, vel iuramentum deprehensionem. *ibid.* num. 22. & 23. *ibid.*

QUIETANTIA.

Quietantia, seu transactio facta ex aliquo causa, licet verbis generalibus concepta, an restringatur ad terminos iustitiam causa. *Dif. 177. num. 3.*
Vide in verb. *Transactio*.

QUITATIO.

Quitatio apocha prebit exactionem. *Dif. 30. num. 37. & 38.*

R

RATIFICANS.

Ratificans, vel approbans rem gestam non tenetur scilicet. *Dif. 30. num. 69.*
Sciretur requiritur in ratificante pro inducenda actione approbatione ex non facta declaratione, & inter quod tempus hac scriptura promittitur. *Dif. 176. num. 37.*

RATIFICATIO.

Ratificare videtur scripturas, qui eas exhibet. *Dif. 30. num. 59. & 61.*

Et censetur ratificare excessum Procuratoris mandans, qui scribit excessum sui mandati, & ei non contradicit. *ibid.* num. 61.

Intellige, dummodo cum documentis concurrat aliquis actus positivus. *ibid.* num. 62.
Ratificare censetur omnia si scilicet sciat, qui litteras recepit, & eis non contradicit. *Dif. 30. num. 63. & 64.*

Et sic licet actum, sive rem gestam, qui ea tribuit, vel rem prosequitur. *ibid.* num. 65.

Ratificatio non amplius ad persequenda rationibus. *Dif. 30. num. 66.*

Declaratur. *num. 67.*

Actus ratificatio creditur, si ratificans aliam iuriam causam habuit, quam ratificatus. *Dif. 30. num. 70.*

Ratificatio societatis non aliquid facienda sequi debet iura temporis durationis societatis, alia extra tempus, quam amplius non durabit societas, non attenditur. *Dif. 37. num. 2. & 14.*

Contrarium firmatur. *num. 13. & 14. ibid.*
In ratificatione tantum actus ab aliquo gestus ponitur in iudicio, sufficit solemniter iurisdictione. *Dif. 37. num. 3.*

Mandato requiritur ratificatio. *ibid.* num. 4.

Et sequi debet in tempore, quo actus ratificatus de tempore ratificationis gestus ponitur. *Dif. 37. num. 13.*

Explicatur. *num. seqq.*

Contrarius mulieris, seu minoris ratificatio ex lapsu temporis post legitimam aetatem completem presumitur. *Dif. 92. num. 12. & 13.*

Ratificatio contrarius mulieris, vel ipse contrarius, absque solemnitatibus Statuti nullus est. *Dif. 100. num. 4.*

Lacet facta fieri in testamento, vel ultima voluntate. *ibid.* num. 5.

Existentia accedente potius dilutione in eodem testamento inferret. *ibid.* num. 6.

Ratificatio non habet locum, ubi non precessit actus confirmabilis. *Dif. 119. num. 40.*

Ratificatio sanat excessum mandati, qui requiritur ipsi mandato. *Dif. 123. num. 3.*

Ratificatio non valet si clara, & specificam iurisdictionem excessum non habuerit ratificans. *Dif. eod. num. 4. & 5.*

Sufficit tantum scientia sollemnialium qualitatum, qui conditiones ratificatio possunt reddere deteriorum. *num. 7. ibid.*

Ratificatio tribuit ad qualitates etiam ignoratas, quando constat quod ratificans voluerit actum, utrumque ille sit, ratificare. *Dif. eod. num. 9.*

Ratificatio requiritur mandato. *Dif. 128. num. 13.*

Ratificatio Contrarius Mercatoris obsequit contrarius an dicatur gestus in loco ratificationis, seu in loco in quo fuit perceptorum dictum contrarius obsequit. *Dif. 179. num. 20. & 21.*

Et vide *Contrarius*.

Ratificatio contrarius ad diem contrarius, & mandato precessit actum equiparatur. *Dif. 90. num. 71. Dif. 37. num. 4. & Dif. 179. num. 70.*

In negotio gestione contrarius, & ratificatio tribuit ad se potius etiam quam suam. *eod. Dif. 179. num. 77.*

Ac etiam in actus ipsius mandatum contrarius. *ibid.* num. 79.

Reversatur ad diem actus gestus, ac si actus fuisset gestus in ratificante in loco, & tempore, ubi gestus fuit. *ibid.* num. 80.

Non reversatur tamen quando ab initio est ipso iure nullus, licet quando solus ratificans ostendit mandatum, seu ratificationem. *ibid.* num. 81.
Declaratur. *num. 82. ibid.*

Ratificatio habetur pro minimo specialiter. *ibid.* n. 83.

Dodices exponuntur. *ibid.* num. 84.

Alique declarantur. *ibid.* num. 85. & 86.

RATIO. REDDITIO. RATIONES.

Ratio reddi non debet ab eo, qui assistit alienis administrationibus. *Dif. 92. num. 41.*

Ante redditionem rationum, nemo debet vel audire dici potest. *Dif. 44. num. 38.*

Dignus post interitum ad persequenda rationibus ante contra hanc non debet gereri, nisi factus. *Dif. 102. num. 28.*

Exceptio persequutionis in iudicio redditionis rationum non attenditur in Tribunalibus, ubi agitur sola facti veritate inspecta. *ibid.* num. 29.

Ratificatio rationis fieri non debet, nisi mediante exhibicione librorum administrationis. *ibid.* num. 37.

Et sine librorum exhibicione digne imperetur reddita. *ibid.* num. 38.

Item sine libris ratio reddi non debet. *ibid.* num. 41.

Hec opinio est periculosa Ratio Rationum, & contra committitur. *ibid.* num. 42.

Ratio, que non potest intelligi, non dicitur reddita. *ibid.* num. 47.

Pro redditione rationum non sufficit contentum illius, quatenus non videtur prope libris. *Dif. 102. eod. mer. 39.*

Ratio sine reddita, reddi non debet. *ibid.* num. 48.

Et lapsu longi temporis obligatio redditionis rationum presumitur venisse, ad terminum. *De Pretorio f. de Pretor. ibid.* num. 67.

Sed hoc propositum consuetudinem tribus requiritur, de quibus in dicta. *De Pretorio. ibid.* num. 68.

Que rigorose sunt probanda, quando agitur de redditione proprii iuris. *ibid.* num. 69.

Et quibus remissio iuris obligationis deservit. *ibid.* num. 69.

Rejectione authoritatis contrarius, & respectu declaratur. *num. 69. ibid.*

A solutione bene agitur ad redditionem rationum. *Dif. 102. num. 70.*

Ratificatio rationum attenditur ex consuetudine. *ibid.* num. 73.

Actio pro redditione rationum cum contingit contra administratorem, qui contra illam tenetur. *Dif. 102. num. 77.*

Licit ratio fuerit reddita, editio librorum aliquando non est deroganda. *ibid.* num. 76.

Maxime inter Mercatores. *ibid.* num. 77.

Distinguitur quando ratio fuerit reddita iterum reddi debet, & quando secus. *ibid.* num. 79.

Quando negotio inter Mercatores est receptus, non potest unus alterum cogere ad redditionem rationum. *Dif. 102. num. 91.*

Limita tamen hac procedere inter locos, qui promissione administrantur, vel quando rem communi aequaliter administrantur. *ibid.* num. 92.

Partimonia Partis non est hypothecatum illis in eius.

eius potestate existenti pro executione ratiis bonorum. *ibid.* *Dis.* 103. num. 42.

Quid procedit in iudicio in administratione culpa, sicut in culpa, & fraudulenter bonorum advenientium sui. *ibid.* num. 43.

Sedus tamen in aliis bonis, in quibus potest non habet usufructum. *ibid.* num. 44.

Et quando filius illius administratorem deputavit. *ibid.* num. 45.

Idemque rationis ubi concurrat, non debet admitti diversa iuris dispositio. *Dis.* 148. num. 46.

Sed ratione aliquid dispositionis omnes casus illi adhibiles comprehenduntur. *Dis.* 154. num. 37.

Ratio ubi est eadem, ibi eadem iuris dispositio esse debet. *Dis.* 169. num. 9. & *Dis.* 192. num. 39.

Ratio sive favor publicae utilitati vel commercii consideratur in aliquo casu extenditur ad omnes alios casus, in quibus eadem ratio publicae utilitati militat. *Dis.* 187. num. 16.

REASSECURATIO

Quid sit. *Dis.* 15. num. 1. & 4.

Cambii subiecti assessorio nihil aliud est quam reassecuratio. *ibid.* num. 2.

Vide alia in verb. *Asscuratio*, & *Asscurator*.

RECAMBIIUM. Vide CAMBIUM.

Recambium quid sit, & quando fiat. *Dis.* 218. num. 21.

Recambium fit quoties non completa Tracta. Creditus illius accipit Cambii a semetipso, vel ab alio fontem aequivalentem cum pretio novi cambii.

Et alius repetitur in damnum debitoris, quod Recambium dicitur Recambium inter Mercatores. *Dis.* 196. num. 1.

Quantum reasscurant, uti creditori tractu fieri possit hoc recambium, seu retortum in damnum debitoris. *ibid.* num. 2.

Recambium verum causa Ricorsa quale sit explicatur, & in eo sequitur novatio primi cambii. *Dis.* 196. num. 7. 6. & 7. de melius. num. 16. & 18.

Attenta novatione primi cambii quae sequitur per verum recambium causa Ricorsa, extinguuntur priores obligationes, hypotheca, & fideiussiones primi cambii. num. 8. & 11. *ibid.*

Pro Recambio nova debetur gabella. *Dis.* 196. num. 9.

Explicantur verba *ramunacione del debito*, quibus vincitur mercator per indicandum longo giro, & causa recambiorum. *ibid.* num. 10.

Recambium Recursu fieri incumt cum pacto, quod creditor pro certo tempore recambiare debeat, neque creditori dampnum suo tempore adstringere debeat. *Dis.* 196. num. 12.

Recambium, vel Retortum cum se ipso pro retortum facere nemo potest, nisi previa soluta provisione debitori indicata de capiendo ad cambium ob inadimplentem Tractum. *Dis.* 196. num. 16.

Recambium potius causa Retortum fuisse incumt ex quibus conjecturis arguitur. *ibid.* num. 18. 19. & 20.

Recambii, seu Cambii contractus modo partium consensu perficitur, nam certum litterarum, quibus Tracta vincuntur, non ad perfectionem, sed executionem tantum intervniunt. *Dis.* 196. num. 3. 4. & 5.

Retortum contrarius ex quibus conjecturis inferatur. *ibid.* num. 9. 10. & 11.

Cambii, & recambii contractus ex ipsorum formam Personarum representatione quare sustinetur. *Dis.* 196. num. 44.

An hypotheca cambii extinguatur cum recambio, ita ut creditor intermedius vincat primum creditorem ex cambio. *Dis.* 218. num. 22.

REGEDERE.

A Tractu quilibet ex punitis semper recedere potest. *Dis.* 119. num. 70.

REGIPERE.

Non videtur quis recipere, quod sibi non est permansurum. *Dis.* 107. num. 10.

RECLAMATIO.

Recipiens litteras, & non reclamans, illas acceptare dicitur, & cum scribente quasi contrahere. *Dis.* 102. num. 54.

RECOGNITIO

Scripturarum privatarum quomodo fiat Genus attentionis Status de probat. scriptis. *Dis.* 10. num. 46.

Et illud Sententiam habet solam locum inter civis, & se districtuales. *ibid.*

Contrarium. num. 50.

Scriptura privata recognitio de iure est sufficiens quando est facta per testes depoñentes habere notam quantum scribentis. *Dis.* 10. num. 47.

Et hoc procedit etiam multis accedentibus ad ministeria. *ibid.* num. 48.

Et hanc conclusionem procedit scripturis, in quibus testes non sunt de substantia. *ibid.* num. 49.

Recognitio litterarum Cambii per testes faciendi est. *Dis.* 28. num. 78.

Recognitionis oppositio fieri non valet, quando iura paros adverte expiendis non sunt recognita. *Dis.* 148. num. 42.

Recognitio Pegnorum. Vide *Pignus*.

REDITUS.

Ex rebus vicinorum praeiorum deductur etiam redditus pignori adhaerens. *Dis.* 168. num. 8.

REDEMPTIO.

Navis redemptio. Vide *Navis*.

Redimere se a Piratis cuiusque licentiam est etiam, modo violentis. *Dis.* 111. num. 19.

REDHIBITORIA.

Redhibitoria dicitur actio per restitutionem pretii, probato vicio laesi per venditorem de tempore contractus, vel ante contractum. *Dis.* 192. num. 19.

Actio redhibitoria locum habet non tam in animalibus moribundis, & viciolis, quam in quibuscumque aliis rebus, & in quolibet contractu oneroso. *Dis.* 192. num. 20.

Sive venditor scierit, sive ignoraverit viciam. num. 21. *ibid.*

Actio redhibitoria competit emptori contra venditorem etiam pro rebus mobilibus, seu mercibus viciosis. *Dis.* 196. num. 2.

Ampla etiam contra mercatorem merces minus bonis vendentem. num. 2. & 3. *ibid.*

Actio redhibitoria, & actio ad interesse conceduntur merces non sunt bonae, seu spuris, & odoris, seu qualitas in contractu promissa, quatenus in eis non esset aliquid viciam, seu defectus. num. 6. 7. 8. & 9. *ibid.*

Vel quando rei empti defectu non valet ad usum voluit per emptorem. num. 10. *ibid.*

REGISTRUM.

In quo sunt exemplata litterae Mercatorum probationem faciunt. *Dis.* 30. num. 49.

REGRESSUS.

An & quando deinde regressus ad bona propria propter evictionem passim a permittente, vel dividente. Vide *lax* *Dis.* 200. fere per totum.

REGULA.

Exceptio regule *Dolo petit quod statim et resistuntur*, tam habet locum ubi agitur de ipsa re restituenda, sive de illius evictione. *Dis.* 106. num. 15.

Quod quis semel approbavit, repetere amplius non potest. *Dis.* 204. num. 6.

RELATIO.

Referens, & non relatum attendi debet, quando relatum discordat ab intentione referentis. *Dis.* 70. num. 53.

Relatio non est attendenda, sed voluntas referentis, quando dispositio pendere potest aliunde, quam ex relatio, & relatum est contrarium intentioni disponentis. *Dis.* 70. num. 45.

Rela-

Relatio non debet fieri ad omnia precedencia, quando sequeretur absurdum. cod. Dific. 70. num. 18.
 Referens non attenditur, sed relatum, eo quia referens non praesumitur errasse. Dific. 119. num. 46. & Dific. 206. num. 24. & 27.
 Relatio ad proxima, vel remota semper fit iuxta rationem, vel ad normam veritatis mentis Testatoris. Dific. 160. num. 18. & 25.
 Relatio non fit ad proxima, sed ad remota, quando verba dispositionis istius, & non illius conveniant. num. 21. ibid.
 Relatio fieri debet ad ea tantum, quibus bene adpareat, nec faciendi est ad omnia, quando assignari potest ratio probabilis cur ad unum, & non ad alium trahi debeat. Dific. 167. num. 10.
 Praecipue si aliquod exorbitans à jure vel aliquod absurdum resisteret. num. 17. ibid.

RELIGIO.

Religio Jerosolymitana in materia Navigationis contra Infideles tamquam Magistra, & regulatrix veneratur. Dific. 214. num. 28.
 Dominium, & Possessio bonorum assignatorum pro dote Commendae erectae in Sacra Religione D. Stephani spectant ad dictam Religionem, & solum administratione, & fructus ad Commendatum pertinent. Dific. 222. num. 58.
 Religiosi Divi Stephani competunt jura Fisci, & privilegia pae. Causa. ibid. num. 59.
 Nec comprehenditur sub Securo generaliter loquente. num. 60. ibid.

RELIQUATUS.

Mercator tenetur adnotare in propriis libris partias reliquatas à correspondente recepat. Dific. 103. n. 58.
 Pro redditione rationis non sufficit consignatio. reliquatus non exhibitus prius libris. ibid. num. 59.

REMEDIO.

Reintegranda dici debet intencum per interpellationem ad dimittendum, & relaxandum factam à priori possidente iniuste à iudice spoliato. Discurs. 28. num. 55.

REMISSIO.

Debiti, sive solutio probatur concurrentibus requisitis. *L. Præca de probat.* Dific. 50. num. 24.
 Aut per alias conjecturas equipollentes. ibidem num. 25.
 Enumeratur, & declaratur requisita *L. Præca.* ibid. num. 26. 27. 28. & 29.
 Presumpta remissio debiti non habet locum in hereditariis Creditoribus. Dific. 50. num. 30.
 Quando agitur de remissione juris proprii, quae resultare debeat ex lapsu longi temporis, rigore probanda sunt requisita, de quibus in *L. Præca ff. de probat.* Dific. 102. num. 6.
 Sicut in terminis remissionis redditionis rationis habetur in eod. Dific. 102. num. 65. & seq.
 Ex quibus huiusmodi remissio deficere poterit. ibid. num. 68. & 69.
 Si expensa remissio non sufficit sine libris, multo minus tacita, & presumpta. ibid. num. 70.

REMITTENS.

Remittens non potest pretendere in causa protestationis, aut inadimplenti literarum restitutionem ejusdem pecuniae, sed solum interesse reditus. Dific. 156. num. 1.

RENUNCIATIO.

Affecuratus renunciare debet implicite, vulgo *all' incerta*. Dific. 1. num. 58. & Dific. 3. num. 4. & 5.
 Secus, si ex pacto habeat facultatem sumptibus affecuratoriis reliquis mercium recuperandi. Dific. 2. num. 59. & Dific. 3. num. 11. & 13.
 Et in hoc casu id quod recipit ex mercibus affecuratis, excompensare debet ex pretio affecurationis. eod. Dific. 1. num. 60.
 Item renunciare implicite non tenetur, si ab initio conventum fuit, quod merces in casu sinistri spectarent ad Affecuratores. Dific. 3. num. 8.
Casareg. de Commer. Tom. II.

Implicita renunciatio, extenuis est necessaria, quatenus interveit Affecuratio pro faciliiori rerum affectu-
 tarum exactione. ibid. num. 9. & 10.
 Renunciatio implicite Affecuratus non tenetur, quando ante, vel post ex pacto habuisset facultatem, affecuratorum impensam merces recuperandi. Dific. 3. num. 11. & 13.
 Compensationis renunciatio an inducatur ex suspensione termini ad solvendum. Dific. 32. num. 11.
 Inducitur in creditore consequente se debitorum suo debitori. Dific. 32. num. 1.
 Contrarium. num. 3. & 34.
 Renunciatio iurum, quae ignorantur, nunquam praesumitur. Dific. 32. num. 16.
 Renunciatio non creditur creditoribus suis, si solutio, aut satisfactio ei destinata per debitorum, ac etiam à creditore acceptata, effectum non habuerit. Dific. 44. num. 54.
 Renunciatio propria iuris nisi concludenter probetur non praesumitur. Dific. 102. num. 56.
 Renunciatio exceptionis non numerata doris non potest obulare exceptioni praedestinationis donationis, qua illa est perpetua. Dific. 104. num. 23.
 Renunciatio Fideicommissi ex divisione ejusdem inter vocatos inducitur. Dific. 209. num. 58.
 Et ex quibus aliis resultat. n. 59. & 65. ibid.
 Renunciatio Fideicommissi nunquam praesumitur, quoniam illud post mortem renunciantis purgatur in ejus filios. Dific. 209. num. 62.
 Repudiatio sive renunciatio hereditatis jam adiem facta à debitore in prejudicium creditorum nil valet. Dific. 210. num. 1. & 2.

REPETITIO INDEBITI.

Vide *Judebiam*.

Repetitioni Dots non est locus, quando Maritus est vivens. Dific. 224. num. 22.

REPUDIATIO.

Repudiatio transmissioem excludit. Dific. 209. num. 35.
 Et in proposito reprobat *T. bellar. lib. 3. q. 74.* num. 36. ibid.
 Repudiatio, sive renunciatio hereditatis jam adiem facta à debitore in praevium Creditorum, nil valet. Dific. 210. num. 1. & 2.
 Repudiatio juris quarendi subsistit iniam in prejudicium creditorum, hypothecariorum, & Fisci, ex causa tam onerosa, quam lucrativa. Dific. 210. n. 6.
 Et de ratione. num. 4.
 Quod procedit in foro fori, non autem in foro conscientiae. ibid. num. 4.
 Et etiam in foro fori sua opinio non ita generaliter intelligenda est. num. 5.
 Et maxime ea non procedit hodiernis temporibus, quibus hereditates cum beneficio legis, & inventarii adiri solent. num. 6.
 Et illa nullatenus subsistit quando repudiatio est simulata, vel collusiva facta. num. 7. ibid.
 Repudiatio facta in sibi proxime conjunctum praesumitur simulata. Dific. 210. num. 10.
 Et de ratione. num. 11. ibid.
 Similario repudiationis ex verisimilitudine arguitur. Dific. 210. num. 13.
 Item ex emancipatione filiorum in ipso actu repudiationis facta ad eorum favorem. num. 14.
 Et ex consensu repudiantis. num. 15. ibid.
 Et ex defectu alterius causae, per quam repudiatio facta fuerit. num. 16. ibid.
 Repudiatio candida, & sincere facta non sufficit repudiantem in conscientia, si simulata fuerit fraudulenter. Dific. 210. num. 18.
 Maxime ubi creditores sunt ex causa onerosa. num. 19. ibid.
 Advocati mortaliter peccant, quoniam consulunt repudiationem hereditatis in fraudem creditorum. Dific. 210. num. 20.
 Et haec opinio est commendatione digna. n. 21. ib.

REQUISITA.

Cautentia probare non est necesse in Civitatibus mercantibus. Dific. 41. num. 15.

Præ.

Prætorum *Gentium*, & *Flavianarum*. *Ibid.* num. 17.
& 25.

Ex hoc procedit in personis versisque sexus, & cuiuscumque conditionis. *Ibid.* num. 18.
Legis Prætoris de Probatione. Vide in verb. *Requisita*.
Requisita necessarium constitutum est, ut intro-
ducatur ab illis, qui ius habent *Legis* contentis.
Dicitur. *num. 25*.

R E S.

Res, que alias peritura erat, & salva fuit opera ali-
cujus, non sit illius, qui saltem eam fecit. Dicitur.
num. 6.

Rei peremptæ quantitas, & qualitas extimari etiam
potest per Peritos. Dicitur. *num. 112*.

Res etiam solidæ materie longo usu attenuatur,
seorsum, ac recipitur valoris diminutionem. Dicitur.
num. 32.

Rei veritas non pendet ab affirmativa, vel negativa
hominum. Dicitur. *num. 9*.

Res hypothecata à principio retinet semper idem onem
hypothecæ, etiamsi transsit in aliquem tertium.
Dicitur. *num. 56*.

RES JUDICATA.

Vide *Sententia*.

RES NOTORIA.

Res notoria non requirit ordinem iudicium. Dicitur.
num. 125. *num. 16*.

RESCRIPTUM.

Rescriptum delegacionis est suppleximium si non fuit
narrata Principi sine pendencia. Dicitur. *num. 100*.
num. 2.

Rescriptum delegatoria sunt stricti juris. Dicitur. *num. 106*.
num. 13.

Judex delegatus ius dicere non potest inter personas
non contentas in rescripto delegacionis. Dicitur. *num. 106*.
num. 12.

Rescriptum, & Decretum Principis declaratur à pre-
boscis eidem per supplices porrectis. Dicitur. *num. 106*.
num. 81.

Observantia declarat an Statutum, seu rescriptum con-
tinent in se clausulam irritantem actus alio modo
gesti. *num. 22*. *ibid.*

RESERVATIO.

Facta actori minus agendi, de quo iure intelligenda
sunt. Dicitur. *num. 81*.

Reservatio, quando fuerint expresse iura allegari non
potest exceptio rei iudicæ. Dicitur. *num. 80*.

Reservatio ipso iure remanent iura Patris in iudicio
ordinario, quando eo faciebant in iudicio Salviano.
ibid. *num. 82*.

RESIGNATIO.

Vide *P R E S E N T A T I O*.

Beneficium facta per Procuratorem revocatur, ante
momentum revocationis mandati subsistit. Dicitur. *num. 303*.
num. 3.

Reprobantur, ac declarantur auctoritates ad-
ductæ contra prædictam conclusionem. *Ibid.* *num. 26*.

Pro validitate resignationis beneficii factæ per Papam
requiritur, ex parte resignantis ejus verus, & for-
malis consensus. Dicitur. *num. 63*.

Intellige iuxta stylum *Dominii Romanæ*, secus
de jure communis. *num. 64*. *ibid.*

REPUBLICA.

Utilitas Reipublicæ restituta ex procreazione libero-
rum, non est sola ratio Privilegii immunitatis,
que patri conceditur ob numerum duodecim libe-
rorum. Dicitur. *num. 18*.

Novitum sunt semper fugienda uti Reipublicæ pri-
judicialia. *Ibid.* *num. 83*.

RESTITUTIO.

Sive solutio fieri debet ei, à quo accepta fuit pecu-
nia, vel rei, aut cum quo fuit in iura contractus,
licet pecunia ad alterum spectet. Dicitur. *num. 308*. *num. 31*.

Ex hoc procedit non obstanto preestimatione rei
et *Dominii*. *ibid.*

Restitutio rei probatur per novam commodacionem
alteri factam ab eo, cui restitui debetur. Dicitur. *num. 60*.

RESTITUTIO IN INTEGRUM.

Vide *Incantationem*.

Restitutio in integrum denegari nequit concurrentibus
causis, & infirmis sententiæ. Dicitur. *num. 11*.

RETENTIO.

Eorum, pro quibus debitor aliquod contractum
fuit, custodit permittitur. Dicitur. *num. 7*. *num. 8*.
num. 10.

Ampliarur, quando eo sunt metue, vel expresse
hypothecata pro solutione. *Ibid.* *num. 11*.

Rei non datur, quando quis bonæ fide causam ha-
beat ab agente. Dicitur. *num. 8*. & *num. 9*.

Semper competit etiam compositione prohibita, vel
renunciata. Dicitur. *num. 22*.

Remanentio retentionis non extenditur ad compen-
sationem, & è contra. Dicitur. *num. 37*.

Non opposita in processu nihil relevat. *Ibid.* *num. 23*.

Retentionem nominis potest debitor hypothe-
catus opponere contra suum creditorem, si fuit il-
le cessionario creditoris sui creditoris. Dicitur. *num. 31*.
num. 32.

Ex compari retentione, in qua aliud non continetur
quam calculum dati, & recepti, argui non valet
illius approbatio. Dicitur. *num. 30*. & *num. 32*.

Declara ut *num. 33*. *ibid.*

Præcipue si nullus eveniret subsecutus actus in
executionem illius. *Ibid.* *num. 4*.

Retentio literarum non importat approbationem: fa-
cti in eis approbat. Dicitur. *num. 32*.

Retentione bilanci non probatur solutum fuisse rationem,
etiamsi non fuerit contra istud reclamatum. *Ibid.* *num. 53*.

Maxime si sit factum ad alium effectum. *Ibid.* *num. 53*.

RETORNUM. Vide *RECAMBIVM*.

Retornum fuit sit recambium, artem in eo nul-
la sequitur novatio primi cambii. Dicitur. *num. 196*. *num. 3*.

Retornum, vel recambium cum se ipso pro retore
facere nemo potest, nisi prævia solita preestatio-
ne debitori inemine de capiendi ad cambium ob
inadimplentem tractum. Dicitur. *num. 196*. *num. 16*.

Retornum est gravius, quam simplex recambium com-
recordia. *Ibid.* *num. 17*.

RETRACTUS. Vide *ALIENATIO*.

Jus retractus competit vicino, vel consorti habenti
majores, ac digniores confines. Dicitur. *num. 154*. *num. 1*.
& *num. 4*.

Quod procedit etiam si Statutum concedat sim-
pliciter jus retractus consorti, aut vicino. *Ibid.* *num. 2*.
& *num. 16*. *ibid.*

Statutum Florentinum concedens retractum vicino,
aut consorti intelligitur de vicino, ac consorti per
majores, ac latiores confines. *num. 11*. *ibid.*

Consors etiam in anima parte potest retrahe-
re. *num. an*. *ibid.*

Retractus de jure non datur ratione consorti etiam
proprii. *num. 23*. *ibid.*

Statutum affirmative quando disponit, quod retra-
ctus competit vicino, vel consorti, semper pre-
ferendus est qui in maiori parte confert, vel vi-
cinius apparet. *num. 25*. *ibid.*

Præventio prælationem tribus vicinis in materia re-
tractus, si iura concurrentibus fiat paria, non ve-
ro quando quæ præventio est de jure inferior, ac
minores confines habet, tunc enim præventio ni-
hil operatur. *num. 26*. & *num. 27*. *ibid.*

Creditore consensu nolla præventio, aut gratificatio
operatur in præjudicium confertis, seu vicinis ad
retractum primo loco vocati. Dicitur. *num. 154*. *num. 28*.

RETROTRACTIO.

Retractio fit ad diem contractus nominatione fecura, & nominans egreditur de scena. *Discurs. 5. num. 34.*

Contrarium, quando persona nominanda non est subiecta in radicatione contractus, sed solum in speculatione risici. *ibid. num. 35.*

Retractio non fit ad ientium, quando constituto nominandi est potestativa contrahendi. *Discurs. 5. num. 41.*

Non habet locum, quando adest prejudicium rerum, & res non est amplius integra. *Discurs. 5. num. 42.*

Et in hoc casu, nominatione fecuta id quod medio tempore contingit ad nominantem spectat. *ibid. num. 43.*

Retractio fundatur in equitate. *Disc. 152. n. 53.*

RETROVENDITIO.

Retrovenditio instantaneam simulationem inducit in contractibus clandestinis, non autem in iis, qui publice, & palam sunt medicinis instrumentis solemnibus, & juratis. *Disc. 116. num. 15.*

Contrarium, & in suis terminis. ut num. 16.

REVERSO.

Reverso spontanea an fugientiam remouet omnem suspensionem, quae ex fuga oculi potuisset. *Discurs. 111. num. 18.*

REVISIO.

Revisio est concedenda propter iniustitiam. *Disc. 179. num. 97.*

Et sententia est revocanda. *ibid. num. 98.*

Revisio perit non suspendit executionem sententiae, cuius perit revisio. *Disc. 204. num. 8.*

Revisio concessio, vel denegatio a sola Principis gratia dependet. *num. 11. ibid.*

Revisio potest periri iura Bermani de iure communi. *ibid. num. 22.*

Princeps concedendo Revisionem, non est creditile, quod voluerit prejudicare aduersari non audito, qui iam omnimodam liberationem fuerat consecutus. *Disc. 204. num. 13.*

Instantia Revisoria, postquam sit petita, est perpetua, nulloque tempore circumscripta. *num. 23. ibid.*

Argumentum ab appellatione ad Revisionem in subiecta materia procedit solum via negativa, id est, non reuocatur in gradu appellationis, ergo nec etiam in gradu revisionis. *num. 26. ibid.*

REUS.

Aktor, an reus sit affecturatus, qui fuit provocatus in iudicio ordinario. Vide in verb. *Judicium.* Succumbens in iudicio secundae instantiae per novitatem deducta non reuocatur ad expensas primae instantiae in qua vicit. *Disc. 30. num. 16.*

Contrarium. *num. 17. ibid.*

A Reo tantum, & non ab Actore allegari potest circumductio citationis, maxime si Actor presunderet per huiusmodi circumductionem litem non amplius pendere. *Disc. 100. num. 3.*

Probro dominio rei penes actorem, & possessione penes eum, est locus rei vindicationi. *Disc. 106. num. 6.*

Reo convento sufficit vincere per non ius Actorum. *Disc. 142. num. 44.*

Est sufficere officiare, debilitare, & reddere dubias actorum probationes. *ibid. num. 45. & Disc. 199. num. 61.*

Instanti ex eiusque nihil probaverit. *ead. Disc. 142. num. 46.*

Rea excipiendo non censetur adducere quid est contra ipsam, & actori faveret. *Disc. 135. num. 24. & vide Enquiry.*

RISICUM.

Qualitas, seu quantitas risici probatur ex epocha nominationis. *Disc. 1. num. 111. & Disc. 10. num. 35. & 37.*

Cajaz. de Comm. Tom. II.

Est sufficiens etiam levis probatio, & coniectura. *ibid. num. 34.*

Sed si ex epocha constiter non possit, eligi possunt periti ad existimationem rerum potestatem arbitrandam. *Disc. 1. num. 112.*

Rea probatur ex nullo, live vetustate periti. *ibid. num. 113. & Disc. 10. num. 32.*

Est principale fundamentum affectationis. *Disc. 4. num. 15. Disc. 5. num. 24. & Disc. 13. num. 2. & 3.*

Risicum, & ejus valorem probare debet affecturatus. *Disc. 7. num. 1.*

Secus in ipositione. *Disc. 7. num. 3. & Disc. 13. num. 11. 12. 17. & 18.*

Est de substantia affectationis. *Disc. 10. num. 15.*

Est quale ad validitatem affectationis requiritur à Statuto Gentili de securitate. *5. Securitates non possunt.* *Disc. 15. num. 3. 4. & 5.*

Quantitas, seu qualitas risici, est damni passibilis potest per juramentum affecturati, quando in genere constat de damno passio. *Disc. 10. num. 9.*

An probari possit dicta, vel juramento Affecturati, & alia plura circa hanc materiam. Vide in verb. *Affecturatio.*

ROTA. Fide SENTENTIA.

Rota Gemensis de Mercatura in causis mercantilibus est maxime auctoritatis. *Disc. 36. num. 3.*

Rota Romana aliquando complectitur particulares opiniones contra contrariam aliorum Tribusulorum. *Disc. 59. num. 14.*

Rota Romana in materia pacti voti per piam, & Arsaldi, de Communi, declaratur, & interpretatur. *Disc. 62. à num. 29. ad 33.*

Rota Romana authentica in *Romana Pinea ad Repson* sub die 28. Junii 1589. videtur. *R. P. Arguiter.* declaratur. *Disc. 96. num. 26.*

Rota Romana particularis opinio, & contra contrariam, quod etiam fuit libere ratio antea possit. *Disc. 102. num. 42.*

Rot. cor. Per. dec. 1031. reprobandum, ac declaratur. *Disc. 203. num. 49. 50. 51. & 55.*

Cor. Ludovici. Dec. 452. n. 6. reprobandum, n. 56. *ibid.* Auctoritati *Rota Romanae* quomodo defendendum. *num. 57. ibid.*

Decisiones *Rotae Romanae*, & aliorum Tribunalium nullatenus faciunt auctoritatem circa ea quae dicuntur solum incidenter, & circa casus necessarios. *Disc. 104. num. 30.*

S

SACERDOS.

Unus Sacerdos depositio, licet minus sibi habuerit, intervis pro conjectura veritatis. *Disc. 104. num. 68.*

Est vide in verb. *Clericus.*

SACRI CANONES.

Fide Commemorem.

SALARIIUM, PER MERCES.

Dabitur Doctori meriti petit, vel alia legitima causa officium deferendi. *Disc. 22. num. 15. & 16.*

Declaratur. *num. 34. ibid.*

Est hoc procedit, in quolibet alio, qui ex contractu aliquid facere debet, sed aliqua justa causa impeditur. *ibid. num. 17.*

Est sic in locatore operarum, si per eum non fiet, quo minus opera sua proficeret. *ibid. n. 18.*

Declaratur. *num. 23.*

Ampliat. *num. 19.*

Contrarium. *num. 20.*

SALVIANUM.

Salviani requisita ex quibus constat. *Discurs. 18. num. 69.*

In Salviano non admittitur exceptio usufructus, si non constet ex ventis instrumentis. *Discurs. 18. num. 77.*

Naque ea, quae respiciunt nullitatem contractus, nisi nullitas ex instrumento patens sit. *Ibid.*
 In Salviano relevata remanent jura partium in judicio ordinario. *Difc. 12. num. 18.*
 Sententia in Salviano non parit exceptionem rei judicatae in ordinario, sicut in cunctis causis executivis. *Difc. 18. num. 25.*
 Lendage, nisi factus in iudicio executivo plene cognoscitur. *Ibid. num. 26.*
 Iudicium Salviani requirit plenam probationem, & cognitionem crediti. *Difc. 18. num. 26.*
 Intellige, ut num. 88.
 Item requirit investigationem auctoritatis oppositae à possidente. *Ibid. num. 87.*
 Intellige, ut num. 90.
 Salvianum compertit etiam super pecunia hypothecata. *Difc. 44. num. 96.*
 Possidens rem sine aucto non potest agere in Salviano immunitatem impedire. *Ibid. num. 97.*
 Exceptio exactionis non admittitur in Salviano. Vide in verbo *Exceptio exactionis*, & *Exactione*.
 Salviani praescriptio incipit à die quo creditor levit rem hypothecam fuisse in verum. *Difc. 107. num. 1.*
 Salvianum non praescribit nisi triginta annorum spatio. *Ibid. num. 2.*
 In praescriptione computabile deducitur tempus minuta morae. *Ibid. num. 3.*
 Nec non sunt omnes. *Ibid. num. 4.*
 Salviano praescripo. Vide in verbo *Praescriptio*.
 In iudicio Salviani jura offerenda opponi potest contra praescriptorem. *Difc. 107. num. 9.*
 Jura offerenda dantur triginta, vel quadraginta annis. *Ibid. num. 10.*
 Et possunt opponi in quocunque parte iudicii, ac etiam post litem summam. *Ibid. num. 11.*
 Et post litem summam. *Ibid. num. 12.*

SALVUS CONDUCTUS.

Salvus Conductus civilis, & criminalis in quibus loca concedatur moribus deferentibus victualia. *Difc. 136. num. 21.*
 Salvus conductus, sive securitas concessa per Principem pro mercibus, & bonis aliis, non comprehendit merces, & res furivas, vel alienas spertas pntis alienarum. *Difc. 182. num. 1.*
 Salvus conductus à Principe, vel à Ministro iuridicum habere iuramento concessit violari nequit. *Difc. 214. num. 35.*
 Salvus Conductus, & Commensus, idem *Passaportis* concessus Navigantibus Novi, & mercibus praedictis subiectis inviolabiliter servari debet. *Ibidem num. 36.*
 Etiam à pendebat, & contra dispositionem legum concedatur validus est; Ex vigore ipsius salvi conductus, pendat condonare, & viciis sumitur ad restitutionem depraedationum. *num. 39. Ibid.*

SCARTAFACIA. Vide CAMBIUM.

Scartafacia, seu bilibetis numerarum, licet non habeat formam litterarum legitimarum, quando legitimam probationem cambiorum continent. *Difc. 28. num. 21.*
 Scartafacia in probat realitatem cambii. *Difc. 111. num. 3. cum seq. Et Difc. 199. num. 11. cum seq.*
 Ito veritate, ac legitimatate scartafacii fieri debet attestationi mercatorum fide digni, ac in arte periti. *Difc. 111. num. 9. to 11.*
 Praesentium ejus legitimas apparet, si fuit per litterarum comparatorem. *Ibid. num. 12.*
 In Scartafacia Feciarum ponatur à Bancheis omnes Negotiationes. *Difc. 200. num. 7.*
 Litterae dell' andata, & del ritorno, videntur specie, dicuntur basis, & fundamentum scartafacii Feciarum. *cod. Difc. num. 11.*
 Scartafacia quando fungatur vice Litterarum dell' Andata. *num. 12.*
 Ex scartafacii investigatione oculis iustificatur factum fuisse debiti transpositionem in mandatis. *num. 13. & 20. Ibid.*

Scartafacii bilibetis regulariter non faciant probationem, sed limitantur in scartafacii feciarum, post completas numeras. *Difc. 202. num. 30. 31. & 32.*
 Scartafacia Feciarum reputantur Libri Publici. *n. 32.*
 Scartafacii requirunt quatuor documenta, ad hoc ut videatur ibi legatim. *num. 33. & 34. Ibid.*
 In Scartafacio quod est scriptum, praefertuntur scriptum numerarum feciis, non eis feciis. *Difc. 202. num. 26.*
 Scartafacii scriptura praefertuntur vere, cum ex obiectis potestur probare litterarum mercatorum. *num. 30.*
 Litterae in alio faciente debitorum, quod scartafacium etiam fuerit missum subique eo quod scripta in eo fuerit nomina debitorum. *num. 31. Ibid.*

SCHISMA. SCHISMATICUS.

Schisma aliud formale, & voluntarium, aliud materiale, & coactum. *Difc. 214. num. 14.*
 Rejiciuntur ibi materia Schismatica Auctoritates *Perricelli de missis. Appell. tit. 5. quae. 215. n. 7. Cod. De Loc. de Regal. Difc. 170. & Rot. nostr. in Litterarum. Depradati, supra relice Difc. 213. 5. & ratio est num. 10. Ibid. num. 16.*
 Schismatici Turcorum subiei possunt imponi depraedari. *Difc. 211. num. 64.*
 Intellige, ut num. 68. 70. & 72. *Ibid.*
 Contrarium testatur *Perricelli*. probatur. *Ibid. num. 65.*
 Graecorum Schismaticorum bona, quovis Turcorum subditorum, non possunt diripi directè, sed tantum indirectè. *Difc. 211. num. 66.*
 Et iam opinioni standum est etiam in foro interno. *Ibid. num. 67.*
Perricelli opinio declaratur. *n. 68. 70. & 72. Ibid.*
 Schismatici materiales haberi debent tanquam Catholici. *Difc. 211. num. 71.*
 Ecclesia Graecis Schismaticis tolerat, & compatitur, ut stavior ad ovile reducat, non autem Turcas, & Infideles. *Difc. 214. num. 15.*
 Et de ratione. *Ibid.*
 Graeci Schismatici non sunt omnes Haeretici, & in quibus Schisma, & Haeresis distinguantur. *Ibid. num. 17.*

SCIRE. SCIENS. SCIENTIA.

Vide *Argumenta, Jurisdictio, Rationes*.
 Scientia Procuratoris emicis pro Domino nocet ipsi Domino. *Difc. 9. num. 11.*
 Praefertim quando consideratur scientia procuratoris, non ut simpliciter Domino nocet, sed aliquod commodum ab ea consequi velit Dominus. *Ibid. num. 12. & 16.*
 Domini praesudat ibi, licet ejus Procurator in contrahendo non non habuerit. *Difc. 9. n. 19.*
 Et sufficit praedictam scientiam eduisse in Domino de tempore contrahendi, quovis de tempore scripti mandati cum non habuisset. *Ibid. n. 20.*
 Declaratur. *num. 24.*
 Superveniens non informat contrahentem, licet si ea adhaeret à principio, ille non valet. *Difc. 9. num. 23.*
 Scientie casus finitri. Vide in verbo *Notitia*.
 Principalis arguitur à productione scripturarum facta per Procuratorem. *Difc. 91. num. 19.*
 Limita, quando Procurator alimede, quam à principali veròsimiliter eas habere possit. *Ibidem num. 20.*
 Scientia praesumi debet, ubi, & quando ignorantia non est verisimilis. *Difc. 63. n. 8. Difc. 127. n. 23. Difc. 194. num. 31. Difc. 176. num. 32. & Difc. 194. num. 43.*
 Et hac inviolabilis ignorantia ex quibus arguatur. *cod. Difc. 194. num. 44. & 45.*
 Scientia fore iudicis praesumptionem acceptationis contractus tunc. *Difc. 28. num. 36.*
 Et hac scientia elici potest ex consensu, praefertim ex sanguinis conjunctione, & cohabitatione, est iurisperit. *Ibid. num. 37.*
 Quomodo ea semper praesumitur. *Ibid. n. 38.*
 Non potest scire aliquem esse haereticum, nisi probetur cum haereticum associare. *Difc. 201. num. 29.*

Scien-

Scientia procuratoria non prajudicat Domino. Dife. 101. [num. 24.](#)

Scientia vera procuratoria, est Scientia prajumpta Domini. [ibid.](#) [num. 31.](#)

Scientia supervenientia non sufficit auctori agenti contra generalem curatorem, ut à die habitz scientie prolequi teneatur iudicium contra heredes, sed requiritur, ut in iudicio compareat ac opponat, & sic intelligendus est [§. Adla, & Gesta de Curat. gen.](#) [ibid.](#) [num. 33.](#)

De vera, & non de prajumpta Scientia Statuta intelligenda sunt. [ibid.](#) [num. 37.](#)

Scientia actus non inferitur à citatione manifestata ad videndum fieri actum. Dife. 107. [num. 1.](#)

Scienti ius suum saluum esse, silentium non prajudicat. Dife. 116. [num. 16.](#)

Scientia, & patientia in prajudicialibus non est sufficiens ex se sola aliquid prajudicium inferre, praefertim quando scientia habet in sui favorem iuris assistentiam. Dife. 144. [num. 29.](#)

Fallit primo, quando per scientem, & patientem impeditur poterat actus ab aliis in sui damnum committi. [num. 30.](#) [ibid.](#)

Fallit secundo, quando in tolerante arguit potest aliqua fraus in prajudicium Terti. [num. 31.](#) [ibid.](#)

Fallit tertio, quando agitur de favore, libertate, ac utilitate publica. [num. 32.](#) [ibid.](#)

Paria sunt scire, & nolle scire, vel scire debere. Dife. 126. [num. 11.](#)

Scientia redditur inveniuntur ob locorum distantiam. Dife. 126. [num. 62.](#)

Scientia actus prajudicialis, vel turbativi non prajudicat in eo, qui teneatur scire, ac illius notitia ad eum pervenit. [num. 63.](#) [ibid.](#)

Scientia multatam indolentia à iure communi praesumitur in viro Doctore, & Cancellario. Dife. 127. [num. 46.](#)

Ex fortiori in vico sic qualitate praesumitur Scientia nullitatis indolentia à Statuto. [num. 47.](#) [ibid.](#)

Sciens, & tacens dicitur consentire. Dife. 127. [num. 43.](#)

SCOMMISSÆ. Vide SPONSIO.

SCRIBA NAVIS.

Scriba Navis dicens nullum fecisse apothecam onerari fides inhibetur. Dife. 1. [num. 17.](#)

Scriba, vel Scribanus navis ad quos teneatur circa mercatorum merces. Dife. 10. [num. 36.](#)

Et qua poena puniatur, si sperantur de G. C. [ibid.](#) [num. 38.](#)

Libet Scribanis navis datur plena ac indubitata fides. Dife. 10. [num. 37.](#) & 39.

Et sic etiam Apothecæ onerationis per eum subscriptæ. [ibid.](#) [num. 38.](#) & 40.

Debet librum conficere, qui vocatur *Admissio*, in quo adnotantur omnes merces cum suis Marchis, & Apothecis onerationis. Dife. 10. [num. 39.](#)

SCRIBENS

Litteræ cambi. Vide in verb. *Cambium.* *Littera.* *De offitio.* *Mercator.*

SCRIPTURA.

Recognitio scripturæ privæ quomodo fiat Genæ per Statutum de probat. script. privas. Dife. 10. [num. 46.](#)

Et aliud Statutum habet solum locum inter Civis, ac districtuales. [ibid.](#)

Contrarium. [num. 51.](#) [ibid.](#)

Recognitio scripturæ privæ de iure est sufficiens, quando est facta per testes deponentes habere notam manum scribentis. Dife. 10. [num. 47.](#) & Dife. 28. [num. 78.](#)

Etiā nullis accidentibus administratis. [eod.](#) Dife. 10. [num. 48.](#)

Et hac conclusio procedit in scripturis, ac litteris, in quibus testes non sunt de substantia. [ibid.](#) [num. 49.](#)

Imo de iure faciendi est hac recognitio per testes. [eod.](#) Dife. 28. & [num. 78.](#)

Casareg. de Commert. Tom. II.

Scripturæ Mercatorum, sive Apothecæ onerationis praesumuntur conficte tempore non suspecto, ne arguatur de falso. Dife. 10. [num. 51.](#)

Scripturæ originali resurrendum est, quando error in Copia reperitur. Dife. 28. [num. 30.](#)

Scripturæ ad effectum probandi certam volumetres, plus non probant, quàm quod de necessitate inferunt. Dife. 101. [num. 57.](#)

Scriptura mortui habet prajumptionem veritatis, tunc nemini praesumatur immemor factis reperi. Dife. 149. [num. 23.](#)

In his, quas respiciunt probationem scripturæ, attenditur locus, ubi celebrata fuit, ubiqueque postmodum ea exhibeatur. Dife. 166. [num. 11.](#)

Productio scripturæ ad unum finem non prajudicat producenti, quoad diversum finem, & effectum. Dife. 179. [num. 6.](#)

Scripturæ recognitio. Vide *Apothecæ*.

Probationem in materia, non una sola scripturæ species attenditur. Dife. 202. [num. 27.](#)

Scriptura existens vera in parte, praesumitur vera in totum. [num. 47.](#)

Scriptura, seu Littera, praesumi debet quod fuerit facta tempore licito, ad emendandum defectum. [num. 48.](#)

Scriptura Scaffacii praesumitur vera, quando cum ea correspondere possint librorum mercatorum. [num. 50.](#) [ibid.](#)

SCUTUS.

Scutus Mercatorum quid sit, & ad quem finem inventus. Dife. 218. [num. 10.](#)

SENSUS.

Non cadens in mentem paritum attendi non debet, si verba hoc importare videantur. Dife. 47. [num. 5.](#)

SENTENTIA

Abolitione Capitanei à barrataria fuit Sententia quoad omnes. Dife. 8. [num. 82.](#)

Interlocutoria, et quæ reiciuntur exceptiones dilatorie cum clausula *salvis exceptis*, assumi vix rei iudicari, quando per definitivam sui iudicii fuisse impeditum. Dife. 5. [num. 40.](#)

Lites ante acceptationem nominationis hocet hominibus. Dife. 9. [num. 46.](#)

Sententia parit etiam prajudicium habenti causam à vicio. Dife. 5. [num. 47.](#)

Intellige, si causa sit à vicio defectu. [ibid.](#) [num. 49.](#)

Constatum. [num. 50.](#)

Distinguitur. [num. 51.](#) [ibid.](#)

Sententia praesumitur lata eo modo, quo de iure fieri debet. Dife. 52. [sub num. 35.](#)

Etiam inter filios, Tercio non prajudicat. Dife. 28. [num. 14.](#)

Facta in iudicio Salviano retrahitur non debet per exceptiones aliorum indolentis. Dife. 28. [num. 70.](#) 71. & 80.

Sive sint juris, aut facti exceptiones. [ibid.](#) [num. 72.](#)

Secus ille quæ incontinenti cum sola documentorum inspectio, & librorum apertura decidi possunt. [ibid.](#) [num. 73.](#)

In Salviano non parit exceptionem rei iudicatae in ordinario, sicut in causis causis executivis. Dife. 28. [num. 61.](#)

Intellige, nisi fuerit in iudicio executivo plane cognitum. [ibid.](#) [num. 66.](#)

Post mortem Principis pronunciari debet contra Procuratorem, unum definitum Procuratorem in damnam, & contramodum heredes. Dife. 35. [num. 3.](#)

Et ferri possit contra heredes iudicis officium. [ibid.](#) [num. 4.](#)

Et in hoc casu non est opus citare Procuratorem defendendi, nisi constitutus fuerit ab hereditibus. [ibid.](#) [num. 5.](#)

Sententia, quando sunt in substantia conformes, licet diverso modo probare fuerint, rem iudicatam parit. Dife. 18. [num. 10.](#) & 11.

Sententia ex diversis causis censetur conformis, si circa quantitatem, vel rem sint etiam materialiter conformes. [ibid.](#) [num. 64.](#)

Sententia collativa lata, & contra reum indefensum, alteri non perjudicat. *Diff. 26. num. 24.*
 Creditor, qui sententiam obtinuit extra iudicium concursus, pendente illo executionem habere nequit, sed pro illius executione graduandus est in suo loco. *Diff. 109. num. 4. 12. 24. & 68.*
 Sententia in iudicium transacta de iniuriis redargui nequit, & facit de albo nigrum. *ibid. num. 17.*
 Et nullus alius locus est, nisi executioni. *ibid. num. 18.*
 Sententia emanata ad effectum supplendi creditoris, nec executionem meretur, nec persequendum refert non citari. *ibid. num. 19.*
 Index delegatus revidere non potest sententiam in iudicium transactam, mediantes respectu delegationis cum clausula *flanti ferme la esse iudicare, caso che ve ne fossero.* *Diff. 109. num. 31.*
 Sententia a die tantum executionis, & capax bonorum possessionis transferunt ius reale, & hypothecam pastant. *Diff. 109. num. 36.*
 Ex sententia de iure nulla oritur hypothea. *ibidem num. 37.*
 Ex Statuto Luerni cap. 110. a die sententiae oritur hypothea super bonis debitoris favore creditoris. *Diff. 109. num. 10.*
 Sententia per verba dubia, & obiecta, & per verba *condemus condemnandum, & absolvendum absolvo, fieri potest*, quando instantia perierit. *Diff. 118. num. 7.*
 Sententia, in eo, quod est liquidum exequi potest, licet pro aliis liquidandis, vel declarandis per iudicem, illa variari possit. *ibid. num. 4. 5. & 6.*
 Sententia praesentia lata ex probationibus in processu deductis. *Diff. 140. num. 37.*
 Sententia recipit interpretationem ab actis. *ibid. num. 38.*
 Sententia facit Sententiam quoad alios, quando concernit eandem rationem decidendi. *num. 39. ibid.*
 Sententia ratione incertitudinis dicitur nulla. *Diff. 161. num. 2.*
 Sententia declarari debet secundum intentionem agitoris, vel libelli. *Diff. 165. num. 11.*
 Sententia facta in praesentia, non per viam simplicis provisionalis, sed per cotulam speciem definitivam habentem, facit mitti potest. *num. 42. ibid.*
 Contrarium. *num. 20. ibid.*
 Sententia habente mutationem possessori, ac possessori, respectu possessorum non potest appellari, sed executionem mandari valet. *Diff. 165. num. 22.*
 In sententiarum consensu ea tendit, quae in Provincia viguerit. *Diff. 191. num. 23.*
 Sententiae non examinantes principalem fundamentum, vel procedentes cum falso supposito non sunt attendendae. *ibid. num. 74.*
 Sententia iustificari debet ex Actis. *Diff. 195. n. 23.*
 Sententia iniqua lata, & contra ius clarum est nulla. *Diff. 200. num. 8.*
 Neque moritur nomen sententiae. *num. 9.*
 Neque pariter indiget revocatione. *n. 10. ibid.*
 Sententia lata contra ius non desinit esse nulla, si tunc iudex habuerit intentionem recte iudicandi, vel ob ignorantiam nesciverit ex se supplere in iis, quae de iure supplere tenebat. *Diff. 200. num. 11.*
 Quod procedit, quavis a Partibus non fuerit ante sententiam, sed postea eorum iura, vel exceptiones deducit. *num. 14. ibid.*
 A sententia lata in Curia Mercatorum Civitatis Florentinae appellatur ad attentionem iudicis Quartieriorum ejusdem Civitatis. *Diff. 204. num. 4.*
 Revisionis petitis non suspendit executionem sententiae, cuius petitur Revisio. *num. 8.*
 Appellatio suspendit executionem sententiae, & ipsam sententiam de medio tollit, petendo ac si ipsa non fuisset. *num. 19. ibid.*
 Sententia absolutoria lata, vulnerat viam executivam, & post illam processu debet vii ordinari. *num. 34. ibid.*
 Sententia a iudice prolata non assignat terminum Curatori obtemperare non valet. *Diff. 206. num. 11.*
 Sententia precipiente lata contra absentem, & si

ac assignatione termini ad faciendas suas defensiones, nullitatis vitio laborat. *num. 37. ibid.*
 Quando constat de magna quantitate damnorum, & interesse potest qui condemnatus ad praestandum aliquam partem eorum, licet adhuc non fiat liquidata. *Diff. 206. num. 19.*
 Ex ista observantia a Rosa Fiorentina. *num. 40. ibid.*
 Sententia declarans valorem monetae ligant etiam Ecclesiasticos. *Diff. 210. num. 32.*
 Sententia non parit concepti sub nomine *heredes, aut possessorum*, sed certificata persona heredis aut possessoris, debet habere, aut possessor nominatim condemnari. *Diff. 211. num. 18.*
 Sententia lata contra unum ex heredibus, alteri non nocet. *ibid. num. 21.*
 Et lata super Scutu personae aut rei, afficit etiam non cunctos. *num. 22.*
 Vide declarationes. *num. 26.*
 Et innixa alicui supposito, contrahit demerita falsitatis suppositi. *num. 27. & 24. ibid.*

SEQUESTRUM

Non inducit pendentionem iuris, ac ulla praevencionem iudicii. *Diff. 44. num. 49.*
 Sequesterum qui primo injecti in bona debitoris, praestari debet omnibus creditoribus, siue fecerit sit, siue subditus. *Diff. 130. num. 23.*
 Sequesterum rerum, aut pecuniarum in uno loco factum cogit Dominum rei, aut pecuniae, quavis forentem, & absentem, iudicium facere in loco facti sequestri. *Diff. 131. num. 14.*
 Sequesterum non tribuit Creditori Chirographario aliquam praevencionem super re sequestrata, quando de tempore facti sequestri debitor iam fecerit negotio suo punctum, relictum speciem decolacionis. *Diff. 192. num. 1.*
 Secus si punctum factum fuerit non ob impotens solvendi, sed ob attentionem tantum pecuniae praestatae. *ibid. & num. 2.*
 Sequesterum non videtur posse tribuere praevencionem creditori sequestranti. *Diff. 192. num. 11.*
 Et de rationibus. *num. 12. & seqq.*
 Contrarium affirmatur. *num. 15. & seqq. ibid.*
 Sequesterum est merum iudicii preparatorium, ideoque nullum potest producere praevencionis effectum. *Diff. 192. num. 13.*
 Sequesterum factum ad instantiam unius creditoris prodest omnibus aliis creditoribus. *num. 14. ibidem.*
 Creditor ex sequestro nullum acquirit ius reale seu pignus, vel hypothecam in bonis sequestratis. *Diff. 192. num. 24.*
 Limita in casu coeunditionis, vel Securi contrarium disponens. *num. 25. ibid.*
 Creditor Chirographarius qui prius executionem tentavit, vel sequestravit bona sui debitoris, acquirit praevencionem super aliis Chirographariis. *Diff. 192. num. 26. & 34.*
 Et de rationibus. *num. 27. 28. 30. & 31.*
 Amplia, ut *num. 32.*
 Limita in pluribus casibus, de quibus sub *n. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. & 43. ibid.*
 Sequesterum est una species executionum. *Diff. 192. num. 27.*
 Creditor unius negotii, vel societatis, licet sequestraverit merces negotii, non praestetur super meritis sequestratis aliis creditoribus ejusdem negotii. *num. 43. ibid.*
 Declara, & limita, ut *num. 45. ibid.*
 Sequestra judicialia facta pro summa debitoris excedente summa in totum nulla. *Diff. 205. numero 1.*
 Et de ratione. *ibid.*
 Et id procedit in quocumque mandatu iudicis executivo reali. *num. 2.*
 Et in mandato adjudicationis. *num. 3.*
 Et in mandato Capitei de suspecto per iudicem relaxato. *num. 3. ibid.*
 Sequestrans bona debitoris pro summa certum excedens tenetur erga debitorem ad omnia damna, interesse, & huiusmodi expensas, quae, & quas passus

passus sit debitor occasione dicti sequestri. *Disq.*
107. num. 4.
 Idem procedit etiam in rebus, vel mercibus in-
 iuste, vel nullius pignoratione. *num. 7.*
 Signi etiam tenetur ad omne dominum, de in-
 teresse loci cessantis. *num. 11.*
 Et tenetur actione iudiciali ad solvendum ab-
 solutus summa taxanda favore debitoris arbitrio ju-
 dicis. *num. 11. 16. 17. & 18.* ubi plura exempla
 referuntur. *& num. 30.* ubi quoniam arbitrium
 iudicis debet regulari.
 Nam debitor propter sequestra sua iniuria affi-
 ciatur. *Disq. 107. ibid.*
 Sequestrum generat solum ad damna, & expensas
 pro rata tantum summa non debetur. *Disq. 107.*
num. 25.
 Principi in Dominio Florentino, assensus fer-
 vatus Mercanzia *lib. 2. rubr. 2. titulus. 26. 27.*
 & 28.
 Contraria opinio venio, & probatur. *num. 19.*
 30. 31. 34. *16. 17. 18. & 19.*
 Rejiciuntur DDA. contrarium sentientes. *num.*
31. ibid.
 Declaratur predictum Statutum Mercantie. *ibid.*
num. 33. & 34.
 Debitor, seu sequestrarius non tenetur sequestrum
 in sui bonis iniuste, vel nullius factum remove-
 re, neque pro eo removendo diligenciam facere.
Disq. 107. num. 37.
 Metes vel bona iniuste sequestrata penam damno
 sequestrarii, sicut si sequestrum sit iustum, nam
 tunc id est damnum Debitoris. *ibid. num. 40.*
 & 41.
 Si est sequestrata, qua servando firmari non pos-
 sunt, petuntur penam damno sequestrarii. *num. 42.*
 sic de *ratione. num. 41. ibid.*
 Venditio rerum sine mercium sequestrationum facta à
 sequestrato obstat Decreto iudicis, & ratione Por-
 tuum valet, si facta fuerit bona fide, vel pro pro-
 prio, quatenus tenentur metes, vel res vendentes.
ibid. num. 44.
 Sequestrum, vel alio exco. extrajudiciale facta pro
 maiori summa non est in totum nulla, sed in-
 valida pro rata tantum summa non debetur, statim
 si accedit iudice mandatum. *Disq. 107. num. 47.*
 & 48.
 Contrarium. *num. 47.*
 Conciliatur utraque opinio. *num. 48. ibid.*
 Sequestrum, vel alia exco. extrajudiciale facta pro
 summa debitem exco. est nulla in totum,
 quando credent erat liquidum, & insertum.
Disq. 107. num. 48. & 50. ubi de ratione.
 Contrarium verum. *num. 51.*
 Rejicitur prima opinio. *ibid. num. 54. 55. 56.*
 57. 58. & 59. ubi de ratione.
 Sequestrum sive tale, sive personale fieri debet, ut
 debitor caveat de stando juri, vel iudicium soli
 vendo. *Disq. 107. num. 52. & 53. ibid.*
 Decretio Causa. *num. 60. & 61. ibid.*
 Confirmatio sequestri facta per sententiam iudicis nul-
 la est, & invalida, si sequestrum factum fuit pro
 summa verum debitem exco. *ibidem. num.*
61.
 Ad validitatem confirmationis sequestri necessaria est
 procedens credit liquidatio. *Disq. 107. num.*
62.
 Plura sequestra, vel executiones possunt pro eadem
 summa replicari super mercibus, vel rebus, etiam
 in valore summa debitem exco. *Disq. 107.*
num. 63.
 Contraria opinio venio, & probatur. *num. 19.*
 30. 31. 34. 35. 36. & 37.
 Rejiciuntur fundamenta primae opinionis. *num.*
37. 38. 39. & 40.
 Nullus in possessionem ejusdem est assensus, cujus se-
 questrum. *Disq. 107. num. 12.*
 Et est magis notum, quam sequestrum. *num.*
37. ibid.
 Sequestrum, & executio non possit fieri super bonis
 debitoris, nec alia cautio ab eo prestandi, si ipse
 paratus sit ad dandam cautionem, vel pignus suo
 credito. *Disq. 107. num. 15. & 16.*
Casus, de Comm. Tom. 11.

Ampla etiam compari potest aliis Ceditis
 res anteriores ad avocandum penam, vel pignus
 à Debitori datum. *num. 32. & 33. ibid.*

SIGNUM.

Vide *Mores, & Scientia.*
 Per signum, vel signum in aliqua re apponitur, pos-
 tur ejusdem rei dominium. *Disq. 107. num.*
109.
 Capones, tenentur ad prestandum depositum, &
 equos locandus, si signum ad hoc significandum
 motoribus apponatur. *Disq. 122. num. 29.*
 Magister Navis tenetur vectores, & merces recipere
 in Navi, si signum vel tabula ad id signifi-
 candum publice exposta. *ibid. & vide Magister*
Navis.

SIMULATIO. Fide INTERESSE.

Quando responsum hominis, & veritas in actu ge-
 sto, tunc omne jus quatuor personarum contem-
 nitur. *Disq. 43. num. 35.*
 Simulandi causa sufficit quam opinio. *Disq. 43.*
num. 36.
 Ex non opus in simulatione de personarum al-
 teratione. *ibid. num. 37.*
 Quando plene simulatio est perfecta, non est opus in-
 quiescere de simulando. *ibid. num. 38.*
 Pro simulata habetur confessio dote transmissa contin-
 ge matrimonio, quam respectu contrahentis simul-
 lum probationis genus constituit. *Disq. 104. num.*
40. 41.
 Nulli de simulatione, & veritas docetur.
ibid. num. 42.
 Presumptio simulationis in dote constituitur est iusta,
 & de jure. *ibid. num. 43.*
 Simulatio omnes contrahentes infirmat. *ibid. num. 44.*
 Actus simulatus est corpus sine animas. *ibid. num. 45.*
 Statim simulatione non rebus solutur. *ibid.*
 Similiter si contrahens decessit in contractu. *ibid.*
num. 46.
 Confessio dote propter simulationem caret efficacia
 veritatis. *ibid. num. 47.*
 Quando confessio dote est simulata, nulla ratio sit
 hanc debet de exceptionem non numerum dote in-
 tra tempus opponendi. *ibid. num. 48.*
 Simulatio dote arguitur à confessione facta à viro
 eorum Necasio Gabelle, & modo, & tempore,
 & loco insolito. *ibid. num. 49.*
 Item in libro Statu foeci, & vii quatuor-
 bus, scilicet domus ligari, & ero gravat. *num.*
50. ibid.
 Dote simulatio vitium arguitur ex eo quod foeci non
 curavit sibi celebrari instrumentum publicum, pro
 ut statuta in alia dote contrahentibus. *ibid.*
num. 51.
 Interimittende suspitionis dote deficiunt ex eo quod
 fuerit ostium quinquiesimam sibi fieri curavit à ma-
 gistro. *Disq. 104. num. 49. & 51.*
 Item, prescriptio simulata dote confessio, quan-
 do in ea confessione nulla qualitas, vel circum-
 stantia solvendi, aut monete explicata fuerit. *ibid.*
num. 52.
 Ex eo quoque quod contrahentes noluerint celebra-
 re publicum Instrumentum, timore forte periculi
 incurrenti. *ibid. num. 53.*
 Et deducitur simulatio, quando confideri po-
 test in fraudem primi matrimonii. *ibidem. num.*
54.
 Altera conjectura simulationis, quando fuit
 nullum memoriam scripsisse docetur de dote exbu-
 ssa. *ibid. num. 55.*
 Item alia ex silentio servato conjugaliter cle-
 rantur in ipsa confessione, ne veritas simulatio-
 nis indagari possit. *ibid. num. 56.*
 Maxima simulationis conjectura confideratur ea,
 quae oritur ex ipsa confessione, non confido de
 aliquo parte dotei enumeratione. *ibid. num. 57.*
 Item conjectura diffamatis confessionis à par-
 tibus omnia in libro foeci. *ibid. num. 58.*
 Propter etiam ipsa resistencia in exhibendo librum
 foeci, vel matri. *ibid. num. 59.*
 Conjectura opinionis potest simulatione resolvitur in
 pignus, vel in numerum. *Disq. 109. num. 2.*

Et ex nullo debent interesse. num. 2. & 4. ibid.
 Supposita simulatione Contractus fructus impuri debent in faciem. num. 10. ibid.
 Contrarium verum, ubi iusta ratio interesse concurrat. num. 11. ibid.
 Simulatio licita est de contractu iusto ad contractum licitum. num. 12. ibid.
 Simulatio de contractu venditionis ad contractum iustum cum pacto solvendi pensionem iusto, de soluto interesse correspondenti; licita est. num. 24. ibid.
 Simulatio illa non prohibetur, qua maiorem utilitatem creditor, nec majus damnum debitor sentit. num. 16. ibid.
 Simulatio venditionis adesse dicitur quando contrahentes, qui ex initio finem finitum stipulantur licite habere non possunt, simulantes celebrare contractum venditionis. num. 20. ibid.
 Simulatio, vel collusio probatur presumptionibus, & conjecturis. Dicitur. 210. num. 8.
 Fortius accedente causa collusionis. n. 9. ibid.
 Simulatio ex unica presumptione argui solet. Dicitur. 210. num. 17.
 Et vide *Repudiatio*.

Simulatio non datur absque proportionali causa, vel saltem verisimili & probabili in opinione contrahentium. Dicitur. 216. num. 9. & Dicitur. 223. numer. 26.

Iam omnino tollitur, quando adest aliqua praesentis causa iustitia, & incentivum ad incedendum contractum. eod. Dicitur. 216. num. 4. & 14.

Non producit ab oculis cognitione unius ex contrahentibus, maxime in praesidium Tertii tanto oneroso contrahentibus. Dicitur. 216. num. 6.

Quoniam ex simulatione fructum, sive interesse ab ipsorum facta, in ipsius etiam intentione excluditur. ibid. num. 8.

Nec inducit ex continuatione Possessionis penes venditorem, quia Clausula Confutari per emptorem supplet. ibid. num. 11.

Conjectura, etiam insensu concurrens, nullum habet pondus contra dictum causae proportionem ad efficiendum contractum simulatum. Dicitur. 216. numer. 9. & Dicitur. 223. num. 26.

Et minus valet in conspectu eius certae, & aliarum conjecturarum facientium veritatem contractus. eod. Dicitur. 216. num. 10. & 12.

Ratior venditori insinuatione simulationem inducit in contractibus clandestinis, non autem in iis, qui publice, & palam sunt mediantibus instrumentis solemnibus ob iurata. Dicitur. 216. num. 12.
 Consuetum, & in suis terminis, ut num. 16. ibid.

Simulatio de collusione probanda est ab allegante per scriptis probandis. Dicitur. 223. num. 8.

Ex quibus conjecturis, & circumstantiis antecedentibus, & subsequenibus simulatio, & collusio excluditur. ibid. num. 21. & 22.

Inter quas probatur, & integritas contrahentium efficacissima est. num. 21. ibid.

SINISTRUM.

Vide *Affectatio*, *Affectatio*, & *Causa Singular*.

SOCIETAS.

Vide. *Socius*, *Complementarius*, *Negotium*.

Societas inducit etiam ex pecunia impoluta per unum, ac indultu per alterum. Dicitur. 220. num. 1.

Et fieri potest super lucris tantum, absque communicatione capitalis. ibid. num. 3. & 20.

In qua societate amission capitalis credit solum in damnum illud ponitur. num. 21. ibid.

Societas per viam Accommodae quae fit, Dicitur. 229. num. 19. & 24.

Societas extra tempus, quo illa simpliciter non durabat, non potest ratificari per eam, cuius nomine ab aliquo contracta fuit. Dicitur. 37. num. 14.

Contrarium. ibid. num. 15. & 16.

Societas, vel ratiois creditor. Vide *Creditor*.

Societas, sive *Conferve* infirmis navigandi facta inter Naves. Vide in verb. *Navis*.

Societas contractus inter quos Mercatores arguitur ex signo, vel marco. Dicitur. 10. num. 131.

Societas non praesumitur in iis, quae fieri possunt extra ipsa, & nomen societatis. Dicitur. 113. n. 21.

Societas per mortem unius ex sociis finita dicitur. ibid. num. 21.

Societas finitur consumptione capitalis ipsius societatis. Dicitur. 144. num. 6. & 26.

Societas intelligitur renovata cum eodem capitali, quod ab initio positum fuerat. num. 7. ibid.

Continuatio nominis Societatis iam finitae factam probat easdem contrahentes credendi renovationem ejusdem societatis, & ista creditores obligat consocios ad observantiam contractus per introitum inui. Dicitur. 144. num. 19. & 27.

Contrahens cum latitatore habente a sociis limitatum facultatem contrahendi non habet sociis obligatos, si insit in contrahendo excessus *quo* facultatem, quia contrahens tenebatur investigare qualitates, & conditiones electiois inditoris, & societatis. Dicitur. 144. num. 16. & 21.

Declarat hoc non procedere, primo quatenusque contrahens potuit credere diversimode. num. 17. ibid.

Secundo declarat quando bona fides commercii violenter. num. 22. ibid.

Terno, quando socii post capitalium consumptionem, ab negligentiam in non persolvendo Balancium debitis temporibus, nomen suum expendi permiserant. num. 22. ibid.

Quarto, quando transfuisse fuerint littere oblationis indebitum, tunc enim contrahens, nec capitula societatis, nec conditores iustitiae investigare tenentur. num. 24. ibid.

In societate renovatione intelligitur repetitum idem capitale, quod fuerat in erectione societatis positum. Dicitur. 144. num. 25.

Societas regulariter non renovatur absque aliquo capitali. num. 17. ibid.

Societas renovata censetur, quando illa finit nomen societatis expenditur a sociis, & intelligitur renovata eum pacto, & conditionibus in prima apposis. ibid. num. 28.

Litterae tantum oblationis, non autem capitula societatis noviter erectae attendi debent a mercatoribus sociis. Dicitur. 144. num. 37.

Pactum dissolvendi magis comprobatur societatem, & continuationem durare. Dicitur. 144. num. 46.

Observantia subsecuta declarat qualitatem societatis. num. 27. ibid.

Revocatio societatis, vel ejus dissolutio publice notificari debet, nec contrahentes cum uno ex sociis, vel inscitore decipiantur. num. 48. ibid.

Litterae oblationis notificatae societatis intenduntur fuisse, quod testes mercatores aliterant ad contrahendum cum nova societate. num. 30. ibid.

Denunciatio dissolutae societatis per mortem socii debet fieri omnibus mercatoribus etiam modernis, licet ab initio iure societatis non fuerit illis transfusus litterae oblationis. Dicitur. 143. numer. 16. 17. & 37.

Societas per mortem socii solvitur, neque ad heredes transit, nisi de eorum consensu iterum institueretur. Dicitur. 143. num. 20.

Societatis renovatio non praesumitur, nec non plures actus hic recentior, ex quibus ea excluditur. num. 23. & 24. ibid.

Renovatio prima societatis inducitur statim ex socii permittere post dissolutionem societatem eorum nomen expendi, vel commaneri in negotiis. num. 30. ibid.

Et procul dubio, quando concurrunt aliqui positivi actus, hic recentior, novam societatem inducentes. num. 31. ibid.

Verba si *Negotio suo renovare con il nome di N. con governo, e facoltà di dar recapito a qualsivoglia Negozio* in litteris oblationis solita apponi per mercatores ineuntes aliquam societatem, adeo lata sunt, ut nullum negotium excludant. Dicitur. 145. num. 18.

Renovatio Negotii praesumitur facta cum omnibus qualitatibus antiquae. Dicitur. 145. num. 40.

Secus, si ex iunctis oblationis contrarium apparet. *num. 41. ibid.*

Societas morte unius ex sociis dissolvitur, non tantum ab heredibus. *Disc. 146. num. 1.*

Non obstante pacto etiam iurato, quod transire debeat ad heredem. *num. 2. §. 11. de 30. ibid.*

Secus vero si conventum sit, quod societas per mortem alicujus ex sociis durare debeat quoad alios socios superstitibus. *num. 4. de 49. ibid.*

Societas per Testatoris preceptum ab hereditate continuanda, non desinit eadem societas, sed nova. *num. 5. 3d. §. 1. de 46. ibid.*

Quod procedit tam, si heredes non teneantur preceptum Testatoris observare. *num. 9. ibidem.*

Quam si debentur eadem acceptare, nomen. 10. ibidem.

Vel si heres fuisse minor, vel pupillus de ratione. *num. 11. de 12. ibid.*

Ideoque pro contractibus per heredes initiis non virtute antiquae, sed novae societatis agendum est. *num. 6. ibid.*

Actio, de pat agendi, & hypothecae incipit a die renovationis societatis, & non ab initio primae societatis. *num. 7. 3d. de 47. ibid.*

Iustus, seu mandatum Testatoris de continuanda societate, confertur a Testatore collatus ariam aliis sociis superstitibus. *Disc. 146. num. 11.*

Heres quando non tenetur adimplere preceptum Testatoris de continuanda societate, si continetur societatem, non tantum bona Testatoris, sed etiam propria obligat. *Disc. 146. num. 13.*

Secus si tenetur observare preceptum Testatoris, nam tunc non bona heredis, sed Testatoris tantum remanent obligata. *ibid. num. 14. de 15.*

Quod tamen procedit si adversus hereditatem cum beneficio legis de inventariis, & si declaraverit continuare societatem in vim tantum precepti Testatoris. *ibid. num. 16.*

Societas ex quibus causis dissolvitur. *Disc. 146. num. 17.*

Non dissolvitur per mortem socii, sed durat quomodo alienis creditibus fieri possit capitalium, & iunctio divisio. *ibid. num. 35.*

Intellige, quoad negotia capta, seu ut vulgo dicitur *fructus*, secus pro nova. *num. 37. ibid.*

Societas quomodo post mortem socii dicitur durare, quando alio fuisse definitum mutaverit per heredes suos continuari. *Disc. 146. num. 37.*

Nova societas, de non continuatio primae societatis arguitur ex utraque forma, de scriptura facta a sociis. *num. 38. & 41. ibid.*

Item ex novo complementario, & alio. *ib. §. 1. ibidem.*

Dissoluta societate capitalis ipso iure dividendus in socios, & creditoris portiones capitalibus sociis statim acquirunt super portionibus divisi per hypothecam non amplius resolvable, sed ipsi socii cum istis capitalibus novam societatem mutant. *Disc. 146. num. 39. 40. 41. & 42.*

Societas quomodo differat a negotio nummulario. *Disc. 146. num. 33.*

Creditoribus alicujus societatis non habent actionem contra portionem positam in societate ab aliquo novo socio adjecto societati. *Disc. 147. num. 2.*

Societas quoad capsa negotia per mortem socii non finitur. *Disc. 148. num. 1. de 2.*

Societatis administrator, vel institutor ea dissoluta perseverare debet in abolitione negotiorum capitalium, & ut dicitur *la fructus*. *Disc. 148. num. 3.*

Societatem contrahere nequit minor sine solemnitate statuti. *Disc. 148. num. 19.*

Limita. *num. 16. de seq. ibid.*

Societas, & administratio societatis ex quibus actibus, vel conjecturis probetur. *Disc. 148. num. 31. 32. 33. & 34.*

Societas inita inter plures intelligitur contracta pro viris. *Disc. 148. num. 30. ibid.*

Societas pro limitato tempore contracta, si prorogetur, vel tunc per ipsum continuationem, vel expresse in scriptis pro alio tempore, dicitur nova, & diversa. *Disc. 148. num. 4. de 5.*

Societas prorogata pro alio tempore, licet dici pos-

set eadem societas, & non quodammodo societas nova, tamen quoad creditores, & tertios reputari debet pro nova. *ibid. num. 6.*

Pro renovatione, seu prorogatione sine tunc, sive expresse alicuius formaliter eadem requiruntur solemnitates, quae necessaria ad initio pro illa contrahenda observantur. *Disc. 148. num. 10. ibid.*

SOCIUS.

Vide etiam *Complementarius. Insuper. Proprietarius. Societas.*

Socius vel participans personae subjectio sua portioibus omnibus aliis creditibus alterius socii sui vel participantis. *Disc. 148. num. 4. de 13. ibid.*

Socii tenentur in solidum pro fidei Institutione. *Disc. 148. num. 1.*

Et tenentur etiam ultra capitale commune ab omnibus in societate positum. *ibid. num. 2.*

Secus, si alius positum expresse in contrarium. *ibid. num. 10.*

Vel de participibus ageretur. *ibid. num. 11.*

Non potest post tempus, quo duravit societas, societatem ab altero eius nomine contrahere rursus. *Disc. 148. num. 14.*

Comerantio finitur. *num. 15. de 16.*

Socii omnes obligantur ex contractu factum ab altero ex sociis, licet alique confocierum nominationem. *Disc. 148. num. 1.*

Ampla etiam convenitur sic, ut societas tantum debeat sub nomine sociorum. *ibid. num. 2.*

Socius non liberatur erga confocierum, si constituitur ad peragendum res sociales minus idoneus elegit, sed si idoneus. *Disc. 148. num. 11.*

Socius, sive propostus non alique confocius, vel Principalis si contrahat super his quae per capitulum societatis prohiberi firm. *Disc. 148. num. 16.*

Et licet praestitum etiam socius sive propostus contrahat cum aliquo ignorans capitulum societatis. *num. 11. ibid.*

Et socius si contrahat super re, non arguitur ad societatem non spectant. *ibid. num. 17.*

Socius non tenetur ex nominis conducti nisi si eo expresse fuerit nomen sociale, vel saltem si talis argui possit ex conjecturis. *num. 13. ibid.*

Limita in aliquibus casibus. *num. 14. ibid.*

Si socii finis societatis contrahat socius nomine obligat confocios. *num. 15. ibid.*

Socii tenentur finis societate, per publicas edicta, vel per literas circulares notificata finis ejusdem abolitionem. *Disc. 148. num. 16.*

Quod etiam tenetur fieri qui a societate extrahi desiderat. *num. 17.*

Declarat, ut *num. 18. ibid.*

Institutis pluribus societatibus a diversis Mercatoribus, & commissionariis finitatis non habet in istis. *cod. num. 12. ibid. §. Admonendum dr.*

Creditoribus cum istis negotiis non confunduntur cum creditibus illorum. *num. 19. ibid.*

Et de ratione. *arg. 20. ibid.*

Declarat, ut *num. 21. ibid.*

Unde arguitur diversae negotiationum. *Disc. 148. num. 22.*

Novae socius possit admitti ad aliquam societatem, sive negotium, & sic creditores causati tempore primi socii nullum jam habent contra novum socium. *num. 23. ibid.*

Socii remanent obligati in solidum ab administrationem, & negotiorum gestionem complementari, necesse hic tunc facit instituta societatis, & potentibus sociis, aut plures continetur negotium post mortem alicujus ex sociis. *num. 24. ibid.*

Socii, de participibus differant inter se. *Disc. 148. num. 30.*

Quomodo cognoscatur an quis assumpsit societatem in socium, non participem societatem per inter alios contractus, & an per istam assumptionem censetur innovata prima societas, remissive. *num. 33. ibid.*

Socius, seu participans in portione spectante ad participem, sive socium induit personam tantum administrationem. *Disc. 148. num. 3.*

Sociorum *petitio sine interdicto*, ideoque eorum interesse est diffidendum, licet negotium societatis idemque inter eos communis sit. *nom. 10.*

Affiducio prodest ut unus ex sociis super meritis communibus valeat tantum pro portione socii qui affiducio eius fecit. *ibid. nom. 17.*

Socii aliquos negotiorum remanere obligati ex causis, vel minus contractis per administratorem. *Dilect. 77. nom. 19. §. 4.*

Socius censetur habere mandatum ab altero socio ad exigenda integra creditis societatis. *Dilect. 78. nom. 20.*

Quod prodest etiam in societate pariteri. *ibid. nom. 21.*

Socius non potest debitor proprium cum credito societatis compensare. *Dilect. 78. nom. 22. & Dilect. 117. nom. 18.*

Limita quando apparet in fisco socium hostiummodi compensationis condusse facere non contradicente altero socii: eodem *Dilect. 78. numer. 21.*

Et limita, si sit compensatio dissoluta societate. eod. *Dilect. 117. nom. 18.*

Socius ad neminem sociali vel proprio debitorum contraxerit, demonstrare ex parva crediti exarata per creditorem in suis libris per-*ante a parte. Dilect. 78. nom. 7.*

Socius, vel indutor, vel Complementarius, non expresso aliquo ex dictis nominibus censetur contrahere nomine proprio. *ibid. nom. 8. & 9.*

Periculum quando iuror eos aliquod vinculum amittit, vel paritelle intercedit. *ibid. nom. 10.*

Fortis quando ab infirmis, vel fono non fuit descriptum negotium gestum in libro societatis, vel rationis, cui indutor fuit ipse propostus. *ibid. nom. 11. §. 2.*

Neque pariter in libro nominato *Copia brevis* regulatue fuerunt epistole scripte a socio, vel indutore pro tractu negotii. *ibid. nom. 12.*

Socius, indutor, vel Complementarius non potest nomine rationis eum se ipso contrahere. *ibidem nom. 13. & 14.*

Socius rationem reddere debet de sua administratione. *Dilect. 102. nom. 74.*

Socius ratione quodammodo non est deestigenda editio librorum societatis. *Dilect. 102. nom. 75.*

Enimvero non doteat de interesse, & sit finis societatis, & tunc sit semel edita. *ibidem nom. 81.*

Socius contra socium non potest praestituta. *ibid. nom. 84.*

Nec exceptio praescriptionis se defendere ab editione librorum societatis. *ibid. nom. 85.*

Nec ei ereditur si velit jurare librorum amissionem. *ibid. nom. 86.*

Quando negotio est inter Mercatores recipiens, non potest unus alterum cogere ad reddendam rationem. *Dilect. 102. nom. 91.*

Limita, tamen hoc procedere inter socios qui promiscue administrant, vel quando rem communem equaliter administrant. *ibid. nom. 92.*

Iam socius damnum eis commune est dividendum. *Dilect. 103. nom. 66.*

Ex altero tenetur relevare alterum pro sua rata damni passi. *ibid. nom. 67.*

Socius Navis tenetur pro delicto confocui. *Dilect. 117. nom. 22.*

Socius Navis tenetur et contrahit, non autem ex delicto, vel maleficio. *ibid. nom. 26.*

Socius tenetur in solidum pro contrahitis ab eorum administratore gestis. *Dilect. 144. numer. 1.*

Declaratur tamen procedere intra limites tantum capitalium ab eis in negotio implicatorum, non autem obligantur in aliis propriis bonis. *nom. 2. ibidem.*

Maxime si in capitis societatis pactum sit se ad nihil aliud teneri velle, quam ad simplex eorum capitale. *numer. 3. ibidem.*

Socius quando voluerit se obligare ultra capitale positum in societate deducere ex factis circumstantiis. *nom. 2. ibid.*

Socius qui petensit consumpsit toto societatis capitali

ab Administratore nomen suum publice expendi, in alios etiam bonis suis correspondibus valide obligatur. *nom. 2. & 36. ibidem.*

Contrarium. *nom. 11. & 19. ibid.*

Prima opinio est vetior, & communior. *nom. 20. ibid.*

Socius in renovatione societatis non obligatur ultra capitale, quod fuerat primo in societate positum. *Dilect. 144. nom. 24.*

Contrarium. *nom. 109. ibidem.*

Socius quoad fraudem. *Vide Franc.*

Socii qui ab initio indistinctam societatem contraxerunt, tenentur altera sortem in propriis bonis, quamvis deinde societas limitetur ad certum capitale, nisi de pactis modificativa societatis correspondentes certioraverint. *Dilect. 144. nom. 41.*

Socii obligantur juxta sortem societatis, quamvis limitare, si transmissa fuerit litera oblationis indistinctam negotii erectionem continentes. *ibidem numer. 42.*

Socius, si post sortem societatem permittit nomen suum expendi, sit praesumit. *Dilect. 145. nom. 1.*

Limita in casu, quo societas soluta fuerit eo lapsum tempore a sociis ab initio praesumit. *nom. 2. ibidem.*

Sed hac limitatio tantum procedit, quando si casus nomen expensum fuit, potest allegare aliquem justum causum, propter quem ignorat nomen suum expendi. *numer. 3. ibid.*

Hares socii defuncti, si non habet notitiam de expensione nominis defuncti per socios superfluit facta, non obligatur. *Dilect. 145. nom. 4. & 10.*

Socius vero, si hares habet scientiam quod nomen socii defuncti expenderit a confocui, tunc enim obligatur. *nom. 5. & 26. ibid.*

Et de ratione. *ibid. nom. 27.*

Quod procedit licet hares esse pupilli, vel minores, si habuerunt Tutores, vel Curatores. *nom. 6. & 30. ibid.*

Sola ereditas Mercatorum, quod nomen alienius expendatur a sociis de consensu, sufficit ad excusandos Mercatores, qui cum sociis contraxerunt, sicut verum non solent societates, vel elles solata. *Dilect. 145. nom. 6.*

Sola scientia, & patientia Mercatorum in permittendo nomen suum expendi in aliquam negotiationem post societatem dissolutam sibi praesumit. *nom. 7. ibid.*

Imo sufficit, quod ipse aliquod movicum delegerit Mercatoribus sociis, quod ea adhuc daret. *nom. 8. ibid.*

Socius, si post finitam societatem permittit nomen suum expendi in nova societate, censetur in eadem cum aliis sociis perseverare, eoque magis si concurrat aliquis actus positivus, ex quo tacita illius voluntas habeatur. *nom. 12. ibid.*

Hares socii defuncti tenetur notificare dissolutionem societatis, si societas ab initio, & hares obtinuit fuerunt illimitata. *Dilect. 145. nom. 13. & 14.*

Manifeste sufficiunt actus privati, vel secreti gesti inter socios, ex quibus constaret fuisse ab eis societatem dissolutam. *ibid. nom. 15. & 44.*

Neque sufficit notificatio facta uni tantum mercatori, quia debet fieri omnibus. *nom. 31. ibid.*

Nequidem expressa dissoluta societatis, etiam iudicialiter a sociis sibi invicem intimata. *numer. 34. ibidem.*

Neque sufficit conventionale fideicommissum a sociis inter eosdem constitutum. *nom. 43. ibid.*

Ex hac procedunt, tam quoad Mercatores praesentes, quam absentes, circa quod requiratur informatio in scriptis, vel per literas, secus quoad ipsos socios. *id. nom. 34. ibid.*

Contractus, vel negotiationes ab uno ex sociis extra sferum socialis negotii geste alios confocui non obligant. *Dilect. 145. nom. 36.*

Mandatum quod de jure habent socii ad iocum, intelligitur quoad ea dumtaxat, quod ad ipsam societatem pertinent. *nom. 17. ibid.*

Hares potest renouare precepto Testatoris de contrahenda societate, quando est in sui favorem. *Dilect. 146. nom. 8.*

Socius recedens ante tempus, vel sine iusta causa à societate alios socios à se liberat, non tamen ipse ab aliis sociis remittitur liberatus, & tenetur subire omnes damnum, quod post societatem ab eo illegitime dissolutam superveniet. *Discurs. 146. num. 18.*

Quod tamen procedit si damnum superveniat ex novis negotiis, socius vero à illud procefferit à negotiis jam conceptis ante dissolutionem illegitime societatem. *ibid. num. 19.*

Socius ex quibus causis legitime possit à societate discedere. *Disc. 146. num. 20. 21. 22. & 23.*

Socius, aut participans socii alicujus societatis non habet actionem contra societatem. *Disc. 147. num. 2.*

Sed solum agere potest actione, qua competit socii principali adversus alios cunctos confocios. *num. 3. & 11. ibid.*

Et in hoc casu poterunt socii principales contra talem socium, & participem sui confocios omnes illas exceptiones objicere, quas contra ipsum eorum confocium principalem habent. *num. 4. 5. & 6.*

Ratio adestur. *num. 1. ibid.*

Socii utriusque rationis, quando sunt eadem, persone alterius societatis, inest dictas duas societates, aut socios utriusque rationis admitti debet compensatio. *Disc. 147. num. 6.*

Debitum quod unus ex sociis habet nomine proprio cum ratione, sociis societate, compensatur cum ejus credito sociali. *ibid. num. 7.*

Socius socius societate nil aliud pretendere potest, quam id, quod liquidatis rationibus cum sociis mediante compensatione, ac compensorum estimatione superest. *Disc. 147. num. 8. & 10.*

Mutans socius alicujus rationis aliquam pecuniam quantitatem non habet actionem contra societatem, quoniam socius eandem pecuniam dedegit societati. *Disc. 147. num. 15.*

Socius potest exigere à debitore societatis non solum portionem suam, sed etiam portiones alterius sociorum. *Disc. 151. num. 1.*

Quod procedit etiam dissoluta, vel finita societate. *num. 2. & 4. ibid.*

Et de ratione. *num. 3.*

Reprobatur contraria opinio. *num. 6. ibid.*

Limita si interessent inter socios pactum contrarium, vel aliquis ex sociis contraxerit. *num. 5. ibid.*

Socius quicquid erexit à debitore societatis tenetur aliis sociis pro eorum rationis communicare. *Disc. 155. num. 2. & 3.*

Et de ratione. *num. 10.*

Reprobatur contraria opinio. *num. 2. ibid.*

Socius exigens pro sua industria credam sociale difficultate exactionis, non tenetur aliis totum communicare, sed solum valorem, quem potest tale creditum valere. *num. 1. 12. 13. ibidem.*

Vel saltem ei debetur pro illi exactione aliquod premium. *num. 15. ibidem.*

Socii non obligantur ultra capitala ab eis in societate posita. *Disc. 155. num. 16.*

Socius novus admittitur ab uno ex sociis alicujus rationis de consensu aliorum confociorum, potest administratores, & alios socios societatis convenire. *Disc. 153. num. 8.*

Et socius ita admittitur habetur tamquam si ab initio socius socius rationis. *num. 9. ibid.*

Socius in quacunque rei communis minima parte, habet suam ratam & portionem. *num. 10. ibid.*

Socius, vel compromissus si rei communis partem alienet, tota pars rei alienata in ejus assignationem emit, reliqua vero pars spectat ad alterum socium. *Disc. 153. num. 11.*

Quod fortius procedit, quando agitur de credito, aut quantitate communi, quae de sui natura divisionem patitur. *num. 12. ibidem.*

Socii, vel subconductores assumpti à conductore, vel Appaltatore principalis assumpti à conductore, etiam post conductum, in ius Fisco vel Principe, remanent pro pensionibus Appaltus obligati erga Fiscum aut eumdem Principem, licet cum eo non contraxerint. *Disc. 181. num. 18. & 15.*

Quod procedit, licet socii faciant tantum af-

fumpti ad participationem lucti, & damni appalti. *ibid. num. 19. & 22.*

Et sine dubio, quando principalis conductor, sive appaltator habuerit animum à principis ponendam actionem pro se & sociis, licet illos in conductioem non nominaverit. *num. 26. & 27. ibidem.*

Contrarium dicendum in casu privati affidui. *num. 20. 21. & 24. ibidem.*

Vel inter socios affidui. *ibid. num. 27.*

Socii, vel subconductores alicujus appalti, vel affidui, post conductum assumpti à principis conductore, semper in subsidium tenentur pro pensionibus erga dominum, quando principalis conductor non est solvendo. *num. 28. ibidem.*

Socius administrator tenetur omnibus interessentibus rationem reddere. *ibid. num. 29.*

Administratores, vel socius quando praestantur solvendi de pecuniis societatis, vel ejus ejus bona administravit, & non propterea. *Disc. 181. num. 31.*

Enumerantur praestantur conjecturae. *ibidem.*

num. 36. & 37.

Socii inter ipsos tenentur solum pro rata ad debita contracta, sicut quod tempore contrahentes cum societate. *num. 38. ibid.*

Instituta, sive loci propositi ad diversis ejus societatis non tenentur nisi pro rata, & undique pro provincia sibi demandata à proponentibus. *ibid. num. 39.*

SOLEMNITAS.

Securi solemnitates sufficiunt in ratificatione tantum actus ab aliquo gesti nomine auctoris. *Disc. 99. num. 3.*

Et sufficiunt de tempore mandati, licet de tempore actus gesti per procuratorem auctoris non repaui. *ibid. num. 5.*

Solemnitatem interventus probatur ex enumerata Notarii de in instrumentis facta. *Discurs. 24. num. 1. & 2.*

Præsertim quando agitur de solemnitate, & actu extrinseco ipsi contractus, ibidem *num. 6. & seqq.*

Fortius inter eisdem personas contrahentem, vel eorum heredes. *ibid. num. 3.*

Et ubi actus emancipativus esset necessario ad validitatem ejus, quod principaliter geritur. *ibid. num. 9.*

Solemnitates extrinsecae ex disjunctis temporis proximis debent. *Disc. 94. num. 10.*

Intrinsecae vero solemnitates auctoris de necessitate. *ibid. num. 13.*

Limita si ex revolutione actuum contrarium apparet. *ibid. num. 14.*

Declara limitationem. *num. 15. ibid.*

Limita quoque si defectus tangat substantiam actus. *ibid. num. 16.*

Solemnitates Decreti, vel consensus proximorum, non versantur circa substantiam actus. *ibid. num. 17.*

Sine solemnitatibus alienari sequente bona communalia. *Disc. 92. num. 19.*

Præcipue si solemnitates valent sicut per statutum, vel leges particulares. *ibid. num. 20.*

Limita si statuta sicut per Gubernatorem Civitatis, aut Provinciam. *ibid. num. 21.*

Sine solemnitatibus Statuti consensu optineat, vel ejus ratificatio nulla est. *Disc. 90. num. 4.*

Licet facta fuerit in testamento, vel ultima voluntate. *ibid. num. 5.*

Præsertim accedente Notarii stipulatione in eodem testamento inserta. *ibid. num. 6.*

Vide plura in verb. *Astior.*

Mulieres vel minores Mercatorum excentes possunt contrahere absque istius solemnitatibus. *Disc. 100. num. 15.*

Construuntur. *ibid. num. 16.*

Sine solemnitatibus quando obligantur filii familias, vel minores. *Vide Astior, Contrarius, & Adversarius.*

SOLUTUM.

Deducitur à contrarietate accidentibus, *Discurs. 162. numer. 9.*

SOLLICITATOR.

Vide *Adversus*.

SOLUTIO.

Vide *Adversus*. *Confessio*. *Præsumptio*.

Ex solutione per aliquos Affecluatores facta agnoscitur veritas casus finitæ, etiam contra alios affecluatores. *Dis. 3. numer. 12.*

Solutio, si fuerit facta voluntarie ab affecluatore sine aliqua licentia, vel iudicio executivo tenetur per affecluatorem, tunc affecluatori incumbit in iudicio ordinario probare indubitum. *Discurs. 12. numer. 29.*

Declarat. *num. 30. ibid.*

Amplia. *num. 31. ibid.*

Limita. *num. 32. ibidem.*

Solutio veri debiti sine iudicis condemnatione facta pro illo valet. *Discurs. 12. num. 33. & 36.*

Præcipue inter Mercatores. *ibid. numer. 37.*

Amplia in casu etiam prestationis ei fidei per Principalem de non solvendo. *ibid. numer. 38.*

Solutio, sive restitutum fieri debet ei à quo accepta fuit pecunia vel res, aut cum quo iniussu fuit contractus, licet pecunia ad alterum spectet. *Dis. 30. numer. 12.*

Et hoc procedit non obstante prestatione veri domini. *ibid.*

Facta per manus aliquos denotare solventem fuisse nudum, & merum Portatorem. *Dis. 30. numer. 31. & 34.*

Solutio facta futuro, vel iuveneri creditoris, qui erat solutus nunc à Creditore ad exigendum valida est. *Dis. 30. numer. 4. & 5.*

Præcipue statim confirmata solutionem facien- di iuveneribus Mercatorum. *ibid. numer. 6.*

Debitum præsumitur, quando aliquis se constituit de- bitorum suo creditori. *Dis. 32. numer. 3. & 12.*

Declarat, ac limita prout *num. 28. 29. 30. 31. & 32.*

Solutio, & non restitutor liberatur debitor.

Dis. 44. numer. 30.

Solutio, ut famulus creditori per debitorem delin- quat, ac etiam à creditore accepta, à effectu non habetur, nunquam creditur creditor reman- dante iuribus suis. *Discurs. 44. numer. 14.*

Solvens, & iudicatum à iudice contrahi paria sunt. *Dis. 7. numer. 41.*

Pro solvendo, & non pro soluto testiones, vel no- mina debitorum accipiuntur. *Discurs. 44. numer. 41. & 68.*

Ex late *Barrachis*. *vol. 48. numer. 3. ibid.*

Solutiones factæ ad consensum, vulgo à *reore*, agni- tionem debiti absolute non inducunt. *Discurs. 50. numer. 5.*

Etiam agitur de solvendo consensu de qualita- te, & quantitate sui debiti. *ibid.*

Solutio licet sit quid facti, potest per conjecturas probari. *Dis. 50. numer. 11.*

Plures referuntur præsumptiones, & conjecturæ ad probandum aliter debiti solutionem. *ibidem numer. 12. 13. 14. 15. usque ad num. 23. junctis numer. 34. 35. usque ad 63. ubi ille ad trutinam revocantur.*

Præsumptio solutionis facilius admittitur recipiendo de ad liberandum, quam ad obligandum, & res- tituendum. *Dis. 50. numer. 23.*

Solutio, sive remissio debiti probatur concurrentibus requiritur *L. Præsumptio de probat. ibid. num. 34.*

Aux per alias conjecturas æquipollentes. *ibid. numer. 25.*

Magis præsumitur solutio, quam remissio debiti, & late leviores conjecturæ in præsumpta solutione, quam remissione debiti exposturæ. *Discurs. 50. numer. 31.*

Solutio facta per eum, qui ad duo debita cum usura tenetur, prius cedere debet in extinctionem

utrumque crediti anterioris, vel ejus erodit, pro quo solvitur, & postea in extinctionem fortis ca- ramidem utrumque prius solvitur. *Dis. 10. B. 1.*

Solutum in causam indubitam impari debet ipso jure in alteram causam debitorum. *num. 33. ibid.*

Solutioni adjectus. Vide *Adjectus solutioni*.

Solutionis defectus in tempore convento non consid- eratur ad effectum resolvendi contractum. *Dis. 12. numer. 29.*

Quia tempus solutionis conventum nunquam præsumitur, nisi concludensim probatur. *ibid. numer. 30.*

Solvens aliquam summam, si habet actionem contra alium ad repetendum dictam summam, non dicitur solvisti. *Dis. 24. numer. 4.*

Solvens simpliciter creditori tertius possessor, non expressio quo nomine, confert solvisti ad libera- dam rem hypothecam ab eo possessam, simulque tacite emittit nomen debitoris. *Dis. 25. num. 1.*

Nec non tali causa à dicto creditore cedi etiam possunt jura ex intervallo dicto tertio possessor. *ibid. numer. 2.*

Et post dictam solutionem à possessor factam jura disecta penes creditorem remanent penitus inefficacia. *ibid. numer. 3.*

Ex solutione debitorum defuncti probatur aditio ha- restituta. *Dis. 51. numer. 12.*

Solutio prestationis censuum in censu vitalicio spontane facta non vincit contractum census. *Dis. 46. numer. 41.*

In solutum datio, licet facta sine iudicis authorita- te, dicitur necessaria alimentis, quia fit pro com- plemento alterius contractus. *Dis. 52. numer. 12.*

Solutionem præsumptam non potest allegare, qui de- bitorum negat. *Dis. 42. numer. 62.*

Solutio præsumptio non probatur, quando se- ri debet sub certa forma. *ibid. numer. 74.*

Bene arguitur à solutione ad restitutionem rationis. *ibid. numer. 72.*

Deponens pecuniam antea iudicis rectè solvisti dicitur. *Dis. 109. numer. 51.*

Quando solutio Gabellæ inducit solutionem dotis, & quando non. *Dis. 104. numer. 56.*

Solutio Gabellæ non est conjectura solutionis dotis, quando debet illa solvi ex lege imponente poram

auxilios ipsius dotis. *ibid. numer. 57.*

A dotis constitutione non debet argui solutio. *ibid. numer. 62.*

Fervola conjectura solutionis dotis reputatur consue- tudo, quod matrimonio sine dote non contrahantur. *ibid. numer. 64.*

Conjectura solutionis dotis. Vide *Conjectura, & Dot.*

Qui solvi mandat, ipse mandat, non mandataris solvere videtur. *Dis. 101. numer. 2.*

Solutio imaginaria habet locum etiam in hereditibus beneficiis creditoribus. *Dis. 108. numer. 18.*

Secus tamen si in ejus damnum reducat. *ibidem numer. 19.*

Solutiones factæ à debitore cadunt potius in causam

fructuum vel interesse, quam sortis, licet interese non esset liquidum in quantitate. *Discurs. 120. numer. 22. & Dis. 129. numer. 21.*

Secus si fuisset aliquod quoad substantiam. *ead. Dis. 120. & numer. 23.*

Solutio præsumitur facta pro eo debito, cui corres- pondet solutio. *Dis. 140. numer. 28.*

Multo magis quando solutio fiat eo tempore, pro quo fuit promissa, ut vulgo dicitur *secundum ipsius solutionem*. *num. 29. ibidem.*

Solvens creditori alterius debitoris dicitur proprium debitum persolvere, si idem pro eo debito esset obligatus erga eundem tertium debitorem. *Dis. 140. numer. 30.*

Solutio duplex peti non potest. *Dis. 143. numer. 11.*

Quod procedit quavis secunda solutio sed eodem debitore non petetur, sed ab altero obliga- to, qui habet regressum contra alium, qui soluti debitum prius solvisset. *num. 12. ibid.*

Mutato pactatum in libro Mercatorum solutionem importat. *Dis. 147. numer. 16.*

Debitur non potest impugnaré causam, in quam ces- serant solutiones ab alio factæ. *Dis. 148. B. 42.*

Solutio facta creditori, postquam inventum est iudici universalis concursus, est nulla, nec debitor liberatur. *Difc. 131. num. 30.*

Solutio, & traditio rerum non praesumitur facta ante tempus. *Difc. 132. num. 11.*

Maiorque magis quando aliter ea contrahentibus, cui solutio, aut traditio rerum fieri debet, ex parte sua non adimplevit illi, ad quod tenebatur. *num. 14. ibid.*

Quando electus est certis modis solutionis, alius pro alio solvi non potest. *Difc. 134. num. 1.*

Solutio delicti propter causam contrariam praesumitur facta, aut debitum ipsam aliquo titolo extingui. *Difc. 136. num. 1.*

Declaro. *ibid.* & per tot. & vide in verb. *Excriptio Centumaria.*

Solvens aliquid de ordine alterius habet obligatum mandantem eoque ac principalem debitorem. *Difc. 137. num. 1.*

Maxima solutio praesumptio oritur ex eo quod debitor esset dives, & solutus punctualiter solvere sua sua debita. *Difc. 139. numer. 67.*

Solutio non praesumitur, per solam creditoris acquiescentiam etiam longissimam, maxime si creditum sit fructiferum. *num. 69. & 71. ibid.*

Solutio debiti antiquioris praesumitur, si erroris in acta recipiendi solutionem crediti recentioris, nihil de illo dicit. *Difc. 139. numer. 78.*

Solutio huius probatur per probationes dubias, & equivocas. *num. 79. ibid.*

Solutiones omnes in feris sunt virtualiter, sed per directionem scripturae, aut per contrapositionem paritatem. *Difc. 140. numer. 8. & 11.*

Solutiones, an & quando impetiri queant in fraudem immarum, illegitimas, & iniquas. *Difc. 140. num. 16.*

Et vide in verb. *Calculus.*

Mora perditio, reprobat, aut alterata in valore iuristico, vel extrinseco, quomodo facienda sit solutio in moneta nova. *Difc. 140. num. 18.*

Si accidit mutatio valoris monetae minque cum qua solvitur moneta imaginaria, an attendi debeat valor monetae inferioris secundum tempus obligationis, vel solutionis. *ibid. num. 10.*

Et vide plene. *Difc. 140. fere per tot.*

Observantia plurimum deferitur in solutionibus faciendis in moneta nova, in lectum antiquae. *ibid. num. 11.*

Solutio quae non fit consensus sententiae non potest referri ad extinctionem ejusdem statusque. *Difc. 141. num. 19.*

SPACCIA

Dicuntur litterae dictae dell'andata, & del ritorno. *Difc. 102. numer. 10.*

Eadem dicuntur balle, & fundamentum scartafacii senarium. *num. 11. ibid.*

SPECIALE.

Specialia plura an & quando circa idem possint concurrere. *Difc. 181. num. 31. 32-34. & 35.*

SPECIES.

Generi per speciem derogatur. *Difc. 113. num. 6.*

Secus quando species sunt eodem jure possit concurrere cum genere. *ibid. num. 7.*

SPOLIATOR.

Contra violentum spoliatorum competit actio pro recuperatione rerum depravatum cumqueque possessio, vel alteri ei ius modicum interesse habenti. *Difc. 111. num. 2.*

SPONSIO

Absolute non valet post casum finitimum securum, licet ille non esset ad necem contrahentium. *Difc. 111. t. num. 24. & Difc. 2. num. 6.*

Contractus sponsionis valet sine aliquaonatione, vel fisco. *Difc. 2. num. 5.*

Non valet tamen post secum casum finitimum. *ibid. num. 6.*

In sponsionis contractu tota summa affectationis

debetur, licet in parte tantum intereo perierit. *Difc. 2. num. 7.*

Sponsio, & affectationis contrahitur, quando dicuntur inter. *ibid. num. 8. & 10.*

Sponsio quando dicatur contrahitur. *Difc. 14. num. 1. & 2.*

Contractus sponsionis continet in totum inditum ad putandum usum. *Difc. 14. num. 3. & 10.*

Mutuum cum mutuo alterius contractus sponsionis vel affectationis valetur est, & licitum. *Difc. 14. num. 13. 14. & 15.*

Mutuum mutuum cum contractu sponsionis non intelligitur prohibendum a Statuto Gentium de servitutibus. *num. 19. ibid.*

Et quia ratioc. *ibid.*

In Contractu sponsionis, siue scommittit, vel iudicando vice hominis praestatur, siue praestatur deum pro singulo contrahentio non est excessum. *Difc. 101. num. 26. & 17.*

STALIA.

Stalia domum venit in communem contributionem, quoties avis pro evitandis hostibus aliquem partem addit. *Difc. 19. num. 42.*

STATUTUM.

Vide *Prædicta.*

Statutum quando erigitur exceptionem nominat, non valet contractus factus nomine exclamando. *Difc. 3. num. 71.*

Statuti, aut legis praesumptio non est praesumptio iuris, & de iure, sino admittit probationem in contrarium. *Difc. 6. num. 3.*

Dolus a Statuto praesumptive inducitur per iuramentum solium. *ibid. num. 4.*

Statutum inducendum novos probationum modos, non censetur alios de iure aliter voluisse. *Difc. 6. numer. 18. & 19. & Difc. 111. num. 8.*

Et hoc procedit in Statuto Gentium de servitutibus. *1. servitutibus factis, & de domo, in servitutibus, & de probis. fere per totum.* *Difc. 6. num. 19. 20. 21. & 22.*

Statutum loquens de obsecratione tradit non debet ad sponsiones. *Difc. 7. num. 19.*

Declaratur in eadem materia 3. dispositionibus, sui legibus municipalibus statum Civitatum. *Difc. 2. num. 30.*

Statutum, dum providet circa actum, omnes personas indistincte comprehendit. *Difc. 8. num. 3.*

Est late interpretandum, ut obtineat via francigena coarctatur. *Difc. 7. num. 4.*

Eadem ad removendas fraudes aequales considerat potestatem, & actum. *Difc. 8. num. 5.*

Quando respicit solum ad actum, veritas actus non est attendenda. *ibid. num. 6.*

Concedens facultatem probandi etiam minus legitime casum finitimum, intelligi debet, quando habet non potest magis legitime ac concludent probatio. *Difc. 11. num. 1. 2. & 3.*

Mandans in iudicio receptivo non potest per rem suam deduci exceptionem, non censetur prohibere exceptiones liquidas, ac incommutabiles probas. *Difc. 11. numer. 1. & 11.*

Procedit hoc procedit, quando exceptiones tendunt ad docendam finitum, sed dolus agens. *ibid. num. 1. & 2.*

Et eo magis, quando deductur in vim alterius Statuti. *ibid. num. 7.*

Hoc tamen non est verum, quando finitimum reservat iura paribus in iudicio ordinatis. *ibid. num. 8.*

Præceptis quod verba intelliguntur ad litteram, non excludit innuanciam, & rationabilem interpretationem. *Difc. 11. num. 83.*

Prædictum probationes per testes in casu tactivis vel summaris, non habet ius in probabilibus per testes, & instrumenta. *Difc. 11. num. 13.*

Declaratur. *num. 16.*

Legem solum probationes per instrumenta publica, non videtur excludere praesumptiones, & coniecturas resultantibus ab instrumentis publicis. *Difc. 11. num. 18. 19. & 20.*

Leges, & consuetudines loci contrahitur in decisiis ubique attendendae sunt. *Dile.* 43. num. 19.
 Caudium ad tollendas debitorum, non est extendendum ad casus claros. *de manifestis.* *Dile.* 42. n. 2.
 Statutum, nisi Genue de *securitate*, mandans affectationes non valere, nisi pro quantitate, aut valore iusti est inadmisible. *Dile.* 4. num. 36.

Ex auctore tali statuto potest reuocari affectio quodlibet Domini, *ibid.* num. 57.

Statutum providens in genere pro evitandis fraudibus, habet etiam locum in casibus, in quibus committi poterant, licet commissi non fuerint. *Dile.* 2. num. 12. & 13.

Statutum Genue de *securitate*, prohibet affectationes fieri non existente ratico super navi, alioque contractus sponsonis naturam perferentes. *Dile.* 15. num. 7.

Nec sufficit quodcumque simplex risum refutari ex sponione, sed debet esse reale, consistens saltem mediate in ipsius rei, aut navis, & *ibid.* num. 9.

Et haec dispositio Statuti Genue non est dissimilis iure communi. num. 10. *ibid.*

Statutum prohibens subditi alium contractum facere, extenditur etiam ad eos contractus factos cum forensibus non subditi. num. 11. *ibid.*

Statutum Genue assignans triginta dies ad elevandam protestam expressum. *Dile.* 14. num. 51.

Statuta observanda sunt circa modum, & tempus elevandi protesta litterarum cambii. *ibid.* num. 52.

Statuta debent ad litteram intelligi praeterquam Genue. *ibid.* num. 57.

Statutum, seu lex in aliquo contra ius dispensans non censetur alteri derogare, ad quod etiam de iure quae tenebatur. *ibid.* num. 58.

Per Statutum generaliter prohibens quolibet exceptionem, non censetur rejecta exceptio eadem, seu remissionis impetrare, veluti exceptionem adimplentem, vel rei non tradere. *Dile.* 70. num. 19.

Exceptio, licet sit prohibita per Statutum per implicationem officii iudicis admitti potest. *ibid.* num. 40.

Explicatur Statutum Florentinum in 6. *e per la dic. postione di che sopra*, quo loci disponitur valere venditiones, & permutationes, & huiusmodi a decedto antea sine fraude factas. *Dile.* 71. num. 10. 10. & 11.

Statutum disponens quid aliquis pro decedto habeatur ante nonnullas dies à die decedto illius decedtionis, accipitur tantum praesumptive. *Dile.* 71. num. 7.

Item si ante terminum statutarium constaret de coquentem fuisse proximum decedtionis, pro decedto haberi debet etiam longe ante terminum statutarium. *ibid.* num. 14.

Similiter 6 apparet in illo termino, intra quem à Statuto praedictum decedto, non fuisse verè decedto, sed verè illum postea decedisse, non debet pro decedto antea haberi. *ibid.* n. 9.

Statutum, siue lex disponens per verba prohibitiva, vel negativa formam inducit, qua non servata, actus est ipso iure nullus. *Dile.* 71. num. 20.

Secus si per verba tantum affirmativa. *ibid.*

Ubi agitur de observantia legis, aut Statuti interpretativa casus in individuo decedto requiritur. *ibid.* num. 31.

Si verò de interpretatione novi iuris induciva, saltem duo casus in contradicentio decedto contingunt. *ibid.* num. 32.

Consilium Maris explicatur in cap. 316. necnon aliqua ordinamenta Magistratus Janue. *ibid.* num. 34. usque ad 37. & seqq.

Statutum, aut lex iubens aliquid fieri non obligat eos, qui illud facere non valent. *Dile.* 81. n. 25.

Statutum, vel legis ut inrer dispositio, omnes illius qualitates verificari debent. *ibid.* num. 26.

Statuti solemnitatibus non adhibitis contractus nullus, quavis utilis, est nullus. *Dile.* 82. num. 50.

Secus, si contractus effectus utilis evidenter. *ibid.* num. 60.

Ex eo magis in contractibus ex parte mulieris

non obligantur. *ibidem* num. 62. & 63.
 Abique statuti solemnitatibus, adhibere hereditas à muliere facta cum beneficio legis, & inventaria, valet. *Dile.* 82. num. 61.

Statutum concedendo nuntio remissionem non censetur solvere aliteri de iure competentem. *Dile.* 82. n. 22.

Statutum Janense quod iudicium elevatiois, vide pmissum explicatur. *Dile.* 86. per tot.

In contractu minoris, licet ex spacio requiratur consensus proximiorum, sufficit tamen consensus remotioris sufficiens in locum proximiorum consensu recusantis. *Dile.* 92. num. 1.

Statutum prohibens alienationem, intelligitur de voluntariis, & non de necessaria in vim actus debiti, vel contractus. *Dile.* 97. num. 14.

Statuti solemnitates quae, & quando requirantur. Vide *Salernitas*.

Sine Statuti solemnitatibus contrahere possunt minores, vel Mulieres mercaturam exercentes. *Dile.* 300. num. 15.

Contrarium. *ibidem* num. 16.

Statuti Janensis verba de *Causis executivis*. *ibi* dicitur quod advenit tempus petendi, vel consequendi explicatur. *Dile.* 101. num. 19.

Notatur differentia inter prescriptionem quinquennalem Statuti de *confessione*, & aliam decennale de *causis executivis*. *ibid.* num. 20.

Ad formam statuti consentientes propinqui devocantur tantummodo consensu actui, qui principaliter conficitur, non vero per seipsum, vel emendatorem. *ibid.* num. 25.

Statuta intelligi debent de vera, & non de praesumptiva scientia. *Dile.* 101. num. 22.

Nulla est differentia inter legitimam, & aliam portionem à statuto debitam respectu fructuum à qua die debeantur. *Dile.* 103. num. 13.

Ex Statuto Lucensi cap. 100. *lib. 2.* favore detentoris à die sententiae occurrit hypotheca super bonis debitoris. *Dile.* 103. num. 10.

Statutum loquens de lucro Doria non habet locum in dote promissa. *Dile.* 104. num. 6.

Sine Statuti solemnitatibus, quando obligentur minores, vel filii vid. *verb. Minor, & Filius*.

Ex Statuto Genue de *causis executivis* infra mentem publicam post decennium executioni amplius demandari nequeunt. *Dile.* 110. num. 1.

Secus vero si per interpositum decennium mediante citatione, & licet contestatione. *ibid.* num. 2.

Licet fuerit praesumpta instantia prius iudicia. *ibidem* num. 3.

Dummodo non fuerit perempta ex negligentia actoris. *ibidem* num. 4.

Distinguitur tamen interpretatio, quae fit secuta ex elevatione, ab illa secuta ex licet contestatione. *ibid.* num. 5.

Rejiciatur ex communiore dictis sententia. *ibid.* num. 6. & 8.

Sub appellatione civis in Statutis, proprie comprehenditur, tam civis originarius, quam civis ex privilegio. *Dile.* 117. num. 23.

Statutum, siue lex obligans civem ad habitationem intelligitur ab ea semper exclusa rationalis causa recessus. *ibid.* num. 27. & 28.

Statutum reservans venditoribus dominium rei venditae, quid operetur. Vide *Crispianum*.

Statutum concedens hypothecam fideiussoribus pro solutione debiti alieni ab eis facta, non comprehendit correos debendi, vel alios principaliter obligatos pro aliis. *Dile.* 151. num. 2.

Et de ratione. *ibid.* num. 3.

De Statuto concedente vim probationis, & hypothecam libris Mercatorum, & patris in *ibidem* libris scriptis. Vide *Libri. Partia. Hypotheca*.

Fictio in Statutis, an & quando habeat locum. *Dile.* 122. num. 37. *am* seqq.

Statutum, & legis non procedunt in illis casibus, quibus eorum dispositio non potest convenire. *Dile.* 125. num. 14.

Statuta non comprehendunt illos casus, in quibus difficultas sit eorumdem observantia. *ibid.* num. 15.

Statutum mandans creditores concurrere per *res*, & *libram* non aliam contractus iuratos. *Dile.* 130. n. 2.

Con-

Contrarium veritas. num. 2. ibid.
 Statutum disponens, quod contractus, vel negotia
 gestis inter aliquod tempus à mercatoribus illius
 decedentibus emittantur simulata, & in statu pro-
 priis decedentibus emittantur, non habet locum si
 probentur tales mercatorum ex informata possi-
 constatum, vel negotiorum fuperventio, veredecor-
 tionem illius provenisse. Dile. 130. num. 3.

Statutum mandans concursum per Axi, & libram
 non comprehendit personas Ecclesiasticas, & For-
 tenses. num. 6. ibid.

Contrarium veritas. num. 7. 9. 12. & 13. ibid.
 Statutum licet dirigat verba in personam, tamen
 principaliter respicit bonam, si principaliter de bonis,
 non de personis disponere intendit. num. 8.
 ibidem.

Statuta in rem directis comprehendunt Clericos, &
 Fortenses. numer. 9. ibid.

Statuta ob publicam utilitatem condita comprehen-
 dunt Clericos. Dilectus 130. numer. 12.

Statuentes non possunt exercere jurisdictionem in bo-
 na extra territorium positam. numer. 13. ibid.

Statutum non comprehendit contractus extra terri-
 torium celebratos. num. 15. ibidem.

Statutum intelligit semper disponere de contracti-
 bus factis intra, non extra territorium. num. 16.
 ibidem.

Statutum ligere, & inhabilitare potest subditos quo-
 ad bona extra territorium posita, quando verba
 statuti diriguntur in personas subditas, secus si
 statutum bona tantum principaliter respicit. Dile.
 130. num. 17. 18. 19.

Statuentes exquirunt sub pallio forma verborum in
 personam subditi directionem alienam jurisdictionem
 violare, quando descriptio principaliter in ef-
 fectu respicit bonam, & non personam subditorum.
 numer. 20. ibid.

Statutum loquens in personam subditi, vel ei pro-
 hibendo, vel eum inhabilitando, valet etiam com-
 prehendere bona in alieno territorio posita, quan-
 vis illius effectus circa bona subditi versentur.
 num. 21. ibid.

Declarat hoc procedere, quando statutum expre-
 sse etiam de bonis extra territorium positis dispo-
 net, secus si de eis non disponat. numer. 22.
 ibidem.

Statutum alieni territorii, ubi bona sunt sita, pre-
 valere semper debet alteri statuto subditi. Dilectus.
 130. num. 23.

Statutum unius Civitatis reducens omnes Credito-
 res ad aequalitatem non extendit vires suas ad bo-
 na mobilia alibi existentia, tamquam immobilis
 effecta. num. 26. ibid.

Statutum quando disponit de rebus tantum in suo
 territorio positis, non astringit de illis, quae sunt
 extra territorium, Iudex in decidendo servare de-
 bet illius dispositionem circa res, & bona tan-
 tummodo in territorio posita. Dile. 130. num. 24.

Statutum si solum cum iudicio, vel aliquid aliud
 privilegium, seu remedium concedit, non censetur
 alios salvos conducat, vel privilegia de jure
 communis competere denegare. Dile. 136. n. 22.

Declarat, dummodo statutum non loquatur per
 verba taxativa, vel alio modo ceteros salvos con-
 ducit, vel privilegia de jure competere expre-
 sse excludat. num. 23. ibid.

Statutum loci bonorum in materia successioneis ar-
 gendi non debet, sed juxta commune, cum defunctus,
 & perinde ad successionem aspirantes nun-
 sunt subditi tali statuto, vel exterraneis. Dile. 138.
 num. 1. & 10.

Refertur contraria opinio, & reprobat. nu-
 mer. 2. & 10. ibid.

Statutum Janovense mandans successionem regulari jux-
 ta statum statutum de successione ab intestato in
 bonis etiam extra territorium sitis. num. 3. & 19.
 cum seq. & n. 24.

Sed non est in alienis Territoriis Principum
 servandum. num. 5. ibid.

Examinantur, & declarantur statuta Janovae de suc-
 cessione, nec non de successione ab intestato. Dile.
 138. num. 15. 16. 23. & 24.

Statutum quoad locum dotalem. Vide Dile.

Statutus disponens idem, quod juxta commune, est
 utilis, quia addit novum vinculum, & restrictum.

Dilectus. 166. num. 37.

Statutum loci, in quo actus gestus fuit, non astringit
 originem contractuum attendendo, quando agitur
 de forma probatoria à Statuto indulta, quae per-
 tinet ad actum à principio. Dilectus 166. numer. 38.
 & 37.

Statutum quoad liberos Mercatorum. Vide Dilectum.

Statutum continentive procedit, ut omnibus suis
 dispositionibus, pariter, & cum eisdem qua-
 litatibus dispositum censetur. num. 42. ibid.

Verborum cortex in statuto non est attendendus,
 sed tantum inspicere debet intentio statuantium. nu-
 mer. 47. ibid.

Discretivus modus loquendi statuti diversum illius
 voluntatem demonstrat. num. 48. ibid.

Ex alia parte Statuti mens, & intentio, &
 usus loquendi statuentium interpretatur. n. 51. ibid.

Statutum loquens cum aliqua qualitate non prodest,
 nisi verificetur dicta qualitas. num. 53. ibid.

Statutum quoad locum contractus. Vide Dilectum.

Statutum disponens, quod alteri per alterum igu-
 lantur possit, procedit quando quis voluerit se a-
 lii absentis daret obligare, non vero quando in-
 directe se obligaverit. Dile. 177. num. 54.

Non ligat Foreenses, neque adive, neque pas-
 sive ex defectu possessionis. ibid. num. 55.

Statuta vigentia in pluribus Principibus, ut in Ci-
 vitate Lucca, & in fisco Avenionensi, Mantua-
 no, & Ferrarienti, ac etiam in Civitate Engu-
 bi, & consuetudines Galliarum reservatas dominum
 & speciem hypochondriacopro pressio, servare vendito-
 ris, etiam si habita sit fides de premissis, dicuntur
 rationalia, uni contraria responsi Utinam. n. 5.
 Præclarior. & placeat si de tribus. alii. Dile. 179.
 num. 43. & 44.

Statutum idem operante ad pactum, immo multo for-
 tius operatur, quam pactum. ibid. num. 56.

Statutis loci contractus Forensis ligant. ibid. n. 62.

Contrarium. Dile. 180. numer. 27.

Statutum Patria defuncti, & non loci bonorum in
 succedendo servari debet, quando Testator successi-
 onem ordinavit juxta statum Patria suae. Dile.
 182. num. 17.

Statutum, seu lex condita ad observandum statutus,
 vel ad impedienda delicta, intelligitur facta pro
 publica utilitate. Dile. 182. num. 18.

Statuta, vel Leges ab observantia optatum recipiunt
 interpretationem. ibid. n. 24. & Dile. 186. n. 20.

Statutum Afcendi expresse permittit filio familiae exer-
 centi mercatoriam posse se obligare, & contrahere
 absque solemnitatibus alias regulariter neces-
 sariis. Dilectus 181. num. 1.

Item de jure procedit, licet statutum non ex-
 presse id disponeret. num. 3. ibid.

Explicatur idem Statutum Afcendicum. n. 1. rubr. 4.
 de bono dotali loquens. Dile. 181. num. 42.

Explicatur Statuta Florentina in rubr. 20. de Cre-
 ditorum contentione, & sequitur de aliis Civitate
 Mercantibus rubr. 3. de cessante, & sequitur. Dilectus.
 187. num. 29. 30. & seq. ac num. 31.

Statutum evicendi non possit ob maiorem rationem
 ad ea quae sunt directis. Dile. 187. num. 32. & 37.

Statutum mandans in bonis saltem omnes credito-
 res pariter esse debere, fundatur super publica utilitate.
 ibid. num. 33.

Statuta, quae in aliquo casu mandant se debitorum
 solventes esse fructus, etiam non sunt in mo-
 ra, valida non sunt. Dile. 189. num. 40.

Contrarium. num. 30. 34. & 38. ibid.

Ex statuto quidquid nobis debetur, non minus in
 vim actionis, quam in vim pacti debetur. Dile.
 190. num. 24.

Statutum quicquid disponit quoad contractus, ap-
 positum censetur à partibus in eorum contracti-
 bus tamquam per pactum, licet illud contractibus
 non exprimat. ibid. num. 25.

Statutus in forma specifica à Principe confirmatus
 debet omnino observari, etiam si aliquid commune,
 quod ipse juxta contraxit. ibid. num. 31.

Statutum, seu lex edita pro Libertate precipiens fol-
vi debere fructus à debitoribus etiam non sit in mo-
tas, debet iunctis de mora regulari, secus de ir-
regulari, quæ semper est necessaria. *Dicunt. 199.*
num. 14.

Constitutum firmatur. *num. 92. & seqq. ibid.*
Statutum Curie Mercatorie Civitatis Florentie lib. 2.
rubr. 8. *delle offenzioni*, declaratur. *Dicunt. 205.*
num. 13.

Idem Statutum declaratur, & conciliatur cum capi-
tulari deliberat. *Sacra Militia Religio. D. Ste-
phani. Dicunt. 206.* num. 11. 12. 13. 14. 21. 22. 23.
24. 25. 26. & 27.

Idem Statutum lib. 2. rubr. 8. *delle offenzioni* dispo-
nitur 4. final. quod debitor non teneatur nisi ad
expensas unius executionis ad electionem credito-
ris, declaratur. *Dicunt. 207.* num. 9. 10. 11. 12. 13.
14. 15. 16. & 17.

Statutum disponens de executionibus factis ad effi-
ctum solvendi, non comprehendit executiones quas
fuit ad effectum evadendi, vel sistendi bonis. *Dicunt.*
206. numer. 2.

Limita. *num. 3. ibidem.*

Statutum, seu lex posita facta limitationem, vel mo-
dificationem continens habetur ac si esset in pri-
mo statu in defectu. *Dicunt. 206.* num. 14.

Statutum loquens per verba affirmativa, vel dispo-
sitiva tantum, non autem prohibitiva, non imponit
nullitatem actus gelli contra ordinationem sta-
tuti, sed contraveniens puniri potest. *num. 16.*
Præceptum si observantia actus sit iniuncta Judi-
ci, & non Parti. *num. 17. ibidem.*

Observantia declarat an Statutum, seu referiptum
contineat in se clausulam irritantem actus alio
modo gelli. *Dicunt. 206.* num. 22.

Statutum intelligi debet, ut minus corrigat res com-
munes, & ut non contineat absurdum. *Dicunt. 207.*
num. 16.

Et quod loquatur de actibus de jure validis,
& permittis. *num. 17. ibid.*

Statuti Florentini dispositio lib. 2. rubr. 39. declara-
tur. *Dicunt. 209.* num. 12.

Statutum loquens de censibus, non extenditur ad
decimas. *Dicunt. 209.* num. 13.

Statutum inducendo modos probationum præsum-
ptionis notitæ sufficit, non censetur alios de jure
auferre voluisse. *Dicunt. 209.* num. 6.

Per Statutum Florentie in rubr. de Decimis, & alia
familia edicta, excothetoria, & excothetoria, quod
quod literatur ab illis non prohibetur, conietur
permittit. *Dicunt. 216.* num. 19.

Et de ratione. *ibid. & num. 46.*

Possitumum ad tollendum præjudicium teni.

Statuti, vel legis circumventio in aliquo actu, vel
comradu inseparabilis est à solo malo, & à frau-
de ex confilio. *Dicunt. 216.* num. 22.

Statutum Florentie insurgens hypothecæ creditorem
Cessantem, Fugientem, & Derelictum extendi-
tione potest in præjudicium teni habentis hypo-
thecam super bonis non cessantem. *Dicunt. 216.* n. 39.

Et de ratione. *ibid.*

Statutum Florentie disponens respectu debiti, & ob-
ligationis filii famulas optari nequit, & subici ei-
dem Statuto post tempore disponente de cessan-
tia. *num. 47. ibid.*

Et de ratione. *ibidem.*

Statutum potterius trahens ad se dispositionem statu-
ti anterioris, vim habet contra delinquentem,
quando militat eadem ratio, & in quibusdā
terminis. *Dicunt. 216.* num. 48.

Non sic ut præjudicat Tertio, quamvis eadem
vel maior ratio concurrat. *ibid. num. 49.*

Et de ratione. *ibidem.*

Statuti Fiscali præcepto sufficienter cambia, quæ
contrabantur favore minoris intervenit duorum
consanguineorum ex proximioribus. *Dicunt. 217.* n. 11.

Statutum generaliter loquens omnes contractus com-
prehendit. *Dicunt. 217.* num. 20.

Et videtur in verb. *Cambium. Fenditio.*

Statutum Plenum prohibens conjugii alteri conjugi
relinquere, an procedat tam in casu quo cojug

decet cum illis, quam sine illis. *Dicunt. 222.*
num. 14.

Et an comprehendat bona extra territorium.

ibid. num. 21.

In materia successuum semper attenditur Statutum
loci, ubi bona sunt sita. *Dicunt. 222.* num. 16.

Statutum Plenum non comprehendit bona extra ter-
ritorium. *Dicunt. 222.* num. 18.

Contrarium. *num. 19. ibid.*

Riparata redacta sunt in potestatem Florentinorum
anno 1406. & in defectum ejus Statuti, ad Flo-
rentinam recurritur. *Dicunt. 222.* num. 27.

Inhabilitatio statutoria simplex, & absoluta extendi-
tur ad bona extra territorium, non per competen-
tiam, sed per privationem. *Dicunt. 222.* n. 20.

Secus mixta, aut qualificata. *num. 30. ibidem.*

Quando inhabilitatio est mixta, aut qualificata, sta-
tutum non potest vires extra territorium. *ibid.*
num. 30. & 31.

Es de ratione. *num. 33. ibid.*

Statutum inhabilitans subditum ad testandum, non
lædit aliena statuta, nec respectu personæ, nec
respectu bonorum. *Dicunt. 222.* num. 31. 32. & 33.

Statutum Plenum inhabilitans conjugem ad dispo-
nendum ad favorem alterius conjugis est mere per-
sonale, nec directe, nec indirecè disponit de bonis
inhabilitati. *Dicunt. 222.* num. 51.

Statuta quæ prohibent conjugi directe relinquere,
prohibent etiam indirecè, si relictum fiat per in-
terpositam personam. *Dicunt. 222.* num. 57.

Statutum indistinctè loquens recipere debet inter-
pretationem ab alio Statuto. *Dicunt. 222.* num. 4.

Et de ratione. *num. 5.*

Statutum in locis Statutamentum subiectis observari de-
bet tamquam lex. *ibid.* num. 13.

Verba in Statuto sunt stricte interpretanda, nec ex-
tendi possunt de casu ad casum. *ibid.* num. 127.

Statutum Alodii lib. 1. rubr. 2. ad docia conservatio-
nem unice respicit. *Dicunt. 224.* num. 7.

Nec solum est contentum obligatione mariti,
sed vult etiam idoneos fidejussores, & pignora. *ibid.*
num. 8.

Statuti Alodii pro jure communi reputari debent, &
favorabiliter interpretanda. *Dicunt. 224.* num. 18.

Contrarium. *num. 19. ibid.*

In Statutis, & legibus particularibus locum habet ar-
gumentum à contrario sensu desumptum, dummo-
modo non refutet eorundem juris communis.

Dicunt. 226. num. 15.

STATUTA GENUÆ

Explicantur, videlicet de securis, in Principiis, & ali-
bi. *Dicunt. 2. n. 1. 16. 17. & 70. & Dicunt. 70. n. 2. &*
seqq. ac num. 19. & melius cum 19.

Et idem in 4. *Affirmatur in quocumque casu.*
Dicunt. 2. n. 6. 7. & Dicunt. 70. n. 4. 5. 11. & 18.

Et 4. *Securitates.* *Dicunt. 70. n. 14.* Idem in 4. *se-*
curitates falsæ. *Dicunt. 6. n. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. & 47. & Dicunt. 8. n. 2. 1. 7. 8. 9. 10.*

Idem in 4. *Non possit pariter.* & 4. *de novis*
Dicunt. 14. num. 8. & 23.

Idem 4. *Causa fuisse.* *Dicunt. 17.* num. 3. 4. 5.

Idem 4. *Affirmatur.* *Dicunt. 41.* num. 11.

De probatione. *Script. privatæ.* *Dicunt. 10.* num. 46.

Et hoc Statutum habet solum locum inter cives,
& districtus. *ibidem.*

Contrarium. *ibid.* num. 30.

De causis brevioribus 4. *Examinibus securitatis.* *Dicunt.*
11. n. 4. & 2. & Dicunt. 70. num. 3. & seqq. ac
num. 31.

De causis ordinariis, 4. *Tenore.* *Dicunt. 12.* n. 15.

De Societate 4. *Creditores beneficii.* *Dicunt. 18.* n. 2.

De Causis excothetis 4. *Non possit.* *Dicunt. 31.* n. 2.

De Jacta 4. *Omnis jacta.* *Dicunt. 41.* num. 12.

De Cambiis. *Dicunt. 14.* num. 36.

De Decimis 4. *Quæda Creditur.* & 4. *Proditæ an-*
nia. *Dicunt. 73.* n. 22. & *Dicunt. 107.* n. 12. 16. & 19.

De Elevatione Cancelli 4. *Non possit.* *Dicunt. 27.* n. 13.

De Contrahitis minorum, & *Matris.* 4. *Non possit.*
Dicunt. 100. num. 12. & 13.

De Curat. general. in 4. *Acta.* & *gesta.* *Dicunt. 101.*
num. 28. 31. & 32.

De *femin. dand. nec cum de success. ab intest.* exa-
minatur, & declaratur. Dicit. 158. num. 15. 16.
33. & 34.

STATUTUM GENUENSES.

Commendatur ob Statutum de *femin. in s. securi-*
tatem felle. Dicit. 1. num. 10.

STIPULATIO.

Notarii facta nomine mulieris sine solemnitatibus sta-
tuti valet, dummodo postea in ratificatione mu-
lieris interveniat solemnitas requisita. Dicitur.
37. num. 1. & plur. seqq.

Sine stipulatione subdoliaria obligatio continui non
potest. Dicit. 89. num. 21.

Stipulatio Notarii pro absentia, qui de eo noticiam
habuit, operatur suum effectum, ac si principalis
stipulatus fuisset, qui praesentem ratificasse actum.
ibid. num. 27.

Secus, si expresse principalis dissentiret. ibidem
num. 28.

Stipulatio est inaequalis alteri per alterum facta inter ab-
sentes, si deficiat Notarii auctoritas. Dicit. 177. n. 33.

Vide in verb. *Infirmitas*.

Stipulatio facta de solvendo tertio, non dat tertio
actionem contra stipulatorem. ibid. num. 36.

Stipulari posse alteri per alterum statum disponens
procedit, quando quis voluerit se alteri absenti di-
recte obligare, non vero quando indirecte se ob-
ligaverit. ibid. num. 39.

STYLUS.

Vide. *Cambium. Mercator.*

Carie Genuensis relaxandi mandatum pro auctori-
tate cum clausula: *Relissa tamen prius implicita af-*
firmationibus cum traditione scripturarum arbitrio
Ad. Rota refertur. Dicitur. 1. num. 7.

Stylus reficiens probationem iudici dicitur de decisi-
onis, & non de ordinatoris iudicii. Dicit. 70. n. 46.

Et sic probari non debet cum sola fide notario-
rum, sed cum formalis & exacta justificatione, po-
tissime cum frequentia rerum iudicarum. ibid.
num. 47.

Mercatorum Stylus, aut consuetudo praevalere de-
bet iuri eorumdem. Dicit. 76. num. 16.

Stylus, vel consuetudo à Mercatoribus introductus
per majorem libertate commercii est rationalis, &
ideo invariabiliter servandus. Dicit. 187. numer. 4.

Stylus Mercatorum, quando est iudici notorius, non
indiget probatione. ibid. num. 5.

De Stylo Mercatorum potest iudex se extrajudicialiter
informare. ibid. num. 6. & Dicit. 198. num. 11.

De Stylo Doctoribus solum facientibus est dekre-
dendum. eod. Dicit. 187. num. 7.

Mercatorum Stylus in iudicando attendi debet, ci-
vili foret contrarius dispositioni iuris communis.
Dicitur. 198. num. 11.

Stylo multum deferri solet inter Mercatores. Dicit.
199. num. 67.

Stylus in calculando solutiones cambi. Vid. in verb.
Calculus.

Quae communiter sunt de Stylo aut consuetudine
Commerci introducta ab omnibus servari debent.
Dicitur. 223. num. 10. & 21.

Stylus, & consuetudo probatur ex actuum frequen-
tia per decennium continuata. ibid. num. 22.

SUADENS. SUASIO.

Vide. *Persuadens. & Fidejussio.*

SUBCONDUCTOR.

De Subconductor conductorum apparatus. Vide *So-*
cius. Appellus.

SUBHASTATIO.

Vide. *Premium. Valor.*

In subhastationibus cessat dolus, & suspicio fraudis,
Dicit. 148. num. 71.

In Subhastationibus non potest dici de lussione, &
deceptione ultra dimidium iusti pretii. n. 72. ibid.

Nisi probata iniustitia pretii, & docto de veri-
tate in contrarium. num. 71. ibid.

Solemnitatibus debitis adhibitis in subhastationibus
nefas est dubitare de validitate, & iustitia pretii
redditi. Dicit. 142. num. 74.

Subhastatio secuta mediante iudicio Decreto, & aliis
formalitatibus à iure praescriptis conclusivissime
probat iustitiam pretii rei subhastatae. ibid. num. 75.

Casus. de Commer. Tom. II.

Enumerativa reperitur in libro Officiorum publicae iustitiae,
quod res subhastatae percurrunt ex. gn. ad Titium,
non probat rem vere ad Titium pertinere. Dicit.

199. num. 14.

Et de ratione. ibidem.

Bona subhastata, & tertio deliberata per iudicem in
viam sententiae nullae, vel iustitiae possunt per do-
minum à dicto tertio evadere, si tertio pretio bona
norma de mandato eiusdem iudicis fuerit creatio-
ribus solutam. Dicitur. 200. num. 7.

SUBREPTIO, ET OBREPTIO.

Subreptio, & obreptio non habet locum, quando ter-
tio sciri non potest aliquid fuisse Principi falso nar-
ratum, vel renitum. Dicit. 22. num. 48.

Pro exclusione subreptionis, vel obreptionis suf-
ficit, ut Principi aliquo modo notitiam habuerit,
vel habere poterit de his, de quibus agitur. ibid.
num. 51.

Subreptionem, vel obreptionem dici nequit Decretum,
quando Principi factum non referatur, sed post ca-
pam informationem. ibid. numer. 54.

Quod est remotum, vel eventuale in precibus non
est necesse narrare. Dicitur. 23. num. 33.

Subreptium est delegationis relictum, si non fuit
narrata Principi illius penitentia. Dicit. 100. numer. 2.

SUBROGATIO.

Res empta et pecunia redempta à venditione, non
subrogatur in loco rei primo venditae. Dicit. 21. n. 14.

Subrogatum sapit in omnibus naturam ejus, in cu-
jus locum subrogatur. ibid. num. 45.

Quando pretium succedit loco rei, & subrogatur,
declinationes, & limitationes. Vid. verb. *Premium.*

Subrogatio pretii rei furivae, loco ipsius rei furivae
an fieri possit. Dicit. 182. num. 3.

Aliaeque quamplurimae atque ad num. 10.

Subrogationem pretii loco rei furivae vel alienae in
subsidium, lex civilis exenit induit, quatenus
ita exigit naturalis ratio. ibidem numer. 47.

Subrogatio pretii in particularibus loco rei regulari-
ter, an fieri possit. Dicit. 182. & Dicit. 183. Vide
Hypotheca. & Premium.

Subrogatio non pendet à qualitate possessoris Gregis
vel bestiarum hypothecatae, non ab introductione
mercium à Possessore facta, vel ab hypothecante,
aut ejus haerede, sed ab ipsam hypothecam coe-
poria universalis, quae transit in quolibet Ter-
tium. Dicit. 216. num. 71.

Per consequens novae mercis per tertium Pos-
sessorem introductae cadunt sub eadem prima hy-
potheca. num. 74.

Possitimum quando hypothecatur corpus univer-
sale cum pacto explicito subrogationis. ibid. n. 75.

Subrogatio novarum mercium in locum antiquarum
ut habeat locum probari debet factum per con-
jecturas, quod novae mercis subrogatae fuerint ex
pretio antiquarum. ibid. n. 76.

Merces subrogatae habentur, ac si essent eodemmet
antiquae. Dicit. 216. num. 61. & 62.

SUBSCRIPTIO, SUBSCRIBENS.

Subscribens se Apodixae, vel scripturae sibi praescri-
bit, licet ignoraverit contentum in d. Scriptura, &
ex qua ratione. Dicit. 127. num. 29.

SUBSIDIUM.

Non conceduntur remedia subsidaria ei qui sua sponte
in necessitatem incidit. Dicit. 82. numer. 37.

SUBSTENTATIO.

Pro necessitate vitae sustentationis panis, & aquae suf-
ficit. Dicit. 157. num. 21.

SUBSTITUTUS, SUBSTITUERE.

Vide in verb. *Mendaciter.*

Substitutus in officio dicitur habilis, si illius opera
alii communiter utantur, illumque idcirco repu-
rent, & integre fidei. Dicit. 226. num. 42.

SUBLITIZATIO.

Nimia, est perniciosa veritatis. Dicit. 30. numer. 3.

Successio. Vide *Stratum.*

SUCCESSOR.

Non debet esse melioris conditionis, quam Auctor.
Dicit. 3. num. 31.

Socetloci habent causam a victo sententia præjudicium parit. *Diff. 1. num. 47.*
 Intelligit si causa fuit defensa, secus si non fuit. *ibid. num. 47.*
 Contrarium. num. 50.
 Distinguitur. num. 51. & 52. *ibid.*
 S U M M A.

Summa, five credita habentia diversis causis non confunduntur, licet in eodem computo constentur. *Diff. 50. num. 2.*

Amplia etiam summa habet relationem quoad qualitates ad aliam. *ibid. num. 2.*

Summarum conservatio. *Vide Conservatio summarum.*
 Si per diversa, & distincta capita iudex condemnaverit aliquem ad plures summas, quarum aliquæ sint appellabiles, alie non, appellabiles non trahunt inappellabiles, licet omnes prædictæ summe procederent ab una causa, vel obligatione. *Diff. 82. num. 15.*

Unica summa dividi potest in plures summas per actum in libello, ad effectum tribuendi iudici jurisdictionem, quam non habent pro tota summa collectæ sumptus. *ibid. num. 16. & 21.*

Et hoc procedit etiam altera parte non opponente. *ibid. num. 13. & 14.*

Declarat, si divisio unica summe fiat ab Actore in libello eodem, eorum eodem iudice, secus si divisio fiat eorum iudicibus. *ibid. num. 21. & 26.*

Secus si dividi debet a principio, non post conclusionem in causa, vel ante sententiam. *ibid. n. 17.*

Multo minus post sententiam, licet renunciare vellet plus debito, vel certa quantitati ejusdem summe ad effectum subtrahendi summam intra quantitates non appellabiles. *ibid. num. 18.*

Si in libello prædicta summa appellabilis, semper erit appellabilis sententia, licet iudex sententiam tribuatur ad summam non appellabilem. *ib. n. 19.*

Summa præstationes non censetur tot actiones, quot illæ sunt, sed pro unica actione habentur quando dependent ab unica stipulatione, quæ sit plura. *ibid. num. 22.*

Secus, si stipulatio esset conditionalis. *ib. n. 28.*

Proit in legatis annuis. *ibid. num. 29.*

Et annuis censibus. *num. 30.*

Nec non in annuis alimentis. *ibid. num. 31.*

Partes reliquas a corresponsione receptas Mercator tenetur advocare in propriis libris. *Diff. 102. num. 28.*

SUSPICIO.

Suspicio, five etiam falsitas scripturæ, non sufficit pro arguenda falsitate contractus in dicta scriptura contenti. *Diff. 199. num. 92.*

T

TABERNA.

Ad hypothecam mercium per debitorem apposta super aliqua Taberna, daret etiam in mercibus subrogata non solum ab ipso debitore, sed etiam a tertio. *Vide plene. Diff. 116. fere per tot.*

TABERNARIUS.

Tabernarius, five Attirex quicumque non possunt ab eorum negotio adventores rejicere, neque recusare cum eis contrahere super rebus ad eorum artem spectantibus. *Diff. 190. num. 2.*

Præterea si ante tabernam aliquid signum extollerent. *num. 10. ibidem.*

Limita. *num. 11. & 12. ibidem.*

TACITUM.

Tacitum non potest plus operari, quam expressum. *Diff. 82. num. 16.*

Actum non intelligitur, quod solum tacite fieri potest. *Diff. 82. num. 63.*

TACITURNITAS.

Vide Abrenunt.

TEMPESTAS.

Vide. Causa fortuita. Infernum.

TEMPUS.

Quando est de substantia, vel suspensio intentionis præcise probati debet ab Actore. *Diff. 2. p. 2. & 11. Diff. 199. num. 18. & Diff. 206. num. 27.*

Et quomodo intelligatur prædicta substantia, eod. *Diff. 2. num. 10. 41. 15. 16. & 17.*

Tempus, & locus contractus, & non mandati attenditur. *Diff. 9. numer. 21. & 22.*

Temporis ob brevitatem arguitur investigatio, quod quis posuerit, vel debuit, aut censetur argere, sed bona in notabili quantitate acquirere. *Diff. 35. num. 16.*

Tempus conceditur ad aliquid faciendum respectu, aliquis cause, vel actus non currit, nisi à die dictæ cause, vel actus purificati. *Diff. 81. num. 27.*

Paria sunt facere aliquod tempore licito, vel in tempore licito conferre. *Diff. 82. num. 15.*

Limita hanc regulam. *ibid. num. 17. & 23.*

Assignatur ratio, cur hæc conclusio non procedat in fideiussoribus pro dote datis à marito. *ibid. num. 16.*

Tempus currit etiam impeditur, quando agitur de levi præjudicio. *Diff. 101. num. 21.*

Longi temporis lapsu obligatio reddicionis rationis censetur remissa ad terminos *L. Prædicta f. de Prob. Diff. 102. num. 67.*

Secus hæc procedit concurrentibus tribus requisitis, de quibus *l. d. L. Prædicta. ibid. num. 66.*

Quæ rigore sunt probanda, quando agitur de remissione proprii juris. *ibid. num. 67.*

Temporis diversitas non attenditur, quando actus sunt diversi, & probationis substantia non consistit in tempore. *Diff. 116. num. 13.*

Dispositio semper censetur loqui de primo actu, aut tempore, non de secundo. *Diff. 119. num. 12.*

Si de mensis, aut tempore dictum fuerit, intelligitur semper de viciniori. *ibid. num. 14.*

Ad primum tempus referri non debet dispositio, vel mandatum, si res gerenda de huiusmodi non paritur ad primum actum, vel tempus proximum, sed ad secundum, vel tempus magis remotum geritur. *ibid. num. 71.*

A tempore prædicti præstatur ad præteritum, & futurum. *Diff. 124. num. 18.*

Et à præterito ad præsens. *num. 19. ibidem.*

Maximè in corruptibilibus per tendentibus semper ad destinationem locum, de totius per destructionem facultativam cause constanter. *num. 20. ibidem.*

Tempore omnia consumuntur. *Diff. 142. num. 51.*

TERMINUS.

Termino probatorio summa elapso possunt fieri probationes declarativæ, & corroborativæ, & iustificandi. *Diff. 31. num. 11.*

Et extra terminum fieri potest productio testis, si verba sit facta in tempore. *ibid. num. 12.*

Contrarium. *ibid. num. 13.*

Terminus non est assignandus Coramini abscitis ob cernendos suum principalem nisi petatur. *Diff. 206. num. 39.*

Fallit Florentia, & Liburni, attamen contraria consuetudine. *num. 30. ibidem.*

TERRITORIUM.

Vide. Delinquens. Jurisdiclio. Iudex. Princeps.

TERTIUS.

Tertius Possessor creditio simpliciter solvens non expresso quo nomine, censetur solvisse ad liberandum rem hypothecam ab eo positam, simulque tacite emisse nomen debitoris. *Diff. 81. num. 1.*

Nec non tali causa à dicto creditore cedi etiam ex intervallo possunt per dicto tertio possessioni. *ibid. num. 2.*

Et post dictam solutionem à possessore factam jura directæ pene emendorem remanent inestiticia. *ibid. num. 3.*

Tertius potest creditori, qui obtulit sententiam in actione personali, impedire executionem super re, in qua ipse tertius docetur summum, vel habere documentum, vel possessionem. *Diff. 86. num. 1.*

Tertius quoque creditor ratione hypothecae admini-
tur ad impediendam executionem, quae per aliam
fieri sentitur super ea hypotheca. *ibid.* num. 1.

Et magis, si ultra hypothecam tertius creditor
habetet classificationem constituit. *ibid.* n. 3.

Tertius admittitur ad impediendam executionem po-
telli opponere de nullitate sententiae, etiam cum
conformium, licet debitor videtur non possit. *ibid.*
num. 4.

Nec non exceptiones opponere circa merita
causae, tam ex sua propria persona, quam com-
munis debitoris sibi competentes, & omnia quae
forte omisit reus condemnatus. *ibid.* num. 5.
16. & 17.

Tertii venientes ad impediendam executionem omnia
iura, & exceptiones secundum Statutum Januense
de *Elevatione Cancellae* non cognoscuntur, neque
definitur ab executionibus, sed a Iudice prin-
cipali, qui tunc sententiam. *ibid.* n. 11.

An hoc iudicium elevationis Cancellae, quod fit à
tercio compario ad impediendam executionem,
sit summariū. *ibid.* n. 13. & 14.

Tertii venientes ad impediendam executionem, quo-
modo possint iura reservari in iudicio ordinario.
ibid. num. 15.

Quando apparet aliquem principaliter egisse ad sui
commodum, nunquam praesumitur in eo frasa,
quamvis actus resisteret in damnum tertii. *Disc.*
97. num. 10.

Haec non potest revocare mandatum à defuncto
alio datum, quando illud est ad favorem tertii.
Disc. 105. num. 1.

Principum concessiones sunt semper interpretandae,
et tertius indebitè damnum potest. *Disc.* 114.
num. 4.

Tertio acquiritur actio utilis negotiorum gestorum,
qui tractam alteri factam pro onere vel utilitate
scribens acceptat, & solvit. *Disc.* 197. num. 18.

In tertii praesudicium non militat praesumptio, quod
quilibet sit bonus. *Disc.* 211. num. 12.

Tertius possidet potest molestari cum hypotheca so-
lida pro adimplimento totius legati. *Disc.* 219.
num. 2.

TESTAMENTUM.

Licet in Testamento, vel nuda voluntate factus
fuerit à muliere contractus, nullus erit, si carebit
solemnitatibus statuti. *Disc.* 100. num. 1.

Praeterea accedente Notarii stipulatione in eod-
em testamento inserta. *ibid.* num. 6.

Testamentum factum ab inhabilitate ad testandum
à Pisano statuto non valet nec intra, nec extra
territorium de bonis hic, aut illic existentibus.
Disc. 221. num. 37.

Explicatur auctoritates in contrarium allatae.
num. 38. & 39. obsequat ad 42. *ibid.*

Testamentum nullum ob incapacitatem institui, vi-
tes assumi à substitutione vulgari. *Disc.* 222. n. 36.

TESTATOR. Vide DOLUS.

Io Testatoris generali obligatione non veniunt bona
hereditaria. *Disc.* 108. num. 2.

Distingue ut nom. 9. *ibid.*

Testator si instituit heredes, quos vocat statum
Partis suae de successione ab intestato, tunc ser-
vari debet statum defuncti, & non loci bono-
rum, scilicet si Testator nullo facto testamento mor-
tuo fuerit. *Disc.* 128. num. 17.

Testator dicitur ad totum summam respectum ha-
buisset, quando ab eo universalius tamquam uni-
cum corpus nominata fuit. *Disc.* 160. num. 22.

Testator praesumitur se conformare cum statuto ubi
vivit, & testando cessit, quam originis. *Disc.*
166. num. 8.

Et de ratione, num. 9. *ibid.*

Declaratur auctoritates in contrarium. num.
10. 11. 12. 13. & 19.

Ampla conclusio procedit, etiam quoad
bona extra territorium posita. num. 14.

Et de ratione, *ibid.*

Declaratur contraria opinio. num. 15. 16. 17.
& 18. *ibid.*

Testatoris voluntas etiam ex conjectura elicitur semper
praevalere. *Disc.* 220. num. 14.

Cajetani de Commercio. Tom. II.

Et ejus consuetudo solvendi in via, quod per-
petuari videtur in morte, multum amittitur. *ibid.*
num. 19.

Testator in usu loquendi praesumitur se conformasse
cum usis regionis. *Disc.* 204. num. 12.

Et vide in verb. *Observantia*.

T E S T E S

Non formetur examinatio nihil prohibet. *Disc.* 11. n. 16.

Testis examinatus nihil probat contra inducentem.
Disc. 19. num. 16.

Testes esse possunt Nautae ad favorem magistri na-
vis. *Disc.* 19. num. 28.

Declaratur, quando alii vel mercatores, vel ve-
dores non habentes interitum, non aderant in na-
vi. *ibid.* num. 29.

Vel in casu, quo facti veritas aliomò haberi
non possit, nisi ab ipsis nautis. num. 30. *ibid.*

In causa propria nullam fidem faciunt. *Disc.* 13. n. 10.

Praeterea informetur, & sine citatione partis
examinati. *ibid.* num. 11.

Licet summarie examinari serventur pro adminiculanda
veritate. *Disc.* 30. num. 32.

Praeterea coram Iudice debent judicare sola
facti veritate inspecta. *ibid.* n. 33. & 38.

Testis fiduciarius, licet fides adhibenda sit, non credi-
tur, nisi cum juramento deponat. *Disc.* 33. num.
17. & 48. cum pluribus seqq. & *nom.* 67.

Testis fiduciarius, licet unicus, facit plenam proba-
tionem in eo quod deponit, dummodo deponat
cum juramento. *Disc.* 33. num. 48. & 49.

Testes deponentes de summa tenentur expungere per-
sonas, à quibus ea, quae deponunt audiverunt,
remittit. *Disc.* 6. num. 48.

Testis licet unicus deponat de facto proprio iunctis
aliis adminiculis plene probat. *Disc.* 79. num. 6.
& 7. *Disc.* 137. num. 14. *Disc.* 133. num. 12. &
Disc. 199. num. 61.

Etiam defunctus sit alius administratus. *ibid.*

Testes de communitate non probant favore commu-
nitatis. *Disc.* 99. num. 49.

Testes non admittuntur ad probandum id quod ex
libris refertur in contrarium. *ibid.* num. 50.

Testes testes, & optimam reddentes dicti ratio-
nem probant dominium. *Disc.* 106. num. 2.

Testibus bene informatis, ac specificam dicti sui ra-
tionem redditibus esse plene deservendum. *Disc.*
116. num. 4.

Ex Testibus informatis, domesticis, & interessatis,
bene probatur mercium depraedatio. *ibid.* n. 5. & 8.

Testes ratione officii, & qualitate personae magis
probant. *ibid.* n. 6. & 12.

Contra violentiam depraedationem admittuntur etiam
testes aliquam patientes exceptionem. *ibid.* n. 7.

Ad contrahendum testium contrarietas omnia possi-
bilibus fieri debet interpretatio. *ibid.* n. 8.

Testium contrarietas non amittitur si non est in
substantialibus, sed in accidentalibus. *ibid.* n. 9.

Ad supplendum probationem testium datur juramen-
tum suppletorium. *ibid.* num. 10. & 43.

Unus testis Sacerdotis depositio, licet minus solen-
niter habita, infervit pro valida conjectura. *Disc.*
104. num. 68.

Testes examinati sine citatione partis, quamvis non
sufficiant ad legitimam probationem, nihilominus
inducunt ad iudicium, vel saltem praesumptionem. *Disc.*
117. num. 33.

Integram etiam probationem faciunt, si sint om-
ni exceptione majores, & quando proceditur in
causa de equitate, vel sola facti veritate in-
specta. num. 34. & 35. *ibid.*

Juvenes, aut minores mercatores possunt esse testes
in causis eorum principalium. *Disc.* 149. num. 7.

Ratio afferret. num. 8. & 9. *ibid.*

Testes probant contra inducentem. *Disc.* 141. n. 65.
& *Disc.* 149. num. 31.

Testis contra detrahentem datur interrogatoria plene
probat. *Disc.* 149. num. 33.

Repertio testium dari solet expensis parentis, si omi-
serit in termino sibi per Iudicem assignato exhibere
interrogatoria. num. 34. *ibid.*

Contrarium verius quando intervenit longi, ac
gravis contumacia repetere volentis. n. 35. *ibid.*

k a Ad

Ad salvandam depositionem testium deponentium de tempore cum dictum in *error* immutetur aliquid de tempore. num. 16. *ibid.*

Significatio Testium generalis: etiam admittitur in confessorum extrajudiciali. Dific. 173. num. 2.

Testes singulares si sine admittuntur admittuntur ad probandum. num. 3. & 7. *ibid.*

Testis quantum de credulitate deponat, h. enim subleatur alicuius testis admittendo oblatione aliquid deponentis, habetur ac si esset cum dicto teste confessus. Dific. 173. num. 5.

Testis licet de credulitate deponat, efficacissimum tamen semper admittendum prabet. num. 6. *ibid.*

Constatia Testium, quando veritas circa accidentalia, non admittit fidem substantiale eorum depositionum. num. 8. *ibid.*

Pauperes non detrahunt fidem Testis, quando aliter sit persona honeste vite. num. 9. *ibid.*

Testis semper praesumitur honeste vixit, nisi contrarium probetur. num. 10. *ibid.*

Testis defectus suppletur ex numero majori testium, & ex admittuntur concomitantibus. num. 11. *ibid.*

Testes admittuntur, & numero majores perfectendi sunt alia paucioribus. Dific. 122. num. 14.

Testes plures numero praesumuntur paucioribus. Dific. 125. num. 12.

Presertim si sint conjuncti admittuntur. num. 13. *ibid.*

Testium ingente numerus supplet defectum iudicii, & extrajudiciali etiam, & aliam quemcumque. Dific. 125. num. 24. Dific. 122. num. 15. & Dific. 170. num. 19.

Et alicuius eorum multitudinem solum reddere iudici notitiam. *ead.* Dific. 125. num. 15.

Testes alicuius admittuntur plane praesentem, etiam non fuerint examinati. Dific. 125. num. 17. & Dific. 137. num. 13.

Testes ad effectum probandi consuetudinem. Vide *Consuetudo*.

Testium assertionibus succedentibus depositionibus, & falsis eorum extrajudicialibus, & absque positae citatione factis plena fides habenda est. Dific. 201. num. 1.

Testibus pauperibus, vitiis, variis loquimibus, conjunctis, commissis, habentibus interesse, & qui praemeditatum firmum habuerunt, nulla fides habenda est. *ibid.* num. 7.

Testium defectus non suppletur ex numero, quando omnes aliquam patitur exceptionem. num. 2. *ibid.*

Testis deponens de consuetudine etiam non interrogatus, tenetur reddere rationem suae depositionis. Dific. 111. num. 16.

Testis de alicuius alicuius fidem non meretur. Dific. 211. num. 17.

Testes qui aliquos patiuntur exceptiones nihil probant. Dific. 212. num. 13.

Testes quando plures sunt, & unanimiter de eodem deponant, defectus si patitur, et affertur numero suppletur. *ibid.* num. 14.

Testis alicuius idonei admittitur, maxime cum agitur de re, de qua per alios constare non possit. Dific. 212. num. 15.

Testes deponentes de penia, de qua participat, minime accedentes sunt. Dific. 213. num. 41.

Limita, si deponant de re gesta in medio materiae, quia in hoc casu, etiam minus idonei admittuntur. *ibid.* num. 42.

Testis unus deponens favore praedictoris de jure non probat, si sit inductus dum retineatur sub quo possit. Dific. 214. num. 8. & 11.

Testis deponens de re cadente sub suis sensibus, vel de re spectante ad suum officium, & institutum magis credendum est. Dific. 226. num. 28.

Testes aliquam exceptionem patientes satis probantur exclusionem culpe, ubi non veritas alius haberi non potest. Dific. 226. num. 28.

Maxime quando verosimilitudo deponat. num. 30. *ibid.*

TESTIMONIALIA.

Testimonialia requiruntur ad tollendum periculum fraudis, & praesumptionis venae expromissionis

mercedis, & voluntatem ad infideli. Dific. 218. num. 35.

Et vide in verb. *Grati*, & in verb. *Nate*.

TESTIMONIUM.

Testimonium Notarium est suspectum, praecipue quando sunt complures eisdem culpe commissa à Capicorno. Dific. 19. num. 17.

TEXTUS.

Textus in L. 2. C. de *Notariis*, proculdubio canonis in causa *particulari*, neque favore Testi. Dific. 1. num. 162.

Contrarium habetur, & limitatio. num. 163. & 164. *ibid.*

Explicatur textus in L. *sed et si Populi* 11.5. *Profructum*, ff. de *Infir.* *ad. Dific. 144. num. 8.*

Explicatur textus in L. qui *Physici* 1. C. de *Notariis*. *ibid.* 11. Dific. 102. num. 1.

Declaratur textus in L. si *pater ff. de manum. vic.* *ad. Dific. 203. num. 8. & 13.*

Declaratur textus in L. 2. §. si *qui daturus ff. de Donat.* *ibid.* num. 11.

Textus in L. *ut in*, C. de *Libert. & Inter. postul.* *ad. Dific. 211. num. 20.*

Textus in cap. *Significavit de Jure* & in *Extrav.* multa *ead.* quid disponat. Dific. 211. num. 44.

Et Text. in cap. *Overmondem de Jure*, & alicuius praedictorum ratio offertur. num. 50. *ibid.*

Textus in L. cum *Tabernam*, & in *Offic. ff. de Pignor. & hypothec.* explicatur. Dific. 218. num. 63. 64. & 65.

Refertur intelligentia Textus in L. num. & servus 22. §. *Mandato suo ff. de negot. gest. Dific. 225. num. 26.*

Textus in L. de *illo ff. pro socio*, & in *L. cum & servus*, explicatur. *ibid.* num. 29.

Textus in L. si *volenda* 10. §. *si in conditione*, ff. ad L. *Rhodium*, expeditur & declaratur. Dific. 226. num. 31. & seqq.

T I M O R .

Timor amittendi res suas censetur iustus. Dific. 12. num. 7.

Et liberat ab eo, ad quod quis faciemum tenetur. num. 8. *ibid.*

T I T U L U S .

Vide *Judicium*.

Titulus vel actio penes unum remanere possit, & penes alterum utiatur, & committitur contractus. Dific. 5. num. 22. & Dific. 43. num. 12.

Et unus possit esse alicuius alicuius respectu commodi, secus respectu iusti, aut alicuius. *ead.* Dific. 5. num. 38.

Ex titulo, vel causa perambulatio actus praesumitur factum. Dific. 11. num. 7.

Ex tituli, & nominis representatione deducitur qualis sit vera qualitas persone. Dific. 43. num. 7.

Pes est iustum nullum, & exceptionem nullam allegare, quam nihil. Dific. 102. num. 21.

Quia tunc praesumitur nullum meliorem titulum competere. *ibid.* num. 22.

Titulus iustus requiritur, quando agitur de acquirendis rebus alienis, secus in propriis non amittendis. Dific. 212. num. 70.

Titulus iustus non deficit in acquirendis bonis iniuriarum. num. 71. *ibid.*

Et ex illo oritur bona fides. num. 72.

Mora praesumitur alicui, ubi agitur de acquirendis honorum Tuncarum. Dific. 213. num. 45.

Tituli, & causa denotat exceptionem ad legitimam praedicti inducendum, reprobant antecedensores, cuiusmodi speciem praesumitur. Dific. 224. num. 38.

T O T U M . I N D E P A R S .

T R A C T A .

Vide *Littera*, *Commissio*, *Trabum*.

Tracta non tribuitur subiectum, sed ei qui illam ordinavit. Dific. 128. num. 72.

T R A C T A T U S .

A tractatu quilibet ex partem semper resolvitur potest. Dific. 119. num. 70.

Tractatus in rubro est attendendus, nihilque operatur. *ibid.* num. 71.

TRADITIO.

Pecunia non censetur tradita, si tradatur ut restituatur. Dile. 105. nom. 7.
 Donator non tenetur de evizione, quando donatio incipit à traditione. Dile. 109. n. 1.
 Donatio dicitur à traditione incipere, cum res traditur eo tempore, quo illa donatur. ibid. num. 2.
 Neque per verba offerre, tradit, & huiusmodi efficitur donatio incipiens à traditione, nisi addit res presentis. ibid. num. 3.
 Etsi incipiat à traditione, vide quando donator sublimioris de evizione teneatur. Dile. 109. n. 4.
Idem. ibid. n. 6.
 Vide plura in verb. Donatio.

Traditio rei venditæ facta Procuratori, habetur potius ac si facta fuisset ipsi principali. Dile. 137. nom. 2.

Traditio mercium facta de committentis mandato multorum, aut nautariorum, censetur facta ipsi committenti. Dile. 137. nom. 3. Idem. ibid. n. 19.

Per traditionem mercium venditorum facta à Procuratore sub nomine, & signo mandantis, an perfecta dicatur. Dile. 179. nom. 18. & vide Pendens, TRAHENS.

TRAHENS.

Qui de mandato alterius trahit non potest dici trahentem, sed procurator illius, quo trahit. Dile. 138. nom. 4.

Trahentem non tribuitur tradit, sed ei qui illam ordinavit. Dile. 138. nom. 14.

TRANSACTIO.

Transactio semper talis scietur facta non infringitur premissis erroris, sed valida est, & sustinetur. Dile. 166. nom. 21.

Verbis generalibus, & amplissimis concepta comprehendit futura, & incognita, & alia non expressa, & extenditur ad quasvis causas, & personarum. Dile. 177. nom. 2.

Transactio seu quærentia facta ex aliqua causa, licet verbis generalibus concepta, restringitur tamen ad terminos eiusdem causæ. ibidem. num. 3.

Declara, ut num. 6.

Fallit tamen quando transigentes non possunt ex hac restrictione consequi desideratam terminationem contrarium petendum inierit eos venientium. ibid. num. 5.

Debitum ex deposito non intelligitur comprehensum in transactione generali inter partes. Dile. 177. nom. 4.

Commerium verius fiant generali, & effranta verborum conceptione, & ampliatione. ibid. num. 7. & 9.

Declaratur contraria auctoritates. ibid. num. 10. & 11.

Transactio non recipit declarationem ab observantia, quando illa est clara, & literalis. ibid. n. 13.

Transactio super re certo, & clato non sublimetur. Dile. 217. n. 24. & Dile. 222. nom. 23.

Et de ratione, cod. Dile. 217. nom. 15.

Transactio facta per vim, & metum prædatoris, nullus est roboris. Dile. 214. nom. 9.

Transactio valida, & iusta, est omnino servanda. Dile. 222. n. 11.

Ad subsistendum transactionem sufficit doctus relictus ex auctoritate unius excellentis Doctoris. Dile. 222. nom. 54.

Eam quod præsumitur sit parum dubia, dummodo evidens calumnia non interveniat. nu. 55. ibidem.

Transactio ad instantiam Partium à Principe confirmata est irrevocabilis. Dile. 222. nom. 63.

Maxime si sit geminata, cuncta, & observantia. ibid. nom. 64.

Transactionem impugnans debet prius restituere quidquid accepit vigore ipsius transactionis. Dile. 222. nom. 65.

Transactio inita per fideicommissarium bona fide, & iustiter ligat etiam successores. Dile. 222. n. 66.

Ad rescindendum transactionem ex capite iustitiae, requiritur laesio enormissima. Dile. 222. nom. 62.

TRANSMISSIO.

Transmissio mercium, quando censetur approbata. Vide Adreses.

Confessio de Commercio. Tom. II.

Transmissio pecuniarum in auctoritate probatur ex literis dell' Andata, & del Risparmio. Dile. 203. nom. 16. 22. & 23.

TRANSUMPTA.

Vel exempla non servata servanda faciunt cum admittuntur interventionibus presumptionem, aut aliam. Dile. 20. nom. 17.

Transumpta sine citatione, ac rebus, nullam probationis gradum faciunt. Dile. 104. nom. 60.

TURCÆ.

Vide: Navit. Nava.

Turcæ possunt iuste deprederi à Christianis, sicut & Iudæi, nec non contra bona. Dile. 211. n. 80. & Dile. 212. nom. 2.

Viola, mergo, naves, & alia ad usum belli parata an sint semper prohibita deferri ad Turcas, & Infideles, distinctiones, & limitationes, vide. Dile. 211. ferè per tot.

Christianis inter & Turcas bellum perpetuum indubium est. Dile. 212. nom. 1.

Navem ad Turcas spectare, & prederi posse presumptionibus convincitur, & maxime ex quo alias à Catholicis predata fuerit. Dile. 212. n. 37. & 38.

Christiani auxiliares, & confederati cum Turcis prederi possunt, & de ratione. Dile. cod. n. 44. Illorum depredatio de Jure Canonicum, & Gentium permessa est. ibid. nom. 65.

TUTOR. Vide ADMINISTRATOR.

Non potest percipere expensas factas in administratione lris pupilli contra verum creditorem. Dile. 22. nom. 32.

Idem in administrationibus publicis. num. 33. ibidem.

Tutores, etiam sine Decreto Judicis, pecuniam ad cambium ex iusta causa pro pupillo accipere possunt. Dile. 27. nom. fin.

Cum Tutore gesta, antequam sollemniter Tutor adimpleverit, ob honorem fidei contrahentes valida sunt. Dile. 35. nom. 31.

Tutores tenentur de suo, si minus sine tutore recte non adimplerit. Dile. 50. nom. 16.

Tutorum plura genera enumerantur. Dile. 182. n. 1.

Et quia dicitur Tutor honorarius. num. 1.

Tutores infoludum tenentur erga pupillos pro administratione, & gestis etiam ab altero contrare, & licet inter ipsos tutela fuisset divisa. Dile. 182. nom. 2.

Limita quando divisa fuit à Testatore, vel Iudice. ibid. nom. 4.

Tutores non administratores, si conveniuntur ad reddendam rationem, habent plura beneficia remissivè indicata. Dile. 182. n. 3.

Licet eis non fuerit data administratio, tenentur in mores, gesta, & administrationem, ac rationes Tutoris administrationis inquirere, ut sciatur si male ille gerat administrationem duo tituli, n. 6. ibidem.

Limita, & declara n. 18. & seqq. ibid.

Tutores dati notitia causa absque administratione à Testatore tenentur instruire, & informare sicut Tutores administratores de statu, rebus, & negotiis Tutoris. ibid. nom. 7.

Tutores, sive honorarii, sive dati notitia causa, seu quilibet alii administrationem non habentes, non tenentur de gestis ex culpa, vel negligentia aliorum Tutorum administrationem, secus si defectum in eorum respectivo officio, vel innotere. num. 8. & 10. ibid.

Referuntur obligationes, & monera que habent de jure Tutores relictii, vel dati absque administratione. num. 9. ibid.

Tutores dati ad protectionem annuum pupillorum, quoque dicantur. num. 11.

Et illi tenentur duntaxat de dolo positivo erga pupillos pro gestis, & administratione aliorum tutorum. ibid.

Confiliarius, seu confilior relictus Tutoribus, non tenetur erga pupillos, nisi de dolo adducto in confilio. Dile. 182. n. 12.

Amplius ad casum, quo fuerit confilior, etiam simul relictus confilior, obsequat tamen administrationem. num. 13.

Limite, si fuisset solutus cotinuer cum admistratore, num. 16. *ibid.*
 Titores non teneantur sequi conditioni confessoris à Testatore relicti, licet testator nōdāverit nihil sine eo agi posse per tuores, num. 17. *ibid.*
 Secus est, si confessor relinquatur simul tutor, tam in officio, quam in administratione. n. 18. *ibidem.*
 De jure excluditur tutor, qui credit viro bono, & digno. cum. 20. *ibid.*
 Tuores tenentur de lata, & levi culpa, non autem de levissima. cum. 22.
 Et de ratione. *ibid.*

V

V A L O R.

Vide Pretium. Pretius. Modera.

Valor mercium asscuraturarum quomodo probetur. Vide *Risum.*
 Valoris rei præsumptio militis pro summa certa io obligatione deducta. *Disturs.* 143. numer. 6.
 Valoris dimittitur ad raram onem. *Disturs.* 143. §. 74.
 A valore de pæterito argui non potest ad presens, sicut e contra. cum. 28. *ibid.*
 Valer per Peristis probatur non potest, nisi secundum tempus inspectionis. cum. 61. *ibid.*
 Valoris probatio non refusa ex solo tractatu non effectuat. cum. 64. *ibid.*
 Valor ex substantiatione assumptus presumitur iustus, & talis præsumptio si non est juris, & de jure, saltem est juris. *ibid.* §. 47.
 Valor ex substantiatione desumptus presumitur verus, nisi contrarium concludenter probetur. *Disturs.* 143. numer. 40. & 71.
 Valoris melior ratio haberi non potest, quam per substantiationem. cum. 70. *ibid.*
 Valor potest à iudice determinari, quando aliquis accessit dicitur, cum. 76. *ibid.*
 Valor rerum sicuti variatur, non bene probatur à precedentiis contractibus, sed ab ultimo. *Disturs.* 144. numer. 7.
 Valor fragum, vel citiarum probatur ex fide publici Officialis Annonæ. *ibid.* numer. 8.
 Valor frumenti non est attendendus de tempore messis, cum. 9. & 11. *ibid.*

V A R I A T I O

Variatio actus illius perfectionem supponit. *Disturs.* 103. numer. 60.

V E C T O R.

Vectorum appellatione veniunt hi, qui vehuntur. *Disturs.* 15. §. 12.

V E C T U R A L I S.

Vide in verb. *Conditor.*

V E N D I T I O

Sine pretio stare non potest. *Disturs.* 44. numer. 17.
 Pacta, cum li parti, & conditioni que si aggraverent d'acordo, perfecta est de iure. *Disturs.* 74. numer. 1. & 6.
 Et tali casu de quibus pactis intersteterant contrahentes. *ibid.* numer. 7.
 In contrahentium voluntatem pacta, seu conditiones ut pars pretii confecti non possunt. *Disturs.* 14. numer. 2.
 Declaratur. numer. 4.
 Non vincitur ex vielo folio rei emptæ, vel procedente ex illius natura. *ibid.* numer. 3.
 Pacta accidentalit pacta in contractu venditionis possunt confecti in arbitrium tertii, & ipsorum contrahentium. *Disturs.* 14. numer. 2.
 In pactis accidentalibus recurrendum est ad officium Iudicis pro eorum declaratione. *Disturs.* 14. numer. 2.
 Pacta iudicialia, ut verò pars contractus, non valent confecti in arbitrium contrahentium. *ibid.* numer. 2.
 Etque pretium non potest confecti in arbitrium ementis, sed de æquitate canonica. *ibid.* numer. 10.

Que tamen solam totam habet in loco, & terra Ecclesie. *ibid.* numer. 11. §. 17.

Contrarium, quod nempe possit dicta pacta, & pretium confecti, probatur. *ibidem.* numer. 14. §. 1. & 16.

Texas in *L. in venditor. C. de Contrah. empt. dicitur.* *Disturs.* 14. numer. 16. & 17.

Venditio facta cum clausula pro iusto pretio est valida. *Disturs.* 14. numer. 18.

Idem, quando pretium calculatum est in arbitrium boni viri, vel peritorum. eodem numer. 18. & 19. *ibid.*

Facta simpliciter sine pretio, intelligitur semper pro iusto pretio declarando ad arbitrium boni viri, vel Iudicis. *Disturs.* 14. numer. 19. & 21.

Venditio non valet, si facta fuerit quousque valoris tali mense. *Disturs.* 14. numer. 20.

Pretium per relationem officabile habetur pro eorum. *Disturs.* 14. numer. 21. & 26.

Et reprobandur *Gratian. & Adhuf.* contrariam tenentes. *ibidem.* numer. 22.

Venditio facta pro iusto pretio dicitur contrahens inominatus. *ibid.* numer. 23.

Contrarium firmatur. cum. 24.

Pretium ubi non est constitutum, resolvitur contra dictus inominatus, & agitur præscriptis verbis secuta traditione. *ibid.* numer. 25.

Non potest subterfieri ut contrahens inominatus contra mentem contrahentium, sed in eam resolvitur. *Disturs.* 14. numer. 26.

Et tali casu venditor agere debet ad declarationem pretii taxandi per Iudicem, si res emptæ non esset amplius integra. cum. 27. *ibid.*

Pretium rei venditæ si constituitur in arbitrium personæ certæ, non secuta declaratione contrahens resolvitur. *Disturs.* 14. numer. 27. & 28.

Secus, quando non fuit electa industria aliquos certis personis. *ibid.* numer. 29.

Sed prædicta distinctio non est vera. *ibid.* numer. 30. §. 1. 31. 32. 33. & 34.

Ubi etiam reprobandur contrarii.

Declaratio pretii requiritur in re venditæ, etiam si habetur certum pretium ex consuetudine, vel conventionione. *Disturs.* 14. numer. 35.

Pretium rei emptæ declarandum attenditur tempore declarationis faciende non venditionis. *ibid.* numer. 37.

Facta pro pretio declarando à peritis, quorum unus à venditore, alter ab emptore eligendus est, valet. *Disturs.* 14. numer. 38.

Quia periti non minus consensit à principio per partes electi. *ibid.* numer. 39.

Imo, si arbitri electi pretium non declarant, non potest recurrere ad iudicem. cum. 40.

Et in casu discordiæ isti duo electi cogi possunt ad eligendum tertium. *ibid.* numer. 41.

Venditio facta pro pretio expresse, & insuper pro pluri, vel minori quod eximabitur, valet, & est perfecta. *Disturs.* 14. numer. 42. & 43.

Valer venditio, hoc solum pars pretii sit certa. *ibid.* numer. 44.

Venditio sub pretio incerto implicite continet titulum pretium, quod communis usus certissimi potest. *Disturs.* 14. numer. 45. & 46.

In venditione adeo semper tacita reservatio dominii. *Disturs.* 18. numer. 1.

Et dominium in emptorem non transferatur, nisi interveniat post traditionem rei, solutio integri pretii, vel fides habita de illo. *ibid.* numer. 6.

Venditionis contractus resolutio, omnia illius accidentalit resolvatur. *Disturs.* 18. numer. 10.

Et sic venditor restituitur debet omnes fructus, quos percipit ex fundo vendito. *ibid.*

In venditione non sufficit ad transferendum dominium ritus, & rei traditio, nisi interveniat etiam pretii solutio, vel fides de pretio. *Disturs.* 18. numer. 22.

Neque sufficit solutio partii pretii, neque fides in parte pretii, sed ad ultimum numerum pretium solvi debet. *ibid.* numer. 20.

Venditio in resolvatur eo merces traditis inferioris conditionis, quibus non fuerunt emptæ, vendit. *Disturs.* 18. numer. 47.

Mercatores non possunt in pace committere mercatores corporales, cum alii incorporei, num. 48. ibid. Limita ut num. 50. ibid.

Neque quicunque possunt committere similes facturas, nec quoscunque alias, remissive. num. 49. ibid.

Merces optima qualitate mixta cum inferioribus tuta conscientia vendi possunt, dummodo cedantur ad valorem aliarum rerum, quae eodem pretio venduntur ab aliis mercatores. Dife. 34. num. 34.

Afferatur contraria opinio. num. 35. ibid.

Et conciliatur cum prima per Antorem 8. 64. Venditio facta pro pretio, quod concedebatur loco valet. Dife. 36. num. 14.

Venditio valet, facta pro pretio, quo res alias fuit empti. num. 17. ibid.

Venditio ibi continetur, ubi pretium intervenit. Dife. 36. num. 25.

Et hoc procedit etiam in rebus incorporalibus. ibid. num. 30.

Venditio rei evidenter secuta non potest agi ad rescissionem contractus, sed tantum ad interesse actionis ex empto. Dife. 39. num. 33.

Venditionis contractus rescinditur si res vendita reperitur aliquo vinculo, vel obligatione affecta. Dife. 39. num. 36.

Ea assignatur vera ratio. ibid. num. 41.

Paria in iure sunt, quod res vendita ab antio tradi non possit, & quod postquam fuerit tradita, ea evincatur. Dife. 39. num. 42.

Res vendita evicta non potest agi ad rescissionem pretii, sed solum interesse, & ideo interesse minus esse potest pretio recepto per venditorem. Dife. 39. num. 44.

Venditionis, aut locationis, aut alias huiusmodi contractus, si in parte rescisus remanet, in totum rescindi debet. Dife. 39. num. 45.

Pro venditis, seu permutatis visibilibus mercibus, quae actio, & quibus competat, & limitantur, ac declarationes vide. Dife. 39. num. 46. & 47.

Latro ultra dimidium non habet locum, nisi quando ementur pro decem, quod valet viginti. Dife. 39. num. 48.

Sed in permutantibus, & venditionibus hinc inde plurimum mercium non debet rescindi contractus, ex lesione ultra dimidium reperta in una re tantum. ibid. num. 49. & 50.

Dummodo in aliis rebus, vel partibus contractus, tanta utilitas invenitur, quae compensare, vel saltem excludere valeat lesionem ultra dimidium repertam in una re, vel parte tantum contractus. ibid. num. 51.

Pro mercibus, quae immutatim venduntur, unusquisque pretium constitui potest, quod in venditione magis quantitas mercium. ibid. num. 52.

Res venditae pretium praesumitur ad virum pervenisse, si licet vir, & uxor fateantur simul & seorsim illud recepisse. Dife. 38. num. 4.

Contractus venditionis dicitur alteratus, si variatum sit pretium, nam illud dicitur de substantiis contractus. Dife. 39. num. 10.

Periculum rei venditae pendente conditione eam redimendi non spectat ad habentem potestatem redimendi, sed ad eum qui retrovendere promittit. Dife. 39. num. 24.

Periculum interitus, seu peremptionis rei sub conditione venditae pertinet ad venditorem. Summ. 25. ibid.

Pactum conventum, ut pretio sessuus res vendita ad venditorem revertatur, vel ei restituantur, differt a pacto retrovendendi. Dife. 39. num. 29.

Bestia vendita & de mortua intra breve tempus parturientem dicitur post venditorem, praesumitur fuisse moribunda de tempore venditionis. Dife. 39. num. 31.

Pretium dicitur certum in venditione si retinatur sit ad illud, quod currit in publico foro, vel loco emisse declarationis. Dife. 38. num. 37.

Venditio quoad simulationem, vide. Simulatio. Pactum apponitur in venditione solvendi pretionem, si postea venditio est simulatio in mu-

tuum resolvatur, debet solvi in pactum conaturali mutuo & videlicet solvendi illud iustum interesse, quod contrahens iniquum mercatores patitur. Dife. 38. num. 28. & 27.

Res venditae traditio. Vide. Traditio.

Dominium rei venditae transferre nequit, nisi prius res venditae potestatem, aut mensurata sit. Dife. 37. num. 1.

Declaratur, & limitatur. num. 6. & 7. ibid. Venditionis contractus rescindi nequit ex defectu, vel adimplementum consistens in mora paucorum dierum. Dife. 37. num. 2.

Venditionis contractus non adimplementum solvi nequit, nisi adde pactum solvendi in casu adimplementum non fecerit. Dife. 37. num. 3.

Pactum solvendi in casu adimplementum non fecerit rescindi nequit contractum venditionis, si adimplementum sequatur in tempore, quo nondum datum aliquod passus sit emptor. Summ. 10. ibid.

Venditionis, & emptionis contractus inter absentes, quo loco dicitur celebratus, si contrahentes primum in pretio differant, deinde pro minori pretio conveniant. Dife. 37. num. 3. & 4. 31. & 32.

Venditio nulla est si sit in se contrahentes in pretio differant. ibid. num. 4. & 5. 32. & 30.

Limita ut num. 6. ibid.

Venditio per traditionem interitum facta a Procuratore sub nomine, & signo mandantis, perfecta dicitur. Dife. 37. num. 35.

Ac transferre verum dominium in emptorem. ibid. num. 36.

Etiam facta non sit vera, & res non tradita in, quando merces apponitur sicut a mandatario in balis, & facilius, & traditae sunt nautae, & venditori. ibid. num. 40.

Venditio eum, seu mercium sequestrationem facta a sequestratore iudicis, & citatione paritum, valet si facta fuerit bona fide, vel pro pretio, quo communiter merces, vel res vendebatur. Dife. 37. num. 44.

Venditio facta a minore, absque interveniente duorum consanguineorum, & uniusimane contractus, nulla est vigore status Alicant. Dife. 37. num. 45.

Amplius est contractus factus iuramento iunctus. num. 2.

Et de ratione. ibid.

Etiam si Parens in contractum renunciaverint iuramento, quod fieri nequit illic favore patris. num. 4.

Quamvis minor se obligaverit via executiva, & cum obligatione camerae, num. 3.

Erratus alienum fiat favore mulieris, pro affirmantis praestanda, & deo confutanda. n. 4. & 5.

Et de rationibus. ibid. Limita, quod haec procedant in obligatione minoris non necessaria, sicut in necessaria. num. 2. ibid.

In venditione pignoris doli pro securitate capitalis, pretium impunitum prius in interesse decurio, & omne reliquum in forem. Dife. 38. num. 13.

VENDITOR.

Emptor, licet solvendi partem pretii, non acquirit dominium rei sibi venditae ad eam partem solvi. Dife. 38. num. 2.

Venditorem semper remanere fructus rei venditae, si est dominum dici potest translationem in emptorem. ibid. num. 8.

Res potest alteri vendi sine tali suspitione, si praestato termino pretium ab emptore non solvatur, vel alius reditus. Dife. 38. num. 9.

Limita in casu, quo fuerit iam tradita emptori. ibid. num. 11.

Contractus venditionis resolutio omnia illas accidentalia resolvantur. Dife. 38. num. 10.

Et sic venditor debet restituere omnes fructus, quos percipit ex fundo vendito. ibid.

Emptor, si non solvitur pretium, tenetur restituere eodem fructus, quos recepit ex fundo sibi vendito. Dife. 38. num. 12.

Dominium uide non transfertur in emptorem per in-
uestituram factam à Domino directo, nisi per eum
solum etiam fuerit pretium rei emptæ. *ibid.* n. 13.
Periculum rei venditæ spectat ad emptorem ex natura
contractus, non uero ex causâ dominii. *ibid.* n. 14.
Stipulatio facta de pretio solvendo ad voluntatem
venditoris est ad favorem ipsius, ideoque præten-
di non potest ab emptore fuisse sibi factam ali-
quam diminutionem ad solvendum. *Disc.* 38. num. 16.
Et hæc clausula *ad voluntatem creditoris*, nihil
comitæ venditionem operatur. *ibid.* num. 17.
Et non præstat à mora incurta per debito-
rem ob lapsum diei interpellationis. *ibid.* num. 18.
Alia uide in verb. Clausula *ad voluntatem ven-*
ditoris.

Quamvis pretium sibi solvatur potest venditor re-
tinere rem venditam. *Disc.* 38. num. 27.

Et eo ipso quod retinet rem, tacite declarat se
nolle habere fidem de pretio. *ibid.* num. 24.

Ad probandam fidem de pretio non sufficit traditio
rei facta à venditore. *Disc.* 38. num. 28.

Venditor, licet habuerit fidem de pretio pro tempore
incertum, adhuc fructus recompenlativi debentur
ab emptore. *Disc.* 38. num. 31.

Nam dilatio incipit temporis concessa emptori
ad solvendum non removet illum ab obligatione
solvendi interest fructus recompenlativos. *ibid.*
num. 32.

Venditor rapit omnes fructus suos, si non est in mo-
ra tradendi rem. *Disc.* 38. num. 36. & seq.

Est inconveniens, quod emptor sine pretio rem ven-
ditam habeat ex solo comitatu fructuum ipsius rei
venditæ ab ipso venditore perceptorum. *Disc.* 38. n. 40.

Venditor tenetur ad fructus recompenlativos erga em-
ptorem ad rationem pretii solvi. *Disc.* 38. num. 42.

Et vide alia in verb. *Fructus*.

Emptor tenetur prius solvere pretium, secus si em-
ptore non constet de venditore, & venditor de
emptore, & in hoc casu quomodo procedendum
sit. *Disc.* 38. num. 46.

Venditor nominis dubitans, etiam post factam ces-
sionem juram emptori, potest agere contra no-
men venditum, nisi unum ex requisitis notis in-
veniat, de quibus in L. 3. C. de *negot.* *Disc.*
38. num. 47.

Limita in venditione nominis ministerio legis
procedente, ut in casu tertii possessoria solvenda
debetur ad liberandam rem hypothecam, quam
possidet. *ibid.* num. 51. & 6.

Venditor ex reservatione domini, agere potest hypo-
thecaria ad rem venditam non soluta pretio, si
reservationem reservavit in hypothecam, si ve
dominium suspensum remanet. *Disc.* 38. n. 31. & 32.

Venditor non amittit sui redimendi, licet effluerit
tempus ei datum ad redimendum, si coproductio ex
conjectura apparet pignoratitia. *Disc.* 139. n. 30.

Venditori non compen-
santur peritio super re vendita,
quando habuit fidem de pretio. *Disc.* 153. n. 43.

Præcipue si bona fide res transiit in aliam
personam ex titulo oneroso, numer. 43.
ibid.

Venditor ad hoc et constituitur in mora tradendi
res venditas, etiam unica sufficit interpellatio.
Disc. 161. num. 30.

Venditor non tenetur gerere emptorem, nisi de
substantialibus quæstionibus, que illum possunt
trahere ab emptione. *Disc.* 135. num. 8.

Venditor, qui un de mercis in genere venditis
propriat, de quas habet intelligit tantum vendi-
disse. *Disc.* 133. num. 6. & 7.

Venditor, qui merces suas vendit habita fide de pre-
tione, & absque domini reservatione, nullam habet
præiudicem in rebus venditis adversus creditores
emptoris. *Disc.* 179. num. 20. 36. 37. & 41.

Limita, nisi in loco venditionis adfuerit flutu-
um, quod venditor præstari debeat omnibus cre-
ditoribus. *ibid.* num. 30. 41. & seq.

Venditor in re propria pro pretio præstetur omnibus
alio creditoribus etiam anterioribus. *ibid.* num. 35.

Venditoris favore consuetudines Gallie reservant hypo-
thecam specialem, & prioritatem super re ven-
dita, etiam si habita fuerit fides de pretio. *ibid.* n. 41.

Venditoris favore consuetudinem Gallie, tunc etiam
Sacrorum viginti in pluribus Principibus reservan-
tia dominum, & specialem hypothecam pro pre-
tione, ipsam habita fide de pretio, de iure
rationabilis, uti correctoria responsi Ulpiani in
L. *Procuratoris* & plene *f. de tribu. act.* *ibid.* nu-
mer. 43.

Venditor cui reservatum est dominum, vel specia-
lis hypotheca super re venditæ, agere potest rei
vindicatione adversus quoscumque creditores pro
consecutione pretii ab eis tractati. *Disc.* 179. nu-
mer. 45.

Venditor per reservationem domini præstatur in re
vendita quibuscumque creditoribus, etiam ante-
rioribus. *ibid.* num. 46.

Item per reservationem specialem hypothecam,
num. 47. *ibid.*

Et præstatur etiam in mercibus venditis, *ibid.*
num. 48.

Nec non præstatur creditoribus privilegiatis,
& ex causa etiam dotali. *ibid.* num. 49.

Et agere potest ratione reservationis domini,
ne dum contra emptorem, verum etiam contra
tertium possidentem emptoris succedere. *ibid.* n. 50.

Et agere potest extra territorium contra res ven-
ditas. *ibid.* num. 51.

Agere potest rei vindicatione adversus res venditas ex-
stantes, quando dominium in emptorem non est
translatum. *Disc.* 179. num. 52.

Et hypothecaria adversus quoscumque creditores,
etiam anteriores, quando est reservatum dominum,
vel hypotheca, etiam specialis super re vendita.
ibid. num. 56.

V E N T U S,

Vide. *Casus fortis*.

V E R B A.

Vide. *Clausula. Distin.*

Verba quamvis generalia tamenque comprehendunt
causam, de qua fieri debet specialis mentio. *Disc.*
1. num. 117. & *Disc.* 114. num. 18.

Ut bene interpretentur requirunt et finis, præ-
ter quoniam prolata fuerint, vel qua occasione, &
causa. *Disc.* 47. num. 6.

Verbum significatum debet ad intellectum bonum,
suum, & corvici applicari. *ibid.* num. 7.

Verborum impersonalitas, seu incoordinatio reducit
ad certam personam, cui ex subiecta materia atti-
bitur. *Disc.* 30. num. 10. & 11.

Verba interpretantur pro exclusionem propriæ obli-
gationis. *Disc.* 30. num. 11.

Verba subsequencia declarant à causa, vel titulo
pactum. *Disc.* 30. num. 18. & 19.

Et referri debent ad finem principum, & se-
cundum illud *declarat.* *ibid.* num. 10.

Impersonalia verba non inducunt obligationem.
Disc. 30. num. 72.

Et semper referuntur ad illam, ad quem de
jure pertinet subire onus. *ibid.* num. 76. *ibid.*

Juris intellectus non est attendendus, ubi ex
aliquo adjuncto impersonalitas sive declarata debet,
num. 75. *ibid.*

Et plura de hac materia remissive. *n. 76. ibid.*

Relatio fieri semper debet ad verba principaliter dispo-
sitiva, & ad eam dispositionis partem, cui conve-
niunt. *Disc.* 57. num. 8.

Et hoc procedit, licet relatio fieri deberet ad re-
mota, *ibid.*

Verba obscura, dubia, & æquivoca semper inter-
pretari debent contra scribentem. *ibid.* num. 2.

Verborum relatio, ita fieri debet, ut non inducant
aliqua repugnancia cum præcedentibus. *ibid.* n. 3.

Verba intelligi debent in sensu magis rationali, aut
verosimili. *Disc.* 18. num. 12.

Verba, siue actus unus quando est dubius, vel æqui-
vocus, potest semper interpretari, licet alteri parti
fuerit ex æquidivisus. *ibid.* num. 23.

Verba interpretanda sunt in sensu magis verosimili,
& intentioni contrahentium magis conformi, non
tamen sensu materiali eorum verborum. *Disc.*
63. num. 18.

Verba universalis restringuntur secundum subjectum materiam. Dile. 70. num. 5. & Dile. 214. n. 31.

Verba conclusiva qualificata per alia subsequenter adiuncta. Dile. 70. num. 37.

Verbis prohibitiuis, vel negatiuis, per quos lex, seu Statutum disponit, inducitur forma, qua non feruata, actus est ipso jure nullus. Dile. 71. num. 28. Secus si per verba affirmatiua, vel dispositiua. ibid.

Qui loquitur per verba generalia, omnium qua sub genere comprehendi possunt, meruisse censetur. Dile. 77. num. 11.

Verba affectiua animo deliberato prolata in contradietibus probant, & disponunt. Dile. 91. sum. 48.

Et non possunt impugnari, nisi de errore constet plenissime. ibid. num. 70.

Verba dubia, & obscura qualia sunt. Dile. 84. n. 2.

Verba demonstratiua, quod operentur in legalis, & donationibus. Dile. 109. num. 20.

Verba demonstratiua in quo differant a mixtiuis. ibid. num. 21.

Et quando intelligi debeant demonstratiue, vel taxatiue. ibid. num. 22. & seqq.

Sententia per verba dubia, & obscura sumi potest, quando instantia periret. Dile. 112. num. 7.

Epistole Mercatorum, si aliqua verba sunt dubia, intelligi debent iuxta veritatem mentem scribentis. Dile. 119. num. 27.

Verba clara, & non dubia attendenda sunt. num. 28. ibid.

Epistole verba dubia, & ambigua declarari possunt a scribentibus. ibid. num. 36.

Verba positiua in executiua restringi debent ad limites parui dispositiua. Dile. 144. num. 1.

Verba quoad enumeratum faciunt. Vide *Societas*.

Verba relativa referuntur ad eam partem, in qua Testator eisdem verbis usus est. Dile. 160. num. 20.

Verba clausulae quamvis generalia restringi debent ad veritatem, precipue si absurdum sequeretur. Dile. 174. num. 14.

Verbum conventionis, an cuiuslibet dispositionis semper trahi debet ad possibilibus, & suum intellectum. Dile. 182. num. 9.

Et ita intelligi debent, ut aequalis sit contrahentium condicio. num. 10. ibid.

Et iuxta modum, & significationem, quam patitur subjecta materia. num. 11. ibid.

Verbum in una dispositione possum habere diversos respectus, si in uno eorum non potest verificari dispositio, nisi diverso modo, diversimode intelligi debet, ut effectum suum secundum diversos respectus formetur. Dile. 182. num. 14.

Et quoties subjecta materia non patitur, quod eodem modo idem verbum accipitur, diversimode interpretandum est, ut proportionabiliter subjecta conuenire accommodetur. num. 15. ibid.

Verba sequentia, quamvis generalia restringuntur ad ea, quae superius expressa sunt. Dile. 173. n. 17.

Verba in contradietibus appolita per contrahentes non debent remanere otiosa, neque superflua, sed debent effectum suum formari. num. 24. ibid.

Verba Notarii. Vide *Notarius*.

Verba Mercatorum intelligi debent in sensu, quo ipsi ea intelligunt, licet communiter, vel de iure habeant diversam significationem. Dile. 148. n. 17.

Verba sunt referenda ad id, cui magis conueniunt, & protius adaptantur. Dile. 137. num. 27.

Verba improprie accipiendi sunt, ut voluisti Testatoris interpretari. num. 28. ibid.

Verba semper intelligi debent, ut explicitam voluntatem contrahentium non destruant. num. 30. ibid.

Verba intelligenda sunt secundum subjectam materiam, licet suppleri debent. Dile. 131. n. 10.

Verba quamvis universaliter intelligenda sunt iuxta eorum eursum ordinem, non vero extraordinarium. Dile. 130. num. 15.

Interpretatio verborum semper sumenda est quae voluntati contrahentium fit accommodata, licet verbis non conueniat. Dile. 129. num. 28.

Interpretatio quilibet tribuenda est verbis ad evitandam contrarietatem. Dile. 137. num. 30.

Verbo quatuor adiecta *veritas* debet de tempore verbi. Dile. 177. num. 31.

Verba vulgariter formata probant in facie, vel legibus debent intelligi secundum communem, & vulgarem hominum sententiam. Dile. 180. num. 17.

Verba semper in bono, vel improprie sensu sumenda sunt ad evitandum absurdum, vel inuersionem. Dile. 197. num. 8.

Verba eadem aequaliter, ac determinata semper continere debent significationem. Dile. 214. num. 37.

Verba in Statutis sunt strictè interpretanda, nec extendi possunt de casu ad casum. Dile. 224. n. 17.

VERBA IN SPECIE.

Che il Padrone possa passare, e recare quelle parti a lui ben volte, exponuntur. Dile. 1. num. 130.

Di poter navigare a destra, e a sinistra, ita exponuntur, ut tantum diversi possint iter, quoniam intersit facilius navigationis, non autem ut in uno deventur ab itinere destinato. Dile. 1. num. 131.

Secus, si assertio facta sit secundum formam nostram Ianicalem. ibid. num. 132.

E per noi, importat mandatum. Dile. 9. num. 37.

Dire offrire appalti ad Scribam Navis subscribentem in fine Apostoli nuntiationis testem ad confirmationem, & non ad ipsum scribentem. Dile. 10. num. 13.

Et quid illa importent. ibid. num. 16.

Peto per pieno, appolita in Cambio Martiano quid importent, & quale pactum continent. Dile. 14. num. 20. & 21. 22. Dile. 62. n. 22. 23. & seqq.

Et an valeant sicut statuta Ianicæ de *Servituti*. eod. Dile. 14. num. 21.

Con la parti, & *Condizioni che si aggraverano il accordo*, non inducunt imperfectionem contractus venditionis. Vide in verb. *Pandicio*.

Per quelle fosse di valermi, *ad incorno vi offro il mio obbligo*, non inducunt verum, ac propriam inflationem, seu potius suffusionem. Dile. 31. num. 21.

Vi faremo del erario prendendo il tutto sopra di noi, periculum assumptionem important. Dile. 39. num. 8.

Per la valuta avuta, in litteri scambii appolita probant veram solutionem. Dile. 41. num. 1.

Item simpliciter, *per la valuta*. Dile. 48. n. 7.

Et quid importent. ibid.

A vostra voglia, e a vostra disposizione, promissionem in rem propriam conflatam. Dile. 44. n. 9.

Secus, si mandatum principale factum non favore mandantis. ibid. num. 10.

Et ad cognoscitur, quando periculum rei demandate spectat ad mandantem. ibid.

Item in hoc casu predicta verba resolvuntur in mandatum *cum libera*. ibid. num. 11. & num. 19. ubi declaratur.

A vostra voglia, importat etiam translationem dominii. Dile. 44. num. 13.

Intelligi, si subjecta materia ita patitur, & concurrant extrema habilia, nempe traditio, voluntas, & titulus. ibid. num. 13.

Adio, e vostro possiam secundum subjectam materiam administrationem, & non donum importare. Dile. 44. num. 22. & Dile. 137. num. 25.

Per conto, e rischio del tale, probant dominium. Dile. 44. num. 25.

Et significant, quod ille sit dominus, & omne commodum, & incommodum contractus ad eum spectare. num. 26. ibid.

Pagare all'ordine, in litteris cambii appolita non facit quod cambium contractum sit cum eo, cui posita ordinata sit solutio. Dile. 44. num. 34.

E per me pagare, expostio debent nomine mandantis. ibid. num. 36.

Excluso zero, & avaria, appolita in affirmatione per affectuantes, utrum omne germa, vel quatuor species tantum avarie, & iustus comprehendant. Dile. 47. per tot.

De exceptione iactus, & avarie *excluso zero, & avaria*, agitur remissive. num. 11. ibid.

Per la valuta curati, quod importent in litteris cambii. Dile. 48. num. 7.

All'ordine S. P. apposta in literis cambi late explicantur. Dife. 48. num. 4. & 10.

A chi presenterà il presente scritto, constituitur Apocriph. portatorem adjectum solentem. Dife. 48. numer. 12.

Per la valuta cambiata, aut per la valuta interfa valentem litterarum cambi non fuisse solvum ostendunt. Ibid. num. 13.

E per noi exponitur vice, & nomine girantis litterarum cambi. Dife. 48. num. 26.

Parere a nostro conto, significant quod scribens sit dominus, & debitor principaliter tractat, nec non prebent mandatum sub periculo mandantis datum fuisse. Dife. 44. num. 60.

Secus, si tracta facta fuerit ad computum alterius, ut quando scribunt *parere a conto di N. aut per conto di N. live intendet* et per il vostro rimborso con N. aut per valore di N. nam tunc scribens non dicitur debitor tracta. num. 61. ibid.

Declarata, nisi scribens subdit, altrimenti fatto per mia conto. num. 62. ibid.

Tracta facta cum verbis sopra di noi, & sic acceptata, operatur, ut periculum debitoris cambi ad tractatum, & non trahentem spectet. n. 63. ibid.

Verba a homo, & carisma nova, in assecurationibus quod imponitur. Dife. 1. n. 152. & Dife. 6. n. 1. & 2.

Per la valuta cambiata imponitur fidem habuimus fuisse de pretio, & similiter verba cambiati in noi, vel contro, vel conti in noi. Dife. 51. num. 12.

Vide late verb. Littera Cambii, & verb. Girata.

A suo tempo non finirete il seguito per vostra quiete, scripta irahuntur ab acceptante litterarum Cambii, docere non valent quod acceptans habere regressum contra trahentem de ordine, & compo terit. Dife. 57. num. 1.

Explicatur predicta verba. ibid. num. 6.

Verba con li quali se intendemo fatto che altro non finirete, quem obligationem inducunt in Giratorio. Dife. 58. num. 2. & seq.

Verbum Piaggio, quomodo distinguatur ab itinere. Dife. 67. num. 4. & 26.

Et vide late in verb. Piaggio.

Verba posse Capitaneus ubique tangere, ire, stare, & navigare, ubiqueque, & quocumque dextra, & a sinistra, antea, & retrocedere, tam infra, quam extra limites, errare, & errare semel, & pluries, quocumque potius, & scias facere, explicantur. Dife. 67. num. 23.

Uque includit non solum totum tractum maris, ac sineris, quod reperitur intra limites terminis quo, & ad quem, sed excludit etiam ulteriorem progressum. Dife. 67. num. 22.

Si assecratio facta fuit per late verba: super navi vela patronizata per Capitaneum N. Januensem, vel per quovis alium, assecratores non tenentur, si Capitaneus non reperitur Januensis. Dife. 68. num. 1. & 6.

Et hoc procedit non obstante dicta clausula vel per quovis alium. ibid. num. 7.

Pec verba Navis capitaneata per Capitaneum Gallum intelligunt contrahentes de navi navigante contra insignibus, ac Patribus Gallicis, non de huiusmodi qualitate in sola persona Capitanei existente. ibid. num. 9. & 10.

Star del credere, per que promittit Mercator, importat tantum in ea fideiussorem, & ideo ille gaudet privilegio executionis. Dife. 68. num. 11.

Contrarium, quod tempore ipse habeatur pro principaliter obligato. ibid. num. 12. & 13.

Splendore ripeto, tam dicto N. quem nunc quinquagesima personis per eum quocumque tempore declarandis, apponi solent in apocha assecurationis, explicantur. Dife. 70. num. 26.

Creditum ad Mercatoribus positum in contra de tempore non est purum, sed in diem. Dife. 75. num. 28.

Verba di maniera che, latine, ita ut, nedum implerant, sed etiam ampliant ad casus prius non comprehensos, dispositionem praecedentem. Dife. 77. n. 2. Gubernio, & mangio, indicant administrationem fuisse concessam. Dife. 80. num. 13. & 14.

Verba Statuti Joventis de causis executionis- ibi- a

de quo advenit tempus pendendi, vel consequendi, explicantur. Dife. 101. num. 16. & 19.

Verbum posse aliquando est facultativum. Dife. 114. num. 2.

Aliquando tamen importat necessitatem. Ibid. num. 3.

Verbum debeat importat necessitatem. Ibid. num. 6.

Sententia per verba condemnari condemnandum, & absolvi absolvendum, fieri potest, quando instantia perit. Dife. 118. num. 7.

Verbum retrocedere idem significat ac reddere, vel restituere. Dife. 129. num. 28.

Verba per conto, & altera a dispoitioni di N. probant dominium rei fuisse in N. transiitum. Dife. 137. num. 2.

Limita, & declarat. num. 21. 22. 24. 25. 27. & 28. ibid.

Verba per conto di N. important ut ipse N. dicatur dominus, & principalis, & omne commodum, & incommodum concessum ad eum spectet. Dife. 161. num. 22. & Dife. 195. num. 16.

Verba non tanto suo non excludunt positum mercium bonitatem. Dife. 176. num. 19.

Publica vulgari sermone prolata, vel promanciatum comprehendit rei, & bona improprie publica. Dife. 182. num. 14.

Verba possessiva meum, tuum, suum aequivalent casibus genitivi. Dife. 182. num. 18.

Significant solum dominium, vel possessionem. Ibid. num. 19.

Limita. ibid. num. 25.

Verbum interesse quid significet. Dife. 182. num. 20.

Appetere quid significet. ibid. num. 21.

Verbum rei, quod importet. ibid. num. 22.

Verba contraventione di debito, quibus veniunt mercatores pro indicando ingen giro, & cursu te-cambium, explicantur. Dife. 196. num. 10.

Verbo, & per quanto gli è venuto a mancare, inter mercatores quid significet. num. 14. ibid.

Verba non creditur ut ponitur, non sunt negativa simpliciter, sed qualificata. Dife. 211. num. 24.

VERISIMILE.

Verisimile quod est, semper praesumi debet. Dife. 161. num. 39.

Verisimilitudo habetur pro ipsa veritate, & lege. Dife. 192. num. 47. & Dife. 213. num. 19.

VERITAS.

Veritas rei non pendet ab affirmativa, vel negativa hominum. Dife. 197. num. 2.

VEXILLUM.

Vexilla alicujus Principis explicata in navi non probant nisi cum suis parentibus qualiter subjectionis, aut protectionis dicti Principis. Dife. 68. n. 2.

Quia vexilla sola Navarchi, aut doctoris arbitrio deferuntur, & quomodocumque similitur variari possunt. ibid. num. 3.

Sub vexillo Sacre Religionis Hierosolymitane naves Christianorum, coramque mercatores depredati nequeant. Dife. 116. num. 1.

Vexilli proprii variati in aliud vexillum juxta opportunitatem ad ier tantum tulit peragendum, nullum perbit fundamentum ad sustinendum depre-dationem. Dife. 116. num. 21. 22. & 23.

Depradatio mercium, & navis videtur iusta, si navis variavit vexillum, & fecit gestum. Dife. 116. num. 26.

Variatio vexilli juxta opportunitatem hodie est in usu. ibid. num. 31.

Vexilla, & insignia navis denotant ejusdem domini-um. Dife. 213. num. 5.

Vlax vexilli alicujus Principis in vexilli elevatione consistit. nam. 7. ibid.

Et vide in verb. Conjurata.

Fuga navis ad aspectum vexilli Magni Ducis Errare; juxta alia probationibus denotat ahasionem Imperio Ottomanico. Dife. 213. num. 41. & 44.

Vexilla dicuntur signa incerta. Dife. 213. num. 33.

Et variantur ad opportunitatem. num. 36. ibid.

Bona fides ex Vexilli gestatione eorum, & acc-
sa.

Asium subtile per conetaria documenta, sufficit ad excusandum à damnis, & interelle. Dilect. 13. n. 40.
Vestitum Turcicum non inuentionem imponit depraedationis, praedictibusque non supponit locum aliorum bona dispendii. Dilect. 214. num. 40.

V. I. A.

Via media in dubio est eligenda. Dilect. 46. num. 48.
Via recta dicitur non tantum ea, quae recta quasi linea sit, sed et etiam, quae per obliquum, & per arduum, secus si obligatio iustitiae fiat nimis laeta, atque remota. Dilect. 134. num. 4. 5.

VIAGGIUM. *Vide NAVIS.*

Non intelligitur navi mutabile, quando ad plures regiones, seu loca designata fuit, sed dicitur una, ac eadem navigatio. Dilect. 1. num. 219.

*Et magis si conventum fuit, ut si *il Padrone* possit *passare*, & *cucare* quodlibet *part* a *lui ben visto*, ibid. num. 130.*

Afflictores non tenentur in casu mutationis viaggi per Capitaneum ad insula destinati. Dilect. 167. n. 1.

Ex hoc procedit, licet ex viaggi mutatione quiesceret inter navigationes, ibid. n. 4. 17. & 180.

Viaggi mutatio non sequitur, quando navis non pervenit usque ad locum destinatum. Dilect. 67. n. 3. 7. & 16.

Viaggius est nomen juris consuetudinis in industria destinatione intellectus de uno loco ad alium. Dilect. 67. num. 1.

Viaggius quomodo distinguitur ab itinere, ibid. n. 6.

Declinatur, & impugnat. Ramon, ibid. n. 7.

Causa mutationis viaggi non est attendenda, si casus finis adhuc essentis, viaggio non mutatur. ibid. num. 10.

Perculum majus dari potest in breviore itinere, quam in longiori. Dilect. 67. num. 18.

Perculum viaggi non mutatur à breviore, vel longiori itinere, sed à qualitate viaggi, seu navigationis. ibid. num. 19.

Viaggi destinationis ab uno ad alium terminum est ad favorem, tam afflictorum, quam afflictorum. ib. n. 21.

Pro duobus viaggi consideratur navi una, & reditus. Dilect. 67. num. 16.

Præteritum quando conventum fuit, quod in casu finis sit obligatio in sui navi afflictores contineantur ad restitutionem penam acceptam quam pro totius navi. ibid. Dilect. 67. num. 27.

Contrarium, ibid. num. 28. & 39.

Explicatur in quibus terminis procedat prima opinio Doctorum. ibid. num. 30.

Ita, & reditus navi potest esse unum viaggi, sed afflictorum facta pro ita, & reditus possunt esse duo, una pro ita, altera pro reditu, & etiam placeat. Dilect. 67. num. 33.

Viaggius destinationis quando dicitur navi mutabile. Dilect. 193. per tot.

VICTUALIA. *Vide NAUTAE.*

Vidualia, merces, & alia subdita praeferunt usum Belli, non prohibentur tempore pacis delectari ad Turcas, & Infideles, sed solum tempore belli. Dilect. 211. num. 45.

Vidualia sunt semper prohibita adportari ad Turcas, & Infideles. ibid. num. 46.

*Contrarium probatur refertur *Novar*, n. 47. ib.*

Vidualia sunt semper prohibita adportari ad Turcas, & Infideles, quando adportantur mala intentione, & prava fine. Dilect. 211. num. 48.

Ligna autem pro domibus edificandis non sunt de genere prohibitorum. ibid. num. 52.

*Christiani delectantur victualia, & merces ab uno loco Principis infidelis, ad alium ejusdem Principis Regionem prohibentur delectari Principem infidelem in Christianorum perniciem illis non velle, remanere obnoxii censui *Hispaniae Domini*.* Dilect. 211. num. 49.

Et vide in verb. Christiani.

Vidualium delictio tempore belli est contra Jus Divinum. Dilect. 212. num. 32.

Causa iusta dispendium merces, & victualia ad inimicos spectare, bonum fidei depraedationis induci, ibid. num. 56.

VINDICATIO REI.

Est locus rei vindicationi, probato dominio rei penes auctorem, & possessione penes eum. Dilect. 106. n. 6.

Dominium in consensu exactionis dampni praefertur, imo et compert rei vindicari. Dilect. 75. num. 16.

Et quatenus res essent à dampno alienum consensu hic actio contra praevium succedens in hoc casu loci dicitur mercium. ibid. n. 17. & 19.

VIR. *Vide MARITUS.*

Rei venditae praevium praefertur ad virum pervenisse, licet vir & uxor faceretur simul, & semel se receperit. Dilect. 88. num. 4.

Ratio dissilii facit, ut tam ante matrimonium, quam eo constante, seductionis dolum non detur. Dilect. 89. num. 6.

Uxor acceperit viro suo omnem molestiam cessatur, & dolum per evincendo impendere. ibid. n. 8.

Vir neque ulro offere potest seductionem pro dote relicta. Dilect. 89. num. 24.

Vir tamquam scolaris honorum doctoralium et casu otiosus non tenetur solvere collectas extraneas, sed solum spectat ad usorem. Dilect. 92. n. 8.

Limita, & delecta. ibid. num. 9. & 10.

Vir quoad perceptionem fructuum paraphernalium. Vide. Dilect. 93. per tot. & vide *Beza*.

Vir mortuus uxore tenetur statim restituere dolum, si in bonis mobilibus consistit, vel saltem intra annum, si in pecunia numerata. Dilect. 101. num. 3.

Neque agi potest contra eum pendente anno. ibid. num. 4.

VITIUM.

Vitium Litigiosi. Vide Litigiosus.

Merces in aliquo vitium, quae tamen ut plurimum tale vitium habere solent, si transierit mandatarium mercatoris, non dicitur excedisse mandatum. Dilect. 119. num. 59.

Vitium, seu defectus proprietas et natura negotii non est attendendus. Dilect. 176. num. 21.

Non vitium in separabilibus nisi per inacta. Dilect. 179. num. 79.

UNIVERSITAS.

Universitas bona. Vide Bona.

Universitas, vel communitas est impossibile per se ipsa administrari, ideoque per officiales, vel administratores id fieri debet. Dilect. 99. num. 71.

Universitas subdita alicui Principi non potest sine illius consensu condere Leges, aut Statuta. Dilect. 199. num. 2.

Universitas, ad semper eadem, nec mutatur per mutationem personarum. ibid. num. 4.

UNUM.

Una res, vel pecunia ad alios in solidum pertinere non potest. Dilect. 88. num. 16.

Uno cessante à quo alterum dependet, hoc alium cessare debet. Dilect. 194. num. 17.

VOLUNTAS. *Vide MANDANS.*

Mentio voluntatis eodem tempore non est pendenda. Dilect. 30. num. 5.

Quod procedit in mandatis. ibid. num. 6.

Præcipitur, quando mandata sunt quocumque duobus personis in solidum. ibid. num. 7. & 23.

Agentis arguitur ex subsequentiis, ac praecedentibus. Dilect. 30. num. 28.

Mentio à potestate. ibid. num. 39.

Ad ignora non ardetur. Dilect. 32. num. 17.

Nocte non dicitur, quia velle non potest. Dilect. 81. n. 23.

Actus non debet regredi voluntatem, & intentionem agentium. Dilect. 106. num. 19.

Etiamsi sit favorabilis. ibid. num. 21.

Actus regulatur à voluntate, & intentione. Dilect. 106. n. 20.

Voluntatis quomodo non admittitur, quando in verbis nulla est ambiguitas. Dilect. 148. num. 26.

Voluntas prima intelligitur mutata si non inveniatur casus, in quem verisimile sit deprecemur aliter dispositurum. Dilect. 199. num. 26.

Voluntas ad ignora, vel incognita non potestinger. num. 20. ibid.

USURAE.

Solutiones usurarum eodem ipso iure in extinctionem sunt, si vere debite non fuerint. Dilect. 28. num. 58.

Ex licet voluntarie facta videantur, praesumebantur coactae factae à debito, ne vexaretur ad restitutionem fortis. ibid. num. 60.

In materia usurarum confessio partium, ac solidiorum compactorum non probant realitatem cambiorum.

rum, sed assidue peti debet eorum iustificatio, & de ratione. Dife. 40. num. 19.

Solutio per eum, qui ad sua debita cum aliis tenetur, prius cedere debet in extinctionem usufructum crediti superioris, vel crediti, pro quo solvitur, & potest in extinctionem tota earundem usufructum prius solvatur. Dife. 30. num. 52.

Usus usufructum. Vide in verb. *usufructus*, & per alia notabilia.

Usura, vel interest, seu casibus conventa, vel suspensa eorum etiam contra decretum. Dife. 120. num. 30. & item 54. 55. ubi distinctiones.

Debitor non praestatur solvitur usurae; si ille vere non fuisse debitor. Dife. 169. num. 55.

Mora indiget si post dictam usuram praestantem debitor potest in illam solutione declarari. Ibid. num. 56.

Pena adiecta contractibus reddit illos de usura suspensos, & non subsistent, nisi quatenus interit, num. 57. ibid.

Ad evadendas usuras illicitas omnis possibilitas remus praefertur est. Dife. 169. num. 40.

Conventio usufructum in contractibus illicitis, & usurariis non subsistit, nisi appareat contrahentes usufructum tunc interesse actionibus legitimis, & quod verò interit. Ibid. num. 41.

In dubio pro exclusione usufructum iudicandum est. Dife. 169. num. 44.

Debitor usufructum si eas coarctat, sponte, & ut sit solvatur non potest illas credente repetere. Ibid. 45.

Contractus, an & quando usufructum, vel non, dici possit. Vide in verb. *Contractus*, *usufructum*, *usufructum*.

USUSFRUCTUS.

Usufructuarius, vel quilibet alius fructuum percipere ad solutionem collectarum extraordinariorum tenetur. Dife. 92. num. 4.

Intellige de usufructuario, vel usufructu in causa lucrativa percipiente fructus. Ibid. num. 5.

Secus de eo, qui percipit fructus ex causa onerosa, ad quem spectat solutio collectarum ordinariorum, vel mere realium, non verò extraordinariorum, quarum solutio spectare debet ad dominum, vel proprietarium. Ibid. num. 6. & seq. & item 12. ubi de ratione.

Usufructus bonorum maritum post mortem uxoris remanet penes patrem, si in eius potestate illi adiunt. Dife. 101. num. 3.

Usufructuarius non dicitur sibi, sed proprietario possidere, & dicitur procurator proprietarii. Dife. 101. num. 8.

Usufructuarius tenetur semper singulis annis ad implementum annui oneris, vel responsionis, licet aliquot annis annua onera excedant usufructum, quando usufructus non est perpetuo incapax, sed temporaliter tantum ad subeundum annua onera. Dife. 112. num. 22. & 23.

Secus si usufructus perpetuo incapax ad subeundum onus. Ibid. num. 24.

Usufructus legatus si non est sufficiens ad solvenda annua legata, debet esse solvi per heredem, & non per usufructuarium. Ibid. num. 25.

Sub usufructu generali omnium bonorum, venit etiam usufructus bonorum, quae ratiuncula fideicommissi antiquo subiecta Testatore restituere debet. Dife. 113. num. 1.

Contrarium tenent alii. Ibid. num. 2.

Alii verò distinguunt. Ibid. num. 3.

Opinio tamen verior est, quod bona subiecta fideicommissi non veniant. Ibid. num. 4.

Secus verò procedit si fideicommissum sit ab eodem Testatore super suis bonis propriis institutum. ib. n. 5.

Usor relicta usufructuaria omnium bonorum concipitur cum usufructu rerum particularium alteri legatarum. Dife. 113. num. 2.

Imò integram usufructuaria habet, si verba usufructus legati sint universalis. Ibid. num. 9. & 18.

Præcipue si faciat maxime dicta. Ibid. n. 19.

Nisi tamen in contrarium adesset conjectura. Ibid. num. 16.

In usufructu omnium bonorum relicto usori non continetur usufructus bonorum, super quibus antea per legatarum scripturam fideicommissum, aut modum usufructus erat definitio. Dife. 113. n. 12.

Contrarius. Ibid. num. 13. 14. 15. & 16.

Præterea utentis usufructum, num. 17. ibid.

Usufructum habet Patet in bonis adventitiis Filiarum fideicommissi supposito. Dife. 122. n. 15.

Prohibito usufructus, debet esse expellat aut tacita ex urgentissimi conjecturis elicia. Dife. 122. n. 16.

Prohibito usufructus, non censetur prohibita commoditas percipiendi fructus. Ibid. num. 18.

Quid sit usufructus, & quid commoditas. Dife. 122. num. 19.

U S U S

Vide. Adversus. Utilitas.

Usus prius, & ante omnia spectandus est in materia gravaminum, & collectarum. Dife. 191. n. 64.

Usus vestitus aliquot Principis in vestiti elevatione consistit. Dife. 212. num. 7.

U T E N S

Actu, vel scripturis, aut professione rem gestam censetur actu approbare. Dife. 301. num. 65.

UTILIA

Utilia negotii, vel Tabernae, quomodo de jure rari debent, quando de eis non constat. Dife. 144. num. 64. & seq.

Et vide. Praeputa.

UTILITAS.

Utilitas in contractu semper adesse, sine adesse presumitur in dubio. Dife. 80. num. 41.

Præterea, quando contractus sine gestis à Procuratoribus, vel administratores quoscunque, licet alii debent in culpa. Ibid.

Utilitas in contractu metri debet ex toto complexum inde conventionum, datorum, receptorum, ib. n. 35.

Utilitas semper est aliquid in presentem tempore, quam locum aliquid longe maiora luti, & disolumentum incertum, aut eventualis habere. Ibid. num. 40.

Utilitas est rei vel signi notitia, quam adsequi. Ibid. num. 37.

Utilitas publica, vel commercialis ratio, siue favor consideratur in aliquo casu extenditur ad omnes alios casus, in quibus casu ratio publice utilitatis militat. Dife. 187. num. 16.

Et vide in verb. Furor.

Utilitas Republicae resistit ex proportionis liberorum inter rationes concessionis Privilegi exemptionis Decimarum ademeratur. Dife. 191. num. 18.

Utilitas maior publica prevaillet minori. Dife. 194. n. 13.

Utilitas vel commoditas cessatio, quae in consequentiam venit ob sua principale alteri obsequium, non habetur in consideratione. Ibid. num. 57.

Utilitas, vel usus proprius alieno semper praefertur debet. Dife. 216. num. 21.

UXOR.

Uxor bona extradosa. Vide *Bona. Alior.*

Usor, securo matrimonio dicitur rapaciter omnia in talibus nuptialibus contenta. Dife. 89. num. 19.

Et vide plura ad hanc materiam in verb. *Uxor*.

Uxor relicta usufructuaria tenentium bonorum concurrere cum usufructu rerum particularium alteri legatarum. Dife. 113. num. 2.

Imò integram usufructum habet, si verba usufructus legati sint universalis. Ibid. num. 9. & 18.

Præcipue si faciat vero maxime dicta. Ibid. n. 19. ib.

Nisi tamen in contrarium adesset conjectura. Ibid. num. 16.

